

7918

విశాఖ ప్రాంతీయ పబ్లికేషన్

సంగ్రహ

(R' 011

ఆంధ్ర విజ్ఞాన కోశము

మొదటి సంపుటి

తెలుగు లో
ఆంధ్ర విజ్ఞాన కోశము

ఆ - ఆర్

మామిడిపూడి వేంకటరంగయ్య, ఎం. ఏ.

అధ్యక్షులు - సంపాదకీయవర్గము

ప్రచురణము

సంగ్రహ ఆంధ్ర విజ్ఞానకోశ సమితి

హైదరాబాదు

1958

పర్యవేక్షకముఖం
ప్రకాశమంది
మూలము 20 మ

ప్రకాశం
కార్యకర్త
వంద్ర- అంద్ర విజ్ఞానకోశ పరిషత్
విజ్ఞానగర్ - హైదరాబాద్-7
తెలంగాణ సం. 5023

మూలము
అంద్రా ప్రదేశ్
మహాశాసన
విశాఖపట్నం

విషయమూచిక

౧

1. తొలిదలుగు	8
జెబాద గోపాలరెడ్డి, అర్కశిరు	
2. వివేదన చాళిషములు	9
అంకవల్లి లక్ష్మీరంజనం, కార్యదర్శి	
3. కార్యనిర్వాహక వర్గము	౨౧
4. సంపాదకీయవర్గము	౨౩
5. రచయితలు	౨౬-౩౬

౨

6. అకాచారి వ్యాసములు (108)	1
7. అకాచారి వ్యాసములు (85)	482-500

3

1. మూచిక	౧
2. పాఠశాపిక వదములు	౨౦
3. Acknowledgements	౨౩
4. కుర్గ వక్రము	౨౪-౩౦

✱

ప్రముఖ చిత్రములు

* 1. అంద్రప్రదేశ్	
* 2. బుద్ధ రథవక్త్రవన దన ముద్ర	88-89
3 అలంకా 19 వ గుహ	..
4. నాగరాజు	92-93
* 5. అమృతన	..
6 అలంకా 19 వ గుహ లోపటి దృశ్యము	96-97
* 7. లోభినమృదు చర్మపాణి	..
8. బుద్ధుడు - అలంకా 19 వ గుహ	100-101
* 9. ప్రహేళనము - అలంకా గుహ 17	..
* 10. సైకవృద్ధి చిత్రము	104-105
* 11. మహావనక జాతకము	..
12. అమరావతి మూలము - అశ్వతి చిత్రము	284-285
* 13. అశోకుని సామ్రాజ్యము	288-289
14. శాకతియరాజ్యము	484-485
15. అనుమకొండలోని వేయి స్తంభాల గుడిలోని వంది	..
16. ఓరుగల్లులోని రావర తోరణములు	..
17. వేయి స్తంభాల గుడి - అనుమకొండ	..
18. అంద్రప్రదేశ్ పు ఖనిజ వనద	512-513
19. వందరంగుని అష్టంశి శాసనము (క్రి. శ 846)	556-557
20. కందుకూరి శాసనములు (క్రి. శ. 660)	..
21. యుద్ధమల్లుని తెలవాడ శాసనము (క్రి. శ 880 ప్రాంతము)	..
22. రామకృష్ణ రాజరాజు వందంపూడి శాసనము (క్రి. శ 1058)	..
23. వేల్డోలు శాసనములోని భాగము (క్రి. శ 1145)	..
24 శ్రీరాఘవికాలమునాటి లిపి	..

* నిర్మి గలవి వర్ణచిత్రములు.

తొలి పలుకులు

సంగ్రహోద్ర విజ్ఞానకోశము మొదటి సంపుటమును ఆంధ్రప్రజానికమున కర్పించుట సంతోషదాయకమైన కర్తవ్యముగా భావించుచున్నాను ఈ విజ్ఞానకోశ ప్రచురణ విషయము 1958 ప్రాంతములందు ఉపాధ్యక్షునియా విశ్వవిద్యాలయ మహాభవనమున నొకమూల చిన్న గదిలో కలుక్కుమని మొదలైనది ఇది సంవత్సరము లలో నీ విధముగా నవతరించినది. దీని ద్వేయమును ప్రకాశకు లొకచోట ఈ విధముగ చెప్పివారు: "విశ్వ విజ్ఞానమును సంక్షేపరూపములో ఆంధ్రకుటీరప్రాంగణములకు గొని వచ్చుచే ఈ కోశముయొక్క లక్ష్యము." కనుక గ్రంథవళనము వంటి నిర్వాణ కార్యములకు అవకాశము చాలని ఈ దినములలో విజ్ఞాన సారమును సంగ్రహముగా తెలుపుటకూడ గొప్ప పేదగనే భావింపవలెను ఇట్టి లక్ష్యముతో అరంభింపబడిన ఉద్యమము ఆంధ్రమహాజను లందరకును ఆదరణయమే కాగలదు. ఇంకొకవిధముగాకూడ ఈ యుద్యమము సంభాష్య మగుచున్నది. ఈ కళాభారంశము మండీయు తెలంగాణములో విద్య, భాష, సంస్కృతి విషయములందు నవతై శవ్యము కలిగి ఒకప్పుడు మందముగను, మరొకప్పుడు వేగముగను పురోగమించుట మేమందరము గమనించి సంతోషపడుచుంటిమి. ఆంధ్రభాషలో సంపూర్ణ విజ్ఞానసర్వస్వము లేని లోపమును పూరించవలె నని తెలంగాణ సాహిత్యకులు కోరుటయు, నడుము కట్టుటయు, కొంత విజయమును సాధించుటయు యాన చాంద్రమునకును మోదకారణము.

ఈ యుద్యమమును ప్రథమమున హైదరాబాద్ ప్రభుత్వమువారును, ప్రస్తుతము ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమువారును ప్రోత్సహించి ఆర్థికముగా సహాయపడుట అభినందింపదగిన విషయము.

విజ్ఞానకోశ లక్ష్యములను, కార్యవిధానమును మొదటి సంపుటము విశేషము లను సమితి కార్యదర్శిగారు తమ పిపుల పీఠికలో చక్కగా వివరించి యున్నారు. సంపుటములో 328 పుట లాంగ్లదేశ ప్రజ స్త్రీకంఠమగుట వాద్యప్రీతి ముఖ్యముగా వాళ్లించిన విషయము. ప్రాచీనాస్థాపిత విజ్ఞాన జలములను ఆంగ్లము నిరంతరము చేదుకొనుట కుపకరించు తరుగని మోటువాచిగ ఈ కోశము వర్ణింపలే నని కోరుచు ఆంగ్లావళి దీనిని పోర్టికముగా వాదరించి అర్థికముగా చోపింపగలరని ఆశించుచున్నాను.

హైదరాబాద్
విలంబి, అధిక ప్రావణి బహుళ ౩ గురువారం
7 అగష్టు 1958

పెజవాడ గోపాలరెడ్డి
అధ్యక్షుడు,
వంగ్రహంధ్ర విజ్ఞానకోశ సమితి.

★

ని వేద న వాక్యములు

భారతీ భగవద్ గీత ప్రతిపద్యములలోని అంశములను సూక్ష్మముగా పరిశీలించుట :

సంగ్రహించి విశ్లేషించి ప్రథమ పద్యమును వసుదత్తవలయు రంజితముగ పరిచయము చేయుచున్నది. సమీపమున నున్నదియు నితరమును అంతయును మేము తెచ్చిన తిలుపాను పాదముగ వృత్తిని పాదముగా చేసి, పాపముతో పరిచయము. కానుకలు తెచ్చి విధములు కానుకను స్వీకరించు వృత్తి మహాత్మ్యమున కది అనుబంధముగ ఉండవలెను. లేదా సమర్థించుచు పాపమును వృత్తియు అది వలయుము కావచ్చును శ్రీకృష్ణుడు కులేబుడు అటులు మాత్రమే మూడుగట్టి తేగలిగివాడు. మనము చలువడే ప్రధానముగాని పద్మపు విలువ కాదుగదా!

“కానుకలు సమర్థించి దలచినచో వృక్షవాత్మకమైన వర్ష కావ్యమో, గర్భ కావ్యమో, నవయో, చాతకమో, ప్రవాహమో, పరాంతమో, కళానికమో, గర్భానికమో, ప్రియమో, పితృకా యపూర్వ కానిబంధముగ ప్రాచీనమో రాశీరేమి? దీనివలె వృత్తివాత్మక వర్ణనపొందినది, రాజవలె సంకలనాత్మకమైన ఈ ప్రయత్నమేమి? దీని ప్రయోజనమేమి?” అని మీరు చెప్పి విలసత్తుడు ప్రతి కావ్యమును వృక్షవాత్మక పాపాత్మకమును, ప్రయోజనాత్మక పాపాత్మకమును - తెలుసు ప్రాచారకములే. తీరికైన వరకు ప్రయోజనమైన నిష్కార్యమునందును సమకాలీనమైన వృక్షవాత్మకమైన పాపాత్మకము అని అభిప్రాయము అధారము లేక అభిప్రాయము నిలుచుట యరుదు. నిష్కార్యమునందును అధారమేమి? మనవృత్తిమే, మనవృత్తిమే తీరికము మానుపాదమును విరూపించుచు ఉపనివృత్తిమే లేమనుచున్నాడు? “యవా ప్యాశ్చాదు యవా ధ్యాయః; అగ్నిః ప్రథివీః అపః; తస్మై యం వృత్తి పర్యవృత్తి పూర్వాప్యాశ్చ; సపికో మామన అనందో మానుపాదమునందు మానందం మేవదు? రూపమైన యువకుడు, అర్థయనవరుడు, అర్థములందు చురు వై నవాడు, మనోధర్మముగలవాడు, అర్థము అయిన ఎవని కోరుకు ఈ భూమి అభిప్రాయము అభిప్రాయము అయింతు? అట్టి యువకుడు మానుపాదమునకు గమములకై పవం విధమైన అనందమునకు అభిప్రాయముగా ఒక వృత్తిగాని, ఒక జాతిగాని లేయు పాపాత్మకమేమి? ప్రయోజనాత్మక పాపాత్మకమే అని మనవిలేదు పాపానించుచున్నాము వృక్షవాత్మకమైన వాక్యములందు దీనినిగూడ వేమి వర్ణంగు మర్యాదగా పాదించుచునే యున్నామగదా, అని యొక కవికుమారుడు వచాని చేయవచ్చును. వాయువా! విజయే అంతవరకును పాపాత్మకముయొక్క ప్రయోజనాత్మక అవశ్యకమును నీవు గుర్తించుచున్నావుగదా! సుఖమార బుద్ధులకు కావ్యము అనపాపాత్మకమునకు అది రాతి కాని విధముగను, సువృత్తిముగను, అనందముగను తెలియజేయు వలెను. ప్రయోజనాత్మక పాపాత్మకమే ఇచ్చు మనము అభిప్రాయమును, అవులకును మూడు గతిలేరమే కాని గమ్యులేదను లేదు.

ప్రయోజనాత్మక పాపాత్మకమునందు “విజ్ఞాన వర్ణనము” మూర్ధవ్యమైనది అంగమునందు కెల్లెంపాదె అను వదములే నిది తెల్పుచున్నది కెల్లెంపాదె (వర్ణనావర్ణన) పాదె (విధ) అను గ్రీకుపాదములకు కూడితే నిది ముద్దాదెని తెలియవచ్చుచున్నది. అనగా విద్యావర్ణనము లేక జ్ఞానవర్ణనము అని దీని యర్థము. కళావాక్యములు, విజ్ఞానవాక్యములు - దీని అర్థము విజ్ఞానవర్ణనము. దీనినే మనవారు విజ్ఞాన వర్ణనమునకు వేర్వేరుగా దీనినే కొందరు ‘కోశ’ శాస్త్రముగా పిలుచుచున్నారు. మహాభారతము యందలి ఈతగ్రంథము ‘జ్ఞానకోశము’ అని వర్ణనపొందవలెనది. విజ్ఞాన వర్ణనమును ఒకవిధముగా కోశమే నిఘంటు రూపములో మంతులే కూడ దీనినే వర్ణనమునందును, నిఘంటువునందు వదముల వాక్యార్థ

ములు, పర్యాయ పదములు మాత్రము కూర్చుంటును. ఉదాహరణమునకు చాయవ్రు అనగా గాలి యను అర్థ మియ్యబడును. నిఘంటువునది ఇంతటితో ముగిసినది. విజ్ఞానకోశముయొక్క పని ఇక్కడనుండి యారంభించును. చాయవ్రు లేక గాలి అను పదాన్ని మొట్టిది? దాని స్వరూపమేమిది? అది సువచనార్థమా? ప్రవచనార్థమా? మౌళిక పదార్థమా? అది ఓక పదార్థమా? లేక ప్రచ్ఛాంతకర సంయోగముచే నేర్పడినదా? దాని గుణము తెలిసి? శక్తి గుణశక్త్యము, గంధరసాహిత్యము దీనిని ప్రచ్ఛాంతకరముగా మార్చునగునా? దీనిని పర్యవచనము చేయవచ్చునా? ప్రచ్ఛాంతకరరూప స్వీకృతిని మాత్రము పొందినదగునా? ఇకపూర్తి అవంభాగ్య ప్రశ్నములకు విజ్ఞానకోశమే సమాధానమియ్యగలదు. ఈ ప్రశ్నయేమన విఘంటువు మూలీభావము వహించుచున్నది.

ప్రతి శీఘ్రమును సుఖవంతముగను అవంతకుండిండుముగను చేయుటకు, కాలికి జ్ఞానవక్రపరిచయముల కాదించుట అవసరమని తేలుచున్నది. ఎట్టి విజ్ఞానమును మన ప్రతి అవంతవలెను? పూర్వ విజ్ఞానమా? అధునిక విజ్ఞానమా? పూర్వ విజ్ఞానము విస్తారముగా శక్తి మూలము, చార్మనికము అని భావించవలసి యున్నది అది మీదికి సిద్ధులు కలవనియు, పూర్వ మహద్భుత కవి కళకలాపాలకములై యుండవలసియు, పురాణములలో చదువు యెము. కళాపూర్ణదయములొంది మణి స్తంభ దను సిద్ధులు దూర్వజనము, దూరకర్మజనము, కాను గనునము దేవతలగు అపూర్వ శక్తులను సాధించి వని కవి వర్ణించెను చీటిలో మొదటికే ఇచ్చిన 'అధినివి' వంటి దను కొందము. ఈ శక్తుల వాళ్ళ తెలుగు సాధించెను? తనమేకే సాధించె వని మంతముగ నమాధానము చెప్పుదుడ. ఈ సమాధానములే అధునిక దృష్టికి, సామరూపకతలన్నిటి, సంకల్పచి కలుగుట లేదు. మీకు ఆ పక్షబద్ధి లోని చుటవలె తపోమహాత్మ్యమును నమ్మలేకున్నారు, మీరు సామాన్యులు, అని చెప్పల గడమాయించుట ఎట్లయినను పరితమ భూస్వరము. దీనిగలదు. కృత్య భాగ్యరాయదానిలకతను, పవన పద్మాలు శకణముచేయు కొన్ని సిద్ధులను సాధించగలమే యనుకొందు ఆ శక్తులు సాధకులకు మాత్రమే పరిమితములై యుండును కాని ఇతరులకు నెల్లకొనుపలేయుటకు దీని కానిది పూర్వదయ సిద్ధులు దూరమునుండియే మణిగంధునిని వైశిక్య వంతము మున్నగునది విడిచి నవ్వుకొనగలెను కాని, తపోమహా పదునన్న కలకానికీ ఆ దృశ్యములను చతుర్గోచరము చేయించగలిగెనా? లేదు. నేటి 'కాలముదన్నేకో', ప్రపంచపు మాయములలో దృశ్యములను, శక్త్యములను ఎన్నటికప్పుడు నిరుపేదకుడ చూచి, చివరలుగు చున్నాడు పూర్వ విజ్ఞానమునకును, అధునిక విజ్ఞానమునకును లేదను మున్నగుటకులేనా? భారతీయ ప్రాచీన విజ్ఞానమును మనము అవిశ్వాసముతో చూడకన్నరలేదు. పరిపాలించుట మరలను అనితేకము కాని దాని సంబంధమైన పరంపరాజ్ఞానము, ప్రయోగ తాళిమము, అనుభవ సుఖము దూరదూరకములై దొయినది. జోటిలో లేని వటికే తెల్లమును చప్పరించి మాత్రము లాశమేమి? మహాత్మ్యపూర్ణమై యుండునది విశ్వసించుచు, ఒక పనుష్కారముచేసి మనరాలి మనము చూచుకొనవలసి యున్నది దానిని భుజ ప్రతిష్ఠించగోరుట కుండేటి కొమ్ము సాధించుటకై తిరుగుటవంటిది యగునీమో!

ఇక మిగిలినది అధునిక విజ్ఞానము, ఇది యంతయు తెల్లచాని మౌయ అన్నను ఇది మనలకు పదలలు లేదు, దీని సంబంధమైన పరంపరాజ్ఞానము, ప్రయోగ తాళిమము, అనుభవ సుఖము మనకు ప్రత్యక్ష ప్రసీధిలో ఉన్నది. దీనిని కాదనుట యెట్లు? ఉపాసించుటయును యెట్లు? కావున అధునిక విజ్ఞానమే సర్వరా ప్రసీధిలో మగుచున్నది పూర్వ విజ్ఞానము విశ్వాసముచే నాభారపడి యున్నది. అధునిక విజ్ఞానము ప్రయోగములమై యున్నది ప్రయోగసాధనములు, తాళిమము అంతదీవరో ఎల్లచాయను దీనిని పరిశీలించవచ్చును. సామరూపము, పరావర్తన శీటి పురానికాల్పు పూర్వయుగము విశ్వాసయుగము ప్రస్తుతయుగము విచారణ యుగము. విచారణ ప్రయోగము మూలము కావున విజ్ఞానపర్యవృత్తముతో కళాకామ్యములొపేటు విజ్ఞానకామ్యములు కూడ ప్రాధాన్యము వహించగలిగి యున్నవి.

విరాణమైన జాతీయము వనరైతవ్యమును సూక్ష్మ శీఘ్రమును ప్రకోశించుటలో విజ్ఞానకోశమే అధికర సాధనమని ప్రాచీన విజ్ఞాన పర్యవృత్తచరిత్రవలె తెలియుచున్నది. భూకో, వాస్తవిక, దీర్ఘ మున్నగు ప్రాచీన మహాత్మ్యముల-విస్తృతపదానూ-రచనలకే జ్ఞానికాంగారకుండ పన్నికమైనది ప్రాచీన ఎన్ ట్రైగ్లీదీపియో

పరామి దిష్టపరిపాదములు - పాక్షికంక్రమము, సమానత్వము, సామ్యత్వము - అను మంక్రమము మీగ్రంథము మూలమునకే ఉద్ఘాతించబడెనని తశ్శిఖలు చెప్పుదురు. విజ్ఞానపర్యవ్యక్తి ప్రయోజనమును గూర్చి సైరిది విజ్ఞాన పర్యవ్యక్తి సంపాదకులతో ప్రముఖులైన జెబీన్ డిడిలో సుపాక్షయము ఉట్టు చ్రామెను. "ప్రపంచ పీఠంలో విశిష్టమైన పరియెప్పు విజ్ఞానమును రాశిచేసి పనుకానికులకు పరిచయము చేయుటయే విజ్ఞానపర్యవ్యక్తి టాడర్మము అనంతర తరముల వారికి ఈ జ్ఞానకాండారము నందిచ్చుటయు దీని ఉత్కృష్టమే. అట్లు చేయుటనెవలె పూర్వ పూర్వ తరముల విజ్ఞానము ఉత్తరీ తరతరములవారికి అందుకాటులోనికి వచ్చుచున్నది తేమన్నది అది వస్టమగు ప్రమాదముగలదు మనసంతకపాదు ఈ విజ్ఞానావలోదనముచే జ్ఞానసంతులు, సుఖసంతులు కాగలుగుట మన ఉత్కృష్టము. ఇక మనమును విరక్షగముగ తీసింది మరణించినవారము కాకుండుము గాక యెరియు, లోకము మనకును కృతజ్ఞతతో స్థిరించవలెననియు అతింది విజ్ఞాన పర్యవ్యక్తిరచన పాగించము."

అయినచో రూదో, చాక్లేయి, డిడిరోవంటి మతోరచయితలు సంగ్రహంప్రది విజ్ఞానకోశమును తమ రచనచే ప్రకాశించబెరిచాయని మీరడుగవచ్చును. ఉన్నాదు వాని యొక పరమభేదమును గుర్తించవలెను శ్రీమామిడిపూడి వేంకటరంగయ్య, పద్మభూషణ, డాక్టరు పి.టి.రాజు, ఉప్పలూరి గణపతిశాస్త్రి, బలును అప్పన్న శాస్త్రి, వేలూరి వేదరామశాస్త్రి, డాక్టరు పుట్టిచెర్రి శ్రీనివాసాచార్యులు, ఖరుగంటి వీరాచారమయ్య, దూపాటి వేంకటరమణాచార్యులు, అదిరాజు వీరేశ్వరరావు మున్నగు వలువురు పరిశోకేతులు, పీకదంతులు, గళిత దంతులు వారివారి అభిమాన విషయములలో దుర్జ్ఞానములు అయినచా రెండరి వేంగ్రహ అంధ్ర విజ్ఞాన కోశములో వ్యాస చంద్రికను వెదకబెరిచారు. "సామ్యత్వ విజ్ఞాన మదడరావశ్యమైన రూదో, చాక్లేయి మున్నగువారెక్కడ? కేవలదీని, పశ్యమని, అనానయిది ప్రవర్తనారావములు చేయును పరిణామక పద్మకులైన వేంకట రంగయ్య, గణపతి శాస్త్రివంటి వారెక్కడ? టావస్యంకగ్రమేదీ" అని అట్టపానము చేయు దురు లేటి యువకులు సేమందుముగరా, తొందరపడవలదు చారికిని పిరికిని భేదము గుర్తించును. సామ్యత్వ రుచింతుల కృతాను పద్మకులు. శాంతియ చింతకులు వరుణపద్మకులు ప ప్రతపవ్యసని చూచి శిలవులు కూడ దూరదూరముగ ప్రాచీనీవుదురు శీతల అలపూర్ణ కుంభమును చూచి అశిలవులే అర్థురేయును అతింగవము చేసి కొందురు శారతియెరిది పూర్ణకుంభ సంస్కృతి సామ్యత్వంబిది విద్యుద్గట్ట వాగకకత, పీడి తేమన్న మతోశము కావచ్చాకద్రద్రమగును సంగ్రహంధ్ర విజ్ఞానకోశమునందు పూర్ణకుంభ - విద్యుద్గట్ట - పశ్యేతనమును పాధిపి యెరిపించుచున్నాము. ఉత్కృష్టపాదనమున మాది దుర్గుల హ ప్రములు కావచ్చును ఉత్కృష్టముచే అభినందింపుడు.

ఈ విచిత్ర పశ్యేతనమును కాటిసంస్థ అవగించు కలహాసపట్టు - మీరెట్లు పాధిపిప మానుకొన్నారని మీరడుగుదురు 1. ప్రతి శాస్త్రమునందును ప్రాచీన శారతియును పాధిపిని విజయములు పేమింతునట కని పట్టు శిక్షింతు పర్యామ చేయుట, 2. ప్రాచీన శారతియ మహావ్యక్తుల చరిత్రములను యేకా సంకవముగ చ్రాయించుట. ఉదా అప సంబుదు, అప్పంకట్టు, 3. ఇంతటితో తృప్తిపడన "శారతరేఖ ప్రాచీన విద్యుల - కళలు" అను శ్రోత్ర విశాగముచే ఈ కోశమునందు చేర్చితిమి. 4. అట్లే అయురేద్రము అను ప్రత్యేక కాశము గూడ ప్రత్యేకబెరికిమి సామ్యత్వ వైద్యపద్ధతికి కాక అయురేద్ర మహాత్మ్యమును గూడ దీనిమఱమున లోకమునకు ప్రకటించ యెరిపించితిమి పీటిలో మూడవదగు "శారతరేఖ ప్రాచీన విద్యుల - కళలు" అను విశాగము మాకు మిగిలి ఆహ్లాదయ్యెనది. అయినను ఇందలి శిక్షింకలపై వ్యాసములు చ్రాయించారు మిగిలి అదురుగా అభించారు ప్రాచీనవిద్య తెలిసిన పండితపర్యెలు ఈ కాశము విజయవంతముగ విరళహించుట తోర్పుడ ప్రార్థిములు. తేదికో ప్రాచీన శారత విజ్ఞానము అర్యామము కలదికాని పత్రాతేది యిది దిమర్మమును మున్ను యెర్పొకట్టుగలదు ఈ సంపుటమునందు "ఉత్కృష్టపాదన - అర్థ పద్ధతి" "అర్థగణితము" "అర్థభూగోళము" మొదలగు విద్యకాపూర్ణములైన వ్యాసములు చ్రాసిన పండితులు మా కృతజ్ఞతలని పాట్రులు. ఈ విదముగ ప్రాచీన విజ్ఞానమునకును, అధునిక విజ్ఞానమునకును ఈ విజ్ఞానకోశము సేమపూగా ముదంగదదీ మా అదయము.

మరియు భారతీయులు కాంతీప్రియులు. అహింసావాదులైనను వీరు నిరస్త్రీలు, విరాయుధులు, వీరేమియు కాదు, కారాదు, అవి చాటుకు మా ఆశయము. శ్రీరామచంద్రుని గూర్చి కావ్యకే చెప్పినట్లు "కన్య విశ్వశ్రీ దేవార్క, కాశకోవన్య సంయుగే" అనునదియే భారతీయులకు సమీపిరమైన ఆదర్శము. వీరిని మనసునందుంచుకొని పంగ్రామ కృత్యమును విశ్రామము నొకరాని విందు చేర్చుకొని, కాని వీరి నిర్వహణముల మాకో నమస్క యైనది. చిరకాలము పారశక్రవ్రతులవందు పడియుండుటచే భారతీయులకు శ్రావణి అంగ్రులకు యుద్ధ విజ్ఞానము కొరవడినది. అంగ్ల విజ్ఞానపర్యవృత్తమువంటి ఉద్గ్రోహములలో పంగ్రామ కృత్యము దశకతో చర్చించబడినది. కాని నమకరించుకు పార్యమే యైనను కేవల గ్రంథ జ్ఞానము అనునది జ్ఞానమునకు పాటిరాదు కదా యని పంకోరించుచున్నాము

పంగ్రహ విజ్ఞానకోశ నిర్మాణమునందు మాకు గగ్గైద మరెయ్యక సాక్షాగ్గము ప్యరించగలిగియున్నది. వీరి సంపాదకులలో పలువురు, ఉపాధ్యాయ విశ్వవిద్యాలయపు అధ్యాపకులుగనో, రాని అనుబంధ సంస్థలలో సంబంధము కలరాదుగనో ఉండుట ఏర్పడినది. విజమునకు ఉపాధ్యాయ విశ్వవిద్యాలయమునకు ఈ యుద్యమముతో ప్రత్యక్షవంబంద చేరుచును లేదు కాని నమస్కృతై న పారశక్లం దెందరినో అయోచితముగ ప్రసాదించిన ఉపాధ్యాయ విశ్వవిద్యాలయము పరిశ్రమిక్రమమునకు పరిచేచుములేదు. నిర్వహించబడుచున్న విజ్ఞానకోశము నిర్వాహకులు కాలవరకు విశ్వవిజ్ఞాన ప్రతినిధియైన విశ్వవిద్యాలయమునందలి అధ్యాపకులు, కారీ కార్యకలము గూర్చి వేరే మనవిలేయకే ? ప్రశంసించకే ? మరియొక అంశము చేర్చినదగియున్నది. ప్రాచారాదు వగ రము పెక్కు భావలకును సంస్కృతులకును కూడతిగ నుండినది ఈ భాషాసంస్కృతుల ప్రతినిధులయొక్క ఆదరనోచయములు పంగ్రహ విజ్ఞానకోశమునకు లభించుట ముచానవోము. అందును మన మనవిజ్ఞానము దీర్చదు లో విజ్ఞులు విద్యార్థికులు అయిన పలువురు విజ్ఞానకోశముతో నన్నిహితసంబంధము కలిగి మాకు చేరుదు రాదోడుగామునకు సంశోధనాధ్యయకము వీరిలో దాక్షురు నహిదగ్గిము, ప్రాశురు హుగ్గోలన్ శేషానీ, దాక్షురు యూనర్ హుగ్గోలన్, అచాక్ అల్లర్ మతీర్ పిర్తి, దాక్షురు అల్లర్ మొయిర్ ఖాన్, దాక్షురు నయూదుర్తిక్ మున్నగు ప్రముఖులెందరో ఉపాధ్యయకులు మాకు గర్వకారణముగనున్నది దీర్చక భాషాభాషియు లో కన్నడ కార్యకర్తలు అధ్యాపకీ తె ఖీమనీరావు, కవిరే భాంబార కార్యకర్త ప్రి అర్ యం ఖోపి మున్నగురాదు పెక్కుమందిగలరు విజ్ఞాన కాంధవ్యమునకు దగ్గర నీమి ? దూరమేమి ? కలగ్ విశ్వవిద్యాలయం రాధ్యులు శ్రీ గోపాలచంద్ర మిశ్రా, గోపాళి విశ్వవిద్యాలయం రాధ్యులు దాక్షురు మహేశ్వర నియోగి అను వారు చక్కని వ్యాసములను వెలయించిరాదు. ఇట్లెందరిని చేర్చినగలము ? మూరీ కామరకొలనునంటి సంస్థ వీరికొంది కామర మున్నీ !

పంగ్రహ విజ్ఞానకోశ నిర్మాణయత్న పెక్కు రోటుమరిచినది ? ఎందుకు తలయెత్తినది ? "కారణములు ఉద్యోగములు" ఏది అని తెలిసికొనుటకు మీకు మహాహామము ఉండవచ్చును లేదున్నును మీము వినినందుము తెలుసు. ప్రోత్సహనాదురకు కవిమహారుడు తన కావ్యములు వినుమని నిర్బంధించినట్లు. విజ్ఞానకోశము ఉత్త్య మూలము, అధికాశము అయిన వింత ఆశ్చర్య వృత్తమా ! లేక వేలమంది ప్రేక్షక ముగ్ధునినచ్చిన వృత్తమా ! ఇది టాకామే గాని అకాశము కాదని మనవి లేదుచున్నాము. ఎట్లన ప్రభుత్వము ఒక ఉద్యమము అనదర మని కానిచి, స్థానిచి, నిరంతర ధవలలేదనముచే పెంపొందించిన వృత్తము ఉత్త్యమూలము ఒక ఉద్యమము అనదరమని కానిచి ప్రజలచే పిచ్చులు కానివనబడి, విధ్వజాగ్రమ్మమున మలమలచూచుచు, ఏ పుణ్యంనుమో దోచిన ఉద్యరక నికతో తలయెత్తుచు, ఎన్నటికైన వర్తాగమును కాంతుగా యని నిరవస్థ లలముతో లేచిన వృత్తమే అధిమూలమైన వృత్తము. పంగ్రహచంద్ర విజ్ఞానకోశముగ్గి అధిమూలమైన వృత్తమని నవినయముగలే చాటుచున్నాము

"ఏమిటిని ప్రేక్షింపుట నున్నది" అందురా - ఉపకతో, ఉపాయముతో శ్రద్ధ మూకుడు లేరా మా గ్రంథమున ప్రకటించబడిన వ్యాసము "అంద్రోద్యమము - (తెలంగాణములో)" అను రానిని చిత్తగించును.

అవధీకాహి వరిపావనము తెలంగాణపు శాశ్వత సంస్కృతులకు మద్దత్తు నిరామమైనది. అవన్నవర్గమైన కాలమున వేలది మరింత తెలిసెను. ఈ కళాభారతమున ఆంధ్రభాషను, సంస్కృతిని రక్షించుకొనవలెనను మహాత్తరా కలముతో హైదరాబాదు వగరమునందు శ్రీకృష్ణదేవరాయాంధ్రభాషానిలయ మను మళ్ళీ చిత్తరమును శ్రీయుతులు రాజా కాయది వేంకట రంగారావు, కొమఱ్ఱాజు వేంకట లక్ష్మణరావు, రావిరెడ్డి రంగారావు, అలిపాడి దోమరాజురావు, మైలవరపు వరహిపాశాస్త్రి మున్నగు మహానీయులు వాటిని. అందుగురువారి ఒక గింజను మొలకవేయుటయో? కొమ్మందుగురు వృక్షగులు కలిసి దోలు చేయబోయి పోలెనెనున్నట్టిది వృక్షాంత ముందులేదె. కాని వారి సంకల్ప బలమెట్టిదో అవోలెయే తవ్వ అయి, మాన అయి, అద్ద అయి, కుంఠ మయి, పుట్టి అయి, గరిటె అయి, రోదనీ కుహరమంత కొలపాకడయైనది ఇంతలో ఏమూలమందియో శ్రీ మాధిపాటి పామకుంఠరావను తోటపూరినప్పి పూర్వోక్తమైన మహానీయులు చేసిన విజమును చివరి ఒకటితో చెంది, పెద్దది చేసెను అదియొక పెద్ద కథ తెలుసు. ఈ చిన్న చిత్తన మార్గముగా ఎన్నియో రాజులయే వృక్షములు, పారవ్యత తదుపులు తెలంగాణపు ఉర్వావము నలంకరించినవి.

నమగ్ర విజ్ఞానవర్ణన ప్రచురణమునకు ఆంధ్రలేఖము వోచుకొనక దోయెనే అను చింత తెలంగాణపు పారవ్యత వర్ణనహాయకులకు తెచ్చి, దినములమంది చెప్పేంటు చుండెను. 1 శ్రీ కొమఱ్ఱాజు లక్ష్మణరావు కలంకల గారు ఆంధ్ర విజ్ఞానవర్ణనమును అరంభించెగాచుచి, తమ కావళిలో అట్టి యుద్ధపుము లేక దోయెనే యని మతత చేసి మహారాష్ట్ర విద్యాంశుమ అయిన శేషన్నగారు మహారాష్ట్ర విజ్ఞానకళము వారంభించి, 2 శ్రీ సంపుటములుగల యుద్ధగోళమును ప్రకటించి పెట్టిరి ఆంధ్రమునందు విజ్ఞాన వర్ణన ప్రచురణము వాటిని కలిపిని సమగ్రతను చెందకుండుట దీ పాపాత్మ్యమనకు చింతాకారముగ నుండదు? కుండెలు - కాటెలు కథ అవృత్తి యగు చున్నదా? చేసిది అనిపించు శ్రీ ప్రహర ఘోషాలు దొక్కరు కామస్తోభించిన విజ్ఞానవర్ణన గ్రంథమును నమాన్తి కొనివారలుగట ప్రకటనయియు అది అధునిక విజ్ఞానమునకు పరియగు వర్తమగునా, కాదా, యను ప్రశ్నలు ఒకరు చెట్టుదము. అది పాపాత్మ్య వివరణలో నుండడమే నిర్వృత్తమవు నమగ్రమైన విజ్ఞానవర్ణనమును అందు లేని పులిసినట్లే, అను ప్రశ్నకు మాటిగ నమాధావము చెప్పవలయు నన్న వర్ణనకృషియందు ఆంధ్రు లెంత ప్రగల్భులలో సమర్థిత్వమియిం దంత ఆప్రగల్భులని చెప్పదగియున్నది తెలంగాణమునందు పాపాత్మ్యభాగ్యుని యెక్కడనవ్వలేనుండియు ఒక మహా కార్యమును నిర్వహించి చూపవలె నను యోగ్యత్వస్థ పాపాత్మ్యనిలయ కృతచెట్టుచుండెను విజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమందలియొక్క అవర్ణములను కొనపాగించుటకై ఆంధ్ర చంద్రికా గ్రంథమందలి కొంత కృషి చేసెను ఆంధ్ర పారవ్యతపరిచిత్వ కృషి ఇప్పటికిని పొగుచునే యున్నది. ఉర్వమును లను, సంస్థలను, సహాయముతో లేవదీయుట, ఉర్వుతో నిర్వహించుట తెలంగాణీయులకు శ్రీ మాధిపాటి పామ మంతరావు కంటలు, రాజాహరద్రుది వేంకటరామరెడ్డి మహాశయులవంటివారు చేసిన నిర్ణయ ఆంధ్ర విజ్ఞాన వర్ణనమును తెలంగాణముమంది నందినను చేయవలయునను ప్రయత్నములు 1945 ప్రాంతమున అరిగియుండెను, ప్రణాళికపై ప్రణాళిక చర్చించబడుచుండెను కాని కాల మింకను అనుభూతిపలేదు.

దోలినవర్ణన అంతకర మేర్పడిన గొప్ప పాపాత్మ్య ప్రణాళికమునందు దాకరతి, కాళోకి ప్రకృతి కలె కలంకారావముల వదును విజ్ఞానవర్ణన నిర్మాణముపై కొందరికి తిరిగి అలిపావ తలయె తెను. ఈ సన్నివేశ మును గూర్చి మేము ఇదివరలో ప్రకటించిన గొప్ప వాక్యములకి తిరిగి ఉద్ధరించుచున్నాము "1958 న సంవత్సరమునందు, ఒకవారు ఉన్నదియో విశ్వవిద్యాలయ గణితకాన్య, కాళాచార్యులయిన దాల్చి వేదవల్ల విశ్వ వాతముగారు తెలుగుభాషకు చెందిన శ్రీ లక్ష్మీరంజనంగారి దగ్గరకు పాశాత్తుగా వచ్చి యిట్లు ప్రవహించిరి..

విశ్వ వెనక మనము విడిచిపెట్టిన విజ్ఞానవర్ణన నిర్మాణ తంటువులను మరల చేపట్టవలెను.

లక్ష్మీ: అప్పుడొక్క, అంతకారమును నహించుటకు మనకు కత్తిరావదు అనియుముగాక తెలుగు భాషామితి కాదు విజ్ఞానవర్ణనమును వ్రాయించుచున్నారని వినుచున్నాముగదా!

విశ్వ భావచ్ఛము చాచి తీరు తీయ్యములు మనకు తెలియవు. మన ప్రచారక శిష్యుడుగ నుండగలడు. అంగ్లము నంటి గొప్ప భావంతో ఎన్ని తీరుల విజ్ఞానవర్ణనములు చేస్తా?

అచ్చి, "కర్మచక్ర చారిత్రక చూ ఫలేను కరాడన" మీరు బాంధవత్వము వహించును నేను అనువరించి వత్తును. కవితము ముప్పువస్తేనే ప్రచారకనై నను మనము విద్యము చేయగలిగినతో అది కాచి సాహిత్యము లకు ముడివలకుగ ఉపయోగపడవచ్చును"

అచ్చి అంతుకొనుటతో 1953 వం. 15 అక్టోబరు ప్రాంతమున ఉపాధ్యాయ విశ్వవిద్యాలయము తెలుగుమండిరమునందు నై ఆరుపురుషుల సమావేశమై గణాధిపతిని ప్రతినిధి, వెంగ్రహ ఆంధ్ర విజ్ఞానకోశ నిర్మాణ యత్నమును అరంభించిరి. కోశమునందు చెప్పవలసిన ప్రధాన విషయములకు విశ్వవిద్యాలయమే ఒకవడిగా లేకొనబడెను ప్రతి కావ్యమునకు సంబంధించిన ముఖ్య విజ్ఞానమును వెంగ్రహాశీతో అమల కందతేయులు లక్ష్యముగా గ్రహించబడెను విజ్ఞానము అనంతమైనది. దానిని ఒక్క గ్రంథంలో అధోగతము చెప్పలేము. కావున ప్రతి కావ్యమును గూర్చియు పరిమిత సంఖ్యగల శీర్షికలు ఏర్పాటుచేయ విశ్వయము అరిగెను

ప్రచారకావిద్యాలయము చాలవలకు పూర్తి అయినకార్యాతో అప్పటి హైదరాబాదు ముఖ్యమంత్రిలును, బహుభాషావేత్తలును, పరిపాలకులును అయిన డాక్టరు బాద్షాని రామకృష్ణారావుగారికి ప్రచారకము పఠపించుటయు, దీని నిర్వహణకారము వహించ పరిమిత అధిక పదవిని స్వీకరించగోరుటయు అరిగినది శ్రీరా దిట్లు పాపించిరి

ముఖ్యమంత్రి. విజ్ఞానవర్ణన విద్యాలయ! మనంపన్నమైన తెలుగు భాషాపరిమితి విద్యాపాత్రలే దీనికి పెనగ
బాదుచున్నాడు మీరు విజయమెట్లు కలుగును?

అచ్చి ఇది వెంగ్రహకోశము మన సాహిత్యముల దీనిని నిర్వహించుటకై ఉత్సాహవంతులై యున్నాడు ముఖ్యమంత్రి వెంగ్రహకోశమైనతో అది చేరుమాట నిరాసముగా వడివింపుడు. ప్రపంచమునుండి భవనవాయము అరుగునది పెద్ద ఆ పట్టుకొనవలెను.

తెలంగాణముతో అన్ని పదుర్లములులకును విశామనలయిన ఆంధ్రవిశామహ మాత్రసాత హనుమంత రావు పంతులుగారు "బాగ్ర క్షతో, అనంత దీక్షతో దీనిని కొనసాగించు"దని హృదయ కారముతో మమ్ముల చాకిర్యపించిరి

అక్టోబరు 21, 1953 సంవత్సరము మహాత్మాగాంధీ పరిశ్రమ అప్పటిదోత్సవ సందర్భమున విజ్ఞానకోశ ప్రథమ సంపుట ముద్రణమునకు ప్రారంభోత్సవము అరిగెను. అప్పటికిప్పటికి రెండు సంవత్సరములు దేశములు రాబుక్కిన్నది ఒక్క సంపుటమును ముద్రించుటకు 30 మోసములు దీర్చి కాలమే కాని ఉపదేశము కార్యవిద్యా పాత్రుల చెరుక్కిన అధిక నమధ్యలు, గ్రంథవిద్యాధి పమధ్యలు, భాగవతు కారణమయ్యెను.

అధ్యక్షావలతో ప్రకటించబడిన విజ్ఞానవర్ణనముల సంఖ్యను, విషయ సందర్శన చూచినతో తెలుగు చాచి విశ్వముగ ముద్రించుటకు సాధారణ విజ్ఞానవర్ణనములే కాక, ఒక్కొక్క కావ్య భాగంకే ఒక ప్రత్యేక విజ్ఞానకోశము, వయోధేయములట్టి అయా వర్ణములచాకిరి, బాలకులు, యువకులు, ప్రాధులకు చేర్చేయ విజ్ఞాన కోశములు - ఇట్లవంభాగముగా ఈకాళ వ్యాపించినది. అంగ్లభాషయందు మా దృష్టిపెరిగిన విజ్ఞానవర్ణనములు

- (1) New Popular Encyclopaedia (2) New Century Encyclopaedia of Names (3) The New Encyclopaedia of Sports (4) Pears Encyclopaedia (5) Children's Encyclopaedia (6) Neuner's Pictorial-Knowledge (7) Encyclopaedia Britannica (8) The New Encyclopaedia (9) Encyclopaedia of Religion and Ethics (10) The Encyclopaedia and Dictionary of Education (11) Cyclopaedia of Education (12) Children's Dictionary (13) Encyclopaedia of social sciences (14) The New Educator Encyclopaedia (15) Harmsworth's universal Encyclopaedia (16) The Modern Encyclopaedia. ఇట్లంపెన్ని కలనో తెలియదు పుణలమీద వచ్చువలె అంగ్లముతోపన్న విజ్ఞానవర్ణనములు చాలవచ్చులు అమెరికా

వంశము క్ర.పూర్వీకము 'Encyclopaedia Americana' అను పేర కిరీ వంశములు వ్యాపించిన ప్రశస్త మహా గ్రంథమును అంగకావలో నిర్మించిరి. ఈ విజ్ఞానకావలో దోర్నివర్తము మృతాను తెలుగుభాషావసమిహితుడు, హైదరాబాదు వంగకా అంగ విజ్ఞానకావలో పరిశీలించునగల జ్ఞానవంశము - ఇసుకతో నిల్లెలు కట్టుకొను పిచ్చిక గూడును దుండరేమోయను వెర్లు తెలియను. ఇంగలీషునకు, చరిత్రక చరిత్రములు అను తయివేరి.

విజ్ఞానచరిత్రములు మొదటి దశయందు వర్ణిస్తే ప్రజ్ఞాపితములుగనీ యుండినట్లు తెలియుచున్నది. అని వసుస్థిపతి పరిశీలులుగాలేవు ఒక వైజ్ఞానికుడు వివిధ శాస్త్రములపై ప్రాచీన వేర్వేరు లభ్య గ్రంథముల వంశుల విజ్ఞానచరిత్రవ్యాసమున వరగించుటెను అట్టివి మొత్తముగ అర్థయిన గ్రంథములుగ ఉపయోగపడు ముద్రాణిని బహుమతి (Reproduction) గ్రంథములుగ ఉత్తేజించివేసిట్లు కానినెంచరు. ప్రపంచమునందు మొట్ట మొదటి విజ్ఞానచరిత్రపై గ్రంథము ప్రాచీన గ్రీకులేకమున తెలుపడె నని తలచుచున్నాడు అరిస్టాటిలు (క్రి. పూ. 384-322) దీని క్రయని కొందరును, మ్యాస్టెస్సును అను వాడు క్రయని కొందరును కానించుచున్నారు. దిగ్విజయ మహాకర్త్య రింతులైన స్టేబోకు కిమ్యులని తెలియుచున్నది ప్రాచీన లోము లేకమున మార్కస్ ప్లెటెయిన్ వాలో (క్రి. పూ. 168-87) అను వాడొక విజ్ఞానచరిత్రవ్యాసము కూర్చెను. ఈతడు ప్రసిద్ధ విశేష యైన జూనియర్ పీటరును వసుకానికుడు దీనియందు కావ్యశాస్త్రము, గణితము, లోకశాస్త్రము, చైత్రము పరిశీలము, కావ్యశాస్త్రము మున్నగునవి చర్చించుటెను వర్తమానకాలపు విజ్ఞానచరిత్రవ్యాసములను దోరిగ గ్రంథమును మొట్టమొదట కూర్చినవాడు 'స్టీన్' యనువాడు ఈతని 'వాచుర్క్ హిస్టరీ' అను గ్రంథము 87 వంశులముగా ముప్పది ఇప్పటి విజ్ఞానచరిత్రవ్యాసముల వలెనే ఇది లభ్యకర్త్యమైన రచనా విధము దీనిలో భాగోకావ్యము, మానవజాతి శాస్త్రము, అంతుశాస్త్రము, వృక్షశాస్త్రము, వృక్షాణువులవర్ణనము, అని శాస్త్రము వంటి వివిధ విషయములు వసుకూర్చుటెను. ఇందు అసంఖ్యాక విషయములపై అసంఖ్యాక లయన రచయితల కృతులు రచియించిరి.

మధ్య యుగములందును యూరోపు ఖండమున విజ్ఞానచరిత్రవ్యాస నిర్మాణము సాగెను ప్రాముఖ్యతేవు పొంది లూయీ వగరమునకు చెందిన విస్సెంటు అనువాడు (క్రి. శ. 1190-1284) 'మెటమోర్ఫోసిస్' అను గొప్ప గ్రంథమును వసుకూర్చెను మధ్యయుగ విజ్ఞానమున కిది అర్థమువంటి గ్రంథమని చాలాకాలము ప్రశస్తి వహించెను. అర్బుని లేకమునందు క్రీ. శ. 1680 ప్రాంతమున ప్రకటించబడిన లాటిను భాషాగ్రంథము విజ్ఞానచరిత్రవ్యాస నిర్మాణములో మాత్రవ దశను ప్రారంభించెను ఫ్రాన్స్ గ్రంథములు, అయో శాస్త్రములు వర్ణించివేసి, వానిపై ప్రాయోగపడెనట్లు కృతుల పముచ్చయముగ నుండెనని చెప్పెనెనది. అల్ఫ్రెడ్ అను ఈ అర్థము వండితురు కూర్చిన గ్రంథమునకు మొట్టమొదటిమారు 'ఎన్ సైక్లో పీడియా' అను పేరు వాడబడెను ఇది అకారాది క్రమమున కూర్చబడుట విశేషము. ఈ కాలమున అంగకావలో కూడ అకారాది వర్ణకమున విజ్ఞానచరిత్రవ్యాస రచన సాగి మొదలెడెను. జాన్ హెల్ అను వాడు (క్రి. శ. 1667 1719) 'An Universal English Dictionary of Arts and Sciences' (కళలు - ప్రకృతిశాస్త్రములను గూర్చిన అంగ విజ్ఞానకావలో) అను గ్రంథమును వ్రాసెను వసుకానిలైన పండితప్రకాశములు వలపురు దీనిలో రచన సాగియట విశేషము. మునవర్ణ ప్రజ్ఞానికుడు సర్ లెఫ్ మ్యాటను మహాకర్తయుడు 'అప్పుములు' అను పంకముపై దీనిలో వ్యాసము ప్రాచీనల మరియు అధార గ్రంథముల పట్టిక ఇచ్చుట ఈ పంకలనమందలి విశిష్ట అగర్విభాగమైన ఫ్రెంచి విజ్ఞాన చరిత్రవ్యాసమును గూర్చి ఇదివరకే కొంత ముచ్చటించెనెనది. విజ్ఞానోక నిర్మాణ చరిత్రయందు ఇది యొక పట్టికల ఘట్టమని కానివలెనుచున్నది. విస్తృతాత్మక రింతులైన ఆ కాలపు ఫ్రెంచి శాస్త్రము లందరును దీనిలో రచన సాగించిరి. ఇది ప్రభుత్వాంగకావమునకు గురయై, తెలుగురు యానుల పంచోన్నతవర్ణము కిరీ వంశులముల ఈ మహాగ్రంథము 1761 లో అరంభించి 1780 వాటికి సమాప్తి చెందెను

కాలశియులు చిరపరిచితమైన అంగవిజ్ఞానచరిత్రవ్యాసము 'Encyclopaedia Britannica' ఒక చాలలో కాని, ఒక కరములోకాని నిర్మించబడిన ఉద్గ్రంథము వారు దీనికిముందే అంగమునందు విజ్ఞానచరిత్రవ్యాసరచ

సాగెను. శుద్ధయగములో నిలియమే కాళ్ళపైను అనుభావము (శ్రీ. ౧. 1481 ప్రాంతము) "ప్రపంచమునకు అద్దము" అను గ్రంథమును కూర్చెను. శ్రీ. ౧. 1728 ప్రాంతమున చేరియ్యి అను పండితుడు పరియొక అంగ విజ్ఞానపర్యవ్యమును పేరొనియెను ఇదియే గ్రాంధి విజ్ఞానకోశమునకు మార్గదర్శక మైనదని చెప్పుచున్నాడు. ఇప్పుడు మనకు పరిచితముగు అంగ విజ్ఞానపర్యవ్యము 1788 లో అరంభించెనది 1771 లో మొదటిమారు ప్రకటింపబడినది! మొదటి ముద్రణములో అందు మూడు పంక్తులుమును, 2670 పుటలముగ ముందెను! ఇప్పుడు మనము చూచుచున్నది అంగ విజ్ఞానపర్యవ్యముయొక్క పదునాల్గవ ముద్రణము. ముద్రీస్తుమును, ప్రాంతీకర్త బృహద్రములు అగు బాగవముల రచనాపద్ధతి పద్ధతియే పర్యవ మహోద్యమమైన ముఖ్య సంగ్రహ బాగవదరచనాపద్ధతి ఈ పదునాల్గవ ముద్రణమునందు అవలంబించబడినది చెప్పుచున్నాడు అమెరికా పరియొక బాగవ్యములందును 1889 వ సంవత్సర ప్రాంతమునుండి విజ్ఞానపర్యవ్య ప్రకటనము సాగెను. దీని పరిణామమే ఇప్పుడు మనము చూచు సుందరతరమును, నైకద్యగుగు కూడితమును అగు "ఎవ్ నైక్ పీడియా అమెరికానా" అను గ్రంథరాజము. ఇప్పుటి దేశస్థులు నిద్రొక్తువందును పరిశ్రమ పరిష్కారమునందును యూరపు అందమునంద్రగ్రేసరులు కూడా! మన ప్రకృతిమైన గొప్ప విజ్ఞానపర్యవ్యములు మహోద్యమమైనవి ఎన్నియో అర్థము కావయందు కలసితి తెలియవచ్చుచున్నది. ఇంటి కావయందును, స్వామి కావయందును కూడ పరిగ్ర విజ్ఞానకోశములు కలవటం, రచ్యత కావయందును దీనియట్లే ప్రభుత్వ - అధ్యయనమున దీని పంక్తులుముల విజ్ఞాన పర్యవ్యము ప్రకటితమైనది.

భారతకోశమునందలి ముఖ్యభాషలలో విజ్ఞాన పర్యవ్య ప్రయోగోద్యమము సాగి కొన్ని భాషలలో విలయము సాధించినదట్లు తెలియచున్నది ముఖ్యముగ ఆంధ్రులకు పన్నెనాళ్ళ కాలమైన మహారాష్ట్రీ భాషయందు పలుకరముల విజ్ఞాన కోశములు వెలువడినవి. ప్రసిద్ధ మహారాష్ట్రీ భాషకోశము కాక, బాగవయానా భాషకోశము, ముఖ్య నికృతకోశము, బాగవవహోద్యమ, చరిత్ర కోశము, పుల కామకోశము, మహారాష్ట్రాభాషకోశ (కాల విజ్ఞానకోశము) మున్నగునవి విద్వంసపరిచినవి మహారాష్ట్రీ దీక్షదరుల విజ్ఞాన ప్రీతిని, పరిశోధనకును ఇది స్థిరపారాధరములు కప్పడ కావయందు 'కాల ప్రపంచము' అను పేరుతో మూడు చిన్న పంక్తులుముల సుందరమైన విజ్ఞానకోశము నిర్మించబడినది

సంగ్రహ విజ్ఞానకోశ నిర్మాణములో మున్నెదుర్కొన్న కష్టవిష్టరములను పోరరాంధ్రులకు నివేదించుట పుట్టింది గట్టు తెలిసినిదట్లు కావలెనవును ఆంధ్రభాషము అరుచిక విజ్ఞానవాహిక లేయుటకు మనమొక పురోగమింపవలసి యున్నదే ఉపాసారియను మూత్రమే దీని ప్రయోజనము. (1) ఎద్యరరవనైగల మోగద్య రరవనై మనవారియందరింగమ పర్యాప్తముగా బాగవనై కాశీదని తోచును అరుచిక విజ్ఞాన విషయములను గూర్చి బ్రాయవలెనన్నచో అహంగ్రంథ పరిశీలనముచేసి పనవ్యయము సాధించుకొనుటకు ప్రయోచవలెను తిక్కన సోమయాజి వరే "తుదముట్ట" శ్రమియించుట ఇంకను మనవారు అశక్తింపవలసియే యున్నది (2) తిక్కన నిక విషయములపై పూర్వాయవలెనను ఉత్పాదము గలచారిత్ర ఆంధ్రభాషా సాహిత్యము బాలకుల శ్రేయము బారును, వెనుకటి తరమువారును రాజవరకు అంగము వందే విద్యాబ్యాసంగము చేసినవారు, ఆంధ్రమునందు భాషప్రకటనము చేయుట కంతగా అలవడినవారు కాదు. ఆంధ్రభాషాసాగిత్రేయవలెనది ఉత్పాదము కలిగియు వీరు పరిశీలించు చున్నారు. మైత్రీ నిర్వందనమే బ్రాయవలసి వచ్చినచో అంగభాషయందే బ్యాపములుబ్రావి పంపుచున్నారు దీనిచే గొప్ప సేవకు సేము కాచించుచున్నాము. (3) అంగ బ్యాపముల మూలమున అనుబాద బాగవ్రకము మేము మొదట ఉపాదించిన బాగవన్న నిపులకరమై కామపారమునకు మూలమైనది అనుబాదము పుకలకరవనరే ప్రపత్త కానికూడితమై యుండుట కష్టము. మరియు సారికూడితవదలములను మన భాషయందు వీరవదలేదు. వీరవదలుటకు అగిన ముద్రప్రయత్నమును లేదు ఇది యన్నియు దీర్ఘకాలిక ప్రయోగమున కూడినది ఓర్వవలసి ఓర్వతో నిర్వహించవలసిన వనులు తెలుగు భాషాపరిమితాదు "అకారాధ్యకమునకు గాక బాగవ్రక భాకవపద్ధతిని అవలంబించుటకు సేతువును పర్వత్ర మోటూరి పర్వభారాయణగాదు చక్కగా నివసించిరి." ఆంధ్ర

కావడో పాఠశాలిక వరకాలము స్థిరపడలేదు. అట్టి అవ్యవస్థిక వరములను తీర్చి గాన పెట్టుకొన్నవో విశ్వయజ్ఞావము కలుగదు. పలువురు పలువిధముల ఉపద్రవములను వారునున్నారు. కావున మేము కావ్యకాళకవ పద్ధతి ప్రాచార్యునిచ్చి యున్నాము అకాశాది పద్ధతికి రెండవస్థాన మిచ్చియున్నాము" అని తెలిపియుంటిరి. ఈ వాదమునందు గురువుగలవైన పద్ధతము ఇమిడి యుండకపోలేదు. కాని ఎప్పుటికైన మన మనము దీనిని ఎదుర్కొనవలసియేయుంటుంది. కావున ఈ గ్రంథమునందు మేము పాఠశాలిక వరములను వృద్ధియొనగించి కాటికి అకాశాది క్రమములలో కూర్చితిమి. ప్రయత్నమైన కావ్యవరము వెంటనే అంగ్రహమునుకూడ ఒకటి రెండవస్థాన వారులకు రచయితలను కోరియుంటిమి. అట్లు చేయుటవలన నీరసయము ఉపవ్యవస్థనుగయ్యునో మతోద్రమ కాగలదు. మా సంపాదక బృందమునందును పాఠశాలిక వరప్రయోగము విషయమై నీకవాక్యక పాఠింపవలెనని అభిప్రాయ రహితయైన కావ్యమునంటి గనవ కావ్యస్థిగల కావ్యమునందు లేనియ వరకాలమును ప్రయోగించుట కొంతవరకు మాత్రమే సాధ్యమనియు, లోకు లోకులకు దిగివకొండియు రచన పొగక వెనుకకు రావలసినవార మగుదుమనియు మా సంపాదకులు భావించుచున్నారు. అంతర్జాతీయ వరకాలమునే అగ్రయించుట కార్యకాలియని వీరి తలంపు. ఇందును నిజము లేకపోలేదు. రహితయైన కావ్యమునందలి పంథోగ వచారములను గూర్చి తెచ్చువర్షము నవస్థాపనకల కొంత ఉపయోగించును. కాని తేవలాంధ్రవరములు మరియు కార్యకారులుగ ముందులనై ముందులనై కావున కొన్ని కావ్యముల పదర్పమున అంతర్జాతీయ వరములను తప్పనిసరిగ వాడవలెన అవశ్యక మేర్పడినది ఇచ్చట తెలుగువలనను జనియబోలేదా అని అనేకుల అవద్యును విషయ ప్రతిపాదనము ములకావడోద్ర వ్యక్తివృద్ధినికొక రచనపాగించవలసిన వారమైతిమి. ఈ గ్రంథమునందు వాదనల అంతర్జాతీయ వరముల అంగ్రహ వరములు కాటికి కల్పించబడిన వర్యాంధ్రవరములు తెలుపుటకై పాఠశాలిక వరముల పద్ధతికనుకూడ చేర్చించి వరములు కావని విషయమున ముఖ్య గ్రాంథికమునే తెలుగాదా రచయితలు అనునానించినట్లు తోచినది. దీనిని కిష్టవ్యాధవరోగములకు పీయవలెన రగ్గరగ ఉండునట్లు నిర్వహించవలెనని మా సంపాదకీయ పద్ధమకారు అచేరించి ఇట్టి ప్రయత్న మే కొనసాగించబడెను.

ఈ పంపులమునందు 174 వ్యాసములు కలవు. వీటిలో అనువాదక వ్యాసములు 44 కలవు. రచయితలు 128 మంది, అనువాదకులు 19 మంది, "అ" వారమందలి వ్యాసములు 108 దీని పుటల పరిమితి 4282. "అ" వారమందలి వ్యాసములు 85 దీని పుటలపరిమితి 378 విషయ వర్ణనాత్మక పటములందల 2282, ఇదిగాక, ప్రముఖ చిత్రములు కొన్ని రంగులలోను, అచ్చుచేపడుమీదను ముద్రించబడినవి 174 వ్యాసములలోను 89 చరిత్ర-సంస్కృతులకు సంబంధించినవి, 78 విజ్ఞాన కాస్తా్రియలకు సంబంధించినవి, 12 శిశువరములు. మొత్తము మీద ఈ పంపులములో అందులకు, అంద్రకావడు, అంద్రకేకమునకు సంబంధించిన వ్యాసములందల 65 అంద్ర సంబంధ వ్యాసముల పుటలందల 3282

సంగ్రహ విజ్ఞానకోశము యొక్క అక్షరపు పనువల్లనను కూడ ఉపకొట్టుదు. ఈ యువర్షమును ప్రకాశమునవి కదా మేము వాకొంటిమి ఎట్లన మా సంపాదకులందరు గౌరవ కార్యకర్తలే. వారి నిర్వహకృష్టికై రవ్యవారములను తప్ప పనికి ఎట్టి పాఠశాలికమును వాకివచ్చుటలేదు వ్యాధ్య రచయితలకు మౌక్తము అయ్యవుటకు దు. 5 వంతునను, అనువాదకులకు అయ్యవుటకు దు 2.50 వ తై వంతునను పాఠశాలికము ఉయ్యనగుచున్నది దీనిని కూడ స్వీకరించని పెద్దలు కొందరు కలరు. ఈ గ్రంథము లదు పంపులములని మొదట కావించి మొత్తము గ్రంథము వెల మారు రూప్యములని మదింపబడెను. ప్రచాళికా రచనావంశకము ఇది అయి పంపులముల గ్రంథమునని తెల్లమాయెను. అయినను అగ్రంథమునంతటి విరాళ రూపమున దు. 100 ఇయ్యవారికి అయి పంపులములును ఇయ్యవలెనని నిర్ణయించి ప్రకటనము అడిగెను. మొదటి పంపులమునందు 'అ' మంది 'కా' వరకు కల వ్యాసములు ప్రకటించుటకు ఉత్తేకించయింటిమి కాని వ్యాసములు నిర్దిష్టపరిమితిని వినిరి మెదిల్లములుగ మందులక "అ" వర్ణము వూర్తి కాకుండగనే పంపులము ముగిసినది. ఈ యనుభవమును ఇట్టి విజ్ఞానకోశము

6 పంపుటములు మించిపోవునట్లే మానవతలు కానియందున్నవి ఒక్కొక్క పంపుటము యొక్క నిర్మాణ వ్యయము రు. 40,000 చొప్పున పూర్తి గ్రంథమునకు చాలావు రు. 2,50,000 వ్యయము కాగలదని అంచనా చేయబడినది ప్రతి పంపుటము వెల రు. 20 ఏర్పాటు చేయవలెనది.

కార్యక్రమ తీర్మానము సంపాదకం కాపాటికలి మార్కెట్ ఉయ్యద్యమమునకు మూలధనముగా నుండెను. ఉద్యమ స్థాపకులైన డాక్టరు పి విశ్వభాళముగారి రు. 100 విరాళముతో దీనికి ప్రారంభము చేయబడినది. ఉద్యమరేఖ లింకను సువ్యవస్థలు కాపాడినములతో, అప్పుడు అధికారాధిపతి శ్రీ గ్రామములో కనాటిల్లారుగా నుండిన మామిడులను (ప్ర) పి. వి. కరపాఠశ్రీగారు విశ్వాసకోశమునకు రు. 100 మొట్టమొదటి మనియార్డును పంపి చుక్క, బ్రాయింతుకొనిరి వెనువెంటనే ప్ర) తి. వి. ముకారకరావుగారును, ప్ర) ఇ. వి. రావి రెడ్డిగారును రోజుకొనుచు వచ్చి చివ్వు రెల్లులను అందుకొని మురిపిపోయిరి. ప్ర) రాజా వేంకట మురళిమహోదర రావుగారిచ్చిన రు. 800 తో నమిలి కార్యాలయము ఒక పైపు లేనితో అరంభింపబడెను. ఇట్టిది చీపు గంగా యాత్రగా సాగజొచ్చెను. ప్రారంభ సంవత్సరము లంతే మాకు అధికారాదు శిల్పామండియ, వరంగలు శిల్పా నుండియు, నల్లకత్త రునుములు కొచ్చినచి కాలు విలువకొప్పుకొనుటకు తోడ్పడినది అప్పటి హైదరాబాదు ప్రభుత్వముతో వ్యవహారాలుకాగా మంత్రిలును నమిలికి ఇచ్చుటకు ఉపాధ్యక్షులునుసలయనమరి రెవ్వు రెడ్డిగారు మాకు గొప్ప చేయూక నిచ్చిరి అట్లే అప్పటి హైదరాబాదు కావననకా పట్టణం కొందరు మా యుద్ధమును అడరించి తమ పై తిగ పహాయము మా కొనగి అందయై నిలిచిరి. ప్ర) నుతి అరుట్ల కమలాదేవిగారును ప్ర) యుతులు శి వి చారాయణరెడ్డి, శి. చెడవెంకట్రామారావుగారును కావననకా పట్టణమునందు మా కొను చెను సేవ ప్రకాశపయము

ఈ తొలిదినములంతే నవనర్తి రాజా రామచేనరావు అనార్డరుగారు రు. 500 విరాళమునిచ్చి తోడ్పడిరి. పింగ్రాజాదు పురపాలక సంఘముచారు 1955 తో రు. 1000 విరాళమును మంజూరుచేసి స్థానిక పరిపాలనా సంస్థలకు మార్గదర్శకులైరి ఈ సంవత్సరాంతమున అప్పటి హైదరాబాదు ప్రభుత్వముచారు రు. 10,000 లు పహాయముగా ప్రసాదించి నమిలికి వెచ్చెముక ఏర్పడునట్లు చేసిరి వెనువెంటనే హైదరాబాదు పురపాలక సంఘముచారు రు. 2000 లును, మరికొంత కాంమునకు నల్లగొండ శిల్పాధ్యక్షులారును, మామిడుల నగర శిల్పాధ్యక్షులారును తిరియొక రు. 2500 విరాళము లంపిరి సామాన్య గృహస్థులు నలుపురు నల్లకత్త రునుముల పంపుచునే యుండిరి యారగిని వరసెనొప్పామి రేచాలయమునుండి రు. 500 విరాళము లభించెను మొదటి పంపుటము ముద్రణమునకై కావలసిన కాగితమునంతకు నిర్బాదు కాగిత కర్మా లయార్థిపకులు ప్ర) శిల్పా సోదరులు మాకు మూడవపంపు ధరకు మార్కెట్ ఇచ్చి గొప్ప ఉపకారము చేసిరి. దీని నవన నమిలికి చాలావు రు. 8000 లు కిఫాయతు ఏర్పడెను.

ఇంతలో అంగ్రప్రదేశ్ పుట ప్రావీణ్యం మయ్యెను గా. ప్ర) బాల్లం రామకృష్ణారావుగారు తమ అధ్యక్ష కవచమును అంగ్రప్రదేశ్ ముఖ్య మంత్రిలు గా డాక్టరు పి. వి. పంజాపరెడ్డిగారి ఆధ్వర్యం కాము వేరక రాష్ట్ర పాలకులుగా వెడలిరి ఇట్టి ప్రకాశయోగమైన కార్యమునకు ప్రభుత్వమే చేయూక ఉయ్యద్యమని ప్ర) పంజాపరెడ్డిగారు అంగముననే పంపించి మాకు సైకోలాజికల్ ములు కలిగించి రాష్ట్రకార్య కామకార్యమునే కమకు నమిలి కార్యకాళమును పడించుటకు పయయము చాలక అప్పుడు అట్టి కాశామాత్యులుగ నుండిన గా. డాక్టరు జెజుబా గోపాలరెడ్డిగారిని అధ్యక్షులునుగ చేసికొందని ఆరేఖించిరి సాహిత్య రోమణునందును కళానిధిచి యందును ప్ర) గోపాలరెడ్డిగారు అంగప్రదేశ్ మునందు ముఖ్యకార్యకర్త ఉపాధ్యక్షులు అతియోగి కావేరరు నమిలి ఉపాధ్యక్షులు అంగ్రప్రదేశ్ విద్యాకాశామాత్యులు గా యస్. పి. వి. కట్టలిరామారావుగారును, డాక్టరు గోపాలరెడ్డిగారును పంపించియకొని పంగ్రహ విశ్వాసకోశ నమిలికి ముగ్ధులమైన అధిక వ్యవస్థ ఏర్పడు ప్రకాశకమ రచించిరి. దీనికి అంగ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వా మోదము లభించుట ముచావనాము ఈ వత్సరము ప్రకారము అంగ్ర ప్రభుత్వముచారు నమిలికి సంవత్సరమునకు రు. 25,000 చొప్పున బాలుగు సంవత్సరములు ధనపహాయము

తేయదురు, దీనికోక వరకు కలదు. పనితీరును ప్రజలనుండియు ప్రజాపాత సంస్థలనుండియు సంవత్సరమువరకు రు. 12,500 లు విరాళములు సంపాదించుకొని ప్రభుత్వమువలన చూడవలెను. ఈ ప్రభాళకోకిర అంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వముచేత కొలిపానికి రు. 15,000 ధనవహాయము తేయదురులే మొదటి సంపుటము ముద్రణము అయ్యద్రవముగ పొగవడి. ఈకోగడ చార్వాపర సంస్థలను మూడు చక్కగా తీర్చివేసి, సింగ రేడి తొక్కుగనుల విరాళమువలన రు. 1,500 లును, నిజాం చక్కర కార్యకారముచేయ రు. 500 లును విరాళము లిచ్చిరి.

ఇంతవరకును విజ్ఞానకోక పనితీరి లభించిన అధిక పహాయము తెలంగాణము నుండియే లభించెను. మొదటి సంపుటమైనను ముద్రణముయిన తరువాత అంధ్రప్రాంత పోరలులను వహాయ మత్సర్యింప వచ్చుననియు అది మాకు కొంగు లంగార మనియు నేదియున్నాము. ఇట్లుండ మా కార్యవర్గ పట్టులను సింహారం శ్రీ లక్ష్మీ వృద్ధిపంపాహుము అయిన ధర్మకర్తలను అగు శ్రీ పి. వి. జి. రాజుగారి వంశస్థులనులే పాహుము భాండారమునంది పనితీరి రు. 5,000 లు ధన పహాయము కాగ్ధానము తేయవలె యున్నది అది ఇంతకో రాగలదు పట్టికానుం దై పమగుటలే కాకోలు శ్రీ తిరుపతి నేంకల్యోరపాహుమి తెనుకముం చాచుచున్నాదు కాని అయిన తలచు కొన్నారో కొడున పిమ్మి! వేములవాడ శ్రీ రాజారామేశ్వర పాహుమిచారు పాపక పహంకురా! కారక ప్రభుత్వము చారులూడ ముప్పుండు విజ్ఞానకోక పనితీరి కార్యకర్తలనుమును గుర్తించి పాదర పహాయము తేయగలరని విశ్వసించు చున్నాము. అంధ్ర భాదాశిమమలును, గ్రంథాలయములు, కళాశాలలు, పాఠశాలలు, మున్నగు సంస్థలను ధర్మనిధులు కల పారిశ్రామిక చార్వాపర సంస్థలను పంధ్రగోంధ్ర విజ్ఞానకోక పనితీరి ఖూరి విరాళము లిచ్చి తోడ్పడగలరని విశ్వసించుచున్నాము.

పనితీరి పమహార్య గలిగిన పాదర పాహుమియు, ఇతర పాఠశాలములును తక్కువయైనను, కాపాశిమాన ముతో కృషిచేసి యీ సంపుట ప్రకటనమువలన ముఖ్య కారకులై వ మా పంపాదకులకును, చారికి శేరోడువాడో దుగానుండిన కాభా సంపాదకీయ వర్గపట్టులను మా కృతజ్ఞతలు తెల్పుచున్నాము అల్పచేతనములై పనితీరియు చుండియు కార్యనిర్వహిం తీరింది ప్రకటననీయమైన కృషి చేసిన కార్యాలయార్యోగ్గుల లండరీని, ముఖ్యముగ దీని మొదడుగా వ్యవహరించిన పెద్దలు శ్రీ అచిరాజు పితృకడరావు, ఆచార్య గరికపాటి లక్ష్మీకాంతయ్య గాగ్ధలను మేము కృతజ్ఞతలను అరంభము నుండియు నీ యుద్యమమువలన తేయూక నిచ్చియు, ఉదీత విరాళముల నిచ్చియు, గ్రంథ ముద్రణ కార్యమును విజయవంతముగ పొందిన ముద్రాకరులు శ్రీ అంజా ప్రాసాద్ కారికి పనితీరి ఋణపడి యున్నది ఇంతచెద్ద యెక్కువ ముద్రణకార్యము పితృహించుటకు కక్రియు, యుక్తియు, రక్తియు గల అచ్చు కార్యాలయములు తెలంగాణముతో కలపని అంజావాని నిరుపించి కీర్తి సంపాదించుకొన్నాదు నీకింతరాకాచు దుగ్గా క్లాక్ మేకింగు కంపెనీచారు క్లాకులను పక్కరముగను, ముచ్చటగు నిద్రముచే మూడు తోడ్పడి యున్నాదు.

ఎంతకో మిశ్రులు, పాత్రే ఘట - చారందరకును మా కృతజ్ఞతా నమోదాకములు.

డాక్. జి. తెల్పు మహళయిని "ప్రపంచ విజ్ఞాన పర్యవస్థ" భావనతో నీ పీఠికను పహస్తే తీయు దును ఆచర్యపాహుమైన ప్రపంచ విజ్ఞాన పర్యవస్థ మిట్లుండవలెనని అతడు భావించెను "ఈ గ్రంథ మెప్పు యో సంపుటముల వలన కాగమించును. విషయములు ఎన్నికడగ నెడకుకొన వచ్చునలెకేయే దీనియందు లభించును. కావ మంతమై, మగ్రాహ్యమై యుండగలదు. అధునిక పాంథిక వ్యవస్థయొక్క మూల భావములను, విజ్ఞాన మును అన్ని రంగములను పరిపరిచిన అకార మూత్రములను ముఖ్యంగాములను, నువను వివరించు విశ్లేష మునుగూర్చి విస్తృతముయి పార్థమికమైనంతగా వివరవాత్మకమగు జ్ఞానమును, ప్రపంచ లేకముం పాహువ్యవహార మను, విజ్ఞానముయొక్క మూలార్థములను ప్రతిపక్షి పామగ్నియు, పరామర్శ గ్రంథముల విశ్వసనీయమైన ప్రోత్సాహమును ప్రపంచ విజ్ఞాన పర్యవస్థముతో చూడగలము."

"మరియు ఈ విశ్వ విజ్ఞానకోకము ఖూమంతమున వందలి ప్రతి విశేషానియైన వర్తించి మానవజ ఖూమికగా నుండవలగును. ప్రపంచమువందలి విజ్ఞానవైశ్టం చేతులతో ఇది కరచు పునర్నవీకృత రూపమును

బొందుచు, పశీచమై పెరుగుచు, విశ్వప్రవృత్తమాన నై తవ్యవంతమై యుండును. ప్రతి విశ్వవిద్యాలయమును ప్రతి
 పరిశోధనవంశమును దీనిని అవలంబించుకొని మార్గముగ నుండవలెను. మాత్రు దీక్షాబలతో ప్రతియొక్క దీనిని ఉత్తమోత్తమ
 స్థాయి సంపాదకవృత్తముతో సంబంధము కల్పించుటవలెను. ఇట్టి విశ్వ విజ్ఞానకోశము ప్రపంచ సంస్కృతికి మూల
 దీక్షా ప్రశింబంధములైన నై విలు గ్రంథము కాగలదు. విద్యార్థులంగమునందు దీని ప్రాముఖ్య మపారము. పాశ
 కాలు యందును, కళాకాలం యందును విద్యార్థిభవమున దీని పవిత్రతను, ప్రామాణికమై ప్రాతిపదిక జ్ఞాన
 విషయముల నిధిగా నుండగలదు. వేద్యాంగముల పరామర్శమునకును, వక్కాణముల పరిశీలనమునకును ఇది
 మూలాధారము కాగలదు. వేదము, ఈ నాటి నుప వేదాధిక సంస్థలు - రెజ్లాబెడరై "పెదరారి త్రాక్కియున్న ఈ
 సంస్థలు - సాధించలేని మహాత్తర ప్రయోజనమును ఈ ప్రపంచ విజ్ఞాన పర్యవస్థము సాధింపగలదు. ప్రపంచము
 వంతము మానవక కారధవ్య మాత్రములచే పరిహితపరచుటయే ఆ మహాత్తర లక్ష్యము "

ఇదిగో! ఒక దశము పరిసర పట్టుకొనవలయు దీనిని సాదరముగ పరిశీలించు. "అలిసిగబురదనీక
 మలిసిగబురము" నీయును

వింబ - అధిక క్రాంతి అనంత ౭ - గురువారం
 7 ఆగష్టు 1966
 విద్యావనగరం, హైదరాబాదు.

బుధవిశేషము
 అంపపల్లి లక్ష్మీరంజనం
 హైదరాబాదు

కా ర్య వి ర్వా హ క ప థ ము

- 1 అధ్యక్షులు : గౌ రాక్షరు జెజువాడ గోపాలరెడ్డి
మంత్రి, రిజెస్ట్రార్ - పాఠ వ్యయము - భారత ప్రభుత్వము. బ్రా త్పత్తి
- 2 ఉపాధ్యక్షులు : రాక్షరు యం, చెన్నారెడ్డి ఎం. ఎల్. ఏ
మాజీ వ్యవసాయ కార్యమూఖ్యులు, హైదరాబాదు,
- 3 " శ్రీ యన్. డి. ఏ. వట్టాభిరామాచారి
విద్యాకార్యమూఖ్యులు, ఆంధ్రప్రదేశ్
- 4 " శ్రీ డి. వరాహరెడ్డి
ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయోపాధ్యక్షులు, హైదరాబాదు
- 5 కార్యదర్శి : శ్రీ అంకపల్లి లక్ష్మీరాంజనం
ఆంధ్రకార్యక్షులు, ఉ. వి.
- 6 సంయుక్త కార్యదర్శి : డా. జేతవల్లి విశ్వనాథం
గణితకాన్యకాళ, ఉ. వి.
- 7 సహాయ కార్యదర్శి : డా. వి. రామరాజు
తెలుగుకాళ, ఉ. వి.
- 8 కోశాధిపతి : డా. రావూర నక్కరాజయ్య
భౌతికకాన్యకాళాధ్యక్షులు, ఉ. వి.
- 9 సభ్యులు : శ్రీ పి. వి. శి. రాజు
విజయనగరం కార్యచారు
10. " డా. వి. యన్. కృష్ణ
ఉపాధ్యక్షులు, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము, వాల్తేరు
11. " శ్రీ జి.బి.రెడ్డి రాజావారు
హైదరాబాదు
12. " వడ్డే శ్రీ మోహరి నక్కరాజయ్య
పార్లమెంటు సభ్యులు - మద్రాసు
13. " శ్రీ కల్యాణరాజయ్య గుప్త
వర్తకులు, హైదరాబాదు
14. " శ్రీ వెంకటేశ్వరయ్య గుప్త
వర్తకులు, హైదరాబాదు.
15. " డా. యన్. వేంకటేశ్వరరావు
అవరణి ఫిజిషియన్, ఉస్మానియా అనువర్తి, హైదరాబాదు.
16. " డా. పుట్టపర్తి శ్రీనివాసరావు
చై రెక్కరు, పురావస్తుకాళ, హైదరాబాదు.

17. నట్టలు శ్రీ వల్లూరి మల్లరాజు
అగ్రకల్పరత్ ఇంటిను, ఇంటియన్ ఇన్ స్టిట్యూటు అండ్ రిసెర్చ్ పూరు
18. ,, శ్రీ జి. వి. మధాకరరావు
అధ్యక్షులు, పరిపాలన విభాగకాన్ఫరెన్స్, ఉ. వి
19. ,, శ్రీ కామగంటి రాజేశ్వరరావు
అధ్యక్షులు, హనుమకొండ
20. ,, శ్రీ కంచేనేపల్లి వెంకటేశ్వరరావు
అధ్యక్షులు, వల్లగొండ.
21. ,, శ్రీ యం. ఆర్. అప్పారావు, ఎం. ఎల్. ఏ
మాజీచీఫ్, కృష్ణాజిల్లా.
22. ,, శ్రీ కె. వరహంచారీ
పట్టులు-పైదరాకాదు మునిషిఫల్ కాలొరేషను.

నం పాద కీ య వ ర్త ము

శ్రీ మామిడివూడి వేంకట రంగయ్య, ఎం. ఏ.,

అధ్యక్షులు, ఎంపాదకీయవర్గము

విషయము	వంపాదములు
1 భాష, పాదవ్యవస్థ, విషయము	శ్రీ అంధవల్లి లక్ష్మీరంజనం, ఎం. ఏ.,
ఉప్పానియా విశ్వవిద్యాలయము
2 చరిత్ర	శ్రీ అంధవల్లి బాలేందుకేశవం, ఎం. ఏ.,
విశాం కళాశాల, హైదరాబాదు
3 తత్వశాస్త్రము	డా. పహాడుప్రసాద,
తత్వశాస్త్రశాఖ, ఉప్పానియా విశ్వవిద్యాలయము
శ్రీ
డా. శ్రీవతి శ్రీదేవి, ఎం. ఏ, ఏ హెచ్. డి.,
బ్రిస్టిస్, ప్రభుత్వ మహిళా కళాశాల, హైదరాబాదు
4 భూగోళశాస్త్రము	శ్రీ నైజాం, ఎం. ఏ.,
ప్రొఫెసరు, భూగోళశాస్త్రశాఖ, ఉప్పానియా వి
శ్వవిద్యాలయము
శ్రీ వి యన్ యువర్సెడి
భూగోళశాస్త్రశాఖ, ఉప్పానియా విశ్వవిద్యాలయము
5 అర్థశాస్త్రము	డా. రాంవల్లి విశ్వేశ్వరరావు, ఎం. ఏ., ఏ హెచ్. డి.,
బాంబే, నైజాం, బాంబే, నైజాం, బాంబే, నైజాం
6 మానవశాస్త్రము, పాండిత్యశాస్త్రము	శ్రీ జి. వి. మహాకవిరావు
పరిపాలన విభాగశాస్త్రశాఖ, ఉప్పానియా విశ్వవిద్యాలయము
7 రాజనీతిశాస్త్రము	అధ్యక్ష మామిడివూడి వేంకటరంగయ్య, ఎం. ఏ.,
మాత్రా ప్రొఫెసరు, ఆంధ్ర-కోంకాయ విశ్వవిద్యాలయములు
8 సుతములు	అధ్యక్ష మహాకవిరావు, ఎం. ఏ.,
సంస్కృత అధ్యాపకులు
9 సంగ్రామశాస్త్రము	శ్రీ అంధవల్లి లక్ష్మీరంజనం,
ఉప్పానియా విశ్వవిద్యాలయము
10 క్రితము	శ్రీ వి అనంతరావు,
విశిష్టాధికారి కళాశాల
11 చారిత్రాశాస్త్రము	శ్రీ యన్. వర్మేశ్వరయ్య, ఎం. ఏ.,
వంపాదములు, గోల్కొండ ప్రభుత్వ, హైదరాబాదు

12. బాహ్యకావ్యము
13. వాచికకావ్యము
14. విచిత్రములు
15. యాత్రలు, అన్వేషణము
16. కళ
17. గానకావ్యము
18. చిత్రక
19. స్మృత్యుక్త
20. వాస్తు విద్య
21. గణితకావ్యము
22. భౌతికకావ్యము
23. రసాయనకావ్యము
24. వృక్షకావ్యము
25. జంతుకావ్యము
26. భూగర్భకావ్యము
27. లింగకావ్యము

- శ్రీ పల్లారి వెంకటేశ్వర్లు.
మైసూరు అధ్యక్షులు, హైదరాబాదు
- శ్రీ వి. రాఘవేంద్రరావు.
బాధ్యత్య కాశాధ్యక్షులు, ఉ. వి.
- శ్రీ కె. వేంకటాచారి,
అంగ్లీషవహ్యనకులు, నిజాం కళాశాల
- శ్రీ దేవేంద్రుల రామమణిరావు.
పి. ఏ. ఎల్. ఎల్. వి. హైదరాబాదు
- డా. పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచారి,
తై. రెక్కరు, పురావస్తుశాఖ, హైదరాబాదు
- శ్రీ పద్మా వేంకట మల్లాప్పాచారి.
సంగీత పరిశోధక విద్యాంశులు, హైదరాబాదు
- శ్రీ కె. శేషగిరిరావు,
ఉపకావ్యకులు, అభివృద్ధి కళాశాల, హైదరాబాదు
- శ్రీ పటరాజు రామకృష్ణ.
తై. రెక్కరు, స్మృత్యుక్త నిశేషము, హైదరాబాదు
- డా. పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచారి, హైదరాబాదు
- శ్రీ రాఘవేంద్రరావు,
అధ్యక్షులు, గణితకావ్యశాఖ, ఉ. వి.
- డా. రాజాక పద్మవరాయణ,
అధ్యక్షులు, భౌతికకావ్యశాఖ, ఉ. వి.
- డా. పంపూరి వేంకట సుబ్బారావు,
అధ్యక్షులు, రసాయనకావ్యశాఖ, ఉ. వి.
- శ్రీ పి. వి. రమణారావు, ఎం. ఎస్. పి
వ్యవసాయ కళాశాల, ఉ. వి.
- డా. బాపురెడ్డి,
వ్యవసాయ పరిశోధన సంస్థ, హైదరాబాదు
- ఉ.
- శ్రీ వి. జగన్నాథరావు, ఎం. ఎం.
తెలుగురెడ్డి, పైమ్మ కాశీశి, హైదరాబాదు
- డా. కె. వి. రావు
భారతదేశ భూగర్భకావ్య, పరిశోధక, హైదరాబాదు
- ఉ.
- డా. ఎస్. బాలకృష్ణ
భూగర్భకావ్యోపాధ్యక్షులు, ఉ. వి.
- డా. దేశవర్మ విశ్వనాథం
గణితకావ్యశాఖ, ఉ. వి.

28. సైద్యశాల
డా. ఎన్. వేంకటేశ్వరరావు
అవతరి ఫిజిషియను, ఉపాధ్యక్షియా అనువక్తి, హైదరాబాదు
29. స్థావరము
శ్రీ వల్లూరి మల్లరాజు
అగ్రికల్చరల్ ఇంజనీరు, ఇండియన్ ఇన్ స్టిట్యూట్ ఆఫ్
టెక్నాలజీ - ఖరగ్ పూరు
30. వ్యవసాయశాస్త్రము
శ్రీ కంభంపాటి భాస్కరము
వ్యవసాయ శాఖాల, ఉ. వి
31. సంభాషాస్త్రము
శ్రీ డి. వి. ఎన్. ద్వారక
గణితశాస్త్రశాఖ, ఉ. వి
32. మానసికశాస్త్రము
శ్రీ కె. వేదాంతరాజు
బోధనాశ్రమ శాఖాల, ఉ. వి
33. విద్యాశాస్త్రము
శ్రీ వత్తిరాజు కృష్ణారావు
ప్రభుత్వ బోధనాశ్రమ శాఖాల, హైదరాబాదు
34. వాతావరణశాస్త్రము
డా. యన్. రాజేశ్వరరావు
భౌతికశాస్త్రశాఖ, విశాంకశాఖాల, హైదరాబాదు
35. వివిధములు
డా. టి. వత్సవరమింహమూర్తి
విశాంకశాఖాల, హైదరాబాదు
36. ఆంధ్రజాతి - విశేషశిక్షణలు
శ్రీ అనిరాజు - వీరభద్రరావు
కార్యదర్శి, లక్ష్మణాచార్యుల పరిశోధక మండలి, హైదరాబాదు
37. ఆయుర్వేదము
వండిత, శావరాని శ్రీ వేదాల తిరుమల రామానుజస్వామి,
అయుర్వేదాచార్యులు, అధ్యక్షులు, అయుర్వేద సమన్వయకమిషన్,
హైదరాబాదు
38. ప్రాచీన విద్యలు - కళలు
శ్రీ శిరోమణి వెంకటపల్ల రంగాధరయ్య
అంధ్రోపన్యాసకులు, ఉ. వి
39. పశుసైద్యశాస్త్రము
డా. సి. వేంకటేశ్వరరావు
వెటర్నరీ కాలేజీ, ఉ. వి

రచయితలు

క. సం., పేరిడి అక్షరమాల	వాగ్దేశిక	వాగ్దేశములు
1 అ. చై.	శ్రీమతి అల్లాడి వైదేహి, ఎం. పి. చరిత్రోపన్యాసకురాలు, మహిళా కళాశాల హైదరాబాదు (ర.)	అకోతురు
2 అ. చూ	శ్రీ అల్లాదు హుస్సేన్, ఎం. ఎన్. పి. సి. ఎన్. ఎత్ (యూ. ఎన్. పి.) సి. ఎన్. హెచ్ (యూ. ఎన్. పి.) ఉపన్యాసకుడు, ఎలెక్ట్రికల్ ఇంజనీరింగ్ డిపార్టుమెంటు, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు	అంతర్విద్యార్థుత్తిష్ట
3. ఆర్. ఎన్. ఎన్	శ్రీ ఆర్. ఎన్. కర్ప, ఎం. పి. సి. ఎన్ హైదరాబాదు	అంద్ర వాణిజ్యపంపము
4 ఆర్. న రావు	డా. ఆర్. నరసింహారావు, ఎం. పి. సి. హెచ్. డి. చరిత్రోపన్యాసకుడు, విజ్ఞాన కళాశాల, హైదరాబాదు	1 అబ్రహం లింగము 2 అమెరికా పండు క్రాంతిములు (చరిత్ర) 3 అమృతా విజయదీక్షితు
5 ఆర్. వా. పి.	శ్రీ ఆర్. వాసుదేవ పిళ్ళె, సి. పి. ఎన్. ఎన్. ఎన్. అధ్యక్షుడు, ఉపన్యాసకుడు ఇంటర్ నేషనల్ లా, లా కళాశాల, హైదరాబాదు	అంతర్జాతీయ వ్యాయామము (పార్శ్వవికము)
6 ఆర్. వేం. స్వా	శ్రీ ఆర్. వేంకటస్వామి. మేనేజరు, శాగ్రువగర్ లైయర్స్, అండ్ ప్రింటర్స్ ఇండస్ట్రీయల్ డిజైన్ అసోసియేట్స్ పర్సన్స్ సెంటరు, హైదరాబాదు (ర.)	అద్వైతము - రంగువేత
7 అ. పి.	శ్రీ అదిరాజు వీరభద్రరావు. రిటైర్డ్ తెలుగు పండితుడు, ప్రభుత్వస్మృత పాఠశాల, రాధర్ మూట్, హైదరాబాదు	1. అనంతపురము జిల్లా - అనంత పుర పట్టణము 2. అల్లూరి పీఠామరాజు
8 ఉ. క. కా	వేదావ్యసాన శ్రీ తిమ్మలూరి గణపతిరావు, కాకినాడ	1. అతర్క వేదము 2 అభ్యవహారము

క. సం	పేరు	వివరములు	వ్యాసముని
9.	ఉ. రా.	శ్రీ తిరుమల రామమూర్తి. వి. పి., వి. ఇ. డి. ఉపాధ్యాయుడు, ప్రభుత్వ పాఠశాల, చంద్రగూడ, హైదరాబాదు	1. ఆదిపనియా (క) 2. అర్చనయా
10.	ఎం. ఎల్. ఎన్.	శ్రీ ఎం. ఎల్. నారాయణరావు, ఎం. పి. ఇక్కురలు, ఉప్పానియా విశ్వవిద్యాలయము హైదరాబాదు	అంకములు
11.	ఎం. కు.	శ్రీ మతువు తంకేజిరావు, ఎం. పి. అంధ్రోపవ్యాసము, సికింద్రాబాదు కళా శాల, సికింద్రాబాదు	అదిలాబాదు
12.	ఎం. జి. కృష్ణ	డా. ఎం. జి. కృష్ణ ప్రెస్టిజ్ అఫీసు, పెంట్టలు లేబరేటరీస్, హైదరాబాదు	అగ్నివైద్యులు
13.	ఎన్. వి. బి. ఎన్. డి	శ్రీ నతీంద్రుని. జి. ఎన్. దత్తు, ఎం. ఎం. పి. తయరాజ్ కల్ సర్వీస్ ఇండియా, హైదరాబాదు	అంధ్రదేశపు అనియతవర
14.	పి. యం. జి.	శ్రీ పి. యం. జయరావు, ఉపవ్యాసము, పీఠీక్కు డిపార్టుమెంటు, ఉప్పానియా విశ్వవిద్యాలయము, హైదరా బాదు	అయిస్కాంతము
15.	ఓ. న. మూ.	శ్రీ ఓరుగంటి నక్కనారాయణమూర్తి, ఎం. పి. చరిత్ర, అధిక రాజీయ శాస్త్రముల శాఖ ధ్యమడు, హిందూ కాలేజీ, గుంటూరు	1. ఆదికార వరాహకృతి - ఆదికార విభజనము
16.	క. రా. మా	శ్రీ కస్తూరి రామకృష్ణం, ఎం. పి., వి. ఇ. డి. ప్రభావోపాధ్యాయుడు, ఎన్లెందు, ఖమ్మం జిల్లా	2. ఆదికారవర్ణము 1. అంధమామనీవులు 2. అనికాంతపు భాషలు
17.	క. ల. కా	శ్రీ కిరీటూరి కన్యగంతుం అశ్వజాత్రు. అసిస్టెంటు సై రెజువు, ప్రభుత్వ సమాచార శాఖ, హైదరాబాదు	అంబికావ్రత చరిత్ర
18.	కు. పి.	శ్రీ తిరుగంటి నీలాదాసు శర్మమూర్తి, ఎం. పి. రిటైర్డ్ సుప్రీమ్ అంధ్రోపవ్యాసము, విజాం కళాశాల, హైదరాబాదు	అర్చితావంద తీర్థులు
19.	కె. గో.	శ్రీ కె. గోపాల శ్యామరావు, ఎం. పి. అంధ్రోపవ్యాసము, విజాం కాలేజీ, హైదరాబాదు	అంధ్ర విప్లవ
20.	కే. పు.	శ్రీ కే. పులివెందుల, వి. పి. (అవధి) చేంమూరు	అపేక్ష - వరవరా

క. సం. పోడి అక్షరములు	పొసకర్త	పొసకము
21. థే. ఐ. యన్	శ్రీ శే. ఏ శ్రీవివాహరాత్రి, ఎచ్చెక్కూటన్ ఇంజనీరు, కాలువల నిర్మాణ కాక, తుంగభద్రా ప్రాజెక్టు, ముద్దరాబాదు	అవకట్టు
22. థే. ఐ. రె.	శ్రీ శే. ఎకలరెడ్డి, ఎం. పి. ఐ. హైదరాబాదు	అంగోలా
23. థే. ప.	శ్రీ శే. వయ్యవయ్య, డి. కాం. (అవయ్య) కాయవయ్య కాళాధ్యక్షులు, దిల్లీయు, జి. డి. కాలేజీ, ఫిమవరం	అంతర్జాతీయ వ్యాపారము (ఒకంబడికలు)
24. థే. ప. కా.	బోమడి శ్రీ శ్రీవవంతుల వరసింహాస్త్రి, హైదరాబాదు	అంగ్ల రక్షణ గ్రంథములు
25. కొం. శే.	శ్రీ కొంతవల్లి శేషగిరిరావు, ఉపబ్యాంకులు, ప్రభుత్వ ట్రైన్ ఆఫ్ఫీస్ కళా కాల, హైదరాబాదు	1. అమృత షేషిర్ 2. అలంకరణ కళ
26. కొ. భూ. రా.	శ్రీ కొమరగిరి భూపాలరావు, ఎం. పి. తహసీల్దార్, ఎల్లందు, తమ్మముత్తెల్లా	1. అక్కన్న - మదన్న 2. అణిల్ హావన్ తావా 3. అనెగొండి
27. కొ. పి	బాక్కరు కొత్తవల్లి నీలకండరావు, ఎం. పి., పి. హెచ్. పి. ప్రాచ్యభాషా కాళాధ్యక్షులు, మహారాజా కళాకాల, విజయనగరం	అపరం గణపతి
28. ఖం. ప. కా.	పొసాళ్ళ, వ్యాసం బోమడి శ్రీ తంతవల్లి వరసింహాస్త్రి, పండితులు, వేదాంతవర్గనీ సంస్కృత కళా కాల, హైదరాబాదు	అవస్తాము
29. ఖం. కా. శే	శ్రీ తంతవల్లి బాలేందుశేఖరం, ఎం. పి. అంగ్లో-పర్యావకులు, నిజాంకాలేజీ, హైదరా బాదు	1. అణ్ణు రజాని 2. అరేటియా దర్శిత 3. అప్పిరియా
30. గం. బో.	ప్రొఫెసర్ గంటి బోగి పోమయ్య, ఎం. పి. ఎల్. డి (బియ్యన్) అంగ్ల కాళాధ్యక్షులు, అంగ్ల విశ్వవిద్యాలయము, హైద్రాబాదు	అంగ్ల భాషా పరిశ్రమ
31. గ. రా. శ.	పండిత శ్రీ గణియాం రామకృష్ణశర్మ, అలంపురము	అలంపురము

ప్ర. సం. పాఠి అవరములు

ప్రశ్నకర్త

ప్రశ్నకము

82. గ. ల. కాం.

విద్యాన్

శ్రీ గణేశపాదీ శిష్యులారాధ్యు, ఎం. ఎం. పి.

అన్నంకట్టు

రిప్రెజెంటేటివ్ కాంగ్రెస్ సభ్యులగు, పి. జి. కాశీ, హైదరాబాదు (ర.)

83. గ. ల. కా.

శ్రీ గణేశపాదీ శిష్యులారాధ్యు, ఎం. ఎం. పి.

1. అయ్యి యంత్రముల విద్యాకరణ

తెక్కరలు, ఫిజికల్ థియోరీటర్స్, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు

1. అయ్యి యంత్రములు. ముద్రణక

84. చ. స. కా.

అరేబిక్, ఉరదూబా ప్రవీణ

అంద్ర సాహిత్య పరిషత్తు

శ్రీ చతుర్వేదాల సత్యవారాయణశాస్త్రి, ఎం. పి.

రిప్రెజెంటేటివ్ కాంగ్రెస్ సభ్యులగు, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు

85. చె. రం

అరేబిక్

1. అశ్వశాస్త్రము

శ్రీ వెలమవల్లభ రంగారాధ్యులు, (విద్యాన్)

2. అనందవల్లభరాధ్యులు

సంస్కృతాంగిరస్ సభ్యులగు, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు

86. జి. ఎన్. ఎన్.

శ్రీ జి. నాగభూషణశర్మ, ఎం. పి.

1. అశ్వవాన్ శాస్త్రం

చరిత్రాచార్యులు, డి. ఎ. పి. కాశీ, ధోలాపూరు

2. అరిష్టాదర్ (రాశియములు)

87. జి. ల.

శ్రీ. జి. లక్ష్మీవారాయణ, ఎం. పి.

అనువర్తిక గణకళాశాస్త్రము

తెక్కరలు, గణకళాశా. ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు

88. జి. పి.

శ్రీ జి. సత్యమూర్తి, ఎం. ఎం. పి.

1. అవపులు

విశిష్టరాచారు

2. అమెరికా అంధము (ఉ. ద)

3. అంద్రప్రదేశ్ శాస్త్రము II

4. అప్రికా

89. జి. జి. టి. ఎన్

శ్రీ జి. జి. టి. శాస్త్రి.

అశ్రవము

శియాంబుష్టు, శియూలాశిక్ నర్సే ఆఫ్ ఇండియా, కలకత్తా

40. తె. జి.

శ్రీ జయంతి జోగారావు, ఎం. ఎం. పి.

అర్చినియన్

తెక్కరలు, ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము హైదరాబాదు

41. తె. పి. జా. రా.

జా. జయంతి ఎన్. జా. నర్సే రెడ్డి, డి. టి.

అబాబాదు

ప్రెస్సిపాలు, బాగాన్తవ కళాశాల, వల్లగొండ

5. పం. పోతి అక్షరముల

వ్యతిరేకత

వ్యతిరేకముల

42. జా. ల.

శ్రీ జా. లక్ష్మణాంశం, ఎం. ఎన్. పి.
ఉప్పునియో విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు

అక్షరము

43. టి. కె. వి. ఎన్. సు.

అక్షరము
శ్రీ జి. కే. పి. యస్. సుదర్శనాచార్యులు,
పండితులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ఓరియంటల్
రిసర్చ్ ఇన్స్టిట్యూట్, తిరువతి

1 అవివర గుర్తు
2 అగమకావ్యము

44. టి. కే. రా.

డాక్టరు జి. కే. గిరిరావు,
ఫిజియన్, రెక్కరదు, ఉప్పునియో విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు

అక్షరము ద్వారా వ్రాసిన

45. దా. అర్. వి. రా

డాక్టరు. ఆర్. వి. రావు, ఎం. పి. డి. హెచ్. డి.
జాయంట్ రైల్వేలు, ఇంజనీరింగ్ కాలేజీ, కామయ్య
హైదరాబాదు

1. అక్షరము ప్రవేశము
2. అక్షరముల దర్శన
3. అక్షర వ్యవహార ప్రణాళిక

46. దా. ఎం. అ. ఎం.

డాక్టరు. లక్ష్మణ్ మోహనరావు
అరవీళ్ళాపాళా కళాశాల, ఉప్పునియో
విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు

అక్షరముల పాఠాక్షరములు

47. దా. కె. రెడ్

డాక్టరు జి. సారెడ్డి కె. రెడ్
అర్చనము కళాశాల, ఉప్పునియో
విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు

అక్షరముల పాఠాక్షరము

48. దా. జి. రా. రెడ్డి

డాక్టరు జి. రామకృష్ణారెడ్డి ఎం. పి., డి. హెచ్. డి.
ప్రాధాని అఫ్ ఎడ్యుకేషన్, మహారాజా
కాలేజీ, మైసూరు

1. అక్షరముల వాటికము
2. అక్షరముల పాఠాక్షరముల దర్శన

49. దా. జా. రె

డాక్టరు జా. రెడ్డి
ప్రాఫెసర్ జూనియర్, అగ్రికల్చరల్ రిసర్చ్
ఇన్స్టిట్యూట్, హిమాయత్ నగరు
హైదరాబాదు

1. అక్షరముల వాటికము
2. అక్షరముల పాఠాక్షరములు ✓

50. దా. పు. శ్రీ

డాక్టరు పుట్టపర్తి శ్రీనివాసారావు,
ఎం. పి. డి. హెచ్. డి. (అంబె)
రైల్వేలు, పురపాలక శాఖ, ఆంధ్రప్రదేశ్,
హైదరాబాదు

అక్షరము

51. దా. మ. సి.

డాక్టరు మహేశ్వర సియోగ్ ఎం. పి. డి. డి.
ప్రాధాని, గౌరవ విశ్వవిద్యాలయము,
గౌరవ, అన్నము

అక్షరముల పాఠాక్షరములు

52. దా. యస్. కా.

డాక్టరు యస్. కా. శర్మ
భూగర్భశాస్త్ర కళాశాల, ఉప్పునియో
విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదు

1. అక్షరము
2. అక్షరముల వాటికము

వ. సం	హా. నం.	వివరములు	వివరములు
53.	డా. యూ. హె. ఖా.	డాక్టరు యూ. హె. హె. ఖా. 20 ఏ.. చరిత్ర కావ్యమును, ఉపాధ్యాయ విశ్వ విద్యాలయము, హైదరాబాదు	అయితే వనర్
54.	డా. వ.	డాక్టరు వ. హె. హె. ఖా. రీడరు, ఉపాధ్యాయ విశ్వ విద్యాలయము, హైదరాబాదు	అరిస్టోటల్ (తత్వ)
55.	డా. వి. య	డాక్టరు వి. హె. హె. ఖా. 20 ఏ., 20, రిట్ డి రిట్., మదరాసు	1. అనెక్సండు 2. అంధ్రేశ్వర చరిత్రము III 1828-1875 3. అవతరనిష్ఠావము
56.	డా. ఎస్. వేం. రా.	డాక్టరు ఎస్. వేం. రా. ఖా. 20, డి. (అంధ్ర) అవతర నిష్ఠావము, ఉపాధ్యాయ అవతర హె. హె. ఖా. హైదరాబాదు	1. అమలవ్యాసము (పల్లీవతి) 2. అమలవేద వరస వ్యాసము 3. అమలవ్యాసము 4. అంధ్రేశ్వర చరిత్రము అమలవేద వరస వ్యాసము
57.	డా. సి. రా.	డాక్టరు సి. రా. ఖా. 20, డి. హె. డి. ఉపాధ్యాయ విశ్వ, హైదరాబాదు, హైదరాబాదు డివిజన్ అధ్యక్షులు, ఇండియన్ స్టాటె స్టికల్ ఇన్స్టిట్యూట్, కలకత్తా	1. అమలవేద వరస - అమలవేద విశ్వము 2. అమలవేద వరస వ్యాసము 3. అమలవేద వరస వ్యాసము
58.	డి. డి. సి.	డీ. డి. సి. ఖా. 20, డి. హె. డి. ఉపాధ్యాయ విశ్వ, హైదరాబాదు, హైదరాబాదు డివిజన్ అధ్యక్షులు, ఇండియన్ స్టాటె స్టికల్ ఇన్స్టిట్యూట్, కలకత్తా	1. అమలవేద వరస - అమలవేద విశ్వము 2. అమలవేద వరస వ్యాసము 3. అమలవేద వరస వ్యాసము
59.	డి. వి. కె.	డీ. వి. కె. ఖా. 20, డి. హె. డి. ఉపాధ్యాయ విశ్వ, హైదరాబాదు, హైదరాబాదు డివిజన్ అధ్యక్షులు, ఇండియన్ స్టాటె స్టికల్ ఇన్స్టిట్యూట్, కలకత్తా	1. అమలవేద వరస - అమలవేద విశ్వము 2. అమలవేద వరస వ్యాసము 3. అమలవేద వరస వ్యాసము
60.	డి. హె.	డీ. హె. ఖా. 20, డి. హె. డి. ఉపాధ్యాయ విశ్వ, హైదరాబాదు, హైదరాబాదు డివిజన్ అధ్యక్షులు, ఇండియన్ స్టాటె స్టికల్ ఇన్స్టిట్యూట్, కలకత్తా	1. అమలవేద వరస - అమలవేద విశ్వము 2. అమలవేద వరస వ్యాసము 3. అమలవేద వరస వ్యాసము
61.	త. న. న.	తా. న. న. ఖా. 20, డి. హె. డి. ఉపాధ్యాయ విశ్వ, హైదరాబాదు, హైదరాబాదు డివిజన్ అధ్యక్షులు, ఇండియన్ స్టాటె స్టికల్ ఇన్స్టిట్యూట్, కలకత్తా	1. అమలవేద వరస - అమలవేద విశ్వము 2. అమలవేద వరస వ్యాసము 3. అమలవేద వరస వ్యాసము

౧. కం. పాడి అక్షరములు

వ్యాకర్త

వ్యాకర్త

84. పు. వ. కా.

శ్రీ తిప్పా కర్తవ్యశాస్త్రి ఎం. పి.,
ఉపాధ్యాయులు, శ్రీశవ మెమోరియల్
హైస్కూలు, హైదరాబాదు

అర్హతము
అక్షరణము

85. పెం. న

శ్రీమతి గెంటెల సత్యభామ,
పాఠశాలము

అభివృద్ధి

86. పె. రా.

శ్రీ పెద్దాచి రామప్పాచి ఎం. పి.,
ప్రిన్సిపాలు కావలి కాలేజీ, కావలి

అంగీకార పాపాత్మకములు

87. పె. లిం. కా.

అభివృద్ధి
శ్రీ గెరవతి లింగయ్యశాస్త్రి,
ప్రభావాంధ్రోపాధ్యాయుడు, ప్రభుత్వ
స్కూల పాఠశాల, చాదర్ మూట్, హైదరా
బాదు

అభివృద్ధి పండితుడు

88. పో. గా.

శ్రీ పోలవరపు రామచంద్రరావు. పి. పి. ఎల్.
అధ్యక్షులు, విజయవాడ

అధ్యక్ష పండితుడు

89. పో. శ్రీ. రా.

శ్రీ పోలంకి శ్రీరామ అప్పారావు ఎం. పి.,
ఇండియా ప్రభుత్వపు రిటైర్డ్ పాఠశాల,
ఉప్పలియా విశ్వవిద్యాలయము, హైదరా
బాదు

అభివృద్ధి (పాపా)

90. పో. ను.

ప్రొఫెసర్ పోలవరాచి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
ఎం. పి., ఎం. లిట్. పి. హెచ్. డి.,
ఇంగ్లీషు ప్రొఫెసరు, పాగల్ యూనివర్సిటీ,
పాగల్

అభ్యుదయ డి.డి.తులు

91. వి. ము

ప్రొఫెసర్ విశ్వనాథ ముఖర్జీ,
ఎన్. ఆర్. ఎన్. పి., (లండన్)
ప్రిన్సిపాల్, కాలేజీ ఆఫ్ సైన్స్ అండ్
హైదరాబాదు

1. అవనిందనాథ బాగోరు
2. అధ్యక్ష భారతీయ చిత్రకళా
శిక్షకులు

92. వి. యస్. చ

శ్రీ జి. యస్. చిట్టెశ్వరి, ఎం. పి., ఎన్. ఆ. డి.
ఎన్. (లండన్) పాపాత్మకత అంబేద్కర్
ప్రొఫెసర్, కాలిఫోర్నియా డిపార్టుమెంటు, ఉప్పా
నియా విశ్వవిద్యాలయము, హైదరా
బాదు

1. అరేబియా (బాగో)
2. అలాస్కా
3. అర్థిక భూగోళశాస్త్రము

93. వి. యస్. ఎల్.
హ. గా

శ్రీ జి. యస్. ఎల్. సామమంతరావు ఎన్. పి.,
హిస్టరీ లెక్చరర్, హిందూ కాలేజీ,
గుంటూరు

1. అక్షర
2. అక్షర రామరాజు

94. వి. రా

డా. జి. రామరాజు, ఎం. పి., పి. హెచ్. డి.
రీడరు, తెలుగుకాల, ఉప్పలియా విశ్వవిద్యాలయము,
హైదరాబాదు

అంధ్ర శాసన గ్రంథ నిర్మాత.

వ. సం పోడి అక్షరములు

వ్యాకరణ

వ్యాకరణము

95. వి. రా. రా.

శ్రీ శామ రామవేంద్రరావు ఎం. ఏ. (కామర్సు)
కామర్సు కాశాధ్యక్షులు, ఉప్పానియో విశ్వ
విద్యాలయము, హైదరాబాదు

అలిపినియా (టాగోళము)

96. వి. వి. ఎన్. ఎ.

శ్రీ జి. ఎ. ఎల్. అవార్థ
రాయరాజేంద్ర ఫిల్మింగంపేటి, మద్రాసు

అండ్రె నినిమా వర్మిళను

97. వి. వి. రా

శ్రీ జి. ఎ. రామవర్మ ఎం. ఏ.,
బ్రిస్టిసాయి, ప్రభుత్వ కళాశాల, వరంగల్లు

అన్వే

98. వి. వేం. శే.

శ్రీ తిరుమ వేంకటేశ్వయ్య పి. ఏ.,
ప్రభావారిప్రోపాధ్యాయుడు, మహబూబు
నగర్ హైస్కూలు, పిండిరరాబాదు

అలిపయ దర్శనము

99. బు. అ. కా.

కర్నూడక్క, వ్యాధి వేదాంతవిద్యాప్రతి
శ్రీ పండిత బులుసు తప్పవ్వశాస్త్రి
కట్నపెట్టి, తూర్పుగోదావరిజిల్లా

అన్వేషకము

100. బు. వేం.

శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వర్లు ఎం. ఏ.,
అంధ్రోద్యోగవిభాగము, పి. ఆర్. కాశీజి.
కాశీబాగ్

అనుభవ మూలవాదము

101. బు. మ.

శ్రీ బుద్ధా నువ్వారాయుడు పి. ఏ., ఎల్. ఎల్. పి.,
అర్జుణ్, హైదరాబాదు

అపకృతి రక్త విర్యాజము

102. దే. వి.

డా. శేషవల్లభి ఎక్కనాథం, ఎం. ఏ., పి. హెచ్. పి.,
రీడరు, గణితశాస్త్రకళాశాల, ఉప్పానియో విశ్వ
విద్యాలయము, హైదరాబాదు

అయిలర్

103. శ్రీ. వ.

డా. శ్రీగోపాల విద్వత్విశారాధయ్య,
గవర్నరు, మద్రాసుప్రెజ్, కాగపూరు

అండ్రె జాతీయ కళాశాల

104. మ. జ. రా.

శ్రీ మహీధర శర్మ, హన్మంతుర,
4147 బై గ్రాండ్స్ట్రీట్, రాజును సాంధ్రవరము

అపనాపినితీవ

105. మ. నూ. కా.

'అతివర వాగవిశాసన'
శ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రి,
అంధ్రాచార్యులు (రిటైర్డ్), అండ్రె విశ్వ
విద్యాలయము, భీమేశ్వరము

అరణ్యకములు

106. మా. వేం. రం.

శ్రీ మామిడిపూడి వేంకటరంగయ్య, ఎం. ఏ.,
రిటైర్డ్, ఫిల్మింగంపేటి పాలిటెక్నిక్, తొంబాయి
యూనివర్సిటీ, హైదరాబాదు

అంకగణిత మండలము

107. మొ. కృ.

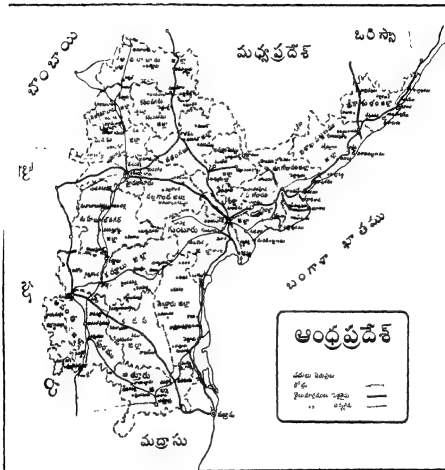
శ్రీ మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తి,
చిత్రకారులు, వీలూరు

అంధ్రులు - చిత్రకళ

108. రా. ద్ర.

శ్రీ రామవేంద్ర శ్రీపాదు, ఎం. ఏ.,
రెక్కరయ, ఉప్పానియో విశ్వవిద్యాలయము
హైదరాబాదు

1. అమెరికను ఇండియనులు.
2. అదిమజనుల సంస్కృతులు

అంశగణితము

ఇట్టి స్థానములు 88 ఉండుటవలన పూర్వ లెంక పెట్ట వంశ్యలను హాచించి యుండునో తెలియవగును ఈ ముప్పది యారు స్థాన భేదములు దిగువ వివరింపబడినవి

1 ఏకము, 2 రకము, 3 శతము, 4. సహస్రము, 5. అయికము (రకసహస్రము), 6 లక్ష, 7 రశలక్ష, 8 కోటి, 9 రశకోటి, 10 శతకోటి, 11 అర్బు దము, 12 వర్బుదము, 13 అర్బుదము, 14 సువ శర్బుదము, 15 వర్బుదము, 16 సువవర్బుదము, 17 ఖోద, 18 సువఖోద, 19 శంఖము, 20 సువశంఖము, 21 ఖి, 22 సువఖి, 23 ఖోదము, 24 సువ ఖోదము, 25 నిధి, 26 సువనిధి, 27 వర్బుదము, 28 అశ్వంశము, 29 సహస్రము, 30 అనంశము, 31 సాగరము, 32 అపర్యయము, 33 అనింశము, 34 అమేయము, 35. భూరి, 36 సువభూరి

ఉదా సువభూరి సంఖ్యయందు ఒకటి అను అంశ వెనుక (88) ముప్పదియైదు సున్నలుండును అంతచి వ్రతమును తొడ్డగ్రంథమునందు శంశోటి మొదలుగాని, మారు చూరు తెట్టనికముగ ఈ క్రింది సంఖ్యలు చెప్పబడినవి

శతకోటి, అయికము, వియకము, కంకరము, చివ రము, అఖోదము, వివాహము, ఉత్సంగము, బహు శము, దాగంబము, తటంబము, వర్ణవస్త్రం ప్రక్షత్తి, హేతుహిం, కలహం, హేత్వింద్రియము, సమాప్త లంబము, గణవాగతి, నిరవత్తము, ముద్రాంబము, సర్వ లంబము, విపంజ్ఞగతి, సర్వపంజ్ఞ, విభూతంగము, తల్లక్షణ, ద్వజాగ్రవతి, ద్వజాగ్రనిహుత, చానాన ప్రక్షత్తి, కురుత, సర్వనితేమము, అగ్రహారము, పరమాణువు, రక్షిత వేదానుగళము

కల్పరాశితమగు అంతెంబు పెట్టిన వారి గణిత జ్ఞానము మన మీంపక యూహించవలసి యుండును

పురాతన తొడ్డ గ్రంథములయందు దింతకంటె వెక్కిడు సంఖ్యలు గూడ చెప్పబడినవి ఇట్టి సంఖ్యలను తెక్కించు టకు 'కోటి' యను సంఖ్యను మూలము (Radix) గా తీసికొనవలయును కో, కో, కో, కో...కో⁽¹⁰⁾. అచ్చ సంఖ్యలను వేరు వేరు పెట్టు చెప్పబడినవి కో⁽¹⁰⁾ అను సంఖ్య కల్పరాశితము ఇది వ్రాయుటకు ఒకటి

అను అంశ వెనుక ఎన్ని సున్నలు పెట్ట వలయునో చెప్పుటకు గావలసిన సంఖ్యకోనే 40 మన్న లుండ వలయును.

అప్పుడు దేను గణితశాస్త్రజ్ఞుడు గౌతమ బుద్ధుని పరి ఉంచెననియు, అప్పు డాత డి సైన తెప్పిన పెట్టు తెప్ప వనియు లెక విస్తర గ్రంథమునం దున్నది. అవగా ప్రాచీన కాలమునందే మన పూర్వులు తెక్కపెట్టుట యందే అవమాన ప్రాచీన్యము గలవారని వ్యవస్థను చున్నది అంతేగాక మన సంఖ్యావర్ణతయే, వాగరిక ప్రపంచమునం దంతటను వ్యాపించి, గణితశాస్త్రాన్ని వృద్ధి కారణమైనది. ఇట్టి అవమాన వ్రతగా విశేషమును తెలియవచ్చు సంఖ్యాక్రమ విధానమును గనిపెట్టిన గౌర వము మన పూర్వులకి దక్కినది.

పూర్వ పంఖ్యలు. పంఖ్యలు లేంబు భాగములుగా విభజించబడినవి

1. గణన సంఖ్యలు (Cardinal numbers)

2 క్రమసూచక సంఖ్యలు (Ordinal numbers)

ఒక విముచారయమును (class) తెక్కపెట్టగా వర్ణన ఫలితమును తెలుపుటకు ఉపయోగించబడు సంఖ్యను 'గణనసంఖ్య' యందుము

ఉదా. ద్యుతరాష్ట్రేనకు 'మాగ్గుడు' పుట్టుట, ఇతడు 'మాగ్గుడు' గణన సంఖ్య

అమృతము (Sequence) లోని స్థానమును తెల్పు సంఖ్యను 'క్రమసూచక సంఖ్య' యందును

ఉదా సహదేవుడు హందవులో 'లదవ' దిరుకు ఇతడు 'లదవ' క్రమసూచక సంఖ్య

పూర్వసంఖ్యలయందు, అవిభాజ్య సంఖ్యలు (Prime Numbers) అనియు, విభాజ్యసంఖ్యలు (Composite Numbers) అనియు మరో విభజనముగలదు. ఈ భేదము హంఖ్య సిద్ధాంతమున చూడవగును

సంఖ్యలను, ధవాంశము (Positive Numbers) అనియు, బుణాంశము (Negative Numbers) అనియు,

మరి లేంబు విధములుగా భాగించ వగును. పంఖ్యలలో మొట్టమొదట ఈ భేదమును గనిపెట్టినవారు హిందువులే. షష్ఠ్యులు (Fractions). ధివ్య ములను గురించి ప్రాచీ మల భావనలు, చాటిచి వ్రాయుటలై పర్వరచన సంశిత

ములు, వాని ప్రయోగ విధానములు (Operations) అంశగణితమున తెలియవగును

అన్నిటికంటే పురాతనమైన ధివ్వాంశములు ఈస్థి దేబియలది మన ప్రాచీనము ధివ్వాంశవిధానము లెఱుఁగి పురమున దొరకన కాళవృక్షములవలన తెలియగలదు ఇది శ్రీ ౪ 8, ౪ ౪ శాస్త్రములవాటిది అని విద్వంసులవలన దీనిని ఇందు ధివ్వాంశములను వ్రాయునపుడు లవనమున కును, పోరమునకును మధ్యగిటు వదలి చేయబడియున్నది సాధారణ ధివ్వాంశములు (Common Fractions) మూడు భాగములుగ విభజించిరి

1 లవముకంటె చోరము పెన్నుగన్న ధివ్వాంశములు సవ్యధివ్వాంశములు (Proper Fractions).

2 లవముకంటె చోరము తక్కువగలది అవసవ్య ధివ్వాంశములు (Improper Fractions).

3 పూర్ణాంశములతోగలబున్న ధివ్వాంశములు మిశ్ర ధివ్వాంశములు (Mixed Fractions).

సాధారణ ధివ్వాంశములుగాక మరి రెండు భాగములుగా ధివ్వాంశములు విభజింపబడినవి

1. వస్త్రాంశ గుణిత ధివ్వాంశములు (Sexagesimal Fractions)

2 దశాంశ ధివ్వాంశములు (Decimal Fractions)

పదువారవ శాస్త్ర ప్రాంతమున దశాంశధివ్వాంశములు వాడుకలోనికి వచ్చినట్లు గన్పట్టుచున్నది చీని రాశవలన ధివ్వాంశమై త్రియలప్రయోగము నుత్పాద్యమైనది

అంశగణిత వ్యవహారములు (Arithmetical Operations) మన ప్రాచీనులు అంశగణిత వ్యవహారములను శ్రీవ వ్రాసిన శి భాగములుగా విభజించిరి

(1) సంకలనము (Addition), (2) వ్యవకలనము (Subtraction), (3) గుణకారము (Multiplication), (4) భాగహారము (Division), (5) వర్గము (Square), (6) వర్గమూలము (Square root), (7) ఘనము (Cube), (8) ఘనమూలము (Cube root). వివిధ 'పరికర్యాప్తము' అని చేరు

భావ్యపదార్థాన్ని కాంశము వాటికి త్రియలు వాలుగైనవి అని సంకలన, వ్యవకలన, గుణకార, భాగహారములు, త్రియలన్నిటికి మూలాధారము సంకలన,

వ్యవకలనములే అనియు, తక్కిన త్రియలు వీటి రూపాంశరము లనియు అయినయే వ్యవ్యవహారము, అనగా అంశగణితమున త్రియలు రెండే.

భాస్కరుని తరువాత సంకలనత్రియ గమనించగలగ మార్పులను పొందలేదు. లవనము వాటి పొందుపులుగానీ, రోమములుగానీ ప్రస్తుత శాస్త్రములయందు ఉండిలేని, పెన్ను మార్పులను చేయించి దీని వారము |

వ్యవకలన త్రియమాత్రము అనేక ప్రయోగములకు గురియైనది 428 మంది 48 మ తిని చేయవలయుననిన 428 ను $800 + 100 + 28$ గా మార్చి, తరువాత వ్యవకలన త్రియను ఉపయోగించుట పూర్వము ముఖ్యమైనది మరెన్నో యుక్తులు పొందుపుల అంతరి రాశవలన ప్రసిద్ధికి వచ్చినది మన తేజమున 12 వ శాస్త్రమున వెలసిన, కోటిపూంశ వ్యవకలనానితో పోలి ఇది త్రియి వర్ణనమున పరివర్తనముచే అధారపడి యున్నది $a - b = a + (10 - b) - 10$

ఉదా $12 - 7 = 12 + (10 - 7) - 10 = 12 + 3 - 10 = 5$ అంతరి 7 కు కోటి పూరకసంఖ్య (Complement number) $= 10 - 7$ అనుట వ్యవస్థము చేసి తెల్కము చేయు యంత్రము (Calculating machine) నందు ఈ కోటి పూరక వ్యవకలన అన్ని మను ఉపయోగమును తీరినది ఇందులో కోటి పూరక సంఖ్యను కలిపి, వ్యవకలనమును సాధింపరు

గుణకారమును సాధించుటలో పెన్ను మార్గములు గలవు మన ప్రాచీన గణిత శాస్త్రజ్ఞులు గుణకారమును అనేక విధములుగా చేసినట్లు కనిపించుచున్నది భాస్కరుని 'లిలావతి గణితము' నందు గుణకారమునకు 'అరు' మార్గములు చెప్పబడిన వాటిలో (1) అందగునన విధానవర్ణన, (2) విలోమ విధానవర్ణన ఉదాహరింపబడుచున్నది -

(1) అంతగుణన వ్యవకలన 625×15
 15 గుణకమును ఇష్టభాగములు చేయుము అని 7, 8 అనుకొనుము
 తరువాత $625 \times 7 = 4,375$
 $625 \times 8 = 5,000$
 $\therefore 625 \times 15 = 9,375$ లభ్యము

అంకగణితము

(2) ఏరోమ ఏరావము :- ఇందు పై లెక్కనే మూడు విధములుగా చూడవచ్చును.

(i) 625 గుణ్యము

$$\begin{array}{r} 15 \\ \times 625 \\ \hline \end{array}$$

3125

9,375 లబ్ధము

(ii) 1×6

6				
1x2		2		
1x5			5	
5x6	3	0		
5x2		1	0	
5x5			2	5

లబ్ధము— 9 3 7 5

(iii)

625
15

	1	6	2	5
	3	0	1	2
5	9	3	7	5

ఇట్టి లబ్ధమునందలి తప్పుప్పులును కనుగొనుటకు ఒక మాత్రము చాలాకాలముక్రిందనే మర పూర్వులు ఉపయోగించెడివారు వీటి గణితశాస్త్రజ్ఞులును చాచినే చాచుచున్నారు. అది ఎట్లున

గుణ్యమునందును గుణకమునందును గల అంకల మొత్తములను, 9 చే భాగించగా లభించు శేషముల లబ్ధమునుగూడ 9 చే భాగించిన వచ్చు శేషమును, గుణ్య గుణకముల లబ్ధములోగల అంకల మొత్తమును 9 చే భాగించగావచ్చు శేషమును, వమావములైనవో లభించిన లబ్ధము ఒప్పు

ఉదా : $625 \times 15 = 9375$

$6+2+5$ ను 9 చే భాగించిన మిగులుశేషము = 4

$1+5$,, ,, ,, ,, = 6

6×4 ను ,, ,, ,, = 6

మరియు, $9+3+7+5$,, ,, = 6

అందు సమావములు కావున వచ్చిన లబ్ధము ఒప్పు పేయోగ (Pacholi ప్ర. క. 1494) అను గణిత శాస్త్రజ్ఞుడు గుణకారమున ఎనిమిది మాగ్గములు చూపె నట

వ్యవకలనమును పెట్టుపాఠులు ఉపయోగించుటచే భాగవోరమును పొందించుట మన పు ర్వికులనుండి సంక్రమించిన వర్తతి సగము రేయుటు (Mediamoru), రెట్టించుట (Duplication) మనకు పూర్వీకులనుండి లభించిన వర్తతులే

ఏలైన ఒక చాళిని ముప్పై భాగించినపుడు లబ్ధము అనంతమగు నని భావ్యుడు మృగ్యముగ వచించియుంచుట మనము గమనింపదగిన విషయము. పాశ్చాత్య దిద్ధాంతముల ప్రకారము, శిఘ్రగణిత వ్యవహారములను లట్టిరేమి అనగా సమీకరణములతోనే రేయదగిన లెక్కలు, కొన్ని అంకగణిత మాత్రముల సహాయముతో మాత్రమే, భావ్యుచార్యుని లీలావతి గణితమున, రేయింప యుండుట, అంకగణితమున మన పూర్వులకుగల ప్రజ్ఞను తెలుపును

నిత్యకృత్యములయందు అంకగణితమువలె ఉపయోగ పడు భావ్యము వేర్వేర్వటితరు లోక వ్యవహారమునకు ప్రతి మావపుటకును కొంచెమో, గొప్పయో అంకగణిత జ్ఞాన మవసరము వర్తీ లెక్కలు, సంచితల మాత్రము, నినిమయము (Binomial), ఉప్పుడి వ్యాపారము, లాభ వష్టములు ఇది నిత్యవ్యవహారములందు ఉపయోగించు లెక్కలు శేషము భావ్యజ్ఞానమును లభ్యయేగాక యుక్తిచేతను, ప్రవచనజ్ఞానము మొదలగుచాటివలన రేయ దగిన లెక్కలు గూడ గలవు ఇట్టి యుక్తిలెక్కల నిర్విరేయు మనుట ప్రాచీనులనుండి వచ్చిన యలవాటు

లెక్కల రేయి యంత్రములు : మానవదీ బుద్ధిలబ్ధము వలన రేయవలసిన అంకగణిత క్రియల సన్నిధిని లెక్కలు రేయియంత్రము మలకముగారేయును ఇచ్చిన అంకలను

దశకోట్ల స్థానము వరకును మాడిచిట్టును వ్యవకలవము, గణకారము, భాగవతము, వర్ణమాలము మొదలగు క్రియలన్నిటిని మానవుడు చేయగలకాలముకంటె తక్కువ కాలములో చేయివచ్చును. ఈ యంత్రములవల్ల మానవుని నిజ మానవత పరిక్రమ తగ్గినదనియు చెప్పవచ్చును.

జం. అ.

అంతములు — ఉన్నతమగు అంశగణితములే అంశ శాస్త్రముని నవీనులు నిర్వచించుచు పూర్వసంఖ్యల సంతాన భాగదస్య శోధనమే అంశశాస్త్ర మనిపిూడ నిర్వచించ వచ్చును. పూర్వసంఖ్యలు రస, ఋణ సంఖ్యలుగ వచ్చును. "అంశశాస్త్రమున అంశ మందర సత్యములు కలవు అని విశిషిగానుండునదిగక ఒకచానికొకటి సన్నిహితములు" అని గౌను అను పాశ్చాత్య గణిత శాస్త్రజ్ఞుడు చెప్పిన మాటలు సత్యము.

అంశశాస్త్రమును గూర్చి తెలిసికొనుటకు పూర్వము సంఖ్యను గురించి చర్చించుట అవసరము పాఠాగణముగా 'సంఖ్య' అను వరము పూర్వ సంఖ్యలకును, ధిన్నములకును, కరణియాంశములకును (Irrational numbers) పాదలకునున్నది అయినను, సంఖ్యా నిర్వచనము నిగూఢము, సంఖ్యను నిర్వచించుటకు పూర్వము సమ రాయమును (Class) నిర్వచించ వలయును కాంటర్ శాస్త్రజ్ఞుని ప్రకారము 'మన సహజ జ్ఞానములే నిర్ణయముగా ప్రత్యేకపరచబడి ఒకే సమూహమున చేర్చబడిన గుంపునకు సమురాయమని 'పేరు' తెల్పాిండు రకాలు యొక్క సంఖ్యా నిర్వచనము ఈ విధముగ నున్నది 'ఒక సమురాయము యొక్క సంఖ్య, ఆ సమురాయము నకు అనుసూచకుగు అన్ని సమురాయముల సమురాయము 'ఈనిర్వచనమును వ్యాఖ్యానించుట కష్టము దీని భావమును ఎవరికెచాలో గ్రహింపయత్నించుట ఉచితము.

అంశశాస్త్రమున సంఖ్యను పూర్వ సంఖ్య అను అర్థముతో కాదురు. పూర్వ సంఖ్యలవల ప్రధాన సంఖ్య లనియ (Prime numbers), మిశ్రమ సంఖ్యలనియు (Composite numbers) రెండు విధములుగా భాగించ నగును. ప్రతి సంఖ్యకు 'ఒకటి' అను సంఖ్య కారకాంశ మగును అందుచే 'ఒకటి'అను సంఖ్యను ప్రధాన సంఖ్యగా పెంచురు. ఇదిగాక, ప్రతి సంఖ్యయు తనకు కాను కార

కాంశమగును ఈ రెండును గాక, ఇతర కారకాంశము లేని సంఖ్యను ప్రధాన సంఖ్య అంది య రెండు సంఖ్యల 'గరిష్ట సామాన్య భాగము' (G. C. F.) ఒకటి అయినచో ఆ సంఖ్యలు ఒకచాని కొకటి ప్రధానములని అందుము వల్లూ పిర్థాంశము (Fermat 1601—1665) 'P ప్రధాన సంఖ్యయై, N మరియు P ఒకచానికొకటి ప్రధాన సంఖ్య లై నచో' (N^{P-1}) మ P విశ్వసముగా భాగించును' ఈ సిద్ధాంత ఫలితమును సర్వసమత్వమున (Congruence) ఈ క్రింది విధమున వ్రాయవచ్చును

$$N^{P-1} - 1 \equiv 0 \pmod{P}$$

ఇపుడు సర్వ సమత్వములను గూర్చి కొంత వివరింప బడును $a \equiv b \pmod{c}$ అనగా, a అను సంఖ్యను, b అను సంఖ్యను, c అను సంఖ్యచే భాగించిన వచ్చు శేషములు సమములని అర్థము

ఫల్లూపిర్థాంశమునకు ఉదాహరణము 6 ప్రధానసంఖ్య గావున 5, 7, 8 ఒకచాని కొకటి ప్రధానములు గాబట్టి, $3^{5-1} - 1 = 80 \equiv 0 \pmod{5}$

$$ఇట్లే 5^{7-1} - 1 = 24 \equiv 0 \pmod{7}$$

ఫల్లూపిర్థాంశపాఠాగణకరణమును (Generalization) అయిలను (1707—1783) 1760 లో ఈక్రింది విధముగా ప్రకటించెను -

$$m, n \text{ అను రెండు సంఖ్యలు ఒకచాని కొకటి ప్రధానములై నచో } n^{m-1} - 1 \equiv 0 \pmod{m}$$

ఇచట $\phi(m)$ అనగా m కంటె చిన్నదియెను, m కు ప్రధానములు అగు ధనాంశముల సంఖ్యయని తెలియ నగును P ప్రధాన సంఖ్యయైతే $\phi(P) = P - 1$ అగును ఉదా $m = 12$ అయిన $\phi(m) = 4$ ఎందుకన 1, 5, 7, 11 మాత్రమే పై రధ్యమును కలిగియున్నది. అనగా 12 కంటె చిన్నదియెను, 12 కు ప్రధానములు అగు అంశ ములు ఐదుగు మాత్రమే. కావున, $5^{12-1} - 1 = 5^{11} - 1 = 624$ ఇది 12 చే విశ్వసముగా విభాజ్యమగును న్నన్వము

విల్సన్ (Wilson 1741—1793) సిద్ధాంతము అంశ శాస్త్రమున మరొక ముఖ్యమగు సిద్ధాంతము చానినీ ఈ క్రింది విధమున వివరించవచ్చును:-

అంశములు

“ P ప్రధానసంఖ్యయై $1+1 \times 2 \times 3 \times \dots \times (P-1) \equiv 0 \pmod{P}$.” ఈ నిర్ధారణము యొక్క విలోమము (Converse) గూడ విజయి రూపురేయిలవలసి అవగా ప్రధానసంఖ్యలను కనుగొనుటకు ఈ విలోమనిర్ధారణ మొకమార్గము కీచి నిట్లు నిర్వచింపగలము

“ఒకే $1+1 \times 2 \times 3 \times \dots \times (P-1) \equiv 0 \pmod{P}$ అయినచో P అనునది ప్రధానసంఖ్య కావలయును.”

ఉదా. $n=7$ అయిన $1+1 \times 2 \times 3 \times 4 \times 5 \times 6 = 1+720=721$ కీచిని 7 నిశ్చేషముగా భాగించును కారణము 7 ప్రధానసంఖ్య యగుటయే ఇట్లే 6 ప్రధాన సంఖ్య కాదు కావున

$1+1 \times 2 \times 3 \times 4 \times 5 = 121$ ఇది 6 కే భాగింపబడదు దిన్ని దిన్ని సంఖ్యలను పరీక్షించుటకేగాని చెద్ద సంఖ్యలకు ఈ నిర్ధారణము అనునై నదికాదు. ఎందుకన, చెద్ద సంఖ్యల విశలంబము (Factorial) అను కనుగొనుటలో చాల శ్రమయగును.

ఇంతవరకు మనకు తెలిసిన ప్రధాన సంఖ్యలను గురించి కొంత తెలిపకొనుట అవసరము అది 2, 3, 5, 7, 11, 13, 17, 19...101...257...359, 587... 1950 వంశవృక్షము వరకు మనకు తెలిసిన చెద్ద ప్రధాన సంఖ్య క్రింద వ్రాయబడినవి 170, 141, 188, 460, 489, 231, 781, 887, 808, 715, 884, 106, 727

ప్రధానసంఖ్య తెన్ని గలవు? చీటిసంఖ్య పరిమితమా? అంతమా? ప్రధాన సంఖ్యల సంఖ్య అంతమని తెలి కగా రూపురేయిగలము

ప్రధాన సంఖ్యలను గురించి డిర్చిలెట్ (Dirichlet 1805-1859) వివరించినమాత్రము మరొకటి ఇట్లున్నది -

“ a, b లు ఒకదానికొకటి ప్రధానములై $gcd(a, b) = 0$, 1, 2, 3, ... అనంతముగా ప్రధాన సంఖ్యలు గలవు”

n చాలచెద్దసంఖ్యయైవుడు, చానికంటె చిన్నది అగు

ప్రధానాంశముల సంఖ్య రమాకము $\frac{n}{10^8}$ అగునది హాదమార్డ్ (Hadamard) డెలవెల్లెర్రూస్ (Dele Vella Poussin) అను గణిత శాస్త్రజ్ఞులు కనుగొనిరి

వర్గావశిష్ట, వర్గావశిష్టకరమైన (Quadratic residues and Quadratic non-residues) పట్టెన సహజ సంఖ్య యొక్క వర్గమును ఒక ప్రధానాంశముకే భాగించగా మిగులు శేషమును ఆ ప్రధానాంశము యొక్క వర్గా వశిష్టమందురు వర్గావశిష్టములు కాని అంతెను వర్గా వశిష్టకరములందురు

1°, 2°, 3° లను 7 కే భాగించగా వచ్చు శేషములు వరుసగా 1, 4, 2 అట్లే 4°, 5°, 6° లను 7 కే భాగించి వను వచ్చు శేషములు 2, 4, 1 మాత్రమే యిది గను నిండుట సులభము ఇదే విధముగా 8°, 9°, 10°...లను 7 కే భాగించినను వచ్చు శేషము 1, 4, 2 అంతెలు మాత్రమే. (మన్నును శేషముగా పరిగణించుము) అనగా, సహజ సంఖ్యల వర్గములను 7 కే విభజించగా మిగులు శేష మెట్లుకీచి 1, 2, 4 అంతెలో వొకటి మాత్రమే యగును 1, 2, 4 అంతెను 7 యొక్క వర్గావశిష్టము లనియు, మిగిలిన 3, 5, 6 అంతెను 7 యొక్క వర్గావశిష్టకరము లనియు చెప్పొందురు

వర్గావశిష్ట, వర్గావశిష్టకర లెక్క రహితములు -

- 1 రెండు వర్గావశిష్టముల లెక్కను వర్గావశిష్ట మగును.
- 2 వర్గావశిష్టకరముల లెక్కను వర్గావశిష్ట మేయగును
- 3 వర్గావశిష్ట, వర్గావశిష్టకరముల లెక్కను వర్గావశిష్టకరమగును

ఇంతవరకు వివరించిన ఉదాహరణలను యొక్క సాధా రణీకరణమును ఇట్లు వివరింపవచ్చును -

“ m, n అను అంతెలు ఒకదాని కొక్కటి ప్రధాన ములై, $x^2 \equiv r \pmod{m}$ వర్తనవత్తమును పరియగువత్తు x విలువను పూర్వసంఖ్యలలో సాధించగలిగిన, r అను అంతె m అను అంతెయొక్క వర్గావశిష్టమనియు, అటుల సాధించబోలువచ్చు r అను అంతె, m యొక్క వర్గావశిష్టకరమనియు అందురు”

పై వర్తనవత్తమును సాధించగలుగుటకు అవశ్య కము, సమర్థము అనిపించిన (Necessary and sufficient

conditions) $r^{\frac{\phi(m)}{2}} \equiv 1 \pmod{m}$ అని రూపురేయిలవి లెందగును $\phi(m)$ గుండు మనకు తెలిసినదే m అను అంతె $\phi(m)$, 2 ల యొక్క గణితసామాన్యభావము.

పై అంశ ౩, టే ప్రధానసంఖ్యయైన, వలయు నింక
 $\frac{n-1}{2} \equiv 1 \pmod{n}$ గా మారును. ఎందుకన
 $\phi(n) = n-1$ అని మనము ముందే గమనించితిమి ఇచట
 $d=2$ కారణము $(n-1)$, 2 అంతల గ పా భా. =2

లెండర్ సంకేతము (Legendre's Symbol) P అను
 సంఖ్య 2 కంటె పిచ్చమైన ప్రధానసంఖ్యయై, P అను
 అంతలు ఒకచానికొకటి ప్రధానములై న, లెండర్ సం
 కేతము $\left(\frac{S}{P}\right)$ దీ క్రిందిధమున వివరించవలయు:-

S అను అంత P యొక్క వర్గావశిష్టమైన $\left(\frac{S}{P}\right) = 1$

S అను అంత P యొక్క వర్గావశిష్టతరమయిన
 $\left(\frac{S}{P}\right) = -1$.

మనము పైన చాటివేసినట్లుగా ఉదాహరణమును
 (అనగా 1, 2, 3 అంతలు 7 యొక్క వర్గావశిష్ట
 ములు, 4, 5, 6 అంతలు 7 యొక్క వర్గావశిష్టతర
 ములు అనుటకు) లెండర్ సంకేతముచాటితూ ఈ క్రింది
 విధమున వ్రాయవచ్చును -

$$(1) \left(\frac{1}{7}\right) = \left(\frac{1}{7}\right) = +1$$

$$(2) \left(\frac{2}{7}\right) = \left(\frac{2}{7}\right) = -1$$

సాధారణముగా మనయోగించు ముఖ్యసూత్రములు

$$(1) \left(\frac{ST}{P}\right) = \left(\frac{T}{P}\right) \left(\frac{S}{P}\right)$$

$$(2) \left(\frac{-1}{P}\right) = (-1)^{\frac{P-1}{2}}$$

$$(3) \left(\frac{2}{P}\right) = (-1)^{\frac{P^2-1}{8}}$$

పై మూడు సూత్రములలో P టే ప్రధాన సంఖ్య
 (ఈ తప్ప తక్కిన ప్రధానాంశము లన్నియు టే
 సంఖ్యలే యగుట గమనింప వలయు)

4. వర్గ సాదృశ్య పిద్ధాంతము (Quadratic Reciprocity Law) "గ, P " లు టే ప్రధాన సంఖ్యలై నచో

$$\left(\frac{g}{P}\right) \left(\frac{P}{g}\right) = (-1)^{\frac{P-1}{2} \frac{g-1}{2}}$$

పై సూత్రములను ఉపయోగించి ఏదయిన ఒక సంఖ్య
 P అను టే ప్రధాన సంఖ్య యొక్క వర్గావశిష్టమైన,

వర్గావశిష్టతరమా మలభవముగా కనుగొనవచ్చును. ఒక
 ఉదాహరణముతో అట్టి పద్ధతిని విశదీకరింతుము.

ఉదా. 51 అను సంఖ్య 73 అను ప్రధాన సంఖ్య
 యొక్క వర్గావశిష్టమైనా? వర్గావశిష్టతరమా?
 లెండర్ సంకేతమున $\left(\frac{51}{73}\right)$ అని వ్రాచి చిలువ కను
 గొందము. $(73-22) \equiv -22 \pmod{73}$ కావున

$$\left(\frac{51}{73}\right) = \left(\frac{-22}{73}\right)$$

$\left(\frac{-22}{73}\right) = \left(\frac{-1}{73}\right) \left(\frac{22}{73}\right)$ అని 1 వ సూత్రము నవోయ
 మున వ్రాయగలము కుడివైపునగల మూడు లెండర్
 సంకేతముల చిలువలు వేరువేరుగా కనుగొందము

(a) $\left(\frac{-1}{73}\right) = (-1)^{\frac{73-1}{2}} = +1$ ఇచట రెండవసూత్రము
 మనయోగించితిమి

(b) $\left(\frac{22}{73}\right) = (-1)^{\frac{73^2-1}{8}} = +1$ ఇ చట మూడవ
 సూత్రము ఉపయోగించి వివరి

(c) $\left(\frac{22}{73}\right) \left(\frac{73}{22}\right) = (-1)^{\frac{73-1}{2} \frac{22-1}{2}} = +1$

వర్గ పరస్పర పిద్ధాంతము చూడవలెను

$$\text{కావున } \left(\frac{51}{73}\right) = \left(\frac{73}{22}\right) = \left(\frac{1}{22}\right)$$

మరియు $\left(\frac{1}{22}\right) = \left(\frac{-1}{11}\right)$ మరొకమారు వర్గసాదృశ్య
 పిద్ధాంతమును ఉపయోగించితిమి

$$\left(\frac{-1}{11}\right) = \left(\frac{-1}{11}\right) = - \left(\frac{1}{11}\right) = -1$$

$$\text{కాబట్టి } \left(\frac{-22}{73}\right) = (+1) (+1) (-1) = -1$$

అనగా (-22) లేక 51, 73 ప్రధాన సంఖ్య
 యొక్క వర్గావశిష్టతరము అనగా—

$$x^2 \equiv -22 \pmod{73} \text{ దీ సాధించలేము}$$

జాకోబి సంకేతము (Jacobi's symbol): ఈ సంకే
 తము లెండర్ సంకేతముకంటె సాధారణ భర్త సంకే
 తము దీనినిట్లు వివరించవలయు -

" P యేదేని టేసంఖ్య యనుకొనుము. $P=1$ అయిన

$$\left(\frac{S}{P}\right) = \left(\frac{S}{1}\right) = +1. \text{ ఇచట } S, P \text{ లు ఒకచానికొకటి}$$

ప్రధానములు. $P = P_1 \times P_2 \times P_3 \times \dots \times P_r$ కావచ్చును

అంశములు

P_1, P_2, \dots, P_n లు ప్రధాన సంఖ్యలు, F యొక్క ప్రధాన కారణాంకములు. $\left(\frac{S}{F}\right) = \left(\frac{S}{P_1}\right)\left(\frac{S}{P_2}\right)\dots\left(\frac{S}{P_n}\right)$

ఈ సంతక వివరణను లెంబర్ట్ సంతకమునకు విస్తరించుచును, ఈ సంతకమునకు గూడ (1), (2), (3), (4) తీవరించును

ఓంబంధా శ్రేణి (Algebraic number field)

కొన్ని రకపులు గల సంఖ్యాసమూహమును సంఖ్యా శ్రేణి మందురు ఇట్టి సంఖ్యా శ్రేణి మొదటిది \mathbb{Q} , \mathbb{Q}_2 , \mathbb{Q}_3 , \mathbb{Q}_4 సంఖ్యలచే $\mathbb{Q}_n = \mathbb{Q}_n + \mathbb{Q}_n \omega + \dots + \mathbb{Q}_n \omega^{n-1} = 0$ అను బహుపద సమీకరణము చేర్చబడినచో, అట్టి సమీకరణము యొక్క మూలమును "ఆ శ్రేణి ముందే ఓంబంధం" అందురు ఈ ఓంబంధం ఆ శ్రేణి మొదటిది సంఖ్యలలో వాటిగా ఉండవలసిన నిర్బంధము లేదు వికరణ్యంక శ్రేణి మొదటిది అంతెంతో $n^2 - 2 = 0$ అను సమీకరణమును నిర్బంధించి, దాని మూలము $\sqrt{2}$ వికరణ్యంకము కాదుగదా!

దీని విలోమముగా శీలనమది F అను శ్రేణి ముందే ఓంబంధం యొక్క, ఆ శ్రేణి మొదటిది సంఖ్యలలో నిర్బంధించిన ఒకానొక సమీకరణమున కది మూలమగును అది మంభముగా రూపుచేయవచ్చును ఇట్టి ఓంబంధం సమూహము కూడ ఒక శ్రేణి ముందు శ్రేణి విస్తరణ (Extension of a field) F ఒక శ్రేణి మొదటిది, F అంశర్యాగముగా గల మరి యొక శ్రేణి ముందునైనను F యొక్క శ్రేణి విస్తరణ

ఉదా ప్రతి సంఖ్యా శ్రేణి ముందు, వికరణ్యంక శ్రేణి ముందుకు శ్రేణి విస్తరణ వలె.

శీ, F పై ఓంబంధం యగుచో $K = F(\phi)$ ను F, ϕ రెంటిని అంశర్యాగముగా గల మాతృకను శ్రేణి ముగా నిర్వచించుచును అట్టిచో శీ, F ఓంబంధం యగుచో, $F(\phi)$ యొక్క ప్రతిమూలమును F పై ఓంబంధం యగును.

ఓం పూర్ణాంకములు (Algebraic integers) ఒక ఓంబంధం యొక్క మాతృకను బహుపద సమీకరణమునకు వికరణ్యంక గుణకము లుండినచో అట్టి ఓంబంధం ఓం పూర్ణాంక మందురు.

ఓం పూర్ణాంక పను ప్రముఖ పరిణయము (Ring) అగును
వి. ఎల్. కె.
ఎం. ఎల్. ఎల్.

అంగోలా— అఫ్రికా దేశమునకు చెల్లెల్లి కాగమున ఉన్న పోర్చుగీసువారి వలసదేశము అంగోలా. దీనికి ఉత్తరమున, దక్షిణమున, తూర్పున, పశ్చిమమున, యాయును, దక్షిణమున చెల్లెల్లి అఫ్రికా కాగమున, పశ్చిమమున అట్లాంటిక్ మహాసముద్రమున ఎల్లలు

దీని సముద్ర తీరపు పొడవు 920 మైళ్లు. దీని మొత్తమున చెల్లెల్లి కాల్వలము 4,80,000 చదరపు మైళ్లు ఈ సముద్ర తీరము ఎక్కువ చదు ముగా నున్నది అందు అచ్చటచ్చట ఎల్లలు ఇసుక రాతితో కూడిన చిన్న గుట్టలును, ఎంతెంత పెద్ద కొండలును ఉన్నవి

సముద్రతీరపు మైదానము దేశములోని 80 మైళ్లు మొదలుకొని 100 మైళ్లు వరకు పొడవుగలిగియున్నది మధ్య ఓక

కూమి పొచ్చుకన్నులగుండు ఉపరితలములతో సరాసరి 5,100 అడుగుల ఎత్తు ఉండును తూర్పున, ఉత్తరము మంది దక్షిణమున చెల్లెల్లి పర్వతములైన పర్వతములు కనిపించును. ఈ రాష్ట్రమువందరి అక్షున్నవలెనై 90

రమ చేరు "లోటి". దీని ఎత్తు 7,780 అడుగులు మర్యాదగలమైన పర్వతములై పుష్కలముగా పెరిగిన తరుగుల్లుములతో నిండయియుండు తూర్పున ఈ పీఠభూమి కాంగో, కాంతెరిరి నిమ్నభాగములపై పడిగియున్నది దక్షిణమున ఇది యెల్లు చేమలు లేని ఇసుక ఎడారిలో కనిపింపును

అంగోలా రేఖములో పశ్చిమ ముఖముగా సముద్రమునకు వెళ్ళునదులు ప్రవహించుచున్నవి అవి అన్నియు చాలవరకు ప్రైవర్వతమండలముతోనే జన్మించినవి అచ్చటి ముఖ్యమైన నదులు కాంగో, కాంగో అనునవి లుంగ్వె, బంగు అనునవి కాంతెరిరి యొక్క ముఖ్యమైన ఉపనదులు అమికమైన నేడిమి, అమికమైన తేమ ఇచ్చట గల శీతోష్ణ పరిస్థితులు, ఇచ్చటి సామాన్యమైన శీతోష్ణ పరిమాణము 75° ఫా. గా మన్నది సముద్రతీరము నందలి మైదాన ప్రదేశములు యూరోపియనుల వివాదమునకు అనుబంధముగా లేవు, పీఠభూమియందలి శీతోష్ణ స్థితి మిక్కిలి ఆరోగ్యకరముగాను, పుష్టికరముగాను ఉండును అచ్చటి శీతోష్ణస్థితి, అచ్చటి వ్యాపారపవనముల ప్రభావమునకు లోనగుచుండును ఏప్రిల్ నెలలో అచ్చట వానలు మొందు ఉగ్రమైన తుపానులుకూడ చెలరేగును ఈ మండలపు ఉత్తరభాగముందు అంతటను దట్టమైన ఉష్ణమండల అరణ్యములు కలవు దక్షిణభాగమున చిట్టడపులు వ్యాపించియున్నవి అచ్చట శేకులూ, చేపచారువు, శేకు, మాకరూను మున్నగు కలవకు పనికివచ్చు యెల్లు నిధిగాకలవు మ్యూసెంజా యొక్క చెరకును, తోళ్ళను వదను చేయుటకు ఎక్కువగా ఉపయోగించురు

అంగోలా యందలి ముఖ్యమైన పంటలు వరి, తొప్ప, రొక్క, రెండు, దుంపలు, కాఫీ, పొగాకు, చేరుపెనగ మొదలగునవి ఇదిగాక పామ్ ఆయిలు, కొబ్బరి, కోకో మొదలగునవియు, శివుశిరువందలైనవి లభించును అంగోలా ఉపావ్యభాగమునందు పక్షిములు దొరగెను. ఇచ్చట మాంగనము, తొగ్గు, కాగి, ఇనుము మొదలగు అవిఃములుకూడ దొరకును. ఇచ్చట చక్కెర కర్మాగారములు కలవు. వీటియందు రబ్బరు (rubber) అను సాదాము, తవితర అమలంద పద్ధతులు కూడ అయోగ్యము. ఈ రాష్ట్రము యొక్క అభ్యుదయము అంతయు అడవులకు, తోటలకు

సంబంధించిన వస్తువుల ఉత్పత్తిపై ఆధారపడియుండును 1950 సంవత్సరములో ఇచ్చటిజాతాళా 41,25,288 ఇచ్చట నివసించు వారిలో పెక్కుమంది బంటు, ద్విగో జాతులవారు దక్షిణమున అనేక రకముల జాతుల అటవికులు (బుష్ మెన్) కలరు ఉన్నత ప్రదేశములందును, సముద్రతీరపు మైదానప్రదేశములందును పోర్చుగీసువారు నివసించుదురు

అంగోలా యొక్క ముఖ్యవృత్తియు సెమంటుపాల్ డిట్రాయాండా అనునది దీనిని సాధారణముగ డిట్రాయాండా అందురు డిట్రాయాండానుండి అంతకా, మాతాంజే వరికు చేయబడిన రైలుమార్గమును రాయల్ ట్రాన్సు ఆఫ్రికను రైలుమార్గము వందురు ఇదిగాక, సముద్రతీరపు రేవులను, అందలి ఎగుమతులకు వలసిన వస్తువుల సృష్టిచేయు పరకగాంజో, అనేక చిన్న రైలుమార్గములు కలుపుచున్నవి రైలుమార్గము యొక్క మొత్తము పొడవు 1,442 మై 22,708 మైళ్ళు పొడవుగల రహదారులును, రేఖాంశర విమానమార్గములును కలవు

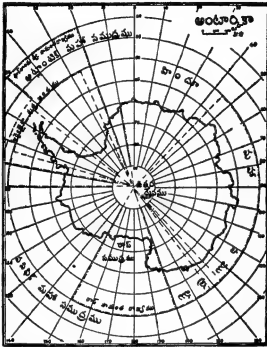
ఈ రేఖమందు యంత్రములును, శేత ద్రవ్యములును ముఖ్యమైన దిగుమతులు ఎగుమతులలో ముఖ్యమైనవి కాఫీ, తొప్ప, పక్షములు, కాగి, చక్కెర, ప్రత్తి, రబ్బరు అను సాదాము, చేరుపెనగ, కొబ్బరి, కోకో, దామ మొదలగునవి బెంగో జాతాళమునందు బెంగోలా అనునది గొప్పరేవు పర్వతము విశేషముగా పోర్చుగీసు రేఖము తోనే అరుగుచుండును

7 2 2

అంటార్క్టికాలోటికా— అంటార్క్టికా దక్షిణధ్రువము మీద నున్న అరవణంధము దీనిని మూడవ ప్రపంచము అని పేర్కొనుచున్నారు అంటార్క్టికా మండలమును మొట్టమొదట తరించినవాడు అంగ్లవాదిలకు తేమ్యుర్క్ (1778) అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్ర వాని సామె అను వాడును, రహస్యవాదిలకు డెల్లింగ్ పాటె అనువాడును (1820) అంటార్క్టికాను కనిపెట్టెరి. క్రీ. శ. 1840 ప్రాంతమున అమెరికాదేశము డగ్ల విల్సన్ అను నాతడు ఈ ఖండమును పరిశోధించెను 1988-1988 లో అరిగిని రిక్ట్ సందారము చాల ముఖ్యమునది ఈవాటివరకు పెక్కుమంది చానిని

అంటార్క్టికా

పూర్తిగా కనుగొని దివ్యమీకరణకు కయోగగు దీనిమందము 500 అ మైలలు 15,00 అడుగులవరకు వచ్చాది కాని 1,500 మైళ్ళమేర మందుకట్టవ ప్రలే కముమీద ప్రయాణము చేసి దివ యాలు తెలిసికొన వలయున్నది ఈ ఖండము యొక్క అంతములో నందుకు వలన దీని ప్రాముఖ్యము ఇమడు దించినది మిక్కిలి నిలువ గల అడవులు 80% అంతము చాటిన భూమిలో ఉన్నది ఇందు 10,00,000 నుండి మానవులు కూడ ఉచ్చారు ఇక్కడ నెట్లు లేవు చేతల పరిశ్రమకు అవకాశమున్నది తిమింగిలములు అను పెద్దకావులు అందువుల పరిశ్రమకు ఈ ప్రలేకము రాణ అనుకూలముగా ఉండగలదు అంటార్క్టికా యొక్క ప్రలేకక అది భూతాగానిది దూరముగాను, సంబంధము లేనిదిగాను ఉండుటయే 55°— 65°ల మధ్య భూమి లేదు లోతులేని వముద్రము గుండ ప్రయాణముచేసి ఈ ఖండమును చేరవచ్చును ఈ ఖండములోకూడ కొన్ని ప్రలేకములు మలయలేకుండ నుండును దక్షిణార్ధము 10 వేల అడుగుల ఎత్తున నున్నది ఇక్కడ మునుపొలముకాని, అంతువులకాని, తగిన అడవుకాని, అవకాశముకాని లేదు. కానీ అను పరిశోధకుని పిళ్ళలోతెలుచున్న మందుగడ్డలగుండి వెళ్ళ వలసి వచ్చినది దీనిని “రాన్ ప్రతీతింధకము”అని అందురు.

గర్భముతో ఉండి తిరునది కాచించి యున్నది అంటార్క్టికా ఈ ప్రతీతింధకము 80 మైళ్ళ వరకు ఉండ వచ్చును కాబట్టి ఇదిద్రమైన పము ద్రము అడుగున పర్యవసాయమైన భూఖండము ఉండు ఎడలనే రానిది అంటార్క్టికా ఖండము అనెడు కేంద్రంలోనిలువవలసి వచ్చినది 85° దక్షిణార్ధములో ఉన్న విక్టోరియా ప్రలేకముగురించి అనేక వివరాలను సేకరించి వారు ఇందులో పర్యటించి నెట్లు తెలియుచున్నది 8,000, 10,000, 15,000 అడుగుల ఎత్తుగల శిఖరాలు మంచుచే కప్పబడి ఉన్నది, ఎరిట్ర శిఖరము చాలాపెద్దది ఈ శిఖరాలు మృశీలాంతు వర్షకాలము పోలియున్నది శీతోష్ణస్థితి చాలా విచిత్రముగా నుండును 77° ఛా ఉండవచ్చును గానీ ఉత్తరార్ధగోళాద మార్పులు ఉండి తరమగులముగా ఈ ప్రలేకములో పెను గాలిచిరుచుండును భూమిమీద పచ్చని ప్రలేకము కన్పించ, వముద్రముతో అంతు, స్వేచ్ఛ తీవ్రము అధికముగా ఉన్నది ఇక్కడ నీళ్లు, అనేకకళాకా వస్తువులు ఎక్కువగా నున్నది 80,00,000 హెక్టార్ల విలసవల తిమింగిలములు, చేపలు, పిళ్ళను తీసికొన వచ్చుకొనుచున్నాదు రాన్

అంటువ్యాధులు (అయిర్వేదము)

ప్రత్యేకము, భోజనాంధ్రిత్యం ప్రత్యేకము ఇందులోనవ్వు ముఖ్యభాగాలు.

డి. వి. వె.

అంటువ్యాధులు (అయిర్వేదము)— ఒకరినొకరు కలిసిని తిరుగుటచే ఒకరినుండి మరొకరికి కలుగు వ్యాధులకు “అంటువ్యాధులు” అని లోకమున వ్యవహారము. వ్యాధికలవారిలో కలిసిపెరిచి తిరుగుటచే మంచి వారి కా వ్యాధులు అంటుకొనుచు గనుక “అంటుచు వ్యాధులు” అని పిలువబడుచు అవారువాడు “దు” అను పదము లోపించి “అంటుచువ్యాధులు” అను పదము “అంటువ్యాధులు”గా మార్పై మే వాడుక యందు నిలిచినది.

ఈ అంటువ్యాధులకు సంస్కృతమున “పాంక్రామిక వ్యాధులు” అని వాడుక ఇట్లు అంటువ్యాధులుగా చెప్పు బడినట్లును, చెప్పుకొనట్లును రోగములెట్టివి? అట్టివ్యాధులు అంటుకొనుటకు గల కారణము లేదు! అమలలో భారతీయ అరోగ్య శక్తి వర్ధనముగ అయిర్వేదమున ప్రారావ్యముగల శస్త్రచికిత్సా గ్రంథమును రాజ్నియగు సుబ్రతు డిట్లు పర్చించెను

ప్రసక్తా స్థాత్ర సంస్కర్తా
స్నిగ్ధాభ్యాం త్వుహ లోకవాక్
సహ కయ్యావసార్వాఽపి
వస్త్రమాల్యానులేపనాత్
కుష్ఠం ఖర్జ శృ లోమ శృ
శేవాశ్చింద్రం పవ త
భావనగ్నికరోగా శృ
సంక్రామంత సరా వృధమ్.

సు వి అ 5—28

రోగగ్రస్తులగువారిలో అతిగా కలిసియుండుటచేతను, పరేపరే రోగుల కరికమును ముట్టుకొనుచుండుటచేతను, రోగులతో కలిసి కుళియించుటచేతను, రోగులతో కూడి సందుకొనుట చేతను, రోగులకడ కూర్చుండుట చేతను, రోగులు కట్టుకొను బట్టలను, రోగులు ధరించిన పూవులను, రోగులు వాడి మిగిలిన వందవారి అనులేపనములను పివ యోగించుటచేతను, వ్యాధిగ్రస్తులనుండి అరోగ్యవంతులగువారికి అవ్యాధులు సంభవించును. అట్లు కలుగునట్లుగా నిర్దేశించబడిన వ్యాధు లివి :

1 కుష్ఠము, 2 ఖర్జము, 3. తయ, 4 శేతరోగములు, 5. స్త్రీ పురుషుల సంయోగమునవలన కలుగు “బట్టంటు” “కొయటు” మొదలగు అనవేంద్రియ సంబంధములై న రోగములు

ఇది అంటువ్యాధులకును, అంటువ్యాధులు కలుగుటకును గల సామాన్య వివరణము నీ విధియనునై నను అయిర్వేద శాస్త్రమునందు మొదలు సంక్రమముగా చెప్పి తిరిగి దానిని మిక్కిలి విస్తరముగను, శేత్రకను, నిష్కంఠయముగను, అర్థమగునట్లుచెప్పుట సంప్రదామై యున్నది ఇందువలన రోగములను నిర్ణయించుట యందును, చికిత్స చేయుటయందును ముఖ్యత యేర్పడుట అరుగును

ఇట్లొకరినుండి మరొకరికి సంక్రమించునట్లు చెప్పబడిన యీయైనది విధములగు వ్యాధులును, ఈ వ్యాధులు కలుగుటకు కారణములుగా చెప్పబడిన తొమ్మిది విధములగు మార్గములును, పరిమర్శనముగ, మాత్యులీమాత్యములుగా విశేషించబడి రోగములను, కారణములను, వేరుచేక చెందువందలతోమ్మిది మార్గములు అధివిగ పరికల్పన చేయబడినవి ఈ పరికల్పనకంఠమును చాత కత్తకములను త్రిదోషములను, శస్త్రగ్రస్తమాంసాదు లను, సప్తరాతువులను అధారముగ చేయబడు సప్తరాతువులలో అంశాంశకల్పనయందు రహస్యము విడిచి రర్థమును గ్రహించవలసి యుండుట శాస్త్ర నిర్దేశము ఇదిగాక యీ విశేషనయందు చేర్చుకొన మరొకొన్ని అంటువ్యాధులు “అవపదోద్భవకములు” అను పేర వాలుగు తెగలుగను, పదుమూడు విభాగములుగను బ్రహ్మానీయగు వరకుని మతమును అనువరించి ప్రత్యేకముగ కలెపు (మనుష్యులు నివసించువల్లెలు, పక్షియములు పాదగ్రవట్టుచేయు రోగములకు అవపదోద్భవకములని వాడుక) వరకుని మతమున ప్రత్యేకించబడిన వాలుగు విధములగు ఈ వ్యాధులు కలుగుటకును గలకారణము గాలియను, నీరును ద్రవములగుట, పశుల జీవ జీవములగు అలవాటువులు దూషితము లగుటకు ప్రణలయందు అరగ్ధవ ద్రవమును, ప్రభుత్వస్థాయియందుగల ప్రజారోగ్యవాధికారాల అధికార దుర్బిణియోగవ ద్రవమును కారణములు ఈ అవపదోద్భవకములగు పదుమూడురోగములను పై సంఖ్య

అంటువ్యాసాలు (అయిదేళ్లవఱు)

యందు చేర్చిన మొత్తము అంటువ్యాసాలు రెండువందల యిరువదిరెండుగా తేల్చుట తీలును. ఈ వ్యాసాల యొక్కయు కారణములయొక్కయు వివరము తిట్లు తెలియవగును

మొదటి యంటువ్యాసాలు కలుగుటకు చెప్పబడిన కారణములు తొమ్మిదియు, పదునెనిమిది కారణములుగా విభజింపబడును అవివర మీవిధముగ తెలియగలదు

(1) ప్రవక్షము విశేషముగ కలిసియుండుట ఈకలిసి యుండుట యనునది మూడువిధములు.

- 1 కాలినియకొనుట
- 2 మీశువర్ణమున రమించుట
- 3 క్రిందియట (వనవివరము, అటలానుట, అలక్రిత) (ప్రవక్షమాలింగన రతిఅలక్రితాదీని) పృథువీపము, ప్రా-3-మ 12

(2) గాత్రసంస్కర్షణము పరేపరే కరీరమును కాటుచుండుట ఇది మూడువిధములు

- 1 ముద్దులాడుట
- 2 ఒకరినొకరు కలిసికొని తిరుగులాడుట
- 3 మాటిమాటికి రహస్యావయవములను ముట్టుకొనుచుండుట దీనివలన రక్తమువందు ఉష్ణతయు, కుశ్రశోణితములయందు శ్రేణవతయు, అవయవములయందు ఉద్రేకతయుకలుగును

(3) విశ్లాసము . రోగినోతోతో దిడుచుకొనినీట్లుట (విశ్వాసవనగా పనివలన క్రమరెండిగాని, లేక వ్యాధివలన అలపటరెండిగాని నోటివెంట విడుచు వ్యాసమునకు చేరు)

(4) నహతోశనము కలిసి భుజించుట, ఇది చాలుగు విధములు.

1. రోగితోకలిసి ఒకేపాత్రయందు భుజించుట
2. రోగి తినివదివినఅహారమును భుజియించుట
- 3 రోగిచేట్టుబడిన అహారమును భుజియించుట
- 4 రోగితో సరసన పంక్తియందు భుజించుట.

(5) నహళయ్య ఒకేవదక నువయోగించుట, ఇది రెండు విధములు

- 1 రోగి వంటకొనుచున్న వక్కయందు వంటకొనుట

2 రోగితో కలిసి వంటకొనుట

• (6) నదశనము : ఒకే వేదిక నువయోగించుట, ఇది రెండువిధములు

1. రోగి భూర్చుండుట కువయోగించబడుచున్న పీట, రాప, అయిగు వీటిపై భూర్చుండుట.

2 రోగితోకలిసి ఒకేయోననమున భూర్చుండుట.

(7) వీక్ష్రము : రోగి ఉపయోగించిన బట్టలను అట్లే ఉపయోగించుట.

(8) మాల్కము : రోగిధరించిన పూవులను, మాలలను, ధరియించుట

(9) అనులేపనము : రోగి ఉపయోగించగా మిగిలిన గంధము, సున్నిసింది మొదలగు మైపూతలను చాచుకరెయుట

ఈ పదునెనిమిది కారణములను ఆధారముగాచేసికొని కరీరమున గల చాతపిత్తకలము లనబడు క్రిమీషములు ఎగురు దిగుదులై పెదవ్రోవలను బట్టి, అనులోమనిలోమ గతులచే (అనులోమగతి-చాకారిదోషము లొకచారయం దొకటి కలిసి వీసమై పుష్టివొందించుకొనుట తిరుగుట విలోమగతి-ఒకచానివోటి రెచ్చగొట్టి ఉపవ్యాధ్యగాములై సంబంధములేక చరించుట దోషములకు అనులోమగతి యనునది ఆరోగ్యమునకు కారణము విలోమగతి యనునది అచారోగ్యమునకు కారణము) త్వగ్రక్రమింపర మేరోష్ణవజ్జాతుక్రము లను వస్త్రచాతువులను రెడగొట్టి రెండు వందల తొమ్మిది గతుల గలదిగా అంటురోగముల వ్యాధిప్రీతి చాపకము లగును. వీటి విభజన మీట్లు గలదు. దీనికి అంకాంశకల్పన మని చేరు

రాశువికల్పము

1. కేవల చాచాంతర్దవీకములు	106
2 కేవల పిత్తాంతర్దవీకములు	40
3 కేవల కఫాంతర్దవీకములు	20
4. వస్త్రచాతువరచాచాంతర్దవీకములు	42
5. రేళలేచాంతర్దవీకములు	2
మొత్తము	210

వ్యాధివికల్పము

1 కుష్ఠములు	18
-------------	----

మహాబలిష్ఠములు	7	}	18
కుద్రకుష్ఠములు	11		
2 బిల్వరములు			8
8 జయలు			20
4, నేత్రచ్ఛాయలు			9
5 కాపనగ్గికములు			67
మొత్తము			209

కొనసగ్గక వ్యాధులు		
1	శుక్రదోషమువలన కలుగునది	8
2	రక్తదోషమువలన కలుగునది	8
3	యోనివ్యాధ్యుత్పలన కలుగునది	20
4	అయోనివలన కలుగునది (కోరు, గుడము, పాస్తము, మలవము) కలుగు వ్యాధులు.	5
5	విశాతియోని (అత్తి, గోటి, గుట్టుము, గాడిద, మేక, మక్క) నలవర్చుము వలన కలుగువ్యాధులు.	5
6	దస్తయోని వలవర్చుమువలన కలుగు వ్యాధులు	21

మొత్తము 87

సాధారణముగ నీ యింటవాళ్ళున్నయు శయ్యలందరి
మీదికి చెందుచున్నాయి. ఇవి యన్నయ్యలు దివ్యవంశగణము
లును, కాళాశక్తములును, కాళాంశక్త్రాసాదావము
లును, వంశక్షయకరములును అయియున్నవి. అనగా
ఈ వాళ్ళు శక్తము కాకముందు మొదటివాటిని దివ్యవంశ

శాశ్వతమును వారించుచు కొన్ని తరములవరకును వారి బతుకులనుమలయందు నిలిపి ఆలౌకికమును, దుర్బలతను, అజ్ఞానమును, అశక్తిని రోగిచేతము, విధానము, భుజనమును అగు నాచారమును కలిగించుచు తుదకు వంశ విధ్వంసమునెవరినియి యంశరించును కావుననే శుక్రమును బెడగొట్టుకొనగా నది ఆయుర్వైద్యమున హితము ఉపరేఖించబడి యున్నది.

“నా వా సామాయత గర్భం వశతి ప్రసర తస్య
 క్షురం హి కాశ్యం పాపతస్య సవారం కారత నరం”
 “గర్భయే హి దుష్టానామృతము, గర్భము నిలిచినచో పాప
 మగుటని లేక నివృత్తము కారితోవుటని సంతోషించును
 అందువలన చెడువశతలతో క్షురము చెడగొట్టుకొనిన పు
 మకు స్వయముగ కోపిణిపట్ల కలుగుదువాక కార్యము
 సంకారముమూలక సవారోగిపీడితముగా చేయును”
 అని కావలెననిగోగ్యకామము నిర్ధానముగనాడెను.
 ఇందుకనినై శ్రీపుణునివిద్వాంశములందు వయసు,
 గామము, అపారము, వంశశుద్ధి (ఇతర వంశశుద్ధి యనగ
 వివాహమునకుమందున వర్ధనవరులు కలువంతులందును
 తల్లినివలన వయసునిగమలములనుతల శుద్ధి వక్షమున
 అయిదు తరములనుండియు నివేదించును చెడుకారములు
 తేలుచుండుట్లు హుయకోపనయములను ఇట్లుయన హాత్య
 నిష్కవక్షములనుకలిసి దశపురుషానంతరములగు ఇది వంశ
 శుద్ధియనగమము. వివాహ నిర్ణయము వందు మను,
 బాహుజేత, గతము, వనిష్ఠ, అగ వృద్ధి, పుంస్త్రీయులు
 వదలెనందుగురు ఈ నిర్ధానమును జేసిరి. ఈ విష
 యములను కానక మాత్రములందును స్వనివహారికా
 ప్రయోగములందును హుదనగమము) మొదలగు విధి
 నిశ్చయము లెకేకములు చెప్పి బేరగము, నిర్వధంతము,
 తేకోపంతము, మేహానంతమును అగు నశ్వంకాననుతో
 నిగవర్ధించు జాతిని నిర్బింపుటల్ల భారతదర్శకాధిపాదు
 లగు వరితాంతులు మంచి కట్టుబిట్టములు చేసిరి. ముప్పున
 క్షిప్తసామాయము హుదనగమము

ప్రేమకుంఠే రత్న కావి
మతరాం వరివర్ణయేత్
హివక్రయం విష్ణురుపం
విశ్నోరో రోమకా ర్చనం

అంబువ్వల (అయిదేడవ)

వయసుయా వ్యవస్థాది

శ్రీశ్రీ కుష్ఠ కులాది చ
చతుర్థకులా నీరూ

వ్యవస్థాది చిద్విశేష

అత్యుచ్చ కులప్రాప్తం

అతివర్ణం చ వర్ణయేక

హివాంగ మతిక్రూంగ

మామయాని కులాని చ

వరా కామకలం వర్ణం

రోమకాపాం చ యశ్శుం

అవస్థాకలం య వ్య

పాండురోగకలం భవేత్.

“కులానుయాపాః ప్రతాః సంశవంతి హరితవచాః
హివక్రియం విహితప్రయోగహితం విష్ణుధనుం, శ్రీ
మాత్రావర్ణిశేషం, నిర్గుండం, విద్యాహింసం, రోమకం, వరావ
యవంధూధరోమకం, అర్జునము, అర్జునోగపీడితం” అని
దర్శనార్థయాధికారియగు యముకుమాళ శాస్త్రే చెప్పెను.
ఇట్టి ప్రమాదభరితము లగు కొన్ని వ్యాసముగల శ్రీ పురు
షులకు మరణదండన నయితము దిలిచి మర కి వ్యాసుల
యొక్క వ్యాసీ దేశమునం దరికట్టవలెననిగా ప్రభుత్వ
స్థాయియందు దండవాధికారముగా కాపించిరి ఈ అంబు
వ్యాసులను గురించి యితవరకు అరిగిన చర్చ యంతయు
సుక్రకుని మతము ననుసరించి చేయబడెనది

ఇక బ్రహ్మర్షియగు చరకునిమతము ననుసరించి అంబు
వ్యాసములుగా, అవరోగ్యవంశములుగా వాడుకకలిగి
శ్రీవ వేదవాఙ్మయములును, వర్ణ్య ప్రాణహరములనుగ
విహారి, మహారి, వివర్ణి, వివర్ణిము లను జాతుగు విధ
ములగు వ్యాసములు అంశాంశకల్పమున ననుసారము
భేదములుగా వివరించి వర్ణ్య ఫలప్రదములగు చికిత్సా
సహితముగ తెలియజేయబడును అ కల్పనవిధ మిది

1. విహారి : ఇది ఒకేవిధముగలది శ్రీరోమణితము
(కలరా యని వాడుకయందు సైనిక కలదు)

2. మహారి : ఇది రెండు విధములు.

(1) కేళం ఇది మందకవము, కీలవాతముగల
చిక్రాభిగ్రహితే అనియను శరీరము నిండుగా

ఎఱ్ఱని, వచ్చని రొమ్ములు కలుగును. దీని
వేదవాత, అలరావృత్తి, చిన్నమ్మపాదు అని
తెలుగువాడు వాడుక కలదు

(2) మహారీతం ఇది కీలని క్రమము, కఠోజ్జ్వలము
గల వాతాభిగ్రహితే అనియను. త్రివవేదవా
త్వకము, పెనగవలె బొప్పలు పెద్దటిగా
తేమను వర్ణ్యప్రాణహరములుగాని, విరుహ
కురుచములను కలుగ తేయవడిగా గాని
వరియించును. దీనిని పెద్దమ్మపాదంగుడు.

3. వివర్ణము : ప్రాశి వ్యాధినియ వ్యభావము కలది.
“వర్ణి” యని వాడుక. మహా శ్రీవ వేదవలు
కలిగించును పృథ్వీదములచే వర్ణ్య ప్రాణ
హరము ఇది పడువిధములు—

(1) కాలవివర్ణము కేవలవాతాభిగ్రహము. చంకలు,
కణతలు, గడ్డలు, రొమ్ము, పిత్తి, మోతేలి
మడతలు, నీరయందు వర్ణికలవలె వాతజట్టు
చిన్న చిన్న బొప్పలు తేమను. రసి కాయలయు,
తేకుండులయు కలుగును.

(2) రక్తవివర్ణము పై వాతమువలెనే శక్తివ
లతలములు కలిగి బొప్పలు ఎరుపురంగు
కలిగియుండును.

(3) జలవివర్ణము కేవల కఫాభిగ్రహము వాత
ని క్షణములవలెనే శక్తివ లతలములు కలిగి,
బొప్పలు తెలుపుగను, నీరునింజియున్నట్లు
నిగాంధుగను కనుబుతుండును. ఇందలి
రసియు శేలికగా నీరువలె నుండును

(4) విషవివర్ణము శ్రీరోమణితము పై లతలము
లన్నియు మండును. శంకిన కంచురంగు
కలిగియుండు బొప్పలు కలుగును

(5) అగ్ని వివర్ణము : వాతవివర్ణము లతల
ములు పూర్వోక్తములె బొప్పలు మిక్కిలి
మంటలు కలిగియుండును

(6) గ్రంథివివర్ణము : వాతకఫాభిగ్రహము. పండుల
యందు మాత్రమే గ్రంథులు కలుగును మను
మృగ్నిధిమపువలె ముందువకు వంచి నేయును.

(7) కర్మమవివర్తము : కర్మవివర్తనము నోటి యందును అంగులమంది గొంతునందును కలుగును దీనిని "ధీ ప్రియ" యని పాశ్చాత్యులనిరి ఇది గొంతుమంది చెప్పే పేరువ్యాసాచార్యులయము, అపాశ్చర్యమువరకు వ్యాసించుటయు ప్రత్యేకముగ అపాశ్చర్యమునందే అనింది గొంతు మాదిరినోవుటయు, అపాశ్చర్యమునందును, గొంతునందును తీవ్రవేదన కలిగించుటయు గలదు మహా శయంకరమగు వ్యాధి

4. విద్యోగము : ఇది మూడు విధములు

(1) బాహ్యము వాత్ శరముగా కలిసి కఠినమంతయు లేదవాత్మకముగ ఉపిరికకాయలవలె చెప్పే బాహ్యము లేదు

(2) గోచ్యము వాత్ శరీరము. చైతన్యములు కలిగి కంఠమందున మాత్రమే అపాశ్చర్యమున కలుగును.

(3) విషయము శ్రీవేదమున విస్తరించును, వక్షస్థలమునందును కలుగును దుష్టిశిక్షము ఇట్టి మొత్తము 18 పూర్వకములు 208 ఉపాయము పీకవాణిగా ద్రువాంశము 222

ఇట్లు రెండువందల ఇరవై రెండుగా వర్గించి తేలిక అంటువ్యాధులతో రెండువందలతోబిట్టి వ్యాధులు తీవ్రవేదవాత్మకములుగాని, సర్వ ప్రాణహరములుగాని కావు ఇవి తెలియనివారలను కలిగించుచు కాళాంకర ప్రాణహరణములుగా నుండును. అవరోధ్యంపకములగు వదుముడు వ్యాధులును అనుచిత్వావశ్యకత కలిగి, తీవ్రవేదవాత్మకములును, సర్వప్రాణహరణములును అయి యున్నవి ఈవ్యాధులను "క్షుద్రవ్యాధు" అనియువాడుక ఇందోక "మహారికము" తప్ప మిగిలిన "విద్యోగము, విషయము, వివర్తములు" మహాత్మ్యముగ ప్రాణములు తీయును. "మహారికము" కొందరి దినములు వారింది చంపుటగాని, వేములని పొందరక్కాపమిగా చేయుటగాని, చేయి, కాలు, కన్ను, ముక్కు, చెవి మొదలగు అవయవములయం లేదేని రెడగొట్టుటగాని చేసి విడుచును.

మిగిలిన విద్యోగము, వివర్తములు, వాల్మీకిరు దినములముదిరి ఒకవారమువరకు మనుష్యుని చంపుటకు గడు విచ్చును. "విషయము" మాత్రమే చంపుటయందు నిర్వాహిత్వముగ కొన్నిగంటలకన్న ఎక్కువకాల మనవాశ్చర్యమునకు శయంకరములగు ఈవ్యాధులనివాచనికొన్నియువరక, ముక్కుత, కాగ్గుల, బుందమారవ, వాత్ శరనివాచ, అవనరాశీయ, యోగరత్నావరములందును, రైవర్వోపాశ్రయ చిత్వావరముగ కర్మవిపాకమునందును చూడవలెను

అవరోధ్యంపకములగు ఈ వ్యాధులు పుష్కలసాహిత్యము వరకుగల వర్ణాశ్రయంక కాళములందు కరువు కలుగుచుండుటయు, ప్రతివర్షకాలమున, విశేషముగా వర్షకాలములను, వంగులనెమరమువలె అల్లకల్లులముగ చేయుటయు అరుగుచుండును. పొట్టవలె ప్రత్యక్షము లొకగా గల శిశువనంత గ్రీష్మములందు విషయి మహాశయంకరముగ వ్యాధింది కాండవ మారుచుండును శీతముగ అందుగు చిత్తి లభించనిచో ఈ విషయి మాదిరి నూర్పురము చంపియే తీరును

వాత్తము లివనవరోధ్యంపకములగు వ్యాధులు లేదా మహాత్మ్యము కారణముగా కలుగు నది లేదంతములయందు వర్షించిరి

లేదీవాగవత, త్రిపురాస్థానావరోధ, విష్ణులక్షణము లిందుకు ప్రమాదము. అందివ్యాధులను గ్రామలేదా వారవము, అంబలి, అవరోమాదికములు, కాంతికరములుగా చెప్పబడినవి కొలుపులెనియు, శోకరణియు ఈ విశ్వావమున అవవావోగ్యమునం దీహతును వాడుకగ అవనలకుచేయి యున్నది. అందుచేత వ్యాధులు లేక వ్యాధ్యములు గానుండుటయు, కాంతినించుచుండుటయు చూడబడుచున్నది వత్త మేరైనను లేదావారవమును, ఈ అవరోమాది కాంతికర్మముల వాచరించుటయు అయిదేడ మంగిరించినది ఇందు వరకప్రమాద మిట్లు కలదు విమానస్థానము, శివ ఆర్యాదులు, పదు మూడవ శ్లోకమునంది 213 శ్లోకమువరకుమగల అలి ప్రాయమివల మాదిరించినది ప్రమాదమునుకాంతింబాచయి మూలమును చూడవలెను ఆ అలిప్రాయమిది.

వికృతిలేనిదన వాయు, జల, లేక, కాళములు వ్యతాపముగ ఒకవారికంటె నొకటి లభియైనవిగా నుండును గాని

అంబువరదు (అయోధ్యవరదు)

పాటించు
పాటించు

కన్న అంబు, అంబుకన్న రేగము, రేగముకన్న కాంబు ఎక్కువ క్రిమికము అని నిర్ణయించబడినది గాని, నిట్లు, రేగము, కాంబు, దూపితమైన యప్పుడు అందుకు కనిన యోవరములను కాగ్ర క్షణే హతుకొనినయెడల అందు కనుబంధము లగు వ్యాధులు సోక వేరవు సోకినను వాధింపవేరవు.

ఇదియుగాక ఉపద్రవకరములగు అట్టివ్యాధులు వంశ వింశు సమయములందు సక్రమము, భూతవయ, వ్యాధిగము లిలి, లేవకారాధనము, మంచినవడిక (కురిత్యము) ఇతరులకు మేలుచేయుట పుణ్యకర్మలనుచే యుట, బ్రహ్మ చర్యనియతి, బ్రహ్మగ్యులు, శిశ్నెంద్రియులు వగు మహా ద్దులయొక్క రహ్యతోడవలెను వినుట, జ్ఞానయోగవృద్ధులను సేవించుటలే వ్యాధిగమైన నవవడికయు, పాత్రికమైన మనఃప్రవృత్తియు అలవడివారితో కలియుండుట అయివర్గరక్షణకు చిత్త్యుగా చేర్చబడియున్నది

ఈ వ్యాధులనుండి రక్షించబడుటకు శిశువులద్రవములు వకల ఒకొకయొగములు వగు ఒకటి, రెండు, మూడు యొగము లిట ఉపాహించబడును అందు 'విహారి' యం దీయొగము వాడుకొనవలయును.

ప్రాణవ్రతవటి -

1 కాయోత్తరోలు	కు 8
2 మృదూర కృంగి	కు 1
3 ఇంగుళికము	కు 1
4 రసనిందూరము	కు 1

కల్పవ ఈ ద్రవములు కుట్టి అక్కరలేకయే ఒక్కచో కలిపి, కల్పవన కాగా మంచివీటితో మారి, గుడి గింబంత మూతలుచేసి యుంచుకొనవలయును

ప్రయోగవిధి - ఒకమాత్రము ఇచ్చి, ఒక గిక్రెకు పులి చల్లను వ్రాగించవలయును ఇట్లు ఆరారు గంబల కొక వర్ణమును వ్యాధిహారి నిలిచిపోవువరకు ఒక్కొక్క మాత్రము ఇచ్చి తగివట్లు చల్ల వ్రాగించుచుండవలయును విమాచి(కలహ) దీనివలన పిలిచిపోయి రోగి కాగువడును ఒకవేళవ్యాధి ఉర్ధ్వముగా చువ్వుయెడల వ్యాధి నిలిచి చెప్పుచుచువరకు గంబల కొక మాత్ర ఇచ్చుచు, వాలుగైచు తులములు మహారు మట్టిగ వ్రాగించుచుండ వలయును ఇది వర్ధమువారి కెవరము ఈ వ్యాధి

దుట్టువక్రము వ్యాపించియున్నపుడు తుదిగవ యొగ మును సేవించినచో విమాచి వారిదరికి లేరదు, యోగము -

1. పాలు	కు. 10
2 నిట్లు	కు. 5
3 వల్లవి తీడిగల	1

తీడిగలము క్రింది పాలతోనే నిట్లు ఇగురువరకు వన్నుచి మంటై వారి ఆ పాలతోని తీడిగలము తీసి చేసి పాలకు తగివట్లు వంచరార కలిపి, ఉదయము వరగడుపు వనే వ్రాగవలయును

ఇది ఒక మనుష్యునకు కావలిన ప్రమాణము. ఇట్టి కాచివపాలు నిల్లల వయసుమహిష్టి ఒక తులమునుండి హెచ్చించుచు, కన్నించును వ్రాగించవలయును ఇది ఒక రోజు తీసికొనిన చాలును ఆ కాయన కా వ్యాధి కరుణను అనగా అరుమానముల ల యోవరలము కరీకమున నిలిచియుండి యీ వ్యాధిని దరికి తేరనియును ఇందుకు వర్ధరాగ నియమములు అమరింప వనిలేదు

మకూచి, వివర్ధి, విగోమములవిషయములో వైపు య్యగుల చిత్త్యకులు వెంటవంటి చిత్త్య నియవలసి యుండును ఈ వ్యాధులన్నియు అవల వాధింపకుండు నట్లు ఎవరికివారు వసంతారంభమగు వై శ్రమసమనండు గాని, వై కాళి మాసమునందుగాని ప్రతి సంవత్సరము ఈ దిగున కల్పమును సేవించుచుండవలయును ఆ సంవత్సరమంతయు, ఎట్టి దుష్ట వ్యాధులును వారిని వాధింప జాలవు

నింబకల్పము -

1 వేప తులెలు	కు 5
2 తీలకర్ర	కు 1
3 వటిక తెల్లపుదొడి	కు 1

(దీనిని కలకంఠ, మిక్రి, వాతోతు అని వాడుదురు.) కు రిక్కి

కల్పవ వేప యానిని పచ్చిని రోటితో గాని, కల్ప ముతో గాని కాగా కంది తగివట్లుగా నిట్లుపోసి తేలగా నిట్లు విండుకొనవలయును. వడియతోనికొనవలయును ఈ కల్పము రిక్కి తులాలకన్న ఎక్కువ ఉండరాదు. తీలకర్ర వెయిచి బొడుము చేయవలయును. ఇవట

మామూలుగా పంటలయందు ఉపయోగించు ఊరికర్రలే ఉపయోగించవలయును. ఊరికర్ర చూడమును, పటిక రెల్లపు పొడియు, ఈ కల్పమువందు కలిపి త్రాగవలయును, ఇది ఉదయము పరగడుపుననే సేవించవలసియున్నది ఇట్లు మూడు దినములు, మూడు ఉదయ కాలములందు త్రాగవలయును

సేవపది:- ఈ కల్పము త్రాగిన వెంటనే దిగువ చెప్పబడిన విధిప్రకారము సిద్ధము చేయబడిన "సిరా"ను అందునుండి పడుచు కులముల వరకు తివవలయును ఆ దినమంతయు ఉప్పు, కారము, పులుపుగల పచ్చాడములను తివరాదు పాలు, పంచరారణిగాని, తియ్యని చల్లగాని పరియన్నము భుజింపవచ్చును సెవముచేసే, పండువిప్పులై కార్పిన గోధుమ రొట్టెలను ఈ "సిరా"తోగాని పాలు పంచరారణిగాని యశేచ్చగా తృప్తియగువరకు భుజింపవచ్చును మరువ పచ్చాడమే యెక్కువగా తీసికొనుట మంచిది ఈ బొవడసేవా కాలమున అహారవిధి యున్న యుదవలయును పాలుగవ దినము మొదలు పులుపు, ఉప్పు, కారములను కొంచెము కొంచెముగా వాడుకొనుచు చేయి, పాలు, పంచరారణి తృప్తిగా తీసికొనుచు ఏడు దినముల వరకు క్రమాభివృద్ధితో ఈ విధి వసువించవలయును.

ఏడు దినముల విష్ణులు స్వేచ్ఛాహార వివేకములతో మొలగవచ్చును ఆ ఏడు దినములయందును పులుపు ఎంత తక్కువగ వాడిన అంత మంచిది అట్లే బొవడ సేవ వలన ఆ సంవత్సర మంతయు ఎట్టి కయంకరమైన వ్యాధులును దరిశేరవు. మరియొకవిశేషము ఈ బొవడసేవము వలన శరీరమునగల బావనగ్గి రోగములన్నియు పోవును అలము, పర్యవృత్తు కలుగును అరోగ్యము పరిగామండును కుళిరణి రోగములు పోయి పంచావము కలుగును. గర్భిణీస్త్రీలకు మూడవమాసమువందును, ఏడవమాసమునందును ఇచ్చి అహారము గలదు. దీనివలన పంచావమున శక్తి మేవపాఠ్యములు కలుగవు తల్లి దండ్రులకుగల యే యితర వ్యాధులైనను వరో గర్భస్థ శిశువునకు అంబు కాలవు.

విలాపయోవిధానము -

1 గోధుమర

కు. 20

2 చేయి

కు 10

2. పంచరార

కు 20

కల్పవ:- గోధుమ రవను ఈ చేతియందు దోరగా చేయించి యుంచుకొన వలయును పంచరారకు తగినట్లు పాకమువను నీళ్ళుపోసి ఉడికించి, లేతపాకవలతోనే ఈ పాకము వడియగట్టి అందీ రవ కలిపి మంచాగ్నియందు తిరిగి పళ్ళము చేయవలయును ఇక్కడి నీర సిద్ధమైనది ఈ పరికల్పనలే భాగములను సెంచుకొని, యెంత ఎక్కువగానైనను సిద్ధము చేసికొనవచ్చును దీని యందు పచ్చి కర్పూరము (ముద్దకర్పూరము), పుంపమిపువ్వు, పలకులు, కాశికాయ, కాపర్తి రెల్లన సుగంధముగను, పొద్దికముగను ఉండును. ఇందు నీమకారము పప్పు చేర్చి వచ్చునుగాని అది యీ చెప్పిన భాగము న ను ప రించి గోధుమ రతతో పాలుగవ భాగము చేర్చవలయును. అట్లు చేర్చునెడల కారము పలుకులను తగినంత నీళ్ళతో దోరగాచేయించి, మెత్తగానూరి చై పాకమువందు వాగుగా కలియునట్లు పోయిమీరనే చేసి దివవలయును మిగతా చెప్పబడిన సుగంధ ద్రవ్యము అన్నియు పోయి మీర మంచి దించిన పిమ్మట చేతి, కలిపి, మూత మూత వలయును ఇది యే దినవలన కాచినము చేసికొనిన మంచిది అది ర.చ్యము, అలవర్ణకము అగుటయేగాక బొవడ సేవవాంఛరము వెంటనే తీసికొనుటవలన చై త్యోక్రేకమును కలుగ నీయదు చై అశక్తి, రెండు, మూడు యోగములును మచ్చన కీయబడినవి

ఇది గాక అయో బుటుపులందుగా కాంతవములే వాతోరకములు దూచితముచై వ్యాపింపగల దుష్టములైన తుద్రావ్యాధులంబలించు పుండునట్లు నిరోధించుటచై అయ్యేద చికిత్సా విధానమునందు పంక్తినింపబడిన అనేక దివ్యోవధి కల్పములు, సిద్ధ యోగములు కలవు. నీటిని, వాయువును తుళితముచేయుటకు అనేక ఉపాయములు చెప్పబడినవి నీటిని వాపులందుగాని, రెండుపులందుగాని తుళితముచేయవలయునన్న కొన్ని ద్రవ్యేంద్రవ్యములను అందు చేయవలసి యున్నది వాయువును తుళితము చేయుటచై ధూవములు, అగధేనీ విచారములు, బొవడ లేవములతో కూడిన ర్భవకాశాలోపాణములు కలవు. అది వరక సుత్రములందును, అగ్ని, గరుడ పురాణము

అంబువ్వారులు-ఎల్లోపాతి

అందును, వరాహ సంహిత, మానసోల్లాసము, అలింపి
చాగ్గ దివానుదే, కొత్తల్లి అగ్గచామ్రములందును
యదవలయును

కాలధర్మము వనవరించి పుత్రుకుపు అందును భిన్న
విష్వములగు అయో పాల్గులు కలుగుచున్నను, విశేష
ముగ విసర్గ అదాన కాలములయందు మధ్య ఋతువు
లగు కరద్యవంశములు మీ గురి కయంకరములగు
పాల్గులు కనిపింట్లు అని వర్ణించబడినవి విసర్గకాలము
వర్షా కర క్షేమంశ ఋతువులు. ఈ ఋతువులందు
మూర్ధ్యుడు తన కిరణ ప్రసారమున భూమికిని, అందలి
పరాధములకును జలమొసంగును అదానకాలము కిరణ,
వనంశ, గ్రీష్మ ఋతువులు ఈ ఋతువులందు మూర్ధ్యుడు
శీత్రమగు తన కిరణ ప్రసారముచే భూమి నుండియు,
అందలి పరాధములనుండియు సారవంతమగు జలమును
లాగులాగును ఇది అయ్యుర్యేద పిచ్చాంశ పరిచయము

దీని నిట్లుంచి విజ్ఞాన నివయ విశేషాభ్యుక్తములగు
పురాణేతిహాసములయందు సహితము అయో ధర్మము
లవదేశించు సందర్భములలో కరద్యవంశములు పాల్గులు
లను అకరము అని చెప్పబడినది కొమ్మపామాత్య పుత్రు
డగు నోసుయాతి తిక్కచామాత్యుడు తన ఆంధ్రీకృత
మహాభారతమునం దిట్లు వర్ణించెను -

అరయన్ పర్యుతాపం పాశవములై
యత్యంత ఘోరమ్ములై
పరమపూర్ణి కరమృణయ్యు గడు శో
కా మూర్తి నొప్పారి కాం
కరికిం ద్రిశ కరమ్ములై మిగుల వే
ర్కల్ తేయి తోకాశి !
కరచారంశ వనంశముల్ కమన దం
ప్త్రా ప్రాయముల్ భూవరా !

ఇందు కరద్యవంశములు యముని కొరలవైత మహా
అపాయకము అని తోర్చించబడినది. కరక్షేమంశఋతువు
అందలి క్షాశి మార్గక్షాశి కృష్ణ తుక్త వక్షములు యమ
దంష్ట్రేలుగా వర్ణించి "స్వల్ప భుక్తోహ తీవతి" కొద్దిగా
అహారము చేయిచాచే మెలముగ శీవించునని అయ్యుర్యే

దమున చెప్పబడెను అందుకనియే ఓ ఋతువులందైనను
వరే ఓ రోగములకేవల చిక్కనుండువట్లు మంచి నకవదిక
కలిగియుండ వలయునని అయ్యుర్యేద మానేశించినది

సరో హితాహార విహార సేవి
పమిత్వ్యశారీ వివయే వ్యవక్తః
రాకా సమః సత్వరః శమవాత్
అప్రోవనేతి చ కన త్యరోగః

చ. కా. 2-46

దేశకాలములనును, కలిరమునకును హితములగు
అహారవిహారముల మధ్యయోగించుటయు, మంచి చెడుల
పాలోచించి పమల తేయుటయు, ఇంద్రియ నిగ్రహము,
చాగ్గగ శీలతయు, సమత్వబుద్ధి, సత్వనిష్ఠ, ఓదుపు కలిగి
జ్ఞానానుభవములగు గల రాచి సేవించు హితము రోగ
ముల పాల్గుడక పుణ్యముగా నుండును.

మతి ర్భవః కర్మమభావంధం
సత్వం విధేయం విశదా చ బుద్ధిః
జ్ఞానం తవ శత్యరతా చ యోగే
యస్యాస్తి తం నామశుభి రోగాః

చ. కా. 2-47

శవిష్యద్వాగ్గోచరయమును గోరు మహావాక్య-ర్భ
ములు కలిగి పాత్త్వికత, చినయము, చివిర్బలబుద్ధి, అత్య
చిలేకము, తరోభిరతి, యోగశత్యరత ఎవరికి కలిగి
యుండునో అప్రోవారిని ప్రూరములగు రోగములు వేర్చిన
జాలవు

మానవ ధర్మకత్త తోధన మగు ఈ అయ్యుర్యేద
పిచ్చాంశాదేశమును అనువరించి నకవివరో కయంక
రము లగు అంబు రోగముల పాల్గుడక వంశవర్ధములై,
కళాయువ్యుండులై, పిర్వవంశము, మేధాయువ్యుండులై
వగు సత్వంతాన బాళాగ్య సంపదలు కలిగి, మమకాలు
ముమకాలుగా మమక్యావంశము వంశార్థముగా ననుభ
వించి దేవతాత్మ్య లగుదురు.

జే. తి. వెం. రా. పిచ్చ.

అంబువ్వారులు-ఎల్లోపాతి

పతివర్తి (పీఠిరియా) - ఇది ఘటస్వర మాత్య
ప్రముఖవలన సంభవించును ఇది తుంబరల వలన కలిగిన
సంపర్క-రోగమువలనను రోగి తపయోగించి గ్లుమలు,

దెంచాలు మొదలగు పరిశ్రమలకు చార్జరమునను చ్చాపించును. కొందరు ఘటపర్వ కాపాతులు వోటిలో క్రిములున్నను కాచించుటకు గురికాకుండుటయు కలదు ఇది గొంతకపట్ల ప్రారంభించి, పిమ్మట ముక్కులోనికిని, గొంతలోచరి ఉపరిగొట్టుముతోనికిని చ్చాపించవచ్చును చెవి, కంటిగ్రుడ్డు పై చొర, శరగంధ్రము, చర్మమునందలి గాయములు మువ్వగు కాపులందుకూఁ ఘటపర్వ చ్చాపమును ఉపరిశలమునై ఈ క్రిములు వృద్ధిచెంది పచ్చని చొరను ఉత్పత్తి చేయును. శరీరవృద్ధి విషము (టాక్సిక్)కూడ క్రిముల మూలముననే ఉత్పత్తియగును అది శరీరములోనికి ఇంటి వృద్ధయ కండరములను పరికించు కాదులకు పోనిలేయును పిల్లలయొక్క వ్యర్థపేటికా మార్గములందు ఉపరికి పిల్లకుండా అడ్డు కలుగుట తీవ్ర ఫలితములకు కారణమగును; అంతులించు కాలము 2 మొదలు 3 దినములవరకుండును ప్రతి పిల్లకు అలము ప్రెసిపిటేషన్ టాక్సియన్ మూడిటికాల నిమ్మలయు, పిడ్డ మొదటిపాసిగా అది పోవునపుడు మరియొక అదపపు మోకాదును ఇచ్చుటయు ఇందులకు పీచివనవలిన నిరోధక చర్య నిరేశములలో ఈ పద్ధతిని అవలంబించి చ్చాపిని కోస పంజ్యును కగ్గింపకాలిరి ఈ చ్చాపి పచ్చిన పిల్లలను లేచుకు నుంచవలెను చారికి శరీరవృద్ధి విషవృత్తి లేకముయిన కొవడములను (అంటి టాక్సిక్ వీరం) అనపరమైన మోకాదుతో ఉదయము, సాయంత్రముల చ్చాపి నిర్వూలించుటవరకు ఇవ్వవలెను. కనీసము మూడు వారముల చ్చాపిని అవసరము వ్యర్థపేటికా మార్గమునకు అడ్డు కలిగినయెడల క్షుద్రచిత్త అవసరము. చెప్పిటికా, ఘటపర్వ ప్రములనై పనిచేయగలదు కాపున చారిని ఇవ్వవచ్చును. శరీరవృద్ధి విష వృత్తిలేకొవడము ఉపయోగించుట వలన ఈ చ్చాపిలేకొవని చొపు చారి పంజ్యును మాటికి 26 మొదలు 60 వరకు ఉన్నచారిని మాటికి 26 వరకు కగ్గింపకాలిరి

విష ప్రైవ్యురము (ఇన్ ఫెక్షయం) :- ఇది రెండు వలన కలుగును. తుంపురులచే సంచర్మదోషము వలన చ్చాపించును. కికాలములో నిది రేఖప్రాచాశ్యముకల చ్చాపి అంబుచ్చాపముల కాలములో ఇది చ్చాపించుట కవకాశము కలదు. అంతులించు కాలము 1 మొదలు 8

దినముల వరకు ఉండును చొడిగగ్గిలో 5 దినములపాటు జ్వరము ఉండుట దీనియొక్క లక్షణము చ్చాస ప్రాంతపు చైతాగమునకు విక్కు కలుగుటయే చొడిగగ్గి వచ్చుటకు కారణము జ్వరము తగ్గిన కొన్ని దినముల వరకు రోగి లంఘనక చొడిగగ్గి ఉండును ముక్కున తిరుప్రక్కల వచ్చు యెముకలలో చాపు, చీము పర్వదుట (ప్రెసెంటేషన్), ప్లేవ్యురికల్ జ్వరము (న్యూమోనియా) వచ్చుట మువ్వగు క్లిష్ట పరిస్థితులు ఇందు పర్వక వచ్చును ఈ చ్చాపిని క్రిమి వృత్తిలేక కొవడముల చ్చాపా కగ్గింప చీలు కలుగును

కోరింతగగ్గి (హాపింగ్ వాన్) :- ఇది రెండు తీవ్రమైన సంచర్మదోషము వలన సంచరించు చ్చాపి. క్రిములచే కగ్గి, తుంపురుల వలన సంచర్మదోషముచే చ్చాపించును అంతులించుకాలము 7 మొదలు 14 దినముల వరకు ఉండును ప్రారంభకళలో పడినెము, దగ్గు ఉండును ఒక వారము దినముల తర్వాత తీవ్రమైన దగ్గు, వాద, తొట్టులించుట ప్రారంభమగును రక్తముతో (నవజముగా 20 కాతమునకు అదులు) 70-80 కాతము లింకాపైట్టు ఉండుట కావనగును పంచత్వరము లోపు వయస్సుగల పిల్లలకు ఇది పచ్చినయెడల మరణించు ప్రమాదము ఎక్కువగా నుండును చ్చాసపాశ్చాత్యురము, లోపలనున్న తయచ్చాపి లైటరముల, చంటి పిడ్డగులము మొదలగునవి కలుగవచ్చును ఈ చ్చాపికి 8 మొదలు 8 వారముల వరకు ఉండును ఉపశమనోపధములు, అర్బోమైసిస్ వంటి బ్రాడ్ ప్యెక్ట్రం క్రిమి వృత్తిలేకొవడములను ఇచ్చుట ఇందులకు చేయవలిన చికిత్స ఇందుమూలమున చ్చాపి తీవ్రత తగ్గి, దగ్గువాద లోపలకు పేట్య. పచ్చాయములు రాకుండ ఉపకాంతి కలుగును ఇందులకు పీచివనవలిన నిరోధక చర్యలు- 1 నిరోధక సూదిముందు ఇచ్చుట, 2 ఆ చ్చాపిగల పిల్లలను చారుగా నుంచుట

గవదల్లెళ్ళ (మంపు) :- ఈ చ్చాపి రెండు (వై రస్) వలన కలుగును. అంతులించు కాలము 17 మొదలు 18 దినముల వరకు ఉండును కొద్ది జ్వరము, బుగ్గలయొద్ద మాంసగ్రంధుల చాపు ఉండును ఇందు వచ్చు క్లిష్ట పరిస్థితులు- 1 వృషణములు వాదుట, 2 కిళ్ళ పోవుటలు,

అంబువ్యాధులు-ఎడ్స్-పాతి

8 ప్యాదమింగము(పాంటియన్)వాయుట, 4. మెరుకు వాపు వ్యాధి లక్షణానుసారముగా చికిత్సచేయవలెను. గ్లాంబులది జ్వరము - ఇది పిల్లలలోను పెద్దలలోను ఒక రకపు రసవలన వ్యాపించు వ్యాధి అంతు రించు కాలము 6 దినములు మొదలు 10 దినముల వరకు ఉండును. ఈ క్రింది రకములుగా ఈ జ్వరము వ్యాధి వైలో నున్నది 1. మెడలగంధులు వాచి, పెద్దలై, జ్వరము వచ్చుట, 2. గొంతు నొప్పి యందుకు రక్తముతో తెల్ల కణములు పొచ్చుగా నుండును. వహాముగ 4 కాళము నకు బరులు మానొస్తాయి 0.0-7.5 కాళము ఉండును. వ్యాధి లక్షణానుసారముగ చికిత్స చేయవలెను.

పాపిల్లెడు జ్వరము - ఇది ఇంగ్లండు మొదలగు శిశురక్షములలో మాత్రమే వచ్చును ఇది సంవర్ష దోషమువలన సంభవించెడు జ్వరము స్పైరోకాళస్ బాటు విటికస్ అను ప్రత్యేక క్రిముల వలన కలుగును గొంతు కంఠము మంటా వాచుట, చర్మముమీద పొక్కులు లేచుట ఉండును వాలుకయొక్క నోరు ఎట్టలాది మర్మ కాగము తెలుపెప్పుడు జ్వరముండును విషజన్య రక్త దోషము కలిగినచో వ్యాధి తీవ్రరూపములు ధరించును రోగిని తక్కినవారి నుండి వేరుచేయుట, స్పైర్టికోళోల్ ద్రవమును నూడిమందువ్వారా ఇచ్చుట, పెన్సిలిన్ మొదలగు ాచివందు లివ్వులు- ఇందులకు జరుగవలెనవి చికిత్సలు.

విషవర్మ రోగము (ఎంటెరెంట్) - తీవ్రమగు ఈ అంటురోగము పామెలైటిక్ స్పైర్టికోళస్ తో స్థానిక సంవర్షదోషము వలన సంభవించును జ్వరము, చర్మము మీద ఎట్టలాది వాపు ఉండును ఇది పోచారణముగా ముఖముమీద, పిల్లలకు వాటిస్థానము ప్రక్కన కలుగును పెన్సిలిన్ ఇచ్చుట ఇందుకు తగిన చికిత్స.

దొమ్మరోగములు (అంట్రాక్సు) - అంతువులనును, లేక వాటి చర్మములనును, రోముములనును వహించును నుండు వారికి సంవర్షదోషముచే క్రిములవలన వచ్చు వ్యాధి రోగచికిత్సమైన అంతులలో రోముములచే చేయ లిన కుంచెలకు మరకర్మకు ఉపయోగించి దీనికి గురి యగుదురు అంటురించుకాలము 24 మొదలు 72 గంటల వరకుండును. చర్మముమీద ఒక పొక్కు లేచి

అందు నీచు కలిగి వాచి చుట్టును ఉబ్బును. జ్వరము వచ్చును. ఒకప్పుడు ఊరికితలులకుగా దీనికి గురికాన వును పెన్సిలిన్ మరలను అంట్రాక్సు పీరం ఇచ్చుట ఇందులకు సరియగు చికిత్స.

పేంటారోగము (గ్లాంబర్న) - ఇది ఒక అంటు రోగము ముక్కునుండి వారుట, ఒకప్పుడు చర్మముపై పొక్కులు లేచుట, ఎముకలందు, క్రియందు కొప్పులు ఉండును జబ్బుగల గుట్టుములను వాచువారికి సూక్ష్మ క్రిములు తోన ప్రవేశించుట వలన కలుగును ఇది చాల ప్రమాదకరమయిన రోగము.

బురిమియా - గుట్టుపై ఈగ కాటువలన కలుగు ఈ రోగము క్రిములచే అంటురించును ఆ మెరి కా సంయుక్తరాష్ట్రములు, రష్యా, ఆఫ్రికా లేకములలో ఈ వ్యాధి విస్తారముగా వచ్చును సెక క్రింది మాంస గ్రంథులు పెరుగుట, మైఫాయిడ్ ను పోలిన జ్వరము వచ్చుట దీని లక్షణములు ఒక రకపు అంటి పీరము మరియు స్పైర్టికోలైడ్ ఈ రోగమును అరికట్టుటలో మంచి ప్రయోజనకారులుగ నున్నది.

పిటాకోపిస్ - ఇది రామచిలకలకు ఒక రస వలన వచ్చు వ్యాధి ఈ వ్యాధిగల వక్షులు విరళించిన వరా న్నపు గాలిని పిల్చుట వలన ఆ వ్యాధిలో సంవర్షదోషము వాటిల్లును అంటురించుకాలము 7 మొదలు 12 దిన ముల వరకు ఉండును పిష్టుట రోగిని మైఫాయిడ్ ను పోలిన ఒక రకపు జ్వరము వచ్చును ఊపిరి తిత్తులకు వ్యాధి పోకన చివ్వాములు కానవచ్చును దీనిమంది కోలు కొనుటకు రెండు మూడు వారములు పట్టును ఇందు వలన సంభవించు మరణముల కాళము 16-26 వరకు ఉండును రోగ లక్షణానుసారముగా చికిత్సచేయ వలెను.

బోర్ హంవ్యాధి - చాతిలో తీవ్రమగు నొప్పి, జ్వరము ఉండును ఇందులకు గురియైన కండరములను నొక్కినచో నొప్పి కలుగును. ఈ వ్యాధి రెండు మూడు దినములలో తగ్గిపోవును వ్యాధి లక్షణానుసారముగా చికిత్స చేయవలెను.

రొంక (Common Cold) - ఇది పోచారణముగ వచ్చు వ్యాధి. ఇది రస వలన వచ్చును, జ్వరము

ద్వముగ ప్రత్యేకముతో ఎప్పుడవమంది ఈ వ్యాధికి గురియగుట అరుదును తుంపురుల వలన, సంవత్సరోపము చ్చారా అది వ్యాధినించును మొదట తలనొప్పి, ముఖ్యులతో తేమ లేకుండుట- దీనితో ప్రారంభమై తర్వాత ముఖ్యమంది కాయల మొదటిభాగము దీని వలన చెలి నొప్పి, దగ్గు కలుగవచ్చును. ఇందులకు వ్యాధి లక్షణము సారముగ చికిత్సయు, ఒకటి రెండు రోజుల విశ్రాంతియు అవసరము

సంవత్సరోపమునైన కాలేయరోగము (Typhoid fever Hepatitis) - ఇది రసిననన కలుగును అంబురించు కాలము 17 మొదలు 36 దినముల వరకు ఉండును ఈ వ్యాధి అంతర్గతముగా ముగ్ధులారికి కామెరల కార కలుగదు అనియే సంవత్సరోపమును వ్యాధినివశేయు ముఖ్యసారములు కాక రసిననన, తుంపురుల వలనను, మలమూత్రముల వలనను, ఈ వ్యాధి వ్యాధినించును ఈ వ్యాధి మొదటి వారములో అకలి లేకుండుట, తలనొప్పి, జ్వరము, వాంతులు ఉండును తర్వాత కామెరల వచ్చును మూత్రములో పై తత్వరసముండుటే మూత్రము ఎట్లుగా నుండును ఒడలు దురదపెట్టును ఇది రి లేక రి వారము లలో తగ్గిపోవును కాలేయము పూర్తిగా చెడి, మరణము సంభవించుట అరుదు మూలను సంపూర్ణముగా తుక్రము చేయకుండ సూదిమందు ఇచ్చినయెడల రూత ఇది ఒకరి నుండి మరియొకరికి వ్యాధినించుట అవకాశము గలదు ఇది అంబురించుకాలము 5 రి-32 రి రోజులు (వగటు 101 రోజులు) దీనికి అరుగవలసిన చికిత్స యందలి ముఖ్య విషయములు 1 విశ్రాంతి, 2 గ్లూకోసు నీళ్లు త్రాగుట, 3 వ్యాధి లక్షణానుసారముగ చికిత్స ఆరోగ్యము చక్కణువనకు రోగి వదిలో ప్రవేశించరాదు

మెనిం టైటిస్ (Meningitis) - మొదట చుట్టునుగల దొరలో మెనింగోకోక్ బాక్సు అను క్రిముల వలనను, లేక రసిన వలను వచ్చును.

సెరెబ్రోస్పైనల్ జ్వరము (Serebro spinal fever) - దగ్గు తుమ్మరల మూత్రముగ, తుంపురులు చించుట వలన ఇది ఒకరినుండి మరియొకరికి ప్రాచును మెనింగోకాక్రై డీని యుత్పత్తి కారణము శరీరమందంతటను ప్రత్యయందును నొప్పులతోను, జ్వరముతోను శరీరచరాని వల

నొప్పితోను ప్రారంభమయి శరీర మంతయు ఒకప్పుడు వివస్థనుగను. మెద తిరువుగా నగును మదమ పట్టకొని కాలు పైతైత్రిన, తొడలో నొప్పి కలుగును తల నొప్పి, వాంతులు ఉండును. ఒకప్పుడు అసారారణముగ రోగి శరీరము చల్లదనును సూదిని వెన్నెముకల మధ్యమచ్చ నందులోనికి దోసిచ్చి దొరలోవలె ద్రవమును (సెరిలో వ్యుయనల్ ద్రవము) తీసినయెడల చానిలో నీము, క్రిములు ఉండును.

ఇంజెట అరుగ వలసిన చికిత్స - 1 ప్రతిదినము పెప్పిరిన్ సూదిమందు వెన్నెముకవ్యాధి ముట్టచి నుండు దొరలోనికి ఇచ్చుట, 2 నల్మొ ద్రవధములను నోటి చ్చారా ఇచ్చుట, 3 శరీరము చల్లదన యెడల ఎడెనల్ కాల్సిల్ ఎఫ్ ఫ్టాస్ట్రును ఇవ్వవలెను ఇతర రకముల మెనెం టైటిస్ వ్యాధులను గూర్చి వ్యాధి వినియడల చేయుటకు మార్గములు.-

1 వెన్నెముక మధ్యనుండి ద్రవమును తీసి క్రిములను పరీక్షించవలెను మ్యూరేకాక్రై, స్పిరితో క్రై, ఫ్లోరో క్రై వలన కలిగిన ఎడల పై చికిత్స చేయవలెను

2 వయవలనకలిగిన మెనెం టైటిస్ అగుచో, వెన్నెముకనుండి తీసిన ద్రవము పుచ్చుముగా నుండును కాని పరీక్షించిన, వయవ్యాధి క్రిములుండవచ్చును ప్రతిదినము ట్రెస్సిస్టానిన్ సూదిమందు చ్చారమునను, నోకొటిన్ అనిడ్ డ్రాడ్రైడ్ గోలిరిను ఇచ్చుటవలనను చాలమంది ఇందుండి విముక్తులై బ్రతికిరి ఈ వ్యాధి రి నెలలనుండి 2 పండ్ల వరకు చికిత్స చేయవలెను

రినెన్ లింపనైటిస్ మెనిం టైటిస్ - ఇది రసిననన సంభవించు రోగము వెన్నెముకల మధ్యనుండి తీసిన ద్రవము నందు లింపనైటిస్ ఉండును రోగి త్వరలోనే స్వల్పక పొందును

మెనెంజిటిస్ - అనగా పైద్యవ్యాధ్యులొక్క మెనం టైటిస్ వ్యాధియొక్క లక్షణములు గోచరించెను పరిస్థితి వెన్నెముకమధ్య ద్రవమును తీసి చూచిన అది నిర్మలముగా నుండును ఈ పరిస్థితి తవనకు కాక చక్కణుదను

మెరెంటిస్ (Enccephalitis Lethargica) - చాకి మందలమునకు ఒక విధమైన రసిననన సంవత్సరం వచ్చును

అండమాన్ దీవులు

చాటిల్లును ఇది శీత్రముగను దీర్ఘముగను ఉండు లక్షణముగల ద్వార్ధి. ఈ ద్వార్ధి శీత్రమైన పరిస్థితిలో— విద్ర, మట్ట, కనురెప్పచాయలు, మెల్ల, ఒకేవస్తువు రెండుగ కనబడుట, జ్వరము, అధికనిద్ర ఉండును ఇది అంటు ద్వార్ధి గ ద్వార్ధినించినచో తెక్కుమంది మృతికి కారణమగును కాని సాధారణముగ ప్రారంభముమండియు పొరువుగలేయుండి కష్ట పట్టములు లేకుండగనే గడచి పోవును తర్వాత రోగియందు పలుకు రోగము (పార్శ్వంబ్) చో ద్వార్ధి) లక్షణములు కనబించును. రోగలక్షణము సారముగ ఇందుకు చికిత్స లేయవలెను

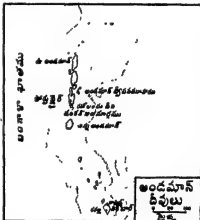
పొంగు, ముమారి, గవరబిళ్ళలు, రమలుమూడ మొదలు చావు ద్వార్ధికి కారణములు కావచ్చును ప్రాథమికమైన టీకాలు చేసిన రీ మొదలు 14 దినముల తరువాత రోగి మొదలు చావు ద్వార్ధికి గురియై చనిపోవుటగాని, కారీరకమైన లేక మానసికమైన వ్యవస్థను కోల్పోవుట కాని జరుగవచ్చును ఇందు సాధారణముగ క్లిష్టపరిస్థితులు చావు ప్రాథమికమైన టీకాలను అవ్యయముగా చేయించుట ఇట్టి పరిస్థితుల రాకకు చాలిశీయును శిశువు నకు మొదటి సంవత్సరములోనే టీకాలు చేయించుట ఇందులకు తీసికొనవలసిన నిరోధక చర్య

(ఇతర అంటుద్వార్ధులు ఉష్ణమండల ద్వార్ధులు అను ద్వార్ధములో వర్ణించబడినవి)

డా. వెం. రా.

అండమాన్ దీవులు— ఈ దీవులగుంపు బంగాళా ఖాళపు తూర్పుభాగమున మన్నది అగ్నిపర్వత సంబంధములగు దీవులు వర్షి ముఖ్యద్వార్ధమునకు 590 మైళ్లలోను, అనియో భూభాగమున మిక్కిలి పడిన ప్లలమగు బార్మాలోని పెగ్లెయిన్ అగ్రము (Cape Negra) నకు 120 మైళ్లలోను కంపు 1955 కారక ప్రభుత్వపు తెక్కుల ననుసరించి, దీని వై ద్వార్ధము 2,148 చదరపు మైళ్ళు ద్విదశ ప్రభుత్వకాలములో 1858 నుండి యాన డీన్ రే కేరాంతరవాస శిక్షకుల దీని రెప్పుడ ప్రతీకముగా (Penal settlement) మనయొగింద అయెను. ఈభూభాగ కారక ప్రభుత్వ రాష్ట్రములలో పోకటియై, ఇది రక్షణమునవచ్చు నిరోధక దీవులలో కలది. "అండమాన్ మరియు నిరోధక దీవులు" అను పేరుతో, తి-నిశాగ

రాష్ట్రములకు చెంది, "నీల్ కమిషన్" అను అధికారిచే పాలించబడు చున్నది కారక జాతీయ పశాకర్పాయ క్రింద నేడివ్యకు 20,948 మంది ప్రజలు నివసించుచున్నాడు (1951)

పెద్దదియు చిన్నదియును కలది, ఇందు మొత్తము 204 దీవులు కలవు

దీనిలో దగ్గరగా చేరియున్న ఐదు పెద్దదీవులు కలది మహా-అండమాన్ (Great Andaman) అని పిలువబడుచున్నది. దీనిలో ముఖ్యములై నవి— (1) ఉత్తర-అండమాన్ (2) మధ్య-అండమాన్ (3) రక్షణ-అండమాన్. చిన్నదీవులు చాలావు 200 కలవు దీనిలో ముఖ్యములై నవి (1) అండమాన్ దీవుల సమూహము (Andaman Archipelago) (2) లేబిరిన్ దీవులము (Labrynath Island)

మహా-అండమాన్ 219 మై పొడవును, 212 మై వెడల్పును గలిగియున్నది. బాలుగు ఇరువై న అంబండులు ఈ దీవులను విడదీయు చున్నవి.

చిన్న అండమాన్ (Little Andaman) ఈ దీవుల సమూహములో రక్షణదీవుల మన్నది. దీని పరిమాలము చాలావు 212 మైళ్ళు పొడవును, 18 మైళ్ళు వెడల్పును వైయున్నది ఇది రోబిండ్ దీవి (Robind Island)

21 మైక్రూడారములో వున్నది. దీనికి నవీపమున (రవీలండ్ దీవి) వన్న మేవర్సులెంబి (Mannar Kink) మధ్యను తీరప్రాంతమునకును, అందమాన్ దీవులను మధ్య ప్రధానమైన వర్తపు రహదారి (Commercial Highway) గా నున్నది.

పేరు - అందమాన్ అనుచేరు మలయాళములో "చాన్ దుమాన్" (చామనాన్ నం) నుండి ఏర్పడియుండుట వంతనను బెర్పబుచున్నది.

వర్ణన (Topography): భౌతికశాస్త్రములు - మహా- అందమాన్ దీవులు కొండల వలనరలలే నిండియున్నది. వీటి మధ్య మిక్కిలి ఇరువున లోయలున్నది మిక్కిలి దట్టములైన ఉష్ణమండలారణ్యములతో ఈ భాగము ల్లియు అనరిపజిది శ్యావవర్ణము (Lush green) గా కనబడు చుండును తూర్పు తీరమున ఈ కొండల ఎత్తైన ఎత్తుగలదిగా నున్నది వీటిలో "సేడిల్ రికరము" (Saddle Peak) ఎత్తు 3,400 అడుగులు ఇది ఉత్తర అందమానులో నున్నది.

"చిన్న అందమాన్" (Little Andaman) చాచాపు చదునుగా నున్నది సెలయేరులుగాని, ఎడతెగకరారు నదులుగాని ఈ దీవులలో లేవు

ఎల్ల చాపులయందును ప్రకృతి దృశ్యము వార్షికంగా కర్తవమైన పొందర్శముగలిగి, వైవిధ్యముతో గూడి యుండును. వాతావ్రయముల చాపునగల అభావము లందు వగదిపు తలములు కంగు కంగులతో పయోహన కరములై యుండును

తీరరేఖ చీలయుండుటచే చక్కని వాతావ్రయము లేర్పడి యున్నది. వీటిలో పోర్టు బ్లెయిర్ (Port Blair), పోర్టు కాల్స్ చాల్స్, లోలింగ్ అనుచు ప్రసిద్ధి తెల్ప నవి. వీటిలో పోర్టు బ్లెయిర్ (రక్షిణ అందమాన్) రక్షిణ అయిలోని ఉత్తమ వాతావ్రయములతో నొకటియై ఈ దీవులకు వాతావ్రయమై యున్నది.

అర్కాలోని అరచాన్ యోమా (Arakan yoma) వర్ణక వెంక్రులలోమహల్ బెగ్గెయిన్ అగ్రము (Duke Nergak) నుండి ముఖ్య దీవిలోని పదివ్ చాల్ (Adin Head) వరకు 700 మై. పొడవుగల ఎత్తైన వర్ణక వెంక్రుల నముద్రముతోనుండి అర్థముగా చాల్చుచు

అందమాన్ దీవులు

యున్నవి. అందమాన్ దీవులు ఈ వర్ణక ప్రాంతంలో ఒక భాగమై యున్నది 'మానక బాట' తీరాదిర్పాటములు (Nerve Rocks) అందమాన్ ద్వీపముచాములోను, వికోబాల్, ముఖ్య దీవులయందును కనబడుచున్నవి.

తీరస్థితి: - అందమాను దీవులు ఉష్ణమండలములో లేరి, ఎక్కువము చెరువైనను గలిగియున్నను, చక్కని నముద్ర చాయలుల ప్రభావములే, అతోగ్గవంతముగా నున్నవి ఉత్తరాధ్యక్ష భాగములో ఇరవై అరవైమైలే వేడిమి యుండును వర్షపాతము క్రమము లేక పొచ్చు తగ్గంతో గూడి యుండును వైర్లమి ఋతువనన కాం ముతో అర్ధధికములైన వర్షములు కురియుచుండును తుపాగు లంతగా ఈ ప్రాంతమునకు కలగవు కాని లంగాళాళాళముతో వీరెడి ప్రతి తుపాగుయొక్క ప్రభావమును ఇక్కడ కనబడు చుండును వీరెడి తుపానుల దిక్కును, పున్రవయును తెలిపిగా, లంగాళాళాళముతో తిరిగిది అనేకములైన ప్లావముతో నీ దీవులున్నవి అందుచే 1888 వం నుండి, పోర్టు బ్లెయిర్ లో నొక చక్కని వాతావరణ పరిశీలనా కేంద్రము తెల్కొల్పిది యున్నది నవీపవృక్షవనన, అంతఃజాతము.. 1888 వంనవ్వు రముతో అలవికాళాళా కాళాళాలయ మొకటి ఇక్కడ తెల్కొల్పి లిపివది పోర్టు బ్లెయిర్ చుట్టును 156 చ మై అలవి పరిశోధన కార్యకలాపమునకు ప్రత్యేకింప లిపివది. వైదిమ హులిలగా మయోగింది. ఈ పని సాగింప లెనెను "పడోక" (Padouk) (pterocarpus dalbergioides) అను ఒక జాతివృక్షము ఇచ్చట పెరుగుచున్నది. ఇది కేవల మీ ప్రాంతమున వైవర్ణిది ఇంట్లు, పడవలు, కట్టానుగి మొదలగు చాని చేతు, మెసగదీపలెనె ఇది ఉపయుక్త మగుటచే, ఇది యారబుతోని వర్ణక కేంద్రములకు విరివిగా ఎగుమతి చేయుటకు చున్నది.

కోకో (koko), 'సేట్లండ్' మొదలగు మేలికాతి కలన ఇచ్చట లభ్యమగు చున్నది

వేయోకు, వైదియోబాళి, కోకో, వైదిబానుము, సేతు, కొల్లుని, పూలబానులు, వెండ్లర్లు, మారకాయలు మొదలగునవి ఫలసాయము చేయుటకయి ఇచ్చట ప్రతీక పెట్టలిపివి కొల్లుని ఇరవై ప్రలం ముఖ్యవోశము.

అంశమాన్ దీప్తిలు

సంవత్సరమువకు 1,50,00,000 కొబ్బరికాయలు ఎగుమతి అగుచున్నది. అక్షయలు నిర్మా అక్షయలతోకి చెంది, కొన్ని మలయాళావంతులగుతే కలిగినవై యున్నవి చిత్తడివేలో పెరుగు రానిచెట్టువంటి చెట్టు (Mangrove swamp) నుండి ప్రకృతమున వలసలెరుగు కొరకు చున్నది 'రెండవ ప్రపంచ సంగ్రామము తరువాత 'హార్ట్ బెక్ అయిల్' తరిగ్రకు అభివృద్ధి చెందబోగవది అంతు జాలము విషయములో విచిత్రతలు కొరవడి యున్నవి చిన్నరకపు పంది (Pigeon) ఒకటి ఇచటి అదిను చాసుల అహారమువకు ఉపయోగ పడుచున్నది ఒక మాంసాహార అంతువు (Paradoxurus tylops) కూడ కనబడు చున్నది మొత్తము 19 రకముల అంతులేదము చిన్నకు కలవు. గట్టిమొలులును, ఎలుకలను అంతువులలో 75 శాతముగానున్నవి ఇట్లు అంతులము తక్కువగా నుండుటకు బట్టి ఈ దీప్తి తొకాబోగవుడు అనియా భూభాగముతో కలిసియుండేదెవన్న పిల్లలకము వంశ యావృద్ధ మగుచున్నది దేగ, బల్ బల్ మొదలగు అనేక పక్షిజాతులు కనబడుచున్నవి. కాని ఇదే విశోభాల్ దీప్తిలో దేరురకముగా నున్నది 'పెంథో' ప్రత్యేక జాతులు అక్కడగు చున్నది కాపేట్ల (Tyrannos) సమృద్ధిగా కొరకును, కలకత్తా మార్కెటుకు ఎగుమతి చేయ బడుచున్నది

ప్రజలు - సిగ్గోజాతి లేదమును చెందిన అదినుచా నులు ఇచట కలరు మగవారి పగలు ఎత్తు 4అ 10 1/2 అం అనుచారి పగలు ఎత్తు 4అ రీఅం మరుగుజ్జువారై వసు నువరిమిగాములై వ కరీరములు కలిగియుండురు వీరు కారు నలుపు రంగు, కొంచెము గుండ్రముగా నుండు తల, చిన్నదియై, వెడల్పుగ ముఖము, వెడల్పు ముక్కు, అకారముగలవారు పొట్టిగా నల్లగా నుండు వీరి జుట్టు ఉంగరములు తిరిగి, మిరియపు గిణజలెలి కనబడును

శిరవాసులు, దేశాంతర్యాగవాసులు అని ప్రజలు రెండు తెగలుగా నున్నారు తిరిగి వీరు 12 ప్రత్యేక వర్గములు (Tribes) గా కనబడుచున్నారు మలయాలోని సెమాంగ్ (Semang) అనును, మ్యాగినిలోని 'పాపువాను' (Papuan) అనును వీరు పోలిక కలిగి యున్నారు. వీరిలో ప్రభుత్వ వ్యవస్థ లేదు కాని కొందరి బాంధువులను

(Heads) వీరు అనువరించుచుండుట కలదు పంగీకము, బాల్కము సారవ లేరుబడుచున్నవి చింట్లు, కాలుములు వీరి అయిదవములు కాన్య కేనుటలో, తట్టులు, చావలు అట్టులలో వీరికి నేర్పుగలదు విన్న రగుల్లుకు వీరికి తెలియదు కాన, వీరు కానివి పరిచవరుకొని, మందలు చేయుటకును, పంజుకును ఉపయోగించురు. తీరప్రదేశము లను చాటి, బారు పముద్రపు దూరప్రదేశములలోనిది పోయి చనిపోయివారిని చెట్టు తొట్టులలో తగవరచుట, మృతులయెడగల ప్రత్యేక గౌరవమును మోచిందు అచారము.

భాషాస్వరూప్తిలో, వీరి భాషలు మిక్కిలి గమనింప దగినవిగా నున్నవి. పండిత ప్రభావములై ఇవి బ్యాగరణ సంబంధమగు విశాసములేనివై యున్నవి. వ్యుత్పత్తిలో గూడిన వ్యుత్పత్తిమాత్రము కనబడుచున్నది భాష వులు, ప్రత్యయములును భాషమనిర్మించు అంగములై యున్నవి. సామాన్య భాషలులు తరల వాచావారకములై యున్నవి. మిక్కిలి సామాన్య భాషములు వెల్లడించుచు, మాట్లాడుటకు మాత్రమే ఉపకరించుచు, ఈ భాషలు చ్రాతకు కావలెన సవరణల విషయముతో కొరవడి యున్నవి ముఖ్యై అనివి బట్టియు, సంస్కలను బట్టియు రాజవరకు వారి భాషములు వెల్లడియగుచుండును.

"ఇచటి ప్రజలు ఉత్సాహవంతులుగాను, అనంద తిలరుగాను, అటపాటయందు అవై గలవారుగాను ఉన్నారు వీరు అపాయాదరులును, మోసకారులును, పగబట్టుచారును అయియున్నారు కొనము పట్టివరో ఎంతటి మోరమునకయినను తలపెడరు అభిమాన ముతో చూడదగినవారేకాని, పవృద్ధగినవారు బాదు" అని బ్రిటీషువారు తమ అనుభవముల వనసరిచి అదిను చానులను గూర్చి అభిప్రాయము వెల్లడించెయున్నారు.

కొన్ని చారిత్రక విషయములు - 1858 నుండియు బ్రిటీషు వారికి వీ దీప్తిలు ప్రభుత్వ కిక్కిల అచాన భూములుగా చాడబెను ఫిబవరి 8, 1872లో రాజ ప్రతినిధియగు మేయోప్రభుత్వ దీప్తిలకుబోగా, అప్పుడు అయినను ఒక తై ది చంపెను 1942 నుండి, రెండవ ప్రపంచ యుద్ధము ముగియవరకును ఇది అసాను చారికి అక్రమింపబడియుండెను

అంకర్షిత్వశక్తిశక్తి

నేటి భారతరాష్ట్రములో వికాసంగా పరిగణించబడి యున్నది.

వనభారత వ్యవస్థలో అంకమాన్ దీవులు. "అంక మాన్ మరియు విక్టోరియా దీవులు" అని పిలువబడు నీ భారత రాష్ట్రమునకు సంబంధించిన యానాటి కొన్ని వివరములు ఈ దిగువ నియోజకులవద్ద

(1966 భారత ప్రభుత్వ ప్రచురణ పనువరించి) మత మం పనువరించి అవకాశం.

హిందువులు 9,294, సిక్కులు 126, మైసలు 1 కొద్దులు 1,604, శోరాస్త్రియులు 2, మహమ్మదీయులు 4,789; శ్రీ ప్రభులు 9,494, అరెమనామలో వర్ణములు (Tribals) తెలిసినవారు 20, వర్ణములకు తెలిసినవారు (Non-tribals) 5,646

అక్షరాస్యత:- పురుషులు 84.2 శాతము స్త్రీలు 12.2 శాతము పెళ్లము 25.6 శాతము అక్షరాస్యత:- (కొట్ల మాసాయలలో)

వనభారతము	అవకాశము	అర్హు	మిగులు శేక తగులు (+ శేక-)
1956-54	188	288	-102
1954-55	190	291	-101

వర్ణింపబడు:- కలవననీ ముఖ్యము పోర్టు క్లెయిర్ లో రంగులు మిల్లు అరణ్యభాగిని వనపరిణామవద్ద ఉన్నట్లే ఒక అగ్నిపెట్టెల కర్మాగారము "వెల్డర్స్ ఇండియా మేన్ ఫ్యాక్టరీ" అను కంపెనీకి నడుపబడుచున్నది తేనేక మగ్గములలో ఉట్టులు పీయబడుచున్నవి కొన్నిపీయతో చేయబడు పరిశ్రమలు గలవు

విద్య:- ఇచ్చట నేడు 1 ఉన్నత పాఠశాల, 2 మార్గముల పాఠశాలలు, 22 ప్రాథమిక పాఠశాలలు కలవు ప్రాథమిక పాఠశాలలు నేటి పాఠశాలలుగా మార్చబడుచున్నది 1956లో విద్యార్థులసంఖ్య 200

అరోగ్యశాల:- 5 పబ్లిక్లు, 12 రిప్రె సెంట్రల్ గ్యాలరీల కలవు పోర్టు క్లెయిర్ లో మంచి "పిన్కెట్ హాస్పిటల్" కలదు

సహభారతద్రవము:- 22 సహభారతసంఘములు వని

చేయుచున్నది వీరిలో 14 అమృతము-కొనుగోలు పంపు ముక్త యున్నది

తవితవ్యము:- ప్రస్తుతపు భారత ప్రభుత్వముచారు అంకమాను దీవుల అభ్యుదయమును గూర్చి అలోచించి వతకములు చేయుచున్నారు అంకమాన్ దీవులకు బ్రిటీషువారి కాలములో వేరప్పు అవారి భూమిగా ఏర్పడిన అవకాశానికి ప్రజలు నిష్ఠురం, అన్యాయం కొందరు వలన పోవలయును వర్ణపాఠ్యం రంగమున, పారిశ్రామిక రంగమున అభివృద్ధికర కార్యకలాపములను ప్రవేశపెట్టి స్వయంపోషక రాష్ట్రముగా చేయవలయును నాకా శిక్షణ కేంద్రముగా దీనిని చేయవలయును. ఈ సందర భూములు వివర యాక్రమణలకు దర్పియే శీతముగా వానకెక్కువట్టు తగు వర్ణములై కొవవలయును ఇట్లు కృషిచేసినయెడల అంకమాను దీవుల భావికర ప్రకాశవంతముగా మండుననుటకు అవకాశములు గలవు

క. రా. మా.

అంతర్విద్యుత్ప్రసారము- విద్యుత్ప్రసారము (Electric current) యొక్క సంపూర్ణ మార్గమును విద్యుత్ వ్యయముని (Electric Circuit) యందును. ముఖ్యముగా విద్యుత్వ్యయము మూడు భాగములు కలిగి యుండును

1 విద్యుత్వ్యయమునకు శక్తి (energy) అందించు విద్యుత్ప్రసారము (Source of Electricity) - అంకర్షి ద్యుత్ప్రసారములను పాఠాగణముగా ఈ క్రింది విధాలు వర్ణింపవచ్చును

(అ) ఒకముఖ విద్యుత్ విద్యుత్ప్రసారము (Single phase A.C.) అనగా ద్వి తంత్ర ప్రవహము (2 wire supply)

(ఆ) త్రిముఖ విద్యుత్ విద్యుత్ప్రసారము (Three phase A.C.) అనగా త్రి తంత్ర ప్రవహము (3 wire supply). ఏ తెను దళం మధ్యనైవ మోల్తీ (Voltage) మూనము.

(ఇ) త్రిదళ విద్యుత్ విద్యుత్ప్రసారము (Three phase A.C.), అనగా చతుర్తంత్ర ప్రవహము (4 wire supply) దళ (Phase) కను తలపు

తెలుగు పోస్ట్

అంశద్విత్యక్రమీకృత

మునకును (neutral) మధ్యమన్న వోల్టేజీ, దీ
రెండు రకాల మధ్యమన్న వోల్టేజీ కంటే మ
 $\frac{1}{\sqrt{3}}$ రెట్లుండును.

(ఈ) టువైర్ విద్యుత్సరఫరా ద్వితీయ ప్రమాణము
(two wire D.C. Supply)

(ఉ) టువైర్ విద్యుత్సరఫరా త్రితీయ ప్రమాణము
(Three wire D.C. Supply): టువైర్ అంశ
ముల (outers) మధ్యమన్న వోల్టేజీ టువైర్ అంశ
మధ్యమముల మధ్యమన్న వోల్టేజీ రెండు
రెట్లుండును.

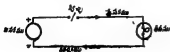
2 విద్యుచ్ఛక్తి (Electrical energy) వాంఛిత రూప
ములుగా మార్పు వినియోగ పరికరములు (consum-
ing devices) [దీపములు (lamps), లెన్లు, టె-
లెఫోను, గంటలు, ఇన్లు, పెన్లు, ఉత్పాదక
కములు (Heaters), రిజెనరేటర్లు (Regenerators)
మొదలగునవి]

3 జనకము (Generator) నుండి వినియోగ పరికరము
లకు అవసరమగుముగా శక్తి పంచియు కంట్రోలు,
మరియు పరీకరణ యంత్రపరికరము (control gear).
ఈ భాగమునే విద్యుచ్ఛక్తిస్థాపకులు (Electricians)
విద్యుత్వలయ (Electrical circuit) ను వినియోగ
ముగా చెప్పుదురు

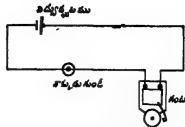
సరళ విద్యుత్వలయము - (Simple circuit) (చూ.

పేజీ 1 మరియు పేజీ 2) మూడు కంట్రోలు కలిగి యుం
డును వాటిలో ఒక కంట్రోలు జనకమును దీపముతో
గాని, గంటతోగాని కలుపుచేసి రెండవ కంట్రోలు జనకము
యొక్క ఇంకొక ముఖమును విద్యుత్తో కలుపుచేసి.
మూడవది విద్యుత్తును దీపముతో కలుపుచేసి

అన్ని అంశద్విత్యక్రమణములను ఈ సరళ విద్యు
త్వలయము వారాధముగా గ్రహించి నిర్మించ వచ్చును.

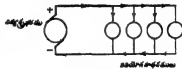

పేజీ 3 సరళ విద్యుత్వలయము.

పేజీ 2 ముఖ్యమైన సరళ విద్యుత్వలయము.

వివిధ విద్యుత్వలయములను నిర్మించవలసి వచ్చినపుడు,
వలయములు సమాంతర (Parallel) వ్యవస్థలో (చూ. పేజీ 3)
అవకాశముతో కలుప బడును

పేజీ 3, 4 సమాంతర వ్యవస్థలకు సమాంతర విభాగం
విద్యుత్వలయము

అదగా విద్యుత్కంట్రోలు సన్నిధిని ఒక శీర్షమునకు
(main), దీనిని కంట్రోలు సన్నిధిని ఇంకొక శీర్షమునకు
కలుపుదు. ఈ విధముగా విద్యుత్సరఫరా యొక్క
సంపూర్ణ బీదనము (Pressure) ప్రతి వలయమునకు ఇతర
వలయములతో వినియోగించబడు అలము (Power) విషయ
మున సరింతము లేకయే సరిపడి చేయబడును ఈ వల
యముల ప్రమాణ అగ్రములను (Supply ends) భవనము
సందర్భ ఒకానొక అనుకూల ప్రదేశమునకు తెచ్చి సమాం
తరవిభాగమున (Parallel) సరిపడి పెన్లు (distributing
board) కలుపవలెను. ప్రతి వలయముసందర్భ కంట్రో
లును పూర్వ-త్రిగణిత (Fuse wires) సరిపడి పెన్లు
పెన్లు విద్యుచ్ఛక్తిస్థాపనము కలిగిన (large electrical
installation) ఒకానొక భవనముసందర్భ చేయబడు అంశ

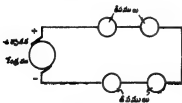
మలకు, కాగములకు వరకా చేయుట నిధి పనికి పెట్టబడును, అంశద్వివ్యక్తిత్వము కనకము విద్యుత్తువాహమును గ్రహించు పదునైన రెండు ప్రధాన తంతులు (wires) పనికి పెట్టబడుచున్నాయి.

ప్రధాన విద్యుత్తు (main switch), మరియు పూర్వ తిగిల ర్యాపా ప్రధాన తంతులు పనికి పెట్టబడునట్లును, దీని వహించును అంశద్వివ్యక్తిత్వమును సంతు నిర్మించు (dead) చేయవచ్చును.

తంతులను వహించక విరామములో వున్నట్లుగా ముఖ్య ప్రయోగములు 1. విద్యుత్తు నిష్కారములో వోల్టేజీ కాగములో వేరేది మరమ్మతు చేయవలసి వచ్చినప్పుడు, మార్పులను చేయవలసి వచ్చినప్పుడు, ఇతరకాగములలో నుండును లేకయే ప్రతి ప్రయోగమును (each time) ప్రత్యేకించబడును (isolated).

2. మొత్తము విద్యుత్తుర్యాదము (Load) విధి వలయములోనికి వచ్చునట్లు చేయవచ్చును దీనివలన ప్రతి వలయములో ఏకరీతియైన వీధివెలుగు పడనము (Pressure drop) పొందవచ్చును.

ప్రేమకపు వోల్టేజీ (Supply voltage) వినియోగ పాధముల కనకమును వోల్టేజీకంటే అధికముగ, మరియు కాని, అంతకంటే అధికముగ కాని వినియోగ పాధములను గ్రేడ్ విధానమున (In series) వచ్చును. (చూచు 4)

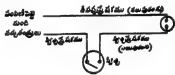

ప. 4 వోల్టేజీ విధానపు వలయము.

గ్రేడ్ విధానమున ఒకే విద్యుత్తువాహము ప్రతి వీధిములోనికి ప్రవహించును కనుక వలయము వందల

ప్రతివీధిమును ఒకే లంబము (Power) కలిగి యుండవలెను. కాని ఈ గ్రేడ్ విధానమున ఒక అనవసరమైన తప్పు, అది ఏమన, వీధిని ఒక వీధిము చేసిపోయినచో వలయము అంటివలె, అన్ని వీధిములను విచ్ఛిన్నముగా కనుగొనును. మరియు నువకు ఇచ్చవచ్చిన వీధిము వోల్టేజీ కానినే కాదు కనకము ముందరు

విద్యుత్తు నిష్కారములను తంతులకు రంగుల నువ యోగించుట యేకా వోల్టేజీ పాఠశాల వద్ద ఇట్లు చేయుటవలన ప్రతిష్ఠాపన వయస్సున పొరపాట్లకు (ప్రాంతములకు) కావుండదు. నువకకరమునుగూడ అగును. పాధారణముగ, వినియోగ ప్రేమక మార్గములకు నలుపురంగును, విద్యుత్తు ప్రేమక మార్గములకు ఎరుపు రంగును ఉపయోగించును, విద్యుత్తు వీధిములో కలుపు తంతులు ఎరుపు రంగులోగాని, కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితులలో కారింజ (orange) రంగులోగాని గుర్తించబడును. (చూచు 5)

ప. 5 ఒకే వీధిము గల వలయము

పనికి పెట్టబడిన వరకా చేయబడి ఏకప్రకార విద్యుత్తు (Single pole switch) చే పరికరించబడిన వలయము.

వీధి పాయింట్ (Point) నిర్మించును (Dead) నుండునట్లు అనగా విద్యుత్తు తెరువబడినప్పుడు (When switch is open) పాయింట్ను ప్రధాన తంతుల భాగంవలెను వైపు (Earthed side) కలుపవలెను ఇట్లు చేయుటవలన ప్రధానతంతులకు విద్యుత్తుర్యాదము ముందరు (Electrical strain) మరియు వీధిములను మార్చవచ్చును విద్యుత్తు యొక్క పెనుకాకును వలె (Electric shock) అనాదు ముందరు.

అంశరద్యక్షస్పృశిష్ట

వలయాత్మక వలములు (Wiring Diagrams) — ఇట్టి వలములను చిత్రించువపుడు సామాన్య వలయము నందలి రామపులము (Elements) త్రిశ్రుతి వర్ణితో సాంకేతికవ నరెను

1 ఒక ద్రవముగల స్విచ్ఛి

2 పూర్ణా లిగ

3 ద్వితీయగ్రాహ స్విచ్ఛి

4 బొక్కయ స్విచ్ఛి

5 రెండు ద్రవములుగల స్విచ్ఛి

6 దీపము లేక బల్బు

7-8 మర్యాదపు స్విచ్ఛి యొక్క రెండు రీతులు

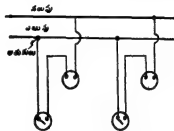
9 రెండు మార్గముల ప్రసారము ఒక మార్గమున ఆవహరమును కలుగజేయు స్విచ్ఛి

'ట్రీ' మరియు 'లాప్' తంత్రివిధానములు:- ('Tree' and 'Loop' systems of wiring)

క్రింది వలములను పరిశీలనగా ఈ వివరములు వర్ణిస్తామగుము --

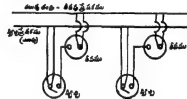
'ట్రీ' విధానమందు అతుకులు (Joints) చాలి ఉండును. ఒక్కొక్కప్పుడు చాటవి గుర్తించుటకూ కష్టము.

శ్రుతి విధానము

వలము 7

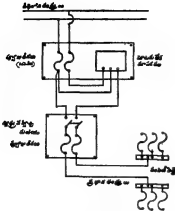
'లాప్' విధానమందు విస్తారముగా చాలితో జేయబడిన తంత్రిలను చూచుటవలన అతుకులు ఉండవు మరియు ప్రతిస్థానములో పారస్పర్యమునవరించుటకూ సులభము

'లాప్' విధానము

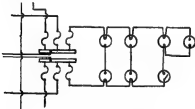
వలము 8

ఈ క్రింది 'లాప్' విధానపు వలయాత్మక వలములు అంశరద్యక్షస్పృశిష్టావనములలో పారాధరముగా ఉపయోగించబడును.

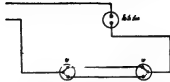
చిత్రము 9

దీనిలోనున్న కంట్రాక్టునుండి మూలకమునకు లేరు కంట్రాక్టు మూలకము వద్దనున్న రెండు కంట్రాక్టుల పూర్వభాగములే వంశమునకును, ఈ పూర్వభాగము "మీదను" (లేక మూలకము) అనునవివరము తెల్పి అనునవివరము రెండు పీకల్లు వంటివి తెల్పిన చోటనుచుండును. ఇది ఒక ద్వితీయకృతి ప్రధాన ద్వితీయకృతి, పూర్వభాగము వంశమునకును అధీనముతో మంశమును చేయును.

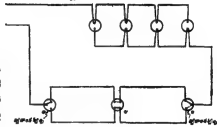

చ. 10 ద్వితీయకృతి వంటిది తెల్పి

3 వ సంఖ్యగల ద్వితీయకృతి కంట్రాక్టును మంశము ముగిసి, మంశమునకు రెండు కేంద్రములు చూడవలెను. ఇది ప్రధాన ద్వితీయకృతి (చ. 9)తో కలుపబడి యున్నది. ఈ ద్వితీయకృతి కంట్రాక్టును మంశము అధీనముతో మంశమునకు.

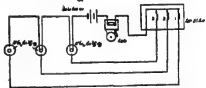

చ. 11 ద్వితీయకృతి ద్వితీయకృతి అధీనముతో మంశమునకును 'అ' వద్దగాది, 'అ' వద్దగాది ద్వితీయకృతి ఉపయోగించి పీకమును ఉపయోగముగను, అనునవివరము మంశము లేయవచ్చును. ద్వితీయకృతి ద్వితీయకృతి, పీకాంశకృతి పూర్వమును చుక్కలతో చూపబడి యున్నది.

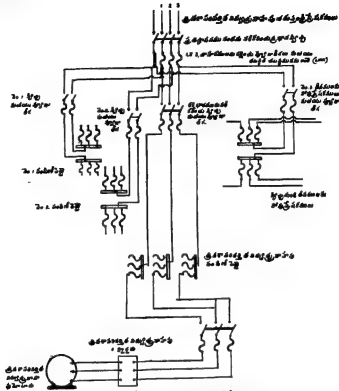
చిత్రము 12

మంశమున చూపబడిన వంశమును 'అ' వద్ద 'అ' వద్ద, 'అ' వద్దనున్న పీకల ఒక ద్వితీయకృతి వంశమునకును, పీకల పూర్వము అందున్న 'అ' అ వద్ద ద్వితీయకృతి ద్వితీయకృతి ఉపయోగించి అనునవివరము. మంశమునకు వంశమునకు పూర్వమునకు ఒక మంశము ద్వితీయకృతి అనునవివరము ద్వితీయకృతి పీకాంశకృతి పూర్వమును చుక్కలతో చూపబడి యున్నది.

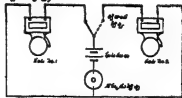
చ. 13 మూలకము మంశము గలదిగా కంట్రాక్టు వంశము రెండు మంశములు (On) కేంద్రమునకు, 3 లేరు లేరు మంశము ద్వితీయకృతి వంశమునకు కంట్రాక్టు, మూలకము గల వంశమును.

అంశద్వైత్యక్తిత్వ

చిత్రం 14 - (త్రిభా విద్యుత్ సరఫరా)

ప్రధాన విద్యుత్ సరఫరా (Lighting load) మరియు 3 ఫేజ్ లోడ్ (Power load) మధ్య, త్రిభా విద్యుత్ సరఫరా మూడు భాగాలుగా విభజించబడిన ప్రతి భాగాలను కలుపుతూ కేంద్రం (Neutral), తీవ్ర కంట్రోల్ జోన్ లో (Live wire) కలుపుతూ కేంద్రం ఏర్పడినది. 3 ఫేజ్ లోడ్ మూడు తీవ్ర కంట్రోల్ జోన్ లో ఏర్పడినది. కేంద్రం ప్రతిభా విద్యుత్ సరఫరా మరియు తీవ్ర కంట్రోల్ జోన్ లో ఏర్పడినది. 1, 2, 3 తీవ్ర కంట్రోల్ జోన్ లో ప్రతిభా విద్యుత్ సరఫరా మరియు తీవ్ర కంట్రోల్ జోన్ లో ఏర్పడినది. ప్రతి భాగాలను కంట్రోల్ జోన్ లో ఏర్పడినది.

చిత్రం 15 - ద్విభా విద్యుత్ సరఫరా

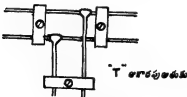
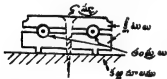
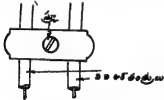
గంట 20, 1 గంట 20, 2 గంట 20 ముఖ్య విద్యుత్ సరఫరా మరియు తీవ్ర కంట్రోల్ జోన్ లో ఏర్పడినది. ద్విభా విద్యుత్ సరఫరా మరియు తీవ్ర కంట్రోల్ జోన్ లో ఏర్పడినది. గంట 20, 1 గంట 20, 2 గంట 20 ముఖ్య విద్యుత్ సరఫరా మరియు తీవ్ర కంట్రోల్ జోన్ లో ఏర్పడినది.

అంతర్విద్యుత్సంక్రమణ వ్యవస్థలలో, కంప్రెస్ ప్రతి స్థానా వద్దము (House wiring systems) ప్రధానముగా మారు రీతులుగ నున్నవి.

1. స్క్రీటు వద్దతి (Cable system)
2. చానెల్స్ విధానము (Wood casing system)
3. నీవర్లు తోచుగు వద్దతి (Lead covered system)
4. సి. టి. యస్ వద్దతి (C T. S. system)
5. చానెల్ విధానము (Conduit system)

విద్యుత్సంక్రమణము యొక్క ప్రకృతి (Nature), రక్షణ (Protection), ఖర్చు (Expenditure) వనునవి, ఆ ప్రకృతిని పరిచి వద్దతులలో రేట్ ఒక చానెల్ ఉపయోగించినప్పుడు

స్క్రీటు వద్దతి:- (Cable system) ఈ వద్దతిలో, రెండు పోర్లను స్క్రీటు (Riv) బురుదు (Porcelain cleats), ఈ రెండు స్క్రీటుల నడుమ ఏ ఏ అర్థ కంప్రెస్

చ. 16 స్క్రీటువిధానము

(Volcanised India Rubber) పోప్లకు నీలుండును. రెండు స్క్రీటులను ప్రూఫ్-తో కట్టడమునకు (Wooden beam) గానీ, కట్టడమునగానీ వినియోగించును. కాంక్రీటుతో గానీ, ఇటుకతో గానీ చేయబడిన గోడలకు ఈ పోర్లను స్క్రీటులను ప్రూఫ్-తో వినియోగించును. అందుచే గోడలోని ముందుగ కట్టబడిన (Wooden planks) పింట్, సిమెంట్-తో చానెల్ గోడలో వదిలి, ఆ కట్టబడిన పోర్లను స్క్రీటులను వినియోగించు (చూ. ప. 16).

కంప్రెస్ తేనుగుగానీ, రసాయనిక ధూమములకు (Chemical fumes) గానీ, కఠిన విద్యుత్తరణ శక్తులకు గానీ గురికాకుండు గోడలో ముడిగానీ, ఇంటి కప్పులో ముడిగానీ కంప్రెస్ పోప్లకు వచ్చినప్పుడు, చానెల్ పోర్లను గొట్టముల చానెల్ గానీ (Porcelain tubes), రిఫ్టైనెడ్ తోచాల్చు చానెల్ గానీ (Metallic conduit) చానెల్ గానీ గానీ పోప్లకు

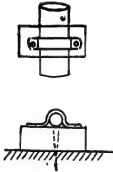
స్క్రీటు వద్దతి వనునవి ప్రతిస్థానము చాల ముఖ్యమైన మార్పులనుగానీ, బ్యాండ్ (Extensions) గానీ చాల ముఖ్యమైన మార్పులనుగానీ, వాని ప్రస్తుతమున మన ఈ వద్దతి వనునవి ప్రతిస్థానము చానెల్-లో లేదు ఇది శీఘ్రకాలములో విద్యుత్తరణ శక్తులకు గురియై చెడిపోవునగానీ కాల్కూలిక్ మైన (Temporary) ప్రతి స్థానములకు మాత్రము ఈ వద్దతి వనునవి.

చానెల్ విధానము (Wood casing system) - ఏ ఏ అర్థ. కంప్రెస్, గాడిటుగల పేటగండా గానీ పోప్లకు నీటికి కట్ట బిడ్డి కప్పు (లేక మూత) ఉండును. ఈ పప్పునువన, కంప్రెస్ విద్యుత్తరణ శక్తులను అపాయము ఉండదు పేటగండా (Casing) సహజ దూరములో పోప్లకు నీటికి పోప్లకు పోప్లకు వనాయమున గానీ, లేక స్క్రీటు వద్దతియందుచానెల్-పడిన కట్టబడిన పోప్లకు వనాయముగానీ, గోడలగానీ, పింట్-గురుగానీ మార్పు వనాయముతో వినియోగించును (చూ. ప. 17)

పేటగండా, పేటగండా రెండు మార్పులు 'పెట్టె' చార్జింగ్ పూర్తియైనప్పుడు, తోచును, పేటగండా కాగమునకు ఒక మార్పు, ప్రతిస్థాన వనాయ రెండవ మార్పు ముడియను ఈ చార్జింగు చేయవచ్చును. అందుచే చార్జింగులకు అందు రంగు చేయవచ్చును. (ఈ

వ్యతిరేకముగను, మలకతరముగను ఏర్పాటు చేయవచ్చును. అందుచే ఈ వర్తక విప్రకృతముగా వాడుకలో నున్నది. కాని ఇట్టి ప్రతిష్ఠాపనమును తంత్రులకు మార్గరక్షి నిర్మించుటకు ఉపయోగించరాదు.

కా వి వి ర వ మ (Conduit system) - ఇందు ఏ లి అర్. తంత్రులు ఉత్పన్నమౌగాని, ఇనుముతోగాని చేయబడిన గొట్టములగుండా గొనిపోవుదును ఈ గొట్టములు దృఢముగ నుంచుటవలన, అగ్నిప్రమాదముల వలనగాని, యాంత్రిక సంబంధమైన దెబ్బల వలనగాని (Mechanical injury) గొట్టములోనున్న తంత్రులకు (చూప 20) రక్షణ కలుగు నున్నది.

మార్గరక్షితవ్యవస్థ

పటము 20

కాన్డక్టర్లు (కాళములు) రెండు రకములు
1 మ్యూస్కెల్డ్ కాళము (Screwed conduit)
2 రిటికతో కూడిన కాన్డక్టర్ (Solid conduit)
1. మ్యూస్కెల్డ్ కాళము - మ్యూస్కెల్డ్ గూడెన కాన్డక్టర్లు మధ్యగళపు బీదనము (medium pressures) గల (250-300 కీల్బులు) విద్యుత్వలయములకు ఉపయోగింతురు. విద్యుత్వలయములను తేమ నుండియు, ఇతర అపూర్ణములనుండియు నెరవడించుటకు ఈ కాన్డక్టర్లు వాడుదురు. కాన్డక్టర్లకొనలను ప్రత్యేకమైన

నట్టువాడి (Threads) ప్రతిష్ఠాపనములలో వినిండురు. (చూప 21.)

పరిశ్రమలలోను, వివిధ ప్రజాసంబంధకములలోను రిటిక కాన్డక్టర్లు (Ripit conduits) అక్కడకొనయొగ కరములుగా నుండును. తేమగానుండు స్థలములలోను వాతావరణ విద్యుత్వలక కల్పంకు గురియగు స్థానములలోను ఈ రిటిక కాన్డక్టర్లు నువయోగించరాదు కాబడినై వాతావరణము వారుంబు సంభవముల (Friction type slip fittings) కాన్డక్టర్ల కొనలకు కలుపుటకు నయోగించురు కాన్డక్టర్లను గోడలపై మోపుట (Saddles) పర్యాయమునవినిండురు. మోపుటల గోడలలో నకుగ బడిన కట్టలిచ్చులపై వినిండురు. తేమగానుండు స్థలములలో, ఈ

పటము 21

కాన్డక్టర్లు ముందుగ ప్రతిష్ఠించిన పరమ మధ్య మధ్య కొన్ని పరిశీలనలు వినింపుట (Inspection fittings) నుంచుట వలన వాళవిధానము ననుసరించిన ప్రతిష్ఠాపనమును ముప్రతిష్ఠితముగ చేయవచ్చును తిగలతో చేసిన వాతాళములను (Stranded conductors) కాన్డక్టర్ల గుండా లాగుదురు తంత్రుల మలకతముగ వాళము లొనిక వారుగళింపట ప్రైచి మధ్య (French-Chalk) నువయోగించురు

మంచి సంధము చేర్చరముల (Proper bonding) వలనను, ప్రేక్షమైన భూసంబంధమును కల్పించుట (Efficient earthing) వలనను, కాన్డక్టర్ల సంధను భూచేదనము (earth potential) నం నుంచుదురు. సంధము చేర్చరముల మరియు భూసంబంధమును కల్పించుట (Bonding and earthing) - విద్యుత్వృతా

అంకర్ల ద్వారా వ్యర్థత

హామి స్ట్రోము (Leakage) పొందేందుకు, తంక్రమిస్తే వచ్చు లోహపు తొడుగులుకూడ విద్యుత్సాహకములుగ వనినై, పిచ్చైవై అపాయములకు పాటువులగును కాని తొడుగు అనునంపద్య (Joints) కన్న మంకమైన బంధము వేర్వేరది స్ట్రోమును వలన కాండ్క్యూట్లోని విద్యుత్వృతి వాహమును త్రొంపులేదనిగానై, ఏదో ఒక స్ట్రోమునుండి భూసంబంధమును కల్పించవలెను దీనివలన లోహపు తొడుగు భూపీడనమునకు దుంపడి (Earth potential) విద్యుత్తు యొక్క భూశమునుండి (Electric shock) రక్షణ పడుకూరును లోహపు తొడుగులకు లేక కాండ్క్యూటులకు విద్యుత్వృతికముయొక్క ఉత్పాదన స్థావమువద్ద (Entry of the supply) భూసంబంధమును కల్పించురు. ఒక కొనకు రాగి వాహకముతో తీగించెడిన భూసంబంధమును కల్పించు క్లిప్సును (Earthing clip) (చూప 22)

చిత్రము 22
భూసంబంధమును

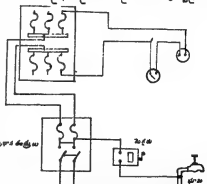
కల్పించు క్లిప్సు (Water supply mains) గానై, భూమి ని గా ని భూసంబంధమును కల్పించు వత్సమును గాని (Earthing plate) కలిపి, భూసంబంధమును కల్పించురు భూసంబంధమును కల్పించు వాహకము యొక్క, లేదన విస్తృతి (Cross sectional area) 0.0045 చ అం (7/10 029 లేక 14 యం. దట్టత 3 అం తక్కువ కాకుండ లేక రక్షణమును పొందని వాహకముల మందముతోనగము మందమునకు తక్కువ కాకుండ గాని యుండవలెను భూసంబంధమును కల్పించు వత్సము యొక్క వైశాల్యము 1 మండి 2 చ అంగుళముల వరకును ఉండవలెను ఇది కనీసము భూమిలో రి అడుగుల లోతున తడియైన లేమతో (Damp lace) బంధించ బడవలెను విస్తృత ప్రతిష్ఠాపనములలో ఒకటిగవచ్చు ఎత్తువగ భూసంబంధమును కల్పించు వత్సములు ఉపయోగించబడును మఱల తవత్సముల వన్నిటిని అంతర వంబంధులుగ చేసెదరు

వియముముల నమనరించి లోహపుతొడుగు లేక కాండ్క్యూట్ యొక్క, నిరోధమును, భూమి యొక్క, విద్యుత్సాహకము (Earth electrode) తో సంబంధ ప్రదేశము

నుండి వచ్చుకొన్న ప్రతిష్ఠాపనలోనిది స్ట్రోమునుకుగని మర్కగల భూసంబంధమును కల్పించు సేవపు ప్రమాణము యొక్క, నిరోధమునుకలిపి ఒక ఉపమ గంట మించరాదు

ప్రతిష్ఠాపనములను పరీక్షించు (Testing electrical installations) - వియముముల నమనరించి ప్రతిష్ఠాపనమును పరీక్షించు అత్యవసరము ప్రతిష్ఠాపనయొక్క, సామాన్య స్థితిని తెలిసికొనుట కొఱకు విద్యుద్గర్భవము యొక్క, నిరోధమును (Insulation resistance), భూసంబంధము యొక్క, వాహకత్వమును (conductance), విద్యుత్సాహకము విచ్చిల్లి సంబంధములను పరీక్షించు అవసరము దీని ఆశుకరి పరీక్షలు చేయబడుచుండును

టూనిక్స్ విద్యుద్గర్భవము యొక్క, నిరోధము - మెగ్గర్ (Megger) అను సాధనముతో ఈ పరీక్షను కొనసాగించురు విద్యుద్గర్భవములందు సాధారణముగా నుండు వోల్టేజీ సుమారు రెండు రెట్లున్న టూనిక్స్ విద్యుత్సాహక వోల్టేజీ (D.C Voltage) పరీక్షను ప్రయోగించురు. (త్రికా విశ్లేష విద్యుత్వృతి వాహకము వాడినట్లయినచో అల్ యెస్ యెస్ (విశ్లేష) విలువకు రెండు రెట్లు అవసరము). ఈ పరీక్షను ప్రతిష్ఠాపనమున కంతకును కంచెపిచారి ప్రధాన ప్రేక్షక తంక్రమింపు కలుపు ద్వారా

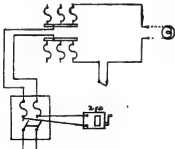

చ. 23 భూమిని, వర్తమానములను మర్క పరీక్ష (నీవములు పిడిచేయవలెను. విచ్చిల్లి తెలియించవలెను.) విచ్చిల్లి వద్ద కొనసాగించవలెను. 'మెగ్గర్' యొక్క భూసంధి కొన (Earth terminal) అలవాచకమునకో

ఈ కుంది భూసంబంధమునకో కలువనలెను. 'మెగ్గరు' యొక్క విద్యుత్వాహని యొక్క కొనను (Line terminal) ప్రధాన తండ్రిమలలో (Main leads) వేదో వోకరానిది కలువనలెను ఈ పరీక్ష వోనరించుటకు ప్రతిష్ఠాపనమునందలి స్విచ్ఛిలు వచ్చితిని మూసివేయవలెను. దీపములన్నియు చాటి చాటి స్థలములలో మండవలెను. ఇట్టి స్థితిలో విద్యుద్బంధనము యొక్క నిరోధము ($\frac{50}{\text{చాటుంట్ల మెగ్గో}} \text{ మెగ్గోముల (Megohms) కన్న}$

తక్కువగ మండరాదు. కాని ప్రతిష్ఠాపనమున కంతకును నిరోధము మెగ్గోము కన్న అధికముగ మండరాదు (చూ. ప. 28)

విద్యుత్వాహకముల మధ్య విద్యుద్బంధనము యొక్క నిరోధము (Insulation resistance between conductors) - వాహకములను పరస్పరాచేయు కంటెనిచారు వాహకముల నిరోధము విచలమున చట్టబల పరచుచు. కాన ఈ పరీక్ష పార్శ్వపక్షివో మాత్రమే చేయవచ్చును. ఈ పరీక్షలో, తిగింపుల (Fittings) యొక్క రెండు విద్యుత్వాహకముల మధ్య విద్యుద్బంధనపు నిరోధమును కనుగొన వచ్చును. ఈ పరీక్షను కొనహిగించు వపుకు ప్రతిష్ఠాపనమునందలి పూర్వ తీగలు చాటి చాటి స్థానములలో మండవలెను స్విచ్ఛిలు తెరచియుంచవలెను (On) దీపమును తీసివేయవలెను (Out) (చూ ప. 24)

ప. 24 విద్యుత్వాహకముల మధ్య పరీక్ష

విద్యుద్బంధనము యొక్క నిరోధము ($\frac{50}{\text{చాటుంట్ల మెగ్గో}} \text{ మెగ్గోముల (Megohms) మెగ్గోముల కంటే తక్కువగ ఉండరాదు}$

(Minimum) నిరోధమును "అత్యధిక (Maximum) స్థలపు విద్యుత్తు (Leakage current) విద్యుద్బంధనములోని విద్యుత్తులో కంటే అధికముగ మండరాదు" అను సూక్ష్మమును బట్టి కూడ కనుగొనవచ్చును

ఒక ద్రువముతో కూడిన స్విచ్ఛిలు వద్దనుంచి కంత్రిత కంయకను పరీక్షించుట - ప్రతిష్ఠాపనమునకు సాధారణముగా రెండు వాహకము లుండును ఒక వాహకము భూచీడనముల దురంతవలెను ఇంకోకటి స్రవణము (Supply) యొక్క నిర్దేశమున వోల్టేజీ (Rated Voltage) వద్ద ఉంచబడవలెను విద్యుత్ప్రవాహమును అభివృద్ధి అలగ్నీక పావీ (Electric fan), ఎలక్ట్రిక్స్ (Electric iron), మొదలగు విద్యుత్ప్రసక్తకరములను నిర్దేశముగా (అనగా విద్యుత్ శీతకంత్రిమండి చిడివడకు) చేయుట క్రమక కొరకు అవసరము, ఈ పరీక్షను చేయు వపుకు స్విచ్ఛియొక్క పరేమి ఒక కొనను భూమితో (ఈ పరీక్ష గొట్టముతో) బంధించు, ఒక పరీక్ష దీపమునుంచి స్విచ్ఛిని తెరచివట్లయిన స్విచ్ఛి వద్ద కలియు తండ్రిలు పరియైన విధానమున స్థాపించినచో దీపము వెలుగును, లేనిచో వెలుగుదు

భూసంబంధి యొక్క అవిచ్ఛిన్నతను (Continuity) పరీక్షించుట - కంత్రి చట్టమున్న రోహపు తొడుగు పైని ఏ చోట్లైనను భూమితో సంబంధమును కల్పించు విద్యుత్ వ్యాధమునకును (earth electrode) మధ్య పన్ను విద్యుద్విరోధమును కనుగొనుట కీ పరీక్ష చేయవలెను తండ్రిలు పైన్ను రోహపు తొడుగును, ఎమ్మీటరు (Ammeter) ను మార్పరగు విద్యుద్విరోధకమును (Adjustable Resistance) ముహూరు అరు (8) వోల్ట్ల విద్యుత్తలమును ప్రేరేపిచావమున అమర్చుట వలన పీడనము యొక్క పతనమును (Drop in the potential) కన్గొన వచ్చును

ద్రూప స్విచ్ఛిమండి కంత్రిత కొట్టకవచ్చు రీతము పతనగల వోల్టేజీ పతనమును కన్గొనుట - నియమమును

అంశర్థవశమేన

జి. ప్రేమక విద్యుత్తులో నుమాడు మూడు (3) కాళమునకు మించి వోల్టేజీ పతనముండరాదు అనగా 280 వోల్టేజీ ప్రేమక విద్యుత్తునకు చాలాపు 6 వోల్టేజీలను అధికముగ వోల్టేజీ పతన ముండరాదు. ఈ పరీక్షను చేయుటకు ప్రేమకముపద్ధతి వోలు మీటరుతో వోల్టేజీ కమగనవలెను తరువాత ప్రధాన విద్యుత్తునుండి అతి దూరముననున్న టీపము పద్ధతి వోల్టేజీ కగ్గనవలెను. ఈ రెండు విలువల తేడా పై తెచ్చబడిన నియమమును మించి యుండరాదు ఈ పరీక్షను చేయునపుడు అన్నిదీపములు, తదితర విద్యుత్తురీకములు పనిచేయు చుండవలెను ("On") ఒక్కొక్కప్పుడు పై ప్రక్రియలను నియమములను కాస్త్ర ప్రకారము పాటించుట కవకాశముండదు. వ్యక్తుల యింట్లోను, దుకాణములలోను నవనమ ప్రతిష్ఠాపనమును చేయుటకగు అర్హును శక్తింతుల కొంత కొంత వస్తుగణ ప్రమాణమును (Quality) కాగ్రము చేయి వలసి యుండును

ప్రతిష్ఠాపనమును ఏర్పాటు చేయుటకు ముందు ఈ దిగువ అంశములను మొదట విస్తారణ చేయవలెను

- 1 వినియోగించబడు వస్తువు (Material) రకమును, వాణ్యమును (Quality).
- 2 తంత్రుల ప్రతిష్ఠాపనా విధానము.
- 3 ప్రతిష్ఠాపన పని సాగుచుండగా, నియమముల నుద్దేశించుట
- 4 వివిధ అంశముల యొక్క (మీటరు, ప్రధానమగు విద్యుత్తు మొదలగు వాటి) స్థానవిశ్లేషము, వివిధ అంశములను, పాయింట్లను చూపుటము (Plan), కావలసిన పరికరముల, వస్తువుల జాబితా
- 5 అనవరతమైన విద్యుద్దళయముల పంఖ్య అయిదు (5) వంటివియున్న మించని శక్తితోగూడిన ఒక ఉపవిద్యుద్దళయములు 40 వాట్లు, 220 వోల్టేజీలు, ప్రమాణము గల 20 పాయింట్లకు పరస్పరా చేయగలదు.
- 6 భూపంజరమును కలుగజేయుట.
- 7 ప్రతిష్ఠాపనమును పరీక్షించుట. ఎంత జాగరూకతతో ప్రతిష్ఠాపనమును ఏర్పరచినను కొన్ని ప్రమాదములకు చాలి దీనిగల పారపాక్షికు పంశవియ చుండును. ప్రతిష్ఠాపనములో విద్యుత్తు ప్రవహించజేయుటకు

ముందు (Switch on) విరిగిన తంత్రులు, తవ్వకు కలయికలను తేలించి పరిచూచినచో, ఇట్లు ప్రమాదముల కారణముల రక్షణలు పొందవచ్చును.

అ. హా.

అంశర్థవశమేన:- (Coelenterata) అంశర్థవశములు, సీలెంటరేలా (Coelenterata) లేక 'సీలెంటరేరియా' అనునది విద్యుత్తుమగు (సీలెంటరేలా) కణజాలమును కలిగిన హీమాథిసీవనుగు ఒక తరగతి అంతువులు. (ఇది గ్రీకుభాషముండి పర్చివరి (Kodion = Hollow) గుర్తిగా నుండు (Enteron = Intestine) పేరు, అంత్రము.) ఈ వర్గమునందలి అతి సామాన్యమగు రూపములు అతి సామాన్యమైనప్పూంజీలకన్న ఎక్కువ తరగతిలో నుండవు. అయినప్పటికిని ఈ తరగతికి చెందిన జాతులు ఎక్కువ అతి వృద్ధిలో నున్నవి. ఈ జాతియందలి పెక్కుజీవులు మృన్మస్థమైన ధాతుమండలము (Mesoderm) యొక్కయు, అంగముల యొక్కయు, ప్రారంభరకము వర్గము చేయును అంశర్థవశజాతిలో అనేక రకముల అంశర్థులకల్ప సౌష్ఠ్యము (Radial symmetry) కన్పించును మరియు కొన్ని పార్శ్వ (Lateral part) సౌష్ఠ్యవోచేకములై యుండును పెక్కు అంశర్థవశములు ఉష్ణక్రిశీకోర్ధవనవి; అశ్లేర్బడిన దిమ్మదిమ్మ గుంపులు అవోర్థవ్య పరచారమునకును, క్రమవిభాగమునకును చేక్కరి ఉచారావరణములు

అంశర్థవశములందు పరిచ్ఛిన్నములు, మందరములును అయిన రూపములు అధిక సంతృప్తికరముగా నున్నవి నమృద్రపు పోటు పాటు గల ప్రతేకములలోను, చాలికి దూరముగా ఉండు ప్రతేకములలోను ముక్కుపుచ్చిపింపును, రాళ్ళను జలంబు కట్టునట్లుగా కట్ట 'హైడ్రెయిన్' అనబడు అందమైన కణజీవులను, గుంటలో తేలుచు, పారదర్శకములైన (Transparent) చిరుగంటల పంటి జీవులను; రాళ్ళపండులలో గుంపులు కట్టు 'నమృద్రపు జిబి హైమన్' అనబడు గాలిపుష్పిలను, అలలపై అతిచురుకుగా తడగల తెల్లజేలును, అంశర్థవశ జాతికి చెందిన అలల స్వభావము కల పోక్సిహైడ్ (పుర్రగగములు) లను, చురుకైన స్వభావముగల మెడనోయిడ్ (పత్రికలు) లను కొన్ని విరళ్యములు టిపోహోరా ప్రతేక జాతికి చెందినవనటి

'గ్లోబుల్' అను శీవులు మృదువులును, రిబ్బోవర్షములు కలదియు అయి, మిక్కిలి చురుకుగా ఉండును

అంశద్భవోకములలో హైడ్రావంటి మూడు వాలుగు రకములే మంచివిలో మండువవి; మిగిలినవన్నియు సముద్రవాచులు లోతులేని చెన్నుని సముద్రములలో అంశద్భవోకములు అన్నిదిగములయిన మందరాకారము అను సాధారణముగా ప్రదర్శించవు ఎత్తుగా పెరిగిన పుర్రుగకముల ('పాలిప్పి' Polypae) గుంపులు, గట్టవలె దట్టముగా పెరిగిన వగడపు గుట్టలు సముద్రపు టడుగు కాగమున నుండును వీటి ప్రకాశము చెన్నుముక లేని ఇతర అంతుపులైనను, చేపలైనను కూడ ఉండును

సామాన్య లక్షణములు:- చాలవరకు అంశద్భవోకములు ఎల్లప్పుడును, అంగన ద్రువు సౌష్ఠవముగల అంతుపులు శీర్షకోశ కుపారము, రాని కాళలు తప్ప వేరొక కరీర కుపారము వాటికి లేదు సామాన్యమైన రూపములలో ఈ కుపారము యొక్క ప్రధానవ్యాధియు ఎరిగిన శీవులలో బోరుగామాయను. కొన్ని ప్రత్యేక రూపములలో కరీరపు నైకాగమునకు రెండినదియో లేక ముఖవంశం నుయినదియో అగు కోశము ఉండును ఇదియే గొంతు గొట్టముగా పేర్కొందును

కరీర కుద్రువు అంశచ్ఛర్మమునకును అపొశ్చర్మమునకు నకును వాటిని లలవరచుచు, చేగుడువంటి పొరయొకటి ఉండును 'టికోఫోరా' జాతిలో శీవి పెరుగుదలయొక్క ప్రాశస్త్యం రకయంతే పుష్టమగు మధ్యవర్ష మేర్పడును. ఈ శీవులలో అధిక భాగమునందు గుచ్చుకొనునట్టి కణము లున్నను, టికోఫోరాలో వాటి స్థానమున అతుకుగొనునట్టి కణము లుండును అంశద్భవోకములలో 'పుర్రుగక', 'చక్రిక' అను నిర్మాణాత్మకములగు రెండు వర్గములు కలవు ఒక ప్రాచీనయొక్క శీవ చరిత్రయందీ రెండు వర్గ లక్షణములను ఒక్కొక్కప్పుడు కన్పించును. ప్రాచీనులు, టికోఫోరాలో వాటి శరము నందు కొన్ని లక్షణములు కన్పించు దృశ్యమున కిది నిదర్శనము ఒక్కొక్క శరమువందు లింగ పరివేశృత్తి, మరొక శరమున లింగరహితృత్తి కలుగు దృశ్యము నకు కూడ ఇది నిదర్శనము పుర్రుగకములలో పేర్కొడు అధిక సంఖ్యను వగడముల ఉత్పత్తి చాలి తీయును.

'మొగ్గల' మూలమున సంఖ్యావివృద్ధి సామాన్యముగా అది గుంపులుగా పేర్కొని, వాటియందు క్రమ విభాగము చేసికొనుట చూపట్లు చుండును.

శీవిక దర్శిత :- అంశద్భవోకములలో వర్ణవిశేషములైన రెండు శీవికవిభావము లుండుటలే అవి దృష్టి వాకర్షించునవి, పుర్రుగకము, చక్రిక అనవది ఆ రెండు విధములకు సంబంధించినవి. పుర్రుగకము కడల స్థిరముగా నుండును చక్రిక కారీరకమగు పెరుగుదలను విస్తారమగు కార్యక్రమమును, నిర్మాణమును, గలవరచుచు ఒక ప్రత్యేకమునందీ వేరొక ప్రత్యేకమునకు పోవులయందు మిక్కిలి చురుకుగా నుండును పెక్కు అంశద్భవోకములలో 'పుర్రుగకజాతి' మార్పేను కనిపించును. తక్కిన వాటిలో రెండు రకములు ఒకే శీవియందు గాని, ఆ శీవులలో చేర్చుడిన సమూహమునందుగాని కనబడును చక్రిక శీర్షియైన శీవియందు, పెడల్పు గల కరీరమును కలిగియుండును. ప్రధానమగు అతర కుపారము పేర్కొని, ఆ అతర కుపారమునందీ వ్యాపించు వాళికా మండలము దగ్గర అంశచ్ఛర్మ వలయును పేర్కొందును

పుర్రుగకముయొక్క అచిరునైన మీసములను వహించు ఈ అంతు నోటివంటి చేయిచేయిచే ముంటాకారముగా క్రిందివై వునకు వంగియుండును తరచుగా మూతినై మీసములయొక్క రెండవతల (Median barium) అభోభాగమునై పెరుగును పుర్రుగకమునందున్న అంగనద్రువు సౌష్ఠవము చక్రికలో వ్యాపార్యగామిగా అవివృద్ధి పెందిన వాళికామండలమువ్యాధి మరలక అధికముగా ముట్టును చేయిలనుచున్నది

అంశద్భవోకములలో కనువించు ఉత్పాదక శీవ కణములు అంతుకోటియందు అంతకును సామాన్యముగా అగనవదును అండములు, కుక్కానువులు చేరు చేరు శీవులచేగాని లేక సమూహములచేగాని వహించబడును ఫలదీకరణము వొందిన అండము సమూహముగా విభజనము వొంది మొదటి పొర అయిన అపొశ్చర్మము ఒక ఏకలక్షిక (Blastula) అను ఒక మధ్య కుపారమును చుట్టుకొని ఉండును ఈ కుపారము అంశచ్ఛర్మకణంవహించి వినితీయుండును అపొశ్చర్మమునకు మూగు పేర్కొందును. ఇట్టి దింభమును "దింభకము" (Planula) అందురు. అది

పటము-1. ట్రీ

పటము-2. ఫ్రెజిడెంట్

పటము-3. స్టోన్ కోరల్
(Stone Coral)

పటము-4. సీ ఆనిమోన్
(Sea Anemone)

పటము-5. టెస్టస్
(Cistus)

పటము-6. బ్రెన్ టెస్టస్ కోరల్
(Brain's Coral)

ప్రభావానుభవో కదలుచుండును. “అప్రైజ్డ్” (Apprized) అను విశాళభృత్యమును, శిష్యాభ్యసేవలమును తరువాత కనుచుంచును. అదింకము నీటి అడుగుభాగమునకు ముగిసి ఒక కొనతో అంబుకొనియుండును ఇంకొకచివర వోరు, మీవములు ఏర్పడి ఆ తీవి “పుర్రగకము”గా మారును. నైరీతిగా గాక అందము చేరుగా మెహూసాగా పెరుగగల శీపులును కొన్ని గలవు

ఉదా:- అలియకము (Hydra), ఓలియ (Obelia), మోనోసాన్టా (Monosanta),
పువచక్కనీటిలో పువచక్కనీటి రెండు రకము లుగా అరుగును ఒక తీవియొక్క చేపాభివ్యయమునై తొలుత పార్శ్వములయందు మొటివలవలనలి ‘మొగ్గలు’ అయిపోయెను. ఈ మొటివలవలనలి మొగ్గ తనకు కారణ భూతమైన తల్లి తీవివంటి రూపమును పొందునకు పెరుగు చల నొందును చానివుట్టును మూలమందు ఒక చివరనుగ నొప్పు ఏర్పడిన తరువాత ఈ క్రొత్తతీవి, స్వతంత్రముగా తీవియగుట తల్లిమంది చేరువకులుగాని, లేక ఆ తీవ సమూహా నిర్మాణమున రెండవతీవిగా కలిసి పుండుట గాని అరుగును ఇరేచివరముగా ఆ సంఘమునందలి మిగి లిన శీపులు ఉత్పత్తి అగుచుండును చాలరకముల అంశ ద్వితీయకములలో నైరిక పువచక్కనీటి మరియొక విధా నము ఈ విధానమున స్త్రీలిమలులు (Ovary), ఖగ్ల లిమలులు ఉత్పత్తియగును ఖగ్లకణ మొకటి స్త్రీ లిమ ముతో కలియుటవలన విండము తయారగును ఈ విండము మొదట క్రిమిగా ఏర్పడి తరువాత క్రొత్త తీవిగా మారుండును కొన్ని రకములలో కణవిభజనము లేక నిలపున విభజనము పొందుట సంభవించును కొన్ని రూపములలో పువచక్కనీటి (అండిలము) (Strobilac-tion) అర్థముగ విభజనము పొందుటలే అరుగును.

వికల్ప ఉత్పత్తి విధానము (Alternation of Gene-ration) - అంశద్వితీయకములలో వికల్ప ఉత్పత్తివిధానము ఒక విశేషగణము మొగ్గల రూపమున పువచక్కనీటి అరుగు లింగరహితకణయను, ఫండికరణమును చెందిన అందమువాడైన పువచక్కనీటి అరుగు లింగసహిత కణ యను, ఒకటి విడిచి ఇంకొకటి సంభవించుచుండును లింగరహితకణ హైద్రా (మంచినిటి పుర్రగకముల)వలెను,

లింగసహితకణ మెహూసా (పత్రిక)వలెను ఉండుటలే ఈ మార్పు ఇంకను క్లిష్టముగా ముందును, ఈ శీపులలో ఒకరచిమంది మరియొకరచి ఒక చక్కని క్రమము కనిపెట్టబడినది. మొదట హైద్రా అను ప్రాచీయు, చాని మంది పెద్దతీవియో వంటి రూపములవాడై “ఓలియ” ప్రాణులకును, తిరియోవంటి ప్రాణులకును, తిరియో నియో రూపములకును ఈ క్రమము హృదయమనునట్టి హైద్రా (అలియకము) ప్రాచీయందు ‘చక్రిక’ కావ జడలు పెద్దతీవియాయందు చక్రికరూపము తక్కువగను, అప్రభావముగను కనబడును. ఓలియతో అలియకము, చక్రిక వసుప్రాభావ్యములలో ముందును. తిరియోవంటి అలియకరూపము తగ్గదలచినది ఉండును. తిరియోని యోలో అలియకరూపము మృగ్యమై యుండును.

ఐసోరూపక (Polyomorphism) - ఐసోరూపకకా డాదిన పమూహరూపముల అభివృద్ధి అంశద్వితీయకా డాది యొక్క చక్కని లక్షణముల కొన్నిటిలో సమూహమును ఒకేవిధకగల అలియక రూపములను కలిగియుండును చక్రికలను ఫండికరణమునొందిన అందములను తయారు చేయును. ఈ అందములమంది తగిన వరివరములలో ఒక్కొక్కటి ఒక క్రొత్త సమూహరూపముగా రూపొంద గల క్రిములు ఏర్పడును కొన్ని సమూహరూపములలో అచారమును వట్టుకొనుటకు కొన్నియు, అచారమును తీర్చింపుకొనుటకు కొన్నియు వ్యక్తులు ఏర్పడియుండును అమృత మనుగు ఐసోరూపక గొట్టములవలె నుండు తెల్లి చేలలో (నై ఫసోఫోరో) ఏర్పడును ఒక సమూహమున కొన్ని వ్యక్తులు చలనమునకును, కొన్ని నీటిలో తీలి యుండుటకును, కొన్ని అచారమును తీర్చింపుకొనుటకును, కొన్ని ఐలముగా గ్రుచ్చుకొను పొడుగైన చారములతో కూడిన మీసములవంటి అవయవములుగా ఏర్పడుటకును ప్రత్యేకించబడి యుండును ఇవి ఆ సమూహమును రక్షిం చుటకును, శత్రువును అణచిన వరములకును ఉపయోగించుచుండును కొన్ని పోలములవంటి రకభాగములను గలిగి సమూహముండున్న కడుమన్నితమగు శీపులను కప్పియుండును. కొన్ని ప్రాణులు సమూహముయొక్క పువచక్కనీటి కొరకు లింగసంబంధమగు కణములను మాత్రమే ఉత్పత్తి చేయును.

అంశద్భవములు

వృషభస్థితి (Regeneration)... అంశద్భవములలో వున్నవన్నీ క్రితము కత్తి గమనించ దగినవి. లోపించిన భాగములను తిరిగి వృద్ధిచేయకొనుటలోను, ఆ తీరు యొక్క ఒకానొక శరీరభాగము సంపూర్ణమైన తీరుగా పెరుగుట యందు గూడ, కానితీగల పునరుత్పాదక శక్తికి అదుగు చుండును ఉదాః అరియకము యొక్క మీసములలో కొకటి తెగిపోయినచో, చాచిష్టావమున ప్రొత్త మీస యొకటి బయలుదేరును లేక అరియకము కొన్ని ముక్కలుగా తెగిపోయినచో ప్రతిముక్కయును సంపూర్ణమైన ప్రొత్తతీరుగా వృద్ధిచెందును.

వగడము:- కనూహములుగా తీరించు అంశద్భవక ములయొక్క అధిక (కార్నియ) పంజరమే వగడము. వగడములు ఒకప్పుడు యొక్కఒకటి కాలోపకాళులుగను, మరీయొకప్పుడు పక్షి తొకపత్రము, ఇంకొకప్పుడు మెడకు వలె గట్టి ఉపరితలములు గలిగిన అర్థగోళము లేక పూర్ణ గోళము వలెను, వివిధరూపములతో మండును వగడ ములు అందమైన రంగులతోమండును ప్రత్యేకముగా నిలువగల వగడములు అవలడువనీ సామాన్యముగా కొంత ఎరుపురంగును కలిగియుండును. అవి అభరణములలో ఎక్కువగా ఉపయోగించబడుచున్నది ఎక్కువనిలుచైన వగడపు రాళ్ళు, మధ్యరచా పముద్రము నుండి లభించు చున్నది

వగడములు, మహాపముద్రములలో పెచ్చు వి భాగ ములయందు వగడపు తీపులుగా కేర్పడును. ఉదాః బహు మియదీపులు, ఫిటితీపులు, పెర్నుడా, ఆస్ట్రేలియా, బూర్మా, హిందూ, థిలోడా, యుకరాకుసు మొదలగునవి ఇట్టివి నీటిమంపులలో మండు గట్టులపై వగడపుతీపులు నిర్మిత మగును అవి భూమిరంగుల నన్నది రాతి గట్టువలె దీర్చుడును వగడపు గట్టులు చేతులు, ఎండ్రకాయలు మొదలగు పముద్రపు తీపులు రాగి యుండుటకు అవకాశముగా మండును

కంకణపముల (సెనోఫోరా) - సెనోఫోరాను, అప్పు దన్నును అంశద్భవకములలో ఒక తరగతిగా పరిగణిం తురు కాని కొన్ని ప్రధానమగు వర్ణకాణములను చూపుచుండుట వలన ఇది మరియొక ప్రవృత్తిగా వర్ణవహింప బడుచున్నది కంకణపములను (సెనోఫోరా) శరీ

రమునై దువైశలవనతి పలకెను కలిగియుండుట వలన దువైశల వృత్తిగలు అయ్యెను (Jelly), నిద్రిస్తై వున కట్టు కట్టుగా మండుటవలన పముద్ర అక్షిప్తిములు (Sedimentary) అయ్యెను అందుకు. వృత్తిగలు నున్నకత్తైన శరీరము కలిగి పారదర్శకములై యుండును. కాటి శరీర ములు కొన్నిటిలో వ్రంశాకారముగాను, కొన్నిటిలో గోళాకారముగాను, కొన్నిటిలో రిబ్బనువలె వరుసుగాను ఉండును. నీటిలో కొన్ని రకములు అధిక పంజ్రలతో మహాపముద్రములయందు నివసించుచు, తరుచుగా అంద మైన వర్ణములను కలిగియుండును నీటి శరీరమున ఒక చివర వోటిని, రెండవ చివర క్లాప్నెట్రకత్తైన ఫ్లోకోస్టము (Pleurocoste) అను రాచిని కలిగియుండు రెండు కొనల గ వడును. కొన్ని కంకణపములు లోపలి ముడుచుకొనిపోవు రెండు మీసములను కలిగియుండును ఈ మీసములు 'లానో' కణములతో కప్పబడి యుండును లానోకణము లందరి చారమునవలె పదార్థము అవతర టిటకములను వట్టుకొని అంధించుటకు ఉపయోగపడును నీటి శరీర మునై మారుతో దీర్చినది ఎనిమిది కట్టు తలనుండి తోక వరకును (Mediodinal) చాచినించుండును. అవి చలన మునకు ఉపయోగించును కంకణపములను పంజరించిన కొన్ని సామాన్య ఉదాహరణములు - పముద్రపు గోళీ అవలడు పూర్వోద్రేహియా... నీటి శరీరము నున్నకత్తై, పారదర్శకమై యుండును కేసావర్ణము గూడిరంగు. నీటి మారు కలిగిన పొడవైన రెండు మీసము లుండును ఇది గోళికాయ పరిమాణములో మండును ఇది వ్యాం ఇంగ్లాండు నముద్ర తీరము బొడుగునను విస్తారముగా మండును

పముద్ర అక్షిప్తములు (Sedimentary)... అంశరీడు డొలిబాస్టన్, సెమియోస్టన్... నీటి మీసము లుండవు. ఇవి వ్రంశాకారముగానీ, కంశాకారము గానీ ఉండును ఇవి పారదర్శకమైన శరీరముగల తీపులు అవి అధికపంజ్రలతో గుంపులు గుంపులుగా మండును. కానితీ కొన్ని రకములు రాత్రులయందు క్లాప్నెట్రపు కాంతులను ప్రసరించుచు వింకగా ప్రకర్షించుచుండును, 'సెనెట్ వెనెట్' (Senett Vennet) అను తీపులు ఒకటి రెండు అంగుళముల దేర్బల్యతో బొడుగైన చదునైన

శీవులవలెనుండు శీవులు. శరీరము ప్రభావవంతమగు వర్ణములతో పాఠ్యరంగముగా నుండును

అహారము.. తెల్ల రేణువును, నమ్మద్రవు 'అనిమోమ' అనబడు గాఢపులలవలెటి పెద్ద శీవులును పెద్ద పరిమాణముగల వలెను మ్రింగివేయగల కష్టమి కలిగి యున్నది చురుకుగా నుండు శినిఫోరాలు ఒకచానితో మరీయొకటిగాని, చిన్న అంతువులగు గాని కల సహాయముచే అంతుకొనియుండి మాంసాహారములుగా నుండును అంశగ్లహములలో ఎక్కువ రకములు అతిమాతృశీవులను అహారముగా చేసికొనును అని చాని ఎరను పట్టుకొనుటకును, చంపుటకును 'రంశములు' (Cnidoblasts) అను (పట్టుటచే వచ్చు కలుగజేయు) కణములను, మీసములను ఉపయోగించుకొనును మాత్రం కణములు (Eudoblasts) అనబడు గ్రుచ్చుకొను కణములను కలిగియుండుట అంశగ్లహములొకటియొక్క సహజ లక్షణము కంకణముల (టోఫోరా) తరగతియందు కచ్చుమిగిలేన అన్నిజాతులకును మాత్రంగములు కలవు ప్రతి రంశములమునకును మాత్రంగము అనబడు పోకగర్భి యుండును ఆ గర్భిలో వివసంబంధమగు తిగుడు పరావ్రమంబును ఆ పరావ్రమున ముగ్ధితమై తోలుగా నుండు మాత్రమొక్కటి చుట్టుకు నుండును ఈ మాత్రంగము కణమువలెటి ఎక్కువభాగమును ఆక్రమించును ఈ కణముయొక్క చివర (Caudal) అను మీటగాని, ముతకగానుండు పెండ్లుకల కుచ్చుగాని యుండును రంశములను మునుపటికొనుట వలన కలిగిన ఒత్తిచే మాత్రంగము బ్రతిగలదు భారము రావాయ విగమమును, యంత్రమునలెను పనిచేయును ఈ కటారులు 'అహార కటకము' యొక్క శరీరమువలెను పాటుచేడి, అప్పుడు పెదలు స్రావము గాయమును వివహరితముగా చేయును ఈ విధముగా చిన్న చిన్న అంతువులు కదలకుండ చేయజేచేవలెను అప్పుడప్పుడు ఆ స్రావము కలిగించు బ్రాతకము (Siphon) గా బాదా పనిచేయును దీని పట్టున్నను, 'మాత్రంగములు' (నిమాటోసెప్టు Nematocytes) అయ్యరములనుకన్న పట్టుకొనుటకు తగిన పాళములు వలె వలె వ్యాధిచిది యుండు వాడి మండలము శరీరము దంతము పరివహనముగా

వ్యాధిచిది యుండును అటుల ఎక్కువ తగియుండును వాడిమండలము - అంశగ్లహముల వాడిమండలము అతిపొడవ కదలు చెందినది కేంద్ర వాడిమండలము చానికి లేదు మేధస్సుబాదా లేదు ఎక్కువ శక్తికముగ 'రేణువులను విశ్లేషమున దిక్కువను తినికొనిపోవు వాడి మాగ్గము వీనిలో కలదు అది ఉన్నత శీవులను స్థానికముగాను, స్థిరముగను ఉండు వాడి వర్ణమి నూచించును

పారస్థిక విషయములు.. ఇంచుమించు అంశగ్లహములన్నియు సముద్రశీవులు, పాతాస్థమగు అనియకము (హైడ్రా) మీసములేని మాత్రాస్థమాత్రమైన అనియకము (మైక్రోహైడ్రా) ప్రారంభకరయందు మత్స్య-అంధములపై పరావ్రుటకుట్టుగా నుండి 'పాలిపోడియం', (Poly Podium) పంయోగ శీవులుగా నుండు 'కార్డియోఫోరా' (Cardiophora) మంచిటి యందుండు శ్రుతికలు మొదలగునవి, మంచిటి అంశగ్లహములకు ఉపాహారములు వీటిలో మిక్కిలి చురుకుగా ఉడు పెట్టుశీవులు తోకులేని నీటిలో నుండును కొన్ని తోతైన నీటిలోనూడ కనబడును చారిత్రకముల పురస్కరములు ఇకరణంబుల శరీరపువిభజన అభారములేకొని పెరుగుచుండును అప్పుడప్పుడు అది ఆవిష్కరమునూర్తిగా కచ్చిచేయుచుండును 'మనిశ్వరపీత'కును, సముద్ర 'కుమ మాళముల'కును ఎడతెగని భాగస్వామ్యము అంశగ్లహముల ములయందు విచ్ఛేదమైనదృశ్యము మనిశ్వరపీతసముద్ర కుమమాళములే కప్పండి, చానిగ్రుచ్చుకొనే కడింపలకు చుండును 'ముద్ర కుమమాళమును మనిశ్వరపీత మోసి కొని తిరుగుచుండును ఇట్టి పరస్పర భాగకరమగు భాగస్వా భాగస్వామ్యమునే 'సహజోజము' (Commensalism) అందును 'సహజీవము' (Symbiosis) అను శాశ్వత భాగస్వామ్యము చారిత్రకములగు 'కుమమాళము'ల యందును, 'అల్పియెనేరీయపు' (Alcyonarians) యందును కలదు అనిమాత్రమైన దీక్షకరగ్రహణములు ఈ అంతువుల యొక్క శరీరకణములలో వివసించును అంశగ్లహముల ప్రవృత్తిలో చాలాపు 9,000 జాతులు గలవు వాటిని మూడు తరగతులుగా విభజించిరి

1. అనియకవర్ణము (హైడ్రోకోపా Hydrosopa).. మంచిటియందుండు పురస్కరముల చాలా చిన్నవిగా

అంతర్గతము

మందు తెల్ల చేపలు, రాతివంటి కొన్ని పెగడములు ఈ తరగతిలో చేరును పీటికి అన్నకోళము ప్రత్యేకముగ లేదు శీర్షాభయలిమనందు విభాగములును, మాద్యం గములును లేవు మెరుకాపా పామాద్యముగా వచ్చుచి దొరతో చిన్నదిగా మునుము ఇవి ముఖ్యముగా లోతు లేని ఉప్పునీటిలో గుంపులుగాగాని, లేక ఒంటరిగాగాని, కనిపించును

2. ప్రిత్రోఫోన (ప్రైటోకోవా Scyphozoa) . పెద్ద తెల్ల చేపలు ముఖ్యముగా చతుర్భాగ అంగవస్తు లత్య నొచ్చువము గలిగి, మంటాకారముగవో, పత్రా కారముగవో ఉండి స్వేచ్ఛగా తీవ్రగల ప్రిత్రోలు ఈ జాతిలో చేరును పీటిలో ప్రత్యేకముగ అన్నకోళములేదు తరవంబంధముగ మివము బంధము లింగవంబంధముగ పుర్యకముల ఉత్పత్తిచేయు ప్రిత్రోలు అన్ని నమూనా కేవలములను ఉత్పత్తిచేయుచున్నది

3. ప్రివ్యుచివమలు (అంతోకోవా Anthozoa) . ఈ తరగతిలో పెగడములు, కుమపాళములు మొనలగునవి గలవు అన్నియు పుర్యకములు మూత్రమే ప్రిత్రోలు ఉండవు ప్రిత్రోన ఆధారమును అంటిపెట్టుకొని యుండును గుల్లగామందు మీవములతో మోతకవలయుము చదు ముగా ముందును శీర్షాభయలిమను అరలుగా ముందును నూద్యంగములు ఉండును ఈ జీవులు ఒంటరిగను, నమూనాములగును ఉండును ఇవి అన్నియు నమూనా జీవులు

డా డి బా. వి.

అంతర్గతము.- భూమిమీద వలెదు వర్షపునీరు కొంతభాగము అవిరిగా మారుట, కొంతభాగము పెరియేరులర్యార నమూనములకు ప్రవహించుట, మరి కొంతభాగము భూమిలోనికి ఇంకుట అందరికి తెలిసిన విషయమే ఇట్లు భూమిలోనికి ఇంకుచున్న నీరు, ఇంక ఇతర కారణములవలన భూమి మీద ఉపరిభాగమున కొంతవరకు వ్యాపించియుండినవీరు అంతర్గత మన దును సూములు, నీటిబుగ్గలు (స్పింగెస్) మొదలయి వని, ఈ అంతర్గతపు ఉనికిని కొంతవరకు తెలియజేయును అవాదీమండియు నీరు రాళ్ళలోనికి పీల్చుటచును, చాటిలోమందు పగుళ్ళను (Cracks), నీటిగలవ(Features)

ఇంక వనేక భాగీద్రజీవములు నింపుచున్నది ఇందులో కొంతభాగము నీటిబుగ్గలుగాను, మరికొంత భాగము రాళ్ళలో మండెడు మాద్యరంధ్రముల ద్వారాను (Pores) అనేక వృక్షముల ద్వారాను, తిరిగి భూమి ఉపరిభాగ మును చేరుచుండును వర్షము, మంచు, చెరువులు, నదులు, మొదలయినవాటినుండి ఇంకుటవలన ఏర్పడిన అంతర్గతమును వర్ష పాతలము (Meteoric) అనియు, నీటిలో వేర్పడిన అంధ్రుచుట్టి దొరల (Sedimenta) మధ్య ఉండిపోయిన నీటిని కాన్సేలు అలము (Connate Water) అనియు అందురు.

భూమి ఉపరిభాగమునుండి లోతుగ పోయినపుడు కొంత దిగువున ఉన్న రాళ్ళు మొదలయినవన్నియు తడిగానుండి సంపృక్త (Saturation) చెంది ఉండును ఈ మండలమును సంపృక్త మండలము (Zone of saturation) అందురు దీని ఉపరిభాగము సంపృక్త అనుటకు (Water table) అని పిలువబడును ఇది తేమగా ఉండెను ప్రదేశములలో తక్కువ లోతులోను, ఎడారివంటి ప్రదేశములలో వందలకొలది అడుగులు లోతుగాను ఉండును ఈ మట్టము వర్ష కాలములో పైకివచ్చుచు, ఇతరకాలములో క్రిందికి దిగుచుండును ఈ సంపృక్త అలనుటకు వివిధ ప్రదేశములలో మారుచు మండును ఇది అయ్యే ప్రదేశములలో లభ్యమగు అంతర్గత పరిమాణముపై వాధారపడి యుండును ఈ పరిమాణము, తిరిగి శిరోస్థస్థితి, శిలల పరిమాణములు (Character of rocks) వివిధ ఆధారపడి యుండును శిరోస్థస్థితి, అవిరియగట (Evaporation), వర్షపాతము అను తెండు క్రియలర్యార భూమిమీద అల పరిమాణ మును అడువులోనుండును వర్షపాత (Porosity), శీల్యత (Permeability) అను శాస్త్రభావములు, రాళ్ళు పీల్చు కొను నీటి పరిమాణమును అడువులో నుంచును

అంతర్గతము ఉపరిభాగమునకు ఉంటుగా (Serpagers) గాని లేక నీటిబుగ్గలు (Springs) గా గాని వచ్చును నీటి బుగ్గలు పాదారణముగా సంపృక్త అలనుటకు భూమి ఉపరిభాగమును కాకి అక్రమించునపుడును, భేద్యమైన శిలల (Permeable rocks) అభేద్యమైన శిలలను (Im-permeable rocks) కాకు పోకును పంకవలన గలవు

అంతర్గతచలనము (Gas and water movements) అయినా చోటులమందు రాళ్ళయొక్క ఉత్పన్నములపై ఆధారపడి యుండును. కాగా తెరపుకలిగిన నీటికలు (Fissures) అతిద్రక్షక కలిగిన రాతిపొరలవలెనే పనిచేయును ఈ నీటి ప్రవాహము తిరిగి వివిధములైన రాతిపొరల శేర్షక లోని వ్యత్యాసములపై కూడను ఆధారపడిఉండును

సాధారణపు బుగ్గలుగాక, కొన్ని రోడ్లలో చేడి నీటి బుగ్గలుకూడా ఉండును. ఇవి చాల ఉష్ణోగ్రత కలిగి ఉండును ఈ ఉష్ణోగ్రత వివిధప్రత్యేకములలో చేరుచేరుగ మండును దీనికి రెండు ముఖ్యకారణములు బుచ్చవని చెప్పు వచ్చును అందులో మొదటిది నీరు అగ్నివర్షకములున్న ప్రత్యేకములగుండ ప్రవహించుటవలన చేతెట్టుట, రెండవది- నీరు చాల తొత్తైన ప్రత్యేకములగుండ ప్రవహించు వచ్చును, అక్కడ ముడెను అధిక ఉష్ణోగ్రత (Thermal gradient) వలన చేతెట్టుట, రసాయనక్రియ (Chemical action), సంవర్ణ (Friction) కూడ ఉష్ణమువకు ఆధారములు అమెరికాలోని ఎల్లో స్టోమపార్కు, న్యూజీలాండు, ఐస్లాండులలోని కొన్ని ప్రత్యేకములలో అంతర్గతము చేడినీటి పొరలుగాను లేక ఉష్ణోగ్రత ప్రోక మ్ములు (Geysers) గాను ఇవి విహగ్గతమగుచున్నవి ఇవి చాలాభాగము అగ్నివర్షక ప్రత్యేకములలోనే కన్పడు చున్నవి ఈ బుగ్గలు ఏర్పడుటకు అంతర్భాగములలో అత్యధిక ఉష్ణోగ్రత, చాల పొడవైన నీటికలు భూమిలోని చ్యాపించియుండుట చాల ముఖ్యమగు పరిస్థితులు ఈ నీటిబుగ్గలు ఎల్లప్పుడును విహగ్గతమగుచునే యుండక వర్షమువర్ష దిరాసుము చేరుచుండుట కద్దు ఎల్లోస్టోక్ పార్కులోన్నన్న "ట్యుప్పెయిక్ ఫుల్" అను చేడి నీటి బుగ్గ చాల అగ్గర్వకరమైనది ఇది చాల సంవత్సరములనుండి నమూన దిరాసు కావలములలో చేడినీటిని విహగ్గతము చేయుచున్నది ప్రతి 70 నిమిషములకు వేలకు వేల గామలు నీరు అతి తీవ్రమైన కక్షతో 2,800 అడుగులు ఎత్తువరకు పోవుచుండును.

చేడి నీటిబుగ్గలే కాక, అవి నూరికమగు నీటి బుగ్గలు (Mineral springs) కూడ ఉన్నవి చాటినుండి వివిధ పరిమాణములలో అవిములు తెలువకును నీటిలో కొన్నింటిని కొవడములకు కూడ ఉపయోగించుదురు.

నీటి బుగ్గల తరువాత చెప్పదగినవి మామలు ఇవి మట్టిలోను, ఇసుకలోను, లేక అంతర్గతములో విండిన శేర్షమైన రాతి పొరలలోగాని, నీటికలలో విండిన మట్టికమయ కలలో గాని ప్రవర్ణులవలన ఏర్పడును అంతర్గతము మాతి అడుగు భాగములోనికి రంధ్రముల ద్వారా చొచ్చుకొని కొంత మట్టిము వరకు వచ్చును ఈ మట్టిము క్రింద ఉండెను అంటినముపై ఆధారపడి యుండును.

మరొకరకము మామలు ఆర్టీయన్ మామలు (Artesian wells) దీనికి పాతాళగంగ అనవచ్చును నీటి నుండి నీరు ఎడతెరిగిని పొరలుగా వేల పైభాగమున కొంత ఎత్తువరకు, చాలవీడకక్షిత్య చిమ్ముచుండును అంతర్గతము అత్యధిక అంటినకక్షిత్య కలిగి ఉండుటయే దీనికి కారణము ఈ విధముగ, అంతర్గతము దివిధ రీతులలో, భూమి ఉపరిభాగము చేరి, మేటుములుగాను, వర్షముగాను, మార్పుచెంది, తిరిగి భూగర్భములోనికి ఇంటిపోవుచున్నది

అంతర్గతము గురుత్వాకర్షక శక్తి ప్రాబల్యమున (Influence of gravity) సంపృక్త అమట్టుపు చాలులను అనువరించుచు ప్రవహించును నీరు భూతలము యొక్క స్వరూపమును ఏర్పరచుటయేగాక, భూమిలోపల కూడ చెక్కు మార్పులను కలిగించుటలో చాల ప్రముఖపాత్ర వహించును ఇది సుష్టుపురాయి మొదలయిన చెక్కు-రాళ్ళగుండ ప్రవహించు వచ్చును చాటి పొరలవర్షము, అమటులలోను రాతిని కరిగించుచు అంతర్భాగములను వి ప్రవహించేయును అమాగ్గములు కొన్నిరొక్క భూమిపై ప్రవహించు నీటిచే మరొక పెద్దైన గెలాటిని తొలిన పెద్ద పొరంగ మార్గములుగా తయారగును. నీటిచే ద్రింగు పొరంగములు (Swallow holes) అందురు. ఇటువంటి ద్రింగు పొరంగములు ప్రసిద్ధిచెక్కిన యేమో గుహ ఉన్న తెలంకి నీటూమిలో 80,000 పైగా ఉన్నది ఇట్లు రాళ్ళను కరిగించుటవలన ఏర్పడిన ద్రవము పెద్ద పెద్ద టెలులు (Master points) అనుకులు, రాతి పొరలు మొదలయిన చాటిగుండా ప్రవహించి చెక్కు-పొరంగ మార్గములను (Caverns) గుహలను కూడ నిర్మించును. ఇటువంటి గుహలు, మెక్సికోలోని కార్వన్

అంశద్వలము

నుండు తెల్ల చేరులు, రాతివంటి కొన్ని వగడములు ఈ తరగతిలో చేరులు నీటి అవ్వ కోళము ప్రత్యేకముగ లేదు శీర్షాభయతీయవంతు విభాగములును, మాత్రం గములును లేవు. పెండుసా సామాన్యముగా వచ్చని చారతో చిన్నదిగా నుండును ఇది ముఖ్యముగా లోతు లేని ఉప్పునీటిలో గుంపులుగానని, లేక ఒంటరిగానని, కనించును

2. చక్రికవర్ణము (క్రైటోజోవా Cryptophos) - తెల్ల తెల్ల చేరులు ముఖ్యముగా చతుర్భాగ అంగవస్తు లక్ష్య లాభ్యవము గలిగి, ఘంటాకారముగనో, చక్రా కారముగనో ఉండి స్వేచ్ఛగా తీదగల చక్రికలు ఈ బాతిలో లేరును వీటిలో ప్రత్యేకముగ అవ్వ కోళములేదు ఇతరసంబంధముగ మీసము లుండును తింగసంబంధముగ పుర్వగళములు ఉప్పు త్రిలేయు చక్రికలు అన్ని సముద్ర కీవహవములకు ఉప్పు త్రిలేయుచున్నది

3. పుష్పశీవములు (అంథోజోవా Anthozoa) - ఈ తరగతిలో వగడములు, కుటుంబాళములు మొదలగునవి గలవు అన్నియు పుర్వగళములు మాత్రమే చక్రికలు దండపు పత్రైవ ఆధారమును అంటిపెట్టుకొని యుండును గుల్లగానుండు మీసములతో మౌఖికవలయుము చదు నుగా మిండును శీర్షాభయతీయ అరలుగా నుండును మార్వంగములు ఉండును ఈ శీవులు ఒంటరిగను, సమూహములగును ఉండును ఇది అన్నియు సముద్ర శీవులు

డా. డి. బి. కె.

అంశద్వలము.- భూమిమీద వలెడు వర్షపునీరు కొంతభాగము అవిరిగా మారుట, కొంతభాగము సెలయేరురచార్త సముద్రములకు ప్రవహించుట, మరి కొంతభాగము భూమిలోని ఇంకుట అందరికి తెలిసిన విషయమే ఇట్లు భూమిలోని ఇంకుచున్న నీరు, ఇంక ఇతర కారణములవలన దొవ భూమి ఉపరిభాగమున కొంతవరకు వ్యాపించియుండునీరు అంశద్వల మన దును నూతులు, నీటిబుగ్గలు (Springs) మొదలయి వని, ఈ అంశద్వలపు ఉనికి కొంతవరకు తెలియలేయును అభాదమందీయు నీరు రాళ్ళలోని పీల్చుటచు, వాటిలోనుండు సరస్సున (Cracks), నీటికంప(Permeable)

ఇంక వనేక భౌమ ప్రదేశములను వింపుచున్నది ఇందులో కొంతభాగము నీటిబుగ్గలుగాను, మరికొంత భాగము రాళ్ళలో నుండెడు మాత్స్యరంధ్రముల ర్వాచాను (Pore) అనేక వృక్షముల ర్వాచాను, తిరిగి భూమి ఉపరిభాగ మును చేరువండును వర్షము, నుంచు, చెరువులు, నదులు, మొదలయినవాటినుండి ఇంకుటవలన ఏర్పడిన అంశద్వలమును వర్ష పాతములు (Meteoritic) అనియు, నీటిలో చేర్చుడిన ఒండ్రుమట్టి చారల (Sediments) మధ్య ఉండిపోయిన నీటిని కాన్సేలు అనెను (Connate Water) అనియు అందురు.

భూమి ఉపరిభాగమునుండి లోతుగ పోయినపుడు కొంత దిగువున వచ్చు రాళ్ళు మొదలయినవర్షియు ఉడిగానుండి సంవృక్షత (Saturation) చెంది ఉండును ఈ మండలమును సంవృక్ష మండలము (Zone of saturation) అందురు వీటి ఉపరిభాగము సంవృక్ష అంతుట్టుము (Water table) అని పిలువబడును ఇది తేమగా ఉండెను ప్రదేశములలో తక్కువ లోతులోను, ఎటారివంటి ప్రదేశములలో వండలకొండి ఆకుగులు లోతుగాను ఉండును ఈ మట్టును వర్ష కాలములో పైకివచ్చుచు, ఇతరకాలములో క్రిందికి దిగుచుండును ఈ సంవృక్ష అంతుట్టుము దివిధ ప్రదేశములలో మారుచు నుండును ఇది ఆయా ప్రదేశములలో లెక్కచుగ అంశ ద్వల పరిమాణముపై చాచారవడి యుండును ఈ పరి మాణము, తిరిగి శీతోష్ణస్థితి, శీల వ్యతావములు (Character of rocks) ఏనిపై ఆధారపడి యుండును శీతోష్ణస్థితి, అవిరియగుట (Evaporation), వర్షపాతము అను రెండు క్రియలచార్తా భూమిమీద శీల పరిమాణ మును అడుపుతో నుంచును పచ్చిద్రవ (Porosity), శీలత (Permeability) అను శిలావ్యతావములు, రాళ్ళు పీల్చు కొను నీటి పరిమాణమును అడుపుతో నుంచును

అంశద్వలము ఉపరిభాగమునకు తీటులుగా (Seepage) గాని లేక నీటిబుగ్గలు (Springs) గా గాని వచ్చును నీటి బుగ్గలు సాధారణముగా సంవృక్ష అంతుట్టుము భూమి ఉపరిభాగమును కాక అగ్రద్రుంచువపుడును, శ్రేణ్యమైన శీలం (Permeable rocks) అశ్రేణ్యమైన శీలం (Im-permeable rocks) కాను చోటును పంకవించ గలవు

అంతర్గతచలనము (Gr and water movement) అయినా చోటులనుండు బాళ్ళ యొక్క ఒకదానిమీద అచారపడి యుండును. కాగా తెరపుకరిగిన నీటికలు (Fissures) అతిచురుక కలిగిన రాతిపొరలవలెనే పనిచేయును ఈ నీటి ప్రవాహము తిరిగి వివిధములైన రాతిపొరల శ్రేణులలోని వర్ణభాగములపై కూడను అచారపడిఉండును.

పొరారణపు బుగ్గలుగాక, కొన్ని చోట్లలో పేడి నీటి బుగ్గలుకూడా ఉండును. ఇవి చాల ఉష్ణోగ్రత కలిగి ఉండును ఈ ఉష్ణోగ్రత వివిధప్రతేజములలో పేరుతేరుగ నుండును నీటికి రెండు ముఖ్యకారణములు బున్నవని చెప్పవచ్చును. అందులో మొదటిది నీరు అగ్నివర్ణకములున్న ప్రతేజములగుండ ప్రవహించుటవలన వేరెక్కుట, రెండవది నీరు చాల తొత్తైన ప్రతేజములగుండ ప్రవహించు నపుడు, అక్కడ నుండెను అధిక ఉష్ణోగ్రత (Thermal gradient) వలన వేరెక్కుట, రసాయనక్రియ (Chemical action), సంఘర్షణ (Friction) కూడ ఉష్ణమునకు అచారములు అమెరికాలోని ఎల్లో స్టోనుపాడక్క, న్యూజీలాండు, ఐస్లాండులలోని కొన్ని ప్రతేజములలో అంతర్గతము పేడినీటి భారలుగాను లేక ఉష్ణోగ్ర ప్రతేజములు (Geyers) గాను ఇవి బహిర్గతమగుచున్నవి ఇవి చాలాభాగము అగ్నివర్ణక ప్రతేజములలోకి కన్నడు చున్నవి ఈ బుగ్గలు ఏర్పడుటకు అంతర్భాగములో అత్యధిక ఉష్ణోగ్రత, చాల పొడవైన నీటికలు భూమిలోనికి వ్యాపించియుండుట చాల ముఖ్యమగు పరిస్థితులు ఈ నీటిబుగ్గలు ఎల్లప్పుడును బహిర్గతమగుచునే యుండక మధ్యమధ్య విరామము జెందుచుండుట కద్దు ఎల్లోస్టోన్ పార్కులోనున్న "క్లిఫ్ ఫెయింట్ ఫుర" అను పేడి నీటి బుగ్గ చాల అగ్నివర్ణకరమైనది. ఇది చాల సంవత్సరములనుండి ప్రమాద విరామ కాలములలో పేడినీటిని బహిర్గతము చేయుచున్నది ప్రతి 70 నిమిషములకు వేలకు వేల గానుల నీరు అతి తీవ్రమైన కత్తిలో 2,800 అడుగులు ఎన్నవరకు పోవుచుండును.

పేడి నీటిబుగ్గలే కాక, ఖనిజ పూరితమగు నీటి బుగ్గలు (Mineral springs) కూడ ఉన్నవి వాటినుండి వివిధ పరిమాణములలో ఖనిజములు వెలువడుచు నీటిలో కొన్నింటిని కౌమరములకు కూడ ఉపయోగించుచురు.

నీటి బుగ్గల తరువాత చెప్పగలిగిన మామలు, ఇవి మట్టిలోను, ఇసుకలోను, లేక అంతర్గతములో నిండిన శ్రేణులైన రాతి పొరలలోగాని, నీటికలలో నిండిన మట్టికమయ శిలలో గాని ప్రకృతులవలన ఏర్పడును. అంతర్గతము నూతి అడుగు భాగములోనికి రంగ్రమణ చా్వర తొమ్మిదోని కొంత మట్టిము వరకు వచ్చును ఈ మట్టిము క్రింద ఉండెను అలెవీడముపై అచారపడి యుండును.

మరోకరకము మామలు అర్టీసియన్ మామలు (Artesian wells) నీటిని పాళాళగింగ అనవచ్చును నీటి నుండి నీరు ఎడతెలిపిచేది చారలుగా వేల చైతాగమున కొంత అత్తువరకు, చాలవీడక క్తిలో విమ్ముచుండును అంతర్గతము అత్యధిక అలెవీడక క్తి కలిగి ఉండుటయే నీటికి కారణము ఈ విధముగ, అంతర్గతము దివిరగిమలలో, భూమి ఉపరిభాగము చేరి, మేఘములుగాను, వర్షముగాను, బూప్పుచెంది, తిరిగి భూగర్భములోనికి ఇంకిపోవుచున్నది.

అంతర్గతము గురుత్వాకర్షణక్తి ప్రాణల్యమున (Influence of gravity) సంపృక్త అలెవీడపు చాలులను అనువరించుచు ప్రవహించుచు నీరు భూతలముయొక్క చ్చయవమును ఏర్పరచుటయేగాక, భూమిలోపల కూడ వెక్కు మాపులను కలిగించుటలో చాల ప్రముఖపాత్ర వహించును. ఇది ముప్పుచారాలు మొదలయిన వెక్కు చాళ్ళగుండ ప్రవహించు నపుడు వాటి పొరలనువర్ణము, అతుమలలోను రాతిని కరగించుచు అంతర్భాగములను విస్తరింప చేయును ఈ మార్గములు కొన్నిచోట్ల భూమిపై ప్రవహించు నీటిచే మురిత చెప్పవై గెలాటిని తోలిత చెప్ప వారంగ మార్గములుగా తయారగును నీటిచే మ్రింగ పొరంగములు (Swallow holes) అందురు ఇటువంటి మ్రింగు పొరంగములు ప్రసిద్ధిశక్తిను మేనుక్ గునా ష్టు వెంటి నీకభూమిలో 80,000 చైగా ఉన్నది ఇట్లు చాళ్ళను కరగించుటవలన ఏర్పడిన ద్రవము చెప్ప చెప్ప కిలులు (Master points) అతుమలు, రాతి పొరలు మొదలయిన వాటిగుండా ప్రవహించి వెక్కు పొరంగ మార్గములు (Caverns) గునావల కూడ నిర్మించును ఇటువంటి గునాలు, మెక్సికోలోని కారల్స్

అంతర్జాతీయ న్యాయము (వైయ క్రికము)

బాన్ లో ఉన్నది అక్కడ ఉన్న చాటునింటిలోను పెద్ద దను ఒక గుహ 4000 అ. పొడవు, 825 అ. వెడల్పు, 850 అ. ఎత్తుకలిగి ఉన్నది. ఇట్లు ఏర్పడిన గుహలు అగాధములైన (Chasms) పొరంగ మార్గములతో అన్నియు కూడ ఒకచానిముడి మరియొకచానికి మార్గము కలిగి ఉండును. చిటిమండి, అంతర్జలము వరులవలె ప్రవహించును ఇట్లు పెక్కు పెయ్యెరులై ప్రవహించెడు నీరు, కొంత దిగువున, ఒక పెద్ద నదీ ప్రవాహమువలె అయ్యెల్లలును ముచ్చుచురానిగుంజ ప్రవహించెడి నీరు కొంత కర్చుని ద్వీపమున (Coronandam) కలిగియున్నందున, చానిని కలిగించును ఈ ద్రవము కొంత కర్చుని ద్వీపమున అరియానమున కోల్పోయిన, కర్చియున్న కొంత కార్బునేటు (Carbonate) కార్బైటులుగా నిక్షేపించెడును భూమిలోని గుహలలో వైకాగమునుండి వ్రేల్చాడు నట్లుండు కార్బైటును "స్ట్రాటిమైటు" అనియు, క్రిందికాగమున ద్రవకొమ్ములవలె నిలువబడియుండు కార్బైటును "స్ట్రాటి మైట్" అనియు అందురు అంతర్జలములలో నుండెడు వర్షాన్ని అతిక కర్చునికము (Calcium carbonate) ఒక్కటేచాడు ఇంచు వర్షాన్ని కూడ తరుచుగా నుండును. ఉపాచారగతు, తెలుసుకెరాయి (Flint conglomeration) నులముగ కరుగని రాళ్ళునుట్లును ఏర్పడుట, చెప్పవచ్చును తెంబైట్లు అనునవి యిమము, మాంగనీసు యొక్క అప్పుడనిదముల ఉత్పాదనయైన అవిక్షేపరూపములు (Sedimentary forms).

ఇంక ఎచారలలో ఓయోనిడ్ లుల దెను ఫలవంతమైన ప్రలేకములు చాల ఎప్పుడగనవి ఇవి అంతర్జలము ఉపరితాగమును చేరుటవలన ఏర్పడును ఇట్లు అంతర్జలముపైకి ఉటుకుటవలన, ఆ ప్రలేకములు పారవంతముగా మారుచుండును అచ్చట చెట్లు లేవు బుండుటవలన, అంతవరకు ఇంచుకప్రగ్రగా ఉండెడు ప్రలేకముల నుర్చు అవి న్యగ్గతులగుముగా కన్పడును

అంతర్జలపు ఉనికి, కొన్నిచోట్ల భూకవ్వకాన్త్రుతీకాగ కనిపెట్టవచ్చును ఇటీవల భౌతికశాస్త్ర వ్యవధుల చార్చ (Geographical Methods) కనుగొనుట కూడ అరుగుచున్నది. విద్యుత్కరణకోధన చార్చా (Electrical prospecting methods) అంతర్జలపు ఉనికి కనిపెట్టుటకు, కలె

నిరోధకతలోని వ్యత్యాసము (Variation of resistance in rock) కొంతవరకు తోడ్పడుచున్నది.

డా. యస్. బా.

అంతర్జాతీయ న్యాయము (వైయ క్రికము) న్యాయ (విధి) వైయవస్థ 1. ఒక విలేజ్ అనెక్ట్ కలిగిన అభియోగమును నిర్ణయించుటకు ఉపకరించు నిబంధనలతోగూడిన న్యాయ మాత్ర నముచాయమునకు 'న్యాయ వైయవస్థము' (Code of Law) అను పేరు ఒపగలుచున్నది స్వీయవిచారణాధికారమునకు లోబడిన ప్రలేకములో ఈ దిగువ వందర్శములతో అయలులేరు విచారములను గుర్తించి విచారణ లోనికి తీసికొనుటపై ఒక లేకములోని న్యాయ విచారణ వధకు స్థాపించబడియున్నది, అచాకు నభల విచారణాధికారమునకు లోబడిన ప్రలేకములలో నివసించుచున్న లేక న్యాయపారము చేయుచున్న వ్యక్తులవద్ద నున్న లేక విచారణములు, లేక, చాటి విచారణాధికారము గల ప్రలేకములోని అభియోగ విషయములు, లేక పూర్తిగాని, కొంతవరకుగాని చాటి విచారణాధికార ప్రలేకములలో నున్న విచార విషయములు - ఇట్టి న్యాయవధకు విచారణలోనికి తీసికొని వరిప్పరించవగును అట్టి అభియోగములలో నువయోగింపబడు న్యాయము, ఆ న్యాయవిచారణ వధకులెడిన న్యాయమై యుండును చానికి "లాఫోన్" (Lex Fon) అని పేరు.

చాటి ప్రతిపాదులు ఆ న్యాయ విచారణాధికారము గల ప్రలేకములో నివసించినవారయినను, అన్య జాతీయులయినను, విచారణాధికారము లేకాంతరములో అయలులేనవై నను, ఆ విచారణాధికారము రెండుగాని, అంత తిక్కుకగాని న్యాయశాస్త్ర విధానములతో సంబంధించి యున్నయెడలను పై వరిప్పరింపలేక న్యాయ విచారణ వధకు ఆ అభియోగమును వరిప్పరించవచ్చునవచ్చునవచ్చు లేకా వరివరములు (Relief) ప్రసాపించవలసి వచ్చినను, రెండు ప్రాకమిక నవనల్లులు అట్టి అభియోగముల విషయమున అయలులేరును - (1) ఆ న్యాయ వధ యొక్క విచారణాధికారము (2) ఆ చాడ విషయమునకు ఉపయోగింపదగిన న్యాయశాస్త్ర విధానము.

ఉదా ౨-౬౬ అంగ్లేయుడు, ౬౬ ప్రాప్త దేశీయుడును ఇటలీ రోమకులో అమలుపరచుకొన ౬౬ ఒడంబడికను ఇంగ్లీషోమోగోవాడు. చారితో వోకరు అ ఒడంబడికకు భంగముగా ప్రవర్తించుటచే, ౬౬ ఇంగ్లండు దేశపు కోర్టును ఆ విచార విషయమును పరిష్కరించవలసిందిగా కోరినచో ఆటి పరిష్కరితో మొదట నిర్ణయించవలసిన సమస్య అతియోగమును ప్రికరించుటకు ఇంగ్లీషు కోర్టుకు అధికారమున్నదా, లేదా అనువది (8) ఈ మొదటి విషయమును ఇంగ్లండుదేశపు కోర్టున కధికార మున్నట్లుగా నిర్ణయమైనయెడల, అటువలచాక ఏ న్యాయ విధానము అన్వితమయినను ఉపయోగించవలసి యుండు నను ప్రశ్న జయించుకొను

పై పరిష్కరితో ఉపయోగించవలసిన న్యాయమేది? ఒడంబడికగలన ప్రతీకపు న్యాయమా, అనగా ఇంగ్లీషు దేశపు న్యాయమా? లేక, ఒడంబడిక అమలు జరుగవలసి యున్న ప్రతీకపు న్యాయమా, అనగా ఇటలీదేశపు న్యాయమా? అట్లుగాక, అతియోగము పీడికొనిరాబడిన ప్రతీకపు న్యాయమా, అనగా ఇంగ్లండు దేశపు న్యాయమా? అనునది కొన్ని ప్రశ్నలు

పై ప్రాథమిక పరిస్థితిను నిర్ణయించుటకు వేర్వేరు దేశములు అనుసరించవలసిన విశిష్టవాదాని ప్రోసియ (Private) అంతర్జాతీయ న్యాయము లేక "న్యాయ నైరుద్యము" అని పేరు

ప్రపంచములో ఒకరానితో నొకటి పరస్పరముగా భిన్నముగానిన న్యాయశాస్త్ర విధానములుండుటచేక, న్యాయశాస్త్ర విధానముతో ఈ నియమములుండుట అవశ్యకమైనది.

వ. పే. ౨.

అంతర్జాతీయ న్యాయము (సార్వజనికము) [Public International Law] అంతర్జాతీయ న్యాయ శాస్త్ర మనగా పేరు పరిణామము యొక్కయు దారిద్రీ కావనికము యొక్కయు మండప్రవృత్తిచేక సార్వజనిక మయిన(Public)అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రముయొక్క నియమములు అంతర్జాతీయ సహజముతో పెంపుగాంచి యున్నవి. సార్వజనికమగు (Public) అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రమునైయత్తికమగు అంతర్జాతీయ న్యాయ

శాస్త్రముకంటె విస్తృతమునది. ఇందు పాఠాధికముగా రాజ్య పరమాయములు పరస్పరముగా ప్రకటించకగిన వదనదీని నిర్ణయించెడి నియమము లుండును. నైయత్తిక మగు (Private) అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రము విశిష్ట ముగా వ్యక్తులతో సంబంధము కలిగియున్నది సార్వజనిక మగు అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రమునైయత్తికములు అట్లుగాక, ఒకటి అంతకంటె ఎక్కువసంఖ్యగాగల రాజ్యముల మధ్య గల సంబంధమును వివరించుచు పాఠాధికముగా రాజ్య మును పరస్పరము అవశ్యక ర్తవ్యముగా గుర్తించకగిన వదనదీని నిర్ణయించుచు కాని అధునిక శాస్త్రపురస్కారము లనుబట్టి చూచినచో, అంతర్జాతీయ న్యాయము రాజ్యము లకుమాత్రమే సంబంధించినదని కానించెదెప్పుటవచ్చు. వివిధ రాజ్యముల మధ్య క్రమమును న్యాయబద్ధమునైన సేవన మును, పహజమైన మైత్రీ స్థాపించుటలో ఈ మాత్రము లును నియమములును విశేషముగా కారకముయ్యెందుటలో సంశయములేదు. గడచిన రెండు ప్రపంచ యుద్ధ ములు, శరువాక సంగ్రామములు కలిగించిన భీతికముగా, అటలములును,మహాభీతికమును అయిన అణిగవలయును, అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్ర పన్నుక వ్యక్తిత్వముగల అంతర్జాతీయ జనసభములును అయలుకొనినవి చాటి. అంతర్జాతీయ న్యాయమాత్రములు వర్తించేయొడిచినవి అంతర్జాతీయ సంస్థలయొక్క ప్రత్యేక విశిష్టవాదమునకు సంబంధించిన నియమములకును, ఆ సంస్థలలో ఒకరానితో పరియోగచారిక గల భిన్నసంబంధములు, భిన్నరాష్ట్రము లతో చాటి గల సంబంధములను సార్వజనికమయిన (Public)అంతర్జాతీయశాస్త్రన్యాయముతో స్పష్టమైనవిగల జీవనదీని గమనించుట ముఖ్యవిషయము అంతేకాక, రెండవ ప్రపంచయుద్ధము ముగిసిన కార్యక అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రముతో కొన్ని క్రొత్తవాదములు అయలు కెడనని అవి ముఖ్యముగా కొన్ని తరగతుల వ్యక్తులకు మాత్రమే సంబంధించినవి మూలరెండు, టోమోయోలో అంతర్జాతీయ నైవిక న్యాయసభలో విరాచించెడిన యుద్ధానశాస్త్రం విషయము దీని ఉదాహరణము. అంతర్జాతీయ న్యాయము విస్తృతస్వభావం మధ్యమందు నియమములు మాత్రమే ముఖ్యముగా వర్తించుచు అను న్యాయశాస్త్రజ్ఞుల పూర్వాభిప్రాయమును ఈ పరిచా

అంశద్వాతీయ వ్యాయము (పార్శ్వబింకము)

మము పూర్తిగా రద్దుచేసినది. ప్రత్యేక వ్యక్తులు కూడ అంశద్వాతీయ వ్యాయము ననుసరించి నిర్వహించవలసిన కొన్ని పాఠ్యములు, అవశ్యక కార్యములును కలవను విధ్యావమును యుద్ధావశ్యకములను గూర్చిన శాసన కలిపించినది అశ్వశాస్త్రమును సమీక్షింపఁ జూచుచుండినదిగా విద్యావసరమును పట్టుకొనియున్నది. ప్రతిపాదనము ఈ విధ్యావ మును ఇంకను పట్టుకొని ఇంపరచినది అందుచే ఈ అనుభవ పరిణామములవల్ల అంశద్వాతీయ వ్యాయ వ్యాప్తియు తిరిగి యిట్లు నిర్వహించఁ జవలసియున్నది పట్లనగా - చాందగరు రాష్ట్రమును మనపాక్షిగా తమకు అవశ్యవశ్యత నీయును అని భావించునట్టియు, పరస్పర అలవాటు ప్రకారము ఒక రాష్ట్రమువారు అన్య రాష్ట్రమువారు పట్ల అనుసరించునట్టియు వ్యాయభూతముల యొక్క సమీపమునను అంశద్వాతీయ వ్యాయము అయినను దానియందు అంశద్వాతీయ పద్ధతియొక్కయు లేక వ్యవస్థలయొక్కయు ప్రవృత్తులను, చాలి అన్యవ్యవస్థలను సంబంధములను చెందిన వియమములుగూడ ఇందులో చేరియున్నది మరియు ప్రత్యేక వ్యక్తులను, ఇకరాష్ట్రములను సంబంధించి, వారికి కొన్ని పాఠ్యములు, రద్దయములను విధించెడి వ్యాయవ్యాప్తి వియమములు గూడ ఇందులో చేరియున్నది

అంశద్వాతీయ వ్యాయవ్యాప్తియొక్క ఉద్దేశము - చాందగరుములోని, యుద్ధకాంచులోని, అంశద్వాతీయ సమాచారములోని వ్యాయపరిశోధన (Rise of Law) మాత్రమును వర్ణించునట్లు "పార్శ్వబింకము అంశద్వాతీయ వ్యాయము" యొక్క ప్రకారమునను యున్నది పార్శ్వబింకము అంశద్వాతీయ వ్యాయ వ్యాప్తియు యొక్క వియమములు తరచుగా చాందగరుములందే గాక, యుద్ధమునందే అపారాధక పరిస్థితులందును తల్లి స్థితియందునుగూడ అలవాటును పట్టి అనుసరించుచున్నది

అంశద్వాతీయ వ్యాయవ్యాప్తియొక్క ఉద్దేశము విశాసనము - అంశద్వాతీయ వ్యాయము యొక్క వియమములు మోసన వాగవికలయొక్క ఉదయకాలమునందే ఉద్భవించియున్నది చాందగరు, తేక రాయకాలముల రక్షించు వియమములు, యుద్ధరహస్యములు, ప్రాదేశిక అధి

పత్య వియమములు మున్నగు మాత్రములు ప్రాచీన గ్రీకులందరి రోమన్ వియమములకు భార్యయుగములనుండియును, ప్రాచీన కాలకాలమునందలి పురాణయుగములనుండియును అనుసరించుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. అతి ప్రాచీన కాలపువారి అంశద్వాతీయ వ్యాప్తియు వ్యాప్తియును నిర్వహించు అనుభవకాలపు అంశద్వాతీయ వ్యాయవ్యాప్తియు గడచిన కాలము, అనుభవకాలములనుండియును గ్రహవరణమును దొందినది దీనిని యూరపురేకము నందలి క్రైస్తవ వాగవికలతో గాత్రమైన అనుసరించు కలను అందుచేత అంశద్వాతీయ వ్యాప్తియు వియమములతో పెక్కులు పాఠ్యవ్యవస్థలతో ముల యొక్క వ్యాప్తి వర్ణావలంబము, ప్రాదేశిక పూర్వక, రాష్ట్ర స్వాతంత్ర్యము మున్నగు శాసనముల ప్రకారమునకు కోరికయునుచున్నది అన్యవ్యవస్థలతో వ్యవస్థల రాష్ట్రములు అయలులేదని కాంచుచుండియు చేరి అంశద్వాతీయ వ్యాయవ్యాప్తియు యొక్క చరిత్ర ప్రారంభమును చున్నది అంశద్వాతీయ వ్యాయవ్యాప్తియు నకు రోమములు గావించిన పుష్టి మిక్కిలి స్పష్టమైనది ఏమనగా రోమము సామ్రాజ్యరాష్ట్రము గనుక, దానితో నమానప్రతివత్తిగల పట్టిసంబంధము వృద్ధిపొందుటకు అవకాశములేను అనను, చాందగరుముకర్మా, అంశద్వాతీయ వ్యవస్థలములయొక్కయు, కార్యకలాపములయొక్కయు వియమ సమన్వయంతో గూడిన పరిస్థితులను మాయోపాయము చేరి చాటుటకు అంశద్వాతీయ వ్యాయవ్యాప్తియు రోమము వ్యాయములయొక్క మాత్రముల సహాయము నధించి చాటిని స్వేచ్ఛగా ఉపయోగించుచుండెడివారు.

మధ్య యూరపులోను, అంశకాలి పట్లనగా ఇటలీలోను, దిన్నెర్నిస్ వ్యవస్థల రాజ్యములు పెంపుగాను చాటిని వియమములు, వ్యాయవ్యాప్తి స్వయంపరమయిన యుద్ధమునకును చాటవ్యవస్థలనుచును సంబంధించిన మరీగిన్ని

అంకర్బాణియ వ్యాయము (పార్వతీకము)

నియమములును వెచ్చుడిగా అంకరించబడినవి. ఈ కాలముననే కొందరు తొలి రచయితలు వ్యాయకాస్త్ర విషయమున ఎన్నడగి కృషిని పరిచియుండిరి వీరిలో వీరిందెవరు ముఖ్యులు :-

విల్హేలిము (1482-1548) - ఇతడు పాఠమహ్నా విశ్వవిద్యాలయము నందలి ఆచార్యుడు, ఆయన (1549-1584) - ఇతడొక ప్యెయిన్ వ్యాయకాస్త్రజ్ఞుడు, మార్బు (1548-1517), గెంటింగ్ (1552-1505) - ఇటలీ దేశీయుడగు విత్తు తర్వాత అత్యుత్తమో "పిటెల్" వ్యాయకాచార్యుడయ్యెను వాని ప్రాథమిక రచయితలలో మిక్కిలి గొప్పవాడు హ్యూగోవాన్ గ్రూటు అనువాకము ఇతడు అంకర్బాణియ వ్యాయక రచయిత గ్రోషియన్ (1588-1545) అను పేరుతో ఇతడు ప్రసిద్ధిచెల్లెను ఇతడు "కాలియ వ్యాయపిత్" అని ప్రశంసించెడిది, ఆచార్యులనుబోయెను "డిజార్ డెల్లి డిక్ డెన్" (Deyere bell deponere) (అవగా యుద్ధము యొక్కయు, కాంతి యొక్కయు వ్యాయము) అను విశేష నమగ్రమైన గ్రంథము 1525 లో మొదట ప్రచురించబడినది ఇది అంకర్బాణియ వ్యాయకాస్త్రమును సూక్ష్మ ప్రాయుజిత మొదటి గ్రంథము ఇది అన్ని వ్యాయకాస్త్ర గ్రంథములలోనిల్ల విశిష్టమైనదిగాను, ప్రామాణిక మైనదిగాను అంగీకరించబడినది అయినను ఇతనిని అంకర్బాణియ వ్యాయకాస్త్రమునకు "స్థాపకుడుగా" పేర్కొనుట అత్యుక్తి కాగలదు ఇత రోనర్స్ కార్టమిడి చరిత్రలో తొలిసారిగా ఇతడు విషయజ్ఞానమునకు పరిచి వచ్చు కొన్ని అంశములను, కొంత పొమ్మిది ద్రోగుచేసి, రాష్ట్ర విధివిధానమునకు సంబంధించిన కొన్ని ప్రాతిపదిక విధానములను చేసి వాటిని జట్టి రాష్ట్రముల అనువరించ వలెనన ఆలోచన ప్రవర్తనమునకు దెచ్చిన నియమములను తర్కించి, రాష్ట్రములనుబట్టి ప్రవర్తనమునకు వ్యవహారములు, అచారములు, అచారాట్లు - మున్నగువాని యొక్క శివరమును క్రమబద్ధ మొనర్చెను

గ్రోషియనుల తరువాత వచ్చిన రెండు శతాబ్దాలయందును, అంకర్బాణియ వ్యాయకాస్త్రము యొక్క పరిశీలనమునకు అత్యుత్తమో ఆచార్యుడగు జాక్ (Zouche) (1592-1580), జర్మన్ ఆచార్యుడగు

ఫూఫేన్ బాన్సు (Pufendorf) (1682-1594), బైన్ కర్ బాక్ (Bynkenhoek) (1673-1748), షిల్లు అను డచ్చి వ్యాయకాస్త్రజ్ఞుడు (1679-1754), వేటెల్ (Vattel) (1714-1767) మున్నగువాడు ఎంతో దోహదము కలిగించిరి

1815 లో అరిగిన వియన్నా కాంగ్రెసు పనులు మంజూరై అంకర్బాణియ వ్యాయకాస్త్రము యొక్క నియమములు వెచ్చుడిగా ముప్పై మైన వాక్యములలో ప్రతిపాదించబడుటకు మొదలయ్యెను ఇంతకు పూర్వము అంకర్బాణియ వ్యాయకాస్త్ర నియమములు వివిధవ్యాయకాస్త్రజ్ఞుల పరస్పర విరుద్ధాభిప్రాయముల లెచు విషయ పూర్వమున చిట్కచేరియుండెను 19 వ శతాబ్ది ఉదయించినతోడనే ప్రకృతము అప్పవైముగ వ్యవహరించబడుచున్న అంకర్బాణియ కావన విద్యాల విధానము పెంపొంద నారంభించెను ఈ శతాబ్దియందే అంకర్బాణియ సంబంధములయొక్క అచార వ్యవహారములు విశ్వయ ప్రమాణమును అందుకొని వృద్ధిపొందినది వహించెను అనేకములయిన అంకర్బాణియ పరిమన్వలజేత మరెవ్వముగ నియమములు విధించిన లెచు. 1899, 1907 సంవత్సరములలో హేగనందు పరిషత్తులు ఏర్పాటు చేయుటతోడను, విచార పరిహార్తముననై వాక్యమైన వ్యాయక ప్రాసంగికులతోడను వావావాతి నమితి (League of Nations) ఉద్భవించుటతోడను, అంకర్బాణియ వ్యాయకాస్త్రము యొక్క పితృకవరిచి విశాసముయొగ్గు ఇంతే కాక "పారిస్ ప్రకటనము" (1858) "జెనీవా సమావేశము" (1864), "లండన్ వానిక ప్రకటన" (1910) వంటి అనేక ప్రకటనములు "అదంతరీక ప్రాథమిక పత్రములు (Protocols) మొదలగు వాని వలన, అంతవరకును సేవలను అనిశ్చయములుగాను, సేవలను అంకర్బాణియ వ్యాయకాస్త్రజ్ఞుల అభిప్రాయములుగాను, వివిధ రాష్ట్రముల విశాసనము మీదనే విశేషముగా ఆచారపత్రమున గాను ఉన్న అంకర్బాణియ వ్యాయకాస్త్రము యొక్క నియమములకు స్పష్టక, విశ్వయక స్థితిగిచ్చెను

మొదటి ప్రపంచ యుద్ధమునకు సంబంధించిన ర్వేషములు ఉపగమించినచేత, హేగన్ముము (హేగెందు)లో

అంకర్బాతీయ వ్యాయము (పార్వతీవికము)

కాళ్ళవముగా అంకర్బాతీయ వ్యాయవశ స్థాపించబడినది
ఆ స్థాపనలే అంకర్బాతీయ వ్యాయకాన్త్ర చరిత్రములో
"వ్యాయ విచారణ కావన విర్యాదము" నకు రెండవ
ఒక మాతవ యుగము ప్రారంభమయ్యెను ఈ "కాళ్ళవ
వ్యాయవశ" లే గానివలెనది వ్యాయవిద్వయములము
మున కాళ్ళవమయన లాభము కలిగెను ఎందుకేననగా
అంకర్బాతీయ వ్యాయకాన్త్రమునందలి సంస్కరములును
విచారగ్ర ప్రములును అన యంకములు వ్యాయవశలే
పరిష్కరించబడును అట్లు పరిష్కరించుటలో వ్యాయవశ
ఇంకను పరివమలైన వ్యాయకాన్త్రవిధులను ప్రవచించి
ప్రతిపాదించెను కాళ్ళవ వ్యాయవశ యొక్క స్థానములో
నేడు "అంకర్బాతీయ వ్యాయకాన్త్ర విచారణ వశ" పని
చేయుచున్నది ఇదికూడ అంకర్బాతీయవ్యాయకాన్త్రము
యొక్క నియమములను వ్యాఖ్యానించుట యందును,
అవ్యయించుటయందును నిమగ్నమైయున్నది

మొదట ప్రపంచయుద్ధమునందు పాల్గొనన జాతుల
వారు కాము మాతనముగా కనిపెట్టియున్న అపాయకర
ములగు యుద్ధాయుధములను అందు ఉపయోగించిరి
ఇట్టి యుద్ధావంతరము అంకర్బాతీయ వ్యాయకాన్త్రము
యొక్క పాచూర్య మాత్రములందు చెక్కు చూర్చులు
చుటలేదు

1899, 1907 సంవత్సరములలో అగిన హేగ్
పరిషత్తులు నిర్ణయించిన ఖాయుద్ధ - సమగ్రయుద్ధ
నియమముల సన్నిటిని యుద్ధావశనము ననుసరించి
సవరించి, యుద్ధము ముగిసినతోడనే ఉదయింప జోడగిన
అంకర్బాతీయ సంపదముల విషయమున మాన్యు వాండు
చున్న అశయములను అనుగుణముగా క్రొత్తనియమము
లేర్పరుపవలెనది అవసరము కలిగెను యుద్ధములో
విమానములయొక్కయు, అంకర్బాతీయ యొక్కయు
ఉపయోగము అంకర్బాతీయ వ్యాయకాన్త్రము వందు
నిర్దేశమును కల్పించెను ఇంకనుముచు ఊహించుటకు
కూడ పార్వతీవది పరిష్కరింప లేదుగొనుటకై క్రొత్త
నియమములను ఏర్పరుపవలెనది పర్వము అధునికములైన
యుద్ధావసరములను ఎదుర్కొనుటకయ 1918 లో
విమాన యాత్రాపరిషత్తును, 1925 లో కాన్ఫరెన్సు
గముతోను, క్రమక్రమంగా మూడవ యుద్ధమునకు

సంబంధించిన తెనిపా ఒడంబడికను, 1929 లో తెనిపా
సమావేశమును, 1936 లో అంధే జిలాంకర్బాతీయ
నియమములను సంబంధించిన ఒడంబడికను ఏర్పరచ
వలెనవచ్చెను అంకర్బాతీయ వ్యాయకాన్త్రముయొక్క
నియమములను విశేషసంఖ్యగల రాష్ట్రములు ఇద్రము
లగుటకు అంగీకరించిన నియమములను దోపరిహారము
లయన పదములలే విద్యుదించుటకును వాచాశాసీ పనికి
కూడ ప్రయత్నించెను. అట్లే, రెండవ ప్రపంచయుద్ధము
ముగియుటతోడనే, క్రొత్త నియమములను ఏర్పరచి,
ప్రాత నియమములను సమంజసముగా కాలానుకూల
ముగా మార్చవలెనవచ్చెను అంకర్బాతీయ వ్యాయకాన్త్ర
మును కాలానుగుణముగా సవరించి ప్రగతియుక్తముగా
స్పృశి ఇద్రము చేయు (అంధిగ) నవకాళములను అశ్వే
పించుటకై అక్కరాజ్యసమితి ఒక నిపుణుల సంఘమును
నియమించెను

సభ్యత్వము (membership) గల రాష్ట్రముల అంగీ
కారముతో అంకర్బాతీయ కాన్త్రముయొక్క నియమము
లను స్పష్టమును, క్రొత్తయుతములైన పదములతో నిర్వ
చించుటకై దుర్వసామైన కార్యమునందు 1948 లో
అక్కరాజ్య సమితియొక్క పాచారణ పనికిలే నియత్ర
ములన అంకర్బాతీయవ్యాయకాన్త్రసంఘము నిమగ్నమై
యున్నది అణుసంబంధములగు అన్త్రములను, అపార్వ
రించు విషయము చేటి విచారగ్ర ప్రములును చర్యనియ
ములైన స అంకములతో వాకటి ఇది సభ్య ప్రపంచము
లోని, రాజ్యతంత్రజ్ఞుల యొక్కయు, వ్యాయకాన్త్రజ్ఞుల
యొక్కయు దృష్టిని సమానముగా వాకర్పించుచున్నది

అట్లు వ్యాయకాన్త్రజ్ఞులు అంకర్బాతీయ వ్యాయముగు
స్పృశిఇద్రము (అంధిగ) చేయుటకు యత్నించుచున్నాదు
కాని ఇది యింకను వృద్ధిరొందును, ఎడతెగక పరిజ్ఞా
సము రొందుచున్న వ్యాయముగానున్నది అంకర్బాతీయ
సంబంధముల వై అరిమీదను, కాలంయొక్క ద్విచా
ర్యము మీదను అంకర్బాతీయసంస్థల నిర్మాణము మీదను
ఇది చాలవరకు అధారపడియున్నది అందుచేత, ఇక
విషయకములను, విధి విషయకములను లేక వ్యక్తి
విషయకములను అగు వ్యాయకాన్త్ర స్పృశిలు
మున్నగు సగరపరిపాలనా వ్యాయస్థానాలనే సమగ్ర

. మైన దూడముతో వ్యాయోకాశ్రయ స్వభావంగా అంకర్పాతీయ వ్యాయోమము రచింపబడుటకు సాధ్యమైతేదు.

అంకర్పాతీయ వ్యాయోకాశ్రయము వెనుకనున్న అమముతి (Amnion) కచ్చికముగా ఉంది ! అమముతి ప్రక్కను నిర్ణయించబడియున్నది, ఇట్టిస్థితిలో ఏ వ్యాయోకాశ్రయమునుగూర్చియు లేదుఅనుకుని విమర్శనమైనవకు వాస్తవముగాను, అంకరముగాను అది నిర్ధించి విమర్శన వస్తువుగా ప్రణయించుచు ముగిసినట్టి విధేయతా ప్రమాణముపై వాదారంభియుండును.

అంకర్పాతీయ సమాజములో ఒక రాష్ట్రములోనరె, నిర్బంధకక్షి లేదు, అందుచే, వ్యాయోకాశ్రయములో అల్లా సీదాంతమును ప్రణయముగా సమర్థించువాడగు వర్జాన్ అన్విత వంటి ప్రసిద్ధ వ్యాయోకాశ్రయము అంకర్పాతీయ వ్యాయోమము, యశాశ్రయము చెప్పవలసినదో అది ఒక వ్యాయోకాశ్రయమే కాదని యెప్పుడున్నాడు అన్విత యొక్క దృష్టిలో, ఒక వ్యాయోకాశ్రయము నిజముగా వ్యాయోకాశ్రయము కావలయున్నదో దానివెనుక ఆధార భూతముగానున్న కక్షి లేక నిర్బంధమునుబట్టి దానిని నిర్ణయించవలసి యుండును ఒక సంఘమువందలి మోవన బృందములేక కొన్ని మాత్రములు లేక నియమములు అలవాటు లేనప్పుడ అనుసరింపబడుచు వచ్చి, అవి వృద్ధతను, నియంతృత్వమును, సామాన్యతను పొందినదో, అట్టి మాత్రములు లేక నియమములు ఒక సర్వాధికారములు గల ప్రభువు యొక్క అజ్ఞతోగూడిన వ్యాయోకాశ్రయమునకు ఎట్టి కక్షిగాని, ఎట్టి వ్యాయోధికారముగాని గలదో అట్టి కక్షితే, అట్టి అధికారములే పొందును ఆచారము పూర్వోదాహరణము, అశాస్త్రవిశ్వాసము, అవగతి మున్నగు వని ఆధారముగా ఇంగ్లండువందలి వ్యాయోకాశ్రయము ఏర్పడియున్నది అంకర్పాతీయ నియమములు ఇంగ్లండు వందలి అట్టి సామాన్య వ్యాయోకాశ్రయము యొక్క దృష్టి లేకనే పరిశీలించబడనలయున్న అంకరము అందరు ఎరిగినదే. అందుచేక రాష్ట్రములును అందరి ప్రజలును తప్పక అనుసరింపవలసిన ఇతర ఆచారగతములగు వ్యాయోమముల వందలి అంకర్పాతీయ వ్యాయోమగుచున్నది ఎందుచేక నవగ, దాని మాత్రములు అశాస్త్రవశమున అవరింపబడి, అనుసరింపబడి, అమములో పెట్టుబడుచున్నది వ్యాయో

మూ ర్తియైన గ్రే అమ నవకు ఒకమాదు ఇట్లు చెప్పి యున్నాడు "అది (అంకర్పాతీయ వ్యాయోకాశ్రయము) మన వ్యాయములో ఒక భాగమై యున్నది. దానిమీద ఆధారపడియున్న పాపములతో సంబంధముగల ప్రక్కలు నిర్ణయముగొరకు క్రమముగా కాపలు చేయబడినపుడైతె, తన వ్యాయోధికారము గల వ్యాయోవిచారణ నశించే అది విచారింపబడి, కానింపబడుచుండవలెను

ఏవ్యాయోమముగని ఉద్బంధించబడినంత మాత్రములేక అది అసలే లేకుండనున్న దానితో సమానము కాకాదు తరచుగా చేయబడిన వ్యాయోభంగములు, ఉద్బంధనములు లేక గొప్ప విచారణములు, చేయబడినంతమాత్రమున అంకర్పాతీయ వ్యాయోమము అంకర్పాతీయ సమాజములో దూపునూసికోయినదని ఊహించవచ్చును. నవరింప సాధ్యముగాని దగు జాతీయ అధికారములు అమ పీఠాంతము ఒక్కటిమాత్రమే అంకర్పాతీయ సంబంధములలో ముఖ్య లోపముగానుండి, అంకర్పాతీయ వ్యాయోకాశ్రయము యొక్క నియమములను అలవాడనుచున్నది కాని కాంతికాలములో వలెనే యుద్ధకాలములోగూడ, అంకర్పాతీయ వ్యాయోకాశ్రయ నియమములు సాధారణముగా అనుసరింపబడి దృఢముగా ఆచరింపబడుచున్నవి, అమ విచయమును వ్యాయోకాశ్రయముగాని సాధారణ మనుష్యులుగాని సరిగా తరచు గ్రహించబడకున్నాడు "ఒకే ప్రపంచము" అనెను కానన క్రమక్రమముగా అవి వారధమైన వత్సముగా రూపొందుచున్నది అందుచేక, "సర్వగతమగు అంకర్పాతీయ వ్యాయోమము," బాంకరమును, కాని ప్రపంచరాష్ట్రముయొక్క సార్వభౌమికమైన వ్యాయోమముగా పరిణమించగలదని నిర్ణయించుట లేనలెను ఊహించుటకము కాకాదు

అల్ పా 2

అంకర్పాతీయ వాణిజ్యము :- వివిధములు, ఉన్నతములు, అనేకములు అగు మోవనవాసనలను బిడ్డయొక్క మిత్రజననని మనము వర్ణించు, పీఠాంతము సమస్యించియు తీర్పబడుచున్నది ఒక అధికవర్ణవర్ణయందలి పట్టులు ఒక ప్రత్యేక వస్తువును ఉత్పత్తిచేయుటయందలి క్రద్ధవహించి తమమట్టితమవరమైనతక్కినవస్తువుల నికరముతో మార్పిడి చేసికొందుటనగుదు యే పీఠాంతముయొక్క

అంశద్వాతీయ చాణక్యము

చాన్కర్లము గ్రహవిభజన మను విధాంతమునై అధార పడి పరకుల ఉత్పత్తి మార్పిడి సాగించు అర్థికవ్యవస్థ వాగ్ధిక ప్రపంచము సంకేతము అవలంబియున్నదను విషయము ఒక్కొక్కనిమున మూలీనిందించినచో మనము గ్రహించగలము. ఇట్టివర్గము నమనరించి ప్రపంచమువందలి అన్ని ప్రాంతముల అనుమల ఒండొరుల అవసరములను తీర్చుకొనుటనై పరస్పరము సహకరించుచున్నారని. అర్థికముగా మిక్కిలి ఉన్నతలి బడసిన జాతులును తమ లాభముననై అంశద్వాతీయ చాణక్యమునై నెట్లీచగా అధారపడుచున్నది

గ్రహ విభజనము, పరీక్షమల శీంధికరణము అను మాత్రముల వెనుకనున్న వ్యక్తములే అంశద్వాతీయ చాణక్యాలివృద్ధిని కారణములు జాతుల ఉత్పత్తిని, సామర్థ్యమును అభివృద్ధిచేసి ప్రజాజాతి ప్రపంచమువందలి పరకుల వినియోగమును పొందగల లాభమును అధికముచేయునది అంశద్వాతీయ చాణక్యమే కాదు వారింతల వండించబాండు కాపున ఇంగ్లండు, ప్యెయిమలనుండి ఆ వండ్లను దిగుమతి చేసికొనును ప్యెయిమలను యింపుత్రములను నిర్మించుటకు తగినంత కృత్తి లేదు, కాపున అరేబియు ద్రుమనుండి యింపుత్రములను దిగుమతి చేసికొనును ఒకవస్తువును నయారుచేయుటయందు ఏదైన రేఖమునకు ఒక నిర్దిష్ట పొకరకములనుటయే అంశద్వాతీయ చాణక్య పరమార్థ మగుటకు కారణ మగును.

ఒకరేఖమునందు కొద్దివరకును ఉత్పత్తి చేయుటకు విలువవచ్చును కాని అందులకు కారణమగు వ్యయము అవసరము కావచ్చును ఇటీవల అర్ధవేది కృత్తిమైనైనట్లు, పెట్రోలు, వివిధకరముల అధ్యుత ఉత్పత్తి చేయజాలినది అర్ధవేది యిట్టివనికే పూనుకొనుటకు కారణములు చాణక్యమైనవి కాని అర్థికమైనవి కావు ఇట్టి పంపుకు నలు అరుదు, ప్రతిరేఖము ఇతరరేఖములకంటె, కానుచేరు పరకులు తక్కువవరకు ఉత్పత్తి చేయగలదో అయో పరకులే ఉత్పత్తి చేసి, కానే ఉత్పత్తి చేయుటవలన ఎక్కువ వ్యయమగు వస్తువులను వానితోమార్పిడి చేసికొనును

విరేఖములలో అగు అధ్యుత తక్కువ అధ్యుత కాను పరకులను ఉత్పత్తి చేయగలిగినవత్తివులలో కూడ ఆ పరకులను విరేఖములనుండి దిగుమతి చేసికొనుటయే ఒక్కొక్క

క్కప్పుడు ఒకరేఖమునకు లాభకరము కావచ్చును. అంశకన్నకు ఎక్కువ లాభపొందియగు వస్తువులను తయారు చేయుటయందే దిగుమతిచేసికొను రేఖము ప్రత్యేకమై వ్యయము కలిగియుండుటయే దీనికి కారణము దీనికి కారణమృద్ధయై విధాంతము (శియరీ అఫ్ కంపేరిటివ్ కాస్ట్స్) అని యందురు.

అంశద్వాతీయ చాణక్యముయొక్క అక్షరము ఒక వస్తువును ఇంకొక వస్తువుతో మార్పిడి చేసికొనుటవ్యాపర విలువనంత ఎక్కువ లాభము పొందవలెననుటయే అంశద్వాతీయ చాణక్య విధాంతమునకు రేఖాంతర్గత చాణక్యవిధాంతమునకు మధ్య తేడముకలదు రేఖాంతర్గత చాణక్యపరమునందు ఉత్పత్తిసాధనములు తమకు అధిక ప్రతిఫలము లభించు ప్రాంతములకు వ్యవస్థలకు బాగుచుండును ఉత్పత్తిసాధనముల మార్పు వివిధరేఖముల మధ్య అంత స్వేచ్ఛగా అనుగడు ఒకరేఖమునుండి కార్మికులు మరియొకరేఖము వలనపోవుటకు విశేషమైన అర్హులు, కావ, కావ తేడములు అడ్డంకు అగుచున్నవి పెట్టుబడిని ఇచ్చిపుచ్చుకొనుట అంతకర్తమైనది కాకపోయినను, పెట్టుబడిచారుల అభ్యాసము విరేఖములలో పెట్టుబడి పెట్టుటలోగల అపాయములు ఇందుకను కొంతవరకు అడ్డంకు అగుచున్నవి

వివిధ రాజీయప్రాంతముల నడుమ కార్మికులు పెట్టుబడి, మలభముగా రాకపోకలు సాగించలేకపోవుటకు కావ, రక్తములు, ద్రవ్యమానము, చుత, పాంపుక విషయములందుగల కారణమృద్ధములు, కలయము, అభ్యాసము, వైదకనము, కావతేడములు కారణము అగుచున్నవి పెట్టుబడివిషయములందుకంటె కార్మికవిషయములలోనే ఈ అడ్డంకులు ఎక్కువగా వర్తించును పెట్టుబడిచారులు కూడ కార్మికులవలెనే సాధ్యమైనంతవరకు స్వరేఖమందే తమధనమును పెట్టుబడి పెట్టుటకు ఇష్టపడుదురు.

అంశద్వాతీయ రేఖాంతర్గత చాణక్యముల మధ్యగల మరియొక ముఖ్యతేడము కెందురేఖములలోను లేరులేరు ప్రభుత్వములుండుటవలనవధులరాకపోకలు మలభముగా అగుటకు రాజీయపు అటుంకము తేర్చుటకు

పోటీవిధానము ఈ కారణములవలన ఒకరేఖమునందు వలె ఒకేవిధమైన వస్తువుల ఉత్పత్తిగను అధ్యులు సరి

అంశద్వారము వాణిజ్యము

సమానములేయలేదు అనేకములగు వస్తువులను తయారు చేయుటయందు వివిధరేఖములగు ఈవిధముగా అవమానములుకాని లాభములు వచ్చుట ఈ విధముగా సంభవించును. ఈ కారణముచే వివిధరేఖముల కూటములు ఒక కాచిలో వోకటి పోటీలేయు అవకాశము పుట్టిగలుచున్నది ఇంతేగాక శిరోవృద్ధికి మొదలగు ప్రకృతి కారణములు అవకాశములందు వ్యత్యాసములుకూడ సంభవించుచుండును ప్రాచీనయ క్రమవిభజనము, పరిశ్రమల శీఘ్రీకరణము ఈ విధముగా సంభవించుచున్నది ఉపాహారమునకు అనివార్యమైన ఒకరేఖమునందు ఎక్కువగా నుండవచ్చును. తెంగాలువంటి కొన్ని ప్రదేశములు అనుము మార్పిడి వంటలను పండించుట కనుకముగైన శిరోవృద్ధికి, పాదపంజరమైన కూచు కలిగియుండవచ్చును ఇట్టి లోక దృష్టులను ఒకరేఖమునందే మరియొక రేఖమునకు మార్పును అపార్థము కావచ్చును లేదా అట్టిది పార్థమైనను దిగువ వ్యయంకరము కావచ్చును

అంశద్వారము వాణిజ్యము - తాదాత్మ్యవ్యయ సిద్ధాంతము - అంశద్వారము వ్యాపారము, అందు పార్శ్వము వార లెల్లరకు లాభకారియను విషయము ఇటీవలనే గుర్తించబడినది అంశద్వారముక్రమ విభజన మను సిద్ధాంతమును జేచిన హ్యూం, అవమ్మెన్ట్ అను ఆంగ్లనిక ఆర్థిక శాస్త్రప్రవక్తలు 18 వ శతాబ్దపు అంశద్వారమున ప్రవచించిన వివిధ రేఖములవర్గ సరకుల మార్పిడియ కేళాంతగ్గత వ్యాపారమునకువలెనే క్రమ విభజనము, పరిశ్రమల శీఘ్రీకరణము అను మాత్రములపై ఆధారపడి వదులు ననుటయే ఈ ప్రవచనము యొక్క అర్థము ప్రజాచారుకు తమకు ఏ వస్తువును ఉత్పత్తి చేయుటయందు ఎక్కువలాభములనుబో అవస్తువులనే ఉత్పత్తిచేసి తమకు ఉత్తికముగా తీసుకరములైన ఇతర వస్తువులను పరిశ్రమల శీఘ్రీకరణమునకు అదే విధము మనకన్న తక్కువధరలకు ఒక వస్తువును తయారుచేసి తయగలిగిన యెడల అరేఖమునందేయు అ వస్తువును మనకు అతిక ప్రాచీన్యముగ వస్తువులను ఉత్పత్తిచేసి తమగా వచ్చిన ధనముతో తీసికరవలెను

రాగి, బట్టలు, నలు రెండు సరకులలో బ్రిటు, అమెరికానుదర్శ వ్యాపారము అరుగుచున్నదనుకొని

దము అంతేగాక ఆ రెండు సరకుల తయారుచేయుట యందు అమెరికాకు బ్రిటువకన్న అనుకూలమగు పరిస్థితులు గలవనియు, కాని బట్టలు తయారుచేయుటకన్న రాగి సుత్పత్తి చేయుటయందు ఇంగ్లను ఎక్కువ లాభములు గలవనియు అనుకొందము. అట్టి పరిస్థితులలో సరకుల మార్పిడి అరుగును, భరితమైన అమెరికా, రాగిని ఉత్పత్తి చేయుటయందు ప్రత్యేకతనహించి, బట్టలు ఉత్పత్తి బ్రిటునుకు వరగిచేయును. అమెరికన్ రాగి బ్రిటు బట్టలకు మార్పిడియగున్న ఏవమ వ్రులు తయారుచేయుట యందు అమెరికాకు దిక్కురీ ఎక్కువ అధికము గలదో అ వస్తువుల తయారు చేయుటయందే తన యుత్పత్తి పాదవములను వినియోగించుటయే ఇందుకుగల కారణము ఈ మార్పిడి పరిస్థితులలో రెండురేఖముల మధ్య వ్యాపారము అరుగుకు తక్కువము

పై ఉపాహారమునందు రెండు రేఖములవర్గ అరుగు అంశద్వారమువ్యాపారములను విస్తృతవ్యయమునకు మారుగా కారతమర్గ వ్యయముపై ఆధారపడియున్నది "అధికశాస్త్ర సిద్ధాంతములు మరియు వస్తువిధానము" అను గ్రంథమునందు రికార్డ్ అను రచయిత ప్రవచించిన కారతమర్గవ్యయ సిద్ధాంతముతోగి అంశద్వారముదేయే ఒకరేఖమందు వివిధవస్తువులందును కాలక్రమేణ లాభములు సరిసమానములగుట అరుగును కాని వివిధరేఖముల మధ్య అట్టిది అవంభవమని రికార్డ్ తెలిపెను అంతేకూడన ఒక ఉపాహారమును నిచ్చుచు అతడు పోయ్యగుల రేఖముబట్టలను, బ్రాహ్మసారాయని ఇంగ్లండుకుగలె తక్కువ అధిమకు ఉత్పత్తి చేయగలిగినను బ్రాహ్మసారాయని తయారుచేయుటయందు ఎక్కువలాభపాత అవకాశమును కలిగినయెడల పోయ్యగుల బ్రాహ్మసారాయనునే తయారు చేసి బట్టలను ఇంగ్లండునుండి తిరుమతిచేసికొనుట మంచి దీని విధానించెను రాగిని ఉత్పత్తిచేయుటకన్న బట్టలను తయారుచేయుటయందే ఇంగ్లండు తనవశమును పెట్టుబడిని వినియోగించినదో ఇంగ్లండుకు ఎక్కువ ధనసంపద పను కూడును ఇదే కారణమువలన అమెరికా ఇంగ్లండుకు రాగిని ఎగుమతిచేసి బట్టలను ఇంగ్లండునుండి కొనుము దీర్చు కాని ప్రయోజనద్రవ్యము తుదిధానము రెండురేఖములకు లాభకరమగును

అంకశ్లాఘిత వాతశ్శును

కారతమ్య వ్యయ మాత్రము విరేకవ్యాపారమునకు మాత్రమే వర్తింపవలయు దొరపాటు. ఒకరేకమందు వివిధశ్లాఘయొక్క ప్రత్యేక అధికములనునువరించి అశ్లాఘనము వస్తువులమార్పిడి అరుగుమందును, ఉత్పత్తియొక్క అన్నికాశలయందును ఏదైవా శ్లాఘాతస్మిద శ్లాఘాతస్మి అప్పుడు అధికమును కలిగియున్న యెడల, కాల్పికులు చెట్టుబడి తక్కువ శ్లాఘలనుండి భూజ్లాకు వలనదోయి ఉత్పత్తిలో పాల్గొని లాభమును పొందుట అరుగును ఒకరేకమైతే వసు, ఒక స్థిరస్థలం వరిస్థితి పొందుటయు క్రమ, చెట్టుబడిదోక పాగించకాలపు. రెండుశ్లాఘాతమును అట్టి స్థిరస్థలంశ్శును ఏర్పడనంతవరకు సరకులమార్పిడి అరుగుచునే యుండును

దేశాంతగ్రహ వ్యాపారముతోటాడ క్రమ, చెట్టు బడుల గమనము అధ్యంతతోటాడిన విషయమే విరేక వ్యాపార విషయముతో ఈ గమనము మరింత జాగ్రత్తము లెక్కైర్పి మనోభయంబు చేర్చుననట్లు చెట్టుబడిన, కాల్పికులను దోటిలేని నగ్రములవద్ద మార్పు చేయుట అంకశ్లాఘితవారజ్యమందు మనము యోచించ వలెన విషయము ఈ యుత్పత్తి సాధనములు అంక శ్లాఘిత సరిపాద్ధులగుండ ప్రయాణించుట అనుకూల మైనవికావు రికార్డ్ ప్రదమమున కారతమ్య వ్యయ పిష్టాంతమును ప్రవరించినవాటిమండి అంకశ్లాఘితముగా ఉత్పత్తిసాధనముల స్వేచ్ఛాగమనము ఎంతయో ముఖ్య మాయెను. కాని దేశాంతగ్రహ గమన మంతగా కాదు. పిష్టాంతమునే కేంద్రంబుచేయుటయు అంతశస్సును కాదు సరకుల దిగుమతిచేసినా వ్యయ రేకములు ఎగుమతిచేయు ప్రాంతముల అంకశస్య తక్కువ క్రమ చెట్టుబడులతో అయి సరకులు తయారుచేసినావగణనను అంకశ్లాఘిత వ్యాపార మార్గములవ్యాధి అనేకములగు సరకులు గమించుచున్నది అ సరకులు దిగుమతిచేసినావలగు కారణము దిగుమతిచేసినావల రేకములకు ఖరీద వస్తువు లను తయారుచేయుటయందు లంకను పోవుచు అధిక ముండుటయే. ప్రతిదేశము ఒక సరకును పరిచి ఒక విరేకముకన్న తక్కువ ఖరీదుకు ఉత్పత్తిచేయగలిగినంత మాత్రమున రానిది తప్పక తయారుచేయువలయు కాక, మిక్కిలి పోవుచు లాభపాటి అవకాశములకు మిక్కిలి

తక్కువయగు లాభపాటి అర్జులకు తయారుచేయుట సరకులనుమాత్రమే ఉత్పత్తిచేయువలయు అంకశ్లాఘిత వారజ్యమునకు వంబందించినంతవరకు కారతమ్య వ్యయ పిష్టాంతము ఏదే సరకులను ఉత్పత్తిచేయుటయందు తన అధికమును మెప్పుట్టములేక ఏయే సరకులను ఉత్పత్తి చేయుటయందు తన అపామగ్నము పోవుచు కాన రాదో అట్టి సరకులనే ప్రతిదేశము తయారుచేయును. ఈ మాత్రము రాని పురాదులయిన క్రమవిభజనము, పరి క్రమం కేంద్రీకరణము అను అధిక పిష్టాంతములు అనుట అరిగినకొని ప్రవరించుండంతకు ఉత్పత్తి అధిక పామ గ్నమును మృద్ధింపించు ప్రతి వ్యక్తిని వంకమించు కాగముకూడ పోవుచును.

పరిమితము:- సరకులు ఉత్పత్తియందు కారతమ్య వ్యయభేదములనునువరించకే రెండు దేశములను దగ్గ వ్యాపారము పొగువను రికార్డ్ పిష్టాంతము సత్యమే కాని రికార్డ్ ప్రవరించిన దావలయు అది చెట్టు అంకములతో అవంభావ్యము కారతమ్య వ్యయములు అంకశ్లాఘిత వ్యాపారముతోనికే వచ్చుసరకుల జాతి కాను మాత్రమే నిర్ణయించగలవుకాని మా ర్పిడి వరకులను అనగా ఎన్నిసరకులు దిగుమతి చేసికొన బడునో ఎన్నిసరకులు ఎగుమతి చేసికొనబడునోమార్పిడి అగునది ఎన్నిసరకులు అను విషయమును విశ్చయింపవు 'క'అమరేకమునకు మూలబట్టు తయారుచేయుటయందు ఎక్కువ లాభపాటియగు అవకాశములు కలవు, కావున వానిని ఉత్పత్తి చేయుచున్నచో "చ" అను దేశము అట్టి ఉత్పత్తిబట్టులను తయారుచేయుచున్నచో ఏమాత్రము నమన నింది అరెండుదేశములు కారతమ్యవ్యయ పిష్టాంతమును అనుటబదులు వలన వచ్చినలాభములను పంపకొనును అమృత్రాక్షరములవగలదు అది మారకపులేదుకై అధిక వదియుండును ఈమారకపులేదు ఎట్లునిర్ణయించబడును ? వివరించుదరి శేరమరేకమైన వ్యక్తినిబట్టి అది అదేవ్యక్తి ఉత్తేజావహారముగా రికార్డ్ అనువరుచిచ్చినవహారానను సంశ్చిచ్చికరముగా లేదు అందుకే అధిక పిష్టాంతము ననువరించి వేరొకదేశముయొక్క సరకులపట్ల ఒక దేశ మునకుగల "అపేక్ష నిష్పరణక్రి" (యూనాస్టిబిల్ అఫ్ దిమాండు) పై అధికవది మార్పిడి నిష్పత్తియందును.

అంశద్వారానికి వాటికీర్తన

మైన నం ద ర ము ప దిగముగా ఉపయోగించవలెనని యెంచి యాదవలెయివచ్చెడి. "క" అను వస్తువును తయారు చేయుటయందు ఒకరేకము తన సంవత్సరమును వినియోగించినయెడల విజయముగా అది "చ" అను వస్తువును కొనిపెట్టినట్లుగా ఒక తయారు చేయకాలకు అది యొక యూనిటు. "చ" అను వస్తువును తయారు చేసి కొనక దలచినను "క" యను వస్తువును తయారు చేయుటలో ఒక యూనిటు గా ని అంతకన్న ఎక్కువగాని క్యాగము చేయవలె యుండును.

"చ" అను వస్తువును ఒక యూనిటు తయారు చేయుటకు, "క" అను వస్తువు యొక్క కి యూనిట్లు అ రేకము క్యాగము చేయవలయు నని మనముహించినచో, ఈ రెండు పరమల ఉత్పత్తి వక్రము మనయొక నివృత్తి నిర్దిష్ట కాశీమి దీని రేకారవర్ణ వర్ణయ వివృత్తి యనిగాని, అవకాశ వర్ణయ వివృత్తి (అవకాశానికే కాదు లేచియో) అనిచాని అవధగను పలయన ప్రతిరేకము ఒక వస్తువు నెక్కువగను, ఇంకొక వస్తువును తక్కువగను తయారు చేయకలచినపుడు ఒకచానికీ బదులుగా మరీ యొక చానిని తయారుచేయుటయే అయగుచున్నది

ప్రక్యాగ్మాయపు వివృత్తులు వివిధ రేకములకు చేరు చేయగలందును ఉత్పత్తి పాఠనములు పుష్కలముగా నుండుట, తక్కువగానుండుట, వాటి భేదముల హెచ్చు తగ్గులు, వివిధ రేకములకు వేర్వేరుగా నుండుట ఇదియే కారణములు ఈ కారణవర్ణములే అంశద్వారానియ వ్యాపారము లాభకరము చేయుచున్నది "చ" అను వస్తువు యొక్క ఒకయూనిటు తయారుచేయుటకు కి యూనిట్లు "చ" అను వస్తువును ఒక రేకము క్లోలోవలెవచ్చినచో మరీయు "చ" అను వస్తువుయొక్క ఒక యూనిటు పడేది లేద ప్రక్యాగ్మాయపు వివృత్తిగల విరేకమునుండి కి యూనిట్లు "క" కన్న తక్కువ మార్పిడి వోనగా తెచ్చు కొనగలెదవో (రవాణాను అగు ఖర్చులు లేవనుకొనిన పక్షమున) ఆ రేకమునకు "క" ను మూత్రమే తయారు చేసికొని "చ" ను దొంతకలుగుటయే లాభకరము

ఈ ప్రక్యాగ్మాయపు వివృత్తులు ప రేకమునందును మార్పుచేరక ఒకేవిధముగా నుండుపు ఉత్పత్తి హెచ్చిన కొలది అరోహణ ఫల మూత్రము, అవరోహణ ఫల

మూత్రము అను అర్థక విధానములయై అపారవిధి మారుచుండును

రెండు వస్తువులకు రెండు రేకములకు సంబంధించి వనిగా చెప్పబడిన ఈ అంశములన్నియు రెండుకన్న ఎక్కువ రేకములకు, ఎక్కువ వస్తువులకు అన్వయించు నటుల విస్తరింపవలెను

డా. శి. రా. వెళ్ళి:

అంశద్వారానియ వ్యాపారము : ఒడంబడికలు :

19 వ శతాబ్దమున అంశద్వారానియ వ్యాపారవిధియ మున అరేకరేకములు వివక్షకారహిత విధానమును (The Principle of Non-discrimination) అవలంబించినది ఈ విధానము వనవరించి వ్యక్తరేకమునకై నను ఇచ్చు వ్యాపారరహిత ర్థములను అన్ని రేకములకు వర్తింపరేయవలయునని కావము దీనిని తొలకు అహరించి అవరించినది, ప్రియరేకము ప్రాప్త్యు, అమెరికాలు ప్రథమమున ప్రతిఫలించియు కార్యమున అంగీకరణ అవలంబించినది. చానితో ఈ విధానము సర్వామోదమును కొనినట్లయినది

1933 లో ఆ రంశము యు న అర్థికహింస (Economic depression) అంశద్వారానియ వ్యాపారము నందును, వ్యాపార పద్ధతుల యందును అరేకములగు మార్పులేర్పడుటకు కారణ భూతముయినది పద్ధత సాయము ప్రధానముగాగల రేకములందు ప్రథమమున ప్రారంభమై ప్రపంచముతకు వాదించిన యీ అర్థిక హింసయు అపారమైన అర్థిక విచ్ఛిన్నత మార్గదర్శకముయినది. దీనివలన ఉత్పత్తి తగ్గినది నిరుద్యోగము లు పినది; కొనుగోలుకీ ఓడించినది, అంశద్వారానియ వ్యాపారము మిక్కిలిపవగ్గిల్లినది అరేకములన్నిరేకములు, తమ తమ రేకములతో ఉత్పత్తి చేసిన పరమలను ఇకరేకము లకు పూర్వమునకై ఎగుమతిచేయలేకపోయినందున దిగుమతులనుగూడ తగ్గించుకొనవలెవచ్చినది

ఎగుమతి దిగుమతులకు బాటకట్టించుటకై వివిధరేకములు వివిధమార్గములను అవలంబించినవి. అంశద్వారానియ వ్యాపార వివయములతో ప్రత్యక్షములు సంబంధము కల్పించుకొనకొచ్చినది దిగుమతి మంకములను వృద్ధి

దేవుడు, కరెన్సీ మారకపు విలువలను నిర్ణయించుట, దిగుమతులపై పరిమాల పరిమితులను (Quota limits) నిర్ణయించుట, మున్నగు వశేష మార్గములను అవలంబించి ఎగుమతులను పెంచించి దిగుమతులను తగ్గించి రెండింటిని పొత్తుకల్పించ వివిధరేఖములందు ప్రయత్నములుజరిగినవి ఈ ప్రయత్నములు పరేఖమునకారేఖమే ఇతరరేఖముల ప్రయత్నముల కే ఇతరరేఖములపై, తన విధానముల ప్రకారమును లేకనే చేయక, అయివులనవల అంతర్జాతీయ వ్యాపారరంగమున అరాజక మేర్పడినది అర్థికమార్గముల వలన వివిధరేఖములు అనుభవించక తప్పని చిట్టు అశోహము ఇతర రేఖముల అర్థికవిధానముల వలన కలిగిన చిట్టు అనుగుణం ఎదుర్కొనవలసి వచ్చెను రాజీయ రంగమునందువలెనే అర్థికరంగమునందుకూ అంతర్జాతీయ పరాకాశావనరమును యొక్కు యొక్కుటి వరకు అశోరరేఖములు గుర్తించలేలేదు

ప్రతిపక్షము - అర్థికమార్గములవలన కలిగిన విషమ పరిణామముల ఎదుర్కొనుటకు అంతర్జాతీయ వ్యాపారము యొక్క ఒక అంకం మార్గమువలంబించిన మొదటి రేఖము ప్రతిపక్షము

1980 వ సంవత్సరమున ప్రతిపక్ష రేఖమున దిగుమతులకంటె ఎగుమతులు 1080 లక్షల టాన్లు ఎక్కువగ నుండెను. అర్థికమార్గముల కారణముగ, 1981 లో ఎగుమతులకంటె దిగుమతులే 1040 లక్షల టాన్లు అధికముయినది ఈ అపారాధర పరిస్థితుల నెదుర్కొనుటకు ప్రతిపక్ష అశోర పద్ధతులను అవలంబించినది అందు మొదటిది టాను మారకపు విలువను తగ్గించుట తప్పనిశముగ ప్రతిపక్ష ఎగుమతులు పెంచుచి, దిగుమతులు తగ్గినవి 1982 వాటికి ఎగుమతులకంటె దిగుమతులు 580 లక్షల టాన్లు మోతమే అధికమయ్యెను నుదునటి సంవత్సరము నెందును సమానములై నవి

వాని మారకపు విలువను తగ్గించినందువలన కలిగిన లాభమును ప్రతిపక్ష అశోరము కామను అనుభవించులేక పోయినది 1982 లో అమెరికాదేశము, 1983 లో బ్రాజిల్ దేశము, తరువాత కెనెడియ మారకపు విలువలను తగ్గించినది తప్పనిశముగ ప్రతిపక్ష కలిగిన లాభ ముద్దగ్రహమునది.

విలేఖములతో వ్యాపారము యొక్క ఒక అంకం గాంచుచుకొనుట ప్రతిపక్ష అనుభవించిన రెండవ పద్ధతి. 1982 లో ప్రతిపక్ష కామయ్యెల్ల ఇతర రేఖములన్నియు 'అప్రూవా' లో సమావేశమై కామయ్యెల్ల రేఖములనుండి వచ్చు దిగుమతులపై కామయ్యెల్లలోలేని ఇతర రేఖములనుండి వచ్చు దిగుమతులపై కంటె తగ్గువ దిగుమతి సుంకములను విధించుటకు నిర్ణయించిన పరావరణం - అపానురేఖమునుండి ఎగుమతిగురు వస్తుములకంటె ప్రతిపక్షమునుండి ఎగుమతియగు వస్తుములకు కామయ్యెల్ల రేఖములలో రక్షణంబించినది అట్లే ఇతరములగు సరకులకును రక్షణము అందించినది ఇంతమోతమే కాక శేవలము కామయ్యెల్లరేఖములనుండి మాత్రమే కాక ప్రతిపక్షసరకులపై విశేషముగ అపారపక్ష ఇతరరేఖములనుండికూ ప్రతిపక్ష ఇల్ల పొకర్థములను సంపాదించగలిగినది వాని ఈ యొడంబడికలవలన ప్రతిపక్షసరకులకు కామయ్యెల్లరేఖములతో వ్యాపారము పెంచినను, ఇతర రేఖములతో వ్యాపారము తగ్గినది, తుదకిందువలన ప్రతిపక్ష లాభమును పొందినరా లేదా యనవలసి వివాదగ్రస్తమై మిగిలిపోయినది.

ఇట్లు అంతర్జాతీయ వ్యాపారములో తనలాగమును అధికము చేసికొనుటకు ప్రతిపక్షవదిన కామయ్యెల్లమును ఇతరముగ నుండివచ్చు కచ్చించినను అది కామ్యాధికములయైనవి ముత్తముగ ఇతరరేఖములకూ ప్రతిపక్ష చూచిన మార్గములే అనుసరించుటతో అశోరమునకు మోటుతగిలిన లాభము మాయమయినది. మరి ఇతరరేఖములతో సంప్రదించక, తన కెచ్చి మారకపు విలువలను తగ్గించి, తన విలేఖవ్యాపారమును వృద్ధిపెంచుకొను ప్రయత్నములు చేసికొనుట ప్రతిపక్షమునకు పరిపాటి యైనది చానితో కెచ్చి మారకపువిలువలతో స్థిరత్వము వహించినది. ఇది అంతర్జాతీయ వ్యాపారమునకు అలమైన అంతరాయముగ పరిణమించినది ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామానంతరము అంతర్జాతీయ ప్రవృత్తిని (International Monetary Fund) ను స్థాపించువంతవరకు ప్రతిపక్షమును తనమారకపు విలువలను తగ్గించుటకాన అది లాభమును పొందుటకు ప్రయత్నించు నను కలయను పోలేదు.

అంతర్జాతీయ వ్యాపారము - ఒడంబడికలు

ఈ విధముగానే వ్యాపారము వందల ఒడంబడికలవలన బాగా అంతర్జాతీయ వ్యాపారము ఓడిందినది కాదు వెల్లెల్లు రేజములతో ఒడంబడికల వ్యాపారమున బ్రిటను తన విలేజ్ వ్యాపారమును పెంచుకొనుటకు చేసిన ప్రయత్నములను ఇతర రేజముల చూచుచు మారబంద లేదు ఆ రేజములు కూడ ఇతర రేజములతో సంప్రదించుట అని పరస్పర నిర్ణయములు (Bilateral Agreements) చేసుకొనుట కారంభించినది ఆ కారణమున అంతర్జాతీయ వ్యాపారము సహజమార్గమున గాక పరస్పర నిర్ణయపరిచుమగు కృత్రిమ మార్గమున వడిచినది అన్ని రేజములను కలిపి, అవ్యవస్థ సహకారముతో, అర్థికమాంద్యమును ఎదుర్కొనియుండినతో అంతర్జాతీయ వ్యాపారము అంతగా తగ్గియుండెడిదికాదు. అట్టి అంతర్జాతీయ సహకారములేని కారణమున ఏరేజమున కారేజము కన యార్జికత్వవి చక్కయెట్లుగోనుటకును, ఎగుమతి దిగుమతులకు చొప్పు కల్పించుటకును విడివిడిగా ప్రయత్నించినందున, కల్పింపి విలువలతో వ్యయిర్యము నశించుట, రెండు రెండు రేజములను వ్యాపారపు టొడంబడికలు అడుగుట, సామాన్యములయినవి ఈ విధముగ అంతర్జాతీయ వ్యాపారము తగ్గిపోవుటకు ఈ పద్ధతులను ప్రళమ వర్ణాయముగ అవలంబించిన బ్రిటనులే కార్యకలాపిని చెప్పకవచ్చదు

అర్బన్ రేజము :- అర్థికమాంద్యమును ఎదుర్కొనుటకును, ఎగుమతి దిగుమతులకు చొప్పుకల్పించుటకును అర్బన్ అవలంబించిన పద్ధతులు అసూర్యములు అర్థికమాంద్యమునలన కలిగిన నిరుద్యోగ వసుస్థియు యుద్ధ పరిణామముల సుత్పత్తిలేయు వ్యాజమున పరిష్కరించినది అదివిషయాలరము విలేజ్ వ్యాపారా లో దిగుమతుల అనుమతి విధానము (Import licensing) ను, ఎక్సెంజ్ కంట్రోలును ప్రలేజ్ పాట్టిసది అనగా అర్బన్ లోని విలేజ్ వస్తువులను దిగుమతి చేసికొనుటకు వ్యాపారపులకు ప్రభు వ్యాసముని (License) యుండవలెను ఎక్సెంజ్ కంట్రోలు అనగా విలేజ్ ములకు ఎగుమతిచేసిన పరకులవలన సంపాదించిన 'విలేజ్ కల్పి' ని, ఎగుమతి వ్యాపారపులకు ప్రభువ్యాధిరముచేసి, శత్రుత్విధులముగ 'అర్బన్ కల్పి' ని తీసికొనవలెను ఇట్లు విలేజ్ వ్యాపారమును క్రమబద్ధముచేయునది

కారము ప్రభుత్వపరమయ్యెను. ఈ అధికారమును పురస్కరించుకొని అర్బన్ ప్రభుత్వము అగ్నియంతోనే రేజములతోను, లాటిన్ - అమెరికా రేజములతోను అనేక వ్యాపారపు టొడంబడికలను గావించుకొనినది. ఆ ఒడంబడికలలోని ముఖ్యముక్తమును ఒక రేజము అర్బన్ లుండి ఎంతవిలువగల పరకును దిగుమతిచేసికొనునో అంత విలువగలపరకును అర్బన్ లి ఆరేజమునుండి దిగుమతి చేసికొనుచు, అర్బన్ రేజమునకు తమ పరకులను ఎగుమతిచేయురేజము అన్నియు తమకుకావలసిన పరకులను అర్బన్ రేజమునుండి దిగుమతి చేసికొనవలసివచ్చినది. ఈపద్ధతులను ఇతర పారిశ్రామికరేజములు తీవ్రముగ విమర్శించినది కాని లేయునదిలేక యుద్ధము పరిణమై చి యగువంతరముకే చేరియుండక తప్పినదికాదు

అమెరికారేజము :- అర్థికమాంద్యము నెదుర్కొనుటకు ప్రెసిడెంటు రూజ్ వెల్లు అర్థ్యశుముగా అమెరికా అవలంబించిన విధానమునకు 'నూవ్ డీల్' (New Deal) అనిపేరు. ఈవిధానము అమెరికా అర్థికవ్యవస్థకు తిరిగి స్వల్పకేటార్చినది విలేజ్ వ్యాపార విషయమున ఇతరరేజములతో వ్యాపారపుటొడంబడికలుచేసికొనుటకు అర్థ్యశుకుల అధికార మీయబడినది ఇది వ్యాపారపు టొడంబడికల చట్టము (Trade Agreements Act, 1934) గా రూపొందినది

అమెరికారేజమున దిగుమతిమంజురముల వ్యాపారమున రేజపరిణామలకు, వ్యవసాయమునకు రక్షణకల్పించుట విరళాలపంప్రచారయముగనవచ్చుది ఈదిగుమతిమంజురములు ఇతరరేజములతో నర్తకపు టొడంబడికలు చేసుకొనుట యందు ఆరేజమునకు లాభలాయకమగు విధుమములను పొందవలయుటకు ఉపయోగపడెదనది, అంతర్జాతీయ వ్యాపారముయొక్క పునర్జీవన సే 1984 లోని వ్యాపారపు టొడంబడికల చట్టము (Trade Agreements Act, 1934) యొక్క ముఖ్యరేజము. ఆ చట్టము వసునరించి అమెరికా వంతు క్రాపిచ్చిముల అర్థ్యశుకునకు అపారకున్న దిగుమతిమంజురములను పగమువరకు తగ్గించుటకు అధికార మీయబడినది. అట్లు దిగుమతి మంజురములకు తగ్గించవలెను, ద్వితీయ ప్రపంచ సంగ్రామమువారికి విధియుగ నిరుపదియొక్క పర్తకపు టొడంబడికలఅనికి అమె

రికా దిగుమతులపై గల దిగుమతిమంకములు 48 కాశము నుండి 33 కాశమునకు తగ్గినవి. ఈ వర్తకపు టోరం టిడకలవలన చాలవరకు ముందుగామాహించిన యుద్ధేశ ములు ఫలవంతములైనవి దిగుమతి మంకములు పెరుగుటచేత తరుగు కారణించినవి. ఈ పునాచి నైనచే యుద్ధానంతరకాలమున ఈ సమవ్యయ పరిష్కారం చుటకు వలసిన ప్రయత్నములు జరిగినవి.

అంతర్జాతీయ వ్యాపారపు టోరం టిడకల చట్టము ఆమోదించిన కాలము నుండియు (1934) అమెరికా రేణము అంతర్జాతీయ వ్యాపారమును పెంపుచేయు పథకుల నవలంబించు పద్ధిని. అమెరికా 1934 నుండి 1939 వరకు గడచిన కాలములో ఇరువదియొక్క రేణములలో వ్యాపారపు టోరం టిడకలను గానించుకొని అంతర్జాతీయ వ్యాపార విస్తరణమునకుగల అంతరాయములను నివార్చుటకును గట్టిప్రయత్నము నేర్పినది. యుద్ధకాలమునందే జరిగిన 'అట్లాంటిక్ చార్టరు' అను బ్రిటును అమెరికాను సంయుక్త ప్రకటనమునందు అన్ని రేణములకు వ్యాపారమునందును, ముడివరకుల రేణ రణయందును సమాచారకాలమును కల్పించుటకు అనువుగ కీర్తనకు మున్నది.

అంతర్జాతీయ వ్యాపార విస్తరణమనకు యుద్ధానంతర కాలములోని ప్రయత్నములు - 1943-45 మధ్యకాలమున బ్రిటును, అమెరికా, రెనా రేణముల ప్రతినిధులు అనేక సభ్యులములు సమావేశమై సమాలోచనములను జరిపి 1946 లో అమెరికారేణము అంతర్జాతీయ వ్యాపార విస్తరణమునకును, పర్య రేణములయందును నిరుద్యోగ నివారణము (Full Employment Policy) నకును కొన్ని మార్చనలు గానించెను ఈ మార్చనలను అనేక రేణముల ప్రభుత్వములు పరిశీలించి 1947 సంవత్సరాంతమున 'సాచాగ్' యందు జరిగిన సమావేశమున చర్చించినది. ఈ సమావేశమున 56 రేణముల ప్రతినిధులు పాల్గొనిరి. 1948 వ సంవత్సరము మార్చి రెంబాటికి "అంతర్జాతీయ వ్యాపార పతక నియమావళి" (International Trade organization charter) 58 రేణము లామోదించినవి. ఈ నియమావళి నమవరించి అంతర్జాతీయ వ్యాపారపు టోరం టిడకల రెండు రెండు

అంతర్జాతీయ వ్యాపారపతక అవలంబికల

రేణములమధ్యగాక అన్ని రేణములను పాల్గొనుటకు అవికాళము కలిగిన యొకంబిడకల మూలమున అంతర్జాతీయ వ్యాపారవిస్తరణమే, ప్రధానాంశముయినది. అంతియేకాక 'అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి' (International Monetary Fund) పతకముగూ, వివిధరేణములమధ్య యువరిపార్శ్వమును నిర్వహింపగల అవకాశముననిన ఇట్టి యొకంబిడకలు అవసరమని గుర్తించబడినది.

వ్యాపారమును, దిగుమతి మంకమునుగూరించిన పాఠా రణవస్తుతి (General Agreement on Trade and Tariff) రేణ Gatt) నై ప్రయత్నముతోపాటు వాణిజ్యవస్తుతుల చట్టము (Trade Agreements Act) క్రింద అమెరికా, 1947లోనీ, 16 రేణములతో సంప్రదింపులు ప్రారంభించెను అతరువాత మరి 6 రేణములుగూడా ఈ 'జీనివా' సంప్రదింపులలో పాల్గొనినవి. ఈసంప్రదింపులలో ఒకముఖ్య విశేషముగలది సంప్రదింపులు రెండురేణముల మధ్య జరుగును అందు ఒకరేణము కాను రెండరేణములనుండి దిగుమతి చేసికొను పరకలపై గల విస్తరణములను తొలగించుటకు గల అవకాశములను పరిశీలించి, తన అంగీకారమును తెలుపును. అట్లు కాను తొలగించిన విస్తరణముల వలన కలుగులాభము, సంప్రదింపులుజరిపిన రెండరేణమే కాక, సమావేశములో పాల్గొనిన అన్నిరేణములను గలుగును అట్లు 1947 వ సంవత్సరము అక్టోబరు మాసాంతమునకు 128 సంప్రదింపులుజరిగి 50,000 పరకలపై గలవిస్తరణములొకవరకు తొలగించబడినవి. ఈ సమావేశముల ఫలితములు, వ్యాపారమును, దిగుమతి మంకములను గురించిన పాఠా రణవస్తుతులలో (General Agreement on Trade and Tariff, 1947) పొందుపరచబడినవి.

రెండు సంవత్సరముల తరువాత 1949 లో 'అస్సెనీ' (Assenay) లో 31 రేణముల ప్రతినిధులు సమావేశముయిరి అ సమావేశములవలన కలిగిన ఫలితములను ఒక తరువాత Gatt లో పొందుపరచబడినవి.

ఈ Gatt వలన ప్రపంచ వ్యాపారములో పగము కాగమునకు లాభము కలిగినది. ఈ సమావేశములు ఇంకను కొంతకాలమునకను అభివృద్ధిను అరుగుచు యుండును. ఈ సమావేశముల ఫలితముగ అంత

అంతర్జాతీయ వ్యాపారము : ఉదాహరణ

వ్యూహిత వ్యాపారమునకు ప్రస్తుతముండిన విరోధములు, అంతరాయములు, తగ్గి అంతర్జాతీయ వ్యాపార విస్తరణమునకు చాలి దీర్ఘమైన వది అవసరం అభిప్రాయము అధికముగ వెనుకబడియున్న రేణముల ప్రత్యేకావసరములను గుర్తించి ఆ రేణముల పరిస్థితుల కనుగుణముగ అయితే రేణములు వ్యవహరించుటకు అవకాశములు కల్పించుట ఈ వ్యాపార సంస్థలోని విశేషము ఈ కారణమువలన అధిక పురోగతిని పొందిన రేణములును, వెనుకబడిన రేణములును, సమానముగ ఈ సంప్రదింపులలో పాల్గొనుటకు ఏర్పడినది. కాని రహస్యమైనా రేణము లివ్యాపార సంస్థలలో పాల్గొనకుండుట గమనార్హము

అంతర్జాతీయ ప్రవృద్ధి. (International Monetary Fund) - అంతర్జాతీయ వ్యాపారమునకు అంతరాయము కల్పించిన కారణములలో ఏ రేణమున కారణము ఇతర రేణముల ప్రయేయము లేకపోయిన, తన రేణపు కారణమే మారకపు విలువలను నిర్ణయించుటకు అని ఇదినవకు సూచించబడినదికా? కరెన్సీ విలువలలో స్థాయిర్యము లేనంతగామును అంతర్జాతీయ వ్యాపారము ఒడుదుడుకులపాలకాక తప్పదు అట్టి స్థిరత్వమును పొందించుట అంతర్జాతీయ ప్రవృద్ధి(International Monetary Fund) 1947 వ సంవత్సరము మార్చి 29 మొదటి తేదీనుండి ప్రారంభించబడినది పరిశీలించుచున్నది. ఈ ప్రవృద్ధి కేంద్రరచిన సభ్యరేణములు కామూనాటి నిర్ణయించిన తమతమ కరెన్సీ విలువలను పరస్పరమునుతలకే మార్చుటాదనముల నిర్ణయము ఎగుమతి దిగుమతులకు కావ్యానికముగా పొత్తు కుదురని కారణమున, ఏ రేణముయినను ఇతరరేణములు పెట్టించబడినంత విశేషపు కరెన్సీలను సేకరించలేనియెడల, దిద్దుమండి ఋణము తీసికొనవచ్చును ఈ సర్వాటవలన తమకష్టము తొలగినికో ఎగుమతి దిగుమతులకు పొత్తుకల్పించుటకు తమరేణపు కరెన్సీ విలువలను తగ్గించుట (Devaluation) మొదలగు చర్యలను తీసికొనవచ్చును

ఇదివిధి నియమములు వివిధరేణముల ప్రత్యేకావసరములను రృద్ధిలోనుంచుకొని నిర్ణయించబడినవి. కరెన్సీ విలువలలో మార్పులతో మార్పులు అరుగగుండు లేయటయే దీని ప్రధానాశయము ఇది వ్యాపారపు టోడం

బడికాక, కరెన్సీవిలువల విషయమై టేబిల్స్ నిర్ణయమైనను అంతర్జాతీయ వ్యాపారపు ప్రణామమునకు దోహదమిచ్చు ప్రయత్నమగుటచే, ఉత్పత్తిలో చూచినయెడల అది అంతర్జాతీయ వ్యాపారపు టోడంబడికయే యగును.

అధికమందర్భము ప్రారంభమున అవంతరమున ఉప్పు, రబ్బరు, టీ, వంచరార ముప్పుగు పరమల 'గిరాకీ' తగ్గిపోయినది, ఉత్పత్తియ కారాధార్యకముగ పొగుతుండిన కారణమున భరణ వివరీకముగ ప్లీచోయినది, ఉత్పత్తిని తగ్గించి తక్కువవరకును అమ్ముటవలన పప్పు అరాయము కలె, ఎప్పువవరకును ఉత్పత్తిలేని విక్రయించుటవలన వచ్చు అరాయము తక్కువ, ఆ కారణమున అయితే ప్రభుల మత్పత్తిలేయు రేణములు తమతమ ఉత్పత్తి పరిమితులను నిర్ణయించుటకు తీర్మానించినది అట్టి నిర్ణయములు ఉప్పు, రబ్బరు, టీ, వంచరార పరిక్రమల విషయమున అరిగినవి, ఈ నిర్ణయములు టేబిల్స్ నిక సభ్యరేణముల ప్రభుత్వములు ఆ సంప్రదింపులు, నిర్ణయములు అనువుల ఇందలి నై కస్ట్యము.

అంతర్జాతీయ వ్యాపారపు టోడంబడికవలన వ్యాపారము సహజమార్గమునగాక కృత్రిమమార్గముల అరుగును తత్పరికముగ అంతర్జాతీయ వ్యాపారము ఓడించును అనుటలో విచారములేదు ఈ కామ మమారమునమన్న రేణములంతే ఉత్పత్తియగు వస్తువలయమును మనము అనుభవించగలుగుట, అంతర్జాతీయ వ్యాపార మూలము వలే ఈ వ్యాపారమొకగా పృథ్వికొందిన ప్రపంచరేణములందలి ప్రజల జీవితదాకాగ్ధము అంతగా వివిధము. అంతర్జాతీయ వ్యాపార నిరోధకము లగు వ ప్రకృతి టోడంబడికల అట్టి అవకాశములను తగ్గించునది లేదుగ యెన్నవక్కరలేదు, అన్నిరేణములందలి ప్రజలు ప్రపంచమందలి వస్తువలనవరకు ఏర్పరింత అనుభవించుటకు లేయతగిన మార్గములలో ముఖ్యమయినది ఈ వ ప్రకృతి టోడంబడికలను సార్వభౌమయనంతవరకు నిర్మూలించుటయగును ఈ యుద్ధరేణములతోనే లేదు అంతర్జాతీయ వ్యాపారరంగమున తీవ్రపృషిఅరుగుచున్నది సర్వమానవ అధికాభివృద్ధియమునకు అట్టి కృషి విజయవంతమగుట ప్రయత్నరము

7. 5.

అంతర్జాతీయ సంస్థలు

అంతర్జాతీయ సంస్థలు :- ప్రపంచమందు ప్రస్తుతము మహాదా ఎవలని వ్యవస్థాపక రాజ్యములున్నవి. ఇవి తమ ఆయుములను పార్శ్వవర్తనకొనుటకు ఏర్పరచుకొనిన సంస్థలు జాతీయము లని, అంతర్జాతీయము లని రెండురకములుగ నున్నవి. ప్రత్యేకముగ ఏ రాజ్యమున కాంతర్జాతీయ సంస్థలలో కాన్పించు ప్రవృత్తి ఏలాటిదితే— ఏర్పరచుకొనిన విజాతీయ సంస్థలు, ప్రతిరాజ్యమందును కానవచ్చును, మంత్రుల వర్గము, వ్యాయస్థానములు మొదలైనవి ఈ లాటివి. ఇట్లుగాక, ఇతరరాజ్యములతో కలసి కలసి ఏర్పరచుకొనిన సంస్థలు మరికొన్ని కలవు. అనేక రాజ్యములు కలసి ఏర్పరచుకొనిన కారణమున దీనికి అంతర్జాతీయసంస్థ అనుకొని చెల్లుచున్నది

అంతర్జాతీయ సంస్థలు పాఠించరలను ప్రయోజనములు కాన్పించుములుగాక దీర్ఘకాలికములుగను, కాన్పించుములుగను ఉన్నవి దీనినిగురించి గుర్తించగల విశేషములలో ఇదియొకటి ఉచితప్రయోజనములగుట అన్నిరంగములను— రాజకీయ, ఆర్థిక, పాఠశాల రంగము లన్నిటికి—రెండిన పాఠాంతర ప్రయోజనములుగగాని, తేక ఏదో ఒక ప్రత్యేక రంగమునకు రెండినదిగగాని ఉండవచ్చును. ఈ విశేషములన్ని అంతర్జాతీయ సంస్థలను పాఠాంతర (General) సంస్థలని, ప్రత్యేక సంస్థలని (Specialized) రెండువర్గములుగ విభాగము చేయవలయును. మానవత్వ అభ్యుదయమునకై పరస్పరముల పాటు లడుగుటకు, యుద్ధముల నివారించుటకు స్థాపించబడిన "అర్థరాజ్యములను" (United Nations) కాని అంగములను, కాలముల మొదటివర్గములలో చేరినవి, అలాగుగాక ఉత్తరములను, వస్తువులను ప్రపంచములో ఒక ప్రాంతమునుండి మరియొక ప్రాంతమునకు మకరముగ పంపుట వర్గాలు చేయబడిన యూనివర్సల్ పోస్టల్ యూనియన్ (Universal Postal Union) రెండవవర్గములో చేరినది. అంతర్జాతీయ కార్మికసంఘము (International Labour Organisation), ప్రపంచ ఆరోగ్య సంఘము (World Health Organisation), ఆహార, వ్యాపకాదుక సంఘము (Food and Agricultural Organisation), అంతర్జాతీయ విద్యా నైట్లైజ్, పాఠశాలిక సంఘము (United Nations Educational,

Scientific, Cultural Organisation) మొదలైనవి సామాన్య పరిచయము ఒక ప్రత్యేక ప్రయోజనమును మాత్రమే పొందినవి గనుక రెండవవర్గములో చేర్చదగియున్నవి.

దీనితోపాటు మరియొక విశేషముగాక గమనించకల యున్నది. ప్రస్తుతము ప్రపంచములో పనిచేయుచుండు అంతర్జాతీయ సంస్థలలో కొన్ని ప్రభుత్వములచే స్థాపించబడి నిర్వహించబడుచుండునవి; అర్థరాజ్యములచే, యూనివర్సల్ పోస్టల్ యూనియన్, మొదలైనవి ఈలాటివి. దీనివంశ్య మహారు ఎవలనియని, చెప్పవచ్చును. మరి కొన్ని ప్రభుత్వములతో కలసియున్నవి అధికారములే స్థాపించబడి నిర్వహించబడుచున్నవి. వివిధరాజ్యములలోని వర్తకులు, కార్మికులు, వ్యవసాయకారులు, మకరచారములు, కాన్పించగలములు, గ్రంథకర్తలు మొదలైనవారు వారివారి ప్రత్యేకోద్దేశములను తెలిపేవర్గాలను ఏర్పరచుకొన్న సంఘములు వందలకొలదిగ నున్నవి అంతర్జాతీయ వర్తకసంఘము (International Chamber of Commerce), అంతర్జాతీయ కార్మికసంఘముల సమాఖ్య (International Federation of Trade Unions), దివ్యజ్ఞాన సమాఖ్య (Theosophical Society), అంతర్జాతీయ రాజ్యాంగవైత్తల సంఘము (International Political Science Association) మొదలైనవి ఇట్టివి. దీనివల్ల అంతర్జాతీయ సంస్థలను అధికార (Governmental) సంస్థలనియు, అధికార (Non-Governmental) సంస్థలనియు విభాగము చేయవచ్చునని వ్యక్తమగుచున్నది.

ఇటీవలికాలమున అంతర్జాతీయ సంస్థల సంఖ్య విస్తారముగ పెరుగకొల్పిన ప్రత్యేకావస్థానము వివరముగ వర్ణిగాంచి కాని ఫలితముగ ఆర్థిక, రాజకీయ, పాఠశాల, నైట్లైజ్ రంగము లన్నిటియందును రాజ్యము లన్నియు పరస్పరకారములగుట దీనికి మూల కారణము. రకాదా పార్శ్వములు పెనుగు; ఆర్థిక వ్యయంబోషకత్వము పార్శ్వముకాకపోవుట, పారిశ్రామిక వృద్ధిగాంచిన రాజ్యములు ముందరపార్శ్వములను ఉత్పత్తిచేయు చేతములైన అభారపదవలనవచ్చును. ఈలాటి మార్పుల మూలమున అనేక దినయములలో అనేక రాజ్యములకారు కలసి పనిచేయవలసిన అవసర మధికమయెత్తును యూనివర్సల్ పోస్టల్ యూనియన్,

011:

అంకగ్రామీయ సంస్థలు

అంకగ్రామీయ కార్మిక సంఘము, అంకగ్రామీయ కర్షక సంఘము మొదలై పది స్థానికతలములకు ఇట్టి పరిపాలనను ప్రధాన కారణము.

ప్రకృతిశక్తి, పరిశోధనాశక్తి, యుద్ధముల వ్యూహమును మార్చి అక్కరాజ్యమునుపట్టి అంకగ్రామీయ సంస్థలు అవతరమును కల్పించెను.

రాజ్యములనువర్గ విచారములు తప్పవు. విచారములను పరిష్కరించుకొనుటలో సామ రాజ శేఖరీయములేగాక యుద్ధము (చందము - అలెద్రయోగము) కూడ వ్యాయమైన పాఠన మున్నకావము ప్రపంచము చరచిగ వ్యాపించియున్నది అందుచే విచారము లోకములు యుద్ధముల మూలమున పరిష్కృతము లగుట వర్తమానా రణముయొందు ప్రపంచచరిత్రలో రాజకాగమయుద్ధముల చరిత్రయే కాని ఇటీవలికాలమున యుద్ధముల స్వరూపము పూర్తిగ మారబోయెను. కాచిలో పాల్గొను నై విటల సంస్థానాన్ని తేలకుంటి కొన్ని కోట్లవరకు పెరిగెను అను నిగ యుద్ధములన్నిటి మూలస్థానమని చెప్పుకగ యూరపు అందములకు పదుపాదన కళాశ్రుతి యుద్ధములలో ముప్పదివేలకు మించిన వై వ్యములు పాల్గొనియుండ లేదు పరిశోధించిన కళాశ్రుతి ప్రారంభమున పెరిగియున్న వాయుశక్తిముక్తింద అరిగిన యుద్ధములలో పది లక్షల నై విటలు పాల్గొనిరి అయినచన కళాశ్రుతిలో అరిగిన మొదటి ప్రపంచయుద్ధములకు అనుకోట్ల నై విటలును, రెండవచారీయందు మహాను ఎరిమిదికోట్ల నై విటలును పాల్గొనిరి తదుపేరియున కళాశ్రుతిమందు అరిగిన యుద్ధము లన్నిటియందును పాటులై పట్టియు గాయపడినట్టియు నై విటలకుంక నలుబదియైదు లక్షలు, రెండవ ప్రపంచయుద్ధ మందు పాటులకుంక 220 లక్షలు, చికళాంగులకుంక 240 లక్షలు; పాల్గొనినాలో అటువంటి ప్రేలుకునవన ప్రాణములకోగోయినవారిసంఖ్య 78,000 తుకాలవు యుద్ధముల మూలమున నై విటలేకా - విమానముల నుండి ప్రేలు బాణముల కారణమున - విమానవ్యయము మరదా పాటులగుటయు, చికళాంగులగుటయు వంకరించు చున్నది పట్లములు, వర్తలు లెక్క లేవన్ని తేలకుంకను లగుచున్నది అచ్చి పవ్వమునకు మితిమీరలు లేవు. రెండవ ప్రపంచయుద్ధములో ఒకయూరపు అందములందు కోటిగ

వన్నము 1,500,000; 990,000 మారాయలనుంచి యుండునని అంచనాపేయున్నారు. యుద్ధము ముగిసిన తర్వాతకూడ అగ్రరాజ్యములమధ్య రెండవ దివోధముల కారణమున, మరెయ్యక ప్రపంచయుద్ధము రానున్నదను భయముచేత, అట్టి ప్రమాదమునుండి తప్పించుకొనుట ప్రతిరాజ్యము చాని అధాయములో అగ్రభాగమును నై విక, బావిక, యూర లలములకు చేతుచ్చుకొనుటై ఖచ్చిపెట్టుచున్నది రెండవ ప్రపంచయుద్ధములో అటు బాణలు నోక, చానిలే ప్రయోగించిరి కాని ఇప్పుడు అటువంటివిగాక హైడ్రోజన్ బాణలుకూడ తయారగుచున్నవి ఇవి అన్యోన్యమునకంటె పెట్టుచుకొని గలవి. వీనిప్రయోగము మూలమున రోజుములకు రోజుమీలే ఖదుచుకొని పోవనములో అంతయూకై లేదు

యుద్ధవ్యూహములకు ఇట్టి విపరీతమైన మార్పులు కలుగుటచేత రాజ్యములమధ్య సంకళించిం విచారము అను వర్తకాళకరమగు యుద్ధపాఠనమున పరిష్కరించు కొనుట అవ్యవశ్యకంబిదన్న అగ్రప్రాయము మొదటి ప్రపంచయుద్ధకాలమున వ్యాపించెను పారపాంతర మొకటియున్నగాని విచారపరక రాజ్యములు యుద్ధమును మాచుట అగడవన్న పోటువున అట్టి పాఠన మొకచాని కల్పించు ఉద్దేశముతో 1919 లో వానాశాంతిపరిషత్ (League of Nations)ని స్థాపించిరి ఇది కొన్నిసంవత్సరములపాటు పనిచేసెను చాని విచ్ఛాదములో కొన్ని లోపములున్నట్లు అవశనముమూలమున తెలియనవుట చేత, చాటివచ్చిటిని సవరించి రెండవ ప్రపంచ యుద్ధావంతరము విశేషమైన రాజ్యములన్నియు కంటె 1945లో అగ్రరాజ్యములమిటి స్థాపించినది అంకగ్రామీయ సంస్థలన్ని టలో వీటిచే అగ్రస్థానమును వీటినిగలించిన దివరములను కొన్నిటిని తెలిసికొనుట అవసరము.

ప్రపంచమంతటకూ కాంతి భద్రతలను స్థాపించుట, రాజ్యములమధ్య సంకళించిం విచారములను అంకగ్రామీయ వ్యాయమాశ్రమలను వనవరించి కాంతివ్యాధమున పరిష్కరించుట, చురకాశ్రమలోకైకముతో యుద్ధములను ఉపశమించు రాజ్యావలను కిషించుట, రాజ్యముల మధ్య విచారములను సంకళించుటకుంక చేయగల వాచార రణములు వృద్ధింనుట, ప్రపంచమందలి ఉత్పత్తి, 99,

అంశకాంక్షిత సంస్థలు

సంఘర్షణములను కారణములైన వారిద్రవ్యము, వాత్సవంకారము, మొదలగువానిని తొలగించుట, ఎట్టి వివక్షలేక మానవభేదాలరహిత-త్రిమత, పురుషులకు-ప్రాథమిక హక్కులను సమకూర్చుట, మానవకళ్యాణమునకు నడు ప్రదముల శోధనలు - ఇవియే పరిశీలనకర్త అయియుండు.

ఇది కేరళకుటుంబ ప్రపంచములోని రాజ్యములన్నిటి యొక్క సహకార మవసరము. దీనిని గ్రహించి 1946 లో 51 రాజ్యములు కలిసి పరిశీలిస్తూ పరిపాలన ప్రపంచములోని తక్కిన రాజ్యములకును సత్కర్తవ్యమును అభివృద్ధిచేయుటకు సమితి మూలకావసరములో (Disposal) కొన్నిమూలములు చేర్చబడిన కాలిని కాంక్షించు పట్టియే పరిశీలిత పత్తకర్త విధులను నిర్వహించుట కష్టమయి, సమగ్రత కలిగినట్టియే రాజ్యములు సత్కర్తవ్యము హితవసరము కరణాన్ని పట్టికొనిన రాజ్యమునకు ఇట్టి అర్హతలు ఉండునని తేలిక మొదలు శ్రద్ధా సంఘము పరిశీలించు అర్హతయున్నట్లు అది అభిప్రాయపడినయెడల కాని చార్టరుమురేకొని మహాసభ (General Assembly) కరణాన్ని మంజూరుచేయును శ్రద్ధాసంఘముయొక్క అమోఘమతేక మహాసభ సభ నిరాశ్రియమునకుగాని సత్కర్తవ్యము కల్పించుటకు విలువేదు 1946 తర్వాత ఇరుపదియైదు రాజ్యములు పరిశీలిత కొత్త కేరళగిరిను

సమితి వ్యవహారములను అరుపుటకు (1) మహాసభ (General Assembly), (2) శ్రద్ధాసంఘము (Security Council), (3) ఆర్థిక సంఘము (Economic and Social Council), (4) దర్శక ద్వితీయ సంఘము (Trustship Council), (5) ఉద్యోగసంగ్రహము (Secrecy), (6) అంశకాంక్షిత వ్యాయస్థానము అను అరు అంశములన్ని

1. మహాసభ - పరిశీలిత పత్తకర్తముగల ఒక్కొక్క రాజ్యము మహాసభకు అయిదుగురు ప్రతినిధులను పంపవచ్చును. కాని ఒక్కొక్క రాజ్యమునకు ఒకటి (Vote) ఒకటి. కార్యనిర్వహణమునకై మహాసభ ఏలెను ఒక అధ్యక్షుని, ఏడుగురు ఉపాధ్యక్షులను, అరు కమిటీలను తవ్వక ఎక్కువొకను. ఇదిగాక మరికొన్ని కమిటీలగుండు

నున్నవి. మహాసభ అధ్యక్షులముల సంవత్సరమునకొక కార్యాయకమైన సమావేశము కావలసియున్నది. అంశకాంక్షితములగు రాజ్యము, ఆర్థిక, సంఘముల విషయముల నిర్ణయించుట (కొన్ని వ్యయమునకొకటి) మహాసభ అలోచించి, తీర్మానించుచున్నై స కార్యముల గావింపవచ్చును శ్రద్ధాసంఘముతో కాగపొమ్మయై ఇది పరిశీలిత వ్యాయకార్యకర్తవి, అంశకాంక్షిత వ్యాయకార్యకర్త వ్యాయకార్యములను ఎక్కువొకనున్నది ఇదిగాక శ్రద్ధాసంఘము కాకాంక్షిత పత్తకర్తము, ఆర్థిక సంఘము సంఘ పత్తకర్తము, దర్శక ద్వితీయ సంఘములోని పత్తకర్తలో కొందరిని ఇది ఎక్కువొకను పరిశీలిత అమోఘముల నిర్ణయము కైకై పరిశీలియొక్క తక్కిన అంశములను సమర్పించు వివేకముల వివేకముల మానవములైన అధికారము దీని కున్నది ఇందులో అరుగు ప్రధానమైన కార్యములను పొందె టటింగు చేయుచున్నై మూలముల రెండుసంఖ్యల అమోఘముల హితవసరము హితవసరము మహాసభ ఒకవిధమైన సత్కర్తకలంకంను పది రెండు తగియున్నది

2. శ్రద్ధాసంఘము - శ్రద్ధాసంఘము పరిశీలియొక్క కార్యనిర్వహణకాంక్ష ఇందులో అరుగును కాంక్షిత పత్తకర్త, అరుగు కాకాంక్షిత పత్తకర్తములైన మహాసభకునుగురు సత్తకర్త - ఉన్నది అగ్రకార్యములని చేయించిన హితయుట్ల రమియ, యుట్ల చెట్ల స్త్రీలు, బ్రతుక, ప్రాప్తు, రై నాలి కాంక్షిత పత్తకర్తము కాకాంక్షిత పత్తకర్తము రెండేళ్ల కాలపరిమితితో మహాసభ ఎక్కువొకనున్నది. శ్రద్ధాసంఘమును గురించి గుర్తించిన గొప్ప విశేషము అగ్రకార్యములకుగల అభిప్రాయ (Vote) విశేష అధికారము కార్యక్రమమునకు సంబంధించిన (Procedural) విషయములుగాక తక్కిన విషయములను గురించిన కార్యక్రమములన్నిటి అధ్యక్షులముల మొత్తము పత్తకర్తలో ఉన్నది అమోఘమును, అ ఉన్నదిలో కాంక్షిత పత్తకర్త అంశకాంక్షిత ఉండునని సత్తకర్తమును పరిశీలిత పత్తకర్త అంశకాంక్షిత అగ్రకార్య పత్తకర్తకొక్కను అమోఘముల అభ్యుదయించెదల అది విగతించినదే. పరిశీలిత వ్యవహారములను చతురులలో అగ్రకార్యములను కారని పది రెండుగురు విలువేదవి

అంశద్వాతీయ సంస్కరణ

ఇది పృష్టము చేయుచున్నది. ఇదిగాక అగ్రరాజ్యములైదును ఒకమత్తముగలచైత్ర ఒక క్రాంతిమీద నడిచినప్పుడే క్రద్రకానంపుము ఏమనెనై నను చేయగలదనినాడ దీనిమంది పృష్టమగుచున్నది అట్టి ఒకమత్తము కుడిదిన వసులను మూత్రమే తలచెట్టులు యుక్తమను భావముతో ఈ సంఘవిర్యాదుము అరిగెను. రాజ్యములమధ్య సంశయించు విచారములను గుర్తించుట, విచారములు యుక్తములను చాటియెటుండ చూచుట, యుక్తములు సంశయించినపుడు ఉత్తయ పక్షములచారితో సంప్రదించి కాంతివిస్తాపించుట లురాక్రమణ యుక్తములలో దిగిన రాజ్యము లను తీచించుట, ఇదంతయు క్రద్రకా సంఘము చేయవలసిన వసులు, కాని గత వరి సంవత్సరములనుండి పోయియల్లవెయ్యాయునైచెడి ప్రేట్టులువద్ద వివశితుమగు నైరుద్యమేర్పడిన కారణమున క్రద్రకానంపుము కార్యనిర్వహణసంఘ మగుటకు జరుగు, గొప్ప వాద ప్రతివాద రంగముగ మారిపోయెను

3. అశ్వకపాంఘిక సంఘము:- ప్రపంచమందు కొన్ని రాజ్యములు అశ్వక పాంఘిక రంగములందు వృద్ధిగాంచు నట్టివిగను, కొన్ని నెమకలడివట్టివిగను ఉన్నవి. ఈ తరగతు శేధములు తగ్గుటకావలసినద రక్తలమ సంస్కరణములను మూచించుటకును, నెమకలడివకేములలో విచారిత్రమును తొలగించుటకును, అర్హిరంగములలో పురోశివృద్ధి మార్గములను మూచించుటకును అశ్వకపాంఘికసంఘము పాఠించెననెను ఇందు వదు నెదిమిది రాజ్యములకు పశ్యత్వమున్నది నమితిలో పశ్యత్వముగలరాజ్యములన్నియు ఆసంఘమున గెముకొనవలయుట అప్పులు ఏ పదునెదిమిది రాజ్యములను ఎన్నుకొనవలెనో నిర్ణయించు అధికారము మహావళది పశ్యత్వ కాలపరిమితి మూడుసంవత్సరములు అధికాధివృద్ధి, నిరుద్యోగవిర్యాదులు, రవాణా సౌకర్యములు, మానవల ప్రాథమిక హక్కులు, సంఘమందు స్త్రీలకుండవలసిన గౌరవము, మత్తరచార్యముల విశేషము, ఐద సంఖ్యపమపర్వము మొదలగు వివిధవిషయములగురించి ఈ అశ్వక పాంఘిక సంఘము అనేకపరిశోధనలమగావించి, అఖ్యుదయకరము లగు మానవలను చేయుచున్నది.

4. రద్ద్యకర్తృత్వ సంఘము:- ఇదివరకు వలసలుగ (Colonies) మండిన ప్రాంతము లనేకములు రెండవ

ప్రపంచ యుద్ధానంతరము పశ్యత్కరరాజ్యములుగ మారి నను ఇప్పటికినాడ వరాయిప్రభుత్వమునకు లోబడిన ప్రాంతము లనేకము లున్నవి ఆప్రాంతములలోని ప్రజలు రాజీయముగ నెమకలడివచా రణియు ఇప్పటివచ్చునై ప్వరాజ్యము నమకరించుట కర్హులుకారణియు అందుచేత కొంతకాలమువరకు ఆ ప్రాంతములలో వరాయి ప్రభుత్వము ఉండుట తప్పదన్న అభిప్రాయమొకటి ఉన్నది. కాని చానిది పాలించు వరాయి ప్రభుత్వములచారు ప్వరాశపరులుగాక పాలితల శ్రీయస్సులై పాలుపడు నట్లు చేయుట లక్కరాజ్యపరిమితి కర్తవ్యములలో వోకటి యని పమితి విర్యాతులు అంగీకరించి, ఆ ఉన్నేకము పెరవేయటగాను రద్ద్యకర్తృత్వసంఘమును స్థాపించిరి. ఇందు క్రద్రకానంపుములోని కాశ్యత సఖ్యులు, వలస ప్రాంతముల పాలించు రాజ్యముల ప్రతినిధులు, నమితిమహావళ ఎన్నుకొన్న మరీకొందరు ప్రతినిధులు ఉన్నారు న పశ్యులలో వగముతాగము వలసలను పాలించు రాజ్యముల ప్రతినిధులుగను, తత్కిన వగము ఇతరులుగను ఉండవలెనను ప్రాతిపదికపై రద్ద్యకర్తృత్వ సంఘ విర్యాదులు గావించలెనెను. ఇది ఏటేలు రెండు వరాయిములు సమావేశమై, వలసల పరిపాలనముగురించి పరిపాలకులు సమర్పించిన వివేదికలను చర్చించి, ప్రజలకు అన్యాయము అరుగుండుటకును, శీఘ్రకాలమున చారికి ప్వరాజ్యార్థక లభించుటకును కావలసిన మానవలను చేయుచుండును.

5. ఉద్యోగవర్గము:- ప్రతిరాజ్యముయొక్క పరిపాలనమును నిర్వహించు తోటాడిన ఉద్యోగవర్గమున్నట్లు పమితి వ్యవహారములు అరుదుకుటచేత ఒక ఉద్యోగవర్గము (Department) ఉన్నది నిరంధరినై సైత్యము సమాంచుచాడు పమితి ప్రధాన కార్యదర్శి (Secretary General). ఉద్యోగులు పమితిలో పశ్యత్వముగల వివిధ రాజ్యముల పాలకులు ఏ ఒక్క రాజ్యమునకు సంబంధించినవారు కాదు.

6. అంశద్వాతీయాయస్థానము:- అంశద్వాతీయరాజ్యయస్థానముల పదునైదుగురు బ్యాయోజీతులున్నారు. దీనిని క్రద్రకానంపుము, మహావళ కలసి నియమించుచున్నది. వీరి ఉద్యోగకాలము తొమ్మిది సంవత్సరములు. విచార

పడు రాజ్యము లీశ్వామిస్థానముయొక్క. మధ్యన ద్వి త్వము వలెఁజేసినయెడల శ్వామియాధీశులు తమ అతి ప్రాయములను వ్యక్తపరచుచుండురు అంత హాసీయ శ్వామిశాస్త్రమునుగూర్చిరి పదిమిఁజెంబింబింపిన అంగ ముల పదహారు కొరవయెడల అట్టి పదహారు పోవగుట నీది సంధిప్రముగదమృది

జ్యోతిరాజ్యపదిశి కార్యములన్నియు మూడు ప్రభావ మూత్రములతో పమవ్యయము కావలసియున్నది అది శల ప్లెట్టు కార్యమేదియు రాజ్యముల పర్యవ్యాప్త్యమును (Sovereignty) విరోధించుచుగ మండరాదమనది మొదటి మాత్రము. ఎట్టి పరిస్థితులతోటాక ఏరాజ్యముయొక్క అంతరింగిక (Dionance) వ్యవహారములలోను పదిశి శోభ్యము కలిగించుకొనరాదనుట పెండపమాత్రము అగ్రరాజ్యము లై దీనియొక్క అంగికారమును చొందిన గాని కాంతిశక్తివ్యవహారములు కావలెన కార్యములను పదిశి కార్యనిర్వాహక పత్ర యగు శక్తిరావంఘము చేయరాదనుట మూడవమాత్రము. ఇట్టి పమవ్యయము నడుచుట సులభపాద్యముగా కనబడుటలేదు. అయినను, పదిశి ఆదర్శనిర్మిత అందరు చిత్తశుద్ధితో కృషినిలుపుట ప్రపంచమేమున కవరము

మా. పెం. కం.

అంతర్యేడి:- అంధ్రదేశమును పదిత్రముగానించు గోచావనది రాజునుపాంధ్రవరమునుండి, కాళ్యప (కుల్యతాగ), అత్రి (కోరింగపది), గోతమి, శరణ్య, తాళ, అనుభక్తి, వశ్య అను ఓరుపాయలుగా నీలి పముద్రముతో పంగమించుచున్నది నీటిలో శరణ్య, అనుభక్తిపాయ లంతరించినవి తాళ, కుల్యతాగలు చిన్న కాలువలవలెయ్యవి. యాత్రిమిలిగ ప్రసంగమధ్యము లందును ప్రియముచేయుటకు “పప్రసాగర యాత్ర” చేయుదురు. నీటిలో మిక్కిలి పడమటిది పసిఫాపాగర పంగమును ఇచ్చట పసిష్టపాయకు ఎడమఁబడ్డవ అంక ర్యేడి తీత్రమున్నది ఇది పరసాపురమును ప్రాచీనచారిత్రక పట్టణమనకు ఓర్పుమిచ్చి దూరములోనున్నది. 1802 వ సంవత్సరమున పోరాంకురేష్టానుగ దచ్చిచారు తుప్రాంతమునకు ఓడవ ర్తకముకొరకు వచ్చిరి మన

రేళపులు పోలెండుచారిని పండుచారు అనుచుండి. పముద్రముతోనిర్మిత పండుల ఓడనుండి గొప్పపడవలు అంకర్యేడిమీదుగా వరసాపురమునకు వేరుచుంచెను ఓడ లను మార్గమదవకొరకు దచ్చిచారు అంకర్యేడివగగ 48 గొప్ప ప్రంభమును కట్టిరి ఇది దీపమున్న ప్రంభముకాదు. పెద్దఓడలు ఓడ్లవకు రామదదని పొచ్చుక తెలుటనీ ప్రంభమువయోగించెడిది. ఈప్రాంతమును నిమ్మల అగ్ర మించుకొన్న అంగ్లేయులీ ప్రంభమును కాగుచేయించిరి. 1851 వ సంవత్సరమున అగ్నేయలోపచ్చిన ఉత్పేదలో ఈ ప్రంభపు చైతాగము పడిపోయినది. అప్పుడు పముద్ర మించుమించుగ నొకమైలుదూరము భూమిమీదీ చొచ్చు కొనినచ్చినది పూర్వము పముద్రలమున కరమైలు దూరముననుండెడి యీ ప్రంభమిప్పుడు పముద్రములో నున్నది. దీనిని కొంతదూరములోనుండి అంజేయి ప్రియమి అయిమునుగూడ పముద్రును ద్రింగివేసెదాకు అయిమును భూమిపోయినది. అంజేయిచ్చిగవాము అంక ర్యేడి చెరువుగట్టున నొక అనుభక్తిలో భగద్రవవడినది. ఈప్రదేశమున కృతయుగమున బ్రహ్మ మారేండ్లు యాగముచేసి యుక్తకాలలో అంకర్యేడిశాస్త్రమున నీల కంశ్యేయిని ప్రతిష్ఠించి తీత్రపాఠశాలనిగించెను. నిమ్మల పసిష్టమన్నో యుల శ్యాకమమేర్పరచుకొని గోచావని నుండి పసిష్టపాయను తిసికొనినచ్చెనట పారశ్యాక పుత్రుడగు రక్షలోచనుడు ఈశ్వరవరగర్వమున కన్న గావక, విశ్వామిత్రచేరితులై పసిష్టపుత్రులను చంపగా, పసిష్టకు దిష్టపును ప్రాంబించెను పారి, లక్ష్మివృనింపా రూపమున మునిఁగి ప్రత్యేకమై, మాయాశక్తియు తన పోదరియనగు అశ్వాధాంబ (గుక్తాంబ) రాక్షసుని రక్షము భూమిమీదలడలడల దనబాంబతో నీర్మిచేసి తోడ్కుడుతుడవ, రక్షలోచనుని సంహరించెను. నిమ్మల రాక్షసరక్షమును గుక్తాంబకృ. దిడిచీయేగా పది రక్షపుల్లయను చేయ ప్రవహించెను. పసిష్టని ప్రార్థనలై లక్ష్మివృనింపాపాపామి అర్పారూపమున నట నిర్మిరాయెను పసిష్టకు లక్ష్మివృనింపా చిగ్రవమును ప్రతిష్ఠించి అర్పా దులుగాంచెను అప్పులమునకు కొంతదూరమున రక్షగా అంజేయిపాపామినిగూడ పసిష్టను ప్రతిష్ఠించెను. అప్పుడు అయిమే 1851 లో పముద్ర గర్భమునవలెను.

అంతర్వేది

వేదవేది యంతరంగము వ్యవహార విగ్రహముక ఘట్టతో వలగియుంచెను. కలియుగమున శేవచరాచమ గొల్లచాడు తన కవలగోపు ప్రతిపత్తియును అప్రతిపత్తి తనదొరుగు పాలు విడుచుచుండుచూచి అల క్రద్వింతగా ప్రియమి విగ్రహము దొరికెను. దానికతడు చారువుతో అలయమును నిగ్గించి పోరాడికము లారంభించెను. ప్రియమి పెట్టు మహులు చూచెను. ప్రియమిచారి అర్చారులు నిర్వహించుట శేవచారు కొన్ని భూములను దానముచేసెను శేవచారు నిర్బంధించి కొయ్య గుడిప్రంతముల చక్కని కొల్లపు చెక్కభవనములతో బోవ్వులు, ఉట్టుప్రంతములవలె గట్టిగమవ్విరి ఈ చార్యాలయపు ప్రంతములును ప్రస్తుతపు కాలాయము ప్రక్కను కర్రవయలది ప్రియమిచారి పాకకాలగా చేర్చుకొనియున్నది. శేవచారు పాలెమను గ్రామము చేరినది అంతర్వేదికి వనివమున నున్నది. శేవచారు నిర్వక్త చార్యాలయము కలిపావస్థకు రాగా బెండుమార్గంక కాపురస్థులును, అగ్నికుల వక్రియులును అగు కొకవారి అధికారాయణగాను కీర్తన యోగ్యతలమునకు పూనుకొనిరి ఇరుకతవృధరాయియు దొరకని యీ దూరనమృత ప్రాంతమునకు మహాయ విర్యావమునకు గావలిన శిరాప్రంతములును, రాక్షసు గొవిరాలకుల నింత అధికారాయణ కొడుకు కృష్ణమృ, వీరు ఉదరకము చేయించుచురి అతడు బెండుమార్గంక నుండి ఉదల మూలమున, అట్లు మొదలగునవి వరకును వరకము విశేషములతో అరుగుచుంచెను. దోయవనము కొన్ని ఉదల వృద్ధిపాపాప్రియమగ్రహమున విశేష ధన సంపదతో తిరిగిరాగా కృష్ణమృగాలు, తండ్రివంకర్పించిన అలయమండపాదుల విర్యాలును పూర్తిగావించిరి. ఈవని వారిచావనకకము 1745 వ. సంవత్సరమునకు సరి యయిన శ్రీ క 1828 వ ముగిసెట్లు అయివు గోడ మీద బొక శిలాశాసనమున్నది

గర్భాలయముననున్న ప్రియమి విగ్రహము వక్రిమ ముఖముగానుండును గర్భాలయమునకువెరుకు చానికి తేరి అలయ మండపములున్నది వృద్ధిపాపాయమునకు నదిప్రక్కను చామూలయమున్నది. ఈయాలయ మండప ములందు గాఢాంధకారము తెలివీరియున్నను పాయల కాంమున పడచుకున్నమించు మూర్తిని కిరణముల

ప్రియమి విగ్రహ నవగ్రహమున ప్రసరించి అంగరూపములతో తెల్లనియట రమ్యముగ నుండును అ పొగులు అలయవిర్యాలునువందలేగలవు. ప్రియమి అలయమునకతడు వైపున కళ్యాణ మండపమున్నది కిరిగిట్టును రాక్షసు వైపున మండపమున్నది కక్రిమి చ్చార్వముమీది గోపురముకాక, వది చుట్టుకొనెల లున్నది. వృద్ధిపాపాప్రియమి చుట్టును కాఠాక్షి కాయారు, వెంకేశ్వరప్రియమి, తూణిది కాయారు, శ్రీరంగయంతరప్రియమి, వంశావ గోపాలప్రియమి, శేవప్రియమి, వర్విర్వరప్రియమి, అలయ వేయిప్రియమి, క్రామలవారు, గోపాలప్రియమియుగలది వీరంతయును బుద్ధి లేవతలు. మండపములమీది విమానములు కొన్నిగుండ్లముగను, కొన్ని కూడిగను ఉండును. నిలకంశ్వరప్రియమిచారి కొక కెడ్డి ప్రభువు అలయము కట్టించెను. అది కళిలముకాగా, దుక్కు కాలయ్యగారకు చేయారు చాప్రభులును, అట్లుగి చినకళయ్య యను వరసాపురపు ఉద వర్తకులును కీర్తనయోగ్యతలము గావించిరి. ఈ యాలయము నేడు కళిలముగున్నది.

ప్రతి సంవత్సరమును మాఘ కుడ్య కళిలవారు వృద్ధిపాపాప్రియ కళ్యాణము అరుగును. రికారకళిల రక్తేశ్వరమున ప్రియమి రక్తము గుడ్డాంకక గుడివరకు రోవును. వేలకొలది యాత్రికులు ధీమైపూరక మొదలు పూర్తిమ వరకును ఉదయములందు పాగర సంగమ ప్రియమి గావించి పాపక్షయము బొందుచు విర్యావ కళిలమీద అధికారమున నమృత ప్రియమి పుణ్య ప్రదము. క్రయోదకాబి రక్తకళ్యాప్రియము, వీరావరము చమర్వకళిల రోశ్వరము పూర్తిమకళిల ప్రియమి చక్రేశ్వరప్రియమిచారి నమృతమున శేగును. అ ప్రియమున ప్రియమిచారు నిలుతులకు కట్టినది మండపము చక్కగమన్నది పూర్వ ముగ్రహముగోల్పించ వనాలు పాలెతో మండగా శ్రీ క 1828 సంవత్సరమున ప్రియమిచారి చక్రము నమృతముతో కొట్టుకొని రోయెనట. ఎంత వేరకొలదివను చక్రము దొరకలేదు. అంత చేయారు బ్రాచిర బ్రాహ్మణుల అగు అంతర్వేది వయములుగాలు వయబాళం దశకారాక్షములు ముద్రాక్షులు చేయగా నమృతము చక్రమును బ్రాహ్మణుని పాదములకడ శేర్చెను. వాటిమందయు చేయారు

అక్కన్న మదన్నలు

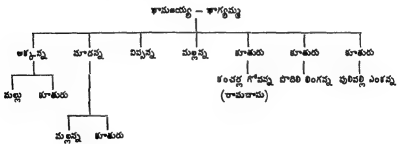
బ్రాహ్మణులకు పాపము కల్పించునట్లు ప్రముఖస్థానమేర్పడినది వారు వచ్చి పాపము రక్షమమీద మరటులుచేసినగాని రక్షము కరణము. పాపముకి నిత్యోత్పత్త, వారోత్పత్త, వత్యోత్పత్త వారులు అందును.

ఈ వస్తుప్రతిర ప్రాంతమును మొదట వరాను శారాక్రమించగా 1758 వ సంవత్సరమున వరానుల వోడించి అంగ్లేయు లొకమించుకొనిరి. రేకమంశయు సొక నిక్షేప ప్రభుత్వముక్రింద లేదు. పెద్దాపురము సంస్థానపు రాజులగు వత్సరాయ చారి ప్రదేశమునకు ప్రభువులయిరి పెద్దాపురపు రాజులు మమారు చేయి ఎకరముల భూమి వ్యవసాయపాపముచారిచ్చిరి పాపము చారికి లక్షయు ముప్పది వేల రూపాయల విలువగల శివాచారి నిర్మించబడెను వత్సానపు మర్యాదలనుజ్ఞి పాపము చారికి నగారాచార్యములు, వనశింపు సేవలు మొదలయినవి అందునందెడిది. 1844 లో పెద్దాపురపు కోట అంగ్లేయుల వశమాయెను అందుచే చాటినుండి ఆ రాజ్యాపు సామంతులగు మొగలిమట్టు సంస్థానపు రాజులు, కలిసింది వంశస్థులు, ఈ అలయములకు రక్షక రక్షై కల్పాచోత్ప చాదులు అనియించువారు లేడి అలయ వరిపాలన ప్రభుత్వపు రక్షాచాయ రేచారాయవంశరేతిలో మన్నది.

డా. డా. బి.

అక్కన్న మదన్నలు:—అక్కన్న మదన్న లిద్దరు అచ్చపుటాండ్రపుటలు అయినను వీరు సేదశాపురపు

అగు మిలకర్మి వంశపు కన్నడ బ్రాహ్మణులనియును, మహా రాష్ట్రులనియును, కివాశీ ప్రధాని యగు మోరోపంతు వింగళే యొక్క. బాయాదులనియును కొంత ప్రచార మున్నది ఈ వారమును వసుకామిలగు పి యితర చారిత్రకులచేతను చెప్పబడలేదు. చారిత్రక నిదర్శనములు గాని, స్థల పురాణములు గాని ఈ వారమునకు జరి మొనంగుటలేదు. వీరి వింగళివంశము, ఆ వింగళేవంశము చేరు. ఋషులు చేరు వీరు అంద్రులమట చారిత్రక వశ్యము అయితే, ఎచ్చటిచాలో విష్ణుర్వగా చెప్పటకు వీలువడదు. ప్రస్తుతము అందుకాములొమన్న చారిత్రక సాధనములనుజ్ఞి వీరు శామజ్యయ్య, శాగ్యమృత వంశానము. శామజ్యయ్య సామకుగొండలో 'అమిల' బొడ్డ వనితేయ ప్రభుత్వోద్ధోగి. ఈ రంపతులకు నలుగురు కుమారులు, ముగ్గురు కుమార్తెలు కలిగివారు. కొడుకుల చేద్ద వరువగా అక్కన్న, మదన్న, విచ్చన్న (విచ్చ వాళుడు), మల్లన్న (మృత్యుంజయుడు), అడవెల్లం చేద్ద తెలియుటలేదు. అయినను వీరి వంశావముగ కంచర్ల గోవన్న (రామచామ), పొదిలి లింగన్న, పులివెల్లి ఎంకన్న (రుప్తుంరాపు) అనువారు కలరు. అక్కన్నకు "మల్లు" అను కొడుకును, చేరు తెలియని ఒక కుమారుడు ఉండిరి. మదన్నకు మల్లన్న యను కుమారుడును, చేరు తెలియని ఒక కుమార్తెయు ఉండిరి. మూడువంశరముల వంశవృక్ష మీ క్రింద ఈయండివరి.

అక్కన్న మారన్నలు

కామరూపులకు కనకామరూపుల యుక్తవయస్సున ఉపనయనములు చేసెను. ఆ తదిమలలో అవనరములుగా

అక్కన్న

సంవత్సరములు ఉండవచ్చును కొంత ప్రయత్న ఫలితముగా మీర్జాపామమ్మకు సయూరు మీర్జాపామమ్మ నేతవములపై ఇద్దరును ఉద్వేగములలో మిరిసి(1860) వీరు క్రమముగా తమ దీనివేషముచేతను, అవిరళ పరిశ్రమ వలనను ఒక్కొక్క మెట్టెక్కుచు వైశివచ్చిరి

క్రి.శ. 1868 లో మీర్జాపామమ్మ చేసిన తిరుగుబాటులో ఈ అన్నదమ్ములు పాల్గొనలేదు అందుచే భూమ్యారాయ కాళిలోని వారి పదవులపై యుండెను తరువాత మరి పది సంవత్సరములు కచ్చించి పనిచేయుచురగా వీరిరువురిలో ఎక్కువ దీక్షానియగు మారన్న గోలకొండ పర్యవైకార్యముదగు "ఉమ్మ - ఉమ్మములలో" కడ మేష్టాదుగ ప్రతిష్ఠితుడయ్యెను (1868) అప్పటినుండి భూమ్యారాయకాళి క్రి.శ. 1878 వరకు ఈ అన్నదమ్ముల పర్యవేక్షణలోనే ఉండెను ఉద్వేగములలో ప్రవేశించినప్పటినుండి క్రి.శ. 1878 తుదివరకు రమారమి 25 సంవత్సరములు గోలకొండ భూమ్యారాయ కాళి వీరి అధీనములో మండెను

క్రి.శ. 1874 వ సంవత్సరపు విప్లవాంతరము మీర్జాపామమ్మకు పయ్యెను ముఖ్యము పతనమొందెను 1874 జూలైలో మారన్న గోలకొండ ప్రధాని (మీర్జాపామమ్మ) గ నియుక్తుడయ్యెను ముద్రాణ అంబల్

హావే కాబాదా అతనికి "మారన్నప్రకాశరావు" అను పిరుదు, ఏమగు, గుజ్జము, కత్తి, నగారా, రాజాంబరములు ప్రసాదించెను అక్కన్న కేష్టాదు పదవియందు ప్రతిష్ఠితుడయ్యెను మారన్న తమ్ముడగు విశ్వకాశుడు హనుమకొండ "అమిలు" గను, మేపల్లెండ్రలో వొకడగు ఎంకన్న రెండవాయకుడుగను పియమితృత్వ

మారన్నకు ప్రధానిగ నెమ్మకొనుటలో ముద్రాను శి మాత్రములను రృద్ధి యందుంచుకొనినట్లు అగవదుచున్నది

- (1) మారన్న బుద్ధివిశేషము అతనికి తనయొక గణకత్తినికొన్నవములు.
- (2) తన పంతులగు ఉపరావులకు, పర్యాయలకు మంత్రిత్వ మొనగినచో చారు తనయొక కత్తినినయ విశ్వాసములను జూపెను.
- (3) మహావ్యూరముగల భార్యగతమును ముద్దిములు పట్టుకొనుదురు

మారన్న ప్రధానియగునప్పటికి గోలకొండ రాజ్యపు కోస్తా క్రైతాకుళమునుండి రెంగల్పునవరకు 480 మైళ్ళు వ్యాపించి యుండెను ప్రధానియైన తరుచు మారన్న దేశములో కాంతిక్రతలు వెలకొల్పుటలో బాలుగు నెలలు గడిచెను అపై నవంబరునుండి డిసెంబరు తుది వరకు రెండు నెలలు రాజాలోనుండి రాజ్యమునయు తిరిగి 1875 అనవరిలో రాజధానిని మరలవచ్చెను గోలకొండ చరిత్రలో

ఈ విధముగ రాజును, ప్రధానియు, ఉపరావు తిరిగి ప్రజల కాగోగులు విచారించుట అపూర్వ మగు విశేషము ప్రతిష్ఠలము పండుమ, ముఖ్యముగ మచిలీపట్నం మందును వీరికి ఘనమగు సత్కారము అరిగెను ప్రధాని యగుతాటికి మారన్న పయ్యెను రమారమి 52 సంవత్సరములు ఉండియుండును.

మారన్న

మదన్న పరిపాలనమును కొన్ని ముఖ్యకాంక్షలుగ విభజింపవచ్చును. 1. అంతరంగికాంక్ష, 2. బేళియకాంక్ష, 3. అంతర్జాతీయకాంక్ష, 4. రక్షణకాంక్ష, 5. సైన్యసంస్కరణకాంక్ష, 6. భూసంస్కరణకాంక్ష.

1. అంతరంగిక విరావము - పట్నము, పంపకరణలు ప్రత్యేకపెట్టి పరిపాలనా యంత్రమును నిర్వహించునని, వివిధకాంక్షలుగ విభజించెను శేంద్ర, ప్రాంతీయ, గ్రామ పరిపాలనములు వేర్వేరు చేసెను.

శేంద్రములో రాజు, ప్రధాని, విశేషయోగ మంత్రి, బేళియమంత్రి, ముఖ్యలేదారు, లెండిల్ మూమిలిక్, సరే ఫేర్, చాలోగామే అంజ, పరదుభాతీ, రురీరు, మహెల్లారు మంత్రివర్గముగ చేర్పబడెను.

ప్రాంతీయ పరిపాలనా వర్గమున తరస్థారు, రికాను, సరేతేల్, భాతీ, పండితులు ఉండిరి.

పట్నము, పిమ్మ, పరగరా, మహల్, పాలకవర్గము గూడ రాచాపు ఈ విధముగనే యుండెను కాని అచ్చట సైన్యధిపతులు వరుసగ పోల్లారునియు, హవల్దారునియును, వ్యాయాధికారులు "భాతీలు" నియు పిలువబడెనువారు మదన్నకు ముందు వీరికి జాగీరులుండెను వీరికి తీతములు పర్యాటరేని మదన్న వారలను విశేషములుగను, రాజు తత్వధికులుగను కావించి, నీరములుగ వోవచ్చెను.

గ్రామపరిపాలన - పట్నాధి, మాలిపలేలు, కొక్కాబీ పలేలు, శేటు పవరు, పురోహతుడు, వీరు పాలకవర్గముగా చేర్పబడి వీరికి తీతములుగాగ మాన్యములుండెను.

పరిపాలన - మదన్నకు భూస్వామియై తేతమున కొక రాజ్యాంగము, ప్రజలకు శ్రద్ధ తేమండెను తేతము పారవంతముయ్యదు, ముఖ్యము గావించెను మిథువ్యూ మొదలు లంక్రామపరగం అంతరయ కాపీటముగనే లండములు అడిగి పురుకొనెడితామ. మిథూనువృద్ధులయ్యారు, మహమ్మదు అమీను, పయ్యరు ముఅమ్మరు అనువారలు మిథువ్యూలుగా మన్నపుడు సైతము ప్రజలకు ఈ గోవు తప్పలేదు.

మదన్నకు భూస్వామియై తేతములోని "తరపు" లు మొదలుకొని గ్రామముల వరకు అన్నియు వార్షికము

అటు చేయుచుండెనని అందుచేత అస్థిరత, అవిశ్వాసము చాచివచ్చెను కాగుగ పాడుకొనిపోయినవి. ఇకరాచారుల దౌర్జన్య క్రూరములకు కాళిబాళ గ్రామములకు గ్రామములే మనుష్యరహితములై నవి ముఖ్యము, బ్రాహ్మణులకు అనేక గ్రామములు మాన్యములుగ నీయబడుచుండెడివి ఈ కారణముల వలన ప్రభుత్వము భూమ్యాధిపతియై విషయమున వివేకముగ పట్టవడినది అదవులు వరకీ క్రొత్త గ్రామములు నిర్మించుట, పాడు పడిన గ్రామముల పునరావాస మొనర్చుట, అగ్రహారములు, మాన్యములు మున్నగువాటి మండియు పుల్లె మొత్తములు శిష్టుల దానమున రాధట్టుట అట్లు మూడు వర్గములను అవలంబించి మదన్న గొడుగులోనున భూమ్యాధిపతియగు కామమును కామధేనువుగ నొనర్చెను వర్గపర్యాయము, తోటలు అభివృద్ధిపరచి వాటి ఫలపాయమును పరపమగు రథలకు విక్రయించు వర్గవర్గ చేతను, ఉన్నదియో కంటే నీతో అగిన మరీద్ర సంఘర్షణము ఇందులకొక నిదర్శనము గ్రామములను చేయుచేయువర్గములను మోస్తరించి గ్రామాధికారులను మదన్న నీయించెను చేబాలయ పోషణము కొరకును, పురోహతుడు, వైద్యుని, పురుషు, కమ్మరి, కుమ్మరి, మంగలి, రాకలి, చానరి, తంబళి, సర్రాఫ్, పట్నాధి, పలేలు, శేటుననది, పెట్టి, మాదిగ మున్నగు పనివారల తీవ్రము కొరకును మాన్యము లీయబడెను రోయ కారణ అంతర్జాతీయ కాంతిభద్రతలు నెలకొల్పబడెను.

ప్రభుత్వపు అయోమయ స్థితివలన మూసీచేయబడిన విశ్వాసములగు పక్షపుగములను మదన్న మరల తెరచించెను. భూమిమండ్ర వ్యాపారములను అభివృద్ధిపరచెను. తేపు మంతముల వ్యాపారమునను విశేషాచారమును వచ్చు పట్టు చేసెను నయోంకో అగిన వోరా యుద్ధము నుమండ్ర వ్యాపార రక్షణకు అగినదే. మందుగునది, తేత, ఆర్థకము, శిల్పము, చిత్రలేఖనము మున్నగు సరేక ముఖ్యద్రావ్యములను అభివృద్ధిపరచెను.

వాతముల ముండ్రచాధికారము ఇంతవరకు ఇతరుల కీయబడియుండెను మదన్న అవర్ధిని రద్దుచేరి ప్రభుత్వపు ఖరీదాలో వాతములు ముద్రించు చేర్పాటు చేసెను. ఈ క్రింద తేల్పబడిన వాతములు నిద్యమగు

అగస్త్య మారపులు

యంచెను 1. వరహా, 2. భవము, 3. శేవము, 4. కాసు, 5. కార, 6. గవ్వ వరహా కి అంగుళముల చెడలును, 62కి గురిగించి బియ్యము, 21కి వ్యాధి వచ్చెను కలిగియుండెను. ఇది విచారనగరపు గాడెము.

మారపు చక్రవర్తి మొనర్చినశాసనములో గణము, మూర శంకెను, కులానువములో మలము, శేరు, పిని, పుట్టి, ఉంచెను

మంత్రవదన పహించినకోడలి మారపు రాజ్యమున వర్ణనము చేసియుండెనుగదా! ఆ వర్ణనమునవలన పరిపాలనా యంత్రములకి దోషములు మారపుకు కారుగ బోధపడెను పీఠలు, లోగలాలులు, స్వాధ్యాయి, అపమధ్యులును అగు ఉన్నతోద్యోగులను తొలగించి, చారి స్థానములలో పనులగు యువకులను వియ మించెను ఇంతవరకు ఉన్నచారితరులు శనుస్థానము లకు బోనక పట్టణములకే యుండెడివారు. మారపు యావద్దెరిగి మార్చించి అధికారులు తమను ప్రాంతము లందు పనిచేసవట్లు కట్టడిచేసెను అంతయుగాక, ప్రతి రెండు, మూడు పంచత్వరములలోపాఠి అధికారులను మార్చుచేయు చారాళమును ప్రచేశపెట్టెను దీనివలన పరిపాలనా యంత్రాంగము పరిష్కృతమై, వైశవ్యపంశ మైనది

పిమ్మలను (రాష్ట్రములను), కరపులను (మండలము లను) మరలనిర్మించి, చాటివై విశ్వానరపాత్రులు, పనుల లును అగు యువకోద్యోగులను వియమించెను. చాచీ, కూనతటాకములు, రహారాలు, అన్నప్రశములు, ఉచిత విద్యా వైద్య ప్రసూతిశాలలు, పిచ్చులు చేసెను బ్రోక్షగ అయింపబడిన కర్ణాటకమందు కాంతి రెం కొన్నెను. ఆ ప్రాంతమును "శిఖావట్టి" యనియును, అప్పటి కాయవలను అప్పరి అనియును పేర్కొనెను చారు ఈ బ్రాక్షవర్ణులవై రెండు పంచత్వరములు పరిపాలన బిగిపెడిరట తన పన్నురణ పరిశకములను పరిశీలించుటకై మారపు 1678 అవసరలో మరల రాజయు క్తముగ మూడు చెలలు లేవంచారముచే మార్చిమదకు గోలకొండకు పంపెను.

ఉద్యోగములు, మన్ననలు, ఇతర ప్రత్యేకతలు కోలు పోయిన ఉన్నచారితరులు, ఉపాధ్యులు మున్నగువారు

1678 మధ్యలో తిరుగుబాటు చేసిరి. దీనికి గణపతి కుమారుడు కాయకత్తము పహించెను. అయితే రాజ పంశియుడగు అప్పలరాజును మారపు తనకు పంపించుచు చేసికొని అతని సాయమున తిరుగుబాటుచారుల వదలి, శ్రీకాళహస్తి వరకు లేకమును మరల స్వాధీనవరకు కొనెను. అప్పలరాజునకు "అప్పలపాయక రాపురివార్డు" అను బిరుదును, అరేక తాగిరులను ఒవగెను (పాయక రాజుగా యుద్ధమున ముందుండు వాడని యర్థము.)

అధికపీఠ :- లేకములో కాంతిరెంకొల్లుకు యందును, పితాపురముతో, మొగలులతో అరిగిన షివ్వందమును చెర వేర్చుటయందును, పాతువదిన దుర్గములను కారుచేయుట యందును, సైన్యమును బిష్టము చేయుటయందును, పశ్చిమోత్తర పరిపాద్యలను మరేతర మొనర్చుటయందును మారపు ధనము విశేషముగా వ్యయము చేసెను. అదా యము పరివశమగుటకొండెను. అందుచే మారపు వ్యయము తగ్గించియు, పెద్ద తీవ్రములు మచ్చులును తగ్గించియు, అయవ్యయములను పరిష్కృతులకు ప్రయ త్నించెను ఈ మార్పులు అవ సామాన్యపు కాంతివనము నకు ఎంతో దోహదము కలిగించెను ప్రజలకు అగ్రహారీ కులమండయు, అధికారులమండయు ఎట్టి అలజడి కలుగ కుండ కట్టుదిట్టములు చేసెను లేకము పర్యవ్యాసము నుయ్యెను ప్రజలు పిరిపంచదలతో హాయిగ నుండిరి ప్రభుత్వారాయము వృద్ధిచెందెను ఇట్టి ఘనవిజయము వకు మల్లాను మిక్కిలి పంతుండించి మారపుకు "అంతపహా" అను బిరుదును ప్రసాదించెను

క్రి. 1657 వాటి మిథువూ తిరుగుబాటు వలనను, మొగలాయీ యుద్ధములవలనను రాజ్యములో అకాంతి ఏర్పడెను ఆ కారణమున రాజ్యములోని వలసై గమలు మూనిచేయబడెను, 1680 నుండి 1674 వరకు వలసై గమలతో పమలు బరుగలేదు. మారపు అగమలను తెరపించి పుక్రముగా పనిచేయునట్లు ఏర్పాటుచేసెను. గమలలోపనిచేయు మాత్రానికి అనుమతముగనుండునట్లు శృతినిర్ణయములు గావించెను. తిరిగి గోలకొండ రాజ్యము యశాప్రకారము "రత్నకోశము" గా ప్రసిద్ధిచెందెను.

చేడియ విరాపము :- అంగ్లేయులు బలద్రోగి వ్యవహరించు మొదటిది. తమ గిడ్డంగులను వైదిక స్థానములుగా

మార్గిరి లేయి వ ద్ర కులను పీడించసాగిరి. ప్రభుత్వ కర్మాచారుల నిర్లక్ష్యము లేయిసాగిరి. వ్యంక వాడెములను చలామణి లేయిసాగిరి. వ్యాధ్యులను వీర్యాటలేయి ప్రభుత్వము వెరవసాగిరి. అంగ్లేయుల విధానము గోలకొండ ప్రభుత్వ వ్యాధిరహముపై దెబ్బతీయునదిగా నుంచెను. అంత ప్రధాని మారన్న అంగ్లేయుల అధికార విఘ్నభయమును అధికార దర్శముతో అణచివేయుటకు కడగెను కర్ణాటకములోని పరిస్థితులను చక్కదిద్దుటకు నమస్థులగు పాలకులు నియమించబడిరి వీరిలో అక్కన్న, లింగన్న లిద్దరు అంగ్లేయులకు కొరకరాని కొయ్యలయిరి అంగ్లేయుల అటులు పాగవయ్యెను. మారన్నను తమ కనుకూలునిగా చేపట్టుటకు అంగ్లేయులు పదరానిపాట్లు వదిరి. వారి ప్రయత్నము లన్నియు వ్యర్థమయ్యెను లేయి ప్రభుత్వమునకు, లేయి వ్యాధిరహము ప్రాంత్యమునుకేటార్చునట్టి మారన్నయొక్క రాజనీతి ప్రయోగ విధానమునకు తట్టుకొనలేక అంగ్లేయులు గోలకొండ రాజ్యమందన్నకు నడు నిర్బంధమును, నిర్బంధాలను ఎత్తిచేసి, తంతిః ప్రయోగముయిరి లేకకప్రత, అర్థిక లంఘనము, గౌరవము, వర్తకము, లేయివ ద్ర కుల మర్యాదలు వ్యర్థమొకెను

విలేజీయ విధానము :- మొగలులు దక్షిణ రాజ్యములను జయించుటకు కడగి కొంతవరకు జయముపొందిరి టిజాపూరు గోలకొండ రాజ్యములకు ప్రమాదము కను చూపుమేరలోనిది వచ్చెను టిజాపూరునందు రాజగు రెండవ అలీ అదిల్ షా మరణించెను (1872) అతని మిత్రానుడు సంరక్షప్రాచీనుడు నీలందరు రాజయ్యెను రాజ్యములో అంతఃకలహములు ప్రబలసాగెను మారన్న కల్పించుకొని వాయకప్రతిపాదకుల మధ్య పంధిచేసెను. ఈ పంధి మాగ్రముల ప్రకారము టిజాపూరు రాజ్యమును గోలకొండ రాజ్యము రక్షించవట్లును, గోలకొండ రాజ్యాధిపతిచేరాంగనీతి ననుసరించి టిజాపూరు వర్తింప వట్లును, మారన్న నిలవించెను. టిజాపూరుకు దళారు నందు గోలకొండ ప్రతినిధి నియమింపబడెను వాని పర్యాయలు వాయకుడు "వశీక్-ఉల్-ముల్క్" అగు సిద్దిమహమ ఈ పంధివరకులకు విరుద్ధముగ ప్రవర్తించెను. మారన్న విధానమునకు విఘాతము కలిగివది

అయినను అతడు నివృత్తపారెడక టిజాపూరుమందు గోలకొండ ప్రతినిధిగమన్న అక్కన్నను వామనునీలించు కొనెను. అయినను మొగలులు టిజాపూరుపై దండెత్తి వచ్చుదు వికందరుయొక్క అత్యర్థనమును పొంది మారన్న ప్రవందపై వ్యయమును పంపెను ఈ పై విక సహాయమువలన టిజాంగము మారన్న మీద బ్రధ్నదయ్యెను మహారాష్ట్రకత్తి ప్రకయ బాంధవమునకు లలిగాకునీడ గోలకొండ రాజ్యమును సంరక్షించుటను, మొగలుల ఉపద్రవమునుండి కాపాడుటను, దూర మాలోచించి మారన్న అలక్ నాన్ కాపాడుటను, కిచానీని మైత్రి కుదిర్చెను కిచానీ ప్రాధికారాధిపతి విలేజీ ౬౪ సంధి వ్యక్తముపై వంతకము చేసెను. ఈ సంధి వరకులప్రకారము మొగలులకు వ్యతిరేకముగ కరవు రము సహాయముచేసికొనుటకు నిశ్చయించబడెను మిక్షితులు లంకనములను మహారాష్ట్ర పై నిలులు గోలకొండ రక్షణమునకు లభించిరి ఈ సంధికారణముగా గోలకొండరాజ్యమునకు కాంతిభద్రతలు చేపూరెను. ఇది మారన్నకుంత్రి రాజనీతి వరకురతకు పరాకాష్ఠయని చెప్పవచ్చును. అయితే దీనివలన అలంపియనకు కొనము పొచ్చినది, మునల్కానుతికి లేకద్రోహముగా వాదించిరి విలేజీపర్యాధిక ప్రరారములు సాగెను మారన్న యుద్ధంశవరకు గోలకొండమీద తవయాటలు సాగవని టిజాంగమునకు తోచెను గోలకొండ పై వ్యయము పరాసంపిద్దమై లలోపేతమై యుండెను మొగలుపేదలు 1877లో మాశ్లేమహారాష్ట్ర గోలకొండ పేదల పరాక్రమమును చనిపూరెను. ఆ యుద్ధమున పాత్రాల్గూ పేదల ఘోర పరాజయము పాలయ్యెను ఇరువది మైళ్ళలో మన్న గుల్బర్గాను చేరుటకు మొగలుపేదలకు 12 దినములు వచ్చెను!

అక్కన్న

అక్కిన్న మదన్మల

మదన్మల ప్రతిభ అద్భుతంగా మంజెను. ఇంతంతయు అత్యుత్తమ రచనాకళలు మదన్మల చేయవలసివచ్చెను. కాని పాఠ్యభాష ప్రసిద్ధివలననే కట్టవలసిన కష్టము యత్యాత్రాభాషను మదన్మలెన్నివసాగను. అంతయెందు 1882 లో చక్రవర్తి రచనాపరిశ్రమలను కాగా, మదన్మల వరులైన ఏనుగులను, కొన్ని మలుగుల అంకారమును, కష్టమును బలహీనువులములొమ్మని యాతనిని సత్యాగ్రహార్థముగా అంకెను అయినను అక్కిన్న మదన్మలయొక క్రోధము విడవకడ బొరంగజేలు "అబ్బారుచారాని రక్తవీణ తాళిరే గర్భవద" (రచనయొక్కోపవీతధారలు అక్కిన్న - మదన్మల - వధార్యలు) అని తాబాచా ప్రభువులకు వ్రాయుచుండెడిచాడు

మదన్మల పరిశ్రమలను, తాత్పర్యములను ఎక్కువ ప్రోత్సాహించుచున్న గోలకొండ పరిశ్రమల ఓడవెండ నరకుల నింపుకొని తూర్పు, పశ్చిమరణమును దూరలేక ములను బోయి, వ్యాపారము చేయుచుండిరి అంగ్లేయులు, పరామలము, సయోగ చక్రవర్తిని ప్రోత్సహించి గోలకొండ వర్తక కేంద్రము బోపిడి చేయుచుచుండిరి తెనుమునాను పర్యాయములు మదన్మల ఉపేక్షించెను అయితే అది మదన్మల వీరసత్యం చెంది గోలకొండ వర్తకవాసలను తరును కొల్లగొట్టినాది అంగులే మదన్మల తన పాఠాని సహాయములే సయోగ, అంగ్లే, పరామల సయోగ పాఠానిమును 1886 ఉత్తరాగ్రమున బోపిడి, తన వ్యాపారమును మరక్షితము చేసెను మదన్మల ఖాస్తి వ్యవస్థలను, వసుధ్ర పై వ్యవస్థలను సహాయము సంస్కరించి, వత్సవసత్వములనుగా వివర్ణియుండెనది తెలియుచున్నది

చేకరకడ వ్యవస్థ - చేకరకడ ఏషియములో మదన్మల అత్యంతము జాగరూకమున పనించి మదన్మలగారినించెను. భువనగిరి, ఓరుగల్లు, అమృతము మొట్ట, కొండపల్లి, కొండ పిడు మొదలగు దుర్గములను వృద్ధిపరచెను ప్రతి దుర్గమునందును ఉండు పరిశ్రమలను పై నిమిష సంఖ్యను చెందుచేయు చెందెను. (1882) మున్నగుచారి వర్తక పై సాగిరుచారుల కొంత పై వ్యవస్థలను రాజవర సహాయార్థము వీరముచే యుండెడిచారు. కాని తాగిరు చాయలతోనే యుద్ధము సంభవించినచో తాగిరు పై వ్యవస్థ

తాగిరుచారి పక్షముననే యుండునుగా అందుచే మదన్మల ఈ విధానమును మార్చిపై చెను. పై నిమిష విధాని వ్యవస్థలంతయు రాజాధిపతిముననే యుండు వత్సవ్యరచెను చేతయే, విదేశీయ పై నిమిష తీతములందు గల సాయుత్సగలము మదన్మల పదవించెను. అత్యంత రక్షమును, ఈ ప్రియ రక్షమును విస్తృతపరచెను. సామాన్యపు ప్రతిపై వ్యవస్థలను ఎనిమిదివలెన పదిరెండు దినములు తాబాచానిక అరణించిన దీ కేవలము రక్షమే.

రాజ్య వ్యవస్థ - భూమిగూడాయే, పరిపాలనాకాళని సాంకేత్యముకొరకు మదన్మల చేకమును అందములుగను, అందములను పర్యాయములను, పర్యాయములను పరగచాలు గను విశ్లేషించెను. తెలంగాణ అందములతో ఇరువది పర్యాయములు, రెండువందల ఇరువదివలెను పరగచాలును, కర్ణాటక అందములతో ఇరువదిరెండు పర్యాయములు, మున్నగు పర్యాయములను పరగచాలును, అర్కాటు (కమిశ) అందములందు పర్యాయ పర్యాయములు, ముగ్గు పర్యాయ పరగచాలును ఉండెను గోలకొండ రాజ్యము మూడు అందములు, పది ఎనిమిది పర్యాయములు, అరు వందల పదివలెను పరగచాలు కలదిగా మంజెను.

అక్కిన్న మదన్మల హత్య - ప్రతి 1885 అక్టోబరు నాటి వంద పనువించి ఈ యుద్ధవ్యవస్థలను వర్తకములను, తాబాచాగరములను యుండవలసి యుండెను. మున్నగు చాచి పనులనరచలేను కాని ఆ పందె నియములను వలన మదన్మల విరోధులకు దైర్యమెక్కువయ్యెది. రాజాంకేపురమువందెను, తెలుపవలె ఈ యుద్ధవ్యవస్థలను హత్యచేయుటకు కుట్రలు ప్రారంభించెను. 1886 మార్చి నెల తుదితాగమున ఒకనాటి రాత్రి మొదటి యామునున రాచకార్యములు ముగించుకొని, రాజ్యాన్ని పై కొని అక్కిన్న మదన్మలను ఇంటికి తోపుచున్న సమయమున కుట్రచారులు తటాకున చాచిపైండి కనుమూసి తీరవలెనంతలో చాచిని హత్యచేసి విశేషముగ అందముల కావరకే అంగరక్షకులు తోడియుండుటచే ఈ హత్యాకాండ మహాయాసముగ అరిచాయెనది తరువాత హతకులు నగరముపైండి దుర్వారాపును (పులిపల్లి ఎంకన్న) రెండువలె ప్రావీణ్యము కలుపబడునను సమూహముగా హత్యగారిందిరి. చాచి యుద్ధము దగ్గమొనర్చిరి.

అవంశ్యాకములగు కాళవక్త గ్రంథములను అగ్నిలో పడవై చిరి.

అక్కన్న మారన్నల శిరములను రోహిణిలోనున్న పాఅలమునకు పంపిరి. అతడు వాటిని దోలాపురములో నున్న చక్రవర్తి కడకు పంపెను అతడు గోంకొండ తనకు పోయియున్నవానిని పంపించెను అ శిరములను ఏనుగులతో త్రొక్కించెను వీరి మరణమునకు సుల్తాను అబుల్ హసన్ కావాపా మిక్కిలి మఱుఁచెను

అక్కన్న మారన్నలు పలుకాలయందు అనమాన పాండిత్యము కలవాడు పవాతన ధర్మావలంబులయి నను పురోగాములు, రాజీయశాస్త్రజ్ఞునిరులు, అర్థశాస్త్ర ప్రవీణులు, కార్యరక్షకులు, రాజకర్త వరాయణులు, కష్ట అన పంరక్షకులు, దుష్టుల భయంకరులు మారన్న ప్రసవముతోని మహామంత్రియతో నమానముగా వెచ్చ దననవాడు శ్రేష్ఠుడగు అక్కన్నయు అసామాన్యవ్రతీకా చారిగావేరించెను అక్కన్న కేహ్నురుగను, రేజీయంగ, రక్షణ, కాపాల్కర్, నౌకా మంత్రిగను, నై వ్యార్యకుడు గను, రాయకారిగను, పెక్కు కార్యకాయతములయిన పదవులను అత్యంత సామర్థ్యముతో నిర్వహించెను అక్కన్న పాపానకుడు, యశావర్తివాది, అరిథయంకరుడు, తమ్యునిలోనున్న సామంత తుఠినియందు కొంత తోచింది నట్లు కనపడుచు

కీ. కూ రా

అత్తన్న :- అక్కరు కారకలేక సామ్రాజ్యముచేసిన మొగలాను పాదుషాలో పగగణ్యుడు విశ్వవిశ్వాత కీర్తి వార్జించిన చక్రవర్తులలో వోకడు అక్కరు తండ్రి చుహాయూను తల్లి హుమరాకామతోగ. అక్కరుఅమర్ గోటలో ౧౪ 1548 నవంబరు 9వన కారికున అచ్చించెను

చుహాయూను మరణించినపుడు అక్కరు తన పంరక్షకుడగు తైరంథానుతో పంజాబునందుంచెను వాటి కడనీ పదుమూడేండ్ల పరాయము లనను, వెంటనే తైరంథాను అక్కరును చక్రవర్తిగా ప్రకటించెను వాని లేకమున మొగలుల అధికారము కామమాత్రమై యుండెను. నలునై పులెను వర్ణాదులు విశ్చంబించి స్వతంత్రులగు యందరి. ఇది ఇట్లుండ హేము అను హైందవ వీరుడు ఢిల్లీ అగ్రాను అక్రమించెను

ఈ క్రిష్ట పరిష్కలలో అక్కరు తైరంథానుతో హేమునై నడచెను పానిపట్టు షేక్రమున ౧౪ 1560 లో అరిగిన ఘోరసంగ్రామమున హేము పరాజయము పొందెను. ఢిల్లీ, అగ్రా వాక్రమించి అక్కరు పింహావన మర్పించెను

అక్కరు బాబుడగుటచే పరిపాలనాకారమును తైరంథాను వహించెను తైరంథాను వసువుడు, విశ్వాన పాత్రుడు, ప్రభుత్వ వరాయమును వాని రురహంకారి అగుటచే వర్ణారులు తుఠినినై శ్రేష్ఠము అనించుట గమనించి ౧౪ 1564 లో అక్కరు స్వయముగ పరిపాలనము పాగించుటకు నిర్ణయము చేసెను అధికార చ్యామోహముతో తైరంథాను ఒకరినై తిరుగుకాటు వలచి అక్కరాజునిని పగెరవముగ ముక్కాయాత్ర కంచెను

అక్కరు మహావీరుడు గొప్పవిశేష కారకలేకమున తేకచ్చత్రాధిపత్యము వెలకొల్పుట అతని మహాకయము పింహావన మెక్కడను మొదలు 9వ పంపత్వరములు నిర్వహముగ విజయయాత్ర తొనర్చి అతడు నిర్మించిన మహాసామ్రాజ్యమునకు పాటిరాగలది నను కాలిక ప్రసవమున జేరు

పింహావన మర్పించిన తరువాత కొలదికాలమునకే అక్కరు, గ్యానియరు, శేమ్మారు, మాళవము, గోండు వనముల వాక్రమించి ఢిల్లీ పరిసరముల తన యధికారము వెలిరింపగల శక్తువర్ణమును అక్కరు నిర్మూలించెను

రాజానీ పికారదుడగు అక్కరు రసపుత్రుల మైత్రి మొగలాను సామ్రాజ్య విస్తరణను, ముస్లింత్వమునకును అత్యవసరమని గుర్తించెను. వాటికి రామపుత్రుల జలము కూడ ఓడించినది అందుచే సాధ్యమైనవరకు కాంతి యుతముగ తన సారవ్యభౌమత్వము చాచిపంపి ని ప్రతిపదేశములయే అక్కరు పంకల్పము 1562 లో అయ పురాధీశ్వరుడగు పిహామిట్లు తన కుమార్తెను అక్కరున కిచ్చి వివాహమైనట్లెను అతని కుమారుడగు భగవాన్ చానును, మనుమడగు మోకాపించారుడును మొగలుల కొలుపునందు ఉన్నత పదవులను లభపిరి వాని, మీవాడ్ రాజవంశము మాత్రము అక్కరును ప్రతిఘటించినది ౧౪ 1567 లో అక్కరు చాచిపంపి యుద్ధమును

అశ్వరు

ప్రభులించి వారి రాజధానియగు రిక్తూరును ఆక్రమించెను మీచాడే రాజా ఉపయోగించుట అశ్వరునకు లొంగక ఉపయోగించుట వ్యత్యక్త ప్రభుత్వమును స్థాపించెను. అతని కుమారుడు ప్రవాహవేంద్రుడును, అనంతర మాతని జనమాదుడు అనునవేంద్రుడును మీచాడే స్వాతంత్ర్య పోరాటమును సాగించిరి అశ్వరునకు వారి స్వాతంత్ర్య దీక్ష పనిపరిచిరి వారియందు ఉచారక వహించెను రత్నతోరు, వికటేరు, తై పట్టిరు, కలంబరు మున్నగు రసపుత్ర సంస్థాన ప్రభువులు అశ్వరునకు సామంతులయిరి

ఈ లోకా గుర్రాతు, తెంగాలు, టిప్పూలునకు అశ్వరు పామ్రా జ్యమున చేర్చబడినది అశ్వరు రసపుత్రుల తోడి యుద్ధములందు వినుగ్గుడయ యున్న సమయమున కాటాటును పాలించుచున్న అశ్వరు సవతి తమ్ముడు మీరాపాతము ఢిల్లీ సరిహద్దు మోక్రమింపవలెనను దుర్బు ద్దితో పంజాబునై కంఠెత్తి పశ్చిమ హామీయుక్తమున వోడి పాచ్యారావునగుటచే జూదరంది అశ్వరానది రాజ్య మును ఇచ్చివేసెను శ్రీ ౪. 1685 లో హామీ మరణా నంతరము కాటాటు మొగలు సామ్రాజ్యమున కలుప బడెను తరువాత నీ చక్రవర్తి కాల్మీరము, తెలూచి స్థానము, సింధురాష్ట్రమును స్వాధీనపరచుకొని వాయవ్య సరిహద్దుల వివరించు అనాగర కొండజాతులను తన యేలుబడిలోనికి తెచ్చి, వారు మొగలు సామ్రాజ్య కాంతి భద్రతలకు భంగము కలిగించుటకై కట్టుబట్టుములు చేసెను ఉత్తర హిందూస్థానమును ఆక్రమించినపుట్టు అశ్వరు రక్షణాపకమమునై దృష్టిని మరలించెను శ్రీ ౪. 1698 లో రామబీసెనుండి అహమదునగరాజ్యమును, 1801 లో ఠాండేముఖయింది పరపరచుకొనెను. 1801లో ఠాండేము సందు దుర్భేద్యమగు అలీకో ఘను దుర్గమును ముట్టడించు చుండ, సమీప రాజమూరుకు తిరుగుజాతివర్షి రాజు కుటుంబమునందు అకాంతి కారకుడయ్యెను. ఈ అకాంతియే అశ్వరు అయి పూర్తికి అటంకమాయెను

పైన వివరించిన విషయసంగతులలో హిమాలయముల నుండి అహమదునగరము వరకును, హిందూ కుష్వేద్యక ములనుండి తెంగాలు వరకును దానించిన సామ్రాజ్య మును అశ్వరు పదుకెన్నిది మజాలుగా విభజించి మన్తర మగు రాజ్యాంగ విధానమును తీర్చివేసెను. తోడరుదుల్లు

వనోయమున పంట పొలములను మహాయాత్రేయించి పంట సమవరించి మధ్యపర్వత ప్రాంతమును లేకుండ ప్రభుత్వోద్యోగుల చావ్యమున వచ్చులు వసూలుచేయు పద్ధతిని అమలు జరిపెను తై కులవయ వచ్చుల కారము జగ్గించి వారి కనేక సౌకర్యములు కలుగజేసెను. నెల తీకములవయన ఆధారపడిన మవ్వలుదారల చావ్యమున తై వ్యమును అవసరమెను

అశ్వరు తై వరింత గలవాడు. జాల్మమునుండియు హిందూ మహమ్మదీయ మతవై పచ్చములు అతని కలవరచెట్టుచుండెను. మతసమన్వయ పరిష్కరించుటయు, హిందూ మహమ్మదీయులనుండి వచ్చెకొ కారకజాతిని రూపొందించుటయును అశ్వరు తీరికశక్తమునై పది. ఈ లక్ష్యసారవయ ఫతేపూరు సిక్రీలో అశ్వరు మత చర్యలు జరిపెను నిరక్షరాస్యతయిన అశ్వరు వివిధ మజాదాధ్యుల చాడములను క్రద్ధతో వాలించి తురకు అన్ని మతములందును వర్త్యము గలదను నిర్ణయమునకు వచ్చెను వివర సర్వముక సారమగు "దికా ఇ ఇలాహి" అను క్రొత్త మతమునకు ప్రవర్తయియ్యెను వర్త్యి స్వాతంత్ర్యము, పరమత సహనము ఈ మతమునందలి మూలమూతములు మతసహన విషయమున అశ్వరు చిత్తకుర్చి తిది చక్కని వివర్యనము

అశ్వరనేక సంస్కరణములను ప్రవేశపెట్టెను. తన సామ్రాజ్యముప ముస్లిము మతగురువుల ప్రశ్నోకాధికార ములను తొలగించెను వాడెముఖయ గల ఇస్లాముచిన్నా ములను మార్చించెను మహమ్మదీయులలో గోమాన భక్షణము, జహుజార్యాగ్యము, బిరంగం ప్రాధికా సమావేశములను మార్చించెను హిందువులపై తీవ్రయా మున్నగు వచ్చులను తొలగించి వారికి ప్రభుత్వమున సమానహక్కుల వీనగను జాల్మవిధానము, సహగమ నము, విరంగవర్త ధవ్యము మున్నగు హిందూ దురాచార ములను మహమ్మదుల ప్రయత్నించెను.

అశ్వరు నిరక్షరాస్యములు కాని, కవిత్వమువలెను, వేదాంత చర్యలలోను సంగీత చిత్రకళనములయందును అతనికి గొప్ప అభిమానము. అతను కవి పండిత గాయక కల్లకరువు కవి, చరిత్రకారుడు, వేదాంత. అశ్వరునకు గురువులు దిశాఇలాహీ చాల్మ్యాచారుడు అగు అలీ

ఫజల్ అను చాళుకు అక్కరు అష్టావమునకు మణిదీపము అక్కరువామా, అని అక్కరి అమనవి అబద్ధ ఫజల్ యొక్క మెద్యుక్త రచనలు, అతని తమ్ముడు పైతీకుడ గొప్పకవి హిందువులలో, అక్కరుదే "కవినియ" విరు డహము పడదనె ఓపరీమిల్లు ముఖ్యులు కాన్ పీవ్ అను చాళుకు అక్కరు అష్టావ గాయకుడు ప్రళప్త హిందూ గ్రంథములగు రామాయణము, భారతము, అథర్వణ వేదము, రిలాలి గణితము, అక్కరు ప్రేరణలే పారశీక భాషలోని తల్లమా రేయణెను, అక్కరు స్వయముగ చిత్రకారుడు భారతీయ, పారశీక శిల్పులు, చిత్రకారులు అతీకులు ఇతని అష్టావమందుండి అక్కరు పేకరించిన 24,000 సంపుటములు గల గ్రంథాలయము అతని విశ్వాభిమానమునకు నిదర్శనము

ఈ పారశ్యాభిమాని దినరేఖలు కష్టములమధ్య కడతేరెను అక్కరు ఖమారులు ముచ్చెరుకు దుర్వ్యవస్థ వరులు అందర్నరు అక్కరువకు పూర్వమే గండిరి పెద్ద కుమారుడగు సలీము అధికారశోభముతో తండ్రిమీదనే కత్తి గట్టెను 1601 లో సలీము అంబోజారులో పుత్రశంకుడగుటయే గాక అక్కరువకు ప్రాణమిత్రుడగు అబద్ధ ఫజల్ ను పాత్ర్య చేయించెను. ఈ సంఘటనలు అక్కరువకు తీవ్రవంతాపభారణములయి అరోగ్యమును పొడులేరెను సలీము దురాక్రమములను అవకాశముగా గ్రహించి, కొలువుతొలుతునందలి వర్తూలు కొందరు అక్కరు మరణాంతరము సలీము కుమారు డగు ఖుద్రూను వింహావ మెక్కించె కుట్రలు వమ్ముచుండిరి ఇట్టి రిహాద సంఘటనల మధ్య, పుత్రతపవలడగు అక్కరు సలీమునే తన యంతరము చక్రవర్తిగా ప్రకటించి క్రీ 1605 అక్టోబరు 17 న కాశీఖన మరణించెను

అక్కరు అజామజాహంపు, ప్రఖ్యాతమైన రాజకీయో నిందన విగ్రహ మాతనిది శౌర్యభాసావములం చాళుకు అవమానుడు, కరకాగమడయినచో గర్భశక్తువు నైనను రక్షించు కయ్యాస్థూరావుడు కపటమొనగది గంభీరస్వభా వముగలవాడు నిర్భావిహీనుడయినను తీవ్రమ సంస్థార మును పొందినవాడు. ప్రజాశీమమే ఇతని పరిపాలనకు అలయము ఇతనిచే ప్రజాభిమానమును పడదనె నుపా మ్యురీయ చక్రవర్తి మరయొకడు లేడు. అహంగిరు

తెప్పనట్లు "అక్కరు మావమాక్రము కాదు అతని ప్రతి వర్గ్యలోను భగవంతుని అంశము ప్రత్యక్షమగుచుండెను "

డి. ఎస్. ఎల్. హ. రా.

అతిశీర్షక వాదము:- అతిశీర్షకవాదమన నేమి:- అతిశీర్షక వాదమును పదము యొక్క నిర్వచనము మిక్కిలి సందర్భముగ మన్నుది ఆ పదమును ఖిన్నునిన్ను రచయితలు వివిధ రీతులలో ప్రయోగించిరి వాటిలో పెక్కులు వృష్టముగ లేవు కాని విశ్వావరోములకు, నిమంతువులకు అపర నిర్వచన విషయమున అభేద త కనిపించుచున్నది అతిశీర్షకవాదము అనునది ఒక నిర్ణాం తము. అందు దేవునకును, విశ్వమునకును అభేదత నిరూ పించుటను.

అందుగూడ స్వల్పలేదమున్నది దీనికి కారణము రెండు ఖిన్నములయిన పక్షముల తిరిగియే ఒకపక్షమువారు "దేవుడన్నను, ప్రకృతి యన్నను ఒకటే దేవుడే కర్త రేవుడే తపాదానను అతడే ఖలాలును అతడే మృత్యు!" అందురు ఇదియే క్రమమైన అతిశీర్షకవాదము రెండవ పక్షమునకు చెందినవారు ఈ విషయమును విశ్చింపకుదు కాని వారు భగవంతుడు వేదమున ప్రస్తావని కాని, ప్రస్తవయు వృష్టియు గూడ అవి కాని దేవునిగూర్చి తమ ఆశయమును తెలుపుటకు నిరారంభించు "ప్రకృతి విషయక మయిన యభ్యాక్షణానమే భగవద్విషయక మయిన యభ్యాక్ష ణానము" అను విషయమున మాత్రము వీరు అతిశీర్షక వాదులతో వీక్షించుదురు ఇంక వీరిక్కు వారింతురు "ఒకవేళ దేవుడు ప్రస్తవయు, వృష్టియునై యున్నచో, ప్రకృతియందలి ఖిన్నునిన్ను దృశ్యములు ప్రతిజ్ఞాన-అభార మగు భగవంతుని యొక్క అవిరూపములే యైనయన్నచో, ప్రకృతియందలి ఖిన్నునిన్ను సాంకర్ష్యముల యొక్కయి, అందలి అభూర్వవస్తువుల యొక్కయి దృశ్యమైన పరిచ యమే తు భగవంతుని యొక్క వంభూక్షణా వై విద్యమను యొక్క పూర్వమయిన పరిచయము అనుభవము నిర్మించు చున్నది అట్లుగాక దేవుడు వేదమును వృష్టికర్తయే యైనయిండి, ప్రకృతి అతని తేలిపినయే యైనయన్నయెడల, అతని కృత్యములను, భక్తి పూర్వకమును, భక్తిని పంపా రించుటకు అవస్థమాగ్గము "

అతిశయోగ వాదము

ఇట్లు రెండు పక్షములవారిదే నిరూపించబడిన అతిశయోగ వాదమునకు యొక్క ప్రాథమికవాదవైఖరియైనను మృద్ధులములు, శిశువులములు, చిత్తవంతులములు, పాండిత్యములు నగు విగ్రహముల యొక్క అత్యంత సమ కాపు అంబియండ్లను అతిశయోగ వాదు లిట్లు వాదించుదురు. "దేవుడు తన కృత్యముల ద్వారాముననే పాపుత్వము అధిష్టించుకొనెను భగవంతుని కృత్యము లను తెలిసికొనుటచేతనే మానవులకు భగవంతుని గూర్చి జ్ఞానము లభించును" దీనిని ఇట్టి అతిశయోగ వాదముల నందు భగవంతుని పాపాదునిగ విరూపించుట గాని, ప్రకృతి యందలి వస్తువులందు కేవలము వారోపించుట గాని అనియుండలేదని తెలియును ఇదియే ఈ వాదము తము నందలి ప్రత్యేకత

దేవ విషయకముయిన ఇట్టి వాదన, మనుష్యత్వాలో నమము నొక వైపునను, అత్యంత వాదమును మరియొక వైపునను నిరూపించుచున్నది "దేవుడు కృత్యమును, వాక్యమును, అనంతము, ప్రకృతి యందలి ప్రతిరూపము యొక్కయు, వంతులను యొక్కయు ద్వారా మన అతడు పాపుత్వము ప్రకటించుకొనును భగవంతుడు నశ్వర వర్ణమున కంతే నిప్పుడు అత్యంత శరీరమునకు గల సంబంధము వంటిదే భగవంతుడును ద్రవ్యమునకును గల సంబంధము ఒక ముద్రాపిత తత్వమున వలించినట్లు ను వాని ను ముద్రా ముద్రా ప్రకృతియును వా ర్థా. ఇ యు. పముద్రము అనంతము, వాక్యము అట్టివాని యందు సంఖ్యాత్మకములయిన రూప దేవములతో చెక్కు బుద్ధుల ములు, చిన్న తరంగములు, గొప్ప తరంగములు వుట్టును అని అంతే వానించి, అంతే అయింది, చాని రూపమునే పొందుచున్నది అబుద్ధురూపాన్నియు అలము కంటే భిన్నములునది వాపు ఎప్పుడును అలరూపమున నుండు నదే శరీరము యొక్క అత్యంత వశ్యములు. అత్యంత వాక్యమైతే అది ఏకము, అద్వితీయము, పారవ్యతాని కము" అని ఈ వాదము. వాపున అతిశయోగ వాదము వైఖరియుగాక అవైఖరియునే ప్రతిపాదించుచున్నది అతిశయోగ వాదము పోయిన పరిగ్రహ పరిగ్రహ మత చరిత్ర మొక పురాణమైనదే. అతిశయోగ వాదములంద అంత ప్రాచీనమునది అన్ని యుగములందును అతిశయోగ

వాదమునందు అభిరుచిగలవా రుండి అది ప్రపంచ మున ప్రాచీనములయిన వాగధర్మలలో వ్యాప్తి పొందెను అన్ని దేశములలో, అన్ని కాలములలో అది అదరమును గాంచెను. ప్రాచీనములలో దేవములలో అందరి దీనియందు అభిమతి మెరుగైతే, పాపములలో అతిశయోగ వాదమును దేవములు, ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీత లోని చెను గ్రీకు అతిశయోగ వాదమును ప్రబోధించినవారు యెహోనియస్, తలయోబాబ్బు, అర్వాచీనమున స్టేటో మతమును అనుసరించినవారు మర్థ యుగములలో దేవాలయాధికారుల యొక్క నిర్వంశ వర్ణదేవము వారణముగ మత మిహుండు అవకాశము లేదయ్యె వానున్నట్లును ఎంతెంత అను దేవాలయ యొక్క దేవ మత మిహుండును ఉండెను అతడు ప్రాచీన, అర్వాచీనములయిన అతిశయోగ వాదముల మర్థ ఒక గొలుసువలె వాదించబడెను నశ్వర దేవములకు అర్వాచీనములతో తెలియని స్థితి, పృథ్వీ, పాగో అనునారు అర్వాచీన మయిన అతిశయోగ వాదమునకు ప్రతినిధులు హిందూ దేశమున దివ్యజ్ఞాన పరమార్థములలో రాజా రామమోహన రాయ, శ్రీకృష్ణ చంద్రగోపాల్ మొదలగు పాపుమి విదేశానంద, రవింద్రనాథ ఠాకూరుల వలన చాని ప్రతినిధులు వలపుచున్నారు

హిందూ - అతిశయోగ వాదము. దేవములయందు విగ్రహారాధనకు ప్రవృత్తి చెందునను హిందూదేశమున మూర్తిపూజ అమలమి వున్నది అనంతరీయమున వామమున దర్శన వర్ణన అది హిందూధర్మముగ చెప్పుదు గ్రహించిన అవలంబిత వాచావరమునకు ఎంతమాత్రము సంబంధించినది వాదు. దేవములందు మార్పులు, అన్ని ఉపమమున్నగు దేవతలగుర్తి ప్రార్థనలన్నవనుల వర్ణన. అయితే అ దేవతలలో నయొక్క దేవత ప్రత్యేకముగ ప్రార్థించబడినను, అ దేవత, శివంచిన దేవతల అధికారమునకు లోబడినదిగానిది. ఇక దేవతలకంటే గౌరవ ప్రతిపత్తులలో మార్గ వాదకృతముల కలదిగానిది వాదించబడలేదు మనా త్వదేవయమన ప్రతి దేవతకు ఇక దేవతలలో నమక కల్పించబడినను. అవార్థ దేవయొక్క దేవవాక్యక, ప్రార్థనయందు, తరమాత్యక, మున్నగు గుణములను గూర్చి అవార్థమి నమకమున ఎట్టిభావము

కాచి తీసుకుంటు. వెనకరేతకాళ్ళు కాచినచో మన మువ్వు
వండు బింబవనగిరి పరిస్థితిగల్గుము. అధ్యాత్మికతగా విష
యమున శక్తులి మనమున రోగమునగు. ఇది అనేకరేతకా
చాచ ముఖోపచిదిగి గాని, అపాపము అనుగోమనస్సు
శీత్యరేతకాచముగాగి గాని ఒక్కమును, అధ్యుక్తిమును
వనన వరమాళ్ళయొక్క పురుగునను నరత్వరేతకాగలము.
ఆ వరమాళ్ళు ఒక్కరే నిన్నిష్ఠములయిన అక్కమలలో
గమించును. రేతవల, మనుజులు, ప్రకృతికృత్యములు,
ఆ వరమాళ్ళు ఒక్కము, పర్యవర్తన, నరత్వ పురుగునను
ననన వరమాళ్ళయొక్క. తదో ప్రకారముగా పురుగునను
అను జ్ఞానమే హిందు - అత్యంతరకాచ హృదయము
రేతములందలి హిందుత్వ ప్రకృతినిష్ఠులి విశేషము
నశీలము వనువలయుతో వాగ్యమునై యుండెను. అది
నరత్వరకాచము తెరచిని ఒక్క హిందగలమునను
మోతములగు మనవిష్ణులు, అత్యంతగలమునను
ప్రచిందన వనుకొని పరిహరకర విషయమున మగ్నునై
యుండెను. అద్యమునాపునందువలె అతనియందును
తాంశల లోనములు గన్పట్టెను అహముము, రన
మును, అభివ్యక్తమును, పెద్దతనమును, దీక్షాయుత్తమును,
రేతనందన ప్రాశస్త్యంతో అత దర్శించెను విశ్వమునగల
వరమాళ్ళయొక్క అతను నానుగలగెనుమరెన్ని వారిని
ప్రాశస్త్యంచెను, ముతించెను, పూజించెను, తన హృదయాంతర
మును ఒక్కరేతని అతను గుర్తించెను ఆ ఒక్క తనయిం
దును ప్రాశస్త్యము లోగించెదెట్లు, ఆ ప్రాశస్త్యల వాలించి
రేతను, తన పరివరముల మున్నవారిలో లోపదీక్షెట్లు అతనిని
గొనవలెను.

దీనికి అతడు 'బ్రహ్మము' అనినను అ దైవియత్వమునను ఈ 'బ్రహ్మము' కూడ కాగ్రహమునను ఒక ప్రకారము దివ్యమునైన వస్తువుగా చూచెను. బాధలకిరీటము దానిని బాధలకిరీటమునైనను (క్రమార్పణ) విడిచివేసివేసెను. అది కాదని హృదయమునందలి కావనము దివ్యమనెను లేకుండెను. అనన్యమును, వర్తకలేవలకును, వర్తకలేవలకును, వర్తకమునకును అకాగ్రహమునయగు కర్మనిరీషములకా హృదయముగా, కాగ్రహమునయగు హృదయమునకును స్వప్నమనెను గోచరించెను. తనకావనమునకును లేకుండును. అదియందు, అన్యకర్మమునకు

ప్రాణము, లేక, చైతన్యము అను నర్థము లుండెను.
ఆ శబ్దము పిదప 'అత్మ' యను అర్థముననే స్థిరపడెను.

[illegible]

ప్రాచ్యుత్తముల కాంక్షను యాగాది కర్మ కలాపముల వలన మతము క్రమముగా నమ్మిగొన్నను, అందుచేత తుదమును, ఆచార్యశిష్యమును, నైతికము వగు శిశువరచియేక మయిన శావము నందలి ఉన్నత శిక్షకును చాచిగొను పురోహిత వర్గముయొక్క అధికారము, నీచ ప్రమాణమువలను దుర్వినిశిత చారిత్రము.

ఈ పరిస్థితులు కేరళ దర్శనము, సాంఖ్యము మున్నగు హిందూ మతమునందలి సంస్కృతాత్మక దర్శనములకు మార్గదర్శకము లయ్యెను ఇవి పురోహిత వర్గమునై, భగవద్గీతయొక్క భావమనై, వనాలు చేసెను అయితే ఈ దర్శనములు పూర్వోక్త విధమున అంతఃకర్తృవాదము నందలి రెండవ పక్షమువలన రెండిననై యున్నది

ఉపసమత్వము యందుగనక అతశ్శరణవాద కాశ్యప
సమయ కలిది ఒక పాశ్చాత్య వేదాంతి రాని నిష్ప
దగ్గమునందును "అగత్యుత్తర శ్రవణమును వరహ
కాయమును, వరహశ్శరణ నిజమును నై వరహశ్ర
శరణ మూత్రమును అతడు వ్యక్తియైనయ్యిను అతడు
వ్యక్తియనున వరహశ్రావణమును, ఉపాధాన శారణమును .
ఉత్తమమునై యుపాధాన అతడు ప్రవృత్తి, నిర్వాత్య,
నిశ్చయ, కర్త, శక్తియును ప్రకరణమునందు వరహశ్ర
అతనియందే లీనమగును. వరహశ్రావణ, అధ్య
లీనియును, అజనమును, నిరవయ్యయును, అనియును, గానా
మకరమును అతడు వరహశ్రావణమును, ఉత్తమమును, నిశ్చయమును,
నయ, జ్యోతి, ముఖమును నీలీయును అతడు ప్రవృత్తి వరహ
శ్రావణమును ప్రకరణమును వరహశ్రావణమును నిజమును అనియును

అధిశ్ఠ్యర వాదము

భాగ్యము లయిన అగ్నికములవంటివారు శీవులు భగవంతుని అంశములు అందుచే వారు అవనియించే అనించి, అవనిచే చేరుదురు శీవాత్మ, కరీరమును, రాని అవయవములను నిర్ముమించును అతనికి ఉత్పత్తి కాశములు లేవు. శీవాత్మ దీవ్య వస్తువు (నరబ్రహ్మము) యొక్క. అంశము అందుచేత అతడు అవంతుడు, అమరుడు, ప్రాజ్ఞుడు, చేతనుడు, వాస్తవికుడు లేహంకర ప్రాప్తి లోనగును, శీవుడు, లోకాంతర ప్రవిష్టరయి, అచ్చట తనయొక్కను సుకృత దుష్కృతముల ఫలము లను అనుభవించును

కితను అనుభవించు నిదు క్షమై పాపులు పేరు పేరు లోకముల శ్రేగుడును సుకృతసంతులు చంద్రలోకము వకు అరుగుడు అగ్ని, అతడు నిజ సుకృతఫలము సమకవించుడు. పుణ్యము ఓపిరిపగా, వారు మర్త్యలోకమున నిజ కార్యముగలము లయిన దేహముల వొండి, విధివశమున ప్రవర్తించును. భూవసంతులు ప్రాచందరిక బంధములనుండి ముక్తులయి, ఉన్నతతర మయిన బ్రహ్మ లోకమున ప్రవేశించురు. భూవ పరిపూర్ణ లగు శీవులు వెంటనే బ్రహ్మకర్మము వొందుదురు

గ్రీకుల అధిశ్ఠ్యర వాదము - హిందువుల వేదాంతము నందువలె గ్రీకుల వేదాంతమునందు కూడ అతిశయర వాద సూచనలు పెక్కు. బంధము లేవు, గ్రీకు వేదాంతులలో అద్భుతము అతడు నర్వ్యవస్తువులను మూలము ఉడక మని నిరూపించెను. అత దీక్షు వాదించెను, "మనుషుడు ప్రళయ వృద్ధి యవకు పోవగలు. ఎందుచేత నన- అతడు తనకంటె ముందు పుట్టిన నీటిపై ఆరార వడెను. దేవతల వృద్ధికూడ మొదటిది అనుటకు నిలులేదు దేవతలుకూడ మనుషులవలె నీటి అవసరము కలవారే. వారు ఆకమములో నివసించుటని భావించుచున్నది ఆకమమునుండి వాన వదును నీరు లేనియెడల ప్రాచీన వర్షము నశించును నీరులేక ఏ వస్తువు పుట్టముండదు అందుచే నీరే అన్ని వస్తువులలో మొదటి వృద్ధి "

శేషు పుట్టిన తరువాత, ముప్పది సంవత్సరములకు, డ్రీ పూ ౭10 ప్రాంతమున జన్మించినవాడు అనాగ్ని మూడరు అతడు భూమియే అర్వణ్యుడై యిది నిరూపించి నట్లు ప్రసిద్ధిగలరు అతడు భూగోళశాస్త్రజ్ఞుడు. అతడు

భూగోళశాస్త్ర పాఠసములను కనిపెట్టినట్లు ఆ శాస్త్ర విషయమున తన ప్రజ్ఞను వినియోగించినట్లు తెలియుచున్నది విదన చెప్పదగినవాడు పార్శ్వమీసము అతడు శేషు పుట్టినవరకు, మారు సంవత్సరములకు జన్మించెను. అయోనియను వేదాంతులలో అతడు వృద్ధియ స్థానమును అగ్రమించెను అతడు పూర్వలగు వేదాంతు లొనర్చిన సిద్ధాంతములతో వృద్ధిచేందరయ్యె. "వాయువు అర్ధ్య తక్షణము అలము, భూమి, గుండునందు పరిమితములు వాకావరణము నర్వత వ్యాపించునది రానికి చేపువితో వాకావృద్ధము కలదు" అని అతని సిద్ధాంతము హిరాక్షిటము అను వేదాంతి అగ్నిది ప్రళయ తక్షణముగా నిరూపించెను అతడు డ్రీ పూ. ౭1౪ కళాశ్రీయారు. "అగ్ని నర్వయముగాను, నర్వయము అగ్నిగాను మార్పుపడుకలగలము." అనునది అతని సిద్ధాంతము - కాగా పై సిద్ధాంతము లన్నియు వృద్ధిశ్చే మూలమీశము ప్రకృతి యను నిదయమున నై కమత్వము కలిగియున్నది అనగా నివర్తయ అవశ్యవాదమును ప్రతిపాదించునదే పై కాగరము, శిలియాలకు అను వేదాంతులు అనంతరీయులు వారిరువురు అయోనియను వేదాంతమును పెంపొందించి పై కాగరము విశ్లేషకమును మృష్టముగ దర్శించెను. "ఏకమునుండి నర్వయ పుట్టుచున్నది. లేవున నర్వ వ్యాపి నర్వ ప్రేతకుడయ్యు, అకదోక్కడే పర్యావర్తలు గతములుకాగా, పరమాత్మదోక్కడే అద్వితీయుడును, సంపూర్ణుడు పై శేషించుచున్నాడు" అని అతడు వాదించెను హిందూ వేదాంతుల వేదాంతమునందలి అత్యంతవిధులక అర్వాభ్యుకత, అను సంకమలను శిలియాలకు అంగీకరించెను విదన చేస్తానవగినవారు అర్వాదీపముయిన ప్లేటో మతమునుకలదైన గూడకక్ష్య ప్రవృత్తి తనసంకరీయులు అలేయిమను మానీషకస్థులు వారు భగవతై కాగ్ర్యమును నర్వయములకు డ్రీకి పాత్రము వారినించి వారు దూరప్రదగు నిశ్చయని కలపరు ఈ కర్మరుడు వారి పూర్వయమునం దుండవలయును "అత్యున్నత నర్వయముల పాత్ర్యాయమునంద అందు కొనజాలము. అనంద పారవర్త్యమునందలి అత్యున్నత వర్తనముచేత వాటిని పొందగలుగుదుము." అని వారు వక్కాణించిరి

అర్హుడనునట్లు అతితేగ్వరవాదము - దీనికి అనుయాయులు చెప్పిన గలదు. దీనికి ప్రకాశించిన ప్రముఖులలో పెద్దింటు, బ్రాహ్మ, కాపిని (కాపిని), పిపిలో, పిత్తి, కాగె - తేదీవరగురులు బ్రాహ్మ ప్రతిపాదించిన వాదములు లేకుండు, కాపిని అతితేగ్వరవాదము యొక్క ముఖ్యతలములు అవనవును. దేవతలు లోనుండి వ్యవహరింతురు, అపావృతములు వ్యవహరింతురు, విశ్వము ఏకము అనవచ్చును, అనునవి ఆవాదములు విశ్వేగ్యమును చింతించు బ్రాహ్మ ఇట్లు వదించెను "కాత మయిన వస్తు తెట్టెనై నను మార్పునొందును నిత్యవస్తువు మాత్రము మారుచుండును. ఆ వస్తువు ఏకము, దివ్యము, శాశ్వతము వస్తుభావము విశ్వమునందున్నది, విశ్వము వస్తుభావమున గలదు మనము 'తత్' అనుచున్నందు వ్యాప్తి 'తత్' అనునది మనయందున్నది అందరను పరిపూర్ణ-అత్యంతమున సమగ్రమును నొందుచును "

అందుకే వేదాంతంలో పిపిలో ప్రముఖము. అతడు అతితేగ్వరవాదమునకు ప్రవర్తన సరిగిరింపజేసెను వస్తుత్వ యందు తత్వ, తేగ్వలమునందు అతని వాదము అద్వితీయము "దేవుడు సర్వము వానయైయున్నాడు అతనికంటె భిన్నమైయుండు లేదు అతనిలో నీ విశ్వము ఇమిడియున్నది దేవుడు అనంతుడు ప్రపంచమునకు అంతముకలదు అంతవస్తువునకును, సర్వవస్తువునకును పొత్తుకుదరదు, సర్వములగు వస్తువులు యశ్చాశ్చముగలేవి. వికార రహితమయిన పదార్థము యొక్క భాగవనములు తేగ్వ అక్కతులుగా తెలియజేయవంతవరకు అది సత్యములు ఆధ్యాత్మిక పరిణామలో అది సత్యవస్తువు యొక్క ప్రతి రూపములు. అవ్యవస్తువునందున్నది ప్రతిరూపమని చేరు, ఆ అవ్యవస్తువునందే కాని పర్యరూపము గోచరించును. సర్వము భగవంతునియందే కలదు. భగవంతుని యందు లేనిది లేకలేదు ముద్రమునకును, తరంగములకును గల సుఖంధము వంటిది సర్వవస్తువునకును, ప్రతి రూపములకునుగల సుఖంధము. అది సత్యవస్తువు యొక్క భిన్నభిన్న మయిన అవిరూపములు. ఆ వస్తువుకంటె సరి అభిన్నములు చాచియందే అవి కలయించును." అని అతడు ప్రవదించెను ఇట్లు సర్వమునకు అంతగతమయిన వారణముగా, సర్వపారముగా విశ్వమునందలి సర్వ

వస్తుభావమునై నీ విశేషముగ మోచునది వ్యవధయము నై నీ ప్రకాశముతోగూడిన అవ్యక్తత, సంగల్పము, ప్రేక్ష, వ్యక్తిత్వము కలవాడుగా భగవంతుని పిపిలో భావ గోచరించెను. శాశ్వతమును సర్వగతమునగు వారణముగలదే భగవంతునకు అంగీయములో "వాచరవాచరవస్త" అని సర్వవహరము వృద్ధియందు అవివ్యక్తమనగలదే అతని "వాచరవాచర" అని చేరు, ప్రకృతి అనగా, విశ్వము భగవంతుని ముఖ్యపారము. అందుకే సరి అతని శక్తి. కాగా భగవంతుడు, అతనియందలి ప్రకృతి, అవ్యయము, అనౌపాధికమునగు వారణము ప్రకృతికారణము అనగా, అతని శక్తి యొక్క. పాపాధికమయిన అవిరూపము భగవంతునికంటె వ్యక్తిత్వమునందే పరియులేదు "

పిత్తి, మరెయొక అర్హునివరకు అతితేగ్వరవాది. అతడు చేతుని, విశ్వమును గూర్చి గాఢముగ విమర్శన మొనర్చెను ప్రతిరూప భేదమునకు వెనుక నున్నవాడు చేతులే యెను అతనిని గూర్చి వ్యవస్థముగానే మనము తెలిసికొనగల్గుచున్నాము. అతనిని రాయగా, మొక్కగా, ప్రాణిగా లేదా ప్రకృతిమూత్రముగా, మైతికమూత్రముగా మాత్రమే మనము తెలిసికొనుచున్నాము ఇదియన్నీయ అతనికంటె భిన్నములు. అత్యంతమైన సత్యవస్తువును మన దృష్టి మందే మరుగుచేయుచున్నది. ఈ పరివృత్తమనమే అవ్యవస్తువును చాచుచున్నది మన దృష్టి ఇంకకంటె విశేషమును గుర్తించవలెనన్నది" అని పిత్తి వదించెను.

అర్హునిమయిన హిందూ వేదాంతంలో, రాజా రామమోహనరాయలు మొదలు కొని రవింద్రనాథ ఠాగూరు వరకు చెప్పుకు గలదు. మహర్షి దేవేంద్రనాథ ఠాగూరు, తేగ్వవంద్రమే మొదలగు మహావైదిక లున్నాదు బ్రహ్మజ్ఞాన సమాఖ్యలో ప్రముఖులగురు. వివేకాచంద్రపూర్తి యొక్కదున్నాడు వీరి మత-వేదాంత విషయక మయిన ఆయములు అతితేగ్వరవాదమునకు అనుకూలమునై వై. వీరి వేదాంతము ఏతేగ్వరని ప్రతి పాదించు ఉపనిషత్తత్వమే ఇది ఆధ్యాత్మిక గూఢ తత్వము కంటె అభిన్నము

అతితేగ్వర వాద సిద్ధాంతమే. "సత్య వస్తు వోకటి కలదు, అది సర్వ వ్యాపి పరివృత్తమనమగు సర్వ ప్రపంచమున కదీ మూలక త్వము అది ఏకము, అది

అతిశయోక్తి వాదము

కము, అనేద్రము కావ్యప్రకృతి చాది అచిరమనమే " అనునది పంగనామగ అతిశయోక్తివాదము యొక్క ముఖ్యవిధానము అతిశయోక్తివాదము యొక్క పద్యము, దీని స్వేచ్ఛకు రేచాంక మొక ఉత్తమోచాపారణము పొన్నది యొక్క అనేద్ర విషయక శక్తియు, దీని చావ్యకమయిన అతిశయోక్తివాదమే నేరచాంపు ద్రవ్యం మండి అమరమిలగు తత్వజ్ఞుల వరకు భగవంతునియందలి విశ్వాసము పెంపొందుచున్నది నిరూపించబడినది " దేవుడు ఒక్కడు అతిశయీయుడు, పర్యవ్యాధి, పరివ్యక్తి మానసుగు విశ్వజ్ఞు అనది కావ్యవ్యవహారము "అనునది అత్యంతవాస్తవము నేటి ప్రకృతివాస్తవము దీనిని సరిచూచుటకు ఉపక్రమించుచున్నది 'పత్త' పూర్వమందు ఉన్నట్టిది ముందు అది పరిపాదనయందును, తత్వ మందును మార్పుకొందని ఆశ్చర్యమందే రానిది మార్పు కుంటియును - అను విషయమును ప్రకృతి యొక్క అవశ్య రత్వము, శక్తి యొక్క పరిపూర్ణత - అనుపాదని గూర్చిన దివ్యాంశములు విరూపించుచున్నది ఈ ప్రకటన ముల పరిపాదన అతిశయోక్తి వాదముగ దోచును అచి జ్ఞాక (వస్తువు) ము లేకయే జ్ఞానమును గూర్చి అలోరించ కాంక్షలు ప్రతిభాన- ఆధారముగ సంశీకరించకయే, ప్రతి భానములను అంశీకరించకాంక్షను దీనిలోఁ జేర్చి, రెండవ చాది పూర్వభావనయే మనుజును ప్రతిభాన- ఆధార వ్యవహారమును తెలిపినావశ్యత వనకు లేదని యంశీకరించి నను, చాదియొక్క నత్తను మాత్రము, తరగ- ప్రాంత్య మునకు లోనై, అంశీకరించవలెనచా దగుచున్నాడు అతడు తన శక్తిభావనమును పరిపయముగ అంశీకరించు టయే అతని విశేషమునకు లక్షణము ప్రతిభాన- ఆధారము యొక్క భూషణముల అవశములుగా అచి వ్యక్తములు అని పంగల్యము, బుద్ధివైశ్రవము, స్రష్ట, సృష్టి, పశ్యము - మున్నగునది ఈ భాషములు, వాసు మూత్రములుగా (దివ్యాములుగా) అంశీకరించబడుననకు అచి యున్నవనుకున్నవ భారయందకు ఈ భాషము లన్నియు అచిరవ్యవస్థనుగ నశ్య పరార్థము యొక్క స్వభావ విరూపణమున అపర్యాప్తములు- అను భావము ఉత్పాదించు పూర్వయ కుపారముగ లక్షితమగుచున్నది. సి. ఇస్లాంబ్రే అనువాదము వలనయను ఇట్లమనదించు

చున్నాడు. "భగవంతుని యభ్యాసినగున్ మనశ్చియి తెలియదని గుర్తించుటయే అతని గూర్చి మనకు గల సంపూర్ణ జ్ఞానమగుచున్నది. అతడు అచివ్యుడు, అనది గూర్చి మనము ప్రకర్షించగల కాగ్రేష్టతము మోసము పొందుచున్నది "

ఇందలి ముఖ్యమైన లోపములు (Limitations):- అతి శయోక్తి వాదమున బుద్ధివైశ్రవము మొందు. అందలి లక్షణ ములు చిత్రావర్ణములు. ఇవను అచి మతస్థాని అందుకోనలేక పోయినది ఎందుచేతన అచి పాదము, తమవృత్తి మున్నగు సమస్యలను వివరించుచుండలేదు పర్యము లేవులేయైవరో, లోపములు పూర్వ దివ్యములే యగును. అనంతమున దేవుడు అసంపూర్ణుడగుటగాని, పాదమునందలి లేనేలేందుకుటగాని సంభవించును కాని ఇది మన ప్రశ్నానుభవమునకు విరుద్ధమైనది. దేవుడు ప్రతి పంపుటనకు(వ్యక్తము)ప్రతిభాన- ఆధారమునకు అతడు ప్రపంచము నందలి పాదముల కైగ్ల ప్రతిభాన- ఆధారమగునది అంశీకరించవలెనముందును అట్లంశీకరించుట చావ్యకము ప్రతిపాదించుటయే యగును లేకను పరిచిపట్టు లేవునిగూర్చి అవర్ణయయిన అచిప్రాచయమును ప్రకటించుట కంటె, ఊరగుండుటయే మేలు. ఎందుచేత నను-ఒకటి అచివాస్తవముగా, రెండవది అవ్యక్తగా పరిగణించ బడును. అతిశయోక్తి వాదమున గల లోప మొక్కటే. పాదమును గూర్చి వివరణ మించు లేకుండుటయే అదోపము ఈ వాదమునకు మత గౌరవము లేకుండుటకు గల ప్రతిబంధక మిదియే అన్ని మతములకు గల విశ్వమయిన ప్రతిబంధక మిదియే

అతిశయోక్తి వాదము ప్రకృతి పాదము కాదను వాచీనము ఇందలి రెండవ లోపము భారణములు- అనంతవస్తువునకును, సర్వమయిన వస్తువునకును లేకా భావమే ఇందలి పారాభాషమగుట, తమబ్రాహ్మణ సర్వ వస్తువు అవశ్య వస్తువును పెట్టుకొనుట లోనియందుకు; అందుచేత సర్వ వస్తువమరాయము అనంత వస్తువునలే పరిపూర్ణతను రెండవవస్తువుకు - ఇందలి యొక్క ఇది; సర్వ వస్తువమరాయము సంపూర్ణమే యైవరో, పురో గతియై, లేదా అదర్శ సంపాదనముననై ప్రయత్నము అనవసరమగును. పూర్వస్థితియే చాలను, కాబట్టి ఈ

బాదమున దైతికముగా లేదా అధ్యాత్మికముగా అభివృద్ధి అనగానే మేరకు.

ఇది మరల వర్ణశ్రేణి నిరవసరమును మార్గరేఖకును, అవత వస్తువునకును నశ్య వస్తువును కల్పించుచో; 'వర్ణము లేవులే' అను అభిరేఖ్యత బాదమును బట్టి, నశ్యవస్తువు అవతవస్తువునకు సమాన మయినచో, ఈ రెండింటిని భేదము లేనట్లు మనము. అట్లు, లేవుని ప్రతిబాధ్యునికే మనకులే, తదితరవాస్తవము విశ్వాత్మగుణాధిపత్యము పాద్యమా అను వివరమున బాదాపివ్య మేర్పడును. కాన మేమన- కాత్రియముగా మూత్రము అట్లు విశ్వాత్మతో స్వీయమైన వర్ణశ్రేణిమునుగోల్పింపు నవకగా వీనమగును పూర్వోక్తము లయిన కారణములను పురస్కరించుకొని ఈవర్ణరచయలు అమృతలోపాటు అభిరేఖ్యత బాదముక పేరాంతమనియు అభివృద్ధికరమగు మతస్థాయినీ అందుకొనకాలక పోయినదనియు కానించుచున్నాడు

శ్రీ శ్రీ పది

అగ్రవర్ణము :- విద్యను తయారుచేసికొనుట మానవుడు తన నిర్వహణవిధమున ఎదుర్కొనిన తొలి సమస్య ఎంతకష్టమో రాచిదిలే అగ్నిని రగుల్కొల్పు పురాతన విధానము లేటిదిని భారతదేశ గ్రామములలో గాన వచ్చువచ్చుది. రాశి యుగములోను, కంచు యుగములోను రెండు రాళ్ళను ఇంచుకొరై ఉపయోగించెడివారు. వీనిలో నొకటి సైత్రెట్లు రూపమున ఇనుమును కలిగియుండును క్రమేణ, ఈ వర్ణశ్రేణి కట్టుకొనుముగిరాయి సుపయోగించుట వలన బాష్ప (Nidder) విధానముగా మారుచుండెను. "టిండర్" "ఫైర్" ముడి తెలువకు విద్యుత్ వర్ణమును దూదిపైగాని, మాడిన బాదపైగాని, గంధకపు పూతగలిన పుల్లెలపైగాని పట్టి, విద్యుత్ తయారుచేసెడివారు. రహించినక పరార్థముల వనాయములే, తయారుచేయబడు అగ్రవర్ణాలిది కాచి అభివృద్ధివచ్చును.

1878 లో "హంబర్ట్" వివాచియగు "క్రాంకు" అను వ్యాఖ్యకు భావ్యరమును కనుగొనినప్పటి నుండియు, రాని ముద్రాగించి కృత్రిమముగా విద్యుత్ తయారుచేయుటకై చేయబడిన ప్రయత్నములన్నియు వ్యర్థ

మాయెను ఈలోగా "జెస్సెలార్" అను వ్యాఖ్యకు, దవ్యాదబాధ్యములను గాధావ్యములను వమనమున హరితములతో అప్రతినికరణము చేయుట కనుగొనెను. ఈ వర్ణశ్రేణి హరితావృత్తి అగ్రవర్ణము (Eumelanized Melanin) తయారుచేయుటకు బారిశివను దీని ప్రచారము గంధకము, పొటాషియ హరితము, చక్కెర, లంక, రంగు పరార్థములు కలిపి తయారుచేసిన ముద్దను పచ్చని పుల్లెల కొనలకు పట్టించి, ఆ కొనలను గాధగంధశ్రేణి కావ్యములో ముందినతో పుల్లెలు మందెడివి. కాని ఎల్లప్పుడును గాధగంధశ్రేణి కావ్యము నొక పీసాలో తీసికొనిపోతలని వచ్చుటలే, ఈ వర్ణశ్రేణి రాం అనొకర్థమనినీదెను 1809 లో "పాల్స్" నగరవాసియైన "బెరెహ్"నకు, భావ్యరము నుపయోగించి కృత్రిమముగా విద్యుత్తును కల్పించు విధానమునకై పేటెంటు (Patent) తయారెను

1827 వ సంవత్సరములో "రాచి అగ్రవర్ణము" ను ఇంగ్లాండు దేశీయులకు బాన్ కాళరు మొదటిసారి జయి ప్రదముగా తయారుచేసెను. ఈ పుల్లెల కొనల అంటి మొదలగంధశ్రేణిము, పొటాషియ హరితము, తుమ్మలంక కల్పినముద్దలే పూయబడినవి ఈ కొనలను గాంధాకుము కలిగిన గరుకు బాగితమునై రాచినప్పడు ముట కలుగును

భావ్యరము నుపయోగించి కృత్రికమైన రాచిది అగ్రవర్ణమును 1881 లో తొలిసారిగా ప్రాము దేశీయులై వ 'ధార్లెన్ బారియా' అను వతకు తయారు చేసెను అతడు పొటాషియం హరితమును అప్రతినికరణ పాద్యముగా నుపయోగించుటకై, మందులోనికే కానవిన పచ్చభావ్యరము మాటికి 50% నుండి 5% వరకు తగ్గిపోయెను. కాని ఇంతవరకు భావ్యరము నుపయోగించి చేయబడిన అగ్రవర్ణం ఎన్నింటిలోను, పచ్చభావ్యరము బాదుటకే కావ్యులంకు 'ఫాసియా' (Phosnyase) అను ప్రమాదమైన రోగభాద్యమున వంధించుచు యండెను 1884 లో "లెమాయిన్" కనుగొనిన 'భావ్యరశ్రేణిగంధశ్రేణి' ను పచ్చభావ్యరము (Sesamylphide of Phosnyase)నకు జయలుగా నుపయోగించి, ప్రాము దేశీయులతో "ఫాసిన్" మరయు 'కహన్' అను బాదలు 1898 లో మొదటిసారి, అగ్రవర్ణం మందును తయారు

అగ్నిపుల్లలు

దేది 20 వ శతాబ్ది ప్రారంభమునకు ప్రపంచమంతటను అగ్నిపుల్లల మంచు లేయకులై శాస్త్రోత్తరగంధకము చాడుకలోని వచ్చెను.

అగ్నిపుల్లలలో, ఇష్టమవచ్చినచోట గియతగినవి (stink-bugwhere), 'పెప్టా మీద గియతగినవి (stink-bug or safety) అనునవి రెండు ముఖ్యమైనరకములు విటలో 'మొదటిరకపు పుల్లలను, కి ప్రలేపముమీద గిరి వచ్చుట! మంట బయలుదేరును 'రెండవరకపు 'శేమ' అగ్ని పుల్లలను వీక్షకుచేయుచు వై 'హాకో'వింగ్' 1865 లో తయారుచేసెను ఇది ప్రత్యేకతలములపై గిరివచ్చుదు మాత్రమే మండును. కావున వీటిని సురక్షితముగ నుపయోగింపవచ్చును పుస్తకరూపముననుండు 'పెప్టాలో' దొరుకు ముదొక్కరకపు పుల్లలు మొద 'శేమ'రకమైనవి ఇదిగాక 'మైనపు అగ్నిపుల్లలు' 'రెండుకోవల అగ్నిపుల్లలు' రంగుపుల్లలు, పూగి, గాలిలో మండునవి ('Fezzee', 'Wind Resistant') మొదలగు వివిధరకములు గలవు ఇది ప్రత్యేకావసరములకు వాడబడును

అగ్నిపుల్లలను తయారుచేయుటకు కావలసిన ముడిపదార్థములు కట్ట, రసాయనిక పదార్థములు, తగురుపదార్థములు, చైన చుట్టు కాగితమువట్టిలు మొదలగునవి పుల్లలను తయారుచేయుట కుపయోగించు ముడిపదార్థములలో కట్ట ముఖ్యమైనది అగ్నిపుల్లలపాద్యము చాలవరకు దీనిపై ఆధారపడియుండును ఈ కట్ట మిత్తగను, చదుచు గను, కుగ్రముగను, పగుళ్ళు, బొడిచెలు లేకుండగను ఉండవలెను అగ్నిపుల్లలను తయారుచేయుటకు చాలరకముల కలలల నుపయోగించెదరు 'అస్సెన్', 'హిస్టో', 'అల్', మున్నగు రకములను పాశ్చాత్యరేశములలో 'రకచు చాడుచున్నారు శారతేశములో, 'చైనబాంగి ఫోలియా' (Pinus longifolia) 'పైసెట్స్' (Pinus densata), 'విల్లో' (Willow), 'పాపుల్స్' విలియా' (Populus alba) అదమూమిడి, మునిమూడుగ, 'పెద్ద నూమ, అదమిన్నుట్టి, గుగ్గిలము, బిరుగు మున్నగు వృక్షముల కలలలను ఈ పరిశ్రమలో చాడుచున్నారు.

అగ్నిపుల్ల మంచు తయారుచేయుట కుపయోగించు రసాయనిక పదార్థములలో 'బొటానియ హరికము, బొటానియ ద్వికోమితము, గంధకము, మాంగనెడియపు

అవిరము, కాల్షియగంధకము, 'ఫెర్రిక్ అక్సైడ్', 'బేరియం గంధకము మున్నగునవి ముఖ్యమైనవి. అగ్నిపెట్టెప్రక్కల నుపయోగించు 'రాచిడి' మందలో, ఎల్లశాస్త్రమును, శాస్త్రోత్తరగంధకము, అంటిమెరి గంధకము, ముద్ద మున్నగువాటిని వాడెదరు. లంక, 'అరెటిన్', 'తుమ్ము తగురు, 'జేసిన్' (Zinc) వండిపదార్థము మున్నగువాటి నుండి తగురు పదార్థములను తయారుచేసి మండులలో వాడెదరు. శ్రోవోత్తమల మైనము, అమెరినియా శాస్త్ర రికము, గాలిబొడి మున్నగు ఇతర పదార్థములను కూడ అగ్నిపుల్లల పరిశ్రమలో వాడెదరు

అగ్నిపుల్లలను తయారుచేయుటకు చాలాకాలమునుండి వృద్ధిచెందుచు అత్యుత్పన్నత పద్ధతినీ పురాతన పద్ధతులను వడిన పద్ధతులను గల శేదము, ఉపయోగించెను న్యయం చాలక యంత్రములయందును, ప్రమాదరహిత శేక శేమముగు అగ్నిపుల్లలను కావలసిన మందసామగ్రల యందును, సరియైన మంటను కల్గించు అవకాశముల యందును, ముడిపదార్థముల వాణ్యమునందును గలదు కాని పరిశ్రమయందలిసూలమాత్రములలో మార్పులేదు 'శేమ' మగు అగ్నిపుల్లలను తయారుచేయు సూత్రపద్ధతి మాత్రముగ ఈ దిగువ పద్ధతివలెనది

అవపులనుండి వేలిన దూలములను సుమారు రెండు గుల బొడవుగల స్తంభాకారపు ముక్కలుగా కోయుదురు వాటిపై వెదకు యంత్రపహాయముచే వీడినవి బడును తరువాత ఈ ముక్కలను కడిగి నితీలో ఉడక తెట్టుటయె, అవిరిలో చేడిచేయుటయె అయిదు ముక్కలు మెత్తవడిన తరువాత వాటిని బిగబడియు యంత్రములవద్దకో, చైన పూతపూయు యంత్రముల వద్దగ్రకో వంపుదురు ఇక్కడ ఈ ముక్కలమండి, కాగ్ర తగా వమగ్నబడిన కత్తిక, ఒకే మందముగ చీరకు విడిచియుదురు ఈ చీర ఒక బొడవై కరేకువలె వచ్చును. దీని వెదకు స్తంభాకారపు ముక్కల బొడవునకు వసూ నము. దీని మందము, అగ్నిపెట్టెలకోరకు ఈ అంగురము, పుల్లలకోరకు ఈ అంగురము ఉండును ఈరేకులను దొంక రలుగా చేసి, 'పెట్టెలకు పరికివచ్చుగ్గు ముక్కలుగను, పుల్లలుగను కోచెదరు. వీటిని మంటలకు కట్టించుట వచ్చెదరు పరిశ్రమములకు వలెదరు

పుష్పం కయారేయము విభాగములో, కష్టపుష్పం ముందుగా చేడియైన 'మోహి' అమృతము 'భావ్య' రీతిగా ప్రావణ్యముతో వాడబడి ఎండబెట్టెదరు. ఇది పుష్పం అంటే దేవతావ్యక్తి మంట అంటేయన వెంటనే పూర్తిగా విషయ అంతరీపుటై అవసరము. పూజపూరి యెంతవై పుష్పం ఒక యంత్రములో మెరుగుపెట్టి, మరియొక యంత్రములో వదుర్చబడిన పక్షములలో వరుసలుగా పెట్టెదరు. తరువాత ఈ పక్షములు అగ్నిపుష్పం కయారేయము స్వయంచాలకయంత్రముల వద్దకు తీసికొనిపోయెను. ఈ యంత్రములు వింతైనవి. అలో మోహి, ఆదర్శ ('Simplex', 'Automat', 'Ideal') మొదలగు పేర్లతో పిలువబడుచున్నవి. ఇవి పేరు పేరు యంత్ర విభాగాలలో కయారు చేయబడినవి ఈ యంత్రములు పరియంత్రము స్వయముగానే మనుష్యుల వహించుము లేకుండా చేయగలవు అగమగతా విద్యుచ్ఛక్తి వహించుము చేసివేయుచు మొదలు, పక్షములలోన్న పుష్పం, ఒక పట్నామైదును నన్నది రంధ్రములలో నిలు పుగా వరుసలో అమర్చబడును. ఈ పట్నా, చేడియేయబడిన తోవపు పట్టివడ కొండరూరము ప్రయాణముచేయును. ఈ ప్రక్రియవలన, పట్నామై అమర్చబడిన పుష్పం చేడి యెక్కుము. తరువాత ఈ పట్నా, 250° ఫా. ఉష్ణోగ్రత వద్ద మందలిన మైసముపై పోవును అప్పుడు పుష్పం కొవలకు 1 రెండు మీ. పొడుగున మైసపు పూజ పూయబడును అదనముగా అంటిన మైసమును కరగించి తీసివేయుటపై పుష్పం తిరిగి ఒక చేడిపట్నామై వంపు దును. తరువాత పుష్పం చల్లార్చబడును విమృశ పుష్పం లో నన్ను పట్నాను, తిరుగుచున్న ఒక తోవముపై వంచెదరు. ఈ తోవము అగ్నిపుష్ప ముకుంచిన ఒక తోవలో తిరుగుచుండును కావున పట్నా తోవముపై పోయినప్పుడు ప్రతి పుష్ప కొవలకు కొంచెము మందు వట్టించ బడును. పుష్పం చివర మందును ఎండబెట్టి చల్లార్చెదరు. అంతట కయారేన పుష్పం పెట్టెల పొరుగు లో యంత్ర వహించుమును వింతెదరు. ఒక్కొక్క పెట్టెలో మూడు 50 పుష్పం చొప్పున వహించుముగా వింతెదరు పొరుగులను యంత్ర వహించుమున పెట్టెలోనికి అతి కించెదరు.

అగ్నిపుష్పం కయారేయముకు కష్టమంది కయారు చేసిన వస్తువైన ముక్కలను వాడెదరు. ఈ ముక్కలపై పెట్టెను సరిపోవునట్లు కొంచెము తోడు కల్గిన గాములు గీయబడును ఈ గాముల వెంటనే ముక్కలను వంచి వాడబడినట్లు పొరుగులను, పెట్టెలను కయారుచేయుదురు పొరుగుల పైనను, పెట్టెల పైనను రంగురాగము అంటించెదరును. ఈ పరియంత్రము యంత్రముల చేతనే చేయబడును. పుష్పంలో నింపిన పెట్టెలు రెండు గుండ్రవి కుండల మధ్య ప్రయాణముచేయును ఈ వస్తువునుతో 'పెట్టెల కిరుపై పులను 'రాచిడి' మందు వహనములముతో పూయబడును. తరువాత పెట్టెలను ఎండబెట్టి, రవాణా కొరకు పిల్లనట్లు కవలను చొప్పున, గ్రూపుల చొప్పున కట్టులుగా కట్టెదరు కట్టుల కట్టులగునా యంత్ర వహించుముననే అదుగును

అగ్నిపుష్పం కుటీరవర్తికములో కయారుచేయునపుడు 'పై' వివరించిన వహనంతో చాలవరకు యంత్రములచే గాక మనుష్యులచే చేయబడును ఇట్టి వహనంలో దుంగలను కోయుట, పక్షములలో వింపుట, పుష్పం లు మందు పూయుట, పెట్టెలలో వింపి కట్టుల కట్టుట, పామగ్రులను ఒకచోటి నుండి మరియొకచోటికి కొంచోపుట మొదలగు వని ముఖ్యమైనవి.

ఇష్టమువచ్చినచోట గీయు రకపు అగ్నిపుష్పం మంచి తెల్లని 'పైన్' కష్టమంది కయారుచేయుదురు పట్టిలో మండెడు వర్ణావళిలతోను, అష్టావళి రణ వర్ణావళిలతోను పుష్పం కొవలకు రెండు పూజలు ఒకచాపిపై నొకటి పూయబడును. ఈ రకపు పుష్పం ముడించుటకు వేరే 'రాచిడి మందు' అవసరమును ఏ గరుకు ప్రక్రియను మీద పై వస్తు గీదినతో ఈ పుష్పం ముడించును. సామాన్యమైన వాడుకలను, ప్రత్యేకావసరములను పరిచినపు అగ్ని పుష్పం రకములలో చిన్న పుష్పరూపమున కుట్టబడి కయారలనవేయును, పై విభావరముల కువయోగవరకు 'విండ్లెయర్' (గాలిలో ముడుపున), 'పూజ' అను పనియను, రంగుమంట విచ్చెడు పుష్పం ముఖ్యమైనవి. రంగుమంట విచ్చుట 'ప్రాప్తియం', 'చేయిం' అనె ములు కల్గిన మందులతో మొదలు పూజపూరి, చాచిపై మంట కల్గించెడు వర్ణావళిలతో పూజవిచ్చెదరు.

అగ్నిపుష్కల

'పేష్ట్' అగ్నిపుష్కల కువయోగించెను మందుల పాత్ర ఉపాధారణలై ఈ దిగువ నియమిడినది (పాళ్ళు బయపు లలో సూచించబడినవి.)

'వల్లెల మండి' .. రోగినియ నాణితము 80, ఎట్ల మంగనము 4, రోగినియ ద్విక్రొమితము 1, యోగర అమలవీరము 4, పాచిగార (పూర్వ 85 పాచి) 4, గంగ నింధారము 1, Capes Mortuam 4, గాఢ పాచి 8, హౌమ(mafumal earth) క్రిగ్నిము(గ్నిము) 4, గంధకము 8, 804 8, నీరు 85

'ప్రశ్న-లని పూయ రుచిడిమండి' .. ఎట్లభావ్యరము 400, అంజిమేని గంధకము 820, సుగ్ధ 62, గాఢపాచి 48, 804 18, కుమ్మలంక 188, కారము 808 (gum tragacanth) 7, డెక్స్ట్రెయి (Dextrine) 24, నీరు 750

భారతదేశములో అగ్నిపుష్కల చేయు మొదటి కర్మా గారము భారతీయ యాజమాన్యమున 1896 లో అహమ్మదాబాదు నగరములో స్థాపించబడెను అయినప్ప టికి, మొదటి ప్రపంచ పరిగ్రామమునకు పూర్వము మన దేశములో అగ్నిపుష్కల తయారుకాలేదనియే చెప్పవచ్చును 1922 లో దీనిమతి పరమలైన పన్నులు దిశించిన తరు వాతము, 1928 లో రక్షణ మంశములను విధించిన తరువాతము, మనదేశపు అగ్నిపుష్కల పరిశ్రమ క్రమితముగా అభివృద్ధిచెందినది 1928 వాటికి మనకు కావలసిన అగ్ని పుష్కల కాలవరకు భారతీయ పరిశ్రమయే తయారుచేయ గలిగెను దేశములో అనుబంధమున్న రక్షణమంశము లను తెల్లించుకొనలేక పాశ్చాత్య ఎగుమతిదారులు భారత దేశములోనే అగ్నిపుష్కల కర్మాగారములను తెరిచిల్పుటకు నిశ్చయించిరి ఈ విధముగ పశ్చిమభారతీయ అగ్నిపెత్తెల పరిశ్రమ కంపెనీ (Western India Match Co, Ltd. Wingo) అను పేరుతో స్వీదనుదేశపు పంపు యొగ్గి కువ దేశములో తెల్లరి, అంబానర్, కలకత్తా, మద్రాస్ పట్టణముల యందు కర్మాగారములను స్థాపించెను ఈ విషయో పంపు మనదేశములో ప్రస్తుతము కావలసిన అగ్ని పుష్కలలో సూటికి ఎనువదిపంతులు పరిధిదాతయేయవచ్చునది అయినప్పటికి, అనేకరోట్ల మనదేశములో భారతీయ కర్మాగారములు పనిచేయుచున్నవి. ప్రస్తుతము దేశ

మంశము 150 అగ్నిపుష్కల కర్మాగారము లున్నది వీటిలో మొత్తము 16,000మంది కాల్పులును పనిచేయు చున్నారు. ఇది కాక, అనేక పక్షిలలోను, క్షుద్ధముల లోను, కుటీరపరిశ్రమల ద్వారా కొంతవరకు అగ్నిపుష్కల తయారుగుచున్నది.

1950-1951 వాటికి మొత్తము కర్మాగారములలో 283లక్షల గ్రాముల పెత్తెలు తయారుచేయు కత్తియున్న దని అంచనా చేయబడినది వాని ఆ సంవత్సరములో 291 లక్షల గ్రాముల మాత్రమే తయారుచేయబడినవి. అదే సంవత్సరములో కుటీరపరిశ్రమ ద్వారా అనువంశ గ్రాములు తయారుయ్యవలసి అంచనాచేయబడెను. ప్రశ్న మంచవర్గ ప్రణాళిక ప్రకారము 1955-56 వాటికి దేశములోని కర్మాగారములు 288 లక్షల గ్రాములు తయారుచేయు కత్తి కల్పించబడవలసియు, అదమము 285 లక్షల గ్రాములు తయారుచేయవలసియు నిశ్చ యించబడినది కుటీర పరిశ్రమలలో 1955-56 వాటికి 18 లక్షల గ్రాములు తయారుకావలసినది ప్రణాళిక నిశ్చ యించెను భారతదేశపు కర్మాగారములలో వాస్తవ ముగా తయారుయిన అగ్నిపుష్కల పెత్తెలు- 1946 లో 208 లక్షల గ్రాములు, 1950 లో 282 లక్షల గ్రాములు, 1952 లో 304 లక్షల గ్రాములు, 1954 లో 270 లక్షల గ్రాములు

ఎమ్. కి. పద్మ

అగ్ని పర్వతములు:- అగ్ని పర్వతముల యొక్క ముఖ్యలక్షణములు - ప్రకృతిలో అత్యవధులు, పర్వతములు, ఎవరాలు ఉప్పుట్టుగానే అగ్ని పర్వతములగులాక పెక్కు- చోట్లలో నున్నవి. సాధారణముగ అగ్ని పర్వతములు ఎక్కువ పీటలాలచేని శంఖాకారమును (conical-shape) కలిగిఉండును దీనిశిఖరముమండి మధ్యగా భూగర్భము లోనికి గెలాటిదొరికిన ఒక దొరంగమార్గముండును దీనినే అగ్ని పర్వతపు కంఠవాళముందురు. దీని ద్వారా మనకు మండు విలము 'త్రేటరు' (Gash) అనబడును ఈత్రేటరు ద్వారా కొన్ని సమయములలో అనేక వాయువులు, రాళ్ళు, శిలాశ్రవము(Lava), "లావగుండ్లు"(Volcanic bomb), వెలువడుచుండును కనుక అగ్ని కర్మక మనందలి ఒక వ్యాధి ముఖ్యరూపమనియు, దానివల్లము శివా

ద్రవము పుట్టించుటతో అవింద కంఠాకారపు రాశిగట్టు గలిగియున్న వర్షకమునియు చెప్పవచ్చును. ప్రేతురు అగ్ని వర్షకపు ముఖ్యాంగము. ఇది అగ్నివర్షక శిలవములతో కానుండ ఒకటియందు ప్రక్కలయందుకూడ ఉండవచ్చును.

అగ్నివర్షకశీలకములు.. ఇటలీలోనుండెను “వెసువి యర్క్” (Vesuvius) అనునది అగ్నివర్షకము లన్నింటిలోనికీ రాజ ప్రఖ్యాతికలిగినది. దీని అకారము, లక్షణములు మొదలై వది నివలై ద అగ్నివర్షకమునకు ఉండ నుపేసినదిగా ఎంచబడినది. కాని ప్రపంచములో నుండెను అగ్నివర్షకములను పరిశీలించినచో ఈలక్షణములు అప్పటి యందును కన్పించక రోచవచ్చును నరేయైన అంచనాలు ఇంతవరకును కేయలదవచ్చుటకీ భూమిమీదఉండెను అగ్ని వర్షకముల సంఖ్య కేవలెందునని చెప్ప వచ్చును పీట్సుటిలోని మహారు బాలుగయను వందలుమాత్రమే ప్రైవర్షకము కలిగి యున్నది (Active Volcanoes) భూమిపై మనవహాతి ఉద్భవించిన దినవ పర్యంత అగ్ని వర్షకములు ప్రైవర్షకము కలదిగాను, దుగకా వచ్చియు వల్లగి ఒడమైనదిగాను (Extinct Volcanoes) విభజించుట వరిపాటి కాని ఈవిభజనను అంతసమంజస మైనదికాదు ఎందువల్లననుటా ఒకే అగ్నివర్షకము కొన్ని కాలముల పాటు ప్రైవర్షక రహితముగా కనబడుచు నుండకొడిగానుండి తిరిగి ప్రైవర్షకము రొందవచ్చును ఒకప్పుడు వర్షకతోకూడిన చిరాచుకాలము, మరొకప్పుడు విభక్త్య పంపుటవలనో విడిచియుండవచ్చును

అగ్నివర్షకములను అనేక వర్గాలములు వెలువడుటకు ప్రేతుడు, లేక బ్రథగనికు (Eruption) అందురు అగ్నివర్షకము ప్రేటువచ్చుపుడు అయ్యెదలెడుక వ్రులు, కాటివంద సంభవించెను చారుల ఫలితములు మిగుల భయంకరమైనవి. పరివీరములతో అగ్నివర్షకములు చాల మోహ్యకలిగి కేవలముక దిన్న కంఠాకృతులు మొదలు బ్రహ్మాండమైన ఎత్తుకలిగినవికూడ ఉండును ఇటువంటి అగ్నివర్షకములు దక్షిణఅమెరికాలోని అండీసు (Andes) వర్షకాలలో నున్నది. అక్కడి వర్షక శిలరాలు చాలవరకు అగ్నివర్షకాలే - ఉదాహరణకు ఉక్కురారులోని “కోలోపిస్క్సీ” (colopis) ప్రపంచములోని అగ్నివర్షకాలన్నిటిలోను చాల ఎత్తయినది. దీని

ఎత్తు 19,800 అడుగులు, ప్రేతురు వెలెయ్య అరమైలు; తోకు 1500 అడుగులు ఇంత దినకత పరిమాణము కలిగినది హావాయిదీపులలో కూడ ఉన్నది అక్కడ ఉండెను వర్షకములు వముద్రమృతమునకు ఉ మొదలు 15 వేల అడుగుల దిగువనుండి ప్రైవ 14,000 ఎత్తు వరకు క్యాపించి, మొత్తము సుమారు ముప్పది వేల అడుగులకు క్యాపించియున్నది

“లావా” - భూగర్భమునుండి వెలువడెను బాయి, సువ వర్షాగ్రముల అవార్గతక్రియకు సంబంధించిన కాన్త్రు చియములన్నటిని అగ్నివర్షకకాన్త్రమందురు (Volcanology) ఈ మహోన్నత కార్యము భూనిర్మాణము నకు సంబంధించిన క్రియలలో కొకటిగా (Building Activity) ఎంచబడినది. అవార్గతమయ్యెడు వర్షాగ్రము ఒకప్పుడు పూర్తిగా కలకాద్రవమే కావచ్చును, అట్లు కానిదకముతో పూర్తిగాగాని, అవంతూర్తిగాగాని పుట్టించిన కార్మనముచాయముగనే యుండవచ్చును ఇదికాక నీటిచిరి, అనేక బాయిపులు దివిదనరినాణములతో వెలువడుచు అందువల్లనే అగ్నివర్షకము ప్రేతి వపుడు దట్టమైన మేఘములు అకాశమును ఆవరించును అట్టి సమయములయందు శీతవర్షపరిస్థితుల మూలమనను, వెలువడిన బాయిపులు ప్రైవర్షక గాలిలో అత్యంత త్వరితముతో కలిసిపోవుట వలనను, బాటియొక్క వర్ష్యకనము (explosion) నదిగా తెలిసికొనుట సార్వకముకాదు. కాని ఈ బాయిపులు చాలవరకు నీటియాది అని చెప్పుటకు అకారములున్నవి. ఒక్కొక్క అగ్నివర్షకమునుండి వంద రోజులలో ముదారు 400 కోట్ల గానుమల నీరు వెలువెడునది అంచనా వేసికీ నీటిచిరితోకొను మరొకొన్ని ఇతరవర్షాగ్రములు—ముఖ్యముగా కర్మనదీపులనందరము (Carbonyl-Dioxide), ఉదాహరణకాన్త్రము (Hydrochloric acid), గంధకదుక్రము ద్రవ్యములు (Sulphur compounds), ఉదాని (Hydrogen) మొదలై వది వెలువడుచు ఇదికాక అగ్నివర్షకమునుండి వెలువడు రాశి ముక్కల సముచాయమును ప్రైవర్షాగ్రము వర్షాగ్రము (Pyroclastic material) అందురు ఈ దేశకీర్మ్యులెడు శిలాశుండములు కొంతకాలము గట్టిగాను, మరొకొంత కాలము అనేక మాత్యరంధ్రములుకలిగి స్ఫూర్తవరెను

అగ్నివర్షకములు

(Spontaneous-fire) ఉండును పిట్టల్నికంటె ముఖ్యమైనది శిలాద్రవము, దీనినే భూమిఅంతర్భాగముతో నున్నపుడు 'మాగ్మా' (Magma) అనియు, భూమిపైనే పడినపుడు 'లావా' (Lava) అనియు అందురు. లావాభూమిభద్రించగా ఏర్పడే భూభూత లక్షణములు మాగ్మా ద్రవపువల్లనే వను (composition), చాని ఉష్ణోగ్రత (Temperature), తగటకవము (Viscosity) మొదలైన పరిస్థితులపై ఆధారపడియుండును. కనుక ఇప్పుడు మాగ్మా పరిస్థితు లను గురించి కొంత తెలిసికొనుట అవసరము

భూమి పైభాగమునుండి లోతుగా వెళ్ళినకొలది ఉష్ణోగ్రత పెరుగుచుండును. చాలమైక్యు దీగననుండు ఉష్ణోగ్రత భూమిపైనే ఉండెను రాళ్ళను కరిగించునంత ఎక్కువగా ఉండునది అంచనా వేయబడినది ఈ ఉష్ణోగ్రతతోకాదు భూమి లోపల పీడనము (Pressure) ఎక్కువ అగుచుండును. కనుక భూగర్భములోనుండు అత్యధిక పీడనశక్తి రాళ్ళను కరగనియ్యదు కొన్నిప్రకారములలో పీడనశక్తి ఉత్పన్నమగునుండి ఉష్ణోగ్రత ఎక్కువగా నుండవచ్చును. అట్టిపరిస్థితులలో అక్కడ భువస్థితిలో నుండు శిలావరాహము మాగ్మాయావము చెందును. మాగ్మాద్రవము 1300 డిగ్రీల ఉష్ణోగ్రతకలిగిఉండు నని అంచనా వేయబడినది ఈ మాగ్మా ద్రవాభయములు భూగర్భములో విపరీతముగా వుండును. ఈ మాగ్మా అతి తీవ్రమైన శక్తితో భూమిని తేలిచుకొని బయటపడుటయే అగ్నివర్షకోర్గారము (Volcanic eruption) అనబడును కొన్నిమైళ్ళ పొడవున పొరలగ తీటికల బ్యాటా మాగ్మా మెల్లగా భూమిపైకి ప్రవహించుచు వచ్చినచో చానిది రంధ్రోర్గారము (Fissure eruption) అందురు.

అగ్నివర్షకముల వచ్చిందిని పరిశీలించినచో చాలి వ్యత్యాస లక్షణములతో ఎక్కువతేదా కనిపించును ఇది తీవ్రజాతి (Violent), మార్మమిక జాతి (Intermediate), పాశ్చికజాతి (Quiet) అని మూడు తెగలుగ విభజింప బడి నవి బ్రహ్మాండమైన శక్తితో బ్రహ్మాండపాటిని తీవ్రజాతి గాను, అతి వెమ్మడిగా బ్రహ్మాండపాటిని పాశ్చికజాతి గాను, ఈ రెండింటికి మధ్యగా వుండుచుంటిని మార్మ మిక జాతిగాను చేర్చుమచున్నారు. తీవ్రజాతి వర్షక ములనుండి ముఖ్యముగా భువ, చాయు వరాహములే

ఎక్కువగా జన్మిస్తే మరల పాశ్చికజాతినుండి ముఖ్య ముగా 'లావా' వరాహము వెలువడును; మధ్యరకపు జాతినుండి భువ, ద్రవ, చాయు వరాహములు అగ్నియు సమావేశమగుచే జన్మిస్తేవచ్చును.

తైవర్షము కలిగిన ప్రతి అగ్నివర్షకపు తీవ్ర ప్రమా ణము వేరువేరుగా వుండును. ఇటలీలో నున్న "ఎట్రా" (Etna) అనెను అగ్నివర్షకము ఇప్పుడు ఎంత తీవ్రముగా ప్రేలుచున్నదో అంతటి శక్తితో గత 2500 సంవత్స రముల నుండియు ప్రేలుచు వచ్చినదట బ్రహ్మాండ ముగా నున్న దీని పరిమాణము అతి మాతృముగా ఉండుచున్న తెరుగుదలతో పరిపూర్ణమైన దీనిని నిర్మించుటకు అధమపక్షము కలిగిన సంవత్సరములైనను కావలసి యుండును. చాని భూగర్భశక్తికాంతి అవర్ష కము అంత పురాతనమైనదికాదని, ఆ శక్తియుగము లలో ఇటీవలైన "ఫిలిస్టోన్" (Philistone) వర్షక కాగమువరకు ఇది ప్రేలియుండలేదని తెలియుచున్నది ఈ ఆధారమునుబట్టి ఈ వర్షకమింకను యావదవత్సరాలే ఉన్నదని నిర్ధారణ అయినది అగ్నివర్షకపు తీవ్ర జాణము చాకావరణమువలన, సంబంధించిన గాలి, నీరు, మొదలైనవి చేయు విభాగకరమైన క్రియలకు గురి యగును ఒక నియమితజాణముతో అగ్నివర్షకపు వ్యర్థా నము, ఎత్తు, చాని నిర్మాణమువలన తోర్పులకు శక్తులకు (constructive forces) విభాగవమువలన చాతీయు శక్తు లు (destructive forces) ఉండెను కారకమగ్మముపై ఆధారపడియుండును. చాకావరణ శక్తుల ప్రాబల్యము అధికమైనచో అగ్ని వర్షకపు తీవ్రత అధికమగు చుండును

అతి భయంకరమైన సంఘటనలలో నిండిన జాతిలో "కాకటోవా" (Kakatoa) అను అగ్నివర్షకము ముఖ్యముగా చెప్పదగినది ఇది జావా, మదురా దీవుల మధ్య "మందా" అనబంధితో ఉన్నది ఇది ప్రేలివపుడు సంభవించిన ప్రమాదములు చరిత్రాత్మకమైనవి మూడు రెండువందల సంవత్సరములు ఈ వర్షకము మందరొడి గానే ఉండి చానిపై కాగము చెప్పుచేసులతో నిండిఉండె డిది చాని అకస్మాత్తుగా ఒక రోజున (1883) అగ్నిస్తు 27 వారిఖువ) భయంకరమైన శక్తిముతో యావ

క్రమంవలన దర్శనశిల్పము అతి ప్రతిభదీ దీని ఫలితముగా నమూనాప్రకృతియునకు 1500 అడుగుల ఎత్తున ఉన్న శిల రము పూర్తిగా ఎగిరిపోయి, నమూనాప్రకృతియునకు దిగువ 1000 అడుగుల లోతుగల పెద్ద అగారము ఏర్పడినది. దీనినంది తెలువడిన భూమి అగారమును అంటువట్లు 17 మైళ్ళు ఎత్తువరకు ఎగిరినది. ఈ బూడిద నేలనునెలు మైళ్ళు ప్రయాణముచేసి 11,000 మైళ్ళు దూరములో నున్న యూరపు అంబసిథులలోపూడ పడినదట! ఈ దారణ నంభుటనకు నమూనాప్రకృతిలో 50 అడుగుల ఎత్తు వరకు శిలములు లేచినవట! నమూనా 40,000 మంది ప్రాణములు కోల్పోయిరి ఇది ప్రేతపిచ్చయిన ఉద్భవించిన దగ్గరి 8000 మైళ్ళ దూరమువరకు విడిచిపెట్టినదట! కనుక అగ్నివర్షవలన మనదని ప్రేతపిచ్చయిన అది కలుగ నేరకు భీకరమున వర్షవాళికవను

అగ్నివర్షవలన ప్రేతపిచ్చము ఉండవు ఇది సాధారణముగ భూకంపములు వచ్చుచు ప్రతీకములలోను, భూమ్యంతరికాగపు పెచ్చు (Earth's Outer Crust) లల పీఠముగా ఉండెను ప్రతీకములలోను, మరత వర్షవలన ఏర్పడుచున్న ఉండెను. ఈ ఉద్భావక, భూమి పై భాగమునందు గాలియందున్న ఉద్భావకలలో పోల్చి నలో అధికముగ నుండును అందుచేఉద్భావక తన నవహలంతయు ననుసరించి పైకి వచ్చుటకు ప్రయత్నించుచుండును

రాజాగారము అగ్నివర్షవలనము ఫలితపు నువోనము ప్రకృతి చుట్టును కొంచెము ఇంచుమించు వలయాకారమునందు పడినట్టి ప్రాంతమునందలి అగ్నివాయుమంద రాజాగారం (Faintly visible of fire) అని పిలువబడుచున్నది ముఖ్యమైన మరొక వర్షవలన ప్రకృతి భూమిపై రేలకు ఉత్తరముగాను పశ్చిమముగాను, భూమిని చుట్టుకొనియున్నది

డా. ఎన్. డా.

ఆచార్యులంశ్రమల వివరణలు:— 1. పెర్సెస్ తారము - పెర్సెస్ తారం అయ్యే అనువాదము ఒక అమెరికన్ కల్పనము (mythology). అతడు 1864 వ సంవత్సరమున మే నె 10 వ తేదీ యందు అర్బునరేఖములో నక్షత్రములనువీక్షించుచు. కాన్సిమార్ తో 1889 వ

సంవత్సరమున అగ్నేయ నెలలో 28 వ తేదీయందు అతడు కాంత్యర్థముకొందెను గదియారములు చేయుట అతని వృత్తి అతడు నడుచుచుండెను అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములకు పోయెను కాన్సిమార్ తో సంయుక్తరాష్ట్ర ప్రభుత్వశాస్త్రమున ప్రవేశించెను. అచట ప్రభుత్వశాస్త్రమును అభ్యసించియును నున్న 'క్లిఫ్ఫ్' లను, విద్యార్థులంటును పరిశీలించెను. సాంకేతిక కాలయందు కాచుచున్న సాధనములు అభివృద్ధిచేసెను 1876 వ సంవత్సరమున అతడు కాన్సిమార్ నకు వచ్చి, ముద్రా తరములను కూర్చు వాగ్ధ్యయంత్రమును దోచుకొనికాన్సిమార్ చేయుటలో నిమగ్నుడయ్యెను. అతడు కొద్ది సంవత్సరముల వివరమున గడచెను అతని కల్పన (mythology) కొద్ది రకాలలో అరిగినది వాటిలో 'పంక్తిముద్రణము' (Pictography) అనునది కడపదది. ఈ యంత్రవివరమున అతడు మూతన కల్పనాధికారమును పొందిన తరువాత, కాన్సిమార్ వాడుకలోనికేయెట్లు అతనికి రాజకీయములందు ఎడముల చేర్చుకను 'రాజకీయసాధనము' ను ఇంకను కల్పింపవలయునని లేర్పి పిలిచిటి దాక్షి ప్రభుత్వము కాన్సిమార్ విద్యార్థ్యమునిచ్చిరి అందుచే కాన్సిమార్ కల్పనచేసినవానికి విశేషముగ లాభము దొరగినది. అది ఇచ్చెను పెద్ద పెద్ద ముద్రణ సంస్థలలో సాధారణముగ విశేషమున ఉపయోగమును కాంచుచున్నది ఫలములు నమస్కరించుటకు ఉపయోగపడు బుట్టులను "వెనెట్ట" (venetian wood) చక్కతో తయారుచేయుటపై ఒక యంత్రమును కూడ మెక్సికాలో కల్పనచేసెను.

2. రిదర్డుమార్క్ హో - రిదర్డుమార్క్ హో అమెరికన్ కల్పనము, సామాన్యులచేయుట అతని వృత్తి. అతడు 1812 వ సంవత్సరమున పెన్సిల్వేనియా నెల 12 వ తేదీని న్యూయార్క్కు వగరమున జన్మించెను 1888 వ సంవత్సరమున జూన్ నెల 7 వ తేదీని ఇటలీలో పూర్వమున వగరమున పనిచేయుచు అతడు రాబుల హో (1784-1888) అనువాతని కొడుకు, మరెయ్యే కాన్సిమార్ (1889-1909) అనువాతనికి వివరప్రతి. కంప్రి అనంతరము అర్. హో అంద కంపెనీయొక్క నిర్వహణమును వహించి, 1847 వ సంవత్సరమున "హో" పరిశ్రమముద్రణయంత్రమును కల్పనచేసెను. అతడు

అచ్చయంత్రము నిర్మాణము

అక్షరకలమును ముద్రయంత్రమును (టిప్రెస్ మ్యాషిన్) రెండునైపులను ఒకేపాఠి అచ్చరేయుటకు పింగువట్టు) విడిచివేయవలెను. అచ్చరచిత కాగితమును మరచ పెట్టుటకు ముగ్గిచాళివచ్చు పాఠమునుమళ్ళవలెచేయు.

1. గూటెన్బెర్గ్ టాప్‌ప్రెస్, రేక, హెర్నింగ్ టాప్‌ప్రెస్ గూటెన్బెర్గ్ అనునాడు కరతించుటకు నిరైవ ముద్రాకరములతో ముద్రణ విభాగమును కల్పించిన అర్థము కల్గుచును. ఇతడు క్రీ. శ 1400 సంవత్సర ప్రాంతమున మెయింజ్ అనుచోట అప్పించి, క్రీ. శ 1468 వ సంవత్సరమున ఫ్రిటెరి వెల కిరి వ తేదిని అచటనే చనిపోయెను అతని వారాధ్యక్షుడుగూర్చి వన శేషియు తెలియదు 1484 వ సంవత్సరమున అతడు ప్రిన్సింగ్లో నివసించుచుండెను. రహస్యమైనదియును, అచ్చుకమైనదియు వగు తనకలపమైతని చాళికి బోధించు కట్టుకు, చాటిని చాళి ఉమ్మడి ప్రయోజనము కొరకు వినియోగించుచున్నందు 1488 వ సంవత్సరమున అతడు అండ్రియాస్ట్రెస్కో మున్నగు చాళిలో ఒడంబడికచేసి కొనెను 1488 వ సంవత్సరాంతమున స్ట్రెస్కో చనిపోవుటచే అతనిచే ఒడంబడికకు శక్త్యముకలిగెను తరువాత 1448 వ సంవత్సర ప్రాంతమున అతడు మెయింజ్‌కు తిరిగివచ్చి, వెంటనే రచితవత్సరముదగు టాప్‌ప్రెస్‌తో కాగితాన్నిమిగిలేతెను. పాప్టు ఒకముద్ర చాలయమును ప్రింటించుటకు వలయురకమును వసుకూరెను అముద్రచాలయమువందల లాటికా కాపాడేమచ్చ లైలియ గ్రంథము మొదలు అచ్చరేయబడెను 1450 వ సంవత్సరమున ముద్రణము ప్రారంభించుచు 1455 వ సంవత్సరమున పూర్తిచేయబడెను 'మూలకా లైలియ' అను గ్రంథము రచనాత్మక ముద్రాకరములతో ముద్రించబడిన ప్రథమగ్రంథముగా తెలియుచున్నది కొన్నియొద్ద తరువాత తనవలెందగు విధిలోయినది. పాప్టు ముందుగా పెర్జెమె క్రములను పెట్టుబడిపెట్టెను చాటిని తీర్చవలెనని అతడు గూటెన్బెర్గ్‌ను నిర్బంధించెను. గూటెన్బెర్గ్ చాటిని తీర్చుటకు శక్తి లేకయో, ఇష్టము లేకయో ఊరకుండుటచే, తన విషయము క్లౌయర్‌వనమునకు తిని కొని పోవెను. చాటినితరముగా ముద్రచాలయము పొట్టువలె అవ్వవచ్చును. అతడు చాటిని అభివృద్ధిచేసి,

రెకాపిమ్ చా ప్రవృత్తకుని పిటర్ వోగర్ అనువాదవిధిలో తేలి ఉపయోగించుచుండెను.

మెయింజ్ చా ప్రవృత్తదగు టాప్‌ప్రెస్‌వద్ద అనుచిత వలెను పోషకత్వముచే అనురుధత వసత్వరము గూటెన్బెర్గ్ మరణవోక ముద్రచాలయమును స్థాపించగలిగెను. అముద్రచాలయమునుండి 1460 వ సంవత్సరములో ఒకచక్కని "కాథోలికా", 1464, కేక వ సంవత్సరములలో "వెట్యు అఫ్ ఇండెక్స్" అను గ్రంథములు వెలువడినవి. అతని ముద్రచాలయమునుండి వెలువడిన ఏగ్రంథము నైవము గూటెన్బెర్గ్ యొక్క "వేరు కవించు అతనికే పాటులుగాని, పోషకులుగాని ముద్రణ విషయమునుకల్పనల సందర్భమున గూటెన్బెర్గ్ కామము చేర్చుచు

గ. 9 కా.

అచ్చు యంత్రములు - ముద్రణకళ: (1) ముద్రాకరములమీదగా ముద్రాకరము అచ్చుకట్టులమీదగాని కూర్చి చాటిని ముద్రణము కొరకు వలెనైతేను వరుసలలోను (lines) ఏర్పరచు అచ్చితరగతుల యంత్రములను పాఠారణముగా అచ్చుకూర్చు యంత్రములు అని వర్గీకరింపవచ్చును. ఈ యంత్రములలో 'సంక్తి ముద్రణము' (Linotype), 'ఏక ముద్రణము' (Monotype) అనునవి ప్రధానమునవి

చాళిత్రముగా చూచినచో కాన్స్టెబ్లె చా ప్రవృత్తదగు విలియం చక్స్ అను వాడుకు కవిపెట్టిన ముద్రాకర యంత్రము మొట్టమొదటిది. ఇంగ్లాండులో 1822 వ సంవత్సరమున చాచి కల్పనాధికారము పొందబడినది అత టోక 'మిటల బిల్లి' (Miss Biddell) ను వినియోగించి ముద్రాకరములను చాలవలలో (Chancery) లేర్పియుండెను 1842-1872 వ సంవత్సరము వరకును ఆమెచోక వలయుచు కన్స్టెబ్లెములలో 67 అచ్చుకూర్చు యంత్రములకు కల్పన రచనాధికారములు (Patents) ఒవగలడెను గ్రేటు బ్రిటన్‌లో కూడ మహారు ఆ సంఖ్యలోనే కల్పన రచనాధికారములు పొందబడినవి.

1. మంక్రీ ముద్రాకరయంత్రము:-అచ్చును కూర్చుట, పోక పోయుట అను రెండు వసతులను చేయునట్లు ఇది కల్పించబడినది విడివిడిగా వున్న అవకరములను వుండెనుగా

హురుకులు జనులుగా ఇందు లోపపు వర్ణింపబడగాని, లోప్యకముల మీదగాని అక్షర పంక్తులు అమర్చబడును. ఈ పద్ధతి చేతగా అమర్చివచ్చుచు విడిముద్రాక్షరములతో కూర్చిన 'వేదవలెనే' కవచమును ఇది చేరుగా అచ్చు చేయుటకుగాని, మామూలు పద్ధతిలో విడదీయుటకు విలు లేకుండ కూర్చి గట్టచేసి వేయబడిన ముద్రాక్షరములు గల దివ్యులను లేక విద్యుచ్ఛక్తి ముద్రాక్షరముల దివ్యులను కయోరుచేయుటగాని ఉపయోగించును. ఈయంత్రము మనకు కావలసిన వివిధ రీతులుగల అచ్చు అక్షరములను కయోరుచేయును. ముద్రాక్షరములలో చేతికూర్చుమీద అంబుడుగురు లేక అరుగురు వర్ణములు చేయగల వనిని ఒక్క వర్ణమైతే ఈయంత్రపాపాయ్యమున చేయగలుగును.

1888 వ సంవత్సరములో బాల్మోరూర్ వా ప్రభుత్వ డగ్గరు అట్టర్ మెర్సెస్ ఫాలోర్ అను వాతకు పంక్తి ముద్రణమును కలిపెట్టును అతడు పుట్టుకలే అర్హుని లేకపోవు. ప్రభుత్వమున 1888 వ సంవత్సరమున న్యాయాధ్యక్షుడు 'బ్రెహ్మణ్య' అను పత్రికను ప్రచురించుట యందు ఇది ఉపయోగపడెను అది మొదలు వార్తా పత్రికల కార్యాలయముల యందును, ప్రపంచమందలి ముద్రణాలయముల యందును సాధారణముగా ఈ రకపు యంత్రములు ఉపయోగించబడుచు వచ్చెను.

ఈ యంత్రమున వందలకొలది ఇత్తడి అచ్చముకల్గులు (Moulds) కలవు. ప్రతిఅచ్చముకల్గులోను ఒక నడునైన చేతునై ఒక్కొక్క పంక్తి చేక్కబడియుండును. ఆ అచ్చముకల్గులయొక్క పై భాగమున పంక్తు (Type) కలవు యంత్ర - ఆధారఫలకములో అచ్చము కల్గులు చాటి యొక్క స్థానములకు చేరుటకు ఆ పంక్తు ఉపయోగపడును. అచ్చముకల్గులు రెండురకముల పంక్తులతో కయోరుగను.

ఉదా :- రోమను అక్షరములు, టటరాలు (Italics) అక్షరములు వీటిలో మనకు కావలసిన రకపు అక్షరములను ఉపయోగించుకొనవచ్చును. యంత్రముతో ప్రతియక్షరమునకును 'పెట్టు' అచ్చముకల్గులుండును. ప్రత్యేక పంక్తుల కొరకును, మాటమాటకు నడుమ ఎడమ పక్కరచుట (padding) కొరకును కూడ అచ్చముకల్గులుండును.

ఇందులో యంత్రముయొక్క పాపాయ్య విర్యాలము పంగ్రహముగా వివరింపబడినది 'ఎ' అనునది టటరాలుగా మనకు ఒక స్థిరమైన యంత్ర - ఆధారఫలకము అయి యున్నది చాటితో కాలువ లుండును ఆ కాలువలలో క్రమపద్ధతిలో అచ్చము కల్గులు చేర్చబడియుండును. ఆ కాలువలలోని అచ్చముకల్గులు ఒక్కొక్కటి రోమన పై రోమనుండి కాయుచు ప్రవేశించి, క్రింది రోమ గుండా యందులో వచ్చుచుండును యంత్ర - ఆధార ఫలకములో నున్న ప్రతి కాలువకును క్రిందికి వద్ద 'లి' అను పిచ్చు) మల ర్భాగముండును అది 'సి' అను కత్తి మూలమున 'లి' అను ప్రేలిమిటకు కలుపబడియుండును. ప్రేలిమిట, కాలువలలో నున్న అచ్చముకల్గుల అక్షరములను గాని, పంక్తులనుగాని తెలియజేయుచుండును. ప్రతి పంక్తుకును ఒక మీట యుండును అక్షరముల నడుమ ఎడమ కొరకు ఉండుకడలంకును, నడుమవర్ణ పలకములకు కొన్నిండును. దిగ్గొట్టబడిన ముక్కలకును మీట లుండును.

కావలసిన అచ్చముకల్గులును, భాగ్యలములను పర్యవసర వస్తువులును, వివిధములగు మీటలను ఉపయోగించుటలే 'జి' అను అచ్చు చక్రముతోనికే వచ్చి చేరును. ఈ విధముగ అచ్చులో ఒక పంక్తిలో మండవలసిన పంక్తులన్నియు చాటితో చేరిన తరువాత, కూర్చబడిన ఆ పంక్తి, రెండవ బొమ్మలో చుక్కలతో చూపిన చాటి గుండా, యంత్ర పహాయములే తీసికొనిపోయి, 'జి' అను చక్రము గుండా చాటి ముందు పై వైపునండి వెనుక వైపునకు చాటింబియున్న మూవకట్టు లేక విడుదైన కన్నమునకు ముందు ఒక స్థానమున విల్చును మాటకును మాటకును మధ్య ఎడమమున పర్చుటచే వీలగు మూవకట్టువలె ఎదురుగానున్న ముద్రణ పంక్తిలో చేర్చబడును. అది ఆ ముద్రణ పంక్తిని సరియైన ప్రమాణమునకు తెచ్చును.

మూవకట్టువలె (runner) వెనుకభాగమున 'ఎమ్మ' అను కరుగు పొత్త యొక్కది కలదు అం చాయువులే గాని, గాని-శివులే గాని, దివ్యులే కావకములే గాని, వేడిలేయబడును (రెండవ బొమ్మలో చూడబడినట్లు) రోకలోయవలెను అచ్చముకల్గుల పంక్తి, మూటకు ముందుభాగమునమన్నిదినవ కరగిన లోపాద్రవము కరుగుపొత్త

అద్యయోగ్రహణ - ముద్రణకళ

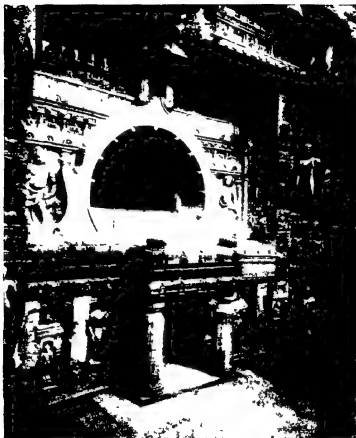
మండి ఒక పంపు యొక్క పతోయమున అచ్చుమూస లోనికి పోయినపుడు ఆ పోష్యద్రవము ఆ పంపులలో పడినవెంటనే పునీకవించును. ఆవిధముగ తయారయిన లోష్ణకము యొక్క పై భాగమున అచ్చుముక్కలచే చేర్చబడి యెత్తిన పంపులయొక్క ముద్రలు ఏర్పడును. సరియైనవిదోషపు మందము ఉండునట్లుగా ఆ లోష్ణకము కోయబడి, పవ్వకవలననే (automatically) అచ్చుమండి తొలగిపోవును. తరువాత ఆ పంపు మూసకట్టుమండి ఎత్తబడి ప్రక్కకు జరపబడును తీవ్రపుడు అచ్చుముక్కలకు పై భాగముననున్న పంపు (leath) తొమ్మతో 'అర్' అనుకోకు గల కట్టియొక్క కొత్తములను నట్టుకొనును దీని ఫలితముగా యంత్రముయొక్క ఉపరిభాగమున పున్న నిభాగమునకు (Disintegrator) ఆ అచ్చుముక్కలు పైకి లేపబడి తేలుకొనును. ఆ అచ్చుముక్కలు యంత్రాధార ఫలకముయొక్క అడుగుభాగముమండి జయింబడిరి అక్షరరసంక్లితేరి అక్షరమండి మూసకట్టు చ్యూరమున అధార ఫలకముయొక్క పై భాగమునకు తిరిగివేరును. ఈ ప్రక్రియ క్రమమునవలన ముద్రణకార్యము అంతేగ ముగా జరుగును. అది పైపు చేగమును ఎన్నో రెట్లు మించును ప్రస్తుతము క్లిష్టమైన ముద్రణ కార్యములను నిర్వహించుటకు అనుకూల వేరువేరు రకముల పంపు ముద్రలు అమలులో నున్నవి. అధునిక యంత్రములు, ప్రకటనములకు, ప్రచురణములకు సంబంధించిన విషయములచే కాక చకచవిషయములకు గూడ అచ్చుకూర్పు గలవు లోహమును కరగించుటకు విద్యుచ్ఛక్తిచే నేడి చేయబడు లోహపాత్యమును ఉపయోగించుట, ఇటీవల జరిగిన అభివృద్ధియొందున్నది దీనివలన పీపపురొగలచే గలుగు వాదకగ్గులయొక్క లోహముయొక్క ఉష్ణోగ్రహణ మిక్కిలి సూక్ష్మముగా క్రమబద్ధులగుటకు మోహా నిలకలగుచున్నది 1923వ సంవత్సరమున ప్రవేశపండు దంతము 80,000 పంపు ముద్రణ యంత్రములు ఉపయోగమునందుండెను.

2. ఏకమృద్రణ యంత్రము (Monotype) :- ఈ యంత్రమునందు ప్రతి పంపుయు విడిగా అచ్చుపోయబడి అక్షరపంపులయందు వ్యయముగా మార్పబడుటచే దీని ఏకముద్రణ యంత్రము అను పేరు పొట్టక మగుచున్నది.

దీనిలో మీటలెల్ల, పోతపోయ యంత్రము అను రెండు వేరువేరు యంత్రభాగములుండును. దీనిని తరచుగా ఒకే వనిచాడు పడించుచుండును. మీటలెల్లయందు పోత పోయ పాద్రమును ఒకవేది ఎడతెగక చేయుచుండును నవన, పిటితో దీనిని కాశ్యానికముగ అనియెనల, రెండవదానిది అటంకములేకుండ, ముద్రణకార్యము అను గునట్లు ఈ పానుగ్రా అమర్చబడియున్నది. మీటలెల్లపై కూర్చుండురును. అది పోతయంత్రము కొరకు కాగమును స్పృశింపమునందుంచు రిబ్బనుపై రంధ్రములు చేయును ఈ మీటలెల్లపై 2328 మీటలుండును. పైపుకొట్టు అన్ని ప్రమాణపు (Standard) పైపుయంత్రములలో ఉండునట్లు గానే ఇందు ప్రతి అక్షరమునకును పంపుక్రమము ఒకే విధముగా నుండును. ఆ మీటల మీట కక్షిం మూలమున విరాన (Vols) ముఱతో చేర్చబడియుండును. ఆ విరానముల మీటలెల్లములకముల (Pistons) క్రిందిమండి గాని ప్రచేకకట్టును. కార్యకర్త (Operator) మీటలొక్కగానే విరానముల చ్యూర ప్రచేకించిన గాని కాగతపు రిబ్బను పండు పంపునకూలములైన రంధ్రములను చేయును. మీటల పరిశీతోడనే కాగమును స్పృశింపమునందుంచు కొను రిబ్బను నుండునవి జరిగ తరువాతి పంపు గ్రహించుటకు పిదమగమండును కాగతపురిబ్బనునం చేర్చబడిన రంధ్రనముచాయము పోతపోయ యంత్రమునవద్ద మూసపై నున్న పలిన పంపును గ్రహించుటకు బిలుగా అచ్చుముక్కను అమర్చునట్లుగా రంధ్రములచేయు ఇమన పాద్రములు ఏర్పాటు చేయబడవవి. రంధ్రములు చేయు యంత్రపానుగ్రా, పిటితోపాటు తెక్కించుటకు, సరి యాచుటకును కావలసిన పరికరములు మీటలెల్లపై నుండును. తెక్కించు పాద్రము, పంపులో కొట్టబడిన ప్రతి పంపుయు ఎంక వెడల్పుగానున్నదో తెక్కించి, పంపులో ఇదివరకు కొట్టబడిన పంపులయొక్క వెడల్పు నకు కలుపును చావినింట్టి అక్కపాలించగానే, పంపులో ఇంక ఎంకవలము మిగిలియున్నదో కార్యకర్త తెలిసికొన గలడు. సరియాయంత్రమునందు ఒకమోడియుండును. ఎకమును కూచించు పట్టిని (Shed-bar) కొట్టినవెంటనే ఆ మోడి ఒక్కొక్కపాలి ఒక్కొక్క గంటును పైకి లేవ వెక్కుచుండును. తప్పుడు తరములనువద్ద పరిమైన ఒకము

బుద్ధ పర్యవశ్రవణ దశ మూర్తి - అమరా గుహ- 18

అమరావతి - 18 వ గుహ

దీర్ఘము. పరిపూర్ణ యంత్రమునందు కొంతవఱకు ౧౬ మూలము కూడ కలదు. కార్యకర్త కావలసిన వంశజులు, ఎడములను పంక్తిలో అమర్చినతరువాత, అ మూలము పంక్తి పరిరేయింపుచే స్వతఃకృతములే గిరిగిర తిరుగును కొంతవఱకు యొక్క. సై కాగము చిన్న పనుకొని చతుర ప్రములుగా (Rectangular) విభజించి యుండును. ఒక్కొక్క చతురప్రములో మీటలన్ని ముప్పై మీటలతో సంబంధమును పూర్తి సంబంధమునకు పంక్తిలో కావలసిన వంశజులు చేర్చబడినవివర మార్చి మార్చించిన తరువాత వంశజులకు అనుగుణముగా నుండు మీటలను కార్యకర్త నొక్కచుండును మీటల వలన దీర్ఘతర రంధ్రములు, ఎడములను దీర్ఘరచుటకును, పంక్తి యొక్క ఎడమును స్వతఃకృతములకును లీలను పోతయంత్రమువద్ద అమర్చును పోతయంత్రము నవ్యుద్ధముగా స్వతఃకృతములే చదివేయను అది మీటలన్ని రంధ్రములు చేయబడిన రిప్పును అధికముతో పండును. అప్పుచెప్పెలో శివీక అచ్చుముక్కలుండును వివిధ వస్త్రోపకరణముల ప్రత్యామ్నాయముగా వివిధ వంశజుల నుంచవచ్చును లేదా ప్రాత అచ్చుముక్కల చెప్పెను తీసివైచి, క్రొత్తచెప్పెను యంత్రముతో నమర్చవచ్చును. అచ్చుముక్కలపై ముద్రాకరముల స్వరూపము పోతపోయినను అచ్చు అతరము యొక్క ప్రింట్ కాగము మూసకట్టులో పోతపోయినను ఇదివరలో వర్ణించిన విధమున పోతయంత్రముపై ముద్రాకరములు (అతర) పంక్తిగా దీర్ఘము, అచ్చు అతరములకు కూర్చి అమర్చిపెట్టు పాఠారణ చిత్రముతో ఈ పంక్తినియు కూడాకొని దీర్ఘముగా మండును. ఇట్లు బహు విధముల ఉపయోగకరమయిన ఏక ముద్రయంత్రము వాద్య వత్తలకు, గ్రంథములు, చిల్లర విషయములు ముద్రించు కళకే కార్యస్థానములలో ముద్రణమునకు వలెనది వివిధ కార్యములను ఒకేదోట అమర్చుట నిలను కలిగించవలె యున్నది. ఒకపాఠి ఉపయోగించిన అచ్చు అతరములను తిరిగి కరగించి, క్రొత్త వంశజుల కయోగచేయుటకు ఈ యంత్రము తోద్యమును. అందుచే ఈ క్రొత్తవద్ద అధిక పోతకృతమును లేవార్చినది. ఏకముద్రయంత్రము ఈ విధముగా ఒక అచ్చుమార్పు యంత్రముగానే కాక అచ్చుచేయు కార్య

స్థానమునకు కావలసిన వస్తువులలో పెక్కుంటిని వసు కూర్చు గల ముద్రాకర వంశానికి కూడ ఉపయోగ పడుచున్నది.

డా. గ. కె. కా.

టిప్పణి :- అంతా హిందూకేకమునందు మిక్కిలి ప్రాచీనమయిన కళాకృతముగా విశ్వాకృతమైయున్నది. ఇది కాస్తాకృత్య కియ్యకృతములను పరమముగా నమిగిలించి రచించబడిన ప్రాచీన హైందవ ప్రిన్టింగ్ కళవేలము అని ఒక అవర్గమును, అప్రిన్టియమును అని మరొక పాఠమును

1. ప్రవేశక

ప్రథమ :- అంతా అను గ్రామము మనవిద్వజ్జిరిదిన గుహా మందిరములకు దీక్షిత్తుకు దూరముతో నున్నది. (80-80 ౬. 75-45. మా) ఈ గుహలు ప్రస్తుతపు తొలకాయ రాష్ట్రమున తొలకాయాడు తల్లివారివరలి పరగల్గారు అను గ్రామమునకు మిక్కిలి సమీపమున గలవు ప్రక్క పొందర్ల రెవ్వడగు ఒకానొక కళా నిర్మాణునిచే తుఫలము పరిపరిచినది పాతక తృకాది పొందర్లముతో ఇరువరుల వారయును పాదు సేల యెట్టితో లోయ అప్పుకృతముగా కానియ కరుణమున తినువులకు ఏకాంత వస్త్రావాసముగా ఉపయోగపడుట కయి ఈ అంతా గుహలు తొలుతబడినవి.

తనీతిగా గుహలు మందరమందర పరివరములలో నిర్మితములయినవి ఇచ్చటి సహితకయి, వివిక్తయి, తినువుల ప్రకాశముగా చ్చానము చేసికొనుటకును, కళానిర్మాణము, కాస్తాకృత్య పరిపరిచుట అనేకపాఠులకు అనుటకును తోద్యమెను.

తొగర్వకృత్య విషయము :- వాహ్లా (Vahla) నది కానుకొనియున్న హియ పొడుగునను, చాది నద్య కాగమువలెయును ఈ గుహలు క్రవ్వలబడినవి ఈ చరియ అర్ధచంద్రాకారమును కలిగియున్నది. మొదటి గుహ మొదలుకొని తీవరగుహవరకు హియయొక్క ముఖ పాతము పావీక్షముగా క్రవ్వముగాను, విష్ణుల అకస్మికముగా మిక్కిలి నిలువుగాను పరిణమించుచున్నది వస్తుతు ఈగుహలలో పగపాలు గుహలు పర్వతానిముఖముగాను, తక్కువ గుహలు ప్రాకృత్యముగాను

అంబికా

కనించును. మొదటి గుహ మొదలుకొని దీర్ఘ గుహ వరకు పై మన్న కొండవరకు కత్తిరాయివలెను, అగుహ ఎన్నిటిని చాటి జలపాతమునకు చేరువరకు క్రమముగా నిర్మితమగుచు కనిపించును జలపాతము యొక్క ఎత్తు మొత్తముమీద 178 అడుగులు. అందు ఏడు కళ్ళులు కంటె అంతర్గత కళ్ళును "చక్కుంకు" అనిపేరు చక్కుండము మండి కాబూ"రావది 2019 ప్రహరారువమువ అడుగులేరును

ఈ గుహలయములు ప్రవచన శిలాఅందముల నుండి నిర్మితములై యున్నవి వీటి పొడవు 800 గజములకు పైగా మున్నది. అనంతూర్తిగా ముప్పుచాటితో కలుపుకొని ఈ గుహలన్నియు ముప్పుదీర్చి యున్నవి వీటి అడుగు తలము వరుముగాలేదు ఎరువడ గుహ ఎన్నింటికంటె మిక్కిలి తగ్గుగాను, వీటివలె విశేషముగా దగ్గరగాను ఉన్నది ఇతర సహా అన్నిగుహలకంటె ఎక్కువవది ఈ గుహలకు పరిశోతు, ఈగుహల నొందొంటితోను కలుపుచున్నట్టి ప్రాచీన పోలవములు ఇప్పటికీ అచ్చల వల్ల కావనగును మిక్కిలి ప్రాచీనములయిన గుహలకు పామీవ్యము నందును, ఎరులమన్న కొండల యొక్క ఉన్నత ప్రదేశములందును కొన్ని ఖలుక కట్టడముల అవశేషములు అచ్చలవల్ల కనుపించుచున్నవి

ఈమధ్యది గుహలలో 9, 10, 19, 26, 29 సంఖ్యలకల గుహలు చైత్యశాలలు (లేక సామాజిక అధారకశాలలు). వీరిందే గుహలు సంఘారామములు లేక విహారములు (అవగా శివపులకు విరావస్థానములు) ప్రత్యక్షపడతాయి. అనంతూర్తిగా క్రవ్వణి లేదీని ప్రాకమిక స్థితియందు నిలచియున్న (కొన్ని) గుహలకు లక్ష ఈ గుహలకు క్రవ్వణియందు అనువరించెదవత పడగిరి మనము మెలకముగా ఊహించవచ్చును ముమ్మందుగా కాస్తా కాస్తా శివ పార్యలోము తోకడు నమగ్రముగా ఈ గుహవిర్మాలు విరావమును పరికల్పించి యుండు నకుల పుష్పము అందకు కాస్తాశాస్త్రము, అంకర గము, వ్యవహారము, తత్వశాస్త్రములము (అది ప్రలంబ శివ పట్టికా దూపమువగారి శ్యామిలి దీక్షులతోగాని ఉండవచ్చును) మున్నగు వాటి వివరములను, వస్తుశిలా వెలకును కల్పించుటకును, చూడకును కుహలములగు

వ్యక్తములించుటకును వలెనవ వర్ణములు చిత్రములం విస్తృతమును, పుష్ప వేగములకుడ అతడు తొలుదొర్తలే పతకమలెలి యుండును

చేయిచైవ దిన్న ఉలివేడును, ముత్తవేడును, ఒకప్పుడు శిలయందు తోలై వ నందులు కల్పించగల బద్ధివెట్టి మొదగల ఒకటి గునకము లేకను, గుహలను తొలుతు పని పాశాత్తుగా అనిగివట్టు కనిపించును మొట్టమొదట కట్టకొగ్గుతో కాని, రంగుల బలపు రాతితో గాని రూప లేకును గీరి, విరావమునుండి క్రిందికాగమునకు తొలుతు పని అరంభించబడెను. రాతితో రెండు మూడు అడుగుల తోకుగల వందులకు కొట్టిన మీదట, మధ్య మన్న రాతి కట్టలకు పగులగొట్టి తీసెత్తె ది, అవవరమయిన కాపులతో పూలశిలాఅందములకు వరలిచ్చెను, చాటిలి ఏములు ప్రంకములుగా గాని, చిగ్గవా శిలములుగా గాని, ఇతర కాస్తాశాస్త్ర - శిల్పకాస్త్ర-ఉత్తరంకలములు గలవాటినిగా గాని, నిర్దిష్ట విధానానుసారముగాగాని మలచుచుండిరి. ఈ విధముగా నేలమట్టము కగులవరకు అవవ కృత్యము పాగెను అయితే గండకలకు తొలుతులు, మలుతులు, తీర్చిదిద్దుట- ఈ కనులమీయు తోడొడలే అనిగెవనకును అనంతూర్తిగ విర్మాణములయిన గుహలు తెలిపిదీరేయు చున్నవి

వర్ణచిత్ర విరావము... రంగులేయుటకు అధారముగా రిత్తికలమును, విరావమును నిర్వహించేయ విరావమును, వర్ణచిత్ర విరావమునందు సాంకేతిక విర్మా ప్రగల్భుకను చూడెదదో చిత్రకారమున గొప్ప వాగల్గుము, ఊహ నమృతి గలదని వస్తువునుగున్నది రాతిపొదిగిని, ఇమవ మట్టిగాని, బంకమట్టి, అత్తచేడ తరుచుగా పొట్టుతోదో, ఊకతోదో, వనస్పతి పీచుతోదో కలిపి, పెదగ కయలు ముతో గాని, తెల్లపు పీటతో గాని, శిలపదార్థముగా మాలి అవకాశమును కలిగముగాను, గదుగుడు ఉన్న శిలాకలములై గట్టిగాను, వరుముగాను లేవనెట్టిగా మొత్తరుచు. ఆ లేవన వట్టిగ వివకు శిలాకలమును గట్టిగా పట్టుకొనును. అట్లు గట్టిగా పట్టుకొన్న ఆ లేవన వట్టిగ, తడిగా మండగలే కాని వొక కక్షికతో వరుముగాను, ముమ్మరుగాను చేయుచు చాటిచై వట్టిగా మన్నము కొట్టిగా, ఆ లేవన వట్టిగ ఆ మన్నము కాకర్పించుచు

అష్టమంశయు ఎంతవీధిగారి చాచిస్తే రంగు వేయకు, రంగు వేయవలెనపుడు శ్రీ కుమారహస్తమిగులు తలంచి నుటా అ ప్రతీకపంచాయ తదిగా మంచుకునకులు అను మూలావ్యయము.

మొదట రూపరేఖలు గీచి, వాటిలో రంగులతో చిత్ర తేజము అరువలదును. అరూపరేఖలు వర్ణనా మొట్ట మొదట భామరూగములే గాని, ఎట్లు ముద్దలే గాని వృష్టి ముగా గీయబడును ఆ రేఖాకృతులతో ఎరువు రంగు వింపబడును. చాచి మీద మిక్కిలి కలుచున్న అచ్చమైన కచ్చునిమట్టి పూయబడును. అప్పుడు చాచిగుండా ఎట్లుకవము కవించుచుండును. స్థావరముగా అలించు రంగులు తిన్న చ్చాయలతో పూయబడుచుండుగా కవితగ్గవములే గాని, గాఢమైన ఎలుపు తేక నలుపు రంగులే గాని, స్థూల మాత్మములైన చ్చాయలతో గాని, వింపపులలే గాని, క్షత రేఖలలే గాని దూపరేఖయు కవితగ్గ మొనర్చుటకును దీనిలే రూపరేఖలు సంపూర్ణముగా ప్రమాణ కూతమును, వలయకమునగు సువచరిత్రాణులను సుతీల్లును.

ఇందు ఉపయోగించబడిన రంగులతో చామరూగము, మంచు తేక సింహారము, హరికళము, నీలిమందురంగు, నీలి మైలుకు క్రము (Lapis lazuli blue), కర్ణులము, అశి మట్టి, శేగునముట్టి, అనువర్ణరంగు మున్నగువని శేక్ష్మాన రంగుని రంగులన్నియు స్థావరముగ అలించియుండును. నీలి మైలుకు క్రము (Lapis lazuli blue) మాత్రము అయి పూరు మండి గాని, తేకపు నిరారూగముమండి గాని తక్కించబడియుండును. మిత్రవర్ణములు కూడ అపురూప ముగా ఉపయోగించబడెను. ఉదా - బూడిర వర్ణము వర్ణములన్నియు ననుకూలరీతతో ఉపయోగించబడలేదు. అవి విషయమును అట్లయు, స్థావర వాతావరణమును అట్లయు విగ్రహించెదము.

అలంకార చిత్రతేజములకుండు సారాకణముగా ప్రాచీన హైందవ చిత్రతేజసము నందునలే వర్ణ సాంకర్ష్యమై ఒక ల్లమును ప్రధానవర్ణముకాదు. శిక్షితములు ప్రధాన ముగా భావముట్టి, కచ్చముమట్టి, కచ్చముమట్టి, కచ్చముమట్టి, కచ్చముమట్టి, గాటునయవనమట్టితో అమయములయవ శావములతో, చాయలతో నింపుచున్న యిట్టియంచుటయే ప్రధానవర్ణము ల్లు. కరిపూర్ణ కవనతో, గాటుయవ రంగులతో శిక్ష

తలమును వింపుట ప్రాచీన చిత్రతేజన గౌరవమును అతిశయించేయము.

కాళ గణపము ౧ వరకు గుర్రా ౬౪ వై త్తలగా అందు రెండు కావములు కలవు అవి ఆ గుర్రా విరూపాక్షాళ మును విగ్రహించుటకు శోభ్యమయివచ్చి. ఆ కావము లలో మోకటి ఆ గుర్రా ములతలమున వెళ్ళిందియ్యుచి రెండువరి చాచి యెడమ కవితాగోతమీద చిత్రించబడి యున్నది ప్రాచ్య సామ్రాజ్య కావన పరిశోధనలలో ప్రముఖతయవ హ్రామరము లై కచ్చు (Lapis) యొక్క అల్లికాయము ప్రకారము ఆ రెండు కావనములతో చిత్రించబడిన కావనము శ్రీ క. రెండువ కళాల్లి మద్యకాగ మునకు రెండయ్యున్నది. గుర్రా ములతలమున వెళ్ళింది కావనము అంతకంటె ప్రాచీనమయినది ఇట్లమును కారణము అందరి కొన్ని వర్ణములు అశోకుని కావనము లందరి వర్ణాకృతులను కలిగియుండుటయే. ఈ కావనము నందు ఈ గుర్రా పురోకాగమును "చాచిస్తే క్షతపాచి" అనువాడు మఱిచిరి. చావ మొకటివర్ణ హ్రాయలకి యున్నది ఈ కావనము మహావై త్తల వాతావరణమునకు మిడిస్తే పైను వెరుకు వెళ్ళిందియ్యుచి ఆ కావమున రక్షితావళమునందు అత్తలక విస్తృతమయిన రాజ్య మును అంద్ర కాళ వాహనులు పరిపాలించుచుండిరి రక్షితావళము నందును ప్రస్తుతము అంద్ర ప్రతేకముగా పిర్వడియన్న ప్రాచ్య ప్రతేకము నందును, ప్రస్తుతము దొండాలు రాష్ట్రముతో ౬౪ తాగముగా పిర్వడియన్న పశ్చిమప్రతేకమందును శాస్త్రజ్ఞులము యొక్కయు, చావ్త కాస్త్రము యొక్కయు అభివృద్ధి కల్పించి, కాళవాహ నులు విత్తాళములయి రక్షితావళము నందరి స్వృతి చిహ్నములు అవి కొండలే, తేకసా, చాల్ల మున్నగు స్థలములందరి ప్రస్తరములను తొలిచి నిర్మించిన గుర్రా మందిరముల వంటివైనను నరే, (తేక) తల్లిద్రోలు, అను రావతి, అగ్గయ్యోటు మొదలగు కావలందు గల నిర్మాణావళ్యక నిర్వహణముల వంటివైనను నరే నిర్మాణ విధా నము, సాంకేతికరచన, మట్టి తేకములందరి సామ్యము మున్నగువానిలే పురోగ్య క్రమయవ అలంకార యొక్క పూర్వకావళతను ద్రువపరచుచున్నది. పథపరసా యొక్క ఎడమగోడ యందలి చిత్రతేజనమునకును, దీని సమకా

లిగము, రెండవ కళాగ్రామికి రెండవ కొండగే, కాన్డెవడను గల శిల్ప విద్యావమునకును, వేస్త్రధారణము నందును అభరణములు, నైతిక అవగాహన మూలక విగ్రహము లందు ప్రదర్శించుటయందు నన్నిహిత్యమున పామ్యము కలదు

కొమ్మిదవ గుహకుండా అనైత్యకాలమై యున్నది. చాచిని తదవ గుహకును నిర్మాణ రచనా విషయమున పోలిక కలదు. ఈ రెండును చాలాపుగ ననుకూలములు. కొమ్మిదవ గుహ 10 వ గుహకంటె కొంచెము పూర్వ కాలిగమని కొందరు చాచించుచున్నారు. కొండ రది 10వ గుహకంటె కొంచెము అనంతరకాలిగమని చాచించు చున్నారు. 12 వ గుహ అవివేకము. అందు కుడి మూలమన్న ఒక కొట్టవకు ఎడమనైపున వెనుకవన్న గోడపై ఒక కావనము కలదు అందు దీవిని (గుహను) ఘనమడమడను వరకాను కట్టించి యిచ్చినవి ప్రాయశః యున్నది. ఈ కావనము 10 వ గుహయందలి చాళిష్టి యక్షకవహిని కావనిశితముకంటె అనంతరకాలిగమనుట నున్నము

18 వ గుహ ఒక చిన్న విహారము దీని ముఖభాగము పడమరయనది. 12వ గుహయందువలె ఇందోక ప్రంభరహిత కల (Amorphous) కలదు. అందు మూడురకకల్పలందు కొట్టి దిలు ఉన్నది అక్కొక్క కొట్టితో రెండేవి రాశినిశ్చలు కలవు. ఒక కొట్టితో ఎత్తవ రాశి దిండుగూడ నున్నది ఎదిమిదవ గుహలయముమూడ అవివేకము అది అత్యంతము విన్నుకలముననున్నది. ఆ గుహలయము విశేషముగా చాళివను చాచినవలెయున్నది అందరి తలము విరుద్ధివములను పనుటూర్పు విద్యుదుత్పాదక యంత్రములను స్థాపించుట అనుభూ ప్రరేకముగా ఉపయోగ పడుచున్నది

8, 9, 10, 12, 18 సంఖ్యలుకల అయిదుగుహలు ప్రేమకళముకంటె పూర్వకాలమునకు రెండినవిగా కనిపించుచున్నవి.

ఇయ్యార్ధపు గుహావలన కార్య వంతరకాలమున చాళుక్య రాజుల అధిపత్యకాలము వచ్చువరకు ఈ పృథ్వి చాళుక్య కార్యమునందు ఒక విధమగు స్త్రోత యేర్పడినట్లు కనిపించును చాళుక్య రాజుల రాజ్యో శిలాశాసనము

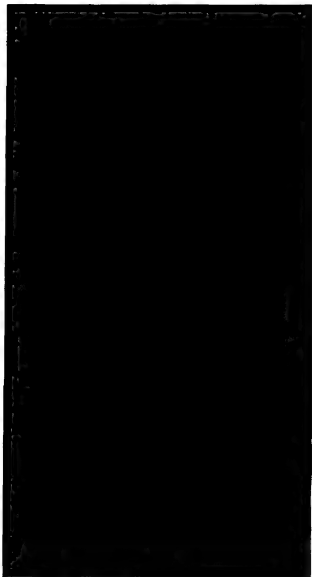
నము అత్యధికముగా శాశియైత్యుడ అరణింపబడినను. చాళుక్య రాజులను, ఉత్తర హిందూస్థానమునందు సామ్రాజ్యాధిపత్యమును వహించిన గుప్తరాజులను పను చాళికులై యున్నారు ఈ రెండు రాజకుటుంబములను నై చాళుక్య సంబంధమును కలిగియుండినను. పూర్వమును నిర్మింపబడిన గుహలయములయొక్క అరగము, చాటి యందలి చిత్రలేఖన సంపదకారణములుగాతో - కళాత్మకమును, వ్యవహాత్మకమునగు నీ కార్యమునందు గుప్త చక్రవర్తులను మించవలె నను నమించిన వ్యూహావళి కారణముగాతో ఈ పునర్నిర్మిత విషయకమున ప్రబోధక శక్తి ఎర్జియెనునది. ఈ కాలమునందు మనకు రమణీయములయిన గుహలయములు లభించినవి ఇవి ఈకాలమున ప్రవర్తింప వాస్తవిక, మూర్తి నిర్మాణము, చిత్రలేఖనము మున్నగువాటికి అత్యుత్తమ విద్యనములు పీఠో పెక్కింటి ఉన్నతగ్రంథపుటల కారణము ఉపగ్రంథలయొక్కయు, పత్యగుర్మును నందలి (వేటి థేమ్, అకోలా శిల్ప, తెలూరు) చాళుక్య రాజుల సామంతుల యొక్కయు, కౌర్యార్థమే చాళుక్య రాజుల సాచిసేవని (క్రి. శ. 476-500) మంత్రి వరాహదేవుడు, 16 వ గుహలయమును కౌడ సంఘము నకు పనుర్పించెను 17 వ గుహలయమును హరిశేనుని సామంతుడు అక్కకు తను రాజకుమారుడు చావ మొన ర్చెను

1, 2, 18, 17 సంఖ్యలుకల గుహలయముల చాలామృక్రమమును సూర్య విమర్శించినచో, 1, 18 సంఖ్యలుకల గుహలయములు ననుకూలము లనియు, 17 వ గుహ, చాటికి అత్యంత నన్నిహితోత్తర కాలిక నవియు, 2 వ గుహ ఆ గుహలయ ప్రేక్షతో మృదుకుడకు నిర్మితముననదనియు, నిర్మాణము లందరును అంగీకరించిన విషయమే కాన్డె ఈ చాచుగు గుహలయములను క్రి. శ. 6 వ కళాగ్రామి రెండినవియు, క్రి. శ. 6 వ కళాగ్రామి పర్యవేక్షణమున నిర్మాణ కార్యశక్తి సంబంధించినట్లయి, అత్యంతోగ్రమును, పూర్వరమునగు కాలము ఘటిల్లన తనియు తేలవచున్నది.

28 వ గుహ కొంచెము అనంతరకాలమునకురెండినది. కుడినైపు వర్ణాకా నైశాగమున వరదాంబువెనుకవన్న

దాదా - అమ్మ, 19వ నెల

గోడపై కానవేసుకోలేకపోయియున్నది. అందు మగకాయము (బుడ్డాలయము)ను బుద్ధకేంద్రము దేవుని పోలికను పురస్కారము చేసినట్లు ప్రాయోగింపబడినది. ఇతడు భద్రి రాజునకు స్నేహితుడు. భద్రి రాజు అశ్వమతము రాజునకు మంత్రి. ఇతడు 17వ గుహలయమును కట్టించి యుద్ధవరాకుగాని, అతని ఉత్తరాధికారిగాని యైయిందవచ్చును శేషము కాస్త్రానిమపారముగ, ఈకావనమున ప్ర. 4. 450-525 సంవత్సరముల మధ్యకాలమునకు చెందినదిగా నిర్ణయించబడినది. కావున ప్ర. 4. 5 రి వ కాశాశ్రిత ప్రకృత్యార్థ భాగమునందు శిల్పవిద్వాంస వివరణమును, కళాశాస్త్రమునగు శ్రీయో సంరక్షమును ప్రవర్తింపజేయును ఏదనకాశ్రిత పట్టప్రయత్నము చేసినట్లును తలచుట కవకాశముగలదు. అయినను, 20వ గుహలోని మునకుల పేరుపై వున్న గల సమకాలమునకు సంబంధించిన కుడిగోడపై ప్రాయోగింపబడిన కాస్త్రానిమపారమున కానవేసిన అంతును ఈగుహలయములు ప్ర. 4. 5, 6 కాశాశ్రిత ఉపయోగమున మంచివని యాపుతేయమన్నది.

2. వాస్తవ్య

అంశా యందలి ముప్పది గుహలలో రెండు గుహలు (8, 10 సంఖ్య గలవి) హీనయాన శౌర్వమత కాళిని చెందిన వైశ్యాంయములను విశేషించి యున్నాము ఇది శ్రీమద్భూత్యాయగమునకు చెందినవి మరియు గుహలు (12, 13, 20 సంఖ్య గలవి) మహాయాన శౌర్వకాళిని చెందిన వైశ్యాంయములు ఇవి హీనయాన వైశ్యాంయముల కన్న రాజుల అభ్యాసించేములు ప్ర. 4. 5, 6 కాశాశ్రిత విధియిందవచ్చును మిగిలినవి గుహల వివరములు ఇక్కడ కూడ రెండు స్థాన విభాగములను మనము గుర్తించవచ్చును వాటగు గుహలు (8, 12, 13, 20 సంఖ్య గలవి) శ్రీమద్భూత్యాయ హీనయాన శౌర్వకాళిని సంబంధించినవి. మిగిలినవి అభ్యాసించే కాళిని సంబంధించినవి మహాయాన శౌర్వకాళిని సంబంధించి యున్నవి. ఈ వివరములు పైవేర్కొన్న మహాయాన వైశ్యాంయములలో సమకాలమున వైశ్యాంయములను.

వైశ్యాంయముల యొక్క 20వ గుహలయమును ముఖ్య లక్షణములు కొన్ని కలవు. వీటి పై కన్న గుమ్ములును శేక కమానులములలో నుండును వైశ్యాంయములను

ముఖ్యభాగము (నియంతరిత) వందు భూత్యాయమున గలవు చెక్క అకారములలో మన్న 16, 22వ భాగాయనము కొట్టవచ్చినట్లుండును మరియు విశేష లక్షణములు వైశ్యాంయభూత్యాయము మూహాభూతి ప్రకృతములలో వేరు చేయబడి, గర్భగుడి (వడితొడ్డు), విశ్రాంతి మండపము (ఖిల) మధ్యవచ్చు వహారాలు కలిగియుండును వహారాయే విశ్రాంతిమండపము వెనుక భాగమునుగూడ చూపుచుండి, ప్రతీతి పత్రముగా ఉపయోగపడును విశ్రాంతి ప్రకృతి సజ్జనుడును పూజాస్థానముండును. అది వైశ్యాంయమును గాని, లభ్య మూహారమును గాని, దగ్గర (రాజు గర్భము) అకారమునుగాని కలిగియుండును ఇదియు పర్యవర్తకమున తొలుతపడినది.

మొదటి దశ వైశ్యాంయ - శ్రీమద్భూత్యాయముల వెనుక వైశ్యాంయ, హీనయాన శౌర్వముల విశ్రాంతిమండపముల అయిన ప్రాచీన వైశ్యాంయములలో బుద్ధవిగ్రహములు కానివి కలవు. బుద్ధకళానామ విశేషములను యశాశ్రయముగ ప్రవర్తించుట వారి సంప్రదాయమునకు విరుద్ధము దీనిని వారు పట్టుకలలో పోలింపిరి. కాళినిముల గడచి మహాయాన శౌర్వము మహోన్నత స్థితి వచ్చినప్పుడు ఈ లోపమును పూరించుట ప్రయత్నములు పొగము 9వ సంఖ్యగల గుహల విశ్రాంతిమండపముల యొద్దని వసున్నత విగ్రహములు ముందున్న చెక్కలములపై కలిగి చెక్కలయిన అయినను భూత్యాయ వైశ్యాంయములందలి వాస్తవ్య విరాజింపజేసె, అభ్యాసించే వైశ్యాంయముల కాస్త్ర విశ్రాంతి మహోన్నతముల ధియించుచున్నది.

3వ సంఖ్య గుహ - ఈ గుహయొక్క వాస్తవ లక్షణములను సంగ్రహముగ విశేషించినచో వైశ్యాంయ వివరములను ఈ గుహ చరిత్రాకారములో మన్నది చాచి వెనుక భాగము దగ్గరయి, చాచి చూపుచున్న, వర్తన ప్రకృతివర్తనములను ఇది విశ్రాంతి మండపమును దగ్గర కాచి వివరములను అర్థవర్తనముగా మండి, వివరములను వైశ్యాంయములను చిమ్మి వేసింది. ఈ చిమ్మి పట్టుగా మండి వివరములను మన్నది. చాచి పట్టుగా కంచె కట్టు ఉన్నది మిగిలిన వోయినకొందరియై ఇది కలగించిన వేరమిడు భూత్యాయముల మన్నది. విశ్రాంతిమండపముల రెండు చాచివర్తన చిత్రములు ఉండినట్లు విశ్రాంతిమండపముల

న్నది. చక్రవర్తములను నిలుపుటకు శైళాగమున కర్పించబడిన గుంటలు వీటి నిర్వర్తనములు. ఈ గుహాయంతరి ప్రంశముల పాఠాధికారములను మౌక్యము కలిపియై అష్టకోద్యానికి కలిగి. క్రింది దివ్యుకాని, మీది దివ్యుకాని లేమందన్నది. దిక్రాంతి మందిర కాగముల శైళపు చదువగా నుండి రెండు చిన్న కిటికీల గుండు వెలుతురు లోనికి ప్రవేశించుచున్నది.

ఈ కాలువై శైళముల ప్రధానలక్షణ మేమన, అవి చారు నిర్మాణములను అంధర్రాయముగ వసుకరించు చున్నది కానీ పూర్వకృతులను ముఖ్య వివరములను గూడ చారు నిర్మాణముల యనుకృతులే కానీ శిలా శిల్పముల దిలకొన కల్పించుచుండును, వానములను గూడ దిప్యయోజనముగనే కొప్పించుటకు వివరపడినది.

అశ్వాదీన ప్రత్యేకతలు - అంతర కాలుమున వెలసిన మహాయాన శైళ్య నకలు మూడింటిలో ఒక్కయైన విశిష్ట వ సంఖ్య గుహా అంధర్రాని నిర్మాణము మిగిలిన రెండును అనగా 19, 28 వ సంఖ్యల గుహలు ప్రారంభ శైళ్యముల యొకవడికి అకృతిగా గణించుచున్నది అత్యంత ముఖ్యమైన శైల మేమన, వీటిమీది యంతరణము ముగియలేదు, అటువలెనుచున్నట్లు శైల్యం చేయబడి యున్నది. దగ్గరకామీదనే గూళ్ళతో బుద్ధ దిగ్రహములు వెక్కుట అరిగినది బుద్ధుడు సింహాసనముపై కూర్చున్న యట్లును, విలుచున్నట్లును, వివిధరీతులతో బుద్ధ దిగ్రహములు లాఠాలై శైళాగపు కుడ్యముల మీదను, దిక్రాంతి మందిరపు వెనుక గోడలమీదను వెక్కుబడియున్నది బుద్ధాకృతులు కుప్పలు తిప్పలుగా విశిష్టవరద (Fingering) ముంపబడియున్నది కా ప్రవహమును గుహాంతర్యసాధ్య గము అన్నియు సమానముగ శిల్ప కావ్యకృతులులే అంశకృతములై యున్నది ప్రారంభ శైళ్యములందరి ప్రధాన గంధీర వాతావరణము తొలగి దానిస్థానే ప్రభుత్వాధ్యక్ష శిల్ప వందర వెలువారుచున్నది అశ్వాదీన శైళ్యములలో నదీకన్యవతును, శైళ్యవాతాయనముల గల్గి పరిగి గూడ కల్పనావసరము వారు అధారము తగ్గించబడెను. వశాకవనమువందరి ప్రంశములు నిట్టినిలువుగా తొలువనై పడి, విరమించు అకృతిలోని పట్టుగోడ వీటియందు కానించిన ప్రంశములు వర్తనములై వశాకృతిలో

నున్న వలయువు గుంటలుగల్గి, అధారంకరణములు, అధర వాక్యములు వీటిపై వెక్కుబడి యున్నది

19 వ సంఖ్య గుహా వాస్తవ గుహా నిర్మాణ కామ్రుత వసు వసుగ్ర ప్రతినిధియైన మచ్చుకువకగా పరిగణించబడు చున్నది. గుహాంతర్యాగము నందరి ప్రంశము అన్నిటిని ప్రంశపు త్రిదివ్యమీద మర్యాదాగమున అనీ బుద్ధుని దిగ్రహములు వెక్కుబడియున్నది. దూముల తప్పుగు (Bifurcation) ముంపకు కొచ్చుకాని వచ్చినట్లుండును, ఇది మోవలతోగూడిన కీమగులు, కాత్తలములు, ఎగురుచున్న మిరుతములు, వర్షాన్నిములు, గాయకులు మున్నగు రూపములతో వెక్కుబడినది అగ్రధాగమునందున్న రెండు ప్రంశములపై విశిష్టముల పాఠాంతరణ రూపమున మున్నది లాఠాలమీది కుడ్యములైన బుద్ధ దిగ్రహములు అనీ ప్రితిలోను తిప్పరాకారములోను, గదులు గదులుగా వెక్కుబడినది వీటికి నడుమ నడుమ బ్రతుకు మువచ్చు దిగ్రహములతో అల్లుకొనిన కిలుగువని మార్పించినది

ఈ గుహా విశిష్టతలు అత్యద్భుతమైన చిత్రములతో నంశరీతివలె యున్నది. చార్వమంతులను చిహ్నరయ్య, అందరి ప్రంశములు అంతరితములై యున్నది. ముంజూరులైన శైళ్య వాతాయనము గంధీరముగా కావనగును దీనిచిత్రప్రకృతి మృదాకృతి యతదిగ్రహములు వెక్కుబడియున్నది వీటికి తిరగ్ధాగమున మున్నవైన ప్రంశపు అంచుకట్ట పరివతము గలదు. ఈ కాగ మంతయు చిత్రకావన యందును, పరివతమునందును, శిఖరముల నందుకొన్నది. చిత్రవివరణములయందు మిష్టం వందరయు, చిత్రముల పరిమాణములయందు లాశిశ్యమును ముఖ్యముగ గమనింపవలసివేసి.

28 వ సంఖ్యల గుహావృత మహాయాన శైళ్య పథా మంటవ మే అటువలె అది 19 వ గుహాకన్న ద్వైద. కాని గుహానిర్మాణము నందును, అంతరణము నందును ఇది 19 వ గుహాకు కీటకట్టు అని చెప్పవచ్చును. ఇచ్చటి దిక్రాంతరణము కమలకర్తను మాత్రేయున్నను, చిత్రకాయలు అతిగాదోయి శిల్పించినావను కారము తోనును. చిత్రపరిమాణములతో ననుకూలతాశిశ్యములు కొరవడి యు మువచ్చయను చిహ్నకట్టించుచును.

వైదేశిక : విహారములు :- ప్రస్తుతార్థపు విహారములు విరలంకృతములై, అక్కడివిహారములై కావించుచు వీరిలో మధ్య గది యొకటి యుండును. దీని చుట్టును మూడు ద్రక్షులను అరలు (అలి) ఉంచును ఈ యరలు ఎప్పుడు పరిమార్చుముతో మంచము ప్రభావ మందిరముతో కలుపుటకు ఏటికి ఇరుకుర్యారములు కలవు. అరలో విడుపు బల్లలెరికిగ రెక్క, ఒక భాగము కలగడవలె మంచు టై కొంచెము ఎత్తుగ పర్వమణి యున్నది ఇది తొర్ల పహ్యులు కయవ పాకర్లములు

12 వ గుహ మిక్కిలి ప్రాచీనమైన విహారముల విభాగమునకు చెందును కాది 18 వంట్ల గుహ ప్రాచీన విహారములకు చక్కని యువాహారము కాగలదు దీని పడిమగది 18½ అడుగుల వెడల్పు, 18½ అడుగుల లోతు, 7 అడుగుల ఎత్తు కలిగియున్నది మధ్య మందిరమునకు వెలువడు అరలు వ ప్రవర్ణలోనున్నది ఇందు మూడు అరలు ఎత్తు భాగమునను, మిడిభాగము నను వెనుకనై పువను రెండే యరలులు గలవు తొర్ల ఫికుపులందుకూ అంకరణ ప్రీతినివర్ణమగుటచే, వారు తొలికాలమునుండియు ఈయరలమీద బుద్ధ పరిశ్రమిస్తామును, దగ్గర, పరిశ్రమైన కలకటాలు, రాతితెరలు మున్నగువాటిని తెక్కుచుండి ఈయంకమున అంకా విహారములు, పసుకాళికములైన భావా, తేర్పా, జాబ్బారు, వాసికు మొదలగు ప్రత్యేకములందలి గుహా విహారములకు లోలియున్నది ఇదియన్నియు ప్రీ పూ రెండవ లేక ఒకటవ భాగమునకు చెందినవి

అర్వాచీన విహారములు :- క్రమముగ తొర్లమకము జాతరణమునందు బలియమగుచు వచ్చిన కొలదియు, ఫికులకు వంట్ల గాచర్చడగను, విహారముల విస్తీర్ణత పరిమాణములు పెద్దవయ్యెను. మహాయాత్ర మక విశ్వాంశముతో విహారములు రోజాయములుగ మారజొచ్చెను. పూజాదిభావమునై బుద్ధుని మకుటార్థకార దిగ్రహములను నిర్మించుటకు మహాయాత్రము అమరులెను. ఈనాపు విహారములందు విహారమునకు వెనుక భాగమున బిగ్రహార్థమైన మందిర ముండుట ఆరార మయ్యెను. 4 వ వంట్ల గుహతో మొట్టమొదటహింగా పూజాదిగ్రహమును, పూర్వమందిరమును ప్రత్యేకములు

యూదవగును. ఇది అత్యంత ప్రాచీనమైన మహాయాత్ర విహారము దీనిలో 87 చదరపు అడుగుల విస్తీర్ణముగల రావడికలదు. వెనుక భాగమున పూర్వ మందిరమును, పూజాదిగ్రహమును ఉన్నవి. తొర్లతీతము యొక్క ఉత్తమంశములు దీనియందు ప్రతీతింపించు నున్నవి గుహ మిక్కిలి విస్తీర్ణము కలిగియున్నది. దీనిచాత్యంతములు బృహదాకార వంపుములై యున్నవి. అంకార చిత్రము మితిమీరితేక పొరువరింతలము కలిగియున్నది ఈంతలములు తొర్లమకము యొక్క సంయుక్తపరిణామము, అర్వాత్మిక తీవ్రముయొక్క నిరంతరములై పుల్లమును మూలించుచున్నది. ఈ విహారము ప్రీ. క. మూడవ భాగంలో వాని అంతకుపూర్వమువాని తొలుత బలియందునది తొలుతు. ర్యారణంధరముమీదను, వాచాయనముమీదను కలదు రెక్కపపువడి అనంతరకాలములో బలియందును

11 వ వంట్ల గల గుహ నిర్విభాగముగ మహాయాత్ర గుహలో పూర్వపూర్వకరణమునకు రెండివని చెప్పవచ్చును. వాటిని వందలి శ్రీయ్య గుహతో దీనిని పోల్చుట వలన ఇది ప్రీ. క. నాల్గవ భాగ నిర్మాణముగా భావించబడుచున్నది. ఈ గుహయందలి హాలు (రావడి) మధ్యమమున బాలుగు ప్రంభములున్నవి 7 వ వంట్ల గుహలో ఈ ప్రంభములు ఒకచాని వరసన మరొకటిగా రెండు వరుసలలో నున్నవి. 8 వ వంట్ల గుహలో మధ్య ప్రంభములు చతు స్పంఖ్యలో నున్నను అన్నినైపుల చుట్టుపారుగ మహాక వరుస ప్రంభములు కలవు అంకాయందు రెండు అంకమల గుహానిర్మాణమునకు 8 వ గుహయే ప్రథమోదాహరణము. ఈలికి ప్రంభ కల్పన పంక్తి స్థితియంతోయేనవలె తెల్లము, రావడి వతుర ప్రాకారముతో పయోకార ప్రంభములకు పొట్టు పురుగ నున్నది. మహాక లోపమేమన, రెండువరుసల ప్రంభములుండుటచే రావడి క్లిష్టనివర్ణమగుచున్నది దీని పర్వత సావత్రి రావడిచుట్టును ముదంకములై, వయ్యెక్కువ అక్కలిగల ప్రంభయుగ విర్యాలులు (columns) ఇట్ల కదవ 1, 2, 16, 17 వంట్ల గుహలోను, 8 వ గుహయై యంతస్తులోను కావించును. పసుకా తలలముగల ప్రంభయుగ విర్యాలుమును, మువచ్చుకొన్న అంకరణ

అంబికా

చిత్ర పంథయు ఈ గుహల కొక యెక్కువ పొందర్యము వాపొందుచున్నది ఈ పొందర్యము కొన్ని గుహలలో విస్తారమైన వర్ణచిత్ర కల్పనములే దీర్చుచున్నట్లుకనెను.

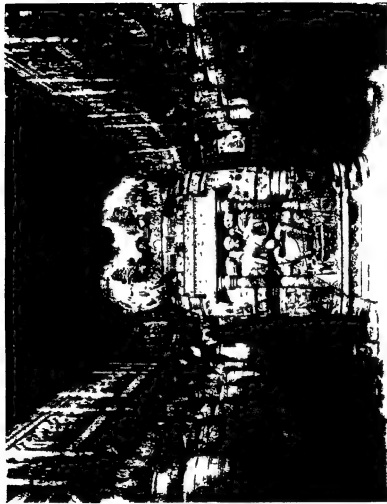
శీదించిన అంబికా విహారములలో 16, 17, 1, 2 సంఖ్యల గుహలు మిక్కిలి ప్రాముఖ్యము వహించినవి మొదటి రెండును క్రీ. శ 6 వ శతాబ్ది చరమపాద నిర్మాణములని విశ్వయిందుటకు లీలగు కాననలేఖనములు కలిగియున్నవి. 16 వ గుహలో కిక్ అయగుల చరణము రావడియున్నది చుట్టును 20 స్తంభయుగళము తేర్చుచు బడినది దీని వెనుకభాగమున ప్రలంబ పారావమున వెక్కబడివ బుద్ధుని విగ్రహముగల పూజామందిరమున్నది. ముందరి భాగమున బదు స్తంభములపై మోపిన కప్పగుల వహారా కలదు వహారాను రావడినది రెండు ప్రక్కల 14 అరచ పదున యున్నది మరీ రెండు అరల పూజా మందిరము రెండు ప్రక్కలను రావడి తోపలి భాగమున కావవచ్చును రావడియందు 20 స్తంభములు కలవు

17 వ పంఖ్య గుహ - ఇది పై గుహలో సమానమైన యాకృతి రచన కలిగియున్నది. చాది స్తంభములమీద పై గుహ స్తంభముల వలె అంబికా ర పంపర వహించి యున్నది అవి శిఖరప్రలేకము నందును అయగుభాగము నందును చతురస్రముగా ముప్పది పిటి మధ్యభాగమున మాత్రము అంచుకట్టునవి కలదు వహారాయందలి స్తంభములకు క్రింద వెక్కుడు దిమ్మలును, పైన వెక్కిదపు కన్నులునుగలవు విగ్రహమున్న మందిరపు చ్యారముపై నవి ప్రకమైన శిల్పము కలదు. దీనిపై అభాగుల్పాకృతులు, బుద్ధవిగ్రహములు, చ్యారపాలికలు, రింగులు రింగులు, పెన వేయబడిన మోటు వమోహాలు, గోడలో కాపిన చరణపు స్తంభములు, కమల పత్రములు ముచ్చగునవి వెక్కబడియున్నది మూలంబది ఉబ్బు ప్రలేకములలో మగరములపై నిలిచియున్నట్లు వెక్కబడిన చాలి విగ్రహములు శైలానందకరముగ నున్నవి పూర్వమందిరము నందలి స్తంభములు, తమద్యోల స్తంభములు ప్రకటాంరగణమునకు వెంపులై యున్నవి

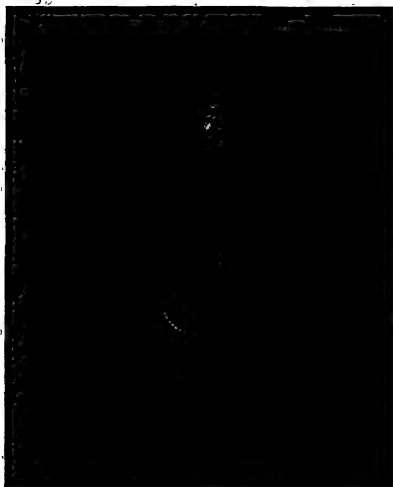
1 వ పంఖ్య గుహ - స్తంభముల యింపు పొంపులలోను, కదిలర రాస్త మంబి ప్రాంత్యంగముల కళాత్రకావము నందును, 16, 17 సంఖ్యల గుహలు, 1 వ గుహ

కన్న మిచ్చుగా ఉన్న మొత్తముమీద పరిపాలించిన అక్కరి రమ్యతలందు ఈ గుహ కాదని అధికరించుచున్నది ఈ చాల్ల విహారములలోను ఇదిమీ విహారముమైనది దీనిలో చ్యారములను, వహారా, చాల్ల వైపుల పన్నుక్రొవలగుల కావడి, పూర్వ మందిరము (Ante-chamber), బుద్ధకళాచామి అంబర యిదిమైన విగ్రహము వెక్కబడియున్నది విహారముయొక్క అంత చ్యారమునందు 14 అరలున్నది వహారాను రెండు ప్రక్కలను మరీరెండు చిన్నగులుగలవు వహారా కి 4 అయగుల నిడియెను, 9 అయగుల వెడల్పును, 12 అయగుల కి అంగుళముల ఎత్తును కలిగియున్నది దీనిమధ్యలో ఒక పెద్దచ్యార మున్నది. చ్యారలంభము, స్తంభోపరి భాగములు మిక్కిలి సుందరముగ వెక్కబడినది చ్యారము కి 4 అయగుల చరణమైన పెద్ద రావడితోనీ తెరచు కొనును దీని కప్ప భాగమును 20 స్తంభయుగళములు మోయుచున్నది చుట్టును కి అయగుల కి అంగుళముల వెడల్పు వహారా యున్నది రావడి వెనుక భాగమున ఉన్న పూర్వమందిరము 10 X 9 అయగుల కొంతలో నున్నది దీనినుండి పూజామందిరమునకు చోపు చ్యారము కలదు ఇది యెక్కువ శిల్పములతో బూడియున్నది. పూజామందిరము చారాపు 20 అయగుల చరణముగా తిర్యబడినది.

ఈ గుహలచ్యారము నందలి స్తంభములు అక్కరి యందలి పై విధ్యముతోను, అంబికా శిల్పము నందలి చమత్కృతితోను, కాదని శిల్పించిన విశ్వకర్మల బుద్ధి ప్రకర్మమును దిహించుచున్నది ఈ గుహములతోపాటు గుహల దీర్ఘతవలన నిరవధిక కావము కలిగి భారత దేశము నందలి సుందరతమగు గుహావిహారములలో చొక్కటిగా ఇది పరిగణంబగుచున్నది చ్యార మంట వము విధ్యల మొనర్పణములచే ఈ గుహావిహారము యొక్క వెలుపలి భాగము కొంక పొంపు చెడియున్నది. బుద్ధకళాచామిని తీరక వచ్చి దేశములును, గణయుద్ధములు, నలు చిత్రములు ఇక్కడ అద్భుత కాళిల్పముతో వెక్కబడి యున్నవి. ఇవి శిల్పముయొక్క అగళిఖరము నందు కొన్నవి. గుహయొక్క దిగ్గ పదమ అంబికా శిల్పము నందు నిమిత్తమై అత్యంత సుందరమై విభులయై యున్నది.

అంబికా - 18 వ నివాసాన్ని దర్శించు

బోడివత్త వద్దపాడి - అజంతా గుహ 1

దివ్యమందరముగ శిల్పించిన స్తంభములును, స్తంభోపరి శిల్పపు విహ్వాణము మొత్తమయి విహారముయొక్క అమృత రామచంద్రకవన, గాంధీరథమును పెంపొందించుచున్నది

2 వ పంక్తి గుహా, 1 వ పంక్తి గుహకు చాలా వరకు అత్రేయశివమంది చెప్పవచ్చును. చాని చానడి మొదటి గుహకన్న చెప్పడిగా మున్నది స్తంభములును చాటి కొంతలో కొంత శేరించుచున్నది. చాని ఈ గుహయొక్క అత్యంతవరకు యందలి క్రమవంపరయు, వస్త్రశృంగయు కలిసి ఒకటవ పంక్తి గుహకన్న యిది కావచ్చునను యందు విశిష్టతరమైనదిగా భావించుచున్నది.

ఈ కాలమున రాష్ట్రకూటుల మహాశిల్పకృతి వంతెననియు, ఉత్తమ చాన్చి వంశచార్యములు క్రమ పరిచాను భగవంతుడు దుండెడియందు నిరూపించుటకు మరియొకటి పెండు గుహామూల్యాన్ని ప్రవసించవచ్చును దీని తరువాత 6 వ కారణముననే గాని అంశంబాయందు పృథు వాత్సవమైన శ్రీ శక్త్యము ఒక్క మాయగా అంతర్భావ మొందెను. ఉదాహరణమునకు 21 వ పంక్తి గుహను చెప్పవచ్చును. దీనియందలి చానడి 75 అమలం వరకమై 21 వ స్తంభములు కలదిగా కల్పించబడినది చాని యిది అవంపూర్ణముగ విడువబడినది. పసారాయ, దీని వరకు స్తంభములు మూత్రము శిల్ప వసగ్రహము పొందినవి. ఇచ్చటి స్తంభములన్నియు ఒక్కటిమాత్రము తెల్లగా విశిష్టత మగుట దురదృష్టము. చాని గుహా - అత్యంత రహితా పొందవచ్చును, చైతన్యవందలి ముఖ్య రూపమునకు పంజరంబైన స్తంభోపరిభాగములను నులయుల యందు ప్రదర్శించబడిన శిల్పారాధ్యక్షమును అట్టి ఇచ్చటి విహారము అన్నిటిలోని 21 వ తలమాదికముగాను, అమృత నిర్వాణముగల గుహాను దీర్ఘముచేయుట కుద్దేశించిరి తోచును. 21 పంక్తి గుహ యందు అంశం గుహా స్తంభముల సామాన్య లక్షణమగు "తెర" రూపమునకు ప్రతి శిల్ప అధ్యక్షమగుట గణించగలిగిన విషయము ఇచ్చటినుండియు "కళానామ" వల్లకళి రూపమైన స్తంభ శిల్పము శిల్పరంగమున క్రమీకరించినది. భారతదేశపు అనంతర రాష్ట్రమైనది వర్యణాచారణము పొందినది. 21 వ గుహలో ఈ పద్ధతి కొంతగా అభివృద్ధిచొందిన పథక

ముతో కాన్పించుచున్నది. ఈ గుహ మూడవ పంక్తి గుహకన్న అనంతర కాలమునకు చెందినది భావచ్చును

3. శిల్పము

అంశంబాశిల్ప మంతయు శాతావహులకు మహాయాత్ర వంశచార్యమునకు చెందినది యున్నది. ప్రస్తుతార్థపు చాటి ప్రాచీన గుహతో శిల్పమేమియు లేదనవచ్చును. చాటిలో గోడలమీద వర్ణ చిత్రలేఖనము, కళాత్మకకము లగు అలంకరణములు మాత్రము కలెత్త నిలమునకు "శాత" మొదలుకొని రాణవర కర్ణి గుహలయలలో విడిచేట్ల కలదు. శిల్పము ప్రస్తుతరూపకాలం వరకాల్చి మంచి మూత్రమే కాగనగును.

శిల్పప్రాకరణమునకు చెప్పబడిన ఈ కాలమును బట్టి భారతీయ శిల్పకళమీద కొంతమైన శిల్పకృతి తమమంది ఉన్నట్లు మైనదని చాదించబడుచున్నది చాని భారతశిల్ప చారుకు ఇంతకుపూర్వము కొన్ని కళాబ్రాహ్మణులందు చాటికెక్కడమునందును తొలుచుటయందును అభ్యాసము కలిగియుండెనని పుస్తకముగా తెలియ వచ్చుచున్నది మొదలు రాజరాజులును, భాస్కర శిల్పములను గొప్పచేయుతో నూడిన పాస్త్రాభుతముతో రాతికెక్కకు మందు కిడుతులైన శిల్పకారులతో నిర్మించబడెను

శిల్పమందలి సాంకేతికత :- భారత శిల్ప కారుని చే అనుసరించబడిన సాంకేతిక విధానము మిక్కిలి కొంత ముతోనూడిన వంశవరంబాగనమును, సాంప్రదాయ కమును అగు శిల్పవిజ్ఞానముయొక్క అనేక కళాబ్రాహ్మణ అనుభవమును విహించుచు ఉన్నది. పూర్వాశాసనముల తయారుచేయుటకు దెచ్చగుట, ఉదాహరణ, ముద్దికమైన వివరములను తెల్పుటకు వచ్చిన ఉదాహరణ, తొమ్మిది తెలియకడముల చిహ్నముచేయుట కను వింతవంద మంతటా తెల్పుకొనెడిది. ముఖములు, చేతులు ముచ్చగా దుర్లభమైనవి. ఈవది అన్నియైనవి అక్కడ నిర్ణయముగ చేయబడినది. ఈ ప్రాచీన శిల్పము లో శాతావహుల వర్ణకృత శిల్పాలనే తెల్పుకొనెడిది. శిల్పములు చానుభాగములను తెల్పుటయందు అత్యంత రహితము, ముచ్చతరములకును వర్ణకృతములు కనబడుచున్నది.

అంశం - శిల్పము సంప్రదాయగతమైన పాఠశాల విద్య ము లు నును. బుద్ధి వి మానవాచారములో చిత్రించగలగదను విశేషమునకును అతీతమైన దగుచు వల విధము లగు నీమలలో కాన్పించును బుద్ధివి యొక్కయు, బోధనమూలయొక్కయు, ఇంకను ఇతరమైన బొమ్మలయొక్కయు పూర్ణ చిత్రణము చేయుటయందు అప్పటికి పాఠించుటచే శిల్పప్రాశస్త్యమును ఇది ప్రదర్శించును ప్రాచీనమగు అమరావతి, కాగోర్లునకొండ లందు వలెనే ఇచ్చటను ఉత్తేపురొమ్మలశిల్పము (Siva-nale) తన విశిష్ట తీవ్రత తన్వయును నిలుపుకొన్నది వర్ణచిత్ర లేఖన ముఖ్యస్థానమైనది వలన కళచాతుర్యమగు దృశ్యముల చిత్రణమునందు ఉత్తేపుర చిత్ర శిల్పము ప్రాచీన కాలమందులకె ప్రత్యేకతను ఎక్కువకాలము నిలుపుకొనలేక పోయెను అయినను వర్ణ చిత్రలేఖనముగిరి తేవల కాపురివలెనుగాని ప్రత్యామ్నాయముగా వివిధరూప వలది పరిస్థితులలో అంశకరణ ప్రకాశముకొరలై ఉత్తేపుర చిత్రముల శిల్పమే యింకను ప్రత్యేకమైనది నిలువను కలిగి యుండెడిది. విజయనగర వర్ణ చిత్రలేఖనము అత్యున్నత దశవలదియైన యాకాలములో ఉత్తేపుర చిత్రముల శిల్పము కాస్తున్నతో వత్తెక్కడ పొందినది విగ్రహవిరూపణ ననువల్లమ శిల్పవిధ్యల వలెపెట్టబడెను ఈవాటి విగ్రహ శిల్పాలు భక్తులను, కళానిష్ఠులనుకూడ సంకోచ పెట్టగల అభిమానమైన శిల్పవరాకాష్ఠను పొందిరి

ప్రంశఫలక చిత్రశిల్పము (Pillar Medallion) అను రాసతియందు అమరావతిను పరిపూర్ణము పొందెను అంశంకాళితి అమరావతి కళాత్మకమును చార సత్తముగా గైకొనును ఉత్తేపుర చిత్రముల అంశకరణ మందు తన అపమాన ప్రక్షమ తెలిపెను సత్సంపద, పుష్పనిమ్మలె, పీఠ విరూపణములోని చార్మము, కమల గౌండర్లమును, కు, చ, తన్వమండ శిల్పించుట - " ప్రంశ ఫలకముల మధ్యభాగమున చిత్రితములై, విద్విన్నమై పీఠములుగా పరిణమించు అలముల చిన్న ముఖాలతో తలెయూడ కళప్రకముల శిల్పము - వేయేల, అగృహీతవన యందలి నిరంతరాయానందము, చాచి వశేవర్ణ తన్వత్తయ అంశంశిల్పమునందు విద్వంసరేపముగాదగట్టుచున్నది. అంశం వనశము అమరావతి శిల్పముమంది అవిధ్య

వింది పరిణామము పొందిన శిల్పమని యిది నిరధించుచున్నది.

శిల్పము కాస్తున్న యొక్క సమర్థిభాగముగా అంశంలో వ్యవస్థముగా గనించును ఇటు కొన్ని దృష్టాంతములు చెప్పవచ్చును, మొదటి గుహలోవలను, వసారాలోను, ప్రంశముల అమలకములు (capitals) శిల్పము - కాస్తున్న - దీని గౌండర్ల వత్తెక్కవలను చక్కగా విహించుచున్నది వాలనుమూలందు ఉన్న మరుగ్గుల బొమ్మలు, అరార - అమలకములు (braconcapitals) వది ప్రకాశంకరణము, రెండు మధ్య ప్రంశముల నడిమి విడుదల మాంముల మీది మిక్కిలి మన్నితమై అయ్యక గౌండర్లము తెలార్లు శిలాంశార పీఠమును, అమలకముల మధ్య భూస్థితియున్న మరుగ్గులబొమ్మలు, కప్పుచున్నవలది భాగము మీద పూంమూలల వట్టుగిరి యెగురుచున్నట్లు చిత్రించబడిన బొమ్మల అంశము, మన్నితమగు మకరముల చెక్కడములు కలిగి, మరుగ్గులబొమ్మల వలెపరిణమించున్న అమలకముల క్రింది చదరపు ఫలకములును, కాండముల మధ్య సంబంధమైన మెత్తవలది అమలకమును, వసారాలోని గోడలో కలిపిన రెండు ప్రంశములమీద చెక్కబడిన అర్ధకమలములు, పూర్ణకమలములు గల ఫలకములును, ముత్యపు పరిణమల తెదలగ్రమ్మించు దిన క్రిముఖమును, మరియు చాచి వివర భాగములను వట్టుగిరి యెగురుచున్నట్లు అయిన ప్రంశముల మీది అమలకముల క్రింది చతురస్ర ఫలకముల మీద చెక్కబడిన రెండు బొమ్మలును, కొన్ని పెద్ద ప్రంశములమధ్య ఫలకముల మీద చెక్కబడిన ఉపలేఖ బుద్ధుని ప్రతిమలును, ఖడి నైపున పూర్తిగా అయిటమన్న ప్రంశముయొక్క మధ్య ఫలకము మీద చిత్రించబడిన మన్మథ కైత్రయాత్ర, బుద్ధుని ప్రతోభవము - ఇవి అన్నియు శిల్పమునకు కాస్తున్నవల గల సమైక్యత యొక్క పరిపూర్ణతను విష్ణురేపముగా చెల్లించుచు దృష్టాంతములు

18 వ, 17 వ గుహలు శిల్పదృష్టిలో పెట్టు ముఖ్యమైనవో అట్లే వర్ణచిత్ర లేఖనమందును, కాస్తు సంపద యధును అంశముఖ్యములై యున్నవి. 18 వ గుహలోని అకాశప్రతిమలు, ముఖ్యముగా ఎగురుచున్న అంశము, ప్రశంసనీయమగు గౌండర్లములను, అగృహీతయందును

సాక్షాత్తుడై యున్నది చావడంతో వెనుకవరుడతోని అతి గమనించుమగు అంశరణములుగల రెండు మధ్యప్రంథముల అడుగుతాగమును వాలుగుకలంతో మోయు సింహముల యెదిమిదిగోమ్ముల యెక్కగననై యున్నది ఈ సింహములు ఒకచాని వెన్నును మరియొకటి అనుకోని తూర్పున్నట్లు రెక్కలవని ఈ గుహలోని గర్భాయ చార్వరము, చానిమీద అనేక తాగములతో తొలువలవిన పుష్పవంశంధమగు విభులచిత్రములతోను, బుద్ధ పిగనానులతోను, చార్వరపాతికలతోను, వలయాంశారములతోను, బ్రాచీమెలికలతోను, మిద్య ప్రంథములతోను, వద్దరకములతోను, అగ్రగర్భజవముగానుండును మూలంధరి చూచుమీది మకరములపై నిలిదియున్న స్త్రీ ప్రతిమలు, ముందుగడిలోని ప్రంథములు, మిద్య ప్రంథముల మీది అంశరణములు కూడ విశేషముగా మహారంజములై యుండును

పంగనాముగా యెవరలవినో, ఉపశీతమైన అక్షికవనితవసునకును, శిల్పగతమైన చాస్త్రవిద్యావములకును, అంశా ఒక గొప్ప చిత్రప్రదర్శనశాల యని నువనవచ్చును ప్రాచీనమైన శారతరేఖ ప కళాశీత్రమునకు గాని పురాణవనమునకుగాని యిది తీసిపోదు చాస్త్రవిద్యాగతమైన యీ ప్రాచీన కళామధుల కత్తిని గూర్చియు, చారిత్రిగం ఓపిరివర్ణనమునుగూర్చియు గ్రీష్మియై వెన్నది అతియోక్తి కాదు

వద్ద చిత్రలేఖనము మారినోయిన అద్విగుహలోను ఉన్నట్లు చిత్రములందు కనబడు అంశరణాశ్మకమగువని విజముగా అశార్వాగ్గణియమై యున్నది బౌరాణికవృత్తాంతములను, రేఖాగణితాశ్మకములను, పుష్పవిశాసములను, పశుల యొక్కయు, అంశపుల యొక్కయు దోష్టమను కలిగియున్నదై యీ అంశరణము విద్యార్థములయొక్క అవంతరై దిగ్గమును చూపును పశి, అంశు చిత్రములలో ముఖ్యముగా మకరముల యొక్కయు వాతుల యొక్కయు చిత్రములు శిల్పియొక్క కల్పవాచకుమృత్పై నమవరించి అభిహాసమగు అంశరణములతో కూడి చిత్రనిర్మితమగు అశారములు కలరై యున్నది. ఇవల బుద్ధుని యొక్క వ్యక్తిత్వమును పంపూర్ణముగా శిల్పమందును చిత్రమందును ప్రకటించు

టను తగిన అదర్శపూర్వరంగమును సృష్టించుటలో శిల్పియొక్క అద్భుతకల్పనాకృతియు, పరిపూర్ణకోశమును తోడ్పడినది.

అంశపులు అంశాలోని బుద్ధ చిగనామునకు పంజరించిన గొప్ప రెక్కరములను పరిశీలించుట ముందు చాటి 6 విధముగను తీసిపో శిల్పికి గైకొనబడిన సురికొన్ని యితీవృత్తములనుగూర్చి పంగనాముగా యెవ్వరగియున్నది ఉచారణముగా అంశాలో రెక్కలవిన అంశపుల బొమ్మలు చాటి అలవాట్లను, చాస్త్రవికత ఉట్టివనువట్లు ప్రకటించగల పామర్ద్రమును తెల్లించు చున్నది ఏమగు, ఆ అంశపునకు వ్యతాసవిధమగు అనేకమైన తీయలతో చూడబడు. అట్లే యితర అంశపుల శిల్పములు కూడ శిల్పియొక్క సూక్ష్మ పరిశీలనను విహించుచును తీవ ముద్దవను చున్నది. అంశాలో అనేక పులములందు కనబడు తేలి, సింహము, కుర్రు పొట్టలు (రెండవ సంఖ్య గుహలో పొట్టళ్ళ ధోరామము చిత్రితమైనది) మొదలగు అంశపులు చాటి అవయవ విద్యామము విద్వత్తముగను, కళాశక్తి ముగను ఉండునీటిని చాటి చాటి కుర్రకమగు పరివరములలో నున్నట్లు శిల్పింబలవినది.

ఒక ప్రంథము యొక్క అమలకమన్న ఒకేకరమ్యకలిగిన వాలుగులేళ్ళు రెక్కలవిన ఫలకము ముఖ్యముగా పేర్కొన దగియున్నది ఈ అమలక వివయమునందు శిల్పియొక్క ప్రతిక, వాలుగు కరీరముల దొకేకరమ్యతో కలుపుటయందలి 'కం'లొకవ మందుగాక, చాటిలో ప్రతికొమ్మ యందు విజమగు తేలియొక్క తీవకళతో కూడిన తీయను చూపుటయందు గలదు క్రిందియెడనుతేలి నేలమీద చూపుచుంది అచాయమును కలంకించెట్లు తీయొత్తి ముందువలన చూచుచున్నది అచీకరమ్యవేరొక తీయలో కుడిచిత్రమున్న చాని పహారక మృగమునకు వెనుకతోరెడ అచాయమును పనిపట్టుటను మెదవంచి బాగరూకతతో మన్నుచి తిని కల్పించుచున్నది. అతే కరమ్యతోకూడిన ప్రాణమందలి లేళ్ళుఅంటో ఎవమతేలి క్రేకువుయొక్క ఉపవరణమును పరించు చున్నట్లు మెదమక్రిందికివంచి మున్నెను ముందుకు చానికట్టును, కుడిపై వైది కానికట్టు మున్నెను గోళకొనుటను మెదను

అంశ

తెనుగు ప్రతియప్పట్లకు అర్పణశీలన కనుపించును. ఈ బాలుగు తొమ్మిది శీర్ష కరములును సుబాధామునకు తన పరియగు కొంతలో పతి కాళ్ళకులలో మలపడెను.

అంశలో మాదిరొక్కటులు సంభాగ్యధిక్యతలోను కంగినులలోను అర్పణకరముగా తెచ్చెడిను. దీని మనము బాగరాశును, బాగిగను, గంధర్వునిగను, యక్షునిగను, పోతి శీక పరికగను, బాధరహితుడు లేక బాధరహితగను, అర్పణకరము తగవలెననియు నలుపు కట్టదిహవముతోను మారగలను. ఒకే ఒకవోట తీయించు తెత్తుకులకి, కొంతమంది బిడ్డలతో ఒక బిడ్డలములు కావవచ్చును. అవిల్లతో కొందరు పాశము అందు నిమగ్నమై యుండును. మరికొందరు పాశ్చేళ్య పంచెమును చూచి విహేళముగా ముచ్చటించుకొనుచుండును. ఎవరకు మారపుది యొక్క, అంతరంగిక గాంధీ ద్యమును, కిది చెలిమిమీలలో శిల్ప యే నిధముగను దొవడతెను.

అసంభాగ్యములగు బాగరాశ ప్రతిమలలో రెండు, కళాకృష్టితో పరిశీల్యమగు ప్రాశస్త్యమును కలిగి సేర్పకగలయున్నది 19 వ గుహ యొక్క. యెడమ వైపు చిట్టచివర తొలుతబడిన భంజమును బాగరాశ, బాగిదియు ఒక నింజోపకము మీద బొచ్చుండియున్నట్లు చూడబడు మరో బాగి తన మడితీయం దొక బాధరముతో నింజోపకము ప్రక్కన పరిచారిత పతి చూడబడు ఈ ఇద్దరు బాగశ్రీల కంగినుములలో ఎంతో విభాగము సంకలినించిన అమాత్యునిగిహముల ముఖ వైపులలోని అంతరంగిక ప్రకాశితము బట్టి, తొర్ర శిల్పములో అర్పణశీలన ప్రకాశ ప్రకటనమునకు ఎట్టి ప్రముఖ స్థానము కలదో తెల్లదయగుచున్నది.

ఇద్దరు బాగరాశులు 22 వ గుహ బాధరమున కిది వైపుల బాధరహితములుగా తొలుతబడిన మరోక కీరా పారము కలదు. అతీమృతులు ఎక్కువ పెద్దవిగా తేవు. బాది బాది కిరమ్యం అలాగే నిర్భాగము శిల్ప యొక్క పనితనములోని ఉత్పన్నతను తెలియచుచున్నది. అయ్యాళ్ళును మనుమారములు. ముఖవైపులు గాంధీ ద్యమును, మన ప్రకాశితము ముగిసినతేయును.

కళాకృష్టి శిల్పము :- శిల్పమును గాథల బొచ్చు అనగా బుద్ధుని కథలను లేక బాధరములను (ప్రార్థన బుద్ధులు) లేక కీరత విశేషములను తెలుపు శిల్పము అంశా యందు బాధరము లేదనవచ్చును. బాది పక్ష చిత్రలేఖనము ఇట్టి యితివృత్తమును గూర్చియు ప్రవర్తించినది ఉత్పన్న శిల్పమునకు అనురాపతి, బాగార్థన కొంత, పాంచి, బాధ్యక వంటి స్థలములందు చూడబడిన అత్యంత శ్రద్ధ అంశలో చాలమట్టుకు వస్తుగిలినది ఇది బాధరమునకు అంగమై, పశోయక కృత్యములను పూర్తి చేయుచు అప్రకాశమైయున్నది.

బిచ్చుటికి మొదటిగుహయొక్క, దీక్షదరు (Faded) మీది బాలుగు దృశ్యములను తెలుపు బాలుగు రంగములును, 22 వ గుహలోని ప్రతీక పృథ్వీము, మనో పరి నిర్భాగ దృశ్యము మొదలగునవి అంశలో ఉత్పన్న చిత్ర శిల్ప పంప్రచాయ మింకను పరిపేక్ష దనియు, అమరాపతి మున్నగు ప్రాచీన స్థలములందు ఈ దీక్ష శిల్పమున విశ్వకర్మల పాధించిన పరిపేక్షత్యమును అంశా శిల్ప కోలోపవేదనియు, కళాకృష్టి శిల్ప నిర్భాగమున పరాకాష్ఠను దొందినదనియు ఈ దృశ్యములు వర్ణము చేయుచున్నది. వివక్షరమైన బాలుగు దృశ్యములు అనగా గోతముకు తన విహార పయములందు చూచినట్టియు, చివరకు అవి సభాగవ విద్వయము పకు కారణమైనట్టి దృశ్యములు - బాధరగ్రస్తుడు, బాధరకు కవము, (బాధగనది శిలము) - అమరాపతి శిల్పయొక్క అశేష వైపులముతో తెచ్చెడిను.

ప్రతీక పృథ్వీము (మొదటి గుహ) అనంతకమును, అంశా కళావైకృత్యముకొ అభిమాన విద్యయమును అందుచున్నది అంశలోని అత్యుత్తమ పక్ష చిత్రములలో వోటి చాచి వై దివియోగించబడినది. బాది 22 వ గుహలోని శిల్పము "అంశా, ఈ రెండులో, దృశ్య ప్రకటనలో అత్యుత్తమమైనది." బుద్ధుని పక్షమైన వైపున మాయలు లేతో భవభాగములలో నిందియుండును, మాయని ముందు ఒక గొడుగు లాంగనము గతో లేక బుద్ధుని దివ్యశక్తి పండిత తన రక్షణ కను చిహ్నముగనో విజ్ఞయించబడినది. మాయని ముందు బాగమున కొందరు స్త్రీలు అవనై, మరికొందరు

బుద్ధుడు - అజంతా, 18 వ శతాబ్దం

ప్రహేళవనం - అలంకార గుహ 17

చాక్షుమాదుడు ఉన్నాడు. కాంతి కన్నా, రశి, రంగ అను వాటిని ముగ్గురు మహాత్ములు వారి అవస్థ లో భావనములచే గుర్తించగలిగియున్నారు. మారుడు కామ వైక్రమప్రతిరోధియౌను పూజనీయమగు, తరువాత శృంగగంగమునోంది బుద్ధునిచే వరదానమును అంగీకరించుచున్నట్లు చూపబడినపుడును, తరువాత లేవమెతో కనబడుచు వారి మధ్యమన్న బుద్ధ విగ్రహము నిర్మయైకృత్య, అభిష్టముననుసరించి మొత్తము దృశ్యముపై అధికార ముద్ర వహించుచున్నది. ఈ చిత్రము చాలితోని కళామృతేకములనుబట్టి కళచాత్వక చిత్రముగా నుండవలసియుండును. ప్రకృతచిత్ర మట్లుగాక బుద్ధుని మావోక్త్యమును అలంకార ప్రకాశమును మాత్రము ప్రదర్శించు చిత్రగుళికకై మన్నది.

అతే గుహలో తొలుతబడిన బుద్ధ విర్యాణ దృశ్యము మూర్తి విర్యాణమాత్రముల కనుగుణముగనే చెక్కబడి, విషయ సవనీతి అధికముగా మన్నను కళచాత్వకయందు మిక్కిలి కొరవడియున్నది ఇందు అతేకములగు ప్రతిమలును, కాటకీయ విశేషములును కలవు. బుద్ధ భగవానుడు శిరస్సును తలగడపైనుంచి కన్నులు మూచి కొని కయ్యలపై వదులించుచున్నట్లు చూపబడెను. అతని మడియేను గద్దముక్తించి ఉంచబడినది బుద్ధుని ప్రతిమలు కాకవృక్ష వనరూపము (కీరి ౧౭౪ అం ౧ చొరపు) లో మన్నను కా ప్రదికతమి కొంతమైనను భంగమురాకుండ చెక్కబడినది. ఇట్టి ప్యాకావికరణే దున్నులయొక్కయు, తలగడలయొక్కయు ముడుతలలోమాత్ర కావనగును. అతని ముఖము గాఢపీఠలో మన్నట్లు నిర్మలత్వమును, ప్రకాశకతను తెలియచుచున్నది కయ్యయొక్క, కోళ్ల మీది శిల్పపు తీరులలో వివృతత వరుణాలగు, పదుమేను వందల సంవత్సరములు గడచినను ఎక్కువ మార్పులు కాలేదు అట్టి మాత్రమి చెక్కబడు కోట్లగుల మంచములు సేవనీతి వారకరేవు వగరములందు కావనయ్యును. వీటి కూడా మంచులు కేరవునబడిన ముక్కాతి పీట కూడ ఒక మహాపాఠ శిల్పములగు గృహోపకరణము. అ కయ్య ప్రక్కన మహారు ఇడవడి నుండి శివముల యొక్కయు, విష్ణుముల యొక్కయు విగ్రహములు, తమ గురుచేపుని నిర్మాణమునకై పరికరించుచున్నట్టి

కావమును వృక్షముగా ములములమీద వృక్షము లేయు చేస్తున్నది. కయ్యపైని గుహాంధ్యమునకై ఎత్తగా ఇంద్రాని లేవతలు, లేవరాతలు, గంధర్వులు, ఈ మహామహాని (బుద్ధుని) యొక్క, వృక్ష పుత్రకాగమనమును అహో నించుటకై క్రింది దిగి వచ్చుచున్నట్లు చూపబడినది. కయ్య ప్రక్కనను ప్రతిమలందు (మొదట) చూపబడిన విహారముతో దోర్నిచాదితో తరువాత దృశ్యకాగముతో వత్సారకావము గోరలించును. ఈ శిల్పము మొత్తముపై కలుగుకావము పామూహితమందురు కన్న కరుణరసాత్మకతయందు వరాకాష్ట నందుకొన్నది. ఈ దృశ్యమువందలి కోకల్పాయతే చేత్రములను, మన మును అతే ముగా అక్షించును.

గుహాయములలోని బ్రహ్మాండమగు బుద్ధ విగ్రహములు తైత్తలముల పమున్నత ములకాగములు కావ గాంధీర్యమును, అర్యమహాత్మ్యములు చాటుచున్నది పారవారయందలి శిల్పములందుమాద, అది యెంత మహోరంజనముగను, రమణీయముగను ఉన్నది ఇట్టి విశేష మృత్తి కలుగదు ఇట్టి పరిణామము అనివార్యమై తోచును ఏలయన, ఇతర విగ్రహములు బుద్ధుని తీరికముతో సంబంధించినవను వరి మాత్రము వందను, ప్రామాణ్యమువందను ప్రాప్తికృతములై యున్నవి బుద్ధ భగవానుని విగ్రహమునకు ప్రత్యేక వస్తువుకై స్థావర మొనంగడతొచ్చిన ప్రాచీన తౌధ్యలు బుద్ధునియొక్క విగ్రహ కల్పనమును నిశ్చయించుచుండగా, తరువాతరగు అలంకార శిల్పము అట్టి విలువములను విధించి, అతని విగ్రహములను అవంతాగముగా అలంకారక అవ్యవహార తోలుచుటయందు ప్రేరేపించు వహించెను బుద్ధ ప్రతిమలు విహారములందును, తైత్తలములందును మాత్రము గాక చార్వాకములవలెను దీదను, గోడ గుళితోను, చూపబడినను అలంకరణ వస్తువుగా తొలుతబడి యున్నది.

బుద్ధవిగ్రహములు - బుద్ధమూర్తుల శిల్పకళా ప్రకృత్యమును నిరూపించుటకు ఈ ఒక్క చరచారణము రెపు వచ్చును. మొదటి గుహాలోని పూజామందిర మందలి బుద్ధవిగ్రహము రథ్యరక ముద్రతో రథోపలేకము లేయుచున్నట్టి వై అతలో అట్టి ప్రతిమలను ఒకవది శిల్పముగా మన్నది అతను పింహావముమీద పారతలములు

కవలకునట్లు పర్యావరణానికి యుండెను. అతడొక పాదరక్కమగు నున్నను ధరించి యుండెను. అందు యొక్క క్రింది అంతు లిండుదశలు కొంచెమునైగా ఒక రేఖరే గుర్తింబుకొనెను. ఈ నమూనాయమును సాంప్రదాయకమగు రీతిలో నులివేయబడి పడిన క్షిప్ర ఉష్ణమువలన ముడి అమర్చబడెను శిరస్సునకు వెనుక నైపుల ఒక చిత్రమును చక్కాకార ఫలము కలదు అది ప్రకాశరేషమును సూచించును ఇద్దరు ముక్త గంధర్వులు స్వర్గరథముమీదికి పురుషవారములను తెచ్చుచున్నారు. నింపానమునకు వెనుక, బుద్ధున కిది నైపుల గొప్ప కిరీటమును ధరించిన ఒక్కొక్క రాజ్యమృత్యు కలదు నింపానమునకు ముందు మర్త్యశాలములో ధర్మచక్రము తెక్కలకెను ఆ చక్రమున కిరు నైపుల రేఖ లొప్పులుకూడ కలవు రేఖ వెనుకభాగమును కొందరుకట్టల ప్రతిమలకూడ కావనగును ఆ కట్టలు కలకంఠములగు శంకితులలో చూపబడిరి, కొందరు నేలమీద జేతులై యుండిరి, కొందరు మోకాళ్ళమీద విలుచుండిరి, మరికొందరు కాళ్ళను రేచి, ఒకటి భూమిని కాగునట్లును, మరొకటి నైపు క్షణమునకు కూర్చుండి యుండిరి. అనిపానమునై తొలుతబడిన దీపయము పారవాశములలో మృగరావములలోని బుద్ధుని ధర్మచక్రమును స్పృశ్యముగా వర్ణకవచముననున్నది. అ బుద్ధప్రతిమ మామూలు మానవ పరిమాణమునకు పూర్తిగా మూడురెట్లు కలదు నింపానపాతిష్ఠితమైన యీ దిగ్రహము 10 అడుగుల 8 అంగుళముల యొత్తున ఉన్నది* ఆ మూర్తి ఒక సంప్రదాయకమగు రీతిలో మణులచేతను వాని ముఖమై ఒకరి అంతర్గత ప్రకాశము, ఉపాక్షమ తెల్లడించును అభ్యర్థులమై యున్నది ఆ మూర్తి యొక్క ఆధ్యాత్మిక ప్రకాశము ఆ కాలుమున అవర్ణితుల తెలుగుయందు దీపముల మనస్థానాంతరీ అవస్థాంతరము వొందించబడితి ఆ దీపముల కాంతిలో ఆ మనోవర్ణముకొని తెరపులపడి అవని రయాన వ్యభావమును మార్చించు చిరునవ్వుకూడ వర్ణమును చుండును

గు ప్రయుగము చాలి పారవాశ క్షేత్రము నిష్పన్నమౌచు ముగా వౌగ్గ శిల్పము యొక్క అభివృద్ధికి అపారమగు రోహదమిచ్చినను, గు ప్రయుగము అవశ్యముగా హిందూ మతము యొక్క పునరుద్ధరణకు, వౌగ్గముతము యొక్క ఉపకరణములచేత కాలుమి మరువబోయెను. ఇట్టి పునరుద్ధరణాత్మకమగు మహాశైవకముకై పృథ్వీనిలవనట్లయి విశేషయ కళా సంపర్కముకై మిశ్రము కావట్లయి ప్రియ వౌగ్గ శిల్పము క్రిక అయినవ, అరవ కళా ములచాలి అంతా యే అయియున్నది కనుక అంతా యందలి శిల్పము, వర్ణచిత్రలేఖనము చాలి మతవిషయక, ఆధ్యాత్మిక ప్రకాశములం దొక విశిష్ట స్థానమును అంతరీచింబియున్నది. అట్లున్న కళాప్రమాణములతో పరిశీలించిన అంతా శిల్పము ఆధ్యాత్మికకృషి యొక్క అత్యంత పరిపూర్ణ పాదముగను, ఆధ్యాత్మిక భావములను, అలిలావలను, ఉత్తేజములను, అమోగములను ప్రకటించు యందు అదర్శపాదముగను శోధించుచున్నది అశిల్పము బహుళః తరువాత హిందూ ప్రతిమలందు పాదప బడిన విగూఢ ఆధ్యాత్మిక భావములందును, విశాఖ్యక యందును కొరవడియుండవచ్చును కాని ఇది అపార్యము కావచ్చును పరియన వౌగ్గులు కనకంతుకొడు కలదని యంగీకరించలేదు అట్టి పర్యావరణముయైన కనకంతుని అర్యాదానమైన విగ్రహ కల్పనమును గూడ వారు సమర్థించలేదు వౌగ్గముతము చాని నిర్భావమునకుపరించి అవశ్యముగా శౌలికవాద మతమైయున్నది, కాని అది నేడు మనము గాంచు తర్కప్రదేయము లందలి ప్రాచీనకళాశిఖరముల నుండి వచ్చును. అతే యొక ఉపాక్షమగు శౌలిక వాదము. అనంతమును, పర్వత క్షిప్రములమును అయిన కనకంతుని అపారమును గాని, అతని నిర్వచితమునై మాధుర్యానినై ఆధ్యాత్మిక గ్రంథముల ప్రకాశముమగాని వౌగ్గు లంగీకరించని వీరి శౌలికవాదమునకు ఉత్తరము లేకను, వేదము లేకను నిర్వచన కాని ఆధ్యాత్మిక పాదమున్నది యొనరించబడినది పారాధర్మముగా బుద్ధ ప్రతిమయొక్క ఆధ్యాత్మికతయ, ఆలోచన మహత్వమును కలరాని దిగ్రహమునందలి హిందవ ప్రతిమల

*ఆ ప్రతిమయొక్క తెరపుల రేఖ నిలబడినది 10 అంగుళముల 8 అంగుళముల కంటే ఎక్కువగాను ఉంది మోకాటిమీదికి మోకాటి పడకు నిత్యవనమునంద ఆమెగల 18 అంగుళముల

ప్రభావముకంటె అత్యంత వింతవలె యున్నది. కాని తొడ ప్రభావముల కళాబలంబు అధ్యాత్మికానుభవమును, అట్టి అనుభవ ప్రభుత్వమునై కల్పించబడిన కళాత్మక చిహ్నములును, మానవోద్యమ పూర్వ పరిధిలో మహోన్నత స్థానము నుంజరించుచున్నవనుట చెనుదీయనక్కరలేదు.

4 చిత్రలేఖనము

పదవగుహలో అప్పటికిని నిర్మియున్న కొన్ని చిత్రలేఖనములు శ్రీ పూ 2 కళాక్షతి చెందినవని విమర్శయముగా చెప్పవచ్చును. పదమరీ కారకరేఖము నందలి కొన్ని గుహలలోని చిత్రలేఖన చిహ్నములను, కాలము నిర్ణయించుటకు వీలులేక పాదారణముగా కొలయుగమునకు సంబంధించినదిగా తలచబడుచున్న కొలచిత్రలేఖనములను, చాచురుక్ కొండలలోని తోగిగుర గుహ యందలి అచ్చుప్రములును, సంకేతోన్మదములమైన న చిత్రలేఖనంబులను విడిచిదివరో విడిచి ప్రాచీన చిత్రలేఖనమున నివృత్తిని నిర్మియున్న నిదర్శనములని చెప్పవచ్చును. కాని శ్రీ పూ 2 కళాక్షతి చెందిన పదవ గుహ యందలి చిత్రములలోని అతి పరిణతమైన కళలమును చూచినచో అది అద్భుతమైనదిగా నుండుట ఒకటో, రెండో, ఇంకను ఎక్కువో సహాస్రాలంబు వేట్టయందును పక్కనగును. ప్రాచీన కారకరేఖమున చిత్రలేఖన కళ మిక్కిలి పరిపక్వమైన స్థితిని చెందియుండెనని పాఠస్యక నిదర్శనముల వలన తెలియుచున్నది. బ్రహ్మ పూర్వపు కళాబలంలో ఇతర లలితకళలు, ముఖ్యముగా శిల్పకళ, పొందిన అభ్యుదయము కారకరేఖ చిత్రలేఖన కళాప్రాచీనతనుసూచిస్తోంది అని ప్రాచీనమును అవతరమునున్నది.

చిత్రలేఖనకళయొక్క తేలియ స్వభావమునుగూర్చి కూడ ఎక్కువగా వాదోపవాదములు జేయనక్కరలేదు. అతి ప్రాచీనకాలమున చిత్రలేఖనములో అంత మహాభ్యుదయము పొందిన ఏ చిత్రమును కారకరేఖమైన పాదపూర్వక ప్రభావమును ముద్రించెనని నిరూపించుటకు వీలులేదు. ప్రాచీనకాల మందలి శిల్ప వాస్తు శాస్త్రములను నివృత్తికముగా పరిశీలించినచో చెప్పవలెనను దక్షిణాపభవమునందలి గుహో దేవాలయముల, పుట్టుక యందును పరిణామందును జేయియులే యను నిర్ణయమునకు వచ్చును.

మునకు వచ్చును అప్పుడే శిల్పము పదుకాలమునందో అంతకుముందో ఉండిన వారు, ఇట్టికే శిలానిర్మాణముల నుండి అనుకరించబడిన అ మూలప్రభువులగుట విశ్మయముగా దక్కనును సంబంధించినదే అని లలితకళలు దక్కనులో స్వతంత్రముగా ముప్పైశిల్పములకును యేకాక ఉత్తరహిందూస్థానము నందుకంటె ప్రాచీనతవమునై ఉండెనని నిరూపించుచున్నది.

శ్రీ.శ్రీ. రెండవ కళాక్షతిని చిత్రలేఖనము :- పదవ గుహలోను, నుమా రేఖయో, వందయో సంవత్సరములంకంటె అర్వాదినమైన తొమ్మిదవ గుహలోను గల ప్రాచీన చిత్రలేఖనములందు చిత్రలేఖములైన మానవ రూపములు ప్రత్యేకమైనరూపాలను, సేవకూడవలయు కల జేయిప్రజలవేయై యున్నవి చిత్రకారుడు వానిని చిత్రించుచున్నట్లు తన వాకిలి చెందిన అప్పటి ప్రజలను దృష్టిపరచుననుచుకొని యుండెనును స్పష్టము. వారు అందాచార ముఖములును, పొట్టి ముఖ్యులును, దళమైన తెదవులును, సామాన్యమైన ఉన్నతియుగల దక్కననందలి నేటి జేయిప్రజలను పోలియుండురు. వురుమల నకుము అందంతగా చెదబుట్టిన వస్త్రములు ధరింతురు. స్త్రీ లలో కాగమున వట్టి వస్త్రానిర్మాదవనమే కలిగియుండురు కాని వైవాళి రోగియు, తలనై అధునిక కారకరేఖ వర్ణకావో పోడినూడ ధరింతురు. వారు దీర్ఘములైన తమ కేళములను పర్వముల పదల అకారమున తమ యోడలలై నిల్వములలో కట్టి యుండుకొందురు. చాకి వివిధములైన నూపణములు కలవు. అందు చిత్రకారములైన చెడ్డ కల్లంబాచారములును కలుపారబిలుగల తోహాదినిగ కంఠవోరములును, ముఖ్యములైనవి.

చారు యోగవాకిలి చెందిన ప్రజలకు వున్నము, యోధులకు లక్ష్మములు, గదలు, ధనుర్బాణములు, ఖడ్గములు, కొడవలివంటి సంకరకత్తులు కలవు. వారు పొట్టి జేతుల చొక్కాలు ధరింతురు. వారిలో వొకరి కగమున తలపాక రూపముగల యొకచెడ్డ శిరస్తానిములకలదు. కడ్డ సంరక్షణమునై చాచిమండి ఇరువంకల రెక్కలవంటి వస్త్రఖండములు ప్రజాకుచుండును అట్లే అశిరస్తానిమును తలనై ముగ్ధముగా నుండుటకు వాడోలుగడ్డము ముడిమెండి నచున్నట్లుగా ఒక వట్టికట్టెంటి యున్నది.

గొండు గాయకులును, వర్తకులును అందమైన
అల్లికతో కూడిన బల్ల(బేలింగ్)పై కూర్చుండియున్నారు.
వారి చేదములును, కూచుడిములును ఈ వ్యవస్థనువలన
రాజాశాసనర వనతల వారిచేతని తిన్నములుగా తేల్చు
ఈ విధములు బల్లి చేవాలయములకు నంబంధించిన
ఈ గాయములును, వర్తకులును శీతమున గోరవాడ్డు
మైన స్త్రీని ధరించుచుంటే కాని, ఏ విధముగను విరివిన
బడునుండలేదని తెలియుచున్నది.

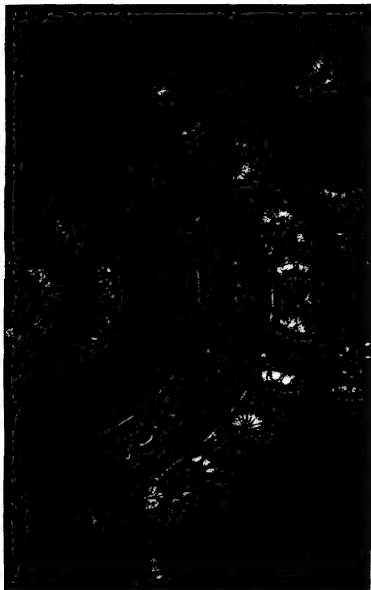
న ద్రమం శోభాంకరణ విధానములు రాజాంశపుర స్త్రీలచేత వివిధ విధానములు కలిగి యున్నవి. అందు కొన్ని మిక్కిలి విస్తృతములై యుండగా కొన్ని తల ఎడమపై పువ్వు పోతులను పెద్దతో కూడి మిక్కిలి చరకములుగా మున్నవి.

అంతద్వారాంతం లేదే భూవాణములు వర్తకుల లేదే భూవాణములు వలెనే యిద్దరి బాగు ధరించు వగలతో కర్తృభూవాణములును, శంకపరములును, దండకశివీయము లును, గాఢాను శంభు, గాఢ రా కాంతమున దశ్యునుతో వచారము చుండినవానివలెనే శంఖాద్రవము (అంబునీ)

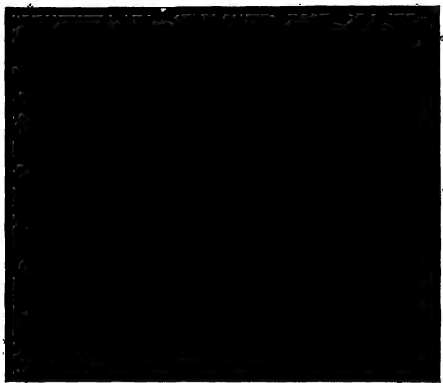
[illegible][illegible][illegible]

ఈ విశ్లేషణకు మానవజీవితమును సుఖ ప్రాచురిక రంగములు తెలుపు నిర్దాపించుటకు యత్నించెదాము.

ఈ గమ్యవిశ్లేషము వందలి జోమ్యల విశదము కా క్షిగ్గ కావములకాక ప్రవచన సుందర వచ్చి జేకములయొడ గల పాఠంద దృశ్యవస్తువుగూడ వచ్చి కమలయేమునయ్యె.

పైకప్పుమీది చిత్రము - ఆలంకా

మహావేంకటాచలములోని ఒక దృశ్యము - అలంకా గోళం 1

ఈ చిత్రలేఖన ముగియడమునైట్లానికంతములను కలిగి యుండుచోకా మాధవ కొందర్య రిహితమైన పనితన మునుగూడ ప్రదర్శించుచున్నది ఈ గయ్య చిత్రమున పమనవర్చమనన, శేరుగు మమ్మ, అనువచ్చ మమ్మ (Terra Verde), తీవ్రమ పమ మున్నగునది రంగులకు మర్యాగించ బడినది అధర్వామమకును, కంటి కొలుకు లకును చిత్రకారు డెజ్జుమట్టిమండి (డిబి-ఎంబిఆర్) తయారు చేయబడిన ఒకరకమైన తెంపు వమ్మెను వాడియున్నాడు. వెలుకును నీడలను మోపించుటకు ఒకటవ రెండువ గుహ లందలి తరువాతి గయ్య తొమ్మిదిలో కనవచ్చు లేత ముదురురంగు లుపయోగించబడియుండలేదు లేహముల కాపాట్లరేఖలు మురుగు తెంపులోకాని, నలుపులోకాని ప్రాయబడినది చిత్రణము స్థిరమును లలితమునై యున్నది కిరీటముల నిక్కం మృతవివాదములతోకాక తీవ్రకాక మట్టవదుచున్నట్లుగా చిత్రించబడియున్నది

శ్రీ. పూ. మొదటి కళాని యందలి చిత్రలేఖనము - తొమ్మిదవ గుహయం తెదమకాగమున గల వ్రంకము లనై మన్న చిత్రములలో నొక్క చిత్రము మాత్రమే శ్రీ పూ మొదటి కళానిలో చిత్రించబడినట్లు తలచుచు చున్నది

ఈ గయ్యతొమ్మిది ములములైన ఒక దొరానికి గోపా లుని కళను మోపించు చున్నది అతడు కంకములను, తోకలను పట్టుకొని ప్రారములైన వర్ణమృగముల చల నములను గూడ అతికట్ట గలడు. ఆ గోపాలురు మిక్కిలి మందకాచారుడు అతని విలాస ప్రవృత్తిలో మధురా బ్ధులరానవ కావ్యలములందు గోవులను కాచిన గోపాల కృష్ణుని పాచ్చిక్కము కొంతవరకు కనవచ్చు చున్నది ఈ నర్మితేజసు కుడ (Kudde) వానిక మున్నగు నితర వ్యలములనుగూడ తెక్కబడి యుండుటచే అకాంక్ష తొగ్గ చిత్రకారులయందు అతి విచార ప్రచారము నంది యున్నట్లు కానవచ్చుచున్నది

ఈ గయ్యతొమ్మిది చిత్రనిర్మాణముతో పమకాలికమైన యుండునట్లు స్పష్టమై శ్రీ పూ మొదటి కళానిలో కూడ అంతా చిత్రకారులు తమ కళాప్రతిభ భావించ వాలిన ఏ నిర్మాణముతోనైనను తొమ్మిది చిత్రించ గలిగి యుండుటయు, కాలికర చలనమును, సంపూర్ణమును

మనాయోనముగా మోచిన గలిగియుండుటయు వింత కలిగించును

వర్ణవర్ణము :- శ్రీ పూ. మొదటి కళానిమండి శ్రీ. క. శివ కళాని వరకు కారతలేక చిత్రకళా పరిశ్రమో కొంత వర్ణవర్ణమున్నది. తొమ్మిదవ, పదవ గుహల లోని కొన్ని చిత్రములకు అధార రహితముగనే కొంత ప్రాచీనత వాహించుచు, కొందరు గ్రంథకర్తల వర్ణ వర్ణము లేదని చెప్పుటకు యత్నించినారు. కొన్ని కామ్య కళా పరిశ్రమలందునైతిమి అట్టి వర్ణవర్ణము ముందుటను పరిశీలించి చూచినచో, అంతాలో మహారు వాలుగు కళాబ్ధుల కాలము వ్యవధి క్రి లోపించియుండెనది నిశ్చ యించుట యుద్ధిశముగా ఉండును కాకవానన పొన్నా బ్ధులము యొక్క శీంధ్రము అమరావతికి, అపొన్నాబ్ధుల మునకు సంబంధించిన ప్రాగ్యగమునకును, మాయలయో జాత్రపులకును, అంధ్ర కాకవాహములకును నిరంతర యుద్ధములు జరుగుచుండుటచే కాకవానన రాకాగ మున శ్రద్ధవహించకపోవుటయో, జాత్రపుల నైతము స్థిరపడి లలితకళాయలను పోషించుటకు తగిన అధికార మును సంపాదించజాలకపోవుటయో దాని కారణమై యుండును

శ్రీ. క. మూడవ కళానిలోని చిత్రలేఖనము - పదవ గుహలోని కుడిగోడ మీద చిత్రించబడిన వర్ణంక కాకక ముతో ఒక కానవము కూడ చిత్రితమై యున్నది అది విచారక మూడవ కళానిలోని నిర్ణయించబడిన ఆ చిత్ర ముతో సంబంధించినదేమై ఉండును అనుచు తీచిత్రము కారణము చిత్రలేఖన పరిశ్రమో తరువాతి గొప్ప మట్ట ముగా కావలెనుచున్నది. దాని నిర్వహ కొంత నవరక ముగా పరిశీలన చేయవచ్చును

చిత్రకారుడు వర్ణంక కాకకములోని వర్ణ పద్ధితేక ములను చిత్రించినాడు కాని దాని క్రమము కొంత మిార్చినాడు అతడు వక్రములతోను, అంకరములతోను (Frieze) గూడిన బురద నీలం గల దుగ్గములైన అతని లోని గలముల వర్ణశీలికముతో అరంభించి, మానవ మూర్తులతో నిండిన ప్రాసాద దృక్కములతోను, ఒక స్తూపము తోడను, విహారములతోడను గూడిన పరిశ్రమ శైలమునకు పోవుచున్న రాకాంకపుర పరివారము

తోడను చానిది ముగించిపోయి. మధ్యభాగమున అతడా గలరాజు పద్మవరకన్యన స్నానముచేయుటయు, ఒక పెద్ద మట్టిపట్టు క్రింద గల చాని ద్రియమైన అశ్రయ స్థలమును చిత్రించుచున్నాడు. ఈ చిత్రమున అంతుశీవశకుమరుడు, ప్రకృతీ సాందర్యమునకును సంబంధించిన దృశ్యముల యుభయ శత్రుత్వ తమస్సు క్రింది విశ్వాసాలోకముచే ప్రకాశించి తేయబడు మానవ భావములను చిత్రించు దృశ్యముల నుండి వేరుగా ఉంచబడింది

అడవియందలి అంతు శీవశకుమరుడు సంబంధించిన దృశ్యములలో ఒక ఏనుగునకును మొవలలిని అరిగిన పోయమును వర్షించు దృశ్యమును చిత్రకారుడు మిక్కిలి సేతుతో చిత్రించుచున్నాడు అంతే మగన తన శత్రువును వెలికింబడ వై చి, చానిట్లు తన ముంగాలోకటి పెట్టి, చానిది తుట్టుచుండు తేయబట్టి తొండముతో గట్టిగా నొక్కుచుట్టు చిత్రితమైయున్నది చాని వమీవమునకే దీకరమైన మనోభాగము ఏనుగు చాని నొకచానిని పట్టు కొనగా అది రులంతరమైన వేదవంతులను తన తోడి ఏనుగుల సాయము వర్షించుట అర్థవార మొనరించుటతో అన తొండమును పైకితెట్టుగా చిత్రించబడి యున్నది గజయూతముకట్టివర్షవరోపరమున స్నానము చేయుచు తొండముల పైకి వివిధ పాత్రకావికవివాదములతో చానిది వంకరగా త్రిపుచు అంతోత్సాహమున ఉచ్చాంగు దృశ్యమొకటి మిక్కిలి మనోభాగముగా ఉన్నది

రాణి గజవంతులను చూచి మూర్ఖాత్వాంకురాలైన అస్థావద్యశ్యము చానీయ ప్రభావముతో కడు మనో హరముగా ఉన్నది ఆ మధ్యంతరము పూర్వము ఒక అవభాగములో అమెను స్ర్రియయకుపై యుండెను తనపైకంటి అప్పటికికొక భార్యపై అత డెక్కువసేతీ కలిగిఉండినట్లు చానిది చానిచుండు కోపానేకమున చాని దంతములను కొనితెచ్చుచి అమె తేటకాండను నంది యుండెను. వ ప్రమాద అప్పడున అమెను క్రిందనున కాళి రాజు అమెను దగ్గరగా కూర్చుండి, తన సేతులలో నొక చాని చామె పిచ్చిసేతుక నుంచును, రెండవచానితో చామె నుడిటుజమును పట్టుకొనియు అమెను అవలంబ మొనంగు చున్నాడు పరిచారక ఒకత రాజుని వివరకల్లుకో వివర చున్నది తలపై రోయుటతో, ముఖముపై చల్లుటతో

వేరొక అంతుశీవశకుమరుని మూడవయామె రాణి కేదే సారీయ మొనగుచున్నది దృశ్యమునకు మిడితెపున నున్న బాణవయోమె భారతీయులకు వసాళమైన దిగమున విచారభావముల వరకునై తనకేదిని ముఖముపై పట్టుకొనియున్నది. ఛత్రధారిణిమైనపరిచారక అభివ్రాము నంతము భయకంపితమొనరించిన ఆ రంకములవంక చూచు చున్నది భూటానీవమైయున్న వనిత యొక రాణిని తెచ్చిరిల్ల తేయబట్టి అమె అరకాళ్యను రాయచున్నది దృశ్యమునంతము అపరిచియున్న సామాన్య కరుణ చాకావరణముమూల అటుంద, వర్ష కుల వర్షకరణమును, మనోహరమునైన వివాదములను స్త్రీల భూదం కేలాంకరణ విచారములను, అయ్యయ్య కళా సంప్రదమైన వివిధ వర్ణ కుల వస్త్రధారణ ప్రకారమును, చిత్రకారుని వేతనమైన భావభాగ క్రింది, పరవమైన అతి రుచిని మాత్రమేకాక మనవివరమైన అంద సాంతిక కళాకళాశ్రమమున తనఉపా వమనరిచి ఏ వస్త్రపునైనను ఏగీతగైన నను యశేచ్ఛముగా చిత్రించగల అంద సామర్థ్య మును ప్రదర్శించుచున్నది

క్రిస్తుపూర్వ యుగమునందలి చిత్రలేఖనములకె ఈ చిత్రమున చిత్రించబడిన వర్ణ కులంధరుమకూడ అనాద్యులు గదే భావనచ్యుచున్నాడు చిత్రణమునందలి సాంతిక విభావమును, వస్త్రసామగ్రియు వేదం లేకయమునై యున్నది అందు పరలేఖములను సంబంధించినలేకాక మిక్కిలి సమీపమునందున్న ఉత్తర హిందూస్థానమునకు సంబంధించినదియు ప్రభావ మినుమంతయు గోచరించుట తేదు. చాని దృశ్య సాందర్యమును కల్పించుటలో చిత్ర కారుడుచూపిన ఉత్సాహమును, అతడున్నగ శీవశకుమరు గూర్చి కానించిన మదితక పరిణామము, మత ముద్రతో కూడిన కరుణన భావములను చిత్రించుటలో ప్రదర్శించిన నైపుణ్యమును, మాత్రు వివరములతోకూడిన అంకరణ విభావమందలిప్రీతియు, ఎడమకుడిగోడలపై చిత్రములను చిత్రించుటలో కలిగిన నాలుగు కళాల్లం వ్యవధానమున చిత్రలేఖన కళ నైపుణ్యముగను, సాంతికతలగును కూడ మిక్కిలి అభివ్యక్తిని సాంచిన సూచించుచున్నది

క్రి. క. వాలగన కళాల్లం ది చిత్రలేఖనము ఒకైనది వర్ణించబడిన వర్ణంక జాతకమునకు ఎడమపై పునగల

కృష్ణమూర్తికమును, వదన గుహలో గోడలమీదను, ప్రంశములపైను గల ఇతర చిత్రములును కపారా ప్రంశములమీది బుద్ధుని చిత్రములును కావన తిని నిదర్శనమునుబట్టిచాచి, పాంచీక పరిణామమునుబట్టిచాచి

శ్రీ ౪. వాలగన కళాశక్తి రెండవవిగా తలవవచ్చును

ఈ కథ క్రావణమహారి కథక కావ వృత్తాంతములకు తొమ్మిది కల్పించిన హిందూకథము గయ్యుటొప్పులో మూలించబడిన ముఖ్య పన్నెడేశములు పెక్కు వివరములలో కాళకమున చెప్పబడినచాచిలో పరిరంభింపుచున్నది పన్నెగ వేదధారణయిన పరిచారకులై చుగురుడు (వీరు పంచాంగ వాద్యములు వాయించువారును, వేదకాండ్రును కావచ్చును) కస్త్రాత్త పన్నెద్దులై రాజు పనుపరించి యువ్వారు రాజు (అన్నపై చిత్రమైన) గుఱ్ఱముమందలి దీగి కావ జంతువని కలించిన యొక అభ్యుదయపుపురై దృశ్యనిబట్టి, పక్షిమందు, పక్షిమందు, పక్షిమందు అవచ్చు కాక దనుకొనబట్టుకా పొదల పనుకనున్న పక్షి ప్రచారామూలీ కమండలువును ముంచుచున్న క్రాస్త్రాణుకుమారుడగుట. పంశవించినది వనకేవల యెవ్వరో రాజును మండలివన యెక్కించెను చాచి లాశము లేక పోయెను రాజు పక్కా కస్త్రులై క్యామని అందరి పివలను సేవించ ప్రవీణపట్టుకు వనకేవల ప్రకావములే క్యామము కడపవలయును, అతని అందరి పివలలకు దృష్టి సందర కలుగును, రాజు క్యామనిమండి "రమ్మ"లోర గ్రహించును.

కాళక కథలో కథన పొందగర్హముతోపాటు కొన్ని దృశ్యకావ్య లక్షణములకుకాడ ఉన్నది చిత్రకాయకు చాచిని గయ్యుటొప్పులో అత్యుత్తముగా అనుకరించి కాదు, క్యామను కడురుగా వాగుగా అని రా తేరుంగ కోరుకు, క్యామని మన పైర్థము, అతని కల్లి రంధ్రుల దీర్వాక్రందనములు, కేగముతో కూడిన తేలి వలములు, అన్నిటికన్న మిన్నగా అంతువులను మోవవులతో కలుపు అనురాగ అందములు మున్నగున వింతుకు నిదర్శనములు అలవలంబువును మోయుచున్న క్యామని చిత్రమున గ్రులి కల్లులు వేల్పును విగ్రహములలో చూసిన లాఠి క్షము కావవచ్చు చున్నది. అట్లే క్యామని కంధ్రీ తల

వనవిగ్ధాన యుగమువందరి (Renaissance) ఇది కేవల చిత్రములలో ముఖ్యముగా ముక్తిపై చిత్రములలో కన వచ్చు కథలమును మూలించును తేలి చిత్రములు అంతు పరిశీలనమునకు వచ్చుని నిదర్శనములు

శ్రీ ౪ 5 వ కళాశక్తి యందలి చిత్రలేఖనము శ్రీ ౪ 6 వ కళాశక్తిలో ఇతర కళాపనులందువలెనే అలంకార యందలి చిత్రలేఖన కళలోమీద అమితమైన ఉత్సాహము గోచరించుచున్నది చాచిలో పెక్కు 1, 2, 18, 17 వ గుహలలో ఇప్పటికిని నిర్మియున్నది. ఈ గుహలందు చిత్రములును, శిలాచిత్రములును, అగు కావనముల వలన ఇవచ్చు యు శ్రీ ౪. 5 వ కళాశక్తి రెండవపది నిరూపించవచ్చును కళా పంశీకములనుబట్టి చూచినచో 1, 18 గుహలు పనుకాళిగములవలె తోచును 17 వ గుహ చాచి తరువాతము, రెండవగుహ అన్నిటికంటె చివరకు వచ్చును, గుహల రోగ్యావరగ్రమును విగ్రహించు వచ్చు ది విషయ విచిత్రమే చెప్పబడినది మొదటి గుహలో బుద్ధుని మహావిప్రమణ వృత్తాంతమునకును, 18 గుహలో అతని అవన కాలములకు సంబంధించిన కథలకును, పక్కావన శీర్షమునకు సంబంధించిన ఇతర గాథలకును ప్రాధాన్య మొనంగబడినది 17 వ గుహ యందు బుద్ధుడు తొల్లింటి అవతారములలో - ఉదాహరణ వై న రామమాయకుగడో, గజము, వానరము, తేలి, జాతు, మత్స్యము, కాగము మున్నగు ఉత్తమమైన అంతువులుగడో వివిధ రూపములలో ఉద్భవించిన కథలు చిత్రించబడినది రెండవ గుహలో బుద్ధుడు పిర్వార్థముగా మున్నప్పటి కథలును, పూర్వార్థములలో మతి మంతులై న క్రాస్త్రాణుడు, విభుర పండితుడు, జాంతి చాచి, పక్కా మున్నగు రూపములను పొందిన కథలను వర్ణించబడినది

అలంకారిక రహస్యశీర్షము - వర్ణ చిత్రములందలి వస్తువు మునిర్విధములుగా నుండును - అలంకార విభావము, రూపకల్పనము, కథనము అలంకార రచనా శీర్షముల ప్రక్రావకులు (Pictorial) అంతువులయొక్క వృత్త లక్షణములయొక్క ఇమిడి యున్నది ఇచ్చటి వైవిధ్య మునకుముగా ఉన్నదనియు, మోక్షార్థమొక్క వివరములు కూడ ప్రవర్ణించబడి ఉన్నదనియు, ఎవ్వరును

వునది గోచరించదగినదిగా నిర్దిష్టమైనదిగా ముద్రలు (పక్షిగీరము మానవ పూర్వకాయముతో కూడి యుండును.) గరుడులు, యక్షులు, గంధర్వులు, అపారక సలు మున్నగు కల్పిత కళా పాత్రలయందు, విరాచిత వర్ణరూపములతో ముఖము నింపుటై ఉపయోగించబడి ఉన్నది. అవి బాలకవి బాలంబరితో వర్ణించిన ఉత్తమమని యందరికి చిత్రిత మందిరములను స్మరణకు తెచ్చుచున్నవి.

అంశం చిత్రమందరికి ప్రకృతి - చిత్రకావనిగి గంధర్వకవీశ్వరియి, వివిధ ప్రకృతి దృశ్యములను పొందగర్హిత కవములతో వర్ణించుటయందు రాతడు చూపు నేర్పును ఇక్కడ నేర్చుగా వచ్చి. చామవర్ణవర్ణరసేయ. 17 వ గుహలో చిత్రించబడిన తెలుగు బాతకకళలో ఉన్న ప్రకృతి రేఖలైన కళాబాధ్య చిత్రములకు అపారకములైన విదగ్ధములు ఉన్నవి ఇకల గుహలో కూడ ఇట్టిది కొన్ని కలవు ఈ గుహలో చిత్రించబడిన చర్మవస్త్ర, మహాకవి, పాపై, పాపి, కరళంగ, ముక్కు, మహిమ, యు, కి, విగ్రహ, మిగ బాతకములను గూర్చి వంగ్రహముగ రూపించుటకు కూడ ఇచ్చట చూపు చాదు పెచ్చుంకర, సుకరోమ, మాకురోమక బాతకములనుగూర్చి సంగ్రహముగా చెప్పవలసియున్నది తెచ్చుంకర బాతకము గోడతో కలిసిపోయినట్లు కట్టబడిన తెండు వ్రంశముల నడుమ గల ఎడమప్రక్క గోడవంశము అవసరియున్నది అది ఎడమప్రక్కనుండి అరంభించుచు అచ్చట తెచ్చుంకర రాజుమారుడు తన దివ్యావన వృత్తాంతమును బాధ్యమైన మద్ది(Maddi)గిరిగియును అతని యందరితో నడుమ అతిమాత్రమైన బాధ్యగిరియును. వర్ణమును కలిగించ బాలు కత్తిగల ఒక దివ్యరంజితమును చాతడు చానము చేసి నై దినవృథు, ప్రాలు గగ్గలుచేసి రానైన అతని తండ్రిని అతనిని కేళ బహుష్కమునిచేయుమని బలవంశ తెచ్చిరి అతడు తన తల్లిరంధ్రులకు వీడ్కొలు తెచ్చుట, నాలుగు గుట్టములను పూర్చిన కళమునై అతడు తన కుటుంబముతో కూడ విడిచిపెట్టి దోపుట, అశ్రమమున అతని తీర్చుచు, వర్ణమృగములచే అశ్రమమునకు రాకుండ అనిచేయుటైన మద్ది వర్ణములను అతడు తన దివ్యము బాహుకు వీర్చుట, బందవిమోచన భవముగా

చారి బాత అ దివ్యము తిరిగి యిచ్చుట, మద్దియు, తెచ్చుంకరుడును తిరిగి రాజుచాని కనుచేయుచు మొదలగు వన్ని వేళము లి మనోహరమైన కళతో అతి సుందరముగా చిత్రించబడినవి

వివిధ దృశ్యముల క్రమము కొంత స్పష్టముగా ఉన్న మారు నిశ్చయమైన ముందరి గది తెడమనై వున గల తెనుక గోడనై వన్న చిత్రముతో ముగిసెను బాతకము కూడ మిక్కిలి కళగా చిత్రించబడినది. సుచారు దశాబ్ద రూపునై తన వరివారముతో కూడ మృగయాగ్ధమై పురబ్యారమునుండి బయల్పడలుటతో ఈ కళ అరంభించుచున్నది అ వరివారముతో కొన్ని పేలుకప్పులు కూడ ఉన్నవి అవి ఒక లేడిని తరుముచున్నట్లు కనబడుచున్నవి తరువాతి దృశ్యములో వర్ణమృగవంశములైన అదనియందు దొంటరిగా అభ్యుదాతులై యున్న రాజు చిత్రించబడి ఉన్నాడు ఇంకను కొంతమై ఈ రాజు నిర్మించుచుండగా ఒక సింహ అతని పాదములను చాచుచున్నట్లున్నది తరువాత అతడొకరాత్రినై కూర్చుండియుండును సింహ అతనిముందునును సింహ గర్భిణియై ఒక మానవ కళువును రాజునకు ప్రయత్నమారుచు ఒకట మొదలగు వన్ని వేళములు తొలగించబడిన తరువాత చూపరులు అభ్యుదాతులగునై చూచుచుండ అ సింహ బానుచిధిని ప్రాపాద బ్యారము వంక కరుగుచున్న మందరమైన దృశ్యము చానరుడు కుడిచక్క అ సింహ రాజునిని ధి ప్రవేశపెట్టబడిన దృశ్యమున్నది. రాజు కుమారుని గ్రహించి తన తోడనై కూర్చుండెట్లుకొనును కీర్తిగల మరచ రాజుకుమారుని విచారాత్మానము చిత్రించబడిన కుడిచక్క అ ఒక బల్లనై ప్రాయుచున్నాడు. ఎడమ ప్రక్క అతడు బాణములుచేయుట అభ్యసించుచున్నాడు. చాని తెడమనై వున సుచారుని పట్టాభిషేకము చూపబడినది, అతని తల్లి సింహ అగుటచే అతడు వరమాంశ కళకుదగును తరువాత వన్న మూడు దృశ్యములతో తొలుత చేయబడిన మనుష్యుని కేవలమునుండి బాంసము కొయుట, అట్లు తెచ్చిన మాంసమును వంతుట, చానిని రాజునకు వర్ణించుట మున్నగుచానిచే అది చూపించబడినది తరువాత మూడురు పేలు కరుగుచున్నట్లు చిత్రించబడిన చక్రమునకు వెనుకెంటికి నైది అంతపుర

మాదకుని కానిమండి ఒకడు తప్పించుకొని పారిపోవుచుండుట వర్ణింపబడినది. దీనికి పైని వివాళకరమైన ఈ అశ్వాసమున వర్ణింపుచున్న ప్రతిమ మరొకటి చేతుకొనుచున్నట్లు కనపరచుచున్నది. బాణాక్షివమును మూలించు దృశ్యమునకు క్రింద మరొకడు తనపై దండెత్తినట్లున సేవతో స్త్రీరముగా నిల్చి పోరాడుట వర్ణింపబడినది. ఈ చిత్రకరన తీదమైన పువ పాపంశర మదనతో అరిగిన వృత్తాంతములను మూలించుచున్న చిత్రములన్నియు శిథిలములై పోయినవి. పర్యావరణ పోషకమున మరొకరకమున కాను పట్టుకొనబడిన పనుయమున మరొకటి ఖాళీములై ఉన్నట్లు కానించుచును.

చిత్రరూపమున యెరుపిన మందరములైన ౯౪లో మాతృహృదయకాళక మొకటి అది మాతృదేవీకన అను నేద మా త్రికి నిదర్శనమైనట్టిది. బోధనకు బోధన పుడేమగుగా నిల్చింది ఒక పశ్చిమదేశీ వసించినట్లు. అదనో చారి తప్పియున్న పనుయమున ఇంటికీపుత్రోవనూపి అది పశ్చిమదేశీ కంతుములయి ఉపకార మొనరించుచుండెను. ఆ గలము పట్టుకొనబడి రాజ గల బాణకు కొనిరావలెను తనకు మిక్కిలి ప్రేమపూత్రులారయిన పీటమునపెట్టి దీవానకము తలచుకొని అది అచ్చట పుట్టి అనారమును గ్రహించి పోతుండెను. రాజాజివనది కానిది నిడిచిపై వెను. అన్ని దృశ్యములను చక్కగా అనుభవించిన రాజ పరివారక పరివృత్తమై అది తన ప్రాచీనదేశముల కంటిమిక్కిలి ఉత్సాహమున ఇంటికి పరిగెత్తుటను, పితృపుత్ర మతపరమగమమును మూలించు చివర దృశ్యములు మిక్కిలి మందరముగా చిత్రించబడినవి.

కుడిగోడమీద చిత్రించబడిన సింహావాచనమును గూడ ఇటు పేర్కొనవలసియున్నది. ఇందలి కళ దివ్యాన కానము మండి గ్రహించబడి పరాపావ్యతాకములొని కొన్ని వివరములచే పుష్టికొందినది.

చిత్రముయొక్క కుడిచివర అరుగున సింహానిని పముద్రప్రయోగమున అరిగిన పోరాటంగముతో కళ

అరంభించుచున్నది. అతడును తదనువరులైన 500 మంది వర్తకులను రాక్షసాంగతంత్రోహదిన ఒక ద్వీపమునకు త్రోయబడి అచ్చటి రాక్షస స్త్రీలు మందరాకారమును పొంది పగలరవముగా వారిని అతిశయించునది సింహాలు మాత్రము వారిచే పంచుకునాగెను. అతను గుట్టుముగా అప్పించిన బోధనకుని అతి శక్తియు గ్రహించెను. ఆ గుట్టుము అతనిని కొందరమందమును తిరిగి తెమకకు కొనిపోయెను. ఈ చిత్రము రాక్షసాంగతల వివేచనాత్మకములను మూలించు దృశ్యమున కింతుక పైని రమణీయముగా చిత్రించబడినది. కొంతపైన తరువాత ఆ రాక్షస స్త్రీలు చిత్రములో కనబడుచున్నట్లుగా తమ యశాగృహములు గ్రహించి మూర్ఖులై అచ్చట ఉండిపోయిన సింహాని అనువరమున కలసిందిరి తన్ను తప్పించినందుకు సింహాలు దాగుట్టుమునకు కృతజ్ఞతా పందపములొందును. అతడొక ద్వారముకడ అగుట్టుము ముందు కృతజ్ఞతతో మోకరియున్నట్లు చిత్రించబడి యున్నది. కాని వెంటనే ఒక రాక్షస మేందరవనితాకారమున ఒక దిక్కు వెక్కుకొనివచ్చి ఇతడే కానితమైన కర్తవ్యం చేయును అప్పునదృశ్యమున గల మంత్రి నిట్లు రూప మొకడు ప్రయత్నించుచు రాజు వా పాపాప కృత్యమునుండి మోక్షతీరంబునని మూలించుచున్నది. కాని భవిష్యము ఎడమచివర చూపబడిన ఆ రాక్షస రాజును చంపి తినివేయును. అయి అమరారెనుల అంతఃపురమున నున్నచారి నందరిని పంపించుచు. పంచ్యతమైన ప్రాపారద్వారములై బాంధవతెగురులు చూచి ప్రతిమ తీకులై కాని సింహాలు దొక నిర్దేశనాయమున ప్రాపారమద్యము చేక్కి. దోచి రాక్షసాంగతల వందరిని జయించి తరిమెను సింహానిని సేవలు పముద్రమును చాటుట, గలములు చదులై న అర్చనాగమగల పదపమై ఎక్కుట, ముచ్చగు తుడి దృశ్యములు మిక్కిలి సహజముగా చిత్రించబడినవి. పముద్రచిత్రమున సింహాలు ని సేవలను కష్టాన్నవన్నెలైన రాక్షసస్త్రీలను అరిగిన యుద్ధమును వివేచయిన సింహాని పట్టాభిషేకమును మిక్కిలి ఉత్తమకరగతి చెందిన దృశ్యములు

16వ గుహ యందలి చిత్రములు చిత్రించిన చిత్ర కారులు పంచ్యకమున అశ్వబోధునిదే రచించబడిన

మిక్కిలి రమణీయమైన కావ్యమునందలి నందుని కథకు వస్తువుగా గ్రహించవచ్చు తోచుచున్నది కాని ఒకటి రెండు దృశ్యములు తప్ప మిగిలిన చిత్రముకలదు పూర్తిగా పాటై పోయినది. నందుని శిరోమండనము, లలనశృంగారవస్త్రవారములే అతడు పొందిన విచారము, కాయముండల ప్రయోగముకల దృశ్యములను మాత్రము కొంతెము గుర్తు పట్టుచున్నది "మరణించుచున్న రాకుమారి" అని పేరుపొందిన తుది దృశ్యము మిక్కిలి ప్రుఖమైనది నందుని స్రియూరాలైన మందరి అతని వలె పాడేదన పొందుచు, వరిరారకు దొరకు పైకి పట్టుకొన్న అవని నీటిమలవంక అత్రముతో చూచుచుండలు అందు పక్షితమైనది

కృతహస్తమైన చిత్రకళానికే అశ్లంక విపులముగా చిత్రించబడిన మరీ రెండు ముఖ్య భాతకకథలున్నవి అందొకటి మొదటి గుహలోని మహాబలక జాతకము, రెండవది రెండవ గుహయందలి విభుర వండిత జాతకము. "దమ్మ" కై కవమును ప్రశంశముగా ప్రదర్శించు మొదటి జాతకమునందలి కథలందు ముఖ్యములు ముగ్గురు హుళోరితములు కైన అంకములందే దృష్టి కేంద్రీకృత మగునట్లుగా ఎన్నుకొని అమర్చబడియున్నది ఇరువురు దీక్షదళుల నడుమ యుద్ధము జరుగుట, అందొకరు రెండవచాదిని చంపుట, గర్భవతియైన రాణి మరొక రాజ్యమునకు పారిపోవుట మున్నగు నీరస విషయములతో కూడిన కథయందలి తొలి పన్నె వేళములు విడిచి వేయబడినవి విజయమున అపలైన కథ తరువాత అరంభించును గర్భితమైన రాణి ఉదయించిన కుమారుడు మహాబలక కడు పేరుతో పెరిగి, యువకుడై పద్య వస్తునముచాయముతో నముద్రముపై మనగ్గ భూమి పయనించును రూపకీరితమైన బౌద్ధాశంక దృశ్యమును, తిమిస్ర కవలించిన పముద్రమున ముదిరి పోవుచున్న మనుష్యుని ముఖమునందలి కారుణ్యమైన కయార్థిశ్యమును, మిక్కిలి పహాముగా చిత్రించబడినవి అత దొక రేపకరే రక్షించబడి మిథిభాగవరము చేరు కొనును తరువాత కొన్ని దృశ్యములు మరల విడిచి వేయబడినవి. కారణ మేమన ఇది అంతకుముందే మరణించిన రాజ్యానంద వ్రత కుమార్తెను మహాబలకు వివాహము

చేసికొన్న విషయమునకు వలంబించినది. కై రాగ్య ప్రధానమైన ఈ కథా విర్మాణముతో ఇట్లెలాని కంఠగా ప్రాధాన్యము కనుపించదు. బాహ్య భోగములమొదల కై ముఖ్యము వహించిన మహాబలకుని నిర్విఘ్నవశ్యతయు, గీత వృత్తాదులకే రాణి అవని మనస్సు కాకనీయ యుద్ధించుటయు మిక్కిలి విస్తృతముగా వర్ణించబడినవి వరిచారిత్ర పాఠ సంపాదాన మొనరించుచుండగా రాణి రాజున కామకాంక్షిని కలదు. కుడిచక్క గానముతో కూడిన దృశ్యము పొగుచున్నది పరకీ చిత్రము మిక్కిలి శోమలమును, మనోజ్ఞమునై యున్నది శిరీషమునకుగ్రిందుగా స్త్రీ యొకతె గుడిపెతో లేచి బోషధమును తయారుచేయుచున్నది రాజు ముఖలేఖమిట్టి అత వివేకమునందే కేమియు ఉపాహాసము చూపుటలేదని తెలియుచున్నది తరువాత కొలా గుహలోనున్న ఒక పర్యావరణమును మహాబల విమలమై రాజు గజారూపుడై పురస్కారము తెలుపడి వచ్చుచున్నట్లును, గుహ మందు కూడియున్న జనరమూ హము నడుమ అతడు ముకుళిత హస్తమై నిలబడినట్లును చిత్రించబడినది విమలమై ప్రాసారమున మహాబలకులు కామ ప్రపంచమును పరిత్యజించి విశ్వయముచేసికొన్నట్లు రాణి తెలిగించుట మా విశతమైనది అనంతరము రాజు గుట్టమునెక్కి రాజుకాని విడిచి వెళ్ళును కీచింద్ర కర్త నమనరించి ఏగుచున్న రాణి 'నీవతి' దీక్షమైన చిత్రము కవివించును దురదృష్ట వశమున ఇచ్చటి చిత్రమంతయు పూర్తిగా శిథిలమయిపోయినది. కైచాలయమునందలి ఒక కట్టకముదగ్గర ఉన్న బొమ్మల ఊర్ధ్వభాగములు మాత్రమే దృశ్యము లగుచున్నది ఆ జననమూహమున రాజు చిత్రము మిక్కిలి ప్రాధాన్యము వహించియున్నది విభుర వండిత జాతకమును మాత్రమే చిత్రము పైరానించుటే మేలుగా రక్షితమైనది అది రెండవ గుహలోని కుడి కుర్చయవంద రాజు భాగమును ఆవరించి యున్నది. రానింద్ర ఉన్న పన్నె కై కాల్యముగల స్థలముతో దివ్యానందమునుండి గ్రహించబడిన పూర్వానంద రాజ సుమ మరొక కథ చిత్రించబడినది

విభుర వండితుడు ఇంద్రప్రస్థ రాజునకు మంత్రిగా ఉదయించిన బోధితమైనది. అతడు మహాబల కుమారుని

విమల అను బాగరాజు అతని తోరలు విమల కుమ్యుక్తురు చుండును. కాని అతనిని తన రాజ్యమునకు రప్పించుట పెట్టి అవకాశమును లేకపోయెను ఇరంచాటి అను అమె ముద్దుకూతురు తన ప్రియులైన పుష్పకుమరు యతడంద బాధించి పై ఆకార్యభాగము తెచ్చెను అతడు దూర్వక శ్రీక్షయందు ఇంద్రవర్ష రాజును కయించి నిధిర వండితు వొడుచుకొనెను. ఇరంచాటి తూగుటుయ్యలో ఊగు చుండుట, పుష్పకుమరు ఇరంచాటిని కంటివొనుట, బాగ రాజు తన కూతును పుష్పకుమరు వివాహ మావరలదిన విషయమునుగూర్చి తన చుట్టుములతో అలోచించుట, ఇంద్రవర్షరాజు కొలుపుకూతును, అక్షశ్రీద, పుష్పకుమితో గూడ నిధిర వండితుకు వయించుట, బాగరాజు ప్రాసా దమున అతడు మతతోర కాంచుట, వంతోవకరమైన వివాహము మున్నగు దృశ్యము లన్నియు కళ విద్వి ష్టుము కాకుండ విశ్చితి మెలకువతో చిత్తించెదనని మొదటిగునా యందలి కంఠపాఠ శీర్షికాశకములు, రెండవగునా యందలి హంసభాశకము, 18 వ గునా యందలి పాత్రి, పుష్పగృహాశకములు మున్నగు పెక్కితర జాతకములు అచటి నియమావలనైన చిత్రరూప కళగ కళకు నిదర్శనములుగా నున్నవి శిఖిప్రాయములై రోయినను బద్ధుని శీతకమునందే గ్రహించెదన కెక్కు చిత్రములు రూపకోవిదకళాసాధనములలో అప్రతిమావ ములై ఉపాధులు యున్నవి

చా. పు త్రి

అవస్థలు :- 1. ఉపోద్ఘాతము - సాంకేతికముగా 'అవధి' అనగా ఘోషావ్యక్తుల ఉద్విజ్ఞము మొదలుకొని అత్యున్నతమగు వ్యక్తములవరకు వివిధ పరిమాణ లేద ములతో కూడికొనియున్న శీత చరచరపు సంఘము అని వర్ణింపబడుచున్నది కాని దానికిగల సామాన్యభావముననే ఈ దిగువ వ్యాసమునందు ప్రాచార్యుని యింటుండున్నది.

"అవధి" "అరణ్యము" అనెడుచున్న వృక్షవంశముల పెరుగుదల పరిణామములు ఒక ప్రణాళికయొక్క శీతోష్ణములపైరను, భూగర్భ వంశధరమగుననియు, వేల యొక్కయు స్థితిగతులపైరను ఆధారపడి యుండును ఉష్ణోగ్రత, వర్షపాతము, వేలు - నీటిలోని లేదముల రాజ్యరా స్థితిగతులలో కలుగు మార్పుల ఫలితముగ ఉద్విజ్ఞ

జాతిలో మార్పు లేర్పడును పై కారణముల మార్పు లేక ఒక స్థితియందున్నపుడు అ ఉద్విజ్ఞ జాతిలో సామ రస్య మేర్పడును. జాహ్లాకారణములు, ముఖ్యముగా మావస్థకు తోకొన్న కలుగజేసికొన్నచో దానికి కంఠము కలుగును

నేటి ఉద్విజ్ఞ జాతి అతి ప్రాచీన యుగములలో (Geological ages) నున్న ఉద్విజ్ఞముల సంజాతమే యని శిలారూప శీవపరిశీలన వలన తెలిసినది ఉష్ణవ మత్స్య యుగపు శిలారూప శీవముల (Upper Domain Fossils) వలన అప్పటి ఉద్విజ్ఞ జాతిని నేటి ఉద్విజ్ఞ జాతిని చాల వ్యత్యాసమున్నట్లు తెలియుచున్నది తక్కినచాన్తోసాటు లేవరావు (Coniferous) జాతి మొక్కలలో మొదటి రకములు అంగారయుగము (Carboniferous period)లో చక్కగా తెలిసినవి గట్టి రూపుగల మొక్కలు అతి యుగము (Cretaceous period)లో నున్నవి కాని, నేటి జాతులను తోరన మొక్కలు తృతీయ యుగము (Tertiary period) లో నున్నవి

అంతుజాతివలెనే ఉద్విజ్ఞజాతిగూడ మొదట ఉష్ణవత్తియై, తరువాత అభివృద్ధిచెంది, అటుతరువాత కాలము గడచిన కొలది పరిణామమున వివిధ రూపములను తొందును ఉద్విజ్ఞములలోను, దాని జాతులలోను గల ఈ వివిధ లేద ములనుబట్టి వివిధ మండలము లగునడుచున్నది. ఉష్ణో గ్రత, వర్షపాతము, గాలిఉత్తిది, నీలులు, అవాంశములు, ఎత్తు అనుచానిపై ఆధారపడి అయా మండలములలో వేరు వేరు పారస్థిక (Ecological zones)లు, జాహ్లా స్థితిగతులు ఏర్పడుచున్నవి

2 ప్రపంచవ్యాప్తి :- వివిధశీతోష్ణ పరిస్థితులు, దానితో గూడిన వర్షపాతములు ఎక్కు వ్యాప్తిచెందియున్నచో దానికి అనుగుణముగా వివిధ తరగతుల అరణ్యముల వ్యాప్తియుండును. అనగా ఒక్కొక్క రకపు శీతోష్ణ పరిస్థితులలో ఒక్కొక్క లక్షణముగల అరణ్యముండును ఇట్టి అరణ్యముల వసానమగు ఉద్విజ్ఞజాతి. మావస్థని తోకొన్నముగాని, మార్పుగాని లేకున్నచో అ ఉద్విజ్ఞములు ఉష్ణోగ్రత, వర్షము, వేల వీని యొక్క. పరస్పర క్రియల ఫలితముగా పెరుగును. అరణ్యముల స్థూలవర్గీకరణము, వ్యాప్తి ఈ దిగువ నీయబడెదన :-

అవతరణ

(అ) 'పెద్దాల్లు' అనందు భూమధ్య రేఖాప్రాంతపు సరాసరికారణములు భూమధ్యరేఖ పొడవున నున్న వర్షపాతమువలనముతో వచ్చుచి సంవత్సరమునకు 80 అంగుళములకు మించి వర్షపాతముగల ఋతువవన ప్రదేశములలోగూడ అది యందును అచట సంవత్సరము పొడుగునను సూర్యరశ్మి కాగుగానుండును గాని, నేల ఎప్పుడును తడిగానుండును ఆ అరణ్యములు పొడవైనవి, పొట్టినియగు వేలకొలది రకముల మొక్కలతో రట్టముగా, ఏడుగా పెరుగును అది భూమధ్య రేఖాప్రాంతమువలనకు ఉన్నను ఆ మెజోక్, కాంగోపరివాహ ప్రదేశముల లోను, కారకదేశము, వినోబాము, మలయా, శివపు ఇండి, బార్మాలోను ఉన్న అడవులు అత్యుత్తమమైనవి రబ్బరురెట్టు, వినోబా, బోబో, మానియోక్, కొబ్బరి తిట్టును కలిగియుండుటచే నిది రాజముఖ్యమైనది, కారక దేశపు ఋతువసరకారణములనుండి వర్షమునకు పనికి వచ్చు కలవ, ముఖ్యముగా సేతు పాంపుకములనుండి లభించును 40 అంగుళములకు తక్కువ వర్షపాత మున్నచోట్ల అడవులు కొంచెము వలుచగను, కొట్టివేయుటకు ముంజుగను పెరుగును చిటియందు కలవ విచ్చు వృక్షములు, పెరును, కాడి, తృణభాగ్యములు, వరి, ప్రత్తి, కొన్ని వర్షతపు సంపులందు తేయాకు, కాగి లభించును ఆహారభాగ్యపు పైరులను పెంచుటకు ఈ ప్రాంతము చాల అనుకూలముగ నుండును అందువలన అచట ఐవనంబు ఎక్కువగానుండును

(ఆ) తెచ్చివీ సమశీతలారణ్యములు ఋతువసరకారణ్య ములను ఇంచుమించు పోలియుండును కాని వేరురక ముల వృక్షములు కలిగియుండును ఆహారవంశంధమగు పైరులను శేర్మడువేయుటకొరకు పెక్కుప్రదేశములలో ఉన్న అరణ్యములు చాలాకాలముక్రిందటనే కొట్టివేయి దడవ వీటిలో 6 ముఖ్యమగు ప్రదేశములు ఋచ్చుచి-

- (1) రోపివీటిలో మాక్రూస్ అరణ్యములు గల ప్రాంతములు, దికానమగు ప్రక్షివేలులు, మొక్కజొన్న వేలులు కల ఆమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములోని అగ్నేయ భాగము
- (2) విలుచైన కంపెచ్చి అరణ్యములగల బ్రెజిల్లోని రక్షణ భాగము
- (3) బెరమ, మొక్కజొన్న పైరు చేయుటకు అరణ్యములకు వరివీడివ రక్షణాధివా

- లోని వేలులు.
- (4) మధ్య వై నా, ఉత్తర వై నా.
- (5) యూరేషియన్ అరణ్యములకు ప్రాముఖ్యమైనది అస్ట్రేలియాలోని భూమధ్యభాగము.

(ఇ) దర్శనానుండి, అనంతర వయోకలారణ్యములు :- చల్లగా సమశీతముగానున్న ప్రదేశములలో చలిమండి రక్షించుకొనుటకై శీత కాలమున వృక్షములగులాలు అందుచే రాజి ఆకురాలు వృక్షములనిపేరు ఓక్, ఎల్మ్, సీచ్, బిచ్, పేపుల్ అను వృక్షములు విలుచైన కలవ విచ్చును ఇట్టి వృక్షములగల అరణ్యములు ఉత్తర యూరేషియాలో, ఆమెరికా ఈశాన్య భాగములో, మలయా రియాలో కలవు, గోధుమ, కాస్టి, వై, మెదలగు ఆహార భాగ్యపు పైరులను పెంచుటకొరకు ఈ ప్రదేశములలో మొరటనున్న ఉద్యుజ్జవాళి వరికి వేయవలసిన విషయము గమనించకగదా

(ఈ) తల్లిది వయోకల రోపవయ అరణ్యములు :- రోపివయ వృక్షములు ఎక్కువ చలిప్రదేశములలో పెరు గును. అందుచే, మలయనుండి కాపాడుకొనుటకును, కాచ్యోత్సవమును తగ్గించుకొనుటకును, చాటివ్రక్షములు మూలంబలెనుండును. అవృక్షములు మెత్తని చారువు కలిగి, కాగితపు పరిశ్రమలకు చాల ఉపయోగపడును ఉత్తరాగ్నేయములయొక్క ఉత్తరపు సరిహద్దులందును, మధ్య యూరే (అర్మీని, పిర్మిస్సాండు, కార్మినియస్సు) వర్షాశములలోగల ఉప్పుక ప్రదేశములందును, న్యూజీ లాండు, టాస్మేనియా, అస్ట్రేలియాలో అగ్నేయ భాగములందుగల వర్షక ప్రదేశములందును రోపవయ అరణ్యములు విస్తృతముగానున్న భాగములు వరుసగా గలవు ఈ ప్రదేశములలో వివేచించ ప్రతి భార్యకావ మును అరణ్యములతో సంబంధించియుండును.

(ఉ) మిక్సిది ఎక్రయ (అక్రైన్) ఉద్యుజ్జవాళి :- భూమధ్య రేఖనుండి గల భూమధ్యములకి ఉష్ణోగ్రతలు, వర్షపాతము వేలు ఎక్కు భూమధ్యమందు, అస్త్రే అది వర్షపాతార్ధములందు భూమధ్యము నుండి గల ఎత్తునుబట్టి భూత మారించుండు అందుచే ఉప్పుక వర్షకక్షిణములలో క్రిందినుండి శీతమువరకును పైవ మైన వరకును అరణ్యములెచ్చును ఉండవచ్చును. వర్షకపార్శ్వములందు అరణ్యము లిట్లు మాండలికముగ

బాధ్యునిచేయటం ' అత్రే ప్రిత్య బాధ్యుని ' అంటారును. ఇది హిమాలయ కర్మక్షేత్రములలో ఆరోహించినచో వృక్షముగ చూడవలెను.

3. భారతేశ్వర మందలి అరణ్యమాల రక్షణము :- శివోష్ఠ స్థితులగు భారతములగు ఉష్ణగ్రహ, అగ్రహ అమవయి వేల అభివృద్ధిని, త శుభిశ మగు ఉష్ణిజ్జ విచారమునకును సులభమగు భారతములు. ఈ రేశములో నున్న వివిధ ఉష్ణిజ్జ జాతులు, వృక్షశాస్త్ర దృష్ట్యా ఈ దిగువ ప్రత్యేక లక్షణములు గల ప్రత్యేకములుగా విభజించబడినవి.

1 తూర్పు హిమాలయము, 2 పశ్చిమ హిమాలయ ప్రదేశము, 3 పిందు మైదానము, 4 గంగా మైదానము, 5. పశ్చిమ సముద్రతీరము, 6 రక్షణము.

ఈ ప్రత్యేకములలో నున్న అరణ్యముల రక్షణములు, చాలి బాధ్యుని ఈ దిగువ నియమించినది :-

(1) ఉష్ణమండల ప్రదేశానికొకరణ్యము - ఇది ఛత్రాభారముగ దిక్కులొందిన పరాపారిశములగు మధ్య ద్విదములతో (Meliophytes) ఎత్తుగా, రక్షణముగా నున్న అరణ్యము పడమటి కనుమల యొక్క. పశ్చిమ ముఖము నను, అప్పుడంతో ఉష్ణవృక్షమున నైర్వహించునది కాదాగ్ గుండా దక్షిణమున చిట్టగాంగు పర్వత ప్రదేశముల గుండా బాధించిన పీఠి యందును ఇట్టి కలదు

(2) ఉష్ణమండల పరా అర్ధపారిశారణ్యము :- ఇది అనురాలు జాతులు, వృక్షజాలము ప్రతరపాతముగనుండు పరా పారిశములను కలియిస్తుంది పడమటి కనుమలలో నున్న ఉష్ణమండల పరాపారిశారణ్యమునకు ప్రక్కను, తూర్పు హిమాలయముల క్రింది బాలలందును ఇట్టి అరణ్య ముగనడును

(3) ఉష్ణమండల రెక్క గంగ అనురా అరణ్యము :- (ఇది అనురాలు వృక్షముతో ప్రముఖముగను, పరాపారిశములు స్వల్పముగను గలది.) దీనికి ముఖపవన మండలా రణ్యమని కూడ పేరు. ఇది భారతేశ్వర పరణ్యలక్షణములకు చక్కని ఉదాహరణము. హిమాలయ పాద ప్రదేశ మందును, పడమటి కనుమలలో తూర్పు దిక్కునను, ఛాటా బాగ్మలో కొన్ని భాగములందును, ఛాటా పర్వతములలో గాఢ మయగుచిట్టునను, ఇట్టి అరణ్యము కలదు.

(4) ఉష్ణమండల రెక్క పొడియను అనురా అరణ్యము :- (ఇది ఇందు మించు సుహృద్దముగా అనురాలు ఎత్తుగాని వృక్షములు గల అరణ్యము) ఇది భారతేశ్వరము యొక్క మధ్యభాగమున ఉత్తర దక్షిణముగా హిమాలయ పాద ప్రదేశమునంది కబ్బాకుమారి అగ్రమునకును బాధ్యుని యున్నది ఇవల 40 అం. లు మొదలు 60 అం ల వరకు వర్షము కనుండును, 6 వేలం బావలు లేకుండుండును ప్రత్యేక లక్షణములు.

(5) ఉష్ణమండల రెక్క కంఠారణ్యము :- ఇందు తక్కువ ఎత్తుగల చెట్లుండును, ఇది రక్షణముగా మండల ఇందలి వృక్షములు వేడిమిని కావలేదు మిది తక్కువ వ గలిగి యుండును. ఇందుగల వృక్షములు ముండ్లుగలిగి ప్రధానముగా బాధ్యుని వృక్షములు జాతికి రెండింటి యుండును ఇట్టి అరణ్యము దక్షిణపంజాబులో పిందు పరీవాహాప్రదేశ మందును, రావుత్రావములోను, పిందులోను 10 అం మొదలు 30 అం ల వరకు వర్షపాతము కలిగియుండును ఉష్ణవృక్ష గంగా మైదానముందును, రక్షణము పీఠభూమి యందును ఇట్టి అరణ్యము కలదు

(6) తడిలేని ఉష్ణమండల పరాపారిశారణ్యము :- (ఇందు చిన్న అనురాలు, ముండ్లు కల ఉష్ణిజ్జములు ఎక్కువగా మండును) ఇట్టి అరణ్యము కర్మాటక సముద్ర తీరమున కనబడును.

(7) ఉష్ణ-ఉష్ణమండల రెక్క వర్షారణ్యము - (ఇది ఎత్తుగా, బాగుగా పెరిగిన పరాపారిశవృక్షములతో కూడిన అరణ్యము). హిమాలయముల క్రిందిభాగ యందును కెంగాలు నందును, అప్పుడంతోను, ఛాటా, ఉత్తరమండల, మహారాష్ట్ర పర్వతముల క్రింద పైకి ఇట్టి అరణ్యముగనడును.

(8) ఉష్ణ-ఉష్ణమండల రెక్క 'పైను' రెక్క అరణ్యము :- (ఇది పరాపారిశములయినట్టి గాని, పారిశములు కానట్టి గాని మలకముగా కాలువల్ల వృక్షములతో పలుచగాండును) ఇట్టి అరణ్యము, మధ్య, పశ్చిమ హిమాలయములలో, ఛాటాపర్వతములలో 3000 అనురాలు ఎత్తునంది 8000 అనురాలు ఎత్తునకు ఉండును

(9) పొడిలేని ఉష్ణ-ఉష్ణమండల రక్షణ పారిశారణ్యము - (ఎండ వేడిమిని, బావలేమిని తక్కువ వగల (Xerophytic) ముందగ్రాహము, చిన్నచిన్న అనురాలు 'అలి' నంది వశక

అవపులు

హరితములు ఇది కలిగి ఉండును.) ఇది భారతదేశమున
చాయవ్య భాగమున వున్నది

(10) ఆర్థిక పరిశోధనాశాస్త్రము - (ఇది క్రిందిభాగమున
దట్టముగా పెరిగిన ఉత్పత్తిములతో వరాహరితము, అర్థ
సరాహరితములు గల మిశ్రాభివృద్ధి) కూర్పు హిమా
లయములలో 8,000 అడుగుల నుండి 9,500 అడుగుల
వరకు గల భాగములను, దక్షిణ భారతదేశములో
వర్షాశ క్షిరములపై నమింపజేసిన అర్ధములు అగతము

(11) చెత్తగల పరిశోధనాశాస్త్రము - (హిందీముల
వృక్షజాతి (కోనిఫరు) మరియు ఓక్ వృక్షములతో వరా
హరితములు, క్రింది భాగమున అమిరాలు ఉత్పత్తిము
లుండును) మరియు హిమాలయములు, పశ్చిమ హిమా
లయములందు 40 అంగుళములకు మించి వర్షపాత
మున్న ప్రదేశములలో అట్టి అర్ధములు లుండును

(12) తేలికైన పరిశోధనాశాస్త్రములు - రేపరారు, పైకా,
బ్యానియర్ వృక్షములు, విశాలమగు అమిలగల చేడి
మిని చానలేమిని తట్టుకోగల (బ్యానియర్) వృక్షము
లును ఉండును) హిమాలయ వర్షాశముల లోపలి వంపు
లలో నిట్టి అర్ధములందును.

(13) "అల్పిన్" (alpine) అర్ధము - వరాహరి
తములగు "కోనిఫరు" వృక్షములు, ఎత్తు తక్కువ, విశాల
మగు అమిల గల వృక్షములు ఉండును) 10,000 అడు
గులకు మించిన ఎత్తులలో "కలపహద్దు" వరకు హిమా
లయములందు దంతులను ఇట్టి అర్ధముల మనవంతును

14 ఆంధ్రదేశములోని అవపులు - ఈ రాష్ట్రము
ఉష్ణమండలములో వున్నది ఈ భాగవల్ల ఋతుపవనముల
వలన ఇచట కొన్ని శాపులలో వర్షము మరియైన
కూర్పు కనుములలో ఇందుమించు 40 అంగుళముల
వర్షము మరియైనను, వరముకు తెలంగాణాయందు 20
మొదలు 30 అంగుళముల వరకు వర్షపాతముండును.
స్థానిక వర్షాధారముల అంధ్రరాష్ట్రపు టడపులు ఋతు
పవనార్ధముల తరగతికి తెలుసు అవి అమిరాలు
లక్షణముగలవి పశ్చిమ భాగములలో అమిరాలవట్టివి,
ఉష్ణమండలపు ముండ్లతో గూడినట్టివి మిశ్రాభివృద్ధిములుగా
మండును వస్తున్న తీరమున వున్న కొంపివేలలో, ముఖ్య
ముగా గోదావరి, కృష్ణా ముఖాభివృద్ధిములందు గోవు

నముద్రపు పోటులకు, ఉష్ణునిటికి తగియున్న వాయు
స్థిలు (monsoons) పెరుగును.

ఆంధ్రరాష్ట్రమున వున్న అవపులను భౌగోళికముగా
ఈ క్రింది తరగతులుగా విభజింపవచ్చును.

(అ) గోదావరి లోయలోవన్న అవపులు చక్కని
ముదుగుపారుదల గలదియు, పారవంతమైనదియు, చాల
లోతువరకు మెత్తని మట్టిగలదియు వగు తేలలో పెరు
గును అచట వృక్షములలో తేలు ముఖ్యమైనది అది
80 అడుగులు మొదలు 100 అడుగుల ఎత్తు వరకు
పెరుగును కొంచెమే మరియొక రకపు అవది తడితేని,
లోతులేని వంతు తేలలో పెరుగును అవది తేలు
వృక్షములు 25 మొదలు 50 అడుగుల వరకు పెరుగును.

(ఆ) కృష్ణానది లోయలోని అవపులలో దీని, చిరు
ప్రామ, అల్పిన్ (Alpine), నల్లమట్టి వృక్షములు ముఖ్య
మైనవి ఈ అవపులు దిడిదిగా లోతులేని ప్రాంతము
(Trappean) ప్రదేశముల యందు పెరుగును కాని ఇమక
రాతి ప్రదేశములలో విస్తారముగా వ్యాప్తింపదును

(ఇ) కూర్పు కనుములలో వున్న అవపులలో నలు
రకముల వృక్షము లుండును వానిలో తేలు, తెదురు,
చాగితపు గుళ్ళాకోరకు వనితవచ్చు ఇకరమైన రకములు
ఉండును.

(ఈ) తెల్లలలో కొంపిగాయంతు వస్తున్న తీరము
లలో 'చాయుస్థిలు' అను జాతి (Miktothrales) అవపులు
పెరుగును వృక్షములు చాలవరకు వంటిరెరుగుగా ఉప
యోగపడును

5. అర్ధాశ వంశధర్మగు వర్షాశములు : అర్ధాశ
ప్రదేశములలో దొరక అన్ని రకముల అంతు, వృక్ష,
ఇది వర్షాశములు ఉప అర్ధాశ వర్షాశములు, ఇందు
దొరకును కలవ, వంటిరెరుగు, ముఖ్య వర్షాశము,
భారతదేశపు ఉప - అర్ధాశ వర్షాశములను ఈ క్రింది తర
గతులుగా విభజింపవచ్చును :

1. వార, పీచు, రేపగల చాల జాతులయొక్క వార
పొరమంది వారలు లభించును. వానిలో కొన్నిటినుండి
ప్రాక్కు, మేటుకు నిలుగా పొడవుగల అంతువ వార
లభించును కొన్నిటినుండి రేపకనుల కుపయోగించు వట్టు
మారిది వస్తుని పోగులు దొరకును. అయీ జాతులను

జిల్లా కారవ శయారులేయ వర్షముల రావడకు వేరుగా నుండును. కాని రోగులను ఒకదాని నుండి వరియొక దానిని వేరులేయ వర్షము "రెస్ట్రెంగు" అనబడును ఉపయోగకరమగు కారనియ్య చెుక్కలు సైమ్యుస్ట్రోలి యేమీ, టిరియేమీ, టెనామివోమీ, అస్ట్రీయియేమీ, అస్ట్రీయే అను కుటుంబములకు చెందినవి. అవగా అనువకార మొక్కలు 'లిచెన్' అను కారమొక్కలు, 'హెంబ్', 'మినిల్లాహెంబ్' ముఖ్యముగా లింగు అరణ్యపదార్థములు

పీచు, కరోబ్, ఇండియన్ కరోబ్ అనునవి అరణ్య వృక్షములయొక్క ముతక పళ్లువలెనుండు రకములు 3. గడ్డిరకములు, పెడిదు, పేదలు - పచ్చలొకేతకు పనికివచ్చు ఫ్రోగుల (Fibres) ఇచ్చు గడ్డి కాకులు కారకలేకములో పేపుకాని, పీచులు, రావలు, కాగితపు గుళ్లుకు పనికివచ్చురకములు రాం ఉప్పది టాగితపుగుళ్లు కయారులేయములకు ఎంతయోగకయోగపడును పిహోక్, టిహ్యూ, తెంగాల్, మధ్యప్రదేశ్, తూర్పు పంజాబు రాష్ట్రములవచ్చు "లైట్" అనుగడ్డి అన్నిటికంటెను ముఖ్యమైనది 'ముంజ్' గడ్డి ప్రకృతిలో చెందిన దీని రావలు కయారులేయములకు విస్తారముగా మనయోగపడును వట్టి వేళ్ళు నుకానననియ్య రావలు కయారులేయములకు ప్రసిద్ధి చెందినది

వేర్వేరురకముల చెదిరు కారకలేక మందంతకును కనబడును. కాని ఉపయోగములు అంభరకు కాగుగ తెలిపినవే పీచు లేక రబ్బర్ అనునది 'పామ్' కుటుంబములో చెక్కగనములకు చెందిన ఎగక్రాకు మొక్కలయొక్క కాండములు కాటిలో క్లాస్ (Clas) అను గణము అన్నింటికంటె ముఖ్యమైనది దీనిని క్రాళ్ళుకురులుగా నుపయోగించును. ఒక్కొక్కప్పుడు 800 - 400 అడుగుల పొడవుగల పేము లేక పేముల ప్రేలాకు పంపెలకు అరాకముగా నుపయోగించును. కుట్టలు, కర్రపొమాను, విల్లల తిరుగుడు బండ్లు, బుట్టలు, బడ్డెలలు, రావలు, క్రాళ్ళుమొదలైనవి కయారులేయములకు కూడ కానిది ఉపయోగించును

3. పేర్లకపమువలన, కషాయము పీయించువలన లింగు ద్రవ్యములు .. అరణ్యగడ్డికాకులనుండి పేదన ప్రసవలన

లింగు, పరిమళతైలములు 6 ముఖ్యమైనవి కారకలేకమున గలవు - పామరొకా లేక శరీరియంతైలము, నిమ్మగడ్డిమున, వింజతైలము, అల్లరిగడ్డిమున, పట్టివేరుతైలము, చందన తైలము, అగరు మూనె, కేదరాయతైలము, అయావృక్షముల కయారులేయనుండి లింగముకు కర్పూరతైలము, యాకలిష్టము తైలము, చాల్మినతైలము, వింటర్ గ్రీన్ తైలము అనునవి అయావృక్షములనుండి లింగుకానిలో ముఖ్యమైనవి. వింటర్ గ్రీన్ తైలము కళ్ళు మిగిలినవి రాజప్రసిద్ధములైనవి వింటర్ గ్రీన్ తైలమునుండి పాలిడిరికాన్లుము కార్బూరికాన్లుము కయారులేయవచ్చును 'అస్ట్రీన్' అనుకానిది పాలిరిక్ అస్ట్రుము నుండి కయారులేయవచ్చును

4 మానెగింతలు - అనిచి, నువ్వులు, అన, పేన్ (Rape) పంటి మానెగింతలు రావలర కిచ్చుతు క్రేతవర్ణములుగా చెరులేయఅనునప్పుది ఇమెరొ, యూరప్ టాకారులో కారకలేకపు అరణ్యలెదుమగు హెక్మాగ్రతైలము కుట్టు చర్మపాల్గులుకు ముఖ్యమైన హెడరముగా అమ్ములందున్నది. 'పేనియం పాలిఫెరమ్' అను వృక్షమునుండి లింగు తెల్లనిమైనము చైచాలో పలుకులు, క్రొవ్వు పట్టులు చేయుటకు ఉపయోగ పడుచున్నది 'అపానుమైనము' అనునది దీనిలో మరియొక రకము

5. రంగులు, అడ్డిరకములు తుమ్ము, కంగేడు, పాల వృక్షములయొక్క పళ్లునుండి రంగులు కయారు చేయుదురు పీనిలో తుమ్ముపట్టరంగు అన్నిటికంటె ముఖ్యమైనది కారకలేక మందంతకును ఇది ఉపయోగములో నున్నది మిగిలినవి పండ్లరంగులు అమరంగులు అవి రెండు విధములుగా విభజింపబడినది. కరళ్ళాయలు, తుమ్ముకాయలు, దిరిదిరాయలు దీనినుండి లింగురంగులు పండ్లరంగులు, ఇకరవృక్షములనుండి లింగుయనవి అమరంగులు

6. పిచ్చి కరగములకు చెందిన మొక్కల చెక్కలు, పట్టులు, పువ్వులు, పండ్లు, వ్రేళ్ళు, రంగులు కయారు చేయుటకు ఉపయోగ పడును ఎనిర్వే పంబలరమగు రంగులు పచ్చిపచ్చటినుండి కాకపంబలరమగు రంగుల ప్రామాఖ్యము కన్గినది

7. జిగురులు, రసవములు .. జిగురులు చెక్క నుండి పట్టునుండి, జయటి ప్రసవించు పదార్థములు. అవి

పంపాద్వయముగనో, కొంతవరకే పీటలో కరకును రజవములు (Rajahs) పీటలో కరకును, పాచారముగ మధుసారము (Madhusari) లో కరకును, అరణిలో కరకును, తుమ్మకరకును, కెంగులో పీట అనువది భారతదేశపు అరణ్యవృక్షములనుండి లభించు కొన్ని ముఖ్యములైన తీగుద్రులు. వైష్ణవలోకంలోని, ఎన్నెన్నో, తాపిల్ మెరుపులైన అను బాలగుణాతుల వైష్ణవములు బ్యాపారీకాన్ని విలువైన రజవములను ఇచ్చును ఉద్విష్ట ప్రపముల పనాముగ శిరిలిలోపుటవలెగాని, వైష్ణవముగు గ్రంథుల వలెగాని తయారై, పనాముగా వృక్షమునుండి బయటి వచ్చును లేదా గంటపెట్టిన యెడల పట్టించి, బాధులతోని వచ్చును. ఈ పందర్బమున చిల్లరైతే రజవము, పట్టించి వర్తిచేయు వెచ్చదగినది,

7. వావన ప్రవృత్తులు. వివేచనములు. ఉపదేశ - భారతదేశమున హిమాలయములందును, ఇతర పర్వత శ్రేణులందును ఉన్న అరణ్యములలో అనేకమలగు ఉపదేశములను దానిని పీటలు ఉద్విష్టభాగములనుబట్టి ఉపదేశములను వర్గీకరింప జేసినది. వేరు ఉపదేశములు, పట్ట ఉపదేశములు, (ఉదా - పిల్లైన్) వండు, గింజ ఉపదేశములు (ఉదా - పిల్లైన్) పుత్రఉపదేశములు (ఉదా - గంజాయి మొక్కనుండి తీయు గంజాయి)

పంటలు, మిరియాలు, చాల్పినకెక్క, చాలా ప్రసిద్ధమైన సువాసన ప్రవృత్తులు

8. జంతు, అనికాది పంజరముగని ప్రవృత్తులు - అరణ్యములనుండి లభించు వైష్ణవము, తేనె, కొమ్ములు తోలు, రంజము, పీచాదులు, మంటలు వంటి చాలా దినుసులు తక్కువ ప్రాముఖ్యము కలిగి

అరణ్య లభ్యమగు పదార్థములలో మిక్కిలి ముఖ్యమైనది లక్క, పెట్రోల్. వీటిని దయమున ప్రపంచములో భారతదేశము ఒకటే ఉత్పత్తిస్తాననుగా మన్నుచి అచ్చులు బోయలుకును, గ్రామభోమ పరిశ్రమలకును, చక్కని చాల్పిములు, మెరుకులు, లక్క, బొమ్మలు, కురు వింద కూపములు (cannya wells) మందుగుండు హిమాద్రి, విద్యుత్తుగరములను, విద్యుత్ ప్రయోగ కర్మముల మొదలగుదానిని చేయుటకును ఉపయోగపడును.

రజవము తయారుచేయుటలో భారతదేశము క్రమముగా అభివృద్ధి గనబరచు మన్నుచి వైష్ణవలయం, లక్క, మామెరదలు, కంచె పమ్మకన ద్రవ్యములు (rubber, lac, ghee, oil, etc.) విరాటు తయారు చేయుటకును, లోహములను అతుకుట, కంగులు, చాల్పిములు అరణ్యముల, యంత్రముల పట్టులను కర్మము మొదలగు పనులకును రజవము ఉపయోగపడును

భారతదేశమున మంచినీటి క్రమము ఉన్నది తయారగును. అది చాలవరకు కంగులు, చాల్పిములు, కొవడములు తయారు చేయుటకు ఉపయోగపడుచున్నది

(9) కాగితము, కాగితపుగట్టు - భారతదేశమున అరణ్యలభ్య పదార్థములలో కాగితపుగట్టు తయారుచేయుటకు గడ్డిబాతి కుటుంబమునకు చెందినది మంచిది హిమాలయములందున్న 'కోవింద'లు, కొన్ని అనుబాలు వృక్షములు కాగితపు పరిశ్రమకు మంచి పదార్థములు హిమాలయ పారవర్తకములైనవి, వీవోలు, ఒరిస్సా, మధ్యభారతములలో కొన్ని భాగములందును ఎల్లప్పుడు పెరుగుచుండు పదార్థగడ్డి ఈ పరిశ్రమకు ముఖ్యమైన ముడిపదార్థము.

గడ్డిబాతి కుటుంబమునకు చెందిన వెచ్చు, ముల్గాల్, కెంగుల్, వీవోలు, ఒరిస్సా, కొంజాయి, తిమిచామ్కూరు రాష్ట్రములలో విస్తారముగా దొరకును. అది కాగితపు పరిశ్రమకు పనికివచ్చును

(10) ఖాసా పశుపక్షి వచింపరదుల (Soil Conservation) : మధ్య భారతములలో అరిగిన విస్తారమగు అగ్రముదా భార్యక్రమములలో అరణ్య నిర్మాణమువలెన కలిగిన పట్టుములు గత కాలాంతమున తెలిసినది సహజమగు ఉద్విష్ట భోగం అరణ్యములు ఎంత ముఖ్యమైనదో దట్టమగు పర్వతమేములు (Culmum-timbos Clonds) పర్వతముల అది ఎట్లు తోర్పుదో, భూగర్భమునుండియు గుర్తించబడినది ఈ మేధుములు పర్వతముల అవసరమైన వల్లదనము, అర్ధిక, విస్తృతమగు అరణ్యముల వలెన కలుగును అరణ్యములు, చాదియందున్న దట్టమగు ఉద్విష్టభాతి భూమిపై పడు పర్వతమును అచ్చులలో మంచును, భూమిని పల్లగా మంచుచుండును, అర్ధికముగ వీటిని పిల్చుకొనుటకును అరణ్యవృక్షములు తమ

చక్రవర్తి వక్ర వసుదాముతో తోడ్పడును అంతే గాక, ఉద్విగ్రహారోధము వలన భూపాల విశేషము (900) కొన్నికొనిపోక నిలిచియుండును.

వర్ణవహాయము కొరకు నిర్మాణము చేయుటవలన పూర్వము రక్తమగు అరణ్యములతో నిండియున్న పెద్ద భూభాగములు (రక్తము పీతభూమిపై వచ్చు రంజితారణ్యము) ఇప్పుడు అయిభక్తిగా ముచ్చలి అందుచే ప్రపంచమందన్ని తేజముల యందును భూపాల విశేషమును పరివరణియించుట ఒక పెద్ద సమస్యయైనది. కాగరక చేతములన్నిటి యందును ఇప్పుడు క్రమవర్ధిల్లి మొక్కలు వాటుట, అరణ్యములు పెంచుట అను కార్యక్రమములు నిరాశములేకుండ అనువలెనుచున్నది అప్పుడు పెంచుట (ఇది భారత తేజమున 'వనమహోత్సవము' అనబడుచున్నది) ఒక ప్రత్యేకమగు శాస్త్రజ్ఞులను రామిని పరిశీలించి, వర్ణవహాయ, అర్ధికసంబంధమగు లాభములకే గాక అయో ప్రత్యేక పాండర్యము కొరకును అవరణలతో పెట్టవలెను.

అంబుభూమిలను తగిన ప్రత్యేక జాతుల మొక్కలను వాటుట, క్రమక్రమముగా వాని స్థానమున ఎక్కువ ప్రేతః చెందిన వృక్షజాతులను పెంచుట, వర్ణముల యొక్క తేజమును తగ్గించుట కొరకు వంశరటింకర కాలువల సేర్పరచుట భూపాలపు తేజము పరివరణను పెద్ద కార్యక్రమముతో జరుగుచున్న కొన్ని పద్ధతులు ప్రత్యేక శాస్త్రజ్ఞులు, వర్ణవహాయదారులు, ఇంటి యెద్దు కల ప్రత్యేక సంఘములు ఎడతెగని పరిశోధన చేయుటకును, ప్రస్తుతము ఉన్న అరణ్యములను పరిశీలించుటకును, దూరవృద్ధి తేజ వెనుకకాలమున వాగవము చేయుటకే లోబడిన విశాలారణ్య ప్రత్యేకములను పునరుద్ధరించుటకును సంస్థాపనములయినవి.

స. ఉ.

అడవి బాపిరాజు : కళతోనే పుట్టి, కళతోనే పెరిగి, కళలకు పీఠ మంశముమీ, కళానీవలతోనే కాంధర్వముచెందిన కళాకవ్యక్తి శ్రీ అడవి బాపిరాజుగారు.

అయితే అవ్వము 1898 అక్టోబరు 8 న తేది శ్రీ కందుకూరి వీరేశలింగం పంతులు, ధర్మవరం రామకృష్ణమూర్తిగారు, గురూడ అప్పారావుగార్లు అధునిక

పాపిత్య పౌర నిర్మాణమునకు పునాదులు వేసిన వారమిది.

కళామయుడైన శ్రీ బాపిరాజుగారు ఆ పౌరమున కొక స్తంభము, అదొక విశిష్ట స్తంభము. హంపి హళార రామాయ స్తంభమువలె ఇనుమునకు పుండవమునైనను చెప్పగిలువట్టి, విశలాచయ కొర స్తంభము వలె రాగ రంజితలు చిలుకరొంతువట్టి, కట్టలు పై కొన్నప్పుడు మండరమువలె మళించువట్టి.

కళకును కవి యగుట, కవి వనలారచయక యగుట, వనలారచయక చిత్రకారు డగుట - చిట్టచివలు విష్ణు తుమ, బాల్యతోనిదుడు అగుట అయిదు. కాని శ్రీ బాపిరాజుగారు కళకును, కవి, వనలారచయక, చిత్రకారుడు, బాల్యారాధ్యుడు "ఒకటి దేయిచ్చి, ఒకటి కాదుచ్చి. ఒకటి వదుముచ్చి బూరువబ్బావోయ్" అని అయిన అభివయించుచు పాడువచ్చి పాటవలె, తన చేతిని, కాలును యావచ్చగియును కళలకు అంశము చేసెవాడు.

ఇంతటి కళామయుడు మండరమూర్తి యగుటలో అగ్రగణ్యమేమున్నది? అనునది హృదయము, అశాశక్తుత్వము, అహముల ప్రక్షాప్తాశనము - అచేత శ్రీచే నుల సంకమము అయిన వహృదయక, పరపక, పరయక పైన చేసికొన్న మానవు జాయన

"శ్వేతమేనా బ్రహ్మకూర్గం

వేదమేనా నత్యరూపం

మోదమేనా నికృతగృం

మూర్తి మంత్రలంకా"

అని వాచోయి, వర్ణశాస్త్రపాఠశాలని మండర నమామము తెలిపినవలెనని అంగలొనైన అధర్మ తేది.

బాపిరాజుగారు అన్నింటినీ గోదావరి తీరమున నీను వరము పనివములలోని పరివర్తలై. ఆ గోదావరి "గర్భవ పర్యవోదావరి కాదు." అన్నిటిని గుండెలో పెట్టుకొని, విస్తృత గంభీరముగా ప్రవహించెడి గోదావరి ఆ గోదావరి గంభీరక బాపిరాజుగారు గుండె లోతులలోని, గోదావరి విస్తృతి అయిన బృహత్తములొనికే లొంగి చూచుటలో నిశ్చయమున్నది? అయిన తండ్రి శ్రీ కృష్ణయ్యగారు. రసవత్తరయిన కళలను అనివుగా అల్లి పినుచుచుంగా నిందించుటలో ప్రక్షాళి. తల్లి

అడవి బావిరాజు

శ్రీమతి పట్టమర్కారు. అమలిన వృద్ధయ, ఉపార వ్యభావ ఈ లక్షణాలు బావరాజుగారికి ఉన్నవాటితో అం పడినవి. కనుకనే శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు—

“మీయమ్మ యే కాక చాయతో నినుగాంరె
నీ యోచనలపాల పాయపండికి పెంచె
తేమన్న నీకొప్ప తీలాభిరుచి రాదు
కాకున్న మీప్యాదు కంకమల్పగ తోడు
అదివోరీ రిమ్మ హడ
అమ్మక రారణబాడ ”

అని లక్ష్మరమ్మ ప్రకటించినారు
బావరాజుగారి విర్యాశక్తిక కౌశలమహేంద్రవరముతో
ఓపాల్వర్త కూర్చేగారి అంశేకానిత్యముతో గడచినది
కూర్చోగారి ఓజ్వలము బావరాజుగారిలో విరాజిల్లిన
కవితమ, కళను మేల్కొల్పినది తీరికతోడు పాల్.
లాల్, బాల్ అనెడు త్రిమూర్తులతో ఒకరైన నీవనందంధ్ర
పాల్ అనేకపురిక ప్రపంగములు బావరాజుగారి
వృద్ధయముతో చేకూర్చి బాగుబుర్రవనది చాచి ఫలితమే
అయిన 1921 లో పత్తాగ్రహోత్సవముతో పాగ్గొది
కారాగారవాసము అనుభవించును. తర్వాత అయిన
డి. ఎల్. పట్టమహిందీ, కోనాపూర్పు బాగ్యయితాదివృత్తి

పొగించినను, బాలుగేశ్వరపాలు బందరుబాటయి కళాశాల
ప్రెస్విటేరియన్ పనిచేసెను, వీరన చలనచిత్రకలంగంలో
కళాదర్శకుడుగా పనిచేసెను, గుంటూరులో కళా
పీఠము స్థాపించి “మలవతి” అయినను, తన పది
మైదరాబాదులో 1942 నుంచి బాలుగొండపాటు
“మీనాక్ష” తెలుగు రివ్యుత్రిక సంపాదకత్వము నిర్వహించెను,
అనంతరము 1962 నెస్సెంబరు 22 న తేదీన
రెన్నుపురిలో “పాపా మృత్యుంజయ్య-పాపా మృత్యుం
జయ్య” అని పంపిణీయచు, తుదిపాటిగా కమ్మమూసెయ
వరకు అయిన వృద్ధయ వైద్యుల్యము రెమ్మరెడలేదు
అయిన కళాశ్రుద్ధ కలకాకలేదు. పాపాబాగ్యారాధన పని
రెడలేదు, పది వలలు, పది కళా సంపుటాలు, వంద
చిత్రాలు, వందపాటలు పూర్తిచేయవలెనని అయిన
కోరిక

శ్రీ బావరాజుగారివలె ఇన్ని కళలలో, కావ్యరూపా
లలో కలం వడివినవారు చాల అరుదు కలము వడివిన
ప్రతి రంగములోను అయినవలె కవ్యాను అగుట అంత
కష్టమైనది. పీక కాలములోనే అప్పించిని ప్రారంభించి,
ఇంద్రజాలిమనివలె నిర్వహించెనుచాడు మరీ అయిన
ఇంతటి విహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి కనుకనే అయిన తన కోరి
కను అనుగుణముగా పది వలలు ప్రదపడి “మధురవాణి”
అనంపుర్ణము, దీనింటికి పైగా కవల, కళాధికముగా
గేయాలు వ్రాచినాడు, తెమ్మ-చిత్రాలు గీసినాడు

తెలుగు వనలా పాపాశ్రమములో బావరాజు గారిది
శౌక్యశాంతిలతో మొట్టమొదటిసీట. అయిన పానువించు,
గోన గన్నా రెడ్డి, బడలి కాంత్రి, అంకుమతి, మధుర
వాణి (అనంగ్రము) అంద్రుల ఇతివోసము ఇతివృత్త
ముగా గలవి. “పానువించులోని ఇతివృత్తము ప్రథ
మాంధ్ర పామ్రాజ్య స్థాపనలయిన కాకవాసలవనాటిది
అడవి కాంత్రి ఇజాకులవాటి కథ అంకుమతిలోనిది
అంద్రరాకుల్య పామ్రాజ్యస్థాపన కథ “గోన గన్నా రెడ్డి”
కాక రిందమరేనాటి గాథ. “మధురవాణి” కంబాల్పు
రాంధ్ర కాణం బాటి వంగతి ప్రాచీనాంధ్ర చరిత్రను
ప్రామాణికముగా గ్రహించి, బాటి తీవనమును చిత్రించు
టకు వలలు రచించినవారిలో ప్రథముడు, ప్రధానుడు
బావరాజుగారే.

అయిన తక్కిన వనము బారాయణరావు, కోవంగి, మంసూ, బాళవల్లి, వరుడు సాంఘికమైనవి

జానరాజు గారి వనంలోని ప్రత్యేక లక్షణం ఇది.

1. చరిత్రాత్మకమైన వనంలో, చరిత్రానుసారం విషయముతో, అనునది అచిరాధారకము, కళా గమనము కోవ మో, చమత్కారముకోవ మో చరిత్రను జానుమారు చేయుట వనమెచిరా పనికిరాదు ఏ రాజుల కాలపు కళ తీసికొని వనం ప్రాయదలంబిగా, మొదట అకాలపు కాల చాలు మొదలు కవితకట్టులాక ముద్దుముగా చదివి, చరిత్రకాదులతో తర్క నిర్మాలు అని, సమవ్యయించు కొని, అప్పటి ఆచార వ్యవహారాలను, సంప్రదాయాలను లోటు చాటుండ రచన పొందించారు. తుదకు రాజుల నిరుచానకులను కూడ వదలకువారు కారు ఇందులకు "గోన గవ్వా రెడ్డి"ని ప్రత్యేకముగా ఉదహరించవచ్చును. ఇది సాంఘికమున వనంలో తన దృష్టిని తీవలము పాత్రల మీదనే కేంద్రీకరించక పరిసర పరిస్థితులను, జీవములోని ఘటనల్లో ద్రావన పాత్ర వహించిన వ్యక్తులను కలిపి మేటి, చా ప్రతికము మరింత స్పష్టముగా తోచ జేచుచున్నారు. కనుకనే "జానారాయణరావు" లోని అమించారీ వ్యక్తి నిర్మాణమును గాని, మంసూలోని కర్కరీ భూషణుని కళాత్వమునాని, "వరుడు"లోని నారిజన-అంగ్ల ఇండియను వనిక విచారము నాని, నిర్మూల మనివించవు సరిగదా, పాత్రలనిది సన్నిహితముగాను, చా ప్రతికము గాను కనుపించును "జానారాయణరావు" అంద్ర విశ్వ విద్యాలయము మున్వనంబిడినది.

2. రేడి కనికరాల చారిణి అనేది జానరాజుగారి రచన లోని మొదట కీటును. "హిమ వందు"లో శావ ప్రాచీన ప్రజల ధోరణిలో కదం తొమ్మను 'కోవంగి', 'వరుడు' వంటి సాంఘికాలలో వ్యవహార కాలంలో వర్ణనలు అంది వలె పొగును శావ యెడయూ ఈ శైలిలో కవిత్వము తోంగినూచుచుండును

3. చరిత్ర విషయముతో వలెనే భూగోళ విషయము లోను అయినను వస్తుదల యెక్కువ. అయిన ఏ వనం చదివినను (ఏ కళ చదివిన) అయిన ప్రాంతాలలో విహరించినట్లు పాత్రులను తన్మయంబయ్యెదరు. తనకో వరల్డు నామకవాలను యుక్తాయుక్త వివేకంతో క్రోడీకరించి,

అక్కడక్కడ చొచ్చించుట అయినను పరిపూర్ణ. "మంసూ" లో అయినది చిరరాష్ట్రం ప్రజల జీవితాలను వంశంబిరిచిన మాత్రాత్మ మాతృదేవయానమ అన్యుతముగా చర్చించుట చూడవచ్చు

5. అయినపాత్రలలోని ఉదాత్త నిర్ణయమానము, సంఘములోని ఎగుడు దిగుళ్ళను పరిచేనే అనేకము పాత్రలలో తొడిమిదాటుచు ఉండును అయిన నివలె వ గాంధీ చారి తనకు నచ్చని విధానాలను, విధానాలను విచారముగా చూడక పామరూపితో పరిశీలించేవధానముగలవాడు. రచయితకు అవసరమయిన తిరుబాయితి గలవాడు-కనుక అయిన పాత్రలుకూడ తిరుబాయితి పాత్రలలోనివి. ప్రతిపక్షం బావాలను ఎంతటిరా త్వంతో తర్కించునది "మంసూ" పాత్రునియొక్కలదు.

కథలు :- జానరాజుగారి కథలు కళా మూర్తులు, రసగుళిలు అని పామరవ్యవయముతో అచారాల కళ అల్లగల మొదగాదాయిన జానరాజుగారితో తెమను కళారంగములో మాతన కళాత్మకాచార్యయము ప్రారంభమై, మనోమృతిని పొందిన రమల నిర్వచనము అయిన కథలలో "తైలవాల, లోగిలలోయ, వీణ" - దివ్యపారిజాతాలు అయినకథలుకొన్ని. "రాగమాలిక, తరంగిణి, అంబి" అనే మూడు సంపుటలుగా వెలువడినవి. కొన్ని కథలు తైలవాలవంటివి, అంగ్ల, కన్నడ, హిందీభాషలలోకి అనువదించబడినవికూడ

జానరాజుగారి కథలలో ధీగధగలు, ఖగభగలు కను పించవు, దివిపించవు నివృత్త, "రెక్కలము అగుపించవు" అయినకాళ్ళు నేలమీదనే యున్నను అయిన మార్పు దివిపిలీ అందుచేత, అయిన కథలు ఇదలం కథలవలె కన్నట్లువు అది అయిన దివ్యవృత్తిగాలుగా ఉండును అయిన కనెతుకలనే కథలుగా చెప్పవచ్చు... అయిన తన కల్పనచాళరా హృదయస్పృహన తెచ్చిందికో కళాత్మకముగా చేసివారు.

ఇంతమాత్రాన అయిన చాల్పనిక జగములోనే విహరించారనికాదు. చా ప్రతికకల్పకుల అయిన విహార భూమియే "చావ, నీలకణ్ణి, గుళిచావ" వంటి కథలలో అయిన భూమిపీఠం సంగమలుప్రాచీన వేదంబెత్తినమును చెప్పలేని ధనిమలెత్తవ్యమును అంశించివారు.

అడవి బారిరాజు

అయిన కథలో "ఓ అబాం" కిల్లుమువకు, "వేంకట్రాజు" సంపుట అడవకు, "అశోకరాజు" లిక్తతలమువకు ప్రతికము గ్రహించవచ్చును. "రజాకార్" కథలో అయిన మూడు ముక్కలెక్కలయిన తెనుగువాడు ఏకము కావలయునని అడవవడిచారు.

"గజవడికేళం - రాయలవడిచూ

కళింగరాజ్యం - కాళికుమారు

అంధ్రులందరూ - ఒకచోళారని

ఏకంకమున - పొడిచిండునని

మోగించవచ్చు - అయిఅయత్తంకా "

అని ఏకాదశి గొంత త్రిపాదిన వికారాంధ్రపాది అయిన.

కన్న తెరచిది మొదలు కన్నమూయువంత దమక ననుకారిక విషయాలు వస్తువుగా తీసికొని రేకమును కారనరీతు తీవముతో అతివర్ణనాకృత్యముగల వస్తులైన కలముగలవారాయన.

పాటలు

"అతడుగిరివీధి తొమ్మియి

అతడు పతివీర పలుకు పాల్

అతని వృద్ధయముతోని మెత్తన

అర్ధవక్రమిచ్చె"

అన్న (శ్రీ) దిక్కుబాత పక్కబారాయణగారి మాటపూర్తిగా అర్థవంతమైనది ఇట్టి బారిరాజుగారు కళారేదిని "కళికా" మూర్తిగా భావించుకొని తవ్వయ్యలై అరాధించెనువారు తను గీతాన్నింటికిని అ "కళికా" అర్చిస్తాననెని యని భావించి పాడివారు. అ మెరిసెవ్వరూన పాతాళాగ్రము కొనము అంగన్నావారు అవేదన పడ్డారు.

"ఏను ఇవతల

వాకు అవతల

తెర ఉన్నది బాబా!

- తెర ఉన్నదే!

కన్నులు కానవి రూపం దిలిచి

కొని కందవి భావం తలచి

తెరలై పున పాడెతులు మోర్చి

అరమాకలువా తీరని కలలై

చిల్చి చిరగని తెర ఇవతలచే

చేరగనాని నీ వవతలచే

తెర ఉన్నది బాబా!

తెర ఉన్నదే!

ఉపాద్య చేదికర్పనము అనివచ్చును వడి అడవ, తెలివే వదాం, కల్పన ఇంకవచ్చును ఉండవను కొందును

"ఒక్కడై! ఇమక లయలు

ఒక్కడై! నీరుచెలు,

కడలిపోవు దూరాలు

తెవరిపోవు మేమూలు

మరచి పోవలే."

అంటరిల్రుగును మాపుచు కడలిపోయే దూరాలు, తెరచి పోయే మేమూలు మనకు మరపురావు ముసూరావర్గాల కోనము ప్రాబులాడే "కళికా" రస హృదయమువలన, కళావ్యాదయమును ప్రతిబింబము. "అబ్బాకావము తెట్లు కిల్చిచెయ్యము తొను" అను మతము అయినది.

"ఉద్వంగి పోయింది గోరావరీ-కామ

తెప్పున్న పగిలించి గోరావరీ!

అదే గేయము గోరావరీ వరదలను మన కమలకు కట్టి వట్లు చేయును.

పట్టినముతోని కిరణయము పూజా పురస్కారాలను వోచుకోలేదన్న విషయమును అయిన చమత్కారముగా చెప్పిన పద్ధతి అపూర్వము

"గోరావరీ మనైన కొండొకటి వెలసెంది

కొండవయి అంగమయి కొలువు వేంచేచాడు

గోరావరీ వదలతో కూడె తిట్టాండ్ని

కొండలై అంగమయి కోటి అభిషేకాలు

గోరావరీ వరదతో కోటిపూవులవలె

కొంతలై అంగమయి వెండెపూవులపూజ

గోరావరీ తెరలూ కొండతో గువగులలు

కొండలై అంగమయి కుమకు లంగురుదోరి"

అయిన రసహృదయము తెంగాలు, పంజాబులతో అరిగిన దురాగతాలకు వికలముయి పోయినది. వెంటనే

"ఏమెవారు వా వాళ్లంతా

ఏమెవోయిరి ఈ ఉత్సాహ

కళికాకళాడే గల్లిండ్ని

కలమోస్తరుగా కలిగి పోయినది."

అని అరాలు వడివది.

శేరిలింగంపల్లి నుండి పుట్టివున్నది. చూచుచుంటుంటే
 తేమి! చాచి చాచిరాచాచివలె ఎవరు చాచిచి చూచి,
 ముగ్ధులై

“శేరిలింగంపల్లి శేరిరాచయ్య!
 పైలాన శిరిలై కళిరాచయ్య!”

అని అంద్రలేశమునకును కలిపిన గళిగిచారు!
 కాచిరాచాచు దివిధ కావంతో కల్పనతో దూరం
 దించిన, అలించిన గీతాలతో కొన్ని “గోదూళి, తోల
 కరి, కళకళ” అనే సంపుటలుగా వెలసినవి

పైలాన “కవి చిత్రకారుడు కాశేను, చిత్రకారుడు
 కవి కాశాంబు,” అని ముద్రపొంగుకవి బాణి తెల్పాడట
 అబ్బారు, చాచి, చాచిరాచాచు దీవిధకారము.
 చిత్రకళతోను విశిష్టమైనను సంపాదించుకొన్నా
 చాయన పాశ్చాత్య చిత్రకళకు వెలుగుదీపము ముఖ్యమై
 నది. కాలశీలు చిత్రలేఖనములో శేరి ప్రధానము.
 దీనిలో చాచిరాచాచు అందరినీనదియు, అయిన కవు
 లలో చిత్రకారుడు, చిత్రకారులలో కవి. అయిన శ్రీ
 ప్రహలదమూర చలక్కినదగ్గ చిత్రకళ అభ్యసించినవలె
 కవి అంతా శేరిలలో, అమరావతి వంశంలో, మేళ
 దించి తెనుగుచిత్ర వంశధారయనునకు కొత్తవర్షాలు
 మార్చిచారు.

అయిన చిత్రకాలలో “కల్పవృక్ష” తెల్పాడట ప్రధాన
 కాలము, “కాగనకవృక్షమును” పితృవామ్మారు కావ పొక
 మును, “మూర్యులైన” కూర్చో నీపాదులు, “వసుధ్రగుర్తు”
 అట్లాడి కృష్ణపూర్వమున గానంటి, “తిక్కన” “మృత్యుం
 జయ” మున్నగునవి ముఖ్యమందినానలు అంతరించి
 నది. మృత్యుల ప్రత్యక్షమైన వసుధ్రై అంతరించి “పెగి
 రియూ” గుహాచిత్రకాలము అయిన ప్రత్యక్షమిది వీధివరచి
 తెచ్చిచారు, ఇది తేమ మృత్యుల మూర్ఖతయంతో ఉన్నది
 ప్రత్యక్షకల్పనములో దీని శ్రీ రామకృష్ణ కృష్ణమూర్తి,
 విలాస వరసంపామూర్తి, కోమారు రామమూర్తి,
 శ్రీనివాసులుగార్లు కోర్కెకారు.

ఇంతటి చిత్రకళారాధ్యుడు వెండితెగయే కళారధ్య
 కుడుగా నిలిచినంతో అగ్రగణ్యమైనప్పటికీ అంద్రులలో
 ప్రథమ కళారధ్యుడు కాగల సునత పొందినవాడుకావ
 అయితే, “సతి అపరాధి”, “ద్రువ విజయము”, “మీరా

కాయ” చిత్రములలో అయిన తన చిత్రలేఖనములో
 వలెనే ఉత్తమాచార్యులు గడించుకొన్నాడు.

కళాలోకీకాళ చైతన్యశక్తియంతో, సామ్యురిక,
 తోలివ కాస్తానిలో, కళకళాశక్తియంతో అయినకు
 అపారమయిన పాండిత్యము ఉండెడిది. ఒక్క మూలలో
 అయిన ఒక విశ్వాన వర్ణనము అందుకొంద్ర కళా
 సాహిత్య చైతన్యము దిగంతములకు వెల్లార్చిన మహా
 నియుడు.

డి. రా.

అణుబాంబు :- గూయన కాన్యకూల వృద్ధిలో

మున్ను కౌశిక వరాధ్యమంతయు 92 మూలవరాధ్యముం
 వంయోగనియోగములవలన కలిగినదని నిర్ధారణచేసిరి.
 ఈ మూలవరాధ్యములకు తిరిగి వరమాంబులెందుగా నిక
 తిలపించుననియు, అంతకంటె దిన్నెది ఉండననియు, ఒక
 మూలవరాధ్యమునకు చెందిన వరమాంబులెందు గుణములు
 వరమాంబులనియు చారు కనుగొనెరి

1998 సంవత్సరములో తెలంగాణ అను పేరుగల
 ప్రైవేట్ కాన్యకూల యు కేంద్రం అను మూలవరాధ్యము,
 డి.సి.ఎ (అబ్బా, డి.సి.ఎ, గామూ) అనుకొన్న కేంద్రములను
 తనంతటకానీ చెలిమియను కనుగొనెను ఇంతకు ఇటు
 నంతటి వరాధ్యములు పొలిచినయి, కేంద్రం మొదలై నది
 కలవని శ్రీమతి మార్గి మొదలై న కాన్యకూల కను
 గొనెరి. ఈ మూలవరాధ్యముల (చెలిమి) దిగిన
 మేమనగా, చాచి వరమాంబులు చాచుంతట అనే అవ్వ
 వరమాంబులుగా మారుచు ఈ కేంద్రములకు చెలిమియ
 యందులయే: కొన్ని సంవత్సరములకుతూ 1998లో
 యథార్థ వర్ణ మహాళయను వ్రతంబి (ప్రైవేట్) వర
 మాంబులెందుమీద ‘అబ్బా’ కేంద్రములను ప్రయోగించి,
 చాచి అన్నంబి (యగ్నంబి) వరమాంబులెందుగా మార్చ
 గలిగెను. క క్రిమంతములై న కలమలవలన మూల
 వరాధ్యములను మార్చవచ్చునని దీనివలన నిరదేశనది.

వరమాంబులను శేరించుటకు నిర్ణయగా దొరకన
 ‘అబ్బా’ కేంద్రములే 1998 వరకు మొదల ఉపయోగ
 కలెను. క్రమముగా అన్ని వరాధ్యముల వరమాంబులను
 శేరించుటకు చాచి శ్రీ చాచిని తెలియజేర్చెను. ఎందు
 కనగా ప్రతి అణుబాంబుయందున్న చిహ్నం (Nomenclature)

మనా తరమైన ధనవిద్యుత్తును కలిగియుండును. అట్లా నిరణములుకూడ ధనవిద్యుత్తును కలిగియుండుటవలన చాలా శక్తి ఎంతో ఎక్కువగా ఉండవచ్చును. విజయచక్రమును ఉండు విద్యుత్తును మండలమువారూ విజయము చేరిన తేలు అందుకు అభ్యాసకరణ శక్తి చాలదు.

1982 లో ధార్మిక్ అను డిజిటల్ శాస్త్రజ్ఞుడు తెలియించిన విచారమును అభ్యాసకరణములచేతేదింది చూపుటాను (Nucleon) అనుకూల తరణము (Graviton)ను కనిపెట్టెను. ఈ కణములు విద్యుత్తు రహితముగా నుండి, శక్తిమంత మగుటవలన తరిమిపూ అణువులనుట్టును ఉండు విద్యుత్తు మండలము ప్రవేశించుటకు ఏ మూత్రము అడ్డులేకుండెను. అందువలన క్షీణాణువులు (న్యూట్రానులు) ఏ అణువులను పగులగొట్టుటకయిన దిక్కులి ఉపయోగకారులుగా నుండు నని తెలియవచ్చెను. 1986లో రెండవ ప్రపంచయుద్ధపు ప్రారంభములో డిట్రోయిట్ అను అర్థము రహితయిన శాస్త్రజ్ఞుడు యురేనియంఅణువులను క్షీణాణువులు (న్యూట్రాన్) వలన పగులగొట్టు గలిగెను. పోకే విజ్ఞాని, యురేనియం పరమాణువు పగిలి తేలియం, లాంథనం పరమాణువుల క్రింద మారినట్లును, అది అతి శక్తిమంతములై యున్నట్లును కనుగొనినవి. అరియముగాక ఈ క్రియ యందు రెండు ప్రొత్త క్షీణాణువులు (న్యూట్రానులు) ఉత్పత్తి అయినట్లు తెలిసినది ఇతే గొప్ప విషయము ఈ క్షీణాణువులు పగిలి యురేనియం అణువులను బ్రదర్శించుటకు పనికివచ్చును బ్రదర్శు అయిన తునుకలు కూడ ఉపాధి శక్తి మంతములుగా నుండును. ఆ శక్తి అంతయు వేడిగా మారును. ఇట్లు గొలుసుకట్టుగా మారుచేంది యురేనియం అంతయు విచ్ఛిన్నమై అణువులుగా మారి బ్రహ్మాండమైన వేడిమిని ఉత్పత్తిచేయును ఇదియే అటంకాంబు యొక్క మూలమూలము.

ఇవందర్శనము (ద్రవ్యరాశి (Mass), శక్తి (Energy). దిటి గురించి కొంచెము తెలిగోవలసినదయిచ్చును. ఉపాధి కాలము పరకు ద్రవ్యరాశి నిత్యత్వము, శక్తి నిత్యత్వము (Conservation of Mass and Energy) అను రెండు ప్రత్యేక నిర్ణయములు బంధించి వాని ఒక స్తాయి అను మనో కర్తవ్యవేత్త ఆ రెంటిని కలుపించి ఒక నిర్ణయక మను చేసెను. ఆ నిర్ణయకము ద్రవారము ద్రవ్యరాశి

నిజమే ద్రవారము శక్తిగా మారవచ్చును దీని ద్రవారము ఒక గ్రాముపదార్థములో రెండున్నరకోట్ల కోటి చాక్ గంటలకు పరమాణువైన శక్తి యిమిడి ఉన్నదని తెలుసు (విద్యుత్తు ఉత్పత్తి ఉత్పత్తి చిట్టకే తెలుపు ప్రమాదము కోటిచాక్ గంట) దీనినిబట్టి రహాయగము అయిన మార్పుల వలన కలిగిన శక్తి కంటే అణువుల మార్పు వలన కలిగిన శక్తి పరిమాణం పెక్కు అధికముగా ఉండునని విశదముకాగెను. రెండు పరమాణువులు కలిసి వేరొక పరమాణువుగ మారి, దీని చాక్ ఆ రెండు పరమాణువుల చాక్ కంటే తక్కువ అయినచో, ఈ తక్కువయిన చాక్ శక్తిగా మారును, ఉదా:- హీలియం పరమాణువును గాని, అభ్యాసకరణమును గాని పరిశీలించినచో అందులో రెండు ప్రాణువులు (ప్రోటానులు) రెండు క్షీణాణువులు (న్యూట్రానులు) ఉండును. తేక బాలుగు ఉదాదీ (హైడ్రోజన్) పరమాణువులై వను ఉండవచ్చును. చాలి చాక్ హీలియం (యూరాని) రాతిని కేదము కలను. అందువలన ద్రవీ హీలియం అణువు బాలుగు హైడ్రోజన్ అణువుల మంది ఉత్పత్తి అయినచో ఇంత దివిరి తక్కు శక్తి ఉద్భవించును. మన మార్పులలో వేడిమి శక్తి ఈ రీతిగానే ఉత్పత్తి అగునప్పట్లు శాస్త్రజ్ఞుల వస్తుకము అణువులలోకెల్లను యురేనియం అణువు మిగుల బరువు కలది. ఆ అణువుమీద న్యూట్రాన్ ప్రయోగించి పవో అది రెండు తునుకలుగా పగులును. ఆ తునుకల చాక్ అనెలు అణువులచాక్ కంటే తక్కువ అది శక్తిగా మారును అయితే ఇంత శక్తి ఉద్భవించుటకు కొన్ని నిరంతరమున్నవి. న్యూట్రాన్ వేగము మందముగా మంద పడెను. ఇంకొక పంగతి కరణాకున్న (యురేనియం)లో రెండు తరగతుల అణువులయిన్నవి 1 యురేనియం 238 చాక్ అనియు, 2. యురేనియం 235 చాక్ అనియును. రెండవది సాధారణపు యురేనియంలో 198 వ శాకము మాత్రమే ఈ తేలిక యురేనియమే మందముగా మారు పుల (న్యూట్రానుల)వల్ల తేరింపబడుతు వాని యురేనియం 238 అంతమంతముగా తేరింపబడదు. రెండిగక ఈ కేదము డోర్ మనోగయిండు మొదట విరూపించెను. అయితే యురేనియంలో మన్న ఈ రెండు తరగతుల అణువులను వేరుచేయుట దిక్కులి కష్టపారమైన పని.

చాచి రెండు మూడు మార్గములున్నవి. చాచి ప్రతి మార్గము గొప్ప వ్యయప్రయాసములమీద ఆధారపడి యున్నది. పైపాఠ భవవ్యయముతో కూడిన పని అయినను అత్యంతమైన అవసరము వలన గత యుద్ధముందు ఆ పని కేరలేర్పడినది. ఇంకోక పంక్తి యురేనియం 238 యందు వేగముగల మ్యూట్రానును ప్రయోగించినచో, అది పోపాక్షరములుగా కలుగినచున్న(ప్లాటోనియం) అను ఇంకోక ప్రొత్త అణువుక్రింద మారుతు ఈ ప్లాటోనియం కూడా మ్యూట్రానులవలన మలకముగా భేదించబడి గొప్ప శక్తినిచ్చును, అందువలన యురేనియం 238 తోపాటు ప్లాటోనియం కూడ అణుకాణులను మిక్కిలి అవసరమైన పదార్థము, ఈ రెండు పదార్థములు మందగతి మ్యూట్రానుల వలన భేదించబడగలవు. భేదించబడుట యేకాక ఆ పగులు (Fission)లో మ్యూట్రానుల పరకు కూడ ఉత్పత్తి అగును. చాచి ఇటువృత్తియగు మ్యూట్రానుల వేగము చాలా ఎక్కువ నుండును.

పాఠాగలవు నుండుగుండు కాణులకెగాక యీ అణుకాణు ప్రేలుడుకు వర్తనకి మిక్కిలి తక్కువ కాణును పెరిండులో పరివేళల వంతు. సామాన్యపు కాణులకు పెరిండులో రెయ్యి వంతు ఇంత తక్కువముగా అగుటకు మ్యూట్రానులు అత్యధికముగా ఉత్పత్తి కావలెను. పై సరెప్పిన ప్రకారము యూరేనియం 238 పగిలినచో రెండు మ్యూట్రానులు అయలులేరవచ్చును. ఆ రెండును మరికొంటిని ఉత్పత్తిచేయును ఇటుల చెంది పురుషాంతకాలకు పదివేలకోటికోట్లు మ్యూట్రానులు వృద్ధి అగును. వీలవలన తయారగు ఉత్పత్తి పరిమిస్తుల T.N.T నుండుగుండుకు పమానము చాచి ఒక అణుకాణుకత్తి యిరపై వేలి T.N.T తో పమానము అందుకుగాను ఇంకోక పదిపురుషాంతకాల అవసరము ఇంతకొందరగా తెచ్చుచున్న మ్యూట్రానులు ఇంత అధికమగుటకు వలసిన కాలము నికందులో పై నిరేపనకట్టు పరివేళలవంతు మూత్రమే. ఇంత తక్కువ కాలములో ప్రేలుడు అరుగవలయును. కాక నిజమునకు మ్యూట్రానులు ఇంతతక్కువముగా అధికముకావు. ఎందుకేననగా అందులో కొన్ని తక్కువ అణువులవలన చిల్చుకొన (chain reaction) కున్న పదార్థమును నడిచి పై పోవును. అయితే ఇన్నిచిరములుగా

వస్తువదనము అణువు పగులుకు (Fission) వలన ఒక మ్యూట్రానుకు ఎక్కువము త్రములైన ఉత్పత్తి అయిన యెడల ఈ పరంపరా సంఘటనము (chain reaction) అగుటకు పూర్తి అవకాశము కలదు.

పై సరెప్పిన విషయములనుబట్టి కొన్ని సంగతులు దిగజేసినవి యూరేనియం 238, ప్లాటోనియం, మ్యూట్రానులవలన భేదించబడి అత్యల్పకాలములో గొప్ప శక్తిని ఇయ్యగలవని నిరూపించబడినది అయితే యీ ప్రేలుడుకు యురేనియంయుద్ధ కొంత అవధిపరమాణుము అందవలెను ఆ ముద్రను రెండుతులకలుచేసి ఆ రెంటిని దగ్గరకు తీసుకొని వచ్చుటలో మ్యూట్రానులు ఉత్పత్తి అయి పైని చెప్పినట్లు అతివ్యల్పకాలములో ప్రేలుడు అమృత కొన్ని సొనులుండవచ్చునని అంతగా నేయబడినది ఆ రెండు ముక్కలను ఎట్లు దగ్గరకు తీసుకొనివచ్చుట అనునది ఇంకను రహస్యముగానున్నది ఈ పరివర్తములో కొన్ని అధిక పరిస్థితులను గమనించుటయు క్రమము, మొదటి అణుకాణులకు రెండుపందలకోట్లు చాల్చు వ్యయమైనట్లు తెలిసినది. అనగా అదిమన ఇండియా కేంద్ర, రాష్ట్రముల రెండుపందలకోట్లముల ఆరాయము ఆకాంక్ష తయారు అగుటకు ముఖ్యకారణము యుద్ధపు ఉత్పత్తి. అనగా అర్థములు ముందుతయారు చేయుదురేమోనని కయము కాంక్షనమయములో లత ఆ కాంక్షను తయారుచేయుటకు ఏ వదులైన పందలకోట్లకాలమో పట్టియుండెడిది చాచి యుద్ధవయము అగుటవలన అది మూడు బాలుగు పందలకోట్లములలోనే పాధించబడెను. సర్వకత్తులు దీని క్రింద వినియోగించబడెను. అటువంటి పని భవముతో మంతూగుచున్న ఆమెికాలో మాత్రమే పొద్యము, తయారాక రమారమి అటువంటి పరిస్థితు లుండుటచేతనే రష్యాలో కూడ ఆ పని పొద్యమయ్యెను.

ఈ కాంక్షలను గల చాచి ఉత్పత్తి హిరోషిమా, నాగసాకి వట్టులులును నిదర్శనము, కాంబు ప్రేలుడులవలన కలిగెను నేటి యొక్క ఉగ్రత కోటి దిగ్గిలు, అనగా మార్బునిలోమన్న ఉత్పాదకము దగ్గరదగ్గరగా పమాన మచ్చములు ప్రేలుడు వలన ఉత్పత్తి అయ్యెడు అన్ని గోళములూ మారు అమగులుండును. అది మేపుమువలె పైకిలేచి మక్కగొడుగు యొక్క రూపమును చాల్చును.

అతి లౌకిక వాదము

కొన్ని విషయములలో అది విచ్ఛిన్నమయి వెడలిపోవును. అయితే యితర విచిత్రపు వాదమునకు కారణము ఈ నేటియే కాదు ఈ అవధిమితమైన నేటిమిథున గాఢితో ఆపు యొక్కతరగిరి, ఆ విచిత్రపు ఒత్తికి వలన నూరుకుపాములు ఒకేసారి వచ్చినప్పుడు చాయపుతెగలపు (Simile) కత్తికరిగి, అది గోడలు, ఇండ్లు ఒక్కసారి భూకుట్టము చేయును దీని వెనుకెంటి గానూ కథామలు నుమస్కరిత కల్పములతో ప్రవేశించి ప్రాణములు తీయును. మొత్తముమీద కాలుగైదు చతురపు మైళ్ళలో నున్న ఏ అంతుకోరి కూడ మిగులదు.

మీద చెప్పినది కాదు యురేనియం అణువుల పగులుకు వలన కయారు చేయబడినది బదువు అయిపు దగిలి మిగిలిన కుకు అణువుల రాక తప్పదుగా మందుకువలన ఆ భేదరాక కత్తిగా నూరును ఇంకో విధముగా కూడ కత్తి తప్పక అగునది మీద వినిపించబడినది హైడ్రోజన్ అణువులనుండి హీలియం అణువులు కయారు అయినప్పుడు కూడ కత్తి తప్పక అగును. కాని ఈ కత్తి కోరి దీగిల చేదిమి అవసరము ఆ చేది యురేనియం కిరిన్, ప్లూటోనియం కాంబువలన కలుగజేసినచో హైడ్రోజన్ కాంబును ప్రేరేపిస్తును. ఈ కాంబునకు వాళనమొనర్చు కత్తి యింకను సాచ్చు.

ఈ కాంబులు ప్రేలుకప్పుకు అక్కడిప్రతేమ వాళన మగుటయే కాక, వివిధ రంగాలు తప్పక అయి చాయపువలన అవి బాగులించి, చుట్టుపట్లనున్న ప్రతేమలను కూడ వాళనమొనర్చును ఇంకోక ప్రపంచయుద్ధము జరిగి ఈ అటంకాంబులు ఉపయోగించబడినచో మన భూప్రపంచమునకు ప్రమాదము వచ్చునది యేగా చెప్పినకొరకేదు.

కె. సి. జి. రా.

అతి లౌకిక వాదము :- మోటా ఫిట్సు అను కల్పము కాలవ అరిస్టోటిల్ చేత ఉపయోగించబడెను. మోటా అనగా పరమము, ఫిట్సు అనగా భౌతిక వాక్యము. భౌతిక కల్పమునకు పరమైత కల్పము యొక్క వాక్యము మోటా ఫిట్సు. దీని ముఖ్యోద్దేశము పక్షయొక్క స్వరూపమును నిరూపించుట. అందుచేత దీనిని పారభౌతిక వాక్యమని, పరావాక్యమని, కత్తివాక్యమని కూడా

నిలువవచ్చును. “కకో” అనగా, “అది” అనగా న కత్తయే అందుచేత పక్షమి. కత్తికల్పమునకు అర్థము ఒక్కటిగానే గ్రహించవచ్చును. అరిస్టోటిలు అర్థము ఏమయినను ప్రతికత్తము ఈ వాక్యమును ప్రమాణవాక్యమునుండి, తర్కవాక్యమునుండి విడదీయుటకలదు. పరావాక్యము పరా స్వరూపమును, ప్రమాణవాక్యము సర్వ స్వరూపమును, తర్కవాక్యము అనుమాన పర్యవసాది నిరూపణము చేయును.

సర్వము (గాఢ) అనునది జ్ఞానమునకు చెందినది. “కలము సల్లగా ఉన్నది” అను వాక్యమునందు “ఉండుట” కలమునకు చెందినది. కలము నిజముగా ఉన్నచో ఈ వాక్యము సర్వము, ఎట్లగా ఉన్నచో అపకర్మము. అందుచేత పరాధానకర్మములు వాక్యమునకు చెందును. ఒకప్పుడు మామము వాక్యమును ఉచ్చరించక దోచవచ్చును. అయినను “కలము సల్లగా ఉన్నది” అను ప్రత్యక్షజ్ఞానమందు కూడ పరాధానకర్మములు ఉన్నవి ఉపాసారణము రజనరస్య జ్ఞానము రజనరస్యమని పర్యమని అనుకోవవచ్చును సర్వమునకు ప్రమ అని, అపకర్మమునకు క్రమ అని పర్యాయములు

ఇప్పుడు పరావాక్యము అను పదము అన్ని వాక్యముల సంపుటికి ఉపయోగించు కాదుక కలము, ద్రవ్య స్వరూపము, వాక్యకారణ స్వరూపము, తర్కస్వరూపము, కేవల స్వరూపము, అత్యస్వరూపము, ప్రపంచ స్వరూపము, టూటిగా పర్య పరాస్వరూపము విక్షయించు వాక్యము పరావాక్యము.

పమపక్ష జ్ఞానవేద్యమయినప్పుడే గుర్తించబడును గమక, పరావాక్యమునకు, పర్యవాక్యమునకు సంబంధము గలదు. పక్ష సర్వమయినప్పుడే పక్ష యగును. తేదిచో అపకర్మయే. అందుచేత పరావాక్యము చదివి ముప్పును పర్యవాక్యముమీద చదువవలసి యున్నది. పరపక్ష అనేది ఒకటి ఉన్నచో ఉన్నచో రాచిది ఎట్లు తెలిసికొనుట? అను ప్రశ్నకు పర్యవాక్యముయొక్క విషయములు

మొట్టమొదట యుగోపు లేకమున స్నేహి పర్యపక్ష బుద్ధి (బుద్ధి) గోడరముగా, ఇంద్రియ (బుద్ధి) గోడరము కాదని అను అరిస్టోటిలు బుద్ధిగోడర

మయమును ప్రత్యక్షకృత విషయములే అది ఉండునని చెప్పెను. కర్మాక మధ్యయుగము అందలి చార్మసికులు ప్రపంచవత్త ఉత్కర్షణ క్రమమిది వేదవ్యవస్థ మిది. కాని వేదవ యుగమున ప్రత్యక్షవత్తావస్థయన గ్రహణము చ్చార్మకా ఉత్కర్షణవత్తావస్థయనమును గ్రహింపవలెనని చార్మసికులు అభిప్రాయము

బదుకారవ కళ్యాణమున కెక్కా ప్రతి ప్రత్యక్షము సంకయావస్థమని ప్రారంభించెను. నేను చూచుచున్న వస్తువు అన్నియు వ్యవస్థాపితములు అందుకు కామాదకు? ఎవరైతా ఒక బూయారి యీ దృశ్యములను పృష్టించు చున్నాడేమో? నేను చదువుచున్న పుస్తకము నిజమైన పుస్తకము అందుకు కావలెను? అది నిజమైనది నిర్ధారణ చేయుట ఎట్లు? కనుక ప్రతి జ్ఞానము సంకయే విషయము అయినదో వత్తాదానమును నిర్ణయించుట ఎట్లు? "నేను సంకయించుచున్నాను" అనుకోట సంకయకర్త నిజమకావలెను సంకయ విషయము నిజము కాకపోవచ్చును. అందుచేత వత్తాకావ్యము "నేను" ముడి ప్రారంభముకావలెను అయితే "నేను" అనునది ఉత్కర్షణ వస్తువు: కార్యముగానీ, విశ్వము కాదు. ప్రతి కార్యమునకు కారణ ముండవలెను ప్రతి మోక్షపునకు మోక్షావస్థయు కారణభూతులు, చాచి: చాచి మోక్షావస్థయు అట్లు అనంతముగా కార్యకారణ నిబాధము పొగును. ఇది పాంతము కావలెనన్నదో అందరికి ఉత్కర్షణచే కారణభూతుడని చెప్పవలెను ఉత్కర్షణకు వరంవరగా అజ్ఞానమునకు బాధ కారణ భూతుడు. అయిన విష్ణు:పతి, కాశ్యప స్వరూపుడు. అందుచేత మానవులకు బూయార్మకృములు చూచుచి మాయ చేయదు. కర్మారణముగా మానవుల జ్ఞానములు యజ్ఞావస్థములు మనము మనస్సును రాగాది రోషముల ముడి కుడుము చేసివరో యజ్ఞావస్థమనే వర్ణనా తెలిసికొందుము.

కెక్కా వర్ణన కర్త ద్రవ్యవ్యవహారమని భావించెను. ఈ ద్రవ్యము రెండు విధములు అదము, మానవము. అద ద్రవ్యవ్యవహారము విస్తృతకర్తము, మానవద్రవ్యవ్యవహారము జ్ఞానము. ఈ రెండింటి పాపావస్థ గుణము ఏదీయు లేదు. అదము చలనహీనము మానవము చలనహీనము.

కెక్కా పితౄంతము స్థిరీకామ వస్యలేదు. వస్తుజ్ఞానోత్పత్తి మానవజాత ద్రవ్యసంయోగము వలన కలుగును గాని అది ఏకాంతస్థిమయమునదో ఎట్లు జ్ఞానోత్పత్తి కొరకు కలిసికొనవలెను? సంయోగశీతల వస్తువులకు పాపావస్థగుణము చ్చార్మకావే కలుగగలదు. మనస్సునకు అదవచార్మమునకు సంయోగవలంబగతల తేవపును జ్ఞానము అవంతవము కాని జ్ఞానము వర్ణనలేద్రవ్యము అందుచేత మనోజవములు ఏకాంతస్థిద్రవ్యములుకావు. ద్రవ్యము ఒక్కడేదు, అది ఉత్కర్షణ స్వరూపము చాచికి తెక్కు. విశేష గుణములు కలవు చాచిలో రెండు మనస్సు, అదక కాగికముయొక్క. రెండు ప్రక్కలవలె ఈ రెండును పరస్పరాపేక్ష కలవి. ఒకచాచిలో మార్పు కలిగినప్పుడు రెండవ చాచిలో తదుపరిగమైన మార్పు కలుగును. ఈ మార్పు మానవమున జ్ఞానాకారము పొందును. అంతుకోటియు, అదవస్తుకోటియు ఉత్కర్షణని విశేషగుణముల విశేషగుణములు (గుండల)

ద్రవ్యము ఒక్కడేదు అను పితౄంతము లై స్థితికి స్థిరీకరింపలేదు. ద్రవ్యము ఒక్కటే అయినదో మానవుని వేరు చేయ అమళవములకు కారణము ఏమి? చాచిచాచి వ్యతంత్ర కర్మలకు కారణమేమి? అందుచేత ద్రవ్య అపౌత్యము స్థిరీకరింపవలెను అనియుమాగ మోషనము ఒకటే మాత్రము చలనశీలము కాదు. అదద్రవ్యము మాత్ర చలనశీలమే. చాచిలోను కత్తి (fox) ఉన్నది. చలన శీతల మోషనవ్యవహారకమైనదో అదద్రవ్యముమాత్ర మానవమే. అది అచాచియ్యకమోషనము ప్రపంచమున కేవల అదమాత్రమునవలెనే లేదు వర్ణము అణువరిమిక మానవోపేక్షము ఈ ఉపవస్తువులని విడిచి మొదటము (గుండల) అని పేరుపెను అది అణువులంతట విస్తృతై ననను మహాత్మ్యంతట మహాత్మ్యరములు. చాచికి వర్ణరూపము ఏ కళ్యాణమేదు

అయినను ప్రతి మొదాకు ప్రపంచమునంతటని అంతరంగికముగానే గ్రహించును. అపార్థ్యులము గా యూరుకు చాచికి కలిసికేవు (The guinea are with the foxes) జ్ఞానము అపార్థ్యవ్యవహారముకాదు. అంతరంగిక వికారము. ఈ వికారము కొన్ని మొదాకులలో ఎక్కువగాను, కొన్నిటియందు తక్కువగాను ఉండును.

అం రోక కావ్యము

మిక్కిలి తక్కువ విభావముకలవాటిని అడములని, ఎక్కువ విభావములకలవాటిని మానవములని మనము తెలిసికొందుము ఈశ్వరుడుమాత్రం అక్షమెనాడుమాత్రమే అక్షమ మెనాడున్నట్టిది వృతించివుడు పరశ్వనంగతి (Hikanoory) దృష్టితో వృతించెను గడియారము లేయు వాడు అన్ని గడియారములు అక్షి వసుయమును చూపు నట్లు ఏలాగులేదుకో, అలాగే ఈశ్వరుడుగూడ అక్షి దిగమైన ప్రపంచజ్ఞానమును, దొందునట్లు మెనాడులను వృతించెను పిరందరు హేతు ప్రాధాన్య వాదులు (Heterodoxists) అని పిలువబడుదురు సత్యము వస్త్రవేషితమగుచు, బుద్ధ్యవేషితము గాదని ఇంగ్లాండులో తేజమ తన పితౄతమును వెల్లడించెను. ప్రపంచమున ఏదీ పక్షము కలవు? అని ఎన్ని విధములు? ఏ వ్యూహపములు కలవి? అను విషయము బుద్ధియొక్క వ్యూహమును, వ్యూహమును పరిశీలించివంతమాత్రమున తెలియదు అరి ప్రత్యక్షానుభవమువలననే తెలియగలదు. ప్రపంచములో అయిదు మహాభూతములు కలవా? అయివేరి భూతములు కలవా? అయివేరికంటె పాచ్యుగా నున్నవా? అను విషయము బుద్ధిని పరిశీలించి మాత్రమున ఎట్లు తెలిసికొన గలుగుదుము? అందుచేత ఇంద్రియ జ్ఞానాధారమే పర్యజ్ఞానము ఈ మతమునకు అనుభవ మూలపాదము (empiricism) అని పేరు. తేజమ గొప్ప చార్వారికుడు వాడు. అయినను అతడు ఈ పాదమునకు పునాదిలేసిన వాడు. దీనిని పురస్కరించుకొని లాటు, తెర్సి, పూర్వము అనువాదు తమ దర్శనములను విప్పించిరి. ప్రత్యక్షానుభవము ప్రాచారమైనచో తైత్తిర్లు చెప్పిన ప్రవా రము అంతరంగముగా బుద్ధినివాసమే సత్యమును సత్తమ జ్ఞాతము లేయకాలదు అనియుముగాక జాతిజ్ఞానము (knowledge of the universal) ప్రత్యక్షద్వ్యక్తమేగాని ప్రత్యక్షకారకముగాడు; బుద్ధ్యంతరంగద్వ్యక్తముగాడు. మనము పెళ్ళియించి మమమృతముచూచి, చారిపాపావ్య గులుములను పరిగహించి, అగులనెట్టిది మమవ్యతాని పరము వాడుదుము. మమవ్యతాని మమవ్య వ్యక్తి సహజమైన వేరొక పక్షలేదు. వేరుగా మనము వాడి నవ్వకు అరి నానుమాత్రము, బుద్ధ్యవ్యక్తి మాత్రము, మహావ్యక్తి మాత్రము అని లాటు వాదము.

లాటు ప్రారంభించిన వారమును తెర్సి వివరించెను. అనుభవక వేద్యమే సత్త అయినచో అద్రవ్యము యొక్క సత్త ఏ అనుభవముయొక్క గోచరము? రారితకాయ అనువచ్చుగాను, పుణ్యగాను ఉన్నదని, రంగు యొక్కయు నుది యొక్కయు సత్త వారితకాయయందు ఉన్నదని, వారితకాయ ఈ రంగును దుది అధారమని వారింతుము. వాని వా కన్ను రంగు గ్రుడ్డి అయినచో రంగు కనిపించదు. ప్రైత్య కూయివ్వమైనచో పర్యము ననుభూగా కనిపించును అందుచేత రంగు వా మానసిక వ్యక్తిగాని, విషయవృత్తి గాదు అలాగుననే పులుపు గూడ మానసిక వృత్తియే ఈ గుణము అన్నిటికి భిన్నమైన వారితకాయను అద్రవ్యమును చూచినచావెవ్వము? అద్రవ్యము గుణాధారమని అందురు గుణములుమాత్రమే ప్రత్యక్షములు తదాధారము ఎవ్వరికి గోచరము వాడు తదుపరి గుణములు మానసికములు అందుచేత అద్రవ్యము అసత్య విచార్యము చాచిని పక్షలేదు సత్త పర్యలా మానసికద్రవ్యమే

తెర్సి అద్రవ్యమును విరాకరించిరితేనే పూర్వము మనపద్రవ్యమును మాత్ర విరాకరించెను. అద్రవ్యము ప్రత్యక్షవేద్యము వానిచో మానవద్రవ్యము మాత్రము ప్రత్యక్షవేద్యమా? పంచజ్ఞానేంద్రియములలో వేరిని మానవము ప్రత్యక్షముగాడు. నేను వా అంతరంగమున చూచినప్పుడు కొన్ని భావములు, నుఅనుభవములు, జ్ఞానములు, కల్పనలు మొదలగునవి ప్రత్యక్షమగునుగాని మనస్సు మాత్రము ప్రత్యక్షముగాడు అందుచేత నుదో ద్రవ్యముననుభవించునది దూర్షిలేదులేము. అటులే జాతిపర విషయములు (universal) వ్యాప్తులు (universal) పక్ష ఉన్నదని నిర్ధారణ చేయలేము లేని సత్త అయినను, ఇంద్రియ విషయము అయినగాని, తత్వంతర్జము అయిన గాని బహిష్కరించదను.

అయినచో ఈశ్వరునికి సత్తలేచా? అట్లుని సత్తలేచా? కార్యకారణభావము అసత్యమూ? కార్యకారణభావమే అసత్యమయినచో కార్యజ్ఞానమే అసత్యమగును కార్యముల విశ్వవసముఅన్నియు చాచిమీదనే అధారపడి యున్నది లేదని ప్రపంచకమంతయు యార్పర్చి మిగును. కార్యకారణద్విత్యము చాచివ్యక్తిము;

అనగా సామాన్య కావ్యము, భూమముమంది అన్నిది అనుమానము లేనివస్తువు అన్ని భూమమునకు వర్తక వర్తకా కారణము ది ఒప్పుకొనియే అనుమానము లేయునుము. కాని ఎవడు వర్తకవస్తువును వర్తక వర్తకా చూచినచో? లేనప్పుడు, మన జ్ఞానము వర్తకము, అంశ యావృతముగను తత్వవికము వంశయకానిదృశ్యము (అభిప్రాయము). ఈ పరిణామము తొలగించుటకు కాంటు పూనుకొని ప్రపంచావృతమునకు కారణములు రెండవి, అవి అంశకారణము వస్తు వస్తున క్త (thing in itself) అని చూపెను. కాంటు అంశకారణమునకు మూడుకాగములు అని చెప్పెను. అవి ఇంద్రియ వేదన (sensation) (వేదన అను పాఠికానికి వదమును తెల్పులు చూచుచు), మనో వృత్తి, బుద్ధివృత్తి, వ వృత్తి అంశకారణముల సంయోగము వలన వర్తక ప్రపంచము ఉద్భవించును. "వేదనము వస్తువు గాని, వేదనము అంశకారణముగాని ప్రపంచమునువృత్తివలన వేదన "అప్పుడు మన పాపంయొక్క శ్రేయస్సు ఇంద్రియ ముద్దేశ తతా ప్రశ్నోత్తరం" అన్నట్లు వస్తు వస్తున క్త ఇంద్రియముల చ్చారా అంశకారణముతో సంబంధమైన వస్తువు ఇంద్రియవేదన ఉద్భవించును. ఇంద్రియవేదనలే వృత్తి ప్రపంచముయొక్క ద్రవ్యపామగ్ని. కాని మైనము ముద్రలను వీక్షించునట్లు అంశకారణము ఇంద్రియ వేదన లను వీక్షించెను చాటిని తన చార్వరముల చ్చారా తిని కొనుచు చాటికి తన రూపములను ఇచ్చెను. అట్లులేయని ఇంద్రియవేదనను ఈ రూపముల. ఈ రూపముల మూడు దిధములు ఇంద్రియలై తవ్యరూపములు, మూవలై తవ్య రూపములు, బుద్ధిలై తవ్య రూపములు (forms of sensation, చాటిని sensation and reason) మొదటిది దిక్పాల ములు (space and time) ప్రతి ఇంద్రియవేదనను అంశకారణము దిక్పాలములచ్చారా తొనరికి ప్రవేశించు కొనును. అందుచే ప్రతివస్తువు దిక్పాలించియునుకలెనుటకు మన అవృతము దిక్పాలించుకలెనుటలై న ఇంద్రియవేదన వలన అంశకారణము మనముచ్చారా ద్రవ్యగూఢ, కార్య కారణాల రూపములను ఇచ్చెను. అందుచేత మనము ప్రతివస్తువును కార్యముగను, కారణముగను, ద్రవ్య ముగను, గుణముగను, అనుభవనోచితము లేకొందుము అనుభవ విషయములన్నింటిని బుద్ధి వందికములే.

వర్తక వంశయకములు కల్పించి, వీక్షకములే, వీక్షక వృత్తిగములుగా నిరూపించును ప్రపంచములోని నియామక మాత్రములన్నింటిని అంశకారణ మూలము వర్తకవృత్తిలైన ప్రపంచము అంశకారణ వృత్తి. అందు చేత అంశకారణము, నియామక మాత్రములను తరచు చారములై న చార్వ మైలను తెలిసికొనగలదు. తక్కువరముగా కావ్యవృత్తిలను అనుభవము వాటిలను ప్రపంచము యాదృచ్ఛికముగాక, మాత్రం మైనది ఈ మాత్రములు బుద్ధినిశ్చితములగుటచేత ప్రపంచముగూడ బుద్ధినిశ్చిత మే బుద్ధినిశ్చితముగానిది, ఇంద్రియ వేదనలను కారణమైనది, వస్తువస్తున క్త (Thing in itself) అను నది వేరొకటిలేదు చ్చ్యక్త ప్రపంచము తెనుక అర్థకర్త ప్రపంచము వేరొకటి ఒప్పుకొనము చార్వవేదనకర్త అని, పాఠకావృత్తి అని, రెండువత్తులతో సత్త అన్నది బుద్ధిగ్రాహ్యము, బుద్ధినిశ్చితము పార్వధ్వాదు తవత్తాక మైన వస్తువు ఒకటి ఉద్భవించి కాంటు రూపముల అనిచిని తెగెలు చాటిచెను. బుద్ధినిరూపమే వత్త, వత్తయే బుద్ధినిరూపము (The rational is real, and the real is rational). బుద్ధియొక్క అంశరంగ కత్తకములను (Categories) తెలిసికొనవలె ప్రపంచవ్యవహారము తెలిసి కొనగలము, బుద్ధికి వికవత్తావృత్తియే వర్తకము విక వత్తావృత్తియే వత్తము (Monism) వర్తమావృత్తియే వత్తము (Absolute monism) వికవత్త తెగెలు ప్రపంచపు చార్వనిమలలో మొదటివర్తకములోనిచాడు. అయిన ప్రకావము కమారము మూలించివలనవత్తకముల ప్రపంచము మీద చార్వించెను. చార్వస్సు కూడ అయిన విశ్వాంశమును చార్వ వీక్షించెను

కాని యీ తెగెలుచావము ప్రశ్నక ప్రాచార్య కామలకు నచ్చలేదు. బుద్ధి వ్యవహారమును గ్రహించినను ప్రపంచ వ్యవహారమును గ్రహించలేదు. ప్రశ్నకము, ప్రశ్నకాచారముయిన అనుమానము అనవరములు ఒకద్రవ్య వ్యవహారము తొలికవిజ్ఞానము వలనను, అంశ వ్యవహారము అంశకావ్యము వలనను, మనవ్యవహారము మనకావ్యమువలనను, ప్రశ్నకమును, అనుమానమును, యంశకములను (Instruments of knowledge) ఉపయోగించియు తెలిసికొనవలెను. బుద్ధిమీద మాత్రము అచార

అతి దొంగ కావ్యము

వదుట వ్యర్థము. అందులేక నక్కావ్యవలకు నక్కావ్యవలకు చేరుచేయి విధానములను కలుగఁజేసికొనవలెను. అక్కరకావ్యములకు కూడ అట్టి విధానములే ఉపయోగించి పొందినవలెను. విజ్ఞానకావ్యములను (అవగాహన) ఇందు కొరకు ఉపయోగించుకొనవలెను. అట్లు ప్రస్తుతపు కార్య నిమిత్తం ఎక్కువవఁచి అర్థిచాయవఁచుచున్నాఁడు.

నానిద్రకృతికావ్యములకు (Nalini Kṛitika) కూడ నక్కావ్యవలకు అవశ్యకము కార్యకారణవిధానము అవశ్యకమైనచో ఏ కావ్యము యుతేయిలేదని ఇదివరకే మార్చినవలెను. ప్రతి కావ్యము కాదు పరిశోధించు వస్తువునకు కారణము కనిపెట్టును. ఇదియే నాని నిర్వచన వర్ణక (నానినిర్వచన వర్ణకము) (Nalini Nirvacana Varṇaka). నిజముగా కార్యకారణ కావ్యమునకు సత్యతేదికా కావ్యము నిర్వచయోజనమునకు ఉన్నచో నానిని పరిశోధించుట ఎట్లు? కత్త కావ్యములకు ఉపవర్ణనము లేయకపోయినను వర్ణనము స్వీకరించియు ఉపయోగించుచు నాని నిర్వచన కావ్యము, కార్యకారణ కావ్యము వర్ణనా అవశ్యకమో అనుచునది చూపియును. అటులే కర్మ వర్ణనా అవశ్యకమో? అవశ్యమైనచో కర్మకావ్యము నిర్వచనమునకు, అటులే మూలవర్ణనము వర్ణనా అవశ్యకమో? అవశ్యమైనచో సంఘకావ్యములు (సంఘ వర్ణనము) నిర్వచనమునకు వర్ణమైనచో నేను చూచుచు నాని నా సహాజీవీపుత్రుని నేను ఎట్లు ప్రేమించగలను? ప్రత్యక్షముగా అతని ప్రాణమునుగాని, మనస్సునుగాని చూడలేను. నాను కనుగొనుచునది అతని రంగు, అక్కరి అనుమానమును పురస్కరించుకొని అతడు పురుషుడగుటకు నిలుచెను. ఏమో అనుమానమునకు ప్రత్యక్షము అధారము. ప్రత్యక్షముగా ఎక్కడైతే ఇతరులు ముమ్మడి నేను చూచిఉండవలెను. నాని ఎక్కడను ఇది అవంతము. నిరాధారమైన అనుమానము ఇతర మానవత్వము ఎట్లు స్థాపించగలను? విజ్ఞానకావ్యములను మూలకావ్యములైనవయినా ప్రస్తుతపు కత్తకావ్యము వినుచున్నది వలెయును.

వర్ణనా అయినచో అప్రదర్శనము నిర్వచనముకాదని స్వీకరించుటలేదని మూలకత్త అదము కాదని, అది కైక వర్ణనము, ఉత్తరవర్ణనము అయిన ప్రాణాధార

ముని (Nir) అదియే కావ్యము (Nir) అని, కైకమునోరించెను. చానివర్ణనమునకు పరిచయమును కాదు, పరిచయము. అనగా, పరిచయించి నప్పుడు అది, చాని పరిచయమునే కైకవర్ణన. కైకవర్ణన మూలకముగాను మూలకత్త అది వస్తువుయొక్క పరిచయము కాదు. పరిచయము వ్యవహారము. చానివర్ణనమునకు వ్యవహారముకూడ పరిచయము. అది ఏదైనా అది అక్కరి (Nalini) స్వీకరించి వస్తువు, అయినచో మనము అది చేరుచున్న ప్రదర్శనము (అవగాహన) అని అందుము.

కైకము కార్యమునోరి ఉపరిచయముకాక కాగమునోరి కైకాధిక కత్తకావ్యము (Kṛitika Kṛitika) స్వీకరించి విశ్లేషించు అనుకూల గణకకావ్యమే కత్త, కావ్యము చిట్ట చేరుచేరు కత్తకములు కావనియు, చిట్టకమునకు ఉపవర్ణన అక్కరలే కత్తకమునందు, చిట్టకమునందు. చానిమునకియే ప్రవచనము ఉద్భవింపదలచి అక్కరిచేరు చానిచేరు. చిట్టకమునుండి అప్రదర్శనము, అప్రదర్శనమునుండి ప్రాణకృతి, ప్రాణకృతినుండి చిత్తవచనములను (అవగాహన-అవగాహన) చిత్తవచనములనుండి వర్ణనములకు ఉద్భవించుట - ఇది చిట్టకముయొక్క పరిచయకృత్యమునది అయినవలెను. లాంటి మార్గము కొంచెము అనేకముగా జోరించెను అయిన అప్రదర్శనముతో ప్రారంభించును. అక్కరుని కూడ మొదటిచేర్చి, అదని అప్రదర్శనపరిచయమునకు ప్రేరకునిగా కానించును. కైకకావ్యము కూడ కొంచెము ఉపరిచయ పరిచయముతో స్వీకరించెను. అయిన అనుచునది నక్కాకావ్యముతో అక్కరిచేరు. గొప్ప గణకకావ్యమే. మూలకత్త అదనియే ఘనకావ్యముగాను (అవగాహన) అది మానవవర్ణనవలెను కాదు; అనుచునందు ఉపవచనము (అవగాహన) అది పరిచయమునను, అది అక్కరి అనుచునదిచేర్చి స్థాయి ప్రదర్శనము ఉద్భవించును. మన కార్యకారణములను చెప్పినవలెను అనుచును ఘనకావ్యముగాను. అది అవిశ్వాసములు కావు; అది కేదర్మములు కావు; అవి కార్యములు; అవి కేదర్మములు; అదేకములగు ఘనకావ్యము. అక్కరుని చిట్ట వస్తువులుగాను, పరిచయములుగాను ప్రకాశకృతిని చొందుకు ప్రేరేపించును.

ఉత్తరేణవర్ష దృశ్య అదనార్థములు, ప్రాణులు, సైత్యములు ఉద్భవించును. ఇవి అన్నియు ఈ ఘటవాప్రవాహములు ధరించిన అక్కతి రూపములు. ఘటవలు అన్నియు అనేక విధములుగా పరస్పర సంబద్ధములు ఈ అక్కతులు కూడ అనంతవిధములు. ఘటవలకు అక్కతికారకుడు ఈశ్వరుడు అక్కతులన్నియు నిత్యవస్తువులు (eternal objects), ఈశ్వరుని బుద్ధికారములు (intellectual forms), అయిన బుద్ధివ్యుత్పాదనంఘటికములు. ఘటవలు నిరాకారములు అయినప్పుడు ఈశ్వరుడు తేనలము బుద్ధి స్వరూపమున ఉండును అక్కతులకు అప్పుడు సత్త ఉండదు ఘటవలకు మూలమే సత్త ఉండును ఘటవలు అక్కతులను స్వీకరించినప్పుడు, అక్కతులకు కూడ సత్త చెందును మనము ద్రవ్యము అని పిలుచునది ఘటవల యొక్క ఒక అక్కతి ఈ అక్కతులకు సత్త కలిగినప్పుడు ఈశ్వరునికి కూడ సత్త కలుగును అందుచేత ఈశ్వరునికి రెండు భావములు • తేనల బుద్ధిభావము, పక్షాభావము (intellectual and ideal) అని

పాశ్చాత్య దర్శనములందు సత్త పరిపరిధిద్రవ్యము నిర్వచించబడినది కొంచరితే తేనలము ఈశ్వరసత్తతో ప్రారంభించి మానవరత్త అదన త్త నిర్వచించబడినది. అరుహతనులతో అదన త్తతో ప్రారంభించి, మానవ సత్త ఈశ్వర సత్త నిర్వచించబడినది. ఈ రెండు రీతులయందు మానవ సత్త తన ప్రాముఖ్యమును కోల్పోయినది అందుచేత దర్శనాశ్రమమునక నోరకలిగినది. ఈశ్వరసత్తను స్వీకరించుటగాని, నిరాకరించుటగాని మానవుడే తన బుద్ధివలన చేయవలెను. అటులే అదన త్తను స్వీకరించుటగాని, నిరాకరించుటగాని మానవునిదే కనుక దర్శనాశ్రమ ప్రాధికరణమునకు మానవుడు మూలమని, తేంద్రమని, యెవయ్యను ఈశ్వరసత్తను స్వీకరించి, తత్వాత్మాత్మకమనకు ప్రయత్నము చేయునది మానవుడు. ఈశ్వరుడు నిత్య సంపూర్ణ స్వరూపుడై పంచదశ అవస్థి ప్రయత్నా ప్రయత్నములు, కోరికలు, మనోరథముయొక్క పథకవిధి నిత్యములు లేవు. కనుక దర్శనాశ్రమములు, విభిన్న శాస్త్రములు మానవునికోరకు ఉద్భవములు మానవుడే ఆప్రధానమైనవో ఈ శాస్త్రములన్నియు నిర్వక్తములు అదన త్త మానవునకు అనుకూలముగా మున్నను, ప్రతికూలముగా

మున్నను ఉద్ధానీతయే ప్రపంచము పార్శ్వమైనవో రాని పార్శ్వత మానవాచేతనేతనే కలుగును ఈశ్వర దృష్టిచే ప్రపంచమునకు పార్శ్వత నిర్వక్తత అమనవి లేవు అదృష్టిచేత కూడ అవి లేవు అందుచేత ఏ పక్షాశాస్త్రమైనను ప్రభుత్వమున మానవుని తీవ్రమమున, కర్మమును నడపనది, దర్శనమును, చీటి పార్శ్వతను రూపవలెను ఈ అతిప్రాచీనమునకే ఇప్పుడు ప్రపంచమున ప్రాధాన్యము లభించుచున్నది

తెచ్చాన్తి యెప్పట్లు మానవుడు పర్యమును పంఘంప గలదు కాని తన పత్తను పంఘంపలేదు కాను అనివల్గుడు మర్త్యుడు అయినను అతని పత్తలేదు పథమును నిశ్చయ చేర్చుము, అనిరాకరణయము బుద్ధిని ఉపయోగించినకొలది తన సత్త, తన చేపా పరిమితమే గాక తనను అతిక్రమించి ఉన్నట్లు మానవుడు తెలిసికొనును ఇది సంబంధముగాని ప్రతిబుద్ధికి చేర్చును ఈ అతిక్రమణ (Transcendence) విధాన మెట్టిదో తెలిసికొనుట పక్షాశాస్త్రముయొక్క ఒక ముఖ్య పర్యయము ఈ అతిక్రమణమును అంతఃక్రమణముగా చేయు విధానమే దర్శనము. తనమకూల ప్రపర్యమే దర్శన ప్రపర్యము తనమకూల తీవ్రమే తీవ్ర విభాసము ఈ విభాసమునకు ఈశ్వర పాక్షాత్మాత్మకము అంతిమకోటి ఇట్లు మానవ తీవ్రమనకు, దర్శనమునకు, కర్మకు ప్రాధాన్యము ఇచ్చిన పక్షాశాస్త్రమే సత్యము కాగలదు తక్కువవాటి పక్షాశ్రయములు నిరాపించుట వర్గ ప్రయత్నము పక్షాశాస్త్రములలో పరస్పర వైరుధ్యముండుటచే అన్నియు సత్యములు కాకాలంత అయినవో ఒక్కటియే సత్యము కాగలదు సత్యము ఏక స్వరూపము, అసత్యములు అనంతములు. రెండు రెండు కలిగిన ఎంతకవమున? అను ప్రశ్నకు నిజమైన ఉత్తరము ఒక్కటియే తప్పలు అనంతములు కాదుగనంత తప్ప తక్కిన పంఖలు అన్నియు తప్ప కాదులు అటులే దర్శనాశ్రమములు, పక్షాశ్రమములు వాటిలో సత్యము తెప్పయో పత్తి తరము తెప్పయో తగనంతవనే ఎరుక మానవుడు తనబుద్ధిచే ఉపయోగించి సత్యమును తెలిసికొనుటకు పర్య ప్రయత్నములు అనేక కళాఖండామంది చేయుచున్నాడు కొంచెముకొంచెముగా అతని ప్రయత్నములు పథంములు

అతి ప్రతి ద్వంద్వ కావ్యము

కూడి అయినది అయినను పరస్పర ఎట్టి పర్యవసానము కలిగియో విద్వయింపగలుగురాక తన తీవ్రమునుగాని, కర్మనుగాని, అతడు అవలెదు కావున ఈ రెండింటిని ప్రకటమున స్వీకరించి కర్మకావ్యము నిర్మించవలసి యుండును

పర్యవసానమును ప్రకటకమున కర్మకావ్యము అను పర్యాయముగా కూడ వాడుట కలదు పర్యవసానమునకు సామాన్య పర్యవసానము ఎట్టిదో తెలిసికొనుటకంటే చేర్చేయ వత్తల పర్యవసానము తెలిసి కొనుట సులభము కనుక కర్మకావ్యము ప్రపంచ కావ్యము (cosmology) పర్యవసానము (ontology) పునఃకావ్యము (philosophy of values) మత విజ్ఞానము (philosophy of religion) మొదలగు రాజకాలిక విశేషములనుండి అన్నిటియందును పర్యవసానము ప్రవర్తింపదు

పి. డి. కా

అతి ప్రతి ద్వంద్వ కావ్యము :- (Ultrasonance) మానవకర్మమునకు సెకండును 20 నుండి 20 000 వరకు ద్రవముల (frequency) మధ్యనుండు కంపన ప్రమాణము (frequency) గల ద్వంద్వ కరణములనుమాత్రమే గ్రహించ గల కర్మకలదు 20,000 వరకు ద్రవములకంటే ఎక్కువ కంపన ప్రమాణము గల ద్వంద్వకరణములు మానవ కర్మముపై ఎట్టి ప్రభావమును కలుగజేయలేవు ఇట్టి ద్వంద్వ కరణములను అతి ప్రతి ద్వంద్వ కరణములు (Ultrasonic Waves) అందురు ఈకరణములయొక్క ఉచిత 1888 వ సంవత్సరమునుండి తెలియపర్చినదని చెప్పవచ్చును

అతి ప్రతి ద్వంద్వ కరణముల పుట్టుక అతి ప్రతి ద్వంద్వ కరణముల ఉత్పత్తిచేయు విధానములను స్థానముగా వాలరు విభాగములు చేయవచ్చును

1. యాంత్రిక ఉత్పాదకములు (Mechanical generators).

2. ఉష్ణకావ్యుదకములు (Thermal generators)

3. మెగ్నెటోస్ట్రీక్షము ఉత్పాదకము (Magnetostrixtion generators)

4. విద్యుదీక విద్యుత్తు ఉత్పాదకము (Piezoelectric generators)

1. యాంత్రిక ఉత్పాదకములు : 1899 వ సంవత్సరములో కోల్ బీ అను కావ్యము కొలది మిల్లిమీటర్లదాపు గల చిన్న ప్రతిదంపము (Tearing fork) ల వనాయమున గాలిలో చారాపు సెకండునకు 90,000 వరకు ద్రవముల కంపన ప్రమాణముగల అతి ప్రతి ద్వంద్వ ఉత్పత్తి చేసెను ఈవిధముగా ఉత్పత్తి కావడీ కరణములు అధికముగా మోద్యమునొంది (Heavily damped) కర్మకలో నశించిపోవుటచేత ప్రయోగమునకు వనికి రావు చారాపు సెకండునకు 1,00,000 వరకు ద్రవముల వరకు కంపన ప్రమాణముగల కరణములను గాల్గొను ఈ (Galvan whistles) వనాయమున పొందవచ్చును. ఇందు, ఒక దీర్ఘ చుర్రము (sawtooth like) మండి వెలువడు గాల్గిచేచాచాను వచ్చునైత అంచునకు తగిలి, అ అంచునకు పంజరించుచుండు గొట్టుములోని గాలిని కంపన చేయును ఇట్లు గాలి కంపనములో ఒక పరిమాణ ద్వంద్వ వెలువడును ఈ కంపనములు స్థిరమైన కంపన ప్రమాణమును, విస్తృతి (amplitude) ని కలిగియుండుటచే ప్రయోగములలో ఎక్కువ ఉపయోగకరములుగా ఉండును ఈ పద్ధతిని అమెరికాలోని మోర్టుమును, హోల్జ్మును అనుచారు సెకండునకు 1,20,000 వరకు ద్రవముల వరకు కంపన ప్రమాణముగల ద్వంద్వ కరణములను ఉత్పత్తిచేయు రెండు ఉత్పాదకములను (Hartmann's gas current generator and Holzman's ultrasonic generator) కనుగొనిరి.

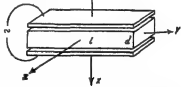
2. ఉష్ణకావ్యుదకములు మోద్యమునొందిన (damped) కోలకపు (oscillatory) వరకము (circuit) వలన ఏర్పడిన విద్యుత్ విమృశింకము (Spark) యొక్క వనాయమున ఇట్లు తగ్గ అను కావ్యములకు సెకండునకు 20,000 వరకు ద్రవములవరకు కంపన ప్రమాణముగల అతి ప్రతి ద్వంద్వ కరణములను ఉత్పత్తి చేసెను విద్యుత్తు ప్రవాహము (Alternating current) చే కచ్చులడిత ఒక ముఖ ప్రవాహ (Direct current) చాచును వనాయమున సెకండునకు చారాపు 20 లకు వరకు ద్రవములవరకు కంపన ప్రమాణముగల అతి ప్రతి ద్వంద్వ కరణములను ఉత్పత్తి చేయవచ్చును నేటికామున ఈ ఉష్ణకావ్యుదకములు అంత ఎక్కువగా ఉపయోగింబడలేదు.

2. మేగ్నెటోస్ట్రీక్షను ఉత్పాదకము. (The Magnetostriction generator) విశేష మున్నగు అయస్కాంత రోహనంధముగు కట్టగని గొట్టముగాని పరివర్తక అయస్కాంతక్షేత్రము (Alternating magnetic field) లోనికి తీయబడుతుంది అయస్కాంతీకరణము వలన కట్టి లేక గొట్టముయొక్క పొడవు వియమిక కాణములో మారుతున్నట్లు సంభవించును "మేగ్నెటోస్ట్రీక్షను ఉత్పాదకము" అందురు. విశేష విద్యుత్ప్రవాహము యొక్క కంపనప్రమాణము, విశేష కట్టియొక్క స్వాభావిక కంపనప్రమాణము సమానముగా నున్నప్పుడు, అనునాదము (resonance) పుట్టి, కంపన విస్తృతి గరిష్ఠముగా నుండి, కట్టి వివరముండి అదే కంపనప్రమాణము గల ద్వంద్వ తరంగములు వెలువడును.

4. పీడన జనిత విద్యుత్ ఉత్పాదకము. - ఇది ఆతి శ్రుతిద్వంద్వ తరంగమును ఉత్పత్తి చేయుటకు ఈ విధానమే విరివిగా నుపయోగించి జడుచుచున్నది ఈ పద్ధతిని ఉపయోగించి పెకలందుకు చాచాపు 2,000 లక్షల పరివర్తనముల వరకు కంపన ప్రమాణముగల ద్వంద్వతరంగములు ఉత్పత్తి చేయబడినవి ఇంతకంటె హెచ్చు కంపన ప్రమాణము గల ద్వంద్వతరంగములు చేయవలయు ఉత్పత్తి కావలెను

కెలా స్ఫటికములను ఉత్పత్తిగిని వ్యాకోచపు శక్తి (tension) గాని గురిచేయవచ్చును, ఆ స్ఫటికములయొక్క నిర్దిష్ట ఉపరితలములపై విద్యుత్తు పట్టువని 1880 వ సంవత్సరములో ఖ్యోరీ దంపతులు కనుగొనిరి ఈ సంపదలను పీడనజనిత విద్యుత్తుత్పాదకము అందురు ఈ ప్రభావము క్రింది స్ఫటికములలో కూడ కానవచ్చును టూరమలైను (Tourmaline) యశదగంధజీదము (Zinc blende), సోడియం హాలోజను (Sodium chloride) క్రిస్టల్లైను (Tartaric acid), కండక్టర్ (Cane sugar), రాచెలి లవణము (Rochelle salt) పొటాషియం డ్వి ఉడక కావ్యరికము (Potassium dihydrogen Phosphate), అమోనియం డ్వి ఉడక కావ్యరికము (Ammonium dihydrogen Phosphate), ఎథిల్ గ్లైసిన్ ట్రిహైడ్రేట్ (Ethylene diamine tartrate) మొదలగునవి.

కరుణాక కొలెడికానులోనే పీడనజనితవిద్యుత్తుత్పాదకమునకు విద్యుత్తు ప్రభావమును కూడ ఖ్యోరీ దంపతులు కనుగొనిరి ఒక కెలాస్ఫటికమును నిర్దిష్టతలో విశేష విద్యుత్ క్షేత్రమునందు ఉంచినచో ఆ కెలా స్ఫటికము నిర్దిష్ట తరంగాల పరికోచము (Contraction) గాని వ్యాకోచములు (expansion) గాని జరుగును కెలా స్ఫటికము యొక్క పీడనజనిత విద్యుత్తు అశక్తి (Piezoelectric axis) విద్యుత్ క్షేత్రపు అశక్తితో ఏక విచలనము అట్లు ఉంచినచో ఆ కెలాస్ఫటికము విద్యుత్ క్షేత్రపు మొదటి అర్థ పరివర్తనములో పొట్టిదిగా నొక్కటి రెండవ అర్థ పరివర్తనములో అప్రమాణము గానే పొగును ఈ విధముగా కెలాస్ఫటికము నిర్దిష్టత కత్వముగల రోహనములు (Elastic oscillations) పొందును ఈ రోహనముల అవర్తన కాలము (Period) విశేష విద్యుత్ క్షేత్రపు అవర్తనకాలమునకు సమాన

(పీడన విద్యుత్ వాహకముల వరును కెలాస్ఫటిక భరిక విక్షేపము $L, d =$ కెలా భరికము $x, y, z =$ పరికోచ వ్యాకోచ దిశలు $k =$ విశేష నిర్దిష్ట క్షేత్రము

ముగా నుండును కెలాస్ఫటిక ఫలకము యొక్క స్వాభావికముగు యాంత్రిక కంపన ప్రమాణములో విద్యుత్తుంపన ప్రమాణము అనుభావము అనిపించును, కంపనముల విస్తృతి గరిష్ఠముగా నుండును ఈ విధముగా అనుభావమునందు కెలాస్ఫటిక ఫలకము అతిశ్రుతి ద్వంద్వ లభి పుట్టించును స్వాభావిక కంపన ప్రమాణమునకు సంబంధించిన ఏ లేని అనుభవ్యతమువర్తన వైచల్య ఆ కెలా స్ఫటికము అనుభావపు కంపనములను పొందునట్లుగా చేయవచ్చును అందువలన పెకలందుకు 20,000 పరివర్తనములనుండి కొన్నివేల లక్షల పరివర్తనముల వరకు కంపన ప్రమాణముగల అతిశ్రుతి ద్వంద్వమును విద్యుత్తుత్పాదకములను పొందగలము అనుభావమునందు కెలాస్ఫటిక

అతి శ్రుతి ద్వంద్వ వాక్యము

కన్పవశంపవములు అధిక శక్తియుగా (sharpe) ముందును. అందువలన స్థిరమైన శంపవ ప్రమాణములు గాను, ప్రేషణ యంత్రముల వశువులలోను, దోలవ వలయము లను (Oscillating circuit) పీడికరించుట యందును అనుబంధమువద్ద ప్రకటించు శిలాస్పటిక ఫలకములను ఉపయోగించెదరు శాంతిశామునుండియే ప్యాథానిక ముగా లభించు విద్యుత్ప్రేరణ వ్యతిరేకములకు బదులుగా మట్టి వంటకముగు ద్రవ్యముల (Ceramic materials) నుండి కాపాయనికముగా తయారు చేయబడిన శీతయంత్ర టిటానైట్ (Titanium titanate) మొదలగు చాటిని అతి శ్రుతి ద్వంద్వ అవకములుగా ఉపయోగించుచున్నారు ఇట్టి అతిశ్రుతిద్వంద్వ అవకములు ఎక్కువ పరిమాణమును (Large size) తగిలి యుండుటచే ఎక్కువ వెడల్పుగు తరంగళామును ఇచ్చును

అతి శ్రుతి ద్వంద్వ పరిశోధనము (Detection) :- పామాద్యముగా శక్తికరంగముల పరిశోధనకు ఉపయోగ పడు విధానము లన్నియు అతిశ్రుతి ద్వంద్వము గుర్తించుటకు వినియోగించవచ్చును తెలివిమూత్రము ఉపయోగించుటకు వీలుపడదు అతిశ్రుతి ద్వంద్వమును గుర్తించుటకు ఉపయోగపడు చేరుచేరు గ్రాహణములు మూడు రకములుగా విభజించవచ్చును.

1. యాంత్రిక గ్రాహణము (Mechanical detectors) పొగ, ధూళి, దిండుకణములు, పటములు (Films), క్వాంటలు, దిశిరసావనములు (Radiometers)

2. విద్యుత్ గ్రాహణము (Electrical detectors) ప్రతిరోధకములు (Resistors), వేడి తీగలు (Hot wires)

3. దృశ్యరూపము (Optical methods) ఛాయా తీగలు (Shadowgraphs), స్కీన్స్ (Screens) విధానము సవన విధానము (Diffraction method)

యాంత్రిక, విద్యుత్ గ్రాహణముల ప్రవచనములు (Fluids) లోను, దృశ్యరూపముల ప్రవచనములలోను సంపూర్ణకరణ శీఘ్రమగు (Transparent) సువపర్యావృతము లలోను ఉపయోగించబడు చున్నవి

1. యాంత్రిక గ్రాహణము శీతీకరణ సువపర్యావృత కణములనుగాని ద్రవపు దిండువులనుగాని (ఉదాహరణకు చుట్టపొగలో నుండు వర్షిని) కాయువుతోబాటు ద్వంద్వ

తీత్రములోనికి ప్రవేశపెట్టబడినపుడు, ఆ కణములు కాయువకణముల వలనమును అనుపరిచించుటచే ద్వంద్వకరంగముల తీత్రమును ఇచ్చును ద్వంద్వకరంగముయొక్క దివ్యుంధ దిండువుల (Nodes) వర్ణ బుడగలు ఏర్పడుచున్న చేయబడితే ఆ తరంగముయొక్క రూపము కమచించుచున్న చేయవచ్చును. పురిగల వారితే (Torsion fibre) ప్రేరణ తీయబడిన గుండ్రమైన దీర్ఘమైన (dumb) అతిశ్రుతిద్వంద్వ తరంగళామును వశువులు చేసినచో, ఆ పురి మై తాగమున ఏర్పడు మెలిక (Twist)యే తరంగళాపు తీత్రత (laterality)కు ప్రమాణమగును. అతిశ్రుతిద్వంద్వళామును గుర్తించుటకు ఉపయోగపడు విశిరణమూలకమునందు ఆ మూత్రమే ఉపయోగించబడు చున్నది. అతిశ్రుతిద్వంద్వళామును గుర్తించుటకు సబ్బు పటలము (Seph film)ను గాని సునిశితమగు క్వాంటము (Sensitive flame) గాని ఉపయోగించవచ్చును.

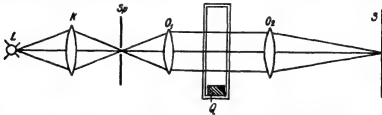
2. విద్యుత్ గ్రాహణము : ఆక ప్రవచనద్యముయొక్క ఉష్ణోగ్రతలో, కాయించుండు అరుగు పరివీక్షణ విశిరణముల (Compressions and rarefactions) మూలమున, కొద్దిమార్పులు అరుగును. కాచి ఉష్ణోగ్రత అతిశీఘ్రముగా మారుటచే అతి మన్నితమగు ఉష్ణోగ్రతా మూలకముల మూత్రమే ఆ మార్పును గుర్తించే కల్లును ద్వంద్వ తరంగమూగములో ఆక చేడితీగను (Hot wire) ఉంచి వదో అది చల్లబడును ఆ చల్లబడుటను (అవగా ఉష్ణోగ్రతలో మార్పును) తరంగముయొక్క వేగమునకును విస్తృతిని ప్రమాణముగా తీసికొనవచ్చును ద్వంద్వతీత్రమును ఆర్జిపించుటకు ఉపయోగించు వోల్ట్ లైర్ మైన్స్కోపీసు (Hot wire microphonics) వంటి మూల మూత్రము ఇదియే దీనియందు ఆక సన్నని ప్లాటీనము తీగ నిర్మల తీగను ఉపయోగించుట. ఆ తీగను ద్వంద్వ తీత్రములో ఉంచినపుడు కాచి ఉష్ణోగ్రత మారును. దీని ఫలితముగా ఆ తీగయొక్క విరోధకత్యము నందును మార్పు కల్లును విరోధకత్యమునందలి మార్పు ద్వంద్వకరంగముల విస్తృతి ప్రమాణమగును.

దృశ్యరూపములు ఆక ప్రవచనద్యమునందు ద్వంద్వకరంగళామును పరివీక్షణచే, తరంగములకరంగము (Wave-front) క పరివీక్షణము, విశిరణకణములు అరుగును, అందు

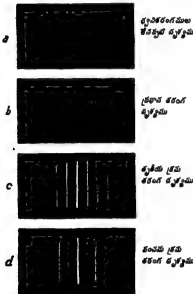
అతి సూక్ష్మ దృగ్విశ్లేషణ

పరిశీలన తరంగములమార్గమున చేరువేరు ప్రదేశములలో ప్రవర్తనముయొక్క పాంక్షిక మారుమూలము, దీనివలన ప్రత్యేకత ఘాతాంశము (Refractive index) వండును మార్పు పంపించును. దృగ్విశ్లేషణము (Q) వలన పనుకోణ మార్గములో కాంతిజాలమును పంపించు, అతిసూక్ష్మ దృగ్విశ్లేషణముల ఛాయను ఒక తెరపైగాని లేక కొద్దిదూరము

వండుండు ఛాయగ్రహణ చిత్రఫలకము (S) పైగాని పరు పట్టు చేయవచ్చును. ఆ ఛాయయొక్క రూపము, తరంగములమార్గముల అభివృద్ధి అభివృద్ధి యందును తరంగములమార్గము గోళాకారముగా మున్నచో ఛాయ గుండ్రముగాను, పనుతలము కంటిగా మున్నచో, పరక రేఖాకారముతోను ఉండును దృగ్విశ్లేషణము

అతి సూక్ష్మ దృగ్విశ్లేషణ తరంగముల మూలమున కలుగి కాంతి పనుపను యొక్క పరివృద్ధి పాపనము మార్పు

సూక్ష్మదృగ్విశ్లేషణ (గ్రాఫిక్) దృగ్విశ్లేషణములలో కలుగి పనుప వివిధ తరంగములు

అన్నింటిలో ఇదియే మూలమూలము ఒక ప్రవర్తనము వండు దృగ్విశ్లేషణమును పంపించును ఆ ప్రవర్తనము యొక్క ప్రత్యేకత ఘాతాంశము వికల్పముగా పాపన టయ, తగ్గటయ అయగును అందుచే దృగ్విశ్లేషణము ఒక దృక్ - రేఖాఫలకము (Optical grating) గా పని చేయును ఒక దీర్ఘ చిత్రమునుండి వచ్చు కాంతిరణ జాలమును దృగ్విశ్లేషణమునకు పనుకోణమార్గములో పంపించు ఆ కాంతిరణజాలము పనుపను పొందును దృగ్విశ్లేషణము చేపడుతు తెరపై దీర్ఘ చిత్రము యొక్క ప్రతిబింబము ఒక్కో కనుపించును (a) దృగ్విశ్లేషణము మున్నువును. కాంతి రణజాలము పనుపను పొందును గావ దీర్ఘ చిత్రముయొక్క మధ్య ప్రతిబింబమునకు ఇరు పై పులి అనేక ప్రతిబింబములు కనుపించును (b, c, d) చేతిలోనుండు పనుపాగ్ని వ్యభావముపై అభివృద్ధి చేయవేరు పనులకు చేయవేరు గ్రహణ ఉపాధుములు ఉపయోగించబడుచున్నవి. ప్రవర్తనములలోని కోవణము (absorption) ను, పేగమును విశ్లేషించుటకు గల వ్యభావంలో కాంతి పనుప విభావము ఎక్కువ చాటు కలో మున్నది దీని కారణములు కొంతవరకు చాని క్రొత్తవము, అది ప్రవర్తనము దృగ్విశ్లేషణము అయి ఉండ వచ్చును.

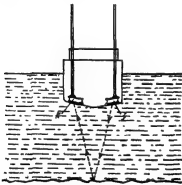
అతి ప్రతి ద్వంద్వ శాస్త్రము

అతిప్రతి ద్వంద్వ శాస్త్రముయొక్క ప్రయోజనములు (Applications) అతిప్రతి ద్వంద్వ శాస్త్రము ఒక మోది దిగా కొత్త శాస్త్రమునియే చెప్పవచ్చును. శాతక శాస్త్రజ్ఞుల యొక్కయు శాతక రసాయనిక శాస్త్రజ్ఞుల యొక్కయు వా ప్రయోగం ఈ శాస్త్రము మనిశితమైన ఉపకరణము అయినది. ప్రపంచపార్శ్వములను వాయు పరపార్శ్వములను పరిశోధించుటయందు అతిప్రతి ద్వంద్వ శరంగములు విస్తారముగా ఉపయోగించి లభించి వివిధ ప్రపద ప్రవృత్తులందు ఈ శరంగముల వేగమును, కోణమును పిల్వయించుటచే అప్రపదప్రవృత్తుల అణువిర్యాణము (Molecular structure) ను గూర్చి తెలిసికొనవచ్చును తక్కువ కంపన ప్రమాణముగల (అనగా రెండి వివలదు పట్టి) కల్ల శరంగములను ఉపయోగించి ప్రపదప్రవృత్తులందు వేగము, కోణమును పిల్వయించుటచే పెక్కు చిక్కులు కలవు ఎక్కువ కంపన ప్రమాణముగల అతిప్రతి ద్వంద్వ శరంగములను ఉపయోగించుటచే ఈచిక్కులు మాయమగును అందుచే అతిప్రతి ద్వంద్వ శరంగములను ఉపయోగించి వేగమును, కోణమును వివిధ ప్రపద ప్రవృత్తులందు పిల్వయించుట అనేక మనిశితమైన పని ముక్తు (Highly accurate instrumenta) కనుగొన లభి పని దీనిలో అల్ట్రాసోనిక్ ఇన్ టర్ ఫెరొమీటర్ (Ultrasonic interferometer) అతి మనిశితమైనది దీనిని దృశ్యాస్త్రమందు దీని ప్రయోజనములయన రేఖా ఫలకపు శీరణ పృథక్కరణమానము (Grating spectrometer)లో దోల్చవచ్చును. ప్రపదప్రవృత్తులవేళాక మనవపార్శ్వములను కూడ పరిశోధించుటయందు అతిప్రతి ద్వంద్వశరంగములు ఎక్కువగా ఉపయోగించబడినవి మనవపార్శ్వములలో కొన్ని పక పుటికములు (Single crystals) గాను మరికొన్ని పుటికక సమచాయములు (Polycrystalline aggregates) గాను ఉండును దీని స్థితి స్థానక ధర్మములను సమగ్రముగా పరిశోధించుటయందు అతిప్రతి ద్వంద్వ శరంగములు వినిగిగా ఉపయోగించబడుచున్నవి ఇట్టి పరిశోధన కొరకు అనేక వర్గములు కనుగొనబడినవి. వేటికాలమున మనవపార్శ్వములందును ప్రపదపార్శ్వములందును ద్వంద్వ శరంగవేగమును, కోణమును కనుగొనుటకు ఒక మాతవవర్గతి ఉపయోగించబడుచున్నది.

దీనిని పల్పు టెక్నిక్ (Pulse Technique) అందురు. అల్ట్రాసోనిక్ ఇన్ టర్ ఫెరొమీటర్ల కంటే ఇది ఎక్కువ మనిశితమైనది ఇందు అతిప్రతి ద్వంద్వ శరంగములను అనులు పల్పులను (Pulses) వాడుదురు. ఈ అల్ట్రాసోనిక్ పల్పులను అనూ పరపార్శ్వములలో పంపించి, అవి ఒక నిర్దిష్ట దూరము ప్రయాణము చేయుటకుపట్టు కాణ వ్యవధిని మనిశితమైన వర్గములచే పిల్వయించుట దీనివలన అనూ పరపార్శ్వములలో పల్పుల వేగమును కనుగొనవచ్చును పల్పుల మనయోగించి మరికొన్ని పాధనముల చార్పరా కోణమునుగూడ పిల్వయించ వచ్చును ఇట్టి పరిశోధనముల మూలమున దశాశ్రయమునందుండు పరపార్శ్వముల అణువిర్యాణమును నిరూపించ వచ్చును. రసాయన శాతక శాస్త్ర పరిశోధనములకే గాక అతిప్రతి శరంగములు సాంకేతికముగా కూడ అనేక విధములుగా ఉపయోగించబడుచున్నవి. లోహశోధన శాస్త్రము (Metallurgy) వాయు పృథక్కరణము (Gas analysis) పీడన మార్గములు (Pressure gauges) పింగాణి పంజరమగు పుట్టి పరిశోధనలు (Ceramic research) ప్రతివృత్తిక పరిశోధనము (Colloid research) బాషధృతి పరిశోధనములు, తీవ్రశాస్త్రపు పరిశోధనములు లోహపురూక (అనగా, మాలామా చేయుట), ద్వంద్వ సాంకేతిక శాస్త్రములు (Sound signalling) - దీనియందు అతిప్రతి ద్వంద్వ శరంగముల సాంకేతిక ప్రయోగములు కావనగును

అతిప్రతి ద్వంద్వ శరంగముల ప్రభు సాంకేతిక ప్రయోగములలో ద్వంద్వ సాంకేతిక శాస్త్రము ఒకటి అధిక కంపన ప్రమాణముగల ద్వంద్వ శరంగములను ఉపయోగించుటవలన కలుగు గొప్ప శాశ్వతమైన, ఈశరంగములను అతిమణకముగా ఒక పుంజము (beam) గా నిర్వచుటకు చేయవచ్చును. ఇట్లర్పడుటచే నిర్దిష్టమైన దిశయందు పంకేతమున సమాచారమును పంపుటకు వీలగుచున్నది. 1914 నుండి 1918 వరకు అలెగ్జాండర్ స్రవన ప్రపంచ వంగ్రాము నెడరృమునక నిలియందు మునిగియుండు క్రమపుల అంతాంత్రాయుల అయోనిక తెలిసి కొనుటకు లాంకెచాక్ (Langmuir) అనుశాస్త్రజ్ఞుడు అతిప్రతి ద్వంద్వ శరంగములను ముక్తమైదల ఉపయో

గించెను. అతి ద్రుతి ద్వని తరంగ పాంతీకములు అప్పు అంతరములలో (Short intervals) ఒక ప్రేమణ యంత్రమునుండి (Transmitter) ప్రముద్రము అదుగు కాగమునకు పంపబడును, అట్లు పంపబడిన ద్వని కిరణము నీటి అడుగున ఉన్న వస్తువు (Object) నకు తగిలి పరావర్తనము చెందును పరావర్తనము చెంది తిరిగి వస్తు ద్వనికిరణము ప్రేమణయంత్రము చేతనే గ్రహింపబడును. పరావర్తనము చెందిన ద్వనికిరణముయొక్క శీర్షతము (Intensity) బట్టి పరావర్తనమునకు కారణభూతమైన వస్తువుయొక్క వ్యత్యాసమును తెలిసికొనవచ్చును వస్తువు వర్తకులలోను తిరిగి వచ్చుటకు ద్వనితరంగములను పంపిన కాలమును కొలుచుటవలన, తరంగదైర్ఘ్యము తెలియును గాక, వస్తువుయొక్క రూపమును కనుకొనవచ్చును ఈ ప్రతిద్వని సూత్రమువలన సముద్రముయొక్క లోతును నిర్ణయింపవచ్చును దీనివలన సముద్రగర్భముయొక్క వ్యత్యాసము (అవగా బరత, ఇమత, లంకచుట్టు దీనిలో నీటి సముద్ర గర్భములో నున్నదో) ను కూడ గ్రహించ వలగును

ప్రతిద్వని పరీక్షమునకు
సముద్రముయొక్క లోతును కనుగొను పద్ధతి

ఈ ప్రతిద్వనిసూత్రము ఇటీవల సముద్రపు అదుగుకాగమునందు చేసెలను పట్టుటకు మిక్కిలి ఉపయోగపడుచున్నది తెలల తేరలను పట్టుటకు అనువయితోతును,

చేసెల గుంపుల ఉనికిని కనిపెట్టుటకు ఈ సూత్రము ఉపయోగించును

అతిద్రుతి ద్వని తరంగములలో లోహములందలి లోహములను పరిశోధించు విధానము ఇప్పటికీ కాలి యెత్తన యంత్రాకారములలో ఉపయోగించబడుచున్నది వల్ల ఖచ్చితము ఉపయోగించి లోహముయొక్క పరీక్ష జరుపబడుచున్నది ఈ విధానములో సెకండును సుమారు 50 లక్షల పరివర్తనముల కంపనప్రమాణముగల ద్వని వల్లను పరిశోధించవలసిన పరమాపార్థక పంపింతురు ద్వని వల్లను పోవుమార్గములలో పరమాపాయందు పీటగాని, పగులుగాని ఉండినదో ఆ వల్లయొక్క శక్తి వలునైపులకు సెకండులకుగాని (Scattered), ఉత్పాదకమునకు (Transducer) పరావర్తనముచే తిరిగి పంపబడుట గాని సంభవించును అట్లు తిరిగినపు పాంతీకము (received signal) స్వంతీకమైన (Calibrated) విస్తృతముల దొనలేకము (Cathode-ray oscillograph) నై చూపబడును దీనినిబట్టి లోహములందు లోహము లున్నదీ లేదీ తెలిసికొనవచ్చును లోహములు లేని లోహములయొక్క స్థితిస్థావర దర్శములను తెలిసికొనుటకు అతిద్రుతి ద్వనిని ఉపయోగించును ద్రవీభూత లోహములనుండి వాయువును తీసివేయుటకు అవగా రాసాయనిక చిక్షయ (Chemical reaction) వలన ఏర్పడిన బడగలను తీసివేయుటకుకూడ అతిద్రుతి ద్వని తరంగములు ఉపయోగించబడుచున్నవి అట్లు వాయువు తీసివేయబడదనీ, ఆ బడగలు లోహమునందే కాగియుండి లోహముయొక్క అనిచ్ఛిన్నతను (Consistency) పాడు చేయును.

1927వ సంవత్సరమునాటికి వుడ్ (Wood) మరియు లూమిన్ (Lumina) అను కాన్క్రెట్లు ఒక కానితో పోడి కలియిని, నీరు, సూర్య, నీరు, పారదర్శకము వంటి ద్రవ పరావర్తములను పీక్షమైన అతిద్రుతి ద్వని తరంగముల పాయమున సుఖిరమైన రసాయనము (Stable emulsion) గా మార్చవచ్చునని చూచి తక్కువ ద్రవీభవ స్థానము (melting point) కలిగిన లోహములను గాని మిశ్రలోహములను (alloys) గాని ఎక్కువ ద్రవీభవన స్థానముగల నీటితో లేక మానెతో ద్రవస్థితియందు కలిపి, పొద్దు ఉపరితలము (boundary surface) నై అతి

అర్ధకము

అర్ధక ద్వని వికరణము (half-tone) పోతున్నట్లు లేదు అని ఈ విధముగా మోగెడిది. (Monotone) అను వాస్తవ్యుడు పోడియము, పోటాసియము, పారదనము, సీసము మొదలగు లోహములను అతిక్రమి ద్వని తరంగముల చర్యవలన పారాయి, సూర్య, పిరు మువ్వగు ద్రవములలో చెదరగొట్టెను (disappears). అధిక కంపన ప్రమాదముగల ప్రకంపనముల సహాయమున భాయోగ్రహణమునందు ఉపయోగించు రసాయనమును అతివృద్ధి పరచవచ్చునని కనుగొనబడినది ఉక్కును వత్తెని సహాయమున పేగముగా గట్టపరచుటను, అతివృద్ధి చేయుటను అతిక్రమిద్వని తరంగములను ఉపయోగించవచ్చును

ఒక ద్రవములో అతిక్రమి, ద్వనిశీత్రము ఉన్నపుడు ఉష్ణోగ్రత అధికమగును ఈ ప్రభావము వలన అతిక్రమి ద్వని తరంగములు ద్రవ్య శాస్త్రములో ఉపయోగించవచ్చునని తెలియుచున్నది ఎముకలు ఎట్టి హానియు కలుగకుండ ఎముక యొక్క మధ్య భాగమునందు గుడ్డను తీసేదేయ వచ్చును కిక్కురింప ద్వని శక్తిని ప్రవహింపజేయుటకు కూడ విలుకలను ఇచ్చుటవలనను కరిగమునందలి ఒక భాగమును పెచ్చుచేయుటకు ఉపయోగించబడు విద్యుదయస్థ విభావము (Electrical discharge) పూర్వ అతిక్రమి ద్వనిని ఉపయోగించ విలు కండ్ల లేదో ఇంకను తెలియదు అతిక్రమి ద్వని తరంగముల ప్రభావము తీవ్ర అంతుపులై కూడ చూడవచ్చును అతిక్రమి ద్వని తరంగములు పోటులకే కప్పులు, చేపలు మొదలగు అల్పఅంతపులు పంటపొరుగును, ఒక్కొక్కప్పుడు చవిదోపుటయుగూడ సంభవించును. ఈ తరంగములకు పృష్టిలోని తీవ్రత శీతలము (Piercing) కలిగజేయు ప్రభావము కలదు దాడవై వ పృథ్వి తీవ్రతలములు ఇల్లే (Algae) మువ్వగునవి అతిక్రమి ద్వని తరంగముల వలన చిన్న చిన్న ముక్కలుగా చేయబడును అతిక్రమి ద్వని తరంగముల ప్రభావము చల్లని రక్తము కలిగిన అంతుపుల పొడయములపై కూడ కనిపించును. పిదపన పృథ్వియస్థులందరముల చివ్రత శక్తి గుండె కొట్టుకొను ప్రమాదము ఏర్పడగలదు. అతిక్రమి ద్వని తరంగములు పోటులకే మధుశీంధ్ర కణముల (Yeast cells) యొక్క

ప్రభుత్వ శక్తి కలిగియును. ప్రభావముగల బాక్టీరియా (Luminous Bacteria) తను ప్రభావమును పోగొట్టుకొనును. అతిక్రమి ద్వని తరంగముల సహాయమున పొలయందలి అతి మాత్ర్య క్రిములను బాకవము చేయవచ్చును ఇటీవల అతిక్రమి ద్వని తరంగముల వృత్తములను కృత్రపరచుటయందు కూడ ఉపయోగపడుచున్నట్లు తెలియుచున్నది అధిక కంపన ప్రమాదముగల ప్రకంపనముల సహాయమున బట్టలను ఎడతెగక కరణముట్లు చేయుటలే కానిమండి మురికి తొలగిపోవును

ఈ విధముగా వివిధ శీత్రములలో అతిక్రమి ద్వని తరంగములు అత్యంత ప్రయోగోపయోగములై యున్నవి. పైన ఉదహరించినది చాలితో పెక్కు విషయములు ఇంకను ప్రయోగశాల అవరణమును చాలి చాలేదు దీనికి బాధలను ఏమన అతిక్రమి తరంగముల ఉత్పాదకములలో ఉత్పత్తిస్తాననుయోగము ఉపరితలము పారాద్రణముగా చిన్నచిగా మెండుటలే ఈ అధిక కంపన ప్రమాదముగల వికరణమును పున పరాద్రవముల యొక్కగాని ద్రవపరాద్రవల యొక్కగాని అధిక పరిమాణముగల ఉపరితలముపై పడుచున్న చేయుట మలక పాద్యము కాదు అయినను ఇప్పటికంటె కనిపిస్తున్నందు, అతిక్రమి ద్వని శాస్త్రము పోలికామీక విషయములలో విశేషముగా ఉపయోగించ బడునని మనము గట్టిగా విశ్వసించ వచ్చును

డి. శి. రా.

అర్ధకము :- అను పదము ప్రత్యేకముగా బట్టల పరిశ్రమకు సంబంధించినదై యున్నది. బట్టల ఉత్పత్తిలో విభావముగా ఉపయోగించబడు ముఖ్యములగు చారములు మూడు రకములు అవి ప్రత్తి, సిల్కు, ఉన్ని అను చాటికే విధిత్వములు చారపు పోగులను మూడు ముఖ్యరకములుగా విశేషించవచ్చును. (1) పృథ్వియస్థములు, ఉదా. ప్రత్తి, అనుము, తెనీ. (2) అంతు అస్థములు, ఉదా. ఉన్ని, సిల్కు. (3) కృత్రిమ అస్థములు, ఉదా. రేయూస్పా. లోహం వలన అస్థములగు లంగారము, వెండి, తీవ్ర పెప్టాన్ వంటి చాటికే అర్ధకము విషయములో ప్రాముఖ్యము కల్గును.

రంగనరేయణుః ॥ ౪౯ ॥ చారవృత్తి పోసగ్రామి, అల్లవ
 గామి, రంగను కవలవల వివాహమును రంగనరేయణు
 అందుము. చారవృత్తి పోసగ్రామము ఈ కవలమునకు
 నల్లు రేయణుకంటె గూడవై అత్తము ఈ కవలమునకు
 గుండు చారవృత్తి పోసగ్రామ అంతులను సమావయముగా
 రంగు వివరించి యుండుటయే అత్తగారు పని అవలయును
 సైకాగమకు కేవలము సైకావళిగా రంగు వ్రాయుట
 అత్తము కాకాలదు, అట్లవని, రికలేతవ మనియిం
 దొనును చారవృత్తి పోస, తే అల్ల రంగు రేయణుకవల
 తప్పిండుటకు అట్టి చారవృత్తి, తే అల్ల ఈ శ్లో
 చము, భర్తమును కలిగియుండునరేయ.

1 రంగు పరిసమాకముగా అంతటను విస్తరించి
యుండవలెను రంగు అంటని భాగములు ఉండ
రాదు

2 ఉపయోగించబడిన రంగు శీతలము ప్రైభాగమున అంటినదిగా మండరాదు.

శి. రంగు వేయబడిన పన్నులు ఉతుకును, వెలుగును, రెమటను నిరోధించువంత మన్నిక కలిగియుండవలెను.

రంగశయ్య వివాహమునందు ముఖ్య పాత్రయేమగుట
 కెందు (1) చాచువునగు, (2) రంగ వర్ణము
 రంగశయ్య వివాహము ఈ రెండింటినిగూర్చి, వీటిలో
 వొకచాచువుగూర్చి అభిప్రాయమునుడును. రంగశయ్య
 వివాహము చాచువు పూర్వమునగుచి, రంగ వర్ణమునగు
 గుణి అనునదిగూర్చి వివాహమునందు, ఈ వివాహమున ద్వై
 యనున మూడవ అంశ మొకటి మోడ వలదు అది "వహ
 యోగ ద్రవ్యము" (Mordant) అని పిలువబడును వహ
 యోగ ద్రవ్య మనగా చాచువునగునకు రంగ వర్ణము
 కలదు" నన్నిచోక నంబరమును దొరుకుట నవయ
 మకు వొక వస్తువు "వహయోగ ద్రవ్యము" (Mordant)
 యొక్క నవయము లేనిచో కొన్ని రంగవర్ణములకు
 కొన్నిరంగులను చాచువునగుట రంగశయ్యముల కల్ప
 నమునందున వహయోగ ద్రవ్యములే చాచువునగు
 రంగ వర్ణమును తయారీనిగూర్చినను నగుమును
 పొందును అప్పుడు చాచుక రంగ వర్ణమునను. "వహ
 యోగ ద్రవ్యము" కేదె ఎక్కువగా వుండునానింక బట్టుట
 కేదు. చాచువుగూర్చి "పెరిల్" అను రంగ వర్ణము

ములకు దొరకిన దివసములలో" వహాయక ద్రవ్యములు వాడవలసియందెడిది. ఇదవసములలో ప్రవృత్తిమంది వీరు లిడిన రంగు పదార్థములతో రంగులు చేయవలసియందెడి దిది "వహాయక ద్రవ్యములు" వాడపు రంగుయొక్క "పూర్వ" రంగులను మెచ్చెడిగా చేయవలసినది, ఇట్లు రంగుపదార్థములతో సమిపిహిత సంబంధమును గూర్చి టలు సహాయ వచనవనియు నుచ్చుములు యందెను. దీని విధి ఇంతమాత్రమే కావని తరువాత శబ్దాంతిదశి "వహాయక ద్రవ్యము" ద్రవ్యముకనుగా రంగుపదార్థములతో రావలసినది సంయోగమునమానించి, కరగని ఒక అవశేషము (precipitate) గా చేర్చునదిని ఇప్పుడు రుచిత చేయబడి నది. ఈ అవశేషము "జిరవ్వు" (Lake) అని నిరప యములకు ఈ వాదాయనిక సంయోగము వాడపు హిగి మిగి ఇరుగును. పూర్వమును వాడవలసియందెడి "వహాయక ద్రవ్యములు" రుచిత రోహివసముయొక్క లవణములై యుండుచెడిది. అని అంతు లేక వృక్ష సంబంధమైనవనియు (organic) అని సంబంధమైనవనియు (inorganic) "విచి మకులుగా" నుచ్చుచి. రోహి సంబంధములలో "వహాయక ద్రవ్యములతో" గురుత్వమును గల రోహి లవణములు లున్నవి ఉదా. ఇనుము, క్రోమియము, అల్యూమినియము, తగ రము, రాగి మొదలగు రాచి లవణములు అంతు లేక వృక్ష సంబంధమైన "వహాయక ద్రవ్యము"— అనగా దివిధ సంబంధములు, వాటి రావాయనిక సంయోగములు (omparative) (ఉదా నక్షులు) "చీనీ" పదార్థములు మొదలగునవి

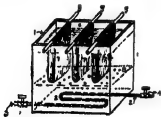
సహాయకముల (Assistance) సహాయకముల
అనగా వారధిపోగులోనికి రంగు వేస్తున్నది దోపుతున్న
సహాయము వస్తువులు అవి లేకుండ మౌళ రంగు చేరు
వస్తున్నా వాని వారధిపోగులను రంగును మలకముగా
గ్రహించుచున్న సహాయకములను కల్పించుకొని వారి
వలె రంగులమీదా, వారధిపోగులమీదా, ఎట్టి ప్రమా
దములేదు రంగు మేన కళ్యాణ సహాయకములను
మలకముగా కలిపిచేరు వస్తువులు. వారధి పోగులో
గాని రంగు సహాయముకాగోని అవి ఎట్టి రాచార్యుడ
ను మోక్షార్థమును పొందవు ఈ సహాయకములను జూ
తలో చేర్చే దుకాణం 'మేలలో' విక్రయించబడును.

అధ్యక్షము

పేదల శక్త్యములగు ఎలిక్ట్ రంగులలో ప్రతిచానితోను ఒక సహాయము ఉండును. చాని సహాయమువలన రంగు చేయుటకు అయ్యదవముగా విర్యపావ వస్తువును

ఎట్టి చారపుదోగునవృత్తము రంగుచేయుటకు ఒక ప్రత్యేకపు చాయగల రంగుగాని రంగు ద్రవ్యముగాని కావలసి యుండును అప్పుడు రంగుద్రవ్యమునుగాని రంగునుగాని చారపు దోగులతోని ప్రత్యేకములుటకు అప్పుడ చానిని పిర పరచుటకు ఒక పాదవము అవసర మగును తదీరంగు చేయు విధానములో పాదారణ ముగా దీని అవసరము అట్టి దీని తగినంత తుక్రముగా మండివలెను పార్శవజలము ఇందుకు పనికివచ్చును కనుక జలము పనికిరాదు

రంగు వస్తువును చారపు దోగులను ఉంచవలసిన పాత్రను నివృద్ధిద్రవ ప్రత్యేకముగా మంచుటచేగాని పాత్రలోని ప్రత్యేకముగా అదిని పంచుటచేగాని రంగుచేయుటకు వలసిన పేడిమిని పంచారించ వచ్చును రంగుద్రవ్యమును చారపు దోగులనుగల పాత్ర అదిరి (stain bath) లో మంచి పేడిచేసెడి విధానము పరీక్ష విధానము అనబడును చారపు దోగులకు రంగుచేయుటకు ఉపయోగించు పాత్రను (Dye bath) లోపాముతో గాని కట్టతోగాని పింగాణితోగాని చేయుదురు లోహ పాత్రలలో రాగి పాత్రలు స్టెయిన్ లెస్ స్టీలు పాత్రలు

రంగుచేయు కొత్తి

1 పెద్ద కొయ్య కొత్తి	5 కొయ్య పొండ్ల
2 అదిరి గొట్టము	6 రంగు పట్టుము
3 లోహ అదిరి వచ్చు ద్వారము	7 లాదము లేక బట్టి
4 అదిరి వైరి పొండ్ల ద్వారము	8 వచ్చుద్రవముగ కట్టితవ్విన అడుగు.

రంగుచేయుటకు ఉపయోగించును. యంత్రాగారముల యందును పెద్ద అధ్యక్షపు కర్మాగారములందును దీని వలన రంగుచారముగల కట్టతోని ఉపయోగించును ఒక అదిరిగొట్టమును అమర్చుచే యుండును దీనిని "రంగు కొత్తి" అందుచే రంగుచేయుటకు ఉపయోగించు పాత్ర రంగుచేయుటకు చారపుదోగుల ప్రితిపై అభారపడి యుండును ప్ర.త్తి, ఉప్పి, సిల్కు—ఇవి విడివిడి చారపు దోగులుగా రంగు చేయుటకును. నిడులైన బ్రద్యలకు దూదిపింజ చుట్టిగాని, పోగులుగాని చుట్టిగాని, మాలు పిడిగాగాని, మాలు చిట్టముగాగాని, కంబెలుగాగాని, వస్త్రరూపమున ఉన్న మాలుదోగులుగాగాని రంగు చేయుటకును దూది పింజలు, మాలు పిడులు మున్నగు చాటికి రంగుచేయువస్తువు (ready-made goods) రంగు చారకమును విటిగుండా ప్రవహించేచేయుదురు చిట్టము (Hank) రూపములోనున్న మాలునకు తలచుచు రంగు చేయువస్తువును ఒక పెద్ద కొత్తిలో మంచుదురు. రంగు చేయుటకు పూర్వము వస్తువును కడిగి, కడిగా మండ గనే రంగుపాత్రలో మంచుదురు కడుగుచే వస్తువులో కొన్ని సహజ మలినములుండును వీటిని వృత్తిశీలము ధర్మము విటికుండును. కడుగుటలే ఇట్టి సహజ మలిన ములు తొలగిపోవును చారపుదోగుల ప్రితినిబట్టి మలిన ములు అభారపడియుండును బట్టి తయారగు ప్రితివరకు అది సహజముగానే యుండును కాని బట్టి ప్రితిలో సహజ మలినములేకా ఇతర మలినములుకాక మండును మూత మరకలు, దుమ్ము—ఇట్టి మలినములు నేకచేయు పందర్భములో నిర్వచును.

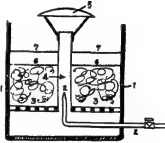
ఉప్పి విషయములో, ముద్రగానున్న ఉప్పిలో దుమ్ము, ఎండుబొటలు మొ సహజ మలినములు ఉండును కాని మాలుతో రంగు వృక్షసంబంధముయిన మూతల తప్ప ఇతర సహజ మలినము లుండవు ఉప్పి బట్టుయందుకాక ఉప్పిమాలుతో గల మలినములే కనిపించును సిల్కు, విషయములో విడిచారపు దోగులు, మాలు, బట్టి మున్నగు చాటియందు "జిగురు" లేక "బ్లెస్" అను మలినము ఉండును ప్ర.త్తి, మైదముపండు (wax) దీనిని వృత్తిశీలము ధర్మమును ప్ర.త్తికి తగిలించును. ఇది సిల్కుగా మార్చుచాని ఒక రకపు మానె, వీటిని, మానెమ కలబుగా

ఎక్కడు పాలవంటి ద్రవమును ఉపయోగించి (Emulsion-formation) ప్రతిమైవమును తొలగించవచ్చును ప్రతిలో ముందు కొప్పునుబంధమగు అప్పును 'మార్గరట్ అప్పు'ను 'పాల్పిటిక్ అప్పు'ను అను రెండు అప్పుముల మిశ్రమము చేసి దీర్చుములు 66.6% పెంటిగ్రేడ్ వద్ద కరగను ఇది జారములందు మిశ్రమములగును రంగు చేయు విధానములందు వల్లపి పంజరమైనదియు, అప్పుటికాకారముగా చేర్చడ వనియును అగు రెండు రంగుచేయు వస్తువులు ఉండును వీటిలో ఒకటి 'అల్బు వాల్'లో కరగను, రెండవది అల్బువాల్లందు అత్యల్పముగా కరగను ఈ రంగులు చలవచేయుటవల్ల వశించి పోవును మలినములన్నియు కలసి విడి ప్రతిలో పక్ష ఉండును 'పెక్ట్ అప్పు'ను ఈ మలినములలో అత్యధిక రాంశముగా ఉండును

దలవ చేయుట పూర్వకము 'చలవ చేయుట' చాలయోగము, మదిర్లమును, శ్రమతోగూడినదియవగు విధానము వనువశించి అతుగుచుండెడిది ఇందుకొరకు పాల్ - ఎస్ (Potash = K_2CO_3) ఉపయోగించు చుండెడివారు ఫులియపెట్టుట మృగయు, తెలుపు చేయుట మార్గరక్తయు పాదవములుగ ఉండెడివి రంగుచేయుటకు పూర్వము బట్టలను చలవ చేయుట అను పిలవ పచ్చగడ్డి వరదెరువు ఈ విధానమునకు తృణప్రక్రియ అనిపెరు.

ప్రస్తుతము చలవచేయుటకు చాలవరకు స్టీరింగ్ బొదరు (బ్యానియం హైడ్రోజెన్) వాడుచున్నారు. ప్రస్తుతము విశేషముగా వస్త్రహావమున చలవ చేయుదురు. మాలా చారము రూపమున వ్యర్థముగను, వైచార్లవరముల కొరకు వీరు పీల్చెడి వ్యర్థావముగల దూదిపింజుల రూపమున అత్యల్పముగను చలవచేయుదురు. దూదిపింజులను తోటలు చేయుటకును తుపాక్ ప్రతి కొరకును చలవచేయుచున్నారు ఈ దూదిపింజు రూపమున చలవచేయునపుడు వారధిగులు బలముగా నుండ అవసరము లేదు చారమును బట్టలను వయారు చేయు విషయమున చారపుదోగులు బలముగా నుండుట అవసరము. ప్రతిచారమును పెద్దయెత్తున తెలుపు చేయుట మూలకరేపి తొట్టలో అవగా తట్టువ

ఉత్తిగల తొట్టలో చానిది ఉదకపెట్టుదురు చలవ చేయుట ఉదకపెట్టుటలో చారపుదోగులలోని ప్రతి మైవమును, కొప్పునుబంధములగు అప్పుములను, తదితరములగు శీవకల విచారాద్రవ్యములు చాని (Non-aqueous) మలినములను, పూర్తిగా తొలగించుట అవసరమై యున్నది పెద్దతొట్టలో ఉదకపెట్టుటకు చేరువేను వద్దములు ఉన్నది 'మూకరేపి తొట్టవద్ద'లో వగన కొం

మృతావశ్యానైవ ప్రోక్ష

1 పెద్ద కొట్ట తొట్ట	6 అదివి ప్రవహిస్తున్నది
2 అదివి నిమ్మ గొట్టము	మూక
3 పచ్చిద్రవము కలిపివైచి అతుగు	వస్తువుల పుక్కుము
4 తోట గొట్టము	7 జలద్రవము పుక్కుము

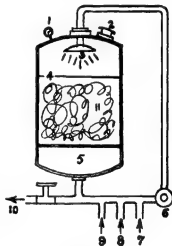
తలుగల ఒక గుండ్రని నిలుపుతొట్టని ఉపయోగించుట అడుగున రంగ్రములు పొడువబడిన ఒక కృత్రిమ విచారానము అమర్చబడి యుండును చానిలో రంగుచేయుటకు సర్వార్థము ఉపయోగము. ఈ కృత్రిమపు టడుగునకును, నిజమైన అడుగు కాగమునకును మధ్య కొంత భేదము ఉంపబడును ఈ భేదము ద్రవము చేరుకొనుటకును, అదివిగొట్టము లుంచుటకును ఉత్తేజించబడినది బయటికి తీసినపుడు అది చిత్తులు పడకుండ నుండుటచే చలవచేయుటకు వస్తువును తగు జాగ్రత్తతో తొట్టియందుంచవలెను. చలవచేయు సర్వార్థమునకు పనుముగా రంగుపెట్టుటకయి, చానిది తొట్టలో క్రమమైన తీటిలో మంచవలెయును. మొదట వోక చేడివల్పు తొట్టగుండా పోవచ్చి, తరువాత ఒప్పుడు రంగులో ఉన్నది.

అభ్యవసానము

"మూకలేది తొట్టవర్తి" (Opentier) వస్తువరించి విడిచిపెట్టెను గంటలవరకును వస్తువును ఉడకజేయుదురు ఇట్లు మూకలేది తొట్టలో ఉడకజేయుట మిక్కిలి ప్రత్యేకము కాదు ఏమనగా అది ఈ వర్తకమునందు ఎక్కువలెవర్తకమును ఇందలి దీర్ఘ కాల ప్రక్రియమూలమున "అప్లికేషన్"లో మరయు, "హైడ్రో పెల్లెట్" అనునది ఏర్పడి చలన చేయు వస్తువు మెత్తబడి, పెడిపోయెడి ప్రమాదము కలుగును. తక్కువ ఉత్పాదన గూడత తొట్టలో రంగు చేయబడు వస్తువు 10, 12 గంటలవరకు ఉడకజేయుచు ఆ వస్తువు యొక్క బరువులో "హోదా అక్ష"ను కలుపుదురు. అందు కార్యకర ఆ వస్తువు క్రమంగా ముక్తాచార్య (Washing Machine) పాతాచ్యమునను ఉత్తుకు రోలెట్టు యొక్క (Squeezing Rollers) సహాయమునను క్రమముగా సుఖకలదును దీనివలన రంగువర్ణముతక్కువ తక్కువ ముఖములన్నియు తొలగిపోవును మూల పోగులలోని సహజమైన రంగువర్ణమును తొలగించుటకు "స్టీరింగ్ పొడరు" ను, ప్రావళమును ఉపయోగించుచు ఈ ప్రయోగమును "కెమికల్" అందు

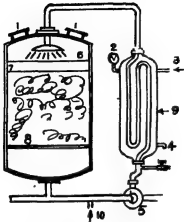
2° టి డబ్లియు స్టీరింగ్ పొడరు ప్రావళముగాని ఫీ^o టి డబ్లియు సెల్ ఫోస్ గాని, మూడు రి మండి రి గంటల కాలము చలనచేయు దిమిత్తము కాదుదురు. ఉష్ణమునందు చేదచేయుట అవసరము. "స్టీరింగ్" చేయ బడిన కార్యకర, చారము చట్టికలో తదవకు 15 నిమిష ముల తొప్పున రెండుపార్లు కడుగుదును. గంభీర అన్యము ఫీ మండి 1° టి డబ్లియు ప్రావళములో 15 నిమిషముల పులియజేట్టు అదును ఇట్లు చేయుటలో మూలపోగులనుండి "స్టీరింగ్ పొడర్" యొక్క అవ శేషములను తొలగివదలుగు పులియజేట్టిన కార్యకర అన్యము యొక్క అవశేషములను పూర్తిగా తొలగించు టై తదవకు 10 నిమిషముల తొన మూడుపార్లు పరిశ్రమించుచున్న తొట్టలో తిరిగి చారము కడుగు దును మిది రకలో అన్యము యొక్క మిది అవశేషము లను తక్కువవరకు తొలగించుటకును, ప్రక్రియ మెత్త వరకుటకును సల్యము కాదుదురు, మిక్కిలి బరులుగా గంభీర అన్యము కాదుటవలన చలన చేయుటకు వల బిన కాలము రి వెలెనుండి 2 వెలెలు వర్గము.

"స్టీరింగ్" 1774 లో కనుగొనబడినది కాని చాది తెలుపుచేయుకొ 1785 లో మూక్తమే పెల్లెట్ లో చే కనుగొనబడినది చాదిని కార్యకరములలో తెలుపు చేయుటకు ఉపయోగించినచాదు శేషములలో అను వశకు. అతడు స్టోరీన్ నీటిని ఉపయోగించెను ఈ స్టోరీన్ నీరు అంతగా ఉపయోగించు వస్తువు కాకపోవుటచే 1799 లో బాగెట్ పుష్పెన్ చే "స్టీరింగ్ పొడరు" చాదుచార్యము కయారుచేయబడినది. కాని అది ఉప యోగములోని 1800 వంశో మూక్తమే వర్తమ క్రమముగా "హెల్. అక్ష"కు బరులుగా మున్నము కాదుకలోని వర్తమ విదన పోడియు హైడ్రాస్ట్రోక్ కాన్స్ పోదా 1890 లో కాదుకలోని వర్తమ అపుడు తెలుపుచేయుట కుపయోగించిన విధానము రి

అంతరీక్ష ప్రోత్

1. పీడ హావము
2. హావి
3. రిమ్యుట గొట్టము
4. ఇంజనము నుట్టుము
5. పరిశ్రమము కర్మకర్త అందుగి
6. ఇంజనము ఉదయము (Centrifugal pump)
7. ఇంజనము
8. పీడ
9. అవిరి
10. ఇంజనము గొట్టము
11. గుడ్ రేక హావి

ఒకా బాణీయ అవకాశ

1 మాది	8. కెర్రాజు ముద్రము
2 దీపక ముద్రము	9 ముద్రము ముద్రము
3. అదిరి	10 ముద్రముగ కల్పించిన అడుగు
4 పాల్కెళ్ళవలెన అదిరి	11 ముద్రముగ అవకాశము
5 కేంద్రము ఉపయోగము (Centralized pump)	12 కెర్రాజు ముద్రము

క్రిందికి ముద్ర 1 నీళ్ళతో ముంచివేయుట, 2 ముడి పర్యాయమున కడుగుట, 3 ముద్రములో ఉడుక పెట్టుట, 4 కడుగుట, 5 కార్బన్ పోడాతో మూడుమూడు ఉడుక పెట్టుట, 6 బట్టను పచ్చికపై వరచుట, 7 లేక "స్ట్రీచింగ్ పోడా", గంధక అమ్మము ఉపయోగించుట పోడా అప్ (పోడియం కార్బనేట్) ను యంత్రములను కాదుటవలెన ఈ విధానమునకు అభివృద్ధి చేయాలెను

1. మూక పెట్టెలవలె కార్బన్ ఓక్సిజెన్ ఉడక పెట్టుట
2. మరుగుచుండగా "కార్బన్ పోడా" ద్రవమును ప్రవహింప చేయుట
3. సంపూర్ణముగా కడుగుట కొరకు "కడుగుడు యంత్రములు" ఉపయోగించుట.
4. "స్ట్రీచింగ్ పోడా" ద్రవము వనోయముతో చలవచేయుట.

బిజ్జింమీక అద్భవము (Textile Printing): అద్భవము కూడ విజయమునకు రంగుచేయుటయే, లేక మేముగా ఒక రంగు పర్యాయము అంతటను సమముగా బిజ్జియందు విస్తరించదు కాదుమేముగా పర్యాయము రంగుతోబట్టి ముందరించు రంగు చిక్కబరచిన స్థితిలో బిజ్జిమీకను వచ్చునట్లు చేయబడును ఈ రంగు కొన్ని ప్రత్యేక వలెములపై చేయబడును ఇట్లు చిక్కబరచిన రంగును ఉపయోగించుటవలెన మూడుపాళ్ళములగుండా ప్రవహించి చాళించదు ఏర్పాటు చేయబడినదియందు, మిథితమును అగు అంచు దీనివలె పారవడును. రంగు ఉపయోగించ బడిన తోట పెల్ల, బట్టలో ఆ ప్రదేశమునకు మూత్రమే రంగు వట్టును.

వివిధములైన బట్టలపై రంగు కీటులు, లేక రూప రచనలు, అచ్చువేసి తయారుచేయుటకు అనేక పద్ధతులు కలవు

- 1 లేకి దిమ్మలతో అచ్చువేయుట
 - 2 పెట్రోల్ కే, లేక యంత్రపు టచ్చులతో అచ్చు వేయుట
 - 3 చేతివలెనో రూపరచన కల్పించుట (Stenciling by hand-brush)
 - 4 కాలిగుంబెతో రూపరచన కల్పించుట (Stenciling by air brush) (ఎయిరోగ్రాఫ్ Aërograph).
 - 5 తెర అచ్చు (Screen printing)
 - 6 పెక్కబడిన రాగి పలకలమండి చదును టచ్చు ముద్రణ (Flat press printing from engraved copper plates).
 - 7 యంత్రముద్రణము, లేక రూప రచనలు రాగి రోల్లపై పెక్కి రోల్లచే అచ్చువేయుట
- దిమ్మలతో అచ్చువేయుటలో రూపరచనలు కట్టలై ఉటువనట్లుగా పెక్కబడి యుండును ఈ ఉడిగిన కాగ ములు రంగు భూమిక (colorful pad) నుండి రంగును గ్రహించి బట్టపై ఒత్తబడినప్పుడు ఆ రంగును బట్టమీద పడునట్లు చేయును దిమ్మలతో రూపరచనలను అచ్చు చేయుటలో ఇది చాల ముఖ్యమగు విధానము. బట్టలపై అచ్చువేయుట కిది మిక్కిలి పురాతనమైన పద్ధతి. ఇది అలెగ్జేముతోను, ప్యెరయముతోను గూడిన పద్ధతి అగు

అధికము

నికమైనరోలో ముగ్ధముతోపోతువరో, దీనిని వెంటనికమును, చెరిమికమును, అగు పూవము మూత్రమే కలదు. మిక్కిలి ముగ్ధతములును, మనిశితములును అగురేఖలు కట్టబెట్టులై చెట్టుకు శిశువును కాదు చెక్కినవకుడ అయ్యుకొట్టుటలో అది పొత్తి పోవును అట్లే వస్తునివక్కులను చెట్టుకును కూడ నిలువడదు వస్తుచి రేఖలైనవరో రంగును వసుముగా గ్రహించును చాటితో అయ్య వసుముగా వచ్చును. కాని విశాలములైన వసుమాహ రూపములు రంగును వసుముగా గ్రహించవు చాటితో అయ్య ఎగుడు దిగుడుగా కూడ నుండును,

కట్టచిమ్మలై బోహ రూప రవనలనుంచి, అభివృద్ధి కరమైన మూర్తులు చేయుదురు దిమ్మలలో విశాల సమానా రూపములు ఉన్న పందర్భములలో ఆ రూపముల మధ్యబొలిచి "పెట్టు" (కంఠివంటి పరార్థము) తో నింపుదురు "పెట్టు" అందుచే రంగును వసుముగా గ్రహించును ఈ విధముగా అయ్యచేయుటచే అయ్యలు ముగ్ధతముగను, వసుముగను వచ్చును దిమ్మలతో అయ్య చేయుటలోగల మిక్కిలి గొప్పకష్టములు తిరిగి చేయబడు అయ్యలలో ఒకరాచితో ఒకటి పరిగా కలుపుటకు పార్థవడకపోవుట , వేర్వేరు రంగుల ముగ్ధా రవనయు పరిగా నుండకుండుట

ఏదైన ఒక రూపరవనకు కావలసిన దిమ్మల సంఖ్య ఆ రూపరవనలో నున్న రంగులసంఖ్యకు సమానముగా నుండును, దీనివ, ఒక దిమ్మ ఒక రంగును మూత్రమే గ్రహింపగలదు

రంగు ఖామికల (Colour Pads) అనేక విధములైన రంగు ఖామికలు అయ్యచేయుటలో ఉపయోగింపబడును ఒక దుప్పటి ముక్కను ఒక వసుఖలమునై వరచి, ఖామికగా నుపయోగించుట వీటిలో మిక్కిలి సులువైనది ఇట్లాచాటిలో రంగు ముగ్ధను గ్రహించుకత్తి చాలా పరిమితమై యుండును కానీ ఎక్కువగా అయ్య చేయవలసిన పందర్భములలో దీని ఉపయోగము లేదు. దీనిలో దిండువంటి బొంట్లము లేకపోవుటచే, కట్టమైన ఖామికనుండి దిమ్మలు ఎక్కువరంగును గ్రహించును, అందుచే, అయ్య హెచ్చుతగ్గులు కలిగిగా నుండును కనుక, చేపవంరంతకును వర్షపామావర్షముగా ఉపయోగింపబడు

ఖామిక ఒక కట్ట వస్త్రము లేక వొట్టెని కలిగియుండును. ఈ వొట్టెలో ఒక వెదురు అల్లెడ ఉంచబడును ఈ వెదురు అల్లెడపై దుప్పటి వతవతికి, చానిపై ఒక గుడ్డముగ్ధ ఉంచబడును వెదురు అల్లెడ వెదురు అల్లెడో చేయబడును. ఇది రెండు కాళ్ళపై అధారపడి యుండును వెదురు అల్లెలు చారముతో కట్టబడును. వెదురు అల్లెడ (బారి) "స్ప్రింగ్" (Spring) లవణము కలిగియుండును కానీ, రంగును సమానముగా గ్రహించుటలో అది సాయపడును అల్లెడ "స్ప్రింగ్" లవణముచే రంగును విడగొట్టును, మరియు పరియగు మార్గములద్వారా చానిని వచ్చుపట్టు చేయును దుప్పటి, రంగును ఇంకను విడగొట్టును. దుప్పటి పొడల మండి చెలువకు రంగు ఇంకను హెచ్చు విభజన పొందిన స్థితిలో చాని ప్రైథాగమవలన వచ్చును, అక్కడమండి దిమ్మ రంగును గ్రహించును.

అయ్యచేయ బల్లి కూర్చుండు స్థితిలో బట్టలను అయ్య చేయుటకు ఉపయోగింపబడు సాధారణమైన బల్లకు బలమైన వాక్కును ఉండును, బలమైన కాళ్ళను ఉండును బల్లి పనిచాని నైపునకు కొంచెముగా చాటి ఉండును. సాధారణముగా ఈ బల్లి 20" - 22" వెడల్పుగ్గి పనిచేయుటకు అనుకూలముగా నుండును బట్టను వరచి ప్రచేతము కూడ అయ్యచేయుట పై ప్రభావము కలిగియుండును. అప్రచేతము హెచ్చుతగ్గులుగా వచ్చుచో, దిమ్మ రంగును సమానముగా గ్రహించవచ్చుట అయ్య హెచ్చుతగ్గులుగా నుండును అందుచే మెత్తని దిండుగల ఉపరిభాగము అవసరము, ఉన్ని పెట్టు బట్ట సాధారణముగా ఉపయోగింపబడును అయ్య చేయబడు బట్టగుండా ప్రసరించు రంగు ఉన్ని పెట్టు లేక "హెచ్చు"ను పొందుచేయును, అందుచేత ఈ ఉన్నికప్పునై ఒక ముడుకబట్ట వరకబడును "బేక్ గ్రే" అని దీనికి పేరు

"వెర్మిక్" లేక యంత్రముతో చేయబడు దిమ్మ-అయ్య "వెర్మిక్" అనునది 4 రంగులను మూత్రము ఒకసారి అయ్యచేయును "వెర్మిక్" కొరకు రూపరవనలు చేయుటలో రంగునై రంగు రాకుండా చూడవలెను ఎందుచేతననగా దిమ్మ అయ్యలో రంగు ఇంచు మించు బట్టయొక్క పై భాగమున నుండును, ఈ తది రంగులు కలిసి పడినచో, అది తప్పనిపరిగా చాటి హెచ్చు

అను చాటి ప్రసరించి ప్రతిభా అధికమును కలిగించును. రూపరచన యొక్క శీతి పరిమాణములను అనుసరించి, పెరాఫ్రీన్ యంత్రములోని దివ్యులు పాచారముగా 30" పొడవు 3" - 5" వెడల్పును కలిగియుండును.

యంత్రముతో (మూడురంగుల యంత్రము) మూడు దివ్యులూర్పులుండును ప్రతి దివ్యుయు రంగు వింపుట, రంగు హ్యాపింప తేయుట, ముద్రను అచ్చొత్తుట, అనుచిత్యేకములగు పీర్వాటాలను గలిగియుండును అన్ని దివ్యులును పీక కాని మున పనిచేయుటకు చేయబడి ను అచ్చు చేయు పనులముతో తరువాతి ముద్రలము పూర్వపు ముద్రలముతో కలియుటకు పరిగా ఎంతో ట్యూప్ పనిచేయుట, అంతవరకు ముద్ర మేట్టు ముందునకు అరుగును మూడు దివ్యులును రంగులన్నియు పొరపాటులేక పరిగా పడవట్టు పనిచేయుటకును

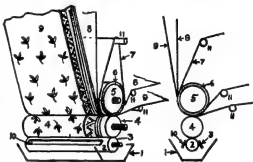
పైకాగన్న అచ్చులేక "పెగ్" (Peg) అచ్చు:

పైకాగన్న లేక "పెగ్" (Peg) అచ్చు చేటికాలపు పూవ ముద్రలము (Cylinder Printing) లేక "రోలరు" ముద్రలమునకు ప్రాతిపదిక. ఈ "పెగ్" అచ్చులో పెక్కబడిన "రోలరు" కట్టతో చేయబడును అనగా దివ్యు వద్దలా చారముగా నుండును దీనితో అనేక తోవములు కలవు రంగు సహజముగా ననుకూర్చు బడదు. ఒక దివి ప్రకు పరువ చీలుకాదు ఎడతెగక తడియుట వలనను, ఎండుట వలనను, కట్టలోని గుంటలుపడి దెలిసోవును

దీని తర్వాతి అవిచ్ఛిద్ధి కళతో రంగును సమకూర్చుట కును కాగుపరచుటకును ఒక పీర్వాటము చేయబడినది దీని కొరకు నిరంతరమైన (ఱెండు కొవలు కలుపబడిన) ఒక పెద్ద దుప్పటి ఉపయోగించబడును ఈ దుప్పటి రంగుతో ననుకూర్చబడి యుండును రంగు సమకూర్చు సహజముగా చేయుటకు ఒక కట్టగాని ఇసుక "బ్లేడు" గాని (Blade) పీర్వాటము చేయబడును "డాక్టరు" అని దీనికి పేరు ఇది రంగును విస్తరింప చేయుటకు వనోయ వడును ఈ "డాక్టరు" ముందుకును వెనుకకును కొంచెముగా కదలిక గలిగియుండును. మోటు ముద్రల

ములో ఇది ఉపయోగించవలగును అందు రేఖలు మిక్కిలి సునిశితముగా, సువృద్ధముగా నుండువు

యంత్ర ముద్రలము దీనికి యంత్ర ముద్రలము, పూవ ముద్రలము (cylinder printing) లేక "రోలరు" ముద్రలము అని పేరు ఇతర వర్తకులలో దివ్యులు, తెరలు "స్టెన్సిల్స్" (Stencils) వాడబడుచుండును దీనిలో

తిరుగుడు యంత్రము

1. వర్ణ పేదక	8. బొత్తురె బొమ్మలు
2. వర్ణ పంపాకము	9. దుప్పటి
3. వర్ణ వర్ణపాకము	10. "బాక్ గ్రే"
4. కొంచెబడిన తిరుగుడు	11. గుడ్డ
5. బ్లేడు	12. బాండు
6. మోవము	13. ముందుకు పడుచు రోలర్

రూపరచన కొరకు పెక్కబడిన చాకి "రోలర్లు" ఉపయోగించవలెను

'రోలరు' ముద్రలయంత్రము 1788 లో ఇతేర్ అను వాతనిచే కనిపెట్టబడినది మిక్కిలి పామావ్య రూపము కల ఈ ముద్రలయంత్రముతో ఈ క్రిందిభాగములు కలవు

- (1) పూవకము (Cylinder) (2) లేపింగ్ (Lapping) (3) దుప్పటి, (4) "బాక్ గ్రే" (Back Grey) (5) పెక్కబడు పనిగల "రోలరు" (6) రంగు "డాక్టరు" (7) లింబు (Limit) (8) రంగు సమకూర్చునది (9) రంగుపెట్టు పూవక మనగా అచ్చు చేయబడు బట్టు చేసినద గుండ్లముగా తిరుగుచుండునో అట్టి పెద్ద "ద్రం" వంటి

అక్షరము

“రోలరు”. ఈ సూచకముమీద ఒకపట్టుబైవ ఉన్న “ఫిల్టు” బట్ట, లేక మైవపుగుడ్డ కొంచెగా చుట్టబడును ఇది అచ్చు చేయు పనులయన తగినంత ఫిలిప్సావకత్వమును (Elasticity) చేయదును

అచ్చుయంత్రపు దుప్పటి నిగుపుగా చేయబడును. గట్టిగా నేని పెన చేయబడి అది ఒట్టమును వ్యవస్థమును అగు ఉన్నబట్ట (Lapping) యొక్క ఫిలిప్సావకత్వము (Elasticity) వృద్ధిచేయును “లేరింగ్” పనులు అచ్చుచేయబడు బట్టకును వరుసు ఒత్తి—స్థానకమును (Pressure cylinder) ఎడతగకుండా తిరుగువట్టు చేయును అ దుప్పటి గట్టి పడి, బట్టగుండా కొచ్చుకొనివచ్చు తడిరంగులే మరి పము కొందును ఇట్లు జరిగినప్పుడు పామివ్యముగా దుప్పటిని అవలిచక్కని త్రిప్పించుదురు. అ దుప్పటి వ్యవస్థముగా నవ్వుచో బట్టు చేయవచ్చును లేనిచో గ్రాత్త దుప్పటిని ఉపయోగించవలసి యుండును “గ్రే” గ్రేల నుపయోగించుటవలన దుప్పట్లు ఎక్కువకాలము ఉపయోగపడును “బేక్ గ్రే”లు (Back Greys) అనగా దుప్పటి కిది అచ్చుచేయబడు బట్టమును మధ్య మంచబడు తెలుపు “లేరింగ్” ముక్కలు, ఉన్న దుప్పట్లకును ,చాలర్ ప్రూర్ మైవము చువ్వుట్లకును అవి తప్పనిసరిగా చాడబడును ఉపకుటకు పిలయున దుప్పట్లు అలిచినచో పిటిరవాకులు మినిచేయవచ్చును

“రోలర్ల” అచ్చుచేయుటకు ఉపయోగించు రోలర్లు రెండువిధములు (1) ఫువచక్కపు రోలర్లు (Solid Rollers) ఇవి రాగి లోహముతో మౌక్రమే చేయబడును (2) “షెల్ రోలర్లు” (Shell Rollers) ఇవి రాగి అధిమను తగ్గించు నువ్వుకముతో ఇనుముతో చేయబడును చాటిరై విద్యుత్తుచే రాగిపూత చేయుదురు

“రోలరు”లోపల, పొడుగున “టాబ్లెటు” లేక “టాబ్లెట్” ఒకటి బాగ్గించియుండును ఈ “టాబ్లెటు” (Tab) రోలరు లోనికి రోపువట్టు అనుర్పించిన “షేల్ డ్రైర్” లేక ఇనుప ఇరువులో ననుయోగముగానవ్వు కప్పముతో అమర్చబడుటకు పిలుగానుండును దీనివలన ఇరువే తిరుగుట జరుగించున చేయబడును. అచ్చుచేయు రోలర్లు ఒకప్పుడు ఇత్తడితో చేయబడును కాని దీనివలన ప్రత్యేక లాభము లేదు రాగి రోలర్ల పై తలముయొక్క గట్టితనమును

వృద్ధిచేయుటపై “నికెల్ స్టేటింగు” ఒకప్పుడు క్రోమియం స్టేటింగు కూడ చేయబడుచుండును ఇట్టి స్టేటింగులే పై తలముయొక్క గట్టితనము వృద్ధి అగును. రోలర్ల “రోలర్లు” ఓరింతక ఎక్కువ కాలము నుడును.

“షేల్ డ్రైర్” ఇది రోడపై న ఉప్పు కడ్డలు అచ్చుయంత్రములో మంచబడవచ్చును ఇది కాకా—లిగముగా అచ్చుచేయు “రోలర్ల”కు ఇరువలెనతి ఉపకరించును.

రాగి రోలర్ల వెక్కుల అచ్చు రోలర్లను వెక్కుల “లేరింగ్” ముద్రణమునందలి చాల ప్రత్యేక శిక్షణమును అనేకించు కాలమై యున్నది ఇది యొక ప్రత్యేక పరిశ్రమయై యున్నది

చెక్కడపు పరిశో మూడు ముఖ్య పద్ధతులు లభ్యవి (1) రేలి చెక్కడము, (2) యంత్రముచే చేయబడు చెక్కడము, (3) రిపాయవిశపు చెక్కడము

ఏ పద్ధతి ఉపయోగించబడినను, రాగి రోలర్ల చెక్కడపు పరి ఉత్పిర్లవర్గంగా (Ingrain) గా నుండును “ఫిలిప్రూత్” (Rillier) గా మౌక్రమ ఉండదు

లేలిచెక్కడమునకు చాలకాలము వట్టును ఇది చిన్న వియు, పెద్దవియునగు వాడి పనిముట్లతో చేయబడును చెక్కడముయొక్క అన్ని పద్ధతులలోను, దూరరచన తగు విధముగా నేర్పాటు చేయబడవలెను దూరరచన

యొక్క లంబరూప లైర్లము (Vertical length) “రోలరు” పరిశీలి ఒక పూర్ణాంక గుణకముగా (Integral multiple) నుండవలెను అట్లే “అక్షరముగా ఉండు పువ్వు రణము” (Horizontal repeat) “రోలరు” యొక్క

వెడల్పు విషయములో ఒక పూర్ణాంకముగా ఉండవలెను ఉక్కులతో చెక్కుల (Grippling) ఇది రోలర్ల పై లాగమున గుంటులుచేసి, దూరరచన లిఖించుటచే

చేయవగు ఒక విధముగు చెక్కడపువిధు. పూర్వము ఇది లేలితోనే చేయబడుచుండెడిది. నన్నది ఉప్పు,పొడవముచే దీనిని చేయుచుండెడివారు ఈ రోలర్లలో చుక్కల

చెక్కడముకూడ యంత్రముతో చేయబడుచున్నది యంత్రపు చెక్కడము : యంత్రపు చెక్కడములో వాడి పనిముట్లచే దూరరేలి చెక్కడము దీనిని బదులుగా ముందుగా తయారుచేయబడి ఉలిప రచనగల యంత్రముచే (Mill) దూరరేలి రోలరుమీద ముద్రించెదరును.

కపాచివలెనే తెక్కుటము. "లింబుగాక్" రోలునై, 'చాల్గి ప్రాల్'ను, అద్భుతరోధకముగ వాడ 'చార్మి'ను పూతగా వూయుదురు. అట్టి రోలునై పోలపుగంటము (Diamond Point) వలెనేయవుచు చూడబడితొమ్మిదిగా చేర్చుదును.

ఇట్లు తయారుచేయబడిన 'రోలు' వడికాల్లుపు తొట్టిలో నుంచుకొను; అప్పుడు 'చార్మి' మీద పొక్కులుగా క్రమబద్ధముగా వేయుదురు. చర్యకు పొక్కుదును. ఇట్లు ఉత్పత్తియుగా వమూడా (Diamond) వర్చుదును

"స్టెప్పింగ్" (Stepping): ఇట్లంటై స్టెప్పింగ్ పురాతనదర్శక; దీనివలె అనేక ఉపయోగములు కలవు. అవి యెన్నియన, దివ్య అచ్చుతోకలై, దూతరవతా నిర్వాతము అల్లికల్లికతో గూడబడిన రచించుతో స్టెప్పింగ్ పిరిగి ఎక్కువ పొక్కులకల్లును విచ్చుచున్నది. వచ్చిని 'లింబు'గూడిన మన్నితపు రవత, గొప్ప ఫలితము— ఈ రెండును దీనివలె చేయదును. తేర్చేరు రంగు రాయును కల్పించుట స్టెప్పింగ్‌లో పాఠ్యపదము. రంగులు మలకముగా మేళవించ విలసిలును. "స్టెప్పింగ్" పాకారణముగా వలెనని చాగిరేతుతోగాని ఇత్తడి రేతుతోగాని తయారుచేయుదును. అందుచేత ఇది తమపు ఎక్కువగా మచ్చపురు మాత్ర చెడిపోదు. "స్టెప్పింగ్" తయారు చేయుటలో 'లెమ్మ', "లంబులు" (Lamb) లేక అధారములు చేర్చుట క్రమోపాత్తు అవలసి. ఇది వమూడాతో అంతర్వాగములుగా కలిసిపోవునట్లు చేయుటయు. "స్టెప్పింగ్" వలకు ఇది వగు లంబునిచ్చును ఇట్టి లంబును చేసి "స్టెప్పింగ్" అంటిపెట్టు అచ్చుచేయుదు వచ్చుచున్న అంటిలోని యందకు అచ్చుచేయుదు పరాగమునై స్టెప్పింగ్ ఉంచుదును. మించతో చిత్తు కళాగములగుటా రంగు చేయుదును. మించతో ఒత్తి బ్రాయుట (చుప్పింగ్) వలెన రంగు అంటిలోనును.

గాతమింద (Akr Balam) ను రంగుచేయుటకు ఉపయోగించు మరయొక దర్శక. దగ్గరకు ఒత్తివలె గాలి యొక్క. కత్తి రంగు వీరుపులకు ముప్పులుగా దిగ గొట్టును. ఈ వచ్చిని ఇట్లు స్టెప్పింగ్ చాగిరేతున అల్లి మీదకుదును. దీనిని మించచేత తాళవచ్చును. దీనిచే

'తేజ'యును, గాటమును అని రాయుట రచించి, విధములగు ధారా ఫలితములను పొందివచ్చును.

అమోమ చేయుట స్టెప్పింగ్ తయారు చేయుటకు ఒక ముఖ్యతమగు దీక్షని అవలంబించును. ఒకేమారు రెండు ముదలవలె చాగితములను కత్తిరించి 'చాల్గి' వాడ 'చాగితము'ని నిల్పు. చారములను వమూడముగా వరచి దివన నీరెండు చాగితములను అంటించుదురు. దీనిచే స్టెప్పింగ్ యొక్క అంశు అధికమగును.

తెర-అచ్చు: తెర-అచ్చు మాత్ర స్టెప్పింగ్ విధాన

తెర అద్భుతము

1. తెర కట్టము
2. కిగ వల లేక నిల్పు. గుడ్డ
3. అంతము రచ్చులి
4. రంగు వీడి
5. రంగు చేయించిన గుడ్డ
6. రంగు చేయించిన గుడ్డ
7. రచ్చులి

ములతో చేసినది. ఒక వచ్చిని చాగితపు గుడ్డ లేక నిల్పు. గుడ్డను ఒక చల్లమునై గ్రహించును వమూడానై రంగు వూయుదును. అప్పుడు రంగుచేయబడిన చాగితము స్టెప్పింగ్‌నై చాగితముల కళాగములవలె వచ్చిని అల్లిక కలచగుటచే, దీనిన రంగును తెరకలెన నచ్చు ఇట్లుచేరు వీరుగట్టుచేయును తెరలను వచ్చిని "చైకాగ్" లేక వచ్చువగు నిల్పు. ఇట్లు చేయుదును. తెరకలెన వచ్చువగును చేయుటకు దూతములు కలుపుటకు వీరుగట్టు కొద్ది "చచ్చు"ను ప్రతేకములు (Catskin powder) కచ్చును చేయించి యుదును. కచ్చుచాగ (Catskin powder) రంగు, లేక అచ్చు రంగు తెరలకు రంగుచేయుట ముఖ్యమైనదగును. ఈ రంగులకు తమపును దిద్దించుచు, "గాతమింద" లేక ఇట్లుచేరుట మాత్రమేరంగులను చాగితగా వూడ్చిచేయగలవు రంగునీటివలె చేయుదును. రంగు, నిల్పు అంతకు మార్చువలెనుచున్న దీనిని మిక్కిలి తక్కువ వలెయె ముతో అచ్చుచేయునట్లును ఉపయోగించుదును. రంగు

అడ్రోకము

ముద్రలను గట్టిదరచు పాఠవములుగా తిగుదులు, పిండి రహస్యములు యెంతలగునది ఉపయోగించబడును.

అయ్యేయేయ తిగుచు రంగును బాల్సంపనుమనట్లు చేయువదిగను, రంగును నమోనముగా నంచుటకు నవళించు నమనదగును ఉండవలెను. మరియు తిగుచు, బట్టపై రంగు ఫలితమును పూర్తిగా ప్రదర్శించుచు, కడిగితేయుటకు పార్యవదనవిగా నుండవలెను రంగును నమమార్పుగలగ్ని, చిక్క-రరరెడి పాఠవముయొక్క మరయొక ముఖ్య లక్షణము అగ్ని అవనరములను బట్టి మారుచుండును. అగ్నిక్రియ అవనరమైన విధముగా నవనరవచ్చును. తక్కువములను, అరిగిచినియును అగు మానె రహస్యములను వ్యర్థ పరిమాణములతో కలిపి వివిధములయిన చిక్క-రవములను పొందవచ్చును. ఈ మానెల వ్యక్తమగుటగా గానది, అంతువ్యక్తములుగ గానది, అపిశ-పింజంధములుగగాని యుండవచ్చును అయ్యే రంగులకు మిక్కిలి రెక్కగా కావలిన చిక్క-రవమును కలిగించుటకై "మిక్స్" (Mix) ను, అకర సువరహస్యము లను చేర్చవచ్చును కొన్ని పందర్భములలో కాగుగా పొడిచేయబడిన రై కామస్ట్రీ (Kaolin), జింక్ అక్సైడ్ ను, లిథోపాసును Lithopone), స్ట్రెంజ్ (Stearic) గింజు మొదలగు నవ్యులను, ఉపయోగించుచు అట్టి రహస్యములు ఎక్కువగా కాడినతో అయ్యనడు దర్భము లకు శంగము కలిగించును భారము అయ్యరంగులు, అయ్య రోలగ్గయొక్క చిక్క-రములపై మట్టిపొరవలె రహస్యము గుణము కీదినవలె ఎక్కువగుటయే.

నిర్దేశక ౨ ౨8 మద్యన ౨౨8 (Kaiser and Dischinger's) పంజరించిన ముద్రలములలో అట్టి నవ్యులను కలుపుట నిర్దేశకదర్భము అనుభూత్యమును కల్గించును, మరియు తెలుపు రంగు ఫలితముల చూపబడుచు కల్గిన లక్షణమును ఎక్కువ చేయుటలో పొందునడును ఏమనగా, అది కూర్పుచువములో అంతకును విస్తరించి యుండుటచే నూలు పొగులు కొంతవరకు బాటినిలుపు కొక గల్లను కడిగితేయుటకు పార్యముకాని కొడిగింపు లోని తెల్లని భాగమును పొందినరులు లేక నయే (Gilt) పండి చిక్క-రవరచు నవ్యులను కలిపి ఈ తెల్లని అనువులను నూలు ప్రోగుల రై కాగములకు అంటెపెట్టు

కొనునట్లు చేయుట కరచు బాంధించబడుచున్నది. జింక్ అక్సైడ్ చివరనకై లిథో కావలెను. కొన్ని పందర్భములలో అది తెల్లని అనుభూతి కలిగివచ్చును. నివరణ విధానక్రమమున రాచాయెనిక చర్యకొనూడ అది పొందునడును.

గోధుమపిండి (Starch) తక్కువ చిక్క-రరచు పాఠవములతో కలిపినతో అపిశపి ఎక్కువ ఉపయోగపడును. కాని అయ్యేయేయ రహస్యములకు కలిపివచ్చునను అపొందించుటయు, ముఖ్యముగా పెద్దదెప్పులు అయ్యే చేయునపుడు అవనుభవము నిచ్చుటయు, అను ఈ రెండులోపములను దీనియందు కలపు. ఈ లోపములు కొంతవరకు 'కారములంక' గాని క్రిలిన్ తిగుచు గాని ఉపయోగించి తొలగించవచ్చును తక్కువరకముల పిండి రహస్యములతో చేయబడిన తిగుదులు ముద్రకట్టు వ్యభావమును కలిగియుండును పిండిరహస్యములతో చేయబడిన తిగుదులు కొండి టెక్స్టైగ్లరే మాపురెండును ఇవి కొంతకాలము నిలువయున్నచో పుట్టబడుట, చిక్క-రవము, మరుగునట్టుకు, నీటివలె నలుచుగా చేర్చుటకు అరుగును. క్రిమిపంచోరకములు, పెట్రోల్, డెన్ కాల్, పొలినిక్ అస్టుము, లోక్ అస్టుము మొదలైనవి కొండిగా కలిపి ఈ లోపములను తొలగించవచ్చును.

అల్. సెం. హెక్సా.

అద్భుతము (రంగువేర): గుడ్లపై రంగులు అద్భుత. రంగులతో అయ్యలు చేయుట: రంగులు అద్భుతకు గుడ్లను పిద్దవరకు విధము. రంగులు అద్భుతకు పూర్వము నూలును లేక గుడ్లను తుక్కువరకువలెను. నూలునుగాని గుడ్లనుగాని ఉడించుటకు పూర్వము 10 గ్యాలనుల పిళ్ళలో 10 మలముల కాస్టిక్ సోడా, 5 మల ఎగ్ నెక్ టి (Glauber T) కాని మరియునైన నవళించు ద్రవ్యముకాని కల్పి, రాక్స్ అంతయు తడిపించి, ఉదయమున కట్టులతో తిర్చగా నడుమచలించును. 10 పొడ్ల నూలును లేక గుడ్లను, 20 గ్యాలనుల పిళ్ళలో, 20 మలముల అల్లం సోడా, 10 మలముల టర్పెన్ టెక్ అయిల్, 5 మలముల కాస్టిక్ సోడా కలిపి నమూను రెండు గంటలవరకు కాగుగా ఉడికించిన పిదప తుక్కునైన నీటిలో ఉడికి, పిద్దవరకుకొవలయును. లేనిదో

రాకతవానిచే ముగించి అవిన గుడ్డలకు లేక మాలుకు రంగులు అధ్వరణివచో 20 గ్యాలను పిళ్ళు అవగా 5 రివనాయిల్ దశాంశ పిళ్ళలో మూడుపాళ్ళు మల ముల బిళ్ళుదోరా (Sindhi blue), 2, 3 పొమల క్యాంప్ దోరా కలిపి ఉడికించవలయును. మరొక నిధముగా పొడిగుడ్డను 20 గ్యాలనుల పిళ్ళలో 2 పొమల పిళ్ళులెడ అయిలో కలిపి రెండుగంటల వరకు తడిచియుంచిన తరువాత, గట్టిగా పిండి నిధముగా మంచవలయును.

పొరారణముగా వాడుకొన రంగులు (14) రకాలు
 1. బేసిక్ రంగులు, 2. టై రెడ్ రంగులు, 3. (అ) నల్లర రంగులు, (ఆ) ప్లైరాక రంగులు, 4. ఇంబాన్ ట్రిక రంగులు, 5 అవిరిన్ రంగులు, 6 టెప్రోల్ రంగులు, 7 ఇండిగో రంగులు, 8. అవిడ్ రంగులు, 9. అవిడ్క్రొం రంగులు, 10. మార్బెంకు రంగులు. పైవి చెప్పబడ్డ 10 రంగులలో కొన్నిమార్తము ఉ దిగువను విధులముగా చెప్పబడినవి. పై మంచవరించిన రంగులపేర్లు అర్థమి లేకము కారివి. ఇంగ్లండు, స్విట్జర్లాండు మొదలగు లేకములలో తయారు అయిన రంగులపేర్లు వేరుగా ముందును

1. బేసిక్ రంగుల అధ్వకమ : పట్టుకు ఉన్న వస్తువులకు మార్తము ఈ రంగులు కాదువరు 10 పొమల మాలుకు లేక గుడ్డకు 1 మలమునుండి 3 మలముల వరకు బేసిక్ రంగును మనకు అవసరమగు ఛాయా ప్రమాణమునుబట్టి బేసికొనవచ్చును అచిట్లో అచిట్లో రంగును మర్చించి అందులో కారుగా మరుగుచుంచెడి నీరుదాని కలుపవలెను. కుక్రవరచిన మాలుకు లేక గుడ్డను, పది పొమలకు 1 పొరా వరకును 20 గ్యాల మల పిళ్ళలో కలిపించి, గట్టిగా పిండిన తరువాత కానిది 1½ నలల హానిడ్ అచిట్లో తడియపెట్టు వలెను. ఇట్లు తయారుగినన మాలుకు లేక గుడ్డపై, పడియగట్టిన రంగును పిట్టలో అధ్వకము చేయవచ్చును

బేసిక్ రంగు పైనిధమున నిధవరచి, తగులలో కలిపి, గుడ్డలపై అప్పులుబేసి, 1½ లేక 2 గంటల వరకు అచిరి పట్టినచో ఉన్న, పట్టు, చీటి గుడ్డలు తయారగును.

టై రెడ్ రంగుల అధ్వకమ : 10 పొమల మాలుకు లేక గుడ్డకు 3 మలములు మొదలుకొని 15 మలముల

వరిమితిగల రంగును 15 పాక్రలోమన్న కన్నీళ్ళలో కారుగా కలిపిన తర్వాత కారుగా మరుగుచుంచెడి బేసి పిళ్ళును ఆ రంగులో దోయవలయును. లేదా అన్నిటై పెట్టి, కొంతకాలము ఉడికించవలయును. మాలు లేక గుడ్డను అద్దుకొను పాక్రలో మాలుకు 20 పొళ్ళు ఎక్కువ పిళ్ళుదాని, అందులో 2 మలములు మొదలు 15 మల ముల వరకు బిళ్ళు దోరాను ఉడికించి పడియగట్టిన రంగును కలుపవలెను. ఆ రంగులో మాలు లేక గుడ్డను ఉడక పెట్టుచు 15 గంటవరకు ఆ రంగుపాక్రలోనే యుంచి పిదప తెలుపలకు తీసి కుక్రమైన పిట్టలో ఉడికి అరచేయ వలెను. రంగుపాక్రలో ముందు రంగును పూర్తిగా కాదు పటగాను, నిగ్గతిమనట్టి పట్టును కలిపి అధ్వకమును పూర్తి చేయవలెను

నల్లర రంగుల అధ్వకమ : పది పొమల మాలు లేక బిట్టుకు నల్లర రంగు 20 మలములనుండి 40 మలముల వరకు ఉపయోగించవలెను. నల్లర వల్ల రంగు మార్తము 80 మలములవరకు గూడ వాడవచ్చును. టైట్ షేడ్ కావలయునప్పు, రంగులో నమమైన బిరుదుగల పొడియం పల్లెడ్ ను రంగులో కలుపవలెను. గాధరాయ్ షేడ్ ను కోరినచో పొడియం పల్లెడ్ పెట్టించు కోనికవలెను. బిట్టుదోరా, పది పొంగ్ల మాలుకు లేక గుడ్డకు దాదాపు షేడ్ (Darkish) కావలయునప్పు 20 మలములు, టైట్ షేడ్ కావలయునప్పు 3 మలములు, రంగుపాక్రలో చేయవలెను. అలరు రకలో తిను ఉప్పు 2 పొంగ్లవరకు రంగుపాక్రలో బేసికచో, రంగును పూర్తిగా కాదుకుల నీలరంగు. కొంతవరకు పిళ్ళులెడ అయిలో కూడ చేయుట మంచిది పైన చెప్పబడ్డ రంగును కారుగా ఉడికించి అవగా 140° F. నుండి 180° F. వేడివరకు బేసి అయిన నిదన అధ్వకము చేయవచ్చును

తమచిరు తువలకు తీసి గానిలి అరబేసి దోరా, పట్టు బేసి పిళ్ళలో ఉడకపెట్టి, కుక్రమైన పిళ్ళలో ఉడికి అర చేయవలయును. పైన చెప్పబడ్డ నల్లర రంగులు మొదల బేసిన కూకము మరల అద్దుకొను సమయమున 1 వంతు రంగు ఇతరములు కన్గించుబేసి అద్దుకొన వచ్చును ఇదే నిధముగా కార్లన సమయమున 2 రంగు చేయించుటగో అద్దుకొనవచ్చును. రంగులు అద్దుకొన్న తమచిరు పిళ్ళు

అధ్యక్షుడు

పారదోయకూడదు. ఎందుకనగా వాటిలో రంగుఉండును. అది తెలిపేటటువంటి మరల అధ్యక్షుడు ముందుగా వాటిలో కొద్దిరంగు కలిపిన వదిలవచ్చును

సెప్టెంబరు రంగుల అధ్యక్షుడు సరికొద్ద మూలుకు లేక గుడ్డకు 8 కులములనుండి 12 కులముల పెప్టాల్ రంగు అవసరము దీనికి సరికొద్దమైన రంగు ఉప్పులు (1 కి) అనగా 8 కులముల పెప్టాల్ కు 24 కులముల రంగు ఉప్పు చొప్పున అందులో 24 కులములు తిను ఉప్పు చేసి సిద్ధము చేసికొనవచ్చును. ఈ రంగులు అధ్యక్షుడు రెండు మట్టిపాత్రలకు చెదర్చు మూడులుగలదిగాని, మట్టి పాత్రలు గాని అవసరము.

లేవ్ తయారుచేయు విధము పెప్టాల్ కు మోసోరోజ్ సోల్ తో మర్చించి, అందులో చేతివీళ్ళు కలిపి, కాస్ట్ సోడాను కలుపవలెను అట్లు కలిపినచో, పెప్టాల్ రంగు మారి బిళ్ళలో కరగును.

రంగు ఉప్పు తయారుచేయువిధము: రంగు ఉప్పు మూకమునకు పసుముగా తిను ఉప్పు కలిపి, బిళ్ళలో రెంటిని కరుగజెల్లవచో రంగు ఉప్పు సిద్ధముగును కుగ్ర వరదిన మూలుకు లేక అట్లును నీటిలో తడిసి, నీటి పెప్టాల్ తోలో తడియజెల్లవలెను చాదిని పైకి తీసి, గట్టగా నీటిని, తయారుచేసే రంగు ఉప్పుబిళ్ళలో రంగు చేయవచ్చును

ఇంజావ్ డ్రైవ్ రంగులచేయు పద్ధతి. ఈ రంగులు అన్ని రంగులకంటె గట్టరంగులు కాస్ట్ సోడాబిళ్ళకు గాని, స్త్రీలింగ్ బోడకు బిళ్ళకుగాని, ఈ రంగులు దిగి పోవు

ఈ రంగుల అధ్యక్షము 3 సిద్ధములు: 1N, 1W, 1K. మూలుకు లేక గుడ్డకు కుగ్రముగా నుత్తి రెడ్ అయిల్ తో చాచ్చి మెత్తగా చేయవలెను 1K నుండి 4K వరకు అవసరముపొరముగా రంగు ఉప్పును తీసికొని ఒక చిన్నపాత్రలో బిళ్ళలో మర్చించి చాదిలో మరుగుచుంచెడి బిళ్ళను పోసి, అందులో కాస్ట్ సోడాను కలుపవలెను అందులో సోడియం హైడ్రోసల్ఫైడ్ ను కొత్తికొత్తిగా కలుపుచు పోవలెను మొదటిరంగు మూయను, అట్లు రంగు మారివచ్చులే రంగు ఉప్పు నీటిలో కరిగితడని తెలియను అట్లు మూడవ రంగునీటికి గాలి తగిలినచో మొదటిరంగు

వచ్చును. ఈవిధముగా రంగుతయారు చేయకూడవచ్చును. అట్లు తయారుచేసే రంగునీటిని నీరుగు పెద్దపాత్రలోపోసి నగివంత కాస్ట్ సోడాను, సోడియం హైడ్రోసల్ఫైడ్ ను కలిపి మూలుకు లేక అట్లును అధ్యక్షము చేయవలెను కాద వచ్చును. అట్లు అర్జించిన మూలుకు లేక గుడ్డను పైకి తీసి గాలిలో కొంతనీవు ఉంచినచో మొదటి రంగు మరల వచ్చును. ఆ అట్లును లేక మూలుకు నెల్లు, సోడాబిళ్ళలో ఉడకజెల్ల తరువరి నుండినీటిలో కుగ్రవరదవలెను.

గుడ్డలపై రంగులకు అచ్చుచేయు: బ్రష్టుకము మార్కెట్టులతో కావలెనుచున్న రంగులు:

(1) రాబిట్ (పొట్టు) రంగులు, (2) ఇండిగోసోల్ రంగులు.

1. రాబిట్ (పొట్టు) రంగులకు అచ్చుచేయు పద్ధతి. రంగును పొరాయిలో మర్చించి కొత్తిగా చిన్నపాత్ర లేక గోరుజెల్లని బిళ్ళు కలిపి అందులో కాస్ట్ సోడాను మరొక వీటిని కలిపినచో కాస్ట్ సోడాలో రంగు కరుగును ఈ రంగు నీటిని తగినంత బలక లేక తగు రులో కలిపి అట్లుపై అచ్చుచేయవలెను కాదవచ్చును. అచ్చుచేసిన తరువాత నల్లును ఎండజెల్లి అదిలో నుండినచో రంగు కాగుగా అంటుకొనును. అటువిప్పుట అట్లును అవిటి అవిట్ అందులో చేసిన అవలురంగు అయిటవచ్చును. అట్లును బిళ్ళలో ఉడికి వరద నెల్లు, సోడా బిళ్ళలో ఉడికించి కుగ్రవరదవలెను

2. ఇండిగోసోల్ రంగు అచ్చుచేయు పద్ధతి. ఇండిగో సోల్ రంగును కొత్తిగా స్త్రీలింగ్ సోడియం చేతివీళ్ళు కలిపి తగినంత సోడియం హైడ్రోసల్ఫైడ్ కలపవలెను. ఈ ప్రభావమును తగురులో లేక బలకలో కలిపి అచ్చుచేయ వచ్చును అచ్చుచేసిన అట్లును ఎండజెల్లి అది కావుము లేక హైడ్రో జ్లోరికాన్లును నీటిలో కావజెల్లవలెను. అట్లుచేసిన పురు రంగు పుకావనిద్దముగ తయారగును తర్వాత ఆ అట్లును కాల్లు అయిదుమార్లు నుండినీటిలో ఉడికి, తర్వాత సోడా నెల్లు బిళ్ళలో ఉడకజెల్లి, కుగ్రవరద వలెను.

అవిటిక్ హైడ్రో జ్లోరైలు లేక అవిటిక్ వనరుమును బిళ్ళలో కలిపించి ఇందులో తగినంత పొటానియం పొలిక మును, కొద్దిగ మైలుకు క్రమమున కలిపి బలక లేక తగు రులో కలిపి అచ్చుచేయవచ్చును.

అర్థం (Mean) :- చదువరి ముఖ్యముగా విద్యార్థి యనుచో పరమం పిచ్చికి, కానివిశవాయుచేయుట కగు అమృతము, వివాదోచితాది అనిదులు — ఈ అంశముల సవరణల సంబంధముల వృద్ధి కరము సిద్ధాంతమును తెలిపి మేము కుమారాచేయుచు |వరచేయుచు.

[illegible][illegible]

అక వస్తువు కయ్యారుదేయివడ తయివాక, అవస్తువు మఱుగ, అచేతకో కల్లు మార్పుననుసరించి రాని మార్పునను మారుయించు నప్పటికి పాపావ్యూహము ప్రతి వస్తువు లిందు రాని అపకృతిగఁ బయ్యియట్టి నిర్గుణమగు అదనమ అమీ పరస్పరాభిలాషయైకత అపకృతిగఁ బయ్యికో పార్శ్వముకే తేజస్సునను, అరమునకుఁ జేరియియున్నది కిది భావము. వాని పార్శ్వముకేత్ర యొక్కఅశక్తిను, పేరునైన మనుయములందు వస్తువు యొక్క లిలిరుకో కలుగు మార్పుల వనుసరించి మార్పు జేయబడుదును. అచేతకో అపకృతి కుమిలి, కయ్యారుదేయియందును, అ వస్తువుయొక్క, అచేతకో అభిరావడి యందును, అపకృతి కుమిలిను మనుసరించు అపకృతిగఁ బయ్యి మారుయించును కావున కయ్యారుదే వస్తువుల దరలఁ బయ్యివలయును, అపయల కయ్యారుదే వస్తువుల దరలవలయును నిర్ణయించవలెకాదు. దరలయియు పర స్పరమును అకరానియై నొకకడ ఆభిరావడునందును

కొన్ని ఉద్యమయందు అర్థశాస్త్రమున 'అడ్డ' అని వ్యవహరింపబడు చాని ఉత్తరములు కనవగును ఉత్పత్తి సాధనములు వర్తికముయందు నిలచియుండుటగుగాను పెద్దింపవనవరములేని మొత్తమును 'అడ్డ' అని అందుము

[illegible]

అద్వై

అదనముగా వచ్చు రాణి అర్హత్రమున అద్వై అని పిలువబడును. మరియు ఒక ఉత్పత్తి పాదనముయొక్క నష్టము సంపూర్ణస్థితిస్థాపకతకన్న తక్కువగా మున్నవైతే అద్వై పర్యయము పిలుగును.

ఇట్టి తరగతికి రెండవ అదనపురాణి తేజ అద్వై ఇతర ఉత్పత్తిపాదనములయొక్క కొన్ని యూద్విష్టులకు పొందుచుండుట మనము చూడవచ్చును. ఏదేని ఒక ఉత్పత్తిపాదనముయొక్క పక్షము సంపూర్ణస్థితి స్థాపకకన్న తక్కువగానున్నప్పుడే అద్వై పర్యయమును దీని అర్థము ఒక ఉత్పత్తి పాదనముయొక్క పక్షము సంపూర్ణస్థితి స్థాపకకన్న తక్కువగా మున్నపుడు, తేచా, కనీసపు పక్షము తెలికే పని చేయుటకు పిదపను ఒక ఉత్పత్తి పాదనముయొక్క యూద్విష్టు మించి ఎక్కువ యూద్విష్టు ఉపయోగించవలగునంతటి అనేక ఉత్పత్తి పాదనమునకు ఉన్నప్పుడు అద్వై పర్యయని చెప్పవచ్చును పాండిత్యస్థైర్య 'అద్వై' అర్థము: 'భూమి' పై వచ్చు 'అద్వై' కు సంబంధించిన అర్థికాంశములను వరిగా విడదించుటకు, భూమియొక్క అర్థికోపయోగములు చాటిగల అనేకము సంబంధించినంతవరకు చాటి వినియోగమునకుగాను ప్రతిఫలము ముట్టచెప్పవలసినంత కొరతగా వచ్చునది మనము చూచగలిగి యుండవలెను.

భూమి అద్వై పోనగునని చెప్పుటలోగల అర్థమిది: భూమియొక్క పక్షము అనగా (1) ఒక ప్రత్యేకమైన ఉపయోగమునకుగాను తేటాయనబడిన భూమిపక్షము, (2) యావత్ప్రపంచమునందలి భూమియొక్క విస్తీర్ణము, (3) ఒక తేజమునందలిగాని ఒక శిల్పాయంతరిగాని భూమియొక్క మొత్తము విస్తీర్ణము.

మొదటి అంశము - భూమియొక్క ఉపయోగమునైగల అనేకలోని పెరుగుదలను ఇంతవరకు ఇతర ఉపయోగములకుగాను వినియోగించబడుచున్న కొంత భూమిని అనేక పెరిగిన అ ప్రత్యేకోపయోగమునకు మార్చుటవలన పరిష్కరించవచ్చును ఇట్లే ఇతర ఉపయోగముల విషయమునందు పైతము అనేక పెరుగుదల కర్గుదలలు భూమి వినియోగమును ప్రత్యేకోపయోగములకు మార్చుటవలన మంశముగా ఎదుర్కొనవచ్చును

రెండవ అంశము - ప్రపంచమునందలి భూమియొక్క మొత్తము విస్తీర్ణము ఇందుమించుగా మార్పుకానిది. భూమిపైగల అనేకలోని పెరుగుదల భూస్వాములరాణి అధికము చేయునది, కర్షణశీలముగా కర్గుదల చారిరాణిని కన్గించునది దీని అర్థము. క్రమవిషయమనందును ఇట్లే భూమియొక్కగాని క్రమయొక్కగాని పక్షము ప్రత్యేకోపయోగములకు మార్తమే అధికము చేయబడవచ్చును, తగ్గింపబడవచ్చును.

మూడవ అంశము. ప్రతి ఒక్క ప్రత్యేకమైన ఎకరముయొక్క తోగోళకష్టానము విస్తీర్ణము అను విషయము చాల ముఖ్యమైనది. 'గోదములకు' అనేకలో కలిగిన పెరుగుదల వేరొక ప్రత్యేకమునందు భూమి గోదముల పేద్రమునకు వినియోగించబడుచున్నదని అర్థము. ఇతర ప్రత్యేకములందును గోదములు పండివగ్గి వండువలెను, చారి గోదములకు పోటీగా ఇవలయును గోదములు అమృతకలిగినందునవలెను ఆ శిల్పాయందలి భూస్వాములు మునుపటికంటె విశేషించి పెచ్చు రాణిని పొందజాలక పోవచ్చును కాని ఆ ప్రత్యేకము శిల్పాయ సంబంధించి వంతవరకు భూమి అనేకయందు కలిగిన పెరుగుదలను ఇతర ప్రత్యేకముల యందలి భూమి తీర్చజాలదు భూమి అంతయు ఒకే వస్తువును ఉత్పత్తిచేయుటకు వీలైనదిగా ఉండినను, మరియు పూర్తి పోటీవిధానము క్రిందనుండి, భూమి అంతయు ఒకే ఉత్పత్తి కర్తరి కలిగి యుండినను, ఆ వస్తువునైతే హెచ్చగు చున్న అనేకము భూమి అంతయు వినియోగము క్రిందకు వచ్చునంతవరకు కనీసపు వరాహం యూదీల్ అయ్యల మొత్తపు విందుపువద్ద ఉత్పత్తిచేయు హెచ్చయిన పారిశ్రామిక సంపన్న శీర్షికలవు భూమి అంతయు వినియోగము క్రిందకు తేబడునంతవరకు భూమి కొరతగానున్న ఉత్పత్తి పాదనముకాదు. ఆ వస్తువువద్ద వర్షిణమయందలి అన్ని పారిశ్రామిక సంపన్న కనీసపు వరాహం యూదీల్ అయ్యల మొత్తమునకు సమానమై యుండి భూమి యలసామనకు అద్వై చేయబడెందు అదనపు రాణి పిలువబడునంతడు.

భూమి అంతయు ఉపయోగము క్రిందనుండి, ఆ వస్తువునకుగల అనేక ఇంకను హెచ్చగుచో భూమిని ఎక్కువ చేయుటవలన ఉత్పత్తిని అధికము చేయజాలము. ఇతర

ఉత్పత్తిపాఠశవముల దివియోగమును, అధికములేయజాలని విశ్లేషణైన ఖూమి దివియోగమునకు జోడించుటవలననే ఉత్పత్తి ఎక్కువగదును. వివేక దివ్యత్వం ఉత్పత్తిమూలము అనుట అరుదును

ఖూమి అంశయు ఉపయోగము క్రింద నున్న తదుపాక మిక్కిలి తక్కువ అయ్యి కలయికతో ఉత్పత్తి చేయగలిగిన చాదికన్న విశేషముగా పాక వస్తువును ప్రజలు వాంఛించుచున్న యెడల చారు మార్గవలన అయ్యుట పనులైన అరీదు పోవంగవలెనదా రగుదురు ప్రతి ఉత్పత్తిచారుడును వస్తువు అరీదు మార్గవల్ల అయ్యితో పనులగు సంకలనం ఉత్పత్తిని పొందును. కాని ఈ ఉత్పత్తివద్ద పరాపరి యూరిక్టు అయ్యల యొక్కము వస్తువు అరీదుగన్న తక్కువగా నుండును. మరియు యొక్కమువారిది, యొక్కము అయ్యకన్న ఎక్కువ అయ్యలను మించిన అవకాశం రాబడి ఇచ్చుట కలుగుచున్నది మాన్యుల రాబడి మార్గవలన అరీదులు పరిపూర్ణముగా నుండినచో ప్రతి పారిశ్రామిక సంస్థయు నిశ్చలతను పొందును. ఉపయోగించుటకు చేయూ ఖూమిలేనందున, ఈ అవకాశంరాబడికి అవకాశం ఉత్పాదకామిక సంస్థలు పారిశ్రామిక రంగమును ప్రవేశింపజాలవు పరిశ్రమయు నిశ్చలతను పొందును ఈ అవకాశం రాబడియే అర్థశాస్త్రమున చెప్పుటకు ఖూమియొక్క అర్థ

వ్యక్తావమును మోడించిన అర్థ: ఒకేవిధమైన ఉత్పత్తి, కత్తి, పాఠము ఖూమిలంకల గలదనుచు ఉపాసక కొలగించి వివిధములగు కరగలులకు చెందిన ఖూమిలందను పాఠమును అంగీకరించిన మన పరిశీలన తవ్వకాచేరదు. వ్యర్థవివరణము మూలము అవదనగును.

ఒకే పరిశ్రమ యందు అర్థ: పరిశ్రమ వ్యాప్తి చెంది, ఎక్కువగా చెరిగిపోవుచున్న ఖూమి యొక్క ఇతర ఉపయోగముల నుండి రానిది విడుదలచేయవలెనని అవకాశం మేల్కొడినప్పుడు ఖూమిదివియోగమునకుగాను ఆ పరిశ్రమ చెల్లించవలెనని మూలము చెరిగి పోవును. ఆ పరిశ్రమ చెల్లించవలెనని ప్రతి ఖూమియోగము యొక్క కనిపింపున అరీదు అ ఖూమి మిక్కిలి ఎక్కువ విలువైన తన ప్రత్యామ్నాయపు ఉపయోగమునకు సంపాదించగల ప్రవృత్తినువలన విమోచనగును. ఆ పరిశ్రమ యందలి ఉప

యోగమువల్ల ఖూమి విడిచిలేయదటలకు అవకాశమైన అరీదును ఖూమియొక్క చెల్లు రక అని విలువవచ్చును. ఖూమి పొచ్చుగా ఉపయోగించబడుచున్న కొని ఖూమి యొక్క విడిచిలేయదట ఉపయోగపు వెల అధికమగుచు ఖూమియొక్క ఆ చెల్లు రక పరిశ్రమకు ఉత్పత్తి అయ్యగా పరిగణించబడి, ఆ పరిశ్రమ యేకే అర్థ అని మనము వ్యవహరించు అవకాశం రాబడి సంభవమగును.

పారిశ్రామిక సంస్థ దృష్ట్యా అర్థ: పారిశ్రామిక సంస్థ దృష్ట్యా అర్థ ఉత్పత్తిపాఠశవముల అర్థలు ఉత్పత్తిఅయ్యలు గనే పరిగణించబడవలయును ఒక పారిశ్రామిక సంస్థ ఖూమిని ఇతరుల నుండి కాదుగల తిరిగివేదతో అని రస రూపమున చెల్లించవలెనని అర్థ అయ్యగా కనుపించుచునే యున్నది. ఖూమి యజమానులే రానిది ఉత్పత్తి పాఠశవముగా వివియోగించినచో రాని వకడు ఇతరులకు కాదు గను ఒకేగిన యెడల సంపాదించకలిగిన ప్రవృత్తిలంకయు అవకాశపు అయ్య అగును. అవకాశములతోని తేజాను కారణముగా నెప్పుడు అర్థము "పారిశ్రామికసంస్థ దృష్ట్యా అర్థ" అని చెప్పవచ్చును.

స్థావర విలువ. ఒకే ఉత్పత్తి కత్తిరి కలిగియున్న రెండుఖూమిల వివేచనముతో (ఉత్పత్తిఅయ్యలు రెండింటి యందును విమోచనమని అర్థము) అంగడికి అతి పామిస్థమున గల ఖూమి ఎక్కువ సంపాదన కలిగినదగును జలారుకు పరమము రకాదాచేయుట కగు అయ్యలలో గల కారణమయ్యే దీనికి కారణము, ఖూమియొక్క స్థావర లాభమువలన అవకాశముగా వచ్చు అర్థము 'స్థావర విలువ' అని విలువవచ్చును

ఒక చిల్లర వ్యాపారస్థుని కిరాయి అంగడి యొక్క స్థావర విలువను ఇట్లు చెప్పవచ్చును. ఆ స్థలమునందు ఎక్కువ వ్యాపారము జరుగగలదు కావుననే, లేదా ఆ స్థలమునందు వ్యాపారస్థులనుండి ప్రజలు ఎక్కువ అరీదుతో పరమము కొనుటకు ఇష్టపడుటవలననే చిల్లర వ్యాపారస్థులకు అర్థ పర్యవసానమిది ని అంగముననే సంపాదించిన మరేయొక స్థావర విలువను కారాణముగా ఇతర ప్రతీకముల యందు అంత వ్యాపారము చేయుట కగు ఎక్కువ ఎడవ్యర్థములనుండు అయ్యలను ఉపాదరించవచ్చును.

అరై న్నకము

వర్ణన ప్రవేశముల అరై : వర్ణన ప్రవేశముల స్థానపు విలువయందు ఒక ప్రత్యేకమైన మొదాపలి (గుత్త) లక్షణమును చూడవచ్చును. అలాకాటు నలవవో బద్ధకము నలవవో తమనో అనునగు స్థలములంతో చాల్పారము చేయుటకు ఎవలు ఇష్టపడుట వలన కొనుగోలు చాచులతో ఒక ప్రత్యేక వర్ణముకారి చాల్పారమునంతకును వగవరచుకొని మొదాపలి లాభమును కొంతవర లై వను కొన్ని స్థలములందలి చాల్పారవర్ణము అనుభవించ వచ్చును

కొనుగోలుచారుల వస్తువుల క్రయము ఒకే ప్రదేశము నందు గోల్చికొనివలయుట ఎక్కువగు కొందరి వగవరము లందలి చాల్పారపు నెలలందరైన స్థలముల అరైలు ఎక్కువగుట జరుగును

కాన్క - అరై : కాచిటుల వస్తువులపై పెట్టిన చెట్టుబడి, కూమిపై వచ్చు అరై వంటి ప్రతిఫలమును పోలిన రాబడిని తరచుగా పోలెగును. ఇట్టి కాచిటుల వస్తువులపై చాచి యలమూనులకు తప్పక కాన్క అరై ముట్టును.

కూచి యొక్క కనిపపు వస్త్రము అరీదు మన్న యను కొనినపై కేచిటుల వస్తువుల యొక్క కనిపపు వస్త్రము అరీదు కూడ మన్న యనియే చెప్పవచ్చును. ఈ విధముగా ఇట్టి వస్తువులపై నచ్చు ప్రతిఫలము చూడ అరై వ్యవహార మునే కల్పింపవచ్చు

డి. బి. రా.

అరై న్నకము: - "అరై న్నకమ్"-కేళి-ఇతే యవ్యతకే ద్విశం ద్విశమేవ లై న్నకమ్, వలై న్నకం, అరై న్నకమ్ అలి విగ్రహము చెందు విధములు లేనిది ఒకటే విధము. అవగా విశాలియమగు అగము మిత్యగావ విశాలియమే లేనందున విశాలియ లేదము అట్టకు ప్రాప్తించదు, సశాలియమగు మరెయొక అట్ట లేనందున సశాలియ లేదము గూడ అట్టకు ప్రాప్తించదు అట్ట విధవయవము, విద్ధియము, విద్ధిప్తియము అగుటచేత వ్యంగకమగున చేదియను వృణాదులకు భాగాదులవలె లేనందున వాళ్ళకు వ్యంగక లేదము ప్రాప్తించదు వావ సశాలియ విశాలియ వ్యంగక లేద కూవ్యమగు ద్విరుపవట్టా మొక్కటియే వత్తము; ప్రవచనమంతయు మిత్య అలి "అరై న్నకము" అను పదము వలన తేలిక అగుయము.

అరై న్నకము క్రింది, స్పృశి, పురాతనతపోవ చర్యము. దీనిని సచాచివుడు విష్ణువునకును, విష్ణువు చతుర్ముఖ బ్రహ్మకును, బ్రహ్మ వశిష్టకును, వశిష్టకు కృషికి, కృషి సరళయకును, సరళయకు చాల్పారుకును, చాల్పారుకు కుళయోగియకును ఉపదేశించెను. తద్వార కును గౌడ పాచాచాచ్యులకాదును, తద్వారకును గోవింద తగవచాల్పారులును, వారి వలన శ్రీ అగ్రయ కంకడభగవచ్చారులును ఉదయిస్తు లై ఈ అరై న్నకమును భూలోకమున చాల్పించె తెలిసి.

వశిష్టకు శ్రీరామచంద్రులకు అనేక విధ విధిత గాళంతో ఈ యరై న్నకము ముద్రేశించెను. ఆ ఉపదేశ ములే చందోబద్ధములై "యోగకాన్డము" అను పేరుతో ప్రసిద్ధిగాంచి, పామరులకును, నందితులకును, అవరణియములై వుని. అరై న్నకమును తొలించుటకే శ్రీ వేదచాల్పారులకాదు 192 అధికరణములు, 18 పాద ములు, 4 అచ్చాయములుగల "ఉత్తర మీమాంసా కాన్డము" రచించి యుండిరి. ఈ ఉత్తర మీమాంసా కాన్డము అనేకచాల్పయోగపాతకములు యున్నది. గౌత పాచాచాచ్యులకాదు ప్రధానముగ మోమాచార్యుల విద్యు వమనరించి కాచికి వివరణముగ "అగమము, అరై న్నకము, లై తత్వము, అలాకాచా" అను నాదులని ప్రకరణములుగల కాలికలను రచించిరి ఈ కాలికలలో "లై తత్వ" ప్రకరణమున పృష్ఠమునకు మిచ్చాత్వమును పోధించి తర్ల ప్రస్తావనము వనువెండి అగత్వమని మిచ్చాత్వ మును స్థాపించిరి, అందు దృష్టాంత భాగ్యారాక్షిమణిలో కాదు చూపిన పామకార పాచిత్వ ప్రకరణ అవ పాదును, కలభుటకు చూడ అగ్ర్య చరిత్రై రి.

శ్రీ కంకలులు, గోవిందభగవచ్చారులకు శిష్యులై, ఉపనిషత్తులకు, బ్రహ్మయోగములకు, శ్రీ మద్వ్యవక్తిగ లకు, సువత్తుకాలియమునకు, విష్ణు సహాస్రనామములకు శాస్త్రములను వివరించియుండిరి. ఇంచేయొక ఉపదేశ యావములగును, ప్రోక్షములు యావములగు శ్రీ కంకరా చార్య శాస్త్రములు తమ అనేకభగవచ్చాచర్య రకభింబ ప్రాచువటుల కచారిత గ్రంథరాజములను నెలించుచిరి.

ప్రపంచ మిచ్చాత్వ పాదకము : అంగము పృథకపృథక మగు ఈ ప్రపంచ మిచ్చియి గోవరధునియొక కుత్తి

అనాద్యమున, స్వర్ణ ప్రకటనమున, మిశ్ర యెక్కువ
వలన, పృథ్వీమణిని కుత్తికలనాదులను స్వర్ణ ప్రభవ
మును ఎటుల వర్ణింపవలెనో అటులే అనాద్యమును
మిశ్రమునగును. కావున పృథ్వీమణి మోక్షపుష్పశ్రీని
యగుటచే ప్రపంచమునకు పశ్యంత్యమును ప్రపంచవేదము.

అంతయును రంజిత్రాంత కలిగిన విద్యుల "ఇది
కుత్తి" అను జ్ఞానము కలిగి అజ్ఞానితర రంజిత్రాంత
కొంగును అందు రంజమునైనది, ప్రపంచమునకు
ప్రకృతముగ గాని పంచమతాత పశ్యంతినిగూడ
జూచుచుండ ప్రపంచము మిశ్రమయి యెటుల కెక్కు
నొప్పులు అను విషయము వివరింపఁబడినది

ప్రపంచమున కుత్తి జూచున తోడనే "ఇది కుత్తి"
అను జ్ఞానము కలుగలేదు "ఇది రంజము" అను జ్ఞానమే
కలిగినది ఈ జ్ఞానము ప్రకృతమూ! అనుచుతియో!
ఉచుచుతియో! కావ్యామో! అర్థాచుత్తియో! అకుచ
అర్థయో! అచిదో! కుత్తికల రంజరింపియియును
పంచాంగము ప్రాప్తిని "ఇది రంజము" అను జ్ఞానము
కలిగిన విద్యుల వేద రంజము సూక్ష్మానుభవతీ!
అను దీక్షింపగు అచిదవస్తువు (అమర్త్యరసాయ
ములు) వేదమునకునే "ఇది రంజము" అను జ్ఞానము
అనుచుకాల్గినటులుగాను "ఇది రంజము" అను జ్ఞానము
కలిగిన విద్యుల వేద రంజమును చూచుచుంటి" అను
అనంతమునందుననే "ఇది రంజము" అను జ్ఞానము
ప్రకృతమేయని అంగీకరింప వలయును వేదాంతము
నందును రంజమునకును చతురింద్రియమునకును
పంచంధము పరస్పరము కావున "ఇది రంజము" అను
జ్ఞానమున "వేదాంతపశ్యంత రంజమే శాశ్వతమనది తెచ్చు
నొప్పును. రంజము వేదమును "ఇది రంజము" అను
ప్రాంత శాశ్వతమనో, చివరము వేదవిశిష్ట జ్ఞానమే
శాశ్వతము. మరియు వేద రంజమును చూచుచుంటి"
అను అమర్త్యరసాయము రంజమయి ప్రపంచమునకును
కావున "ఇది రంజము" అను ప్రాంతిజ్ఞయిన రంజ
మునకును మొదలుకొని పరవశము. అను రంజమేద
యని మార్గము వివరింప వలయును.

వేదాంతపశ్యంతయన రంజమునకు చతురింద్రియము
నకు పంచంధము పరస్పరము కావున వేదాంతపశ్యంతము

"ఇది రంజము" అను ప్రాంతిజ్ఞయందు శాశ్వతమయిన
"ఇది రంజము" అను ప్రాంతి వస్తువారమునోక రంజము
మిశ్రమే. యో రంజమే "ఇది రంజము" అను జ్ఞానమున
శాశ్వతమయినదని యెట్లుకొనవలయును. కాని అట్టి
రంజము మిశ్రములు కాదు. వేదమునకునది మార్గము
మారాంతమనది. అమర్త్యది. చతురింద్రియమునకును,
పురోక్ష పశ్యంత్యమును పంచాంగము కలిగిన విద్యుల
"ఇది కుత్తిక" అను జ్ఞానము కలుగలేదు అయో కుత్తిక
జ్ఞానమే అమర్త్యది ఇది యెక్కువద మార్గమునందెట్లుకొ
నవచ్చు రంజమును జూచినపు రంజమునకును వేద రంజ
పంచాంగము అచిదయియుండు ప్రకృతమున నకు
చింద్రియమునకును పురోక్ష పశ్యంత్యమును పంచాంగము
అచిదయికరి పురోక్ష పశ్యంత్యక దాకవచ్చును ప్రకృతమై
ఈ ప్రకృతము వేద మార్గరంజ పంచాంగ మయ్యద
మగును. అట్టి ఉద్యుల పంచాంగముతో గూడి కుత్తిక
జ్ఞానము రంజాకారముగను, రంజ భూతాకారముగను
నదియించును. అట్టి రంజములే భూతాకార రంజ
ములందు కావున "ఇది రంజము" అను జ్ఞానమున
కానియ రంజము కుత్తిక జ్ఞానము వేద పరిణమించి,
కుత్తికజ్ఞానము వలన వేద ర్పించుటల, అజ్ఞానజ్ఞానము
వలన పరిణమించిన యా విశిష్టప్రపంచము, అజ్ఞానజ్ఞానము
వలన వేద ర్పించుటలే దగుటచే కుత్తిరంజమునకె
మిశ్రమయియని యెట్లుకొనవలెను

కుత్తికరంజము ప్రాంతిజ్ఞమగుటచే, భూతవిద్యుల
పశ్యమునచ్చినపుడు పశ్యమునకును పశ్యమునకుకాలమున
కుశలములు, రూపితక పృథ్వీయ కలిగియున్నవి
కావున పశ్యమును పశ్యమే యగుచుండ పశ్యమునకె
ప్రపంచము మిశ్రము యెక్కువ మిశ్రమనైన పమా
దాన మిశ్రమి. విషయము.

ఈ దేగఁడ శక్తికొలిది ఇటు లేదు ఎని యెని
ప్రభువునుమోలినాదులు కాదునును వనగూడ కిగి తెక్కు
లను మునుకునోని యెక్కువైదమించు, అజ్ఞానమయిన
అంతుకవలముతో అజ్ఞానాజ్ఞానమునందు, అంతః
కరణ భర్తములయిన అచిదాకార మునుకారములను
అజ్ఞానంకారమింకొని, "వేదము, అచిద, అచిదా
కార ముకారము" వై మై చతురంతింద్రియము

అద్వైతము

చార్యమునందును చెరిగిన అంతఃకరణవృత్తులను తనయందాలోపించుకొని "నేను కర్తృ, నేను భోక్తృ, నేను మఖి, నేను దుఃఖి" అని అతఃకరణముల క్షేపముల వారి విశ్రాంతినిగిరి వదలుతును. ఆ తరుణమున వశ్యులైయుండు మనవృత్తులను అయింనును. అట్టి సమయమున త్యాగవశ్యయందనుభవముల వలన అనిందిన సంపూర్ణములతో గూడిన అవిద్యయొక్క పరిణామము అగు పూర్వీక పరార్థములను జూచును ఆ సమయమునందు గలిగిన భావము ప్రత్యక్షాత్మక మగుటచేత వృత్తియని యిహించుకొనదు. ప్రత్యక్షాత్మక మగుటవలన పరార్థములకు స్థితి బొప్పకొనవలయును ఆ వృత్తి పరార్థములగు గణతులగాదులు స్వీయ విచారమునకు దగని ఆ కరణమునచే గోచరించుటచేత, పత్యము అమలకు నిలులేదు ఇంద్రకాశులు ప్రాపారమును ప్రసంగించుచున్న అతి మాయలే కనిపించును. కాని అతి ముఖమున ప్రాపారమునకు ప్రతీకించు యోగ్యత లేవనకు ప్రాపార విగరణమునకు అయోగ్యమగు వత్తి ముఖమునందు అగునకు ప్రాపార విగరణము మిశ్రయగుటకు, పూర్వీక గణతులగాదులు మిశ్రయే అని యొప్పుకొనవలయును. ఈవిషయములే శ్రీ గౌడ పారాచార్యులచేత తమచే రచించబడిన మాంధూర్మ్యపరిచిత్యాది కలయందు పై తత్వప్రకరణమున మొట్టమొదటనే

"పై తత్వం పర్యవారాహం వృత్తు అపార్యపీడితః |

అంతస్సాహజ్యే శేచాహం సంవృతశ్చైవ సేమహ"

అను వాగచే వృత్తముగ చెప్పిరి.

పై గౌడపారాచార్య వచన "ఏ పరార్థము తనకు తగని ప్రతీకమున గోచరించుకో ఆ పరార్థము మిశ్రయే తేటనది. పూర్వీక పరార్థము అట్టిది కావు. మరే మనిన తీవుడు రేఖాంతరమున కీని యోగ్యవృత్తులయందుండు గణతులగాదులే జూచును. కావున వృత్తుమునందు గోచరించు గణతులగాదులు పత్యములే కాని మిశ్ర కావని కలంకం వలన అట్టి అశంకకు తొంగించుట శ్రీ గౌడపారాచార్యులచేత పై మదహరించిన వాగ తరువాత,

"ఆ దీర్ఘ వ్యా పృ వారణ్య గవ్యాదేశాన్న పశ్యతి" అని వాగచే మ్రానియుండిరి. అదగా ఒకటి కా

కీనిమటల వృత్తుము వచ్చినది. కాశీ కేగవలెననెడ నిహా వములే కేగినను బాలుగు గంటల కాలమైన వాకలెను. తదకాలమున వృత్తుమునందు కాశీ కేగినటలవినించును. ఇంత వృత్తుకాలమున దీర్ఘ కాలమునందు ప్రయాణము చేయదగిన కాశీ అశకు ప్రయాణములేయనేరదు కావున పూర్వీక పరార్థములు తగని యీ కరణమునచే గోచరించునది యొప్పుకొని తీరవలెను. అందుచే పూర్వీక పరార్థములు మిశ్రయే యని తేటమవుచున్నది

స్థాంకకరణముతో కాశీ కేగుటకు దీర్ఘ కాలము కావలెను కాని లింగరేహముతో కాశీ కేగుటకు దీర్ఘ కాలము అవసరములేదు కావున తీవుడు లింగరేహముతో మూత్రము కూడుకొని క్షిప్రకాలమునచే కాశీ భోవచ్చును అతడు పరార్థములను జూచవచ్చును అందుచే పూర్వీక పరార్థములు తగు ప్రతీకమునచే గోచరించుటచే పత్యమేయని కలంకంచారు అట్టి శంకకు తొంగించుట శ్రీ గౌడ పారాచార్యులచేత పై వాగచేయొక్క ఉత్తరార్థమున

"ప్రతి బుద్ధ్యుః పై పత్య వృత్తిశ్చే న విద్యతే"

అని చెప్పియుండిరి ఒక పురుషునకు తదకాలములోనే కాశీ కేగి కాశీ విశ్వనాథునకు అభిషేకము చేయవచ్చుటకు వృత్తుము కలిగెను. వెంటనే అతడు వెంటకు గాంచెను. ఇట్టివయమున అతడు దుండవనపర్యట వ గృహమో, లేక కాశీ విశ్వనాథుని యాలయమో అనినచో, అతడు తన గృహమున వదకటింట్లయందు కయ్యలపై ముట్టుకు వృత్తుము చాలేదు కావున తదమూత్రమున ఇంటికి తేరలేదు. కాశీ విశ్వనాథునకు అభిషేకము చేయవచ్చుటకు వృత్తుముతోనుండి వెంటకు గాంచెను. కావున అతడు కాశీ విశ్వనాథుని యాలయములోనే యుండవలగ బింటియందలి కయ్యలపైనే ఉండుటచే వృత్తుమునందు రేఖాంతరమునందుండు పరార్థములను జూచుటలేదు ఇక ఏ మనిన విచారి దోషముతోగూడి, పూర్వానుభవ అవిన సంపూర్ణవహితముగ అవిద్యవలననే అనించిన పూర్వీక పరార్థములను అయోగ్యమగు నీ రేహావనచే జూచును. కావున పూర్వీక పరార్థములు మిశ్రయే యని యొప్పుకొనవలయును. అట్లే త్యాగవశ్యయందు గోచరించు విఖల ప్రవచనము మిశ్రయే యని తెలిసి భోవదగును.

అధ్యక్షము

పోవుచు" పరార్థములు కాగ్రహించు గోపరింక
 పోవుట మిక్కిల కావచ్చుననక, అట్లుగో కాగ్రహవృత్త
 యందు గోపరింకు పరార్థములు వృద్ధులునుందు గోప
 రంకు పోవుటకే వదిలి మిక్కిలయే యవతలములు
 అనగా కదర్పవృత్త పోగిరావలెననకే "లెంతును మిక్కిలయే
 "స్వస్థు" కావలెను పరార్థములు వృద్ధులుగా గోపరింపి
 ప్రకో"రావచ్చుయందు మిక్కిల యగునట్లు కాగ్రహవృత్తయందు
 గోపరింకు కీ ప్రపంచము అనగా బ్రాహ్మ నిర్గుమగు శ
 నికల ప్రపంచములకర్ మిక్కిల యగునవచ్చుచి. "నీమ
 బ్రాహ్మస్వరూపుడను" అను భూవి నిష్ఠా గమింపవలె ప్రపంచ
 కావడమే వేదవంతు నికల ప్రపంచము మిక్కిలయే యని
 యెఱుఁపగల కేవలము

అత్తమ్మ పొడవము : అత్తమ్మ క్లుప్తము నిరూపించుచో ప్రశ్నలది ప్రమాదములను నిరోధము వాల్చిల్లుగావడ అత్తమ్మకన్యమును తెచ్చుటకు నిలువడము పట్టుట "నేను" అనెడి భావము చేరుటచే ప్రతి చేదామును దను ప్రశ్నలది కన్యకావృత్తినియన అట్లు "నేను" ప్రశ్నలకు శేడముండు ప్రతి చేదాముందును కాళ్ళు చేరు" అను అనుభవముచే అత్తమ్మ ప్రతి చేదాము నందు వేరగుచున్నది అట్లుగా అత్తమ్మ యొక్కటచేరుచున్నచో "నేను, చిడు" అను వ్యవధివలన తోరకొనుచు అందుచే చిడు అనేకములనుటకు ప్రశ్నలకన్య ప్రమాదము అట్టి అత్తమ్మ శేడము వాచ్ఛుచిడి "నేను, చిడు" వ్యవధివలనను మరయొక నిధమున పిత్తినివనుచును, అను అత్తావృత్తి ప్రమాదముచే గూడ అత్తమ్మ వ్యవధిను నిధియ నున్నది. శరీరములు అనేకములు గావన గదామువలె వాదించుచుండు అత్తమ్మ అనేకములను లేక ప్రతిచేదాము నందును "నేను, నేను" అను భావము చేరుగ మందుచే అత్తమ్మ ప్రతి శరీరము నందును వేరుగ ముందును" అను అనుభవము ప్రమాదముచే గూడ అత్తమ్మ శేడము పిత్తియ నుచుగది.

“అదిగి, రైవా, గంధర్వా, మనుష్యా, విత్త, అమరా”
అను క్రమ పాఠ్యమును, “దేవ, చానవ, గంధర్వా, యక్ష,
రాక్షస, కిన్నరా” అను పురాణవచనమును, అశ్వశైవమునే
బోధించుచున్నది. కావున అశ్వలు శివ ములమటయందు
శక్తియు కూడ ప్రమాణము.

ఇన్ని ప్రమాణముల వలన అత్యశేదము సిద్ధించుచుం
డగా "అత్యైతము" అనునది యెట్లు సిద్ధించునను ప్రశ్న
ముదయించుచున్నది

మరియు ఆత్మార్పకమును అంగీకరించినచో పరస్పర
చేపాములయందు అట్లు యొక్కచేయి గాన ఒకడు
మరొకడు సందర్భములందును, ఒకడు మరొకడు
పరస్పర ముఖమందును పరిచయము, అట్లే రోజూ
పరస్పర చేపాముల యందును అట్లు యొక్కచే గావున,
లేనట్లు పరస్పర అంగుళి మేమమ్మలగున పరస్పరము
గానలెనప్పుడు అట్లుగో విధిచేపాత్మములు
పరస్పరములు గానలెనప్పుడు అట్లే ఒకడు రెండవచో
సందర్భముల అట్లును ముక్తగర్భచో సందర్భములు ముక్తము
గానలెనప్పుడు కావున ప్రత్యేకముగాన కర్మాకాము శ్రీ
ప్రసాద అర్పణము ఆత్మార్పకమును అంగీకరించ
వలయును అట్లు అంగీకరించినచో పరస్పర మెట్లు రోపగు
నగు శంఖములను

ఒకటి కాశ్యాపర్వయందు "నేను బాలదను" అను
శ్లోనముండవను, కాశ్యాపర్వయందు "నేను బాలదను" అను
శ్లోనముండక, "నేను ఋషాయదను" అను శ్లోన
ముందుగా వాచీ యోగపాశ్యమయందు "నేను బాలదను",
నేను ఋషాయదను" అను శ్లోనముండక "నేను యువకు
దను" అను శ్లోనముందుకు అట్టి వ్యాఖ్యమైనందు "నేను
బాలదను, నేను ఋషాయదను, నేను యువకుదను" అను
శ్లోన ముండక "నేను వృద్ధుడను" అను శ్లోనము అట్లుగను
బట్టి ఒకటి కాశీ యోగపాశ్యయందు నేను బాల
దను, నేను ఋషాయదను, నేను యువకుదను, నేను వృద్ధు
డను" అనుపట్టి శ్లోనైర మున్నను, కాచీకము కాశీ
పర్వ యగుచుండెను కావున "నేను, నేను" అను పాఠం
ప్రత్యయశ్చేదము అట్లును అతీతశ్చముము స్థానిరచేరదు
కనుకనే ప్రత్యక్ష ప్రమాదము వలన అట్లును అతీతశ్చము
నిగదించు

మరియు అక్కడై కాకాదర్శనవ్యాభేదముచే ననేక మన్నన, పాకవితే నమభూతమగురానిది మరియొకడు స్వర్గవచనోపేతు నవల "కాశ్యపమందఱు నేను కందుక ముతో క్రిందికి" అని వృద్ధుడు స్వర్గవచనోపేతు. కావున భూతభేదమున్నను భూత నిధయ. అనెను. ప్రశస్తయో

అక్షరభావము

గ్రామగు అక్షయ భేదము నిర్ణయించుటకు ప్రత్యేక ప్రమాదము పక్ష అక్షరభేదము నిర్ణయించుట

హ్రస్వ సూక్ష్మ కారణరేఖాముఖం, కా గ్ర కృ క్ష క్ష రేఖాముఖం వేర్వేరు, అక్షర ప్రత్యయార్థమును అక్షయ భేదము చేసినట్లు "కరీరములు క్షిప్రములు కావున అక్షయ రేఖాముఖం" అను అక్షరముక ప్రమాదము పక్ష అక్షర భేదమును పాఠింపజేయును.

పల్ల సూక్ష్మ కారణరేఖా భేదములచే ఒక్కటి యగు అక్షయ భోగములు చేయబడిన ముఖ్యం, అక్షి అక్షయ యొక్కటియే యైనను రేఖారేఖా భేదముచే ఒక యాక్షరే భోగములు చేయబడును మఱియు కనుక రేఖారేఖాముఖం భోగముచేయుట గాని, అక్షయ భేద దృష్టితోకములు కావు. అరేఖాముఖములచే యొక రేఖ స్వకృతముల భేద మగునట్లుచేయుట కాక, రేఖా భేద ముపదేశమున, అక్షయ నివయోగము "రేఖ" అను భూత మెప్పుడును ఒక నిర్ణయము చేయుదుటచే "అక్షిరేఖా గంధర్వా" అని ప్రత్యేక కరీరభేద ప్రతీకారన పరమే కాని అక్షయ భేదమును తెల్పుచు కారు.

ఒక కరీరములచే అవయవ భేదము కాకయుండి కరీరము, పా ప్రములు, పాదములు అసెర్వే పృథక్రూపములు కలుగుచున్నదో, అక్షయార్థము యొక్కరేఖాముఖం, కరీరభేదము పాగ్రములచే, "నేను, నీవు, అతడు, చేతనలు, రానవులు" అను వ్యవహారము కలుగుచున్నదే కాని, అక్షయ భేదము ననుసరించి కానందున "రేఖ రానవ గంధర్వా" అని పురాణ వనములులకు అక్షయ భేదమును పోధించ నేరవు అక్షి "నీవు, నేను" అను వ్యవహారము కరీరభేదము పాగ్రములచే ఉపపన్నమగుటచే ఇట్లా వ్యవహారాదు వ్యవహారములచే సంభవించ నందున, అక్షయ అక్షరభేదమును పాధించుటయును అర్థాపత్తియు ప్రమాదము కానేరదు.

పురాణానములవలన సుఖములములు ప్రాప్తియగు, అని యువక నిరములు. అక్షి పురాణానములకు అర్థ కారణము. "యస్మిన్మనుజులతోకరీరనివర్తన" యుక్తా కారీ యుక్తా కారీ కళా భావ" అను ప్రముఖం "అయో కర్మము అయోగార్థ సంభో క్షల వనకరీరము" అనిగోళింప నుటవలన కర్మప్రతిపత్తియుచేతనే సుఖయోగము కైచి

ప్రకృతియు ఉపపన్నమగుటకు, "వాక్త్రకర్మము వాక్త్రవన" ఒకరేఖాముఖములచే సంభవన సుఖవనయము ఒకరేఖాముఖములచే సంభవన సుఖవనయము" అని వాక్త్ర క్షయముల వలనవచ్చును.

అంతకును అక్షయ వ్యయములకు ఆ యో బుద్ధివృత్తి అనునవిండి విచయములను తెలిసికొనుచు, రేఖాముఖ అక్షరములుగాన రేఖాముఖ యంతముల బుద్ధి వృత్తిల గూత అక్షరములు, రానివలన బుద్ధివృత్తియగు భావము మత ప్రతీ రేఖాముఖముల చేయబడిన ముఖముల అ భావము వలనలొక్రియములక వ్యవభక్తియగు విచయ మును మూలముల కారణముల చేయును. పరిచ్ఛిన్న మగుటచే నర్థ వర్ణా సంబంధము అ బుద్ధి వృత్తి సంబంధము కావున వాగ్మత పర్యవృత్తినే నందరికి నర్థవృత్తియను ప్రాప్తిపరమి పట్లవివేకవృత్తి కారణమును, విభిన్న పగు కాకాగ్రములకు పక్షముల కేర్పాటులతో సంబంధ ముండినను, ఎవల భేద రంధ్రములే కల్పించుకో అవలసే కర్మము పుట్టునుకాని కేర్పాటులన్ని ప్రతీ ప్రతిపదము కర్మము పుట్టుచులేదు అక్షి అక్షయ వర్ణార్థము, ఏకము, అయినను, ఏ రేఖాముఖము బుద్ధివృత్తి సంబంధముండుదో అక్షయకరీ (అరేఖావర్ణరథముగనే) భావము కలుగును కాని పరియోగ ప్రతిపదము (ఇతర రేఖావర్ణరథముగ) భావము కలుగజేరదు. కనుకనే బుద్ధివృత్తియు అక్షరము లగుటచే వ్యాపకములు కావలెను "అక్షయకర్మ ముప్పి నతో ఒకడు వర్ణవర్ణగరుడ" వందరు వర్ణవర్ణము కావలెను" అను అక్షయ సంబంధము.

కనుకనే కిందివర్ణముల ప్రవృత్తి నిష్కృతి పాదులను కావున విధి విధిగా కావ్యములను అర్థకర్మము సంభ వించును. ప్రామాణ్య వర్ణవృత్తియను లేదు చెల్లదులే "కర్మయో రేఖాచాంత్యవర్ణవర్ణక న వలన వర్ణవర్ణ వర్ణకర్మ చాంత్య వర్ణా ముఖ్యవర్ణ" అని ప్రతి వర్ణవర్ణ రిండి వేరాంత్య వర్ణం బుద్ధి భావములచే ప్రవృత్తియగు నున వర్ణవర్ణము లేక బుద్ధి ముఖ్యవర్ణం" నెనుట "అక్షయ" వాచీ ముఖ్య వర్ణం. అందువలననే అక్షయ యొక్కవర్ణము "భూవాచీవర్ణం కైవర్ణం" అని వివక్షన ప్రక్షయమున అక్షయభావము లేకనే ముఖ్య వర్ణం. కనుకనే "అక్షయకర్మము వాక్త్రవన" వాగ్మత ముట్టుకైవను, అక్షయ

అద్వైతము

కించిత్ కృత్యైర్విష్ణుమలమిదిది విశేష్యమగు శేవలలిక్తుమహాక్రమే బోధించును కావున అచార అహాన్యార్థవలననే “శక్త్యమనీ” మొదలగు మహా హాన్యములు శేవలలిక్తుమలయగును “లిక్” అను నిర్వికల్పబోధను కలుగజేయును

నిర్వికల్ప బోధస్వరూపము - “నిర్వికల్ప బోధ”యనగా పరార్థమునందు దీర్ఘముగాని, దీపలంఠముగాని భావించక, శేవలలిక్తుమిది పరార్థ విషయకమగు బోధయగుచున్నది. కల్పమునంద కలిగెడి బోధ సవికల్పమే యగును కాని, నిర్వికల్పము కాదేయ అను కార్మిక నియమము ఉండగా “శక్త్యమనీ” అను మహాహాన్యము వలన నిర్వికల్ప బోధ యెట్లు కలుగునని కంఠింపజనదు కత్తిచాదముతో విశేషకాండమున అకాశవద కత్తి నిరూపణ ప్రభావమున అకాశ పదము వలన కల్పాకరయత్యైవ అకాశబోధ కలుగుననీ ఉపపాదించి “అమృతావరాదనీ నిర్వికల్ప బోధ” అకాశపదమువలన నిర్వికల్ప బోధ కలుగునక అని కార్మికాగ్రేవర చక్రవర్తియగు శ్రీ గదాధర కట్టారాయలవారు ప్రతిపాదించిది కావున పదమువలన నిర్వికల్ప బోధకార్మిక సమృద్ధిమేకాని కార్మిక విరుద్ధము కాదు

“శక్త్యమనీ” అను హాన్యమునందుగల “శక్త, త్వం” అను పదములు అచారఅహాన్యాగ్రలేక లిక్తుమ, లిక్తుమ బోధించునవనపుడు, ఆ రెండు లిక్తులకు అభేదము చెప్పి “లిక్తుమనీ లిక్తు” అను బోధ కలుగుననీ చెప్పవలెను, ఇట్టి బోధ కార్మికాని పర్యమక విరుద్ధము ఎందువల్లనన కల్పవల్ల జ్ఞానము నుకయ పారకమగుననంభయమును బోలించిన కల్పవల్ల జ్ఞానము ఉండనేరదని కాట్టాటలు “విరుద్ధానీ వీక్షయోగేన కాత్తాధా” నిష్కములగు దర్శముల పురస్కరముగ కల్పముల వలన మనస్థిరములగు పరార్థములే అభేదావస్థయ బోధ పంకికరించి కనుకనే “నీడోమట” అను స్థలమున వీలత్వ, ఘటత్వయ పుట్టదర్శ పురస్కరముగ మనస్థిరమగు వీలఘటముల కభేద బోధ కలుగును “మటోమట” అను స్థలమున నేకదర్శమగు ఘటత్వ పురస్కరముగ మనస్థిరములగు ఘటములకు అభేద బోధావసంభవమును నివారించెందునకలుగజేరదని పుష్కలత్తి చాద

మున పుష్కలముగ చెప్పియుండిరి. కావున “శక్త్యమనీ” అను మహాహాన్యమువలన లిక్తుమ లిక్తువలన అభేదబోధ కలుగజేరదని కంఠింప జనదు

“శక్త్యమనీ” అను హాన్యమువల్ల “లిక్తుమనీ లిక్తు” అను బోధ కలుగుననీ అద్వైతములు చెప్పియుండ లేదు “శక్త్యమనీ” అను హాన్యమువలన పర్యవర్తిత్వం లక్షిత కించిత్ కృత్యం లక్షిత లిక్తుమయక “లిక్” అను బోధ మూత్రము కలుగుననీయే అద్వైతక నిర్ధాంశము. దీనిని మూత్రము విస్మరింప తగదు

“మూత్రము ఘటము కంది” అను జ్ఞానమును విన గ్రింత జేయునది “మూత్రము ఘటాభావము కంది” అను జ్ఞానమే అనగా తర్వత్తా బుద్ధితే తరతావత్తా జ్ఞానము (నిష్కయము) ప్రతిబంధకము (నివర్తకము) అట్లే “నేను బ్రహ్మమును కాను” అని అజ్ఞానీగల మిశ్రాణ్ణ జ్ఞానమును బోగొట్టునది “నేను బ్రహ్మమును” అను జ్ఞానమే అనగా తరతావత్తా జ్ఞానమును ప్రతిబంధించుటకు తర్వత్తా జ్ఞానము సమర్థమగును. “శక్త్యమనీ” అను హాన్యము వలన కలిగెడి “లిక్” అను నిర్వికల్ప జ్ఞానము తరతావత్తావారుల నవగాహించ జాలెందున “నేను బ్రహ్మమును కాను” అను సజ్జానీ విరుద్ధమగు జ్ఞానమును బోలించలేక “శక్త్యమనీ” అను హాన్యంబరేకము నిరర్థకమే యగుననీ కంఠింపరాదు.

“శక్త్యమనీ” అను హాన్యమువలన అనిచిన జ్ఞానము తరతావత్తావారుల నవగాహించక అజ్ఞాన అవతమగు “నేను బ్రహ్మమును కాను” అను జ్ఞానమును బోలించుననీయే, అద్వైతక రేపెను “శక్త్యమనీ” అను మహాహాన్య అనికమగు “లిక్” అను జ్ఞానము పర్యవచము లేకనే సూర్యుడు తిమిరమును, గాదెమంత్రిత్రము పర్యవచమును బోలించుటలు, అజ్ఞాన అనికమగు త్రాంతుల పట్టిటిని బోలించుననీయే అద్వైతక నిర్ధాంశము. ఇట్టి నిర్వికల్ప బోధ కలుగజేయుట “శక్త్యమహాద్రి” మహాహాన్యములకు అఖండార్థ్యమును అద్వైతములు అంకికరించియుండిరి ఈ విషయమునే

లోకే మనగ్నా వంగి మమ్మల్ని హేమతా యాగిరామయం
ఉత్తాఽలంబార్థకా యార్థక తత్రాన్యధిపిదార్థకా
అని చెప్పియున్నది

మరియు బ్రాహ్మి మూలకము లగునట్టి కుళంకంను దొంగించుకొనలేక "న బాహ్య తత్త్వమున" అనుచోట 'అకత్, క్షయ, అపి' అని కొందరును, "తద్వత్, క్షయ, అపి" అని కొందరును, "తేన, క్షయ, అపి" అని అమృతమును, "కవ్య, క్షయ, అపి" అని మరొకందరును. ఇట్లు అనేకరీతుల ప్రతికృతికముగ "తత్" అనునదనును నమర్చిన పూను కొందరి ఈ యన్ని విధములనేకమగుచు తీరేత్వయలకు లేదమే గోరించెదనున్నది. తత్త్వముపార్థిది వాక్యముల వలన కలిగిడి తేన పరలేదజ్ఞానము "నీను బ్రహ్మముకన్న నేను" అని తీపునకుండు అచారి లేదజ్ఞానమునీ లోరించుచున్నది ఇట్టి నిర్దేశముననుకూల "తత్త్వమున" అను మహా వాక్యము లోరించుచో, ఈ మహావాక్యము అనుచార దూతమే యగునాచి ఉపలేకము క్షాణంబు, ఉపలేక మహా అజ్ఞానాద్భావ జ్ఞానకము (వాస్తవ ఇట్టి వివరీ వాక్యముల తెచ్చి లోకమును మోపపుచ్చుచారల ఓపేయలు) కనుకనే "తత్త్వ మపార్థిది వాక్యోక్త్య నమర్చి ఇవ్వ ముక్తకం : అవిద్యా పహాకార్యంబు వాదనై త్వి తవిద్యుత" అను వాగ్దోష్ట తత్త్వముపార్థిది వాక్యములవలన గలిగిన అభిద్యా విషయక మగు నమర్చి జ్ఞానమువలన అవిద్య, తన వాగ్యములతో గూడ నివర్తించుచు వాగ్యతయము వందుగూడ లేదనుటకు నిరూపించును

తత్త్వముపార్థిది వాక్యంబవ్యక్తముకల్పంబు మగుటచేత వాక్యమే యగును ఇట్టి వాక్యము తీపునియందు నిగుడ మగు లేద ప్రత్యక్షము తెలుల తోలగించునవిదకో, నమూ రాన విడి. నన్ని కృష్ణ స్థలమున "దశమ స్వము" అను కల్పమువలన గూడ ప్రత్యక్షము గలుగునటుల "తత్త్వ మపార్థిది" వాక్యములవలన అవరోక్షానము గలిగి, అజ్ఞానమువలన అనిలెడి నిలల వ్యావహారిక అంధక జ్ఞానమును తోలగించును.

అట్లు, "తత్త్వము" అను మహావాక్యంబుమగు ప్రత్యక్ష విషయమగుచో అద్వైతముల అగ్ర మిశ్యయములయందు ప్రయోగించిన దృశ్యకృత్య మను హేతువు బ్రహ్మమునందు కూడ నుండుటచే ఈ బ్రహ్మము గూడ మిశ్యయనియో లేక దృశ్యకృత్యహేతు వ్యర్థిచారి యనియో అనేక తర్కుదని తలచెదను.

తత్త్వముపార్థిది వాక్యంబవ్యక్త స్వత్రి విషయకృత్యము, బ్రహ్మమునందుండినను, స్వత్రి ప్రతిభవై త్రి తవ్య విషయ కృత్యము బ్రహ్మమునందు లేదు అగర్భిత్వాత్కృత్యమును సంపా దించుటకు ప్రయోగించెదన దృశ్యకృత్య మను హేతువునకు అర్థము స్వత్రి ప్రతిభవై త్రి తవ్య విషయకృత్యము అట్టి దృశ్యకృత్యము బ్రహ్మమునందు లేదనుచు బ్రహ్మమునకు మిశ్యకృత్యము ప్రాప్తించదు దృశ్యకృత్యహేతువు వ్యర్థి చారియుగాదు మరియు దృశ్యకృత్యమనగ పునకారకజ్ఞాన విషయకృత్యము, "తత్త్వము" అను వాక్యమువలన కలిగిడి జ్ఞానము దిద్దివయక మగు నిర్వికల్పకము. పునకారకము కానేరదు. కాన తత్త్వముపార్థిది వాక్యములవలన కలిగిడి నిర్వికల్పక ప్రత్యక్షవిషయకృత్యము బ్రహ్మమునందుండినను పునకారకజ్ఞాన విషయకృత్యహేతువు దృశ్యకృత్యము బ్రహ్మమునందు లేదు గావున అగర్భిత్వాత్కృత్యము పార్థిచి యటుల ప్రయోగించెదన దృశ్యకృత్యము వ్యర్థిచారి కానేరదు

లోకమున ముటూరుకు వారణమగు కులాదారితేకమ లకు విమి త్త వారణంబుమే కాని ఉపారావ వారణకృత్యము లేదు అట్లే అగర్భునకు వారణమగు బ్రహ్మము కూడ అగర్భునకు విమి త్త వారణంబు కాని, ఉపారావ వారణము కానేరదు అట్లు ఉపారావ వారణము గూడ బ్రహ్మమే యగుచో కుంతలాదుల కుపారావమగు నువర్ణమంతరము కుంతలములుగ వరిణమించెటలు బ్రహ్మమంతయు అగ ద్రూపముగ వరిణమించి అగర్భునకు లేదు బ్రహ్మము లేకపోవలినయ్యును కొంత బ్రహ్మమే అగద్రూపముగ వరిణమించెదకో, బ్రహ్మపూనయనము కావలినయ్యును బ్రహ్మమునకు పానయనకృత్యము అంగీకరించెదకో, బ్రహ్మ మునకు నిరవయనకృత్యమును లోరించు క్రుతులు అనమూ యము కావలినయ్యునవి కంపించెదను.

ఈ విషయముచే వ్యావహారికవాదులు "కృష్ణప్రవత్తి ద్విరవయకృత్య లోకోవా" అను మూక్తముచే ఆగించి "తదవయకృత్యమారంభం క్షాంతిక్రమ" అను మూక్తముచే తగు నమూరావమును తెచ్చిరి ఉపారావ వారణము "వరిణామి" ఉపారావమనియు, "వివర్త" ఉపారావమనియు "లెంతు విధములు అందు అగర్భునకు పరిణామ్యుపా రావము అవిద్య, వివర్తోపారావము బ్రహ్మము, వివర్త

ఈ వేదమునుగల అశ్వశేడము, అశ్వర్యాగిలో వేదము, శృంగ్యిలోవేదము, బ్రహ్మవేదము అను నాటగు వామములలో మొదటి మూడు పంజ్జలును అయా ఋషులు ప్రవక్తమగుటను జెల్లియు, కదవటిది యాగములందు ఈ వేదము బ్రహ్మ అను ఋషికు, పరిపదగిన కగునుజెల్లియు వచ్చినది. అశ్వశేడో శృత్తిగూర్చి గోపక బ్రాహ్మణము, విష్ణు పురాణము మున్నగునవి వనించు కళలయందలి ముఖ్యతయమును జెల్లి విచారించినచో, శృగు మహర్షియు వశశ్వ మహర్షియు అభిన్నులనియు, అశ్వర్యాగిలో మహర్షులును కారి వంఁయులును ప్రచామలుగా ఈ వేద మార్చిమిరి వనియు తెలివచ్చును. అయినను అశ్వశ్వ మహర్షియు అశని సంకలిచారును వర్ణించిన మూక్తము లిందు అధిక సంఖ్యాకము లుండుటచే నీటి అశ్వశేడ మను పంజ్జ లోకమున విశేషముగ ప్రసిద్ధి పొందినది

అశ్వశేడము ఇతర వేదములవలెనే సంహిత, బ్రాహ్మణము అను రెండు భాగములు కలిగియున్నది 'చరణ పూర్ణపామ'పంజ్జ అశ్వశేడమునందు 12,800 మంత్రములు (ఋశ్సులు) ఉన్నట్లు విదితమగుచున్నను, ఇప్పుడు కానవచ్చు శాసనసంహితకమునవలెనది, నీదియందు 1789 మంత్రములును చాచాపు 8018 మంత్రములును మూత్రము గలవని తెలియుచున్నది

ఇట్లు సంహితాభాగముకాక అశ్వశేడమునకు అనుబంధరూపమున విశేషముగ బ్రాహ్మణమును కలదు అందులో బ్రాహ్మణములు, ఉపనిషత్తులు, మూత్రములు, పర్వవేదము, సిహితవేదము, అమరవేదము, ఇతిహాస వేదము, పురాణవేదము అను అయిదు ఉపవేదములును, అనుగ్రమణికలు బ్యాకరణ శాస్త్రము ప్రాంతములును పేర్కొన వచ్చినది. అశ్వశేడమున కొక్క గోపక బ్రాహ్మణమే వాడుకలోనున్నది ముందక, మించూ బ్యాధులగు ఉపనిషత్తులు 29 మూత్రమే కనఁబడు ఉపవేదరూపులు అశ్వశేడకల్పములు అయిదు అని వచించెనది (1) విరాగరక్షా యంత్రులకు తన బ్యాధ్యమున మహాపారింపెను పరిపఁకులిక, పర్యామృతమణిక అను రెండు అనుగ్రమణికలు ఈ వేదమునకు గలవు. వీటిలో రెండవ అనుగ్రమణికకు బృహదనుగ్రమణిక అనునది

వామాంతరము అశ్వశేడ పరిశిష్టములు 29 వరకును గలవు అశ్వశేడమునకు పరిపఁకులిక బ్యాకరణ గ్రంథములలో 'శాసనీయ పశురర్యామిక' అను గ్రంథ మొకటి కానవచ్చుచున్నది నీటి అశ్వశ్వ ప్రాంతిశాస్త్రి మనిచేరు. అశ్వశ్వ శాస్త్రము గ్రంథ మొకటి కలదు

అశ్వశ్వవేదశాఖలు తొమ్మిది యియి, శర్వాభా ప్రవక్తలు తొమ్మిదిమంది అనియు చెప్పు పాకగు సార్థకము. తొమ్మిది శాఖలలో ముద్రిక - అముద్రిక - పంహితాపు వైకరూపమున గనఁబడుచున్న శాసన పైపులాదక శాఖలు రెండే ఈ శాసన పైపులాదక శాఖలు. రెండింటియందలి పందోర్బాములై న మంత్రము లును శర్వాభామర్యాదై వై వైకరూపము కలదు ఈ రెండింటిలో శాసన శాస్త్ర శాస్త్ర మేర్పడవది శాసన సంహితయందు 20 వాండములు కలవు. అందు ప్రతి వాండము కొన్ని ప్రపాకములుగాను, ప్రతి ప్రపాకము కొన్ని అనువాకములుగాను, ప్రవృత్తమర్యాకము కొన్ని మూక్తములుగాను వికళింపఁబడినది

ఋగ్వేదమువలె ఈ వేదము వేదము పందోరు యను వాక గద్య పర్యావృత్తముగా నున్నది 16, 16 వాండములు ఒకతయిది బ్రాహ్మణముల గద్యమును పోలు గద్యముతో నిండియున్నది. 16 వ వాండమున గల కొన్ని గద్య మూక్తములలో కొంతములు పందోరు మయమైనది మొక కలది ఋగ్వేదమునందలి పందమ్మలే కాక పురస్తా ద్భుతాన్నితి, ప్రహారణత్తి, బాగ్గత గద్య శ్రిచ్చుచ్చ, విరాజతి అగత మున్నగు మొకవ పందమ్మలు మొక కానవచ్చును.

అశ్వశ్వ సంహితయందు ప్రతిపాదించఁబడిన విషయములు అనంతములు ఇందు కొన్ని మంత్రములు శర్వరూపులు, గ్రహరూపులు, ప్రణములు, కర్మరూపులు మున్నగు చాటివలన వేర్పడిన వాఁలందు తొలగించ నవశము లైనవి కొన్ని మంత్రములు అయిదు, పర్వమ్మ, యశమ్మ మున్నగువాటి పరిపర్వర్తి వాఁచునది. కొన్ని మంత్రములు స్త్రీ పురుష లొంగొలెను నవశము కొనుట కుర్తెంప బడినవి కొన్ని కృష్ణ శర్వాన్నిచ్చితిః ఉపకారకములై యున్నవి వై చాచావే మంత్రిరాయము అను, గృహ్య శంపూరములు, అంశ్య సంపూరము

అశ్వవేదము

లను, పంచభూతములను, ఇంద్రియ ద్విగ్రహ దిద్వి, తీరాశ్వ పరమాత్మల వ్యూహమును వర్ణించు మంత్రము ఋషి కొన్ని కలపు ఋగ్వేదమునందు వలెనే అగ్ని, ఇంద్రుడు, చాగ్రాభాగ్నములు, సవిత, వరుణుడు, ఉపస్మా మున్నగు దేవతలు ఈ వేదమునందును ద్విత్వములను లభియబోయిన విధిని పేరుపేరు చేవతలుగా పొగడుటయేగాక పరస్పర ప్రసంగమునకును శివ కర్త ఉన్నట్లైనచోటి, అయ్యోగిమత క్త్వము ఒకప్పుడు సూర్యరూపముగను, (18 వే కాండము) ఒకప్పుడు కాల రూపముగను, (18, 58, 64) ఒకప్పుడు బ్రహ్మరూప రూపముగను, ఇట్లు వేర్వేరు రూపములతో స్తుతించబడి యున్నది పృథ్వియందలి వ్యూహవర్ణనైన శోభను వర్ణించు సూక్తములు కొన్ని ఇందు ఉన్నవైన కవిత్వ స్ఫూర్తి నిదర్శనములుగా మున్పడి ఇట్టి చాటిలో పృథ్వి సూక్త మనవది మిక్కిలి కొదయోడగినది ఇందు సభాకారభూతమైన పృథ్వి కిరి ఋతులు గల పెద్ద సూక్తములే స్తుతించబడినవి. అతిచారిత్ర విద్యయే ఈ వేదము యొక్క ముఖ్యలక్షణము అందుకే నిందు కృత్తుల అయోచారోగ్యులను పోలించుటకును, వారిని నాశ మొనర్చుటకును, దిరోధిత్వములయిన ప్రయోగ ములను త్రిపుటకును, దిరోధిత్వమైన అపకారమునకు ప్రతికారమొనర్చుటకును, విధిపండిత మంత్రములు పెట్టబడలని మొత్తమునున ఇందు పరస్పర స్వీయతేమా రోగ్యములను, దిరోధిత్వము అచారోగ్య భావములను కాంక్షించును, కేయి ప్రార్థనలే కావనగును

సంగ్రహోక్తి - అశ్వవేదము, అనంతరకాలమున వెడలిన మంత్రశాస్త్రము, వైద్యశాస్త్రము, శోధిత్వా శ్రమ మున్నగునాటి మార్గదర్శకము విశేషముగా నిది రహితములయందు, వ్యర్థముగా అమిచ్చిత ముఖము లయి శోధకముగా వెలసినవనవును ఇందు అజాతి వివిధ పాంపికారాదములు, ముఖ్యముగా క్రావ్యులు (క్రొత్త, వైశిష్ట్యము, అజాతిమలకు మంత్రము మున్నగు నాటిపై గల గొప్ప విశ్వాసము ప్రత్యక్షమగుచున్నది అజాతి రాజులు సమగ్రముగ అశ్వవేద మంత్రప్రభావ మును గుర్తించినవారై నను అజ్ఞానములందు అశ్వవేద పాఠగులను గౌరవముతో పోషించుచు, అశ్వవేద

మంత్రముల యొక్కయు తద్విధముల యొక్కయు పాఠమును దిరోధివర్గముయొక్క భాగవారికమును పాఠించుచుండిరని తెలియుచున్నది

“వ్రత్యక్షేచానుమిత్యాహా”

యమ్రాపాఠేన న బుధ్యతే

6వం విధంతి వేదేద

తస్మాద్వేదవ్యవేదాహా

అనువాదిని బట్టి వ్రత్యకాది వ్రమాణములకే తెలిసికొనుటకు కశ్యముగాని అర్థమును జోడించు అవకాశం వేద మనలకుచున్నది కావనియోపనిషత్తునందలి “ఋగ్వేదా ప్సామాశ్చర్యాణ కృత్యోరోవేదా” (స్వ, పూ కా 1), ముందకోపనిషత్తునందలి “తక్రాచరా ఋగ్వేదో యోశ్వ వేద ప్సామవేదో ఒకర్వవేదః”, ఇక్కాది వాక్యములకే వేదము ఋగ్వేదము, యోశ్వవేదము, పామవేదము, అశ్వవేదము అను నామములకే నాలుగు విధములుగ విభజించబడుచున్నది ఇట్టి వేదములు అజాతుచేయవలయును పూర్వమీమాంసకులు సిద్ధాంతీకరించిరి చిటి యందు పతింబలమంత్రములు ఋతులు, పామములు, యోశ్వములు అను వేదములే మూడువిధములు

పూర్వమీమాంసాశాస్త్రమునందలి

“తర్వవేదేషు మంత్రాశ్వా” (తై. సూ. 2.1.82)

“తేపామ్యోక్ యక్రాధవేష పాదవ్యవస్థా”

(తై. సూ. 2.1.85)

“గితిషు పామోశ్వా”

(తై. సూ 2.1.88)

“శేనీ యోశ్వేణా”

(తై. సూ 2.1.87)

ఇక్కాది సూక్తములకే పాదబద్ధములగు మంత్రములు ఋత్వింతములనియు, గావయు క్రమాలగు మంత్రములు పామమంత్రములనియు, ఈ రెండింటికొంచి తిప్పములగు మంత్రములు యోశ్వమంత్రములనియు తత్వద్వేద లక్షణములు చెప్పబడినవి శ్రీవిద్యాధర్మ యతినిలమలు పూర్వమీమాంసామైమినియన్వాయములను అనుగ్రంథము వందు—

“యోశ్విశానాం సమాశ్వానం లక్షణం దోషవర్జితం” (ఆ 2.1) అను శ్లోక పాదముకే శోకముతో యోశ్విమలు సమంత్రములను ఋత్వింతములనియు, వేదేని పామ మంత్రము లనియు, వేదేని యోశ్వమంత్రము లనియు

అభిప్రాయము

లనియు తెలుగు వాసుములచే వ్యవహారముచేయవలెను. ఇట్లు ఇరుపదిమంది మహర్షులచేత నిర్ణయముగలుగుచే అభిప్రాయము ఇదియే కావలెనని భావించుచున్నాము. కావుననే ఈ వేదము సర్వశ్రేష్ఠమయ్యెను. అది హయన కావ్య పితవలన విరచయించుచున్నది. మరియు, "ఏ తస్యై ఖాయస్యం బ్రహ్మయస్యగ్గంగిరసః యోగిరవస్థిరమగ్రయోజ్యాయాస్త త్వేవంః యర్హేవంః తదమృతం : యదమృతం అద్రవ్యం" (గో. బ్రా. 8. 4.) అనిగా బ్రహ్మజుని మహర్షుడు తపోమహిమచేత వారి హృదయములందు పంథావయన దేగింపలే ఈ అభిప్రాయము అన్ని వేదములకంటె శ్రేష్ఠమైనది కీనియందు అంగిరశ్చంద్రావ్యమగు కాగము పారము. అభిప్రాయము మగు కాగము శేవము (చిత్తశుభ్రము). ఏది శేవము అది అమృతము (అమృతశక్తి ప్రాప్తము) ఏది అమృతమో అది 'బ్రహ్మ స్వరూపము' అను నీ గోవత బ్రాహ్మణము నందలి బాళ్ళములవలన అభిప్రాయమునకు అభిప్రాయగిరిన మను పేరుగాగ భృగంగిరస మను పేరు మొద మున్నట్లు కావనవచ్చును.

ఇట్లే అభిప్రాయమునకు అంగములుగ నభిప్రాయము, విశాదవేదము, అమరవేదము, ఇతిహాసవేదము, పురాణ వేదము అను నయిదు ఉపవేదములను బ్రహ్మ వ్యాసరి నట్లు "పంచవేదా వివిరమిషిక, సర్వవేదం, విశాద వేదం, అమరవేదం ఇతిహాసవేదం పురాణవేదం" అను గోవత బ్రాహ్మణమునందలి (గో. బ్రా. 1-10) ప్రతి బాళ్ళమును సూచిపునున్నది.

అభిప్రాయమునకు పురాణము పైపూర, తైద, మౌర, వాసియ, బాలం, అలర, బ్రహ్మవత, దేవదర్శ, చారణ, తైద్య—అను తొమ్మిదికాళి బున్నట్లు వరణ పూర్వకాది గ్రంథములవలన తెలియుచున్నది. ఏదితో కొనసాగించి చాటుగు కాళిలోగల అనువాదములను, సూక్రములను, బుగారులను, గోవత బ్రాహ్మణానువాదముగ అయిదు మూత్రములచే వినియోగము చెప్పబడినది. ఈ విధియందునే ఉపవేదబ్రాహ్మణకారణ కల్ప మూలాధి కరణముతో నట్లు చెప్పియుండిరి.

పశుర కల్పంపై కావ ప్రస్థానియ పుంహాన విధి : మర్త్య అంగిరసః కల్ప కాళి కల్పమై పంచమః

పంహానామంత్రములన్నిటిని పంపూర్ణముగ కాళిక, పాన్తిక కర్మలందు వినియోగము చెప్పియుంటున్న 'పంహాన విధి' అను పదమునకు 'కాళిక మూత్రము' అని అర్థము. ఇదియే గుర్తుమూత్రము. దీని పవనముగముగానేనిగియే అభిప్రాయములన్నియు ముందుచే ఈ మూత్రము ప్రధానమైనది.

అభిప్రాయమున ప్రతిపాదికములయిన పంచములలో మీద పేర్కొనబడిన మూత్రములతో 'కాళిక మూత్రము' వంటి, గ్రామ, నగర, దుర్గ, రాష్ట్రాది కాళిపంపాదకములయిన కర్మలను; పుత్ర, పశు, భవ, భాగ్య, ప్రకా, స్త్రీ - కది - మిరగ - రక - అంతోకాది సర్వసంపత్తిలను పొందుటకు పాదపములయిన కర్మలను; అను వైకృతకర్మమును పంపాదించుకొనుటకు ఉపకరించు కర్మలను, రాజ పంజరముల కర్మలను; కాళిక, పాన్తిక కర్మలను; గో వేద్యుని - వ్యవశయ్యుని - పంపాదకములైన కర్మలను, పునాత్మ్యునికా కర్మలను పేర్కొనబడినది.

వై కావన మూత్రములందు వేదత్రయ విహితములగు దర్శపూర్ణమూత్రము ప్రత్యేక యుక్తములు. వయనములు, పిత్రయోగములు మున్నగు పవన ప్రకృతులందు బ్రహ్మ, బ్రాహ్మణాగ్రంథి, అగ్నిధ్రువు, హోత అను నలుగురు బుత్తియొకరి వశంబరగన కత్త్రముగములను, (కత్త్రములకు యుక్తములో తాళించునందు వేదకలప మునందు మంత్రములు) ప్రవచింపబడినది. అందుచే ఈ 'కాళిక'మూత్రమునందలి మంత్రములు శేవము యజ్ఞాదుల యందే ఉపయోగపడును.

పశుకల్పమునందు - మొదట, కృత్తి కావత్రక పూజా-హోమినికము, ఏదన అమృతాద్యకాయాంకము లగు మున్నది మహాకామలు, అనంతరగు భయోధుం టును, రోగగ్నహితులను, బ్రహ్మసర్వసాములను, ప్రకా పవర్ణము పవిత్ర్యులను అను కామించుకొని - సర్వసామూహా పై పాదపములయిన కామిని చెప్పింది. అంగిరసకల్పములో అభిధార (ప్రయోగ) పంజర మగు అహా కలపపూర్ణమై ఉపయోగించు కర్మలు మూత్ర మేదివనిబడినది. కామినియనందున వై కావన కాళిక మొదలగు అభిధార పవగ్రహ కాళిబ్రాహ్మణిక ములు చెప్పబడినవి మరియు అభిధార పవగ్రహములతో

కొన్నింటిలో రాజ్యప్రభుత్వము, పురోహితకర్మము, మహారాజు ప్రత్యహము లేయదగిన సువర్ణ-రేమ-తల. భూరాజులు కొంతవరకు, అవహామము, అయిత వామము, గ్రహయ్యదము, రాజులారా. శేషవారములు, కళావ్రత్తి, పాపవక్రవశము మున్నగు సవేక విషయములు ప్రతిపాదించెదనది

అభిర్యవేదములగు కొన్ని విషయములు. ౧౮-

(1) వర్ణాశ్రమములకును కర్మలరచనకును గల సంబంధము. (౨. తే. ౪ వ కాం ౬.18)

లోకమునకు లోయక కర్మలు విధియందుండి అరచు నప్పుడు "లోదురుకర్మలరచనయై కాపున వర్ణము నులయి"నది కాదుకను అభిర్యవేదము మూలము

"అ యో ౧౩ శ్లో మ తా ౧౩ మర్త్యేకమరి" (౨. తే. ౪ కాం-౬.18.) అను శ్లోకమునది "అయోకా, మై మతా, కనురి" అను మూడుదరులు మలమాకము లలో నొకకాంతి లేచినది అభిర్యవేదము కాదుముఖ. ౧ కాదుముఖచే కాదును లోనిది. "౬ మలమాక విశేషములారా మి మోషములేక వర్ణమును కలుగజేయుదు. వృద్ధి ద్వారమున పోషించు నో మలమాకములారా మి మోషములేక వృద్ధి అరిముఖములగు ముద్దలముల యొక్క మనస్సును పొంగివెనుకేరి"మను. అను వర్ణమును ఈ శ్లోక లోనిచున్నది. దీనిచేత మలమాక మోషము వృద్ధి కాదమని తెలియుచున్నది. ఇట్టి శ్లోకములైన "మి" విషయముల లోకారామమున గన్నుచున్నది.

(2) "అను సూర్యమునది కాం" (౩. తే. 1 కాం. 6.1) అను మంత్రములే ఉదకము నభిమంశించి, యెట్లు గోవు యొక్క లోమములతో మిశ్రితములగు కాంతు మును బ్రాగినచో పౌష్ట్రోగము కన్గవని చెప్పబడినది.

(3) వర్ణాశ్రమమును కేరీకరాక్షిణి వశింపవలయును (7 వ కాంధము 12 వ మాత్రము అనువాదము.)

(4) ప్రకాశంతి మాకులైన వశయ (విషయము మహా అను) సమితియు (సంగమియవశ) నేకవనవృత్తి వమ్మ రచించుదురుగాక. కాకు కావచ్చునచార్యుల దాశము మూలముగాక-౬ శ్లోకులారా! వశలో నేమ కాదు వరములను పరిచేదకు

(5) ౬ వ కాం! దీ సేరు "వశిష్ట" (అనబడినది) యని ఎదుగుదును. ఈ వశలోని వశావధులందరును వాశో నేత్రచింతరుగాక.

(6) ఇందరివశావధులయొక్క వర్ణమును, విశ్వావమును నేమ తినికొనుచున్నామ. ఈ వశయందరి యందరిలోను ఇంద్రా! వమ్మ కాగ్ధవంతిని (అయితిని) చేయుము.

(7) ౬ వ కాంధములారా! మిమము ఇక లోక అర్హమై యున్నవి ఇచ్చటక్కడ ఇద్దమైయున్నవి వా నై పునకు ప్రార్థనము. అది వాయందు కమించుగాక

(8) శ్రుతివేదము మోషమును కరిగించుటకు-

(9) కాం-1 వ మాత్రము అనువాదము)

(10) విద్యాంకులైన వ అన్ని మా శ్రుతిపుంపిడి ఎత్తి పోవుమగాక; ఎక్కువ హింసకుతయన శ్రుతిపును కాల్పు గాక నర్మలైన వ అన్ని మా శ్రుతిపులను చేతులులేని వారిగ చేయుమగాక

(11) ౬ మనువశ! పుత్రవంతా! ఇంద్రా! అన్ని! క్రతు వేదము మీరు కాల్పుదు.

(12) పాపవశిలోకార్థమై ప్రాయశ్చిత్తము (6 వ కాం 118 వ. మాత్రము)

(13) చేవక తిపావమును త్రిక (చేవకా విశేషము) మీన కడిగిరి. త్రిక అపావమును మానవునిమీద పారలై చిగదుగు కొవెను కాపున వమ్మ గ్రాహ (పావ చేవక) అనియెను మంత్రములతో చేవకల దానిని పోగొట్టుదురు గాక.

(14) ౬ పాపదా! కిరణములందు ప్రవేశింపుము ధూమముతోపికి రామ్ము. మేధుమునందు చొరలడుము. మించుతో చేదుము కరులమిది మునిగలో కథివామ్ము

(15) ప్రాణపాత్య చేపవారిలోమముపోగొట్టుము (16) త్రికచే అవమ్ములైన మానవుని పాపము వల్లలందుపోట్ల పెట్టబడినది. కాపున నమ్మ గ్రాహ పట్టుకొన్న యెడల ఈ చేవకల మంత్రములతో దానిని పోగొట్టుదురుగాక

(17) కర్మ లభించుటకు స్త్రీ వశించదగిన మంత్రము (8 వ. కాంధము. 60వ మాత్రము)

(18) ఈ కర్మకు పరివగోచి, ఈ బ్రహ్మచారికి కార్యము పోక అర్హము (అతిమిథుడు); వివాక వ్రత్తలై పురోహితము నకు వచ్చుచున్నాడు.

అతర్హవేదము

(ii) అర్హము ! ఈ పదును ఇతర స్త్రీల వివాహోత్సవములకు పోయి దీనిదేది ఇతర వ్యక్తి ఇతర స్త్రీలు ఈ వివాహోత్సవమునకు పోయెదరు

(iii) రాక ఈ భూమిని, అశాశమును, సూర్యుని ధరించు (వ్యవస్థాపనములందు నిలిచెను) రాక ఈ కన్యకు అమె కోరిక వదులి ఇచ్చుగాక

(7) కార్య లిఖించుటకు మంత్రము (8 వ శాంధము, 88 వ సూక్తము) ఇచ్చితే వచ్చుచాని, వచ్చినచాని, వచ్చుచున్నచాని చేరు స్వరించెదను ఇంద్రుని, వృశ్రముని, కావపుని, శత్రుకుపును, యాదించెదను కార్యను కోరుచున్న వాకు ఓ యింద్రుడా! శనిపతి! నీ యొక్క హిరణ్యయమును, ధనమిచ్చునదియు నగు నీ అంశముచే వాకు కార్యనిష్ఠు

(8) వారున్న రక్తము పాపుటకు—(అనుచారము)

(i) ప్రసహించుచున్నదియు, రక్తమునకు వివాస భూతములగునదియు నగు ఈ రక్తవాళములు తోడబట్టిన వాండులేని చెల్లెండ్రవలే హతవర్తనలై అగిపోవుగాక

(ii) & అదో కాగవర్తియైన రక్తవాళమా! అగిపో, ఊర్జ్వవాళమా! అగిపో, అన్నిటికంటె చిన్నవాళమా అగిపో, అన్నిటికంటె చిన్నవాళమా! అగిపో

(iii) నూరు ధనుమలలో వేయి నిరలలో ఈ పదును నన్నది అగిపోయినది మిగిలిన వాళము లన్నియు వాగి పోయినది

ఇట్లే ఇగరము, వరుసజ్జరము, వసతికలు, అశీర్దము, అలోదరము, కుష్టు, కాయములు, క్రిములు పడుట, పశు రోగములు దిష్టవై యోగము మున్నగువాటిని విచారించుటకు వలెనదనక చెక్కు. మంత్రము లిందు కలవు

ప్రేక్షాహి వేద ప్రవరోధిహి తో. ప్రవ్యాజ్ఞాహం హృదయే పంజటావ (గో. బ్రా. 1.8) అమరీతి గోవత బ్రాహ్మణమున ఈ వేదము యొక్క మహిమ వర్ణితమైనది

యన్యూరాజ్ఞో అవరో అగ్ర్యా కాంతిపారగః ।

వివసత్సం కర్రాప్త్యం వర్తతే నిరుపద్రవః

తస్మాద్రాహ విశేషేణ అగ్ర్యాణం శతేంద్రియం ।

దావ నమ్మావ నశ్చా. 2. విశ్వం పమతిరోపయేత్

స రాజయొక్క అవతరమందు కంపూర్ణముగా కాంతి విఫల పెరిగిన అతర్హవేద పండితు నివసించుచో, అ

రాష్ట్రము రోగదారిద్ర్యములు మున్నగు సుపద్రవములు లేకుండ వృద్ధిచేందును. అందుచేత రాహ విశేష యత్నముచే యోగ్యుడగు నతర్హవేద పండితుని పురోహితునిగ చేసికొని యాశీర్వాద రాష్ట్ర సమ్భావములచే నంతుష్టుని చేయవలయునని అతర్హవేద పరిశిష్టమున చెప్పబడినది నీతిరాస్త్రమునందలి

“త్రయ్యంబం దండవీశ్యాంబ

మఖలప్యా మృరోహిణః ।

అతర్హ విహితం కర్మ

మర్యాద్యాంశికాష్టికం”

అను శ్లోకము వలన రాజాద్యమున్న పురోహితుడు వేద త్రయమునకును, దండవీతియందును మఖలై యుంకి, రాజ్యమున పరిగ్రామాదుల ప్రవశి కలిగినప్పుడు, శత్రు పరాశవమును వ్యవస్థాపయొక్క విఘ్నములను సుతీర్ణునిమిత్రమై, కాంతిక శాస్త్రక కర్మల వాచరించి రాజ్య రక్షణమొనర్చవలయునని వచింపబడినది (1) దివ్యారణ్య యశ్రింబ్రలు తన పూర్వాశ్రమమున విఘ్నయగర చక్ర వర్తనకడ అమాత్యుడుగను రహస్యవేష్యగు ప్రవర్తిల్లుచు నాలుగు వేదములకును రాజనీతి నమనరించి కాన్యరకన చేసియున్నాడు

శి గ. కా

అధికార మావృత్తి - అధికార విభజనము : ప్రభుత్వము ప్రజలరాజ్యముకొరకు అతర కార్యములను వెలవేర్చునది యున్నది నీటిని నిర్వహించు నపుడు వివిధములైన అధికారములను అది తలాయించును ప్రజలముగా పాగుటకు, ఇది పాధారణముగ రెండు విధములగు విశేషంబలకును మొదటిది యధికారములను, చాలినవన వెల వేరు కార్యములయొక్క స్వభావమునబట్టి ప్రభుత్వమునందలి వివిధ అంగములకు ర్హము విశేషాయుట, రెండవది, అధికారములను, అది నర్చించు ప్రదేశము (Territory) ను స్థానికాశీయ (National), రాష్ట్రీయ (Provincial), స్థానిక (local) ప్రభుత్వముల నడుమ విశేషాయుట మొదటిదానిది అధికారపరావృత్తి (Separation of Powers) అనియు, రెండవ దానిది అధికార విభజనము (Division of Powers) అనియు అందురు. అయితే ఈ రెంటియందును అనుగదని

అధికారవిభజనమే గాన, చాలింది అధికారవిభజనమునేర వర్ణించవచ్చును

ప్రాముఖ్యము రాజ్యపరిపాలనలో అధికార విభజనము అతిప్రాముఖ్యములలో అది సక్రమముగ మన్నచో పరిపాలన ముష్టి (బిరుదలు) గా పొందు, ప్రజలకు స్వేచ్ఛ (liberty) లభించును. లేనిచో ఈ పరమ ప్రయోజనములకు భంగము కలుగు కావున చైన మోదించిన రెండు అధికార విభజన వర్ణములను పరిగా తోరలేచిగొని, అవలంబించుట అవశ్యకము

అధికార పరిమితి లేక విభజనము (Separation of Powers) అభ్యుత్తము. ప్రభుత్వమునకు గల అధికారములు ముఖ్యముగ మూడు రకములు అవి కాపనవిరూపణము (Law making), కార్యనిర్వహణము (Law enforcement), వ్యాఖ్యనిర్ణయము (Law interpreting) వీటిలో ఒక్కొక్కదానిని ఒక్కొక్క ప్రభుత్వ అంగము (లేక కాళ లేక కాగము) నిర్వహించును అనగా కాపన నిర్వాణమును కాపనవర్ణము (Legislature), కార్యనిర్వహణమును కార్యనిర్వహణ వర్ణము (Executive), వ్యాఖ్య నిర్ణయమును వ్యాఖ్యనిర్ణయము (Judiciary) నిర్వహించును. ఇట్లు మూడు రకములైన అధికారములను మూడు ప్రభుత్వకాగముల మధ్య విభజించింది, చాలిచే ప్రత్యేకముగ నిర్వహించుట వర్ణించి అధికారవిభజనము అందురు

పుట్టి పురోక్షరములు అనిష్టాటలు మొదలు చేసి పరకు పెక్కుమంది రాజనీతికాన్త్రజ్ఞులు అధికార విభజనముయొక్క స్వరూప వర్ణనములను వివిధరీతుల తీర్చిదిద్ది వీరిలో 18 వ శతాబ్దమున ప్రాచుర్యము పొందున్న మాంటెస్క్యూ ప్రముఖుడు

మాంటెస్క్యూ సిద్ధాంతము అధికార విభజనము విశేష వ్యాప్తిలోనికి వచ్చినది మాంటెస్క్యూ పండితునివలన గాన, అతని సిద్ధాంతమును కొంతవరకు ఇతరుల విచారింపము కాపనవిరూపణము, కార్యనిర్వహణము, వ్యాఖ్య నిర్ణయము అను మూడు రకములైన అధికారములను మూడు ప్రత్యేక ప్రభుత్వ కాగములమధ్య పుష్టముగ విభజించింది, అయితాకాగములచే ప్రత్యేకముగను, పుష్టప్రముగను, నిర్వహించ బడ వలె ను. అప్పుడే

ప్రజలకు స్వేచ్ఛ సిద్ధించును ఇది అతని సిద్ధాంతమునందలి పారాంశము

మాంటెస్క్యూ సిద్ధాంతమునందలి రోమములు త గ సిద్ధాంతమునకు నిరర్థనముగ మాంటెస్క్యూ ఇంగ్లండు నందలి పాలనావిధానమును పేర్కొని చెప్పి అయితే, ఇంగ్లండునందు అపవిత్రమునగానీ, తరువాతగానీ, అతడనుకొనిన అధికారవిభజనములేదు పార్లమెంటరీ విధానము (parliamentary system) నందు, కానవనభయము, కార్యనిర్వహణ వర్ణమునకు రెండిన మంత్రివర్గమును, విడిగానుండక కలిపిపెట్టిరి యందును అయినను ఇందువలన స్వేచ్ఛా శీవనమునకు భంగము కలుగదు చై రెండు కాళలును ప్రత్యేక ముగనుండుటకు పిచ్చామిత్యేయజిన అధ్యక్షవిధానము (Presidential system) నందుకూ విభజనమునకు తోడుగ కొంత పనునయ్యును (Co-ordinating) ను పాటింపక తప్పలేదు ఇక కార్యనిర్వహణ, వ్యాఖ్యనిర్వహణ కాళలమధ్యగూడ విభజనము మార్కమే గాక కొంత పరస్పర సంబంధములయందు ప్రేమపరక మని అమెరికా, ఇంగ్లండు, లేకములలోని వ్యాఖ్య నిర్వహణ విధానములు వర్ణము లేయును

ఇంతకు తేలివచ్చెనుగా - స్వేచ్ఛ, మాంటెస్క్యూ నిర్ణయించినట్టి అధికారవిభజనము మీద మార్కమే ఆధార పడియుండదు, అధికారవిభజనమునకు తోడుగ సమన్వయము గూడ కొంతవరకు స్వేచ్ఛకు దోహదముగ ముండును. అధికారవిభజనము గతకాపుని నిరంకుశప్రభుత్వము (Despotic Government) నందలి పరిస్థితులను పరిచుచుండగా చేసి ప్రజాప్రభుత్వము (Democratic Government) నందలి స్థితిగతులకు వర్ణించు

మాంటెస్క్యూ సిద్ధాంతమునందలి గణములు ' చై విమర్శనము, మాంటెస్క్యూ పండితుడు అధికారవిభజనము పూర్తిగా మండకరెననియు, అయితాకాగములను పరిపాలించు ప్రభుత్వకాళలు పూర్తిగా ప్రత్యేకముగ మండకరెననియు, చాలిపర్య పనాకారము ఉండగూడదనియు, నిర్ణయించెను తీసాచై ఆధారపడియున్నది అతడు అట్లే అతిప్రాచీనమైనది లేదా అమెరికీ విచార గ్ర ప్తమైనది కొందరు పండితులు అతడు ప్రభుత్వకాళల మధ్య పూర్తి విభజనమును తోరలేదనియు, కొంతవరకు

అధికార పదార్థము - అధికార విభజనము

మాత్రమే కోరవలయు వాదించును. ఇట్లు పరిమిత విభజనమును మాత్రమే మూర్చించునదిగా ప్రకాశించిన యెడల మాంకెమ్మార్గ సిద్ధాంతము అవలంబియ్యగలదును, అఖిలజీవితమును ఆగును, దానివలన ప్రతి జ్యోతిర్ముఖుల తమ నియంతృత్వముతో నిరవేద్యము, తమ అధికారములను కార్యకావహముగ చలాయించుటయు ప్రతిజ్ఞ తమ వ్యాయ పర్యవేక్షిత నామకము ఏ చిరకాలముగ అమలమొనరును సంభవించును

నేటి రాజ్యములందన్న అధికారవిభజనము ప్రైవేటుమార్చిన పరిమితమైన అధికారవిభజనము ప్రయోజనకారికముకావే అట్టి పద్ధతి లేక రాజ్యములందు, తరతమ లేదములతో అమలించబడుచున్నది అనగా - కావనవశ, కార్యనిర్వాహకవర్గము, వ్యాయస్థానములు ప్రత్యేక ప్రభుత్వ సంస్థలుగ మండును అని పాఠాభిప్రాయముగ ప్రత్యేకముగ పరిచేదము, అవలంబించు సంకలనము అవ్యవస్థముగ గూడ మెలగును. ఒక్కొక్క కావన ప్రధాన కార్యముతోకాటు ఇతర కార్యములను గూడ కొంతవరకు నెరవేర్చును కావనవశ ప్రధానముగ కావన నిర్వాహము నొనర్చును, కార్యనిర్వాహక వర్గము చేయు పనులపై పేరుకై అదాయస్థాయిములపై అలంకారముగ, కొన్ని విషయములందు వ్యాయస్థానము చేయును కావన నిర్వాహకవర్గము తన ముఖ్య విధియగు కార్యనిర్వాహకముతోకాటు కావననిర్వాహక వర్గమును పరిచేదము, వ్యాయస్థానము లందలి వ్యాయస్థానములకు ఇక వ్యాయస్థానము లందలి వ్యాయస్థానములకు మూర్తులు వ్యాయస్థానముల వందలవలన వ్యాయస్థానములపై వ్యాయస్థానము, వ్యాయస్థానములకు తీర్చిదిద్దుదురు కావనవశ, కార్య నిర్వాహకవర్గముతో అధికార పరిమితమైన విధియందును ఇట్లు ప్రభుత్వఅధికారముల మధ్యను, వాటిని నిర్వహించు ప్రభుత్వకాలముల మధ్యను, కల విభజనము పూర్తిగాకా పరిమితముగనే యున్నది అయితే, కావనవశ, కార్యనిర్వాహక వర్గముల మధ్యగల విభజనము పూర్తిమెంటుపేదవర్తి వనునదియు ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సు మొదలైన తేజములందు తట్టుచును, ప్రతిదెండు పద్ధతి నవలంబించు అమెరికా నయము క్రాంత్యము

లందు ఎక్కువగను తిండును. వ్యవస్థాపక కార్యకేళముల రాంకరకు ఇంగ్లీషువిధానమునే అవలంబించినది.

అధికార విభజనము (Division of Power) - ఇందు అధికార విభజనమునకు అధికారములు రాజ్యము నందలి వివిధ ప్రత్యేకముల (Areas) మధ్యను విభజించుట వర్తించుటను ఇది భౌగోళికము (Territorial) గ లేదు అను విభజనము. దీనిని అధికార విభజనము (Discretionary Division of Power) అనవచ్చును

వివిధకాలముల మధ్య విభజనము ప్రత్యేకముననుసరించి ప్రభుత్వము అధికారములను విభజించు పద్ధతిని సామాన్యముగను, స్థూలముగను ఇట్లు మార్చినవచ్చును.

ప్రభుత్వము నెరవేర్చు విధము (Functionary) లో కొన్ని రాజ్యముల కంటకును సమానముగా ప్రాముఖ్యము కలిగి ఉదా విశేష వ్యవహారములు, తేజశ్వలము, రచనా బాకర్లములు మొదలైనవి విశేష సంబంధించిన అధికారములు తేజమున కంటకును ప్రాతినిధ్యము వహించు వాటియే తేజ ప్రధాన ప్రభుత్వములకు అప్పగించబడును కొన్ని వ్యవహారములు తేజమునది వివిధ భాగములందు తేజ ప్రాంతములందు ఒకేవిధముగ గాక వేర్వేరుగ నిర్వహించబడవలసి యుండును. ఉదా వ్యవసాయము, విద్య, ప్రైవేటు, మొదలైనవి. దీనిని సంబంధించిన అధికారములు రాష్ట్ర ప్రభుత్వములకు ఒకనగును ఉ ప్రభుత్వ భాగములు రాష్ట్రములందు, రాజ్యములందు, ఇంకా ఇతర తేజతోను పలుకుచు మరొన్ని పనులు తేజమున కంటకుగాక, రాష్ట్రములకునుగాక, అంతర్గత ద్వైత పద్ధతియతో, వర్తమాన సంబంధించిన ఉదా మంలివేరవరకా, మురుగునీటి పారుదల, ప్రాతనిక పాకకాలు, ప్రకాశగర్వ బాకర్లములు మొదలగునవి. దీనిని నెరవేర్చుటకు తన అధికారములు స్థానికసంస్థల కొనగలదును ఇట్లు పాలనాధికారములు వాటియే, రాష్ట్రము, స్థానిక ప్రభుత్వముల మధ్య ప్రత్యేకించబడును సైమాను ప్రభుత్వ భాగములను నడుపు మరొకటి విభాగములు గూడ నుండవచ్చును ఉదా మన తేజములన్న తిల్లాలు.

తై అధికార విభజనము నిర్వహణములందు నిర్వహించునది, వివిధప్రభుత్వ వ్యవస్థల

సంకర్షమున విచ్ఛేదముగ తెలిసికొనవచ్చును. కావున అది ఇతడు మాత్రముగ మానివేసెడిను.

కానీయ, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వముల నడుమనుండు అధికార విభజనము ఫెడరల్ (Federal) వ్యవస్థయందు ఒకరకముగను, యూనిటరీ (Unitary) విధానమందు మరొక విధముగను ఉండును. ఫెడరల్ రాజ్యములందు అధికారవిభజనము రాజ్య విస్తీర్ణగ ముందును. అనగా అది విభజన యావమున మన్నునీడీయ, సులభముగ మారవచ్చునది యున్న రాజ్యాంగం చట్టములో పొందుపరచబడియుండును. ఈ విభజనమునకు భంగము కలుగుటకు కాపాడుటకును, రానికీ సంబంధించిన విచారములను పరిష్కరించుటకు, వ్యవస్థాపిత, ఉన్నతమైన వ్యాయస్థానము స్థాపించబడును. విభజన ఫలితముగ రాష్ట్ర ప్రభుత్వములకు రాష్ట్రీయ వ్యవహారములను చెరచేయుటకు, పౌరాలగుముగ పాఠ్యశాలములకుండును ఇట్టి విభజనము కొన్ని అంశములతో అమెరికా, ఆస్ట్రేలియా, జెర్మనీ, ఇండియా మొదలైన రాజ్యములలో కానవచ్చును. ఇక యూనిటరీ విధానము ననుసరించు ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సు మొదలగు దేశములలో అధికారవిభజనము ఇంత కట్టుదిట్టముగనుండదు. ప్రాంతములందున్న పాలనాసంస్థలగునవి, ప్రభుత్వములగునవి తమ వ్యవహారములను పరిష్కరించుకొనుటలో స్వరాజ్యవ్యవస్థ అంత స్వేచ్ఛాయుండదు. ప్రాంతీయపాలనము వ్యాయస్థానంక స్వేచ్ఛాయుండదు. రాష్ట్ర ప్రభుత్వపు అరుపు అట్లంటే లోనై ఉండును. ఇచ్చుడు రాష్ట్రీయ, స్థానిక ప్రభుత్వములముల మధ్య నుండు అధికారవిభజనమును గను నింకము ఇది రాజ్యాంగదృక్పథమునందుగాక, పౌరాలకు వ్యాయస్థానములందు దూరించింపబడును. స్థానిక వంతులు ఫెడరల్ రాజ్యములందు రాష్ట్ర ప్రభుత్వపు అనుకూలమైనవి, యూనిటరీ రాజ్యములందు శీఘ్ర ప్రభుత్వపు అనుకూలమైనవి లోబడియుండును. స్థానికపాలనమునెడల ప్రై ప్రభుత్వము చలాయించు అధికారము యొక్క పరిమితియు, స్థానిక సంస్థలపక్షమిచ్చు స్వేచ్ఛాయొక్క పరిమితియు, వివిధ రాజ్యములందు వివిధముగ నుండును. ఇంగ్లండు, ఫ్రాన్సు దేశములు తెలుసు యూనిటరీ విధానము ననుసరించుచున్నను, ఇంగ్లండునందు ఫ్రాన్సులో

కన్న యొక్కిడుగ స్థానికపాలనమునందు స్వేచ్ఛగలదు. యాభ్యముగ యాదినతో ఇంగ్లండు నందున స్థానికవ్యవహారములు ఫెడరల్ వ్యవస్థను గగ్గలున్ను అమెరికా నయు క్రాన్స్ ములలో మన్నురానితో పరిమితముగ గలదు. దక్షిణ అమెరికాయందున కొన్ని ఫెడరల్ రాజ్యములలో కానవచ్చు స్థానిక వ్యవహారములను ఇతర ఫెడరల్ రాజ్యములలో నన్ను రానికన్న వ్యవస్థము ఇక వ్యవస్థాపిత దేశపు పాలనా విధానమునందు అధికార విశేషికరణము ఒక ప్రధానమైన లక్ష్యముగను, లక్షణముగను గూడ నున్నది. దీని గ్రామపంచాయితీలు ఇండును నిదర్శనము

ఉపసంహారము : అధికారము వివిధ ప్రభుత్వముల నడుమ విభజించబడుటయు, వివిధ ప్రత్యేక ప్రభుత్వముల నుద్దరి విశేషికరణంబు లుండుటయు, ప్రయోజనకరమునందే నిర్వహణారాంభము అందువలన ప్రభుత్వమునకు పట్టుత్వము (efficiency) ను, ప్రజలకు స్వేచ్ఛ (liberty) యు లభించును అయితే ప్రై విషయములందు అధికార విభజనము పరిమితముగ నున్నప్పుడే, ఈ ప్రయోజనములు చేకూరును, విభజనముగ నున్నప్పుడు చేకూరవు. అనగా అధికార విభజనము అవ్యర్థమైనదో అరాచకత్వము (Anarchy) ను, అవ్యర్థమైనదో నిరంకుశత్వము (Tyranny) ను ఏర్పడును. 'అతివర్ధత్రవర్ధయేత్' అను అర్థోక్తి అధికార విభజనమునకు గూడ వర్తించును. తన పరిమితిని తెలిసికొని రానిది అవలంబించినదగును. అధికార విభజనము మెరుకీపడవనునకు పాదనము మాత్రమే అని గ్రహించి, రానిది దేశకాల పాత్రముల కనువుగ సంస్కరించి, అనుసరించుట ప్రయోచాయకము

ఓ. కె. మా.

అధికార వర్గము (Bureaucracy) : మోనపులకు గల వాంఛలలో కాంతి పొభాగ్యములు ముఖ్యమైనవి. పిదప ననుకూల్యుటకు ఏర్పడినది రాజ్యము (State). ఇది కాలక్రమమున విస్తరించినది అనగా దీనిందుండలి వ్యర్థంబుల సంఖ్య పెరుగుటయు, ఇది అక్రమించిన ప్రత్యేకము దిస్తరించుటయు, ఎదుర్కొనవలసిన సమస్యలు, ఏర్పాటు చేయవలసిన సౌకర్యములు ఎక్కువగుటయు, అందువలన వార్యనిర్వహణాధికారము వృద్ధిచెందుటయు అగినది. ఇట్టి

అధికార వర్గము

కార్యనిర్వహణమును ప్రశాసనముగను, పరిపాలనముగను, పరిశ్రమికరణముగను సాగించుటకు ప్రత్యేకమైన శక్తి సామర్థ్యములుగల ఉద్యోగి బృందము, అవసరమైనది. ఇతే ప్రశాసనముగ అధికారవర్గముగ కూడా ఉండవలసింది.

అర్థము అధికారవర్గము అనగా ప్రభుత్వోద్యోగుల నిబంధించి ఇది పరిపాలనమైన అర్థము. అయితే ఈ పదమునకు విస్తృతమైన అర్థము, విస్తృతమైన అర్థము అర్థము గూడ గలదు. ఉద్యోగులందు తమకు పాలనమును నిర్వహించుటలోగల శక్తియు ప్రభుత్వమునందు, తత్పరమున అనుభవించు అధికార గౌరవములను బట్టియు, అతిశయము ప్రదర్శించి అంతేగాక పార్లమెంటరీయము, పంచుల చిట్టపట్టి, అందల, అసెంబ్లీ మొదలగు అవతరణములు గూడ ఏర్పడవచ్చు. ఇవి ఉద్యోగులకు సంబంధించిన వివిధ స్థితి మాదిరియను. ఈ స్థితి వర్తింపకుండాను నిర్వాహణము అను పదమును వాడుట మొదలవచ్చు. ఇది అధికారవర్గము అను పదమునకుగల అర్థమును దీనిని బట్టి అవర్గము వివిధ మన ప్రకటనతో వర్తింప ఉద్యోగుల ముఖ్యముగ గ్రహించవచ్చును. నేటి రాజ్యాంగములోని ఉద్యోగి బృందమును ఏమిట సర్వీసు (Civil Service) అందురు దీని ప్రభుత్వముల ఏర్పడినవి ఇది ఆక్రమమైన స్థితి దీనిన అధికారవర్గము (నిర్వాహణము) గ కాదనవలెను.

ప్రభుత్వోద్యోగములు అయితే అధికార వర్గము రాజ్యాంగమునందేగాక, విస్తారమైన అధిక, మత, సంఘములందును (అనగా ఉత్పత్తి శీలములు, వర్తకుల యొక్కయు, బ్రాహ్మణయులకు, సంఘములు, వేదానియులు, వాచానియులు, మతానియులు మొదలగు వారియందును) ఏర్పడియుండును అయినను అది రాజ్యాంగమునందు ఎక్కువగా ప్రదర్శించి కాస్త రాజ్యాంగ పాలనమునందు అధికార వర్గమునకుగల పాత్రను ఇవల ప్రామాణ్యమునుబట్టి.

పరిపాలనముగ అధికారవర్గపు ప్రభావము వివిధ రాజ్యాంగములందు ప్రత్యేకముగ కాక ప్రత్యేకముగ ముందును అనగా అవర్గము రాజ్యాంగపరిపాలన ప్రభుత్వము క్రిందగాని, ప్రభావమును కలదునుగాని, దాని యందును యూరపు అంతమునందలి ప్రామాణ్యమును దీని

ప్రభుత్వమునకు పరిగణించబడును. ప్రామాణ్య, ప్రత్యేకతములను 17, 18 శాఖలలో పాలించిన విధముగ ప్రభుత్వము తమ పాలనము పాత్రముగ పానము ప్రత్యేక అధికారమును నియమించి దీని అధికారవర్గముగ పరిగణించింది. 19 వ శాఖలలో పూర్వము ఇంగ్లండునందు ఇది యొక్కవగ కానరాదు తరువాత అతడుగూడ రాజ్యాంగ పరిపాలన యూరపు రాజ్యాంగములందు ప్రభుత్వము అంతరించి ప్రభావాలను అవతరించిన తరువాతగూడ అధికారవర్గము స్థిరముగనే ఉన్నది అది నేటిని నిలిచి యున్నది.

మనదేశములో పరిపాలనము వెనుకటి కాలమునకుగూడ కొద్దిగదే గొప్పగదే ఇదియుండినట్లే తెలియును. ప్రభుత్వము పాలించిన కాలమున మనదేశమున ప్రత్యేకముగనే గాక రాజవర్గ ప్రత్యేకముగనే ఉద్యోగులు (ముఖ్యముగ I. C. S. ఉద్యోగులు) పరిపాలనమును పాలించి, అప్పటి అధికారవర్గము కారకకాని అందరినైన ఇనుప తోను (steel) అని వర్ణించబడినది అంతయుపూర్వము గూడ అధికారులు కొన్ని సమయములందు "అధికార రోగి"గానున్నట్లే వర్ణించవచ్చును వెనుకటి కాలమునందు నిర్వహణములగుట.

అధికార వర్గమునకు ప్రయోజనములు అధికార వర్గము వివిధ రేఖాంశములందున్నట్లు ఇదివరకు మానిన బడినది. ఇప్పుడు దానివలన వెనుకటి కాలమునకు, నేడు వెదకేయవచ్చుట్టియు ప్రయోజనములను గమనించుము. 17, 18 శాఖలలో ప్రామాణ్య మొదలగు యూరపు రేఖాంశములలో అధికారవర్గము ప్రభుత్వమును పరిపాలన మొనర్చి, ప్రభావమును కాపాడుకొనుటకు చేపట్టినది. అయితే రేఖాంశముల ప్రశాసనముగ, అధికారవర్గపు పరిపాలనను తరువాత కాలమున పరిపాలనములందు ప్రదర్శించి ప్రభావములను (Democracy State) ప్రభావముల (Welfare State) పరిపాలనము గూడ అధికారవర్గము నిర్వహించినట్లే కొన్ని విధముల ప్రభావములను ప్రభావములను కొరకై కాంతిప్రదం విచ్చుటయొక్క, అనేక రకములైన పరిపాలనములను ప్రభుత్వము ప్రభావమును పరిపాలనము వలన వచ్చినది. ఈ పరిపాలనములను పరిపాలనము కాని

జ్ఞము, దిగ్భ్య, వైద్యము, వివేకము, వైశిక-ఆధ్యాత్మిక విభావము మొదలగువాటికి సంబంధించినవి ఈ కార్యములను అభివృద్ధి చేసి దీనిని సామాన్య ప్రజలకు గూడ అందజేసి వారి జీవితమును బాంధ్యప్రభము చేయవలసి యున్నది. మనదేశమున అయిదు అడుగుమన్న పంచవర్గ ప్రచారకలు ఇందుకేర్పడినవే. ఇటువంటి పతకములను మూచించుటకును, చాలిని ప్రజాప్రతినిధులతో గూడి యున్న ప్రభుత్వము అమోదించిన కార్యాచరణలు అప్పుటకును పనులకు గు డివ్యోగముల పహాయ పడుదురు. ప్రభుత్వ కార్యాలయములందు పనిచేయు ఉద్యోగులతో పాటు, ఇంజనీర్లు, డాక్టర్లు, ఉపాధ్యాయులు, ప్రచారకులు, మొదలగు నిపుణుల తోబాటులేదే ప్రజాసౌకర్య కార్యములు పనికి నెరవేరవు ఇది ఇతర దేశములందు వలెనే మనదేశమునందు గూడ ఇప్పుడు గుర్తింపబడుచున్నది ఉద్యోగులందరు తమతమ శక్తిరక్తంల వద్దనే దివియోగించి ప్రభుత్వ పతకములు ప్రజాక్షేమమును పెంపొందించుటకు పాటుపడుదురు. అందుచే తమకుగల ప్రత్యేకమైన పరిజ్ఞానమును, సామాజికమును దివియోగించుట కార్యోదీక్షను, కార్యోదేశమును ప్రదర్శించుట. ప్రభుత్వమునకును, ప్రజాసౌకర్యమునకును, మరలవర్తకులకు మండి ఒకరి పహాయ పానుభూతులను మరొకరికి అందజేయుదురు

అధికారవర్గమునందే వర్ణములు అధికారవర్గపు పరిస్థితి వివరీకమైనపుడు చారినవలె కొన్ని వర్ణములు ఏర్పడును. అందుకమింపకగినవి ఈ క్రింద చేర్చినవి ఉద్యోగులు తమకు యిచ్చిన ప్రత్యేకమైన అధికార శక్తులను పురస్కరించుకొని అసామాన్యముతో విగ్రహింపబడుదురు. ప్రజలు మంచి, చెడ్డలు తెలియని మూఢులనియు, తమదే సొంతించబడుటకు మాత్రమే అంగీకరించు చారు కాచించుట. అందువలె సామాన్య జనులను దీక్షర బోయలుగ గాక, తమ చేపటలవలెగాని, అగ్రములవలెగాని చూచురు. ప్రజలయొద్ద ప్రేమముగాని, దయాదాక్షిణ్యములను గాని కవలరచరు అందువలె ప్రజల అభిమానమును పొందజేయురు. ఇట్లు ప్రజలకును, అధికారులకును మధ్య మండగది సామకూత పహారములకు అదులుగ వై మనవ్యము, వైద్యములు ప్రజలును ఇది ప్రజా

ప్రభుత్వమునకు గొడ్డలికట్టు. ప్రభుత్వ వివరీకత్వము దోయున కార్యాచరణలకు అధికారవర్గ విభిన్నతమును ఇంగ్లండు దేశమున “మాతవ వివరీకత్వ” మనది సామాన్య ప్రజలయొద్ద కవలరచరు అలక్ష్యభావము ప్రముఖ తమకు వైముడి పరిపాలనా చక్రమును క్రిష్ణ ప్రజాప్రతినిధులవల్ల గూడ అధికారులు మూపుట కద్దు. చివరకు అవర్గములోని వైవరగతులవారు క్రిందవివరగతుల చాచినిగూడ పీడింప నెచుకాదు ఇట్టి వివరీకత్వంలో మానవత్వము పశించి, మాత్స్యభావమును ప్రజలను.

పరిపాలనామతమును పరిపాలించుకొనిన ఉద్యోగులకు సాత్వికతముతోపాటు సాత్వికవర్గముగూడ ఏర్పడును. పరిపాలనములో ప్రజాక్షేమముకన్న తమ వర్గముయొక్క లాభమునకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యమును ఒనగఱాకుదు. తమవర్గపులను, అధికారులను, అదాయములను నిలువబెట్టుకొనుటకును, వృద్ధిచేసికొనుటకును, అనినీతి మార్గములగునాడ అవలంబించి యెక్కించురు అందగోరితనము, పశ్చిమ వర్ణాచరములు ఇందుకు సంబంధించినవి.

పంచదికర్పవై పీడి దుర్బలములతో మరొకటి ప్రభుత్వ కార్యకలాపములను చేరవేయుటతో తమకుతోచినట్లేగాని ఇతరులు మూచించినట్లు వర్తించుట వీరికి గట్టుకు నిమ్మ యోజనకరముగ కవలరచు ప్రాతవర్గముతో అవలంబించుగాని, క్రొత్తవర్గములను అనుసరించ యెక్కించు ఇందువలె వీరియందు పూజాభావకత్తి వర్ణగట్టును

దేశకాల ప్రాప్తముల కమవుగ మూడు వీరినిలించినవి సామాన్య పరిస్థితులందు పరిగ పరిచేయగలగాని అధికార పరిస్థితులందు (అవగాయనములు, కరవులు, కాటకములు చెలరేగినపుడు) ఈ అధికారులు అపదకు లగుదురు

సామాన్య పనులములందు వైతము వీరు కార్యాచరణ సంకర్షమునరేయు కాలయోగ పరిపాలనానిధి ఒకరోజు వూర్తి చేయగల పని పరిపాలనా పీఠినిమట వీరి అలవాటు ఇందుమూలముగ కాగితములపేద అదుగు క్రియాకలాపములు పెంచును. కావునదే ఉద్యోగుల కార్యాచరణ విభావమును దస్త్రించి పెరుగుదల యనియు, అసామాన్యమునకే అంతులేకుండా పెరుగు

అధికార వర్గము

కార్యనిర్వహణమును స్వక్రమముగను, సమర్థముగను, సంస్కృతీకరముగను పాగించుటకు ప్రత్యేకమైన కృత్రిమములుగల ఉద్యోగి బృందము, అవసరమైనది ఇచ్చే క్రమముగ అధికారవర్గముగ రూపొందినది.

అర్థము అధికారవర్గము అనగా ప్రభుత్వోద్యోగుల నిబ్బంది ఇది పాఠాభ్యసన అర్థము. అయితే ఈ వనరును వినియోగిస్తూనే ఉన్నప్పుడు, వినియోగిస్తూనే ఉన్నప్పుడు అర్థము గూడ గలదు ఉద్యోగులందు తమకు పొందవలసిన నిర్ణయించుటలలో గల కృత్రిమ ప్రభుత్వము, తత్కార్యమున అనుభవించు అధికార గౌరవములను బట్టియు, అతి కఠినము ప్రతిబంధిత అంతేగాక పూర్వపరీక్షలు, పంతులీకరణ, అంతక, అవినీతి మొదలగు అనంతములు గూడ ఏర్పడినది. ఇవి ఉద్యోగులకు పంపించిన వివరీకృతిని మార్చించును. ఈ ప్రింటి వర్గించుట గురించి వినియోగించు అను పదమును వాడుట మొదలైనది. ఇది అధికారవర్గము అను పదమునకుగల అర్థాన్ని దీనిని బట్టి అవర్గము వివరీకృత మన ప్రకటనతో వర్గించు ఉద్యోగుల ముఖామునీ గ్రహించవచ్చును చేత రాజ్యములలోని ఉద్యోగి బృందమును పిలువ వర్గము (Civil Service) అందుకు దీని ప్రాముఖ్యమును ఏర్పడినది ఇది అక్రమమైన ప్రింటి దీనిన అధికారవర్గము (Bureaucracy) గా వాచించబడును

ప్రభుత్వోద్యోగవర్గము అయితే అధికార వర్గము రాజ్యమునందేగాక, విభాగమైన అర్థిక, మత, సంఘములందును (అనగా ఉన్నత కేంద్రములు, వర్తకుల మొక్కయు, ప్రామితులయొక్కయు, సంఘములు, రేవాలయములు, వశములు, మతవీకములు మొదలగు వాటియందును) ఏర్పడియుండును అయినను అది రాజ్యమునందు ఎక్కువగా ప్రతినిధి కావున రాజ్య పాలనమునందు అధికార వర్గమునకుగల పాత్రను ఇరుట ప్రాముఖ్యమయింపజేసింది

పాఠాభ్యసన అధికారవర్గపు ప్రభావము వివిధ రాజ్యములందు ప్రత్యేకముగా కాక ప్రచ్ఛన్నముగా ముందును అనగా అవర్గము రాజ్యాధిపత్యమున ప్రభువుల ప్రాధాని, ప్రభావాలు ముందుగా, రాగియుండును యూరపు అందమందలి ప్రామ్యురేము దీని

ప్రభుత్వమున పరిగణించబడును. ప్రామ్యురేమునకు 17, 18 శతాబ్దాలలో పాలించిన విరంతు ప్రభువులు తమ పాలనము పొత్తునముగ పాగించు ప్రత్యేక అధికారమును నియమించిరి. వీరు అధికారవర్గముగ పరిగణించిరి 19 వ శతాబ్ది పూర్వము ఇంగ్లండునందు ఇది యొక్కవగ కావరాదు తరువరి అవటగూడ రాగింది దీని యూరపు రాజ్యములందు ప్రభుపాలనము అంతరించి ప్రజాపాలనము అవతరించిన తరువాతగూడ అధికారవర్గము స్థిరముగనే ఉన్నది అది చేసింది విధియిస్తుంది.

మనదేశములో నయితేమున చెమకటికామునగూడ కొద్దిగనే గామ్యురే ఇదియుండనే తెలియును ద్రివిషువారు పాలించినకాలమున మనదేశమున ప్రచ్ఛన్నముగనే గాక రాజవరకు ప్రత్యేకముగనే ఉద్యోగులు (మొక్కముగ I. C. S ఉద్యోగులు) పరిపాలనమును పాలించిరి. అప్పుడే అధికారవర్గము కారణంగా అందరినీ ఇమనలోను (steel frame) అని వర్ణించబడిన అంతకుపూర్వము గూడ అధికారులు కొన్ని సమయములందు "అధికార లోగపూరితు"లై వర్గించువచ్చుట చెమకటి కామ్యురేమునందు విదర్శనములుగలవు.

అధికార వర్గమునకు ప్రయోజనములు అధికార వర్గము వివిధ రేకాములందున్నట్లు ఇదివరకు మార్చిన బడినది. ఇప్పుడు రానివలన చెమకటికావరణము, వీరు వెలచేరుచున్నట్లును ప్రయోజనములను గమనించము. 17, 18 శతాబ్దాలలో ప్రామ్యురే మొదలగు యూరపు రేకములలో అధికారవర్గము ప్రభుపాలనమున పట్టిక మొదలై, ప్రజావీకమునకు వాంఛితకార్యములను చేపూర్చినది. అయితేములు క్రమముగ వాంఛితకార్యమును, అధికారివర్గముని పొందగలిగినది తరువాత కాలమున పట్టికరాజ్యములందు ప్రతినిధ ప్రజాప్రభుత్వము (Democratic State) ప్రయోజనము వర్గవర్గముల గూడ అధికారవర్గము విదర్శించినపాత్ర కొన్ని విధముల ప్రకటించుకొన్నప్పుడే ప్రజాశ్రయము కొరకై వాంఛితకార్య విచ్చుటయొక్క, అనేక రకములైన సౌకర్యములను ప్రభుత్వము ప్రజలకు పనులూర్చినవలన వచ్చినది ఈ సౌకర్యములు వర్గవర్గము వాచి

జ్యము, దిగ్విక్రమము, వివేకము, వైశిఖ్యము-అధ్యాత్మిక విజ్ఞానము మొదలగువాటికి సంబంధించినవి ఈ కార్యములను అభివృద్ధి చేసి పిమ్మి పామావ్యవస్థలను గూడ అందజేసి వారి జీవితమును సౌఖ్యప్రదము చేయవలసియున్నది. మన దేశమున అమలు అడుగుచున్న పంచవర్గ ప్రచారము ఇందు కేంద్రమునకే ఇటువంటి పథకములను మూర్చించుటకును, వాటిని ప్రజాప్రతినిధులతో గూడియున్న ప్రభుత్వము అమోదించిన కార్యాచరణ అమలు అయ్యుటకును సమర్థులగు ఉద్యోగులను సహాయ పఠురులు. ప్రభుత్వ కార్యాలయములందు పనిచేయు ఉద్యోగులతో పాటు, ఇంజనీర్లు, డాక్టర్లు, ఉపాధ్యాయులు, ప్రచారకులు, మొదలగు నిపుణుల తోబాటుచేసి ప్రజాసౌకర్య కార్యములు పరిగెరచేరవు ఇది ఇతర దేశములందు పఠజే మన దేశమునందు గూడ ఇచ్చియు గుర్తించుట చుట్టూరి ఉద్యోగులందరు తమతమ కర్తవ్యము నన్నిటిని వినియోగించి ప్రభుత్వ పథకములు ప్రజాశ్రేయమును పెంపొందించుటకు పాటుపడుదురు. అందుచే తమకుగల ప్రత్యేకమైన పరిజ్ఞానమును, పాఠానుభవమును వినియోగించుట కార్యోత్సాహము, కార్యదక్షతను ప్రదర్శించుట ప్రభుత్వమునకును, ప్రజాసౌకర్యమునకును, మధ్యవర్తిలుగ నుండి ఒకటి సహాయ పానుభూతులను మరొకటి అందజేయుదురు.

అధికారవర్గమువలన వ్యవస్థలు అధికారవర్గపు పరిస్థితి నిర్దిష్టమైనపుడు చాలినవలె కొన్ని వ్యవస్థలు ఏర్పడును. అందుగనునిరంతరము ఈ క్రింద చెప్పినవి.

ఉద్యోగుల తమకు లభించిన ప్రత్యేకమైన అధికార కర్తవ్యము పురస్కరింపబడిన అపరాధముతో విరచిగియున్న ప్రజలు మంచి, దైవము తెలియని మూఢులయ్యి, తమదే పాలించుటకు మాత్రమే అర్హులయ్యి వారు కావించుట అందువలన పామావ్యవస్థ అమలు పోకర జోరులగు గాఢ, తమ నీచమనతెగిది, అక్రమమనతెగిది యును. ప్రజలందరూ ప్రేమమగ్ని, దయకాక్షిణ్యములను గాని కనలేకను అందువలన ప్రజల అభిమానమును పొందజేరదు. ఇట్లు ప్రజలను, అధికారులను మధ్య మందగన పానుభూతి వసాకారములను అందులుగ వై మనవ్యము, వై రుద్రము ప్రజలు. ఇది ప్రజా

ప్రభుత్వమునకు గొప్పదెట్లు ప్రభుత్వం నిరంతరత్వము పోయిన కార్యాచరణ వలన అధికారవర్గ విజృంభణమును ఇంగ్లండు దేశమున “మాతవ విరంజితత్వ” మున పామావ్యవస్థ ప్రజలందరూ కనలేకను అలక్ష్యకారము గ్రహముగ తమకు వైమంది పరిపాలనా చక్రమును క్రిష్టు ప్రజాప్రతినిధులకు గూడ అధికారులు యాపుట కద్దు, రివరకు అవర్గములలోని క్రితరగతులచూచి క్రిందికరగతుల చాలనిదగు నీదిన తెనుకాదు ఇట్టి వివేకవ్యతిరేక మానవత్వము నశించి, మాతృవ్యవస్థలను ప్రజలును.

పరిపాలనామండలమును పరిపాలించుకొనిన ఉద్యోగులకు స్వాధీనముతోపాటు స్వాధీనత్వముగూడ ఏర్పడును. పరిపాలనముతో ప్రజాశ్రేయముగన్న తమ వర్గముయొక్క లాభమునకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యమును ఒకటాకును. తమవర్గము, అధికారులను, అచార్యములను నిలువజేయుకొనుటకు, వృద్ధిచేసికొనుటకు, అనినీ మార్గములగునాడ అవలంబించి యుక్తింతురు అందగోరితనము, నెట్లు పన్నాచారములు ఇందుకు సంబంధించినవి.

పంతుదీతర్వద్ద వీరి దుర్మణములతో మరొకటి ప్రభుత్వ కార్యకలాపములను తెరచేయుటతో తమకుపోవినట్లేగాని ఇతరులు మూర్ఖులైనట్లు వర్తించుట వీరికి గిట్టును నిష్పరియోజనకరముగ కనబడును ప్రాచీనవ్యవస్థలతో అవలంబించుటగాని, ప్రాచీనవ్యవస్థలను అనుసరించు యుక్తింతురు ఇందువలన వీరియందు పృథులత్వము కలిగియున్నది.

దేశము పాత్రముల కనుగుణమున పరిగెరచిన పని పామావ్యవస్థ పరిస్థితులందు పరిగెరచినయగుటగాని అపారాధ పరిస్థితులందు (అనగా యుద్ధములు, కలహాలు, కాటకములు తెలిసేగినపుడు) ఈ అధికారులు అనవసరమగుదురు.

పామావ్యవస్థ సమయములందు వైకము పీడు కార్యాచరణ సందర్భమునచేయు కార్యాచరణ సహించరానిది. ఒకరోజులో పూర్తి చేయదగిన పని పరిపాలనా పనిగాను పరిపాలనా ఇందుములముగ కాలములందు అందుగ క్రియాకలాపములు చెందును. కావుననే ఉద్యోగుల కార్యాచరణ విధానమును దృష్టి పెట్టిన దుగుదల యనియు, అపాపమువలన అంతులేకుండా చెందు

అధికార వర్గము

పట్టారావు విరావ (Red Tapism) నునియు, 'పాశ' వేయుదురు.

మొత్తముమీద ఇటువంటి వర్గములవలన కాలుబాటు, వ్యయప్రయోజనములు, అంతఃక్రియ, అంతరించును.

ఈ వర్గములు : అధికారవర్గము వలన కొన్ని ప్రయోజనములును, కొన్ని అవరోధములును కలవని తెలియజేయవలసిందిగా అయితే ఆ వర్గము విషయమున అవసరమైనదిగ విరావ చేయి ! అవరోధములు అంటే అంతమొందినవియో ? ప్రయోజనములు అంటే వలసలు గాదు ప్రయోజనములుగాని చానివి విస్తరించిన వలనవో ? ప్రజాస్వామ్యము నష్టమిట్లును, కావున చానివి అనువునందుంచదగును గాని అంతమొందినవారాదు, సంస్కరించదగును గాని సంపాదించదగును అవును చానివలన ప్రయోజనములును పొంది, ప్రమాదములనుండి తప్పించుకొనవచ్చును. సంస్కరించుకొన్న కీ ఉద్వేగులను నియమించువర్గము చాని పాపవర్గము, శిక్షలు, పరిశీలనలవలన గాని, ఇతర విషయములు (ఉదాహరణలు అతి, మత, కుల భేదములు) పాలించబడరాదు వ్యాయువులతో నియమించవలెనుగాని అత్యవసరముగాని, అందువలన పాపముగాని పరిశీలనను నియమించు అధికారము రాజకీయము, కాలముగాక చట్టబద్ధముగ వర్తించు "పబ్లిక్ పర్సన్ కలిగిన వర్గము" అని అర్థమివలన తెలుసు, ఉద్వేగుల నియమానుకము మూలముగాక, వారి ప్రయోజనము, వలపు సౌకర్యములు, క్రమశిక్షణము మొదలైనవి గూడ ప్రైవేటువర్గ వర్గశిక్షణముగ్రంథమందవలెను మొత్తముమీద ఉద్వేగుల అవరోధించు సౌకర్యములను, వారుచేయు సేవలను, విలయింపజేసిన పాపములను పురిచిరి సంస్కృతికముగ వర్గపాలించు అధికారులకు ఉచితమైన ద్రోహమును, అనినీతినివలన కలిగితేమ అచ్చునందవలెను

అధికారులు, కాపరవర్గము, మంత్రవర్గములు మొదలగు ప్రభుత్వాంగములందుండి పరిపాలనావిరావములను నిర్ణయించు ప్రభుత్వనిర్ణయ యెడల తగిన విషయనిర్ణయ తంతో వర్తించు అవసరము, ప్రభుత్వనిర్ణయల పరియగు వలనవచ్చి, వారి నిర్ణయములను ప్రకటించు అనుబంధ యంత్రీంచవలెను

పాపవర్గ ప్రజలవర్గ అధికారులు పైపా పాపములతో మొదలు అవరోధము, కాదు ప్రజల చేపటలను గుర్తించవలెను. ప్రజలను నీడించువారుగ మారగూడదు. అధికారులు క్రితకాలాను పాపవర్గమును గూడ ప్రధానములు యుక్తము.

ప్రజాకాయలతోను, ప్రజలతోను, నన్నిటికీ ప్రజలయొక్క ప్రజలమైనట్లయ్యి వలనవలెను అధికారులకుండుటగాదు ముఖ్యముగ అవసరమైనది విశ్లేషణ పరిపాలనము (Decentralized administration) అనుక వర్గాలు తెలివితలు, కేంద్రీకృతపాలనము (Centralized administration) అధికార వర్గ విశ్లేషణమునకు దోహదమవును, విశ్లేషణ పాలనము ఆకారమునకు విరుగుడుగ వనిచేయును.

ఇంతేగాక నేటి పరిస్థితులతో అధికారులు కార్యచరణలనును మూలముగాక కొంతవరకు కాపర విశ్లేషణమునందును, వ్యాయువులను వందును గూడ పాల్గొనుట అనుగుచున్నది ఇట్టికోకలనును పాపవర్గమైన వలనవలసి పరిమితము చేయుట ప్రజాస్వామ్యము (శ్రేయస్సు) ముఖ్యముగ కార్యనిర్వాహక వర్గమునకు చెందిన ఉద్వేగులు చేయు వ్యాయువులయొక్క వ్యాయువులను సంరక్షించునట్టి వ్యాయువులనును అధికారుల పరిశీలించుటకు తేమకరము

అన్నిటికన్నను మిన్న యెనది మానసికమైన మార్పు, అవగా అధికారులందు సౌకర్యమువలన యెడల ప్రేమ, ప్రజాసేవయందనుక క్రి, సరేచకారణమైన పాపవర్గము మొదలగు వర్గములను పెంచుదలచును. అధికారులకును అధికారమును దుర్వినియోగము చేయుట, పరిస్థితినియోగము చేయుట దుర్గత పరిస్థితులగునని, యథా క్రిత పాపవర్గము, ఇట్టి ప్రయత్నమునందు ప్రజాకాయలను, ప్రజలను గూడ వారికి అనుకూల పరిస్థితి కల్పించి తోడ్పడవలయును.

సాధారణము : అధికారవర్గ సమస్య రాజకీయ, పాపము, ప్రైవేటు, రంగములను సంబంధించినది. అధికార వర్గము తమ అన్ని వంటి క్రియ అనువునందుచుకొనినవో, అది ప్రయోజనకరముగను, అనువునందు లేవచ్చునో, ప్రమాదకరముగను పరిమించును. చానిది ప్రజలముగ

అనంతపురం జిల్లా

మహాసాగరమునకు సమీపముననున్న పొందుటగాను ప్రజాసమూహాయమునకు తెలిపి తీసుట అవసరము. ఇక అధికారులు గూడ తమ మానవత్వమును, పౌరసత్వమును మరచిపోక, తమ వర్గము మొత్తము సంఘముతో ఒక భాగము మాత్రమే మైయున్నదనియు, పర్లశ్రేయస్సు, సంపత్త్యున్న మీద ఆధారపడి యున్నదనియు, రెంటి 80 సంపర్గము సంకలించినపుడు వర్గమునును సంఘమునును పై వివరముగలవినియు, గ్రహించి వర్గీకరించుట, ఇందుకు అధికారులకు మహాసాగరము, పై తిరణము అవశ్యకము. కాల్గ్రహమున వర్గీకరించుట వసూలు (Revenue) పర్లకు పరిస్థితి వచ్చినపుడు, ఇతర వర్గములతోపాటు అధికార వర్గముకూడ చాచియును తీరముగాగలదు.

జి. ప. చూ

అనంతపురము జిల్లా: అనంతపురము జిల్లా అంధ్ర

ప్రదేశములోని ఒక జిల్లా. ఈ జిల్లా ఉత్తరమునకే 13°40' నుండి 15°15' వరకును, తూర్పు తీరానకే 76°50' నుండి 78°30' వరకును విస్తరించి యున్నది. ఈ జిల్లా దీర్ఘచతురస్రాకారమున (oblong) కుండును విడిచి ప్రాంతము ఉత్తరము నుండి దక్షిణమునకు ప్రాచురుండును. కర్ణాటకదగ్గరను, మద్యకవిరా కాలాకాలపుర్యవదనులనుండి మైసూరురాష్ట్ర భాగములొప్పుకొనిఉండును. ఈ జిల్లాకు ఉత్తరమున కర్ణాటక

కర్నూరుజిల్లాలును, తూర్పువరకవశిల్లాయుమరక్షిణమున చిత్రూరు జిల్లాయును, మైసూరు రాష్ట్రమును వదనుట మైసూరు రాష్ట్రమును, కర్ణాటక జిల్లాయును, ఏల్లూ గున్నది. మద్యకవిరాకాలాకాలలోని కవనహళ్ళి, వరక మ్మహళ్ళి, కోటగూడహళ్ళి అను గ్రామములును, హిందూపూరు కాలాకాలలోని వంతుకుంభపురి అనుగ్రామమును మైసూరు రాష్ట్రముతో 1950 లో చేర్చబడినవి.

ఈ జిల్లా అంతటా ఈ క్రిందివిధముగా నున్నది. జిల్లా విస్తీర్ణము: విస్తీర్ణము - 6708 చ. మై. గ్రామములు- 858; పురములు - 14, జవాబా 13,81,558, పురుషులు 7,01,342, స్త్రీలు 8,80,814; గ్రామ చానులు 11,39,998; పురచానులు 2,21,558; అవతారిక, 208.

ఈ జిల్లాలో తొమ్మిది కాలాకాలగలపురి వివరములు ఈ క్రిందివిధముగా నున్నది

1. అనంతపురం కాలాకాల: విస్తీర్ణము, 928 చ. మై. గ్రామములు, 114; పురములు, 9, జవాబా 184708, పురుషులు 85459, స్త్రీలు 79244; గ్రామచానులు 182751; పురచానులు 21952.

2. గొత్తి కాలాకాల: విస్తీర్ణము 896 చ. మై. గ్రామములు 187, పురములు 4, జవాబా 214351, పురుషులు 109840, స్త్రీలు 105511, గ్రామ చానులు 144988, పురచానులు 89918.

3. కావలి కాలాకాల

విస్తీర్ణము 641 చ. మై. గ్రామములు 88, పురములు 2, జవాబా 182794, పురుషులు 87,998, స్త్రీలు 84798, గ్రామచానులు 105481, పురచానులు 27888.

4. కల్వో అచ్యుత కాలాకాల: విస్తీర్ణము 821 చ. మై. గ్రామములు 74, పురము 1, జవాబా 118894, పురుషులు 61881; స్త్రీలు 67018; గ్రామచానులు 110881, పురచానులు 8188.

5. దర్శవరం కాలాకాల: విస్తీర్ణము 788 చ. మై. గ్రామములు 85, పురము 1, జవాబా 114812, పురుషులు 59239, స్త్రీలు 55588, గ్రామచానులు 100109; పురచానులు 14708.

6. పెనుగొండ కాలాకాల: విస్తీర్ణము 882 చ. మై. గ్రామములు 99, పురములు 2, జవాబా 128349,

అవంతపురమండ్రా

పురుమలు 88487, స్త్రీలు 59882, గ్రామవాసులు 105245, పురవాసులు 18104

7 కదిరి తాలూకా: విస్తీర్ణము 1167 చ. మై. గ్రామములు, 140 పురము 1, తపాలా 219, 112, పురుమలు, 112116, స్త్రీలు 105997, గ్రామ వాసులు 198768, పురవాసులు 308564

8. మధకవీర తాలూకా విస్తీర్ణము 417 చ. మై. గ్రామములు 55, పురము 1, తపాలా 120209, పురుమలు 81788, స్త్రీలు 58448, గ్రామవాసులు 118641, పురవాసులు 8588.

9. హిందూపురము తాలూకా విస్తీర్ణము 480 చ. మై. గ్రామములు 78, పురము 1; తపాలా 168882, పురుమలు 79487, స్త్రీలు 78885, గ్రామవాసులు 128894, పురవాసులు 244288.

తాడేరు మార్కెట్ ప్రాంత పంఠ్య (1) తెలుగు, 10,78,789 (2) కన్నడము 1,82,880 (3) హిందూస్తాని 1,04,580 (4) అంజాడి 19,884 (5) కమిళము 11,004 (6) మరాఠీ 7,282 (7) హిందీ 4,810. (8) కులుకాడ 2,184. (9) పరుకలకాడ 2,828 (10) మలయాళము 2071 (11) ఇతరభాషలు 584 మొత్తము 18,61,556

ఈజిప్టలో వై నర్మముగా మూడువిభాగములున్నవి చెన్నపర్వము అవియేవనగా 1 విస్తృతముగా వల్ల రేగడిభూములుగల ఉత్తరమండలి గుత్తి, కాడివత్రి తాలూకాలు 2 మధ్యమవల్ల కల్వాలిమండలము, భర్మ వరము, పెనుగొండ, కదిరి తాలూకాలు ఇవి అం కూర్వములు చెట్లతోని విశేష విస్తీర్ణముగల విప్పా రపు ఎత్తమట్టి వేలలు 3 మధకవీర, హిందుపురము తాలూకాలోని పత్తెన పనుప్రదేశము ఇది మైదూరు పీఠభూమిలో కలియుదు, జిల్లాలోని ఇతర తాలూకాల కంటే ఎక్కువ పత్తి కలిగియున్నది. జిల్లా పశ్చిమ భాగ మున్నపు గుత్తి, కల్వాలిమండలము అను తాలూకాల భాగములు పశ్చిమదిక్కుగా వాలియుండును గుత్తి, కాడి వత్రి తాలూకాల ఉత్తర భాగములు దక్షిణమువైపుగా వారి పెద్దానదిలోని భాగము ఇక జిల్లాలో చేరించిన భాగము దక్షిణమునుండి ఉత్తరమువైపు వంగుచుండును.

విభాగమైదానములు రాతిగుట్టల మూలకముగా గట్టులు గను, పంపులుగను, గుంపులుగను వీరియుండును.

పర్వతములు ముచ్చుకోట గుట్టుల కిక్కి మైళ్ళు దిగిది కదిరి కొన్నిచోట్ల 7 మైళ్ళవరకు వెడల్పుకలిగియున్నది. ఇది గుత్తిపట్టణపు ఉత్తరమునుండి కాడివత్రి తాలూకా వివర దక్షిణపుమూలవరకు వ్యాపించియున్నది. ఇది కాడి వత్రి పశ్చిమదిక్కున వామకొని, గుత్తి. అవంతపురము తాలూకాలోని తూర్పు పరిపర్యాయము అవంతపిరిచోపు మండును వీటిని కాడివత్రి తాలూకా వైపుకి మూల యందు చిత్రావతి నది రిల్లును.

గుత్తితాలూకా పశ్చిమమునుండి ఇంకొక గుట్టలవరకు జరులులేదును. ఇది గుత్తితాలూకా మధ్యమండి 50 మైళ్ళవరకు దక్షిణముగా సాగి అవంతపురము, భర్మ వరము తాలూకాలోనిది చోపును ఈ గుట్టలవరకును వాగవముద్రపు గుట్టలందురు ఈ గుట్టలవరకుతో ఎక్స్ పాన్సివియగుమలు కలపు ఇది దక్షిణమునకు చోపుకొండ పత్తి పరిచామము కనగించుచును.

మల్లప్పకొండ గుట్టలవరకు భర్మవరముతో ప్రారంభ మయి మైదూరురాష్ట్రములోనిది చోపును ఇది 8,088 అడుగుల ఎత్తుకలది.

మధకవీరా తాలూకాలో మధకవీరా గుట్టలు అ తాలూకాను దక్షిణ, ఉత్తర భాగములుగా విడదీయును

దక్కను భూభాగమునకు వింతలముయిన దిడి దిడి గుట్టలు, కిలల గుంపులు కలపు. ఉదా - గుత్తి, అము, కల్వాలిమండలము చుట్టునున్న గుంపులును అవంతపురము తాలూకాలో పింగవరూపుయొకచోట్ల వదగినది కాడివత్రి తాలూకా తూర్పుభాగమున కమ్మూలు వంపంబిరిచిన ఎత్తమల గుట్టల పయ్యయొక్క. విష్ణుభాగములు కలపు

హిందూపురము, మధకవీరా అను తాలూకాలో పుచ్చంముగ తృణకాష్ఠ పశువుకలదు ఇక శివించినజిల్లా భాగమంతయు మీసరమైత్రము కొన్ని జోపులలోను లోయలోను వ్యవసాయము వెడలజరిగి యుండును.

పడియ. ఈ జిల్లాలో పెద్దానది ముల్లెనైవది. ఇది మైదూరురాష్ట్రములోని నందియగ్గమునకు వాయవ్యమున పచ్చకోడ గుట్టలలో ద్రక్షపించి, హిందూపురము దక్షిణ

భాగాంశమున ఈ శిల్లాలో ప్రవేశించి, హిందూపురము, పెనుగొండ, రఝవరము అను వాపుల పడమటి భాగముల నడువరించి ఉత్తరముగా ప్రవహించును. తరువాత ఇది అవంతపురము బాలాకా నదమట్టి సరిహద్దున ప్రవహించును, తూర్పునకు వదలి, గుత్తి, అవంతపురముల మధ్య నుండి త్రోవచేసిగొని, కాచిపత్రి బాలాకాగుండ దోవును తరువాత ఇది కడప, నెల్లూరు శిల్లాలుగుండ పోయి చివరకు అంగాభాకాశములో నడుచు, హిందూపురము బాలాకాలోని ఊటుకూరు దగ్గర ఉపసరియగు అయమంగి దీపిలో కలియును

ఈ శిల్లాలో పెద్దవడగన మరొక నది చిత్రావతి పెన్నానదివలెనే ఇది మైసూరురాష్ట్రములోని వంది దుగ్గమునకు ఉత్తరమున వచ్చి హరిహరేశ్వర గుట్టలో జనించును. ఇది హిందూపురము బాలాకా తూర్పు ప్రాంతమున అవంతపురము శిల్లాలో ప్రవేశించును, హిందూపురము బాలాకాగుండ ఉత్తరముగా ప్రవహించి, ఇది పెనుగొండ బాలాకాలోని బుక్కచెట్టులము చెరువులో నడుచు అచ్చటినుండి మిగులు పరివాహముగా (విఘ్నాలు) జయలురేరి రఝవరము బాలాకాగుండ ఉత్తరముగా ప్రవహించి, రఝవరము చెరువులో నడుచు తిరిగి మిగులు పరివాహముగా అచ్చటినుండి జయలురేరును తరువాత అది రఝవరము బాలాకాగుండ కాచిపత్రి బాలాకాదక్షిణములగుండ ఈ కావ్యముగాయిం ఈ శిల్లానువదిలి కడప శిల్లాలో పెన్నానదిలో కలియును

హిందూపురము బాలాకాలోని కుళావతి యను నది చిత్రావతినది ఉపనదియై యున్నది. దాగనముద్రము గుట్టలలో రక్షితి దిశాంశ కాగమున కడకలేరు జనించి, అవంతపురము శిల్లాలోని పింగనమాల చెరువులోనికి ప్రవహించి, తరువాత పెన్నానదిలో సంగమించును

వందెమేరు నది అవంతపురము చెరువునకు నీటివనపిరి కల్పించును. అవటినుండి మిగులునీరుగా జయలురేరి కడకలేరులో కలియును.

స్వర్ణముత నది మడకపెరా బాలాకాలోనిది ఇది మైసూరురాష్ట్రములోని హగరీవదిలో కలియును

మద్దిలేరునది కదిరిబాలాకాలో ఉత్తరముగా ప్రవహించును చిత్రావతినో కలియును

పాపిచ్చినది కదిరిబాలాకాలోని మరియొక నది అవంతి: ఈ శిల్లాలో ౧౧౯౯ ౯౪ చదరపుమైళ్ళు అరణ్యప్రాంతము కలదు పెనుగొండ బాలాకాలోని రక్షితి కావ్యమున వలచెరకు, వెదురు మువ్వగులచాటి ఫలపాయము లభించును. కదిరిబాలాకాలోని రక్షితి కావ్యములో ముండ్లచెట్టకాశులు కలవు హిందూపురము బాలాకాలోని రక్షితి కావ్యమునవల అవంత బాలాకాలోని వంపకంబు మేరుగయినట్టిది

కీర్తిప్రము - వర్షపాతము. మార్చి, ఏప్రిల్ మే నెలలు అత్యుష్ణముగా నుండును నైర్మతి మేషుకాయువులు (monsoons) వీచుట పొగగానీ బాన్ నుండి దినెలయవరకు ఉష్ణోగ్రత (Temperature) క్రమముగా నదిదోవును ఎండకాలమునందలి మూడునెలలు అధోభ్య కరమైనట్టిది నవంబరునది అవంతవరకు రాత్రిలు ప్రతాక నమయములు మోరావహముగల నుండును ఈ శిల్లా మిక్కిలిగ దాడిప్రాంతమున ఉన్నది

అంతరాష్ట్రములో అత్యల్ప వర్షపాతముగల శిల్లాలో పొకటిగా ఈ శిల్లాయున్నది ఈ శిల్లాలో పగలున వర్షపాతము ౨౦ 1౨ అంగుళములు

బాలాకాలోని ఉష్ణోగ్రతయందు ఎక్కువ భేదము లేదు. కాని మడకపెరా, హిందూపురము పెనుగొండ బాలాకాలు మిగుల ఎత్తైన ప్రాంతములగుటచే అవి కొంతవరకు చల్లదిబాకావరణమును కలిగియుండును

వేణు: నల్లరేగడి, నల్లగరన (black loam), నల్లయినుక, ఎత్తుచుట్టి, ఎత్తుగరన (Red loam), ఎత్తుయినుక తొములు కలవు. నల్లరేగడి ఎక్కువ వలంతుండులలో శ్రేష్టమైనది. ఎత్తుయినుకహిమి అప్పుంటిగన్న చెడ్డది వీటివీచినద కాచిపత్రి బాలాకాలోని ఎత్తువారు చెరువుకప్పు ఈ శిల్లాలో చెప్పుకొనవలసిన నీటివనదులు లేవు ఈ శిల్లాలోని నదులు మంచివాతలు నదినల్లదు మాత్రమే నీటిప్రవాహములు కలిగియుండి సంవత్సరమునందరికీ కాలుము ఎండిదోవును నదులకు అవకట్టులు పరిగా కట్టు జడలేదు. కాక్కురికవయోగమున ౨ ఇనుక కట్టుల చాటి కడ్డముగ వేయదులు అడవిదాగులందు, చెరువు

అవంతపురముశిల్లా

గర్భమువందు, గుట్టల పొద్దుపు తోయలందు, తీల బాలువలు క్రచ్చెరుదు, ఇట్లు పీ కొంది భాగమో వ్యవ పాయము చేయుదును, కొన్ని చిన్నచెరువులుకలవు వాని వంటలు వందువరకు తీ తెరువులను నివవలించుదును. ఈ చెరువులు కదిరి కాలువాలో అనేకము లున్నది ఈశిల్లాలో కొన్ని వర్షవరాచాపూరితముగల తటాకములు గలవు అవంతపురు కాలువాలోని పింగదమాల చెరువునకు తడకలేరు ఆధారము పెనుగొంగ కాలువా లోని లుక్కపట్టణ చెరువునకును, రద్దవరము కాలువా లోని రద్దవరము చెరువునకును చ్చికావతీనది ఆధారము పెను చెరువులు పూడికవడిపోవుచుండును. కావులన్నది గాని అది వట్టి పోవుచుండును

నీటిపారుదల పొకర్థములంతగా లేనందున, రెండు మామ్మనులకోడలు కాకెను తొగికి వర్షతీయిన మున్నున చురచుప్రమువల్లము. నేలయొక్క నిప్పురపు గలము శిల్లాయందర్భభాగమును మించియుండుటచేతను, శిల్లాయంతయు కామవర్షికులకు గురియగుచుండును. ఎగువచెన్నా ప్రాశస్య, తుమురవతీ ప్రాశస్య, శైరవాని తిప్ప ప్రాశస్య నిర్మాణములు ప్రభుత్వమువారు లేవట్టి నందున నీటిపారుదల పొకర్థములు కొంతవరకు వాగు వడవచ్చును

ఈ శిల్లాలో 2478 చిన్నకకపు నీటి వనరులకలవు నీటికింద 91,258.27 యల అయిక్కు గలదు 109 పెద్దకకపు నీటి వనరులకలవు. నీటికింద 52,687.78 యలల అయిక్కుకలదు

వంటలు పరి, పోకల, కుంలు, కొజ్జ - ఇవి ముఖ్య మయిన తిండివంటలు పరిగి, రాగి, పమై అనుచు స్వయముగా పండును పెనగలు ఎక్కువగా పొగులేయ బడును నేరుపేగ, ప్రత్తి - ఈ రెండును ముఖ్యమయిన వ్యాపారపువంటలు. మడకపిరా, హిందూపూరు కాలువా లాలో కొన్నింటిలు, పోకటలుకలవు

రహదారులు : బళ్ళారి, కడప, కర్నూలు, చిత్తూరు శిల్లాను కలుపుచు ఈ శిల్లాలో రహదారిబాటలు కలవు. రోడ్ల నీటిది 1,880 మైళ్ళు ఇందు 108 మైళ్ళు కాశీయ రహదారి మార్గములు. 251 మైళ్ళు రాష్ట్రీయ మార్గ ములు, 548 మైళ్ళు శిల్లా పెద్ద బాటలు, 124 మైళ్ళు

ఇతర శిల్లాలోట్టు, 275 మైళ్ళు గ్రామమార్గములు. 81 మైళ్ళు మ్యునిసిపల్ మార్గములు. ఈ రాజమార్గములలో పెక్కుమార్గములు కలవుకలదును ప్రభావోపచార్యము ద్విభవమయినట్టిది.

రైలు : ఈ శిల్లాలో 81 మైళ్ళ పెద్దలైను రైలు మార్గముకలదు, 191 మైళ్ళ చిన్నలైను మార్గము కలదు కల్యాణదుర్గము కాలువాలోను, మడకపిరా కాలువాలోను రైలుమార్గములు లేవు

తపాలా : ఈ శిల్లాలో 14 తంతి తపాలా అఫీసులు కలవు 6 పోస్టాఫీసు అఫీసులు కలవు 207 బ్రాంచి పోస్టాఫీసు లున్నది

వైద్యము : ఈ శిల్లాలో 8 పెద్దఅమవశ్రులు, 11 చిన్న అమవశ్రులు కలవు. అవంతపురములోని అమవశ్రు అన్నటి కంటె పెద్దది ఇచ్చట 100 మంచాలు కలవు ఈ అమ వశ్రులో "ఎక్కులే" యంత్రము గలదు తుప్పకోగ చికి త్వను నిర్వాహుచేయవలసి

పానియఅమవశ్రు కావులే ముఖ్యధారములు. అచ్చటచ్చట చెరువునీరు వ్రాగుచుండుటకలదు. అనంత పురములో పరిశుద్ధముచేయవలసిన అమలు లభించును. 878 మందినీటి కాపులను ప్రభుత్వమువారు క్రవ్వించి వారు.

జాతరలు : ఈ శిల్లాలో 37 యాత్రా స్థలములు, 11 వశువులవంతలు కలవు

విద్య : ఈ శిల్లాలో 892 సంస్థలు విద్యకరవుచు కలవు. నీటియందు 56,750 మంది వాలు దు, 22,208 మంది వాళికలు విద్యకేర్యుచున్నారు. విద్యా సంస్థలలో కళాశాల 1, వృత్తి కళాశాల(ఇంజనీరింగ్) 1, వాలర హైస్కూళ్ళు 19, వాళికల హైస్కూలు 1, అంగ్లో - ఇండియన్ స్కూళ్ళు 2, కేవల పాఠశాలలు 2, వాలర మిడిల్ స్కూళ్ళు 2, వాళికలమిడిల్ స్కూళ్ళు 2, ఎరిమెంటరీ స్కూళ్ళు 884, మేరు స్కూళ్ళు 21 వయోజన పాఠశాలలు 24 కలవు. కళాశాలలో 58 గురు వాళికలును, హైస్కూలులో 898 గురు వాళికలును విద్య వశ్యపించుచున్నారు.

ఉత్పత్తి వర్షవంత : నూలునీళ్ల, నూలులచ్చకము, తిప్పి వడకుట, నేయుట, పట్టునీళ్ల, చాచలల్లుట, మాచెగాను

గలు, బీటలు కట్టుట, కోళ్ళు వదులుచేయుట, చెవ్వులు, బొట్టు కట్టుట, మింకలుచేయుట, కట్టలులు, పొడిచేయుట లెల్లము వలయును - ఇవి ఈ కల్లాలోని కుటిర పరిశ్రమలు. కాల్వారదుగ్రము, భర్తవరము, పెనుగొండ, మడక నిరాకాలాకాలలో భారీపరిశ్రమలులేవు. ఇతరకాలాకాలలో కడి పూర్వము కలవు.

మతము : హిందువులు 12,01,228 ముస్లిములు 1,46,068, క్రైస్తవులు 18,499, ఇతరులు 768 ముత్తము 12,61,658 మంది

విశేషములు : గుత్తిలోని కొండపేర గొళ్ళు కొట్టగలదు. దీనిని మరాఠావస్త్రాలు మురారిరావు కట్టింది కాదు ఇదియును, ముక్త కట్టింది భర్తకాలయే, చరిత్ర ప్రాముఖ్యముకలది పెనుగొండలో విజయనగర రాజవంశము కట్టించిన దుర్గముకలదు కాంయ్య అను ముసల్యము హిందువులుకట్ట. కొట్టుకుంటుంటే పెను గొండ దక్షిణభాగమువందలి నేను స్థిములకు యాత్రాస్థల ముగా తవరారుచున్నది. హిందూపురములోని శేపాక్షి కేశవాలయము శిల్పకళాకర్మముగల స్థావరము 'కళా స్థిరములకు ఇచ్చేది రాతివంది విగ్రహము ఆగర్వతయ ముగా ముందును

కడిలోని వ్యవసాయము కొండలోని రథోత్సవము ముగిసిన తరువాత పొలింతులకు ప్రవేశమిచ్చుట వనాత కారాకముగా వచ్చుచున్నది కడికి కాలాకా కలదు పక్షిలో చేనుకడికి వహానీ కుందిరము కందు

అవంతపురము, గుంతకల్లు, హిందూపురము, కాడి పత్రి ఇవి మహిపాటిగల పురములు భర్తవరము పట్టవ ప్రేమల విర్యాగోత్రము భర్తవరపు దీరిల ప్రసిద్ధిచెందినట్టిది అప్పుడప్పుడు వలములు దొరలేదు ప్రతీకముగా గుత్తి కాలాకాలోని వలకలదు ప్రసిద్ధి కల్గియున్నది

అవంతపుర వర్ణము : ఇది అవంతపురము శిల్పకు, కవివంశకు, కాలాకాకు ప్రరాత కార్య స్థావరము విస్తీర్ణము 2.70 చ. మై. జనాభా, 81,963 ఇందు పురుషులు 17,826; స్త్రీలు 14,927 ఇండ్లు 2,776. చదువునొచ్చి వారు శిల్పములు 10899; స్త్రీలు 261 కామ్ర్యకళాకారులు 3; ఇంజనీరింగ కళాకారు 1;

హిందూత్వ 2, కలం విర్యాగోత్రములు 2 కలపు గవర్న మెంటు హెడ్ క్వార్టర్లు అమునది 1, గవర్న మెంటు పోలీసు ఆసుపత్రి 1, ఇంజనీరింగ కాలేజీ డిప్యూటీ 1, మ్యూనిసిపాలిటీ డిప్యూటీ కలవు

విజయనగర రాజయవ ముక్త కాలయల (క్రి. శ. 1848-1879) మంత్రియగు చిక్కప్ప ఒడయరు తన కార్య అయవ అవంతమ్యురేదిల అవంతపురమునుకట్టించెను హిందెవంశాలైన వాసుమన్పురాయదమహావివరాకమనునకు అగ్రయ రామరాజు (క్రి. శ. 1542-1565) నంతవంది అవంతి అవంతపురమును, మరెకొన్ని గ్రామములను, వడపులను ఇచ్చెను ఇతని కుమారుడు మలకప్ప వాయుడు గోళగండ వరాలవకు సామంతుడయ్యెను. మలకప్ప వాయుడు మోక్షవముద్రమున నివసించుచు, ఒకపాడు అవంత పురములోని ఎల్లాదెడ్డిఅంటి కొబ్బరిమొనకువచ్చియెను ఎల్లాదెడ్డి వంశావంశవరకు మలకప్పవాయుడు చూచి, అచ్చటనివసించివరో తనకుమారుడ వంశావము కలుగువని తలచి అతనివదిలి అన్యములకొని, అరెలరాజుమందిరము కట్టించి, అచ్చటనే నివసించుచున్న అప్పలమండి అగ్రామమునకు 'నాంజెడవంశపుర' మన్న పేరువచ్చెను మలకప్ప వాయుని కుమారుడు హంబరాచారుడు (క్రి. శ. 1619.1681) అతని కుమారుడు సిద్ధప్పవాయుడు (క్రి. శ. 1681.1699), అతని కుమారుడు వడప్ప (క్రి. శ. 1699.1871) వరుడగా, రాజ్యముమీది తరువాత ఈ ప్రాంతము లింగగోతులకు ప్యాదీనమయ్యెను వీరవ దిది కడవ వరాలుల హంబరము లోనివచ్చెను సిమ్మల దీనిని మరాఠావారు అగ్రమించిరి ఇంతవరకు మలకప్ప వంశాలే హిందూముగా రాజ్యము చేయుచుండిరి ఈ వంశము వారి సందరకు బిచ్చా మల్లము చంపించెను ఈ వంశములోని సిద్ధప్పయ్యవారు కచ్చెరుచుకొని పొరేయి బిచ్చమల్లము మరరావంత రము అవంతపురమును తిరిగి ప్యాదీనము చేసికొనెను (క్రి. శ. 1799). తరువాత సిద్ధప్ప నిజామునకు సామంతుడయ్యెను వీరవ దిది కడవంతలములకోసము ఇంగ్లీషు వారి ఏలుబడిలోనికి వచ్చెను (క్రి. శ. 1800)

అ. పి. అవధోతనాయకులు : అవధోతనాయకుల చెలమ వంశము. రేచర్ల గోత్రము ఉపబంధముగని కొర్రావ

అవరోకచాయన

నమల వలన వెన్నమనాయనితో ఈ సంశయ అరంభ మగుచున్నది వెన్నమనాయనకు రాచభూపతి పుత్రుడు. అతని కుమారుడు సింగభూపతి ఈ సింగభూపతి అవరోక చాయనకు, మారవచాయనకు ఉదయించి మవకా నాయకుడు అవరోకచాయన మనోహరుడు అతడు రాచకొండ (వల్లగొండకల్లా) రాజధానిగ జేసికొని తెలంగాణమును పాలించిన వీరమాచాపుణి తల్లిమ్మయ్యగు మారవచాయన అన్న అడుగుతాడంతో నడిచి సంగర రంగములలో అతని కాచటగా నుండి విజయముల గడించిన భారవల్లభుడు.

వెన్నమనాయడు రాణియగు దుద్రమరేణి కాణమున వసేక సమరములలో విజయము గడించెను రాచ భూపతియసింగమనాయకుడు ప్రకాశదుద్రమనారాజవ సేనాచాయకులు రాచభూపతి కాంచీపురము శేరించి పంప పొందుకొను అయిది వల్లభయని సింహాసనమును పెద్దవచ్చుమీదయిచివచ్చుముదగా చెచ్చి ప్రకాశదుద్రమ కర్పించెను మరల పొందుకొను తలయెత్తగా సింగమ నాయకు వారలపైకి ప్రకాశదుద్రరేవుని అనతిపై లోయి పొంద్యరాక్షసత్వవి రాజులకు కై వనము లేనెనని అయినవోలు కాననమున చెప్పబడియున్నది

సింగమనాయకు కాళియరాజ్య పతనానంతరము తెలంగాణములో ప్రసిద్ధిపొంది రాచకొండదుర్గమును రాజధానిగజేసికొని కలుగుటకి గడించెను. ఇతని తమ్ముడు వాగానాయకు, రాచకొండలో ప్రధాన దుర్గమునకు లేకునతో వోక దుర్గము కట్టించి, రాజధానిని మిగుల విస్తృతముగా లేనెను కాళియరాజ్యాంతమున సింగమ నాయకు చెచ్చి చిచ్చి దుర్గములు అయిచి రాజ్యము స్థాపించు ప్రయత్నములేయుచు అగ్నిపత్తి వోయి ముట్టు దించెను గెయ్యపొద్యముగావరి లోనలమన్న రాచవారు కాంచీ చుట్టుపట్టులన్న రాజులను కూడగట్టుకుని కుట్రలన్ని సింగమనాయని కావమరదయగు లింతలపాటి సింగమనాయని తెరలోనుండి తమ్ముక బ్రహ్మాక్ష అను మొనగాడు రాచవారి పక్షమున రాయవారిగ నచ్చి సింగమనాయనితో "మీరు ముట్టుకొనూరిన తేము మీ కావమరదని నిడిమి"మని సంధించెయములు మాట లాడుచు ఏవ రుపాటుననందగా, సింగమనాయని అయిపు

నమ్మక కత్తితో పొడిచి పారిపోయెను. తన కుమారులగు అవరోకచాయని, మారవచాయని పిలిచి సింగమనాయకు తమ్ము చంద్రబ్రోత్యహించిన రాచవారిని చంపి వారి రక్షణముతో తర్కణము తొనగుటని చెప్పి ఈ కార్తవ్యము తెరలేర్చుమని ఒప్పు చెట్టించుకొని మరలించెను. ప్రత్యర్థు లగు రాచవారు ప్రాణాభితితో పారిపోయి, ములంగుచు దుర్గమున జాగియుండి, తోడి దుర్గాధిపతులను గూడదీసి కొని రెంజుకడ నిరోధులను ముడియంప కాయించిరి. ఇది విని బ్రహ్మ దిగ్విజయమున అవరోకచాయడు, మారవచాయడు పై దిగ్విజయముతో అయిలుచేరి రాచ వారిని, వారి పాయము వచ్చినవారిని కునిమి వారి రక్షణముతో పితకు తర్కణము వోడ "చోమలకు పరకు రాను" అను వీరుదము ధరించి అవరోకచాయడు భువనగిరి, సింగపురము, రాచకొండ, ఓరుగల్లు దుర్గముల చాక్రించి దిగ్విజయమునకు అయిలు వెడలి అయినవోలు లోని మైలాపరేవుని పంపర్చించి కాళి 1891 (క్రీ.శ 1888) వం: లో అయినవోలు నవద్వింది గొప్ప శిలాకాననములు ప్రసిద్ధించెను అందుగల వీరుద ములు చూచిన అతడుచూసేవీరుదతోచుచు 'రాయలండి విమోచక', ఇతర కాననములలోని 'కాళియ రాజ్య స్థాపనాచార్య' అను వీరుదములు తండ్రియగు సింగమ నాయనినిగ తోచును. అది కాళియ పృథ్వాజ్యము చిచ్చిన్నము పొందినవిదన రాజ్యమేరిత అవరోకచాయనిని కాపు సంవత్సరంవరగా రాజధానియగు రాచకొండలో దుర్గ పునరుద్ధారణము గాచించి రాయనముద్రము, అవరోక సముద్రము, రామపార్వమి లేకాలయము, వీరకైరాలయము, రాజమంజిరములు, వోడ్డురే, కొలుపుకూటపు కావి, సంకల్పకావి వేలి నిలిచి, అవరోక చాయని కిచ్చిచ్చములుగ నున్నవి. వాగానాయని కొండపై గొప్ప దుర్గము గలదు. రాచకొండలో గలిపి వాగానాయని కొండమి గొప్ప ప్రాచారము కట్టి తోన మనోహ్నతములగు వాగుగు ప్రాచారములను అం దిమిచ్చెను మహాకర్కశ్యము సమకొనిన రాచకొండ దుర్గమునంద అదపులు బిగిసి ప్రవేశించ రాండుకులే అందలి విశేషములు చరిత్రమున తెల్పుచుండుట లో వింత యేమియు లేదు

అవరోహాద్వైత

అవరోహాయదు కావ్య శత్రవః ప్రాయము. అతని కుమారుడు సింగభూతి రచించినట్లున్న "రహస్యత మధారమున" అవరోహాయశీయ మను గ్రంథము ఉపాసారించినది. అయినచోలు కావన రచయిత పతనికి పుత్రుడగు బాగవాతుడు. ఇతడు మదనవిలాస మను కావ్యమును సంస్కృతమునను, నిష్ఠుపురాణమును అంధ్రమునను రచించినట్లు వినికి. చనుక్కారచంద్రికను రచించిన విశ్వేశ్వరకవి బాగవాతుని గురువు విశ్వేశ్వర కవి అవరోహాయని ప్రశంసగల చనుక్కారచంద్రికను సంస్కృతమున రచించెను ఈ కథముగ అవరోహాయ నికి చాన్ద్యయముతో సంబంధము కలదు మారవజాయదు తన అన్నయగు అవరోహాయనికి రాచకొండ దిడిచిపెట్టి దేశరకొండ దుర్గమును రాజధానిగ చేసికొనెను. మారవ జాయదు శ్రీ శ్రీ శ్రీ రాజ రాజరమగు ఉమాను పోశ్వరమున గొప్ప శివాలయమును కట్టించి కాననమును వెలకొల్పెను మూయిట్టారకుడు తనదీని కాననకవి అవరోహాయదు పామాత్రీ సేర్పొన్న రావను అప్పియ గావించుటయే గాక శ్రీ శ్రీ లెము పెక్కుట కనుకూలముగ పోపానములు గట్టించెను రాచకొండ పైఠాచాకాయనకు తూర్పున కికి మైశ్వ దూరమున మహాది పర్వతముల మధ్యభాగమున నున్న ఈ పట్టణము 15 మైళ్ళు యట్టుకొంతగలది నగర చిహ్నములు ఇప్పటికిని గోచరించును ఈ నంశమున ఇద్దరు ముగ్గురు అవరోహ వాసులేములు కలదు గాని అంత ప్రసిద్ధులు గారు.

అపామని చాన్ద్యము శ్రీ క. 1847 లో వెలకొల్పి అతడు పితవ మహమ్మత్ పా రేచర్ల అవరోహాయని పిలువబడినట్లు ఉడుగల్లు గోలకొండ దుర్గములపై దండయాత్ర పోగించెను ఉడుగల్లు భగముగాలేదు గోల కొండ దుర్గమునుమాత్రము అవరోహాయదు మహమ్మత్ పాపాకు ఇచ్చి తన చాన్ద్యమున ప్రవేశించుటకు కట్టితి చేసికొనెను. రాచకొండదుర్గమున గానిలుపాపిలుగోరి కలదు ఇతడు రాచకొండను గెలువనచ్చినబాధందురు ఇతడు శ్రీ క 1494 న ఉండెనని తెలియుచున్నది. వెలువీరులు యెట్టిది అంతలో పరించెను. అక్క పోయ్య అను వీరకాండ విగ్రహమునుగూర్చి వింతకథ యొకటి చెప్పుదురు. రాచకొండ తొడ్రయగమునగూడ వేలొంది

నది. కాకతి గదవడిచేపుని కాణమున విశ్వేశ్వరభంపు గోళగిమకమును వెలకొల్పెను వెలువీరులు అవరోహ వాయవీవరకు శ్రీ పుత్రే.

అవరోహాయదు దుర్గమున శైరవ విగ్రహముల పెక్కుడుగ వెలకొల్పెను. శివాలయములను ప్రతిష్ఠించెను. రమణీయమగు శిల్ప ము గల విగ్రహము ది కోటలో పెక్కుడుగనున్నవి ఇంత ద్వరకరమగు దుర్గములనున్న అవరోహాయదు ఒకనైపు విద్యావగర రాజాంతోడను, ఇంకోకనైపు కొండపిటి పెద్దతోడను, మరియొకనైపు మహమ్మత్ పాపా తోడను సంక్రామములను వాచించి యందుకుడేత రాసురాను జలము నన్నగిట్టి తరువాత రాచకొండదుర్గము శ్రీ క 1494 లో అంతరించెను తెలంగాణమునకు రాజధానికానందిన రాచకొండ మహా రణ్యములలో పీఠమయ్యెను ఈదుర్గమును కాళగియులు కట్టించి వెలువీరులు పరిరక్షణమున కుంచెరి అవరోహ వాయవీతో దీనిపై భవన మంతరించినది. తరువాత మూడు వారుగు శిరములతో ఈ నంశము ఓడరకట నచ్చినది

డి. పి. ర.

అవరోహారెడ్డి:— (శ్రీ క 1850-1852) బ్రోయ సేమారెడ్డి అవంతరము అతని శిష్యుల కుమారుడు రోహ రెడ్డి అర్ధంత నింపోవనమును అభిప్రాయించెను "నిరాస్త పోకవ్వనతి" అను వీరుడమును పహించిన తుతకు తన తండ్రికాణముననే యుపకాళగనుండి, రాజగిరియందు అవమానమైన ప్రాచీణ్యముగల మహామంజులంతోడను యుద్ధపీఠి విచారదులైన పి న తండ్రి మల్లారెడ్డికేతను ముగిశువులై యుంచెను.

పట్టాభిషిక్తుడగుటకు పూర్వమే సుపూర్వ పరిపాలనా పాటవమును అభివృద్ధిచెన తుతకు కాను ప్రభువై "పటుః పావన కర్మణి" అను వీరుడము పార్శ్వమగునట్లు ప్రత్యక్ష మును వెలగెను న ప్రచిర కాశ్యాంగములలో అతిముఖ్య మయిన దుర్గరచనా ప్రాచుర్యమును వెలగిన తుతని పీఠి "కాలమునకు విప్లవమాగవమయిన అర్ధంత అను రాజ భానిని కొండపిటికి మార్చుటయే ప్రలం దిరర్పనము. ఉక్తాపాపంతులై కృష్ణ గోరావశి నవీర్యయ మధ్యస్థ మయిన దేశమును అయింతులకు ఉద్విగ్రహించుచున్న అవ రోహారెడ్డి క్రతుడు శ్మేద్యులగు దుర్గవేలగిరి అవశ్యకమై

అవదోతార్థి

యుండెను కాని అర్థంబిచ్చి నగకమగుట లేకను, అందు బలమైన దుర్గములు లేకుండుటలేకను, తున్నా వడమరలందు పంకమ పంకియులు, కావయినాయ కాదులు బలంబుపై యుండుట లేకను, అవదోతార్థి కొండపీఠి దుర్గమును యంభోజవనాశముగ జేసి, సౌందర్య యుక్తమును, వివాహయోగ్యమును అగు బోక నగర నిర్మాణముగానిది తన కాళాచారి అచ్చటను మోర్చి ను కాను సింహాసనముపై నై మూడు జూలగు నంభోజ రమిలలోనే అవదోతార్థికి బహుళ పైవర్ణములును కూర్చు కొని కృష్ణమ రాతి విజయయాత్రపై బయలుదేరినను, రాజ్యులందరునునై అవదోతార్థికి తన బంధువుల సహాయ సహకారములు అధికముగ లభించెను. దండ యాత్రా సందర్భములందు అతనికి తనతోబుట్టువుల శత్రు లును, సేనాపతులను బలమైన పల్ల మౌళయర్థియు, విశేషయుడును, ప్రపంచ సేనానియునగు అవదోతార్థియు మిక్కిలి తోవరైనది.

క్రీ. శ 1865 వ సంవత్సరమునాటి ప్రాణారాను కాసెవమొకటి ఇతని విజయమును ప్రకటించుచున్నది అందు ఇతడు 'శ్రీపతి'గా 'సేన్'మణియు, నైరీదీపమద థంజనుడును ప్రశస్తి గడించిన ఇతనిరాజ్యము పర్యురా క్షకుండుకపై, పాటిపీఠులగు కలంపవలయునను బునా వాలమునుగలిగించుటలేక, దక్షిణమునుండి కర్ణాటకులను పశ్చిమమునుండి పచ్చాచార్యులనును ఈ రాజ్యము వాక్ర మింపవలయునని ప్రణల ప్రయత్నములు పలుపుచుండిరి ఈ రేచర్ల పచ్చాచార్యులు కావయినాయుని పొనుండులు నీరి నాయకరములు, అధిపత్యములు తెలుంగానా లోని కైలాసకోట, ఇందూరు, మెదకు ప్రాంతముల యందుండెను ఈ రేచర్ల వాయుకులగు అవదోతా వాయు కునితోను, మారాఠాయకునితోను అవదోతార్థికి దోరు పంపిస్తా వైమైనపుడు అవదోతార్థి యొక్క గజ, హయ, రథాది సాధనములొక్కయు పోవమునగా, అతడు ప్రాంత రక్షణముపై పొలితోయెనని తెలుగోటివారి పంపాదశి 'చొక్క'నుచున్నది. కాని తదికారాధారములవల్ల రాజ్య వాటి పురముయొక్క ముట్టిత పందర్భులతో అవదోతార్థి ప్రపంచ విక్రమార్కుపై భారీపై వర్ణములతో బారల పెరుగ్చుని పోక రంగ్రామమును వదిలి శత్రువులను

కృష్ణించి కావలిప్రక్కకు తరిమి వరాశనించెనని తెలియు చున్నది. ఈ పందర్భమునందు విశేష తెప్పలైనను, రేచర్ల పచ్చాచార్యులకుల మోక్షము ఆ రాజ్యము లభించలేదనుట నిశ్చయము

క్రీ. శ 1868 వ సం. నాటి అవదోతార్థి జిందీనును, గుడివాడ విజయమును, ప్రస్తుతపు బందరు బాబూనా ప్రదేశములను ఆక్రమించుకొని పొలింపుచుండె ననుటకు నిదర్శనములు గలవు. కాళివాచాన కళము 1880 వ సంవత్సరమున అవదోతార్థి 'కొల్లూరు' గ్రామమును "అవదోతాపురము" అను నేయతో ప్రావ్యులులకు పర్యాగ్రహారముగ తానమెవగెను. ఈ విరముగ కృష్ణా గోదావరీ మధ్యస్థ రేగమును బయలుకుటకు పైవర్ణముల వదివిన విరాష్ట్ర దేశస్థులతో కొన్ని రేగములు పొట్టివనటయు, కొన్ని కొంతవరకే చేతికొనియు, కొన్ని అధికతర నిరోధమును కల్పించియు చేతికొనని అట్లు పొట్టివనడవ రేగారధిపతులలో శత్రురాజులు, పరకవోడులు, కోవనూనాయులు, మావపర్లల శత్రుకులగు చాళుక్యులు, ఉండికులు మొట్టమొదట కొన్ని కావములలో అవదోతార్థి "కృష్ణాతముమునుండి గోకవీ తీరమువరకును రాజ్యమును పొలింపవలె" కావనచ్చుచున్నది.

క్రీ. శ 1875 క్రీ. అవదోతకూతులపతి దీర్ఘరా వరాహిన్ బలా రాకృష్ణాతటికితూ దువ్వ నువ కాగ్గిగోకవీదేశము అదింధాల్ల దిలి యిక్కనిద్రవనవంశ తిర్థావరాహమునా ప్రత్యక్షం ప్రతిపక్షరేగమున పచ్చార్థువనాయతః చారిత్రకారాధారములవల్ల పై విషయము నిరూపితము కాగోయినను అవదోతార్థి ప్రత్యక్షము ప్రతిపక్షరేగమును బయలుకుట చాచిపల్లయుండుట మాత్రము నిశ్చయముగ కావనచ్చును.

అవదోతార్థి కావములో జరిగిన గొప్ప విషయ మొకటికలదు. అది మోటుపల్లిరేవు సంస్కరణము. అది అతనికి పరిపాలనా కాలమును రాటుము. అతని కావన ములలో "మునుకొవచ్చు" పురపాలియు, మునుక పురపాలియు, కాకతీయుల కావములలో దేవానగర మనియు; "ధేమ్మాయక్కండ" పట్టణమనియు పిలువలది మార్కొనోతోడ "మొనుపిలి" అని ప్రకటించబడిన రేవు పట్టణమే ఈ మోటుపల్లి. ఇది పురాతనకావమునందలియు

అవస్థాకావర్తి

పరశ్రామమై మిరుదుక్కిరి వాచాభ్యాంకరమునకు
ప్రభావస్థానముగ మండి మహాప్రదీప్తి శక్తిని శేషవృత్తు
లను నినిగ ద్విరాలంకములమంది వ్యాపారము ఈ శేష
భావమున కలగినది అనిగుననియెను. కాని శాశ్వతియ పాపము
కాదు కలగరాదు ఆ ప్రసాదించె మోక్షమునకును పర
నిలు పరద్రుముల శ్రీగురులు, వ్యాపారము శ్రీగురులు
వశమిదియు ఈ శేషవృత్తులను మృత్యునికొనిరావలయు
అని పంపింపించె పర దోశా శ్రీ శ్రీ మోక్షమునకు శేషవృత్తు
నిలువనుచు యోగముల (అడవ ద్రుల) వారలని పొ
రంది దర్శనానువ ప్తంక మొకచానిని వెల్లించెను అని
అజ్ఞప్రభావ మిది మిలించిలో నొకదగు రోమయూ
మోక్షమున పరద్రులందరిని ఉపయోగములను గాంచి
యెను మునుపరద్రుమునకు ఉప ద్రులను పచ్చి నివసించె
నోమను, వారిని గెరవించి, వారలకు బ్రాహ్మణులు,
నిశేత ప్తలములను అప్పించుమనియు, మమలై చారి
పరద్రులను వెలగనొనరమనియు, వారు మరెయొక ప్తంక
మునకు రోదకమునొచ్చువురు, వారిని నిర్వర్ణవర్ణులని
మన శేషవృత్తుగా రోదకమునందు కావమను బ్రాహ్మణుల
ప్రకరణము. దొడ్డు పచ్చలై మంకముల అనివేయియు,
మరినొడ్డులై మంకములను కొంతవరకు శ్రీగోదయియు,
మరినొడ్డులై భూద్రులై మహాద్రులను పొలిచియియు,
అగ్రాహ్మణుల మంకము అనివేయియు పరద్రులను అతడు
పాశాచార్యము నిచ్చెను

మరుసటి శ్రాంతమై, విప్లవ యుక్తమైన ఆంధ్రజాతము వందు వశించిన కర్షకకృషిని, పతనమొందిన వదానా నాదేశమును ఈ విధముగ పునరుజ్జీవింప శేయుటలేత ఉపాయశాస్త్రద్ధి పరిపాఠమును పర్యవ్త రంజకమై శ్లాఘా పాత్రమైనది

తండ్రివరకు తరచుచూ గౌరవముయ్యుటైన అవరోహార్థి
 “రాజ్యం ప్రాశస్త్యం మహాద్వాజ్యం యావదుత్తేస్థివాం”
 అని కావనములందు ఉల్లేఖనపరిపట్టుగ తనరాజ్యము
 నందలి ముఖ్య భద్రపురితో బంధువులను, స్నేహితులను
 నిలిపి రాజ్యతంత్రము వదిలివెను.

పై దిశ్చర్య సంస్థాపనమే అగ్రముగాగల ఈ అవ
 పోక మహిమి అర్చ్యరమ్యములను అభ్యంతాభిమానముతో
 పోషించెను యువమూలదే అవసరించవలసిన అగ్రవశ్యము

[illegible][illegible]

అవరోహా రత్న మొక్క అష్టావము కవులతోను, బోధిమీ కులతోను, దిగ్విజయ ప్రేక్షకులతోను, చేరవడిమిలతోను విడిచియుండును. ఇది అష్టావ విద్యాంశమే కావలసరవచ్చును. అవరోహా రత్న మొక్క కావన కావ్యములను (శ్లోకము లను) సైకాంతిని కావనరసములను రచించెను. కావనములను

అవతేమారెడ్డి

ఏవర " అవతేమారేంద్రప్రసాద కావ్యరచనానికి అకరోత్ దిర్ఘం రచనాకావ్యం " అని ఇతడు విశదించివేశాడు.

ఈ విధముగ అవతేమారెడ్డి వీరుడై, విశేషమైన చాటుకునై, ప్రజలనై, ప్రజారంజననై ప్రసిద్ధిచెందెను.

పి. య. రె.

అవతేమారెడ్డి :

" తనప్రభుకు భూమిమరుగున

దనవిరుదులు వంటవంక భరణింబులన్

తనవయము భూమిప్రజలకు

దనరేమన యిచ్చెన్ గీర్తి వరిటం దగుచున్ "

అని కీర్తింబందిన మహారాష్ట్రకుడు, భగ్యదేవుడయిన ప్రసిద్ధవహించిన అవతేమారెడ్డి అతడు ప్రాంతీయతేమారెడ్డి కుమారుడు కొండవీటిరాజుగ అవతేమారెడ్డితమ్ముడు అవతేమారెడ్డిఅంతరము అవతేమారుడును కుమారగిరి రెడ్డి కాలాదగుటచేత అవతేమారెడ్డి ప్రాంతీయముగు కొండవీటినివసనమును అధిష్టించెను కొండవీటి రెడ్డి ప్రభువులలో ఓ క్రమముగ నీతను వారసత్వపుటనికారము గంచి రాజ్యమును మే ప్రధానమని వాదించెను. కావన ములలో నీతడు " మహానియాంధ్రరేఖ పట్టాభిషేక వంశ్యత మహాకావ్యం " ధని వర్ణింపబడినాడు

" సోమం బ్రాతురంతరండు నిజమహాభారత వహన్

ప్రత్యక్షమ్

రాజ్యక్రమవర్ణయంతరవతిః శ్రీ అన్న వేమప్రభుః " అనియు " రాజ్యరహారమంతేవర్ణయంతరంధ్ర వాయుక గాఢాగ్రం " ధనియు, కావనకళాకావ్యములకీర్తినిబందిన ఈ అవతేమవ్యవతి, రాజ్యాధిపతి వ్యయముగా కోరి వరించిన పతి యని వాదించవచ్చును.

భూరాగ్రగణ్యుడయిన అవతేమారెడ్డి " కునికా వహయ " ధనియు, " కరణంబైనయ " ధనియు, " విక్రమవంశనిగ్నికాత రిపురాజునివ " ధనియు, కీర్తివందితాడు. పై వీరురు నిప్పులు కావాలనివారై యైన ఈతని విజయవైభావ గౌరవ విహ్వలములు కావచ్చును.

రాజ్యరంధ్రమున మొదటి రెండువంశకర్తములు ఈ వేమవ్యవతి తనరాజ్యమును మత్తరము గానియటయందు గదన, పెట్టుపై వ్యయమును కూర్చుకొని క్రీ.శ. 1396లో

తన వీరవధులను చాచి, తన అన్న అవతేమవ్యవతికి పూర్వముగాని గౌరవనీతరంధ్రం తేగ మునందరి వ్యవంశములగు మండలేశ్వరులను అంది కల్లోరములను పూర్వమునీగివలెనై జయించిరెను అవతేమారెడ్డి కావాలని రచనములే జయించిన " తినినీమ " ను వర్ణనామలను విశ్వంశించి పూర్వవరచుకొనిరి. అవతేమగు వరాయుక్తమయిన "తినినీమ"ను ఈతడు ముమ్మందే జయించి "తినినీమగళా" అను వీరురు వొందెను తరువాత కూరవరకట్టలము రాజధానిగ నేరిన తిండిరాజులను, కావనరము రాజధానిగ నేరిన కత్తి రాజును ఇతడు జయించెను. పెమ్మకు ఇతనివర్ణన నిరవధ్య ప్రాంతవైపు మరలెను చేటివల్లిమగౌరవనీతరంధ్రంబందరి నిరవధింబులగునై వారి "నిరవధ్యప్రేమ", తునుచూపు క్రమముల పూర్వము కాకతీయవర్ణనలైన అవతేమరగు కోటలలో ఇది యొకటిగా మందెను. తరువాత అన్నరేప వరును అవతేమారెడ్డికిని అగిన యుద్ధమునందు అవతే మునకు ఈమధ్యము పూర్వమునయ్యెను. ఈమధ్యనియ ములో అవతేమనకు అన్నరేపనిరాజ్యము పూర్వమునకు యొగాక, గౌరవనీయొక్క ముఖ్యరాజులగు కావీష్వ, గౌరవి అనువరుల మధ్యమగు సారవంతమైన ప్రదేశము తిరిగినక మయ్యెను. క్రీ.శ. 1374 వాటి వారపుర కావనమువనను, బ్రాహ్మరామకావనమువనను, కావనల్లి కావనరామవంశములమునను, గౌరవనీతరగనగమ స్థానమున నున్న కోనవీరు, పాపానువీరు (వేటి రాజులు కావాలా) అవతేమనకు వశపడినట్లు గ్రహించయ్యెను తనవశమయిన కోనవీరుందరి "వనమహాపుర" గ్రామ మును వేమవరమును వేమలో వంద్రగ్రామవరమునను తనరెడ్డిలు వేమసానీతి పుణ్యము లేఖానుటగాను బ్రాహ్మణులను చావనయెడి, ఈప్రభువు కావనము చేయించెను. విజయవంశములగు పైరందయోశ్రయము ఇతనికి వహాయపడినవారు రెండవ కాటుందరెడ్డి, రెండవ మారయరెడ్డి, దొడ్డారెడ్డి, దువూరివంశస్థులు మున్నగు వారు.

ప్రభవంశగ్రామములందు విజయంబుని చేడకైన రెడ్డి వేమల అధికతర అయ్యారామములో గౌరవనీతర చాచి

ముమ్మడిబాయకుని రాజ్యపొడమునకు మూల స్తంభము వంటి రాజమహేంద్రవరదుర్గమును ముట్టడించెను ఈ యుద్ధ ఫలితముగా రాజమహేంద్రవరదుర్గము అవతేమూర్తికి వశమయ్యెను. మంచికొండదొరలు అతనికి సామంతులైరి.

రాజమహేంద్రవర నిలయముతో విరాటంకముగా అవతేమూర్తికి తనపై న్యాయముల దక్షిణకళింగమునందలి సింహాచలవిర్భంతము నడచెను దుర్గదురణ్యు పర్యుక్త పరిరక్షితమున అశ్రురేఖమును అరాగరకభాటులకు బాయకులయి పీడపాటులకులెరి పలువలకు ముప్పైరొరలకు నశపరచుకొని అవతేమూర్తికి తన కాలమునాటి చిరులతో మేటిగా గవనయ్యెను.

గౌతమీతీరమునుండి ఉత్తరమున కళింగమునరకు బాల్లివీరిన అంధశివమండలము అను భాగమునకు దొరలయి పీడపాటులనులెరిన కొప్పులబాయకులను అవతేమూర్తికి జయించెను భారతావధీతమందలి వర్ణాది రాజాధిగి సింహాచల ప్రాంత రేగమును పాలించుచున్న మత్స్యవంశస్థుడగు విర్యావరేవునికుడ ఇతడు జయించెను భారతరేగ ప్తములను గొనెను అవతేమూర్తికి గొప్ప విజేత ఇతడు "సింహాచలాది వింధ్యపాద ప్రతిష్ఠిత కీర్తిస్తంభు" ధని పొగడలెను కాని ఇతడు అతిశయిస్తుండ కాము భావకొండ, దేవరకొండ దుర్గముల కధిపతులయి, రాచకొండరాజ్యమును పరిపాలన చేయుచుండెడి అనరోక మాధవబాయకు లొకనంకను, విజయనగరప్రభువు లొకనంకను ప్రలంబిరోధులయి ఇతని రాజ్య మాక్రమించుకొనవలయు నని ప్రయత్నములు నడపవను గానించుచునే యుండిరి ఇతడు ప్రభావరిత రతునిర్విరోధాములు, కందుకూరు మొదలుకొని విరాట నిష్ఠుల మండలము లోని సింహాచలవిర్భంతరేగమును జయించి, ఈతడు పరిపాలనచేసినట్లు ఊహింపవచ్చును. శ్రీశ్రీరాధి భావనములందు భావనయ్యి నిరంతములతో కొన్ని సంవత్సరములకు ఇతనికి పేండ్లమంది ననియె అయినను "రాజమహేంద్ర, నిరవద్యునగరాది వివాదిధిధి ధైర్యదుర్గధిధి నిరకన జలరాసు", "పాగర గొత్తుని సరిలి పంగమ పకల జలదుర్గ పాధన రహురాసు" అనువనిమాత్రము ఇతని వ్రత్యేక జల

ప్రాళవములకు నిరర్థనములయి ఇతడు పొగించిన విజయ ప్రస్థానముల అదుగొరవరిచెన్నములయి జన్మించునని, ఇట్లు దిగ్విజయాలకృతుడయి, ప్రభావశాసనయై "ఘోషితే చిర మన్న భేమపుత్ర" మామొం లభించె అతా: మృత్యున్నం మృదులాంబరం మృగమరం రామీకరం రామరమ్ "

అను పొగడ్తు పొట్రుడయి అవతేమూరు ప్రభావరిపాలన మొనర్చెను

ఇతడు అగమ్యైచారారసరాయణుడు, మట్కూరిములందు శివపూజలయి భక్తుడు అవతేమునిరాజ్యము కాంతియుతముయి పాడినట్లంతో, ధరతనకవస్త్రబాహనములతో తులయాగుచుండెను. ఇతడు గొప్పరేగినిడు, కమ్మారీ, కుంకుమ, ఘనపాద, పంకుమద, మామాలం, కాలాగురు, గంధపాదములతో కవి, బాంకె, వైకాళి కాదులకు ఉత్పాదా మరీకమగునట్లుగా వనంశోత్పన్నము (మదనోత్పన్నము)లను జరిగి వనంశరాయణిని పిలువలెనెను.

అవతేమూరూలుడు విర్యానిధిని అనియు, వండిత వడపాతి అనియు, కవులపాటిని కల్పకరు పనియు అనేకములగు రాటుల్లోకములనలనను, వర్ణములనలనను తెలియుచున్నది. ఇరవికాలమున భావనరస్యత విర్యాధి కారిగ మండెను తరువాత శ్రీలోచనారామ్యుడు అను కవిశ్యుడు భావనారామ్యుడగు భావనయ్యను, ఉమ్మగల్లు బామ్రభావనమునకు భావనరస్యత కర్త ఇమ్మడింక, బావనగ్ని బామ్రభావనములతో శ్రీలోచనారామ్యుడు కర్త ప్రభాభారతయోగి అను మరీయొక అంధ్రకవిశ్యుడు ఈ మహిపాలనిని అస్థానమునందున్నట్లు తెలియుచున్నది ఇతడు తన బాయాదులరేఖగూడ పొగడలెను కుమారగిరి పరపతిభావనముతో ధర్మకృతుడనియు, కామమవేమూర్తి భావనముతో సుజనుడనియు, కొమ్మడివేమూర్తి భావనముతో "విశ్వీకృతు"డనియు అవతేమూరు చేర్చ్యువలెను.

అవతేమూర్తికి గొప్ప వికారశిలుడు తన తండ్రిగురు ప్రాంతయవేమూరూపాలివలెనే బ్రాహ్మణ వృత్తును, ధర్మములను కాపాడుటయొక, బ్రాహ్మణ్యధర్మమును ప్రోత్సహించుటై బ్రాహ్మణులకు అగ్రహారములు భూములుబాదములచేసిన మహారాజుఇతడు, తిరువాయున

అనితల్లి

అనేకావనములు ప్రమాదములు. “అహే వహ్యశ్రమవస్త్ర
దానవంఁదేశమహా విశ్వరుఁ” తనియు “అహేంద్రదాన,
కల్పతరుదాన, గోవహ్యదానవరు” తనియు తనని
ప్రణామ విస్తారముగ క్రిందియిచ్చారు. శ్రీ శ్రీ అమల
రాచల వంశరాచుములందు తనగోత్రవాచుములతో
నిత్యమై చేర్చుములకు ఇతడు వీర్యాట్టులేమే కాశీలో
శ్రీ విశ్వేశ్వరులకును, సింహారంములందు విష్ణువులకును
శ్రీంగరార్చనై మల్లకక్షితో ఇతడు భూరాచారికము
లను కాచించెను.

వీరావృతమృతశి అని పేరుగొందిన ఇతడు తుల
క్రమాగదలయు రాజవీరినిపుణులై వంశక్రితంశవాణి
నవాయముతో శ్రీ ౯. 1886 మంశి 1888 వరకు
అఖండమై భవముతో రాజ్యమేలి యుద్ధములందు వీర
వృత్తియు వలంకించెను

పి. య. కె.

అనితల్లి: కాశీయ పామ్రాశ్చర్యవశావంశరము
యవతస్సాచితమైన అంధ్రావనియందు, అంధ్రనంపృథివి
తిరిగి కొంతకాలము విలక్షణముగ విలువగలిగినవారితో
రెడ్డిరాజు లోకరు. ఈ రెడ్డిరాజ్యయుగమువలన అర్య
ధర్మములను పోషించినవారు ప్రభువులగు రెడ్డివీరులే.
ఆ రెడ్డివీరులరాజులు నయితము ధర్మసంపృక్తి పంపూరణ
యందు భాగస్వామ్యులై పేరొందిరి. వీరిలో పెద్దకోమలి
నేమారెడ్డి భాగ్యయగు భూరాంయను నేమూరిక,
మల్లాది, అనితల్లి అనువారలు పేర్కొనదగినవారు అని
తల్లి అల్లూ వీరభద్రారెడ్డి రాజు ఈమె పుణ్యగుణాలి
రాసు యిది క్రింది వందనది. పాపాశ్చర్యధర్మ పంపూరణ
యగు కాచును నేమారెడ్డివీ, భూరాంనిరెడ్డివీరని యిరు
వొడ్డారికకును కూతురు కాచునేముతము రాజ్యము
విశ్రాంతముగా వంశక్రియించెదగారు అని భాగ్యయగు
వొడ్డారికమూలమున అరణ్యముగ జిలించెను. కావున
అరాజ్యము అనితల్లివీ అమలములనున అమల క్రియగు
అల్లూ వీరభద్రారెడ్డివీ వంశక్రియించెద మహావీరి
శ్రీరాజు విరజితులగు కాశీంధరములందు ఈమె పాపా
దిందిరాచేతనగ క్రిందివందనది “అనితల్లి వృద్ధివాచుతల్లి
వందయాప్రాచీంద్రవిమావతీ, పువపామ్రాశ్చర్య వమత్యకా
ప్రసవ పాపాచిందిరాచేతనతో”

వచ్చునీత యగు ఈ అనితల్లి రరాచుర క్రియ పీరి
ములగు వితరణములను గాచించెను. అందు ముల్లముగ
పేర్కొనదగినది ‘కలవరెడుపు’ అను గ్రామదానము.
ఈమె కలువరెడుపు అను గ్రామమును వరహాశరాధ్యులకు
అను వరహాశరాయులుడగు వై ర్యవరేణ్యులకు శ్రీ ౯
1886 వ వంశభృగమున ప్రావణి అహంక జన్మమీదినమున
దానముగాచించి వై ర్యవరేణ్యుల వీరి పోషించెను. ఈ దాన
వంశభృగమున ప్రాచీనతన కావనమే నేడు లాభితక
ముగ ప్రసిద్ధిపరచినది ఈ దానము లయలు తెడలు
టకు పూర్వము రెడ్డిరాజులందు, మీదుమిక్కిలి రాజ
మహేంద్రవర రెడ్డిప్రభువులగుగూర్చి కొంత వీరశిలము
వంశమించెను

ఈ దానమువలన రాజమహేంద్రవరమును పొరిం
చిన ప్రభవమగ్రభువు అల్లూరెడ్డి కా దనియు, కాచుయ
నేమతే అనియు తెలుపదువచ్చుది. కాచుయనేమని
యొక్కయు అనిని పునూరుదగునూరగిని యొక్కయు
మరదావంశరము లేకయు “వచ్చునీత అరాచీ మగ్గుము”
కాగా, కాచుయనేమని అంధువగు అల్లూరెడ్డి రాజ్యము
నుద్ధరించి, కాచుయనేమని భూమిగు అనితల్లి వట్టము
కట్టెట్లు తెలియుచున్నది

అనితల్లి కలువరేణ్య దానమువల్లనే ప్రభావమగ్రుడు
విధివశమున అంధీకులై ఉన్న పీరిగోవిందాశపూర్వమే
పోమార్చన యగు శర్యరానదయందు వ్యర్థులగు నురణ
మును పొందెనది తెలియుచున్నది. వ్యర్థుతో మరలించిన
కాశీ ప్రభావమగ్ర భగవత్ క్రియరాజు శ్రీనిగళుని
యవతమయినైన దనియు, మహాఅమలములందు మునిగిన
భూమి నుద్ధరించిన అనితరాచుమూర్తివర ప్రాచీయ
శాయకుడు యవవోదప్రసగు భూమిని వై 1886 ప్రజ్ఞించె
ననియు తెలియుచున్నది. ఇతనితనవాత ఇతని పితవంశ
మహావరగు దానయదాయకుడు ప్రభుత్వము వెలసెట్లు
దానవచ్చును ఇతని అధిపత్యముక్రింద 72 మంది
నాయకులు సేవతోవచ్చుననినది

ఈ అనితల్లి కలువరేణ్య దానము, గోదావరీమండ
మున నున్న కాశీదానకాలూకాయందలి అరాచివశము
(అర్యవశము) గ్రామమువందు అలిందినది. అది అంధ్ర
పాపాశ్చర్యవశముక్రిత 6 వ వంశముయొక్క 98.112

100

అనుకుకొండ

మన ఇంగ్లీషువ్యాపారమునకు చానిపోత తేద్యము గొరతించుచున్నది. మానవజముగా నేయు తులనకల్పనములు చా ప్రతికేతన సంబంధములేని వని చాని నిర్ణయ పిట్టాంతమై యున్నది.

ఈ పిట్టాంతము లంబవైవైనదని నిరూపించుట కష్టము కాదు తువమ్మ అనునది, విద్వంసవిక్సియోత్పక రూపము గాదు అని వస్తు వశ్యావత్య పృథువములను విచారించి, తెలిసికొని వ్యయం ప్రతికగంధని కరుచాతవచ్చిన కత్తక్షణుల కట్టాంటినియున్నాడు

ఐ. పే.

అనుమకొండ : అనుమకు, కొండకు అను అను విరువలన ఈ గ్రామమునకు 'అనుమకొండ' యను పేరేర్పడెననియు, అనుమకు హనుమకొండను పిర్వరచే ననియు, కొండకు కొండవద్ది గృహనియు స్థానికచరిత్రమున గలదు ప్రాచీనకావనములలో అయ్యుకొండ, అనుమకుండాపురము, అనుమకొండ అను రూపాంతరములు గలవు హనుమంతులగల కొండయగుటచే హనుమకొండయను చాను పేర్పడియుండుననియు, హనుమంధిరి సంస్కృతరూపము చానికేర్పడెననియు, ప్రకాశదుర్గియను మున విచ్చాళాక్షుడు చానినే హనుమవలనుని వ్యవహరించెననియు కొందరి అభిప్రాయము అనుమకొండ ప్రాచీననగరములలో నొక్కటి పురకావ్యమునందు (హంతురకోర్కె వెంక) రావానిగుండ్లు అను అవార్థుల వమాధులు (వారిలు) కలవు చాటి విస్తృతవిజ్ఞ అని ౧౮౮౧ సంవత్సరములకాలే నని ప్రతీతిగలదు నిష్ఠ యొంది స్థానికచరిత్రములలో 14 మందిరాజులు చాలియైనది పట్టుట (తెలువనమ్మలు (రెండవ తేకరాజు) రాజయ్యెనని కందు, అచటినుండి కాళియనంక్రమును అందు గలదు అచట పాలించిన 14 మంది రాజులు చరిత్రమున కనుపట్టిన వందుకు, పోమరాజు, మారవనర్ప - విరి చరిత్ర రెంతవరకు నిజా! వందుకు వంద గిరి వెలొద్ది పాలించెననియు, పోమరాజు కటకపల్లెకు విశా పోరాటమున మరణంపగా, గర్భవతిగ నున్న అమల కార్వ పరియాలచేది అనుమకొండలో మారవనకర్వ శ్రావ్యమున మరణితగ మండి కుమారుని గని ఆ చాలు నకు మారవనకర్వ యని కామకరణము చేసెననియు,

మారవనకర్వ పెద్దచాతై వచ్చాకచేది అనుగహమును అదిని, పిత్తురాశ్యమునందయు చాగ్రమించెననియు స్థానిక చరిత్రలందు కలదు. మారవనకర్వ కొన్ని రాజులకుండు ములకు మూలపురుషుడుగ కన్పడుచున్నాడు.

అనుమవర్ణనము రాష్ట్రగ్రామ రాజు హనుమ కొండలో తొమ్మిదవ కళ్యాణమున చాకుక్క నీరునును ప్రతివిధిగా మంచెను. మొదటికాళిహారరాజు త్రిలోక్య మల్లువను కల్వూరి చాకుక్కనిదే వరువొకండ కళ్యాణమున అనుమకొండ విడయమునకు అధిక్యరుడుగ చేయబడెను. ఈ మొదటి హారరాజు తండ్రి మహారాజునై, కాళికి పురాధికారులైనట్లును అందరి మొదటి తేకరాజుగ వ్యవహరించును. మొదటి హారరాజు కొడుకు రెండవ తేకరాజు ఇతని కుమారుడు రెండవ హారరాజు. అనుమకొండలో మూడు కొండలను గలిపి ఎత్తైన మట్టి కట్టినది కోట నిర్మించబడినది కొండలపై దృఢముగా రాశికోట కట్టబడినది. కొండలపై నిగంధరై నమూర్తిలు కలవు. వైవమున మిచ్చుట వ్యాప్తమైనది. వచ్చాక యిటు రేవకయు పిత్తేశ్వరుడును కోటలోనామన్నాడు. వీరును వైవదేవతలే. ఇప్పుడు వైదిక దేవతలుగ మారిరి. పిత్తేశ్వరాయముల వెంకగల కొండపై అనుమకొండ రాజధానిగ నుండి నను ప్ర నిశాగ్ర్యముల కాటపట్టుగ నుండునను అది విస్తృతమైన యొక కావనము తెల్పుటకు ప్రకారం నించిది మర్య అవలదినది. చాకుక్కయును, కాళియు టును దీనిని రాజధానిగ రూపు రేఖలు దిద్దిరి. వైవ మందిరములను, శివాలయములను, శివలింగములను తెక్కలేదు భూగర్భమున పెద్దయోరేవకములన్నవి గోడలకు పురాదులు నీయనవుచు అయియును, ఇటువచ్చాక వరులను, విగ్రహములు, కోనేరులు, కాపులు కడవచ్చుచు విరుగగొట్టబడిన దేవకామూర్తులకు తెక్కయే చేదు. మొదట వైవమతము, కరుచాక వైవమతము చావడ రణమును అదనినది ఈ రెండు మతముల సంఘటనము గూడ అరిగినది పక్కడలే. అది వైవ కళలు జ్ఞానకము నేయు భిన్నములు తెలియనముగ, విగ్రహరూపముగ తెల్పులు గలవు.

అనుమకొండలో కాళయముద్రము, కర్వ కాళియెత్తు, విష్ణుకాగరములు పేరులెందన తటకములు, గంగా

దరమంత్రి ద్రోణరాజు కాలమునందు వగరరాజునిపై, దురదేశపుది కాణమున మంత్రియై ప్రసిద్ధిగడించెను. ఇతడు అనుమకొండలో ప్రవస్తు కేళరాలయము, దురదేశ్యరాలయము, పుష్కర్యరాలయము, త్రిమూర్తిల అలయములు మొదలగునది గట్టించెనని కావ్యములలో గలదు కాని ఇప్పు డది గు నింపరాకుండ కాళవలెనని. గోపగి తుళ్ళుర దేవుడు వేయి స్తంభాలగుడిలో పహస్రలింగప్రతిష్ఠలేవనట. అగస్త్యుడు వర్ష మూండలికరాలాట పవోయమున రెండవ ద్రోణరాజు కాలమున అనుమకొండను ముట్టుకొని పరాశింపడయ్యెను. రామేశ్వర పండితుడు తులశేశ్వర మతము కాదు ద్రోణరాజులే పశ్చాత్తమకొందిన గురువర్ణుడు హనుమకొండలో సుప్రసిద్ధమగు శివపురము అకాలమున నుండెను.

దురదేశపుడు అనుమకొండలో గట్టించిన వేయి స్తంభముల గుడి మిగుల ప్రళ ప్రయైవది మందవము వేరుగను, అలయము వేరుగను ఉన్నది. ఈ రెంటి మధ్య పశివముగా నున్నటుల చెక్కఱివిన నంది దర్శనీయము. అందలి శిల్ప వైభవము వర్ణవాణిశము నంది అలిములముగా త్రిమూలయము గలదు. అందు దురదేశ్యుడు, కాసుదేవుడు, మార్కండేయుడు ముఖ్యులై వశములు ద్వారములపై దేవకామూర్తులను అంకరాలములుతోలిచి సుందరముగా చెక్కొనికాదు కాళియ శిల్పమునకు పరమావధియగు నీ ద్వారశిల్ప మద్భుతమైనది. కాళి దురదేశపు డీ యాలయమును లోకోత్తరముగ కాళ. 1084 బ్రతతామ సంవత్సర మాఘ శుద్ధ పంచమిపాడు (క్రీ శ. 1165) నిర్మించెనెను. అలయ విరూపాక్షావంశరము ఓరుగల్లును రాజధానిగా చేసికొనెను

ఓరుగల్లు కాళియాల రాజధానిగ వేసికొనఁబడి వచ్చెడి నుండి అది మహానగరముగా మారివది. అప్పటి, కాదు అనుమకొండను చిన్నచూపు జాడలేదు. రాజ పరివారము, రాజులు, విరూపములు హనుమకొండ నుండి ఓరుగల్లునకు రాకపోకలు చేయుచారు. రెండిటి అవివాధాన సంబంధముండెడిది.

ప్రస్తుత కాలమున అనుమకొండ గొప్ప బాగుపార స్థలముగ ప్రళ ప్రసిద్ధిగడించెది. అతిశయకారణముల వలనపు రరటగలది. అనుమకొండ శిల్ప ముఖ్యస్థానము. ఓర్వోగి

అందరు ఇట నుండురు. వై కామ దొరవనమున ఇదే తెలంగాణమునకు మకామై వరలెను. మరేదా రిట నుండు కాదు. వీ యే వరకు గల మొదటివరగి కళారాలయ, లోధవాళ్ళవన కళారాలయ అనుమకొండలోనే ఉన్నది తెలంగాణమున రెండవ గ్రంథాలయమనదగని రాజరాజ వరేంద్ర గ్రంథాలయము గలదు. ఇది సుదర్శోత్సవము అయిపు వయస్సున నున్నది. శ్రద్రకాళి తటాకము అల మమృతము. చాచి క్రింద వరెంటు విస్తారము. ఆ తెరువు కట్టలై మన్న శ్రద్రకాళి రేవాలయము ప్రసిద్ధమైనది. అయి కాళియాల మంజీవత. శిథిలమైన ఈ ప్రళ ప్రదేశవశమును పునః ప్రతిష్ఠ చేసి, వగరవాసులు ఆ దేశవశ మ శ్రీ కర్ణలలో పూశించుచువ్నారు ముప్పది యిద్దరు మంత్రిలలో గల నీయిడుగా దిశలమంత్రి కావనము తిందు గలపు వైష్ణవ మతోధారకుని తేరిట గల శ్రీరామానుజ రేవాలయము ప్రళ ప్రయైవది. దక్షిణరేళములో ముప్పట్లు తీర్చిదిద్దఁబడిన రామానుజుల విగ్రహము మిగుల ప్రాచీనమైనది 'యత పతి హనుమద్గిరిరాజమంజీరా' అను ముఖముగల శతక రాజ మీయవను గూర్చినతే ఈ రాష్ట్రమును జాడవచ్చు కళానియలుల వేయి స్తంభముల గుడిలోని అద్భుత శిల్పములను ముద్దలగుచుండురు కాళియాల శ్రీ ద్రిచివ్నారుగు నీ దేశవము అద్వకాళవారి కృషి ఫలితముగా ఇప్పుడు దర్శనీయముగా నున్నది

డి. వి. క.

అనువర్తిత గణితశాస్త్రము:- గణితశాస్త్రమును తిందు కాగములుగా విశ్లేషింపవచ్చును. (1) శుద్ధ గణితము, (2) అనువర్తిత గణితము. శుద్ధ గణితమున ఓక పముకాలముతోని రాములు కొన్ని దీర్ఘ క నిలంపవలసి లోఱివనో కానిమండి యుత్పన్నమగు ఫలితమును పొలింతుము. అనువర్తిత గణితమున శక్యగాక ప్రయోగ పాత్యములే లక్ష్యమగు, ఫలితములను పొలింతుముట డి ప్రకృతిమూత్రము లనవరమో కమగిండును.

మొదట శాస్త్ర వర్ణతిని మార్కరంకరాలయ వలన మును పరిశీలించవచ్చు గెనీరియో (1564.1568) తువనీ ముందే కొందరు శాస్త్రజ్ఞులు మార్కరంకరాలయ గమనమును కొంతవరకు కనుగొన యత్నించిరి. కోపర్నికస్ (1473.1543) అయి శాస్త్రజ్ఞులు మార్కరం

అనువర్తిత గణితశాస్త్రము

కుటుంబమునకు మార్పులే లేదని గానించి ఈ గణిత విమర్శను కొంతవరకు తేలికపరచెను. అ తరువాత ఈ చరిత్ర పితాంబమున చెప్పబడినది యిప్పటికి ప్రజా పిచ్చివారు కార్నర్ (1871-1880). అ తరువాత పచ్చివ గణితయోగ చరిత్ర వస్తుచరిత్రమున గానించిన ప్రయోగములు మ్యాట్ (1842-1877) చరిత్ర మూలములు తగిన శాస్త్రవిశాసమునకు తగిన దోహద మొనంగుట గాక చరిత్ర శాస్త్రమున కొక విస్తృత స్థానమును లభించి వేసింది. క్లిగిన గణితయోగ మ్యాట్ పితాంబముని యందుకు. ఈ పితాంబమున ముఖ్య విషయములు రెండు.

(1) యూక్లిడ్ యొక్క. రేఖాగణిత తర్కములు స్థలమున వున్నవి. (2) ప్రతి వస్తువునకును ద్రవ్యరాశి ఉన్నది. ఈ ద్రవ్యరాశి చాని అంత్యములే నువకు ద్రవ్యతనుగును అని. తరువాత రెండువందల సంవత్సరములలో అగిన శాస్త్రము మార్పులపొందుట చరిత్రకుమున మ్యాట్ మూలములు పరిశ్రమచేసి ఋజువుచేయుటయే. ఈ మ్యాట్ మూలములు పరిశ్రమచేయుట గాని 1915 వరకును కనుగొనలేకపోయిరి 1915 లో అల్బెర్ట్ ఐన్ స్టయిన్ తన సాపేక్ష పితాంబమును ప్రకటించెను. ఈ పితాంబములే మార్పులపొందుటనుముఖ్యమూలములు పని గురియై మ్యాట్ మూలము మూలముగ పరిశ్రమచేయెను మూలములపరిశ్రమచేసి కానిచాలమది అనిపించి. ఈ విషయము అంగ్లగణిత శాస్త్రచరిత్రమున ఋజువుచేసింది.

19వ శతాబ్దమున శక్తిచారమున విశాసము కలిగెను. చానిలే వస్తుచరిత్ర శాస్త్రమునకును పదార్థవిజ్ఞాన రహిత యన శాస్త్రములకును పరిపాకవంబంద మేర్పడుటగాక వస్తుచరిత్రపితాంబమునకు శాస్త్రవత్వ మేర్పడెను. చాని చానిచాలము అణుసంఘటన (Atomic Structure) కు వర్తింపవలసి ప్రమాణపాదము (Quantum Theory) ఋజువుచేసెను. ఈ విధముగా 200 సంవత్సరములకి రెండుదిలో నున్న ఈ పితాంబముయొక్క పరిధిలను 20 వ శతాబ్దపు మొదటి భాగములోనే విస్తరించగలిగిరి.

యంత్రశాస్త్రము : అనువర్తిత గణితశాస్త్రముయొక్క ఈ భాగ వస్తుచరిత్రమును గురించియు, చరిత్రమును నిలబెట్టు కత్తులను గురించియు వస్తువును నిర్మల శక్తిలో మంచులకు వలయు కత్తులను గురించియు చెప్పించును.

యంత్రశాస్త్రమును పదమునకు యంత్రములతో సంబంధమున్నట్లు భ్రమించును. అనువర్తిత యంత్ర శాస్త్రము (Applied Mechanics) అను భిన్న భాగము ఈ క్లింబి భాగమున రేర్పడు పరిపాక. (1) స్థితిస్థానక శక్తిచారము (Theory of Elasticity) (2) ద్రవయంత్ర శాస్త్రము (Hydro-Mechanics) (3) తాయుచరిత్ర శాస్త్రము (Aero-Dynamics) (4) యంత్రచక్రములు (Mechanisms) (5) ప్రాక్షేపశాస్త్రము (Ballistics) (6) శాస్త్ర పితాంబమును (Theoretical Mechanics) రెండు భాగములుగా విభజించవచ్చును (1) వస్తుచరిత్రశాస్త్రము (Dynamics) (2) వస్తుస్థితిశాస్త్రము (Statics). వస్తుచరిత్ర శాస్త్రమును నీరల రెండుభాగములుగా విభజించవచ్చును. (1) చలనరేఖాగణితశాస్త్రము (Kinematics) (2) చలన వియము శాస్త్రము (Kinetics)

చలనరేఖ గణితశాస్త్రము : క్లింబి సంబంధించిన పదము క్లింబిని నిర్వచించవలసింది.

1. స్థానాంతరము (Displacement) : అక వస్తువు తన స్థానమును A నుండి B కి మార్చుకొనిన A, B ల మధ్య దూరమును అ వస్తువుయొక్క స్థానాంతర ముందును.

2. వేగము (Velocity) : అక వస్తువు యొక్క స్థానాంతరవృద్ధి క్రమము (Rate of Change of Displacement) ను వేగముందుము.

3. త్వరణము (Acceleration) : అక వస్తువుయొక్క వేగవృద్ధి క్రమము (Rate of Change of Velocity) ను త్వరణముందుము.

చలన వియశాస్త్రము : ఇది క్లింబిని మరచిపోవడము మూలమునై శాశ్వరణక యందును.

(1) అక వస్తువునై నిలవయోగ మేరు యును అయిన పక్షమున పది యొప్పుకు స్థాయిగ అక పక్షమే ఉండును లేదా అక ఋజురేఖనై పరమావేగముతో చలించుచుండును.

(2) అక వస్తువునై ప్రయోగించబడి అంబు చాని త్వరణముతో పరమావేగముగ త్వరణరేఖతో పది చేయును.

(3) క్రియయ, ప్రక్రియయ (Action and Reaction) ఒకచానికొకటి సమానమునై వ్యతిరేకదిశలలో పనిచేయును.

హ్యూలను గురుత్వాకర్షణ సూత్రము: ప్రకృతిలోని ప్రతి రేండువస్తువులను ఒకచానివోటి ఒకదానివోటిగాను అట్టి ఆకర్షణక్రమము ఈ క్రింది సూత్రముతో తెలియ పగును. ఆకర్షణ = $\frac{G \times m_1 \times m_2}{r^2}$, ఇందు G అనునది ఒకా

నొక నిరచారి (constant) 6.67×10^{-11} అను వస్తువుల ద్రవ్య రాసులు, దూ అనునది వారి మధ్యదూరము.

ఒకానొక వస్తువునై F అను బలము / కాలము ప్రయోగించబడిన $P \times t$ ని బలముయొక్క ప్రేరణ అందుము. ఈ క్రింది సూత్రమును మంతముగా పొందిన వస్తువు. ప్రేరణ = వస్తువులో ఉత్పన్నమగు ద్రవ్యచేగ శీతము. మూలం: ఒక వస్తువుయొక్క ద్రవ్యచేగ ము (momentum) లేక ఉదవేగ = ఉదార్యముయొక్క ద్రవ్యరాశి X చానిచేగము

నైవ రెవ్వరినీ హ్యూలను సూత్రములు ఒకకదమునై బలప్రయోగము అనినపుడు ఉద్భవించు ఫలితములను తెలుపును అట్లుగాక అనేక కదములు ఒక మండలము (system) గా వేర్వేదిచానినై నిరదిశలలో నిర్దిశలములు ప్రయోగించబడినపుడు ఎట్లనంతములు కలుగునో తెలిసి కొనుటకును ఆ హ్యూలను సూత్రముతో యాచారము. చానిసాయమునచే ఈ క్రిందివిషయములు పొందినవి.

(1) ఒక నిర్దిష్టదిశలో అదుగు మండలముయొక్క పరకళద్రవ్యచేగ శీతక్రమము అనేది దిశలో పనిచేయు వాచ్మబలములఫలితాంశమునకు సమానము.

మూలం: ఈ సూత్రములే మండలమునై పనిచేయు వాచ్మబలముల ఫలితాంశము ఒకానొక దిశలో తూర్పుమైపుడు ఆ దిశలో మండల ద్రవ్యచేగము మార్పు చెందక నిరచారిగా మంతును.

ఒక మిగుపునకుగాని ఒక అక్షము వకుగాని పాశేకముగాఅదుగు బలప్రకావము (Momentum) = బలము X బలదూరము.

(2) ఒక నిర్దిశమిగుపునకుగాని ప్రిరాక ము వకుగాని పాశేకముగాఅదుగు ద్రవ్యచేగ ప్రకావ శీతక్రమము =

అదే మిగుపునకుగాని అక్షమువకుగాని పాశేకముగా వాచ్మబలములయొక్క మొత్తము ప్రకావము.

మూలం: వాచ్మబలములు లేనపుడు మండలము యొక్క ద్రవ్యచేగ ప్రకావము మారదు

మది: కత్తి (Wong & Beardsley): (1) ఒక కదమునై ప్రయోగించబడిన బలము X ము, అదే దిశలో కదమునకు అదిగిన స్థానాంతరము S ము అయిన $X \times S$ ము ఆ బలము చేసిన పనియందుము.

(2) క్షిణి అని చానిని ఆ బలముయొక్క గతిశక్తి యందురు. నై సూత్రముతో $\frac{1}{2} m v^2$ అనునది కదలద్రవ్య రాశి X అనునది చాని చేగము

ఈ క్రింది సూత్రమును గణితశాస్త్రములే అతి మంతముగ పొందినవస్తువు.

ఒక అలములే అయదబడిన పని చాని గతిశక్తి శీతదలకు సమానము.

ఇంతవరకు మనము గుర్తించిన చలనము కదములకు సంబంధించినది. అట్టి కదములు మిగుపులకుగాని చాని ద్రవ్యరాసులు ఆ మిగుపులవద్ద కేంద్రీకరించబడినట్లును వాదించుచున్నాము. చాని అట్టి కదములు మనకు ప్రకృతిలో అభ్యుమగునా? మనకు అభ్యుమగు వస్తువులు ఓక కదములుగాక అనేకకద సమమిళితములు. ఈ వస్తువులను కఠిన (Rigid) వస్తువులందుము. వీని ముఖ్య గుణము ఏమనగా వీనియందలి ప్రతిరేండు కదములకు మధ్యదూరము ఎవ్వరినీ మారదు. ఇట్టిచానిలే కఠిన వస్తువు లందుము. ఈ వస్తువులందలి అలుపుల అంశం: ప్రక్రియలే మొత్తము ద్రవ్యచేగమునకు గతిబలమునకు మార్పు కలుగదు అనుభావము కఠినవస్తు చలన శాస్త్రమునకు మూలారావము. కఠినవస్తు చలనశాస్త్ర విషయ మంతయు ఈ క్రింది మూడు సూత్రములతో సంకీర్ణపరచవచ్చును.

(1) ఒక నిర్దిష్ట దిశలో అదుగు కఠినవస్తువు యొక్క పరకళద్రవ్యచేగ శీతక్రమము అదేదిశలో వస్తువునై పనిచేయు వాచ్మశక్తిలకు సమరాయమునకు సమానము.

మూలం: ఈ సూత్రములే కఠినవస్తువునై వాచ్మబలము చేయించు ఒకానొక దిశలో పనిచేయవచ్చు ఆ దిశలో కఠిన వస్తు ద్రవ్యచేగమును మార్పుచెందక నిరచుగ మంతును.

అనువర్తిత సంఖ్యాశాస్త్రము

(8) ఒక పీఠాశ్రమమునకు పాఠశాలముగా అమీని కఠిన వస్తువు యొక్క ప్రవృత్తిగ ప్రశాసన శీఘ్రమును అనే అశ్రమమును పాఠశాలముగా (పరిశీలన) కావ్యాలముల యొక్క మొత్తము ప్రశాసనమునకు వసూలము

మూలం ' కావ్యాలములను తీరపును కఠినవస్తువు యొక్క ప్రవృత్తిగ ప్రశాసనము మూలము.

(9) ఒక కఠినవస్తువు యొక్క గణిత శ్రుతివస్తువు అనే కావ్యాలములో చానినై పనిచేయు కావ్యాలముల మొత్తము పనిని పరూపము.

ప్రై మూలములను పాఠశాలముల ముఖ్యముగా ఉపయోగపడునది ఏ ఏలాలియ్య మూలము.

ఏ ఏలాలియ్య మూలము మూలముల చలనమూలముల 'గ' ప్రవృత్తిగ గల ఒక అయిపు ఏ దిశలోనై వస్తు 'గ' అను త్వరమును కలిగియు ఏ దిశలో పనిచేయు అయి ౫ అయి, ౫=౫. ప్రై మూలములో ౫ కావ్యాలము, ౫ కావ్యాలము అనియును.

కఠినవస్తువులోని అయిపులై ప్రయోగించబడిన అయిపులై రెండువిధములుగా విభజించబడును (1) కావ్యాలము (2) అంశర్యము. అంశర్యములు వస్తులో కాము కఠిన వస్తువుయొక్క కావ్యాలము పేర్కరతు పనియు; కావ్యాలములును, వ్యతిరేకదిశలో పనిచేయు పాఠశాలములును, కఠినవస్తువును విశ్వం పిత్తిలో మంచు పనియును, కావున కఠినవస్తువు పనిచేయు కావ్యాలము అనే దిశలో పనిచేయు పాఠశాలములను పనియు అనియు ఏ ఏలాలియ్య మూలము తెలుపును

తెగ్గారి కఠినవస్తువులను. ఏదైన ఒక కలము యొక్క స్థలవిశ్రమము మూలం లం కాము లం పాఠశాలముగా ఇదివరలో వున్నది పిరూపకము (Co-ordinatized) ల ఏదైన లం యున్నాము. దీనినై లం కాములను అక్కరలేకయే పాఠశాల పిరూపకము (Generalized Co-ordinatized) ల వస్తువులతో ఒక కలముయొక్క స్థలవిశ్రమము చేయవచ్చును. ఇట్టి స్థలవిశ్రమము 'తెగ్గారి' అను శాస్త్రజ్ఞుల వస్తువలన మూలములను కలుగొనెను. చానినై తెగ్గారి కఠినవస్తువులను అయిపులను. దీనిని ఉపయోగించి మూలము ప్రతిపాదించిన చలన సమీకరణములను పాఠశాలములను.

సోమియ్య మూలము : సోమియ్య అను శాస్త్రజ్ఞుడు అంశర్యం ముందునుచోయి చలించుచున్న మండలము యొక్క గణిత శ్రుతి స్థానిక శ్రుతియై తెలిసిన కల కానిమంశి మండలముయొక్క చలనము వలనము పిరూపకము చేయగల మూలము 'కల' కానిది కలగానెను. దీని మంది తెగ్గారి కఠినవస్తువులను పాఠశాలములను.

వస్తువై కావ్యాలము (కల) వస్తువై కావ్యాలము వస్తు చలనశాస్త్రముయొక్క అంశర్యముగాకానివచ్చును. పిలయన చలనశాస్త్రములోని మూలములలో కలము యొక్కగాని వస్తువుయొక్కగాని కలమును త్వరమును మూలముగా కానిదివరలో వస్తువై కావ్యాలము వలన ప్రతి మూలమును చలనశాస్త్రముమంది పాఠశాలములను

ఉదా మూలము రెండు మూలము ప్రశాసనము 'గ' ప్రవృత్తిగ గల ఒక కలమునై ప్రయోగించబడిన కావ్యాలము ౫, త్వరమునై అయి ౫=౫ అనినకల! వస్తువు స్థానరీతియందు మండలము / మూలము కావలసి యుండునకల! కావున ౫=౫. అందుకే ఒక వస్తువునై అనేక కావ్యాలములు ప్రయోగించబడి వస్తువు స్థానరీతియందుండి ఏ దిశలోనై వస్తు కావ్యాలములను ఫలితము మూలముగను.

ఇట్లే వస్తువు స్థిరముగా ముందువుచు చాని కల వేగము ఉండదు. కావున ఏదైన ఏదైన పిరూపకము పాఠశాలముగా కావ్యాలముల మొత్తము ప్రశాసనము మూలముగను.

ఈ రెండు మూలములు వస్తువై కావ్యాలములను పాఠశాల పిరూపకము

క. ౭.

అనువర్తిత సంఖ్యాశాస్త్రము (Applied Statistics) -- సంఖ్యా శాస్త్ర ముఖ్యముగా అనువర్తితము. మూల వస్తువు పరిష్కరణావళిగల ఏ ఉద్యమించినది మన దృశ్యము వలననే ఇది శాస్త్రమై వికసించెను. ఈ శాస్త్రానికివృత్తి ఇది అనువర్తితగల శాస్త్రములు కలుగొనెను మిదను, దీనిని విధముగా ప్రయోగించుట మిదను అవలసము.

ప్రస్తుత కాలావలసములకే ఒక రూపమునకు వచ్చినది, శాస్త్రము వివిధ ప్రయోగ నై విధములందు

అనువర్తిత వంశాశాస్త్రము

ఈ శాస్త్రము మొట్టమొదటి ప్రక్రమణలందు అనువర్తితమైన ముఖ్యములను చాక్షుమిచే తెలిపికొనవచ్చునని చాచి చరిత్ర అనుభూతమగును.

ఈ శాస్త్రము ఇరువదవ శతాబ్దము వకు ప్రత్యేకక దాసగన మారాజాధ్యక్షుడయి విరామవంశుని వంశ అంతమయియు, ఈ యుగము తన వ్యాపారము లందలి ప్రధాన విషయములై అనువర్తిత వంశాశాస్త్రముల వంశ తిరుగునదియై, ప్రతిప్రముఖ ప్రయత్నమునకు చారిత్రాత్మకభావించియు, అతి ముఖ్యమైన శాస్త్ర పరిశోధన ములలో ప్రయోగ భార్య ప్రభుములను లేక పరిశీలన విధానములను వీర్యరచి నిర్ణయించుటకును, ఫలితములను విశ్లేషించుటకును, విదర్శనములకు విలువపట్టుటకును, విదరముభావించిన మృత్తికరంపంతరచానినుండి లేచిపోయటము ననుభూతులను అనువర్తిత వంశాశాస్త్రములో యనియు ఈ శాస్త్ర ప్రతిష్ఠాపథులలో ఒకరైన పిదప అనుభావము అభిప్రాయ పడుచున్నాడు

మనమిప్పుడు ఈ శాస్త్రమును ఉపయోగించు కొన్ని రంగములను పరిశీలించుము

1. జాతీయ వ్యవహారములు - వంశాశాస్త్రము : ప్రజల యొక్క యోగక్షేమపాదకమే లేకమయొక్క లక్ష్యము పాఠాధర మానవునియొక్క ఆరోగ్యవంశ ప్రయత్నాలను వృద్ధి చేయుటెట్లు? వీరికి లేకమునందన్న వివిధ ప్రయత్నాలను నమర్చుకోవలసి మనయోగించుకొనుటకు ఒక చక్కని పద్ధతి ప్రచారము వీర్యరముల అవసరము. వంశాశాస్త్రము, సై విధానమును నిర్మించుటకు మార్గము మనకేరంచును, చాచి అవరణమును స్పష్టతము నందుచుకొనుటకు పాదకముగా మనయోగించుట వర్తమాన వ్యవహారముల పరిశీలనావంశరమే ప్రచారము పరిణామమును తెందును. రెండవ వంశవర్గ ప్రచారములో, మన ప్రత్యక్ష మానియవచ్చు కుటీర పరిశ్రమకును ప్రోత్సహించు టెక్నీక్ పరిమైన లేకముల వనర్ని లక్ష్యములను నిర్ణయించుచు ఈ ప్రక్రియ పరిణామావస్థలను మంత్రమేయగును. వివిధ మూలధనములను మూడు భాగములుగా విశ్లేషించవచ్చును. (1) భారీ పరిశ్రమలు

(2) ఉపయోగ్య వస్తు యంత్రాగారములు (3) కుటీర

పరిశ్రమలు అవి. భారీ పరిశ్రమలకు అత్యధిక వ్యయము అవసరము. అది కొంచెముకంటే వచిని కల్పించును. భారీ అది లేక ప్రయత్నములే పరిశ్రమల కవివ్యవస్థపెట్టెడివి ముఖ్యములు. కుటీర పరిశ్రమలు వీరికంటే తక్కువము. అవి మిగతైన మూలధనముతో అనేకులకు ఉద్యోగములను కల్పించును. భారీ చాచి ఫలాచారమును తక్కువ ఉపయోగ్య వస్తు యంత్రాగారములు మధ్యతరగతికి చెందినవి. రెండవ వంశవర్గ ప్రచారములో అంచనా లేయంతివచ్చు పరి పరిశ్రమలో నిరుద్యోగమును నిర్మూలించుట, ఇరువది పరిశ్రమలో జాతీయారామమును ద్విగుణీకరించుట అను లక్ష్యములు నిర్దీపన పరచుచున్నవి, సై పరిశ్రమల ప్రతి విభాగమునందును ఒక్కొక్కని నియమించుటకు కావలసిన మూలధనమును, అధనము నుండి జాతీయ అరాయమును తెలిపిస్తూన్నది, వివిధ రంగములకు కావలసిన మొత్తము టెక్నీకుల భవమును మంతముగా గణించవచ్చును. పి. సి. మహావీరన్ (P. C. Mahabir) గారి గణన ప్రచారము ప్రారంభమున మనము మన దృష్టిని ఎక్కువగా భారీ పరిశ్రమల యందును, కుటీర పరిశ్రమల యందును కేంద్రీకరించి వలసిన భారమగుచున్నాము లేకము లేకుండా ప్రచారము లేర్యరచుట పర్యవసరమైన పద్ధతి కాదు

ప్రచారము విద్యపాఠమునకు వివిధ వ్యాపారములలో పాఠాధరములగునట్లును, అంతముల కొలుగునట్లును జాగ్రత్త పరచువలయును అవసరముల పరిణామమును మెలకువతో గణించి వివిధ రంగములకు కార్మికులను అవసరమును, ముడివరకులను తగిన విధమున పనులార్చి పలయును అనేకించిన విధమున అత్యధికయును లేకార విధో భారణములను నిమగ్నించి అవసరమైనచో ప్రచారము మార్చవలయును.

2. స్థానికతా శాస్త్రమునకు వచ్చుగ విషయమునకు వచ్చుగము : ఒక యునువున వీరియొక్క యొక సంల రెండు ఖామయొక్క సై శాస్త్రము, ఒక వగరమునకు వివిధ భాగ్యముల మొత్తములొగవంశకము, నిరుద్యోగ భాగ్యత్తి, అమల సాంఘికాశాస్త్రములు, వర్తమాన నమస్థులు మొదలగునాచిని గూర్చి ప్రభాగ్నిప్రాయములను నిర్ణయించుటకు పనుగనవశ్యమను అవసరమని తలచెడిచారు.

అట్టి పూర్తి తేల్చింప పంపారవమున కలుగు వ్యయ ప్రయోజనము కాంతయమును ఓర్చినను, పరిశ్రమైన పరిశీలనము లేకున్న అవి విశ్వదీనియములు కాక రోపవచ్చును. అంతేగాక పెక్కు పనుయములలో కొన్ని వ్యవధిలోనే అంశములు కావలసియుండును కావున పూర్ణ పరిశీలనమునకును సేకరించిన విషయముల ప్రోడి కరణమునకును కాలము చాలదు సముచాయము నందలి ఎల్ల అంశములను పరిశీలించుటనే స్థాపిపులకా నిర్ధాతముచే విశ్వదీనియమైన విద్యయమునకు రాగలమని యాపులేయజెడినది. అచే వ్యయముతో సముచాయమును సమగ్రముగా పరిశీలించి సేకరించిన విషయములకంటె చాలములు, ఇంట్ల మొదలగు వ్యర్థ పంథ్యాశాస్త్రములైన కాగముల పరిశీలనముచే గ్రహించబడిన విషయములే మేల్లినవని గమనించబడినది ప్రోడి కరణము గూడ సమర్థతతో చేయవగును.

మన ప్రభుత్వము యొక్క శాశ్వతరకముల పరిశీలన సంఘమును (National Sample Survey) ఇతల తవ్వక సేవోద్యమములను అవి పంథ్యాశాస్త్ర సంస్థ (Indian Statistical Institute) వారి ఉపరేఖానుపారము వదన జరుపుచున్నది. ప్రతి బాలుగురెండుకాలములో రమారమి నేయ గ్రామములలో కొందరి గృహములముఖ్యతమే పరిశీలించి, వివరములను సేకరించుచు మన తేజముయొక్క పాంథిక-అర్థిక-వ్యవస్థలపై ని అవసరిమీలమైనది బాధ్యతా విధించుటకు పూను సంస్థలలో అదియే మొట్టమొదటిది. అట్లు ని ప్రకరణ బాధ్యమును, పంథ్యాశాస్త్ర పునఃపునరా ప్తిని, ధీమత ప్రోడికరణమును దీ పమగ్రగణన విధాన మందయినను ఉపాసన వలదికావు

3. పరిశ్రమ : పంథ్యాశాస్త్ర విధానము ప్రత్యక్ష ముగా ప్రయోగించబడు శ్రేణిములలో పరిశ్రమ ఒకటి. పరిశ్రమావర్గకములను తీర్చుటే కొన్ని ప్రత్యేక పంథ్యాశాస్త్ర విధానములు వర్తిల్లినవి అట్టి వర్గములలో (1) పన్నువ్యవహార నియమనమును (Statistical Quality Control or S. Q. C.) విధించుట (2) రకములను పరిశీలించు ప్రధానము (Sampling Inspection Plans) అనునవి. దీనిలో మొదటిదగు S. Q. C అమెరికా లోని రేల్ రోడ్లలో ప్రయోగముతో దట్టం. ఎ.

వి.వర్గ (W. A. S. S. S.) అను శాస్త్రాన్నివేది ప్రవేశ పెట్టబడినది చాని పంథ్యాశాస్త్రము పరిమితి పరిశోధనములలో కనుగొనబడినది పరిశ్రమలలో 20 వ శతాబ్దమున కనుగొనబడిన ప్రముఖ పరిశోధనముగా అది పరిగణించబడుచున్నది. అది అచిచ్చిన్నమైన ఉత్పాదనమున వస్తుగుణములలో గల పరామితులైన ఉత్పాదనము గుర్తించుచు, ఉత్పత్తి పాగుచుండగా గుణపరిమాణములలో యగు పరివర్తనములను పటరూపముగు విధానము బాధ్యతమున నిరూపించుచు, ఉత్పాదకమున అంతరాయము ఎచ్చలను పన్నుదీ కనుగొని పరియమ వర్తతి వలంబించుటకు అది మానవల చేయును, ప్రస్తుత ఉపకరణములతో పని పాగుచుండగా కలుగు మార్పులను గుర్తించి వివరించు థి. S. Q. C. విధానమే తేలుచు పరిశ్రమ ప్రవేశదకులు పెక్కు. పవరణలచేత వర్ణాంశమున విరామకాలమున కలుగు ఉత్పత్తి వస్తువు సమకలించుటయె, కొన్ని వనరణలే మే పట్టుచుగా కాశము చెడు వస్తువుల ఉత్పత్తిచేయుటయే వంకరించుచుండెడిది.

మన తేజ పరిశ్రమలలో ఇప్పుడు S. Q. C. ఎక్కువగా కావలడుచున్నది. మూలభవ వ్యయము తేజ, ఉత్పత్తిని తెంచు శాశ్వత మూలభవవ్యయముగా ఇది పరిగణన జరుపుచున్నది పంథ్యాశాస్త్రాన్ని వ్యవహార చిత్రములలో గ్రుడ్డి వస్తుక ముంచుటయే ఉ మూలభవవ్యయము !

ఇక రెండవది యగు పన్ను పరిశీలన ప్రధానము మొదల ప్రవేశపెట్టినవారు డాక్ (Dodds), రోమింగ్ (Romig) అనువారలను దీనిని అభివృద్ధి చేర్చినవారు అమెరికా యందలి అబ్రాహమ్ వాల్డ్ (Abraham Wald) అనువశకు. ఇది పనుటూర్పులను వస్తువుల పరిశీలనమున కగు వ్యయమును హీర్వయమునక తగ్గుచేయుచు ఉత్పత్తిచేయబడిన మేళము వస్తువుల గుణపరిశీ కొన్ని వస్తువుల పరిశీలనలే తెలుపబడును.

4. తేజాస్త్రము . పని పంథ్యాశాస్త్ర విధానములు అనేకములు తేజాస్త్రమున ప్రయోగించుటతో తెలుపబడినవి. రకములకొండలలోని మార్పులను గమనించుట క శాస్త్రవిధానములను అవసరమని తేజాస్త్రములు అధిక పడినది. కాదు బార్బర్, గాల్డ్ మహాదీయం

పరిశీలనలు, ఇలాగే పడిన అంశం ఎంతవరకు పక్క
 పెట్టినదో తెల్పు. ప్రధానముగానే పరిశీలనకు మననమును
 పంపి వక్రములేక పరిశీలనాక్రమముయొక్క అంతర్భాగ
 సంబంధ విధానములను పరిశీలించుటకు వీరికి ముఖం
 క్రమమైనవిగా, విశ్వసనీయమైనవిగా ఉండవలసి అతి
 ముఖ్యమైనవిగావు. అవగాహన వక్రము పరిశీలనాక్రమ
 విశ్లేషణ (Modelvariate analysis) యొక్క అంతర్భా
 గాలనుండి వైవిధ్యమును పరిశీలనాక్రమము ప్రసరింప
 చేయుచున్నది. వేరు వేరుగా ఈ పరిశీలన పరిశీలనమున
 పరిశీలనాక్రమ, విధానములను పరిశీలించుచు, విశ్లేషణ
 సంబంధములను పరిశీలించుచు, కర్మాగారములను పరిశీ
 లించుచు, ప్రత్యేక విధానములను పరిశీలించుచు వారు
 విశ్లేషణము, ప్రత్యేక విధానములను పరిశీలించుచు వారు

8. వైద్యసంబంధ సమాగమం విచారణ, మహా
 ధ్యాని, హావశలిత మైరగన వరముల సంబంధమైన
 రోగముల కముల విశేషమునును బాధ్యుడు ప్రముఖ
 శివతానాగముల ప్రముఖమును పరిశోధనా కార్యముల
 కరములను పుష్కలములు కెప్పుడు అవకాశము నిచ్చుట
 లేదు ఏమీ మహాభయములే కనుగొనబడిన బుద్ధికరణ
 ప్రక్రియముతో (Discriminative Function) కోరవలసిన
 మోచించునవలె కొంతమందికి వైద్యముల అయినవలె
 ముగిసినా లేయినవలె ఇటుల వైద్యులిఖ్య ప్రక్రియకు
 అవసరములు నిడుచుచున్నవై వైద్యుని రోగమును చేసి
 వరచుటకు ప్రయోగించు శీతరూపాదుల కోరవలసినవి
 చెప్పవలసియుండును. వరముల సంబంధమైన రోగ
 విశేషముల పరిశీలన ఇటువంటి రోగముల ప్రశ్నోక్తులకు రెండు
 తరగతులుగా వైద్యమును విభజింపవలెను. అందు
 తరగతి సంబంధము కలదును అనుక వ్యయముతో పరిశో
 నంబంబు. యెట్లుచేసి రోగ నిర్ణయమును చేయుటయో.
 లేక జాతులకామలముల, ప్రాచీన పరిణామోపే సంబంధ
 సంబంధములు అనుగవలసియుండును. కాని ప్రస్తుత
 విషయ బుద్ధికరణ ప్రక్రియ వహించునవలె రోగ విచ
 నము వర్ణనా చేయు సమాధిను చాచవలెన కనగోవును

7. ఆర్థిక శాస్త్రము: "కచ్చికముగాని కొన్ని విషయములను వేంభ్యాశాస్త్రము యొక్క పాశ్చాత్య పద్ధతులు నిర్వహించలేవు. కాని మానవుని మనస్సు అర్థ విషయము

[illegible]

1. **దౌత్యం, రహాయణ శాస్త్రములు** మనశ్శిక్షమంతుర
రహాయణ దౌత్య శాస్త్రములవలన శాస్త్రములలో నున్న
వంశాశాస్త్రము పట్ల ఉపయోగించుచు కంఠ కలుగ
వచ్చును ఈ శాస్త్రములు ప్రకృతియొక్క స్థిరమైన దృశ్య
వస్తువులతో సంబంధించినవిగా, ఉదాహరణకు కర్పిత
ముగా కొలవగలము, విద్యుదుచలగము గానవి (Gases)
మహాభయమిది సైంటిఫిక్ మెథడ్ "వర్గపరీక్షణ దౌత్య
విశ్లేషము" (diagnostic of errors of observations)
అనీ, దౌత్య శాస్త్రమున వంశాశాస్త్రములకు క్రమము
గానున్నది కాని దౌత్య శాస్త్రమునకిది స్వతంత్రమైనది
వచ్చు. ముఖ్యాశాస్త్రములలో వంశాశాస్త్రము, అంతముల
అంతగ్రహములై యున్నవి అయితేముల వివరములను
గానవి మహాభయమిది సైంటిఫిక్ విశ్లేష విధానమును
ఉపయోగించుచు, మహాభయ కలిగినవి "హ్యాపెనస్"
విధానము (Kinetic Theory of Gases) యొక్క
ప్రత్యేకములను హ్యాపెనస్ ఉత్పన్నములను, చిక్కదనము
మొదలగు దృశ్యవిద్యుదములను స్పష్టముగా అర్థముచేసి
కొనుటకు ఉపయోగము కలిగినది కరుణా వంశాశాస్త్రము
విధానము ముఖ్యమై అధ్యయనపడి తీసికొనవలయు
(Quantum Mechanism) పరిగ్రహించవలె.

అనువర్తిత సంఖ్యాశాస్త్రము

భిన్నమైన కొంతలు, భారములుగల అణువణువులను మొదలుపెట్టినప్పుడు, కణజాలర, రక్తముల, మూత్రముల మొదలగు వర్గాలను భర్తీయులను వివరించుటకు రసాయన శాస్త్రముల మొదలుపెట్టారు. రసాయనీకపు మార్పులవలన పదార్థములలో కలిగిన భర్తీ విభాగములను పనులయినపురొకపురొక వలనకముయొక్క పునః పునరావృత్తిలోని మార్పు రూపములే వివరించుచున్నారు. సంఖ్యాశాస్త్ర భారములు మెల్లగా వణిచి రాసాయనీక నిర్మాణములలో చొప్పుకొని రోపుచున్నది.

కీ. సాహిత్యము సాహిత్యమువంటి-విభాగములందు సంఖ్యాశాస్త్రముయొక్క ఉపయోగములు అరుదుగా కాననగును ఉదా. సాహిత్యములోని పలు రకములలో అక్షరముల పునః పునరావృత్తియొక్క జ్ఞానము రసావృత్తి రసభావశాస్త్రమున ఉపయోగించును దీనినిబట్టి సాంకేతికభావ గుర్తించబడినది అంగ్లేయ సాహిత్యములో కీ అను అక్షరము తరచుగా ఉపయోగించబడును అందువలన వృద్ధి భావలో తరచుగా ఉపయోగించు సంకేతము కీ అని విధించిన వచ్చును. అటులానే అక్షరముల యొక్క వివిధ మేళనముల పునః పునరావృత్తి మరొకొన్ని వివరములనిచ్చును రసావృత్తిరసభావశాస్త్రమున సంఖ్యాశాస్త్ర పద్ధతుల పుట్టి తేయబడి, రెండవ ప్రపంచర సంగ్రామమున కిటుపురి రసావృత్తి భారము కనుగొనుటకుయివ్రతముగా ఉపయోగించబడినది

ఒక రచయితయొక్క శైలిని గురించి చెప్పుటకు సంఖ్యాశాస్త్ర పద్ధతుల ముఖ్యమైన ప్రయోగించిన వాడు జి. యు. యూల్ (G. U Yule) అనువకము ఇందు ఒక రచనలోని పాఠ్యముల పొడవు, కల్పనలు మొదలగు వివిధ గుణములయొక్క పునః పునరావృత్తి పరిశీలించబడును రచయితల శైలిలోగల భారతమృదులను కనుగొనుట కిదియొక మంచిసాధనము. ఒక గ్రంథము యొక్క కర్తృత్వము పరిశీలించుచున్నప్పుడు దీనినిబట్టి ప్రాయశముగా గ్రంథకర్తను నిర్ణయించవచ్చును మన తేలియగు యాగ్ని అను పత్రము ఐహారంగ సాహిత్యములలోని శైలియొద్ద గ్రంథములు ప్రభావ పరచిన తేలియ కనుగొనుట శాస్త్రాభివృద్ధి విభాగము

మధ్యమొంది యుండును. పెక్కు గ్రంథముల విషయమున తేలియ వివరములై యున్నది. కాని Love's Labour Lost, Taming of the Shrew మొదలగు కొన్నిటి విషయములు తెలియక పోవుము, విభావ పునరావృత్తి యుండుటయు సంభవించెను రచయితల శైలిలో కొన్ని గుణములు కాము పనులనించి మార్పు చెందుచుండును, సై నమధ్యము పరిష్కరించుట ఇది అభారముగా గ్రహించబడినది రచయిత శైలిలోని విరామము, ఒత్తి (Stress) అను రెండు గుణముల కొంతలు గ్రహించబడినవి. శైలియొద్ద రచించిన అన్ని గ్రంథములయందును కవిత్వ శైలి వ్యభిచితమైనవై సై రెండు గుణముల కొంతలు కలిగివచ్చినవి. తేలియ తెలివిన గ్రంథములను మార్గము పరిశీలించి సైలి వ్యభిచితమునకును ప్రచురణకాలమునకును గల సంఖ్యాశాస్త్రీయ సంబంధము స్థాపించబడినది శైలి వ్యభిచితమును గుర్తించు అట్టి సంబంధమునుబట్టి తెలియని గ్రంథ ప్రచురణకాలమును ఉహించవచ్చును. ఈ పద్ధతినిబట్టి శైలియొద్ద యొక్క Love's Labour Lost అను గ్రంథము 1601-02 వసంక ఋతువునందు రచించబడినట్లు నిర్ణయించబడినది

10. సంఖ్యాశాస్త్ర దుర్బలతాగమము. ఒక విధముగా సంఖ్యాశాస్త్రము విశ్లేషణయొక్క భావయిది చెప్పవచ్చును. అనుభవము తేలివారును చక్కగా తెలియని వారును వ్యాయాసము విచారములేని రాజీయ తేజమును ఈ శాస్త్రమును దుర్బలతయొగము లేయవచ్చును శైలిక పనులను పరిష్కరించు ఇతర అనువర్తిత శాస్త్రముల వలెనే దీని విషయమున గూడ ప్రమాదము కలదు ఫలితములను తప్పుగా గ్రహించి కానిది పరిశీలించు శైలిక యక్కముల వలన ఒక్కొక్క పుచ్చు కాళ్ళక వృద్ధులను పంజరంపెచ్చును అనుభవించుచుండును ఋతువు లేయిచ్చి కావలెనది వలన విషయములేనే తేలియకు వలనను, కాని పృథాకముల వలనను, భారతమృదులు గ్రహించుట రానింత వచ్చు శైలిక వలనను, తప్పు భావకాలము పుట్టించుట వలనను, పరిశీలన వివేకము తగినంత లేకపోవుట వలనను అనుభవములే పంజరంచుచుండును

జులు పనిన విధిర వస్తువుల పెంచుకొనుటకు
జారు దరల పిరిగించి వ్యాపారముచేయువారు వస్తు
వుల ఉత్పత్తి విషయమును నియమించుటకు వంశ్యా
శాస్త్రమును ఉపయోగించుటకుబదులుగా చాచిని
ప్రజలను మోసగించుటకు వనియోగించుచుండురు
ఇట్టి దురుపయోగములకు వంశ్యాశాస్త్రపుర్వకమును
ఉపయోగించుట తగినది.

డా పి. రా.

అన్నంపట్టు :- అన్నంపట్టు అంధ్ర శాస్త్రమును
నేరకాస్త్ర పండితుడు. ఇతని తండ్రి కాక ముక్తాశలును
మహావిద్యాలములు శాస్త్రగ్రంథములను నిర్మించినవారు.
అన్నంపట్టు తండ్రి తిరుమలపట్టు. అతను పర్యవోముల
యాశ్రయము నిరుదము కలవాడు వంశ్యా వంశ వ
శాస్త్రమును వ్రాసెను అతని కాక మల్లుపట్టు 'అన్ని
పశోక్తాస్త్రము నిరుదము కలవాడు అలోకమూర్తి
యను వాల్మీకిగ్రంథమును, వత్సవివేచనమును వేదాంత
గ్రంథమును మహాభాష్య టికయను బ్యాకరణగ్రంథమును
అతను రచించెను అన్నంపట్టు ముక్తాశ తోకపాతపట్టు
'వాల్మీకీయా యజ్ఞ' యను నిరుదము కలవాడు వీరంద
రికి మూలపురుషుడు రావున దోమయాశ్రమి అంధ్ర
విజ్ఞాన పర్యవ్యమున కలదు. మరియొక యాధారమును
ఇట్టి అన్నంపట్టు తోకపాతపట్టు అతని మూలపురుషుడు
అరైయకారాధ్యుడగు రావునదోమయాశ్రమ, తండ్రి మేలిగిరి
తిరుమలారాధ్యుడు, అన్న పర్యవేపుడు అని తెలియు
చున్నది ఇందు అన్నంపట్టుయొక్క కాక ముక్తాశల పేర్లు
లేవు. పై తెలిపారాకములందును అన్నంపట్టు అన్నంపట్టు
గానే పేర్కొనబడెను పెంతు కాపులందును రావునదోమ
యాశ్రమ మూలపురుషుడని కలదు లేదమేమన ఆకలకు
అన్నంపట్టుతండ్రి తిరుమలపట్టుయొక్క, రెండవ శాస్త్రున
తిరుమలారాధ్యుడనియు కలదు ఈ 'అదార్య' 'కట్ట'
కట్టములు అవాదు నిష్టల పొందికవ్యమునకలవారి కొనగ
లదుచుండెను అందుచేత తిరుమలపట్టు, తిరుమలారాధ్యుడు
ఇరువురు వొకరియని నిర్ణయింపజగియున్నది.

విజయనగరరాజ్యస్థాపనాంతరము అంధ్ర
శాస్త్రములకునుబంధము లక్షములు మంగళరాధకీల
దేశమునకు వెడలెను. అట్టివాటిలో అన్నంపట్టు కుటుంబ

మొకటి. అన్నంపట్టువంశమునందలి అత్తంకప్రాచీనపురు
షులు మొదట మామిళ్లపల్లి యను గృహాధిపతిమూతోను,
వీరవ గరికపాటి అను గృహాధిపతిమూతోను వ్యవహారంప
జరుగుచున్నది అన్నంపట్టువంశమునందలి ప్రాచీన పురుషు
లకు మామిళ్లపల్లి యను వీరిపేరు మామిళ్లపల్లి యను
పేరుగల యొకానొక గ్రామమును ఇట్టి యేర్పడి
యుండవచ్చును.

అన్నంపట్టుపురుషులు వీరనందన మామిళ్లపల్లి యను
గ్రామమెక్కి యిది విచారించకవీరనంద గుంటూరు
మండలమైన తెదాటి కాలుాళా యందు మామిళ్ల
పల్లి యను గ్రామమొకటి కలదు ఇందు వేటిని
మామిళ్లపల్లి యను వీరిపేరు కల పెంతు శాస్త్రము
కుటుంబములు కలవు ఈ శాస్త్రములు తెలిపాటివాడు
రెండవవారు తెలంగాణమున మహామూలవరం శిల్ప
యందలి అచ్చంపేట కాలుాళాలో మరియొక మామిళ్ల
పల్లి కలదు వేడిందు మామిళ్లపల్లియను వీరిపేరు కల
శాస్త్రములు లేరు ఇవను అన్నంపట్టు తెలంగాణ శాంతు
రెండిన శాస్త్రములకలయుండుటచే అవి వంశమునందలి
ప్రాచీనులకి తెలంగాణమునందలి మామిళ్లపల్లియేదే వీర
నంది ఉండిరనియు, మామిళ్లపల్లి యందుండుటచే మామిళ్ల
పల్లి వారనియు తెలంగాణమునం దుండుటచే తెలంగాణ
లని ప్రసిద్ధిచొంది యుండిరనియు ఉహించవచ్చును వేడు
వారచ్చుల లేకుండుటకు వారలము వారలయను అన్నం
పట్టు తలిదండ్రుల కాంమున వ్యత్యాసకరములకు వలె
దోయి యుండుటయే కావచ్చును ఇట్లు తెలంగాణము
నందలి మామిళ్ల పల్లిమండి వలెదోయే మామిళ్లపల్లి
వారిలో కొందరు కడపశిల్పాలోని ప్రాధులూరునందు
వీరనందీగా అన్నంపట్టు వంశమునందలి పెద్దలు ఉత్తర
అర్కాటునందలి చిత్తూరునకు పోయియును మన్న
యొకానొక గ్రామమున విరావమేర్పరమునోనిరి
అర్కాటుమున తెనుగువాడు ఉత్తర అర్కాటు మండలము
వరకు వ్యాపించియుండెను.

అన్నంపట్టు శాస్త్రమున విద్యాగ్రామ్యుడయి యుండె
ననియు, తండ్రి యొకవిధి ప్రహరించెననియు, అప్పుడా
తను మృగము వ్యాధిగ్రస్తుడై కొలువ కొండవీటి పాళ
కాలయందు ప్రవేశించి యరకు వేదశాస్త్రముల పర్యవ

అష్టాంశము

నింది, పదవ కాశీకి, అక్కడ వ్యాకరణ శాస్త్రమును
 'పదవీశ్వర' పండితునియొద్ద అభ్యసించి సమస్త విద్యా
 పారగణ్యమును పొంది అభివ్యాసముగలదు కాశీయం
 దిశకు పొందిన యశంధ గౌరవము 'కాశీగ్రంథ మృత్యుం
 'వాస్తవంశ్చాయో దీర్ఘిణి' అనుమాన్తి పంపితమగుచున్నది.

అష్టాంశము కాశీనుండి వచ్చి గ్రామమును వదిలి
 తర్కమిహంపాద్యైకేశ శాస్త్రగ్రంథములను రచించెను.
 ఇతడొక పాశాణము కొండవీటిలో కేర్పరచి విద్యార్థు
 లకు తర్కశాస్త్రమును బోధించుచుండెను. తర్క
 శాస్త్రము వర్ణనీయమగు క్రమముగా తర్కసంగ
 పాదు, దీపిక, ముఖ్యత, గాఢార్థీయము మున్నగు
 గ్రంథములను వరుసవలె నను వర్ణపాటి అష్టాంశశ్రీ
 యేర్పరచెననియు, అష్టాంశముడియు ఆ పద్ధతి అచరణము
 లోనికి వచ్చెననియు వలపును విద్యాలయం విశ్వాసము
 ఇట్లు ముద్రపడి పొందియున్న అష్టాంశమును విశయగర
 పామ్రాశ్చర్యపరిచుకొని పోకడగు శ్రీ పరావచనాయం
 బాలమున అతని యాచారాచర్య గరికపాతము గ్రామము
 దావముగా పోవగలదివట్టు కావములవలన తెలియు
 చున్నది కావున పితరు శ్రీ క 18 వ శతాబ్ది మధ్య
 యువమండెనని విశ్వయింపవలగును గరికపాదు దావముగ
 లింపించిది మొదల అష్టాంశమున తర్కాంశములను పారం
 పర్యముగ ఆ గ్రామమునకే స్థిరపరచుకేర్పరచుకొని,
 ఆ గ్రామముమట్టి గరికపాటివారగు గృహవాసులను
 ప్రవర్తింపించిరి. వేరు గరికపాటియందును తదితర వైము
 లందును కల గరికపాటివారు తెలంగాణులను కాళ
 సగోత్రులై యున్నారు

అష్టాంశము పంచావసరపద్ధతి యనుకు అతిశయోక్తి
 కావేరయ అష్టాంశము తర్కమిహంపాదేశ రాంక
 వ్యాకరణ శాస్త్రములందు నిష్కామకలయ పెక్కు శాస్త్ర
 గ్రంథముల రచించెను ఇతడు తర్కశాస్త్రమున -
 తర్కసంగ్రహము, తర్కసంగ్రహ దీపిక, తర్కశాపా
 తక్షయోధిని, అలోక విహ్లాంబనము, (ఇది అయలేవుని
 అలోకమును తత్వవింశతిగాది బ్యాఖ్య) ముఖ్య
 మహావారము (ఇది రహస్యవాక్యముల బృహత్పద దీర్ఘి
 బ్యాఖ్య) అను గ్రంథములను ప్రాచీను 13 వ శతాబ్ది
 వరకు మౌఖ్యగ్రంథములను, పదవ గంగోపాధ్యాయ

బృహత్పద తత్వవింశతిగాది అధికముగ చేరినాని
 వ్యాసశాస్త్రము విశావములొండెను ఇన్ని తేరమున
 అన్నియు మొదటిరాది ప్రాచీన వ్యాసయమనియు రెండవ
 రాది. వచన వ్యాసయమనియు వ్యవహార మేర్పడును.
 తర్కసంగ్రహమున ప్రధానీయ ప్రపర్యముల స్వరూ
 పము సంగ్రహముగ వివరింపబడినది తర్కసంగ్రహ
 దీపిక అనునది తర్క సంగ్రహమునకు అష్టాంశములే
 ప్రాయశఃపాత టీకా గ్రంథము తర్కసంగ్రహ దీర్ఘి
 యందలి 'తైత్తిరీయ' మొదలయిన - ప్రాచీనులు ప్రమాణ
 నిరూపణావళి తర్కము వర్ణనీయమైన మొదలైన
 అంతమున నున్న ప్రమాణనిరూపణము మిక్కిలి కఠిన
 మైనదై మహోద మగులలేదు అందుకే కాస్తాక్షరము
 ప్రధానమునకు వచ్చుట కష్టమయ్యెను అష్టాంశము
 ముందుగనే శాస్త్రములరెడి ప్రయోగముల విధించి ఆ
 గ్రమేయ నిరూపణమునకు ప్రమాణములను పార
 ములుగా గ్రహించెను అందువలన కాస్తాక్షరము మహోద
 మగుచున్నది ప్రాచీనులు ప్రాచీన గ్రంథములందు
 బొక్కొక్క కాగమునకు మౌఖ్య ప్రధాన
 మొనగి దానినే విశ్రుంతుగ చేర్చిందిరి. అష్టాంశము
 శాస్త్రప్రయోగ సామగ్రివల్ల సమగ్రముగాను స్థుప్తము
 గాను వివరించెను తర్క సంగ్రహమును అష్టాంశము
 క్రమమును మార్పులేకను, విషయమును సమగ్రముగా
 గ్రహించుటలేకను, మహోద మొదలుపాటికను, ఇది
 అనేకు హిమాలయ సంతక పుకపాతములందు
 విశేషమయోగమును కాయములకులేకను దీనికి వచన
 వ్యాసమున ప్రధానపాతము లింపియున్నది.

మిహంపాశాస్త్రమున ఇతడు రాజాక్షరీని (ఇది
 కట్టరీమఖాని రాజకమునకు లేక దీనికి మహోద,
 మహావారము అనునవి హిమాంతరములు) శంకరాక్ష
 టిక అను రెండు గ్రంథములను రచించెను వేదాంత
 శాస్త్రమున - మితాకర (ఇది బ్రహ్మసూత్రములపై
 ప్రాయశఃపాత శ్రుతి), తత్వ వివేచనము - అను రెండు
 గ్రంథములను రచించెను. వ్యాకరణ శాస్త్రమునందు
 వ్యాకరణ మితాకర (ఇది పాణిని అష్టాంశముపై
 అష్టాంశ మంతమైన బ్యాఖ్య) వ్యాప్తి ప్రదీపికాక్షరము
 (ఇది తెలియని ప్రదీపముపై బ్యాఖ్య) అను గ్రంథ

ద్వయమును బ్రాహ్మ. వేదమున్నది భక్తు భక్తరక్షణమును గ్రంథమును రచించెను ఇట్లున్నట్లు వాటకలెల్లది బహుముఖముల బహుభంగముల వర్తించెను.

గ క కాం.

అష్టదశ పరివర్తన వ్యాధులు :- నింపవర్తనముల అష్టదశ పరివర్తనము (కార్యవైశిష్ట్యము) మహాదోషిణం. కాలా (ఉష్ణ) అలమందలి కైరిన్, పృథు నికపు ప్రవములోని ఎక్సెల్, చిన్ని పేగు ప్రవములోని యిక్ వేస్ట్, మార్జెట్, ల్యాట్ అనుచు విడివిడచార్లములను స్థూణముగా మార్చును. పేగులలోని మాతృ శివులు కొంత స్థూణమును తొగ్గుపులును బాముపు గను, మిక్సేషన్లందు మార్చును పేగులవార్లమున స్థూణము రక్తములోనికి పేగులయొక్క ప్రతిర పవోయముతో బిల్లుకొనబడును గాల్గోను, టిక్లోను, కాలేయమును చేరి, అతల అది రెండును స్థూణముగా మార్చుకొందును స్థూణములోని బాల భాగము స్త్రోమము (క్రింద మార్చబడిన) కాలేయపు కణములలో నిలువలేదు లందును కొంత మౌక్తము కాలేయముగుండ రక్తప్రవాహములోనికి బోవును మమారు 600 గ్రాముల స్త్రోమము శరీరమునందు నిలువలేదు అది యుండును. అందు 100 గ్రాములు కాలేయములోను, మిగిలివది అర్ధ పంజర కండరములందును ఉండును పాదారణముగ రక్తమునందు 80-120 మిల్లీగ్రాముల చక్కెర యుండును 60 గ్రాముల స్థూణమును ఇచ్చి రక్తము నందలి చక్కెరను చ్రితి అరగంటలు అంచనకట్టవయెడల అది ఒక గంటలో 180-180 మిల్లీ గ్రాములకు పెరుగును రెండు, రెండువార్ల గంటలలో మామూలు పరిస్థితి కన్నోపును దీనికే శక్తిరూపవచన పరిశ్చ(మగ్గరీ బాలరెన్ను పేష్టు) అందుచు రక్తమందలి చక్కెర 180 మిల్లీగ్రాములకు మించియున్నచో, మూత్రము నందు చక్కెర కావవచ్చును, భాకుపులు వ్యయమగుట మూలమున, రక్తమందలి చక్కెర కన్నోయవయెడల, కాలేయమందలి స్త్రోమము స్థూణముగా మార్చబెంది రక్తప్రవాహములోనికి విడుదల చేయబడును. మెక్కు అమివో జిన్డ్రు, జివోశముగ క్రొవ్యును స్థూణముగా మార్చు క్రొవ్య కాలేయమునగును.

అష్టదశ పరివర్తన వ్యాధులు.

పాల్లవివేదము వందలి పహాకరములలో పంజరము లేని లాంగుహున్న దివులలోని, వి క యు ధ ము కి యివ్ ముఖము ప్రదించును, ఇది యొక వోర్ మోము. దీని పంపుట్టుమును గూర్చిన వివరములు C254 H277 O75 అని పాంగర్ అను వాక్యబ్ధితే 1955 లో కనుగొన బెట్టు దీనివలన భాకుపులలోని స్థూణమును వివిధరూపములకు విలు కలుగును కాలేయములలో, కండరములలో, స్త్రోమములకు విలువ చేయుటకు అరకాశము లభించును. అమివో అచిచ్చు, క్రొవ్యు, వ్యయము గాకుండ రక్షణము వీర్చుదును.

మూత్రములలో చక్కెర ఉండవయెడల కాచిని నుచు మూత్రకాల్షి (క్రొవ్యమరియ) అందుచు స్త్రోమము 100 ధు పెం మీ రక్తములో 180 మిల్లీగ్రాముల కంటె ఎక్కువగా తయారై వయెడల మధుమేహము (డయాబెటిస్. మెక్కిలము) సంభవించును.

కొందరి రక్తములో చక్కెర 180 మిల్లీగ్రాముల కన్ను తక్కువ యున్నను మూత్రములలో చక్కెర యుండును దీనికే మూత్రమంద పంజరరైవెన మధుమూత్ర వ్యాధియందురు ఇది ఎక్కువ ప్రమాదకరరైవెన వ్యాధి. కాదు

హంసకృత్తులకు వంజించిందిన అష్టదశ పరివర్తనము కవుపు ప్రవములోనున్న పేష్టును, వైకాల్లోనికే అవియు, రేనివ్ పాల్లను నిండములోని చ్రివిను, చిన్ని పేగు ప్రవములోని ఎరవ్వును అనుచు మాంసకృత్తులను అమివో, అవివ్యుగా మార్చుచేయును ఇందు వక్రపి (యక్ పాకెలి) కలదు చాకి పంజర 15 ఉపచారణములు... అలేనికే, గైనివ్, లూగిన్ మొ అది రక్తప్రవాహములోనికి బిల్లు కొనబడి, కాలేయము చేరును అందు కొన్ని కాలేయము గుండా పాదారణ ప్రవాహములోనికి టిక్కోనందును భాకుపులు బాచింద గ్రహించి తమయందలి పదార్థములను పెంబొందించుకొనుటకును, శరీరముయొక్క తరుగుదలను తిరిగి పూర్తి చేయుటకును ఉపయోగించుకొనును అదవముగ నున్న యెవైవో అచివో కాలేయమందలి, పూర్తిగా యూరియోగా మార్చబడును పాదారణముగ రక్తములోని యూరియోప్రమాణము 20-40 మిల్లీ గ్రాముల కౌతముండును. అర్ధ మూత్రములోనికి ప్రవెం.

అవ్వజీవ వచన గ్రంథ వ్యాసము

యను. యూరియా మూత్రములోని ప్రవీచమునుబట్టి హింసకృతులు ఎంతోవరికి తీసిపోవుచున్నామో నిర్ణయింపవచ్చును అత్యవసరమైన వైజ్ఞానిక అధ్యయనముగా (1) బానిస్ (2) బ్రెస్ట్ ఫీడ్ (3) మిల్క్ యెనిస్ (4) క్రియెటివ్ (5) పిలైడ్ ఎనిస్ (6) బానిస్ (7) లైట్ (8) అబ్జెక్ట్ (9) బాస్టిడ్ (10) లైసా లూసిస్. ఇది పాలు మొదలగు వస్తువులలో కలవు ఎదుగుటకై వీటిని తీసికొనుట అవశ్యకము. అరమాటిక్ అమైస్ అంటున్న కాలేయమునందు ఎఫీరియల్ వల్వ్యులుగా మారి మూత్రములోనికి ప్రవేశించును.

క్రియాటివ్ : రక్తములో 10 మి గ్రా కాశము కండరములలోను వ్యవసాయములోను ఉండును ఇదివ్వల్లా పరిమాణములో రక్తములోను మూత్రములోను నిల్వ కలదు ఇది కఠిర అంతర్గత అవ్వజీవవచన గ్రంథము రక్తాగ్రమున వ్యర్థ పదార్థముగా పీర్చుచున్నది.

యాటిక్ అవిడ్ : ఇది అపారమందరి హింసకృతుల ముడియు, మాన్య యై పాశువులమండియు తెడివ పర్యాప్తముగా పీర్చుచున్నది రక్తములో ఇది 3 మి. గ్రా కాశముండును. ఇది మూత్రము రక్తాగ్రమున నివసించు అడుగు

క్రోమ్యుయెక్స్ అవ్వజీవ వచన గ్రంథము : అపార మందరి తటస్థమగు క్రోమ్యువర్యాగములపై శీర్షరసము లోని లెనిస్, ప్యాచువచనములోని లెనిస్ పనిచేయును. పైత్యరస లవణములు వాటి పామర్థ్యమును 14 రెట్లు పెంచుచును పైత్యరస లవణములు, నీరు, మ్యూసిక్ కలది క్రోమ్యుస్ నీరుకింద మార్పును క్రోమ్యుస్ గ్లైసిన్ గాను పాటి అంటున్నగాను పూర్తిగా చితుకొట్టులందును పాటి అవి క్రోమ్యుస్, అప్పుములు మున్నుండు మార్పులు పొందువచ్చును ముందుగా కఠిని పేగులలోని పాలు గొట్టమును పేగులమును పేగుగోడలో పాటి అవిధ్యుల పైత్యరస అప్పుములు విడిపోవును పైత్యరసము పేగు లైటివచ్చి వరల పాటి అవిధ్యుతో కఠిని లోపలికి ప్రవేశించును పేగులోనల పాటి అవిధ్యు తటస్థమైన క్రోమ్యుగామారి రక్తమునందుతేరును అచి రక్తమునందు ఉల్లంఘింపవలసినో నుండును. (1) తటస్థమగు క్రోమ్యు

(2) టెనిస్ (3) క్రోమ్యుగలు (180 మి.గ్రా. కాశము) క్రోమ్యు నిలవయుండు స్థానములమండి కాలేయపు పాశువులు క్రోమ్యుస్ తీసికొని పోవును. కండరములు విడివర్యాగములను క్రోమ్యుస్, క్రొమ్యుగల ఉపయోగించు కొనును క్రొమ్యులును కాయువుగను, నీరుగను, మారు టురు చక్కెర కఠినత యుండవలెను. మధుమేహము లేక నిరాచారక మొదలగువని కఠినివచ్చును చక్కెర కఠినత ఉండదు కావున క్రోమ్యు అవిహాను వాటిన్ ను ఇచ్చును అచి మూత్రములో వివర్ణంబగును. ఇవ్వరిను కావలెనది. స్వూకోనును పరకరాచే కిలోనిక్ ను విర్యా లించును.

అరక్ష్త మారియా : ఇది పుట్టుకతోవచ్చు వ్యాధి. ఇది అయిదైవది మూత్రము వారము అగులో గాని కొంతవేపు కరులగవే అచి వల్లగాచగును. ఇందు పా మో తెంటిక్ అవిడ్ కలదు

హెమోక్రోమోటిన్ : ఇది శరీరాంగము లన్నిటి యందును అపారారణ పరిమాణములో ఇమును నిలవ యుండు వ్యాధి ఇది ముఖ్యముగా హెమోగెడెరిన్ దూపములో నుండును. అందులకుగల కారణము తెలి యదు అచిహృత అయిదైవ వ్యాధి

చుడుపేపాను (కయాటిన్ పెన్సిటిన్) : ప్యాచు విండములోని లాంగు పాపు దీవులలోని యిచ్చులను ఉత్పత్తిచేయు 'ల' కణములు తక్కువ అగుటవలన ఈ వ్యాధి వచ్చునని ఇదివరలో వచ్చుచున్నాడు. వాని కుక్క లు అంతరియల్ ఏటియల్ ఎక్స్ ప్లాస్ట్ మారిండుముగా ఇచ్చుటవలన వాటికి మధుమేహము కలుగుచున్నది నిర్ణయించును యావనములోమన్న ప్రి పురుషులందును ఇది తీవ్ర ఫలికములను కారిశీయును వ్యర్థముల దివి కాం పానువుగ వచ్చును విండివర్యాగముల అవ్వజీవ వచన గ్రంథమునందు కలవరము వాటిల్లును. యిక్సులిన్ లేని యెడల కాలేయము స్వూకోనును గ్లైకోజుగా మార్పు కలదు పాశువులు స్వూకోనును ఉపయోగించలేవు. అందువలన రక్తములోని చక్కెర మిక్కుటమగును. అచి 180, మి. గ్రా. కాశమును మించును. మూత్రములో చక్కెర కావనగును. స్వూకోను లేనియెడల క్రోమ్యు

పరాశ్రమము పూర్తిగా ఉపయోగించలేక తెటోన్ పరాశ్రమము ఉత్పన్నమవుతుంది అని మూత్రముగలవాడు వచ్చును రోగి అధికముగా మూత్రముతోయును, చాచుము, అకలి, అధురతగ్గుల దీర్చుడును మూత్రముతో గ్లాబోస్ తుండుతుంటే చాచి విశిష్ట గురుత్వము (స్పెసిఫిక్ గ్రావిటీ) పెంచును. రోగి తా పరిశ్రమగు అలసత్వంతో ముట్టులు పెంచును ఇందు రాగల శక్తిని పరిపినులు.

1. ఉయ కూడ వచ్చుట.

2 మధుమేహములే వృద్ధులి తప్పట. పెత్తురులో అధికముగ చక్కెర యుండుటవలన ఇది జరుగును. వృద్ధులి తప్పిన రోగిని పరిచయించి తప్ప అరుగనియెడల చదివోవును

3 మాంసము కుళ్లుట రావలెను మొదలగు క్రమరీతికి అవసరమగు వ్యాధులు కలుగుట.

4 చర్మముపై దురదలు కలుగుట

5 కాలులేతుల తిమ్మిరులు దీర్చుట

6. కంటిలో పుష్ప మొలచుట

7. పెటచా అను కంటిగొడ్డు లోపలి పొర చాచుట (రెటినిటిస్)

8 మూత్రకోశపు చాపు

ఇన్సులిన్ వ్యాప్తిలోని రాగపూర్వము చిక్కవడము నందు మధుమూత్రవ్యాధిగలవలెనైనచోని పరాపరిశీలనము క నం ౧ పదిమిలి ఉంటెదరి ఆ రోగి మధుమూత్ర మూర్చిలేకాని, ఉయలేకాని చదివోవుచుండెను. ఇన్సులిన్ అందుకానులోమన్న లేదు రోగి క్రమశక్తిముగ అపోరమును తగినంత మోచాచులో ఇన్సులిన్ ను తీసి కొన్నచో అందు అచాచువడమునకు గురికావలెనవలసినవర మెంతవర మంతమూత్రమును లేదు. రోగి, అపోరమును క్రమశక్తిముగ తీసికొనుచు జరుపును ఒక ప్రమాణముతో కాపాడుకొనుచు తనకుకావే సూచిమందు తీసికొనుట అలవాటు చేసికొనవలెను ప్రతి రోగియు ఇన్సులిన్ పెద్ద మోచాచుగా తీసికొని ఆ విషయము తర్జునచే భుజించనియెడల కఠినమందలి చక్కెర తగ్గునది గ్రహించవలెను అతని కెక్కుట, పంపు పుట్టును. అతడు అలసాడుకగును. మనస్సు వికలమై సోమ్యునిట్లు జరుగవచ్చును ఇన్సులిన్ తీసికొను

చున్న మధుమూత్రరోగి తనయొద్ద చక్కెరనుంచుకొని అమావన కావచ్చున వెంటనే తీవ్రపరెను. ఇన్సులిన్ రెండు రోజులు 1 కలిగియు రోజును ఇది వాలుగు గంటలపేపు పనిచేయును. రోగి రోజూ రెండుమూర్లు మాదిమందు రియవలెను (2) గ్లాబోస్ ఇన్సులిన్ ఇది చాలాపేపు పని చేయును. రోగి రోజూ ఒకసారి మాది మందు ఇచ్చిన పరిచోవును.

అయత్నశ్రమ (ప్యాంపేయిస్) హైపోగ్లాసిమియా ప్యామిపిందముయొక్క లాంగర్ హాన్ దీపునుండి యిన్సులిన్ పుట్టును. అందుచే ఇన్సులిన్ ఎక్కువగా ప్రసించుటవలన గాని, దీపులలో గ్రంథి పుట్టుటవలన గాని యెక్కువ ఇన్సులిన్ తయారగును ప్యాంపే అధిర్వై మైన వాపు ఉప్పు దనియు, అలసత్వముగ నున్నదనియు, లోపము తర్వాత కొంత కాంతిచివరదయు, రోగి మొరచెట్టును వ్యాధి తీవ్రమైనయెడల రోగి వృద్ధులి తప్పకుటూడ పంజనించవచ్చును రక్తములోని గ్లూకోసు పరిశీలేయుటవలన రోగమును నిర్ణయించవచ్చును ఇది 30 మి గ్రా.లు మొదలు 60 మి గ్రాముల వరకుండును ఇందులకు చికిత్స - (1) తరచుగా అపోరమిచ్చుట (2) ప్యామిపిందముతోని ఆకాగమునుకాని, లేక పేరేని గ్రంథి కనుపించినచో చాచివారి క్రమరీతికి మూం మున తీసివేయుట.

వాన్ గార్బిన్ రోగము. ఈ వ్యాధిగల గారలమేమో తెలియదు గ్లాకోజ్ పెద్దపెద్ద మొత్తములలో ఇంధి యములందు నిలవయుండును పిల్లలు పెద్దపరిమాణము గల పౌడరుముతో పుట్టుదురు అట్టి పిల్లలు పాచారముగ ఒకటి రెండు సంవత్సరములకంటె ఎక్కువ వాలము ప్రతికరు

వాతరక్తము (గోటు) ఇది యూరిక్ ఆమ్ల యొక్క అష్టతీత పరవర్తమునకు సంబంధించు ఒక కల్లోలము. దీనికి సురియగుచాదు 40 సంవత్సరములకంటె ఎక్కువ వయస్సు కలవారు చాచు చలిలో తిరిగివరో రాని కొటుప్రేలి మొదటి కలువందు తీవ్రమగునొచ్చి చాలిట్లును. కలువాయును ఎట్లుచేడి ఏమూత్రము వలనము కలిగివను వొచ్చిగామందును యూరిక్ ఆమ్ల పెరుగును కాంము గడచినకొందయు మూత్రముతోను చెదిరిన అరికారి

అవ్వజీవ వరివర్తన వ్యాధులు

కిళ్ళలోను అరచేతి కిళ్ళలోను పోడియం యూరేటు చేరి కుంటినవము ఏర్పడవచ్చును. పీచవరిస్థితిలో బిందెర కాల్షియమును ఇచ్చిన యెడల అది బాపిని పోగొట్టును. ముమ్మడిన ఈ బ్యాధి రాకుంటుంటు కర్షణముగా వుండు పెరుగుదల చూచుట అవసరము. వారణాసుకు రి, 4 పొద్దు సింగోషేవ్ మూత్రము చేరినవలెను ఇది రాని విషయంబునైన బాపరము కావున దీని కునయో గించుటలో మెరుకు అవసరము

అతి మూత్ర (ఈ పరిస్థితి ఈ క్రింది వందర్శములలో వచ్చును) (1) పిట్టిమిట్టి మాంసగ్రంథి వలనను (2) కైరాయిడ్ మాంసగ్రంథిలో ద్రవము తగ్గుట వలనను (3) ఓపిట్ అనగా స్త్రీలకు రక్తము అగుట వలనను కాని బాహ్యవ్యయంగా అతిమూత్ర అతిగా నిమగ్నవలన వచ్చు రోగి అవారమును మిగుల తగ్గించ కొనుచు తన శరీరమువలన క్రొవ్యును వ్యయవరకు కొనుచు అదనపు బియ్య తగ్గునట్లు యత్నము చేయ వలెను యాంటిపిట్టి గోటిలు తీసివేస్తూ మితిమీరిన అదిరి ఉండదు పంకాయలు, టోమేటోలు మొదలగు కూరగాయలు ఉపయోగించినచో అది తక్కువ కేలో రీల (Calories) అవారము నిచ్చుటచే వ్యూత తగ్గు ఓరు అవకాశమువచ్చుచి

క్రోవ్యుయొక్క అవారతీవరివర్తనమువందరి అక్ష మములు - ఇందు గావర్చుబ్యాధి పారాదయైనది ఇందు స్త్రీహము, కాశీయము మొదలగు అవయవములు క్రొవ్యు కలములతో నిండును సిమన్ ఫిల్స్ బ్యాధియు, మృజ్జయ బ్యాధియు ఇట్టివే కాని నిలువయుండు క్రొవ్యువరా క్షములలో కేదాకలగు ఇందులకు గల కారణము గలియదు

మిక్రొబోరము (మిక్రోబైజ్) నువము వివరవర్తలో క్రింది వర్ణయింతుము నువ అవారమువందరి కేలోరీలు కీనిని పరవరాతీయము చేసిగెడు పిల్లలకు ఎక్కువ కేలోరీల అవారము అవసరము శరీరముయొక్క ట్యూక్కు రోను బియ్యము కనిపిండు క్రి గ్రాము మాంస కృత్తులు కావలెను పొలలోను, అంతుపుల మాంస కృత్తులలోను తీవ్రపంచాయకములగు అంతుక అల్లుములు గలవు పిండివార్తములు, మాంసకృత్తులు,

గ్రామునకు 4 కేలోరీల క్రింది ఇచ్చును. క్రొవ్యు గ్రాము 1 కి 9 కేలోరీల క్రింది ఇచ్చును పిండివార్తములు లేని క్రొవ్యు, టోమేటోలు కారణమునను కావున నువ అవారము మిక్రముగా మందలెను అందు పిండి వార్తములు, మాంసకృత్తులు, క్రొవ్యు, అవయవము, పిట్టిమిట్టి, కూరగాయలు, ఉప్పువృత్తి పరియగు క్రి లింఛియను నువలేకమునందు కేవలము నియ్యముచే తీరెను చారికి మాంసకృత్తులు తక్కువగా లింఛియను కాకపోయెను మాంసకృత్తులు ఇంకను తక్కువగా లింఛియను పాలద్రావ్యమున ఈలోటును కూడా తీర్చుకొన వలెను పాపాత్య మోతపునకు పగలువ రోజునకు 2500-3000 కేలోరీల అవారము కావలెను క్రిమించు కార్మికులకు రోజునకు 4000 కేలోరీల అవారము కావలెను కూరగాయలు, అంతుకలను పచ్చిగ్నిగా తీవ్రయెడల చారి మాంసమున అవారమున పెలులోన అను వచార్తము లింఛియ పుంబుకము తగ్గిపోవును

నిరాహారత (ప్రావృష్య) - నిరాహారత అవ్వజీవ వరివర్తనక్రియ యావత్తును తగ్గింపగలదు శరీర మందలి క్రొవ్యు నిలువలు వ్యయమగును పిండివార్తా క్షములు, క్రొవ్యు మండిపోవుట కేలోరీల బ్యాధి వచ్చును మూత్రములో ఎసిటోన్ పదార్థములు కావ నగును. క్రొవ్యునుండియు అమిదో అంతునుండియు గ్లూకోసు తయారుచేయు క్రి కాశీయమునకు కలదు, కాని ఈ క్రి పరిమితమైనది నిరాహారతవలన రోగియైన వ్యక్తికి పాపాత్యగా పంపూర్ణావారము నిచ్చుట ఎంత ప్రమాదకరమో ఇటీవల యుద్ధకాలములో పంకలేక జానుము యూపులేషియ అందువలన అతడు తక్కువ మరణించుచు అతనికి మొదట గ్లూకోసుపిచ్చు, ఉప్పు, పిల్లకలిపిన పాలు, పండ్లరసము ఇచ్చి, అతని కీళ్ళకీ పింపొందిన పిమ్మట మెలమెల్లగా క్రమక్రమముగా అతని అవారమును అధికము చేయవలెను

దీర్ఘకాలముగ అపవృత్త అవారమునై బ్రతిక చారికి క్రమములో మాంసకృత్తులు తగ్గిపోవును అందు వలన శరీరము చారిపోవును. నైట్రజ్ తోవమువలన పొందులోగము కలుగు రోగముల చిహ్నములు కావ వచ్చును మాంసకృత్తులు అరివృద్ధి, కర్షణ్యుద్ధి రివర

ఎక్స్ ప్లాన్లు, టైలమిమెంటుల అవోర ములు ఇచ్చుట ఇందులని బరుగవలెనన చిత్త

హ. ఎన్. కే. రా.

అష్టమార్యులు-కాళ్ళపాక :- తెలుగుసాహిత్య చరిత్రముతో కాళ్ళపాకచారి కుటుంబము మిక్కిలి ప్రసిద్ధిచెందినది. తెలుగుదేశముతో ముఖ్యముగా రాయల సేవయందు 'కాళ్ళపాకచారి కవిత్వము కొంత, వానై లగ్నము కొంత' అను పామెత యొకటి ప్రచారములో నుండుటయే అందులకు ముఖ్య విదర్శనము. సుమారు తెండు వందల సంవత్సరములకింతకు పైబడిన కాలమున (క్రీ.శ 16, 18 శతాబ్దాలలో) ఈ కుటుంబమునకు చెందిన వారు అనేక గ్రంథములను రచించి గొప్ప కవులుగాను గాయకులుగాను ప్రసిద్ధిచెందిరి వారిలో అన్నమయ్య ప్రథముడు ఇతనికి తరువాత పెద్ద తిరుమలాచార్యుడు, దివ తిరువాయ్మొ, చిన్నప్ప, తిరువెంగళప్ప అను వారు ఈ కుటుంబమున ప్రసిద్ధి వహించిరి.

వీరు తొలుత నందవరీక నియోగి క్రాస్త్యాలులు ఋగ్వేదములు అశ్వతాయనసూక్తులు కార ర్వాణన గోత్రము వీరిలో అన్నమయ్య తొలుత వైష్ణవమును వ్యిగరింపగా అతని తరువాత అనంతమువారు అందరును వైష్ణవులైరి.

అన్నమయ్య క్రీ.శ 1493వ నందవర్మరమునకు సరియగు ప్రోధి సంవత్సరమున వైకాళిమాసముతో విశాఖా నక్షత్రమునందు జన్మించెను ఇతని తండ్రి నారాయణమూరి. తల్లి లక్ష్మమాంబ. పొత్తపివారిలోని 'కాళ్ళపాక' గ్రామము వారి వివాహస్థలము ఈ 'కాళ్ళపాక'యను గ్రామము కేదు కడప మండలములో రాజుంటేలు తాలూకాయందు ఉన్నది అన్నమయ్య క్రీ.శ 15వ శతాబ్దరహస్యమివారి వందకాలమున అవతరించెనని ప్రసిద్ధి

ఇతడు కాల్యమునుండియును గొప్ప శక్తియు, ఎల్లప్పుడు శ్రవణముచే వ్యర్థించును, అతని ప్రోత్సహాయములే చేయును, తక్కిన విషయములందు అంత క్రాంత్యులు చూడకుండెడివారు ఇతని తల్లిదండ్రులును, వదిలి లెన్నుటను వీలైన వములు చెప్పినయెడల ఇతడు పరాశున వదిలయే మరది వారితే చిగాళ్లు తిమియండెడి

వారు. ఇట్లుండగా అతనికి వరువారేండ్లు పండిన వరను శక్తిగ్రహించునై ఎల్లప్పుడును తన్ను వ్యర్థించుచుండుట తప్ప వేరొక్క పదిని చేయవలెనని అవాయితి క్రీ.శ 15వ శతాబ్దరహస్యమివారి ప్రవృత్తమై అద్భుత శక్తిలను ప్రపాించెను. అప్పటినుండి అతడు పావ్యమివారి యావతి చొప్పున పనికి ద్రవములు రచించుటకు ప్రారంభించెను అతడాడనమూల అమృతకావ్యమును, పాడివపాల వరను గానమును కావచ్చినవి ఇట్లు కొన్ని వాళ్ళు పనికి ద్రవములు చెప్పయండి అతడు క్రీ.శ 15వ శతాబ్దరహస్యమివారి దర్శించుటకై తిరువతికి ప్రయాణమాయెను మార్గమధ్యమున పనికి ద్రవ గానము చేయును అతడు కొన్ని దినములు ప్రయాణముచేసి తిరువతి చేరగా వెను దినన తిరువతిలో అతడు కేకునకామున అయిలుకెడి కొండ మీదికి ఎక్కిపోవుచుండెను వాని సంప్రదాయము తెలియక చెప్పి అతనిగూడ కొండపైకి పోవుచుండిన యా వారులు మిక్కిలి యలసిపోయి, మోకాళ్ళవర్తకము దగ్గర ఒక పెరురుదాడ మీదలో మైసరని విడిచిపెట్టెను. అప్పుడు అతని అలమేలు మంగమ్మ అతనికి దర్శనమిచ్చి, అతని యావతిని పోగొట్టి, ఆ వర్తకము పాలగ్రామ మయ ను గుట చే చెప్పి అతని కొండ పైకి రావలయు, చెప్పలు విడిచిపోవలెననయి యోచించి అంతర్ధానము చెందెను అతడు విద్రవనుండి మోగిచి తనకు దచ్చిన కలకు మిక్కిలి అక్కర్లవడి అప్పుడే కప్పచే అకుపుగా అమ్మవారిపై ఒక్క కళకమును చెప్పెను.

తరువాత అతడు కొండమీదిలోయి అవట క్రీ.శ 15వ శతాబ్దరహస్యమివారి దర్శించెను ఆ చుట్టుపట్టుల నుండిన గోగర్భము, అకాశగంగ, పాపవివాళము మొదలగు పుణ్యక్షేత్రములను సేవించెను అక్కడనే ఒక వైష్ణవ చార్యునియొక్క అతడు వైష్ణవదేశము వ్యగరించి ముద్రా చారణాది సంహృదములను పొందెను. ముద్రాభారతా వంతరము ఆ కొండమీది వైష్ణవులు అతనికి తమ పంక్తిలో నియోగి భుజించిరి ఇట్లు శ్రవణశక్తిగ్రహించెను చేయును, గురువుకడ కుట్రాదు సలుపుచు అన్నమయ్య కొండమీద కొంతకాలము నివసించియుండెను. ఇట్లుండ అతని తల్లి యగు లక్ష్మమాంబ తన కుమారుని పెదవలెనను దేశ మంతయు, తిరిగి తిరిగి వచ్చి తుదకు తిరుమలపై నున్న

అన్నమారాధ్యులు - కాళ్ళపాక

అనియ నూరి ఇంటికి వచ్చుచి యాచి పెట్టుచిగ్రముల
విజ్ఞాపించి వారి కగవచ్చుచివరాయణులయిన అన్న
మయ్య కింకల అమి వేదాంగమునకు అంగీకరింపలేదు.
అందుపై అతని గురువయినవై కన్నపరాశరామి అతనికి
విచ్చి దివ్యోదేశమునువలె కల్పిమును ను ఇంటి
విచ్చుచగా అతని పుట్టింతు అందుకంగీకరించి తన
కల్పించెడు ఇంటికి పగను బోవరామునకు ఇట్లు లేవన
అన్నమయ్యకు అని కల్పించెద్రులు వివాహమయ్యు
ములు చేసిరి వారి పుట్టపుమకు కనకమునీ పించెందుకు
ఇకగ ప్రపంచము తెలియని అన్నమయ్యకు బిడ్డయ్యెడుకు
నవలను ముందుకు రాకపోయిరి. అప్పుడు కేరళలో
కృష్ణరామయే కలలో కనగది అతనికి బిడ్డయినవలెనదని
య్యవచ్చిరిచగా ఇదివేపు కల్పలు తమ పిల్లల వానిని
కిన్నయని వచ్చిరి పెద్దల నమకమున యీరాదిగా వారి
వివాహమువేరగా ము అంగీకరిత రాదిలో మొదటియూరు
వివాహమును రెండవ యేమె శ్యాముని వారిలో
తిరువనన్ను అనెడు కిమ్మక్కయే అ తరువాత
“మక్కరాళ్ళాం” మకు కేర ఒగ యేరావచ్చుము
రచించెడిది. వివాహముయిన నెలన అతడు కొంతకాలము
వెళ్ళగామమగు కాకాకళయందును, తిరుమలయందును,
అనానోలిమునందును విసిరించెను అ కాలములో అతడు
తన యున్నచేతమును (శ్రీ) వేలకొక్కరూపాక్షి అనె
గొంగు అగ్రదములకు రచించెను అనానోలిములో
అవినాశకళరయింట్లదివి దగ్గర అతడు వేదాంతశాస్త్ర
మును వలెగ్రహాయముపారముగా అభ్యయనము వానిని
చెను అత దిక్కర ఉండిత కాళములోనే అతడు వానిని
వారాయయిమును తెలుగులో వలెగ్రహాక్షముగా
రచించెడు తెలియుచున్నది

అప్పుడున్న పాదుచుండ పరివ్రతములు కాళకమము లోకములో ప్రఖ్యాతి పొందెను. పాదుచుండ నరసింహరాయుడను ప్రభువోడు కర్ణాటకా ఆప్రభా తిని విని జూడూ అని దర్శనమును అనేకరించి వెళ్ళిను అతనినిపొందించి అనేకరించి పరివ్రతములు పాదుచుం కొని అతడు అందరి హాధురమునకు ముగ్ధుడయ్యెను. ఆ ప్రభూ కామయ పంసగమును అని గ్రామములో నివసించుచుండెడిదూ అతడు అప్పుహార్యుని యేడు

ಕೌಮಿ ಪುಸ್ತಕ ಯಾವುದಿಂ ಆಚಾರಿ ತಪವೆಂಬ ಬಂಗಲಾಪುರಾಣವು
ವಿಷಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು. ಅಪ್ಪುಡ ಆಚಾರಿ ಪ್ರಶ್ನೆಕರಮುಗಾ
ನುಡಿಪ್ರಕೃತಿ. ಕೃತಮುಖ ಕಣ್ಣಿಂದ ಯಾವುದು, ಆಚಾರಿ ವಂದು
ನಿರ್ದಿಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ. "ಶ್ರೀಮದ್ವಿಷಯವು" ಅಥವಾ
ಕುಮಾರವಂದನುಶ್ಚಿ. ಏಕವಿಧವಿಷಯವು ನೀ ವಸವೆಯುಮೇ
ನೀನು ಈ ಕುಮಾರವಂದನುನಿರ್ದಿಷ್ಟವಿಷಯವು ವಸವೆಯು ವಸವೆ
ಕೌಮಿವೆಂದು. ಆಚಾರಿವಂದನುಗಾಯುವು ಅಪ್ಪುಮಯ್ಯನು ವಸವೆ
ಕೌಮಿ. ಕುಮಾರವಂದನು ಬಂಗಲಾಪುರಾಣವು ಕೌಮಿವಾಚನವು
ವಿಷಯವಿಷಯವು ಏಕವಿಧವೆಂದನುಗಾಯುವು ವಿಷಯವೆಂದನು
ಕಾಪ್ಪುಮುಖ ಆಚಾರಿವಂದನುಗೌಮಿ ಪ್ರಕೃತಿವಿಷಯವು
ವಸವೆಯುಗಾಯುವು ವಸವೆಯ ವಿವರ ವಸವೆಯು ಬಂಗ
ಲಾಪುರಾಣವು ವಸವೆ ಕೌಮಿವಿಷಯವು ವಸವೆ ಕೃತಮುಖವಿಷಯವು
ವಸವೆ ಕೃತಮುಖವಿಷಯವು ವಸವೆ ಕೃತಮುಖವಿಷಯವು

అట్లుండగా జన్మము వరసంగరాయకు తన కాల్య
వైచిత్ర్యమున అప్పుడాయువును తన రాజధానియగు
సెనుగొండ కు రావించుకొని చక్కని నేలకే వ్రువమును
తాకి తనను సుఖమునము కలుగనియేమిటి కరగా
అప్పుడాయువు కొన్ని సంకేతములు పొడి దినివలెను
ఆ సంకేతములను చివి తాయకు అదంత వరకువ్రు
అనుచి అతడొకప్పుడు వచ్చుననియు వచ్చు కదయి
మొలకలు అతడెములను, చీది తీరానెరములను
తాకి రాయడదని అదంతము అట్లు రావలెనని అతడు
వచ్చాకములందును తనకు కొన్నాళ్ళుకే ఉండగా,
మరియుకాకాదు వరసంగరాయకు అతనిచి నిలిచి
చి "నేకకొక్కరహస్యవిచారాన్ని అతడు రచించి
కొలకను సంకేతములు కొన్ని పొడి దినియెరు ముచి
కొనెను అప్పుడాయువు అతని యావశిషువు కొన్ని
సంకేతములు పొడి దినివలెను. అంత రాయకు
యభిప్రాయము వివేకమును గోలుకొని సంకేతములను
అదంతమువలెనే వరమును తనమీదకు వచ్చుననెనది
వరసంగి కొను. అచి అది అతడు దిగ్విజ్ఞుని దిక్కు
వైర్యముతో "నేకకొక్కరహస్యవిమలము అ
తానాక" విన్ను చేసు మతివలెనామన" అని పలికి అది
కొరకు తనదెచ్చునలెను రాయచి కొ కొనవలెనది
మయ్యెను. అత డాకాను వరకువ్రు కచ్చువిన్నురాక
అతని "మూలరాయగంగ" మను చేయలె సంకే

తేయింది అతనిది తెరపాలో పెట్టించెను. అప్పు డన్న మయ్య 'అకలిదేశం నలైనైవేదేశం' ఇక్కాదిగాగల ఒక పంక్తి ద్రవమునుపాడి శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామిని స్తుతించెను. వెంటనే అతని తేమలకు తగిల్లియుండిన పంకెలవాడి క్రిందపడెను. తెరపా అనలీ బాయుచున్న సేవకులవలన ఆ పృథ్వాంతము విడి వరసింగరాయుడు మరంత ఆగ్రహారవశమైన అతని కడకు వచ్చి తిరిగి అతని తేమలయందు కానీ వ్యయముగా పంకెలకు తగిలించి "ఇప్పుడు పడించుకొనుము, చూడో మనెను అంత అన్నమయ్య తిరిగి అరేపాలమ కత్తి పారవళ్ళముతో పాదగా మునుపటివలెనే అతని తేమలకు తగిల్లియుండిన కృంఠలవాడి క్రిందపడెను అతని మోహాత్మ్యమున కాగ్రహార్యుడు వరసింగరాయ దాతని పారములకు పార్శ్వంమీసగా వచ్చుచుండి అతని అమృగహేమము చేతెను. అష్టమయ్యయు అతని దయతో నమృగహేమము చేతెను.

అతడు పెనుగొండమంది తిరుమలకు వచ్చెను అప్పుడు పార్శ్వమీసారి నచ్చుచిరి పంక్తి ద్రవ గావములేయను కాలము గడుపుచుండెను ఆ కాలమున వత దెన్న మహిమలు చూపెను అప్పుటి ఒకమచ్చుల వింతగానుండును. అరే మనగా, అష్టమయ్య మహిమవిడి ఒకప్పు డొక పేద యువకుడు అతని దగ్గరకువచ్చి "అయ్యా! నేను బ్రహ్మ చారిని నేను పెండ్లి చేసికొన దలచుచున్నాడను కాని కాళద భవములేదు. కనుక నాయందు దయతలచి వాకు కానుకనము కలుగనుటల అమృగహేమమే" అని నేడు కొనెను. అతడు 'అట్లే' యని దీనించి పంకెను. పిదప అతనిదరికడకుతోయి వివాహార్థమై యారించినను రాకాళనికీ 'కానుకనము'నే కాని ఒక్కరును ఒక్క 'రూకనై న నీయైరి. ఇట్టి అనుభవమునకు అష్టమయ్య మహిమయే కారణమని గ్రహించి తిరిగి అతనికడకు వచ్చి "అయ్యా! కాపెండ్లికి కావలసినంత భవము వచ్చు పట్టుగ్రహేమమే" అని నేడుకొనగా వాతడు అతనిపై దయచూచి 'అట్లే' అని పలికెను. అపనికడ దీనివలన అతడు పిరికిని కాకనీ ఒక రాకాళనిని పలికి, అత దడిన భవమును ఒకగ పట్టుకొనెను అని విని అనులు మిక్కిలి యాశ్చర్యమందిరి. ఇట్టి మహిమల చెప్పినచో అష్టమయ్య క్రవర్ణించి చూపుచు కాను దివ్యధామ

మందురాక అంజే నివసించియుండెను. అతడు వృద్ధుడై యుండగా కర్ణులు కావడతో వేలంజే పంక్తి ద్రవములను రచించి గొప్ప వ్రాతాశీలించెను శ్రీ పురందరరావ పార్శ్వములవాడు అష్టమార్యుల పంక్తి ద్రవరహా ప్రసిద్ధినివిని, అతనిని దర్శించుటకై తిరుమలకు వచ్చెను. అప్పుడు వాతని ప్రార్థించి పంక్తి ద్రవములు పొడించుకొని విని అనందించి యాతడు "పిన్న శ్రీ వేంకటేశ్వరుని యవకారమనే" అని నవ్వుతెరిపగా అష్టమార్యుడు పురందరరామలచారి పంక్తి ద్రవములను పొడించుకొని విని "పిన్న శ్రీ పాండురంగ విఠలని అవకారమ"ని నవ్వుతెరిపెను!

ఇట్లు కత్తిమయముగా తెల్లని తొంజేండ్ల పిండు తీవ్రమును గడిపి అష్టమయ్య శ్రీ క 1608వ సంవత్సరమునకు పరియగు కుండులి సంవత్సరమున పార్శ్వంజే ఒక రాకాళవాడు దివ్యధామము నలంకరించెను మహాశక్తుడును, గాయకుడును, కవిశక్తుడును అయిన అష్టమయ్య యొగకై రాగ్యశృంగార మార్గములలో ముప్పుచిరిండుచేరి పంక్తి ద్రవములను రచించెను అతని మమమదగు చిన్నప్ప రచించిన 'అష్టమార్యుల చరిత్రము'తో కలదు వరుచారవ సంవత్సరమున శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారు తమకు ప్రత్యక్షమయినపుడు ప్రార్థనంబి, తెల్లని తొమ్మిదవయేట కాను దివ్యధామము నందురాక దివముక కొక పంక్తి ద్రవము కౌవచ్చు పంక్తి ద్రవముల రచించివట్టు తుతకు రచించిన శృంగార పంక్తి ద్రవముల యొక్కయు, ఆర్యాశృ పంక్తి ద్రవముల యొక్కయు తొలి రాగితునందు కలదు ఇట్లు తెప్పించి చూడగా పించుమించుగా దివ్యధామము చేరి పంక్తి ద్రవములు మోత్రమే తెక్కను వచ్చును. దివమునకు ఒక్కటియైనను తక్కువకానుండునట్లెని అతడు పంక్తి ద్రవములను రచించు చుండెనని చెప్పకొనినచో అతడు ముప్పది రెండు చేరి పంక్తి ద్రవములను రచించెనను పంకకముల యచ్చుచి శృంగారాశృకములుగా అతడు రచించిన వరములను 'శృంగార పంక్తి ద్రవము' అనియు, వైరాగ్య వరములుగా అతడు రచించిన వాటిని 'ఆర్యాశృ పంక్తి ద్రవము' అనియు పేర్లు. తుతకును తుతకు పంక్తియులను రచించిన ఇట్టి పంక్తి ద్రవములు తుతకు కుమారదగు పేద తిరుమలా

అష్టమార్యులు - కాళ్ళపాక

చార్యుని కాళమున రాగిరేకులై చెక్కింపబడి, అచియ్యెల్ల తిరుమలై శ్రీ ప్రియవారి సన్నిధిలో శ్రీ శాస్త్రాచార్యుల సన్నిధి ప్రక్కగా వోక అరలో శ్రవనరవణమని చాచి 'కాళ్ళపాక' అరయని 'వేరు అతర కిచ్చవళ్ళలను అష్టమీ చార్యులయ్య, తిరుమలార్యులయ్య చిగ్రహములు కలెత్తై చెక్కింపబడి యున్నది తెలుగు కవుల భౌతిక వ్యయసములకు తెలుపు పట్టి కల్పములలో ఇదియే మొట్టమొదటిది తరువాత రాగిరేకులై చెక్కిన అట్టి చిగ్రహములే అరలోనలను కావనచ్చినవి, వీటినివట్టి అష్టమార్యులయ్య, పేద తిరుమలార్యులయ్య భౌతిక వ్యయసములు తెలియ పిలగుచున్నది

అష్టమయ్య తన ఇష్టలై నమగు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామిపై అట్లు శృంగారాచార్యుల వంశీర్తనములను రచించుట మౌఖికముగాక, సంస్కృతమునను, తెలుగునను ఇంకను అనేక రచనలు చేసెట్లు తెలియుచున్నది సంస్కృతములో అతడు వేంకటాచలమహాేశ్వరము, వంశీర్తనలక్షణము అను రెండు గ్రంథములను రచించెట్లు ఊహించబడుచున్నది చిన్నన్న రచించిన అష్టమార్యుల చరిత్రములో అతడు సంస్కృతకావ్యయందు వేంకటాచల మహాేశ్వరమును రచించెట్లు చెప్పబడినది వరాహపురా నామాలలోనిదిగా సంఘటితములు వేడు వాగరాధాక్షరములతో ముద్రితమై వ్యాప్తి గాంచియున్న వేంకటాచల మహాేశ్వరము కాళ్ళపాక - అష్టమయ్య రచించెదో అని శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిలవారు అభిప్రాయపడుచున్నారు అంకకు పూర్వమే అష్టల మహాేశ్వర మొకటి కలది నిరూపించబడునంతగాక అది యష్టమార్యుల రచితమనియే తలంచుట అసంగతము కాకాలదు

అతడు సంస్కృతములో రచించిన మరొక గ్రంథము 'వంశీర్తన లక్షణము' అష్టమార్యుని మనుమరగు రిడ తిరుమలయ్య తన 'వంశీర్తన లక్షణము' అను గ్రంథము (తెలుగు) ను, అష్టమార్యుడు సంస్కృతము ను, వంశీర్తన లక్షణమును ఒక గ్రంథమును రచించెననియు, చాచి తన తల్లిదండ్రులు పేద తిరుమలార్యుడు వ్యాఖ్యానించెననియు, ఆ రెండు గ్రంథములను అమనరించి కాను తెలుగున 'వంశీర్తన లక్షణము'ను వెలయంతు

ననియు చెప్పియున్నాడు. చాచిని అట్టి అష్టమార్యుడు సంస్కృతమున 'వంశీర్తన లక్షణము'ను రచించెట్లు తెలియుచున్నది. కాని ఆ గ్రంథ మిప్పుడు లభించుట లేదు

అష్టమయ్య రచించిన తెలుగు గ్రంథములలో అతని ద్వితీయ రామాయణము తొలుత వేర్పాడైనదియన్నది. అతని వీధిక చరిత్రములో అతడు, చాచికి రామాయణమును వంశీర్తనాత్మకముగా తెలుగున రచించెట్లు వేర్పాడబడి యున్నది ఇది చాచిగంట పిన్నమయ్యది అతని ఈ ద్వితీయ రామాయణము వేడు లభ్యమగుటలేదు.

అతని మరొక గ్రంథము 'శృంగార మంజరి' ఇది మంజరిచ్చందోమయమయన శృంగార గ్రంథము శృంగార మంజరిని రచించి అతడు చాచిని తిరువెంగళ వాక చేపుచి విన్నవము చేయగా అతడు అతనిది అమగ్రహించెట !

అష్టమార్యుడు ఇదివాక వంశీర్తన లక్షణములను, వివిధ భావలతోను ఇంకను ఎన్నో ప్రబంధములను రచించెట ! కాని చాచిలో వేడు 'వేంకటేశ్వరకళకము' మౌనము ఉపలభ్యమగుచున్నది ఇది అష్టమయ్య తిరువత్తిండి వెళ్ళుచు విడువరో తనకు ప్రత్యక్షమయిన అంమేలుమంగమ్మను గూర్చి అభిప్రాయ తెచ్చిన కళకము. 'వేంకటేశ్వర' యను మఱుట మున్నును ఇండు ప్రతి పద్యమునను అంమేలుమంగా ప్రస్తుతియే కలదు. ఇది ముద్రితము ఇందలి పద్యములు తొన్ని ప్రబంధ రత్నావళియను సంకలన గ్రంథమున ఉపాహరించబడినవి. తక్కిన పదుకొండు కళకములును వీటిను లేబులమీద రచించబడినో, వారి శిష్యుల వేరుగారావు

'నో' అయ్యవాచంద కోకో ముఖంద రావె వరమాచంద రావు గోవింద'

అని తెలుగురేకములో జనాభావరణము వందయున్న కోలపాట అష్టమయ్య రచించెదో, ఈ కోలపాటలో మది చరణమునందు అట్లు కలదు.

'అంగుగా చాళ్ళపాకాన్నయ్య చాల శృంగార రచనగా తెచ్చె నీ తో'—

శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి ప్రవేశాత్మక పయము అందు దోకోత్పన పందర్పమున అష్టమయ్య కాను

రచించిన ఈ శ్లోపాలు పాదగా పాఠమి దర్శనార్హమై వచ్చిన కళకాటలి ఆ పాట తప్పనిగ్రంథమై శ్లోకమున ద్వ్యంబించియుండును.

గంధవరపు బాలగోపాల బాహుంజముగా మన్ను 'బాలిపాట' పూత అన్నమయ్య రచించిన అది శ్రీ వేమూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు అభిప్రాయపడినాడు ఆ పాటలో ఎప్పుడును అన్నమయ్య పేరు లేకపోయినను గంధవరము కాశ్యపాకచారి తెల్లున వచ్చిన గ్రామ మగుటచే, అన్నమయ్య తనను తీసి పొన్నమీద ఈ 'బాల పాటను'— 'శ్లోపాట' ను రచించినట్లే— రచించి యుండునని చారి యూహ.

ఇట్లు అన్నమయ్య సంస్కరణములే 'కాక' ఇతర పారస్వత ప్రక్రియలనుగూడ రచించెను.

అన్నమయ్యకు పూర్వము తెలుగులో పర్యాకయ రచనములే కాని పోయెడివి అత్యుక్తయ రచనమును తొలిపొరగా తెలుగులోనికి తెచ్చినట్లే అన్నమయ్యచే అనవలసి యున్నది, ఇతర వ్యక్తుల కంటెను, చారి అనుభవములకంటెను అతడు తన పదరచనములలో తన అంతరంగ బహిరంగములను ముఖ్యముగా తెలుప రించినాడు. ఇట్టి 'దీపయ' ప్రచానమున రచనమునకు వర్తమ్యు నియునది 'అర్థవము' అనుగుణము అర్థవముగా కాననుభవించిన భావములే తెలుపరించు అన్నక్రిమ ప్తభావము ఇతరుల మెప్పులలో, సంప్రచారయ పంరక్షణ మునకో ఆపడి తన మనస్సున నిజముగా లేని భావము లను ఆరోపించుకొని అతడు రచనా ద్వాపారమును పొగించినదే ఋతుశ్లోమే శీవర్చముగా ప్రతిపాదాను అన్నమయ్య ఆ అర్థవగుణమే అనెడి ప్తవర్చరమనోమ కనితలోను భావములను పీచనకోపాట భావకు పదక్షన తీర్చునుటకా ఆయిగలిగినది అన్నమయ్య సంహృద ప్తమై సహజముయన కవికాశ్రిమమును ఎన్నడును పరచను లేదని భావభాగ్త్విని కలచాడు. తన ఇష్టప్రకృతినే సేవకోశ్వరమూర్తినే అధికాశీకమును అర్హాశ్మిక మున పరస్థ ప్రవచనముతోను అంతర్ధామిగను, బహిర్యధిగను భావించి, పూజించి, ప్రేమించి, కల పించి, ప్రారోయపది, ప్రార్థించి, పొగడి, తెగడి, అనుభ వించి, దీక్షించిని శీవితముతోని అంతరంగ బహిరంగ

వరమూపులన్నిటను అనవి బ్రతికి బ్రతికినాడు ఆ యనుభవములను మానసికముగాను, బాహ్యముగాను మూత్రమే కాక వాచికముగా కూడ అనుభవించినాడు ఆ వాచికానుభవాలే అయిన 'వదనవికలు'.

ఇట్టి వదనవికలను తులకు వేలకొలదిగా సంస్కరణాశ్మికముగా బ్రాయుటకు వైష్ణవ సంప్రచారయమునకు చెందిన అగ్రాధిపతి ద్రవిడ ప్రజలరముల కొంత వరణవిక ఉద్బోధకములై యుండవచ్చును తెలుగునకు సంబంధించినవరకు అన్నమయ్యయే ఇట్టి పదరచనకు అద్యుడు. అందుచేతనే అతనికిగల 'వదనవికా ఏకా మహాదు' అను నీరుదము పార్థకమవదగి యున్నది కృష్ణనూరాధ్యాయ 'సంహారి పరపారి పరచములు' ఇంత కంటె పూర్వమే తెలుగున తెలిపియున్నను అది గేయ రచనమలేయయ్య అంగంగిభావ విభాగము లేక అంత గవ్యభాగగా గేయగంధులుగా మూత్రమే ఉన్నది అనిపూర్వ మను నేమి తత్వములగుటలేదు పదునైరవ కళాశ్మమునకు కొంచెము అంగుగా కన్నడ భాషలో ముఖ్యముగా వైష్ణవచామల రచనములలో వదనవిక ఒక అచ్యుక్తయవ వ్యధావమును సంపాదించుకొని విలీనపడి ప్రాచీన సంగీత గ్రంథములలో ప్రఖండములనందు గేయరచనల మనలేకములో అసంఖ్యాకములుగా నుండెడివనియు, రాగము, కాళము, శబ్దము, అర్థము, సంధర్మము మొదలయిన వాటినిబట్టి ఆ రచనలలో పెక్కు విభాగములు ఉద్భవించియుండినవనియు తెలియుచున్నది ఆ చార ప్రములను అప్పటిని పరకలెట్టి సుప్రసిద్ధములయిన కేకరాగములలో, మృగ వామన లయన లయ కాళములలో నిలబడి ముఖ్య రింప్రతిపద రచనములే ప్రథములు కన్నడభాషలో ఇట్టి రూపముతో నెలిన పదరచనమును తొలిపొరగా తెలుగులోనికి రచించినాడు అన్నమయ్య వదనమునకు రెండే అంగములు. అవి పల్లవి, చరణము అనవలసి ముఖ్యమై గోద్ర పూతముయన అర్థము పల్లవిలో నుండును చాది విస్తరణమే . చివరగానే చరణములో నిలబడినందును, పల్లవిలోని భావ మొక భాగ్యములో ముగియవచ్చు యెడల రెండవ భాగ్యమును అనువల్లదిగా లేర్పి రచించుట కలదు. ఇట్లు వదనరచనముల కొక అచ్యుక్త్యు

అవత్రంకము

వ్యూహమును కల్పించి, తరువాతి పదక ర్రలకు అప్పు మయ్య ఒక చక్కని పక్కమును తీర్చి దిద్దిపాటు రాయలనుతో వ్యవహారమునవచ్చి ఎన్నో దురిగల పలుకుబట్టి అప్పుమయ్య పదములతోనికి ఎక్కివని అతని పదములనుండి ఆ పలుకుబట్టి రాయలచాటి కవిశ్యులం రవములతోనికిని ఎక్కివని. బ్యావహారిక కావము విశ్వంశలముగా వాది అప్పుమయ్య తనకుగల పావకంత్రిత రసకతను పెల్లడించుటకు అపదముల ప్రయోగముతో రవమును పరాకాముగా, పశీవముగా మండి కావతీవ్రతను చక్కగా వ్యక్తము చేయజాలెనని అభిలాషి కావకములలో అప్పుమారాధ్యులు ఎక్కువగా కానించినది కృంగారము ఆ కృంగారమును గూడ అధ్యాత్మికపు మృదుమతుల ఎక్కించిన మహా పురుషు రాయన ఆ పదములను చాచుకొని అపండిత గణబారు అర్చనప్రసంకులు అట్లు పాఠలేనిచారును పద్యములుగా రచనచేసి అపండిత గణిగనంక వ్యతంక మయిన అర్థకావ రవలం యందరందములతో నిండిన నిరు రాయన పదములు. సంగీత పాహాశ్యనిధియగు అప్పుమయ్యతోని పాహాశ్యంకము క్షేత్రయ్యగాను, సంగీతాంకము క్యాగయ్యగాను అవతరించెనది క్రితములి ప్రకాశక కావ్యగారి అభిప్రాయము. వారి అభిప్రాయ ములో అతికయోజ్ఞ అవతరయు లేదు.

జి. కో. చా.

అవత్రంకము :- మనకు తెలిసినంత వరకు అవత్రంక శబ్దమును ప్రయోగించిన ప్రాచీనుడు భగవంతులైన పంజాబీయే (భూయంహోఽపకల్పా అభ్యయంప కృత్యా, పితృ కర్మణా శబ్దస్త్య విహావోఽవత్రంకాః. తద్యథా. గౌరీశ్య స్త్య శబ్దస్త్య గాపి గోదీ గోకా గోదోకలితా శబ్దస్త్య మావయో అవత్రంకాః - మహా శాస్త్రములు). ఆ సంగర్భముననే అవత్రంకమనెడు మాటయు వాతకు వాడినాడు. అనగా, అతని దృష్టిలో ఈరెండును సర్వాయపదము లన్నమాట. మహాశాస్త్ర్య కాలము వాటికి "అవత్రంకము" ఒక కావంగా తయారైనదని చెప్పి నిలుకేడు సంవత్సర క్రిత్యములైన పదముల వచ్చిటిని అవత్రంకములని కావ్యకారులు తలచినట్లు మన మూహంపవచ్చును కనుకనే సంవత్సర క్రిత్యములన్నియు

అవత్రంకములే అని దండి అనెను (కావ్యీశ్రుతి సంవత్సరా దవ్య రవత్రంకతయోదితం - కావ్యాదర్శము) పంజాబీ 'గో' శబ్దమున కొనగల యాపాంతరములు ప్రాకృత కావలలో - ముఖ్యముగ 'మహాశాస్త్ర'లో కనబడుచున్నది శ్వేయంబులం కావయైన యిర్థమాగదలో గూడ ఈ ప్రయోగములన్నవి. సంవత్సరముల కన్నటిని కలిసి అవత్రంకములనులతోనే ఆ వాదించెడి. సంవత్సరములైన మచ్చ అభిమానమును ఇతరములైన మచ్చ అవత్రంకముల పుట్టమగును.

ప్రాకృతములు అనుమానతో ప్రాచీనులు గేటిని గేరు పరదలో చెప్పట చాంకవ్యము, అన్నీ, అవత్రంక శబ్దమున కును చారొనగిన చాల్లంబులు ఒకటియగుటే. (ప్రాకృత మేవాఽవత్రంకంబని దుద్రుదు అనెను.) బాల్మీకి కావ్య రారుకు పవత్రకావలను విశాగించెను (మాగద్య నంతికా ప్రాచార్య భూగవ్యర్థ మాగదీ, బాల్మీకికావ్యీ) బాటిలో అయన అవత్రంకమును శేర్మియందలేదు వాని అర్థ మాగదీని మాత్రము చేర్చియున్నాడు (చేరితాం రాజ పుత్రాదాం శ్రీశ్రీవాం లాగ్ మాగదీ) భరతుని బాల్మీకి కావ్యమందు అవత్రంక శబ్దప్రయోగమున్నది అతడు వీటిని 'విశ్రవ్య' మనెను 'అభిర కావ' యని పలికెను. దండియు భరతుని మతమునే అనుసరించి, కావ్యము నందలి అభిరాది కావలు అవత్రంకములని పలికెను. (అభిరాదిగః కావ్యే వ్యవత్రంక ఇతిరీతా - కావ్యా దర్శము) ఈ అభిరాది కావలేమే? 'ప్రాకృత' ంకదము, పదు కావలు అరనిచెప్పబడినది (సంవత్సరంకం ప్రాకృతం చై వాఽవత్రంకంః విశాచిరి, మాగదీ కారవీరీన పద్యా హ్యే ప్రతి రీతాః - ప్రాకృత ంకదే) బాటిలో అవత్రంకమునకును పువమశ్చేమ వాని అర్థమాగదీ, చూశక మొదలైన పదాటిని అవత్రంకగొన్నాను భరతుని ంకదములో చోటు దొరగడ అర్థమాగదీ, ఇందులో పుర వ్యుత్తి కలుగలేదు కొందరు ప్రాకృతములు పదు చెబిమిని అనిరి, కువయమూలా కళాకారులైన పిట్టోత నపుడు పదుపెనిమిది ప్రాకృతములను చూచారాగా చూపుటకు ప్రయత్నించెను. వాటి అంధ్రలేకయునందును గల్గుటకము నందును లేకలేదను లుండెను. ఇంత తెక్ర.

కర్మము, అ కావలయు ముగిసినదికాదు. అందుకే అతడు 'పాపర బద్ధురాలు' అని అది కల్గియుండెను. మరుగు కొన్నియు, మృత్యుకర్త. ముద్రాచారవశానయి పూర్వ జన్మకర్మము అభిప్రాయమునే అంగీకరించినట్లున్నది. (అపరాధర లేక లేవ కాపారార సంపాదకీర్తి, వావా వ్యంజనాః ప్రసంగయ్య ముద్రాచారవే)

కరకుడు అవతరణమును కొన్ని ఉదాహరణము లిచ్చెను. వీటికి పోలికలు అవతరణ చాక్రగణములతో నున్నది. ఈ కావయ్యక. ప్రకృతి ప్రకృతయ నిత్యగ నియమములు కొన్ని కావన కాళికములైన తేర్క ప్రాకృతములతో కలసి కొన్ని అవతరణ రూపములు ప్రాచీనులైన "విమలమూర్తి" "రామ చరియ" (క్రి. శ. 1800) లో కవచము అని పాటించిన గూడ నున్నది. అనగా క్రి. శ. 800 చాటి అవతరణము చాడుక కావనా నుండియుండును. కరకుడు దీనిని అనాగరక కావనయినది, గొల్లల పలుపరికి అనియు అవతరణ వేసెను. అయిత కాళికావతి, అవతరణమునకును, లేద మంతగా గమనించి వట్టులేదు కాని, ప్రాచీనకన్న ఇది నిర్మమమైన తరువాత మూడు కళాఖండాలు అనగా కావనమని చాటి 32 కావ్యకావ అయ్యెనని ఉపాంధ వచ్చును పరిశీలనకు చారాసేమకు మహా ప్రసిద్ధుడు.

(వంశకృత ప్రాకృతావతరణ కావనావతరణ ప్రతిబద్ధ ప్రతిభ రవహ నిర్మల తరాంత కరణ) అతరణ వై యాకరణము (క్రి. శ. 800) చండుకు గూడ చాక్రగణ కర్తయే. వీరుఇప్పుడును అవతరణమును ఒక నిర్మకావనా గమనించిరి. ఈగమనిపుగూడ కావనమని చాటి 32 కావ్యకావయను నిర్మయమునే అవతరణము నుండియు కళాఖండాలు జన్మకర్మము తన "మంతయ మాల" యందు అవతరణ కాగములు కొన్నిచాటెను అనగా అప్పటి అవతరణముతో— పంపక ప్రాకృత ములు లేదు— అ కావన కావ్యకర్మమును కల్పించిన వచ్చును. అవతరణము మహా పాదముని జన్మకర్మము అభిప్రాయము. కొందరు ప్రాకృత వై యాకరణము సంపన్నకము లేవకా అనెను కాదమునై రంకె క్రి. శ్వేతాంబులు అర్థమాగరి లేవకావ యనిరి అర్థమాగరి రానిచాడు అర్థమాగరుఁ డి కొందరు మాగరి కావనము,

నికరముగ, లేవకల కానించువ దని తెప్పిరి పాటి లేవ కావనమును చాడును లేకపోలేదు. శివానుచరులు వై కాచిని కానించురని యుగవారము వీరి గణపతితో అవతరణముగూడ లేవకావయై మాపున్నది వై వారంద రును సంపన్నకమును కల్గిపెందినవారే మనయమాలా కళాకాయు, సంపన్నకము "దుర్గన పౌరణ్యము వంటిది" అని (దుర్గన పౌరణ్యము మన విషయం) నివ్వంగో చముగ వనించెను.

కొన్నిరవకళాక్షిలో దుర్గముడు అవతరణమును— కొన్ని కావలకు పామూహికమైన వేరు "వచ్చి" ప్రకృతి లేదో తూచినిలేపాదవతరణ (2-12) అనెను. రాజకేళర మహాళని వరవకళాక్షిచాడు అయిత రానికి సంపన్నక ప్రాకృతములతో నమానమైన గౌరవ మొన గెను. (క్రి. శ. 1800) చాక్రగణములు ప్రకృతి ముద్రా ప్రాకృత యుఁ . మహావైష్ణవ ప్రకృతమైన రవచం తూకవచం— రాజకేళరని కావనములను "వరవైష్ణవ కళా కరణ" కర్తయని కోరెను. రవకళాక్షి కర్తయని రవచమును ఇచ్చిన ఉదాహరణములు అనివచ్చును అవతరణమందు అప్పటికే పెద్ద పాపాని యున్నట్లు కోరెను. అందుకే రాజకేళరను చాడును మేలేనిచాని పించును.

పురుషోత్తము దొక కర్తప్రాకృతవై యాకరణము. అతడు మాన్యులేకపుచాడు. అతని చాటి అవతరణము కల్గినావ అత కా కావన కొన్ని లక్షణములను వనించెను. కావన తెచ్చుక వరదని కల్గి వై యాగ ముతో ఉపాంధికావతరణము. (లేవం కల్గి వై యాగం). నిమి పాడుపు దుర్గముని కావ్యంబాదమునై చాక్రగణములయి. కొన్ని మాత్రములను ఒకానొక ప్రాకృత కావ్యకరణము నుండి ఉదాహరించెను అ కావ్యకరణము పేరేమో నిమిపాడుపు చెప్పలేదు కాని అ ఉదాహరణములను చూచియును అవతరణముతో రావమట్టుకు మాన్యురాలు వ్యవహారముతో నున్న మహా రాష్ట్రీ లేరియుండును అనించును నిమిపాడు దొనైన చాక్రగణమునే పాప చంద్రుడు నిర్మిలేకరించి ప్రా కేళి మోఁ నిమిపాడుపు "అవతరణముందు రావమట్టుకు కొరవేనిమాగరి అను రెండుకావలక్షణములు లేరియుండును" అనెను అచాడు

అవత్రంకము

“కారసి” “మగన్” లేక “మహారాష్ట్ర” అను నీరెండి కలయికతో అవత్రంకము కూర్చుంటుందని మోక్షాంశం లేక, ఆ భావలకు పరస్పర వినిమయమైన నుడియించుము. నిమిషాదువు ఈ భావం కన్నీటికిని ప్రాకృతము అనునది సామాన్య కాదు మనెను, (పాణిభాషానిత్యం కారణానికి కల్గి లక్షణమే వంశరూపపు వంశ్యత ముచిత్రం. తథా ప్రాకృత భాషైవ కిందిద్విశేష లక్షణాత్ మౌగధికా కల్గితే. తథా ప్రాకృతమేవ కిందిద్విశేషాత్ ప్రాకృతం. కారణేనైవ ప్రాకృత భాషైవ, తథా ప్రాకృతమేవ. వత్సంజనమిహిమిహి కృత కావ్యాంశం కారణేనైవ. అవత్రంకమునకు ఒక ప్రత్యేకత వంగిరించినట్టి ఉదాహరణతో దండిగూడ వొక్కడు. (కర్ణాటా సహితం కావ్యం గర్వం పద్మం చ తద్విభాగా. సంస్కృతం ప్రాకృతం చాన్య దవత్త్రంశ ఇతి త్రిధా - కావ్యారంభము).

మన్యులు, రాగ్యులు, రానుచుండును, గుణ చంద్రులు, కావ్యకల్ప లతావృత్తికారులు, అమర చంద్రులు మొదలగు నైయోగరములకు అభివృద్ధి, ఈ నైయోగరములకు అవత్రంకము అన్ని ప్రాంతములందును పరమమైన గౌరవముగల భావ అనిరి, ఈ నైయోగరములందరు అవత్రంక కల్పమునకు “అన్ని లేకములందున్న భావవహితము” అని అర్థము లేదు కొన్నట్లున్నది ఈ అభిప్రాయముచే రాగ్యులు “అవత్రంకము యన్యుత్తం తత్తత్తేషు భావితం.” (2-3) అని వృద్ధముగ అనెను. ఇట్లే విష్ణుదర్శిత్రం కాదును కూడ అది అవత్రంకము (అవత్రంకం కృతీయం తవ సంకం వరాధిపి. లేకాధా విశేషేన తస్మాత్తో లేహ విద్యతే) తమవందలది వాటి అని సంస్కృత-ప్రాకృత ములనై సాహిత్య భాషగా పరిణమించెను అందుచేత దానివారకు భాగవదోక్తము కంటే వేరు అనెను హేమచంద్రుని తరువాతి నైయోగరములు ఆకాశా స్వరూప నిరూపణములే చాల కారుమారు పడిరి. అట్లే ఈ భావ ప్రచారమునందు ప్రాంతమును గురించియు, వారిలోక నిలకడయైన విధియునులేదు. రాక్షసాకృత లేకములందు కొన్ని భాగములలో ప్రచారమున నున్న భావ ‘అవత్రంక’ మని వారియూహ, ఇక త్రివిధములు వివరాలా, రానుచంద్రులు మొదలైనవారికి లేవల

సాహిత్యరూపి. అందుచే వారి అభిప్రాయములు ఈ విషయమున అంతగా ప్రమాదము లకుటకు నిలువలేదు. పాణిని సాధించిన రూపములకంటే ధిష్ణుమునైన మన్నియు అవత్రంకములుగా వారు వ్యవహరించిరి “వకల జగ్జ్ఞంకాహం భాగ్యరదాధిర కవాహక సంస్తా రస్సహతో వచన భాగ్యహారి ప్రకృతి, తత్ప్రకవం, నైవకా ప్రాకృతం” (విమిసాను) —

మూడవ కళాభివృద్ధి అవత్రంకము విశిష్టభావ అరవ కళాభివృద్ధి కది అభిరూప. అప్పటికి దానికి “అవహం-అవహా” అను పదములు వర్ణాయములుగ నుండిరి. ఆ వాటిలో చాలిని కొందరు సాహితీభాషగా నంగీకరించిరి ఇది యొక “ప్రాంతీయభావ” అని వారి అభిప్రాయము. ఈ భాగమునకు వారిని యొనర్చినది “రండు” దను నైయోగరమును వేలలిరాని దాచా సేమిని కామకావనము ఈ భాషలో మొదటిది (2. 4. 1100 వరకు అది కర్ణాటకాగా ముందెను పరిచిందవ కళాభివృద్ధియు గ్రామ్య భావకంటే ఇది విస్తృత సాహితీ భాషగా పరిణమించెను ఈ కాలము “అవత్రంక” భాషకు వచనము.

కొద్దిగవన కళాభివృద్ధి అవత్రంక కల్పమును ప్రాంతీయభాషలకు వాడుచు వచ్చినదా! అట్లే “లేక”, “లేక”, “లేకము”, “లేకప్రద్య” ఇత్యాది కల్పములకు కూడ భాగవదోక్తముల మన్నికలయే వాటిని మరీ “అవత్రంకము” విశిష్ట ధిష్ణుమా లేక. చాటిలో లేదలేదా! కరకాచార్యులు లేక భాషాకల్ప మును. “అవత్రంక”మును కొందెము తక్కువగ అంది వను దానిని ప్రాకృతములకు అన్నిటికిని సామాన్య కామముగ వాడెను. అయిన లేకకళకల్పములకు ఉదాహరణము లేనియు నియ్యలేదు తరువాత పాదలిప్తులు “లేకవయవ” కల్పముతో అవత్రంకములుగా మహారాష్ట్ర నిర్దేశించెను. చందుడు లేకప్రద్య కల్పమును సంస్కృత ప్రాకృతభిష్ణుముల నన్నిటిని తెలుపుటై ఉపయోగించెను. అంతేకాని-ఒక విద్వత్తమైన భాగవదోక్త భాషను మూలించుటకు కాదు. అవత్రంక కవులు మాత్రము తొమ్మిదవ కళాభివృద్ధి “లేక” పదమును తమ గ్రంథములలో ముద్రయించిరి. కామకావ్య కర్తృయైన కావ్యాన్య

యనుచును - తేజోవ్రహ్మలో ప్రాకృతముల వర్ణనలు విస్తృతము. "మనశో కర్మ మూలేషు యవ్యతేయ భావయో దంపత్యోర్ధ్వోకం మందం, మన్వంతం చిదుర్ముఖా నామమాత్రం". మనయే మాతా కర్మయే పితృకమును కూడ ఈ యుక్తిప్రాయమును వాడెను యుక్తియు ప్రకృతి ప్రకృత్యయమాలయైన వ్యక్తిపై త్రితేది కర్మములు లేనివరము లనెను. "సామవృద్ధుడును ఈ అగ్నిప్రాయమునే అగ్నే పింఛెను కర్మముల విషయమందెట్లున్నను శావకుత్వేతిరి వపుడు మాత్రము. తేజోకర్మము ప్రాకృత సామాన్య వాచకమునుచు రాంతుం దిశి వస్తుకలైన అగ్ని ప్రాయము "వచమటివాట" మాటలాడు అవతరణ ములో ఎక్కువగ వారణిది చేయను. రాక్షసాత్మకమైన అవతరణము గుహరామ-రాజస్థాని భావలలి మూలము. మృత్యుకేదములలోని కళాదు "కళాని" యను వాక భాషాభేదమును మూరించెను ఇది అవతరణ భావయొక్క చిహ్నముగా వాచమగును.

అవతరణములో ప్రవర్తములైన కావ్యములు అతేజములు కలవు కావ్య, కరవలలను కవులు శ్రోత్రీక రిండి "దోహతోకము" తొమ్మిది అవతరణ కావ్యము. కవభామరుని 'కలకంఠ చరిత్ర' 'నీమవపుని' "మమార పాశ్రవతీకరణ", "రామవింహాని" "సాహెద రోహ" యొక్కలైనవి. కవచేయములైన మరెన్ని కావ్యములు. ఇంకను అవర్ణములైన కవచతేజ్వి యున్నవి. ప్రాకృతకవులను భావమాత్మక ప్రధానమైన గణము.

అవతరణము ముఖ్యముగ దిగంబర లై మహాకావ. శ్రీకాండములు గూడ కొద్దికొద్దిగ నీవి మనయోగింది. దిగంబరలై మల సాహిత్య మంతయు ఇందుమించుగా అవతరణమే. "వచమృమార చరిత్ర" "వచవపుయ" అమనది (శ్రీ. ౪. 800) ఈ కావలలోగల వేదాంత తోరక ములయైన ప్రాచీనగ్రంథములు. "వచవపుయ" అమ గ్రంథమును వ్రాసినవాడు "శోయించుడు". "సామ వంధుడు మహారహం ప్రతిరోధముకొంఠ పంపృకము వము కొంఠ ప్రాకృతమువను వ్రాసెను. అవ్యుదగవి వ్రాసిన విహానావాయముక (శ్రీ. ౪. 1148) అరుకది యెనిమిది అవతరణగణము గలవు. శ్రీ చంద్రుడు

కళాలోకమును వ్రాసెను. దానిలో 587 అవతరణ గాథలన్నవి. "సామనియము (శ్రీ. ౪. 1800) కళా రక్షాకరమును కడించెను. అందులో 258 గాథలు గలవు. వాటిలో కొన్ని ప్రాచీనహంసీ గుండా తి కావలలో కూడ వచ్చును. అవతరణము ముఖ్యముగ వచమటివాట తెలివకావ. కావ్యమహావయందు యాయా పరరాజశేఖరుడు ఒక రాజరహ్మడు పేరొప్పు చేసెను. అతని పుత్రయముగ ప్రాకృతభిమానము కలదు రాజులకు మార్పుకొన్న ప్రాకృతకవులు గూర్పుండ వలెను! అవతరణకవులను వర్ణించుటకు వివర్ణించెను. భూత భాషాకవులు దక్షిణదేశీయందు అనీమలు వావలెను ("కన్యాం రాజా వసం; కన్యాం వరక వృంధ్యక కవయోని విశేష, పూర్వేంద్ర ప్రాకృతా; కవయో వర్ణితే వాచవ్యత్రంజన. కవయో దక్షిణతే భూతభాషా కవయ వ్రతక వరం కుంబంగకళా" - కావ్యమీమాంస) అవతరణమును వాచినప్పుడు కదిలే విస్తృతమందిన దీర్ఘలు "వలెను పిదోయకలి యెవ్వరెవని యెవని గావనియు అయా కావలను అయా దిక్కులందరి ప్రాధాన్యమును బట్టి విస్తృతమలై వనియు వ్యవస్థగును. అ వాటి వారక తేజము యొక్క. పూర్వదిక్కుక వచ్చు తొద్దులు గూడ కొందరు-అవతరణమును వాచినప్పుడు వచ్చుచేయులు అవతరణమును-మనో పాంఘులు ప్రాకృతమును- పువరచారులు నై కాచిని, ముఖ్యముగ గ్రహించి రని వినిపిచేవుని అగ్నిప్రాయము. విశ్రాంతియనునందు వాకిరామ పురూరపునిలే కొన్ని అవతరణ"చర్చిక" లు వాచించెను ఈ కావ, "వేదవతు అవతరణమే గాని- అ వాల్మీయములోని నీవి ఉరవనములను అంజనదిరామ పురూరపుడు తీవ్రవిరహమున విచ్చిరానై వచ్చుడు విశామగ అవతరణములోని దిగును ఇది వాకిరామ వ్రాకలు కావనియు. కరుణాక నెవరో కొందరు అ వాళకమున వాటిని తేల్చిరనియు కొందరు విమర్శకుల వారము. ఈ విమర్శన యెట్లున్నను, విశ్రాంతియనునందు-అవతరణ చర్చలను వాడుకములతో-పూర్వ కావమున ఈ కావ, ప్రధానముగ వంశమునకు ఉపయోగించు అమయంఠ మని మరొకంద రందురు. ఇది కొంతవరకు నిజమే కావచ్చును. ఇతర వాళకము

అవత్రంకము

లందును నది మొదలై న పాత్రలు గానానందములందు ప్రాకృతమును వాడుచుండుట మన దెలిసినదే.

కులంబు మహారాధుడు అవత్రంకము "వంశ్యుక ప్రాకృత - ఉభయ కుట్రానుష్ఠితమనవత్రంక కంకడవల్లు" వహించు. ఆ కావ "వసప్రావృద్ధంక ప్రవాహ నిర్లక్ష్యానీక గిరి వడివర్షముగ" వసువివసుమైవదట. "గ్రణంబు కుచిత బ్రయ ప్రణయిని వసుల్లావవర్ష"చట! కాని, పైకాని అంతకంటెను మధురమైనదని అతని యూహ.

'రచిత శ్లోకా' అనునది అపూర్వమైన కావ్యము. దీనిని "అకోటి" మహాశయుడు (శ్రీ ౧918లో తొట్ట పొలుత ప్రకటించెను ఇది సాహిత్యమున కాళకు లేనిద గొప్ప సేవ

పుష్పదంతుడు అవత్రంక కవులలో రత్నమునంటి వాడు అతని పేరెంత మందరమో చటుట మోత వంత మందరమే 'మహాపురాణము' 'కాయకుమార చరిత్ర' 'అవహర చరిత్ర' అనునవి ఈతడు రచించిన గ్రంథములు ఈ మూడి యందును తోలినవంటివేదై నై నభవ్యమే. కాని ఆ భర్తమును తోడించుటకు అత డెప్పుకొన్న పద్ధతి చాల మహోహరమైనది. అయిత వాడైన పృథ్వీముఖ ప్రకాశీదముల నుండి పరీక్షిస్తుని. ఆ ఛందమునకు చేరుటకు మన మీనా తెరుగము పుష్పదంతుని కావ్యములు చదువునప్పుడు వచ్చనిలేవనందును, మహానీకములై నతొటల వకులు నడచిపోయినట్లుండును. ఆ కవులను ప్రకాశీదమే తీవగజ్జ వారెంత యుత్సృజించెను ఆ యలంకారములు సామాన్య ప్రణయ పౌర్వయములతో తోచు నుత్సృజితే. నేలదిడిన సామ వా దెప్పుడును లేయరు. క్రిష్టములై న వివరీత కల్పనలు, స్వకావముతో వంజితములేదీ ఊహలు సంస్కృత కవులకే తెలిసినవి. పుష్పదంతుడు మొదల నూరి లేవనకును, పోతులకా. బలూరివగట- ఇట్టి దృశ్యము లను చేతటికి మనము వల్లెలలో చూడవచ్చును ప్రాకృత కావ్యము ప్రాయగలవానినీ, కానిని చదువగలవానినీ కూడ ఆ కవులు నమస్కారము చేసినవారు. ఈ ఇరువురి అధ్యస్త మంత గోచ్యుడట! తుండ ప్రమాదములను మూలగా గ్రుచ్చుటకును, కుచితమైన బ్రయంబులతో వోచార్చుటకును, ప్రాకృత కావ్యమును చదువుటకును తెలివైన అధ్యస్తమంతులు కొందరే అని 'పల్లెలగ' వారుని వహించు.

రాగ రాగ ప్రాకృతములను అక్కగా తదుస్త నంధ్ర చాయ మే పోయినది. సంస్కృతవాటకాయలు శాస్త్రము కొరకై ప్రాకృతములను వ్రాచితే కాని వాటిని సామ భూతి పామర్థ్యములు కలిగి వారు. అందువలన వారు వాడుకొప్పుని మహోహస్తిని, మోగతి నంటివే నిరత్రాక ములు అందుకుని పై కారినంటి కావలను అక్కడక్కడ వాడును. ఒకటిగ నిరవంతిలో మృచ్ఛకటికాకావ్యము మిగుల పాపాచి. ఈవారు ఈ కావలలో కృషి యొనర్చి తలచిన కారము చరిత్రగటలు, వంటిటలు, రసజ్ఞులు మున్నగువాలపై నున్నది.

పు. వా.

అపేక్ష - సరస్వత :- ఈ ప్రపంచమున ఎల్లెడలను ప్రణయ పదో వమయమును పదోకొంత క్రమము చుండురు. రిక్తావాడు ఉదయమునండి పాయంత్రము వరకు ఎంతలో వాడలో రిక్తా వాగునుండును మఱి వారు పామనలు మోయుచు, పొలములో కాట్లు వేయుచునో ఉండును పదిగంటలగునంతి వట్టులుములలో కంటికిగల పుట్టితిగా వాయుమీద, పైకికృషి, కాని వకకను పిమ్మట చెర్లలు మహాప్రవాహముగ కార్యా లయములను దోపుండురు ప్రపంచమున ప్రతి మాన పురుషుడో ఒక పనిలో నిమగ్నులై భవాభవకై కష్టించు చున్నాడు గదా! ఎందులకు మానస్తాపింక కష్టించును? ఈ అధిక వ్యాపారము వలన మానవునకు కలుగునదేమి? అంతమైన ఈ అధిక వ్యాపారమునకు మూల కారణము మానవుని వాంఛలు. ఈ వాంఛలు సంకల్పిస్త వరకులై నవస్తువులను తీర్చి కేయనలెను. వస్త్రావృత్తి పాఠవములు పరిమితములు పరిమితములైన నస్త్రావృత్తి పాఠవములతో అవలంబును మానవ వాంఛలను సంకల్పిస్త వరకు నమవ్వయే అధిక కావ్యమందలి ముఖ్యవస్తువు అపేక్ష (Demand) :- అపేక్ష అనగా ఒకరికి ఒక నవస్తువును కొనుపయందు గల వాంఛ. ఒక్క వాంఛ మూత్రమేగాక చానికొపాట కొనుగోలుకై యుండి వలే అది 'అపేక్ష' అనబడును ఒక నవస్తువునండి కాను పొందు ప్రయోజనము (Utility) ను అట్టి అతడు ఎప్పుడ గానీ, తక్కినగాని మూల్యము (Price) ను ఇచ్చుటకు ఇష్టపడును. ఇది ఆ నవస్తువునై అవలంబునందగల 'అపేక్ష'

యొక్క జాతును విధియించును. దీని నను అక వస్తువు వల్ల అక వ్యక్తిగత అచేత చేర్చేరు మూల్యములున్నపు యెట్లు మారుచో తెలిసినది చాలిది 'అచేతవట్టి' అందును. ఒకడు అరటివండ్ల ఒక్కొక్కనుంచి ఒక పైవయ్యగుచో ఒక డబ్బు వండ్లను కొనుచు, కాని డబ్బు రెండుపైవ యగుచో అరటివండ్ల మూత్రమే కొనుచు, మూడు పైవ యగుచో బాలుగింటిని మూత్రమే కొనుచు, దీనికి కారణ మేమన అచిది పరిమిత అధాయముతో అరటివండ్లు అతని కొనగు ప్రయోజనమునుబట్టి తీరాయించబడిన చాలా 12 పైవను మూత్రమే అంతకుమించి అరటివండ్ల కొరకు అతడు అప్పుచెట్టవతో తదితరములగు వస్తువులతో ఎంతో కొంత కాగము కాగమును తేయవలసి యుండును ఈ 12 పైవంతో మూల్యము పొందుగనున్న తక్కువ వండ్లను, తక్కువగనున్న ఎక్కువ వండ్లను కొనగల్గును ఇంతయొక్క ఇతర వాంఛలను తీర్చుకొను అవసరము ఎక్కువగ నున్నచో అవల అరటివండ్లను కొనుటయే మార్పిడియవచ్చును. చేర్చేరు వాంఛలు తమతమ ప్రాణ్యమునుబట్టి అచిది ఎన్నికతో ప్రాముఖ్యమును పొందును ఆ ప్రాణ్యమే అక తేయే వస్తువులను యెంతెంత కొనవలయునో విధియించును ప్రతివ్యక్తి ఇట్లు వివిధ వాంఛల వంశ్య ప్రవర్తన కలిగియు ప్రయోజనమును కూచికూచి తన ఆధాయమునుండి సాధ్యమైనంత ప్రయోజనము లభించు విధముగ తన వాంఛలను సంక్షిప్తి పరచుకొనుచుండును ఒక వ్యక్తి యొక్క ఈ ప్రవర్తన మానవ సమాజములందు కొనుచారందరికి వర్తియనును. ఈ ప్రవర్తనము వనుపరించియే 'అచేతా నిర్మాణము' ప్రవర్తించబడినది, ఇదియే మన 'మూల్యము పొచ్చిన అచేత తగ్గును. మూల్యము తగ్గిన అచేత పొచ్చును.' అనిది మాత్రము.

పరభరా (Sparabha) 1. ఒక వస్తువు యొక్క విల్లం నుండి చేరువేరు మూల్యములను కర్రకులు అయ్యుతావు వస్తు పరిమాణమును 'పరభరా' అందురు. ఒక వస్తువునకు కొనుచారు ఇచ్చుమూల్యమునుబట్టి వివరించుదు పరభరా మారనందును. వివరించుదు మూల్యము పొచ్చినచో కర్రకులు అధికలాభముల పొందుటకై ఎక్కువ పరభరను అయ్యుతావుదురు. మూల్యము తగ్గినచో తక్కువ పరభరను

అయ్యుతావుదురు, దీనినే 'పరభరా' నిర్మాణమందును ఇది అచేతా నిర్మాణమునకు వ్యక్తితేజముగ పరభరమందును. విలయనా కొనుచారు సాధ్యమైనంత వస్తుకగ కొనుటకు ప్రయత్నింతురు. కర్రకులు సాధ్యమైనంత ప్రయత్నగు మూల్యమునకు అయ్యుతావుదు. కర్రకులు చేర్చేరు మూల్యములకు ఎంతెంత పరిమాణముగ పరభరను పరభరా తేయుదురో తెలియజేయునది 'పరభరా వట్టి' అవలదును.

మూల్యము (Price) - వివరించుదు ఏ వస్తువుయొక్క మూల్యమైనను ఆ వస్తువుయొక్క అచేత, పరభరాలపై ఆధారపడియుండును. ఒక వివరించుదు అచేత వట్టిని పరభరావట్టితో పోల్చిచూచిన యెంతటి దీనిలో మూల్యము వద్ద వివరించుదు చా వస్తువునకు గల అచేత, పరభరాలు పరివహనముగ నుండును. ఇట్లు పరభరా, అచేతము పరివహనము తేయగల మూల్యమే అవివరించుదు చా వస్తువు యొక్క 'నిర్ణయమూల్యము' (Determined Price) తరచు వివరించుదు అచేత యొక్కయు, పరభరా యొక్కయు పరిస్థితులనుబట్టి మారుచుండు మూల్యమును 'వివరించుదు మూల్యము' (Variable Price) అందురు గడియారముతోని లోకము వివిధముగ ఒక మధ్య నిండువును ఆధారముగ చేసికొని అటువలె ఉండునో అట్లే 'వివరించుదు మూల్యము' నిర్ణయ మూల్యము వారాధరముగ చేసికొని పొచ్చును, తగ్గును ఉండును. కాకానికముగ వివరించుదు మూల్యము పొచ్చినను, తగ్గినను తుదకు నిర్ణయ మూల్యముతో సమానమగును. నిర్ణయ మూల్యముకంటె వివరించుదు మూల్యము పొచ్చునచో కర్రకులు ఎక్కువ పరభరను పరభరా తేయుదురు. 'అచేత' తక్కువగా నుండును. కావున వివరించుదు మూల్యము నిర్ణయమూల్యముతో సమానమగును నిర్ణయమూల్యముకంటె వివరించుదు మూల్యము తక్కువగానున్నచో అచేత పొచ్చును. పరభరా తక్కువగా నుండును అప్పుడును వివరించుదు మూల్యము నిర్ణయ మూల్యముతో సమానముకాక తక్కువ.

ఉత్పత్తి వ్యయము (Cost of Production) :- అధిక కాత్రు చేత కర్ర వివరించుదు ఒక వస్తువు యొక్క మూల్యము ఎక్కువ విధ్యయించబడునను ప్రధాన పనువస్తువు ప్రభవమునుండియు వచ్చించుచునేయున్నాదు. ఉపపద్య

అవ్యయదీక్షితలు

పైన అనేక వాచకపదములు తెలిపినవి. అయినను కొన్ని ముఖ్యాంశములపై విశేషప్రాయము కలదు. మూల్యము: వివరణయందలి పరధరా, అపేక్షిత స్థితిగతులను బట్టి నిర్ణయించబడును. ఇంకను మనిషికముగ పరిశీలించి పరో సరధరా చక్షుమప ఉత్పత్తి వ్యయమును, అపేక్షిత పక్షమున ప్రయోజనమును మూల్యమును నిర్ణయించుచునే తెలుచున్నది. సరధరా స్థితిగతులను నిర్ణయించునదిగా ఉత్పత్తివ్యయము మన దృష్టిలో ముఖ్యాంశమగుచున్నది. ఉత్పత్తివ్యయ మనగా నేమి? ఒక ఉత్పత్తి చారుకు ఒక వస్తువును ఉత్పత్తిచేయుటకు అవసరమైన ఉత్పత్తి సాధనములను పంపించుకొనుటకు కొంత ధన రూపమైన వ్యయమగును. కానినే ఉత్పత్తి వ్యయమందును ఇందులో అనేక రకములగు ఖర్చులు చేరును.

(అ) ముడిపరకలను కొనుటకుగ వ్యయము (ఆ) కూలి ఖర్చులు ఉపకరము (ఇ) వ్యాపారము దుండెన పెట్టుబడిపై వడ్డీ (ఈ) పరవస్తువు ఖర్చులు (ఉ) నిర్వహణపై సామాన్యముగ ఇవ్వబడు ప్రతిఫలము (ఊ) వ్యాపార ఖర్చులు. ఉదా: ప్రకటన ఖర్చులు, అమ్మకపు ఖర్చులు ఉత్పత్తి వ్యయము. మొదలైన ఖర్చులతో కూడియుండును. పరోక్షముగ కూడ వ్యాపారమున కొంత వస్తు సముదాయమును, కొందరి క్రమ ఉపయోగించబడి యుండవచ్చును ఉత్పత్తిచారు కాని విస్తారమును, అచిరులేదా సాంఘికచారుడు అగుచో అతనికి చెందిన యంత్రాగార వ్యయమై అగ్నే, పెట్టుబడిపై వడ్డీ, నిర్వహణము చేసేవందు అని అతనికి చెందు ప్రతిఫలమునీటిని అతడు భవనరమున చెల్లించవచ్చును కానిది ఉత్పత్తి వ్యయములో యథార్థ వ్యయభాగములు (కేరల యి) గా పరిగణించవలెను.

వస్తువుల విలువలను గూర్చిన చర్చలలో ఇటీవలి పరకు ఉత్పత్తి వ్యయము భవనరమైన వ్యయమనియు భావించుటకు వచ్చెను ఇట్టి భావనపై ఆచారపడి చేయబడిన వారధరి సాధారణము మూల్యము వల్లనే మూల్యము నిర్ణయమగుననీ చెప్పుట మాత్రమే. ఎందువలన అనగా భవనరమైన ఉత్పత్తివ్యయముకూడా మూల్యమే. ఒక వస్తువుయొక్క మూల్యము ఉత్పత్తి చారునిచేత చెల్లించబడినపుడు అదియే అతని ఉత్పత్తి వ్యయములో ఒక భాగము అగును. అట్లుయే ఉత్పత్తి

వ్యయముయొక్క యథార్థ వ్యయమేమి? భవనరమైన ఉత్పత్తి వ్యయముల వివిధభావమును కనుగొనుటకు అనేకులు యత్నించిరి. ఉత్పత్తి సాధనముల పరిమాణములు, ఉపయోగమైన ఉత్పత్తిసాధనము లొక్కొక్కటి కొంత పరిమాణముతో ఒక ఉత్పత్తి వారలో ఏదియో గించబడు రెడల మరియొక ఉత్పత్తివార వారిని ఏదియోగించు అవకాశము కోల్పోయిన చక్షుమూట. మొదటి ఉత్పత్తి వారలో ఏది అయితే ఉత్పత్తి సాధనములను అకస్మింతములకు అధమము అని రెండవ వారలో గడిచినగలిగినంతటి ప్రతిఫలమైనను ఇవ్వబారవలెను. కావున ఒక వస్తువును ఉత్పత్తి చేయుటకు వ్యయము, అందు ఉపయోగించబడిన సాధనములతో మరియొక వస్తువును ఉత్పత్తిచేసిన చారుకుంజెడి విలువనుబట్టి నిర్ణయమగును. తుట్టుకురకు తెలుపలేనవగా ఒక వస్తువుయొక్క యథార్థ వ్యయము అ వస్తువును ఉత్పత్తి చేయుటకు ఉపయోగించబడిన సాధనములు మరొక విధముగ ఉపయోగించబడవందువలన వా యొక్క ము చేయబడిన ప్రయోజనమునకు సమానము. పరిమితమైన సాధనములతో అపారములగు వాంఛలను పంపిస్తే పరమకు అపార్యముగాను కొన్ని వాంఛలను త్యాగము చేయుటకు తప్పనిపరియగును అందువలననే యథార్థ వ్యయము త్యాగము చేయబడిన ప్రయోజన పరిమాణమును తెలియ చేయును

2. పు

అవ్యయదీక్షితము :- అచార్యదీక్షిత అనబడిన

పరిణింపా దీక్షితము విశయపరార్థమగు కృష్ణచార్యుల (జి. కె. 1509.1580) అభిప్రాయం. తయిన మొదటి భాగ్య స్వార్థములనుబట్టి చెందినది. రెండవభాగ్య యగు లోకరాంబ్రెక్తి నై మిత్రాచార్య వంశం. ఈ మితి బిల్లిందిన వలగురు కుమారులతో పెద్దవాడు రంగ రాజార్యుని తయిన "అనైకముకురుడు", "వివరణ దర్శనము" అను గ్రంథములను రచించెను. తయినతోమ్మ మహాపాలని (జి. కె. 1588) అభిప్రాయం మంజుమయ అనైకము, విశిష్టానైకము, పూర్వమహంబం. ఈ పంకముతో పూర్తిగా ప్రవేశించినవి. ఈ రంగరాజార్యుని కుమారుడు అభ్యయదీక్షితములు. భారత్యావగోష్ఠులు.

కాంచీపురమునకుదగ్గరము అడయప్పలంబమ్మగ్రామమున ఈయన కళ్యాణమఠమున 4854 వ కలితవృరమున అప్పించెనందులు. అప్పుయి డిక్షిణేంద్ర విజయములో డిక్షితులు (క్రి. శ. 1558 లో అ. 11 వ తేదీన అప్పించెడి కివానంద యోగింద్రుడు) బ్రాహ్మణులు. ఈ రెండు తేదీలకు అరేళ్ళ వ్యవధి కప్పించుచున్నది వసువేదవ కళ్యాణి చివరికాగ్రములో నున్న అగ్రాధ్యపతితులకు ఇతని వసుకాలికు దను కళ లున్నది కాని కాళం కేశవ్యుని అంబయము అప్పయిడిక్షితుల అర్చార్యవసున (క్రి. శ. 1582 లో) నిర్దిష్టంబున అడయి ప్పుల వృ కావనములు తెలుపుచున్నది (క్రి. శ. 1549, 1580, 1601 లకు చెందిన అడయిప్పలపు కావనములలో అప్పయి డిక్షితుల ప్రవక్తగలది చివరికప్పు ఖాసాబుది అప్పా నమున కేబూరులో చాలకాల మితకు నుంచెడిది, అచట కనకాధిపేక్షముతో గౌరవించబడెడిది చారిత్ర కాధారముల వలన తెలియవచ్చుచున్నది. డిక్షితులు యాదవా ఖ్యులయి బ్యాఖ్యారంభమున రామరాయ, తిమ్మరాజు, చినతిమ్మరాజులను కేర్పొనివాడు. చినతిమ్మరాజు (క్రి. శ. 1542 నుండి 1550 వరకు) పేబావతిగా మండెను. అకర్నాళ అప్పయిడిక్షితులను కేరడిననవాడు కేబూరు బాదగని చివరికప్పుబాయతుడు (1549-1578) మొదటి వేంకటపతి (క్రి. శ. 1585) కామమున కువలయోగంద నిధి రసాయనములు రచించెననిది. (క్రి. శ. 1580 బాటికే సెవప్పకావనములు ఈతని కీర్తిని కొనియోద సాగినది తంతాపూరి కేతన వరసించెనని అప్పానమున గూడ అప్పయిడిక్షితులు కొంతకాలము గడచినను పొండ్లకేశమున వసంతమండవముతో ఏకపాదముగ్ని ప్రతిష్ఠాపిడయమున, కై పైతలకు, కై పైతలకు నివాసములు అయిలకేరగా. తిరుమలకాయకు డిక్షినిని ను ధర కు తీసికొనిపోయెననియు అచట డిక్షితులమూలమున అ ప్రత్యేక నిర్విఘ్నముగా అగ్రగణనియు తెలియుచున్నది

¹⁴చందలక మింద పురం ప్రత్యేకమైన పుణ్యస్థలం
మకాళ్యు వివర్యాక్షణా మకళ్యయకళ్యాణ్యుక్త్యా
వరసాని మమ వస్త్రతే యవతలై వ శోగే వస్త్రహా
వశించిరవ మగ్గయే కవదంబ దిద్యుతే వరమో
అమ గ్లోకమును డిక్షితులు అంశ్య వసుయమున చెప్పిది.

యెప్పిది రెంజేండ్లు నిండిన తరువాత చిరంజీవుడను మరణించి డివిది బట్టి అప్పయిడిక్షితులు (క్రి. శ. 1585 ప్రాంతమున అప్పించినయి, క్రి. శ. 1593 ప్రాంతమున మరణించినదియు చెప్పబోతున్నది

అప్పయి డిక్షితులు నూటబాగుగ గ్రంథములు రచించెడిది విశకంకడిక్షితులు కెవరికాదగ్రమునచెప్పివాడు. విటిలో అక్కార్యుల ముఖి యనబడు కెవరంకాళి, అక్కాళకళము, దళమూర చరిత వంగహము, వందరత్న ప్రవము, కనకబ్రాహ్మ్యము, కై రాగ్య కళకము, అమందలవారి, కళామర ప్రవము, కాంతి ప్రవము, రామాయణ కావ్యర్థ నిర్ణయము, రామాయణ కావ్యర్థ వంగహము, రామాయణ పాద ప్రవము, రామాయణ పాద వంగహము, కారక ప్రవము, వరదరాక్షాశ్రమము, అచిత్త ప్రోక్తకన్నము, కెన కామి ప్రవ కన్నము, కెనమహిమా కళ ప్రవము అనునవి కావ్యములు వసువతి చిత్రసేన నిలాసమును బాటకము కూడ ఒకటి ఇతకు రచించినది కలదు. ఇతడు వేదాంత కేతముని కావ్యములను, గోవింద డిక్షితుని హరివంశపాద చరితము, కృష్ణమక్రంది ప్రకార చంద్రోదయమును బ్యాఖ్యానించెను

డిక్షితులు వేంకటపతిరాయల అమ్మ నమసరించి, కువలయోగంద కారితలు అమ అలంకార గ్రంథమును రచించితిని చెప్పికొనివాడు కం గ కాళా శ్వరి యే ఈయనను వేంకటపతివద్దకు పంపెడిది అకారధుడనివాడు. ఈ కారితలను తన చంద్రాలోకమును మండి కొంగిలించివాడని అయికేపు డిక్షినిని తన ప్రసన్నకావ్యవసున ఎత్తి పొడిచివాడు. కాని చంద్రాలోకములోని అలంకార ప్రకరణమున కీకారితలు బాధ్యకములనంటిని చిత్రమీమాంసయను మఱియొక అలంకార కాస్త్ర గ్రంథమును ఇతకు రచించించివాడు. ఈ గ్రంథము అతగయై క్తి (అలంకారము) లో అగిరోయనది డివిది అంచించుటకు అగ్రాధ్యపతి పండితుడు చిత్రమీమాంసా శంకరమును రచించి, అంతటితో బాగె, తన రసగంగాధరమున మోచిమాటికి డిక్షితులను ఎత్తిపొడుపు మాటలతో విందించుచు విడుదలించి వాడు. కాని అప్పయిడిక్షి క రచితముని చెప్పెదను 'అంధ్రేశ్వర మంగ్ర కాపావ బ్యాఖ్య కవన ఫలమో' అను గ్రంథమును బట్టి డిక్షితులు తెలుగుకేళము వందును, తెలుగు కావ

అప్పయిదీక్షలు

యందును మిక్కిలి యోగముగలవాడని తెలియుచున్నది. శక్తిగర్వ సంబంధములను విడచియు వృత్తి వా ర్థమును దీక్షితులు రచియించినారు.

శక్తిలో దీక్షితులు వేదాంత శాస్త్రమును అప్పయ దీక్షితులవద్ద అభ్యసించెను. శక్తిలో సిద్ధాంత కాముని మొదలగు బాధ్యకరణ గ్రంథములను రచించిన తర్వాత వేదాంతము చదువవలెనని అప్పయ్య దీక్షితుల ఇంటికి చేరినపుడు, అతడు తన కామునిని శిష్యులకు పాఠము చెప్పించునెడల | పాఠమైన తరువాత తన చేయి, వచ్చిన వని, శక్తిలో సిద్ధిచిందుకొనును, కాని తన చేయి చెప్పక, శిష్యులతోపాటు కాముని పాఠమును వినినందులకు సేతున్నవము చేరుచునీ శక్తిలో శతర విషయము లను ప్రస్తావించి పిలువెడని అప్పయ్యదీక్షితుల అచ్చార్యులు | యథావిధిగా సేతున్నవము చేసినప్పి, శక్తిలో వేదాంత మును చదువకొగ నట.

అప్పయ్యదీక్షితులు దర్శనశాస్త్రములలో ప్రవీణుడు, కాని దీక్షితులైన తన దర్శనము పునర్వివాహము చేయ సంకల్పించియు అతడు దర్శనశాస్త్రములకు సంబంధమునకు అచారమునకు తెరచి, ఊరకుండునని చెప్పెదరు. అప్పయ దీక్షితులు అందరేవునీలే మీమాంసక మూర్ఖమృదని ప్రకటించబడినారు. అతేక లక్షణ పునరాశీనము, పూర్వమీమాంసా విషయ సంగ్రహదీక్షి, దర్శన మీమాంసా పరిభాష, విధిరహితము, ఉపక్రమ పర్యాక్రమము, వాద వక్త్రము, మయూఖావళి, లిఖ పటము అను పూర్వ మీమాంసా గ్రంథములు ఇతడు ప్రాసనవి కాట్ట మీమాంసలైనవను అప్పయ దీక్షితులు ఇతలగుడ ౯౩ శ్లోక సిద్ధాంతములను తెచ్చెను ప్రకర కాంతరము గూడ కర్మశేన ప్రమాణమైయుని బ్రహ్మ మూత్ర వాంఛకావ్య వేదాధికరణమున తన పరిమళ బ్యాఖ్యలో విధునించినారు వాద వక్త్రములలో నవవ్యాఖ్యలుకావ గలవి వాబ్యాఖ్య విచారమైన తు గ్రంథమున ముఖ్యమైన పూర్వోత్తర మీమాంసాధి కరణములు విడిచింపబడనవి, శాస్త్రదీక్షి బ్యాఖ్య మయూఖావళి, శ్లోక వార్తిక దృష్ట్యా లఘుపార్థిక మన అదిత లిఖతమున పూర్వ మీమాంసా శాస్త్రముతోని అధికరణములు సంక్షిప్తముగా ప్రతిపాదితములు.

పూర్వ మీమాంసా శాస్త్ర విషయములను పూర్తిగా వేదాంత గ్రంథములలో గూడ నొప్పించిన అప్పయ దీక్షితులకు పూర్వ తెన్నవములు తెండును స్రీమా న్నదములే. అతేక విశిష్టాద్వైతక గ్రంథములను బ్యాఖ్య నిందినను,

“మహేశ్వరే కా అగకామధీశ్వరే |
అబాధ్యరే కా అగదంతరాశ్చుని
నవస్తుతేన ప్రతిపత్తి రస్తుతే
తథాపి శక్తి ప్రయతేందుకేతే”

శక్తి ప్రయతేందుకేతే

అని కాంచీపురములో వోక పండితవళలో అప్పయ్య దీక్షితులు వర్ణింతు | శివులకును, విష్ణువులకును వస్తుతేన ప్రపత్తి లేకున్నను తనకు శివునినైతే చిత్తము నిలిచి యున్నరట

శ్రీకంతుని శైవ వేదాంతమును ముద్రాస్థితము చేయుటకు శ్రీకంత్ కావ్యమునకు శివార్చనరదీక్షిత అను బ్యాఖ్యలను, శివార్చనక నిర్ణయము అను గ్రంథమును రచించి ఇతడు శైవ విశిష్టాద్వైతమును ప్రవచించి నాడు. విశిష్టాద్వైతక బ్యాధి శైవ రామానుజులవలె తియన శైవ వేదాంత బ్యాధి శైవ నిరంతర కృషి పలికెను అతేక మీమాంసా బ్యాధుములకు విశిష్ట కావ్యార్థము ప్రాముఖ్యము ఇతనిచే చూపబడినది.

బ్యాధు రజామత, పరిమళ, సిద్ధాంతలేఖ సంగ్రహము అను దీక్షితుల వేదాంత గ్రంథములు అతే ముఖ్యమైనవి. శంకరభావ్య బ్యాఖ్యయగు కామశిక్షిగల కల్పకరు బ్యాఖ్యలకు టేకగా బ్రాయణిడన పరిమళ బ్యాఖ్యలో దీక్షితులు అవశ్యేన వాదము, వాదావ వాదము, శ్రమముక్తి, పర్యముక్తి మొదలగు విశిష్ట సిద్ధాంతములను సోపన్తముగా నిరూపించినారు. అద్వైతక వేదాంతమున గల విష్ణు విష్ణు సిద్ధాంతములను వమగ్రముగా వోకతో చేర్పబడిన మనోగ్రంథము సిద్ధాంతలేఖ సంగ్రహము వ్యవహారమున కాట్టమీమాంస నకును, వేదాంత మార్గమున కామశిక్షి ప్రహారణంబి, శక్తి మార్గమున శివార్చనకీయు వగు అప్పయ దీక్షితులు వర్ణనముల పాండిత్యము, అద్వితీయ ప్రతిక గల మనో వర్ణి

సో. కు.

అభిమానీ నితిత్తిన్ :- రమ్యరేఖములొంది శృంగార
వగవనిచానియెన అభిమానీ నితిత్తిన్ అను న గ్రంథము.

గ్రంథమునకు "మూడు సముద్రములు చాటి నేను
కాచించిన యోగలు" అనుపదం

[illegible]

అపకాపి నానీకేశములో గుడ్డుమలమిడినా చాదిన హిందూదేశమును తిరిగిని వచ్చెను చాలినచల ముని గిరికి కలదని యోచన తెలిసికొనెను హిందూదేశము నుండి రంగు విడుచుచును, మనగొల్పద్రవ్యములను తిరిగిని వచ్చిని అని శక్తియు, నాని స్వయంభూతమైన ప్రయాణమునైన యెడల శ్రోతాదుకును నున్న వస్తువు లెల్లిన పనిని వచ్చుననియు, నున్నప్రమాదమునకు రోయియెడల వస్తులకాద తేలుచును. ఒకదానిని తేలించి పది పదార్థముననుగని వచ్చెనియుచునాను అనిపకెయున్నట్లు అపకాపి తన వివరముగొనుచును గిరిగారికి వెను

అజిషివియా (ఇకోపియా)

పండుమంది కాట్యక్తములు, అంగారు తీమలుగల గుట్టు ముల్లపై తెప్పవ ముమ్మాదురు అగ్నికులు, నూరు వానర ములు, ఇతర పరివారమును వడనుచుండుట కావనగును

అగ్నిదీపి వింది ఒక పవిత్ర శీతముతోని బుద్ధ రేపుని మహా కేశాలయము ఈ విశేషయ యాత్రికుని ముగ్ధుని చేసెను "బుద్ధ కేశాలయము చాల పెద్దది విశాలమైనది ఆ కేశాలయము రహస్య రేశముతోని తెప్పర వగరనుంక విశాలమైనది ఆ దేవళము శిలా నిర్మితమైనది. ఆ శిలలపై బుద్ధరేపుని పవిత్ర కళలన్నియు చెక్కబడి యున్నవి ఆ మహాశక్తులు ఎన్నిజన్మ లెత్తినో, ఏయే అవతారములను చాచినో, ఎన్నెన్ని అద్భుత మాహాశక్తులను అనిందెనో, ఆ వివరము లన్నియు శిలలపై చిత్రించబడినవి ఒకప్పుడు మానవాకారము లోను, ఇంకోకప్పుడు గజావతారములోను, మరొక పురుషుడు కావతారములోను, మరొకప్పుడు సందర్భము లలో భయంకరమైన వ్యుగ కలమృతోను, నీడమగిలె చాలముతోడను— శ్రేష్ఠ ఎన్నెన్నో రూపములతో ఆ రేపుడు ఈ శిలా శిల్పములలో కన్పించును బుద్ధరేపుని అద్భుత బుద్ధుని శేషములను సందర్శించుటకు, హిందూదేశ మంతటనుండియు అపెత్తాక జనులు ఈ కేశాలయము వకు వత్తురు రాత్రో తెక్కబడిన ఒక మహాశక్తులమైన బుద్ధ ద్విగహ మిచ్చట కలను ఆ శిలామూర్తి కేయియై త్తి విలించియుండును. అయద తోక శరీరమును చుట్టజెట్టు కొని యున్నది. అయద ముఖము వానర ముఖమనలె మన్నది బుద్ధుని ఎదుట వల్లరాత్రిలో మలచిన మహాశక్తుల మగు వృషభముకంటి కలది. ఈ వృషభముపై అంగారు నీటితో చక్కని అలంకారములు చిత్రించబడి యున్నవి ఎండరెండవచ్చి, ఈ వృషభరాజముయొక్క కాని గొప్పను ముద్దింపగాని, చాచిని, బుద్ధుని పుష్పములతో పూతించి పోవుదురు "

ఈ విశేషములు హనుమంతుని ద్విగహమునుచూచి బుద్ధ ద్విగహముని పొరబడియుండును హిందూదేశము లోని వివిధ దేవతా ద్విగహములను గుర్తించుటలో దీని ియులు వెలుపురు ఇక్కే తిలమకలు పడుచుండురు

నీటి యెక్కువైనను అభిరామి నీటితో యొక్క దీపవర్ణా గ్రంథము చేటి అయిదు శతాబ్దములవాటి భారతీయ

దృశ్యములను మనముండుంది ఎంతయో చారిత్రక ప్రాముఖ్యమును పొందుచున్నదనుటలో సందేహము లేదు.

మ. అ. రా.

అజిషివియా (ఇకోపియా): కథలక: తూర్పు అఫ్రికాలోని ఈ రాజ్యము ఎవ్వరు స్థాపించబడ్డలో తెలిసికొనుటకు సరియైన అధికారములేవు. కాని అచటి గాత్రలనుబట్టి చేటిని అధికారములో ఉన్న రాజవంశము క్రీ. పూ 1000 ప్రాంతము వాటిరియి అ రాజవంశము వారు పాలమన్ రాజులమారులైన మెనిపో యొక్కయు, షేతారాణి యొక్కయు వంశీయు లనియు చెప్పబడు చున్నది షేతారాణి శ్వేష్ట పుత్రుడు ఈ రాజ్యమును సంపాదించివాడట! "షేతా" అనగా ఇకోపియా అనియు, తన కల్పచేరతే ఈ రాజ్యమునకు "ఇకోపియా" అని పేరు చెప్పబడినదియు వాడుక.

క్రీ శ మొదటి శతాబ్దమువాటికి ఇకోపియనులు "నీగనులు" అవలెడివారు. అనగా రకరకాలైన రేపకా పూలను చేసేడివారని అర్థము. క్రీ. శ. బాగ్దా శతాబ్ద ములో ఇకోపియారాజు "కాన్రెక్" క్రైస్తవ మతమును స్వీకరించెను కాన్రెక్ క్రైస్తవులు క్రైస్తవతలం దొక తెగవారు. దీరెక్కువగా ఈజిప్టు, ఇకోపియా మున్నగు అఫ్రికా దేశములలోనే వ్యాపించి ఉండిరి. కాన్రెక్ చర్చికి పర్యాధికారి ఈజిప్టు రాజ్యములోని అలెగ్జాం ద్రియాాయం దుండువాడు ఆరవ శతాబ్దములో ఇకో పియారాజు ఎజ్జునముగ్ర ప్రాంతమును స్వాధీన పరచు కొని జువాగ్ముగా అలేరియాపై దండయాత్ర చేసి "యమన్" అనెడు సారవంతమైన రాష్ట్రమును అయిం చెను. వాటినుండి 50 మిల్లరమక "యమన్" ఇకోపియా రాజ్యభాగముగా ఉండెను ఈ కాలములోనే ఇకోపియా ప్రపంచములోని వివిధ దేశములతో సంబంధములు కలిగి అభివృద్ధి పొందెను

క్రీ శ. నీడత శతాబ్దములో మహమ్మదీయులు ప్రతి ఈజిప్టును అయింది. ఎజ్జునముగ్ర తీరప్రాంతము వారి స్వాధీనమయ్యెను. ఇకోపియా తన పూర్వస్థితిని కోల్పోయి ఏకాగ్రమైంది అయిదువక కొన్ని శతాబ్ద ముల వరకు ఇకోపియా కల్లోల పరిస్థితులలో నుండెను.

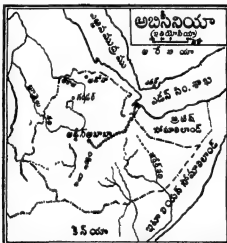
అది అంతఃకలహాలతో, విదేశీయుల దండయాత్రలతో విచ్ఛిన్నమయ్యెను. 18 వ శతాబ్దములో ఇకోపియా రాజు మహమ్మదీయులనుండి తమ్ము రక్షింపుమని పోర్చుగల్ రాజును కోరెను కోరిక సహాయము లభించెను, ఇకోపియా మహమ్మదీయుల హస్తగతము కాకుండ రక్షించబడెను. అదే కాలములో రోమన్ శాస్త్రజ్ఞుడు ప్రచారకులు ఇకోపియాలో ప్రవేశించి ఇకోపియా రాజును శాస్త్రజ్ఞుడు, మతమును స్వీకరింపుమని అవతంశముచేసిరి. కాని ప్రజలు వారిని ప్రతిఘటించిరి చివరకు కాన్స్టెన్టైన్ ప్రపంచ నిందితౌడెను. విదేశీయులందరూ బహిష్కరింపబడిరి. అయినను "జీమ్ము బ్రూన్" వంటి పరిశోధకులు ఇకోపియాకు వచ్చుచునే యుండిరి.

అరేబి రెండు శతాబ్దముల దమక రేఖలకు అంతఃకలహములను గలియయ్యెను. ఈ అంతర్భుక్తములవల్ల ఆరేఖ ప్రాచీనభవనముల చాళవనమైనవి.

19 వ శతాబ్దములో 'కాపా' అను పోక సరచారు శత్రువులపై విజయముపొంది రెండవ థియోడోర్ అను నిరుదముతో రాజయ్యెను. 1818-1868 వరకు ఇకోపియా ఇటలీ పార్శ్వీకమయ్యెను. 21 వ థియోడోర్ ప్రాచీన ఇకోపియా పామ్రాజ్యమును పునరుద్ధరింప వలెనని ప్రయత్నము చేసెను. కాని విఫలమయ్యెను. థియోడోర్ నిరంకుశుడు. అతనిని బ్రిటిష్ చారిటీ తగాదా వచ్చెను. 1884 లో ఇకోపియాలోని బ్రిటిష్ రాయబారిని, అతని అనుచరులను బంధించెను. 1887 లో కొంబాయనుండి రాష్ట్ర సేవయర్ ఆధిపత్యమున బ్రిటిష్ సైన్యము ఇకోపియాపైబడి రాజధానియైన మార్గాబాదును 1898 లో పార్శ్వీకపరచు కొనెను.

రెండవ థియోడోర్ అత్యవశ్యత చేకూర్చును కొంత కాలమునకు బ్రిటిష్ సైన్యము రేఖమును విడిచి పోయెను.

తరువాత బ్రిగ్గర్ రాష్ట్ర గవర్నరు ఇకోపియా రాజయ్యెను. కాని 'బోవా' రాష్ట్ర పాలకుడు 'మెనిలిక్' అనువాడు ఇటలీ సహాయముతో ఇకోపియాను బ్రక్ మించుకొనెను 1889 వరకు మెనిలిక్ కు ఇకోపియా అంతయు పార్శ్వీకమయ్యెను. ఇటలీ మెనిలిక్ కు సహాయము చేయుటలో పార్శ్వ్యము లేకపోలేదు మెనిలిక్ విజయము తరువాత ఇటలీవాడు కాము ఇకోపియా (అప్పటికే అలీపీరియా అని పిలువబడుచుండెడిది అలీపీరియా అనునది అరబి పరమ) పంరక్షకులను

పార్శ్వీకించిరి కానితో మెనిలిక్ కును ఇటలీకిని సైరము ప్రాప్తించెను. 1896 లో ఇటలీయన్ సైన్యములు అలీపీరియాపై దాడిచేసెను. కాని అపజయమునే పొందెను. కొంతకాలము యుద్ధము అరిగిన తరువాత ఇటలీ అలీపీరియా పార్శ్వకంత్త్యమును అంగీకరించెను. ఎక్కువముగ శీతప్రాంతమును (లేకు ఎరిట్రీయా అనబడుచున్నది) కోల్పోయెను మెనిలిక్ స్ట్రాస్, బ్రిటిష్ దేశాలతో స్నేహము

చేసెను ఇతని కాలములో అలీపీరియా అభివృద్ధి చెందెను రేఖములో సైబుమార్గము నిర్మింపబడెను. వ్యాయ శాస్త్రము రూపొందింప బడెను మెనిలిక్ కు తర్వాత వచ్చిన 'లికోయాన్' అనురాజు ఇస్లామునకు ప్రచారము చేయబాని తత్పరితముగా సింహాసనమును కోల్పోయెను. అతని అవతరము మెనిలిక్ కుమార్తె 'అడిక్' రాణి అయ్యెను 'రాన్ తఫారిమాకాన్' అనునతడు పంరక్షకుడయ్యెను.

అరిస్టియా (ఇశోపియా)

రేకములో అధునిక జీవన పద్ధతిని ప్రవేశపెట్టి అత్యుదయమునకు రాన్ శకాశియా కొనెన్ పాటుపడెను. 1928 లో ఇశోపియా నానాజాతి పదితి (League of Nations) లో పర్యవక్షమును పొందెను, ఇదిగో రాదీ యొక్క మరణానంతరము 1930 లో మోరాన్ "హీలే సెలాశే" అను నిధనముతో ఇశోపియా చక్ర పత్రి యయ్యెను.

ఇటలీ పామ్రాజ్య వృద్ధిచేత అరిస్టియాను తెరగించ మొదలు పెట్టెనది 1936 లో ఎరిట్రయానైపు ఎస్సీ పరిపాద్య పంపుటలు జరిగెను. అక్టోబరు 31, 1936 నాడు ఇటలీ అరిస్టియానై రాదీచేసెను. బ్రిటిష్ వారు ఫ్రెంచి వారు చేసిన సరిది ప్రయత్నములు విఫలమయ్యెను. అధునిక యుద్ధ పాదపముతో, విమోత రామలతో ఇటలీయను చేతు అరిస్టియాను నాశనము చేసెను, అరిస్టియారాజ నానాజాతి పదితి పహాయమును అర్పించెను రాని లాశము లేకపోయినది. మే 5, 1938 నాడు ఇటలీయన్ వై ప్పములు ఇశోపియా రాజరాని యైన "అడిస్ అబాబా" లో ప్రవేశించెను ఎరిట్రయాను, ఇటలీయన్ సోమాళీ లాండును, ఇశోపియాను కలిసి "ఇటలీయన్ తూర్పు ఆఫ్రికా" అని పేరు పెట్టెది.

ఇటలీయనులు పరిణ రాజ్యమును నిలపరచిరి అరిస్టియావారు గెరిల్లా యుద్ధమును ప్రారంభించిరి. ఇటలీయనులు రేకములో రోడ్డులు నిర్మించి గెరిల్లా దళములను తరుముటకు ప్రారంభించిరి. 1938 లో "హీలే సెలాశే" బ్రిటులో కలరానుకొనెను. ఇంతలో రెండవ ప్రపంచ సంగ్రామము వచ్చెను అరిస్టియా మోడ యుద్ధ రంగమయ్యెను అరిస్టియా రాజు 1941 లో బ్రిటిష్ వారి పహాయముతో వ్యర్థము చేయబడి ఇటలీయనులతో యుద్ధము పోగించెను విజయము పొందెను. "హీలే సెలాశే" మరణ అరిస్టియా చక్రపత్రి (మే 1941) యయ్యెను. తరువాత మిక్ర రాజ్యములతో చేరి జెన్సీ, ఇటలీ, ఇజాన్ రేకములనై అతడు యుద్ధమును ప్రకటించెను. యుద్ధానంతరము లక్ష్మ రాజ్య పదితి (U. N. O) లో అరిస్టియా తేరిపోయెను, 1948 లో అవమితి ఛార్జునై పంశకము చేసిన 30 రోజులలో అరిస్టియా మోడ జరిగె.

అరిస్టియాలో విద్య అభ్యర్థనములు పరిశ్రమలు రవాణా పోకర్లములు మున్నగువాటిని అభివృద్ధి చేయుటనై అత్యరాజ్య పదితి యందలి వివిధశాఖలు, అమెరికా బ్రిటున్ రేకములు తోడ్పడుచున్నది. రేకము అభివృద్ధి పొందుచున్నది.

డిసెంబరు 21, 1960 నాడు ఎరిట్రయా, అరిస్టియాలో తేరిపోవడవని అత్యరాజ్య పదితి విధ్యయించెను. అదిష్టయము ప్రకారము 1968 లో ఎరిట్రయా అంతరంగిక పరిపాలనలో సంపూర్ణ స్వపరిపాలనాధికారము గల రాష్ట్రముగా అరిస్టియాలో అంతర్భాగమై తోయెను. ఎరిట్రయా ప్రతినిధులు అరిస్టియా పార్లమెంటు పట్టుకైరి

ఉ. రా.

అరిస్టియా (భూగోళము) :-

ఇశోపియా అనలము రేకము ఆఫ్రికా ఇండములో నొక పెద్ద వ్యతంతరేకము 1938 లో ఇటలీ కనలో అరిస్టియాను కలుపుకొన్నప్పటికీ, రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానంతరము, అనగా 1942 లో ఈ రేకము మరల పాక్షికంక్రమమును పంపించుకొనెను. దీని చుట్టును బ్రిటిషు, ఫ్రెంచి, ఇటలీ రాజ్యములున్నవి ఈ రేకము రాంధాగము పర్యవసాయము. ఈ రేకము యొక్క విస్తీర్ణత 3,500,000 చదరపు మైళ్ళు దీని జనాభా ముమారు 1,00,00,000. రేకమంతయు మొత్తముమీద ఎత్తైన భూమి అగుటచేతను, పర్యవప్రాంత మగుటచేతను, అందు రాశిపోకలకు ఎంత మోతము పోకర్లములు లేవు ఈ కారణము చేతనే, ఈ రేకములో కొంత ఇరిజపంచక ఉన్నప్పటికీవి అత్యధ. అభివృద్ధి చాల మందముగా నున్నది. ఈ రేకమునకు పముర్తి ప్రాంతము ఎంతమాత్రము రేకపోవుటచేత, ఇతర రేకములతో చార్వాపరమునై ఫ్రెంచి సోమాలీలాండు లోని కిలుకీరేపు పట్టణముమీదనే అరిస్టియా ఎన్ని.వగా అధారపడవలసివచ్చినది. భూమి పరిపాలనయైన దగట చేతను, పేషేయియ పద్ధములు వరియ కారణము చేతను, ఈ రేకములో వ్యవసాయము ఎన్ని.వగా అభివృద్ధి పొందినది. ప్రత్తి, గోధుమ, కాబీ, వార్మి - ఇచ్చట ప్రభావమైన పంటలు ప్లానైలు వది అధారము వలన ఎక్కువకు భూమి దుమ్ముటకును, వ్యవసాయము చేయుట

కుమ ఇచ్చట అవధరమైన దీని నదుపాయము ఉన్నది. ఎక్కు పరిశ్రమలు లేవనియే చెప్పవలసియుండును. అదవులు విశేషముగా కలవు. ఇనుము, రాగి, బొగ్గు, వజ్రాలు గలవని ఈ రేణములో ఎక్కువగా మున్నది. చెప్పదగిన ఖనిజ సంపదయు, వ్యవసాయ సంపదయు ఉన్నప్పటికిని ఈ రేణము అభ్యక్తముగా ఉన్నది ప్రితిలో లేదు. దీనికి ముఖ్యకారణములు రేణుపతయ సర్వశమయముగనుట, వైలు మీద గాని, నీటి మీద గాని ప్రయోజనములే లేక మౌళికము తగిన పోషకములు లేకపోవుట. ఈ రేణము నకు అద్దిన అకాశా ముఖ్య పట్టణము అబోచా, గండక్ అవనది ఈ రేణములోని ముఖ్య వ్యాపార కేంద్రములు.

డి. రా. రా.

అమల్ ఫజల్ :- అమల్ ఫజల్ క్రి. క. 1561 జనవరి 14 వ తేదీ యందు బ్రాహ్మణ్ అర్పించెను. బుఖారుస్థానాధ్యక్షులయన, వర్షాధ్యక్ష సంపన్నులకు అగు షేక్ ముబారక్ బాగోరి అను బాతనిఁ ఇతడు కేంద్రపరచారుడుగా అర్పించెను. అప్పుడు అప్పుడములో మునిసిఫర్ కలి యగు ఫయిజీ ఇతడు తమ్ముడు కండ్రి వైక్రి విరాసించినచో, ఇతడు భారతరేణమునకు వలస వచ్చిన ఓక అరేబియా కుటుంబమునకు కేంద్రపరచాడు. ఈ కుటుంబము తొలుత సింధులోను, తరువాత కోర్ పూరు నందలి బాగోరులోను స్థిరపరచు మేధురచుకొనెను. అందుచేత ప్రజలు అమల్ ఫజల్ కండ్రియగు షేక్ ముబారకుడు బాగోరి యని నెలచుచుండిరి. అమల్ ఫజల్ పుట్టుకలు బాగోరి సంపత్కరములకు ముందు షేక్ ముబారక్ పెండ్లి చేసికొని బ్రాహ్మణ్ స్థిరావాస మేర్పరచు కొనెను. ఇదను బాగోరి యను పేరుతోనే ప్రజలకిదిని తేల్చుచు నుండెదరారు. కద్ది నకమున పోర షేక్ రేణమునందు పిచాక్ దగ్గర మున్న ఇదిక్లో నివసింపించుకొని రియల్ టీక పఫారితో అమల్ ఫజల్ లంపకర్తము కలిగి యుండెను. ఈ పఫారి, సిద్ధపురము యుగా, మహమ్మదుగా ప్రసిద్ధిగల్గి యుండెను. అందుచే నప్రఖ్యాతి పొందాయాడు అతని దిశోదియగు షేక్ హుమారీ. ఇదిపురును ఆ మహమ్మది పంపాంతు పొందుచుండిరి.

అమల్ ఫజల్ బాధ్యమున పరచానక్తి గలవారై కండ్రి రక్షణమున అత్యుత్సాహముతో చదువుకొనుచు న్నవ్వినారెను. మహాదనీ సంప్రదాయమునక అమియా మునుకలిగియున్న కారణముచేత ఇతని కండ్రియగు షేక్ ముబారక్ తెచ్చు. శ్రేణములను గురికావలసివచ్చెను. ఆ శ్రేణములు అమల్ ఫజల్ చేతమనస్సుపై కాళ్ళతముద్రము గానిండెను. తన్మూలముననే అమల్ ఫజల్ ను పహానగుల నుచ్చెను ఈ పహానగులవాళ్ళవనము ఇతనికి ఉత్తరకాలము నందు అప్పుడతో స్నేహమేర్పడుటకు మూలమయ్యెను. అమల్ ఫజల్, తన మాదశిక వికాసమును గూర్చి ఇష్టాయను గ్రంథమున ప్రాసించెను. ఆ ప్రాశనమునకు అప్పు తెలియు చున్నది: ఇదన పంపత్కరమున ఇతడు చతుక బారంబించి వరుణేవన సంపత్కరము బాటక అవారు వ్యాప్తిలో మున్న విఖ్యాతకాలమ్మిచేయందును ప్రజా పంతు దయ్యెను. అటు కర్మాక్ష పది పంపత్కరముల పాటు వికారాధ్యక్షులు నిర్వహరవుచు ననుబానికులకు నడి కులతో మతవిషయక చర్చలయందు పాల్గొనుటలో భుజుపాలుడగుచు ఇతడు కాంము గడచెను. కాని వైఖ్యానిక వ్యాపంగములవలన ఇతనికి అంతర్వాంతి లెంపవలెను అందుచేత పవర్సంపవలయనను బోరిక ఇతనికి కలుగుచుండెడిది అమల్ ఫజల్ అన్నయగు ఫయిజీని అప్పుడముతో చేరవలసినదిగా అప్పుడు అహ్మదించెను. అది తెలుడలుకొని అమల్ ఫజల్ యొక్క. మనమున ఉత్తర కరలైన తన కదివృత్తునుగూర్చి అతలు పొడచెను. అప్పుడు అప్పుడముతో తన కండ్రి అయిన షేక్ ముబారక్ ను తేల్చిపించెదరారు అతేలుండెడిరి. ఇదను అప్పుడు తన కొనగు బ్రోక్కాహమునుబట్టి టిమికోతను కాన కక్తితోతను కాను శేవరేణుచో అది విషయము కావాలని అమల్ ఫజల్ ని విక్రవాన మేర్పరచెను. ఈతోధగా ఫయిజీ అప్పురుయొక్క. స్నేహమును పంపించుకొని రానిది విలుపుకొనుటలో గొప్ప చేర్పును చూచెను. అతేర్పు అమల్ ఫజల్ యొక్క. శ్రీయస్సనన పొదన మయ్యెను 1574 ప్రాశంశముతో అమల్ ఫజల్ ఫయిజీ యొక్క. పోరదరుగా అప్పుడకు పరిచయము కానిదలెడెను. అప్పుడు ఇతనిది విశ్లేషి అదరముతో స్వీకరించెను. అందుచేత ఇతడు ప్రపంచ పరిత్యాగమునైది త్యజించెను.

అమల్ ఫజల్

అప్పుడువామో! ఇక దీప్తి తమ్మగూర్చి బ్రాహ్మిణిను. "కాలము మొదట వాకు అనుకూలపడలేదు అందుకేక చేసు చాలాపు పొర్లవదడను, గర్భిణిదను అయి వర్ష వంగ పరిశ్కాగిని కావలయు వని విశ్వయంచుకొంటిని వా చుట్టును అనేక శిష్యులు చేరిన కొందరియు వా విద్యా దంబరము అతిశయించ దొడగెను. నిజమునకు విద్యా గర్భములే వీ కాంక్షవాసమునై అమలవడితిని. వా అర్హవ్యవేశమున వీ కాంతప్రదేశములలో విజయైన పశ్యా స్వేదకుల పొంగవ్వములో కొన్ని రాక్షసులు గడవులు నెంకదించెను విద్యవలయున్ బ్రావధమలై వ పెద్దల పొంగ త్వము వా కావందములు చేసినాడెను. అందువలన చేసు సేకములను తెరచితిని అంతకు పండితులమగ్గుల పొర్ల వదడము వాకు గోచరించెను వా తండ్రియొక్క ఉప రేకములు అక్షానోపద్రవమున బడకుండ ఎట్టేలకు వమ్మ రక్షింపగలుగు చుండెను వా మనస్సునకు కాంతి తేచాయెను మంగళీయాయా యందతి యిరుకు చెనును, తెలవాణీలోని మునులై పునకును వా స్వారయము అగ్నింపలన కాగెను. తిరెట్ రేకపు లామూలలోదను, దోర్పుగులలోని మత గురువులతోదను, పార్వీ మత గురువులతోదను, "తెంబాపవస్తా" పండితులతోదను వమా వేశములతోదను ఉద్యిక్కారుచుంటిని వా వర్ణంరేకపు పండితుల విషయమున వా కనహ్యకావ మేర్పరెను ఉచారవిషయ విచారమార్గమున పుష్కాక్షు వాకు సేక కాగండను వాళతో అతని యాస్థావములో చేరుమని వా దోడరులును తక్కిన బంధువులును వాకు నెంతో నొసగిరి చారి హెచ్చరికలను తిరస్కరించుటకు చేసు వర్ణప్రయత్నమును చేసితిని. ఇప్పుడు నేను అందరినై యున్నాను, దీనునగా పుష్కాక్ష కర్మప్రవంచమున మార్గ దర్శకుడుగను, ఏ కాంక్షవాసమున అశ్వాసకుడుగను వాకు ఉపగరించెను. వా భార్యక వాంఛయు వా విద్విత్ కృత్య విద్యవలన వాంఛయు అతనిలో పాఠ్యలంబు నొందెను " అమల్ ఫజల్ తోడరగా ఉన్న కవదని తెల్ప లేదు. పదునొకండు సంవత్సరములు కృత్తి తత్వరమైన సేవలేనవ తర్వాత మార్గమే ఇతను చేయమంది క్షులలను వాయకు డయ్యెను. 1588 లో అనుకవచ్చునైత పాతలి మృహేమ తోకలని ఇతను ఢిల్లీ యొక్క పంయుక్త పరిపాలనలో

పాల్గొనెను. 1592 లో ఇతను రేండుతేల మంది క్షులల వాయకుడయ్యెను. 1600లో బాలుసలేమంది క్షులల వాయకుడుగా ఇతను నియుక్తుడయ్యెను. "ఇకాదత్ భావా" లో ప్రతి గురువారము సాయం కాలమున అరుగు వమావేశములలో చర్చలు జరుగుచు చెను దీటియందు అప్పురునకు అతిరుచి మొదగునందెను. అట్టి కరుణములందు పూర్వార్థావ పరాయణులగు పండి తుల విచారములను రేచ్యగ్గిట్టులలో అమల్ ఫజల్ కృత కృత్యుడయ్యెను. పూర్వార్థావ పండితులలో అంతకు ముందుచెడి లక్షమత్వము తోచించెను అప్పురునకు గల మతవిషయక పంశయములు తొలగలేదు అని చెందొంద తోర్చెను అప్పురు తన పక్కపక్షమునకు అమల్ ఫజల్ ను వాయకునిగా నిర్ణయించెను. తుదకు అమల్ ఫజల్ ఉలేమా మత పండితులను చర్చలలో ఓడిపడగలిగెను. అపొక విషయములలో మార్గమే వాళ, అర్హాత్మిక విష యములలో గూడ పరిపాత్తిక ప్రణలు తమ పుష్కాక్షును వాయకునిగా అంగీకరించు దర్శముఅనుమాటకు అప్పురు పశ్యుశించవట్లుగా అమల్ ఫజల్ తోరించెను. ఈ మాతన మత విద్వాంశము రాజాచే ప్రకటించబడుట అమల్ ఫజల్ యొక్క అర్హస్యమునకు వాందీయయ్యెను పూర్వార్థావ పరాయణులగు పండితుల తమ పదవులను ప్రమాదము వాటిల్లు యాచి లోఅనుటకు పండిత్యకు సూచించిరి కాని ప్రయోజనములేకపోయెను. సేక్ ముకారోగ్, అతని పుత్రులు కలిసి తయారులేనవి విశ్వమైన పుత్రమునై ల పండితులు పంశకములను మోడ లేరిరి ఈ పుత్రము నందు పుష్కాక్షునకు ధర్మపాలకుడనియే "ముక్త కాచాన్" (అవగా ఇస్లామునకు సంబంధించిన అట్టి భవవోదరము లందును) అప్రమాదశిలుతు ఆధిపాతి అనియును దూడి లేయలదెను "పక్కప్రతుడగు రాజా యొక్క విజ్ఞానము" అనువది ఒకటి ఇట్లు కావనవిద్యాయమునకు మూలాధార మయ్యెను మనుగ్రంథ పండితులను, బాగ్యయచారులను మత విషయములలో అప్పురు విధించు కావనములను లద్దు లగుటకు అంగీకరించిరి. పండితులు వా మింకకు ముందు అనుకరించుచున్న నమున్నుత స్థానమును కోల్పోయిరి. అప్పురునకు వారిదగ్గరల అనుమానములు అధికతరము లయ్యెను.

ఈ తొలి "టీక-ఇ-బా" లేక దివ్యమతము అవలంబి
నూతన మతమును అక్కరు స్థాపించెను ఈ మాతన మత
పరిపాకములు అమల్ ఫజల్ అక్కరుపై గల వలకు
బదిలి ఇవలెను అత్యయంపర్యాయముల కారణములయొక్క
అక్కరు అధ్యాపకము వందలి ఉన్నతవర్గీయులగు ఉద్యోగులు
అమల్ ఫజల్ యెడల ఆహ్వానము వహించిరి. ఇతనిని
దక్కనుకు పంపుట ముందిరని వారు అక్కరులకు సలహా
చెప్పిరి. అక్కరు దానినక పైచేత ౬౪ యుద్ధముతో గాని,
నిర్వహించవలసిన పరిపాకముతో గాని తోటు వచ్చిన
యెడల ప్రస్తావనలు అమల్ ఫజల్ యందు గల గౌరవ
ములకు మార్గతేజ కాల్పింపని వా రూపించుటయే దీని
కారణము. యువరాజగు పలిముత (అహంగీరు)కు కూడ
అమల్ ఫజల్ వలల అన్నియు పిర్మియించెను తనకును
తన కందరిని పై మనస్సును పిర్మియించు అమల్ ఫజలే
మొదలుగా కారణభూమిపని గూడ అతడు నిశ్చయించెను.
1801 లో యువరాజగు పలిము యొక్కయు,
తదితరుల యొక్కయు ప్రేరణలే అమల్ ఫజల్ దక్కను
నకు పైచేత కార్యనిర్వహణమునకై పంపబడెను. అమల్
ఫజల్ దక్కనులో అవలంబమువోందున ఇతని నిర్యోధులు
ఊహించియుండుట సరికాదు ఎందుచేతనగా ఇతడు తన
సర్వ కృత్యములను అచ్చుల ముగ్ధతతో నిర్వహించెను
పైచేత సర్వము నిర్వహించు విషయముతో గూడ అత్యంత
సమర్థుడు అను క్రింది ఇతడు పొందెను

ఇంతలో యువరాజగు పలిము కంద్రితో కలహించ
దొడగెను. అక్కరు యొక్క ఉన్నతోద్యోగులు కొంతరు
పలిము నకమును అభిమానించుచున్నట్లు ప్రమాణములకు
స్పష్టించెను. అమల్ ఫజల్ అక్కలే అక్కరులకు నన్ను
దగిన బంటు అయ్యాయనెను. అప్పుడములో ఇతని ఉనికి
అత్యవసరమై యుండెను. ఆ కారణములచేత ఉత్తర
హిందూజాతమునకు తన కలహము బయలుదేరిరావలయునని
అక్కరు అమల్ ఫజల్ కు ఉత్తరువులు పంపెను. రాజ్యా
దోషము తన కుమారుడగు అమల్ రహమానుకు తన
దరాధిపత్యమును అప్పగించి, కొందరిమంది అనుచరులతో
మూత్రము అమల్ ఫజల్ అగ్రాము బయలుదేరెను. బందెలా
బాయుడగు రాజా టీక సింగు యొక్క రాజ్యాధిగమ
గుండ అమల్ ఫజల్ ప్రయోజనము చేయవలసివచ్చెను

ఈ అవకాశమును పురస్కరించుకొని ఇతనిని హక్కు
చేయుటకు పలిము రాజా టీక సింగును ప్రేరేపించెను అప్పుడ
ములో అగౌరవమును పొందియున్న టీక సింగు, యువ
రాజును సంతోషపెట్టుటకై దొరగిన అవకాశమును
అతనికి పరిగ్రహించెను రాజ్యాధిపతివృత్తి న తర్వాత,
పలిము వలన తప్పక తనకు గొప్పపాపమునము లభించగల
దని నిశ్చయించి, అత్యుత్సాహముతో యువరాజు యొక్కయు
౬౪ పెద్ద దళమును టీక సింగు వార్యులవద్ద నిలిపెను
అమల్ ఫజల్ ను, ఇతని అత్యుత్సాహము టీక సింగు యొక్క
వంశాధిపతియగు లోబిది. అమల్ ఫజల్ ఇటు 1802
అగష్టు 12 న తేదీవారు హక్కుగానింపబడెను ఇతని కల
అలంకారములో మన్న యువరాజు హక్కుకు పంపబడెను.
తనకునుకులే అమల్ ఫజల్ ను కానే హక్కుకు పార్వర
చిత్తవని వంశాధిపతిని నిర్వహ్య కావముతో పలిము తన
"తీవన స్మృతులు" అను గ్రంథముతో జవారంగముగా
ఉచ్చాహితము. "నేను పిమ్మళ్ళ క్రిగిగుమూరడను, అమల్
ఫజల్ మొదలగువారు తమ దుష్టప్రయత్నాలచేత కాకండ్రి
వచ్చు ప్రేరేపించుటకే వేసిరి" అని పలిము ప్రాసించెను
అక్కరు అమల్ ఫజల్ యొక్క మరణమునకు మిక్కిలి
దుఃఖించెను కొంతకాలము ఎవ్వరిని దర్శన మొనరిన
కావకు ఇష్టపడలేదు అమల్ ఫజల్ దుర్భరమునవోదిన
సరిపితులను గూర్చి విని "పలిము ప్రమాణము కాగిరిన
యెడల నన్ను చంపి అమల్ ఫజల్ ప్రాణములను కాపాడి
వచ్చే వారందరినీ" అనుచు అక్కరు వాపోయెను

అమల్ ఫజల్ గొప్ప కార్యభూమి అక్కరు కామా
అను కాకని గ్రంథము అతని గొప్ప కృషికి ౬౪ హక్కుల
చిహ్నము దాని కర్మాక మిక్కిలి విలువగలది అతని
(గ్రంథ కాగమగు) మూడవ పంపులము దీని 'అయిన్-
ఇ-అక్కరీ' లేక అక్కరుయొక్క నియమావళి అను పేరు
కలదు అక్కరుయొక్క పరిపాలనమునకు చెందిన విషయ
ములు తెలిసికొనుటకు ఇది అన్నిటికంటే పాఠికారమైన
అధికారముగా ముప్పది అమల్ ఫజల్ ఇతర గ్రంథములను
"అయిన్-ఇ-మిక్కిలి" అను గ్రంథము యొక్క పండిత
రచనాదూహము "మిక్కిలి-ఇ-అయిన్" లేక 'ఇయాయీ
అమల్ ఫజల్' అను కన్నీకతో ఇతని తేజము అత్యములు

అమల్ హాన్స్ కాదా

ఇకని మరణానంతరము ఇకని ఉండువుంటే నేను వంటుకులుగా ప్రచురించబడినాను. మహాభారతము యొక్క పాఠశాలమూలాదము తోడను, "చారిత్ర-ఇ.అల్ఫీ" అను గ్రంథము తోడను ఇకని చామము పంపంధమును కలిగి యున్నది

రచయితగా అమల్ హాన్స్ పాటలేనివాడు ఇకని రై లి ఉచితమైనది ఇకని శక్తియుత పద్యప్రయోగకళలను, కాళ్య విద్యను విధానము, నవనా రచనాచిత్తము, పంపాగ్న కాళ్యముల తాత్పర్యము ఎట్టివారికిని అనుకరించుట అసాధ్యమనిది.

అమల్ హాన్స్ నేతగా మండగా అక్కడు తన విద్యుత్ రత్నములను కారుగా గుర్తింపగల్గెను రాజాధిపతులతో ప్రసాదము కలిగినది మొదలు కొని విశిష్టజాతులను, విశిష్ట ముఖములను చెందిన ప్రజలను అయ్యద్రవముగా పరిపాలించు నమస్కృతు అనవచ్చుత్త ఇతడు పరిశీలన దాడగా దీనికి ప్రతికముగా అత్యుత్తమ పదానముతో గూడిన పరిపాలనా విధానము రూపొందించు మూలక విధానమును పరిపాలనతో అమలుపరచుటకు అక్కరపడు అవసరము కలిగినపుడెల్ల అమల్ హాన్స్ ఆ విధానమును తేలిక రూపమున మృదుముగా ప్రతిపాదించి తత్ప్రతి పూల వాదములను విశ్వయముగా తన తేలికదీ చేసుకొన్నాడు

అక్కడు అవలంబించిన మాత్రవవిధానము మొగతాయి పరిపాలన యొక ప్రజల పదాధానమగుటకు ఎక్కువగా తోడ్పడినది. "రాజ ప్రజలకు తండ్రి" అను వాదనము భారతదేశమును పాలించిన ప్రభుత్వాలలో నెల్ల అక్కడు వంటి విశేషముగా అత్యున్నతమైనది.

డా. యూ. హ. ఖా.

అమల్ హాన్స్ కాదా :- అమల్ హాన్స్ కాదా- కుటుంబాదా పరిపాలనలలో కుదిరగాను. ఇతడు క్రీ. శ. 1872 నుండి 1888 వరకు గోకొండ రాజ్యమును పాలించెను. ఇతనికి గురించి ప్రచారముతో నన్ను కళలు పరమైన విద్యమూలమున పరిజ్ఞాన ఉత్తమ శివశత్రుత్వము దురుగానా మొత్తయ్యచున్నది. పరమైన విద్యమూలమున గాళలను, పరిశ్రమలను కోరించి పను మ్మయవరదిన స్థూలముగ చెందుకొనకమును రూపొంది

చున్నది. 1. అమల్ హాన్స్ విశేషమును 2. అమల్ హాన్స్ కుటుంబాదా రాజమూలము.

అమల్ హాన్స్ పద్మియా వాదనియు, అరేబియా వాదనియు, హస్తాన్ వాదనియు, మొగతాయి వాదనియు గ్రంథములను చేయించిన విషయములు నమస్కృతు మగుటలేదు.

పిర్మిల్ కా లూ కా లోని అవతగిరి యందును, ఇతర స్థలముల యందును ప్రచార మందన్న కళవనములతో పత్తము లేదు.

నమకాళికులను, స్త్రీనికులను, ప్రామాదకులను అగు చారిత్రకు లీతకు కుటుంబాదా వంశమువాడనియే ప్రాచీనారు శత్రుమూలమువాడుగాడ ఈ విషయమును ఎప్పుకొన్నాడు. ఇతడు అబ్దుల్లా కుటుంబాదా (1898-1872) తమ్ముడగు అయిదుముల్లు (ఇమాదుల్ ముల్లు) కుమారుడు. ముల్లా తల్లియగు హయాత్ బిన్తు షేగ్ కూతురు.

హయాత్ బిన్తు షేగ్ ముల్లా తమ్ముడు కురీ కుటుంబాదా (1880-1812) కూతురు; ముల్లా తమ్ముడు కుటుంబాదా (1812-1828) భార్య. ముల్లా తమ్ముడు కుటుంబాదా (1828-1872) తల్లియగుటచే అమల్ హాన్స్ రాజవంశియనియు, రాజ్యాగ్రత కలవాడనియు అనెదిగ్గిముగ తేలుచున్నది. ఈతని మేనల్లుడు పరిశ్రమములు, పండ్రి ముహువాళా, అక్షగాలు షేగ్ ముల్లా కా ఉనిషయమును పంచేమున కాన్పురము తేకుండ పుష్టపరదిన యున్నాడు.

చరిత్రకులు, పదపాఠికులగు యాత్రికుల వంతుములు అమల్ హాన్స్ ప్రారంభ శివశత్రుత్వమును పశుగ్రముగ చిత్రింపలేదు. అతని వాగ్ధానాధిపత్యములను వివరించలేదు. అందందు లక్ష్యములగు కళలములను, మానవలను

అమల్ హాన్స్ కాదా

వసుద్ధనువరది మూడిగించినచో ఈవిని కామార
యోవకదగా విశేషములు గూర్చి తెలిసికొనవచ్చును

కుతుబ్ హదీషా పాఠములు విషయంబులు, అర్హంశ
ముల రాజులగుటకు తప్ప మిగతా వా రెవ్వరును పట్టి
పూర్వ ధర్మములేదు. ఇట్టి వీరి యల్పాయురాయమునకు
కారణములు ఇతరతర పరకవనవరములేదు. అమల్
హాసన్ వట్టి సైనిక రాజావరణ మెట్టిదో నై విషయ
ముల వలన సుగ్రాహ్య మగుచున్నది పరివర పరిస్థితుల
ప్రభావమువలన అమల్ హాసన్ విషయ లోకమున
సెల్లరను తలదమ్మురాగయ్యెను అంతపుర అదర్శములు
వచ్చితక వరకు మిగిలినయి బోయినది అంతపుర స్త్రీల
మానములు, పరిచారముల కింకములు కింకములుగా
జూచినది అతి మెత్తనివాడును, విషయలోయను
అగు అల్పజ్ఞా ముల్లావతు గూడ నీతిని ప్రవర్తనము
చున్నచో మయ్యెను. అతడు మందలించెను రాజులు
నులకన నేటిది రాజును, రాజులను అనువరించి తిరుగు
పరిచారగా జ్ఞుంరమునూడ ఈ మాయాను గమనించి
ఆ రాజులమారు వనమానించి యుండురు

అమల్ హాసన్ అవమానములను సహించలేని వా
డయ్యెను. రాజులొగములకు వర్తన చేప్పి, అంతపుర
సాక్షిములను తగ్గించి ఫత్తేదర్బారుగా (విఅయర్బారు)ను
కడ వివసించియున్న విశ్వాత్త పరి (యోగి) యగు హ
రాజు అత్తాల్ ను అగ్రయించెను. అప్పు డాతని పయన్మ
రమారమి ఇరువది సంవత్సరము లని తెలియుచున్నది
అతడు కయక క్షులతో, ప్రేమ విశ్వాసముతో గురువును
సేవించుచు, అతని కృపకు పాక్షుడయ్యెను అందుచే
నా పరి అమల్ హాసన్ ముహూర్తము "కాదాహే" యని ముద్దుగ
పిలిచెనుగా. "కాదాహే" యన "కామయోగి" యని
యర్థము కాదాహే పదబాలుగొంట్లు గురు కుమారుడ
తెలుసు ఆ యాశ్రమములే గలవెను.

ఆ యాశ్రమశివ మంత్రమిది ప్రభాహమివ్వెనునకు
తెచ్చినది ప్రణా అవవరములు, ఆవేరము, ఆవేళానెమ
ములు, కష్టములములు తెలిసికొని, కాదాహే శాగపాఠి
యగుట కేత అవకాశములు అతనికి లభించినది. ప్రభా
హాసన్ శక్తిముతో రాజుగ వాతకు సహించిన అమలము
ప్రేమగౌరవములకు ఈ అగ్రము శీవము పునారియ

యైనది క్రింది కరగి కాదాహే పద్మవిశాఖ మేల్పా
టులనది మతవహము, వీరిక ప్రాసాదము పెడ హామ
నూతి, విశాల్యకృష్ణము వర్తననది అందువలన దక్షిణా
వక మేలివ ముద్ది ప్రభువులలో నేరినది అర్హముగాని
గౌరవ ప్రతిపత్తి లీతనకి లభించిన ఇతనితో కలిగిన
అదృశ్యమగు మాయను గమనించి ముద్దుతని దేవునిచే
చారిస్తాడు ఈతనియెడ అమరత్వ లయి

అమల్ హాసన్ వివాహము ఏకాంతి గొల్పి వర్తనకు
లలో అరిగినది. మల్లాన్ అల్పజ్ఞా కుతుబుహా తన మూడవ
కుమారిక వివాహము చేయవలసి వచ్చెను పెద్దల్లడగు
వయ్యగు విశామెట్టిన్ అహమచు అశోరహమహారము
అతని గురువునకును, అతనియో చేసెనుచును అగు
వయ్యకు మల్లాన్ అహదాని అమె విచ్చి పెండ్లిచేయు
టకు అల్పజ్ఞా కుతుబుహా విశ్వయించెను రాజుప్రాపద
ములో వివాహ వర్తనములు చురుకుగా పాగు
యంతెను.

ఆ సమయముననే ఫత్తేదర్బారుకడ నున్న అగ్రము
ములో హా రాజు అత్తాల్ తన శిష్యువుగవుడగు అమల్
హాసన్ కాదాహేను పెండ్లికొడుకును చేసెను ఆ యోగి
పుంగవుడు హాం పర్యవేక్షణమున అంతపురములో
అయగు వివాహ కార్యకలాపములను పాక్షికములవంట
చాటని అగ్రముములోనూడ అరించెను. ప్రణా అగ్రము
ములోని వేడుకలను, ఆ యోగివర్తనలను విద్వారముగ
చూడపాగిరి అమల్ హాసన్ వివాహప్రయత్నము అయగు
నున్నదని హా రాజు అత్తాల్ పరి అందరకు వివరించు
యంతెను

చిత్రము! ఇంతలో మల్లాను పక్షమున కత్తనము
సహించి పరిశోధనముచేసిన పెద్దల్లడు వయ్యగు విశా
మెట్టిన్ అహమచునకును, పరుగుగా నిశ్చయించెడిన
వయ్యగు మల్లానునకును మధ్య నై ప్రక్రియముగ క్రి
యార్థ మేర్పడెను కలహాహేయ యోగమున అరిగోర
జ్ఞాన యోగవేసుంటున్నట్లు ప్రజ్ఞాపిల్లనది వయ్యగు మల్లాను
నకు రామమారి నిచ్చి పెండ్లిచేయవలసినది అతడు పట్టు
వట్టెను. తనమాటునుకోనిచ్చి, నిశ్చయించిన ప్రకారము
రాక్షసుల వివాహములు అభవమునో, కాను వనరి
కదముగ కారంగతేలుతో నేరినోయెదనది పెద్దల్లడు

అలల్ హావన కాదా

దెరింగెనెను నయ్యడు మల్లాన్ వంశంధము మేముల్ల మనియు, మమ్ము విర్యంధించడో అత్తహాత్మ చేతికొందు మనియు చెందెడిటమరు, అమె తల్లియును కలిసిరి. సర్వసర్వాహామము పూర్తియగుటచే మల్లాన్ అల్లుల్లా కర్తవ్యమును ఉపాంహళాంధెను వివాహమాపుట మంచిదిగాదు గృహకల్లోలము దెచ్చుకొనుటకుడ కాంఛనియను కాదు అందుచేత ఆ నుముహూర్తము ననే రాకుమారిని మరియొకవి కిచ్చి చెందెడి చేయుటకు రాజు నిశ్చయించెను అంతరంగికులు అట్లే అభిప్రాయ పడిరి

అరివత్తర్తముల కలిశురై వర్తనంగ పరిశ్యాగియై సర్వజన రంజనిరైయున్న అలల్ హావన మార్తమే ఈ పందర్భమున ఎల్లరకును పౌర్వదోషముదయ్యెను రాలులును, మంత్రి సామంత హితమును, వర్ణాదులును ముక్త కంఠముగ అలల్ హావనకును రాజు తన మూడవ కుమార్తెనిచ్చి వివాహము చేయవలసినదని చెప్పిరి రాజును అలల్ హావన విషయమున కావ్యర్థముగలవాడయి యున్నందున మనఃపూర్తిగ నందుల కంగీకరించెను

చెందెడివాడు మల్లానుడుకొక్క అల్లా ప్రచారము సామంతహిత పురోహితులు సాంకృతికమును, మనశ్శి కృతమును అగు నుత్తమాశ్రయమును తీసికొని గోలకొండ కోట కూర్చు రా్యరమగు విజయ రా్యరముకొద్ద మాత్రీ లందరై మన్న భాగ్యో ఆశ్రమమునకు వచ్చిరి చెందెడి కుమారుని నేవములోమన్న అలల్ హావనను వివాహ చేసిక కడకు తీసికొనిపోయిరి నయ్యడు మల్లానుడో వివాహము కొరకు నిర్దమయన పరంభామాతో మల్లాన్ అల్లుల్లా కుటుంబా ఆ నుముహూర్తముననే తన మూడవ కుమార్తెను అలల్ హావనకు కిచ్చి చెందెడిచేయు నయ్యెడు మల్లాన్ సపరిచారముగ కొరంగతెలు కొల్లులో ప్రవేశించెను అలల్ హావనను కే కార్తవ్యంశ అల్లుల్లా జీవిత కాలములోనే ఇరువురు కుమార్తెలును, ఒక కుమారుడును కలిగిరి ఈ వివాహము కరుణాక మల్లాన్ అల్లుల్లా కుటుంబా పంధ్రెండు సంవత్సరములు రాజ్యము చేసెను

అలల్ హావన చక్రవర్తినికేము గూడ అశ్చర్యుత పరిస్థితులలో జరిగెనది చెద్ద అల్లుడగు నయ్యెడు విజా మొద్దీగ అవాదు రాజ్యాంగమునై అధికారము నెరపు

చుండెను. క్రీ. శ 1870 లో హయాత్ జుమ్లీ నేగం చని పోయెను. అప్పటినుండి గోలకొండ పరిపాలనా చక్రము అతనిది సంపూర్ణముగ స్వాధీనము పోయెను. 1872 ఏప్రిలులో అల్లుల్లా కుటుంబా జన్మనవతెను. 1873 సం. ఏప్రిలు 18 వ తేదీనాడు అతనిది స్మారకము తప్పినది అత చెట్టి మరణ కావనమును బ్రాయశ్చిదు అల్లుల్లా రెండవ అల్లుడు మహమ్మదు మల్లాను అనుమానమునై తండ్రి యగు గొరంగతెలుచే నిర్బంధించెడి, చెరపాలయంచే కృశించి మరణించెను చెద్ద అల్లుని అవశ్యకయు, చెద్దెద్ద అహంభావమును అల్లుల్లాను నహంభావినయ్యెను తన కల్లుడును, కొడుకువంటి వాడును అగు అలల్ హావనను రాజుగా చేయవలయునని అతడు కోరుచుండినట్లు అతని నడవడికయే విదర్భముగ నుండెను చెద్ద దిట్టకు సంగు నములేరు అయినను, అయెను తన నడక కుమారుడగు నయ్యెడలి మాహం అనువాదీని వట్టుము కట్టవలయునని శాసించుచుండెను సైవ్యము, వర్ణాదులు, రాజు లాంఛనములు, పరిపాలనా చక్రము, తొక్కినము అన్నియు చెద్దెల్లని స్వాధీనమున నుండెను

మరణశయ్యయు నన్న మోమును చూడలోయన అలల్ హావనము అంతఃపురములోనికి చెద్దెల్లని పరి వారము రాలియలేరు అతని గుట్టుమును గాయపరచిరి అతని నవమానించి పంపివేసిరి సై వ్యాధ్యకుడును, విజామొద్దీను నవహ్యంబు కొనుపాడును అగు నయ్యెడు ముఖవరు ఈ సంఘటనను సాకుగ దీసికొని తన కార్య దర్శి, కేహ్సారు అగు మారన్న అక్కన్నల దీనిశేవమున సై నీగ పరిపాలన, అధిక ప్రామాణ్యముగల ప్రదేశములను చేతకొనుకొని రాజు ప్రాసాదమును ముట్టడి చేసెను, విజామొద్దీనును లోలోన నేడగించువారెల్లరు ఈ పరిస్థితిని గమనించి అలల్ హావనను కండగ నిలిచిరి అల్లుల్లా కుటుంబా 1872 ఏప్రిలు 21 తేదిన మరణించెను నయ్యెడువిజామొద్దీన్ ననుచు, అతని కార్య, అతని కుమారుడు నయ్యెడలి మాహం జంధించెడిది మాహం పారిపోయి ఢిల్లీ చక్రవర్తి గొలుపులో చేరెను విజా మొద్దీను అధికారశయ్యను వధించెడిది 1872 సం. ఏప్రిలు 28 వ తేదీయందు అలల్ హావన కాదా పరాజగ ప్రకటించెనెను

అమల్ హాసను 80 4-1872 (క్రి. శ.) వాడు పట్టాభిషిక్తు డయ్యెను పదునైదు సంవత్సరములు అత్యంత నైశ్చల్యముతో, ప్రజారంజకముగ ఇతడు గోల కొండ రాజ్యమును పరిపాలించెను ఇతడు 21-2-1897 ఉదయము రమారమి తొమ్మిదిగంటలవేళ గోలకొండను ముట్టడించిన మొగలు పై వ్యమునకు పరుగయ్యెను బొరంగతెలు ఇతనిని దొలకావాడు కోటలో నిర్బంధించెను

ప్రతి సంవత్సరము అమల్ హాసను తన రాజ్య ప్రజల కాగోగులను విచారించుటకై దేశభ్రమణము చేయుచుండెడివాడు ఇతడు పొడువైన నందలకొలిది గ్రామములను పురుషులించెను మాతన గ్రామముల ననేకములను నిర్మించెను ఖాముల దిక్పరమును, పంటల పరిస్థితి అనుసరించి కిష్టమును నిర్ణయించెను అనేక రాజుల మార్గములు, అన్న పక్షములు, సేవాయతనములు, చాపీ, మాన, తటాకములు, విద్యాలయములు, టౌన్ హాలులు ములు ఏర్పాటుచేసెను భవనముల దౌర్భాగ్యమువంటి, అధికారుల దౌర్భాగ్యమువంటి, దొంగల అలవాడివంటి, ప్రజలను రక్షించి, అమల్ హాసన్ వారిని కష్టమిదవలె కావాలెను పర్యవేక్షణచేసెనాడు యు, అందరను అతడు పనుముగ చూచుచుండెను అనేక ముఖ్యపదవులవయు తెలుగువారిని, హిందువులను ప్రతిష్ఠించెను ఈ సుప కృత్యములచే అతని కీర్తి చంద్రికలు దళదళగంతముల దాల్చినవి తొమ్మిది

అబ్దుల్లాఖాన్ పానీ అనువాని ద్రోహమువలన గోల కొండ దుర్గము మొగలుల చేతికివచ్చి కర్ణమొగియగు అమల్ హాసను ఈ పతనమునకు అపకరణము చించిన సేదను అతని గుండె నిశ్చరము, సహజ దీరోచాక్షత, మొగలు దండకాఖిలము చేతిను గాంచెను వారి ప్రక్షాళక దీర్ఘముగా సమారాధన మిచ్చెను

“తత్కర్మయియందు హా కవంచల కత్తి విశ్వాసములు గలవు... వా పూర్వులు అమిత భవనములు అయినను వారాళము చేప శిశువులను చేపిచించితివి... తత్కర్మయందు నన్ను రాజుగ చేసెవాడు... ఇచ్చిన వాడు నేను తినికొన్నవో నేడు నెత్తి నోరు కొట్టుకొనుట నీది వ్యాధియము? అదియునుగాక భగవద్దా

నుదును, విజయము ముసల్మానురును అగు బొరంగతెలు పంటివాడు వాకారము దగ్గర నిలవగల సంకల్పవలన విషయము గదా”

క్రి. శ. 18-2-1888 తారీఖున అమల్ హాసను తాను నిష్పాదులుగా వాయకత్వమున దొలకావాడు దుర్గమున కంచి, అందు అతనిని కాళాకోటిలో నిర్బంధించి అతని కత్తమునకై పిలిచేలె పరాక్రముల చాక్షి కము ఏర్పాటుయ్యెను పదునాలుగు సంవత్సరములు చెగ వసుభవించి 1118 వ హిజరీ పరియగు క్రి. శ. 1708 సంవత్సర ప్రారంభమున అతడు రత్న విలేననములవలన చాచాపు చెప్పిది అయిదు వత్సరముల ప్రాయమున చనిపోయెను అతని కోరికప్రకారము అతని కళిందమును దొలకావాడు సమీపముననున్న పాల్వకోగే మూడరాళ్ళలో కండ్రి నమూరివర్గ నిజీనము చేయబడినది

అమల్ హాసన్ పట్టుబడిన సంకల్పమును గురించి చేయి, విదేశీయ సమకాలిక చరిత్రకారులు అనేక విధములుగా ప్రాయమున్నాదు అది యనందకర్మములును, అనమర్కసియములును గావున వ్యాఖ్యములు అమల్ హాసను అననము క్రి. శ. 1828 విహాసము 1861 పట్టాభిషేకము 1872 రాజ్యమర్థి 1887 వర 1898 మరణము 1708

అమల్ హాసను పండితుడు, కవి, గాయకుడు, శిల్పి, నైవ కత్తిగల ముసల్మాను, మూసీ, మతసహిష్ణువు, పది ప్రతులు, వ్యాధి, మందయను అతడు రాజకీయ ప్రకారాన్న దక్కన్ సుల్తానులలో ఒకమత్తమును గూర్చుచునో, విదేశీయత ద్రుతల కలహములను దీర్చుచునో, పరిపాలనా చక్రమును పై వ్యవస్థపరము, విదేశవిహారమును చక్కదిద్దచునో అమల్ హాసను కావాసా చరిత్ర యొక్క పుటలయందు మనకు గానించుచుండును

మూసీ, సాయిత్, లక్ష్మీ, హాసా, మిర్జా, గులాం అలీ ఖాను, మున్నగువారు అతని ఆస్థానకవులు సారాజ్లాఖాన్, రామరామ అలీనికాపు సుప్రసిద్ధ కవులు గోహమహాలు, చారుచనును, ఇస్మియాగ్ మొరలగునవి అతడు కట్టించిన మందర కట్టరములు పామ్రాజ్య చ్యాపూర్ విస్తృతల కాటంకముగా అమల్ హాసను విలుచుండుటచే పారసీక చరిత్రకారులును, విదేశీయ

అల్లూర్ రణాట

చరిత్రకారులును అతనిది విషయంపట్లదనియు, అదినేకీ యనియు, అవశ్యుత్తనియు చివ్వివందయనియు వర్ణించి నారు అందు పశ్చాత్తంబు లేదని నేటికిని ప్రభాసామన్యమునకు అవనియెడగల ప్రేమ, గౌరవములు నిచ్చుచేసాముగ చాలుచున్నది.

కో. తూ.

అల్లూర్ రణాట:- అల్లూర్ రణాట అను పాఠశిక రాయబారి క్రీ శ 1448 వ సంవత్సరమున పాంపి— విజయనగరమును సందర్శించి అచ్చట మమూరు పీఠు నిలబ నివసించెను అ కాలమున అతడు విజయనగర రాజ్యమునందలి వింతలు, విశేషములు, విజయనగర రాజ్యవైభవమును బాగుగా గమనించి, చాలిది గ్రంథ స్థము కావించెను పనుకాశిపుడును, విశేషియుడును, అగుటవలన ఈతడు విజయనగర రాజ్యమునుగూర్చి ప్రాచీన విషయములు వినిపించి విశ్వసనీయుములై యున్నది ఈతని ప్రాకటము అందుకే చారిత్రకులు ఉత్తమ చారిత్రక పాఠశములనుగా మన్నించుచున్నారు అల్లూర్ రణాట విజయనగరసామ్రాజ్యమును గూర్చియు గాక, అబాటి రక్షణ భారతరేఖ స్థితిగూర్చియు, తన స్వరేఖ మునుగూర్చియు, అరేఖములయిన అంశములను తెల్పి యున్నాడు. ఈతడు క్రీ శ 1441 వ సంవత్సరమున జనవరి నెలయందు స్వరేఖమును విడిచి మరల 1444 వ సంవత్సరము జూలై నెలయందు హర్షణరేఖను చేరెను ఈ విధమున ఈ యాత్రికుడు మమూరు ముఖ సంవత్సరముల కాలము ప్రయాణముతో గడపెను

అల్లూర్ రణాటయొక్క పూర్వపేరు కమాలాద్రిన్ అల్లూర్ రణాట ఈతని తండ్రి జలాలుద్దీన్ ఇమకు ఈ జలాలుద్దీను సమర్కండ్ చాన్సలరు అల్లూర్ రణాట క్రీ శ 1418 వ సంవత్సరము, వసంతు 18 వ శ్రేణి యందు, హిబ్బత్ నగరమున జన్మించెను జలాలుద్దీన్ ఇమకు పాఠశిక చక్రవర్తి యగు హుయత్ కొలువునందు “కాశీ”, “ఇస్లామ్” అను పరభూతో ఉద్యోగిగనుండు ఈతడు గొప్ప విద్యారంభుడు అల్లూర్ రణాటకుత తండ్రి పరచే విద్యారంభుడు ఈతడు అరబ్బిభాషయందు పండితుడును, హైయగరణయై యుండెను. ఈతడు ఒక ప్రామాణిక వ్యాకరణమునకు వ్యాఖ్యానము ప్రాసి,

తన యేలికయగు హుయత్ నకు అంశము కావించెను అల్లూర్ రణాట పాఠశిక చక్రవర్తి యగు హుయత్ కురణించిన తరువాత మిర్జా అల్లూర్ లెఖిన్, మిర్జా అల్లూర్ తాచిం అను ప్రభువులవద్ద వివిధములగు ఉద్యోగములలో వియోగింపబడెను అల్లూర్ రణాట కాను నేనిచిన ప్రభువులయొక్కయు, చారి పూర్వులయొక్కయు, చరిత్రను వర్ణించుచు, “సల్లా తున్ పయరయిన్” అను చారిత్రక గ్రంథమును ప్రామెను. ఇది పాఠశిక భాషలో రచించబడిన రెండు సంపుటముల గ్రంథము ఇందే, విజయనగర సామ్రాజ్యమునకు పంపింపిన అరేఖ అంశములు సుబోపారముగ వర్ణించబడినవి ఈ గ్రంథము క్రీ శ 1480 వ సంవత్సరమునపూర్తియయ్యెను 1482 వ సంవత్సరమున అల్లూర్ రణాట భారత్యము వొందెను అల్లూర్ రణాట ప్రాచీన పాఠశిక గ్రంథమును నీ తెట్టుపట్టు అను తెంగాలు నీవిలు పర్వీను ఉద్యోగి అంగ్ల భాషలోనికి అనువాదము చేసెను పర్ ప్యాన్ ఇలియట్ అను వాతవిచే ఈ అనువాదము సంపూర్ణించినది ఈ గ్రంథమే అందుకే చారిత్రకులు ప్రామాణికముగ మన్నుచి క్రీ శ 1441 వ సంవత్సరమున పాఠశిక చక్రవర్తి యగు హుయత్, అల్లూర్ రణాటను నిలువనంది భారత రేఖమునకు రాయబారిగా పోవజేయదని అరేఖ మొనగెను ఆ యాజ్ఞను శిరసాపహించి, రణాట తన ప్రయాణమును ప్రారంభించెను హర్షణ పట్టణమున అతడు ఓడవెక్కెను. హర్షణ నగరము అకాలమున గొప్ప విభాగిగావించిన రేవుపట్టణము అచ్చటికి ప్రపంచమందలి అనేక రేఖముల మండి వర్తకులు వ్యాపార మిత్తమై వచ్చెడివారు హర్షణ పట్టణమునుండి ప్రయాణమును అరంభించి అరేఖ కత్తముల నెదుర్కొని అల్లూర్ రణాట కురుకు భారత రేఖ పర్వతశిరమునందలి కాశీకట్టు అను ఓడరేవును చేరెను అచ్చట సామూరి అను రాజు రాజ్యమును చేరుచుండెను. ఆ రాజు ప్రభుత్వము రాజురాజ్యముగ మండి పట్టును. అతని వర్తకులు శోరారులవలన తరుములు లేక స్వేచ్ఛగ తమ వ్యాపారమును సాగించుకొనునండి పట్టును. రణాట వర్ణించియున్నాడు. అచ్చట అరేఖ మహాపట్టణియై కుటుంబములు మొత్తముగ వివసించుచుండెను. అల్లూర్ రణాట సామూరిరాజును పందర్శించెను.

కాళిక్టునందు కొంతకాలము నివసించిన తరువాత విజయనగర ప్రభువు అగు రెండవ రేవరాయలకడమండి అబ్దుల్ రహమాను ఇష్టోదయము వచ్చెను. అవకాశముతో అతడు బయలుదేరి విజయనగరరాజ్యమును చేరెను. ప్రాచీనముందు అతడు శ్రీధరమూడు అను ప్రదేశమునగల రేవారయమును చూచి చాల అద్భుతపడెను. చాచి అందము వర్ణనాశీతమని రకాకు బ్రాసెను. 1441 వ సంవత్సరము మిర్జాసెలయందు అతడు విజయనగర మును చేరెను.

విజయనగరమును ఆకాలమున రెండవ రేవరాయలు పరిపాలించుచుండెను (1428-48). ఆరాజు అబ్దుల్ రహమానును పగోరవముగ తన రాజధానికి కొనితెచ్చుట కేర్పాట్లు వాదించెను. విజయనగరమున నివసించినవలం కాణమును అబ్దుల్ రహమానును చాల గౌరవము జరిగెను. అచటికి అనేక వర్ణాధ్యములు రాజదర్శనము లభించెను. అమయములందు రేవరాయలు పారసీక రాయవారి యగు అబ్దుల్ రహమాను మిక్కిలి ఆదరించి, అతని యేలికయగు పారసీక చక్రవర్తిని గూర్చియు, ఆ రేకపు విశేషములను గూర్చియు ప్రశ్నించెడివాడు. రాయవారి పెదబిహీపు వచ్చుచు రాజు అతనికి ఉచిత వస్త్రావనము వాదించెను. విజయనగర ప్రభువగు రాయలు ఉత్తమ రాజమ్యుడనియు, అతని రాజ్యము పర్యవహింపబడుట అతరమనియు, అతని రాజధానియగు విజయనగరము ప్రపంచముందలి నగరముల కన్నిటికంటె మిష్టయనియు రకాకు కాను బ్రాచీన గ్రంథములో తెల్పియున్నాడు. విజయనగర వందర్యమును గూర్చి అతడు తెల్పిన అంశములు ఇతర చిత్ర యాత్రికులు తెల్పిన విషయములతో పోలికనించుచు, అచాటి విర్యావగర పామ్రాణ్య కోకను మనకు కండ్లకు కట్టవల్లు చూపుచున్నది. విజయనగర చరిత్ర రచనకు అబ్దుల్ రహమానుంటి వారి బ్రాతలు చక్కని పాఠవములు.

అం. తా. 1

అబ్రహామ్ లింకన్ :- అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రముల 13 వ అధ్యక్షుడు అబ్రహామ్ లింకన్ ప్రత్యాకులై న ప్రపంచ రాజీయ చేతనలో ఒకడు అవసయించునవ. పురుషుల కుండవలసిన ముఖ్య లక్షణము లగు,

తైర్థము, మేధ ప్రణయముగ ఉండెడిది, చక్కని బాహ్యోమునకు లక్షణము లగు, రయ, రాక్షిణ్యము, ఓర్పు, పామరూతి అతనిలో మూర్తీకవించి ఉండెడిది. అతనికి తేజము శౌతిక తైర్థమేకాక అపారమగు నైతిక తైర్థములూగ కలదు. ఈ పద్ధతములు అతనిని అమెరికా ప్రజలందరికి ఆరాధ్య దైవముగ పరిణమించి తీసివని.

అర్ధవంశాకులై న ప్రజలగల టెంకిక్ రాష్ట్రములో అవపన్యూర్ణములేని మారుమూలమన్న ఒక కొయ్యి ఇంట్లో (Hingham) లింకన్ శ్రీ 1809 వం ఫిబ్రవరి 12 జనవరి 12 వరకు జన్మించెను. అతని తండ్రి థామస్ లింకన్ అతడు నిరవకరామ్యుడు అతడు పురగమనాధిపతి. అతని ఒక సామాన్యము అతని పంపాదనలో కుటుంబము యొక్క ఖైమిత్రము నీడో విధముగా గడిదిపోయెడిది. లింకన్ తల్లి వాన్స్ పేంక్స్ లింకన్ మంచి వ్యవసాయ మతముతో రాజ అధికారియు కలిగిన వ్యక్తి. అబ్రహామ్ మిగతా అమెరికావంశులు చాల విశేషముగ ఉండెడిది. అబ్రహామ్ తన అభివృద్ధి కంఠటిని తన కట్టి మేల కారణ ఘాతుకాలని వగర్యముగా చెప్పకొనెడివాడు.

లింకన్ తొమ్మిది సంవత్సరములు పాఠశాలకుపోయి చదివినప్పటికిని, ఒక్క వట్టున వదలకగ సరాళకాలమైనను చదివినట్లు కనపడదు. అయినను అతడు వ్యయముగానే విద్యను అభ్యసించెను. అతనికి పంజాబి అంబుల మెదలయన పాఠవములు దొరకకపోవుటవలన ఒక బొగ్గు ముక్కతో కట్టవలమిగతా బ్రాచీనాధికారిక అంబులనన చేకాలోలు అతనికి పుస్తకములమీద చాలామేలు ఉండెడిది. తండ్రికి పనిపాటులో పనియవకుచు కొంచెము అవకాశము లిచ్చించుకొని అతడు దొరకవపుస్తకములకన్నెడిది. చదివెడివాడు. ఈ పుస్తకములను పంపించుటకు అతడు చాల దూరము వడిదిలివలసివచ్చెడిది. ఈ విధముగ తన ఇంటికి వచ్చువచ్చు 60 మైళ్ళ దూరముతో లభించగల ప్రతి పుస్తకమును అతడు చదివెను.

ఒకసారి శ్రీ 1829 జనవరి 10 తో మార్చి అర్ధయము పోవుచు స్వీట్స్ జానివలను కొయ్యలకు కొలుమలతో బంధించి పశువులను అమ్మినట్లు అమ్ముట అబ్రహామ్ చూచెను. దీనితో అతడు మనసు కరగిపోయి పాఠ్యమైనంత త్వరతో స్వీగోల జానివత్సమును నిర్దులించినచేతని అతడు

విశ్వయిందుకొనెను ఈ యుద్ధరమైన ఆశయము పథల మగునదియు అవిదమన అవల కాశ్వతముగు ఓర్తి లళించుననియు అతడు అప్పుడు అనుకొనియుండెను.

1882 వ సం. లో లింగము ఇలివాయిర్ రాష్ట్ర) కానవ పశ్చిమ అశ్వనీగా నిలబడి ఎన్నికలలో ఓడి పోయెను. తెండు సంవత్సరముల తరువాత తిరిగి పోటీ చేసి అతడు విజయమును కాంచెను అతరువాత మరీ నూగు పురాయములు వరుసగా కానవకా పట్టణముగా ఎన్నుకొనబడెను. ఈ నగలో అతని రాజీయ పామర్శములు వ్యక్తమయ్యెను ఈ కాలములో అతడు నిరంతరముగా కృషిచేసి తన రాష్ట్రమునకు రోడ్లు, రైలు మార్గములు, అలమార్గములు, మొదలైన సౌకర్యములు కల్పించెను ఈ కాలములోనే వ్యాయచార వృత్తిని అపరిణించి ధర్మ అధ్యములైన వర్ణవరోధములలోనే గంబరము కలిగించుకొని ఆ వృత్తిని ఒక గొప్పతన మును కల్పించెను ఒకసారి ఒక వర్ణవరోధములో పని చేయుచు అది ప్రకటమైతే కాదని తెలియగానే మధ్య లోనే రానివి వదలుకొనెను.

లింగము యొక్క వివాహము మేరీ బాటీ అను వామెతో 1848 వ సం. లో జరిగెను. ఈ వివాహ సంధర్భములో లింగముకు స్ట్రీఫన్ డగ్లసు అనే అయనతో పోటీ పర్వయెను పెండ్లిలో పోటీలేమిన డగ్లసు తరువాత అమెరికా అధ్యక్ష పదవికి గురవ లింగముతో పోటీ చేసెను కొంతకాలమును లింగము అమెరికా కాంగ్రెసులో కాల అయిన ప్రజా ప్రతినిధి పథకు ఎన్నుకో జెడెను ఆ పమయములో వీగ్లో కానినకత్త పమవ్య శీవరూపమును ధరించుయించెను ఈ పరిస్థితిలో "కానినకత్త మే తప్పు కాకపోయినచో, ఇక తప్పు అను వది లేనేలేదు" అని యోషించి అప్పుడే అభివృద్ధిలోనికి వచ్చుచున్న అమెరికాలోని పశ్చిమ ప్రాంతములకు ఈ కానినకత్తము వ్యాపించుచుండ చేయుటకును, కొలం బియా ప్రాంతములోని కానినకత్త విమర్శిని కలిగించుటకును అనకు చాల ప్రయత్నము చేసెను తరువాత అరిగిన కాంగ్రెసు ఎన్నికలో ఓడిపోయి లింగము తిరిగి వ్యాయచారి వృత్తి పోగించెను 1868 సంవత్సరములో అతడు రాష్ట్ర) పథకు (Sensale) డగ్లసునకు ప్రత్యర్థిగా నియోగించబడెను ఈ సంధర్భములో అరిగిన ఎన్నికల యొక్కలో లింగము "ని మూడవవిడికి మరీయొక మూడ వునిపై అధికారము వెరపుటకు పూర్వమైదు. కాని పత్తము అక్రమము రానిది నిర్మూలించుట అత్యవస రము పగము ప్యతంత్రముగాను, పగము అప్యతంత్రము గాను ఉత్పన్న అమెరికా ప్రభుత్వము చిరకాలము మన జాలను" అని అన్ని పోట్ల ప్రచారము చేసెను. తుదకు ఎన్నికలో ఓడిపోయినను అతనికి గొప్ప వక్ర అనియు మూడవ ప్యాతంత్ర సంరక్షకుడనియు లేకమునం రంత టను పేరు వచ్చెను

1880 సం. లో అల్లహాదు లింగము అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకు అధ్యక్షముగా ఎన్నుకొనబడెను. ఇంతలో కానినకత్తములేని ఉత్తర రాష్ట్రములకును కానినకత్తమును అమలుపరుచు దక్షిణ రాష్ట్రములకును వై డమ్యము ప్రతి, దక్షిణ రాష్ట్రములు సమాఖ్యనుండి వై దక్షిణ ఒక ప్రత్యేక సమాఖ్యగా ఏర్పడెను. ఈ సమాఖ్యలూ తెరవనకే చేపట్ యొక్క అధ్యక్షుల క్రింద 1881 వ సంవత్సరములో ఉత్తర రాష్ట్రములలో

యుద్ధము ప్రారంభించిరి ఈ యుద్ధము వాలుగు సంవత్సరములపాటు సాగినది యుద్ధమున మొదట ఉత్తర రాష్ట్రములకు టుండు సంఘటనయన వచ్చెను యుద్ధము జరుగుచుండగనే దక్షిణ రాష్ట్రములమంది ఉత్తర రాష్ట్రములకు సారిధ్యమునచ్చిన దీక్షిగా వానివలకు పాపకంత్రి మొసలగున అమెరికా కాంగ్రెసు ఒక కావనము చేసెను 1888 జనవరిలో లింకను 40 అవలమంది దీక్షిగావనలకు కాళ్ళముగ పాపకంత్రి మొసగు ప్రకటన మొకటి కానినెను. 1884 వ సంవత్సరములో లింకను రెండవసారి అధ్యక్షపదవి ఎక్కుకొనెనెను. మనవటి సంవత్సరము జనవరిలో అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములో ఎచ్చటను కూడ వానివత్సము ఉండరాదు అను సవరణ ఒకటి రాష్ట్ర పరిపాలనా ప్రణాళికలో చేర్చెనెను ఈ విధముగ లింకనుయొక్క చిరకాల కాంక్ష మిదేరెను. కాని ఈ దిముక్తికొందిన వారిను పురిశుద్ధిని యాను శాగ్యము మార్గము లింకనును లింకవేరు 1886 వ సంవత్సరము ఏప్రిల్ 20 14 వ కార్యకర్తాని సమటుండుముగా ధోర్ణ ఉయేటరులో, ఒక వాటకమును యానుచుండగా ఒక దుష్టుడు కుపాకి చేర్చి లింకనును హత్యచేసెను అమెరికాలో జన్మించిన మహావీరులలో ఒకడును, దిమ్మ మోవనాధ్యక్షులలో అగ్రగణ్యులను అయిన అబ్రహము లింకను ఈ విధముగ శిక్షింపబడయ్యెను.

అర్. ప. కాపు

అభివ్యయదర్పణము :- 'అభివ్యయదర్పణము' పండితేశ్వర ప్రోక్షమెనది అది పృథ్వియునకు సంబంధించిన చిహ్న గ్రంథము. పండితేశ్వరుడు 'శంఖ ధారా తథా బ్రహ్మ, మారవో' పండితేశ్వరు...దీ తరతరారాలో ఘనము ప్రశీర్తిగా' అని చేర్చినది తరతరారాక్షర గ్రంథంలో, అయినవరాదు. అతడు తనముగూర్చి మాటగా చెప్పకొనక ప్రకరణమును శబ్దించుకొని, గ్రంథారంభమున,

'కర్మాచలవశాయయ కరుణారస సింధవే నమో ౨స్తు పండితాయ, వాల్మీకీప్రార్థనాయనీ'

అని చేర్చియుండిన చెప్పినెను అతడు శివభక్తుడు పాణ్యస్తకాభిరు. తరతరతరమును చక్కగా తెలిసినవాడు, కావుననే,

'అంగిరః ఘనవం యస్య, వాదికం వర్ణనాబ్ధియం బహిర్భ్యం చంద్రకారాది, తం వందే సాక్షింశం శివం'

అని శివునిశరతకాక్షర గ్రంథంలో ప్రథములైన శివుని. తనకు వంద్యులైన శివుని - సర్వ 'ఘన' ప్రకారయగు శివుని - గ్రంథారంభమున - మంగళావరణ రూపముగా మునించి, కాను 'నటరా'జగు శివుని ఎక్కు అగ్రహస్తునిగా సూచించినచో తెలుపుచు వాల్మీకిమానులందరూను ఒకవలె వాల్మీకివాసవనే శ్రీ శివదయాప్రార్థకులు కాగలరని సూచించినవారడయ్యెను అందుచేత వాల్మీకిము శేవము విశోదాత్మకముగ కళమార్తమేగా, యోగులకు, జ్ఞానులకువలె, తరతరప్రసాదీ ఉపాసకయోగులకును ఒక సాధన మనితూత అతడు నిరూపించినవారడయ్యెను ఈ గ్రంథారంభ శ్లోకము వాల్మీకిసాసకులకు ఇమనచెల్లెడు కాకపు తెలి పందిరని చెప్పిన వాలును

గ్రంథారంభము కథారూపమైనది పూర్వ సా. నర్తకాలను పండితేశ్వరు ధరించుచు, తన కిచ్చుచు వానికి తనకు అధిపతిని చేసినందులకు ఇంద్రుడు సంతోషమును తెలుపుచు ఒకవారు పండితేశ్వరుని వద్దకు వచ్చి, "ప్రార్థి! అమరవాల్మీకికాలయందు 'నటేశ్వరు' దను వటుడు గొప్ప శిక్షిగాయై ప్రకాశించుచున్నాడు చేను వాల్మీకివర్ణనాదులచే అభినది అయినవలయునని యున్నది మీరు రచించిన 'కరకాక్షరము' అను గ్రంథమును వాడు దయచేసితిరేని, చాని వర్ణయనముచేసి అనుభవమునకు తెచ్చుకొని, నటేశ్వరుని అయిన రచింపిని" అని ఇంద్రుడు ప్రార్థించెను అందుకు పండితేశ్వరుడు,

'చతుర్ముఖప్రసంభాష్యై, ద్వింతై త్వి పరిపూరితం కరకాక్షరప్రార్థనం, సమంతే! బ్రుణు సాదరం.'

అని రయ్యానై కరకాక్షరమును దోసించుటకు వ్రాసుకొనగా, ఇందు చేసే కొంచెము పెనుచి, "నీ వ్రరాక్షీ పండితాయ మే, పండిత్య వాల్మీకీప్రార్థన, క్రమపూర్వ ముచాహార" అని కరకాక్షరమును పంగ్రహించి చెప్పవట్లు ప్రార్థించెను అప్పుడు పండితేశ్వరుడు, 'పండిత్య కరకాక్షరం, దర్పణాభ్యు మిదం మార్త మవచారయ' అని 'అభివ్యయదర్పణ'మును దోసించివట్లు అవచారకవలె తెలియుచున్నది

అభినయ దర్పణము

పై విషయమునుబట్టి, 'అభినయదర్పణము' బాణ్ణు వేంకటేశములుగల భరతార్జునమునకు వెంకటేశ గ్రంథమని యైనను చెప్పవచ్చును లేదా భరతార్జునమునందలి బాణ్ణుకాస్తోత్రమును సంగ్రహించి, 'అభినయదర్పణ' మను బాహుళికముగల పరియోగ గ్రంథమును వెంయించెనని యైనను చెప్పవచ్చును 'రెండవ విషయమే విషము కావచ్చునని తోచుచున్నది 'భరతసారము, భగవద్గీతా సారము' మొదలగు గ్రంథములవలె మొదటికి విషమైనవో ఇదియే 'భరతార్జునసార' మను పేరిట వెలసియుండెడిది అట్లుగాక ప్రత్యేకముగా బాహుళికము వహించుటవల్ల, ఇది వందీశ్వరకృత మగు 'రెండవ గ్రంథమని చెప్పుటయే యుక్తము

'అభినయదర్పణము' అంగీకారినయాత్మిక మరియు గ్రంథము అనివలయునుకే క ర్ర 'అంగీకం భువనం యచ్చి' అను ప్రశంసాగ్రంథముననే ఉపాసించినట్లు తోచుచున్నది 'బాణ్ణుకాస్తోత్రము' 'బాణ్ణుం వృత్తం వృత్త్య మితి, మునిః పరిశీల్యతే' అని శ్రివిధముగా విశాలించి చెప్పుచుండిరి 'బాణ్ణుం తన్నాటేశ్వరేన యోజ్యం పూర్వశిశాయశం', (అలి ద 10 శ్లో) అని యుండుటచే బాణ్ణుము బాటకములందే ఉపయోగమగును ఇక వృత్త, వృత్త్యములు అనుపంగికముగా అందు ప్రవర్తించునవ వచ్చును వృత్తము 'వలము అంగికమై 'రవళావ విహీనంకు వృత్తమివ్యధిరీయతే' (11 శ్లో) అని చెప్పుచుండిరి వృత్తము, అంగిక, పాత్రికాభినయాత్మకమై, 'రవళావ వ్యంజకాదియితం వృత్త్య మితివ్యతే' (11) అని శీర్షించుచుండినది అందుచే విది, వృత్త్యగ్రంథ ముతగి యున్నది "ద్రవ్యవేగి అచ్యుత్వేర్థి చ వర్తమానే విశేషః... వృత్త్యం తత్ర మహోదాహా, మళిమే శీ మనోత్పతే. . తత్ర వృత్త్యం మహోదాహ వశాయాం కల్పయే త్పరా"(17) అను శ్లోకపాదములచే అభినయదర్పణము వృత్త్య గ్రంథమని ఏర్పడును

అంధరేశముందు మునద్రుపదపవన మూచిపూడిచారినేమి, నిన్ను ముప్పటివలెగు తెలుగుచేకమును బాణ్ణురసావంద ములో ముంచి తేల్చిన వేశ్యాజాతమునకేమి, వృత్త్య విషయమన ఈ అభినయదర్పణము అధారగ్రంథమై యుండవచ్చునని,

'వశాకల్పతరు బృంతి, వేదకాలోపశోభితః
కాస్త్రపుష్పవేషాగ్ధో, విదవ్యర్థపువర వంయుతః
'వశ్యాచారవశా, గుహాశ్శుభ్రం వశా వర్తర్థోర్విమృశా...
'ఓర్వాంసు కవయో క్షుభా, ..వశా వస్త్రాంగ లక్షణం.
(18, 19, 20, శ్లో.)

అను శ్లోకములచే సులభముగా సూహించవచ్చును అభినయ దర్పణమునందు వేశ్యాచార్యక-మంత్రి లక్షణములు పేర్కొనబడినవివృత్తుల, రంగలక్షణమును, పాత్రకా పాత్ర లక్షణములును, నట కింకరీ లక్షణములును నిరూపించబడినవి అవంతరము 'మృగంగాదులు' పాత్రల అవ్యా ప్రాణములనియు, 'అవస్థరత్న' లేదా వక్రమరీ ర్పస్థి ర్గళము మేధాక్రబావతో గీతి, స్వరంతః ప్రాణాదకస్యృతా' (87) అని వచాదులు అంతఃప్రాణములనియు 'పేర్కొనబడినవి బాణ్ణుగ్రంథమునుసూర్య తెలుపుచు, 'తస్మా త్వర్ణం సహితోద్ధృ, పూర్వస్థి ర్ధ్యుదాచావృతం చేవశ్యాపార్థవాదినీ కృత్యా, బాణ్ణు మునక్రమేవ అని ప్రశోధించి, పాస్త్రావృణినయమునకును రసమునకును గల్గు సంబంధమును విశ్లేశించుచు, 'యతోవాస్త్ర వ్రతో ర్ధస్థి, ర్ధతో ర్ధస్థి వ్రతో మః యతో మః వ్రతో శావో, యతో శావ వ్రతో రవః (48) అని చక్కగా వర్ణితము తన గ్రంథమునను-

"అత్ర త్యగినయైస్త్వ, ప్రాధాన్య మితి కత్యతే" (48) అని అభినయ ప్రాధాన్యము విహాసించి, "అనిపూర్వస్థి శోధాశో, రాజ్యాధాన్యవర్తి విగ్రయః యస్మా త్వరాధాన్యయతి, తస్మా దగినయః స్ఫుటః శః ('అశీ' యను మనవగ్గము పూర్వమందు గల 'ని' శో అనెను కాకువలెను చెప్పుట యిది యర్థము వశార్థము అను తెలుపునదిగాన విధి అభినయ మని చెప్పుచుండినది)

ఇట్లే అభినయము 'అంగీకము, వాచికము, అహర్థము పాత్రికము అని చతుర్భావించి,

"అక్షరా లక్షణగో లంగవత్కంఠోపాంగ రేచాత్రికా మతః అని మరల అంగీకాభినయము అంగ - ప్రత్యంగం, ఉపాంగ తేదములచే ముత్తరగుల చెప్పబడినది తన గ్రంథమున వందీశ్వరుడు, 'వృత్త్య మ్మాత్వవయోగాది, కత్యంతే లక్షణైః క్రమాత్'

అది, చెప్పదగిన విషయము పృథ్వీమూత్రోపయోగిగా నుండునది తెలియకరచి, ఆ విషయమునుగూడ,

‘ప్రళమంతు కిరోలేదః దృష్టిశేధ ప్రళవరం
గ్రీహపాస్త్రాః తతః పశ్యాత్ప్ర. మేత్సై వం ప్రదర్శ్యతే.’

అది కిరోలేదములు, దృష్టిశేధములు, గ్రీహశేధములు పాస్త్రశేధములు అని బాల్ల విధములుగా విశేషించి చెప్పెను. తేవేంద్రుడు అనురవతుడగు వటశీఖరుని బాల్లమువలెను కావశ్యియించుటపై ఉపశేషము కొరత కాదు గనుక, అతని యుద్దేశము చెరవేయుటకై అతని విజ్ఞానము అవసరమో, అంతవరకే సర్వజ్ఞుడగు వండిశేషుడు వంగ్రహించి ఉపలేశించి వసుకొమ్మలో, ఈ గ్రంథముయొక్క రైశేష్యము కొంత తేటపడగలదు.

సాధారణముగా వసుస్త్ర బాల్లకౌశ్ర్య గ్రంథముల యందును కిరో.దృష్టి.గ్రీహ.పాస్త్రాశేధముల శేధములు, తత్త్వినియోగ భూర్వకముగా నిరూపించబడుచున్నట్లే, అందుగూడ అవి యుద్ధియ వంగ్రహించబడినవి. తొమ్మిది కిరోలేదములు, ఎనిమిది దృష్టిశేధములు, బాల్ల గ్రీహ శేధములు, ఇదివరకే యెనిమిది అనంతము పాస్త్రశేధములు, ఇదివరకాల్ల సంత్యం పాస్త్రశేధములు చెప్పబడినవి. కథమ బాల్లకౌశ్ర్యముల పూట యెట్లున్నవన, కరతబాల్ల కౌశ్ర్యముతో రోగ్ని యాడగా, అందు పయిమూడి కిరోలేదములు, మోహియోరు దృష్టిశేధములు, తొమ్మిది గ్రీహశేధములు, అరువదిబాల్ల పాస్త్రశేధములు కావనవచ్చుచున్నది అభివర్ణ దర్పణము కిరోలేదముల, సంఖ్యా.లక్షణ.వినియోగములయందు కరత బాల్ల కౌశ్ర్యము కంటె అత్యుచముగా నున్నది మరియు బాల్ల కౌశ్ర్యయోగవలన మంతయు రసవినియోగము పొందునట్లు విహించిపెడినది. అభివర్ణదర్పణము వందలి విషయమో, కావ సర్వవసాయుగా గోసరంచుచున్నది. ఉక విషయమున మోక్షము అభివర్ణదర్పణము తన ప్రత్యేకతను కొరెల్పుకొను చున్నది. వలెయుగా ఒనలయక పాస్త్రశేధములను మొత్తముగా వందు నీటి రెండుగా గోసరంచినను, కొన్ని విశేషాంశముల ప్రదర్శనము నిమిత్తము, వండిశేషుడును మనికొమ్మ - అనగా 146 అనంతము పాస్త్రశేధములను - క్రోక్షకాదిని - చెప్పి - నివరించి యున్నాడు. చాలికో రంపశిమూత్రాది

బారద్య పాస్త్రములు 11, బ్రహ్మాదిశేవక పాస్త్రములు 16, వచ్చగహ పాస్త్రములు 9, రకావకార పాస్త్రములు 11, బ్రాహ్మచారి పాస్త్రములు 4, సప్తసముద్ర పాస్త్రములు 7, గంగాది పదీపాస్త్రములు 14, ఊర్వాశోకోక పాస్త్రములు 2, అశ్వశ్వాది వృక్షపాస్త్రములు 22, పింకోది వృగహ పాస్త్రములు 22, సాధారణ పాస్త్రములు 21, శేకారి లలలంతు పాస్త్రములు 5, చెరవి 145 అనంతము పాస్త్రశేధములు కలవు. సాధారణ పాస్త్ర శేధములను ఈ విశేషపాస్త్రశేధములను కలిపి, 197 అయి, అభివర్ణదర్పణము బాల్లకౌశ్ర్యములను ముఖ్యముగా పాస్త్రాభివర్ణ విషయమున కల్పవృక్షముగా నున్నది.

కరకార్యవసువుల వంగ్రహారూపమైన అభివర్ణదర్పణమే ఇంద్రి కాగా, మూలగ్రంథమునందు చానియించే యే విషయము తెంతక విభులముగా నిరూపింపబడినవో ఉపాయంతు యుద్ధి.రము కాదు.

వి. వేం. శి.

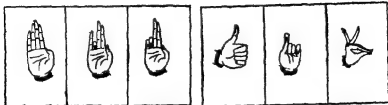
అభివర్ణము :- “వటుకు తన పొంగక క్రోధాది కావములను కలికాది చేష్టల వలన వర్ణీకరించుట అభివర్ణము రాకు యుద్ధిశ్చికారుల గుప్తవర్ణ రంగాది సానోయ్యముచేత యాచుట అభివర్ణముయొక్క ప్రయోజనము. అభివర్ణమునకు అనుకరణ మావశ్యకము. తోకమువలెను తండ్రి తన కుమారుని ముద్దాడుట అభివర్ణ మనినందుకొనవచ్చు నీకా పుట్టుట కానినాడు చారివేదములు వేదికొని, అందు తండ్రివేదము వేదికొనిన కాదు కొడుకువేదము వేదికొనెన కానిని ముద్దాడిన అది అభివర్ణమునగును” అట్లే కలిక సహానైన చేష్టలు అభివర్ణ మనినందుకొనవచ్చు. కాని ఆ చేష్టలకే మానవుడు అనుకరించి చేసినవో అది అభివర్ణ మనినందుకొనవచ్చు. అభివర్ణమున కీది సామాన్య నిర్వచనము. ఇంక కౌశ్ర్య వస్తువుకములైన వివరములు కేరొనన అనవు.

అభివర్ణము కరత కౌశ్ర్యమునకు సంబంధించినది. ‘కరతము’ను ఈ క్రింది విధముగా విశేషించ వచ్చును

కరతము

బాల్లము దృష్టము దృష్టము కరతము రూపము అభివర్ణము

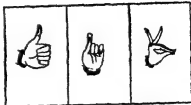
1. ఆనందయత హస్తములు

1. ధాతు

2. ప్రీతి

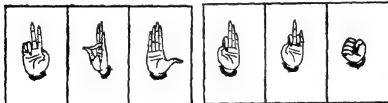
3. అగ్రహ

10. ఆనంద

11. ఆనంద

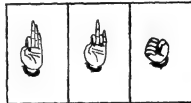
12. ఆనంద

4. ఆనంద

5. ఆనంద

6. ఆనంద

13. ఆనంద

14. ఆనంద

15. ఆనంద

7. ఆనంద

8. ఆనంద

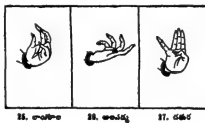
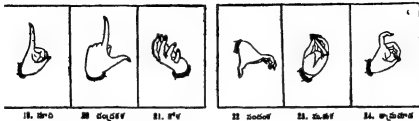
9. ఆనంద

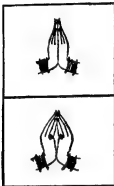
16. ఆనంద

17. ఆనంద

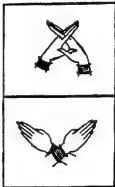
18. ఆనంద

2. సంయుత హస్తమాలా

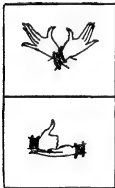
1 అంజలి 2 కీర్తన

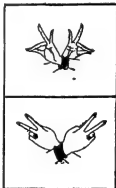
3. వరదా 4. భక్తి

5 దర్శన 6. భక్తి

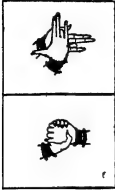
7. భక్తి 8. భక్తి

9. భక్తి 10. భక్తి

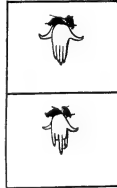
11. భక్తి 12. భక్తి

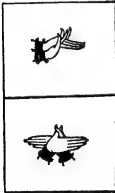
18. చుట్ట 19. ముఖము

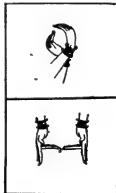
20. చుట్ట 21. ముఖము

22. చుట్ట 23. ముఖము

24. చుట్ట 25. ముఖము

26. చుట్ట 27. ముఖము

28. చుట్ట 29. ముఖము

అభివర్ణము

బాట్లము వృక్షము వృక్షమితి మునిగిః పరిశీలితము
బాట్లము కబాటల కేష్యవయోజ్ఞం పూర్వకానుకమే
రసకావ ప్లంజకాది యుతం వృక్ష మితిర్వృతే
రసకావ ప్లంజకాది యుతం వృక్ష మితిర్వృతే

బాట్లము, వృక్షము, వృక్షము అని తరతమముగా
విధములు. అందు బాట్లము బాటకములందు
పూర్వకతతో గూడియుండునట్టిది

రసకావ విరహితములు కాక అయిల బాకయించి
యుండు అంగ ప్రకంఠగోపాంగముల విశ్వాసము
వృక్షము. రసకావములు కలిగియుండి కాక అయిల
వసులించి, కావామగుణముగ ప్రదర్శించబడి అంగ
కాళివయము వృక్షము

ఏక క్షయం ద్విధానిష్ఠం లాప్తం కాండవ సంక్షిప్తమ్
సుకుమారంతు కల్లాపంఠం ఉద్భవం కాండవం చిదుః

సుకుమారమైన అంగవిశ్వాసము, కావప్రకటనము
కలిగినట్టిది లాప్తము గంభీరముగా, ఉచితే పూరితముగా
మండునట్టి వృక్షము కాండవము మరియు పథలందు
మూర్తి రసకావముల వర్ణనయించుట లాప్తముగాను,
విలంబి రసకావయిల వసులించి వృక్షమూర్తులు కాండ
వముగాను తెప్పరుదు

అభివర్ణ విధానము

కంఠేహంబుయే గీతం, పాస్తే బాధ్యం ప్రదర్శయేత్
చతుర్భాసం దర్శయే బాధ్యం, పాచాశ్వాం కాక
మావరేత్.

అభివర్ణయితానుకంఠములే గీతమును ప్రాప్తముగా
కాదును, అ పాటయొక్క. అర్థమును వకాకాది పాస్త్ర
ములచేత తెల్పును, రసకావములను దృష్టిలేరములతో
జూపును, కాకమును పాదములతో ప్రదర్శించవలెను

మరియు వకాకాది పాస్త్రములతో వర్ణి కాదుపాడెడి
గీతముయొక్క. అర్థమును అభివర్ణయించవచ్చును, దృష్టి
యెల్లప్పుడును పాస్త్రమును అనుసరించవలెను దృష్టినిర్మిత
యోటనే మనస్సు లగ్నమగును అట్లు లగ్నమైన మనస్సు
వందు కావము, కావమునుండి రసము పుట్టుచున్నది

'రస' మనగా; మనస్సులే తెలుగదగిన మంజుళీచము,
కావజ్ఞానే అపార్శ్వించబడుచున్నది; రసక వృక్షయముల
ప్రదీపితేయనట్టిది.

అభివర్ణము :

అభివర్ణవృక్షలో భాగో రాశ్యాభ్యావృక్ష విధ్యయః
యస్మా త్వచాభ్యా వృయో కప్యా రభయః స్పృహః.

అభి. యేమిట ఉపదర్శ పూర్వమునుగల దీక్షో భామ
వనకు తెచ్చుట అభి అర్థము. వనమయయొక్క. అర్థము
ప్రజలకు అభిముల మగునట్లు తెలిపించిరి తెల్పునట్టిది
అభివర్ణము విశాచామకావముల వనాయముతో ఒక
కావమునుగాని, అనుకవమునుగాని ప్రేక్షకులకు తెలియ
కేయవలెనట్టి అభివర్ణము.

ఇట్టి అభివర్ణము అంగకము, చారిత్రము, అనోర్థము,
సాత్త్వికము. అని బాణు విధములు.

అంగకము అవయవములతో ప్రదర్శించబడునట్టిది.

అంగికాభివర్ణము అనగా ఒక పాటయొక్క. అర్థ
మునుగాని, బాటకములతో ఒక పద్ధితేకమునుగాని,
ముద్రలతో విపులీకరించుట (ఉపముద్రలు బాట్ల కాలాపిదు
అందు విపులీకరించబడినవి) ఇందు కావము ఉండదు.
గీతాభ్యమును తెల్పునట్టి అంగవిశ్వాస ముండును ఇట్టి
అభివర్ణము ముఖ్యముగా వర్ణవలతో గూడిన పాటలందు
ప్రదర్శించబడును.

ఉదా వ. ఇంతి రెంగల్ల పూలంతి,
రెలువల మేల్ అంతి
గుణముల రొంతి వివే

అ శ్రీకాంతుడు గానున్న, అరమానబాదుల
బావంతలోపలంబు వెంకటాదు పదులని
చించిరి రకగంతు దమరల కిడిన బల్లి

యనకులమున
మంతు గెక్క. అనిరి శ్రీరామాభ్య డ్రవ్యగిది
మంతుగడము యే

ఇట్టి గీతమును వృక్షముందు ప్రదర్శించవచ్చును—
ఇంతి, రెంగల్లపూలంతి, రెలువల మేల్ అంతి, గుణముల
రొంతి- అట్లు ప్రతిపాటకు అ అర్థమునకు పరిరోపు పాస్త్ర
మును (ముద్రను) పట్టి అభివర్ణయించబడియుండును. ఇట్టి
ముద్రలతో గూడినదే అంగికాభివర్ణము.

బాధివర్ణము : బాట్లమందుగాని, బాటకమందుగాని
పాటయొక్క. రసకావములను దీక్షించుచుదర్శమున పంశా
చించుటగాని, గావములేయుటగాని చారిత్ర మగును.

పాత్రావళి

1. శృంగారము

2. వీరము

3. కఠినము

4. అమృతము

5. భోగ్యము

6. ఉదయోపకము

7. విషము

8. రోద్రము

9. గౌరవము

విప్రలంఠము : అయోగ, విరహ, మోహ, ప్రహాస, కాపము అని ఐదు విధములు.

అభినయమునకు విప్రలంఠమే శ్రేష్ఠము. విప్రలంఠము నంటే వర్తక విఘ్నంభింతుః కవళాకమువృద్ధి

కావోదయము, కావసంధి, కావళంబ, కావళాంబి అని బాగా అవస్థలు తెలుపబడినవి ఇవి కాక మవృథా వస్థలు పది కలవు చతుఃప్రీతి, చింత, సంకల్పము, గుణమృతి, శ్రీయోద్వేగము, కాపము, లజ్జాకాన్ధము, ఉబ్బాదము, మూర్ఛ, మృతి.

ఈ దశావస్థలు ముఖ్యముగా 'ప్రేషిక కర్తృక'ను అభినయించువృత్తు ప్రదర్శించుటకు యవ్వని 'మృతి' తప్ప దుగిగించుచున్నట్లై వర్తకులు తమ అభినయముందు ప్రదర్శించుదురు.

- మనకు వందలాదిమంది (1) అరవిందము, (2) అశోకము, (3) మాతము, (4) నవమల్లక, (5) నీలోత్పలము

ఇందు బాలుగు కాణములు మూత్రము పంపించుదును. 'నీలోత్పల' ప్రయోగము మరణమునకు కారణ మగుముగాన వివేచించబడినది ఈ కాణమునకు పట్టువట్టి ముద్రను మూత్రము ప్రదర్శించి ముగించవలెను

సందారి భావములు నీ విశేషము, గ్లాది, కంక, అమాయ, మదము, క్రమ, అలవ్యము, దైవ్యము, చింత, మోహము, మృతి, దృఢ, చింత, హర్షము, అవేగము, అదృశ, గర్వము, విహారము, కొత్తుకొమ్మ, నిద్ర, అపహర్షము, సుప్తి, విరోధము, అమర్షము, అపహాస్యము, ఉగ్రత, మతి, బాధ, ఉబ్బాదము, మరణము, క్రాపము, వికర్మము

ఇక బాంధా బాంధిక భేదములు స్వీయ, పరస్వీయ, సామాన్య - భేదములచేత స్త్రీలు శ్రీవిధముల గలదు. శృంగార బాంధులకు అష్టవిధముల మున్నాయి : ప్రేషిక కర్తృక, కావళపక్షిక, విరహోత్పలంబిక, అభిసారిక, విప్రలంఠ, ఖండిత, కలహంబరిక, స్వాధీనపతిక అని అభిసారిక తోడ్పాటునైసారిక, కమోభిసారిక, నివాహితకా భేదములచేత ముత్తరగుల గలదు నర్మిని, హాస్యిని, చిత్రిణి, కంజని అనుబారు నవరసిధర్ కళాకావ్య బాయి కలు. మాతి, రాని, పతి, నేతి, చాత్రయి. ప్రాంతినేని,

లింగిని, కిర్మిని - అనుబారు బాయికా నవోయలు. నతి, ఉపనతి, నై కిమిడు - అను భేదములచేత పురుషులకు శ్రీవిధములు చెప్పబడినవి. శృంగార విషయ బాయకులు. రక్షింతుడు, కనుడు, దృష్టుడు, అనుకూలుడు అని నలు, పురు, పొంచాలుడు, మాచిమారుడు, కృదుడు, వర్మదు - అను చారలు ప్రత్యాక కళాకావ్య బాయకులు. నీక మధుడు, చిటుడు, రేటుడు, విదూషకుడు. అనుచారలు బాయకుని వర్ణనవిధాలు

ఇచ్చట తెల్పబడిన బాయికా బాయకులు గాక ఇంకను ఎందరో ఉన్నవని వీరుమాత్రము అభినయము నందు ముఖ్యులు ప్రాచీన పండితుల మతానుసారము బాయికతే 1182 విధముల మున్నారు.

ఇందు ధీరోదాత్తము మొదలయిన ప్రత్యాక బాయ కులు బాటకములందు కనిపించుచు శృంగార బాయకులు వరముల, వర్ణముల అభినయమునందు ముఖ్యులు వర్ణన విధులు బాయకునికి నవోయనకుబారు, నేతి, మాతి మొదలయినచారు బాయికకు తోడ్పడునట్లెచారు.

ఇక కళాకావ్య బాంధాబాంధులు భరతకళ. 'బాట్ల ధర్మి' 'లోకధర్మి' యని రెండు విధముల గలదు 'బాట్ల ధర్మి' యనగా నటులు కావ్యము నమనరించి, హస్త విబాధమును, అంగికాభినయమును అత్యుసాహుల 'లోక ధర్మి' యందు అట్లు అత్యుసాహుల విధముల లోకానుభవ ముతో పరిదిద్దుకొని అనుభవ పూర్వకమైన విధముల ప్రదర్శించుట కళాకావ్యమందు వివిధకామలకు చెందిన బాయికలు, చారి అనయన పూర్వము, హాసభావ ప్రదర్శనము మున్నగుకావలెగూర్చి విధులుగా పూర్వులు తెల్పిరి. కావున ఆ కావ్యభరతము వర్తకులు, అత్యుసాహుల వరముగా తోచుచున్నది. మరియి సాత్త్విక ప్రభావమైన అభినయమునందు - కళాకావ్యముల అభినయముందు, అతింగ నవంబాధి శృంగార శ్రీలంఠన వర్తకులు అభినయించు నంటి యుండును. ఈ అభినయమునకుగూడ కళాకావ్య పతన మవనరము.

ఉదాహరణములు : (1) స్వీయ : పెండ్లియాడిన నతి నై నముగా చెంచి పూరించునట్టి పరితరక. ఉదా : వ. అడుచాని జన్మ మెత్తి పంపియి అతివరో వర్ణమున్నా

అభినయము

అను. పేదలు మిగ్గులు - మెండు గణివనేమి
అట్లైనది విడిచిపో - చెవి యుండకపోతే. అ.
అనిన మిక్కిలి యాన - పతియైతేనేమి
వకతము పతికత్తి - పతినితేనేమి,
అనుటక ప్రకములు - అవరించినేమి
పతితోడ పాతవుగా - పలుకు లేకపోతే;

(2) వధవీయి : భర్త యిప్పుడు పరపురుషులయొద్ద
దనురాగము గల్గినట్లు జాయిక.

ఉదా : వ. అత్తచా రూలికి - అంటేయి మోచాదు
అయ్యయో ఇక నేనెమి నేయుదునే
అను. కత్తి కోతగాదు మగజేమి నేమి
రొమ్మ మరువకుండు రోయివచ్చెదసామి;

(3) పోహువ్య : ద్రవ్యాగ్రహమునకు పరపురుషుల
యందు అనురాగము ప్రకర్షించునట్టిది.

ఉదా : వ. పూనవోని చారమువలె
యెంత చేసినే వచ్చినందుకు;
అ. వ. మోప నేమని యడిగితే
తగని రోసమే నేయిగోపాలుడు
అలకమీద వరిగ చీరచాటుగ
వాచి నీర్చి నేమియ కొనెదకు
కటకటా యితని పేరు రలచిన
కాళియైత పోయిన తీరదు.

(1) ప్రోషిత భర్తృక : పతి తేజాంతర మందుండగా
చేడన పడునట్టిది.

ఉదా : భామతో! తురికి బయలుదేరితివేళ
ప్రేమమీర భాసామి నీతిని చెప్పినమాట
ఏమని తెలుసుకు నీరూరు కాకుండు
ఏమి నేకునే తెలియః
"అన్నమందక అతి పెత వొందకు
కన్నీరు గార్చుకు కలవరించకు" మని
ఎన్నెన్నో విధముల పాతవుల తెల్పుచు
కన్నీరు గార్చుచు కాంతుడు చెప్పినమాట.

(2) వాతక పక్షిక : ప్రియుడు వచ్చుచున్నాడని తెలిసి,
కావలసినవస్త్రోని అవశ్యవస్త్రాగ్రములై వ పరార్థము
లను పిచ్చనచునట్టిది.

ఉదా : అక్కట మరుపాడె నాగ నుకే మాడె
అక్కర లేని రానైతి వదేమాడె;
ఏదాని వంతుగ నేడని యెంచి
యీ నేడ కృంగారిందితి
జలకమ్ముల నాడి వల్లయు దరిందితి
కమ్మారోట్టు చాడిగా నొనరిందితి
నాడునాటికి నేడుకల్ అల్పపిడిమిగ నేయురామని
యా చాడవాడం చేసె అనిన
లేడు లేడని మరలినదితి;

(3) విరహోత్పంఠిక : పంకేకస్థలంబునకు ప్రియుడు
చాలేదని రింకించువది.

ఉదా : పామిని రమ్మవలే పలుయదో
పామోవ్య రోగగానే;

(4) అతిపారిక : ప్రియునిరొక్క కాను రోవునది
లేక ప్రియుని తన యొద్దకు రప్పించుకొనునది.

ఉదా : మగువ తన తేలికా మందెరువు చెడతను.
వగచాడ మాకంది వదర తెల్లచారె నమరు;

(5) విభ్రాంత : ప్రియునిచే వందిపలకి రింకించునట్టిది.
ఉదా : కళితనమయై ఒపివారి రహసా! నయి యోవనం
మమ విభలమీద నమలబావ మని యోవనం
యోమి నే! క మివళరణం
వళిఅన వనన పంచికా ఒచోమే;

(6) అంధిక : అవ్యక్తు పంకోగ చిహ్నములు గల్గి
ప్రాతః కాలమున ఇంటికి వచ్చిన నాయకుని అూరి
కోపించు నాయిక.

ఉదా : చల్లచాడెనా మనమ చల్లచాడెనా
చల్లచాడె ప్రాణేళ ప్రియమి మువ్వగోపాలా.
వర్షికి రానేమోయి చాడిన ముఖమేడకోయి
నిద్దుర కమ్మరెప్పలనై నిదీయున్నరేమోయి
అద్దర తెప్పిని నోక్కి ముద్దిడువన్న రెడకోయి
దిద్దర కమ్మారోట్టు రెడరేతేమో రెలువనోయి.

(7) కలహంకరిక : పతిని అపమానించి విమ్ముడు
పశ్యంతవనకు నట్టిది.

ఉదా : మోసమాడెనే నాబుద్ధికి మోసమాడెనే
మోసమాడె ఏమి నేకు మువ్వగోపాలుడునేడు
మొక్కి నేడివ రానే క తెలియరో.

అందరికి చల్లనైతే ఆ చందమామ వాచాల్సింది
కవలమాయే వయ్యో! రెలియ! రెలియ!
ముందు నే నెవరికి పొందెద కావలసివో
అందుకు నే నెవ్వరికి పో? ౬ రెలియరో.

(1) పొక్కిరి పోక, తన అల్లం వసువరించు పతిగం
కాయక.

శివా : ఎందుకాచుకొందు నిన్ను నేను నేను నేను
అందరైన పిదపము అయ్యారే

ముద్దు గుల్మియవ్వది.
ముదముతో కాముద్దు మువ్వగోపాలాచారి
గుడిగొన్న తమకముగ గూడి యిద్దరము
నిదురకడకమున వరలునో కాగిత్తు
పరిణముగ కాశకున పట్టి కట్టుకొందురా !

వర్షానివృత్తి, విశేషానివృత్తి అభివ్యక్తియందు
ప్రతిమాటకు పరియగునట్టి అర్థమును మృగించుకొనుచు
పా ప్రముఖును పట్టుకు పర్యావృత్తియందు

శివా : 'గోపు' - బాట్టుందు 'గోపు'ను అభివ్యక్తియందు
వచ్చుచు 'నిమోముఖ' పా ప్రముఖులై చాది ఆకారమును
అవగా గోపుయొక్క ముఖము, కొమ్ములను బాపుకు.

విశేషానివృత్తి, ౬ నే వివరమును అనేక విధము
లుగా వర్ణించుట.

శివా : 'కమలామయ'

(1) కామరశేఖరవంటి కమ్మలు గలవాడు.

(2) కెందమ్మి కేటవంటి యెరుపుగలిగిన శైత్రములు
గలవాడు.

(3) మాకోడయకాలమున మార్గరత్న పోషకనే
వికనించు కవలముల కేటవంటి శైత్రములు గలవాడు.

(4) కామర పుష్పవలె వికసింపిన శైత్రములు కల
వాడు.

(5) క్రమరముల కాగర్చించు కమలములవంటి శైత్ర
ములు కలవాడు.

అట్లు 'కమలామయ' అనుమాటకు అనేక విశేష
ములు గలిగించి అభివ్యక్తియందు విశేషాభివ్యక్తియందు,

అభివ్యక్తి గూర్చి విధము : ౬వ పదమును అభివ
యాయనవచ్చుచున్నది, అభివ్యక్తియును గూర్చి వచ్చుచు

గాది - ముందుగా అవధమును పూర్తిగా జరిపి, అందరి
కాయకా కాయకు తెట్టెవారో తెలిపికొనవలెను. అటుపై
అందరి కృంగారమును గూర్చి, అవసరమగుచున్నట్లు,
అలంకారములను గూర్చి, వందారోభావములను గూర్చి
చక్కగా తెలిపికొని విషయ అభివ్యక్తియందు కలిపవలెను.
కావలములను కూర్చున్నట్లు వర్ణనయినచే పదములో
నుండు అష్టకావములు అష్టయమగునటులు శేయవలె
యును వర్ణన, పదమునకు తీవ్రము. అభివ్యక్తియును
గూర్చి విధము తెల్పుటగాను అటు పోక పదము శివా
పారణముగా నీయించు చువ్వది.

పదము : 'మందిరినము నేరే; మహారాజగ రమ్యవనే'
పదములోని భావము - తన్ను వికారావన కాయకులను
మరల తవవర్ణన వచ్చుచున్నాడని దూతక బ్యావమున
ఎరిగిన కాయక, విరవలోత్పంకితమై కాయకుని రమ్యుని
ప్రార్థించుచున్నది.

కాయక : పీయ.

కాయకుడు : కమలము

తూర్పునాన పిల్లలంక కృంగారము

వందారము : కంక, వికర్మము, బొత్తుకర్మము,
హర్మము, అమర్మము.

అవధార్మక - క్రిష్ణు

ప. మందిరినము నేరే మహారాజగ రమ్యవనే

బొత్తుకర్మము, హర్మము,

అను పొందిరినము నేరే పొత్తి? మువ్వగోపాలము.

కంక, వికర్మము - హర్మము, బొత్తుకర్మము.

* * *

అభివ్యక్తివిధానము : అంగీకరణవచ్చునట్లు.

"మందిరినము నేరే మహారాజగ రమ్యవనే"

1. నేను మందిరినము—మహారాజగ రమ్యవనే.
2. నేను మందిరినము—అప్పుడే రమ్యవనే.
3. నేను మందిరినము—చర్యాలంకృతై రమ్యవనే.
4. నేను మందిరినము—నే నవరారా తెరుచుచు
చున్నాను రమ్యవనే.

పట్టు :

"నేను పర్యవర్తియైయున్నాను.

అభివర్యము

సౌమికి ఇష్టమై వ విధమున అంకరించుకొని యున్నాడు.

అతనికి అటు మంచిగందము మారాయించితిని.

అతని కిష్టమైన అంకారముల సిద్ధపరచియుండితిని.

వద్రపోతే మైన భోజ్యములను సిద్ధపరచితిని.

శేగ్గునామ వంకరించి యుండితిని.

వారతి పట్టుకుట అన్నియును సిద్ధపరచితిని.

సౌమికి నడిచెడి చాటుయందు పూవులరుచుటకు పున్నములను సిద్ధపరచితిని.

నీమలకు విందుగొల్పు పంగివము విడిచిచుటకు క్రుతి చేసి నీలమ సిద్ధముగా మంచితిని.

తలచాకు సౌమికిలోట వేరియున్నాను.

6 మంచిదనుచేతే—వల్లదినిల్ల కాయుపులు మెల్లన పించుచున్నది.

8 మంచిదనుచేతే—'యం'కార భగ్గమలశేయుచు, తుమ్మెరల, పూచిన మామిడి పూగుమ్మలనుండి ముగ రంధమును గ్రులుచున్నది.

7 మంచిదనుచేతే—కోకిలలు 'కుచూ' రవముల వంచమవ్వరముతో చలుకుచున్నది.

8 మంచిదనుచేతే—వంగ్రోదయమైనది.

ఇట్లు ఆయా భావములకు తగినట్లు పా ప్రములుపట్టి అభివర్యములు అంగిక ప్రధానమైనట్టి అభివర్యముగను ఇక పంచారణ వర్ణనయించు తీరు

(1) దొడ్డుకొర్రు (2) పొద్దుము (3) కంక (4) విశ ర్కము దొడ్డుకొర్రునకా ఉత్సాహము భావభరించిన వస్తువు అభివర్యమున కొక ఉదాహరణను కాళిదాసరచి పు టయే దొడ్డుకొర్రును 'దొడ్డుకొర్రు'నకు అనుభావములు

(1) పంచాపము (మధ్యభావము), (2) మవళింత, (3) నిట్టూర్పు, (4) ఎటై వను దోటాముట.

అభివర్యముండి పావనవనం బావములు :

1. మనస్సు కాళి వంచుట
2. నేగముగ నడుచుట (ఇది 1-వ పాత్రిక భావము, అనగా 'ప్రంభము')
3. విశ్వావములు ప్రదర్శించుట.
4. శరీరము కారమగుట (ఉప పాత్రికము — ప్యర భేదము).

5 ద్విత

8. చింతించుట. (7-వ పాత్రికము — అగ్రపుట మొదలై వది పట్టవలెను.)

ఇందు—

నేగముగ నడచుటయింద. 1 వ పాత్రిక భావము ప్రంభమును పట్టవలెనన తీరు ఎట్లన ప్రంభమునగా— కదలకుండుట తోక అనురాగముచే చలింపకుండ ముందు అని అర్థము ఇది పాదములందు బుట్టును. కాని 'నేగము' వర్ణనయింపవలెను గాని పాదములు మూత్రము ఉన్న స్థానమునుండి కదలుటలేదు అట్టితరి శరీరమునందు వణుకుబట్టి శరీరము కంచింపును ఈ భావప్రదర్శనము వలన అనేకము, అనురగ చెల్లడియగును దీనివలన కానిక మనస్సులోని ఆశ్రయ చెల్లడియగుచున్నది ఇది పూర్తిగా పాత్రిక ప్రధానమైనట్టి భావప్రకటనము గాన ఈ విధముగా పట్టుబడును అంగిక మైనచో కానిక వదివడిగా అనుగులు వేయుటకానిక మనస్సులోని అంధో భవ చెల్లడివేయును ఇదియే చెంటియందరి భేదము

శరీరము కారమగుట ఇదు ఉప పాత్రిక భావము వ్యరభేదము అభివర్యంపవలెనని తెలుపబడినది అట్లున వ్యరభేదము—మూలములే గలుగునట్టిది ఇందు దగ్గుత్తిక మొదలై వది గల్గును. దగ్గుత్తిక అనగా గద్దరవ్యరము ఇది కామ్యునందు ప్రదర్శింపబడునట్టిది శరీరము కారమగు టచే—మూలక ఉత్పాదన, విశ్వావములు ప్రదర్శించుచు మెల్లన కంక ము మ మూర్తి గానము చేయుటవలన ప్రదర్శించును

అట్లే - 'చింతించుట' యందు 7 వ పాత్రికము

అగ్రపుట ప్రదర్శనము :

విచార సుఖితి మై అగ్రపుటల రాబుట, అవధ భావ్యములు రాబుట - అని రెండువిధములుగా 'అగ్రపుట' అభివర్యము ప్రదర్శింపబడును.

కన్నీరు విరులుట, కనులు తునుచుకొనుట — వలన అభివర్యంపబడును.

ఇట్లే ప్రతి 'పంచారి' యును అభివర్యంపబడును ఈ అభివర్యము పాత్రిక ప్రధానమైన పంచారణ ప్రదర్శనము. మత్తక వందలాదిమల అభివర్యమునుగూర్చి కొన్ని వివరములు : కానిక భావించుచుండు కాలుగుకాదములు

మూత్రము నేటి ముంగిరుదు. అంతటితో అభయము ముగియుచున్నది. కాదుకాదామను, సామర్థ్యమును, బుద్ధిగంధమును దేవుడైతే వాగ్దానమును అందుకొనుచున్నాము. అభయమునుకాదుకాదు ప్రతిభానుమతి అందుకాదు మూర్ఖులతో అభయము అందుచున్నది. మరలము వివేచనము గావే మూర్ఖులెట్లు తో ముంగిరుచున్నాదు. కా గ న త పాటకము అందు కాదుకాదు దైవము అను యొద్దటి యందుకునే, తమ కాంతి అభయమునుకు తరతరములు ప్రదర్శనముచేసి తమకాంతిని అభయమునుకునే దైవము అను యొద్దటి నేననుచున్నాదు. తనము తనము అనుచున్నాదు. తనము తనము అనుచున్నాదు.

ఇదియే భారతీయ వ్యవస్థాపక సంఘానికి మైన రహస్య
నియమము యొక్క పరిమితి ప్రకారము

పే. ప.

ఆభివృద్ధి పథం :- (కార్గిరము - ౧౩ | 11 వ
కళాక్షయము) "సరస్వత్యై ప్రక్షాంతం కవి మహాదయాత్మం
వినియోగమ్" అని శ్రీనివాసుని కవి పాఠశాలములగు
రేక సరస్వతీకన్యమూర్తుల శ్రీమదభివృద్ధి ప్రపాచా
ర్యాధ్యపదం, కావ్య నిర్వహ్యము పెల్లెరిగి ప్రపాదించు
టై. అవతారిక 2వ ప్రకరణమునుండి వరకు సరస్వతీ
మంత్రిని వందించుము లేదు

శ్రీ మహామహోదయుడు - కవిసార్వభౌముడుగను,
ధృతిమాధావ ప్రవక్తపాద్యుడుగను, బాట్లకాస్త్ర విద్యా
శరణ ప్రసేదాడుగను, శాస్త్రజ్ఞులైన సంప్రదాతల
వక్త ప్రశస్తికర్తలగునములయందు ప్రముఖముగాను
గను, బాలగు నేమయి యిరిది లోకక, వైదిక
విద్యాస్థానశరణములయందు దీక్షితియందును వన ఆచారా
రణ ప్రవేశా విధిముందు ప్రవర్తించి, తమస్థిత గ్రంథ
రచనావిధులు బాడుకర్పమున వకల వస్త్రధరయై పౌత్రధర్మ
మును వికసించునట్లు ఆచారక ఆచారాదులవచ్చెడి విదివి
గుర్తి వస్తుగముగ బెరిగిన నయముననునది నేమిదివిది
సాధ్యము గాదు. అయినను శ్రీ బాలగు విధములైన
విద్యా ప్రవేశములలోని కాదు యిరించిన త త్రవ్యాశ్రమము
గ్రంథమున వరిలింపబడినది. విది ప్రవేశమున, ప్రవేశా
మునను క్రింది విధి లోకమున వస్తుగముగచెడి ప్రవేశమును
కొంచవరకు గుర్తిగన వస్తును. అయి ఆచారములలో

వీరు రచించిన ప్రబంధములు అరవ్యప్రాయములై
విరాళిలు చున్నవి

పరమపూజీ వివోరరంగస్వామి మకు కాశ్మీర మువ శివభక్తి
పరిపూరకమకు వోక విద్యక్కుటుంబమువ (క్రి. శ 9500
మండి 9888 సంవత్సరములలోపల) వీరు జన్మించిరి.

పిరి పోవకానుష్ఠాన అగ్నిప్రభు గంగాయమున
 లలి మేర్పమున పావ్యమునుమన రాజున యోగవర్మ
 (క్రీ శ. 780.740) రాజ్యారామున "అంతర్వేది" యను
 గ్రామమును నివసించుచుండెను. అతడు వర్హ్యారా
 పాతన తగులుయేకా శ్రావణగమయందును అర్హ
 క్షియ ప్రవరణారాధ్యులై విరాజిల్లుచుండును. వాల్మీర
 రాసు లలికావీర్యుడు (క్రీ శ 725.761) యోగ
 వర్మను కయించునపుడు అగ్నిరత్నుని పాండవమును
 నువసించి వాల్మీరకవమున తనవీరి కలగొని యని, ఇతని
 నిర్వహించుమున వై వికపత్ (Vikapat) నవీరిరమున
 కిరాంతుమారి కేవాలయమున కెడుకు నమవితత్తుని
 యొక గృహమును నిర్మించి, ఆ వడీ మూలాగమునకై
 ఒక కాగిలముదూర కలియించి మిక్కిలి గారవియును పిరి
 కుంబంబమున "పరావారు ప్రభు" అను మహామహాత్ముని
 కుంబంబమున అతని కేవల్ ప్రభు నిర్మించి వర్హ్యారా
 పాతన పోతే ఒకాతమును ప్రవసించనేమి అతని అభ్య
 అడు "చుఖార" అను ఉపనామముగల నరసింహుని వై
 నకారాధ్యులయందును అపహాన పాండిత్యమును
 గలిగినవాడ తగులుయేకా, అశ్వంత కేవల్ ప్రభాయుని
 వై యందును అతని అపహారాధ్యునిమూలక మహాపాండిత్యము
 నహాత వర్హ్యారావర వరాయందుయై యుచుండి నిట్లు
 నహాతవర్హ్యార వరాయందులై, విరాజ్యారాధ్యునిగై తల్ప
 రులై, కేవల్ క్షణియలై, అని పరిగ్రహను రాంవర్హ్యార
 మును నిర్వహించుచుండిరి. ఆ విధ్యం దం వలన
 "యోగినికా" అని ప్రసిద్ధిపొందిన మన అభవన ప్రపాచు
 ముందుచును

అవసరం ఏర్పడితే : శాశ్వత సంపదానుమనన పద్ధతి గల బాతుకో ముద్రి అది కలియుగారంభమునకు 20 సంవత్సరములకుపాత వారంధవుగున్నది అందుచే "బృహతి విమర్శి" గ్రంథము నందు ఇతడు క్రైస్తులీగ, 4090 వ పేర్ల వరమున ఆ గ్రంథము నమూనా

అభివక్త గుర్తింపు

వైద్యులు తెలియుచున్నది. "రైత వ్రత" మున, 4000 వ సంవత్సరమున వైద్యులచేత దశమశతాబ్ది అది పూర్తియై నివసించును, "క్రమ వ్రత" మున 4000 వ సంవత్సర మార్గ క్రింద కృష్ణ వనమిందు కది పూర్తియై నివసించును తెలిసి యున్నాడు, అందుచే 4000 నుండి 4000 వరకును ఇతడు గ్రంథములను రచించుచు వెదవి తెలియుచున్నది అది శ్రీ క 990.1014 అగుచున్నది. ఇతని గ్రంథములలో మొదటిది క్రమవ్రత మనియు చెప్పుటకు నిలువదు అదియునుగాక నితడు పెట్టుమంది గురువుల కాళయింది అనేక విషయములలో చారిత్రకమైనాడు. దీని 10వ లేదన్నను 30 లేక 40 సంవత్సరముల కాలము వల్ల యంతనలయును అందుచే నితడు శ్రీ క 950 980 సంవత్సరములకు మధ్య జన్మించి యుండవలయును

విద్యాభ్యాసము అభివక్త గుర్తింపును నిర్వచనము అతి కాలముననే తీరినట్లు తీరినది చెప్పవలెను ముందు పాఠశాలకు లెచిది అప్పుడే ముందే ఇతని గొప్పతనము లెరుగుచుండును ఇతని వనవోస్థిచేసుగు బుద్ధి వై శవమునకును బాగ్యవ్యమునకును మున్నులై, ఉపాధ్యాయుని తీరినది వశంబులయిన పాఠశాలను విశ్వయింది, "అభివక్త గుర్తింపు" (మాతన వశంబులయే) ఇతనిది, ఇతని పాఠశాలయే మున నున్నది మొదటిది. మరలయు సహాధ్యాయు లందరును ఇతనిని అంది మహావర్ణమును జూచివలెను కయ్యుల్రాంతు లగుచుండి అందుచే నితడు అందరిచేతను గుర్తింపుచును వాడిగేమని అపరాధకారముగనే వాదించెదలవలెను "కాలవలెనీభుంజు" దని ఇతనిని గుర్తులు కీర్తింపవలెను కావ్యప్రకారబాధ్యాయు మగు కాలగోపిని" మున్నది కనుక ఇతని పుష్కల పాఠశాలయే "అభివక్త గుర్తింపు" దనుటయే యుక్తము. "కళ్యాణివనగుప్తార్థ పాఠ ప్రోత్సవ వర్తమాన" అని కీర్తింపుచున్న దీని కనుక అందుగనే యున్నది.

ఇతని అధ్యాపకులు : "సహాధ్యక్ష" (కవ్యం, అపరాధాక్రమవ్యం) అను పాఠ్య క్రింది అచరణములో పెట్టుకొనిన రిక్తి ఇతని. ఆ యా సందర్భములలో మిక్కిలి ప్రసిద్ధులగు పాఠ్యమునకు అధ్యయన కాళయింది, మరుగున వ్యక్తితో పర్యవ్యాప్తి విషయ మోరందముల నితడు అభ్యసించెను. కేవలం, వాస్తవములను వైవ తోచాచు

పాళయింది, వారల కద వారి మత పరమార్థములను తెలిసికొనెను. ఇటుల వివేచన పర్యవ్యాప్తియు యందును అధ్యక్షియ పాండిత్య ముండినట్లు చెబునట్లు.

అధ్యాపకుల వాచితీయము - వాచితీయం కవితము

1. వరసంహార వ్రత (వీరికంద) వ్యాకరణము

2. వాచనానుబంధం వైశాఖ్యైక

3. భూతిరాజవనయుదు వైశాఖ్యైకము

4. భూతిరాజ వైశాఖ్యైకము

5. అభ్యుదయ వ్రత వైశాఖ్యైకములు,

6. శ్రీమాయరాజ వైశాఖ్యైకము,

7. కృష్ణానుబంధం వైశాఖ్యైకము

ఇతనినిబంధించు, వాచితీయము - ఇతని కవితలకు వ్రతలతో కాళ, ఇతనిని "వాచనగుప్తుడు అనుచో" వివేచించియు, మహావర్ణమునకు వాళ కవ్యుడును, కేవలము, ఉత్పలుకు, అభివక్తకు, చక్రకుడు, వర్ణగుప్తుడు అను వైద్యునిని వివేచించి కొడుకులును గలరు గురువంశీ వివేచించి చెరుగుచే మున్నది వారు అంతర కావ్యగ్రంథముల విరచించినటులు, అభివక్తకాలంలో ఇతడు ఉపాధ్యాయుని యున్నాడు వీరలందరును వైశాఖ్యైకపాఠశాలకులగుట మార్గమేగాళ, ఉత్తమగ్రంథ రచయిత యున్నటులు తెలియుచున్నది "వృద్ధివర్ణయ" మను వైవగంశమును కేవలము (కేవలరాజ) అను వీరలరు విరచించెను. ఇట్లు వీరి కుటుంబములోనివా రందరును వ్రాతకావ్య ప్రసిద్ధులును, అత్యంత కవిత కృష్ణ వర్ణములను వ్రత యుండి రని తెలియుచున్నది.

ఇతడు సహాధ్యాయులము చేయుచుండినపుడే ఇతని కల్పి చనిపోయినది అప్పుడే ఇతని కండ్లి, కయ్యు చెల్లనివాడయ్యెను, వివాహంకరమును చేసికొన వొల్లక పరమవిరమియై యుండెను. ఈ సంఘటనలే మన అభివక్త గుప్తు మనస్సు పారలౌకిక క్రోధమునింపకాదులందే నిమగ్నమయ్యెను అందుచే నితడు వివాహములేకపోవటం కంగడించలేదు అటువై అగమవిజ్ఞానవంశపాఠ్యకృతని, అందు పంపూర్ణముయిన విజ్ఞానమును బాధించుటమేగాళ, కవ్యగోపివర్ణయ కామ కరింది, ఇతరులను గూడ కరివ చేసిరి. ఇతని అతివిరుద్ధమైన కంఠాలోకము ఇతని అవ

ద్యమగు అగమవర్ణనమునకును, అర్థిశీయ పాండిత్యమునకును నిదర్శనము.

విరూపాక్షము. ఇత బుద్ధిశీలించి కార్యమును ముగించిన తరువాత, తన 12 వందల శిష్యులతో గూడ తైరప్రతి గుహలో ప్రవేశించి పురం తిరిగిరావలెనని ఆ గుహా మూత్రము ఇచ్చుటచేత శ్రీనగరుమను, గుల్బర్గా గు మను మధ్యమంది "మగమ్" అను ప్రతీకమునకు 5 మైళ్ళ దూరములో వచ్చెడిది. అచ్చట మంది ముసల్మానులుగూడ తులసివృక్షమును ఇచ్చుటచేత వ్యవసాయముచేయు అట్లు యోగ సిద్ధి పొందిన మహాపాపేశ్వరు డీతడు.

ఇత తమగ్రహించిన గ్రంథములు : (1) బోధ పంచక (2) మాలిని విజయరాత్రికము (3) పరాలింశికా విప్లవతి (4) కంఠాలోకము (5) శంకరాచారము (6) శంకరపటరానిక (7) ర్హస్యాలోకలోచనము (8) అభినవ కాళి (9) బ్రాహ్మకాండ్యబ్రాహ్మము (10) శంకరగీతాంశ పరిగ్రహము (11) పరమార్థపారము (12) శుక్లర ప్రత్యక్షానిమిర్పిది (13) శక్యరప్రత్యక్షానిమిర్పిది విమర్పిది (14) క్రమశ్రీత్రము (15) కేవలదేవకాచక్రప్రకాశము (16) తైరవప్రకాశము (17) పరమార్థరహస్య (18) మహావచనకవింశతిక (19) అనుక్రమాత్రిక (20) అనుభవవివేచనము (21) తంత్రోచ్చయము (22) ముగళర్పణశకవిప్లవతి (23) కర్మశ్రీ (24) శివ దృష్ట్యాలోచనము (25) పూర్వసంచిత (26) పరార్థ ప్రతీక్షిద్దయితేక (27) ప్రతీక్షిద్దవివరణము (28) ప్రకరణ వివరణము (29) కావ్యకృతుకవివరణము (30) కళాముఖిలకము (31) లిప్యప్రక్రియ (32) శేషపాదపారాణము (33) దేవీస్తోత్రవివరణము (34) తత్త్వాన్వయకాళిక (35) కేవలకర్మవివాహాద్వైతము (36) వింశతిప్రతినిధిపాదము (37) పరమార్థసంగ్రహము (38) అనుక్రమశతకము (39) ప్రకరణప్రకాశము (40) బ్రాహ్మకాండ్యము (41) అనుక్రమ శతకమువిమర్పిద్వత్తి. ఇంకను అతీత గ్రంథములు దివ చించితముల ఇతని గ్రంథములయందలి ప్రస్తావనలవలనను తెలియుచున్నవి.

ఇందు మొదటి 11 గ్రంథములు ముద్రితములు; 12-22 వరకును లిఖితగ్రంథములు, 23-36 వరకును కొన్ని

ముద్రితములు, కొన్ని అముద్రితములు. మిగిలిన గ్రంథముల వర్ణనలవలన తెలియవచ్చుచున్నవి.

అభినవగు పుత్రి అభినవకారితోబాట్టరవమాగ్ధములను, తంజాలోకము కాట్టిర తై వాగమ మార్గమునకును, అదర్శప్రాయములను నిరుపములును వగు మహా శిష్యులగ్రంథములు. ఇవి, అయా మార్గములయందలి ప్రయాణమార్గవ్యక్తిము లగు "అకర" గ్రంథములై యలరారును. శ్రీమదభినవగుప్తల అమామగేమనీ ప్రకాశమును, యోగసిద్ధిని, ఇవి కావలయును తెలియజేయుచున్నవి.

ఇతని పాండిత్యము వర్తమానులెన్నవేది అందుచే ఇతని 36 వరకాగ్రంథప్రమాణపారాధారపారికం. ప్రణవ పేచారన - ర్హతిపాటక ప్రత్యక్షిద్దరర్థ ప్రవర్తకాచార్య - మహామాహేశ్వర - ఇత్యాద్యతేక తిరుదముల లెనించు అభినవగు పుత్రి లోచనము ర్హస్యాలోక వ్యాఖ్యలలోకెల్ల మిచ్చు యైవది పాణినీయమునకు మహాపాద్యమెల్ల అంశారకాత్మమునకు లోచనవ్యాఖ్యలెల్ల తీర్మాన్యవలననే ర్హస్యాలోకమునకు అవతరప్రచారిప్రసిద్ధుల కలిగెను లోచనమునురచించుటయందు అభినవగు పుత్రికు ఉపకరించినవ్యాఖ్య అతని పూర్వజే రచించిన చంద్రికయనవది ఇతరచ్చటచ్చట చంద్రికను ఇండించుచు మా పూర్వసంశయినితో కయ్యము చాలును అమరు తన వ్యాఖ్యను ఉపసంహరించు చుండును

డి. వి. యన్ మ

అత్యవసారము-అర్థవర్తతి :- విషయములు : కావ్యశేష నిరూపణము, దేవు, పలుకు, పలుకుపాత్ర విశేషము, లోకములు, తదితర ప్రవర్తకములు

లోకములో తరతరములముచే (కారకములముచే) మానవులలో కొందరు జన్మలు, మరొకొందరు గంటలు, పన్నెండు చావ్యము, ముతక భావ్యము, వల్ల భావ్యము, గోరుములు మున్నగు భావ్యవిశేషములు అచ్చము, కొట్టె, తాన మున్నగు దూరభేదములచే ఎట్లు భజించుచుండిరో అటులే దేవతలలోగూడ అగ్ని(గృహపతి) వల్ల భావ్యము (కృష్ణదేవరాయి) తో రేయిఅడివ పురోహితము (యజ్ఞాధ్యక్ష మయిన అపూర్వము), సోమమునకు భామ-వియ్యపుఅచ్చము (చరువు) : పవిత్రము అనుపేరాలు (80) దినముల పలు

అభ్యవహారము - అభ్యవర్తకము

రావ్యము) తో చేయబడిన రాష్ట్రము. భూభాగములను వివిధ రాష్ట్రపు అవ్యయము. ఇందును మహాప్రభుల (విద్యవది రావ్యముతో చేయబడిన) రాష్ట్రము వరుసునకు యవరాష్ట్రపు అవ్యయము ; పూర్వదేవతకు సంబంధము లేకపోవుటచే విడిచికో చేసిన కావ మున్నగునది, అగ్ని, పోముడు మున్నగు దేవతా భేదముచే, వర్ణ రావ్యము మున్నగు ద్రవ్యభేదముచే రాష్ట్రము, అవ్యయము, కావ మున్నగు రూప భేదముచే ప్రభులతో విడిపించబడియున్నది. దీనికి కృష్ణయజుర్వేదక సంహితలో—

ప్రభు "అగ్నియే గృహభక్తయే పురోహితం - కృష్ణాహం ప్రహితాగ్నిం, పోమాయే - కావమాళం వరుగం, పరిత్రే - పురోహితం - అగ్నిహం ప్రహితాం, భూభాగముయేనై వారం వరుం, ఇంద్రాయే. పురోహితం - మహాప్రహితాం ; వరుణాయే - యవమయం వరుం"

(కృ. య. సం. 1-8-10)

"పూషా ప్రవిష్టాగాగ్నిరంశకోహి" (కృ. య. సం. 2-1-8) అని కలదు కావము. లోకములో నైవందివ ప్రక్షయతో గోధుమకొట్టెలు, బప్పుకొట్టెలు, తోపు అవ్యయము, వప్పునియ్యము అవ్యయము మున్నగు వాటిని గంపితము, గోధుమ కావ మున్నగువాటిని వేరువేరుగా ప్రతి నియతముగా ఖరీదును మూలపుంజనము, దేవతలతో గూడ రావ్యాలతో భేదముచే ప్రతినీయకావారమును నై ప్రతిపాకర్ణమును బోధించుచున్నది

ప్రకృతముతో - నై దేవతలకు తత్వకర్మలందు ఆయా రావ్యములతో (వరుపురోహితములను) అవ్యయము మొదలగువాటిని చేయవలసినపుడు వీటి అన్నిటిని మొదట నియ్యము అవసరముగాక అట్టి నియ్యమును తయారుచేయుటకు లోక పాదము లగు వశనిదశక మొనర్చుట (అనగా గోళ్ళతో రావ్యమును బలిచి నియ్యముగా తయారుచేయుట), మిల్లుతో పోయుట, దంపుట మున్నగువాటితో చేసినైవమ నియ్యమును తయారుచేయుటలో విశేషము కావరాదు గాన ఏ ఉపా-

యముచే నైవమ నియ్యమును తయారుచేయవచ్చునని లోకభర్తృప్తిచే విధమగుచు నుండగా,

దంపుడి నియ్యము - ప్రభులతో "ప్రహితవసంశి" (రావ్యమును దంపియే నియ్యమునుతయారుచేయవలెను) అను విధిపాకర్ణము పూర్వమిమాంసాపాశ్రమముతో బహు విధులముగ విచారించి విద్యాంశీకరించబడినది. ఆ నియమ విధివనుదరించి 'అవసావముచేతనే (దంపుడుచేతనే) నియ్యమును తయారుచేయవలెను గాని వశనిదశకాది— ఉపాయాంతకములచే తండులములను నిర్వాహనము చేయరాదు' అని విధ్యమయినది

దంపుడి నియ్యపు మహాత్వము. వశనిదశక మొనర్చుట మిల్లుతో తయారుచేయుట, దంపుట మున్నగు పాదక ములతో చేసినైవమముచేసిన నియ్యములలో విశేషము కావవచ్చుటలేదుగదా! అట్లెవరర్థములో (అవసావము) దంపుచే తయారుచేసిన నియ్యములలో మహాత్వముండువా అని శంకింపరాదు. చానియందుగల అలోకమహాత్వము వటులనుంచి లోక మహాత్వమును గమనింపదగును

"వపట్యూరోనై గాయత్రీయై శిరోఽర్చితత్వస్త్రిరవః వరావతత్వపృథివీం పాదితత్వశాదిరో శవద్యవ్యభాదిర్యువో శవతి ఛందహామేవరసేవావద్యంతివహి అప్యాహాతయోశవంతి" ఇతి (కృ. య. సం. 2-6-7)

పూర్వమువపట్యూరదేవతగాయత్రీఛందవస్తుయొక్క శిరమును చేరించగా చానిపాదము పృథివీయందు ప్రవేశించి శాదిర (చంద్ర) వ్యక్తరూపముగ ఉద్భవించెను. కావున చంద్రకక్ష్యతో నిర్మించిన సువముతో ప్రాతకర్మలందు అన్యము మున్నగు ద్రవ్యద్రవ్యములనుగ్రహించినయెడల ఛందవస్తుయొక్క పాదముతో గ్రహించినట్లగును అని కృష్ణయజుర్వేదములో చెప్పబడినది.

ఈ ప్రతిపదన 'చంద్రకక్ష్యగాయత్రీఛందవస్తుయొక్క పాదము అని వృద్ధమగుటచే, లోకములో దంపుటకు, రోకళ్ళను చంద్రకక్ష్యతోనే తయారుచేయుచున్నది సంప్రచాయము వీరవడినది గాన అట్టి రోకళ్ళచే రావ్యమును దంపించి ఛందవస్తుయొక్కపాదము ఆ నియ్యభువందు ప్రవేశించును. కావుననే దంపుడినియ్యము అలోగ్గమునకు పాదవహుగుచున్నది— ఈ గాళకు తెలిసికొనక పోయినను దంపుడునియ్యము అలోగ్గమునకు వారమని

నై దుర్గులు పలుకుచుండురు. కాని ఈ శ్రుతిబోధితమగు కారణమును మూత్రము గ్రహింపకాలే, నియ్యము మిల్లలో పోషివడో కేడిమిచే నిటమిమలు పోవుచున్నది. అందుచే అవారోగ్యము కలుగుచున్నది అని కొందరును, తవుడు పోవుటచే అవారోగ్యము కరుగుచున్నది అని మరి కొందరును వదిలించుచున్నారు. తదివేయము ఎంతవరకు చాస్తవనో నిమగ్నించవలెయుండును ఎందులకనృత్యంపు నప్పుడుకూడ శ్రోతకర్తలలో నున్న "పంశ్రేయ్యతి" శ్రుతిబోధక రుద్ర (అ. ౧౩. ౧౫) అను ఈ శ్రేష్ఠమంత్రముచే మరుగుపోటు లేయనుచు అధ్యర్థుడు అజ్ఞానింపగా "దేవేత్య ఖ్యుంధర్వం, దేవేత్య ఖ్యుంధర్వం, దేవేత్య ఖ్యుంధర్వం, సుధగోత్యకా కరోతి" అను మూత్రమంత్రముచే నన్ను మరుగుపోటులేని విధమున చెరుగును. అ తవుడు అంత్యమున అశ్వితో దక్షిణాగ్ని యందు ఛలి కరణ పోషమము లేయందును లోకములో కూడ మెరుగు పోటులే తవుడును ఉపయోగ నియ్యమును సిద్ధము చేయు వారారము పూర్వమే ముడియు గలదు

నై దుర్గులు కలచెట్లు మిల్ల నియ్యమునకు కేడిమిచే నిటమిమలు పోవుటగాని, తవుడు పోవుటగాని అవారోగ్య కారణమైనచో భార్యమును గోళ్యతో ఒలిచి, నియ్యమును తయారుచేసినచో నై అవారోగ్యకారణములు అ నియ్యము వందు ఉండవు గాన అట్టి నియ్యమును స్వీకరించవలె యుండును. అట్లు స్వీకరించినచో అవహాననదితి పూర్వ మిమంసా శాస్త్రములో విచారణచేసి నిర్ణయించబడినట్టి (దంపు లేతనే నియ్యమును తయారుచేయవలెనని గాని ఇతర పాదనములచే చేయవలెనని అను) నియమము వర్ణ మగును.

లేద బోధింపయిన దివేషము రుచిపుకానలెన్నచో, కొంతకాలము గోళ్యతో వాలిచిన నియ్యమును, మరి కొంతకాలము దంపుడు నియ్యమును ఉపయోగించినచో, గోళ్యతో వాలిచిన నియ్యమునకు మిల్ల నియ్యమునకువలె కేడిమి ప్రసక్తియుండదు. తవుడు ఏమూత్రము పోషిండుగాన దంపుడు నియ్యమునందు కంటే గోళ్యతో ఒలిచిన నియ్య మునందు అధికగుణము కనుపించవలెను. అట్లు కనుపించక, దంపుడునియ్యమును ఉపయోగించినప్పుడే విశేష పారోగ్యము కనుపించినచో లేదప్రతిపాదితమయిన ఛంద

పూర్వము చంద్రరోకలివ్యాకమున దంపుడు నియ్యము నందు పంక్రమించుటలేకనే ఆ గుణవిశేషము కన్పట్టు చున్నట్లు వున్నవగును. ఛందపూర్వము నియ్యమునందు పంక్రమించవలెనను చావ్యధర్మముతోనే శిష్టాచారములో భాగ్యము వలగుటకు బోకభాగ్యము చంద్రరోకలకు చుట్టు ఇనుపబొమ్మలను తేయించుచున్నను, ఆ చంద్రోక్తి యొక్క మధ్యభాగ పంజరము భావ్యమునకు ఉన్నట్లును మనము గ్రహించుచునే ఉన్నాము.

ఈ విధముగ లేవకాచాదివ్యులలో అంతకును దంపుడు నియ్యముచే ఉపయోగించవలెనని, నిరూపించిన విధమున, విరోజుతి లేవకాకమున కర్మలో గోళ్యతో ఒలిచిన నియ్యముచే ఉపయోగించవలెననిగా శ్రుతి బోధించు చున్నది. కృష్ణయజుర్వేదసంహితలో "నై ర్ముత్యం చయం పంచత్వై గృహే కృత్వానాం బ్రహ్మణాం నణిరివ్యం" అని కందు (1.8.8)

రామాయమును మహాభక్తులలో "రక్షిణాంపాది వ్యులు" అను ఇష్టప్రశ్రుతమునతో, మహారాజులకు మహిషి, వాచాక, పరివృత్తి అను ముగ్గురు భార్యలుండురనియు, చారిలో పట్టాభిషిక్తురాజగు భార్యకు "మహిషి" అనియు పామావ్యప్రీతిగల భార్యకు "వాచాక" అనియు, ప్రీతి రహితరాజగు భార్యకు "పరివృత్తి" అనియు భావములను విలేశించి, చారిముగ్గురిలో "పరివృత్తి" అను భార్యయొక్క గృహమున కేగి మహారాజు అచ్చట నై ర్ముత్యం చేయు వప్పుడు విరోజుతి లేవకను పల్లభావ్యమునకు "గోళ్యతో ఒలిచి నియ్యము చేసి ఆ నియ్యముతోనే చరువును (అన్నమును) వండి ఆ లేవకను అపాదివ్యును ఇయ్యవలెనని నదిగ శ్రుతి చెప్పుటచే, గోళ్య నియ్యమును, మిల్ల నియ్య మును లేవకలకు విధేనము చేయుట, భుజించుట తగదని శ్రుతి బోధించుచుండునని వున్నది

వంటకు పాక్షి విశేషము ముద్దానిపాక్షితోనే వండ వలెను. ఎట్లన మహాగ్ని చయనమున శ్రుతులలో 'ఉల' అను మండలో రంపపుబొమ్మ మున్నగువాటిని ఉంచి అపాచనీయము అగ్నిని ఆ 'ఉల' ను ఉంచి అడుగున అపాచనీయాగ్నిని తెచ్చగా ఇల్లించలేననచో, అడుగు మంటలే, ఉలలో రంపపుబొమ్మ మొదలగునవి అంటునని,

అభ్యవహారము - అర్హవర్గము

అగ్ని పుష్కర నిదన, “ఉత్తేజాశ్చ అపావనీయముగముయ్యో” (అ. బ్రా. మా.) అను మూత్రాశుమారము ఉత్తాగ్ని పుష్టులు తోడవే, అడుగువచ్చు అపావనీయ్యుని, పూర్తిగా లభ్యమే, ఈ ఉత్తాగ్ని లే, అపావనీయ్యుని పూనీయముగా వ్యవహరించును. అనగా అపావనీయ్యునియందు లేయ వలెనపావీమాదులను ఉత్తాగ్ని యంతే లేయదును. ఇట్టిది అచారముగా చెప్పబడినది అవంతముందు కామహ విశేషములే కృష్ణ యజుర్వేద సంహితలో “అంతరిహ దస్మై కామహ్యవతర్యాం రంతరిహిచా అప్సం బ్రియతే వయోజ్యేగాన్మ మనరంతే (1.1.10) “లోకములో మృత్యుయేపాశ్రయం అన్న మును తంతుదురు గాత అన్న మును కోరు యజమానవతు అంతరిచము (మృత్యాత్ర) మంది అగ్నిని తీసిగొని వచ్చి ఉలయందు అగ్నిని ఉత్పాద నము చేసినచో అట్టి యజమానులను నమృతమైన అన్నము లింపును” అని చెప్పబడినది ఈ క్రితవలెన అర్హవర్గ రాయములో మృత్యుయేపాశ్రయతే అన్నమును వంతు చున్నట్లు స్పష్టమగు చున్నది.

మృత్యుయేపాశ్రమ తథివుట. లోకములో క్రొత్త మృత్యావ్రమ ప్రశమములో పాలతో తడిచి చాచు చుండెడి పంజరాయము కందు దీనిని నపాశుకముగ క్రిత విధించుచున్నది కృష్ణ యజుర్వేద సంహితలో “అమర్తం పాశ్ర మహాచ్ఛుణ్ణ మోచ్ఛుణ్ణ త్రి చేవత్రా కరణ తీరేహాచ్ఛుణ్ణ త్రి పరమం కా షత త్పయోయ రణుశీరం పరమేనై పాహం నయహాచ్ఛుణ్ణ త్రి యజాతా వ్యాపృత్యే (కృ. య. పం. 6.1.7)

యజుర్వేదమును మృత్యుయేపాశ్రమ కాల్పిత నిదన ప్రశమములో ద్రవద్రవ్యములే తదవసరంగా వాడినచో ఆ పాశ్ర అమరయోగ్యమగును ద్రవద్రవ్యములే తడిచి వాడినచో ఆ పాశ్ర చేతకర్మలకు యోగ్యమగును అంతర రము లేనచో తదవసరము అను కంశనై లోకములో మేకపాలు పర్యవ్యాధులను తొలగించుటకు ప్రసిద్ధి కలదు కావున అది ఉత్తమ మయినవని తెలియవగును వేదములోనూడ “అగ్నేయా వా షదో యదవా” (కృ. య. పం. 6.4.3) (ప్రతాపశీ ముఖమునది అగ్నితో కూడ మేక వృద్ధిచే గాన మేక అగ్ని సంబంధమైనది. అందుచే అది ఉత్తమమయినది) అని చెప్పబడినది. ఇవిధ

ముగ లోకమునకు వేదములలోను మేక ఉత్తమమైనది గాన రాని పాలచే క్రొత్తకుండలము తడువవలెను అని చెప్పి “లోకములోవలె మంశరహితముగ తడువరాదు. లోకమై అమర్తముకొరకు యజ్ఞములో మంశ్రములచే తడువవలెను.” అని వచించుటచే, లోకములో మంశరహితముగ పాలతో తడుపుచున్నట్లు స్పష్టమగుచున్నది.

లోకములో మేకపాలు తరచుగ సంభవించే రోపుటచే పాలతో మూత్రము తడుపుచుండెడి అచారము లేదే వరకు ప్రచారములోనున్నది. ఈ విధముగ క్రితప్రమాణములచే క్రొత్తకుండను ప్రసవమును పాలతోకడిచి, అవంతకము అనుకంతో వంటలేయవలెనని స్పష్టమగుచున్నది.

అన్నము వంటుట. వంటలేయవలెను దంపుకు నియ్యమును కడుగుటంద అత్తెనయినా వంశవలెననది “న ప్రణాకయతి, న ప్రసావయతి, న గాలయతి, తేష తండుల మీద క్రవయతిశి చ్ఛిన్నయతే” అని ఆ బ్రాహ్మణము చెప్పచున్నది. ఈ మూత్రములే వంటలేయ నియ్యమును కడుగుటాడను రానిలో పోచిన నీటిని, కడుగును తీచివేయరాదు నీటిని పోచితవువాత గాలించరాదు. అనగా వోశ్చికాడిగి వేయరాదు అత్తెనయినా వంశవలయను. అన్నము చిముతకూడను వంట నిరుము పదునుగా మండవలయను అని అగ్నియ్యరావమువంశి క్రొత్తకర్మలో చెప్పబడినది దర్పపూర్వమానల అను క్రొత్తకర్మలో “ప్రణాక్య తండులాన్” (తండులములకు కడిగి) అని చెప్పబడినది గాని గాలించి కడుగవలయనని చెప్పబడలేదు. అందుచేత నియ్యమును కడుగుటంద అత్తెనయినా వంటుట, నియ్యమును కడిగి అత్తెనయినా వంటుట అను రెండువిధముల కలవనియు, అట్టి అన్నము చేవతా యోగ్యమగుననియు స్పష్టమగుచున్నది.

రోషము కాలక్షుణ్ణ కృష్ణయజుర్వేదమునందు “యో నిదగ్గ పృతైర్ముతో యో ఒశ్వత పృతాగ్నేయ కృష్ణ పృతేష ప్రస్తాభ రవిరహాశాశ్శతం కృష్ణపృతేష వ్యాధయ (కృ. య. పం. 2 కాం. 6 ప్రస్త. 3 అ.) అని కలదు. పూర్వ యాగము (రోష్ట్ర) మాడునట్లు విశేషముగ కాలక్షుణ్ణచో అది రాక్షసులకు ప్రయమగును కొంచెము వచ్చినా మండినచో ఆ పూర్వయాగము రుద్రునకు ప్రయమగును.

మమముగా క్రవణము లేయనివనోర అది లేవకానియ
మగు పాపపుగును అందులేక ఏరాహులు లేకుండ
నమముగా క్రవణము లేయనెనది దీని కావము.

పెన్ను వెయ్యి : "పుత్రం కేవానా మస్తు పితౄణాం
నిష్కల్యమ్, మమహ్యురం కర్మా పిత త్వర్వచేవత్వం
యన్నవనితం" (కృ య పం. ౧.1-1) అను శ్రుతివాక్య
మొకటికలదు యుక్తమూర్తిప్రభవమనయమహిమయ
య్యుక్తాలో ప్రవేశించిన పితర తన శరీరమందంతటను
పెన్నును వలలిఖానర్వంతము రాయకొనవలెననియు, అట్టి
పెన్నును సంపాదించు నిమిత్తము మత్తగ చేయునపుడు
చల్లగుంజులు క్రాచిని కట్టి పెన్నును చిరికి తీసిన పెన్ను
లేవతలకు స్రుయమైనదనియు, చల్లగుంజు లేకుండ పెండు
లేకుండా (విష్కల్యమహిమ) మూత్రము పెండును
మకించి తీసిన పెన్ను పిత్తలేవతలకు స్రుయమైనదనియు
శ్రుతిలోగలయున్నది కావున శిష్టారామానందముగ
స్వస్థ్యాదిలోపితులగు కవ్వములే మనికమైన పెన్ను
లేవకామొగ్గుమును పర్యలేవకా ప్రీతిపాత్రమునునై
యున్నది తేటపడుచున్నది ఈ పెన్నుమకాని వెయ్యిగా
తయారుచేయునపుడు పాకవర్ణముయిన అపస్తాభేరములచే
పర్యలేవతలకు స్రుయమైనట్లు శ్రుతి వక్కాణించుచున్నది
ఎట్లగు మామూలుగా కాగిన వెయ్యి లేవతలకు స్రుయ
మైనది, అరకాక వెయ్యి పితౄలేవతలకు స్రుయము. కాగి
పరిమళముతోగుండ వెయ్యి మమమృతం స్రుయము
గాన ఈ రీతున పెన్ను పర్యలేవకాప్రీతికరమని చెప్ప
బడవది అట్టి పెన్నును మూలమగు పాలమగునది కృష్ణ
యహ్వోరములో "అపివాహ్యయైగుణవతి : పాపాపిత్వ
లేవతలకుంబహి" (కృ య క్రా) అను శ్రుతివాక్యము
కలదు. దూడ చనిపోయిన గోక్షీరములు పిత్తలేవతలకు
స్రుయమైనవి అది తీసి కావము మరియు దూడగల
గోక్షీరములు లేవతలకు స్రుయములయినట్లు దర్శపూర్వ
మూపాది క్రోతకర్మచందరి "గోదోహాది పర్యలోపవతే
పృష్ఠమగుచున్నది. కావున తత్తత్తేవకాకములగుకర్మలందు
తత్తత్తేవకామగుమగుగోరవ్యమగు నవనితములే, తత్త
త్తేవకామగులముగ అజ్ఞమును తయారుచేసి తదమగు
ముగ హోమారులయందు అజ్ఞమును వినియోగింపవలె
నట్లు విధివసుగుచున్నది.

పాత్ర నిర్ణయము భోజనము రంతపాత్రలో పిత్త
లేవతలకును, మవర్తపాత్రలో లేవతలకును స్రుయమైనట్లు
అజ్ఞకమంతముతో విశ్వేలేవతలకును, పిత్తలేవతలకును,
అర్హవేయేయ వందర్శమునందలి "నీవర్త మిద్దం పాత్రం",
"రాంత మిద్దం పాత్రం" అను చాటిలే వ్యవస్థమగుచున్నది.
పెండి కంచములను ఉపయోగించువారు లేవకానిలేవత
లేయుటకు యోగ్యకా వందర్శి కలుగుటకు, అంగరపు
పుష్పము చేయించినచో అది మవర్తపాత్ర అగును గాన
అది లేవకానిలేవతలకు అనుకూలమగును, కత్తిలేవకాని
అరటి అనును ఉపయోగించి తత్తత్తర్హమగులముగ
రాంత, నీవర్తపాత్ర కావవలె అజ్ఞకారులయందు కర్మను
నిర్వర్తించెడి అచారముకలదు కాని "కడక గర్భవక్రంచ"
అను వ్యుత్తిలే అది నివేదించబడవలె అందుచే అరటి
దీప్తిలే మృతినందలి "దీప్తి"ను ఉపయోగించరాదు.
ఇట్లు యికావందముగను, యికాకత్తిగను పాత్రను
సంపాదించి పూర్వోక్త అజ్ఞములే పాత్రాభిమారమును
చేసి వచార్యములను వర్తించిన పితర తలకి అన్నాభిమార
మునుచేసి, అంతరము పూర్వవర్తించేవనముచే ప్రాణా
పాత్రలను పండ్లకు తగులకుండ మింగవలెను. దీనిని
ప్రాణాగ్నిచోత్ర మందును, ఇట్లు ప్రాణాపాత్రలను
తీసికొనకుండ భోజనమును చేసినచో వరుసు తగ్గువ్రకు
దగునని పృథులు బోధించుచున్నది. భోజనములేయ
దీనిని "ప్రాచీ మత్యాకారం : అగ్నే రంతః :
పిత మిత హ్యేష్ట మద్యతే" (కృ య, క్రా ౩.౩.1)
"హస్తం పురతః పాత్రే ప్రసార్త అభిః భోక్తా
వ్యాకృష్టములచేత ప్రతిపత్తి కర్వతో" అని శ్రుతివ్యుత్తలు
కలవు. దర్శపూర్వమూల అను క్రోతకర్మలో స్రువము,
అచారపు మున్నగు నామములచే ప్రవర్తములగు చారు
మయములగు హోమపాత్రము దర్శ్యాగమాలే తుడుచు
ఫలకమున, భోజనమందు మూనపుడు భోజనము
ముతో పరుటమన్న భోజనపాత్రయందు హస్తమును
ప్రసవించేనీ, ఇరువక్కా అగల వ్యవంతులను అగ్నించి
అన్నములో కలుపుకొని పోటిలో ఎట్లు వేసికొనుచో అటు
లెనే ఈ హోమపాత్రలను తయారుచేసి దర్శ్యాగమాలే
మర్త్యాగమమున పంపార్థము చేయవలెననినది సై
శ్రుతి మూత్రములు బోధించుచున్నది. గాన ప్రాణా

అశ్వవచనవస్తవ్యము

పాశులను ఓపికొనవలసినదని అర్జునును వ్యంజనముల నచ్చేళవముతో భోజనమును చేయుచున్నట్లు భోజనము నందును కేదమునందును ప్రసక్తి కావవచ్చుచున్నది.

దధి (పెరుగు) - ఇద్విధముగ భోజనమును చేయు నందర్భముతో అంశ్యమును పెరుగుతో భోజనమును సమాప్తి చేయవలెనని చెప్పి, అ పెరుగును తయారుచేయు విధానమును గ్రుతి తుండిదిధముగా భోజించుచున్నది. "య మ్నాశ్చైతే ర్భావ పర్వతైః ర్భావ కంఠ్యాశ్చాప్యం తద్యత్ప్రీతిరై రాశచం తద్యత్ కందులై ర్నైక్యకేవలం తద్యధాతం చవేద మ్నామమం తద్యత్ కర్మాశ్చాశ్చౌదం దర్భాశ్చ తత్తీ సేంద్రకాయా" (శ్వి. య. సం. ౩. ౩. ౩) దోమలకా నద్యభ్యములగు ఉపధిచేయవలెనని పూతీ కములేగాని, మోదుగ చెప్పుయొకటి, తేరకులేకగాని, ఓరములలో తోడుచెప్పుటలేక నివృత్తమయిన పెరుగు దోదులేనను ప్రయమైవదిఅని ప్రాక్రమ్యకావము అంటునే ఓరములకును పూల ఐదేవలంబందములే నివృత్తమయిన పెరుగు రాశములకు ప్రయమయినది. తండుల నందర్భములే నివృత్తమగు రధిచేయవలెనను ప్రయము కొంచెము పులివిననుజ్జీచే నివృత్తమయిన పెరుగు మనుష్యులకు ఇష్టమయినది ఓరములలో పెరుగు తోడు చెట్టుగా నివృత్తమయిన దధి ఇంద్రునకు ప్రయమయినది అట్టి పెరుగును ఇంద్రునకు వోమము చేయుటై పోత్రయందు గ్రహించునపుడు పాలను ముందు గ్రహించి అంశ్యమున పెరుగును గ్రహణము చేయవలెను అట్లు చేయుటలే "ధివేతి రధి" అని పుణ్యశ్రుతి కావున, "ధివే ప్రీతిరే" అను కాకుపువలన ఏర్పడిన "రధి" శబ్దమునకు "సంతోషపరయనది" అని అర్థము కావున అట్టి వస్తువును చివర గ్రహణముచేసి వోమమునెవరుటలే ఇంద్రునకు సంతోషము (శ్రుతి) నినించును, అని తెలియుచున్నది "రద్నో పరిహ్యవో" అను దీ ప్రత్యర్థము ననుసరించియే భోజనముతో పెరుగుతో అంశ్యమున భోజనముచేయు వారారము ఏర్పడెను. ఇట్లు పర్వతర్భాగములను భుజించిన విధన అంశ్యమున పెరుగుతో భోజనమును సమాప్తి చేయుటలే, మానవులకు సంకృప్తి నినించుచున్నది

రెండుపాళ్లు భోజనము :- "ప్రకాతై పుక్రమానక తవ ప్రస్తావానా అచ్యవ్యేతిః :.....చునువ్యా అచ్యవ్య

చును సంఘతవ్యే పూర్వగ్నో ద్యౌరం :- తనువోరతిష్ఠతే తవ అపాహుః :- తేన ద్యయో మూర్ధ మపాయంధక తప్యా ద్విరవో" మనుష్యేభ్యో తపిషాయతే ప్రాత భృ పాయం హ" (శ్వి. య. బ్రా. కాం. 4. ప్ర 9 అ) అని కలదు.

పూర్వము ఒకప్పుడు ప్రజలు వోమము లేకుండ ఉపచాప దూపముగ తపస్సును చేయుదు, పుక్రయాగ పర్వభాగముగ సుకృతమును సంపాదించి అట్లు తపస్సును చేయుచుండగా కొంతకాలమునకు చారిః ఉదితమగు అన్నమును దరించువట్టియు, పుక్రపూర్వమగు నట్టియు చారుమయమునగు వోక పాత్రచేయవలెను కావవచ్చెను చారు చానిది లేకబానిది విలవనది అ అంశ్యమును అగ్ని యందు వోమము చేయుగా అ వోమ ప్రభావములేక ఒక దినమున కాలద్యయించుదు భోజ్యముగు అన్నము వంజా ప్రభుమయ్యెను. అప్పుడేనుండి నేటివరకును వోక ముతో పాపామ్యలతేతను, శిష్టులతేతను దినమునకు భోజనము రెండుపాళ్లు (ప్రాయం ప్రాత స్పృమయము లందు) చేయబడుచున్నది ఇద్విధముగ రెండు పూటల భుజించునపుడు కొంచెము తక్కువగ భుజించవలెననియు, ఏకాదశి మున్నగు దినములందు దినమున కొకపాత్రే కడుపునిండ భుజించవలెననియు స్పృతి భోజించుచున్నది సై దిధముగ, గ్రుతి, పృతి, శిష్టారాగములననుసరించి అవోరమును భుజించు మానవులకు అయిదారోగ్యములు సంపూర్ణముగ సిద్ధించునది అనుభవపూర్వకముగ పుస్త మగుచున్నది

ఉ. గ. కా.

అశ్వవచనవస్తవ్యము :- అశ్వవచ నునుదెయ్యు మును గురించి వ్రసంగించుటకుముందు మన వస్తవ్యమునకు సమాశాద్యమగు సై కాంఠి (Piyusha) అను పదము యొక్క అర్థమును స్పష్టముచేయుట అవసరము శక్తి పుణ్యశ్రుతి ననుసరించి సై కాంఠి అను పదము "అశ్వ" అను అర్థమునిచ్చు "సై" అను పదమునుండి ఉద్భవించినది అందువలన ఈ శాస్త్రమును మొదట అశ్వవిజ్ఞానార్థమైన శాస్త్రముగా వదిగఱించి కాని ప్రాచీనతత్వజ్ఞుల అశ్వ పరార్థ విశేషవై ప్రయత్నించినందు విఫలమైరి. అందు వలన మొదటి విధ్యవచనమున నవరించి కాదు సై కాంఠి

అను పదమునకు మనస్సు అని అర్థముచెప్పిరి వివేచనము పడవ మనస్సు అను అర్థము కూడ అవమగ్రముని విచిత్ర మయ్యెను నిదరణ కొందరు నిపుణులు నై కాళి అని కై తవ్య పరిణమమని నిర్ణయించిరి ఆ నిర్ణయవములే కై తవ్యము కొందెముగానున్నపుడును, భూర్తిగా లేవపుడును ఏర్పడు పనువల్లము పరిష్కారములు లభింపవచ్చును. అందుచేత బాదు నై కాళితమ పదనిర్ణయనమును పశుగ్రమెవర్పిరి ఆ నిర్ణయనమును జగ్గి నై కాళిత అను పదము మానవ ప్రజలైన కాశ్యపును నర్థమునందు రూఢమయ్యెను. ఒక సుప్రసిద్ధుడయిన మన ప్రత్యక్షుడు పరిచిపట్టు నై కాళిత అను పదమునకు అర్థము, మనస్సు, కై తవ్యము అను వర్ణములు క్రమముగా హరి "మానవప్రపరైన కాశ్యపు" అను పదము మార్కతే మిడియెదరి. మానవప్రపరైన కాశ్యపు విశాఖయైరి ఇందులో కారీరకాశ్యము (Pityashashu), పాంధికాశ్యము (Pandalashashu) నంది కాశ్యము లోకములు ఇమిడియున్నది

కారీరకాశ్యము ప్రాచీయైక్కు పనులను నిర్వహించు అవయవములను, శీతానుభూలను పరిశీలించును పాంధిక కాశ్యము రాజ్యములను, మానవ పంథుములను పరిశీలించును. ఈ రెండు కాశ్యములను మర్మ మరీయైక కాశ్యము కందు అదే మన ప్రత్యక్షాశ్యము అది వ్యక్తి యొక్క పుష్టుక మొదలుకొని అతని కై తవను, బాంధ్యము, యోగవనము, బాధకృత్యము, అంశకరక మిచ్చగు నిదరణకలను పరిశీలించు కాశ్యము ఒక వ్యక్తి యొక్క శీవకములో తెచ్చు పరిణామములు కలిగినను, అతని వ్యక్తి కృత్యము మార్కతము మాన్యుచెందదు. అందుకు కారణము అతనియందు నిదరణ పరిణామములు జరుగుచుండగా అతని ప్రపరైనములో అవిచ్ఛిన్నమైన లక్ష్యమొకటి కలిపించుటయే బాలునకును, పయోజనవకము, సామాన్యకనుకును, అసామాన్యకనుకును, మానవునకును, అనుభవకును గల కారకవస్తువును నై కాళిత యాపును వ్యక్తులమర్మ గల కారకవస్తువులను నిర్ణయించుచు, ఉద్దేశము మొదలగు వ్యక్తి యొక్క కార్యకర్త విధియములను, నై కాళిత విధివముగా పరిశీలించు నై కాళిత, వ్యక్తి యొక్క ఉత్సాహకృత్యములను పరిశీలించు కాశ్యమని చెప్పు వచ్చును. ఇచ్చట కృత్యము అన్న పదము విశాఖయై

అర్థముతో బాధపడినది. ఈ పదములో భౌతిక, అంగిక, మోహనక కృత్యములు ఇమిడియున్నవి సాధారణముగా మనదే మానవకృత్యములుగా ఎంచడినటువంటి వేర్వేర్వ కొనుట, భావకముంచుకొనుట, అలోచించుట, పరిశీలించుట, పన్నుగడచేయుట, విశ్చయించుట, తెలిసికొనుట, అనుభవించుట, అవహించుకొనుట మున్నగువాటితో నై కాళిత ఎక్కువ సంబంధము కలదు. తెలిసికొనుట, అనుభవించుట, లేయుట అను నీ ప్రధాన క్రికల క్రింద ముంశముగా తెలిసికొనుట, పరిశీలించుటకు చీల కలుగుటకై. ఈ ఉత్సాహకృత్యములన్నిటిని పరిశీలించినను, వీటిలో ఒకరైనందున మరొకరైనది విశతించుచు పరిచాస్త గీతలు గీయుట అసాధ్యము కారణము, ప్రతి మానవకృత్యము కారీరకకృత్యముగా గూడ పరిగణించబడుచుండుటయే నైగా, మెదడు తీవ్రముగా పరిశీలించుట ఉపక్రమించిన ప్రతి కృత్యమునందును, సాధారణముగా, కందరములు, ఇంద్రియములు కూడ తమ సాక్షతను నిర్వహించుచుండును నిదరణ అంగములు తమ తమ కృత్యములను నిర్వహించు రీతిని పరిశీలించుట కారీరకాశ్యము యొక్క కర్తవ్యము. ఆ కాశ్యము సంపూర్ణ వ్యక్తి యొక్క శీవకమునకు ప్రతి అవయవము పడుచు పనుకూర్చునో పరిశీలించుటకు ప్రయత్నించుచు ఉచిత యాచనవచ్చుచు ఉంటేను, మార్గమునవచ్చుచు వాగింద్రియములతోను కలుగుచున్న పరిణామములను ఈ కాశ్యము పరిశీలించుచు అయితే కారీరకాశ్యమే మానవప్రపరైనమును గూర్చి అన్ని వివరములను తెలియజేయగలిగినదో, ఇక నై కాళిత అను కాశ్యముతో మనజేమి అవపరము కలదు అను ప్రశ్న ఉదయింపవచ్చును. ఈ ప్రశ్నకు సమాధానమిది. కారీరకాశ్యము మనము తెలిసికొనవలసినవిషయములలో కొంతభాగముమార్కతే చెప్పును స్రేయించునది, శ్రేయించునది, అయింపనది, ఉదహరించు యితాద్రముగా వొక వ్యక్తియే అతని కర్తవ్యములు కలవు, వివిష్టరించవలసినవిషయములు కలవు. అతడు సమర్థుడోను, సంశోషముడోను, ఇతర వ్యక్తులతోను, పశువులతోను మెలిగవలసియుండును. సంపూర్ణమైన వ్యక్తిని, అతని యట్లున్న ప్రపరైనమునకు మర్మ అవశమును సారమృగమును వేరు కార్యసమూహమును

అర్ధవచన వ్యవహారము

కందు ఈ పరస్పర క్రియాశబ్దమును కాస్త్రీయముగా పరిశోధన చేయుట అవసరము. అందువలన ఒక సంపూర్ణమైన వ్యక్తి ఇకర వ్యక్తి అగును. ప్రవచనముతోను యభాగముగా కలిసి మెలిచి పంపరించు విభావమున నై కాంతి కాస్త్రీయముగా పరిశీలించుట పూర్వమును.

మనము నై కాంతిని అనువరించి చూచినచో వ్యక్తి యొక్క కృత్యములన్నిటిలోను మిక్కిలి ప్రధానమైనది అర్ధవచనము. తెలిసి, వ్యక్తిత్వము, మనోవికారవల, ఇంద్రియభావము లేక అలోచన మున్నగు భావితో నీ విచయమును మనము గ్రహించినచో అది అర్ధవచనము నై వనే అభావనకును మనుష్యుడు గ్రహాంతరీ కలిగిన అంతును అతడు విశ్వము చేర్చుకొనుచుండును అందు నివ్వించేనాముగా సాంఘిక ప్రభావములచే పూర్తిగా పాపమును కొంతవరకు నకు మారుచుండును పూర్తిగా మారుటకు అతడు లేవలె మొక మంటిముగ్ధుడు ఒక విధముగా అతనిని "స్టాన్" తో బోల్పవచ్చును అతడు బాహ్యవరణముతో పులిరించి, తన స్వార్థమును స్వీయ యశ్వముచేతనే సంపాదించుకొనును అతడు తన వర్ణసంస్కృతిని ఒక క్రమవర్ణితతో తెలిసికొని, తన ప్రత్యేకపాత్రను అర్థవల చేసికొనును సాంఘిక కాస్త్రీయములు "వ్యక్తి" చేర్చుకొనును" అన్నంతవరకే భార్యతను పర్యాయము కాని నై కాంతి అనువది ఆ చేర్చుకొను క్రమవర్ణితని పరిశీలించువల్ల దీనినే భార్యతనుమూడ విధ్య పర్యాయము. అందువలన చేర్చుకొనుట అనుచానిని పరిశ్రయ అర్థమేమియో, ఎప్పుడు నీ పరిస్థితులలో నీ విధముగా మనము చేర్చుకొందురే. ఇకాగ్నిని విచయములను నై కాంతి వివరించును.

అర్ధవచనము యొక్క క్రమవర్ణితములను గురించి తెలిసి కొనుటకు ముందు, నిర్ణయ అను పదము యొక్క నిర్ణయ నము అవసరము. అట్లుపెద్ద నిఘంటువు దీనిని అర్ధవచనము వలన లభించిన విజ్ఞానము అని నిర్ణయించినది అందుచే అర్ధవచనముచేతను, ప్రయత్నముచేతను చేర్చుకొను విచయములన్నియు నిర్ణయము పదమున విమిశి యున్నది మరియు అప్రయత్నముగా చేర్చుకొనిన విచయములు, సంకల్పాత్మకములైన క్రియలవలన చేర్చుకొన కల్గవును, మనుష్యులతోను గలిగిన పరిచ

యము వలనను సంబంధమువలనను లభించిన విధాంత, అతి ప్రాయములు అంగుడ తనదముమందు ఇమిడియున్నది ఇచ్చా పూర్వకముగ చేర్చుకొనునది విచయములను వర్ణనయుట వంటివి కొన్ని గలవు. అర్ధవచన మనునది అన్ని పనులకు వర్తిండును చదువులవలన చదువవచ్చును. పాదులవలన పాదనీర్లుము ఒక మనుష్యుని వ్యభావమును అతని ముఖమును చూచుటవలన తెలిసికొందుము. ప్రాప్తవల్ల పుట్వచ్చు చెప్పవచ్చు, ఏ ఉత్తమ కృత్యమునైనను విద్యుగా పరిగణించవచ్చును. కాని ఆ కృత్యము వ్యక్తిని మంచి చానిగాని, దెబ్బచానిగాని వ్యక్తిచే అతని ఉత్తర కాంక్షను విద్యుగా ప్రవర్తనమును, అనుభవమును అతని పూర్వకాత్మకములైన ప్రవర్తన అనుభవములతోని నిన్నమైన చాటిగా లేయనలెను

అర్ధవచనమే నేటి : కొన్ని పనులు మనుష్యులకు చేర్చుకొనకుండునై వచ్చును ఉదా పుట్టవలెనై కలిపు క్వాసమును పిల్చుట చేర్చుకొను అనభావము లేకుండు గనే కలిపు ఈ పనిని చేయుచున్నది. కాంత్రమును క్వాసము పిల్చుటయందు ప్రావిణ్యము లభించగా, క్వాసము పిల్చుకొనుటయందలి ప్రత్యేకవర్ణములమూడ కలిపు చేర్చుకొనును ఉదా క్వాసమును విగట్టుట, క్వాసమును లోనికి పిల్చుకొని చేయు వ్యాయామములు; కొవ్వొత్తిని ఉలి అల్పి చేయుట, మొదలగునవి వ్యక్త నిర్ణయములైన కార్యకార్యములు తప్ప, తక్కిన వన్నియు చేర్చుకొను పనులే అయియున్నవి

అర్ధవచనము ఎప్పుడు జరుగను : విచయములు అర్థవచనంబవని మనము ఎప్పుడు చెప్పదుము? లేదా నీ పరిస్థితులలో చేర్చుకొను క్రమవర్ణిత యెక్కడును! అను ప్రశ్న ఇప్పుడు ఉదయించుచున్నది అర్ధవచనము యొక్క వ్యభావమును పరిశీలించుటకు అనేక ప్రయోగములు చేయవలె, అమూల్యమైన ఫలితములు సేగవలె జరిగియున్నవి ముఖ్యముగా నీ ప్రయోగాత్మకవర్ణిత ఈ అర్థవచన రంగమువందు చాల పరిపూర్ణమైనది. మోవచ్చుని జ్ఞానకళక్రమ మొక్కమిదటగా ప్రయోగములు పంకొమ్మిదవ కళాక్రమ దివరి క్రింద సంవత్సరములలో చేయవలెనని. కొన్ని సంవత్సరముల తర్వాత విధియమయిన పరిపూర్ణక కృత్యములను ప్రయోగములు కానివ

అశ్వనవమన ప్రశ్నము

అజ్ఞము. దీనిన అ కళాస్థి అంశమున ఉత్తముఅయిన మన ప్రశ్నార్థము అంతు విజ్ఞానమునై ప్రయోగముఅను అనినది అట్టి ప్రాథమిక ప్రయోగములను మనవల్ల విజ్ఞానమునైగాక అంతువిజ్ఞానమునై ఏ కారణముచే ప్రారంభించబడినది అని మనకు తెలియదు కనుకనవచ్చును. అందులకు కారణములు రెండు, అంతు విజ్ఞాన మెట్టిదో తెలిసికొనవలయునను మన ప్రశ్నార్థము కుటూహల మొకటి అతి మాతృమును ప్రాథమికమును నై న అంతువిజ్ఞాన మాత్రముతో వారంభించబడుట రెండవది మానవుని స్థితి చిత్తస్థితి అట్లే అతడు అర్జించు విజ్ఞాన వర్తకులను చిక్కులతోటూడినదే. అంతువిజ్ఞాన వర్తకయొక్క పరిణామము, మానవుడు విజ్ఞానార్థము చేయు క్రమమును అశ్వము చేసికొనుటకు ఎక్కువ ఉపకరించినది. అందులకు కారణము, అంతువులు చేయకొనుటతో కనిపించు అనేక అంశములు, ప్రకృష్టమైన దశలో, మానవులలో కనిపించుటయే.

అంతువుల అశ్వనవమం. అంతువులను గురించి అతి విస్తృతముగా అనువదలిన ప్రయోగ పరిశీలనయందు, తాయిడ మార్గం అను కాతడు కృషిచేసి, ప్రాథమికమైన . ఒక మూలసూత్రమును వీర్చరచెను. దానిని తాయిడ మార్గము నూత్న మందరు, "ఏ శ్రీయధైవము మన ప్రశ్న" పరిధిలకంటె అధోభాగమున పనిచేయు శక్తియొక్క పరిణామము పరిగణించబడినదో, ఆ శ్రీయము ఒక ఉన్నతమూలనిక శక్తియొక్క ఫలితమని ఏ విధముగా తెచ్చుకొనుట. అను పదియే తాయిడ మార్గం యొక్క నిర్మాణము దీని పనుననించి పరిశీలించగా, అంతువులలో . ముఖ్యముగా అతితెలివిన అంతువులగు కోటలలోటూడ వంధ్యులగు సేమలూనము ఉన్నట్లు కనపడదు కాని కాశీయొక్క ఏమార్గపు విశేషమును చూపు ప్రవర్తనమైన సేమలూన పూర్వకముగా చేయబడినదేమో అను విశ్వాసానికి కలిగించును అంతువుల అశ్వనవమును తెలిసికొనుటనై చేయబడిన వివిధ ప్రయోగ వర్తకులను, వారిలో ముఖ్యముగా ప్రయత్న ప్రమాద వర్తకయ్యు ఈ దిగున రెప్పబడిన పాపాపాపాపములనై అపారపతి యున్నది :

(అ) ఒక లక్ష్యమును చేరుటకు ఒక పంకజ్యము.

(అ) లక్ష్యమును చేరుటకు వృద్ధమైన మార్గము కనిపించక పోవుట.

(ఇ) పరిస్థితి పరావర్తనము.

(ఈ) లక్ష్యమార్గములను వివిధరీతుల అనుసరించుట.

(ఉ) చిట్టచివరకు లక్ష్యమును చేరుట

ప్రయత్న - ప్రమాద - పద్ధతి . అంతువు ఈ ప్రయోగ విధానము వంశయు నడిపి అయ్యెను గాంచినపుడు అది ప్రయత్న - ప్రమాద - పద్ధతి ద్వారామన అశ్వనించినదని మనము యెప్పుడెమో ! కాని మన ప్రశ్నార్థము ఆ పద్ధతి ప్రకారము అది చేయకొనలేదని అందుకు ఏదేనగా ప్రతివిషయము కానించిన ఈ పంకజ్య ప్రయోగమువలనది ఏ విధానముయొక్క పాయమున ఆ అంతువు ప్రయత్న - ప్రమాద - పద్ధతియొక్క అవృత్తిని కగించి, విషయ గ్రహణముతో చేర్చును సంపాదించినది అను పంకము విచారణయము ఈ ప్రయోగము అయినచున్నంతకాలము అంతువు కదిలి పరిశీలించుచున్నదన్నమాట నిజమే కాని చలనము, పరిశీలనము అను దీ రెండింటిలో చేదినవలె అది చేయకొనుచున్నది ! మొత్తముమీద ఈ చేయకొను క్రమములో చలనాత్మక శ్రీయశక్తి ఖాళీయముల ద్వారామన చేయు పరిశీలనమే ఎక్కువగా ఉపకరించుచున్నది పరిశీలనమునకు చలనముకూడ అవసరమగుట నిర్విచారము అట్టియెడ చలనము కలిగించుటకంటె చలనముయొక్క ఫలితమును పరిశీలించుటే విజ్ఞానాత్మకమైన అంశము. ఈ ప్రయోగములో పెట్టె, వల, మొదలగు ఏ విధమైన వస్తువులను ఉపయోగించినను, అంతువు ఎదురుగా కనిపించు వస్తువుల తత్వమును తెలిసికొనుట, ఈ స్థితియందు అంతువులకు ప్రయోగమువలన విస్తృతమయొక్క తత్వమును తెలిసికొనుట యందుకంటె కావలసింది తప్పించుకొనుటయందే కావ్యర్థముండును.

ఈ పరిస్థితులలో అంతువులకు అంతర్వృత్తి ఉన్నదా, అను ప్రశ్న ఉదయించును కారణమేమన, దిట్టలకంటెను కుక్కలకంటెను ఎక్కువ తెలివినగలిగిన కోతులను, చింతలను (ఒకకాల కోతులు) కాగా క్లిష్టమైన యుద్ధము చేయకొనుట కందు. ఈ స్థితిలో అంతర్వృత్తి యనగా ముందుచూపు వెనుకచూపునై యున్నది - అని అనుభవమువలన తెలియచున్నది. మరియు, అంతర్వృత్తి

అభ్యవహర వ్యవస్థ

యనగా వస్తువు యొక్క శక్తివ్యవస్థ యొక్క అవగాత్ర యొక్కది. ప్రొఫెసర్ ఫుల్వర్ట్ ఇట్లు చెప్పినది : అయితే యుగములో మనము మోహితులైనాము. రేడియోలు, వాటి యంత్ర శక్తివ్యవస్థలను ఏమూతమును లేకుండు ఉపయోగించుకొనుచున్నాము. ఏ వస్తువు యొక్క గుణి సంపూర్ణమైన అంతర్గత గుణాలను తెలియజేయుచున్నది. 'అంతర్గత' అను పదములో మనము తెలియజేయుచున్న మనము చేయు పాపాచర్య పరిణామములకు ఇమిడి యున్నది కావున అంతర్గత యొక్క స్థానమున మనము 'పరిణామము' అను పదమును వాడవచ్చును ఈ పదమును వాడుటలో మాత్రం కొంత చిట్కు లేకపోలేదు. కారణము - పరిణామ మనగా మిథ్యార్థమైన పరిణామ మగుటయే. అందుచేత వాటిని నిర్ణయమున ద్వారమున పరిశీలియొక్క. వివరములను తెలియజేయుచు ముందు చూపు కలిగియున్నది అది కార్యరంగమును పరిశీలించి లక్ష్యనిర్ణయ మార్గమును అభ్యసించుచు. తరువాత అందుకు తేలిక పరిణామములేకనే అనగా, యత్న-ప్రయత్న పద్ధతి వననంతరము, లక్ష్యనిర్ణయ వాంఛనలను ఇందులో విశేషముగా చెప్పక చూపు అవసరమగుచున్నది

పరిశీలన అవగాత్రము (Condiioned) అందుకుల మన వ్యక్తి రంగమున పరిణామరహితమైన మరెటుక ముఖ్యమైన అభ్యవహరమును కలదు అదియే పరిశీలన అవగాత్రము ఈ కార్య అవగాత్రమున (అందుచేత దర్శన వాస్తవమైన) ఒక రహస్యము లేకయును 'పాపాచర్య' అనువాదము కుక్కలను పరిశీలన పరిణామముగా గురించి, వాటి యొక్క శక్తివ్యవస్థ గురించి పరిశీలించెను అందు అతడు కుక్కల వాంఛనల ప్రకారమును నిర్ణయించుటకు ఒక పద్ధతిని కనుగొనెను కుక్కలను పోలికలో అవారము పుట్టు పుట్టికొక, అది అవారముగాని, అవారమును పెట్టు పుట్టికొకగాని, అవారమునిచ్చు మనుష్యునిగాని, చూచినపుడును, ప్రక్కగదిలోనున్న ఆ మనుష్యుని వాటి చప్పుడు విన్నప్పుడును, వాటి పోలికను వాంఛనలను జూచుచు 'పాపాచర్య' కలిగియున్న పోలికయందు అవారము పుట్టుచును వాంఛనలను జూచుచు అవారము యొక్కది అవారపువర్ణమును చూచుటలేకను, అవార మిచ్చు మనుష్యుని పరదర్శనిని వినుటలేకను, వాంఛనలను

జూచుచు నిర్ణయముగ అవారమైనది, అనగా, అభ్యవహరమైనది. దీనికి అవారము అ అందుకులను అంతరిమును అవారమును పెట్టుచు పరిశీలించు. అందుచేత 'పాపాచర్య' దీనికి 'పరిశీలన' అని పేరును, ఇది యితరముగా ఒక ప్రతికృతియే కాదు. అందుచేత దీనిని మన వ్యక్తిత్వము నందియ్యునది యనిరి. (Condiioned) (Condiioned)

మానవుల అభ్యవహరము అందుకుల చేయకొను పాపాచర్య విధానమును గూర్చిన వివరములను తెలిసి కొనివచ్చిన మానవుల చేయకొను పరిశీలనలను మన కర్తవ్యము. మానవులు అందుకులకు అందుకు, కొన్ని అందుకులలో అతడు చేయకొను పద్ధతి అందుకుల చేయకొను పద్ధతికంటే విశేషముగా చేయకొను

1. మానవులు అందుకులకు విశేషముగా చేయకొను
2. మానవులు చేయకొను విషయము అందుకు చేయకొను విషయముకంటే ఎక్కువ కత్తికలిగియుండును
3. మానవులు చేయకొను కలిగిన పరిణామము అందుకు చేయకొనులేదు.

మానవులు అందుకు చేయకొనుచున్న చేయకొను చేయకొను క్రమము, పరిణామము. యత్న-ప్రయత్న పద్ధతి ఇది ఉత్తమ ప్రయత్నములే, అయినను, అవి పరిణామము, యత్న-ప్రయత్న-పద్ధతి. రెండును ఉత్తమ స్థాయికి చేరి యుండును. మనుష్యుని పరిణామము లేనందున వాటిని నిర్ణయించు అతడు విషయములను కలిగినవాడై, అందుకులను ఉత్తమములకు లోకువాడు. చిట్కాలు పెట్టుట, కంపన పెట్టుట, అను ప్రయోగములను మనుష్యుని పరమంగా అనుగూ, అతడు వాటిని పోలిక లేనివాడు యందును, వాటినుండి విముక్తిని పంపించుకొనుట యందును అందుకులకు విశేషమైన ఉత్తమమును ప్రదర్శించునది తెలియజున్నది.

మానవుని చేతులు కారముతో పనిచేయుటకు ఎక్కువ విలువగలవచ్చు. దీనికిను ముఖ్యమైన విషయ మేమనగా అతని పరిణామము, అందు పరిణామముకంటే గొప్పది. అతడు పరిణామమునకు చేయకొను అనగా,

నేలము పరిష్కారమును తెలిసికొనుటయేగాక, వాటి యందుండి చేపాదు నియములను తెలిసికొనుట కూడ అయియున్నది. మనమునుకూడ అభ్యసించునపుడు కాను అభివృద్ధిని పరిష్కరించుకొనుచుండు యందు కాను ఉపయోగమున నమృతయెన్నోయు అవకాశములను ఉప మనమునకు పట్టించుకొనును అతడు చలాభ్యాక నియములను అభ్యసించునపుడు, ఎలాంటి కలహమున నివన విశేషంకాదుగా వదలునపుడు, అట్లనవలె బ్రతుకును పాదములుగా చేసికొను అభివృద్ధియును, పృథ్వీయములయేలయు, ఉన్నవి నీయకు అనునవి ముఖ్యకారకములు. అట్టి చలాభ్యాక అభ్యసన రీతులన్నియు అరంభమున పరిశీలనముపై కేంద్రమైన ఆధారపడవలె అయినను, వాల్మీకమునను బట్టి కవిశాస్త్రమున కారణముగా, వాడీవనకారమునను బట్టి మై కరీనమునైన పరిశీలన ద్విగ్రహమునకే శాస్త్రపాఠము. అందువలన అభ్యాసవిధములను, పరిశీలనముతోను నిర్వహణముతోను కావదు, కావమును అభ్యసముతోనుగల రోను, మనమృదువు అంతుభక్తరే అనేక శక్తులు అభివృద్ధి. అభ్యాసశక్తులను లేర్పి వాటిని పెద్ద నియముగా గ్రహరింపించుచుండే మనమృదువు కొరము వికర మగునమృది.

అత్యవసరము జరిగిన విధానము. ఇంతవలె, మారపుల అశ్వసానిని వర్తకమునకు పంపినప్పుడే దినము అనవసరము ప్రముఖులందరి ముఖ్యాంగమునకు పరిచితిమి అనవసరము. అశ్వనాథుల ప్రముఖులందరి లెబలనకు వచ్చి నిష్కాంశమునకును ప్రసంగమునందలి వలన వ్యవస్థాపితములగు వర్తకసాహిత్యముగా ఉన్నకొని యుండలేదు అయినప్పటిని, ప్రతిపాతిచేతన ప్రతి సూత్రమునందును కొంత వ్యవస్థము లేకపోలేదు. ప్రాక్షు లిందు అశ్వనాథుల గొని విడియెనన మోతకు సూత్రములకు కనుగొనుటకు వచ్చి నైవల్యమును కైయిచుకొనవచ్చును. అశ్వనాథులను సూర్యుని దినమున అదిను మేము ప్రకటించి వాడే పద్ధతి హితవ్యమునలత కలుగి కావలసయెగాగము. అతగా గెండుకామలలు కలిసి అనవసరమిదిజనమున, అది సెయెగాగము కామలము వ్యక్తిలేకముగా కైయిచుకొనే ఉపాయము పట్టున వచ్చువరముగా వచ్చెనుమిది ఉండునని గెండు కామలములకు కలిసి అనవసరమిదిజనమునగాగి

సంయోగమును లేదనెడి సుఖానందముల సమకీర్తనలతో
సన్నిహితకర్మములతో ఎప్పుడ సమర్థము కాదు. లేదు
కావలయును నన్నెకవను తేయుటను చేర్చుకొనువాని
కావలె! ఉత్తమముగ గోచరమనెడిను. సమయోగ ప్రాప్త
సూత్రము కలదుఅది, "సాత్త్వికము, అస్త్విత్తి, అశ్వసన
క్రమమునకు తోడ్పడును" అని చెప్పుచున్నది సరిదిక్కి
బుద్ధిగ్రాహి విషయమున ఇది వర్తించు అందు అస్త్వి
అనునదిగో సమయై నసూక్ష్మావము ఉండవలయు అయితే
ఈ సూత్రమునకు పూర్వవచనము లేకుండనది, ఎందు
లేక సమగ్ర వర్ణి అస్త్వి క్రియలను అశ్వసనము వలనను,
ఎవరను సుపదాస్త్రిలు కావాలను ఎన్ని అస్త్విక్తులు జరిగి
నను సరియగు కృప లేనదే, గాస్త్రు కేలమునాని,
సాంక్షిక్యముగాని లేకూరకారదు. ఒక కారకునో
వినుకొన్న దగుటను వర్తన్తి సరియగు అభిరుచి ఉండవలెను
అభిరుచియు అస్త్వి తేయు వనినది ఎప్పుడ క్రద్ధము
యాపుటకు తోడ్పడును అశ్వసనము అశ్వసన క్రమమునకు
దోహదము చేయును. అభిరుచి, క్రద్ధ అను చాచి
మనము విమర్శించినదో నిర్భక్తముగ, ప్రతీతికము, కేక
అనునది కా అశ్వసనమునందు చిరవేళ అభిరుచియు,
క్రద్ధయు జనించవలెను. ఇవియు అశ్వసన క్రమమునకు
తోడ్పడువలెయు లేకుండగదా ఇవి అశ్వసనమును నియ
నించు ప్రోత్సాహకారములతో కొన్నియై యున్నవి
మూండు: అశ్వసన సూత్రములతో, కొన్ని రోప
ముల (జిహ్వాజ్వాల) ఉన్నను అవి అశ్వసన క్రమమును
కొంతవఱకు నిరోధించును. అన్ని రంగములందువలె,
సామాన్యమైన అశ్వసనమునందును, కొన్ని అలకార
ముల కలె. కొందరు వ్యక్తులు తమ ప్రతీతికేగాని,
సుఖగ్రహణ కృతీకేగాని ఇభిరుచిలతో అతి క్షుణ్ణము
గాను, ఉత్తమముగా చేర్చుకొనగదా అత్తి కొందరు
సామాన్యమైన తెలివితేటలవలననే లేనివానిముఖాదు.
ఈ విషయమున ఇతర అలకములగుర వరిగిలించె దగ
ఉన్నది మన ప్రకృత్యాక్రమమున వరిగిలించవలెను సుపదా
విషయమును దృష్టితో నుంచుకొని ఇతర కృత్తి అన్నిటిని
సాయములు చాచి వరిగించె వలెను. అశ్వసన క్రమ
వర్తనను సుపదాస్త్రిగా అభ్యసన చేసుకొనుటకు వర్తన్తి
యొక్క భూతగో, తెలివితేటలు, మనోభావ

అశ్రకము

మున్నగుచాటిమీద పరిశీలించవలెను. ఇట్టి అవశాంశములలో కూడిన కాచావరణముననే అశ్రవకృత్వము కొనసాగును. అశ్రవశ్రమ రంగమున ప్రస్తుతము పరిశోధనము జరుగుచున్నది. ఈ రంగమున ఇంకను ఇట్టి పరిశోధనము ఎంతో అవసరము. ప్రతి రంగమునందును లక్ష్యస్థియు, అభివృద్ధియు అశ్రవన మన ప్రశ్నమునై వనే అధారపడి యున్నది

డా. శ్రీ. శ్రీ.

అశ్రవకము :- అశ్రవము (Mica) అను పేరున నిలువబడు కొన్ని శైల్య ఐనిములు అచారినండియు మావపులై నిలిచిగా ఉపయోగించబడుచు వచ్చినవి. ఇవి కొన్ని ప్రత్యేక లక్షణములు కలిగి యున్నవి మైకా (Mica) అను పదము బొంగిటే కావయందలి మైకే (Micare నిలుగు నిలుగు మును) పదమునుండి వచ్చి నట్లు కావించబడుచున్నది. ఈ పదయమునందలి ముఖ్య ఐనిముల పేర్లు, కాచి రాసాయనిక నిలంపములు (Chemical compositions) క్రింద ఉదహరించబడినవి.

1. అశ్రవము - మసోనైటు (Common mica, Potassium mica) - $H_2 K Al (SiO_3)_2$
2. మలాలశ్రవము - మయోనైట్ (magnesium iron mica) - $H_2 K (Mg, Fe)_2 (Al, Fe) (SiO_3)_2$
3. బ్రాహ్మశ్రవము - థింగోనైట్ (magnesium mica) - $H_2 K Mg_2 Al_2 (SiO_3)_2$
4. లిథియశ్రవము - లెనిగోనైట్ (lithium mica) - $(OH F)_2 K Li Al_2 Si_2 O_{10}$
5. సోడియశ్రవము - సోడిగోనైట్ (Sodium mica) - $H_2 Na Al_2 (SiO_3)_2$

అశ్రవమునకు గల పారిశ్రామిక ప్రాముఖ్యమునకు చాచి గల కొన్ని అవస్థలక్షణములే కారణము. ఈ లక్షణము లన్నియు ఏ ఇతర ప్రాకృతిక పదార్థమునందు గానీ, సంశ్లేష (Synthetic) పదార్థమునందుగి లేవనయిన విద్యుదాసాయక పరిశ్రమలో అశ్రవముయొక్క ఉపయోగము అచిరాత్త మగుచున్నది. ముఖ్యముగా విద్యుత్పరిశ్రమలో అశ్రవములేని ప్రస్తుతము పార్యమైన పురోభివృద్ధి అవకాశముండి యుండెడిదికాదు. ఇంక

ముఖ్య ఐని మగుటవలననే దీనిని అమెరికాసైన్యవ్యవస్థై విక సేనావ్యవస్థ (Army and Navy Munitions Board) వారు తమ ఇరుపదిమూడు యోధన కై (Strategic) ఐనిములలో చేర్చిరి. శ్రీ. 1878 నవంబరు నెలన పడినట్ల మొదటి మోటారు తయారు చేసి నప్పటినుండి నేటివరకు విద్యుత్ కాస్త్రియ పురోభివృద్ధికి ప్రత్యేకలక్షణ లక్షణమగు ఈ ఐనిసంరయము రాణి రోహద మిచ్చినదని చెప్పుట అతియోక్తి కాకాదు.

భారతదేశ మందు, అవ్వదేశముం యందును గల అశ్రవవృగములు. భారతదేశమున మసోనైట్ నిలిచిగా అశ్రవగుచున్నది ప్రపంచమునకు పునఃపించిన అనేకరకముల కలలో గ్రానైట్లు (Granites) అయిన ఏర్పడిన కలలుగా పరిగణించబడుచున్నది ఈ స్థితిలో మిగిలిన ప్రపంచాశ్రవములోను, కాదుకాదు పదార్థములోను అశ్రవవిద్యుత్తునునకు అవసరమగు వివిధపదార్థములు నిర్వయించును. ఇవి పెగ్మటైట్స్ (Pegmatites) అనబడు కలలో అశ్రవ పుష్కములుగా తయారగుచున్నది. పెగ్మటైట్స్ విస్తృతమగు కలలో రోమ్యూని అనేకములగు జాకరములను గలిగియుండును అశ్రవము ఇట్టి పెగ్మటైట్స్ నుండి సేకరించబడుచున్నది మనదేశమున ఉత్పత్తియగు అశ్రవము ఓసోరు, అంధ్రరాష్ట్రము, రాజస్థాన్ అను కాపులనుండి వచ్చుచున్నది. ఇందులో ఓసోరునందలి 'కోడర్యా' అను అశ్రవ శ్రేణిమునందు 'బెంగుల్ కెంపు' (Bengul Ruby) అని నిలువబడు మసోనైట్ లక్షణమగుచున్నది. మనదేశమున కుత్పత్తియగు అశ్రవములో కాలుగింకు మూడువంతు విచ్చడిలే కోడర్యా శ్రేణి దీర్ఘము సుమారు 1500 చతురపుమైట్లు. అంధ్రదేశమునందలి శిల్లారు ప్రాంతమునుండి పారిశ్రావ్య (Gronen mica) మునున్నానైట్ లక్షణమగు విద్యుత్పరిశ్రమలో ఓసోరునందలి కాచింకె అంధ్రదేశములో ఉత్పత్తియగు అశ్రవము అధికముగా కాదుగోమన్నది. దీనికి కారణము ఇచ్చటి అశ్రవపు తేలికలు అధికముగా నమతలము కలిగియుండుటయే రాజస్థాన్ పండు కూడ 'తెంపు' అశ్రవము అశ్రవమగును. ఇచ్చటి గనులు తెలుసు మడుగుగా వచ్చువి.

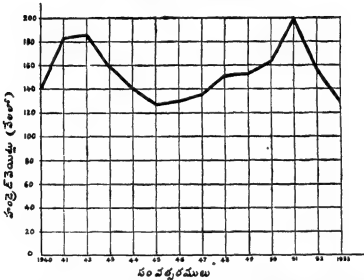
*భారతదేశ వాణిజ్య పరిషత్ వైద్యుడగు అమృతం.

ప్రపంచమునందు ఉత్పత్తియగుచున్న అక్రమములో మూరింబు పెనుబడిపాళ్ళు భారతదేశమునందలి దిగుబడుండి ఉత్పత్తియగుటచే ఈ విషయమున మనదేశము అగ్రస్థానము

వహించియున్నది. 1940.58 సంవత్సరముల మధ్య మన దేశమందలి అక్రమము యొక్క ఉత్పత్తి వివరములు క్రింద పటమున దిగి వ్రాయబడినవి

అంధ్ర దేశములో అక్రమపుడి ఉత్పత్తి

1940 - 1953

రహస్య, పెనా, రొడిమీయా, టాంగునీకా, అస్ట్రేలియా, దక్షిణ ఆఫ్రికా, అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు, పెడ గాన్సుల్, ఆర్జెంటీనా, బ్రెజిల్, చాడె, కొరియా, గోటి మూలా మొదలగు దేశములందలి గమలమండి గూడ అక్రమము సంగ్రహించుచున్నది.

అక్రమమును తుల్యవరకు, క్రమస్థాపనము (eradication) : గమలమండితీయించిన అక్రమపు వ్యవస్థలలో మంచివానిని వేరుపరచి భాందాగారములలో విలువలేనివని ఇట్టి పువ్వుకములను దళవరిచేసి (burnt) అలోనికి చిట్టి వాని చివరలను సముముగామలమన్నట్లు కొనినీయుదురు. ఈ పనికై కొదవంట్లను, కత్తెలను వాడుదురు. ఈ రీతిలో

ఇమిడియున్న ఇతరభవిష్యములను బట్టియు, వాటిరంగును బట్టియు వాటిని వివిధరకములలోనికి విభజించుచు వాటి నుండి ఉత్పత్తిముకాగల దీర్ఘవతురప్రాకారపు గరిష్ఠమైన కాల్పమును బట్టి వాటిని వేర్వేరు క్రమములలో ముంచురు

చివ్వుచివ్వు పువ్వుకములుగ ఉత్పత్తియగు వ్యక్తమును ఎగుమతిచేయుటనుముందు వాటిని పార్శ్వమైనంత పన్నుని పోరలుగా వేరుచేతురు దీహారుర్యాష్ట్రమున అక్రమమును చిల్లుటయే వృత్తిగాగల వాంఛానికలు, ప్రీటు ఈ పని యందు అత్యంత సామర్థ్యముగలవారై యుండుటవలన అక్రమముచిల్లుటలో ప్రపంచమున దీహారుర్యాష్ట్రమున

అగ్రకము

కొక విశిష్టస్థానము లభించినది. ఇతరదేశములయందు యంత్రవహనమునకు పాదించబడనేరని ఈ వాగ్యమును వీరు తమ హస్తశాస్త్రమునకు సహాయముగా చేయ గలుగుటచే ప్రతివత్సరము పొరలుగా చిల్లుటకు కొంత అగ్రకము మనదేశమునకు పంపించుచున్నదనవలె అప్పు ర్యములేదు.

మనదేశమువందలి అగ్రకపు గమలవర్ణ మిగిలిపోవు అగ్రకపు ముక్కలు (Scrap metal) నిరిదిగా పారవేయ బడుచున్నవి అగ్రక చూర్ణమును తయారుచేయుటలో ఇతర దేశముల దిట్ట అగ్రకము ఉపయోగించబడు చున్నను మనదేశమున వింశమ ఈ విధముననుచు రృప్తి పరచలేదు.

పార్శ్వభాగ దృష్ట్యా అగ్రక లక్షణములు అగ్రకపు లేకుండునట్లు ఉపయోగములు చాలి వృధికా వారము (Crystal) చై, చాలి నిర్మాణము (Structure) చై చాల వరకు అధారపడియుండును స్పటికములు ఉండవలసిన ముఖ్య లక్షణములు పగుళ్ళు లేకుండుట, చాలి తలము దృఢముగాను, విశాలముగాను ఉండుట, ఇతర ఖనిజ వచార్ణములయొక్కగాని, తీవ్రపరివర్త (Oxydation) వచార్ణములయొక్కగాని రంగు చాలియుండు లేకుండుట, అంగుళములో ౧౪౪ మందముగల పొరలుగా సులువుగా వేరుపరచుటకు అనువుగా మండుట ముఖ్యమైనవిగా పరి గణించ బడుచున్నవి ప్రపంచములో ప్రస్తుతము విద్యుత్ పురికములో ఉపయోగించబడు అగ్రకపు లేకుండా అధిక కాగము ఒకటినుండి మూడు చతురపు అంగుళముల చై వాగ్యముగల పిష్టినిచ్చి పు ప్రకములనుండి లభ్యమగు చున్నది.

స్పటిక పొరలలో అగ్రకము క్రి అంగుళము వ్యాపము గల కడ్డి (rod) చుట్టును చుట్టినవన దిమాత్రము తువగుండ పంచుటకు వీలు (flexible) గా మండును. పాచారణ పరిష్కమంతో అగ్రకము కరుగుడు అత్యధికస్థము పోకి నను ఇది పిందెమైన తొలికములను, రాయనికములను పగు మార్పులను తెురదు. అంతయేకాక అగ్రక విద్యుద్దుష్ట శేధములపరివర్తనకు చాలి లక్షణములలో ఎట్టి మార్పునుకలగదు అందుచే ఇది వొక అద్భుతమగు ఉన్నది పంచాపన (Heat insulating) వచార్ణమునీ లేకున్నది.

ఇదేవిధముగా అగ్రకము విద్యుత్ పురికములో వివేచా హస్త (insulating) వచార్ణముగా ఉపయోగపడుచున్నది అగ్రకమువందు ప్రవేశించగల విద్యుత్ ప్రవాహము అతి మాతృమైనది. అందుచే అవసరమగు వాపులందు అ మాత్రమే ప్రవాహమాగ్న ముందుటను, సేపించిన వాపు లందు ప్రవాహమును నిరోధించుటను ఇది ఉపయోగ పడుచున్నది. స్థితిశేధము తెుదకుండ అగ్రకము అత్యధిక శక్తిమంతమగు విద్యుత్ ప్రవాహమునకు కాగగలదు. పారద్యుత్తికక్షేత్రము (dielectric field) వందు తరగ ముగా వైద్యుత్ విద్యుచ్ఛక్తి (Electrostatic energy) ని పట్టించుచి అత్యల్ప వత్తుముతో తిరిగి చాచి విడువ గలిగి యుండుటచే ఇది నిరిదిగా లేదయో కంపెన్సులం (Radio Condensers) లో వాడబడుచున్నది.

ఈ ఖనిజమునకుగల ఇతర లక్షణములలో నీటి పన్ని ధిలో స్థిరత్వము (stability) పన్నుని పొరలలో దీనిగల పారదర్శకత (transparency), సునీదన నిరోధకశక్తి (incompressibility) మోద ముఖ్యమైనవి అనువారము (resonance) యను స్వభావమును గలిగియుండుటచే నిది లేదయో పరిక్రమలో ముఖ్యముగా వాడబడుచున్నది.

అగ్రకముయొక్క ఉపయోగములు చైన వివరించి పట్టు విద్యుత్ పురికరముల నిర్మాణము అగ్రకపు లేకుండా అధారపడియున్నది ఇట్టివాటిలో వ్యక్తమయి ఉండములు (commutator segments), V—కా రపు నిళ్ళులు (V—rings), అర్థచూర్ణ (armatures), విమానవహిత్ర ములింగనిగములు (air plane motor spark plug), లేదయో వాళములు (radio tubes), పరివర్తకములు (transformers), లేదయోకంపెన్సు (radio condensers) మార్గశతయంత్రముల గలవు. ఇదిగాక విమృత పనో యమున పనిచేయు ఇన్స్యులేటెలు, కొల్లెలనుకాల్పు పని ముట్టు (towers), నీటిని కాచు పాత్రములు (water heaters) మొదలగు గృహలోపకరణములమోద గలవు. పరికాపనీ వాకాయనముల (stone windmills) కును, లాంతరులమీదుగాను, కొలుముల (furnaces) దృష్టి రంధ్ర ములు మూయుటకును, పగులని మతోద్రవములకును, వియోన్ (Neon) దీపములతోను, వలయకములు (watches) గాను కూడ అగ్రకము ఉపయోగించబడుచున్నది.

చూర్ణము చేయబడిన అత్రకము గూడ అనేకరీతుల పొర్తిచూడముగా ఉపయోగపడుచున్నది ఈ చూర్ణము అత్రకమునుండి ప్రత్యేక పోషకములతో తయారుచేయబడుచున్నది. తడి ద్రవ్యం (Wet process) పొడిద్రవ్యం (Dry process) అవలంబిస్తే ద్రవ్యములతో ఇది తయారుగుచున్నది. గోడలకు ఉపయోగించు కాగితములలోను రంగుల (paints) లోను, గుర్రాడములు కురియకుండ చేయుటకును, రబ్బరు పరిశ్రమలోను, గట్టిరబ్బరులోను, కొన్ని రకముల రబ్బరుపెన్సిల్స్ లోను, ఉదాహరణకు (Inert fillers) గాను, రబ్బరుపైరులకు పోత (incubating) పోయకుండుదును, గంధ ద్వంద్వముల (volcanising) వందును, కంచె (lubricants) గాను, పైరులకు తోమన్న పాళములతోడి రాబడి తోలగించుటకును, పైరులు తోవలెన్న పాళములతో అతుకుకొనకుండ చేయుటకును తడిద్రవ్యంతై తయారుగు చూర్ణము వాడబడుచున్నది కొన్ని ప్లాస్టిక్ (plastic) పదార్థముల తయారుచేయుటకు కూడ ఇది వాడబడుచున్నది పొడిద్రవ్యంతై తయారుచేయబడిన చూర్ణము గృహములలోనల కప్పకు కువయోగించు కాగితమును తయారుచేయుటకు ఉపయోగపడుచున్నది ఇది యింకను గొట్టములలోను, కాగుల (boilers) లోను, పరిశీలనము (insulating) పనులు, లోహమును కరగి అతుకు పరికరముల (welding rods) పూతగను, పాళికాపాదము (propeller) పనులు, అళికాపదము (annealing) వందును, పక్షపరిశ్రమయందును, నూనె కాపులను తొలుచుట (oil well drilling) లోను, కాంక్రీటు మొదలగు పదార్థములతో తయారుచేయబడు పెంకుల అంకరణము వందును, గ్రామఫోను లికార్లులయందును, ప్రేలుకు పదార్థముల (explosives) ఉత్పత్తియందును, పూర్ణ (electrolysis) వయోగములయందు ఆధారము (base) గాను, కలముద్రణ (lithography) వందును కూడ ఉపయోగించబడు చున్నది. బ్రిష్టుక్ పండుగయందలి వృజాలంకారములకును చలనచిత్ర నిర్మాతలతో కృత్రిమ పానుముగాను ఇది వాడబడుచున్నది. విద్యుత్పరిశ్రమలో వాడబడు మైకాల్స్ (mica) అను విద్యుత్తులవానా నిరోధ పదార్థ విద్యుత్తుల మువందు ఇది ముఖ్య పదార్థమై యున్నది. మనదేశమున అయిదేనిర కొవడ

ములందు కూడ చూర్ణరూపమున అత్రకము వాడబడుచున్నది

కృత్కాత్రకము (మైకాల్స్). అత్రకపు సేతుల లభ్యమగుటతో గల యిఖ్యుండులవలనను, చాని యధిక మూల్యమువలనను ఇతర రేణుముల కృత్కాత్రకమును తయారుచేయుటలో ఉత్పత్తికము ప్రదర్శించినది తప్పరితముగా గత కళాకాలాంతమున మొదటిసారిగా "మైకాల్స్" విద్యుంబలములతో అరిగెను పన్నుదొరలుగా పన్ను అత్రకమును కాగ్రజ్జగా పన్ను పరియగు తగుడు (adhesive) పదార్థమును ఉపయోగించి అవనరమగు రకవరితోను, పరిమాణములలోను దీనిని తయారుచేయుచున్నది అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములయందలి అత్రకపరిశ్రమ అత్రకపు ముక్కలను వినియోగించి "మైకాల్స్" విద్యుంబలమై చాలవరకు ఆధారపడి యున్నది. మరీగ్ల పరిశోధనల ఫలితముగా ఈ పరిశ్రమ యందు ఈ రేణు అత్రకావలను పనించు పదార్థము పొందగలిగినది

అత్రకపు ప్రాసేయములు (Substitutes for Mica) పాధారణ పరిస్థితులలోను, అంతకంటే ముఖ్యముగా యుద్ధవనయము లందును తమతమ యవనరములకు పరిచితు అత్రకముతో ఇతర రేణుములనుండి దిగుమతి చేసికొనుటతో గల ఇఖ్యుండులవలన కొన్ని రేణుములు అత్రకస్థానమున ఉపయోగించుటకు వీలగు పదార్థములై తమ దృష్టిని మరల్చినవి. ఇట్టి పదార్థములలో కొన్ని ఖనిజములు, మరికొన్ని కృత్రిమ పదార్థములు కలపు ఖనిజములలో వెర్మిక్యులైట్ (Vermiculite) మొదలగునవి కొన్ని ప్రత్యేకపయోగములు కలిగి యున్నను అత్రకస్థానమును పూర్ణమించు ఖనిజ మింకొకటి లేదు. అత్రకమునుండి దేహతయోగ గున్న "మైకాల్స్" వంగతి ఇదివరకే సేల్మిందనదిన అత్రక స్థానమున వాడబడు కృత్రిమ పదార్థములు చాలవరకు కాగితమువలె కృత్రిమవర్ణరసముల (Artificial resins) పూతతో తయారుగుచున్నది పెర్మిటాక్స్ (Permutax), బేక్లైట్ (Bakelite), పేజొలిన్ (Paralinn), ఫార్మలైట్ (Formalite), అలైమిన్ (Alumina) మొదలగు పదార్థము లి కలగలిసి దొరికినవి. ఇది అన్నియు కొన్ని కొన్ని

అమరావతి

ప్రత్యేకావసరములకు మరయోగపడుచునేనాది అక్షరము వలె వివిధావసరములకు మరయోగించు వచాన్తమేయము లేదు అక్షరమును చారిత్రయంతరి వివిధ రాసాయనిక భాగములనుండి కృత్రిమముగా తయారుచేయు ప్రయత్నములుకూడ జరుగుచున్నవి. పెద్దయెత్తున ఈ ప్రయత్నము లింకను ఫలింపజేయు కన్పించదు.

మనదేశమున అక్షరపరిశ్రమను ఎదిర్చితిమే మనవ్యయమున దేశములో అక్షర పరిశ్రమను ఎదుర్కొనుచున్న సమస్యలను అంకితమైయున్న ఈ పరిస్థితి ముఖ్య కారణము అక్షరమును ఉత్పత్తిచేయుటలో అగ్రస్థానము వహించిన ఈ దేశములో ఉత్పత్తి చేయుటలే వివిధయోగించు వనకాళము లేకపోవుటలే ఉత్పత్తిచారులు ఇతర దేశములందరి అవసరములనుబట్టియు, అవధి కొనుగోలుచారుల రయోధ్యమలను అనుసరించియు ఈ అమూల్య భవిష్యమును ఇతర దేశములకు ఎగుమతిచేయుట కవ్వనిపరి ఎగుమతయే చేస్తున్నవచ్చును. ఉత్పత్తి అంతయు అనేకములగు చిన్న చిన్న గమలమునకి వచ్చుచుండుటలే, ఉత్పాదనవిషయమై యెట్టిప్రకారాగ తయారు చేయబడలేదు ఇట్టి ఉత్పత్తి చారులవ్యర్థ కేర్పరు రోజులు ఈ పరిశ్రమ లింకను చిక్కులు కనిపించుచున్నవి ఇతరదేశములందు అక్షర స్థానీయములను ఉత్పత్తిచేయు పరిశోధనలుకూడ వివిధరూపముగా పొగుచున్నవి. ఇట్టి క్లిష్టపరిస్థితులను ఎదుర్కొనుటకు ఉత్పత్తిచారులు వసానావసరములలో తమ వ్యవసారములను నిర్వహించుకొనుటకు కానిపారము చేయక వ్యవస్థలు వాడలయును ఉత్పత్తిని అధికముచేయుటతో పాటు ఉపదేశములు, వివరణములు ప్రచురించుటలు అత్యావశ్యకము చేసేయముగా అక్షరము మరయోగించు పరిశ్రమలను పెంపొందించుట, "మైకానైట్" పరిశ్రమను ప్రోత్సహించుటవలె ఇట్టి ముఖ్య భవిష్యమును ఉత్పత్తిచేయుటతోను, ఉపయోగించుటతోను మనదేశము ఇతరదేశములపై ఆధారపడక వ్యయంపవ్యర్థములగుట అవకాశము కలుగగలదు.

జి. జి. కె. ఎస్.

అమరావతి :- అమరావతి మేరువర్ణకమునై గల ఇంద్రుని రాజధాని. దీనికి పవర్ణకమని పేరు. ఇందు మందరగురు వందనవనమును, అమృతమగు నింద్రవనము

గలవు. ఇం దప్పరనలు, కేవలము, యల్లయోగాదు వాన గించిన మారవతులు నివసించుదురు.

భూలోకమందు అమరావతి యను పేరుగల పురములు అనేకములుగలవు ఒకప్పుడు వగరహారమును ఉపవాసము గల అమరావతిపురము అగ్రగణ్య దేశమునకు దుండెను. అది ఇప్పుడు అగ్రగణ్యస్థానములలోని జలాశాఖాదువన పర్వతమున వగరలో అనబడు చిన్న పల్లెటూరును చుట్టియున్న పాతాచిల్లులగు మారయప్పటి మర్కటాస్థానిమునందు పూర్వపు చిరకృ (వర్ణాదు)ని ముఖ్యవ్యక్తియమై వరభవ "ఉమరావతి" యను మృదయిక పట్టణము నేటికి "అమరావతి" యనియు పునఃపరింపబడుచున్నది.

గుంటూరు జిల్లా పత్తెనపల్లి తాలూకాలో కృష్ణానది వొడ్డున ఉత్తర అక్షాంశము 18° 34' 40" నైపువ, పూర్వ రేఖాంశము 80° 24' 21" నైపువ ఉన్న అమరావతి పట్టణము మరయొకటి ఇది ఇప్పుడొక చిన్న పల్లెటూరుగా మారివచ్చి. దీని కొకప్పుడు వాగరాజు తన మను పేరునదేను, "ఉత్పత్తి" రాష్ట్రకూటపురము మరవరాష్ట్రకూటము... అను ప్రాచీనకావ్యవాక్యమునుబట్టి అగ్రామమువనపురాధ్యము రాష్ట్రకూటకమును చేయించెట్లు తెలియును అంధ్రదేశము నందుగల వందారాములలో వొకటి యగు అమరేశ్వరాయము నందరి అమరేశ్వరుని బట్టియే ఈ వగరము వన అమరావతి యను పేరు ఏర్పడినది. ఇందరి కేవలంకము ఒకప్పుడు వై న రొక్క చిగ్రహములలో వొకరై యుండునీయు తరువాత బ్రాహ్మణులు రానిది కేవలంకముగమూర్తిరనియు కొందరు పరిశ్రాచారుల అభిప్రాయమై యున్నది ఇక్కడ బుద్ధునిపూజయు, అమరేశ్వరునకునీర కిప్పుని పూజయు, జరుగుచుండెను. 11 శ. 18 వ శతాబ్ది వరకు రాష్ట్రకూటకమున నేరే దీనికి వ్యవసారమునకు దుండెను గౌతమీపుత్ర కాకత్య 11 శ. 78 ప్రాంతమున రాష్ట్రకూటక నింపావనము వర్ధిల్లించెను. అచారీ మునీందరు దీనికి ప్రసిద్ధిగలిగెను 11 శ. 7 వ శతాబ్దిలో వచ్చిన చీనా యాత్రికుడు యువాన్ థాంగ్ రాష్ట్రకూటక వైభవమును ప్రశంసించియున్నాడు. ఈ రాష్ట్రకూటకమును పేరు శాఖకమునకు వరదేశాటక మారివచ్చి. వరదేశాట అను పేరు 11 శ. 1408 వారి వారధమున కవలించుచున్నది. ఇప్పుడు వ్యవసారమునందున్న వరదేశాట,

అమరావతియను పేరులు పూర్వము ౬౪౫ వగరమునకే వర్ణించియున్నను, తేదు అ నగరమున్న నగ్నిమళాగము నకు ధరణిశీల యనియు, స్థూపమున్న శాగమునకు అమరావతి యనియు పేరులు వ్రేర్చును అ పూర్వపు పట్టణము ఇప్పుడు రెండు పేరులేని గ్రామములుగా నిడిపోయినది.

రెండుపేరి పండ్లకు పూర్వము నిర్మించబడిన తొడ్రువ రాజమును బట్టి ఈ పురమునకు లోకవిఖ్యాతి కలిగినది. భారతీయ తొడ్రుకావరిత్రమున అమరావతి చరిత్రము ౬౪ గొప్ప ప్రకరణముగ నున్నది. తొడ్రుయగముకాది అంధ్ర శిల్పము కత్తికత్తులపై బుద్ధకళాపామి దివ్య స్ఫుటి శిల్పముకొద్దిన శిల్పిరాజవము అమరావతి స్థూపము, పంపిరాయమునుబట్టి 'స్థూప' శక్తియు తొడ్రు నిర్మాణమునకే వర్ణించును తొడ్రు హృదయమునందును, అమరావతి శాసనములందును 'స్థూప' పదము కనిపించదు. కానిబదులుగ 'చైత్య' మను పదమే వర్ణనహారమునందు గలను. చిత్రశక్తిపదమే ఈ చైత్యము తొడ్రుకాస్తూపముల ఉత్పత్తులను గూర్చి "మహాపరినిర్వాసిను త్రము" నందు ప్రచారములగు రెండువిషయములుగోచరించును. బుద్ధుల యొక్కయు, బ్రహ్మేళ బుద్ధుల యొక్కయు, అశ్వతుల యొక్కయు, చక్రవర్తుల యొక్కయు భాతు పులు చైత్యనిర్మాణమున తీవ్రపరచి పూజింపవలయును. బుద్ధుని నిర్మాణమునకు వీరవ అతడు పుణ్య స్థలమును పంపిరిగోడిన స్థలమును, మొట్టమొదట ధర్మమును లోకించివర్ణమును, నిర్మాణమొందిన స్థలమును తొడ్రులు దర్శింపవలయును అనునది ఆ రెండువిషయములు విడిచి బుద్ధుడే అనెందులకో చెప్పెనట. బుద్ధుల ఆదేశానుసారముగ అతడు నిర్మాణమొందిన రెండుకే అ మహానీయుని భాతువులను ఎదిమిదిశాగములుగ చేసి ౬౪౫౫ భాతువులై ౬౪౫౫-టివోర్వన ఎదిమిదిచైత్యములను కిష్కంబు నిర్మించిరి. వీటికి భారీరక చైత్యములని పేరు. భాతుగర్భవరము యొక్క చక్రవర్తములకే రాగొప్ప, దగ్గు, రబ్బగ అనునవి. వీటిమరియు దిబ్బ అను పదము వచ్చియుండును. అోరుదు తన రాజ్యమునందలి ప్రజల యొక్క తొడ్రుగర్భ బుద్ధును కిష్కంబు ౧ చైత్యములను క్రమింపి అందరి భాతులను ఎనువదిబాలుగపేరి కళం

ములుగా చేసి తన రాజ్యమునందలి పేరులేని శాగములందు వేర్వేరు స్థూపములను వెలయుచెను మత్తప్రహరమునై, 'మహాపమందలమునకు అోకునిలేత పంపరిగి' మహారేవ ధిమనను కావదు అమరావతియందు బుద్ధుని భాతువును, చైత్యగర్భకము వానించి చైత్యభూరమును స్థాపించినట్లు శాసనములవలన తెలియుచున్నది. పశ్చిమగోం బుద్ధుని భారీరక భాతువును ఇచ్చట స్థాపించుటకేనే వేర్వేరు పంపిరాయములకు రెండిన తొడ్రులు ఇరట స్థూపరము లేర్పరచుకొనుట తటస్థించినది. యూచాన్ రాంగ్ బ్రావిద ప్రాకలముబట్టియు, అమరావతి శిల్పమును బట్టియు, భాతుగర్భకము మహా తొడ్రుత్తైత్రయై యుండుటనుబట్టియు మహాయావనజానంబులగునలెకే "హివ యావ" పక్షముచారికి కూడ అమరావతి బాసస్థానముగ నుండిట్లు గోచరించును.

స్థూపము చిత్రావంశంబునను, భాతుగర్భ పంజరి యైనను దాని అశ్వితినిగూర్చి ధిన్నానిత్రాయములను గలవు. అందరు దాని యాభారము వగ ముదయుచిన సూర్యులంబు యొక్క. ఆ భారమును బోరియున్న దనియు, మరికొందరు శీవతము బుద్ధుర పర్వతమును కాత్తికాళయమును లోకమునకు వెల్లడించుటో యున్నట్లు స్థూపము ఖమ్మరాభాగముతో నిర్మించితి యున్నదని అందురు. అగాళరీరము బుద్ధురమునందలికి అను భావము బుద్ధురాభ్యుతి గం స్థూప రూపమున ప్రకటితమైనది. పరమాత్మ స్థూపాంశగ్గతమగు భాతు రూపమున వర్ణీకరింపబడెను. ఈ స్థూపములై ౬౪౫ కాలి, మూచానాని, చక్రము లుండుట కాదుక—

(1) తేవతలం (2) మనుష్యులం (3) నిర్మాణము అగా బుద్ధమోక్షమునకు. ఈ చక్ర చక్రయమే తొడ్రుల నిర్మాణ, పరినిర్మాణ, మహాపరినిర్మాణములనుగూడ సూచించును అందోపరినిగమైన హ్యాళ (Pavilion) నిశాగములు విశ్వ శాగములను సూచించును ఈ విధమున స్థూప మందలి పేరులేని శాగములు వేర్వేరు విషయములకు సంకేతములై వరి. స్థూపములయందు పేరువర్ణము నకు చిహ్నముగా వై వరి. శాస్త్రజ్ఞులు ఇతర స్థలముల యందులకంటె అమరావతియందు స్థూపలక్షణము పరిపూర్ణక రెండిన దందురు. క్రీస్తు ౪వము మూడవ శతాబ్ది

అమరావతి

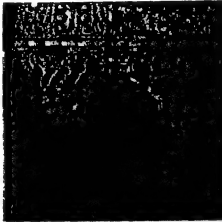
పూర్వమే యదురావతి గొప్ప విద్యాస్థానముగను, తొర్ల మఠ ప్రభావ సీకముగను విశ్వాతి రెండియుండెను.

ఈ యదురావతి మ్రావ మెప్పుడు నిర్మితమైతే పుష్ప ముగా తెలిసికొనుట కారాదములు లేవు మ్రావపు రాణమీర మౌర్య తినితే

కావనము లుండుటవలన మౌర్యవంశముచారి పరి పాలనలో మాత్ర మిది నిర్మింపబడియుండుననుట నిష్పంశయము మ్రావము వందలి అవరితములైన ప్రాచీన రీతులను, పరిణత ములు గా గావన చుచు అర్యాదిన రీతులను వేరు పరచి చూచిన యెడల ప్రాతమిక మ్రావము క్రీ.పూ 200 వంశ ప్రాంత మున వెలసినదిగ కను పట్టుము మొత్తము నిర్మాణమంతయు బాలుగు

దశలో నిర్మితదనియు, ప్రథమదశ క్రీ.పూ 200 వం. చాటికాగా చతుర్దశ క్రీ.శ 2 వ శతాబ్దిచాటి దనియు చెప్పవచ్చును.

తొర్లక అరంభదశలో శిల్పమున బుద్ధుని చిత్రపఠ వలనవచ్చినపుడు తొర్ల మూవదిశ్చేయములైన కావన రూపములను విడిచి ఆ ముదిర్పుంగపుడు నిర్మాణము వొండెనది తెలుపుటకు గుర్తుగ వచ్చుటి స్థలమును కూర్చు ముగ నుంచుచారు చిత్రాకావసమే బుద్ధ కావనమునకు చిహ్నముగ నుండెను కాంము గడచినకొలది మొదట ని స్థలమున కాళ్యముని శ్రీసారములును, పిదప రూప మును చిత్రితములై నవి. తొర్ల కళయందు బుద్ధుని మహా పరినిర్వాణమునకు మ్రావమును, జననమునకు వర్షమును, మహాబోధి, పరమ వత్స ప్రబోధనమునకు బోధి పృథక్ మును మృగరావమునందలి బుద్ధుని మొదటి ధర్మబోధన మునకు ధర్మచక్రమును సంతోషములుగ చిత్రితము లై నవి.

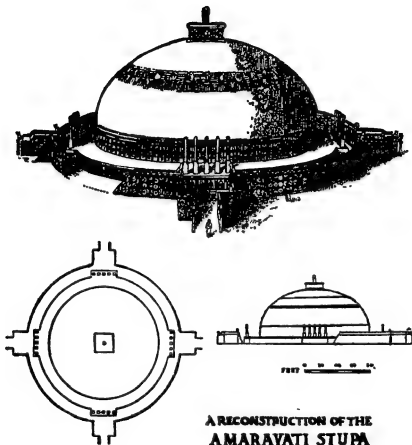

మ్రాపాధిష్ఠానము కమావము 1288 అమరుల బాధనము కలది అంధము (Dionos) ఎత్తు 90 అడుగులకంటె ఎక్కువ. టిట్లు టిట్లుగ మట్టి బోయును, దిమ్మెన కొట్టును, తేలిక మ్రాపాకృతిని చివరకు పాలకాంతో చిత్రకొనితము

గానిందినారు. అంధము దిగువభాగమునకు కేరీక యని పేరు ఈ కేరీక చుట్టుకొంత 501 అడుగులు దీని లోపలికిపు భాగము నిర్మాణమునందు పడినోపుటచేత దిది వెలు పలనై పుమాత్రమే చిత్రిత మైనది ఈ కేరీక నై భాగ మును కప్పియుండు శిలా ఫలకములలో పెక్కుంటి పయ్యనై త్వ చిత్రములు వెక్కరిడియున్నది దగ్గో బాలు, బాగములు తెక్కిన పలకకు కుడి ఎడమపు యందు విడిచాల మీద

తెక్కిన ప్రంశము లున్నది ఈ దిడి ప్రంశముల మీద బోధి వృక్షము, ధర్మచక్ర ప్రవర్తనము, మారప్రబోధనము మొదలైన చిత్రము లున్నవి ఈ కేరీక నై భాగ ఫలక ములకు మీద నంచు కట్టినట్లు చిత్రాలంకృతమైన యొక పట్టిక యుండును ఇది వేరువేరు రాశివలంకరముగూర్చి కాని, యొకే రాశివలంకరమునై గాని తీర్పుట దూడ నగును. బాలుగు దిట్లు అయిండును ఈ కేరీక ప్రతిచిత్తార మునకు నలుగు తీర్పులిదనది. ఈ ప్రతియదుగునై నై రేసి ప్రంశముల బొమ్మన బాలుగు దిట్లుండును అయిత ప్రంశములు (పూజియ ప్రంశములు) ఇరువది గలవు ఉత్తర హిందూస్థానమునందలి ఏ మ్రావముందును లేని యీ అయిత ప్రంశ ప్రతిష్ఠాపనము అంగరేళ మ్రావ దిట్ట లంతయునకు కావ్యుగాను.

ఈ కేరీక మట్టును శ్రీమిథియనుపేర ప్రదక్షిణాదితి యుండెడి ఈ దిక్ల కావరించి నిలువ రాశివలంకరలో నిర్మించిన కట్టువనంటి శిల్పాదాకారము కలదు. అచార్య

**A RECONSTRUCTION OF THE
AMARAVATI STUPA**

అమరావతి స్తూపము - ఆకృతి చిత్రము

కాగాల్గురువేక నిర్మితమైన దని వరిశీర్షితమైన ప్రాచార
లేఖ యిదియే. ఈ మ్రాచప్రాచారమునకు లేండునై పుల
మహాపాదములగు శిల్పచిత్రములు గలవు. కావనములందీ
నిలుపుచో న్నంశములు శిర్షకవలంబులయియు, అర్థ
కప్పులు నూచులయియు, పేర్కొనబడినవి. ఈ ప్రాచార
మంతయు 9 అక్షుగుల ఎత్తుగల నిలువరాతి స్తంభముల
తోను, లేండు స్తంభములకు నడుమ కునులుగా నొదివిన
అర్థకమ్ములతోను, నిర్మింపబడినది ప్రాచారమునకు
వెలుపలనై పునగల తొమ్ములు ఆరారనిర్మమైనరీతిని చెక్కు
బడినది ప్రతి స్తంభము మధ్యభాగమునందు పూరుమయ
ప్రాచారమున గానవచ్చు పేతులిలవలె పృథ్వులు
తీర్చబడినవి ఈ పృథ్వులయందు వర్ణములు చెక్కిచారు
ఈ పృథ్వులందు నడిమిభాగములు నూచేసి నిలుపు పట్టిక
లుగ విభాగించితి ది కళకళముల మువవర్ణ, అంకు, పుచ్చ
చిత్రములతో నొప్పుచుండును ప్రాచారలేఖయందలి
శిలా స్తంభోపరికలమున దూల ముల తో మునురువలె
తీర్చబడిన భాగమునకు ఉద్భవమున లేదు సూరీస్తంభోద్భవ
ములు అమ మహాపాదములై దిగ్భవ చిత్రవంపదతో నల
రారినది వెలుపలనై పున కరంగాకృతిగల పొడుగైన
పుష్పదండమును ఏకదేవ మువపులుల హేయచుప్పట్లు
చిత్రితమైనది. లోపలిదై పున కాకళ, కళలను, తొగ్గ
వంప్రచాయ చరితములను చెక్కిచారు.

అంబాగ్రాగమున చతురముగదో, చతుర్భుజముగదో
పేటికవలె మండు నిర్మాణమునకు హార్షిక యిది పేరు
ఈ హార్షిక పార్శ్వములు పాండి మొదలగు మ్రావము
లందువలె చారుమయ ప్రాచార శోభితుమై యున్నట్లు
చిత్రితము లయినవి. కొంచె రీ హార్షికయందే బద్ధ భాకు
పులు విక్రమ లయ యుంచినవి తేప్పదురు మ్రావ
మంతటిలో దిదియే పదితమైన యుచ్చస్థానము

ఈ విధముగ ప్రాచీన శిల్ప కళాశిల్పకల అపూర్వోదా
హరణముగ పోలుపారిన అమరావతి మ్రావరాము కాం
నివర్ణయమున కళాఖిలు గడిచిపోత శిలీమై ఖాగర్భ్య
మయినది అయినాములందు స్థానికాధికారిలగు
శ్రీ బానిశ్చె వేంకటాద్రి బాయలుగారి కవనమునకు
మందిరాతి నిచ్చునదిగా మండి ప్ర. ౪. 18 వ. కళాజ్ఞ
మున పొందగల్గోమిట్లగు, 'మాయతో' 'బాంధ'

మున్నగు పాశ్చాత్యుల మూలమున తన అస్త్రీశ్వమును
లయలువరచుకొనినది. కొన్ని కళాఖిలులకు పూర్వము,
దీపవహప్రాంతకృతమై, విరాట్కారమై, ప్రార్థనామంది
రమై లోకవిఖ్యాతిని సంతరించుకొన్న దీ యమరావతి
తొగ్గముకావహదకళో రామరామ తన సునోవిఖ్యాతి
యెల్ల అంతరించిపోగా దీపాలిపైగ మారినది

చలువరాతిమీద చిత్రితమైన యీ శిల్పవందను కాగ
రూకతో పరిశీలించినచో తొగ్గయుగమువాటి యాంధ్ర
శిల్పకళా ప్రవీణుల చేతిలో ఈ చలువరాయి కావ్య
మును దీక్షి చారి భావనానుగముగ మైనపు ముగ్ధవలె
మారినదని తోచకమానదు తొగ్గ అంధ్ర శిల్ప కామ
మలచుకు ప్రత్యేక కళావస్తు పుష్పంతకాలము తన
పొంతచారిత్ర త్రోవైన కాని, గ్రీకుల ప్రభావము
నకుమోత్ర మాతకు నఖ్యులుకాలేనది వినుర్భూల యిది
ప్రాయము. గ్రీకుల ఉత్తమ శిల్ప రచనలను, అతీకము
లను అతకు చూచి యుండవచ్చును కాని అతడు చాని
నవనరించి యుండలేదు అమరావతి శిల్ప చిత్రమునందు
గానవచ్చు బద్ధచిగ్రహ శిల్పమునకేగాక మరీయే యికర
మానవ చిగ్రహ రచనమునందుకుకాక గ్రీకు చిగ్రహ శిల్ప
ముఖ్యులనమెగు "పియ్యులమృగకృతము" గాంచ
లేము. ఇది యొక్కటియే, అమరావతి మానవచిగ్రహ
శిల్పము చేశియేమేకాని గ్రీకు కళామరణము కాదని
చెప్పుటకు కాలము స్త్రీ ప్రతిమరచనమునందు రమరావతి
శిల్పమున త్రిభంగములను చూపుట వాడుక. గ్రీకుల శీ
వర్ణతి లేవల విశేషియము. కాని కొన్ని గిన్నెలు,
దుప్పలు, అంకుపులు మొదలయినవాని రచనయందు
కొన్ని గ్రీకు శిల్ప పాదావ్యులకలములు గోచరించును
ఇక స్త్రీపురుషుల అంకులలో స్త్రీపురుషుల వస్త్రములు
ధరించుట గ్రీకువర్ణతి కాని చేయల కళావర్ణతియందు
స్త్రీపురుషులు కొంచె మించుమించుగ విగతవస్త్రులుగనే
కనబడుదురు. కొన్నికొన్నివందర్భములందు శృంగార
రూపమయిన అపారదములైన మంతవచ్చును తొగ్గ
శిల్ప వద్దితములైన బద్ధశీవికళావలంబుకాని, కాకళక
లమూని చెక్కినపుడు వగ్గుచూపి యుండలేదు.

లలితకళలలో నొకటిమైన సంగీతమునకు గూడ
అమరావతి శిల్పమున ప్రాధాన్యమియ్యబడినది. శిల్పి

అమృతక్షీర్

చిత్రగవతమున పుట్టిప్రాచీన్యముకలదో అన్న అశాంతు
చారిః పృథక్ గాన నిర్వలయము విశేషకాళానిమాన
ములు గలనది చిత్రములమట్టి ఊహించవచ్చును. అక్క-
ప్రేమరుతులే కాక, బాట్టమరయార్థములైత పట్టి
యక్షగణములూక బాట్టములేయునుండినట్లు మనము
అనురావశి శిల్పమువందు కావగలము అభియమును
పురస్కరించుకొనియుండు అంత్రగ్రాహక పరిశ్రమలూక
శిల్పమున ప్రదర్శితమైనది

అమరావశి శిల్పమున చూడబడిన యుద్ధ చిత్రములను
అట్టి అచ్చుకు నైవ్యము కల, గజ, తులగ, వరాహివనీక
ముని తెలియుచున్నది. యుద్ధచిత్రములుగల అమరావశి
చిత్ర శిలావలయముల శిలయై యుండుటలే కేత్రశివ్య
చిత్రమైన వేష, భూతా, శిరస్త్రాధారులనుగలది విశేష
ముగ తెలియదు.

అమరావశి శిల్పమువందు పాపాపవ్యవైవ పూరిగడి
తెలు మొదలు రాజపాల్వనమువరకు చూడగలము.
గ్రామప్రాకారర్యారములు, విశాఖర్యారములు శిరంజ
పంశీధిశములై కావవచ్చును రాజుమారు బుద్ధివమును
చిత్రములనరితుల మిక్కిలి గొంపుగ కరించుచారు. దూర
పంపదయందు రాజుమారు దివ్యులును యోధవంతులే.
ప్రావ్యాలయము, యశులకుము, భూవణము బుంధవు.
యశులు పెక్కురీతుల అమారణము చేయుచారు.
కర్ణధిమవులు ముండిత శిరస్సులుగ గావవచ్చును.
యోధులు శిరస్త్రాధారులను భరించుచుండిరి. చావజము
యోధులు దిగిది చివ్విపంజరైక్తి పడుమునకు రుహులు
చుట్టుచుండిరి పడివివరగమలరా దివ్యులవెళితే దుస్త
లను కరించి కొండిగలము, ప్రక్కనిగలము దీయుచుండిరి.

అమరావశి శిల్పమున గావవచ్చు ప్రేమ ప్రతిభలను
గాంచినదో అశాపు ప్రేమ బొందర్య శృంగారముల
మీద వెంతటి అక్షయముచూచారో విగవము కాగలదు.
ఇంత యెందులను? క్రీస్తుగక ప్రాథమిక కళాజ్ఞులందు
అంగుల అరారవ్యవహారములు, దుస్తలు, అభరణములు,
మతము మొదలగువానిని గురించి తెలుపుటను అమరా
వశి పెట్టిధివంటిది. ఈ శిల్ప మార్గభూమిని కళామ
యము గానించి, మాత్రవ కళాభ్యాసమును పంజరించు
కొని 'అమరావశి రీతి' యనుకీర అరగు వొక విశిష్ట

కళావిభాగిని సూత్రము వచ్చినది. అరవిక పశ్యకా
పంపృథులు, బొందర్యాలంకార పర్యాయములు ఇచ్చి
టిగ రమారము 2000 వం. పూర్వమే మన యాంగు
లమకవించిచారని తెలుపుటను విగవము, కళ్యంక
బొందర్య కళాఖండము అమరావశి శిల్పము.

సి. య. తె.

అమృతక్షీర్ (Amrita Sెబెర్) :- అమృత
క్షీర్ నిలు బుదాపెచ్చవగరము (హంగరి) లో క్రీ. శ.
1980 వం. 200 వేరి అన్నించెను. అమె కండ్లి చేరు
ఉమ్రావ్ సింగ్, అడుగు పిట్ట, కాశియును. తల్లి పాంగి
రియను చారిమరి, పవనోదరి ఇందిర, ఉమ్రావ్ సింగు
ప్రాకృతిపరరాంక విజ్ఞానని అగుటయేగాక, పంపృత
కాపాపాండిత్యమును గూడ గడించెను అవని కార్య
కళాప్రసిద్ధియై యుండెను. 1921 వ వంపర్వరము పీఠిక
మావములో కారకలేకమునకు ఈ పుటులందు తరలి
వచ్చెను

పిమ్మలో లేక గోరకపూర్ తిల్లాలోని పరాయా
మొదలగు గ్రామములు విరికి పంకామ్రకమునుగ పంక్ర
మించిన కాగిడ్లు అచ్చుటలే వీరి విచారము "అమృత"
యొక్క. కాశ్యమంతయు యూరపుఖండములో పధిక
ముగా గడచెను. అమె కారకలేకమునుండి విద్యాభ్యా
సము కొరకై మొదట తల్లికి ధోరెచ్చ వగరమునకును,
పిదప పాల్వని (Pillar) వగరమునకును పీఠికానిధింజెను.
అచ్చు దామె పంకొమ్మిది పంపర్వరముల ప్రాయమును
మాత్రమే కలిగియుండెను. అమృతక్షీర్ యొక్క. చిత్ర
కళాభ్యాసము చేసినదో 'ఎకోరీదిబా' అను కళా శేంధ్ర
ములో అరిగెను. అచ్చులే ప్రాధేవ రోకకు అమె కవిత్వవ్య
ఉత్సాహముగా మండగలనది కాలించి "పిచ్చు బా పిచ్చులం
వగుటకు వీ వెంతయో గరిష్ఠులయచ్చాను" అని చెప్పెను.

1988 వం. లో అమె ప్రాచీనచిత్రము 'పంకావణము'
అవనది గొప్ప మచ్చువంద అవని. అమెను అమెక ప్రోత్సా
హమును కలిగించెను. 'బా అద్భు'లో అమె అద్భురీతి
చిత్రములు కరించుట చేయకొనెను మాతృరేకమునకు
మరలివచ్చినదివ అట్లవని అమెను అవకాశము అరింద
లేదు అమె కరించిన కైలవ్య చిత్రములలో కీర్తి చిత్ర
ముల రోకడలు పొడచూపుచుండును. పాల్వని వగర

ములో అమె ఉపయోగించిన అల్లెపూవు ప్రకముఖము (Sisymbrium officinale) తిరిగించినచో అవట అమె కాచించి యున్న చిక్‌కాశ్వాసమునకుందలి విశేష పరిశ్రమ తెల్ల మగును.

అట్లు ప్యాంటింగు పిల్లగా చెప్పియున్న 'అమ్యుక్' చిత్ర కళయందు చారిత్రక పదమై భారతదేశమునకు 1984 సంవత్సరములో తిరిగివచ్చెను. ఇప్పటికి రాకపోకలము ప్యాంటింగుగరమందుగల భారతదేశ వియత్నము ప్రకార ప్రకాశమునుబట్టి అమె తన మిశ్రచిత్రమును తిరిగించెనని చాచివీరినదియు, చాచి పొందరాకపోయెనును గురించియు కాచావిధములగు తియ్యచి కలలు గాంచెడిది. కాని అమె భారతదేశమునకు తిరిగి వచ్చిన తరువాత ఇక్కడ అమెను కనుపించిన దృశ్యములు దెవురుజేరి చేపాలు, పశువలేని శీతాలు ఈ దృశ్యములే అమ్యుక్ ఇచ్చట రచించిన చిత్రములలో ప్రముఖముగా ప్రతి బింబము లయ్యెను అమె జీవించియున్న కాలముందు అమె కళ యొకమార్గము ముగిసినందున, మైగా పది అనేక విమర్శనలను, పరిచోపములను గురి యయ్యెను. పంగియకాచుదృశ్యములగుడ ఈమె మైగి దుమ్యత్తి పోసిరి. ఇద కామె తన పట్టుకలను విడువక గట్టిగా తన మైగిలోనే చిక్‌కాలు చిక్కినచోగను. ప్రాములో మున్నువు 'పిటా' 'గాగి' అను విరు ఘ్ను అమెకు పనుకానిటలు గాచున్నచు చాచి ప్రకాశ మామె చిత్రములయందు ముద్రిత మయ్యెను.

'షేర్ గిట్' 29 వ యేట దీనిని 1941 లో ముద్రించెను అమె మరణానంతరమే అమె చిత్రకళను విమర్శించు పోగడలలే అధిక ప్రాశస్త్యము లనించెను. అమె కళ బొంబాయి మున్నగు ముఖ్యపట్టణాలలోని చిత్రకారుల ప్రకటనలకు పాత్రమయ్యెను. అమె భారత చిత్రకళాకాండములో పోత ఉత్తమ కారికర్త ముగావెలు గొంచెను.

పల్లోరా అంతా గుంబయిక్కయ్య, కొచ్చిన్ లిక్తి చిత్రములయొక్కయ్య, తదితర ప్రాచీన భారత శిల్పములయొక్కయ్య ప్రకాశము 'షేర్ గిట్' చిత్రకళమై విశేషముగా ప్రసరించెను కాళకం ఐంద్రావతి అను కాళకు అమె జీవితచిత్రం 'జేర్-వియ్యు'.

అమె చాచావు అన్ని చిత్రములను మైగి వద్దములోనే తన్ను, తెంచరా మీదయింట్లో చిత్రించినట్లు తెలియుట లేదు. అమెయొక్క చిత్రములు వర్ణపాఠాశ్రయముగలిగి అకాదో విధమయిన మోగుకమును వర్ణీకరించును. అమె ప్రాచీన అన్ని చిత్రాలలో ప్రకాశముగా కామెను ప్రఖ్యాతి తెచ్చినది 20 చిత్రముల అనవచ్చును. వాటిలో (1) చిత్రాంతి, (2) పటుగుల తన, (3) బ్రహ్మచారిలు, (4) కళలు చెప్పుట, (5) పండ్ల వమ్ముచారు, (6) ముగ్గు రక్క, చెల్లెండ్రు వనవర్ణలంకకలము అమెను ముఖ్య ముగ 'జేర్-వియ్యు' అమ్యుక్లోని వివరములను విందించుటలో ఈమె గడించిన సేవ ఎన్నడగవది. అమ్యుక్ 'షేర్ గిట్' తన ప్రత్యేకమై తిరిగి భారతచిత్రకళాశ్రేణిలో 'అమ్యుక్' తనను పొందియున్నదని అమెకుగల అంతర ప్రఖ్యాతియే పాత్రకు మిచ్చుచున్నది.

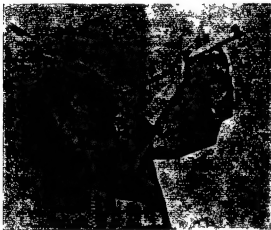
కొం. కె.

అమెరికను ఇండియనులు :- కొంబలు అమెరి కాను కవిశిష్టవస్తువు, కామె అయింట్లో పోత కాగ మునుగాని, హిందూదేశమునుగాని లేదువిదట్లు విశ్వ వింశెను. కనుకనే 1493, ఫిరెవరిలో అతడు ప్రాచీన శీలలో 'పాతో' మున్న ఇండియనుల' అని ప్రాచీయున్నాడు. ఈ విధముగా మాత్రం ప్రపంచమునందలి అమెరికానులు 'ఇండియనులు' అనియు, హిందూ దేశపులంకె విరు ఖిమ్మలని తెలుపుటమై 'అమెరికను ఇండియనులు' అనియు పిలువబడుచుండిరి. 'అమెరికను ఇండియనులు' అను పదము పెద్దదిగా నుండుటలే ఒక ప్రసిద్ధ అమెరికా విభుంటుకారులు 'అమెరికన్' అను పదమును నూరించెను. కొండరు అమెరికాదేశపులును, లోలోపాలోని మానవజాతికాస్త్రులును, మధ్య అమెరికా, మెక్సికో, పెరూ మొదలగు దేశముల కాగకళను నిర్మించిన ప్రతి ఒకరు, ఇండియనులమంది ఇన్నిటిని చేరుచేయుచున్నారు. మరికొందరు ఎక్కి-మెలను ఖిమ్మకాచారినిగా కాచించు చున్నారు. కాని, కారిక, హిందూమత, కాచాచివయిక దృష్టితో చూడయెడల, అమెరికాదేశపు అమెరికానులను, 'చాచి పన్నిపాత అకాగరక కామలచారిని కలిపి, 'అమెరికాదేశపు ఇండియనులు' అను పేరుతో, రో'వెలు, బ్రిటను అను కారు వ్యవహరించుట ఉచితముగానే

అమెరికను ఇండియనులు

కనలుచున్నది. ఈ పచ్చిహితవాదులను గురించి మన శ్రమియు విశేషాంశములు తెలియవు. ధివ్యధివ్య బాతులుగా కనబడుచారుమోది చారిలో చేరిన అచాంతక కాలుగానే పరిగణించబడవలెను ఈ లక్ష్మిమే అమెరికను అనిమ ఇండియనుల చరిత్రకు సంబంధించిన మోతవాతి కాస్త్ర ముఖ్యసంఘటనము ఇండియను బాతుల కాపా పరిశీలనము, పురావస్తు శేవములు, కళలు, పరిశ్రమలు, ఆటలు, సాంఘిక మత సంస్థలు, పౌరాణిక గాథలు, కావ

(గణ్యము) అను బాతిచారిలో పచ్చిక్రిమిలైన 'అల్లో కియూ' బాతిచారు. పెంట బాతిచారు ఖాములందుకు బంటారియో పరమ్యమమ మూర్ఖునవన్న భాగమందుకు నివసించియున్నారు ముద్దిశియన్ తెగవారు ఎస్టాది యను పర్యవ ప్రాంతమునను అట్లాంటికు, మెక్సికో పింధుకాతి, మిసిసిప్పి ప్రాంతములందుకు నివసించు చున్నారు. కడ్డోయను తెగవారు, పియోనులు, గుర్రాని యములు లేక, ఉటో, అవోదయములు (Vio-Aglona),

అమెరికను ఇండియన్

పద విజ్ఞానము మున్నగువిచారి మానసిక లక్ష్య తే రాటుచున్నది ఈ బాతులలో 'కారీరకములైన శేవ ములు కన్పించుచున్నను, అవి ప్రపంచమునందలి ఇతర గొప్ప బాతులలో కానివిను శేవముల కంటె మించిందని కావు

అమెరికను ఇండియనులు అనేకమయిన తెగలుగా విభజించబడి యున్నారు. అలాస్కాయుక్త, ఉత్తర పశ్చిమప్రాంతములను ఆక్రమించిన ఎస్టియోలులనుబారు పిరిలో ముఖ్యులు. 'ఎతిసావ్యమ్య' (Athapascans) అనువారు ఉత్తర కాలిఫోర్నియా, ఎరిజోనా, మెక్సికో ప్రాంతములను ఆక్రమించి యున్నారు. 'ఇరాన్

మాయములు, ఆరవాకనులు, టుసి యములు, చి లిచో నులు, స్వెలి యములు అను వివిధ బాతులవారు అమెరికాలోని వివిధ ప్రాంతము లందు నివసించియున్నారు. వీరు 'మంగోలియన్ బాతియులు' వీరు మధ్య ప్రమాణముగల బొడవును, గోడునవన్నెగల కఠినములను, వెడల్పుయిన నువ్వులను ముఖము లను ఏటవాలు కండ్ల ను కలిగి యుండు మంగోలియన్ బాతి తెందురు

అమెరికను ఇండియనుల యొక్క కళలు వారు కవిసృష్టిన విషయములు తమ పరివరముల యొక్క పరిమితిని వైదికమునకును అనుగుణ్యమైనవిగా నున్నవి.

ఈ భండమును కనుగొనువారికి, అచ్చటవన్న బతులు బాతియగమునకు చెందిన వేట గాండ్రుగాను, లేవలు పట్టు బారుగాను, వ్యవసాయ బారులుగాను ఉండిరి. చారిలో పెట్టునుండి కుండలు లేయుకు కొంతవరకు ఎరిగినవారే 'అల్లో గోలియన్' ఎక్ తెమిన్స్ అనువారు అవరాల తెలిక పడవలను నడుపు మనుష్యులు. ఈ పందర్శమున పముద్రమునై తెలిక పడవలను నడుపుయ లేవలను పట్టుకొను 'అలాస్కా' తిరవాసులును, బ్రిటన్ కొలంబియా బాసులను 'వేల్కొ'కడగినవారు. అమెరికను ఇండియనులలో ఎక్కియోలు కుక్కలను, అగ్లోనియనులు బాసులండ్లను

భూమిపై నివసించు మోయటకు ఉపయోగించెదరు. పెయింట్స్, పుల్వరులు 'ఇల్లా' అను జంతువును పామానులను మోయటకు మూత్రమే ఉపయోగించుదురు. వచారి శేయుటకు చానినీ చారు చాడియుండలేదు. అబాటి ఇండియనులచే పెంపకం చేయబడలేదు. గృహజంతువులు

మైదానములయందలి ఇండియనుల పరిశ్రమలలో గుట్ట ములును చేర్చవలెగలిగెను.

అమెరికను ఇండియనులయొక్క పురాణ గాథలను మతమునుగూర్చి 'ముల్లయ', 'బ్లీటెట్', 'పోరెట్' అనువారు విపులముగా ప్రాసంగ్యముగా వీరు, ప్రవర్త

అమెరికను ఇండియనుల పాఠశాల విద్యార్థులు

కుక్కలన్నియు అనువదలే. ఆ ప్రజలయొక్క పాంపక మత శివలికములలో చాటితో ఎక్కువ ప్రయోజన ముండెడిది. ఎల్లా అను జంతువు "పెయి" "లొలినియ" అను ప్రజలములందు మూత్రమే పెంపకంబెడిది. 'వచానో' అను చారి ప్రాథమిక పరిశ్రమలలో గొట్టెలును, కొండలు దగ్గర అమెరికను ఇండియనుల పరిశ్రమలలో అపులును,

జ్ఞానప్రచారము అయిన ఒకాదోక దివ్యపురుషుడు తన ముల్లక ద్రవ్యమును పెరిచేర్చి, ఈ ప్రపంచమును వీరులు, తిరిగి భావిచాంమున వచ్చెదమని వాగ్దానము చేయుట, అను సంకములతో గూడిన వృత్తాంతము ఈ పురాణ గాథలలో అతి ప్రచారమైనదిగా కనబడుచున్నది. అత్యాచార, పెరిచు, అవదే అను ప్రజలములను చెంచు "లివెన్సు"ల

అమెరికను పాపాత్మకుడు

(Madison) యొక్క ౪౩ మిక్సిలి గొర్రుడి అమలయొక్క తెగలమల్లె ఈ భిషక్కుల ప్రాధాన్యము అప్రాధాన్యముగ మారుచుండును. కొన్ని తెగలలో ఈ భిషక్కులకు ఏదర్మైన ప్రాధాన్యము ఉండెడిది కాదు. మరికొన్ని తెగలయొక్క బోకా మత విషయములందు ఈ భిషక్కులే పర్యాధికారములు గలిగియుండిరి ఈభిషక్కులకు గోవ్యవసాయములు, గోష్ఠి మందిరములు ఉండెడివి విటిలోనికి ప్రవేశమును గోరు అధంశకులు యథావిధిగా ప్రవేశపెట్టెనుమందిరి. కొన్ని తెగలయందు యోవనరక ప్రాప్తినివలనా లేయనలిన కర్మకలాపములను చేయుచు పరిభారము ఈ భిషక్కుల నుండెడిది ఒకా దొకప్పుడు వీరు వ్యవసాయ పందర్బమున పేగుచుక్కను (కుక్కగ్రహమును) పూచుచును, వరలలి చేయుచుండెడి వారు.

అమెరికను ఇండియనులలో అత్యునుగురించినను, వరలోకములో రావీగల భవిష్యత్తును గురించినను ఏకాన్ని నిప్రాయము లుండెడిది ఈ అనిప్రాయములను అనుగుణముగానే వారి శవసంపాదనధులునుక పర్యాము చేయఁజేయుండెడిది. కొందరు శవములను పొరగేసెడి వారు. కొందరు మిసిసిపి లోయయందు మల్లి దిబ్బలలో పూడ్చిపెట్టెడివారు. మరికొందరు "లెయి" లేకములోపలి రాతిపూదులలో పూడ్చిపెట్టెడివారు 'కాన్' (Kone) అని పిలువబడు రక్షణ అమెరికను అమలయొక్క అత్యుపాదము, 'టోచెన్' తెగవారియొక్క ధ్యానపాదము, 'హానిన్' తెగవారిచేత పెట్టెడివియు, (Fetichism) 'కుమింగు' అను వాకవిలేక పరికొనింబడినవి.

అమెరికను ఇండియనుల విశ్వాసమైన అలలలో పాచికలతో వాడబడు బారము, పొన్న, దోలు అను అలలును, వంయు క్రొత్తగొమ్మలతో వైర్వికాగమునను, మార్పు భాగమునను ప్రవర్తిల్లు అలలెలును పేర్కొనఁగలియున్నవి. అంబులంకలూ, వడకలతో పంపెయిలు, మంచుపాములు మొదలయిన అలలు ప్రేరణాదురు.

అత్యున్నతమైన పావములను అలలగలిగిన ప్రీలు కొందరుండిరి. పరిపాలనా విభాగములోను, కాంతిపావమునై రాయబారములను నడుపుటయందును కొంత వరకు ఇకాన్సెయోన్ అను ప్రీలు పాల్గొనిరి. ముగిసిద్ధు

లయన వాయకురాండ్రులూక మండిరి. లేకపావలుగా భూషింపబడగలగ ప్రీలుండిరి. మాయస్థలో మహారాధ్యక్షమును వహించిన ప్రీలుకలెలు. పౌరీయస్థలో అరిగిన తిరుగుకాటులో కొందరు అ తెగలను వాయకు రాండ్రుగా వ్యవహరించిరి. ఉదా. 'అమెరిక్ లోక్ అన్ అన్' అని పిలువబడు 'మిరియా సింగ్రిల్లా' అట్టి ప్రీలలో ముప్పిర్దురాలు. బ్రెజిలువందలి బూకేవయా (Kondarya) జాతివారియొక్క పామూవ్యమైన ప్రజా ప్రభుత్వము మొదలుకొని ప్రాచీన మెక్సికనులయొక్కయు 'లెమా' శిండియనులయొక్కయు ముగిసిద్ధుకమయిన రాష్ట్రీయ వంశజనరకుల పరిపాలనా విభాగములు అమెరికను ఇండియనుల యొక్కయు, వారి జాతీయ విద్యాకల యొక్కయు ప్రభుత్వ పద్ధతిని అనుసరించెను. వాయకులయొక్క అధికారములకుమాత్రం కొంత హద్దు ఉండెడిది కొన్ని తెగలవారు వ్యాప్తకాలంతో వాయువీర, కాశ్చాతిక యుద్ధవాయువు ప్రత్యేకముగ పర్యాము చేసికొనుచుండిరి. పారావలముగా వాయువులు అ తెగ మండిగాని, లేక కొన్ని ప్రత్యేకమైన కుటుంబములగుండిగాని ఎప్పుకొనబడుచుండిరి. 'లెమ్మ' తెగలలో వారి సత్వము అమలులో నుండెడిది

కా. శ్ర.

అమెరికను పాపాత్మకుడు :- అంగ్ల పాపాత్మకుల కిరరమున లోక అంగముగ అమెరికను పాపాత్మకులు అచిర్యవించిరి ప్రవేశమునుక కొన్ని సంవత్సరముల వరకు అమెరికను విద్యాపముల కను జాతీయ శీవనమున సంపన్నుడి యొక్కయు నిర్మయ యొక్కయు విభాగమునై అంగ్ల పాపాత్మక భాగవారమునైకత అభారవదులు వచ్చిరి. నివసననుకు పూర్వమే, వివిధపాపాత్మ ప్రక్రియలు విశ్వాసించినయిప్పుడు, అమెరికనులసంకల్పకయ్యకాలములో సిందర్బమునై ఉత్తరమును కలుగ చేయునట్టి పిరగీకములు ప్రచురింపబడినను, అమెరికనులు వాటి కను పారవ్యవసాపాత్మక అవారముగిరకు లందరు, కొలంబు లేకము (Lain Conery), అట్టునర్దు, కేంద్రీ విశ్వవిద్యాలయములంత అభారముగా గైకొనకగిరి.

పలవడినములకడనంకనకాలము : నిష్కల నుక కు పూర్వమేర్పడిన పాపాత్మకులనుక **క్రి. క. 17 వ భా**

అమెరికను పాపాత్మకులు

రికా రాజ్యములలో బాట్ ప్రముఖములయిన చార్లిత క రవన లన్నింటియందును, యూరోపియన్ విద్యా సంప్ర దాయముయొక్క ప్రభావము కనిపించును. కా రణము 'అమెరికా యందలి బాట్ రచయితలలోను, యువకు లయిన వందేమిలలోను పెక్కులు, యూరపువందు విద్యా పాఠ్యము చేసియున్న వారయి యుండుటయే. విలియం హిక్కింగ్ టెన్ కాలు, జాన్ లాడ్రోవ్ మిస్ట్రీ, ప్రాన్సిస్ పార్కుమెను, బార్ని కాన్ క్రాఫ్ట్ మొదలైన వారి అవంత రీయములైన చార్లిత క రవనలలోను యూరోపియన్ విద్యాప్రభావము గోచరించును

అంతవ్యర్థములయిన పిదప పాపాత్మక వాకావరణమును వర్ణించునట్టి లేక ప్రాంతీయ పాపాత్మకులు బ్రాయునట్టి రచయితలు తెలుపదీ. వారి రచనలు ప్రతిలో కొంద రికి గాఢమైన అభిరుచి వుట్టించెను, లేకములోని క్రొత్త ప్రాంతములను గురించి బ్రాయునట్టి కళానికలు, కావ్య ములు, వందలలు ముఖ్యముగా వర్ణింపబడుచున్న ముగా తెలుపదీవది. పశ్చిమమునందలి ఎడ్వర్డు ఎగ్జ్టెన్, బార్నిస్ మిల్లు, బ్రెట్ హార్వే రక్షణమునందలి బార్ని రెడ్లెస్ట్ శేమిలు, కామెల్ తెల్సన్, నేత, జోయెల్ బాంగ్లెర్, హారిసు, శేమ్సు రేవ్ ఎల్లెస్, మ్యూ ఇంగ్లండునందలి హారా ఆర్నె బార్నెయిలు, బార్నెపాయెమ్ ఆల్ కాలు మేరీ, యి ఫ్రిమసు, మర్సె పర్మెను లేకము నందలి శేమ్సువిట్, మాంకోరిలే మున్నగు రచయిత లి వర్ణమునకు తెందిన వారై యున్నారు.

ఆ కళాగ్రీ అంతిమ కాలములో అమెరికను పాపాత్మకులు వరు టోన్సుక్రమము చేపూర్వ నమస్థలయి రాజీయ అర్థిక దృక్పథములు కలిగిన వనలా రచయితలు కొందరు ఉన్న విందలి ఎడ్వర్డు రెడ్లెస్ట్, రెకెక్టా, హార్కింగ్, జేవిసు హెలిక్, హెంట్ బాగ్నసు, హెరార్డు బ్రెడెరికు, జేవిడ్ బావ్లాగ్ మున్నగువారు ఈ కవిభృందమునకు తెందిన వారు. ఈ కవిభృందపు రచనల జలవత్తరమైన ప్రభా వము అన్వేషించినట్లు, ప్రాంతీయము, క్రియోటాగ్ శ్రీతియ బ్రానివ వనలరై ప్రవరించెను బాగ్నీశేమ్ము, ఎడిట్ బార్నెసు అనువారు బ్రానివ వనల లొకబాటికి తెందినవి నాటియందు నికలమైన పాత్ర పోషింపను కావనగును. అందులే వది పాదరచయక అమెరిక ప్రశంసలరెను.

అంతవ్యర్థవాచకరము బాధ్య ప్రిరందిన ప్రితా రంగ మున కళానికా రచనకు గిరాలి ఉన్నరెను. ఇట్టి అవతర మును గురించి కళానికలు రచించినవారు ఓహ్సీ, రిచర్డ్ హార్కింగ్, జేవిసు, హింట్సు, లియర్న, బ్రెట్ హార్వే అను కవులై యున్నారు.

పంజాబ్విధవ కళాగ్రీ అంత్యకాలమునందును, ఇరువ రవ కళాగ్రీ ప్రళమ దినములలోను, ప్రముఖ పాపాత్మకు లెంపాదకులుగాను, వనలా రచయితగాను, విలియమ్ జేవ్ హోరెల్లు మువ్వెర్ని హింరెను.

క్రి. శ. 1890 వంశవర్ణ ప్రాంతమున వా ప్రవిధ వాడు లయ, ప్రవృత్తి (కత్తె) వారులుయిన కవులు రచిం చిన వనలా బాధ్యయము 20 వ కళాగ్రీ అంత్యమునుండి రచించెదర విరచమును, వా ప్రవిధకాయతమును బవ వనలా రచనకు పూర్వరంగముగ నువకరించెను. అందు పాత్రల మానసిక వృత్తి పరిశోధనము ఉపలక్ష్య మగు యందును ఇట్టి పాపాత్మకపు తెమ్ములు జాన్ బాన్ పానసు, ఎర్నిస్ట్ కార్లెస్టె, విలియమ్ ఫాక్ నరు, శేమ్సు టి ఫారెలు, ఎఫ్ పార్కుల్ ఫిడ్ గెరార్డ్, ఎర్నెస్టు హెడింగ్ వే, కామెస్ ఫుల్లు మున్నగువారి రచనలలో గోచరించును ఆ కవుల రచనలయందలి పాత్రల మానసిక వృత్తి విశ్ల ణములు, పాత్రల సంభాషణములు అత్యుత్తమములు. అమెరికను విస్తృతమునకు పూర్వమునరే అరంభముయిన అమెరికను పాపాత్మకులందలి బాధ్యరచన పంజాబ్వి ధవ కళాగ్రీ ఉత్తరభాగమునందు జాన్ బెల్లూస్, జాన్ నూగ్గారి అను కవుల రచనలరూపమున అభివృద్ధిచెంది ఉన్నకథానావి హింరెను. ఇరువరవ కళాగ్రీయందు బొనార్లుకల్రాము నీట్టి అను వాతడు బాధ్యరచనమున ఈ రంగములో విశిష్టమైన రచనల లొపహగించెను

బాధ్యసంభాషణ, విలియమ్ శేమ్సు, జోబ్ బాగ్నెయిల్, జాన్ మ్యూయూ మున్నగువారి రచనలు బేదంతకాల యందు అమెరికను పాపాత్మకులను బాధ్యక్రమము చేపూర్వపు (క్రి. శ. 1890, 1890) ప్రాంతమున కొన్ని అమెరికను వగరములలో శేర్పడిన దున్న రాజీయ పరిస్థి తలరై విస్తృతపూరముగా బాధ్యించిన ఒక మూఢమైన వా ప్రవిధకయే, హెడ్లెట్ గాగ్నెయి, స్టెఫీన్ గ్రో రచనల లోని అల్పబాధ్యవికతకును, కరుణాత్మక క్రియోటాగ్ శ్రీతియ,

ఇందులో యాభైదేళ్ల నకు ప్రాచీన వరకులో ప్రతీతిని పోలిక వహించుట విశ్వాంతమునకు అరణ్యభూమియైనది.

అంతకుముందు, హార్వేడ్ మేటరు, మేటాస్ట్రోమ, యన్. డిక్ మేజర్, హార్వీ టెల్లర్ రొడ్జర్స్, ఎఫ్. మేరియన్ క్రాస్టన్ విన్సన్ చరిత్రలు, ఓపెన్ విన్సన్ మున్సిగులూరు తిలకించి వాల్టర్ హార్వేడ్ వ్రాసిన వనరాచనను చెందించింది.

వందేయిదేడ కళాత్మక చరిత్రకావమున అమెరికను సాహిత్యమునకు క్రొత్తపుస్తకం కావ్యరచయితలకు ఒక ప్రముఖస్థానము చేశారు. హార్వీ మార్క్స్ చివర అగ్రగణ్యులు. హార్వీ రచనాకాలమున అత్యుత్తమ వాల్టర్, టెల్లర్ రియన్ డి వన్సి, కిల్లెస్టర్ టెల్లర్, హార్వీ టెల్లర్, యూజీస్ట్రా, అగ్నేస్ కామె, వేము టార్గర్ మున్సిగులూరు వారు వాల్టర్ క్రాస్టన్ చివరకాలము సాహిత్యరచనా రంగములనుండి (జి. కె. 1940, 1960 వం. ప్రాంతమున కన్ను మూసింది).

ఇరువదవ కళాత్మక, వనరాచన రచయితలకు ప్రాంతీయత్యమునకు అతిపెద్ద కావ్యమైంది. మేరిస్ట్రోమ, విల్లావేజర్, మార్క్ టార్గర్ మున్సిగు, టెల్లర్ రియన్. జి. కె. మార్క్స్, ఎస్టాబ్లెయి, హార్వీ టెల్లర్ అను కవులు యా అంతి రచనలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు.

వందేయిదేడ కళాత్మక ప్రతిభను రచయితలు వేము టెల్లర్ మార్క్ మున్సిగు అను వాతకు అంతి రచనలను రచించిన అంతకుముందు ముఖ్యమైన కవులకు అమెరికాలో హార్వీ రచనలకు విశేష ప్రతి ఉదయించి ఉండెను. అంతకుముందు ఇట్టి అత్యుత్తమమైన వనరాచన, హార్వీ టెల్లర్, మార్క్ రియన్ మున్సిగు, వేము టెల్లర్ రియన్, హార్వీ టెల్లర్, వేము టెల్లర్ రియన్, మార్క్ రియన్ మున్సిగు, వేము టెల్లర్ రియన్ రచనలకు అమెరికాలో రచయితలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు.

అమెరికా వనరాచన కళాత్మకమైనది కళాత్మక రచనలకు అగ్రగణ్యులుగా నిల్చి ఉండినారు. హార్వీ టెల్లర్, రియన్ మున్సిగు, వేము టెల్లర్ రియన్, హార్వీ టెల్లర్ రియన్ అను కవులకు అమెరికాలో అంతి రచనలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు.

వేము టెల్లర్ రియన్ హార్వీ టెల్లర్ రియన్ అను కవులకు అమెరికాలో అంతి రచనలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు. (జి. కె. 1975 వ సం. 10)

హార్వీ టెల్లర్ మున్సిగు హార్వీ టెల్లర్ మున్సిగు అను వనరాచనలకు అంతి రచనలకు అమెరికాలో అంతి రచనలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు. (జి. కె. 1975 వ సం. 10)

అమెరికా ప్రచురణమున కవిత్వమునందు సాధనమునకు అంతి రచనలకు అమెరికాలో అంతి రచనలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు. (జి. కె. 1975 వ సం. 10)

అమెరికా ప్రచురణమున కవిత్వమునందు సాధనమునకు అంతి రచనలకు అమెరికాలో అంతి రచనలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు. (జి. కె. 1975 వ సం. 10)

అమెరికా ప్రచురణమున కవిత్వమునందు సాధనమునకు అంతి రచనలకు అమెరికాలో అంతి రచనలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు. (జి. కె. 1975 వ సం. 10)

అమెరికా ప్రచురణమున కవిత్వమునందు సాధనమునకు అంతి రచనలకు అమెరికాలో అంతి రచనలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు. (జి. కె. 1975 వ సం. 10)

అమెరికా ప్రచురణమున కవిత్వమునందు సాధనమునకు అంతి రచనలకు అమెరికాలో అంతి రచనలకు ఉత్తమ ప్రతినిధులు. (జి. కె. 1975 వ సం. 10)

అమెరికా ఐంకము - ఉత్తరము (టూగోళము)

కళాశ్రీమంది ఉపాధ్యక్ష కళారూపము అత్యుత్తమ స్థానము కాగమింతుకోవెను. యూనీ ఓలెలు అనువతడు బాటక రచనలతో వగ్రగయ్యెను మోన్స్ బెల్ యాండర్ వసు, ఫిలిప్ కాన్, బూర్గు, కోవర్నీ, బెన్ హెట్టి, రాంజ్ బ్రాదర్లు, పిల్సే బోవర్డు, బాన్యాయ్, కాఫ్ మను, క్లిప్సన్ అబెల్సు, ఎల్బర్ గ్రె ము, బెన్సిస్ బిలియము, కారన్ టన్ వైల్డరు అను బారుటాత ఉత్తమమైన బాటక ములను వ్రాసిరి

ఇరువదియవ కళాశ్రీ మొదటి రకకములో, ఇర్వింగ్ బాటటు, పోల్ ఎల్బర్ మోరు, బెల్లెస్ పి బ్రాంబెలు అనుచారి బాయకత్తమున వల్యానువిష్ట సంప్రచాయము పెంపొందెను అదికారణముగా పాపాత్మనిమర్శనము విశేషముగా పాపనిమర్శనై బాగర్నించెను. బాగర్ ట్రాక్సు, హెచ్. ఎల్ మెంజెను, రాంబాల్బర్నోర్న, హెన్రీ సిగెర్ కాన్ పి మొదలగువారితో కూడిన ప్రతిపక్షవర్గము, సైచారి హామలు అతో దోపియొవర్చిరి. బూయూమవర్గము, మోల్స్. మ్ కాల్, ఎవ్వరికీ విల్లను మాతన వా నైవికతో దర్శనమునకు నుముఖులుగానుండి, (అమెరికా) బాన్యాయ పాపాత్మమునందలి పాంఘిక భావముల విషయమున మార్పిష్ట దృక్పథమును అవలంబించిరి | క్రీ ౧880 నం ర ప్రాంతమున ఈ దృక్పథమును, మోన్స్ ఉన్యమును, బాల్స్ ప్రాంత, గ్రాన్ విస్సిహాక్సు అనుచారు జలపరచిరి తరువాతి దశాబ్దంలో వెలువడిన రచనలందు విమర్శనకళయే ప్రధానవిషయమయ్యెను. ఈ కాలములో ఎక్రాదొందు, బి యన్, ఇలియస్, అర్. పి క్లాక్ మూరు, ల ప రిచర్డు అనుచారు ప్రధానముగా విమర్శనాత్మక రచనలు వ్రాసిరి. ఇరువదవ కళాశ్రీలో బాన్ ఫీస్, హెన్రీ అబెల్సు, సిలియార్ గూబెల్లు, వుడో విల్సను అనుచారు వ్రాసిన రచనల చార్వరమున (అమెరికను) చారిత్రిక చార్వరమును మిక్కిలి అభివృద్ధి పెంచెను. బాల్కముమున చారిత్రిక సంఘటనలను, పాంఘిక-మానవిక-ఉత్తరమునముల చార్వరమునకును చరిత్రకారులు ఎక్కువ ప్రాముఖ్యము వహించిరి

ఈ కాలమునందు చార్లెస్ టిల్ట, ఫ్రెడరిక్ బాక్స్ టర్నరు, కేము హార్వీ రోట్సును అను కవులు విస్తారముగా చారిత్రికరచన లొనర్చిరి. | క్రీ ౧. 1880 వ సం.

మొదలుకొని చరిత్ర రచనయందు ఆగ్రగయ్యెలుగా వెలువడినవారు, కారల్ టన్ కే. హెచ్. హేను, అల్బెర్ట్ నేపెన్సు, అల్బర్ట్ స్టేసింగరు, అల్బర్ట్ స్టేసింగరు లావియరు, హెచ్ యన్. కామ్యూగరు, యన్. ఇ. మారి న ను ముఖ్యగువారై యున్నారు

రా ఓకే

అమెరికా ఐండము - ఉత్తరము (టూగోళము):

క్రీ ౧. 1482 లో అమెరికా కనుగొనబడుట తొలంబు యొక్క చర్చిమహాయాత్రికల పరిశ్రమ కారిన, అమెరిగో వెస్టాసి, మర్క్ టెలియకు నచ్చినప్పటి ఐండమును మొదట కనిపెట్టినట్లు తలంపబడుచే | క్రీ ౧. 1541 లో మెక్సికోను అటాకాగమునకు అవని నామమును అనున రింది అమెరికా అను పేరుపెట్టెను ఐండముయొక్క ఆగ్రహణమును, అంతర్వచేతమును, అన్యూటిక్ నమృద పిరలేకముల ప్రయత్నములతో అభివృద్ధి పెంచెను.

ఉత్తరఅమెరికా, అమెరికా ఐండమునుండి వచ్చునీ తేరింగు అలంపరికరే పేరు చేయబడియున్నది ఇంకలి చాలాభాగము మకరలేఖను, ద్రువలేఖను వడును 100° వర్ణము రేఖాంశమున కిరువకలం నమోదముగా చార్వించియున్నది. ఇది పెద్దఐండములలో మూడవది దీనిచై కాల్వము 80 లక్షల చ మైళ్ళు కిరీకొల ఉత్తరమునుండి దక్షిణమునకు 6,000 మైళ్ళు వేయు క్ర చార్వరములు ఉత్తరమున మర్కరరా వమృదమునరకును చార్వించిఉన్నను, పెక్కు విషయములతో మర్కరరా వమృద ప్రాంత రేకములకన్న తిన్నములుగా మన్నవి వేయు క్ర చార్వరములకు ఉత్తరమున ఉన్న పెదా నుమారు అంతే విస్తృతమైనది. వేయు క్ర చార్వరములకు దక్షిణమున మెక్సికోయును, ఇతర ప్రవాహ్యమృగములును ఉన్నవి

గ్రీమలాండు ప్రధాన ఐండమునుండి కాఫీన్ అభావము లేకను, కేవలము జలపరిరేతను, పేరుచేయబడి యున్నది. కాఫీన్ దీప్తవము గ్రీమలాండుకును ప్రధాన ఐండమునకును మర్కర ఉన్న ద్రువమండల దీప్త వమూహమునకెల్ల పెద్దది. ఇది ప్రధానఐండమునుండి మానియరాచ్చును సింధుకాళం లేతను, హార్వను జలపరిరేతను విశ్రేణిబడి యున్నది కాంక్సు, గ్రాంటు, డిగ్లీయా, బానియా

అమెరికా భంజనము - ఉత్తరము (భూగోళము)

అనువది ఈ ద్వీప వనూహమునందలి ఇతరద్వీపములు ప్రసిద్ధములైన కళమణి ఇండియాద్వీపము, కరిబియన్ వనూద్రమునందలి ద్వీపవనూహములు, క్విమి ఛాలాటి, బాంటూవరు ద్వీపములు పసిఫిక్ తీరమునకు ఎదురుగా ఉన్నవి. అలాస్కా, కాలిఫోర్నియా, మెక్సికో, కారెబ్బు,

సింధుభూభాగము, హార్లేను అభావమును భండముతీరము లోనికి తొయ్యబొదిపోయిన ప్రధాన అంభాగములు

లోతిక వ్యయోచము : ఉత్తర అమెరికా భండమును

(1) పసిఫిక్ పర్వతవంత్రి (2) తూర్పు ఉత్పత్తభూములు

(3) మధ్య మైదానములు అవి మూడుభాగములుగా

విశేషములు చేయు అట్టి విధానమునకు అచ్చటి శిశువు పిల్లలి, వ్యక్తమనదను, ఇతర పరిస్థితులను ముఖముగా అర్థము చేసికొనుటకు వలెగును. ఇతర వివరములును, పూర్వక లేదములును, ప్రధానములైన ఈ అంశములనుండి, పరిశీలనగా దిద్దవలెను.

1. పరిశీలన పర్యవేక్షణ : ఈ పర్యవేక్షణ పరిశీలన తీరమునకు ఉత్తరమునుండి రక్షణమువరకు వ్యాపించు టయే కాక ఇంకను రక్షణముగా రక్షణ అమెరికాలోనికి కూడ కొనసాగుచున్నది ఇది పరిశీలన వస్తుప్రశ్నలను సంబంధము పరిశీలన పర్యవేక్షణలోని ఒక భాగము. ఈ పర్యవేక్షణ పరిశీలన వస్తుప్రశ్నలను తీర్చిదిద్ద గాఢముననే దిద్దవలెను ఈ మనక పర్యవేక్షణలో పలువిధములైన గట్టలు కనబడుచున్నవి, వీటి ఇరుపార్శ్వములందును బంగారము, వెండి, రాగి సీసము, మూత్ర కలవు.

పర్యవేక్షణ పరిశీలన పర్యవేక్షణలు మూలభూత రముగా భాగించి, తక్షణమున విస్తృతములై, తిరిగి మర్యాదమెరికాలో కలియచున్నది ఉత్తరమున వెదాలో ఈ పర్యవేక్షణ పరిశీలనమునుండియు కలవు వీటికి తీర పర్యవేక్షణలు, వెల్డర్లు, పర్యవేక్షణలు, రాకెట్లపర్యవేక్షణలు అని పేర్లు రక్షణమున చాది పరిశీలనములు తీరపర్యవేక్షణలు, కాపీరు, విచారణా, రాకెట్లపర్యవేక్షణలు అని పిలువబడును వీటిలో రాకెట్లపర్యవేక్షణలు ప్రధానములైనవి ఈ పర్యవేక్షణలకు వరుసగా కొలెక్టర్, పెర్లె అమెరికా పారి, (గ్రేటు బేస్) మున్నగు మైదానములు, ఎడారులు, కాపిర్లుయలోయే మొదలగు మంతరములైన లోయలు కనబడుచున్నవి

2. కూర్పు ఉత్పత్తికాములు : కూర్పు తీరమున ఉత్తరమునుండి తక్షణమువరకును గ్రేటులందు పరిశీలనములు తెలియవలెను, అట్లా వీరము పర్యవేక్షణలును, వ్యాపించియున్నది.

కేరేయను పీల్చునది కనపట్టిక శిశువుయ ప్రలేఖము. ఇది పరిశీలన పర్యవేక్షణ కొలెను ముం దేర్చి వది ఇళు ఇమము, రాగి, వెండి, బంగారము, కోకాల్క, పిలెలు కలవు అట్లాచియును పర్యవేక్షణలు పడమటి పార్శ్వమున ఇంకనువలెను వెంటిందిన ముఖ్యమైన లోగు గమలును, మూత్ర గమలును గలవు. పిల్లలైన ఇచ్చి తేర్చి

దీన పిల్ల, పర్యవేక్షణ గొప్ప విషయములనులో దాను ప్రతిగమముననే చేయబడిన వివరములు. మర్య త్తైదానము లను ఉత్తరముగా పార్పు ముం దురదానామము, కడగ పాటుప్రతిగమములనకు దీర్చిదిద్ద ఉత్తరాన పార్శ్వలోయ నుండినై ర్చి తిరిగిగా పిల్లలములోయవరకును వ్యాపించు అట్లాచియునులో కొలెలును, పిగ్లూములును కలవు. ఈ కొలెలు పిద్దంటు అవలయు వెదల్చుయన పిగ్లూది యావమున అట్లాంటిక్ తీరమువరకును వ్యాపించుచున్నది. అట్లాంటిక్ నముద్రములో పడు భేగవంతములైన నడులనే ఈ పిగ్లూది విద్యక్రము చేయబడుచున్నది. భేగ వంతములైన నడులును, అలెచాములును విస్తారముగా గల ఈ పంక్తికి అలెచాముల (Fall Line) అని పేరు. పిలెపర్యవేక్షణ (Pile of Mountains) దీర్చుంటును పడమటి పరిశీలన. చాదికి పడమటు విధానములందున లోగుగమలును ప్రతిష్ఠిపత్యన అలెచాది పిగ్లూది కలదు

మర్య మైదానములు : పడమటి పర్యవేక్షణ పిగ్లూది ఉత్పత్తికాములను, నభము ఉన్న ప్రలేఖముగయు పడు వయున లూములలో ఖాదియున్నది. పార్శ్వము అభాగము పడును, పెర్లె పర్యవేక్షణను, మిసిసిపి గెంటులా రెన్ను నభాగము, అట్లాంటిక్ తీరమునను చుట్టును పల్లవు భూములు గలవు. మర్యవేక్షణ పల్లవుభూములనుండి అచ్చటి కేల పడమటుగా ఎత్తుగా పెరిగి రాకెట్లపర్యవేక్షణలో కలియచున్నది. ఈ ప్రలేఖమునకు పెర్లె మైదానము అని పేరు. వెదా పిల్లల ప్రాంతమునందునకు మిగిలిన మర్య మైదానములకింక భూగర్భములో ఇటీవలి కాలమున దీర్చి దీన పిల్లల పిగ్లూది కొలెలు కనుపట్టును.

ఈ ఇంజనీరింగ్ పడులను రెండు గొప్పభాగాలుగా విభజించవచ్చును. (1) పడమటి పర్యవేక్షణ ముం దునది పరిశీలన వస్తుప్రశ్నలలో పడు పడులు (2) మర్యమైదానములనుండి అచ్చి, నముద్రములో వాని అట్లాంటిక్ నములములో వాని పడు పడులు.

అలాపాలోని యూకను, వెదాలోని ప్రేఖ, కొలెందియా పడులు, నంధుక్రపార్శ్వము లందలి పిల్లలి, కోలెలో నడులు మొదటిగా అలె రెండును. మెకంబేరి అచ్చి, తముద్రములోని ప్రపాదాయము. పార్శ్వలూకాయము ఎత్తవలెయును పిల్లలైన పర్యవేక్షణ

బ్యాపా హోయ్సు అభావములోని ప్రవహించుచు పెద్ద పరమృతముడి ప్రవహించు పెంటులా పెద్దపది అట్లాంటిక్ పశ్చిమద్రమలో పడుచున్నది. ఈ రెండవకాంతి పెంటివ ప్రవాహములకు ఈ పవనలన్నియు పెహలోనే ఉన్నది. మిస్సిసిప్పీ సుహోదరియు చాలి ఉపనదులు మధ్య మైదానముల దక్షిణమునుండి ప్రవహించుచున్నది అ ఉపనదులలో అర్కన్ సస్, మిస్సిసిప్పీ పశ్చిమ పర్యవముల నుండియు, టెక్సాస్ పెన్సిల్వేనియనుల నుండియు ప్రవహించుచున్నది. అట్లాంటియనుల నుండి పుట్టి అట్లాంటిక్ పశ్చిమద్రమలోనికి ప్రవహించు చిన్న నదులు అలోబాము లున్నది. చాలిలో హోయ్సు, తెలావేరు, లోటోమాకో అనునవి ముఖ్యములై నవి రియోగ్రాండ్ డి డిబాక్లియను చాలి ఉపనదులును మెక్సికో సింబరాలో కలియుచున్నది.

చాలి పర్యవములందు అచ్చటి నీకభూములందును పెక్కు పరమృ లున్నది. చాలిలో పెద్ద ఉప్పు పరమృ మిక్సిసిప్పీ ప్రవృత్తివది గ్రేట్లలేడు, గ్రేట్లలేపు, అవ బ్యాపా, దిస్సి చిగ్ పరమృలును నుండిరియు, మిది గాన్, హ్యూరన్, అరీ, అంటారియో మొదలగు నుహో పరమృలును ఈ పెద్ద పరవంత్రిగా ఏర్పడి యున్నది ఇవి వాయవ్యమునుండి అగ్నేయము వరకును బ్యాపింది యున్నది ఇవన్నియు పెహలోనే ఉన్నవని చెప్ప వచ్చును చాలి మహాపరమృలు పెహా సంయుక్త రాష్ట్రముల పరిపాద్యంధవన్నది ఈకాశ్య కాగమున పెద్దయియు, చిన్నయియు అగు అనేక పరమృ లున్నది.

కొల్లెట్టి. కేకాంములో క్రిమరార్లటి ద్వీపము నకు దక్షిణమునవన్న పడమటి కిరము, మధ్య అమెరికా, మిసిసిప్పీ కిరమువరకు పెంట్ లూయీ దక్షిణము వంధరి పక్షపు భూములు, న్యూయార్కువరకును గల మాన్యుకిర ప్రకృతులు ఉన్న మిగిలిన ఉత్తర అమెరికా అంశము దీని భువికవియ ఉష్ణోగ్రతకు (Freezing Point) కంటే అధిక్కు ఉండును. పడమటి కిరము, బ్రిటిషు కొంటింటా డివీషను చేరుచున్న ఉత్తర పసిఫిక్ ఉష్ణజల ప్రవాహమునే అభివేళించి యుండును. అచ్చట అది రీతి దక్షిణమున కింజల ప్రవాహముగను, ఉత్తర మున ఉష్ణజల ప్రవాహముగను పోయిచున్నది.

ఈ ఉష్ణ ప్రవాహముయొక్క ప్రవాహము పడమటి కిరమున అట్లాంటిక్ కిరమునకంటే మిక్సిసిప్పీ ఉత్తరము వరకును కావలెనుచున్నది, ఈకాశ్య కిరమునకు దూర ముగా ప్రవహించు కింజల బ్రాబరాదు ప్రవాహము అచ్చటి భూములను చక్కగా ఉంచును, ఈ ప్రవాహము ఉష్ణజల ప్రవాహము (Gulf Stream) లో కలిసివచ్చుచు ప్రమాదకరమైన పొగమును పర్యుచుండును. ఏ పర్యవ పంక్తిచేచాని అద్దలవది కింజల ద్రువమండల వాయువులు దక్షిణమున రియోగ్రాండ్ డిబాక్లి, పెంట్ లూయీ వరకునుగల అంధకాగమును చక్కగా ఉంచును న్యూయార్కు, మిస్సిసిప్పీ డిగ్రీలను క్రిందుగా ఉండును. అంధమునకు పడమటిమంది తూర్పునకు అద్ద ముగా పెక్కు వాయుగుండములు సంవరించుచు గాలి చాలుగల చాలిపర్యవ కాగమునకు వర్షమును ఇచ్చును. చాలి అంధములో అది పొడిగానే ఉండును.

ఉత్తర పసిఫిక్ కిరమున పవనశ్రవణంయు వర్ష పాతము ఉండును, చాలి గాలి కొట్టుచెట్ట గల లోయ లన్నియు నుచ్చుములుగా ఉండును ఉత్తర పసిఫిక్ ప్రవాహమునుండి వీచువాయువులు ఉష్ణములై నీటి అవిరిలో గూడి పడమటి కిరమున అరికవర్షము కలి గించును. అది ఒక్కొక్కప్పుడు చాలిపర్యవ పంక్తిని చాలి మైదానములోనికిరిగి ద్రువమండల వాయువుల చల్లదనమునకు కొంత ఉపకాంతిని పమకూర్చును. ఈ వాయువులను "చిమృత్తు" అని పేరు. చాలి ప్రాచ్యదిక్కు చుట్టునున్న ప్రదేశము పెన్సిల్వేనియను ప్రవాహమునకు గురియై కేకాంమున దక్షిణముగా తిరుగును. పేషిలో ఉ ప్రదేశములై చాలి ప్రవాహము ఉంధదు. అందుచే ఈ పక్షపు ప్రదేశమున మధ్యరరా కొల్లెట్టి కావ లెడును.

పేషిలో, వాయవ్యమున పెంటి ముఖ్యరమము వరకును, పరవంత్రి వరకును, పేషిగా బ్రాబరాదు రాష్ట్రము వరకును గల అంధమువంధరి రాంకాగము వంధి ఉష్ణోగ్రత 60° F కంటే అధికముగా ఉండును. మెక్సికో నీకభూములో వార్షికమును 90° F కు పైగా నుండును. మధ్య మైదానములు మిక్సిసిప్పీ ఉష్ణములగును. కేకాంములో దీని గర్వకట్టు ఉష్ణోగ్రతకు (0° C)

అమెరికా ఖండము - ఉత్తరము (టాగోగము)

క్రిందుగా ఉండు మృగములు, ఇప్పుడు దక్షిణభారత రోము యొక్క పశ్చిమతీరమువలె అధికమైన ఉష్ణము వకు గలిగినను, మెక్సికో నింగు కానియంటి ఉష్ణచాయు పులు (సాచారణ వనములు) ఖండముయొక్క, సైతాగ మువలె వీటి, ఉత్తరమునుండివచ్చు శీతలచాయు వనము వాములైనా ప్రయాణించుచు, మధ్య మైరానములో చేపది కానిమున వర్షము కలిగించుచు ఈకావ్య రాష్ట్రపాద వనములు వడమటి ఇండియా ద్వీపములకును, మధ్య అమెరికా తూర్పుతీరమునకును, సంవత్సరముపొడుగునను అధికవర్షమును కలుగజేయుచు మెక్సికో పీఠభూమి అధికమగు ఉష్ణోగ్రతకు కావయిన కారణమున, స్థానిక మైన బుకుపవన మొకటి బయలుదేరి మెక్సికో పడమటి తీరమున వర్షమునొసరును కాన్ ప్రాన్సియా, చుట్టుపట్ల గల ప్రదేశమున శీతకాలమున వర్షము మరియును మధ్య మైరానములందును, మెక్సికో అగ్నేయ పశ్చిమతీరము లందును, వేసవిలో వర్షములు మరియుండును సంవత్సరము పొడుగునను వర్షము మరియు ప్రదేశములు మూడు ఉన్నవి. 1 ఉత్తర పసిఫిక్ తీరము 2 పడమటి ఇండియా ద్వీపములు మధ్యఅమెరికా తూర్పుతీరము, 3 ఈకావ్య-ఉష్ణతటములు రాశి వర్షవసంక్తి వర్ష ద్వాదశ యందును, చానిలే అవరింపబడిన పీఠభూము లందును, చాల తక్కువ వర్షము మరియును అందుచే అక్కడ ఎడాయలు దీర్చడవది

వహింపుచుండ, ఉత్తర అమెరికా యందలి పహింపుచుండ అయ్యప్రదేశములందలి శీతోష్ణస్థితుల కనుగుణముగా ఉన్నది అలాస్కా నుండి లాబ్రెడారువరకు టండ్రాభాగము చానిలించిఉన్నది దక్షిణమున వేడలో రాణభాగములందును, పడమటి కారైలరా దక్షిణభాగ మందును మూడి (వృక్షమైక) పృథ్వముల వరున కన్పించుచున్నది తూర్పున వసంక్తికి చుట్టుపట్ల అల్పప్రదేశములో మూడివృక్షములును, పెత్తనమోక ములువగు పృథ్వములు కలవు. అస్సాచియను పర్వతము లందలి ఉష్ణతప్రదేశములందు కుడ మూడివృక్షము లున్నది అమెరికా వంయుక్తరాష్ట్రముల తూర్పుతీరము నను సమతలారత పృథ్వములు కలవు చాని సైతాగ మును పసుశీలముమీదు క్రింది భాగమును పహింపు

చుదీయు రెప్పువచ్చును. అ అలాస్కాలో అమెరికానే పడమటి తీరమున ఇట్టి పహింపుచుండగల కొంతభాగమున్నది వంయుక్త రాష్ట్రములందలి మధ్య మైరానములందు, వేడకా మధ్యభాగములందలి అల్పప్రదేశమును పర్వతలయ శృంగే అవరింపబడిఉన్నది. వీరికి "ప్రయిరీ" అని పేరు ఈ "ప్రయిరీ" లలో వర్షపాతము నమరించి వడమలు రాష్ట్రగడ్డియు, తూర్పున పొడుగుగడ్డియు పెరుగును, ఇది వర్షపాయము విస్తృతముగ జరుగుచున్న ప్రదేశ ములు కాన్ ప్రాన్సియా, చుట్టుపట్ల ప్రదేశమున మధ్య రరా పృథ్వసంధ్యయు, మధ్యఅమెరికా యందలి ఉష్ణ ప్రదేశములందును, వడమటి ఇండియా ద్వీపములందును, ఉష్ణ పీఠభూమివలెనైన అరణ్యములును కలవు. పసిఫిక్ కార్మిలరా యందలి పొడివర్షద్రావలందు ఎడారు లున్నవి.

ఉష్ణక్తి పెడదాయందు ప్రయిరీలు— మొత్తముగా నందలి తూర్పుభాగములు విస్తృతముగా గోధుమలు ఉష్ణక్తియగు ప్రదేశములు ఇచ్చట ఉష్ణ, కార్మి, సై, అవిసెట్టు (వార) (గ్రిగ్) పెరుగును, ఈ ప్రదేశ మున వర్షపాయమును, పశుసోదామును కలిపి జరుగు చున్నది, ఇది వంయుక్తరాష్ట్రములందు వసంతకాలమున గోధుమలు పెరుగు ప్రదేశముయొక్క అవశేషము దీనికి తూర్పున పెద్ద పరమల చుట్టును, ఈకావ్య రాష్ట్రము లందును వర్షపాయమును, పశుసోదామును జతగా జరుగు ప్రదేశమున్నది, దీనికి దక్షిణమున ఖండము యొక్కను పూర్వార్థముందు మొదట భావ్యము పండు ప్రదేశమును, తరువాత ఖండమున కద్దుగా భావ్యము పండుపట్టియు, శీతకాలమున గోధుమలు పండుపట్టియు ప్రదేశమును కలవు. పాకానుమండి తూర్పుగా దక్షిణ రాష్ట్రము లన్నిటియందును ప్రత్తి విస్తారముగా పండుచు ఉన్నతములందు పశ్చిమ మైరానములలో పండుచు, కొళ్ళను, పెంచు ప్రదేశములును, ఇంగునపడవలకు గొట్టి లను పెంచు ప్రదేశములును ఉన్నవి. కాన్ ప్రాన్సియా, చుట్టుపట్ల మధ్యరరా శీతోష్ణపీఠభూమి ప్రదేశమున మధ్యరరా ఫలోభావభాగమున్నది ఉత్తర పసిఫిక్ తీర ప్రదేశములందు మిశ్రవర్షపాయము పొందుచున్నది, పెద్ద పరమలలకును, పెంటలారెప్పువకు ఉత్తరమునను

కంపభాగపారమీ ప్రవాహమైన వృత్తి. వెదా తూర్పు పడమర తీరములకు కొంది దూరమున చేవలను వట్టుటకు తగిన ప్రదేశము లున్నది మెక్సికో ఉత్తరీరము లందును మధ్యఅమెరికా ప్రవాహావృత్తియు లందును తెరకు, రబ్బరు, పొగాకు, వరి (Wheat), అవపభార మొరలగునవి పెంచుదును పనుతీతోష్ట వర్షవత్ తటము లందు కాచీయు, విస్తారమైన మొక్కజొన్నయు పెరుగును పీతభూములందు ప్రత్తి, గోధుమ, మొక్కజొన్న వందును ఇచ్చుట గొప్పజును, పశువులును పెంచుదును. కృత్తికా పోలోకోలు తెరకును, పొగాకును, విస్తారముగా పండించు ప్రదేశములు. అమెరికా, తెరకునకును, పోత అరటిపండ్లకును ప్రవృత్తి. చిన్న ద్వీపములలో వివిధ ములయిన ఉష్ణమండలపు పంటలు పండించు

అమెరికా అంధములో అధికమైన అవిలంపద కలదు వెదాలో అవిలములుగల ముఖ్యప్రదేశము చెద్ర వర మ్మలకు ఉత్తరమునఉన్నది ప్రవంశమువందలి మొత్తము పికో, రాగి, లోహములలో కీ ప వంశ ఇచ్చుటచే ఉత్పత్తి అగుచున్నది మనీరియరు వరమృత ఉత్తరతీరము లందును, క్విబేక్ లాబ్రదారు లందును విస్తృతములైన ఇనుప గనులు కలవు పోర్టుగ్లైను, కర్బుణాంధు వరమృత ప్రాంతములలో పెండి, మెలిశిల, బంగారము కలవు ఇవిగాక పడమటి కాల్చిలరా పార్శ్వములందు నూనెగను లున్నట్లు తలవలదుచున్నది వెదాయందలి ప్రయిరీలైండ్ చెద్ర పొగ్గుగనులున్నవి (1) అస్టాచివా (2) దక్షిణ అస్టాచియన్ (3) ఇలివోయన్ (4) కవార్స (5) ఓకామా పెద్దదేవునియాల అమెరికా వంయుక్త రాష్ట్రములందలి ముఖ్యమైన పొగ్గుగనుల ప్రదేశములు కాసికోలోయా, అంధమధ్యరాష్ట్రములు, టెక్సాసు, ఉత్తర అస్టాచియను, సింగువాకాశీరము, మెక్సికో యందలి పెండికో మున్నగునవి నూనెను ఉత్పత్తిచేయు ముఖ్య కేంద్రములు. ఇనుము, పొగ్గులగులతోడు ప్రవంశమువందలి పెండికో పగము భాగమును, విస్తారమైన రాగియును, మెక్సికోయందలి పీతభూమి ప్రాంతములలో ఉత్పన్నమగును అమెరికాలో పడమటి కార్బులరాభాగ మందురాగి, తీంబు, బంగారము, పెండి, పీసము మున్నగు అవిలములలో చాలాభాగము ఉత్పన్నమగును అస్టాచి

యను పర్వతములలో అబూమివము గనులు శ్రవ్యలకు చున్నవి. మిషెసిప్పీటా, విస్కాసిప్పీ మిసిగిచే, అను ప్రదేశములందు ముఖ్యముగా ముతక ఇనుము కావ వచ్చుచున్నది అమెరికా వంయుక్తరాష్ట్రములు అగ్ర కము, తగరము, మోంగిమె, క్రోమియము, నికెలు, టంగ్ స్టము, పొవీరము మున్నగు లోహములలో కొర వడి ఉన్నవనుట గమనింపవలసిన విషయము.

వెదాలో చెద్ర వరమృతము, పెంటుటా రెమ్మకును, తూర్పుప్రదేశమున అలక్సి అధారములు అధికముగా పెంచించిన బడుచున్నది. అట్టిది కొన్ని అంటారెయో లైరుతికాగమున కూడ కలవు. అమెరికా వంయుక్త రాష్ట్రములందలి అలక్సిలో అధికభాగము ఉత్తర తూర్పు భాగములందును, అస్టాచియను లందును, అలపాత పంక్తియందును, మెక్సికొనియుందును ఉత్పన్నమగుచున్నది

ప్రదా - రాజకీయ విభాగములు : యూరోపియములు రాజకము అమెరికాలో ఎట్లబడియుండును నివసించుచుండిరి వీరు లేకద్రిమ్మరులయి, వేటాడుచు ముఖ్యముగా ప్రయిరీలలో నివసించుచుండిరి. అతే పెక్కులవలకు నాగరక ప్రజలు మెక్సికో యందును, మధ్యఅమెరికా యందును వెలగొనియుండిరి.

ప్రస్తుతము అమెరికా ఆక్రింది లేకములుగా విభజింపబడి ఉన్నది

1 వెదా ఇది బ్రిటిషు కానుమలైనవందలి భాగము మృగ పొందులాండు లాబ్రదారులు కూడ ఇందులో ఖాడిమైనది ఇది క్రీ. 1948 లో ఇందు కలసివది.

2 అమెరికా వంయుక్తరాష్ట్రములలో వాయవ్యమున అలాస్కాయు, పోలోకోయూ, వెదామాకాలున ప్రదేశమును కలిపియున్నది

3 మెక్సికో ఒక ప్రవాహావృత్తిరాగ్రము ఇది అమెరికా వంయుక్తరాష్ట్రములకు దక్షిణమున ఉన్నది.

4. గామీలా, పొండురాన్, పాల్యుదారు, నికర గువా, కాస్టోరా, వెదామా అనునవి మధ్యఅమెరికా యందలి ప్రవాహావృత్తిములు.

5. బ్రిటిషు వహించురాము బ్రిటిషు వారి వలస రాజ్యము

అమెరికా సందేశము - ఉత్తరము (జాగోగము)

లి. పదమిది ఇండియా ద్వీపములలో (అ) బృహదా ప్రజాసామ్రాజ్యమును. (ఆ) రెండు దీప్తిగా ప్రజాసామ్రాజ్యముల నధము విశ్వమైన హిందూదేశాలా (ఇ) ద్వివిధము (జనకాచార్యము) వల రెండిన జన్మిరాయు ఇతర ద్వీపములు. తేరియున్నది.

అమెరికా వ్యాప్తి - అగ్రములములు. కాశీయ రాజ్య ప్రదేశావ్యాప్తి అమెరికా ప్రాంతముకే ఆరంభమైన వర్తకముగా ముందెను. కొన్ని అవసరములయ్యెను దీనికి ప్రకృతిక క్షులలో ముఖ్యమైన ఇతరనమద్యము కారణములై ఉండెను అంతరములై వర్తకము, వై రేఖములై వర్తకము కష్టములను ఎదుర్కొనుచుండు, రాజకీయాధికార సమన్వయము ఇకారణములది చెప్పుకన్నను అవ్యాప్తి అవసరము. అవసరమైనై ఉండెను. అగ్రములపద్ధతి కృతకములై వే కుట్రలగు కాక, వర్తకసహాయమువలన కాంతకవీకమును సంపాదించు ప్రజల సహాయమైన అధిక పాపిరాఫివృద్ధికి పరిశ్రమగా వీర్యమెను. వీర్యముకే యూరపు రాజ్యముయొక్క అలోచనలను గురించిన కథయె, ఈశ్వరయో అగ్రముల పద్ధతిపై అధికమైన ప్రశంసము ప్రదర్శించియుండెను. అగ్రములములు చాల ముఖ్య పాలనాధికారములతో నింపదించుకో, యుద్ధము వలననో, అవసరము వలననో, భూమిని కొనుటతో పరిశ్రమలై ఉండెను. ప్రతి అగ్రములమును వర్తకీయ విశేషయై వై ద్వ్యమువలము, సంపాదకములై వే కవీకర్త రాలోచనలగును, కాశీయమైన కాపి కాలము గడచిన కొలదిని సంపాదకవలము దూరమువందరి నిమిష వరకును వ్యాప్తిచేయుట కానికి ఎక్కువపుట్టి తేటాచె నది నిరూపించబడినది. వ్యాప్తి ఉత్తరముల వలన రెండు కొనపాగెను.

(1) క్రీ. శ. 1803 లో వెస్టిండీసులనుండి బాయి సియోవాను కొనుటవలన యూరపులను 1,171,981 చ. మైల వై కాల్వముగల ప్రదేశము తేటాచెను

(2) క్రీ. శ. 1819-1821 లో స్పానిషా సంధివలన పెయినునుండి 50,208 చ. మైళ్ళు ప్రదేశము సంపాదించినది.

(3) క్రీ. శ. 1845 లో వర్జీనియా రాజ్యము(576,188 చ. మై) చేర్చబడెను.

(4) క్రీ. శ. 1847 లోని యుద్ధములలో, హ్యూమెక్సికోయ, ఉత్తర కాలిఫోర్నియాను (566,788 చ. మై) మెక్సికోనుండి గ్రహించబడి అగ్రములవలెను.

(5) క్రీ. శ. 1858 లో మెక్సికో ప్రభుత్వమునుండి గాల్ఫుడును కొనుటవలన దక్షిణ అరిజోనా మ్యూమెక్సికోలలో (45,686 చ. మై) ప్రదేశము సంపాదించబడెను

(6) క్రీ. శ. 1867 లో రష్యానుండి అలాస్కా (590,684 చ. మై) ప్రదేశము కొనబడెను.

(7) క్రీ. శ. 1898 లో హావాయ రాజ్యయగు తిరియూ కాలని అమెరికామేకు పరిపాలన మొనగ 8740 చ. మైళ్ళు వై కాల్వముగల పసిఫిక్ సముద్ర ద్వీపమైన హావాయ (Hawaii) ద్వీపము కలుపుకొన బడెను.

(8) క్రీ. శ. 1898 లో పెయినులో అరిగిన యుద్ధము వలన ఫిలిపిన్సుగా మొత్తము (150,000 చ. మైళ్ళు) వై కాల్వముగల ఫిలోఫిన్, ఫిలిప్పైన్ ద్వీపములు, లాదీసు ద్వీపములందరి గాము (Geyser) గ్రహించబడినవి.

(9) క్రీ. శ. 1898 లో గ్రేటు బ్రిటను అర్జంటీనలో అరిగిన సంధివలన మొత్తము (65 చ. మైళ్ళు) వై కాల్వముగల హామోను వర్షమువలన రెండిన లో, ఓక్లెంగా ఓక్లె అను చిన్న ద్వీపములతో గూడిన కుట్రులా (Tahiti) సంపాదించబడెను.

(10) క్రీ. శ. 1916 లో కెనాడ్యానుండి వర్జీను ద్వీపములు కొనబడినవి

(11) వై చానికి తోడు భిన్న కాలములందు పసిఫిక్ ద్వీపమువందరి అచ్చులచ్చు ద్వీపములు అగ్రములవలెను

క్రీ. శ. 1908 లో అరిగిన హావర్జిల్లా సంధివలన హావామా ప్రజాసామ్రాజ్యము, కలయిక రాష్ట్రములగు తెరిసియన్ శీతమువందరి కొంతమునుండి చితికే శీతము వందరి హావామా వరకుగల వర్షమైక్సిక్ సముద్రమును కాళకతముగా ఉపయోగించుకొను హక్కు లవలెగెను. సంయుక్త రాష్ట్రములనుండితేట, వ్యాపారము మొదలగు ఇతర ప్రయోజనముల వినియమున వై శ్మిరాధి కాళము కలదు. కాలున మెద్యుమై ప్రపంచ హాల్వ్యము వలన ఉపయోగించుటగా ముందరెను.

జి. జి.

అమెరికా అంధము-2 దక్షిణము (భూగోళము): దక్షిణ అమెరికా అంధము ఉత్తరమున వెడల్పుగాను, దక్షిణమున పచ్చముగాను, ఘోషింపవలెనున్నది. ఇది 70 లక్షల చ. మై. చై. భూభాగముగలిగి ఇండియావద్దనున్న పశ్చిమ దక్షిణ దక్షిణముననున్నది. పుదుచ్చేరియందు అంధమునైన దీని ఉత్తరభాగము, 66 దక్షిణ అక్షాంశమునైన దీని దక్షిణ భాగము ఉన్నది. ఉత్తర అమెరికా పరమ్యులయొక్క, కూయి అంచులకు కాకుండాపు 90° పశ్చిమ రేఖాంశమునైన ఈ అంధపు పశ్చిమపు అంచును, తూర్పు గ్రీన్ లాండు గుండాపోవు 35° పశ్చిమ రేఖాంశమునైన దీని తూర్పు అంచును కలపు భూమధ్యరేఖ దాదాపు మెజాన్ పరీమంథ ద్వారమునంది రోవుచున్నది. ఈ అంధము యొక్క ఎత్తు, పతాగము ఉష్ణమండలములోనున్నది. కొద్దిభాగము మాత్రము భూమధ్యరేఖకు ఉత్తరముననున్నను, ఈ అంధము దక్షిణార్ధగోళమునకువెండిది ఈ గోళములో నున్న భూభాగము లన్నింటికంటె ఈ అంధమే ఎక్కువ దక్షిణమునకు వ్యాపించియున్నది. ఈ అంధములోని పెంట్లాండ్ (Pentland Fathoms) అను పట్టణము దక్షిణార్ధగోళములో పర్మిటికంటె మిక్కిలి దక్షిణమున నున్నది.

పై పట్టిక వ్యూహము. దక్షిణ అమెరికా యొక్క, పై పట్టిక వ్యూహము శిరోస్థ్యములు, మలక్ర ద్వారములు. అండీస్ పర్వతపంక్తి పశ్చిమతీరమునంతయు 6000 మైళ్లు వ్యాపించియున్నది ఇందు చింబోరొ, కొకో పాక్సివంటి అగ్రపర్వతములును ఎత్తైన పీఠభూములును, పరమ్యులును కలపు. ఇది మతలలుగానుండు భూగర్భ కావ్యములు ఇది ఇటీవలేనే ఉద్భవించినదందుచు పసిఫిక్ తీర పర్వతపంక్తి చివ్విది. ఇది దక్షిణ దిశిరేఖమునందలి శిలాదీప్తములలో పంపకునున్నది అంధమునకు ఈ భాగభాగమున నున్న శ్రేణిలు గయూనా ఉన్నత భూములు అండీస్ పర్వతములకంటెను మిక్కిలి పూర్వము ఉన్నవైతవి. ఇది మిక్కిలి కఠినమైన పురాతన శిలలతో నిర్మితమైనది. పై శిలలంటిని మధ్య ఉత్తర దక్షిణములుగా వ్యాపించియున్న మైదానములు మరియొక విభాగము. ఈ మైదానములను తిరిగి టెర్రాకో, అమెజాన్, రెనానా... రెనాగ్యువరీపరీవాహక మైదాన

ములుగా విశేషంచవచ్చును. వాయవ్యమున కాకా... మార్గలివా వర్షి ప్రాంతములుమాత్ర మైదానములే. అంధపు దక్షిణపు భాగమున్న పెటుగోంటా ఎంబో పీఠభూమి ప్రాంతము ఇదిగాక పసిఫిక్ తీరము వంటియున్న పచ్చని తీరపు మైదానము మరియొక విభాగము.

అండీస్ పర్వతములు పశ్చిమతీరముననే ఉండుట వలనను, పర్వమునిచ్చునవనములు తూర్పుననుండి వీచుట వలనను, అంధము వెడల్పునను ప్రవహించి పోరిట వరు లన్నియు అట్లాంటిక్ మహాసముద్రమును చేరును ఇది దక్షిణ అమెరికా యొక్క, విశేష లక్షణము. గయూనా శ్రేణిలు ఉన్నతభూములు పసిమైదానములకు విభజన ప్రాంతములుగానున్నవి పసిఫిక్ తీరమున చెచ్చెదగిన వరులు లేవు.

శిరోస్థ్యంతి. పహింపుక వంద - పై ప పై... పై విభమున అండీస్ పర్వతముల యువలయు, అంధము చాల భాగము ఉష్ణమండలమున నుండుటయు శిరోస్థ్యంతి పై నను, పర్వతావమునైనను, ప్రాంతమునైనను వహించు చున్నది. జా. లైలెం, అవగా దక్షిణార్ధ గోళపు శీత కాలములో ఈ అంధపు ఉత్తర భాగము వేడిగానుండి దక్షిణమునకు రోయవలెంది క్రమముగా వేడిమి తగ్గుచుండును. పర్వతములలోను ఉన్నత భూములలోను ప్రాంతీయ శీతము వ్యాపించి యుండును. అవలెం లె అవగా దక్షిణార్ధ గోళపు వేసవిలో ఉష్ణమండలము దక్షిణముగా మధ్య శ్రేణిలు యొక్క, వెల్లపు ప్రాంతము లకు అరుగును. కాచి రావునరేయిన్న ఉన్నత భూముల యందు అండీస్ పర్వతప్రాంతములయందు శీతము కనిపించును. రెండు కాలములయందును రెండు ౩౦ ప్రవాహము వలన పశ్చిమతీరము చల్లగాను, శ్రేణిలు ఉష్ణము ప్రవాహము వలన తూర్పు తీరము వెచ్చగాను ఉండును. నిరంతరము వీచు ఈ భాగ్య అగ్నేయ వ్యాపార వనములు ప్రవాహమైనవి ఇది అండీస్ పర్వతముల ప్రముఖంధకములే అమెజాన్ పరీవాహక ప్రదేశమునందును, తూర్పు ఉన్నత భూముల ప్రతిబంధములే అట్లాంటిక్ తీరమునందును, శ్రేణిలు అగ్నేయ భాగమునందును వంపవ్యధము పొందునను వర్షము విచ్చును. ప్రాంతీయ ఋతువనముల వలన

సహా స్వర్ణమనందనాది, సహామండలములుగాని, శిశుస్థితిని కరారవలయుండును అమితము సరియగు ప్రాంతమునందును శ్రేణుల మీయని పరమానందు ఖండ్య ముత్తర శీతమునందును సెల్వన్ అని విలువనను ఉత్తమంజలారణ్యములు వ్యాపించియున్నది అభ్యుత్తరశతమగప్రాంతమునలో ఉత్తమనేతలై వర్చిగ బిటులు వ్యాపించి యున్నది బిల్గి బిల్గరాని సహాగ్రాంతమున సరళా అనియు, గయరా ఉత్తర ప్రాంతమున లాతాల అనియు, శ్రేణు ఉత్తర ప్రాంతమున కాంధీగ అనియు ప్రాంతియుగా నిర్దుగము, కాంధీగను దక్షిణముగా పిరాకా - పిర్గిగ్ననీమండలములో వనశిశువు మండలారణ్యములు గలవి బిల్గ దక్షిణముగా పిరాకా - ఉద్యగ్న సరీముఖమునొకము యక్షా - అశ్వలీకాలో గలవో అని విలువనను మర్కటాంశర్య వర్చిగ బిటులు గలవో, దక్షిణాదిలో సహాగ్రాంతమున వల్ల దీపక (Didepaka) అరణ్యములు వ్యాపించి యున్నది, దీక్షి ఉత్తరమున మర్కర చిల్కీ మర్కరరా వృక్ష ఫలన

కొలంబియూ- యిందలి కాకా, మ్యాగ్జిక్ నవల
 తొయిలో కోకో, రెండు, ప్ర.క్రి. అవసరమిచ్చి నవలను
 గయకాకరీ ఖామంబుల రెండు, నవల నవలను, క్రెడిట్
 వచ్చి ముద్రించునవలను ప్ర.క్రి. రెండు, రెండు, కాకా,
 నవలను, ర.కీం క్రెడిట్ అవలను ఉన్నది నవలను
 ప్రాంతములలో చతుర్వేదము అవలను, తెరాకా-
 తెరాగ్జి నవలను ర.కీం యిందలి ఉన్నది కాకాగ్జి
 ప్రాంతములలో, నవలముగా ప్ర.క్రి. నవలను అవలను
 కోకో నవలలో ప్రాంతములలో గోధుమ దివిగానవలను
 అవలను కావచ్చు నవలను, నవలమును చతుర్వేద
 నవలను కాకాగ్జి, మాలవప్రముల దివిలు కలెచి,
 అవలనుకోకో నవలను చతుర్వేదముల నవల రెండు
 ప్ర.క్రి. చతుర్వేదము, అవలను నవలను నవలను, నవల
 నవల చతుర్వేదముల చతుర్వేదము, తెరాగ్జి నవలను
 రెండు, ప్ర.క్రి. తెరాగ్జి నవలను చతుర్వేదముల నవలను

అమెరికా ఖండము - 2 దక్షిణము (టూగోమ)

.. (ట్రెవిజాడు దీవిలో) విలువగల మానెగములు పెమాకాలాలో మళ్ళాల్లో మానెగములు కలవు. కొంబియా యంతరి వర్షతపాగములలో మానెగములు లభించు ప్రదేశములు కలవు. అక్రెంటివాలోని అండీ వర్షతపాంతములలో ఇటీవల పర్యటించి మానెగము లున్నది. పెమా కేశమందలి ఉత్తర పసిఫిక్ తీరమండలమున మానెగములు కలవు తొలి నియాలోని మాంటూ వా వర్షతములలో మానెగము లున్నది. గయానా ఉత్తర భూములలో బంగారము, రత్నములు, కాల్షైట్లు లభించుకావులు కలవు పెయా కేశపు అండీ వర్షతప్రాంతమునకు టిటికానా లోయ లోను, పర్మీను తొలినియాలోను, పెండి, నీవము, బంగారము, కాగి, తగరము లభించును. అటకానూ ఎదారిలో పత్రలము, అ యెండిను, కాగి, పెండి దొరకును

వ్యవసాయమే ప్రధానముగా కలిగి ఖనిజోత్పత్తి యందు ప్రారంభకార్యయందున్న ఈ ఖండములో వానక పొకర్లములు చాలకట్టున. సమశీతమండలపు పచ్చిక దీవులయందలి వ్యవసాయపు పంటలను విశేషముల తెగు మశిరేయిలపై బాదాయా, జ్ఞాంకా, బ్యాంబ్, ఏయర్స్ రేపులను తినికొనిపోవుటపై అక్రెంటివాదేశమున రైలు మార్గములు పెట్టుట నిర్ణయించబడియున్నది. ఇచ్చటనుండి ఊరుగొక్కదేశమునకును, జవహర్ల విశేషముగాగల శ్రేణులు తూర్పుతీర ప్రాంతమునకు రైలుమార్గ పొకర్లములు కలవు ఈవాన్లముననున్న శ్రేణులలో తీరప్రాంతములకు పోవు పొకర్లములు అచ్చటివనల లోయలగుండానిర్మయ నున్నది అర్జెంటైన్ వాసుండి అండాంకర్లకమైన తొలినియా దేశమునకును, అచ్చటినుండి చిలిలోని పసిఫిక్ రేవగు అరికా పట్టణమునకును, పెయా లోని పసిఫిక్ రేవగు మెరెంకో పట్టణమునకును రైలుమార్గములు చేయబడి వని అక్రెంటివానుండి మరియొక రైలుమార్గము, అండీ లోని ఉప్పుబ్రాళనును గ్రందరేయిండిన హొరంగును ద్వారా, చిలిలోని ప్రవేసింది బాల్వరయుతో పట్టణ మునకు పోవుచున్నది. చిలిదేశముతో, పసిఫిక్ తీరము దిగవునను ఉత్తరపు పసిపార్థునుండి దక్షిణముననున్న చార్విడియావరకు రైలుమార్గముకలను. తక్కిన ప్రాంత ములలో నదులలోని స్త్రీమగ్నమై మంచి ప్రయాణ పొకర్ల

ములు పర్యటియున్నది. ఉత్తర అట్లాంటిక్ సముద్రము నుండి అమెజాన్ వది ఎగువన 1000 మై. దూరములో మన్ను మన్నావోస్ పట్టణము వరకును స్త్రీమగ్న పొగలవు. అక్రెంటివానా పెరాగ్నోవములు చాచాపు పెరాగ్నో దేశమువరకును చిన్న స్త్రీమగ్న ప్రయాణమునకు అను వుగా నున్నది

దక్షిణ అమెరికాఖండము ముఖ్యముగా వ్యవసాయోత్పత్తిని విశేషముల తెగుమశిరేయి వాటిపైనే తయారయిన పప్పులను, యంత్రములను, దిగుమశిరేయిలను నున్నది, అందుచేత దీని విశేష రైతము, విశేషించి, అట్లాంటిక్ తీరములయిన పారిక్రామిక దేశములతోను, జర్మనీతోను అరుగుచున్నది

రాజకీయ విభాగములు .. అమెరికన్ ఖండయన్లు అవి విలువలను పనులరంగు జాతివారు, ఈ ఖండమునందలి అతిమనివాసులు. వీరిలో ఇచ్చటముఅను తెగవారు వాగవ నిలు తక్కినవారు దొరరానిదట్లమైన అమెజాన్ అర్ణములందు నివసించురు. అతిమనివాసుల పట్ల క్రమముగా పన్నుగిల్లుచున్నది తోటలలో వనిరేయువారు అప్రెకానుండి తినికొనిరానిదేని దీగ్గినివారు.

దక్షిణాఫ్రికాయందలి స్వేతజాతులు, కళాజ్జముల (10వ శతాబ్దమున వచ్చియు, పోర్చుగీసు దేశీయుల సంకతివారు. వీరితరవాత ఇటీవలనే వలనవచ్చిన ఇటాలియనులు, అర్జెంటులు, కొలంబియసి హిందూదేశస్థులు రై వాచారుమార ఇచ్చటకలయ అందువలననే శ్రేణుల దేశమునందు పోర్చుగీసువాడయి, తక్కిన దేశములందు పార్సిక్ వాడయి మార్గరథము

ఈ ఖండమును కనుగొని ఆఫ్రికండిన తరువాత 14, 15 వ శతాబ్దములలో పోర్చుగీస్, ప్యెయిన్ దేశములవారు ఈ ఖండమును తమమద్య నెంచుకొనిరి ఇప్పటి శ్రేణులదేశము పోర్చుగీస్ చాటానును, తక్కిన భాగము ప్యెయిను చాటానును వచ్చెను కాని 19 వ శతాబ్ది అరంభములో వలనవచ్చిన ప్రజలు తమ మాతృ దేశములతో సంబంధమును తెంచుకొని తమ వ్యత్యత ప్రభావప్రభుత్వమును ప్రకటించుకొనుచుండి అయిదు దిలి ఈవాటిమార ఉత్తరముననున్న మూడు గయానా రాష్ట్రములు బ్రిటిష్, ఫ్రెంచి, కచ్చి, వలనరాష్ట్రము

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు (రచిత్ర)

లుగా నున్నది. ఇది తప్ప తక్కిన దేశములన్నియు వ్యవస్థాపక ప్రజాప్రభుత్వములే.

ముఖ్యముగా వాణ్ణాప్రాంతములు మాత్రము విశేషమైన జనసంఖ్యతో పరిపూర్ణమున్నవి. (1) అర్జంటీనాలోని సమశీతోష్ణపు నిర్విక ప్రాంతములు. (2) బ్రెజిల్ హూన్య తీరప్రాంతము (3) చిలీలోని మధ్యరవా ఉద్యమండల ప్రాంతము (4) కొలంబియా పశ్చిమ ప్రాంతములు.

ఈ ఖండమునందలి దేశములు ఈ క్రింద పేర్కొనబడినవి -

బ్రెజిల్ లోని ఉష్ణమండల వ్యవస్థాపక దేశములు :
(8,376,510 చ. మై. మైళ్ళము, నియోడి-బెరో ముఖ్యపట్టణము) నెవిజరా (888,728 చ. మై. మైళ్ళము కారాకస్ ముఖ్యపట్టణము.)

కొలంబియా : (489,997 చ. మై. మైళ్ళము, బగోటా ముఖ్యపట్టణము)

అర్జంటీనాలోని అండీస్ ప్రజాస్వామ్యములు :
(286,000 చ. మై. మైళ్ళము, క్విటో ముఖ్యపట్టణము), పెటో (582,818 చ. మై. మైళ్ళము, లిమా ముఖ్యపట్టణము) బోలివియా (514,400, చ. మై. మైళ్ళము, లాపాక్, ముఖ్యపట్టణము).

చిలీలోని పశ్చిమోష్ణ ప్రజాస్వామ్యములు :
(898,717 చ. మై. మైళ్ళము, సాంటియాగో ముఖ్యపట్టణము)

అర్జంటీనా (1,079,985 చ. మై. మైళ్ళము, బ్యూనోస్ ఎయిర్స్ ముఖ్యపట్టణము).

ఉరుగ్వే (72,168 చ. మై. మైళ్ళము, మంటెవిడో ముఖ్యపట్టణము)

పరాగ్వే : (158,447 చ. మై. మైళ్ళము అవెంటిడో ముఖ్యపట్టణము)

బ్రెజిల్ గయానాలోని సంపదాస్థములు : బ్రెజిల్ గయానా (82,000 చ. మై. మైళ్ళము) జార్జిటౌన్ ముఖ్యపట్టణము).

కరీబియా (సమరాష్ట్రో ముఖ్యపట్టణము.)

క్రెంబిగయా : (కాయెన్ (Cayenne) ముఖ్యపట్టణము). టెర్రాజెల్ ఫ్యూగో ద్వీపమున ఇసురుగా నున్న ఫాక్ రెండు దీవులును, ఉత్తరమున బిరాకోనది

ముఖ్యపట్టణమున ఇసురుగానన్న బ్రెజిల్ గాయెన్ దీవియు, బ్రెజిల్ చారి అదేములో నున్నది

చి. స. అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు (1 చరిత్ర) :
ఉత్తరమున పెరొకును దక్షిణమున మెక్సికోనును నడుమ ఉత్తరఅమెరికాలోనన్న చికాగోము, పారసంతము అయిన ఖాళాగమునకు అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రము అనిపేరు (క్రి. శ. 17, 18 శతాబ్దంలో, బోపాసుండి క్రమక్రమముగ వచ్చిన ప్రజలు, వారు తోలిగిరి వచ్చిన సంస్థలు, ఆ ధర్మములు, క్రొత్తగా గనిపెట్టబడి, అనంతర్జమైన దేశములో స్థాపించబడి పరిణతి చెందుటవలన అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు ఏర్పడినవి ఈ విధముగా అనేకులు ఇచ్చటకు వలస వచ్చుటకు వారి రాజకీయ స్వాతంత్ర్యకాంక్ష, మతవిషయక స్వాతంత్ర్య నిరతి, ఆర్థిక పురోగమవాణిజ్యాప ముఖ్యకారణములు.

మొదట వలసవచ్చినవారు ఉత్తర అమెరికా హూన్య తీరమున స్థిరపడి, వ్యవస్థాపకమైన పరిపాలన ఏర్పరచుకొనిరి ఈ వలసలో మూడువిభాగములు ఏర్పడెను. ఉత్తర భాగములోనన్న వలసలు పార్లీమెంటుముగా ప్రధానములైనవి. దక్షిణభాగములోనన్నవి కృషిప్రధానములైనవి మధ్యభాగములో నన్న వలసలో కైరి ర్యము ఎక్కువగా మండి పరిపాలనకు అనుగుణముగా నడుచుకొను మన ప్రభుత్వము ప్రజలెను. వలసలో ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క ప్రత్యేకతను కలిగియుండుట వలన, వలస వచ్చినప్పటినుండియు స్వాతంత్ర్యమునకు అంతాటు పడెయుండుటవలన, ఇదియన్నియుకలిసి ఏకరాష్ట్రముగా ఏర్పడుట అసంభవమాయెను.

మొదట వలసవచ్చినవారు ఉత్తర అమెరికా హూన్య తీరమున స్థాపరము ఏర్పరచుకొనిరి చిరిలో కొందరు తరువాత వలసవచ్చినవారిలో కలిసి లోభాగమునన్న పారసంతముయిన ఖామలను క్రమక్రమముగా ఆగ్రహించుకొనసాగి నిరు ఈ విధముగా నడచుటకొచ్చుకొని చోపుటవలన (Westward expansion) ఈ దేశ చరిత్రలో ముఖ్యమైన మార్పులు కొన్ని ఏర్పడెను.

ఇంగ్లండు మొదలైన దేశములనుండి ప్రజలు తమంతటామే అచ్చటకు వలసవచ్చిరని అయి దేశప్రభుత్వ

అమెరికా వంటి క్రాస్ట్రీములు (వర్ణిత)

ములయొక్క ప్రోగ్రెసువలన కాదు ఇచ్చట వలనలు ఏర్పడిన తరువాతకూడ అంగ్లేజ్ ప్రభుత్వముకాని మరియు తరచుకే ప్రభుత్వములుకాని యిక్కడి ప్రజలయొక్క స్థితిగతులతో ఎక్కువచోకర్తము కలిగించుకొనలేదు అందు వలన ఈ వలసరాష్ట్రముల ప్రజలలో ప్యాకంక్రమస్థితి, మాతృజాతికమునెడల ఒక విధమైన నిర్లక్ష్యము అయిలు కేరెను. 18 వ శతాబ్ది మూడవ పాదములో ఫ్రెంచి వారిది ఈ ప్రాంతమునందీ తరిమివేసిన తరువాత అంగ్లేప్రభుత్వము ఈ వలసలమీద అధికారము చెరపుచు ఒకవిధమైన క్రొత్త పామ్రోజ్య రృక్మకము అభివరచు కొనెను మొదటినుండియు ప్యాకంక్రమమునకు అలవాటు పడిన ఈ వలసలలోని ప్రజలు ఈ మార్పును గర్హించిరి

క్రమ క్రమముగా అంగ్లే ప్రభుత్వము వలన రాష్ట్రముల పరిపాలనకు అగు వ్యయములు వలసకారే కలిపి వసనను తక్కువమున అనుసరించగా వలస రాష్ట్రప్రజలకును ప్రాంత నిర్లక్ష్యములేని బ్రిటిష్ పార్లమెంటు విధించు వస్తులు కామెండుల కియవలెనని వాదించిపోయిరి. ఈ సంఘర్షణము సాచాటి తీసె రూపముకాల్చి క్రీ.శ. 1776 వ సంవత్సరములో ఇంగ్లాండునకును వలసరాజ్యములకును మధ్య ఒక యుద్ధముగా పరిణమించెను దీనికి అమెరికా ప్యాకంక్రమ యొద్దుముఖి చేరు. వ్యాపారానికి ఒక వాయుకత్తమున వలనల వారు కి సంవత్సరములకాలము పోరాడెదలగి పోరాడి తుదకు క్రీ.శ. 1783 లో విజయముచొంది తమ ప్యాకంక్రమమును వసాచించుకొనెరి

ప్యాకంక్రమము లభించిన తరువాత చాది నేనిధముగ నిలువబెట్టుకొనవలయు ననునది ప్రచాననను వ్యయయ్యెను అదియును కాక యీ వలసలలో, పరస్పరము ఏ విధమైన సంబంధము ఉండవలెనో కూడ నిర్ణయించుకొనవలసి వచ్చెను. క్రీ.శ. 1787 వ సంవత్సరమున

ఫిలిడెల్ఫీయాలో ఈ వలసల ప్రతినిధులు సమావేశమై ఒక రాజ్యాంగ ప్రణాళికను తయారుచేసి అమెరికించిరి. ఈ ప్రణాళికలో పౌనిక ప్యాకంక్రమము పాముచాయుగ నుగు అధికారము అను రెండు భిన్నమార్గములను వస్తు యింపబడినవి. పాముచాయుగ అధికారము కాలగ్రమ అను కానక రృక్మమునకు వశముచేయబడెను. ఈ సంవత్సరలో రాష్ట్రములకు ప్రాతినిధ్యము వహించు గెరీటు అనియు, మొత్తము ప్రజలందరికీ ప్రాతినిధ్యము వహించు ప్రజాప్రతినిధి సభయనియు, రెండు విభాగములు ఏర్పరచబడెను. ఈ విధముగా ఏర్పడిన వయ్యుక్త రాష్ట్రములకు యుద్ధములో విజయమునకు కారుకులై న వ్యాపారానికి ఒక మొదటి అధ్యక్షుడును ఎమ్మెకొనబడెను

ప్యాకంక్రమమును పంచాదించుకొని ఒక రాజ్యాంగమును ఏర్పరచుకొనిన తరువాత అంగ్లేశాధికారములో అమెరికా వలసయొక్క రాష్ట్రముల పరిక్రమస్థితిలో చాల ముఖ్యమగు మార్పులు వచ్చెను లేకములో ప్రభుత్వము, నుష్టిరమై, పరిక్రమము, వ్యాపారము, వ్యవసాయము

అభివృద్ధి చెందెను క్రమ క్రమముగా ఈ వలసయొక్క రాష్ట్రములు వధనకుగా వ్యాపించుచుపోయెను దీనిధరితముగా క్రీ.శ. 1821 వ సంవత్సరము చాటికి మరి అరు క్రొత్త రాష్ట్రములు ఈ పమాఖ్యలో చేరుటయు ఒక క్రొత్త జాతీయభావము ఏర్పడుటయు అభిగెను. కేంద్రము యొక్క అధికారము ఎక్కువగా ఉండవలెనని హేమిట్టన్ వాయుకత్తమున ఒక పత్రమును. రాష్ట్రములకు ఎక్కువ అధికారముండవలెనని టెర్రరీస్ వాయుకత్తమున మరీయొక పత్రమును అయిలుకేరగా వాదోపవాదములు పొగెను. ఈ కాలములోనే వ్యాపారము అభివృద్ధిచొంది లేకముయొక్క పాంపృక్త వ్యక్తిత్వమునకు దోహదమొంగెను. పారిశ్రామిక స్థితిగతులలో అభి

వృద్ధి, జాతీయోపవృద్ధి, స్త్రీ పాస్త్రకంత్రోధ్యము ప్రారంభము ఈ కాలములోనే జరిగెను. వ్యవసాయములోను, వరిత్రములోను యంత్రములను ప్రవేశపెట్టుటవలన రేణుమాస్తికముగా అభివృద్ధిచెంది పామవృద్ధి ప్రజల జీవితము ముఖ్యరమముగా పొగకొచ్చెను. క్రీ. శ. 1812 న వం: మొదలు 1862 వరకు గల మధ్యకాలములో అమెరికా పంయక్తరాష్ట్రముల జనసంఖ్య 72 లక్షల నుండి 280 లక్షల వరకు పెరిగినది. వ్యవసాయ మొగ్గుచులున భూమి యూదపు ఇంజనులకు విస్తృతము వృద్ధిచెందెను ఇది యుద్ధియు ఈ కాలములో అమెరికా రాష్ట్రము పొందిన అభివృద్ధిని సూచించుచున్నది

యుద్ధకాలములో కటన్రేణుల పాక్షులు, అరికారములు ఈవిషయములపై కొన్ని శ్రేయోప్రాయములు కలిగెను ఈ కారణమువలన క్రీ. శ. 1812 లో ఇంగ్లండు అమెరికాకు వరద్య ఒక యుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను ఈ యుద్ధము మూడు సంవత్సరముల కాలము అరిగెను తరుగు క్రీ. శ. 1815లో అమెరికాకు విజయము లభించెను. ఈ యుద్ధఫలితముగా అమెరికా పంయక్తరాష్ట్ర ప్రజలలో జాతీయ భావము, రేణుత్తర భాగంగా ప్రజలుయే కాక అంతర్జాతీయ రంగములో అమెరికాకు కొంత ప్రాముఖ్యము లభించెను.

క్రీ. శ. 1788 లో అమెరికా పంయక్తరాష్ట్రములు వ్యవసాయమైవనముండియు ఈ రాష్ట్రములకు దక్షిణముగానున్న లాటిక్ అమెరికన్ పంపలలోని ప్రజలలో కూడ పాస్త్రకంత్రోధకం ప్రజల విప్లవమునకు దారితీసెను. క్రీ. శ. 1824 వం: కాలే కాలాట్ అమెరికాలోని కలెలుల రాణ భాగము పాస్త్రకంత్రోధము సంపాదించుకొనెను నీది పాస్త్రకంత్రోధమును అమెరికా పంయక్తరాష్ట్రముల ప్రభుత్వము గుర్తించెను. ఇది ఇట్లుండగా యూరపులో రహస్య, అస్థియూ మొదలైన కొన్ని పామ్రాజ్యభార రాజ్యములకలిసి హోలీ ఎలెంక్స్ (Holy Alliance) అను నేయతో క్రీ. శ. 1815 లో ఒక సంస్థ స్థాపించెను ఈ సంస్థను స్థాపించుటలో ముఖ్యమగు ఉన్నతము అఖిలరాయ కర్తవ్యము అంగలోక్కి. అభివృద్ధి నిరోధక పామ్రాజ్యభార కర్తవ్యమును మస్తిరము చేయుచును. ఈ సంస్థ లాటిక్ అమెరికా విషయములలో జోక్యము కలిగించుకొని

అచ్చటి పాస్త్రకంత్రోధ్యములను అంగలోక్కియుటకు ప్రయత్నములు చేసెను ఈ ప్రయత్నములను ప్రతిఘటించుచు అమెరికా పంయక్తరాష్ట్రముల అధ్యక్షుడుగానున్న జేమ్సుమన్రో ఒక విధాంకమును ప్రతిపాదించెను. ఈ మన్రో విధాంకము జాతులస్వయం విద్వయార్థికారము, ఒక రేణుల ఇతర రేణుల వ్యవహారములలో జోక్యము కలిగించుకొనకుండుట, మొదలైన కొన్ని ముఖ్య మూలములను, పునరుద్ధరించెను. ఈ మన్రో విధాంకము అమెరికా పంయక్తరాష్ట్రముల విలేకాంగ నీతికి పునాదిగా పరిణమించినది.

ఉదయముగా క్రీ. శ. 19 వ కాలాన్ని మధ్యకాలమునకు అమెరికా రాష్ట్రములలో పై పాపులరు వరద్యముగాని వృద్ధి కానిపించినను రాష్ట్రము లోలోపల విశేషములు జయలు చేసెను వ్యవసాయ ప్రకాశమై, జానివృద్ధి తిది అమలుపరచు దక్షిణరాష్ట్రమునకును, వరిత్రముల ప్రకాశముగా కలిగి జానివృద్ధియు దీక్షింపించు ఉత్తర రాష్ట్రములకును కావాటికీని లై వన్యముల ప్రజలపొగెను. నీవి ఫలితములు నమకాళికాళికాయములలోకూడ కనిపించుకొనెను. దివల్లికన్ పాక్టీ అనునీరుల ఒక రాజీయపక్షము జయలుచేరి జానివృద్ధియును విర్యుతించవలెనని ఆందోళనము ప్రారంభించెను. జానివల యర్పరశీవమును దీక్షించుచు 'అంతుల్ టామ్స్ కాణ్' వంటి పుస్తకము నీ యాందోళనమునకు లాం దోపాదమొనంగెను. జానివశనమును విర్యుతించ జూనియ ఈఉద్ధవమునకు అప్రెంసింగుకు హాదోక్త్యము వహించి, జానివల పాటిల్ లై వముగా ప్రతిష్ఠిక్యెను. క్రీ. శ. 1861 సంవత్సరములో లింగు అమెరికా పంయక్తరాష్ట్రములకు అధ్యక్షుడుగా ఎన్నుకొనెనుటలో, నీవి దక్షిణ రాజ్యములు నీకన్న జానివశ్య వనస్థము పురస్కరించుకొని తిరుగుజూడురేసెను. ఇది ఒక యుద్ధముగా పరిణమించి, ఉ పంవత్సరముల కాలము పొగెను. తరుగు జానివశ్యము ఉండకూడదను ఉత్తరరాష్ట్రములకు విజయములొందుటలో ఈ అంశ్యుద్ధము వహు ప్రముఖమై

యుద్ధము పొగుచుండగనే క్రీ. శ. 1868 లో లింగు జానివశ్యమును విర్యుతించు ఒక ప్రళంబరేసెను. యుద్ధావంతరము అమెరికా కాంగ్రెసు 18 వ వసరల చార్లాయా జానివశ్య విర్యుతమును రాజ్యాంగ ప్రకాశకలో

అమెరికా వంతు క్రాంత్యోధులు (రచిత)

లేర్నెను దక్షిణ రాష్ట్రములకు క్రమక్రమముగా సమో
 థ్లోలో తిరిగి వచ్చుకొనబడినను, కానివల వివయముతో
 కొన్ని భేదములను పోలించుచునే వచ్చెను దీనికి ప్రతీకా
 రముగా కాలగ్రేష్, రాజ్యాంగ ప్రకాశకము మరియు
 సారి సవరణయే సమాఖ్య అధికారముతోమన్న ఖాళాక
 ముతో పుట్టినవారందరినీ, విరళముగా నివసించు
 చున్న వారందరినీకూడా సమోథ్లోను, అయో రాష్ట్ర
 ములలోను ఖాళా వ స్త్రీలను పోరవత్తమును ఇచ్చెను
 1870 లో మరియు సవరణరక్షాకా జాతీయ వ్యవస్థాపక
 ముల పురస్కరించుకొని పోరవత్తలనీ టటంగు వాక్కు
 నిరూపించబడకూడదని కాలగ్రేష్ తీర్మానించెను దీనితో
 స్పీగ్రోలను తెల్లవారితో పాంథికముగను, రాజీయము
 గను, క్రాంత్యోధుల సమావేశము ప్రాప్తించెను ఈ
 సమావేశము వా ప్రసముగా ఖాళా వ స్త్రీలనుపట్టు లేయు
 టపై ఆపివేసుంది ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి
 అంతయుద్ధము నుండి మొదటి ప్రపంచయుద్ధమువరకు
 గల సుదర్శనములతో అమెరికా పరియుక్త రాష్ట్రములు
 చాల అభివృద్ధిచెందెను. ఈ కాలములో అనేక క్రొత్త
 యంత్రములు, వర్తకులుకొనిపట్టబడి సమోథ్లోవన జాగిగ
 ఈఅభివృద్ధి చెందెను ఆ కాలముగ వర్తకములు, వాత
 జ్యము అభివృద్ధిచెందెను. ఈ అభివృద్ధి ముఖ్యతేంద్రము
 లైన వనరములుకూడ వంశ్యలోను, వనరలోను చాల
 వృద్ధిపొందెను. అదేవిధముగ పాగులలో నున్న ఖామి
 కూడ రెండు రెట్లు ఎక్కువయ్యెను. వంట అరురెట్లు
 తెగినవరి రాష్ట్ర వరిమితి వడమటి పనులద్రము వరకు
 వ్యాపించెను ఈ వూర్పుల ఫలితముగా వరిపత్తులు
 వారుమూలై అవ్యవస్థ సంబంధములను సంస్కరించ
 వలెన అవసరమైవచ్చెను. ఈ సంస్కరణోద్యమమునకు
 పురోగమవారికొనులైన అమెరికా అధ్యక్షుడుయూఆ బెల్లె
 మొదలయినవారు దోహదమిచ్చిరి ఇది ఇట్లుండగా
 కూడా దీర్ఘమును గురించి అమెరికాకు మైయుమతో
 యుద్ధము తలపించెను ఇందులో అమెరికా విజయము
 పొంది తత్ఫలితముగా కూడా, పోర్టోరీకో, గువమ్,
 ఫిలిప్పైన్సును పంపించెను.

మొదటి ప్రపంచయుద్ధము 1914 లో ప్రారంభ
 మైనప్పుడు అమెరికా దీనిలో తిగుతు పంపిణీముగను,

మముఖముగను తీసుంచెను. కాని జర్మనులు వివరణ
 తీసుచదివే సాగించిన విరాజితయుక్తమైన అలాంకర్షాముల
 యుద్ధము తక్కువరాష్ట్రములకు కూడ అపారవత్తము కలి
 గించుటతో జర్మనుల అగడములను అంతర్ము వివి క్రమము,
 అమెరికా యుద్ధముతో దిగవలెనవచ్చెను దీనిగ తరువాత
 జర్మనీయొక్క ప్రతీకూల రాష్ట్రములకు విజయము లభించు
 టకు ఈకేళము తీవ్రవృద్ధిచేసెను దీనికిఫలితముగా యుద్ధా
 వంతరము జరిగిన వంద్రదీనిపులలో అమెరికాకు ప్రముఖ
 స్థానము లభించెను. భవిష్యత్తునందు ప్రపంచ కాలిత్ర
 తలను మెల్లరములేయు మత్తేకముతో స్థానివలెనవి వానా
 రాజ్య వనితి, అమెరికా అధ్యక్షులైన వ విల్సను యొక్క
 ప్రత్యేక కృషి ఫలితము అయినప్పటిని అమెరికా
 క్రమక్రమముగా అంతర్జాతీయ రాజీయములనుండి
 తొలగి తన దృష్టిని తన అభివృద్ధినివేసే తేంద్రీకరించెను.

యుద్ధావంతరము దశాబ్దాలము అమెరికాఅభివృద్ధి
 కరముగానే సాగెను వాదజ్యముతో, వర్తకములతో,
 వర్ణసాయముతో చెక్కు మార్పులు వచ్చి తీవ్రత్రీ చాల
 అభివృద్ధిచెందెను 1980 లో ప్రపంచమంతట వ్యాపించి
 చిన ఆర్థికమార్దవము వలన అమెరికా కూడ చాల వత్త
 పడెను. తరువాత రూఆ బెల్లె అధ్యక్షత క్రింద జవల
 ముఖమైన సంస్కరణ కలాపము జరిగెను. దీనికి ఫలిత
 ముగా అమెరికా పరియుక్తరాష్ట్రముల ఆర్థిక స్థితిగతులు
 చక్కబడినవి ఇంతవరకు అంతర్జాతీయ రాజీయములతో
 తన తేమియు పంబంధములేనట్లుగా మన్న అమెరికాను
 ఇప్పుడు తిరిగి విదేశాంగ విధి ఎక్కువగా ఆర్థికదీనినది
 దీనికి కారణము జర్మనీ, ఇటలీ, జపానులేకముల నియం
 తృత్యముల విదేశాంగవిధానము వలన ప్రపంచ కాలిత్ర
 క్రతలకు ప్రమాదము కలిగించు పరిస్థితి ఏర్పడుటయే

అదోహతో జర్మనీ ఇటలీల అధ్యర్థవమునను, అయో
 లో జపాను అధ్యర్థవమునను ప్రబలిత నియంతృత్వ
 విధానము, దీని విదేశాంగ విధానమునకు ఫలితముగ
 సంభవించిన రెండవ ప్రపంచయుద్ధము మొదట అమెరికా
 దృష్టి సంతకాఅర్థించలేదు కాని 1940 వనకు 7 వ
 తేదీ జపాను అయోలోని అమెరికా వైద్య స్థానరముల
 లతో ముఖ్యమైన పెరల్ హార్బరుపై దాడులు చేయు
 టతో అమెరికా యుద్ధములోనికి దిగవలెనవచ్చెను. ఈ

అమెరికా వయస్కరాష్ట్రములు (టూగోళము)

యుక్తములో ముఖ్యముగా మెసిక్ మహాసముద్రము మీద జరిగిన రోరాసుముతో, మిత్రరాజ్యముల వారికి విజయము లభించుటకు అమెరికా ముఖ్యకారణమయ్యెను 1845 టెక్సెయిలో యుక్తము అంతమైన తరువాత, అంతకు పూర్వము జరిగిన మిత్రరాజ్యములవారి వంద దింపులలో అమెరికా ప్రభావపాత నిర్వహించెను. మొదటి ప్రపంచయుద్ధాంతరము అమెరికా అర్ధశతాబ్దము నిల్చును కృషిఫలముగ ప్రపంచములో కాంతి స్థాపన కొరకు పర్యవేక్షణ వారి రాజ్యవర్తిత్వ పాతములో ఇప్పుడు లక్ష్యాధ్యక్షులను పూరించబడినది ఈ పంక్తిను పూరించుటలో ఉద్దేశము కూడ కవివ్యక్తిలో యుక్తములను అరికట్టి ప్రపంచములో కాంతి కీర్తనలను సుస్థిరము చేయుటయే. ఈ పనిని స్థాపన విషయములో కూడ అమెరికా ప్రముఖ పాత్రను వహించినది

యుక్తము ముగిసినప్పటినుండియు క్రమక్రమముగా అంతర్జాతీయరంగములో అమెరికా ఒకదిగమైన అదృష్టమునకు, రహస్య మరణము అవశ్యమునకు చిహ్నములై నై వ్యక్తమును పెంపొందించుకొనుచు విచ్చినది ఒక నైపుణ రహస్య తనకు అందుకాటులోవచ్చు రాష్ట్రములలోను, ముఖ్యముగా యుక్తములో వ్యవహార రాష్ట్రములలోను, కొద్ది కాలాల్ల కాలము పాశ్చాత్యదేశముల పాశ్చాత్యవాద కృంతనములలో బంధించబడి యుండుట వలన అధికముగాను, రాజీయముగాను వెనుకబడియున్న రాష్ట్రములలోను పాశ్చాత్యవాద సిద్ధాంతములను, నిర్వాణ విధానమును వ్యాపింపజేయుటకు, ప్రయత్నము చేయుచుండగా, ఇంకొక నైపుణ అమెరికా ఇట్టి దేశములకి కోట్లకొద్ది ద్రవ్యము పోషయవలయును అని కన్యా విష్టల వశము కానిండునట్లును, తమ కీర్తిని కాము అధారపడియుండునట్లు చేయుటకును ప్రయత్నించుచున్నది ఈ ప్రయత్నముల ఫలితము ఎట్లుండునో నిర్ణయించు అధికారము కవివ్యవహార మూర్తముకందు

అర్. ఎన్. అర్.

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు (టూగోళము):
 1877 వ సంవత్సరము అక్టోబరు 3 వ తారీఖున 13 రాష్ట్రాలు తమ స్వాతంత్ర్యమును ప్రకటించుకొనెనని వాటి మండి అమెరికా వయస్కరాష్ట్రాలు పర్యవేక్షణ క్తర అమెరికా

కాలో విశిష్ట స్థానమును ఆక్రమించి ఉన్నది క్రమముగా విశాలమై అది నేడు 48 రాష్ట్రాలతో కూడిఉన్నది అలాస్కా, హవాయ్, పోర్టోరికో మొదలైన వరివర ప్రాంతాలు కూడ చేరిఉన్నది, ఇవి ముమారు 80 లక్షల వరకున్నైతే వై కాల్పులము కలిగిఉన్నది అలాస్కా 1860లో 15 కోట్ల టెలెవల 38 వేలు ఉండెను ఇందులో 12 కోట్ల 47 లక్షల 80 వేలుమంది తెల్లజాతికి చెందినవారును, 1 కోటి 50 లక్షల 48 వేల మంది నీగ్రోలును ఉన్నారు అందు వలన నీగ్రోలు జాతి శ్రేణుముఖలవారగుటచే వారివసుస్థును అమెరికావారు క్రద్ధతో పరిష్కరించుకొనుచున్నారు.

వరిపాలన అమెరికా ప్రభావవ్యవస్థకేము. అర్ధశతాబ్దము పరిపాలనలో ఉండును 1787 లో పర్యవేక్షణ రాజ్యాంగ చట్టము ఈవారినవర్గు ఎన్నో వనరణలను పొందుచు వరి పాలనను అభివృద్ధిచేయుచున్నది రాజ్యపాలనాధికారము అర్ధశతాబ్దము చేతిలో ఉండును ఈయనను ఉపాధ్యక్షుని, ప్రతి రాష్ట్రములోను కావనవ్యవస్థల సంఖ్యకు సమానమైన ఓట్లు ఎన్నుకొందురు జాతీయదళములో టెర్రాస్టోలి గుర్తులు ఇమిడ్చుచారు అది 7 ఎగ్రెగేషన్, 8 తెల్లజాతితో కూడిఉన్నది 1814లో యచ్.యచ్ కి, రచించిన జాతీయ గీతము అవలంబించివారు. అర్ధశతాబ్దము మిగతావారు కార్యరంగులని విలువలనుచున్నారు రాష్ట్ర కార్యరంగు (Secretary of State), కోశ కార్యరంగు (Secretary of the Treasury), రక్షణ కార్యరంగు (Secretary of Defence) హాస్టమాస్టరు, జనరల్, అలాస్కా జనరల్, అంతరంగిక కార్యరంగు (Secretary of the Interior), వ్యవసాయ కార్యరంగు (Secretary of Agriculture), వ్యాపార కార్యరంగు (Secretary of Commerce), కామ్య కార్యరంగు (Secretary of Labour) మొదలైన వాటితో కూడిన మంత్రిమండలి (Cabinet) ఉండును కావనాధికారము కాంగ్రెసు అను పంక్తి చేతిలో ఉన్నది ఇందులో ఉన్నత నగ (సెనేటు), ప్రజాప్రతినిధి నగ (House of Representatives) అను రెండు వర్గాలన్నవి సెనేటులో ప్రతి రాష్ట్రమునకు ఇద్దరు ప్రతినిధులందురు వారు 6 సం.లు అధికారములో ఉండురు. కావనములు చేసే అధికారముతోపాటు, అర్ధశతాబ్దము ఇతర దేశాలతో చేతిపోయెడు అన్ని ఒడంబడికలను 2/3 వంతు ఓట్లతో అమెరికావలయును.

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములు (దేశాగోళము)

అధి లేనిచో అసంధిరేఖలచేతను, అధ్యక్షుడుచేతను నియమాలు కాంతు అమోచించవలసిఉండును. దీనిక్రింద నేడు 15 స్టాండ్ యా సంఘాలు (Standing Committees) వున్నాయి. ఇందు చున్నది ప్రజాప్రతినిధిసభ (House of Representatives) కు ప్రతిరాష్ట్రము ఓటులేదు వ్యవస్థగలవారితో ఎన్నుకొని ప్రతినిధులను రెండేళ్ల అధికార పరిమితితో పంపుకొనును. ఓటులేదు అధికారాలు అయో రాష్ట్రాల్లో లేదు లేదు విధముల విధ్వంసపడిఉన్నది. 1953 లో అమెరికాలో 96% కింతల మంది ఓట్లుగా నిర్ణయించబడిరి. 1953 లో సంవత్సరాలకు ఎన్నుకోబడిన మొత్తము ప్రతినిధులు 435 గురు ఉన్నారు కానవసరంలో ఉన్నవారు ఉద్యోగములో ఉండకూడదు. 1954 సంవత్సరములో రాష్ట్రముల లబ్ధిగా స్థానిక రాసు లందరికినీ ఓటు హక్కు ఇయ్యబడినది. రాష్ట్రాల్లో కూడ రెండు కానవసరాలు ఉన్నవి, వాటిని కూడ ఉన్నత న్యాయస్థానం (సెనేటు) ప్రజాప్రతినిధిసభ (House of Representatives) అందురు. రాష్ట్రాల్లోని యే కేంద్ర సేదరలురాజ్యానికి కేటాయింబబడిన విషయాల తప్ప మిగతా అన్ని విషయాల మీద కానరాధికారము కలిగిఉండును. ప్రజలలో ఓటులేనివారు వారందరు కలిగిన గవర్నరును ఎన్నుకొందురు. చిటి అధికారాలు అయో రాష్ట్రాల్లో నిలంధనము అనువరించి ఉండును.

సాంఘిక పరిస్థితులు : అమెరికాలో 1961 లో 28,489,56 గురు అమెరికీయులు 14,81,119 గురు మరణించినారు. 15,94,904 వివాహాలు అరిగినవి, అందులో 8,71,000 ద్వితీయమునవి. ఇవ్వము 1000 కి అమెరికీయుల సంఖ్య 246, మరణించెదవారి సంఖ్య 97 మాత్రమే. 1962 లో 2,86,520 మంది ఇతర దేశాల నుండి వచ్చి యుక్తవయస్కులైనవారు. అందులలో 1960 లో 100 కి 28 కి మంది అమెరికీయులున్నారు. స్త్రీలలో 198 మంది అమెరికీయులు. అయినను మాలికి 88 కి 2 మంది మాత్రమే పంపారము లేయుచున్నారు. 1940 లో 2,50,000 ము మించిన అభివృద్ధి పట్టణములు 10 ఉన్నవి. ఒక అంక అభివృద్ధి మైగ్రేషన్లు 56 ఉన్నవి. ప్రొటెస్టెంట్లు కాథలిక్ల కంటే 2:1 వ్యవధి అధిక సంఖ్యలందుగా ఉన్నారు. విద్యాప్రచారము ఎక్కు.

వగా ఉన్నది. 7 ముదలు 15 సంవత్సరాల కాలవారితోను వరువు నిర్వహణముగా చేర్చబడుచున్నది. 1961 లో 1859 కళాకారులు పనిచేసినవి. ఇవిగా వృత్తివిద్యలు చేర్చుచు పాఠశాలలున్నవి. విద్య యావత్తు రాష్ట్రము తేలవలతో ఉండును. ముఖ్యపత్రికతో కూడిన విద్యాలయాలకు ప్రభుత్వ విరాళాలు ఉండవు. అన్ని విద్యాలయాలలో 100 కి 10 మంది లేకపెద్దారు. 1961 లో 1778 ఇంగ్లీషు దినపత్రికలున్నవి. వ్యాపారావళులు రాష్ట్ర సంబంధముగాను, కేంద్ర సేదరలు సంబంధముగాను ఉన్నవి. వర్షావృత్తి వ్యాపారాలు 11 ఉన్నవి. 1961 లో 8,820 హాట్లలు, 5,510 పారలూలు హాట్లలు, 16,800 మారకంగాలు, 5,090 బొంగళవాలు అరిగినవి. 1960 లో 2,09,040 మంది రాజ్యధ్యులున్నారు. 1961 లో 8,887 అమృతములున్నవి.

వైద్యము : 1961 లో 16,81,212 మందిమైమిలున్నారు. 20 దినములు, 18 కేటెంట్లు ఉన్నవి. వచాని వైద్యము, వాయు విమానవైద్యము, కవర వైద్యము అను మూడు రకాల వైద్యము లున్నవి. వచిగా వైద్యములో 9,20,000 అభివృద్ధులున్నారు. 1962 లో వాయువిమాన వాహనానాళాలు 8 పెద్దవి, 11 చిన్నవి, 6 ఇంకను చిన్నవి ఉన్నవి. 10 కేటెంట్లు నౌకలు, 4 యుద్ధనౌకలు, 15 లయప్రేక్షకులు, కేలికక్షకులు 460 విద్యంవక నౌకలు, 10 అంతరజాతీయులు, 880 ఇతర రకాల ఓడలు ఉన్నవి. 1961 లో 7,87,000 మంది విమానములనుండి ఉండి ఘనములు 18,900 విమానములు లున్నవి.

అర్థికపరిస్థితులు : సేదరలు ప్రభుత్వము 1968 లో 88,728 అంకల బాండ్లు అధియమును, 79,028 అంకల బాండ్లు అధియము కలిగి ఉన్నది. 48 రాష్ట్రాలు 28,028 అంకల బాండ్లు అధియమును కలిగి ఉన్నవి.

అర్థిక వనంధ : ప్రపంచములో కాగితవనంధమున కేటెంట్లలోను అగ్రగణ్యమునందున పంథుక్రరాష్ట్ర ప్రాంతము. 1960 లో 5,86,92,000 మంది కట్టవడి వచ్చియుంచుండిరి.

వ్యవసాయము : అధునిక వ్యవసాయ సేదరు వ్యవసాయమువల్ల వ్యవసాయసేదరు అధునికముగా ఉన్నది.

68,82,162 వ్యవసాయ శ్రేణులు ఉన్నవి. 1952 లో వేల బిల్లులలో ఇప్పటికే చెల్లించిన ప్రకారము వ్యవసాయాభ్యుత్తి ఉచితముగా ఉన్నది మొక్కజొన్న, 88,06,775, టూరాఫ్రండు 12,68,280, గోధుమ 12,91,477, బంగాళాదుంపలు 8,47,051, కాశ్మీరి 2,27,008, సోయా 2,81,882 ఇవి రేణుము మొత్తము మీద అన్ని రాష్ట్రాలలో పండుచున్నవి. పొగాకు 2,82,82,285,000 పాముల పండివది. 1951 లో ప్రతి 151,44,000 తేళ్ళు పండివది 1952 లో 18,884,887,000 టాంగ్ల విలువగల పండువులన్నవి

ఆదావులు. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములలో 48,10,44,000 ఎకరాల ఆదవి ఉన్నది అందులోనుండి ఏడాది 1,800,972,000,000 టోన్లు అందుగల చెక్కెను కోసెదరు అందులో అన్నిరకాల కట్టలు ఉన్నవి

భిక్షములు 1951 లో అమెరికాలో ఉత్పాదించిన పరిమార్చునవల భిక్ష ఉత్పత్తి అనినది. ఇనుము 1160 లక్షల టన్నులు, వెండి 897 లక్షల టన్నులు; బంగారము 17 లక్షల 41 వేల టన్నులు, రాగి 2,28,829 టన్నులు; నీలము 8,58,148 టన్నులు, తిను 6,71,586 టన్నులు కాస్త్రైలు 18,68,878 టన్నులు, పాదరసము 7,298 టన్ను ఉత్పత్తి చేయబడినవి

పరిశ్రమలు: 1950 లో అమెరికాలో 2,50,000 ఫ్యాక్టరీలున్నవి అందులో 1,17,88,050 మంది పనిచేయుచున్నారు 20 రకాల పరిశ్రమ విభాగాలు ఏర్పాటు చేయబడినవి అందులో వాహనపరిశ్రమ, పొగాకు, గుడ్డల రేణు, కొయ్యపని, కాగితపు పరిశ్రమ, అమృతములు, రాసాయనిక పదార్థాలు, గౌళపదములు, యంత్రపు పనులు, రవాణా యంత్రసాముగ్రి ఉత్పత్తిలో ఉన్నది. ఇనుప పరిశ్రమ రాగి ఉన్నది. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల రాష్ట్ర రేణువు ప్రపంచములో చెల్ల గొప్పనంపు.

టిస్సెరింగు పంపము: ఇది అమెరికా కంపెనీని ముఖ్యమయిన అధికారికపుత్తి ప్రణాళిక గలది. టి ఎ. అను పేరుగల సంస్థ 1951 లో టిస్సెరి అనెను వరి 18 వ అంశపు ధృత్తిచేసారు ఇప్పుడు రాబడి 28 పెర్సెంట్ అంశపు లభిస్తుంది. 880 మైళ్ళ దూర ప్రయాణ పోకర్లము ఉన్నది. 800 మిలియన్ టన్నుల - మైళ్ళ మోటారులు,

ఇనుము, ఉప్పు, గోధుమ, మొక్కజొన్న, తొగ్గు, పెట్రోలియం మొదలయిన యివ్వసాముగ్రి ప్రయాణము చేసినది. ఇందులో 1600 మిలియన్ కిలోవాట్ల విద్యుత్తు ఉత్పత్తి అయినది రానిరక 185 పెంట్ల ఫోరు ఉన్నది. ఈ లోయలో ఎరువుల ఉత్పత్తి బ్రహ్మాండమైనది. 1960లో ఈలోయ ప్రజల అరాచకము 5 పెంట్ల పెరిగినది.

వర్తకవ్యాపారము. 1952 లో 15,842,415,000 టాంగ్ల ఎగుమతులు - 10,862,255,000 టాంగ్ల దిగుమతులు అనినవి ఎగుమతులలో వాహ్యాలు, రాష్ట్రపు వస్తువులు, వ్యవసాయ యంత్రసాముగ్రి, పారిశ్రామిక యంత్రసాముగ్రి, మోటారు యంత్రసాముగ్రిలు, ప్రత్తి, రానివస్తువులు రాగి ముఖ్యమైనవి దిగుమతులలో కాఫీ, ఇనుముకాఫీ చెందని భిక్షవస్తువులు, పెట్రోలియం వస్తువు, రాష్ట్రాంత్రికంగాగితము, రబ్బరు, ఉన్న ముఖ్యమైనవి. (ట్రెయి ముఖ్యమైన వ్యాపారరేణు అయినను అమెరికా వ్యాపారము అనియతో ఎక్కువ అరుగుచున్నది తరువాత అధికారాండము ఎక్కువగినది. అమెరికాలో వ్యాపారముచేయుచు రేణు చేసిన చెప్పువచ్చును.

రవాణాము 1952లో అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలలో 2,812,975 మైళ్ళ రోడ్లన్నవి అందులో 1,700,000 మైళ్ళ రోడ్లు పరిగె విస్తించబడిన ఉపరిభాగము కలిగి ఉన్నది 1950 లో 228,779 మైళ్ళ రైలు మార్గము ఉన్నది. ప్రపంచములో అది నూటికి 28 వంతులన్నది 1951 లో 88,545 విమానాలు వర్తకములో ఉన్నవి

డి వి 7.

అమృతాం విజయాదిత్యుడు (ప్రీ. క. 845-870) :- ప్రీ. క. 825 మంది సుమారు బాలుగు కళాఖండాలము అంద్రకేవలమును అభివైభవముతో పరిపాలించిన మూర్ఖు రాణకర్ణవంశజులలో ప్రఖ్యాతిపొందిన వారిలో రెండవ అమృతాం ఒకడు ఈతడు రెండవ రాణకర్ణినినువను లోకమూలకవనం అన్నించెను. ప్రీ. క. 845 లో తండ్రి మరణానంతరము తనను అగ్రజుడును, పశ్చిమగ్న మూరుతుడును అయిన రావాగ్ధపుని ప్రోత్సహించి విజయాదిత్యుడగు నీరుచువహించి అమృతాం వేంగి నివాసమును అధిష్టించెను.

అమృతా విజయోద్యమం

రాజ్యాధికారము వహించునప్పుడే అమృతా విజయము 10, 12 సంవత్సరములు మూత్రమే రాజ్యమునకు వచ్చిన వెంటనే ఇదిగో రాజ్యాధికారమును రెండవ యుద్ధమునకు దీక్షిస్తా ప్రారంభమాయెను. యుద్ధములో అమృతా అనే విజయము లభించినది. కాని ఇంతలో అతని కష్టములు కడతేరలేదు లేకములో అంతకు లయిన సామంతులు పెక్కురు అమృతా యొక్క అధిపత్యమును కాదుమూత్రముగా మూత్రమే గుర్తించిరి. రాజ్యాధి పత్యమునకు ప్రహరముకూడ పూర్తిగ వశమిదోలేదు రెండవ యుద్ధమునకును మూర్తికై వారపుడు, రెండవ తైలవేపుడు, అమృతాను వరచ్యుతుని చేయుటకు ప్రయత్నించిరి. వీరు అమృతా సామంతులయిన వారిలో కొందరకు తమ వశమునకు త్రిపురానిది అంతేకాక, రాష్ట్రములకు రాజ్యము మూడవ కృష్ణుని వశమయ్యునుగా వహించుకొనిరి రాష్ట్రములకు పైవ్యములు వేంగి రాష్ట్రములలో అతని పెక్కుగానే గంభీరమాయెనునంటి సామంతులును, పామరంగనివంటి పేదానాయకులును అమృతాను విడిచి పారిపోయిరి. యుద్ధములో ఓడిపోయి ప్రాణము రక్షించుకొనుటకై అమృతా రాజ్యమును విడిచి పారిపోయెను.

అమృతాను రాజ్యమునుండి తరిమివేసిన తరువాత, వారపుడు వేంగి నింపావనమును అధిష్టించెను కొంత కాలము రాజ్యముచేసి వారపుడు మృతిచెందిన తరువాత అతని తమ్ముడు రెండవ తైలవేపుడు విష్ణువర్ధనుడను నిరుదముతో రాజ్యమునకు వచ్చెను. తరువాత కొద్ది కాలమునకే అమృతా ప్రహరమునుండి వెలువడి వేంగి లేకములో ప్రవేశించెను రాష్ట్రములు వేంగి ప్రదండై త్రిపురపుడు అమృతాను విడిచి పారిపోయిన సామంతులును పిచ్చివాంతులును తిరిగివచ్చి అతని యంద చేరిరి. తైలవేపుని ఓడించి అమృతా నింపావనమును అధిష్టించెను. తరువాత కొంత కాలము ఓడు దొడుకులు లేకుండ అమృతా పరిపాలన పానది క్రి. 968 లో రాష్ట్రములు తిరిగి వేంగి ప్రతి రుద్ధై వచ్చి యుద్ధములో ఓడిపోయి అమృతా కళింగలేకమునకు పారిపోయెను.

అమృతాను పొరగడోరి, అతని నవతీదండయిన రాజ్యపునకు రాజ్యము కట్టెట్టి, రాష్ట్రములకు పైవ్యములు వేంగి విడిచి పోయెను రాష్ట్రములకు రాజ్యము పామంతుడుగా కచ్చుము తెల్లయెను రాజ్యపునకు కొంత కాలము పరిపాలన పాగించెను ఇంతలో కళింగము నుండి అమృతా, తైలవ్యమును నింపావనము పంపించింతుకు తిరిగి వేంగిలో ప్రవేశించెను. పోరువల్ల ప్రయోజనము లేదని తెలిసికొని రాజ్యపునకు అమృతాను రాజ్యమును వశపరచెను, అప్పటికి అమృతా యొక్క కష్టములు కడతేరలేదు. తరువాత కొంత కాలము ఓడు దొడుకులు లేకుండ పరిపాలన పాగినను అతని రాజ్యాధిపావనములో తిరిగి అంతకాలములు చెలరేగెను అంతవరకు అధిపతిగా యుంప రాజ్యపునకు తిరిగి విష్ణువర్ధను లేవకేగెను ఈ విష్ణువర్ధను యుద్ధముగా పరిణమించెను తుదకు యుద్ధములో అమృతా మరణించెను అమృతా తనతండ్రి నింపావనము నధిష్టించి జీవించెను రెడ్డును, ఓడుదొడుకులతో నిండిన అమృతా శీవరము ఈ విధముగా యుద్ధరంగములో సమాప్తమయ్యెను.

అమృతా విజయోద్యమం గొప్పయోధుడు కడతగల పరిపాలకుడు వరమతనవనము కలవాడు విధి ప్రాంతముచే యుద్ధములో ఓడిపోయి రెండుపార్శ్వ రాజ్యము విడచి పారిపోవలసి వచ్చెను కాని ఇందుకు వారణము విశేషము కాదు అతని పరిపాలన పాగినంత కాలము లేకము నుతికముగా మరలెను అమృతా ఏ మతస్థుడయినది ఇదమితముని విద్వయించుటకు తగిన అధికరములేవు. అతను అమృతాను సమాధిదర్శనంలో అదరించెను అటు హిందూమతమునకు చెందిన వానిలో ఆ కాలములో ముఖ్యమయిన వాణాములై సమనకును, ఇటు వివిధ తైలవంతులయిన సమాధిదర్శన దిద్వి ఇతకు అదరించెను తన సామంతులతో ఒకడయిన దుర్గరాజు అమనకు ధర్మపురికి దక్షిణమున కట్టించిన కళింగ కళింగ శివాలయమును తైలవాలయమునకు అమృతా మలియంపూడి అను గ్రామమును సర్వకర పరిపాలకుగా రావనము చేసెను. అమృతా యొక్క, లోగిస్త్రీ యొక "రామక" అను కేకళ కలయంబురు అను గ్రామమును సకల లోకాగ్రయ తనకవన మను తైలవేలవాలయము

లోని లోహములు కాగు చేయించుటకు రాసము చేసి పట్టు ఒక కాపమువల్ల తెలియజేయుచున్నది అప్పుడా సామంతవర్గములోని చార్లెస్ ఫ్రీమన్, వరదాపామకు అను ప్రభుగోడరు తిరుపురు విఘ్నేయాదిక అమరేట రెండు వైవరేవాలయములు కట్టించినట్లును, ఆ రేవాలయముల రోపచార్లము అప్పుడా ఇప్పటి తెనాలి కాలాకాలావచ్చు పెద్దగానిదివల్ల అను గ్రామమును రాసము చేసినట్లును మరియొక కాపమువల్ల తెలియజేయుచున్నది

ఈ విధముగా తన రాజ్యములోని అన్ని మతముల దానిని నిమగ్నముగా ఆదరించి రేళముయొక్క పర్యతో ముఖాభివృద్ధికి పర్యరా పాటుజకును అప్పుడా విఘ్నేయా దివ్యుడు శ్రీ. క 970 లో వీరవర్గమునెను

ఆర్. ఎన్. ఆర్

అయస్కాంత శాస్త్రము :- కొన్ని ఇనుప ముడి ఖనిజములయందు తోలుక కనుగొనబడిన ఒక వింతయగు గుణమును అయస్కాంతత్వ మంటురు శ్రీ పూ 470 సం రాపులో, పీచియామైన రేళములో వొక కాగమగు మార్గినియా అను ప్రదేశములో 'మార్గినియ' (స్కాంబాయిలము) అను ఖనిజము కనుగొనబడినట్లు ఊహించబడుచున్నది స్వేచ్ఛగా ప్రేరణాదతీయబడిన ఈ ఖనిజపు ముక్క, ఎల్లప్పుడును సామాన్య ఉత్తర దక్షిణ దిశలను చూపుచుండుట పరిశీలించి ఒకేకొన ఎల్లప్పుడు ఉత్తర దిశను చూపుచుండుట వలన అది 'దిట్యూరిక శిల' (Lode Stone) అని పిలువబడినది ఉత్తర దక్షిణ దిశలను చూపుకొనను 'ఉత్తర ద్రువము' అనియు 'దక్షిణ ద్రువము' అనియు పిలువబడుచున్నది ఈ విషయ మెప్పు డాచిపపించబడినది చెప్పుకొ గన్నముకాని, 1800 వం లో బాక్లర్ గిల్బర్టు అను నైర్దగ్ధ శాస్త్రజ్ఞుడు ప్రచురించిన డిమాగ్నెట్ (Diamagnet) అను గ్రంథము ప్రాచీనగ్రంథములలో సుకన్పచ్చమైనది పాశ్చాత్యముగా అయస్కాంతత్వము కలిగియుండని పదార్థములు, ఏదైన ప్రత్యేక విధానము వలన అరగ్ధమునుచూపినచో అట్టి పదార్థములను కృత్రిమఅయస్కాంతము అంటురు.

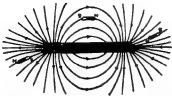
అయస్కాంతత్వము, ఇనుపములో గాని, ఉప్పులో గాని వివిధ వర్గముల వలన ఉత్పత్తియేవచ్చును. ఉదా.

ఈ రెండు లోహపు కడ్డీలలో దేనినైనను కత్తిరింపకును అయస్కాంతముతో రుద్దినపుడు, అది అయస్కాంతీకరణము చేయబడును ఒక ఇనుపముక్కకు, విద్యుత్ప్రవాహము గలిగి విద్యుద్బంధముచేయబడిన తీగ చుట్టుకువలన దానిని అయస్కాంతముగా చేయవచ్చును అప్పుడు ఇనుపముక్కను 'విద్యుద్బంధయస్కాంత' మంటురు. పదార్థములు, అయస్కాంతీకరణము చేయబడినపుడు వానిగల ప్రత్యేకత్వము, అయస్కాంతత్వరణ శక్తిని బట్టి అవి వివిధములుగా ముందు ఉదా మెత్తని ఇనుము ఎంత సులభముగా అయస్కాంతీకరణము నొందులో అంత సులభముగా దానిని లోలోపును కొన్ని ఉప్పులు, అప్పుకాక అతి కష్టముతో అయస్కాంతీకరణము చేయబడి, అరగ్ధమును చాలకాలము పిలువజేయుకొనగలవు అట్టి ఉప్పుతో తయారుచేయబడిన అయస్కాంతములు 'కాల్సికాయ' అయస్కాంతము'లని పిలువబడును సామాన్యముగా అట్టివి కడ్డీరూపమున గాని, లేక గుజ్జపుకాడ అకారమున గాని, పట్టిరూపములో గాని చేయబడును ఒక కడ్డీ అయస్కాంతము, ఇనుప రేణుములో ముంచబడినపుడు, దాని కొనల చుట్టును చాల ఇనుపరేణుము అంటుకొనును దాని కడ్డీ మధ్యభాగము వండు అప్పుగాక చాల కొద్ది అయస్కాంత చర్య మాత్రమే కనబడును. దీనిని బట్టి అయస్కాంతము యొక్క కొనలు 'అయస్కాంత ద్రువములు' అని వామ కరణము చేయబడినది అవి ఉత్తర దక్షిణ దిశలనుచూపుటచే ఉత్తర దక్షిణ ద్రువము అనియు పిలువబడును. ప్రయోగముల ఫలితముగా ఈ క్రింది విషయములు తెలియును .

1. '1' రీతపుగల అయస్కాంతపు కడ్డీలో రెండు ద్రువముల మధ్య దూరము చాలావఱ కి ఉండును
2. పశాతి ద్రువములు (రెండు ఉత్తర ద్రువములు, మరియొ రెండు దక్షిణ ద్రువములు) ఒక దానిని ఇంకొకటి వికర్షించును విశాతి ద్రువములు (అనగా ఉత్తర దక్షిణ ద్రువములు) ఒకదానిని ఇంకొకటి ఆకర్షించును
3. విద్యుచ్ఛాసాదించిన అయస్కాంతీకరణము చేయబడిన వస్తువును ఒక కత్తిరింపకును దంబాయస్కాంతము చాపులో నుంచిన, 1 వ పటమునందుచేత ఒక ప్రత్యేక దిశకు మరలును,

అయస్కాంత శాస్త్రము

దిక్కుచి యొక్క స్థానము మార్చినచో అది యాపు దిక్ మదా మారుచుండును (చ. 1) అట్లు చాచిది త్రిపు

చిత్రము 1. అయస్కాంతక్షేత్రము, అయస్కాంత కక్షిరేఖలు.
N S = కక్షితుంజమున సంబంధింపబడిన
N S = దిక్కుచిరముగా చూచి ఉండి దిక్

కక్షిగల ప్రదేశమును 'అయస్కాంత క్షేత్రము' అందురు. అవిధముగా అయస్కాంతము చక్రము అయస్కాంత క్షేత్రము ఉండును చాచియొక్క గాఢత, తై కాల్పము, NS అను దండాఅయస్కాంతము యొక్క 'లంఘన' అచారప్రదీయించును. పైచెప్పుగా తిరుగు అయస్కాంతపు మాది ప్రతిబింబపుదగ్గర తిరిగివదిట్టుగా గీతలను గివినచో ఆ గీతలు 'అయస్కాంత కక్షిరేఖ' అనబడును. ఈ గీతలు చాస్తవముగ లేవవట్టి అవి దిక్కుమైనవనియు, అవి కొన్ని ధర్మములను కలిగియున్నవనియు ఊహించుకొనుట మంచిది కక్షర ద్రువముమంది దక్షిణద్రువముపై పు అవి ఎల్లప్పుడును వచ్చుచున్నట్లుగా ఊహించబడుచున్నది. ఆ రేఖలను ఒక విధమున దిగువు కలదనియు, అవి ఒక చాచివోటి దిక్కుచింపు కక్షికలవనియు భావించుట అనుభూతిముగా మండును ఒక తిందుపు దగ్గర ఉంచబడిన ప్రమాణ ద్రువముపైగల కక్షి చర్యను, ఆ క్షేత్రమువలన లంఘముగా ఉండు ఉపరితలముపై ఒక చర్యను పెట్టి మిటుయలో గీయబడిన రేఖల సంఖ్య వలన, కనుగొనుట అచారముగా మున్నది ఒక ప్రమాణపు అయస్కాంత క్షేత్రమును, ఒక ప్రమాణద్రువముపై చాచాపు ఒక మిట్టిగ్రాము బరువుల ఒక 'తైను' కక్షియాపుట్టి క్షేత్రముగా విరగించుట

విశ్లేషించియు వందల ప్రయోగాత్మక విషయములలో అయస్కాంతపు చర్య యొక్క ప్రాముఖ్యము చాచినదను

విద్యుత్తుచాచాపు దృశ్యభావముతో చాచిగల పద్ధిహిత సంబంధమును బట్టి యున్నది ఎట్టి పరిస్థితులలో తైనును, విజముగా అయస్కాంతక్షేత్రము ఉత్పత్తి కావించ ఒకచాచా కమునందు విద్యుత్తుచాచామును ప్రవహించరేముట పాఠ్యముకాదు విద్యుత్తుచాచామును తినిచాచిచోపు చాచుగెన తిన్నది తిగిలో అయస్కాంత రేఖలు వలయా కారముగ ఉండి, ఆ వృత్తముల యొక్క శీఘ్రములు తిగయొక్క ఇరువైపు వరుటయు, చాచి వలనలంఘములు చాచి లంఘముగా మండుటయు సంభవించును. (చ. 2)

చిత్రము 2. విద్యుత్తుచాచాముల తిగను చట్టమును అయస్కాంత క్షేత్రము.

తరచుగా చాచాకము (బింబిలం) అది నిలువలను తిన్నది మూసాకారములో చుట్టులుగాచుట్టబడిన తిగగుండా ప్రచాచామును వంచినపుడు, కక్షి అయస్కాంతముతో తయారైన క్షేత్రముయొక్క పార్శ్వభాగము కల క్షేత్రము ఉత్పత్తియగును (చ. 3) ఆ కక్షిరేఖలు చుట్టిగా గానిలో మండుటయు, ఇనుముయొక్క చింతరేఖములతో మార్పు బదలరేఖలయను మూత్రము లేదము.

చిత్రము 3. చక్రముగా చుట్టబడిన చాచాముయొక్క అయస్కాంత క్షేత్రము.

దివ్యబ్రహ్మచారాపు జలమును వృద్ధిచేయుటలేకను, తిగ యొక్క చుట్టవంఖ్య పెంచుటలేకను, జలకలమైన దివ్యుత్ శ్రేత్రము శేంద్రమునందు ఉత్పత్తి చేయబడును. ఆ తిగ చుట్టలోనిది మెత్తటి ఇనుకములకన్నను ప్రవేశపెట్టినచో అది శక్తిమంతునిగా కాళ్ళానికాయస్కాంకముగా మారును, వరుసు చేయబడిన ఇనుప ముక్కలను గాని ఉప్పుముక్కలనుగాని తుందిన, అవి అదేవిధముగా జల మైన కాళ్ళకాయస్కాంకములుగా వగును

నదీన దివ్యుత్ - విరావములయొక్క అవనతములను బట్టి దివ్యుత్ శక్తి ఉత్పత్తిని, ప్రచారమునకును వంజం దించి ఇనుముయొక్క అయస్కాంక ప్రవర్తనములు కాగ్రహణ పరిశీలించబడినవి. ప్రచారముగు అణుములను గూర్చి సంతేపముగా మాత్రమే ఇతరు వివరించబడుచును దివ్యుత్ ప్రచారము, దీమగైవ బాకాళము (పాని నాయుడు) ద్వారా ప్రవహించుచున్నదనికొనుము బాకాళము లోవలనుండు అయస్కాంక శ్రేత్రము యొక్క జలము, ఆ తిగచుట్టల సంఖ్యలను దివ్యబ్రహ్మచారాపు విలువనుబట్టి తెలిసికొనవచ్చును. ఇనుపముక్కల వేనపుడు ఆ అయస్కాంక శ్రేత్రజలమును తెలుపుటకు సాధారణముగా H గుర్తుగా ఉపయోగించబడును ఇది 0.4౫౫ కి సమానముగా నుండును. ('H' అనగా 1 సెంటి మీటరునందు తిగచుట్టయొక్క సంఖ్య 'H' అనగా దివ్యుత్ ప్రచారము విలువ అనియేరులలో) ఇప్పుడు ఒక ఇనుపముక్క బాకాళములోని ప్రవేశపెట్టబడినపుడు, అయస్కాంకశ్రేత్రము వృద్ధిచెందినట్లు తెలియును ఇనుప ముక్కగాని, మరి యే ఇతర అయస్కాంక పదార్థము యొక్క నమకమునగాని అయస్కాంక శ్రేత్రము యొక్క జలము, B లేక గుర్తించబడును ఇనుము నమక ములో H కన్న B అధికముగా నుండును B, H ల విస్తృతి 'H' ప్రవేశకత్ అని విలువలందు ఈ ప్రవేశకత్, ఇనుముయొక్క స్వభావమునైనను, అయస్కాంకశ్రేత్ర శక్తిపై నను ఆధారపడి మారుచుండునట్టి కారణరాశి ప్రకవశ్రేత్రమగు H, 'అయస్కాంకీకరణ శ్రేత్ర' మనియు, అదేవదియగు B 'అయస్కాంక ప్రేరణము' అనియు విలువలందున్నవి. అనగా, ఒక చరరపు పెంటి మీటరు పై కాల్య ప్రమాణముగల గాఢి యందలి అయ

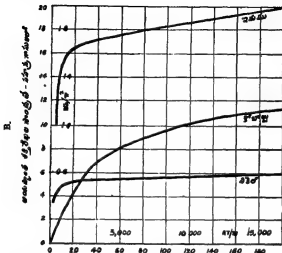
స్కాంకశక్తి లేఖల సంఖ్యను H గాను, ఒక్క చరరపు పెంటిమీటరు పై కాల్యముగల ఇనుము లేక మరి ఇతర అయస్కాంకపదార్థములోని అయస్కాంకపు శక్తి లేఖల సంఖ్యను B గాను, వివరించవగును H సమమాణముల నమముగు అయస్కాంక శ్రేత్రమునందు ఒక పదార్థము పెట్టబడినపుడు, ఆ పదార్థము అయస్కాంకప్రేరణము వలన, అయస్కాంకీకరణము చేయబడునని చూపించ వగును ఆ పదార్థముగుండా పోవునట్టి అయస్కాంక శక్తి లేఖల మొత్తపు సంఖ్యను 'B' వలన తెలియవగును $B = H + 4\pi I$.

I అయస్కాంకీకరణముయొక్క గాఢత్యము ను సూచించురాశి (I) అనవది అయస్కాంక ద్రవము యొక్క శక్తిగాను, I అమరిక అయస్కాంక ద్రవముల మధ్యరూపముగాను తీసికొనిన, 'I' అను గుణమును "అయస్కాంకవిక్షేపము" (Magnetoe moment) గా పరిగణించవగును) పై సూత్ర మొత్తమును H లేక విశదించిన ఎడల మనకు $\frac{B}{H} = 1 + 4\pi \frac{I}{H}$ అగును $\frac{B}{H}$ అను విస్తృతి ప్రవేశకత్ 'H' గాను, $\frac{I}{H}$ అను విస్తృతి గ్రహణశక్తి 'K' గాను, విలువలందున్నవి అందువలన అయస్కాంకపు ప్రవేశకత్లకును గ్రహణశక్తిని గల మధ్య సంబంధము $\mu = 1 + 4\pi K$ గా నుండును

అయస్కాంక తటస్థతతోనుండు ఇనుమును, ఒక బాకాళములో నుంచి, గ్రహముగా మన్ను నుండి దివ్యుత్ ప్రచారమును వృద్ధిచేసిన ఆ ఇనుము యొక్క అయస్కాంక శ్రేత్రము క్రమముగా పెరుగుచుండును. B, H లకు గల విలువల కారకమ్యములను బట్టి కొన్ని చిత్రమైన పరికములు వచ్చును. B, H సంబంధమును చూపు గ్రాఫ్ చిత్రమును అయస్కాంకీకరణ తేజము అందును (చ 4)

H = నమ్రగా మన్నుపుడు, B నమ్రగాను, H పెరుగు కొలది B విలువ తొలుక క్రమేణ పెరుగును, తరువాత అతి త్వరితముగా వృద్ధియగు శ్రేత్రముతో, వివిధగా కొబ్బలు (యంటి) కు 80 అగునంతవరకు పెరుగును 80 వచ్చిన తరువాత, B యొక్క వృద్ధియందలి వేగము H లో, త్వరితముగాను, కొంతగాను వడిపోవుటకు ప్రారంభించి, అంతకంటె ఎక్కువ యగుటకు విలువలేట్టి విలువను

అయస్కాంక శాస్త్రము

చిత్రము 4 H. అయస్కాంక శక్తితలము - ఓరుప్రక్కల ఇనుము, స్టీలు, నికెలులయొక్క అయస్కాంకీకరణపు రేఖాచిత్రములు.

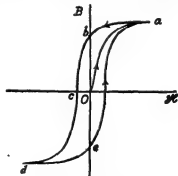
B పొందును. అప్పుడు ఆ వర్ణావళిని వంశ్య వై అయస్కాంకీకరణమున వొందినది చెప్పవచ్చును. అట్టి వంశ్య వై స్థావరమును పొందిన తరువాత అయస్కాంక శక్తితలమును తగ్గించినచో B యొక్క విలువలు, H వృద్ధిపొందునపుడు ఉన్నచాని విలువలతో పదుముగా ముడవు.

H సున్నుగాకేయది, మరల అధికమైన విలువలోనికి చేరినపుడు B, a b c d o అను వంపును కలుగజేయును. శక్తితలము ఊరింపరేయబడినపుడు ఏర్పడు అయస్కాంక ప్రవీణముయొక్క చింతయగు ఈ మందత్వమును (నిమగ్నబడినతమును) 'హిస్టరెసిస్' (Hysteresis) 'మందాయకము' అందుకు H ని సున్నుగా తగ్గించినపుడు, B సున్నుగా కాక, o బిందు ఊర విలువను కలిగియుండు వని స్పష్టముగా తెలియుచున్నది ఈ విలువను 'రేషియల్ ప్లాంకత్వము' (Residual Magnetism) అందురు (చ 6) ఈ మందాయనముయొక్క చుట్టు వై శాఖలను ఒక పూర్తి పరివర్తనముతో అయస్కాంకీకరణము అరిగినపుడు

అనియు ఉష్ణశక్తిని కనుగొనుటకు ఉపయోగించును ఇది విద్యుత్ మోటారుల నిర్మాణము లందును, విద్యుత్ పరివర్తన యంత్రముల నిర్మాణములకు వంజించిన నిర్మాణాత్మకమైన ప్రయోజనములను కలిగియున్నది.

వైవ రేవ్వబడిన విద్యుదుగా విద్యుత్ ప్రవాహము ఏర్పడును అయి స్కాంక శక్తితలముతో కూడుకొని యుండును అయస్కాంకత్వము నకు విద్యుత్ ప్రవాహము నకును ఉండునట్టి సంబంధ దృగ్విషయమును, కోలుక 1819 నం లో విద్యుత్ ప్రవాహమును తీసికొనిపోవు తీగకు పరివర్తనముతో లంజముగా మందరబడిన అయస్కాంకపు సూది గొన విశేషమును పరిశీలించినట్టి ఓరుప్రక్క అను శాస్త్రజ్ఞుడు కనిపెట్టెను

1845 నం. వాకు అయస్కాంకముచే ప్రభావము వొందినదిను వర్ణావళిలు ఇనుము యొక్క జాతి సంబంధించిన వర్ణావళిలు మోతమే యని వచ్చుటను

చిత్రము 5. B, H. రేఖాచిత్రము

యంతెడిది (అదగా ఇనుము,నిలెలు,మరిగించేక కోకాల్టె.) 1845 సం లో ఫారడే, కేరొక ఫలితము కొరకు ప్రయోగములు అయిపుయందగా అయిస్కాంత తీత్రమునందు ఉంచబడిన గాళ, ఇనుము కవచరచుచున్నట్టి అయిస్కాంత ధర్మములను వ్యతిరేకముగా ముందు ధర్మములను చూపించుటకు కనుగొనెను విద్యుత్ అను లోచాము కూడ ఎక్కువ విలుముగా అట్టి ధర్మములనే ప్రదర్శించినది అతడు ఘన, ద్రవ, బాదు స్థితులలో ముందు చాలా వచాధ్యములను చాచి గల అయిస్కాంత ధర్మములై చిరీ ఉంది, అన్ని వచాధ్యములను మూలకములై నను సంయోగములై నను, ఇనుమువంటి తేక గాళవంటి అయిస్కాంత తత్వములు పొందియున్నవని వివరించుచు, అయిస్కాంత రహియవ కాన్త్రమునకు పురాచిరీనెను. అతడు ఈ శ్రీంది విధముగా వర్ణింపెను

1. ఇనుము, మరెగించే (కోకాల్టె), నిలెలు వ్యుటము (అల్ట్రామినియం), గ్రుమము (క్రోమియం), పొటానియం, సోడియం, మెగ్నము (మగ్నీషియం), మోంగనము (మోంగనీ), తగరము, అప్టెబి మొదలగు వచాధ్యములను అయిస్కాంత తీత్రమునందుంచిక, అవి తీత్రమునకు వచూచాంతరముగా ముందువట్లు ఏర్పాటుగును అట్టి వచాధ్యములను ఏకాధియంత (Paramagnetic) వచాధ్యములందురు.

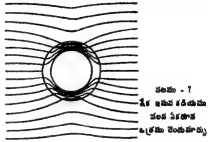
2. పీనము, అంగారము, రతనము, కర్పవము, కాన్త్రము, గంధకము, అంజనము (అంటిమెని), విద్యుత్, నిరు మొదలగు వచాధ్యములు, అయిస్కాంత తీత్రమునందుంచబడినపుడు, తీత్రమునకు అంజముగా ఉండువట్లు ఏర్పాటుకావించుకొనుచు (వ రీ) అట్టి వచాధ్యములను ఏకాధియంత (కయామాగ్నెటిక్) వచాధ్యములందురు. అట్టి వచాధ్యములు అయిస్కాంతముచే విగర్తించబడును. సేరామాగ్నెటిక్ వచాధ్యములు అయిస్కాంతముచేత అగర్తించబడునవి. ఇనుము, కోకాల్టె, నిలెలు మొదలగు

చిత్రము - 2. అయిస్కాంతతీత్రమున ద్రవము

వని అయిస్కాంతము చేత గాఢంగా అగర్తించబడును. అట్టి వచాధ్యములను ఫెర్రోమాగ్నెటిక్ (Ferromagnetic) వచా

ధ్యములందురు. ఈ విధముగా ఫారడే, ప్రతి వచాధ్యమును ఏకాధియంత రూపములో కొంచెముగదో, ఎక్కువగదో చూప

చిత్రము - 1. తీత్ర ఇనుము కడియము వలన ఏకరీతిగా ఉత్పన్నమైనవి

గీయ వచాధ్యముని చూపించెను. అతడు ఇంకను గెయో మాగ్నెటిక్, సేరామాగ్నెటిక్ వచాధ్యములు, చాటి అయిస్కాంతతత్వమును, అయిట మందరి తీత్రప్రభావము వలననే ఉండుగదానని విగ్ధయించెను (ప. 7)

అయిస్కాంతతత్వవిషయములలో అతి విశయవంతము అగు పరిశోధనలలో బోకె, మేరీమాగ్నెటిక్ ధర్మగు పీరీ మాగ్నెటి లేవినది గలదు. 1895 సం లో అతడు అధిక వంత్యాకములగు వచాధ్యముల యొక్క అయిస్కాంత గ్రహణ శక్తులను, ఉష్ణోగ్రతల వలన చాచి కలుగు మార్పును కొలిచెను అతడు ఈ విధిని కరెయా, సేరా, ఫెర్రో మాగ్నెటిక్ వచాధ్యములై ఉష్ణోగ్రతా ప్రభావము, హాటియందుండు అయిస్కాంతతత్వము మూడురకములా తేక, తోతీకముగా ఉత్తరీకమా అనువిషయము విధారణ చేయవలయు నను అభిప్రాయముతో ప్రారంభించెను. మాగ్నెటి యొక్క ప్రాథమిక పరిశోధనలవలన ఈ శ్రీంది విషయములు సిద్ధాంతీకరించబడెను

1. కరెయామాగ్నెటిక్ గ్రహణశక్తులు పామాధ్యముగా ఉష్ణోగ్రత నైనను, అయిస్కాంత తీత్ర విలుములైనను అధారపడియుండవు.

2. సేరామాగ్నెటిక్ గ్రహణశక్తులు విరరీతిక ఉష్ణోగ్రత (absolute temperature) లో వి లో ము గా ముందును. (దీనినే 'మాగ్నెటికాన్తము' అందురు.)

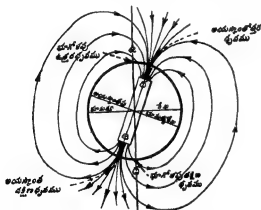
3. అధిక ఉష్ణోగ్రతలలో, ఫెర్రోమాగ్నెటిక్ వచాధ్యములతో చేసిన ప్రయోగములవలన, అతడు, ప్రతి ఫెర్రో

అయస్కాంత కాంతము

మాగ్నెటిక్ పర్యావరణమునకు ఒకవిధముగ సందిగ్గతట్టోగ్రత (entical temperature) కలదనియు, ఆ ఉష్ణోగ్రతయందు అది దియోమాగ్నెటిక్ గా మారించుననియు విజ్ఞాపితమైనను ఇంతియేకాక, 6 వ చిత్రములో చూపించినది వట్టు పెట్రోమాగ్నెటిక్ పర్యావరణము యొక్క గ్రహణ కక్షలు ఉపయోగించినదివేలీ ప్రముఖ కక్షలను జట్టి మారుచుండును మరియు అయస్కాంతకరణము అరిగిన కరుచాక అది మంచాయయము (Hysteresis) అను విశేషమును చూపించును.

భౌమాయస్కాంతకక్ష్య భౌమాయస్కాంతకక్ష్య కాంత్రము యొక్క పరిభ్రమము, భూమి యొక పెద్ద అయస్కాంత కును అగ్నిప్రాయముమీద ఆధారపడి యున్నది 'భూమి యొక్క ఉపరితలముపై నుండు దిక్కుది కోనలు పామాన్యముగా ఉత్తరక్షీణ దిశలకు ఉండు వట్టుగా ఏర్పాటుచేసికామును ఆ ద్రువములు, పరిగిగా భౌగోళిక ఉత్తరక్షీణములను చూపించకపోవుట వలన, అయస్కాంతక, భౌగోళిక ద్రువములు రెండును ఒక చాచికోవకటి కలియవు (చ. 8) ఈరెండింటి మధ్యగా

నుండు కోణము 'డిక్లినేషన్' (Declination) అని పిలువబడును. ఒక ఉష్ణమాదివి వస్తుది నిల్పుచారకముతో మధ్య ప్రచేకమున కట్టి గాంతో ప్రేరణపడినది, అది ఉపవహంత రముగా ఆగును. ఆ మాదివి అయస్కాంతకరణము పొందినది, అది ఇంచాకటి స్థితికి ఉటచాలుగా నిలుపుగానుండు స్థితిలో ఆగును, ఆ మాదియొక్క ఉపవహంతరముగా నుండు స్థితికి, ఏటచాలుగా నిలుపుగానుండు స్థితికి (దిశలకు) మధ్యనుండు కోణమును 'అవ పాకము' (Dip or Inclination) అందురు, ఒక ప్రచేకము నందుండు అవ పాకమును, దిక్పాకమును, భూ అయస్కాంతముయొక్క గాంత (Intensity) ను ఆ ప్రచేకమందలి అయస్కాంత మూలకములందురు (Magnetic Elements) చాచిచాచిపూర్తి ఉపయోగము, అయస్కాంతపు మూలకముల సజ్జావముపై పరిపూర్ణముగ ఆధారపడియుండును. ఆ విషయజ్ఞానము కొరకు గ్రహములేని శీతలతో నటములు బ్రాయించి యున్నది ఆ శీతలనుజట్టి భూమిపై ఉన్న ప్రచేకములలో ఒకే దిక్పాకముందునో తెలిసికొనవచ్చును అట్టి శీతల 'పిను

చిత్రము - 8.

భూమియొక పెద్ద అయస్కాంతకణి దాని ఉపరితలము. ఈ భౌగోళిక అయస్కాంత క్షేత్రము భూమధ్యరేఖనుకాక కాం ఎత్తైనది వ్యాపించి యుండును

చినక రేఖలు' (Isogonic lines) అని పిలువబడుచున్నవి. 'గోను' అను కాంత్రానిరే 18 వ శతాబ్దములో ప్రతి దినము దిక్కుదియొక్క దిక్పాకము మారుచుండునది కనుగొనబడినది ఇది దై నందిన మాన్య (Diurnal variation) అని పిలువబడుచున్నది. ఈ అయస్కాంత మూలకములలో హాత్తుగాభూదా మాన్య సంభవించును, అట్లేనే 'అయస్కాంతపు తుపానులు' (Magnetic Storms) అనిపిలువబడును తరచుగా సంభవించుచున్న ఇట్టి తుపానులు హాకావరణ విద్యుత్ పరిస్థితులు, మార్మగియందలి మార్పులు మొదలగు చాచికో నంబంది యుండును. ఇట్టి క్షిప్రమేగు విషయములను గ్రహించుటకు గాము, కాంతినివలె అయస్కాంత కక్షలయొక్క

అరవీటి శాసనాపాత్యములు

అపర్యాకములగు ఒడుదుడుపులను రిశాబ్ధరేయకర్ణి అతిమన్నికములగు పరికరములతో అయి పాపం కావ లోకవశాలలు ఏర్పాటుచేయించి యున్నది

ఏ యను ౩.

అరవీటి ధాసాపాత్యములు :- అరవీటి శాస నైతెలిక శాసన కుటుంబములకు సంబంధించినది ఇందు హీట్రు, ఫినిషియన్, అరమెయిక్, అప్పిరియన్ మున్నగు ఉత్తర, దక్షిణ ప్రాంతముల శాసన సమూహములు చేరి యున్నది. పురాతన క్రైస్తవాలవారి పరిశోధనల ఫలితముగా క్రీ. పూ. 4000 నుంచి ౭ నుండియు అరబ్బుల వాగధికతా చరిత్రక కనబడుచున్నది. హిమాలయ్ లోక అనలకు దక్షిణ అరేబియా ప్రాంతమువలది శాసనములు క్రీస్తు పూర్వము నుండి మొదలుకొని క్రీస్తు కుదాకా ౭ వ శతాబ్ది వరకును లభించుచున్నది. ఇవి అత్యంత విశాసనంశముయిన వారి సంస్కృతిని, వారి ఆర్థికసంపదము, హిందూజీవమువరకు వ్యాపించిన వారి విశాల వాణిజ్య సంబంధములనుగూర్చి తెలుపుచున్నది. ఈ శాసనములు, వా రుప్రయోగించు చుండిన శాసన ఉత్తమ సంస్కార ఘోషమైనదనియు, క్రీ. పూ 1500 ప్రాంతమునంటే శేఖనక వారిలో పరి పూర్ణ విశాసము తెందినదనియు, రుఅవు చేయుచున్నది అతే విధముగా ఉత్తర అరవీటిశాసన వగర సంస్కృతిని (Urban culture) పెం పొందించెను అక్షాత కాలము నుండియు మక్కా, పట్టణము వాణిజ్యమునకును, మతము లకును కేంద్రముగా నుండెను. దక్షిణ అరవీటి తెగలవారి యొక్కయు, మెవవుశేమియలోని పారసీక ప్రభా వికు యైన అరబ్బుల యొక్కయు ప్రభావము, ఉత్తర అరవీటిశాసనలో శాసనావృద్ధిని, ఉత్పత్తమైన వాగధికత కును కోపార మొనగెడిది. అరవీటిశాసనలో ఇప్పుడు వాడ బడుచున్న అరవీటి అక్షరములు క్రీ శ ౬ వ శతాబ్దిపు శాసనములందు మాత్రమే కనబడుచున్నది.

6 వ శతాబ్దము మొదలుకొని, ఇస్లాం మత వ్యాప్తితో కాలాను ఉత్తర అరవీటిశాసన ప్రభావీకరణమునందును, వాగధికత యందును ప్రణాళిముగ నెలొనెను ఇట్టిది అతే నియా క్షిప్రకర్ణమునందేకాక అనియో ర్షేకములలోను, ఇస్రావేలోని ప్రాగ్భూతర ప్రాంతములలోను, సియెన్, సిసిలీ మున్నగు పాశ్చాత్య ర్షేకములలోను కూడ వ్యాప్తి

చెందెను ఈ ప్రాంతములలో అరవీటిశాసన వాడుక కాచుగా నుండుటయేగాక అది ఈజిప్టు, మార్కా, ఈరాన్, కాచా మొదలగు ర్షేకములందును, ఏదో విధమున స్థానిక శాసనలను కూడ క్రోధి కాచిని క్రైస్తవశైలి, దూర దూరములందున్న విశాల ప్రాంతములందును వ్యాప్తి చెందినందున అయా స్థానిక ప్రభావములు వారణముగా అరవీటిశాసనయందు పెక్కు మాండలిక శేరములు (dialects) రూపొందెను. కాని ఈ ర్షేకము లన్నిటిలోను గ్రంథశాసన ఒకేవిధముగా విలసిల్లుచుండెను. పదమూడు శతాబ్దముల చెవకమండియు అది ఖురాను కై లిని, రచనా క్రమమును అధారముగా గూడుతు యిందు లకు వారణము. ఇది మధ్యప్రాచ్య ర్షేకములలో పెక్కుంటి మాతృశాసనముగా నుండుటయేగాక ముస్లిం ప్రపంచము లోని మత వ్యవహారములకును ప్రకృతి శాస్త్ర విజ్ఞాన ప్రచారమునకును వాడబడుచుండెను

అరవీటి వాణ్మయోత్పత్తివిధానము (క్రీ. శ. 500-750) . ప్రపంచములోని మహావాణ్మయము లన్నింటి యందు వలెనే ఇస్లాముమత ప్రారంభమునకు పూర్వపు అరబ్బుల విజ్ఞానవిలసితతేదికమున పర్యవరతలతో ప్రత్యక్షమయ్యెను. అరవీటి పర్యములు అంత్యామప్రాంతాత్యంతముగ గర్వంగా ప్రారంభించెను ఈ గర్వ విభావములే విమతాచారకు లగు (Patriarch) గణారాయలు (పోరెస్సెపువారు.Oriental) తమ మంత్రోచ్చాసుకా సందర్భములందు ఉపయోగించు చుండిరి. రామరామ అనియే అధికముగ యయామలగ్నమైన రూపమును పొందెను. తరువాత విడి వదులగు వందమ్మ లుగా విభక్తమయ్యెను. ఈ వందమ్మల మారు రూపము లి పరిగణనలో చేరలేదు ప్రాచీనకాలములో ఉకాఅ పట్టణము నందును, మక్కా పట్టణమునందును వాతరలు జరుగుచుండెను అప్పుడు కవులు సమాజీకములు ఒకరి పోకరు మించునట్లుగా కవిక ల్లి రోటీరచుచుండిరి.

రారు అల్లిర నర్యకవిత్వమును ఉచిరా (గేయగీతక) అందురు. ఈ గేయగీతకలు అంకకావలలోని ఒడ్యె(Odes) వంటివి. ఇందు 80 నుండి 100 వరకు వండ్లి లుండ వచ్చును.

ఇస్లాము మతమునకును పూర్వయుగమున చెందు రాశా స్థానములు అరబ్బులకుండెను. ఇందోకటి " ముస్లిమ్ "

అరవీ పాపాపాశక్యము

(భిక్షావంశ) వంశ పరిపాలనము. ఈ రాజ్యము అరేబియా యొక్క ఈశాన్య భాగమున వ్యాపించియుండెను మరియు అరేబియాలో "అల్-హింద్" వంశ పరిపాలనము. ఈ రాజ్యము యూరప్ లలో వరికి వడముని కిగయందు వ్యాపించియుండెను ఘనపరిపాలన పంపొందిన పశ్చిమ ప్రభావముల కాగిడి గురియైయుండగా, అల్బిదులు పాశ్చాత్య (పశ్చిమ) వంశస్థులకి ప్రభావములయిరి ఈ రెండు రాజ్యములు పశ్చిమ, రోములోకముల మధ్య అనిగియట్లనులందు ఘనమైన పాత్రను పోలియున్న తమ రాజ్యాధికారములకు పరిమితమైన, ఈ రెండు రాజ్యముల ప్రభుత్వములను పశ్చిమంబున ఉన్నాయి.

ఇస్లాం పూర్వముగ కవికములలో, ఈ పాత్ర ప్రభుత్వము తమ తమ విశిష్టమైనముల (అంబియంట్) కనుక గణ్యమైన ప్రభుత్వములను, పాశ్చాత్యములను ఖుమలను తెలపయి వేగవంతములుగా తిరుగుచుండెడివారని తెలియుచున్నది. దీని ప్రభుత్వ పరికరములను విస్తరించి వా ప్రతిక ర్పణములను చేయుచుండిరి.

ఇస్లాం పూర్వముగ కవికలో వేరాంశధోరణి గాని, గంభీర భావ్యకరించగలిగిన లేదు విమర్శాత్మక అరబ్బులు నిజమైన ప్రభుత్వములను, పాశ్చాత్యములను వందల తమ తెగవంశప్రభావములను గోరవించిరి కొరకు, ప్రేమ, ఇష్టము వియోగములే లేన దుఃఖము, అవమానము, ఘనత, అతిశయము అనునవి వారికి విశేష వర్ణనాంశములు ఇవి ప్రభావంశములను వియోగములై యుండెను. దీనిని గూర్చి వా రెక్కు ముగ్ధ గమనరచయించిరి.

అయినను, ఇస్లాం పూర్వముగ కవికలో యుక్తములు, పాపాపాశక్యములు, అతిశయీకరములను రాశల పంకి ప్రభుత్వము, సమీపిగోష్ఠిలయొక్కయు, దీనినివలనయొక్కయు వింధాపూర్వకవర్ణన లేదున్నది ఈ విధముగా ఈ కవిత్వము అప్పటి పాశ్చాత్యపరిపాలనను స్పష్టముచేయు మూల పాదనముగను, అరబ్బుల కాలిలోని తెగల చరిత్రను కాటు పదిగాను ఉపకరించుచున్నది.

కొన్ని ఉపపూర్వక్రమములును, దీనికాంక్ష వలించు అనుప్రాసయుక్తములను మాటల రోరలులును తప్ప ఇస్లాము పూర్వముగమున వనత బాధ్యులయినట్లు కాదనవలెను. ఇగోశాస్త్రము, శిశోగ్రంథిశాస్త్రము

(ethnology) ముఖ్యము (పామ్యరిక్) శాస్త్రము (phylogeny), వంశానుచరితము (genealogy)— ఈ శాస్త్రములలో అరబ్బులకు పరిచయమున్నట్లు తోచుచున్నది పిమ్మటే! అరబ్బి బాధ్యులయినట్లు మొదటి గ్రంథముగా మనకు కనబడునది ఖురాను గ్రంథము. ఈ గ్రంథములో బాధ్యులముగను, వై పరిచయముతోను జీవితము గడపుటకు వలయు బాధ్యుల నితీమూక్రములును, పాంథిక్ వియోగములును ప్రవచించబడినవి. పాపాశక్య ర్పణిలో ఉపాత్త గ్రంథముగా ఖురాన్ విశిష్టము గలిగియున్నది.

మహమ్మదుప్రవక్త జీవించియున్న కాలములో ఇస్లాం పరిశ్రమగ్రంథము దిద్దివేయవలయు అరబ్బి దీని దోషములను ధర్మముగా మనము గ్రంథ విషయములు ప్రేక్షకులు కాకుండా పాపాపాశక్యములకు తగిన విధి, బాధ్యులకు మూత్రములను వివిధించుట అత్యవసర బాధ్యులయ్యెను, ఖురాను బాధ్యులదిగ్గరయ్యెను మనకు బాధ్యులకాస్త్ర వశము, కల్ల రాశి జ్ఞానము అవసరమయ్యెను. వదముల యొక్క సరియైన అర్థము ఇస్లాం పూర్వముగ కవుల రచనల నమన దించి నిర్వచించబడుచున్నవి ఇందుమూలమున ఇస్లాం పూర్వముగకవుల రచనలను సరిదిద్దుట అవసరమయ్యెను ఈ విధముగా కల్లకత్తేశాస్త్రము (philology), నిఘంటు విరచనము అనిర్వచించెను. మహమ్మదు ప్రవక్త యొక్క ఉపదేశములు, కల్లకత్తెములు మనమునకు తెచ్చుకొని, తదనుసారముగా ఖురాను విధానములను అవలంబించి వానిని విశ్లేషించుచుండెను తత్ఫలితముగా "పదిక వంశ వాయ" మనకు శాస్త్రము = (Hadith) ప్రవచితమయ్యెను.

మొదటి పలుగురు అలీపాలకాలమునుగిరి తరువాత ఇస్లామీ దిక్షాన ప్రవోద లేనిద్రము దర్శినిపాపవర్ణన వలీపాలకాలాధిని అని మరీకామంది దమాన్మును పశ్చిమమునకు మారెను. అప్పుడు దమాన్ముమనందు, దోకకాన నమద్దిములును, మక్కా, టిటులనుచాచు అయిన "ఉమ్మయ్యుదు"లు, అంకములందున్న ప్రభా రాజ్య విధానమును తెల్పిరి, అస్థానమున రాజవంశ పరిపాలనా విధానమును సెలకొల్పిరి. ఉమ్మయ్యుదులు రాజ్యాధికారము పోషించినట్లుచేయుచుండిరి ఇస్లాం పూర్వ

యేనుగ ఆచారములు, ఆచర్యములు వీరిని తలచి
దానినిపేరొనగ అంతయు మునుపటివలె రక్షింపునరక్షము
యొక్క. స్థానమును స్వేచ్ఛనిదిలాగ నీవినయ ఆగ్ర
మలరెను. గ్రామము రాజులయి పరమయోగి అంతర్యంగ
మిలలు పొందుదును ఈ అంతర్యంగములకు వినియూగ
అనబడుట వస్తుని అనంత వంశ్యము కలిగిరిదని.
దీనిద్వారా ఓడయొక కనిపయొక్క ప్రాచీన కేటలు
పట్నములలో ప్రవేశించెను. ఈ కవిక సామన్యముగా
ప్రకృతాశ్వుకము, దానీకాశ్వుకము అగుటకే అర్హము
అవ్వవలయునుగాని దాని అనుభావ వాచావర్తములు
అలిగెను. కాని, దినుకష్టుల అనేక కావ్యములును
(Sature = Hija), స్త్రీల కావ్యములును (Bhalogy =
Fakhr) ఇప్పుడు రాజులయి దానవకలెందు రాజులయి
కలిగెదము, రాజులయి దానీక కావ్యములు ప్రవర్తము
కావీర్యము.

దివాన్ జీడిబిర్రావను క్రైమికావ పుస్తకము కృంగి
రాష్ట్రకమై న, కావ్యములు ప్రకరించుటకు నాగరి
కములను, చిరస్థ క్రైమికావ్యక కావ్యముల ముఖ్యముగా
పదార్థ మనవలయునని వర్ణింపుచున్నాడు. వగవరావ
క్రైమి కవిత్వమునకు చిరుస్థ క్రైమానుకరణమును
పదార్థవి వర్ణించుచున్నాడు "బుకారియా క్రైమిచరణ
మనుష్యునాదు" (Jamali-b-Ma'mar, d. 52 A. H.),
బుకార్ని ద్రిము కను క్రైమ్యకారియ (Qais-b-Jamali),
నైలా కరవుకావము మున్ను చిరు వర్ణిస్తాడు. అందును
తలవ కాదుటను దివక్రమం కామస్తోత్ర 'గజో' అను
పదమును, ఓడ అను పదమునకు దంత్యూగముగ
కావించెను. చానీల స్వరక్ర అన్వితము లేకుండెను.
చానీ ఉమ్మయ్యియును కామస్తోత్ర అని యొక స్వరక్ర
పదముగా మార్చెను.

ఇట్లొక మతము పాపాపి నప్పున్నట్లుయొక్క అపి
వ్యవస్థి ఫురికొల్పెను. అది క్రమముగా అవదెను, అప్పుడు
దివ్యాంమలు ప్రాచీన కవిగా గ్రంథముల సేకరణ
క్రమమునను పూనుకొనిరి. "రావిన్" (Ravi) అను
నామ ప్రాచీన కవికాగారములు. దీని అగ్రమును
వల్లవేది గాకము చేయుచుండెదనామ. ఈ రావిములు
ప్రాచీన కావ్యసేకరణ కారమును పూనిరి.

అధ్యక్ష వాక్యము లక్షణములు :- (750-1258) | ౧
750లో అశ్వామేధులు రాజ్యాధిపతులు మొదలయిన వారి
మంది అరబ్బుల రాజ్యము, సంస్కృతి, జీవితములందు
ప్రభావమును చూపించు వచ్చెను. అదిభారత రాజధాని
దక్షిణమునందును బాగానును ముగ్ధులము రాజ్యాధిపతు
రాజ్యము, పరిపాలన, సంస్కృతి, జీవితరంగములందు
పాతరకు ప్రభావము ప్రాశస్త్యమును కలిగెను. ఈవిధముగా
మహావనదమైన వాల్మీకియన్నీకి సంగమ ద్వీపముయ్యందు.
అరబ్బుల ప్రాచీన రాజ్యముల సంప్రదాయములను సమర్థి
పరచుచును బదలుగా అశ్వామేధమును వర్ధిల్ల గర్వమును
అదరించును, అపార శోభిశాస్త్ర వాల్మీకియమునుగూడ
అభివృద్ధిరకె "సంస్కృతి" అయియును విశాల విరివిరి
ఈ యుగమునందలి వాల్మీకియమును మనము, భాషా
శక్త్యము, నెరవేరుము, పద్యము, చరిత్ర, భూగోళ
శాస్త్రము, కేరాలమును, శోభిశాస్త్రములు- అను
భావలుగా విభజించవచ్చును.

మొదటము ప్రథమ కర్తవ్యము ఖరామలోపాలు మహాత్ముని దైవ కర్మముగ ఉపశోములు, శరణుల సహాధిపతులై యుండును. ఎందుచేతనో ఈ సంప్రదాయములు మత విశ్వాసముల సంబంధమునను, మత విధిని అవలంబించు సందర్భము ఏదీ ప్రామాణికమే, ఏదీ కట్టికాదు అయితగినదిగో తెలుపవలెనని ముందును, దిగ్భక్తి కర్మమునందు ఖరామ విశ్వాసములను అవలంబించి యెట్లు విధానమును ఈ సంప్రదాయములు మోక్షము నివహించును. రామరామ హస్తశిల్ప (సంప్రదాయముల) సవరణములు చేయగలగిన అన్ని ప్రామాణికములయిన కొన్ని విధయములకూడా తాదాయుధ ప్రతీతికెను రాష్ట్రమునకు సన్నిధికిని పరిశీలన పూర్వకముగ విచారణ చేసి, గాలించి, ఏది ప్రామాణికముగో, మన కర్మకముగో నిర్ణయించి, ఇట్టి విమర్శనాత్మక పరిశీలనము మూలమున, ఈ సంప్రదాయములను పరిపరచగా అందియ్యుచు వచ్చిన చాలా కీలకవిశ్లేషణ తెలిసి కొని, చాలాలో ఎవ్వరున ముగ్ధురగినచారో, ఎవ్వరు విరాళ రింపకనచారో గుర్తించునది వచ్చెను. మత ధర్మ బాహ్యములనునవి సంబంధించిన శత వర్గమునీ ఖరామ బాహ్యమునను (బాహ్యము) తెలియవచ్చును. మూల

వర్ణములను గూర్చి రచనల యొక ఎటువూ అభినివేశములచేత బిజోధిక వర్ణములను సరళభావనో ప్రతోభావ్యకముగ రచించెను వర్ణవిశ్వముతో సరి సమానముగ సంగీత విద్యయును వృద్ధిచెందెను సంగీత శాస్త్రముమీద, వార్యపాఠవములమీద గ్రంథములు రచించెను. సంగీతపాఠశాల ప్రత్యేక రాగభయములు, వారి శివనరీత్రలు ముద్రపర్చెను కీ.శా.తె.అల్.అహూని యందు విశిష్టమునై వది

అబ్బాసీదు ఖలిహిల్ అధిపత్యము చిహ్నాభివ్యవయవ తరువాత ఇస్లామీ పామ్రాన్యమున తెలకొనియున్న అల్ప రాజ్య సభాస్థులు విద్యాభ్యాసంగములకు తేంద్రములయి తెలకొను అరెస్సీయందరి పై పుష్టాలా యొక్క పాంచానీ సభాస్థవము అరవీళ్ళ వాల్మయి తేంద్ర రాజములలో తొక్కటిగా నిలబెట్టెను. ఇచ్చటే అల్.ముహమ్మద్ (1006) అను కవిప్రభుగవుడు వర్ణింపబడిన శుభకవిత్వము ప్రబలు ముస్లింలు, దానిని పరిచుచు, వ్యాఖ్యానించు నుండెడివారు సందిత మందలిలో చానికెక్కుడుగ మాన్యకలశించుచుండెను. పై పుష్టాలా అరెస్సీ రాజ్యాధిపతిగా గ్రీకులతో వలులది యుద్ధములు సత్సవనాదు. ఈ పై పుష్టాలా రంధయ్యత్రంతుగూర్చి అల్.ముహమ్మద్, తన పనువాళి కవియగు అబుఫరాన్ అల్.పాంచానీతో గలిసి కవిచానానము చేయుచుండెడువాడు పూర్వ సంప్రచాయబిద్ధమయిన కవిత్వ విధానము "అల్.మా అర్రీ" (1064) అను అంధకవితో అంతుమొందెను. ఈ అంధకవి ఇస్లామీ శాస్త్రములందును, గ్రీకు, హిందూ తత్వశాస్త్రములందును విశేష జ్ఞానవేషస్సునై పిరియా, బాగ్నాదులందు గలుగితోల్పెను పారవశిక వశతేయము లేకలేగాక, "సఖి అల్.అందు, లుజం మా లాయల్లుం" అనియు లేందు వర్ణనావర్ణ రచనలచేరూడ విశదు ప్రసిద్ధి జెల్పెనాడు. ఈ శాస్త్రములందు అల్.మా అర్రీ, పనువాళిలకు భావములను, సింహశివమును, ప్రభుత్వమును, మతమును మొగమోలము లేకుండ, పై రక్తము గా అందరించాడు. అచానువందు (వనిత్రకా మోత్రములు) ప్రతిపాదించిన అరవీళ్ళులను అల్.మా అర్రీ తన శీర్షికము నందు శార్యధుచుమన ప్రవేశపెట్టివాడు. మాంసాహారమును, వివాహమును వర్ణితేయకుటగూడ విశదు

పూడెను అతని శావములందు తొద్దమక ప్రభావము కూడ కనబడెను

అరవీళ్ళ వాల్మయిమన రమణీయ వచనరచనా ప్రారంభమునకు అబ్బాసీదు, ఖలిహిల్ ముఖ్యకారకులు. వీరు చెప్పియన్, గ్రీకు, పిరియా భావలనుండి అరవీళ్ళలోనికి అనువాదములను చేయుటకు మిగుల ప్రోత్సహించిరి పారసీమండి కాంక్షేన వాల్మయి మును, (Light Literature), గ్రీకుమండి తత్వశాస్త్ర గ్రంథములను, తొలకశాస్త్ర గ్రంథములను, ఇండియామండి గణిత శాస్త్రమును అనువాదము చేయు మధ్యమును ముమ్మ రముగ పాగెను సంస్కృత గ్రంథముల వందశతకము అరవీళ్ళలోనికి అనువదించబడెను వీరికి అరవీళ్ళలో "కలిలా వ దిమ్మా" అని పేరు. ఈ అరవీళ్ళ అనువాదము వరిమృగత వహ్సానీ గ్రంథముమండి చేయుదినదిన అనువాదకుడు ఇస్లాము మత ప్రసిద్ధిమును, వర్షియా లేకీయుకు నగు "ఇబ్నె అల్.ముఖ్సాఫ్" (767) అను వాదకు ఇశకు పారసీక చరిత్ర గ్రంథమగు "ఖురాయిబానా" అను చానినిగూడ అరవీళ్ళ భావనోనికి అనువదించివాడు.

ఇట్లు వివిధ విషయములను గూర్చి కళాశృంగమైన వచనరచనలో రచించబడిన పెద్ద గ్రంథములేగాక, ప్రఅలలో పామాన్య విజ్ఞాన ప్రసారమున టునయొగించెడు విజ్ఞానకోక (వర్ణన) గ్రంథములుకూడ ప్రచారము లోనికి వచ్చెను. ఇట్టి చానిలో "ఇబ్నె అల్.పరీద్" అను గ్రంథముక్కటియై యున్నది వీరిని "ఇబ్నె అల్ల రబ్బీ" (789) అను ప్సెయిన్ లేకీయుడు రచించెను. ఇందు కిర అధ్యాయములు కలవు ఈ అధ్యాయములలో ప్రాగి స్థానికు చరిత్రము, ఇస్లామిక చరిత్రము, కవిత్వము (Poetry), పంధ శాస్త్రము, పామెతలు, పారవశిక, చరిత్రాధిక గాధలు మున్నగువి బుర్సూడినవి. ఇట్టి రచనా విధానము కలిగియై తరువాతి శాంతుముకు చెందినది రసీక్ అల్.ఇబ్నహిద్ (1108) రచించిన "ముహాదరాత్, అల్.అదరా", అల్.అమకరి (1148) రచించిన "అబి అల్.అలమహ్" అను గ్రంథములు

పరిపాలనల రాజీయ వ్యవహారశక్తములు, రాజ్య విషయక లేఖనములు తెలిగనకొని, అంధమయిన వచన రచనయొక్క అవశ్యకత అధికము కాకొల్పెను. ప్రాత

అరవ్వి లాహిపాహాళ్యము

కాంపు విరాడంబరమైన **శ్రీ** స్థావరమున అలంకార యుక్తమైన **శ్రీ** చైత్యవృత్త వ్యవహారములందు ప్రవేశించెను. ఈ అలంకారక గద్యరచనలలో ఛందోర్ధ్వములు, పాదా, (అనుపాద యుక్త గద్యము) విరివిగా మఱయోగమునకు వచ్చెను.

అలంకారయుక్త రచనలు మఖము (Majha) అను పేరుగల విరివిక బాబ్బయ్య వృద్ధికి చారిత్రమైనది. ఇది ఒక పితామహ బాలకమువలె ముందును ఇందులో కథాకాయకుడు ప్రవృత్తి వేదముతో రంగమును ప్రవేశించును ఈ వేదచారినిగూర్చి మూత్రధారులు వివరించును.

“మఖము” అనునది కథాకథన కళయందు అభివృద్ధి విధానముగా గణనమువచ్చుది ఈ విధానము అరవ్వి మాటాడు నేకములలో అభిమానాత్మకమై యొప్పు యందెను పలుకెగతావారి యుద్ధములను గూర్చిన ప్రాగిస్తాదిగ పురావృత్తముల వలెనే, అంకారా (Ankara) యొక్క పాపానకార్యములు, దక్షిణ అరేబియా రాజగు గెయ్యట్ ఇచ్చెయ్యానది యొక్క కృంగార విహారములు, కామహారాల్ అనునది కృంగార కథలు. ఇట్టి కథాబాబ్బయ్యము నలుమూలలక, ప్రాతిమే, చీటిచి ద్రుతి బుచ్చాపాముతో పరిపరచిరి ఈ వర్ణమునకు చెందినది, అరేబియా బాబ్బయ్యములోనేగాక ప్రపంచ బాబ్బయ్యమునందును ముద్రపిచ్చమైన “వేయిశ్చక్ర-టిల్కావల” కథాగ్రంథము. ఈ కథలు భారతీయ వస్తుమూలకములై “పాతారు అపహాసా” అను శ్లోకతో చ్రాయండిన పారసీక కథలని తెలియుచున్నది.

కత్యకావ్రము - లౌకికకావ్రములు .. అరవ్వి గద్యవలెనే లౌకికకావ్ర బాబ్బయ్యను మాత్ర గ్రీకు గ్రంథముల అనువాదములతో ప్రారంభమయ్యెను అనిపాహూన్-అల్-రఘీసుచి స్థాపితమై, అతని పుత్రుడుగ అల్ ముముక్తరీ చి ప్రరించెనది “మొమ్ అల్ హిక్మా” అను పేరుగల విద్యా సంస్థ వీర్వీరదవచ్చు అనునాద కారణ్యములు మరలంక వృద్ధిచెందెను. ఖుస్రా-ల్-ఖాఖా (886) అనువాడు అతి స్థానిక రచనపేగా గదక, అగోళకావ్రగ్రంథములను ముఖ్యముగా “యూక్లిడు” గ్రంథమును (శీతగదకము) అనువదించెను. హుస్రైన్ ఇచ్చె ఇహాల్ (978)

నైర్ద్య గ్రంథములతోపాటు స్లేట్ రచనలకు అనువాదము చేసెను, హుస్రై అనువాడు వృక్ష, నైర్ద్య కావ్ర గ్రంథములను అనువదించెను. ఈ యుగములో పుణ్య లౌకికకావ్ర గ్రంథ సంపద ఎట్టిదియో ఇచ్చెనది (998) పంకజము లేవన క్షిణము అల్-ఫిహరిస్త (గ్రంథముల వర్ణిక) అను గ్రంథమును చదివినచో తెలిసికొనవచ్చును. ఇతడు సాహిత్య, లౌకికకావ్ర గ్రంథములను గూర్చిన విశేషాంశములను బొరజివంకవరకు ముఖూర్చి, విషయ దర్శనముగా మనకరించుటకు ఈ గొర్రు గ్రంథమును సిద్ధముచేసెను అనిపాటిలు గ్రంథములేగాక స్లేట్ గ్రంథములు పెక్కు. గూడ కాదాంకరికములయొక్క ఇస్తాని తత్వజ్ఞతలయొక్క స్లేట్ మతము ఎ చ్చు. ఈ ప్రభావము కలిగించెను చారికావాదరహ్మను (Mabarrat) బాలగవ కళ్యాణములలో ఇబ్రాహ్-ఎన్-హా అనువాది పాపానకార్యమున విశేష ప్రమాదిత్వముయొన పద్ధతిగా వృద్ధి చెందెను ఈ ప్రతిష్ఠావస్తుముయొక్క ఉద్దేశము వనస్లేట్ వికార్యమును నడుపరించి ఇస్తానిక తత్వజ్ఞానములను దూపించెనయ్యుటయే చారు తమ తత్వజ్ఞానములను పంకవదలించి, రస్తైల్ “ఇబ్రాహ్ వహ్” అను గ్రంథముతో బొంబువరచిరి. ఈ గ్రంథ సంపాదకుని పేరు తెలియదు.

తత్వజ్ఞానమును గూర్చి మొట్టమొదట గ్రంథరచన గావించినవాడు “అబు యూసుఫ్ యూఖూలు అల్ కిండి” (812) ఇతడు తత్వజ్ఞానము, నైర్ద్యము, అగోళకావ్రము, గదకము, గావము మున్నగునాది మీద రెండువందల గ్రంథములు వ్రాసినాడు ఈ కాలపు ప్రసిద్ధ తత్వజ్ఞతలలో హాదసు “అబువరల్ అల్ ఫరాబి” (960) అనువాడు అద్విహిల్ మీద, గదక, గావ కావ్ర గ్రంథముల మీద బాణ్యజ్ఞానములు వ్రాసెను. అబు అలీ ఇచ్చె సీరా అనువాడు రీచానము, తత్వజ్ఞానము, నైర్ద్యము, అగోళకావ్రము, లౌకికకావ్రము మున్నగు నును ప్రబ్లానకాఖల మీద గ్రంథములు రచించెను. తత్వ విషయ ప్రతిపాదకమగు క్షిణాల్ అన్-దిసా, నైర్ద్యవిషయ వివరణాత్మకమగు అల్ ఖుమా విల్ బిత్ అను దీ గ్రంథములు మిగుల ప్రసిద్ధిచెందినవి. ఇవి లాహి-కావ్రలోనికి అనువదించబడినవచ్చును ఆ యనువాదములు మద్యయుగ

మన యూరపుఖండములో కూడ అత్యంత ప్రాచూణిక మైనదిగా పరిగణింపబడెను

ఇట్లంటే అట్టి భాష అనుచును భగోళవ్యాప్త విషయ భగోళములను (Habits) నిర్ణయించును అనిపా అనుమార్చు అన్ని ప్రభావము కారణీయగణితవ్యాప్త సంబంధములగు సిద్ధాంత గ్రంథములు అరవీటి భాషలోనికి అనువదించబడెను, అట్టి "మహావిష్ణు" అనుచును ఈ గ్రంథముల పాఠములను రచించెను అత్యంతాద్రియా వృద్ధులచానియు గణిత, తృప్తివ వ్యాప్తవే శ్రయవగు 'టాటెమి' అను గ్రీకు పండితుడు రచించిన అట్టి "మెటెస్టు" (Metaphysics) అను గ్రంథమును ఇచ్చె మేతుడు (Metu) అనువదలు అరవీటిలోనికి కామాంతరీక రణముచేయగా, తృప్తివ్యాప్తవ్యాప్తయము వెన్నులుచేసి మరింత వృద్ధులచేయు అరవీటి తృప్తివ్యాప్తజ్ఞానలో గణనీయులు అట్టి పరమాని, అట్టి కాచాని, ఇచ్చె యూమును, ఇచ్చె అట్టి సైరాం, శేఖరు ఇచ్చె అట్టి అనుచారలు కాగ్గాడు, వసువృక్షము, వైరీలందు పక్షరకాలలు నిర్వాణము వాండుటచే ఈ విద్యకు మిక్కిలి ప్రోత్సాహము కలిగెను,

ఇతర భౌతిక వ్యాప్తముల వలెనే అరబ్బుల వైద్య వ్యాప్తము గూడ అనుచారములతోను గ్రీకు ఫిషియాల పద్ధతి పనగాపాన చేసిరి మటతోను ప్రారంభమయ్యెను కాని, అంత విద్యాయుల ప్రత్యక్షావలోకనము, స్వాము శవము, వైద్యవిజ్ఞానమునకు ఎంతయు తోడ్పడి, అది విశాలము, వ్యతంత్రము అగు కాళిగా వృద్ధిచొందెను అంత వైద్యభిజ్ఞానములు ఓపికంత్రవ్యాప్తమునందును (Physiology), రోగ కలకల వ్యాప్తమునందును (Symptomatology) గొప్పప్రాచీనద్యమును వారిచేయి అర వైద్యకాలలు, వైద్యవిద్యకాలలు పాశ్చాత్యులకు మార్గదర్శకములుగా వెగతెను తేలి ఇచ్చె పాశ్చాత్యుల అనువదలు రసాయనవ్యాప్తమునకు పుణ్యపేదెను అతిక్రమకముగా వృద్ధులచే గ్రోగ్గో శ్రవణములను కనుగొనుటకు మార్గమేర్పడెను ఇచ్చె అట్టి రసాయన వ్యాప్తమునకు గల పరికరములను, పరిభాషయు అరవీటియ రసాయనపండితులు పెట్టిన పేకయే. భౌతిక చరిత్రయందు (Natural History), వృక్షవ్యాప్తమునందు, వృక్ష పాయ వ్యాప్తమునందు అతీతరముగ ప్రవృద్ధిచేయెను.

తత్వవేత్తల యొక్కయు, వైద్యవేత్తల యొక్కయు శీవితచరిత్రలు నిర్మితము అయ్యెను అట్టి రచించిన "హిస్టోరి-ఆఫ్-పాల్మోమా" అను గ్రంథమును, "ఇచ్చె అని ఉత్తి నిత" రచించిన కితాబె - అట్ - ఉయూన్ - అట్ - అంకా" అను గ్రంథమును తత్వసంబంధము లయినవే

భౌగోళము-చరిత్ర : అనిపా అయిక్క, తహారాఖానా వ్యవస్థ, సమర్థముగ ప్రభుత్వనిర్వాహమును భౌగోళికాంశములను గ్రంథస్థముచేయుటకు పురికొల్పెను ఇక పుణ్య స్థల సందర్శనాభిలాషులకు కాము దోయెడి రేకములను సంబంధించిన విజ్ఞానము అవసరము కాకొల్పెను ఈ భౌగోళిక శేఖనములు రహదారులు, పర్వతావళిములు, తల ప్రతిష్ఠానవములగుర్తి మూతమే వర్ధించుటతో తృప్తి పడలేదు అచ్చటి ప్రతి భార్గ్య, సాంఘిక, సంస్కృతిశీవిత విషయములనుగూర్చిన యభ్యాస విషయములకు గూడ వర్ధించుచుండెను ఇచ్చె పూర్వజ్ఞ, అబుదులాఫ్, జాప్రాతీ, ఇచ్చె అబిదు, ఇచ్చె ఇకానావలె రేక పర్వతపడలులు ప్రాచీన గ్రంథములు అరబ్బుల భార్గ్య, సాంఘికవిషయపరిష్కృతులగుర్తి వివరవాక్యకములయందును గూడ, కాము పర్వతించిన రేకముల అచారములు, సంప్రదాయములు, వ్యవస్థలు ముప్పగు పది తెలుపుచుండెను భౌగోళవ్యాప్త పడకాలమును అచారాదిగ ప్రాచీన వివరించిన భౌగోళములు, నిర్మితము అయ్యెను ఇట్టి రచియించిన "మూఖ మోస్తాఖ" అను గ్రంథమును, యాఖుర్ రచించిన "ముఖ అట్టుల్" అను గ్రంథమును ఇట్టి తరగతిలోనివే

ప్రాచీనయుగ శివిత్యమును గూర్చిన గాథలు, అయితే గల పంఖానో నివేదికలు చరిత్ర పతన పాతనములకు చారిణీయ. ఇట్లంటే ప్రారంభచరిత్ర జ్ఞానముకు ప్రవృత్త యొక్క. శీవిత చరిత్రమును, ఇట్లంటే యుద్ధములను (Migrations) గూర్చిన సామగ్రిని సమగ్రావలనన అగత్యమేర్పడెను ప్రవృత్త యొక్క. శీవితచరిత్రకు మహమ్మదు ఇచ్చె ఇషాఫ్ అను పతడు రచించెను. ఇది విషయక్రమ వ్యవయన గ్రంథము. అరబ్బులందు చరిత్ర. భౌగోళిక రచనలు ఓక అపూర్వ వ్యాప్తప్రాయముగా రూపొందెను. చరిత్రకారులు తమ కథనమునందు చేర్చిన వ్యక్తుల పవలంబించి, వివరణలకు పరంపర చేర్చినది చెప్పె

అరవీటి పాపాపాత్యములు

సట్లుగనే తిలకములు ఒక నిర్ణయముగాను, పూర్వ విషయములు, మహాపురుషుల జీవిత పరిశీలనములు మొదలుకొని ప్రపంచ చరిత్రలవరకు కాలక్రమానుసారముగా కథనము చేయుట మరియొక వర్ణనాగ మునెను.

మంగళముల దండయాత్రల ఫలితముగ 1858 లో బాగ్దదు పతనము చెందిత తరువాత, సంస్కృతీశీలద్రము తిరిగి సిరియా, ఊతపులకు మారెను. ఆ కారణమున బాబ్లయ ప్యూతన స్వభావములునుమూర్ఖులమౌండెను. రాజులయ కల్లోలములు, అకాలతీకర పరిస్థితులు ఎన్ని ఉన్నప్పటికిని విచారణములయనబారు పూర్వకవి ప్రతీక గ్రంథములను పరిశీలించుచు, చాటివయ బాగ్దాద్నములను రచించుచునే యుండిరి. ఈ యుగము మాతన రచనాపద్ధినిగ్రాహక క్రోడీకరణమునకు ఎక్కువగ ప్రత్యాతి చెందియున్నది హిందీ వ కళాశాస్త్రములో మాత్రభావములను, మాతన విభావమును అరవీటియ చరిత్ర - భూగోళ రచనలకులకు మానవ చరిత్ర కళావిధులకు ఖిల్మి బాబ్లాన్ (1408) అనునతడు, చరిత్ర సంఘటనలను ఎట్లు పరిశీలించవలెనో ఇతడు కొన్ని నిబంధనలను నిర్వచెను. పాపాపాత్యముల విషయ విస్తారములను ప్రతిపాదించెను. ఈ విస్తారములను వసువరించి ప్రాచ్యులొక పాశ్చాత్యులును ఇప్పటికిని వరచుచున్నారు

ఇండియాలో ప్రథమించిన అరవీటి పాపాత్య వర్ణనా పత్రము - ప్రాగ్విహిళిక కాలమందును, ఉన్నామిక కాల మందును ఇండియా దక్షిణ తీరములు అరేబియాలో బాగ్దాదర సంబంధములను కలిగియున్నవను, సింధు, ముల్తాన, తెలూచిస్తానము తప్ప, ఇతర భాగములు అరవీటి మాట్లాడుచువారి ప్రభుత్వములలో ప్రత్యక్షముగ లేకుండెను కావున పాపాపాత్య మాట్లాడుచుగల ప్రభువుల దోషణ భాగ్యము అరవీటి భావకుల లించలేదు ఏవన కళాశాస్త్రమునాటికి అరవీటి పాపాత్యమునకు చేర్చబడిన ఇండియా ఉత్తర భాగములుకూడ ఎంతోకాలము వారి హాజరయారినట్లమున మందలేదు. ఈ కారణమునను, దక్షిణ భారతములోని అరబ్బుల వాన ప్రియములును బాగ్దాదరమునును వర్తక వాణిజ్యములనరలేచిపరిమితము లగుటచేత, ఆ వాణిజ్య విధానవిధేక పరిశ్రమములను గూర్చి ఏమియు తెలియదు, వారి స్థానిక భావంతోమండి

నికొనడమి అరవీటిభావంలో చేరిపోయిన కొన్ని వదములు మార్త్రము కనబడుచున్నవి. భౌగోళిక, రాజకీయ అవరోధము తెచ్చియున్నను, భారతీయ ముస్లిములలో మత సంస్థలయొక్కయు, మతభాగ్యయనము యొక్కయు భావగా అరవీటి భావము చాడుతారో ముందెను. ఉమయ్యూద్, అబ్బాసిదులకాలములో కొందరు భారతీయ మహమ్మదీయులు అల్-హిజాఅకును, ఇరాకును దోయి అచ్చుట స్థిరనివాస మేర్పరచుకొని కవులుగా, గద్య రచయితలుగా ప్రవేశింపిరి. ఇట్లే చారిత్ర అను అకా అల్ సిరియ మున పతకు కవి, హిజా అల్ సఫూని (1888) అను నతడు కల్తాబాస్త్రవేత్త (Philologist), నబీ యుద్దీన్ అల్ హిందీ (1816) అనునతడు బాగ్దదుకాస్త్ర పారగుడు అట్లే అరబ్బు విచారణములను ఇండియాకు పరిచి, అరవీటి భావలో అమూల్య గ్రంథములను రచించిరి అబ్దులానీ హిందువుల సంస్కృతిని, విద్యవృత్త, గ్రహించుటకును, కాసు చ్రాయరచించిన కితాబె - అల్- హింద్ అను పుస్తకమునకు విషయ పేరకణ్యము ఇండియాకు వచ్చెను ఇండియాలో హిందీ ప్రవచనములను బాగ్ద ద్దీ తెచ్చుటకు వంసుద్దీ అనువాడు తిశిస్తు మండి ముల్తానుకు వచ్చెను. అయినను, ఘనవీర్ (988 క్రీ శ) మొదలుకొని మొగలు వంశము (1588) వరకును ఇండియాలోని ముస్లిం ప్రభుత్వముల కాలములో భారతీయ ముస్లిములు అరవీటి బాబ్లయములో ఎట్టి ఉపభాషయనములయిన గ్రంథములను రచించలేదు. వరసము, పద్మము, కత్తబాస్త్రము, భౌగోళికభాగ్యములు ముస్లిగునానిని సంబంధించిన అరవీటి బాబ్లయ భావంతో హిందవ ముస్లిములు ప్రవర్తించారేమిది. ఈ బాబ్లయ భాగ గ్రంథములమీది బాగ్దాద్నములను పరిశీలన చేయుటయే తమ కర్తవ్యముగా వీరు పరిగణించుకొనిరి భారతీయ ముస్లింల హిందయనునకు తర్కబాస్త్రము వచ్చినది. ముహిల్లా హిందీ (1707) ముస్లిం అల్-ఉల్లాం అను గ్రంథమును వ్రాసెను. ఇది యుచ్చికిని తర్కబాస్త్రమున ప్రామాణిక గ్రంథముగా పరిగణించబడుచున్నది.

నవీన్ హిందూని విశాముద్దీక, అలీయా, బానిరుద్దీక విరాగ్ హిందీ, సిహాముద్దీన్, అమీరు ఖుమ్ర అనువారి

అరవీళ్ళ వర్ణాంధములు మనదనుక వచ్చియున్నవి. వీరే గాక, అరవీళ్ళలో తమ కావ్యముల యొక్క దిశానుభవ (చూపుచు) వంశంబిచ్చివచ్చిన కవులను గలరు మొహమ్మదు బి అబ్దుల్ అజీజ్. (మలకారు, 10 వ కళ్యాణము), వయ్యదు అలీఖాన్ ఇబ్నా మహసం (1706), వయ్యదు అలదుల్ ఖదీర్ బిఖ్నాబీ (1715) వయ్యదు గులం అలీ అబ్దు (1785) అమరారు అల్లీ కవులు. ఈ కవులందరును పార్సీ కవిత్వము వలన ప్రభావితమయి యుండిరి వీరి కందరతును, కళారూపంకారముల యందును, పార్సీ వర్ణ విచారణ వైఖరి యందును ప్రీతి మెండు. మలకారు కవియగు సైదుషామ్మదు అరవీళ్ళ కావలో ఒక మతేనది (ఇంకు 500 వర్ణములు గలవు) అను కావ్యమును రచించెను ఈ కావ్యమువందు కాశీలో నామోరీక బుడతేచు లతో నిలవ దోరాలములను, అతనికి ఇష్టానుమతమునెక గల ప్రీతీయు వర్ణనములై వని. ఇబ్నా మహసం కవియొక్క "అల్ అదీయూల్" అను కావ్యమునందు, అలంకార చిత్ర కల్పనలకు ఉపాపారములు సంకలితముచేయబడినవి. ఇతర కవుల వలెనే అబ్దు మహ్మద్ అలంకార గర్భితముగా వ్రాయుట యందు అమితేచ్ఛ గలవాడు. ఈతడు పాండి కావలోను, సంస్కృత కావలోను గల ఉపమానములను, అలంకారములను తన అరవీళ్ళ కవిత్వములో ప్రవేశపెట్టి నాడు. భారతీయ ముసల్మానులు భార్యక గ్రంథ వ్రాసే పరిశీలనములకు కలిగించినదోపాదము మిగుల విలువగలది.

మొత్త తాపాపాత్వము (1798-1866) : 1798 లో అరబ్బులకు పాశ్చాత్య సంస్కృతీసంస్కరణ మరల కలిగిన వాణిమండియు అరవీళ్ళ వాణ్ణియునుమందు అధునిక విధానముల కనుగుణములయిన మార్పులు ప్రారంభమయ్యెను. ఈ వినవక ఇప్పటివచ్చే ఈతప్పి రంగమందు ప్రారంభములవడి. యూరోపీయర్ల వర్ణనల ప్రకారము పాశ్చాత్యుల స్థాపించుట, వారాచిత్రముల దేగముగా వ్యాప్తి చెందుట, అధునిక బలోపేయ గ్రంథరూపములను అరవీళ్ళ కావలోనికి అనువదించుట, ఇవియే వనినకావ్యానికి కారణభూతములు. అనుప్రాపించార భూయిష్టమైన ప్రాచీన గర్భ రహిత విధానము నిడువబడినది. ఇప్పటి పార్సీవాదిక యుగమువకు తగివట్టుగా మలత. వరక రచనలు ఆ స్థానము వాగ్మిందినవి. పేట మహమ్మదు

అబ్దుల్ అబ్దురు వందు గావించిన ప్రబోధ పరితముగా బిరాహ, వ్యాధి, వ్యాధి, ము, బిష్టామిక తత్వవ్యాధి ములై వ్రాయబడిన కావ్యములు, మొత్తవర్ణనలో మహమ్మదును పొందపొనెను ప్రవర్ణ యొక్కయు, కవుల యొక్కయు, నందితుల యొక్కయు రచనలను మలకాత్వకముగను, పరిశీలకాత్వకముగను, వంశములే కావ్యీయ పరిశోధనను, అధునిక విమర్శన విధానము వలనను, అంతురార్థములు అరిగెను. కార్పినిక కళా (గీతనంబి) రంగమువందు అరవీళ్ళ పాపాపాత్వము మీద యూరోపీయను ప్రకావము స్పష్టముగా కానివించు చున్నది కళాత్వకముగ కళావిరచనము చాళితక వనల లతో ప్రారంభమైనది బలోపా దేశములలో విచారణ నము చేసిన అరబ్బువందీతులు ప్రేయి, ఇంగ్లీషు, అర్బున్, ఇటాలియన్ కావలలోని గ్రంథములను అరవీళ్ళకావలోనికి అనువాదము చేయ పా సి డి, అల్ మూన్ పాబూల్, అబ్దుల్ మూన్, అల్ మూసి అనుచారల యూరోపీయ అద్భుత కళాపాపాపాత్వమును (Rimman) తమ అధి దుయల కనుగుణముగా అనువదించుటకు మార్గరర్థుల యయిరి. తరువాత టోఫిల్ అల్ పాసి, అల్ మూసి, అహమ్మదు వై మూరు అమరారు వేనలము ఈతప్పి దేశమువకు చెందిన వర్ణనలక కల్పనాకలముల విద్విందిసి, ఈతప్పిలో చాళితకం విచారణయినవకలకాక, విల్లు కంపెనిలు, దేశీయో వేంద్రములు, చాళితక పాపాత్వ వరంబర. చాళితకకలు, విల్లుకకలు యెలుదెదలినది

గర్భవలైవే అధునిక వర్ణరచనయు ప్రేయిపుల రచనలను వల్లెటూరి పాటలుగా (Saghi) అరవీళ్ళరచన చేయుటతో ప్రారంభమయినది. సంప్రదాయ విధముగా వచ్చుచున్న అపిదావర్ణనల అల్లె ఛందోలంకారములతో పాగించుచుండినను, అధునిక కావ విశేషములను, బిష్టామిక యూరోపీయ తత్వసమ్యేకనమును వర్ణన కవిత్వములోనికి గావించెను. ప్రాకవర్ణనల ప్రకారము గేయగీతలు (Odes), కీర్తనకావ్యక గీతలు (Elegy), దీప్తములు (Panegyrics), గీతములకలు (Sonnets) యభావకముగా రచితము అగుచున్నను, చాళితకపాటలు దేశకత్తి, కాలక, రాజీయ, పాపాపాపాత్వములు కావ్యవస్త్రాలుగా ముందుల వార్తలయేము. అల్-అబ్దు

అరవిందము

(1889-1904) హాఁ, దో (1888-1988) వంటి ఈ యుగపు కవి శిరోముఖులు అరవీ తాత్వికమును గూర్చిన గీతములను గానముచేసి, అరవిందుని వారి వాగ్దేశక యొక్క గత వైభవోదయమును స్మరణముచేసి తెచ్చిరి అరుచిక కవులు శంకరభావమున (Sankar) కవిత్వము అనుసరించుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు శక్తాంతరములకు గణములకు సంబంధించిన కట్టుబాట్లను తెలిసి తెలియుటకు ఉద్దమించుచున్నారు ఈ ప్రయత్నములు ఫలమగువా యుదవది ఉపాకు వరలవలెనని నిశ్చయము కాని అరవీవర్ణములకు (శంకరము) గల ప్రత్యేక లక్షణములు మోపిపోకుండ నిలుపుట, అరవీలోని యూరోపియన్ విధానములను ఎక్కువగా ప్రత్యేకము అరుచికదేశము లయ యున్నది

డా. ఎం. ఆ. ఎం

అరవిందము:- కొమ్మగలు అనునది హక్లి శిల్ప యందు ప్రజావాహకములతో గూడిన ఒక చిన్న పట్టణము ఇక్కడనే అగర్విభాగములయిన రామకృష్ణ దరమ హంస, రాజారామ హంసారాయలు - ఉభయులు జన్మించిరి అందుచే ఈ ప్రదేశము ముప్రసిద్ధి పందినది ఆ కొమ్మగలులో, ఒక ముప్రసిద్ధమగు "హోమ్" కుటుంబముతో, క్రీ. శ. 1840 సం. కృష్ణదశమోద్ అనునతడు జన్మించెను అతడు యువ రాజారాయణ బోను యొక్క పెద్దకుమారుని ప్రముఖి ప్త్యుతాతేనీ వివాహమాడెను కృష్ణదశమోద్ యం ది ని యన్ దీగ్రిని పొందిన తరువాత ఉన్నతశర వైద్య విద్యను సంపాదించు విది త్త మై ఇంగ్లాండునకు బోయి అచట అబ్జిక్ విశ్వవిద్యాలయమునందు యం ది దీగ్రిని సంపాదించుకొని భారతదేశము నకు తిరిగివచ్చెను ఇతని పాశ్చాత్య వాగ్దేశకయందు అగ్గంతుమున అరవీయ సంస్కృతియందు అభివృద్ధిని దీర్చెను.

జననము - 1872 సం. 15 వ తేది గురువారం ఉదయం 5 గంటలకు కంకాలో ఈ దంప

తులకు మూడవ కుమారుడుగా శ్రీ అరవిందమోము జన్మించెను. కృష్ణదశమోదు పాశ్చాత్య విద్యార్థిభావము నందు సంపూర్ణవిమానము గలవాడు. అందుచే అతడు అరవిందుని, అతని దీగ్దరుణు దాక్షిణింబలోని లోరెటో కాలేజియు పాశ్చాత్య సంవింపెను అప్పటికి అరవిందుడు 5 వ సంవత్సరముల ప్రాయము కలవాడు. పాశ్చాత్య యందును, లోనవకాలయందును మోము దీగ్దరుణ యొక్క పేరుకు అందరును అంగకాలకులై యుండిరి. తనదేశములోనే ఒకవిధముగా ప్రధానమై అరవిందుడు 5 వ ఏట ఇంగ్లీషులోనే తొలిమాటలు ఉచ్చరించ మొదలిడెను.

విద్యార్థక - 1879 సం. 5 కృష్ణదశమమును అతని భార్యయు తమతో అరవిందుని, అతనిదీగ్దరుణు ఇంగ్లండు దేశమునకు తీసికొనిపోయిరి అచ్చుల మాంజెన్డరునందు అరవిందుని, అతని దీగ్దరుణు తెచ్చెను అను అంగ్ల దంపతుల వంశమునందు దుండరిరి. అరవిందుని అరవిందుని వలన వ్యక్తిగత లక్షణము లభించెను తెచ్చెను తాతకు కానయందు గొమ్మ విద్యాంసును అందుచే అరవిందుని కాతడు తాతనందును గట్టి పుకాసి నిర్మించెను

తెచ్చెను దంపతులు అప్పటియందు బోయిన సంవత్సరమున అరవిందుడు అందమందరి నెయింటి పాల్ పాశ్చాత్య సంపదించెను. అరవిందుని యొగ్గత, ప్రశోభ, అచ్చటి ప్రధానపాశ్చాత్యుని అగ్గించెను. ప్రధానపా

బాల్కనీయుడు ఆరవిందుని ప్రియముగా గ్రీకువాడు బోంబేయెడలికెను. పశ్చిమగ ప్రభావ పాల్కనీయునిచే ఉన్నత కరకులతో ఆరవిందుడు ప్రవేశము కల్పించెను. ఇట్లు ఆరవిందుడు బాల్కనీయుడే గ్రీకు, బాటిక్ భాషలో పాండిత్యము సంపాదించుకొనెను. వీరకలంకమందలి కింగ్స్ కళాశాలలో ప్రవేశించెను. అచ్చట ఆరవిక సంవత్సరమునకు 80 పాపల తొమ్మద విద్యార్థి వేతము లభించెను

అంగ పారవ్యత మందలి పద్ధత్యవిధము, కల్పబాత్మక బాల్కనీయుమును, శ్రీచిది పారవ్యతమును, బోపాయొక్క ప్రాచీన - సుదర్శ - అనువిక యుగముల చరిత్రమును చదువుటయందు ఆరవిందుడు ప్రత్యేక శ్రద్ధను వహించెను. కింగ్స్ కళాశాలయందు గ్రీకు, బాటిను భాషలలో పద్ధత్యరచనా విషయమున సంవత్సరమునకుగల బహుమతుల నన్నింటిని ఆతడు పొందెను. 1895 సంవత్సరములో గ్రీకు, బాటిక్ భాషలలో ఉత్తీర్ణుడవడక - అంతములను కూడ ఆతడు పొందెను. వీరక ఇండియన్ సినిమా పరీక్షన పరీక్షయందు ప్రతిష్ఠిత ఉత్తీర్ణుడయ్యెను. కాని, ఆ విషయమున ఆరవిక సహాయమై ఆరవి వేళము లేదయ్యెను. అందుచే ఆ బంధమును మండి విముక్తిని బొందదలచి న్యాయముగ 80 పి యుక్త పరీక్షను విరూపింపక యుక్తియు క్రమగ నుజ్జుపు పాఠశాలయందు నవమ యోగ్యతలేదను విషయమును ఆధికారుల దృష్టికి తెచ్చెను

ఆరవిందుడు ఇరువది సంవత్సరముల ప్రాయముననే అపారాధముయిన విద్యాయోగ్యతలను గడించుకొనెను అర్జును, ఇటాలియను మున్నగు ఇతరములయిన బోపా భాషలయందు కూడ ఆతడు గొప్ప ప్రావీణ్యమును పొందెను. వంగప్రాముగా చెప్పవలయునన్న అసంఖ్యాకములయిన పాశ్చాత్య సంస్కృతి విధానములను పద్ధత్య మొదలుకొనుటకు అవసరమయిన ఉత్తమ భావ పాఠములను ఆతడు అభ్యసించెను.

తండ్రి యొక్క తొలిక ర్తవ్యమును బట్టి ఆరవిందుడు ఉద్యోగ సంపాదనము కొరకు యత్నించవలసి వచ్చెను. ఇంతలో బోపా మహారాజు బన ప్యగ్గియ శ్రీ పాయాశి రావు గాయక్వాత ఇంగ్లండునకు వచ్చుట తునిగించెను. అయ్యతభాషమును పురస్కరించుకొని శేషముకాకు

పక్షాయమున ఆరవిందుడు గాయక్వాతతో పరిచయమును ఏర్పరచుకొనెను ఇంగ్లండులో మండగత ఆరవిందునిచే అంగ్లములో రచించబడిన పద్ధత్య పనులయందు ఆతడు భారతదేశమునకు పరివహించే వృత్తరూపమును ధరించెను ఆరవిందుడు రచించిన కావ్యములలో మిగిలిన గ్రీకుమును, విహారాంక ప్రేమ అనునవి శ్రేష్ఠపదగతలై యున్నవి బోపాతో రాజీయోగింగ్లము, కళాశాలా బాల్కనీయుడుగను ఉన్నపుడు ఆరవిందుడు బహువిధములగు పారవ్యత రచనలను కావించెను

రాజీయ శీవితము మొట్టమొదట పండియ వ్యక్తి గత మోతుము గాని, వ్యక్తి సంపత్తిగాని, శ్రీ ఆరవిందు నకు ఉత్తత ఉత్తముగా తోరలేదు మిక్కిలి అవసాన కరమగు శేచా భర్తముమండియు, అజ్ఞానాంధకారము నుండియు, ప్యరేశీయులను విముక్తులను బనయుటై యత్నించుట తన ముఖ్య కర్తవ్యముగా ఆతడు గుర్తించెను. తననేడు చెల్లడించబడిన ప్రభావత్రవితో రాజీయ విషయములను గురించి ఆతడు ప్రాయమునవచ్చెను 1902 మొదలుకొని శ్రీ ఆరవిందుడు రాజీయందోళనములలో ప్రవేశించుటై యత్నించెను రాజీయ చర్యలై సంఘములను విద్వంయుటకు ఉద్వృత్తియై యున్న పురోగాములగు బాయులతో ఆతడు లేటును కలిసెను. బహిరంగముగా ఆతడు లేటుగలిగిన తర్వాతగా నుండెను ఈ రచనవ్య రాజీయ సంస్థయొక్క భార్య క్రమమునందు పద్ధత్య సంపాదనము, విశేషము బహువ్యరణము, ప్యరేశీద్యమము అనునవి ప్రధాన ఉత్తములై యుండిన పద్ధత్యమునగా శ్రీ ఆరవిందుని దృష్టిలో మితవాదుల భిక్షుకవిధానము బాధు సంపూర్ణ ప్యాంక్త్యమే జాతీయ సంస్థయొక్క ప్రధానఉత్తము కావలయునని ఆతడు విశ్వసించెను.

బాధ్యకర్తను యొక్క పంగవిభజన కూడ మై న దురవారాంధకార పద్ధత్య పంగతీయ సంకటని ఏకములగుగ కలవరపరచెను. ఈ పంగతీ విభజన విషయకమైన కావనము దర్శనవరకు పోయియును పొగించుటై నిగ్గయించబడెను. 1905 వ సంవత్సరం అక్టోబరు 18 వ తేది ఉపవాసములతోను, రోగములతోను, ప్రతీకార సూచకమగు దినముగా బయటపడెను శ్రీ ఆరవిందుడు

అరవిందుడి

1904-1906 సంఠో అరిగి వాంగ్రెసు వశమి వాజయ, అతివాదవశముయొక్క చర్యలయందును, చతుష్పాక్షప్రచారాశి నిర్మాణము నందును ప్రముఖ మైన పాత్రను వహించెను. స్వరాజ్యము, జాతీయ విద్య, స్వదేశీయత, విభేదవస్త్ర బహిష్కరణము అమరచి తమ మూలములు.

1908 వ సంఠో శ్రీ అరవిందుడు బోధాయందలి ఉద్యోగమునుండి నిరవించుకొని కలకత్తాకు వచ్చి "వందే మాతరమ్" అను పత్రికయొక్క నివారణ సంపాదకత్వమును స్వీకరించి, జాతీయవశమునందు వత్తుడుగా ప్రవేశించెను. అశ్వనిశ్వాసనములేక వెల్లాడెదనైయున్న వాంగ్రెసు వశములలో అతడు తన ఉత్సాహదర్శనములను, సంపదకతుల సంఠినించెని తన జాతీయ భావములను, కొంతవరకు రగుల్పొలిచెను జాతీయ భాయులను సమాజేవవరది లేకమువకు అతడు ఒక నిష్పాక్షిక కార్మక ప్రజను మును నిష్టవరచెను శ్రీ అరవిందు డిట్లు అభ్యుదయముగా అతివాద జాతీయతయొక్క మహాత్వమునే ప్రతిపాదెను. వంగ విభజనముయొక్క ప్రతిఘటనము వకు చిహ్నముగా ఏర్పడిన జాతీయ కళాకారకతులొలి ప్రచారాధ్యక్షుడాయెను కాని త్వరలో ఉకళాకారును వదలి సంపూర్ణముగ రాజకీయములలో నిమగ్నుడయెను.

తెరమరుగునుండి 'వందే మాతరమ్' అను గీతము లయలువెదలి ఒప్పుచుట్టిగా చానించి ప్రతి భారతీయుని తపస్వీగమున వాట్లనూడ రొడగెను నిలమువకు 'వందే మాతరమ్' అను పత్రికను వెనుకనున్న కత్తి శ్రీ అరవిందుడే ఇతని సంపాదకీయములను, ఇతర రచనలును ప్రతి ప్రకంపన సంపాదనెను అంగ్లో-ఇండియన్ పత్రికలకు నై చానిముము కలిపించెను. కాని ప్రభుత్వమింక 'వందేమాతరమ్' అను పత్రికను ఉపేక్షించవాలక దోయెను అందుకే వ్యాధివిచారణ సభలో అరవిందు నిన్నై చేరాలిదనుము (Pinnel's Hall) పాఠశాలయొక్క ఉదాహరణలో శ్రీ అరవిందుచి పేరు సమ ప్రజాతియొక్క పెదపుంజనము వడయార రొడగెను భరత ణందముయొక్క నలుదెలుసుండియు ప్రకంపనలు, అతి వందనములు ప్రతిభవించె పాగెను. స్వర్గీయ బాగురు

కవియు అతని క్షణవందనములు వెల్లడించెను. వాస్త్రీయ ప్రచార దండకాధికారి శ్రీ అరవిందుని నిర్దోషిగా నిష్కయించుచు తీర్పుచెప్పెను.

1907 లో, లోకమాన్య కాంగంగారక తిలకు యొక్కయు, శ్రీ అరవిందుని యొక్కయు వాయు కత్వములో వడను జాతీయ పురోగాములను, విభజనాదులను సుర్వ గల అవర్ణ నిషయకములయిన లేదములు అంతకంతకు ప్రమ్మలములు కానిగెను. 1907 లో మారకు కాంగ్రెసులో, తుదకే ప్రమ్మలములు ఒక వరిణతరూపము నొందెను మారకు కాంగ్రెసునుండి అరవిందుడు వా ప్రవచనము యావచ్చాక భాయుకుడుగా వెలువడెను. అప్పటినుండియు ఇతనియందు జనతకు క్రొత్తకప్రలు, అశ్వగౌరవములు, సప్రభావము ఇనుమడించెను వెదలివోటతెల్ల ఇతను మహారాశ్రిత మయిన గౌరవ ప్రవక్తలను దొందుచుండెను తిలకు, అలవక చాయ్, డివిడ్ చంద్రపాలెము మున్నగు మహానియులతో సహానిగా తేలుకలిసి ఇతడు వనిచేయబడగెను.

రాజకీయ విశ్లాంభములు.. శ్రీ అరవిందుడు వంగ దేశములో తేజోవంశమును, అశ్వకత్తి సంపన్నమును అగు ప్రయత్నముయొక్క వ్యాధిను రగుల్పొలిచి వానిని విద్యుదజ్వలీతము గాంచెను రాజవర కతకు గాంధీ మహాత్ముని రాజీయ చర్యా విధానములను, ముఖ్యముగా పాత్రిక నిర్వహమును, అభివలంబి ముందుగనే ప్రవేశపెట్టెను దేశములో విద్రాణమునైయున్న అచ్యాక్షిక కప్రలను మేలుకొల్పెను. కాని, గతకంకరము లేనిదో దౌర్వశ్యమును ప్రయోగించికాడ త్వరనుపొందు పాట్లు జాతీక కందన పాల్పిపాయమును అత దెచ్చుదును వాచియుంచలేదు శ్రీ అరవిందుచి ఉ భావము లోకమాన్యతిలకుయొక్క భావముతో తుల్లమైనదిగా నుండెను. "అశ్వచ్చాకర్యములో 'జాంతి' ఒక భాగము, కాని, అది అచ్యాక్షికముగాని, కనినము మానవకము గాని యుని మూలమునై అభారవచియుండవలెను మూవన స్వభావము మారనిదో కాంతిమాగ్గ మేమూత్రము ఫలప్రదము కాకాలదు. జతులు కాంతిమాగ్గమును ఒక మానవక మాత్రముగాగాని, అహింసాత్వముగాగాని అనుష్ఠించ జాచివశాదు అది అజతుయమును దొందును.

అప్పుడు పూర్వమునందుకంటేను గురుతరముయిన అవస్థ మేర్పడవచ్చును" అని అరవిందుడు చాచివెను. పాప రహస్య సంపాదనమునందుగూడ అరవిందుడు తెనుడిసి యుండలేదు. కాంగ్రెసువందలి రెండు పక్షములను మరల ఒక పాపాత్మక కార్యక్రమము ప్రారంభించి రెన్నుటకు అతడు సర్వోత్తమమని వినియోగించుటకు సంసిద్ధుడై యుండెను గ్రామ పరిమితిని చేర్చుకొని స్వరాజ్య సిద్ధాంతమును చాలి చూడ మన లేకమున క్యాచింగ్ కేసులయందుగల ప్రాముఖ్యమును అతడు గ్రహించెను. "స్వరాజ్యపాదన మందు మనము గ్రామమును పునాదిగా చేయవలెను 'గ్రామమును నిర్వహ్యముచేయుట' అను పాత పాఠ పాటును మనము తిరిగి పఠింపాలి. గ్రామమును మనము పరిపర కాగముల శీవముతో అనుబంధించి చేయవలెను. జాగ్రత్తము స్వరాజ్యపాదన నిర్వహించుట" అని (1) అరవిందుడు కోర్కె వక్కాణించెను.

సంఘటన రివ్యూ పూర్వ నిర్దిష్ట సిద్ధాంతములకు అనుగుణముగా శ్రీమదుగా చరిత్రపాఠంబొందెను. రాజా ద్రోహము హద్దుమించి చెలరేగి వారంబొందెను. దీనితో అభి కాలులు, భయభ్రాంతులై 1908 మే, 5 వ తేదీ ఉదయము 5 గం. లకు (2) అరవిందుని బంధించి మిత్రవర్గముతో అతని అభిప్రాయకుల నుంచి అక్కడ నున్న చెర పాలలో నుంచిరి. ముద్రపద్ధతును, క్రిమినల్ బ్యాయ చాక్రియవగు ప్యేరీయ ఎడ్వీడ్ బాగ్జన్ ప్రభుత్వపక్షపు బ్యాయవాదిగా నియమించబడెను. తల్లా మేజిస్ట్రేటు స్థానములో పనిచేయుచున్న బిల్లీ కేరారోపణములను ద్రువపరచి, పెనుపుకు (3) అరవిందుని, తదితరులను విచారణనై పంపించెను. పెనుపు బ్యాయవాదికారియగు బిల్ బ్రౌన్ తెలుగు విచారణ జరిగెను. "దేశంబు" అని తరువాత ముద్రపద్ధతివొందిన రిక్తతంబున కాను అరవిందుని కాపాగ రివ్యూ సంపాదనమున మిగుల తోడ్పడెను. అభిప్రాయ కారాగరమున గడచిన సంవత్సర పరిమితకాలము (4) అరవిందుని శివము నందు మిక్కిలి ప్రభావమైనది. ఇతడు అతని శివము అంశయ్యలపై అనంతముల అభ్యాసక శివము యొక్క సంపూర్ణ విశ్వాసమునకు దోహదమొనగనది. ఇచ్చట చిరిగి బంధించిన రివ్యూపక్షములు చిరిగి భవిష్యత్తునకు నూర్గమును నిర్ణయించినవి. ఈతడు చివరి "కర్మ యోగ" పత్రిక చూడమున తోడ్పడుచు అందెచ్చెను.

యించినవి. ఈతడు చివరి "కర్మ యోగ" పత్రిక చూడమున తోడ్పడుచు అందెచ్చెను.

అభ్యాసక శివము : ప్రభుత్వము అరవిందు చేరో బ్యాయమును పురస్కరించుకొని విద్యారంభనవయసున పట్టునట్టి యుండుట వృద్ధమైనవృద్ధి నుండియు అతడు ఎవలతో అల్లాక చావమునందుకదయే తన కార్యములను నిర్వహించుచుండెను. కడకు ఒకటి రెండు మాసములు చంద్రనగరునందుండి, 1910 ఏప్రిల్ 4 వ తేదీనాడు అతడు పుడుచ్చేరి యందు ప్రవేశించెను. ఇచ్చటనే నిర్వాణ పర్యంతము అతడు తన యోగపాదనమును మోసకానించెను పురుచ్చేరిలో (5) అరవిందుడు గడిచిన కాలమందు కార్యములను బలంగా తోడ్పడుచు తెలుపదగిన అంశములు మిక్కిలి స్వల్ప సంఖ్యాకములు 1914 జనవరి నెలవరకు మన ప్రాచీనరిచివలదిన "అర్థ" అను మాసపత్రిక చూడమున అరవిందుడు తన తత్వ రహస్యయోగమార్గములను గూర్చి తోడ్పడుచు తెలిపించెను.

(6) అరవిందుల తత్వ రహస్యము ప్రాచీనకాలము నుండియు మనకు సంక్రమించిన అభ్యాసక పక్షములపై అభావనకై యున్నది అరవిందుని తత్వరహస్య మిది. ఈ సకలవృద్ధిని కారణమైన మూలకత్వ మొక్కటియే - ఓకం సక - దీనిని సర్వరావందమని వర్ణించవచ్చును. ఇదియే అద్వితీయమైన చైతన్యము లేక బ్రహ్మము అనంతప్రకారమై సకల పరిణామములకు తోడ్పడి, కొంత జడమై, కొంత సప్రభావమై, అల్పము, కోకము, మోహము మున్నగు అనిశములకు తేల్చుచు తోచు ఈ సర్వమును, అర్హతమును, విశ్వమును, అనంతమును ఐదై చైతన్యము, 'బ్రహ్మ'వేదం విశ్వమిదం పరిష్కం' ఇంత అనవధ విరుద్ధమైన మాటయొక్క. పక్షమును గ్రహించుట, చేరుట, మానవుని తేజస్వరహస్యముననే అధిపత్యమును (6వై. బుర్రాచాళ్య చేతపాశ్చిదవ్యం) మానవుడు తన చివరి యొక్క పక్షమును కాను గ్రహించినయెడల అతడు, తన యాత్మను కాను గ్రహించినయెడల ఒక యొక్క మతనికే యాత్మనై గోచరించుచున్నది. తన యంతరి ఈ యాత్మయే, పర్యటాకములందును నల యాత్మ, అతగా తన అత్తని పర్యటాకముల యందును అతడు యాచుచున్నాడు. అట్లే పర్యటాకమును తన అత్త

అరవిందము

యందే చూచుచున్నాడు. పర్యమునకును కా బాహ్యము కాను పర్యమును అగుచున్నాడు. పర్యావృత్తభావమును లేక పర్యభావావస్థయే లేదుచున్నాడు. మరియు ఈ అవ్యయ బ్రహ్మము (అయి హివాహ్మ బ్రహ్మ) మనఃబాహ్య తన యొక్కను నమగ్రముగా తెలిసినవాడై, బ్రహ్మమును తెలిసికొనుచున్నాడు; బ్రహ్మమే య గు చు చ్చా డు. (పరమోహాపై పరమం బ్రహ్మచేద బ్రహ్మైవ తవతి). పర బ్రహ్మము తెలుగుడుయన, బ్రహ్మమును తనయందును దిశ్య మందును తెలిసికొనుటయేగాక అర్థానిని విశ్వాశిత్వమైన రానినిగా తెలిసికొనుట (పారోక్ష్య విశ్వాసాచారీ ప్రాపకస్థాన ఉన్మృతం దివి) ఆ బ్రహ్మము అనిశ్యము, అన్యధాచేత్యము, తాత్కాలికప్రత్యయం పారము, ప్రపంచోప కమము, కాంతము, శవము, ఆత్మైకము అని తెలియ వగను.

ఈ ఖామపై మనకు గోచరించు భౌతిక ప్రాణమనో భాకువులు మూడు పరిణామ క్రమమున ఇవని యోగ్యమైన భౌతికభావము నిష్పన్నమై అందు ప్రాణము తెలుపడుచున్నది యోగ్యమైన ప్రాణాచారము తెలు పడిన ఏమియు అందు మనోభాకువు వ్యక్తమగుచున్నది. అవిరూపమున పూర్వాపర్యవ్యక్తమైన నితీ అంతర్నితముగా నున్నది. భౌతికభాకువునందు ప్రాణ మనోభాకువులు అంతర్నితమునై యున్న కారణములేతలే పరిణామ క్రమమున కాటి అవిరూపము సాధ్యపడుచున్నది శ్రీ అరవిందురే ఈ భాకువు అరేతనమైన అవముగా గాక అంతర్నితమగుమైన లేతన కలదిగా గ్రహింపబడుచున్నది శ్రీ అరవిందము ఈ పరిణామదర్శినితీ సామ్యవ్యక్తిత్వముల అమరోహమున్నను లేకపోయినను, ప్రాచీన ఋషిజ్ఞానము యొక్క అవలంబము సంపూర్ణముగా కలదు

“తవహి రీయతే బ్రహ్మ తతోఽన్న మఖిలామయే.”
అహ్మబ్రహ్మనో మహిమశ్శ్చంకోః కా కర్మమహమ్నసం”
అతి దీర్ఘకాల పర్యావృత్తమైన ఈ పరిణామమునందు గోచరించు ప్రభావ లక్షణము లేతనా విరూపము యొక్క ప్రమాణతయము మమమ్యోపితుతీ భౌతిక శరీర మాధారముగా గల మహిమయితాటి ఇన్స్ట్రోక ప్రశ్న పరీక్షముగా తీర్చివేసుచున్నది అది “ఇక నితల ఈ పరిణామ కార్యము మనఃస్థితియందు మానసిక

లేతన యొక్క. ఆ విరూపముతో ముగిసినట్లే తలదలం యువా లేక దీవికంపె అధికతలమైన అభివ్యక్తి యురేని తదితవ్యమునందు గలరా? అమరత ఈ ప్రశ్న కొనగ దగిన ప్రమాదాన దివయమునలే అరవింద రత్యము పూర్వమతములకంటె ఖిన్నమై గోచరించుచున్నది.

మన ప్రత్యక్షమున మార్త్యమునందున్నది విజ్ఞాన తత్వము. (Suddha mind) విజ్ఞానశక్తి మిశ్రమ ప్రత్యే కాశ్యముతో, కాను వివరించిన లక్షణములు గల ఖామికమ తెలుపుటనై, శ్రీ అరవిందునిలే రాదలదు చున్నది ఇది మానవునియందు దిశ్యవ్యక్తము కావలసి యున్నది. ఈ అభివ్యక్తిని సాధించుటయే మానవతేదీకము యొక్క పరమోద్దేశ్యము, మరియు ఇవటి ఈ పరిణామ గతియొక్క చరిత్రాశ్చ త మనోఖామికమ పూర్తిగా కాటినగాని అవ్యయొక్క నమగ్రమయ సాధించబడదు, పర్వరాచందముల యావంత్యరము మనోఖామికమై నోకదిరమైన ప్రతినిలముగా గాటి, లేక నైత్యవ్యక్త మందు మనోమయవ్యక్త తత్వమురాగోల్పోయెడు విమిషమ ముగా గాని యెరుగ విలపడుదు కాని ఈజ్ఞానము శ్రీయాపమధ్యము కానేరదు. దివ్యకర్మలను బ్రవర్తించ తేయలేదు. మనోమయ వత్తయందలి తినిలి తేంద్రమై ఇవటి కర్మలను ప్రవర్తకమగుచున్న “అహంక” పృథక్త్య మును అవలంబించి యుండుటలే, పూర్వోక్తమలయిన అమలంకము అందు విలసమగుచున్నది. దివ్యవత్తతోడి లక్ష్మమునందుండి దివ్యకర్మల కావరింపగల సామర్థ్యము విజ్ఞాన వత్తయందలి దివ్యవ్యక్తికి గలదు మన “అహంక” రాని మలిన ప్రతినిలము. ఈ ప్రతినిలము తన ప్యోహవముతోనితీ ప్రతినిలవనలయము. విజ్ఞాన ఖామికలోని దివ్య వ్యక్తియందు తన వ్యక్తిత్వావ్యవధ మతో సామ పర్యావృత్తవ్యవధావ్యవధములు ఏక కాశికమునై సామంజస్యము వొందగలవు. విజ్ఞానమయ్యు నైవ పురుషులు అవంత పర్వరాచందములను అనుభవించుటయే గాక కాటికత్తిలే తన మనఃప్రాణశరీరముల తర్యమును మార్చగలదు వీటిని గూడ దివ్యవత్తయొక్క ప్రకారములముగా పరిణమించ తేయగలదు దిశ్యము క్ర మును, దిశ్య ఖిద్దమును, అవంతమును, అన్యతమును అగు అవ్యయొక్క ప్యరూప్య-పరూప్యములను అరయ

గలడు. మావనకాశీయందు విశ్వావసుయన శ్రీ యొక్క అవతరణమువలన మార్గము చేర్చునవగలడు ఇదియే అమృతశక్తియు, ఇదియే దివ్యశక్తియు, ఇదియే ముక్త శక్తియు, ఇదియే మోక్షపుట సాధింపవలసిన లక్ష్యముగా శ్రీ అరవిందునిది నిరూపింపబడినది

అరవిందుని యోగము శ్రీ అరవిందుని యోగ పాదనయు ఈ లక్ష్యము కలదగుటచేతనే పూర్వ మార్గ ములకంటె దిశ్చమగుచున్నది. పత్ర యొక్క అపర్యామము వందు మహా ప్రాణ శరీరములను, పరార్థమున విశ్వావ నద్విరావందములను కావనగును మనుష్యుడు విశ్వావ ఘామిక కారకహిందు, తన మహిమయన శక్తిమ విశ్వావ మయన శక్తిగా పరిణమింపజేయుగలడు అప్పుడు తన వ్యక్తి చేతనతోపాటు దివ్యతేజనతోడను విశ్వావతత్వముతోడను యుగతత్వంబునను విలసవగలడు. విశ్వావ ఘామిక యందలి శాస్త్రోక్తిలను శ్రీమతి మూడు ఘామికలోనికి అవతరింపజేసి అచట చాలిని వెలొక్కగలడు ఈవిధమున చాలి వ్యభావమును, శరీరముయొక్క శాశ్వత భర్తమును గూడ సంపూర్ణముగా మార్చిజేయుగలడు మనుష్యు డప్పుడు దివ్యైశ్వర మౌమ్యశక్తిమునందు దివ్యశక్తి ప్రతిష్ఠావ నమువలన వేంద్రమై, దివ్యభర్తల వావరింపగలడు ఇదియే శ్రీ అరవిందుని విశ్వావయోగము.

శ్రీ అరవిందుడు పూర్వమార్గముల ప్రత్యేక లక్ష్యము లను గూర్చియు, పాదనలను గూర్చియు వివరించి, చాలి నుండి ఏదేని పాదనల చేర్చునో దివ్యశరీరంబగుతో వనపూర్ణ యోగమున తెలియబాగును చిత్తమందు కాంతిని వెలొక్కటై రాజయోగమును వ్యక్తియుగా వనలంబించి అట్లుచై కర్మ, జ్ఞాన, శక్తి మార్గములను చేక్కించి సంయోజనము వందు భగవద్గీత పనికరించినది కాని ఇందలి ఏదో ఒక మార్గము యొక్క ఉత్తమశక్తియును, మిగిలినవాని యొక్క అవతరతత్వమును పూనింపబడునోమన మచానిదికేవలములే ఈమూడు మార్గములను తిరిగి విడిచి జేయబడిన భగవద్గీతకే ఉత్తరంబడిన సంయోజనము వలన శ్రీ అరవిందు యోగమునందు ఉద్ధరింపబడినది. అట్లు సమర్పణము అన్ని యోగములకును ప్రథమమును, అంత్యమును అను పోషకము, యోగశక్తి వాచాహింస చేయుటకు పూర్వావశ్యకమైన ప్రితి చిత్తభర కాంతియై

యున్నది. ఇది సాధింపబడిన విష్ణుకు యోగము తనకు చాచే వసుభూమి ముందుకు తోపునవచ్చును. "యోగో యోగవ్యక్త భక్తక".

విశ్వావము శ్రీ అరవింద యోగింబులు 1950 డిసెంబరు 4 రాత్రి 1.30 గంటల వ మయమున (5.12.1950 మంగళవారము) మహావమాధి ద్రవిష్టు లయిరి పరామ చేశీయులాలము శ్రీ అరవిందాశ్రమ మున కధిష్ఠాశ్రయనగు మాత శ్రీ గురుదేవుని నిర్వాణమును గూర్చి ఇట్లు చెప్పెను.. "శ్రీ అరవిందుకు తన శరీరమును విడిచిపెట్టుటలో మహానియమగు పావ్య కాగ్యమును ప్రదర్శించెను పాముచావుకమగు అమృత పిత్తికాలమును త్యజనరతులగుగాను అయన తన శరీర ములో పొందిన అమృత పిత్తిని పరిత్యాగముచేసెను "

శ్రీ అరవిందు నిర్వాణ విధానము పాముచావు మాతన దుర్లభముగనుండి అమృతము గొల్చెను ఇతని శాశ్వత శరీరము ఎట్టి వికారములకు తోమగూండా ప్రకాశ ముగా మండి, దివ్యకాంతిని వెదజల్లుచుండెను, ఇట్టి పరి స్థితి 78 గంటలవరకును ఉండెను. మృతకాయ మిట్లు శాస్త్రోక్తివృత్తముగా ఇంక దీర్ఘకాలము విశ్రాంతముగా కనిపించుట అమృత విషయముగదా! అయిన మహా మూర్తి కయ్యై చిద్రహోపుయవృష్టుగావో, పమాదిలో మవృష్టుగావో కనబడుచుండెను ఎటువంటి వికారము లను చెందని అయనశరీరమునుండి వాన లేచిపోయినదో లేదో తెలియరాని విరివి శ్రీ యెర్లమై

పురుషైరితోని శ్రేంచి ప్రభవ్య వావనముల ప్రకారము ఏ మృతకేశరము 47 గంటలకు మించి అవాన వ్యలములో నుండగూడదు. పురుషైరి ప్రధాన వైచారిక 48.12.1950 కాదు పద్మి శ్రీ అరవిందులను పరి తించి విశ్రాంతుడయ్యెను అరవిందయోగి భాగవత సేవాకు ఎప్పుడు ఎట్లు అంశ్యప్రాయలు అనువతరే వను విషయములో ఆశ్రమమున పరిపూర్ణ మోక్షము అలంబింపబడెను. వాచావరణము పవిత్రముగా నుండెను

శ్రీ అరవిందులవాడు కారకరేవానికిచెందిన మహావ్యక్తి అగుటకే కారక పావ్యమెంటులో శ్రీ అరవిందునియెడ గౌరవమావశముగా ఒక విమిషము వర్ణింబందరు లేచి మోక్ష ప్రార్థనలు గాంచిరి. తోక పశావస్థలు కాని

అరవవెల్లి

చారి కిట్టి గౌరవము కలుగుట కవకాశము లేదు. అయినను శ్రీ అరవింద యోగింద్రుని ఘనతమ పురస్కరించు కొని ఆ వియవమున కవచారముగా లోకకళార్యమగు ప్రవక్తినించి.

1908 తో శ్రీ కామ అరవిందహృదయ రాజద్రోహ వేరముక్తిం దలిచింపబడియుండునగా! ఆ విచార కాంతమున శ్రీ అరవిందుల సత్యమున కార్యయచారిగా నుండిన దేశంబు కామ చి త్తరంజనముగారు ఈ శ్రీని దిగముగా తమ చారిత్రావ్యాసమును ముగించిరి :-

“ఈ విచారము పద్మమిదగిన తరువాత, ఈ పంజో శము, అందోశము అగిదోయిన తరువాత, ఈయన మరణము పాలయి, అర్చ్యుల్యంబున తరువాత, ఈతడు దేశభక్తి కవికామూర్తి యనియు, జాతీయకా ప్రవక్త యనియు, మానవకా ప్రేమపూరితుడనియు పరిగణింపబడును. అతని ప్రవచనములు ఇండియాలోనేకాదు దూర దూరాననున్న ప్రపంచముల ఇండియాలోనేకాదు దూర దూరాననున్న భూములలోను రవ్వించుచు, ప్రతిభవించుచు ఉండగలవు వి శ - వే. పం.

అరవవెల్లి :- కారతరేశముననున్న యెకవరెండు మార్గరేఖాయములలో సేవెత్తి గన్నది అరవవెల్లి లోని మార్గరేఖాయము లోచార్మమున మార్గరేఖాయము మొదటి కలదు కాని ఆ యాయము కిరిమయినది పూజా పురస్కారము లందు లేవు ఇదివాక యెక్కడో యుత్తర కారతమున పోక మార్గరేఖాయము కలదు అది యంత ప్రసిద్ధమైనదికాదు. సేవించిన మార్గరేఖాయము అందరేశములో నుండుట అందరిం పుణ్యము ‘అరవవెల్లి’ యొక చిహ్నగ్రామము. ప్రస్తుతము శ్రీకామకమండలములోనున్నది శ్రీకామకమండలమునకు చెందిన మైక్కు, ఇంగ్లీషు అక్షరములతో నీ గ్రామమునకు ‘అరవవెల్లి’యని పర్వతమునెల్లెనున్నది. కామములలో ‘అరవవెల్లి’యనియు, ‘అరవవెల్లి’యనియు కలదు. దీనినే సంస్కృతమున ‘హర్షవెల్లి’యని కాదుక ఎవరొక ‘అరవవెల్లి’ యే పంపొత్తికొనినది యిట్లయినదేమో ! దీనిన కళ్యాణపు టుత్తరకాగమునదో, ఎనిమిదవ కళ్యాణపుటారంభమునదో కంగరాయనాదేవేంద్రవర్మ అరవవెల్లిలో మార్గ రేఖాయమును స్థాపించి యుం

డును. కాని ఆ రేఖాయము యీ రేఖాయ మనుట కారాధనములు లేవు. కామములలోని పరిపాధ్యుని రేఖాయపు టునికితో పరిగడమన్నది రేఖాయ విర్యామును మోత అంత ప్రాచీనమైనదికాదు. విజయమున రేఖాయ గోపుర ముద్యామలంబు కల్పము లేలేలేదు. తోడిగోడలే యున్నవి. కాని గర్భగుడిలోని మార్గరేఖమున్నది రెక్కలదిన శిలవంటి శిలకాని, అందరి శిల్పమునందే శిల్పముకాని రేఖాయ ప్రాంతములో నెచ్చుటలేదు. ఈరేఖాయము ఎవరొక మరకలు ర్యంపము లేయిగా తిరిగి నిర్మితంబడియుండును. మూలమైనది విగ్రహము మార్గము లేవేంద్రవర్మ నిర్మితమైనది యని విశ్రుంభించుచును. ఇప్పటి రేఖాయమును శ్రీ 1778 తో శ్రీ ఎలమంచి పుల్లారే పంతులు నిర్మితమైనది స్థాక శిలావనము గర్భగుడి చార్మమునై మున్నది

అరవవెల్లి మార్గరేఖాయము మూర్తి ములముగా మున్నది. విశాలమయిన ప్రాంగణము కలదు. ముందుగా పెద్ద చార్మముతో పోక గోపురము కలదు. తరువాత ర్యం వ్రంశము కలదు. చాని ప్రక్కనే పంచాన గోపాల పార్వతి యంతము గల ఒక కలంబు, చానినై గరుడ చిహ్నమును గలవు తరువాత ముందునకువచ్చే రేఖా గోపురము, చార్మమును గలవు కాని తరువాత విశాల మగు కల్యాణ మండపము కలదు లోక గర్భగుడియు, గర్భగుడిలో మార్గరేఖుని చిగ్రహమును కలవు.

మార్గ చిగ్రహము మహాయ మూడగుల యొక్కత అక్షరణయమైన శిల్పబౌందర్యముతో అలరారుచుండును. చిగ్రహమున అడుగున వహ్వశ్యములు రెక్కలదినవి. తమరతి రశమల కలదు. కమలాపావనై న మార్గరేఖికు విలువలదియుండును మార్గ చిగ్రహమునకు ప్రక్కగా చాయ, తన, పచ్చిని అను స్త్రీల మూర్తులు రెక్కలదినవి దీని అతని కార్యము. సవకాని మహాస్థులు వింశామరలు నియునున్నట్లును, మోకవింగళములు చార్మరాలంబులు మున్నట్లును రెక్కలదియున్నవి. ఈ రేఖాయమున అది తల్లి, అంకితా, దివ్య, గణేశ, మహేశ్వరి అను సంరాయ తనము కలదు.

అయిదుమోత తెచ్చునట్లు పర్వ హృద్రోగములు, శ్రీక రోగములు తగ్గుటకు, శరీరారోగ్యము కలుగుటకు

అరిస్టాటిల్

ఎందరో భక్తులు ప్రతిదినమున వచ్చి మార్గదర్శనము చేసిరి, తీర్థప్రదాతము లాగిందిపోవుదురు. ఈ ప్రతీక మన మూడు తెలుపులు గలపు ప్రభుత్వము దేవాలయ మునకు కూర్చుగా వొక పెద్ద కొలను గలదు. దీనిని మార్గ పుష్కరిణి యందురు ఇంద్రే ప్నావ మూనరింది శ్రీమతుల దేవదర్శన మొనరించెదరు. తెల్లమల పొక రక్తము కొరకు ఉపాధులు నిర్మించిన పక్షములు కలవు. ప్రత్యాది వారము సర్వదినము. మామూలము - మార్గప్రతి కరమయిన మామము రక్త వస్త్రము మార్గదేవుని పర్యవేష ములో శ్రేష్ఠమైనది. దేవాలయమున సమకవతుకవార త్రివణిలో మార్గ సమస్తార్థములు ప్రతిదినము అరుగును ఇందు అర్చకులు సంప్రదాయబద్ధులు. అర్చనా విధాన మన అరిస్టేటిస్ వారు, పరిశుద్ధులు వగుట ప్రకాశపాత్ర మైనది.

అరవ శతాబ్దంలో మార్గదర్శకవామని పంపించి హార్వము తెల్లవలు కాక యరిగినవారు లేరు

డి. రా.

అరిస్టాటిల్ (384 - 322 క్రీ. పూ.) (విద్యా విషయము) :- తీవ్రత వంగ్రహము :- ప్రాచీన గ్రీకు విజ్ఞానమునకు మూలపురుషులు ముచ్చురు పోత్రతను, స్టేబిల్, అరిస్టాటిల్. ఇదియొక అపారాధ గురు శిష్యు పరంపర నికలో వివరవాదగు అరిస్టాటిల్ ప్రపంచదర్శక యందు మొదటి మేటి శాస్త్రవేత్తయనియు, విజ్ఞానమును పృథ్వీకరించి శాస్త్రయానము నిచ్చుటలో సర్వశీయు డనియు సెలవలెనుచున్నాడు ఈతని తీవ్రమునందు మూడు విప్లవ కాల గమనించరగును ఈ దశలో ఈతని మానవశాస్త్రవిద్వంతులగుడ అంకరములు కని పించును.

ప్రకవచక - (క్రీ. పూ. 384 నుండి 322 వరకు) మేటికొనియా సరిహద్దులై వచ్చు శ్రేణు శాస్త్రీయు నందరి "స్టాటికా" యను పుస్తక క్రీ. పూ. 384 లో అరిస్టాటిల్ వర్ణించెను. ఈతని తండ్రియగు "నికోమాక్" మేటికొనియాకాని "అనిక్టా"నకు అధ్యక్షులై డగ్గుకు గను, అస్త్రవిద్యకుగను ఉండెను. ఈతని తల్లి "యె" "పెస్టసు". కాకయువనే తరించుటయను కోల్పోయి నందుకే పిలిచి, అంతుచగు "క్రాస్టెస్" పెంచి పెద్ద

వానినిమే, విద్యార్థులందఱు చెప్పించెను. 17 వ యేట ఏకేష్యు నగరములో స్టేబిలియస్కు. పాకళాంసు (ఎకా డమి) ప్రతీకరించి, 81 సంవత్సరముల వయస్సుగల గురువు పాదముల

అరిస్టాటిల్

న స్టేబిల్ కారదర్శము వొందుటకే అరిస్టాటిల్ అ పాకళాంసు పితామహు.

వ్యక్తియచక :- అటునుండి "జోక్రేస్" అను ముఖ్య సహచరునితో గలిసి "ఏథెన్" నగరమును తేలి, అందు పాకళాం వొకలానిని సెలకొల్పెను. ఎకాడమిలో తన సహపాఠియగు "పెట్రోయన్" యొక్క మేనకోడలు "పెట్రోయన్" అను వా మొను వివాహమాడెను. ఈతని సహాయమునవనలే అరిస్టాటిల్ మేటికొనియా కాని "ఏథెన్" విమాయుడయిన "అథెన్"నందును పెళ్లా నగర మందు దేశికడయ్యెను. క్రీ. పూ. 322 వరకు ఈ తనది నశ్యంత సమర్థతతో నిర్వహించెను ప్రపంచదర్శకయందు ఇట్టిమహావైఖ్యావంతులగు గురుశిష్యులు కావరాదు. సహ పాఠియును, అందువునగు హెర్మియస్ నకు సన్నియులు చలించిన క్రోధమున పీడకు అత్యాచారదును మూర్ఖుడే మలలై చాడితై పురికొల్పెనని సంకేతావసరమును. క్రీ. పూ. 322 అత్యాచారదు నింపవలెను మరెవరినగనే ఈతడు మరల ఏకేష్యు నగరమును చేరెను.

వ్యక్తియచక :- ఇట్టియనుండి ఏకేష్యునందరి సామాన్య పాకళాం యగు "తైటియన్" నందు అరిస్టాటిలు ఉపాధ్యాయుడయ్యెను. ఈ కామందు పీడకు ఉదయమున చ్చాయునును, ఉత్తర శాస్త్ర విషయములు మొదలగు

అరిష్టాదీర్

వాటినిగూర్చి కొద్దిమంది విద్యాభ్యులు ఉపన్యసించుటయు మర్యాద్యము పామాన్య విషయములైన ప్రణాళాపాత్యమునకు ఉపన్యసించుటయు చేయుచుండును. రెండవ వారి పితృస్మృతినిజతరువాత విశియన్ చరిత్రాయెను తరువాత అతడు పార్శ్వలిన్ వచాపామాణును వారిని 'నిగోమాకన్' అను బుహురుడు కలిగెను

అతడు మేనితోనియానుండి కచ్చివచాడగుటచేత "పితృస్మృ" నగరవాసు లీతనిని దేవునిచుచుండిరి. కాని అతెగ్గాండరు తీవ్రకాలమున నీతని తేల్చివోనియు నలువ జాలరయిరి తూర్పు దండయ్యతలనుండి వచ్చుచు అతెగ్గాండరు ప్రీ పూ. కి.పి.లీ లో మరణించివెళ్లు తెలియగనే అమాయాపరు లీతనినివా ప్రతిపదమనింపజేసిరి పితృస్మృ నగరవాసులు దోగ్రతీసు పాశ్చాత్యముతోపాటు ఇంకోక పాపకార్యాచరణమున కవకాశ మీయరాచరితమున పితృస్మృను దీర్చి "కార్నిల్" అను ఊరుచేసెను కొంతకాలము ఉదరరంగముతోకారపడి ప్రీ పూ కి.పి.లీలో రేచాము చాలించెను విభవ లీతని అస్త్రీకలను అన్యస్థాన మగు "స్థాతరా"ను నీపిగారితోయి, చిరస్మరణీయముగా నిజ నేమోదియందు నిశేపించి, ప్రజలు తమ కత్తికర్ణలను చాటుకొనిరి

అరిష్టాదీర్ ఇష్టతలను, నల్లని పాదములను, చిన్న కనులను కలిగియుండెడివాడని చెప్పబడుచున్నది. అతడెల్లప్పుడును అకర్షణీయమైన దుస్తులను ధరించెడివాడట అందువులకు కానినెలకు తన యాస్తి రెండవతనది అరిష్టాదీర్ మరణవాసనమునుగూడ చ్రాచెను

రకవతల తండ్రి వైద్యుడగుటచేత అతనికి శౌతీక, అంతు, తీవ్రశాస్త్రములందు మహాశాఖిమావము కలదు. అకారమీయించివచ్చుచు అంతుశాస్త్రమునుగూర్చి మోత నేమలగు పరిశోధనములు కొనించెను తత్త్వశాస్త్రమునకన్నింటినియు, అతెగ్గాండరయకు గురువుగానున్నప్పుడు రాజీయశాస్త్రమునందును, పాపాత్యశాస్త్రమునందును విశేషముగా కృషిపొందినెను ఇంక రెండవపారి పితృస్మృ నందున్న కాలమున (క్రీ పూ 886, కి.పి.2) అతడు తన ముల్లూరవలలు గావించెను తర్కశాస్త్రము, తత్త్వశాస్త్రము, నీతిశాస్త్రము, రాజీయశాస్త్రము, పాపాత్యశాస్త్రము, అంతు శౌతీక శాస్త్రములు మున్నగు వాటి

యందు నేటికని అతని గ్రంథములే అగ్రస్థాన మలంకరించుచున్నవి. పెక్కు శాస్త్రములకు నేడును, దూతమును కల్పించి నేడు మన వాడుకలో నన్ను పెక్కు పారిశానిక పరమలను పృష్టించెనాడు అ "దిక్షాన" శాస్త్రమునకులే అవరగును అతడు రచించిన "అర్థము" అను గ్రంథమును మించి, ప్రయోగక తర్కశాస్త్రము నేటి కిది పురోగమించ లేదు ప్రతిష్ఠావన తర్కశాస్త్రమును గూడ నీతడు పయ్యగముగా రచించి యుండవలెననుటకు అధారములు గలవు. కాని మోతవకాశి దురభ్యుప్తమునలన అగ్రంథ మెటులో వశించినది అశాస్త్రశాగమును మరల తేకమ మహాయుడు మనకు ప్రసాదించివాడు వ్యక్తి, సంభుడు, ప్రభుత్వము అను వాటియొక్క పరస్పర కార్యతలను పాల్పించు గురించి తన పిర్ధాంతములను, "నీతిశాస్త్రము" "రాజీయశాస్త్రము" అను గ్రంథములందు ఇందు న్నవ్వవరచెను అతని "నీతిశాస్త్రము"నందు మావపులి మంచి లేక మిథుమము గురించిన చర్చయు, "రాజీయశాస్త్రము" నందు దీనిని పొందించు విధానములు మగలవు మర్థయుగములందు మావహమౌచుని గ్రంథములు తక్కు తక్కునవచ్చియును మూలబడినవి చెప్పవచ్చును విద్యా విధానము అతడు ప్రాచీన విద్యారేత్రలయందు దగ్గగయ్యుడు విద్యార్థివిధానమును క్లుప్తకముండి విశ్వ విద్యాలయ చరవలకు చాల వివరముగ విశ్లేషించెను నేటి మన యభివృద్ధి మోతవలయునన శిశుపాకాలు గూడ అతని యాదర్శమునకు నెమకలవనలే యగును

ప్రాతముక విద్య శిశువుయొక్క ఉచితండుల విచారమునకు ముందునుండియు అతని ప్రణాళిక మొదలగును. అరోగ్యమును, అలముమగల యువతీయవతులే విచారాచునకును, తానిని వర్ణిత తేముటకును అధ్యులు. క్రీ.పి 18 వం లును, పురుషులకు 37 వం లును, విచారాచునకు యుక్తవయస్సు గవ్వనియగు యువతః ఇప్పుడెరికముయు, అప్పుడవరమును తగను, అ కాలమున దేవకా కర్మవమును, పూజలును అవవరము. ఓగ్నికృ. మిథునమునకు వంశావనరిమినిని ప్రభుత్వము విశ్లేషణలవలెనను అనారోగ్యవంతులగు శిశువులకు అంత మొందించవలయుననను వాటి యారాచును నీతడు పడు స్థించెను. దేవకాశ్వలమునక్రి శిశువులు శివకావాసనము

అటు గురికావలెనని ఉత్తమ మతము వారెంత యేడ్చిన నంత యాలోగ్యరహితుడు. 15 వం. వయస్సు వరకును కథలు, అటలు, పత్నీహాసము, విదారములు తగిన యవకాశము అవసరము. అవినితీరక కిచ్చుములు దేవ శములందు తప్ప నింతకన్న మందరారు తప్పరైన వారుగను విచారంగముగా శీలించవలెను 16 వం మండి 7 వం వయస్సుగల వారంతాళకలు వారు ముందు చేర బోయి పాఠశాలను సంపర్శించుచుండవలెను.

17 వం మండి 21 వం. వరకు దీనియందు రెండు అంతర్గత నిర్వర్తనలు, యావత పూర్వరక, యావతవర రక. ఈ 16 సంవత్సరముల కాలములో చదువుకు, బ్రాహ్మకు బ్రాహ్మయోగులమును, గావమును, చిత్ర శిల్పమును, బాటకళను బోధించుటవలన ఉత్తము అటు తగిన శీలం పొందగలదు చిత్రశిల్పమును తీవ్ర పాఠ్య ముక్తముయొక్కశివక, అందోర్బాధనమునకును బ్రాహ్మయోగులమును పలుకుల వంపారవమునకుగాన రేపా నిర్వహమునకును అలోగ్యమునకును అవసరము యావత ముఖ్య పూర్వము శీలక బ్రాహ్మయోగులమును, తరువాత అపార వియములతోగూడిన కవితనుగ కవరత్నము అభివృద్ధి, గావము అత్తుకు తగినవరత్తు, అది విక్రం తిని సంస్కారయంతముగా గదవుటకు ఉపకరించును గావమువలన ముఖ్యములయొక పనుభావము కలు గును దేవామునకు బేవర మెట్టిదో, అత్తుకు గావ ముట్టిది చిత్రశిల్పముతోబాటుగా దేవామునై ముక్తము ప్రభావము కల్గినగా, గావము చెవిచ్చారా యాత్మనై ప్రసరించును చిత్రశిల్పముకన్న గావము ఉత్తమకళ. కనుక వాంఛితకలకు ప్రారంభమునందు చిత్రశిల్పము కన్న గావమే బాధ్యాయకము. వారికి నితరాయకము అగు గీతములనే బోధింపదగును.

ఉత్తమ విద్యా విషయములను, ప్రయోగాత్మకములు, మృతవాక్యములు, జ్ఞానాత్మకములని మూడు తరగతు లుగా విశేషించెను. మొదటిదానియందు బాక్యము, పద్యగ్రంథము, దునుకులు, కవరత్నచేయుట, కుస్తీ వల్లుట, కచాటు, పూర్తి చేయుట, గురితాచుట, జ్వరములను, చక్రములను వివర్ణు గంపు. రెండవదానియందు గావము చిత్రశిల్పము గంపు. మూడవదానియగు జ్ఞానాత్మకము

వందు బ్యాకరణము, తర్క, మీమాంసలు, పారలృప్తికము, గణితము, అగోళకాస్త్రములు గంపు

21 సంవత్సరముల వయస్సు ఎప్పుడు దళ, శరీర పాశ్చాత్యమునకు అలోగ్య మవసరమైనప్పు, మానసిక పాశ్చాత్యమునకు పశ్చాత్యవికత్తము అవశ్యకము. ఈ దళ యందు యువకులు ప్రత్యక్షముగా చట్ట విరూధులు, నిర్వా పక కార్యములందు పాల్గొనుచు శీలము లొంద వలయును వారు పరిపాక్షికమైన శిక్షణకాలము పేన లేయుట అవసరము, అటునివచ్చు అధ్యాత్మికాభిరుచిగల వారిని మతబోధన కార్యములలోనికి తీసికొనవచ్చును

అరిష్టాటిల్ చెప్పిన యీ విద్యా ప్రధానకాలములను వ్యవస్థాపక పాఠ్యములై యుద్దేశించినదే అవారి బాధన ప్రతి నిర్వహించును. తన గురువయ్యగన స్థలో యిది మతమునకు భిన్నముగా నీడకు స్త్రీలకు ఉన్నతవిద్య యవసరమని తెలిపెను ఇతిగ్రంథ మిచ్చుట అకపాత్య ముగా నిందిపోయినద కనుక ఉన్నతవిద్యా ప్రధానక యందలి వివరములు లేవు

ఉత్తమ ప్రభావము అవారి గ్రీమనందు అరిష్టాటిల్ ప్రభావ మంతగా కావరాదు. ఉత్తమ అమయాయులు కొన్ని గ్రంథ కాగములైన విమర్శనము, భీకలము బ్రాహ్మకము ఇతిమియమైనది. 21 వ్రా. 22లో నీడని గ్రంథములు అమయమైనవిను గొందోరిందవి అచట నిది రెండు కళాశాఖలు అమయ ఉపయోగ రహితముగ మండెను. ఏమిట అ గ్రంథములు అతిగ్రాంధీయములు, రోమునకును చేరినవి. అరబ్బి కాదాంతరీకరణ ముల వలన బాగాదులోను, వారి పాపమార్గ వివరణచే ప్రియము కందుకు ఉత్తమ రచనల జ్ఞానము బాధ్యుని చెందెను. మర్యా యుగములందు అన్ని పాఠశాలల యందును ఉత్తమ రచనలే ప్రధాన పాఠ్య గ్రంథములుగా మండెను 16 వ కళాశాఖను వందలి "రిన్రీ పామ్మ" అన యు పూర్వ విద్యా పునరుద్ధరణము వరకును అరిష్టాటిలు పూర్వ విద్యావేత్తలందరిలో ప్రాధాన్యము వహించెను. నేటికిని పర్యవ్యాప్తములందును అరిష్టాటిల్ చూపిన కాస్త్రీయ పరిశోధన మార్గము, హేమచంద విభావము అమనలే యమపరిమెలునున్నవి చెప్పక తప్పదు.

సీ. రా.

అరిష్టాలో

అరిష్టాలో (2. అంతు విషయము):- తనకంటే దైన్యదగుటవలననే, లేదా ప్రతి విషయమును విధి అయినా తెలివితోనే నయినను అవి క్రిగిరినందు వలననే, అరిష్టాలో తన జీవితమునుబట్టి చరమరశతో శారీరకశాస్త్రమునందును, అంతుశాస్త్రమునందును, మిక్కిలముగు అరిరుని రూపవచనమును

అరిష్టాలో ప్రసంగమునకు తెలివిన అంతుశాస్త్రములో గొప్పచాతుర్యము, ప్రథముడుగను ఎప్పుడు చుట్టాడు గ్రీడు, మానితోనియా, పడియా మైవరు అను రేకములతో వివరించు తెల్పు, అంతువుల విర్యాణములు, అలవాట్లు మున్నగు వివిధవిషయములను తెలిసి యున్నప్పుడు శాస్త్రమును బోధించు గ్రామిని, దీనిని హిస్టోరియా పరిమాలియం (Historia Animalium) అందురు. అచట 'అంతుచరిత్ర' అని యర్థము, ఇందు తొమ్మిదిభాగములు కలవు.

ఇతడు మామ్యగ్రామి ఇతని పర్వతలో అరిశాంకములు ప్యయముగా చేసిన పరిణత ఫలితములను విర్ణయముగా నుండును. అ యి త మ, ఇతర అచారముల నమసిరిది ఇతడు ప్రాచీన తొమ్మిది విషయములు అవత్యములుగాను, వివరితమైనవిగాను ఉద్భవి గ్రీకు రేకమునకు సంబంధించిన చాచాపు కనీసి వాటల విషయములు ఇతని రచనలో గుర్తించబడినవి. అంతువులను వాటి విర్యాణములను ఇట్టియు, అలవాట్లను ఇట్టియు విశలేపనవచ్చునని విర్ణయించెను. కాని పశ్చిమ పర్వతని ఇతడు పేర్కొనలేదు. మిగిలినవాడు ఇతని ప్రాతలముండి పశ్చిమ పర్వతమును పేర్కొనిరి ఇతడు పంపూర్ణముగు పరిణతాద్భుతి కలిగినవాడు. కోటిగుర్తునందలి విషయము విల్లగా మారుటయు, మగ తేలికగల పంయోగక్రియ రేకయే వ్యర్థియెందుటయు, తొమ్మిది పాల్కు, చేపలు తల్లి గర్భమునందే పెరుగుటయు మున్నగు విషయములను చక్కగా పరిశీలించెను.

ఇతడు క్రమానుసారమైన ప్రకృతిశాస్త్రవైత్త, పరిశీలనముయొక్క ప్రాముఖ్యమును బోధించుచున్నాడని చెప్పవచ్చును. జీవశాస్త్ర పరిణతమగు బృహత్సంఖ్యల క్రమ విషయములను గుర్తించెను.

ఇతడు పరిశీలించిన విషయములనుండి విర్ణయములను తెలుపుతే అనుమాన ప్రమాణమును అగ్రయించెను.

మలవాళ్ళకములైన చర్యలందును మోవన లేదామును ప్రమాణముగా గ్రహించెను. శారీరశాస్త్ర విషయములందు కొంతవరకు ఇతడు బోధించాడు పరిణయించెను. అకాలమున రసాయనశాస్త్ర పరిజ్ఞానము రేకపోవుటచే ఇట్టి బోధనాటు పనానమైనదియే జీవకోటి అల్పశక్తిమునండి అధికశక్తిమునకు పరిణామము నెంచుచుండునని అతడు విశ్వసించెను. ఈ పరిణామమునకు దిచ్చు క్రియైక్ అనుశాసనమే శారణమని అతడు అరిశాసనం చెప్పెను.

డా. డా. రి.

అరిష్టాలో (3. రాజకీయము):- అరిష్టాలో స్నేహితుల కిమ్మలైన నమ స్నేహితుడు విరిగిన ఎంతటి వ్యత్యాసము కలదు. స్నేహియుక్కు నైతికవృత్తి అరిష్టాలోయందును కలదు కాని స్నేహియుక్కు కలితా క్రియ, శాపవాత్యులమును అరిష్టాలో గ్రంథములందు దగవదవు స్నేహి రచనలు పంశాపతి రూపమున నుండుటచే అతి సుబోధారములై యున్నవి కాని అరిష్టాలో గ్రంథములు శాస్త్రోక్త్యా ప్రాయశఃపదించి కలితా క్రియ, అపూర్వమైన వైశిగిని అందు శాపవాత్యు. అతి ఉపవాదముల మండి కిమ్మలు గ్రహించిన విషయములను అను అంతరము చాచే, గ్రంథరూపమునకు చెల్లెరిని పలువురి అరిశాసనము

అరిష్టాలో పర్వత శాస్త్రపర్వత శాపవాత్యు స్నేహియందు ప్రధానమైనది అరిష్టాలో గ్రంథములందును చాస్తరిక దృష్టి ప్రధానము అదర్శములు, శాపములు స్నేహితుల సత్వమైనచే, చాస్త్ర ప్రసంగములూ అరిష్టాలోకు ముఖ్యమైనది రేకాల పరిస్థితులను సంబంధము లేని అదర్శములు, తత్వములు అతిశయి పరికరావు. అతి విది శాస్త్రపర్వత కమక రాజ్యముమగులై ప్రాయశానుటకు మున్నపు అతడు వాటి రాజ్యాంగములను, చాని చరిత్రను, నక్కగా పరిశీలించెను. అతడు రచించిన "పాలిటెక్ని" అను గ్రంథము అలాంటి పరిస్థితులై అచారవశ చాస్త్రవికముగ నున్నది.

మోవపుని అనేక బాంధవులు తృప్తిపరచుటగాను వాతాంధవులు పర్యటించు. కాని ఈ సంస్థ లన్నిటికన్నను రాజ్యమున క్రియమైనది. ఇతరసంస్థలు మోవపుని ప్రత్యేక బాంధవుల కొరకును, పంతురితములయిన తొమ్మిది కొర

కును వీర్యవీ యుండవచ్చును. కాని రాజ్యమును సంపద మనవుని ఉత్పన్నుడై అయములకొరకు వీర్యవీర్యుని. ఉత్పన్నుడై అయములు, కావ్యక్తి—ఇదియే మానవుని అంతుకాముమంది ప్రత్యేకించుచును. ఇది మానవులకు పావ్యకాచీర్ములు. కనుక రాజ్యములూక మానవులకు పావ్యకాచీర్ములైనవి. రాజ్యము తేలున్న మానవులకు కావ్య వముగ వైతిక శీవన మనంకవము రాచితి నకలకావ్య ములను మూలము. వైతిక అదర్శములు రాచితి యందలి కాగములు.

మానవులందు కొందరు అంపంతులు, ఇతరులు దుర్బలులు, కొందరు దీమంతులు, ఇతరులు అతులు కనుక అంపంతులను, దీమంతులను యజమానులుగ మంతు టయు, దుర్బలులు, అతులు చేపతులుగ మంతుటయు పహామను, బాధ్యులును, అర్హులములను పేద విలు నెక వేర్వేరున్న యజమానులకు ఉత్పన్నుడవనము కాని, రాజ్యమును శ్రేయము కాని చేకూరవు రాజ్య వ్యవహారములందు పాళ్ళను పొరులు అర్హులములకేరముల యందు నిమగ్నులగుట రాజ్యమునకు వ్యవము

పాళితిక్కు అను గ్రంథమునందు అరిష్టాచీర్ స్లేటో యొక్క ముఖ్యార్థిప్రాయములను కీప్రముగ విమర్శించి యున్నాడు. రాష్ట్రకర్మము నిర్వహించు ముఖ్యాంశము. పామూహిక శీవన మిందులకు ముఖ్యమార్గము. రాష్ట్ర కర్మము ముఖ్యమైనదేకాని వ్యక్తి ప్రత్యేకతయును ముఖ్యముకా యది అరిష్టాచీర్ కాచిరెను వ్యక్తులను సంపూర్ణముగ పూర్తిపూర్తి లక్ష్యమును పొందునవట్టి రాజ్యమునకు విలువ యందుకా ? అంతయు కాదు. స్లేటో సూచించినట్టి పామూహిక శీవనవ్యక్తి పాద్యము కాచిది. సహారము, అర్హి, పావ్యము అను వాటి యందు మానవులకు అర్హి నశించునవతులూక అనంక వను.

పావ్యుల సహామము రాజ్యమనియు, రాజ్యమును నిర్వహించు పారవర్తము ప్రభుత్వమనియు అరిష్టాచీర్ నిర్వహించి రాజ్యమునకును, ప్రభుత్వమునకును గల వ్యత్యాసమును స్పష్టపరచెను. రాజ్యభారమును పహించుటయు, ప్రభుత్వమునకు లోబడి ప్రకర్తించుటయు పొరుని ముఖ్య లక్షణము లని, అని అరిప్రాయము. ప్రభుత్వమునకు

పంపంధించిన సమర్థుల నకతు అతి సూక్ష్మముగ నిమర్శించి, అదర్శ రాజ్య రచనయందు ముఖ్యముగ గనుపించవలసిన నివయములను విపులముగ చీర్చించెను. పరిస్థితుల కవ్యయింపని అదర్శములు నిర్వహణము. అంతియకా అరిష్టాచీర్ రాజ్యముల చరిత్రను, అర్హుని చక్కని పరిశీలించెను. కనుక రాజ్యములను వర్గములగ విభజించుట కనుకలయైన మార్గములను, ప్రమాదములను కూడ అతడు సూచించి యున్నాడు.

ఇక రాజ్యములయందు సంకచించుచుండు మార్పులు ప్రాంతము నుండియు క ముఖ్యమైన సమర్థు. తనసమర్థులను కూడ అరిష్టాచీర్ సంపూర్ణముగ పరిశీలించి దీనిని నిజానించు మార్గమును పరిశీలించి యున్నాడు ప్రజలయందు సమర్థుల చాంచల్యును దీక్షి కాగము, అర్హి నిజమందును, అరికార విభజనమందును, బాధ్యులవ్యక్తియే రాజ్యముల అంకకంపముల వికారణను పరచిపరచును కాచానిధములయన రాజ్యముల లక్షణములను సమర్థులయందట్టి రాజ్యమే ముఖ్యముగ మండగలదని అరిష్టాచీర్ మతము.

జి. ఎన్ య్.

అరిష్టాచీర్ (4. పామూహిక రాష్ట్రము) :- తక్కువ రాష్ట్రములకు లెంక ప్రామాణికముగా తన రచనలను పాగించెనే పామూహిక రాష్ట్రమునందును అంక ప్రామాణికముగా అరిష్టాచీర్ తన రచనను పాగించెను. ఈ రాష్ట్రమునందు పేర్కొనవలసినవి అతని రచనలలో రెండు మాత్రమే. (1) పొరులక్తి (Poetics); (2) రీటారిక్ (Rhetoric) మొదటి రచన ప్రభావముగా దుభాంక బాలకములకు లక్షణ గ్రంథము, కాని, అనుపంగముగా సహాకార్య, మభాంక బాలకములకుగూడ లక్షణములు చెప్పబడినవి. రెండవ రచన 'ఉపభాస' విధానమునకు, కాచి వైదిక్రములకు లక్షణగ్రంథము.

అరిష్టాచీర్ కు పూర్వము పామూహిక వర్గము పోకలేన్, స్లేటో మొదలగువారు లేనివారు. కాని ఒక ప్రమవ్యక్తిలో ప్రభాకాచీర్ అదర్శమును క్రాస్త్రయముగా వర్ణించినద్రక్రమ గారవము అరిష్టాచీర్ కీదగును. కొన్ని సందర్భములందు రీతకు తన గునినైన స్లేటో అర్హిప్రాయములకు అరిష్టాచీర్ చీర్చించెను మార్పులను గూడ సూచించియున్నాడు.

అరిష్టాటిల్

(1) **హియేటిక్స్** : ఇది వంశపూర్వగ్రంథము కాదనియు తన ఉపబ్యాసముల కొర కాకుండు సిద్ధముచేసికొన్న చిత్తు ప్రచారాగ్ర మాత్రమే యిదియు కొందరి అభిప్రాయము. పీరి యెన్నునను దీని విలువ మార్గము వాచ్యాత్మకమైనది. అచ్యుతిన పాపాత్మ్య చర్యకంఠము నిలిచే వుచాది యిది చెప్పువలెను. అరిష్టాటిల్ తు తిరిగిన పాపాత్మ్యము — హోమర్ మొదలగువారి కావ్యములు, గ్రీకుల ప్రాచీన దుఃఖాంత చాటకములు మాత్రమే, ఉత్తమమైన తనవ చాట్టయమును కాని, క్షేప్రియరు వంటి నుహోచాటక రచయితల చాటకముల కాని అత రెయిగడు. అయినను ఉన్నచానివే అచారముగా నేటికొని ఇంచు మించుగా పాఠ్యకాళి నువదగిన ఉత్తమతన గ్రంథము వాతడు రచించగలిగిచాడు. ఇది క్రీ. పూ 380 ప్రాంతముల రచించబడినది, ఇం దై ను కాగములన్నది. ఒక్కొక్క కాగమువందు మరల విశాగములు కలవు కళావ్యయ నము, మానవుని యనుకరకాళిలాన, మఖ యుభాంత చాటకముల యుత్పత్తి, దుఃఖాంతచాటక విర్వరవము, అందలి వర్ణాగములు, చానిది గూర్చి వివ్రలనుగుచర్య, ఇతివృత్త చిరారము, దుఃఖాంత చాటకముల ప్రయోజనము, వైది, లఖ్యత్రయము, విహారాంతచాటక చాయె నుడు, నుహోకావ్యంజనము, చాటక రచనలో వంశావ్య ములగు కోషములు, చానిది తొలగించుకొను మార్గములు మొదలగునవి చర్చించబడినవి. ఇట్లొక క్రమవర్గంతో కాగ్రముగా పాపాత్మ్యకావ్యమును రచించిన ప్రథముడు అరిష్టాటిల్. అరిష్టాటిల్ సిద్ధాంతములు నేటికిని క్రిలోచార్య ములే యనుటలో వశియోక్తి లేదు

దుఃఖాంతచాటక ప్రయోజనమును గూర్చి విర్వరించిన క యే అత డువయోగించిన 'కళార్నిస్' అను పదమును, లఖ్యత్రయ సిద్ధాంతమును 'చెక్సు' చాతోవచాతములను, వ్యాఖ్యానములను గురిచైనవి 'లురెక్' అను పదము 'హియేటిక్స్' తు అంగమువారముతోచాటు వివ్రలము, ప్రామాణికము, ఉత్తమమువగు వ్యాఖ్యానమును గూడ రచించి ప్రకటించియున్నాడు.

(2) **రిటారిక్** : ఇందు మూడు శాగము లున్నవి ఒక్కొక్క కాగమువందు మరల చెక్కు. విశాగము లున్నది. చక్కగా నవభాస మిచ్చుటయే చా తోక

కళగా పాలించబడినది. చాతు రాజ్యయ, పాంథిక వ్యవహారములందు పాక్షానెడి ప్రతి గ్రీకు పోదనను ఉపబ్యాస పాటవము ముఖ్యవనగమై యుం దెను. ఉపబ్యాస ప్రయోజనమేమిది ? క్రోతలను వశముచేసి కొనుటయే కళా ? చానిది పాండియకు ఉపబ్యాసమని వైది, చాదనాంత్యము, క్రమపూర్వకమైన విషయ ప్రకటనము - ముఖ్యమైనది. వీనిని గూర్చిన వివ్రలనుగు చర్యయే యందలి విషయము.

పో. శ్రీ. అ.

అరిష్టాటిల్ (5. త త్తవ్విషయము) :- అరిష్టాటిల్ యుగ యుగముల యందలి నుహోత్తమ ప్రతికాళాలు రలో నొకడు. నువచ్చుంబరమైన పాండిత్యముతో అతనికి నమామగుచారు మిక్కిలి కొలదిమందిమార్గము కలు, ఫలవంతమైన అతని అపారాధల క్రియకలాపముమంది ఉచ్యుత్తమైన రచనము చాల విస్తారమైనదిగా నుండెను కాని అతని రచనలు చాల కొలదిమార్గములే నేడు వదిల వదలబడి యున్నవి. కాస్త్రీయచా లతనములే అవి ప్రశ్నోకముగా మిక్కిలి ప్రాచార్యముగలవై యున్నవి. అతడు చేసిన వంశాగ్రములలో కొన్నిమార్గములు ఇందములుగా నేటికి వినిదియున్నవి. అరిష్టాటిల్ రచనల స్నేహోరవలయొక్క చాటానుతవముతో గూడత అంత మును, ఒక నువప్రవర్త కుండెడి రహసులూరిన కలిగి యుండవు. అయినను నీఅముగా ఒక కాస్త్రీయచా లుద్ధి ప్రకర్షను ఒక విషయమును పోషయవముగా వదిలింపెడి అత్యుత్తమమైన నువచ్చును అరిష్టాటిల్ రచనల ద్వ్యోకము లేయియున్నది అరిష్టాటిల్ యొక్క కర్మము (Lodge) మారవ శావనయొక్క వరాచాన్య యిదియు, కొలది మార్పులు లేయుటకు గూడ అవకాశ మీయంత పరిపూర్ణతను తనలో ఇముచ్చుకొన్నదనియు అతేక కళాగములు కానించబడియుండెను. అరిష్టాటిల్ కర్మము చెదల కాంట్ (K. B. B.) గూడ ప్రకంపాచారమును కలిగి యుండెను. ఈ ప్రకంపాదృష్టి అతేకయోక్తితో గూడి యున్నదని ఎవరుచెప్పునను అరిష్టాటిల్ రచనయొక్క విద్యభాదమైన ప్రాముఖ్యమును మార్గము ఇది పూరించు చున్నది. కాస్త్రీయభావమునకు కర్మమును ఒక చాదనాగముగ అరిష్టాటిల్ కారించియుండెను. అ పద్ధతి

క్రమ ప్రకాశకత్వమైన పాదార్థమును కలిగియున్నది. స్పష్టీకరణే, అరిస్టోటిల్ మాత్రం పాదార్థ్య ధర్మమే (the universal) వాస్తవమైన సత్యమనియు, దాని భావము 'కావరూప దర్శనము' (concept) లో మాత్రమే లభింపగలదనియు, భావించుచున్నాడు. కాని యీతడు పరస్పరామాన్య ధర్మము (the universal) ను, ప్రత్యేక ధర్మము (the particular) ను ఎట్టి పరిణంధమునలేక యున్నది స్పష్టీకరణ భావించక, అతనితో తేడానికొరకు మును కలిగియున్నాడు పాదార్థ్యధర్మమునంది అవశ్యముగా 'ప్రత్యేకధర్మము' ను గ్రహించగలుగుట ఎట్లో చూపుటయే తర్కముయొక్క పనియై యున్నది. ప్రతిపాదకాశ్రయ సేమాకాదము (Principle) అరిస్టోటిల్ యొక్క తర్కసిద్ధాంతమునకు కేంద్రస్థానమై యున్నది ఒక ముద్రాదశమయినా మరే రెండింటినుండి ఒక భాగియమును పరిగ్రహించుటయే అంత్యమున పాదించబడు ఫలితము (Conclusion) గానవచ్చు. కావున పాదార్థ్య ధర్మముకింద ప్రత్యేక ధర్మమును ప్రతిక్షేపించుట (Substitution) అను సంకాద్యకమీద అరిస్టోటిల్ యొక్క తర్కము తన దృష్టిని కేంద్రీకరించుచున్నది "దివిధకాదర్థము" (The law of contradiction) అనునది దీక్షితిమాత్రమే ఇతడు ప్రతిపాదించిన పాదారణ మాత్రము (General Principle). ఒకే 'కావరూప దర్శనమునకు తెందిన పరిణంధము' (Conceptual Relation) యొక్క అన్విత్య, దాని సత్యములు మరెవ్వక పరిణంధమునకు అవశ్యక మీయి వనియు, ఒకే వస్తువు 'ఉండగలదు, తేమిండగలదు' అనియెట్లు పాద్యముకాదనియు ఈ మాత్రము చెప్పుచున్నది.

దిద్దివై సత్య ప్రకరణము మరెవ్వకటి దృక్పథ మానమగు ప్రసంగమునకు కావరూపి అరిస్టోటిల్ భావించినది. 'పరిరామ' (Evolution) సిద్ధాంతమును ప్రతీకల్పి. "పాదము"నను, "కావరూపి" (Essence and appearance) గల పరిణంధము కావరూపి తెలియ చెప్పుచున్నాడు. పరాద్యములలో (Matter) "పాదము" (Essence) తన "సంభవత" (Possibility/Potentiality)లో గూడినదై మును దగ్గరగా నున్నది. రూపముయొక్క ప్రాప్తికరణ అరిస్టోటిల్ "ఆద" (Act) అనియున్నది. 'పర్య

పాదార్థ్యమైనది' (the universal) ప్రత్యేకమైనది (the particular) దానిలేక మాత్రమే నిజమైనది అగుచున్నది. 'ప్రత్యేకమైనది' 'పరస్పరామాన్యమైనదాని' యొక్క సత్య పరిస్థితి యగుచున్నది 'దృక్పథమానము' (Appearance) లో 'పాదము' (Essence) యొక్క అస్థియ సత్య పరిస్థితి అరిస్టోటిల్ 'కావరూపి' (Entelechy) అని నిలుచుచున్నాడు స్పష్టీకరణ అనిపించుచున్నది ముగా అరిస్టోటిల్ 'ప్రత్యేక సత్యపు' మాత్రమే సంభావ్య సత్యముగలది యని చాదింపుచున్నాడు 'వస్తువే' (Being/Existence) మొట్టమొదటిదియు, పరమ ప్రకారమైనదియు వని అతని అనిపించుచున్నది. వస్తువు దృక్పథమానమయ్యెడి భిన్న రీతులనుబట్టియు అందుంది సంభవమగు 'అనిరాసము' అను బద్ధియు (predication) "కావరూపము" (categories) తేర్చుచున్నది.

అరిస్టోటిల్ యొక్క పరిరామ తత్త్వశాస్త్రము (Metaphysics of Evolution) ననుసరించి, రూపము (Form) నను, పరాద్యము (Matter) నను పరస్పర పరిణంధము కలదు తమిదవ స్థాయిలోని శీలి (being) దిది రూపమగుచున్నదో, అది అంతకంటె మై పైస్థాయిలోని శీలి 'పరాద్యము' అగుచున్నది ('Form' and 'Matter') వస్తువులు దానికాకులు ఇట్లు ఒక కొలబద్ధ (Scale) గా దిద్దుచున్నది ఇటువంటి రెండుమై పైస్థాయి గూడ దానికి పరిమితులు గలవు రూపముగా దిద్దుదని పరాద్యము, తేదా స్వచ్ఛ సంభవత్యము (Pure possibility), మరియు స్వచ్ఛరూపము తేదా స్వచ్ఛిత్రియ (Pure form or pure act) ఇది రెండును శీలియొక్క క్రమములోని రెండు దివరణ యందును గల పొట్టులుగా మున్నవి స్వచ్ఛ రూపమునకు పరాద్య మేమియును అనవలయులేదు. అత్యంతమైన సత్యము (Highest reality) తో పరి పరూపము స్వచ్ఛ సంభవత్యముగా మున్నది పరాద్యము చలన మాత్రమును (Principle of movement) గాని, తనంతట కాను పత్యస్థితి గాని కలిగియుండదు. స్వచ్ఛ పరాద్యము (The pure matter) స్వయముగా చలనములేనిదిగా ముందు, స్పష్టీకరణ తత్త్వశాస్త్రమునందలి భగవంతుని కావనవలె అది కావరూప మై మార్పులేనిదియు, చలనము లేనిదియుగా నున్నది. అది పరాద్య రూపమును, పరిపరాద్యమును అగు

అధిష్టాత

శీవముగా మున్నది అది భగవంతుడు, అది స్వచ్ఛక్రియ, కావనకు కావన అది అన్ని పరిష్కారము (సేల్-యింటెంజెన్సెస్) అది స్వయంసమగ్రమై, స్వచ్ఛమైన అవంతమై యున్నది అది ప్రపంచమువలన తన స్వతీయమైన క్రియా శక్తి వలన పనిచేయుటలేదు, భగవంతుని కొరకు పరాధము యొక్క, ఆవేదనలే ప్రపంచమును కదలనట్లుగా చేయునైన యున్నది భగవంతునివీ పరాధమునకును మధ్యను, స్వచ్ఛకావనమునకు స్వచ్ఛ పరాధమునకును మధ్యను పరస్పరతో నిండిన ప్రపంచమంతయును గలదు, దీనినే ప్రకృతీయని అధిష్టాతలే కానుకరణము చేసెను, ఈ అంతర్భాగమున మన్న వేమ ప్రపంచము చలనముల పనుభవించును మరియు అతని శక్త్యశాస్త్ర వికాసముతో చలనమును ప్రేరేపించును అధిష్టాతలే ప్రాచీనమైన బైరాగరశీ కావనావిధానమునుండి కొన్ని విచ్ఛిన్నములైన తన అభిప్రాయములను స్వీకరించియున్నాడు, ప్రపంచము యొక్క అక్కలి పద్ధతులుగాగ, పద్ధతాకారాల వల్ల మిక్కిలి పరిపూర్ణమైనది గ్రహములు మానవాతీయమైన తెలివని కలిగియున్నవనియు, అది నైతత్వమును దోల్చినవనియు, చాది ప్రభావములే క్రిందమన్న భూమిపై పరుచుండు వనియు నీశుడు చెప్పెను

కాని గుణసంబంధమైన శీవములన్నింటిని (Qualitative differentences) పరిమాల సంబంధమైన శీవములనుగా (Qualitative) మార్పులకు చేసిన తెమాక్రిటే యొక్క పవాతన ప్రయత్నములు (classical attempts) అధిష్టాతలే ప్రతిఫలించుట ఎక్కువ ముఖ్యమైనది గుణవిశేషము మాతనమైనది, పరిమాణముగా మార్పులకు శక్త్యము కాదని

అధిష్టాతలే తన మానసిక శాస్త్రమునందు, మామిక శీవము వివిధములైన అంతమవుల (layers) లే దిద్దింప జడవని చెప్పుచున్నాడు, క్రింద అంతయపు లేదా దొర అంతకంటే పైనున్నదాని పరాధముగా చేర్చుచున్నది. పృథ్వీసంబంధమును, పశుసంబంధమును అగు అత్తను (Vegetative and animal soul) ఆధారముగా తెలిగని హేతువాదము లేక 'రాజ' (Reason or soul) మానవునిలో వర్ణితుండుచున్నది. హేతువాదము తెలిగ క్రియావంతము, క్రియించి రహితము (active and passive

action) అను భేదములేక ద్విధముగానున్నది. క్రియా విరహితమైన బుద్ధి, పృథ్వీగతమును, పృథ్వీసంబంధమైన అనుభవములే ఏర్పడుననియున్నది. క్రియావంతమగు బుద్ధి, పృథ్వీసంబంధమును పారాధమైయున్నది, అందులే పది అమరమైనది. క్రియావిరహితమైన బుద్ధి, పృథ్వీగతశీవముతో దృక్పథమానై, చాదితోనే అవ్యక్తమగుచున్నది, మానవశీవము యొక్క లక్ష్యము సులస్థితిగా మండుట (well-being), అందులేక అధిష్టాతలే 'అవంతచాది' (Inadvent) అను పదములే పారాధముగా మారినలకువర్గమునకు చెందినచాదని చెప్పుటకు నిలులేదు, సులస్థితిగామండుట అనగా ప్రకృతితో వత్సేళనముబొందు క్రియారూపము అది అతడు కానియచున్నాడు జ్ఞానము సోకల్పమునకు (Virtue) శీవము మార్గరథ్యమగుటకు చాలియున్నదని పోకడలే తలచి వంతగా అధిష్టాతలే కలెరియుండలేదు చాంతర, కావాతిలేకములు (Passions) దీని ముద్దులే చెరిపించుటకు మన విశేషముతో గూడన అంతర్గత్యము నీమముగా శక్తి మంతముగామండనలను అత్తవిగ్రహము (self-control) అన్ని శక్తి బోవంగగలదు, చాదిని సంపాదించుటకు అలవాటుల వలనను, సాధనల వలనను మానవుడు తనకుకాను విద్యాశీక్షితుడు కావలసియున్నాడు సోకల్పము (Virtue) రెండు పరమావధులను ఒకసాధనమైయున్నది, నైర్ద్రమము, తొందరపాటునకును విశిశ్తనమునకును ఒక మధ్యస్థానముతోనున్నది కనుక, అధిష్టాతలే యొక్క నిశితాస్త్రము (Ethics) వనుకావమునకును, ప్రకాంత నిశితీని (Balance and equilibrium) చెందన నిశితాస్త్రమై యున్నది అధిష్టాతలే యొక్క "నిశ్చలమాల" (నిశితాస్త్రము) శీవంతమైన శీవమును గూర్చిన చక్కనియిందాచారములతో నిండియున్నది; అంతయే కాక మైత్రి యొక్క విలువ కలియబెడి ప్రాముఖ్యమును అది గ్రీకు సంప్రదాయమునకొక విరధనమై యున్నది. మానవుడు సుశీలవంతమును, నిశీమంతమును అగు శీవమును ప్రభుత్వపాలనముతో మార్చుట సంపూర్ణముగా తమకుగలది అధిష్టాతలే క్షేపిత వలెనే పూర్తిగా వదిలియున్నది. నిశితాస్త్రము రాజీయములతో ఒక కాగమని విధారణ చేయజడవది, నైతకమైన మార్గముతో

వ్యక్తిని పెరుగుచున్నట్లు ప్రభుత్వము యొక్క ప్రభావ కర్తవ్యమైనదని. సంఘము యొక్క మంత్రి లెక్క ముగా ముప్పాళ్లవరకు ప్రతి రాజ్యాంగ ప్రధానము పరిమితము; ప్రభుత్వము పరమోత్తమమైన ఈ లెక్కము నుండి విడివడినచో పరిమితము కాకాలకు వ్యక్తి పరిపాలన రాజ పరిపాలనవలె మంచిది కావచ్చును, విరమణ పాలనవలె చెడ్డది కావచ్చును, కొంతమందిచే చేయబడు పరిపాలన ప్రభువర్గ పరిపాలన (Aristocracy) వంటివై మంచిదగును. కొంతమంది చెడ్డం కూటమి (Oligarchy) వంటివై చెడ్డదియగును, అందరిచే చేయబడు పరిపాలన ప్రభువర్గవ్యవస్థ వంటివై మంచిదిగా మండును, అవ సమూహము యొక్క అరాజకమువంటివై చెడ్డదిగా మండును స్థానిక వలెనే అర్బిటరీ కూడ మోసపుని, అదిమ ప్రాకృతికశక్తినుండి వై తీయవచ్చును, సైన్యశక్తియును అగు సంస్కృతికి తీసికొనిరాగల దిద్దము ఇట్లు ప్రభుత్వ ప్రభుత్వము యందు నిర్దేశించబడుచున్నది కానివత్తమును సమర్థించేందులకు అర్బిటరీ అతి తీవ్రముగా విమర్శించబడుచున్నది. కాని ఇందులకు కారణము అవని కామునందలి రాజకీయవిధులతో యని సమర్థించ వచ్చును

డా. మ.

అరేబియా (చరిత్ర):- అరేబియా చరిత్ర యవగా అరబ్బుల చరిత్ర అరేబియాదేశపు ప్రజలు అరబ్బులు అనబడుదురు కాని "అరబ్బులు" అను పదమును విశాలదృష్టితో మనంజూచినయెడల, ఇందు అరేబియా దేశవాసులు మాత్రమేకాక, ఇతరదేశములలో నివాసముగలవన్న మనకొందరు ప్రజలకుడ చేరుదురు అయినా కాములందు అరేబియా దేశవాసులు పరరాష్ట్రములను జయించి, అచ్చట పరిపాలకులుగా శాశ్వత నివాసము చేర్చుదురానిది, మరికొందరు అరబ్బులు, వ్యాపారము కొరకును, ఇతర కారణములవలనను ఇతర రాజ్యములకు వలసపోయి, అచ్చటనే శాశ్వతముగ నిలచిపోయిరి. వీని కాలక్రమమున స్థానికులగు ప్రజలతో కలసిపోయి నందున, ఒక సమస్తప్రజ యేర్పడినది ఆ మిశ్రజాతులు కూడ లేదు అరబ్బు ప్రజలుగ పరిగణించబడుచున్నది. ఈ మాత్రన అరబ్బులు అరాజకవలయులందు అరేబియా

నివాసులకంటె భిన్నులుగ మున్నును కానిది అరబ్బివాడ, అరబ్బి సత్వత, ఇస్లామతము అను మూడు వ్యక్త మాత్రములు దేశస్థుల గానివిరి జనించుచున్నవి. తేనెలము అరేబియా దేశవాసులు 80 లక్షలను పైబడియున్నారని చిరుకాక ఇరాను, సిరియా, లెబనాన్, పాలస్తీనా, ట్రాన్స్ జోర్డాన్, తుర్కీ, ఉత్తర మోరాకో ప్రాంతములలో అరబ్బివాడ మాట్లాడుచున్న 34 కోట్ల ప్రజలకందెరిసిరియా, ట్యునిషియా, అల్జీరియా, మొరాకో ప్రాంతములందుకూడ అరేబులు అరబ్బులు నివసించుచున్నారని కాని ప్రస్తుతము మన మీ విశాలము అరబ్బుజాతి చరిత్రను కాక, పరిమితముగ అరేబియా నివాసుల కథను సంగ్రహముగ తెలిసికొనగలము.

అరేబియా నివాసుల చరిత్రను మూడు భాగములుగ విభజింపవలెను. అతి ప్రాచీన కాలమునుండి క్రీ. శ. 622 వరకు మొదటియుగము క్రీ. శ. 622 నుండి 1760 వరకు మత్యమయ్యుగము 1760 తరువాతయుగము అందుకే యుగము.

అరేబియాను అరేబియా యొక్క దక్షిణ భాగమున వాగదకులగు ప్రజలు నివసించుచుండిరి. వారికి ప్రత్యేక మగు రాజ్యమును, మతమును, శాసనము, విశ్వాసమును ఉండెడిది వీరు వ్యవసాయము అరబ్బిజాతివారనియు, ఉత్తర అరేబియాయందు నివసించుచు, సంచారజీవనముగామన్న జరామూన్ అరబ్బులు మిశ్రమజాతివారనియు, ఆ దేశములో హుకుం గలదు చాలకాలము వరకును ఔత్తరావలగు అరబ్బులు, రాక్షిరాజ్యపు యాధిక్యమును, వారి విశ్వాసమును అంగీకరించి మెలగుచుండిరివారు. కాని క్రైస్తవశక్తి ప్రాచీనమైన వెనుక, అరేబియను ఉత్తరమునమన్న, సిరియా, మెసోటోమియా రాజ్యముల వారి ప్రభావము, ఉత్తర అరబ్బు ప్రజలపై ప్రసరించుచు ఉత్తర అరేబియాలో క్రొత్త రాజ్యములు జయించెను ఇవి లెబ్బాన్, సుసాన్ అను పేర్లుగలవి ఇవి త్రిపుట పాలించబడెను. క్రైస్తవశక్తి అయిదు అయిదు శతాబ్దాలు అరబ్బుల చరిత్రయందొక వ్యక్తయుగము. అరామునూబి అరబ్బులు వీరులను, దేశకపులను, ఉరారులుపై యుండిరి. అతి పూనము వారి ముఖ్య పర్వదములలో వొకటి. ఆ కాలమున హోంబాయివంటి

అరేబియా (చరిత్ర)

మహాపురుషులు అరబ్బులలో జన్మించిరి కాని ఈ యుగమున అరబ్బులలో అనేక దురాచారములుమాత్రం వ్యాపించెను సురాపానము, దుర్మతము, పనిచాలినను పశివముగ పాతికవేయలు, స్త్రీలకు సమాజములో అర్హస్థానము లేకుండుట మున్నగు గొప్ప లోపములు దీరియొందినెను ఈ కాలమున యెమెన్, శీమన్, హెజాజ్, యెత్త ప్రాంతములలో కొన్ని చిన్న చిన్న ప్రభుత్వ రాజ్యములు వెలకొని యుండెను అందు కొన్ని శీవం నగర రాజ్యములు చాబిలో హెజాజ్ వందలి మహ్మదీయము ముఖ్యమైనది ఇది పటితమగు యాక్రాఫ్తలముగను, బాల్తరా శీవరముగనుబూడ జ్ఞాతివహించెను ఇట్టి మహ్మద నగరమున ప్రవక్తయగు మహమ్మదు జన్మించెను

ప్రవక్తయగు మహమ్మదు మాతనమగు హొక్ మతమును స్థాపించుటయే కాక, అరేబియా-యందు దొక బలమగు ప్రభుత్వమును వెలకొల్పి, అరబ్బు ప్రజలను సంఘటిత పరచుటకై యత్నించెను ఆయన మరణించినది పశ్చిమ అరేబియా అంతయును, మహ్మద మరీకా పట్టణములును ఆయన పశ్చిమయ్యెను మహమ్మదు తరువాత రాజ్యము పశు పచ్చిన మొదటి ఖలిఫాయగు అబూబాకర్ అరేబియా రాజ్యమునంతను జయించి, ప్రభుత్వమును బలపరచెను క్రమక్రమముగా అరబ్బులు పశ్చిమమునకు వ్యాపించి, అఫ్రికా, ఐరోపా బంధములలో తమ సామ్రాజ్యమును విస్తృత పరచిరి. అనేక కారణములవలన అరబ్బు రాజ్యములో అంతఃకలహము బుప్పకొల్లెను క్రీ.శ 660 వ సంవత్సరమున, యెమెన్ నగరము అరబ్బు రాజ్యము పశు ముఖ్యస్థాన మయ్యెను ఇచ్చటినుండి పరిపాలనము వారిచే జరుచుచుండు ఖలిఫాను అరేబియా సామ్రాజ్య పర్యవేక్షణనువహించి దీక్షలుగ నుండిరి వారి యంతరములికారముపూరిన అబ్బాసి ఖలిఫాలు తమ శీవరమును బూర్తిచేసి నగరమునకు మార్చిరి. అందువలన క్రమముగా అరేబియా ప్రజలము, ఖలిఫాల రాజ్యమునకును సంబంధములు తెగిపోయెను అరేబియా-యందు శీవరప్రభుత్వము లేరయ్యెను అంతఃకలహములు వెలకొని, రోజుమున చిన్న రాజ్యములు వెలకొనెను. మహమ్మదు ప్రవక్త వారసులగు పరీవు వంశీయులు, ఈ బంధకార యుగములో కొంత ప్రాముఖ్యమును సంపాదించిరి. కాని బాదుఖాత

ఈస్టు రాజులకును, అరేబియా సామ్రాజ్యమును పాలించిన ఖుర్రమ్, చక్రవర్తులకును పశులైరి. ఇది మధ్యయుగపు చరిత్ర.

అరేబియా రోజు ముయొక్క అరుదైన చరిత్రలో వహింపదగ్యమును పేర్కొనదగినది. ఈ ఉద్యమమును ప్రారంభించిన యాతడు మహమ్మద్ ఇక్ష్మ అబ్దుల్ వహీద్, ప్రవక్త మహమ్మదులే రోగించినది ఇస్లాము మతము వందు కాలక్రమమున ప్రవేశించిన రోపములను సంపూరించి, పత్యమగు ఇస్లాము మతమును మరల వెలకొల్పి పతననియు, అబాదు అరేబియాలో వ్యాపించియున్న అంతఃకలహములను తురముగించి, బలమైన యొక అరబ్బు రాజ్యమును స్థాపించనలవననియు, ఈ సంస్కృత్య అభియములు వహింప ఉద్యమము 18 వ శతాబ్దియందు ప్రారంభమై క్రమముగ బలపడెను మొదటినుండియు నొడి పంజముచారు వహింప ఉద్యమమును బలపరచి, అరబ్బు శాశియ రాష్ట్ర స్థాపకై యత్నించుచునొని ఈ ప్రయత్నములో తురున్నులు చీలిచి ప్రభువు టిందరి ఈ కళా కాలమునాటికి అరేబియా, ఖుర్రమ్ సామ్రాజ్యములో నొక భాగముగ నుండుట గను నిందగినది అయినను వెమెటియక జనాభిలు రియోక్ అమరౌట తమ ముఖ్యస్థానమును వెలకొల్పి, మాతన రాజ్య స్థాపనమునకై ప్రయత్నములు సాగించి 1808 సంవత్సరము నాటికి అబ్దుల్ అజీజ్ ఇక్ష్మ హొద్ అమబాయకుడు వహింప ఉద్యమమును నేతయై చాచిరి బలపరచెను ఇతడు క్రమముగ తన రాజ్యమును వెలకొందించుకొని, మొదటి ప్రపంచ యుద్ధమున అంగ్లేయుల పతనము పరొంది, తురు ముల్కం హొరాది వారి హొడిచెను ఈ విధముగ ఇక్ష్మ హొద్ బలపడెను ఈ రాజు మిస్కీరి రాజులకి తులనక గల చాదు ఈతడు తన రోజుములోని తిరుగుబాటుచారుల నలంచివైచియు, బలవంతులగు శాంగ్లేయులలో స్పెహా శాపము పాలించియు, నేటికలన తరమగు నొడి అరేబియా రాజ్యమును వెలకొల్పగల్గెను. ఈతడు ఎట్లు పమ్మగల తీరమునకు, పారసీక గుడ ప్రాంతమునందును గల మహిగమలపు అమెరికా కంపెనీలకు కాలిఫోర్నియా పర్యవేక్షణము నేతరించెను అధిపమును ప్యయించరచి, అతడు తన రాజ్యమునందు గమలపు క్రద్విందయు, నీటి పారుదల

అరేబియా (టూగోళము)

వరుసాయముల గావించియు, అరబ్బు ప్రజల శేషము వల్ల పాటుపడెను. ఇక్కడ రోడ్ల తవ రాజ్యములోని వివిధ భాగములను వ్యవసాయపరిశ్రమ వృద్ధి, ప్రభావం విశేషములను పంపిణీచేసెను. రెండవ ప్రపంచయుద్ధములో ఇక్కడ రోడ్ల రాజ్య తవ రాజ్యమును వహించి, యుద్ధపు దున్నులను పంపిణీచేసెను. తవ రాజ్యమును కాపాడెను అరేబియా యొక్క అనుభవ చరిత్రలో ఇక్కడ రోడ్ల రాజ్య పరిపాలన యొక్క ముఖ్యమట్టును.

అరబ్బులు శేషము దీనిని మూలముగా వారు చాలి యందు విశ్వాసపాత కూడ మిక్కిలి ముగళము అరబ్బి కావ ప్రపంచములోని ఉత్తమ ప్రామాణిక భాషలలో పోటీగ వరిగడంపడంవచ్చుది. ఈ భాషయందు ప్రపత్త మహమ్మదును పూర్వము ఉన్నత స్థాయికి చేరిన కవిత్వము అనిర్వచించెను ఇలాంటి మతము లేక దేశాంతములలో వ్యాపించిన భాషలను అరబ్బి భాషగా మిక్కిలి అభివృద్ధి గాంచెను. అలాంటి వంశపు అరీఫాల భాషలను అరబ్బి భాష యందు అరేబి భాష గ్రంథములు రచించెను అరేబియన్, హిబ్రూ అరేబిక్ అను అరీఫాలు గొప్ప విద్యారోమములు భాగపడెను. చాలి చాలి హిబ్రూ వామనలను గ్రీకు, పారసీక, పిరియన్ భాషలలోని అరేబ ఉత్తమ గ్రంథములు అరబ్బి భాషలోని కమనెంసెంచెను ఈ అరీఫాలు వాద్యులు, వాద్యులు, పాఠశాల, పాఠశాల, అరేబియన్ వగరములందు ఉత్తమ విద్యార్థి శేషములను గ్రంథాలయములను పెంపొందిరి. అరబ్బులు చారిత్రిక రచనను, టూగోళ భాషను, గణిత భాషను, తత్వ భాషను, అగోళ భాషను, వైద్య భాషను మున్నగు విద్యలందు గొప్ప ప్రజ్ఞను పాఠించి, చక్కని గ్రంథములను రచించిరి. అరబ్బులు కిర్కాళము కూడ మిక్కిలి అభివృద్ధి కావించిరి స్వేయిను దేశమున అరబ్బులచే నిర్మించిన ప్రాసేదపు కట్టడము లిందులకు నిదర్శనము

అరేబియా (టూగోళము) :- ప్లావ విభాగము

అరేబియా అరేబియా యొక్క దైర్ఘ్యం దిగ్భువండు 34° 30' ఉ; 12° 45' ఉ. యొక్కయు, 32° 30' ; ముందు 60° కూ అరేబియా వరుసు వ్యాపించి యున్నది, అది పశ్చిమమున ఎల్ల వస్తువులను రేఖను,

దక్షిణమున హిందూ మహాసముద్రము లేకును, దక్షిణ పిందు కాళి లేకును, మహాసముద్రము ఓమెన్, పర్షియన్ పిందు కాళి లేకును చుట్టూ పడచియున్నది. ఉత్తరమున ఇరాక్, ఇరాక్ యొక్క రేఖములు అను భాగాగములు ఎల్లలుగా మున్నది

చాయవ్య దిశనుండి అగ్నేయ దిశవరకు ఈ ద్వీప కల్పము యొక్క గరిష్ఠ - దైర్ఘ్యము కానవగును యొక్కము విస్తీర్ణము చాలాపు 12,00,000 చదరపు మైళ్ళు

పామవ్య లక్షణములు - అరేబియా ఒక పీఠభూమి. అది దైర్ఘ్య దిశనుండి అగ్నేయ దిశ వైపున పీఠభూమిగా మున్నది చాలి దైర్ఘ్య దిగ్భువము మిక్కిలి ఉన్నతమైనది. దిగ్భువముగా మున్నది చదరపు అను ఎల్లవస్తువులమును నుండి 4000 అడుగులు మొదలుకొని 8000 అడుగుల ఎత్తును కలిగియున్నది. 80 మైళ్ళు మించి వెడల్పు గలిగిన మందల మొక్కటి వస్తువులమునకును, వర్షావర్షములకును వరుసు చేర్చుచున్నది. ఈ పీఠభూమి యొక్క పూర్వోత్తర భాగము క్రమముగా, యూరప్ టీసు వదిలి పై వకును, పర్షియన్ పిందు కాళి వైపునకును వాటియున్నది. పూర్వ దిశాంతములందు తెరెల్ - అల్బర్ వర్షావర్షం ఉ

ఈ వామను అర్థగించుచున్నది

దీనివరకు లేక పోవుటవలనను, అరేబియన్ వర్ష పాతము వలనను ఎలాంటి ముక్కలతో క్షాగము మూలము పీఠ విభాగమునకు యోగ్యమైయున్నది దైర్ఘ్య యుతువన ముల మూలమునకు ఎరముగా ముందువలనను, ఎల్ల వందల లేక పోవుటవలనను. ఇవల చాలివంశ వర్షము వలన కాల్షి అది వర్షి యున్నది పీఠభూమి, వరులు అప్పుడప్పుడు వరదల పారును కాని పాదారణముగ అది ఎండియే యుండును. అరేబియాను మూడు దైర్ఘ్య భాగములుగా విభజించవచ్చును

(i) ఉత్తర భాగము, (ii) మధ్య భాగము, (iii) దక్షిణ భాగము.

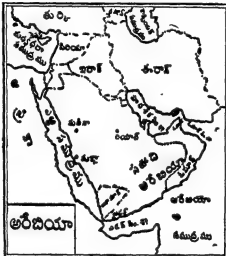
(i) ఉత్తర భాగము :- ఇందు మించు ఉత్తర భాగ మంతయు ఇసుకతోను రాళ్లతోను పండియుండును. కాని కొన్ని యుతువులలో ఉత్తమమైన పచ్చికలయెల్ల అక్కడ కనిపించును వసులందయు చాలాపు పీఠ భాగములు

అరేబియా (దూగోళము)

తేక ద్వివర్ణరుచుండును. గోపాలకృష్ణి వనంబులందునుదురు

(II) మధ్యభాగము - ఇది తుమ్మ, మైదవి. ఇనుకన్నెలతోను, రాళ్ళతోను నిండియుండును అచ్చటచ్చట కొన్ని కావులు కనిపించును ఎవ్వరును నవనెంచు వృక్షావము గల అను రీప్రాంతము కాకమిందెయిండును. ఇక్కడ పేర్లము లేదు. తుమ్మ కొంత అవకాశము కలదు

(III) దక్షిణభాగము - ఇందుఅరేబియాఖండపు ఎత్తయిన పీఠభూములు కలవు పశ్చిమమున ఎమెన్ము, తూర్పున ఇరెక్ అల్జర్ అను పర్వత పంక్తులు కలవు ఉన్నత ప్రదేశ మగునెలనును, నముద్రము పడుచునును మండలతేను, ఇచటి కిశోర్మిష్ణికి నమముగా నుండును. అనులు వర్షం పాయమే వృష్టిగా గల చారు. తుమ్మిరకల్పముతో కమెన్ ప్రాంతమునందలి కాటికా కిరము మిక్కిలి పారవశమయిన మండలము అమండలము తెలివో-అల్జర్ కొండల మండి పారు ఏరుల నతో యముతో సాగు చేయబడుచున్నది

ఉద్భవకాలము చేసిన కాలములో అన్ని ప్రాంతములందును తోవలు, దుబా, దుబా మున్నగు అవకాశావ్యవస్థలను ఇచట పండింతురు పీఠభూములలో మొక్క, తొన్నె, గోరును, కాల్గి, చలికాలమునందు పరిమితముగా పండింతురు. గుమ్మడికాయలు, ముల్లంగి గడ్డలు, దోసకాయలు, కర్బుణకాయలు బంగాళా దుండలు, ఉల్లిగడ్డ, పిప్ప (ఒకవిధమైన ఉల్లి) మున్నగు వాకములు పండింతురు. గులాబీ, మల్లె, కామరెట్టు, లెండరు మున్నగు మకావనగల మొక్కలను ఇచట పరిమళద్రవ్యములను అయోరు చేయుటకయి పెంచు

దురు, 4000 నుండి 7000 అడుగుల ఎత్తుగల ప్రదేశములలో కాఫీ ఉత్పత్తి జరుగును. అరేబియా ఖమ్మరపు తెల్లకు మృదపిద్దము.

జమెల : ఇచటి అనులు రెండు జగతుల చెందినచారై యున్నారు అచ్చమైన అరబ్బులవియు, ముహర్రే తేక వృక్షేష్టలుగా అంగీకరింపబడిన చారవియు ఇచట మొత్తము అరబ్బా 80 లక్షలు. ఇందులో పంచరణ కిలురై నచారు పదిలకలుండురు అనులు విశేషముగా ద్వీపకల్పముయొక్క తీర్థప్రాంతమందు వివసింతురు.

చారు వర్ష పాతమున్న ప్రాంతములలో ఖూమిని చున్న వృషపాయము లేని కొంచురు

అంతఃతీవము లంపె అరబ్బులకు మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన రేంపురు అంపురు. ఇది దమ్మకము పహంపగలుగును అందు తేక ఇది ఎడారిలో దీర్ఘమైన ప్రయాణము చేయగలదు, దీనిపాలునుమచ్చులనును, గుమ్మలులనును తీవవాధారము పాధారణముగా, 400 పౌనుల బరువును మోయును ఎండకాలములో దినము పకు 20, 25 మైళ్ళవరకు ప్రయాణము చేయగలదు మూడు వాలురు దినముల కొకపాటి దీనిది వీరు అవనరమగును. చలికాలమున 25 దినముల మీరి వీరు వ్రాగ వుండ ఇది బ్రతుకకలదు, పహరి చేయువానిని పహరింపె దినమునకు మారుమైళ్ళు మోసికొనిపోగలదు ఎడారిలో మిది మసాను గాలులను కట్టుకొనగలదు. కావున దీనిని 'ఎడారి ఓడ' అను పేరు కలిగినది.

ప్రభులులై న పేటలు, అమీరు కుటుంబములచారు మూత్రమే గుమ్మలులను పోషింతురు. చారులు అరువులకు మూత్రము విడిచి ఉపయోగించుచుండురు. వీటికి కావల

అర్జెంటైనా

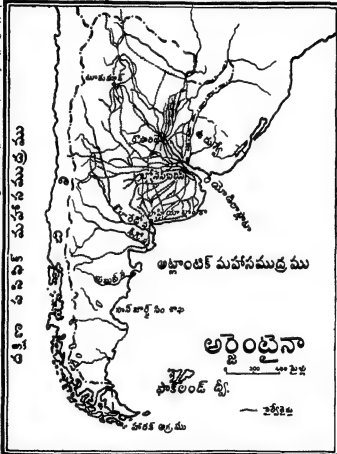
ఏదేమేమోనీటిని ఉంచుచున్న పీఠాన్ని పోషించుచున్నది. ఉత్తరభాగమునందలి ఎడారిలోను, మెసోటోమియాలోను, అనేక, పచ్చని అనుభవాలవారు అధికసంఖ్యలో గుట్టలును ఏర్పడినవి. ఇచ్చట కొన్ని ఉత్తమభాగములైన గుట్టలును కలవు కానీ అవి దప్పకను ఉప్పు కొనబోవు. అరేబియా రేఖమందంతటను గాడిదలను పెంచుచును. పశుసములందు రవితులు నిలిచి వెళ్ళుచును నీటి పొలము.

బాదా నమలు ఉచియో గింతురు. ఈ రేఖమునందుగలనమల అప్పులలో గొట్టలు. మేకలు ముఖ్యమైనవి ఎండకాలమున నిర్దేశించు దినములలో పారి నీరు క్రావును ఇచ్చటి స్త్రీలు దినమున కొకపారి పంజరేక పాలను విశుభ్రులు. పురుషులు ఉంచు పాలను విశుభ్రులు.

డి. యా. చ. అర్జెంటైనా :- 1618 వ సంవత్సరములో రయోడిబాస్టా అను ప్రదేశమును దాకా అదాకా జయోక్ దిపోలిట్ అను యాత్రికుడు కనుగొనెను ఈ రేఖము దక్షిణ ఆమెరికా ఖండములోనిది. 1818 లో అర్జెంటైనా దీవిని కానుకగా రాజ్యము చేయి మచారి కరిపాలనము నుండి

పాతకంక్రమము పొందించుకొనెను ఇది 271 ఎకం చదరపు 18లోమీటర్ల దైర్ఘ్యముకలిగి, ఒకకోటి 78 ఎకం ప్రజలతో నిండియున్నది.

జమలు, వరిపాలనము, ఇది ప్రజాపీఠ్యమైనదే 1949లో రాజ్యాంగవిధ్యయము అరిగినది ఈ రేఖములో 18 రాష్ట్రాలు, 8 ప్రదేశాలు, 1 ఫెడరలు జిల్లా ఉన్నది ఈ రేఖములో ముచ్చదారిలో ఎక్కువ మంది ఇరోపా

అధికార ప్రయత్నము

అందమునుండి వచ్చినవారే. వారిలో ఇంటి, పెంపును చేశారని ఎక్కువమంది ఉన్నారు ఇంటియనుకు అనుష్ఠానికా చూచు సంఖ్య 80,000 అను మించలేదు ప్రజలలో పెక్కులు తై ప్రభువు కలదు వీరు రోమను కాథలిక్ కాళను తెలిసినవారు. 6 మొదలు 12 వంతు చాల వరకు పిల్లలు ఇతరు ఉచితవిద్య ఉపగణము 1950 లో 90,201 మంది విద్యార్థులు విశ్వవిద్యాలయాలలో చదువుచుండిరి ఇతటి కేదరలు వ్యాయస్థానము, బాప్టిస్టాన్ యొక్క వాణిజ్యము తీర్చుచున్నది బ్యాంకులో బర్ని అను పట్టణము అగ్రెంట్రివాలు రాజధాని. అక్కడ సర్వోత్తమ వ్యాయస్థానము (Fidelity Co.) ఉన్నది తై వ్యములో సాక్షాత్తు ఎక్కువ వారిలో 500 అప్పదర్లు, 11,000 వాచికులు ఉన్నారు. 60 వాళు సరికేయుచున్నది. అమెరికా నుండి. యుద్ధ సాక్షు కొనబడినది

అధిక వస్తువులు అగ్రెంట్రివాలో ముఖ్య పరిశ్రమ పశువులను పెంచుట ఇచ్చటి పశుసంఖ్య 9 కోట్లు కేరళం పరిమితి గలిగి, ప్రపంచములో చతుర్థస్థానమును ఆక్రమించుకొనుచున్నది అగ్రెంట్రివా పశువులపంపిణీకారమున ఈ పశు పరిశ్రమ బాతీయము చేయబడినది ఇతటి నుండి అరుగు మాంసము యొక్క ఎగుమతి ప్రపంచములో ప్రథమ స్థానమును ఆక్రమించినది బ్యాంకులో బర్నిలో ప్రపంచములో పెల్ల మాంసము నిలువలేయు గొప్ప యంత్రాగార మొకటి ఉన్నది అందులో ప్రతిదినము 5000 పశువులు, 10,000 గొట్టెలు వధించి, వాటి మాంసము నిలువలేయుచున్నది ఇతరు గోధుమనంబు ఇటీవల వ్యర్థిలయిన మానెగిలం ఉత్పత్తిలో, వ్యాపారములో అగ్రెంట్రివా అగ్రస్థానము ఉండెడిది ఇప్పుడు మానెమ ఈ రోజుముతోనే తీయచున్నారు గోధుమ రవ్యను తయారుచేయుట ఈ రోజుములో రెండవ పెద్ద పరిశ్రమ అందుకే పరిశ్రమలు వృద్ధిముగా పొందుపరిచినది. ఇతటి విశేష పర్యవసరము ప్రభుత్వమే చేయుచున్నది అగ్రెంట్రివా, సాక్షిరామిక వస్తువులను చాలా భాగము దిగుమతి చేసానుచున్నది ఇది ఇంచుమించు పూర్తిగా బ్రిటు రోజుముతోనే విశేష వ్యాపారమును చేయుచుండును. కాని, వ్యాపారము అంతయు ఇప్పుడు అమెరికా

వంయుక్త రాష్ట్రములతోనే అరుచున్నది. పెక్కు తైలు మార్గాలు కలవు. 40,000 తోమిలర్ల తైలు మార్గము ప్రభుత్వము అధీనములో ఉన్నది సాక్షి వ్యాపారము ఎక్కువగా నున్నది

డి.వి.కృ.

అధికార ప్రయత్నము :- మానవుడు గల శక్తి, సాధనములు అనేక పరిమితములు కాని అతనికి పెక్కు కోర్కెలు గలవు కావున అతనివరములలో పరిమందు, పరి చెనుక తీర్చికోవలయునని యోచించుట అవసర మగుచున్నది. అట్లు పరిమిత శక్తి సాధనములను వివిధ అవసరములకు వినియోగించుటలో మిక్కిలి తక్కువ ప్రయత్నముతో అత్యధికమగు సంఖ్య పొందుటకు ప్రయత్నము అరుగుట వసాము. కావున కోర్కెలు, వాని సంఖ్య, అందుకు అరుగు ప్రయత్నము-అవనది అధిక సమర్థలయందు ప్రభావభాగములు బాగుగపడి యైన 'మార్కెట్' (అయిబిల్) ఈనాటి అధిక సమర్థులందు ప్రాంతము వసాచుచున్నది.

అధిక శక్తియు సంపత్తియు మానవునియొక్క ధన సంబంధమగు సమర్థలకు సంబంధించి యున్నది. ఇది ఒక పాంపుకాశ్రమము. గైరమియా అను గ్రీకు వరమునుండి వున్నదని గృహనిర్మాణ కాశ్రమని ఈ వరమునకు అర్థము మార్పు అను రచయిత యావత్ చరిత్రను అధికర్యస్తాన వ్యాఖ్యానించుటకు బట్టియే ఈనాడు అధిక సమర్థలకు ప్రాముఖ్యమైనవో తెలియ గలదు రాజీయ ప్యాతలత్రయమును పొంది, అధిక సాక్షాత్కర్యము కొరకు ప్రభావితకార్య మనము తీవ్ర ప్రయత్నములు చేయు మనరోజుమున ఈ విషయ ప్రాముఖ్యమును గూర్చి వాక్కి చెప్పవలెనని పనిలేదు

ఒక కాశ్రమ ప్రయత్నమును స్థలముగా గుర్తించుట చేరు, మాత్రముగా నిర్వచించుట చేరు మరి అధిక కాశ్రమను నిర్వచించుటెట్లు? అధిష్టానికి సవాల్ తీసి గృహనిర్మాణ కాశ్రమకు పరిగణించెను. అతనిదృష్టిలో కోర్కెలను తృప్తిపరచుకొనుటకు సంబంధించిన అంధలి భాగము వసాము; దట్టు మార్కెట్ మొదలగునవి అనసాములు పరిభాషాక పిల్లలత్రయములకు అవకాశని చెప్పించెను అదేమిట్టి కాకుండా అందరి వ్యభాసము,

అందుకుగల కారణములు దీనికి సంబంధించిన విచారణగ దీని పరిగణించెను. చాపి బాధాకరముగ మేలొని 19 వ శతాబ్దములోని రిఫ్టు, వాల్లయిల్ మొదలగు పాపాశీపదలు దీనిని "కయంకరకాత్ర" మని వర్ణించిరి. ఇది అర్థకాత్రరీత్యా సంబంధమున కేవలము ధనమని మాత్రమే అర్థముకాదు ప్రజల అవసరములను తీర్చు పరిమితియు అగు నవ్యవస్థలు, పనులు అని అర్థము. అట్లే ప్రథమాద్యలో "సంశేషమునకు వలయు ఖాళిక వస్తువంచయమును సంపాదించి, ఉపయోగించుటకు వచ్చు హాళముగ సంబంధించియుపరిచి వర్ణింపగల సాంఘిక చర్యలోని ఖాళము" ఇందలి విషయమని వర్ణించిచాడు ఇతని దృష్టిలో అది కేవలము వంపదకు సంబంధించినదే కాక అంతకంటెనుముఖ్యముగా మోపపునకు సంబంధించి యున్నది ఈ నిర్వచనము యొక్క ముఖ్య గుణము ఏమన అది సంపదకు, సంశేషమునకు వరపురసంబంధము కల్గించుచుండుటయే పెరూ మొదలగు అర్థిక కాత్రవేత్త దీ యంగమున నీ విస్తరించెదలి ప్రసిద్ధ కారణియ అర్థిక కాత్రవేత్త యగు డా బి. జి. ఆర్. డి. రావుగారు "అర్థిక కార్యముల వ్యవహారము - ఉత్పత్తి" అను ఉప బాధనములో అర్థిక కాత్రము ఉత్పత్తి, మార్పిడి మొదలగువానిని పరిశీలించును, కేవలము పరిశీలనకొరకే కాక, మోపన వర్గిత్వ దివ్యవిధానము అను అదర్శపాదనముమాత్రమే యని వక్కాణించియుండిరి బ్రౌనెర్ కావత్ "ఖాళిక సంశేష కారణముల పరిశీలన" యని అర్థిక కాత్రమును నిర్వచించెను. ఈ నిర్వచనమును యెవనల్ రామియ అను అర్థిక కాత్రవేత్త దివ్యించుచు అర్థిక కాత్ర దృష్ట్యా పది ఖాళికవస్తువులో, పదిహేనో చాటిని చెప్పుట కన్పము అని చాళానినామ ఉపాచారము గాయకుని గానము నంటిని ఖాళికవస్తువులు కాకపోయినను అదిగూడ అర్థిక కాత్రరంగములోనిది. మరియు సాంఘిక సంశేషమునకు దోహదకరములుగాని (ఉ పాచాయము శయాయ లేయుట) అతే పవయములుగూడ అర్థకాత్రరంగము లోనిదే అని రామియ చాచించెను సంశేషము అను పద ప్రయోగములో తైతిక విషయము ఇదితీయవచ్చుది అట్లే తీర్పు చెప్పి అధికారము అర్థిక కాత్రమునకు లేదు అనవచ్చి రామియ చేప మరయొక విమర్శ ఈ నిర్వచ

నము అదర్శపాదనములై అధారపదనవియు, ఏ కాత్రమును అట్లే పునాదులై అధారపదరాదవియు కూడ అతీనివలెదనది. పొమ్మ మొదలగు అర్థికవేత్తలకు ఈ విమర్శనము అంబకమువలె హటులకేక సంశేష అర్థిక కాత్రమునకు కాత్రము క్షమై పునాది నిర్మించుటకు చాలు కంకణధాదులై ది.

కావత్ నిర్వచనమును అట్లు రీతిని చెందాన రామియ, అర్థిక కాత్రమును, "కోర్కెలకును, పంచుదివోరయొగములుగల పరిమితవస్తు వంచయమునకునుగల వరపుర సంబంధముగా మోపన ప్రవర్తనమును పరిశీలించుట" అని నిర్వచించెను కేవలము అశయములుగాని, సాంఘిక పరిస్థితులుగానిగా చాటివరపుర సంబంధమే అర్థిక కాత్రము యొక్క పరిశీలనాంశమని రామియ అభిప్రాయము. అనదిదృష్టిలో అర్థికవేత్త, ఒక మార్గమునకు సంబంధించిన వివిధాంశములను చర్చింపగలకే కాని ఆ మార్గము ఉచితమైనవగా యను విషయములై తీర్పు చెప్పకాలకు

ఈ నిర్వచనమునకూడ లోపములు లేకపోయెను తైతిక నిర్వచనము ఒక ప్రత్యేకకరక మోపన కార్యములకు పరిమితమైయుండ, ఇది ఒక ప్రత్యేక ప్రవర్తనమునకు పరిమితమైయున్నది అంతేగాక రామియ "పేర్కొనినట్లు "పరిమితత్వము" అర్థికవిధాన మంతటియొక్కయు పామావ్యవస్థ లక్షణమని చెప్పుట పాపానము అంతేగాక అర్థికవేత్త అదర్శములై తీర్పు చెప్పి నని మదిగట్టుకొని కూర్చుండుట అపార్థము, అపాంభనియమునుగూడ పెరూ చెప్పినట్లు అర్థికవేత్తకు ఇందలి కుహారము శక్తవర్తకవలక విజ్ఞానము విజ్ఞానము కొరకేయకు విజ్ఞానవలన కలిగినదికాదు రోగిని వయసుచేయవలయు నను అవకాశము కలిగి కాత్రవేత్తయొక్క కుహారమునకు పంటి దది అట్టిపది అపాంభనియ మునకు కారణము అర్థికవేత్త తీర్పుచెప్పుటయగునేమో అని కయపదినంత కాలము అది కేవలము ఒక సాంకేతిక కాత్రముగనే మిగిలియుండి అందుండి మోపన పనువలన పరిపూర్ణ మార్గములు లభించుట దుర్లభ మగుటయే.

అంతమోక్షమునకే రామియ యొక్క నిర్వచనములో మరలను లేదని చెప్పరాదు ఆ నిర్వచనము పరిమితత్వము (Scarcity), ఎన్నిక (Choice) అను ప్రాచీనదిక

అదే వాదారవతి అర్థిక కార్యరంగమును మువ్వకాలము చేసివది.

అర్థకాన్త పుణ్యవసు అర్థకాన్త నిర్వృణమను
కాన్తక ప్రధానమైన ప్రక్రియ అర్థకాన్తము అర్థకాన్త
మనసూ, కాదా యమవది. కాన్తము (సీతలము) అను
పద్యములో తీసిగొనినదో పాలెములో విప్లవమునకు
అర్థకాన్త అర్థకాన్తమునకు అర్థకాన్త మనినను
కామము పూర్తిక అర్థక లేదు ఈ విప్లవారంకములోనే
అర్థకాన్త మనకాయని కృషివనన ఈ కాన్తమునకు
పురానులు చేయబడినది అర్థకాన్త మొక పాండిత
కాన్తము, సంపదముగని మానవ తిరిగి దేయము,
కనినదివన దేయముపాండిత మానవక పుష్పమునది
పామవర్ణ అర్థకముఅను పనుగిమలుయే యిందు అనుగు
ప్రయోగము అతి దీనిది అర్థక (ART) అను వారును
లేదలేదు. మెనా యమ అర్థకనేక దీనిది సీతాకాన్త
మునకు సహానాని (A hand maid of ethics) అని
వర్ణించిరాదు. ఇదిగి దీనిలో అర్థకాన్తమునగా మేద
నానో కాన్తమును చేయుట కాదను

ఇది వాక్యమే యగుచెడల ఈ వాక్యములందలి వియములం స్వరూపమైట్టి యను ద్రక్ష్యము తరలయిన గదయ అని భౌతికవాక్యము దహియవవాక్యము మొదలగు వాక్యము లందలి వియముల లంక నిర్విషయములు కావు. అది మార్గార్థ యొక్కయు ఇకదహియింక వాక్యములందలి వియములంకన్న ఇవి మిగుల నిర్దిష్టముయైనవని అంగీకరించవలసియుండును. ఈవారు గదయము మొదలగు

అధికాశ్రమ - ఇతర పాంథికాశ్రమము: (1) అధికాశ్రమము - సంఘాశ్రమము (Sociology) :- దాష్ట్యమునకును అధికాశ్రమ మొక ప్రత్యేకాశ్రమగాదనియు అది పాంథికాశ్రమమందు అంతర్భాగమనియు చెప్పెను. ఇది గాన్పించదయ్యుండు రట్లు కనబడినను, దీని ఉద్దేశములు మిగిలిన, ఈ రెండు శాస్త్రములయొక్క అవకాశ, ప్రయోజనములతోనే భేదము కలదు.

(8) అధికారావ్రము, నిరీకారము - వీరివేర్వేరు, వీరి
 వ్యూహి విధియించునది నిరీకారము అధికారము
 అవిద్యమములూ మూలకారము వనాయము కాని అధ
 కారము విద్యమములమంది నిరీకార - అదర్శములకును,
 నిరీకార - అదర్శములమంది మతము - అధికారము
 ననుమ వ్యక్తి కలుగుననుమిది. ఇతే సంగతికాన నిరీకార
 వనాయకాన్ని మనువులైన అధికారమునైనే మారు చేయ,
 నిరీకారమునైతే దృక్పథము చేయ.

ఇంతవరకును అర్థికశాస్త్ర పృథువు, స్వభావముల గూర్చి భూలముగ వర్ణించితిమి. ఇట్టి చర్చవలన మనము విచారములకు వ్యాపారములకు మగు ప్రమాదము తప్పగలదు మనకు ఈ శాస్త్రమువలన వాస్తవికదృష్టి అలవడు నమకుని ఎన్నెని ఉదాహరణము లీదినయనును.

మన బాహ్యమార్గ మారణములో దేశీయమనగానే గ్రంథములు, దాదాఖాయి వేదాంతా లోని మన కమలమునుగూర్చి ప్రాచీన గ్రంథము - ఇది మన కమలము విప్పిన అమూల్య గ్రంథములు. కేవలము వారి సరికొత్తనే క్రమిస్తే కంటేమీదను బాగుమోసములో చిక్కుకొనియున్న మనకు దా కుమారవృత్తిలో గాంధేయ అర్థిక శాస్త్ర వేత్తలు, మహాత్మాగంధీగారు విశిష్టతరణ మూలమును వివరించి మేలుచేసిరి. అంతేగాక "వ్యవస్థాపక అర్థిక శాస్త్రము" మేధావు అనవము పండితి సంక్షేమ అర్థిక శాస్త్రము పరిపాలకులను, కాపనసత్తులను చక్కని సూచనల ద్వారాబలు అర్థిక సమస్యలను ఈనాటి ప్రపంచములోగల ప్రాధాన్యమును గుర్తించినవారికి ఈ శాస్త్రప్రపంచ మెంత ప్రత్యాపకరమో మున్నవగును ప్రపంచకాంతిని కాపాడుటయే అత్యున్నతముగాగల అర్థిక శాస్త్ర పరిమితి అర్థికమున అర్థిక విషయములలో పని చేయుటకు ప్రత్యేక కాలుల వెళ్ళిల్లబడినది

ఈ యంశము బద్ధియు అర్థిక శాస్త్రమునకు చేతి తీవ్రములోగల ప్రాధాన్యమును వ్యవస్థాపకమనవచ్చుచి దిన్న పంచాయతీపంక్తి, రాజీవ్ సమస్య మొదలుకొని పార్లమెంటు చట్టము అదాయ వ్యయ పట్టిక కరకును ప్రతిదిన్న సమస్యను, పెద్ద సమస్యను గ్రహించుటకు అర్థిక విజ్ఞానము అవసరము ముఖ్యముగా ప్రభుత్వము నకు అర్థికరంగమున గల స్థానము విశిష్టతరణము - మొదలగు సమస్యలపై కర్ణవ కర్ణవలు అరుగు పీపాడు కారణ యవకుల కి శాస్త్రములో సమగ్ర విజ్ఞాన మావశ్యకము

డా. ఆర్. వి. డా.

అర్థశాస్త్ర పిర్మాంతముల చరిత్ర :- అర్థికపిర్మాంత విశాసము. అతి ప్రాచీనకాలమునది అర్థికపిర్మాంతములు మన, నైతిక, కాశీయ, బాధ్యతశాస్త్ర పిర్మాంతము లో మిళితములై యుండుటకీ పేరి యశాస్త్ర వ్యవస్థా సమును ఎత్తి వాడుటయే పెక్కు పందర్శనములందు కష్టపాద్యము ప్రాచీన ప్రపంచపు కావనయే అవ్యధిగ ముగ నుండును. అధికారములు, అధికారములు రెండు యింపు కలిగియున్న యుగ మది, పరిశ్రమము కావనలు రెయ్యవలసిన పనియందును, యుగమోది కాని ఫలితము

లకు పొక్కుచారుడనియు అనాటివారు కావించెనువారు. అట్టి పరిస్థితిలో లేదు అర్థికశాస్త్రము అది పలువలదు రీతిని అర్థికశాస్త్రము అవ్యధి రెండుటకీ అవకాశము తేలుచును

అతిప్రాచీన వాగదళము : ప్రకృతిమాత యొక్క అను గ్రహమునకు లోతై, మానవుని అత్యల్ప కృషినివలనకాక అతని అవసరములను మించిన ఫలప్రాయముల నొసగు చేకములంతే అతి ప్రాచీనములగు మానవ వాగదళము ఉద్భవించినది. అట్టి అలవపు ఫలప్రాయమున్నపుడే అతి వృద్ధి పాద్యమగును. మనకు తెలిసిన వాటిలో, మిక్కిలి ప్రాచీనము లగు ఈశాన్య, కాశీలోనియా వాగదళము, మహానది లోయలో, పారపత్యమును భూములలో, పెన్ను కిశోప్రతిలో, వ్యవస్థాపకానీ మానవులు, కేవలము చేయగల ప్రత్యేకములంతే ఉన్నవైనవి.

గ్రీసు, రోము : గ్రీకులు ఈశాన్యకేంద్రంలో కనుకు కక్షన సంపన్నమునలన, పెక్కు విషయములు తెలిపి కొన్నవారే యైనప్పటికీ, పవన కాంతిపక్షముల మార్గ దర్శకులు అయి యువారు అర్థిక విషయములను పిర్మాంతీకరించుట, గ్రీకులందరినీ రచనలయందే మొదట ప్రారంభమైనది ఫినిషియన్లును మినహామించినచో అప్పటివరకు ప్రపంచమందు మిక్కిలి ఎక్కువగా వర్తక వాణిజ్యములు నడిపినదియు గ్రీకువారే కాని వారి యొక్క పరిశ్రమలు విశేష ప్రాముఖ్యముగలవి కావు. అది ఉన్నతశ్రేణి కూరులు అరెంచుటకు అర్హములగు పరిగణించబడలేదు గ్రీకు సాంఘిక అర్థిక శక్తివేత్తలందు మిక్కిలి ప్రముఖుడగు ప్లాటో, "రిపబ్లిక్" అను పేరు గల గ్రంథమును రచించెను. అదర్శసంఘమునందు అర్థిక విజ్ఞానమునకు సంబంధించిన కొన్ని విషయములు అందు గలవు. భవమును ఫలపాతముగను (Barren), కళ్యాణమున పట్టిని అవసరమందుగను పరిగణించిన అరిస్టాటిలు ఈ శాస్త్రము అవిష్కృత వృద్ధిదారులకు వారకుడయ్యెను.

గ్రీకుల కాలమునుండి రోమును కాలమునాటికి ఈ శాస్త్రము మరో అడుగు ముందుకు సాగినది. రోమును పామూల్యమునకును అంతకుముందున్న పామూల్యము లకును అనేక విషయములలో పామూల్యలేదు. అందరి

అధికార పరిధి విస్తారము వర్ధిల్ల

వర్ధిల్లము ప్రాముఖ్యము గలది అందరి విశేష చాటిత్యము చిహ్నము గొప్పది. అందు చాటిత్యము ముద్రించు విధానము విస్తృతమైనది కాని పరిశ్రమ లింకము కానివలె పనిగనే యుండెను తమ్యామమున లోకము అధిక శాస్త్రము కూడ పనిన పరిస్థితులముండి లేదనియు యుండెను చెప్పవచ్చును.

విజ్ఞాన పునరుద్ధరణము - చుక్కంటిలో విస్తారము : విజ్ఞాన పునరుద్ధరణ కాలమునకు దీనిని క్రమబద్ధముగ విశేషించుట తెల్ల తీవ్రప్రయత్నమును అగ్రశ్రేణి అధిక విచారముపై మన రాజకీయ విచారణల వీధులు ప్రవ రించు చుండెను పదునైవ శతాబ్దియంతటి విజ్ఞాన పునరుద్ధరణము, మాత్రమే పరిపక్వము కండ్లంతులు, విజ్ఞాన పునరుద్ధరణము, ప్రాంత పైలంతుల మత పరిష్కారము, ముద్రణయంత్రము కనుగొనడము మొదలగు కారణ ముల వలన ప్రపంచము తీవ్రమగి పురోగమించుచున్నట్లు కనబడెను క్రొత్త ప్రపంచము కనుగొనడములవలన పాత ప్రపంచము వారి అందుకాలములోనికి వచ్చిన అపార పరిపరమై అగిన సంపదలలో పైయివ్, పోర్చుగల్ రేఖములకు అత్యధిక శాతము లభించెను. కాని వారి లభ్యతను వారి విచార పోషకమయ్యెను త్వరలోనే వారి కంటి లింకములైన పోలింతు, ప్రామ్మ, ఇంగ్లండు రేఖములు చాటిస్తానను చాక్రమించినది, తులకు ప్రాంతి చారిస్తై, యూరపునందును, కారకరేఖమందును ఏకకాల ములో విజయము సాధించి ఇంగ్లండురేఖము వాచికా లమున అవమాన ప్రాణమును పంపించెను.

ఈ కాలమున చాటిత్యము లెవని విస్తృతమయ్యెను, ప్రభువు కూచిని తన ప్రత్యేక పరిధిగమునకు ఉపయో గించుకొను విధానము పూర్వ జాతీయార్థిక వ్యవస్థ అవక ణించినది అంగ్ల తర్జునుల సామ్రాజ్యవాదపు పునాదులు నిర్మించుకొనితే ఈవాటి అధిక శాస్త్ర గ్రంథము లన్నిటి యందును అంగ్లరేఖ పురోగమించును, వాచికా విధానములకు సంబంధించిన ప్రవృత్తి, మొత్తంగా గాన వచ్చును చుక్కంటిలో పరిధి విస్తారము చిహ్నముగా ఉన్న వింది అంగ్లేయు వ్యాపారకర్మచియందు రెండు శతాబ్దాల కాలము ప్రముఖతనము చాక్రమించినది. రేఖములోనికి లూగరము తీసికొని వాగల ఎగుములను ప్రోత్సహించు,

చుట, రేఖము తన లూగరము వెచ్చించవలసిన దిగు ముఖం దిరుక్కుచువలయును, విశేష వ్యాపారము యొక్క అత్యంత యుండవలసినది వ్యాపారశిల్పరు (Merchant-ship) కావించి చాటిత్య విధానము పలుకై పులక వ్యాపించి, అధిక అభ్యుదయముతో జాతీయకర్మగ పరిగ లంపడత వారంబించినది ఎగుములకు ప్రోత్సహించవలసి, దిగుములకు కొన్ని నిషేధించవలయును మరొకటి ఎక్కువ మంకములకు గురిచేయవలయు అగిగము ప్రతి హారము లోను ఒక పతముచారి తాతము కర్మగ, మరెయ్యక పతముచారి తన్యము కలుగునను భావనపై ఈ పరిధాన తము అధికరణి యున్నది ఈ విధమైన వ్యవహారము - అధిక శాస్త్రమును అంగ్లరేఖముననే పరిమితముగాను పనులేద శతాబ్దపు బరోపాండపు జాతులన్నిటికినీ, నుభయముగా ప్రామ్మ ప్రపంచమున ఇది విశిష్టతనము.

పనిన అధిక శాస్త్రము - నవాతన వర్ధము : ప్రముఖమును పాక్ష్టండు రేఖమును అగి అదమున్నట్లు అధిక శాస్త్రము నకు తండ్రిగాను పూర్వముగాను పరిగించవలయుచున్నాడు కాని ఇది పూర్తిగా యశావ్యయము కాదు ఈ శాస్త్రమునకు నిర్దిష్టముగు సంపూర్ణమునువచ్చిన వారిలో ప్రథముడికే యనుమాట చా ప్రపంచమయ్యెను, అధిక శాస్త్రముని మూలము పాక్షికతన్యమే అను భావమును మొదట కలిగించినవారు లూగ : ఫిలియో బ్రామ్మ అను ప్రాంతి అధిక శాస్త్ర వేత్తలను అంగ్లరించవలసి యుండును ప్రకృతి విశేష మూత్రము (గుల రి యెరెగ) అనునరించవలయునని వారు తోచించుటయే అట్లు పరిగించుటకుగ కారణము ఈ వర్ధముచారి చాయుకులు క్యాపే. టర్ గెట్ అను వారలు. ప్రకృతి విశేషమునకు మారపుల చర్యలన్నియు లోనికి యుండుననియు, అవిశేషము అందరినీ మరక ముగ మంతుడిని వారిని కనుచు ననియు వీరి అభి ప్రాయము వ్యవధించుచు పోటీ మూత్రము ప్రధానాభి ప్రధానము ప్రభువృత్తి తోకన్యముననే చేయెడు ప్రయత్నముల నిరసించవలసి యుండును లైఫ్ ఫేర్ (Laissez Faire) అను వ్యక్తి పాక్షికతన్య చారమునందు వారి పరిధానము ఇమిడియున్నది వ్యక్తి పని అత్యంత ప్రయోజనకారియో అనియు నందునునకును ప్రయో జన కారియని కాదు భావించి,

అదముఖ్యముగ యొక్క "ప్రపంచజాతుల సంపద" (Wealth of Nations) అను గ్రంథమున అర్థికశాస్త్రపు అను మాతన సిద్ధాంతము మరింత సమగ్రముగ వెల్లడింపబడి వది ప్రస్తుతగ వర్ధింపజేయబడినది అయినపుగల ప్రాముఖ్యము అహిమావ్యయము చారాధ్యక్ష యుగము తోను ఏ రచయితయు తన తోడిమానవుల భావములపై ఇంతకన్న పెక్కువ ప్రాబల్యము కలిగియుండలేదు. అతవాణిజ్యమువారి పరిస్థితులగు అంతమైన ముందు మావును కనబరచినవాడు ఈవాడు అర్థికశాస్త్రములో పత్యములుగ పరిగణింపబడు విషయములలో కొందెము గవో గొప్పగవో అయిన వృద్ధికి గోచరించనిది లేదు. ఏటి నప్పటికిని మించి అతడు అర్థికశాస్త్రములో మానవ సంబంధమైన లేక వ్యక్తిగతమైన విషయముయొక్క ప్రాముఖ్యమును గమనించెను అర్థిక సిద్ధాంతములందు అయిన కృషివలన మానవ కళము ప్రారంభమైనది అర్థిక సూత్రములను విస్తరించేది, మున్నుండు అర్థిక వేత్తలు కట్టడము నిర్మించి నిలబడన వాస్త్రుయనుగు పురానిది ఏర్పరచుటకు అరిగిన ప్రభువుయొక్కను అతనిదే అతని విమృశ వచ్చినట్టి అర్. మార్ థన్ (1706. 1864) పాఠాధారణ అర్థిక శాస్త్రముపై ఒక గ్రంథమును రచించెను అవసంఖ్యను గూర్చిన అతని సిద్ధాంతమునకు ప్రబల వ్యతిరేకత ఉద్భవించి అర్థశాస్త్రము "కయంకర శాస్త్ర"మని పేరు వచ్చుటకు రావరకు వారణ మయ్యెను అ విమృశ వచ్చినవాడు చేవిడ్ రికార్డోఅను వాతడు (1772.1828). అదైనుగూర్చిన సిద్ధాంతము ఇతడు ప్రవరించిన ముఖ్య విషయము. ఇది ఇప్పటికిని అతనిపేరుననే నిలవబడుచున్నది. అర్థశాస్త్రమందలి అము క్షరకమునకు ఇదిపేరు ప్రధాన-ఉపాధారణముగ పేర్కొనుట ఇప్పటికిని అలవాటు

అవిమృశ వచ్చిన రచయితలలో ప్రధానముగ పేర్కొనవలసినవాడు జాన్ స్టూఆర్మియర్ (1806.78). పవాతన అర్థికశాస్త్రవేత్తలందరి కెల్లెలో కడపారివా షికలే అర్థశాస్త్ర దూతములు (ప్రసిద్ధవర్త అవ పారిటీకలే ఇవానవి) అను ఇతని గ్రంథము అర్థికశాస్త్ర చరిత్రలో మాతనక పరిపరక మగుటకు వారణమైనది. అందు, ఎల్లరును అర్థికశాస్త్రము పరిపరకమై పంపూర్ణపితికి వచ్చి

నట్లు పరిగణింపబాగిరి. పాంపిక్ తవ్వనే త్రవకుపై యుండి అర్థికశాస్త్రము యొక్క వృద్ధిని విస్తృతము గాంచుటకు ఇతడు ఎంతో కృషిచేసెను.

"ప్రపంచ జాతుల సంపద (Wealth of nations) అను గ్రంథమునకును "అర్థశాస్త్ర మాత్రములు" అను గ్రంథమునకును నడుమ యూరపుతలంకమునందలి అనేక మంది అర్థిక శాస్త్రవేత్తలు అవాస్తవికవృద్ధి తోడ్పాటు చేయుచుండిరి వారిలో ప్రాము నందలి సే, కాంచల్, పిల్ మోండ్ రెన్లు అను వారలును అర్ధవియందలి పోర్ మన్, ఘానెట్, లే అనువారలును ముఖ్యులు వీరిలో పెక్కుమంది పవాతన సిద్ధాంతములు పెలుపడిన విమృశ వచ్చినవారై, వాటినిమరింత అభివృద్ధిలోనికి వచ్చినవారై, అము క్షరకము, అనుపేయనిధానము (Deduction) వారు అనునదిని పర్యుటలు, వ్యక్తిప్రావృత్య అంకి వారము (Laissez Faire) ను సమర్థించుటకుగాను పవా తన అర్థిక వేత్తలయొక్క సిద్ధాంతములను ఉపయోగించు కొనిన మార్గవర్ధులు అర్థికశాస్త్రవర్గమునకు చెందిన పండితులుగూడ ఈ విధానములనే అనుసరించి

చారిత్రకవర్గము సంప్రచారయ వర్గమువారి అర్థిక పరి కోరవా విధాన వర్గముల వన్న అవర్గములను అనుసరించు ఉద్యమము రావన్నరని జాన్ స్టూఆర్మి మిల్ యొక్క రచనలు సూచించినవి. వేదమును సిద్ధాంతానుసార భావ ములపై ఒక విధమగు వ్యతిరేకభావమును ఈ శాస్త్ర మును వాస్తవిక, చారిత్రక పురాదులపై నిర్మించవలె నను అవాంక్షయు క్రమక్రమముగా పెంపొందడోడగెను. చేవిడ్ రికార్డో అనువాతడును అతని యనుచరులును యభ్యాసహితములు లేక రుఅపురాని విషయములను అధారములుగ చేసికొని, అర్థికశాస్త్రమును వేదము ఒక ఉపాధారమైన శాస్త్రముగ పరిగణించి రచియు, అట్టి వాటిలో పాద్యమైనంత యొక్కన విపరీతము జరయుట, పాద్యమైనంత తక్కువ క్రమము రొందుట, అను రెండు అభయములు గల "అర్థిక వ్యక్తిత్వము" అను భావన ముఖ్యమైన రచియు, మిల్ వొక్కె చెప్పెను.

ఈ తోపములను పవరించుటకు ప్రికప్రయత్నము నడిపవారిలో ప్రథముడు అగస్టీనాంటి (1798.1867) అను ప్రెంచిదేశస్థుడు యూరపు తుంకమందలి చారిత్రక

అర్థశాస్త్ర పిర్వాంశముల కరిత్ర

అర్థిక కాళముల ఇతనిది స్థాపకునిగ పరిగణింపవచ్చును అని దృష్టిలో పొందుకొకాస్త్రమునువది ఒకే కాస్త్రము ఇతర విధానములను పూర్తిగా వర్జింపక చాలిత్రముయిన దిగ్విజయ గమనములకు అవలంబించవలసిన ప్రధాన విధానము విప్రుభాగ్యముతో యావచ్చు చరిత్రయు, తేలి పరిస్థితులకు సంబంధించిన విషయ పామగ్రియు, అర్థిక పరిశోధనకు ముడిపరుకు విద్యుగల మత్రములు. ఈ సూతన విధానము, విస్తృత అంగీకారముకొంది ప్రాప్య ముంది యూరపు ఖండమువందలి ఇతర రేఖములకు వ్యాపించి తొప్పెను అర్థవీలో ముఖ్యముగా ఈ చారి త్రక వర్ణముల పామగ్రియదా పిర్వాంశముల అలవరయకు ఉపయోగింపబడెను ఈ పందగ్గునువ కాళలో మోర్పు ఉగిలు, కాడ రేగ్ టగ్, లాపల్లెల నామములను ముఖ్య ముగా చేర్చినవలసి యున్నది అదనపు విలువ పిర్వాం శము (Theory of Surplus Value) ను, పెట్టుబడిదారీ పార్శ్వాదుగ విధానమును పరిగణించుగల విప్లవములు చాని గర్భముననే కలవన పిర్వాంశమును పట్టుచువక ననుష్ఠించుటతో మోర్పు ప్రవిధ్యను పంచకముతో పెట్టుబడిదారువను, కాట్టుకువకును వై రుద్యము నాతడు వొక్కి. వక్కాణించెను పెట్టుబడిదారీ కృషి నశించుట అనివార్య మనియు అంతటితో కాట్టుకులు అధిపేత్రై, ఉత్పత్తి, కాశీయమగుటయు, పరిశ్రమపై కమ్యూనిస్టు అధికారము పాద్యమగుటయు అదుగు వని అతడు అని ప్రాయసజెను కాట్టుదార పామగ్రియదామనకు మిక్కిలి దోహదమిచ్చినదా డిశే, అప్పటినుండియు ఇతని కావ ములే పామగ్రియదా ప్రపంచమునందెల్లదలను ప్రధాన స్థానమును అగ్రమించెను.

లాపెల్లే లేను తేకనమునకు సంబంధించిన తేవకృతి పిర్వాంశము (Iron law) తో అనుబంధించబడియున్నది నవన రూపముతో అర్థికశాస్త్ర తత్వము పరిణతి నొందుటకు కాస్త్రవృత్తము విశేషముగా గల దగ్గియు యున్. తేవన్య (1885-88) ముఖ్యకారకుడు. ఆయన ఆ విధానముతో అవలంబించి అమూల్య పరిశ్రములను పాధించకా రెను. "నైవత్వము - కాట్టుకులు" (The state in relation to labour) అను ఇతనిగ్రంథము పర్వతి పావ్యంత్ర్య మూత్రము (Laissez-faire) వందలి నిర్వాచ

ద్యమును వృద్ధిపరిచెను. "ధనము-మార్గవృ (Exchange) పా ధన యంత్రము" (money and the mechanism of exchange) అను ఇతని గ్రంథముక అదర్భగ్రంథము అతడు పైతలో యుటెటిలి అని చేర్చినద "మూలవత్ యుటిలిటీ" అను మూత్రమునకును, మరయు "వ్యాపార చక్రములు (Trade cycles), మూల్య చలనగతులు అనుచాని చరిత్రకు సంబంధించిన పిర్వాంశములకును అర్థికశాస్త్రవేత్త రెంథయు బుదపడియున్నారు

అప్రియన్ వర్ణము. "మార్గిన్ (margin) అను కావ మును కాలోవికాఅలగా అర్థిక పరికరముగా మనయో గించుటతో అప్రియన్ వర్ణమువారిచేరు అనువంధింప బడినది. అతివృష్ట కాదావలి ఈ కాళానికి పరాకాష్ఠ రెదిపిది, చారి పిర్వాంశమువందలి ప్రధాన విషయములు మూడు.

(1) ఉత్పత్తి-వర్ణయములు తెలప నిర్ణయించునను పిర్వాంశములను అంగీకరింపక ప్రయోజనమును అట్టియే తెల నిర్ణయమగునని వారు కాచించిరి. అది, అవశ్యకమని కాచించిన పర్వతి యొక్క ఉత్తేగమందు ప్రతినిలించు వని చారి ఉత్తేగము.

(2) ఈ విలువ "మార్గిన్" వర్ణ నిర్ణీతమగును, అనగా తదుపరి కాగముల ప్రయోజనము తగ్గుదలతో నుండును నిరుపయోగకర మగుచున్న వస్తుకాళము యొక్క విలువను చాని అశ్యతను అట్టి నిర్ణయించునది, చానిది ఉపయోగమును పొందుచున్న అంశ్యము అనుభవ్యమైన ప్రయోజనమే

(3) ఇప్పుడయిన వస్తువుల విలువనుబట్టి వాటియొక్క ఉత్పత్తి పాధనములకు విలువ దిగ్గుతును అనగా విలువను అట్టి ఇప్పులు నిర్ణయమగునని ఇప్పులనుబట్టి విలువ నిర్ణయించబడుత ఈ వర్ణమువందలి ప్రముఖులు కాన్లు మెంజరు, వెలుజరు, తొవారి నియార్పు. అనువాకు.

అల్ బ్రెడే మార్గల్ : అర్థిక వేత్తలలో నవనమైన అర్థిక శాస్త్రమునకు గొప్ప ప్రయోజనము కలిగించిన వాడు కేంబ్రిడ్జి విశ్వవిద్యాలయమునకు రెం దిన అల్ బ్రెడే మార్గలు. ఇతను అర్థవికాస్త్రమునకు అవక డని చేర్చినదగిన మహావృత్తి రికార్డీయొక్క ఉత్పత్తి నిర్ణయసంబంధమైన విలువ పిర్వాంశమును మార్గల్

క్రొవీ రాజవీరప్పటికి అతడు రాచిని అవామ్మయొక్క మాన్యత యుటచేటి సిద్ధాంతముతో జోడించి ప్రయోగించి, రాచి మూలమున తన వెలుగు నిర్ణయించు ప్రాతిపదిక సిద్ధాంతమును నిర్మించెను. అది అర్థశాస్త్రశాఖకు అన్నిటిని వర్తించునని చూచెను, నిలువ, ప్రత్యేకముగా అనేక, పరస్పరా అనుబాధతో ఏ ఒక్క రాచి నైనను అధారపడదు అని ఆ రెండింటి నుగూడ అధారపడునని తన శాస్త్రీయ విశ్లేష, పర్యవేక్షణములచేతగా మార్గము నిరూపించెను, పరిణామముగూడ అనేకటిని విశ్లేషించి, అనేకటిని సిద్ధాంతమును అన్ని ఉత్పత్తిపరచుటలను వర్తించునని వర్ణననుగూడ నిరూపించెను. తనూలమున అతడు అర్థికవిలువను పరిణామించిన మన భావములకు పరస్పరానుగుణ్యమును, విశ్వమును కల్గించెను. ప్రతిఉత్పత్తిపరచుటలను లభించు ప్రతి ఫలము, అనేకము పరిణామించినంతవరకు మాన్యతలో ప్రాశస్త్యము లేదు, పరస్పరాను పరిణామించినంతవరకు ప్రతిపాదనము యొక్క ఉత్పత్తి వ్యయమునైనను, అధారపడునని నిరూపించుట, 'మాన్యత' అను అతి ముఖ్యమైన మాత్రమును అతడు ప్రవేశపెట్టెను

మార్గములయొక్క సిద్ధాంతములు, "పరిశ్రమను పరిణామించిన అర్థికవిషయములు" "అర్థశాస్త్రమాత్రములు" "పరిశ్రమ - వ్యాపారము," "ధనము - అభ్యుదయము" అను విశ్వవిఖ్యాతములైన ఉద్గ్రంథములందు పొందుపరచబడియున్నది.

ఈ యింకీమీ. అతడు స్విట్, కే యిన్ మిల్, అల్ఫ్రెడ్ మార్షలు అనురాచియొక్క. కోవకు చెందిన అర్థికశాస్త్రవేత్తలలో కీమ్యు ఒకడు ఒక తరమునుండియు అర్థికసిద్ధాంతములకు పరిణామించిన ప్రధాన పరిణామముతో ఇబ్బంది పడిన క్రొవీనిని కన్పించుచున్నది అర్థశాస్త్రమునకు పరిణామించిన సిద్ధాంత చర్యలయింకీ కాక అ శాస్త్రమునకు పరిణామించిన అంతర్జాతీయ చర్యలయందును ఇతని ప్రాబల్యము చూపబడుచున్నది.

కీమ్యు 1981 లో "ధనము" మ గూర్చి వ్రాసిన గ్రంథము (Treatise on money) అర్థశాస్త్రమునకు అయిన అర్థించిన అమూల్యమైన కానుక ఇతని సిద్ధాంతములై నిలు అని పరిగణించెను "ఉద్యోగము-వృత్తి, ధనము

నీటికి పరిణామించిన పాదారణతత్వము" అను గ్రంథము తోరవాకార్య విమర్శ అని అర్థిక శాస్త్రవేత్తలందు కలిగించినంతవరకు పరిణామమును అతడు స్పష్టమొక్క "ప్రపంచభావాల సంపద" అను గ్రంథము తర్వాత ఏ ఇతర గ్రంథము కల్గించలేదు.

కీమ్యు కెల్లడించిన భావములు ప్రపంచమంతటను అంగీకృతములైనవి. నియోగ్యమునుగూర్చి ఇతడు చేసిన కృషి ఆ తర్వాత వెలువడిన అనేక గ్రంథములకు మూలాధారమైనది అర్థికశాస్త్రము చాలవరకు రాచి వ్యయముల ప్రభావములయొక్క పరస్పర పరిణామమును పరిశీలించుటయే అనియు, పరస్పర పరిణామముతో కల్గిన మార్పుతో అర్థిక స్థిరత్వమునై తన ప్రాబల్యమును కనపరచుననియు ఇతడు నిరూపించెను నియోగ్యము అమెరికా దౌర్భాగ్యతయొడిగిన మొత్తములయొక్క పరిణామమునకు పరిణామించిన పనులయొడిగియుటాక అతడు చూచెను నీటియొక్క పనులయొడిగియుటాక పరో నియోగ్యము పెరుగును నై రెండింటి పనులొక ములో మందగల చర్యలను తీసికొను వాతంత ప్రభుత్వమే కలిగించవలెను

ఉపసంహారము : అర్థిక శాస్త్రవేత్తల తమ వ్యాపార మందలి ప్రాతిపదికల విషయములలో ఏకభావము కలిగి యున్నను, కోమి విషయములనై వారెందుకు పూర్వమున్నంత వేగగ్రాహ్యతాయము లేదు అర్థిక విషయమునై కేమి కెల్లడించబడిన భావములు పరాకాష్ఠ వర్గము వారి రోజులలోపలి నిష్పార్జన చెప్పబడుటలేదు అర్థిక శాస్త్ర సిద్ధాంతములలో అంతిమ విశ్వయమునందలి ఉపసంహారము గుర్తించబడుచున్నది అర్థిక విధానము అపొపమనంతలో నిండినది. ప్రతి రంగములోను అర్థిక శక్తుల ఫలితములు అపొపమనంతనై ఏ అర్థిక మాత్రమునకు లోబడబడునది

4. రా. రె.

అర్థి వియన్ : పాపం అగస్తస్ అర్థి వియన్ (1862-1887) పేరుపొందిన స్విట్జర్ లేఖన రచాయన శాస్త్రజ్ఞుడు. ప్రాచీనములలో విశ్వప్రవచనమును గురించిన ఇతని సిద్ధాంతములు ఎన్నియో పనులయొడిగి ఉపసంహారించినది, నీటియొక్క 1908 లో ఇతనికి పోలెట్ బహు

అశ్రీనియన్

మాన మియేడివది, ప్లాకావోములో ప్రాప్తవరుగా మండి తరువరి వేరెల్ ఇన్స్ట్రూటులో భౌతికరసాయన కాణ్డె రెక్కరుగా చదివోవువరకు వదిలేసెను.

అశ్రీనియన్ స్విడ్జర్లాండ్ లెమ కుటుంబమువకు వెండివారు ఇతడు 1869 సంవత్సరము, ఫిబ్రవరి 18 వ తేదీనాడు ఉప్పాలా వరసరములో జన్మించెను.

మూడు చదువు పూర్తి అయిన తరువాత 17 వ ఏట ఉప్పాలా విశ్వ విద్యాలయములో ఉన్నతవిద్య వత్త సింపెను అచట క్లిప్ వద్ద రసాయన కాన్డ్ర పరిశోధనమునందు శిక్షించింది, వ్యవస్థాపకముగా వరిశోధనములు జరుపుటకు ప్లాక్ హోమ్లో ఎరిక్ ఎన్డ్రండ్ అను భౌతిక కాన్డ్రజ్జుని వద్ద చేరిన ఆరోజులో కాన్డ్రజ్జులు ప్రావణముల ధర్మములపై మోజ ఎక్కువగా మంచిను చాటుచోన్ కోలాన్ ఓట్టాన్డ్ మున్నగు కాన్డ్రజ్జులు ప్రావణముల వివిధధర్మములపై పరిశోధనలు జరుపుచుండి అందుచే అశ్రీనియన్ తన డాక్టరేట్ కొరకు

ప్రావణముల విద్యుత్వాహిత్యము (Conductivity of Solids) గురించి ప్రయోగములు ప్రారంభించెను. 1894 లో స్విడ్జర్ అకాడమీకి విద్యుత్కాండముపై తన పరిశోధన ఫలితములు సమర్పించెను.

డాక్టరేటు లభించినను అశ్రీనియన్ పరిశోధనములకు శగడ గౌరవము కొరకేరెను అయినను ఇతరరేశములలో అమెరికాలో, ఓట్టాన్డ్ మున్నగు కాన్డ్రజ్జులు ఇతని పరిశోధనములను మెచ్చుకొనిరి అతే సంవత్సరములో ఉప్పాలాకు ఓట్టాన్డ్ రాకవలె అశ్రీనియన్కు కొంత గౌరవము లభించెను 1895 లో ఎన్డ్రండ్ ప్రయత్నముపై ఇతనికి అయిదేళ్ళవరకు యూరన్లోని వివిధ రేశముల ప్రయోగాలంతలో వసిచేయుటకు స్విడ్జర్ అకాడమీనుంచి తేతనము లభించెను. ఈ అవకాశమును పురస్కరించుకొని ఓట్టాన్డ్కు, కోలాన్, చాంటే-వో, బోల్ట్జ్ వంటి ప్రముఖాన్డ్రజ్జులవద్ద వెళ్ళి పరిశోధనములు జరిపెను. తరువాత రెస్విగ్లో ఓట్టాన్డ్కు అనుబంధముగా చేరినను,

ఈ రోజులలోనే తనకు భ్యాసివిద్వర అయానికరణ (Electrolytic dissociation) సిద్ధాంతమును విశదీకరించెను, ప్రావణముల విద్యుత్వాహిత్యముపై కాను పొగించిన ప్రయోగముల ఫలితముగా అశ్రీనియన్ కొన్ని విద్యయములకు రాగలిగెను. ఇతని సిద్ధాంతమును క్రింది విధముగా తెలుపవచ్చును.

అవణములు, జన్యుములు, అవణాధారములు ప్రావణ యావములో అయోన్ల (Ions) క్రింద విచ్ఛేదించబడును.

ఈ అయనవిచ్ఛేదనము విశాలతలో అధిక మగును అవంత పరిశీల్యత ప్రావణములో అయానికరణము సంపూర్ణియగునని అశ్రీనియన్ సిద్ధాంతము విద్యుత్ప్రసరణము అయోన్ల ద్వారా జరుగును గనుక, పరిశాలలో విద్యుత్వాహిత్య పాక త్వము మిగతా హెచ్చును. అశ్రీనియన్ సిద్ధాంతము ప్రకారము గరిష్ట విద్యుత్వాహిత్యము సంపూర్ణ అయిన విచ్ఛేదనము చూచించును. పరైవ గాఢత (పొంద్రత) గల ప్రావణములోని విచ్ఛేదనాంశమును కను

గొనుటపై ఈ క్రింది నిష్పత్తిని అశ్రీనియన్ తన ప్రయోగములద్వారా పొందించకలిగెను

$$\frac{\Lambda_f}{\Lambda_\infty} = L$$

ఇందు L విచ్ఛేదనాంశమునకు గుర్తి Λ_f ప్రావణము యొక్క విద్యుత్వాహిత్యముపై, Λ_∞ అవంత పరిశీల్యత స్థితిలో ప్రావణము యొక్క విద్యుత్వాహిత్యముపై ఆధారపడి ఉండును.

ఈ విధముగా విద్యుత్వాహిత్యము ద్వారమున కొలువబడిన విచ్ఛేదనాంశములు ఇతర ప్రయోగముల ద్వారమున కొలువలైన విలువలతో పరిరోధము, అంతేగా ఇతనిపరిశోధనములు ప్రావణముల ఇతరధర్మములను అర్థము చేసికొనుటకు ఎంతో బోధపడినవి.

ఇతను ప్రతిపాదించిన, ఉపయోగకరమైన మరియొక సిద్ధాంతము రసాయన ప్రక్రియోగికమునకు ఉన్న గ్రతకు సంబంధించినది రసాయనప్రక్రియలు కిచ్చ అనువు

పంథొగమువలన జరుగును. ఈ పంథొగము అయిపుల మధ్య సంఘర్షణ రూపమున వుండును. కాని అయి పులమధ్య అయగు ప్రతిపంథ్యము పంథొగమువలన చాలి తీయలేదని అగ్నినియన్ వారము మామూలు అయిపులకన్న హెచ్చు శక్తిగల అయిపులమధ్య అయగు సంఘర్షణతో ప్రక్రియకు తోడ్పడును, అదేగా సంఘర్షణ మునకు పూర్వము కొంతకత్తి సంపాదించవలెను. ఇట్టి శక్తిని సంపాదించిన అయిపులకు ఉత్తత అయిపు లనియు ఈ శక్తిని ఉత్తతజక్తి అనియు పండురు పాచారణ - ఉత్తతజక్తి ఈ ఉత్తతకాయపుల సంఖ్య పెర వ్యవస్థను. కాని ఉత్తగ్రత పెరిగినచో చీలి పంఖ్య చాల త్వరగా పెరుగును. అదేగా రహాయత ప్రక్రియ జేగము హెచ్చును. ఈ దినముగా ఉత్తగ్రతకు ప్రక్రియాజేగము నకగల పంఖ్యము విశేషించుచుకొనక, ఉత్తతజక్తిని కొలుచుటకు ఒక పులికరణమును కనిపెట్టెను ఈ పులి కరణము రహాయనమార్పుల విభావమును అర్థము చేసి కొనుటకొనక, రహాయనమార్పును పొందించుటకు కావలసిన ఉత్తగ్రత కొలుచుటకుగూడ ఉపయోగపడు చున్నది. శక్తిశాస్త్రము (Theosophy) చాచారా మూడ ఈ పులికరణము రూపు చేయబడినది

ఇదిగా ఎన్నియో విషయములపై అగ్నినియను జరిగిన పరిశోధనములయొక్క ఫలికములు ఓప్ బియోస్ సంపాదకత్వముగలనైన వెలసవలసిన పులిక "వైట్ ప్రెస్" (Zetia) లో ప్రచురింపబడెను ఈ పరిశోధనముల చాచరమున భౌతికరహాయన శాస్త్రముగా గొప్ప చేసి పొందుకొనక, పంధొలొని విచార్యులకు భౌతిక రహాయనములో పరిశోధనల జయిపుటకు ఇతడు ఉచ్చా హము కలుగజేసెను.

1891లో స్వీడనుకు తిరిగివచ్చెను కాని, అగ్నిని యుట గౌరవముగల ఉద్యమ మేదియు దొరకలేదు అయినను స్వదేశాభిమానముగల అగ్నినియన్ పరదేశము లలో దొరకుచున్న ఉద్యోగములను కాంక్షి ప్లాక్ పోప్ విశ్వవిద్యాలయ కళాశాలలో అభ్యవస్థాపక ఉపచాన్యపతిని ఉద్యోగము సంపాదించుకొనెను. 1896 లో బ్రూనెర్ పదవి పొందెను అప్పటినుండి అగ్నినియన్ జీవితము ఒడుదొడుగుల తేటత పొగవదని చెప్పవచ్చును.

1908 లో హోల్ జపానూనము పొం దె ను ఎన్నియో దేశములనుండి గౌరవము పదనెను బ్రిటను నుండి జేబితకము (శాస్త్రముల దొరుకు గొప్ప గౌరవ విహ్నము) లభించెను.

అగ్నినియన్ ను స్వీడనులోనే ఉంచుటకు అదేశపు చాల ఇతని హోల్ పంథలో భౌతిక రహాయనశాఖకు వై ర్యులుగా నియమించెను. ఈ తేజరేటర్లో తనకు వచ్చిన విషయములపై పరిశోధనములు సాగించుటకు అగ్నినియన్ కు పావశ్యత వున్నదిగానెను రహాయనమే గాక, చాచావరణ విషయములలోను (Meteorology), రోగ విచారక రహాయన (Hygiene & chemotherapy) కాళ లోను కూడ ముఖ్యమైన పరిశోధనములు ఇతడు జరిపెను. ఈ పరదేశ 1927 వ సంవత్సరము వరకు పనిచేసి, అచారోగ్య కారణముచే పదవినుండి విరమించుకొనెను ఒక చారముతోఅల అయిచేసిన తరువాత 1927 అగ్నినియన్ 3 వ చారీటున ఇతడు మృతిచందెను

అగ్నినియన్ తన రిపరేటరును శాస్త్రము విఖ్యాత మును జపానూనమునకు అందరేము నుద్యమములో గడిసెను వివిధ దేశములలో అయగు విఖ్యాత వైద్యుల సహావేములకు హాల్ అగ్నిని శాస్త్రములో ముచ్చ టించుటయన్న ఇతడు ఎన్నివ ప్రతిచూరించుచుండెడి వాడు. స్వీడను శాస్త్రములో పెర్సియన్ తరువాతి స్థానము అగ్నినియన్ కి అని చెప్పవచ్చును.

జి. జి.

ఆంధ్రకరణ కళ (Decorative Art) :- 'అంధకర ప్రయోగ విహ్న' అని పొందుపులు విశ్వవిజయ అంధ కరణము మానవుని వ్యవహారము కూడ కాను ఉపయోగించు పద్ధతులను బుద్ధిగవనరించి కూర్చుట దేశ విప్రలయకు మానవునికి సహాయమైనది. ఇదియే అంధకరణము. కానికాళలో పూవులుచేయుట, ముగ్గులుచేయుట, తిట్టుల కట్టుట మొదలగు పనులు అంధకరణములు అవలంబము. అంధకరణము కూర్చుని వస్తువులనుమని రంజితజేసి అద్భుతమును కూర్చుని పనకు విశ్వమైన రథము అంధ కరణము పనులకు దమ్మతే అయిన కొనుచున్నాము. గౌరవమును, శోగమును, కీర్తి ప్రతిష్ఠలను కలిగించుచు ఉకళయే. నేటి పదంధ్యమైన, పోలికలు, అబద్ధ

అంశరణ కళ

నీలు, పట్టు తిచాచీలు, వాటి దర్పారు వైశ్వాలు, రాజ దండములు, రాజ చిహ్నములు - ఇవన్నియు అంశరణ పరికములే. వీటినిబట్టియే ద్రవంపమున గౌరవమేర్పడుచున్నది. వేరులేక వేండి రూపాయగా మారుట, కాగితము పోటుగా మారుట అంశరణ కళాప్రభావమే. సర్వత్ర యవధిర తీగళకు బుట్టిన విడ్డయే.

రై కళా విషయ మంతయు మానవుని పృష్టియై యున్నది కాని అకాశము, మట్టులు, పర్వతాలు, పృథ్వి, అగ్ని, జలము, రెట్టు చేమలు మొదలగువన్నయు బహ్య పృష్టికి రెండివని ప్రకృతి యొక్క అనుకరణము మానవుని పృష్టిలో గాంచెదము సర్వవ్యతంత్ర పృష్టి వర్షేశ్వరని. సర్వ వ్యతంత్రమై, పరిపూర్ణమైన సర్వేశ్వరుని పృష్టిలోని నిరుపమాన సౌందర్యమును కళాకారుడు ఖండణంకములుగా చిత్రించుకొనుచున్నాడు. 'పక్షం' 'కేవం' 'మందరం' అమనట్టి అపరత క్షయ పరిణత దళను సౌందర్య వ్యభాసమునచే అకాశింపులు గాంచగా, సౌందర్యము ఇవే పరమముల రెంటికిని సార్థక మని తెలియగలదు సౌందర్యము ప్రతి వస్తువులోను అంశరణముగ వెలుగుచున్న యొక తీవ్ర చానిని రేఖలే పర్వత పరిధి రంగులతో ఉజ్జ్వలపరచుటకు చేయు ప్రక్రియయే చిత్రకళ అనగలదు.

ప్రవృత్తి పృష్టిలోని దృశ్యములను పరిశీలించినచో వాటి విచ్ఛాదములతో పోక క్రమము, విచ్ఛాదము, కలిపిండును. పృష్టియనునది పునరావృత్తికలిగి రేఖామూలములచే విచ్ఛేదమునంది చిత్రకళలో అంశరణము ఒక భాగము మాత్రమే అయియున్నది కేవలంశరణము సౌందర్యమును మాత్రమే పృష్టింపును పరేక్షమనిచ్చు చిత్రములు వేరుగా నుండును బుద్ధుడు బోధివృక్షము క్రింద జ్ఞానము వాడ్చిందన దృశ్యము పరేక్ష చిత్రము ముగ్గులు, బాళలు, చాచరంకములపైని నగిషిలవ్వయు అంశరణ చిత్రములు.

ప్రకృతిలోని మార్పు, క్రమము, మనకు అశ్వర్యమును, అష్టాదమును కలిగించును. వీటిని మనము మన అవసర పూర్తికై ఉపయోగించుకొనుచున్నట్లుగా ఇచ్ఛామగ్నముగ వాటిలో మార్పులు చేసినచో వని ప్రయోగపాంశారము లగును పృష్టిలోని వస్తువల మంతయు

వారుగు మూలాకృతులలోని పరస్పర వ్యత్యేకనములతో కాంచవచ్చును.

1. వృక్షము, 2. కుటుంబోచాకృతి, 3. త్రిభుజాకృతి, 4. బహుకోచాకృతి ఎట్టి అకృతినయినను రేఖయే విశ్లేషముచేయును. కావున చిత్రకళకంటటిని మూలము రేఖయే. ఈ రేఖ ఏడువిధములుగ పరిణమించును వీటిని 'మూలరేఖ' లందుము ఇవి అంశరణమునకు ఓజ ప్రాయములు

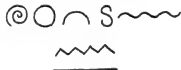
ప్రళమరేఖ మది (Spiral). ఇది నీటిలోను, నెత్తిపైనును, వత్తగుల్లల పైనును కాంచవచ్చును రెండవది మున్న రేఖ వర్తలము తీరిని మార్చుని అకృతియందు రేఖ వలయములందు గనవచ్చును మూడవది చంద్రవంశ రేఖ అరమున్న తీరిని విడియ వాటి చంద్రునియందును, ఇంద్ర రసమృదువునును జూరెదము

చాలుగనది 'కాటాగి'ండి ఇది మంటలలోను, దొంగలోను, గుఱుండును కాంచవచ్చును

బడవది 'తరంగరేఖ' తీరిని అలలయందు రేఖ అరాళ మంతలములయందు గాంచెదము

అరవది 'కళకరేఖ' తీరిని రంపపువండ్లు, కొండ కొనలు, విద్యుత్ రేఖలు మున్నగు వాటియందు గాంచెదము

ఏడవది సాధారణమైన 'మాటిగి' (straight line) తీరిని బట్టి అంచులలోను, బల్లలందును, బ్రాటియందును, దిక్కును (Hindun) నందును మారవచ్చును

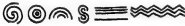
పటము 1

ఈ మూలరేఖలు మనము విశ్వము దర్శించు వస్తువులలో గౌరవంపును ఈ రేఖలు అంశరణకళకు ప్రధాన మయినది వీటియొక్క వివిధ వ్యత్యేకనములచేతను, బంధములచేతను అనేక అశ్వతులు ఉత్పన్నమగును.

పీటిని కలుపుటలో రెండువర్ణములు గమనింపదగి యున్నవి.

1 ఒకరేఖ మరొకచానిది కోయకూడదు. తేక ఒక రేఖ మరొకరేఖకు అవంగతముగా సుందరక సువంగత ముగా సుండవలయును.

2 ఒకే భాగరేఖను అనేకసార్లు అంచులో నువరేయొ గించుచున్న పమాచాంతరముగా (parallel) ను నెమ రూరముగాను చేయవలెను ఇది సామాన్యమౌత్తములు

పటము 2.

కోరణములు - Running Designs ఈ మూలరేఖ లలో ఒకచానిది మరొకచానిదే కోడిందినవో విన్నుతీవ్వు రూపము తేర్చుదును

మూలరేఖలను తుదింపవచ్చును, సాగదీయవచ్చును

అదింపబడిన రేఖలు సాగదీసిన రేఖలు

పటము 3.

దీనిన నుపాహరింపబడిన అంధయు క్తి ననుసరించి గీచి నవో అవంతములయిన అలంకార ణిందములను స్పష్టపింప దిలగెను

పటము 4

అల్పవ (ప్రస్తుతం). ఈ కళ పెరుగని అనుభవము అంగరేఖములో తేరవచ్చును. అకరము వ్రాయలేని అడుచారికి అలంకరణము వెన్నతోపెట్టిన విద్య మన రేఖములో ముగ మగునవలెకూడ ప్రస్తుతముచేయుట

ఉగ్రసాంధోదే తేర్చిన విద్య ఈ కళ పర్వసాధారణమై నేటికిని జీవించియున్నది

ఒక్క శరంగరేఖను ఎన్నివిధాలుగా మలచవచ్చువో ఈ దీనిన విహించింపబడినది

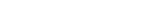
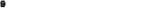
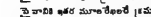
పటము 5

'లయ' (Rhythmic) అలంకరణ కళను దృక్కపరిశ మవనచ్చును సంగీతమునకునలే వ్యతము. రాగము, తాళము అలంకరణ చిత్రమునకుకూడ అవకళ్యములు లేఖయొక్కయు, వ్యయము (Measure) యొక్కయు, క్రమ విభాగమువలన లయ ఏర్పడును రేఖయొక్క. పను గతియు, క్రమగతియు లయ యవలెను ఇది సంగీత ములో తాళమువంటిది

వ్యతి విభాగము, (1) సుంద, మధ్య, త్వరితగతి రేఖ లదే ఇరుకుగాను, విశాలముగాను క్రిందివిధముగా చేయ వచ్చును. మొదట చుక్కలు నమరూరముతోపెట్టి ఏలై న ఒక మూలరేఖదే కలిపినవో ది క్రిందివిధముగా నుండును

పటము 6

వై తావున నిండుపులు క్రకవరేఖలే కలుపబడినది. వై చానికి ఇకర మూలరేఖలే క్రమవర్ణితో కోడిం దినవో అంచులోని అలంకరణము అతికరమగును రేఖా గతియందు మార్పుండియు పరిధిలో క్రమముగానున్నది

అంశరణ రీతి

సాధారణముగా అంగమ రేఖ ఒకటిగా మండదు. ఇట్టి రేఖలు క్రమబద్ధమైన ఎడముమ, గతియు కలిగి యుండి అంశరణ ప్రక్రియతో అయిదు వృష్టింయము. ఇట్టి రేఖల సమూహ ప్రవాహగతితో కొందెము మార్పు గల్గించినచో అయిగో పవీవక తగ్గిడి క్రిందివిధముగా పది ఎక్కువ అకర్షణీయముగా మందును

1. తాదేచ్ఛ పటము 1. 2. కొబ్బరిపళ్ళి వృష్టిలోనిలయ అనేకరీతులమందును కాని సాధారణముగా కానిది పాలుగు విధములుగా విభజింపవచ్చును

1. పమావాంశరణ. 2. చతురస్రరణ. 3. ప్రసరణము. 4. క్రమరేఖ.

1. పమావాంశరణ.

పటము 2.

2. చతురస్రరణ

పటము 3.

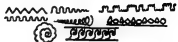
3. ప్రసరణము

పటము 12.

4. అయిరేఖ :

పటము 11.

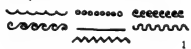
అందు . అంచులతోను తోరణములతోను 'ముఖ్య రేఖ' యొక్క అయిగతియు చాచివనుపరింయింపు ఇతర రేఖలును సువంగతి (Harmonious) గా నుండుట అత్యవసరముఅంచు ముందు సాగిపోవుచు పెరుగుచుండవలెను. ఏడు మూలరేఖలతోను ఏదైన వనోకానిది ముఖ్యరేఖగా గాని, చాచి కిరునై పుం ఇతరరేఖలను తోడించినచో అంచులతో గతి, తేజ చలనము గలుగును. ఉపరేఖలు ఎల్లప్పుడును 'మధ్యధారా' రేఖ'ను అధారముగా తేలికొని ప్రవర్తించును

పటము 13.

పై తరంగరేఖ ప్రవాహరేఖయై ముఖ్యరేఖయైనది. చాచికి ముడులు తోడించగా, ఉపరేఖయైనది.

రేఖావృత్తి . మూలరేఖ అన్నియు ప్రవాహముగా పాలుగు స్థితులు కలివిగా మందును.

1

2

3

4

1. అక్షమంగా
2. రెండుగా
3. ఎడమవలంగా
4. కుడివలంగా
5. గుంజరముగా

5

పటము 15

ఈ వలయావస్థ యొక్క మార్పులచేత అనేకరకాలైన పుష్పాకృతులు వృద్ధిచేయను. వీటిలోని రేఖలు గామగణిత ప్రవహించి కట్టుబడి, పంపూర్ణ దృశ్యములను నిర్మించును.

అమరూపక : అంశరక చిత్రములలో తేక ప్రకృతిలోని దృశ్య పర్యాయం యందును రెండు భాగములు ననుమై, ఒకచాది పోకటి పోటిగా స్థాయి (Balance) గలిగి ప్రతిబింబించినవో అమరూప (symmetrical) చిత్రములు, తేక దృశ్యములు అనబడును. ఇట్టి చిత్రములోని ప్రతి మాతృ నివరము గూడ ఎదుటి భాగములో ప్రతిబింబించుచుండును. ఈ రెండు ప్రత్యర్థభాగములయొక్క కలయికచే ఒకే చిత్రమగును. అది చూపుట అందము గూర్చును.

చిత్రము 14.

చక్కగా పరిశీలించినవో ప్రకృతిలోని అనేకపర్యాయములయందు అమరూపక వ్యవస్థము కాగలదు పోకలు, పండ్లు, ఉల్లిగడ్డలు, కళ్ళ మొరలగువాటిని కొని రెండు భాగముల వల్లె యించి చూచినవో, రెండు భాగములలోని వివరములు కూడ ఒకచాది పోకటి ప్రతిరూపముగా నుండును. పమాన ప్రతీక గలిగిన ఇద్దరు గాయకుల పోటీ గావమును, పమక త్రిగలిగిన ఇద్దరు మల్లాలకు స్త్రీని పీడించు వాటికి అపేక్షితులకు కన్నులును వింతపగూర్చునట్లు అనురూపచిత్రములును సాంకర్ష్యమును అందించును ఉచిత్రములలో సంపూర్ణ మైనస్థాయి (Balance) ప్రకటనమగును. వీటిలోని రేఖలన్నియు దృష్టిని కనుతోకాటు అను పిలువబ్రదిచినవలె మరలభాగమువలెను తెచ్చి పరిశీలించును. దీనిచే దృష్టికి 'స్థిర్యము' వర్పడును.

స్థాయి (Balance) : అమరూప చిత్రములలోని రెండు భాగములలో సంపూర్ణ స్థాయి యుండును కాని పరిపమానము కాని భాగములలో స్థాయి యుండినవో అది అశ్వర్యమును కల్గించును. కాళ్ళు దిన్నచే గాని భారము

సమానముగా నుండుటలేదా? పమాన స్థాయిని నిర్ణయించుట కొంత ప్రయత్నము అవసరము. చిత్రములలోను, అంశరక చిత్రములలోను కొందఱ స్థలమును ఆక్రమించిన అక్కరి, అధిక ప్రమాణము గలిగిన అక్కరికి, తేక స్థలము నకు, పనుమూలికగా నుండును కాని దిన్న అక్కరికి అధిక ప్రాముఖ్య ముండుట అవసరమైయుండును. ఒక ప్రశంస వీడ చాని కన్న పెద్దగా నున్నను, చాని వీడతో కలిసి దృష్టికి స్థాయిని ఒకగూర్చును. చూచుచాని దృష్టి ప్రశంసము వైచే లెక్కమగుచుండును దీనికి కారణము ప్రశంసముపై నున్న వెలుతురు రాయలు చుట్టుప్రక్కల ప్రతేకములలో కంటె ప్రసాద మైయుండును. ఇటులనే కానుక పుష్పము చాని చుట్టు వ్యాపించిన విశాల వృక్షముల పరివరములలో ప్రధానమై ఆకర్షణీయముగా వెలుగొందును దీనికి కారణము రాయల వ్యవస్థాపనమే కాక వర్ణ వ్యవస్థాపనము కూడ వైయుండును.

పాఠెపురుగు తేకలోని పడిమిభాగములలోని కంటె రేఖలు అధికముగా నుండుటచే వివరములు అధికమగును దీనిచే ఆకర్షణ అధికమై ఇతర విశాల భాగములలో విశేషించి తులనగూచుండును రేఖలు ఒకటోటు మండి మరొక చోటికి ప్రవహించునపుడు ఒక ప్రత్యేక దిశను చూచించును అనేక రేఖలు ఒకేమిదవు వైపు నుండి పారుచున్నను, అనేక దిశలనుండి వీరుచు వైపు ప్రవహించినను, అదిగట ప్రత్యేక ఆకర్షణము ప్రాప్తించును ఇట్టి రేఖల ప్రయోజనము అంశరక చిత్రములలోనే గాక, ననున్న చిత్రములలో గూడ పెక్కులుండును. రెండు అవమానభాగములు పమానమగుటకు కారణము అరెండు బాద సమానాధిక్యమును కలిగియుండుటయే.

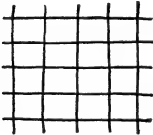
పరిపూర్ణత - అంశరకము (All over Design) అద పులలోను, ఊరి లయల్లోను, కేలలోను, తోటలలోను పూలు విరగజేడి పూయును ఇవన్నియు స్థలము వాక్రమించుచును వ్యాపించుచుండును. వీటి కూర్చునెందు క్రమ బద్ధక వలెకులు రు ప్రరకు కాని ఇవన్నియు వ్యాపించి, జీలక పగి, గలిగింకలు చెట్టును ఇది పరిపూర్ణత - అంశరకంలోని క్రమపద్ధతి. ఇటులే అశాశముపై తారలు, కేలపై రాతిన అరులు, పూలు, అమరునిది ముండ్లు, కోమలి రాళ్ళు ధిన్నవర్ణము లయిన రిన్నరాయో (tones)

అంశరణ రక

భూమికలపై చూచియున్నారము. వాటికి క్రమబద్ధముగ విడియించు అవకాశములు లేవు కాని వాటి కూటమి కొంతవలె మౌక్యమిచ్చుచున్నది ప్రతికూటమిలోని రూప భూమియు, విరామభూమియు తప్పనిసరిగా జ్యామితి రేఖాకృతి విశేషములు (geometrical details) కలిగి యుండి, వివిధ దిక్కులను పునరావృత్తిని అయలను, స్థాయిని గూర్చు తెలుపుదు భావమును కలిగియుండును

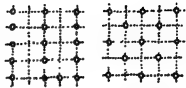
ప్రపంచమునంతటి అన్ని రేఖములలోని ఉత్తమ అంశరణ కళాఖండములలో క్రమములేని పరిపూర్ణము లైన అలంకృతులు చాల అరుదుగా నుండును ఒక వేళ ఉన్నను అవి చాలవరకు ప్రకృత్యధారణ (Realistic) పద్ధతిలోనే ఉండును కాని వివరములన్నియు ఒకానొక అంశరణ మాత్రమును అనుసరించి, కిగించి, ౨ క్లికరింప బడును - కొన్నిసార్లు గుచ్చము లన్నియు ఒక నిర్దిష్ట అక్షరాలయందు నిండువట్లు వేయుటయు గలదు అవిను అది పరిపూర్ణ అంశరణమే అనిన

ఈ అంశరణము పనుముగా విశతంపణిర భూమి కలై వేయబడును

చిత్రము 18

మూలాకృతులును, గుచ్చములును (units) పంజరణ స్థానములందు (arranging) పనుచూరములందుండి భూమి కను పనుముగా విశతించును 18 వ పటములోని 1 వ పటములో మాదిరి వీక్షాంతరిక (Alternative) స్థలము లందై వను, 2 వ పటముమాదిరి చిన్నది మూలాకృతులు భాగ్యంపంపందై వను వేయబడును 3, 4 లో మాదిరి పట్టికల రేఖ చుక్కలు మలువలదనలయును

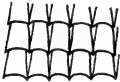
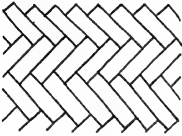

చిత్రము 19

పునరావృత్త - అంశరణము (Repeated Design) పాధారణముగా గోడలపై వశికింపబడు కాగితముల లోను, వేపబట్టలలోను అద్దకములలోను పునరావృత్త అంశరణము కనిపించును. ఏదేని ఒక అంశరణ గుచ్చము క్రమబద్ధమైన ఎడమది (Regular Intervals) పంజరణ పద్ధతిలో చిత్రింపబడును దీనిదే అంశరణము పరిపూర్ణమై విశాలప్రదేశముల పనుముగా వాక్ర మించువదిగా నుండును. ఇట్టివి క్రమబద్ధమైన కొంత గలిగిన కూర్పునే అందమును పుండించునందును కొన్ని అలంకృతులలో ఖండికలకూర్పు వచ్చి హితమగుటచే అల్లొలుపున్నమై వేతవలెను, గూవపెంతులు వేర్వేరువట్లును, ఇటుక పేర్లల వశికింపట్లును దృశ్యతకమగుచుండును ఈ విధముగా ఖండికల వివిధఖండములనే విశాలప్రదేశ ములు నింక భూమికలుగా మారును.

పునరావృత్త అంశరణము పూర్ణమౌహికరముగా నుండును, విశ్వము మనము దర్శించు వస్తువులలో నిట్టి క్రమము గాంచవచ్చును ఈ కూర్పు అనేక రకములుగా నుండును. అనావసరం వర్త్యము చతుష్కోణముయముగా నుండును దేవరారు లెట్లు, దేవల పైదోలులు, తేనె పైపైపై తొరటలు ఒకచాని హికల రాదుకొని జ్యామితి రేఖాకృతులు కలిగి వ్యాపించియుండుట చూడుము, ఇట్టి ఏక ఖండిక పునరావృత్తమే పునరావృత్త - అంశరణ మనబడును

ఇట్టి అంశరణము గచ్చు, లోపాము, చర్మము, కడవలు, కప్పులు, కట్టలు మున్నగువాటిపై కావవచ్చును

చిత్రము 17

పై చిత్రములలో అంశరణము అర్థదిద్దముగా మండకటిరాలు వనవరించి కచ్చితమై క్రమముగామవ్వుచి

కొన్ని అంశరణములలో రేఖాగణితమువనవరించిన అంశములు కావగలవు కాని యందలి పునరావర్తన తంత్రము ముఖ్యంగా మండక చిత్రాంశిక ఒకటిగా మండక, అనేకాకృతులుగల గుచ్చములను పనుప్రమాణమును భాయను మోత్రము గణిగియుండును గుచ్చ పమూహములు పంకరటింకరగా (విశ్ర-విశ్ర) పునరాగమించుచు దోటిగా (Reverse) ప్రత్యక్షమగును

ప్రయోజనాంశరణము, (Functional Design) పరోభాగాన పొరెయ పవల తోరణమును గమనించినచో ఒకదృక్క కవిత్వము గోచరించును అది జావాగ్రాకృతిని పోలు చాలు గణిగియుండును ఇట్టి అకృతితో కొండర్శమును, ప్రయోజనమును రెండును కలిపియున్నది, అర్థమైతే వీటికాకాటణ ముందుగా గానినీ రీల్పుకొని పొపుచుండ, చాచివెన్నంటిచేపు కానులు మొదటిరావంశ

క్రమకు గురికావలసిన అవసరము ఉండదు. వీటి పూర్వజాంధములోనున్న అంశరణము "ప్రయోజనాంశరణ" మనవిధము అనగా అంశరణము, ప్రయోజనము వీరవస్తువునందు మిళితమైవచ్చును అది ప్రయోజనాంశరణ మగును పూర్వజాము సరియైనచో చాచి పరిణామము గూడ వరియగును. ప్రయోజనాంశరణము ఒకవస్తువు యొక్క, ప్రమాణముతోను, అనుభవతోను, గట్టితనముతోను, చాచి రంగుతోను పంబంధము కలిగియుండును తెమరాను లేతులలో తేలికగా నుండవట్లు నిర్మించుట ప్రయోజనచారిత్రము. దీని యొక్క అక్కృతిని మించించుట, అవసరమునలెట్టి పెంచుట, అనుభవకృష్టంగా నుండుట, మలచి చంకలో తగిలించినను మందరముగా నుండుట, అనుచు దీని ప్రయోజనములు అట్టి ప్రయోజనములలో చాచి వర్ణవిరంగ, చాచి లింగమందనము (Rough texture) కూడ చేర్చవలగినది. పులులు, వతులు, లేళ్ళు, సీతాకోక చిలుకలు మున్నగు వాటి యందున్న చుచ్చలు, చాటిని పరివరములవెండి కచ్చి పుచ్చుటకు ఉపయోగించుచున్నది యుక్త విహానములపై, అయితములపై, పై నీకుల దుస్తులపై మేను చ్చాయలను, చెట్లరంగులను, చిత్రించుటవలె కత్తిపుల కారినుండి అత్తి రక్షణము లేకుండుచున్నది ఇటులే, పెచ్చలు, పలకలపలకలుగా నున్నచో వది పొరల మందును, ముంగిటికోవేసిన పెండిముగ్గులు అందమును మార్చుటయేగాక, రీతులకు అవోరముగా మనకరించును వావకు ముందు వెనుకల వస్తుముగా చెప్పవలెనే వది నీటిని కోయగలుగును. వివిధ వుత్పత్తుల భరించు ఉద్దేశ్య పుండ్లములు, చిట్టాతి, శెంకకాయతోట్లు, మొదలగునవి వారివారి మతవిహ్యము లగుటయేగాక అంశరణములుగ కూడ ఎక్కువగియున్నవి ప్రయోజనము ననుసరించి మలచిన పనిముట్లన్నియు వాటియే దీపిదియవ్వులయగతిలేఖ లేతను, రంగులలేతను వ్యత్యాసముగా అంశరణములై యుండి కన్నులకు వింతవగుచ్చును ప్రయోజనము ననుసరించి వలెచేయుట ఈ వింతచిత్రములు కావవచ్చును అంశరణో వాలుగు శంకం కొనేతల చిత్రించెదదని ఇది చిత్రకాయని అధిక్రమము తగ్గించి, పందర్శనార్థకముగా

అంశరణ రక

చిత్రించబడుటచే అభ్యర్థ యొనగూర్చును. ఇటులే భువనే శ్వర శిల్పములో నలుగురు వీరుల బంధములో రెండే శలలున్నవి. ఎటు త్రిప్పియారినను లేవిక లే వేరుగా కనిపించును. దేవాణ్యములన్ని కోణములలో అవగా రెండు గోడలు కలియచేయుట రెండుకోణులు లేక సింహములుండి ఒకేతల మధ్యభాగములో రెక్కలయను. రామప్ప లేవా రయి మంటప వంశమునై రెక్కలయిన తలమందలిలో

మధ్యభాగమున చాట్యములేయుచున్న పద్మ క్షయిక్క పాదములు కుడి ఎడమల మున్నవారిలో వొక్కొక్కరి పాదములో కలిసి రెండేపాదములుగా మలచబడినది (వ 18). కది ఒకే దిశమునకు వందర్యామేపారముగ రెండు మూడవములను గల్గించునట్లు చిత్రమువండును, శిల్పమువండును ఒకే రూపములో అనేక రూపములు కల్పనలేయుట రూపశైల్య అనబడును.

చిత్రము 18 రామప్ప దేవాణ్య శిల్పము

బంధములు (compositions) మూల రేఖలకే తయారైన అలంకృతుల బద్ధియు రెండు తరగతులలో విభజింపబడును. చాటిలో మొదటి తరగతిని దృష్టి విశ్రాంతి నిచ్చుచు, దిక్కుల ప్రి స్థాయి గలిగియుండును ఇది 'స్థావర ములు' (static arrangement) అనబడును. రెండవ తరగతిని కదలిక గలిగి విస్తరించి పెరుగుచుండునది ఇది బంధమును అనబడును. (Dynamic arrangement).

రెండవతరగతి బంధము బంధములు, అంచులు, తోరణములు మొదలగువాటికి ఉపయోగించునవి. రేఖలన్నియు ఒకచోటనుండి మరొక చోటికి పొడుకులే నున దృష్టిని తమతో లాగుకొనిపోవును వీటిలో చలనము ప్రధానము

పామర్యముగా కదలిక అనునది ఎడమనుండి కుడి దిక్కునకు చూపబడును అనిదముగానే శాసనంబందుకు కూడ ఉపరేఖలు ముఖ్యరేఖను కలియజేయుచు ప్రచారాన్ని దిక్కునుండియే చూడును.

చిత్రము 19 స్థావర బంధములు

స్థావరములన్నియు చిత్రాంశ భావమును చూచించును రేఖలన్నియు ఒకచాదికొకటి మలచుకొనుచుండి స్థలమును వహనముగా వాక్రమించును.

చిత్రము 20.

మహాగతి (Hierarchy) : అతులు, పూవులు, కొమ్మలు ఒక క్రమములో అభివృద్ధిని, తయమును కలిగియుండుట గమనించదగినది. ఒక ప్రత్యేకమునకును ప్రకృత్యున్న మరొక ప్రత్యేకమునకును రూపములో అత్యంత వ్యతిరేక

ముందుకులే అది చూచుటకు అందముగ కుండును. హార్మోనియమువలన 'హ' అనుస్వరము ప్రక్కనున్న రీతును బొక్కివచ్చే 'రి' అను స్వరము వలకును, ఇటు లనే 'రి' అను స్వరమునకు ప్రక్కనున్న రీతును బొక్కివచ్చే 'గ' అను స్వరము వలకును, ఇట్లు వి ప్రస్వరములు ఒకచాది ప్రక్కన బొక్కినట్టి ఇట్లు కట్టుకొనివచ్చే. 'రేఖలు దూరమును వ్యర్థమైతదములచే ఒకచాది ప్రక్కన బొక్కినట్టి ఉన్నచో' చాది సువంగతి మనకంటికి గోచరించుచుండును ఏకాంశ విభజన.

పటము 21. నిఘృష్ట వర్ణితరేఖముగా మున్నను, అందించుచున్నను అవంగత రేఖలు (Contrasting lines) లేక వర్ణములు అవండును

ఉచా :

పటము 22.

పై పటములో 1, 2, 3, 4, 5 అనునవి ఒకచాది ప్రక్కన ఒకటి యున్నచో సువంగతములు అవండును చాది 1, 2 లు అవంగతములు. ఎందుకనగా, 1 వృత్తము, 5 సూత్రీక ఈ రెంటి గుణభర్తములు వేరు. చాది 3, 4, 4, 3, 2, 2. ఇవన్నియు సువంగతములే.

ఇటులే వర్ణములయందు సువంగతి గాంచవగును చారించు - ఎరుపు - ఎరుపు - ధూమ్రము - నీలము - ఆకుపచ్చ, పసుపు - చారించు, మొదలగు వర్ణములన్నియు సువంగతములే. ఎందుకనగా, ప్రతి అంతువర్ణములో ఏదో యొకరంగు రెంటితో కలిసియుండుటచే, వ్యర్థమైతదము వలన రెండును ఇం యే గా నే కన్పించును. ఎరుపు, చారించులో, ఎరుపురంగు ఈరెంటితో మండి, చారించులో

కొంచెము పసుపువచ్చేచో కలిసియుండును. కావున చూచుటకు వ్యర్థమైతదముండి కూడ అకర్షణమును కలి గించును. చాది ఎరుపు, నీలము, పసుపు అను వర్ణములు యథాకథముగా పరస్పరము భిన్నవర్ణములు, ఈమూడు వర్ణములను పమవ్యయవరచుటకు ఏదైన బొకవర్ణము అన్నిటిలో కలిసియుండివచ్చే చిత్రముతో ఏకత్వము (unity) కుదిరి సువంగతి వర్ణముగును, లేదో అవంగతి తోచును. ఉచా -

పటము 23.

సువంగతియు క్రమవృద్ధియములును ఈ క్రింది పన్నుచిత్రములలో గాంచవగును

పటము 24.

పరిచేత దృష్టితో (perspective) చూచిన చావుర ములు, వరుసగావచ్చు కుం డలు కూ డ సువంగతి వొనగూర్చును.

ప్రసాదక రూపము (Decorative Form). 5 రూప మైనను ప్రకమరగృహముతో సంక్షిప్తముగ గోచరించును. అవగా గుండ్రముగానో, త్రిభుజముగానో, చతుర్భుజము గానో ఫలకములుగానో కనబడును ఇదియే సంక్షిప్త రూపము కాని దీనినే తరేకరీక్షతో శిలించినదో అప్పుడు అనేకవిధరూపములు గోచరించును రాచికోకాటు అనేక పంకలును, వికృతులును కనబడును ఒక కమలమును చూచుచు చూచినచో రాచి పంక్షిప్త రూపము 'గుండ్ర ముగా' కాన్పించును కాని ప్రకృతిలోని చిత్రోదక క్రుల వలన రాచి పంక్షిములు మాడియో, తీడియో, క్రమరహితముగా కనబడును.

చిత్రకారుడు ఒకానొక వస్తువుయొక్క అకృతి యందలి విశాలమును తొలగించుటకై, ఒక మోతవర్ణంతో చాక్రయించును. రాచియై మూలశిలయను, రూపములను తోలు అకృతులను మలయును దీనినే పంగహారూపములు వృద్ధియగును కమలమును చిత్రించుటకు రాచిరూపములు తోలివ పలయమును చిత్రకారుడు ప్రాచీనయందు 'రేఖల క్రమబంధమును' చిత్రించును దీనినే క్రమలేకయే రాచి రూపము మలగ్రాహ్యమగును ఇదియే ప్రసాదకరూప మనబడును

హిమిశా బంధము చిత్రించవలెనవ భూమిని నిర్దేశించిన తర్వాత రాచిలో చిహ్నయము పెద్దదియునైన అనేక అలంకార ఖండికలను మార్చుటకు అవలంబించవలెనవర్ణం బంధ మనబడును

1 అన్నిటికంటె ప్రధానరూపము మొదట సాధారణ ముగా మందగ కాగముతోనైనను రాచిని సమీపమునందైనను చిత్రింపబడును విస్తృత అంతకంటె తక్కువ ప్రాధాన్యముగల రూపము చిత్రింపబడును తుదియందు చుక్కలు మొదలగు అల్పాకృతులు అవసరమైనచో ఖాళీ స్థలము లలో నింపబడును

2 అలంకరణ చిత్రములో ప్రమాణములు (Proportions) పరిగణనయియుండు కావు

3 చిత్రమైన కాగము ఎక్కువ స్థలమును ఆక్రమించి యుండవలయును. (కాన్పి చోట్ల చిత్రిత కాగము ఖాళీ కాగముతో సమానముగా నుండ వచ్చును)

పటము 28

6 రంగులు, రేఖలు, ఛాయలవ్యత్యాసములు, పర స్పరముగా మసంగితో మంకవలయును
6. చిత్రములో స్థాయి ఉండవలయును.
పరిష్కేణము (Perspective) సాధారణముగా అలంకార చిత్రములలో తక్కువ, అలంకారబంధములు ఒక రాచియై పోకటి లేదా కలిపిపోయియుండునై ఖండికలవర్ణ కాగమున కొంత ఎడముంచవలయును

పటము 29.

అచ్చ

తప్పు

8 అలంకరణ చిత్రములో రేయిబడు వస్తువులను యథాతథముగ చిత్రించక అతియ రూపములు (Exaggerated forms) గా మార్చవలయును.

7 చిత్రకారుడు చిత్రకళాసూత్రములను పాటించుటతోకాటు వ్యవస్థితమైన యోజనానుసారముగా ఉపయోగించవలయును

అలంకరణములో సంక్షిప్తము కన్న పొందరగృహ ప్రధానమైనదే కావున వస్తు ప్రమాణముల పెట్టు మార్చి వను నిట్లులేదు. అవి క్రమగతములైన చాలును వస్తు ప్రమాణములందును, రంగులయందును, ఖాళీమందును కారణ మిమింపవ తగదు. ఇది చిత్రకారుడు కన్న 'కల'

కలలో కారణములుండవు. అవి ముఖ్యము మైత్రీ బాలును. కావుననే వక్రకుండము వోలేముండి తీగలు కారకవి. మకరములు మకరకారణావైవది హంసలకు తోకలు తెరిగివి. దీన్నే బాహుసము మన్ను యైవది. హంసముంకు విడి వక్రబాహులు, వగిసిగం తెట్టిలాగు, ఉంగరాలు, కంఠవ్రాచి దిన్నములు తెరిగివి. ఇట్టి అంకరణము లెల్లారాది దిక్తము వసువరిచియే చేయబడును.

రంగులు - రాయలు (Colours & Tones)

అంకరణములో కావ ప్రాచార్యములేవవును రంగులు బాడుకును గురించి కావబాలు చేయుటకు నిలుకేరు. వర్ణలేవనము చిత్ర కా రు ది స్వేచ్ఛై బాచారవడి యుండును. కావమే ప్రధానమైనచో రంగులు చాది ననువరించి కావనగును

రాయ్ ప్రతివర్ణము కనినము మూడుదిశములుగా నుండును (1) గాఢరాయ్ (వలుపు) (2) మధ్యరాయ్ (3) మందరాయ్ (శ్వేతమిగతము) మనము ఒకేరంగుమీద అరంగుచే, చేరుచేరు రాయలలో చేసినచో వది దృగ్గోచరమగును

మిశ్రవర్ణములు ఒక వర్ణములో మరొక వర్ణము కలిపినచో మిశ్రమ వర్ణ మవలడును మిశ్రవర్ణములు యాదుటకు ప్రాథమిక వర్ణములు (Primary colours) కంటే తక్కువ తీవ్రతగి యుండును కాది ఉత్తమ కళాఖండములన్నియు ఇట్టి మిశ్రవర్ణ సమన్వితములే అనవచ్చును అంకరణ చిత్రమువందలి వస్తువులను సహజ వర్ణరూపాయతములుగా చిత్రించవలయునన్న వియమము లేదు

కొం శి.

అంబారకాష్ట ధర్మిక :- రాశిలెరుదు తన కావ్యమీదానలో అంబారకాష్టమును తొలుకొన్నది బ్రహ్మ కొవగిరియి, బ్రహ్మముండి అది ఇతరులకి లభించుచు వచ్చెననియు చెప్పెను. సంస్కృతాంబార కాష్టమునకు తరతముని బ్రాహ్మ బాట్టకాష్టమే పురాతనమైన మూలగ్రంథము కావిననెరుచున్నది బాట్టకాష్టమువందలి మొదటి ఐదు అధ్యాయములు శ్రీ. క. 5 వ కళాశ్రి ఘోరము రచించినట్లు తెలియుచున్నది. సంస్కృతమున అంబార కాష్టమును గూర్చి

బ్రాహ్మవేందీక ప్రకాశము పెక్కు రుగళులు బ్రాయలిన ఉద్గ్రంథములును పెక్కులుండవు. అవి యెద్దియన. కామ వారి కావ్యాంబారము (శ్రీ. క. 5 వ కళాశ్రి ఘోరము), దండికావ్యాంబారము (శ్రీ. క. 5 వ కళాశ్రి), ఉద్భటుని అంబార పారవంగ్రహము (శ్రీ. క. 5 వ కళాశ్రి), కామమని కావ్యాంబార మూర్తవృత్తి (శ్రీ. క. 5 వ కళాశ్రి), దుద్రటుని కావ్యాంబారము (శ్రీ. క. 825-875), అవంతవర్ణమని ద్వ్యవ్యాలోకము (శ్రీ. క. 840-870), రాశిలెరుది కావ్య మిహుంస (శ్రీ. క. 870-950), ముకుంధము అభిరావృత్తిమాతృక (శ్రీ. క. 9 వ కళాశ్రి - అంబకాగము), శక్తికామిని కావ్యకామకము (శ్రీ. క. 950-980), శక్తికాయుని వ్యాయయదర్శనము. (శ్రీ. క. 980-1000), వింశతిని వీరోక్తి శీరికము (శ్రీ. క. 925-1025), రవంజయుని రవరూపకము. (శ్రీ. క. 10 వ కళాశ్రి మధ్యకాగము), రాజావకమహామ శక్తివర్ణ చిత్రకము. (శ్రీ. క. 1020-1050), తోటిని వరవృత్తి కంబాళరణము, కృంగార ప్రకాశము. (శ్రీ. క. 1050-1050), శ్రీమేంద్రుని వారిశ్రి విలార చర్మ, కవికంబాళరణము (శ్రీ. క. 1000-1050), మయ్యుని కావ్యప్రకాశము (శ్రీ. క. 1050-1150 కళాశ్రి ఉ కా), యయ్యుని అంబార వర్ణవృత్తి (శ్రీ. క. 1150 వీరవ), కాగ్గుటుని కాగ్గుటాంబారము (శ్రీ. క. 1150 తరువాత), హేమ చంద్రుని కావ్యమహావము (శ్రీ. క. 1100-1150 క తరువాత - 1172), మయిలేవుని చంద్రాలోకము (శ్రీ. క. 1200-1250), విద్యారణుని ఏకావతీ (శ్రీ. క. 1250-1255), విద్యారణుని ప్రకాశదుద్ర యలో భూషణము (శ్రీ. క. 1250-1255), కాగ్గుటుని కావ్యమహావము (శ్రీ. క. 14 వ కళాశ్రి), విశ్వనాథుని సాహిత్య రర్పణము. (శ్రీ. క. 14 వ కళాశ్రి), కామరత్నని రసమంజరి, రసకరణి (శ్రీ. క. 18 వ కళాశ్రి - అంకమున, 14 వ శి. అయియును), రూప గోపామి తక్తిరసామృత సింహపు, ఉత్తర సింహపు (శ్రీ. క. 1470-1555), శీకరమిథుని అంబార శ్లోరము (శ్రీ. క. 18 వ కళాశ్రి ఉత్తరార్ధము), అప్పయ తీక్షిని వృత్తికార్థము, మనయోచందము, చిత్ర

అంబికావ్య దర్శిత

మీమాంస (ప్ర. ౪. 18 వ శకాబ్ది అంశము - 17 శ. అది), అగస్త్యాదుని రసగంగాధరము (ప్ర. ౪. 1880-1900)

అంబికార కావ్యమునగా కావ్యమును కావ్యాంగములను గూర్చి వివరించు కావ్యము ఇండోయూరపియను కావ్యంలో ఋగ్వేదము అశ్వంత ప్రాచీనమైన ప్రథమ గ్రంథము. అది ప్రధానముగా దేవతలను గూర్చి చేయబడిన ద్విప్రాకృతమైన మంత్రగ్రంథమై ఋషిని కానియొప్పు కావ్యంబులములు నిశేషముగా కానియించుచున్నది అందు ఉపయ్యుమ కర్తవ్యము ఋగ్వేదము సుందర కావ్యంబులములు - కొన్ని ఋగ్వేదంలో ఉపమా-వ్యతిరేక అభియోగి - శ్లో - ఉత్పేక్షార్థంబికారములు మిగుల మనోహరములుగా ప్రయోగించబడినవి. తరువాతి భౌతిక కావ్యములలో వలెనే వేద కావ్యయములలో హిత ప్రకృతి మున్నగుచాటి వర్ణనము మనోహరముగ చేయబడినది చాటక ఓషములుకూడ వైదిక పాపాకృతమునందు కప్పము చున్నది చాటక విర్భూతముకొరకు ఋగ్వేదమునుండి పాకమును, సామ వేదమునుండి శివములును, యజుర్వేదముండి అభినయమును, అథర్వవేదమునుండి రసములను గ్రహించబడినవి భరతుడు చాటక కావ్యములో తెచ్చెను వేదకాలము తరువాత క్రిష్టవర్ష అనేక శతాబ్దాలకు పూర్వమే ఉత్పన్నమైన కావ్యవిర్భూతము సంస్కృత కావ్యయములో చేయబడినది. రామాయణ మనోభారతములలో అత్యున్నతమైన కావ్యరచన పొగెను, అంబికార కావ్యములో ఉన్నతములైన రథవ్యాలోక, కావ్య ప్రకాశములలో మనోభారతమునుండి గృహగోమాయు సుపాచామలై న అనేక విషయములు ఉపసారించబడినవి, రామాయణమునుండికూడ కొన్ని స్లోకములు ఉగ్రంథములలో పేరుకొనబడినవి

అంబికార పాదీకరణము (ప్ర. ౪. రెండవ శకాబ్ది చాటివీయ, అతరువాతవీయ వగు కావనములను అట్టి అంశము పూర్వమే అంబికార కావ్యరచనము అరంభించి పట్టు తెలియుచున్నది ప్ర. ౪ 150 వ సంవత్సరపు దుర్జరచాముని అనగడ కావనమునుబట్టి అప్పటికే కావ్యము గద్య వర్ణాశ్మకములు యుండువరకు "మృదు-మధుర-కాంఠ-ఉదార" అను కావ్యగూఢములు తెలిసియుండెననియు మృదుమగుచున్నది ఈ యంశమునే అంశము

కొందెము పూర్వపులైన "నిద్రులుమాయి" కావీక కావనముకూడ తలెత్తుచున్నది. అది ప్రాకృతకావళి నున్నది. ఈ రెండు కావనములకొక ప్ర. ౪. మొదటి రెండవశాబ్దాలలోనే సంస్కృత ప్రాకృత కావనములు ఈ విషయమును ప్రవచనమయచున్నది. ఇండియోగక ఈ కావనములలో "గంధర్వ వేద-వటు-శివ-చాటి-ఉత్పదనము" ఇక్కాది కల్పములు చాడబడినవి. వీటిలో కల్పంబికారములు, దీర్ఘ నమాసములు కలవు. పూర్వపు గద్యవైభవములు ఈ కై లోకీ క్రాయణమయందెడివి. వీటినిబట్టి చూచినచో ప్రాచీనకాలమునందే అంబికార కావ్యము ఎంతో అభివృద్ధి చెందినట్లు కనిపించుచున్నది.

నిర్మలమును ప్రాచీన యావ్యముని, ఋగ్వేదము లోని "ఉదమివ, ఇరయంబా, అగ్నిర్భూ, తవ్యో" మొదలయిన ఉపమాంబికారద్యోకములగు వేదములకు ఉదాహరణము. ఇవియేకాక అనేక ఉపమాలు వేద కావ్యయములో ఉన్నట్లు తెలుపుచు యావ్యముని ఉపమానేదములనుకూడ వివరించెను పాణిని వ్యాకరణ మూత్రములకు పూర్వమే ఉపమాంబికారమునకు అంగములైన ఉపమాన, ఉపమేయ, సామాన్యరర్థ, ఉపమా చావకములు తెలిసియుండినట్లు "ఉపమితం చాగ్రహాదిని: పామావ్యా ౬ ప్రయోగే, 'ఉపమానాని సామాన్య వచనై:'" ఇక్కాది మూత్రములవలన మనకు మృష్టమగుచున్నది. చాగ్రముని బ్రహ్మ మూత్రములలో ఉపమా రూపకాలంబికారములు వేర్వేరబడినవి ప్ర. ౪. ౬౪వ రెండు శతాబ్దాలలో రచించబడిన అశ్వయోధుని బుద్ధ చరితము, సాందరవరము అను కావ్యముల వధన పూర్వమే కొన్ని అంబికారములు ప్రచారములో నుండినట్లు తేలవచ్చుచున్నది భరతుని చాటకావ్యములో రసవిస్తాభాతము, చాటక లక్షణము, చాటకు అంబికారములు, గుణములు వివరించబడినవి చాటుకు తనకాదంబిలో అతరమృతక, మాకాచ్యుతక, నిరుమతి మొదలగు ప్రహేళికలను, శ్లో - ఉత్పేక్ష - ఉపన - దీపకము ఇక్కార్థంబికారములను గుర్తించెను. వైన శ్లోకబడిన అంశములను బట్టి ప్ర. ౪. 8 వ శకాబ్దివరకే చాటక సంస్కృత కావ్యయములో అంబికారములు, కావ్యవేదములు దీర్ఘదీపదీపక వట్లు మనకు తెలియుచున్నది.

కాస్త్రపాపము ప్రారాధనాగోతులయిన కామసా, వామసా ద్విధములు తమగ్రంథములకు పాదారణముగా "కావ్యాంశంకారము" అనునీరు చేసిరి. ఈ గ్రంథములకు ఈ నేరు పేర్లును ముఖ్యముగా వీటిలో అంశరకములకు ప్రారాధ్యమిచ్చుటయే యుండును. అంశరకము అనగా అంశరించునది. కావ్యకోశా హేతుశ్రేణి. కావ్యాంశంకారముల గూర్చి లక్ష్యలక్షణములను తెలుపునట్టిది. కాణ్డీయే, ఈ కాస్త్రమునకు 'అంశరకాస్త్రము' అని నేరుపేరుఅవినది. కొందరు లాక్షణికులు తమగ్రంథములకు అంశరకాస్త్రమని నేరు పేర్లులేదు. ఉదా - దండికావ్యాదర్శము ద్వంద్వనామ అంశరకాస్త్రకర్తలను కావ్యలక్షణకర్తలు అనియే వ్యవహరించెను ఈ లక్షణ గ్రంథములకు పాహిత్య కాస్త్రమని కూడ ముఖ్యుకానీరు కలదు తరువాతి లక్షణగ్రంథకర్తలకు పాహిత్యకర్తలను కావ్యము అను వర్గమునందే వాడెదాడు. విల్లూరుకు 'పాహిత్య పాత్రి' నితి మంజోశ్రీ" అని పాహిత్యకర్తలను తన విశ్రమాంశ చేసవలెననునందు కాస్త్రము అను వర్గమునందు ఉపయోగించెదాడు. రాజశేఖరుడు పాహిత్యకాస్త్రము అయినద కాస్త్రమనియు అది చతుశ్చాస్త్రముల పాదమనియు. తన కావ్య మీమాంసలో తెల్పువాడు పాహిత్యమనగా కర్తృత్వములు సహితములై యుండుట అని నిర్వచనము చెప్పి వచ్చును. పాదారణముగా కావ్యలక్షణములను తెలుపు కాస్త్రమునకు పాహిత్యకాస్త్రమని కూడ వాడుట నది పాత్రయే వచ్చుచున్నది.

అంశరకాస్త్ర విషయములు . 1. కావ్యప్రయోజనములు, 2. కావ్యహేతువులు, 3. కావ్య విశాగములు 4. కర్తృత్వముల కర్తృత్వములు, 5. కావ్యలక్షణములు, 6. అంశరక, 7. తీతి, ద్వంద్వ, ఔచిత్య, వక్రశ్రీచారములు, 8. శైలికావ్య విశేషములు, 9. దోషములు మున్నగునవి అంశరక కాస్త్రమునందు వర్ణనకలదు విషయములు.

పై నువచించినది విషయములను అర్పించిని పాదారణముగా అంశరకాస్త్ర గ్రంథములన్నియు వర్ణించినవి. ఈ కాస్త్రగ్రంథములు అనేక వర్గములుగా నున్నవి.

(1) దివ్యకావ్య పాహిత్య దర్శనము. విద్యాకావ్య పితృకావ్యప్రయోగములను - ఈ రెండు కృతులును

పై విషయములను బాటక లక్షణములతోపాటు నమీకరించినవి. (2) దండికావ్యాదర్శము, వామనవి కావ్యాంశరకాస్త్రమౌక్తి, కామసా, దుద్రకు, వాగ్యులు కావ్యాంశరకములు, ముమ్మడిది కావ్య ప్రకాశము. అగస్త్యక పండితుని రచనగాకర్తము - ఈ మొదలయిన అనేక ముద్రపిత్ర అంశరక కాస్త్రగ్రంథములు 36 బాటక లక్షణమును తప్ప కావ్య విషయములన్నింటిని ప్రాయశముగ వర్ణించినవి. (3) కరకుని బాట్టకాస్త్రము, భవజయని రచనానకము మొదలగు కొన్ని గ్రంథములు బాటక లక్షణములు, రసవ్యూహనమును మూత్రమే వర్ణించినవి. (4) అంశరక పారమంగనామ, అంశరక సర్వస్వము, మనలయానందము, చిత్రమీమాంస, మొదలగు అనేక కృతులు అంశరకములను మూత్రమే వర్ణించినవి (5) కొందరి గ్రంథములు ప్రత్యేక విధానములను వర్ణించినవి. బాటిలో ద్వ్యకావ్యోశ్రమ ద్వంద్వకర్త, వ్యక్తిచిత్రము వ్యంగవాచ్యశ్రీ లందనమును, వక్రశ్రీ శీవితము వక్రశ్రీ రచనమేనెను. శ్రీమేంద్రుని ఔచిత్య విచారవర్ణ ఔచిత్యమే కావ్యశీవితము అను విషయమును ప్రతిపాదించెను

1. కావ్య ప్రయోజనములు - కావ్యము కళాకృతము. దానివలన కావ్యములకు తెలుపే రసానందము కలుగును. సంస్కృత కావ్యవిమర్శకులు పురాతన కాలమునుండియు రసానందమునే కావ్యప్రయోజనముగా చేర్చినది. ద్వ్యకావ్యోశ్రమకర్తయగు అభివక్తకుడు, కావ్యమునకు ప్రీతియే ప్రయోజనము, అదియే రసాత్మక ముండునని చెప్పెవాడు అంశరక కాస్త్రకర్తలు కావ్య ప్రయోజనమును అనేక విధములుగ తెలిపెను. (1) దుఃఖాంతి (2) సుఖవిజ్ఞానము, తత్వకాస్త్రానందము (3) కళానైపుణ్యము, వ్యవహారజ్ఞానము ఈ ప్రయోజనములు కావ్య పరిజ్ఞానమును కావ్యరసవలన కలిగి కీర్తియు, భవమును చేకూరును బాట్టము, క్రమము చేతను ముఖాదులచేతను పరితృప్తి నైవ బాటి కాంతి చేకూర్చును అని కరకముని చెప్పెను. సకావ్యమున పరితృప్తి పురుషార్థము లందును, కళలందును, పై పుణ్యమును కీర్తిని, ప్రీతిని కలిగించునది కామరూపుల చెప్పెను. కావ్య ప్రకాశకారుడు కావ్యమునకల కీర్తి, భవము, విజ్ఞానము,

అంశరకావ్య దక్షిణ

లోకభావము, అమంగళకాంతి, అవంతము, పదున
రేపము అను ప్రయోజనములు కలుగునది వివరించెను.
అవంతము, యశస్సు, పదునరేపము అనునవిమూలకమే
కలుగునది సోమ రంధ్రుని మక్షము తకుర్యగ్గ ఫల
ప్రాప్తి కాస్త్రములవలన కలిగవచ్చుటచేత కాస్త్రములు
వీరసములు, దుర్గమములు కనుక మంత్రమును, మృదువు
నైన కావ్యముచే ఫలప్రాప్తి పొందవచ్చుగా భలువు రాద
నింతునని, దుద్రఁగుని పిళ్ళాశము ఏకావ్యము ఏదిగ
ముగ ఉపరేకించినకె, రామునివలె పదునుకొనకెను,
రావణునివలె పదునకుదకు అనియే తెల్పును, కావ్య
వశనమునకు అవంత మే ముఖ్యమని అంశరకిని అందఁడును
భావించిరి

కే. కావ్యసౌతువులు : అంశరక కావ్యకర్తలు పలు
వురు ప్రతిభా, పుష్కత్తి, అభ్యాసములను కావ్యమునకు
ముఖ్యసౌతువులుగా పక్కాఁగించిరి ఈ మూడింటిని
కొని ఖేదముతో దండి, భామహారు, దుద్రఁగుడు,
మమ్మటును, ఏకావశికాదుడు, అంశరక శేఖరకాదుడు
కావ్యసౌతులుగా అంగీకరించిరి నమధ్యతన కవి
యగుటకు ఒక్క ప్రతిభయేరాలును అని రాజశేఖరుడు,
చాగ్గుటుడు, అగస్త్యుడ వంటివారు భావించిరి ప్రతిభ
యనగా అతి విశిష్టమైన కత్తి ప్రతిభానకులైన కవి
పర్యాయములైన ప్రతిభ యొక్క పృథ్వయమునకు అతి
మధురములు, అపూర్వములు అయిన అక్షరములను
కలిగించును.

'ప్రజ్ఞా నవనవోత్పన్న కాంతి ప్రతిభామహా'

'ప్రతిభా అపూర్వవస్తు విరూపాక్షమా ప్రజ్ఞా'

'స్మరంతి పక్క చేయిస్తాఁ ప్రతిభా వర్ణకోముఖ'

అని విహుముఖముగా అనేకులు ప్రతిభను విర్యవించి
బాదు ప్రతిభ యన తైళాళికములైన విద్యయులను
గోచరింపజేయు ప్రజ్ఞ అని పదాంశము, అనేక ఋషి
సంపార్జనరహితు అని అందరు అంగీకరించిరారు. కావ్య
పరిశుభ గూడ భావభాగ్యత, సంపార్జనము ఉండవలెను.
అది కలహానికే కావ్యరసానుభూతి కాగుగా కలుగును.
'మనవియైనబాదు కావ్యములందు వ్యతంశ్రించి అనేకవ
నస్తువులను రేకనములకుగాను, రేకనములను అనేకవ
ములకుగాను, యశేచ్యముగా పర్యాయములు గోచరింప

జేయును అని ద్వైకాదుడు మదిపెను. కావ్య, కాస్త్ర, లోకభావములు కలిగియుండుటయే పుష్కత్తి యన
బదును సుహృదవులయొక్క కావ్యశోభను పడయుటయు,
విరంతర కావ్యరచనా వ్యాపరంగము చేయుటయు
అభ్యాస మనందును ఇట్లు ప్రతిభ, పుష్కత్తి, అభ్యా
సము, ఈ మూడును పక్కావ్యవరసవి అవశ్యకములుగ
రెప్పుడునున్నవి.

కే. కావ్యవిభాగములు పాశ్చాత్యులు కావ్యమును
ఇతిహాసము, గేయము, నాటకము అని విభజింపజేసె,
సంస్కృతముతో కూడ అట్టి విభాగములు వివిధ విద్య
ములనుబట్టి రేయిలందరి దండి కావ్యమును గద్యము,
పద్యము, మిశ్రము అని మూడు విధములుగా విభజిం
చెను. దామనుడు 'గద్యం కవిసాంకవికం వదంతి' అని
చెప్పెటవలన, గద్యరచన కవిప్రతిభకు విశిష్టమునకు
వంటిదని పుష్కమగుచున్నది దండి. తన కావ్యార్థ
ముతో పద్యకావ్యము, పద్యభాగము (సుహృదకావ్యము),
ముక్తకము (ఒక పద్యము), భాగము (అయిదు పద్య
ములు), కోశము, సంభాషణ (పరస్పర సంభాషణము
లేని ఒకేక పద్యముల కూర్పు), అని అయిదు విధములుగ
మండునని చెప్పెను మిశ్రకావ్యము, నాటకము మొద
లయిన రూపకములు గద్యప్రబంధము, కళ, అభ్యాసము
మున్నగు భేదములు గలది సంస్కృత, ప్రాకృత, అప
క్రంశాది భాషాభేదములచే గూడ కావ్యము విభజింప
బడుచున్నది దామనుడు కావ్యము గద్యరచనాభ్యుత్థమని
చెప్పి, గద్యము, వృత్తగంధి (పద్యమునకే మునుపది),
యాగ్యము, ఉత్పత్తికాప్రాయము అని మూడు విధము
లనియు, పద్యప్రబంధము అనేకవిధములుగా మండు
ననియు వదించెను. గద్యపద్యములను అనిబద్ధ (సంబం
ధము లేనివి), నిబద్ధ (సంబంధముకలది) భేదముచే రెండు
విధములుగ మూించిరి, ప్రబంధము అన్నిటిలోను దృశ్య
ప్రబంధము సర్వోత్తమమైనదని పందరేమి కథరూపకం
శ్రేయః అను నాశ్యముచే నకకు వృద్ధపరమే సోమ
రంద్రాదులు కావ్యము ప్రతీత్యము (క్రవ్యము అని రెండు
విధములుగయ్యె, ప్రతీత్యమునకు పాశ్యగేయ రూపము
అనే రైల్వర్యమును మూంచిరి, ఈ రెండును అనేక
భేదములు కలది అనియెడి. పశ్చిమన బట్టి కావ్యము

ప్రబాధము, ఉత్సాహము, మిత్రము అనిపూడ విభజించబడినది.

ఉత్సాహము, ఉత్సాహము, ఉత్సాహము వస్తువులను, కావములను పోల్చియును ఉత్సాహము తెలుపగల సామర్థ్యము లేక కత్తి యనుచున్నాడు. ఉత్సాహము మూడుకావ్యముల కలవు. అది అభిర, లక్షణ, వ్యంజన అనబడుచున్నది అభిరూపకత్తి తెలుపబడు ఉత్సాహము వాచ్ఛాన్యము అనబడును. దీని ముఖ్యార్థము, సంకేతికార్థము అనిపూడ పేర్లు లక్షణకత్తి తెలుపబడు ఉత్సాహము లక్షాన్యము, వ్యంజనకత్తి తెలుపబడు ఉత్సాహము వ్యంజన్యము. ఉత్సాహము లన్నియు ప్రధానముగా వాచ్ఛాన్యమును తెలుపును. కొన్ని కావ్యములందు ఉత్సాహము వాచ్ఛాన్యము మాత్రము చెప్పి కొన్నిచో, ఉత్సాహము వలనయు అనువంశిక పర్యవసానము అప్పుడు ఆ ఉత్సాహము సంబంధించిన మరెయ్యక ఉత్సాహము దూషిస్తాయని ముఖ్యము చెప్పి చెప్పబడును ఇదియే లక్షాన్యము. వ్యంజన్యమునందువలన వాచ్ఛాన్యములకుండు సన్నిహిత్యము లేక వాచ్ఛాన్యమునందు వనములు తమతమ ముఖ్యార్థములను పోల్చింది విశేషార్థపారము అయిన తరువాత ఏ ఉత్సాహకత్తి రమణీయమునను మరొక ఉత్సాహమునందు మునిగిపోయి ఉత్సాహకత్తి వ్యంజన్యకత్తి యనబడును ఉత్సాహమునే ఉత్సాహకత్తి అనియు వ్యవహరించుచున్నాడు.

ఉత్సాహములను అక్షర విధములుగా వివరించిరి కల్పాన్యములు తెలుపకు కలిసి కావ్యముని కామనా, కామన, దురద్రు, ప్రశస్తికీర్తికార, మమకార, హేమవంద్ర, విద్యావ్యాధులు వివరించిరి ఉత్సాహకావ్యముని రచించి. అన్నియులకల, కల, కలకావ్య పండిత, కలకావ్యకారాదులు మదిలి రసాత్మకమున కావ్యమే కావ్యముని అలంకార శిఖరకార, విశేషకార, పరస్పరకలకారములు చెప్పిరి

కావ్యార్థముగూర్చి వివాదాస్పదములు కలవు. భరతుడు రసమును, కామమును రీతిని, అనందవర్ణమును ద్వైవిధ్యము, ప్రశస్తికీర్తికారము ప్రశస్తికీర్తి, శీలమంద్రముల పాఠిత్యమును కావ్యార్థముగా వర్ణించిరి. మహాభక్తులను ఉత్తరం తర్వాత పండితుడు ద్వైవిధ్యం ఖండించి దాని స్థానములో అనుభవమును విద్యానికరించెను అని నమన

రించు వా రెవరను రేచంద్రుడు అభిరూపక మత మది చెప్పెటకు పిలువెడు, ప్రశస్తికీర్తికారముగూడ ఈ రెండుతో లేదనవచ్చు

రస విభాగము. ఈ వాదమును ప్రచారముగా ప్రతిపాదించినవాడు కావ్యకావ్యకర్త అయిన భరతుడు. అయితే అంతకు పూర్వము ఈ వాదము లేదని కలకలకారులు కావ్యకావ్యము ప్రధానముగా వాటక లక్షణమును తెలుపుచున్నది ద్వైవిధ్యమే మనకు. కావ్యకావ్యమునకు, కావ్యకర్త రచించిన అనివశ్యుడు, 'కావ్యమే రసమని, రసమే కావ్యమని' వదిలివారు కావ్యము రసరూపకావ్యమే అనిపూడ అవధించారు ద్వైవిధ్యమే రసమని, రసమే కావ్యమని కావ్యమునకు రసముతో గల సంబంధము ఉప వర్తక ప్రకారము విన సంబంధలేదు ప్రాచీనాలంకారకావ్యకర్తల రసప్రసాదము అయిన గూర్చి 'ఎందుకు' అని చెప్పటకు పిలువెడు 'సర్వాలంకారములు రసముతోనే పర్యావర్తములు' అని రచించిన కావ్యకర్తలతో చెప్పబడు అతడు రసము అని, స్థాయి కావ్యములను కాగూర్చి పరిశీలనాదు కామ పాదు రసకర్తలను నమగ్రముగ పరిశీలనాదే కాని అతడు కావ్యముతో రసములకు ప్రాధాన్యమును తీయలేదు మొదటిపాటిగా తన కావ్యాలంకార గ్రంథములో రసప్రకరణ చేసినవాడు దురద్రుడు దురద్రుడి వాదాను ఉపకారాన్ని పూర్వపువాస్తవ మూడు 'శిఖరపాద' కావ్యముతో రసములను గూర్చి వాటక సంరక్షముతో వర్ణించెను వాటకముతో రసమునకు సంబంధము కలదు గనుక భరతుడు కావ్యకావ్యముతో రసమును గూర్చి పరిశీలించెను వాటకము చతుర్విధానినయ్యెను వ్యాసమున రసానివర్తకముని సామాన్యము కలిగించును అని భరతుడు చెప్పెను

కావ్యకావ్యము, దానిని అనివశ్యుడు ప్రాచీన వ్యాఖ్యానము, పరస్పరకలకారము, కృంగార ప్రకారము, రసరూపకము, కృంగార తిలకము, కావ్య ప్రకారము, రసకలగిరి - ఈ మొదలైన గ్రంథములు రసవారమును విభాగీకరించినవి. ఈ గ్రంథములన్నింటిలోను రసవిభాగమును గూర్చి కొంతభేదము చూచిన బడినది. అన్నిటికన్న ప్రాచీనమైన కావ్యకావ్యముతో

అంశారావ్ కథ

కరకుడు 'విభావానుభావ వ్యంజిచారి సంయోగాత్' రస విప్లవితా' అని రసవ్యాకరమును రచియించెను. దీనికి వల గురు బ్యాభ్యాంతులు నిన్ను నిన్ను మార్గముతో బ్యాభ్యాంతు నము చేసి పీఠికా కృష్ణాక్షరముడు, శ్రీశంకురుడు, కృష్ణ చాయుకుడు అను మువ్వురి మతములను మనము అభినవ గుప్తుని బ్యాభ్యాంతుమునవ తిరిపికొనవలసిదే కాని చారు రచించిన గ్రంథములు అభించుటలేదు ఈ మాత్ర బ్యాభ్యాంతుతో బాలుగవచానైవ అచార్య అభినవ గుప్తు పాదుడు ముఖ్యుడు అతడు రసమునకు అభివ్యక్తి కార మును లేనది నెను.

ఈ వాదమును ఆచారముగా చేసికొని అతడు తక్కిన ముగ్గురియొక్క 'తత్వత్తిచారము, అనుమితచారము ఖ్యక్తిచారము' అను సిద్ధాంతములను ఖండించెను. 'విభా వాను భావసాత్విక వ్యంజిచారి భావముతో పరిచ్ఛన్నమైన రక్తాంధ్రి స్థాయిభావములే రసయోగముగ అభివ్యక్తిని పొందును' అని ఇతని సిద్ధాంతము లోకములో రస కల్పము, మధుర అన్యాయులు మాత్ర వాదించుచు అని రుచులు కావ్యరసములూ రవ్యమోహమే కనుక చానికీ రసశక్తి వ్యవహారము కలిగినది. స్థాయిభావము రసాభి వ్యక్తి పర్యంతము స్థిరముగా వలెయనది చానికీ అంబు, ఉక్తిరస విభావములు, సాత్విక భావములు, అనుభావ ములు, వ్యంజిచారి భావములు పరిధోపకములుగా ఉండును ప్రతి రసమునకు ఒక స్థాయిభావము వేరుగా నుండును రసానుభవము పర్యంతయునకు మూత్రమే కలుగును. 'కృంగారము, హావ్యము, కరుణము, రోద్రము పిరము, కరుణానకము, భీకృష్ణము, అయ్యకము,' అని ఎనిమిది రసములను మూత్రమే ప్రాసీనులు అంగీకరించి వారు కాని ఆ కలహాత కాంతరసము వాటితో చేర్చ బడి రసములు తొమ్మిది అయినవి అది కావ్యమైన రామాయణమునకు కరుణరసము ప్రధానముగ నమగ్ర దూషణముతో అభివ్యక్తమగును 'శాంతరసమును తొమ్మి దన రసముగా చేర్చవలెదా లేదా' అను విషయమును గూర్చియు, రసముల సంఖ్యను గూర్చియు అంశారి కులలో వివాదాని ప్రాయములు కలవు. రసము సామాన్య విప్లవే కాని నలుగతముకాదు నటుడు కిజాభ్యాంతు మనవ కథయ లోకానికి భావములను అభినయించుచున్న

వ్యుడు అయో భావముల సంస్కారము సామాజిలంకీ కలుగును.

లోకము తన కృంగార ప్రకాశములో కృంగార మొకటే రసమని విభులముగా చర్చించినదయినాదు. అనందములము బ్రహ్మపాస్తర కుల్యములైన రసము అశ్వతు నిరతికయారందమును కలిగించును. అది ఒక కృంగారమే అని లోకాని మతము. స్త్రీ పురుషుల అను రాగాభ్యుక్తులగు లోకీక కృంగారమును లోకము పరిగ ణించలేదు అశ్వతు కలుగు నిరతికయమైన కాళకా వందమే కృంగారమని అతడు చెప్పెను ఈ రసాందము ఇతరు లంగీకరించిన వంద రసములలో నమోద మేగనుక అన్ని రసములనైన కలుగు ఫలము ఒకటియని అతడు భావించెను కొందరు అదృశ్యము ఒక్కటే రసమని అనిరి భవభూతి కరుణ మొక్కటే రసమని నుచివెను

అంశారావధాతము : కావ్యము హిందర్మ మయము, అంశారములు అతగా కావ్యసాందర్భ వర్ణకములు అని భావపాదమనము. రూపకాది - అంశారములు కావ్యము మేలే యగును కావ్యలోకారములయిన భర్మములు అంశారము అని దండి నిర్వచించెను వామనుడు తన కావ్యాంశార మూత్రవృత్తిలో అంశారములకు ఉచిత స్థానము విచ్చెను. కావ్యముయొక్క ఉపాధియేయే అంశారమునైన అచార్యకును అని అతని మతము (కావ్యగూహ అంశారాత్) వామనుని అంశార నిర్వచనము మిగుల నమోతముగా కనిపించుచున్నది. "హిందర్మమే అంశారము" అని అతని లక్షణము. 'అంశ్రీయతే అనేన' అను పుష్కర్తినిబట్టి అంశార కల్పము అనుప్రావ - ఉపమానయందు న క్రియను. అంశారముల కన్యాకములయొక్క అధిక భర్మములు, కావ్యలోకాభియ కారములు, రసోపహ్నారములు అని నిశ్చయాకుని లక్షణము. "చారుత్వ హేతుః అం శారః" అని ప్రభావదుర్దీయము

కని హిందర్మసావకుడు. కని నిష్కరియగు కావ్యము సాందర్భరాశియగును. అంశారకావ్యములో కావ్యము సాందర్భకతయగు మందరితో బోల్చబడినది. అందు అంశారములు నిర్వచనమగు సాందర్భమును వృద్ధి పరచును కొందరు అంశారికులు అంశారములు

అంబికారము అనిరి. కొందరి మతమున అంబికారములు అశ్వంశానశ్వంశములు కావు. "నవికాముఖము కాంత మయినప్పటిని నిరంబికారముగనె" భాషిల్లురు. అటులే కావ్యముగూడ రమ్యమయినను అంబికారముల నేపేక్షించును" అని భామహూని మతము గుణప్రాధాన్యపాదీయు శిశ్యార్థాధ్యయను అగు కామనవతు ఇది నిరంబికారము, "కావ్యము యువకశియొక్క రూపమువంటిది. అది శేవల గుణాశ్వుకమయినను రసిమితల మనోజ్ఞమే అంబికార యుక్తమగునో మిక్కిలి రుచికరము గుణానంద మగు కావ్యము యోగవదము గడదిన అంగవయొక్క. శరీరము వంటిది. అంబికారములు మూత్రము శోభాశరములు కావు" అని అతడు వాదించెను. అర్వానీహంశానికులు కావ్య శరీరమునకు అంబికారములు అంగద - కుండల - వరామలవంటివి యను వర్ణిప్రాచయమును వ్యక్తికరించిరి.

అంబికారములను గుణములనుండి వ్యక్తకర్తరించి భామహూని భాషికులు అను వంశికారమును గుణముగా పరిగణించెను గుణములను మొదట చూపినకాదు కాదు నుడు. దండి రకగుణములను కూడ అంబికారములుగా పరిగణించెను "కావ్యార్థ వికాగార్థ ముక్తా ప్రాగవ్యం లంక్రయో" కామనవతు మతమున "కావ్యము యొక్క శోభాశరములగు శక్త్యాధర్మములు గుణములనందును అవి టుల గ్రహారాదులు, యమకీపమారులు కావ్య శోభను అతిశయింపజేయును శేవలాంబికారములు శోభాశరములు కావు గుణములు నిశ్శబ్దములు. అవి లేనివి కావ్యశోభయు లేదు అంబికారములు అనిత్యములు అంబికారవారములు మిగుల ప్రాచీనమైనది. భామహూని, ఉద్యుతుడు, దండి, దుర్యుతుడు మొదలగు వారు అంబికారప్రాధాన్యమును అంగీకరించిరి.

అంబికారములను రసవదనములు గల వంశికారము ప్రాచీనకామమునకే గుర్తించబడినది. భామహూని మహా కావ్యము "సకల రసయుక్తము కావలెను" అనెను. కామహేయల రసవత్, ప్రేమ, ఉద్యమ - ప్రకృతులను అంబికారములమగా పరిగణించిరి రసవదంబికారమును "దర్శక పుష్పస్థ శృంగారాది రసమే" అని భామహూని నిర్వచించెను. అర్వానీహంశానికులలో నెక్కురు నీటిని

అంబికారములుగా గణించలేదు నీటి అంబికారములే కావ్యములో ప్రధానముగా గోచరించెను. నీటి మరీకృత మగు ధ్వని విధాంతము (ప్రేమయమాభాగ్భావదా) నుని కదముకావర్యయినను, ధ్వనిమాత్రము నీటి విధకమే. నీటి మతమున అంబికారములే ప్రధానములు

శరమనీ కావ్యకావ్యములో ఉపమ, రూపకము, రీతికము, యమకము, అను వాలుగు అంబికారములు చేర్చివలెదనను. అంబికారముల వంశ్య క్రమముగా చెవిగును వచ్చెను. దండి శివ అర్వాంబికారములను చేర్చి, నెను, యమకములగు విధించెను. ముప్పాడు రి అర్వాంబికారములను విశేషించెను అర్వానీహంశానికులలో కొందరు అంబికారముల వంశ్య రెండు వందలకుపైగా మందవచ్చును అనిరి అంబికారమునగా ఉత్తి రై చిత్రము. ఉత్తి చిత్రము అనంతముగాన అంబికారములగుడ వనంతములే యమరే వశయోక్తి కాదు

భామహూని, దండి మొదలగువారు వక్రోక్తి అతిశయోక్తి అను విధియును అంబికారములను మూలము అని మదిచిరి. భామహూని మతమున "చాక్కు యొక్క వక్రార్థ శక్తి" అంబికారోక్త్యధికము అంత్యుతి యనగా వక్రార్థయే శక్తి యగును. శక్త్యాధర్మము వక్రక యనగా లోకోత్తర రూపముగా వాటి అవ స్థానమే భామహూని వక్రోక్తి ప్రాధాన్య మిచ్చెను "వక్రోక్తియే సర్వవ్యక్తి వక్రోక్తి మూలముననే అర్థము వికాసించును. కవి వక్రోక్తిని యత్నము చేయువతను వక్రోక్తి తిదివో అంబికారమే లేదు" అందు వలె ఉయన వ్యక్తవాక్తిని అంబికారముగా పరిగణించ లేదు. "వ్యక్తవాక్తి రంజకర ఇతి చివే ప్రవచతే" అని మూత్రము చేర్చి, నెను. దండి అతిశయోక్తి సర్వాంబికార పరాయణమని వచించెను "అంబికారంశానా నుత్తేకమహేయ వరాయణం. చాగే మద్య కాముక్తి మిమామతిశయాస్యాయాను". అంబికారములను రైక్షా నికవ్యధికరీ విశేషించిన ప్రత్యేక అంబికారుడు దుర్యుతుడు. ఉయన అంబికారములు చా వ్రస, కొవచ్చు అతిశయ, శ్లేషమూలకములుగ విశేషించెను. కొన్ని అంబికారములు రెండు వర్గములగు రెండును. ఉదా: ఉత్తేజాంబికారము

అంశారాత్మక భరిత

కావమ్యార్థియమాలము, ఉపమాదులు పార్వత్య గర్భములు, విభావచదులు దిరోధగర్భములు. కావ్య తింగాదులు తర్కబ్యాంధ్యములమాలములు. యోశావంశ్యాదులు కావ్యబ్యాంధ్యములమాలములు. ప్రతిపాదులు లోకబ్యాంధ్యములమాలములు. మాత్యాయులు గూర్భాంధ్యపరిమితములమాలములు. కారణమాలాదులు కృంశలాంధ్యములమాలములు. అవి అర్థాలంకారముల వర్గీకరణము. అనేక అంశారముల యొక్క కలయిక సంశ్లేష మవలడును. అర్థాలంకారములు వలసినదగుములు. అవి (1) ప్రతియమానవస్తువులు (2) ప్రతియమాన భావమ్యములు. (3) ప్రతియమాన రస భావాదులు. (4) అమృత ప్రతియమానములు అవి. ఇందు అశీకరము మొదలగునవి మొదటివర్గమువలకును, రూపకాదులు రెండవవర్గమువలకును, రసవచనాదులు మూడవవర్గమువలకును, అర్థాలంకారబ్యాంధ్యములు చాలగవ వర్గమువలకును చెందును. అంశారములు శబ్దగతము అనియు అర్థగతములనియు మరి యొక విభాగము. అందు శబ్దాలంకారము, అమృతము, యుగళము అవి ద్వితీయాశీకరము భేదానుప్రాస, వృత్తానుప్రాస, శ్రుత్యనుప్రాస, అంశారానుప్రాస మొదలగునవి అమృతానుప్రాసములు లాటానుప్రాసాదులు ఉత్తయగతములు అవి కొందరి మతము, అర్థాలంకారములు ఉపమాదులు. అర్థాలంకారములలో ఉపమాంశారము పర్యవర్తయము "ఉపమాకవిలోకవ్య మాతా" కవితుల గురువగు కాళిదాసుని ఉపమలు అగ్రవర్గములు.

రీతి వాదము :- ఈ వాదమును ప్రవేశపెట్టిన వారిలో చామనుడు అతి ముఖ్యుడు రండి దీనినే 'మాగ్ధము' అని వ్యవహరించెను అతడు వైద్యు, గౌడ అను రెండు మాగ్ధములను విశ్రేణించెను కామసౌడు రీతివ్యయ వాదమును అంగీకరించలేదు కావ్యమువలకు అభ్యురీతియని చామనుడు సిద్ధాంతీకరించెను రీతియవగా గుణవిహితమైన విశిష్టత రసవత్తయి అశనిభావము. రీతి గుణాత్మకమే అందు వైద్యు, గౌడ, పాంచాలి, అను మూడు రీతులను పరిగణించెను. చామనుడు గుణములు పదియని చెప్పెను. ఉపమ, ప్రసాదము, పనుక, శ్లేష, పయోగి, మార్గభ్యము, బీజమూర్త్యము, ఉపారోక, అర్థవ్యక్తి, కాంతి అనునవి పదిగుణములు. చామనుడొ ఈ గుణము

లను శబ్దగతములుగను, అర్థగతములుగను విశ్రేణించెను. శరతుని బాధ్యులుగోగుడ వదిగుణములే గ్రహించెడివే. శరతుడు గుణాలంకారములను రసము వలకు అంగములుగా వర్ణించెను. రండి గుణాలంకారములను శేధమును పాటించలేదు. చామనుడు అవి విన్నములని చెప్పెను. వైద్యురీతిలో అన్ని గుణములు ఉండు పనియు, గౌడ రీతిలో ఉపమ, కాంతి మాత్రము ఉండు పనియు, పాంచాలి రీతిలో మార్గభ్య, బీజమూర్త్యములు ఉండుననియు చామనుడు వివరించెను ఈ రీతుల వివర్యమున్నగు లేకములలో ఎక్కువగా వ్యవహరింపబడుటచే చాటికి అపేక్ష్య వర్చియుండునని సూచించెను

గుణముల లక్షణములను నిర్వచించుటలో శరతుడు రండి, చామనుడు, శిష్యమాగ్ధములను క్రోశ్చిరి ఎట్లవ్వ పమానవస్తులయిన విచిత్ర పరమములలో గూడినది ఉత్త గుణమని శరతుడు నిర్వచించెను సమాన భూయ వ్యయము ఉపమ అని రండి మతము. గాఢ లంఘనము, అర్థప్రాతి, ఉత్త గుణము అని చామనుడు వివరించెను కావ్యమువలకు గుణములు నిత్యములు అంశారములు అనిత్యములు. కాన అంశారములు లేనప్పుడు కావ్యమువలకు కావ్యత్వ తంగము కలుగదు. రీతి లక్షణకా వా ప్రవృత్త కావ్య పారమము అందుకోవలేక దోయవను వారికి అతి పని పనువలకు చేరగలరు చామనుడు చెప్పిన మూడు రీతులను లోకము అవంతి, మాగధి, లాటి, అను మరీ మూడు రీతులను చేర్చెను.

గుణములు విజముగా కావ్యాత్మమైన రసాదులు చెందినవి మార్గభ్య గుణము ప్రత్యేకముగా శృంగార రసమునకు చెందినవనియు, అగుణము విప్రలంక శృంగారములోను, కరుణములోను పరకావ్య పంచుకోనుననియు ఉత్త గుణము రౌద్ర, వీర, అమృతములగు కావ్యములలో ప్రత్యేకముగా ఉండు పనియు, ప్రసాదగుణము పర్యవర్త పామావ్యయమియ ర్భవికాయు పుష్టవరణము, కామసౌడు గుణములనుగూర్చి చాల పరిగ్రహముగా వివరించి మార్గభ్య, ఉప, ప్రసాదగుణములను సూత్రమే మార్చించెను. తరువాతి కాల్యుక్త రుద్రైవ శౌప వంశాదులు గుణములను వై మూడింటివరకు కల్పించి తర్కపర గుణములు ఈ మూడింటిలోనైనను లేరును. లేదా వి

ముగా రోహితావనను గుణము" అను పితృాంశమునైన అనువదించడమే అని మనవి.

ధ్వనిబాధము :- కావ్యసూక్ష్మ (అత్య) నిరూపణము నందు కావ్యసా, రండి, కామన, అనందవర్ణములు ఒకరి కంటి వీరకు ఒక్కొక్క అడుగు పురోగమించిరి. వీరిలో కామనకు ప్రప్రకటనము కావ్యమునకు అత్య అనుభవీ కలదనియు, అది రీతియనియు వదించెను, అనంద వర్ణ నుకు ధ్వన్యంతోక మను గ్రంథమును వ్రాసెను. అతడు పూర్వారంభానికిఁబరిఁపరిచియు కావ్యము కావ్యము, అతిరా తంతరంబంటి ధిష్ణమై వట్టిమై ఒకాదోక వర్ణంబు అను పృ త్తిని ప్రతిపాదించెను ఎట్లన గంగాయం ఘోష(గంగ యందు గొల్లవల్ల) అనుచోఁక తంతరంబంటి తీరము తంతరము కాగా, తీరవర్ణ - సావనకావ్యములు ఈ వర్ణంబావృత్తి తోకనే తెలుపబడును. తంతర, తంతరమునందు విరికి బొందగా, తీరవర్ణ, సావనకావ్యం బోధావృత్తి తంతర మరెట్లుక వృత్తిని పోషించవలసి యుండును. అది వర్ణంబావృత్తియే, మరియొకటిగాను అని చెప్పెను.

అనందవర్ణమును ధ్వన్యంతోకమునందు ఒక క్రొత్త పితృాంశమును అనిష్కరించెను "ధ్వనశీతి ధ్వని (కావ్యం) ధ్వన్యంతే ఇతి ధ్వని (వర్ణంగార్థము) : ధ్వనవం ధ్వని (వర్ణంబా) అని అనవన గుప్తాచార్యుడు ధ్వని శక్తిము నకు మూడు రీతుల వృత్తిమయము గ్రహించి, కావ్య వర ముగా, వర్ణంగార్థవరముగా, వర్ణంబావృత్తివరముగా వ్యాఖ్యాన మొనర్చెను. ధ్వని శీతితము అనుచోఁక ధ్వని శక్తిమునకు వర్ణంగార్థమనియే అర్థము." అనందవర్ణమును ధ్వని ప్రాధాన్యపాది. అది పితృాంశ మిది :- "కావ్య పాఠ్యాధ్వనిః" కావ్యమునకు ధ్వని అత్య. తోకమున శీతితము ఉన్నపుడే శీతితమునకు అంబారకములు మున్న గునది బొందర్య నంబారకము అగునయంబరీత, అంబారకముల కంటి శీతితము ప్రాముఖ్యమును వహించు చున్నది. అట్లే కావ్య శీతితమునకు ధ్వని యనునది శీతి తము. అనగా అత్య. అదియే ప్రధానమయినది. ఆ ధ్వని వస్తవర్ణని, అంబారకధ్వని, రసధ్వని అని మూడు తెరగలు. వీరిలో రసధ్వని, ఉత్తమోత్తమము అంబారక-గుణ-రీతుల అనునది ధ్వని శీతితములకు (తోకపుడు

వనిగా) మండగనును అని వదించి, అంబారకగుణరీతి పితృాంశములను ధ్వనికారుడు, తన ధ్వని పితృాంశమునకు అంగములుగా నేమవ్వయించెను. అతడు శక్తార్థ - ఉర యము కావ్యశీరితము కాదనియు, కావ్యశక్తియ ముతో కూడి, అర్థ ప్రకాశమునకు శక్తినిశేషమే కావ్య మనియు గ్రహించినట్లు తెలియచున్నది.

"పూర్వారంభానికిఁబరిఁపరిచి రస పితృాంశమును దూరకమునకుమాత్రమే నేమవ్వయించియుండిరి, అనంద వర్ణమును ధ్వన్యములు, క్రవ్యములు అను ఉరయ విధ కావ్యములకును రసము సాధారణ మని వదించెను దూరకమునకువలెనే క్రవ్యకావ్యమునకును, రసమే ప్రధానమైవది. రసము కావ్యరూపముగాగ, వర్ణంగార్థ దూరముగా మండగనును. రసశీతితములయిన రోష ములు గ్రాహ్యములు కావు రసవర్ణంగార్థమనకలెనే వర్ణంబంబారక వర్ణంగార్థములుకూడ స్వీకరించకగడనే రసము అంబారకముతో (రసవదలంబారము)చేరకు కావ్యాత్మ యైన రసమును అంబారకముగ గ్రహించవలెను" అని ఉద్ఘోషించెను. తరువాతి అంబారకములు తెల్పుచు అనంద వర్ణముని పితృాంశమును స్వీకరించె.

అభివచనపుడు వ వర్ణంబారక ధ్వమలందుకంటె రసధ్వనియందే, అరచాగ్నియమును చూపెను. రసము తోకనే కావ్యము శీతితమును రసములేది కావ్యమునందను. త్రివిధ ధ్వమలలో రసధ్వనియే కావ్యాత్మ. వస్తవర్ణని, అంబారకధ్వని అనునది రెండును, రసవర్ణవస్తాయలు కావలయును - అని అతడు పితృాంశ మొనర్చెను. విశ్వ కాళుడు 'రసాత్మకమగు కావ్యమే కావ్యము' అని కావ్య నిర్వచన మొనర్చి, వస్తవలంబార ధ్వమలకు ప్రత్యేకవ్యములు అంగీకరించలేదు. అగ్రాక్షుడు 'రసాదీ యార్థమును (చదువ్వారమును గలిగించ వర్ణమును) ప్రతిపాదించు శక్తిమే కావ్యము' అని కావ్యనిర్వచనము చెప్పెను. పూర్వారంభానికిఁబరిఁపరిచి శక్తిమునకును, అర్థము నకును - రెండింటిని ప్రాధాన్యము బొసగిరి. అగ్రాక్షుడు కావ్యము, తంతరము, వర్ణంబము అని త్రివిధము. ఆ మూడును క్రమముగా కావ్యాధ్వనము, తంతర

అంబారకాష్ట పరిశ్ర

గ్రమము, వ్యంగ్యార్థమును ప్రతిపాదించును అని అతడు నడిచెను

దొరిక్కవారము : ఒక్కొక్క కాణమున ఒక్కొక్క అంశానికి దివిభేదముమన్ని ఒక్కొక్క కావ్యాంగ మునకు ప్రాముఖ్యము లభించుచు వచ్చెను కాశ్మీర దేశీయుడును, అవంతిదర్శయొక్క అష్టాద విర్యానుడు నగు ఓ మేండ్రుడు (క్రీ శ 1010-1020) దొరిక్కము అను పోక పితాంశమును తేవడిచెను ఓ మేండ్రుడు సుమారు నలువది గ్రంథములను రచించెను. వాటిలో దొరిక్కవిరాచచర్య, కవికంఠాశరణము అనునవి అం తార కాశ్రమమునకు సంబంధించిన గ్రంథములు

ఓ మేండ్రుని 'దొరిక్కవిరాచ చర్య' మృదుమధుర కావీ నిత్యము సహృదయ రంజకము అందు అతడు దొరిక్కమునుగూర్చి శబ్ద వివరణజేసెను. దొరిక్కము రసమునకు జీవికటాశరణ చమకాగ్రహరి. అది రసప్రసన్నమైన కావ్యమునకు స్థిరమైన జీవికము (దొరిక్కం రస పిర్వస్థిరం కావ్యస్థిరం జీవికం) కావ్యమునకు జీవికటాశరణమైన దొరిక్కము తేమన్నచో, కావ్యో శోభాశరణములైన అంబారకములుగాని, గుణములుగాని ప్రయోజనకారులు కాకాంవు కాశ్మీరీ రసవంశముగు కావ్యమునకు దొరిక్కమే జీవికటాశరణ మగుచున్నది

దొరిక్కమును ఓ మేండ్రు తిట్లు నిర్వచించెను ఏది దేనికి తగునో అది ఉచితము ఉచితముయొక్క కావమే దొరిక్కము

(ఉచితం ప్రాచీన రాచార్యాః పర్యవశం యవ్యయోక్, ఉచితస్యోచా యోశాసః త దొరిక్కం ప్రవక్షతే) లోకమునందు కవిరాంభారములు ఉచితస్థానములందు నిష్కలములై దొరిక్కమును పోషించును గుణములు దొరిక్కయు క్రమమై వచ్చుచే గుణము లగును, కంఠము నందు మేలెఱును, విశంభలకములందు పోరమును, పాశీ యందు సూపురమును, చరణమునందు కేయూరమును ధరించును, ప్రణమిస్తై వ శక్తిమైతరుడు శౌర్యమును రూపుల మున్నగు కృత్యములు, హాస్యమునకు హేతువు లగుచున్నవి. అట్లే అంబారకములు, గుణములు, దొరిక్క రసాశరణములై వదో రుచికరములు కాకాంవు అని అతడు చెప్పెను.

ఓ మేండ్రుడు అనెదొక్కమును వద, కాశ్య, ప్రబం చార్య, గుణ, అంబార, రస, క్రియా, కారక, లింగ, వచన, విశేషణ, ఉపదర్శ, నిపాత, దేశ, కాల, వాచాది తేదములచే విభజించెను విభజించుటయే గాక, అ వద చాకాల్ల - దొరిక్కములను చీర్వచిది, వాచనమైచిది పోచాచారణముగ వివరించెను. కాశీరాపాది మహాకవుల గ్రంథములతోనే అనెదొక్కరసములను విశాక్షిణ్యముగా విమర్శించెను

ఓ మేండ్రుడు తన దొరిక్క విరాచ చర్యయందు పూర్వాలంకారికులను ముణిపడి యున్నట్లు విశిశమగు చున్నది ఎట్లన - రండి, 'కామం పర్యవ్యంశంబాలో రస మశ్లేనిధించతి; తథా వ్యంగ్యమ్యుక్తై సై నం భారం వహతి ఖాయాహా' (పూర్వాలంకారములును నిష్పంచేమాముగా రస నిర్విరళములే, ఇవను ఆగ్రామ్యుకయై అవగా అనెదొక్కా కావమే పర్యవారమును వహించును) అని నడిచెను. అనెదొక్కాకావ సవన దొరిక్కస్థితీయని శబ్దము. దొరిక్క స్థితీలే రసమృదణ మేర్పడు నమచో అనెదొక్కము రసతంజ కమని తేటవరుచున్నది అవంతచర్యమకు ఈ కావము ఓ

'అనెదొక్కాశ్మతే వావ్య ప్రవశంశంవ్య కావంమే; ప్రసిద్ధాదొరిక్కంబరస్తై రసవగోరనిపి త్వరా'

(అనెదొక్కముకంటె రసతంజకమైన హేతువు మరియొకటి లేదు, దొరిక్క నిశ్చయమున కావ్యము రసోపనిపి త్తే) అని వదించెను. అవంతచర్యమది ఈ కారకార్థములే వ్యక్త రించి ఓ మేండ్రుడు 'దొరిక్కం రసపిర్వస్థిరం పీరం కావ్యస్థిరం జీవికమ్' అను తనవాదమును ప్రతిస్థించెను అందుచే ఓ మేండ్రుని దొరిక్కవాదములో మువ్వ తేరదీయి, వాని వాడుకు పూర్వాలంకారికులనుండి గ్రహించి విమర్శిరించి రావికోక ప్రత్యేకస్థానమువగెదీయి విశిశముకాగలదు.

వక్రోక్తి పితాంశము : వక్రోక్తి యను కల్పము పాపాపాముతో రాం ప్రాచీనకాలమునుండియు నెన్ని అర్థములతో ప్రయోగించెదను వచ్చెను కాదును 'వక్రోక్తి విమితేన విలాపితేన' అని ప్రయోగించెను రండి తన కావ్యాచర్యములో వక్రోక్తి పర్యవారోక్తి వల్లతోకముగా వాడెను. శ్లేప వక్రోక్తి పోషకమని యాతడు పత్నిను వక్రోక్తియనగా ఉక్తిపై ఉక్తియు. అది తరచుగా శ్లేపపై అపారధియుండి, ముఖాపాదము

వకు నిష్ఠముగానుండును. కామసౌరుడు ఈ యర్థము లోనో నీసిని ప్రయోగించెను. కావ్యమునందును వ్యవహారమునందలి పదములే ప్రయోగించెనుమన్నను, కావ్యమునందు అని నిష్ఠపద్ధతిలో కాడబడుచున్నది. నీవినే పుక్తమునందు.

పక్రొత్తి కావ్యశీలికము అని ముడిపదములు ముంకము. ఈనది గ్రంథము 'పక్రొత్తి శీలికము' పక్రొత్తియనగా 'వై రగ్య కంగి భదతి' అని ఇతడు నిర్వచించెను పక్రొత్తి కవియొక్క. కావ్యపుష్పములే నేర్పడునని ఈనది యుక్తిప్రాయము వ్యుత్పాత్తిని అంబారకమనిన చారిని ఈనడు పరిపాలించెను పక్రొత్తి అయినదము అని ఇతడు నిరూపించెను. అని వర్ణనిర్వాహ, పదపూర్వాగ్ధ. ప్రత్యయ, చాక్ర్య, ప్రకరణ, పైలంధ గతములు.

ధర్మిచారుడు 'పంశామి వై చిత్రయే పక్రొత్తియని చెప్పి అని అంబారక మని ముడిచెను. కామనుడు పక్రొత్తి 'సాధ్యుక్తి అవడా' యని నిరూపించెను రుక్మకుడు పక్రొత్తి కళాంబారమనిచెప్పి అని కామ పక్రొత్తి, వైష పక్రొత్తి అని రెండువిధములుగ నుండుననిన లోఅని పరస్పర కంశారకములో చాఖ్యయమంకయు పక్రొత్తి, రహిత్తి, పృథ్వాహిత్తి యిది మూడు విధములనియు, రహిత్తి సహృదయ హృదయాకర్షకమనియు చెప్పబడినది పక్రొత్తిని గురించి ఈ విధముగా చెప్పుటవలెన అని వింతయైన కావ్యవ్యవహారమును తెలుపుచున్నదని చారించినదను సాచారణ ప్రపంగములలో కాడబడు పదములను గ్రెగారు కావ్యమునం దై నను పక్రొత్తి కొరకు పదములను ఏదికొను పద్ధతి ఇతర సామాన్య పంశామిలోకపు నేర్పరాముండును.

వైకాళిది పృథ్వియ: ఇప్పుడు 'వృత్తి, ప్రవృత్తి' అనునాటినిగూర్చి చర్చించి చాటి రీతులతోగల పంలంధ మును పర్చించుట చాల అవశ్యకము 'కారతి, పావ్యతి, వై శి, అరకటి అను నాదుగు పృథ్వియ, చాటి అంగ ములనుగూర్చి కరకుడు కామ్యకాష్టములో వివరించెను. అతడు పృథ్వియ కామ్యమునకు కల్లంపంటిమని చెప్పెను. వై శివృత్తి కృంగార, పర్యవరములతోను. పావ్యతి, వీర, రోద్ర, అపృథ్వియలతోను అవశ్యముగా కాడవతి నని కరకుని పక్షము. రసార్థవ ముచాచారుడు పృథ్వియ

వైనియమములనే మూచించి, 'కారతి' అను పదము 'కా' శబ్దమునుండియు, 'వై శి' అను పదము 'వై' శబ్దమునుండియు ఉత్పన్నములయిన వని చాటి సారా యోగ్యుత్తులను తెలిపెను. ఉక రసమునకు అనుగుణము లయిన కల్పముల, అర్థముల ప్రయోగముమూర్ఖు తెలిసి, ధర్మిచారుడు అప్పుడులే వాచిత్యము క్రములై వివిధము లుగా తెలియనగు నని మూలా చెప్పెను పృథ్వియగగా వ్యవహారము అని యర్థము రసామగులమై, వాచిత్య పంకములైన వ్యవహారముగల వైకాళిది పృథ్వియ అర్థాగ్రయములనియు, ఉపచారకములు కల్పాగ్రయము లనియు అభివగన్నుడు తెలిపెను. అతడు 'రసామల వృష్ట్యా కాడబడిన పృథ్వియ కామ్యమునకు, కావ్యము నకు ఉక అపూర్వములైన కోశు ను కలిగించును. ఆ రెంటి నీవి రసామలు శీలికములములు ఇతి వృథామలు కిరీర భూకములు' అని చెప్పెను. కమక కామ్యమునకుగూని కావ్యమునకుగూని ఇతివృత్తము కరీరముని పృథ్వియనున్నది. వైకాళియలు అర్థవృత్తులని, ఉపచారకములు కల్పవృత్తులనిమూడ వున్నవైవది. కరకుడు వై శివృత్తిని స్త్రీయమూక్తమే కాంగుగా నభివగలరని అనెను. ఉకృ టుని మతములో వృత్తులు పరువ, ఉపచారకక, గ్రూర్మ భేదములే మూడు విధములు

కామ్యకాష్టములో కరకుడు అవంతి, చాకిచాక్ర్య, పాంబాలి, కృద్ర, మూగతి, అను ప్రవృత్తులను చెప్పి, ప్రవృత్తియనగా నానాదేశ వేదభాషా.అరారచా ర్థల ప్రకల్పాన వేయనది అని తెలిపెను. చాకిచాక్ర్య ప్రవృత్తిలో అతే కామ్యములు, గావము, పంగివము కల వనియు అతడు వచించెను. కావ్య దిమూంధలో వేద విభాగప్రకమును ప్రవృత్తి యనియు, విభా విభాగవ క్రమము వృత్తి యనియు, వచన విభాగప్రకమును రీతి యనియు ఈ మూటింటిని గల విశేషమును అతి పుష్ట ముగా తెలిపెను. పాగరపండి వైరెగ్గ, గౌడి పాంబాలి, అను రీతులకు కారతి వృత్తియను, పాంబాలి పావ్యతియను, వై రగ్యతి, వై శి, గౌడి అరకటియను, క్రమముగా అంగము అని చెప్పెను

కావ్యదోషములు : అంబారకాష్ట గ్రంథము లన్నిటిలోను, దోషములనుగూర్చి చర్చ అరిగినది. కుకవి

అంధరము

యగుటకంటె అకలిగానుండుటయే మేలనియు, కుగని యగుట మరణప్రాంతమే యనియు భావపూరుక వచించెను భరతుడు పదిరోదములను చేర్చి నెను. అచి - 'అర్జున, నీకాళ్ళ, గూఢాఢ్య, అజ్ఞాంకర, వినంది, శక్తియంతి (శక్తిహీన), విషమ, లిహ్యర్థ, అశిష్టుకాఢ్య, క్యాయాదరచేత' అనునది, దండి పదిరోదములను, కామ పూరుకు పదునొకండు రోదములను చెప్పిరి రోదములు పాఠాధారముగా వదగతములు, కాశ్యగతములు, వచాఢ్య గతములు, కాశ్యగతములు, శంరోహ్యగతములు, వచాఢ్య గతములు, రవగతములు, రేతాశ్యగతములు అయి యుండును అర్జునముల శేరములను మమ్ముటుమ, అ తరువాతి గ్రంథకర్తలు కామవ మకామపాఠముగా పంగీకరించిరి. మమ్ముటుమ కావ్యవచాశయతో, అంధారరోదములనుకూడ చెప్పి అన్ని రోదములను అరికట్టి కాలము గనుక ఘోరములయిన రోదములను విరోధింప వలె వనియు, అన్నింటిలోను ఘోరాశిఘోరములయిన రసహీనములను కని ప్రయోజనాతిశయముచే దొరలకుంక చేయవలెననియు, విశదీకరించెను కావ్యమును విరోధముగా కుండుట అపకవమని విశ్వవాకు దానెను. 'రోదవృష్టి' పరముగా మనస్సును అతిగా ప్రవర్తించి చేయకూడదు రోహిణి దృష్టులను రోదములే విరోధికుడ రోదము కనిపించును అని కుమారిలకు తెలుపవలెను

క. అ. కా.

అంధరము :- అంధరము మంగళప్రాశీరమున ఉన్న ప్రాచీన పట్టణము. ఇది రాయచూరు జిల్లాలోని ఒక కాలావారాంధ్రము ఇందలి జనసంఖ్య 7000 ఇప్పటి గ్రామ మంతయు శిథిలావస్థనుబట్టి విడిచి యున్నది. విశాలమైనకోట, భారాణ ప్రుద్యములై వ వనప్రకృత్యయములు, మహాపాఠశాలకందములు, అనేక శిలాశాసనములు మనకప్పుటికి కనబడుచు వాటివైభవమును స్మరణకు తెచ్చుచున్నది.

చరిత్ర :- ఈ ప్రాంతము కాల ప్రాచీనమైనది. ఇరటికి పదియవవ శతాబ్ది గౌరవంక, చాళుఖ్యుల శివాయలలో తెలుగువలు (యజ్ఞ) అనబడు ప్రాగైతివంశిక యుగపు సమాధులు విశేషముగానున్నవి. అవి శివాయుగమునకు

రెండినది కాదని త్రవ్వించి పరిశోధనలు జరిపినరే ప్రాతని శివములు లభింపకవచ్చును.

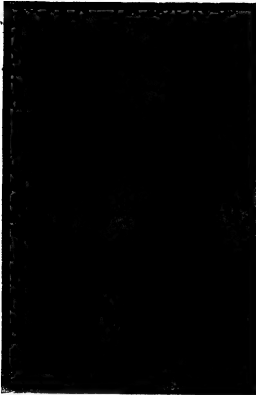
అంధరపురమునే తెలుగువచ్చే ఇందలికోటను రేవాయములను ఎవరు ఎప్పుడు నిర్మించిరి తెలుగుల అధారములు లభించలేదు. పురములోని రేవర్రోడి పట్టణములోగల కోటగోడకు కేయలిపన విశాలవిశ్వ వచాఢ్యయని భావనమునుబట్టి కోట 7 వ శతాబ్దము తరువాత కట్టబడినదియు, వర్షపు బ్రహ్మయని చాళుకీయకుని మీదగల విజయాదిత్యవచాఢ్యయని శిథిలమునుబట్టి అయిదులు 7 వ శతాబ్దమునకు ముందు నిర్మించబడి యుండవలెయు గట్టిగా చెప్పవచ్చును

వృత్తపాఠములో, హేమచంద్రరమణియు, భావనములో హేమచంద్ర మనియు విడి చేర్చినవలెనది 11 వ శతాబ్దిపు భావనములో అంధరపురమేమి భావనవచ్చును. అంధరపురక అయిర్వేద విచారాధికము (రాహిణి) చాటి ప్రకటించిన "అందరందం" అను వైద్యగ్రంథమున అంధరపురము ప్రస్తావించబడినది. ఆ గ్రంథకాల దీర్ఘయమున అట్టిప్రాయశేధములు కలవు భారత ప్రభుత్వ అర్థకాళచారి 1887 వ దానికి వివేదికలోని గురికాల ప్రాకృత భావనమందు 'హేమచంద్రరమణి' అను అరటి తొగ మూలమునకు భావములేన విషయము కలదు. ఆ హేమచంద్రపురము ఈ అంధరపురమేయెనవో 3 - 4 శతాబ్దములవాటికి అంధరపురము ప్రసిద్ధిపంది యుండవలెను.

పదివరములలోనున్న శక్తి, విల, ఉండవల్లి, కావన కోట గ్రామవామము లిప్రాంతముయొక్క ప్రాచీనతను అన్వేషముగ తెలుపుచున్నది. అంధరపుర శివశిఖరలను బట్టి, వాస్తవికమైన అంధరపురము 8-1 శతాబ్దములలో కాలాదు రామవర్మకాలమున నిర్మించబడి యుండునని ఉపాసనవచ్చును.

ఈ ప్రాంతములు వదనగా కాలాదు రామవర్మ, రాజ్యులకు, కల్యాణి రామవర్మ, కల్యాణి, కల్యాణి, కల్యాణి, విజయనగర రాజులచే పాలించబడినవి భావనములు చెప్పుచున్నవి. తరువాత కుతులుపాపా, మొగలు పాదుషా లు లోబడి విజ్ఞానాదుల కొంతకాలము పాలించిరాలు. ఆంధ్రావర్ష రావున భావన గ్రంథపు దిక్కు పూపాలకు అటులే హేమచంద్ర కుతు పాపానుకులై అంధ

అలంపురము

ఇచటకాచామిరామకృష్ణులు దినయాదికృష్ణ, విజయాదికృష్ణ, వత్సాకృష్ణులు, రాష్ట్రకూట ప్రభుత్వవద్ద, భారావద్ద మహారాజులు, కల్యాణ రామకృష్ణులగు తైలోకృష్ణుల, అగర్జేకృష్ణుల, భువనైకృష్ణుల, శ్రీభువనమల్లాల కాలమున చారిష్టమహిమలు, ప్రధానులు, పామంక మండలేశ్వరులై వ తెలుగుచోడ, వైయంజరాజులు, కలచురీ భుజంగ మల్లుది కాలమునందలి అయ్యోహౌతై మూర్త్యో స్వామిలు కాళశీయ ప్రజానరుద్ర దేవునికాంపు వీరలంబునమయ దర్శన ప్రతిపాటులు, అంకెంబరగండ పెర్యాడి రాయది ప్రధాని అయికరాజు, అంకెంబరగండ రాయదేవమహారాజు, విజయ నగర పార్వతౌమము శ్రీకృష్ణదేవరాయలు మొదలయినవారు పేయించిన శిలాశాసనము లనేకము లున్నది, వీటి వలన వాటి విర్యావీరములు, బాధాపాత ఘోరములు, అర్చావిశేషములు, రాజ వంశప్రకృష్టము, మొదలయిన అపూర్వ చారిత్రకాంకములు తెలియవచ్చుచున్నది. ఇచటి వీరగల్లాల పై దిగ్రహములపై గూడ తీర్థములుండిచారిత్రకాంకములను దెల్లదిలయచున్నది

గణపతి - అలంపురము

పురమును దీరినాడు దీరవ 19 వ కళ్యాణమున పాయాల్ ముల్లు అను జాగీరుచారు కొబ్బాళ్ళు దీరినాడని పొర్ని తీర్థములు తెలుపుచున్నది.

కానవములు అలంపురము అలయములలో పెక్కు కానవము లున్నది అది రక్షిచావళ చరిత్రకు ముఖ్యముగా వర్ణిమాండ్ర చరిత్రకు మిగుల ప్రధానమైనది. ఇంతవరకు లభించిన కానవములలో దినయాదికృష్ణ తీర్థలే ప్రాచీనమైనవి.

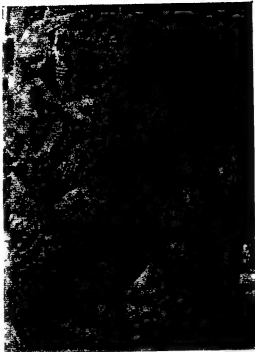

దేవాలయ నిర్మాణము - అలంపురము

అలంపురము

అలంపురములో పండుల మళము, మబ్బు మళము, అమృతమళములు కలవు. పండుల మళములో మల్లి కాధ్వనచాయల పేజాని కాన దొడ్డయలు చానమిచ్చిన కామ కావనము కలదు. అలంపురములోను పరివర గ్రామాలలోను ఉప్పు కామ శిలాకావనములు ప్రకటించ బడినచో ఇదివరకు తెలియని యనేక విశేషములు బయల్పడ గలవు

వైజయంతీ క్రమ అలంపురముదక్షిణ కాశీ యనియు, కావ్య క్షేత్రమనియు ప్రసిద్ధిపొందినది క్రైస్తవ క్షేత్రమున కిది పశ్చిమదాక్షిణము కుంగళరాశిర మండలి రిక ఫుట్టమలతో, అష్టారళ శీర్షములతో, బోగుకాంబా, బ్రహ్మేశ్వరులతో, మారవ, గణేశ, కాలశైరవ, మణిగడ్డి కాశీర్షములతో అలంపురము పారదానితో నమృచిధముల పోలి యున్నది ఇచట కోటిలింగము లున్న పది ప్రతీతి ప్రస్తుత మిచట వరసించు పొద్దుమి, మార్కటాచార్యునిపొద్దుమి, చెన్నేశవ, నిలకంఠేశ్వర, బ్రహ్మేశ్వరాలయము లున్నవి. అన్నియుమందర

అలంపురము పేజానిమల

పండాళ - అలంపురము
శిల్ప విలసిత్తములు. దీనిలో బ్రహ్మేశ్వరాలయము ప్రధానమైనది

అలంపురమునకు 9 మైళ్ళ దూరముగో కృష్ణా కుంగళరా నంగమేశ్వరమును, 18 మైళ్ళలో నత్త నది నంగమక్షేత్రమును కలవు బ్రహ్మేశ్వరాలయ పశ్చిమదాక్షిణమున 'హుళి హుళి' రగ్గా ఉన్నది. దానికి "శిలభాగ్" లెలో గొప్ప 'ఉరుమ' జరుగును. మహాద్భుతీయుల కిది పరిశ్రమైనది.

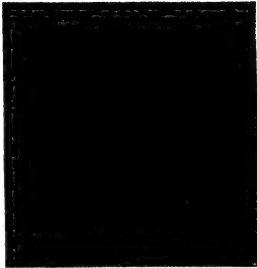
దేవతామూర్తయి: ఈ క్షేత్రమున సూర్యుడు, నత్త మాత్యకలు, కుమారప్పామి, మహాహనుర

మర్దని, పటరాజు, బాగరాజు, విశ్వేశ్వరుడు, వర
నిహారు, తైరపులు, అంజనేయుడు, నంది, గౌరీ
శంకరమూర్తులు, వివిధావృతంతో కావ
నయ్యున్నది. ఇవిగాక, కామాక్షి, వరకు
రామ, నేలకేశ్వర, చెన్నకేశవ, పాండు
రంగ, గోపాలకృష్ణ, శ్రీరామ, రథా
శ్రేయ, దుర్గామూర్తులు కూడ పూజింప
బడుచున్నది ఇతడు శైవ, వైష్ణవ,
కాశ్యపు, బౌద్ధ, గాణాధిపత్య, హిందూది
నుతకాలాదుల పంపిణీచేసిన అన్ని రేవకా
మూర్తులను ఉండటం గమనించవలసిన విష
యము.

ఇతడు కాళిదాసు, కుమార్దాసు,
అర్కప్రభా, విరప్రభా, విశ్వప్రభా,
కారకప్రభా, గరుడప్రభా, వ్యగ్రప్రభా,
వర్మప్రభా లను పవనప్రభాఅయములు
కలవు అన్నియు కేవలంకములే నీటిలో
తాం ప్రహ్వశ్వరుడు క్షేత్రహిమి ఉండేవు
నను శివరాత్రి నయమున ప్రహ్వశ్వర
రతోత్సవములతో నిరువాక్కు అరుగును
ఇందలి ప్రధాన దేవీమూర్తి శోకసంకం
అష్టదశ దేవీ పీఠములలో కేవల ఈ దేవత
తోగానక యది అనంతకంఠమునందును, యోగేశ్వరి యది
రవరక్కాకంఠమునందును, విశ్వంభరా యది అలికా
నపానరామ కాన్యకరాయ కావ్యమునను ప్రస్తుతించ
బడినది. నవరాత్రులలో నీమొదల రతోత్సవాదులు అరుగును
ప్రహ్వశ్వరాయమున తెలుగుగ నంది ప్రకృతకన్న
దిన్న సుడిలో 'నగ్నశంకరము' భూదేవి యనుచేర
నంధ్యాశ్రీలచే నేవలపబడుచున్నది. ఈమూర్తి దోడగీ
తంధ్రమున చెట్టునది "దెన్నమహారేణి" కాదు. ఇట్టి
మూర్తి దీ శివమున బాలుగన్నది. మహేంద్రాచారో
త్రవ్యకాలలో ఇట్లమూర్తి అయిఉండక చట.

రాష్ట్ర పద్ధతి:- ఇతడు అలయ విరూపాక్షుల చాక్షి
కాశ్యపు సంప్రదాయమునకు చెందినదికాదు. కొన్ని రేవా
అయములు ద్వీపకపురప్రములుగను, కొన్ని చతురప్రము
లుగను ఉండి రథాశ్వతో కట్టబడిన గర్భాలయములు,

కాటిముందు ముఖమంటనములు కలిగియున్నవి. చా్వర
అంధమునై కొన్నిటి గలండ్చి, కొన్నిటి అయ

బాగలంకరము - అలంకారము

గర్భాలయ మూర్తులను మూలించి విష్ణుములున్నది.
ఇరుప్రక్కల చా్వరపాలకులతోకాటు మకర కచ్చన
ములై అతోహందిన గంగాయమునామూర్తులుందును
ముఖమంటనము నైకపునకు పాదారామముగా బాగ
రాజుగారి, వికపిక పద్మముగారి ఉండును కొన్నిటి
రళానకారములు, అష్టదిక్పాలకుల విగ్రహములు చెక్కు
బడియున్నవి. ఇందలి గోపుర నిర్మాణము విశిష్టమైనది
గోపురము లన్నియు చతురములై బాలుగు మూలలలో
అమలకములను, శిఖరమున గొప్ప అమలక గోళమును
కలిగియున్నవి. కాచాచి, పద్మకల్ప మొదలయిన స్థలము
లలో నిర్మించబడిన చాచినలే నీ యాలయములును
రామకృష్ణ రాష్ట్ర పద్ధతిలో నిర్మించబడియున్నవి. దీనిని
అంజా ప్రధానము విశేషముగ కలది శివు కాశ్రు
క్షణ అభిప్రాయము.

అలాస్కా

శిల్ప విశేషములు :- అలయ చార్మకంధముల మీదను, వివిధాకృతులతో తీర్చబడిన స్తంభములమీదను, దూలము పైకప్పులమీదను, అలయ టవర్లములమీదను విగ్రహాన్నులైన శిల్పులు మనోహర శిల్పమును వెలయుచు వేసినారు. గరుడ, వృక్ష, వికృతప్రకృతియములలో శిల్పలక్ష్య కాండవము చేసినది. ఇనుకరాశిపై చెక్కబడిన లతా రీతులు, చేపకూమార్లు, పూర్ణకుంభములు, వివిధ ఇంతు పక్షి రూపములు, తోరణప్రాయములుగ తెక్కిన గంధర్వ మిథునములు, విచిత్ర శంకిమములతో బిచ్చన మానవసంహ ములులు, రక్కసియనునట్లై యావయించు అకర్షించుచున్నవి. ఇందలి స్తంభరచనప్రత్యేకమైనది స్తంభములు, దిగువభాగమునను పై భాగమునను పూర్ణకుంభములను, మధ్యభాగమున అర్ధచక్రమును కలిగియున్నవి గాని, వెలుపడు వచ్చుట అరుదులైన రాతి కిటికీలపై స్వస్తికాది ముద్రలు, తలలు ముందరముగా చెక్కబడినవి, చాటుకులు కేవలపులకు లేదను పాటించిన చారగుట చేత అలయ టవర్లములపై శైవ వైష్ణవ గాథలు చెక్కబడినవి లింగోద్భవ, త్రిపురామర సంహార, చామచాన చార, రక్షామరచంహార, శిరాశాస్త్రసీయ, గణేంద్ర మోక్షణగాథలు మనోహరముగ తీర్చబడినవి విమలీయాల ప్రారభ్యకర్తములచే టవర్లశిల్పము లాలవరకు పాటై పోయినది.

వస్తువదర్శనాల పైరచానాదు ప్రభుత్వ - అర్థ కాళచారు ఈ అలయములను శ్రద్ధతో రక్షించి ఇరవ రోరైన శిల్పలంఠములతో బోక పురావస్తు వంగ్రహణ యమును స్థాపించినారు. అందుగల భాగరాజు, నట రాజు, మహాహమరమర్దన, ప్రదోషమూర్తి, మాధుర్యం, లంబిశిల్పరుడు, కాస్తీశియుడు, వగ్గుకంఠము, తైరవ మూర్తులు మనోహరములైనవి

హిందవ పురాణమునందును, విశ్వరాథవిద్వది రథ రక్షాకరమునందును, హిల్ప-రిశి రోమకాళుని పండితా చార్య వర్ణితములను, శేషారాధ్యుని వర్ణిత పురాణమునను ఈ ప్రత్యేక్యరక్షితవర్ణనము విశేషముగ కలదు

ఇట్లు అగ్ని దేవముగ ప్రసిద్ధిచేరి తెల్లకులకు, శిల్పాలకు, చారిత్రికులకు యాత్రావస్తువైనప్పటికీ ప్రత్యేకమైనది

అలంపురము ద్రోహారణం - విశిష్టరాజుని శైలుమార్గమున కన్నులు ప్రకృత నున్నది. గ. ధ. క.

అలాస్కా :- అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములలో రాజకీయముగా అలాస్కా ఒక భాగముగ పరిగణింపబడుచున్నది. ఉత్తర అమెరికా పశ్చిమోత్తరపు ఖండిభాగమున 34°-40° ఉ. మరియు 71°-50° ఉ అక్షాంశములలోను, 141° మరియు 169° పశ్చిమ రేఖాంశములలోను అలాస్కా వ్యాపించి ఉన్నది దీని వైశాల్యము 5,88,400 చదరపు మైళ్ళు అల్పావధున దీర్చులో ఉన్న అలాటిగవర్ ద్వీపము అలాస్కాకు రక్షింపుకొన. ఇచ్చటినుండి అలాస్కాకు ఉత్తరపుకొన అయిన బరోటో 1400 మైళ్ళ దూరమున్నది ఈ రేఖమునందలి ముప్పాతికవంతు భూభాగము ఉత్తర పశుశీతోష్ణ మండలములో నున్నది అలాస్కా-యొక్క శీతప్రాంతపు పొడవు 38,000 మైళ్ళు. అలాస్కాలోని భూమి పశుశీతముగలేదు ఇందు చాలాపు 30,000 చ. మైళ్ళు హిమాలీ పరమంత (glaciers) కప్పబడును వాటిలో మిక్కిలి పెద్దది మలాస్పిచా అను పది. అది 18,008 అడుగుల ఎత్తైన మోంటుసేంటు ఇలియూ అను పర్వతముయొక్క పారభాగమున ఉన్నది వైష్ణవ లక్షణములు, క్రీశోవృద్ధి :- అలాస్కా లాంబికాలమైన రేఖము. అక్కడి క్రీశోవృద్ధి అడుగుమగునకు మారుచుండును.

దక్షిణ అలాస్కా - ఇది బ్రిటిషు కొంబియోను సమాంతరముగా నున్నది దీనిని బ్రిటిషు కొంబియోతో కలుపుచున్న దీవులకు అల్లగాండరు ద్వీపసముచాయ మని పేరు. దక్షిణ అలాస్కాలో సుమారు 10,000 అడుగుల ఎత్తైన పర్వత శిఖరములుకలవు. ఇందు పశుశీత ప్రత్యేకము లాల తక్కువ అపుడపుడు శీతకాలములో చలి ఎక్కువ గను, చేపలతో ఎండలు తక్కువగను ఉండెను, మైత్రము మీద ఇచ్చట సమశీతోష్ణవృద్ధి ఉండును. ఈ ప్రత్యేకమునకు వర్షపాతము లాల ఎక్కువ వివిధ ప్రాంతములలో ఈ క్రిందివిధముగ వర్షమును వారసు దీనియొక్క దక్షిణ భాగమున సుమారు 300 అంగుళములు, తెల్లకాల్లో 150 అంగుళములు, హియోలో 84 అంగుళములు, యామటూలో 180 అంగుళములు. ఈ ప్రత్యేకమునకు ఉత్తరపు చివరయందు వాన బొత్తికాగ్నిహోపుచున్నది.

వద్ద ఆలాస్కా. ఈ మండలము యూకానుకు అలాస్కాకు సరిహద్దుగు 141 వ రేఖాంశమునుండి పశ్చిమముగా అలాస్కా వర్తకశ్రీశిఖి పసిఫిక్ సముద్రమునకు మళ్ళయివచ్చింది.

శీతోష్ణపరిచయం: ఇచ్చట ఉష్ణోగ్రత తగుమాత్రముగ నుండును. వర్షపాతము ఎక్కువగ నుండును. శీతప్రాంతమున అధికముగా పర్వతము లోని శీతోష్ణం వర్షపాతము తక్కువగుచుండును. ఉరా లోతులో వగటున 185 అంగుళముల పాన నదును అంకోరేజిలో 16 అంగుళముల పాన ముగ్రామే.

వర్షపాత ఆలాస్కా: ఇందులో పర్వతములు, కుహరశీర్షము. అలాగే మైదానములు లేనియున్నవి. ఇది అలాస్కా వర్షపాత భూమినుండి పశ్చిమముగా కేరింగు సముద్రపు వైపు వ్యాపించి నది ఈ భూభాగమునందే యూకాను, కుహరశీర్షము అను నదులు పారుచున్నవి. ఇందులో టుండ్రా ప్రాంతమే అధికము.

శీతోష్ణపరిచయం: బాసమితముగా నడుచు. తరచుగా అవసరము మేఘవృక్ష మగును. శీతప్రాంతమున పొగ నుంచు కనిపించును.

అలాస్కా ద్వీపకల్పము: అబ్బాషను ద్వీపము: ఈ మండలము మొదల వల్లములతో నుండును. ఇందు చెట్లు లేవులేని లేని కొండలు విడిచియుండును. ఈ ద్వీపకల్పము యొక్క దిశాంతమును 60 మైళ్ళ పొడవుగల ఇది. యాహ్లా అను మందిరీత పర్వత అగ్రతన్నది. ఇందు 60 అగ్రపర్వతములు ఉన్నది బాటిలో పెక్కు పర్వతములు ఇప్పటికీ వివిధముల గ్రహిస్తున్నందును. అబ్బా

షనులో పెక్కు ద్వీపములు ఉన్నవి. వీటిలో 18 పెద్దవి ఇవికూడ అంతర్విశ్వాగములను పొందియున్నవి పాక్కు ద్వీపములు, అంకోరేజి ద్వీపము, రాత్ ద్వీపము, నియర్ ద్వీపము తూర్పున నున్నవి.

శీతోష్ణపరిచయం: ఈ మండలమునందలి వాతావరణము తరచుగా మారుచుండును. వేసవియందు పొగనుంచు కనిపించును తుపానులు చెలరేగును

ఉత్తరదేశము: ఇక్కడ ఉత్తరదేశ ముగా అర్చి

టికుపర్వత మండలము. అర్చిటికు ప్రాంతమందలి టుండ్రా భూమి కేరింగు సముద్ర శీతమునకు వ్యాపించి యున్నది ఇందలి శీర్ష టుండ్రా మూలిని.

శీతోష్ణపరిచయం: ఇది గొడ్డులే ఇందలి వర్షపాతము 10 అంగుళములకంటే తక్కువ. వేసవియందలి ఉష్ణోగ్రత సహ్యముగ నుండును, శీతకాలమునందలి చలి దుర్భరము

అవసర రాష్ట్రములు: ఇందలి శీతమండలములు

పర్వతమునకు విడిచిరానిది. కవాహ్లోయ పంటరీతి ఇచ్చే కములందు గోధుమలు పండును అచ్చటనే యవనలు, టుండ్రా రాష్ట్రములుకూడ పండించుటకు నీయున్నది. ఫెర్ బాంక్కు శిల్లాలో రాష్ట్రపు తీర్మానముగ కాలలు రెండొకటి నేవల పర్వతము: పాల్గొనే లేవల పర్వతము అలాస్కా లేకమున ఎక్కువ ప్రాముఖ్యమును పొందినది. ఈ రోపు లేవల లేకముందు అంతటను, ముఖ్యముగా ఫియర్ ద్వీపములందు అధికముగాను లభించును. పసి ఫిక్ అమెరికాలో గొర్రు పాల్గొనులేవల మొత్తములో 6 వ భాగము అలాస్కాలోనే లభించును.

అల్లెగొండరు

వినిపించు : ఇచ్చటి రాళ్ళలో ఖనిజములు కొరకును ఇందు లింగారపు గనులు చాల ముఖ్యమైనవి. ఇచ్చట రాగి కూడ విరివిగా లభించును. తొగ్గుకూడ దొరకను, చిటికా పడి తోయలో ముప్పై తెల్లినాలు రాగి గనులు ముఖ్యమైనవి. అలా ప్యాలో ది ఈకాపల్లె దిక్కున ముప్పై తెరికేకూడ కామ్రాక్షత్తికి ప్రాముఖ్యమును వహించి నది కాటలా, మాటమప్పా, అమవది తొగ్గునకు ముఖ్యమైన గనులు. కాటలాగదిలో అండ్రోనైటు రకపు తొగ్గు పొరలుపొరలుగా పొరకును మాటమప్పా గదిలో మెత్తని తొగ్గు (Bittumbaroo), కొండిగ గట్టియైన తొగ్గు (Rub - bittumbaroo) లభించును వాచాయమా గదిలో కొంత పీచుమైనతొగ్గు పొరకును

అలాగే, చిట్టాగ్రీను, వైమ్మచిలియం లీండు అను గను లలో లింగారము దొరకును ఇందులో కొంత లింగారము ఇనుకతోను, మట్టితోను కలిసి లభించును మరికొంత గనుల పొరలనుండి లభించును.

రవాణా పోకర్కములు : ఈ రేళ్ళమున పెమ్మ, పడు లున్నది, అందుచేత రోజాయోజమునకు ప్రాముఖ్యము చేసుకొనినది, తొగ్గు ఉత్పత్తి కారణముగా రైల్వేలుగూడ అభివృద్ధి చెందినవి ఇారి పరకులు పశుప్రసాగమున రవాణా చేయబడుచున్నవి, ప్రయాణించుచారికిని, తేలిక పరకుల రవాణాకును విమానములు అధికముగ ఉపయోగపడు చున్నవి

జమీన్ . ఎస్టేటులు, హైదాబాద్, బ్రిటిష్, అలౌ పోస్టునులు అను నాటరుగేగల జనులు ఇచ్చట నివసించుచున్నారు. అహియ్యలు, రై నీయులు ఇక్కడకు వలసపచ్చి యువారు ఇచ్చటి జనులు యూరోపియనుల మహారాజులను అవలంబించుచున్నారు.

రెడ్డు ఇండియనులు అంగ్లీకు ద్వీపములో నివాసములకు దీర్ఘరయకొనిరి. పశుప్రశారముందును ఇతరవృత్తి ముందును తెల్లజాతివారు నివసించుచున్నారు వారు తరచుగా తమ నివాసములకు మార్చుకొను చుందురు. సిక్ఖు, దక్షిణ అను పగరములు ముఖ్యమైనవి. ఈ పట్టణప్రాంతములందు ఖనిజ ఉత్పత్తి విరివిగా జరుగును.

ఇచ్చటి రైలికోట్లోగియంతోను రాష్ట్ర పరిపాలన. ఓర్వోగియంతోను పెమ్మది అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్ర

ములనుండి వచ్చినవారే ఈ ప్రదేశము యుద్ధపురములను పోలముగ తగియున్నది

డి. యు. వ.

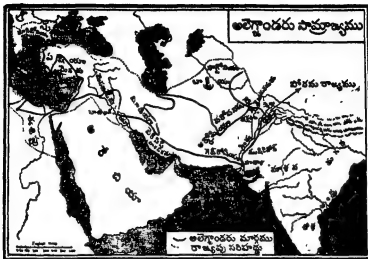
అల్లెగొండరు :- అల్లెగొండరు చక్కదన గ్రీ. పూ ఖరీ లో గ్రీసులో వచ్చింది అను ఇతని తండ్రి మాన దోనియో రాజగు ఫిలిప్సు. తల్లి యెరికన్ రాజుమార్తె యగు ఓలివియన్. పుత్రులైన రేచాంజే తల్లియైన అలెక్సాండర్ ఇతని గురువు 18 వర్షముల ప్రాయమున అలె

గొండరు రెహ్మా యుద్ధములో అశ్వశాస్త్రమునకు మునహించి క్రీస్తు పై వ్యముల చెందాడి తన భార్యయనమాత నకురైపు ల్యమునకు తగిన సూచనలను చూపెను ఇదివరది యొద్ద నయమున అలె

గొండరు సింహాసన మధిష్ఠించెను క్రీస్తువుల తిరుగుబాటులను జూచెను. ఒక సంవత్సరములో లోలోపాను జయించి అసియాపై దండెత్తుటకు సంసిద్ధుడయ్యెను అల్లెగొండరు 30,000 కాల్పులులతో, 5000 అశ్వశాస్త్రములతో అసియాపై ప్రత్యాక్రమణయలు పెడతెను ఇతని తీరితములో మిగిలిన 12 వందల అసియాపై దండెత్తెను. ఇతడు కాను విడిచిన రోటులందెల్ల పూర్వమును గౌరవించి, రేచంజా వారాధించెను క్రీస్తు వృత్తములో ఎలీవా రేచాయములో జలియరెను. మిరెటిన్సు గెల్మిన తరువాత తన రాజ్యమును దివ్యముచేరెను. ఇతన్ యుద్ధములో బర్మియన్ రాజగు దోయల్సు పరాజితుడై తేమెను. తన విజయ విస్తృతముగా ఇతన్ పవిత్రమున ఇతడు అల్లెగొండరు వృత్తమునకు కట్టించెను ఈతప్పును గెల్మి. అల్లెగొండరు రేచువృత్తమును వృద్ధించెను ఈ ప్రాంతములందు గ్రీకు వాగరకము, వ్యాపారమును వృద్ధిచేసెను. క్రైస్తవతాని రాచి కానిలోనియాను గెల్మెను పెర్సిలోనికను పరవరయకొనెను.

అల్లెగొండరు తడవలె రేచి అవధి రాజును పరవరయకొనెను. హిరాపైన్ యుద్ధములో ఘనవిజయముని ఓడించెను. శత్రురాచరిని పమినిచుటలో అల్లెగొండరు

పై వర్ణములు ముందకుగనెయి నిరూపించెను. ముల్తాను ప్రాంతములందలి యాకుచిగ జాతులు అల్ఫొండరునకు అల్ప కానుకలు నమర్చించెను.

అల్ఫొండరు తరయన్ కుమార్తె స్థాటిరాను పెండ్లి యాయెను. ఇతని ప్రథమ కళత్రము పోర్చుగీసు యను నామె. ఈ జనశాస్త్రాత్మకములో ఇతడు తండ్రివలె ప్రాచ్యవర్ణత వలంబించెను. బ్రెగ్జన్ ను చాటి, ఓపిట్ (Opit) తగ్గర పై వర్ణములను ఇంటిచాటి పట్టించెను. కాని లోమను తన పామ్రాజ్యమునకు శీఘ్రముగ చేయగోరి ఇత తరకు గొప్ప నౌకాగ్రయమును గట్టించెను. క్రీ.పూ. 328 లో 33 వం. లు నిండక పూర్వమే అల్ఫొండరు మిశిమిరి త్రాగుటవలె నురణించెను.

అపసర్యవచమును, ఆక్టన్ (Oxton) నది కివలి శాగమును, సింధునదీ ప్రాంతము వరకును అయిందిన వర లేకీయలో మొరటివాడు అల్ఫొండరు. ఇతని శిశిరము ఒక మహానగరమువలె నుండెడిది. కవులు, గాయకులు, చరిత్రకారులు, వజ్రకరాంధు, స్త్రీలు, ఇందు ఉండిరి. తర్వాత దీనవర్ణలో పై వందన నిషయము అన్నియు ప్రాయశఃకరుచునెను. సుమారు 18 వందలలో అల్ఫొండరు

అప్పటికి తెలివిన ప్రపంచములో వర్ణశాగమును అయిందెను ఇతడు 12 గురు చేవతలకు కట్టించిన గురులు కాలగర్భమున నీవనైవది ఇతని కాలపు శిలాప్రతిమా శిల్పరాయలు తొడ్యశిల్పములో నీవనై యుండవచ్చును. అవమాన పై వర్ణ విజయములను గాంచిన యీ అయిది పామ్రాజ్యము ఇతని అవంతరము 3 వందలలోనే విచ్ఛిన్నమయ్యెను.

డా. వి. య.

అల్ఫొండరుమినియము (స్వద్రుమ):- ఉనికి ప్రకృతిలో అప్పుడని, పై కళము (నీలింబు) తరువాత అల్ఫొండరుమినియము ముద్దిగా దొరకును. భూమియొక్క గట్టిగా మచ్చ పై కాగమున అది 7-8 కాశము ఉండును.

అల్ఫొండరుమినియము యొక్క ముఖ్య లక్షణములను ఈ శ్రీంఠి విధముగా వర్ణింప వచ్చును.

1. పైకణియములు (పైకణియము):- అల్ఫొండరుమినియము రాజవరకు పై కణియముల దూవమున దొరకును. చాదిలో అన్నిటికంటె ముఖ్యమైనది కయెలిన్ (ప్రవృత్తి). దాటాకీయ అశ్రవము, దాటాకీయ భూ వృక్షము. (Potash & Sugar)

అల్యూమినియం

3. అష్టవిదమణి :- కాల్షైట్ (రౌండిజము) అనునది అల్యూమినియము యొక్క అష్టవిద అనిశములలో అన్నిటికంటె విరివిగా దొరుకును. చాడల్స్ పరిశోధకుని అల్యూమినియము అంతయు ఈ మూలాభారము నుండి లభించుచున్నది. కురుచిందము (వర్గరహితము), శింపు (మూలకృష్ణము-ఎరుపు), ఇండ్రసిలము (నీలిరంగు) మరకము (అకుచచ్చ) అనునవి ముఖ్యమయిన ఇతర అష్టవిద అనిశములు.

నీటికి సుందరత, వ్రాకము, ఉండుటలే ఈ అనిశములు రత్నములుగా ఉపయోగపడుచున్నవి. ప్యూర్లు అనినది యొక్క (Aluminium oxide) అపరిమిత రూపముగ కురుచిందంకి రూపం గట్టిగా మండును, అది చాడిలేయే పరాకృష్టముగా ఉపయోగపడుచున్నది. 3. ప్యూరిటీయము :- కొన్ని చాడు ప్యూరిటీయములు మాత్రం ప్రకృతిలో దొరుకును. అది "క్రాహా ప్యూరిటీయములు" (Sphalerite) అనబడును.

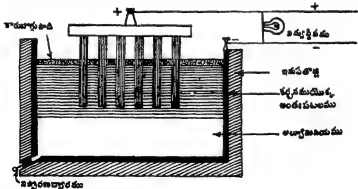
4. ఇతరమణి - మహాముగా దొరుకు ప్యూరిటీయములు. వైరూర్లము, కాప్యూరిజము (Carnallite) ప్యాపర్లము (saltpetre or nitrate saltpetre)

అల్యూమినియం యొక్క రావినీపాతము (Extraction) :- సామాన్యముగనే కేగడివట్టినుండి అల్యూమినా చాడు విహారములేయు విభావము కన్పిస్తేవచ్చి. 1888 కి. పం. వ. బాల్లెన్ మ్యాన్ వోల్ అను అమెరికను రసాయన శాస్త్రజ్ఞుడు కాల్షైట్ (రౌండిజము) అను అనిశమునుండి విద్యుత్కరణ విభావమున అల్యూమినియమును తయారు చేసెను. ఈ విభావము కెండు దశలలో అగులకు

(1) ప్యూర్లైజ్డ్ ప్యూరికాష్టెనిదమును (అల్యూమినా) తయారు చేయుట.

(2) ప్యూరికాష్టెనిదముయొక్క విద్యుత్కరణము. 1. ప్యూర్లైజ్డ్ ప్యూరికాష్టెనిదమును తయారుచేయుట. ఇనుముయొక్క అష్టవిదము, ఇనుక, రౌండిజములో నుండు ముఖ్యముగ కలువములు రౌండిజమును పరిశుద్ధము చేయుటకు కెండు విధములగు ప్రక్రియలను ఉపయోగించుదురు

శ్రేయస్ ప్రక్రియ :- కాగుగా చూర్ణము చేయబడిన రౌండిజము గాఢ చావోరొహా ప్రాచారమున కరగించును ప్యూరికాష్టెనిదము కరగి, ఇనుప అష్టవిదము కరుగని నిశిద్బోవును. దానిని వడపోత పోయుదురు. ఈ

ప్యూరికాష్టెనిదముయొక్క విద్యుత్కరణము

అల్యూమినియము

ప్రాచీనముతో జరిగియున్నది (Silica) లేదా పచ్చని పుట్ల కాన్సునిదము అనియును.

పెర్లెక్ ప్రశ్న : ఈ ప్రక్రియలో అనియమును కచ్చ వస్తుతో కలిపి వక్రణి కాదు ప్రకాశమున 1800° ఉష్ణద్రవమున చేతి రేయదురు. అప్పుడు పుట్ల ప్రిడము (Alumina Nitride) ఉద్భవించు చానిది నిజలే విశేషించినచో అల్యూమినియము యొక్క ఉదాహరణ నిదమును వచ్చును.

2 పుటకాన్సు నిదముయొక్క విద్యుత్కరణము (Electrolysis) వ్యవస్థను అల్యూమినా లేక పుట్లకాన్సు నిదమును క్షాన్యకరణము (Cryolite) తో కలిపి ఉత్పాదకాన్సులో విద్యుత్కరణము చేయుదురు దీనిలో కచ్చ విద్యుత్కరణమును ఉపయోగించుదురు. విద్యుత్కరణము (విద్యుత్కరణము చేయుదురు వర్ణము) యొక్క ఉపరితలమును కొంత కాదుగొట్టడం ద్వారా చేయవచ్చును. విద్యుత్కరణం (Electrolytic) కోళములో కరగి అల్యూమినియమును ఉత్పాదకమునందుంచి అందుకుంటారు.

అల్యూమినియమును ఉత్పాదించుట : అల్యూమినియము హార్ట్ ప్రక్రియలో ఉత్పాదించుదురు. విద్యుత్కరణం కోళము (Electrolytic) యొక్క ఉత్పాదకమున కాని, అల్యూమినియము, పై కోళము యొక్క చాతుర్యమును ఉపయోగించుదురు. అది భవ్యమైనదానిగా (Alumina) పనిచేయును. మరొకటి దీనియే, అల్యూమిన, కార్బన్లను (Borax) లు కరగి కలిపి పచ్చనిదమును కలిగియుండును అది విద్యుత్కరణము (Electrolytic) గా పనిచేయును. విద్యుత్కరణముగా కరగి అనియ మిక్రమునుండి అల్యూమిని అయిదును విడుదలచేయును ఈ విధముగ విడుదలచేయ వ్యవస్థను అల్యూమినియము పై 3 లేదు. అది పనిచేయును ముఖ్య అల్యూమిన పచ్చనిదమునుండి సమాన ప్రమాణముతో అల్యూమినియము ప్రాచీనముతో లేదును, ముఖ్య అల్యూమినియము ఉత్పాదకంలో ప్రత్యేకమైనదిను

అల్యూమినియముయొక్క భవ్యమైన చోట భవ్యమైన : ఇది విద్యుత్కరణం చేయవలె తెల్లగానుండు చాతుర్య, దీని కారకములందరూ 2 7. తేలికగానుండు చోటానుగులచే చాని విద్యుత్కరణమునకును, చాని

ఇంకా చాగమును చేయుటకు ఉపయోగించుదురు. దీని విద్యుత్కరణం హార్ట్ గా మారుచున్న దీనిని చాలా వలె చని లేకుండా హార్ట్ గొట్టవచ్చును. ఇది చాలా హార్ట్ కలిగి చోటాను, ఉష్ణ విద్యుత్కరణం అల్యూమినియము కానకము

కానకము : కచ్చములు : హార్ట్ కచ్చం అల్యూమినియము పై పుట్ల చర్మమును లేదు. ఎందుకేననగా పలుచని అల్యూమినా పై ఉన్న చాతుర్య పుట్ల చానిది హార్ట్ మందును అల్యూమినియములో అల్యూమినియమును చేతిలేదనో, అది మండి, పుట్ల కాన్సునిదమును ఇచ్చును అందుచే పుట్లకాన్సునిదముతో ఉత్పాదకము ప్రక్రియలో అల్యూమినియము ఉపయోగపడును

ఉపయోగములు : అల్యూమినియము చచ్చుకానోరలు చాతుర్యగలతేకును, ముఖ్యముగా హార్ట్ కలిగి అగుల చేతును ఇంకా చాతుర్య హార్ట్ హార్ట్ ములు చేయుటకు ఉపయోగించుచున్నది. అల్యూమినియము యొక్క చర్మమును అవిచే మార్కెట్ మార్కెట్ అల్యూమినము హార్ట్ గా ముఖ్యమైనది అల్యూమినియము మంచి విద్యుత్కరణం ముగించే, చానిది ప్రహరణలకును, పై సమానం ప్రమాణంలోను, హార్ట్ లులోను, కరణము పై తగవులు చుట్టుటకు ఉపయోగించుదురు

ఈ దిగువ చేయవలె అల్యూమిన మిక్రతోహార్టులు ఉపయోగపడును.

హార్ట్ రియం (మిక్రమీటరు) : అల్యూమినియముతో తగిన దృష్టి పనిచేయుట కష్టము, ఎందుకేననగా అది పనిచేయుట అల్యూమినియమును, తగినదము లేకుండా చేయుటకు అల్యూమినియముతో 2 కాళము మిక్రమును కలుపుదురు. అల్యూమినియమును మిక్రమును కలిపి దీనితో తగిన దృష్టి పనిచేయుటకు ఉపయోగపడును ఇది చచ్చుకరణం చాతుర్య చేయుటకు ఉపయోగపడును.

అల్యూమినియం కంటి 5 కాళము మొదలు 12 కాళము అల్యూమినియమును చానితో కలిపినచో అది మిక్రముగా కలిగి కలిపించు చానిది ప్రకాశ

అల్పామిదియను

సంకమగు లంగారుకాంతి ఉండును. అది హరించినట్లు. అది ధోరీ వ్రుటములు చేయుటకును, ఇతర అంశకరణపు సమయమున ఉపయోగపడును. ప్రాచీన ప్రభుత్వము వారు ఈ మిశ్రతోహమును వాడెనులు చేయుటకు ఉపయోగించుచువచ్చారు.

ప్రెస్మిటిము (మ్యూరాలిన్) - దీనిలో 96 శాతము అల్పామిదియము, మిగిలినది కాగి, మగ్నము, మాంగనము ఉండును ఇది సముద్రపుటోరణ నిర్మాణమునకును శస్త్రచికిత్సాధికరణములు చేయుటకును ఉపయోగపడును.

అల్పామిదియము పృథుకావ విధానమునందు ఖాత ఉపయోగపడును.

గోల్డమ్మిల్ యొక్క పుటకావ ప్రక్రియ :- ప్రుమము (Chromite), మాంగనము వంటి భావపుల యొక్కయు లుంకము, పై కశమువంటి అభావపుల యొక్కయు, ఈ భావపులు ఇనుము కలిపిన అయోమింగనము, అయోమింగమువంటి మిశ్రతోహముల యొక్కయు కర్మన రహితము లగు వేమూరాలను సంపాదించుటపై గోల్డమ్మిల్ విధానము ఉపయోగించబడును పొచ్చు ఉష్ణోగ్రతలలో అల్పామిదియనుపకు తవలించు తక్కువ రహిత్యక విద్యుద్గ్రహణముగల భావపులను వాటి అవస్థ అధికములనుండి చేరుచేయు శక్తి కలదు. ఈ క్రియలో ఉష్ణ విసర్జనము వారి అలముగా మండుటచే చేరు చేయబడిన భావపు కరగ ద్రవసానమున లభించును ఈ ప్రక్రియ పృథుకావ్వు అధికముతో ఉత్పన్న అరుకుటకును, సముద్రముపై ఉరణు మరవ్యుట చేయుటకును వినియోగించబడును.

పుటకావ్వు అధికము :- ఇది 'అల్పామిదా' అనబడును దీనినిజమును (Bauxite) ధనురాకారపు విద్యుత్కాంతినిలో 3000° ల ఉష్ణోగ్రతవద్ద కరగించి పెద్ద మొత్తముపై పృథువిరణము (పృథుము+కురువిరణము) అను కృత్రిమ మగు అరవిడి కాంతి ఉత్పత్తి చేయుదురు, అది సహజమగు కురువిరణముకంటె కఠినముగా నుండును. అది అశ్వహేమము లగు లెడ్జ్ కనాటికలను (volva) ఉత్పత్తి చేయబడిన ఇతర యంత్రాకళాగములను తరిమిన పట్టుటకును అరవిడి ప్రకములను తయారు

చేయుటకును ఉపయోగించబడును అది ప్రక్షిప్తక (Refractory) పదార్థముగాకూడ ఉపయోగపడును.

ఇది కురువిరణ రూపమున పృథుకావ్వు అధికము అరవిడి చేయుటకును, కురుగు పృథుటకును వారి ఉపయోగించబడును. ఇప్పుడు మాత్రముగా చూడము చేయబడిన అల్పామిదా, ఒక రంగు పదార్థములతో కృత్రిమ రత్నములు తయారుచేయబడు చున్నది.

అల్పామిద ఉపకావ్వు అధికము దీనిని కుక్రవరకు విధానమున అంతవన ప్రక్రియ (Coke-sintering process) చేరుకొనుచున్న చేయుటకును, కాగితమును సత్తకరణము చేయుటకును, పత్తములను అలప్రతేక నిరోధకములుగా చేయుటకును ఉపయోగించబడును. అది పత్తములకు రంగుచేయుటయందును, వానిపై కాగితము ముద్రణము చేయుటలో వర్ణస్థాపకముగా ఉపయోగపడును; రంగు చక్కెరకు నిరోధకము చేయుటకుగూడ అది ఉపయోగించును.

రంగుచేయుటలో పృథుపయోగద్రవ్యముల ఉపయోగము - రంజక ద్రవ్యములలో ఉన్న, పట్టువంటి అంతు సంబంధమగు రంగులకు చేరుగా రంగుచేయుటకు విలసము, కాచి ఉద్విజ సంబంధమగు రంగులకు "వర్ణస్థాపకములు" అను కొన్ని పదార్థములతో ముంచిన తమకావచే రంగు చేయుదురు పత్తమును మొదట పృథు పయోగ ద్రవ్య ప్రావణముతో ముంచెదడు. తరువాత రంగు చేయుదును. దీనివలన పత్తమువలన రంజకద్రవ్యము పట్టును ఇట్టి పృథు పయోగ ద్రవ్యములను "వర్ణస్థాపకములు" అందురు.

వటిక రెండుభావపుల ద్వితీయము వీక అయివేల దీనిని పృథిక అలముగా కలిగియున్నదో అది 'వటిక' అనబడును. రూపాకారము, అల్పామిదియముల, గంధకములచే చేర్చబడిన ద్వితీయమును 'రూపావవటిక' లేక 'సాధారణ వటిక' అందురు.

వటిక తయారుచేయుటకు రూపాకారము, అల్పామిదియ గంధకముల అలప్రమాణములను, మరగుచున్నవిటిలో కరగించి, చల్లారవిచ్చినదో వటిక పృథికములు చేరుగా చేర్చుదును.

వటిక తెల్లగా, పృథికాకారమున నుండు పదార్థము. వీడిచేసినదో అది కరగ, పృథిక అలమును రంగుపట్టుకొని

కాల్చిన పటికగా మారుతు అది అల్యామినియ గంధ కిరణముగా మనయొగవడును

మృత్యువైకీయములు : ప్రమృత్యు (Kashim), దొటాశీయ భూమ్యటికము, అక్షరము - ఇది మృత్యువైకీయములకు ఉపాహరణములు. దిహారముగ గొరవవట్టయి, అధికముగ ఉపయోగించబడుచున్నయు, అల్యామినియముయొక్క సంతృప్తిగ్రహణమే లేగడిమట్టి. లేగడిమట్టి తగటగా పారును. కాల్చినచో వది గట్టివడుతు ఈ కారణముంచే వది హాతపోయ వస్తువులకు ఉపయోగపడుతు

అల్యామినియమును గుర్తించుట : పట్టు సంతృప్తిగ్రహణమును పోడియ కర్మనితముతో మిశ్రమము చేసి కట్టొగ్గునై అప్లచి వారకకుసు క్వాంతలో వేడిబేసివచో తెల్లని విలవడును అవశేషము వచ్చును రానిది తరువాత మరణిగా వజ్రత ద్రావణపు చుక్కతో తడిచి మరల ఎక్కువగా కాల్చినచో వీరిరంగుగల పదార్థమేర్పడును

అల్యామినియముగల ద్రావణమునకు పోడియ ఉద కాన్పానిరముగాని, దొటాశీయ ఉదకాన్పానిరముగాని కలిపినచో, అల్యామినియము, అల్యామినియ ఉదకాన్పానిరముగా అవశేషము పొందును అది అల్యామినియా హరిరముతో కరగును,

డి. హ

అల్పేహరియ :- అలర్ రైహాన్ మహమ్మద్ ఇబ్న్ అహమ్మదు అల్పేహరి 578 సెప్టెంబరులో పోనియట్ రిపబ్లిక్ లో ఉన్న టర్కుమనిస్తాన్ లో ప్రస్తుతము ఇరా అని పిలువబడు క్వాంతిమే యొక్క పరివర ప్రాంతము లలో నివసించెను. ఇతడు ప్రస్తుతపు అల్ గెనోహ్ లోని "గజిని" పట్టణములో 75 సంవత్సరముల వయస్సులో చనిపోయెను ఇతని పితృసంబంధమైన గృహము డెహాన్ అను పోటి పరివర ప్రాంతములలో ఉండుటవలన తయ వసు అల్ డెహాని అని పేరు వచ్చినవే. పురాతనకాలములో మర్వ యుగమునందు క్వాంతిమే కాన్త్రములలో, కళలో, ప్రసిద్ధి తెక్కిన పండితులకు జన్మస్థలమైయుండెను అటువంటి వారిలో డిగరత కాన్త్రమును కనుగొన్న అల్ క్వాంతిమే అను గతకాన్త్ర డిగరత గజినిలో యామిని పంకియుల అధికముతో ఇతని పేరు ఎక్కువగా

వివేచించబడును ముల్తాన్ మహమ్మదు గజిని అవంశీయు లలో ప్రముఖుడై, కాగ్నానులో అక్బాబీద్ కాలిన్ వలన "యామినుడై"లా" అను బిరుదమును పతయుట వలన అ పంశమునకు యామినిపంశమని పేరు వచ్చినది

క్రీ 1000, 1028 సంవత్సరముల నడుమ మహమ్మదు కారకరేఖమునై పెక్కుపారులు రాడి లేగును మార్పునై పున తన సామ్రాజ్యమును విస్తరింప శేయుటతో తృప్తిపడి అతని పతమలేనై పుర కూడ తన రాజ్యమును చ్యాపింప శేయవలెనను అ కలిగెను 1017 వ సంవత్సరములో అతడు అరానై రాడిలేని వపును అల్పేహరి, అన్నటి పరిపాలననకు ముఖ్య సలహా చారుగా ఉండెను అందువలన అతడు సహజముగా ముల్తాన్ గజినియొక్క తంత్రములకు ఎదురు ఎదురు చేయబడగలు, మహమ్మదు అంబర సహాకుడును, నిరంకుడును కాదు. అతడు క్వాన్త్రములను, కళలను ఎక్కువగా పోషించుచుండెను దూరదేశములనుండి విఖ్యాత పురుషులను యుద్ధ వైదిగా తన పేటకు తీసికొని వచ్చి, తన సామ్రాజ్యమును జ్ఞానసంపన్నముగా చేయవలె నని అతని ఉద్దేశము ఉండెను మహమ్మదు మర్వ అయీరా రాజ్యపుగు క్వాంతిమేయు అయింకి క్వాంతిమేనుండి గజిని తెచ్చినట్టి వైదిలో అల్పేహరి 660 వయస్సులమును విడుదలవచ్చుటికి అల్పేహరి వయస్సు 40 సంవత్సరములు అతడు తన జీవితములో శేషించిన భాగమును గజిని లోనే గడపెను,

గజినిలో ఎక్కువమంది కారకీయులు అల్పేహరిని కనిపించిరనుటకు సందేహములేదు. అప్పటికి సంగణము మహమ్మదు తన సామ్రాజ్యములో చేర్చుకొనెను. 1017 వ సంవత్సరములో పశ్చిమమున, మహమ్మదు అమూరు దర్వాజరకును, మార్పున పురాతన కారకీయ విఖ్యాతమునకు శీలద్రమైన 'కమూ' (కర్వాక్కుడు) పరకును అక్షరించెను అల్పేహరియొడ మహాపాదు నకు 66వేరైన వై దళావము ఉండెను. అందుచేత అతడు బ్రతికి ఉన్నచో అంతో అల్పేహరిని తగిన అన్నావ గౌరవము లభ్యము కాశేడు కాని అతని పరిపాలన కాలములోనే, అల్పేహరిని పురాతన కారకీయ సాహిత్యమువలన పండితులైన వారిని కలిగి"నుటకు అవకా

అల్పేంద్రుని

కము దొరికినది. ఇకనుండు కను విశ్వాసమును అందఁ జేయు పశ్యద్ధానముగల హైందవమందితుల యెడయ ముతో, తన పూర్వకృత్యమైన అల్పేంద్రునిని, భారతీయ విద్యార్థాన మొనర్చుకొను నవకాళ మొనగిన మల్లాను యొక్క, సహృదయ గ్రనము, విశాలవ్యాసయము ప్రకంపా పాత్రములు.

అల్పేంద్రుని అన్ని విద్యార్థాశాలలందు ప్రాచీన్యము గడించెను అతడు బ్రాహ్మ గ్రంథములు ఇందుమించు 150 వరకు కలవని అంతరా జేయించెనది. కాని దుర దృష్టవశమున నుమారు 27 గ్రంథములే మనకు లభ్యము యునవి. అతడు కానిగ్రంథయోగ్యము, సంస్కృతిచరిత్ర, భౌతిక భూగోళము, తులనాత్మక మతచరిత్ర, భౌతిక శాస్త్రము, రసాయన శాస్త్రము, విజ్ఞాన శాస్త్రము, అంకు శాస్త్రము, వృక్ష శాస్త్రము, త్రోగమితి శాస్త్రము, జగోళ శాస్త్రము, తదితర అమంధశాస్త్ర గ్రంథములను బ్రాసెను. ఇతడు అహోబిలాశ్రమముగా ప్రఖ్యాతికెల్లెను. ఇతని రచనలన్నియు తుదమైన అరబ్బీ భాషలో ముద్రించి, అనకు ఇతని మాతృభాష భార్యిట్టి అవలకు పురాతన టర్కీ భాష అరబ్బీ, సంస్కృతము లందెకాళ పాట్రు, సిరియాక్, పన్నెది, పార్సీయన్ భాషలలోనూడ ఇతడు అగారమైన విద్వాన్మును సంపాదించెను. ఇతనివర్త అత్యంత మనైన సంస్కృత గ్రంథాలయ ముండెను. అందలి గ్రంథముల వన్నిటిని ఇతడు మిక్కిలి కష్టపడి చదివెను. "వామనాని, అర్జునుడెవరని కాకు లోభింసగల హైందవ వండితులంబుగని వరినవచ్చు సంస్కృతగ్రంథములు, ఎంత దూర ప్రదేశమునందున్నవని కాకు తెలివను కానిని కేగించుటలో ఎల్ల క్రమయైనను, ఎంత భవము వ్యయ మైనను నేను వెళ్ళుచేయును," అని అల్పేంద్రుని అనుమం చెడికాదు. సంకాల వరివరములు రాటి, పురాతన భార తీయ విశ్వాసమునకు కేంద్రమైన కానిగ్రంథములవరకైన, ఇతడు వెళ్ళియున్నటుల తెలియకపోవుటచే, సంస్కృత భాషయందును, భారతీయ పురాతన గ్రంథములయిం దును ఇతనికిగల జ్ఞానము కొంత నిర్భతముగా కనబడును. ఇతడు బ్రాహ్మ గ్రంథముల కారకమృత్యుమున వివ డించుట అతడు కష్టము కాని భారతదేశమునకు సంబంధించినంతవరకు, ఇతడు బ్రాహ్మ 'అవయో' అథాయో

అను (పురాతన దేశముల కానిగ్రంథము) గొప్ప గ్రంథము, "కెకాబుల్ - హింద్" తో 'ఇండికా' అను ముద్రపిద్ధగ్రంథము - ఈ రెండును పురాతన భారతీయ విద్వానమునందు అభిరుచికలరాతి మిక్కిలి ముఖ్యము లైన గ్రంథము లని చెప్పవచ్చును. "కెకాబుల్ - హింద్" అను గ్రంథమును బ్రాయుటకుముందే, సంస్కృతము నుండి అరబ్బీ గ్రంథములను అరబ్బీ భాషలోనికి ఇతడు అను వదించెను, విటిలో కనిబునిపాంత్రిము, వతంబిగ్రంథము ముఖ్యమైనవి. నేడములకుండి, ఉమిదత్తుల నుండి, కగన స్థితమందే ఇతడు విశేషముగా ఉపాసించెను.

"కెకాబుల్ - హింద్" అను గ్రంథమును సంకలన మొనర్చుటకు అల్పేంద్రుని ప్రేరణమైన భారతమును గూర్చిన వృత్తాంతము వాతక్కిలు తెల్పును ఒకప్పుడు 'టిఫ్ఫిన్' (Tiffin) లోని అబుహిహల్ ను అల్పేంద్రుని పంజ ర్పించెను. ఆ తరుణమున దర్శనమునకుగూర్చియు, మత ముల చరిత్రను గురించియు చర్చలు జరిగెను మహమ్మ దీయులు అని అభిప్రాయములతో నేటికనిపెన్చెరి, అచ్చ దేశకు వారితో ఇట్లు నెను. "ఇకరలేకీయుల విద్వాంశములను గూర్చియు, మతవిశ్వాసములను గూర్చియు మీకు తెలివనది మిక్కిలి తప్పునగా ముద్రి అందుచే మీరు ఆ విద్వాంశ ములను తప్పుగా తెలియజేయుటకు చాలా అవకాళ మున్నది. వివరములు చాల తక్కువ దొరకుచుండుట నంత, వరిలోగనమునూడ మిక్కిలి కష్టము". అతక్కిలు తెప్పినను అక్కడ నుద్దాచారు, హిందువుల నేరాలన పాపాత్మ్యములను గురించి విమర్శించకదగి. అల్పేంద్రుని చాల భారవడి, "మీకు హిందువులనుగురించి పూర్తి దినయ ములు తెలియవు, హిందువుల విశ్వాసములను, ప్రవర్తన మును గురించి యభ్యాసముగా తెలిసికన చదివినదో, వారి మూలగ్రంథములను పరిశీలించు అవసరము" అని ఉద్బోధించెను. తరువాత జరిగిన చర్చలోనూడ ఇతే దిన యము ప్రస్తావనకు కాగా అల్పేంద్రునిని, అబుహిహల్, హిందువులనుగురించి "మీమీ తెలియు"నని ఉద్దేశించి, ఆ ప్రక్కయే "కెకాబుల్ - హింద్" అను గ్రంథ రచనము నకు మూల మయ్యెను.

మీన చెప్పిన దివర్తము హిందూదేశమునుగురించి ఈ గొప్పదగు గ్రంథము యొక్క, సంకలనమునకు పూర్వము,

అల్పేదూరికి హిందువుల విద్యలయందున్నవన అవత్తి ఉండెడిది. భారతదేశములో అడుగిడుకును పూర్వము లభ్యవద్ద ఇతడు తన మొదటి గ్రంథాలలో తెండగిన "తొమ్మిదేకము కాంబిద్దయము" అనుగ్రంథమును సంకలన మొనర్చెను. హిందువులు కామము నిర్ణయించు రీతి, వారి ఆధికమాదగణనా రీతులు, వండుని పువములు, జ్యోతిషము మొదలగువాటినిగురించి, ఈ గ్రంథమునందు సమృద్ధిగా విజ్ఞానము అభివృద్ధి. మొత్తము దీని పురాతన కాంబునందలి అన్ని రేఖములవారును, కాంబిద్దయము చేయుటతో అవలంబించిన అన్ని వర్తకుల గురించయు సమారాధము ఈ గ్రంథమునందు కలదును నిగ్గుము. ఇవను ఇతడు సేకరించి, అచ్చుటచ్చు ఇతర రేఖయి సంస్కృతులతో రోల్చుచు, భారతదేశమునుగుర్చి ప్రాచీన మాత్రం విశేషము లన్నియు ఈ గ్రంథమును సూచించునట్లు, ఇందు కలవు ప్రాచీనముయిన భారతీయ వేదాంతమునుగురించి ఇతడు చేసిన వర్ణనలు అవమానములు. సంస్కృత పాదాశ్వాసము, వాటి భారతీయుల ఆచార విధి ప్రచారముయొక్క తొలిక స్వరూపము, మొదలగు విషయములను గురించి ఇతడు రచించిన అధ్యాయములు అపూర్వములు. ఇతని చాదములు, ప్రతిపాదనలు, విషయ ప్రధానములు. కాదు వర్ణించుచున్న ప్రజలయొక్క మానసిక ప్రవృత్తులను అనేకరూపాలను అతడు నిశ్చయించుచు. సంకలనము, చాదపాదము లేకుండా, హిందువుల సంస్కృతి ఇతడు దిద్దించెను పాఠాధారముగా గ్రంథమునందు ప్రతి అధ్యాయములో మూడుభాగములకప్పు. మొదటిభాగము అధ్యాయము నందలి ముఖ్యాధ్యాయమును ప్రతిపాదించును. రెండవభాగమున (అధ్యాయమున గల) విషయముపైగల విచారణములు, అ విషయమునందలి వివిధాంశములపై ప్రాచీన పండితాగ్రంథములందలి ఉద్దేశములై న వాక్యములు ఉంచును. మూడవభాగమునందు, భారతీయ విజ్ఞానమును, గ్రీకులు, పారశీకులు మొదలగు ఇతర ప్రాచీన రేఖయు విజ్ఞానములతో పోల్చి ఇతడు పరిశీలించును, ఇతని గ్రంథములందు విషయసంపత్తి కలదు. కామయందు అవసరగ, భువనమై ఉండవు. విషయ ప్రతిపాదనము నిపులముగా నుండును. పైవర్ణించిన విధ

ముగ "కాంబి-హింద్" ఒక్కటే ఇతడు భారతదేశమును గురించి ప్రాచీన గ్రంథము కాదు. ఇతని రేఖమును గురించి ప్రాచీన గ్రంథములు ఇవనవలయు కలవు, విశిష్ట శాస్త్ర సంస్కృతానుభావములను మరలొన్ని గ్రంథములు అధ్యయనమున సంకలనములు, వాటి ఉద్దేశమును, విజ్ఞానమునందు ఉపాదేశయిపొంది (data) అధ్యయనము

మహమ్మదు కొడుకున ముల్లాన్ సుమార్ రోషలో 1080 వ సం. న అల్పేదూరి రచించిన "కామన్ మూన్ ఉద్" అను ప్రఖ్యాతగ్రంథమే ఇతడు ప్రాచీన చాదలో వెల్లడి ఉద్దేశమని చెప్పవచ్చును తండ్రినరే ఇతడు విజ్ఞానోపాదకుడు. ఈ ఉద్దేశమును అల్పేదూరి సుమార్ నకు అంతిమము చేసెను ప్రఖ్యాతి శాస్త్రములను సంబంధించిన పుస్తకము లెన్నియో అప్పటికే అతడు ప్రచురించుచుండెను ఈ విజ్ఞానమున ఉప భూభాగమునకయినను ఒకవేళు విదీయందుండెదనవికాడ అతడు ఉపాదించెను గ్రీకులయొక్కయు, భారతీయులయొక్కయు అగోళశాస్త్రములందు అనంతములై న పరిశోధనములు కూడ ఇతడు అరిచెను. సుమార్, "గణనవి వివేచనమును అభివృద్ధిచేసి, తన అగోళశాస్త్ర విజ్ఞానమును వివిధరీతి ప్రోత్సహించుచుండెను రేఖలును అనునయిన కామము అవచ్చునుయొనవి అల్పేదూరి భావించెను ఈ మొత్తము పుస్తకముతో చాలగు సంఖ్యము లున్నది. ఇందు అగోళ-వైజ్ఞానిక శాస్త్రములను సంబంధించిన గూఢ వివరములు కలవు. ఇది అనుభవముగానుండుట, కొంతవరకు మోక్షమే అనునవలయును, దురదృష్టము, ఇప్పుడయినను ఇది ముద్రించబడినదో చాల సమర్థముగా నుండును మొత్తముదీని ఈ "కామన్" అను గ్రంథము, క్రితము మిశ్రాశాస్త్రము, తొలికభాగము శాస్త్రము, అగోళశాస్త్రము మొదలగు శాస్త్రములందలి విషయములను ప్రతిపాదించునట్లై, అల్పేదూరి కామము వాటి వివిధ విషయములను గురించిన విజ్ఞానమునకు అధికమును చేకూర్చుచున్నది. తన ఈ గొప్ప గ్రంథభాగమున ఇతడు ఈ విధముగ వ్రాచెను "శి శాస్త్ర విషయమున వయినను ప్రతివర్ణయి చెరవేర్చుకలన కర్తవ్యమును చేయును చెరవేర్చుకలి. పూర్వము అందించిన అధ్య

అల్పేనియా

మయిన విశ్వావసును కృత్యతో స్వీకరించిన బాప తోడిన తప్పలను విధియముగా దిద్దివది నవ్వు భావపరిచు ఉత్తరకాళికుల ఉపయోగము కొరకు వా పరిశోధనా పథకమును ప్రాళ రూపమున రచించి యుంచినది.

ఉప్పుడు అంగిరినిండిన విశ్వావసును వర్తిలేక ముగా భూమి గుండ్లముగా ముప్పదని తీపించబడినది మహమ్మదు యొక్క అధావనుందున్న మహమ్మదీయ అగోళ కాన్త్రజ్ఞుల మహర్షిని లేయొక్క పృథ్వాం మును (are of the meridians) కొలుచుటకు ప్రయత్నించిరి. కాని క్షిప్తమైన త్రికోణమితి కాన్త్ర పద్ధతితో పూర్వమునందలి తప్పలను పరిదిద్ది భూమియొక్క చార్వాగ్యమును, చార్వాగ్యమును, పరిశితి కొలిచి, దిక్పంథంబు యొక్క లోతును అధారము చేసికొని అగోళము యొక్క పూర్వ దిక్ పద్ధతమును, భువనమును (Volume) నిర్ణయించు గౌరవము అల్పేనియానే దక్కును. పంజాబులో ఉన్న నందానా అను శిఖరము యొక్క ఉచ్ఛ్రితిని (Altitude) అధారము చేసికొని ఈ గణనలు (Calculation) నిర్ణయించబడినది అల్పేనియాని నిర్ణయించిన భూమి చార్వాగ్యము, నేటి గణనలకంటె తెల్పబడినట్లుచే తక్కువగుచున్నదనటకు పుష్టము నేటి అగోళ కాన్త్రజ్ఞులకు లభ్యమగు కొంతపరిశ్రమల పాఠములేకుండ అల్పేనియా ఈ నిర్ణయము చేయగలుగుట అర్హర్యగము.

“కానూన్ మహాద్” అను గ్రంథమునందలి మూడవ భాగమునందు త్రికోణమితి కాన్త్రమునకు సంబంధించిన అక్కటలు, త్రిభుజ, (Sine) బృ, (cosine) స్వర్ణరేఖ యెడలగనది ప్రతిపాదించబడినది. ఇతరు భారతదేశములో ఉద్భవించిన కొన్ని నిర్ణావముల వాదారముగా గొప్పయున్నట్లు కనిపించును అవను యథాక్రమమున అవనిక రూపమును వాటి కొనగనరా దిశచే నవ్వల ప్రంభాధారము కలిగిన (astrolabe) అను దూరనిర్ణయ సాధనమును ఇతర కనిపెట్టెను. ఈ పరిశ్రమయొక్క పహాయముతో పక్షప్రాయము (Heavenly bodies) పరిశీలనగలుగుటయొక్క, దూరమునందలి వస్తువుల యొక్క ఎత్తును, దూరమునకు వాటి అల్పేనియా నిర్ణయంపగగ్గెను. భువనములము, విషుత్తి (Zenith), అమహావము (Proport-

tion), పంధాగళము, గ్రహములను తెలిసికొను పద్ధతి కూడ అల్పేనియా కనిపెట్టెను తోకయొక్క ఉత్పాతములు ముప్పగు అనేక విషయముల జ్ఞానమునందు ఇతను నిష్పాతుడు. చివరిలో ఒక్కొక్క విషయమును పరిశోధనచే యావర్జనమును పారించగల యున్నది.

అల్పేనియా అన్ని కాలములకు చెందిన అత్యుత్తమ కాన్త్రజ్ఞులలో పోకడుగా నిష్పంకేహముగా పరిగణించబడ గలనవారు. మరియొక భారతీయ విజ్ఞానమునందక దొనర్చిన పరిశోధనములు, ప్రదర్శించిన విపుల దూరదృష్టి, పరాశ్రిపాయ పరాప్త్య, ముప్పగువాటిచే భారతదేశమునకును, వాటి ముప్పగు రాశ్యములకును నుద్య అతడు ర్పదమైన సంబంధములందములను కలిపించిన వాడుచై యున్నాడు

డా. వై. కె. సి

అల్పేనియా :- ఇది రో పాంథం ము యొక్క అగ్నేయభాగములో కాల్పిక్ ద్వీపకల్పమునందు ప్రితీయాలో సముద్రతీరముననున్న రాశ్యము. దీనికి పశ్చిమ భువ ప్రితీయాలో సముద్రమును, పూర్వ తీరభాగము లలో యుగోష్ఠీయాయు, దక్షిణమున గ్రీసును ఉన్నవి దీని వైశాల్యము 10,838 చ మై అవసంఖ్య 18 లక్షలు. ఇది పర్వతమయమగు తేకము, సముద్రతీరమున నూత్రము పారవంశములైన పచ్చని మైదాన మున్నది. ఉత్తరదిశయందుగల పర్వతములు సుమారు 8 వేల అడుగుల ఎత్తుగలది ఉత్తరభాగములో “క్రిక్” అనునదియు, దక్షిణమున “వోయట్టూ” అనునదియు, ప్రవహించును. “మృంతి” అను మరియొక నది అల్పేనియా నట్టనకును భాగములో ప్రవహించును, తేకమును రెండు భాగములుగా విభజించుచున్నది ఉత్తరాగ్రములో “పెగె” కావ మట్లాడుచున్నది, దక్షిణాగ్రములో “గోప్” అను కావ మట్లాడుచున్నది వివరించుచున్నాడు

అల్పేనియా పర్వతమయమగు తేకము అగుటవలన ముఖ్యవనగములను కలుపు కొనిపించి రోడ్లు తప్ప వేరు రాకపోకల బాధరహములేవు. దురాశో, వలోవా, సారాంజి, అవనది త్రియాలో తిరమున ముఖ్యమయిన తేవువులములు. రాశ్వాని “హ్యూటారి” అది ముప్పది వేల అవాభాగం వగరము. కోరిట్టూ, ఎల్లూసారి, అగ్గో

కార్మిగ్, తెర్రాట్ సేర్వాదనగల నగరములు వ్యవసాయమే అమల ప్రధాన వృత్తి గోధుమలు, పొగాకు, ఇతర రావ్యములును పెండును ప్రత్తికూడ కొంతగా పెండును ఇటీవల రేళములో పత్తిశములకూడ అభివృద్ధి చెందుచున్నది. రాగి, లోగ్గ ముఖ్యమయిన ధాతువులు. ఇవికాక పెట్రోలియం, లిగ్నైట్, అలమెరియం, అపొస్టుమాడ లభించును. పెట్రోలియం ఉత్పత్తి కారుగా పెంచుట ప్రయత్నములు పొగుచున్నవి.

1951 లో అల్పేనియా ప్రభుత్వము ఒక పంచవర్ష ప్రణాళికను సిద్ధముచేసికొని, దానిప్రకారము ఉత్పత్తి పెంచుటకు కృషిచేయుచున్నది. 1956 వ పంచవర్షపాఠము దాని 111 లక్షలయను లెక్క విలువగల వ్యవసాయ పర్యావరణము ఉత్పత్తిని, 8 కి మిలియను లెక్క విలువగల పారిశ్రామిక పదార్థావృత్తిని చేయవలెనని అంచనా చేయబడినది గమనించి ధాతువుల క్రవ్యకములకూ ఎక్కువ చేయుచున్నారు. రేళములో భూపంచర్యరణలు అమలుపరచివారు 1964 వ పంచవర్షకములోనే 70 వేల సేవ్యపు భూభండములు కూమిలేనివైచుటకు పనిచెట్టుబడినవి 1954 వ పంచవర్షరపు లెక్కలు అందరాల ప్రకారము అల్పేనియా జదాయము 1020 కోట్ల లెక్కలు వ్యయము 990 కోట్ల లెక్కలు. (50 లెక్కలు=1 డాలరు)

విద్య. ఈ రేళములో విద్య ప్రభుత్వాధీనములో ఉన్నది. బాలాభివృద్ధిని పదు పంచవర్షకముల నిర్బంధ ప్రాశమిక విద్య పొందుదురు. ఇచ్చట సుమారు 2 కి 6 వందల ప్రాశమిక పాశకాలకు కలవు ముఖ్యవృత్తులు ములలోను, కల్లా శీలకములలోను పెక్కు సెకండరీ పాశకాలకు కలవు. ఇచ్చట విశ్వవిద్యాలయము లేదు. వృత్తివిద్యావంశలు మూడు కలవు. నిరకరావ్యకా

నిర్మాణవమువకు అనేకములైన వయోజన విద్యార్థప్రణాళికలు అమలుపరచుచున్నారు అయినను, నిరకరావ్యక రేళములో ఎక్కువగానే ఉన్నది రేళమందంతటను 12 వైదికపార్థా చిత్రకలము, 20 ఇతరచిత్రకలము కలవు అన్నియును ప్రభుత్వాధీనములోనే ఉన్నవి

భవ అమలకావ అల్పేనియన్ భావ ఇది ఇంకో యూరోపియన్ భావ ముంబులములోని ఇల్లియన్ తెగకు చెందినది. సెగ్, లోస్సె అనునవి రెండును మాండలికములు ఉత్తరరేళమలందరు సెగ్ ను ముట్టగురు రాక్షసావ్యులభావ లోస్సె, మరియు, రక్షిణ

రేళములో గ్రీకుభావములూకు బాధుకూడ కొందరున్నారు అమలలో 88% ముస్లిములు, 28% గ్రీకు - అల్గో బాక్సు 29 వైపులు 11% రోమకా క్యాళికులూ ఉన్నారు ప్రభుత్వము అల్పేనియా కమ్యూనిస్టు ప్రకాశమిక రాజ్యము "కమ్యూనిస్టు పీపుల్స్ రిపబ్లిక్" ప్రభుత్వము కార్మికుల రేళములో ఉన్నది. రేళము 10 లక్షలూగా విభజించబడి ఉన్నది 17 సిద్ధు విందిన ప్రభుత్వము లందరకను బోలింగు హక్కులందు, 10 వేల అకాభాకు ఒక ప్రతినిధి

చొప్పున ఎమ్మెలొనబడి "పీపుల్స్ ఎసెంబ్లీ" పీర్లము ప్రధానమంత్రికాక పదుగురు మంత్రిలుగల మంత్రిమండలి పరిపాలనమును నిర్వహించును. 1954 నుండి మహామకపిచా ప్రధానమంత్రిగా ఉన్నాడు 1968 లో హాకెరె (Hadj Lech) పీపుల్స్ అసెంబ్లీ అధ్యక్షతుగా నియమించబడెను

పత్రిక. ప్రాచీన ఇల్లినియా మరియు ఎవరెస్ట్ ప్రాంతములలో కలవి ఉన్న అల్పేనియా ప్రస్తుతపు పురస్కము నుండియే ఎందరో పాలకుల అధికారములో ఉండుచు వచ్చినది కాని ఎవరి అధికారమైనను కిరప్రాంతములలో

అశ్వేనియా

పరిమితమై ఉండెడి కానీ అంతర్జాగములోని కొండ జాతులవారిని తోలరచుకొనలేకపోయినది ఎసిరామ్మన్, అదోలోనియా తీరవర్గములు, కాల్కా, బార్మిక్ రాజ్యముల వలనలుగా ఉండెడిది తోవలి కొండజాతుల వరచారులు పుష్కలముగానే ఉండెడివారు. క్రీ. పూ. 3 వ శతాబ్దమువరకు అశ్వేనియా ఉత్తర దశకు వచ్చినది. అతరువాత మోనెడోనియా, రోమను తేజముల వరపురపుర్వంలో చాటినవెను క్రీ. పూ. మొదటి శతాబ్దము చాటికి పేరువకు మూత్రము ఇది రోమన్ పరిపాలనలో ఉండినది. 5 వ శతాబ్దములో "అథ్రిగోస్" (తూర్పు జర్మనులు) ఈ దేశమును ఆక్రమించిరి. మొదటి అస్సినీయన్ చక్రవర్తికి జయించెడి ఈ దేశము 686 లో కైకాంపైన్ పామ్రాజ్యముతో విడిచిపెట్టబడినది. కాని అప్పడువరకు తీవ్రపాలనమువరకే విశేషం పరిపాలన పరిమితములు ఉండెడిది

1 | 5 వ శతాబ్దము తరువాత అశ్వేనియా అంతర్జాగము సంపూర్ణములకు రంగవల్లంపైనది 1088 లో రాజ్యపు గై పార్మన్ యొక్క. వాయవ్యతీరముల వార్డుములు కైకాంపైన్ పామ్రాజ్యముతో విడిచిపెట్టబడినది. 1373 లో పేర్బుల్లు రాజ్యముల మొదటి చాక్లెసు అశ్వేనియా రాజ్యములు తురాకోలేవు తెనీన్ అధికారములోనికివచ్చెను తరువాత కొండరాజువలకు అశ్వేనియా టర్కి పార్ష గళ మయ్యెను అశ్వేనియా జాతీయ దీని డమువ పార్షందగర్బ టర్కివారిని తీవ్రముగా ప్రతిఘటించెను. తెనీన్, పేర్బుల్లు రాజ్యములు అతనికి తోడ్పడినది 1478 చాటి టర్కిలో అథోమన్ పామ్రాజ్యము దిగ్విజయ అశ్వేనియా, అ పామ్రాజ్యముతో చేరిపోయినది. తురాకోనును, 1601 వరకు తెనీన్ వారు తమ చేతిలో విలువు కొనిది. అథోమన్ పామ్రాజ్యవిధిరము రాజరాజము పాగనది. ఈ కాలములోనే అధిక సంఖ్యాకులు ఇస్లాం మతమును స్వీకరించిరి.

1912 లో మొదటి వార్షిక్ యుద్ధము జరిగెను. చాటిలో అశ్వేనియా చాటికి పార్షాంత్ర్య సంపాదకావ కాళము లిందినది అంతర్జాతీయ సంఘమొకటి అశ్వేనియా పరిపాలనను దిగ్విజయించిది. ఇంతలో 1918 లో రెండవ వార్షిక్ యుద్ధము తటస్థించెను. తత్ఫలితముగా

అశ్వేనియా వర్షులనే ఆక్రమించునది. 1916 లో దిలి యమ్మతకు పతతురాచయ్యెను. అతని మంత్రి ఎసిన్ పాపా అమతకు రాజును తరిమి వేసి కానీ పాలకుడయ్యెను. ఇంతలో మొదటి ప్రపంచ మహా సంఘామును ప్రారంభ మయ్యెను. వర్షులు, గ్రీకులు, ఇటాలియనులు అశ్వేనియాను ఆక్రమించే మొదలిది 1918 లో అశ్వేనియనులు అస్సినీయనులును ఈ దేశముతో ప్రవేశించిరి. యుద్ధము ముగియు వరకు అశ్వేనియా రణరంగముగా మండెను.

1928 లో అహమదుజంగు అను ముస్లిం వాయకుడు కాను అశ్వేనియా రాజునది ప్రకటించుకొని దిలబుగ ముగా పాలించెను రెండవ ప్రపంచ మహా సంఘామును ప్రారంభము కాగానే అశ్వేనియా, మరల యుద్ధ రంగముగా మారెను 1939 లో ఈ దేశముపై ఇటాలియాను దురాక్రమణ జరిగిది ఇటాలి రాత్రిన మూడవ ఇమ్మాన్యుయల్ చక్రవర్తిగా ప్రకటించునది 1940 లో ఇటాలియనులు గ్రీసువయ చాటివేరి. డక్షిణ అశ్వేనియా రణరంగముగ మారెను దేశమువ పాపిష్టు వ్యతిరేక వర్గము తేర్పడెను పార్షాంత్ర్యము కొరకు ఇటాలియనులవయ గొరిల్లా యుద్ధము పొందిరి దిలబే ఎవర్లక్ హేక్కుహా (Bihar Hahha) అను నవది వాయవ్యతీరమున కాను నవకు దిగ్విజయించిరి. 1946 వరకు హేక్కుహా పై న్యాయము అశ్వేనియాలో చాల కాళమును ఆక్రమించి 1948 నం 11 అవసరము "రివల్యూట్"గా ప్రకటించెను. హేక్కుహా అదృశ్యతలో కమ్యూనిష్టు ప్రభుత్వము ఏర్పడెను. చాటినుండియు ఈ దేశమును నియంతగా హేక్కుహా పరిపాలించుచున్నాడు. 1948 నం. మార్చి 7 న తేదీవారు మాతవ రాజ్యాంగము అమోదించి జడినది. చాటినుండి అశ్వేనియా పొరియల్ కుట్రలతో చేరితన్నది యూగోస్లావియా పొరియల్ రష్యనుండి విడిపోయిన తరువాత అశ్వేనియాకు అయూగోస్లావియాతో విడిపోయి అధికముగాను, వ్యాపార దృష్టిలోను చాల లిక్కులపాలయినది. 1964 వ సంవత్సరములో యూగోస్లావియాతో స్నేహపూర్వ అందరికీ చేసికొన్నది.

1948. నుండి విరాజుటముగా పొగురు వచ్చిన హేక్కుహా ప్రభుత్వము 1968 లో కూలిపోయినది.

జి. రా.

అల్లసాని పెద్దన:- పొట్టోదియ మనుచుండున కద్రగా అల్లసాని పెద్దన యాంధ్రపాహళ్య తోకమున నున్నదినుడు. ఈయన వందనకే గ్రాహ్యులందు ఋగ్వేది. అశ్వరాయన మౌఖ్యుడు. వశిష్టవగ్గోత్రుడు కలత్రాపేరు చొక్కరామావ్యుడు. అశ్వాని మంజులమనందని 'దేరా లయము' లేక 'దోరాం' యను గ్రామ మీ కని అప్ప స్థాన పుని అవత్రులి కందు ఈకవి శాస్త్రమునుగూర్చియు విద్యాభ్యాసమును గూర్చియు మన కంకాగ తెలియదు కళోపయతి తనకు గురు వని తెలిసి, మనుచరిత్ర పీఠి కలో పెద్దన గురువృత్తి కానించెను. తన కనిత్యము కళ కోపయతి ప్రపాచాపాఠిక మని యితడు చాకొనెను శిష్యుడయిన పెద్దన కి కళకోపపీఠాని హయగ్రీవ మంత్రిమన మనలేకొందెననియు, తత్ప్రసాదమున వననిఁ కవికాచార విద్వంసెననియు గొందరు వ్రాసిన పీఠి ఎట్లు వున్న విద్యాభ్యాసపాపవంతకమున పెద్దన యెట్లో కృష్ణ రాయల యాస్థానమును వేరి అష్టదిగ్గజములతో వగ్ర గణ్యుడని పేరొందెను పారిజాతాపహరణ కర్త యగు నంది తిమ్మన, రాజశేఖరచరిత్రమును రచించిన మారయ గారి మల్లనయు, కాకతా వ్రీ మహాత్యుర్వరయిత యగు దూర్జటియు వికనీల వసుకాళికులగుటయేగాక, రాయల యాస్థానమునందే యుండిరి. అష్టదిగ్గజములతోవిచారే యగు మారయగారి మల్లవ్వుయు వసుచరిత్రకర్త రామ రాజభూషణుడును, పెద్దనకు శిష్యులని ప్రసిద్ధి.

సంస్కృతాంధ్రములందుని పెద్దన గొప్ప నంది మడు, కర్ణాటక కావ్య పరినితయు కలవాడు. పురా చాగమేతికతో క తాదృశతీయుతుడు. చతుర్విధ కవికా విచారమును చతుర వహించిరి. కవి పండిత మండిత మగు నించునతలో వన మాన పు గు చాళువిచారోరణదే 'పాహళ్య వసుకాంధ్ర పాశ్చాత్య' వగు కృష్ణరాయ లను మెప్పించి, విరుదు గండపెండేరమును తన పాత మున తొడిగించుకొనిన మేటి. జువ్వార కవిశ్రేష్టుడుగను, భరితాధికారిగనుఁజూపియు తత్పూర్వపాకులై యజేకాంధ్ర కవులకు రాయలచే వజ్రావము చేయించిన యుచార కలుదు. శ్రీకృష్ణచేరాయల లవనని 'అంధ్రకవికా వికా మవ' విరుదముతో అపకారకొందెను. ఈ విరుదము పెద్ద నకు పూర్వమునను, వరమునను నున్నదేయైనను నిది

యితనివట్ల నవ్వర్జయిన ప్లవ్యులయొక కావేరు. తన పోషకుడగు రాయలచే వికపండిత గౌరవ మపాచార యను ఈ కవి యెదురుయందో రాయలు తన మరకరిం ద్రము దీగి తేలూక యెఱుఁగి యెక్కించుకొను చుండెను మను చరిత్రమును కృషివందుచేక వల్లమి తన శిష్యులై యెత్తకుల ఇంతమాత్రమేకాక రాయల లికిని వడిగిన పినులం కనేకాగ్రహారములిచ్చి మన్నించెను. విశేషముగ రాజవజ్రావము లందిన యాంధ్ర కవులు శ్రీరాక, పెద్దన లిరువురే.

శ్రీరాకుని వలెనే పెద్దనయు యావరమున నున్న తోగళాగ్గము లనుకవించెను. కాని బాధ్యకర్తమున వతని వలె నిడుమల అడలేదు. రాయలు పెద్దనకావగిన యగ్ర హారము లనేకములు. కానిది వేదికాంశము చానమక వింతులేకాక, కోకల గ్రామమునకు 'కళకోపపుర' మని పేరుపెట్టి కానిది చేపగ్రాహ్యులు అగ్రహారముగా వానగి పెద్దన తన గురుత్వ విధి ప్రకటించుకొనెను. కళకోప యతిఁ శిష్యుడయిన పిదప పీఠి వైష్ణవ మతాభిమానిగా మారెనని తెలియుచున్నది అట్లయ్యు నితడు వరమక చేపడుములేక యైవైత్తకావము గలిగియుండెను. పెద్దన తన యగ్రహారములతోని కొంత భూమిని శివశేఖరుల నిరువురుకు భూపరీయై వై వేద్యాది అంగరంగ కోగము లను చానమాడేమి యుండుటయు, మనుచరిత్రాదితో విశ్వకమ్మతి గానించుటయు విందుకు శార్వాణములు. ప్రభువులవలన వగ్రహారములు వరదిన కవులు పేలువురు కలరు. కాని వారిలో వలేకములను చేపగ్రాహ్యుల నిది యెరుగమునకు కానన పూర్వకముగా చానమాచేసిన యాంధ్ర కవిశిఖామణి పెద్దన యొక్కతే! పెద్దన మను చరిత్రమును ప్రబంధమును మౌఖ్యమేకాక పాఠికా పాఠమను గ్రంథమునుగూడ రచించివట్లకు రంగాకాట్యం చాదుల వలన తెలియుచున్నది. కాని యీ గ్రంథము లిందవలే అనికాక యితడు పేదవర్గ కళకమును రచించినది కొందరును, రామనవరామము, అశ్వైత్తక విద్యాంశము అను మరిరెండు కృతులను వ్రాసెనని కొంద రును వ్రాసిన కాని పిరుమిరార్చి మనశేమయు తెలి యదు వత్సావధూ ప్రిణహాది సంస్కృత గ్రంథములు 'అముక్త మాల్యద' యను బాంధ్ర ప్రబంధముగూడ

అల్లసాని పెద్దన

పెద్దన విరచితములయిది పూర్వకాక్షరములును, వ్యాఖ్యానములును ఇది ప్రాతము విజయవాసినయిది శ్రీకృష్ణదేవరాయలైనై గ్రంథముల రచించెనయిదు హనుమక పండిత వినుర్భులు నిర్మించిరి అనేకులు దీని వాచుడించెరి

మరువారన కళాక్షువనకు పూర్వపు బాంధ్రకపు లందరును పన్నయ మార్గము ననుసరించి సంస్కృత పురాణములతో, కావ్య పాటకారులతో తెనిగించుచు వాంధ్ర సారస్వతము నభివృద్ధి కాచించిరి. కాని వీరు పృథ్వీక రచనలకు పూర్వరయిరి ఇట్టియెడ మరువారన కళాక్షి అరణ్యమున అల్లసాని పెద్దన మనుచరిత్రమును రచించి ప్రబంధ కవులకు మార్గదర్శి యయ్యెను మను చరిత్రమునకే స్వాగోచిద మనునంశన మనునది హామంక రము ఇందలి కథ మార్కంజేయ పురాణాంతర్గతము ఈ పురాణమును పెద్దనకు పూర్వదగు మూరనగది తెని గించెను. ఇయ్యట్లయి పురాణముల వసునరించి పెద్దన మనుచరిత్రమును మనో ప్రబంధమును రచించెను విజయముగోచి కథను చాలవర కీకరి యభాతథముగ గైకొనెను. దానికి పోషణమునకై కొన్ని చిరుమార్పులు గావించెను స్వాగోచిమధనము ద్వితీయ మనువుయొక్క జన్మ వృత్తాంత వివరణి యితివృత్తము తలకథ మూలము నందు స్వాగోచిమని వివరణగు స్వగోచియొక్క పంశన మునకు పేతుభూతమగు వయాధిని ప్రనయం వృత్తాంతముతో ప్రారంభమయి, స్వాగోచిమనగు మనుజులము నిశ్చించుటకు ముగించుచున్నది. పెద్దనయొ సీత కవిత్వే చిత్రించెను ఈ కారణముననే కొందరిందు వస్త్రైక్యము లేదనటకు పించెయ్యెను. కాని వాటకములందలి పాటపంజరములతోగా కావ్యములందు పాటపంజరక పోషితములతో దీనియొక రోపము కావలదు పురాణ కథలే చేపట్టినను పెద్దన యిందు లాక్షణిక చిత్రితములగు నష్టాదశ వర్ణనలను సుందర్యోధితముగా కల్పించి మిక్కిలి రసవత్తముగా వర్ణించి మూలకథను బాల్మరెట్లు తెంచి మను చరిత్రము వాక పృథ్వీక ప్రబంధముగా నిలవించెను ఇందలి చిత్తనములతో తెప్పలు పుగటల కల్పితము లగుటలే నీది యనువాద గ్రంథమునాదు కథ పురాణ ప్రసిద్ధముగుటవలన కల్పితమునాదు ఇందలి ప్రచార

రసము కృంగారము ఇతర గ్రంథములను యథోధితముగ పోషించెదెను. మొదటిదగు ప్రవర వహునిని వృత్తాంత మును పెద్దన మిక్కిలి మనోహరముగను రసవంతము గను రచించి కృతకృత్యుడయ్యెను. రసవంతుడ కథ లతో కూడన స్వాగోచిమను నంశన కథను రచించి రసవత్ ప్రబంధముగ రచించుటయే కృత్రిక గ్ర యొక్కయు కృత్రిక గ్ర యొక్కయు ఉత్తరమనీ మను చరిత్ర పీఠిక వలన తెలియుచున్నది

కృతి యందు వాటకభక్తి, నమనరించి మార్చిన వహు నిని ప్రనయం పంశాచణము హృద్యాభివృద్ధ్యము, ఇట్టి పంశాచణములు, పంశాచణములు కల సందర్భము లీప్రబంధమున ముఖ్యమైనై గంపు లనను ప్రవరవహునిమల పంశాచణ దూపవర్ణములు పెద్దన రచనాచాతుర్యము నకును దానినివివర్ణించెనై దానిని చక్కని వివర్ణన ములు అందును వారి తాళిపంశాచణములలోని 'పవ్యతే చిపు' 'ఇంతలు కమ్మలుండ' అను రెండు పద్యములును రెండు రత్నములు ఉత్కృష్టమైనై వర్ణంగ్రాంతకవోధిత ములు 'అల్లసానిగారి యొక్క తగిలి' దీనియందు పరా కావ్యవనిత వృత్తావృత్తముగా కావనగును ప్రవరునిపాక్ష యాంధ్రసాహిత్యమునందు చిత్రితమైనది. అతని మనోజ్ఞ మూర్తి, ధర్మకర్మదీక్ష, పీఠవర్ణిప్రథము, పరస్మైత్తి ము ఇల్లము, కాంతరసమొల్లు, బ్రహ్మతీతము, వైరాగ్య వహ్ని త వ్రుత్తే పుటములలేన యతని మనోవైకృత్యము మున్నగు నీర కాంతగుణములు మనుచరిత్ర ప్రథమ ద్వితియార్థావసరములతో కమ్మలగట్టిరట్లు చిత్రింపబడినది. వనవియ కాత్మంపు మినుకులను పెచ్చతో నల్లనిందిన ద్రోణయగు వహునిని వహోదైర్వ్యమును కామకావ్యో పాధ్యాయావ్యయ్యులైన కట్టవేసిన అకాముకు డీతను. అమె మేని జ్వారాది వనగదలించు వోడలు గడిగొని వార్చి కురియైన వాపవారామకుడు. పెద్దనవంటి నిష్ఠ వసమిది కేతతో నడుటలేక ప్రవరుకు నేలెల్లబంధ ముగ్రోవతోవచికాక, యాంధ్రుల హృదయప్రపంచమున కాళ్యుత వజ్రవర్ణిత్యమును పంపించుచోక గలిగెను దేవవేళయగు వయాధినియందు, కామ వలదినవాని వలతో వైచుకొనుటకై వారవనిక లుపదరించు వగులు, వలపులు చూచి, యేది నిష్ఠులము తై వపుడు చాచిని

అని మార్చి, స్త్రీవ్యభావము వర్ణనకే వహించును గా దిల్లిం చెను. కావుననే 'పాముల కింబుతోడ' యని పెద్దన బ్రాహ్మ వర్ణమును వసువరించి తర్వాతి ప్రబంధములలో రోగవర్ణములను అనేకములు వర్ణనచేసెను.

శ్రుతియోగ్యమైన మాయాప్రభయిని సంపత్వభావమును గ్రంథకర్త బేర్పడితి శ్రీలింగమే. ఈ ప్రబంధము నందలి మొదటి మూడవభాగములు రసవత్తరములు. మధ్యభాగము వివిధ చతుర కవికాశోభితములు. చాళువ అభ్యాసమునందలి స్వరోదికృతమైన పేటయంతయు పెద్దన కల్పించినది. పెద్దన శృంగారకామంతలములోని పేట వసువరించి దీనిని వృద్ధిచేసి 'పెంచి బ్రాహ్మ భావము, శ్రీలియ ప్రశస్తి'మై యుండుటయేగాక యిది కవియొక్క శోకభావమునకు గీటురాయివంటిది మహారమా వృత్తాంతము నీయభ్యాసముననే కలదు. మహారమా వృత్తయల వివాహము సంప్రచారమును పాదముగా విధులముగా వర్ణించెడిది. కథనకే దగని వాదనయోగ్యమైన కళావత్సలల కావమోచనము, స్వరోదితోచాలి వరియము, వనరేవతయందు ప్యారోది అవనము, తపస్సు, విష్ణుపాఠాభ్యాసము, ప్యారోదికి మనుష్యశిష్టి, అశని రాక్షస పరిపాలనము అను విషయములు కలవు.

ఈ ప్రబంధమున పంచర్యాసుపారముగ వర్ణింపబడుచున్నది. చతుర్థ పురుషార్థకామి యగు శ్రీలింగు పాపమును ప్రవచి బాధార్థ పురుషుడు. ప్రవరసిద్ధుల సంశాసనమునందు గార్వప్రతి వర్ణాన భర్తములును కాని యోగ్యస్థియును తెలుపబడినది నయాధిని ప్రసయం ఘట్టమున బ్రవేశించునను గోరువారు కమరమంగిరిని పంపెన్లు లగుటతోచాము నరచిత్త పరచాశీ విముఖులు కావలెననియు భర్తకర్త్యాధ్యమస్థానములనే నిది మహా భ్యము అనియు, విశ్వం నై రాగ్య చిత్తులగు ధీయల చిత్తముల పెద్దనభిప్రాయించును శ్రీల మాయలు కలంకలాల ననియు, కవి మారించెను. మరియు భర్తాభావములను పంపుగ్గ ము కలిగినపుడు యక్షములే ప్రవచింపవలె భర్తములే రక్షించుటోవలెననియు కవి తోచించెను. దివ్య భావ సంపన్న యెప్పుడు 'నేను కాములు తెచ్చు నయల మోచములను శోపగుదురో', పరవంపన తెచ్చు తలవచు

దురో ఈ విషయముల వహించిని మాయాప్రభవ వృత్తాంతములు శ్రవణముగా తెలిసింపచున్నది భర్త వర్ణనక మయ్యును వివేకాభ్యాసవృత్తియ నందగ్గ మనియు, స్వకళా ప్రమమం భయనమ వనితతోగోచ్యగల వాని బ్రతుకునై వివచనాగ్ధులగునై తమను రోక కలుగు ననియు స్వరోది వృత్తాంతమునవలె తెలియుచున్నది

ఒక్క ప్రవచినిపాత్ర తక్కు యందలి పాత్ర లన్నియు పతి మామమము అయిన గంధర్వావృత్తాది కేవల పాత్రలు. స్వరోదిపాత్ర మును గంధర్వ వర్ణనకముగా గోచరించును. అట్లయ్యును వాని ముఖముభావములతో మనకు భంభూర్త పామటాశీ కలుగుచున్నది కవి కాని విధులముగ పోషించెను. శోపవృత్తాభివలను కావాయులు లులు నగు ముఖమును నిందుగమనింపని కాంత వృత్తాభి దగు ప్రవచిని పాత్రకు వచ్చె తెచ్చుట నీ పీఠ కథలు 'పెంచి బ్రాయలదీపట్లు తోచును ఇట్లే మహాకవి మూల కథను 'పెంచి రసభావపూరిత మహాప్రబంధముగ తీర్చి దిద్దుటకే కాండ్రకవికావిశామపా విదర మిశవనియందు పార్థకము. దీనితోచుగా చక్కని ప్రశస్తి చిత్రములను, మందర వర్ణనకేములను, పంచర్యామటాముల అయిన పరస సంభాషణములను పోషించునది, మహారములను వాచి, వాచీయములను పంపించి, కత్తాధ్వాంకారములను వరచించియు పెద్దన తనప్రబంధమునందలి యందము వర్ణిత మొనర్చెను. ఈ వారములమనే రామరాజులను దును తదితర ప్రబంధ కవులను మనుచరితము వసువరించి తమ భవనము పొగించిరి. 'పెద్దనయు శ్రీరాజాధి పూర్వల వసువరించుచుయే కాక మనుచరితమున నెవ్వ రేలియముల పంపముగ ప్రయోగించెను

పోషకు దగు శ్రీకృష్ణరేవరాయలనే నిష్కలంకముగ మన్నింపబడి, రాయల యువంతరమున 'కృష్ణరాయలతో దివి గేగితేక బ్రతి యుండుని కేవల్యవసువారె' అని యుఖించెననియు 'మహారేచుపాదాభ్యాన్' మెచట గలుగు నని అనివించెనని పెద్దన. రాయలులేని రాజరాయల యువలతోక నై రాగ్యచిత్తు తన గురువర్ణనలగు కళాశయికి యున్న కోటగ్రామము వసువమున పెద్దనపాదము గ్రామమును వేరి యందే తీరిక 'నీదమును గడచెను. పాతకభావమును పెద్దన యీ కాంతమున రచించి

అల్లూరి సీతారామరాజు

యుంబెనేమా! చెప్పవలసిందలి గౌరవములే బాగ్రామమున బాటకీ చేరినది అల్లూరిసీతారాజు ప్రగళాంజనాలవల్లనము విలసిల్లుచున్నట్లు చెప్పుటకు ఈ కవి పంకియు నిచ్చటని గీందరి తీసినియుపాదురు.

జ. ఉ.

అల్లూరి సీతారామరాజు :- కారతీయ శత్రుదర్శనాంశములను పూర్వజ్ఞు పంపూరమున గ్రహించి, అంధ్రశక్తిను విలవజ్ఞులుకు పరిగ్రహించిన విరాగి, కాగ్ని, పరోపకారరాయయకు, దీనకావనకుడు అల్లూరి సీతారామరాజు త్రివిధప్రభుత్వముకారి రమన నీతి పవహ్నించుకొని, దుష్టపరిహారమునకు ఎదురుతిరిగి,

త్రివిధ ప్రభుత్వమును ముప్పు తప్పిలుపెట్టి మూలచెరువులను ప్రాగించిన యోధుడు అల్లూరి సీతారామరాజు.

ఇతని స్వగ్రామము పల్నమ గోదావరితీర్థా, భీమవరముకాలూ కాలోరి మోగల్లు గ్రామము. ఉత్తరయవంశమువాడు తండ్రితేరు వేంకట్రామరాజు తల్లితేరు రావయలమ్మ. ఇతని తల్లిదండ్రులు చెట్టిపాడేరు శ్రీరామరాజు కానియితకు వలచిన కన్య సీతయనునది అకాలమృత్యువు కాకబడునరే, అయి భూపకార్యము తన తేరును సీతారామరాజుగా మార్చుకొనెను.

శ్రీరామరాజు నిష్కవచముండియే ఎప్పుడును పడో అలోదించుచు ఉండెనువాడు. చదువుపంథ్యలయందు చిన్నతేరుండెనువాడు. ఇంగ్లీషు భాషకాలంలో బెచ్చెరు దిద్య నిద్య కావనియే అతడు భావించుచుండెను. సీతాకన్య మరణాంతరము వివాహార్యము తండ్రిగ, శ్రీరాగ్యశీయై, అదవులపట్టి తపస్సు చేయుపాగెను.

అతడు గోదావరినీటిరమందలి పాచిగొండల గుహలో సీతాంశాపనము చేయుచుండెను. అప్పుడు అచ్చటి అటవీలంయిన పవరంతో అతనికి పరిచయము కలిగెను.

పవరలు అతనికి పవర్యలుచేయుచు, తమగురువుగాతెంచి అతనికి ముగించుపాగిరి.

పవరలు చేయునది తోడువ్వవలయును. ప్రభుత్వారి కాయలు అంచములయ్యెనని వనరభూములను లాగుకొని కాము ఏర్పాటుచేసిన ముకాదాయకుల పంధిమింపజేసి రవము గడింపపాగిరి పండ్లు కోపిజారనియు, కట్టెకట్టి బాదనియు, చెట్ల చేయలేదనియు ఏదోకే వేరములు మోసి అయార్యకులను తహషీలుదారు, రోపిమదారు వారలను పెట్టుచుండిరి. ఈ ప్రభుత్వారికాయలకు శ్రీ ప్రవమిపవరీలు తోడ్పడుచుండిరి. ముకాదాయకులను, పవరలకును విభేదములు ఏర్పడి తగవులు ప్రణమము కాపాగెను

విశ్వా దళితో అల్లూరి సీతారామరాజు

ఈ అటవీలకు దుర్భర శివరమును గమనించి సీతారామరాజు అయమాయకులకుమన విలచి ప్రభుత్వారికాయలతో బాదింపపాగెను ప్రభుత్వమునకు ఈ సీతారామరాజు కంకుటదయ్యెను అంత ప్రభుత్వము సీతారామరాజును గూడనిర్వంధములపాలు చేయుటకు పంకల్పించెను. సీతారామరాజు శ్రమముగా ప్రతిఘటించి పవరలను పంపించింది యుద్ధన వృద్ధుల గానించెను తమ పూజ్యగురువునకు ఎట్టి అపాయము అదుగకుండ పవరలు చేయుకన్యలతో కనిపెట్టుచు, అంగరక్షకశక్తులుగా విలయించిరి రోపిమలంయెనుతో పవరలకు ముఖా

ముఖ రోపాటము 1922లో ప్రారంభమయ్యెను. అతని తొలి దుంపలను తీయకొండదెనును, గొడ్లగుడి గట్టి కోయ గూడదనియు, దొరతనమువారు అల్లూరు వానించి అతని ముంకు లొక్కపారి విశ్చంభించునరే పవరలు గంధ గొడ్లండ్లతో అరణ్యములోని చెట్లను పరచుటకు కడంగిరి. ఇదియే రోపాటమునకు కారణము.

పొద్దు సీతారామరాజు తోరణానుసారము పవరలు పాయురనిష్టపమునకు పంపిస్తే అగుచువారు రోపిమ విజృంభితో అరికాయలు గ్రామములయందు దండెత్తిరి.

కొంచెం కన్ను తెరిచి. పీఠారామరాజును, మారుగురు పవరముఖ్యులను పట్టుకొనిపోయి, దిఠాకణంతు నడిచి, వెయిలకు వెంటి రాచి పీఠారామరాజు వెయిలనుండి విడితముగా అంతర్ధాన మయ్యెను. పర్వమిది, అయి పూరు, గోదావరి అరణ్యములు అవ్వదాకనిది అటుపట్టు అయ్యెను పవరలకును, భాండులకునుకన్న పీఠారామరాజు తెక్కడ మహ్మదో ఎవ్వరికిని తెలియకుండును. వచ్చిన అట్లగు పవరలు, భాండులు రహస్యమును కాపాడిరి అటుపిటలు పాయుధ, నిరాయుధ పర్వములుగా తేర్చుడిరి. పాయుధపర్వము ప్రభుత్వముతో పోరాడువట్టిరి. నిరాయుధపర్వములో కార్మికులు, కర్షకులు ఉండునుండిరి. నిరాయుధపర్వముచారు పట్టులుకట్టి, వస్తులు ఎగతెట్టి విధివిధ్యహించెనుచారుగా ఉండిరి ఈ విధముగా విప్లవము నిర్వమయ్యెను పీఠారామరాజు ఈ విప్లవమునకు అధిపాయకుడు.

ఈ విప్లవ నీచ ఎండ్లు, కాణములు, కత్తులు, అల్లెములు ధరించి 1922 లో చింతవల్లి గ్రామమునకు పోయి పోలీసుప్రేమము ముట్టడించెను. పోలీసుచారు గడగడ వడ కిరి. రాజు ఒక కుర్చీలో కూర్చుండి, అచ్చట ఎట్టి అయుధము బున్నచో ఇవచ్చెదరు నడిగి తెలిసికొనెను. పీఠారామరాజునకు కుడి ఎడమ భుజములుగానున్న గాము గంటం దొర, గాము మల్లుదొర అను గాముదొరలు పోలీసు కాదా యంతయు గానించి, అయుధసానుగ్రీ తెచ్చి, రాజు ననుజమన ప్రోగునవరరి. రాజు బాటిని వివరముగా రికార్డు పుస్తకముతో బ్రాచి, దస్త్రకు చేసి, తప్పుడు రికార్డులను విచిరిపారై వెను. అచ్చట దొరతన అయుధసానుగ్రీతో పరిపారముగా రాజు వెడలి పోయెను. ఎవరిని హింసించలేదు, గ్రామజనము గుమి గూడి తమిషాగా చూచుచు నిలుచుండిరి. పోలీసులు గండము గడవడి దని, ప్రాణములతో జయభవ్యమని ఉపరిపిచ్చిరి. తరువాత రాజు కృష్ణదేవరాయలతో పోలీసులు వెళ్లుట అంధిని, క్రైమములోని కుపాటులను గైకొని వెడలిపోయెను.

మొట్టమొదట నిరయ్యదొర ఒక ధీరుడు. ఇతనిని "రాగరాయ" పిఠాలో అరిగినప్పుడు పట్టుకొనిపోయి బాకాకర్ణముల పోలేరికి, నిరయ్యదొర ఉప్పించుకొనిపోయి అర

ణ్యములతో పవరల రక్షణలో రహస్యముగా మండగా ప్రభుత్వముచారు వేగులారాచ్యారా గానించి పట్టుకొని "రాజవొమ్మంగి" కాదాలో నిర్బంధించిరి. వెంటనే పవర బాయకులు కాదా పై రాచి నడిచి, కొన్ని పరిణాకట్టి, నిరయ్యదొరను విడిపించిరి అచ్చటి అయుధము అన్నియ ఉపదోయకొనబెను. నిరయ్యదొర విప్లవ పై వ్యవస్థకు ఉపబాయకు డయ్యెను (1922). ఈ విధముగా 28 కుపాటులు, 2500 రాండ్ల మందుగుండ్లు, 10 కత్తులు, 10 మందుమందులు, 12 పెద్దగోలుములు, 28 అయిలెట్లు, 9 అడ్డెలు - ఇంకను దోలీసుమస్తులు, ఇతర వస్తువులు పీఠారామరాజు పరమయినట్లు పర్వారు తెక్కలలో బ్రాయబడియున్నది

విప్లవకారుల చర్యలు దొరతనముచారి తెలియకనే పందలకొంది పోలీసులు అచ్చటికి వెనడబడిరి. తెల్ల అధికారులుగూడ వచ్చివడిరి. ఒకరై పున విప్లవపై న్యాయు విరపర్వారులు పొందుమండగా, వేదాకలోల ప్రభుత్వకర్మము ప్రజలను కయిపెట్టునాగును విప్లవకారుల గుంపుకాక దొరతనముచారికి తెలుపుచారు ఎవ్వరును కడవక పోయిరి పైగా తప్పుతోత చూపుచుండిరి

ఒకసారి రామరాజు నిరాయుధుడుగా మన్నపుడు పై నిటలు వెదురయ్యెను చా రతనిని గుర్తించుకొనెరి. తను మూలంను మోయుచు రాజున కార్మినించిరి. రాజుతోకమూటను నెత్తిపై పెట్టుకొనిెను. అతని యనుచరులను మూటల పెట్టుకొనిరి. వారందరును అరణ్యమధ్యములలో ఒకచోట విక్రయించిరి. నడిరాత్రివేళ పై నిటలు గాధవిక్రయించుచుండగా, విక్రయకర్తలారాపా మొన ద్విను, ఆ మూటల పెట్టుకొని అనుచరులతో పీఠారామరాజు అంధకారకంధుర మగు ఘరానాధ్యమధ్యము దొర్చెను. పై నిటలు వికాకువడిపోయిరి.

ఒకసారి 'మొనవేర' అనుబావి బాయకర్ణమున పర్వారుల పై వ్యధకర్మము అరణ్యములో పిఠాగోదారులను వెడకుమండును. విప్లవకారులు "రామరాజునకు పై" అని కేలువేసిరి. పై నిటలు కుపాటులు పరిపెట్టుకొను పంతలో కూలీలు పయగిడిపోయిరి. పై నిటలు కుపాటులు కార్మిరి అంబున కయవడక విప్లవకారులు కుపాటులు కార్మిరు ముందుకు వచ్చిరి. కాణవర్ణము గురియించిరి

అల్లూరి సీతారామరాజు

ప్రెమన్ బోయల్ కాలములు తగితెను. అందఱకు నీరికి నది ఎవ్వరి అనుమతిలేకయే నమీగిడిపోయిరి. విప్లవ కారులు మందుగుండ్లు, కుపాకులు, కత్తులు, దుస్తులు మాడఁజరిగి తిరిగిపోయిరి. దీనిని ప్రళయ వసుధ నమియెదయి.

మోటుకారిని పశ్యపశ్యమున నడిమించుటలే చేసి కన్యాధారము మహోపకారములుగా మందెను. కావున సీతారామరాజు "సూరెము" అను గ్రామముతో చేరిపోతూలు నలుపుటకు ఏర్పాటు చేసెను. ఈ వంగతి తెలిసి కాండయ్యదొర ప్రైవ్యముతో గూఢమునకు జయలు చేసెను. ఇతనికి సహాయముగా టూల్పుర్లోర దిలయ్య డకముతో "నెడనెడ" అను గ్రామముతో మఠాం చేసెను. తేలిపోత నిర్దిష్టముగా పొగుటపై ఒక యుక్తి చేసి రామరాజు కొందరు విప్లవకారులను టూల్పుర్లో నీటికి పంపెను. వారు ఏమరుపాటునకన్నపై నిలిచిపై జరికాగుగ నుద్దించి తరిమిపై రిరి. విప్లవకారుల చేసినరామ కాండయ్యను నడిమించి టూల్పుర్లో పరిశ్రమము ఎరింగించెను కాండయ్య వెనుకకు నురలేను నెడనెడను పోయి విప్లవ కారులను పట్టుకొన తలచెను. కాని వారు గూఢమునపోయి చేసి పూజలో పాల్గొనిరి.

ఒకవారు రమవల్లితో విప్లవ కారులు వెంట చేసికొనుచుండిరి. ప్రైవ్యములరాజు కారికి తెలిసెను వెంటనే గామురొడయలు అమడర వేతుముగా త్రోవగాదిరి కొందల బొరపికోని ఒక ఏరుపొరుచుండును. ఏటి యొద్దనుండి కాట పోవును. ఆ కాట మిగుల ఇరు కయినది గామురొడయలు ఈ కాటప్రక్కన కొందలపై గులునెక్కుల కాటయ కుపాకులు కారుపెట్టి కూర్చుండిరి.

ఒకరి వెనుక బొకరుగా పై నీకులు పోవుచుండిరి. వల్లసెపాయిలుకాటియినవకురాజు కన్నప, పైటరు అను నిర్దరు నేతాములు నడచుచుండిరి. నిర్దరు విప్లవకారుల కుపాకుల గుండ్లకు గురియై నేలకొలి దొర్లి, పడిపోయి కొట్టు

కొని పోయిరి. మిగిలినవారు పారిపోయిరి. గామురొడయలు చేసిన హత్యావ్యవహారము రామరాజునకు తెలియదు. అతడప్పుడు పర్యక్తముపై కన్నపై లేచుచుండెను. ఈ హత్యావిషయ మొకటికి తెలిసినప్పుడు గామురొడయలను కోపగించి, రీకాట్టు పెట్టెను. రామరాజు అపరాధాన్నియెదయి.

కన్నప, పైటరుల మరణము తెల్లవారితో గొప్ప అలజడికి కలిగించెను. ప్రజల సహృదయతతో మరణారు పోలీసులతో, పటాకోవముతో మిస్టర్ బాల్ దొర దిగి వచ్చెను. ఇట్టి బ్రహ్మాండమయిన ప్రయత్నమంతయు సెందులకు! రామరాజు యొక్క ఎనుజువించి అనుచరులను పట్టుకొనుటలే "రామరాజు రాజ్యవారి. గూఢము కాటాకాట కామ ప్రభువు కాకలది యీ విమోచిని లేవనెత్తెను. గ్రామములను దొరి ప్రజలను హరించుచున్నాడు" అని ప్రభుత్వమువారు వచ్చి అందర్నీ ప్రకటన చేసిరి.

రామరాజు చింతపల్లి, కృష్ణరేవులు, రాజవొమ్మంగి ప్రేమనులు హతాత్మగా ముట్టడించెను. కాని తరువాత

మరణమొందిన అల్లూరి సీతారామరాజు

తరువాత కలెక్టరుకు సోదరు ఇచ్చి, అప్రకారము లేయుచుండ మొదలు పెట్టెను. గ్రామబాద్లోగులకు కామ ఎచ్చుచేస్తూనేరొపుచుండెడిది, ఎవ్వరెవ్వరు పోవుచుండునది తెలుస పొగను అడ్డతీగల, పైకిపుట్టి, రంప కోడనకము, ఏనుగుగుంట, పాక ముల్లపేట, అమమలపూడి, అన్నవరము మొదలగు గ్రామములలోని కారాణము ముట్టడించి దోచుకుంటియు. కాని రాజు కార్యక్రమముయందుగా తెలిసియెందులకు అధికారులుగాని, నేతాములుగాని

అంకి రాకపోయిరి. వచ్చినవారు విప్లవకారులను మాడగనే నరాయణము చిత్రగిరికి వారి. . . రామరాజు ప్రభుత్వపు గూఢచారులను అట్టుకొని, కయిపెట్టి వధతడుకాదు. వస్తుపొమ్మి, అయ్యరాజు,

మందుగుండ్లగుంజి అండ్లను అని అంతయు కాశీనడిచాడు. తలపడి యుద్ధము చేయవలసి వచ్చినప్పుడు విప్లవకారుల రాకచక్రమునకు నై విరులు విక్రమంతులగుచుండిరి. విప్లవకారులు ఒక నిమిషమున కొండలమీద, మరు నిమిషమున పడవలముమీద కడవలచుండిరి. పొలిపోవు చున్నారని తరుముచుచోగా, వెనుకనుండి విప్లవకారుల పట్టు మర్కటము కాశీయైను. ఇది రామరాజుయొక్క రణసిగ్ని విధానము.

పెద్దగడ్డపాలెము యుద్ధముతో ప్రభుత్వపు నై విరులు మారణ యంత్రములను, అగ్నిగోళములను విచ్ఛేదనసిగ్ని ప్రయోగించిరి. విప్లవకారులు కొండరు మడిచిరి. లింగ-పురము పీఠిదగ్గర రాత్రి యుద్ధము అరిగెను. రాత్రువంటి విప్లవకారులు హుటాఱిరి. తరువాత ఎవరిమార్గమున వారు పరాయితుల యెరి ఇది అరవయుద్ధము.

గాయపడిన విప్లవకారులను గ్రామీణులు తమ ఇండ్లలో నుంచుకొని దీక్షలు అరిచివారు ఉపవర్తలు వచ్చెడి వారును గ్రామీణులే. అందుచే ప్రభుత్వమువారు ప్రణామ చేసింప గడగిరి క్రూర శాసనములు గావించిరి

రామరాజు అష్టవరము పశ్యరాచార్యులయొద్దను దర్శనార్థము కొండమీదికి వెళ్ళెను. ఈ చార్త పోక్కుగానే అమలు గుంపులు గుంపులుగా వచ్చిరి రామరాజు దర్శించి 'మేను, శక్తి, గౌరవములను ప్రకటించిరి పౌలమూలం, వేలిరి. మంగళహారతులు పట్టిరి. కానుక లొపం గడి పాలు, పండ్లు వచ్చుచిరి. అచట రాజు ప్లావము చేసి, పండ్లు, అపమ, తపము ఆదరించెను. శంఖవరము వెడలివచ్చుచును ప్రణామ ఇల్లీ అతనిని సమీపించిరి.

ఒకపారి రామరాజు తన ముఖమునకు ముసిపూసి కొనిెను విప్లవకారులు మలకాచు బోలీను బుచ్చలవ తరించుచుండిరి. వీని మంచి తమవారే అని తెల్లదొక క్రమపడి మోటారులు అవెను. వెంటనే తుపాకులు గురిచెల్లి అపనిధియైయున్న నై విరులనై విప్లవకారులు విచ్చిరి. తరువాత వారిని విరాయణలను చేసి, యుద్ధహుమిగి సంతయు గ్రహించి పారిపోయిరి.

పర్యాటకారుల విప్లవకారులను అపోరవచార్తములు దొరలకుండ కట్టుకట్టుములు చేసిరి. పడిమార్గములు, భూమార్గములు, నై బుమార్గములు శాసనాచారి కర్తవ్యము

విర్యంధించిరి కాని యెట్లో అపోరవచార్తములు మాయమగుచునే యుండెను. ప్రభుత్వమువారు పన్నాగములు పన్నె అనులతో విశేషములు కలిగించుటకు అరంభించిరి.

రామరాజు యుద్ధములందు అపూర్వములందు పొందివచ్చాడు ఓడివచ్చుచు కొండల కైగ్రాకి, అనువగు శావులను చేరి, మరల యుద్ధము ప్రకటించుచుండెను. గ్రామోద్యోగులను, పినిలు ఉద్యోగులను కాంచినచేరు వారికి అమరాచాలు మాత్రము విధించెడివారు వారు పంతోపముతో అమరాచాలు తెల్లించుచుండిరి. రాజు వదలిపెట్టవచ్చారని ప్రభుత్వమువారు శిక్షించసాగిరి ఎటు యెవను మనకు కష్టములు, అవమానములు కన్నుపుగరాయని ప్రణామ విప్లవకారులయొక విముఖులైరి ప్రణామో నిరున్నాచు మరేపయివడి

అట్లు పరువారు మానములు యుద్ధసిగ్ని ప్రవర్తింపను విప్లవకారులపంశ్చు పలుకవలెను అందుచే కొత్తలగుము పమకూర్చుకొనుటకై రాజు పన్నాగమిది రోయెను. గంటన్నరొక వాయుకత్వమును పసించెను. గంటన్నరొక కన్నుకాగి ఒక యుంపుకుకై యింటికిపోయెను. ఆ యుంపుకుకై మోసముచేసి వానిని పర్యాయవారికి పట్టియిచ్చెను, గంటన్నరొక పరమవిశేయు దయనంతులు. తాగుకోతుకన మొక్కచే కానియవగలము. ఆయన గుణమును హిమ్యుటకు రామరాజు ఎంతో ప్రయత్నించెను. దివర కా గుణమే వానికి ముప్పుకొచ్చినది

రామరాజు పన్నాగమిదిమండి అంగముతో తిరిగివచ్చి శంఖమును పూరించెను. కాని అంతయు విరాళావళముగా పరిస్థితులు మారాయుండెను. అప్పుడు నై పిల్లు పటాము రంగమున ప్రవేశించెను. తాల్చివెల్లింగడక మర్రామ గవర్నరుగా విచ్చేసెను.

రామరాజును పట్టియచ్చువారికి పరివేయపాలెం అపూర్వమును ప్రభుత్వము ప్రకటించెను. మళ్ళయు చుట్టును రాకపోకలు అనిచేరిరి. కర్తవ్యము సైనికం చెను రాజు విప్లవము, వానినైరిచివడి ప్రకటించెను. రాజు ప్రణామ రక్షించుటకును, పిమ్మరారులను తిండి నంతా దించుటకును అకర్తవ్యయ్యెను. 1924 మే నెలలో రామరాజు అమరయంతెల్లి చేడకలచి వారికెల్లరిచి విరమర

అవనింద్రవాళాశాసనము

నము కానించెను. విప్లవదీనులు బోర్నిక్కులే నై నీకుల పెరిగి హోరాహోరిగా యుద్ధముచేసి పరమగణము గొందిరి. రామరాజు కవలకులనెరు.

ఒకయోగి ఒక యేకదగ్గర ఒక కోయలాలనకు గన్పించెను ఆ యోగి ఒక తేజావ్రాహ్మి చానిది నీచాని పతి కిడుమని చానికెచ్చెను. ఒక హోలీను ఉద్యోగి ఉత్తరమును కరువుకొని యోగివద్దకు వచ్చెను అతనియొద్ద ఎట్టి అయ్యదమును లేదు నిక్కంముగా తనప్పు యేగొనుచుండెను. ఇంతలో నై వ్యమువచ్చి అతని ముక్కుముట్టెను. చానికొ కాశే పీచారామరాజునది యోగి తెచ్చెను ఆ యోగిని మేలకు గుర్రాలు అను తెల్లనీచానికడకు పిలిచిని పోయిరి. ఇతను రామరాజు అగుచా, కాదా అని అలోచించుటకు గుర్రాల పూనుకొనలేదు. గొలుమలతో యోగిని తెచ్చునకు కట్టించెను యోగి మాట్లాడమనగా గుర్రాలు తుపాకి గురిపెట్టెను తుడియెడకుల వరుసగా పొడమలనుండి పైపై కి తుపాకి కాల్పుచుండెను పొడములు, మోకాళ్ళు, తోడలు, నడుము, పొలి తుపాకి గుండ్లతో గాయము లయి రక్తము ప్రవహించుచుగెను విశానవక్తమునై కాల్పుటతో యోగి కాళ్ళకు దిగరెంచెను.

గుర్రాలు కానవదిరుగ్గముయినవని గావించెను. గుర్రాలు ఖాదీలేనెను మరణించినవాడు రామరాజగుచో కాదో తెలిపికోమటకును, కవమును బహారంగ పరచుటకును, నీలుగా లేకపోయెను పరీక్షార్థము ఈ మానవపుముగ్గను ఎచ్చటికి వండిన పీచు బ్రహ్మదేవో యని అధికారులు చేసెను పిలిచిపోయిరి. గుర్రాలు చాడేవించుచు తెచ్చి పోయి గొట్టుకొనిరి. తమ యనరాధరహస్యము పెల్లెడికాకుండ మండుటనై గవేయన్గా కవవహనము గావించిరి. (మే 7, 1984).

అయోగి రామరాజు కాదనియు, మృత్యునిగు అనునరుడయ యుండియునుమనయియు, అబ్బారి పీచారామరాజు దిగరంజియనియు బనులు ఇచ్చుటపి కలంచుచున్నాడు. ఈతనిదిగుర్ని పాటలు, పద్యములు, బుద్ధి కథలు, రచనములై ప్రచారములో ముచ్చుచి.

అబ్బారి పీచారామరాజు గొప్ప మేధావి, తేజస్వి. కిచాశీ, రాధావ్రకాపనచో, యూష్యి లక్ష్మీకాయ

ముప్పుగురారి శ్రీశోభో వేదశక్తన వాసీయనీడును, శోక హితైక వరాయణుడు

అ పి.

అవనింద్రవాళాశాసనము:- బాగ్గరు అవనింద్రవాళాశాసనము అయినది చిత్రకళోద్యమమును స్థాపించిన వాడు అతడు 1871 ఆగష్టు 7 న తేదీయందు కలకత్తా నగరమునందు కాకురునంగమున తడియమైన "శోరకంకో" అను కవనములో శ్రీకృష్ణాష్టమివాడు బవనమొండెను అతడు పి. శి రాజా గురేంద్రవాళాశాసనము కవిత్వపుత్రుడు రాధాచ్యారకవాళాశాసనము ద్వితీయపుత్రుడగు గిరేంద్రవాళాశాసనము పొతుడు. అవని శ్రేష్ఠశోదరు డగు గగనేంద్రవాళాశాసనముకూడ ముద్రపిద్ధ చిత్రకావ్యమైన వరలెను

చరిత్రవక్తములను వెనుకకుత్తిప్పి చూచినచో, వెనకలియును కామమునందు చిత్రకళాశ్రవణయమువాని, వాల్మీయశ్రవణయమువాని మధ్యభేదము తెలియదు అది క్రియాశక్తిక కాలము కాని, విర్యాదాశక్తిక కాలము కాదు. పామోద్యముగా శాంతిలోగూడ్చిన కామమునందే పూర్వాచార వరాయణుల వృత్తి, విద్యార్థ్యకల విలంబనములు అను కృంఖలములను తేడించుకొని వక్త్యములయిన చిత్రకళోద్యమములు ఉదయించుచుండును విర్యాదాశక్తికముయిన ఇట్టి ఉత్సాహ వంచనము విద్యోనియా కళముయొక్క అంత్యభాగమున చూపెట్టెను తత్పరిశ్రమగా కళాపాపాశ్చ్యములందు అనేకములును. శిష్యములును, అయిన పిండుపీకో ఉద్యమములు తలచెట్టెను.

వక్త్రమాద కళాశ్రీ అరంగమున కారతలేమునందు రాజీయములలోను, పాపాశ్చ్యములలోను, కళలలోను, 'ఈ పిండు పీకో' ఉద్యమకత్త్రము గోపరించుచున్నది. రవీంద్రవాళాశాసనము కవిత్వము ప్రాచీన కవికా పంప్రచారయములయి, కవనలయి తిరస్కారాశ్చ్యకమైనది. మరేంద్రవాళాశాసనమున కవిత్వము రాజీయకమయి బహుకాలము మండి అంగిశ్చక్తమయెత్తు ప్రవృత్తి కరిపాంబా విధానము వెద అవహనముయొక్క. ప్రారంభకవన మూచించును. అవనింద్రవాళాశాసనముయొక్క కళా విశ్లేషము కవలలుగు శారతీయల వృద్ధయములందు బహుకాలమునుండియు చాగియున్న విర్యాదాశ్చ్యకములయ

ఉత్సాహానికిరమున ప్రాణముదోసెను. ఇప్పుడునగు పంగరేణియు పాశ్చాత్య సంస్కృతి అను మధ్యమును విశేషముగా ప్రోత్సహిస్తున్నది. ప్రకరణంబు దెలిపి పంగరేణియు అదేరహ విధానము, వారికాదు. పర్యము అంగ్లేయ సంప్రదాయమువారి అయ్యెను. దీనికి అపిచార్యమున ప్రతిప్రతి ఈ కళాని అదియందు పాఠమును, పాశ్చాత్యమునందునలే కళలందును మనకానికి స్వతస్త్వమైన ధర్మములను అనుకూలముగ మనఃప్రవృత్తిని అవిచ్ఛిందించుట ఉత్తమకృత్యమని తొలుదొత్తి నియాపించినవాడు అవనింద్రభావనామక కాకులే పాశ్చాత్య సంస్కృతిని వివేచనలయిన పాశ్చాత్యకళ పాశ్చాత్యులకు పాశ్చాత్య మగుట పుష్కలం (Plentiful) అనునది ప్రాచ్యులదియంతో అనుచితమగునీ ప్రాచ్యరేణియకళా విభాగమున పరిపూర్ణముగాను, అందనంతముగాను, అవర్ణ్యమగుట, ప్రియకావములను అవిచ్ఛిందించుటకు పాశ్చాత్య కళాకళలను అనంతమిచ్చుట అనుచితమగును. కళలములయిన ప్రాచీనకళలయి చిత్రకళా సంప్రదాయ శంకుపుటను గుమిగూర్చుటలేకను, వాతీయము లయిన పద్మపత్ర యొక్కయ, పంకజముల యొక్కయ, కోకిలి పువరుద్దరియను లేకను, లేకుం కళాంక్షికి మోతము సిద్ధిపగలదని మొట్టమొదట గ్రహించినవాడు అవనింద్ర భావనామ

అవనింద్రభావనామక కాకులు అనేకీకమ అవర్ణ్యమైన పద్మపత్రము కలవాడు పాఠసూక్తిక శీర్షము అను లేఖనమునందు ఒక ప్రత్యేకమైన గూరుగా విరాజిల్లుచున్న పదుకాళిక సంస్కృతియందు అతడు ఎల్లప్పుడును ఒక ప్రముఖాత్మకము కాగ్రహించి యుండగలడు. భారతదేశముయొక్క అపూర్వప్రాంతములలో అపురవుచు ప్రదర్శించబడుచుండు అతని చిత్రములు అతని చిత్రకళాకళలమునకు పరియగు విధర్వములు కావు. (అతని ఉత్తమోత్తమ చిత్రము లింకను ప్రయోగించబడలేదు.) అతడు మోటుగను, పరిశుభ వర్ణములతోను, రచించి ముద్రించినది వాటిలోవచ్చు చిత్రములే అందరెరిగినవి. అట్టి చిత్రములు విభావోహమముకంటే విభావోత్పత్తికీ, గుణ్యగదాముకంటే దోహదపెట్టుకలమునకే విశేషముగా పాఠవము లయ్యెను. కాకులు పంభావ

నిమిత్తులు గృహము కాగ్రయించియుండు వలగాను కలవాడు. అంగ్లేయ భావతో వ్రాయుటకు పవ్యుతి లేనివాడు. అందులేక అపారాధని పొందర్వము, గౌరవము కలిగి, పొందర్వ రమ్యగదా పాఠములను, భారతీయ కళయందు అత్యంత ప్రతిభాపిష్టమున అవనింద్ర భారతదేశమునందలి ఇతర ప్రాంతములందును వాగరక కళామయలకు పరియె భాగ్యము లింకను పాఠ్యపద్యయ్యెను

ప్రాచ్యభారతమునందలి ప్రాచీన విద్యార్వయ్యెనే గ్రంథములేయెడలి, పరిపుష్టమై, పాశ్చాత్య కళకు పరిధమున తీసిదోక, అత్యంత విభావ భావరమై సంపూర్ణముగ ఉపభూయతమై, పొందర్వ మిమంసా విషయకమైన భావము కాకులు కనిపెట్టెను. అట్టి అవిచ్ఛిందిములో వాగరమ ట్ ట్, రోజ్ ట్, అను వివిధ్యములు కనిపెట్టిన విషయములను అపొ సంవత్సరములకు ముందుగనే వాగ్యుని అవనింద్రభావనామకు కనిపెట్టినవాడయ్యెను పిదప, అపాను దేశములకు సంబంధించిన అనేక కళాదూషములను పెట్టు. కలగల భారతదేశమే గురుత్వమును పూర్వ భావిత్వమును కలిగియుండును ఇతర (Qura) హోరియోతి (Hofli) ప్రాంతమునందలి ప్రెహ్మన్ (కదిగోడలై) చిత్రము రంగు లోమ్యలు) పాశ్చాత్యుగా భారతీయ చిత్రామళరములై యున్నవను విషయమును వాగ్యుని కాకులు కాకు సంపాదించిన పేర్లు. చిత్రకళా అంతములనుబట్టి ద్రువపరచెను

1897 వ. సంవత్సరప్రాంతమున అవనింద్రభావనామకు ఇవిపరియైన సంవత్సరముల ప్రాంతముననుండి ఇతరములను కళావేదియగు పీచాదు, గీతపాత్రి యొద్దను, పదవ కలకత్తా నగరమునందలి దొరకనము వారి చిత్రకళాశాలయొక్క ఉపప్రభావాధిపతియొద్దను ఛాయాచిత్రము చిత్రణములు, దూపచిత్రణములు, వర్ణ చిత్రణములు, పరిపూర్ణకళా వివరణ చిత్రణములు మున్నగువాటిని అభ్యసించెను పదవ ఇంగ్లండునుండి పరించిన చాగ్లను ఎకపాదును అను కళావేదియొక్క చిత్రకళామందిరమున పాఠముల సభ్యునింపకారంబించెను. అట్లు కాకులు మూడువారును సంవత్సరముల పర్యంతము పామరుపద్ధ గృహములకు కలగలను పొందినవిదవ

ఆవనింద్రవాళులు

రావచిత్రమున మిక్కిలి బలముగా యెంతి గంటలలో ఒక్కొక్క చిత్రమును పూర్తిచేయ గలుగునట్టి వనస్థుడయ్యెను. కాకున ఈ కాలమున జనాదినయము అని రెండవ తైల చిత్రమును చిత్రించెను. 1900 సంవత్సరములో ఆవనింద్రవాళు కాకున మాంఘిన పట్టణమున కేగెను. ఆ పట్టణముననున్న కాలమున, అతని చిత్రకళావృత్తియందు సంపూర్ణమైన మార్పు వచ్చెనుటచే, అతడు పాశ్చాత్యతైల చిత్రములను చిత్రించుచువారి, విజయరంగులలో చిత్రించుట కాంఘించెను.

కాకున కలకత్తాకు తిరిగినప్పటికి మరొక కాలము వరకు పామరవద్ద నిలిచిరని చిత్రమున కింతయు వొందెను. విదన అతడు మాంఘినకు రోవునపుడు పామరుయొక్క క్షణకాలమున కాకు విద్యమొనర్చి యున్న చిత్రమును తనవెంట కొనిపోయెను. 'క'రాళంలో మందరమున నున్న తన పూర్వగ్రంథాలయములో, చిత్రములలో వొప్పారునన్న పూర్వమున యొక ఇంకో పార్శ్వ గ్రంథముయొక్క ప్రాత్రతివాళుడు ఒక కాకు మామకు తప్పించెను. రానితో కాకురుయొక్క చిత్రకళా చరిత్రమున గొప్పమార్పు పుట్టెను. ఆ ప్రాత్రతియందలి అత్యద్భుతమైన వర్ణ చిత్రములు, మందరమైన తీలవళక, అనది కల్పవాళక, ఉత్తమము కలిగియున్న రాన వాళకు చిత్రకళయందు 1893 వానిచ్చుచింద వనస్థుడయ్యెను. తరాచిక కాకురు దివ్యోపాలనగు శ్రీకృష్ణుని తీర్థమునందలి, తీల అనెను ముద్రపిచ్చ వృత్తిములకు వర్ణించునట్టి చిత్రములయల చిత్రమాలికలను రచించెనాడెను. ఈ చిత్ర రచనలు మాంఘిన పట్టణమున అనుభూతమయిన అతని చిత్రకళారమ్యమునందలి మాన్యువరిన ద్రవముయొక్క, వరి కాకుమలై యుండునప్పుడు, దీనిలో వెనుక పట్టణములోని దీక్షయన్ వలెనే కామను వంగితమునందు ముద్రపిచ్చ చిత్రకారుడుగా పేరుచొందనయనను అతని అడుగంటెను. ఇది వలెనే అవనింద్రముల త్రిందకులగిరిని విషయము అప్పటికి ముగిసినవంశవర్ణములచా రయిన ఆవనింద్రవాళుకాకున పాశ్చాత్య చిత్రకళా తైల చిత్రములను పట్టణముకొని పంపించిండుకొనెను.

కొన్ని సంవత్సరములకు ఏమట్లు కామరతుడు. ఇ. వి. వాల్మీకి అను పేరుగల కలకత్తా వర్ణమునందలి చిత్రకళా ప్రధానాధికారి కలిసికొను అవకాశము లభించెను. అత్యుత్సాహ పరిహరితుడగు కాకునకు వాల్మీకి అను పామరము, పామరకాళి అను పట్టణము, గోపాలయెను అప్పటినుండి అయ్యురుపురును అసంస్థయందు కలిసి వని చేసిరి. తరాచికా వంగ చిత్రకళాశాఖ, వర్ణవర్ణములను యున కా ర తియ చిత్రకళా సంప్రదాయము యొక్కయు తత్వలయముల యొక్కయు పునరుద్ధరణమున వర్ణన వర్ణనా యత్నించెను.

పూర్వోక్తలిగా ఆవనింద్రవాళు కాకున యొక్క అద్భుతయ ప్రతిభ మెట్లుమొదటిపారి "రాచాన్యస్థ" అను చిత్రమాలికయందు అవిష్కృత మయ్యెను. ఈ మాలికా చిత్రములు అనది తీర్థ రకయంతకాక అనదిక కాల తియ చిత్రకళా తైలమునందునూక వొక సూతన కళమును ప్రదేశపెట్టెను.

ఆవనింద్రవాళుని చిత్రకళావిద్యుద్ధి పురస్కరించు కొని స్థానముగా అతని చిత్రములను మూడు అంశములుగా విభజించ వచ్చును.

- (1) 1896 వరకు పాశ్చాత్య చిత్రకళాతైల చిత్రములను రచించి ప్రాయజిన చిత్రములు.
- (2) 1895 వ సంవత్సరమున అనుభవ కాలికమైన రచనా విధానముతో వొప్పారిన కాలతయ చిత్రముల సంగ్రహ గ్రంథ మొకటి (అక్కడ) అనది జనామానముగా లభించెను. ఇట్టి సంఘటనములే కాచికి తొలిపారిగా కాలతయ చిత్రకళా చరిత్రయ మొదలయెను. కాకునయొక్క చిత్రములను రామైత్ర - మొగలు చిత్రములతో పామరములకు తక్కువ పాశ్చాత్య యుచిత్రములతో పామరముమొందు. అనను అవి వర్ణవాత్సలములు కాపాగెను. ఇట్టి రచనా విధానము కాళకు తరువాత ఎప్పుడును అగ్రయించిన కాకు కాకు.

(3) 1897 మొదలకొని 1900 వరకుగల వర్ణ కాలముననే అతని చిత్రకళయందు హిందూకళా సంప్రదాయములతోను రామైత్ర చిత్రములతోను పామరముల విద్యుద్ధి పుట్టెను. 1901, 1902 సంవత్సరములలో అతడు అనదిక అపారీయ పాఠశాలలోను, వారి రచనల

తోను, పరివర్తమునుపొంది క్షీయ కళా విభావమును పెంపొందించుకొనును. శిల్పశైలియందు కొంత భేదము స్థూలదృష్టి గోచరించినను, శుభ్రతనుండి మొత్తము మీద అవిధి రచనయందు దివ్యరసగతక మార్పునియు లేదనవచ్చును.

కాకుదు ధిష్ణమునైన ద్రవ్యసాధనములతో అసంఖ్యాకములయిన చిత్రములను చిత్రించెను. కాటకో ఒక్కొక్క చిత్రముయొక్క ప్రత్యేక శైలి నైపుణ్యములను వివరించినచో అది చిత్రకళకు ఒక అమూల్య ఉప హారముగా పరిగణించదగిన యిందును.

1980 లో అవనింద్రవాళాకుడు "అరేబియన్ రామలు" అను చిత్రమాలికను ప్రారంభించెను. ఈ చిత్రమాలికలో స్వలహాత్మకమయిన చిత్రకళా శీర్షికమునందలి చరమ రకాభూతకమై యున్నది అపారీయకకాపారగుల పరిచయ మేర్పడిన కామమునుండి కాకుదుయొక్క చిత్రములందలి ప్రసాదకగుణము అప్రకాశమయ్యెను. కాని "అరేబియన్ సైక్యు" అను మాలికాచిత్రములలో మరలప్రసాదకగుణము అతిశయించెను. దీనికి కారణ మతడు తద్రచనమున బుద్ధిపూర్వకముగా వాడల్లిన యట్లు చేసి, ఇద్విమయమున అతడు పొందిన జయము అపూర్వము.

చిత్రకారుడుగా దాక్షిణ కామీ రోపర్లకు కృషిని పనుగ్రహముగ ప్రదానించిన కర్తవ్యముగాను అతనికి కళ బహుముఖములతో, వివిధ రీతులతో పంకలితమైయున్నది. 1980 వ సంవత్సర ప్రాంతమున కామూరు ప్రారంభించిన చిత్రకళోద్యమముయొక్క అంశావస్థయందు అతడు చిత్రించిన చిత్రములు పాశ్చాత్య చిత్రకళా ప్రభావమును విరమించుటకు, తేలియ కళాశైలి పాదనముగా ప్రాచీన కాలరీయ చిత్రకళ మధురించుటకు, ఉద్ద్యమములయినవి, (కాలరీయ చిత్రకళా ప్రస్తుతియందు) పాశ్చాత్య కళానివశ్యమును పరిపరిచి తిరుగుకాటు చారుగాను, కాలరీయ చిత్రరచనయందలి అతి మాతృక శక్తివ్యమిలను అత్యంత పామర్థ్యముతో నిరూపించుచు చాత్యధ్యాసించుచున్నాడును, అతడు రంగమున ప్రవేశించెను. అట్లమటనే నవకు శేవనము ప్రాచీనకళాశీలకుల మధురించుట ప్రయత్నించె నని అనుకోవలసి వచ్చెను. అతడు అన్ని రేఖలనుండి చిత్రకళాశీలకులను, విధులను, కల్పనా

పరిశ్రమాయములను పమికరించుకొనగల ఒకావోక అద్భుతకళాత్మక విశిష్టమైన ప్రతిభ కలవాడు ప్రాచ్య అమాయాయందును పాశ్చాత్యరేఖములందును గల కళా ప్రదీక్షల చిత్రరచనాక్రమమును పారద్రముగా, యతేచ్ఛముగా అత దవలంబించెను. అతడు తన చిత్రవస్త్ర యొక్క అంశరచయందు ప్రాచ్య - పాశ్చాత్యదృక్పథములను రెండింటిని అవిర్యచయిమైన పంథోగముతోను పమి కృతమైన మైత్రీతోను ఉపయోగించెను.

దాక్షిణ అవనింద్రవాళా కాకుదు ఉపాధ్యాయుడుగా అవద్యుతుడు, మిక్కిలి పనివారయిన శిష్యులయొక కన్న తల్లివలె అపరిమితమైన ఉపకమ, కష్టమత్రవలె వాత్సల్యమును, అనుకంపను అతడు చూపెను. పాఠాగ్రహణయిన శిష్యులయొక్క హృదయములందు లీనమైయున్న కష్టలను అపారగ్రహము చేయుటయే తీవ్రగణం కర్తవ్యములు అచ్చుకావనాములు వనశిష్యులైన తన కవనా విభావము మెచ్చును అతడు విధించియున్నవాడు కాదు. అవనింద్రవాళాకుడు చిత్రకళకు పంకలించిన మాత్రోద్యమమునకు కాయకుడుగా ఎడతెగని కృషిపల్కెను. తన అనుయాయులకును, నర్తకిలైన వర్తకగు శిష్యులకును ఉత్సాహరేఖములను కలిపించెను వారి కాతడు ఉత్తమ హైందవ కళాచిత్రములను అవకాశము చేసికొను విభావమునందును, సూక్ష్మాతోచనల కల అభివీలకు కాల ప్రకృతులకును, అవతరములకును, పరిస్థితులకును అనువగు రీతిగా మాత్రకళాశీలకులను పునర్నియోజన మొనర్చుటై, కాలములను, ద్రవ్యములను, పరిగ్రహించు విభావమునందును పాశ్చాత్యమైన శిక్షణ మొనగెను. 1980 వ సంవత్సరములలో అవనింద్రవాళాకుడు తన శిష్యుల కొనిన ఉపవాదపనులందు చిత్రకళనై తనకుగల ఆదయములను అట్లాదిష్టించెను. "మిలోక మందరమైన ప్రతేక చిత్రమును ద్రావయి పంకల్పముతో ఒక ఉపవాదమునకుగాని, నదీ తీరమునకుగాని రోయి అచ్చటి మొక్కలను, పుష్పలను, జలకుపులను రంగులతో చిత్రించుట చేరెదగనది కాదు. అట్లు మలకపాదనములతో పాండర్యమును మీయిరిన మొనర్చుకొనుటకు మీ రొనర్చు యత్నములు వాచాత్మకమును కలిగించుచున్నది. పాండర్యము మోదుపాదుల వాక్రయించునది కాదు. అది అత్యంతముగా

అశోకుడు

అంకరమైన పోతువును అగ్రయంబునది, మీరు ముప్పుందు
కాళిదాసకవిచా వైశిష్ట్యమునందు మగ్గుచునప్పులు
కంటు విడవ అశవమును తిలంపుడు. అపుడు నిత్య
సౌఖ్యమైన మేపు పంజేశముయొక్క కాళ్యంక పాతాగ్య
మును మీరు గ్రహించ గలుగుదురు. మొదట కాన్తికి
శృంగమైన పముద్ర వర్ణనమున మగ్గులు కంటు విడవ
యశేష్టముగా నముద్రమును చిత్రింపుడు."

అవనిండ్రవాళుడు తిది శోకవాడు అశని మరణముచే
అధునిక చిత్రకళోద్యమమున పోక మహానాయకుని,
ఒక కేశాభిమానిని, ఒక చిత్రకళా ప్రవోదకుని కారక
జీవము కోల్పోయినది. చిత్రకళోద్యమమున మిక్కిలి
ప్రతిభావంతుడును, పదుకాలిక మహాపురుషులలో పోల్కొ
డును, మానవ సంస్కృతి చరిత్ర వ్రతములుండు చూపి
నాని చిహ్నములను నిలిపినవాడును అగు అవనిండ్ర
వాళువకు కారకజీవము పుష్కల్యవహారానివందనములను
అర్పించవలసి యున్నది

అవనిండ్రవాళువకు కీర్తిని తెచ్చిన కియ్యలు పెక్కులు
కలరు వారిలో నందలాలోహము, అనిశకుమార్, పో
హ్యూడు, పశిలు, కేవీప్రసాదరాయ్ రెండరి, ప్రసూర
కుమార్ వచ్చి కేర్పొన దగినవారు

వి. ము.

అవిపెన్నా - ప్రీ.శ. 980-1087 :- ఇతడు పర్షియా
దేశస్థుడు. లోహకారుల పరిచయమునగల ఒక ప్రదేశమున
అర్పించెను వైద్యులందు అగ్రవరు డని పేరు పొందెను.
ఇరువది వాలుగొండ్ల శ్రేణాయముననే అష్టాన వైద్యులనదిని
పొందిన ప్రతిభాశాలి. ఇతనికి పాహిశ్యానిలామ మొందు
యూరపుతంకమునందలి వైద్యశాస్త్రమునై కవనవరదిన
ఇతని శృణ్వి ప్రాబల్యము మిక్కిలమును 1850 వంశవృ
రమునరకులకుఁ గావహా అను పేరుగల ఇతని వైద్య
శాస్త్ర ప్రాంతము వైద్యశాస్త్ర లోకవాణ్యములందు
పాశ్చర్యంకమై యుండెను. నిరవధారా, శిశోవృద్ధి,
ముకుపులు, వినివరితముగ మానవుల అలోగ్యమునందు
కనండు మార్పులను ఇతడు గుర్తించెను. ప్రయోగించు
వారికి పలవలలు, వృద్ధుల విషయమై వహించవలసిన
కర్తవ్యమునకు ఈ గ్రంథమున పేర్కొనబడినది

డా. జి. రా.

అశోకుడు - ప్రీ. శ. 273-282 :- అశోకుడు
మౌర్యచక్రవర్తులలో అగ్రగణ్యుడు. మహారు ప్రీ. పూ
304 వ సంవత్సరమున రెండవ మౌర్యచక్రవర్తి యగు

నిందుపొందవలయు, మతప్రచారానికి అర్పించెను. ఇతడు
తండ్రి శివిక కాలములో తక్షశిల రాజధానిగాగల ఉత్తరా
పథమునకు రాజప్రతినిధిగా నుండి ప్రీ. పూ 278 లో
తండ్రి మరణాంతరము చక్రవర్తి యయ్యెను. కాని
ప్రీ. పూ. 269 వరకు అనేకాతండ్రి మరణించిన వాలుగు
సంవత్సరముల వరకు పట్టాభిషిక్తుడు కాలేకపోయెను.
ఈ మధ్యకాలముగ అశనినై క శక్తిగర్భిత అశని పోదరు
లతో యుద్ధము చేయవలసినప్పుడు తువర్ణవధికి కారణము
కావచ్చును. అశని మంత్రియగు రాధాగుప్తుడు అతడు
చక్రవర్తి యగుటకు రాజ సహాయపడెను.

కళింగయుద్ధము, చక్రవర్తి అయినవిష్ణుల అశోకుడు
ఒకయుద్ధము చేసెను ప్రీ. పూ. 262 వ సంవత్సరమున
అనేకా పట్టాభిషిక్తుడయిన శి సంవత్సరములకు అతడు
కళింగదేశమునై రాడి పడతెను ఈ యుద్ధములో 1 వృర
లక్షమంది నై రిలుగా పట్టుబడిరి. 1 లక్షకు పైగా మర
ణించిరి దీని తెచ్చి రెట్లు మిక్కిలముగ అమలు యుద్ధ
కారణమున చనిపోయిరి. ఇట్టి ప్రాంతాని, హింద అశని
శివీకముతో గొప్పమాధుర్యము తెచ్చెను. ఈ విషయము
చేరు దిగ్విజయములకు పురోహితులకు అమలు అశనికి

యుద్ధమునై ద్వేషమును అనివశేషము యుద్ధమునంత పెక్కుమందు నై నిలువ మరణించుటయో గాయపడుటయో, క్రమపులై తీక్కుటయో తటస్థించును చారి కుటుంబములకు మిక్కిలి కష్టపక్షముల కలుగును ఇది చారి నమ్మిపాతులకు కలెనైచి పెక్కు వివాదములకు చారిశీయును. ప్రజాసేకమును ఇట్టి కష్టములపాలు చేయుట అశోకుని కెంతమాత్రమును ఇష్టములేదు కావున కళింగ యుద్ధానంతరము అతడు రణభేరికి బదులు ధర్మ భేరిని మ్రోగించెను కొన్ని అధారములనుబట్టి కళింగ యుద్ధానంతరము తొందరవల్లగానే ఇవ ఉపగుప్తుడు అశోకు నకు చేసిన తొందరతోపరేకము ఈ పరివర్తనమునకు చాల పరకు తోడ్పడినది తెలియుచున్నది. తత్ఫలితముగా విశదమ శీర్షికేపమున రణరంగమున కాంతి పని ప్రతిప పట్టుటయేగాక మానవకల్యాణమునకు మార్గమును చూపు నట్టి ఆహ్వానము, దిగ్విజయము, విచ్ఛిలమును ప్రబలించరి కిది అలవడుచుటకు పూను కొనెను, ఈ విధముగ తన జన్మమును పార్శ్వము చేసికొని, "దేవహం ప్రియ" "ప్రియ దత్త" అను నిరుదములను పొందెను అశోకుడు శ్రీ పూర్ణితి సంవత్సరమున మరణించెను.

అశోకుని పరిపాలనను అశోకుని రాజ్యము మిక్కిలిని స్త్రీ స్త్రీయు కలిగియుండెను దక్షిణమున కొంతగళాము తప్పకారతరేకమునంతను అతడు పరిపాలించెను. మన రేకముతో పాటు అరియా, అశోకోపియా, గెర్రోపియా పారోపామిపాతై రాష్ట్రములుకూడ అతని అధీనమున నుండెను. పెహావర్ తోని పాఖగర్హి, మనవహరాలోను, దేరాకూను దగ్గరనున్న కాల్హిలోను, భారో రాష్ట్రమును

తోని రోహరాలోను, కళియపాదులోనున్న గిర్ పారులోను, పూర్వీ తల్లాలోని ధేనిలోను, గంజాములోని కెగడలోను, మైసూరులోని చిశల్ దుర్గములోను, బాబర్ పూరు దగ్గరనున్న రూప్ పాల్లోను, సిహారులోని సహద్రాపాన్లోను, తరితర ప్రదేశములలోను ఉన్న అశోకుని కావనముల అధారముగా అతని రాజ్య విస్తీర్ణము నిర్ణయించుటకు వీలై యున్నది కాని కళింగ రేకముతప్ప మిగతా పామ్రాజ్య మంతయు అశోకుని కండ్రి యగు కిందపాడును, కాతయగు చంద్రగుప్తుడును అయిందనరే

అశోకుని పామ్రాజ్యమునకు పాటలిపుత్రము రాజుచారిగా నుండెను. అశోకుడు తన రాజ్యమును నిరంకుశముగా పరిపాలించినను తన ప్రజలను కండ్రివలె చాడరించెను. వృద్ధులకును గడునింది, కిష్టిదారపరాయణులై, పెద్దల పలహోలను మన్నించుచు, తన ప్రభుత్వమును మంచి పురాదులనై నిలిపెను మరియు హిందూ రాజ్య సంప్రదాయము ననుసరించి అశోకుడు ప్రజల యోగక్షేమములను తెలిసికొనుటకు వివిధ ప్రాంతములకు యాత్రలు వెడలుచుండెను అతని క్రింద నున్న పామంతులు ప్రజలను కష్టపెట్టుటకు, చారికి క్షేమకరములగు నమలు చేయుటయందు అలవకను పహించకండ, కనిపెట్టుటకు గూడరారులను నియమించెను ఇన్ని వీర్యాక్షులు గానించినను ఒక్క ప్రభువు రాజ్యమంతయు స్వయముగా పరిపాలించుటకు నిలువారని యెరిగి అశోకుడు తన రాజ్యమును అనేక రాష్ట్రములుగా విభజించి పరిపాలన రాష్ట్రములలో తన రాజకుటుంబముతోపాటిని రాజప్రతినిధులుగ నిలిపివై తక్కిన రాష్ట్రముల పరిపాలననై నిర్దుమగం

అశోక స్తంభము

అశోకుడు

రాజప్రతినిధులను ఏ ర్యాయులు చేసెను. తక్షణం, ఉద్దయి, తోపాతి, మహాగిరి అను ఈ చాలగు వరగచాలును పరిపాధ్య రాష్ట్రములుగా చేర్చిన అవస్థలు కలిగి శాసనముల మూలమున తెలియుచున్నది.

అశోకుని పుత్రుడు - అశోకుడు కలింగ యుద్ధానంతరము తొడ్రమతము నవలంబించి నది తెలియుచున్నది. అతడు ఒక శాసనముతో - కాసు తొడ్రవాత్మక పని చెప్పి కొని యున్నాడు అంతేకాక శ్రీ. పూ. 253 వ. సంవత్సరమున తొడ్రవర్యముల నన్నింటిని నదురేళముతో విడుదలించుటకు మొగరేపుత్ర బీహ్యాయుక్తు అధ్యక్షతలో మూడవ తొడ్రవ నహానేళమును ఏర్పాటు చేసెను. తొడ్రవలకు పనికల్పణమునైన నుద్దగయ, టుంటివనము, కలిం వస్తు, పారవాక్, గ్రావ స్త్రీ, టున్దగరము మొదలగు స్థలములకు యాజకత్వము. తొడ్రవర్యవాక్తి స్త్రీ ధర్మమహా మూర్తులను నియమించెను అంకువులను అనియచ్చుట మొదలగు అలవాటులను మార్చించెను. తొడ్రవలను మొత్తమున దీనములకు ఉత్పన్నవనములుగా పరిగణించెను. అట్టి ప్రమాదములవలన అశోకుడు తొడ్రమశాసించునని ఘంటావశముగా చెప్పవచ్చును.

అశోకుడు తొడ్రమశాసించునని అయినను, పరమత ములయొక రేఖకావనము లేనికానై అన్నిటిని ననుకూలముతో చూచెను. ఈ విధముగ అశోకుడు ధర్మ సంస్థాపనార్థము తన పర్యవేక్షము క్రిందగముచేసి విలయముగాంచి ప్రపంచదశకల్లో అర్చితయ స్థానమును పొందెను.

అశోకుడు - ధర్మము - అశోకుడు తొడిగించిన ధర్మము అవరణ పోషకము కలదియై, పర్యవేక్ష వస్తుకలైన దనియు చెప్పవచ్చును. తల్లిదండ్రులయందు కత్తికలిగి యుండుట, పెద్దలను గౌరవించుట, బ్రాహ్మణులయొక, శ్రమణులయొక మర్యాదగా ప్రవర్తించుట, రాసులను దయతోచూచుట, అహంస, పశ్యము, వాదము, దయ, మార్గము, పాపక, పయమనము, శాంతిని, కృతజ్ఞత, దృఢత, ధర్మకలి మొదలగు అంశములతో కూడిన ధర్మమును అశోకుడు ప్రజలకు తోలించెను. అశోకుడు కాసు నవిద్యుత ఈ ధర్మములకు రేళముతోను,

రేళాంశరముతోను ఉన్న ప్రభావీరమునకు అందజేయుటకు అతేక మార్గములను, పద్ధతులను అనుసరించెను.

1. ప్రవ్రతముగా అశోకుడు కాసు నవిద్యుత అర్యముల విశ్వములను స్వయముగా అవరణతో పెట్టెను, రాజులకు ప్రీతికరమగు మృగయూరీకరములకు పక్షి రేపెను కేటకు మారుగా రాజ్యములలోని ప్రజలకేమి మరయట, పనికల్పణములు, జనులకు పంచస్థానముల ధర్మోపదేశములు, రేళయాజకములు, మొదలగు వనులతో కాలుము గడచేమ ముంపకణములను ముని చేసెను. ఈ అర్యములతోనే అశోకుడు మనుష్యులను, అంకువులను కై ధర్మకాలం కట్టించెను. ప్రయాణించు వారికి పోకర్మార్గము చాటులను వేయించెను వారికి అనుకూల పెట్టు చాటులని వాటలను క్రద్దింది నది పంచీకృతు చేయించెను.

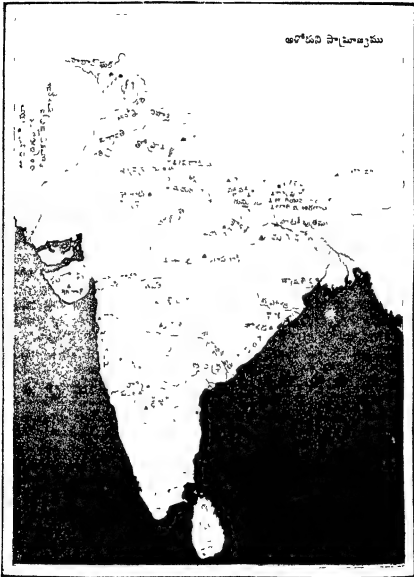
2. అశోకుడు తన పానుంతుల తమ పీఠిక రేళయందు ప్రజలకు ధర్మోపదేశము గానించుచుండవలెనని శాసించుటయుగాక తన ధర్మమున ప్రజలకు మంజముగ అందజేయుటకు ధర్మమహామూర్తులను నియమించెను.

3. అశోకుడు తన ధర్మము అగుపరదంశకును మార్చించజేయుట తొడ్రవ ధర్మోపదేశములకు శాశ్వరము, గాంధారము, యవనము, హిందూయప్రదేశము, జర్మ, పింహళము మొదలగు రేళములకు పంపెను. ఈ పరదర్మములతోనే అశోకుని కుమారులైన మహేంద్రుడు, కుమార్తె అయిన పంచమిక్ర పింహళమునకు పెళ్ళివట్టు తెలియుచున్నది.

4. అశోకుడు ధర్మనిష్ఠులైన ధర్మశాసనములను పెట్టించి రేళములలోని ముఖ్యులయిన ప్రదేశములలోను, పరిపాధ్యులందును ప్రతిష్ఠించెను. ఈ శాసనములు ప్రాశస్త్య శాసనో కొన్ని, అసౌధినికొ కొన్ని, విగిరినికొ కొన్ని నిలిచిన బ్రాయణుల యున్నవి. అశోకుని శాసనములను ఎదివిదిగిరములుగా విశతంపనచున్నను, నడుచాలుగు శిలా శాసనములు, పెండు కలింగశాసనములు, మూడు గురజ శాసనములు, పెండు బీరాయ ప్రంశ శాసనములు, ఏడు ప్రంశశాసనములు, పరిశిష్ట ప్రంశ శాసనములు, అమలకా శాసనములు, కాళాశాసనములు అనునవి.

అ. 2.

అవోకాని సామ్రాజ్యము

అశ్వశాస్త్రము :- కారణములను దిక్పిఠి ప్రాచీన కాంక్షమునుండియు అశ్వములు పరిరక్షింపబడి యున్నవి. వైదికముగాను, తౌత్తికముగాను అశ్వములు ప్రాచీనాశ్వముల నుండినవి. అశ్వమును ప్రధానముగా గ్రహించి రేయనట్టి అశ్వమేధమును మహాయజ్ఞము లేకములలోనే పక్షి కమగుట లేదా కామనగుట పూర్వము అశ్వపరిశ్రావము కారణియులగు తపస్యగుండుచేసి తెలియుచున్నది. ఆ తిరియ కావనరేయి సంహితలు, శ్రీ తిరియ, కవచ, లవరేయి బ్రాహ్మణములు, అపస్తంబ, కాశ్యాదయ, పాంథ్యాదయ క్రొత్తమూత్రములు అశ్వమేధ గ్రంథ గానిది. అశ్వమేధయైన యశ్వమునకు 'యాయ' పది కేరట, రాదికే కామకర్షణయే యందునయి, అది యొకతెల్ల తెల్ల వై తెల్లలు దిక్పిఠము పల్లవై యుండుననియు కవచక్షురకాశ్యకరము కేర్పిస్తుంది. అశ్వపంజరముగల అశ్వనికేవలము యుగ్గేరములో పేర్చినవలెదారు. మాంధ్యుని కార్యయియన పరణ్యు అనుగొట్టముల నానము దరివగగా మాంధ్యుడు మగగుట్టము కేంల దనితెలియదు కాని అశ్వనికమారులు పుట్టినయి పక్షింపవలెనది. పురాణానాపారులలోను అశ్వముల ప్రళంప యెక్కువగా గలదు. తౌత్తికముగా రాజుల చతురంగ జలములో అశ్వము ముఖ్యమైనది. అశ్వవశతుల ప్రసిద్ధిగలదు. కంఠ యోత్రాంశములో 'హత నిరావనది' తెప్పవలెనది.

అశ్వశాస్త్రము :- తమ కవేదినములుగా అవసరము వైచ గణములను గురించియు, అశ్వములను గురించియు, కారణములు ప్రత్యేకముగా కృషిపరిధి గ్రంథములను రచించిరి. గణశాస్త్రములు, అశ్వశాస్త్రములు ఇట్టివే. వీనిలో గణశాస్త్రముల వ్యతాన వ్యవహారములయందు పద రింపవలెనది యోగ్యతములు పునరూపములుగా చేసి వివిధి కరింపవలెనున్నది. అశ్వశాస్త్ర ప్రవర్తనలో కాలి వోత్త్రుడు ముఖ్యుడుగా కనబడుచున్నాడు. కవచక్షురకాశ్యకరములో కాలివోత్త్రుడు పేర్చినవలెదారు. అశ్వ ఉత్పత్తికర కర్త మమమంబిట్లు 'అవ ఘట కాలి వోత్త్రుడు నాయంబులకు' మమమిట్టివల్ల యోయన పమ ఉత్పత్తులు... యగున తెల్లవారలకు లేటవకే రచియింతు' పది కాలివోత్త్రుడు అశ్వఉత్పత్తి శాస్త్రమును చెప్పియున్నట్లు మదిలివారు. మహాకారకమున ద్విశియో

కావనములో 'తవంతు కాలివోత్త్రుడో, ముఖోయో, నలుడోయిది హయనిధి కోపితులలో మునుముందుగా కాలివోత్త్రుడే యుగ్గదంపవలెదారు నలులు, నలులు, అశ్వశాస్త్ర పారంగతులుగా ప్రసిద్ధి చెందినారు. నల మహారాజులకు అశ్వ పౌరదయ మను విద్య తెలియున్నట్లుగా కారకము చెప్పినది.

అశ్వశాస్త్రము :- అశ్వములకు అశ్వశాస్త్రము, కాప్యము, అగ్ని, కేవలము, అందము, గర్భము, పామ అనునవి యుత్పత్తిప్రవర్తములుగా తెప్పవలెనది కేవలవపు అశ్వ కాశ్యము పమప్రమును క్రయవల్ల తమకముతోగూడ తీర్చుకరవ మను అశ్వము పుట్టును. అదియే యశ్వకు సంభవము. యుగముల కాలిది బ్రహ్మకేపుని ముఖము నుండియు, అగ్నికేపుని నాలుకనుండియు కాప్యములు రావెను కానినుండి కొన్ని యశ్వములు పుట్టును. అవి కాప్యకాశ్యములు, తొట్టి పర్వతాదు పాదముల రేయిమండగా ఆ వోమాగ్నినుండి యొక కాపా ముద్భవించెను. అది యగ్నివంశవ హయము కేవలము పుట్టినవలెదగనే యందు ముఖ్యులైన ఇంద్రాద్యుష్ణ దికాదులు తమకోరకు గొట్టములను పుట్టించుకొనిరి అవి కేవలముకృష్ణము నవలెనది ప్రకాశి యొక పుంతు తిలూకరూపమును పొందెను. రాది, యందముల నుండి యశ్వము లుదయించెను అదియే యందకాశ్యములు. మగ గొట్టము వెలన అనుగొట్టమువలెను కలిగిన యశ్వము గర్భమును పుట్టికాశ్యమున పామతో పుట్టి కర్త అశ్వములను పుట్టించెను అదియే పామములు.

గుట్టములకు కొద్ది రెక్క, అందవేషము :- తొలుక అశ్వములకు పశము లుండెను అశ్వములకు పశము లుండి పది మన కాబ్బయముతోను, ప్రాచీన చివలతోను, కర్మకునున్నది అది యాకామన యశ్వముగా సంపరిచయించెను, అది కేవలమును తొలక తిరుగుచుండెను, ఇంద్రుడు కోరించి వీని రెక్కలను గొట్టుమని కాలివోత్త్రుడు తమ ముని కాబ్బాంచెను. కాలివోత్త్రుడు ఇదీ శాస్త్రమును ప్రయోగించి యశ్వముల రెక్కలను ముక్కలుచేసెను. పాప మా గొట్టములు కాలికోలున అ కాలివోత్త్రుని ప్రార్థించెను. దయతో వగు రా ముని 'మి రెక్కలముల విక్కలను పచ్చును పొందె పర

అక్షరాశ్రమము

మిచ్చెను. అప్పుటినుండి అక్షరములు లేవేలైనవనుచు, భూమింద్రునకును వాచాశ్రమము లయినవి అంతువులలో మేదాశ్శుకును లేనివియను. నేగము అక్షరములకు గలుగుట కిదిమేదాశ్రమము పరిణామ కాస్త్ర విస్తీర్ణము లయిన యందునులే పెద్దపెద్ద అంతువులకు తొలుక రెక్కలుండెననియు, కాంత్రము పరిణామ రకవలన వానికి రెక్కలు దోయెననియు విద్వాంశీకరించుచున్నాడు. ఇటీవలి తల్లియన్ కాంగోలో నేలారిన యొకమత త్రైకమునకు బాలుగు రంకములున్నవట!

అక్షరములలో రామరక్ష్యము. గుణకర్మ విభాగమును బట్టి అక్షరములలోను వ్రాసాచారాది చతుర్యక్షములు గలవని కాస్త్రజ్ఞులు మ్రొవారు. (1) మంచిగుణముగలవి, మంచి యలవాట్లుగలవి, కూరములయినవి, గంధిర్యలయినవి గలవి, తెల్లనివి, ఎఱ్ఱనివి, తేనెపన్నెగలవి, ఉపిరికనీయ, నేలాల వాచవినిది వాచనగలవి, అంజారములందును, పాయసాభ్యుదయించును అనన్తీగలవి వ్రాసాచారాది పాయములు (2) తేజస్సుగలవి, కొంచెము కొనవ్యతామము గలవి, పెద్ద ధ్వనిగలవి, పెద్ద కరికముగలవి, అలముగలవి, తెల్లనిదిగారి, పల్లదిదిగారి యగువట్టి మంచి పన్నెగలవి, పువ్వల వాచనగలవి, మల్లెపూవులవంటి కమ్మలుగలవి, ముదిక క్రమములయిన యవయవములుగలవి ఉక్రియకాశీ గుణములు (3) ఎండకు, గాలికి ఓర్చునవి, మిక్కిలి బలపు మోయకాలవని, పంతోషముమగిని, దూలముమగిని ప్రకటించనిది, మధ్యదేగము గలవి, వాచనీయము లయినవి, చిగురుకుటు రంగుగలవి, మేకకంపు, కోతికంపుగలవి, చాకనక త్వము గలవి, నైశ్యకాశీ కురంగములు (4) దుర్గుణములుగలవి, ఇతర అంతువులు తినిపరచిన యాహారముమగునా తినునవి, అవి కుట్ర వస్తువులమగునాక వినునవి, తన్నుదోపించువానినే తన్నునది, చెట్టు విరుగునప్పటి వవ్వడిగలవి, తాటికంపు గొట్టనవి కుర్రకాశీ కుర్రగములు అయి కాశివానినే గుణలేఖితులవలన గుర్తించి వేరువేరుగామంచుట మేలు.

అక్షరము ప్రకృతి. ఐతత్వము. క్రిష్టాంశమున పారహీనమైన గడ్డి, తిగలు, అకులు తినుటవలన అక్షరములు వాక్యప్రకృతి గలవి యగును. వాని కవ్యుడు వాకరగములు వచ్చును అవి అలముదిగి కృతించి, వికర

రీమములు గలిగి విద్రమత్తు గలవియై యుండును. పక్షర్దువు అంశమునను, సామంతమునను పాయము లెక్కువగా వచ్చగట్టి తినును అప్పు డవి పక్షప్రకృతిగల వగును. వివిధ తెక్కువగా వ్రాగును. పాయముల కివయమున కొన మధికముగా నుండగాను, కిరక్తువుతో గుణ్యములు కంఠపట్టి మిక్కిలి అలముగలవై వాద్యరక్షమములై యుండును. ఎంతవది లేనివను అలను రెండవు, ఏ కోగములకును గురికావు. అది చూచుట తెంతయు నిల్చిగా నుండును. శ్రేష్ఠప్రకృతిగలవై యుండును.

అష్టవిధములయిన యక్షణక్షణములు కరికము, మురులు, కాంతి, గతి, వాచన, వ్యవకము, వర్ణము, వత్తము అని యక్షణక్షణము లెనిమిది విధములుగా నున్నవి.

కరికము : పర్యలక్షణములకును స్థానము కరికమే గావున ముఖ్యమైనది సాయకరికము తొలుత చానిలము పెరుగుట యవసరము కొంచెము ఎఱ్ఱనిదియు, గట్టినియు, ముదుతలవడనిదియు వగు చెదనియును, ఎఱ్ఱనిదియు, పల్లెనై నదియు వగు బాలకయు, ఎఱ్ఱని దవుతలను ప్రకృతములు రంకములు గట్టిగను, మన్ననైనవిగను, ఒకచానితో వొకటి లేనివిగను, పాచ్యకస్థులు లేనివిగను ఉండవలెను మిక్కిలి పెద్దనియు, చొత్తని వనియు గానట్టి చెక్కిళ్ళు మంచిది. మెత్తని లెచ్చలు గలిగి వికాలములై, తేనె రంగు గల కమలు కోకావసాములు మంచి మది గలిగి, వికాలమై యున్న మరుగు, పసుపు, గుండ్రమై రెండు మమలతో వెలయు కిరమ్యు ఖతప్రకములు. చెవులు బొట్టబిడయై, పల్లవినిడయై, పూచిగా విక్కినవియై యున్న మేలు. మిక్కిలి చృఢమై, దీర్ఘమై యున్న మెద శ్రేష్ఠ మయినది చొత్తనై పట్టినియు, అలలుగట్టినిదియు వగు బాలు మేలు. మూపు మేలు ముడులు గలిగి గట్టినిడయై యుండవలెను అొమ్ము మదికావై, దీర్ఘమై యొప్పు దగును రంకలు ఎత్తుగను, విదురలుగను మంద వొప్పును తొడలు గుండ్రమైనవియు, పసుమైనవియునై యుండవలెను. మోకాళ్ళుగూడముగా నుండుట తగును. గుండ్రముగా నుండి కంఠలేని విక్కులు శ్రేష్ఠములు. గట్టినియు, మన్ననిదియు, గుండ్రనిదియు, పెద్దనియు వగు గట్టిలు ప్రకృతములు కొంచెము ప్రేలుమంది

గుండవీటియైన పొట్టి తగిడవైది. ఎక్కువ దీర్ఘమైనదిగాక, బల్లవపుగుగానుంది. కొంచెముగా పంగియున్న దీవు తుళమైనది, ఏయరులు పెద్దదియై యుండవలెను. మెత్తనిదియు విగదిగలాడవచ్చనియు, పొడవైనవచ్చనియు వగు బాలము లతో గుండలి తుచ్చుగా మున్న తోక ప్రళంపనీయమైనది అచయవముల పరిమాణము. ముచ్చది రెండంగుళముల ముఖముగలది యుక్తమార్కము అంతకన్న రెండంగుళములు తక్కువ ప్రమాణము గల ముఖము గలది మధ్యమార్కము. తక్కినది కనిష్ఠము. ఉత్తమార్కమునకు మెడ పిండియారంగుళముల పొడవు గలరై యుండును. వలులదియారు, ముచ్చదియారు అంగుళముల మెడలుగలది మధ్యము, కనిష్ఠములు వక్షస్థలము, పృష్ఠము, కటి యవనది ముఖముతో పరూచప్రమాణముగలది. చెవులు పదంగుళములు, బాలువులు అరంగుళములు, గిట్టులు పదంగుళములు ఉండవలెను. ఎనిమిది యడుగుల యెక్కువ గలది యుక్తమార్కము పదడుగుల యెక్కువ గలది మధ్య మార్కము. అరడుగుల ఎక్కువ గలది కనిష్ఠము పది యడుగుల యెక్కువకొంత గలది శ్రేష్ఠమైనది ఎనిమిది యడుగులది మధ్యమును. పదడుగులది హిమార్కము.

పర్ణము. తెల్లనిది, పల్లనిది, ఎల్లనిది, పసుపువచ్చనిది తుళవర్ణములు మిశ్రవర్ణము లిచే విధములు. బాలు, తోక పెండుకులు, రోమములు, చర్మము, గిట్టులు, తెల్లమైన గుట్టుము కంఠాక మునకుము. ఇది చిప్రబాధి గుట్టుము బాలు మున్నైవది తెల్లనై, చర్మము పల్లనై పది కర్ణము ముచాయము సర్వావయవములు పల్లనై పది కొల ముగుట్టుము. ఇది కూడబాధి పసుపువచ్చయవములు ఎల్లనై పది తంజాక మును తుళంగము. ఇది ఉత్తయితాది. బాలు, రోమములు, బాలము పర్ణము బంగారువచ్చె గలది శేవకము. ఇది నైశ్యకాది. రోమములు పసుపువచ్చ, ఎరుపు కలిసియుండి, ముఖము, కాళ్ళు, తోక, బాలు ఎల్లనై పది చోర మునకుము బాలము కాళ్ళు, ముఖము పల్లనై పది దురువు. తెలుపు, నలుపు కలిసియున్న రోమములు గలది పీఠము. కలిగొట్టు పుచ్చువచ్చె వచ్చె గలిగి పిక్కులు పల్లనై పది మేపు మునకుము. పక్కమైన వేరికయందు వచ్చెగలది తాంబావము. ఇట్టి చిక్రకాతులతో దుదిరము, నమనము, క్యామకర్ణము,

కర్ణాలు వంకము, అష్టమంగళము, ముద్రికావము, ధౌతపాదము, హోలాశము, కరణము, వింజము మున్నగునవి కలవు. దీనితో కౌమవర్ణ మునవది మిక్కిలి ప్రళమైనది. ఇది శరీర మంతయు తెలుపు, చెవులు మార్కము పలుపువచ్చె గలదివ గుట్టుము తు కార్కము కర్ణమే యశ్వమేర యాగమున ప్రధాన పకువుగా మకరీయవచ్చె యశ్వరాశము బాలుగు పాదములు, ముఖ మధ్యము తెల్లనై పది కర్ణాల వంకము. ఇది కర్ణాల ప్రధమైత తుళంగము. బాలు, తోక, రోమము, ముఖము, బాలుగు కాళ్ళు అమ తెనిమిది యవయవములు తెల్లనై పది అష్టమంగళము. ఇదియు మిక్కిలి ప్రళమైన గుట్టుము

పర్ణనియమాలగ అశ్వమణి. శరీరమంతయు తెల్లగా మండి, బాలుగు పాదములు పల్లగామన్న యశ్వము యందుకాక వంటిది. పర్ణకాకకాళి ఇట్టిది పర్ణనియము. తోకగాది కేరమగిది హివపర్ణమైనది క్యామము శరీర మంతయు వోకవర్ణమై కేరముగాది, తోకగాది కేరాక వర్ణమైనది యతుళము తక్కువ దంతములు గలదియు, ఎక్కువ దంతములు గలదియు విడువదగినదై పల్లమైన బాలువులు గలది తీడు, పమలపుడు క్రింది దంతములతో నై దంతములుగాది, నై దంతములతో క్రింది దంతములుగాది రాచిది పదివ గుట్టుము నిలువదగనిది మూడుకాళ్ళు పల్లనై, ఒకబాలు తెల్లనై కాచిది మునది యందురు. ఇది యతుళంగకము. చెవుల వెంక కోమునంటి మడిగది క్షోణిక మనకుము పెద్ద పులివంటి పర్ణముగలది వ్యాప్రాకము ప్రసమునంటి చర్మము ప్రేతాదువట్టిది వ్రది. అవుగిట్టువరి రీతివ గిట్టు గలది ద్వీణారము మూపున మడిగది కలిసి. ఒక అండమే కలది ఏకాంబకము. బాచిదవచ్చె ముఖము, తోకగలది తపిర్కకము ఇదియన్నియు చూడములు పర్ణము పల్లనై పది విందర్మము విద్యము తెల్లనై పది తుళంగము.

బాణి. మనువుగా విగదిగలాడుచున్నది, చూడ మున్నమైన ముదురురంగుగలది పొద్దివచ్చాయలు క్రొత్త మేపుములు, కామధృతులు, నీరువంటి కాంతి గలది బాధులుములు. బంగారము, చిగురుకాతులవంటి వచ్చెలు

అశ్వశాస్త్రము

గలది అగ్నేయార్చాయలు. విడివిడిగా పఠనమయిన వానికి గలది వాయువీర్చాయలు అవాళవానికి గలది వాళవీర్చాయలు.

గవనము : పింహము, చాల్లనుము, ఓమగు, హంప, సెమలి, కడకము, వృషభము, ముంగిప, కోతి, తేడి, ఒలె యనుచారి గవనములవంటి గవనములుగల గుఱ్ఱములు తుల్యములు వంశవంశాలుగలవి, విషమగమల బొవ్వపదయొ, తొట్రుపాటు గలదియు, విశ్వరములేని వడకలు గలదియు వగు గుఱ్ఱములు పావశాకులు.

గంధము : కప్పులు, చెట్టులు, మోము, ముక్కు, రంధ్రము అనువాచియందును, తెచ్చుటయందును మూత్రపురీషములయందును మగంధము గలది ప్రళ వ్ర హాయములు, దుర్గంధముగలది దుశ్చారిది. మర్రిచెట్టు, కడిమిచెట్టు, కొండుమల్లెలవంటి పరిమళము గలది యు త్రహాశ్యములు. తేలికానవ, పాలనానవ కలదియు శ్రీష్టములు.

వృద్ధము : పిం, పిల్లవగ్రోది, మర్రిలె, శేరులెత్తయల వంటి నశింపకలది శ్రీష్టాశ్యములు, గంధు పింకంబు పట్టును, చాల్లనుము తొట్టుడిపట్టును, పింహము గర్జిల్లి పట్టును పివపద్యు పాపారథము ప్రళ వ్రము ప్రతికమై పరిగను, గర్గడ మైపదిగను, వలపమైపదిగను పివలదు పాయవృధము చెడ్డది. రాంబులు, ఒలెలు, అరయన ప్లరమపది పావాశ్యములు. ఇట్టి దుష్టాశ్యములు యజమానికి వంశవంశు హరింపలేయును

పశ్యము బ్రహ్మ, తుల్యయదు, మహేంద్రుడు, తులేదడు, యదుధర్మరాజు, గంధర్వుడు మున్నగువారి పశ్యమువంటి పశ్యము గలది యు త్ర మోశ్యములు రాక్షసులు, బాపనములు, పిళ్ళిరేవతలు, మహానర్మముల పశ్యముగలది మధ్యమాశ్యములు, పింహో లేవన త్ర్యములును, రాక్షాపాది పశ్యములును గల తురంగములు గ్రాహ్యములు. నియ్యలు, కంపారథములు, తుదిరహితములు వగు పింహ పశ్యములు చాల్లములు.

అవ వ్రహులు : అశ్వంజయములలో అవ వ్రము లశ్వంజము ముఖ్యములయినవి. శిశువు గర్భమువలంబుగా గర్భవాయువు మిక్కిలి జేగముగ తిరుగుచు, శిశు కళిరము వంధరి రోమమును ముందుగా త్రిప్పుటవలన ముక్కు పర్వదుపన్నది. అవ వ్రము, కళపాది, తుక్తి,

అవతీర్థకము, పానుక, అర్ధపానుక, వహూహము, ముఖిశము. అవి యావ వ్రములవ్వలూప మెదిమిదిధములు. పిటి మడిగుండమువలె నుండు మడి అవ వ్ర నువలదును. తెట్టి కళపాది యిదిచేయి. ఇట్టి తెట్టవలెనుండు మడి కళపాది. ముత్తపుదివ్వ యాకారముగలది తుక్తి యను మడి. దూత బాలుకతో వాళపట్టున్న మడి అవతీర్థకము వాయుకవంటిది పానుక మడి. వగము పానుకవలె మన్నది అర్ధపానుక. మంచుగుట్టవంటిది వహూహోవ వ్రము. మొగ్గవంటి యోక్కడిగల మడి ముఖిశము.

అవ వ్రహుల ప్రమాణము పిటిగుండమువంటి మడి ముప్పావంగుళము ప్రమాణము గలదియై యుండవలెను. కళపాది మడి చాలు గంగుళములు. తుక్తి రేంపంగుళములు. అవతీర్థకము మూడు అంగుళములు పానుక చాలు గంగుళములు అర్ధపానుక ముప్పా వంగుళము, వహూహము మడి అష్టాంగుళము. ముఖిశావ వ్రము ముప్పావంగుళ ప్రమాణము గలదియై యుండవలెను. ఈ ప్రమాణముగల ముక్కు వాచివాచి ఫలముల నొపగును ఉక్రప్రమాణములకంటె యెక్కువయై యున్నను తక్కువయైన వై నను వాచి ఫలముల నొనగవు.

మంజుమలయన కొద్దిముక్కు. గుఱ్ఱములకు ముఖ్యముగా పదిరోట్లు ముఖ్యంజవలెను. శరమునందును, రంధ్రోపరంధ్రములయందును, శిరమునందును రెండే నియు, మదుటిమీదను, మూతిమీదను, ఒక్కొక్కటిగాను మొత్తము పది ముఖ్యంజవలెను. పదిమళ్ళకు తక్కువ యున్న గుఱ్ఱ మల్గాయు వగును.

శిశువ వ్రహుల చెంబెయందును, మదుటియందును, ముంగాళ్ళ యందును, పోడుము, కంఠమునను, బాలువందును, చెబిరాలయందునుగల ముక్కు కుళప్రదములు. బాలువందు ముత్తెపుచిప్పవంటి ముక్కున్న పాయము మిక్కిలి ప్రళ వ్రము. చెబిరాలయందలి మడికి వృషభావ వ్రమిది చేయి. ఇట్టి వృషభావ వ్రము మడికా తురంగమును ఎంత చెయిచ్చియైనను కొవవలె పని యందుదు. బాలుగుమూలల బాలుగు ముక్కున్న తురంగము చాకులంతిగ మనలదును ది యిక్కము చెప్పెను చాకులంతి కావ వ్రము చూచుకొని అ పాయము యజమానునకు రాజ్యభాగమును లేటాయ్చును. ఒకరానినై నొకటి నిచ్చెను

బెట్టవలెనన్న మళ్ళును నిశ్చేదక యనిపేరు. అట్టి నిశ్చేదక పోగుగల అశ్వము తపస్విమితి విశదైశ్వర్యముల నొనగజేయును. నవవ్రతమున కాలుగు మళ్ళున్న గుట్టు మును శ్రీపతకతీ అందును. ఇది తీవ్రమోక్షము పోయెను ఉదరమున మూడు చిట్టలుగల గుట్టుము పెట్టుచాని అయియు నిద్రించును. పర్వము, చితికము, కలకము, తోమరము, చక్రము, మువలము, ముకురము, కంఠము, చంద్రుడు, మచీ, అగ్రము, అంకుశము మొదలయిన దూతములతోమను తెల్లనిబొట్టియుండు గుట్టుములు శ్రేష్ఠము లయినవి.

అతితవ గ్రమము. పౌరయమున పోకతే మడిగల గుట్టుము యజమానుని యుగ్రమున మడియజేయును. కవాన గ్రమమగుచే అతితమైనచే మోపురస్థానముననున్న మడి తెచ్చి మోకాళ్ళపైరవకుండు మళ్ళు చిత్తచరములు కావు. పెచ్చున మడిగల యశ్వము నెక్కురాదు. గంధ స్థలముల రెండింటి మళ్ళుండకూడదు కంఠమునంటి మడితెచ్చి రంధాన గ్రమము, శ్రోధాన గ్రమమునవి దూవ్యములు. ముక్కురంధ్రముల నెమివమునగల మళ్ళు అనుంగకళరములు, ముక్కురూలమునకు నడుమ మడియున్న మరంగము ముక్కురేతకవంటి దని పోయంతిదివేత్తలంచును. సై సైవలమిదమన్న మళ్ళు తెచ్చి, మేద మీదనుండు శ్రీవాన గ్ర మమచి కిడుకలిగించును పశ్చిమ తెచ్చుచోటగల మడి పోచి కలిగించును. గురము, చాళి, కటివలము, ఉదరము, తోడులు, పీటములు, చెవులు, పుష్పకాగమం దున్న మళ్ళు ముష్టములు.

అశ్వదంతోద్భవము. పయోజ్ఞావము - రంతములను బట్టి అశ్వముల నయిప్పుడు గుర్తినవచ్చును. పుట్టిన మానవున పోయమునకు రెండు రంతములు తోచి, రెండవ మానవున వని పుట్టములగును మూడవరెంతో వదిలి రంతములు రెండు పోచును కాళ్ళున రెంతో వని నిందుగా గవ్యమును అయినచే రెంతో ప్రక్కదంత యగును వచ్చి అదవరెంతో గట్టివహును. ఇట్లే పుట్టిన మొదలుగా పరిచెందవ మానము పూర్తియగునరకు పోయములకు రంతము లన్నియు వచ్చును. ఒకయేడు వయస్సుగల గుట్టుమునకు రంతములు తెల్లగానుండును. రెండవయేడు అ రంతములు కపోయ వర్ణములుగా

మారును. పోయమునకు అయినచేరెండుమండి మూడే మొదలై తోక వర్ణమునముగా తొమ్మిది వర్ణములములు తోచును. - కాలికము, వారిడి, కుక్కము, కాచము, మాచికము, కంఠము, తిలూకము, చలనము, నవనము మొదటి యెరువగ్రములకు బిమ్మట, మూడేదగ్గ తోకపోచి పోయముల రంతముల వర్ణములు మారుచుండుటయు. కడవటి దశతో కదలుటయు, చాటుటయు సంకల్పించును పోయమునకు సంపూర్ణాయుర్ధాయము ముగ్గురి రెంకెండ్లు, రెదికొనలు నలువగా రక్తరాయ, సిందూర వర్ణముగాగవును గుర్రములు దీర్ఘ కాలము జీవించును **అశ్వపాముద్రికము :-** పౌస్తరేలంచు చాచి మాతపుల యాయుః ప్రమాణాది ఫలములను తెచ్చునట్టి గుట్టును ముక్కుమిది (పోకముమిది) రేఖలుంటి చాచి యాయుః ప్రమాణాదులను తెచ్చుచును ముక్కునకును బుట్టి పైకి చాచించిన రేఖవలన అ గుట్టుము ముఖలోగము వలన సంవత్సరార్థమున మృత్యురెండు వని చెప్పవగును అట్టి యూర్ధ్వరేఖలు రెండంగుళముల ప్రమాణము గలది రెండున్నచో అ పోయము రెంకెండ్లు మాత్రమే జీవించు వని చెప్పవచ్చును. అ రేఖలే అశ్వముగా మచ్చయెడల మూడు సంవత్సరములకు రాదల వట్టుకొనిపోచి రోగము వలన అ గుట్టుము వచ్చును. అ రేఖలే వంగిట్లున్న చాలుగేండ్లకు మృతి సంభవించును ఉర్ధ్వరేఖ ముక్కు మీద ఎడమపై పువనుండి కొన చాలియున్నచైవరో అ తురంగము సంవత్సరమున సంరక్షము పొందును రెండంగుళముల ఉర్ధ్వరేఖ గలచాచి అరేండ్లయాయువు అర్ధాంగుళము పొడవుగిలి నడుమ ఎత్తుగామన్న రేఖగల యశ్వము తరేండ్లకు వచ్చును మూడంగుళముల పొడవు గల ముక్కుగీతవలన అ గుట్టుము ఎనిమిదవరకు జ్వర ముతో మరణించువని తెలియ దగును మర్య స్థాంమైన గీతగలది తొమ్మిదవయేటను, సంకరరేఖ గలది పరియవ యేటను, రెండంగుళముల వెడల్పున ఉర్ధ్వరేఖగలది చ్చాదకవర్ణమునను, లావు పొడవు మండు రోగగండి క్రయోదశ్శాస్త్రమునను, కాళికాగిరురు రేఖగలది వరువా క్కవ యేటను. రెండంగుళములకు మించిగాది, తగ్గిగాని యున్న రెండురేఖలు గలది సంరక్షవర్ణమునను, అ రేఖయే యొకటి తెల్లగుట్టుమునవైత అది వరువాదవ

అశ్వశాస్త్రము

యేటను, వల్లగుట్టమువలెనై అది పడుపేడవ యేటను, యూప స్తంభమువంటి రేఖగాని, చైత్యార్థర రేఖగాని యున్నచో ఆ పాయము పడుపెనిమిదవ పర్వమునను, కవితవర్ణమైన రేఖగలది పండిమిష్టవత సంవత్సరమునకు మరదించును చౌరరేఖ, పటరేఖ, అధ్వరేఖ రేఖల కూడ పాయమున కధిష్ట మాచకములే శ్రీవృక్షము, పృథ్వీకము, సంధ్యావర్తరేఖలు కుళవచములు.

అశ్వచేష్టలు - కుళాశవచములు :- మోర చైత్య శిష్టగా పరింతుట, గిట్టలతో గోలను త్రవ్వట యను చేష్టలు యజమానవశు యుద్ధమున విజయమును మోచించును పరేవరే మూత్రపురిషములను విడచుట, కన్నీరు గార్చుట, అపజయమునకు మాచకము అకారణముగా వెల్లవారుకామున పరింతుట పరులు చాడివేరిలి వచ్చుటను తెలుపును తోకమీది గరుర్పాటు యజమానమితి ప్రసాదము కలగు నవకుట గడ్డి ఎడమకాదితో భూమిది త్రవ్వట, దీపముగా మారుచు పరింతుట, తక్కువది పరాజయమును మోచించును, మోమున దుమ్ము చిమ్ముకొనుట, ఎండుగడ్డిని, పుల్లలను కరచుట, కయపడికట్టు పరింతుట, తోకపెండ్లుకలను జల్లిగా చివ్వుట యను చేష్టలు అకుళ మాచకములు జూలు నిగడ్డి, కుడికాదితో వెలచుట విజయపాటును.

ఏలదిబాగు పాయకాశులు :- కారక రేఖియములగు పాయములను అది యుద్ధవిధించిన ప్రాంతములంట్టి యేలదిబాగు కాకులుగా విభజించివారు. చాచిచాచి వ్యవూపము, వ్యవూపము శివ్విశిష్టములై యుండును నీదిలో కాంక్షో, కాన్లో, పహాయజ, గాంధార, చాంచేయ, సైంధవ, తిత్తిల, పాటలిపుత్రక, యవక, కాశ్మీరార్ధశ్యములు శ్రేష్టములు చాక్షిరాశ్య పాయములు ప్రకప్తములు కావు కళింగాశ్యములు - స్థూల పాదములు, దీర్ఘకర్ణములు, సంకరమెడలు, అల్పవేగములు గలవిగా చెప్పబడినవి. అట్లే త్రిలింగరేఖములైన గుట్టములు కోవము గలవిగాను, పండివరే ఘర్షణరశ్మి తేయునట్టివిగాను, పెద్ద పక్షమైయు గలవిగాను, వస్త్రములై యల్పవేగము గలవిగాను వర్ణించబడినవి.

అశ్వరోహణము :- మంచి రూపము, మంచి మళ్ళు, బలము మొదలైన యుత్తమగుణము లెన్నియున్నను

పాయము వేగహీన మగుచో నిరర్థకముగా కారినవలయును. కనుక అశ్వరోహకుడు వేగవంతమైన యశ్యమునె యేరుకొనవలెను. మిక్కిలి తానైనవాడు, ముగ్ధుని, మూర్ఖుడు, కలముగలవాడు, తొందరపాటు గలవాడు, తల విలుకడ లేనివాడు, కొట్టకగని తోట కొట్టువాడునైన యశ్వరోహకుడు నింద్యుడు, అట్టివానిని పాయము పకవర్తియై మెలగుడు.

అశ్వరోహకుడు అయాజాతి గుట్టముల వ్యవహారులను తెచ్చుగా ఎరిగి యుండువలెను బ్రాహ్మణజాతి గుట్టమును చాచి త్రిలింగములగు తిమిలదారములు చెట్టిలాంచియు, త్రిలియజాతి గుట్టమును పేను విమిరిలుట్టించియు, చైత్యజాతి గుట్టమును వోటతో గడ్డరించియు, కూద్రజాతి కురంగమును దండించియు నేయ్యతో తన యంతెలు తెచ్చుకొని నడువనవలెను మాటి మాటికి పరింధించును, కయముతో ముందడుగు లేయని యుద్ధుడును, త్రోవకొని నడుచునపుడును, కోవముతో రుద్రులకాడునపుడును, మతిరెడికట్టు ప్రకర్షించునపుడును గుట్టమును దండించ వలెను మిక్కిలిగా పరింతునపుడు ముట్టిమీదను, తొట్టునకపుడు కంఠంకడను, కయపడి నవ్వును జొమ్మునను, చారి తొలగినపుడు తొడలైనను పిక్కలైనను, కోవించినపుడు పొట్టిమీదను, మతిరెడికట్టున్నపుడు వెపులమీదను కొట్టవలెను. అయా స్థానములను గుర్తించక ఇష్టము వచ్చినట్లు కాచినచో గుట్టము మొద్దుకారి యింకే దోషముల కారకమగును. ఎంతటి యుత్తమిశ్య పులునను ఎప్పుడును పొంగిలేయక కట్టి యుండినచో నెడిదోవును అట్లని మితిమీరి తక్కువైనపుడై త్రింతుటయు తగదు. చింతము, హితము పొడించి అశ్యమును నడుపుకొనవలెను

అశ్వధర్మలు - విశ్రమము, భ్రతము, పూర్వకంము, త్యగింతము, కాడితము వనవది మొదలు ముఖ్యములైన యశ్యగుణులు. నీనికే ధారణనియు పండుచు ఇదియేగాక మయూరీగతి, హంసీగతి, తిత్తిగిగతి, చతుర్వగతి యది యశ్యగుణులు మరికొన్నియు గలవు తలను, మెడను, తోకను చైత్య పరుగెత్తుటను యయాగీగతి యని నేరు. ప్రక్కల వెగులేయుచు, తలను కదలుచు చోవుటను హంసీగతి యందురు. తొందరగా నడచుచు తోకకల్ప

నిదో ఓత్తిగిరి యందురు. చాటుగు పాదములు పదు ముగా నై చుచు తొట్రువడలి లలితగమమును పడువచ్చు గతి యందురు. మరియొ యురలోకానుపారము—

'అప్పండితం రోచితం రేచితం వర్ణితం వృత్తం గణితాఽమూః సంపదావా.....'

అని అక్కరలు లదుగలవు (1) అప్పండితము = అలి వేగమును, అలి మందమును గాక వడితరముగా పరు గెత్తుట (2) రోచితము = అప్పండితముకంటె అధికమై పడుకొనెనై అక్కగతి, (3) రేచితము = వంకర లేక తిప్పగా మిక్కిలి వేగముతో పరుగుదీయుట (4) వర్ణితము = మీరితి కావ్యైక్తి వేగముగా పరు గెత్తుట, (5) వృత్తము = పరుని త్రివంశ మేరయు పడునైన వేగముతో రోపుట.

అక్కరాం : అక్కరకు విషయమున పతిగాగరూపులై యుండవలెను వామనాశ్రమపారముగా అక్కరాంను నిర్మింపవలెను. అక్కరాంలు తమ యక్కరాలు మర ఓకములై యుండువచ్చును, పరిశుద్ధములై యుండు వచ్చును చూచుకొనవలసి యుండురు తెమిలి, హంస, కోకి, తొండ, మేక, పిట్టి, ఎద్దు మొదలయిన కొన్నింటిని అక్కరాంకడకు రానియహడయ అక్కములను దృష్టి రోషము తగలబండుటను, కొన్ని రోగములు సంక్ర మింపబండుటను అక్కరాంలలో ఒండు రెండు రోకు లను పెంచుట హితమని చెప్పబడినది.

అక్కనైద్యము : అక్కములు రోగములు రాకుండ కాపాడుట యక్కరాంకుని నిధియై యున్నది ఒకవేళ దీకారణమువలన నై పను రోగములు సంభవించినచో వాటికి తగిన యోషధములు ప్రయోగించి చికిత్సనై చాడములు గానిపొలుయు వాని కర్తవ్యము కావుననే విధియునై యక్కరోగములు, తత్తచ్చిత్తులను చివ రించు నైద్యగ్రంథములు పుట్టినవి అక్కరాత్తమును రచించిన కావ్యోక్తుడు మేటివై ద్యు డనియు తెలియ చున్నది. అక్కనైద్యశాస్త్ర గ్రంథములలో గణపాదిమని అక్కాయశ్వరము, అయినవై అక్కనైద్యగ్రంథము, దీపం కనియి అక్కనైద్యము, వర్ణమామని యోగములనీ, పకు లుని అక్కనైద్యము గ్రంథమునై గవ్యక్షుచున్నది. విద్యయోగ సంప్రదాయము నైద్యగ్రంథమును శేరిష్కమను

మనవిద్య వ్యాఖ్యాత కొంతలను మన్నివాహురి '— పూర్వాప్తావాలే చాక్వానాం ప్రాయోగో లవదం హితం! మాంమోహ విలంభస్యం లవదం నైందనం వరమ—' అను భోగము వాగ్రంథముమంది యుచాహరించి అక్కములను పూర్వాప్తావాలే కొంత తిప్పను అవళార ముగా పెట్టుట హితమని రఘువంశ కావ్యమున వంశము పద్యమునందు తెల్పుచిమూడవ భోగవ్యాఖ్యానావలరమున వివరించుచుండెను

అక్కరకావ్య, వర్ణంకుడు వంశస్థములగు అక్కములు పుణ్యచిహ్నమునగాని లలింపవని విజ్ఞాంబురు మత్త మాతంగములు, మందరక్కములు గృహరక్కములకడ నిల్పుట మంగళకరము. అక్కరకులపారములో అక్కరకావ్య కవింబుచున్నది.

చ. ౯౦

అష్టోత్తర కథాకావ్యములు :— కారకరేఖమునందు సంగీతము నిమగ్నముగా విలసిల్లినది. సంగీతమునందు గేయ చాఖ్యయము, వర్ణగణాభ్యయము, మూత్రాగణ మూలమునై యున్నది. పెచ్చురీతుల గణములను పెచ్చు, విధము లయిన కాళము లందును మనరేఖమున వివిధ గేయములను గల కాళములు ఇకరేఖములందు కావము. ఇకరేఖములచారికి మన కాళములు అక్కర్య కరములును, అదర్శసాయములును అగును. ప్రాచీన కావముననే మన సంగీతశాస్త్రమునందలి అష్టోత్తర కథ కాళములు అపూర్వాప్తావాలే, ఇచ్చును అక్షాకావనమున నున్నవి. అట్లయ్యు విధి క్లిష్టములు, అపార్యములు, అగ్రా వ్యాము లందగదు ప్రజ్ఞావంతులగు సంగీత విరాచులను అని కొట్టవ విండివలె ముందును

సంగీతమందలి రాగములు, గమకరీతులు మున్నగు వాటివలె కాళములు ఒక్కరీతిగ మందక రేఖ కాం సరి స్థితుల ననుసరించి మారుచుండుట విరితము ప్రాచీనము లయిన తరకుని చాఖ్యశాస్త్రమునందలి రచ్చప్పకావ్యము తరువాత కాళ్ళరేవుని కావమున (1210-1247) మాగ్గ కాళములుగ రెచ్చుటయే చీటిని పాలకురీపు రోమచాళుడు తుదము లనెను. కాళ్ళరేవుడు తన సంగీత రక్కాళరమున వింశత్యుకళకళాళములను శేరిష్కమగా రోమచాళు యను, తక్కినపాదము అష్టోత్తరకళాళములనుమాత్రమే

ద్వైవి నిహేలుని కాళంకంను, కాళకావినాసము, కాళప్రకరంను ముమ్మడి గ్రంథములందు 108 కాళములే లిఖించెదలెను కాబట్టివీరు వ్యక్తిత్వము లయిన కాళములను కొద్ది తేల్చుచు దీనిలే వివరితము, వారందు 108 కాళములనే చెప్పెను.

అష్టాక్షరకళాకాళములు ప్రాచీనకాలమునుండియు
విద్యావిధి కేయములందు వివిధస్థితియై కార్మికవాది వంశ
కాశ్మీరీత్రైక ప్రాంతములందలి ప్రాంతరీతిల నమనరీతి
తెలుసుకుము. శీశప్రాంతములందు ఉండవు. కాళమును
తెలుసు. అయి మున్నగుచాటతీ. బాదించుచును
కాళములరే చాకుమాకులు (వ్యగ్ర పాపాశ్చములు)
వర్జియిమ కాళంగములు కాళమును దిరువించును.
మాకువు మాకాశ్చకము అయి కాళంగములను
గుర్తింజేయకాలును. అష్టకమున మాకువు నమనరీతి
కేయము.క్రిత్యు,దావకము, యుగం మున్నగు కాళములు
తెలుశి ఎలవగును. శీశము కాళము నవర్జించి కాళ
న ద్రముతో తెలుగుచును. ఈ దిగముల కలిగిన
అష్టాక్షర కళాకాళములు, కార్మికేయ ప్రాంత ప్రాంతము
లను చెప్పి అష్టదిగములను పేర్కొనుచు, ముగ్ధకాళము
ద్వితీయ కాళము, కళాకాళము, ప్రతికాళము
మున్నగు చాటరీ కరణములు. ప్రాంతదిగముల నమన
రీతి కాళముల శి పేర్కొనెడిమ. అనివంధ్రులు ప్రాంత
ములందుకురంగలిరి, గులిరి, ద్విగర, వంశకాశ్చరము
అమచాదినీ, విప్రగర్భ ప్రాంతముల నమనరీతి శ్రీరంగము,
దినులు, త్రివర, చరణద్విగు, సంచాపిరి, నాంబిరి, చరణ
కాళము, ధవకము మున్నగుచాటరీ తెల్పెను ఈ పేర్కొ
నకీ కాళములగుటే తెలుసుచుదము.

[illegible]

ప్రముఖ ప్రచురణమున శేషవిశేషయగలము, కొద్దిపాటి పుస్తకము లేదా ఇద్దరి 87 కాళములు గలపు ఒక ప్రదము, తెలుగు, వాలగు అను ప్రదములు గలద్దయము, ఒక టెపుపు, రెండు, వాలగు టెపుపులు గలద్దయము కాళములు గలపు. ప్రదక, టెపుపులు మాప్రకారము గలద్దయ 88 కాళములు గలపు. ఈ పరిశ్రాద్ధి కొద్దిపాటి ఇద్దరి పుస్తక మూకారులున్నది. ప్రదములేరేదని అప్పు, గురు, టెపుపులు గలది 48 కాళములు గలపు. మూము, టెపు ఉత్తకాలము తెలుసుకుట ప్రదవీరాముము, టెపు వీరాముము అను కాళ-అంగములు కూడ చేర్చబడినవి. అందులే వీర్పు, అంగములతో కాళము తెంపనలలించుచున్నది. అంతరము "కాళలంకర" "కాళ కళా వీరాను" మున్నగు గ్రంథముల కాములందు "కాళకాళములు కొద్దిలేయందు అనుప్రదమును చేర్చి చెప్పబడినవి. కాళములందు అంగముల చేర్చి చేర్చి చేర్చాముకును మారుత కాళలే అంగము. శ్రేష్ఠులే, కాళవివిధిగలయకు ప్రాచీనకాముములే తెలియదుము, ఒక ఉత్తకాలము గల అనుప్రదముములే గుర్తుము, ఇద్దరి రెండవకాలము కాముల గల ప్రదముములే గుర్తుము, వాలగుకలములు గల టెపుపులు కి గుర్తుము, పరిశ్రాద్ధకలములగల వాణికి గుర్తుము చెప్పబడినది వీరాముములందు టెపులకు అంగముల కిగలములేదే 89 గుర్తులు చెప్పబడినవి.

[illegible]

కాళము 0015 (21) శ్రీమద్ కాళము 153 (22) రాజ
మామనాటి కాళము 00110015 (23) రంగవల్లిక
కాళము 55515 (24) రంగవల్లిక కాళము 55153
(25) రాజ కాళము 5500515 (26) శ్రీమద్ కాళము
110011 (27) మిశ్రకాళము 00000000000000
5500515 (28) చతుశ్రకాళము కాళము 51005
(29) సింహాక్షిక కాళము 15555555515 (30) అయ
కాళము 151005 (31) కనకాక్షిక కాళము 00001
005 (32) హంసకాళ కాళము 15005 (33) సింహ
కాళము 15515 (34) కుమార్తె కాళము 0011
(35) మరంగలి కాళము 0000 (36) శరణలి
కాళము 11000011 (37) సింహవందన కాళము
55515005515315 (38) శ్రీమద్ కాళము 1155
(39) రంగవల్లిక కాళము 55153 (40) మశ్రికాళము
115 (41) శ్రీమద్ కాళము 515 (42) విహారక
కాళము 11 (43) రాజ విహారక కాళము 1500
(44) అయమంగళ కాళము 15153 (45) మల్లికార్జున
కాళము 110000 (46) విజయవందన కాళము
11555 (47) శ్రీ కాళము 00 (48) అయశ్రీ కాళము
51515 (49) మరంగలి కాళము 0011 (50) శ్రీ
కాళము 15515 (51) శ్రీశ్రీ కాళము 5511 (52) శ్రీ
కాళము 1100 (53) విజయ కాళము 5551 (54) సింహ
మాత కాళము 50005 (55) సమకాళము 11000
(56) సందకాళము 1005 (57) మంతిక కాళము
505 (58) దీపక కాళము 001155 (59) ఉదీపక
కాళము 115 (60) శంక కాళము 515 (61) విషమ
కాళము 0000000000 (62) వర్ణమంతిక కాళము
1100100 (63) అభివంద కాళము 11005 (64) సంద
కాళము 1001155 (65) మల్లికార్జున కాళము 11100
(66) హృదయకాళ కాళము 000051 (67) కందుక
కాళము 1115 (68) కుమారకాళము 10015 (69) దీప
కాళము 0 (70) చతుశ్రకాళము 5000 (71) అంద
కంకాళ కాళము 0055 (72) శ్రీమంతిక కాళము 11
(73) అశంక కాళము 15 (74) రాయమంగళ కాళము
51500 (75) సందక కాళము 11155 (76) అయశ్రీక

కాళము 1 (77) ప్రకాశశ్రీక కాళము 5000
(78) అయశ్రీక కాళము 0001 (79) గమయవ కాళము
5000 (80) చతుశ్రకాళము 153 (81) మరంగ
కాళము 005 (82) ప్రభువల్లిక కాళము 11511
(83) పార్వతిశ్రీక కాళము 555155500 (84) రజ
కాళము 15 (85) రీత కాళము 015 (86) కరణ
యతి కాళము 0000 (87) లలిత కాళము 0015
(88) గాయత్రీ కాళము 0000 (89) రాజమామనాటి
కాళము 001515 (90) లక్ష్మీకాళము 0015
(91) లలితపియ కాళము 11515 (92) శ్రీనంద
కాళము 5115 (93) అశక కాళము 11155155
(94) అనంగ కాళము 1515 (95) వర్ణకాళము
0015 (96) సజ్జ కాళము 000000 (97) అంతర
శ్రీ కాళము 005 (98) ఉత్తర కాళము 15 (99) విహ
రిక కాళము 5005 (100) వర్ణయతి కాళము 1100
(101) కరణ కాళము 5 (102) వర్ణకాళము
5150055 (103) అశ్వి కాళము 011 (104) కందన
కాళము 11515 (105) సమకంకాళ కాళము 551
(106) విషమ కంకాళ కాళము 155 (107) అంద
కంకాళ కాళము 0055 (108) సింహ కాళము
1011

కాళశాస్త్రము శ్రీమద్ కాళములందు మరీ పంజరెందు
వర్ణశ్రీకములనుచేర్చి 120 కాళములను చెప్పెను.
అయన చెప్పిన హంస, గజ, పాదన, చంద, చంద్రకళ,
అయ, దంకా, ద్వంద, కుమార, గౌరీ, వరవర్ణిక, కంకా
శరణ, భగ్న, రాజమృగాంక, రాజమార్గంద, విశ్వంక
కాళశ్రీకాళి కాళములను తదితరులు చెప్పలేదు. పూర్వ
కములయిన కాళము లిట్లు కాలానుసారముగ గౌరవ
మార్చునగు తోపగుచుండెను వారందు తెలివిన అశక,
మల్లి, కంకాళములు అను కాళములను కాళశాస్త్రము
చెప్పలేదు.

ఇందుమించు కాళశాస్త్రము కాళమునాటి పాఠముల్ని
హిమవాలకు (187 1190-1285) అంధ్రదేశము
నందు పుట్టకములది కావలెను మిశ్రవర్ణ, చతుశ్రవర్ణ,
ప్రభుత్వ కాళములు వేరు చేయుట గలట్టి వాటిని నిన్ను

కాళములు ఐదవర్యాక్షికి వచ్చుచుండెను. అష్టోత్తర కథములందలి కొన్ని ఇప్పటి మనమానాదులందు కలవు. ఇప్పటి అది, మత్స్య, అష్ట, ఏక, యంప, రూపక కాళములు ప్రాచీన కాళములందు తెలియవచ్చినను, ఇప్పటి కాళములందలి అంగములు చాటియొక్క, మౌళికాకాశములు పూర్వపు కాళములందుకంటె భిన్నములుగ నున్నవి. అదికాళ మిప్పుడు 100 అంగములతో ఎనిమిది అక్షరములు కలిగియున్నది. కాని పూర్వ మియ్యది 365, అప్పుడునుమాత్రము కలిగియుండెను ఇప్పుటి 36 1100 అంగములతోమండగా పూర్వమియ్యది 10 మౌత్రలుగల 011 అంగములు గలరై యుండెను ఇప్పుడు ఏకకాళము 365, అనువుతోమండగా పూర్వము అది 365 ద్రువముతో కలిగియుండెను. ఇప్పుడు మత్స్య కాళము 101 అంగములతో మండగా పూర్వము అది 505 ఇట్లు అంగములు కలిగియుండెను, మన యంప కాళము 110 అను అంగములతోమండగా పూర్వమున దిది 10 మౌత్రలుగల 551 అను అంగములతో నుండెను

మరియు విప్పటి కొన్ని మానాదులను పూర్వపు కాళములను కొన్ని దోతకలు కలవు కొన్ని అంతర్భూతములుగ నుండుట్లు ఎంచనగును కాళ్ళరేవులు తెలివిన యతిలెప్పు ఇప్పటి రూపకమును తుల్యముగ నున్నది ప్రతిజమాకాళము ఇప్పటి అంకకాళమునకును, యంప కాళము ఇప్పటి మౌత్ర యంపకాళమునకును, తురంగ లిల కాళము ఇప్పటి అదికాళమునకును, సమరాపు కాళమునకును ఇవి చెప్పబడినను నీకాళములు అను గూడ ఇట్టి పోలి ఎంచనగును.

ద్రువకాళము నీక ప్రణాళమునందలి ద్రువఖండము ననుసరించి గ్రహించబడియుండును. దీనిమాకుండు ద్రువండు, ద్రువమత్స్యలు అనువాటిని తెలిపెను. అధునిక కాళములందు ఇవి చెప్పబడినను నీకాళములందు మౌత్రమే పీటి మనవారు చేర్చిరి.

త్రిపుట తేక తివడ (తేవడ) అనుమాదార్యుల కీర్తనండు ప్రవ్రణముగ చెప్పబడెను. వడప్రణాళమున కనుగుణముగ ఏకాళము చెప్పబడియుండును ఇది కాళ్ళరేవుని కృతీయతేక తురంగలిల కాళమునకు తుల్యమగును.

కాళ్ళపాళవారు చెప్పిన రె కాళము, తోత్తరీయ కాళములందు కలదు. ఇయ్యది 1100 అను అంగములతో నుండుటచే దీనిని మన అంకకాళమునకు తుల్యముగ నెంచనగును

తేడు మానాది వస్త్రకాళములు చాడుకతో నున్నవి పూర్వపు అష్టోత్తరకథాకాళములు మరు గున దీని ను అయ్యది అంతరించట్లు ఎంచటకు పిలువేదని తెలిపితిమి కవనవస్త్రములకు ముందుండిన రామహృదిని దీక్షితులు వస్త్రకాళములతో మర యేదివాళ్ళు కాళములతో అష్టోత్తరకథ కాళములనుండి తేర్చి అనువదొక్క, కాళములతో రాగమూర్తికను పాడి విక్రమవదయ్యెను. పూర్వపు కాళములు అపార్యమే అనువారి కయ్యది సుపాద్యమే అని ఇతడు ప్రకటించుచు, చాటితో రాగమూర్తికను వేర్వూతో చెప్పగలుగుట ఇదివి వైకృత్య నున చెల్లును. అంకమూర్తికయందలి కాళములు (1) ద్రువ (2) మత్స్య (3) రూపక (4) యంప (5) త్రిపుట (6) అం (7) ఏక (8) లలిత, (9) లలిత (10) రలిలి (11) అయ, (12) దర్పణ (13) రామరామానుజ (14) మదన (15) రతి (16) రాజ (17) కీర్తి (18) మందర (కంకుక) (19) మదన (20) క్షి (21) విజయనందన (22) రంగ (23) అవంగ (24) విరవిక (25) సింహలిల (26) వర్ణిక (27) సంపద్యేష్ట (28) నమ (29) సింహ విక (30) పశుద్వల (31) శ్రీనందన (32) వివమ (33) అనుకృత (34) వనంశ (35) వన మాలి (36) శ్రీ కీర్తి (37) కృతీయ (38) అంతర క్షి (39) అంగ (40) పార్వతి (లోవడ) (41) లోకం ద్రియ (42) హంపర (43) కందర్ప (44) కీరంగ (45) ప్రకాశేశ్వర (46) రాగవర్ణ (47) లలిత (48) కీర్తి (49) విలోక (50) ముకుంద (51) రాజ విద్య (52) వస్త్ర (53) కుటుంబ (కుటుంబ) (54) విజయ (55) తురంగలిల (56) మళరం (57) వందన (58) రాజాంగ (59) వంది (వది) (60) కళ (61) శ్రీ అనుకృతతో నున్నది ఇందు లక్షణ, శ్రీ కళ అను కాళములు అష్టోత్తర కథకాళములందు లేవు. ఈ కాళములందలి అంగములను నకర్చి, దిగ్విజ్ఞ త్రియలను పాటించుచు గానము చేయుట విధానం

మఱి పాద్యవదగదు. ఆ విధముగా గానము చేయ
బడవులే కాటి! ప్రయోజనము కలదు.

వి వ న.

అస్సామీ భాషా పాపీత్యములు: - అస్సామీ
నందు అనేక అచారగర్భితములకు చెందిన భాషలు వర్ణన
వోరమున గలవు ఈ ముఖ్య అచారములన్నిటిని
'భాషా శాస్త్రజ్ఞుల వర్ణన' అను పేరు వచ్చెను 'అసా
మియా' (అస్సామీ భాష) అను పదం అస్సామీ నందుండి
ముఖ్య భాష లేకముందరి ఈ భాగమునకుగల 'అస్సామీ'
అను ప్రాచీన నామమునుబట్టి అచావ పేరు కలిగినది
అస్సామీ నను, కామరూపము, బ్రాహ్మణీయము అనునవి
ప్రాచీనతరము లయిన పేర్లు. అసామియా అనునది
సంపూర్ణ భాషను వేరించిన అస్సామీ నైన ఇందే -
అర్థము భాష. అది మిగిలి అను అవశ్యకము (భాషా
విశేషము) నుండి వుట్టియుండవచ్చును అందరి వ్యాకరణ
అనునందును, పదములందును బోధింపబడుచున్నయి,
అర్థ భాష యొక్కయు ప్రభావము విశేషముగా గోచ
రించును అందరి పదభాషయున వర్ణనముగా అచ్చిం
కాపావంబందమునూడ కలదు (శ్రీ ౪. 7 వ శాస్త్ర
యొక్క పూర్వార్థమునాటికి కామరూప రాజుగు
భాష్య రచయిత యొక్క ముఖ్య పట్టణమును యుచాన్
రాంగు దర్శించెను అక్కలమున అచ్చటి భాష మధ్య
భారతమునందలి భాషకంటె కొందెము భిన్నముగా,
అనగా, అచ్చటి అర్థ - బిజెట్టు - అర్థ భాష యొక్క
మిశ్రముగా - అతనికి గోచరించెను.

(శ్రీ ౪ 8. 10 శాస్త్రాంతలో ఇరుపదిముగ్గురు పిదపురు
ములు 'వర్ణా' లేక 'వర్ణావదములు' అను గూడత శ్రు
తోరకము లయిన గేయములు బ్రాహ్మి ఆ గేయము
లందు వహించునమునకు సంబంధించిన గూడత శ్రు
ములును, శృంగార సంప్రదాయములును ముఖ్యవిధయ
ముగా ప్రతిపాదించబడినవి. అవి మొత్తముపేద ప్రాగ్భా
రతమునకు చెందినై యున్నవి. ఈ వర్ణావదము
లకు గాని, వర్ణావదములను బ్రాహ్మణ కవులకుగాని
వౌరవములయొక్క గూడత శ్రుమునకు శీలరమై
వర్ణింపిన కామరూపముతో సంబంధము ఉపావంబం
చున్నది

అస్సామీ పాపీత్యముగను ప్రకృతమైన పద్యభాష
యొక్క శ్రుతి ప్రయోగముగా అయిలనెడలెను రాని
భాషాములు భారతీయమునై ముగ్ధమునై న రెండు
వీరభాష్యములును, పురాణములనై యున్నది 'మోదన
కందో' (శ్రీ. ౪ 1400) అను నామక అయ్యగమునందలి
కవులతో మిక్కిలి యెప్పుడగవనాడు అతడు శ్రీమద్రా
మాయణాంకశ్రుము లయిన మధ్యభాగమునై రింటిది
పశీవనును, సహజమునై న అస్సామీ భాషలో పద్యరూప
ముగా అనువదించెను పోరవరవిద్రుడు, 'సామవరవర్ణి
అను నిరువురు కవులును రాజగు దుర్లభచారాయణుని
(శ్రీ. ౪ 1800) పనునాచిలము దుర్లభచారాయణుని కొడు
కగు ఇంద్రచారాయణుడు పరిపాలించునామన 'కవి
రత్న పరవర్ణి' కావ్యరచన యొనర్చెను 'దుర్లభకందో'
అను మరయొకవిది ఈ యుగమునకునెందిన కావ్యవర్ణ
దను నింకొకభాషను 'పేర్కొనెను 'పావరయి' ఈ
య్యగమునందలి ఉత్తమకవులతో 'రెండవస్థానము నాక
మించినవాడు నై మినియ - అశ్వమేధపరవర్ణమున వర్ణిం
బిన శ్రీరామనకు కులంపులతోను, అద్భుతమున తన
కుమారుడయిన బుధునాచార్యుతోను, ప్రవ రిల్లిన - యద్వ
ముల వృత్తాంతమును అతడు పునఃకథన మొనర్చెను
'సామవరవర్ణి' కామవర్ణునామనందలి ప్రస్తావన పా
రవర్ణిని అతడు మారు పద్యములుగా అనువదించెను
అనేక పురాణములు అచారముగా రచితమైన 'పా.
గోరీ సంపాదము' అను 'రెండవ గ్రంథమునూడ అతని
రచనగానే ఉపావంబంబు చున్నది. కవిరత్న పరవర్ణి
దుర్లభకందలము మహాభారత - ద్రావిడవర్ణమునగల అయి
ద్రదవర అనెడి పద్యమునకు సంబంధించిన పద్యభాగము
లను అస్సామీ పద్య భాష్యముగా మార్చిరి.

(శ్రీ. ౪ పదునేవన శాస్త్రయొక్క అంతమును కంకర
రేపుని అనవన నైస్థవోద్యము (1449-1568) యావ
మున రేకమున పోక మహాశ్రుతోగూడిన (మక) పునరు
ద్ధరణము అరంభమయ్యెను. ఇయ్యద్యమునముతో సంబం
ధము లేది మంకరుడు, దుర్భావచారయ్యుడు, వీశాం
బయ్య అను ముగ్గురు కవులు పదనాచర శాస్త్ర ద్రుతము
భాగమున తమ రచనలు కానించిరి. వారిలో మంకరవిది
దుర్భావచరవిది-ఇరువురును 'మహా' అను పేరుగల పద్య

దేశముకొక్క అభావమునకు సంబంధించిన యొక మాత్రవ మతవిధానమును ప్రతిపాదించు నిమిత్తమై అహమ్మీ ఖాన్ దోక్ గేయవాద్య పరంపరను బ్రాహ్మ, తమిళమునకు దోక్ మాత్రవ పురాణమును వృత్తియందలయిచ్చింది. దుర్గావరదవి రామాయణమువందలి కథలు రసాత్మకములయిన పుష్పములను ఎడతెడ పాఠారణ పద్యములతో మేళవించుచు, దోక్ చిహ్న కీర్తనావళిగా రచించెను. వీశాంబరకవీయు ఈ రచనా విధానము వసువరించి, ఉపా పరిణయము, కాగవత దశమస్కంధము చందీశాస్త్రియము అను గ్రంథములను వ్రాచెను. ఈ ముగ్గురు కవుల గ్రంథములకును, వారి పనుకాళికులగు ఇకర వైష్ణవకవుల గ్రంథములకును దూరములేందును, విషయమువందయు లేదముకలదు. పాఠాల్ లేక పాఠాలా అనబడెడి ఈ (రచనా) దూపము అనాదు పంగలేశము వంద పర్యపాఠారణమయిన రీతియై యుండెను అనాది (వాద్య) విషయము బుద్ధి కించు ఇంద్రియములతో ఎక్కుడు ప్రతీకరమయినవై ఉండెను

కంఠరేవకవి ప్రతిపాదించిన మాత్రవ వైష్ణవ సంప్రదాయమువందలి ముఖ్యవిధానము అత్యంత శ్రద్ధము. ఈ సంప్రదాయమునకు తెలివిన కవులు విష్ణు - శృష్టిని నానుమును లో వాన్వృత్తిలేయుట (అనియట). అతని నానుములను ఉచ్చరించుట, లేక అతని దివ్యలీలలను గాన మొనర్చుట, అ శగవంతుని తేరుటకు ముఖ్యమార్గములని విశ్వసించిరి. దీనికి 'పికళరణ కామధర్మము' అనినారు. ఈ మతము పీళ్ళవ్రోపానముచే నిధించి, తనమయాయులు ఇకర రేవకారాధనమును తేయగూడరని నిశ్చయించును. ఈ వైష్ణవ సంప్రదాయమునా రాధాకృష్ణమత సంప్రదాయముతో వేరేదివలెను. ఈ యుద్ధమును చాదికా బొక పారస్వక విప్లవముమగూడ కల్గించెను. కంఠరేవ కవియు, అతని ప్రియేశిమ్యులకును, మిథావర దేవ కవియు అనేకములయిన కీర్తనములను, దూపములను, పద్యకళలను తదితర పాఠవృత్త ప్రక్రియలను రచించిరి. ఈ పాపాత్మయుగము పికళగ్రంథ యుగము అనగా కాగవతయుగమును పికళేతయుగము అనగా విష్ణు - శృష్ణ యుగము అనిచేయ్యె. కంఠరేవకవి కాగవత పురాణము వందలి పంజ్రెండుస్కంధములలో ఎనిమిది స్కంధ

ములను అనువదించివట్టు తెలియుచున్నది. ఆ పురాణము వందలి వేమించిన స్కంధములను అనువదించుటకయు ఇక విలే దివర విర్యాండులు ప్రోత్సహించబడిరి. కంఠరేవ కవి కృతులలో అత్యుత్తమ రచనయైన 'కీర్తనబోధ' అను గ్రంథము కాగవతపాఠభూత మనవచ్చును. కంఠర రేవకవి కావ చాలవరకు పరకమైనది అందలి స్వర మాధురీతో పొందర్య గాంధీర్యములు రెండును ప్రవృత్తము లగు చుండును.

వరగీతములు (Bhagilas) అను అనేక కీర్తనములను, పశ్చిమపాదము కాళీరమణము, శ్రీగోపాలము, దుష్టిదేవారణము, పారిజాతపరణము, రామవిజయము, అను చాటములను రచించువట్లు ఇతడు పుష్కరాక్షాక ప్రతిభ లోను, వైర్యముతోను కావ యొక్క పరిధిని విస్తృత మొనర్చి 'ప్రజులలో' కావయందు మాత్రమైన వాణియ (దీనియ) ప్రయోగవంప్రదాయమును కల్పించెను

మూఢవరేవకవి వరగీతములను 'చోరరచనా' 'దెవ రాగుళువా' ముచ్చగు చాటకములను వ్రాసెను చాటి యందు అతని గురువుయొక్క కృతులందుకంటె ఎక్కుడు లోనువైన కల్ప రాశము కనిపించును కంఠరేవకవి కృతులందు చాద్య కావము ప్రవృత్తమగుచుండ, మూఢవరేవకవి రచనలందు చాక్షుత్వము అత్యయించును, మూఢవరేవకవి శ్రీశృష్టిని వాద్య క్షీరలను అమిలో వ్యాసముతో వర్ణించెను. వాంఛవృత్తివేపుడు తన తల్లియగు యశోదకును, బృందావనమువందలి గోపికలకును ప్రదర్శించిన లీలలను, అతడు వారి అక్షుల బద్ధుడగుటయు అ కదిలి అవిర్యాధ్యమైన అగ్రర్యమును కలిగించెను. 'నానుబోధా' అనునది అతడు రచించిన మహోత్సాహమైన కావ్యము. అంబాతలి ఉత్తమ కత్తయు, తళకల్ల తయు తేటవడుచున్నది.

కంఠరేవ కవికి పనుకాళికులయిన మర యిరువురు ప్రముఖ కవులు కలరు. వారు అనవక కందళి, రామ పరవృత్తి అనువారలు. వారిలో మొదటికవి వైష్ణవ గుర్యారేఖమును పురస్కరించుకొని కాగవతముయొక్క ఉత్తరార్థమువందలి దశమస్కంధమును అనువదించెను రెండవకవి విష్ణుమతతో అపొరువుపల అనుయాయుడై అతని సుపాసించెను. అందళిని రచించిన 'మహార

అస్సామీదాసా సాహిత్యములు

హరణము' లోకవసిద్ధమైతి. అందు ఉపాదిగ్రంథ ప్రణయితృ వర్ణితమైనది అతడు భాగవతమునందలి అనేక వృందములను అనువదించెను. రామాయణమును పద్మశత్రు కావ్యముగా రచించెను. మోక్షవంశకవి యొక్క భారాది చార్య మితవశ్యములందు కొంతవరకు కనుపించును. రామచరణము కవి ప్రయరముగా మహా భారత వివరములను చేపట్టి వ్రాసెను. చాటిలో వతకు ముఖ్యముగా నవవర్ణమును విపులముగా పెంచుచు కొన్ని విహారాంత కావ్యములుగా రచించెను. (ఇట్టి రచనయందు అతనికి 'సాగర్' అని వంటి అనుయాయులు అనేకులు కలరు. సాగర్ అని కవి 'అటామర వధ'ను వ్రాసెను) పరవ్యతీకవి 'శివు చరితము, అను మృదుహాస్య తీర్థమైన కావ్యమును రచించెను. శ్రీధర కంఠకవి రచించిన 'కాశీలోచన' (కర్ణభక్షకుడు) అను రచన ముదియొక రమ్యమై పోష్యంతర విస్తృతమైన కావ్యము అక్కరి యను (గుండి) రా - యోధా అను కావ్యమును కూడ విస్తించెను.

గోపీనాథ పాకళకవి (17 వ శతాబ్ది ప్రారంభము), రామార రావళవి, లక్ష్మీనాథ ద్విజకవి, వృకు రామ ద్విజకవి వున్నగు పితర రచయితలు సుహృదారత భాగములను పద్యరూపమున అస్సామీ భాషలోనికి అనువదించి గదగిరి వ్యాధయోగవంశ కాయవృ కవియు తదితరులయిన అగ్రభాషకవులును రామాయణ భాగములను భాషాంతరికరించిరి. 19 వ శతాబ్దియొక్క అదియందు శ్రీకంఠ సూర్య ద్విపదవి, హిందీభాషలోని కులీచరామ యొక్క 'రామచరిత మావహ' మను గ్రంథమును పద్య కావ్యముగా అస్సామీ భాషలో వ్రాసెను. గోవింద మిశ్రకు, రహ్యకర మిశ్రకు, భగవద్గీతను అత్యంత సామర్థ్యముతో పద్యరూపమున రచించిరి గోపాలచరణ ద్విజుడు (17 శ. 18 వ శతాబ్ది), భవానంద మిశ్రకు (17 శ. 18 వ శతాబ్ది), విద్యారంధ్ర తట్టారాయ్కుడు (18 వ శతాబ్ది) అను కవులు హరివంశమును రక్కుగా అనువదించి వ్రాసిరి. పితర పురాణములు, అనేక పద్య రచయితల రచనలైన బాకర్ణించెను కాని అత్యుత్తమకవులు తమ రచనలను భాగవతపురాణములై ప్రవరింపజేసి రచిచెప్పవచ్చును. కంఠరేవకవి, అనంతకంఠకవి, అనియర్థ

కాయవృకవి, శేకవదాన కాయవృకవి, విశ్వానందకాయవృ కవి (17 శ 17 వ శతాబ్ది), తదితరులును భాగవత పురాణ రచనా సమగ్నులైరి. ఇతర పురాణములను అనువదించినవారును, అనువదించి వ్రాసిన వారును త్త (18 వ శతాబ్ది) వలదుచున్నాడు. విష్ణుపురాణమును భాగవత మిశ్రకుడు (17 శ 17 వ శతాబ్ది), బృహత్సార తీయ పురాణమును భువనేశ్వర భావవృత్తి మిశ్రకుడు (17 శ 18 వ శతాబ్ది అదియందు), ధర్మపురాణమును కవిరంధ్రద్విజుడు (17 శ 18 వ శతాబ్ది); బ్రహ్మ వైవర్తపురాణమును లలరామద్విజు ధుర్జయద్విజులు (17 శ 18 వ శతాబ్ది), మార్కండేయ పురాణమును దురితాళ కంఠియు (17 శ 18 వ శతాబ్ది), రంగవాళ చక్రవర్తియు (17 శ 17 వ శతాబ్ది) వ్రాసిరి.

ప్రాచీనమైన అస్సామీ సాహిత్యమునందు పెక్కు పద్య భాగా కావ్యములు (Verse Romances) ను కలవు. కలహచంద్ర కృతమైన 'రాధా చరితము,' రామద్విజ కవి రచితమైన మృగావతీ చరితము, ద్విజవరప్రదీతమైన మోక్షసమీపనహృదయానము, ప్రకృతమునకు ఉదాహరణములు. సెంకరాకవియగు రామనార్య ద్విజ కృతమైన కియాల్ గోపాలా (The Fox-Saint C 1616) అనునది ఒక అద్వితీయమైన పద్యభాగా కావ్యము రామా నందద్విజకవి వ్రాసిన మహామోహకావ్యము కృష్ణ మిశ్రుని ప్రసిద్ధమైన ప్రతీకరంద్రోహయము భారూర ముగా చేసికొని వ్రాయబడినది హితవరేభమును, 'రాష్ట్రాంతికమృత్యు'ను రామద్విజకవి అనువదించెను. (1854.4.88)

కంఠరేవుడును, మోక్షవరేవుడును రచించిన వర గీతములను అస్సామునగల వైష్ణవ సుహృదులు అనేకులు అనువదించి ఇట్టి అనువరణమునందు గోపాలరేవుడు, అనితరేవుడు, శ్రీరాముడు, యదుమణి రామావంతుడు, అను కవులు కొంత విస్తృతము గాంచిరి ఈ కృష్ణగీతము లు 18 వ శతాబ్ది అరంభమున రచితములైన వా కృ గేయములును, రాధాకృష్ణగేయములును చేసినది ఈ గేయములను దుడ్రనింపారు (17 శ 1896.1714), శివసేపారు (17 శ. 1714.44) అను రాజులను, వారి రాజ్యభాగములందున్న కవులును వ్రాసిరి. అట్టి కవులలో

విద్యార్థుడు రామబాబాయణకవిరాజు చక్రవర్తి. శతదశ గీతగోవిందమును, బ్రహ్మసైవ్య పురాణములలో కృష్ణాష్ట ఖండమును, ఆ పురాణాంతర్గతమైన ప్రకృతిఖండములలో కులీ. శంఖయాత ఉపాఖ్యాతమును అనువదించెను. అతడు కామితల కావ్యమును కూడ బ్రాసెను రామచంద్రవరపాక్షుడు అను రాజ కీయోద్యోగి యోగిని తంత్రమును కొంతవరకు అనువదించెను అవదంబించిని అవంతారాధ్యుడు అస్సామీ పద్యకావ్యముగా బ్రాసెను 'మనహా' అను పర్వరేవత యొక్క పూవాచిదానము చారాయణరేవుడు రచించిన పద్యపురాణమునందు ప్రశంసించబడినది. శంకరచేత కవియొక్క శైలిని మహారేవతయొక్క శైలిని, పురస్కరించుకొని శైల్యైవ సంస్థలకు చెందిన పెక్కురు ఉత్తమ పురోహితులు దూపకములను రచించిరి.

బ్రహ్మోపాసముడు, శైవులకుడు అను కవులు తీరిక చరిత్ర రచనకు అరంగములు వారందరను శంకర చేతకవియొక్క తీరిక చరిత్రలు రచించిరి వీర్ములు వచ్చిన కవులు ఆ యారాధనమును పాలించిరి సూర్యభరి శైవజ్ఞుడును (శ్రీ ౪ 1798), రత్నకామిడును (శ్రీ ౪ 18 వ శాస్త్ర) తదితరులను అస్సామీయులయిన కొందఱు రాజుల వృత్తాంతములను పద్యకావ్యములుగా బ్రాసించి, 19 వ శాస్త్రాయందుకూడ విశ్వేశ్వరుడు, దుశీరాముడు అను వీరువురు కవులు పద్యరూపమున 'అహోమరాజ్య' పతన చరిత్రను రచించిరి. బ్యావవారిక (బాబిలి) ౪౪ లను గూర్చి బ్రాయులుకుకూడ పద్యమే ఉపయోగించ బడెను వరుశాచ్యుడవది బ్రాసెన కీచాజిత్ - మంజరి (శ్రీ ౪ 1884 సం) ఇందులకు బాహురణము అందు గణితము, అయివ్యయ శ్లేషము (Book keeping), తేజ్ర పరిమానవము (Land Survey) వివరింప బడినది.

అస్సామీ వచనకావ్యము ప్రబలమైన పంప్రదాయము కలది ఆ వచనమునకు శంకరరేవుడు, మారవరేవుడు రచించిన రూపకములు ముఖ్యోదాహరణములు. అవి ప్రజలలో వ్యాపింపబ్రదాయానుసారముగా బ్రాయ బడినవి. శైవకవివాళకవి (శ్రీ ౪. 1888-1888) కాగవతమును, తగవర్ణితము బ్రాహ్మయిన వచనముతో అనువదించెను. చాలితో వతకు ప్రాసీవకవుల కృతకశైలిని

వాగ్విప్రశ్రియలను అనువదించెను. ఆ కాలమునదే గోపాలచంద్రు డను కవినయ్యిడు శంకరచేతని రచించిన శ్రీరత్నాకరము అను పంప్యక గ్రంథమును అతి రమ్యమయిన వచన శైలితో అనువాద మొకర్చెను రఘువాళమహాంతకృతముయిన (శ్రీ ౪ 1858) కళా రామాయణము; పద్యపురాణము, శ్రియాయోగసారము (కవిచేరు శ్రియ్యుడు), శృష్టానందుని సాత్వతతంత్రము, కళా ఘోష - ఇది అంతర కళాబ్ధులలో పుట్టిన మత విషయకము లయిన ప్రాసీవ వచన కావ్యములు

శైల్యైవ గురు చరితములయందును బురంశీ (Buranji) అను సేమగల అహోమరాజ్య చరితములయందును, నిత్య వ్యవహారమునగల వచనము ఉపయోగించబడినది 17 వ శాస్త్రయొక్క అంతర్గతమునుండి ఈ రెండురకముల వచన బాష్టయములు ఎడతెగకుండ 'సెందరిపట్టు' కవి పించును. పురణి, అవను, బురంశీ అనుగ్రంథములకు పంపారకుడు గోస్వామి (శ్రీ ౪ 1829) అను బురంశీ అనుకృతికి పంపారకుడు బాష్టరు ఖూయాన్ (శ్రీ ౪ 1940) అనువాతడు. కళాగురుచరితమునకు ప్రకాశకుడు శేఖరు (శ్రీ ౪ 1863) అనువాతడు. ఈ కృతులరచనా సాందర్భమును బట్టియు, విషయ ప్రతిపాదనమును బట్టియు తొలుదొత్త రచించబడిన చరిత్ర బురంశీ వచన కావ్యములకు ఉత్తమ నిదర్శనములు ఈ రీతిగల చరిత్ర రచనము 19 వ శాస్త్ర అరంగమునరకును కొన సాగు చుండెను ఈ కాలమున కాళిదాళ పుకవ్ కవియు, మణిరామ, దిబాన్ బాదిరా వార కాలకారు చాలా అనుచారు అస్సామీ చరిత్ర గ్రంథములను వంగలన మొవర్చిరి

బ్యావవారిక కళనుమగూర్చిన గ్రంథములందుకుడ ఈ మాత్రు వచనరీతి ఉపయోగించబడెను సుభూర అరకాళు అను కవి బ్రాహ్మ పాస్త్రవిద్యార్థవము (శ్రీ ౪ 1784 - ఇది ఏమగులనుగూర్చి తెలుపు గ్రంథము దివి మూలమొక పంప్యక కృతి), అగ్రవిదేశ్యను బోధించు ఘోరా విదానము (ఘోటక విదానము) అను గ్రంథము; గణితమును ప్రతిపాదించువచ్చ కాళిదాళకవిరచితమైన అంకర్ - అర్థా అనుగ్రంథము - ఇది ఈ కాలకి చెందిన వచన కావ్యములు. ఈ కాలమునకు చెందిన మరీయొక

అప్పామీఖాసా సాహిత్యములు

ప్రసిద్ధమైన గ్రంథములూడ కంటే, అది మిత్రంకరకవి వ్రాసిన 'పా న్నముఖావళిః' అనువాదరూపమునను, చాణక్యన దూతమునను ఉన్నది.

అదనికి యోగము **శ్రీ. ఖ. 1928** వ వంశశ్లోకము నందు అదిగ వ యోగబాలు (Yogabala) వంటి వనవలెంది అప్పాము **శ్రీ** కిరీమ రాజ్యములో కలుపుకొనబడెను నీరస పాతిక వంశశ్లోకములవరకు అప్పాము చెక్కు. అవత్తు లకు గుర్తియయ్యెను **శ్రీ ఖ. 1886** వ వంశశ్లోకమున విచారణయందులోను, చాణక్యస్థావములందును వంగ భాష అప్పామీఖాసయొక్క స్థావము చాక్రమించెను. కాని **అ. క. కాశ్మీ** మధ్యభాగములో కాశీయభాషామానము నిద్రమంది మేల్కొని గర్వించుకొనెను అమెరికను బాప్టిస్టు మిషనరీలు అప్పామీఖాసయందును, అప్పామీఖాస వైనను గ్రంథములకు ప్రవరించి, కాశీయ చైతన్యము వకు మాతవ ప్రాణ్యము లేకున్నది. కాశీభాషాభివృద్ధి రచించిన చరిత్ర **(శ్రీ ఖ. 1844)** యు; నెవలెందుకామను **శ్రీ** నామ వ్రాసిన అప్పామీ భాషాభివృద్ధి చాణక్యములను **(శ్రీ ఖ. 1844)**, చాణక్య మైలు వ్రాపుచున్నట్లు అప్పామీనినుంటువును **(1887)**, అనాటి మిషనరీ ప్రయ రణములకు ఉపాధారములు, **శ్రీ. ఖ. 1818** వ వంశ శ్లోకము చాళికి వంగలేకమునందలి శ్రీరామపురమున మన్న మివలెరి అప్పామీఖాసలో వైలిలును ప్రక టించిరి **శ్రీ ఖ. 1846** వ వశ్లోకమునందు బాప్టిస్టులు 'అనుభవ' అను మాహివప్రకరము చెలువలించిరి అప్పామీ భాషలోనికి అధునిక **శ్రీ** ప్రవేశించుట మీశ్రీ కయే ముఖ్యకారణ మయ్యెను. అవంతరాసు పుకను అనువాదని యొక్కయు, ఈ మిషనరీల యొక్కయు ప్రయత్నములే ముఖ్యముగా **శ్రీ ఖ. 1872** వ వంశశ్లోక మున అప్పామీఖాసకు చాణక్య గౌరవము తిరిగి లభించుటకు కారణములయ్యెను. అందులే ఈ కాలమున వోక పారవ్యతోజ్జీవము మొదలయ్యెను.

హేమచంద్రకారుచా అనువతరు అప్పామీనివలెయువ అప్పామీపారవ్యతమునకు అ ద్యు క గు కవివద్యుడు. అతడు చాణక్యములను, నిపుంటువులను రచించి కమ్మూ లమున అప్పామీఖాసకు ప్రామాణికత్వమును స్థిరపర చేసెను. అతడు అవశేషభాషాత్వమున (వీరియే) కాసారి

రంగ వంగ **తిరిగి కాచా భామిరి** అను బాప్టిస్టుమును **(1861)**, కానియా - **శ్రీ** రైస అను బాప్టిస్టు రచించి వంశమునందుగల దురాచారములను దూపుమీపుటకు ప్రయత్నించెను అయితే పాపాత్మ్యమున మొట్టమొదటగా చరిత్రను, శీవిత చరిత్రను వ్రాసినకది గురజాధిరారు జారుచా అనువాతడు రమాకాంత రోతురీ తన అతి మువ్వవత **(శ్రీ ఖ. 1875)** అను కావ్యమునును, భోలా చాళిచాను అను కవి తన పీఠాపారణ కావ్యమునందును, **(శ్రీ. ఖ. 1888)** మొదటిపాసగా ప్రాసరహితముయన వద్యరచన (Blank verse) వనలించిరి.

ఉత్కృష్టకారుచా అను కవి అధునికమైన అప్పామీ బాప్టిస్టుమునందు మిక్కిలి గొప్ప వ్యక్తి. అతడు **శ్రీ. ఖ. 1889** వ వంశశ్లోకమున తన మిత్రులయిన చంద్రమహార అగర్ బాలా, హేమచంద్ర గోస్వామి అనువారి వసాకారముతో 'త'బా' అను వోక పంఠికను అరంగించెను. అతడు హేమచంద్రకారుచా యొక్క **శ్రీ** **తి** పంపా గ్రతను గూర్చి అజ్ఞానిని నిద్రితములును, అధునికములు అయిన అప్పామీపాపాత్మ్యప్రక్రియలను కరించుటకు ముఖ్యపాదనముగా వోనచ్చెను. అతడు రచించిన పాంఠి కములును, చాణక్యములును, పారవ్యత నిదయక ములును అయిన అవశేషభాషాత్వ కావ్యములందు హేమ చంద్రకవి ప్రభావము ప్రమృళముగా కనిపించును. అతడు రచించిన కథానికలందును, చాటకములందును, ప్రహే ననములందును, వనలయందును ముఖ్యముగా అప్పామీ పాత్రలే వ్యక్తికములగుట వీరిని గొలుపుచుందును. ఇక నరుచా, గోస్వామి, అగర్ బాలా అను కవులు **18** వ కళాశ్రీ ప్రారంభములో అంగ్లేయ పారవ్యతమునందు తెలివిత కాల్పనికకాళినిదిరి (Rationalism) అప్పామీ కావ్య రచనయందు ప్రవేశపెట్టెరి ఇప్పటి కావ్యములందు రో' కత కంటి అక్కాశ్రయత అధికమయ్యెను కావ్య నివ యము మిక్కిలి విస్తృతమయ్యెను. పోమ్మ (Ponnappa) (చదువాలగు పాదములుగల వ్యక్తము) మొట్టమొదట వ్రాసినకాదు గోస్వామియే. కాని తరువాత కాలములో అతడు తేమనందరి పురాతన వస్తువలెనవమునందు నిమగ్నుడయ్యెను. అగర్ బాలా రచించిన కావ్యములందు అదర్శకత్వము అను గుణము అత్యంత ప్రమృళముగా

గోచరించును. కనుకానాశ కట్టారాయ్ని అవతరితము అయిన వద్దకి వాస్తవముల యందును, ప్రాథమికములైన వనన కావ్యములయందును, రేఖాత్రియ, మిట్టి నైశవ మును ముఖ్య గుణములుగా భావించెను. వద్దకాశ గోస్తా కాదువా అను ప్రశ్నాత్మకని పరిశ్రాంత్యములై వ కాటకములను, వనలను వ్యవసాయయందు విజయము గాంచెను కవిచాచివారకు డగు నతడు స్వీయ విషయములను కళాత్మక కావ్యములుగ వర్ణించెను వివర నతడు తన శీర్షిక లేమమును మత విషయక గ్రంథములను నిష్కళే ప్రాయులు వినియోగించెను మరియు నీడు నవన రచనయందొక ప్రత్యేకతను గడించెను. అంతోడరవరా, పత్తవారవరా అనుచా రిదువులను నవన రచనయందు ప్రత్యేకమును పంపా దించినచో, చాటితో పత్తవారవరా తన రచనలో కొన్నింటికి తేవేదకా వర్ణనములను ఒకరవడిగా గ్రహించెను, రవడికాతా వరదరై అనునాడు పరిశ్రాంత్యము లును కల్పనాత్మకములై న తన నవలలయందు పాటలు కవిని జంకించంద్ర పటోపారాయ్ని మించుటయెత్తించెను. హితేశ్వరజీవారవా అనునతడు కళా కావ్య రచనయందు చాచి గాంచినాడు. దుగ్గేశ్వరకర్మ వసామును కావ్యోచితమునైన కావ మనయోగించుట యందు విశిష్టతను గన్నాచాడు

ఇదవదియవ కళాగ్రయందలి రచయితలు ముఖ్యముగా శోచాచీ (అను పండిక) యొక్క అదర్శములను అనుసరించ యెత్తించిరి చాచి (Chachi) అను పేరుగల బోవరువా యొక్క మాన పండిక చాట్టయందగమున ప్రోత్త రచయితలను ప్రవేశ పెట్టుటకును, చాచిని పరి దిద్దుటకును ముఖ్యపాత్ర వుయ్యెను. రవ్వనాళ చౌధురీ అను కవి పత్రులను గురించి ప్రాచీన కావ్యములు అపారారణ కళాకళలమున వరాకాన్య వొంచెను. చాచి రచన లాతము ప్రశ్నాత్మకారవమును వంకిత్తి రచెను. అంతిగానీ, రే, చౌధురీ రచించిన కావ్యములయందు గూడ ప్రేమకత్తమును, శీర్షికముయొక్క దుర్మూలమైన కత్తి పంపద, ఉత్పాటమైన రేఖాత్తి, చాచి రచాంతములు అను అక్షరములు అక్షరములయ్యెను. శీర్షికర చాట్టయవరా అను కవి రవ్యము లయిన గేయములను

రచించెను చాచియందు విరంతర శోకాన మొకటి వ్యాప్తమై కన్నుకును. అతడు ఖిన్నరేకములలో నిన్ను కాములలో ప్రవర్తించిన కవిచారితవయందలి అందవందములను తవలో శీర్షికయొకటి చాచిని వివాద విశేషములలో నవ్యములుగా చిల్లించగల్గిన మనిషిత్వమిట్టి ప్రత్యేకములకల కవివర్ణుడు ఇతని 'ఉన్నకేట్టి' అను గ్రంథము ఉమర్ అయ్యామునకు వివరచాట్టకమైన అను చాచము మార్గముచారణాయా, రత్న కాంతవరకాశి, అక్షిచాట్టకును, శైలవరకాశోచా, వశిష్టాచారీని అను కవుల గేయములు బావనవంతును, విషయ మందును ప్రత్యేక గుణవిశేషములు కలిపి ఉండేవ్వర నియోగ, వివరచంద్రకారుచా, అంతోచంద్ర హరిరా, చైవరంద్ర చాటాచోచా అను మత్తకవుల వ్యందము 1980 ప్రాంతమున వెలసెను 1980 న పంప త్పుర ప్రాంతమున వెలసిన కవులలో చెల్లె లేవరాంత కారుచా అనునాతడు అత్యుత్తముడు. అతని ప్రయణ కావ్యములందు సూత్రమైన మీమాంస, విషయ నవ్యత గోచరించును గణేశచంద్ర గోగోయ ప్రసేతములయిన ప్రేమగీతములలో వ్యూరయ మార్గవనము, దుఃఖాత్మక ప్రవృత్తము లగును విస్తరితమైన ఉ యుగమునకు వెలసిన ఇతరకవులలో, చంద్రరక చారుచా, వద్దరక చలిసో, వీలమణిపుకను, ఉమేశచంద్ర చౌధురీ, కమలేశ్వర చలిసో అను కవులపేర్లు మూత్రమే పేర్కొనవలసినది

చాటకత్తేత్రమునందు అతులచంద్ర వాఠిరా అను కవి జవోగ్రంథకర్తయై విలసిల్లును శోభిల్లినపాద అను రావూరు అనుకవి చారాధకమైన శోణవంపరీ, అను చాటకమును, చాట్టకమును, పాంథికముమార్గ వగు 'చారేంగరే లిగిరీ' అను చాటకమును రచించెను అది అక్షరమునందును కళాత్మక విషయకముగాను, పరాకాష్ఠ వొందిన చాటకములు మిత్రలేపనవసోక, ఇంద్రలేకన్య వీరకామారు, వలలచంద్ర ఖాయా ప్రవృత్తులో చౌధురీ అను చాటకరచయితలను, కవిరతులను అస్పృహు వందలి కళామూలయకములైన (Alabaster) చాటక కాలుయొక్క ఉపయోగాగ్రమై వివిధగా చాటకరర వను పాగించిరి. అస్పృహి వనకారవన ఎమ్మిడు భల్లద్రద మైనది చాచేను. దండిచాక కవిచా, చైవరంద్ర

అప్పామీదానీ పాపిశ్యములు

బాలూగ్ చార్డ్ మున్నగువారు నవలారచయితలలో 'షేర్స్' వర్గినవారు.

ఇయ్యంగమున కళానికా (Short Story) రచనము విశేషముగా పెంపొందెను. కరవ్యంధ్ర గోప్యమి నిరంతర క్రద్ధతో నీచాల్మయ ప్రక్రియ వారాధించెను. 1880 వ సంవత్సర ప్రాంతమున ఉత్తమకళకు అనేకులు జయలులేరిరి మహావంధ్రవరా, హానిరామదేవి అను కవులు హావ్యరచన విశిష్టములును, అనంతకళాత్మకములును అయిన కళకుల రచించిరి నిదానాదురా, రమాచాను, మునీషజ్యోతిషి, కృష్ణతూయా, నగేంద్ర చారాయణ చౌధురి, శ్రీశోక్యరాధ గోప్యమి అను వారు కళారచనయందు ప్రసిద్ధిపొందిన మరొందరు లెక్కియర కర్మ ప్రాసిన కళలలో విశేష గానిర్యము, అపారాధనాపానదీను తేటదుకును అల్లంబో మారో అనువకరు తన కృతులందు ప్రవృత్తములయినన్ని పీఠపారియందలి పానుతూతి, అవర్గళాపా విభుత్వము అను గుణములచే అత్యంత సమర్థులగు కళకులుగా గురికొల్పెను.

లెక్కివాళ్ జీవితాదురా అను కవి రచించిన పాఠవ్యత వ్యాసములకు వీరవ చిత్రపీఠ అతియో అను వాతకు ముత్యంధ్ర మగు వ్యాసగుప్తమును వ్రాసెను తరుణరామపురము అనుకవి తేటమసూర్తి వ్రాసిన కళలు రమ్యమయిన భారాకుద్ధితో నలరారుచున్నది. సూర్యకుమార భూయా, దోదారామ, చౌధురి, అవంత చంద్ర అగర్యలా మున్నగు రచయితలు విశిష్టములైన పెక్కు వ్యాసములను వివిధములయిన వక్రికలలో ప్రమరించిరి. వాటికాంతకాళికవి చిద్రాసినమును, అర్యాధనము నయిన అప్పామీపాఠవ్యతమును అధునిక విమర్శవర్ణనతో సరామర్పించెను విరించిగమార్ జారుచా, ఉపేంద్ర చంద్రలేలాదు, తీర్థవాళకర్మ, మహేశ్వర పయోగ్ మొదలగు యువకవులు 1880-40 వరకువ్యత రంగమున కృషి చేయగడగిరి.

మునాదు 1940 వ సంవత్సర ప్రాంతమున మాతవ విమర్శన వృద్ధిగల క్రొత్తరచనముకు లెందిన కవులు అప్పటికి అమలులోనున్న పాఠవ్యత వియభుములై తిరుగుబాటు వాచించిరి. అప్పటికి కళానికారచన యందు మోసనీకవృత్తి వృత్తకళారములకు (స్టూడియో-

బుయిలింగ్) స్థానము లభించెను. స్పేర్లూ వృత్తములను అల్పసంఖ్యాకుల అయిన కవులు వాడిరి. లెక్కివాళ్ జీవితాదురా రచించిన మాతవశీవ చరిత్రయందు ఈ వాక్కు విమర్శన వృత్తము ప్రకాశమయ్యెను.

దిగ్విజయ ప్రపంచ వంగరామమునవల అప్పటినువల ముఖ్యయైన శీవితమున బోక నిలవలయునవల అలవి కలిగెను. పాఠవ్యకాళివృద్ధి కుంతిత మయ్యెను. కుంతిత ప్రయరించబడగడగిన పుస్తకములయొక్కయు, వక్రికలయొక్కయు— రోరదనిబిల్లిచూడ వాటియందలి ప్రారీస పాఠవ్యత— అర్యతంగము తయారవసాముల కన్నులెరుగు. కృతించిన అప్పామీ పాఠవ్యతమునై మారవ్యములును, సమీపవ్యములు నయిన అతీ పాఠవ్యతములయొక్క ప్రకాశము నదురులే వది మిక్కిలి రిక్తిత పొందెను అట్టి విక్లిష్ట ముఖ్యముగా కవికయందు గోచరించెను. త్రికవిత్వమును కవులు ఉత్సాహముతో అనుప్రదముగా పాగించిరి అమూల్య కాదురా, నవకాంత కామరా, హేమ కాదురా, హరివర కాళి మున్నగు కవులు విశ్వవాల్మయములయొక్క నిష్పరిష్ట ప్రక్రియలను పోత్సాహముగ ప్రవరించబడగడగిరి ఈ కవిత్వందముతో నవకాంతకాదురా అను కవి అత్యుత్తములుగా ప్రశంసపొందెను. నీదానాదురా అనువకరు రచించిన శీవవర్ కాళుగో అను రచనయు, రాధికా మోహన గోప్యమికృతమైన రాజ్యయో అనుకృతియు, నవకాంతకాదురా అను కవిరచించబడిన కవిశి.నరీయా పాదు అను రచనయు, అత్యుత్తమ నవలలుగా తెచ్చగడియున్నది మహావ్యుల వీయూరు మొదలగువారు చిన్న చిన్న నవలలు ప్రయరించిరి కళానికా రచనము ఇప్పటికిని ప్రతిభముగానవచ్చుది తోగేకరావప్రకృతులు కళానికా రచనయందు కృతహస్త్యులే.

అప్పామీ వాల్మయమున ఏకానికా రచనమింగువ పరిణిపొందియుండలేదు కళానికానిలులను (Anubhava) నటలు దీనిని ప్రదర్శనయొగ్గముగా గ్రహించిరి. అతిందియా రేడియో గువోవాటి (Gubbi) వారాధనగ రోహదములే ఏకానికా రచన పెంపొందుచున్నది. నీదాదేని రచించిన 'ఏజేటార్ వాట్' అనునది ఒక అత్యుత్తమ కృతియై యున్నది అందు ఒక చిన్న పుంపునము అంగ

పోక మధ్యవశకరగితి కుటుంబమునకు తెలిసిన తెలువతరముల వారికి ఘటితిన కావనపుంధులము వశ్యుగా నివసించెదినది.

అప్పీమి బాబ్బయమునందలి కానవడ కవికానంద త్తి పెద్దవగినది అది గుణములేకను, దివయములేకను నై విద్యముపొందినది. వనగితములు, విహంగితములు, విహావంగితములు, జోలపాటలు, కాల్పద్రా గితములు, బాదమాహాగితములు, బ్యాదకమాదగితములు, వడవ పాటలు మున్నగునవి ప్రశ్నకమునకు ఉపాహరణములు అనేక కావనకకథలును కలవు! చాట్రీ వడుమ వడుమ లలితములును కథలు రసాత్మకములు నైన పాటలు ఇమిడియుండును. అప్పీమి బాబ్బయమున వీరగీతములును పెక్కులు గలవు వరకాత్మక గీతములలో వడవ-బరపు కనరగీతము చేర్చవగినది (క్రి. ౪. 18-వ కళాద్రి). అప్పీమి బాబ్బయమున పారవ్యక బ్యాదములును ప్రాచీన వారిలోనుచు పురావడవ గోపాదయియు, కవికరులైన యువకులు అనేకులును కలరు. ఈ బాబ్బయమున పారవ్యక విమర్శనములూక వి శేషముగా పెంపొందినది. ఉపాధ్యాయ వృత్తికి చెందిన కొందరు విమర్శకులు అధునిక సమర్థులైన ప్రాయములకు ఒడులుగా ప్రాచీనవిషయములను గూర్చి మౌక్త్యమే ప్రాసరి. మొత్తము మీద అధునిక పారవ్యక బాకావరణము వశనముగా, విద్యవంశముగా, అకావశముగా నున్నదని చెప్పవగును, చా. మ. వి.

అప్పీరియా :- అప్పీరియాయను వామముతో చేతు మనము వ్యవహరించుచున్న లేకమునకు అప్పీరియా కావలో "అమర్" అనియు, పారివక కావలో "అమర్" అనియు చేర్చు ఉండెను. ప్రాచీన కాలమున ఈ రేణియులు గొప్ప రాజ్యమును స్థాపించి వీరులని పేరుగాంచుటయే గాక, చక్కని వాగవళకను పెంపొందించుకొనిరి. బోహిపాఖంధ వరకలో రోముకాతివారి క్షేత్ర ప్రకృతి గందర్, అనియో ఖండమునందు అప్పీరియావారికిఁబూత అట్టి విశ్వాత్మియే కందు అప్పీరియా కేట మెనిపామియో లేకముతోని ఉత్తర భాగము, దీని ఉత్తరమునను, మూర్తివను కొందల వరువలును, కడిమమున ప్రాచీన బానిలోనియో

రాజ్యమును, వర్మిమునను వీరియో ఎవరియో కలవు. అప్పీరియో రాజ్యముగుండ క్రైగిమనది తవ ఉవనదు లతో బూత ప్రవహించి, అచ్చటి భూమిని పారవంశ ముగా లేయియన్నది పురావన కాలమునుండియు అచ్చటి అమలు అవులు, గొట్టలు మున్నగు పాడి అంకుపు లను గుట్టుములు, అంతులు మున్నగు కారవాహక అంకుపులను పెంచెదెబారు అప్పీరియో లేకమున కరివన రాని చేడిమి కాక, వరికాని లేక సమకీర్తనస్థితి యందును కావున ఇచ్చటి ప్రజల దృఢగామ్రలుగను వీరులుగను ఉండురు

ప్రాచీన కాలపు అప్పీరియో వగరముల కిరిమలు ఇటీవలే జరుగుచునదిని ఇందు క్రైగిన్ నడితిరమున పెరిగినవ అమర్ పట్టణమును, అప్పీరియో రాజ్యమునకు ముఖ్య పట్టాముగనుండి విశ్వాత్మిగారిచ నై విహా వగర మును, కాలా, దుర్గపూజిన్, అను ప్రాచీన వగరములు ప్రత్యేకముగ చేర్చవగినది. ఇటీవల కిరిలావశేష ములను పరిక్షించుటవలన, అప్పీరియోలేకపు ప్రాచీన వరకములూర్చి అనేక మాతవాంశములు తెలియవచ్చినవి అ ప్రాచీనయుగమునా రోక ప్రత్యేకముగు లినివాడెది వారు ఇటుకలవంటి మట్టివర్మలైన అ రివితో అనేక ముఖ్యాంశములు ప్రాయజనియన్నవి అ వ్రాతల నుండియు, పురావనయుగమునాటి కట్టడములనుండియు వాటి యందలి కిల్పములనుండియు, అప్పీరియో జాతి వరక వంగ్రహించెదినది.

మూరు అరు నేల వంశవర్మములకు పూర్వము అప్పీరియో లేకమున అమలు వివనించుచుండెట్లు విదర్శన ములు కలవు ఈజాతివారికిని బానిలోనియోలోని మమేరు జాతివారికిని పెక్కు సామ్యములు కలవు. కావున వీరు మమేరులై యుండవచ్చును ఈప్రజలు మిక్కిలి ప్రాచీన మగు "అమర్" అను పట్టణమును నిర్మించిరి. కొన్ని కళాజ్ఞులు గదలిన తెనుక ఈ పట్టణము అన్నిపాత్ర వసించెను. క్రీ. పూ. 2500 ప్రాంతమున అప్పీరియో లేక మునకు అక్కాయలు అను ఒక మాతవ జాతివారు వలన వచ్చిరి వీరు స్థానికులగు ప్రజలతో కలసిపోయి ఒక మాతవ జాతిగ మారిరి. ఈ మాతవజాతివారు స్థానికవరకాలనను లతో వ్యత్యేకములగుండియు, బానిలోనియో రాజుల

అస్సీరియా

అసిక్కమును అంగిగిరిందిరి. అస్సీరియా బాబిలోనియా ప్రజలకు అబాదు బాగ్దాదవంశంధములు మెంతుగ ముడెను.

రాశ్త్రమును అస్సీరియా ప్రభువులు నిలవడి వ్యవసాయముగలగుడువాక, ఇతర దేశములను ప్రజలను జయించి తమ రాజ్యమును విస్తృత మొనర్చిరి. అస్సీరియా రాజులు తరచుగ బాబిలోనియా ప్రభువులతోను,

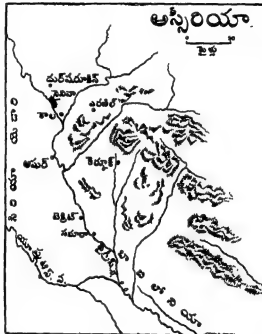
అవటోలియా అర్మీనియా కొండలలోని అటవిక జనులతోడను, సిరియా పాలస్తీన మలతోడను, ఈశాన్య పాలకులతోడను యుద్ధములు సాగించెడివారు. (క్రీ.పూ. 1800 నుండి క్రీ.పూ. 606 వరకును గల ఏడు శతాబ్దాల కాలములో అస్సీరియా రాజ్యమును ముమారు వలలులమంది రాజులు పాలించిరి వీరిలో పన్ను అచాద్ (క్రీ.పూ. 1870), మొదటి పాశ్వానాస్ (క్రీ.పూ. 1800), టిగ్లాత్

విలాసిక్ (క్రీ.పూ. 1120), మూడవ అమర్ నసిక్ పాల్ (క్రీ.పూ. 884-859), పారగాడ్ (క్రీ.పూ. 722-706), సెబ్నాచరక్ (క్రీ.పూ. 705-681), అమర్ నిపాత్ (క్రీ.పూ. 689-628) అనువారు ప్రత్యేకముగ పేర్కొనదగినవారు. వీరు గొప్ప పరాక్రమము చేతనేగాక ఇతర ప్రత్యేక గుణములచేత గూడ విఖ్యాతి గాంచెరి. పాశ్వానాస్ అనుబాతుడు తన

రాజధానిని అమర్ నస్ట్రుమునుండి మార్చి టైగ్రిస్ నదీ తీరమున వలలులమైక్కు యెగువన కాసు కట్టించిపట్టి "కాలా" అను నట్టణమున ప్రతిష్ఠించెను. ఈనూతన నగరమున ఈరాజు అనేక మందర భవనముల నిర్మించెను. పారగాడ్ అను రాజును, అతని కుమారుడు సెబ్నాచరక్ అను వతడును శిల్పకళను చక్కగ పోషించిరి పారగాడ్ అను రాజు దురూషదు-కిన్ అను నూతన

నగరమును ప్రతిష్ఠించి అందు అనేక రాజ ప్రాసాదములను కట్టించెను భారతీయ శిల్పకారుల వలెనే అస్సీరియా శిల్పములూ దేశవశాలకృతులను, మహావృక్షములగు విగ్రహములను మలచుచుండిరి. సెబ్నాచరక్ రాజు కాలమున నై నిజా నగరము మరలనిర్మించబడెను. ఇచ్చటి ప్రాసాద కుడ్యములు అపూర్వకళాశాస్త్రములైన చూడదలచు అద్భుతావంశముల బోన గూర్చుచుండెను.

అమర్ నిపాతు రాజకాలమున విశేషముగా శిల్పకళావిప్లవో అయ్యెను ఆ కాలమునాటి శిల్పముల బానిసైనను, దంతములైనను, లోహములైనను తమ పనితనమును ప్రదర్శించి, దేశకళ లుట్టినవి విక్షరణమున విశ్రీంచెడివారు ఈరాజు మిక్సిలి విగ్రహ నియుడు. ఈతడు తన రాజ్యమందును, బాబిలోనియా రాజ్యమందును గ్రంథములను ప్రతులు బ్రాహ్మిలింగులకు అని

సమర్థులగు బ్రాహ్మణులగుటకు సంపన్నులు. వారు బ్రాహ్మణులైన ప్రజలతో కౌత్సములను, మతములను చాల్చుచుండుటకు చేసిన గ్రంథములు చెక్కులు చేరి యుండెను. ఈ గ్రంథములను తన ప్రాచారములకి పుస్తక భాండగాగలమున ఆరాధా భద్రము చేయుచుండును. నై గ్రంథములనుండి అనేక అపూర్వ విషయములను గ్రేటి చారిత్రక పరిశోధకులు తెలిసికొని యున్నారు.

అహ్మీరియా ప్రభువులును, ప్రజలును కూడ గొప్పవీరులు. వారి నైర్వృతి పాపాపములతోపాటు వారియందు క్రూర త్వముకూడ మిక్కిలియుగ నుండును. వీరు అనేక రోజులు జయించి, తమ కృతువులను వైరీలుగ జంపించి, విరోధములను పంపి చేయుటయే, రోజు వారిని అతి క్రూరముగ చంపుటయే వారిచుచుండిరి. కాదు జయించిన రోజులు ఎల్లప్పుడు తమకు వశమైయుండుటకొరకు అహ్మీరియా పాలకులు ఒక విచ్చిత్రముగ భేదభక్తమును అవలంబించుచుండెదవారు. జయించిన రోజుమరో పలు పురగు జలపంతుగ విరోధములను పంపి వైచి, చారిష్టావమున విరోధియులను ప్రతిష్ఠించుట అహ్మీరియా విశేష నిత్యము యుండెను. అహ్మీరియా రాజుల క్రూరవర్తనల వలనను, వారి కృత్రిమ రాజనిత్యవలనను, వారు జయించిన రాజ్యములలో ఆరాంభి నిరంతరము ప్రజల యుండెడిది. అనంతరక పరిగ్రామములవలన అహ్మీరియా వీరులు పలువురు మడవరి రోజును నిర్వీర్యమయ్యెను అహ్మీరియా సేనలో కొలుపునకు కుదిరని విరోధియై నై ములలో పొరుగు భక్తివాని రోజుకై వాని తేలుండెను ఈ కారణములవలన అహ్మీరియా రాజ్యము లంపాన మయ్యెను "మిడులు" అను అకారగత ప్రజలు అహ్మీరియానై పంపెత్తివచ్చి, ముగ్ధులైయుండునై విరా నగరమును ముట్టడించి అహ్మీరియా రాజు మూడు పంపర్వరములకామను కృతువులతో పోరాడి, తులన అవలంబు అనిచార్యమని నిశ్చయించుకొని, రాజభవనములను నివృత్తి చేసి, పుత్రకళక వేమ తముగ అందు భవీముకుడయ్యెను ఉదయముగ క్రీ.పూ. 600వ సంవత్సరమున అహ్మీరియా పామ్రాజ్యము కాళవ మయ్యెను. అహ్మీరియా రాజులు నిరంకుశులుగ రాజ్య పాలనను చేసెదవారు వీరు తమ ప్రజలకు మతగురువులుగను, న్యాయాధిపతులుగను, సేనానాయకులుగను కూడ

పరిపాలించెదవారు. వీరు తమ విశాల రాజ్యమును పరగ చాలుగ భాగించి, ఒక్కొక్క పరగచాల్చి ఒక్కొక్క పన్నుకాధికారిని నియమించుచుండిరి ఈయన తన యేరి కుటుంబములతో స్వేచ్ఛగ పరిపాలనను పాగించెదవారు అహ్మీరియా రాజ్యమునకు వారిసేన మూల వ్యక్తముగ నుండెను ఈ సేనయందు రథికులు, అశ్వికులు, పరాతులు ఉండెదవారు సేనాకములు సుశీలములును మహద్వ్యవస్థములును అయినందున, అది యెంతటి దుర్లభమ ప్రత్యేకములయందయినను ప్రతేజించి, ఎంతటి లబ్ధివంతులయిన నై రుదయవను మంత్రముగ జయించుచుండెను అహ్మీరియా ప్రభుత్వమువారు రాతకాలము నిర్వీర్యులయి అవశిష్టులయ్యారమున నీటి పారుదలకు పడుపాయముల గావించియు, ప్రజాశోకమునకు సేనవాచించిరి

అ. బా. 7.

అహోబలపండితుడు :- అహోబలపండితుడు చాంద్రకర్మచింతామణి సమగ్రముగను, విభిన్నముగను సంస్కృతములో గొప్ప వ్యాఖ్యానమును రచించెను. చాంది "కవిశోభాదలు" మని అహోబలమున చేసెదెను వాని అది గ్రంథకర్తవేమన "అహోబలపండితుడు" మని వ్యవహరింపఁడుమన్నది సంస్కృతమున పాండిని విరచితముగ అష్టాధ్యాయుని, పఠంబి విరచితముగ మహాభాష్యమునకును ఎట్టి సంబంధముకలదో యట్టి సంబంధమే ఆంధ్రకర్మచింతామణిని. అహోబలపండితుడు మునకును గండని పలువురు పండితులు అభిప్రాయ పడుచున్నారు

అహోబలపండితుడు అట్లు చెప్పుకొనెను. "వాతూల పంశీలతకారణమున ప్రవృత్తమైనవాడను పంశీలమైన వాతూలవంశమున పన్నయపండితుడు మరలనవకరించెను అతడే మేను అని ఉపాధ్యాయునకుండును. ప్రత్యేక పంశీల రాకాళాంజనే అని పరిశ్రేయాంక గర్భము లందును మారించెను. అహోబలవసుదేవుడు, (వాతూల) ప్రత్యేకవాక్యయందును వింటియేను కర్మములందును, మొదలవీరు పరసయ్య, ఉపయ్య అయియు (అనిచెలి ది నిర్వృత పండితు డా)బలపండితుడు అను ఉపనామకములతోని పర్యవ్యాసమునకు) బాంబలపండితుడు, ఇంది

అహోబిలపండితుడు

“మేరు గాలిబారీయేమి కొందరు తలచుచున్నారు. గాలి వరదయ్యె అను సేమ సేలవముగా నుండుననియు ప్రాశస్త్య అట్లు చాచిది సంస్కృతికరించి యుపయోగించె ననియు తలచుచున్నారు. పరిశ్రేయాల గద్యమున “శ్రీమహావీర మార్గవేదయ్య తేంద్రవముఖుల కృష్ణదోక్షి కటాక్షాపాదీక పాదు పాండిత్యాకరణ” అని చెప్పు కొనుటలే దోబూరి మార్గవేద వీరులయొక్క ఘోష విరచ్య గురువనియు, “శ్రీమ ప్రికారామచంద్ర చరణారవింద మిళించాంతరణ” అనుటలే శతమ ప్రామాణ్య క్తు డనియు తెలియుచున్నది.

వియోగిలయిన గాలిబారుడు, దోబూరిబారుడు గుంటూరు మండలమున నున్నవారట. అహోబిలపతి మొదట మైకటాలో నుండగా గుండ్లకమ్మ వరదవచ్చి ఇంద్రు పోయెనుట పాదుబాగా వాతకు వర్షారావులకు అమీంచారులయిన ముద్రాకావారి వాక్రయించి ఆగ్రహారమును పొందినట్లు తెలియుచున్నది

అహోబిలుడు అప్పస్తతివరాయణుడుగా కనిపించును అడు తప్పిట్లు భూదించుకొనెను.

“యమూర్త్యా కవిశామూల కంద వాగను కావవో బాగ్యతోషహోబిలపతి రాజతే నవితక్షణా”
కవిత్వ మూలకందమగు వాల్మీకియు, నన్నయశత్రుఘ్నమ ఎవనిరూపములే నొప్పుచున్నారో యట్టి విలక్షణుడగు నహోబిలపతి ప్రకాశించుచున్నాడు

కాలము : అంద్రకళ చింకామణి కాలవరస్థితి పండితులకు లీల సంవత్సరమున దొరకెని అప్పకవియు, అహోబిల పండితుడును తుదివరముగా వ్రాసెయున్నాడు.

“అలోకనుడుకు మొన్నటి
లీల నమయమున మతంగగిరిక నొవగదో” అప్పకవి
“అగ్రహారాగ్యోక్తిం తప్పకృతి ర్పాల వరస్థితి
ఎలకాచి మిళాంతోరి కర్రరాచాచివాగదా.” అహోబిలు

నమ క్షరకా రాక్షి వత్సరే లీలావ్యాయే.” అహోబిలుడు అప్పకవి మొన్నటి లీల సంవత్సరమున కాల వరస్థితి అంద్రకళ చింకామణి దొరకెని చెప్పి యున్నాడు అందులే కాలవరస్థితి గ్రంథము దొరికిన లీల సంవత్సరము తరువాత మరల లీల సంవత్సరము నచ్చులోపల “అప్పకవియము” “అహోబిలపండితుయము”

రచించెనెవనుట స్పష్టము. మరియొక లీల సంవత్సర మేని మొన్నటియని చెప్పుట అవగతమగును కాని వరస్థితి గ్రంథము దొరకెన లీల సంవత్సరము క్రీ. శ. 1808 అని మనము అప్పకవియనుముకొ. కాలమును జెప్పి విగ్రహించవచ్చును. మరల లీల సంవత్సరము క్రీ. శ. 1888 లో వచ్చును కావున అహోబిలపండితు మునకు చివరమిది క్రీ. శ. 1888 యై యున్నది. అహోబిలపతి తన గ్రంథమునంద అప్పకవిని శీర్షికు టయు, అప్పకవియమునందలి వర్యముల మరచారిం చుటయు తాద నవ్యకవియము వ్రాయుటక తరువాత కవిశీర్షిభూషణము వ్రాయుటవరము స్పష్టము అప్ప కవియము క్రీ. శ. 1858 వంశో వ్రాయుటకు వారం శింప జేసినది ఆ గ్రంథము పూర్తియగుటకును, తోకను వండు చాల్చిపై పోందుటకును తెండు సంవత్సరముల వజ్జిన వమకొన్న యెడల క్రీ. శ. 1858-1868 మధ్య కాలమున “అహోబిలపండితుయము” వ్రాయ బడె నని మనము విశ్వయింపవచ్చును. “అప్పకవియు, అహోబిల పండితుడును నమ వాళిలిలనియు, నమీషగ్రామములం దుండువారనియు వరప్రశీర్ణ్యానేరితులనియు పూర్వము నుండి వరంతికలదు అనియు నీ కాల విగ్రహమునకు నవసారియే అందులే అహోబిలపండితుడు క్రీ. శ. 17 వ శతాబ్దివారని చెప్పగ విశ్వయించిరి.

గ్రంథ కర్తృత్వము - ఎలకాచి కాంపరస్థితి మహోపాధ్యాయుడు నన్నయశత్రుఘ్న విరచితమును, ‘శక్తానుకావనము’ అను నవరవామముగలెట్టి అంద్రకళ చింకామణి ‘కాలవరస్థితియ’ మను నొక లీల వ్రాసి యుండెను. ఈ మహోపాధ్యాయుడు అప్పకవిని, అహోబిలపండితునకును పూర్వము అంద్ర కళచింకామణి నన్నయశత్రుఘ్న విరచితమేయని నలువురు ప్రామాణిక నై యాక యుల యాకయును కాంపరస్థితి నన్నయశత్రుఘ్నకట్టి నకలవివాదవర్తకుడుగాను, శక్తానుకావనముగాను, అంద్ర కళ చింకామణిలే శక్తానుకావనముగాను తెప్పియున్నాడు.

కాలవరస్థితి డరువాతవాడగు అప్పకవి అంద్ర కళ చింకామణిలోని సంజ్ఞాపండి పరిశ్రేదములను మూలమే తెలుగు గద్య వర్ణములలో వివరణమును వ్రాసెను. అహోబిలుడు కాలవరస్థితి ద్వీకరించిన అంద్రకళ చింకా

మఱి ప్రతిని తన బ్యాధ్యావస్థనును మాతృకగా సంగీకరించెను. అప్పుకది చేపట్టిన మాతృకయందలి పాత కేళములను గూడ అతర్వదోక్తి ప్రకారము పంగ్రహించెను.

1. పాతలేయపు ఐహో ద్యుగ్ధంతే పు ప్రకర్తయే, మయాప్రాయ స్వరస్యత్యాః పు ప్రకం పరిగృహ్యతే 2. అహార్య పు ప్రకారాః పాత లేదా ద్యుమక్తికం, మయా పంగృహ్యతేదాపం తదహ్యతర్వదోక్తికం.

—కవి శిరోభూషణ గ్రంథాది పీఠిక

అంద్రకర్ణ చింతామణి కావచరవృత్తి పండితులకు లభించిన విధమును గూర్చి యొక అద్భుతకళ చెప్పబడు యన్నది నవ్యయితృత్తు దీనిని కవించెననియు రాజరాజ నరేంద్రుని కుమారుడయిన పారంగధరుడు కాల్యమున చాని వక్తననించి, కాలుచేతులు వరకలది పిమ్మలలో కలిసి కాలాంతరమున కావచరవృత్తి ప్రకర్ణమై చింతామణి గ్రంథమును బ్యాధ్యానించుమని అతని కొనగిన్నట్లు కళ కల్పింప జరిపెను. అప్పుకవియు, అహోబలపండితుడును ఈ కళనే తమ గ్రంథ పీఠికలయందు అనుబంధించిరి. అంద్రకర్ణ చింతామణి నవ్యయితృత్తు కృతము కాదను చారము విమర్శక లోకమున కలదు. దీనిని యెవఁడు లేనట్లెత్తినచారు కం. పితౄకలింగము పంతులుగారు. శ్రీ వస్తుంబ దిన పీఠారామపూర్వి శాస్త్రిగారు తమ కావచరావృత్తియ. అతర్వణకారి కావళి పీఠికల యందును చింతామణి విషయపరిశోధక గ్రంథమునందును చెప్పు హేతువులచే చింతామణి నవ్యయితృత్తు కర్తృకమే యని పూనించెనున్నాడు అతర్వణకారి కావళి అతర్వణకర్తృకమే అనియు, అది అంద్రకర్ణ చింతామణి శేషగ్రంథమే అనియు చింతామణియందలి మాత్రములు పామూర్వ మాత్రము అనియు, కారీకావళి మాత్రములు విశేష సూత్రము అనియు పామితుతము

అహోబలపండితుడు కావచరవృత్తియ, అప్పుకవియ ములనేగాక అతర్వణ కారీకావళిగూడ అధారముగా గొని యాంద్రకర్ణ చింతామణి అహోబలపండితీయమును పంప్యకళాపాదుయమును, విభులమును, జీవక మమువగు బ్యాధ్యావస్థను కవించి యాంద్రకావళి మహోపకార మొనర్చెను.

తీత పంప పరిశేషా బ్యాధ్యాప్రే నియంత్రకాణ అర్యాణ్య పత్తైస్తే పు బ్యాధ్యా పమ్మితా ప్యాధ్యద్యైస్తేః

కావచరవృత్తి పరిగ్రహించిన అంద్రకర్ణ చింతామణి యందు అర్యావృత్తములుగల అయిదు పరిశేషములు కలవు. అవి పంజ్ఞా, పండి, అజంత, హంజల, క్రియా పరి శేషములు. ఈ అయిదు పరిశేషములందును 88 అర్యా వృత్తములు కలవని అహోబలపండితుడు నుడివెను. కాని "అద్యం ప్రకృతిః ప్రకృతి శ్యాక్యే" అను శ్లోక వివరణ సంకర్షమున మరియొక శ్లోకమును ఇతడు తనా హరించి యున్నాడు "కాస్త్రను పారమ మార్ద్రం" అను శ్లోకము కావచరవృత్తి స్వహస్త తిథితముయిన ప్రతియందు తనకు లభించెనని అహోబలము మానించెను ఇట్లు అంద్రకర్ణచింతామణియందలి శ్లోకములు 88 అగుచున్నవి ఈ విశేష శ్లోకమును కావచరవృత్తికాని అప్పుకవిగారి వివరించి యుండలేదు అప్పుకవి గ్రహించిన ప్రతియందు 88 అర్యావృత్తములే కనిపించుచున్నవి ఈ యంశము క్రింది శ్లోకమువలన తెలియదగుచున్నది మతంగకైల విశ్రేణిరా దన్యం బ్యాధ్యంతి పు ప్రకం! కామనా ర్థవృకవిదా గృహీతం తీత వక్షకాణ మతుంగనవర్తకమందున్న బ్యాధ్యావస్థవివేచన చింతా మణియొక్క మరియొకప్రతిని అప్పుకవి సంగ్రహించెను చారీయం చారు శ్లోకములు రోయినవి. (అహోబలపండి తీయ పీఠిక)

ఇల మేమందిరెం దార్యలు

గలుగు పరిశేష వంచకంబునఁ దగు ..

(అప్పుకవియము 1 వ అంక 5 వ ప)

కవిశిరోభూషణుడు అను బ్యాధ్యావస్థము మూలము ననే యతర్వణ కారీకావళి అను బ్యాధ్యంతియ లోకము నకు తెలియపరచెను. దీని "విశృతి విశేషము" కామాంత రము. అంద్రకర్ణచింతామణి పారారణముగా తత్వమర్థ నిర్వహణ పరమయినది అట్టి తత్వము కల్పించిన పారత విషయముననుగుడ కొంత పూరింపవలసి యుండుటచే, తత్వేషభూతమగు అంద్ర బ్యాధ్యకల విషయ జాలమును విభులముగా అతర్వణచార్యుడు వివరించి అంద్రకామ

అహోబిలంబడితుడు

పనుగ్రమగు బ్యాకరణము లేని కారణమే చాలవరకు తీర్చెను, నేమో! విశ్వశి విశేషము (అభర్యణ కారణము) తోని విషయభావోక్త్యము నేటి కాలబ్యాకరణ శ్రుతిగల లక్షణ భావలక్షణోగూడ లేదనుటకు పంజే హము లేదు.

అహోబిలుకు తన బ్యాకరణమున అభర్యణ కారితలను పేర చెట్టు క్లోకముల మరచారించి యున్నాడు. పశంబి మహాభాష్యమున బ్యాకరణ సంబంధమయిన కొన్ని క్లోకములు ఉదాహరించబడినవి. చాటికెనూన ముగా విందు అభర్యణ కారితలు లేర్పడినవి.

యహ్వోః ఒభర్యణగ్రంథే పోష్యతైవ విధీయతే :

తేవ తస్యైకాలోకతోకా త్వత్కాం బుతై : :

'అభర్యణాభార్యుని గ్రంథమువరకు పాఠమంతయు విందు చేర్చింది. కావున పండితులు చాటికి చూడవలయు నను కారిత విధవలయును' అని అతడు బ్రాసెను (కవి తోచి). అభర్యణకారి కావముద్రితప్రతి ద్విశిల్పితై (పెనుదించిత) నీకాచామకవి బ్యాకరణలై ప్రస్తుతము లంఘించుచున్నది ఈ కారితలను అభర్యణుడు రచించిన లేదనియు వ్యవహారపర్యాప్తమై అహోబిలులే బ్రాసి తన బ్యాకరణమున తొప్పించెననియు విమర్శకులు తలచుచున్నాడు. అంధ్రబ్యాకరణ విషయమున నన్నయ ప్రథమారాచ్యుడనియు, అభర్యణుడు ద్విశియారాచ్యుడనియు పండితవృత్తపాఠము కలదు.

తైరి: అహోబిలంబడితుని కవిశిరోభూషణపు తైరి మృదుమధురమై ప ర క మై ప్రసాదగుణ భూయస్థమై సంస్కృత కావ్యబ్యాకరణమును, లక్షణగ్రంథ బ్యాకరణ పగు నుల్లి బాళ, పోమనీశ్వర్యుడు తైరికన్న రస వత్తరముగా ముందుకు. ఇది అహోబిలుని సంస్కృతాంధ్ర పాండిత్యమును తెలుపు బ్యాకరణ సంబంధమైన యుద్ధాగ్రంథము లక్షణములు సంస్కృతమునందును, లక్ష్యములు తెలుగునందును చెప్పుబడుటచే నిది చదువుట కొక వింత గ్రంథముగా ముందుకు. ప్రాకృత బ్యాకరణ లక్ష్యలక్షణము లిట్లేయుండుటచే అది చూచినచాలి నిది విపరీతముగా గన్పట్టుదు.

"విశ్వశ్రేయ: కా వ్యం, తదదోహ పరిశ్రుతాద బాగధై, పాపాగూర్వవ త్పృత్తి, పార్యోపారసో యథా

యథం కవిశి:" - ఇక్కాది మాత్రబ్యాకరణ పరిశ్రు మున తనకుగల పర్యక్కాత్మవిద్యవములందరి కూలంకషమునై పాండిత్య ప్రతిభా విశేషములు దృఢత మగు నట్లుగా అహోబిలుడు బ్రాసెయున్నాడు. ఈ పరిశ్రు ముననే "బ్యాకరణప్రాప్తి బ్రహ్మచర్యవృత్తమేవ తథాహి మృణాహ్వాతే తగవత్పశంబిహా చక్కాది కృంగేతి మంశపాకర్మ" విషయ: " న స్వకాహ్వాకమందు (బ్యాకరణ కావ్యకాగము) 'చక్కాది కృంగేక్కాది' మంశమునకు బ్యాకరణ పరముగా వర్గమును వివరించెను. పశంబిమహర్షి సంస్కృత బ్యాకరణావశ్యకతను మహా భాష్యమునందు చర్చించినట్లే అహోబిలుడును అంధ్రబ్యాకరణా వశ్యకతను గూర్చి ఇందు చర్చించెను సంస్కృతభాషయందు మాత్రమే కావ్యము లను రచించవలెను. తదితర భాషలన్నియు అంధ్రంకములు. చా టి మచ్చరించుట పాఠము లేకభాషల తోని పురాణాదులను విన్నందున పాపవలయును లేదు. అను నీ మున్నగు పూర్వవ్యవహారంబింది యే లేకముచారి కాళాష సంస్కృతమునలెనే పరిశ్రమనియు, స్త్రీ పూర్వులను జ్ఞాపారితరము గలదనియు 'వా వృద్ధి: కురుతేకావ్యం' ఋషి కానిబాడు కావ్యమును రచించలేదనియు, నన్నయకట్టును ఋషిగా పెంచవలెదనియు, అతని బ్యాకరణము ప్రమాణమే యనియు, వివరించి యున్నాడు.

బ్యాకరణ విశేషములు - అప్పటి "విశ్వమనుక్రమ పురుషశ్రీయోక్తిక" అను మాత్రమును వివరించును ఇట్లు చెప్పెను. భూకళాల్పయిలగు ప్రతమపురుష అహోవర ఉత్తమపురుష అహోవరవనము, ఇకార మంతమందు గల చాటికి అచ్చు పరమగునపుడు పండి నిశ్చయమే ఈ యుచా పారణముల నిర్ణయము— కీరీదిరట, దివిహానీరటకు; మిరు కట్టితిరట, పండి మిరా క్త. ప్రశమోక్తమ పురుషైక నవనములు, భూకళాణమునందరిని, ద్రుకాంతములగు పది ఈ యుచాపారణముల నిర్ణయము— తరియించి మహేంద్రుడు; పదు బ్రతితి నవగ్గే విరచించెను శ్రీబాగుండు ధరణిని కృంగార తై పదంబునఁ గూర్చుం

దీరి మొందోరువని కావక
వరపురుష క్రియః ప్రకృతికావము గలదే ?
(అప్పు 6 వ అ. ౮4 వ ప.)
"అహోబలవందన పరేక రాజవయలతో
విద్యుత్తుకకర్తలము సం
ధిఁ గూర్చుదీరి యొందోరుగదినీ"

(శృంగార రై వరము)

ఈ సూత్ర వందర్పమును పురస్కరించుకొని శ్రీరా
వుడు అపప్రయోగము చేసెనని అప్పుకవి విమర్శించెను.
భూకళాళిక ప్రథమ పురుష అపావననమునకు సంధి
విత్కము కాదగియుండగా ప్రకృతికావము చేసెనని
యోగబాక్షినించెను.

అహోబలవందనము తన పాఠ్యాశ్లాఘమునందును అప్పు
కవి శ్రీరావునిపై చేసిన యాక్షిపణము పరామర్శించి,
శ్రీరావుని ప్రయోగము లావణిక నమ్మకమేయని
పమర్శించెను. ఎట్లన "ప్రథమే శోక్తమైన ప్రయోగోపా
కచేత చుట్టః | విత్క మవ్యవస్థ విత్కతో హ్యుత్కేతో నక
సేత్సవా," అను పాశర్యణకారికను అహోబల దీపవం
దర్పమున చేర్చినాము. ప్రథమ పురుషయందును, ఉత్తమ
పురుషయందును క్రియా సంబంధియగు ఇకారము వికల్ప
ముగా జారిపోవును మధ్యమపురుష 'ఇ' కారమునకు
సంధి విత్కముగా నగును హ్యుత్కేకారమున శ్లెష్మపుడు
సంధితేడు దీనిప్రకారము శ్రీరావుని ప్రయోగము
ప్రామాణికమే యనెను ద్రుకాంతమైన భూకళాళిక
ఉత్తమ పురుషైక వచనక్రియ సంధి వైకల్పికమని
అహోబలవందనకును వివరించెను, దీనిని "ప్రాయప్తు
సౌత్తి మూరి కస్మేగ" అను సూత్రమునకు వివరము
ముగా చేసెను. సేవింపతి వయ్యకు, సేవింపి తయ్యకు;
అని యుపాసారణములు, అవర్తలుతోను, కవిమండన
కారుడును దీనిని అనుమతినిది కొందరనుకమున
ద్యుకాంతమైన 'తి' ప్రత్యయమునకు సంధి శ్లెష్మ
కొలిపితి+అక్షిమ, కొలిపితిశ్లిమ, కొలిపితిని వర్ణిమ
అని రూపము చేర్చడవలెను. "సహ్యోక్త కర్తృశ్లోకః"
అను సూత్రనివరణ వందర్పమున అహోబలరుదును,
అప్పుకవియు భిన్నమోగముల శ్లోకములు అహోబలని
వివరము "సంధిరిత పరవ్రాహునవ ర్తకే. తద్వర్తకార

స్పాన్దిని సంధిర్వహ్యోక్తే. తద్వర్తపరేన తద్వర్తక్రియా,
తద్వర్త విశేషణంన గృహ్యోక్తే. తెయనవచనిర్నిత వరణ
దిగ్విజయమునను, రక్షణమొనర్చు నంబా కా కా ము
గొలుతు విశాగ్ధ ద్యురాపారణం" (సంధియను కల్పము
అంతట ననువర్తించుచున్నది. తద్వర్తకారమున కచ్చు
వరముగుంచుడగా సంధితేడు, తద్వర్తవరముచేత తద్వర్త
క్రియయును, తద్వర్త విశేషమును గ్రహించబడుచున్నది
వివరింపటి మరాపారణములు తెయను విశాగ్ధములు)
అహోబలవతి ఇట్లు పాఠ్యాశ్లాఘించుటకు మూలము అక
ర్యణుడు వికృతి విశేషమునం దిట్లున్నది. "ప్రథమోక్త
మత్తైవ కామ తద్వర్త సౌత్తి కే | భూకార్య విమయో
తక్తైక కాన్యగ్రాథి ఛాయతో | ఉదంతేన సరావాంతోన
సంధి ప్రేక్ష కల్ప్యోక్తే" అనగా పూర్వోక్త క్రియలందు
భూకార్య విమయోగమునై వాంతములు, ఉదంతములు
నైన ప్రథమోత్తమ పురుషైక వచనములు తద్వర్త
సంక్షేపము లగును. వాటికి సంధి రాదు. ద్రుకాంతము
నైన విటికి సంధి రాకుండగా, కళంగని నికర తద్వర్త
క్రియారూపములకు సంధి కలుగవచ్చును ఉపా రాదు
ఘటించురనుచు ఘటించు మొక పనియైన, ఘటించు
వనికము. అప్పుకవి ఈ సూత్రమును మరియొక విధ
మున వర్ణయించెను. అతడు "సః సౌత్తి" అను పాశ
మును కల్పించుకోని

ఉచితి వై వరములకు విశేషణము

అగు క్రియవచనముల తుదివరమున శృంగ
మునకు వచ్చు వాగమయము పొల్లిమీకము
ప్రాణవర్తమైన కర్మకారయమునందు.

ఉత్తర వరమునకు విశేషమైన తద్వర్తరూపము తుది
'తి' కారమున కచ్చువరమునగునప్పుడు కర్మకారయమున
పొల్లి 'వ' కారము అగమముగా వచ్చును

ఈత దీధిదముగా పాఠ్యాశ్లాఘించుటచేతనే తరువాతి
లావణికులందరు తద్వర్తార్థక విశేషోపాకరమునకు
అచ్చువరమునవచ్చును వకాగ్రాగమము వచ్చునని మూర్తి
యను వచ్చిరి. ఈ సూత్రమునకు పూర్వాపర సూత్ర
ములి సూత్రము సంధివిషేధ వరముగా చాటుచుండ,
వకాగ్రాగమ విభావ వరముగా అప్పుకవి పాఠ్యాశ్లా
గించెను.

అవోలొలు

కావార్ల 'ట' వర్గ విధానకమార్గ వివరణ వందర్ల మున అవోలొలుకు మహాశక్తిని ప్రయోగములను పరామర్శించి తప్ప వట్టుకు సాచించెను "కాచేట వర్గకోశే వర్గమున శ్రీయారచారాణం పార్ల" అని అంగ్రకర్మించామని మార్గించెను. అన్ని శ్రీయార వరములకు కార్యార్థమున 'ట' వర్గమును, అందు ఘటించుట, వచ్చుట మొదలగునవి ఉపాధానములు. అంగ్రకర్మము దీనిపై కొన్ని విశేషములను మార్చెను. "పూర్వవర్గ పరికార" వో వర్గమున లోపకర్మవర్గం "కావార్ల 'ట' వర్గమునకు పూర్వమునందున్న 'మ' వర్గము నకు లోపమురాలని దీని శాసనము అనుట, వినుట వంటి దూతములే కార్యార్థమున పాదుపులవియు, అంటు, వింటు, గంటు, వంటి దూతము పాదుపులవియు అవోలొలుని నిర్ణయము. ఈ ప్రకారము శ్రీరామని ప్రయోగము ప్రామాణికమని యాశంతు ఉంచెను "పితవేన మధురైట కారాతి మూరి దమ్మని నిర్మ వని: గంటు వీలు: బ్రాహ్మము కాచే" ఇక్కడి వన వర్గ ప్రామాణికతమే వేర్వేరులయం అంగ్రకాపాఠావధి "వినుటకు వింటుయగు" నిక్కడి వనవేన పంటి క్యాదీహం పాదువర్గమున. తదవేన పరాధం. "ఘటించుట కొరకున్, వచ్చుట కొరకున్" ఇక్కార్యారాధిని పరవ్వు 'ట' వర్గకారేన విశక్రయం. వన స్థితే "మకుట గనియెడు కొరకు వీపు ఘటించుకంటె ఇక్కారీహం కార్మక తీక్రయ క్యాదీహం వనవాణం కిం మూలమితి వయం వనిర్వృ" ఘటించుట కొరకు ఇక్కారీహం 'ట' వర్గము మిదనే విశక్తి రావలెయిందగా, కార్మక తీక్రయ జ్వలు 'కనియెడు'కొరకు, ఘటించుకంటె" మొదలగు దీనిని ప్రయోగించుటకు మూల మేమియు మే మెరుగ లేకున్నారము. ఇట్లవోలొల తీక్ర. వాదు అటుగూడ తప్పులు వచ్చెను. కార్మకమునకు మహాశక్తిని ప్రయోగము లు నై రుద్యము కలిగివచ్చెను కార్మకమే విలయమని అవోలొలుకు విశ్వసించెను. ఈ వందర్లమున అంగ్రకం కారక యొక్క ఇట్లున్నది. "కార్మకప్రయోగ వనవో క్యాద్రం లంపదర్మతే. అవిష్కృతే వరే శేవ ప్రయోగా శ్రయం లం" దీని వారాధముగా గొని అవోలొలుకు మహాశక్తిని ప్రయోగములకు వనిర్వృకుట వెను

దీయలేదు. మహాశక్తియందలి "అవోలొలయన కుక్ర జ్వలు రుచి యెంత; కవటార్మితేని అవ్వనలే ముందే" అను ప్రయోగములను అవోలొలుకు విమర్శించెను. విశ్వ లంపదవనమున అవ్వ అని పీకవన ముగ ప్రయోగించుట దోషమని నై వర్గ పాశమును అతడు ఇట్లు వనరించెను. "అవ్వల పారయన య జ్వలు రుచియెంత; అటార్మితేని అవ్వనలే ముందే" తుదకు అవోలొలుకు వన్నయ మహాశక్తిని ప్రయోగములకుగూడ వనరించువానిను ఎట్లన— "తక్కుకు కలంబంకంటె మకుంతు మేలు" ఇక్కలట వర్గకారంతరం వకార క్కాయతే తక్ర కాగ తిరికిరే" "తక్కుకు కలంబంకంటె మకుంతు మేలు" ఇక్కల పాశ ప్కాయ అవోలొలుకు దిద్దినపాశము దీ కారతీయందుకు వానించదు. "ప్రయోగ మూలం క్యాదీరం"; "ప్రయోగ శరదా నై యాకరదా" అను మత్తవ వర్గతీని ఇతడు పాలించిన ముగ కాదు కార్మకమునకు ప్రాధాన్యమును ప్రయోగమునకు గౌరవమును ఇచ్చుటలే అవోలొలుకు విమర్శమునకు గురియగుచున్నాడు మొత్తమునకు అవోలొలవనిదీని కనికరములం క్యాద్ర అంగ్రకర్మించామని— అంగ్రకం కారీకాపంతు పనుగ్రమును, విమర్శాత్మకమునకు క్యాద్రానమై మహాశక్తియునంతలె యుగ్గంశమునై, తరువాతి యాంగ్రకాశీకులకు వర్గకోశములముగా మార్గరర్థి యయ్యెను.

పి. లిం. కా.

అవోలొలయన :- శ్రీ. క 1500 వందర్లము ప్రాంతమువాడు. అంగ్రకు అవోలొలకే ప్రాంతి యుడు ఇతడు కలకాళి నై దీక ప్రాప్తాత్మముడు. శ్రీకృష్ణ వంశమని కుమారుడు. వేద, వేదాంత, తర్క, క్యాదీరం కార్మకీస్థాకుడు, పంగికార్మక వంశముడు. గొన్న నై డికుట వనకు కేటాన నమగ్రమై అనుకన మును పురస్కరించుకొని "పంగిక పారీకాశము" అను చక్రమి పంగికతం గ్రంథమును రెండు కాండము లతో రచించెను. అందు మొదటి కాండమున రాగగీతములను రెండవ కాండమున వాదకాశములను రచింపెను

క్రి. శ. 1810 న సంవత్సరమున విశ్వంశ నిరుచాం
శివదగు వాళ్ళచేత మహామహాంతు రచించిన పంగీత
రక్షాకరమువలనది విషయములను కొంతవరకు అమన
దించి వై గ్రంథమును ఇతడు రచించెను ఇతడు కాను
రచించిన 'పంగీత పారిశాకము' అను గ్రంథమును
శ్లో. పంగీత పారిశాకోఽయం పర్యవాయ ప్రహోపుచాం ।
అహోబిలతే నియమా ప్రయతే పరస్పరిద్ధయే ।

అను శ్లోకములతో పంగీతములను తీర్చి వస్తు ప్రయేన
కొరికలను దిద్దించేయను చాదినిగా ఉద్దేశించి రచించినట్లు
తెలియుచున్నది వీలయందు ప్యరస్పరము కొరకు పారిశ
అను మొట్టమొదట పద్మతీలో క్రొత్త పంప్రచారమును
మొదలు పెట్టి తేవివరి అహోబిల పండితుడే. దీనివిలువ
వీలయందు ఇంత కొంతలో ఈపర్వము ఉన్నదను విష
యము తెలియగలదు. రక్షాకరము దీని పద్మర్యములు
పంప్రచార విశ్వతీర్వరములు కలవని చెప్పెను అహో
బిలము ఇనువడిరెండు దిక్కుల ప్యరములకు చేర్చొనెను.
హిందూస్థానీ గావములో కుర్చి విశ్వతీర్వరములకు ప్రమ
ముగ కోమల తీవ్ర అను వామములు కలవు కన్యాకుళ
పద్మతీర్చి పాధారణ గాంధారమును తీవ్రగాంధార
ముగా, శ్రీ ౫ విహారమును నీప్రవిహార ముగా, అంతర
గాంధారమును తీవ్రతర గాంధారముగా కాళిగీ విహార
మును తీవ్రతర విహారముగా, మృదువంతమును అవగా
వరాశి మధ్యమును తీవ్రతర మధ్యముగా, కుర్చిమధ్య
ముమును అతితీవ్రతర గాంధారముగా చేర్చొనెను

హిందూస్థానీ గావమును అమన్దించారలకు పంగీత
పారిశాకము ప్రమాణ గ్రంథము దీనికే ఇప్పుటిది
హిందూస్థానీ గాయకులు కొంతవరకు అమనరచి
చున్నారు.

హోవా

అహోబిలము :- శ్రీ ౫ లుము, అహోబిలము,
పంగీతీర్వరము, మహానంది కర్నూలు శిల్లాలోని ముద్ర
నిర్దేశములు, అహోబిలము కర్చి మిగిలినవచ్చును
కవనరమైనది, అహోబిలము వైష్ణవశైవము విశిష్టా
వైష్ణవ మతస్థుల జియ్యిడి పరిశ్రమ యగ్రాధ్యాయము
మౌక్తమేవాక, తదితర మతములపాఠాని అరార్య
మయ్యెను.

అహోబిలము కర్నూలు మండలములోని శివచెళ్ళ
తాలూకాలో రుద్రవరమును గ్రామమునకు అయిదుమైళ్ల
దూరమందు కలదు వల్లముల కొంతలో మహాశైవ
ప్రశస్తి ర్యక్తముల మర్త్య ఈ శైవ మొదలగుచును
హారణ్యకీర్తులు తన కుమారులైన ప్రహ్లాదుని
దురాగత మొనర్చు ముట్టునుపండు విష్ణువు వరసింహాక
తారమెత్తి తన శక్తుని కాపాడిన పరిశ్రమమిదియే అది
పారంపర్యముగా వచ్చిన కళ గలదు సరసింహాస్వామి
కంతకముగా విశ్వమొనర్చి ముప్పదిరెండు పుణ్యక్షేత్ర
ములో ఇదియే ప్రముఖమయినది. ఇచ్చట సరసింహ
స్వామికి అంతమయిన తొమ్మిది లేవాలయములు
గలవు. ఆ లేవాలయము లన్నియు పరిష్కర్చి చుట్టుపక్కనే
కలవు. అందుచేత ప్రతీకరమును పంక్తికీర్తననియు
చేయగలదు

ఈ శైవ ప్రాంతములోనున్న నవ సరసింహాలకు
ప్రహ్లాదవరద సరసింహాస్వామి, ఛత్రవతి సరసింహాస్వామి
కరంగి వరసింహాస్వామి (యోగానంద సరసింహాస్వామి),
ఉగ్రసరసింహాస్వామి, గుహాసరసింహాస్వామి, శ్రోధనర
సింహాస్వామి, మఱియే సరసింహాస్వామి, త్యాజా వర
సింహాస్వామి, పవన సరసింహాస్వామి అను పేర్లు ఉన్నవి
వీరిలో "మఱియే వరసింహాస్వామి కాంత స్వరూపుడు.
లక్ష్మీదేవితో పరా వరద వల్లభములగుచు నుండును.
కాళియే ప్రకాశరుద్ర మహారాజు లంగాదు ఉత్తర
విగ్రహమును సమర్పించినాడు. అహోబిలం మతము
జియ్యిడు తన మతములో ఇష్టమై ననుగా పూజించు
టకు చాది తీసికొని వెళ్ళిపోయెను. ఇక్కడ ఒక దిశేన
మేమునగా స్వామిచారు కుర్రుండియుండును. అది
కాలు క్రిందికి ప్రశ్నాకుచుండును చాదికి పాదుక
తోడిగియున్నది. అందుచేత మహాదివ్య విగ్రహమును
ఎక్కడికి తీసికొని వెళ్లదలచి అక్కడికి వెళ్ళుటకు
స్వామి పండితులై యున్నారని ప్రశ్నిత వచ్చినది

రట్టమైన పృథ్వీమల మధ్య వల్లముల కొండల కాను
కొని ఉన్న చాదిని దిగున అహోబిలమనియు, 8800 అడు
గుల యెత్తుగల పర్వతముపై నున్న చాదిని ఎగున
అహోబిలమనియు అందురు. వేదాద్రి, గయదాద్రి అను
పేర్లతో ఆ రెండు పర్వతములు విలువనడుచున్నవి కాటి

అహోబిలము

మర్త్య భవనాః, అను పేరుచేరు ప్రవహించుచు వుండు నదిలో నెదుము, నర్మక దక్షిణ ప్రాంతమందుగల ఉక్ర నదీనివాహినిదేవాలయపు మొదటిగుహయెడల ౬౪ ఇనుపస్తంభ ముండుటచేత నరసింహస్వామి ఇచ్చటనే పుట్టినది చెప్పవచ్చును.

పెద్ద అహోబిలము (పిగువ) రాతిలో నీర్వడినది రాదికి రెండు పేక్షిమూడుగమన్న రెండేక అను అమె వారణముగనే అదనితోనుండు చెంచులందరు నరసింహ స్వామికి ముఖ్య కర్తులు వారికి నేటికిని పూర్ణుల మోన ములో అరుగు తిరువాళ్ళయందు కొన్ని ప్రత్యేక దొకర్తములు కలవు ఆ రెండేకలు నూచి లక్ష్మీ తన భర్త యొక్క విశ్వాస ధూతుకర్తమునకు చింతింది నర్మకమేక్కి. 'మొనకొండ' అనునోట దివారు మేర్పరచు కొనెను అక్కడ ౬౪౬ పు కయంకరమయిన పెద్దలోయ కలదు. దానిరెండు గల ఇనుపస్తంభము యుట్టు నం భావము లేని అనుబారు ప్రదక్షిణ మొనర్చిన వంశావతారగ్రము పొందుదురని ప్రతీతి.

ఈ దేవాలయము 14 వ శతాబ్దమందు ప్రతాపరుద్రుని చేత నిర్మింపబడినదని చెప్పుచున్నారు ఇంతవరకు అందుకు కావలసిన పాత్రము లభింపలేదు అది శకశాస తియ్యం గారు మొదటి అచార్యులుగా నున్నందున అతని వారసులే ఇప్పటికిని అహోబిల మకాశివమణులగ నున్నారు ఇప్పుడు చారు పూజాది కార్యక్రమములను చేపట్టవలసినందు నడిపించుచున్నను, మద్రాసు రాష్ట్రమందలి తిరువళ్ళూరు లోనే వారి వివాసము విలయనగరరాజులు దేవాలయ మునకు కొకడ గ్రామములు, పూములు ఇవామములు ఇచ్చిరి. అందులో కొనుకెళ్ళ, కొలెకుంట్ల, పల్లెలు (కడవతల్లూరు రెండవది) చాలాకాలలో ఓరి ఎకరముల టూనియి, అనంతపురంజిల్లా వాటి పత్తి చాలాకాలాని గుండాల నోటిల అగ్రహారము అను ఇవాము గ్రామ ములను మిక్కిలమే ఇచ్చట ఇచ్చుట ౬౪వపుడు దేవాలయము చాల వైశివ మనవధించుచుండెను. ఇందు కాశీయ, విలయనగరపు రాజుల కాలమువాటి కొన్ని సంవద ర్మగోచరమగును 18 వ శతాబ్దముండు గోల్కొండ మల్తాను ఇల్లహీం కుతుక్ హా చేతులలో ఈ దేవాలయము పడినప్పుడు విలయనగల అధికారాదులు

అనవారంపజెయి, 18 వ శతాబ్దములో కన్నూలు నవాజ్ అగు ముహ్మద్ ఖాన్ యొక్క ప్యాదీనముతోది నచ్చి నప్పుడు యాత్రికులై వచ్చుటకై నిర్మింపబడి యుండెను! కంచిలో శ్రీనివాసారాధ్యక్షమహాశకు నమృతాను మచ్చువును నరసింహస్వామి శలోక కవలడి అహోబిల మునకు పెళ్ళి వర్ణాపాక్రమము స్వీకరింపునెనట! ఆ దేవాలయపు భర్త్య కర్తయైన ముకుందరాయలకు పూడ అరేపయమున కలలో కవలడి కంచినుండి ౬౪ కర్తుడు రానున్నాడు స్వీకరింపునెనట. శ్రీనివాసారాధ్యులు, ముకుందరావు మూర్ఖులనుచుంకగ నరసింహస్వామి నవ్యాధిహావమున వచ్చి శ్రీనివాసారాధ్యునికి నవ్యాపాక్రమమిచ్చి "శకశాసయి" అని రామకరణము చేయుటవలననే వారి పరంపరకు అచ్చు కల్గినది అందును.

మొదటి శకశాసయికి వీరిక కాలము 11, ౪ 1878 నుండి 1468 వరకు అని నిర్ణయము చేయబడినది. ఆ కార్యక అహోబిలములోగల కావనములో వాగచాని వలన 11, ౪, 1666 లో పరాశివరాయలు పట్టవరాంకుశ శకశాసయికి శాస్త్రపురమను గ్రామమును రావముగా ఇచ్చినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. తరువాత 11, ౪, 1678-79 సంవత్సరముల మర్త్య గోల్కొండ మల్తాన్ ఇల్లహీం కుతుక్ హా విలయనగరమునై దండెత్తివచ్చి పెనుగొండవరకును రాడివలెను అప్పుడు అహోబిలము అనని ప్యాదీనమగుటచేత అయిదారు సంవత్సరములు నహమ్మిడియాల నశముతో నుండిపోయెను, విలయనగర చక్రవర్తి రెండవ వేంకటపతిరాయలు 11, ౪ 1684 86 సంవత్సరములో మరల అహోబిలమును ప్యాదీనము చేసి కొన్నట్లు అవలగల కావనము ప్రుపరకయచ్చుచి చంద్ర గిరిలో పాళువ నంయియల కాంమునుండి శ్రీకృష్ణదేవ రాయలవరకు ఈ తీక్ర మన్ని నిరవలం ప్రాశస్త్యమును గలిగి ఉండెనని చెప్పవచ్చును.

ఇనుపస్తంభము నిరెము కొన్నారా అనువానిచేత 14 వ శతాబ్దమందే నిర్మింపబడినదని చెప్పుదురు. దేవాలయముందు 16, 16 శతాబ్దాలను తెలివిన అనేక రావ కావనములు కొండచీలి రెడ్డిరాజుల వాటిని విలయనగర రాజులవాటిని కలవు దానివలన కొంతవరకు చరిత్రకు

తెలివోనగుననెన్నుము. అచోరినియు మఱ కాళ్ళు కలాపాలను ప్రచారణేంద్రముగా మండుటచేత అంద్ర దేశమువలెదలి రాజులయ, పాంపిక, పాఠ్యక శీవశము లలో చాది కొక ప్రత్యేకపాఠము లలిపించెడి. ఆ రేవు వకును, ఆ ప్రాంతమువకును సంబంధించియున్న జాన పద గేయము లక్షకములు చేడిమి నిరిదిగా జనకాచల్య మందు ప్రచారముతో గలవు. అందులో కొన్ని రెండెక యొక్కయు, వరపింపాస్వామియొక్కయు ముగ్ధ ప్రణయమును పద్ధింపు కళాశంకములు మనోజ్ఞములు. పద కవికారచనలో సుప్రసిద్ధుడైన కాళ్ళపాక అన్నమో చాచ్చుడు తన అమీయమైన పంగిక ప్రభావమున శ్రీ వేంకటేశ్వరపాస్వామిపై శ్రద్ధవల రచించి, తెలుగుకావ్య అమరత్వమును చేబొడ్చిన మహానుభావుడు, ఈతడు అచోరిని మకాధిపతియొక్క ప్రోత్సాహమును తొలు దొడ వండుకొన్నాడట!

నిశ్చిత్యైక మత ప్రచారణేంద్రముగ మండి ప్రకృతి పొందరగ్ని విశేష శోధింపై, చారిత్రిక పంపత్తి గలిగి, అంద్ర జానపద శీవశముతో సంకర్మాగమై ఉత్తమ చాచ్చుయ వికాసమునకు తోడ్పడిన అచోరిని తేత్రము అంద్రజాతి గర్వకారణము. ఈ మర్ద ఉరారులయిన కత్తుల నహాయమువలన మంటవములు, గోపురములు ప్రాకారములు చెరిగినవి. నులక ప్రయాణాధికర్యములు తేటూరునున్నది ప్రభుత్వ హిందూరర్థారాయకాలకు చెందిన కావనముక్తింద ఆ రేజాలయ పరిపాలనము ఒక ధర్మకర్తృత్వ సంఘముచేత నిర్వహించ బడుచున్నది. ఛాళూడ మోసముతో అరుగు తిరువాళ్ళకు వచ్చు యోత్రి కులకు అన్నివిధము లయిన పోకర్యములు గలిగినవ అందు టయేగాక పరపంపాస్వామి తత్వనము ఒక్క మోసము పాటు చుట్టుపట్లు గ్రామములలో అతి తైత్తవముగా అడవలందుచుండును.

దం శే. సు.

అశ్వయ రామరాయలు :- అశ్వయ రామరాయని శీవశము విజయనగరప్రాంత్య పరిశ్రలో ఒక ప్రచార ఘట్టము విజయనగర పోకవర్తలలో పర్వతమైదగు శ్రీకృష్ణరాయని జామాతయై, అతని యవంతకము రామరాయలు నర్తాధికారి అయ్యెను. యుద్ధకంక్షము

అశ్వయ రామరాయలు

వండును, రావీశివోను పనుకాలివలలో అపమాను ధని ప్రభాగ్నిగడించి, రక్కసు ముల్తూలను వన శేరి కిలు తొమ్మిలను గావించుకొని, రక్షితావశమున విజయ నగరము ప్రముఖాధిపము పహించుపట్లు అత దొడ ర్చెను. కాని అతని పాశ్చాత్యవరకయ, అధికారకాండయ, కుట్రల కంక్షములును విజయనగర పాండ్రాంత్య నిర్వయన మునకు చారిశీవెను.

రామరాయని పంకమం 'అశ్వయ' యను మాటకు కన్నడకావలో "అల్లుడు" అని అర్థము శ్రీకృష్ణరాయని పుత్రకయైన తిరుమలాంకికను వివాహమాచటను పుర పేర్కరించుకొని ప్రజలు చాత్పల్లముతో అల్లుడని పిలుచు టచే అశ్వయ రామరాయని అతడు పసిద్ధివైతేను, అతడు అరటిచి వంశస్థుడు అరటిచి వంశజులకు వరపకారాని గూత వ్యవహారము గలదు. చంద్రవంశ కక్రయిల మనియు, కలవరి లిక్కిలని సంకతకార మనియు, వీరు చెప్పకొనిరి అరటిచు మండలాధిపకు లయిన తరువాత వరపతి వంశజులు అరటిచి వారయిరి. ఈ వంశమునకు మూలపురుషుడు వీరవోమ్మాళికరాయకు లేక తొమ్మ రాజు. ఇతని పొత్తులయిన కొటిగంటి రామపుడు, దోమ చేవరాజు అంద్రదేశమున క్రీ. శ 1828.1888 ల మధ్య అగిరిన పాశ్చాత్య మనోధ్యమమున కుద్రపిచ్చ మగు పాత్రను నిర్వహించిరి. కంఠిరాజ్యముయొక్క పత కాంతరము (1828) ధిల్లీ ముల్తూకు ప్రతినిధియైన మాలిక్ బాయలును పారశ్రోత్రి, తురుష్క, పరిపాలనను వీరు తుదముట్టించిరి దోమచేవరాజు మనుమరయిన విన భూపాలుడే ఈ వంశమున మొదటి అరటిచి ప్రభువు ఇతని పుత్రుడయిన టుక్కరాజు పాలన వరపింపారాయ రాజ్యప్రతిష్ఠావచాలాయ్యో డయ్యెను. టుక్కరాజు కమూరుడయిన రామరాజు కందరవోలు చేసెను అతని కుమారుడయిన శ్రీరంగరాజునకు శిష్యాంజయించు లిరు గురు ముచ్చెరులు ఉద్భవించిరి. అందు మూడవరాదు అశ్వయ రామరాయలు. క్రీ. శ 1655 లో అగిరిన తర్ఫి కొట యుద్ధముకాటి రామరాయలు 80 సంవత్సర ములకా ధని తెలియుచున్నది అందుచేత అతడు క్రీ. శ 1485 ప్రాంతమున అద్విందియుండు వని తీసికొన వచ్చును.

అనేయ రామరాయలు

రామరాయలు, శ్రీకృష్ణదేవరాయలు : రామరాయల రాజ్యవర్ధిత్రమ గురించి తెలియుటలేదు. "గోల్కొండ సుల్తాన్" న పరిభ్రమించిన అంజనవంశ మంత్రమును బట్టి, కొంతకాలమునకు అదిల్ షా (హిమాయత్) చే ఓడిన బడి అమలమము కోల్పోవుటచేత, కుతుబ్ షా ఆగ్ర హిందీ రామరాయలు తన కొలువునుండి అహమ్మద్ రింజెను, తరువాత అతడు శ్రీకృష్ణరాయల కొలువునుండి చేసెను." అని ఒక ముస్లిము చరిత్రకారుడు ప్రాచీ యువాదుని నై సంఘటనలు కృష్ణరాయలు సింహాసనము ఎక్కుటకు (శి. క. 1509) పూర్వము అరిగియుండును. క్రమముగా రామరాయలు కృష్ణరాయని అధీనమునందలి ప్రముఖవ్యక్తులలో ఒకడయ్యెను. అతని శక్తిపానుగ్రహములను రాజునిపై రాజధర్మమును గుర్తించి కృష్ణరాయలు అతని తనకుమార్తెపై వివాహమున కైవెత్తెను. అనంతరము దిగ్విజయ యాత్రలోను, తెలంగాణ, బీదగ రాజ్యములను ఏలూరులోను రామరాయలు కృష్ణరాయలతో కలిసి తన మరణకాలమున (1580) పామ్రాజ్యపాలనా కారమును రామరాయలకు అప్పగించి, తన తమ్ముడైన అచ్యుతదేవరాయలకు పట్టాభిషేక మొనర్చుటకు కృష్ణరాయలు అతనిని బిడ్డానించెను

రామరాయలు, అచ్యుతదేవరాయలు : కృష్ణరాయల మరణముతో రామరాజునందు అధికార వ్యాప్తిమోహము పెంపొందినది చేత, పామ్రాజ్యమును అచ్యుతరాయలకు అప్పగించుటకు ఇష్టపడక, అత్యల్పవయస్సునైన కృష్ణరాయల కుమారుని పార్వతీమణిగా ప్రకటించి రామరాయలే పరిపాలన పార్వతీమణి. కాని అచ్యుతరాయని పక్షమువారు కొందరు రామరాయలను ప్రతిఘటించి రాజ్యవిహారమును అచ్యుతకునకు అప్పగించిరి అచ్యుతరాయలకుకడ రామరాయల వివాహమును గుర్తించి, కృష్ణరాయని కుమారునితో కాలు రాజ్యమేల పాడెను. శ్రీ. క. 1588 ప్రాంతమున కృష్ణరాయని కుమారుడు మరణించుటచేత రామరాజు పలుకుబడి వెనుకంజ చేయపాడెను. అరవోద్యమము కనిపెట్టి అచ్యుతరాయలు, తన కావమరణమైన పలకరాజు తిరుమయ్యను ద్రాచుచు విడుదలించి (1588) రాజ్యము చేయపాడెను

రామరాజు ఈ పరిణామములను ముందుగనే తీసికొని ఎదురెత్తు తెచ్చుటకు తగిన జాగరూకతను పొంది యుండెను పామ్రాజ్యమున అంజనవంశ ప్రభువులు అనేకులు అతని అంజనై విరిచిరి అతని తమ్ముడైన తిరుమలరాజు, వేంకటాద్రిరాజు, గుత్తి, కందవరకల, రాజ్యములను ఏలుచుండిరి. అతని పితవంశములో తిమ్మరాజు అపుడు రాజ్యమునకును, కొండరాజు అరచాని రాజ్యమునకును అధిపతులుగ నుండిరి. గండికోట పెమ్మసాని తిమ్మరాయలుకు, అనంతపురము పాండే హను మద్దరాయలుకు, నడిమిరాష్ట్రపాతము మెహి దెర్దా రాయలుకు, అతని చెప్పుచేతలోనిరాజు, మేల పాయముతో రామరాయలు అచ్యుతకుని తెగగొనెను. తిరుమల చేదియు విజ్ఞానేదియు (శ్రీకృష్ణరాయని కొర్రలు) రామరాయల పట్టాభిషేకమునకు పన్నాపామరాలొనర్చి, కాని పలకరాజు తిరుమలయ్య అతని పట్టాభిషేక దిన రోయ మొనరించి, అచ్యుతకుని అంధరమునకు గొని పింపినను అతనిని పునః ప్రతిష్ఠించెను. ఈ పరిస్థితులలో విజయనగరమునై దండెత్తినప్పి, పురేశ్వమున విష్ణునము రెలరేగుటచే వెంటనే మరణిస్తానన్న అదిల్ షా అచ్యుతరాయ రామరాజుల నడుమ ఓడంబడి కను కుదిర్చెను. కాని నమనరసి రామరాజు తన బాగీరును పుష్కలకముగ నేలుకొనుటకు అచ్యుతరాయలు నమ్మకించెను

రామరాయలు, పలకము తిరుమలయ్య : అచ్యుతరాయల అనంతరము (1588) అతని కుమారుడు వేంకట పతిరాయలు పార్వతీమణిడయ్యెను. అతడు కాలునై నందున అధికారము పలకము తిరుమలకుని హస్తగతమయ్యెను. దుర్భాగ్యుడగు తిరుమలయ్య సింహాసనమును ఆక్రమించ యెత్తించుటకు గ్రహించి పార్వతీమణి తల్లియగు పరచాంబిక, అదిల్ షా యొక్క సహాయమును అర్జించుటకు యోగ్యంగా అచ్యుతరాయల అప్పకుమారుడును, గుత్తి దుర్గమున బండిగా నున్నచాడును అగు పరచాంబికరాయలు పార్వతీమణిగా ప్రకటించి రామరాయలుకుకడ అదిల్ షా సహాయమును కోరెను. అట్లు ఇరువదముగ ప్రార్థనలను అంగీకరించి అదిల్ షా దండెత్తినప్పిను, అట్లే అదిల్ షాను ఓడించి పార్వతీమణి చేయపాడెను

రాయలను పరిమలముగ కుండముట్టించి, భయభ్రాంతులైన ప్రజలను ఒడవరిచి పరిశ్రమ తిరుమలయ్యై విజయనగర సింహాసన మధిస్థించెను. చాచాటి అశ్వమేధముల మితిమీరుతులే ప్రజల అధికపాను అపేక్షించిరి కాని అశ్వము తన దురవేంబారములే ప్రజల అభిమానమును గోల్పోయి ప్రాంతాధికార తన రాజ్యమునకు పారిపోయెను. ఇట్టి పరిస్థితులలో తిరుమలయ్యయొక్క దుష్ట పరిపాలనమును తుడముట్టించి, దేశమున కాంతి తద్రవలను వెలకొల్పుము అని ప్రజల అభిప్రాయముల రామరాయలను ప్రార్థించిరి. రామరాయలుగూడ ఇట్టి తరుణమునై 'వేరియుండెను అందుచేత తన పక్షముచారిని కూర్చుకొని విజయనగరమునకు పరియైన పెనుగొంతను పోషనరచుకొని అటుండి బయలుదేరి కోమలి, తేతనరెడ్ల, జూటూరు, దెడగల్లు, అరవాని యుద్ధములందు తిరుమలయ్యను ఓడించి తుడ కాశనిని మిత్రబృందముతో తుంగభద్రానదీతీరమునవలించి విజయనగరముతో రామరాయలు విజయనగరమును ప్రత్యేకించెను. సచాశవరాయలు పట్టాభిషేకమహోత్సవ ముత్సవముగ అరిగెను (1543)

రామరాయలు, సచాశవరాయలు : సచాశవరాయలు పేరు పశుపూత్రమే పార్వతేశ్వరముడు, ప్రభుత్వభారమంతయు రామరాయలే వహించెను. మొట్టమొదట దండబాధకుడుగ నున్న రామరాజు క్రమముగ సర్వాధికారి అయ్యెననియు, రాజాధిరాజు, రాజవరమేక్యుర, వీరప్రభావ మహారాజాది పార్వతేశ్వరమౌలిక తిరుమలమును దరించి వనియు, యువరాజువదనుమగుడ జడనెవనియు స్థానిక చరిత్రలు మకుపుతున్నది. దివరకు సచాశవరాయలను తెరపాలించుచు వందపట్టరమున కోశమారు మూత్రము అశ్వమేధ ప్రజలకు సేదకల్పించి, పార్వతేశ్వరమౌలిక మర్యాద లొనర్చుచుండెను అనిగూడ తెలియుచున్నది.

సచాశవరాయల పట్టాభిషేకాంతరము రామరాజు తనకు కత్తుపురైవరచారికి తొలగించి, తన అధికారమును అంతరచుకొనెను. అశ్వమేధ అధికారర్యామౌలికపానును వీర సింహుటలే గాత్రాలు, కాటివరకును విజయనగర పామ్రాజ్యమును కత్తిదిర్వానపములతో కోలుచుచుండిన పాకురాది సహజములు నడవ్యుత్పించెను. పార్వతమతై రామరాజు అనువరించిన ఈ అంతరంగిక విభాజనము, అరవింద

వంశస్థులకు మగమమూర్త మేర్పరచినను, అది విజయనగర పామ్రాజ్యపు పుణ్యాలను లేదింది నై నను.

రామరాయల తన మార్గము నిష్ఫలములకైన వెంటనే రామరాయలు దక్షిణదేశమున ప్రవేశించి అంతాని నడచుటకు నిర్ణయించెను. ఈ కాలమున దక్షిణదేశమున స్థానిక ప్రభువులతోకాటు పోర్చుగీసువారుగూడ అల్లరిలను కారకులైరి పోర్చుగీసువారు మత్ప్రచార మొనర్చుటయే గాక, దేవాలయములను పక్షగోష్ఠి చేర్చిలను నిర్మించు పాగిది. వోరమండలిరమందలి పక్షభాండ్రను కిరపాని మత మొనగి చారిని విజయనగరాధీశులై దుండగములై పురికొల్పుచుండిరి. రామేశ్వరమున తేను యాకావలను అనేకదిగములై వ సంవలకు గురికేయుచుండిరి. మువైద్రములయిన తిరువతి, కాంచినగరము మున్నగులైందన త్తేత్రములనుగూడ కొల్లగొట్టుటకు ప్రయత్నించుచు (1545). అందుచేత చారి దుమ్మువ్యర్థములను మోపుట అత్యవసరమై యుండెను రామరాజు ఇది గ్రహించి దివ తిమ్మరాజు, విశాలరాజు అను పోదరులను దక్షిణదేశదండయాత్రకు పంపెను వీరు ముగర, తంజావూరు, వాయులకు వహాయముతో తన్నరనుబాదు, టూటికారన్, తిరువాడి రాజ్యములందు తిరుగుబాటుల నెంచి కణ్ణుకుమారకడ విజయ ప్రంభమును ప్రతిష్ఠించిరి. పోర్చుగీసువారి దుండగములు తగ్గెను, 1546లో పోర్చుగీసు గవర్నరయిన డకాస్కో రామరాయలతో సంధి గావించుకొనెను కాని రామరాయలు పోర్చుగీసువారిని విశ్వసించక 1546లో కామర వెయింటు డోమ్మలై రంకెత్తి విశాలరాజును గోవానైకి పంపెను పోర్చుగీసువారు ఓడిపోయి రాయలలకు కన్నులు తెల్లించిరి.

రామరాయలు, మహమ్మదీయులు : రామరాయలు మహమ్మదీయులపట్ల అనువరించిన రాజనీతి విచిత్రమైనది. హిందూమతవిరోధమే మహమ్మదీయుల ఆశయమనియు చూచిరి అరికట్టుటకును, హిందూధర్మములను దీక్షించుటకును విజయనగర పామ్రాజ్యము తెలిసెను అను సత్యమును రామరాయలు విస్మరించెట్లు కన్పించును. తత్ఫలితంబున హిందూధర్మానికై ప్రత్యేకరములతో అనువట్లు తన కొలువున ముష్టిము ఉద్వేగించి సంభ్రమము ఇతడు పెంచెను. 1547 - 48 - ముల్కలవలించారు ఉన్నత

ఆళియ రాష్ట్రచరిత్ర

విదపుణుడి విజయనగర పై విశేషమును, రక్షణను గురించిన విశేషములను గ్రహించగలిగిరి. విజయనగర, అహమని రాష్ట్రములనుగల్గి యుద్ధము సంభవించిన క్షిప్రముయములందు ఈ మహమ్మదీయులు విశ్వావహాతకులగునగునరచియును రామరాయలు ఉపాసకపీఠము అవర్ణరాయక మయ్యెను. అదియునుగాక కళ్యాణమయ్యుల అంతఃకలనములందు కళ్యాణముకలిగించుకొని రామరాయలు ఒక రిక్తకళిని రెవ్వగొట్టి, అందరిని కావోడించుచుయ్యెగాక విజయనగరమునకు ఆగ్రహారమును పొందినగల్గెను ఈ విషయమున రామరాయలు రాజనగర కృష్ణరాయల అడుగుజాడలలోనే నడచెను, కాని అవిధానమును వరమస్థానమునకు కొనిపోయి, ముల్తాసులకు విజయనగరము నందు అహయాచ్యేషములను వారిలో వారికి అవకాశమును పెంపొందించెను రామరాయల కళ్యాణము వలన ముల్తాసులలో కలిగిన మోతన చైతన్యమే రాక్షసి తంగడి యుద్ధమునకు చాలిపోయెను. ఈ యోధ సంక్రమమునకు రామరాయలు మహమ్మదీయునవతమునై చూచిన ద్యేషమే కారణమని తెలిపినంతటి ముస్లిము చరిత్రకారులు బ్రాహ్మప్రాతల దిగ్విజయనగరపు రామరాయలు మహమ్మదీయులను అత్యంత గౌరవముతో చూచెను. తన పోరాడయిన అంబీద్ షాకు శయనపడి కరలుచొచ్చిన మార్చి అబ్దుల్ అహ్మదును ఆగ్రయ మొనగి అవనికి జాగిరు ఇచ్చుచుయ్యెగాక (1548-1550), అంబీదునురజావంశరము అతడు గోల్కొండ మల్తాను అగుటకు రామరాయలు చేసిన ఉపకారము అమూల్యమయినది. షిషాపురు మల్తా నయిన అలీఅలీద్ షాను రామరాయలు పుత్రతనమావహముగా ప్రేమించెను అతనిని అనేక పర్యాయములు రక్షించెను తన అస్థానమునందలి మహమ్మదీయుల మహావిశ్వాసము లను ఏ మాత్రము అతడు కృతకరచింపలేదు వారు కాపురు నకు పనుమృతింప రని తెలిసికొని, రామరాయలు తన సింహాసనముపై కొరచుయ్యెకొన్ని ప్రతిని ఉంచుకొనెడి వాతకు! అందుచే రాయల మతద్యేషముగాక, హిందూ మహమ్మదీయుల మధ్యగల పరాకాష్ఠ్యమే, విజయనగర అధికారపై కదానివచ్చి, మల్తానులలో కలిగించిన కఠూర ప్రేమలే, రాక్షసి-తంగడి యుద్ధమునకు కారణములు అనుట విప్లవకరము.

మొట్టమొదట 1548 లో రామరాయలు విజాంపాలో (అహమ్మదు నగరము) తేలి అలీఅలీఅలీద్ షా (షిషాపురు)తో పోరాడెను. అలీఅలీఅలీద్ షా యుద్ధము నుండి విరమించెను 1550లో అహమ్మదునగరు, గోల్కొండ మల్తానులు కలిసి షిషాపురుపై రంధ్రే, గుల్బర్గాను ముట్టడించి అలీఅలీఅలీద్ షా రామరాయలు కళ్యాణము కలిగించుకొని మల్తానులమధ్య సంధికుదిర్చి యుద్ధమును చూపెను. అలీఅలీఅలీద్ షా మరణానంతరము అతని కుమారు డయిన అలీఅలీఅలీద్ షా, షిషాపురు సింహాసన మెక్కెను. అలీ అలీఅలీఅలీద్ షా మరణముగా గ్రహించి విజాంపా షిషాపురుపై రంధ్రేయెను. అలీ విజయనగరమునకు పారిపోయి రామరాయల పరాభయము అధిగమించు కుతుక్ షాను (గోల్కొండ) కూడ గట్టుకొని రాయలు విజాంపాపై రంధ్రేయెను. రెండాకా కాదువరకును పేదలను నడిపించెను విజాంపా పరాభయమంది, కల్కాణిదుర్గమును అలీ అలీఅలీఅలీద్ షా కొనగి పంపిరికొనెను.

రామరాయల విజయ పరంపరలు, గోల్కొండ మల్తాపై అలీఅలీఅలీఅలీద్ షా అహయాచ్యేషము లను ప్రశ్నలించ లేనెను రామరాయలు తన కొనగిన మహావిశ్వాసమును గూడ విప్పరించి అతని కుడముట్టించుటపై అలీఅలీఅలీఅలీద్ షా ప్రయత్నించరాగదు. పై యుద్ధమున రాయలు అహమ్మదు నగరమును ముట్టడించి పందర్బమున కుతుక్ షా రహద్యముగా విజాంపాలో పంపిరికొని దుర్గరక్షకులను పంపించి మొనరించెను. అది యునుగాక, కొనగిన దుర్గము పోనగును నని రాయలను విజాంపాలో పంపిరికొనగలెను కాని అతాగ్నానమును మన్నించలేదు. రామరాయలుగూడ కుతుక్ షాపై తిరుగుతూ తొనరించిన అగతీపరాపునకు ఆగ్రయ మొనగి అతని ఆగ్రహమును రెవ్వగొట్టెను అందుచే కుతుక్ షా విజాంపాలో పంపిరికొనెను తన కుమారులైన కుతుక్ షానగుటకు విధ్వంసించెను. ఈ వివాదము కల్కాణిదుర్గమున తేయనలె నని కుతుక్ షా విజాంపాను 1558 లో కల్కాణిని ముట్టడించిరి.

అలీఅలీఅలీఅలీద్ షా, అలీఅలీఅలీఅలీద్ షా (పిదరు) అలీ కలిసి రామరాయలు కుతుక్ షా, విజాంపాలో యుద్ధమునకు

దిగము. తన కమ్ముకైన లేంగటాదిని గోల్కొండపైకి
అంది రామరాయలు కళ్యాణంపై చేసినను నడిపించెను.
ఇది విని కైకాంబా, భువనహాలు ముట్టడిని విరమించి
తమతమ రాజ్యముల వేగిరి రాయలు అనమ్ముచు
వరకు వరకు వేగి, విశాంపా తన అవతరమును
అంగీకరించు ధ్వజంబంది గోల్కొండపైకి మరలెను
ఇంతలో రాయలు అజ్ఞులై కొండపీఠి ప్రభుత్వ వీధి
రాజు, తిమ్మరాజు, కొండపల్లి, మదివీచెట్టలములమీదను
చేర్చాది, పీఠావళి (రిక్తావళి) లు ఏలూరు, రాజు
మహేంద్రవరములమీదను దండెత్తిరి ఇట్లు తనరాజ్యము
చాలుగు మూలలపై క్రతువులు దండెత్తుటను భువనహా
గమనించి రాయలదృష్టి మరలించుటకు కొండపీఠిపై
దండయాత్రకు ఉద్దమించెను. కాని గోల్కొండ పై న్య
మును ఓడించి తరుముచు యెర తిమ్మరాజు, వెలుగోరి
చిన తిమ్మరాజు అనుబాదు చేరకొండ, చేపులపల్లి,
వల్లెగోండ, ఇంద్రగిరి మున్నగు దుర్గములను ఆక్ర
మించిరి కోవిలకొండ, పావగల్లు, గణపురము రాయల
పార్శ్వదీపముయ్యెను. గత్యంతరములేక భువనహా రాయ
లకు గణపురమును, పావగల్లును ఒకటి అతనితో పంపి
చేటాడెను.

అదివరముగదక్క ముల్తూపలందరును రామరాయల
కార్య వరకాగములకు దోసిల్గి, అతని అవతరమును
అంగీకరింపజేసినవారైరి. దక్షిణ రాజాశ్రయములందు
అతనికీ శ్రీ ఎదురుకీ శ్రీలేకుండెను కాని అనుచోక్కన్న
లంగారములే విజయనగర పామ్రాజ్యపతనహేతువులు
అయ్యెను. రామరాయల దిగ్విజయ విరహిహారములను
అరికట్టినచో తమకు ముష్కతప్పుకదనియు, దివదహాభివృద్ధిని
హించుచున్న విజయనగర పామ్రాజ్యము తమరాజ్యము
లను కలకరింపగలదనియు, దక్కను మల్తూముల కయచది
వరపుర విద్యేభములను నూచు హుస్సేక్ విశాంపా,
ఇబ్రహీంభువనహా ద్రోక్యాహముతో, ఒకటూమిగ
దీర్చుచిరి. అతిఅతిహాహా కృతఘ్నులై చాచి
కరిగెను

రాక్షసి - తంగడియొద్దము : 1585 - 1. ముల్తూపలంబులు
రామరాయలపై యుద్ధమును ప్రకటించి దండెత్తివచ్చెను.
రాయలు ఆ వరమానమును విధి ఆపారపై వ్యయం

చారిపెరుగొనెను. కృష్ణానదికి దక్షిణమున 10 మైళ్ళ
దూరమునందున్న రాక్షసి - తంగడి అను గ్రామములకు
మధ్యమున్న మైదానముపై ఉభయపై వ్యయములు ౩౦౪
పిల్లెలు 1584 దిశంబుల వీరి నుండి 1585 అనవరి 24
వరకు యుద్ధము జరిగెను. దీనివే తళ్ళికోట యుద్ధము
పాఠాగణముగ వ్యవహరింతురు. రామరాజు వృద్ధుడైనను
యుద్ధభూమిలో వీరవిహార మునరించి, పై నిటలలో
రైక్కోళ్ళాహములను ఇమమడిచిన తేనెను. ప్రథమ
ముద విజయలక్ష్మి రాయలచే పరించెను విశాంపా,
భువనహాలు యుద్ధభూమి నుండి ముతురు ఇరువది
మైళ్ళు వెనుకకువదలి, మాయోహాయమున రామ
రాయలను జయించుకలంపుతో, పంధిపై పంధినిపులు
ప్రారంభించిరి విజయనగర పై న్యములు అహమును
గ్రహంబక విజయగర్వముతో కిరిరక్షణ విజయమున
ఏమరియుండిరి, ఇంతలో రామరాయల పక్షమందలి
మహమ్మదీయ సర్దారు లిద్దరు మల్తూములతో చేరిరి తుర
కోక అర్ధరాత్రమున మహమ్మదీయులు విజయనగర
పై వ్యయపై ఒడిరి హిందువులు రైక్కోహాహములతో
దోరాదిరి కాని, లాభము లేకపోయెను రామరాయలు
చట్టుబడి కై శాంపాచేత వధించెను మహమ్మదీయులు
శయ్యకాంతులైన హిందూ పై విటలు మట్టుముట్టి
వధించిరి. అచాయకమై, రక్షణరహితమైన విజయనగరము
మహమ్మదీయులకు పక్కమై నామరూపములు లేకుండ
దళంవము చేయించెను. ప్రవరమున పాల్గొనిదని కీర్తి
చాగించిన మహానగరము రామరాజు మరణముతో హావా
వృధిరామమును కొండి వృక్షానముగ మారిపోయెను.

రామరాజుకుంటున్న రామరాజునకు వలగు గురు
కార్యముండిరి. అందు కృష్ణరాయలకు కుమార్తెయగు
తిమ్మరాజు అగ్రమహిమయై యుండును. తిల్లెళ్ళ పెర
నంది రాజయ్య - చేవనహారాజు పుత్రికయగు అప్ప
లాంబయ్య, హీలిరాజు తిమ్మరాజయ్య కుమార్తెయైన
కొండమ్మ, లక్ష్మమ్మలును, ఇతర కార్యలు రామరాయ
లకు కృష్ణరాజు, పెదతిమ్మరాజు, కొండరాజు అనుకుమ
రులుండిరి. రాయలతోకాదు వీరు మల్తూములతో అరిగిన
యుద్ధములందు పాల్గొనిరి రాక్షసి - తంగడి యుద్ధా
నంతరము పెదతిమ్మరాజు విజయనగరమున అధికారము

అంగ్లభాషాసాహిత్యములు

సహించుటకు ప్రయత్నించి విఫలమడయ్యెను. రాయల దీరదలలో తిరుమలుము, వెంకటాద్రి అమరారు ముద్ర పిల్లలు నివాహా, కుటుంబహలకోటి యుద్ధములందు అవసరముగూడని పేరుపడవిన వెంకటాద్రి, రాజుని - తంకడయిద్దమున వీరవృత్తి మంజుళినించెను. ఆ యుద్ధా సంకరము, తిరుమలరాయలు వంశగిరిలో అరవీటి వంశమును స్థాపించి, శీర్షకర్ణుల పామ్రాస్థా పునరుద్ధరణము పను పూనుకొనెను.

రామరాయలు - భాషాదోషము: రామరాయలు వరాగ్రమ పంతుడు, రాజకాండశ్రీమతి, రత్నకర్మిరుడు, విష్ణుశక్తి యుతుడు. అతడు అనేక దేశాలయములను కట్టించి పోషించెను అగ్రహారము తొనగి వేరవేరంగదియై వ క్రాష్ట్రాలును గౌరవించెను. అతనిలో మతసహనము మూర్తికనించెను

రామరాయలు సంస్కృతాంధ్రములందు పండితుడు సంస్కృతాంధ్రకవులను రోషించెను మార్కముక తోర

కులై న విజయేంద్రప్రస్థములవారు రాయలవలన అగ్రహార ములను బడసెను. అపారోహిణి మహాశిల లయిన వస్తు సరాంకులు రాయలకు కార్వర్త క్రుణామండి దిష్టాంత ముగిసిన, ప్రవత్తియోగ, వృద్ధిమో ప్రభాక గ్రంథములను కనిపించి రాయల ఆస్థానకవులలో ముద్రపిల్లను రామ రాజ భూషణుడు, రామరాజ ఆస్థానమునకు భూషణము వంటి వాడగుటచే అతనికి ఆ పేరు వచ్చియుండును. పద కవిత్వప్రసిద్ధులయిన కాళ్యూటా తిరుమలయ్యయు, అతని కుమారుడయిన తిరువెంగళవాళయ్యయు రాయలచే ఆద రింపబడిరి.

రాజా కళాపాఠశాలై నను రామరాయలు సంగీతము వందు ప్రత్యేకాభిమాన - అభివృద్ధిములు గలవాడు. అతని మంత్రియైన రామయ్యామాళ్ళుడు సంస్కృత మున "సర్వమేకకళావిధి" అను సంగీతకావ్యగ్రంథమును రచించి, రామరాయలకు అంకితము చేసెను

వి. యన్, యల్, పా.

అంగ్లభాషాసాహిత్యములు :- 1. భాష: కావ మానవుని అంతరంగిక శీలితముతో సన్నిహిత సంబంధము కలది మన కావములు, కోరికలు, అనుభవములు వను ప్ర మును కల్పకాలముకాదూర దేశపుచ్చ కలుగుచున్నాయి. ఈ కల్ప సమకాలములలో వీరవృద్ధి కావమీద సంపూర్ణ మయిన అధికారము కలిగియుండు మానవుని మహా కవులలో ఒకటి కావమీద అధికారము సంపాదించి వచ్చును ఆ కావము పద్ధివియోగపరచి మానవుని శీలితము వందలి పరమపద్ధి వత్సమందర విధానముల ద్వారా ప్తి కొరత కాని సువయోగియ పద్ధివికూడ మానవుని శీలితవలెను కావము సృజనముగా నియమితముగా కాదులు సేవ్వుచేత కావమునందుగూడ వ్యవేత, పరకత, పార్శ్వకత పర్యవగత్య. కావములను మున్నెముగా విశద పరచుటకు ఉపయోగ పడుటయే కావము పార్శ్వకము కావ సజీవమయిన వస్తువు. మానవుల శీలితము మన వృత్తిము మారుచు పెరుగుచుండుకొని కావమూడ మారుయందును, పెరుగుచుండును. కావమను, కావము

పనును యిట్టి విధదీయరాని అత్యవ్యవసంబంధము కలదు

అంగ్లభాష అర్థభాషా కుటుంబమునకు చెందినది ప్రత మమున వేరువేరు కావము ప్రధారమునకు దుండెను. తెప్పెట్టుప్రాంతీయకావ కొంతకాలమునకుప్రాచార్యము కాంచెను లేవచ్చు అనుచారు ఇంగ్లాండునై రాచిరేపిన కారణములే వీరవృద్ధివారి సంపర్కముచేత మాత్రమ కల్ప కాలము అంగ్లభాషలోనికి వచ్చినవెను. కార్వములు ఇంగ్లాండును అయిందిన తరువాత ఇంగ్లీషుభాష యొక్క ప్రాధాన్యము తగ్గిటయు, కార్వముభాష ప్రధారము లోనికి వచ్చుటయు తలపించెను. 1804 వ సంవత్సరములో ఇంగ్లాండుకును, కార్వంకినీ సంబంధము తెగినతరువాత కార్వముభాషకు ప్రాధాన్యముకల్గి ఇంగ్లీషు మరల ప్రధార పాద మార్గమిందుకొనెను. 1849 వ సంవత్సరమున అన్ని పాకకాలంలోను కార్వముభాష అంతరించి ఇంగ్లీషు భాషకలలోనికి వచ్చెను. 1882 లో కార్వయిష్టాదముల యందు కార్వముభాష వాడరాదనియు ఇంగ్లీషు కావచే

వాచనమును పదియొక వాచన మేర్పడెను 15 వ శతాబ్దమునందలి కవనజీవితంలో అనేకములయిన మూర్ఖులు కలిగెను. కాకటన్ ఇంగ్లాండులో ముద్రణ విధానమును ప్రవేశపెట్టెను. పాశ్చాత్యులు అమెరికా భండమును కనుగొనిరి. గుడ్ వాలోన్ అగ్రముద్రారా ఆవిర్భావము మాత్రమే మాగ్నము కనుగొనలేదు. నేడు ప్రపంచమున విశేషముగా వాడుకలోనున్న అంగ్లభాషయొక్క వ్యవూచ నిర్ణయము 16 వ శతాబ్ద ప్రారంభమునకే జరిగెను. రెండవ, అప్పద్మ, క్లింట్లీ అను వాడుకలో వాడబడుచు చూపుచున్నట్లై ఆమె ఇసుపురకే తమ గ్రంథములయందు వాడబడిన భాషయే అంగ్లయుల రాజభాషగా ఏర్పడెను అంగ్లయుల జీవితములో ఈ పమయమున మాత్రమే భాషవలనముల యులులేరును. ప్లాటోన్ అను కవి బ్రాసిన 'మహాపురుషుల జీవితములు' అను గ్రంథమునకు వాడు అనువాదము రచించిన అనువాదము, నైలెగ్రంథమునకు ప్రభుత్వమువారి ఆమోదముతో రచించబడిన అనువాదము, "పామీద్య ప్రాప్తవాస్తవ్యము" (Companion Prayer Book) - ఇవన్నియు రెండు మాత్రమే భాషనును ప్రవాళము చేయుటకు ఉపకరించునట్లుగా అంగ్లభాష విహరించుటల సంస్కరించబడెను అచ్చయంత్రముల రాకకే, భాషకు ఒక పీఠరూపము చేకూరెను. ప్రాంతీయ భాషా (Dialects) ప్రచారమునకగ్గి రాజభాషాప్రచారము వ్యాపించెను. రెండవ నగరప్రాంతమున విద్యాగంధము గల కుటుంబములలో విశ్రమము వాడుకయందున్న భాషయే రాజభాషగా ఏర్పడెను.

ఇట్లే అంగ్లభాష కలితరేఖ భాషవారు. అనేకభాషల నుండి కల్పితమును అంగ్లయులు గ్రహించి తమభాషలో తీర్చి పడచి కొని విరి రేఖముచేటి రంగెత్తినపున విశాళీయలవలనను, వాణిశ్యాది అవసరములనుజ్జ్వలయితర లేకములకు ప్రయోజనమొనర్చి తిరిగివచ్చిన అంగ్లయులవలనను అంగ్లభాషామిశ్రమము ఏర్పడెను అనవసరములై న ప్రత్యయములను వివర్ణించి, భాషను పరశముగా చేసిరి. ఉచ్చారణ మంతపాద్య మయ్యెను. అంగ్లభాషనుండి చేరులేద కల్పములు గ్రహించబడెను. నమూనమునకు బాగాయనమునకు సంబంధించిన కల్పములు గ్రామి, రచ్చి, చేపిను భాషలునుండియు; అహారము,

పంటపొత్తులు, దున్నులు, గృహసంబంధమైన సామానులు మున్నగువాటికి చెందిన కల్పములు ప్రేరితభాషనుండియు; రేఖాచాయ, రహితాయ విషయములకు సంబంధించిన పదభాషలు, భాషవిషయములకు చెందిన కల్పములు చేటిను (Latin) భాషనుండియు, వాణిజ్యమునకు వ్యాపారమునకు సంబంధించిన కల్పములు 'సాన్సోన్' భాషనుండియు, లితితకలకు సంబంధించిన కల్పములను 'ఇటాలియన్' భాషనుండియు; రాజ్యాంగవిధానమునకు చెందిన కల్పములు 'గ్రీకు' భాషనుండియు; పౌరపక్ష్య సంబంధమైన కల్పములు 'రోమన్' భాషనుండియు అంగ్ల భాషలోనికి స్వీకరించబడెను భాషాసాంకర్యము ఏర్పడును అను తయముచే మెడిట్రేనియాని భూభృంశక, వివిధ భాషలనుండి కల్ప వమూరాయమును స్వీకరించి, భాషను పటిష్ఠక, నై వ్యామనీకంకావిధిగా చేసికొనిరి.

అంగ్లయులలోనే ఎందరో పులు గ్రంథకర్తలు మాత్రమే కల్పభాషను పుట్టింది భాషాసంపదను 'పెంబొందించిరి అట్టివారిలో' ప్రథముడు 'అథార్వ భాష్యన్' సంసుమర్యాదలకు చెందిన పదములను చెప్పెన్చేట్లు, అథార్వశ్రీకలకు చెందిన మూలము 'చెట్టి మహాకవి, రాజ్యవిద్యాలము, ప్రాంతిపద్యము, వలనరాజ్యవిధానము, రాజ్యశాస్త్రము. మున్నగువాటికి సంబంధించినపదములను బిన్ను, మెకాతే అను మహారాజ్యాంగరేఖలు, రేఖాశాస్త్రవిషయములైన మూలము 'కోరిత్తీ' అను మహాకవియు, తీవ్ర పాంథిక విమర్శక కవనరచయిత పదభాషలను 'కాన్టైలు' మహర్షియు, తత్కర్త ప్రతిభా ప్రవాళములకు చెందిన మూలము 'మిల్లిను' కవిరాజును, విజ్ఞానభాష్యములకు సంబంధించిన కల్పములు ఆయా విజ్ఞానరేఖలును ఇంకను ఇండియా, మలయా, పర్షియా, నైచా, జపాను, ఉత్తరమున్నగు వాగరకరేఖములయందు పంచారముచేసిన అంగ్లయులను అనేక మార్గములచే భాషాసంపదను 'పెంబొందించిరి. "No one of the modern languages has acquired a greater force and strength than the English through the derangement and relinishment of its ancient laws of sound The unteachable profusion of its middle tones has conferred upon it an intrinsic power of expression such as

అంగ్లాసాహిత్యము

no other human tongue has ever possessed. Its entire, thoroughly intellectual, and wonderfully successful foundation and perfected development issued from a marvellous union of the two noblest tongues of Europe, the Germanic and Roman; their mutual relation in the English language is well known since the former furnished chiefly the material basis, which the latter added the intellectual conceptions. The English language, by and through which the greatest and most eminent poet of modern times—as contrasted with ancient classical poetry was begotten and nourished, has a just claim to be called the language of the world, and it appears to be destined, like the English race, to a higher and broader sway in all the quarters of the earth, for in richness, in compact adjustment of parts, and in pure intelligence, none of the living languages can be compared with it."

అని సుప్రసిద్ధ కాహినే తయైన 'శాకేగ్రీమ్' అనువకడు చాక్లర్నిచు "That exquisite amalgam and shining mosaic of Anglo-Saxon, Danish, Greek, Latin, Dutch and French words and idioms which makes our language—the speech of Shakespeare—the most composite, varied, eloquent, and in many ways the most beautiful form of human utterance" అని నియ్యాలే ప్రియ ప్రవరించి యుండెను. కావ యొక్క అంతరంగవిశ్వాసమునందు సంస్కరణములు చేయుటచేమన కావలోనికి కావ్యము నుండి మాత్రవ శక్తిజాలమును తొప్పించి కావీ సంపదను వ్యక్తిరీతింబించుటచేమన, అంగ్లాసా మానవలోచి యువ యోగించు నమ ద్ర కావలలోను సంస్కృతులునుదెగి, విశాలమయినదిగా, ఉత్తేగముకలదిగా మాత్రవ వ్యవధి యనునందలి అతిక్లిష్టమైనపుత్రులను మాత్రవ క్షయ చేయుక క్రిందిగా పృథ్విహించితి శిది యావత్పవ్నిం చమునందును వాడబడుచు. అన్ని విశ్వవిద్యాలయముల లోను అభ్యసించబడుచుంక, అభ్యాసమునందు

యందలి వివిధ రాజీయ సంప్రదించుట ప్రకటించుట గూడ ఉపయోగించబడుచున్నది. 1998 సం.మున అంగ్లా కావను నమగ్రమైన విధించువును దిర్ఘకాలమునైకముతో 50 సంవత్సరముల కృషిఫలితముగా 'ది అప్రెన్టీస్ షిప్' అను మహా విధించువును డా. మత్త ప్రచా నుదుగా గల సంపాదకీయవర్గమునాను ప్రకటించిరి. వెనువెంటనే యీ యేలది వత్సరములలో గలిగిన అభ్య విశేషములను, ప్రవేశించిన మాత్రవ కల్పములను నిర్వచించుటకు ఒక అనుబంధసంపుటము కూడ ప్రచురించినది విషయమును క్లిష్టికావ్యకావ్యము, కావ్యమునైది ఎంత వశేనయో, ఎంత త్వరితగతినో మారుచు వెనుగు చుండు వ్యభావము కలదో, మనము గ్రహించగలము. ఈ విధముగా వర్ణనప్రపంచకావ్య ప్రస్తావన పరిష్కరమున అంగ్లాకావలోనికి యావత్ప్రపంచకావలలోని సాహిత్య సంపదను కల్పము చేసి గదన అంగ్లాకాహితీసాహిత్యముల యొక్క నమగ్రత మనకు సంపూర్ణముగా గ్రాహ్య మగును.

2 సాహిత్యము విశ్వాసయంతైనను ప్రాకృతికత యందలి సాహిత్యము అవగతావమున విభజముగాక మానవుల స్వృతివిధులచే నివసించియుండును అంగ్లా కావయందుగూడ అస్థితియే వాడగును. ఈ కావయందు అత్యంత పురాతనమైన ప్రతమకావ్యము 'వియోపుక్' అను పద్యకావ్యము. దీని అవగతకావ్యమునందో కళ ప్రారంభమైయున్నను అది దీపవళికావ్యమునందు విభజ గ్రంథముగా రూపొందినది 870 ప్రాంతమున 'కాల్ మక్' అనువకడు కైలిల కళను పద్యకావ్యముగా రచించెను 700 ప్రాంతమున 'జిక్' అను పుస్తకపండితుడు 'పెక్సియాక్స్ కల్ హిస్టోరి' అను గ్రంథమును, ప్రప క్షయైన జాను (జె. J. John) బ్రాచిన మకాల్లను అనువాద మును రచించెను. కాని 'అల్ ఫెర్' మహారాజు కాను వ్యయముగా గ్రంథములను రచించియు, ఇతరులను రచించ ప్రోత్సహించియు, సాహిత్యరసేన అపారముగా చేసెను 9 వ శతాబ్ది మధ్యమున ప్రాకృతము 13 వ శతాబ్ది మధ్యవరకును బ్రాయంచుచు వచ్చిన సాక్ష్య నదిత్ర యందుగూడ కొంత అల్ ఫెర్ బ్రాచియుండును. మొత్తమునది 14 వ శతాబ్దిమునవరకును అనువాద

వాల్మీయమే ఎక్కువగా పేర్కొనబడు కావన యున్నది.

14 వ శతాబ్దమునందు పాగ్లము, బార్లము భాషలు రెండును మిళితమునైనవి అంగ్లభాషగా రూపొందించిరి. 'సెర్ బాక మాంబెవల్' అనునతడు తన యాత్రలను గురించి యొక చరిత్రను రచించెను, ఇది ప్రథమవచన గ్రంథమై యున్నది. భర్తవంశ్యులైన 'విక్లెఫ్' కొంత గద్యరచన పోషించెను.

నవయుగ పాదాశ్రమమందు యెడటి గొప్పకవి 'చాసరు', అతడు పండితునిగా, విజ్ఞానిగా, రాజ్యాంగ వేత్తగా, రాయబారిగా యూరపునందు అనేక ప్రాంతములందు ముఖ్యముగా ఇటలీలేజమునందు విశేషసంభారము నంది అతిశయైత బోకల్లానమును పంపించినెను. అతడు వ్రాసిన 'చాంటర్బరీ కథలు' అనేక భారతములచే ముద్ర పిత్త గ్రంథముగా పరిగణింపబడుచున్నది. అనాటి అంగ్లేయుల తీర్థము, వారి ఆచారములు, అభిప్రాయములు, విశ్వాసములు, వారి తేదకావల అన్నియు అర్థమవనందు వలె ఇందు మనకు స్పష్టముగా గోచరమగుచుండును అంగ్లపద్యవాల్మీయమునకు పరిమిత్రం వంక్రివి పురాణిగా నేపిదత్త తుళితే. 15 వ శతాబ్దపు చివరిభాగమున మొదటి అప్పయంత్రమును స్థాపించి 'వాక్సటర్' అప్పు నేటి ప్రకటించిన రీతి గ్రంథములతో మాత్రం వ్రాసిన 'మాస్టర్ డి ఆక్షర్' అను గ్రంథమును, చానర్ వ్రాసిన 'చాంటర్బరీ కథలు' కలపు 16 వ శతాబ్దమునందు వై యట్, పట్టే అను విద్వంసు స్పష్టమైన అగ్రగాము లైరి, వై యట్ అనునతడు ప్రేంది, ఇటలీయన్ భాషల యందలి వాల్మీయమును పరిచి అందలి భవిష్యంభర యందును అగ్రమునందు ప్రవేశపెట్టెను పట్టే అను నతడు 'క్లాంకెవ్' అనెడి, పంక్తి పరిమిత్రంలుగల ముద్రపిత్త ఫంధమునకు పుష్టికర్త. రాజ్యాంగవేత్త అయిన సర్ కామస్ మారు 'యూటోయూ' అను గ్రంథమును రచించెను 'విలియమ్ టెంబెలు' అనునాతడు వైలియం అంగ్లముతోని అనునవించెను. 'The Poets' Poet' అని ప్రఖ్యాతిగాంచిన ఎడ్మండ్ స్పెన్సరు 'ది ఫేరీక్విట్' అను శతాబ్దమునకు రచించెను. భారత్ రచించిన చాంటర్బరీ కథలకు గద్య ప్రపంచమునప్పు ప్రముఖస్థానమే కావ్య

ప్రపంచమున ఫేరీక్విట్ నకును ఇందలి లైరికోభాషయ మారమై కడు ప్రావ్యమైనదిగా నున్నది ఎలిజబెత్తు మహారాణి కావలమునందు అంగ్లేయులుబోందిన ప్రతిభాగోరవ ముల తుగ్రంథమునందు ప్రతిబింబములు ఇది 20 వంద శ్విరముల కృషిఫలితము కలవానను, మార్క్ యీ కాంపు నాడు. 'Every man in his humour', 'Volpone' అను రెండు గొప్పచాటకములను కెనవాన్సును రచించెను Tamborlaine the Great, Dr Jausius, The Jew of Malta అను మూడు విహారాంత చాటకములను 'మార్క్' రచించెను తుళుకీ భగవంతుడు చిరాయువునై ప్రపాదించి యుండినయెడల ఎంతగొప్ప చాటకములను వ్రాయగలిగి యుండెడివాడో! 'The Laws of Ecclesiastical Polity' అను గ్రంథమును వ్రాసిన Hooker అను కవియు, Arcadia, Apology for Poetry అను రెండు మహాచాటకములు రచించిన Sir Philip Sydney యును తు యుగమునందలి గద్యరచయితలలో ప్రముఖులు. 'సిప్సీ' యొక్క లైరి మిక్కిలి ప్రసిద్ధికాంచెను

ఈ యుగమునాటి విద్యార్థులలో పర్యవితముల తోటావలమునలె ప్రకాశించువాడు 'షేక్స్పియరు' మహాకవి అతని ప్రతిక పద్ధతాతము, అగ్రావ్యయు అనుచోపురుషునకుగల ప్రకృతి పరిచయము, మానవ వ్యాధయ పరిజ్ఞానము అపామాన్యములు, కామీనర తతిరిగల అధికారమును, ప్రేమకత్త పంపింపమైన అంతరంగిక దృష్టియు అపారములు కావనంచలన ములను గూర్చి అతడు గడించిన జ్ఞానము విజముగా అద్వితీయము, ప్రేమపురుషు వ్యాధయములు పదే పరిస్థితులయందు ఎత్తెత్త పరిహాసములు చేరుచు చుండునో - వానిని గ్రహించుటయందును, చిత్రించుట యందును, ఇతడు అపూర్వ ప్రతిభగలవాడు మహాంతము లును, విహారాంతములును, భారతకముల నయిన రవన క్షర చాటకము లనేకములు అత్యంత సామర్థ్యముతో నవనవభరితముగా రచించిన ప్రతిభావాలి ఇతడు వాటిని నేటికిని ఇంగ్లాండుకు ఉత్తమ పుస్తకై. అంగ్ల భాషకు వాల్మీయమునకు తంబూరికమై, అంగ్లభాషా వేత్తల వ్యాధయములను బంధించు ఏకమాత్రమై, అతని ప్రతిభతో అలరారుచున్నవాడు 'షేక్స్పియరు' మహాకవి

అంగ్లవాదపాఠశ్యములు

17 వ శతాబ్ది పూర్వార్థమునందు ప్రభావమైన గద్య రచయితలు రాశి, తేజసు అమూల్యము. రాశి మహా శిశువాని ఎరిగెత్తు కాంక్షమునాటి వర్తమానముల దిశాను మును పొయ్యుత్త మొనర్చుకొనిన ప్రతిభాశాలి ఇతడు. తేజసు అధిక మేధావంతుడు. కావ్యగద్యములై మాత్ర ప్రాయములైన కావ్యములగల గద్యకైతిని బ్రాయు ద్వి అతడు రచించిన 'Advancement of Learning' అను గ్రంథమును, 'హ్యూమన్ టెన్సియన్సులు ఈ శతాబ్ది పు క్తరార్థమునందు మండిన పద్యగద్య రచయిత లందరిలోను మహావ్యక్త పర్యంత శిఖరమునలె కన్పట్టు వాడు 'మిల్టన్' మహాకవి అతడు రచించిన Paradise Lost, Paradise Regained, Samson Agonistes అను మూడు గ్రంథములు అంగ్లవాద యువ్యుల కాంక్షమును మనగల గ్రంథరాయములు అతడు అంగ్ల పద్యకావ్య ప్రపంచమునందు అత్యంత గంభీరమైన కైతియై, ప్రమాణ మైన ఛందస్సును కట్టిన మహాకవి హాస్యరస ప్రభావ మైన హాస్యపద్యము అను కావ్యమును రచించినవాడు అట్లును, అధిగృహ పూర్వాయమును బ్రాయుటయందు ఆగ స్థానము పొక్రమించి, గద్య పద్య కావ్యములందు అప మావమైన ప్రతిభను ప్రదర్శించినవాడు కై తియై. అంగ్ల గద్య రచనయందు ఇతడొక నవశకమును ప్రారంభించెను. 'Heroic Couplet' అను ఒక ప్రోత్త ఛందస్సునకు ప్రత్యాంక స్థానమును పంక్రమించుకొనినవా డీద్రాక్ష. గద్య రచనయందు అప్రతిహతమైన ప్రతిభగలవాడు Henry Taylor, Essay on Human Understanding అను మహా వ్యాసమును రచించిన తత్త్వజ్ఞేత్త 'లాకు' - ఈ యుధుడుగూడ ప్రముఖ రచయితలలోనివారే. ఈ యుగమునందలి అమూల ప్రతిభావంతులలో ముఖ్యమైన వాడు 'జాన్ డెయియ' ఇతడు పామూర్య సంపాది, వీర వాడు, కైతిని గ్రంథమును తీర్చిదిద్దుకొనునట్టి పాండిత్య మును పొందినవాడు. కారణగరమునందున్న కాంక్షమన 'ది బిత్ గ్రిండ్ ప్రోగ్రెస్' అను అద్భుత దృష్టికావ్యమును రచించి 'అ మహా గ్రంథమునందు, మహాభయములలో కూడిన మానవ జీవితయాత్రను అత్యంత బొంకర్య వంతుగను, కావ్యగద్యముగను చిత్రించినా డీ కవి పద్మకు.

18 వ శతాబ్ది పూర్వార్థము గద్యరచనా ప్రభావ మయిన యుగము, 'రాశివన్ బ్రూసో' అను మున్నెగ్గ కాంక్షాపాత్య గ్రంథముతోపాటు అతేక ప్రోత్త గ్రంథ ముల రచించిన డీద్రాక్ష, తేజి హార్వాప్రతిభను విశాసునూడు. 'రాశి యా యుగమునందలి ప్రభావ గద్యరచయిత 'బిష్టన్' మత కై వమ్యములను, గూర్చిన ప్రహసనమును 'A Tale of a Tub' ను, మానవ ప్రకృతిని కెలుపు గల్గి వర్వ ప్రూబెల్స్ ను రచించి, గద్యరచనయందు అమూల్య దనిపించుకొనిన వా డీ కవి మిలట్రై, మందరమై, హాయిని నూర్చునది అయిన గద్యరచనయందు అధికేంద్ర వాడు 'ఎడిసన్' అతని 'స్పెక్టేటరు' (Spectator) వ్యాస ములు, అందు అను పృష్టించిన 'పర్ రోజ్ డీకావర్సీ' అను పాత్ర చిరకాలములందునది అనుకులలో అతియోక్తి లేదు. కావ్య ప్రపంచములో ఈ యుగమున 'సేకెన్సిక గన్సు కవి బోపు ఈతని కవిశా శిల్పి కామర్యము ప్రళంభ్యము మున్నెగ్గ గ్రీకు మహాకవిమైన హోమరు ప్రాచీన ఇలియడ్ అను మహాకావ్యమును అంగ్ల పద్య కావ్యముగా అనువదించినవాడును, శుద్ధ రచయిత అయిన నమకాళికులను 'డ్యుయెడ్' (Dunciad) అను ప్రహసనమునందు తీవ్రముగా హేళన పూర్వ కముగా విమర్శించిన వాడును ఇక్కిని చంద్రుడు, గంగానవాహమునలె ప్రవహించు కైతి, స్థానిత్య రహితమయిన ఛందస్సు ఈతని రచనా విశేషములు, మాత్రప్రాయముగ మండి విశ్వజీవములయిన వ్యాస హరిక విత్వములను నిరూపించు కావ్యములను అత్యంత శిల్పవామర్యముతో విస్తించిన మహా శిల్పి ఈ కవి వయ్యుడు.

ఈ యుగమునందలి గద్యపద్య కావ్యము లన్నియు కాగతక ప్రభవమునకును రాశియే దాశావరణమున కును సంబంధించినట్టి వాటియందు ప్రకృతి పరచయము ఎచ్చుము మేరునకయిన కావరారు, 'The Elegy in a Country Churchyard' అను అద్భుతయిత్యంక కావ్యమును రచించిన 'గ్రే' అనునతడు 'Ode to the Evening' ను రచించిన 'కాలిఫ్' - ఈ యుధుడు శివులను అంగ్ల కావ్య ప్రపంచమునందు ప్రకృతి రహస్యములకు కావ్య ముల కల్పించినవారలు.

18 వ శతాబ్దియొక్క ఉత్తరాధ్యమునందలి ప్రధాన గద్యరచయితల గొల్లొప్పియై, బాప్స్టు, బయ్స్, గిబ్బిను, కాపరు, బోన్సు, క్లైకు, క్రాబు అనుచారు. నిజమయితగలైన అనేక మాత్రములకు ప్రవచించి లభింపజేసిన అమృతమైనది ప్రదర్శించినవాడు గొల్లొప్పియై, ఇతడు The Descended Village అను పద్యకావ్యమును, The Siropia to Conquer అను కావ్యమును పోష్యరస భరితముగా రచించెను. ఇతని 'ది రిచార్డ్ ఆఫ్ డేట్ పిల్ల' అను కావ్యము అంగ్లభాషయందలి ప్రధాననలగా కావ్యకీర్తిని కాంచెను. ఇహ విషయక నిజానభరితమైన సమయ మార్పిగల పంచామలయం చారిత్రీ, అమరకోశమును బోలిన మహానిపులంపున విరచితమై, సాహిత్య సమ్రాట్ అనిపించుకొన్న ప్రతిభాశాలి బాప్స్టు మహా కావ్యాంగనేత్రుడు, మహామేధావియు నగు బయ్స్, సాహిత్య పౌరకోశములైన మహావ్యాసముల మూలమున 'ది క్రెంట్ రెవల్యూషన్' దిజమెరికన్ రెవల్యూషన్ అను తెలుగు రాజీయ దివ్యసముల విషయమున అంగ్లేయుల అవలంబించిన విధానమును విమర్శించెను. ఆ యువద్యోనములు రాజీయనేత్రులకి తుచాటి కిది వేదగ్రంథములుగా పరిగణించ బడుచున్నది. The Decline and Fall of the Roman Empire అను చారిత్రక గ్రంథకావ్యమును గంభీరమైన శైలితో రచించిన 'గిబ్బిను' మహాశయుడు ముద్రపిట్టకు The Task అను కావ్యమును రచించిన మధురభరిత కాపరు, వీరసాహితీభరితమును చక్కగా చిత్రించిన క్రాబు, రసభరితములైన గీతములను పొట్టులకు ప్రాణియ కావయందు రచించి ముద్రపిట్టయన 'బెరస్సు', అమాయిక శిష్యభావముతో బాదిన శక్తిగీతములను రచించిన క్లైకు మువ్వకొరారి భరితలందు రాగల మాతన సాహిత్య దివ్యస రిహ్యములు నిర్వహముగా కనుమించుచుండును.

19 వ శతాబ్దము అరంభము కావమునుచే చాని లక్షణములకు తక్కువైనాగల శతాబ్దమునందే కన్పించెను 1789 వ సంవత్సరమున ప్రామ్మరేకముందు దీర్చిన మహాదివ్యసములే యారాధన రాజ్యములయందలి నమ వైదీక బాధసారములయందును మాతన భవము అరంభించెను. అధార్యకృతులు ప్రజా సాహిత్యమునందు

కన్పిల్ల సాగెను. మేధావంతులును, ఉచార వ్యభాషిలును అగు మహాపురుషుల రెండో తీరేకములందు బయలుదేరి ఎలిజెబెత్తరాణి యుగమువారు కన్పించిన రీతి క్లి, మహామేగము, హృదయవేగము కలిగి హృదయ భారంబించెను మాతనోర్వాసాముతో బాదిన భావకపు రెండో బయలుదేరి, పక్ష్య వర్ష, కోర్టిడ్ అను ఇద్దరు కవులును కలిసి 'Lyndal Hillside' అను పద్యకావ్య సంపుటము ప్రకటించిరి. అది కావ్యప్రపంచమున మాతన భవ ప్రారంభమునకు శంభారావమునందే దయ్యెను, సాహిత్య వస్తువులను, తీరికమును అపరిచయ పొందగర్హము కోతను, కెల్లడితెయును దర్శనవర్ష కవివర్షిని అభయము, అసామాన్య వస్తువులను, విషయములను వర్ణించునపుడు చాటిని విశ్వసనీయముగా చిత్రించుట కోర్టిడ్ కని ఆభయము ఈ కావ్యరంపుటియొక్క ఉత్తేగమును వర్ణననే ఇట్లు విధించెను "మహాకాండ, లైన చాటిని ఉపకరించుటయును, పంకోహంకరంలను మరలక పంకోకరచయును, అహోచకాళియై ధర్మకాండను అభివర్ణిచేని కొనువట్లు యువకులను పురిగొట్టుట." సాంఘిక సమస్యలనుగూర్చి అలోచించుట, ప్రకృతిని పునరుద్ధరించుట, మానవ హృదయముయొక్క అంతరంగములందు అనుభవములనుగూర్చి తెల్పుట అనునవి కావ్యాధర్మములు. తన కావ్యములకు ధర్మకాండములయన విషయములను చిత్రించుటకొరకు అలోచనావలంబి దుద్ధిని అక్షన్లించుటకొరకే ఉపయోగించునది అతడు విద్యయముగా తెచ్చెను, "The Excursion; The Prelude, అను బృహద్యంశములను, The Immortality Ode, The Ode to Derry అను రెన్న కావ్యములను, మరగొన్న సాత్యును అని భవనలలో కేవలమే నవి. కోర్టిడ్ మహాకవి Biographies Literaria అను విమర్శ కావ్యక గ్రంథమును, The Ancient Mariner, Christabel, Kubliahkan అను పుస్తకగ్రంథరచిత కావ్యములను రచించెను. పావకంత్రి ప్రయత్నమున లైరను, చారిత్రక నలలు అనేకములు చాని భూకాలమును, వర్ష మానమునందు పునర్నిర్మి చానిచేసిన పొట్టు మహాశయుడు ఈ యుగమునందలిచారే. పెట్టి ఒక అద్భుతయ మహాకవి. నిరంకుశసరిసావనను మోసపులను కీడించు

అంగ్లదాసాహిత్యము

మహాభారతములో పోకటయినయి, ప్రేమ యనునది వరకు పవిత్రములైన వస్తువనియు, అది నీవను ఉత్తరంపగల మహాత్మియనియు ఇతడు తోలించెను. పక్షి పాదములు అప్రయత్నముగా అవర్తకచారిత్రో పాదగల పక్షి కనిపెట్ట మిగిలినది. ఇతడు గ్రీకువర్తతి ననుసరించి 'Prometheus Unbound' అను మహాకావ్యమును రచించెను. టియ్యు మరణించినది నికగనే ఇతడు Adonais అను నాకావ్యమును The Cloud, Ode to the sky lark, Ode to the west wind మున్నగు అమూల్యములైన పద్య కావ్యములనుగూడ రచించెను. టియ్యు అసామాన్య ప్రతిభాశాలి సాంకేతికపాదము. అతడు అశాం మృత్యువు కావకు లెదురు కోరలేదుము. పంచకావ్యములు అనవగు అశ్లోకములు అంగ్లదాసాహిత్య చరిత్రయందు అపూర్వ శోకతో వెలుగుచున్నవి.

చారిత్రక వనతాకారుడయిన స్కాట్ అనుభావమును, అనవ్యసాహిత్య చాతుర్యవయోజయగు లాంబు (Lamb)ను, సాంఘిక సాంసారిక విషయములను చిత్రించు నవలలను రచించిన థేట్ అస్టెట్, సాగరైవ తైరిలో 'The Cornish, scenes of an English Opium Eater, అను ప్రసిద్ధ గ్రంథమును రచించిన 'డిక్టేట్ ఫియ్యు గర్ల రచనయందు శేషోపదేశ ప్రముఖులు. కాల్పెట్ మహర్షి మరెవరికీ అద్వితీయ రచయిత ఇతడు ప్రాచీన ప్రముఖ గ్రంథము Sartor Resartus అనునది ఇతని చారిత్రక శైలి అనవ్యసాహిత్యము. ఇతడు అనేక మాత్రవనములను పుట్టించిన భాషానియంత పితవ్యమైన చారిత్రక శైలితో బొప్పి విడుదల కాగనయిన మెకానె (Macaulay) మహాశయుడు, పర్యవేక్షకుల పంపక గ్రంథము శ్రీ రాజా రామమోహన రాయలు, మన తోమమందు అంగ్లేయ నిర్వాహణ మును ప్రవేశింపబడిన కారకులైన వారు.

19 వ శతాబ్దపు టు త్రరకాగమున శేషోపదేశ అనుగురు గొప్పకవులందరు వీరితో అమెరికా కవులతో అగ్రగణ్యులైన లాంగ్ ఫెతో అనునవతుల పోయినాకా, ఇరాంట్ లెన్ అను కావ్యములను రచించెను. అంగ్లేయ అభివృద్ధియైన చెప్పినను వా ప్రముఖులు ఒక మహాశయి. అతని ఉద్బోధములతో ప్రధానమైనది 'In Memoriam' అను స్మృతి కావ్యమును, 'Idylls of the king' అను

కావ్యములై యున్నవి. అతని కవిత్వమునందు గొప్ప శిల్పకామర్యము కావనగును. 'మిసెస్ క్రోనింగ్' అను కావ్య అంగ్లేయ కవయిత్రులతో అగ్రస్థాన ముగిసినది. 'Aurora Leigh' అను పెద్దకావ్యము, The cry of the children అను చిన్న కావ్యము, Sonnets అను కృతులతో ముద్రపర్చములు. అమె కర్త అయిన రాబర్టు క్రోనింగ్ చెప్పినవతోసాటు ఈ కళాత్వమునందు కవిత్వావరణమున అగ్రస్థానము నలంకరించెను. ఇతడు అసామాన్య సేవావంతుడు. పండితమై కావగర్భితమైన కైరి కలవాడు. 'The Ring and the Book' అను అపరాధ పరిశోధక కావ్యము అతని యుద్ధగ్రంథము అందు పరిచెందు పర్యములకప్పు రక్తిపాతక Rugby Chapel, సాహసాత్ అండ్ రుస్సుట్ అను కావ్యములను రచించిన మాయాజగత్తులును, The Earthly Paradise ను రచించిన దిలీయం మారిస్సు అనునవతులు ఈయగము పంపిడి ప్రముఖ కవులలో శేషోపదేశ గణపారు.

గర్ల రచనయందు మహామహులగువారు గూడ ఈ యుగమునందు ఉద్బవించిరి Vanity Fair, The New Comers, Henry Edmond అను గొప్పనవలలు రచించిన వారి కవియు, The Pickwick Papers, David Copperfield మొదలగు గ్రంథములను రచించిన డిప్లెయ్, Adam Bede, The Mill on the Floss అను నవలలను రచించి బార్న్ థియట్ (George Eliot) అను పురుషురాలు చారిత్రమైన మేరియట్ ఇవాన్సు (Maria Evans), The Ordeal of Richard Feveril, Evan Harrington అను చాటిలి రచించిన మెరిడిత్తు, అక్యర్లుక నవలారామగు టెయ్ ను రచించిన కామరూపిన్ బిల్లీచిరు ఈ గర్లకాలము చాటి ప్రధాన నవలారాలును. మరీయు అధిక మందర మైన కైరిని నిర్మించిన 'కార్లెట్ పీటరు, హిందర్య తత్వమును పరిశోధించి దానిజలమును 'The seven lamps of Architecture', The Stones of Venice', అను గ్రంథములతో నిరూపించిన రిఫ్టుచు, On Liberty అను వ్యావరాయమును ప్రాచీన 'కాన్ స్టాన్ల మిట్ట', అను చాటిలి శేషోపదేశ ఈ శతాబ్ది నింపకలోకము ముగించవచ్చును.

20 వ శతాబ్దమునందలి రచయితలలో పెక్కుమంది వశిష్టతై యున్నవారే. కొందరిలోనూ కావములేని యుందురు. Wells, Bennett, Galaworthy, Conrad అను వవలూ రచయితలు Kipling, Yeats, Eliot వంటి మహాకవులు, Oscar Wilde, Bernard Shaw, Galaworthy Priestley, Dnik Walter, Synge, Yeats మున్నగు చాలక కవులు, Chesterton, Joyce, Belloo Max, Beerbbahm, Churchill, Lytton Strachey వంటి గద్య రచనా చతురులు, అపరాధ్యాత్మలు కలరు.

ఆంగ్ల సాహిత్యప్రపంచానికి శీవనదయై యుండు విరివిగా ప్రవహించుచున్నది. ప్రాత్రరీకతలు కన్నులుముప్పించి ప్రకృతికావ్యముల ప్రభావములే ప్రాత్ర చావ్యయము అనకముగా జయిలులేరున్నది అమెరికా, ఇండియా మొదలగు దేశములందు అనేక గొప్పరచయితలు గలరు. ఇమర్సన్ (Emerson) వంటి వ్యాపకర్త, పింక్టర్ (Sinclair) వంటి వనలారచయిత, రబిండ్రనాథ్ వంటి జనాభిముఖసాహిత్యవిద్వాంశ, వరోజీనీచాయకు, హేలింద్ర వాక్ ఛటోసాచార్యయందు మున్నగు మహాకవులు ఏ చావ్యయమునకై నను కోకను కూర్చున్నారు. Whittier, Lowell వంటి అమెరికా కవులుకూడ ముప్రసిద్ధులుగా పేరొనడ కగినవారు ఆధునికలైన కవుల నిష్ఠులు పేరొందుట లేదు.

ఇట్లు విశ్వావశంశోకలో నిలబిల్లుచు, వాలోవశాల లోనే యావత్ప్రపంచమును అవలించుచు, ననుకైకర చావ్యయములందలి ఉత్తమ సాహిత్యయము తవలోనికి నిమిచ్చుకొనుటలే నిరంతరాభివృద్ధి పొందుచున్న ఆంగ్ల సాహిత్యక రసాపావృతమే భారత జాతీయ్యావృద్ధయము నకు చారిత్రపత్ర ప్రణల భారణములలో ప్రధానమైనది. నై వికముగా మనకు లభించిన ఆంగ్ల సాహిత్యక ప్రభావ మును బుద్ధిపూర్వకముగా విశదాచుకొనుట భారత జాతీయాభివృద్ధికి అంతరాయము నాగరచనుట దిగ్వి చారాంశము. వివిధ భారతజాతీయ భావలంతరి పర్యతో ముఖ విభావమునకును ఆంగ్లసాహిత్యప్రచారమే భారణ మును చారిత్రక పక్షము.

పె. రా.

ఆంధ్రీయాన్ పెవేలియన్ (1614-1684) :- ఇతడు బ్రాహ్మ పుర వివాది, వైద్యవృత్తిలో నిమగ్నమైన ఒక కుటుంబమున జన్మించెను. తోచియన్ విశ్వవిద్యాలయములో ఉన్నతవిద్య నభ్యసించెను. నిష్ఠులు వైద్యసాహిత్య భ్యాసమునకై పారిస్ విశ్వవిద్యాలయమున 17 గను, విషయ సామగ్రి ప్రోగులేయ కుటావాంశమున కనము అను రసావృద్ధముగ తేలికైనచుకొనుట కితడు లేన ప్రయత్నము లేకపని పెక్కు. పర్యాయములు ప్రమాదావస్థలోనికి దిగివది, 1687 వ సంవత్సరాయందు క్రొత్త చికిత్సాచార్య పదవి ఇతనికి పరిణిపడి 1648 వ సంవత్సరాలాయందు ఉద్గ్రంథమును ప్రయంపెను అది పెక్కు పద్ధతికములుగ గ్రంథము. గాల్ అను ప్రసిద్ధ వైద్య శాస్త్రవేత్త యందలి తవ్వలను పవలించ సాహించినందున కొందరికి భావములకు ప్రణల వ్యతిరేకులై నిష్ఠులు అతడు తన ఆచార్య పదవికి వృత్తిరెప్పి అయినద భావై చక్రవర్తియొద్ద అభ్యాసవై ద్యులకుగ మెదేయుటకు వ్యాధికు పట్టణమున 17 గను 1684 వ సంవత్సరమున 16 వైద్యశాస్త్రవేత్త జీవిత మంతముయ్యెను.

డా. య్. వేం. రా.

ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల :- నుమారు ఏలవినపక్ష రముల క్రితమే ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల అను పదము వృద్ధిపలడినది క్రమపద్ధతి లేక అనంగముగా ఉన్న పూర్వయుగ జీవితము అప్పుడే భారత జాతీయభావంబొగమునకు చారి తీయుంచెను పండ్రిమిడి పందిల ఏడు, వనంబు, 17 వ శాతాబ్ద మందిల పట్టుముతో ప్రస్తుతము కియ్యపు దుల్లుగా పనిలేయుచున్న అప్పటి అయ్యంకిచారి శిర్దులులలో ప్రపక్షముతో పంలంపములేది. విశ్వవిద్యాలయమునకు అమలంపము వాని ఒక జాతీయ విద్యాలపంధ్యను పొకొప్పవలెనది ఒక జనావగనక జరుగలెను సాహిత్య, శాస్త్రీయ, సాంకేతిక విషయముల మమలవ పంబొగముతో కూడిన ఒక చక్కని దివ్యక పక్షమునకు అమగులముగా విద్యావైధానము పునర్వస్థించుటకు ఈ పంధ ఉపయోగ పడవలెనది ఉద్దేశము. ఈ రోజున కూడ లేవము తోని విద్యాప్రచారకోశో వా ప్రవమైన మార్పు లేదు. వెంగాలు విశేష (18.10-1905). అలంకారక

రాజీయాలనుండి ముప్పిరిగొట్టిన కన్నులములు, ప్రత్యేక ఓటంగు పద్ధతిలో మహమ్మదీయులకు ప్రాతినిధ్యము, స్త్రీలకు, బ్రాహ్మణ్యములకు, శ్రీ ప్రభులకు ఓటంగుల స్థానములు ప్రత్యేకించుట, మొదలగువాటిని గురించి మాత్రు ఉన్నావాము ప్రదర్శించబడినప్పటినుండికూడ విద్యార్థిరావముతో ఏమార్పులేదు విద్యార్థిరావమున రాజీయ కత్తులవారమున నున రాజీయోద్దేశములై, మార్పుకలిగించుటకు ప్రయత్నము చేయుచున్నారని ప్రబలమై, కాంగ్రెసువైది ప్రభుత్వము నిండాకావడము చేయుచుండెడిది కాని ఏమియుగా ప్రభుత్వము రాజీయ చర్యలవ్వరా, రాజీయోపాయములవ్వరా, కారక జాతీయతయొక్క అభ్యుదయకత్తుల పురోగమించుటంద చేయుచుండెను రి కోట్ల ఐదువందల కోటిగల తెంగాలు, వీరూరు, ఒరిస్సా రాష్ట్రములు (1) పశ్చిమతెంగాలు (2) ఉత్తరము తో కూడిన తూర్పు తెంగాలు అని రెండు రాష్ట్రములుగ విభజించుటలోని ప్రభుత్వము యొక్క ఉద్దేశము, అభ్యుదయముగ ముగించు ప్రబల కలిగిన రాష్ట్రమును కారక రేఖములో పుట్టించ వలెననియే ఎప్పుడో ఒకప్పుడు త్వరలో కారక రేఖము ఒక పయంక పద్ధతిని పునర్నిర్మించబడునను సంకల్ప ప్రభుత్వమునకు తెలియును సమాఖ్యలలో ఒకటింటిలో కలిసి ఉండు రాష్ట్రములు ఉండుటకు అవ కావము కండు కాపున ఒకేకాంతి అన్ని రాష్ట్రములలో అధిక ప్రభావము కలిగి ఉండకూడదు కావము, కాని ర్పియము, తెలివితేలుముల గలవారికి కలుగకమానదు అనునవలెనే తూర్పు తెంగాలు, అహ్మదు కలిసి ముగ్ధి ప్రబల అక్కరికి సంఖ్యతో ఉండునట్లు ఒక రాష్ట్రము ఏర్పరుచబడదని

ఇక ఉద్దేశముల క్రమవిధానమును సరికొంతము, విదేశీయునిర్వహణలో రాజీయముగ కారకరేఖముతో అక్కరికి సంఖ్యలకు ఒకేకాంతికూడిన రాష్ట్రములు ఉండకూడదు. అందు కానివసమాఖ్యను ఉపాించి ఐదు వందల విభాగములనువిధ్వంసించి, అవిరముగా తెంగాలు వీరూరు, ఒరిస్సా రాష్ట్రములు (1) పశ్చిమ తెంగాలుగా (2) అహ్మదుతోకూడిన తూర్పు తెంగాలుగా, విభజించ బడెను ఈ విభజనను విద్యలో, ఉద్దేశముతో, రాజీయ

రేఖలముతో కారకరేఖమునకు నాయకులుగా ఉన్న తెంగాలీయుని తెన్నుమునకు తెచ్చి తెచ్చి కలిగించవలెనను ఉద్దేశముతోనే చేయబడినది. తెంగాలీయుని నాయకత్వము ఇకముందు ఉండకూడదని దాని ఉద్దేశము. అందు కనుగుణముగ ముగ్ధిం జనుల అభ్యుదయముగా ఉన్న రాష్ట్రము ఏర్పరుచ బడినది ఈ దూరదృష్టితో కూడిన ఈ కుటిలోపాయమునకు విరుగుడుగా తెంగాలీయుడు ప్రతినిధియ చేయమొనరిన అతడు కారక జాతీయతను అపహాసము చేయవలెనను బ్రిటిషువారి వస్తుగడమ నాకము చేయుటకు పూనుకొనెను. అంగ్లేయునికి, తెంగాలీయునకు మధ్య వీధాంత వంబందమైన పోరాటము అగినది. 1906 అక్టోబరు 18 వ తారీఖున ప్రారంభమయిన ఆ యుద్ధము వంగరేఖమువంకగా, కారకరేఖమంతులకు వ్యాపించినది కారకరేఖములో ప్రాథమిక, మార్గముగ ఉన్న కవిద్యలను ఏ విధముగా రూపొందించవలెను? కారకలీయుడు ఒక పారస్థిక పారి బ్రామికుడుగా మార్చమే కిడలము పొందవలెనా? లేక తన కర, నేత్రములయొక్క ప్రయోజనము అనివృద్ధి చేసి కొని, ఇంద్రియములకు, కత్తుల సరియైన కిడలమునగి పాంశేతిక విషయ వాస్తవములు చేర్చుకొని యంత్రములను విధించుట, కోయిలవలె, ఇంజనులను, యంత్ర చక్రములను విధించుట మున్నగు కారకరేఖ అవసరములను కయారుచేయుటయందును, నాటివనకపుటయందును ప్రావీణ్యము సంపాదించుకొనవలెనా? ఈ కారణము చేతనే కారకరేఖములోని విద్యార్థిరావము విస్తృతమై, సాహిత్య, వాస్తవిక, పాంశేతిక విషయ సంబంధమగు నట్లుగ సంస్కరించవలెన అగత్య మేర్పడినది.

ఈ ఉద్దేశముతోనే మంచిపట్టుముతోని ప్రబల, 'వీరూరు చంద్రశాఖ' లే వీరింబడి, రేఖలమునకు చేరువడిన తెంగాలీకర్తవమును కాగ్రతగా సరికొందించి, హైకోర్టు ఉద్దేశ గమునూడి విరమింపిన గురువారో వెన్కటేశ్వరస్వామియోళి కాయలవంతుక క్షితి, తెలివితే, విరామకాలమును, జాతీయ విద్య పొందుటలై నిలిచిపోయి, ముఖ్యముగా తూర్పుతెంగాలుతో ఇంచుమించు 24 జాతీయ ఉన్నత పాకకాలము స్థాపించిరి. తెంగాలీతో బ్రహ్మగ వ్యాపిం

దీని తుది ఉద్దేశములు భారతదేశమునందును అట్లుకొన్నది
 దేశాధిపతి 1905 వ సంవత్సరమున కాంగ్రెసు సమా
 వేశమునది. ఆ కాంగ్రెసు వ్యవహారము గోపాంశువు
 గోఖలే అధ్యక్షత వహించెను

ఆ సమయమున ప్రముఖశాస్త్రవేత్త, శాస్త్ర విద్వాన్, వ్యక్తికి, సంకేతములు అందించినవాడు రాజా రాజశేఖర్‌రావు. ఇత ఆ తరువాత సంవత్సరములో కలకత్తాలో, వ్యక్తికి, వ్యవహారము, శాస్త్రవిద్వాన్, బోధన, గణము అనుమాత్రములతో కూడిన శాస్త్రసముఖం కలిగి మించినది. 1907 అక్టోబరు 7 న కారీఖున బొంబాయిలో నాకామ మంగర వేయించినప్పుడు, రాజా రాజశేఖర్‌రావు ముందుగా శ్రీ కృష్ణ సర్వస్వలతో సాక్షిగాయించినది 1908 ఏప్రిల్ 28 న కారీఖున, ఖుర్రామల్‌తో అను 18 సంవత్సరములయిననకుంకింగివస్తూ అను ముఖ్యతర హారీ శిల్పా మేష్ట్రీలున్న కాలా వివరులు కెల్లెడి కుటుంబముకు కలిగిన కలెక్టరు, కూతురు కడమున చనిపోయినది. కేసులోకి విస్తరణయి ఉన్నదియందున్నది ఈ సంవత్సర ప్రభుత్వమునకు కెల్లెడిదేనినది అప్పుడెలాగ, బోధనలోకేళ, చదివేమునకుగడ ఉన్నది కాలానెంచెము. కేసు కేసుకెల్లెలో విస్తర అను, ఆ సి. యల్ విస్తర తో చదివేము. కేసుముందు ప్రకృతిమున అప్పుడీదినట్లుండి రోయినది. అది ప్రాంతములో అనిగన సంవత్సరములో కలిగినవిములు మరొకప్రాంతములో కను ముందుగను. ప్రభావత్యమున వదలు విముఖా అని యిందుకు తెలిసినది 18 అక్టోబరు 1908 తో రోగమాస్తా కారాగారాగల కెల్లెమున రోయాలిని విస్తరించి, 18 కారీఖున అయిదు అని సంవత్సరముల కడ కారాగార కడ విడిచినది. శాస్త్రము కారాగార స్థాపనకు పూనుకొన్న ముగిసిట్లుములో శ్రీ కృష్ణ వాసునకలూ, ఎం.సి. ఎల్.ఎ. మరొకరిని అనిగను మరొకరు మరొకరు మరొకరు, 1908 జనవరిలో తన బెలుపుకు వరకు వెళ్లెము ప్రభుత్వము. 1908 అక్టోబరు 18 న కారీఖున శ్రీ శి. బాపిరెడ్డి ప్రభుత్వాన్ని, ఎం.సి. ము విస్తరించి రాయాలిని విస్తరించి అనిగనవిస్త 1908 నవంబరులో కెల్లె కడ కడ కలిగినది. కెల్లె కలిగిన కలిగినది అనిగన కలిగిన ముఖము సంవత్సరములో కలిగిన కారాగార కెల్లెగా కలిగిన

గిరిని, హరివంశ్య కృమరాక్షసుడు కళాశాలలో ఓది
 చేయటం వార్తాకమయ్యేది. అయితే ఉపాధ్యాయుడుగా
 నియమితుడైనప్పుడు, ఆ విధముగా కళాశాల వశకముగా
 నానా, రామయణముల వివరములను పర్యవేక్షింపి, అలా
 మంచి ప్రశస్తియునుగల విద్యకుడుగా పెళ్ల వీరరామలక్ష్మి
 అయ్యలచేసినది. గ్రా. వి. హనుమంతరావు కళాశాలను
 స్థాపించినది ప్రాథమిక 1901లో స్థాపించినది వాచయ
 వారప్రకటనలో 'శ్రీకృష్ణ' అని సంపాదకవియైన
 గ్రా. పవ. శ్రీకృష్ణరావుగారి పరివర్తనముచేత, రామయ
 కృష్ణ కృష్ణ అచ్చులు పరిగణించుచుండెడి, కళాశాల
 ఈ రోజువఱకు వారప్రకటనా ఉపయోగ కళాశాలా విరాసత్
 విలు వెలకే రోజుముల ఎన్నవయిన తిరుగుచుండి అచ్చులు
 ప్రసంగించిన హనుమంతుని ప్రతి రూపాయకు ఎట్లు
 తపోగా రోజుముల వాగుచుకా దృష్టిపెట్టెడి
 రించును చెప్పుచుంటుండెడివారు

కళాశాస్త్ర విశ్వవిద్యాలయమునకు అనుబంధముగానుండుట, ప్రభుత్వముచే గుర్తింపబడినందున, రాజకీయ దృష్టికి అనుమానముకాగిరిదిని వివిధములైన వయోక్తములతోకూడ, తొలుతగల్గించినట్లు వాదనలు జరిగినవి. ఇట్లొక కార్యక్రమమును నిర్వహించుట, అందులో పాఠశవముల కంట్రీబ్యూషన్ చేయుట, క్రీడినియు, వనముచేయుట, మొదలగు పనులు జరిగించుందులచే ప్రభుత్వము యొక్క అనుమానము నిర్మూలకమై ఇట్లు కాంబలు చేయవలయునని వస్తువుగలదు. అధునియతెనెది కానివలెనదికనుక ప్రభుత్వమునకు కళాశాస్త్ర విద్యార్థుల వారిందుముఖమున ఒక మాదిరిగా ఉండెడిది. ప్రభుత్వపు కాలవలమునది నీరు నీలు పెట్టుచు వానిదివారు. ఒకటి పైను కలెక్టరు, గవర్నరులు కావని వందర్శించుచుంటామని పోలియుటకు ఒక పాఠశ్రముగా కళాశాస్త్రవిద్యార్థులు అనుమానించి యుండెడి యెందుకంటే అయినవారికి దివి కృష్ణవర్ణమునకు అయ్యర్, మందర్ అయ్యర్, సంగర్ యార్, వహాబ్ అయ్యర్లు, గురుప్పూరు అయ్యర్లు, శేషగిరి అయ్యర్లు, శ్రీనివాస అయ్యర్లు మొదలైన రాజకృష్ణవర్ణ వర్ణమువారుబలంబుగిరి పెట్టుచుండెదవారు, అనుమానము అన్యధాయము అనుచువివేచింపగల విధమున పూర్తిమీదిని పాగెను. ఈ కళాశాస్త్ర క్లాసులలో పాఠశ్రములను

ప్రజేకము అయ్యారటెను. వారు తోడి పొంతులతో పనిచేసే ముగా మత విధియవచ్చునని పొంతుల, అధిక, మత రంగములను నివసే అయ్యారటెనని. కొన్నిరకముల నింత నిధి భావించారు ముగ్గుముగా ఉండెడివారు. అది సంతకర్మములను విచ్చారటెనని కూడాయె వస్తుమైన నకువలెను చుండెడిది. మొట్ట మొట్ట ప్రజలు హుసే అచ్చుపాము క్రమముగా శక్తిలో పానెడిది. అయినచో కొంతలో వీరికి పరిశ్రమలు, చేతన, కంటిల కయ్యారటెనని, రంగులు చేయుట, ముగించుట మొదలగు పనులను కూడ ప్రజేకర్మ పురోగమించుటకు ప్రయత్నములు పాగెను. వైద్యపని, చావుపాను, భూమికోత క్రాయగురి, చిత్రలేఖనము, వాగవైది తదితరముల మొదలగు వారికి కూడ ప్రజేకము కొరకు పీఠాన్నిచ్చి రూపొందెను వానెని పర్యవేది. కథకకర్తలు అప్పులు చేయుట, పిమ్మనాన్ని పిచ్చుచుండెడివారు. 1917 న సంవత్సరములో స్వదేశపాంశ్చర్యమును (Home Rule movement) విధి పాపాండెడి. ముగ్గుయర్థి స్వదేశపాం శ్చర్యముమీద ముఖ్యంగా పాపాండెడి పాపాండెడి 20 వేల హుసేనులను పోయేము చేసెను అ హుసేనుల అప్పులు పిచ్చుచెయ్యెను ఉ ఉర్వమును పిచ్చుక తగి పాపాండెడి గాంధీ పిచ్చాంశులను రంగములో ప్రజేకెనెను. దీనివలన కొంతమంది 25,000 హుసేనుల సహాయము లభించెడి 1921 జూలైలో పిచ్చుములపాంశ్చర్యము ప్రారంభమయ్యె. అప్పుడు 1922 ఏప్రిల్ వరి 2 న వాగవైది అయిన చనియెడిది. అప్పుడు ఉ రవయిత అంటిగానే కొంతమంది పనువలెని పర్యవేది. ధనము పంపాపాండెడి, అ పంపును పిచ్చుములను పాపాండెడి కర్మవైది ప్రయోగములను చేయవలెని పర్యవేది. పిచ్చుములపాంశ్చర్యములకు మరలించెడి పనిచేయుటతో ఉపాధ్యాయులు తమ తమముల పాపాండెడినెనెడి ఉ పర్యవేది ప్రతిపాండెడి. "పంపాపాండెడి, పిచ్చుము" అను పిచ్చాంశులు చేసే పాపాండెడి రంగులను పంపుచెయ్యెడిది. ఉ పిచ్చాంశుల పాపాండెడి పాపాండెడి పనిచెయ్యెడిది. ఉ ఉ రంగులను పిచ్చుక తగి పాపాండెడి పాపాండెడి రంగులను పిచ్చుక తగి పాపాండెడి పాపాండెడి

[illegible]

కళాకావ్యవికాసంలో ఒక ధృతము ఏర్పడినది, ఎటువంటి విద్యార్థులకైనను, శత్రు ప్రతిభనువలె శత్రుగవేక, ప్రవృత్తునుచే గురిచేసినందున ఉండినదో, అది ప్రకారమును పొందకాలం. కళాకారావ్యాకారము వృత్తమున గలమైనది లేకపోయినదిగాక నామములు జూయక అమృతము లేదాయనది చిత్తలేఖనము తదితర కళాత్మక విద్యలు విద్యార్థులకు అన్వీయకేరదాయని. ఒకటియెరుక మరొకటి చాలములుగ కలసియు విద్యార్థులకు గ్రహణమును బోగొనూర్చుది. మొత్తమున కళాకావ్య వికాసమింకలదు పాఠాపాఠములు మొదలైనవి ఉండినది. ఈ సామ్యము, ఇతరమైనవి లేక ప్రధానమనలె పర్యవసరి

ప్రతి పానుమంజరాధ్యాయ అధికారిని మొదటి ప్రెస్టిజియస్. అధికారి ప్రారంభించబడిన 1910 ఫిబ్రవరి, 21 న కారీలునుండి, 1922, ఫిబ్రవరి, 21 న కారీలు

మరణించువరకు, అయిన ప్రిన్సిపాలుగా పనిచేసి తరువాత, ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేయుచుండిన శ్రీ చిల్ల రంగ శ్రీనివాసరావు కొంతకాలము పనిచేసి 1925 లోనే 1928లోనే రాజీనామా ఇచ్చిరి. తరువాత ఈ సంస్థ కొంతకాలము పనికి పనిచేయలేదు. శ్రీ రామ కోటిశ్వరరావు కొంతకాలము ఈ సంస్థను నడపిరి కాని అయినకూడ కర్వలోనే రాజీనామా ఇచ్చిరి ఆ కళాకాల యొక్క ప్రథమదశలో శ్రీ ప్రామమంకరావుగారు బ్రతికి ఉన్న రోజులలో అనగా 1916 వ సంవత్సర ప్రాంత మున ప్రొఫెసర్ చెట్టి అర్వరత్నమున చిత్రలేఖ విశాఖ మొట్టటి పీఠ్యరచనచేసి, అయిన తేంగాలి వర్తతికి చెందిన చిత్రలేఖముతో ఉత్తమవిద్యార్థులను పెట్టుమందిరి తయారుచేసిరి. శ్రీ చెట్టి మూడు సంవత్సరములు పనిచేసిరి. ఆ తరువాత శ్రీ రమేశ్వరకర్త అయిన స్థానములో చెందు సంవత్సరములు పనిచేసిరి శ్రీ కాళా రామమోహనశాస్త్రి, కారక ఉపాధ్యాయులు నడపించుచున్న శ్రీ వి వెంకటకృష్ణం, చిత్రలేఖన కళాకాలము స్థాపించిన శ్రీ గుర్రం మల్లయ్య, శ్రీ తెజవాడ గోపాల రెడ్డి. ఈ కళాకాలంలోని విద్యార్థులే. ఈ కళాకాలంలో కొంత సంబంధము కలిగి చెప్పుకోదగిన మరొకవర్గ శ్రీ కురుగంటి సీతారామయ్య అయిన సంస్కృతాంధ్ర కావాలలో ప్రతిభ పండితులు

చిట్టచివరిన రాజీయనాకావరణము ప్రకాశక చేసినది. కాని కళాకాలమొకము మూయితివది. స్వాతంత్ర్యము ప్రకటించినది ఆంగ్లేయులు కారక లేకము విడిచిపోయిరి. ఆ విద్యార్థులను యుద్ధచిహ్నముగాగూని, యుద్ధచేంద్రముగాగూని నడపించుటలో సమంజసత్వము లేదు. ఈ రోపుగా విద్యార్థివర్గము వీరివిమంశయు పాటుచేసిన కొందరు మిత్రులు ఈ కళా కాలము ప్రథమదశలో కళాకాలాగా నడపించుచు పనిచేసిరి. ఇది ఒక్కటి కళాకాలం అనెడి, సొమ్మును, వంశములకు పనిచేసిన మార్గ ముపించినది. ఇది నమక ఒక చిన్న వార్తముగా పరిగణించబడరాదు. ఈ సంస్థను విద్యవిద్యార్థిలయము శ్రొక్కు. ప్రాంతములోనే, ఆ వర్తములలోనే నడిపించుటకు ఇష్టములేనివారాలో నేను ముఖ్యులను కాని నేను చివరకు ఈ అత్యంతరము మార్చితిని. ఇప్పుడు ఈ

కళాకాలం ఆంధ్ర విద్యవిద్యార్థిలయముతో అనుబంధము కలిగి, ప్రతి సంవత్సరము చేరి విద్యార్థులకు శిక్షణము ఇచ్చుచు పురోగమించుచున్నది. కారకలేకములో చదువు కొన్నవారిసంఖ్య 18%. వీరిలో 8% మాత్రమే కులముగా చదివి బ్రాహ్మణులు, అందులో 4% మాత్రమే చదువుకుయందును, బ్రాహ్మణులయందును ఉన్నావాము కలబారు 90% అనుమనకు ఉన్నత పాఠశాలలను, కళా కాలము. పుస్తకములను, పరికరములను, ఉపాధ్యాయులు అను, తదితర సామగ్రిని, నమకూర్చవలెను. ఈ కాని విద్యార్థివర్గవిద్యార్థులమునకు ఈ కళాకాలం తగినవిధముగా ఉపకరించుచున్న నేను క్షాంతియందున్నాను నీయిన వనాయము లన్నియు మారకట్టుకొని ఈ కళాకాలం అత్యంతయముతో ప్రయోజనకరమైన సంస్థగా నున వ్యవస్థాములో నేను చేసిన నేయుచున్నది.

లో, వ

ఆంధ్ర జానపద గేయ వాఙ్మయము :- పర్యవేక్షకు వదన ముందు వ్యవస్థచియి, ఆ వదనము (గేయము) కూడ బాగదగకాప్రాంతమున మానవుడు వంతోవనయమున చిందులు నేయుచు మారకాగముల వానించుచు లయార్థియుగా మనోభావముల తెలాయుటచే, ఉద్భవించిన దనియు, పాపాత్మక కర్తవ్యముల అభిప్రాయము, కొందరు పండితులు పనిపాటులేయు మానవులు తమ కష్టము కనబడుచున్నట్లు అప్రయత్నముగా నేవో మాటలు లయార్థియుగా గేయరూపమున అపొగ్గత మొనర్చిరి తెలిసిరి. ఇం దేది పిచ్చాంశమయినను కవిత్వము ఉల్లాసమునకు కష్ట విచారమునకును పుట్టినదని భావించవచ్చును. కారకలేకమున పూర్వమును, ఇప్పుడును అవదనములే కనుక ఇట్టి గేయములకు పుట్టి పిండ్లను అవదనములే యగును. జానపదం లంటే ప్రచారమున ముందుకులే ఇట్టి గేయములకు జానపద గేయము అని వర్ణపాఠాగల మగు నేరు కలిగినది. అవదన, జానపద కష్టములు క్రమముగా లేకవిశాఖమునకును అందుచు ప్రజలను మన ప్రాచీన వాఙ్మయమున కారబడినది జానపద గేయములచే వర్తపాటు అనుటకూడ కలదు. కొత్తరాచులు చిట్టిని లోకగీతము లందురు. ఇంగ్లీషులో చిట్టే ఫోక్ సాంగ్సు అందురు. ఇది అర్థము కాపా

అంధ్ర జానపద గేయ బాబ్బయము

బర్బము. పాశ్చాత్య క్రైస్తులందు పాపాపాపములును, మానవ శాస్త్రవేత్తలను కడచివలె రెండు శతాబ్దములందుండి ఇట్టి గేయములను, బాబ్బయమును గీచిరింది పరిశోధనములు చేయుచున్నారు అయినా బాతుల వంశస్థులగుటచే, శామపాపాపాత్యములను ఇట్టి గేయములే మూలకంధము అని భారలు అభిప్రాయపడియున్నారు.

జానపద గేయమునకు ముఖ్యలక్షణములు 1. అల్పాక్షర ద్విత్వము లేదా పా మూ పా క క ద్విత్వము 2. పైదమాచరాపాత్యము 3. రచనాకాలము తెలియక పోవుట, 4. మాత్రక ప్రచారము, 5. అక్షరకల్పిత, 6. గేయశక్తి, 7. అనురచన, 8. పునరావృత్తి, 9. జన పాపాపాత్య పరిచిత వస్తువు. ప్రతి గేయమునందును ఈ లక్షణము లన్నియు ఉండవలసినవి లేదు కాని ఈ లక్షణము లన్నింటికి కూడలేదుగల ప్రధాన లక్షణము— అల్పాక్షర శబ్దము, పాద్యజనిత శబ్దము లావును. కనుక ప్రాకృతమానవుని ముగ్ధత కావ వ్యక్తికరణములను అయోగ్యతములగు నడుగులును, అఖండ పాండిత్యమంది కుల జనా మోదముగల పదకవితలను, జానపద గేయములే అగును ఒక్కొక్క లక్షణమునుబట్టి పది జానపద గేయమో, పది కాదో, నిర్ణయించుటవచ్చు పాపాత్య శక్తియు ననుసరించి కవిత్యము నంతటిని రెండు పెద్ద విభాగములుగా చేయవచ్చును. ఒకచాది శక్తియు అల్పాక్షర శబ్దము మరియొకచాది శక్తియు అల్పాక్షర శబ్దము, మొదటిది శాపుటదయవ శాశాశానీ ప్రయత్నమువలె దీర్ఘదేవది రెండవది శావనమని వృత్తి, మరియు అప్రయత్నముగా ఒకవోదమంది ఇంకో వోదవెట్టి. ఒక ప్రాంతమునుండి ఇంకో ప్రాంతమునకు ప్రాంత కవతు కానే దూపు దిద్దుకొన్నట్టిది. మొదటిది నీక క ద్విత్వము. రెండవది అల్పాక్షర ద్విత్వము లేదా అక్షర ద్విత్వము మొదటిది భాగరకా మందార పారిత్య పంచాపనము. రెండవది ప్రాకృతశక్తి వృత్తి గంగంధురము. మొదటిది రెండవచాది క్రమపరిచామ విశామూచమని చిట్టల అభిప్రాయము. అంధ్రకవిత్వములంద ఇట్టి క్రమపరిచామ మనకు తెలియవది కాదు. జానపద గేయములే లేక కవితగా నిలమిందినట్లు మనకు అనేకాధారములన్నవి.

వీరము, గీతము, రగడ, ద్విపద, మధ్యాక్షర, కరువోజ మున్నగు లేకేయవృందములు కొన్ని జానపద గేయముల మందియే కొందరి మార్పులతో చిన్నదిష్టలు కొందినవగును జానపద పాపాత్యమునకు చిక్కటిచితమును అనవలె కొను కల్లి రేయి ఈ బాబ్బయము వేదము ప్రజానీక మిచ్చిన తేలుకవలెనే కాలు నిలకొట్టుకొన్నది. చిక్కటిచితమును చాచుకొనెను బాబ్బయవారికా జానయందు మలకల్పితిలో పాశ్చాత్యజాతిలో మనోజానములు వెలార్చునట్టి ఈ గేయములు జానపదులకు ప్రీతిపాత్రము లయినవి. ఇదిగాక, జానపద గేయములు అయిన లేకము లందలి నవభరణానుమలను, మన ప్ర క్తములను, రీతుల ఉదంతములను, పత్తిప్రతల కథలను, అల్పాక్షరములకు గురియైనవారి గాథలను, అధార వృత్తపద్యములను, విశ్వాపములను, వివోదములను, విందులను, వేదకథలను, అనౌచిత్యములగుములను, సంయోగ వియోగములను, పొందర్థ పాశ్చాత్యములను, నుభయభయములను, బాటియతను ప్రతినిలించుటలే ఈ జానపద గేయములు వివర్ణమహోదయములుగా నుండును బాటియత నింకగా పుంతకొన్నవి కనుకనే ఈ పదకవితలు లేకకవితలుగా పరిణతి పొందినవి లేకేయలగు కవులు మార్గోచిత్యమునై తిరుగుబాటోనర్చి లేకేయితవృత్తములను తీసికొని లేకే వృందములందు లేకేయలను అనునై కట్టు కవితను చేసిరి. గేయపాపాత్యము చిరకాలమునుండి తెలుగుబాలు వృద్ధియైనదనుటకు కట్టికవులు చేర్చొన్న నమరూపక గేయములే గొప్పపాత్యము. గేయములన్నియు మాత్రాధరమువ నుండును. నన్నయకు పూర్వపు కావకములందే మనకు లేకేగవిధానములు కాన్పించును. నన్నయ కట్టు ప్యయముగా కరువోజ, మధ్యాక్షర, అక్షర, మధురాక్షర అను నాటిని వాడెను అంకపాఠికలు, ఊయాలపాలులు, అలలులు, గొడుగీతములు, రోకటి పాలులు మొన్నగునవి నర్చిరొందురు చేర్చొనెను ఈ గేయముల జాద మన కథిముగా కవలయిది పాలురికి పోమాకుని రచనలందును. పోమాకుని కవిత్యమునకు అధారము లాచాదు ప్రజలు కట్టులేకములతో పాటుకొన్న గేయములేనల “అతల జనవపురావన కథ గీతార్థ నమితియే మాత్యకోగాగ అతడు కవిత్వరచనకు

కడంగేను. రోమరావుడు రోకటిపాటులను, తుమ్మెద, ద్రాక్షాళ, పర్రాళ, అనంద, కంకర, వివాళి, చాళేకు, గొప్పి, పెద్దెల - ఇత్యాది పదములను పేర్కొనెను. దిగంటివారి కాళ్ళవనవనములందు తుమ్మెదవనములు, పరివనములు, తల్లెపాటులవంటిది గలవు లక్షణకారులు ఉచారారంభిత వాచనరోముని కాళరపాటు వనమువలె ఇప్పటికిని తెలంగాణమున కాళరపాటులు కామునిపువ్వును పండుగు పండ్లరమ్మన కావనములు పాడెదరు. తీవర రళ కుమారవర్తిత్రమున మూలముందు లేని పాటుల ప్రవృత్తి కలదు శ్రీరావుడు యక్షగానములను కాదుర (కాళర) లను తడవెను. మంచవగల్గు, తిట్టకపెట్టి యను మిత్ర ద్వయము టురుగ్గు చూడరోయ ద్విపర ప్రణయమున దీరానికమును పాడు పదితను, పరకురాముని కళలను పాడు బవనిల చక్రవర్తిని, కామవల్లివనోంక్షి శైల వారుల పంపును పాడుచు పచ్చ అమ్మల పురండ్రిని కాంచెను. దీక్షిస్తు గోవిందుడి పాటులు వినుచు కొరని గోకరాళా పెన్నెలగది పాటును పేర్కొనెను. కాళ్ళపాళ అప్పమారావ్యులవారు తమ కాలముందు చివలకుమండిన జానపదగేయముల మారినల గొప్పిటిని పరిపోవువట్లు పంక్షి ద్రవలను రచించి చెట్టిరి ఉయవకార్యయగు కాళ్ళ పాళ తిమ్మక్కయొక్క కళి పాగినది ఉపాటు కాటు యలై చిన తిరుమరావయ్యకు పదములు వ్రాయుటయే కాక పంక్షి ద్రవ లక్షణముగూడ రచించెను. జానపద గేయములు కాకపోయినను కాళ్ళపాళవారి రచనలు గేయవర్ణనాదములను, చాళి పరిణామమును మూత్రము మారించును. పంక్షి ద్రవ లక్షణములను పరిణా, గొప్పిళ్ళు, చందమామ పదములు, అర్ధచంద్రముల మొదలగు గేయముల లక్షణములు వివరింపబడినది దిగ్విజయార్థము బయలుదేరవచ్చు శ్రీకృష్ణదేవరాయలకు ఒక జానపద గేయము కలిగిందన అదిమిశిత్రీజనమును గూర్చిన బలిపాద్యము ఆంధ్ర తెలిగవేలి. పురుయముగా ఆ మహారాజు ప్రాళివ్యోగ "పండు యంగ పతికృత్యోగీక్ష గేయో ఘము" లిగియును. దుద్రాగి మగ్గిరిజయమును యక్ష గానమునందు వివిధములగు గేయఫలములు కావనగును చామెరల వెంగళగూపాలుడు జాళరపాటులను, రవళము లను కల్పాంతి పాటులను పేర్కొనెను. కడనీపతి వాయ

కుడు "మక్కాలు పోకనములు రవళాలు పోకనయిన పాటు"లే కాక పరివనములు, పామ్మనుపాటులు, పరకు రామునిచై పాటులు తడవెను. వాయకరాళా కామందు రంగాళి, రామశ్రీరాంజ, విజయరామవాయకుడు మొదలగువారు పదకవిత లెల్లరి శ్రీరాంజలరామరామ పాడివపాటులు జానపదగేయములుగా ప్రచార ముండిన శ్రీకృష్ణయ్యవనములు, కాళ్ళగరాళి ద్రవలు కచ్చులకనంగీక పరవృత్తి తలమానికములై పరలిసవి. ఎలకూచి కాళ పరవృత్తి, కంకంటి పావరాళ, గోగులపాటి కూర్మకాళగది అలూగు కుప్పవ మువ్వుగు పండితకవులుగూడ పదకవనము వలల రోహద మొదలగు, పీడి కవిత్వములయల పదకవిత్యమే యైనను ప్రాంతమైనది ఇది దేశిపాదవ్యతమున లేదును, గేయ కవికా పరిణామమును కనుగొనుటకు గూడ ఉపక రించును

కాళ్ళగరాళ తరువాత పురుయముగా జానపదముల రచించినవై లేచా జనపదములందు ప్రచారముగాంచిన గేయము లక్షణములు మనకు దక్కిన పనుకొనవచ్చును. కొన్ని కాలగర్భమున కలిసిపోయి యుండును ఏ కాన్య యమునకును ఈ చివట్టు తప్పినదేకాదు. తీవరపరెడుచా దుండినతో యాగంటి లక్ష్యయ్యగారి వచనములవంటి లలి ప్రాచీన గేయములు మనకు మరికొన్నియైనను దక్కియుండును. ప్రాత కాళవత్ర గంగములందు అచ్చ టచ్చట కొన్ని పాటులమౌతము కడలకుచున్నవి, ముద్రణ పాకర్పములు కలిగిన తరువాత ఈ గేయ కాన్యాయము కొంత ముద్రింపబడినది ముద్రిత గేయము లందు అవికాక మాధునికమే మౌళిక ప్రచారమున నున్న చిన్నచిన్న గేయములు అనుచు లగు ఉత్కాహ పంతులు సేకరించి ప్రకటించుచున్నను సేకరింపబడినది ప్రకటించబడినది ఇంకను పెక్కులున్నవి. కాళివంశ్య లక్షణ తెమ్మను, చాళి రావుపుట్టుకలు, పెదగుట విరుగుటలు జానపదలం శవ్యంవలెములందె అరుగు చున్నవి ఏ కీక మెప్పుటిలో, ఎన్ని యెన్ని మార్పుల వండి పదో తెలికొనకాలము

ఇల్లి వాళియ పదపదమగూర్చి తొలిపాసా ఆంధ్ర లోకమునకు పరిచయము కలిగించినవాడు శ్రామ మహాళయడు. అతని తరువాత ముప్పరేళ్లకు పురల

అంధ్ర జానపద గేయ బాల్యములు

నొక పాశ్చాత్య పండితుడు తొలిసారిగా జానపద గేయములను పేకరించెను అయిన తె. ఎ జాన్సన్ గారు. తరువాత ఇదివరకయిన కళాపిత ప్రాచీనమున ఉత్పాదనములగు పండితులను, క్రమక కర్తలను ఈ గేయములను పేకరించి ప్రకటించిరి.

ఇప్పటికి అరించిన ముద్రితముద్రిత జానపద గేయముల నన్నింటిని విమర్శన పొంతమున కొన్ని భాగములుగా విభజించుకొనవచ్చును.

పౌరాణిక గేయములు జానపద గేయములుమీద మన కష్టపాపాత్మమునలేని వివిధ పురాణేతిహాసములను కలిపి, అపూర్వ ప్రచారముచేయుచు, అనుభవములగు రామాయణ భారతాది గ్రంథములందు మూలమున లేని కథలు పెక్కులున్నవి అట్టివి జానపద గేయములందుమీద మండుటలే ఇట్టి మార్పులు సంస్కృతముమీది అంధ్రానువాదమొనర్చిన కష్టము లేనివ తరువాత అగాళలు విదిన జానపదులు చాటిని పిప్పికొనిన రేక జానపదులలో ప్రచారమందున్న ఈ మూలాశీకాయ విచయములు తమకు రుచించుటలే పండితులు చేపట్టిన ఇదమిత్యముగా చెప్పజాలము జానపద గేయములలో మనము శిష్ట పాపాత్మములందున్న ప్రసిద్ధ పౌరాణిక గాథలన్నియు చూడగలము పౌరాణిక గాథల జానపదులను అమితమైన శక్తి కలదు. రామాయణ భారత భాగవతాదులందరి కథలను, అష్టాదశ పురాణములందరి ప్రసిద్ధ కథలను జానపదుల ది తత్వ స్థితి ననుసరించి మలచగలిగిన మూల కొందరామాయణము, భారత రామాయణము, భర్తృహరి రామాయణము, రామాయణకావ్యపార్వతము, మోక్షగుండ రామాయణము, మాత్య రామాయణము, సంక్షిప్త రామాయణము, గుమైదీ రామాయణము, దిట్ట రామాయణము, శ్రీరామచంద్రములు, రామాయణ గొట్టిపాట, శ్రీరామ జావలి, అదవి, కాంక, పెండ్లి, పేను— గోవిందబామములవంటివి రామాయణగాభావన ప్రభుగములు ఇంకను “విద్విటాది రామాయణ మారుకాండముల వస్తుత జాగరణక బాడి” వట్టి చెప్పి మృగ్యమైపోయిపోయిపోయి. ఇక రామాయణము నందలి కొన్ని కొన్ని భాగములనే తెలుపునది కాంతా కల్పాణము, పుత్రామయ్య, కావల్లి నైకలు, శ్రీరాముల

ఉగ్రపాట, రామన కల్పాణము, రామలతారి అలక. మందరకాండవరము, ఋషుల ఆశ్రమము, ముగ్ధివ విజయము, కోపల రాయబాదము, అంగద రాయబాదము, అశ్వరూపు, అంజాయాగము, గుహా కలమల అగ్నిప్రవేశము, శ్రీరామ మృగ్యరీతము, అశ్వరూపవర వస్త్ర, తిమ్మిళాదేవి నిద్ర, ఖరజాయకము, ఖరజవస్త్రాణ కళ, ఖరజవ యుద్ధము, మేధూరి బ్రతుకమ్మ విశంస పాట, పాపాశాపము, కళంక రామాయణము వంటివి అసంఖ్యాకములు కలవు షడ్ఠి పాటేదని గురించియు - పితృపూజ, పితాకల్పాణము పిత వత్తచారిణి కంపుట, పిత నమ గ్ర, పిత విభగ్గోష్ఠి, పిత గడియ, పిత చామనగుంటలు, పితామహురీ అలక, పిత వసంతము, పిత చాగిమూతలు, పిత మరద, పిత ముద్రకము, పిత అవబాలు, పిత అగ్నిప్రవేశం, పిత చేదిపుమున్నగు పాటలు ఎన్నియొకటి పితమృత, మాయలేదీ పాట మున్నగునవి అముద్రితములుగా నున్నవి. ఈ పాటలయందలి భావ, భావము, కల్పనలు జానపద చాననము తెలార్చుచుండును.

రామాయణగాథల తరువాత భారతగాథలు తెక్కించదగినవి. వలచరిత, చేపయారి చరిత, మత్తరా కల్పాణము, మత్తర పాఠి, భర్తృహరి జాదము, ద్రోపదీ నలువలు, పండుపాట, విరాటపర్యము, వర్షపూసాము, విశ్వరూపము, భగవద్గీత కావ్యము, సాచిత్రి బ్రతుకమ్మ పాట, కళిలేళా పరిణయము, గయోపాఖ్యానము, పరాకర మత్స్యగోంధి సంతాదము వంటివి జానపదుల పోల్చయందు బ్రతికియున్న భారత గాథలను, విరాట, కల్వకల్ప, వర్షములును, ఉత్తర, ఉత్తర గోగ్రహణములును చెప్ప వరములు.

ఇటులే అనేకములయిన భాగవత గాథలను మూల జానపదులు పాడుకొందురు. శక్తి శృంగారములవలె జానపదులు శ్రీకృష్ణుని చిరిపిచ్చేలు మనంక వరకులను చేసినవి, భాగవతమునను నెలకొనిన కథలను ప్రస్తావన చరిత వరము, చామన విజయము, చామన చరితము, అంజనోపాఖ్యానము, గణేంద్రమోక్షము, శ్రీకృష్ణ జననము, కాంగమమగు పాట, శ్రీకృష్ణుని చర్మలు, కాంకృష్ట నీలం, గుమ్మరు పాట, యోగ

కొంగుపాట, గోపికాస్త్రీల జలకీరణం, దుప్పడీకల్పాదులు, చింత కాంచారము, పశ్యుకామ వరసము, దుప్పడీచేది ముచ్చట, దుప్పడీచేది పిమంకము, పాపజాత వర్ణిని, ఉపావర్ణము వంటివి ముఖ్యములు. ఇతలో పాశ్చాత్యము, క్రైస్తవ గీతలు మున్నగు పాటలు అముద్రితములు.

పశ్య పాఠ్యంబుల, చంద్రమణిచేది బ్రతుకమ్మపాట, గోవు పాట, రక్తాశ్రయ అవసరము, రక్షయశ్శుము, గంగా చిరాపాము, గంగాగోరి పంచాదము, పవతుల కయ్యము, తుక్కుర కృంగి బాదము, మేవళా పార్వతి పంచాదము, లక్ష్మీ పార్వతుల పంచాదము, శ్రీపురాదుర పంచోదము, సురాశాంత్యోదము, మార్కంజేయ అవసరము, పిరియోక మహాబాళ చరిత్రము, తల్లారాయ కథ, కొడుకెల్లి మల్లెక్కడ, వరదరాజుపెండ్లి పాట, అందాళి చరిత్రము, శ్రీరంగ మహాశక్త్యము, తిరుమలక్రమ పాట, రజావ బాదముల పాట, లక్ష్మీచేది పాగటాటాట, లక్ష్మీచేది వర్ణనము, కేంకళేశ్వరుల పేట, తెంచెత కథ, ఏకాదశీ మాహాశక్త్యము, వరహావతార చరిత్రము, మాటయెదిమిది చివ్వలములు, కేంకళేశ్వర మాహాశక్త్యము వంటివి ఇతర పురాణములకును మాహాశక్త్యములకును సంబంధించిన గేయములై యున్నవి ఇట్టి గేయములందు అంతటను మనకు కన్పించుచున్న జానపదంల కాచాశక్త్యము మూలకతలకును గేయములందరి కల్పనలకును గల భేద మరేది రానిది జానపదంల తీరకముతో పోల్చియోచిన జానపదంల చిత్తవృత్తులు చాలికి అయిన పురాణపురుషుల యొక గం అభిమానము కల ప్రేమలు తెల్లమగును.

2. చారిత్రక గేయములు .. జానపదగేయ చాళుక్యులు మున చరిత్రకు సంబంధించిన గేయములకు ఒక విశిష్ట స్థానము కలదు. వస్తువువేదమున, శ్రీయించుము, కళా కళన వర్ణనయించుము, కక్కిన జానపద గేయములకప్పు ఇది ఖిన్నముగా ముందును, చిటికే వీరగీతము లందును కూడ. చారిత్రక వీరగీతములు కత్తయిచిత వీరపంపులకు మేరయే అగిన తెలుసే ఉన్నవియనును. అన్నీనేకమును కన్నులార గాంచియో, చెవులార వినియో జానపదుల జోకకు ఉద్దేశముతో గాన మొనరించును. అ పాట అంతటను ప్రాచీనోవును. ఇట్లు చి వ్రతించుటలో పాటయొక్క

వస్తువు చాళుక్రమమున మార్పుల పొందును ఒక క్రొత్త పాటయందు అభివర్ణితపడిన పంపులవములు ప్రాతకాలపు గాన ప్రచారామండలి సంఘటనలు తోనై ఉపాంతరాధి మార్పులు కలుగును. ఎప్పుడో లిఖితమై పోయిన ఇట్టి చారిత్రక గేయములందు పివలైన చరిత్రము లభించును, కానినీ ఇవి రామరామ మారినోయి గుర్తించుటకు చిలుగాక అన్నవ్యవధిక్రమములుగా వరిణ మించి మరికొన్ని రినములకు పుక్కిటి పురాణములుగా కల్పిత కథలుగా మారినోవును. చారిత్రక వీరగేయము లకును తదితర జానపద గేయములకును తేల్యములు చేరుచేరు. ఉత్సాహోల్లాసములకు గాక వీరగీతములు అవతరోధమునై పాడబడును, అంద్రేశము తోలిపండి వీరప్రముఖు, తెలుగుచారి వీరాభివీక్షము మెండు, కనుక కేతె తెలుగుపాట వీరపూణలు పొందుకొన్నవి. తదితర జానపదగేయములవలెనే తెలుగులేకమున చారిత్రకగేయములు కూడ అపంజ్యోకములుగా మున్నవి. "తెలంగాణ మందే మియాపాల్, పోమపాల్, రామేశ్వరరావు, రాణి శంకరమ్మ, పల్లె తెంకట రెడ్డి, కుమారరామమ్మ, కన్నూలు వచాబు, మున్నగువారి కళ లున్న"వని కే. కే. మరవరం ప్రకాశరెడ్డిగారు అచిరి. ఇదిగాకను వచాకవరెడ్డి, వర్య కాం మల్లా రెడ్డి, వర్యాంలు పావన, ఇల్లారి కొండ బ్రాయుడు ఇటువంటి తెలంగాణపుదిరుల కళలును ఎవరిక ప్రచారమందిన గేయములే చారిత్రకముగా వల్లాచి విరుల కళలు ప్రాచీనములు. శ్రీరాఘవి, కాంచంబుది యుద్ధ మొక్కటియే ఇప్పటికి ముద్రింపబడినది. ప్రాచ్య పుస్తక కాండగారమున ఈ విరుల కళలు అనేకములు మూలుగుచున్నవి, కోళ్ళ పోట్లాట... గోవు యుద్ధము, రాయబారము, యుద్ధ వచ్చాపాము, గురజాణ యుద్ధము పూర్వకాగము, కల్లు ప్రవీణ, కాలుని కళ, కాలుని యుద్ధము, కప్పముచేది యుద్ధము... గోవు పంపిరము, కొమ్మరాజు యుద్ధము, బ్రహ్మచారిని దిగున పండి కళలు పాకళెనములతో అందు వాననగును. చిటి కరుణాక ప్రవీణిత్వేనచి కాటమరాజు కళ. ఎల్లకొల్లలు, మందుచ్చువారు ఈ కళలను చెప్పుచుది శ్రీరాఘదు బ్రాచీనవల్లు ప్రతీతిగం కాటమరాజు కళ లభించినారు. కాని "పివయ్యెల్ల యనుపాడు బ్రయము దీనిన వలెచ్చు

అంధ్ర జానపద గేయ వ్యాయము

ప్రభాతు వనవన దర్శనము" యనుకావ్యమంతయుపాఠము ఈ కాటమరాళి కథ, దీని కనుబడియగు కట్టు రాయల కారము, కోటపాటి కాటివృక్షము తెచ్చు కథ, ఎట్లగడ్డ పట్టాటలు ముద్రింపజేసితిని. కాటమరాళి కథకు సంబంధించిన మరొకొన్ని గేయములు అముద్రితములు. గోరంజి దారికణంకము కొండంక పురాణముగా చెరిగిన కథలందు కుమారరాముని కథ అగ్రగణ్యము "రెడ్డాచ్చి రెడ్డాచ్చి రెడ్డాచ్చి నమ్మా" అను చిన్నచారిత్రకగేయము రెడ్లకాటి యి కొండక నులలను ప్రజా జీవితమును చాటునట్టిది "కొండవీడు మనరేరా" అను గేయము ప్రశస్తిరాయల కాపురి అంధ్రుల చిరప్రతిభకు అయిన వాళి కళాధ్వనియు తమకరేకమైనను తెలుగు రేకమున ప్రాచీనక కేంఠగురాళకథ తెలుగుచారి కార్యము అంధ్ర మని చేయుచు చాలునట్టిది బొమ్మిరికథ. చిరగేయములందు ఇంక పార్వతీవిశ్వంజని మరెయ్యెటిరేయి పినలైన జానపద గేయమునకు ఉండవలసిన లక్షణము లన్నియు దీనికి గలవు ప్రాంతీయముగా ప్రచారమందినది పెద్దాపురపు కోడిపంఠెయిపాటు ఇరువదియన కళాశ్రీ ప్రకమ పాదమునకు చెందినది అల్లూరి పీఠారామరాళి కథ. హైదరాబాదు స్వాతంత్ర్య సమరమున ప్రాణము లొత్తిన వీరుల చరిత్రములు ఇప్పుడిప్పుడే సముద్రతరంగము లట్లు చాటుచుచున్నవి. అంగరాయ తిమ్మరాళి కథ, అరెమరాటింకకథ, అల్లూరి కొండరాయచికథ, వర్షకాల పుల్లారెడ్డికథ వంటివి అప్పుడే చారిత్రకములు జానపదుల దృష్టిలో కార్య సర్వాక్రమములగా ఎట్టివో తెలిసికొనుటకు ఈ చారికక వీరగేయములు తోడ్పడును

పాదపాద్యక గేయములు, కత్తి, కర్ప, జ్ఞానమార్గములు మూడింటినిసంబంధించి దిగ గేయములు అభివేషించుచున్నవి. కత్తిగేయములకు వైస వైసవము అని విశేషించుకొనవచ్చును. పూర్వ వైపుల మెప్పుర వనములలో ఇప్పుటిని కొన్ని నిలిచియున్నవి కాకపోకలచాలు, శ్రేష్ఠయ్య, చాగ్గిరరాజు బ్రాహ్మ కీర్తనలు, పరమేశ్వరగిరి పదములు, పుట్టచురి రర్పపురి, పోతపురి, జానకీలును పండ్లకొండ సామ్రాట్లయినది. అధ్యాత్మ రామాయణకీర్తనలు అటు నిటు మ్రోగిన జానపదులందు అధికారధరణము పొందిన చారిలో ఉదాహరణ రామరామ అగ్రసరుడు, మాము

వృషిసేనారావు, వరాహకళరామ, విష్ణు ప్రభాకరావు, కాటంకము కేంకటరామవంటి కవుల గేయములను పాఠరామలు పాడుచు బొమ్మిరికొనుచున్నారని. గురు పూజాకీర్తనలు, రామనామము, రామనామ మానసోష్ఠ్యములు, శ్రీగంగామ పండ్లకీర్తనలు, పోలికలకీర్తనలు, శ్రీరామ కథనామక పండ్లకీర్తనలు, కలవకీర్తనలు, పాఠరామ పండ్లకీర్తనలు, తిరునామములు, పాండురంగ ల్వంశావన కీర్తనలు, కత్తిపాద పంగ్రహ కీర్తనలు, కలవ మాం, శాలిపా మహర్షి కీర్తన కీర్తనలు, కుమారు పాఠరాక కీర్తనలు, శ్రీగంగామ పండ్లకీర్తనలు, కలవమాం, శాలిపా మహర్షి కీర్తన కీర్తనలు, క్రమ రాణికావ్యకము, మాతవకలవ కోలాట కీర్తనలు, రాకమ రెడ్ల కీర్తనలు, మున్నగు కలవకీర్తనలు పుస్తకములందును స్త్రీలపాటల పంపులందు లందును, శ్రీ గంగారంగరాగి ప్రచురణందు లందును, ఇట్టికత్తి పాదపద్మకము ముద్రణమువలననను, మౌళికప్రచారమున ప్రాణములు నిలుపుకొనుచున్న గేయము లింకను కలవు పండ్లకీర్తనములు, వరములు, దరువులతోపాటు మేలుకొలుపులు, లాలి పాటలు, కోలపాటలు, కోలాటములు, మంగళవారములు లును కత్తిగేయములలో చేరిపోవును. కోలాట పాటలందు మధురకత్తిమెందు చీటిలో పండ్లకీర్తన పాపాత్మ్యము లతోపాటు కొంక స్వకృత్యములందును పాల్పడిరి చేర్చుకొన్న ప్రభావవరములు మేలుకొలుపుకొన్నయందును, మేలుకొలుపులనే ఘోషాలము లందును, ఇవి ఘోషాల రాగమున పాడబడుట పాఠారణము కనుక చీటికి ఈచేరి వచ్చినది. వేదాంక పదములగు మేలుకొలుపులందు మధురకత్తి రాంచనగును మంగళవారములు అన్నిచేతలకు సంబంధించినది కలవు ఇది వర్ణరహితమునను పోలికరూపమునను, నీచాయాపమునకు కత్తివేదాంక శృంగార రూపమునను ఉన్నది

కత్తిగేయముల వలెనే వేదాంక గేయములు కూడ తెల్పులు గలవు కత్తివర్ణరహితములు కలవగుటలే ఇట్టి గేయములకు కత్తవ్వములు చెరువూడ కలిగినది. ఈ కత్తవ్వములు అధికముగా వర్ణరహిత వేదాంతపదములు. కత్తవ్వములు బ్రాహ్మచార్యులు ప్రచారము చేసినచాను అధికముగా బ్రాహ్మచేతలు, అరెడ్లకముక జీవలక్ష్మి

అంధ్ర జానక గేయ వాఙ్మయము

కృష్ణము ప్రతిపాదించుచుంటే సంఘవ్యవస్థ యందున్న ఎక్కువకట్టువలన వేరొక విచారమున ముగింపు కనుక అధికారులు తోడవమువల్ల, అవధికారులు సంఘ స్త్రీ శిష్టి పాటలు పాటలు యారాగమైతే అగ్రవర్ణ ములవారి వర్ణాగ్రహారాధితులు పూజా పురస్కారములు ప్రవచనములు ముప్పగునది కొన్నితత్వములందు గన్పించుటకు కావనగును. తత్వములందు కొంత మర్మకవిత్వములూడ కలదు. ఏగంటివారు, రోతులూరి వీరబ్రహ్మము, వేమనయ్యగారు, పిల్లప్ప, శేషాచలస్వామి, భరతురామవంతుల లింగమూర్తి, భోజరామ, ఎల్ల రామరామ ముప్పగు అనుభవజ్ఞులైన యోగులెందరో తత్వములను, వేరొక గేయములను ప్రాయముగాదు. నీతపాట, వారాయల కళకము, రామరామ కళకము, అప్పారావుక తత్వములు, కవిప్రమాణ తత్వ శీర్షము, కాణ్డల తత్వములు, కుర్మనగ్గల తత్వ విశేషాలు, వాగ్దానము, వాగ్దానముపాదము, శ్రీరామగీత, గురుజ్ఞానామృతము, వేరొక కుచ్చికక, బ్రహ్మచంద శీర్షము ఇత్యాది ముద్రిత గ్రంథములందలి గేయములు జానపదుల నోటికినినది పాఠాగారముగా ఈ తత్వములందు రాజయోగము, అలంకారాంతము, గురుత్వ, నీతితోధము, సంఘసంస్కార పరాయణత్వము, వర్ణాగ్రహార విచారము, వైరాగ్యతోధము, అహింస, విశ్రవ్యత ర్థము ముప్పగు విషయము లుండును.

పురాణోక్తముగా మన్నె కర్మకాండయు, ప్రకములు నోములు ముప్పగునది అందరి అందుకాటుతో ముండుటచే అట్టి వాఙ్మయములూడ వాగుగా ప్రచారమందినది. శిష్టి కర్మకాండ స్త్రీలకు మిక్కిలి అభిమానపాత్ర మగుటచే స్త్రీలపాటల రూపముననే శిష్టి వాఙ్మయము అధికముగా గలదు. వచ్చయజాతినందిత మత శివోములు ప్రకములు ఉప్పుటలు పాదనగును ఇది స్త్రీలకును రామర్మర్మముల వారికిని వాగ్దానికము కర్మించుటకు ఉద్దేశించబడినది. వీరశైవ వీరవైష్ణవ మతోత్సాహంధర ఫలముగా శిష్టి సంస్కారమునకు వాపులించినదని ఊహించవగును. మందరవాదకప్రకము, దీక్షారామము నోము, దీక్షారామము నోము, మోరేటి వర్ణమునోము, రామకృష్ణవర్ణితము, కృత్తికపాదోము, పెండ్లిగుమ్మడి నోము, వరకృత్తి

పాట, మునివోము, అవనమలవోము, కామేశ్వరివర్ణితము, ప్రావణకుక్ర వారపువోము, ప్రావణముంగవారప్రకము ముప్పగువాటికి సంబంధించిన పాటలు అధిక ప్రచార మందినవి. దీక్షతో కామేశ్వరిపాట శ్రీరాధారామకాణము నంది వివరముచేసింది అగ్రవర్ణములవారికి అక్ష్మిగారి ప్రకములు పూజలు ఉప్పుటలే కూర్చుంటున్న ఎల్లవర్ణము, మైవర్ణము, రోవర్ణము, కాణ్డవర్ణము, ముప్పగు కుర్మనగ్గల వర్ణములు కలవు. ఈరేవకల కొలుపులు పల్లెటూళ్ళయందు జనపీట ముప్పగువారు చేయుదురు. ఎల్లవర్ణయే రేటుకా చేది. శ్రీరాధారామమున జనపీట ఉక్రవర్ణి "వరకురాముని కళకల్లె ప్రాధికారి" వట్టవర్ణి

ప్రీతి పాటలు. సంపారయోగతో గృహకృత్తి అధిక ప్రాధాన్యము కలదు అటులే గృహశీవనమున కవిత్వము నకును ప్రీతి అధికముగా అలంబనములు. శిష్టి పాటలను స్త్రీలపాటలని విలపనవచ్చును. దీక్షతో కల్పనకర్మ వాస్తవికత హేమ్య. మాతృత్వము వాదారముగ చేసికొని ఎన్నియో గేయములు పుట్టినది సంకానమున స్త్రీలు వదెడు వాదలు, నోరెడు వోములు, మైవర్ణికి మైప్పులు, గోద్రాంధ్ర స్త్రీ, అట్టి పాటలందు వర్ణితములు సంకానము కలిగినవెంటే లాగిపాటలు, తోల పాటలు వచ్చును. ఈ పాటలందు తల్లులు తమ సంకానమును రాముడుగనో, కృష్ణుడుగనో, కలకుడుగనో, నీతగనో, దుష్టిదగనో, పార్వతీగనో వర్ణించుకొందురు. వివాహాయ వాదారముగా చేసికొని వెలసిన వెండ్లి పాటలు అనంతములు కొట్టాం పాటలు, నలగు పాటలు, గండము పాటలు, కర్ణాణపు పాటలు, తలుపు దగ్గరపాటలు, జంతుల పాటలు, బిడ్డము పాటలు, వధూవధుల పాటలు, అలక పాటలు, ముఖముకడుగు పాటలు, కట్నాం పాటలు, మిథునపిడెముల పాటలు, అవీరేణి పాటలు, అచ్చగింత పాటలీకా ప్రతి వర్ణ వివరమునకు— అనగా ముప్పవలకు, తిలకమునకు తలంబులకు, ఉయ్యలకు, వసంతములకు పాముపులకు నలంబులించిన పాటలులూడ కలవు. అత్తమామల కత్తిని, పతి కత్తిని, అదుకిత్తం కత్తిని, తోడికోడండకో, కాన మరదులతో, ఇరుగుబొరుగు వారలతో మెలగవలసిన తీరిని చెబువు పాటలు కొన్నికలవు. అత్తల అరండ్లు, కోడండ

అంధ్ర జానపద గేయ బాణ్యయము

పాఠింపులు, అడవిదీక్షల మామక వర్ణాలు, మువ్వ గువారీది అక్రమించిన గేయములును కలవు. ఇట్టి స్త్రీల పాటలందు పాంపిక భవనము వస్తుగ్రముగా కావనగును.

క్రమిక గేయములు : కవిత్వము ఉత్పాదనమును కలిగించుటకే కాక కష్ట నివారణమునకు గూఢ మధయందు వనకు కలుపుచు పాపాత్మక కర్తవ్యముల అంకగీరించిన విషయము మావపులు క్రమించువర్ణుడు కష్టము కనబడకుండబట్టి, అందిపోతుండుబట్టి, అప్రయత్నముగా మానరాగములు పీయకుల అయావ్యక్తములగు నేనో మాటలు బుచ్చురించుట అయినను పామూపాక కర్తవ్యమున అట్టి రాగములు మాటలు జానపద గేయములుగా వరింపించి పాల్గొని గాంచును నిదిగమలగు వనకు లేదు చారు అయిన వందర్శములందు క్రమావహోదనమున పాటలు పాడుచుండుట కాంచవగును కొందరిట్టి గీతములను 'పాటకబా' పాఠ్యకమునది. కొందరు పాల్గొని కర్షక గీతము లనిరి. ఇట్టి క్రమిక గీతములందు వస్తు దైర్ఘ్యము మందనయ్యును వృత్తి సంబంధించిన పాటలు, శృంగార గేయములు, స్థానిక వృత్తాంతములు, వివాద గాథలు, శక్తి గేయములు, మున్నగు తీరుతీరుల పాటలు క్రమములు పాడుకొందురు క్రమిక గేయము లన్నియు పాఠారణముగా వారివారి కృషికి సంబంధించిన అయకు సరిపోవునట్లుండుట గమనించదగిన విషయము. క్రమముల పాటలందు "లిలితో" వ్యుత్పముగా ధృవించుచుండుట మరియొక విశేషము కరీర మంతమునకు సంబంధించిన తిహాలు క్రమములనుపాల్గొనక మొదలును, కనుకనే విషయ వాంఛ ఇట్టి పాటలందు కరదుగా కావనగును. గారణి వారిపాటలందు అగ్రస్థించుటవలననే నిరువులు లాగెడు పాటలందు క్రమావహోదనమునట్టి బాటలు ప్రవేశించును క్రమముల పాటలందు ఇట్టి బాటపాటలెన్నియో కలవు ఇట్టిపాటలు "ఘనమహాపాట"ల పేరుతో కొన్ని ప్రచురించబడినవి.

జానపద గేయ బాణ్యయమునందు కాగేయములు క ప్రత్యేకకావ్యముల చెందినవి ఇవి రెండు విధములు. బాలురకొరకు పెద్దలకే రచించబడి కరకరములనుండి వచ్చునవి ఒక విధము. బాలురకేతలే రచించబడి

ఒక కరమునుండి మరియొక కరమువారి నోటి కందునది మరియొక విధము. పెద్దలు పిల్లలకొరకు రచించిన పాటలందుకూడ రెండువిధములు బుట్టినవి. పిల్లలను లాగించుటకును విద్యార్థులకును పాఠము లాగిపాటలును తోల పాటలును ఒకతీరున, పిల్లలనే వస్తువుగా గ్రహించియో లేక పీడేని కవారివయములతో, ప్రవచనమునది మతోపాఠవ్యయములతో గ్రహించి పిల్లలకావనమును గూర్చుట్టి, అటకాంచుట, రచించబడినవి ఇంకొక తీరున. లాతీతోలపాటల కావనములను పిల్లలకెక్కువక్రము అనుకరించును. శేవలము అందలి పంశీతము మూత్రము వాచిని విద్యార్థులకుతో, తోరతించుటతో ఉపకరించును. ఇక రెంకవతీరు పెద్దల పాటలు పిల్లలు కూర్చుండుటకు అలవాటు చదివెట్టుటనుండి విశ్వేష్టమొనరే క్రమక్రమముగా పెరిగి పిల్లలు కాము కలిగెంతవరకునో లేక ఇరులగు పెద్దల వలననే విష్ణు పాటలు వ్యయముగా పాడునంత వరకు పాగి అగిగోవును. అన్యేక వారి పాంకరవిత్వ మారంభమగును. పెద్దల పాటలందు మొదట కాదము, కరువాకలయ, అనరువాక అభయము పిల్లలకు అనరు వట్టులేయు క్రమము కనుపించును మొదటిది అకర్షణమును, రెండవది ఉత్సాహమును, మూడవది వారి కరీరమునకు కట్టి కూర్చును బాలుర కేంద్ర వయసువచ్చు వచ్చుటికి పిల్లలు పాంకరవిత్వ మారంభించును. ఈగేయములందును రెండుతీరుల పాటలున్నవి పెద్దలను అనుకరించి వారిపాటలందు తమ కవిత్వమునులేర్చి పాడుకొనవని కొన్ని. పూర్తిగా వ్యకపోకలకొనములు మరికొన్ని. మొదలగునటులు పాటలు రానురాను అధ్వనిపాదములై పోవును. కనుకనే దీనిని Non-sense Rhymes అనుచున్నాడు. పిల్లలకొరకు పెద్దల రచించిన Nursery Rhymes అయినవో, పిల్లల పాంకమగా రచించిన గేయములు Non-sense Rhymes అగునన్నది బాలుర కేంద్ర ప్రాయమునుండి పిల్లలశివవంశము అటకాలమయమగును ఈయటలందును, మగపిల్లల అటలవేరు అవపిల్లల అటలువేరు. కొన్ని ఇరువురును లేరి అటకొను వట్టివి ఈ ప్రధమ ఆధారముగా పేషోని వాటికి కన పాటలు పెట్టుట అయలులేదని. దెమ్మకర్క, పిత్తి దిరుగుట, గుడుగుడుగుండం, బులులుతేలులు, గొప్పిళ్ళు,

పిట్టగోళి, కోటిగొమ్మద్దినంటి అలంతోపాటు పాటలును గలవు.

కృంగారగేయములు: జానపదకావ్యయమున కృంగార రస ప్రధానము అయిన పేర్లు. గేయములు కలవు. ఇది యెంత విహారవంశ్యంతో గలదో అంత దిగ్భవంశ్యంతో ముద్రింపబడినది. ఇది కృంగారము పరగేయమా, వ్యక్తి యమా, ఉత్తమ బాయికాదివ్యమా లేక ప్రాకృతవివ్యమా అను చర్చలతో పరిశీల్య. జానపదము - ప్రాకృతము - కావ్యయమున కిష్టాంశాలిక వచనములు అంతటను పొసగవు. జానపదము దిక్రిందిన పీఠావాసములు ముక్కుగు ఉత్తమ బాయికాబాయములకు వంశంబిందిన కృంగారము కూడ పామరభావ పనులతోమే. జానపదము పేరిటమచ్చ కావ్యయముల రంజితము గోపరించునది వారి భావములే కాని అయాపాత్రముల భావములు కావు ఎట్టి గేయము లందైనను జానపదము ప్రేమకలాపములు, పాంథిక వియమోల్లాసవనములు, పరస్పరార్థములులే కాన పగును. తీవ్రము యభావముగ వగ్గుతేమముతో కానించును. కావ్యరర్థమైన కౌచిత్కవిరారమును, కౌచిత్కవిరారముతో వాక్రములకు మెరుగుపెట్టు వ్యక్తియే జానపదగేయములందు లేవు. ఉపాత్తయము పీఠతయము, పశ్యకృంగారము, కృంగారరసభావము, పీఠ కృంగారము, మొదలగునవి అన్నియు వాక్రవాచితో వాక్రీతి బుజము తొలవకొనుచు పోవుచుండును అనను రర్థావలంబముగ ప్రేమకృంగారములతో ఒప్పు గేయ ములుకూడ అనేకములు గలవు. రామాయణ గేయము లందు పీఠకీయము, పీఠామృతాది అలక, పీఠాదేవి వేదెట్లు, ఉద్బిలాదేవిదిద్ర, పీఠాదేవి అవతారు మున్నగు పాట లందు పశ్యకృంగారమునకు తెలికాని మహాపరభావము లున్నవి. మందరభావం పదమున వియోగ కృంగారము చక్కగా ప్రదర్శింపబడినది. భారతగాథలందు వలచర్చిత, ముగ్ధాభిలాషము, కళిందావరియము, దేవయాని చర్చితము కృంగారగేయములు. భాగవత కథలు అనేక ములు రసమందలములు. చుర్రిత్రగేయములైన దేవీగు రాజ కథ, బొమ్మిలికథ, పరాకాష్ఠాద్వైత మున్నగు చాలి యందు అయా పీఠరంజిత కృంగారము ఉత్తమగ్రీతి చెందినదిగా కానవచ్చును. అశ్వమృ, పశ్యాపమృ, మంద

పేరు పాపమృ, వర్ణకంగా, ఎరుకల వాంఛారి, పీఠ రాజమృ—ఈ గేయములందు రర్థవ్యభాగములైన జానపద రంజితము ఉత్తమకృంగారము ర్థవ్యమయివచ్చును. గంగా విహారమున పాముల కవీంద్రులుకరు. మరాఠాదే కృతమున పరగేయ కృంగారమున్నది. పరదరాజపెండ్లి, అంబా చర్చితము, పెంకలీకర్ణక పేట, పెంకల కథ - ఇత్యాదులందు చక్కని కృంగారమున్నది. ఇట్టి గేయము లందు కృంగార మంగముగా వచ్చును. కృంగారము ప్రధానముగాగల చిహ్నమైన గేయములు అంతవంశ్యంతో మున్నవి. చల్ల మోహనవరంగ, పెంకయ్య చంద్రమృతపాట, వారాయణమృతపాట, పిరిపిమచ్చ, రంగం పదములవంటి కొన్ని పెద్దపాటలు అన్నవని తెలంగాణమున కాముని పుష్పమందరర్థమున పామరర్థ పాటలన్నియు కృంగార కళా అంధములే.

అద్భుతకథలు. జానపదముల అద్భుతరసాభిరేఖము మేండు. పారాధిక విషయములందు అలౌకికమలము, అద్భుతములు వగు కల్పనలుకూర్చి పెద్దయేలులు వారి విహారముతోపాటు కత్తియో, కయిమో, పెంపొందించు కొనుటకు ఉపకరించును దుర్బరముగు వంశులవను కలిగి వచ్చుచుకాని, అపార్థముగు విషయమును అకాంక్షించి అట్లులు పాచువచ్చుచుకాని, మోహిత కత్తులగు, కేవలము, ముగ్ధవదనమో, భూత అద్భుతము, హిక్షర ముతో, పాపుకోశ్య అద్భుతకీర్తిమృత మంచుతెరవత తొలగించిన తెంతకారులందు వసు కోరిక అపార్థమైనను మానవసహజమే. ఇట్టి కోరికను అభ్యుదయముగా చేసికొని ప్రాకృతము అశ్చర్యకర విషయములను అనేక కథలకు తోడించెట్లు కానవచ్చును. అద్భుతకథలు దేన్నింటివచ్చు అనేకప్రధానముగాగలవిదిన వాచాగమ్యకథ. పీఠ కళా రంగము మహాబాలు పగరమందలి పామగల్లు ఇది ప్రాంతీయముగు రామాయణగాథవంటిది. పచ్చారావంతి అద్భుత కృత్యములతో, అలౌకిక విషయములతో, విడివ గాక - కమ్మవారి పదతి. పవల వాంఛారికథ— ఈ కళా తీవ్రము వర్ణాంతర విభాసము అద్భుత కళాగేయము లందు గాంధారికత అగ్రగణ్యము, పురాణవసుగుగ. ఇటులే రర్థాంగద పాముపాట, వాల్మీకిరావళక, వాంఛారికథవంటి అద్భుతకథలు జానపదముల కథలు

అంధ్ర తానడ గేయ వాఙ్మయము

కర్తవ్యము గలిగిరి పక్కర్తవ్యములతో అయ్యెను అను నీతిని చాచి చెప్పి, చారి జీవితమును దీర్చినట్టిది.

కరుణ రహితములు : తానడములు శృంగారము తరువాత కరుణాభక్తిములను పెంపొందినవలెపాదాభక్తి ముచ్చరి నీతిగలిగినవలె దుఃఖము అధికమగుట లే కప్పుడానడమును పరమాముగా తానడములు చ్చితిందగలిగిరి. దీనియందును చారి శిష్యులకుండు అదర్శ దృక్పథము, తేచా, యోధిని దివారము తప్పక, అయాభక్తిమై తార్యమునకు ఉత్సాహము, దుర్బరమునకు బాతి అను నీ రెండు భావములును పాదునలెచే చారి చరిత్ర ములను పొందినది. ఉత్సాహము తరువాత తానడములను మలుపుగా అవరించినది బాతి అంధ్ర తానడద వాఙ్మయ మున కరుణ పూరితములను చిత్రమైత తారణములును నగు కళ లెకములు కలవు. అక్షరేంద్రుడ అరదీవలనో, కట్టుకోన్న కర్తవ్యమునైన అత్యారాధమునలనో, తోడి కోడలడ అనాయలేనో, ఇనుగుదొరుగుచారి తాన్యము నలనో, వై న దుర్బలాపకమునలనో ఇటుములపాలై న స్త్రీలకథలు తానడదగేయ వాఙ్మయ నమూనమునల కనిపిడ తేరటములు అరిగిన విచారగాళ్లకు తానడములు కొంత మానోభక్తిమునుమాడ అనవరదబాదు లేకేయేతి న్యక్తములందు కరుణారసపూరితమైనగాళ్ల కవ్యకావ్యు చారికర, ఇది ప్రాచీనమైనది కావచ్చుకళచియ్యకటంట్లకు కల్పనీకము, అరిగినకళ అరిగినట్లుగా, హృదయచిరార కముగా, కరుణ రసప్రసారముగామన్న కళలందులకవచ్చు కళ అగ్రగణ్యము. అమై పరాకము, త్యాగము, తెలుగు బాతి గర్వకారణములు అంత క్రమములందున కనిపించు నరెడుకారణ మూరించునది సహ్యాదర్శముకళ. గోదావరి మండలపు సేరంటాలైన నుండకేట పానవ్యకళ నుడి యొకటి కరుణరహిత్యకారణందు సేరంటాలగ్రగాళ్లల కొక ప్రత్యేక కళదు, కామవ్యకళ, పానవ్యకళ, శృంగరకర్మకేట యెనవ్యకళ, సహ్యాదర్శముకళ. తిరున తమ్యకళనల సేరంటాలగ్రకథలు ముదిరికములైనవి. వైత అచారము విశేషించినవలెన కరుణాక విశేష ప్రయత్న ముతో పరాగమనములేనట్టికాదు నీరందము. ఇదియొక విశేషము. సేరంటాలగ్రకథలు మ్రొక్కులులేద్ర రమనది ఈ కళలందలి మరయొక విశేషము. తమిళకేటమునది

పలనకచ్చినట్టిది పల్లకంగాకోకళ. నీరకావ్యకళ పలకాటి పీఠకు పెంపొందినది. ఎరుకల వాందారి, రాములమ్మ, సరోజిని, మూసినాంగు కళలు తెలుగులమున క్రస్తీ న్నానినది.

హాస్యవై పాటలు : కాగరమింట గల మల మూఁకాను ఖాతులు తానడములకు గలవు. నీటి కావ్యాదన్నము అగు వచ్చే, పిమ్మలుమిగూళ్ల కలవు. అట్లే వచ్చే తానడద గేయవాఙ్మయమున అచ్చటచ్చట చక్కగా ప్రదర్శించ లదివది. కాంకగోరిందకాదుములందు మున్యగ్యంగుతు, అదనిగోరిందకాదుములందు మింకకర్తవ్యము, మూక్కు రామాయణమున కూర్చుండలెదోబాదు చక్కని హాస్య మునకు అలలనములుగా కనిపించును. నీక గడియ పాటలో హాస్య శృంగారములను మ్రైతి కలదు, నీకమ్మ పరిహాసోత్పల "కావ్యారము" నకు ఉదాహరణముగా చెప్పకనవచ్చును. ఉల్లికాదేవి విద్రులో నీకాకాంకల నరస సహవాసము, శ్రీరామ పట్టాభీషకమున కం యి మూటలు ఉత్తమకోటి రెండవ హాస్యముతో నిండి యున్నది. కళేకా పరిణయమున ఘటనా విశ్లేషిరెండిన హాస్యము కలదు. పల్నాటి నీరచరిత్రమున నేకగ్రామ కర్షణము అచార విశ్లేషి పరిణయించిన హాస్యము, నీర గేయములందలి యుద్ధనీరువుల వర్ణనమున హాస్యేలకు పరిణయించిన హాస్యము గలదు. కాకుమరాళ కళలో కట్ట సంచారమునందు వ్యాజ్యమై "వ్యాజ్యమింద, వల్లగోత్తి" పర్వోత్తి, నీచోపమ, కావ్యాది ప్రము ముప్పుగు పరిణా రములతో అగ్ర పరిణయముగు విశ్లేషిలో కావ్యముగను వ్యంగ్యముగను హాస్యము కాంచును. గంగా గోరి సంచారము, ఉత్కలకర్షణిని సంచారము, ఉత్తి పార్వ మిల సహారము, పనమిల కయ్యము, రెయిలత్తి కర్షణము అరిగిన సంచారము, రెండెగు ఉత్తి అరిగిన సంచారము మున్నగు కాదీయలను పర్వోత్తిలు, చెప్పి పాడుతులు, వ్యాజ్యోత్తిలు కలిగిన హాస్య మున్నది ఉత్తి పార్వమిల సంచారము "ముద్రనము"నకును, పనమిల కయ్యము "కాళి"నకును, ఉత్కలకర్షణిని సంచారము "అనవ్యరితము"నకును ఉదాహరణములు. కేదము హాస్య పూరితము అగు గేయములు కొందిగనీ ముగిసిన లదినది. నేమిక "రెండ్లిపాటలందును, స్త్రీ బానడద

వనిత కళ్యాణ పాటలు, స్త్రీల పాటల సంపుటములందును, పెండ్లికి వెంటబడించిన వియ్యాలవారి హాస్యపు పాటలు కొన్ని ప్రకటించబడినవి. హాస్యపు పాటలు అను ప్రకరణముతో కలుపింపబడిన హాస్యపు పాటలన్నవి. తెలంగాణా జానపద గేయములందు కన్నది హాస్యపు పాటలు, దీనిలో హాస్యముకృతములగు కలపు, ఉద్ఘాటనమునకును, సలహానుభవము కల్పించి యుచున్నారములు అందు కలపు. జానపద పాటాశ్వాసమున అతివైత గేయములు మాత్రము కొంచెంకే యున్నవి. హాస్య పాత్రములుగూడ వ్యర్థ సంభాషణములు కలవు. జానపద గేయములందు కనిపించుచున్న మహావైత హాస్యము అందు నుద్ఘాతముయొన హాస్యముతోపాటు మోగును హాస్యముగూడ కలదు. స్త్రీల పాటలందు మృదువైన, సత్కర్మలైన హాస్య ముండును. ఇట్టిహాస్యము జానపద విశ్వకర్మముల నులనుయముగా నుచు నుద్ఘాతము కలవాడు మొదలగును.

జానపద గేయముల వచనము ప్రాచ్యుత్తయ యుగము నుండి ఈనాటివరకును నిలబడుచున్న మనరేఖ యుండే రీతులు వచనములే సజ్జనకమునుండి వచ్చిన అవధానముల ద్వారా ముఖముల పుట్టినవిగా ఈనాటియ రచనా రీతులన్నియు యునుగలవని మూలముల ఇట్టి రేఖ వచనముల కొన్ని కనుక కన్న భాగ్యములకు సమానముగా నున్నవికాదు. తమిళమునది "అయోగి మోరై" "మోరై మోరై" "తొరై" మున్నగు ఛందములను, కన్నడమునది కొన్ని పట్టుకలను, శోగపట్టుకలను, బాగ్గి కట్టుకలను, లలితపట్టుకలను, మంచులమునకును, ఛందోపచయమునకును సరిపోవునట్టి గేయములు అంధ్ర జానపద వాఙ్మయమున కలవు మన ఛందోగ్రంథము లందున్న కొంతకొంతలే జానపద గేయ వాఙ్మయమును కొలుచును అపార్యము. ఇంకొకప్పు జానపద గేయములందరి కొన్ని రీతులను మాత్రమే రేఖ వులు తమరేఖలైన వాటిని చేపట్టి రేఖ ఛందములుగా నుచుకొని రచనము తొనర్చినందు, వాటికి విస్తృతము పెద్దపనులని అప్పుడని వరకును గల కావ్యరీతులు అవశ్యము తేల్చుచున్నందును కొంచెం వచనములముగా నుండును. విశ్వానరేఖ యిది సంకీర్ణమును రెండు తెగలుగా విశ్లేషించునట్లును భరమగును. మనంగుండు,

వాళ్లదేవుడు మున్నగునారు కేళిగానమున పెద్దియో నీయల పాటలను చేర్చింది. తెలుగువారి వీరపదముల సంకీర్ణములతోగాన వచ్చినవోగాని వారందరిను వీరపదములనుగూర్చి విశేషముగా ప్రాచీన. మన జానపదాటలే వర్ణనీయములై వేదవృత్త కవుల వాఙ్మయములనుగూడ ఎక్కివట్టుతోమను. కనుక రేఖవిశేషములములయొక్క జానపద గేయముల ఛందోరీతులను కేళివీరిగా గణవిశేషము చేసికొని, కొంచెంపాటి కొంతకంటే కొంచెం గాని అవధివృత్తుల చేర్చివెట్టు కన్నము. నెలము నిదానించినవో అ జానపదము ప్రాచ్యుత్త వ్యాధియములనుండి ఇన్నిరీతుల ఛందములతో ఇన్ని గేయములు పెడనవు చా రెడ్డి పాటలు పాడినను చా రెడ్డి మహాభావములు నెలకొన్నవై, వ్రేళ్ళవై తెల్లవందల కొన్ని వచనలతో మాత్రమే పెడనవనియే భావించుటతెచ్చు. కవివ్యాధిభరణ, చాట్యారంభభరణ, సంకీర్ణారంభభరణ, ఒకరొకరే కలదు. అవిమానపురు సంతోషపాదకమున విందులు ద్రోష్నివచ్చుదు ముద్రితము అయిన అవి పాఠాగ్రములందే నీటి ప్రారంభభరణ వాననగును. అది గమనించినవో జానపద గేయముల రీతు తొకకొన్నియే యిది మనకు స్పష్టమగును. మూడు, నాలుగు, అయి, అయి, పిదు, ఎనిమిది మాత్రల అవ్యుత్తలతో పాఠారణముగా ఈ జానపద గేయములు వచనము. తేరా త్రిక, చతురక, అంబగతి, మిశ్రగతితో జానపద గేయములు బుండునని చెప్పవచ్చును. ఈ మాత్రముతో ఎన్ని అవధి వరులెట్టి వ అనించవచ్చును. పీత రాగినిమాత్రము, పీత ముద్రితము, మునిపదములు, ముక్కాములు, మేలుకొమ్మలు, వరద రాగానిండ్లి, కామేశ్వరిపాట నంది వచ్చియును, మూడు మాత్రల అవ్యుత్తలతో (త్రికగతి) వచనపాటలు, రోపాట పాటలు, తాళపాటలు, పిల్లలపాటలు, గొప్పపాటలు, తొప్పిరికళ, నేలగురాళకళ, పాదుకావల్లరి, పీత ముద్ర వంద పాటలు వాటని మాత్రముల అవ్యుత్తలతో (చతురకగతి) వచనవల్లరి, సంకీర్ణ రామాయణము, గోవిందరామము, కోవెల రామచారము, అశ్వమేధవర వస్త్రు తుల్సికాదేవి వీర, రథరాజా జాదము, అవిరేణి పాటలు, విమలరాయ పాటలు, రోకలిపాటలు— ఇటు వంటి పాటలు అమమాత్రల అవ్యుత్తలతో (అంబగతి) వచ

అంధ్రదేశ చరిత్రము - I

చును. దీనివరములు సాళువరాజులుగా అరుసుక్రంత అవృత్తు లతో నడచుచుట్టిరి. కొన్ని మేలుకొలుపులు, గుమ్మరు పాలు (ముక్కాబాదరములు), దీపిమోక్షం అవృత్తులతో (మిక్రగతి) వడచుచుట్టిరి. కాంత్రీతలు, రామదాసు కీర్తనలు కొన్ని ఎదిమిరి మాత్రం అవృత్తులతో నడచినట్లు పాటలు, కవుల ఈ విషయ ముక్రముతో వివిధ భావవద గేయముల దీపికలు మంత్రముగా బంధింపవచ్చును.

ఉపసంహారము - మన భావవదబాబ్బయి సంవత్సరము డిల్లీ రాజభాగము లు వ్రప్పి రోయినది. ఉప్పుచాదివైన క్రకరకరమకొనుచు మన కీర్తనము. భావవద కవిత్వా దీపింతులు అందరికీ వ్రప్పి రాజయినచేత ములచారు ఎప్పుడుగా వాడుకొనుచున్నారు వీరి ఆశయము కొనియోచ తగి నదే వ్యవహార్యంబుమునందును, పంపక-రణోద్యమము నందును తెలువనది గేయములు అనేకములు ప్రజల గొప్పరొయినది కావ్యాంకి ప్రయోజన మోగించెడి నను దీని ప్రభావము ముక్రము అందరముగా పడినది చెప్పకొనక ఉప్పుడు వండితులు విమర్శకులు భావవద గేయములందున్న సాహితీనివలములెత్తి చూపవచ్చును. సామాజిక వ్యాప్తిచే త్రలు ఆ పంపదలో తగులు కావలసిన అమూల్య ములను పొందవచ్చును పిదపాస్తుతై వ రవ యితలు వారియందలి వస్తువు గ్రహించి కల మందు కొన్నచో రవ్వలు రాల్చవచ్చును. భావవదబాబ్బయిమున మందు కాతీయములు, కామకులు, వింతవింత వలకు లనులు, శిష్టులు గ్రహింపవలసిన అమూల్యసంపదలు నవ్వభారత పునర్నిర్మాణమున వివిధప్రభాకా ప్రభావ మునకును, ప్రభాప్రదోధమునకును భావవదకవిశాసీతులు. అశ్వంకము ఉపకరించుచుట్టిరి పాశ్చాత్యులును, కొత్తరా పాలును ఈ మార్గమున ఎంతోదూరము సాగిగోయి చారు. భావవదబాబ్బయిమున తెలుగువారు అతినివేశము కలిగించుకొన్నచో అంధ్రదేశమునకును, అంధ్రభాషాను కల్పిణి, అంధ్రవిజ్ఞానమునకును ఇతోధికమగు విభావము కలుగగలదు.

సి. బి.

అంధ్రదేశ చరిత్రము 1 క్రీ. శ. 12వ వరకు :-
అంధ్రదేశము విద్యుదీను : శరభాంధములొడి దక్షిణాంధ్ర దేశములతో అంధ్రదేశమును మునెద్రమైనది. ఇది 1429

ఉత్తర అణాంశము, 20° ఉత్తర అణాంశముల మధ్య భాగమునను 78° - 83° తూర్పు రేఖాంశముల మధ్యభాగ మునను ఉన్నది. అంధ్రదేశమునకు ఉత్తరమున ఉత్కళ మహారాష్ట్రరేఖములు, తూర్పున బంగాళాఖాతము, దక్షిణ మున బ్రావిడ కర్ణాటక రేఖములు, పశ్చిమమున మాతన తొంకాయ రాష్ట్రము ఎల్లలుగానున్నది. ఈ దేశవిస్తీర్ణము 1,10,980 చదరపు మైళ్లు ఈ దేశమునకు 540 మైళ్లు తీరభూమి కలదు. ఇందు 90 శత్రులు కలవు. హైదరా బాదు అంధ్రప్రదేశ్కు రాజధాని. దీనితో అంధ్రరాష్ట్ర ప్రాంతము, పూర్వపు హైదరాబాదు రాష్ట్రమునందలి తెలంగాణము చేరియున్నది. ఇందలి అవసరత 922 లకులు.

అంధ్రులు - పూర్వ దక్షిణ : అంధ్రులు రాం ప్రాచీన జాతివారు లుకరేయ క్రావ్యునియొక్క కువశ్చేపుని కథ యందు దీరు పేర్కొనబడియున్నారు. అ బ్రాహ్మణులు క్రీ. పూ 1000 - 800 కాలము వారిది. ఇచ్చట దీరు పుండ్ర, పులింద, సూరిత, కలర జాతులతో కలిసి తెప్ప జడియున్నారు. ఈ జాతులవారు వింధ్యపర్వత ప్రాంత వాసులు రామాయణ మహాభారతములతో అంధ్రులు రోళ, రేర, పాండులతోకలిసి పేర్కొనబడిరి. భారత రేఖమందలి రాష్ట్రములను పట్టించు వందర్భమున పురాణ ములను, వౌర్య గ్రంథములను అంధ్రుల ప్రళంప చేయు చున్నది అగస్త్యుడను మహర్షి ఉత్తరమూలంకి దక్షిణా పథమునకు వచ్చిన అయ్యలని, అతడు తన భార్యయగు లోపామృతతో ఉర్వయ్యాతలకొరకు అయిలుకేరి వింధ్య పర్వతములను దాటి అయ్యలకు ప్రావహూనెనె ౬౪ కథ యున్నది.

అంధ్రకర్ణ పుష్ప క్షితి గూర్చి అనేక అభిప్రాయములు కలవు విశ్వామిత్ర మహర్షి యొక్క మారుగురు కుమూ రులతో శ్వేతులగు వగము మండి తమ తండ్రి అజ్ఞ ప్రభావము కువశ్చేపుడును వానిని అక్కడ అంగీకరింప లేదనియు, అందులై అత దలిగి వారిని "మీరు ప్రభా శతకులు కందు" అని కిందికి వదిలించి వారే అంధ్రులకు మూలపురుషు లై పట్టును అనిపెట్టును కలదు.

లంకరేయ క్రావ్యునియొక "అంధ్ర" అను పదము దీని జాతి పరముగా ప్రయుక్తులైన దనియు, "అంధ్ర" అను

పదము వ్యవ్యయైత అర్హతాని పరముగా ప్రయుక్తమైన దనియు కొందరు తలచుచున్నారు. పురాణాదులందు చెప్పబడిన అంధరరాజు అను వక్త్రయిరాజులే పరిపాలించ బడి రామకర్ణధ్వజ వ్యవస్థతో కూడిన వ్యవ్యయైత అర్హతాని అంధరరాజు అనియు వీరి వాదము. అంధరరాజు సేనునుబట్టి అంధరేశ్వమని సేను వచ్చిన దనియు, అంధరేశ్వమున వివసించు అన్యము అంధ్రులని సేను పొంది దనియు వీరు చెప్పుచున్నారు. కుచార తాతతో కలిపి అంధ్రులమనాదు అను పదీతీరమున వసించుచున్నట్లు వాయుపురాణము చెప్పుచున్నది. అమవతియతగా అక్కను నది ఇది హిందూపాన్ వర్షవక్త్రోదీతీ అవతల నున్నది శ్రీమద్రామాయణ కథనమునుబట్టి విశ్వామిత్రుడు తన పుత్రులను కలిపించ వృత్తాంతము పుష్కరక్షేత్ర పవీతమున అరిగివట్టున్నది. పుష్కరక్షేత్రము రామపుత్ర స్థానము నందలి అశ్వత్థమున సమీపమున నున్నది విశ్వామిత్రునిచే గవ్వులై న అంధ్రగణములవారు కూర్చుననుచు, దక్షిణమున కుచు వ్యాపించియుండుదు. వీరితో కొందరు కరుణ రేఖములందు ప్రవేశించిరి కంఠుని పక్షమున శ్రీకృష్ణునితో మల్లయుద్ధమున విహేతులైన రాణూరుడు కరుణ రేఖమువారు ఈత బాంధ్ర మెట్లు డని హరివంశము సేర్పొనుచున్నది.

చంద్రగుప్తుని అష్టావముననున్న గ్రీకు రాయశాసన మెగాస్తేను అంధ్రుల రాజ్య విస్తీర్ణమును, సైన్యబలమును, రేఖంపదము వర్ణించియున్నాడు అంధ్ర రాజ్యమున కిది దుర్గములు, మారుకల రాజ్యమును, రెండు తెలగుజ్జములు, ఒకరేయి ఓమగులు ఉండెడివని అతడు ప్రాశసెను. అశ్వశక్రవర్తి శాసనములలో అంధ్రు లాతని పామ్రాజ్యమునందలి ప్రజలతో పోరుగ సేర్పొనరింబి యున్నాడు. అశ్వశక్రవర్తి కళింగమును జయించెను. కళింగము ఉత్కళేశ్వముతో ఒక కాగము, అశ్వతుడు అంధ్రులను జయించినట్లు ప్రత్యేకముగ చెప్పబడి యుండలేదు. కావున వారాతని దుక్ర పామంతులై యుండుదు అశ్వతుని తరువాత మౌర్య పామ్రాజ్యము దుర్బలమయ్యెను. ఈ ఆదను కనిపెట్టి అంధ్రులు పర్వ వ్యవసాయములైరి. అంధరేశ్వమునకు శ్రీలింగ రేఖము, పత్రభూమి, కాగభూమి, మంతరేశ్వము, వేగరేశ్వము మున్నగునీర్లు

ప్రాచీన వాఙ్మయములలో వాఙ్మించుచున్నది. శ్రీశైలము, రాజానామము, కాశ్యోగము అను మూడు ప్రసిద్ధులైన శ్మేతములీ రేఖమునందుండుటచే దీని శ్రీలింగ సంఖ్య కలిగెనని చెప్పుదురు శ్రీలింగ పదమునుండియే తెలుగు అను పదము పుట్టి నని పండితులు తెలుసుగుదు. ఈ రేఖమునందు పత్రములుకల ప్రత్యేకము లుండుటచే పత్రభూమి యనియు, ఇది వాగులను కాశివారి నివాసస్థానమగుటచే కాగభూమి యనియు, ఇది మంతరపక్షి ప్రసవించిన ప్రాంతములచే మంతరేశ్వ మనియు సేర్పు వచ్చినట్లు తోచును లేని సగరము ముఖ్య పట్టణముగా నున్న కాలమున దీనిని వేంగిరేఖమని ప్రసిద్ధి వచ్చియుండును. అంధరేశ్వమునందలి కిన్నెట్లు ప్రాంతములకు పూర్వకాలమున వాడు, ఏను, అపారము, రాజ్యము మున్నగు సంఖ్యలు చెల్లుదులెను. వెలవాడు, కోపసేను, కూడూరపోరము, కర్మరాజ్యము మొదలైనవి అయినా మందలముల సేర్పు.

శ్రీ. పూ. కవళాశ్రియంతే అంధరరాజ్యము స్థాపించబడినది. పురాణముల ప్రకారము అంధ్రవిష్ణువు అగెను రాజు నిలంబుడను రాజవరాయకు వీరించి కృష్ణానదీ తీరమున శ్రీకాకుళము అను పట్టణమును రాజధానిగా చేసికొని రాజ్యమును స్థాపించెను అంధ్రవిష్ణువు సుచంద్రుడను రాజుయొక్క కుమారుడు అంధ్రవిష్ణువు భూపరాధ్యము శ్రీకాకుళముతో ఒక అలయము నేటికీ ఉన్నది. ఇచ్చట దేవుడు అంధ్రనాయక దేవుడు.

అనుకరువాక రెండు కళాజ్ఞుల కాలము పాలించిన రాజులపేర్లు తెలియవు. వంశావలీ వివరణలే విరాటగ్రంథములయొక్క దీపికల్లు అనురాజు ఒకవాడరాష్ట్ర ఒకకలను గగెను. ఆ కలను అనువరించి మరువాడు దీపకర్ణి అరణ్యములోని పోయెను. అచ్చట ఒక సింహమునై ఒక ముద్దుబాలుడు అతనికి కనిపించెను. అంతకు తన బాలముతో రాజు ఆ సింహమును కొనిెను. అది యకుమారుడని పోతే తన సేవి పొనుడనియు, కావమువలన కాను సింహముగా మారితినియు, ఆ పిల్ల రావని దీపకర్ణి మరకరాజు పెంచుకొనవలె ననియు తెలియజేసెను ఆ బాలురే పాత వాసామలై పాతవాసావల వంశమునకు మూలపురుషుడయినట్లు ఒకక యున్నది కాకవాసామనే వారివాసామ

అంధరేశ కథితము - I

దనియు నుండు. కృష్ణద్రోణ మ్రావణావసమునకు రాజా
నిష్క్రమణము రాజరాజ తెలియవచ్చుచున్నాడు. ఈకావచ
ని అశోకుని కావచనిని దోచియుండుట నీ కృష్ణద్రోణుడు
ప్రాచీనుడని తెలియవచ్చుచున్నది.

అంధ్ర రాజవాహనుడు* అంధ్ర రాజవాహనులవలె
తెలియుట అనేకపాఠములు కలవు. వీరిలో చాయు,
మత్స్య, బ్రహ్మండ పురాణములు, రాజాం శిలాశాసన
ములు, చాళిములు, ఆ రాజాం కాంమున కవివరించిన
ప్రాకృత కంపృత గ్రంథములు, అప్పటి కింపు విరచిత
ములు, అమరావతి స్తూపములు, బాగార్థవశించి మ్రావ
ములు, బావిక, కర్ణాటి, కాశీ గుహాయములు, విశేష
యుల వ్రాతలు. ఇతర గాతలు ముఖ్యముగా కేంద్రాని
దనియున్నవి.

మహావి నాటగమ్యర కళ్యాణములు పాలించిన అంధ్ర
రాజవాహనులు, పురాణములలో అంధ్రరాజా అనియు,
కావచములలో రాజవాహను అనియు పేర్కొనబడి
యున్నారు. ఈ రెండు అధికారములలో కచ్చదు రాజాం
పేర్లును పరిటోపులకేర రెండును ఒకేవంక మునకు రెండవ
రాజాంకత అని భావించబడుచున్నది. రాజవాహన అను
పది రాజవంశమునీరు, అంధ్ర అను పది బాటినీరు. వీరికే
అంధ్రకృష్ణులనిపాద వ్యవహారించి రాజవాహను
జన్మస్థానమును గూర్చి విచారములు కలవు. కృష్ణా,
గోదావరీ నదుల మధ్యభాగమున తూర్పువముద్ర
కిరమునుండి వీరు క్రమముగా పశ్చిమముగా
వాచికనగరం జయించి, దక్షిణావళి చక్రవర్తులు అను
నీరు పహించి రని ఒక అభిప్రాయము కలదు. అట్లు
రాజ మొదట మహారాష్ట్ర ప్రాంతమును పాలించి క్రమ
ముగా కృష్ణా గోదావరిల వడిచి ప్రతేజమును స్వాధీన
పరచుకొని పశ్చిమభాగమున తమ అధికృతము తగ్గగనే
పరమపుత్రాంతమునేపాలించి అంధరేశము అను నామము
చారు దీని కోపాయుండురని మరియొక పాదము
అట్లుండునై కను లేక ప్రతీష్ఠాన పురము బారి రాజ
రాని యగును రాజవాహన రాజాం కావచములు విస్తా
రముగా మహారాష్ట్రములోనే దొరకుటయు, తూర్పు
నీరులో తగ్గువగా కావచచ్చటయు ఈ ఊహను మూల
ములు వాని విశ్వాకర్మలో ఒక భాగమునకు పాత

రాహన పోరము* అని పేరున్నట్లు మ్యాక దో వి
కావచము వలన తెలియుచున్నది. అంధరేశ రాజ
రాహనుల జన్మస్థానము ఆ ప్రాంతమనియు, అచ్చటి
నుండి తూర్పువకు వీరు విష్ణుంధిరిరినియు మరియొక
పాదము.

అశోకుని కావచములలో రకిమలు, శోశములు, దీని
నిలు, అంధ్రులు, పులిందులు మున్నగువారు అతని
పాద్రాజ్యవలె అతని తేయున్నట్లు వర్ణించబడి యున్నది.
వీరిలో రకిమలు మహారాష్ట్ర నివాసులనియు శోశములు
విరరృరామలనియు, దీనినికలు శైవక ప్రాంతీయు
లనియు, పులిందులు వింధ్యాద్రి గతులనియు పండితులు
చెప్పుచున్నారు. ఇక మిగిలినవారు అంధ్రులు వీరు
దక్షిణావళిమయైకృష్ణ ప్రాంతీకరామని అంగీకరించుట
మంతము లేనిదో వీరి జన్మస్థానమున ప్రతేజమును నిర్వా
చించుట నీ విలువందను అంధ్రులకు ఉత్తరమున కరింగ
లేకము చ్యాక్రమె యుండెను. రాజవాహనుల అంధ్రు
లలో దొక భాగవారి దక్షిణావళిమయైకృష్ణ ప్రాంతీక
మున మొదటనుండియు నివసించి రాజ్యనిర్మాణముచేసి
మౌర్యుల యంతకరము పశ్చిమముగా విష్ణుంధిరి విర
రృమ మహారాష్ట్రమును జయించిరనుట నిశ్చయమగుగా
తోచుచున్నది. రాజవాహనరాజాం దివకరామలలో
తూర్పులేకము నైవే వారి కావచకృతము ఉండెననుట
చ్యుతము అమరావతి - భావ్యకటకము, శైవము ఆ
కాంమున ప్రసిద్ధి శిక్కిన రాజవంశములు.

పురాణముల ప్రకారము ఈ వంశమునకు రెండవ
నీలి నుండి రాజాం పాలకులై యున్నట్లు విదితమగు
చున్నది. వీరిలో మొదటిరాజు శ్రీమంథరాజరాహనుడు.
తనకు శ్రీ. పూ. 223 లో వ్యతంబులై యుండెను
అమరావతి ఇతని రాజధాని. 222 సం. 9 పరిశాలన
అయిన తరువాత అతని బోధరుడు కృష్ణుడు రాజాం
పాతరాహన రాజ్యమును వారివరకు విస్తరించినాడు.
ఇతని కాలములో బానిశలో క్రమముల కొక గుహా తొలి
పించెనాడు శైవ్యకృష్ణులకి కట్టించెనాడు. కృష్ణరాజ
రాహనుడు 18 సం. 9 కాలము పాలించెను. తరువాత
శ్రీమంథుని కుమారులు మొదటి రాజకర్మ చక్రవర్తి
యైయ్యెను. ఈయనకార్య బాయనివారే. ఈమె మహా

రాష్ట్రపతిక. కాకత్య అనునది ఇతనికిని తరువాత కొందరు రాజులకును కలదు. 'కాకత్య' పదమున కనేకములైన అర్థములు చెప్పబడినవి. వట్టిఒకటి చెప్పబడరాదు అనుట యీ క్రమము. రాజులు యిట్లుయేగాని క్రమమేలం రావత్త కలరా దగుటచే నుండలములు దరించెడివారు. నాదీపూర్వ కావనము ఈరాజుచేసిన యాగములను చెప్పుచున్నది. అతనికి 'అనంతాచక్రవర్తి' అను బిరుదు కూడ కలదు. ఈ కావనము కాకత్య మరదావంశరము రాజుయగు నాయదిరాజేంద్రుని చేయించిడినది. ఈరాజును తోనే కళింగరాజ్యమును పాలించిన లేతవంశపురాజు భారలేమిది కాకత్యతో పోరాడిపట్టు భారలేమిని పోసి గుంపకావనము (క్రి. శ. 155) చెప్పుచున్నది.

ఈ పంశములో తరువాత ప్రాముఖ్యము చెందిన రాజు రెండవ కాకత్యు. ఈతడు క్రీ. పూ. 152-93 సం. నకును పరిపాలించెను. ఈతడు మూడవమునుజులించెను. పదమూడవరాజు నుంతరాకత్య మగధపై దండెత్తి కణ్వవంశపు రాజులను జయించెను కాశ్మీరయువ కాను సూత్రములలో ఈ కాకత్యుడేయి దినవచ్చుచున్నది. 17వ. రాజు పోలుడు అనురాతకు ప్రాకృతరాజ్యాయమున మిక్కిలి ప్రసిద్ధిశ్చివచాడు. ఇతడు కవులను పోషించి అనేక గ్రంథముల రచించి వేసెను. ఇతడు 'గాతా పద్మ కలి' అను గ్రంథరాజమును పదుకూర్చెను. ఇది మహారాష్ట్ర ప్రాకృతభాషలో 700 గాథలుగల గొప్ప కావ్యము. దీనినినే, మామూగుమహిం మాత్ర యానవ మున శ్రీరాజ మహాశివ తెలిసిందీ యున్నాడు కాని అది లేకు డవంశ్యమగుటలేదు. తొడిమ, కుల్లహా, అను రతి, కుమారిం, మగధరసేన, శ్రీరాజాది కవులచే వ్రాయబడిన గాథ లిందు పంశరమును చేయబడినవి. అను లక్ష్మి, అనునల్లె, రేన, మాధవి మొదలయిన కవ యుక్తులు కూడ కొన్ని గాథలను కలిపింది ఈ గాథ లలో అనాది సాంఘికతేదీకమును, గ్రామీణుల శ్రేమ విలాసములను పక్షింపబడినవి. శృంగారమే ప్రధానమై నను ఈ గాథలు మంచి కావ్యవరక కలిగి యున్నవి పోలుడు భోజరాజుతోను, శ్రీకృష్ణ దేవరాయలతోను పోల్చబడినాడు. వీలావతి అను కావ్యముకూడ అప్పు డిది. పోలూచావానకుడు సింహాళ రాజపుత్రుడైన వీలా

వతిని ప్రేమించి పెండ్లియాయడు ఈ కావ్యములోని ఇతి వృత్తము. దీనికి వాగ్యలంగము (పద్య) గోచారే పీఠ మున ప్రసిద్ధిచెందిన భీమేశ్వరశ్రీశ్రమను పోలుని కాంమున పైచాచితామతోకూడ కావ్యరచన పొగను. గుణాధ్యుని బృహత్కళా కావ్యము ఈకాముననే వెలసి నని వారింబలంచుచున్నది.

పోలుని తరువాత కొంతకాలము కాకచావాసుల ప్రతిక తగినది. క్రీ. శ. మొదటి కళాశ్రీ ప్రాంతము నాటి కళకాతికానైన కవసారములు లేక జాత్రపులు మూడవమును మహారాష్ట్రమును జయించిరి. కాకచావో ముల రాజ్యము తూర్పుకాగమునకే పరిమితమయ్యెను. ఇట్లుండ ఇరువేరిమూడవరాజు గౌతమి పుత్ర కాకత్యు కాకచావాసుల ప్రతికను తిరిగి ప్రతిష్ఠించెను. క్రీ. శ. 78 - 103 వంశం నడుమ ఈతడు పాలించెను. ఈతని తల్లియగు గౌతమి బాలశ్రీ చేయించిన బాధి కావనము ప్రకారము ఇతడు కులంతు, పన్నాపులను, యవనులను జయించెను జాత్రవ పహాదాని పంశమును ఉన్నావించెను. అతని పెండ్లి చాచెములపై తన రాజముద్రను తిరిగి ముద్రించిరినెను. ఉత్తర మహారాష్ట్రమును, కొంకణ మును, పర్వతానడి ప్రాంతమును, పోరాష్ట్రమును, మాళవ పర్వమ రాజపుత్రస్థానములను గౌతమి పుత్రుడు పశవరచుకొనెను. కళింగముకూడ ఈతని రాజ్యమునకేరి యుండవచ్చును. గౌతమి పుత్ర కాకత్యు 'కాకచావాన కులంతుక' ప్రతిష్ఠానవ కరుడనియు, 'పకరావ్రాసాదుడు', 'పకవీలు'డనియు, క్షత్రియ పర్వతాళకుడనియు పిరుదులు కలవు ఇతని కాంముమండి రాజులు తమ తల్లుల పేర్లతో చేర్చుకొనదు కాదుక అయ్యెను అందుచే నీతడు గౌతమి పుత్ర కాకత్యుడేయని నిలువలెను.

గౌతమిపుత్ర శ్రీ కాకత్యు తరువాత అతని కుమా రుడు చానప్పిపుత్ర శ్రీ పులుమాని పరిపాలించెను ఈతని రాజ్యాంశమున కకుల ఉట్టుయిని ప్రాంతమును మరల పశవరచుకొనిరి. కులంరాజు దుర్గరాముడు కాక చావాన రాజుతో వివాహసంబంధము చేసికొన్నను, వారి రాజ్యమునుండి ఉత్తర కొంకణమును, పర్వతానడి ప్రాంతమును కాను పశము చేసికొనెను అనురావతి కావనమును జల్మియు గుడిచాడలో పోలిన చాచెములను

అంధ్రదేశ కవిత్వము - I

జ్యోతియు, పుణ్యమంది అంధ్రదేశము వంశయు పాలించిరిట్లు తెలియుచున్నది.

కవిచాళ రాజులో ముఖ్యము యక్షుశ్రీ యను వంశుడు. ఈతని వారెములు గుజరాతు, కశ్మీరువాడు, బోదా, మాచార్య, అథరాంత, మహాబాన్ధ్యి అంధ్రదేశ మంతటాను, మధ్యరాష్ట్రములోను దొరవెరి. నిజమిట్టి ఈతని రాజ్యవిస్తృతిని ఊహించగలము. కొన్ని వారె ములపై ఉదయోక్తి చిత్రమునుటలే కాకచాచార యుగమున వస్తుద్రయారము విస్తారముగా పాగెడివని ఊహించవలెనున్నది తరువాతి రాజులు అంతలేదుగదా చారు వారు. యక్షుశ్రీ అనంతము విజయశ్రీ, వంధ్రశ్రీ, పులోమిది యనువాడు కాకచాచార రాజ్యాధికారమును పూరి. దీని వర్యాకవనములైన వరిపాలకులు కాక పోవుటచే పామ్రాజ్యభాగములు వీరి పా ప్రముఖులందఱి హరిదోయి ఉదయ కాకచాచార పామ్రాజ్యమే శ్రీ, క, విలి ప్రాంతమున అ ప్రముఖులు అంధ్ర రాజ్యాధ్యక్షులని పామంతులు వ్యవశ్రమి యురి. వశ్మిమమున అశ్మితులు, పైలుత్తి మామనంకమువారు, తూర్పు ప్రాంతమున ఇజాపురులు, దక్షిణమున వల్లపులు వ్యవశ్ర రాజ్యములను పాలించుకొనిరి.

కాకచాచారుల కాలమున అంధ్రదేశ పరిస్థితులు : పరి పాలన కొరకు పామ్రాజ్యము పోరములులేక అపోరములు (కాగములు)గా విభజింపబడిన అపోరములను అమో త్యులు పాలించిరి. అపోరములు గ్రామములుగా విభజింప బడిన గ్రామములు గ్రామికుల పాలనలో ముడిగిది. వగరపాలన వాగరకుల క్రింద ముడిగిది కొన్ని మండల ములు పామంతుల అధీనములో ముడిగిది. దీని మహా రథులు, మహాలోకలు అని విలువబడుచుండిరి మహా శేవారపు అనువంశము పై వ్యవస్థాపకారములేగాక రాజులయ వ్యవహారములు కూడ చక్కశెట్టుల కలరు. ఇతర ఉద్యోగస్థులలో మహాకారక, కాంతాగారిక, మహామాత్ర, వింధకార, అవలయవారుకూడ కలరు. రాజులు ఏర్ప మోదమున పరిపాలన చేసెడివారు

వంశువంశములో రాజులవ్యవస్థ వ్యవస్థ యుండిరిది యవనులు, కనులు, వస్త్రాపులు మొదలైన విధిశీయులు సంఘములో కలిసిపోయి దీక్షియొక కులమువారమే

వర్ణుకొనిరివారు. స్త్రీలకు సంఘములో ప్రముఖస్థాన ముండెను. స్త్రీలు తమ కర్తల కిందములములకూడ తమ చేళ్ళతో చేర్చుకొనిరివారు.

విదేశ వ్యాపారము, కర్తకము విరిగిగా అగిగిది. తూర్పు తీరమున కంఠకొప్పల, కొడూర, అల్లెపైలె అనునవి ముఖ్యమైన షేపు వస్త్రులుములు. కశ్మీరుపాంత మున తరుకపుము, సూరపా, కర్మాణ అను షేపులు పేరుపొందినవి. పైకము, తగర, భావ్యకలుకము వ్యాపార కేంద్రములుగా ప్రసిద్ధి శెప్పునవి. దేశ మధ్యమునుండి వ్యాపించుచు మహారాజ వశములు అను పేర్లచాలు ఉండెడివి వర్తకులు స్త్రీలులుగా పేర్పడినారు. శ్రీశశి అధ్యక్షుడు శ్రీశ్రీ, శేష, కమ్మి, మమ్మి, వడలగి, తెలిక, మొదలయిన వివిధ వృత్తులవారు కూడ ముడిగి వారు. వివిధ వృత్తులవారికి వేర్వేరు స్త్రీలు లుండిరి. రాజులను దనవంతులను ఉ శ్రీమాలకి వశ్మివ వశ్మిలో రనము విలువచేయుటకు ఇచ్చెనుండి. ఉ ప్రవృత్తము మీద వచ్చు వశ్మిలో భావరపుములను వింధనము చేయు టయు కలదు ఇది ఉపాధి వహార వశ్మిని ఒక విధ ముగా పోలియున్నది వహించుని అల్లుడును, రత్నచింతన కలవాడును అగు యువకవత్తుని కావనమునకల ఉ యంకములు తెలియవచ్చుచున్నది వ్యవహాయము ముఖ్య మైనవృత్తి మతవంశ్యులకు కూములను చాచమిచ్చు వారారము కలరు. కూములముండి వచ్చు వహ లగు ముండెను. ఉచ్చును తయారుచేసి అమ్ముట ప్రభుత్వమువారి ప్రత్యేకమైన హక్కు.

రాజులు హిందూమతావలంబకులుగా ముండిరి. వారు యక్షియగారులను చేసెడివారు. కాకచాచారులలో మూడవ రాజుగు మొదటి కాకశ్రీ తన కుమారునికి 'వేదిపిరి' అను పేరు పెట్టుకొనెను. అమలు కిప్పినికూడ కొలిచెడివారు. వ ప్రళితో వకులకిది, గాంధీ ప్రసిద్ధింప కాగములనున్నది. 172 వ గాకలో గాంధీ కేవలయములు పేర్కొనబడినవి గడిచిది గదానికలె యిది. రాజులు పైదిక మతాభిమానులైనను వౌర్యుతవచ్చునై అతాం ములో అగిగిది. కల్లెల్రోలు, అమరావతి, పుంకుపాల, గుమ్మడికట్టు, గుడివాడ, గోతి మొదలగు ప్రదేశముల లోని వౌర్యుతవములు అవాలి. వౌర్యులు కాగరాజును

కొల్లుల గలదు. వాగులు మూడుమలయే యట్లుకొని ప్రళయ పంజరమును విడుచుచున్నట్లు కల్పములు కలవు.

కల్పము, చిత్రలేఖనము అనామున అభివృద్ధిగాంచి నది కార్త్య మూలములు, నైక్యములు, విభాగములు, సువిశాలములు లేవనవది. కర్తవీ, వాచీ, కాశ్లీ, కన్య ప్రోలు, అమరావతి, భూపాల, గుమ్మడిదుట్టు, గుడి చాచ, గోరి, కొండాపురం, గాళాబంక, భదగిరి అను నవి ప్రసిద్ధమయిన కార్త్యకేత్రములు అమరావతిమూలము చుట్టును పాలకాశీలో నిర్మించబడిన ప్రాకారములెడిది. బుద్ధుని జీవిత ఘట్టములు కల్పముగా రూపొందెను. అలంకారాది ప్రాచీన గుహాలయదళి వర్ణరత్నములు అప్పటి చిత్రకావలల నైపుణ్యమును తెలియజేయును.

కాకావాలము కాము ప్రాకృత కావాలివృద్ధికి ముఖ్యమయినది. వోబిది గాదా వ ప్రళయ మహారాష్ట్ర ప్రాకృత కావాలిమద్ది. వీరావతి మరయొక ప్రాకృత కావ్యము. గుహాధ్యక్ష బృహత్కళను గురించి ఉల్లేచి కళకలదు. పంపృతములో పాండిత్యముగల తన రాణితో సహాన ప్రతికమ పంపాదించుటకు పాకావాల రాజు సంపృతమును చేర్చుకొని తన రాణిమందు తన ప్రతిష్ఠను విలుపుకొనెను ఈ గాధవలన తెలియుచున్నది. ఈ సందర్భముననే కర్మవర్మ, రాజవను అనులెంతో పంపృతము చేర్చుట ప్రాకృత వ్యాకరణమును సంపృతమున రచించి తన ప్రతివ రెకచెయ్యుకొనెను. రాజవను అనులెంతో సంపృతము కర్మవర్మ లోధింప గలిగినచో కామ పంపృతమును, ప్రాకృతమును, దేశకావ్యము, వర్ణించుచు గుహాధ్యక్షుడు కవితము చేసెను. రాజు సంపృతమును అనులెంతో వేదగ్రంథాలచే, గుహాధ్యక్షుడు సంపృత, ప్రాకృత, దేశకావ్యము వర్ణించి బృహత్కళను నైకాది భావలో రచించెను. నైకాది ఒకరకమున ప్రాకృత మందురు, బృహత్కళ ఇప్పుడు లభించుట లేదు. కావ్యాలయక కామయోగము వీ కామముననే రచించబడెను. పురాణములుకూడ ఈ యుగముననే రచించబడెను

బాగాధ్యక్షాద్యక్షుడు 1. ఆంధ్రదేశమున కార్త్యమ క వ్యాప్తికి బాగాధ్యక్షుడు ముఖ్య కారకుడు. ఈతడు క్రీ.శ. 184 వ సం. న విదర్భలో ఒక బ్రాహ్మణ ఖటుం

మున పుట్టెను. విష్ణు వయస్సునందే వేదకావ్యములు ముగించి ఇతడు విద్యావంతుడు, కవి, త కర్తవీ క్త అయ్యెను. కవిమల అను 18 వ కార్త్య ప్రధాన గురువునుండి కార్త్య రథ్యమును స్వీకరించి అతని తరువాత 14 వ ప్రధాన కార్త్యగరువయ్యెను. ఇతడు పంపావతినుండి ప్రహారీనిక మౌళములను, నైపుణ్య మౌళములను, నైపుణ్యములను లోని వృద్ధ భిమవునుండి మహాయాన మౌళములను తెచ్చెను. ఇతడు పది నేలముండి బ్రాహ్మణులను కార్త్యముగా మార్చెను. బాగాధ్యక్షుడు కామ వివేచించుచున్న క్రితర్మ తమునై ఒక ప్రయోగకాలం, ఒక గ్రంథాలయమును ఏర్పరచెను. ఇతడు అమరావతి మూలమునకు కై తి ప్రాకారమును కట్టించెను ఇతడు తిక్కెను, నై కా అపామ లో ప్రహారీనిపొందెను. అక్కయోమని తరువాత బాహ్యయ నేన సేనవారంలో ఇతడు ముఖ్యుడు. ఇతడు పీఠగ్రంథము లుచిత్రగా రచించెను కామిలో ఉల్లేచిది ముఖ్యమైనవి

1. మహావై. 2. యజ్ఞ (ప్ర) కాకర్తవీ అమూల్యమైన ఉపదేశము విచ్చుచు బాగాధ్యక్షుడు దీనిని బ్రాహ్మణ, వీకి వశము గొప్పవశమునకు అధికారమనియు, విద్యావర్ణకు అగు త్రిగుణములకలెనుగు భావము, ఉష్ణం గు మార్గ ములు, చతుర్విధ వశ్యములు ఇందుగలవు: కర్తవీ, ఉల్లేఖ ము కర్తవీ కర్తవీ లో పంపించుచునవలెననియు ఇందు గలదు. 3. ప్రజ్ఞాప్రదీప కావ్య కావ్య, 4. మహాప్రజ్ఞా పరిమిత మౌళకావ్యం. ఇది కూర్మకర్మమును లోధించుచు

అది కలకులు మాయాచారమును బాగాధ్యక్షుని కూర్మకారము (కార్త్యకర్మము)నుండి గ్రహించినందుచు ప్రపంచమునందలి అమలంధు అప్యయ్యకృత పిష్య క్త్యనుపదీకలమణి అప్తిలో బ్రాహ్మణలో అగ్రయందగా బాగాధ్యక్షుడు మూర్త్యర్థమును అవలంబించెను. అప్య ఉండుకు, ఉండకరోపుకు అనునవి రాని చూచుకు, చూడక నోపుకు అను పద్యములై అధారవేది యుండును మూర్త్య విక కాదమును ఇతడు పర్యవర్తెను. ఇతని దృష్టిలో కూర్మక యవగా విద్యావంతు, విలంభనములు చేరి స్థితి. చాదిలో అన్ని విధర్థభావములు సమపరీచేపును.

ఆర్యదేశము, కావనదీనికు, దేశవోధివత్తుడు, బుద్ధివోధికుడు, అయినచో అనుబాధ బాగాధ్యక్షుని కిచ్చు లో ముఖ్యులు. బాగాధ్యక్షుడు కార్త్యమకములో మహా

అంధ్రేశ కవిత్రయము - I

యారకాళుకు ప్రవర్తకు బాధకును ఈతడు కత్తికత్తు ముసుగున ప్రతిపాదించెను ఈతడు శ్రీమద్రామాయ పైవలె (గ్ర. ౧. 196 సం. లో) పిల్లి పొండును. అతడు కాక అపవత్సరమువలె బాగాధునిని మత్సరదేవిన యొక్క శ్రీ కాకకర్ణిమత మరణించెను మరణానంతరము బాగాధునిని బోధింపవల్సియుగా కీర్తింపబడెను

గ్ర. ౧. 7 వ శతాబ్దమున 86 మంది పిల్లలలో బోక డగ్గు మరియొక బాగాధునిని రహాయన కావ్యములు ఉంచెనని తెలియుచున్నది. ఇకచివ్వి బ్రాయేలదీపట్టు తలవ జుడు రసరత్నాకరము అను రహాయనకావ్య గ్రంథములో కాకబాహుకాళికి పంశాపదము కనిపించు చుండుటచే దానిని బోధింపవల్సి బాగాధునిచే రచించి యుండునని కొందరందురు.

వివిధ రాజవంశములు: కాకబాహుకాళ్యము చీలి పోయిన తరువాత అష్టాదశమున రాజవంశములు వెలసినది పల్లవులను (మహారాష్ట్రమున) అశ్వమేధుని బాదు పరిపాలించిరి ఈశ్వరదేవుడు డను రాజు ఈరాజ్యమును స్థాపించెను, ఈశ్వరదత్తుడు, దీరదేవుడు అను రాజులు కూడ పాలించిరి అశ్వమేధుని 87 సం. లు పాలించి పట్టుపురాణములు చెప్పెనున్నది.

యజువంశపు రాజులు: కాకబాహుక పామ్రాజ్యపు వైకృతి ప్రాంతము (కర్ణాటకము) చుటువంశపువారిచే పాలింపబడెను. దీని రాజులని 'పదపాపి' లేక 'వైకయంతి' పోలికపుత్ర విష్ణువర్ధన చుటుకుతానంద కాక కర్ణి, పోలికపుత్ర శివవర్ధన వర్మలు ఈ వంశములో ముఖ్యులు. విరాహానందరమువలన కడంబులకును, పల్లవవంశీయుడగు దీరబాగ్యుడు అంధ్రనగుటచేత పల్లవులకును మధ్య ఈరాజ్యము కొరకు కగపు శేర్పడెను చుటురాజ్యముపల్లవుల వశమైనది చుటువంశపురాజులు కాకబాహుకరాజవంశి కాకకర్ణి వీరులను కావ్వి వారి వలెనే పాలించిరి

ఇశ్వరులు (గ్ర. ౧. 220 - 280): అంధ్రేశమును కాకబాహులకు తరువాత పాలించిన వంశములలో ఇశ్వరులు రాజవంశము ముఖ్యమైనది. దీని కృష్ణవర్ధన దీరమునందలి విజయపురి రాజధానిగా మూడవ శతాబ్ది వరకు 62 సంవత్సరములు పరిపాలించిరి. ఈ వంశములో

నలుగురు రాజులన్నీ తెలియదగ్గినది. బాగాధునకొండ, ఇగ్గయ్యగిరి, రామిరెడ్డిపల్లి ప్రాంతములలో లభించిన కావనములమూలమున ఈ వంశీయులను గుర్తుతెలియు చున్నది. బాగాధున కొండను శ్రీ వర్మకమునుకు కలదు. దీని పురాణములలోని ఇశ్వరులు వంశమునకు చెందిన వారనియు, రక్షణప్రాంతమునకు వచ్చి స్థిరపాద మేర్పరచుకొని రనియు, కాకబాహులకు పానుండునై తత్కామ్రాజ్య పతనానంతరము వ్యవస్థాపనై రనియు చరిత్రకారుల అభిప్రాయము. బాగాధునకొండ కిరిమలు అయిల్లదిన తరువాత బాగాధునకొండ ప్రక్కనే విజయ పురి కలదని ఋజువైవది. అల్లూరు కావనము ప్రకారము ఇశ్వరులు కాకబాహులకు పాలనలో మహాతలవరులుగా నుండిరి. కాకబాహులకు వత్సవమయమున దీని వ్యవస్థాపన వై పట్టు తెలియుచున్నది.

ఇశ్వరులు రాజవంశమునకు మూలపురుషుడు కావినప్పి వైక శ్రీరాంశమూలుడు. (గ్ర. ౧. 280 - 380). ఈ మహారాజుగొప్ప వర్మకమునకును యొక్క యోధులు చేపినవారు. కోట్లకొండ అంగుల బాదెమలము, గోళవ మహాప్రములను రావములేదినవారు ఇతడు వేలకొండ కాగళ్ళతో తూమిది పానుండిలోనికి తెచ్చెను ఇతడు వైదిక మతాభిమాని అయినను రాజవంశపు స్త్రీలు తొడ్య మతాభిమానము కలిగియుండిరి. ఇతని ఇద్దరి రాజులలో బోకామె మాళవీకేదీ. పోరలి మలులగు హమ్మపిరిలిక, కాంత్రిలు తొడ్య తిరుపులకు రావము చేసిరి వారి ప్రాప్నాహుమనే విజయపురిలో పెక్కు తొడ్య వై తల్లవములును, విహారములును వెలిగినవి.

శ్రీరాంశమూలని కుమారుడు మాళవీపుత్ర శ్రీ దీర పురుషదత్తుడు (గ్ర. ౧. 380 - 385). తండ్రివలె ప్రతిభా వంతుడుకాడు అనను ఈతని కాంశమున తొడ్యమతమునకు విధేయ ప్రాముఖ్యము కలిగినది రాజవంశపు స్త్రీలు తెచ్చించిన కావనములు బాగాధున కొండపై కావనమయ్యెను. మహారాజా కార్యలు, వైవర్ణ్య మూతమేకాక పామాన్యస్త్రీలు సయితము తొడ్యతిరుపులకు రావములు చేసి తొడ్య విహార విర్యాణమునకు బోధించిరి. బోధిస్త్రీ యను బామె లేవకడను భవనంతుని కుమార్తె. రెండు వై తల్లపామలము, ఒక విహారమును అమె కట్టించెను.

ఆ కాశమున నెట్లు, తొడమక కాశయు బుండిరి, పూర్వ
నైల, అవర నైల, బహుక్రమియ, మహాభాగ ప్రకృతి
కాలం వా యిది. తొడ్డారామునుల దిల్లించిన
చారిలో కడకానందుకు ముఖ్యుడు కృష్ణానది తోయ
ప్రాంతమున తొడ్గ కల్పములు, కట్టములు వెలయుటకు
ఇత్యాటం పాలమే కాగల మయితరె.

వీరపురుష ద్రవ్యుని కుమారుడు, మహారాజు చాన్కి
పైక బాహులం కాంతమూలుకు ఈతడు || వంశవృక్ష
ములు పాలించెను (శ్రీ శ 360-369) రాజవంశపుత్రిలు
ఇతనికాంతునకూడ తొడమకమువందు అభిరుచినికల్గవ
చూచి అతని కల్ల కట్టదేని 'కేవలవారము' అనుచానిని
పూర్తి చేసెను. రాజవంశం కందకాలం క్రిమిపుటను
నకల్గించెను చాగార్లుకొండ తొడ్గ క్రిమిమలమయచ
టకు కాల్చి, గాంధార, వైచిత్ర్యములనుండి వెలుపురు
వచ్చెదలారు అప్పటి ప్రభావితమును తెలివితోనుటకు
చాగార్లుకొండ కల్పము తెంతయు మనకరించు
మూడవరాజుని కాంతమూలుని కర్మాక ఇత్యాటం
ప్రతిక తగ్గెను. వారు తొడ్గమకమునకు చేవనైన చరి
త్రలో దిగిపోయి అయినది. ఇత్యాటం వనమునకు
కారణము తొడ్గమక వంశపుత్రి దివిద్రముగామన్న
రాజవంశముల ఉద్భవము. పల్లవులు, బృహత్పరాయనులు
కాలంకాయములు, విష్ణుకుండినులు, అందగోత్రులు
వైదిక మహాభిమానులు.

పల్లవులు - ఇత్యాటం వెంటనే అభివృద్ధి మున వహించిన
వారు పల్లవులు శ్రీ శ. మూడవ శతాబ్దము మొదలు
కొని తొమ్మిదవ శతాబ్దము వరకు కృష్ణా కావేరి నదుల
మధ్యకాగమున వీరు పాలించిరి పల్లవులెవరో విశ్వా
దత్తయ్యుని వివరమున లిప్తాధిపతయములు గలవు
ఎట్లున్న వీరు 44 యవన పక్షాపులు అను విశేష కాశి
లోనివారయియు, ఉత్తర విందూరేశముమండి గ్రామ
ముగా దక్షిణమునకుపోగి ఇప్పటి గుంటూరు మండలము
లోని పల్నాడు ప్రాంతములో వీరు స్థిరనివాస మేర్ప
రచుకొనిరియియు కొందరు చెప్పుచున్నారు. ఈ అభి
ప్రాయము నమంజనముగా నున్నది.

పల్లవ వంశములో చారిత్రక పురుషుడుగా వరిగడించ
దగినవాడు వీరభూర్ష మహారాజు. చాగనెంట్లయను

వనవాసి మహారాజును అగు విష్ణువర్ధనుని కుమార్తెకు
ఇతడు వివాహమొడి రాజ్యమును ఇదగును ఈ మొదటి
పల్లవ వంశమునుపూర్వ మేరవోలు, హిరవాదగల్లి,
కంఠకురు ప్రాంతములలో దొరకవ ప్రాకృతకావనముల
వలన తెలియుచున్నది. తరువాత రాజులలో ముఖ్యు
డయినవాడు మహారాజు శివవర్ధనవర్మ లేక విజయ
వర్ధనవర్మ ఇతని తండ్రి కంచివగరమును రాజధానిగా
చేసికొని అచటనుండి కృష్ణానది తీరముమండి బళ్ళారి
వరకు పాలించెను. మహారాజు శివవర్ధనవర్మ అనేక
యోగములు చేసెను. యువ మహారాజు బుద్ధవర్మ
యొక్క కార్య రారులేని పెద్దాయమండలమున వారా
యణిపొంది చేపాలయమునకు ధూరావము చేసెను
పల్లవులు వైదిక మహాభిమానులు. కొందరిగము గొప్ప
విద్యా తేంద్రముగా నుండిరి. గుప్త చక్రవర్తి
యగు సముద్రగుప్తుడు కొందిన దక్షిణ దానియను
యోగకాలమున (శ్రీ శ. 346) విష్ణుగోపుడను పల్లవ
రాజు పాలించుచుండెను. సముద్రగుప్తుని అలహోబాడు
కావనము ఇతనిని పేర్కొనినది

తరువాత పాలించిన పల్లవరాజులను గురించి వంశపు
తములో విశంసించిన కావనములనుండి తెలియుచున్నది.
కుమార విష్ణువు తమవతడు రోమలనుండి కంచి నగర
మును ప్యావీసము చేసికొని పాలించెను ఇతడు కడంబ
లలో దోరాడవలెనెచ్చెను. శ్రీ శ. 6 వ శతాబ్ది ప్రారం
భమున పింపావిష్ణువు అనువాతడు తరువాత పాలించిన
పల్లవమహారాజులకు మూలపురుషు డయ్యెను. పల్లవ
చక్రవర్తులలో కొందరు కెచ్చిరి. కొందరు విష్ణువును
కొల్పెడివారు. యోగములు చేసెడివారు. కుమారవిష్ణువు
అనంతరము పాలించిని రాజులలో నందివర్మ అను రాజు
క్రిశ్టి 5వ పల్లవుడు అను 64 అభిషేకాయము కలదు
ఈతనికి ముక్కంటివాడుపెట్టి అను పేరును కలదు.
ఇతడు గర్భోత్పన్ను అగు రామకృష్ణ వెలిసిందినవాడు.
ఇతడు కరికాశలోకునితోపూడ యుద్ధముచేసెను. విజయా
దిక్కుడను రామకృష్ణుడు క్రిశ్టి 5వ పల్లవునితో యుద్ధము
చేసెను. ఆ యుద్ధమున విజయించిరియ్యు చందలెను.
అతని కార్య గర్భవశియై కడపకుండలములోని ముది
వేము అగ్రహారమున, విష్ణుకృష్ణ పోమయోగి ఇంట రాగి

అంధరేశ దర్శనము - I

కొంతకాలమున కొక కుమారుని కొనెను. అతడే విష్ణు పర్యవసానమును పటించి పల్లపుల పోడించి రాజుకృష్ణ రాజ్యము స్థాపించెనని చెప్పుటయున్నది.

బృహత్పరామితమః : తనవంశము వారు కుమారుల పోరమును అనగా కృష్ణాచరిత్ర ముఖప్రాంతమును మూతవ కళ్యాణిలో పాఠించిపట్టు కప్పట్టును. ౧. ౪. ౪70 నుండి 598 వరకు చీలి కావనిని తెలియుచున్నది. కొంతముది చామ్రు కావనమువలన అయవర్ష మహారాజు 'పాంతులు' గ్రామమును రావము చేసెనని తెలియుచున్నది. పాంతులు చీలి రాజధాని యిది కొందరి మతము. కాని కొంతముది కావనమున అట్లు లేదు. మహారాజు అయవర్ష పల్లవరాజగు మహారాజు శివస్వంధవర్షకు ననురాగమును ఇతడు పల్లపులకానిది పడకుండా తన రాజ్యమును కట్టుకట్టును చేసికొనెను ఇతడు 'మహేశ్వరపాత పరిగృహ' తన ఇతని కావనము తెలుపుచున్నది. కాతరావనముయొక్కయు, ఇక్ష్వాకులయొక్కయు వర్ణములనే ఇతడు అనుసరించెను

కాలంకాయితమః : ౧. ౪. 4, 5 కళ్యాణములలో కృష్ణా గోరావరీవలన వడిమి ప్రత్యేకమును పొందజేసినవారు కాలంకాయములు చీలితే వైంగేయుకు లందురు. వేంగి రాజధానిగాగలరావరగుళితే వైంగేయుకులనియు, కాలంకాయన గోశ్రీయులుగాన కాలంకాయకునియు చీరు చేర్చివలెనుచున్నాయి. ఏలూరు కావనము, 'చెడనేగి' కావనము మొదలగు చామ్రాకావనములవలన చీలిదిగూర్చి తెలియుచున్నది. తనవర్ష అమరాతకు నువకు తెలిపిన మొదటిరాజు ఇతడు అశ్వమేధయాగము చేసి 'అశ్వ మేధయాగ' అనబడెను. ఇతడు కావనములలో 'పరమ మహేశ్వర', 'మృత్యుక్షాంత పాతకక్ష' అనబడెను. ఇతని తరువాత హస్తినపు అను రాజు 'మదురావా ప్రతిజయ' అను చీరును పొందెను ఇతని కాలముననే నమ్మదగినపుడు వేంగిపై కైవరపెను. ఇతడు తిరిగిచోయిన తరువాత యాచార్యవారము ఇతడు తన రాజ్యమును పాలించెను. చీడన కృష్ణానదీవరకు రాజ్యమును వ్యాపింపజేసినవాడు వందవర్ష ఇంకను వందవర్ష. చీడన వందవర్ష. వ్యంధ వర్ష. అను రాజులు తరువీరి పాలించిరి. నందివర్ష మహారాజు 'చివర వర్ష ప్రధానుడు' అని ప్రకటించబడెను.

ఈతడు వైదికవశమును తౌర్ణవశమును వనవర్షతో చూచి అదరించెను.

ఈ వైంగేయుకులు చిత్రకరక ప్యామిని కొల్లెడువారు. చీరు అప్యామి లేవాలయమును వేంగిలో కట్టించిరి. వైవ మతము, తౌర్ణ మతము కూడ ఈ రాజుల మత వనోదమువలన ద్రోశ్యావము పొందినవి. అప్యామిని వచ్చిన తౌర్ణ యాత్రికులు సత్కరింపబడిరి. బుద్ధతత్వము వండితుడు సింహాశమునుండి వేంగి అన్యాయమునకు అహ్వ వింపబడెను. ఈ వంశమువందరి విజయవందినవర్ష వరకు కాగవతుడు. ప్రాబూరు వందరి చివ్వుగ్రహాప్యామికి ఈతడు తులారాము చేసెను.

కందార వంశపు రాజులు, అనందగోత్రులు బృహా త్పలాయములు పాలించుచుండి నమయమున కందార వంశపురాజులు గుంటూరు, తెలూరి, అగిల కాటూరాల ప్రాంతమును, కందరపురమును రాజధానిగా చేసికొని పాలించిరి. చేతెర్ల, ముప్పేపాడు, గోరంట్ల కావనములవలన చీలిదిగూర్చి తెలియుచున్నది. కందరుడు వంశమువకు మూలనిరువుడు. కంలేరు అమవతే కందరపురము, చీరు అనంద గోత్రులు. కాంట్ల అనందగోత్ర రాజు లవలిది రామోదరవర్ష. అత్తివర్ష అను రాజులు ఈ వంశమున ముఖ్యులు రామోదరవర్ష తౌర్ణవశాళిమని, రాజులు బ్రాహ్మణులకు రావములు చేసినవారు. శివకర్ణులు వంశేశ్వరప్యామిని కొల్లెడివారు. రాజులు పరమత వహిష్టకాయములగుటచే తౌర్ణ విర్యాదులు అంధరేశమున వెలిసి ౧. ౪. 7 వ కళ్యాణమున యువాతే అవలం అను చీరా తౌర్ణ యాత్రికుడు అంధరేశమున గలరానిది గూర్చి వ్రాయుటకు అవకాశమిచ్చినది.

చివ్వుకుండిమః - వైంగేయుకుల అధిపత్యము అంత రించినచివ్వుకు చివ్వుకుండిన రాజులు పాలించిరి. చీరి రాజధాని వేంగికి నమీవమునన్నప్ప తెందులూరు అను ఇప్పుడి తెందులూరు. చివ్వుళ్ళు, ఈధూరు, కామేశ్వరము కావనముల మూలమున చీలిది గురించి తెలియుచున్నది. చీరు శ్రీవత్సకప్యామిని కొల్లెడివారు. ౧. ౪. 6, 6 కళ్యాణలలో చీరు పాలించిరి. మారవవర్ష అను రాజు యగంములు చేసెను. మొదటి మారవవర్ష రాజులక రాజ కుమార్తెను వివాహమాడెను. కానైన ఈతడు

చారి ప్రాశంశమునందు లెవంతుడయ్యెను. ఈ వంశము వందరి విక్రమేంద్రవర్ణయు, గోవిందవర్ణయు గొప్ప వరాళమోసేమత్తైవ రాజులు. తరువాతి రాజులలో మూడవమార్గవర్ణ ముఖ్యుడు. ఇతనికి జ్యోతిషమునకు పేరు కలదు. 'జ్యోతిషయ ఫంధో విద్విత్తీ' అను గంభమును రచించిన గణపాద్వమిని ఇతడు ప్రోత్సహించెను. గోరావరీవది చాలి ఈతడు రాజ్యము విస్తరించుకొని పట్టుమైది. ఇతడు పోలంబూరు గ్రామమును, చాటుగు నివర్తముల టూమిని కిరగర్న అను క్రాస్త్యులునీ రాజము చేసెనని ఇతని పొలమూరు కావనము తెలుపుచున్నది. మార్గవర్ణ కుమారు డయిన మంచన శక్టూరకుని కాలమున చాళుక్య రాజగు రెండవ పుంజీకి విష్ణుకుండినుల వోడించి తెంగి రాష్ట్రమును పొందినము చేసి కొని తన కమ్మవడగు కుష్ణ విష్ణువర్ధనుని విశాపురములో రాజు ప్రతినిధిగా నియమించెను. ఈ కుష్ణ విష్ణువర్ధనులే శ్రీ. శ. టిలిలో వ్యవంక్తమై తూర్పు చాళుక్య వంశమునకు మూలపురుషు డయ్యెను. శ్రీ. శ. రికిరిలో ఈ చాళుక్య వంశమునకు చెందిన రాజు జయదీపరాజు పోలంబూరు గ్రామమును కిరగర్న కుమారుడగు దుర్గవర్ధను రాజము చేసెనట్లు మరయొక పొలమూరు కావనము చెప్పుచున్నది. విష్ణుకుండినుల అవంతరము తూర్పు చాళుక్యులు అంధరేశమునకు అధిపతులైరి. విష్ణుకుండినుల కాలము గుహళయ్యములకు ప్రాముఖ్యము కాంచి నది ఉండవల్లి, పిళానగరము, విజయవాడ, మొగలు రాజపురము ప్రాంతములలోని పిళిలూ గుహళయ్య నిర్మాణములు వీరి కాలమునాటివే.

కదంబులు : సముద్రగుప్తుని దండయాత్ర తరువాత పల్లవుల ప్రతిక శక్తులతోడనే కదంబులనుకూడి కర్ణాటక ప్రాంతమున వ్యవంక్తమైరి వీరు క్రాస్త్యులు యెల్ల యాగాది క్రతువులు చేయుచారు. ఈ వంశమున మయూరగర్న అమనకుడు కాంచినగరముచేరి సంస్కృతా శ్లాగునము చేయుచుండగా ఒక పల్లవ అగ్నికుడు అతనిని పోగవము చేసెనట. అంతట మయూరగర్న జాగ్రహణ మనలించి పల్లవుల వోడించి శ్రీ. శ. కికిరి ప్రాంతమున రాజ్యము స్థాపించెను. వై జయంతి లేక మన చాది కదంబుల రాజధాని. సుమారు క్రిక్కిరాజ్యములు ఈ

వంశపురాజులు పాలించినవరుసగా వాచాపి (చాదామి) చాళుక్యులు చారి రాజ్యమును వశపరచుకొనిరి.

వాళాపినియ : శ్రీ. శ. మూడవ కళాబ్రాంతములో చాళుక్యులనుకూడు మధ్యప్రదేశములో వ్యవంక్తమైరి. ప్రస్తుత పీఠానిలో చారి రాజధాని యుండెడిది. రాజ్య స్థాపకుడు వింధ్యశక్తి అనువాడు. పర్యావరణిని రాజు చాదిగా చేసికొని మధ్యభారతములో పాలించిన భారతీయచాళుక్యుల వీరు అందువులు. వై దిక మతాభిమానులు గుప్త చక్రవర్తులతోను, విష్ణుకుండినులతోను, కదంబులతోను వివాహ సంబంధములు చేసికొని వీరు తమ రాజ్యమును అలవరచుకొనిరి. గుప్తులతో కలిసి కళింగ వోడించిరి. వై దికమత పునరుద్ధరణమునకు సంస్కృతభాషాభివృద్ధి గుర్తులకు మార్గదర్శకులయిరి ప్రవరసేనుడు అను రాజు విష్ణువర్ధనుడు. ఇతడు సేతుబంధమును ప్రాకృత రాజ్యమును రచించెను. అంతా గుహళయ్యను లండలి చక్రలేఖనములలో చాళుక్యుల ప్రతికయు, కళాభివృద్ధి చారోపగీత ప్రోత్సాహమునకువలెనను కుదకు చాదామి చాళుక్యులు చారి పతివమునకు వారసులయిరి.

కాళింగులు : గంగా మహావంశమునకు మధ్యగత మయిన లేళమ్మ ఉత్కళము. అందరి జనులు ఉత్కళులు, మహానది గోరావరాల మధ్యలేళము కళింగలేళము, అందరి జనులు కాళింగులు. మహాభారత యుద్ధమున ఉత్కళులు పాండవులకు పాయము చేయగా కాళింగులు కౌరవులకు తోడువడిరి. వముద్రగుప్తుని దండయాత్రానంతరము కళింగమును మార్గవర్ణులకు, చాపిష్ఠి వంశజులు, తరువాత గాంగవంశజులు పాలించిరి. కాళింగులు చేర్చులయిన బానిసులు. బాని దూరదీప్తములందు వలస లేర్పరచి తమ వై దిక, కౌర్వముకములు, వాగరకతము, శిల్పమును తమతో గొనిపోయి చాళుకినివ చేసిరి.

అంధరేశమున అంధ్రభాతవాసన పాట్రాజ్యము ఓడించిన తరువాత తెక్కు, చిప్పచిప్ప రాజ్యములు తలలెత్తినవి. అనేక రాజవంశములు పాలించినవి. మరల తూర్పు చాళుక్యుల అధిపత్యమున అంధరేశమునకు పిళివర్ధము, పిళివర్ధము పిర్పయెను.

వై. వి. అర్.

ఆంధ్రదేశ చరిత్రము-II

ఆంధ్రదేశ చరిత్రము II (క్రి. శ. 824-1325):
 మాధ్యరాకుల్య 824 - 1884 .. మాధ్యరాకుల్య రాజగు
 కుల్లివిష్ణు ద్వైతముకు పేరిగిరి క్రీ. శ. 824 లో రాజ్య
 పాలనము ప్రారంభించెను ఈతనియొక్కయు ఈతని
 పోతపురానియొక్కయు చరిత్రము చారిచారి కామ్ర
 కరా కావనముల వల్లము, కావెముల వల్లము, ఆ కావెపు
 రాజ్యములు వల్లము, పనుకాపురాళల కావనముల
 వల్లము తెలియుచున్నది.

క్షత్రియులును, చంద్రవంశీయులును అగు రాకుల్యులు
 ప్రథమమున ఆంధ్రార్యముండి ధక్షిణాపథమునకు వచ్చిరి.
 అయినచోడు వంశకర్త. అతని మనుమరు మొదటి
 పులిశేరి ఓణాపూరు తిల్లానుండెడి కాకాని లేక కారామి
 వగరము రాజధానిగా పేరిగెను అతని మొదటి
 కుమారుని (శీర్షివర్మ) కావన మొకటి కారామి గునా
 యుండెడిది 500 కళ్యాణమును తెలుపును కారామి
 కరాకావనకర్త మొదటి పులిశేరి 465 కళ్యాణపు (క్రి. శ
 565) బాటి కాకు శీర్షివర్మ కుమారుడు రెండవ పులిశేరి
 ఈతని పరాకాశా కావనమున క్రీ. శ 618 లో తన
 తమ్ముడు కుల్లివిష్ణువు యువరాజుని పేర్కొనవలెను
 ఈతడే క్రీ. శ 828 - 824 లో దుర్జయుల నోడించి,
 పేరిగి మండలమును అయింది తన తమ్ముని కుల్లివిష్ణుని
 యువరాజుగా నియమించెను. కృష్ణానది దక్షిణతీరమున
 నన్ను వల్లపులను, పిష్ట పురమున విష్ణుకుండిమలను
 అయింది రేళమును స్వాధీనపరచుకొనెను ఉత్తరమున
 వికాశపట్టణము తిల్లాను స్వాధీనపరచుకొనెను దక్షిణమున
 గుంటూరు, తెల్లూరు తిల్లాను అయిండు ఈ శీర్షివర్మ
 ఆంధ్రదేశమునకు విలూరుతడ నన్ను పేరవేసిని రాజ
 చారిగా పిర్వరచుకొని కుల్లివిష్ణువర్మముకు క్రీ. శ. 824
 నుండి 841 వరకు రాజ్యమేరిన ఈతని తిమ్మాపురము,
 చిరుపుల్లి, కేతెర్ల, కావనములు ఈతని రాజములమీగత
 ఈతని రాజ్యని పీర్తమునుగూడ తెలుపును ఈతని రాజ్య
 మునకు ఉత్తరమున కళింగగంగులు, దక్షిణమున
 కాంచీపుర వల్లపులు, పశ్చిమమున రాకుల్యులు; రాష్ట్ర
 కూటులు పరిపాలించుచుండిరి. కల్లవిష్ణువు, అపభార్య
 అయ్యునరేని మునినిగొండ గ్రామమును నెలకొన యిందలి
 వైవ మతమునకు, వైవ గురువులను రావమొనగిరి.

ఈ రాజమును పేరి మనుమని మనుమరు మూడవ విష్ణువు
 ప్రితవరచెను ఈతని కాలమున వైవారేళమునుండివచ్చిన
 తొగయూత్రికుడు యు అపవ్యంగు తెలుగురేళమునకువచ్చి
 పేరిగి, ధరణికోట, అనురావతి, శ్రీ శ్రీ లక్ష్మణమును దర్శించి
 అచ్చటి రాజునియ, మతవిషయములను గురించి ప్రశ్నలు

కుల్లివిష్ణువర్మనుగీతరువాత ఇతనికుమారుడు అయినచో
 వల్లక మహారాజు రాజ్యమునకువచ్చి క్రీ. శ. 841 మొదలు
 క్రీ. శ. 878 వరకు రాజ్యమేరిన ఈతని తండ్రి 'విజయవర్మ'
 యను నీరుదముండినట్లే ఇతని 'వర్మవర్మ' యను నీరుద
 ముండు పేరిగి, దక్షిణ కళింగ, మధ్య ఆంధ్రదేశములను
 అయింది గిరి, వన, అల, ప్థల దుర్గములను పెక్కింటిని
 స్వాధీనపరచుకొని వల్లక, దుర్జయ, విష్ణుకుండిన రాజుల
 నోడించి తరిమిచేసి, దేవప్రాప్తాదు మావ్యంతులు తెక్కునగా
 రాజముచేసి, కన్నడ, తెలుగు, సంస్కృత కావలను,
 వైవ, కాప్రాయ గురువులను పోషించుచు శీర్షివర్మ ఆంధ్ర
 దేశమున మహీర పరిపాలనము చేయసాగెను ఈతని
 కావనమును, ఇంకను పూర్వపు రాజవంశుని విష్ణు
 కుండిన మార్గవర్మయొక్క కావనమును పోలమూరు
 గ్రామమున దొరికినది విష్ణు కుండిన మహారాజు చేసిన
 రావమును తెరిగి ఇతడు అవతపుర 'రా ప్రవృత్తుడును,
 పూర్వాగ్రహాశీకుడును అగు కివకర్మ యిడుగు దుర్జయకు
 ప్రితవరచెను

ఈ మాధ్య రాకుల్యరాజుల కామ్రకావనములనుబట్టి
 పేరి వంశక్రమ, రాజ్యకాలములు తెలియుచున్నది కుల్లి
 విష్ణువు 18 సంవత్సరములు, అతని కొడుకు అయి
 నచోడు 22 సంవత్సరములు, అతని తమ్ముడు ఇంద్ర
 కట్టాడగుడు 7 లోకాలు, అతని కొడుకు విష్ణువర్మముకు
 9 సంవత్సరములు, అతని కొడుకు మంగిరాజు 25 సంవ
 త్సరములు, అతని కొడుకు అయినచో 18 సంవత్సర
 ములు, అతని పతన తమ్ముడు కొల్లిశీతి 3 సంవత్సరములు,
 అతని అన్న విష్ణురాజు 35 సంవత్సరములు, అతని
 కొడుకు విజయారవిర్మము 18 సంవత్సరములు, అతని
 కొడుకు విష్ణువర్మముకు 36 సంవత్సరములు రాజ్యమేరిరి.
 పేరి కాలమున అనేక టూములు, గ్రామములు ప్రాప్తాదు
 లను, రేకాలయములను రావమొనగెను. తరును,
 పశ్చిమ రాకుల్యుల నోడించి చారాజ్య మార్పడింది

(క్రి. శ. 758 లో) రాష్ట్రసూతులు దీరి వోదించుచు దీరినట్ల కప్పములను గై కొనుచుండెడివారు.

విష్ణువర్ధనుని కొడుకగు వశేంద్ర మృగరాజు నియ రానికిడు దగు కేందవ విజయారాజువును (క్రి. శ. 807-846) క్రీ. శ. 834 నుండి 846 వరకు, అవగా అతని అఖిరి 12 సం బు రాష్ట్రసూతులతో 108 యుద్ధములు పలిపి, వారిని వారి పామంతులగు వశిష్టు గాంగులకు ఓడించి 108 కిపాలయములను కట్టించెను అనేక భూదానము లను, అగ్రహారములను, సేవాద్యయన పంపిస్తూలగు బ్రాహ్మణులను, కేశవాలయములను, యుద్ధమున ముగిసిన వారి అవ్యభాంకిని, కామ చంచిన పాప పరిహారమున నిడు రాన మొనగెను, ఈతని తరువాత ఈతని కొడుకు రి వ విష్ణువర్ధనుడు 13 సంవత్సరములును, తరువాత అతని కొడుకు మూడవ విజయారాజువు 44 సంవత్సర ములును రాజ్యము చేసెరి. (క్రి శ 846-890) మూడవ విజయారాజువునే గణక విజయారాజువలెందురు మూడవ విజయారాజువుని సేవారాజువలెందురు పాండురంగుడు ఈతని దానములకు కార్యకర్తగనుండెను. పాండురంగుడు తన అద్దంకి దానకానమున 80 వృట్లు భాద్యము చల్లుటకు దీర్చిన భూమిని రత్నవరం అంత్య (మార్గ) కట్టారక చేపరికి దానమిచ్చెను. ఈతడు లోయలకొండ కోటను స్థాపింపను చేసిరి వారి కొట్టుములను (12 కొట్టుముల భూమిని) అయింపెను ఈ గణక విజయారాజువు భార్య చాళుక్య రాజులలోకై ముప్పవద్దులు బహు వరాక్రమ వారి పరిపాలనలో కడు సమర్థక గణవాడు తన సేవా పరి పాండురంగుని విపేయమున ఇతడు చెట్టు. దిన్న దిన్న రాజ్యములను అయింపెను. నెల్లూరును తగుల తెల్లెను. కందుకూరు కస్తేములను స్థాపింపను చేసి కొనుచు వోలల రాజగు మంగిని చంపెను వశిష్టు గాంగులకు ఓడించి తరిమెను కప్పక రాజును ఓడించి అతని స్నేహితుడు, దహారరాజగు పంకిమిని మహాశంక మొనర్చెను. వారిమొక్క. కిరణ, అనల పురములను తగులవెల్లెను, పశ్చిమమున రాష్ట్రసూతులను, ఉత్తర మున కళింగ గాంగరాజులను ఓడించి కప్పముగై కొనిెను. దక్షిణ కోనలమునై దండెత్తి చరక కొట్టుమును చాల్చి వేసెను. పీడుగు గుంపులను గ్రహించెను దక్షిణమున

వల్లపులను, పాండులను ఓడించి వారినుండి బంగారము గై కొనిెను. పంచమహాకళి బిరుదమును పహించెను. వారి రాష్ట్రసూతులగు అమోఘవర్ధుని కాంమున అతనిచే ఓడింపబడి కప్పము గట్టెను వారి అతడు పరిహారమున తరువాత (868) అతని కొడుకు కృష్ణుని ఓడించి గణక విజయారాజువును వర్మరక్షిదానావ రాజ్యమును క్రికళింగ పహితముగా అయింది పరిపాలించెను పాండురంగ సేవారాజువలె కళింగ గాంగులను ఓడించిన తరువాత వేముల వాడ, అస్త్రుల రాజ్యములను గ్రహించి. అస్త్రగరాజుని పాదుంతునిగా చేసిరి, దహార, కిరణ, నిరాళ, అనల, దశపురములను పట్టుకొని తగులతెల్లి రాష్ట్రసూతుల రాజగు కృష్ణుని, అతని పహితములను, పాదుంతులుగా వేసెను. ఈ రాజు కాంమున అనేక అగ్రహారములు బ్రాహ్మణులకు, కేశవాలయములకు, మంఠపుకు, సేవాధి పనులకు ఇవ్వలెదెను. చాళుక్య రాజ్యము ఉన్నతస్థితికి చేరిగెను

ఈతని అద్దంకి కానవమున ఈ క్రింది తరువోః వృత్తము (కానవములలో రోకిన మొదటి తెలుగు వర్ణము) కలదు. అయింపాని (841 878) విష్ణుని కానవముగూడ ప్రాచీన తెలుగుభాష యందు దున్నది. గర్వమయము. తూర్పురాళుకగ్గ రాజులందరు తెనుగు వలే దానకానవములను వ్రాయించిరి.

“వృత్తిక్రిమిక్ వళం లోకాక్రయ అయస్థిను.

వల్లభమహారాజులవే ప్రవర్ధమాన విజయ రా.

బ్బ సంవత్సరములక ఎంబులొడి అప్పేర్తి అమ్మకీ పూర్ణు మహర్షుం మ్లానిండిరాజుల ముట్టు కరిమిడి రాజులే.

క్రి. శ 9 వ శతాబ్దమువారిచే వర్ధమయకానవము తొల్లికి వని. ఈతని కానవము పంపను, వేములవాడ చాళుక్యుల కానవములవలెను పంపకది యొక్క. చిగ్రమాద్ధున విజయము పంపను ఈతని చరిత్ర తెలియుచున్నది.

గణక విజయారాజువు తరువాత అతని తమ్ముని కొడుకు మొదట చాళుక్య ధీముడు 892 నుండి 921 వరకు రాజ్యమేసెను ఈతని అత్తిని కామ కానవమున ఈతడు కళపంపర్వరము 814 (క్రి. శ. 892 ఏప్రిల్ 17) మేన వైత్ర అహార తదియ రోమకారమువారు పట్టాధిపిత్వ కయినట్లు కలదు. తెలుగుదేశమున కళా

అంధరేశ వర్ణనము - II

మును చాచుట ఇదియే మొదలు. తన పేరున రెండు అశ్వశాలయములు కట్టించెను. ఈతని శిరాశాసనమొకటి వెలవాద ఇంద్రుని పర్యవముమీద గోవిందముకముగొడ కలదు. అది అతని 17 వ రాజ్య సంవత్సము చాటితి అందు ప్రాచీన తెలుగుదనములు కలవు. దానివలన పార్థి వేశ్యులని ప్రత్యక్ష అరివిట్టలు తెలియును. ఈతని తరువాత ఈతని పెద్దకుమారుడు విజయోదీప్తుడు 8 చూపుములు రాజ్యమేలేను ఏమిట అతని పెద్దకుమారుడు అమ్మరాజు రాజ్యమునకు వచ్చి 931 నుండి 937 వరకు పాలించెను ఈతడు తనకు వసాయ మొనర్చిన పేరాధిపతులను పెట్టి, రాజశాసనముల నిచ్చెను. ఎలేరు శాసనమున ఇతనికి 80 'రాజును పాండ్ర' తిరుదమును అట్టి ఇతడే గోదావరికి ఉత్తరపు బోర్డుననున్న రాజును పాండ్రవరమున కా పేరు పెట్టెనని తెలియును అమ్మరాజు తరువాత అతని కొడుకు విజయోదీప్తుడు రెన్న చాడగులచే శాసన (శాశరాజు) రాజ్యమును గ్రహించెను. కాని అతని వాడించి బాగుకొని నీమిని రెండవకుమారుడు చిక్ర మారిట్టుడు రాజ్యమును గ్రహించి, రమారమి ఒక సంవత్సరము రాజ్యమేలేను. తరువాత శాడపుని కొడుకు యుద్ధమల్లు రాజ్యమును పట్టుకొని 938 నుండి 939 వరకు పరిపాలించెను. ఈతని వెలవాద శాసనముమంట్టి కుమారహృదికి గుడి కట్టించి ననియు, శాసనమున ప్రాచీన తెలుగుపద్యములుగల వనియు తెలియును అమ్మ రాజు పోడరుడు రెండవ నీమిడు యుద్ధమల్లుని పొర ద్రొంగి 939 నుండి 946 వరకు రాజ్యమేలేను. ఈతడు అనేక రాజములు చేసెను ప్రాజాపాదు ఫి మేశ్వశాలయ ములు ఈతనిచే ప్రతిష్ఠితములు ఈతని తరువాత ఈతని రెండవకుమారుడు రెండవ అమ్మరాజు 946 నుండి 970 వరకు పరిపాలించెను. ఈతని రాజములు తెలుపు శాసన ములు పెట్టుట గలవు. మలయంపూడి శాసనమున పొండురంగని ముమ్మముడుదుర్గశాఖ కట్టించిన తె బాలయమునకు చేసిన భర్తము కలదు చాడికొండ శాసనము (958) కేబాలయమున కిచ్చిన క్రామముల భర్తమును తెలుపును. ఎలవివ్రలు శాసనము వృద్ధశాలాగార అధ్యక్షుని చేసిన గ్రామరాసము తెలుపును కలదుంజులు శాసనము ల త్రిలిపాదు విషయమందలి గ్రామము తె బా.

లయము కాగులేయంతుటకు తె వగుదున్న అర్ధవంకిచ్చిన భర్తము తెలుపును. వేములపాడు శాసనము దుర్గశాఖలోకి కొన్ని వేదవంపమ్మని కిచ్చిన అగ్రహార రాసము తెలుపును. పొములవాళ శాసనము ఎలనుంచి కళింగ విషయమున చేసిన భూరాసమును తెలుపును. రెండవ అమ్మరాజు ఇట్టిలే శాసనభర్తములను చేసెను. అతనికి యుద్ధమల్లుని కొడుకు శాడపునితో యుద్ధము ప్రాప్తించగా ఓడిపోయి కళింగమున తలదాచుకొనెను. తరువాత తనవారెడును చాబాగ్గవునకు శాడపరాళపులకు 970-978 మధ్య అనేక యుద్ధములు అరిగెను. ఇతే నమయమున పశ్చిమమున రాష్ట్ర/మూలు ఓడిపోవుట, తిరిగి వచ్చుట చాటుట్టులు తమ రాజ్యమును పంపించింది పరిపాలించుట అరిగెను. అయినను కూర్పు అంధరేశము శాడవ మహారాజు పాలనమున 989 వరకు ఉండెను. కాని లేకమున శాండిలేకుండెను. ఈ నమయమున చోళవర్తన క్రి రాజరాజు పేరికినై దండెత్తెను

క్రి. శ. 978-1000 మధ్య అతగా 37 సంవత్సరములు కూర్పు తెలుగులేకము అరాజకముగా నుండెను శాడపు నకు తరువాత శాశపునకును, అమ్మరాజు వంశశిరారిని అరిగిన అనేక యుద్ధములవలన లేకము అధోగతి పాలయ్యెను. చోళలేకమున రాజరాజులకును 988 లో సింహాసన మెక్కినను. క్రి. 989 లో రాజరాజు పేరికిలేక మునై దండెత్తి అయిందెను ఈతడు చాబాగ్గవుని పెద్ద కుమారుడగు కళితవర్మకు రాజ్య మిచ్చి తన కూతురు కుందబాలకు కళితవర్మ తమ్ముడు విమలాదీప్తునిలిచ్చి వివాహ మొనర్చి చోళ-రాళుకొన సంబంధమును దీర్చునర యెను కళితవర్మ వకువర గ్రామమున శివాలయములకు భూములను ఉపంగెడు. అతడు 12 సం.ల పరిపాలించిన తరువాత విమలాదీప్తుడు రాజ్యమునకు వచ్చెను. ఈతని రణవిప్లాడి రాజశాసనముమంట్టి క్రి. శ. 1011 మే రెండో శాసన పట్టాభిషిక్తుడయినట్లును అగ్రామమును తన మంత్రియగు వజ్రతు రాసమిచ్చి పట్టును తెలియుచున్నది. క్రి.శ. 1018 లో తంజావూరు కల్లాలోని తిరుప్పయ్యల గ్రామమున వంశవర్ధేశ్వరస్వామికి దేవాలయములను వస్తునించెను. 1018 లో తంజావూరున తన మామగారిలో పాటు తన శాసనపరచి రాశేంద్రవరోగుడు సింహాసన మెక్కిన. సంవత్సరమున ఆ మహోత్సవము చూచుటై

తెల్లను, 1018 లో రాశేంద్రచోళుని కొడుకు రాజాధి రాజుడైన తండ్రితోపాటు పింఛన మెక్కుగా అని చూచుట తిరిగి విమలారివల్లకు తంజావూరు తెల్లి 1022 లో అక్కడనే మరణించెను కనుక 1022 వ్రాతల మానములో అతని పేర్లకొడుకు రాజరాజు, రాజ మహేంద్రవర సింహాసనమెక్కినాడు. ఇది 1019 లోనే రాజ్యమునకు వచ్చెను. ఈతని కార్య అమృతగదేని, ఈతని మేనమామయగు రాశేంద్రచోళుని కూతురు శక్తి వీరి కొడుకు రాశేంద్రచోళుడు (ఈయన కులోత్తుంగ చోళదేవుడు) తన మేనమామయగు రాశేంద్రదేవుని కూతురగు మమరాంతిని వివాహమాడెను. ఈ మేనరికపు వివాహమువల్ల చోళ రాచుకొల్ల సంబంధములు మరింత గట్టబడెను ప్రాయశః విమలారివల్లని రెండవ కుమారుడు చక్రవర్తి విజయారవివల్లకు వచ్చెను రాచుకొల్ల చక్రవర్తి రెండవ అయిపింహాని పహాయమున రామచంద్రవర సింహాసనమును పట్టుకొనుచుండే (తన తండ్రి విమలారివల్లకు 1018 లో తంజావూరు తెల్లివచ్చుడు) చోళ రాశేంద్రుడు అతనిని, అతనిని పహాయమువచ్చిన అయి పింహాని, కళింగ రాజులను ఓడించి, 1022 నం. అగష్టు 13 న రాజరాజు పరేంద్రుని పట్టాభిషేక మొనర్చెను. ఇది తిరిగి 8 సంవత్సరముల విజయారవివల్లకు తన అన్నమ పదవ్రతస్థుని గానించెను. ఇటు 1021 జూనులో పట్టాభిషిక్తుడాయెను. అతనికి తిరిగి అయిపింహాడు పహాయ మొనర్చెను. కనుక చోళరాజు రాశేంద్రుడు రాజరాజుకు పహాయమొనర్చెను. 1022 లో కలిసిండి వద్ద గొప్ప యుద్ధము జరిగెను. తుదకు చోళులు గెలిచిరి రాజరాజు పరేంద్రుని తుదకు 1025 లో సింహాసన మిచ్చించిరి ఇతను పహినపత్నీరములు కాంబయముగా పాలించెను. ఇది 1044 లో రాశేంద్రచోళుని మరణానంతరము తిరిగి వచ్చెను రాచుకొల్ల చక్రవర్తి మొదటి చోళేశ్వరుడు వేంగి రాజ్యమును, కళింగమును అయింపెను. ఇది చోళ రాజాధిరాజు కరణచోళు కొల్లిచోళ యుద్ధములలో వచ్చెను రాచుకొల్లను ఓడించెను ఇది వేంగి రాజ్యమును తాగి పా వ్యములమంది నీచివరలేకపోయెను. అయిపవ్యవీరి రాజరాజు పరేంద్రుడు చోళేశ్వరునితో పంధిచేసికొని పరిపాలించగలిగెను. చోళేశ్వరుని ప్రధానియగు బారా

యంకట్టుకు వందపౌణి గ్రామముమీసగెను. ఈతనే నమ్మయకు అంధ్రభారత రచనయందు పహాయమొనర్చిన వాడు (1061-1063). రాజరాజు కేవలకాదురంభరుడు. వైదిక మతాభిమాని వర్ణాశ్రమ దర్శములను నిశ్చయించె, వేదశాస్త్రములను బోధించెను. యజ్ఞయోగాధి కర్మలను కూములను, రసమును ఇచ్చెను. పురాణ, అగమ, వేదాంత శాస్త్రములు చేర్చినవాడు. అతేక లేఖాంయములు, అగ్రహారములు, వజ్రములు కట్టించెను

క్రీ. శ. 1061 లో తన పరోక్షమున తిరిగి తన పవతి తమ్ముడు విజయారవివల్లకు రాజ్యమును గ్రహించెను. ఇతడు తన కొడుకు శక్తివర్మకు రాజ్యమిచ్చెను (1061) ఇది అతడొక పంచత్వరము రాజ్యపాలన జరిగి యుద్ధమునందు చనిపోయెను కనుక ప్రజల కోరికపై ఇటు రాజ్యమును ప్రియవరవలనవచ్చె నని విజయారవివల్లకు వేంగిని పరిపాలించెను ఈతడు ఇంతకుముందు వచ్చెను రాచుకొల్ల చక్రవర్తులకు పానుంతుడుగానుండి పోలంబాది, కోలూర లేకములలో వారి మాండలికుడుగను, పేటాధిపతిగాను ఉండి తుదకు వేంగిరాజ్యమును పట్టుకొనెను అయినను చోళ చక్రవర్తి వీరి రాశేంద్రుడు వేంగిపై దండెత్తి విజయారవివల్లని పార్వదలో క్రీ. శ. 1068 లో వేంగి రాజ్యమును రాశేంద్ర చోళునితో పట్టుము కట్టెను. విజయారవివల్లకు కళింగ గాంగ రాజరాజు వద్ద (1069-70) కరణు జొచ్చెను. 1070 లో చోళరాజు అధి రాశేంద్రుడు చనిపోయెను. కనుక రాచుకొల్ల రాజ రాజు పరేంద్రుని కొడుకు రాశేంద్రచోళుడు రాజధానిని పార్వతీన పరమేశ్వరిని సింహాసనమెక్కినాడు ఈ నయయ మున కళింగ గాంగ రాజరాజు తన పేటాధిపతియగు జలవతిని వేంగిపై దండెత్త పంపెను. అతడు చోళుల పై వ్యర్థము ఓడించగా వారు గాంగ రాజరాజుతో సంధి చేసికొనిరి (1073) తన తీవ్రత తాలము వేంగిని విజయారవివల్లకు పాలించుటను, కళింగ రాజరాజుకు రాశేంద్రుని మరణము రామందరి నిచ్చి వివాహము చేయుటను అంగీకరింపజెను. దీని ఫలితముగా 1076 వరకు విజయారవివల్లకు వేంగి రాజుగా పరిపాలించి అనంతవర్మరమున చనిపోయెను అతడు రాశేంద్రచోళ తేక కులోత్తుంగచోళ తెలుగు లేక వేంగి లేకమును,

ఆంధ్రదేశ చరిత్రము-II

అవ రెండవ ఖమారుడు ముమ్మడి రోళ్ళ రాజురాజు (1078-79), అతని కర్నూట మూడవ ఖమారుడు వీర రోళ్ళ (1078-84), తరువాత చివ్విమారుడు రాజరాజ రోడంగు (1085-89), ఆ కర్నూట తిరిగి వీరరోడ (1089-92), ఆ తరువాత చిక్రమరోళ్ళ (1092-1118) రాజు ప్రతినిధులుగా వరుసగా పాలింపజేసెను 1118 లో ఖలోత్తుంగుడు తన రాజధానికి చిక్రమరోళ్ళుని నిలువ పంపెను. తేగి అరాజకమయ్యెను. 1119 లో ఖలోత్తుంగుడు వనిగోగా చిక్రమరోళ్ళుడు బ్రామిళ, తేగి రోళ్ళములకు చిక్రవర్తి యయ్యెను. కాని తేగిపై అరవ విక్రమాదిత్యుడు దండెత్తి రానిది పొన్నీవ పరమగొని 1120 పరమ మూర్తిమే పాలించెను అప్పటినుండి తిరిగి తేగి విక్రమరోళ్ళుని పొన్నీవములోనికి వచ్చెను తుళుడు వెలె చాట రోడులకు వన రాజప్రతినిధులుగా నియమించెను.

ఈకాలమున తెలుగు రోళ్ళమును వేరువేరు వంశములు పాలించెను. ఎలమంచిలి, చివ్వవరము, కోడయడలము, వెలెచాడు, పాళచాడు, పొత్తవిచాడు మొదలగు రోళ్ళ విభాగములు వేర్వేరు వంశములక్రింద పాలించుటకు వుండెను వీరిలోతెల్ల తెలుగు రోళ్ళులు, రోళ్ళ పొత్తవి రోళ్ళులు ప్రసిద్ధులు కడవతెల్లలోని కొంతభాగమును, చిత్తూరు తెల్లలోని కొంత భాగమును కలిపి పొత్తవివాడవ జడెను ఈ తెలుగు రోళ్ళులు ప్రథమమున తూర్పు చాళుక్య వంశములోనివారే కర్నూలు తెల్లలోని పెడ కల్లు రాజధానిగా జూహోరుని కొడుకు శ్రీముడు పాలించెను, పైలానరాజుకాలయ కావడమునజెల్లి ఈ తెలుగు రోళ్ళులు రోళ్ళప్రతినిధి, కరికాల రాజుల పంతతియనియు, జూహోరు శ్రీముడు గొప్ప రాజునియు అతడు గణక విజయదిత్యుడు, చాళుక్య శ్రీముడు, కొల్లెగింత విజయా దిత్యుడు, అతని భూతురు పంతతివాడనియు, అతని రెల్లెలు అమ్మరాజు కార్కర అనియు, అతనిని చంపి, రాజాద్వంద్యుడు రాజ్యమునకువచ్చుచేత అతనిని జయించి వరించి పొత్తవిచాడుని పుత్రకులందయ్యె వనియు తెలియును (972) వైయలలకు ఓడించెను, రాడ్లగి బూలును తిరప్పగించెను తన రాజ్యమును విస్తరింప జేసెను. ఈ పంశమువారు వేరువేరు భాషలై కొడెడెన, పొత్తవి, వెల్లూరు, వీరువ, కందుూరు, హేమవతి మొద

లగు ప్రదేశములలో చిమ్మిచ్చి రాజ్యముల వేర్వేరును కొని 18 వ శతాబ్ది మధ్య భాగమునవరకు ఆంధ్రప్రదేశములో పరిపాలించిరి వీరి కావడములు కంచిలో దొనుకుచేత కొంతకాలము చాని బాక్రములచిరది తెలియును. 14 వ శతాబ్దిమున వీరు కాళియాలకు జెచ్చును కట్టుచు వారి క్రింద పామంతరాజులుగా పరిపాలించుచుండిరి.

వీరిలో ఒకభాగ 1060 - 1200 మధ్య గుంటూరు తెల్లలోని కమ్మరాడు చేరిరి. కొడెడెన రాజధాని, జన్మిశ్వర, కామిశ్వర, త్రిపువన మన్మిశ్వర అయియులు ముగ్గురు రాజులచేర వెలయించిరి. వీరు ప్రథమమున తేగి రాజులకులగును, తరువాత పల్లవు రాజులకులగును, తరువాత కాళియాలకును పామంతరాజులుగా మండిరి. వీరు మార్యవంశపు వర్మియలుగా వర్ణింపబడిరి. వీరచేత రాన కావడములు జెప్పిరి. జన్మియరోళ్ళు 10 వ శతాబ్ది మధ్యభాగమున పరిపాలించెను తుళుది కాలమున రేచాడు (కడవ) రోళ్ళమును వరిలి తూర్పుగా గుంటూరు, వెల్లూరు తెల్లలకు వచ్చి చేరిరి.

రోడజెల్లి ఖమారుడు వచ్చిరోడుకు (1060 - 1100) మమార వంశవ గ్రంథకర్త తుళుది వచ్చయకాలము చాడు. తుళుది గ్రంథమున పేర్కొనబడిన చాళుక్యరాజు రాజరాజ వరేంద్రుడని రోళ్ళము. తుళుది పాళచాడెసెను. పొత్తవి రాజధాని. తుళుది తరువాత కామరేవుడు (1100 - 1115) పాలించెను తుళుది కావడములు త్రిపురాంతకమున కవులు మంత్రి శ్రీమయి. తుళుది ఖలోత్తుంగ రోళ్ళమహారాజువరు పామంతుడు. తుళుది తరువాత తుళుది ఖమారుడు కర్నూరురోడుకు 1115-1188 మధ్య పాలించెను తుళుడతేక రానకావడముల విచ్చెను. గుర్తరాడి వాడు (రామచంద్రపురం కాటాకా) లోని చివ్వి రాజరేమి (రాజారామము) శివేశ్వరునికి తన తల్లిదండ్రుల పుణ్యము నిమిత్తము అతేక ధర్మములను జేసెను. జన్మి కాళహస్తీశ్వరునికి కమ్మరాడులోని రేచా యయములకు అతేక ధర్మములు చేసెను. ఖలోత్తుంగ, విక్రమరోళ్ళలకు పామంతుడు వారి నిరుదములు వహించెను. ప్రభుముగా దక్షిణమునకు తన రాజ్యమును విస్తరింప జేసెను. తుళుది కాలమున రెండవ ప్రోలరాజు కాళియరాజ్యమును తూర్పువకు పాలించుచుండెను

కనుకనే ఈనది ధర్మములను కొన్నిటిని అతడు స్థిరపరచెను. కానుచోడుడు, అతనికొడుగు శ్రీభవవసుల్లుడు 1187 నుండి 1161 వరకు రాజ్యమేరిరి ఉభయులు కలిసి కొండెడ గ్రామమున ధర్మములు చేసిరి నీటి కానవము అనునట్టి కప్పువాడు, గుండికగ్రు, మొట్టవాడి నీరిపావన మందుండెను నీరు తేలిక రాజ్యమునకు లోనికి పాలించు చుండిరి. పశ్చిమ భాగకర్మ రాజులను తేలిగినుండి పార దొరిరి. వెలహాటి రోతులతో పశ్చిముగా నుండిరి నీరి కాంముముండి కాళశీయులు (దుద్రలేవ, గణపతిరాజులు) లేకమునై రంకెత్తి అక్రమించుకొనిరి. ఇల్లి తోడుని కాం మున (1211-22) కొండెడ తెలుగు చోళుల అధికారము కగ్గెను. ఇల్లి వెల్మొటిరోళుల అధికారముకూడ కగ్గెను. గణపతిలేవుడు తేలికేకమును క్రమముగా ప్యాసిన పరచుకొనెను

హొత్తన (కడవ) తెలుగుచోళులు - నీరు కడవశిల్లా పుల్లించేట కాలుకాలోని టంగుటూరువద్దనున్నహొత్తన రాజధానిగా తెలుగు చోళవంశములోని వేరాకరాళ 200 సం. లు రేచాటిని పాలించిరి నీరు పశ్చిమ భాగ కర్మలకు, తరువాత చోళులకు పామంతులుగ నుండిరి 18 వ శతాబ్ద ప్రారంభమున కాళశీయులచే అయింపబడి పామంతులయిరి. కరికావంశమునకు చెందిన తెలుగు దిక్కున మమమకు మల్ల లేవుడు హొత్తనని పాలించెను కాని వంశములోని తెట్టరన 1121 నుండి 1125 వరకు పాలించెను. దిక్రసులోనిది విజయమునకై వందలూరువద్ద రాధకానవము ఇచ్చెను. ఈతని కాంమున అశ్వసరోవుడు లేచాడుతో కొండకాగము తేలుమండెను ఈయనపశ్చిమ భాగకర్మలకు పామంతుడు. ఈతనిగిరి పామంతుడోడు ముడివేసేమ అగ్రహారమును 108 మహానలలు రావ దుచ్చెను. దిగ్గరన కొడుకు వినువారికర్మలు 1126 లో వందలూరుతోను, శ్రీ కాళహస్తిలోను రాం రావ కావన ములను ఇచ్చెను. ఈతడు దిక్రసులోనిది మహా నుండ లేకర్మలుడు ఈనది కావనములు అరవకావలో కొన్ని గంపు. 1180 లో మల్లిలేవు ములిగి (800 గ్రామములు), సిందరాచి (1000 గ్రామములు) లేకములను వల్లూరు రాజధానిగా పాలించెను. ఈతడు పశ్చిమభాగకర్మ దోమేశ్వరుని పామంతుడు. ఈతడు తెలుగు వల్లవులను

అయింది పాళకాదులోని కొండకాగము చేసెను. ఈతని మమమకు మల్లిలేవు 1159 లో పాలించెను. ఈతడు వెల్లూరు తెలుగు చోడరాజుగ వల్లదిక్కి చేడింటిండి (1159) కాచి పామంతుడుగా రాజ్యమేసెను. కొంత తరువాత రాజుగు ఓటిసిద్ది 1224 లో కప్పువాటిని అయింది, కాళశీగణపతి అనుగ్రహమున కొండెడ రాజధానిగా 8000 లేకమును పాలించెను (1280 వరకు) గణపతి లేవుని అయిమునకై కొండెడ కంకరేళ్ళయిది మొగలి లేవుడు గ్రామమును రావమిచ్చెను. గణపతిలేవుడు తన ప్రతినిధిగా ఓటిసిద్దిని హొత్తని, పాళవాడు, కప్పువాడు, వెలహాడులనై నియమించెను. అరవ ఓటిలో పాండ్య రాజుగు మందరపాండ్యుని (1216-38) కావనములు వందలూరు, వేపాళ, అత్తిరాం, హొత్తనివాడులలో హొర కులలేత ఈ ఓటిసిద్ది అతని పామంతుడయ్యెనని తోచును ఈతని తరువాత భీమలేవుడు కాళశీగణపతి పామంతుడుగ పాలించెను (1286) కాళీయ రాజ్యవంశకము (1285) విజయనగర రాజులకు లోనికి ఆ తరువాత గణపతి రాజులకు లోనికి 15 వ శతాబ్దాంతమువరకు ఈ వంశపు రాజులు పశ్చిమోద్రకేశమును పాలించుచు వైవకాపూరి కత్తి కరిగి వారికి అనేక భూదానములను చేయుచు క్రిగి గడించిరి.

వెల్లూరు తెలుగు చోళులు (1108-1850). తెలుగు చోళవంశమున ఈ కాళమిక్కిని ప్రసిద్ధి గాంచెను. 12 గురు రాజులు 260 సం. లు పరిరి. వారి రాజ్యము ఒకప్పుడు అంధ్రలోని రాజరాజమును హోయసం తెలుగువల్లన, చోళరాజ్యములలో కొండకాగము కరిగి యుండెను నీరు ప్రకమమున చోళచక్రవర్తిలకును, తరువాత కాళశీయులకును పామంతులుగా నుండిరి కాని నీరు 18 వ శతాబ్దమున రాం ఉచ్చరకయందుండి నీరి చరిత్ర రాజరాజము చేరి లెకాకానుకావనములవల్లను, వాల్మయమువల్లను తెలియును. తెలుగు, సంవృత్తము, అరవము, గ్రంథ, కప్పర కావయందును రిపుల యందును కావనముల విచ్చిరి మరియు అలావు చోళ, హోయసం, కాళశీయ, వెలహాటి చోళరాజుల కావనములు, వాల్మయముకూడ నీరి చరిత్రకావము మనకు కాగుగా తెలుపును.

కరికాల సంకమున మరురాంక పొత్తుకోకుడు యులెను అతని సంకమున తెలుగునెక్కి యులెను. కావేరిచాలి మరులను అయిలెను. ఆ తరువాత మనుచు సిద్ధి 1175 నుండి 1182 వరకు తెల్లూరు రాజధానిగా రాజ్య మేలెను. ఈతని కావములు శ్రీరాజహస్తి, కొత్తూరు, తెల్లూరు, పొత్తు గ్రామములలో వ్రాసెనని. తెల్లూరి కావమున రాజు ఎర్రవల్లి గ్రామమును పూంగిచాడులోని తెల్లూరి వాగునీళ్ళయినచుచాచుచున్నెను. ఈతడు రోజు మహారాజులకు పామంతుడు. ఈతని నమ కానికులు రోజు రాజాధిరాజులతోత్తుంగ, కాకతిరుద్రేశ, వెలవాళిదేశ, గోంక, పుట్టికొండ కోట వంశపు శివు కోటరాజు, యాదవవంశపు పారంగదర, తెలుగు పల్లవ వంశపు విజయాచల్య, అల్లూరికొండ, వాగవంశపు నత్తిరేవ, కొండరెవ నప్పరాయుడు, పొత్తుకోకరామ, ముట్టిరేవ, ఈతని తరువాత ఈతని తమ్ముడగు తెల్లరేవుని కొడుకులు రాయెను. వల్లభిక్తి తమ్ముడిగా 1187 నుండి 1214 వరకు రాజ్యమేలె. వీరు కులోత్తుంగుని పామంతులు. అనేక దేవప్రావృణమృత్యుముల పొందెనని వీరు రేవాడు, పూంగిచాడు, కొండమండలమునై రాజ్యమేలె. కంచిని స్వాధీనపరచుకొని కప్పము వసూలుచేసె. 1188-1192 మధ్య వ్యవశకు లయెనె.

ఎర్రపిల్ల 1195-1217 మధ్య పాలించెను. గండగోపాలని వీరుదములను పాలించెను ఈతడు మూడవ కులోత్తుంగుని పామంతుడు. ఈతని కుమారులు మనుచు, తెల్ల, తమ్ము పిష్టల వహాయముతో రాజ్యము దివ్వరింపజేసు గలిగెను. మనుచుసిద్ధి (1198-1210) అనేకరాజములను అగ్రహారములను దేవప్రావృణుల కొనంగెను. ఈతడు మూడవ కులోత్తుంగుని పామంతుడుగా నుండి అతని దివరకాలమున వ్యవశకులయ్యెను (1204). తమ్ముసిద్ధి (1206-1209) కావములు రోజురేకమున గలవు. కంచి తెల్లూరు పట్టణముల మధ్యవర్తకముకూడ ఈతని వైసన నుయ్యెను. అయినను ఈతడు కులోత్తుంగుని పామంతుడుగా నుండెను. అతనితో ఓరుగల్లు కోటపై రంధ్రెక్తి గంపతి వ్రాసెను (1208). వల్లభిక్తి రాజుగా పట్టాభిషిక్తుడయినను అతని తమ్ముడు తమ్ముసిద్ధి అతని కటాక్షమున రాజ్యమేలెను. యాదవరాయవంశములో వీరి అంధరేశ

మేల్పెట్టెను. ఈతని తరువాత మనుచుసిద్ధి కుమారుడు తిక్క (1209-1248) రాజ్యమేలెను. ఈతని 'శేంక వాదికర్త', 'అగదొక్కగండ', అను వీరుదము లుండెను. ఈతడుకూడ మూడవ కులోత్తుంగుని పామంతుడుగా రాజ్యమేలెను. ఈత రుణేక రాజకావనముల నిర్మెను. మూడవ రాజరాజ కాలమున కంచిలోని రేవాలయము లను ఈతడు, ఈతని పామంతులు పేర్కొ. రావములు చేరి మూడవరాజరాజ 18 వ రాజ్యకాలమున తిక్కర అర్కాటు తిల్లాలోని గుడి మల్లంరేవునకి గండగోపాల మండలు రావమిచ్చుటకే అవ్రేక్షము తిక్కరవకు లోండినదని తోచును. ఈతని కావములు కంచి రేవాలయములలో నున్నవి. ఈతనికి రోజు తిక్కయను వీరుదము కలదు. రోజు రాజరాజులకు పామంతుడుగానుండి అతనితో కలిసి హోయసల రాజులను ఓడించెను ఈతని అల్లుడు అల్లూరికొండ కందిముడి పాలించు అత్తవూరున రేవుని ప్రతిష్ఠించి రాజధర్యములు చేసెను (1248). శ్రీ వరదరాజస్వామి కత్తంతుని ప్రాసాదానిని 1257 లో తిక్కభూపతి కంచిని పట్టుకొనెను. ఈతడు గొప్పవీరుడేగాక వసిరాజుగా రోజులను కలచాడు. ఈతడు తన పేరుతో రాజు కావెములను న్నుదించించెను. ఆ కాలపు రాజవంశము లన్నింటికీను సంకంధము కలిగి మంచి పేరును, కీర్తిని సంపాదించెను. తెల్లూరు, రెంగల్వట్టు, తిక్కర అర్కాటు, కడపతిల్లాలు అతని పాలనములో నుండెను. తిక్కవరద తన వీర్యవహారములను రామాయణమున కిక్కభూపతి కట్టాడు పోషేక్యయి, కంభురాచి, ఇంకా ఇతర రాజులను ఓడించెనయి రోజు రాజరాజును వింసవహాసినని చేసెనయి (పాండ్యరాజు వారినుండి తప్పించి), కాను కూడ కంచినుండి పరిపాలన పొందించెనయి ప్రాసెను. 'తేవకవి తన దళభూమార చక్రిత్రో తిక్కభూపతి పాండ్యరాజువద్ద (మూలవర్మ మండలకపాండ్య) కప్పము 92 కొనె ననియు ప్రాసెను. తిక్క వసుప్తులైత సేవాధి పతులు, మంత్రులు గలవాడు. తెలుగు దోతుల వైద్యములు వైద్య కూడకయులు కలిగి గొప్ప అమళవము తోను, పేర్కొనవలయుదము చేయుచుండెను. కడక దక్షిణరేఖమండలంకలను తెలుగువారి కీర్తి ప్రతీకలు

హెచ్చెను ఉత్తర ఆర్కాటు జిల్లాలోని కంభూపరాయణము బయలుపట్టినది. వచ్చెను రాజకర్ణి చక్రవర్తిని పై వ్యవసాయ పార్శ్వములలోనీ, పొందులను పోక మార్పులలోనీ, వెల్లారు తెలుగు చోరులు కీర్తిని సంపాదించిరి.

1288 నుండి 1350 వరకు తిరిగి రాజేంద్ర చోరుని ప్రభ తెలిగను. కాకతీయులతో స్నేహము తెలుగు చోరులకు లాభించెను. అయినను కొన్ని సంవత్సరములయిన తరువాత అటవర్ణ మందరపాండ్య గొప్ప సేనను నమమార్చుకొని గండగోపాల (తక్కు) వోడించి చంపెను. కంచి, పెల్లూరు మండలములు పాండ్యుల ప్యాదీనమయ్యెను. కాకతీ గణపతి ఓడి నరారయ్యెను. తిక్క 1289 కాటకీ హోయవరాహుని నరసింహ వోడించి కర్ణాటపురమును నగరించెను. దీని ప్రతి వాడముగా 1340 తో నరసింహుని కొడు కగు దోమేశ్వరుడు పెల్లూరుపై చండైతెను. కాని ఓడిపోయెను. తిక్కనకది, తేనకది కూడ కర్నాట దోమేశ్వరుని దోడి రోయ నరారి అయినాడని బ్రాహ్మి తిరిగి 1367 లో తిక్కరాజు కంచిని ప్యాదీన నరచుకొని దోమేశ్వరుని చంపాపురివద్ద ఓడించెను. ఇట్లే తేనగరి యాదవులను ఓడించెను. వెలకాచి చోడ రాజగు వృశ్చివర్ణుని ఓడించి చంపెను. కంభూపరాయణ, కావనరాయ రాజులను ఓడించెను. వారినుండి కప్పము గైకొనెను. తన అఖిరి రాజ్య రాజులములలో కొడుకగు మమమనస్థి, అల్లుడగు అల్లు తిక్కలను తనతో కూడ నరిపాఠించుటను నియమించెను. తరువాత రాజ్యమును విశేషించి అల్లుతిక్కకు కంచిరాజ్యమును, మమమనస్థికి పెల్లూరు రాజ్యమును ఇచ్చెను. అల్లుతిక్క, సంతోక రాజుగా తన పేరుతో కావనములను ఇచ్చెను (1248-1272).

1249 లో పాండ్యులు చండైత్తిరి. కాని కాకతీయుల సహాయమున అల్లుతిక్కవారిని కంచినుండి పారదోలెను. కాకతీయ గణపతి దుర్జనుడేవులతో స్నేహముచేసెను. తెలుగు వల్ల నరరాజు విజయగండ గోపాలునితో కూడ స్నేహము చేసెను. ఈ సంఘటనలవారి కావనములు కంచి యందు కలవు. మమమనస్థి (1248 - 87) అతోక కావనమును ప్రకటించెను. 1250 లో తనకు అరోగ్యము

కలుగుటకు వందలూరిలోని చేపిడికి చావదర్శములు చేసెను. ఈతడు మూడవ దీర్ధ రాజేంద్రచోరుని పామంతుడు 1257 వందలూరు కావనమునుబట్టి ఇతని వంశక్రమము, ఇతని కోడూరు గ్రామ భర్తము తెలియును. ఈతని 1268 వం. కావనము వల్లపిర్తికి, యాదవులను అరిగిన యుద్ధమును తెలుపును. మమమనస్థి రాజ్యాధి ప్త్యర్థికి తెలుగువల్లపు తిచ్చిన రావ కావనములు కొన్ని గలవు. ఈతని రావ కావనములు కొన్ని కంచి యందు గలవు. 1285 నుండి తన కొడుకు రెండవతిక్కనోదహరి పరిపాలించెను కాకతీయ గణపతిచేపుని సహాయముతో ఈతడు రాజ్యము చేపెట్టి తెలియును. చోళరాజుగు మూడవ రాజేంద్రుని ప్రభ తగ్గినను, ఈ తెలుగు చోరులు ఇంకను అతని పామంతులమని చేర్చుచునుండిరి. ఈతని అఖిరి రోజులలో 1280 వం నుండి భుజిడి, ఈతని రాయారులను అరిగిన చోళరాజుముతో ఈతడు కాకతీయులను, వారు పాండ్యులను సహాయము కోరగా పాండ్యులు చండైత్తి పెల్లూరును పట్టుకొని ఈతనిని సింహాసనమునుండి తొలగించగా, కాకతీయులు వచ్చి తిరిగి పాండ్యులను పారదోలి అతని సింహాసన మున నిప్పించిరి. ఈ వందదర్శమునకే తిక్కన దోమయ్యా కాకతీయ గణపతిని ఓరుగల్లునందు వందర్పించి తనరాజువకు సహాయము కోరెను. గణపతి తిక్కన కవిత్వము విని అనందించి అతనికి 9 లక్షల బంగారు వాసెములను కిరీగ్రామములను బహుమిదన మిచ్చెను. గొప్ప సేనతో వెలకాచి బేళమునుబయలించి రాజరావిని(కృందవోలును) తగలబెట్టి, పెల్లూరు ముట్టించి, పట్టుకొని మమమనస్థిని సింహాసనముపై నెట్టించెను. 34 దుర్గములు, 88 పట్టణములు పట్టుకొని మమమనస్థికి కావనగా నిచ్చెను మమమనస్థికి మహ్మగండగోపాల విరుదముండెను. ఈతడు యాదవులతో రోరారావెను ఈతని సేనాపతి భట్టతిక్కన యుద్ధమున గెలిచెను కాని యనిపోయెను పెల్లూరునకి తిరమందు దోమశివవర్ణ యుద్ధముఅరిగెను. యాదవులు పామంతులుగా నుండిరి. ఇట్లే భట్టతిక్కన తెలుగు వల్లనరరాజు విజయది ప్రాయేరువద్ద ఓడించెను. విజయపు ధృతిచేరు విజయగండ గోపాలుడు. పెంట్టూరు, కడవ యందలి తెలుగు వల్లపులు మమమనస్థి యరికారమునకులోకది

అంధరేణ దర్శితము - II

యూరింది. దక్షిణ వల్ల వరాహు కొచ్చెరుంకింగ పాండుల
వల్ల ఓడింపబడినను, తొండమండలము నుండి తెలుగు
వోరులు తరలివచ్చి వేంగి రాజ్యముతోనికి హిమ్మకొని
వచ్చి బ్రాహ్మరామముతో కావనములు పెట్టించెను.
ఈతడు 1249 - 50 లో కాళికియ గణపతికి ఓడింపబడి
తెలుగులేకమిచ్చి తన యధికారమును వదులుకొనెను.
ఇది దక్షిణరేణమున 1249 నుండి 1259 వరకు పాలిం
చెను నిరంజనము లేవాలయమును తాగుచేయించెను.
తనకు 1269 లో గణపతికి పూర్తిగా ఓడింపబడెను.
మనుమనిగి, గణపతి పతనమున పోరాడెను. పాండ్యులను,
కాయపులమహాద ఓడించెను హోయసాల రాజుగు
వరసింహ పెద్దానిపై దండెత్తగా ఈతని ఓడించి పోర
లోతను లేవించి పరిపాలించు వల్లము గాంగరాజులను
ఓడించెను ఈతడు అచట వర్షాకృమకాలియనుట ఓసి
దిగిడములే సాక్ష్యము లేకన, తిక్కనల బ్రాతలనులెట్టి
నిరాలా కాలమున తెలుగు వోరులు అచట వర్షాకృమ
కాల అని తెలియుచున్నది.

మనుమనిగి తరువాత రెండవ తిక్క 1265 నుండి 1281
వరకు పాలించెను ఈతడుమీద కండ్లవలే అచటరాజ్యము
కాలి అర్ధంతో యాదవులు ఈతనికి సామంతులు ఈతడు
కాళికియాల వహాయమున శత్రువులను పరిహరించు
చుండెను యుద్ధములేదే ఇతని పనుకాలిగురాలు ఈతని
తరువాత 1281-1299 వరకు తిక్కని పోరయడు మువ్వ
గండ గోపాలుడు పాలించెను ఈతడు లేవాలయములకు
బ్రాహ్మణులకు, కవులకు, సామంతులకు చాలాదానములు
చేసెను. కొడవ చెప్పి శివహిమ్మి 1297 లో కొంక
టూరానము చేసెను ఈతని కాలమున అధికి రోకరాజు
మూడవ రాజేంద్రుడు చరిత్రపుటతో రోకరాజ్యము
అంతరించెను. పెద్దాని రోకులు పూర్తిగ వ్యతంబునై ి.
ఇది 1299 తరువాత కాళికియ ప్రకాశరుదుని సామం
తులుగా పాలించిరి. 1291-98 మధ్య అచేకపాల్లు మువ్వ
గండ గోపాలుడు ఓడింపబడి పరశ్రమిచ్చి తనకు సామం
తులుగా సింహాసన మెక్కినను (1291).

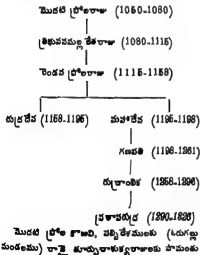
కాళికియాలకు యారడ రామచంద్రులకు అరిగి
యొడ్డములతో మువ్వగండగోపాలుడు ప్రకాశరుదునకు
వహాయ మొనర్చెను. ఇట్లే కళికిలేకమిచ్చి దండెత్తి

కాళికియ సామంతులగు కొలదియద్ర, అప్పయలకు
వహాయడెను అల్లుడిక్క. చరిత్రయిన తరువాత కంచి
రాజ్యమును పెద్దాని రాజ్యముతో కలిపిచేసెను. ఈతని
తరువాత రాజగండగోపాలుడు (1299-1326) పాలిం
చెను ఈతడు ప్రకాశరుదుని సామంతుడు. 1316 లో
అతని సేనాధిపతి ముప్పైది వాయుకుల కంచివచ్చి,
మూవేదియ (తెలుగు-రోక) పరిపాలకునిగా నియమించి
1008 గండగోపాల మండలం తిరుగుల రెండు గ్రామ
ములు చేపునకు పనుచ్చించెను ఈతడు వ్యతంబునకుగే
కావనముల నిర్మింపు, త్రిపున వల్లవ గ్రి యను తిరుకు
పొందెను ఈతని కాలమున కాళికియ మహారాజు
ప్రకాశరుదుడు పాండ్యలేకమును అయిందియు, కంచి
పాండ్యవరకుచేసియు, పెద్దాని తెలుగు వోకులను,
కొలది యద్రలేపులను సామంతులుగా చేసికొనియు, కళిగ
మును అయిందియు, వికారాండలేకమునై వల్లవ గ్రిగా
మంచెను పెద్దాని రోకులలో దిగగండ గోపాల
(1299 1308) అధికిరాజు. ఈతని కావనములు చాలా
కాగము దక్షిణరేణమున దొరికినది ఈతనికి కూడ
త్రిపున వల్లవ గ్రి తిరుదము కలదు. ఈతడును,
ఈతనికి ముందున్న రాజులను రోక సంప్రదాయ
ములను గ్రహించి రానిది లేకమున బాధించినవేరి.
లేవాలయములు కట్టు పద్ధతులు, వాటి పరిపాలన, లేక
భావలు, మర్యాదలు, మొత్తముమీద రాజ్యపరిపాలనా
విషయములు రోకులనై యున్నది సాంమన్యం దండ
యౌతలవల్లవేమి, కాళికియాల దండయాత్రవల్లవేమి
ఇద్దరు ముగ్గురు రాజులు ఒకే కాలమున పెద్దాని మండలం
మున రాజ్యపాలన చేయుటవల్లవేమి, సామంతులు తరయ
తిరుగుజాటు చేయుటవల్లవేమి, పెద్దాని తెలుగురోకుల
రాజ్యముయొక్క ప్రళయశివేమి. ఓరుగల్లు రాజ్యము
1283 లో తుగ్గుల వశమయ్యెను. అప్పుడిది పెద్దాని
రోకులు అ ప్రైమించిరి

కాళికియారాజు తరిత్రము - కావన బలావన

ములు, శిల్పములు, వాఙ్మయము, ముఖ్యురారములుగా
ఈ రాజుల వంశక్రమ కాలవిజ్ఞయములు. మతవిషయ
ములు, త్రిపున రాజికియ విషయములు తెలిసికొన
గలము. కాళికియను దుగ్గుల మండలంకా కళికియ కాళి

శియులు వీరు చతుర్వర్ణులకాదు. తూర్పు చాళుఖ్యుల వశమే వీరిదిగూడ వరాహమిర్చ వీరిలోని మొదటిరాజులు వారిలోవలెనే శైవముక పోవవలెను. శైవమతస్థులు 'కాళి' లేక 'కూప్యంబి'ని ఆరాధించెడివారు. కనుక ఈ వంశమున కాశీయ వచ్చెను. రెండవ ప్రోలరాజు శైవ మతస్థుడు. తరువాత శైవుడు. అతని తరువాతి రాజు అందరు శివభక్తులు 10 వ శతాబ్దపు తూర్పు చాళుఖ్య రావనమునుబట్టి (అమృతా రాచాద్వైపుల కాళమున) గుండియ రాష్ట్రమునువీటి మనుచును, ఎరియరాష్ట్రమునువీటి మారుచును గుండ్యవ లేక కాకర్త్య గుండయను కాళుని ప్రేరేపితకే వతవాటి విరామల ముక్తి కించి ఈ కావన మివ్వఁజేసెడి. కాకర్త్య గుండ్యవ రాష్ట్రమును వంశముచాశైవము, తూర్పుచాళుఖ్యరాజులను పాదుంతుడుగ మండెను. ఈకేళి కాళియవంశకర్త ఈతని కామము 960 ప్రాంతము 970 నుండి 990 వరకు తూర్పు చాళుఖ్యవంశము అంతకాలహములతో ఉండినెను ఈ కామము కాళి గుండ్యవయ్య, అతని వంశకి వారు తమ రాజ్యమును వృద్ధిపరచు కొనిరి కాళియ కావనమునుబట్టి ఈశానీ వంశావళి. కాళివర్ణయము చేయఁజేసెడి:

దయ యుండెను ఈతని పేరాలి అమృత కక్షియవ వంద రోతుల దెరుక్కొనెను ఈతనికొడుకు 'శేక' వర్ణును చాళుఖ్యులకు పాదుంతుడుగ నుండి గోదావరికి పర్వ మోక్షర ప్రాంతమున పోతుండుండును అమమకొండ రాజురాచి ఈతడు కివభక్తుడు. ఈతని కొడుకు రుద్రదేవ ప్రోల ఈతడును మొదట పర్వను చాళుఖ్యులకు పాదుంతుడుగా నుండి తరువాత శైవదేవుని ఉండినెను నేల కొండవల్లి నేల గోవిందుని, మండ్రుకుపు రాజుగు గుండయను, కేములకాక అగదేవుని ఉండి పాదుంతులుగా చేసికొనెను. 1168 లో విజ్ఞులుని వహాయముచేసి కళ్యాణపురమును వాళవము చేసెను. ఈతడు వెలవాటి చోరులతో యుద్ధముచేయుచు చనిపోయెను. ఈతని కొడుకు రుద్రదేవుడు రాజ్యమునకు వచ్చెను. అప్పటికి తూర్పున చాళుఖ్యరాజ్యము ఉండిరి వెలవాటి చోడ, తెలుగు చోడ కొనిను వంశముల ప్యాదీవమునకుండెను పర్వచాళుఖ్య రాజ్య మువైమించి కళవన, లింగాయతుల ప్యాదీవ మయ్యెను గోదావరికి ఉత్తరమున యాదవులు తమ రాజ్యమును విస్తరింప చూచుచుండిరి. ఇట్టి సమయమున రుద్రదేవుడు 'రెడ్ల సైన్యమును సమ కూర్చుకొని, భర్తపురిమండి గోదావరికి తీరస్థ శక్రాచలమువరకుగల వ్రక్షము నేలు దొమ్మెరాజు వోడించి ఆ రేకమును తన రాజ్యముతో కలుపుకొనెను. మైలిగ దేవుని అయింది చోలవాచిలేకములు అగ్రమించెను శివు నేలు వర్ణమాచపురమును గాల్చి అతనిని పారదోలి, చోడోదయిని పాదుంతునిగా చేసికొనెను అతని చా రిద్దరును తెలుగు చోడరాజులు తరువాత వెలవాటిచోరులను నెనుక్కొనెను శ్రీశైల శ్రీపురాంతకములను ప్యాదీవ సరచుకొనెను ఈ అయిములందు ఈతని మంత్రి ఇవరాతి బ్రమ్మి రెడ్ల వహాయపడెను (1182) 1186 సంవత్సరముచాటి వెలవాటి చోడరాజులను అయింది కప్పుము గై కొనెను వతవాటి, ఇందులూరి, కొనిను వంశీయల వహాయమున కృష్ణా గోదావరివడి మండలముల వరకు కాళియ రాజ్యాధికారము వ్యాపించెను. ఆ వంశముల వారిలో సంబంధ కాంధవ్యములను వృద్ధి పరచెను. రెడ్ల కులాలగు రేవర్ణ కామరములకి ఇతనికి బుదిథులము అతని కొడుకు చేతిరెడ్డి 1196-1202 వరకై అతని యుద్ధము

అంధ్రదేశ చరిత్రము - II

లో నవోయ మొనర్చి, ముఖ్యముగా యోధపుంజీ పోరాడి కుడకు ప్రాంతముల నర్పించెను. ఈతని కమ్ముని కొడుకు దుడదేసాని అనేక రణరంగములందు గెల్చి కాళియ రాజ్య దివరలను కాలకుడయ్యెను. కలి వగర కావనముమట్టి గంగాధరుడను బ్రాహ్మణ మంత్రి రాజ్యపాలనయందు నున్నట్లు అనేక దేవాలయములను కట్టించి వర్ష కళముల పోషించెను బ్రాహ్మణులు కావన మునుజ్ఞుల కాళి దురునిగి 'విరాటపూర్వం' విరువ ముండెను. ఈతడు రరించిన నీతిపాఠమును అద్వైతవి నీతిశాస్త్ర ముక్తావళయను నేడ తెలిసించెను ముక్తిశాస్త్రవ పండితుడును, అతని కమ్ముడు పాల్కురికి సోమనాథుడును ఈ రాజవంశమును పొందిరి వల్లూటి యుద్ధాచలతము (1176-1183) వెలచాటి చోళరాజుల ప్రళయము. 1183 లో కాళి దురుడు వెలచాటి గొంకరాజు వోడించి వారి రాజ్యమును కావన మొనర్చెను.

వల్లూటి యుద్ధాచలతము నతచాటి, హైహయ వంశపు రాజుల పితౄయమున కాళియ ప్రామాణ్యము కూర్చుండెను వరకు వ్యాపించెను. ఓక కొంగరగరము లేక ఓరుగల్లు దుడదేవుని కాలమున విస్తరించెను. దుడదేవు రాజయెను మొదలగు అనేకకాలయములు కట్టించెను. దీక్షితకలు, ముఖ్యముగా కిల్లికలను దేవాలయములందు వృద్ధిరొందెను. మంటవ వ్రంతములమీద కావనములు, పొమ్మలు వెళ్ళుండెను. యోధపుం రాజుగు వైకుగి అంధ్రరాజుగు దుడదేవుని దండెత్తి అతనిని చంపెను అందుచేత దుడదేవు కమ్ముడు మహాదేవుడు రాజ్యమేరిెను. ఈతని కాలమున వైకుగి తిరిగి దండెత్తి దచ్చి మహాదేవుని అంది అతని కుమారుని గణపతిని వైకుగి తీసికొని పోయెను. ఈతడు దేవనగిలో 1209 వరకు వైకుగి నుండి అపవత్యుడగు వైకుగి దయనల్లి నిరుపణెను. ఈతడు వైకుగిలోనున్న కాళమున పామంకరాజులు నిలవంబుండెరి. వారి దేవదత్త దుడదేసాని, పొమ్మదేవ సేనాని ముప్పగురూరు శివులను నలాదివెరి. 1212, 1223 వర్షగణపతిదేవుని వెలచాటి అయములు పూర్తి యయ్యెను. కోట, నతచాటివంశములతో సంబంధములను నేరెను. కాయవనాయకు వోడించి అతనిని తన గణ పై వ్యాధ్యుడనిగా నియమించెను. అతని పోరకీ ద్వయ

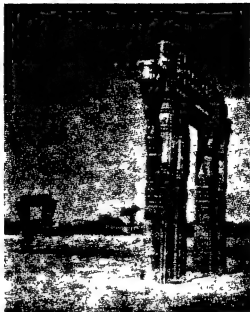
మును వివాహమాడెను. కొలనినుండమును అయించి పోయయమంత్రి అదేశమునిచ్చెను. అ తరువాత వారి నవోయమున కలిగమును అయించెను. కొలని పోయయ మంత్రి కోడులరాజును అయించి గోవావరి చాటి, మవ్వ ప్రాంతములను అయించి కళింగములోని దక్షిణ భాగము లను అయించెను (1225 - 58). గుంటూరు, తెల్లూరు, కడవ తల్లూలలో పరిపాలించు తెలుగు చోళరాజులను 1246 - 50 వర్షములయించెను. ఇదేపయమున దక్షిణ లేకమున చోళరాజులు పాండ్యులదేశము, పల్లవులదేశము ముట్టుకొనవలెదులు చూచి గణపతి తన సేనానియగు పామంకలోని గొప్ప పై వ్యవహార పంది కంచి మొదలుగాగల దక్షిణ దేశములను అయించెను.

ఈవిధ తరువాత ఈవిధ పుత్రిక దుర్రాజు 1250 నుండి 1290 వరకు రాజ్యమేరిెను. ఈమె చాళుక్య పీఠశ్రుమి కార్యము. ఈమె కూతురు ముచ్చక్క... అమె కుమారుడు ప్రకాశదురుడు. దుడదేవుని రాజ్యమునకు వచ్చినవెంటనే దక్షిణ దిశనుండి చోళులు, తెలుగు చోళులు, పల్లవులు దండెత్తిరి వారి అమె సేనాని త్రిపురాంకతుడు వారిదండని పారదేశింతు అతడతరము నుండి యోధపుం దండెత్తిరి. దేవనగి రాజు మహాదేవుడు దండెత్తి కొంతకప్పుము గై కొని పోయెను. ఈమె ఓరు గల్లున రాతిగోడను కోటలోనల కట్టించి దానికి పెట్టు కట్టించెను పెట్టు అగ్రహారములను భూభావములను ఇచ్చెను. ఈమె తరువాత ఈమె దత్తుడు, మమకుడు ప్రకాశదురుడు 1290 నుండి 1298 వరకు రాజ్యమేరిెను. ఈతడు 1298 లో అగ్నియలదేశ రాజ్యమునకు వచ్చునది 30 వం. ల నయముగకలిగియుండెను. 1290 నుండి 1298 వరకు దుర్రాజుని రాజ్యపాలనమున నవోయమునదేసెను. కామ వ్యయముగా రావై న తరువాత తెల్లూరు చోళులను అయించెను. వారినుండి కప్పునను గై కొనిెను ఈతడు రాజ్యమునకు వచ్చిన సంవత్సరమున అల్లాముద్దీను అల్లి తిల్లి చక్కవర్షి అయ్యెను. 1298 లో అల్లాముద్దీను దేవనగి యోధపుం వోడించి కప్పును గై కొనిెను. 1303 లో తిరిగి దండెత్తి కాళియాలదేశ దిండివది వరాలయ్యెను. గండికోట ప్రాంతముల నేలు కాయ పులు తిరుగుచాటు చేయగా వారిని ఓడించెను.

అమరావతి వద్ద మహాభారతంలోని నంది.

పాతగల్ల కోటలోని ద్వారకోశములు

వేయి కుండలగుడి - అనంతకొండ

1809 లో మారిశావధి యాదవులను దూర్చుమోసి ఓరుగల్లుపై రాజీ పెడలేదు. కాని ఓడిపోయెను. అయినను వెంటనే యింగ్లీషు దళదయోక్తము నతిని తుపాకి కోటలు అలలుపాల్పిదేశమునకొనెను. అంతట ప్రకాశపురదురు సంధిచేసికొనెను తనకున్న యావస్తువులమును, పీఠులను, గుట్టములను మారిజ్ కాపరులు ఇచ్చెను ప్రతివంశవ్యర్థము కాకయోగ్యముగఁజుట్టుటను అంగీకరించెను. 1811.18 వర్షపు గండికోటలోని కాయస్థులు, వీరికి వశోయము చేసిన కొందరు రెడ్డు ఓడించువారికి రక్షణమున పొందులు కందిన పట్టుటను కాకతీయ పరిపాలకులను పోర దోరిరి. వారిని ఓడించి తిరిగి తమ ఇలమును స్థిరపరచు కొనుటకు కాకతీయ సేనానులు ప్రయత్నించి నెగిరి. మహారాజు శ్రీశైల, శ్రీపురాంకక, కంది, అంబుశేక్ష్మరాజీ పుణ్యక్షేత్రములను నేనించి అనేక భూదానముల నిచ్చి 1818 వాటికి ఓరుగల్లు చేరెను 1820 లో ఘోషి తుగ్గరు కొందుకు అంబుశాక తిరిగి ఓరుగల్లుకోటను ముట్టించెను కాని వాడు ఢిల్లీకి పోవనని వచ్చెను 1822 వో తిరిగి యెక్కువ నైపుణ్యముతో వచ్చి అంబుశాకను కోటను ముట్టించెనుగా లేయనది లేక ప్రకాశపురదురు నకుఁబంపెనుగా లొంగిపోయెను అతనిని ఢిల్లీ పంపగా వారిలో మృతిపోయెను (1828) ప్రకాశపురదురు తన నైపుణ్యమును, ఉత్తర దిశయందలి కోటలను వృద్ధి పరచక యుండుటయు, ప్రోయ వేమోరెడ్డు తను పాత్రకంఠ్రమును పెల్లడి చేయటయు, యుద్ధరంగమున వీధ్యవాయునిపై శారముంజయు మోసి రెడ్డు కాము పోరులపైక యుండుటయు ఈ అవయమునకు ముఖ్య కారణములు

కాకతీయ రాజులు విద్యారోగమును చేసిరి అనేక అగ్రహారముల నిర్మిరి విశేషముగా రేచాలయములను గట్టించిరి. పర్యవశలమహిమించిరి. మత్తికాపురముని విద్యార్థుల రామాయణము, ఉచారకాపురమును, విద్యావాళుని ప్రకాశపుర యోగోపాసములను అలంకారకావ్యము, అగమ్యుని కాలాశరణము, గంగాధర కనియొక్క శారక బాటము, నరసింహ కనియొక్క కారణి బాటము, విశ్వబాళుని హిగంధికావనారణము, అవ్యయార్థుని శీతేంద్ర కళ్యాణావ్యుదయము, శ్రీపురాంకమని ప్రేమాభి

రామము, మారన మార్గంజేయ పురాణము, కావ్యర కవి రామాయణము, పితామహాకుని ప్రకాశ చరిత్రము, అకాలపు వాల్మీయభివృద్ధిని తెలియజేయుచున్నది రాజ్య విస్తీర్ణము, పరిపాలనా విషయములు అప్పటి కావనములను బట్టియు, వాల్మీయమును బట్టియు తెలియుచున్నది రాజ్యమున ఇప్పటి తెలంగాణము, రాయలసీమ, కోస్తా తిర్థాలు, తొండముండలము, కంది మండలము ఇదిగి యుండెను చక్రవర్తి ఓరుగల్లున అన్నప్రకాశులతో రాజ్యము చేయుచుండెను అతడే పర్యవేక్షాని క్షాయ స్థానమున కర్తవ్యము. ఆ కాలమునగ్గి రాజ్యాంగ విమోగములు చెప్పెనయి, అగ్రోక్కరాజీ అగ్రోక్క అధ్యక్షులు చెప్పెనయి, ఈ విమోగములన్నియు పర్యవాయుల యాజమాన్యమున పనిచేయుచుండె ననియు తెలియును. రాష్ట్రము లేక మండలము, సీమ, వాడు, గ్రామము విశాగములు రాజప్రతినిధులు, వారికింది పామంతులు తగు రక్షక శైవ్యముతో పాలించుచుండిరి గ్రామపరిపాలనము పెల్ల, కరణము, తళారి వశమునందెను వ్యవసాయమున నై పెల్ల తటాకములు క్రవ్యంజెను పన్నులు కావ్య రూపమున వసూలు చేయుచుండిరి అనేక విధముల సుంకములు, కూచి, సీతవస్తులు, పామంతులపైకి కవ్యములు, వ్యాపారములందు మహాలగు యములు, వర్తకము వల్లము, వస్తువుల అమ్మకమునువలన వసూలుచేయించు వస్తులవల్లము, వస్తుప్రమునుండియు, అనివశ్య పాముగి నుండియు, అటువిక వందవల్లము వచ్చు ధనమంతయు రవాణారమును నింపుచుండెను. ఆకాలమున వాడెను లేకు ముట్టించుచుండిరి. ఈ రాజులు శైవమత్యు లగుట చేత నంది విగ్రహముగల బంగారు, వెండి మూలలు విశేషముగా ముద్రించబడు చుండెను కృష్ణదేవరాయలై అరణ్యములను పరగి భూములను వ్యవసాయమున కను మూయుగ చేసిరి. చెట్టు గ్రామములను నిర్మించిరి విరాజాంధ్రదేశము, కళింగము, రక్షిణకాము, ఉత్తరకళింగ మండలము, కాకతీయసామ్రాజ్య భాగములే.

రా. మ.

ఆంధ్రదేశ చరిత్రము III శ్రీ. వ. 1324-1875:- రాజీయపత్రి శ్రీ. వ. 1324.. 14 వ కళాని ప్రథమ పాదమున ఆంధ్రదేశము ఉత్తర హిందూస్థానమునుండి

ముష్టిం దండయ్యకలకు తరచుగ గురియగుచుండెను. అంధ్రభూమిపంజరము చాలాపు క్షకపుత్రాధిపత్యముగ వేరిన కాళియ పామ్రాజ్యము "మరుమ్మ" తైత్ర యాత్రా చారాసంఘమున కావలెడి యయ్యెను. క్రీ. 1888 తరువాత కేకమున కాంధీ త్రిదశలు కొరతవడెను

కురుమ్మల కారినండి హైందవ ధర్మమును రక్షించుటై అంధ్రావనితో అచట నచట ప్రయత్నములు సాగుచుండెను తత్ఫలితముగ క్రీ. 1881 వాటికి తూర్పుతీరమంతయు తురకల పాలనమునుండి విడిచివేసి వ్యతంజనుయ్యెను పశ్చిమభాగమున చాళుక్య పోతు దేవుడును, మూడవ అల్లూరిదేవుడును ఉద్భి ముష్టిం కాని పత్యమును తొలగద్రాసి, కంచి ముష్టిం రాజప్రతినిధిపై తిరుగండి యోడించి ఈ చార్యమున నిరికి హరిహర రాయలు, బుక్కరాయలు ప్రవరించెడిరి. తుంగభద్రానదీ దక్షిణ తటమున విజయనగర పామ్రాజ్యము (క్రీ. 1888)ను, పూర్వపు కాళియ రాజ్యాభాగమున రెండు రాజ్యమును, కృష్ణా గోదావరి నదీవరములందు రెడ్డి రాజ్యమును (క్రీ. 1880) రెండునెను కళింగాంధ్రమున తూర్పు గాంగులును, కోయిలొండలో రెడ్లును, విశాఖరమున కొద్దుల రాయలును, ఓమగల్లు వరి నరములందు బ్రోయి, కావయిలాయకులును, నరిపా వించుచుండిరి. హిందూరాజ్యము లన్నిటికి ప్రకృతోవి అజ్ఞమువలె బహుమతిరాజ్యము (క్రీ. 1847) విజయ నగర రాజ్యమునకు ఉత్తరమున స్థాపితమయ్యెను. దీనికి రాజరావి గుర్తిగా వగరము

విజయనగర పామ్రాజ్యము. క్రీ. 1880 - 1875) - I వంగు వంశము క్రీ. 1880 - 1885) - దక్షిణభారత కేకము వంశము క్షకపుత్రములందరి తెలివనబాదు విజయ నగర పామ్రాజ్య స్థాపకులగు హరిహరరాయలు, కంచ రాయలు, బుక్కరాయలు, మారన, ముద్దవ అను వంశ వసానదరులు, నిరికి హరిహరరాయలు, బుక్కరాయలు కాళియాలకును, కంచి రాజాజ్యము నేపథ్యమై యుండిరి వీరు క్రీ. 1827 లో ఉద్భికి అంధిలుగా గొంపోండిరి మరల కంచి రాజప్రతినిధియగు మారీగ మహమ్మదు అమరావతి వసాయలుగ వీరు ఉద్భికి మల్లానుచే దక్షిణము వల వంచెడిరి. అప్పుడు విద్యాధర్యులైన బ్రోర్లు

ముతో వీరు విద్యాధర్యగరమును విధించిరి. అదియే విజయనగరము (హంపి). హరిహరరాయలును వంగు రాజపుత్రులగుటచే నిరికి వంగమునకు మయ్యెను

హరిహరరాయలు I (క్రీ. 1880 - 1887) బుక్కరాయలు I మ (క్రీ. 1844 - 77), కొద్దియొద్దు కలిసి రాజ్యము చేసిరి. క్రీ. 1844 లో బుక్కరాయలు యాదవరాజ్యమును, పశ్చిమతీరమునందలి తులువాడును అయిందెను "పూర్వ పశ్చిమ పముర్రాధిపతి" అను బిరుదు వహించి, హరిహరరాయలు, బుక్కరాయలు క్రీ. 1846 లో తల్లివ దోడయతోమాది కృంగిరి గురువనుచును విజయోత్సవము జరపుకొనిరి. ఈ మహా పామ్రాజ్య విద్యాధర్యుని దీరలు హంపియను పామంతులు గాక అంద్రు లకును విద్యాధర్యము

బహుమతిరాజ్యము (క్రీ. 1847 - 1855) నకును తర్విచ్చివానవతరము వీర్యుడైన గోలకొండ, నీరరు, అహమదునగరు, విజాపూరు, బెరారు అను అయిదు తురకరాజ్యములకును, విజయనగరరాజ్యమునకును మధ్య నతళము పడురములు సాగుచునే యుండెను రాయ యారు తోయి, తూర్పుతీరమున కృష్ణానదీ యుత్తర భాగము, తరచుగ నేతులు మారినను తుంగభద్రానదీ దక్షిణతీరము మోక్షమే ఎల్లప్పుడును విద్యాధర్యగరాలిల అదీవమందే యుండెను. అల్లాయుక్తిను బహుమతీహ క్రీ. 1849, 1864 లలో విజయనగరముపై చంకె క్రియ. కాని రెండవమరి బుక్కరాయలచే వరాలతు దయ్యెను. బుక్కరాయలు I, బహుమతి మల్లానును మహా ముక్తు I ముఖాహారులతో యుద్ధముచేసి గెలిచెను. ఇతని పుత్రుడు భువార కంచ II మరుగ ముష్టిం రాజ్యమును అంతమొందించెను. క్రీ. 1874 లో బుక్కరాయలు వై కా చక్రవర్తి రాయభార మంచెను.

ఇతని తరువాత హరిహరరాయలు II (క్రీ. 1877 - 1804) రాజ్యమునకు వచ్చెను. ఈ మహారాజు తురకం మండి రోడ్, దబాల్ దేవుడు అయిందెను. క్రీ. 1882 - 35 వంశపురముల మధ్య కొండవీటి రెడ్లనుండి కర్నూలు, నెల్లూరు, గుంటూరు మండలములలో కొన్ని రాజ్యాభాగములను ఇతడు నకనరమకొనెను. క్రీ. 1888 - 89 లో ఫిరోజుహి బహుమతితో యుద్ధముచేసెను

పరిపాలన వివరణాంతరము విరూపాక్ష
రాయలు I ము (క్రి. శ. 1404-1405), బుక్క-రాయలు
II ము (క్రి. శ. 1405-1406) కొద్దికాలము పాలించిరి.
తదనంతరము లేవరాయలు I (క్రి. శ. 1406-1422)
క్రి. శ. 1406 లో బహుశా ముదయ్యను, ఫిరోజ్ పా పట్టు
విజయనగరముపై దండెత్తునని యుండెను.

కొండవీటిపై రాజులు ముల్తాసునకమున లేవరాయ
లలో పోరుచుండిరి. లేవరాయల మిత్రుడు కాటయ
వేమూరెడ్డి యుద్ధమున హామీదయ్యెను, క్రి. వ 1419 లో
లేవరాయలు పానుగల్లు దుర్గమును పట్టుకొనెను లేవ
రాయలు చనిపోగా, పుత్తుడు రాయచండ్రరాయలు
(క్రి. శ. 1422) కొన్ని నెలలు పాలించెను తరువాత,
తమ్ముడు విజయరాయలు I (క్రి. శ. 1422 - 1436)
రాయమునకు వచ్చెను బహుశాని మల్తాసు అహమదుషా
విజయనగరముపై దండెత్తి ఆమాయక ప్రజలను
హరించి, చంపెను, మృతిచెందిన అమలు 20,000 లకు
పించగలే ఆ సంతో త్వ వ ములను తేయించెను,
లేవరాయలమునకు పానులేయించుచుండెను. క్రి. శ.
1436 లో లేవరాయలు II, అదివరకు కంద్రీతో పాలించి
రాయమునకు వచ్చెను ఇతనినే ప్రాథమికరాయలందురు
ప్రాథమికరాయలు (క్రి. శ. 1436 - 1446) కొండవీటి
పై రాయమును గలిచి, రాజు హింద్రవరపు రెడ్డి
రాయమును అలవరెను కీర్తమునకుతోయి స్థిరాశ్వును,
ఇతర రాజులను గలిచెను. ఇతని రాయము గుర్తుగానుండి
సింహాసనము వరకును, అహమదుషా మళయాళమువరకును
విస్తృతమైనది. లేవరాయలు పై వ్యూహంలో మరలను
చెప్పి, తన పై విజయ విలవిల్వతో ప్రాచీనము
గలనెను ఇతడు రాయయలపై దండెత్తి పుత్తి
మరణము వలన దెనుదిరిగెను. ఇతనితరువాత వచ్చిన
రాజులు విజయరాయలు II క్రి. శ. (1446 - 1447),
మల్లి కార్జునరాయలు (క్రి. శ. 1447 - 1456) బహుశా
లగుటచే తిరుద్రుడు బాహుళాని బహుశా అయ్యెనని II,
కవిశేష్యర గజపతియొ విజయనగరముపై దండెత్తి,
విజయనగర పానువతులు పాలన వరసించారాయలు,
అతని సేనాపతి తులన తుళ్యరాయలు ప్రజలపై
యించిరి. మల్లి కార్జునరాయలు అనంతరము విరూపాక్ష

రాయలు II (క్రి. శ. 1456 - 1456) రాజయ్యెను.
ఇతడు విజయలోలుడు. తుళ్యర గోపా - ముద్దుగు
శేషులను వశపరచుకొని. చంద్రగిరి అదిపతి పాలన
వరసించారాయలు కవిశేష్యుని మరణానంతరము
గోదావరి వరకుగల భూమిని అయిది పట్టులను తనెను.
పురుషోత్తమ గజపతితో కలిసి మహమ్మదు III (క్రి. శ.
1478 - 1481) లో యుద్ధముచేసెను విరూపాక్షరాయలు
అనంతరము ప్రాథరాయలు రాజయ్యెను. (క్రి. శ. 1486)
క్రి. శ. 1486 లో ప్రాథరాయలు పర్యవ్రాసిన పానువ
వరసించారాయలు విజయనగర సింహాసనముకొనించెను

II. పానువనంశము (క్రి. శ. 1486-1605) వరసించె
రాయలు (క్రి. శ. 1486-1491) అనంతలయన పాను
కుల తిరుగుకాలుల నలచెను క్రి. శ. 1486 లో పురు
షోత్తమగజపతి గుండ్లకమ్మవరకు వచ్చి తిరుగిరిని
ముట్టించి గెలిచెను వరసించారాయలు తులనకేశము,
హామీచర్, తట్టుల్, బాహుళు, మలగుళురు శేషులను
పాలించి, తత్వముల దిగుమతి పాలించెను. తమిళదేశమును
అయిందెను క్రి. శ. 1491 లో వరసించారాయలు మరణా
నంతరము పెద్దకొడుకు తిమ్మకూడతి రాయమునకు
వచ్చెను కాని కొద్దికాలముతోనే ఇతడు హత్యగారిన
లెచెను తరువాత చిన్న కొడుకు ఇమ్మకి వరసించారాయలు
(క్రి. శ. 1491-1505) రాజయ్యెను. తులన వరసవాయ
కుడు రాజవంశముకుగా కానే రాయము చేసెను

III. తులనవంశము వరసవాయకుడు (క్రి. శ. 1491-
1505) రాయయలుతోయి గలిచెను. క్రి. శ. 1496లో
రాయమునకు తిరుగుకాలుల నలచెను కర్ణాటకమారి
వరకు విజయయాత్ర పాలించెను శ్రీరంగపట్టణపు నంజ
నరము గలిచి క్రి. శ. 1497 లో వరసచింతమున గోళ
కర్ణమువరకు గలిచెను ప్రకాశపుర గజపతితో యుద్ధము
చేసెను. వరసవాయకుడు పానువ వరసించారాయలు
ప్రాచీనాంధ్ర రాజ్యని పుత్తిని కొనపాలించి పుత్తుడు
కృష్ణరాయలయొక్క వర్యతోములముగ తట్టుకొనిన
యంగమునకు పురాయలు విచ్చించెను క్రి. శ. 1508 లో
తులన వరసవాయకుడు చనిపోగా తులనకు ఇమ్మకి
వరసవాయకుడు (వీరవరసించారాయలు) రాజవంశము
దయ్యెను. క్రి. శ. 1505 లో రాజు పానువ ఇమ్మకి వర

సింహరాయలు వంశవంశిగా, కుటుంబ వీరవంశసింహరాయలు (క్రి. శ. 1503-1509) కుటుంబ వంశపు రాజయ్యెను. ఇతని పరిపాలన కాలమునందు యుద్ధములతో గడచెను అరబిటి రామరాయలు, పునుతు శిష్యురాయల రాజు సేవ వలన యూనస్ అలీ ఖాను కుంగళరావరి దక్షిణరేమును వశముచేసికొన ప్రయత్నించి విఫలం అయ్యెను వీరవర సింహరాయలు విశ్వమతీరమున స్థిరపడుచున్న బోర్సుగోరు చారిత్ మైత్రి చేరని, తన పై వ్యక్తగణమునకు అలీ మైదా సహాయముతోరెను. క్రి. శ. 1509 లో ఇతని మరణానంతరము శ్రీకృష్ణరాయలు సింహాసన మోహించెను.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు (క్రి. శ. 1509-39) రాజ్యము నకు వచ్చునరీతి అతని పయస్సు 25 సంవత్సరములు అతడు పాలిచేది సకల కళావైభవాలు అవమాన చక్ర వర్తయు, అపయన మెరుగని దివ్యశంక జీవియు నయిన శ్రీకృష్ణరాయల యశస్సునవలననే విలయవగర నాను తెలుసును కాశ్యపమునవలనకు దిక్కుపము విశేషములు ఇతనినిగూర్చి ఎంతో పహానుగ. వర్ణించి యున్నారు ప్రకారంఃకుడయిన శ్రీకృష్ణదేవరాయలు చక్కని శరీర చాత్యము గలదియుండెను అతడు విలువమైన శైల్య శైలియులు గలవాడు పై నిటలచే ప్రేమింపబడినవాడు

శ్రీకృష్ణరాయలు కురుప్పులకు చక్కని పాశము వేసెను పట్టు అయ్యె దండయాత్రలు లాచించి ముస్లిములు దీరదుకు పారిపోయిరి. రాయల అవతీ అయ్యె టెర్ ప్రి, శక్తియుద్ధ కోటగట్టించెను. గురజగ్గాపై దండెత్తి రాయలు మహమ్మదు II బహమనీ తై దుమంది దిడించి, యవన రాజ్య స్థాపకారాధ్య అను దిరు రంపెను (క్రి. శ. 1511). సమగంధము, ఉప్పుప్రాయము శివపసుద్రమును గెల్చి, అయింపబడిన రాజ్యశాసములకు పాటువశాబ్దిరాయలను రాజప్రతినిధిగ నిర్వేను కొండ దిరు, విలయనాద, కొండపల్లి దుర్గములకు గెల్చెను కలంగములో బొమ్మారు - సింహాద్రివరకు అయింది, అతడు అయి ప్రంశమును పొందెను. పై వర్ణములు కలగము వరకు వెళ్ళగా, కాచ రాజువశాంత్రవరమునకు తిరిగి వచ్చెను. ప్రజాపరుడ్ర గలవతి రాయలతో పండ్రివెరసి బాకు విచ్చి పెండ్లిచేసెను. రాయలు శాను గెల్చిన కృష్ణకు వరమనే రోజుమును కవికరముతో గలవతి చచ్చి

చేసెను. బోర్సుగోరు పాయముతో రాయలు క్రి. శ. 1520 లో రాయచూరు వాళ్ళమించి కురుప్పుల పోడించెను క్రి. శ. 1523 లో విజయపుర దండెత్తి గుల్బర్గాను ముట్టించెను. ఈ విలయ వరంపరల అనంత రము శ్రీకృష్ణదేవరాయలు క్రి. శ. 1523 లో తన అరెండ్ల కుమారుని రాజు చేసెను మండ్రి శిష్యుడు అ తాలూది రంపించెను అనుమోదించి, రాయలు మండ్రిని అతని కుటుంబమును కాలాగారమున మంచెను క్రి. శ. 1523 లో తమ్ముడు అయ్యకదేవరాయలకు రాజ్యము వహించి, శ్రీకృష్ణరాయలు వాళ్ళకర్ణము రాజముండే దిది చేసెను. దక్షిణాపది వంశయు వాళ్ళటిగ పాలించిన ఈ విలయనాథియుక్క. రాజనిశ్చిత వ్యవధివలనైన అను క మార్గవలో రూపొందినది. కృత్తి క్రయము, కృత్తి క్రయము నయిన శ్రీకృష్ణదేవరాయలు కళలకు పట్టుగొన్ను, కల్ప వృక్షము. ఆంధ్రలోజాడు. ఈ రాజాధిరాజు ప్రపంచ మందంతటను గౌరవించబడియున్నాడు పార్వతీమని యంశ్యుండ్రము కాశ్యపముగ విశ్వమునకు ప్రఖ్యాతినచి.

అయ్యకదేవరాయలు (క్రి. శ. 1520-42) శ్రీకృష్ణ రాయలకు సవతి తమ్ముడు. ఇతడు శ్రీకృష్ణరాయలు మరణించుచున్నపుడు చంద్రగిరిలో నుండెను కృష్ణరాయల అల్లుడు రామరాయలు అయ్యకరాయలకు పోటిగ. కృష్ణరాయల 14 వం శ మగకమవును రాజుగ ప్రతిబింది అయ్యకరాయలు రాజధాని చేరుకోవల చంద్రగిరిలో తిరువతిలో పట్టాభిషేకము చేసికొనెను. కృష్ణరాయల మృతికార్య వివగదే ఇన్ఫర్ అలీ ఖా రాయచూరు లోయకు ఆక్రమించెను అయ్యకరాయలు రాజధాని చేసినతోడనే రామరాయలతో సంధి చేసికొనెను అ పని జాలకు మృతుడయ్యెను అయ్యకరాయలు గలవతి దండయాత్ర సరికట్టెను. దక్షిణదేశమున పాంచంకుల తిరుగుబాటుల వలది, అయ్యకరాయలు పాంచ్యరాజు పుత్రికను పరిణయమాచెను. క్రి. శ. 1543 లో కురవల నుండి రాయచూరు లోయకు గెల్చెను. క్రి. శ. 1568లో రామరాయలు అయ్యకరాయలను తై దురేచి, అ మహా రాజు తమ్ముని కుమారుడగు పరాశివరాయలను రాజుగ నిర్వేను. రాజధానిలో ఇల్లు శ్రీకృష్ణరాయల మరణానంత రము రామరాయలు రాజులను మార్చుటచేతకు, పాంచు

కులు ప్రజలు లెగునడకను తిరుగుకాలులు జరిగెను. తిరుగుకాలుల వలనకుత్తై రామరాయలు దక్షిణమునకు వెళ్ళునదీ అచ్యుతరాయలు స్వతంత్రులైన రామరాయలు తిరిగి వచ్చువరీకి ఇచ్చిహము అరిగోళాను రాజరావిది ముట్టడించెను. ఈ మల్లాను రామరాయలకు, అచ్యుతరాయలకు వంద ఖదిచ్చెను వంద వసువారిచి అచ్యుతరాయలు రాజుగను, రామరాయలు రాజ్యరక్షకుడుగను ఉండుటకు అంగీకరింపజెను అచ్యుతరాయల మరణమువరకు ఈ పరకులు అనుబంధమున జెను.

అచ్యుతరాయల శత్రువాక కొడుకు వేంకటరాయలు I (క్రి. శ 1548) రాజయ్యెను రామరాయలు పరాశివరాయలకు క్రిమిమండి దిడించెను. దీక్షాపూనులైన పాయ ముఖించెను తిరుమలరాయలు ప్రజలచే రాజుగ ప్రకటించబడి దీక్షాపూరు అవతీహను ఓసింది వేంకటరాయలు I, అతని వంశస్థులను చంపించెను. రామరాయలు తిరుమలరాయలకు ఓడించి చంపి, క్రి. శ. 1548 లో పరాశివరాయలను రాజుగ ప్రకటించెను పరాశివరాయలు (క్రి. శ 1548.78) రాజ్యము చేయుచుండగా, రామరాయలు క్రి. శ. 1550 ప్రాంతమున కానే రాజు జీరుదమును వహించెను రామరాయలు రాజ్యాంగమున అతి ముఖ్యమైన కార్యములను రుదుప్పులను వియోగించెను. వంశ ముప్పేను రాజ్యముల అంతర్గత విషయములతో కాను సంబంధము కల్పించుకొనుచుండెను. రామరాయల అట్టి పదపదకయే కడకు విజయనగర పామ్రాజ్యమునకు మొవ్వుము తెచ్చెను కడకు - శంకిరి (శిర్డిగోట) యుద్ధమునకు పోకుమయ్యెను. దక్షిణమున దేవాలయములను పోకుచేసి చర్చీలుగా మార్చి, ప్రజలకు క్రి. ప్రవహమునకు మార్చుచున్న బోయ్యగిసువారి దుండకముల బావుటకై రామరాయలు దినతీర్థరాయలను, విశాలరాయలను పంపెను క్రి. శ 1547 లో బోయ్యగిసు వారిలో పంపిదేసికొనెను క్రి. శ 1558 లో కాంతోమ్మ, గోదాంబై దండెత్తి కప్పము గొనెను. క్రి. శ 1560 లో అహమ్మదునగరు మల్లాను దీక్షాపూరునై దండెత్తగా రామరాయలు దీక్షాపూరు మల్లానుకు తోర్రుదీక్షయమును గాంచెను అంతియ రాజు దిడరునుమాడ గెలిచెను. మరల దీక్షాపూరు మల్లాను

రామరాయలు కలిసి, అహమ్మదునగర్, గోల్కొండలలో బోరునెత్తిరి. క్రి. శ 1568లో జరిగిన పరిధిపజన గోల్కొండ మల్లాను, పామగల్లును కోవల కొండను, వడలుకొనెను. కాని అతనికి రామరాయలనై కలి పెరిగెను

మల్లాను లోంబోదయినదర్థ రామరాయలు, ఎంత శ్రేవతంత్రమును ప్రయోగించినను, లదుగురు మల్లానులు తమతమ నై మన్యుములను ఎప్పుడోని, పండులు పేర్చిని విజయనగరమునై యుద్ధమున కాదు త్రము కాకొడగిరి. క్రి. శ. 1568 లో లక్క ముప్పేను నై వ్యములు దీక్షాపూరుమండి యుద్ధమునకు వెయలుకేరెను రామరాయలు తనకు అయము విచ్చయ పును అతిత్తిర్వమున మంజెను. శ్రుతునై వ్యములు తల్లికోటయొద్ద విడిగెను క్రొందవ నై వ్యములు అరటికి 80 మైళ్ళదూరమున మున్న రక్షని. శంకరియను గ్రామముల ననునమున శేరిరు పేరి అలము 6 లక్షలు ముప్పేముల నై వ్యము 2½ లక్షలు 15వలో పాయమును తురుప్పై నై వ్యములు క్రొందవ నై వ్యములనై అదెను. లవను రామరాయలు నై వ్యములను తేర్చుగ పడించెను రామరాయలు విశాలగురునై తోరెను కాని విధిప్రాణములే రామరాయల నై వ్యము తోని ఇరువురు ముప్పేము పేదానులు తమ 70,000, 80,000 నై వ్యముతో విడిదోయి శ్రువపక్షమున శేరిరి, రామరాయలకు ఓటమి తప్పలేదు. అంతియ రాజు రామరాయలు శ్రుతువుల చేతకొ. చంపజెను.

అలలయనా గ్ర దీక్షయనగరము చేరగనే రామరాయల తమ్ముడు తిరుమలరామలు 1560 ఏనుగులమీద విలవ గల వస్తువులను, క్రడి చీరవరీ పరాశివరాయలను రాజవాసమును తిదిగొని పెనుగొండకు పళాయన మయ్యెను తురకలు రాజరావియందు ప్రవేశించి విచ్చల విడిగ చరించి, హాళవముచేసికొల్లొచ్చిరి పరవంపరలతో మలయాగునున్న విజయనగర మహాపట్టణము అకపృథ్వుగ తలెట్టుమును గాంచజెను.

IV. అరవిదీ వంశము . అరవిదీవంశమునకు వరపతి వంశమువలెను పేరు గలదు అరేంద్ర అరాళము ఏమ్యుల పెనుగొండలోమన్న తిరుమలరాయలు (క్రి. శ 1570-1571) రాజయ్యెను. మధుర, తంజావూరు, శంశి ప్రభువులు స్వతంత్రులైరి. రామరాయల పుట్టుకు పెరి తిరు

అంధ్రేశ దరితము - III

మఠరాయల కోరికపై ఓబిసూరు మల్లాను పెనుగొండకు ముట్టించెను. తిరుమలరాయల అప్పత్రి అహమదుషగదు విశాముపాహి ఓబిసూరుపై దండెత్తగా, ఓబిసూరు మల్లాను పెనుగొండకు. (క్రీ. శ. 1667). మువ్వల మల్లాను బావగారి అదనానిది గెలిచిరి. తిరుమలరాయలు తన పుత్రులతో ఒకడగు శ్రీరంగరాయలను తెలుగుదేశముపై పెనుగొండలోను, రామరాయలను కన్నడదేశముపై శ్రీరంగపట్టణమందును, వేంకటరాయలను తమిళదేశముపై చంద్రగిరి యందును రాజప్రతినిధులుగ నిలిపెను. కానుక్రీ. శ. 1670 లో పట్టాభిషేకము చేసి కొనెను. రెండొక్క తనవలె కుమారుడు శ్రీరంగరాయలు (క్రీ. శ. 1672, 1686) రాజయ్యెను. క్రీ. శ. 1685 లో అతడు మరణించగా, వేంకటరాయలు II (క్రీ. శ. 1688, 1614) రాజవదనంబు.

వేంకటరాయలు 28 సంవత్సరములు పన్నెత్తతలో పరిపాలించెను. మరణం వరకై రాజ్యములోని తిరుగుబాటుల నవలది గోలకొండ నవాబుతో యుద్ధముచేసి జయించెను. ఉదయగిరిని గెలిచెను. ఇతని కాలమున దచ్చిబాదు, పోర్చుగీసువారు తూర్పు తీరమున పొట్టణాలను కట్టిరి. దచ్చిబారి పొట్టణాల మచిలీపట్టణము (క్రీ. శ. 1606), విశాముపట్టణము, ముప్పపట్టణము (క్రీ. శ. 1606) పులికాటు అను కాపులలో నుండెను ఇంగ్లీషువారి పొట్టణాల మచిలీపట్టణము, విశాపట్టణము (క్రీ. శ. 1612) పులికాటు (క్రీ. శ. 1621), మద్రాసు (క్రీ. శ. 1640) అను కాపులలోను ఏర్పడెను. క్రీ. శ. 1614 లో వేంకటరాయలు మృతిచెడగా, అతని అన్నకుమారుడు శ్రీరంగరాయలు II రాజయ్యెను.

శ్రీరంగరాయలు II అనిచేరి. పామంతులు ఇరు పక్షములగు సిద్ధమయిరి. ఎవరు పక్షమువారు వేంకటరాయల కృత్రిమ సంకాపముయన కుమారుని అలవరచిరి ఈ పక్షవాయుకుడు గొప్పానికి జగ్గరాయలు; రాజపక్ష వాయుకుడు యాచమవాయుడు. జగ్గరాయలు రాజును కురగానమందుంచి వేంకటరాయల కృత్రిమ కుమారుని రాజుచేసెను. యాచమవాయుడు జగ్గరాయని గెలిచి శ్రీరంగరాయల పుత్రుడయిన రామరాయలను (క్రీ. శ. 1618, 1680) గద్దెపై నిలిపెను తోపూరు

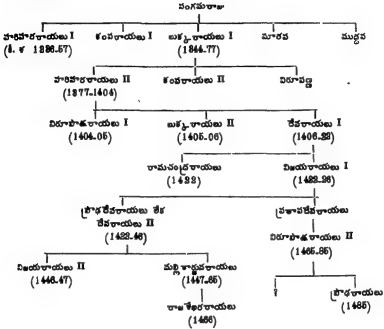
(తిరువనాంతర్లి తిల్లా) యుద్ధముతో (క్రీ. శ. 1616) జగ్గరాయలు ఓడిపోయెను, రామరాయలు గెలిచెను.

రామరాయల రాజ్యకాలమంతయు (క్రీ. శ. 1618, 1680) యుద్ధములతో గడచెను. క్రీ. శ. 1680 లో ఈ రాజు మరణించెను తరువాత వేంకటరాయలు III (క్రీ. శ. 1680 - 1642) రాజవదనంబు. రామరాయల పితకంధ్ర తిమ్మరాయలు వేంకటరాయలను కాధించెను. తిమ్మరాయలు క్రీ. శ. 1685 లో పాట్లగూరింపజరిచెను. వేంకటరాయల పక్షమునాథయ్యై శ్రీరంగరాయలు III రలోగోరి అపూరువుల్లాను (క్రీ. శ. 1688, 1641) దండెత్తి పచ్చిపట్టు చేసెను మొదటితొలి మరణం నోడించుటకు దక్షిణదేశపు పామంతు ప్రభువులు తోడ్పడిరి. రెండవసారి రంగోరాజును దండయ్యోత్తరేణి తెల్లూరును పసిపించెను గోలకొండనవాలు తూర్పుతీరముపై దండెత్తెను. వేంకటరాయలు III నారాయణవదం (చిత్తూరుజిల్లా) అదవులు పారిపోయి క్రీ. శ. 1642 లో దివంగతు డయ్యెను.

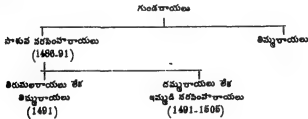
వేంకటరాయల తమ్ముని కుమారుడు శ్రీరంగరాయలు III (క్రీ. శ. 1642 - 49 - 75) రాజ్యకాలము నహించెను. ఇతడు కాను పన్నిన కుటుంబు కానీ గురియయ్యెను ఓబిసూరు, గోలకొండ మల్లానులు పరస్పరము సంధిచేసికొనిరి. దక్షిణమున పామంతుల తిరుగుబాటు, బారిప్రోద్ధముపై ఓబిసూరు, గోలకొండ నవాబుల దండయ్యోత్తలు, ఒక్కొక్కొక్క విజృంభించెను మొగలు చక్రవర్తి కర్ణాటక రాజ్యమును గెలిచి పంపకొనుటకు గోలకొండ, ఓబిసూరుల కాపతిచ్చెను. క్రీ. శ. 1645 లో దక్షిణమునందలి పామంతులకోడి శ్రీరంగరాయలు వేలూరు చేరెను. అతడు మరుససంవత్సరము యుద్ధముతో ఓబిసూరు చేరవలె బోడిపజరిచెను. శ్రీరంగరాయలు తంజావూరు, తరువాత మైసూరు చేరుకొనెను క్రీ. శ. 1653 లో ఓబిసూరును కర్ణాటకమును అతడు గెలిచెను అతడు మైసూరులో కొలువు దీర్చుచు వేలూరును జయింప కలలు గాంచుచుండెను. కట్టకడకు (క్రీ. శ. 1675 లో శ్రీరంగరాయలు III పుట్టినదయ్యెను మూడు కుత్తములు హైందవ సంస్కృతిని సంరక్షించిన విద్యా (విద్య) వగర పాప్రమాణ్యము ఈ దిగదముగా అంతరించెను.

విజయనగర రాజ వంశవృక్షములు

I వంశము వంశము :

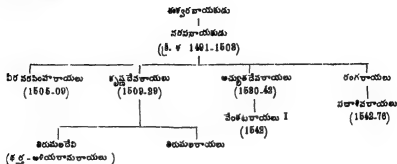

II పొరుగు వంశము :

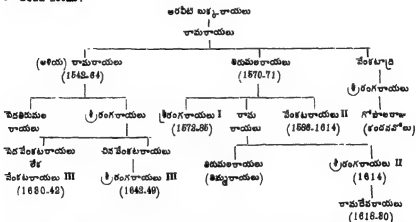

అంధ్రదేశ చరిత్రము - III

III తుకుడ సంకము :

IV ఆదినీటి సంకము :

నెలమి రాజ్యము ప్రస్తుతపు వేంకటాద్రిరాజుల పూర్వులయిన నెలమిరాజులు నెడగ్గ సంకులు. ఆ సంకమునకు మూలపురుషుడు చెన్నరెడ్డి. విశేషమొకటి దొడకుటవలన ఇతడు భవిష్యదయ్యెనని రామక కలదు. నెలమిరాజులు కాకతీయ పానుతులుగ నుండి, తదనంతరము కాచయ వారునుని కాలములో వల్లగొండప్రాంతములో పశ్చిమంకులైరి అగ్వవతి, నరసతి, గజపతుల కాశీదీపిల్లలేక వారు కర్ణాటకమునకు వచ్చి రాయల పానుతులైరి.

నెలమి రాజులలో చిరవకరమునకు చెందినవారు సింగమనాయకు I, చెన్నమనాయకు, దీపమనాయకు అను మువ్వరు. 14వ శతాబ్ది రెండవపాదములో దీపమనాయకు కొలనెలమి యుద్ధములో తురకల నోడించెను! సింగమనాయకు తక్కిన ఇరువురితో కలిసి రాచగొండ రాజ్య మేర్పర్చుకొనెను, సింగమనాయకు కాచయనాయకుని నోడించెను! తర్వాత అల్లిపల్లి దుగ్గము ముట్టడించి శ్రీ. శ. 1580 లో క్రతువుల సేతులలో మృతుడయ్యెను.

అవదోతనాయకు, I, మారాణాయకు I (క్రి. శ. 1880-84) దీనిని అవదోతనాయకు; దీనిని సింగమనాయకుని పుత్రులు దీని మొగులారు, ఇమకు ర్ని, అశ్విపత్ని, యుద్ధములలో (క్రి. శ. 1881) తమ తండ్రిని చంపిన కత్రియ రాజులను వధించి వారి రక్తముతో తండ్రికి తర్పణములు నిడిచిరట! కానయినాయకులు దీని వలకుటకు ప్రయత్నించి 1889 ప్రాంతమున భీమవరముగొడ్డ వెలకు రాజులకి జయింపజెయెను తర్వాత అవదోతనాయకు, ఓరుగల్లు, భువనగిరిలతో పహా కావయరాజ్యమును తన రాజ్యముతో కలుపుకొని అంధ్ర మర్రాజులు, అమమన గంటి పురవరాశ్వర్యర. అను కావయనిరుదములను ధరించి స్వతంత్రుడయ్యెను. అతడు కొండపిటి రాజ్యములోని ధరణికోటపై దండెత్తి ఓడిపోయెను. ఈ అమను నాయకుని మహమ్మదుబా I బహమనీ తెలంగాణముపై దండెత్తిను. వాని అవదోతనాయకుకి తరునులజెను. మరి యొకమారు ముస్లిము పై వ్యములు దండెత్తిరాగా అవదోతనాయకు గోలకొండపిచ్చి సంధిచేకొనెను.

అవదోతనాయకు, మారాణాయకు తాము దిక్కువరచిన రాజ్యమును రెండు భాగములుగ విభజించి రావ కొండ రాజరాధిగ కి త్తరభాగమును అవదోతనాయకును, చేపకోండ రాజరాధిగ రక్షణభాగమును మారాణాయకును వంతుకొనిరి. ఇతర రాజ్యసంబంధ నిషయములలో రెండు రాజ్యములు ఒకవత్సము కత్తిగియుండెను.

దీపవతరము వారు— సింగమనాయకు II, చేరగిరి నాయకు I తెలుగు రోడ అన్నమరేవుని వత్తమున దీని అవదోతనాయకుతో పోయి పట్టించి. వాని దీని జయించి రని చెప్పకాంము క్రి. శ. 1889 లో కాటయ చేమా రెడ్డి వెనుకరాజ్యములోని రానుగిరిని గెల్చెను. అంత సింగమనాయకు రెడ్డిరాజ్యముపై దండెత్తెను (1887). 1890 లో రెండులకు భువనగిరిరెడ్డికి సంధి పాడెను. ఇతర సమయమున గజపతి వెంకటరాజ్యముపై దండెత్తి ఓడి, మాకును సింగమనాయకుని కిచ్చి పెండ్లి చేసెటట. భువనగిరి మరణాంతరము అన్నరేవకోడును చేపర కొండ కిగి చేరగిరినాయకు పాయముతో రానుకొండ వరమునకు జయింపజేయెను. క్రోడలో చేముకొండకడ బయగురు రాజులను ఓడించెను. రెడ్డముడి వెంకటాచి

గెల్చెను. అన్నరేవుని నింపనవముపై నిర్మి, తన మంత్రి మారాణేనిది అతనికి రక్షకునిగ రాజునుకొండవరములో నిల్చెను.

వెనుకరాజులకును బహమనీ మల్లనాయకునుగ మహ్య రాజ్యమును కెడగొట్టుటపై విజయనగర హరిహర రాయలు II 1884 లో తెలంగాణముపై దండెత్తి ఓరు గల్లును పసిపించెను. అతనికి కొత్తకొండకడ ముస్లిము పైవ్యములు అడ్డగించెను. విజయనగర పైవ్యములు తిరుగు కాట పట్టెను మరల 1897 లో హరిహర రాయలు II పైవ్యములను వంచెను యువరాజు బక్కరాయలు మల్లనాయకు, అంధ్రరాజులను ఓడించెను

వెనుకవంశమువందు ఎనిమిదవ తరమునారు. అవదోత నాయకు II, రానుచంద్ర, మారాణాయకు II, రెడ్డమును తెలుగుకోడులకును జరిగిన యుద్ధములలో అన్నరేవుని వత్తమున ముస్లిము పై వ్యములతో పాటు వెనుకనాయకులు పోలి విజయములను గొనిరి. గుండుగొలెను యుద్ధములో గజరావు తిచ్చి కాటయచేముని వంచెను కాటయ చేమునిదిగల 'తలగొండుగండ' అను భిరుదము వహించెను విజయనగర పైవ్యములు ఓడిపోయెను. వాని, మల్లన, అన్నరేవకోడుకు, వరివిరాళి రాజునుకొండవరమున కేర తేక పోయిరి, రెడ్డ సేనానిపత్తి రొడ్డయ అల్లారరెడ్డి విజయనగర పాయముతో కత్తిపై వ్యములను వెంబా రెను (1417) రెడ్డకు పాయము వరకట్టుటపై మల్లనాయకు పానుగల్లును, నల్లగొండను, పట్టుకొనెను రెడ్డ హస్తము లలో అన్నరేవుకు హతుడయ్యెను. బహమనీ మల్లనాయకు వెనుకల కలిసి విజయనగర పైవ్యములను కాశించిరి వాని తూర్పుతీర నాయకత్వ మొకటి బహమనీ మల్లన, కొండపిటి చేడకోమటి చేమా రెడ్డితో ప్తేపాము లేని కొనెను. ఇది పహింపక వెనుకలు ధరణికోటపై దండెత్తి గెల్చిరి. చేడకోమటి చేముకు వెనుకలపై దండెత్తి రాను చంద్రనాయకుని, మారాణాయకుని, చేరగిరి నాయకుని వంచెను

అవదోతనాయకు II, చేపరాయలు I తో మైత్రి చేసి కొనెను. అంత చేపరాయలు పానుగల్లు, నల్లగొండలపై దండెత్తి మరకల పోడించెను అవదోతనాయకు తెలంగాణములోని బహమనీ రాజ్యపు స్థలములను పట్టు

కొనెను. తరువాత కొండవీటిరాజ్యముపై దండెత్తి, గణిని పెరికోనుటి వేమునియొక్క 'సంకంఠ పోతరాజు' అను కన్నది తీసికొని పోయెను.

కొమ్మివన తరమువారు - లింగమనేడు, వరకృష్ణ లింగమవారయిరి అనుచుారు. లింగమనేది విజయములు వెలుగొనెవారి సంకాపకోశి మిక్కిటముగ వర్ణింపబడినది. ఇతడు రాజమండ్రి రెడ్డిరాజులగు నేను, వీర శ్రీరా రెడ్డను, సింహాద్రి, వస్తమాదెము అనుచువులను గెల్చెను. తురగంబెల్లి కిరి తుగ్గముఅను కట్టుకొనెను విజయనగర పాముతులను గెల్చి, దేవరాయలనే కాపకం సంపెను. కొండవీటి మట్టిలను పెరగగొన్నెను. లింగమనేది రాజమహేంద్రవర దండయాత్ర 1437 ప్రాంతమున జరిగెను కళింగములో అవన గెల్చెను. రెడ్డిరాజులకు దేవరాయలు II పాయభతుకువనల లింగమనేడు వెను దిరిగెను. ఇతడు విజయనగర రాజ్యములో కొండవీడు, కాగాధువకొండ, కమ్మూలు, కందివరకు వెళ్ళెను (1437)

జనామని అనామదేవ 1438 లో తెలంగాణముపై దండెత్తెను. లింగమనేడు III తలయొగ్గెను. 1438 లో ముల్తాను తెలంగాణమును తన కొడుకులకు ప్రాసించెను. అప్పటినుండి తెనురాజులు జనుచున్న పాలకు పాముతులై తిరుగుకూటలవారిరి. 1467 లో రాజ్యమునకు వచ్చిన హేమామయూను పాముతులకు శత్రువులగు టురీ వెంతులు తిరుగబడిరి. తురగంబు దేవరకొండను ముట్టడించి, లింగమనేది కోరికపై కవితేశ్వర గజపతి హం దిరుది పై వర్ణములతో బాసెను. శత్రువులు ఓడిన జరిరి. రావకొండ వెంతుల వశమయ్యెను. 1460 లో హం దిరుదు టురుగల్లును, తురగంబుండి ఉత్తర కిల్లాను గణియెను. లింగమనేడు తిరిగి తెనురాజ్యమును సంకయ్యె గెల్చెను. కాని గజపతులకు కప్పము కట్టవలసియింపెను దేవరకొండ వచ్చియు లింగమనేదితో ముగిసెను

వరకృష్ణ లింగమనేడు III 1435 లో రాజయ్యెను. ఇతడు 1438 లో అనామదేవకు లొంగిపోయెను. కాని తురగ రాజ్యపెరిది అతనిని రావకొండనుండి తరుముగా తెల్లంకొండకు పారిపోయెను. 1455 వరకు ఆరట మండెను. చివరకు లింగమనేడు III గజపతి

పాముతులతో జరిగిన యుద్ధములో చనిపోయెను. ఈ రాజు కవిపాఠ్యకౌముదగు శ్రీహాథుని గౌరవించెను లింగమనేడు లింగమవారయిని తనరాజు వెంతులు కట్టుటకమునకునీయి రాయల పాముతులకు మండి 15 వ తరమువారగు రాయభద్రరాయుడు లింగమ రాయని II కమ్మని సంక్రియెను. మధ్య క తరములవారు ప్రసిద్ధులగు తెలియరారు. రాయభద్రుని రాజధాని వెలుగోడు, మహావంది ప్రాంతములందు యుద్ధమునేయుచు ఇతడు మరణించెను. ఇతడు గజపతుల పాముతుడు కావచ్చెను.

17 వ తరమువారు రాయభద్రుని మమమకు గని తిమ్మారాయుడు. ఇతని రాజధాని గని (కమ్మూలు మండలము). ఇతడు కృష్ణరాయలకు, అచ్యుతరాయలకు పాముతుడు. శ్రీరామందరి ఖిలాఫ్తయొక్క మశముపై దండెత్తి గెల్చెను విజయనగర శత్రువులైన తురగంబు నెందరినో గణియెను. తిమ్మారాయుడు మల్లారావనువమున ఆంధ్ర మచ్చెరాజుల వోడించెను. 1580 లో గోలకొండ వహులు కొండవీటిని పట్టుకొనగా విజయ నగరము తరపున తిమ్మారేడు పోరాడి ఓడించెను. 1544లో హాపతి కొలల రాజుతో పోరును ముగిసిపోయెను.

18 వ తరమువారు తిమ్మారాయని కొడుకులు పెర తిమ్మారాయుడు, రాయభద్రుడు, ఎరతిమ్మారేడు అను చారు ఎరతిమ్మారేడు రామరాయల యుద్ధములలో పాల్గొనెను. 1568లో విజయనగరమునకు గోలకొండకు జరిగిన యుద్ధములలో ఇతడు పోయెను. అతే దుగ్గములను గెల్చి రామరాయలతో అపాముతులను జరిగెను.

19 వ తరమువారు కమ్మారి రంగమవారయిడు, వెన్నావారయిడు వీరు శ్రీరంగరాయలు I, నేకట రాయలు II నేతలో మండిరి. విజయనగరమునకును మహాకృషియులకును జరిగిన యుద్ధములలో వీరు గానుచు వీరు 1579 లో మట్ల తిమ్మారేడిని కొడుకు యుద్ధములో చంపిరి. కొల్హొండ, విజయనగరముపై దండెత్తి, గెలుపు అపార్యమగుటచే వెనుదిరిగెను. మిరస మరేమతో కొవూరు అరిదయిగు తిమ్మప్పగౌడ కప్పము కట్టకపోవుటవనల నేకట రాయలు II కమ్మారి రంగమ రాయని వంశగా అతడు ఇతరులతో కలిసి తిమ్మప్పను

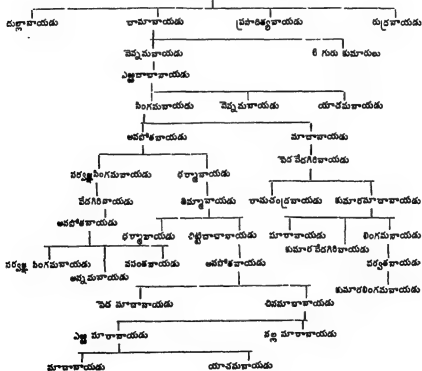
గృహిణుడు. అతడు కొండగిటి మునుస్సు ప్రతినిధియగు అర్జుణ భామను పిలిచెను. సోల్కొండ యుద్ధములలో వెలుగిటి చెప్పావాయడు విజయనగర రాజునిలకు జయమును పంపించెను. చెప్పావాయడు, యావను వాయడు నంజర్ భామను తరిమి గండికొటమునకుకొనిరి.

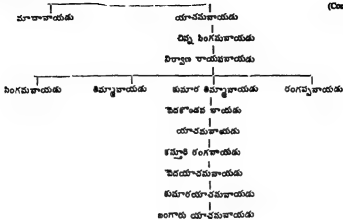
20 వ తరమువారు కేంద్రపాఠశాల నాయకులు, యాచను
నాయకులు, డి.ఐ.లో యాచనునాయకులు, శ్రీరంగనాయకులు II
తరపున బెంగళులో 1818 లో శ్రీరంగనాయకులు పుత్రుడు
రామచంద్రనాయకుల వంశానికి కుమారులు నడిపించెను.

21, 24 తలనుచు అతని మూత్ర యాచనమాయుడు, పింగమూత్రుడు, శ్రీరంగమూత్రుడు III పాపములను, ఏరు అతని యుద్ధములలో పాల్గొనిరి. 1648 లో ముగి అగిరిగి పరాలను తిరిగి వెళ్ళుచు సేమగిరికి చేరిన ముగి అగిరిగి యుద్ధములలో పింగమూత్రుడు మరణము చెందాడని 1659 లో సేమగిరిగి పట్టుకొనుట శ్రీరంగమూత్రుడు (యదుగిరి)ను సేమగిరికి మూత్ర యాచనమూత్రుడు గోల్కొండ సేతులో నుండి అతడు సేమగిరిగిని పోయి కుమిరిగిగియు దేవము

పెరుగోటి రాజారావు వంశవృక్షము

ಪವ್ವಿಕ್ಕಿ (ಪೆಕಾಳ ಕಾಯಡು)

రెడ్డిరాజ్యము (క్రీ. శ. 1320 - 1450) : పైలపుర రామారాజుగారి కిందనుండి, వగరమని ప్రసిద్ధిగాంచిన రామారాజుగారి వంశము ముఖ్య రామారాజులగు రెడ్డిరాజులు ఒక్కొక్కప్పుడుగా రాజ్యపు అంధ్రదేశము పంచాయత్య వ్యవస్థను పరిపాలించిరి. వీరియందు నొకరినొకరు పోరాడెడివని రెడ్డిరాజులు చతుర్థ ముఖము నీటి మూలపురుషుడు దొంగిలెట్టాడనెడి వ్యర్థ వేదని పంచాయత్య పరిపాలనను పోక కళ కలదు ఈ పంక కల్ల వేమారెడ్డి అనెడి కొడుకు కొనుటి ద్రోణారెడ్డి, మనుమడు ద్రోణుల వేమారెడ్డి ద్రోణుల వేమారెడ్డి (1320 - 56) రెడ్డిరాజ్య స్థాపకుడు. ఇతడు 1320 ప్రాంతమున భరణికోటలో ప్రభావ దురుని అధికారము భిక్షురించి పాపకండ్లమును ప్రకటించెను తమిళులయందుతో రాజ్యమును విస్తరింపజేసెను. రాజధానిని అద్దంకి మార్చెను. కృష్ణపులమండి మోటుపల్లెని గెల్చెను. 1366 వాటికి తూర్పుదిగ్గమంతులు అయింది కళింగమున విజయములకు గాంచెను. 1366 ప్రాంతమున ముదమ్మపాండి బ్రాహ్మణ్యగ్రహారములను గెలిచి బ్రాహ్మణుల శివము. 1368 లో కొంత రాజ్యము విజయవగరగోటలకు ఒడిపోయెను.

కళింగ విజయములవాటికి, వేమారెడ్డి, కొండకొండ రెడ్డును, పిళాపుర కొమ్మల నాయకులను అయింది యుండును. 1366 వాటికి కాచయ నాయకుని గెలిచెను 'కళింగరామారాజు మర్దన' అను పేరును వగరమనాచార్యుని (1320 - 56) పై విజయము మార్చింది. ఇతని ప్రకృతి కార్యములములగు పాండ్యరాజు గజపతి, నాయుని దుర్గ విభాగ, పెంతముల నూరకార - మున్నగు పిరుదులు కలవు. ఇతని అష్టానమున రామారాజుగారి మహా మంత్రిగను, ప్రతిపద వరమేశ్వరుడగు పట్టాభిగడ అష్టాన కవిగను, కొండపిటి రాచనారి మంగధవమ్మ కాదా గారాధ్యక్షుడుగ ప్రసిద్ధిగెల్గిన శివయ్యపెట్టి తండ్రి అనెడి పేరును పట్టి ప్రాపుగను ఉండిరి

అనంతరారెడ్డి (1368-1371) తండ్రి తరువాత రాజ్యమునకు వచ్చెను ఇతని కాంక్షను రాజ్యపు ఉత్తర భాగమున తెలుగు వోలు తెలుగుజాతి. ఇతని మోటు పట్టి వర్తక భావములు లేక బాగాగ్ల మూలములు. అనంతరారెడ్డి రాజధానిని కొండపిటి మార్చెను.

1368 లో అనంతరారెడ్డికి, ముమ్మడి ద్రోణవరము రాజధానిగావించుచున్న పరువరెడ్డివోలులతోపరువరము వచ్చెను. మూరవరము యుద్ధములో అనంతరారెడ్డి

ఓడనది దోడ కావడములు చెప్పుచున్నది. 1266 లో అప్పరేవరకుడు రాజాబాగా అవహిళారెడ్డి అతనిని తనకు తమ్ముని పేరుపొంది సంహారమునై నిర్మమ 1268-70 వం. మధ్య రెండుమూర్తి వెలయు రథతః కట్టినై దండెత్తిరి, రెండవసారి రెడ్లు విజయము గాంచెరి అవహిళారెడ్డి (1271-83) అవహిళారెడ్డి తమ్ముడు. ఇతని రాజ్యకాలమున రేళము సుఖముగ నుండెను. ఇతడు అప్పరేవరకుని అదరి, పేరుపొందెరి. కూతునిచ్చి పెండ్లి చేసెను. 1275 చాళికి దక్షిణ కళింగమున పామరకాలం గలిగెను. 1276 లో వెలమలై దండెత్తి గెలిచెను. 1285-86 లో కొంతరాజ్యమును విజయనగర రాజుల కోడిపోయెను.

కుమారగిరిరెడ్డి (1286-1404) రాజ్యకాలమున రాజ్యము విస్తృతి నందెను రేళమున కొంత వెల గొన్నెను ప్రజలు సుఖించెరి, 1296 లో కుమారగిరి విస్తృతమైన కూర్పు రాజ్యమును నిడదెడి రాజమహేంద్ర వరము రాజరాధిగా కాటయవేమారెడ్డి కిచ్చెను. 1298 లో కాటయవేముడు కళింగమునై దండెత్తి మాగ్గెడి, పల్లవకూటము, వీరభూటము, రామగిరి గెలిచెను 1297 లో వెలమలకు, విజయనగర రాజులకు సంధి పాసెను. 1299 ప్రాంతమున రెండవ కళింగ వైశ్రంతలో సింహాసనం, వింధ్యవర్షతములమధ్య గల రాజులు అయివలెడిరి గజపతివీరవంశం IV (1274-1424) ఓడి కచ్చుము చెల్లించెను, బహుమతులు పడెను కుమారగిరి వంశచారయ వీరురాంజికురయు బహుమతి ముఖ్యము (సింహాసనం 1297-1424) లో పేర్కొనెనుగ నుండెను. హరిహరచారయలు II తన కుమారులై హరి హరరాజులు కాటయవేముని కొడుకు కాటయ కిచ్చి పెండ్లి చేసిరి.

వైడకోమడి వేమారెడ్డి (1404-1428) ఇతడు సర్వస్వ చక్రవర్తి అను బిరుదు వహించెను ఈ వీరచారాయణుడు దిగ్విజయము చేసినట్లు వర్ణనము వేమభూపాల విజయ ములో కలదు. ఇతడు రాజమహేంద్రవర రెడ్డి రాజ్య ములో క్రతుశక్తియు పూర్వము. వెలమలతోను, విజయ నగర రాజులతోను విరోధించి రాజ్య విస్తృతిచేసెను. అప్పరేవరకుడు ఉండిరాజులతో పేర్కొనెను నెరచెను.

రాజమహేంద్రవరపు రెడ్డు దండెత్తి అజయము గాంచెను. బహుమతి ముఖ్యములో మైలై చేసికొనెను. ఉత్తరమున కావరకుడు, దక్షిణమున రామేశ్వరము వరకును పోయి చావరకుములను తేసెను. ఇతనికి నిర్వృత్తి చక్రవర్తి అను బిరుదు కలదు. ఈతని యాధీన మున శ్రీరాజమహేంద్ర విద్యార్థికారిగ నుండెను చాళిక్కి వంశధరుడు అవరి కిచ్చెను (శిరుమలవాళి) పెట్టి మగంధవస్తు కాంతారమునకు అర్పణముగా నుండెను.

రాజ వేమారెడ్డి (1428-1482) : కొండవీటి రాజులలో కడవరిచాడు 1428-29 ప్రాంతమున శ్రీరాజుని వెలమ లింగమునెరి కడకంబి 'సంధికంబి పోతరా' అను రెడ్లకత్తిని తెచ్చించెను. ఇతడు ప్రభావంజుడు కావలెనన ఒక కట్టవీటి చంపించెను. విజయనగరచారయలు II కొండవీటి రాజ్యమును ఆక్రమించెను. 1482 చాళికి విజయనగర కావరములు కొండవీటిలో గలవు.

రాజమహేంద్రవర రెడ్డి రాజ్యము (1396-1488). కాటయవేమారెడ్డి (1396-1418). ఇతడు కుమారగిరిరెడ్డి ప్రధానియు, వేపావతీయులై యుండెను. తన ప్రభువు మరణించిన తరువాత కొండవీటికి క్రమపయ్యెను. అప్పు రేవరకుడు, వైడకోమటి వేమారెడ్డి యొక్కయు, వెలమరాజులయొక్కయు పాయముతో కాటయవేముని ఓడించి, 'పూర్వ సింహాసనాధీశ్వర' అను బిరుదు వహించెను. కాటయవేముడు రేవరచారయ వంశయముతో అన్నరేవుని ఓడించెను అన్నరేవుడు కురుమ్మల పాయ మును సంపాదించెను. గుండుగొలను యుద్ధములో కాటయవేముడు హాకుండుయ్యెను. విజయనగర పై వర్ణ ములు ఓడిపోయెను. 1407 లో కాటయవేముడు కళింగమునై దండెత్తి గెలిచెను. కురుమ్మలతోపాటు వర్మచారయకాలాలు కాటయవేముని క్రతువులు. హరి హరచారయలు, రేవరచారయలు I ఇతని మిత్రులు, బంధువులు.

కుమారగిరిరెడ్డి (1418) : కాటయవేముని కొడుకు. వృత్తరాజులు పాలించి మృతుడయ్యెను. అంతట అతని పోదరి అనివల్లి రాజమహేంద్రవర రెడ్డి రాజ్య మునకు చాళికి అయ్యెను.

అవిభక్తి (1418-1456): కాటయ వేముని కూతురు. ఈమె పక్షమున మామగారు అల్లాడరెడ్డి (1418-56) రాజ్యమును దాడించుచుండెను. తరువాత రాజుతో నామె కడ నీరక్కరా రెడ్డి (1456-60) రాజ్యము చేసెను. అల్లాడరెడ్డి కార్య అవ వేమారెడ్డి దొపాత్రి. అల్లాడరెడ్డి రెండవపుత్రుడు నీరక్కరా రెడ్డి అవిభక్తిని వివాహ మాచెను. ఇహమని మల్లూరును, రోతులను, తెలమలను ఓడించెను. 1417 చాటికి అప్ప రేవుని, అతని కుమారుడు నీరక్కద్రుని హతమార్చెను. కళింగముపై రంకెత్తి ధూరె వ ప్రమాదములు, బాంబులు, దొంగి, అంతుచ్చాడు, ఓడారె, రంక అనుచాటిని గెల్చి 'గజపతిదళ విభాళ' అను నీరుచును గాంచెను. 1430 లో అహమదీయులైనా - ఫిరోజుహాన్ ఓడించెను. మాత్యూనులైనా అల్పకాలే లేక హోహంగ కళింగ రంకయ్యాకమండి మరలిరెక్కవపుడు అల్లాడ రెడ్డిచే ఓడనబాధయ్యెను. అల్లాడరెడ్డికి దేవరాయలు మిత్రుడు. అల్లాడరెడ్డి పెదకోవటి వేముని యుద్ధములో పోడించెను.

అవిభక్తి, నీరక్కరా రెడ్డ పాలనలో నీరక్కద్రుని అప్ప గారు వేమారెడ్డి రాజ్యము నడిపించుచుండెను. వేమారెడ్డి విజయములు గమనించెదగినది. రెడ్డి సైన్యములు లంగాళములో వంతువా వరకు వెళ్ళెను. రెడ్డిరాజ్యము ఈ కాలమున ఉచ్ఛరణయం దుండెను. ప్రజల బోలెడు

వంపదలను శ్రీరాముడు తన కావ్య రాజ్యములలో వర్ణించియున్నాడు.

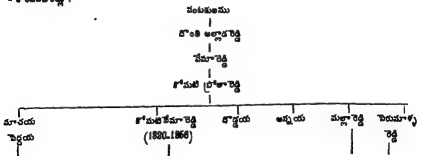
1438 ప్రాంతమున లేమ నీరక్కరా రెడ్డు కళింగరైత్ర యాత్రపై పెదతి తీడికోట, మాళవరము, వ ప్రమాదములు, ధూరె, కలువపల్లి, ఓడారె, కటకము గెలిచిరి. వీరు కళింగవరపుకోట, తోమకర్ణి అయింది వముద్ర తీరమున అయి వంకములను నిర్మించి. నీకటికోట గెలిచి చిల్లవముద్రమును చాటి, కనికోట, కచ్చుకొండ గెలిచిరి. కామరేవుడు IV రెడ్డతో నింధియేకొని కచ్చుము కట్టుచుండెను. కచిలేళ్ళుగ గజపతి 1437-44 ప్రాంతమున రెడ్డుపై రంకెత్తి ఓడించెను. యుద్ధములో రెడ్డుకు దేవరాయల సైన్యములు తోర్పుచెను. 1438-37 లో రెడ్డు వెను రంకయ్యాకమ తిరుగ గొట్టిరి. రెడ్డు ఇహమని అహమదుహ (1438 - 35) మిత్రులు. నీరక్కరా రెడ్డి వంతువా మల్లూరు స్నేహితులు. దేవరాయలు II, మల్లి కాధున రాయలు (1444 - 47) గజపతుల వద్దకు రెడ్డుకు సాయపడుచుండిరి.

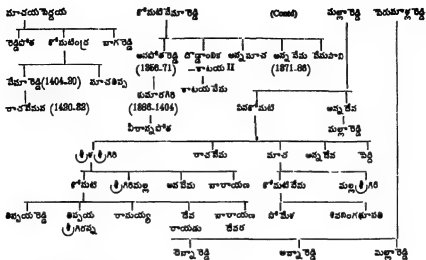
1450 లో కచిలేళ్ళుగ గజపతి రెడ్డి రాజ్యమును గెలిచి, 1455 లో కొండవీటిని గెలిచి, 1456 చాటికి తూర్పు తీరమువంకటిని తన పాలనము క్రిందికి తెచ్చెను. రాజ ప్రతినిధులను నిర్మెను. ఇటుల ఆంధ్రదేశమున రెడ్డుపాలన మంతరించెను.

డా. పి. య.

రెడ్డిరాజుల వంశములు

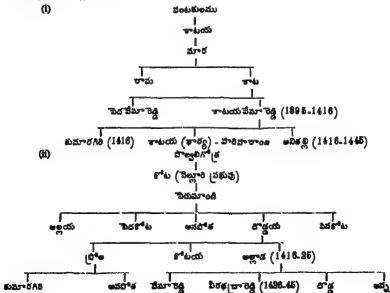
I కొండవీటిరెడ్డు :

II రాజమహేంద్రవరపు రెడ్డు :

(i)

ఆంధ్రదేశ చరిత్రము IV (1875-1880) :-

క్రి. శ. 1875 చాళికి భారతదేశము నేల మొగలాయి చక్రవర్తి అంపేరు పొందుతే తేజ దొంగతనము మిగుల అపరాధములై దక్షిణాపథమునకును తన పాత్రాశ్వామునకు కలుపుకొన జూచుచుండును. అప్పుటికి గోదావరికి దక్షిణమున తూర్పున ముద్రితరీతియవరకు గల విభాగదేశమును గోలకొండ మల్లాముల పరిపాలించుచుండిరి వీరి రాజ్యవర్తి నిధి శ్రీరామేశ్వరము (విశ్వాకోలు)లోనుండును. వీరి సేనాధిపతులు మల్లాముల చుట్టుపట్ల కర్ణాటకమనీ పిరువతరు దక్షిణమండలములనుగూడ క్రీ. శ. 1847 లో అయిది పప్పుడిమండలము అక్కడిరాజులు, వాయుకులు, పాతాగల్లు గోలకొండకు తోలిది చెప్పుకొనుచు వాళ్ళకు కట్టుకొని రాజాధిపము లేయుచున్న ఇంగ్లీషు వర్తక కంపెనీవారుమీద గోలకొండ మల్లాములకు కప్పముగట్టెరి. అవంతపుర మండలమును పొందెరాజులు పరిపాలించుచుండిరి కదప, కర్నూలు మండలములను వరదాసులు పరిపాలించుచుండిరి, వీరందఱును గోలకొండ రాజ్యమునకు పామంతులుగనే ఉండిరి

క్రి. శ. 1873 లో శివాజీమహారాజు మృతంత్ర మహారాష్ట్ర రాజ్యమును స్థాపనచేసి రాయగడ దుర్గమున పట్టాభిషిక్తుడై ఒకవంక వివాపుర మల్లాము రాజ్యమునకును ఇంగ్లీషువంక మొగలాయి పాత్రాశ్వామునకును ప్రక్కలోని అర్జెమి విచ్చింపించెను.

క్రి. శ. 1876 లో శివాజీ గోలకొండ మల్లాములో నరిపేటకొని వైస్రాయలతో అయిదురేరి దక్షిణమున వివాపురమువారికింద ఉంజి మొదలగు వారియల నేలయన్న తన పవతపమ్మలైన నరసింహ తేజ వెంకోటి ఉండిరి అక్కడి దుర్గములను పట్టుకొని, అక్కడిది, కదపను లొంగొని, మొగలాయి పాత్రాశ్వామువారి ఒత్తిడిలేకుండ చేసెదనది, వివాపురపు మల్లాముతో నొక పంధిచేకొనుటతో అవనిరాజ్యము ఎక్కువగా అవంతంక మయ్యెను తన తండ్రికి పాపహామం కాణముననే మొగలాయి పాత్రాశ్వామునకు తోలిది కప్పముగట్టుటకు అంగీకరించిన వివాపురు గోలకొండ మల్లామెట్టి శివాజీతో కుట్రలు చేయుచుండుటవలన దొంగగోలకొండ క్రాంతియు కలిగినను, అ సమయమున అతడు ఉత్తర భారతదేశమున అధిగతి

కొండకామలను అయిదులతో విమగ్నమై యున్నందున దక్షిణాపథములై పు తవర్తి ప్పిదిమరలొకరొయ్యెను. శివాజీ క్రీ. శ. 1880 లో మరణించెను. దొంగగోలకొండ రాజావంశమునకువచ్చి అపామరు వనదమున నిడి, క్రీ. శ. 1885 లో తన కొమారుని గోలకొండమై పిమ్మగా వారోక కావ్యాతికవంధి చేసికొనిరి. దొంగగోలకొండ క్రీ. శ. 1888 లో వివాపుర మల్లామును, 1887 లో గోలకొండ మల్లామును ఓడించెను. ఈరెండు రాజ్యములు మొగలాయి రాజ్యములో కలిపిరొయినది. అంతకు దొంగగోలకొండ కప్పస్తావరికి దక్షిణమునకుల తేజమును గూడ అయిది తన రాజ్యమున తేల్చెను. అయిన సేనాధిపతియగు గయాలాద్రియ కర్నూలును పట్టుకొనెను. అక్కడి, కదప మండలముల నేల వరదాసు, చక్రవర్తి లోంజెను. కర్ణాటక ప్రాంతమునయు మొగలాయి పాత్రాశ్వామున గలిసెను. ఈ దక్షిణరాజ్యము నేలకును దొంగగోలకొండ గయాలాద్రియనే ముసేదారుగ నియమించెను అప్పుడు దక్కను ముసేదారు క్రింద కిక్కి పరగదాలుంచెను. అందులో గోలకొండ ఒక రాష్ట్రము

మొగలాయి ముసేదారుని పోకాదారులను సేనాధిపతులతో వివిధ ప్రాంతములకు పరిపాలకులైరి, అయితే పూర్వము గోలకొండ మల్లాముల క్రింద కిమ్మలు మహాపుర లేయుటకు గురైన తిసిగిసిన ప్రాంతమిం దారులు కిమ్మలియ్యక సేవీలు చెప్పుచున్నందున తేజములో కొన్ని చిల్లర యుద్ధములు చేయునది వచ్చుచుండెను.

దొంగగోలకొండ చక్రవర్తి క్రీ. శ. 1707 లో చని పోయెను అయిన కుమారుడు మమములు అతని పింహాసము వాక్రమించుటకు తగవుతూకొన పోగిరి వివిధ ప్రాంతముల నేల ముసేదారులను, సేనాధిపతులను అవంతంకమై మృతంతులు కాకొచ్చిరి

క్రి. శ. 1713 లో చక్రవర్తియైన భువంశయ్యరు, మిగ కమరుద్దీను అవంతా అను దొక మహమ్మదీయ ప్రభువునకు దిగాం తీతములొచ్చి అనుచు దక్కను ముసేదారునిగ నేనెను. తరువాత నితరు మహమ్మదుదా చక్రవర్తి కిక్కిరరావులో పరిగెయ్యెను. వాని అక్కడి కుట్రలయూరి క్రీ. శ. 1718 లో దక్షిణము

వల మరణివచ్చి హైదరాబాదు సుల్తానాది వ్యవస్థ రాజ్యముగ పరిపాలింపసాగెను. ఇతడు మహారాష్ట్రానికి పోయి, పర్షియనుల నమ్మలు తెల్లించి వారి స్నేహముతో లంపఁకుడయ్యెను. చక్రవర్తి ఇతనికి వియతేశ్వరయ్యను, శ్రీ. క. 1789 లో పోరకొడ కడపరియైన వారిచే, ధీర్వి రొడ్లగవగా, చక్రవర్తి మరంత దుర్బలులై పోయెను నిజాము, సేదవల చక్రవర్తియొక్క మలేచారుడుగ మంజెనేకాని విజయవల వ్యవస్థ ప్రథమ వయ్యెను.

గోండ్లంద రాష్ట్రమున అర్కాటు, కర్నూలు, రాజ మహేంద్రవరము, శ్రీకాకుళము వనాబలలి తెలివిన వాలుగు రాజ్యభాగములయ్యెను. నిజాము రాజమహేంద్ర వరము, శ్రీకాకుళము (పికాకోలు) వరగదాంతు అవ్వ రుద్దీమ అను పథవి వనాబల గేసెను. అతనినింద రుద్దీం తామ దను శిల్పచారుడు శ్రీ. క. 1788 మొదలు ఏడు సంవత్సరములు రాజమహేంద్రవరమును, చాది దక్షిణ మునగల వాలుగు శిల్పాలను నిరంతరముగ పాలించెను. ప్రజలను నీడించెను, భూమి కృషియు, మోతర్యము వనూలులేని వర్షాదుల క్రమముగా తెల్లించని అమీం చారులను పట్టి పరింపియు, వారి పుట్టెలను మువ్వచ్చి రాళ్ళ వ్రంశములతో పొడిగియు అతడు లోక నీకరుడయ్యెను ఇట్టి వ్రంశములను "కుల్లామిచారు" అని అప్రిచాటిని ఏలూరులోను ఇతర ముఖ్య పట్టణము లందును అతడు కట్టించెను. అతనిచేరిచి అమీంచారులు గడగడలాడిరి.

నిజాముతో ముఖ్య అవ్వకా శ్రీ. క. 1746 నాను 1 వ తేదీన చరితొయెను అవ్వ తదని పెద్దవసుమారుకు ధీర్తిలో ముడెను "రెండవకుమారు డయిన వాబులంగు తనను దక్కను మలేచారుగి ప్రకటించుకొని, పోలేగ నిలువచ్చు మేవల్లుకు ముఖపరు అంగును అర్కాటులో వైదులేని యుండెను అంతట నిజాము సింహాసనమును గూర్చిన కథలను అయలులేరెను.

అ నయమున త రేగములో వర్తము చేసెను టను వచ్చిన పార్శ్వావ్యులతో సైంది కంపెనీవారికి ముదిరింపదలతో వాక వర్తమున ముండెను ఇది పును ప్యేలోని సైంది కంపెనీవారి గవర్నరులవరలుకు లోండిన వర్తకమును అప్పుడు సైంది గవర్నరు అవరలుగా మండెన దూస్సె మిక్కిలి తెలిగలవాడు. దక్షిణాభారత

రేగము నందలి రాజులు, వనాబలు, అంబేలలో పోరాడుకొనుచుండుటయు, వారి సైన్యములు సుశిక్షితములై వని వాక అల్లరి మూగలుగనుండి మక్షతము లయిన పార్శ్వావ్య సైనికుల కుపాధి తెచ్చుటకులవరేనినై యుండుటయు గ్రహించిన దూస్సెల నీటి ముడాయిలను వనాబలు వలనను, రాజుల వలనను రాజ్యలాభమును పొందవచ్చు వని తోచెను అతడు రాజ్యకలకము ప్రయోగించి చరిత్ర ప్రవర్తనలెవారు

దక్కను మలేచారికొరకు అవ్వకా రెండవ కుమారు డగు వాబులంగు, అవ్వకా రెండవ కుమారుల ముఖపరు అంగు తగవు లాడసాగిరి. వాబులంగు ఇంగ్లీషువారి సహాయమును పొంది ముఖపరులంగును కాకాగారమున బంధించెను. వాబులంగు చంపబడెను. అంత ముఖపరు అంగు సైందివారి పాయముతో నిమగ్నై రెండి మలేచారు డయ్యెను. తనను తెరలోనుండి వాబులంగును ద్రవి - సుటింది తనకుచేసెన తనకారమునకు ప్రతిఫలముగా ముఖ పరులంగు సైందివారికి ముదిరిపట్టణమును, దివి నీలవను అప్పించి, వారి వాడెములు తన రాజ్యమున తెలుపజే యగువట్లు కాపించి, కృష్ణానది దక్షిణమునగల రాజ్య మునకు దూస్సేగారిని గవర్నరుమగా నియమించెను. ముఖపరులంగు అనంతరము సైందివారి పహాయముతో నిజాముతో ముఖ్య మూదకవసుమారు డయిన వలెజ్ అంగు దక్కను మలేచారు డయ్యెను. ఇతడును సైంది వారిపట్ల కృతజ్ఞులై శ్రీ. క. 1752 లో ముదిరిపట్టణ వర్షాదుల కంపెనీయచ్చు కొండవీడు రాష్ట్రమును వారి కచ్చెను ఇట్లు కృష్ణానదికి రెండునై పుంగల రేగమును, ముదిరిపరదు, నిజాము పట్టణము, మొనుపట్టి కేపులును సైందివారి వశమునై యుండెను నిజాము దర్బారులో అయిన దివానును కల గెరవముకన్న సైంది సేనాధిపతి యైన బుస్సె పోరగారికి సొమ్ము రేగవము అరుగ సాగెను. సైందివారి సైన్యములను రోపించుటనై సల అమలంగు వారికి కొండవల్లి, ఏలూరు, రాజమహేంద్ర వరము, శ్రీకాకుళము వరగదాంతు ఇచ్చెను ఇట్లు సైంది వారికి వముద్రవరమునగల 800 మైళ్ళ రేగమంతయు చేశెక్కెను. అప్పుటికి వారతేశ్వరమున వ్యాపారము చేయ వచ్చిన ఏ పార్శ్వావ్యులను అంతరాఖ్యము లేకుండెను

అచారి విశాఖపట్టణమునకునుతోని విజయనగరము వారి సంస్థానము మిక్కిలి గొప్పది. శ్రీ. శ. 1710 మొదలు 1762 వరకు విజయనగర సంస్థానమును పరిపాలించిన పెదవిజయరామరాజుగారు తమ రాజధానిని బొమ్మనగిరిమంది విజయనగరమునకు మార్చి, అచట ఒక కోటనుగట్టి వస్తుప్రక్కలందు గల జమీందారలను తోలకరవొని ఆ ప్రాంతముతో మిగుల బలవంతులుగ మండిరి విజయనగరము జమీందారికి ప్రక్కగా శ్రీరాజులకముతోనన్న విజామలరాజువారు దీయక పర్యాయము నకేడించుచుండెను.

పై వేర్వేరినదివడ సంధర్మముతో విశాఖపట్టణము, గోదావరి మండలము మొదలుగాగల దేశభాగములను విజాము సైనికచారి కియ్యగా వారు వానిని స్వాధీన పరచుకొనుటలో విజామలరాజువారును జుంజుములు కోటగిరియు జూచి, బుట్టివోర పెదవిజయరామరాజుగారికి ఆ రెండుకొల్లలను చౌకకాదు కిచ్చుట గుత్తకీర్తనని చెప్పి అయినకు తనపై పునరుత్తివ్వకొనెను అంతట అక్కడి జమీందారులను అణచుటకు బుట్టి అయలుచేరి వచ్చెను. విజయరామరాజుగారు తమ చిర్రులయిన బొమ్మిడి జమీందారి నేలు వెలను చౌరలే అక్కడి జమీందారుల కిక్కారమువలన కారణభూతు అని బుట్టి గారికి చెప్పగా, అతడు బొమ్మిడిమీదికి శ్రీ. శ. 1767 లో దండయాత్రచేసి కోటను నేలుపట్టుముచేసెను. బుట్టి పాత జమీందారిలను రద్దుచేసినట్లు ప్రకటించియు, సైనికచారికి తోలకర వారికి వస్తుదుల నిచ్చి కేవలాయముతో వదిలినవలన చెల్లించవద్దంతో వారికి మామూలుగా చెల్లు మర్యాదలను, దునుములను ఉండవిచ్చెను. బొమ్మిడివారి వంశమున మిగిలిన చివరంగారావుగారిని మరల జమీందారునిగా బుట్టిగారు చేరి బొమ్మిడి యుద్ధానంతరము పెదవిజయరామరాజుగారు వధించెడిరి. వారి తరువాత అనంతరాజుగారు జమీందారుల యిండ్ల శ్రీరామకము మొదలు రామచౌండ్రమరకకు ప్రభువు అయిరి.

శ్రీ. శ. 1768 లో సైనిక గవర్నరు అనరలయిన కవుంటరాజుగారు బుట్టిగారికి ప్రాంతములం దుండుట వలన ప్రయోజనములను గురించితే, కచ్చాలకముతో తమకున్న సైనికసౌకర్యములకు కలుగుచున్న అలెడిని

తప్పించి వాటిని స్థిరీకరించు నిమిత్తము అయినకు తడిల ప్రాంతమునకు అదతాయించెను. దీనితో ఇంతవరకు నుండి అచమగారికు చేరియున్న ఇంగ్లీషు పర్వతకొండల వారికి నిలుచిక్కెను. అంతరవాగాగే వారి వానకొండల నిండిరి. అంత ఇంగ్లీషువారు ఉత్తర సర్పాదులలోనికి వచ్చుకొనివచ్చి, మరెకపట్టణమును పట్టుకొనిరి. అంత ఎదిమిరి సంవత్సరములు కన్నవడి బుట్టి విచ్చించిన సైనిక రాజ్యము నిచ్చిన్న మయ్యెను.

బుట్టి ఆ ప్రాంతములందు కిస్తు విద్వయముచేసి, ప్రభుత్వ పద్ధతులు చక్కగా అరుగుపట్లు కట్టుకాలులు చేసెను. అచనికాలమున శ్రీరామకము, రామచౌండ్ర వరము పరగణాలో కిస్తులు చెల్లించుటకు చెరిగెను జమీందారిలు దేశములో కాంధి, భద్రవను కాపాడుటకు కార్యకవహించవలసి వచ్చెను పాలుకు మూడు పంటలు ప్రభుత్వమునకును, రైతులకును మధ్య పంచి చేయుటకును, మరాఠీదండం మొదలయిన కల్లుపుల వంటి కలయములేకుండ కాపాడుటకును, జమీందారులు పండ్లందు నేల కాల్వలయును నిర్వముగా నుంచుటకును, బుట్టి కట్టుకాల్లు చేసెను. బుట్టి తన అధికార గౌరవము నిలుపజేట్టుకొనుటకొరకును, తన పొల్లముకొరకును, కావలిన పొమ్ముకన్న పొమ్ముగొమ్మును తనకింద వినియోగించుకొనలేదు దేశములో అక్రమములు చేయు వారికి బుట్టి నేరు నింపానవును ముగా నుండెను.

ప్రభుత్వమువారి అక్షా ప్రకారము బుట్టి తన సైనిక సైన్యమును కిరికొని తరలివోగా, విజాము నలెనులంగు దిట్టలేని వాడయ్యెను ఆ యదమను గ్రహించి నలెనులంగు తమ్ముడు విశామలరాజు రామదగిరై కన్నులై చి తత్వంపాదరావదయిండ్లములు చేయదాగెను అందుకే అయిములమీద అయిములను పొందుచు, సైనిక వారికి నిలువ వీడలేకుండ చేయుచున్న ఇంగ్లీషువారిని నలెనులంగున అక్రయించి శ్రీ. శ. 1758 లో వారిలో ఒక పండ్తిచేసికొనెను. ఆ పండ్తివారము విజాము నలెనులంగు మరెకపట్టణమునంద మండిత 80 మైళ్ళ సముద్రపు భూభాగమెల్ల ఇంగ్లీషువారికి స్వాధీనము చేసెను. మిగిలినదేశము చేయదు విజామునందమట్లును, ఇంగ్లీషువారి వెలుకులదేను అక్కడ చెల్లుచుండెను. వాత

నిజాదురీఖాను ఇంగ్లీషు కంపెనీవారి వహాయముతో
క్రి. శ. 1761 లో నిజాము సలహామంతుడు రాజ్య
క్రమ్మని చేసెను.

క్రి. శ. 1761 లో అసఫ్ ఖా బాగ్ వ కుమారుడు నిజా
మరీఖాను దక్కనుకు మరేదారులై నిజాము నిరుప
సహించెను. ఇంగ్లీషు కంపెనీవారు తనకు పై విశ వహ
యము చేయు పద్ధతిపై ఇతడు 1768 లో శ్రీరామేశ్వము,
రాజమహేంద్రవరము, ఏలూరు, కొంభవర్తి అను బాటుగు
సర్కారులను వారికిచ్చెను. ఈరాజ్యమును వారు వ్యయ
ముగా పరిపాలించుటకు అంతే, కాదు కోటపట్నము తమకు
పొట్టివనవరకు పద్ధతిపై ఆ ప్రాంతమును నిజాము
సరదారులైన హుస్సేన్పల్లి క్రిందనే యుంచెరి ప్రెంచి
వారివ్యయము ఈ దేశములోని రామింజ రేయలుచే
ఇంగ్లీషువారు అప్పుడు తలెత్తిన ముఖ్య కార్యము

ఁగొనకమున ప్లాంటియర్లముతో విజయము పొందిన
సిమ్మకు తైపు అలపంతులై ధిల్లీ చక్రవర్తితో రాయబార
ములు అరుతగా ఇంగ్లీషు కంపెనీవారిని ధిల్లీ చక్రవర్తి
ఁగొనకము, సిహౌదు, టిరిప్పా వరగదాంతుక్రి. శ. 1765లో
నిజామునకు తేసెను. ఆ సందర్భమున తైపు, చక్రవర్తి
వలన ఉత్తర సర్కారులకు కూడ ఒక సన్నదు సంపా
దించెను అతడు ఈ సంగతిని మరలింపందలలో ప్రకటించి
ప్రెంచివా రీప్రాంతములకు రాకుండ చేసెను అయితే
ఈప్రాంతములన్నింటిని నిజముగా పరిపాలకుడు దక్కను
మరేదారులైన హైదరాబాదు నిజామే. అందుచేత
అతనితో ఇంగ్లీషు కంపెనీవారు క్రి. శ. 1768 లోను
1768 లోను నంది రాయబారములు అయి, అందువల
నై విశవహాయము చేయుపద్ధతితో, ఉత్తర సర్కారులకు
ప్రసవైనై కాల పొందిరి. కాని వానిని వెంటనే కాదు
పొట్టివనవరకుచేత, తమకు ఎవ్వరుకావలసిన అచ్చుకు
వశపరచుకొను పద్ధతిపై హుస్సేన్పల్లి అను నిజాము,
వర్ధాను క్రిందనే ఉంచెరిగదా! అచ్చులు 1768లో అంజ
మయ్యెను. అంతకు కంపెనీవారు ఉత్తర సర్కారులకు
వ్యయముగా పరిపాలించుటగిరి అంజవరకును గుంటూరు
మండలము మొత్తము నిజామశ్రీహను దోరయలైన
ఐదాలకుఁగం క్రింద నుండును. చాళిది కూడ కంపెనీ
వారు క్రి. శ. 1778 లో అయినవలన కొలుకు తిని

కొనుటతో ఈ శిల్పాలన్నియు వారి వశమయ్యెను. అంతకు
ఈ ప్రాంతము యెప్పుడట్లు రాజధానిలోని భాగముగా
పరిపాలించబడసాగెను

ఇంగ్లీషువారి వసతిఁజేసే ఉత్తరసర్కారులు ఇంగ్లీషువారి
వశమగునవచ్చుటగిరి గ్రామపరిపాలనము, గ్రామపంచాయ
తుల రాజ్యమున జనిగుచుండెను. గ్రామమువనకు,
కరణము, మరేదారు, తలారి మొదలగు అధికారులను,
గ్రామమువనకు కావలసిన సమలు చేయు వ్యవహారము,
అయికాండ్రవలదిరి. భూమిచలంతో నిరి వ్యర్థభాగము
లోపగఱచుచుండెను. పంటలో పర్యాయము చెల్లవలసిన
భాగమే కెప్పు. అప్పుదవ్యయ జమీందారులు ఏర్పించుట
ఇంకను సామ్యుభావ తెలిపి ప్రజలను కాపించుచుండెను

జమీందారి ప్రాంతమందరి భూమియంతయు జమీం
దారుల క్రింద నుండెడిది కాదు ప్రతి శిల్పాలయొక్క
ముఖ్యవ్యవహారము చట్టువల్లముడు భూములును సర్కారు
భూములుగ నుండెను, వాటిని వాతే భూము లెరి
వాటిమీదవచ్చు ఆదాయము మహమ్మదీయ పై విశ
వ్యయముక్రిందను, ఉద్వీగుల తీతలైముల క్రిందను
నిదియొగింప జరుచుండెను

మహమ్మదీయుల కాలమున ఉత్తర సర్కారులలో
వారుగు వ్యాయస్థానము లుండెను ఏలూరులోను, రాజ
మహేంద్రవరములోను “ఖాళీలు” క్రిమివల వేర విచార
ణలు చేయుచుండిరి చెప్పే కేసులను విచారించుటకును,
మరణదండన విధించుటకును, పోరాదారులు అమలు
చారులుమొత్తమే అధికారము కలిగియుండిరి

ఈ దేశము తమ వశము కాగానే ఇంగ్లీషు కంపెనీ
వారు తమ ఏజంటులచార్యమునను, దుకామంటార్యము
నను, పరిపాలన జరుపసాగిరి. వీరినైన రాష్ట్రీయకవుచ్చిట్లు
అను కార్యాలలోచరా నెవ్వములును, వానికి ఏదో అను
ముఖ్యార్థములును ఉండిరి. వీరినైన ముద్రాములోని
గవర్నరుండెను, క్రి. శ. 1784 లో ముద్రాము గవర్న
రుకు శంకరాలోని గవర్నరు జవరకు అధికారమునకు
లోంపరి. 1788 లో యెప్పుడట్లుమున వోక రివిన్యూ
లోట్లు సర్కారులుచేసిరి. 1794 లో అదివరకు అమలు
జరుగుచున్న పరిపాలనా పద్ధతిని మార్చి ప్రతి శిల్పముకు
కలెక్టర్ల సర్కారులుచేసిరి. వేరములను విచారించుటకు మేజ

స్థానికులును, పిరిలు తగాదాను తీర్చావించుటకు మున
వలలును, సరదించుటకును, వారిపైత అచాంకు బాధ్యు
స్థానములను పర్యాటకు చేయించెను. ఇప్పుడు కంచె
వారికొప్పులు. చెప్పవచ్చును. ఇంగ్లాండులో రాజ్యా
రాజము ప్రతి పరమేశ్వర బాధ్యునియ్యనము 1800 లో
రెవెన్యూచేత ప్రతి 1800 లో కంచెవారు ఉత్తర
పర్యాయులైన నివాసులకు ప్రతి పిల్ల చెల్లించు టేక్సు
మకు లదులుగా రు 11,00,000 రూపాయలు 60
మొత్తముగా చెల్లించి పర్యాధిభావంయిరి. అప్పటినుండి
1869 వం వరకును ఈ ప్రాంతము విశాఖపట్టణము,
రాజమహేంద్రవరము, మచిలీపట్టణము, గుంటూరు,
నెల్లూరు అను యిదు తల్లిబాగు విశేషంబడి చెప్పవచ్చు
రాజధానిలో చేయించెను

అమీంచారిల ఉత్తర పర్యాయులు ఇంగ్లీషు కంచె
వారి సకము లగువాటికి గంజాముతల్లాలోని పర్యామి
దీయ, విశాఖపట్టణములోని విజయనగరము, అయ
పురము, బొమ్మిలి అమీంచారిలము, గోరావరీల్లాలోని
పెల్లాపురము, మొగతీకుట్టు, పికాపురము, గూటూ,
పీలవరము, కోటరామచంద్రపురము మొదలయిన
అమీంచారిలము, కృష్ణానల్లాలోని మాపిడు అమీంచా
రిలము ముఖ్యమైనవిగనంబడు నెల్లూరునల్లాలోని వేంకట
గిరి, చిత్తూరునల్లాలోని కాళహస్తి, ఉత్తరాగ్రామ
లోని కార్యేంద్రనగరము అమీంచారిలకుడ తెలుగు
అమీంచారిల

ఉత్తర పర్యాయులలోని అమీంచారులు ముట్టకోలము
గట్టుకోని రాజునిదనములను వహించి, రాజాంశవము
లలో రాజుగముల సమకవించుచు, రైతులను పీడించి
పుచ్చుకొనుచు పాపమును దుష్టనియోగముచే, కాము
పర్యాయుల ఇవ్వవలెనది కిష్టులు బాగాయిపెట్టి, పిరిలు
పెట్టుచు అగ్రములులు చేయుచుండి పూర్వపు మహమ్మ
దీయ సహాయు అధికార పురుషులు పాపపుష్టు
నొవగదని అమీంచారులను కాధించుచుండిరి
రేకము తమ ప్యావినయైన పిచ్చుట, ఇంగ్లీషుకంచెవారు
అమీంచారులు తమకు చెల్లించవలెనది కిష్టు మొత్తము
లను విధించి, వారిని కడముగా సమాలుచేయు
చుండిరి కొన్ని అమీంచారిలవలె మొత్తము అచాయ

ములో మూడింట రెండువంతులుకూడ సమాలు చేయ
పాగిరి. ప్ర. క. 1798 లో అతివృద్ధివలె పంటలు పాడు
కాగా అమీంచారులు పర్యామి కిష్టులు చెల్లించలేక
కాంతుపడిరి. కొందరు పెల్లూరు కాంతు పరివృద్ధిందిరి.
కొందరు పరివృద్ధి పరివలేక పిరిలుపెట్టిరి. అపరవృద్ధులలో
కంచెవారు కొన్ని అమీంచారిలను సకము చేసికొనిరి

కంచెవారు ప్ర. క. 1803 లో అమీంచారిల గ్రామ
ములలోని రైతులవలె అమీంచారులు సమాలుచేయు
తగిన కిష్టులను, అమీంచారులు కంచెవారు చెల్లించవలె
నది టేక్సును, కార్యకముగా విధ్యయముచేసిరి. దీని
పర్యాయులు పెట్టెయిలు అనిచేరు ఈ ప్రకారము కార్య
తముగా పైపలాచేసి అమీంచారులకు సన్నుతి దిద్దిరి.
అమీంచారులు తరువాత అనేక ఉపాయముల వలన
పిరి రైతులవలె సమాలుచేయు కిష్టులను పాచ్చిందిరి
ప్రొత్తయములు అనేకములు సమాలు చేయపాగిరి. అందు
వలె తగు కట్టుకాములు చేయుచు ఇంగ్లీషు ప్రభుత్వము
చారు అమీంచారిల చట్టమును చేయవలసి వచ్చెను

తెలుగురేకములోని అమీంచారిలలోనెల్ల గొప్పది
విజయనగరము ఇందుమాడునది ఎకరములకూడయియు,
1252 గ్రామములును ఉండెను ఈ అమీంచారి నిజమున
కొక సంస్థానమువలె నుండెను దీని విషయమునగూడ
కంచెవారు ప్ర. క. 1802 లో కార్యకమైన పైపలా
అని సన్నుతి దిద్దిరి. తరువాత ఇంగ్లీషుప్రభుత్వముచారు
ప్ర. క. 1802 లో అమీంచారులకి 'రాజా' అను దిగు
దమును 18 ఫిరంగులు కాల్య గౌరవము దిద్దిరి

మొగతీకుట్టు అమీంచారి అప్పులలోనది కిష్టులు
చెల్లించలేకపోగా కంచెవారు వారిని కష్టపేరిరి. పెల్లా
పురము అమీంచారిలకూడ చాల గొప్పరేకాని అదికూడ
బుల్లగ ప్రస్తుత కిష్టులు చెల్లించలేక దిద్దివృత్తిమైనది, పికా
పురము మాత్రము అవివృద్ధిరెండినది. కృష్ణామండలములు
మాపిడు అమీంచారి 1802 లో రెండుకాగముల యి
వది తరువాత కార్యకములు చాలా మాపిడు సక
కాగము 1879 లో మరల అరుకాగముల యివలె.
వేంకటగిరి అమీంచారులు పైపలాచేసి ప్రభుత్వంబి
కంచెవారికి సకాయుల యివలెనది వారికి వచ్చి
లంబు యిరి.

ఈ అమీంచావుతో కొందరు వైములు కాకించి దొమ్ములు వీడి దుర్బిరియోగముచేసిరి. కొందరు పాక చాలు మొదలగు ప్రజోపయుక్త సంస్థలను దిద్దించి ప్రత్యాజ్ఞిగావించిరి. విద్యార్థివృద్ధికి విజయనగర మహారాజుగారియన అందగఁజేసిగారు లేవన రాత భర్త ములు మన జిల్లాలోనేగాక పెద్దపట్టణమువరకున చేరిరి విరియియ్యుచు.

రాణిలపితు - రాణిలపితులొంది వివిధ మందలములు గోంకొండ నుకూలు దండయాత్రల అవంతరము మహమ్మదీయ సచాలులకు, తరువాత మొగలు చక్రవర్తి టిలీ లోలెను. రేగమున చాలు మారినను అయోప్రాంతములొంది దిమ్మచక్రపులు, బాయకులు, పాశ్చాత్య మారతేను, గ్రామపరిపాలనను పండ్లెందు అయిరాంధ్ర చ్యారమునకు, సచాయకుల చ్యారమునకు ఎప్పుటనెప్పుడో అరుగుచుండెను. కొరంగులు చరిత్రీయనదిన వచ్చిన కల్లీలములలో మహారాష్ట్రుల రందయాత్రలనలన ఈ ప్రాంతములు కారణ సమకలించెను అమిచ్చుట ప్రీ. 1768 లో మైసూరు రాజ్యమునకు పరిపాలించిన హైదరాబీ ప్రీ. 1780 లో కడప సచాలును త్రుయచి బళ్ళారి ప్రాంతముల కాగమించెను. హైదరాబీ అనంతరము టిమ్మనూరును విజాముతోను, కంచెనీచారిలోను ప్రీ. 1792 లో చేసికొనిన సంధివన కడపలోని కొంత భాగమును, బళ్ళారిలోని కొంత భాగమును విజామున కిచ్చెను. ఈ రెండు మండలములొంది మిగిలిన భాగము, టిమ్మనూరు ప్రీ. 1799 లో మరణించగా, విజామునకువచ్చెను. అనంతపుర మండలమును పాలించుచుండిన హండేరాజులను హైదరాబీ అణచివేసి రేచాక్రములను చేయగా, ఇదియు కత్తివ మండలములనెక్కే, టిమ్మనూరును ప్రీ. 1798 లో కొంత భాగము, 1799 లో కత్తివ భాగము విజామునకు వశమయ్యెను. ఈ మండలముల వచ్చిటిని విజాము కాను కంచెనీచారి వైదికవ్యయములంద ఇయ్యవలెనన రామ్మొండ, ప్రీ. 1800 సంవత్సరమున ఇచ్చివేసెను. అందువనన వీరిని దత్తమండలము అనిరి. తరువాత వరీ విరుదములందిన భామినే మహారాజు తమవంశవంతుల కత్తెలై, ప్రజానురంజనమై పరిపాలించెను. 1808 లో బళ్ళారిని కడప,

బళ్ళారి జిల్లాలుగా చేసి 1822 లో అనంతపుర మండలముతో కొంతభాగమును బళ్ళారిలోచ్చి, మిగత భాగమును అనంతపుర మండలముగ చేసిరి.

కర్నూలుజిల్లా మొగలాయ సేనాధిపతికి పాలిదుగా వాపగలెను. అది అప్పటినుండి మహమ్మదీయ సచాలు పరిపాలన క్రింద నుండెను. ప్రీ. 1755 లో కర్నూలు సచాలు హైదరాబీ లోనికి కప్పముగట్టుట కంగీకరించెను 1799 లో టిమ్మనూరును అనంతరము కప్పముగొను సత్తికారము విజామున కొనగలెను. 1822 లో కర్నూలు సచాలైన గుజారసూలుకాను తమపట్ల రాజద్రోహ మొనరించె నని కంచెనీచారు 1829 లో అతనిని వైదు చేసిరి. కర్నూలు క్రిటివు జిల్లాగా మారెను రెంగలెట్టు జిల్లా 1827 లో కత్తివ కర్నూలుక ప్రాంతముతోపాటు మొగలుపామ్రాజ్యమున కాగమి అయ్యెను రాజరావిగా గల కర్నూలుక సచాలని పరిపాలించుటకాగెను కర్నూలుక సచాలు ఇంగ్లీషు చారి వైదికాచక్ర అప్పలపాలకుడ కిల్లాను కంచెనీచారి 1768 లో పాలిదుగనిచ్చెను. దీనిని కంచెనీచారు పరిపాలించుచుగిరి నెల్లూరు కర్నూలుక సచాలు తమప్పటికింద నుండెను. అతడు మొదట ప్రెంచి చారితో లేరినకు తరువాత 1759లో ఇంగ్లీషుచారితో కలిసెను. 1781 లో ఈ మండలమునైన కిమ్మనూరు చేయుచున్న సచాలు కంచెనీ కిచ్చెను. 1801 లో కత్తివ కర్నూలుకముతోపాటుగా దీనిరిటాడ సచాలు కంచెనీచారి కిచ్చివేసెను ఇప్పుడు కియంబత్తురు అని వ్యవహరించుచు ప్రాంతమును పూర్వము బాచామహాల అనిరి. అది హైదరాబీ వశము అయ్యెను తరువాత టిమ్మనూరును ఇంగ్లీషుచారి 1798 లో చేసికొనిన సంధి చరకు ప్రకారము రావిని-చారి కిచ్చెను

హైదరాబాదు విజామరాజ్యము - హైదరాబాదు సచాలు విజామరాజ్యము 1808 లో చందీరా అయన టిమ్మనూరును పిండియనాచా విజామయ్యెను. దక్కనుమదీ చారులుగా ఢిల్లీ చక్రవర్తి అంగారముమహాలా చారులకు యశాప్రకారము అయనలెను విజాము, ముదీరు అతములొక ప్రవాసమండ్రాగా చేసినను దిబాను పేషా-రగు చందూలుగారే అచ్చి వ్యవహారములు అరిగింపకాగిరి. అయిన ఇంగ్లీషుచారి అను

అంధ్రేశ కవిత్వము - IV

కూడును. నిజము నైవ్యము ఇంగ్లీషు ఉద్యోగుల పర్యాయముతో పంపిరింపబడెను. సికిందరుజాపా పరిపాలన కడపటి భాగమున పొడయ్యెను రాజ్యముతో వివిధ ప్రాంతములందు కిచ్చ వసులు హక్కులు గుత్తెయ్యి యి అగుతే వారులు కావించు ప్రజాపితవము మితి మీరెను ప్రభుత్వము యుగం ప్రపయ్యెను ఇంగ్లీషు వారికి బాంధవ్యము లేకముతో కల్లోలము కలిగెను. దారి దోచిడిదొంగలు విజృంభించిరి ఇంగ్లీషు నైవ్యముల కల్లోలము వడవనలని వచ్చెను అంతకు నిజాము వచ్చాడువారి కోరిక తీర్చెను చేయమగా పరిపాలించుటకు ఇంగ్లీషు కల్తెగట్ట నియమించండి ఈ పను యముననే కాంచినవారు నిజాముకు 11,00,000 రూపాయలిచ్చి ఉత్తర రహదారులను రహదారి కాదులైరి

సికిందరుజాపా 1808 లో వదిలియెను బాబుద్దౌలా నిజాముయ్యెను అతడు ఇంగ్లీషు కల్తెగట్ట తీసివేయమని కోరెను మరలచుప్పరిపాలనము, ప్రజాపితవము ప్రారంభ మయ్యెను అకాలి పాచ్చెను దొడ్డవ్యములు రెంకెగు చందులాల 1848 లో తన పదవికి రాజీనామా పిచ్చెను. నిజాము నియమించిన మంత్రులు అపమృతైరి నిజాము నైగి వ్యయములంద రాలానొమ్మ కావనది 1853 లో హైదరాబాదులోని రాయగూరు మొదలయిన కొన్ని తీర్మానము కంచినవారి వశము చేసెను

అకాలమున నిజాము కొలువులోనుండి అరబ్బులు రోజులాల బాబుద్దౌలా కలసికొనివారిని నెల్లి దొడ్డవ్యములు చేయుచుండి. వారు చేయు చేరములను వారిజాయుతిని విచారించవలెమగాని సామాన్యజ్ఞాయ స్థానములు విచారించ విలులేదు అందువలన వారుచేయు అక్రమములకు మితిలేకుండెను.

బాబుద్దౌలా క్రీ.శ. 1867 లో వదిలిగా అఫజల్ ఉద్దౌలా (క్రీ.శ. 1867-00) నిజాముయ్యెను పూర్వపు మంత్రియైన మరాఠ్ ఉత్తముల్కు దగ్గరందుగునైన సాలాదులంగు ప్రభావములై యయ్యెను. ఇతడు రాజు తెలివైన వారు లేకవ్యవహారములను రాజు పనుకడతో విద్యహించుటయేగా ఇంగ్లీషుప్రభుత్వము వారికి వచ్చిన లంబుగానుండి చేయించివారు.

అంధ్రేశ అక్షిప వసిష్టతులు . రాకరేశమునకు ఇంగ్లీషువారు వర్తకము చేసినామున వచ్చునప్పటి ఈ రేశముతో రాజు మన్నితమునైన రవనెల్లాను, తిరుగు నలునలు తయారగుచుండెను. మన పరివాండ్లు రాజు బాబాగయన వచ్చువులను తయారుచేయుచుండి. పాచ్చా మ్మల కి వచ్చువులను రాజు పీఠి అందువలన వారు కోట్లకొలది విలువగల అంగూరుతెచ్చి మనరేశములోని వచ్చువులు కొని ఎగుమతి చేయసాగిరి. అ రాజుమన మన రేశములోని వచ్చునిమాలవనెల్లాలు అగక్రవ్యమునై యుండెను తెలంగాణమువందలి వారెములోను, మాచ్చు కోస్తాయందలి పొందూరు మొదలగు ప్రాంతములలోను అట్టి వచ్చునిజ్జయే తయారగుచుండెను. నిజాము రాజ్య ములోని వరంగల్లు, హరాయతాపీ మొదలగుకోట్ల టప్పరు వ్యుజ్జులును, హైదరాబాదు, గర్వాలో నూలు, పట్టు కలిపిన ముద్రా అను అపూర్వపు చేతజ్జులును తయారగుచుండెను. తెలంగాణమున రాజకోట్లకలిపిన ఇనుముతోను, ఉప్పుతోను అనేక వచ్చువులుచేయుచుండిరి నిర్మల, హైదరాబాదు, గర్వాలు, వనవర్తి ముప్పగు రోట్ల కమ్మలును, కుపాకులును చేయుచుండిరి మదిలి అందరులో కాళివి అను జ్జులను, మాచ్చుకోస్తాలో రకరకముల మాలజ్జులను తయారుచేసి ఎగుమతి చేయు చుండిరి హైదరాబాదు, వరంగల్లులలో అంజనాపాలు, ఉర్బి, పట్టు తిహానీలు చేయుచుండిరి. ఇంగ్లీషువారు మన వనాలులను, రాజులను అక్రయించి కొంత వలుకు అదిని పంపించియేకొని మన పారిశ్రామికులు తమను కాకగా వరకుల వచ్చుగట్లు నిర్మంధించుచుండి అట్టి ప్తితిలో, ఇంగ్లీషువారికి మన రేశముతో రాజ్యాధికారము కలుగు సమయమునకు వారరేశముతో యంధ్ర పరిశ్రమ స్థాపించెడి, యంధ్రములైన వరకులు తయారుచేయుదురుండెను. అంతకు మనరేశమునుండి అనేక విదములుగా తీసికొనివెళ్ళిన కొమ్మతో యంధ్ర పరిశ్రమల పరివృద్ధిచేసికొని మనరేశములోని వరకులకు రోజుగా యంధ్రములమీద తయారయిన పరకులను వొకగా అమ్మి మన పరిశ్రమలను వాగవముచేసి. క్రీ.శ 1888 వాటికి మనరేశముతో రవనెల్లాను ఎగుమతిచేయు వ్యాపారము పూర్తిగా అగిరియినది.

మద్యభారతములో రూపిడికొ పంటలుగా మండిన వృద్ధి వివిధ పక్షగాను ప్ర. శ. 1888 లో ప్రాంతాచార్యుల సెలవెంటుగాని ప్రాయము "నేతగాంధ్రుల నిచ్చగాంధ్ర ప్రెసిడెన్సీ దిగ్విజయచారు, నవమయంకములమీద తయారుచేసిన మాటలకులను ఈ దేశములోని తెచ్చిముంచె తిన్నె దించువలన ఈ నేతగాంధ్రుల అప్పుము నవము పదగొట్టరాము" అనిరాదు. (Hyderabad Residency Records, Vol. 394, page 73)

ఇట్లు అనేకదిగము లయిన వస్తువులను యంత్రముల వయిన దొకగా తయారుచేసి మన పరిశ్రమలను కాశనము చేసిరిగాని ఉత్తర భారతమునను, తెలంగాణములోను "సిద్ధి" అను పంచతహముల వచ్చెనులు, గిచ్చెలు మొదలయినవానికి అతి ముద్దితములయిన నగిలుచెక్కి, వెండిపూక ద్రావిడ తయారుచేయు చేతనవిని ఇంగ్లీషువారు అనుకరించిన లేకపోయినందున ఇప్పటికిని అది మిగిలి యున్నది

రాకపోకల రవాణా - అకాలమున మారకుమండి గోంకొండకును, అక్కడిమండి మరలిపట్టణమునకును, చెన్నపట్టణమునకును, గండికోటకును వర్తకులు నరకులను తీసికొనిపోవుచుండిరి. ఆ కాలమున దేశములో అన్ని ముఖ్యపట్టణములను రాకపోకలకు మార్గము లుండెను. కాని కంకరగోడ్డు లేవు. మనుష్యులు పల్లకిలోను, గుట్టములపై నను ప్రయాణము చేయుచుండిరి పరకులను బండ్లపై నగాక, రెండుపక్కలను దిగు కంట్టములు అను పంచుల జతలను మోయు వేలకొంది పట్టెనై నను, కంకరగాడికలపై నను విద్యారులుగా తీసికొనిపోవుచుండిరి. ఆ కాలమున దేశమునందు కాంతిభద్రతలులేవు చారితో బందిపోటురంగలు దోచుకొనుచుండిరి. మార్గస్థలము మోపగిది గొంతులను ఉరిపెనీ చంపు శిక్షలువిధించి దిగిగా తిరుగుచుండిరి. అందువలన వర్తకులను ప్రయాణికులను అయిదపంచుల పరాయముతో పోవుచుండిరి

ఈ పరిస్థితులలో విందారదందుల నియంతులే గ్రామములను కొంగొని, ఇండ్లను తగులబెట్టి, స్త్రీలను తెరచి ప్రజలను బాధింపసాగిరి. వీరిలో మరాఠీదంతులలోవిభాగే గాక మొగలుల కాలములో పై విధులుగా మండి నవితేత తిరుగుచు పోవడి దురుసురగడ ము పొమ్మడియులును

ఉండిరి. వీరితో స్త్రీలుమార్ద నియంతులే గ్రూరకృష్ణములు చేయుచుండిరి. ప్ర. శ. 1814 వాటి విందారించె నై న్యమున 21,000 గుట్టపురకము, 15,000 కాల్వలను ఉండెను. విందారించె తెలంగాణమును, రాయలసీమను, ఉత్తరవర్షాయలను దోచుకొనసాగిరి. కంచెనీచారు తమరాజ్యమున వీరి అగడము తెచ్చుదయనందున వీరిపై న యుద్ధముచేసి తెరగగొట్టిరి. ప్ర. శ. 1881-88 మధ్య కంచెనీచారు శిక్షలను పట్టుకొని దూపుమారిన విద్యానివృద్ధి. ఇంగ్లీషువారి దేశమున తమంతట కాము ఇంగ్లీషు విద్య ప్రత్యేకమైనది. ప్రజలలో విద్యానివృద్ధి గావించలేదు. కంచెనీచారు మొదట పంపొత్తము, అరిష్టి, పాత్ర మొదలయిన భావలతో పూర్వపు విద్యా విభాగమునే పోషించిరి లేకయులు కొందరు తమంతట కాము ఇంగ్లీషు పక్కనుంచి, చారి కాలపుతోలేరి ఇంగ్లీషు విద్య ప్రత్యేకమైనది కొరపాసిరి. ఇంగ్లీషు వారలకు లేక కాములు వేయ్యట అవసరమైనందున చెన్నపట్టణమున కోటలో ప్ర. శ. 1818 లో "కాలేజీ" యను పాఠశాలను కంచెనీచారు దొరలొరకు స్థాపించిరి అందులో తెలుగు వేర్వీర దొరలు కొందరు తెలుగు వ్యాధిరదములను ఇంగ్లీషులో కవించిరి విషయంతులను ప్రకటించిరి చారితో క్యాంబెల్, విలియం క్రోము, ఏ ఏ క్రోము గాను ప్రముఖులు

చెన్నపట్టణమున ఆంధ్ర ప్రముఖుల యొన పటుల పిరాపావయ్య, కోమలేశ్వరపురం (మిరాపావెచ్చి, పింజాకం కాళుచారార్యులు మొదలయినవారు కలిసి "హిందూ లిటరరీ సొసైటీ"ని స్థాపించిరి కంచెనీ పరిపాలనను గూర్చి అందులో ప్రజలు తమకష్టము లెవరికి చెప్పుకొనవలెనో తెలువగల రాజీయ పరిష్కారమును ప్రజలకు కలిపించవలెనో చెన్నపట్టణము ముద్రీముకోట్లలో అత్యశీలు జనరలయిన జార్జిబార్న్ గారిచే ప్ర. శ. 1882-83 మధ్య ఉపకాగమును తిప్పించిరి ఆ కాలమునవచ్చిన కరవుతో వీరు చెన్నపట్టణమున వీరవారి గంట పోయుటకు ఏర్పాటులుచేసి ప్రజాసేన చేసిరి వచ్చయ్యును మొదలయాయగారి చానదర్శములను నియంతుల వరచి, హిందూబావల విద్యానివృద్ధి కాటిని విధిమోగించు పట్టు ముద్రీముకోట్లవారి ఉత్తరువు పొందిరి.

వివారణముగా దోచివేసి చేయుచుండిరి. విశాము రాజ్యములో విల్లవము పెద్దదను వాచివలుగా చిక్రయించుచుండిరి.

గాఢాంబుపట్టుకొన్నారని చేసిన తీవ్రమైన అంబోకవము వర్ణముగా 1863 లో చేర్చివేయు అను వాక పాక్ష మెంటు వర్త్యుడి తేజమువలన వచ్చి కన్నుల వహుళ్యలో అయిన చిక్రహించలను అంది వర్త్యులచేతను అంతకు ముద్రాములో హింసల విచారణ వంధుము నియమించబడెను. ఆ వంధుముచారు అయిల్లరచిన అభ్యాసముల ప్రతిభముగా ఇవమందు ఇట్టి అభ్యుత్థములు అనుగరారని ప్రభుత్వము వారు 1864 లో ప్రకటించుట తప్పించెను.

కంచెనీ పరిపాలనమున ప్రజలకుగల కష్టములనుగూర్చి దేశప్రజల తిలక మొకపెట్టుకొనెను తాళములేకపోవుచుండెను అయితే తేజో విచారణతో తరువాత ఏమియు వర్త్య అనునక ఉపేక్షించుచుండిరి. కంచెనీ ప్రభుత్వ విచారణను సూచించుచు ఈ అభ్యాసములు తొలగవని ప్రజలు గ్రహించిరి.

ఏపాయిలం ఏటాకి అను విష్ణవము కంచెనీవారికి రాజ్యాధికారపు పట్టును మరల వాపగవలదని తేజముతో అన్ని ప్రాంతములమున్న ప్రజావంధుములును ఇంగ్లీషు పార్లమెంటువారికి మహాబలి అంపుకొన్నను ప్రజల మొరలను పార్లమెంటువారు చెడదెనిది చెట్టిరి. 1863 లో మరల కంచెనీవారికి ప్రభుత్వాధికారము లభించెను అంతకు ఈ కేసువందలను దుర్విపాలనమును ప్రభావితమును పెచ్చుచెరిగినది. తేజములోని రాజులను, వజ్రములను కంచెనీ వా లేరో పాటుతో పడత్రవ్వలంగ చేసి రాజ్యములను కలుపుకొనగానిది. తేజములోని ప్రజలు తమకష్టములను చెప్పుకొనెను అలవ పాలనలు చేయుచారు తేల్లిరి. ప్రజలరాత్రులు దుర్భరము అయ్యెను. 1867 లో ఇంగ్లీషు కంచెనీ కొలుపులోనుండి ఏపాయిలు ముందుగా తియగజాటు చేసిరి. అంతకు తేజములోని ప్రజలు ఇంగ్లీషు పరిపాలనను దిక్కరించి రాజ్యవ్యములు అడిగిరి. ఇంగ్లీషువారు చాలమంది వధించెడిరి. విష్ణవచారులు ఇంగ్లీషువారి కోరికను పూర్తిచేయు చేసి కొనిరి. దీని ఇంగ్లీషువారు ఏపాయిలం ఏటాకి అని పేరు

పెట్టియున్నను ఇది ఏటముగా వాక ప్రజావిప్లవమే. ఇంగ్లీషువా రాజ్యం ఈ గండము గడచి అయిటవడిరి

పూర్వరచారుతో మహావేగవలయున మహమ్మదీయులు కొందరును, ఏరావులను అను వీరున వంధుత్వము చేసి వేగవచ్చుచారును అను వందర్భమున తిరుగుచాటు చేసిరి గాని తాళము తేజపోయెను విశాము ప్రభుత్వ మంత్రియైన పాథానంబుగ ఇంగ్లీషువారికి వసాయులై తేజముతో కాంచెనీ వాపాడెను 1864 లో 1863 వర్త్య గోరావరీ కృష్ణానదులకు అనకట్టులు నిర్మించబడినందున ఈ మండలములు సుఖితముగా నుండి ఇందలి ప్రజలు ఇంగ్లీషుకంచెనీవారివన్న కృష్ణానై యుండిరి. తెలుగు తిల్లాముండి కంచెనీ వైవ్యముతో చేసిన తెలుగు ఏపాయిలం దశములను "తెలింగా రాజమెంటు" అనిరి.

1867 లో ఏపాయిలం తిరుగుచాటుతో తెలుగు ఏపాయిలు తేజర రోవుటయే గాక ఆ వివక్షమయమున ఇంగ్లీషువారికి గొప్ప అందగా నుండి వారి పక్షమున క్రమమై వైవ్యములతో యుద్ధముచేసి అయియు తేజాన్ని విప్లవము అయి వందర్భము లో చేగాక తరువాత కూడ ఇంగ్లీషువారు అనుమానమున్నవారి వందరిని వివక్షల తేరునక కాల్చిచేయిపాగిరి. ఆ వందర్భమున వెంతో రక్షపాతము అనిగెను విప్లవా వందరము కంచెనీ పరిపాలన రద్దుచేయబడి 1868 వసంబు 1 వ తేదీన ఇంగ్లీషు రాజ్యమైన విశ్వోరియా కారతరేఖవ్రత క్రింగా ప్రకటించబడెను ఇంగ్లీషుపార్లమెంటువారి మంత్రికంద కారతరేఖమున గవర్నరు అవరల పరిపాలన అనుకాపాగెను

ఆ సమయమున ఇంగ్లీషు దొరతనమును ముగ్ధముగా చేయుటకు అవసరమైన కావనములు కట్టుకాటులు అనేకములు చేయబడినది. ఇంగ్లీషువారు కారతరేఖ ప్రభుత్వము వాక ఇమన యంత్రముగాచేసి కేవలమునైన పక్షముతో పరిపాలన చేయిపాగిరి. ఇంగ్లీషువారు విప్లవావందరము చేయుచుండిన కేవలవర్త్యులను అంది ప్రజలు కయినది రోయిరి. ప్రజలు తమ కష్టములనుగూర్చి చెప్పుకొనటకు కయిన పాపించెవలెనంది. అకాయమున కలకత్తాలో 'పాయాపేటియటు' పత్రికావందరమునైన పాపిండ్లముఖ్యిగాన మూత్రము ప్రజల కష్టములములను గూర్చి

తైర్వముగా దివ్యమందుండిరి అయిన 1889 లో యి
హిగాళ్ళుప్రధాన పాఠశాలకు పంపింపబడుట ప్రతిక
వశనై తైర్వముతో నడవసాగిరి

జాతీయ చైతన్యము - శ్రీ క. 1875 చాటి కారక
రేగమున అన్నిప్రాంతములలోను కొంత జాతీయచైత
న్యము కలుగపూగెను. తెలుగురేగమున తైర్వ ముత్తై నగ
రము చెప్పవలెను. అక్కడ విశ్వవిద్యాలయము ఉన్నత
వ్యాప్తమునను ఉన్నందున అంగ్లవిద్యార్థినిలు కొందరు
రేగప్రజల స్థితిగతులనుగూర్చి చర్చించుటకు ఆరంభించిరి.
చారితో ప్రముఖులు పరో టి. మోదరరావు, రిచార్డ్
బహద్రుర ఆరో. రఘునాథరావుగార్లు అప్పుడక్కడనున్న
తెలుగువారితో ప్రముఖులయిన పనప్పాకం అనంబా
రాయలు, పి రంగయ్యరాయుడు, తల్లాప్రగడ మహ్మ
రావు, వ్యాపతి మహ్మరావు మొదలయినవారు రేఖా
వృత్తికొరకు పాటుచదువుచేరి రేగప్రజల అభిప్రాయ
ములను ప్రకటించుటకు మోదరరావుగారు స్థాపించిన
'పేటన్ పబ్లిక్ ఓపినియట్' అను పత్రిక కొందికాలము
లోనే అంతరించెను. అంతకు వైసెయ్యేబడినవారు అలో
చించి తి ముజియ్యర్లు అయ్యరు మొదలయిన వారి
తోబాటుతో శ్రీ క 1878 లో హిందూప్రతిక వాకచార
పత్రికగా స్థాపించి రేఖియలలో రాజీయ పరిష్కారమును
విశ్వాభివృద్ధికి కలిగించు వ్యావసాయము అందుప్రకటించ
సాగిరి వీరి కృషిచేత చెప్పవలెను అలో ముద్రాముచునో
జననక యను ప్రభావంబుముగూడ స్థాపించబడెను

అకాలమున పాళ్ళావృత్తులు కొందరు సంస్కృతశాస
నకృషిచేసి వారణాసి మతరర్థములనుగూర్చి పరిశోధనలు
ఆరిసి, వారణాసియ వాగరకవయన రాజగోరవముకలిగి,
మనరేఖియలలో రేఖాభిమానము కలిగింపగల వ్యావసాయ
ము, గ్రంథములను వ్రాసిరి ప్రపంచములోని మతరర్థ
ముల పరిష్కారించి పరిశోధించి అందరి ప్రాక వృత్తమును
ప్రచారముచేయుటకు శ్రీ క. 1875 లో దివ్యజ్ఞాన సమా
జమును ఆమెరికాలో స్థాపించిరి. ఆ సమాజమువారు
చారిత్రక మతరర్థములపై అభిమానము కలిగి ఈ
రేగములోని విద్యార్థులలోను నేరాయలలోను ఉత్తర
ప్రక్క ఉత్తరములు ఆరిసి ఇక్కడికివచ్చి రేగములో పర్యట
నము చేసి ఖువానము లొసగిరి. మనరేగములోనివ్రము

ఖలు పెక్కుమంది ఆ సమాజమునతో, రేఖాభిమానపై
రేఖోద్ధరణకు పాటుపడసాగిరి.

దివ్యజ్ఞాన సమాజ స్థాపకుల గౌరవమునకు పాటు
యిన వారితో ఆ కాలమున ముద్రాములో వ్యాప్త
వాదికామంది గొప్ప ప్రవృత్తిగారి యిది చేయవలెనన
తల్లాప్రగడ మహ్మరావుగారు లోకము, వీరి ప్రాకాశము
ననే ఆ సమాజ కార్యాలయము శ్రీ. క. 1882 లో అడ
యాయలతో వెలొల్పబడినది ఆ సమాజ సభ్యులలో
కొందరు వీరి కిమ్మలయిరి అందులో కారకరేఖోద్ధరణ
కొరకు పాటుపడన పి. పి. చిన్నెటు, పి. ఓ. పర్యాయులు
అను రోరలుగూడ ఉండిరి సమాజ గ్రంథములందు వివ
రించబడియున్నది ఈ పర్యాయుగారు కారకరేగములోని
వివిధప్రాంతములందరి ప్రముఖుల నందరిని పోమ్మలు
లను గావించి 1886డిశంబరులో లొంబాయిలో కాంగ్రెసు
మహాసభా సమావేశము నేర్పాటుచేసి కాంగ్రెసు స్థాపన
లో పోకరయిరి. శ్రీ పనప్పాకం అనంబారాయలు
గారు, తల్లాప్రగడ మహ్మరావుగారు మొదలయిన ఆంధ్ర
ప్రముఖులు నేతలము రాజీయ వ్యవహారములచే నిమ
గ్నులు గాక ప్రజల విశ్వాభివృద్ధికొరకుగూడ పాటు
పడిరి వీరి కృషిచేతనే సంస్కృత భాషాయలము
శ్రీ చరణవాడ మందరరావుగార్లుగారి తెలుగు శాస్త్రరర్థ
ముతో చక్కని సంపుటములుగా ప్రకటించబడెను ఇంక
ఎన్నో సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు ప్రకటించబడినవి.

ఆ కాలమున ముద్రాము రాజధాని కళాకాలంలో
తెలుగుపండితులుగ మండిన దివ్యయమారీగారును, బహు
జనప్రియ వీరారామారాయలుగారును, కొక్కం డ
వేంకటరత్నం సంతులుగారును, కందుకూరి వీరేశలింగం
సంతులుగారును, తుది సంస్థాన విద్యార్థులుగానుండిన
వనవస్త్ర రంగారాయలుగారును, తెలుగుభాషలో అనేక
ఉన్నతగ్రంథములు రచించిరి అంగ్లభాషా పారదృశ్యముల
ప్రభావమునలన తెలుగులో కొత్తరచనలు అయలుచేరి
నవి. వనక రచన అభివృద్ధి చెందినది. వీరిక చరిత్రలు
రేఖచరిత్రలు, పాళ్ళావృత్తి చరిత్ర విశ్వావ్యాప్తములు,
వ్యావసాయము, ప్రభావములు, కళలు, పదాలు అయలు
చేరినవి వీరేశలింగంగారి రాజశేఖరచరిత్ర శ్రీ. క. 1878 లో
ప్రకటించబడినది. అంతకుముందు కొక్కం డ వేంకట

రక్షకు పెంతులుగాదును, వరహరిపెట్టి గోపాలకృష్ణుడు పెట్టిగాదును వనంజను బ్రాహ్మిణి ఇవను విరేళలింగముగారి వనంజు ఇంగ్లీషు వనంజుతో పరిహార్య తగినదయినది.

అకాలమున సంఘమునగల కొన్ని దురాచారములను దూపుచూపుటకు విరేళలింగముగారు ప్రయత్నించిరి. అతి తాల్మ దివాపాములను, లోగము మేళములను, వరకట్టుములను అరికట్టుటకు వారు ప్రయత్నించిరి. విశంఖు ప్రియతి పువర్తికాపాములు తేయుట కాత్మ నిర్దువని నిరూపించి ఆ పంపూరమును తేయజయత్నించిరి. ఎంతరేపినను తేళము గాభిప్రమండి మేల్కొనలేదని శ్రీ చింతమర్తి లక్ష్మీవరదినపాముగారు తమ ప్రియ పరిశ్రమ బ్రాహ్మణులు. శ్రీ. క. 1894 డిసెంబరు నెలలో మద్రాసులో జరిగిన కాంగ్రెసు మహాసభకు చింతమర్తి లక్ష్మీవరదినపాముగారు తెల్లరి 1896 లో కాళిదాసలో మొదల గోరావరీమండల పత్ర జరిగినది. రాణి బాద్మనకు మహారాష్ట్రగార రధ్యమత్తైరి లక్ష్మీవరదినపాముగారాచారి రాజీయ పరిస్థితులను ప్రజల ప్రితిని వర్ణించుచు పనుతాల్మ పద్యములు రచించి చదివిన పశావదులు వరపకుత్తైరి. ఆ పద్యములందు ఇంగ్లీషు దొరతనములోని కాంతి తగ్గతలు, క్రమవర్తిపాలనము, రాజదొరకల దొరకర్మములు మొదలగు లాభములు కొన్ని ప్రజలకు కలిగినవని వివరించబడినవి. వస్తువు అక్కరికముగనుండి రైతులు వాడవకుచువచ్చారని, అధికారులు లంపగొండుతైయున్నారని, మునవలు కరణములు అంధ్రీకులు కూడ రైతులను నీడించుచుండిరిని, అప్పులలో మునిగి పాపాకారులకు హెచ్చు పక్షం నిచ్చుకొనవలెనని వాదపదుచున్నారని, వారిని, వారి పనువులకును తిమకు గడ్డియై మిగులుచున్నదని ఆ పద్యములందు చెప్పిరి. పాలినెలకు వారికిని పాలించు దొరలకును మధ్య కాంగ్రెసు ఒక పండి మాత్రముగను ప్రభువుల లోపములను అప్పు దొర నిలుపుటకైముగ ఉన్నదనియు వారుగడించిరి. (నూరు స్వయం పరిశ్ర. పుటలు 116-121)

డి. తెం. 2.

ఆంధ్రదేశ చరిత్రము V (శ్రీ. క. 1900 మండి నేపథ్యము) :- శ్రీ. క. 1900 సంవత్సరము చాటి అనేకు పామానంబులలోముగల తరతరము వందరి

భూభాగమెల్ల బ్రిటిషు పామాన్యములో చేరి, హెచ్చు భాగము ఇంగ్లీషుచారిణీక వ్యయముగాను, మరొక భాగము చారిణి లోనివన సంస్థాపాధీశులకేసు పాలించబడుచుండెను ఇంగ్లీషుచారిణిని విశ్వరూప మహారాష్ట్ర చేరుత పార్లమెంటువారి లంపన రాజప్రతినిధి యగు గవర్నరు జవరలు క్రింద వివిధరాష్ట్రములందలి గవర్నరులు, కేంద్ర రాష్ట్రీయజతకు భాగ్యంయ కార్యదర్శులును, చారిక్రింద వివిధ జిల్లాలోని కలెక్టరులు, ఇతర అంగ్లేయోద్యోగులు కలసి క్రమముకప్పుని ఒక మహాయంత్రము వత్త పరిపాలించుచుండిరి. సంస్థాపాధీశులు రాజప్రతినిధి మాకును అవచాళక చారిక్రింద యధికారులగు రెవిన్యూ కమిషన్లు మొలగుచుండిరి.

పూర్వ మొకప్పుడు ఆంధ్ర చక్రవర్తులకే పరిపాలించబడి ఆంధ్రమహా పామాన్యములో చేరు భూభాగములో కొన్ని ఇంగ్లీషుచారి దొరతనము రాకముచునే మొగలాయి పామాన్యమున కలుపుకొనబడి చారిక్రింద రక్కసు మరేచారును నుండిన మొదలచారు విశాము క్రిందను, కొన్ని భాగములు కర్నూట నవాబురాజ్యములోను, కొన్ని భాగములు మైసూరు రాజ్యములోను, మర కొన్ని భాగములు క్షత్రరాజైవ గజపతుల రాజ్యములోను కలుపుకొనబడెను. అందుచే తెలుగు ప్రజల యావాదములు కొన్ని తెలంగాణములోను, కొన్ని రాయలసీమలోను, కొన్ని ఉత్తరవర్మారులందును, కొన్ని అస్త్రుల మొదలైన మద్యప్రదేశములలోను తెల్లారెదరై యుండెను. అంతయుగా ఒకప్పుడు అనేకు వింధ్యాలమునకు గల రక్షితావశమువంద వ్యాపించి, అక్కడక్కడ తెలంగాణ తెలుగుప్రజలు అవరచేకము మధ్య మధుర, తంజావూరు, సేలము, కోయంబట్లూరు జిల్లాలలోను, కన్నడ రేళము మధ్య తెంగునూరు, కోలూరు జిల్లాలలోను, మహారాష్ట్ర రేళమధ్యమునను, ఉత్కళ రాష్ట్ర మధ్యమునను, మారుమూల ప్రదేశములలోను లిక్కికొని రోయిరి. ఆంధ్రులు తమ రాజ్యమును, అధికారమును వలుకుచుండి కొల్పోయి విశాఖయరాలాంజను, నవాబులకును, మరకు ప్రాంత ఇంగ్లీషు వర్తకంపై ప్రభుత్వముల వారికిని లోబడి తమ పాపకృత్యమును అత్యగౌరవమును కోల్పోయి ఎక్కడిచారక్కడ లేవలేక

పడియుండిరి. ఆకప్పుడు రక్షితానందమునందు నిర్మాణ విశాసములు, సంస్కృతికి మేలుకొనిగనుండి ఆంధ్రకర్మము, ఆంధ్ర శామీశాస్త్రమును తపఃఫలమునగాని లభించినవినించు కొన్న మన తెలుగుదనము, తెలుగుభాష దృష్టితో పడినవి

1900 వసంత్సరమునాటికి తెలుగువారి ప్రచార ఆచారములు సైదరాశాసనమైన శామి పరిపాలనముతో చేరిన తెలంగాణపు జిల్లాలోను, మదరాసు రాజధాని నేలు గవర్నరు పరిపాలనముతో చేరిన రాయలసీమ, ఉత్తర వర్మాను జిల్లాలోను ఇరుకీయుండి అయో జిల్లా కలెక్టరుల పాలనముక్రింద మం వెను, మద్రాసు రాజధాని లోని శాగములపైయు నైమితి దొరతనము వారు జారీచేయు ఉత్తరువుల ప్రకారము అయో జిల్లా అధికారులచే పరిపాలించుట యుద్ధేజాని అయో ప్రాంతముల ప్రజల కంటే నలుమిడతలేదు. గవర్నరుల చెప్పు కేతలలో మండుచారిని కొందరి రావనవశాలందు నియమించుచు ప్రభుత్వము వారు వానిని బుంబొమ్మలవలె చూచుచుండిరి జిల్లాలోని రహదారులు, ప్రాథమికవిద్య, అలోగ్యము, మొదలైన వానికి సంబంధించిన వ్యవహారములను చక్క-తెప్పకుట కలెక్టరులు నియమించిన పట్టణము గల జిల్లాలోని సంఘములకు, పట్టణమండలి పారిశుధ్యము అలోగ్యము, ప్రాథమిక విద్య మొదలైన పనులు చక్క-తెప్పకుట కూడ కలెక్టరులు నియామకముచేయు పురపాలక సంఘములకు ప్రభుత్వమువారు పర్యాటకులను చేసిరి వారికి విజయ అధికారము తెచ్చియున్నది. అన్ని పనులను వర్మాను ఉద్దేశ్యమున నిర్వహించుచుండిరి.

ఇంగ్లీషువారు వచ్చి చేసినవారు తమ తమ లాభములను, గౌరవమును ఆలోచించుకొనియు చేయుచుండిరి. వారి యధికారము క్రింద సంస్థానములను పరిపాలించు చేతయ రాజులను, నవాబులను కనిపెట్టి యుండుటకై రెవెన్యూ పనులు నియమించిరి. తమ దొరతనమును బలపరచుకొనుటకై నైన్యములను, కేసులలో నలుమూలముల గల కోర్ ప్యెంటులను కండు ప్రదేశములలో వెలకొల్పి యుండిరి తమ పై న్యాయము రాజదేశం కొరకును, తమ పరకుల రాజదేశం కొరకును, అవసరములైన రహదారులను నిర్మించిరి. బండిపోతులు మొదలైనవి తేలికైన చేయుటకును, దేశములో కలెక్టరులుగాని అధికారులుగాని ప్రజలకుంద

మండుటకును సౌకర్యములను చేర్చియుండిరి. తమ వాతే చారులైన జిల్లా కలెక్టరులతో నేరమునుమోపు పధికారమును, వాటిని విచారించు పధికారమును ఇచ్చిరి. ఈ దేశమున ఇంగ్లీషు విద్యా విధానము వెలకొల్పి నిదయుముతో కూడ చారవలంబించిన వర్తక చిత్రమైనది. మొదట 1812లో జిల్లా దొరలకై మద్రాసు నేలుల జాగ్రోఫీలతో నొక వాతేజీని స్థాపించి, అందులో అరవము, తెలుగు పండితులను నియమించిరి వారు కరించిన గ్రంథములు కొన్ని ఇప్పటికిని గలవు. తరువాత తమను కావనవట్లు ప్రభుత్వగల గుమస్తానులను, చిన్న ఉద్యోగులను తయారు చేయుటకు గావలసిన ఇంగ్లీషు విద్యకు తోడ్పించుటకు 1836 లో విశ్వవిద్యాలయము, అందును కావనవట్ల పాఠశాలలు కళాశాలలు జిల్లా ముఖ్య పట్టణములలో స్థాపించిరి విద్యార్థులను పరీక్ష చేయుటకు విశ్వవిద్యాలయములను 1867 లో రాజధాని నగరములందు స్థాపించిరి. ఇప్పే దేశములో కాంతి క్రత్రతలను క్రమ పద్ధతిని వెలకొల్పి టను వ్యాయస్థానములను వెలకొల్పి వివిధ రాజధాని నగరములందు ఉన్న చిన్నపానములను స్థాపించిరి. మన దేశములో క్రైస్తవమత ప్రచారమునకై వచ్చిన మిషనరీలు విద్యారోధనము చేసియు, నైద్యశాలలను స్థాపించియు ప్రజల వాకర్షించి తమ మతమున కలుపుకొన గ్రయత్నించుచుండిరి.

దేశములో నైలుమార్గములను, తంకి తవారా మార్గములను చేయుటతోకూడ అంగ్లేయ ప్రభువులు తమ నై న్యాయముల కొరకును, తమ వ్యాపారమునకును అవసరములను నవాబుని మార్గము నిర్మించిరిగాని, దేశీయ ప్రజల యావశ్యకములను గమనించలేదు. అంగ్లేయ ప్రభుత్వము వచ్చిన తరువాత పూర్వమువలె అరాచకము చేతుండ, రాజకాలంలో దొంగిలకుటలైన కాంతిక్రతల కలిగినమాట నిజము; ఈ ప్రభుత్వమున తెల్లరానిది, దేశీయులకును వివాదములు అరిగివచ్చునవచ్చు వ్యాయ పరిపాలనము చక్కగా జరిపినమాట నిజము, గౌరవార్థి, కష్టపాతకులు 1848-50ల మధ్య అవకట్టు నిర్మించిరిను, మరికొన్ని చిట్ట నిర్మింపవలెను కల్పించియు, పట్టణాసన వ్యవహారమును పట్టణాధికారిచేయవలెను నిజము. వారి చారిత్ర

అందిన అర్థాన్ని ముందు వర్ణనలు నిర్మించు భక్తశివతన
 తై ముఖం చాళికి కలగుచుండెను. యంత్రవర్తితమం
 పరివృత్తి చేయించును లేక ప్రభులు అర్థముగా వెనుకబడి
 ఇంగ్లీషున గ్రంథం రోటికి నిలువలేకుండది. లేక ముఖం
 ద్రవ్యమున ముగిసియుండెను ఇంగ్లీషువారు తమవల్ల
 కత్తి వికాసములగుల వృద్ధులను తయారుచేయుటకు
 వారికి కొన్ని భయముల నిచ్చియు, నిజమైన అభివృద్ధి
 లేని కొన్ని ప్రజాప్రతినిధి సంఘములందు వారిని సభ్యు
 లుగ నియమించియు, కారతీయ ప్రభుత్వం వర్గమును
 నిర్మించుటకును ప్రయత్నించుచుండెడి ఇంగ్లీషువారి
 జన్మించిన సంకల్పమునను, ప్రతి సంవత్సరం (జనవరి
 1 వ తేదీ) వారును వీరును సభ్యుల ప్రయంబి కాము
 వీరును తిచ్చినవారిని దర్బారులకు రాయించి గౌరవించు
 చుండెడి రాజగారి జన్మదినోత్సవ దర్బారులు మొదలై క
 సభలేగాక, అంగ్ల రాజకీయ వ్యవస్థాపనను తిచ్చుటకు
 నిలయున సంకల్పము అనేకములు కల్పించబడుచుండెను
 క్రొత్త రాజకాలం, కళాకాలం, నైర్వహణం, తిల్లా
 జ్యోతిషం మొదలయిన వారి స్థానోత్సవములు, వారి
 వాణిజ్యోత్సవములు, ఉద్యాన కృషి సంఘముల వాణి
 జ్యోత్సవములు, రైల్వే వాణిజ్యోత్సవములు, వాణి
 జ్య సంఘసభలు మొదలయిన సభలయందీ ప్రభుత్వ
 ప్రదర్శనము జరుపబడుచుండెను. వాని అనంత సంఘ
 ముల కార్యదర్శనం ఉపవ్యాపనములు, అ సభ కర్తవ్యత
 నహించు గవర్నరులు, ప్రభుత్వకార్యదర్శనం, కలెక్టరులు
 మొదలయినవారి ఉపవ్యాపనములు, అ సభలందు ప్రద
 ర్శింపబడు ఇంగ్లీషు పతాకములు, ఇంగ్లీషు అంశగణ
 నులు, అ సభలకు వచ్చు వారి వేషభాషలు అంగ్లేయ
 దేశావతరముయొక్క గొప్పతనమును ప్రదర్శించి రాజ
 కత్తిని ప్రోత్సహించుచుండెను. 1897 వ సంవత్సరము
 వారికి బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యము పేరు ఇంగ్లీషు రాజ్యమైన
 బ్రిటిష్ యా నివసన మధ్యస్థించి అయినది సంవత్సరములు
 నిండెను. అంతకు కాలతేజమునగల ఇంగ్లీషు ఉద్యో
 గులు, ప్రభుత్వ కరాయులు లేకమంతకు ప్రోత్సవ
 సభల వీర్యాలు గానించె అందు ఒకరినిమించి యొకరు
 విప్లవీయారాజ్యమొక్క గుణగణములును, అంగ్లేయ
 దేశావతరమునకు కాలతేజమునకు గలిగిన లాభములను

వివరించు ఉపవ్యాపనము తిచ్చి, పద్యములు, పాటలు
 వ్రాసి రచించి రాజకత్తిని ప్రోత్సహించు పాటములు ప్రద
 ర్శించబడెను. పాతకథలు, పాతకథలు సాహిత్యవర్ణన వీర్యాలు
 గానించబడెను. అంగ్లదేశములోని ప్రముఖుల గ్రంథాలు,
 పండితులు ఈ ప్రదర్శనములందు పాల్గొని తమ కత్తి
 వంచన లేకుండ రాజకత్తిని ప్రదర్శించెడి.

కా దేశానికి కలదిను నై సమకాలి కలదును. అంగ్లేయు
 లి లేకమున నిర్మించిన ప్రభుత్వ యంత్రమునందలి కట్టు
 ట్టుములు, నింధనపంతులు, వీరు స్థాపించిన ప్రభుత్వ
 సంస్థలను కారతీయ ప్రజల కొక విధములైన శిక్షణము
 నిచ్చినది అంగ్లేయ పరిపాలనా విధానములందు లేక
 యులు శిక్షణములొంది, అతని రాజకీయ పరిపాలనమును
 సంపాదించుటగి ఇంగ్లీషువారి విధాన విధానమునందు
 స్వాతంత్ర్య శాసనములొంది నిండె ఇంగ్లీషు సాహిత్యగ్రంథ
 ములను చదువుటనకు కారతీయంలో వ్యవస్థాపనం
 కలిగెను చదువుకొన్నవారి మూలమున ఉపాధ్యక్షకర్త
 కాలములు జనసామాన్యమునందు వ్యాపించుటగెను.

అంగ్లేయ పరిపాలనమున అంగ్లేయు మద్రాసు రాజ
 వానిలో చేరియుండెడి. చెప్పవల్లన స్థాపనమునందు వాని
 అభివృద్ధియందు తెలుగువారు కాలస్వామిలగు మండలి,
 చదువుకొరకు, వాణ్యులు విదారణములొరకు, ప్రభుత్వ
 వ్యవహారములొరకు, తెలుగుశిల్పాలలోని వారు కల
 మగా రాజవాని ముఖ్యవ్యక్తులయైన చెప్పవల్లనమునకు
 పోవుచుండెడి మొదల విశాలవ్యక్తులను, కాళిదాస,
 అందరు రేపులమండి పొగయ్యారాజు, తెలవాడమండి
 జిగిరి పోతులరాజు వచ్చాకా పదవలొన, చెప్పవల్లనము
 నకు పోవలె వచ్చుచుండెను. కొన్ని సంవత్సరముల తరు
 వాక నైలుమీద పోవ చియ్యెను 1900 సంవత్సరమున
 గౌరవనీయునైన నైలుమనకు తయారుగా అంగ్లేయ
 మండి వరానె నైలుమనవచ్చెను తెలుగు శిల్పాలలోని
 నలువచ్చులకు కాళిదాస ముఖ్యమైన అంగ్లేయ పంతు
 కాలమునకు తమ అభివృద్ధిగలగు కృషిచేయ చియ్యెను
 చెప్పవల్లనమునకు ప్రయోగ పాఠశాలలు అభివృద్ధి చెడు
 టతో తెలుగువారి జనసభల అవల ఇంకను పాచ్చు
 అయ్యెను. నైలుమగ్గములు పర్యాగులవలె కాలత
 లేకమునందు అంగ్లేయకత్తి పట్టుకరాజీయ పరిపాలనము,

పాపాశాస్త్రివృద్ధిగారిది వంశ శాస్త్రీయలతోను, మహా రాష్ట్ర ప్రజలతోను, అతర భారతీయులతోను కలిసి వరపుర తీసుకొనుచునున్న యోచించుటనిలయ్యెను 1886 లో స్థాపించబడిన కాంగ్రెసు మహాసభకు కాశీ లుగా తెలుగుజేతమందు వివిధ మంతవలెనటు అయ్యెను కాంగ్రెసు సంకేతమును వ్యాప్తిచేయు పనియ్యెను.

రాజధానినగరములో రాజీయ, ఆర్థిక, సాంఘిక, విద్యావిషయములు పరిష్కారకో కలిసి చర్చించుటకును, అక్కడ ప్రకటించినటు రేయి అంగీదు వార్తాపత్రికలందు తమ కష్టములనునుగూర్చి ప్రకటించుటకును, ప్రభుత్వమునకు చెప్పకొనుటకును, తమ తీసుకొనుటలను అవసరమున కప్పించెయ్యుటకును ప్రజలకు అవకాశము కలిగెను. కావనభక్త తేర్పడిన తరువాత అందరి చర్యలందు తెలుగు ప్రతినిధులు పాల్గొని రాజీయ పరిష్కారమును సంపాదించి ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వవర్జకులు, ప్రజాశాసనసభ ప్రకటనరీతులను అవసరమైనకాక కలిగి రాజధానినగరమును స్థాపించబడిన మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయమునందును, కళాశాలలందును, పాఠశాలలందును అరవముత్యాలు తెలుగుపట్టుకొన రాని ప్రాముఖ్యమొనగవలెనవలెన చెప్పవచ్చుననుచు గొప్ప తెలుగు పండితులు, కవులు స్థిరనివాసముల చేర్చుచుకొనిరి తెలుగులో అచ్చుపూలును బుండులవలెన ఉద్గ్రంథములు ప్రకటించబడకగైను. కొన్ని మానవత్రికలును వెలువడి 1900 సంవత్సరము వాటికి అంధరేశములో వలె ప్రకటించునది పండితులు, కవులు, గాయకులు, రాజధాని నగరమునకు వచ్చుచుండునవలెన అక్కడ తెలుగుభాషాని వృద్ధికి చాలా శ్రమి అందుచుంచెను. బహుశవల్లి పీఠా రామారాధ్యులగాను, బెరలరాజు మందరరామశాస్త్రి గాను, పీఠారామశాస్త్రిగారు, వకవస్తు రంగారాధ్యులు గాను, కందుకూరి వీరేశలింగముగారు, కొన్నింటి వేంకట రత్నముగారు, గురజాడ అప్పారావుగారు, వేదము వేంకట్రాయశాస్త్రిగారు మొదలయినవారి గ్రంథములు, ఉప వ్యాసములు, వ్యాసములు ప్రకటించబడకగైను. అందు వలన తెలుగువారిలో విజ్ఞాన విభావములు కలిగెను. చింతకుర్తి రిమ్మిరవలెనహముగారు చాటకములును, ప్రమాసములును 1900 వాటికి ప్రకటించబడెను. అవాటికి

తిరుపతి వేంకటేశ్వరకవులు అంధరేశములో నన్ని ప్రాంతములకు రోయి కళాకళాధానములను చేయుచు, వాచాకాశ సంరక్షణము చేయుచు అంధ్రవంశవృద్ధికి వ్యాప్తికలిగించుచుండిరి. ఇట్లే మహాకవియూ, గాయకుడును, నర్తకుడును అగు అదిత్యుల వారాలయజామానుగారు తమ ముద్రాన్విత పాఠికలను రేకమంతుల చెప్పెను విజ్ఞానవిభావము కలిగించుచుండిరి. చాలామంది యువకులు అయిన కమ్మలై రేకమంతులను అయిన సంకేతమును ప్రచారము చేయుచుండిరి 1900 వాటికి కొన్ని సంవత్సరములకు పూర్వమే చాటక ప్రదర్శనములకు చారిత్రేక వారాధాన చాటక వసూలముచారును, పూర్వ వసూలము చారును, అంధరేశమునకు వచ్చి పాండిచాటకము లాడినందున తెలుగుజేతములో అచ్చి ముఖ్యవర్జములందును చాటక వసూలము తేర్పడి చాటక ప్రదర్శనములు వ్యాప్తి చెందెను అందులో కొన్ని విజ్ఞానకోర్కవములును, రేకవృత్తి పూరితములును అయి యుంచెను. అ వాసమువాటికింక మైమాలు సంస్థానమునగూడ తెలుగుజాతి వాదరించుచుండిరి అవాడు మైమాదులోను, తెంగుకురులోను ప్రకటించబడిన తెలుగులిపిలోని అపవిత్రాధికములగు సంస్కృత గ్రంథములును, అంధ్ర గ్రంథములును నిరర్థకముగ నున్నవి ఇట్లేకా రేపల్లెనగర సంస్థానమువారును, వేంకటాగిరి సంస్థానమువారును, విశాఖురము సంస్థానము వారును, అంధ్రభాషను పంగిక పాపాశక్తములను పోషించిరి చిన్న సంస్థానమువారయినను రోవనభక్త అమించారుగూలైన చాలా కొద్దిదగ్గరకు రానునంధ్ర వేంకటకృష్ణారావుగారు “నరవృత్తి” యను పత్రికను ప్రకటించుచు అంధరేశ వుభావన గ్రంథములను ముద్రించించుచుండిరి. పోలవరం చాలావారు నమ యాస్థానమున తిరుపతికివిగారి వాగ్ధయ మిచ్చి అకరించిరి పిలారులలోని చాలా మంత్రివ్రగడ భుంగరావుగారును కవులును పోషించుచుండిరి

విశాఖపట్టణము జిల్లాలోని విజయనగర సంస్థానాధీశులగు అనంద గజపతి అనంత శోభనదేవి, అనంత కృష్ణ దేవరాయల ఐది ప్రసిద్ధి తెచ్చునంతగా పంగిక పాపాశక్త కళల వాదరించెను. అయిన తరచుగా తన ఆస్థాన కవులతోను, గాయకులతోను, పండితులతోను, చెప్పవచ్చుమునకు వచ్చి నివసించుచుంచెను. 1897 లో అయిన చని

దోష్టవరకును అయిన ఆంధ్ర సంస్కృతి వ్యాప్తి, విజ్ఞాన విభావములను, మూలకములను మండు ప్రపంచము వందు విశ్వాదిగాంచిన దివ్యజ్ఞాన సమాజముయొక్క ప్రభావ కారణమును 1882 లో ఆర్యులలో పెండ్లియెరుగుటకు ముఖ్యముగా కాలివాడ కాపురపులు, చెప్పవట్లల సైకోస్ట్రోఫీ వ్యాపకమునకు వగు కల్లా ప్రగత ముక్తాభిమానులు కాలకు లలి దివ్యజ్ఞాన సమాజ స్థాపకులే ప్రాచీనులు. అందువలన ఈ సమాజమున ఆంధ్రులనెటులు పట్టుకొని విశేషములనుండియు, కారక రేఖములోని దివిధ ప్రాంతములనుండియు వచ్చిన పట్టు లతో కలిపి ప్రాచ్య పాశ్చాత్య మత ధర్మములను గూర్చియు సంస్కృతి గూర్చియు చర్చించి జ్ఞాన సము పార్జనము గాంచి విశాఖిమహత్తై కాంగ్రెసు మహా సభా స్థాపనమును తోడ్పడి రేఖాస్పృశి పాటుపడుట కవకాశము కలిగెను. ఇట్లే రామకృష్ణ పరమహంస శిష్యుడగు విశేషానందస్వామి చెప్పవట్లమునకు వచ్చి రామకృష్ణుని పంథామును ఆంధ్ర, ప్రాచీన రేఖములందలి జనుల కందమీనాదు అయిన 1903 లో దివంగతుడగు వచ్చుటి అయిన తోడవములు, ఉపజ్ఞానములు ప్రజలలో మంచి విజ్ఞానమును రేఖాస్థాపనమును కలిగించెను వంగ రేఖమునందు పట్టినిత బ్రహ్మసమాజముయొక్క చరి త్రవ్యాప్తి మత తోడవములును, సంఘ సంస్కార కావ ములును క్రమక్రమముగా ఆంధ్రదేశమున వ్యాపించి పాగెను బ్రహ్మసమాజ ప్రచారకులైన శివభాత కాత్రి గారు మొదలు 1881 లో ఆంధ్రదేశమునకు వచ్చిరి తరువాత 1890 లోను 1907 లోను మూడ మరల వచ్చిరి. తరువాత సంరేఖాతోడవమును ఆంధ్రదేశ మున రాజీయోగవ్యాప్తము లిచ్చిన దీవనంద ప్రాణ గారును మొదల బ్రహ్మసమాజ ప్రచారకుడుగనే వచ్చిరి. వీరేశలింగము సంఘముగారు బ్రహ్మసమాజ పట్టుకొని స్త్రీ పువ్వువాడోర్వమును కోరకును, సంఘసంస్థాపనము కొరకును పాటుపడిరి ఆంధ్రదేశమున రాజమహేంద్ర వరము, అందరు, మొదలై సరోజ్జ బ్రహ్మసమాజ కాలలు ప్రార్థన సమాజములు స్థాపించెదము. ఆంధ్రదేశమునంద చిచ్చి దిగములుగా విజ్ఞాన విభావము కలిగినందు వలననే వీరేశలింగముగారి స్త్రీ పువ్వువాడోర్వసంఘ సంస్కరణోద్య

మములు కొనసాగుటకు పలు కలిగెను. ప్రజలందును ఉపాధికారములు, విజ్ఞానమును వృద్ధిపెంచుటవలననే, తదవకాత వంగరాష్ట్ర సంగర్భమున ప్రజలందరిన విశేష వస్తు విహిమార్గ వృద్ధియోద్యమములు అతి త్వరిత ముగ ఆంధ్రదేశము వలముగొనెను. అవచ్చును మనము అనుకొనిన సంగతులే రేఖములోని మత, సంఘ విష యములందు అరిగిన మార్పులకు కారణమగుచుండును 1900 సంవత్సరమునకు పూర్వము కొన్ని సంవత్సరముల క్రిందల అమృతి లక్ష్మీనరసింహా పోయూరాల గారను వాక వైశ్య శిఖామణి స్త్రీ పువ్వువాడోర్వములందు తోడ్పడు కలిగించుకొనెను ఆగ్రహించి, శ్రీ కంకా రాధ్యులవా రాయనలై అంజనేయి. అంత పోయూ రాలగా రాయనలైన పరియోగముననే సైకోస్ట్రోఫువరకును దోడనగా కంకారాధ్యులవారికి దు 200 లు అమీనాగా నిధింపబడెను దీని ఫలితముగా స్త్రీ పువ్వువాడోర్వము లందు పాల్గొనినవారిని గూర్చిగాని, కాశీ, మత, కుల వివక్షతలేకుండ తోడ్పడుతూ వారిని గూర్చిగాని, కంకారాధ్యులవారు మొదలగు పాపాపముల చర్య తిప్పివేయుట కయవడిరి. ఇందువలన రేఖములో రాజ కీయ పాపము విషయములందు అన్ని కులముల వారును గలిసి పుచ్చియు పలు కలిగెను

వందొమ్మిదవ కళాశ్రీ అంత్యకాగమునకు, ఇరువదవ కళాశ్రీ అంత్యమునకు అనేక కారణములవలన కారక రేఖమునంద రకాంతి పెంచెను అనేక రాష్ట్రములలో కాటకములు పెంచెనే ప్రజలకు దుర్భరకారక కలిగించెను తొంకాయ రాష్ట్రమున మహామారి వ్యాధి ప్రతీకించి అనేకులు జనులను తవదొడ్డన తిట్టుకొనెను ఈ వందర్భ మున ప్రభుత్వమువారి చర్యలను తీవ్రముగా విమర్శించిన వీరమునలై రేఖను ట్రగరాయకులలో వాకరను శ్రీ కాంగ్రెసుగారతలెనుగారు కారాగరమున కందరిని దూపాయ మార్కమునకు వెంటరించిన మార్పులు రేఖమున వ్యాపముగా గొప్ప వస్తుమును తెచ్చిపెట్టెను. ఈ కాలమున కారకరేఖమునకు రాజప్రతినిధిగ వేయించిన కర్మమైపుకు తన వోటి దురుదైనవనువలన కారకీయం డరేఖమారులు తిరస్కరించి, అవమానించి, వారియొగ్రహ మునకు పాత్రుడయ్యెను. ఇట్టిపరిస్థితులలో వంగరాష్ట్రము

ఆంధ్రదేశ చరిత్రము - V

విక్రీతముతో రాజు పెద్దదిగావ్వలందున అవసరమై యున్నందున మునగావ్ను అవసరమై అధికముగావ్వలను కూర్చు భాగమునకు రాజా ముఖ్యమంత్రియగుగజే, హిందూలైన అవసరమై అధికముగవ్వలభాగమునకు కలకత్తాను రాజువారిగజే నెందురావ్వలములుగ లేయలు కాగుందున వి అప్పుడే అంగ్లేయ ప్రభుత్వవారియలతోచగా కర్ణాట దీవి కంగీకరించెను. అంగారా దిశజనము 1906 వ సంవత్సరము అక్టోబరునెల 16 వ తేదీన అమలలోనికి వచ్చెను. అంగారీ మాతృకామగల ప్రజల నిట్లు విడదీయవలసి ఎందరు మొరవీట్లుకొన్నను కర్ణాట విడదీయ, అమలలోనికి వచ్చుచోవలె కర్ణాట వేరొక సంవత్సరమువలన తనవదలి రాజీనామా విచ్చెను. కాని అంగారా దిశజనముమాత్రము మారలేదు. అంగారీయులు తమను ఘోరమయిన అభ్యాయము అరిగిన దని రుజువది భూమిగొల్గములు బ్రహ్మచారినంత అందోళనములేరి హిందూదేశములోని అన్నిభాగములయందు అంగారీల యెడల పాపభూతి కలిగి తమతమ దేశములలో గొప్ప విభలుచే దొరతనముచారి చర్యలు అందించిరి ఈ విషయమున అంగరలు నెనుకనదలేదు. ఈ విషయములను గూర్చి చెప్పవారి రాజధానిలో రాజకీయోపబ్యాసము నీయదలచి వీరవంధ్రపాలకులుగ కలకత్తామండియలు చేరి అరంపురము, విశాఖపట్టణముల మీదుగా రాజమహేంద్రవరము, తెలహాడ, అందరు, చెల్లూరు మొదలయిన పట్టణములందు అంగ్లేయ దొరతనముచారు హిందూదేశమును పాలించుచున్నవర్తకులను ప్రజలముగా అందించుచు ప్రతిపదము అంగ్లేయలో దీర్ఘవర్షానము విచ్చుచుండిరి. కాని ప్రతియురము నవరో ప్రముఖులు తెలుగులోని కనువరించగా వేలొంది ప్రజలు దేశపూరితులు కావారిని. ఆ సంవత్సరమున

తే. ఆ. "కరతలండును చక్కని పొడియావు, హిందువులు తేగదూడతై యెచ్చుచుండ తెల్లవా రను గడువరి గొల్ల వారు ఏటుకుచువారు మూతులు నీగియకట్టి." అని చింతను ద్వి లక్ష్మీవరసింహముగారు పాటు గారి ఉప బ్యాసావంశకరము వదిలిన వర్తమును విని రాజమహేంద్రవరములోని పశాపరముల 12 వర్షం క ము పగులువట్టె

చచ్చుట్టుకొట్టి పలుమూరులు చానిది వదిలించుకొని కంక పాకము చేసిరి. అది అన్ని పరిశీలనలకు ప్రకటించబడి ఆంధ్రదేశమంతమును బ్యాసింది. ప్రతిపాతి పోటను విడవచ్చుచుండెను హరికథలలోని తెల్లను. అంగ్లేయ దొరతనమును గూర్చి అంగ్లేయ ప్రభుత్వవారునుమును కలిగి యుండిరో దీవికలన నే విడితమయ్యెను.

వీరవంధ్రపాలకులు ఆంధ్రదేశ పర్యటనమువలన వంతే మూతరోద్యమము తెలుగుదేశమంతమును బ్యాసిందియె. అయిన ఉపబ్యాసములు విచ్చుచారు వరవకులై తల తలమే విరేళవస్తు అహింసారీతిక గై కొనవారి. కాని చూచి తల్లివరాకాలమున భరించుచుండిన గొప్పముల్లు అట్లయి వివర్ధించి వ్యర్ధిని తలకట్టలు భరించవారి. వందేమాతర మను మాకు వ్యవస్థాపనంబ్రమై పలుప్రక్కల ప్రతిద్రము విచ్చుచుండెను. ఎవ్వకు మారినను దేశక్షమృతికములగు పాటులు, భాగములు, పోలికలు, తల తల ఉపబ్యాసములు, ఎవ్వకు మారినను తోకమామృతి తిలకధారణము; ఎక్కడ మారినను బ్యాసముప్రదలు. ప్రిలు, వునుములనూద విశాఖిమావమువందు ముదిగి తెలునుండిరి. చివ్విపిల్లలు, తుదవి గోరువంకలనూడ "వందేమాతరమ మనదేబ్యాసం"అని పలుకుట పరిపాటియై పోయినది

1907 వ సంవత్సరమున హిందూదేశములో వరేళ వ్యలములందు విరేళవస్తు అహింసారము, వ్యవస్థాపనంబ్రమై, బాతీయవిర్యాధివృద్ధి యను విషయమును గురించి ప్రజలు ప్రివముగా బాలోదించి పారిరి. ఆ కాలమున రాజమహేంద్రవరమున 'ఆంధ్రదేశ' యను పత్రిక యును, అందరులో 'కృష్ణాపత్రిక' యు నిట్టి బాతీయకావములకు తోడ్పడు బ్యాసములను ప్రచురించుచుండెను. ఈ కృష్ణపత్రికముగా రాజమహేంద్రవరము, అందరు మొదలయినవచ్చే బాతీయపాకాలు, వ్యర్ధివర్ధిపరముల పూరించువెను.

1907 వ సంవత్సరము మే నెల 9 వ తేదీన వంకాలు ప్రభుత్వముచారు దేశాధిపతియను, మహాపురుషులైన లాలా అవంతిరాయగారిని పట్టుకొని విద్యారణముగ అర్యాట కొనిదియ మారంతే తెరపాలలో విద్యుధించి యుందిరి. ఈయనకు కాంగ్రెసు అధ్యక్షునిగా లేయవట్టె

వని తిలకురి కాదేశ్వరమున అనాది శీవ జాతీయ బాదలు ప్రయత్నించిరి. ఇందుకు విరుద్ధముగ మిత బాదలు కాంగ్రెసును మారకతో సమాజీకవరచి రవనివేరయ్యేమనిగాని అభ్యుదయిగానే యుండిరి. అందు వలననే అక్కడ అల్లరి అరిగినది. అనాదు ఆంగ్లేజీవమున విద్యార్థులలో గొప్ప సంఘటనము కలిగెను. వారు తిలక ములు ధరించి మెడలలో పంజేమాతర పతకములను ధరించి, కేతులలో పంజేమాతర రక్తములను బూని పిట్టలలో నూరేగుచుండిరి. కొందరు విద్యార్థులు అట్టి పతక ములతో కాకేతెలుగు దోరగా కళాశాల అధికారులైన తెల్లదొరలు వారిని పెడఁగొట్టి పెంజేక్షనర కేజరీలోను వారిని జైర్దుకొనరాదని కానించిరి. వారికి ప్రభు త్వద్వ్యంగము విద్యుదాదని గెటెయిలో ప్రకటించిరి ఇట్లు శిక్షించబడవ వారిలో రాజుసాంప్రదనము అష్టదశాశీ విద్యార్థియైన గజవల్లి రామచంద్రరావుగారును, బ్రెయినింగి కాకేతీ విద్యార్థి యగు గాకివల్ల పారివర్య శ్రమ రావుగారును ఉండిరి. ఇట్టి యువకులందఱును కేజరీబా పరాయణులైరి

మూలకు కాంగ్రెసులో మితబాదులను పరాభవించిన శీవ జాతీయబాదుల బాయుటదగు లోకమాన్య కాం గంగారధరతిలకుగారి కారకరేణములోని అనాంతి కారకు లని కలచి అయినను పట్టుకొని నిర్బంధించుటకు అంగ్లే యాధికారులు కృతనిశ్చయితులైరి. అయిన అనాదులను "కేసరి" అను మహాపాత్ర్యవృత్తిలో బ్రాహ్మ పద్ధతము లందు రాజకీయ పాత్ర్యంను పనుష్ఠించెనని, వారి పత్రిక కావ్యాలయమున కాంబులను కయ్యారేయి కాగితము దొరికెనని అయినపై రాజకీయ పాత్రముమోని అయినను పట్టుకొని సంకెళ్ళుచేసి వ్యాయస్థానమునకు తీసికొని పంపిరి అయినకావేరమునకు 22.7.1908 తేదీన అది సంవత్సరములు ద్వితీయాంశరకాప కేషయి నేయియాపా యల అరిమానాయును వినించి అయినను అర్యులో మాండలి శెరపాలలో పెట్టిరి. దీనివలన కారకరేణమున గొప్ప సంఘటనము కలిగెను. గాకివల్ల పారివర్య శ్రమ రావుగారు మెదాకాదలో లోడి బాకాయలరావుగారిలో కలసి స్వరాజ్యవృత్తియను బోక తెలుగు జాతీయపత్రి కను పడిసింది. అందులో దొరలను దూషించి ఇంగ్లీషు

ప్రభుత్వముపట్ల రాజకీయము చేసినది అయినను, బాకాయలరావుగారిని ప్రభుత్వమువారు పట్టుకొని 1908 లో కేసరికను విడిచిరి. అ కేసు హైకోర్టు పెన్షనర్యును ప్రభుత్వ బ్యాయబ్యూరి కోరిక ననుసరించి పారివర్య శ్రమరావుగారికి విడిచబడినది కేష రాంధని 14.2.1909 క తేదీన మూడు సంవత్సరముల కారాగారవాసమునకు పాచ్చుచేసి.

అదామాన్యమును భయపెట్టనలెనని రాజకీయ నేరములకు పట్టుకొనబడినవారిని పోలీసువారు రాజా బ్రూరముగ అనుచు సంకెళ్ళతో బ్రెస్లి శిక్షితులైన వారి కలలు గొరిగించి మల్లదివ్వలందు పురుగుల అలలని పోలి వారింపచేసిరి. ఇట్టి కలన చర్యలు తీసికొనినందున ప్రజలు భయపడిపోయిరి. అంతట ఆంగ్లేజీకమునందీ యువద్యమును అలగిపోయినవని అంగ్లేయ ప్రభుత్వము వారు అనుకొనినదిగా, కేకాశిమానము ప్రజల పూర్వ యమునందు గాగముగా చాటుకొని అనేక కిటులుగా కార్యరూపము రాజ్యపాగెను, ప్రజలలో వికేక పద్ధతి పాప్యారము స్వరేణవ స్త్రుతీమానము స్వరాజ్యవాంఛ పాచ్చెను. కేకములో రాంకేళ్ళు స్వరేణవద్ధులు చేయు కావ్యబాదు, జాతీయ పాతకాలం పెంజేక్షాచ్చెను

అనాదు జాతీయ పత్రికలలో పత్రికాద్యమైన కృష్ణా పత్రికను శ్రీ ముట్నూరి కృష్ణారావుగారు ప్రకటించ పోగిరి లోపల్లె హనుమంతరావుగారు బ్యాయబాద పృత్తినిత్యుతిండింధరు జాతీయ కళాశాల స్థాపనమునకు చాలి అభివృద్ధి కను తీరినమును భారదోయపాగిరి బాల్లయ లోగరాజు పట్టుకొని పికారాయ్యుగారును తోర్య గాగిలాప విదవాడి జాతీయవాదీయైరి. కొంబా పెంకటప్పయ్యగారును కేకకత్తుల కేకసేనా పరాయణులైరి కరువాక ఆంధ్రాభ్యుదయమునకు తోడ్పడినవారు రాజా మంది అనాది యువకులే. ఇట్టి పరిస్థితులలోనే డి. కే. కొమ్మూరు అశ్వనిరావుగారు, వారి స్నేహితులైన మోకపాటి హనుమంతరావుగారు, చాదిపెట్టు రంగా రావుగారు మొదలయినవారు కలిసి 1907 లో హైదరా బాదులో విశ్వ చంద్రికా మండలిని స్థాపించి, కరువాక చాది కార్యస్థానమును పెప్పెపట్టణమునకు మార్చిరి విశ్వ చంద్రికామండలిలో ప్రకటించబడిన మొదటి

ఆంధ్రదేశ చరిత్రము - V

గ్రంథము వ్యత్యంత అమెరికా అధ్యక్షుడు బర్ని అబ్రహాము లింకను ఓడిత చరిత్ర. దానిని రచించినవాడు గాడిచర్ల హరి వర్మేశ్వరరావుగారి కాని ఓడిత వ్రాయుచు ఉత్పాదకరావుగారు వంగరాష్ట్రములోను, మహారాష్ట్ర రేళములోను వైఖానీక పాపాత్మ విషయములందు రేళాత్మగరయము కొరకు అరిగిన కృషిని వివరించి ఆంధ్రులుగూడ చారిత్రాత్మ కృషిచేయుట అవసరమని వక్కాణించిరి. ఆగ్రంథమాలయందు ప్రకటనపడిన గ్రంథములెల్ల తెలుగుచారిలో విజ్ఞాన వికాసము కలిగించి రేళాభిమానమును పురిగొల్పగల ఉత్తమ గ్రంథములే. అందు ముఖ్యముగా 1910 వ సంవత్సరమున ప్రకటనపడిన "ఆంధ్రుల చరిత్ర" ఆంధ్రులలో గొప్ప రేళాత్మక పురికొల్పిన చరిత్రగ్రంథము దానిఁ బ్రతిష్ఠల రావుగారు ఓడిత వ్రాయుచు "కారక అంశాంతర్గతము వైన జ్యోతికృ. రేళముయొక్క చరిత్రమును విపులముగా వ్రాయించి ప్రకటించినదని మండలివారు యిచ్చించుచున్నారు ఆంధ్రులకు ఆంధ్రరేళ చరిత్రము అత్యంతావశ్యకముగదా. పూర్వ మొకప్పుడు రాజ్య విస్తీర్ణమునందు ఉన్నత వాగరక యందును, బుద్ధి వైశిష్ట్యమునందును, ఆంధ్రులు హిందూరేళమునందలి యవ్య రాష్ట్రముల చారి ధీమతీయవారు కారని ఈ చరిత్రవలన వృద్ధిపడగలను" అని వారు వ్రాయుటలోనే ఆంధ్రరాష్ట్ర ప్రజల మరల పూర్వపు మహోన్నతస్థితి హిందవలెన్న క్షాపము ద్యోతక మగుచుండెను. ప్రతి ఉత్పాదకరావుగారి మహారాజయమే అనగా ఆంధ్ర రేళాత్మగరయము కొరకు పాటుపడిన వారందరకు మండెనుటకు సంకేతములేదు.

1910 వ సంవత్సరమున గుంటూరులోని ఆంధ్ర యువజన సాహిత్య సంఘమునందలి సభ్యులు ఆంధ్ర రాష్ట్ర విద్యాభావకర్మకముగూర్చి అలోచించి ఒక తీర్మానము గావించిరి ఈ సభ్యులలో ఓ. శ్రీ. శాస్త్రివిప్రుల గురువాళము, ఓ. శ్రీ. వల్లభ శేషగిరిరావుగార్లు, ప్రతిష్ఠన ఉత్పాదకరావుగారు మొదలయినవారు ఉండిరి. అయితే దీనినిగూర్చి అప్పుడు ప్రచారముగాని కృషిగాని అరుగుట కవకాశము లేకపోయెను. ఇంతలో వాంధ్ర రేళమునందు కలిగిన విజ్ఞాన వికాసముయొక్క ఫలిత

ముగా అయలుదేరిన అనేక గ్రంథమాలలు రేళాత్మగరయమునకు తోడ్పడగల గ్రంథములను ప్రచురించుకొను, అనేక పత్రికలు వెలెను. తరువాత అనేక అమృతక గ్రంథములు వెళుచిరి, ఆంధ్రరాజ్యయ పరిశోధనము గావించి, మన కామకు చాల నేపథ్యం ఆంధ్రసాహిత్య పరివర్తనగా 1911 లోనే స్థాపించబడెను. దాని మొదటి కాన్ఫరెన్సువము 1912 లో చెన్నపట్టణమున జరిగెను. తరువాత ప్రతిసంవత్సరము దేశ పట్టణములో కాన్ఫరెన్సువము జరుపబడిరి. ఆ నమయముననే ఆంధ్ర రేళములోని ప్రతిపట్టణమునందును పుస్తక కారాదాగరములు స్థాపించబడి, గ్రంథములను, పత్రికలను ప్రజల కందించుచు, ఉపచార్యము లేకపాటులేయుచు, ప్రజల విజ్ఞాన వికాసమునకు తోడ్పడుకొను. ప్రతి సంవత్సరమును కాన్ఫరెన్సువములు జరుపుచు ఆంధ్ర ప్రముఖుల యధ్యక్షతక్రింద మహావళలు జరుపుట ప్రారంభమై అతి త్వరలోనే ఆంధ్రరేళ గ్రంథాలయోద్యమముగ జరిగి మించెను.

1913 లో ఢిల్లీ రచ్చారు జరిగెను. ఆ సంవత్సరమున పూర్వము రేళమును కలవరపెట్టిన అంగాళా నిశ్శబ్దము రద్దుచేయబడి అంగాళిశాప ముట్లారు ప్రాంతములెల్ల దేశీరాష్ట్ర మయ్యెను. కారకరేళ రాజధాని కలకత్తా నుండి ఢిల్లీ మార్చిరి రేళములో నన్ని ముఖ్యపట్టణములందును ఉత్సవములు సభలు జరిగెను. అట్లగుచున్న వివిధసంస్థలవారు చేసిన కృషియు, వా రేర్పరచినవళలు ఉత్సవములు, ఉపచార్యములను ప్రజలలో విజ్ఞాన వికాసమును ఆంధ్రాభిమానమును కలిగించి కార్యక్రమపురి కొల్పించెను.

"పంచరాష్ట్ర విశ్లేషణ సంవత్సరమునను, తరువాత దానిని రద్దుచేయునప్పుడును జరిగిన చర్యలవలనను, అ గాంమున వడదిన ప్రసంగముల వలనను, రాజప్రతినిధి మొదలగువారి రాజీయ లేఖలవలనను, కారాచార్యులు కాన్ఫరెన్సు, ప్రత్యేక రాష్ట్రవిద్యాభివృద్ధి ముఖ్య కారణములని వ్యక్తీకరించెదల" అని ప్రతి రేళక క్రిందా వెంకటప్పయ్యగారి ఆంధ్రోద్యమముయొక్క పట్టు పూర్వోత్తరములను గూర్చిన ఒక వ్యాసమున వ్రాసినారు.

1912 వ సంవత్సరమున కృష్ణానదిపై మహావళ వివరణ పోలులో జరిగినప్పుడు ఆంధ్రదేశమంతట ప్రముఖులు చాచుమంది అచ్చట సమావేశమయిరి. తద్వారా పతంజలి, ఆంధ్రదేశ మంతటినీ ప్రతి సంవత్సర మొక్కొక్కచోట మహావళను జరిపించుట యొక్కమను భావము చాచి తోచినది. ఆంధ్రమహావళ సమావేశము ఆంధ్ర వ్యక్తిత్వమును దృఢపరచి పర్యవోములుగా ఆంధ్రవాతావరణమునుబట్టి ముఖ్యముగా గలది యగుటచే, ఒక భావ, ఒక సంస్కృతి, ఒక చారిత్రము గలిగిన ఆంధ్రులెందుల వోక రాష్ట్రములో ప్రత్యేకించబడుట అత్యంత కావశ్యక మను భావము పెంచుకొని ఆంధ్రయువకుల హృదయములందు మొలకెత్తినది అట్టి యువకులలో 1. శ్రీ శాస్త్రపిత్తుల గురుభావము, 2. శ్రీ శర్మారావుగారి సేవోపదేశములు. ఆంధ్రరాష్ట్ర శిర్యావము పైసెప్పిన కృష్ణాతల్లి మహావళలోనే ప్రవేశ పెట్టువలెనుగాని అది సకాలములోనే అవసరమైన అర్థములు చాచిని విచారించిరి. అంతట వా యువకులును, వింతమూరి భావచారాధ్యక్షులుగాను, ఉన్నవలె ఉన్నచారాయులుగాను మొదలగు పెద్దలును చేరి ఆంధ్రరాష్ట్ర విద్యాలము విషయమును చర్చించి, చాచి అవశ్యకమగు గుర్తించి ఆంధ్రులలో ప్రవేశము కలిగించుట ఆంధ్రోద్యమము పొందిరి ఈ విషయపై ప్రచారముచేయుటకు కొందఱు పేటపెట్టుకొని మహా వూరుకొనిరి. ఈ పందర్బమున తమిళప్రాంతములమహ్మదీయగువారిలో కూడ ఆంధ్రోద్యమ ప్రచారము జరిగినది.

ఈ ప్రచారముయొక్క ఫలితముగా వాస్తవంలో 1918వ సంవత్సరమున ప్రథమ ఆంధ్రమహావళ జరుపబడినది మద్రాసు రాష్ట్రము భావవళలో పశ్చిమగనుండి శ్రీ జయ్యార్జునదేవరెడ్డిగారి కర్ణాటక పరిషత్తు వహించిరి. ఆంధ్రరాష్ట్ర విద్యాల విషయమునుగూర్చి విచారించి మరువటి సంవత్సరము జరుగు ఆంధ్ర మహావళకు వివేచించుటకు శిర్యానిందిరి.

1914 లో బోధా మహావళగ్రామము ప్రారంభమయ్యెను. ప్రతివారూ వారూ ప్రత్యేకముగా దళిరుచి చెరిగెను. అదివరకు లోంకాయందు శ్రీ కాళాభయి వాగ్గెరగారును మరువరుండి ఆంధ్రప్రతిభ మెప్పున్నది

అటుమంది దివ్యభాగవత ప్రచారమునూ, అది ఆంధ్రోద్యమమునుగూర్చి తీవ్రమైన ప్రచారము చేయబడినది. 1914 లో బోధావళ ఆంధ్రభిక్షు వ్యాపక ముగూర్చి పరిమితుగారి అధ్యక్షతనంద జరిగిన రెండవ ఆంధ్ర మహావళయందు ఆంధ్రరాష్ట్ర విద్యాలము గానించుట అవసరమని శిర్యానిందిరి

1915 లో కాళాభయి శ్రీ మోహన్ గ్రామచంద్రరావు పంతులుగారి అధ్యక్షతనంద జరిగిన మూడవ ఆంధ్రమహావళలో ప్రత్యేకాంధ్రరాష్ట్ర విద్యాలము చేయవలయునని శిర్యావము గానించిరి. అప్పుటినుండి ప్రతి సంవత్సరము ఆంధ్రమహావళ పోలీసుల ముఖ్య పట్టణమున సమావేశమగుచు ఆంధ్రరాష్ట్రము విస్తరించవలెనని శిర్యానించుకొనుట. తరువాత ఆంధ్ర పాపాత్మక పతంజలి, గ్రంథాలయ పతంజలి, అతర పతంజలిగూడ ఈ విషయపై శిర్యావములు గానించుటనుచుండెను. కాంతి, మత మల పతంజలిమొదలు విస్తరించి రాష్ట్రమునంద అతర రాష్ట్రములందగుం తెలుగువారందరును ఆంధ్రోద్యమము పరిమించిరి కాంగ్రెసు మహావళకూడ కాచా ప్రయుక్త రాష్ట్ర విద్యాల మూలము పరిగించెను. 1918 లో ఆంధ్రరాష్ట్ర కాంగ్రెసు కమిటీ ఏర్పడుట జరిగినది. 1917 లో మొంతగు. సేమ్యునాథుల రాజ్యంగ సంస్కరణముల పందర్బమున 2 వ విషయపై విచారణ సంఘమునకు వివేచించబడినది. 1919 వ సంవత్సరపు రాజ్యంగ చట్టమునందు కాచాప్రయుక్త రాష్ట్రములు ప్రతా ప్రతినిధుల యంగీకారముపై న నిర్ణయపరచునని నిర్ణయించెను. కాచి చాచి విషయపై ఎట్టి చర్యయు 2 వ పందర్బము, ఆంగ్లేయ పరిపాలకులు మరల రాజ్యంగ సంస్కరణములు చేసెనపుడు 1918 లో సింధు, అహిర్వా పరగణాలను ప్రత్యేక రాష్ట్రములుగా విద్యాలము చేయగోని ఆంధ్రరాష్ట్రమును విస్తరించెడిది.

1917 వ సంవత్సరము వాటి 2 చెప్పెను రాజాచారి శ్రీ కామేశ్వరశర్మోద్యమము ప్రబలమై అట్టిమహావళ యేర్పడి కాంగ్రెసుకు వ్యతిరేకముగా పరిణయించుకొనుట. ఈ యుద్యమము తంజువూరుకు వారసులు బ్రిటిష్ అధికారులతో అవి చెప్పవచ్చును. 1919 వ సంవత్సరపు రాజ్యంగము ప్రచారము జరిగినప్పటికింకను కాంగ్రెసు

అంధ్రదేశ పరిక్రమ - V

పాల్గొనక వివాదమందించవచ్చు అన్నది పార్టీవారు కావడవశలందు ప్రతీతిని చెప్పి పట్టు రాజధానియందు మంత్రిమంత్రి చేర్చి వారి యిరివము చేయబడిన ప్రభుత్వ కాంక్షను పరిపాలించి పోగిరి, 1986 వ సంవత్సరపు రాజ్యాంగం చట్టమును బట్టి 1987 లో అధికన ఎన్నికలలో పాల్గొను అధికరణు వారే పలుకుబడి కలిగి యుండిరి. అన్నిమహాత్మీ వాయుతులైన (1) పామగంటి రామారాయణగారును, (2) పామగంటి వెంకటరెడ్డి వాయుతుగారును, పాల్గొనగా మొదలైన వాయుతులు అంధ్రరాష్ట్ర విద్యాలయమునకు సుముఖులుగనే యుండిరి. అంధ్ర మహాపథలందు పాల్గొనిరి కాని అధికార పదవులందున్నవారు మౌఖికము వారు ఈ విషయమై గట్టి ప్రయత్నము చేయలేదు.

గాంధీ మహాత్ముని వాయుత్వమున వహించు నిరాకరణోద్యమము కావడమే మొదటిదశ. అందుచేత పరిపాలన పాఠమున పాఠకరేఖమునకు పూర్వ ముద్యమమున పరిపాలనదేశో కావడమయ్యి రాష్ట్రమున పనువగు పరిపాలన మగునవియు అంతవరకు కాంగ్రెసువా రిట్టి చిన్న విషయమును గూర్చి గాక భారతదేశ పౌరసత్వము కొరకు మౌఖికమే కృషిచేయ వలయుననియు ప్రధాన కాంగ్రెసు వాయుతులు కలసివచ్చిన అంధ్ర కాంగ్రెసు ప్రముఖు లి విషయమై తక్కిన పక్షముల వారిలో గణపి గట్టికృషి చేయలేదు 1988 లో కాంగ్రెసు వార్య పక్షమువారు కాదా ప్రయత్న రాష్ట్రమున నిర్మాణము చేయుట అవసరమేననియు, తమరేఖ అధికారము వచ్చిన పిదప దీనినిగూర్చి చర్చ జరిగించు మనియు పిర్యాలించిరి 1988 లో కాంగ్రెసువారు ఎన్నికలందు విజయముపొంది చిరది రాష్ట్రమునందు ప్రభుత్వాధికారము వహించిరి. చెప్పిపట్టణముతో కూడ కాంగ్రెసు ప్రభుత్వాధికారము వహించెను. అంధ్ర కావడవశలందు అంధ్రరాష్ట్ర విద్యాలయమున గోరిరి. కాని ముఖ్యమంత్రియైన రాజగోపాలా చారియలవారి అంధ్ర రాష్ట్ర విద్యాలయము చేయుట క్షిప్రము లేకపోయెను అందువలన మన రాష్ట్ర విద్యాలయము వెనుకబడినది. ఎట్టి లేకు భారతదేశము పౌరసత్వము పొందిన పదార్థమున అంధ్రరాష్ట్ర విద్యాలయ పనువగు ముందువది

వచ్చెను. 18.4.1947 వ తేదీన మద్రాసులోని ఉత్తయ కావడ వశలందు కావడమయ్యి రాష్ట్రమున నిర్మాణము గావడవలెనని రాజ్యాంగ నిర్మాణ పథకు నిర్ధారణ చేయించు నిర్మాణము గావడమి, అంతకు పిదపయమై నిరాలించి నివేదించుట రాజ్యాంగం (Consultation Assembly) నిర్మాణ పథకము "కాదు" కనున అనుకొన నిరాలించ వలయుననియు నియమించిరి. అందుము వారు ఈ విషయమై నిరాలించుట రాజకరణ పథకం కావడమయ్యి రాష్ట్రమున నిర్మాణముచేయుట యుక్తముగావనియు, అయ్యది భారత జాతీయైక్యతకు తగినము కలిగించుననియు అభిప్రాయము నిచ్చిరి. అంతకు లేక ప్రజలలో రాజ అనుభూతి కలిగెను. కాంగ్రెసు వారుగూడ అందోళనము గావించిరి అంతకు ఈ విషయమును గూర్చి పునరాలోచన చేయుటకు కాంగ్రెసు పరిష్కరిని కనుగొనిన అవసరమై చెప్పెను, తక్కిన వారే, దాక్షిణ్య పక్షాదు ముఖ్యమంత్రిగార్త వీర ఉప సంఘముగా నియమించిరి వారి నివేదకు "శి వి. పి" రిపోర్టు అని చేయ వచ్చినది తక్కిన రాష్ట్రములమూల ఎటులున్నను, అందులకు చిరకాల వాంఛియైన అంధ్ర రాష్ట్రమును మౌఖికము నిర్మాణము చేయవచ్చుననియు అయితే అట్లేర్చుట కొత్త రాష్ట్రమునందు మద్రాసు నగరమును చేర్చుటకు అరవవారి కళ్యాణతరము కలదియు అందువలన మద్రాసు రాజధానిలోని నిర్దిష్ట ప్రాంతములలోనే మాత్రమే అంధ్రరాష్ట్రము నిర్మాణము చేయవలె యుండుననియు ఉపసంఘమువారు అభిప్రాయ పడిరి ఈ విషయమును అంధ్రరాష్ట్ర సంఘమువారు 1949 వం. వనంబు 11 వ తేదీన నిర్దేశించునని నిర్మాణించిరి. భారతీయ ప్రభుత్వమువారు దీని నిర్మాణమును అంగీకరించి వెంటనే అంధ్రరాష్ట్రమును నిర్మించ తలచెట్టి మద్రాసు ప్రభుత్వముతో వాదించినగా మద్రాసు మంత్రివర్గమువారు 1950 సంవత్సరము ఏప్రిల్ 1 వ తేదీన కొత్త రాష్ట్రము నిర్మించ విలు వారనియు, ఈలోపుగ కొంత చర్చ జరిగించు మనియు చెప్పి 1949 ఏప్రిల్ 7 వ తేదీన ఒక నిధాన సంఘమును (Partition Council) నియమించిరి. ఈ నిధాన సంఘమువారు 1950 జనవరి 3 వ తేదీన తమ నిర్ణయ

కను ముద్దింది దిగ్విజయ ప్రాంతములలో ఆంధ్రరాష్ట్రమును దిద్దింపుట గోరి. అయితే శ్రీ టంగుటూరి ప్రభాకర పంతులుగారు మద్రాసునగర నిర్మాణాని పుద్దులందు తెలుగువారి భవమంతో విధియేగింప బడినందున ఆంధ్రరాష్ట్రమును విడిచియుటలో మద్రాసు నగరము విషయమునకు, అందులో విలువగల అన్ని విషయమునకు ఇంగ్లీషు విషయములందును తెలుగు వారికి కొన్నికొన్ని రూపాయలు వడ్డపరిహారము రావలసి యుండుననియు, అది నిర్ణయించినది ఆంధ్రరాష్ట్రమును నిర్మించ నిలుకేదనియు పట్టుకొని, ఇది బాధ్యులమే వని ఆంధ్రుల కందరకు తోచినందునవల ఆ విషయమున గొప్ప అంతోకనము అయిలుకేసెను ఆంధ్రరాష్ట్రము యొక్క ముఖ్యవస్తువును ఎక్కడ నుంచవలెనను విషయమున గూడ తెలుగువారిలో అభిప్రాయ భేదములు కలిగెను ఈ విషయములను గూర్చిన వాదనోపవాదములు తీవ్రముగా వెలకేగెను. ఇట్టి పరిస్థితులలో భారత ప్రభుత్వమువారు ప్రస్తుతము ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణమును నిలుపుకల లేనట్లు 1960 వ సంవత్సరము జనవరి 18 వ తేదీన ప్రకటించిరి. ఇట్టి పరిస్థితులలో శ్రీ బొబ్బి శ్రీరాములుగారు మద్రాసులోని ఆంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణము వారింపవలెనని పట్టుబట్టి ప్రాయోచితోకమును తీసిరి. అయినను ప్రాధానీయస్థితి కలిగెను. 1965 డిసెంబరు 9 వ తేదీన మద్రాసు నగరమును మినహాయించి ఆంధ్ర రాష్ట్ర నిర్మాణము చేయుటకు అభ్యంతరము లేదని శ్రీ శైవరాగాధిపతి పండితులయొద్ద, అనన్ శ్రీరాములు గారు తమ తీక్షణ వరణ ప్రాణముల వాసిరి. దేశములో అలాంటి కలిగెను అంతకు తరువాత 19 వ తేదీన శ్రీ శైవరాగాధిపతి తీర్మానముల మద్రాసు నగరము గాక చెన్నరాష్ట్రములోని ప్రస్తుతపు తెలుగు ప్రాంతము లను కలిపి ఆంధ్రరాష్ట్రముగా నిర్మించుటకు భారతదేశ ప్రభుత్వమువారు విశ్చయించివారనియు చాచివిగూర్చి అవసరమైన చర్యలు తీసికొనబడుచున్న పనియు తెలిసిరి. మాతవరాష్ట్ర నిర్మాణము చేయుటలో వరమృగించ వలెనని అధిక సమస్యలు మొదలైన వానిని విచారించు టకు రాష్ట్రాధిపతీ ప్రభావ బాధ్యులమూర్తియగు బాంధూ గారిని నియమించుటకు శైవరాగాధిపతీ ప్రకటనను చేసిరి.

అటువలనవల ఆంధ్రరాష్ట్రమును పునర్విభజనమును కన్నా లలో వెలకొల్పవలెననియు, హైకోర్టు గుంటూరులో వెలకొల్పవలెననియు మద్రాసు కాసునవలలో తెలుగు పట్టులు నిర్ణయించిరి. దీని ఫలితముగా 1958 జూలై 1 వ తేదీన ఆంధ్రరాష్ట్రము నిర్మించెడి చానికి కన్నా ముఖ్యవస్తువును మెచ్చును. ఈ ప్రాంతరాష్ట్రము నకు మొదటి గవర్నరుగ శ్రీ పి. యమ్ శ్రీవేదిగారిని నియమించిరి. భారతదేశ స్వాతంత్ర్యోద్యమమునందు తన పర్యవేక్షమును భారహాసన మహాత్మాగియు, దేశ భక్తులను కర్పించియును, వార్యులగుటను అగు శ్రీ టంగుటూరి ప్రభాకర పంతులుగారిచే ఆంధ్రరాష్ట్రమునకు మొదటి ముఖ్యమంత్రిగ చెప్పబడిరి అయన 18 వ సంవత్సరము పాటు ఆ పదవిలోనుండి మాత్రం ఆంధ్రరాష్ట్రమును ముగ్ధిరముగ తేసెను

ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణము రాష్ట్రముల పునర్విభజన సమస్యను వాదాప్రయము క్రాంతి నిర్మాణ సమస్యను పునర్వేదించలేదు. భారతదేశములోని ఇంగ్లీషువారి పరిపాలనముక్రింద నుండి వివిధరాజ్య భాగము లొక్క పారిగా చేర్చబడిన వావు. అయితే ప్రాంతములు ఇంగ్లీషు వారి పక్షమైపట్టె అందు తమ పరిపాలనము చేర్చు లుచు తరువాత వాని పరిపరిపాలనములకు తమ పక్షమై వచ్చుచు పూర్వపు రాజ్యభాగముతో గలుపుచుండుటవలన 18 వ శతాబ్ది మతధర్మములు గలిగి 18 వ శతాబ్ది మూర్తులు వారిలో కొందరు 18 వ శతాబ్దిలోను, మరి కొందరి కొక పరగణాలోను, మరి కొందరి కొక పరగణాలోను చేర్చబడుట తటస్థమై. ఇట్టి కొందరు ఇంగ్లీషువారు వ్యయముగా పరిపాలించు రాజ్య భాగములందును, మరి కొందరి ఇంగ్లీషువారికి పామలను యివ్వ వ్యతిరేక పంపాదానిలను పరిపాలించు రాజ్య భాగములందును చేర్చబడిరి. ఇంగ్లీషువారు తేవలను పరిపాలనాభార్యముల వాలోనిది వివిధ రాజధానుల చేర్చురచిరేకాని దేశములోని వై పర్యవ పరిస్థితులనుగూర్చి, ప్రతేక పంపాదానినిగూర్చి, వారు మాటలాడు భాషలుగూర్చి అలోనిది అట్లు చేయలేదు. ఇట్లు భారత, కన్నడ, మలయాళీభాషలవారిని, తెలుగువారిని కలిపి చెప్ప రాజధానిలో కలిపి పరిపాలించుచుండిరి. రాజధానులు చెప్పలై వచ్చుచు వాటిని రెండుగ విభజించుట గూర్చి

అందులో కొన్నిటికొకటి ప్రత్యేకముగా చేర్చబడినవి. ప్రత్యేకముగా చేర్చబడినవి ఈ రాజ్యభాగముల వర్షములు పునర్నిర్మాణము గావించుట అవసరమని ఇంగ్లీషువారు తలచినారు. రాజ్యాంగపరిషత్తులములు అరిగినప్పుడు ప్రజలు అంగైయర్లవారును తమ కోరికలనుగూర్చి చెప్పగలిగిరి గాని రాజ్యముల పునర్నిర్మాణ పనులపై పరిష్కరించబడలేదు. భారతీయులు పార్లమెంటుకుగోరు అంగైయర్లతో సమగ్రముగాను భావమున భారతదేశములోని వివిధ ప్రాంతములందు నివసించుచు ఉన్నవాడు, ఉన్నవాడు, ఉన్నవాడు కలిగియున్న ప్రజల సహకారము లేని కొక ప్రత్యేకరాష్ట్రము నిర్మించలేదను అంగైయర్లను ప్రధానము చేసినయెడల చాలో బాతీయభావము వర్ధిల్లి విభాతీయప్రభువులను ప్రతిఘటించుటకు తోడ్పడగలదను సుప్రకాశముతో మన భారతీయరాజులు భావప్రయుక్త రాష్ట్రనిర్మాణమును గూర్చిన ఉద్దేశమును తీసివేసిరియందుకి ఆంధ్రోద్యమము వలన తోడ్పాటునను వర్ధిల్లి ఇంగ్లీషు ప్రభువులతో దోచుకున్న ఆంధ్రులు గొప్ప దైర్యపాపములు పట్టుకల యావనపంగతి అగర్విరితము. భారతదేశమునకు పార్లమెంటుకు లభించిన విషయము వివిధరాష్ట్రములలోని ప్రజల సేవకు, యావరభారతదేశముయొక్క సేవకు లాభములనుగూర్చియు బాతీయభావముగూర్చియు భారతదేశమునకు ప్రపంచ రాజ్యములకు యువనలవన గౌరవ ప్రతిపత్తులను గూర్చియు ముఖ్యముగా అలోచించవలసిన అవసరము కలిగెను. వివిధ సంస్థానములు స్వతంత్ర భారతదేశములో నీవయ్యెదందు భారతరాజ్యాంగభావములను అయిన వివిధ రాజ్యభాగములలోను, రాజభావములలోను, వరగభావములలోను పనిచేయు ప్రజల సేవకులములను, కష్టములములను అలోచించి భారత రాజ్యభాగములను పునర్నిర్మాణము గావించవలసిన అవసరముకలిగెను. సైనికసంఘము లన్నియు అలోచించియు సేవలను భావప్రయుక్త రాష్ట్రముల విధానముచేయుట మంచిది కాదని భారతీయులనుగూర్చి అభిప్రాయపడిరి, భారత బాతీయ వాయులతో చాలామంది కిట్టి తోచెను. ఆంధ్ర రాష్ట్రము ప్రత్యేక భారతమునందన విధానముగావించబడినదియను, ఇకముందు సేవలను భావప్రయుక్త

రాష్ట్రనిర్మాణము చేయుట పొడగదనియు భారత ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించిరి భారత రాజ్యాంగపరిషత్తులోని ప్రజల సేవకులములను, భారతదేశములను, పనులను సేవకులములను తోడ్పడగలదుగాను భారతదేశములోని వివిధ రాజ్యభాగములను పునర్నిర్మాణము చేయు విషయమునుగూర్చి విస్తృతపాఠ బుక్లతోను, చా ప్రతిపత్తులతోను పరిశీలించుట ఒక విచారణ సంఘమును భారతదేశ ప్రభుత్వమువారు నియమించడలచేయు 1958 డిసెంబరు 22 న తీసిన మన ప్రధానమంత్రి శ్రీ నెహ్రూగారు పార్లమెంటులో చెప్పిరి ఈ రాష్ట్రముల పునర్నిర్మాణ పనులయొక్క పరిశీలనను దీనికి పునాదియైన దేశచరిత్రను, ప్రస్తుత పరిస్థితులను చాచిరి పార్లమెంటుకు అన్ని ముఖ్య విషయములను ఈ సంఘమువారు విచారించెదరనియు, ఈ పునర్నిర్మాణమును గూర్చి ఎవరే సూచనలు గావించినను, చాచిరి విషయాలపై దరఖాస్తు రాష్ట్రముల పునర్నిర్మాణము చేయవలసిన విధానములను గూర్చిన వివరాలను విచారణ సంఘములవారు ప్రభుత్వమువారు అలోచన గౌరవ సంఘములనియు భారత ప్రభుత్వమువారు డిసెంబరు 29 న తీసిన శిర్కానించెను.

విచారణసంఘమువారు సహజబలముగా వాయుత్వమున ఈ పనులనుగూర్చి విచారణచేసి తమ నివేదికను 1958 సెప్టెంబరు 80 తీసిన భారతప్రభుత్వము వారి కందజేసిరి. ఇది దేశమునందలి అన్ని ప్రతిపత్తులను ప్రకటించెడి ప్రజలసేవకు, రాష్ట్ర భావసంఘములతోను చరిత్రపరిచెను. ప్రజాభిప్రాయమును బాగ్రత్తగా కనుగొని భారతదేశ ప్రభుత్వమువారు రాష్ట్రముల పునర్నిర్మాణము చేయుటకు ఒక చట్టము తయారుచేసి రాష్ట్ర ప్రభుత్వముల అభిప్రాయములనుగూడ మరల సేకరించి చాచిరి పార్లమెంటులో ప్రవేశపెట్టి శిర్కానించెను. ఆ చట్టము ప్రకారము భారతదేశములోని ప్రస్తుత రాజ్యభాగములు 1958 నవంబరు 1 న తీసిన పునర్నిర్మాణము గావించబడెను. ప్రభుత్వమువారు రాజ్యాంగ పునర్నిర్మాణములన్నింటిలో సూచించిన ప్రకారము సైన్యాధికారుల రాష్ట్రము నిర్మిస్తున్నాయనియు, అందరి కన్నక మన రాష్ట్రభాగములను మానవ కష్టాలకు, మనరాష్ట్రములతో

కలిపి వేయబడినవి. తెలంగాణము ఆంధ్రరాష్ట్రమునకు చేర్చబడిన విజాము ప్రభుత్వము అంతరించినది.

రాయలసీమలోను, ఉత్తరవర్షానులోను, తెలంగాణములోను గల తెలుగుజాతి వర్ణింపబడి కలిపి 1956 వ సంవత్సరము వసంబు 1 వ తేదీన "ఆంధ్రప్రదేశ్" మను పేరుతో వాళ్ళ మాతవరాష్ట్రముని నిర్మాణము గావించబడినది. ఇట్లు యావంధ్రదేశములోని ముక్కంటి యాంధ్రులు రాజకీయముగ ఒకే రాష్ట్రపరిపాలనలో నుండు భాగ్యము లభించినది. మాతవ విభాజాంధ్ర రాష్ట్రానిర్మాణముతో ఆంధ్రుల చరిత్రయం దొక మాతవ కళము ప్రారంభమగుచున్నది.

డి. పే. కె.

ఆంధ్రదేశపు అధిపతివంద I : భారతదేశములో అధిపతివంద ఎక్కువగా గల రాష్ట్రములలో ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మొదటి. ఇచ్చట ముఖ్యముగ మాంగనీసు (Manganese-ore), అగ్రగము (Mica), కట్టపురాళ్ళు; సింఘుకు మున్నపురాళ్ళు (Limestone), రాతిభార (Asbestos), ముగ్గురాయి (Barytes), లెంఱుచు చిటి తరువాత అధిపతిగలుగు, తెల్లమట్ట (White-clay), రాద్రిపురాయి (Sillinitic), క్రోమైట్ (Chromite), సెలకరాళ్ళు (Silex), వెలుగురాయి (Vels Quartz), ఫెల్స్పార్ (Felspar), గ్రాఫైట్ (Graphite), ఔషధగి పని ఇదివాళ, ఇసుము, కయన్రైట్ (Kyanite), సిర్సిమైట్ (Sidermanite), మోనాజైట్ (Monazite), ఇటీమైట్ (Ilmenite), గంధకము మున్నగునవి వర్ణముగ దొరకును. 18 వ శతాబ్దమునవరకు ఆంధ్రప్రదేశ్ ముందుండిన, ప్రపంచపు మార్కెటులలోని వజ్రములు ఎక్కువగ వచ్చుచుండెడివి. అగ్రత్రున్వీరుగున కొహమాల్, హోద్, చిట్ లోక రింజల్ వజ్రములు ఇక్కడ దొరికినవి. అంతవపురకు, చిత్తూరు జిల్లాలోని అంగార చిరుమండి ఈ శతాబ్దములో ముమారు 1,35,000 టన్నుల అంగారు లభించినది. ఈ రాష్ట్రములో 1956 వరకు రూ. 17,00,00,000 వ విలువగల అధిపతివంద ప్రవృత్తివను, చిటి నిధులు ఇంకను అధికముగ తరుగలేదు. 1946 నుండి 56 వరకు ఏటా వెగటువ రూ. 1,08,00,000 విలువగల అధిపతివంద ఇక్కడ

ఉత్పత్తియైవది. తగు సరికొరవనవ ఆంధ్రలో ముఖ్యముగ బొగ్గు, అంగారు, వజ్రములు, కురుచిరము (Corundum), గ్లాసు ఇనుక, రాగినిధులు కనుగొనబడి, అధికత్వ చ్చి పెరుగు పావభాగమున్నది. ఈ అధిపతివంద ముఖ్యము, ఇంతవరకు ఎక్కువగ వర్తకములగును, కొంతవరకు ఇతరరాష్ట్రములకును ఎగుమతి యగుచున్నది. చిటిని ఆభారము చేసికొని, ఆంధ్రలో అనేక పరిశ్రమలు పెంకొల్పవచ్చును.

అధిపతివందచిటి మనము వాడుకొను లోహములు, అనేక ఇతరవస్తువులు, పారిశ్రామికపరిశ్రమలో ప్రాశస్త్యముగమునకు చారిత్రయు అణుకత్తియు (Atomic Power) ఉత్పత్తి అగుచున్నది. ఈ అధిపతివంద, అధిపతి మిశ్రమములగు రాళ్ళలో కొన్నిచోట్ల నిధులుగ చేర్చబడినవి. మరొకచోట్ల రాళ్ళలో తక్కువపాలివును, చిటిని తొలగవ్వకలే పంపిణీకరించి, భారతముగా విద్యుదు వచ్చును. ఆంధ్రలో మాంగనీసు, అగ్రగము, క్రోమైట్, గ్రాఫైట్ నిధులు వ్యవసాయ విభాగము కలెలలోను (Crystalline Rocks and Schists), రాతిభార, ముగ్గురాయి, మున్నపురాళ్ళు, రాద్రిపురాళ్ళ నిధులు, కడవ కర్నూలు, యుగములలో పేముద్రమునచేర్చబడిన రాళ్ళలోను గలవు మొదటిని పేముద్రతీర్చు జిల్లాలోను, పశ్చిమ కడప పరిపాలనలోను, రెండవరాళ్ళు పశ్చిమ జిల్లాలో పెక్కు భాగములలోను, వ్యాపించి యున్నవి.

ఈ దిగువ ఆంధ్రలోని అధిపతివంద ప్లానిముగ వివరింపబడినది. చిటి నిధుల పరిమితి తెలిపినంతవరకు తెలుపబడినది.

మాంగనీసు : భారతదేశములో 1900 కు పూర్వము మాంగనీసును శ్రీభాగవం జిల్లాలోనే క్రమిరి. ఇక్కడ పెద్ద నిధులు దీపురువై బాబూబాలో కొనూరు, గర్వ, మున్నగుచోట్ల మన్నుచి. ఒక్క కొనూరు నిధులలోనే 25 లక్షల టన్నుల భాగపు (ore) కలదు. చిటితో మాంగనీసు మాటి 47 పాళ్ళు. గర్వ నిధులలో 48 పాళ్ళు, అన్నిటిలో వెగటువ 48 పాళ్ళు కలదు. ఈ నిధులు, మాంగనీసు అధిపతివంద అధికముగాగల కొనూరు లో (Kondamudi) రాళ్ళు శ్రీజిల్లాముపల్లె చేర్చబడిన చిటిలోని అధిపతివంద కొలికవర్ణములచే పంపిణీకరించి చిటిలో

బూడిద భాస్వరమును (Phosphorite) పరిమితిలో నుంచ గణిగడలో క్రవ్వరగిన దిగులు అధికమగుటచేత, దీని రరకూడ పెరుగగలదు. భారతదేశములో ఉత్పత్తియగు మాంగనీసు చాలాభాగము పరదేశములకు ఎగుమతియగు చున్నది కొంత ఉమ్మడిపరిశ్రమలలో ఇతర మాంగనీసు (Ferro - Manganese) అను లోహమిశ్రమమునును, మరికొంత గ్లాసు పరిశ్రమలోను, మైకాటెరిలోను వాడు దయ్యాల్మైట్ (Diamond) ను చేయుటకును, చని యోగించుచున్నారు.

అగ్రకము (Mica) : అగ్రకపుగనులు తెల్లారితల్లాలలో ముఖ్యముగ వాహూరు, గూడూరు, చోడలూరు, అప్పలూరు, వావలి, పరిసరాలో మున్నది పెమ్మిగులులు 800 అడుగులలోను మించినది. పా గదిలో 900 అడుగుల లోతువ పరిచయుచున్నారు అగ్రక మహ్యైట్ (Mica-schist) రకపు అగ్రకము, అగ్రకహాల్లెండ్ విశాఖయశిలను (Mica and Hornblende Schists) కొద్దివ పెగ్మటైట్లు అను (Pegmatites) పెదలగు వాళములలో (Vetna) పు న్నములలికిని దొరకును. పెగ్మటైట్లు పలుగు వాయి, ఇతర పాల్, అగ్రకముల సమాహము, చీటిలో కొద్దిగ, టూర్మలీన్ (Tourmaline), గార్నెట్ (Garnet) అపైట్ (Apatite) పెర్రీ (Beryl), శర్మూ (Smaragd), ఇదిములులవచ్చును. ఈ రాతిలో అగ్రకము మాటి నుమారు రి పాట్లండి క్రవ్వరగిన అమ్మదగిన భాగము ఒక్కచాలు తేలును అగ్రకపు న్నములు కొద్ది అంగుళ ములమంది కొద్ది అడుగుల వరకు పెదలగు గతిని యిందును పలువది తేలుల రంగులై యిందును. తెల్లారు అగ్రకపు న్నములు అనువచ్చవచ్చె గతిని "గ్రీన్ మైకా" అని పేరుపొందినది చీటిలో దొరకు "పెంగు" యాటి అను ఎరువచ్చెగల అగ్రకము ఇచ్చుట కొద్దిచోట్ల పర్వతముగ లెంచును ఈ పెగ్మటైట్లు రి 12వృ పొడవున 15 మైళ్ళ పెదలగు గూడూరు, పెల్లూరు, పై రావురము, ఉదయగిరి మువ్వగు వట్టుల ప్రాంతములలో వ్యాపించి యున్నది. ఇది పాదారణ ముగ 1000 అడుగుల పొడవు, పూరు అడుగుల పెద లును మించవు. చిన్న చుట్టొచ్చె రి దిగులు కృష్ణాతల్లా తిరువూరు కాటాళాలోను, ధ్వాగపైట్ (Phlogopite)

రకము విశాఖపట్టణంశిల్లాలోని బూడియూ. మాటి గూడెం, తొర్రా మువ్వగుచోట్ల కలవు.

అగ్రకములో పేటి, దిమ్మర్లు ప్రవహించు గనుగ దీనిని ఎన్నో రీతుల వాడవచ్చును. భారతదేశములో ఉత్పత్తియగు అగ్రకములో 80, 70 హెక్టార్ల తెయట్లు (చీటిట్లు) కలవు. తప్ప శేషించిన రంకయు పరదేశము లకు ఎగుమతి యగుచున్నది. అంధ్రలో అగ్రకపు తేలుల మండి మైకటైటును (Micaceous) చేయ మొదలిడినదో అగ్రకశృత్తి తిమ్మగ పాగుచుండును. వాని ఇది భారత దేశములోని దిమ్మత్పరికర పరిశ్రమలపై వాధారపడి యున్నది.

కట్టపర్వతము (తెలిదేవతలంబం) :- పుటమయ శిల లన్నియు గట్టి కట్టపర్వతము, చీటిలో పుటికము (Quartz), పెర్రీ పాల్, మాట్లముగ ఇకర ఇదిముల కలములతో చీడిన తేతరంగి రాళ్ళగు గ్రానైట్లు (Granites), బెనులు (Gneisses), అవంతపురం, కర్నూలు, కడప, చిత్తూరు, తెల్లూరు, గుంటూరు, కృష్ణా తల్లాలలోను, గార్నెట్ (Garnet) ఇదిమువలన ఎర్ర చుక్కలుగల లోంకరైట్లు (Khondalites), హైవర పీక (Hyperbaenites) ఇదిముల వలన కంచుపాగుగల రాళ్ళై ట్లు (Charnokites) శ్రీరామేశము, విశాఖపట్టణము, గోదావరి, కృష్ణా తల్లాలలోను కట్టపర్వతము వాడలచు చున్నది. అంధ్ర చిక్కచిక్కాయే శవసములను లోంక రైట్లతో కట్టిరి. విశాఖపట్టణముతల్లా, అవంతగిరి, మాడుగుల ప్రాంతమునును, గుంటూరుతల్లా పల్లూరు లోను పలురంగుల తక్కువ పాచారాట్ల దొరకును. పశ్చిమతల్లాలలో కడప-కర్నూలు సహంకులను (Cudda pah and Kurnool Syenites) చెందిన రాళ్ళై ట్లు (Quartzites), ఇమకరాట్ల, లైంస్టోన్ల దిరిగిగా వాడు దులు కడపతల్లాలలో అచట, గండికోట, కర్నూలు తల్లాలలో రామత్లకోటపర్వ అడుక తల్లకరాచాకర్వ మును చూచించు తేచాలయములను కావచ్చెట్లు, ఇమక రాళ్ళతో కట్టిరి. లైం స్టోన్లలో రోరలులైని పెద్ద బండ లను. గోడలలి, "పాచరాట్ల"ను పలువది పరలటను చేలై నకయటను. అచటగ మిట్టలను మదయోగించుట. కొద్దిచోట్ల పాత్రికరము (Migmatite) మండి గుర్ర

చిత్రము 1. బాల్మికినదిలో పెక్కిరి నీలమణి
నంగిదేవులపేర్లును నేరాలయము.
అవతరిం (కడక తల్లి.)

చిత్రము 2. ముప్పాడునది కల్పమును
చెట్టికేళ్ళునపేర్లును నేరాలయము.
పుచ్చగిరి (కడక తల్లి.)

చిత్రము 3. కల్పనది (ట్రాప్) నీలమణి
నావనాది (కడక తల్లి.)

చిత్రము 4. నావనాదిగది.
నిరువాసి (కడక తల్లి.)

చిందిన వల్లది ముప్పాడునది కిలగిరి (Trap) లను
మీద నావనాది. నావనాదిలోకి నేరాలయమునాది
మరియు బాల్మికినదిలోకి నేరాలయమునాది.

నీలమణి ముప్పాడునది (Lime-stones for common):-
నీలమణి ముప్పాడునది ట్రాప్కు 1 48 టన్నులు ముప్పాడు
నావనాది నీలమణి ముప్పాడునది ట్రాప్కు, ముప్పాడు
నావనాది ముప్పాడు (Lime) 48 కాకము, సిలికా
(Silica) 14-5 కాకము, తోపాటు అవతరిములు (Iron
Oxide) 1-5 కాకము, అల్యూమినియా (Alumina) 2-5

కాకము ముప్పాడు ముప్పాడుగా ఉంది, మెగ్నీషియా
(Magnesia) 2-5 మిమిలరారు కర్మాలు నావనాది
నావనాది ముప్పాడునావనాది కడకతల్లి కడకతల్లికం నావనాది
నావనాది 84 కోట్ల టన్నులు, అవతరిమునాది 800
కోట్లు, కర్మాలుకల్లా కోయలముట్ల నావనాది 500
కోట్లు, అంగవనకల్లా 15 కోట్లు, ద్రోవానమునాది
47-5 కోట్లు, కర్మాలునాది 120 కోట్లు, నావనాది
నావనాది 77 కోట్లు ముప్పాడునది. గుంటూరు కల్ప
కల్లానాది కల్పనాది కల్పనాది నావనాది, గోదావరి

ఆంధ్రదేశపు అవినవదన - I

లోయలోను, పీఠములు కువయోగవదు మున్నపురాళ్ళు చాల గలవు. గుంటూరు జిల్లాలో మంగళగిరి మున్నగు చోట్ల క్రమపు కంఠర పీఠముల వర్షకాలలో వాడబడు చున్నది. వీటి వాదకాలము యేకాదశి ఆంధ్రలో పీఠముల వర్షకాలము అప్పుడగు అభివృద్ధి కాగలదు. ఈ వర్షకాలలో టన్నులు 0-42 టన్నులు వారసిన తొగ్గు సింగరేణి ముడిగాది, తూర్పు రాష్ట్రముల తొగ్గుగమల ముడిగాది తెప్పించుకోవలసి వచ్చును.

పీఠములలో 4 కాశముగల పాళలోకము (Gypsum) పెల్లూరు జిల్లాలో ముఖ్యులగుచున్నది. ఇందును వాడుకలోని మామమైపు వై కాల్షిముగల వజ్రపు తూమిలో చాలమేరగలదు. ఇచ్చట దీనివై శోధించబడిన 20 చదరపు మైళ్ళలో ప్రతి అడుగు లోతువల 10 పేల టన్నులు గలవని తెల్పి వేయబడినది.

వీటి కాశముకన్న ఎక్కువ మన్నులు ఉన్న గుల్లరాయి (Calcareous Tufa) అవంతపురం జిల్లాలో కొడరామేశ్వరపామి వద్ద 3 లక్షల టన్నులు, మెత్తని పొడి కర్నూలుజిల్లా బంగవల్ల కాల్సాలో వందవరం, నల్లూరు, రామేశ్వరం వద్ద 3 లక్షల టన్నులు కలదు. ఇది గ్లాసు, పింగాణి, అభిజము (Calcium) రసాయన వర్షకాలంలోను, ఇనుప కొలుములలో వాడుచును కరగించుటకు ఉపయోగవదు.

రాతివర (Asbestos) .. రాతివరలో క్రైటోలైట్ (Chrysotile) అను మృదువగు రకము, క్రైమెటైట్ (Tremolite) అను దిరువగు రకములు గలవు. వీరిలో దివ్యుత్తు, వేడి ప్రసరింపవు గనుకను, దీనివై అప్పుములు పనిచేయుచు గనుకను, క్రైటోలైట్ దివ్య అంటునిట్టలను, క్రైమెటైట్ దివ్య అంటుని రంగులు, పీఠములు లేకులు, ప్లీట్ లోపులు మున్నగువాటికి వాడబడు చున్నది. ఆంధ్రలో క్రైటోలైట్ దిగులు మాశ్రమే ఇంజనరకు కనుగొనబడినది ఇది కడపజిల్లా పులివెందుల కాల్సాలో లింగాలమంచి క్రాపిల్లపల్లె వరకున్న 7 మైళ్ళలో, దిన్నుకురాల, క్రాపిల్లపల్లె వరకాలలోనే కనిపింప 2,58,000 టన్నులు, కమలాపురం కాల్సాలో రాజాపాలెం వద్దను, కలెపు, ఇది వేంపల్లె మున్నపు రాళ్ళలో బ్రూన్ పోరల కామగొని 7 అంగుళముల

లోపు మందముగల వాళములుగ వేర్వేడియున్నది. వార వాళముల కట్టముగ 0.2 అంగుళములలోపు పొడవుగ నుండును. ఈవారమండి బట్టులతో పరిశోధించ దగినది. ఇది ఎక్కువకాగము ప్రాంతీయ పీఠములంగు వీరి క్రమంలో మువయోగవదనము.

మగ్నరాయి (Barytes) :- మన దేశములోకెల్ల పెద్ద ముగ్గరాతి దిగులు అవంతపురం జిల్లాలో కొండవల్లె, నెలకామవల్లె, ముత్తుకోట, కడపజిల్లా పులివెందుల కాల్సాలో కొత్తపల్లె, కాళ్ళపల్లె, వండిపల్లె, వేముల, కర్నూలుజిల్లా క్రోడారం కాల్సాలో ఎర్రగుంట్ల, గట్టిపాడికొండ, లలవంపల్లె, బుక్కాపురం. లోయల వల్లె, రహమాన్ పురం, రామాపురం, వలసల, పామేకా పురంవద్ద వేంపల్లె మున్నపురాళ్ళలోను, వాటిలో కొద్దివల బ్రూన్ పోరలలోను, అద్దెద్దిమగ్గ మగ్గిందిన వాళములుగ, నలుగురాతిలోకూడి పెద్ద పెల్లెము (Pisilum) వింపుయవ ఉన్నది కొన్ని దిగులు 30 అడుగుల వరకు వెడల్పుండినను, వాళములు 7 అడుగుల మందము మించవు. వీటి వెడల్పు కొద్ది దూరములోనే పొచ్చు కన్నులగును, ఇది అంశముగుండును, ఇక్కడ లోయ ముగ్గరాయి 30 పాళ్లు లేక ఎరువు వచ్చుగలిగి యుండును. తెల్లని ముగ్గరాయి రంగులగును, వచ్చి గలది మాపె (Pebbles) వాపులలోను దిరిదిగా వాడబడుచున్నది. మంచి తెలుపు ముగ్గరాయి వేరియం (Barium) రసాయనముల కువయోగవదును ఆంధ్రలో ముగ్గరాయి రంగు, వేరియం రసాయన వర్షకాలము పోషించగలదు.

అభిరంగునిల (Ochres) .. ఎర్రమట్ట (Red Ochre) దిగులు తెల్లమట్ట, పచ్చమట్ట (Yellow Ochre) లో గూడి కడపజిల్లాలో వందలూరు, కర్నూలు జిల్లాలో తేలం చర్లవద్ద మట్టరాళ్ళలో కలెపు, ఎల్లమట్ట విశాఖపట్టణం జిల్లాలో అరవలలోయలోను, గోరాపాటిజిల్లాలో కొమ్మూరు, రామపేండ్లవరం ప్రాంతమువకూడవోరకును, మెత్తని ఎర్రలోహపుంబుడము (Red Oxide) కడపజిల్లాలో చాలని వద్ద, కర్నూలు జిల్లాలో రామల్లకోట, పెల్లూర్ ప్రాంతము లోను ఇనుపరాళ్ళతో కూడియున్నది. పచ్చమట్ట దిగులు కర్నూలుజిల్లాలో ఉయ్యాలవాడవద్ద 3 కిలొల టన్నులు

తెల్లమట్టిలో కూడి రామర్ల కోటవద్ద 3½ లక్షల టన్నులు, శేకంపల్లెవద్ద 18 లక్షల టన్నులు, అంబాపురం వద్ద 20 లక్షల టన్నులు కలవు. కడపజిల్లాలో మిట్టమీదవల్లె, ఉప్పువల్లె వద్ద కూడా వచ్చుచున్నది అమ్మది. ఈ లభింక రంగుల ముడ్రాగించుచు, అంధ్రలో రంగు పట్టకము అభివృద్ధి చెందగలదు.

తెల్లమట్టి (White Clay) :- తెల్లమట్టి కడపజిల్లా రాజం చేరు చాలాచోట అవంకరాచాలే, హస్తవరం, చిప్పి వోరంపాడు, భాకరాచేరు, కోడూరు, వందలూరువద్ద 15 లక్షల టన్నులు, కర్నూలు జిల్లాలో ప్రేమ, రామర్ల కోట, శేకంపల్లె, చైలగంపల్లె 20 లక్షల టన్నులుకలదు ఇది 1,200° పెం. నుండి 1,800° పెం. వేడికి కరుగుచు కూర్చు గోదావరి జిల్లాలో పుంగుత్తేతం అగ్గం చేరు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో ద్వారకా తిరుమల, నెల్లూరు జిల్లాలో జానకమ్మచేరు, వరహపురంవద్ద కూడ పెద్ద నిధులున్నది ఇవన్నియు మధ్యరాళ్ళు, 2½ శతాబ్దమునెండి పర్యటి వది. ఈమధ్యనిధులు అంధ్రలో జాడి, సింగాడి పరిశ్రమలను పోషించగలవు.

1770° పెం వేడికూడ కరుగని చైరా మట్టి (Kaolin) నెల్లూరు జిల్లాలో ప్రతాపిరి పట్టణము, వడ్డపూడివద్ద పెగ్గుపైట్లలోని ఫెల్స్పార్ కాలగతిన రాసాయనిక పరిణామముచేరింది, కోంక పర్యటివది, విశాఖపట్టణము జిల్లాలో కొన్ని చిన్న నిధులున్నవి. చైరామట్టి సింగాడి, బట్టు, కాగితముల పరిశ్రమలలో బాడయ్యచున్నది.

రాచిప్పరాయి (Sillite) :- రాచిప్పరాయి టాక్స్ (Talc) అను లభింకములో రాజకొగము విండియున్నది దీని ఉపయోగము దీనిలోని టాక్స్.పరిమితిచైరా చారక పడియున్నది రాచిప్పరాయినిధులు ముత్తయుగ అవంక పురంజిల్లాలో చాలాచాలవ, కర్నూరు, బాన్సువా, కర్నూలు జిల్లాలో ముద్దవరం, మువ్వయ్యల రెయ్యపువద్ద పెర్రెలై రెడ టవ వేపవల్లెమట్టిపురాల్లోగాని, చాటిలో ట్రాక్ రాళ్ళకు సమీపమునగాని కలవు. రాచిప్పరాయి నెల్లూరు జిల్లాలో ఎడపల్లి, తోగపల్లె ప్రాంతము, గుంటూరు జిల్లాలో కొన్నిచోట్ల, పుటమయ విశాఖయ కలలో పొరుగును. దీనిని రాచిప్పలు, తొప్పలు, పొడవల్లె కాక, రంగులు, పట్టులు, వియ్యక్త సింగాడి, రాతి బాకవంకలలోను,

వినియోగమును. చాలాచాలవవద్ద లభించు మేల్లిన "లావా" రకపు రాచిప్పరాయిలో "సియో క్రిమిన్" ముప్పుగువాటిలోవాడు వియ్యర్నిరోక పరికరములను చేయవచ్చును.

క్రోమైట్ (Chromite) :- ఇంగ్లండ్ వాడుకొను స్ట్రైంక్ రెస్ స్టీల్ (Stainless Steel) లో మాటికి 18 పాళ్ళున్న క్రోమియం (Chromium) లోహము క్రోమైట్ నుండి లభించును క్రోమైట్ నిధులు కృష్ణాజిల్లాలోని కొండపల్లె కొండలలో చైరాప్రేట్ (Pyramidal) లభింకముతోనిండిన పెరాక్సైట్ (Peraxenite) రాళ్ళలో బాకములుగ మున్నవి అచ్చటచ్చట లభింకలుపులు రాతిలో నెడపల్లి గూడ మున్నవి. ఈ రాతిలోని లభింకము అమృతగుర్రము చేయుటకు, దీనిని పొడిచే చాలుకట్టడములచై ప్రవహించ శేన పీఠలో లభింకాగమును పంపిండ్రికరించుచున్నది. క్రోమైట్ లో ఇనుపకొలుములతో చైరాపుర్యు ఇటుకలు, తోళ్ళను ముక్తపరచుటకు రహాయనములు, లోహ మిశ్రమములు చేయుచున్నది. కృష్ణాజిల్లాలో క్రోమైట్ నిధులు చాల యున్నవని తేలివ. క్రోమైట్ రహాయనములను చేయవచ్చునోవచ్చును.

వంకరాళ్ళు (Slate) :- వంకరాళ్ళు కర్నూలు జిల్లా కంకణ చాలాచాలలో చిన్నచోటవామినవలెముడి మార్గా పురం చాలాచాలలో వాయుమవలె, పెద్దయరవరం మీదుగా మల్లచేరువరకు 2½ మైళ్ళు పొడవు 2 మైళ్ళు వెడల్పుగల ప్రాంతమున చిన్నచిన్న నిధులుగ మున్నవి. ఇవి పాచారణముగ 10 అడుగులపొడవు మించవు. వంకరాళ్ళు గుట్టపుకొల, గణపవరం అవదిలో కూడ కలవు. ఈ గమలను క్రవ్వవలెనవరికి తెలియనందున మాటికి 90 పాళ్ళు, వంకరాయి చిన్నచిన్న ముక్కలయి వృధా యగుచున్నది. ఈ వస్తువును కొవ్వవద్దములతో తప్పించుట యవసరము ఇది అది వంకలు, లంపములు, రంగులతో కాక, గ్రాఫైట్ లోవచ్చునవిదములులేని దట్టమగురాళ్ళు చిన్న చిన్న రోకర పరికరములను చేయుటకు ఉపయోగ పడును.

వణిగరాయి (Quartz), ఫెల్స్పార్ (Felspar), కవిడి సోడా (Soluble Silicofluoride) :- వణుగురాయి, ఫెల్స్పార్ నెల్లూరుజిల్లా క్రవ్వకపు గమవద్ద వేలటములు

ఆంధ్రదేశపు అభివృద్ధి - I

వడలివేయబడుచున్నది వలగురాతికాళములు అన్ని శిల్పాలలోను గలవు. చీటిని కాడివతో గూడూరు గ్లాసు ఏగాడో పరిశ్రమలు పెంబొందగలవు గ్లాసు కువయో గిండు 10 అడుగుల మందపు తెల్లటి ఇసుకపాకయొకటి గుంటూరుశిల్పాలలో ఏగాల వేసివసున 3, 5 అడుగుల లోతులో కలదు. ఇది 9 మైళ్ళ పొడవున, 3 వర్గాంగుల వెడల్పున క్యాపించియున్నది. ఇట్టి పొరలు వసుద్ర తీరముపొడవునవచ్చు ఇసుకలో అనేకచోట్ల బయలువడు అవకాశము కలదు. గ్లాసు పరిశ్రమలో టన్నుకు పొవు టన్ను వాడబడు ఏడా, చివ్వాలుశిల్పాల కాళహస్తీ కాలూకాలోను, కర్నూలుశిల్పాలలో ముక్కమళ్ళు, రోమి చేదవల్లె, కాళివెల్లెవల్లె, అవంకపురం, గుంటూరుశిల్పాలలో కొన్నిచోట్ల వచ్చుమగ పొంగుచుండును. కాళహస్తీ కాలూకాలో పొంగు నీటిదాసు గాఢం పరిశ్రమలో పిలి యోగించుచున్నారు ఈ ప్రాంతాలలో ఏడా ఎంత ఉప్పు లభించుచున్న తెలిసికొనుట యవసరము. వలగు రాతిలో ఉప్పుకొలుములు లోప వేర్పు ఇటుకలు, ప్రయోగశాలలో (Laboratory) వాడు పాత్రలను చేయుదురు దీనిదాడితోమెరుగుకాగములు చేయుదురు

గ్రాఫైట్ (Graphite) - పెన్నిళ్ళ ముత్యం, యంత్ర ములలో కంచెగను వాడెడు గ్రాఫైట్, లేక మెరుగు మట్టివలెను శ్రీరామకం శిల్పాలలో పాటూరు, వేవర, విశాఖపట్నం శిల్పాలలో చర్లపాలెం, కాళిపురం, తూర్పు గోదావరి శిల్పాలలో కొత్తూరు, మిగిలినపాలెం, వెంగలపల్లె, ఉట్ల, కలకపాడు, వేటకొండ మున్నగుచోట్ల, పల్నామ గోదావరి శిల్పాలలో రెడ్డికోటకువల్లె, భోంకల్లో, గ్రాఫైట్ వలెను లోకములగ వచ్చుచి చీటిలో కొన్ని నిరులను అప్పుడప్పుడు పరిశీలించుచున్నది. చీటి అన్నిటికీ సమీపముననుండు స్థలములలో అభివృద్ధి పంకిండ్రించు పొడవను తేర్చుచి, గ్రాఫైట్ మూలలు మున్నగుచి తేలు పూచుకోవచ్చును

కొగ్గు (Coal) - కొదావరిలోయలో లింగాల, గదిలి చేదవేట, వెడవూరు, అంగారెడ్డిగూడెం ప్రాంతమున బోంంగులవలెన గోండ్లవరకొగ్గలతో వలసవడిగోగుదారలు కొన్నిచోట్ల బీదపెట్టబడినవి. కాటి ఇచ్చుట ఎంతోగొప్పది నిరూపించబడలేదు కృష్ణాశిల్పాలలో కనవల్ల 66 శం

స్థలమునండియు, గోదావరి రెడ్డిలో అమరాపురం, అగ్గన్నవేట, కడికం, ర్యాటి మున్నగుచోట్లను, కాటి పాళవల్ల కాచి వేవ 66 70 అడుగుల బోంంగుల మండియు, మీగేట్ (Mitham) అను కొన్నవాయువు వెడలుచున్నది. గోదావరిలోయలో 3 లేల అడుగుల బోంంగులతో కొన్ను కొడించి, పిలిగినా వచ్చుట్లు నిరూ పించగలిగిన, అది పరిశ్రమల అభివృద్ధి కొద్దవును.

అంగారము (Gold) - అంగారు గనులు అవంకపురం శిల్పాలలో రాచుగిరి, రామాపురం, వెంకటాచలపల్లె, చివ్వారు శిల్పాల కంగుండి కాలూకాలో చిన్నవర్తిమంట, వీర వత్తమువల్లె రాచూరు పంపాళి చెంచిన త్రికోట (Trikota) పోల్లెలెం విశాఖకు లెంలలో కలవు వీర వత్తం, చిన్నవర్తిమంటవల్ల కొన్ని రాళ్ళతో అంగారము చిన్నటవచ్చును (3,000 బొమ్మలు) నుమారు 4 చిన్ని తెయిట్లు (dwt), అవగా గీ కలం (18 రెట్టాలు, లేక 31 1/2 రట్టలు) కలదు. ఈ ప్రాంతముల క్రడ్డతో వేరీ ఉంచవగలను. రాళ్ళపై శిల్పమువలెన అంగారు కేలువులు విడివడి, తుంగభద్రా కృష్ణా నీటి తీరవడిలో కొట్టుకొని వచ్చి, కొన్నిచోట్ల అంగారలో విడిచియున్నది. ఈ అంగారలో సువర్ణమును కి గ్రెయిన్లు అవగా అరచిన్నము లేక 3 చాలో, అంగారమున్నచో, దీనిని లాశకరముగ తీయవచ్చును.

వజ్రములు (Diamonds) - అరవ కళ్యాణమునండియు ఆంధ్రప్రదేశ్ గనులకు కళ్ళుగర్భయని వేరు ప్రవచము లోని కొన్ని వజ్రములు ఎక్కువగ ఇచ్చుట లభించినవే కొదామార్, హోల్ వజ్రములు దొరికిన కొల్లూరుగమం వల్ల 1862 లో 60 వేలమంది పనిచేయుచుండినట్లు. చీటి లేక టెంటు వజ్రము వడిగం గమలలో దొరికినది గ్రాఫైట్ వల్ల ప్రాంతమును అవంకపురం శిల్పాల గుత్తి కాలూకా, కర్నూలుశిల్పాల పత్తికొండ కాలూకాలో, వజ్రబూరు, కొంగవలెపల్లె మున్నగుచోట్లను, కర్నూలు శిల్పాలలో ముఖ్యముగ అంగరెవల్లె, రామన్నాలో, రామ వరం పల్లెలు, గుంటూరుశిల్పాల మల్లవరంవల్ల మన్న బంగవల్లె గుంట్లపాళ (Guntlapala) లోను, కుందు, చెన్ను, హింద్రి, తుంగభద్ర, కృష్ణావరం గుండ్ల పాళ లలో వజ్రచోట్లను, వజ్రపుగం లున్నది, శ్రీరామకం

వొడ్ల గోచావతీ¹కుడ రవ్వలు దొరకినవి. అంగవస్త్రై గుండ్లదొరకుంచి లభించిన వస్త్రములు ఎక్కువభాగము చిన్ననైవేడు దీనికి దూరమునన్న కృష్ణానదిగర్భము లోను, గ్రానైట్ నైవేడులోను పెద్దవస్త్రములు దొరకేటకు కొల్లారు, పరిటాల గమలు గుంటూరు, కృష్ణాతీర్థాలో కృష్ణ తద్వరే యున్నది ఇప్పటికి పాతగను లున్న రాం తోట్ల వద్దము కురిసిన వెంటికి రవ్వలు భూమిపై మెర యును. ఈ వడికయ్యలోను, గుత్తి, పత్తికొండకాలూ రాంలలోను, అంగవస్త్రై గుండ్లదొరలోను, వస్త్రములై వెదుకదగిన ప్రాంతము లానగలదు.

ఇనుము (Iron) :- అంధ్రలో ఉప్పుబరిక్రమకు రావీన లోహానుబంధము లేక హేమత్సైట్ (Haematite) నిధులు లేవు. అనంతపురం తిల్లా రాయచోడము కాలూకాలోని రాగికోండలలో మాటికి 80 పాళ్ళు ఇనుమున్న హేమ త్సైట్ రాకున్న 6 లక్షలంపులు కలదు ఇది భార్యార సంతానికి వెండి హేమత్సైట్ క్వార్ట్జ్-తైల్స్ (Haematite Quartzites) నున్నది కర్నూలుతిల్లాలో రాచర్ల కోట, పెద్దొత్తి ప్రాంతమున భూకంపములతో బ్రద్రవైత కదవరాళ్ళతో 61 మంచి 85 పాళ్ళు ఇనుమున్న హేమ త్సైట్ రాకున్న 87 లక్షల టన్నులు దొరకును ఇనుము కట్కువపొలుగల చిన్న హేమత్సైట్ నిధులు కదవ తిల్లాలో రాయచోడ పులివెండ్ల క్వార్ట్జ్-తైల్స్ లోను, మాగ్నె త్సైట్ క్వార్ట్జ్-తైల్స్ దిరిగి గుంటూరు, పెల్లూరు తిల్లాలో నున్నది కృష్ణాతీర్థాలో అగయ్యపేట పరిసరాలో నెలమిన్నమందుకు కూడిన వలచని ఇనుపరాళ్ళ దొర యొకటి కలదు ఇక్కడ 61 పాళ్ళు ఇనుముకల హేమ త్సైట్ రాకున్న 28 లక్షలంపులు దొరకును.

రాగి (Copper), పీచు (Lead) :- విజయగిర పాండ్రాపురపు రోహిణిలో పాత రాగిగమలు పెల్లూరు తిల్లాలో గరిమెపెంకు, కర్నూలుతిల్లాలోగవి, గుంటూరు తిల్లాలో అగ్నిగుండావద్ద కంపు ఈ తోట్ల రాగి ఐతిహాసుగ మాలైట్ (Malachite) లో కూడిన వలసరాళి పాతములు వేర్వేరు రాళ్ళను దొర్చియున్నవి 1800

కరువాక గరిమెపెంకు గనియొద్ద తిరిగి క్రవ్యదు ప్రయత్నాలు తిరిగి, కొన్ని చిన్నంపై, కొన్ని ఇతర కారణముల వలన అగిరాయివని ఈ స్థలములలో భౌతిక పరిశోధనలు అయిరన్నవని కాని ఇంతవరకు లాభకరముగా క్రవ్యదగ్గ నిధులున్నట్లు నిరూపించబడలేదు.

వెండితోకూడిన పీచుగంధకము, గెలివా (Gallena), కదవ, కర్నూలు, గుంటూరు, చిత్తూరు తిల్లాలో కొన్ని తోట్ల మాతృముగ గలదు. కర్నూలు తిల్లా క్రోడాచలము కాలూకాలో చిత్తూరవద్ద గ్రానైట్ నైవేలలో వెడలి చ్చాపించిన చిన్న నిధులను కిరి సంత్రీకండకు క్రవ్య, వస్త్రకరమని మానివేరి ఈ గమలున్న కొన్ని తోట్ల లోరింగులలో లోతున భామ వెంకయ్యుని వెలిసి² నగును.

కురుపించము (కోరంకం), ఎత్తిరాయి (గార్వేట) :- కోరంకం, గార్వేట్ మిక్కిలి కఠినమైన ఐతిహాసులు గనుక, చివి మెరుగు వపలము, కురుపించము (corundum) పాచక క్రమాలకును, చామదరు, కురుపించ నిధులు అనంతపురం తిల్లాలో అనంతపురం, కల్వాలయగర్, రవ్వవరం, హిందూపురం కాలూకాలో అతి జాగరిల లోను (Ultrabasic Rocks), నయనైట్స్ లోను (Syenites), కొన్ని తోట్ల కంపి చ్రాపిరి, ఇవి పరిశీలనదగినవి. ఇదివరకు హిందూపురం కాలూకాలో పరిశీలనదీ రాం ఐతిహాసు ఎగుమతి చేయబడినది గార్వేట్ పెల్లూరు తిల్లాలో గిద్దలూరు, పై చాపురము మున్నగు తోట్ల అత్రక చిత్తూరు కలలలోను, కూర్చు కనుములలో తోండైట్ రాల్వోట్స్ లో ప్రవహించు చాగుల ఇనుకలోను చిరిగి లభించును. చియ్యత్త దొంగలొరవెన్నుచు, ఇతర పరి క్రమాలతోపాటు ఈ ఐతిహాసులనుండి మెరుగు పర్యా ములను అధికముగ కయూరు చేయవచ్చును.

ఇతర ఐతిహాసులు :- 1,800³ పెం. నెడిలి, చియ్యత్తును చిరోనియ కయ్యైట్, పిల్లివైట్ ఐతిహాసులు గ్నాను కొలుములలోను, చియ్యత్తుగారి మున్నగుచాళిలోను, మవయోగవడుచున్నవి. కయ్యైట్ చిరులు పెల్లూరు

¹ గుంటూరులో తొలొచ్చి వడివమున గెలివా ఇతర గంధకర ఐతిహాసులతోకూడ, కదవవంటికి వెండి దొరొచ్చినట్లై చిల్లొడ్డో (Dolomite - Limestone) కొండకూరకు బానించి యున్నది. ఈచొడ్ల గెలివా రోతులో అతికముగా కుంకు అనారోహణమున్నది.

శక్తిలో చుండ, చక్రం, పై చావురందపదవికాయ శిలలో
 లంపు చుండ. చక్రము పిరులలో ప్రతి 10 అడుగులను
 3 వేల టన్నుల కయైనట్ల దొరగునవి తెక్క వేసిరి.
 పిల్లిమనైట్, తోండవైట్లలో వోకముత్య భరిము
 గమక, చాట్రలో చాచి నిరులను కమగొను అవకాశము
 గలక పిల్లిమనైట్ రేలువులు నమ్రద తీరపు ఇసుకలలో
 గూడ మున్నవి

అల్ఫామిన్ముయొక్క ముడిపదార్థముగు బాక్సైట్ (Bauxite) నిధులు విశాఖపట్టణము, గోదావరి జిల్లాలో లోండ్రెట్ కొండల ప్రాంతమున చదునుగమందు శిక్షికాలిం (Laterites) దెప్పలైచా కడండు అవకాశమున్నది.

మృతకములు (Quartz crystals) - అన్ని జిల్లాలోను
కలలో చొచ్చిన బిలుగురాశి వాతములలో అప్పుడప్పుడు
దొరుకును. తుదకును పెద్ద మృతకములు లేకపోయినా, కలి
ఫోను పరికరములలోను, విన్నవి అభరణములలో వాడుక
గను వినియోగపడుచును.

వనము (Saline Efflorescence) - కొన్ని స్థలములలో ఎక్కువ పిచ్చుకను (*Sodium chloride*), మరికొన్ని చోట ఎక్కువ బిట్టరూట్‌కాకను పొంగుచుండును. వనిత

గంధకము (Sulphur) - ఇది కృష్ణవర్ణంలో కోవవర్ణ
కొద్దిగా లభించును ఇక్కడ 80 ఎకరాల మేర వస్త
రాదుములో వస్తుద్రవ్య నిధితో విందు వల్లభుకూముల
లోని బొంబులో, మామ్యకవులలో చేర్చు గంధక కద
ములు 21 అడుగుల లోతువరకు కలసి గంధక మేర్చు
వచ్చును ఇతరచోట్ల కలుగజేయుగదిగదలో గంధకోవత్తి
అధికముగను.

మిగ్నెటి కేషిరి, విద్యుత్తును విరోధించు మాగ్నెటైట్ (Magnetite) ను, కొలుములకు తోర్రుపు చేర్చు నిలుకలను, విద్యుత్ స్పిరోక వస్తువులను, నీమెట్లలోను వాడుదురు. ఇది కర్రపొయ్యిలో ముద్రవరము, మురియ్యిలెరువువద్ద రాద్యురాలిలో కూడి, కేంద్రాన్ని నున్నపు రాక్లలో వాగములగు దొరకను కాని ఇది మన్నపు రాక్లలో కెక్సురన్ గ కలిపియి, లాభకరమగు విద్యుదు నిలువజును.

బెరిల్ (Beryl) :- ఇది ప్రకాశం జ్వాలలో పరిశీలనవల్ల ఒక పెద్దపైర్లో కనుగొనబడిన ఇక్కడ ముదూరు 10 పున్ను బెరిల్ బొగగము. బెరిల్ మంచి ధీమతి అది విలువైన బెరిల్లం (Beryllium) లోహము అంటారు. నరులునుగన్న రాతి తేలికై, విక్రీణి నేటి పట్ల కట్టి, వ్యవశ్యము గలిగి శిలముకావడంచేత, దీనిని పట్ల కట్టి, వ్యవశ్యములు, విద్యుత్కొంగుల ముప్పుగుకాటలో నుపయోగించును.

ఈ భవిష్యంచరమణి, ఆంధ్రలో పీఠెట్లు, రంగులు, దీప్తవర్ణములు, మికలైట్, గ్లాసు, కాగితము, సింగాని, చిన్నచిన్నరోజుక వరికరములు, జేరియం, కాల్షియం, సోడియం రసాయనములు, మొదలుగా పాపములు తప్పక

అంధ్రదేశపు వివిధపంచర. I

తేయ పీఠగుడు, బొగ్గు, నింగారు, వజ్రములు, రాగి, ఈ పరిశ్రమల అభివృద్ధికి చోరగలఁగించు విద్యుత్తు ఎంతయో పేదము, కురుపించుము విద్యుత్తు పరిశోధించవలయును. తోడ్పడగలదు

వివిధ శ్రేణులకు పంచరముల శిల్పాలు	1954 వరకు		1954 లో		ఇతర రాష్ట్రాలలో ఉత్పత్తి చేసిన శిల్పాలు
	మొత్తం ఉత్పత్తి (లక్షలకు)	మొత్తం విలువ (రూపాయలు)	ఉత్పత్తి (ల)	విలువ (రూ)	
1. అంధ్రదేశము 1952-1954	మహారు 8,70,878	మహారు 4,45,28,870	11,498	28,01,408	విహార్ - హౌరాబాగ్, గయ రాజస్థాన్ - మేవాద్
ముఖ్యముగ బెల్లూరు వ్యర్థముగ శిల్పశాస్త్రము, విశాఖపట్టణము.	బెల్లూరు మహారు (48,78,228)	మహారు (86,15,48,488)	(1,08,881)	1,65,91,884	
2. ఇరువురు 1952-54					
కృష్ణా, కర్నూలు, చిత్తూరు, కడప	8,41,529 (1,20,88,649)	21,71,596 (5,88,00,048)	2,48,872 (48,08,278)	14,87,884 (2,89,88,088)	విహార్ - సింగ్ పూం, అరిస్సా - మయూర్ తంజ్, కెయెలూర్, కట్టక్, మైసూర్ - లక్నో, చిక్క మొగలూరు, హైదరాబాదు - అమ్మము మెట్ట బొంబాయి - రత్నగిరి
3. కర్ణాటక 1952-54	8,875 (2,09,898)	1,95,479 (2,89,96,008)	82 (48,880)	1,826 (87,80,863)	విహార్ - సింగ్ పూం, మహానూ మైసూరు - హౌరా అరిస్సా - మయూర్ తంజ్
4. కర్ణాటక 1951-54					
అనంతపురము	5,888 (12,678)	48,879 (1,47,801)	2,384 (5,029)	27,408 (41,728)	హౌరాబాగ్, రాజస్థాన్ - మె, మైసూర్
5. కర్ణాటక 1941-54					
కృష్ణా	19,287 (8,45,408)	7,36,888 (1,30,28,118)	— (45,507)	— (18,59,807)	మైసూరు, హౌరా, మైసూరు, అరిస్సా-కెయెలూర్, కట్టక్ విహార్ - సింగ్ పూం

*28 పాంధ్రుల పెండ్లి = 1 లక్ష = 2248 పాంధ్రులు

అంధ్రదేశపు వివిధపంచద - I

వివిధము క్రమము సంవత్సరము తీర్మానము	1964 వరకు		1964 లో		వివర రాష్ట్రంలో ఉత్పత్తి యేయ తీర్మానము
	మొత్తం ఉత్పత్తి (రెవెన్యూ)	మొత్తం విలువ (రూపాయలు)	ఉత్పత్తి (రె)	విలువ (రూ)	
6. వివిధ రంగులు 1948					
కర్నూలు	పూర్వము తీర్మానావారీ తెక్కలు కొరకలేదు.		54,807 (76,608)	2,98,888 (6,47,189)	వింధ్య ప్రదేశ్ - పశ్చా. మైసూరు - బళ్లారి. మధ్యప్రదేశ్ - అమృత్ పూర్, రాంచా. బీరాస్థర్ - గోహాల్ పూర్.
7 గ్రామీణ 1948-52-54					
మాన్యు గోరాలపరి వికాసపట్టణము	487 (8,382)	మమారు 48,000 (8,48,870)	200 (1,479)	30,000 (1,88,681)	బరిపాడు - లోహాగిరి, కోలా పూర్, ధోళకూర్, సంజిత్ పూర్., బెహార్ - పటానా.
8. తీర్చు 1948					
తెల్లూరు	198 (82,287)	3,910 (3,72,850)	— (8,12,130)	— (41,69,888)	రాజ్ పూర్ - బిజ్ నోర్, కోల్ పూర్ మద్రాసు - తిరుచిరపల్లి.
8. తెల్లపట్టణ 1958					
		పూర్వము తీర్మానావారీ తెక్కలు కొరకలేదు.	3,348 (1,48,144)	14,876 (36,20,084)	
10. వంకరాయి 1921-24, 47, 49					
కర్నూలు	2,512	19,015			
11. బంగారము 1882-1900, 1954					
		మమారు	106 రూ.	28,780	మైసూరు - కోలా పూర్ రాజావారి - మాన్యు
చిత్తూరు	1,85,800	1,16,46,098	(2,89,188 రూ.)	(5,83,06,814)	
1910-27		కొమ్మలు			
అనంతపురం	(88,72,898)	(58,77,57,785)			
		కొమ్మలు)			
12. మాంగనీసు 1892-1954					
		మమారు	58,107	81,89,480	మధ్యప్రదేశ్ - బొలాబూర్, భండారా, రాగపూర్.
మొల్కముగా తీరాలం,	28,54,881	10,86,82,888	(18,13,847)	(19,54,17,468)	బరిపాడు - మొగడూర్, బొల్లె
వల్లముగా వికాసపట్టణము, కర్నూలు.	(8,82,76,488)	(మమారు 196,94,77,988)			బొలాబూరు - వండ్ మహల్, ఉత్తర మేరూ

అంధ్రదేశపు అవిజనందన - I

వివిధ క్రమిక సంవత్సరాల శిక్షలు	1964 వరకు		1964 లో		ఇతర రాష్ట్రాలలో ఉత్పత్తి చేయి శిక్షలు
	మొత్తం ఉత్పత్తి (లక్షలు)	మొత్తం విలువ (రూపాయలు)	ఉత్పత్తి (ల)	విలువ (రూ)	
12. ముగ్గురాయి 1918.54					
కడప, అనంతపురము, కర్నూలు 14 లాగు	2,80,228 (8,54,464)	42,81,298 (44,51,822)	18,288 (18,792)	2,81,879	రాజస్థాన్ - టై పూర్
1928.27,32,43 వెల్గూరు	405	7,852	—	—	విహార్ - సింగ్ ఘోం
			(8,42,760)		
15. రాదివ్వరాయి 1910.54					
కర్నూలు, వెల్గూరు, అనంతపురం, గుంటూరు.	47,984 (8,00,708)	4,10,519 (1,68,51,968)	722 (42,896)	16,768 (19,38,191)	రాజస్థాన్ - టై పూర్, ఉదయ పూర్, ఖిల్ చాబా మధ్య ప్రదేశ్ - బబ్బల్ పూర్ విహార్ - చాబా ఖిల్, సింగ్ ఘోం మైసూరు - హోబన్, హైదరాబాదు - కరీంనగరు
16. రాతివర 1924.54					
కడప	1,480.75 (8,822,56)	18,88,551 (24,92,198)	121.9 (889)	1,68,011 (2,39,784)	రాజస్థాన్ - ఉదయపూర్, విహార్ - సింగ్ ఘోం, మహారాష్ట్ర - మైసూర్ - హోబన్, బొంబాయి - విహార్
17. వజ్రములు 1909.18			—		
కర్నూలు	191.79 కారట్లు (421.49 గ్రా)	1,440 (88,886)	(1,965 గ్రా)	(4,74,228)	వింధ్య ప్రదేశ్ - చర్నా
18 వస్తువులలో 1911-14, 17, 18, 20 వెల్గూరు	1086 హెం. వె.	4,998	—	—	—

ప్రాత్యక్షంగా చెంబుల అ గడువులకు చెందిన భారతదేశపు వివరములు

ఆంధ్రదేశపు ఉనిజవంపద II : తెలంగాణము : కృష్ణా గోదావరీ తీరములు వచ్చి తెలంగాణ మంతయు స్పృశుమయ విభాగము లింతో నిండియున్నది. గోదావరీ వర్షావధుల రౌదుగును గోండ్లవరము, చీట్లవరము, కృష్ణా తీరమున, కడప, కర్నూలు లింబున కలవు. గోండ్లవరము లింబున చీట్ల, ఇమల గంధకము, కట్ట దళపురాళ్లు. కొలిమిపల్లె - కర్నూలు లింబున పీఠులు మున్నపురాళ్లు, పాపాపాడు లండలు, కట్టదళపురాళ్లు, తెల్లమర్ల, వల - స్పృశుమయ విభాగము లింబున కట్ట దళపురాళ్లు, ఇమలరాళ్లు, వలగురాయి, పైతాపర్, రాచిపూరాయి, పర్వతీ, క్రొవైట్, గ్రానైట్, అగ్ర కము, మెరుగుడు ఉనిజములు, పిసము, రాగ - తెలుగు లింబున ఉనిజపు రంగులు లింబున ఉన్నది. 1954 లో తెలంగాణమునందు ఉన్న ఉనిజముల విలువ ముమారు 8,16 కోట్ల రూపాయలు. దీనిలో చీట్ల విలువ ముమారు 3,16 కోట్లు ఉన్నవి ఉనిజవంపద దిగువన పూర్తిచేయబడినది.

చీట్ల (Coal) వర్గా గోదావరీవరమునెండి తెలంగాణములో 8,800 చదరపుమైళ్లు వ్యాపించిన గోండ్లవరమునందు చీట్లవరము లెక్క ప్రదేశములందు కనుగొనబడినవి కాని ఈ చీట్లవరము చీట్ల ఎంతయున్నది వంపు గ్రామముగ వరీకొనబడలేదు ఉన్నముమైట్ల పాపాపాడు కాటాచాలో కొత్తగొడెం. ఇల్లిందల కాటాచాలో సింగరేణి, అలీబాబాదుల్లా అలీబాబాదు కాటాచాలో కాటాచా గమలమున చీట్ల విరివిగా (14 కిలోమీటరులు) ఉన్నది యిందున్నది ఈగమలమునందు 15 కేమెంటు రాళ్లుపలు పరిశ్రమమునందు ఈ ప్రాంతమున ముమారు 100 కోట్ల టన్నులు చీట్ల గలవి తెక్కపేసి ఈ చీట్ల ఉన్నది. వరీకొనబడిన ప్రస్తుతము వరమున చీట్ల (1000) వరము కాదు ఇది ముఖ్యముగ రైలు ఇంజనీలోను, విద్యుత్ పీఠులు, వాడి, పింగాణి, ఇల్లుపరికరములు మున్నగువాటిలోను ఉత్పాదకరేకమునందెల్ల వాడబడుచున్నది. ప్రాచీనకాలము లోని కేంద్ర పరిశోధనలందు కృష్ణావరము, దీనిమంది రోగ లేకుండా ఎక్కువ కేడితానుండు కోల్ టైట్ (Coalite) తరీద వరకాములు తయారగుచున్నది ఈ చీట్ల

యొక్క ఇతర ఉత్పాదకములుమూడ వరీకొనబడెదలు చున్నవి.

పీఠులును మున్నపురాళ్లు (Limestones for Cement) - పీఠులు మున్నపురాళ్లు మున్నపురాళ్లు కర్నూలు లింబున విరివిగా కలవు. గుట్టా తల్లాలోని అనీపియేట్ పీఠులును కేరళిచాప పాపాపాడు పీఠులును మున్నపురాళ్లు ప్రాచీనకాలమునెండి కాటాచాలో కాటాచానుండియు, మహబూబ్ నగరు తల్లా కొడంగల్లు కాటాచానుండియు కూడ లభించుచున్నవి. ఇట్టిరాళ్లు మహబూబ్ నగరుతల్లా అలంపూరు, కొల్లాపూరు కాటాచాలోను, నల్లగొండతల్లా మిరియాలగూడ, పాపాపాడు నగరు కాటాచా యందును, కరీంనగరుతల్లాలో మల్లాపాడు కాటాచా యందును, అలీబాబాదు తల్లాలో అలీబాబాదు, అనీపాపాడు కాటాచా యందును ఎక్కువగానున్నది.

కట్టదళపురాళ్లు (Building stones) : తెలంగాణములో విలువయైన కట్టదళపురాళ్లుగ్రానైట్లు కొరతలేదు, ప్రాచీనకాలమునెండి లింగంపల్లి గమల గ్రానైట్లతోనే కొంతయి వర్షయను, ఉపాధియో వికృతిరాలయ భవనములను నిర్మించి కర్నూలు పంపాతిరెండిన చక్కని మున్నపురాళ్లు, పాపాపాడు లండలు (చరటలు) తీయ గమల ప్రాచీనకాలమునెండి ప్రాంతమునెండి వరీకొనబడిన కర్నూలు, గోండ్లవరమునెండి కట్టదళములను ఉపయోగముగ ఉన్నాయి. ఇమలరాళ్లు రాలయమునది. పీఠులనుగల పాపాపాడు ఉన్నముమైట్ల మిరియం దళపురాళ్లు లభించును. గ్రానైట్లతో గోడలపై (Dryness) వర్షదిన నల్లటి స్పృశులను కలుగవరకంట్ల కోటలోను, నల్లగొండతల్లాలో మార్కాచేల సమీపమున మున్ను పిల్లమర్లలోను కట్టదళములను వాడబడినది

మున్నపురాళ్లక ముఖ్యముగ ప్రాచీనకాలము తల్లా తూర్పుపల్లి కాటాచాలు, వరీకొనబడు, ఉన్నముమైట్లు కాటాచాలోను, ఇమల, నదులమంది, పెద్దకారమునెండి లభించుచున్నది.

ఇమలరాళ్లు (Iron ore) భార్యవరము లింబున దిడినది ఇమల రాగిగంధము (Biot ore) ఇమలము

మాదిరి 55.56 పాళ్ళు) ఇప్పుడు మెట్టు కాటాకాలో అప్పవరసింహాపురము, ఇల్లిందల కాటాకాలో బయ్యారం మున్నగుచోట్ల 1954 నుండి క్రవ్య మొదలిడింది. ఈ సంవత్సరం దిండి తక్కువరకపు ఇసుకపాళ్ళు (ఇసుము 85.40 పాళ్ళు) కరివగరుత్తలా పొలకాకాదు కాటాకాలో యడవల్లి ప్రాంతమున, జగ్గియాల కాటాకాలో చందోలి, అడిలాకాదు తిల్లా తానా పూర్ కాటాకాలో రిక్కాల, కన్నెడ, రమారకాదు పద్మమూరు తోట్ల టమ్మలండును, పిటిమండి తమ్మి-రేయి విరావమును రాష్ట్రీప్రభుత్వము పరిశీలన చేయుచున్నది

వెలుగురావి(Quarry) ఫెల్డ్ స్పార్ (Feldspar) : ప్రారంభాల్ పర్వత కాటాకా పెద్దపెట్టమండి వెలుగురాయి, పెయ్యూర్ కొండ ప్రారంభాదు గ్లాసు పింగాణి పరిశ్రమలో వాడబడుచు, కొండ లోంకయి మున్నగు కయటి శేంఢములకు పంపబడుచున్నది. ఈ వివిధముల మహాలాక్ నగరు తిల్లాలో పాట్నగరు, మల్లల్, నల్లగొండ తిల్లాలో మిరియాలగుడ, కేవలకొండ కాటాకాలోను, మెదకు తిల్లాలో చాలవోట్ల పెద్దపెట్టమండి లక్ష్మగురును, మహాలాక్ నగరు తిల్లా కొండగల్లు కాటాకాలో కుర్లమగు కాన్డో తిల్లు, ఇసుకరాళ్ళుకూడ నున్నది.

దవిలికోట (Silline బేరింగులు) మల్లల్ కాటాకాలో చాలవోట్ల, కేవలకొండ కాటాకాలో పెద్దపల్లవల్లి, గోండ్లపల్లవల్ల చేయుచున్నాడు.

తిల్లమర్ల (Kaolin) కొలిమిపర్ల (Fireclay) : పింగాణి పరిశ్రమ టవయోగిండు తెల్లమర్లను మెదకుతిల్లా అహిరాకాదు కాటాకాలో పైతాపూరు, ప్రారంభాదు తిల్లా కాండూరు కాటాకాలో గింగుర్తి, మహాలాక్ నగరు తిల్లా పరిగి కాటాకాలో శ్రీరంగాపురం, కుందుగ్గి వద్ద కేర్లెరు రాళ్ళమండి క్రవ్యుచున్నాడు వల్లగొండతిల్లా పొలకాదునగరు కాటాకాలో పింక్రియాలపర్ల కర్నూలు మర్లరాళ్ళలో (Sillale) 80 వేల టన్నుల తెల్లమర్లగలవి అందకా చేసిరి. వరంగల్లు తిల్లా పాకాల (వర్మంపేట) కాటాకాలో మర్రిగూడెం, ఇప్పుడు మెట్టుతిల్లా ఇల్లిందల కాటాకాలో మిరియాల పెంపవర్లకూడ తెల్లమర్ల కొద్దిగా దొరకును.

అడిలాకాదు తిల్లా అహిరాకాదు కాటాకాలో పేగ్ గాండ్ ప్రాంతమున గోండ్లవ శిలయందున్న మేలు రకపు కొలిమి మర్ల రాళ్ళుమేలవర్ల క్రవ్యలబుచున్నది ఈమర్ల పేగ్ గాండ్ వర్ల 50 లక్షల టన్నులు, బుక ర్వుల్ వర్ల 2 లక్షల టన్నులు గలదని తెలియజేసిరి.

లాచిప్పరాయి (Sillalite) : కరివగరు కాటాకాలో ముద్దుంపూరు, ఇప్పుడు మెట్టు తిల్లా ఇల్లిందల కాటాకాలో రాగలోయనగూడెం మున్నగుచోట్ల పుటమయి విశాళీయ శిలలో క్రవ్యు రాచిప్పరాయి అతిక భాగము కొప్పురు చేపరుమిల్లలో తోట్లకు రోలై పై చేరుకుంటు చాడబడుచున్నది. కరివగరు తిల్లాలో మెట్టుపల్లి, మల్లరాకాదు కాటాకాలో కురకల మర్రిగుంట, నికామారాదు తిల్లా అయ్యూరు కాటాకాలో తోటపల్లి, వల్లగొండ తిల్లా కేవలకొండ కాటాకాలో కొండపల్లి, ఇల్లిందల కాటాకాలో అప్పయపల్లివర్ల లింపు రాచిప్ప రాయిలో కాడిలు, రాశిపాత్రలు మున్నగువని తెలుసుదురు. మహాలాక్ నగరుతిల్లా మల్లల్ కాటాకాలో అశ్వగ పట్టము ప్రారంభాదు తిల్లాలో అరేమట్ల, లామూరుల వర్లను మలివమగు రాచిప్పరాయి దొరుకును.

వర్మెకాటిక (Sillalite) : వల్లగొండతిల్లా పొలకార్ నగరు కాటాకాలో అప్పలపాం, మహాలాక్ నగరుతిల్లా కంపకుర్తి కాటాకాలో బావల్లివర్ల రాచిప్పలు చేయు టకు వాడబడుచున్నది

వివిధ రంగులు (Ore) : పురమర్ల మెదకుతిల్లా అహిరాకాదుకాటాకాలో పైతాపూరువర్లను, పచ్చమర్ల ప్రారంభాదుతిల్లా వికారాపూరుకాటాకాలో పై రాశి పుర వర్లను, దక్కన్ లాకాంపై (ఇట్టికాలెం) (తేటపెట్టలో) క్రవ్యలబుచున్నది.

క్రోమైట్ (Chromite) : మర్ల కాటాకాలో ప్రవ శిందిన కొండపల్లి కొండలో క్రోమైట్ అవులవుట గలదు. 1954 లో తెలుసుచువర్ల దిండి క్రవ్య వారం లింది.

గ్రాఫైట్ (Graphite) : గ్రాఫైట్ అప్పుడు మెట్టు తిల్లా పాలవంర కాటాకాలో గుండ్లమరుగు, మందులబువ మున్నగుచోట్ల గాల్ఫ్ రోడ్ కూడ పై పులలో 2 అడుగులలోపు మందముగల రాకములమండి లింపుచున్నది.

అంధ్రదేశపు అవలంబక-II

గంధకము (Sulphur) : కాంచూరు, కొత్తగూడెం, చొగ్గుగమలమండి ఉత్పత్తియగు లొంగ్గలో పొరలనువల్లక అక్కడక్కడ మంచు ఇనుముగంధకమును (Pyrite) పరిశీలించుచు కాంచూరు గమలవద్ద ఈ పరిశీలి అక్క. చొగ్గు పొర (Sulphur) నుండియే ప్రతివేల 40 టన్నుల గంధకము లొందుచున్నది

అగ్రకము (Mica) : పెంపు వచ్చెగల మహేంద్రవైట్ అగ్రకము ఇమ్మముపెట్టుకల్లా పాలవంద కాటాకాలో పూజారి మొక్కొడివద్ద, మధిర కాటాకాలో కల్లూరు పమిరమునను, హోల్లెండ్ అగ్రక మైమును హొచ్చివ పెగ్గుపెట్టలో అభ్యుదయగును

వలక (Silica) : ఇల్లిందల కాటాకాలో తుమ్మల చిలకవద్దను, వల్లగొండకల్లా మిరియాలగూడ కాటాకాలో పశిరావారుపద్దను వలల కొయ్యకును చిలయక గట్ల మధ్యరావు గలవు

పెరుగుడు (Alumina) అవలంబకముల అభరణములకు పయోగించు పొరకర్మకముగు ఎరువు గాపైట్, కయి నైట్ పాలవందకాటాకాలో గరికపేట, కాగెర్ల ప్రాంతముల లభించును

పాలవంద కాటాకాలో రంగుపూరువద్ద 2500 టన్నుల తురులిందము నయ్యైట్లో గలదు ఇది మిరి

యాలగూడ కాటాకాలో పెద్దగూడెము ప్రాంతమున, ఇమ్మముపెట్టు కాటాకాలో గుట్టుగొర్తవద్దను, పాలవంద కాటాకాలో కచ్చెగిరి కొండలందును మూడ నవ్వుది.

వజ్రములు (Diamonds) అంధ్రదేశములో కొంత కాగ మొకప్పుడు, గోల్కొండ రాజ్యములో చేరి యుండెను, ఇక్కడి వజ్రములు గోల్కొండ మొక్కెటు నుండి ప్రపంచమంతయు క్యాపించుటచే, వీటి గోల్కొండ వజ్రము లని పేరువచ్చెను పాతవజ్రపుగులు కృష్ణ కు త్ర రవు తొట్టునను. మహాబాునగరుకల్లాలోను చాలవేట్లు నున్నవి

పీకము (Lead) : గజిపా వల్లగొండకల్లా దేవర కొండ కాటాకాలో పెద్ద అర్పిల్లపల్లి, చిన్న అర్పిల్లపల్లి చింతకుంట, మన్నెపల్లి, కొప్పేరిగూడెం, మిరియాలగూడ కాటాకాలో పండికొండవద్ద కాత్సెన్ట్, వలుగురాతి వాళములలో కొద్దిగగలదు.

లాసి (Copper) : పాలవంద కాటాకాలో యాలం బయలువద్ద, వల్లగొండకల్లా వేలూర్ వగరుకాటాకాలో చింత్రయాలవద్ద, మహాబాునగరుకల్లాలోని గచ్చాల, మక్తల్, అచ్చంపేట కాటాకాలో కొన్నిచోట్ల పాత రాసి గమలవ్వుది

1864 లో తెలంగాణా అవలంబకము

అవలంబకము	జిల్లా - కా.	ఉత్పత్తి (బ)		విలక (మ.)	
		కయాకాపాది	మొత్తము	కయాకాపాది	మొత్తము
ఇనుము :	కరీంనగరు.జి.				
	వేలూరాకాద్.కా.	800	—	8,000	—
	ఇమ్మముపెట్టు.జి.				
కోపర్ :	ఇల్లిందల కా.	2,810	—	28,100	—
	ఇమ్మముపెట్టు.కా.	28,099	29,709	2,80,990	2,97,090
	ఇమ్మముపెట్టు.జి.				
అవలంబకము :	మధిర.కా.	89	89	2,760	2,760
	పెరుగుడు.జి.				
	పాపిరాకాద్.కా.	85	—	1,700	—
హైదరాబాద్ :	హైదరాబాద్.కా.	100	185	2,000	2,700
	వికారాకారు.కా.				

అంశములకు లబ్ధిపరచుట - II

గ్రామీణులు :	అమ్మమమమమమమ.	28	28	2,150	2,150
తెలియదు :	మహామహామహామమ.	2	2	—	—
కొత్తమమమ :	అమ్మమమమమ.	715	715	7,894	7,894
వలసలము :	మహామహామమ.	8,888	8,888	78,820	78,820
తెలియదు :	అమ్మమమమమ.	1,880	1,880	18,400	18,400
కొత్తమమమ :	అమ్మమమమమ.	4,78,982	—	1,08,78,579	—
రాష్ట్రములు :	అమ్మమమమమ.	1,45,440	—	—	—
	అమ్మమమమమ.	8,89,765	14,55,187	2,11,88,899	2,15,57,478
	అమ్మమమమమ.	75	—	4,787	—
	అమ్మమమమమ.	10	85	150	4,887
మహామహామ :	అమ్మమమమమ.	1,898	—	7,818	—
(పీఠములు)	అమ్మమమమమ.	15,011	—	8,078	—
మహామహామ :	అమ్మమమమమ.	1,910	—	877	—
మహామహామ :	అమ్మమమమమ.	422	—	2,700	—
మహామహామ :	అమ్మమమమమ.	87,882	—	8,84,175	—
మహామహామ :	అమ్మమమమమ.	518	1,07,139	2,200	8,80,441
			18,11,890		8,29,25,820

కట్టడపురాము, మహామహామ, అమ్మ
 (పగము వివరములు తెలియదు.)
 మొత్తం లబ్ధిపరచుట
 1,78,274
 18,11,890+
 (1,78,274 × 2)
 = 19,68,938
 2,29,25,820
 (2,29,25,820 × 2)
 (= 4,58,51,640)
 తేలిక 2 3/4 కోట్లు
 ఎన్. వి. వి. యు. వి.

అంధ్రప్రదేశ్ కను - I

ఆంధ్రప్రదేశ్ కను : I ఆంధ్ర : అంధ్ర రేఖము 14° మొదలు 20° దీర్ఘ ఉత్తర అక్షాంశములమధ్యను, 77° మొదలు 85° దీర్ఘ తూర్పు రేఖాంశములమధ్యను వ్యాపించి ఉన్నది. ఇంతభూభాగము మదరాసురాష్ట్రములో ఉంది. 1953 లో ప్రత్యేక ఆంధ్రరాష్ట్రముగా ఏర్పాటుకావడంతో సూర్యాపేట రేఖాంశము 88,417 వ మైళ్ళపై కాల్యముతోను, 80,507,801 జనాభాతోను నిండి ఉన్నది. వై చామిగొంత వసుధలంది ఇది మధ్యరేఖపై కాల్యముగల భూభాగము అగును

ఉంది. సహ్యాద్రి, తూ విభాగము. ఆంధ్రరేఖము హిందూస్తానము యొక్క దక్షిణ ప్రాంతముయొక్క మధ్యభాగములో తూర్పురేఖానికి అనుకూల ఉన్నది. పశ్చిమాన ఈ భూభాగము దక్కను పీఠభూమిలోనికి హిందూస్తాన ఉంది, తూర్పు కనుమలనెదురు విచ్చిన్న పర్వత శ్రేణుల కాలువలపై ఉన్నది. పూర్వద్వీపంలో ఈ రేఖము (1) తీరప్రాంత మైదానము, (2) తూర్పుకనుమల పయో వృక్ష మైదానము (3) దక్కను పీఠభూమికి సంబంధించిన ఉన్నతప్రదేశము అను మూడు ప్రాంతాలుగా ఉన్నప్పటికీ భూగోళ శాస్త్రజ్ఞులు వారి పరమాత్ర విభాగము వనవలించి ఆంధ్రరేఖమును ఈ క్రింద మదపొందిన అరు సహజ భౌతిక ప్రాంతాలుగా విగ్రహించుచున్నారు.

(1) కృష్ణా - గోదావరి దెల్టాప్రాంతము. (2) తీరప్రాంత మైదానము. (3) తూర్పుకనుమల ఉత్తరప్రాంతము ఇది గోదావరి - పంచగౌరవనమలమధ్య వున్నది (4) తూర్పు కనుమల - దక్షిణప్రాంతము - ఇందులో పల్లవలంబెను కొండలు - పెరిగొండ, పాలగొండ పర్వతాలు ఉన్నవి. (5) పశ్చిమ - పీఠభూమి. (6) మాగూరు - శ్రీరావల ప్రాంతము అను ఈ అరు భాగాలు ఈ రాష్ట్రముయొక్క భౌతికవర్ణనకు తెలుపుచున్నవి. ఆంధ్రరేఖములో కృష్ణా గోదావరినదులు ప్రజలకు శీతవాహరము లనుటలో సరికొద్దీ లేదు. వీటి రేలెండి కలుపుచు కొత్తవరపల్లె ఉన్నది. ఈ పరస్పర తమిళనాడు మొదలైన అలవాహిమల నుండి అంబువీళ్ళరించి ఉన్నతీరుద్యారా నముద్రము లోనికి వ్యాపించి ఉన్నది ఈ రెండు నదులయొక్క సంగమభూమిపైగిరినే ఆంధ్రరేఖముయొక్క శ్రవణపర్వత అధారపడి ఉన్నది. తూర్పుకనుమల కొండలు ఎక్కు

తక్కువ, మధ్యమధ్య మైదానముపై నిమగ్ని కొండలు 5,000 అడుగుల ఎత్తువరకు ఉన్నవి. రేవణి, మహేంద్ర గిరి శిఖరాలు, దక్షిణములో పల్లవలంబెను, ఎర్రమలగొండలు, మంటికొండ, వైరవిగొండ శిఖరాలు ముఖ్యమైనవి పీఠభూమి ప్రాంతము నముద్రమునకు 1,600 మొదలు 1800 అడుగులవరకు ఎత్తున ఉన్నది.

వర్షపాతము : తీరప్రదేశములోని తీరప్రదేశము, వర్షపాతము అంగభూభాగములోని యిటువనవనముల ప్రభావమువనవలించి మారుచుండును. తీరప్రాంతము ఉత్తరము మాన్ మారుమంది వర్షమును పొందుచున్నది. ఎంతకాలపు వై ర్మతి వనవాంతుండి అత్యధికవర్షమును పొందుచున్నది. దెల్టాప్రదేశాలయందు వర్షము ఎక్కువ. పశ్చిమానికి వెళ్ళినట్లొక వర్షము శస్త్రహితువుయందును, దక్కను పీఠభూమిలో ఉన్న రాయలసీమ ప్రాంతము పశ్చిమ కనుమల యొక్క వర్ష రాష్ట్రములో (Raim mhadow) ఉండుటవల్ల జానూరికి 700 అవుచున్నది. మేరెలో ఎంతకాలము ఉత్పరక నందుకొనును దీక్షలందులో చరి మురుగును విశాఖలో 92°, చెల్లూరులో 104°, కడపలో 105.9°, గుంటూరులో 115°, విజయవాడలో 120°, శ్రీరావలములో 125° వరకు ఉష్ణోగ్రత హితును అవసరిలో అల్పఉష్ణము విశాఖలో 68°, చెల్లూరులో 67°, కడపలో 65.2° ఉండును పరి సెడుటకు వీలైన ఉష్ణోగ్రత జాన్, అలై మాపాలో హిస్తాప్రాంతము అంతుకు ఉండుటవల్ల అచట వరిసెడు ఎక్కువగా ఉన్నది వర్షము దక్షిణములో 35°, వై ర్మతిలో 20° నుండి అయిదురేరి ఉత్తరములో 40° వరకును, ఈశాన్యములో 55° వరకును పెరుగును చెల్లూరులో వసంబులో 11.7° లును, కాకి నాడలో అలై లో 6.4° లును, అల్లూరులో 8.6° లును, విశాఖపట్టణములో అల్లూరులో 8.9° లును వర్షము వడుచున్నది. దక్షిణ పీఠభూమిలో విశాఖలో సెప్టెంబరులో 4.3° లును, కర్నూలులో 6.0° వడుచున్నది. దక్కను పీఠభూమిలో మొత్తముమీద 20° వర్షముగన్న ఎక్కువ వడగు రేఖములో ఎక్కువభాగములో 25° మొదలు 30° వర్షము వడుటవన తీరభాగములో పల్లవ వర్షపాయ మును, మధ్యభాగములో మొట్టమొదటపాయమును ముఖ్య స్థానమును అక్రమించుచున్నది.

పాపాలను; వ్యక్తసందేహ; అంగరేఖముతోఁజూములు
 మొత్తముమీద రాని పాపవంశముయినది. తూర్పున
 కొన్ని గోదావరి తీరాంతరే వర్ణింపఁబడినవి. అంగరేఖ
 మొదల నుండి వర్ణింపఁబడినవలె నీ పాపవంశమునకు నట్లమర్పి
 యెవలె వర్ణింపఁ జేరవలెననకు నీ పాపవంశమునకు, నీవు
 ఇంతవరకును ఉండుము. ఇందులో కొన్ని బుద్ధ
 తేజలకుఁగల ఉన్నది. పర్యవ్రాసమున కనిపింపుచున్న
 ఏవ్రలేతలను వివరముగా కనెడుచుండుము. చాతకో
 తుమిదికోతలను వివరముగా ముందుకు తూర్పుదిశకు
 జూపిచితిమి. కొందఱెక్కు వలె అంతఃజాతి పెరుగును.
 కొన్ని తలలు నీకొనూరుమీద గోయరుంగుతో ముండు
 చుండుము. పశ్చిమమునకు రోమునకొన్ని తేయొక్క
 పాపము వర్ణమున్నట్లు కనుపించినను అక్కడఁకుఁ నీవు
 కనిపింపదుము. కూచి అన్నివలలు పడఁగలిగి కత్తిరి
 పుండుచున్నది. పశ్చిమలైంగిక పాపములకు మూలగా
 జూమును, తోలను, దివ్యదిన్నె మఱువ యాది
 పశ్చిమ ఉపసంగతి చెప్పెనును. నీకొనూరుయొద్ద
 ప్రస్తుతింపఁబడు కనుయయ పాపమునకు వర్ణ తే
 లును. కొండకోణంలో అనేక అనియతికరములను
 తేలు పలకుల నీలుగా ఉండి, అవి క రాజుగా వ్యక్త
 సందేహ తోడ్పడుచున్నది పశ్చిమిని, పాపవ్య
 వర్ణముగల అన్నితొలలో ప్రకృతికర్మమున వ్యక్త
 సందేహ పెరిగియుండును. అంగరేఖములో అదవిమొదలు
 మున్నవరకు వ్యక్తతాపరంబులందలకొన్ని పెరుగు
 చుండును కనిపింపదు. పశ్చిమ వర్ణమునకు వర్ణములో 15
 మొదలు 30 అంగరేఖల వర్ణము ఉండునలవను,
 తేల మంచిది యగునలవను, అ ప్రాంతము యొద్ద
 అదంతో నిండుచున్నది. ఇక్కడ మొదటా కర్ర లేక
 రోమునకు అనేక కరాచెట్లు తీయఁబులలో ప్రవర్తము
 అంతయును కనిపింపదు. అవలెను కరాచెట్లు
 కూచిది వ్యవసాయమునకు ఉపయోగించుచున్నాడు.
 ఇంకా విరాళ, తూర్పుగోదావరి జిల్లాలో వర్ణింపఁ
 బడినావలను ప్రాంతములు అచిదివలముగా ఉన్నది.
 పశ్చిమమునకు తిక్కనకొల్ల అదవి నలవలె, నీడుకూచి
 కూచి వారును. దీవెగా, అక్కడఁకు నీవు దివ్య
 తిక్కతో విరాళు రాచివలెతోకూడి ఉండి విరాళ ప్ర

అంధ్రరేఖామణి-I

ముగా ఈ రెడ్డి ప్రదేశాలకు ఫలవంతము అయినవి ఈ కాలవలలో ప్రయాణింపబడుచున్నవని భావించుచున్నది 10 నెలల పాటు నిలిచిన వ్యూహ దగ్గరల పరిధిల రవాణా పాఠ్యముగనున్నది ఇటువంటి ప్రయాణ ప్రాముఖ్యముగల కాలవలలో అంధ్రరేఖా కాలవ ఒకటి చాల ముఖ్యమైనది దీని మొత్తము పొడవు 2568 మైళ్ళు. కూర్మపీఠములో నైలుమార్గానికి దగ్గరగా పోవుచుండును. దీనిమీద 184 లక్షల రూపాయలు విలువగల వస్తువులు ప్రయాణము చేయుచున్నవి ఇవిగాక పశ్చిమాంధ్రములో శుంకశ్రావ్యాశ్రావ్యా రాల ఉపయోగముచేసే ప్రదేశిక, ఇందులో 2,94,000 ఎకరాలు పొరుకావలయును. గోదావరికి కట్టవలసిన రాసుపాదపాగరము 21 లక్షల ఎకరాలకు దీని అందించును. దాగూర్పుపాగరము అనే పండితాంధ్రప్రాంత్య ముఖ్యాంధ్రములోని గుంటూరు, నెల్లూరు, తిల్లాలలో పీఠపాదలకు కలిగించును. ఇవిగాక, పులిచింతల, వంగరార మొదలైన చిన్న చిన్న ప్రదేశాలున్నవి. దక్కను పీఠభూమి అంతటను బావులు, చెరువులు ప్రసిద్ధిశక్తివలన వ్యవసాయశీలములు

వ్యవసాయము అంధ్రరేఖములోని 4049 లక్షల ఎకరాలలో 1581 లక్షల ఎకరాలు పొరుగుదొడ్డిలో ఉన్నవి. 244 లక్షల ఎకరాలు పొరుగుదొడ్డి రావలసి ఉన్నది ఇందులో 45 లక్షల ఎకరాలకు నీటిపవతి ఉన్నది అంధ్రరేఖములో అపారధాన్యాల ఉత్పత్తి మాటికి 80 వంతులుపైగా భూమిని ఉపయోగించెదరు. అందులో ధాన్యాలకి 42,87,146 ఎకరాలు అత్యధిక స్థానమును పొందిఉన్నవి. 1951 లో వ్యవసాయము ప్రదానమౌచుచున్న ఉత్పత్తి ఈ ప్రాంతముగా ఉన్నది

పంటనీటి	ఎకరాలు	ఉత్పత్తి (లక్షలు)
1 వరి	42,87,146	27,89,860
2 రోజుము	26,76,824	5,22,880
3 వేరుశనగ	22,86,488	8,68,810
4 కొర్ర	10,22,188	1,20,810
5. కంబు	8,94,088	2,00,840
6 పప్పునములు	8,98,762	58,908
7 కాగ	5,22,787	2,21,067

8. ప్రత్తి	5,86,912	72,887
9. ఇతరధాన్యములు	4,40,280	78,012
10. పొగాకు	2,26,240	1,10,287
11 నెలలు	2,56,548	84,980
12. మిరపకాయలు	2,02,285	1,08,560

వరి చాల ముఖ్యమైన పంట. ఇది కృష్ణా గోదావరి తెల్లాలలో ప్రధానముగా పండించబడుచున్నది. కాని రేఖము అంతటను కొద్దిగానే, గొప్పగానే పండించుచున్నాడు. ఎకరమునకు 1800 పాముల పంట పండును. వరిగాక వడ్ల, తేగ గంటి, చోడి తేగ కాగి ముఖ్యములు వరి. ఇవిగాక అరిసెలు, పాములు, వరిగెలు, ఉండలు అనే తిండిగింజలు ఉన్నవి తరువాత పశ్యుపదములు. ఇందులో కందులు, పెసలు, పెసగలు, మినుములు, జనుములు ఉన్నవి అనుములు, అలచందలు, మిరియలు ఈ జాతిలోనే మానెగింజలలో వేరుపెసగలు ఎక్కువ స్థానము ఉన్నది సుప్రేలులు, అదిరెలు, ప్రత్తిగింజలు మానెల మూత్రమేగాకులంద ట్రాక్షగా పిచ్చిపేద బాల్తా పరిశ్రమకు రోపాదము ఇచ్చుచున్నది. ప్రత్తి రేఖభూమిమీదను, మధ్యాంధ్రములోను వ్యాపించియున్నది పొగాకువ్యాపారపు పంటలలో చాల ముఖ్యమయినది గుంటూరు, కృష్ణా తిల్లాలలో ఇది విశేషముగా పండించబడి విశేషా లకు ఎగుమతి అగుచుండును పంచదార, చెరకు అంధ్ర రేఖము అంతటనువ్యాపించియున్నది. చిత్తూరు, గుంటూరు, కృష్ణా తిల్లాలలో దీనికి ప్రత్యేకస్థానము ఉన్నది

పశుపంపద : అంధ్రరేఖములో పశుపంపద విస్తారముగా ఉన్నది ఎల్లలు 25 లక్షలు, అవులు 20 లక్షలు, దున్నరొళ్ళులు 7 లక్షలు, ఇల్లెలు 17 లక్షలు, గొర్రెలు 48 లక్షలు, మేకలు 25 లక్షలు ఉన్నవి మధ్యాంధ్ర రేఖములో ఉన్న గడ్డిపొంతులు ఈ పశువుల గ్రావము వలన అవకాశము ఏర్పాటుచేయబడినది పరిశుభ్ర ఆహార పుష్టితేగ పశువులు లభింపముగా ఉన్నవి. ఒక కోటి వరి లక్షల ఎకరాల భూమి పశువులకు గడ్డిభూములుగా ఉన్నవి. అంధ్రరేఖములో అంగోలుజాతి పశువులు ప్రసిద్ధి శక్తివలన పాలకు, వ్యవసాయమునకు చేరువవర్తవి. 2500 పాముల పాలు ఇచ్చుచున్నవి. పశువులు ప్రతి వ్యవసాయ చారునికి అవసరముగా ఉండుచున్నవి

[illegible]

పరిశ్రమలు. అంతరేశము పరిశ్రమల విషయములో వెనుకబడి ఉన్నది మార్పు అంతరములో కొన్ని పరిశ్రమలకు ప్రారంభము జరిగినదిగాని, పరిమార్పయములో పరిశ్రమలు ప్రారంభముకాక కాలేదు అయితే, విద్యాపర్యవేషమువద్ద కాలానిర్వాహకా స్థానిన ఉపయోగము కొన్ని పరిశ్రమలు మానేశించి విద్యుచ్ఛక్తి నిర్మాణముల పూర్తి అయినవఱకుకాక, లేకములో పరిశ్రమల అవకాశాలు లభించినపుడు మార్పయలో ముగిసి అంతరము పరిశ్రమలు కొన్ని పరిశ్రమలకు మార్పయ రాష్ట్రమునకు తెరిచివేయవలసి, చెత్తద్రవ్యములలో తెజావరలో నిమగ్నము పరిశ్రమలు, సూర్యమలలో మైదా పరిశ్రమలు, సూర్యమలలో పాగామ పరిశ్రమల వ్యవధిగనది విద్యుద్రశములలో నిర్మింపువలయు అంబెనీగోరి వచ్చు-పావులు, రాజాపాల్వేరిలు, సూర్యమలలోని వింగాల పరిశ్రమలు, తెజావరలో శైలివని, చెత్తద్రవ్యగనది, ఇవిగాక ఖరీద పరిశ్రమలను చెత్తద్రవ్యగనది వరకు పరిశ్రమలు, కట్టుబడు, చెత్తావరములో, కాచిపాల్వేరి పట్టుపరిశ్రమలు, బెల్లూరు, సంగూరు, గోపవర, విశాఖ జిల్లాలోని లేకేక పరిశ్రమలు, వర్షారావుగేటులోని ఖరీదపరిశ్రమలు, విశాఖలోని నందవచ్చు గోమొగు పరిశ్రమలు, గొంధపల్లి గోమొగుపరిశ్రమలు, చెత్తవలలోని గేముపనులు తెజావరలోని శివసంపరిశ్రమలు, వరంగ పరిశ్రమలు మొదలయి ముగిసినవి ఉన్నది.

అవశ్యకం అవసరము ప్రయోజనార్హం నీకా
గూడ అందలేదు వెనుకబడియున్నది, రోడ్డు వర్షపువ
లై ముక్కాముకు ఇప్పుడిప్పుడే అలోచించబడుచున్నది.
అంద్రోజీములో పచ్చి - మిరియములను మిక్చుగేసి
పూర్వమును, మరల మరల కూడా మరలను-శీలి, మర
లను-కొంకాను మార్గాలు క్రాడ గేడి లెనువ అంద
లేదునుగూడా వెప్పుచున్నది రోడ్డుగూడ ఇదే పూర్వమును
అనువరించి ఉన్నది ఇక రోడ్డునోక బోలెడుయేదల.
అంద్రోజీ మిమార్గముల వర్షపు. కాలువలు, కనులు
కొల్పగలగూడ ప్రయోజనము ఉన్నవిగావు.

పేరక వ్యాపారాలకు అంతరంగికముగ వ్యాపారము ఎదురుతుంది, దిగుమతులకు అంధ్రేశేమనో నబిమూలం కావాలి అందుచే గాక, శిశుర రాష్ట్రానికి కూడ బాగుచేయునట్టి వస్తువులు, భాగస్వాము, లోక్కు, చేరు చేసెగ, ముగిసింజులు, ముగిసింజులు, వస్తువు, మరలరకు రై శిశుర వాహానాకావ్యాపారముడ అభారపడితిమ్మిది, ముడి ప్రతి, నర్దులు, దిమిదులు మొదల ప్రవాహము కూడ వ్యాపారమును పొగింపవలయును. కొట్టిరి, కొయ్యి వాహనము, ముందులు, వాగమును ముగిసింజు వ్యాపారము పొగింపవలయును. శివీవాక లొంబాము, మెడరాను రేపురి నుండి వచ్చు దిగుమతులకు అంధ్రేశేమనో తగిన స్థాన మున్నది. 1989.40 తో 10 కొట్టి 40 లవల ముందుల వ్యాపారము అంధ్ర శిశుర వ్యాపార శిశురదని అంధరా చేయవలసి

శేష పక్షపాదములు - ఆంధ్రదేశమునకు శిర భూమి ఉండుచున్నట్లు శేషుల అభిప్రయము ముఖ్యముగా ఇరుగవలసి యున్నది. 1946 లో ఆంధ్రప్రదేశ్ గురించి వారి వివేక నష్టమవినది విశాఖపట్నము యొక్క అభిప్రయము అరిగినది కాకపోయి, అందరు, కొర్రపల్లిపాడు మొదలగు చిన్న శేషులు కూడ ముఖ్యముగా పాల్గొనగలమని నేనుయున్నాను.

జనవంశ్యులు - ఆంధ్రదేశములో కూర్చుని జిల్లాలో జన సంఖ్య ఎక్కువగానున్నది కాబట్టివలసి జిల్లాలో 900 మందిని 1200 వరకును చేరదగినట్లుగా జాబాబు జిల్లి ఉన్నది. విజయవాడ, గుంటూరు, విశాఖపట్నము, హిరొలు, కాకాపాడు, రాజమండ్రి, కర్నూలు ఆంధ్రదేశములో ముఖ్యమున పట్టణములు.

అంధ్రప్రదేశ్‌ను . II

రాజీయ పరిస్థితులు: అంధ్రప్రదేశ్‌ములో రాజీయచారా వరణము ఎక్కువ కాంగ్రెసు, కమ్యూనిస్టు, ప్రజాపార్టీ లకు అధరణము ఉన్నది విశాఖపట్టణము, తిరుపతిలో విశ్వవిద్యాలయాలు ఏర్పడ్డవి.

డి. బి. కె.

అంధ్రప్రదేశ్‌ను II (తెలంగాణము): తెలంగాణ ములో 9 జిల్లాలున్నవి అవి అదిలాబాదు (9,02,532 మంది), నివాపూబాదు (7,78,168 మంది), మెదక్ (10,27,298 మంది), కరీంనగరు (14,28,188 మంది), వరంగల్లు (18,25,984 మంది), వల్లగొండ (12,52,810 మంది), ఖమ్మం (7,00,008 మంది), హైదరాబాదు (16,11,882 మంది), మహబూబనగరు (11,98,498 మంది) తెలంగాణ వైశాల్యము 48,282 చ. మై.

తెలంగాణ ప్రాంతము చక్కను పీకభూమిలో చాగిసింపియన్నది సరాసరి 1500 అ ఎత్తు కలిగి తూర్పునకు చాళియన్న పీకభూమి ప్రాంతము పర్వతమునకు మన్ను పర్వతములు తెలంగాణములోనికి వచ్చు కొని వచ్చినవి ఇవి 8000 అ కంటే తక్కువ ఎత్తుగల చిన్న పంపులు అదిలాబాదు జిల్లాలో పాత్యూరా, విర్బలా పంపులు, నివాపూబాదులో సిర్పివల్లి పంపులు, మహబూబనగరు జిల్లాలో మహాబాదు, అమరాబాదు కొండలు, వల్లగొండ జిల్లాలో దేవరకొండ, భువనగిరి కొండలు కలవు హైదరాబాదు జిల్లానుండి పాకాం కొండల వరకు, అక్కడినుండి అగ్నేయదిశగా ఖమ్మం జిల్లా మధ్యగా చాగిసింపిద గోలకొండ జిల్లాగనా తీవ్రము (Waire మీద) అని పిలువబడు ఎత్తవ ప్రదేశము గోరావరీ కృష్ణాకు తూర్పునకు వేరుచేయుచున్నది దీని తీవ్రత మునవచ్చు భూశలము తూర్పు అశాస్త్రములకు వంగి యున్నది రక్షింపవలయున్న భూశలము అగ్నేయముగా వంగియున్నది తూర్పునవచ్చు గోరావరీనకు ఎత్తు 200 అ. కంటే తక్కువ. అదిలాబాదు, నివాపూబాదు, కరీంనగరు, మెదక్ జిల్లాలు గోరావరీ వరీచావోక ప్రదేశములోను, మిగిలిన అయిదు జిల్లాలు కృష్ణా వరీ చావోక ప్రదేశములో నున్నవి. మంజీర, మానెరు, కడం, పెమగంగ, ప్రాంతాశవరులు గోరావరీని, దిండి, పెద్ద చాగు, మూసీ, పాళేరు, ముతేరు, వైరా వరులు కృష్ణకును ముఖ్యమయిన ఉపవరులు

శీతోష్ణస్థితి: వర్షపాతము: తెలంగాణప్రాంతము ఉత్తరాగ్నేయ శీతోష్ణ ఉష్ణమండలములో ఉండుటచే ఎక్కువవేడిగా ఉండును. కాని ఈభూభాగము 1200 అడుగులైన ఎత్తుగా ఉండుటచే దీని ఉష్ణోగ్రతలు గోపా అంధ్ర ప్రాంతముకంటే క్షిప్రముగా ఉండును తక్కువ అంధ్ర ప్రాంతములోవలెనే ఇక్కడకుదా చాలుగు ఋతువులు కచ్చులు. (1) మార్చినుండి మే వలెవరకు మిక్కిలి వేడిగా ఉండువేసవి, (2) జూనునుండి సెప్టెంబరు వలెవరకు వర్ష కాలము, (3) అక్టోబరు వసంతులెలలు కరచుకున్న, (4) డిసెంబరునుండి ఫిబ్రవరివరకు శీతకాలము

మార్చి, ఏప్రిలు వలెవరకు ఉష్ణము 100° ఫా ప్రాంతమువరకు పెరుగును. ఏప్రిలు వలె, ఈశావ్యమునకు ముఖ్యముగా రామగుండుమువర్గ, సరాసరి అధి శీతోష్ణము 105° ఫా ప్రాంతమునకుండును. అతీతాం ములో హైదరాబాదులో సరాసరి అధిశీతోష్ణోగ్రత 75° ఫా. మే వలెవరకు మార్చియు సెప్టెంబరు నుండుటచే మిక్కిలి వేడిగా ఉండును. ఈ వలెవరకు రామగుండుమువర్గ వరకు సరి అధిశీతోష్ణము 111° ఫా వరకు పెరుగును. ఖమ్మము మెట్టువర్గ వేడి 120° ఫా వరకు కూడ ఉండును మేవలె మొత్తముమీద, రక్షిం జిల్లాలో 88° ఫా. ఉత్తర జిల్లాలో 99° ఫా వు తక్కువ ఎప్పుడును ఉండదు

జూను వలెవరకు అన్ని జిల్లాలోను ఉష్ణము తగ్గును ఈ వలెలోనే ఋతువసవములు ప్రారంభమగును, కాని వర్షములేక అకాలము నిర్భయముగా నున్న రోజులలో ఉష్ణము, ఖమ్మముమెట్టువలెనే వర్షపు ప్రాంతములలో 102° ఫా వరకుకూడ ఉండును. జూలై, అగస్టువలెవలె వేడి క్రమేనీ తగ్గును. కాని సెప్టెంబరులో తిరిగి కొద్దిగా పెరుగును.

అక్టోబరు, నవంబరు వలెలు కరచుకున్న, ఈకాలములో అగ్నేయ ఋతువసవములు పీచును మూచిచేయును అక్కడక్కడ కొద్దిగా వర్షములు పడును. ఉష్ణోగ్రత పర్వతప్రాంతములందు కంటే తూర్పు ప్రాంతములందు కొద్దిగా ఎక్కువగా ఉండును

. డిసెంబరునుండి ఫిబ్రవరివరకు శీతకాలము ఈ కాలములో తెలంగాణమంతయు చలిగాను, పొడిగాను ఉండును. డిసెంబరు అధిరోజులు మిక్కిలి చలిగానుండు

కాంచు చాత్తిళ్ళు చరి ఎక్కువగామన్నను వగలు మూత్రము పనుకొలముగా నుండి పోయిగామందును. గోచావరీమండలములో 86° ఫా. అకును, కృష్ణా మండలములో 93° ఫా అకును ఉష్ణము మించదు, పైలవరి వెలూటికి క్రమముగా వేడి ఎక్కువగును

వముద్రమునకు దూరముగా అంధాంతరమున మందుటచే నై విశ ఉష్ణోగ్రతల హెచ్చుతగ్గులు ఎక్కువగా నుండును. దినములో అధిక అల్పవ్యర్థగ్రతల మధ్య వ్యత్యాసము రక్షితప్రాంతములలో 20° ఫా. వరకును, ఉత్తరావ్య ప్రాంతములలో 30° ఫా. వరకును ఉండును. తెలంగాణము ఉష్ణమండలములో నుండుటచే సంవత్సరమునకు 8, 9 మాసములు వేడిగానుండును అందుచే ఈ ప్రాంతమున వాయుమండలము బల్బాగానుండి ఒత్తిడి తక్కువగానుండును. శీతకాలములో నీమండలము, ఉత్తర హిందూస్థానమునకంటె పెచ్చగా నుండును. అందుచే ఉత్తర హిందూస్థానములో ఎక్కువగాను, తెలంగాణములో అంతకంటె తక్కువగాను 80 అంగుళములవరకును వాయువీడనము ఉండును తెలంగాణములో ప్రాంతీయ వీడనము అగ్నేయమునుండి ఉత్తరావ్యమునకిడ అట్లగును. అందుచే గంటకు 5 మైళ్ళలోపు వేగముతో దిన్నగాలులు ఎప్పుడును ఉత్తరావ్యమునుండియు, మార్పునుండియు, తెలంగాణపు అగ్నేయభాగమునకు వీరును. వర్షకాలములో నీవర్షితులు తలకిందు అగును. ఉత్తరావ్యములో గాలులు ఋతుపవనముల ప్రాంతమునవలన అలముగా వీరును పామావ్యముగా వీటి వేగము గంటకు 15, 20 మైళ్ళవరకు ఉండును వేసవిలో అధికవీడన మండలము అంతముకాగా, అల్పవీడన మండలము ప్రారంభకడలో నుండుటవలన రోగమునకును వాయు వీడనముతో వ్యత్యాసములు చాల తక్కువగా నుండి గాలులు వీరవు.

గోచావరీవడి ప్రాంతములలో సంవత్సరమునకు 40 అం. కృష్ణావడి ప్రాంతములలో ముఖ్యముగా నుచు బూజువగడతల్లా పశ్చిమభాగమున, 20 అం వర్షము వడును. ఎక్కువ వేడిగాను, తేమగాను ఉండుటయు, అంగాభావమునుండి వచ్చు తుపానుగాలులు గోచావరీ లోయలగుండా నీ ప్రాంతమునకు వ్యాపించుటవలన

ఉత్తరమున వర్ష మెక్కువ. 80 అం. టె నైవ వర్షము వడు ఉత్తరభాగములను, అంతకంటె తక్కువ వర్షము వడు రక్షితభాగములను గోల్కొండ అంగ్రహాక్షత్రము (Waleerabad) వేరుచేయుచున్నది. ఉత్తరమున అధిక వర్షము జూలై నెలలోను, రక్షితమునను, పశ్చిమమున అధికవర్షము సెప్టెంబరులోను వడును.

శీతోష్ణవిషయములన్నియు, నై పక్షిక వ్యవహారమును అన్నియు తెలంగాణమును రెండుగా విడదీయవచ్చునని నైవ పేర్కొన్న విషయములవలన విశదముగును (1) ఉత్తర, ఉత్తరావ్య ప్రాంతములు ముఖ్యముగా గోచావరీవడి పరిసరములు, (2) రక్షిత, అగ్నేయ ప్రాంతములు ముఖ్యముగా కృష్ణావడి పరిసరములు

మొదటి విభాగములో, 40 నుండి 45 అం. వర్షము వడును. ఇక్కడ అడవులు ఎక్కువ వరి పొను ఎక్కువగా అరుగును అడవులు నిర్మూలించబడుటవలనను, వర్ష పాత మెక్కువగా నుండుటవలనను ఉత్తరావ్యమున వేలలో పొరము చాలవరకు ఉడిచివడి ఇక్కడ అరిఫ్ వంట ప్రధానమయినది. రెండవ విభాగములో రబ్బి వంట ప్రధానము

వల్లరేగడివేలలు, ఎర్రవేలలు, ఇసుకవేలలు, తెలంగాణములో కనువించు ముఖ్యమయిన వేలలు. హైదరాబాదులో పశ్చిమతల్లాఅనుచి వయవలన వేలవ వల్లరేగడి మట్టి కృష్ణా గోచావరీతీరములందు ఇరుప్రక్కలను వియను ఈ వేలలు, పృథ్వీకాలమునకు కావలిన భవిష్యములను కలిగి ఎక్కువపొరవంతమయినవి ఇంతకంటె తక్కువ పొరవంతమయిన వేలలు తెలంగాణము పశ్చిమ పరిపార్శ్వలోను, అదిలాబాదుతల్లా ఉత్తర పరిపార్శ్వలోను ఉన్నవి వల్లరేగడి వేలలు చాల పొరవంతమగుటవలన ప్రత్తి, గోధుమ వరివిగా పండును పొగుచేయుటకు విలవ్వుచేట్ల వరి, చెరకుమొదల వడును మిక్కిలి ఎరువు నుండి గోధుమరంగునరకు మార్పులుగల ఎర్రవేలలు, మెదక్, నిజామాబాదు తల్లాలో కవు పండ్లతోలకులు, మామిడిలము, అపరాయ పండించుటకు చాల తగినవి అదిలాబాదుతల్లా రక్షితప్రాంతములోను, విజాపూబాదులో చాలభాగములోను, కరీంనగరు, మెదక్, వల్లగొండ. వరంగల్లు, అమృత, హైదరాబాదు, మహబూబ్

తెలంగాణమునకు నీరు, విద్యుచ్ఛక్తి విస్తారముగా లభించును.

తెలంగాణములో పంటక్రింద నున్న భూమి ఈ క్రింది విధముగా నున్నది.

	అక్షల ఎకరములు
వ్యవసాయము క్రింద నున్నది.	118 88
నీటిపారుదల వసతులు గలది.	18.67
వ్యవసాయమునకు అనుకూలమైన భూభాగము నుండిపోయినది.	10.08
అలసరుభూమి	28.44
పొగులోని 100 ఏకరాల భూభాగము	20 40
మైన చెత్తను భూములలోని పంటలు ఈ క్రింది విధముగా నున్నది	

	అక్షల ఎకరములు
చావ్యము	11.15
అవరాలు	1.57
రెక్కలు	1.78
అమరము	0 51
వేరువెనక	2.42
మిరపకాయలు	0.15
ఉల్లి	0.87
పొగాకు	8500 టన్నులు

ప్రతి 29,000 శేళ్లు
అధికపంట :- (అంధ్రప్రదేశ్ లోని అధికపంటల యాదుము).
వరి, పంటలు :- పింగళి మొదలగు గోదావరిలోని

లోని గమలు కారణముగా, తెలంగాణములో పరిశ్రమలు పెట్టుకొని వరిపండిరించినది ప్రాంతీయముగా కావలసివచ్చును. తయారుచేయు భారీపరిశ్రమలు, గృహ పరిశ్రమలు చాలకలవు. నీటిలో ముఖ్యముయినది ఈ క్రింది :

హైదరాబాదులోని డి. సి. ఆర్ మిల్లలోను, వరంగల్ లోని అంజాపూర్ మిల్లలోను చూలు ఉత్పత్తియగుచున్నది. ఇది కాక వస్త్రములు కూడ చేయమిల్లు హైదరాబాదులో బొకటి యున్నది.

వీరపూర్ లో కృత్రిమపు నీల్లు, తయారుచేయు ఫ్యాబ్రిక్ కలు. దీనిలో రోజునకు 6 టన్నుల రయము

తయారు అగును. దీనిలో రమారమి 60,000 గజముల నీల్లు, చాలము తీయబడును.

బోధవోడపల్లి విజాము పంచరాధి ప్యాక్టరీలో 2,40,000 రూపాయలు విలువగలిగిన 21,000 టన్నుల పంచరాధి పాలిటా తయారగుచున్నది. ఈ ప్యాక్టరీలో సువయోగించగా మిగిలిన రెక్కలను ఇతర ప్యాక్టరీలకు ఎగుమతి చేయబడుచున్నది. ఈ ప్యాక్టరీలోనే పంచ శృంగమునకు 10 అక్షలగాల వైద్యులకు తయారగును ఇది యంత్రములు కరువుపడుచున్నందున ప్రత్యేకమైన పాఠాలు.

హైదరాబాదులోనున్న రోహమాన్, కాక్ గ్లాసు ఫ్యాక్టరీలో గాజపామాముల తయారగును.

అద్దెపల్లి తయారుచేయు హైదరాబాదు అద్దెపల్లి పీఠెంట్ ప్రొడక్టు ఫ్యాక్టరీ హైదరాబాదులో నున్నది. పిరుపూరులో కాగితములు తయారుచేయు ఫ్యాక్టరీ యున్నది. దీనిలో పాలిటా 6,000 టన్నుల కాగితములు తయారగును.

హైదరాబాదులోని చార్ మిఖాల్ సిగరెట్టు కంపెనీ తెలంగాణములో ముఖ్యముయినది. దీనిలో రోజుకు 40 లక్షల సిగరెట్లు తయారగును వశీక్ మల్లాను సిగరెట్టు కంపెనీ మరయొక ముఖ్యమైన ఫ్యాక్టరీ

నేత పరిశ్రమ తెలంగాణములో ముఖ్యముయిన గృహ పరిశ్రమ ఇందుకు కావలసిన ప్రతి, చూలు ఇతర ప్రాంతములనుండి వచ్చినవి తెలంగాణములో నేతపరిశ్రమ చాల అభివృద్ధి చెందినది ఈ పరిశ్రమకు ముఖ్యముయిన తల్లా లగు విజామాబాదు, వల్లగోడ, మహబూబనగరు, వరంగల్ లులో ముద్రపర్వమైన ఉత్పత్తి కలదు. చేయబడును వీటిని రేతములో విశర ప్రాంతములకు ఎగుమతి చేయబడును.

అలవస్త్రములు, ఇతరములయిన కళాప్రాధాన్యమైన వస్త్రములు తయారుచేయుటలో రోజు మునందంతటను ప్రసిద్ధి గాంచినది విర్రులపల్లియందు. హైదరాబాదులో అనేకము జాతీయ ఫ్యాబ్రిక్ లు, తెల్లంపల్లి, అజమాబాదు పట్టణము లలో రహితవస్త్రములయే ప్యాక్టరీలు కలవు. ఇది కాక పింగాణి, తదితర వస్త్రములయే ప్యాక్టరీలు తెలంగాణములో నున్నవి. హైదరాబాదు అల్లెవీడిపల్లి వస్త్రపు, ప్రాగాటూల్సు కాల్యాదేవములో ఇనుపపామాములు,

ఆంధ్రప్రదేశ్ చరిత్ర

ఆంధ్రప్రదేశ్ గణతంత్రములు, మొదలగునవి తయారయేయలను చున్నది

ముఖ్యమయన పార్లమెంటులో కృత్తి, ఈ క్రింద నియమింపబడిన మూలవస్తువులు 415-20 లక్షల గజములు, నూలు 188-20 లక్షల బొమ్మలు (మాకుము). నిల్వగర్భ 9 20 లక్షల గజములు, నిల్వగారము 25 78 లక్షల బొమ్మలు (మాకుము), వనరార 61 వేల టన్నులు, కాశగిము 2 08 లక్షల హెక్టరు వెయిటులు, సిగరెట్లు 478 7 కోట్లు, పారాము 3 07 లక్షల గాంధు ఇరిగా 15-20 లక్షల టన్నులలోను, 08 8 మిలియన్ల కాట్లు దివ్యుత్త 99 700 0 టన్నుల ముడి ఇసుమూర తీర్చు తయగుచున్నది

శి. స.

ఆంధ్రప్రదేశ్ చరిత్ర : ప్రతిదేశపు అర్థికవ్యవస్థయందు అందరి క్యాంపింగ్ వంశము నిర్వహించవలసిన పాత్ర మిగుల ప్రముఖమైనది అర్థికముగా ముందుకు వచ్చిన దేశముయొక్క పరిస్థితులను గమనించినచాలు ఉత్తమమైన క్యాంపింగ్ విరాసము అర్థికాభ్యుదయమునకును వర్తక చాణ్యముల పెంపురలకును వరనూ వర్తకమును వివయమును విస్తరింపజాలరు

ఆంధ్ర క్యాంపింగ్ వేటి ఆంధ్రదేశపు అర్థికశీవితమునకు, వర్తకచాణ్యములందును ప్రాముఖ్యముగల వంశ. ఈవంశము పూరించవలయునను సంకల్పము కిదిస్థానములను ఆంధ్రచాయకులను అగు బాక్స్ పట్టాధిపతిచారాయ్యుగారికి 1923 వ. సం. సెప్టెంబరులో కలిగినది అదే సంవత్సరము నవంబరు 20 వ తేదీనీ అందరులో ఆంధ్ర క్యాంపింగ్ పని ప్రారంభించినది 1929 నవంబరునెలలో కాళిదాసవ్యసమునందు మొదటి కాళిదాస తెరదినది. 25 సం.లు అయినవరముగా వ్యవహరించి నిండుగర్భముతో 1948 వ సంవత్సరమున రజతోత్సవము అయ్యుచున్నది. ఇది ఆంధ్రప్రదేశ్ చరిత్రలో సంతోషకరముగా

“చిద్రవముల ప్రారంభములో చిన్నదిగా మంతును” అను సామెత ఈవంశమున వర్తింతును. అదేవిధముగా ఈవంశముని కొంతపెట్టబడితే ప్రారంభమై క్రమక్రమముగా పెద్దదై, నేడు ఆంధ్రదేశములోను వెలువలను పెక్కు-కాలంలో అలరారుచున్నది.

వంశీధర్వేదీకములు : “ఆంధ్రులదే నిర్వహించబడి ఆంధ్రులకు ముఖ్యముగా ఉదయకృము కాగలుగునది విస్తరించిన బాగుపరమునకు నియమై ఉండెను ఒక కమిషనరులో ప్రెజిడెంట్ వంశము స్థాపించవలసినది అయిన ముఖ్య నిధి ఉద్భవించినవల్ల ఈ క్యాంపింగ్ వంశీధర్వేదీక బాక్స్ పట్టాధిగారు చెప్పియుండిన ప్రస్తుత మేనేజింగ్ డైరెక్టరు అగు శ్రీ కాళిదాస క్రిచారములుగారి మాటలలో ఈవంశయొక్క అభివృద్ధి

(i) దేశములోని అర్థికవ్యవస్థను పటిష్ఠపరిచి చాణ్య వయ అవసరాలను సహజించుట

(ii) వ్యవసాయచారులను అభ్యుదయ కి ముందులు ఒనగరుట

(iii) పరిశ్రమల అభివృద్ధికి పెట్టుబడులను ఒకరి చేయుతగామండుట.

నిర్వహణయోగ్య కలిగిన వ్యవస్థ : ఈ కిరి సం. ల కాలము అనగా 1923 నుండి 1956 వరకు గల కాలములో ఈ వంశ నిర్వహణమునందు పెక్కు-దిట్టములు కలిగినవి. ఇది పారాదేశికాలముకాదు అర్థిక మాంద్యము మొదలు ప్రవేశించువరకు వివిధ అర్థిక పరిస్థితులును, ఒక నువోయుద్యమము, దేశములో రాజీయ సంఘర్షణము మొదలు ప్యాకంట్ల ప్రచారమువరకు గల రాజీయ సంఘర్షణములును సంభవించిన వయము

1923 లో ఈ క్యాంపింగ్ స్థాపించబడినప్పటికి ఆంధ్ర దేశ పరిస్థితులు ఇందులకు అనుకూలముగా లేవు ప్రజలు క్యాంపింగ్ యొక్క ఉదయోగమును ప్రాముఖ్యమును గుర్తించలేదు. బాక్సుల పట్టాధిగారు మొదలు ఈ మారన చేసినపుడు “ఎవరైనా కలిగిన చిద్రవ కృములు విరాళము లిచ్చుటకు పాపించివలగ్నవుటవలన కొంత నిరుత్సాహము కలిగినది. కాని చారి మిత్రులగు కాళిదాస పట్టి మహారాష్ట్రగారు, ఉదయగిరి గోపాలకృముగారు, మొదలగు వారి ద్వారా క్యాంపింగ్ వంశ 1920 వ సం. నవంబరు 20 వ తేదీనపు కాళిదాసను, అదే కాలాభివృద్ధిముల పెరుక్కొనవలసినదనినది. ఇంకొందరులో క్యాంపింగ్ అవ్వకుండు యూరోపియన్ టింటుల వ్యతిరేక ప్రచారము, ఆ క్యాంపింగ్ చాణ్యములకు ఉపద్రావ్య ఇచ్చుటకు విరాళించుట, ఇందులకు తరచురలములు.

అశ్వశాఖ 7 సంవత్సరములకే ప్రపంచము వానపాంచిన అర్థిమూండ్లము, 1986 లో ప్రావమ్యము చేపడే అండ్ టైలర్ క్యాంకు వకవము, 1943 లో యుద్ధ కాశమున అపాకరారుల గుర్తిన ప్రజల భయములు, ఇవన్నియు క్యాంకు అభివృద్ధి కార్యక్రమములపై ఒత్తిడి కలుగజేసినవి కాని అధ్యవ్యవస్థమున ఆ దుమారములకు ఈ సంస్థ శక్యకొనకపోయినది. అనేక పర్యాయములు విస్తరణ కార్యములను వాయిదా వేయవలసినవైనవి, ఉదాహరణకు 1984 లో రిజిస్ట్రార్ క్యాంకు సంస్థాపనము విశ్వ యింపజేసెను. కాని అందు పెట్టూలు క్యాంకుగా చేసి అర్థశయించుటకు వసూలయిన మూలధనము విలువలు కలిపి కోటివను 5 అంతుల రూపాయల బంధవలెను. మూలధనము పెంపుదలకు క్యాంకు చేసిన ప్రయత్నము ఫలించక ఆ ప్రయత్నమును వాయిదా వేయవలసినవైనది కాని 1948 లో ఆ యాచయము పెరవేరి రిజిస్ట్రార్ క్యాంకు అట్టి రెండవ పెట్టూలులో ఈ క్యాంకుచేరునమోదు చేయించెను తోముతో ప్రారంభమైన ప్రవృత్తి ల్పంములకు ఈ క్యాంకు అభివృద్ధి కోడల్లెను 1944 నాటి ఇందలి ఉపాఖ్యం ఒక కోటిరూపాయలకు పెరిగెను. కాలుకుడ స్థిరముగ అభివృద్ధి చూపడగనెను. అయితే, కొన్నిమాత్రము లాశపాటిగా వేసిన మూస వేయవలసినవైన ఉదాహరణమునకు ఈ క్యాంకు రెండవశాల హైదరాబాదులో 1980 లో తెరువబడినను, అది లాశపాటిగా వేసినందు 1940 లో మూస వేయవలసినవైనది.

విజయవాడమును, ఇంకవరకు ఈ సంస్థ ఆశయములను దీని విర్యపాణమునకు దుర్బుందైన సమస్యలను పరిశీలించితిమి కాని ఈ సంస్థ కాలానిష్ఠములను అయినద్రముగా ఎవరోనుటకుగల కారణములను చేర్చినవలసియున్నది.

అందులకు మొదటికారణము ఈ సంస్థ ప్రపంచ కొండలి వ్యవస్థల కాశ అంధ్రదేశ అర్థిక స్వయంపోషకత్వ కార్యక్రమములో ఒక అంగముగా ఉన్న కాశయములతో సుదృఢించుట. అతే వేలము ఉన్న కాశయములవల్ల పరిష్కారము పట్టిల్లదు. ఉన్న కాశయములతోపాటు దూర దృష్టి, పానుభ్యంము కావలయును. ఈ సంస్థకు 7 సంవత్సరములు మేనేజింగ్ డైరెక్టరుగా, డైరెక్టరుగా పనిచేసిన డా. పట్టాభిగారు మిశవస్థయము, వాగదూరక అనువిధానములకు పునాదులు వైచిరి. ఉదాహరణములకు ప్రారంభమున వంశవృక్షమునకు ఒకటికంటె ఎక్కువ కాలులు తెరువకుండును, అదికూడ అంతుపూర్వము తెరచినది లాశపాటిగా వకుచున్నప్పుడు తెరిసినవిప్పులనే మరియొకకాలు తెరువనట్లును తన కార్యకర్తల తీరికానందినది, అంతేగాక ఈ సంస్థ విర్యపాణకార్యకర్త వహించిన శ్రమకులు డి యన్ కాత్రి, కె నుక్కారాపు, చారణాని శృష్టిమూర్తి, శివరామచంద్రమూర్తి మొదలగు నిపులకు కృషికుడ ఈ సంస్థయొక్క విజయమునకు మరొక పోషకం. అంధ్రదేశములోని వివిధరంగములకు చెందిన ప్రముఖులు డైరెక్టర్, మేనేజింగ్ డైరెక్టర్, డైరెక్టర్ మొదలగు పదవులను అలంగరించి, ఈ సంస్థ అభివృద్ధి కోడలముచేసి ఈ సంస్థ వాటాదార్లు ప్రతి సంవత్సరము లాశములు పండుట, ఇందలిపేట్లు ప కొద్దియొకప్పుడ కొరిజేటులతో లేకుండుట, ముఖ్యముగా క్యాంకుంగ్ మాత్రములు శ్రద్ధావంత్రులతో పాదించబడుటకూడ ములాపనాములైన విషయములు

అంధ్రప్రదేశ్ దరిద్రము

డా. ఆర్. పి. రా

అంధ్రప్రదేశ్ దరిద్రము :- వేటి అంధ్రదేశమున అంధ్రులు మోటారు వ్యావహారిక భావకు అంధ్రమనియు తెనుగనియు, తెలుగనియు మూడుపేళ్ళు వాడుకలో నున్నది ఈ భావను మోటారు జనసంఖ్య మూడు మూడుకోట్ల ముప్పది అంతులు చేటి మన భారతదేశమున వాడుకలోనన్న శావలలోనిపెళ్ళ అంతర్గత సంఖ్యకు అయిన జనులు మూట్లకువలది హిందీభాష. కాని తరువాత గొప్పసంఖ్య తెలుగు మాట్లాడుచారని పంఖ్యయే, ఈ భాషయందు వన్యయాది మహాపుల రచనలగుల గొప్ప కావ్యయము గలదు వన్య భాగరికత వలన ప్రపంచమున అయిదులైన అనేక అంధ్ర వాళ్ళయ ప్రజ్ఞయలు, వారా పుత్రులు మొదలైన విజ్ఞాన కార్యకర్తలను తెనుగువను గలపు అట్టి వికాళభాషా ప్రపంచము యొక్క చరిత్రమును అవగా ధూత శనివ్యర్థ్యర్థ మాన వ్యవహారములను పంగ్రహముగావైన తెనుగు వలయును.

అంధ్రభాషా దర్శకము

పాశ్చాత్య లేకముంది మనకు వ్యవహారములోని వచ్చిన ప్రస్తుతముయొక్క ప్రారంభ దశనుండి లేదే వరకును అనగా ముహూర్తం దేవుడే వందశ్చరముల వరకు నుండిన అంధ్రభాషయొక్క చరిత్రమును తెలిపి కొరకు కొన్ని యుగములుగా అప్పగవచ్చును కఠిన పరిచాసు విశేషములవల్ల విశేషవందగము మన తెనుగు భాషలో మొట్టమొదట అయింబేడవ గ్రంథము వచ్చుచున్నది మనమునకు మనోభావము ఇంకకంటే ప్రాచీనము అయిన గ్రంథములు ఉన్నచాలేవా అను విచార మొకటి చాలా కాలమువరకు వదలివదిలించి అట్లే గ్రంథములున్నట్లు నిర్ణాయకములైన పాత్రముగాని, చాలి వ్యవహారముగాని లభింపలేదు తెనుగు పారవ్యకమున వచ్చుచు అతికలియనియు, అతడు చేసిన భాషా నియమములే నేటిని ప్రామాణికముల అవలంబించుచున్నారనుచును ఎల్లరెగిరి నది వచ్చుచు ప్రాచీన భాషను ఎల్ల విధములను దోచి యున్న భాషనే వనము ప్రాయమున్నామనుట అప్పు కొన విలులేదుగాని, అలాటి భాషయందలి జీవము, వ్యవహారము, చాల వరకును నేటి భాషయందును విలసిల్లు యున్నది. మున్నదియెట్లన వయసునకు మనమొక పురుషుని చూచి అతనిపాత మరీ మున్నదియెట్లన అనగా వచ్చిపూర్వమైన తరువాత భాషనినీ తిరుగు చూచినచో భాషని అపారంగ వ్యవహారమునకు, ప్రైవేట్ వ్యవహార మైన మానసిక వృత్తియందును గొంతమార్పు కనుపట్టక తప్పదుగాని అతనిని జేరుపుచువిగాని, యాతని అత్యంతేరివిగాని భాషింపము కాలగతిని పూరుష వ్యవహారానికి మన మాధుర్య కలిగినట్లే భాషయందును మార్పు గలుగుచునే యుండును అతని వయస్సు వంతటిని కాల్య యోచనాదిగా వెళ్లు విశేషించుచున్నామో అట్లే తెనుగు స్థితినిగూడ విశేషించ వచ్చును

భారతము అయింబేడవ కాలము పదునొకవదన కళానిము అనాటినుండి నేటివరకును ఒక భాగముగాను దానిని పూర్వకాలమును జేరు భాగముగాను విశేషించ వచ్చును ఈ రెండు భాగములనే మరల అచ్చులి విశేషములను అనుబంధ విశేషంపగా అరు యుగము అగుచున్నది.

I క్రీస్తు పూర్వము II (క్రీ. శ. I నుండి 7 వ కళాని వరకును, III 7 వ కళానినుండి 11 వ కళాని వరకును,

IV 11 వ కళానినుండి 19 వ కళాని వరకును V 19 వ కళానినుండి నేటి వరకును, ప్రైవేట్ విశేషం అనీ అయిదు యుగములలో మొదటి మూడును చాల్చుకొన్నట్లు ప్రారంభ వ్యవహారమును నిరూపించును. తరువాతి రెండును తదనంతర వ్యవహారమును నిరూపించును.

ప్రైవేట్ భాషలో మూడవయుగముయన 7 మొదలు 11 వ కళానిము వరకునుగల కాలములో తెనుగులో ప్రాయ లభిన గద్యములు కావనములును, కొన్ని లేలేయధరములలో అనగా నీవము, కరువోని, అక్కర అనవట్ల వద్య అంధములతోకూడిన కావనములును లభించుచున్నవి ఈ కావనములు రాజ్యాన్ని వసుధవలెనే లేచాలయములకును, ప్రావృణులకును, రాజుజీవనమునకుగొంతరకును ఇయ్య లభిన భూములు, చాలి హుట్టులు, ఎల్లలు మొదలైన వివరములతో గూడినవి అంతియేగాని భారతమువలె ఉపాద్రమైన నీకులు, కథలు, కల్పనలు గలిగిన కావ్యములుగాని, రచనలుగాని లభింపలేదు. ఈకాలమున ఏదైన దీర్ఘములైన కావ్యములును, సంస్కృతభరదన్నులైన ఉత్పలమో, కర్ణాటము మొదలైన చాటికంటే వద్యంధరములును ఉండియుండవచ్చునుగాని అవి వశించి పోయియు యుండవగనవి కొందరు ఉపాించుచున్నారని దీనికిప్రమాణముగాని అంతుయన యువవత్తగాని కనుపించదు ఈ యుగమునందలి కావనభాషనుబట్టి అలాటి తెలుగుయొక్క వ్యవహారవ్యవహారములను, చాల్చరణమును మనము తెలిసికొనవచ్చును. ఇంకొక విశేషమే మనగా ఈ కాలమున తెనుగునకు రాజాదరణమేర్పడి కావనములయందు చాడలుకుట కలిగిన యధికారము, గౌరవము ఆ రాజులందరికీ గలిగినదనుచును. ఇట్లు తెనుగును గౌరవించినరాజులు తొమ్మిది చాల్చరణవంశపు రాజులు. ఈవంశమునకు మూలపురుషుడయిన మిట్టవిష్ణు వద్యమును (క్రీ. శ. 815-888 వరకు వరిపాించెను ఈ వంశములో 37 వ పురుషులైన రాజులెందుకే తెనుగు నకు చాల్చయస్థితిని కల్పించి యుగప్రవర్తకుడయ్యెను

దీనికి పూర్వయుగముయన రెండవయుగము (క్రీ. శ. 1-800)వందు తెనుగుభాషాభావనములు లేవనియు చెప్ప వచ్చును. ఏదేని కొన్ని సంధిగ్రములయన కావనములు

ఉప్పును అది ఈ రెండవయుగము తుదిభాగమునాటిది. ఈయుగమునందలి శాసనములన్నియు సంస్కృతప్రాకృత భాషలలోనే యుండుటచేత అచటి తెలుగువ్యవహారమున్నట్లదో మనకు చక్కగా తెలియదను తెనుగు ఉండెనా లేదాయని సంశయించుచున్నాము నుండిన నుండవచ్చును, కాని అంతవిశాలమయిన తెనుగునాటి వొక్క మారుగా నీశాసనములయొక్క పుట్టియుండె వనుట అసంభవము. ఈ భాషయొక్క పూర్వరూపము చాడుకలో నుండియుండవచ్చును కాని అది రాజాధరణములేక భాషనముల శిష్టయుండక పోవచ్చును.

ఈ రెండవ యుగమునందలి శాసనములను పరిశీలించి నచో మీకు విషయమే వర్ణమున తెలియగలదు అప్పటి సంస్కృత ప్రాకృత భాషనములలో తెనుగునాటి నాడుండిన గ్రామభాషమునకు పేర్కొనబడినది అది చాలవలకు తెనుగునే 'దిరివల', 'దిర్జిరెక', 'శాంటి కొంట', 'పేంగి', 'పెండులూర', 'ఓంగ్' అనునీళ్ళు అచటి శాసనములలోని 'తేటి' 'దిర్జిరెక' 'దిర్జిరెక', 'శాంటి కొంట', 'పేంగి', 'పెండులూర', 'ఓంగ్' అనునీళ్ళు అనునీళ్ళు పూర్వరూపములు. ఈనీళ్ళయందలి మార్పు రాజకీయమున సంభవించినది

క్రిస్తుతం పూర్వముననుండిన మొదటియుగమునందలి తెనుగు భాషావ్యవహారము మాహించుట కిమోతపుటాధారముగూడ గనుపట్టును అచటి శాసనములలేవు కొన్ని యున్ననుగూడ వాటివలన తెనుగు చివరికి హిందవిలువలెను. కాని క్రిస్తుత. ప్రకటన శకాబ్దిమందియు నుండియున్నదని పై అధికారములవలన మనము కనుగొనిన తెనుగుభాష యొక్క పూర్వరూపము అధ్యయనము నుండియుండవలెను తెనుగు, అరవము, కన్నడము, మలయాళము అనబడెను ప్రాచీనభాషలన్నియును ప్రాచీనభాషమున అనగా క్రిస్తుతకమునకు పూర్వము కొన్నిశతాబ్దముల క్రింద ఈ వైశిష్ట్యముతో వొక్కరూపముననే యొక్క భాష గవేయుచి కాలక్రమమున వేరువడి యారితి దిగివచ్చుచు నుండు నుండియుండ వను విధానంక మొల్లరచేతను అంగీకరించబడినది. ఈ విధానమున నమనరించి వాటి తెలుగు ప్రాచీన కవిక కర్తాటాది భాషలలో నమనయూపము గలిగియుండి యుండవలె నని యూహించుట సులభము.

క్రి. శ. ఏడవశతాబ్ది వరకును తెనుగుదేశమున సంస్కృత ప్రాకృతముల ప్రాచార్యమేర్పడియుండుట చేతను, తెనుగుభాషకు ఉన్నతవయోజనము లేకుండుట చేతను అభాషయొక్క స్వరూప మంతగా మనకు తెలియక పోయినది అంధ్రరాజులు అనబడెడి శాతవాహనులు తెనుగుదేశమును క్రి. పూ. 283 మొదలు క్రి. శ. 307 వరకు అనగా శతాబ్దముపాలించిరి. ఈ రాజులకు ప్రాకృత భాషమీదనే అభిమానము ఉండెను. వారి భాషనములు, వారి గ్రంథములు, వారి వైదిక వర్ణనకారము ప్రాకృత భాషయందే అరుగుచుండెను. వారు తెనుగు వాదరసిన లేదు, చారిత్రకములకు మూడు ఏడవశతాబ్దివరకు తెనుగు వాటిని వేరువేరు సంకముల రాజులు కొంతకొంత భాషము పాలించిరిగాని అచటి వివాదము సంస్కృత ప్రాకృతముల ప్రాముఖ్యమును గురించియేగాని, తెనుగును గూర్చినది గాదు. ఈ శతాబ్దివారికి అరవమునకు గురుకుల్లుల పాలనమునుండి తెనుగునకు రాజాధరణ మేర్పడినది మరెవరినూ శతాబ్దముల వ్యాప్తయినవలెయు రాజాధరణము వలననే వచ్చినది ప్రాకృతము యొక్క ప్రాముఖ్యము పూర్తిగా నశించిపోయెను సంస్కృత భాష నేవలను పండితులకేగాని, పామనూర్లుల పాదములు గాకపోయెను భాషననే తెనుగు ముందునకు రాగలిగినది

ఇక చార్లడ యుగము క్రి. శ. 1000-1200 ఈ యుగమును వచ్చుచు యుగము అనవచ్చును తనకు పూర్వము అవర్ణనీయముగా (భాషకు, వీరులుగా మన్ననని యొక ప్రాచీనకవి) మన్నన తెనుగుభాషను సంస్కరించి కారకమును తెనుగున ప్రాయములకు వచ్చుచు ప్రాచీనమైన ఇందులకు వలెనైన పదములను సంస్కృతమునుండి వేళిరియెను తెనుగునందలి చాళుక్యరచనా పద్ధతి, విశిష్ట విధానము మొదలగునవి చాల సంపదించుముగా నుండగా వాటిని సంస్కృతము యొక్కయు, వాటి కర్తాట వ్యాప్తయముయొక్కయు మార్గముల నమనరించి పెంచి క్రొంగు కర్తాటలను వచ్చుచు కల్పించెను ఒకసారి అతడు ఆ మార్గమును కనిపెట్టగా చానినే ఇతడు లయిన తరువాతి మహాకవులను అనవరించి పరిపూర్ణముల పొందించిరి ఇంద్ర ముఖ్య అడమములు

అంధ్రభాషా పరిశ్రమ

సంస్కృతము నమనరించుట, అందలి బాల్యమును అమనరించుట అవసరమైదు. వన్నయ మూరించిన బాల్గరణ విధానమునుగూడ తరువాతివాని అమనరించి దానిని విశాల మొనరించిరి. 19 వ శతాబ్దిలో ఈకావ గోళ ప్రోత్సహగ్గ మేర్పడు పరిస్థితి సంభవించెను.

అంగ్ల పరిపాలనము లేకముఖ్య స్థిరపడుట, అంగ్లయ విద్యాంశముల కొందరు మనకావ బాదరించుట, మన లేకములోని బుద్ధిమంతుల అందరును అంగ్లమునే చదువుచుండుట, కారకలేకమునందలి ఖిన్న లేకకావంతు మాటాడుచారి కందరినిని సంబంధము మరలమరల కలుగుటకు అనువుగా లేకమునందు రైలు ప్రయాణములకు పోకర్థము లేరగుట, విద్యాప్రకాశక నమనరించి అపాక విద్యల నెల్లరును దిరివిగా చేర్చుట, అప్పుడు ప్రకములు బయలుదెడలుట, బాధావృత్తికలు ప్రచారములోనికి వచ్చుట, ప్రజాసాహిత్యము, ప్రజాశిక్షారాయము అను చాటి ప్రాముఖ్యము గలుగుట మొదలగునవి తక్కిన కాలరీయ కావమనకైతే తెనుగుకావమగునా మార్చి పది

ప్రే 1817-56 వరకును పిలువెక్కినతో నుండిన పి. పి. ప్రేమ మచిలి అందరులో స్థిరపడి తమ ధనమును, బుద్ధిని అంధ్రభాషా పరిరక్షణకును, అభివృద్ధిని నింక్కిరిగా వినియోగించెను. అతడు అబాదు దొరగిన కాటాకు ప్రాకప్రతుల పన్నిటిని సంపాదించి పంపంజించెను. తెనుగులోని మహాకావ్యములను ఖిన్న మార్గములలో నుండిన ప్రాకప్రతులనుండి ఉద్ధరించి, ప్రామాణికమైన ప్రతులను పిర్వపరచి అప్పుకొనుచువర్తతి పతమ తెనుగున వెలకొల్పెను తెనుగున గోళ మాతృమార్గమున నేటి అకారాది గోళమువంటి దాని నొకటి తయారుచేయించెను. బాల్యయంత్రోక్త, కవుల కావమును కనుగొను వర్తతి మొదలగునాటి నేరగరెను నేటి తెలుగు బాల్గరణ రచనా వర్తతికి చారిమూసెను

1800 సంవత్సరమునుండియు మనకావ అంగ్లభాషా బాల్యయ సాహిత్యరమనకై పెనుకదొడగెను. దానివలన అంగ్లపదములు, అంగ్ల బాల్గరణపద, అంగ్ల బాల్గరణ విధానము, అంగ్ల కావ్యమర్గాదలు, అంగ్ల బాల్యయ ప్రక్రియలు తెనుగున జొచ్చి విశాలముగా బ్యాపించెను.

ఈ మార్గమును పూచించి ప్రయరించుటలో శ్రీ గంపూరి వీరేశలింగముగారు ప్రధామలు. ఇతనిని ఈ యుగ ప్రవర్తకునిగా పేర్కొనవచ్చును. ఈ యుగమున తెనుగు భాషా వికాసమునకు సంస్కృతభాషా సాహిత్యమును మోత్రమోళ, అంగ్లభాషా సాహిత్యమును, ఇతర భారతలేకకావల విషయములను ఉపకరించెను.

భాషాపరిణామ విషయమున ప్రఖ్యమైన పరిశోధనము బాల్గరణము. నన్నయబాటి బాల్గరణ విశేషము నేనలము సంస్కృతము నమనరించితిని అరిగినది. తెనుగు కావయొక్క వ్యభావము సంస్కృతముకంటె చాల ఖిన్నము అది మిక్కిలి పరకము, తిన్నతై నది. మలక మయిన మార్గముతో కూడినది. విశాలమై చెరిగిన పద్ధతులతో గూడిన సంస్కృతబాల్గరణ మర్గాదలను తెనుగున కతితించుచు నన్నయమార్గము 19 వ శతాబ్దివరకును పడదినది అ తరువాత అంగ్లబాల్గరణ మర్గాద అబాటి బాల్గరణ రచనకు అంబుకట్టుకలేక నేటి తెనుగుబాల్గరణములు చాలవరకు అంగ్లబాల్గరణ మర్గాదగునాక పమనరించుచున్నది. బాల్గరణ విషయమున మందవల పిన ప్రధానకావములు అనేకములు మారినవియనది.

తెనుగునందలి పదకాలము చాలవరకు మూర్ఖు నొందినది. వన్నయ తన కాలకమును రచించుచుటకుముందు తెలుగు చాల నల్పసంఖ్యాకములయిన పదములతో గూడియుండెను ఈ పదములు ప్రాచీనములు అనగా తెనుగునకు పూర్వకాలమునై మొదటిమందియు నందు ఉత్పన్నములయినవియే, ఈ పదములన్నియు నేటి తమిళ, కన్నలు, మలయాళ భాషలలోని అదిమ పదకాలముతో అభివృములు, ఒక్క పదమే అన్ని భాషలలోను నేడును ఒక్క యావమునకే, ఒక్క యర్థమునకే బాదంబుచున్నది కొన్ని కొందెము మోత్రము మారి పూర్వకాలమున ఈ రూపములన్నియు ఒక్కచానిమండి ఉత్పన్నకేయిది తెలియదగినట్లు కమపట్టుచుండును. మొదట తెనుగులో ముందిన పదకాలమునకుని పిల్లలే నన్నయ తన కాలక రచనకు తగిన పదములు తెనుగున లేకుండునరేక అబాటి బాదక నమనరించి సంస్కృతపదములనే తెనుగు విశేషమనరేర్చి నంస్కృతమునందలి యర్థమునకే చాచెను. ఏదేని కొన్ని పదములు అర్థమునకు, రూపము

వసు మారయన్నయెడల చాటిదిగూడ పీఠకరించెను. ఈ పద్యతేజోవరుచాచారమును పండితులైన శబ్దాంతము పరమమ, పేరుమూలక వసువరించుచున్నారు. కాని మన భాషమును పదమూలక శబ్దాంతమునందును మహమ్మదీయుల పరిపాలించుచుండుటచే హిందూస్థానీ, అరబ్బీ, పారసీక భాషలలోని పదములు అనేకములు వ్యవహార వాచమున ప్రవేశించెను. ఆ తరువాత కన్నడ, తమిళ, మలయాళ భాషలనుండియు కొన్ని పదములు వచ్చి ప్రవేశించెను. 18 వ శతాబ్దినుండి మనకు పాశ్చాత్యుల సంవత్సరము కలుగుటచేత కొన్ని ప్రాచీనపదములు, పోర్చుగీసు పదములు, ఒలాంచుల పదములుగూడ తెనుగున ప్రవేశించెను. ఆ పదములు కొన్ని పేటికి తెనుగున చాడుచునే యున్నారు. కాని యిది విశిష్టమై యెక్కువగాలేవు. అంగ్లపదములుమాత్ర మట్లుగాక, యాంగ్లేయవిజ్ఞాన ప్రభావమువలన, వారి పరిపాలనమునను దిశించుచుగా ప్రవేశించెను. చాలి పదములు మారుదాక్షిణ్య తెనుగులో స్థిర పడినవి. తత్వములుగా కొన్ని పేరి పదములు మనచారిత్రమున దీపదీపములు చాడుకలో మనయొగించుచునే యున్నారు అవి చాడుకలో మచ్చుంక దిరిగిగా గ్రంథములలోనికి మాత్రము ఎక్కులేదు. సంస్కృతపదముల నన్నిటిని మనము తెనుగు రచనకు తెచ్చుకొని చాడుకాను చారిత్రము పర్యవేక్షణ అంగ్లేయపదములు తెచ్చుకొని తెనుగురచన చేయుటలేదు. అవగా సంస్కృతము తెనుగులో వాఙ్మూలమునందున్నది. కాని యాంగ్లభాష మాత్ర ముట్టిపడిని పొందలేదు.

తెనుగుభాషావిజ్ఞాన చరిత్రము తెలిసికొనుటలో మిశ్రమి యువకరించునది మూలపద్యములలోని భాష. ఇది వేదం భాషవస్తుముమాత్రమే విరివీయదు కొంచెము కాని ఆ ప్రక్కన తెనుగున తీవ్ర ప్రాధికభాషలలోగల సంబంధమును, పేటి తెనుగుయొక్క రూపమేర్పడిన విధమును జక్కగా వివరించుట మనయొగించును. పేటి తెనుగు ప్రత్యయములయిన దు, ము, ఘ, ణ, మొదలయినవాటి పూర్వరూపములు వ్యక్తముగా శ్రి వ్లు ములయిన పరిభాషములలో నందు గమనమిచ్చుచుండును కావున తెనుగు చరిత్రము తెలుగురచన పరిశీలన కిది యువకరించును.

తెనుగుభాషావిజ్ఞాన చరిత్రమును జూచినచో అది శ్రీ. శ. యొకటి యెడుశతాబ్దంలో చాని యుంటియే తెలియవలసిన అవధానావస్థయందు సంస్కృత ప్రాకృతముల భాషామూలక యుండినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. కాంతమునకు సంస్కృత ప్రాకృతములు మూలబడిగా తెనుగునకు చాలకర్తృ భాషావలంబమున ప్రాముఖ్యము పర్యవేక్షణగలిగినది. గొప్ప చాణ్యులుమును నిర్మించుకొన గలిగెను. తెనుగు సంస్కృత ప్రాకృతములనుండి అనేక విషయములను పీఠకరించెను ఆ తరువాత అంగ్లభాషా పాఠాచర్యమునకు కొంత విస్తరించినది అది దీని అంగ్రజాతీకరణిని విజ్ఞానచారిత్రమున ముఖ్యపాఠముగా వెలయుచున్నది భాషాప్రయుక్తమైన రాష్ట్ర విశేషమునకు తెలుగి మొదటిమొట్ట పేరినది.

ఇక పేటిపర్యవేక్షణ, కానిది కొంచెము పరిశీలనవలసి యున్నది. మనము పుస్తకములలో చ్రాము భాషకును, చై నిగ వ్యవహారమున ఎక్కువమ హాళులు భాషకును గొంతలేదము శవ్యులుచున్నది పుస్తకములలోని భాష విశేషము మార్పులేక అంతాంగ్రజీకరణమున వృత్తరూపముననే యుండును దీని వ్యవహారము చాణ్యరచనము, కోశము, కవిప్రయోగము, శిష్టభాషలోని పలుకులకె అనుచాటి నన్నిటి వారాధముగా చేసికొనియున్నది. దీనినే ప్రామాణిక భాషయందుము. ఈ ప్రామాణిక భాష యొక్క వ్యవహారముగూడ భాషముననువలించి కొంతము కొంచెముగా మారుచునే యుండును. నన్నయ తన భారతమున ప్రాసిత చాడుకలు కొన్ని మన రచనలలో కనిపించును, ప్రతీదివను చాడుకలో నవలేలేవు. ఇట్లు నన్నయ చాటిభాష మనభాషకంటె కొంత శిష్టముగామచ్చును మనకర్తవ్యమునాంతగా అది మారలేదు. నన్నయకు ముందుభాష పండితులగుగూడ తీవ్రపదనంత అస్తవ్యస్తముగా మాత్రముంచెను. పేటిచాళుక్య 'లేయుచున్నాడు, చేయిచాడు' అను రూపములవలెచాటిని మనము చాడు రుము. చాడుచునప్పుడు మాత్రము 'చేయిచాడు, చేస్తుడు ; చేచాడు, చేసిండు' అనువట్లు నిర్దిష్టములయిన రూపములను ప్రత్యేకముమార్చియు, చాడుచుచాటి సంభ్రముమార్చియు తెలయించు చుండుము. ఇట్లేదము చ్రాతమను, వోటి మాటమను, అరవము, కన్నడము

అంధ్రరాజు శరీరము

మొదలయిన యెల్ల భావయందును ముడువడియే, కాని మనము మాటాడవచ్చే వ్రాయవలయు ననియు, గ్రంథములలో ముందుట్లు వ్రాయరాదనియు కొంతమంది నలుగురున్నారు. అట్లు వ్రాయుచున్నవారును గలరు. ఇట్లు చేసినచో భావ నేర్పుకొనుటయందు కొంత పొంతి కల్గును కలుగవచ్చును. కాని లేకమున కంతటికిని ఒక దూషమయిన ప్రామాణిక భావ యుండవలయు నను నట్లు దల పోయినచో లేకమున లేదము కాపాడుటయమున నేర్పడి తెలుగువారి లక్షణమునకు కంగముకలుగవచ్చును. మన ప్రాచీనుల చాట్టయమునకు మనము మరికొంత దూరమయినవారము కావలసినవచ్చును క్రొత్త ప్రామాణిక భావను నృతించుకొనినచో క్రొత్త చాట్టయమును పృథించుకొనవలయును ఇట్టిది ఒకాదు సంభవము కాదు జాతీయతయు ఏకమైయుముగా వ్రాయుటమనేది ప్రామాణిక భావమును నిరూపించుకొనినతరువాత కొన్ని తరములవరకు మేళాపుణ్యమున మహాపుణ్య చాట్టయ పృథ్వి నిరంతరగల్గి. చేయవలయును ఉన్న ప్రామాణిక భావనే గ్రహించి యం చేస్తే న అంతిమార్పు చేర్చి నచో చాటి నంగీకరించి అరూపమును నిలువజేయుకొనుట గూడ నొకమార్గమే ఇది కానిది అరుగవలసినది

ఇకముందీ భావలో నవ్యవ్రవంధిజ్ఞానమంతయు పొలయించి మన తెలుగువారిని విచారవంతులుగా చేయవలసిన వాద్యతయు తెలుగువారిపై గలదు ఇట్టి వాద్యతయే నన్నయర్పై ఒకగా వాచాటి తెనుగున తగిన కల్పణము లేకుండుటకే సంస్కృతవదముల నన్నిటిని తెచ్చి తెనుగున చేర్చెను చేటి పాత్యాత్మ్య భావములలోని విజ్ఞానమునంతటిని తెనుగునకు తెవలసినచో వదములెచ్చేసిమండి రావలెను. ఇదియొక సమస్య తెనుగులో వదములు కల్పించినవిలేదు. సంస్కృతమున వదములు కల్పించి తెనుగులోని పూర్వవర్తితే ప్రయోగించవలెనా లేక అంగ భావముండి వేరొకటి సాంకేతిక వదములను తెచ్చి చేర్చుకొనవలెనా అను వదియు నొక సమస్య. ఇంకొక విషయ మేమనగా, ఈ సాంకేతిక వదములు ఏభావ భావావలోనే నిర్మముగా చేర్చవలెనా లేక భారతదేశములోని ఎల్ల భావలను ఒక్క దూషమునకే యుండవలెనా యవనియను కొకవదవచ్చుచే ఈ సమస్య

ఎన్నియు ముందుముందు వరిష్కరించబడవలయును. చీటి పరిష్కారముకొరకు పండితులును ప్రభుత్వమును వ్రాయుచున్నవే యున్నావి. మార్గములును దిర్ఘమైనవి మనదేశమున వింక పొండిభావ కొక నవ్యప్రాముఖ్య మేర్పడుచున్నది ఆ భావ యొక్క. తెనుగుదేశముని, ప్రాముఖ్యముగాని తెలుగును, ఇకరేక భావలను ఎట్లు మార్చును అనువదియు కానిది తేలవలసినదే

మొత్తముమీద అంధ్రభావ నవ్యరిజ్ఞానము నంతటిని తనలో నిమగ్నమౌచి ఈ భావను మోటుదువారి కందరి కిది ఆ జ్ఞానము మలతముగా నలవడునట్లును, తెనుగు లేకమునం దంతటను ఈ భావకుగల ఏకవ్యవహరమును, లక్ష్యమును నిలువజేయుకొనునట్లును, వారుక భావకును రచనలోని భావకును గల దూరము పొలయింతవరకు తగ్గునట్లును, ఇతర భారతీయ భావంతో దీర్చిపూయినచో సార్వభౌమయంతవరకు సమాన పరభావము ఉండునట్లును చెరుగవలసి యున్నది

ఇట్లు భూతకర్తవిద్య ద్వైతమాన స్వరూపములను వివరించినతరువాత తెనుగుభావకు చేటి వాడుకలోని పేర్కెట్లు వచ్చినవి అవి వివరింపవలెను చేతు వాడుకలో వచ్చిన మూడు పేర్లు. 1. అంధ్రము. 2. తెనుగు. 3. తెలుగు ఈ మూడింటియందును మొదటిది సంస్కృత వదము, తక్కిన రెండును తెలుగువదములే ఈ అంధ్రము అను వదము ఒకజాతి అనంభుమననకు వాదకముగా లభి రేయివ్రావావ్యాసమునందు చేర్చి నవలసినది. అంతయు గాక ఈ అంధ్ర భావలనుగూర్చి పురాణములును, భారత కాలమునకు ప్రాచీన భావమున వచ్చిన కొందరు చరిత్రకారులును చేర్చి నవి దీనివిల్లి ఈ చేరు మొదట అమల చేయగా మండుకు విశ్వయము చిత్రకవచాత ఉద్ధరేశము నకు అంధ్రవత్సమనియు, అంధ్రేశమునియు వ్యవహారము భావనములలో గనునట్లుచున్నది ఇది 1. క. మూడు బాలగు కళాఖండముండియుండినవియును. అంతకుముందు దీక్షిభాగమునకు దక్షిణాభమునియే వ్యవహారము ఆ తరువాత లేకమునుండి "అంధ్ర"వదము భావకు వాచక మయినది. నన్నయ భావ ప్రాచీన భావనములలో అంధ్ర భావము చేర్చి నెను తన భారతమున దీనినే "తెనుగు" అని వ్యవహరించెను "తెలుగు" అను చేరుకు తరువాతి

గ్రంథములలో గమనార్హమైనది. తేలి తెనుగులేకములో సుప్రసిద్ధములైన దశాశామము, శ్రీశైలము, కాళహస్తి అను మూడు శ్రీశైలములలో మూడు శివలింగములుండునన వేద శివేశ్వరమునకు 'శిలింగములకలది' అను పద్యమున 'శిలింగలేకము' అను పద్యవచనము కలదిని ప్రశాపరుక్రియము (క్రి. శ. 1800) మొదలగు గ్రంథములలో చెప్పబడినది. ఈశిలింగముశక్తియు వాడుకలో మారుదడి 'తెలుగు' అను రూపమును పొందినదని పిర్జాంశము దీనికి బలము కావడములలో 'శిలింగ, తెలుంగ, తిలుంగ, తెలింగ' అనుచేట్లు ఈ లేకముమూర్తి వాడబడినది కనుపట్టుచున్నది కాట్టి వాడుకలో 'శిలింగవరము' మారి యుండవచ్చుననుచు దృఢమగుచున్నది. ఈతెలుగులోని 'ల'కారము ఉర్దూరచమున మారి 'వ'కారమయి తెనుగు అనురూప మేర్పడిన దని కొందరి యూహా కాని తెనుగు అను శక్తియు పృథక్లక్షముగా తెలుగు శక్తియు కంగు ముందుగనే వాడియుండినట్లు నిదర్శనములు గలవు 'తెనుగు' అను శక్తిమునకు ప్రాచీనభాషలలో 'దక్షిణము' అని యర్థము ఈలేకభాగమునకు దక్షిణావళిమనియు 'రక్కన్' అనియు పేరుండునన వేద అర్థము శక్తిమునకు 'తెనుగు' అను పదము అనువాదముగా వాడబడునన వేద శివేశ్వరమునకు, కావ్యము 'తెనుగు' అను పదము వాచకమయి కాల్పాగ్రమున ఆంధ్రపదమునలెనే వాడుకలో స్థిరపడెను ఈ మూడును తెనుగు చేట్లుగా ప్రసిద్ధములు.

గం. శో

ఆంధ్ర లక్షణ గ్రంథములు : లక్షణ మనగా "లక్ష్యతే భూయతే అవే" అను పుష్కర్తితేక ఒక పద్యపును లేక ఒక నివచనమును గుర్తుపట్టి తెలిసికొనుటకు వనివచ్చు పాదనమని యర్థము. ఇతర వ్యాసర్థముగా (ఒకరాని) చెప్పిన లక్షణము మరియొక రానిమండి లేరు పరచునట్లుగా) ఒక పద్యపును నిర్దేశించుట లక్షణముగా లక్షణ మనగా 'గుర్తు' అని పూర్వముగా అర్థము తెచ్చుచును, ఏ పద్యపునైనను ప్రశ్నోమగు లక్షణము లేనిచో రానిది చక్కగా గ్రహించవలెనని లక్షణమును తెచ్చువచ్చుచు అతివాస్తవి, అత్యాస్తవి, అవంశవము అను రోపములు లేకుండునట్లు చెప్పినయ్యెను. అట్టి లక్షణ

జ్ఞానమునవల లక్ష్యభావము మంతముగా గలుగును కనుక పూర్వము ప్రతి వ్యాప్తమునందును లక్ష్య లక్షణ పద్యవచన పద్య శివలింగిని యుచ్చారు 900-200 కార వ్యాకరణ వ్యాప్తమునకు రచించునట్లున తెలుగు లావణ్యముల వైకము అట్టి పద్యశివే అవలించిరి ఆంధ్ర కావ్యయందు లక్ష్య లక్షణ పద్యవచన పద్యశివే గత కళాబాలయ పరివేద వ్యాప్తములలో "వ్యాకరణ వ్యాప్తము, అలంకార వ్యాప్తము, 900 వ్యాప్తము నిపుంటువులు" అనుచు ముఖ్యమున ఈ వ్యాప్తములు పేరివర్ణమును చెందుచున్నది కనుక పిటిది గురించిన అంశములను తెలిసికో"నుట మనకు ప్రస్తుతము

I వ్యాకరణ వ్యాప్తము - పదములను క్రమశ్రీ ప్రకారము విభాగ పురస్కరముగా విధిపించుటలే ఈ వ్యాప్తమును 'వ్యాకరణ' మని అనుచున్నారు. "వ్యాక్రియంతే కల్పాః సంస్కృత్యంతే అవేన శివ వ్యాకరణమ్" అని పుష్కర్తి. శక్తి సంస్కార పాదనమని యర్థము యుగ్యేన పదగాదగు వాక బుద్ధి మొదలుకొని అపొవ్యాకరణ సంస్కృత భాషను వ్యాకరణమును రచించిరి అని వాచు మూలకావశ్యములు ఇచ్చుట లోకవ్యవహార పాదనమైన ప్రాచీన వ్యాకరణము పాడినీయమే పాడిని రచించిన అష్టాచార్యులు, 8081 మూలములతో వైదిక, లోకాశాసన ప్రవచనమును సంస్కరించునట్టి ఉత్తమ వ్యాకరణము. అదియే లేకవాడ వ్యాకరణములకు మార్గదర్శి మైనది తెలుగు వ్యాకరణ పాడినీయ పరిభాషనే అవలించిరి.

"ప్రయోగమూలం వ్యాకరణమ్", "ప్రయోగ కరణా నై యోకరణా" అను లోకోక్తుల నవల శక్తి పద్యవచనము వ్యాకరణ రచనకు అధారమును పుష్టము ప్రాచీనాంధ్ర నై యోకరణముల కవి ప్రయోగములను, వాటికే తెలియ వచ్చు వికలాంశములను, కవిమార్గ నిర్వచనము కావట్టి లోక వ్యవహార నిర్వచనము అధారముగానిది వ్యాకరణములను రచించిరి తీవర్వాచలగు తెలుగు మున్నగు వాటియందు పూర్వవి ప్రయోగములు గానున్నను, వ్యాకరణ లక్షణమునకు దూరముగా నున్నను, తర్వాతములయందలి కవులు ప్రయోగించిన శక్తిములు శక్తివ్యవహారము అను కాణమున వచ్చుట దీనికి ప్ర

అంధ్ర లక్షణ గ్రంథములు

యుండునది కాదు. పట్టణంబిని, బావిలోనై, బ్యాకరణమును విస్తరించుటకు అనుమతించి ఇరువదవ శతాబ్దియందు రచింపఁబడిన బ్యాకరణ గ్రంథములలో పట్టి దూరదృష్టితో నుద్యమింపి కొన్ని కలెను.

శక్తిమును బ్రకృతి ప్రకృత్యుల విభాగ భురభురమైన యర్థమువందు చక్కగా నెదిగి ప్రయోగించుట వలన శక్తిభాగము (ఉద్దేశింపఁబడిన యర్థముని లోకముగా వర్ణము చెప్పకొనవచ్చును) విధియనుచు, సంస్కృత విద్యాయము లో శక్తి యాచారమువచ్చి కనుక నీ బాదు

“పరకృత్యై నమ్యోక్తి జ్ఞాతః కావ్యానిష్ఠితః

సమ్యుప్రయోగః పృథ్విలోకే కామరుక్ కవతి”

అను రాసిని వర్ణనా వృత్తింపుచుండుదురు, నమ్యోక్తి జ్ఞాతమైన సుశక్తిమును ప్రయోగించుటవలన పర్వము నచ్చునని వారి విశ్వాసము తెలుగుకావ్యమనయితము సంస్కృతము వలె ఉన్నకవితను తెచ్చుటనై నవ్యయత్నమార్కాది బ్యాకరణమును చూచుచున్నాదు శీవచార్యున యైనవత మాత్రమున ప్రియ్యగా శక్తిమును ప్రయోగించుట నిలబడదు రచయితవృత్తితో మాత్రప్రసిద్ధములయి, నేయాచార్య రోహిణిములయిన వనప్రయోగములుచేసి కావము కల్పన పడవరాదు, కిష్టవృత్తివారము లోకాదరము. అను గీటురాళ్ళ అరవిందితో నిగ్గులుచేసిన శక్తిములను మాత్రమే ప్రయోగించి కావం పరవృత్తిని అంతరించుచుండవలెను అట్టి రచయితయొక్క ప్రయోగములు ముందుకావచ్చు బ్యాకరణములందు లేదును, కనుక శీవచార్యుని విషయమున కవిక గీతవంటిదనియు, బ్యాకరణము వానిని ప్రకాశింపజేయు వంటిదనిపించుననియు కవులును, పండితులును తలపడవలయుండును ఇకమున తెలుగు బ్యాకరణములలో కొన్నిటి చరిత్రము తెలిసి కొందము,

అంధ్రకవిలలితములలో, ఇది అంధ్రకావం బ్యాకరణములలో మొదటిది. ‘వాగమహావన’ విధురాంధికులైన నవ్యయత్నమార్కాదిగ్రంథమును రచించెను నీనిన ‘నవ్యయత్నమార్క’ మనియు కొందరు వ్యవహరింతురు. ఇది సంస్కృత కావ్యయందు శ్లోకరూపమున (అర్థావృత్తములలో) వ్రాయఁబడినది. తరువాతి బ్యాకరణములలో అంధ్ర మాత్రములు దిదివిధిగా నీని బ్యాకరణములను

రచించిరి. చింతామణి బ్యాకరణములలో ఎలమిది కాని వరవృత్తి, పారవందీ రామకృష్ణ మున్నగువారు గలరు. వరుల దివి పితారామపాపియకృష్ణగారు విమలకృష్ణకముగా ‘చింతామణి విషయ పరిశోధనము’ను రచించి ‘చెట్టు’ విషయములను పృథ్వీవరచి చింతామణితరుణాకవచ్చిన బ్యాకరణములు కొన్ని అనువాదములుగాను, కొన్ని రాసి వాచారముగా ‘శీవగారి విస్తరితవిధిగాను ఉన్నది. చింతామణియందు వంశా, పండి, అలంక, వాలంక, క్రియా పరిచ్ఛేదములు గలవు ‘వికృత్య’ కేయః కావ్యమే’ అను కావ్య లక్షణముతో నీ బ్యాకరణము ప్రారంభమగును నవ్యయత్నమార్కయి తెనుగు బ్యాకరణ కావ్యమునకు ప్రథమా రావ్యుడు. ఇతడు క్రి. శ. పదునొకండవ శతాబ్దివాడు అంధ్రకవిలలిత చింతామణి నవ్యయత్నము అగునా? కాదా? అను విషయమున విమలకృష్ణలలో ఆగ్రహాయితేదము కలదు

అతర్వణ కారికావళి ఇది నవ్యయత్నముకొ అంధ్ర బ్యాకరణముగు చింతామణి మాత్రముతో జోడించి అతర్వణ పారవశ్రేయములకు పనికివచ్చు కారికలు (శ్లోకములు) గల యుక్తము బ్యాకరణ గ్రంథము అతర్వణారాధ్యుడు కర్తయగుటచేత అతర్వణ కారికావళియని నీది ‘చెట్టు’ వచ్చినది ‘వికృతి వివేక’ మనియే నీది కామరేయము, పరిచ్ఛేదారంభములయందు “ఇతి శ్రీమదతర్వణారాధ్యకృతే వికృతి వివేకే” అని యున్నది

అతర్వణారాధ్యుడు నవ్యయత్నమార్క వచ్చిన ప్రామాణికయైన గొప్ప బ్యాకరణ. చింతామణి మాత్రముల యొక్క గాంధీర్యమును దిశవరచుటయందును, చింతామణి దృష్ట్యా అసాధ్యమయెనుటచేనైన నుదాహరణ ప్రయోగములను పాఠించుటయందును, అతర్వణ కారికావళి నిష్కృతి తోద్యుడును చింతామణి నవ్యయత్నము కాదనియు, వికృతివివేకము అతర్వణకృతము కాదనియు, నీదిని ఎలమిది కావవరవృత్తియొ, అనారంభ పండితుడును రచించిరనియు అకాదము కలదు. కాని చింతామణి వికృతివివేకములు నవ్యయత్నకర్త గృతములేయని కొందరు పండితులు కాంచుచున్నాదు

అతర్వణ కారికావళియందును చింతామణియందు వలెనే వంశా, పండి, అలంక, పాలక, క్రియాపరిచ్ఛేద

ములు వరుసగా కలవు ఈ గ్రంథమునకు ద్వితీయశ్రీచీ పీఠారామకవి 'కవిజనమండనము' అనుబ్యాఖ్యలు రచించెను. ఇతడు అహోబిలపండితుని తరువాతివాడని విమర్శకుల ప్రాయము. ఈద్వితీయశ్రీచీ పీఠారామకవిప్రాసిత ధీకావ్యాకరణం ద్రుత మాతన వ్యాకరణ రచనమునకు ఉపయోగించియుండునని బోధావారణముగా వర్ణుల చీన పీఠారామప్రసిద్ధిగాదు నిర్ణయించిరి. వికృతి విచేకక ర్తయైన అశ్వర్యములు ఆంధ్రవ్యాకరణ శాస్త్ర ద్వితీయాచార్యుడు ఈతడు ప్రాసిత ముఖ్యముగ గ్రంథము "త్రిలింగ కర్తామకానము" ఇది కారకావళి కన్న దిద్దుదియగుటచేత దీనిని రచించిన పేర్కొలు ఎవారాంకములుగన కారితమను ఇతడు రచించెను. సుమారు 1640 కారకంతో చింతామణి ప్రతిపాదీకాంకములను 'ఉత్తామ క్త' యుక్త చింతనపురస్కరముగా వసుధ్వింధువజ్రే అశ్వర్యకారి కావళి, (వికృతివిచేకము) ఆంధ్రకావ్య వ్యాకరణములకు తలమోదికము వంటిది. అశ్వర్యుడు వస్తుయకు సమకాలికు ధని కొండయను, క్రీ. శ. 18 వ శతాబ్దవాడని కొండయను నిర్ణయించిరి

ఆంధ్రకావ్యాభిషేకము : ఇది సూర్యునిక 'తేజనకవి' ప్రణేతము దీకాశ్వాస వర్ణకావ్యముగా ఇది రచించబడినది. ఇందు 189 వర్ణములు కలవు 'తేజనకవి' మహాకవి యగు తిక్కనకు సమకాలికుడు కనుక పదుమూడవ శతాబ్దవాడు. ఇతనిని 'అనినవరండి' అను నీరుదముకందు. దండి కవికృతమైన దళకుమార చరితమును ఆంధ్రీక రింతులచేత ఇతని నీరుదరచు వచ్చెను. ఆంధ్రవ్యాకరణమును తెనుగుననే రచించినవారిలో ఇతడు ప్రథముడు ప్రాసితములైన పంచామణి వికృతివిచేకములు 'తేజన' యాదిష్టము లేదు. కాచీ తొలిపాటిగా తెలుగువ్యాకరణమును రచించుచున్నట్లు గ్రంథాదిని తెలిపివాడు ఇది స్వతంత్రమైన గ్రంథము. ఆంధ్రకావ్యాభిషేకములు అయిదు విధములుగా ఇందు విభజింపబడినవి. 'తెనుగు' దేశ్యము, తిన్నము అని 'తేజన' యధిప్రాయము కాని తత్వమును తన్న ఇతరములయిన చాలుగును కలిపి అచ్చ తెనుగునని అంగీకరించివాడు వస్తుయజగ్గేయాలందునచె విప్రులార్థ సంగ్రహముగాని, చక్కని వ్యాకరణ పరిశాసనగాని ఇందులేదు అత్యధికము కలుగుటకుమాత్రము ఉపయో

గించును. వర్ణకావ్య మగుటచేత కంఠస్థము చేయుటకు అనుచిత గ్రంథము

అహోబిల పండితయను . ఈ గ్రంథమునకు "కవి శిరోభూషణము", "అహోబిల పండితయను" అని రెండు కావ్యరేయములు కలవు. ఇది వస్తుయజగ్గేయాల దింకా మణి విపులమున (కావ్యమునంటి) సంస్కృత వ్యాఖ్యానము, వస్తుయయొక్క మాత్రములను తొంగని కవిప్రయోగములను అశ్వర్యకారికతో పమవ్వయించి అత్యుపాధన చేయును, 'తేజవాదులను అచ్చటచ్చట బండించుచు, అహోబిలములను చల్లపూర్వముగా ప్రతిపాదించుచు, అహోబిలమే ఈ వ్యాఖ్యానమును రచించెను. సంస్కృతమునందు పాఠవ్యాఖ్యానము మాత్రములను, వరయచి కా ద్వికములను, పతంతరి మహర్షి కావ్యమును రచించినట్లు, తెనుగు వ్యాకరణమును సంస్కృత కావయందు మాత్రములుగా వస్తుయజగ్గేయాలకును, కా ద్వికములుగా అశ్వర్యకారికాద్వయము, కావ్యముగా అహోబిలపండితుడును రచించిరి కావున పాఠవ్యాఖ్యల వలె వీరును 'తెనుగు' వ్యాకరణమునకు "మునిశ్రయము" అవలంబించువాడు.

అహోబిలపండితుడు, ఎలమూరి కాళవరహర్షి, అచ్చ కవి మున్నగు లాక్షణికులకన్న తరువాతివాడు. ఇందు ఆంధ్ర వ్యాకరణాంకములు సంస్కృతకావయందు ఉదాత్తముగా చర్చింపబడినది ఈ గ్రంథము ఆంధ్ర కావసు శిరోభూషణము వంటిది. ఆశ్వాసిత వ్యాకరణం దీని మిక్కిలి ఉపయోగపడినది.

ఆంధ్రకావ్యాభిషేకముది గలవనకవు 'సేంకటపతిచి' ప్రణేత మయిన 'సర్వలక్షణ శిరోమణి'లోని వ్యాకరణాంకములను తెలుపునట్టి పేరుమాదిక 'ఆంధ్రకావ్యాభిషేక' అని వేరు. ఆంధ్రకావ్యాభిషేక ప్రత్యేక గ్రంథముగా ఆంధ్ర పాహ్నిక పరివృత్త (కావ్యాద) వారిచే ప్రకటింపబడినది. ఇది పేలు చరణములుగల పేరుమాదిక. ఇందు తద్విధ, తత్వసూచి వర్ణనములు, సంస్కృత సంక్షాప్తకరణము, వికృతి వ్యయపములు, అవ్యయ శ్రీ ప్రత్యయ సమాస ప్రయోగములు, తద్విశేషములు, క్రియలములు, పూర్వ పరికరములు, త్రికలంబంధవచనరచయము మున్నగు పంకములుగలవు గ్రంథకర్త ప్రాసిత వ్యాకరణములను

ఆంధ్ర లక్షణ గ్రంథములు

పూర్వకవి ప్రయోగములను చక్కగా తెలిసినవాడు నడుచెడిదికడ శబ్దాన్ని అలంకరముననున్న ఇతను ఖాచి మంచి తిమ్మకవికి ననుకూలముగా తలపెట్టెనుచున్నాడు. మండల తీర్మానరసినోదారి (1870 ప్రాంతము) కృతములను "ఆంధ్ర కౌముది" ఇంకొకటి కలదు ఇది ఆంధ్ర కావ్యము సంస్కృతమూత్రములతో వ్రాయబడిన వ్యాకరణము ఉపాధారణములు తెలుగునగు దున్నది.

వర్తమానపాఠ వంగ్రహము. ఖాచిమంచి తిమ్మకవి ఈ గ్రంథమును రచించెను ఇతడు 1700-1767 ప్రాంతమున జీవించియుండెను పీఠికాపుర సంపుటము నకు చెందిన కందరాడ అశ్వినీ గ్రామము వర్తమానపాఠ వంగ్రహమునందు తత్వము, తుల్యాంధ్ర వర్ణ, సంధి, విశత్తి, సమాస, క్రియావిశేష ప్రకరణము లనెడి విభాగములతో వ్యాకరణాంగములను, ప్రాస, విశ్శకు, ప్రకరణ వాచుధేయములతో సంధి విషయములను, కర్మ ప్రకరణము అనుచేతులతో కర్మముల యావళేదములను, చేదవ్యయ విధ్యయ మను చేతులతో చేద, ఆ కారముల చేదమును తెలుప నెడినవి ప్రతి విభాగమునందును ప్రాచీనకవి ప్రయోగములు వృత్తిలముగా పేయబడినవి లక్ష్యకర ధాతకాళ రేప, ఆ కార చేదమును పాటించి లేదని అవ్యక్తి మున్నగువారు చేసిన విమర్శనము నకుం జనము కాదని ఇతడుచెప్పిన తిమ్మకవి లహంగ్రంథ రక్ష "కవి పార్వతామ" నియంతాంక్షయ.

బాలవ్యాకరణము. వరవమ్మ చిన్నయమూరి (క్రి. శ 1808.1888) ఈ గ్రంథమును రచించెను తెలుగు వ్యాకరణ మూత్రములలో ఇంత తీగల రచన మరియొక కాని యందు లేదు బాలవ్యాకరణ రచనకు నన్నయకట్టి యాది గ్రంథము లాధారములు ఇందు సంఖ్యా, సంధి, తత్వము, అచ్చిక, కారక, సమాస, తత్వము, క్రియా, కృదంత, ప్రకీర్ణక సంభేదములు గలవు. మూరిగారు ప్రాచీన వ్యాకరణములనేకాని అర్యావేద కవి ప్రయోగములను పాటించిమి కొన్ని ప్రయోగములు బాల వ్యాకరణము ననుసరించి అపొధువు లగుచున్నది కాని వ్యాఖ్యానము లహంకారములను చేర్చుటచేత వర్తమానమునగు బాల వ్యాకరణము తెలుగు విద్యార్థులకు అత్యంతవకారముగ ఉన్నదనుట మిష్టంయము. బాల వ్యాకరణము

నకు ప్రథమమున "గుప్తార్థ ప్రకాశిక" అను పేరితో వ్యాఖ్యానమును కల్పించి పేరికల రామకృష్ణగారు రచించిరి ఏ మ్మట దూత రామమూర్తి కృష్ణగారు 'గ్రాంథికాంధ్ర కల్పకము', తేక 'బాల వ్యాకరణ పాఠవ్యవర్థవ్యపేక్షిక' అను వ్యాఖ్యానము రచించిరి. దూత రామ కల్పానికారి నన్నులచ్చట విమర్శించిరి ప్రక్రియాంగములకు గుప్తార్థ ప్రకాశికయు, విశేష చర్యలకు దూత రామ వ్యాఖ్యానము, ఉపయోగించునవియై బాలవ్యాకరణమునకు వచ్చె చెప్పినవి. వ్యాకరణ మూత్రములకు వరస యావమున తెలియించుట బాల వ్యాకరణ లై క్షిప్తములతో పోకటి చిన్నయమూరి బాల వ్యాకరణమునీ కాక (1) మూత్రాంధ్ర వ్యాకరణము (2) ఆంధ్రకర్మ కావనము, (3) వర్తమాంధ్ర వ్యాకరణము అనెడి మరి మూడు వ్యాకరణములను గూడ రచించెను, పిటిలో మూత్రాంధ్ర వ్యాకరణము సంస్కృత మూత్రములతో ఉన్నది. మూరిగారికి ననుకూలముగ కేవల కృష్ణ మూర్తి కృష్ణగారిచేత రచించబడిన 'పాఠికాళికలు' అను సంస్కృత మూత్ర గ్రంథము ఈ కాలముననే తెలిపినది బాల వ్యాకరణమునకు ఈకారాలే మూలమనికొందరును, బాల వ్యాకరణమే పాఠికాళికలకు మూలమని మరి కొందరును భావించుచున్నారు.

ఆంధ్ర భాషామాల - ఇది ఆంధ్ర పాపాకర్మ వరికట్టు వారిచేత ప్రకటించబడినది. దీని కర్తను గురించి సంశయము గలదు. చిన్నయ మూరిగారు 'భాషామాల' అను గ్రంథమును రచించి యుండిరని మూత్రము పండితులు విశ్వసించుచున్నారు అది ఇదియేయని చెప్పుట కాధారములు లేవు ఈ గ్రంథమునందు గ్రామ్యభాషాపుట లైకము కలవు వరకు భాషాపుటలైన చిన్నయమూరి ఇట్టి గ్రంథమును రచించువా? అని సంశయము. (క్రి. కట్టి పాంప మూర్తి కృష్ణగారు ఈ గ్రంథమునకు పేరికను వ్రాయుచు అందులో చిన్నయమూరి కృత భాషామాలతో కరువాళి వారు కొన్ని గ్రామ్యములను చేర్చియుండురని యూహించిరి వారి ఊహ సయ్యక్తముగా మున్నది, ఏమైనను కర్తృ విధ్యయ మింతవరకు అయిగలేదు. గ్రంథ మూల్ర కావీ విజ్ఞానులకు ఉపయోగించునటులయం తెంత మూత్రమును సంశయములేదు. అకారాధ్యయక్రమసేవతో

విందు నుమారు 'రెండురేం తెనుగు భాషపులు బూర్పు
అడవి ప్రతి భాషపునకును సంస్కృతాభ్యము, తెలు
గద్యము, పద్యరస, అభ్యుక్త విశ్లేషమును ఉండును. ఉచా.
(చా) కులుకు (అం) క్షింగార శిష్టాయాం (త) క్షింగార
శిష్ట చేయుకు (అభ్యుక్తము) మంతముగా రాత్వర్యములను
గ్రహించుకును ఈ గ్రంథము మిక్కిలి శోభ్యము.

ప్రొథ వ్యాకరణము. "త్రిలింగ లక్షణశేషము", లేక
"ప్రొథ వ్యాకరణము" అని దీనికి 'శేష' అనబడవల్సి
నీచాగామాచార్యులుగారు (1897.1891) తీసిది రచించిరి.
అచార్యగంథ పరిశోధకులును, శర్మరక్షాగృహ ద్వారా
గ్రంథ రచయితలు పగు శ్రీ నీచాగామాచార్యులవారు
కాలవ్యాకరణమునకు పారించువరకు అనేక కవి ప్రయోగ
ములను సేకరించి వాటియందలి పాదభ్యము గోచరించు
వట్లుగా మాత్రములను రచించిరి గ్రంథమునకు త్రిలింగ
లక్షణశేషమని వామకరణమునీటిరి అనగా వారి వ్యాక
రణమున కిది పరిశోధనావస్తువు మాట వాలవ్యాకరణము
నకు ప్రతిగా 'పారివారికలు' (సంస్కృత శ్లోకములు) విల
సిల్లివట్టి ప్రొథవ్యాకరణమునకు ప్రతిగా 'పారివారిక' శేష
పర్యవేష్టము" అను గ్రంథము సంస్కృతమున వెలువడినది.
ప్రొథవ్యాకరణ శర్మ రచించిన శతదశగ్రంథములు.
అలసలుకాముది (రేల, శోభరేల విధానము), వైకృత
తీపి (శర్మనవక వివరణాభ్యుక్తము) ప్రొథవ్యాకరణ
మునకు కామరూపు అయ్యగంపిశ్మిగారు "మహారణేన
పండితయను" అను పేరుతో ౨౪ వ్యాఖ్యానమును
ప్రకటించిరి.

నారాయణయోగ్ర వ్యాకరణము: చర్ల నారాయణ
కావ్యుగారు ఈగ్రంథమును పరిశ్రమపముగా రచించిరి.
సమ్యక్వ్యాఖ్యాన వ్యాకరణముల కిది తెలుగునకు. చింకా
మత యందలి పరిశ్రమగ్రంథమును విడిచి పొంత్తము
కొరకు వాలవ్యాకరణ పరిశ్రమగ్రంథము ననుసరించిరి
వారి కుమారులైన గంపేశకావ్యుగారు ఆ పద్యములకు
అధ్యమును వ్రాయుచుండగా విశేషగ్రంథములను తెలుపు
టవై గద్యముతో మాత్రములను రచించి వాటికి
వ్యాఖ్యానముకూడ రచించిరి. అట్లు నారాయణకావ్యుగారి
పద్యములను, గంపేశకావ్యుగారి మాత్రగ్రంథాభ్యుక్త
మైన వ్యాఖ్యానమును కలిపి నారాయణయోగ్ర

వ్యాకరణమైనది. ఈగ్రంథమునందు అనేకములగు పూర్వ
కవి ప్రయోగములు పారించబడినవి.

వైయోకరణ పారివారికము అది 'కళాప్రసాద' వట్టిం
చిన నీచాగామాచార్యకావ్యు వివరితము. ఆంధ్రగర్భ
చింకామతని, వికృతవివేకమును శోధించి, 'సమ్యక్యా
భ్యుక్తయ'నుమి మూలమునకునీటిరి చానికి వైయోకరణ
పారివారికము లేక నీచాగామాచార్యులయను అను పేరుతో
ప్రచురిత వ్యాఖ్య అది. వాలపరవ్యతియ లేకను, అచో
లంపండితయమును, పెట్టు. కాళవ్యక్రవములను శోధించి
ప్రచురిత వ్యాఖ్యానము ప్రాకృతకావలనుండియు, కమి
కన్నక కావలనుండియు 'పెట్టు. పదములను సేకరించి,
వట్టికలుగా లేర్పి తెలుగు పదముల సమ్యక్విధానము
చేయుటయందు గ్రంథకర్త మిక్కిలి పరిశ్రమించెను

ఆంధ్ర వ్యాకరణ సంపాక వర్ణనము. - వట్టిం
చిననీచాగామాచార్యులు కావ్యుగారే ఈగ్రంథమునుకూడ
రచించిరి. అది 'రెండు సంపుటములుగా వెలువడినది వాల
వ్యాకరణమునందలి పండ్లా పండ్లాది పరిశ్రమ గ్రంథము
తోనే అది వడదడినది. సమ్యక్వ్యాఖ్యానం మాత్రములను
'కల్పతరువు' అను వ్యాఖ్యానమును, వాల వ్యాకరణము
నకు "సంశేష" అను వ్యాఖ్యలను రచించుచు ప్రాసంగిక
ముగా ప్రాచీన వ్యాకరణములను, వ్యాఖ్యానములను,
లేకలను విమర్శించుచు, ప్రయోగములను అనాచు,
అచార్యగృహ పరిశోధకముగా గ్రంథకర్త తీసిది రచించెను
అది పూర్వవత్ పిష్టాంశములను, శర్మలనుగలిగి విలసిమై
ప్రామాణికమై ఉన్నది

ఆంధ్ర భాషావిశేషము. - 'అంధవ నాగమకావన'
దీనివారికిమైన మల్లాది మార్గవారాయణకావ్యుగారు
ఈ గ్రంథమును మంతమైన వైకీలో రచించివారు
ప్రాచీన వ్యాకరణ పుష్పిని వదిలి పరిశ్రమ కల్పనమును
మాత్రముగా చేసిరి. కృత్యశక్తియోరి ప్రకరణములతో
అపూర్వములైన ప్రయోగముల వివిధ లక్షణానము
మతోడ మగువట్లు వాచించివారు

తత్వము కలదిక. - ఈ గ్రంథమును పద్మధానము
మార్గవారాయణ కావ్యుగారు రచించిరి. ప్రాచీనవ్యాఖ్యా
న - ఆంధ్ర వ్యాకరణము అన్నియు తత్వపరశ్చిగారు,
అయిన పదములను గురించిన పరిశ్రమగ్రంథమును తెలుపుచు,

ఆంధ్ర లక్షగ్రంథములు

తత్వము వదలుము తెలుగున పొందు రూపశేషములను, దివ్యాక్రమముగా చూచించినది తత్వమవదలము రూప విష్కృతి ఈ గ్రంథమునందు విష్ణుముగా ప్రదర్శించబడినది. మరియు ప్రక్రియారూపము ముఖము చేయబడినది. ఇందలి కృతంక ప్రకరణము భూమివేగమును కరకలా మాలము గాచియును. ఇందు సంధి, కృతంక, ఉపవర్గ, కర్ణిక, స్త్రీ - ప్రకటయ - అవ్యయ, సమాధ ప్రకరణ ములును, రూపశేష, లోకకన్యాదు ప్రకరణములును గలవు ఆంధ్ర వాఙ్మయమునందలి సంస్కృతపద, సమా పాది శ్లోపమును కూలంకషముగా ఇది కలిగించును.

ఇకరములు - గత కళాశ్రీ - అంతము మొదలుకొని చేదవరకును దివ్యాశ్రివ పోకర్వాగ్రమై చివ్చిరిచ్చి వ్యాకరణము తెన్నుయో యలుచేదవి పురాతనకాల మున రచించబడిన చాటితో పెమ్మిగ్రంథములు మనకు లభించినవి కొన్ని ముద్రితములుగాక కావ్యకరముల యందే ద్వికాంతిని చెందుచున్నది కనుక ఈ వ్యాకరణ వాస్తవము వాగ్విరచన ఆంధ్రమైన చాటివండి చేద వరకును పాగుచున్నదియే మనము గ్రహించవలయును. వెంకయ్య వ్యాకరణము, కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులుగారి సంగ్రహ వ్యాకరణము, చాచిలికోటను సుబ్బారావుగారి సులభ వ్యాకరణము మొదలుకొని పోక కాలం ఉపయోగార్థమై అధునిక అంగ్ల సంప్రచారమును పాఠముగా రచించబడిన వ్యాకరణము తెన్నుయో కంపు ప్రచిరచియుండును గల విశేషము తీక్షణు జిహ్వ యోగకరమై యున్నది.

పై సేర్పొందినవేరకా అంగ్రజానయందు రచింప బడిన ఆంధ్ర వ్యాకరణములు కూడ కంపు. ఆంధ్రభాషను చేర్చుకొనితే అంగ్లేయుల వదుపాయముగొరకు ప్రాచీన గ్రంథము లిది. బ్రహ్మకముగా వివిధ పరిష్కర డిట్రోగ్లి యగు ప తి వాంఠెయిర 1816 వ సంవత్సరమున ఒక వ్యాకరణమును, తరువాత మామిడి వెంకయ్యగారి పాయమున విలియం క్రామర్ 1817 వ సంవత్సర మున ఇంకోక వ్యాకరణమును, పి. సి. క్రామర్ 1840 లో ఒక వ్యాకరణమును, అక్రెమర్ 1878 వ సంవత్సరమున మరియు వాక్యకరణమును రచించిరి. వాంఠెల వ్యాకరణము తెలుగు వ్యాకరణముల వర్గమిది

కొంత పోలియున్నది. కాని పి. సి. క్రామర్ వ్యాకరణము క్రొత్తమార్గమును త్రొక్కివది తెలుగు వ్యాకరణముల వర్గం క్రొత్తగా భాషను నేర్చుకొను పోకర్వాగ్ర దివ్యా శ్రిః కరణమును కలిగించుచున్న దనియు, అట్టిచానిః మొదల వ్యాకరణాలక భాషను గూర్చిన వ్యాకరణమే ఉపయుక్త మగు ననెడి కలంపుతో క్రామర్ కిదిని రచించెను. పండితులతోకలె పామామ్యులతో కలిసిమెలసి నివసించుట వలననే భాషా వ్యాధయము వట్టుబడునని అతని విశ్వాసము (ఇందు 12 కాగములు కంపు) అట్లే దృష్టికూడ ఇట్లే తెలుగు చేర్చుకొనెడి పోకర్వాగ్ర దివ్యాశ్రి ప్రారంభించుటకు, క్రమముగా వ్యాకరణాలక భాషను వ్యాసనము చేసికొనుటకు విమ్ముట గ్రాంథిక భాషను వరించయము చేసికొనుటకు దీలుగా ఇతని వ్యాకరణమును మూడు భాగములుగా రచించెను. ఈ వ్యాకరణ రచనతో ఇతనిః పై తెలుగు వ్యాకరణములేక కొన్ని ఇతర ఆంధ్ర వ్యాకరణములు కూడ పాయబడినవి.

II అలంకార వాస్తవము .. వాస్తవ లక్షణములను విశ్లే శించెడి వాస్తవమునకు అలంకార వాస్తవము చేయ. సంస్కృతమునందు కిదివిషయమై అపారమైన కృషిజరిగి ఎన్నియో ఉద్గ్రంథములు వెలువడినవి ఆంధ్రభాష యందు కూడ అలంకార వాస్తవవిషయముపై కొన్ని గ్రంథములను ప్రాచీనులును, అత్యాచీనులునుగూడ రచించిరి అవి నయనగా పరిమీలించబడుచున్నది.

కావ్యాలంకార భూతాంతః విచారాత్మక కృతమయిన ప్రభావపుస్త్రీయమును, ఆచార్య రండికృతమైన భావాగ్ర దర్శమును ఆచారముగా గొని స్వయం కల్పనతో విష్కృ తోల పెద్దయకది ఈ గ్రంథమును రచించి, చాళుక్య పంశీయడగు విశ్వేశ చక్రవర్తి అంశ దిమ్మిచి. విశ్వేశచక్రవర్తి క్రీ. శ. 1407 ప్రాంతమువాడు. విష్కృ తోల పెద్దయకది వాచిరాధాన కరవర్షము 1834 యు వాకనే ఈ గ్రంథమును రచించినట్లు చాటిత్రుల అభి ప్రాయము. విష్కృతోల పెద్దయ వియోగి వ్రాహ్మణుడు. తండ్రి గోపించామాళ్ళయ వినాసము రామచంద్ర వరప్రాంతము దివ్యాభాతుడు ప్రభావపుస్త్రునకు అంశ ముగా ప్రతిపత్తమును రచించినట్లే ఇతడు చాళుక్య విశ్వభాతునిః అంశ మగునట్లుగా ప్రతిపత్తమును రచించెను

పెను కాచ్యాలంకార చూడఁబడియెందు తొమ్మిది ఉల్లాసములు కంఠే. శావమును, శావశేడములను తెలుపుటతో గ్రంథ మారంభమయినది. ప్రథమోల్లాసమున విభావాదులును, స్థాయి శావములును తెలుపబడినవి. ద్వితీయమున రసస్వరూప నిరూపణము చేయబడినది. తృతీయోల్లాసమున బాయికా బాయక లక్షణములు, పిప్ల దిగ కపులు, అస్థావక పర్లవములు వివరింపబడినవి. చతుర్థోల్లాసమున ముక్తకాచిరావ్య శేడములు, ఉచాహరణ లక్షణము, విభక్తిల కేవలము, పర్లక మొదలయిన కావ్యములు, పాకకయ్యులును, కావ్యరీతులును చెప్పబడినవి. పంచమోల్లాసమున అర్థాంశారములు వివరింపబడినవి. డండికక కాచ్యాలంకార పర్లకతో శియలంకార క్రమమున్నది పర్లకావ్యమునందు పంచరార్యలంకారములు, శక్త్యలంకారములు, చతుర్విధ కందములు, వింశతివిధ లక్షణములు, పిరకతోపములు, కాక్త్యతోపములు, అర్థతోపములు మున్నగు పంచము లున్నవి. ఐదవమోల్లాసమునందును, అష్టమోల్లాసము నందును ఛందస్సు చెప్పబడినది యతిప్రాపకలక్షణములు, వృత్తలక్షణములు మున్నగు విషయములు ఇందుగలవు. పవమోల్లాసము బ్యాకరణ విషయములు కలది తత్వమోచి కర్లవ్యరూపములు క్రియో ప్రకరణము మొదలయిన విశేషము లిందున్నవి.

ఇట్లు కాచ్యాలంకార చూడఁబడి పర్లకాచిరావ్య లక్షణములును గలిగియుండుటచే దీనిని బ్యాకరణ గ్రంథమనియు, ఛందోగ్రంథమనియు, అంశగ్రంథమనియు చెప్పవచ్చును.

అంధ్రకంఠాలోకము : విశిష్టపరచరాళం కాశ్రమియై రామచంద్రునియు, దీపునియై అను గ్రామములందుండిన అడిపము మారకవి ఉగ్రంథమును రచించెను ఇది అయి రేవకృతమైన సంస్కృత చంద్రాలోకమునకు అనువాదము సంస్కృతకవులతో అయిరేపులు కొందరు గలరు. బాదితో ప్రపన్న రాఘవబాలకర్తయు, చంద్రాలోక రచయితయునగు అయిరేపు తొక్కరేయిని నిమగ్నము యతిప్రాసము అయిరేపుని చంద్రాలోకమును అర్థారముగా పేర్కొనెను అప్పయ్యిడికిడుకు కువలయానందమును రచించెను. అప్పయ్యిడికిడుకు గ్రహించిన పాక శేరముల నమపరిచియు అదగా అప్పయ్యిడికికకృత

కువలయానంద మూలము నమపరిచియు ఇది యనున దింపబడినది అడిరఁగు మారకవి (క్రి.శ 1720-1785) గొప్ప తెలుగుపండితుడు. ఇతను కవనశయ విచ్ఛేదము, అంధ్రవామ శేవము, కవిజనరంజనము, రామలింగేశ కళకము మున్నగు గ్రంథములను రచించెను మారకవి అంధ్రీకరణము, మూలమువలె సుశోధము గాకరొయి నను, నద్యములు కంఠస్థములేయుటకు యోగ్యముగా మచ్చుచి. అంశారకాస్త్రము తెలుగున పుక్తమిద్దముగాఁ అనువాదరూపముగలచేత మూలమువలె మందలితోపము అన్నింటియందునువలె ఈ గ్రంథమునందును గలను ఉన్న చాదితోపల రిచ్చుచే విర్యాధులకు ఉపయోగకరమైన దీగ్రంథము. ఇందు మారలంకారములను లక్ష్యలక్షణములు గలవు. బాదురీ అష్టిపరిచించిరావు, వేలమాటల శివరామయ్యకవి, గవి శేషయ్యకాశ్రమి అనువారు పైక మి చంద్రాలోకము నమపరిచిరి. అంధ్రచంద్రాలోకము అస్మికా ఉమాకాంతముగారి బ్యాకరణో విహిత ఉపయోగకరమై యున్నది.

కాచ్యాలంకార పంక్తపాదము : నమచరిత్రకారుడయిన రామరాజుభూషణుడు దీగ్రంథమును రచించెను. అతడు తన కామరేయము నిందు "మూర్తికవి" అని పేర్కొనెను.

క్రికృష్ణరేవరాయల అల్లు డయిన అయిరామరాజు నకు అల్లుడగు తొరగంటి నరసభూపాలునకు ఈగ్రంథ ముంజము చేయబడుటచేత దీనికి "నరసభూపాలియ" మను పర్లవపాదము కలిగినది ఈ పరసరాజు కంఠి 'ఓయ' దగుటచేత పెక్కుకాపుల కవి, కృతిపతిని 'ఓయ బార పింపా' 'ఓయ పరసభూ' అని పేర్కొనెను. ఈ కృతి కర్తయు, కృతికర్తయు క్రి. శ. 16 వ శతాబ్దము. రామరాజుభూషణుడు యువకుడుగా నున్నప్పుడు క్రికృష్ణ రేవరాయల అస్థానమునందుండి చరమచయమున ననుచరిత్రను అయిరామరాజు తమ్ముడగు తిరుమల రేవరాయలకు అంజక మిచ్చెను ఈచర్లకాలమున దెన్నతో ఓయ నరసరాజునకు అంజకముగా ఈ పరసభూపాలియమును, రచించెను అచాక్యానముల గ్రంథము. ప్రతి పద్యమునందును పరసరాజు పేరుండును. ఒక్క చాటక లక్షణము తప్పకరకర కావ్యలక్షణములును, రసభావనిరూపణమును ఇందుగలవు. విభావాభుడు రచించిన

సంస్కృత ప్రకారపుదియమున దీని అనువాదమే అన దగియున్నను కొన్ని యంశములు ఇతర అలంకార గ్రంథములనుండి వంగినవానివలె యున్నవి. బాలక ప్రకరణము మాత్ర ముపరిశీలము కాలేదు. మధురమైన పై రీతిలో కావ్యలక్షణములుగల ఉత్తమ గ్రంథమని దీనిని పేర్కొనవచ్చును పరంపరాయాశ్రమగు పాతవ్రతపరబా దులచే ఈ గ్రంథ మాంధ్రభాషమునం దంతటను ప్రచార ములో నున్నది

ఈ గ్రంథమునకు ప్రాచీనమైన వ్యాఖ్యానములేదు సుమారు ముప్పది సంవత్సరములకు పూర్వము కీర్తిశేషు యొన వెల్లాల పరాశరాధికారిగారు (వీరు హైదరాబాదు రాష్ట్రమునందలి జులూరు సంస్థానముననుండిగొప్ప వై యోగరణులు) వరసఖాపాఠీయమునందలి బాలక రసప్రకరణములను మాత్రము వ్యాఖ్యను రచించిరి. అందు బాదు పోడించి మూలమును విమర్శించి ఇంచు మించుగా వారికి సమకాలీను అనగనన విజయనాథ కృష్ణ మారాధ్యులబాదును, ప్రాశస్త్యాకరణకర్తయగు విహు అనపల్లి సీతారామారాధ్యులబాదును కలసి యొక అఘు టీకను రచించిరి ఇది తప్ప ప్రాచీనవ్యాఖ్యలు లేవు. ఇటీవల కోమలేశ్వరీ (శ్రీ) మధ్వానము మార్యావారాయణ కావ్యిగారు ఈ గ్రంథమునకు విపులమైన, పకంపాపాత్య లక్షణ వర్ణింపకమైన వ్యాఖ్యానమును రచించిరారు. ఇందు వీరు మూలమునందలి గుణదోషములను చర్చించు టయే కాక వల్లక్షణములను, ఉచితోపాసారణములను చేర్చి ప్రతిభుక్తమునందును ప్రాచీనాధ్యాపీత అలంకారిక విస్తారములను పరిమర్శగా పొందుపరచిరి. రసాలంకార భవములతో అవసరమైన విషయముల నన్నిటిని వివరించిరి.

అంధ్ర కావ్యరహస్యము - అధ్యాయ దండి కృతమైన సంస్కృత కావ్యరహస్యమునకు ఇది అత్యధి ముఖ్యవ్యాఖ్య కావ్యిగారి వ్యాఖ్యానపాదము పరకమైన రచన, చక్కని అన్వయ పోల్గొనును గల ఈ గ్రంథము పరిశీలన అత్యం తోపకారియై యున్నది

అంధ్రకావ్య మీమాంసః ఇది రాజశేఖరవి సంస్కృత మున విహారాంశములతో కావ్య శిల్పములకు ఉపయో గావ్యమై రచించిన "కావ్య మీమాంస"కు పంచాంగుల

అలంకారాయణ కావ్యిగారి టన్నిన అనువాదము పరక రచనా ధురీణులగు కావ్యిగారిగ్రంథమును చక్కగా వసువదింపి యున్నాడు

లక్షణ దీపికః - శ్రీ. క 15 వ శతాబ్దివారైన గౌరవ ఈ గ్రంథమును రచించెను. దీనికి ప్రబంధ దీపిక యనియు బాహుంకరము గలదు ఇందు కొన్ని అలం కారములు తనకర కావ్య లక్షణములు నున్నవి.

అలంకార మంజరిః - ఇది ముప్పట్టకట్టు రచించిన కావ్య ప్రకాశమునకు వివరణముతో రచింపబడిన అనువాదము. దీనికి శ్రీ శేష్టులూరి వేంకట రాఘవ అయ్యంగారు రచించిరి

బొదిత్య విదారణరత్న - ఇది శే.మేంధ్రుని సంస్కృత రచనకు శ్రీ తిరుప్పతి వేంకట కవుల కిష్టులయిన వేంకట రామకృష్ణ కవుల అనువాదము ఈ గ్రంథమున వీరు లక్ష్యముల నన్నిటిని తెలుగు ప్రబంధములనుండి పూరి చదువరులకు అంధ్రలక్ష్య జ్ఞానము కలుగుటకు మిక్కిలి కృషి చేసిరి. ప్రాచీనాంకారములకు తత్వవిషయములు (గుణాలంకార రీతి భవములు) కావ్య తీర్థమున చెప్పిరి. బొదిత్య మొక్కటియే కావ్య తీర్థమున దిష్టాంకితరచిన శే.మేంధ్రుని మత మిందు చక్కగా తెలుపబడినది శే.మేంధ్రుని మరియొక గ్రంథమగు కవి కంకాశరణ మును వై తము వీరు అంధ్రోపాసారణములతో అనువ దించిరి.

రవనమంజరి సంస్కృతమున కామరత్నకృతమయిన ఈ గ్రంథమును గణపవరపు వేంకటకవియు, గుడిపాటి బోదదత్తశత్రుయు అనువదించిరి కాని అవి అు ప్రము యు నవి. బాహ్యుల లక్ష్యవరణింపకార్యుగారు అధ్యాపకముగా దీని బాంధ్రీకరించిరి. ప్రాచీను డని చెప్పదగిన మంజర్య కామరత్నకవియు "గంధవహము" అనుచేరుతో దీని వసువదింపెను చింతలపల్లి రామకృష్ణమూర్తి కావ్యిగారు అన్వతెలుగున దీనికి ప్రాచీరి. జేరము వేంకటరాయకావ్యి గారు సంస్కృత మూలమునకు అంధ్రకావ్యానానమును రచించియున్నారు. ఇది ముప్పదియారు భేదములతో బాయికా లక్షణములను, బాల్యక లక్షణములను వివరించి యున్నది బాయికా లక్షణములను ఇతర విపులముగా చర్చించిన గ్రంథము మరియొకటి లేదు.

పాపాత్మ్య దర్పణము : ఇది విశ్వనాథ కవిరాజు వ్రాసిన సంస్కృత పాపాత్మ్య దర్పణమునకు పేరము పోకటరాచయ వ్యాఖ్యగారి అనువాదము. ఇందు వీరు లక్ష్యంక్షములను అను మూత్రములుగాను, చార్యశాస్త్రముగాను తెలుగున వివరించిరి, ఇది పాపాత్మ్య దర్పణమునకు అంధ్రచార్యశాస్త్రముగా ముద్దరి.

కావ్యశక్తి : ఇది కావ్యశక్తిమగురించిన ప్రాచీనాంశాలగులకు మతములను తెలుగున వివరించుచు వర్ణించి తెలుపునట్టి పంచ గ్రంథము. దీనిని శిష్యులూరి పితరాధుప అయ్యంగారు రచించిరి. ఇది చాళురు. మంజులమారతే గారి అంధ్ర రచనలకు అనువరణము

అలంకార శీర్షికము : ఇది అయితేవకవి రచించిన సంస్కృతాలంకార గ్రంథమునకు చక్కని తెలుగు పేజీ శ్రీ అవధానము చంద్రశేఖరకర్తగా రీ గ్రంథమును రచించియున్నాడు మూలమునందలి లక్షణశ్లోకములకు తెలుగున మూత్రములను రచించియున్నాను. ఇది కాళిదాస్య కరణ మూత్రములవలె చక్కని శీర్షికతో అలంకారమునైనది లక్ష్యములకు స్వీయవర్ణములను (అనువాదములు) రచించి యున్నాడు. ఈ గ్రంథము అముద్రితము

కావ్యప్రకాశవిష్ణుశి : బ్రాహ్మణులు కా వ్రపులయిన కాండూరి వరసింహాచార్యులూరా రీ గ్రంథమును రచించిరి ఇందు ముమ్మటని కావ్యప్రకాశమునందలి మొదటి పాటగు ఉద్ఘాటములు మూత్రమే అనువదించబడినది. సంస్కృతమూలమునకుగల వివరణములు మూత్ర మునువ దించబడినవి లక్ష్యంక్షములను పంపొత్తమునందలికే. వివరణము చార్యశాస్త్రప్రాయముగా మంత్రగ్రాహ్యముగా ముద్దరి

కవికల్యణం : ఇది కే సేత్యుని సంస్కృతకృతికి కల్లూరి వేంకటమూలప్రార్థుని దీక్షితులుగారి అనువాదము. ఇందు పాపాత్మ్య విషయములు చక్కగా చర్చించబడినవి. ఇది కవి శిక్షాగ్రంథము.

కువలయానంద ప్రకాశము : అప్పయ్య దీక్షితులూరు రచించిన కువలయానందమునకు ఇది కవికేసరి రామయ కవి యొనునట్టి తెలుగుపేజీ. కవికేసరిపాదు పద్యపాదు మంత్రో (పెనులు) గలవి. కవి భక్తుపూర్వక కర్తములు అంతగా తెలియవు. ఇతనికాక గోవరాజు. తండ్రి మార

కాది. తల్లి బువ్వమ్మ. ఇది మూలాశాస్త్రముల గ్రంథము మూలాగ్రంథములయొ అనువదించబడినది. (1898)

కువలయానంద పాపము : శ్రీ బలుము వేంకట రమణయ్యగారు దీనిని రచించిరి. ఇదియు అప్పయ్య దీక్షితుని కువలయానందమునకు కొన్ని శాస్త్ర చర్యలు. విచిరి చేయబడిన అనువాదము. ఉదాహరణములు తెలుగు ప్రబంధముల నుండి తీయబడినవి కొన్ని యలంకారములకు చక్కని వివరణమును వ్రాచియున్నాడు కర్నూలు ఉల్లా నందికోట్నూరు కాంబా కాళిదేవ గ్రామ కా వ్రపులయిన శ్రీధర వరకురాచువ్యాఖ్యగారు నయ్యకము కువలయానందమును పదు గ్రముగా వాండ్రికరచి యున్నాడు కాని ఇంకను అది ముద్రితము కాదే

అంధ్ర కవిమనకము : ఇది శ్రీ క. ఎనిమిదవ కళాశ్రీ వాడగు భవంజయుతు రచించిన గ్రంథమునకును, భవిష్య వివరణమునకును, శ్రీ మల్లాది మార్కటాచార్యుల వ్యాఖ్య గారి యనువాదము. ఇందు పాటక లక్షణములను, రచనాపాద విధానములను గలవు శ్రీ వ్యాఖ్యగారు సుమారు నలువది పంచవర్ణరములైనది ఈ గ్రంథమును రచించిరి మూలమునందలి కాళిల మూత్రమొనమున తెనిగించబడినది సంస్కృత వివరణమునందలి చర్యలను పండ్రిగించి యున్నాడు

ప్రకాశ దుర్జయము : ప్రాచీనమగు గణపవనరపు వేంకటకవి 'సంకారయ యశోభూషణము' అను పేరున విచారణాభుని కృతి వసవించెను. కాని అది లక్ష్యము కాదేను శ్రీ చలమచర్ల రంగారాధులుగారు "ప్రకాశ దుర్జ యశోభూషణము" అను పేరుతో దీని వసవించిరి. మూలగ్రంథము పేరునయొక మదియే ఇందు వీరు లక్ష్య లక్షణములను పద్యరూపమున అనువదించి యున్నాడు పద్యరచన, వివరణము మంత్రగ్రాహ్యములుగా ముద్దరి. శ్రీ రంగారాధులుగారి మది యొక గ్రంథము "అలంకార పపంకము". ఇది ప్రకాశముగా శ్రీ. క. పదునేడవ కళాశ్రీ వాడైన వాడనాది దర్పణమారి పాపాత్మ్య రక్షాకరము వాధారముగాగొని రచించబడినది. అలంకార పపంకము "విశ్వమతామ గోపాలశేలరామ" అను మదితుముగల సినపద్యమయము. ఓక్కొక పద్యముతో ఓక్కొక అలంకారమునకు లక్ష్యమీయబడినది. లక్షణములు గర్వమునకు

అంధ్ర లక్షణగ్రంథములు

దీయబడినది. శ్రీ రంగాచార్యులుగారు శ్రీ మేంద్రుని బొద్దిత్య విచారదర్శనమైనైత మనుపడింది. అది అమృతమను

వచన గంగాధరము :- శ్రీ అమృతమధక మాధవ రామకర్మగా రీ గ్రంథమును రచించిరి. ఇది అగస్త్యుల పండితరాయల రచ గంగాధరము యొక్క ప్రథమావకమునకు అంధ్ర వివరణము ఉపాధారణ శ్లోకములు మూలమునందలి వినయ వివరణము, చర్మ శిష్ట వ్యావహారికాంధ్రభాషతో రచింపబడినవి. శ్రీ శర్మగా రిచేవిధముగా విరచితమగు ప్రకాశమంద్రియమును అనువదించిరి.

పాట్య శాస్త్రము :- ఇది ప్రథమ సంస్కృతాలంకార గ్రంథము కరతమున ప్రణీతము. పాట్యశాస్త్ర, పాట్య శాం, పూర్వరంగము, కాండవము, రసములు, భావములు, అంగికాభినయము, హరికాభినయము, శబదస్మృత్యభివ్యక్తిములు, ముఖాభినయము, అపేక్ష్యాభినయము, సంగీతము, వాద్యములు మొదలగు విషయములు ఇందు కిరి అధ్యాయములతో విపులముగా చర్చింపబడినవి దాక్షుడు బోటుబాది సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు దీనిని విపులమైన వ్యాఖ్యానమును రచించి "కారతి" యందు వరుసగా ప్రకటించి యున్నారు. శ్రీ అమృతమధక మాధవరామకర్మగారు పాట్యశాస్త్రమును పంజాబీలో తెలిపిరిట ఇది అమృతమను. శ్రీ భాగవతము ఖటుంబ శాస్త్రి బాధ దీనిని అనువదించి తిరిగి రెండు అధ్యాయములు ప్రవచించిరి. శ్రీ బోణగి శ్రీరామ అప్పారావు సంగీతశాస్త్ర భాగమును వదలి తక్కిన కిరి అధ్యాయములను తెలిపిరి "సంస్కృతీ"లో వరుసగా ప్రకటించుచున్నాడు. వీరు భానుసూరి "కావ్యాలంకారము"ను గూడ తెలిపిరి వ్యాఖ్యానమును రచించిరి. ఇది అమృతమను. ఇప్పటియును గర్భానువాదములే.

అంధ్ర వాగ్యాలంకార మాత్రవృత్తి :- ప్రాచీనాలంకారినిలలో "వాగ్యశ్లో" రీతి యని సిద్ధాంతిగలరచిన పానుమది కావ్యాలంకార మాత్ర వృత్తిది అనువాదము. దీనిని వేదాల తిరువేంగళాచార్యులుగారు రచించిరి శ్రీ అచార్యులుగారు మాత్రములను, వృత్తిని వయ భూషమున అనువదించిరారు. మాత్రపంక్తిలతోపాటే తెలుగు మాత్రములు రచింపబడినవి. ఉపాధారణములను

తెలుగు వాచ్యములతో ప్రాచీనాలంకార రచననుండి పేకరించిరారు.

ద్యుద్ధారోకము :- "కావ్యశ్లో" యని ప్రిసించి లోకమున పాపికావ్యాలంకార మూర్త్యముగా పరిగడింప బడిన అనందవర్ధమని ద్యుద్ధారోకమును కొందరు అనువదించి యున్నారు. వారిలో "వేర్మొనదగినవారు శ్రీ వేదాల తిరువేంగళాచార్యులుగారు వీరు మూలమును అక్కగా వనువదించుటయేకా ఉపాధారణములను తెలుగు ప్రబంధములనుండియు, అధునిక రచనలనుండియు ఎత్తి చూపించిరారు. ఇది వీరిరచనలోని వైశిష్ట్యము ఇక దీగ్రంథము వాంత్రికరించినవారిలో బొడ్డపాటి ఖటుంబరాయకర్మ, పంతుల లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రి (నియంతగర సంస్కృత కళాకావ్య పండితులు), భాగవతము ఖటుంబశాస్త్రి గారల ప్రకటించి దగినవారు, వారి రచనలు యథామూలముగా నున్నవి ఖటుంబ శాస్త్రిగారి అనువాదము నుతోరముగా నున్నదికాగ్ర గ్రంథము కొంతవరకే రచింపబడినది. ఇక సందర్భము ముందు తెచ్చుదగినవారు అవ్వారి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు. ద్యుద్ధారోకమునందు 'ద్యుని' యని మాత్రము "వేర్మొన" దగిన మూలభాగమునకు వీరి రచన పర్యానువాదము.

రహితరణము :- అనంకామాత్యు డీ గ్రంథమును శ్రీ. క. 1493 లో రచించెను లోకరాణియము, శబదోదర్శనము, అనునవి ఇకను రచించిన మరి రెండు గ్రంథములు, రహితరణము శృంగార రసమును, తత్వానుగ్రహి ననుగ్రముగ నిరూపించుచున్న గ్రంథము. ఇందు పాలు గావ్యరములు గలవు. మొదటి అధ్యాయమును స్థాయిభావముల యొక్కయు, విశాచానుభావ పాత్రికభావముల యొక్కయు అద్వైత లక్షణములును వచనరసముల ఉపాధారణములును గలవు. రెండవ యాధ్యాయమున అంబోదీపనవిభావలక్షణములును, పాత్రిక సంలారి భావముల లక్షణోపాధారణములును గలవు. వచన భావాలి శృంగార చేర్పుల ఉద్దీపన విశాచానుభవములు అను విషయ మిందు నిరూపించబడినవి. మూడవ యాధ్యాయమునందు శృంగార భేదములును, చతుః ప్రీత్యాది వ్యావహారికమును, పాట్యశాస్త్ర ప్రాకృతములయన శృంగార భేదములును, భావోదయములును, రస

పాఠకర్థములును చెప్పబడినవి. బాగ్గవద్ యాశ్వాసము బాయకా బాయక లక్షణములు గణిగియున్నది కాబట్టి లంకార చూడమనీ తరువాత అంధ్రలక్షణ గ్రంథము లోఁ జేర్చి వదలివది రహస్యరహితము.

శృంగార రహితవాచము : ఇదియు ప్రాచీనమగు లక్షణ గ్రంథము. వెంకటకర్ణ వర్ణిచి దీనిని రచించెను ఈకవికుల్ల యజ్ఞాశ్వాసయుడు, తండ్రి మంగళగిరి కాక చెంగళపా ర్యుడు ఇతని వివాహముగాని, కాంముగాని తెలియదు. శృంగారరహితవాచము చూడాశ్వాసముల గ్రంథము ప్రథమాశ్వాసమున కావ్యలక్షణమును, రశాశ్వాసాన వ్యవహారములు మొదలుపెట్టి శృంగారసామగ్రివర్ణనమును గలపు ద్వితీయాశ్వాసమున బాయకా శేదములును, తృతీయాశ్వాసమున ప్రోషిత శస్త్ర్యుధాది - అష్టదిగ శృంగార బాయకాదిశేదములును తెలుపబడినవి ఇతని మరయొకకృతి కాంక్షాపావితరావము.

అంధ్రపదప్రకాశక : శ్రీ వసుధ క్తి యజ్ఞాచారాయణ కావ్య దీనిని రచించెను (1880) ఇతడు బాలకళ్య గాయకుడు, బాల్యులాయుడు, కవి తన స్వీయసృజన మును పురస్కరించుకొనియు, కొంతవరకు ప్రాచీన కావ్యకర్తల ననుసరించియు, రూపకాభివ్యయ గాంధర్వ విద్యావ్యాక్రమములను విద్యుత్తమును, కావ్యవర్ణమునై న వైదిలో ప్రోషించిరించెను. ఇది పది ప్రకరణములుగా విభ జింపబడినది అది అభినయము, సంకీర్తము, బాయకులు, రసము, బాలకము, ప్రయోగము, రంగము, కావ్యము, నటుడు, పాత్రము అనునవి ఇందు అయానకుల నేన భారమువలన సంబంధించిన పెద్దచిత్రములుకూడ కలవు.

శ్రీ పురాణం హరికావ్య బాలకవిమర్శనమును చేయుచు పెక్కు గ్రంథములను ప్రకటించెను 1. బాల్యాం బుజము (తెలుగుబాలక, రంగవల్లభాది విమర్శనము), 2. బాల్యోత్పలము (పాశ్చాత్య బాలకవిమర్శనము), 3. బాల్యోత్పలము; 4. బాలకసంఘ పంచ్య రణము మొదలగునవి. శ్రీ గొల్లపూడి శ్రీరామకావ్యుని 'అంధ్రబాలకరంగము' అనునొక గ్రంథమును ప్రకటించి శ్రీ విజ్ఞాన రామచార్యుని 'బాలక దీపిక' అను దివ్యగ్రంథమును రచించిరి. ఇది యెప్పుడును అంధ్ర పటప్రకాశకు ఇందుమించుగా పనుకాళికములే.

దశరూపక వంగ్రహమః :- శ్రీ. క. 1891 ప్రాంతముల శ్రీ కొమండూరు అనంతాచార్యులు దీనిని రచించిరి. అంధ్రీకృత వంశ్యుక బాలకములు పాశ్చాత్యగ్రంథములుగా మందెడివి. కాని రూపకలక్షణమును తెల్పు అంధ్రగ్రంథము లేకుండెను అందుచేత దీని ధవంజయకృత 'రహస్య కము'ను వంగ్రహించి దశరూపక వంగ్రహమనునీర వచనములో ప్రాసించారు.

అలంకారకర్త విభావము :- దీనిని శ్రీ కురుగంటి నీకాచార్యులు రచించిరారు (శ్రీ. క. 1918) కావ్యము, శబ్దాలంకారములు, అశ్వాసాలంకారములు అను విషయములు ఇందు చర్చింపబడినవి వ్యతంధ్ర విమర్శన మునకు రోగకోపిత ప్రకృత గ్రంథములలో విరియొకటి. ఇక్కడ 'వికరమార్క' చరిత్రమును గూర్చిన అనువిమర్శన వసు ఖండ ఇందు వివరము గలదు.

అంధ్ర కువలయావంశము :- శ్రీ కంఠపాటి మల్ల వృద్ధాశ్వాస్త్ర దీనిని రచించెను (శ్రీ. క. 1947) అప్పయ దీక్షితుని కువలయావంశమున కిదియొకటియే ముగ్ధుగాను వారము. అనువాదము ముదోధము వానశెనకు తలంపుతో వచనమందు రచించి నలుగురును బాడుకొను పదములనే ఎక్కువగా వాడియున్నారు. ద్వితీయ ముద్రణము మరింత ముదోధకముగా ముద్రది

గీర్వాణ రూపకము :- శ్రీ శబ్దావస్థల కృత్తివాస స్థితిని దీనిని రచించిరి వేలం బాలక లక్షణములను తెలుపునట్టి గ్రంథముగా దీనిని పరిగణించ వచ్చును. రూపకములు, ఉపరూపకములు, వాని లక్షణములు, ఉపాదారణ గ్రంథముల వామములు ఇందు వివరింప బడినవి. ఈ గ్రంథము వచనరూపము "ప్రాచుర్యావము, రూపక శేదములు, రూపకకృత్తము, వృత్తాధికము, రూపక శేదములు, లక్షణము, రూపక వివరణము, వ్యక్తికృత్త రూపకములు, రూపక పరిచాయము, ప్రాసాగ్నివాసు (Theatre), ఉపరూపకములు, కొందరు బాలక కర్తలు, పరిచామలు అను విషయములతో ముఖ్య గ్రాహ్యముగా ఈ గ్రంథము రచింపబడి యున్నది.

ఇట్లు లక్షణ గ్రంథముల ప్రశ్నియందు చేర్చదగిన మరికొన్ని దివ్య యలంకార గ్రంథములు, కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులు మున్నగువారు రచించినవి కలవు.

III వందళ్ళాశ్రమము :- వద్యరూపమున కవిత్వము ప్రాచీన కాలమునుండియు మన భాషతో కప్పట్టు చున్నది నన్నయకు పూర్వపు కావ్యములందు లేనియ చందములైన తరువోజు, అక్కర, నీవము, అటపెంది మొదలగునవి వాదనలయందు ఇది మాత్రాగణయంతములు తరువాత నన్నయకట్టు అక్షరగణ భజ్జములైన ఉత్పలమాళాది వృత్తములను గూడ ఉపయోగించి, ఆంధ్ర చందస్సమగ్నిని విస్తరింప జేసెను నన్నయ కట్టారకుడు చింకామాణియందు కొన్ని చందో విషయములను "అద్యోపగో" మున్నగువాటిని సూచించెను మొత్తముచీర కొన్ని తెలుగు వాద్యములు రచించఁజేసినవరకును చందో లక్షణము గ్రంథరూపమున లేకుండెనని యూహించ వచ్చును.

కవిజాత్రయము :- ధీమత చందస్సు అను ప్రసిద్ధిని బడసిన ఈ గ్రంథమే ప్రథమాంధ్ర చందో గ్రంథము నేమిలవాడ నీమకవి ఈ గ్రంథమును శ్రీ. శ. 13 వ కళ్యాణమున రచించెను నైన నైపులైన ముద్రియరేచన ఇందరి ప్రతి పద్యమునందును రేచా! రేచన! బ్రావణ భరణాం! ప్రకృతి కామములతో పంజోధింపబడినాడు, కవిజాత్రయము నీమకవి కృతము వాదనియు లేచనయే దీనిని రచించెననియు వోక వాదము కలదు. శ్రీమలుమ నేంకట రమణయ్యగారు ఇది లేచన కృతమని భావించి వారు వారి మతము ప్రకారము నైక మీ గ్రంథము శ్రీ శ 12, 18 కళ్యాణములవాటిలో "నేమిలవాడను వెలసిన, నీమకవిక కలుగగల్గు నీమమకవిచే, గోమటి రేచనమీదను, విమకాగవృత్తెన్ను చంద మెదిల రచింపెన్" ఇకాది పద్యములను ఉపాసించియు, లోకప్రతితి నమనరించియు, విమర్శయంతముగా. శ్రీ జయంతి రామయ్య పంతులుగారు నీమకవి హైదరాబాదు రాష్ట్రమునందలి తెలిగండల నేమిలవాడయందుండి కవిజాత్రయమును రచించెనని విశ్వయించియున్నాడు వారి మతమే పరంపరాగతమై అపరాజితరమునందె యున్నందునన నీమకవి కవిజాత్రయమును రేచనకు అంకితముగా రచించెనని విశ్వంశము.

ఇది చందోలక్షణమును తెలుపు గ్రంథమేయైనను ఇందు వాచ్యప్రయోజనములు, వా వ్యవహారములు

మున్నగు మరికొన్ని విశేషములును గలవు. మొదటిది యగు పంజాధికారమున గురులెను విశేషము, గణపరూపము, యతిప్రావముల నిర్ణయమును గలవు. రెండవది వియతిచందో అధికారము, ఇందు 28 చందములు, యతి రహితవృత్తములు, వాటి లక్షణములు వివరింపబడినవి మూడవదియగు యతిచందో అధికారమున యతిని పాటించదగిన వృత్తములు చెప్పబడినవి. బాలుగవదియగు ఉద్ధరమారా వృత్తాధికారమునందు అయిగ్రాహి, అయి విశాతి, శ్రీశంగి, అయిహరి, దండక అను వాని లక్షణములు చెప్పబడినవి. బడనతి అర్థవమవృత్తాధికారము. ఇందు బారీవుత, రశిప్రియారీవృత్తములు తెలుపబడినవి. అరవది విషమవృత్తాధికారము. ఓడనతియగు కాశ్యపి కారమునందు కందము, అర్థ్య, నీతిశేరములు, నీవము, ఉత్పాపము, తరువోజు, నీదియ, అక్కరలు, ద్వివద, త్రివద, చౌవద, ముప్పద ఇత్యాదులు వివరింపబడినవి (రగక లక్షణము కవిజాత్రయమునందు లేదు అది యర్యాచీనము మరికొన్ని పద్యశేరములు అర్యాచీన లాక్షణికులచే నిరూపింపబడినవి) ఎదిమీదన అధికారమున చందళ్ళాశ్రమమున పంజోధించిన మృత్యుత్వయములును, తొమ్మిదవ అధికారమున వాచ్యదోషములును తెలుపబడినవి. ఇట్లు నవాధికార పరిమితికన్నెైన ఈ చందోగ్రంథము మనకు లభించినవాటిలో ప్రాచీనతమునుగలచేత వ్యాకరణమునందు నన్నయతలె చందళ్ళాశ్రమ విషయమున నీమకవి ప్రామాణికుగా చేరినది ఎన్నుకొనఁజుదువాడు.

చందోదర్శనము :- 'అపంతునిచందస్సు' అను కావ్యాంశరముగల ఈ గ్రంథమును రహితరణక ద్రయగు అనంకా మాత్యుడు రచించెను చందోదర్శనము బాలుగవాడముల గ్రంథము, మొదటి యాశ్వాసమున పంజా, యతి, ప్రాస, ప్రకరణములు గలవు. రెండవ యాశ్వాసమున గద్యలక్షణము, వృత్తలక్షణములును, వివరింపబడినవి. మూడవ యాశ్వాసమున జాతులు, పృట్టవృత్తయములును చెప్పబడినవి బాలుగవ యాశ్వాసమున దోషవివరణము, వ్యాకరణాంశములైన పంధి, సహాస- వివరణములును గలవు. ఇది కవిజాత్రయము వారాధముగాగొని బ్రాచీన గ్రంథమునలె నున్నది. కాని మంత్రగ్రాహ్యముగా నున్నది.

లక్షణపార వంగ్రహము :- చిత్రకది పెద్దబాధ్యుడు
 దీని రచించెను. ఇది మూడవ్యంశముల గ్రంథము. ఈ
 కది 18 వ కళాశ్రి మధ్యకాలమున వున్నవాడు.
 "చార్మంరాణ" అవని ఇది ఇంటి పేరుని గ్రంథపీఠికను
 బట్టి తెలియుచున్నది కాని అది "చార్మంరాణ" అయి
 యుండవలెను చార్మంరాణ గ్రామము కర్నూలుకు
 40 మైళ్ళ దూరమున వున్నది. ఈ గ్రంథమునందు అచర
 బాహ్యుని లక్షణము మొదలుకొని ఛందోలక్షణములును,
 వర్ణలక్షణములును, లేవ, అకార శేదములును, చిత్ర
 కదిత్య లక్షణమును, వట్కృత్యయ విశేషమార్గములు
 మున్నగు విషయములును గలవు. ఏ తెలుగు లక్షణ
 గ్రంథమునందునులేని రకరూపకముల (వాటాయల)
 లక్షణము లిందుగలవు దీనినే కొందరు పూర్వము సర్వ
 లక్షణపారవంగ్రహ మనిరి. రమణకది పాంఛిణానము
 నందు "సర్వలక్షణపార వంగ్రహం బొనరించి తనరె
 లింకాత తొన కలిగియు" డని వ్రాసెను. (పూరిమంది
 తిమ్మకది వ్రాసిన వర్ణలక్షణపార వంగ్రహము దీనికంటె
 ఖిన్నము) ఈ లక్షణపార వంగ్రహము అచ్చకదికి మార్గ
 దర్శకమై యుండునని విమర్శకులు తలంపుచున్నారు.
 ఇతర వ్యంగ్రంథములందు లెండుమూడు పాదములతో
 గాని ఇటువంటి వృత్తలక్షణములు ఈ గ్రంథమున పోకక
 పాదముననే ఇటువంటి యందుకులేక మంతముగా
 కంఠవ్రము చేయుటకు అనువుగావున్నది. చిత్రకదికా
 తిమిలయంతికిది మిక్కిలిచాతుర్యమును జూపియున్నాడు.
 లక్షణ కిరోమణి :- ఇది చొత్తది వేంకటరమణ
 కదిచే రచించబడినది. ఈ కది కాము వందవరమున
 నుండివార మనియె. శ్రమముగా తమ ఇంటిపేరు
 "గ్రంథాచార్యు. రాయప్రోవగ్రహరు, చొత్తదిచారు,
 దుర్గరాజుచారు"గా మారిన దియు తెలిసియున్నాడు
 ఇది బాలుకాశ్రివ్రముల గ్రంథము. దీనియందు వర్ణగణ
 వృత్తచిత్రమార్గకరములు గలవు వర్ణగణములను
 గురించి మిక్కిలి విపులముగా వ్రాసియున్నాడు ఇతడు
 శేవల లక్షణవ్యూహమునే తెలుపుచు కాను వ్రాసిన
 లక్షణములకు సంబంధించిన ఇతర కవుల లక్షణములను
 వైకము తెలిపియున్నాడు. కా తెలిసిన లక్షణగ్రంథ
 ముల నిల్లు పేర్కొనియున్నాడు శేవల వందవరము

అనంతమని వందవరము. లక్షణపారవంగ్రహము (చిత్రకది
 పెద్దవ), లక్షణపీఠిక (బాహ్యుని రాసువయ్య), అచరవర్ణ
 వందవరము, శ్రీరక వందవరము, గోకర్ణ వందవరము, కవివర్ణ
 గారుడము, కవిరాజు గణాంకుశము, బాహంగ నూదా
 చుడి" మున్నగునవి. గణవచరత్య వేంకటకదిచే రచించ
 బడిన పెద్ద లక్షణగ్రంథముని 'లక్షణ కిరోమణి' కంటెను
 ఇది ఖిన్నమని వర్ణకరమనియున్నది ఈ గ్రంథమున యతి
 శ్రావ విషయము మిక్కిలి విపులముగా వున్నది పూర్వ-
 అర్థమిందు ప్రాసము మొదలయిన పేర్కొ నూకాంశ
 ములు ఇందు గలవు.
 లక్షణ కిరోమణి - ఇది గణవచరత్య వేంకటకది
 రచితము ఇందు ఛందోబాధ్యకరదాంశారములనుగూర్చి
 తెలుపుచున్నది విషయజ్ఞానము లుండవలసి తెలియుచున్నది
 కాని అన్నియు లభించలేదు. అయిదుజ్ఞానములు
 మౌఖ్యము "అంధ్ర సాహిత్య పరిశిష్ట" వారికి
 లభించినది ప్రథమోజ్ఞానమున మహాకావ్య వ్యవహార
 మును, ద్వితీయోజ్ఞానమున వేంకటేశాంధ్ర విమలంబ
 థును, తృతీయోజ్ఞానమున అంధ్ర కామవరము, చతు
 ర్థోజ్ఞానమున ఛందో విషయమును, పంచమోజ్ఞాన
 మున లేవ అకార విధ్యయమును గలవు ప్రథమా
 శ్రివ్రముయొక్క చివరనున్న గద్యమందు గ్రంథకర్త
 పేర్కొన్న అపొకాంశములగుల ఇతర గ్రంథకాగము
 దురదృష్టవశమున లభించలేదు అంధ్ర బాధ్యయము
 నందలి లక్షణ గ్రంథములలో ఈ లక్షణ కిరోమణి
 వర్ణయము ఛందోబాధ్యకరములను గురించి సమగ్ర
 ముగా తెలుపుచున్నది ఈ గ్రంథకర్తకు శ్రీ క. 17 వ
 కళాశ్రిముబారు అయినవ అభ్యుక్తములయిన ప్రాసిన
 గ్రంథముల నుద్దరించి ఇవి ముద్రించబడినవో అంధ్ర
 బాధ్యయమున మాత్రాంశము తెన్నియో కాపాసేవకు
 లకు తెలియగలవు. పరిపన్న ప్రక కాంధాగరముబారు
 మరెకొన్ని లక్షణగ్రంథములను పట్టికలో నిచ్చియున్నాడు
 వాటిలో ముద్రితములు, అముద్రితములును గలవు
 వంగ్రహానిష్ఠానముకొరై వాటినిగురించి తెలిపొందము
 వకల లక్షణపారవంగ్రహము - ఇది కొన్ని గ్రంథముల
 సంపుటి. ఇందు ముఖ్యముగా రత్నాకరము గోళం
 కది ప్రదేశమైన "వకల లక్షణపార వంగ్రహము" గలదు

అంధ్ర లక్షణగ్రంథములు

ఇందు రాజవరేంద్ర చరిత్రము, కమలాకర చరిత్రము అంకాం కాణము మున్నగు వస్తువుల గ్రంథములనుండి ప్రయోగములు గైకొనబడినవి. శంకరాక్షయములను అంకాంబావమునుండియు గ్రహించినవి. ఈ కవి ౧౩. 1880 కరుణాచారి వాడని పరిశోధకులు తలచుచున్నారు.

మనకి కల్పమృతము : ఇది కౌంబారి అంకరేయకవి రచితము. దీనికి 'కుళవికర్ణ కళోదము' అను నామాంశ రమ్య గలదు. ఇందు యతిశిలార స్రవరణములు మూత్రమే కలవు. గురు ఘన ద్విగ్రయము, గణవిశంభము గ్రంథాదిని తెలుపబడినది. లింగమగుండు తిమ్మప్పకృతమైన కాళిదాసపురస్కృతమనియు, చిత్రకవి పెద్దన ప్రాసిత అంకాంబా ర సంగ్రహమునుండియు అంకములు ప్రికరింపబడినవి. ఈ కవి 1౩. 18 క కావ్యప్రి ప్రాంతము వాడని పరిశోధకులు వాదించుచున్నారు.

అక్షరమంతరి : ఇది పై పదము తిమ్మకవి ప్రణీతము. ఏకాశ్వాస గ్రంథము శంకరచింతయేక గ్రంథమైనను కొన్ని చాళుక్యరచాంశములు పై క విందు చేరియున్నవి. అక్షరమంతరియులు వ్యయముగా కవి రచించినవే. ఈ గ్రంథము గద్యపురిశోధన కంఠికము చేయబడుటచే దీనికి "గద్యపురిశోధన" మను పేరు పైతము కలదు. ఈ గద్యపురము మైసూరు రాష్ట్రమునగలదు. కవి ఆ ప్రాంతమువాడేయని విశ్వసింపబడుచున్నది. యతులును, గణములు, ప్రాసము, అమలం అగు సంధివిధము అంకర ఫలముతో, వికళాంధ్ర మహిమరెల్లము, అమరక వివరింపు మగవిజాలము మొచ్చుకో అని కవిచేసిన ప్రతిష్ఠ వలన మనకు గ్రంథస్థ విషయములు అపొంప పిలగుచున్నవి ఇతరు ఇతర లాక్షణికశాంకరి విలక్షణముగా పండి యతులును తేల్చిపెరియునామృత విషయము పీఠవింది నను యతులపేర్లు ప్రా క్తగా నున్నవి. "కుర్వస్యర యతి, గూఢస్యర యతి, బుభక్షహిత యతి, ప్రకారసంధి యతి, కర్వనయతి, చిత్రయతి, కళంధు యతి, అశేక యతి, సహస్య యతి, చక్రవర్తియతి, పంపమేలికృతి యతి, ప్రభునామ యతి, సంయుక్తావృత్తి సహస్యయతి" ఈ దీనికిని పండియు ప్రా క్తపేర్లతోనున్నవి ఇదియును అనుబద్ధితమే.

కవికాండంబారము : రామయక దీనిని రచించెను. ఇది పద్యరాయముల అనుబద్ధిగ్రంథము. కవిరింకా

మది మొదలగు అంధ్రగ్రంథములనుండి ఉదాహరణ ములు గ్రహించబడినవి. తోగావళి, తిరువావళి, గుణా వళి, చక్రకాళి, కమలకర్ణ, చమరంకర, రోశోత్తర, కావ్యభూషణ, అయభూషణ మొదలయిన రగదలంకలులు లును, అక్షరములును సంస్కృతాంధ్రములలో రచింప బడినవి. ఈవిధి పరిశోధనగోచరుడు. తండ్రిమేరు అంశంయో మావ్యుడు.

అక్షరదీపిక : ఇది గౌరవధరచరితము. పదపాత చరి త్రము మున్నగు ద్విపద కావ్యములను రచించిన గౌర వకు అంకాక్షరదీపిక క ర్రయగు గౌరవకు సంబంధమేమేని గలదా అను విషయ మింకను అరిశోధకులు ద్విగ్రయంప వలనన విషయముగా నున్నది "గౌరవ అంకాక్షరదీపిక" అను పేరుతో పరిశోధకులు రాలుప్రబంధ అంకాక్షరమును తెలుపునట్టి మరియొక సంస్కృతగ్రంథప్రతి యున్నట్లు పరిపక్షపు ప్రకాశానారంభకృత తెలుపుచున్నది. ఈ అంకా ధీవికయందు లదు పరిశోధకులు గలవు. అంకరములు, వాటి కుళాకుళఫలములు, వర్ణాధిపేతము, రూపప్రకృత వర్ణవిచారము, గణములు, గద్యాధిపేతము, వాటి కుళా కుళ ఫలములు, వక్షత్రములు, రామలు, మాతృకారస మున్నగు వంశము లిందు క్రమముగా చర్చింపబడినవి. గ్రంథము వద్యములు, శ్లోకములు, సంస్కృత వాక్య ములు కలిగి యున్నది.

కావ్యరీతికామణి : "కవిచింతామణి", "కా వ్యాసు కావ్యము" అనవని దీనికి నామాంశరములు పెల్లంకి కాళంకట్టు దీనిని రచించెను. కాళంకట్టు "సాహిత్య చక్రవర్తి", "అష్టకావ్యాప్రక్రియా లెఖనస్థము" అని అతడు ప్రాసితామృత పద్యమువలన తెలియుచున్నది. కావ్యరీతికా మణియందు "దోషాధికారము, ప్రాసాధికారము, కావ్య అంకాధికారము" అంటికి విభాగము కలదు. పాపలూరి మల్లనగద్యము, కావ్యరచనామాయలు, అశంకుని శంకము మొదలయిన గ్రంథములనుండి అక్షరలంకా ములు గ్రహించబడినవి. ఇదియు అనుబద్ధితమే.

కవివర్ణనానితము : కావన అవతర దీనిని రచించెను. "ఇతి శ్రీమత్సంపదవరలంక కలశరూపారాధర . అత్రేయన గోత్ర వనిత్ర, మణవలలేయ, మగవిచారసేయ పై క లేయ, కావన అవతరనామలేయ ప్రోక్ష శ్రీగిరి మల్లి

కాస్తవ బానుద్రేయాంశకంఠైవ కవివర్మగారుడంటున గణాక్షర ఫలంబుద్ధి ప్రథమాశ్వాసము" ఇత్యాది గద్యములతో ఈ కవినిగురించిన యంశములు తెలియుచున్నవి. ఈ గ్రంథమునకు గణాక్షర తేజశా ఫలాదిదీపయములు, శంకరాశ్వాస్త్రము, మంజరాశ్వాస్త్ర మదగినీపతంగా తెలుపుచున్న పూర్వాశ్రమారులు, కాటికోటాను శృంగారాది రసభావములు వివరింపజేసినవి. యతుల ఉదాహరణములతో ఈ కాళపత్రప్రతి ముగిసినది.

అనంద రంగరాజ్యంపదమః. ఇది కన్నూరి రంగయ ప్రణీతము. కాలుకాశ్వాసముల గ్రంథము. "లక్షణమూహమదే" అని దీనికి బాహుళ్యరమ "ఇది శ్రీ మదుమామ హీశ్వర కరుణాకటాక్ష లక్ష్మ పాపాంతి విభవ రత్న వైచ్యుటల అంధి కుమరమిత్ర, వేంకటశృంగార్య పుత్ర, దివ్యజనమిత్ర, కుకవిజనాభావిత్ర, అర్చేల కమ్మనియోగి కుటిన లక్షణకవి కన్నూరి రంగయ ప్రణీతంబయిన అనంద రంగ చృందంబు లక్షణమూహాంతయందు వర్ణంబును చతుర్థాశ్వాసము" అను గ్రంథాంత గద్యము కవినిగురించి తెలుపుచున్నది ఇది తేజల చృందగ్రంథమనదని యున్నది.

మలక్షణ పాఠము: ఇది లింగమకుంట తిమ్మకవి దిర విభము. కాని ఈ గ్రంథము పెల్లంకి కాళంకట్టు ప్రణీతమయినట్లు ముద్రించబడి నేటివరకుమలక్షణపాఠ మనగానే కాళంకట్టు రచితమన్న విషయము పాఠకుల పొద్దయమున కాలుకొనిపోయినది. అది నత్యము కాదు. మలక్షణపాఠమున రచించినవాడు తిమ్మకవియే. పెల్లంకి కాళంకట్టు "కవిచింతామణిని రచించిన ప్రాచీన విద్వాంసుడు, తిమ్మకవి అభ్యాసముడు, గత సంవత్సరమున కావిశ్యచారు మలక్షణపాఠమును సంస్కరించి పునర్ముద్రితము గానించినాఁడు" చాదిమిద లింగమకుంట తిమ్మకవి చేయదు ముద్రించి పూర్వముద్రణమున అలిగిన చొర పాటును నీశకో వివరించినట్లున్నది. "శ్రీరామా దన మండలీమిత్రః..." ఇత్యాది పద్యములు మార్పు కాళపత్ర పరిశోధనమునవలె లభించిన శ్రోత్రవర్ణములకు గొప్పిటిని తేల్చి పూర్వ మలక్షణపాఠముకన్న మిది మరి ప్రతినిగా వర్ధము కీరచారు.

అమృతదీయము: కామమూరి అమృతవి ఈగ్రంథమున రచించెను. ఇది వస్తుయశస్కారక రచితమయిన అంధ్ర

శక్తిచింతామణిని అధారముగా గొని జలపాశాంశములను తేల్చి, కూర్చి రచించిన గ్రంథము. కవి యుక్తేశమున నది బాధ్యరణ ప్రధానమయిన మమగ్ర లక్షణగ్రంథమే. కాని శంకాదీపయములు విపులముగా మండుటయు, తదితర కాగములు తప్పకగా మండుటయు, గ్రంథ మసంపూర్ణ మగుటయు కారణములుగా శంకాగ్రంథము గానే దీనికి జలపాశప్రధారము కలిగినది.

అంధ్రశక్తి చింతామణి యందలి సంఖ్య, సంధి, తత్వము, రేఖ్య, క్రియాపరిచ్ఛేదములు అను లలింఠిని విస్తరించి కాపా పరిచ్ఛేదము, వర్ణపరిచ్ఛేదము, పశ్చిరాస పరిచ్ఛేదము, వర్ణ పరిచ్ఛేదము, సంధి పరిచ్ఛేదము, తత్వము పరిచ్ఛేదము, రేఖ్య పరిచ్ఛేదము, క్రియా పరిచ్ఛేదము అను బాహుళ్యముతో ఎనిమిది అశ్వాసములుగా రచించుట అమృతవి యుక్తేశమయెను కాని తత్వము రేఖ క్రియా పరిచ్ఛేదములు గ్రంథమునవలెనే సంధి పరిచ్ఛేదము వరకే అయితాశ్వాసములతోనే అమృగ్రముగా విలివిపోయినది (పరివత్సృప్త ప్రకాణాదాగారమున నొక అమృతదీయ కాళపత్ర ప్రతికలదు. అందు సంధి తత్వము పరిచ్ఛేదములకు సంబంధించిన లక్ష్య లక్షణములన్నవి అశాగము చేసిన ముద్రిత ప్రతులందు లేనిది. అది అమృతదీయముయొక్క మిగిలిన కాగము కావచ్చునీమాయని యూహించుటకు నిలువ్వుది) గ్రంథము పూర్తిగా రచింపకముందే అమృతవి దివంగతుడై యుండవచ్చునని నలువురు తలచుచున్నాడు కాని పరివత్సృప్త ప్రకాణాదాగారము చేర్చినట్లు కాళపత్ర ప్రతినిజ్ఞు యూహించినచో అమృతదీయము పూర్తిగా మేరువ లభింపలేకపోయినది చెప్పుటకు నిలువ్వుది ఉన్న గ్రంథములలో పశ్చిరాస, వర్ణ పరిచ్ఛేదములుగల కాగము మిక్కిలి విస్తృతమై ఉపయోగకరముగా మండుటచేత ఇది శంకాగ్రంథముగా ప్రచారమును గాంచుట నవంజనముగానే యున్నది.

అమృతదీని కాళిదాసచరణము 1878 మధ్యతరము సంవత్సర శ్రావణ జయంతి అష్టమిదాను (జి. క., 1868 సం. అగష్టు 2 క తేదీ) కామేశ్వరిలో మండగా కల చచ్చి నట్లును, చింతామణికి విపులమగు బాధ్యభావము వ్రాయవలెనని వ్యవస్థమున కవినించి విష్ణుభూ కవికి శిల్ప దిద్ది నట్లును అమృతదీయమున గలదు. అమృతవి వలూపాదీను

(గుంటూరుజిల్లా) వాడని ఇంతవరకు ప్రకటించిన విమర్శయందు దృఢీకృతులు గలదు, కాని ఇటీవల ప్రకటితమైన "వ్యాస ముక్తానంద" అను గ్రంథమునకు దాక్షిణ్య బాధ్యుల రామకృష్ణారావుగారు అచ్చుకవి గ్రామమును గురించి చర్చించి పుల విశేషమును చేసినారు వారి యిట్టి ప్రాయము ప్రకారము 'కామమారు' స్త్రీచారాచారు రాష్ట్రమునందలి మహాబాలు వగలము తిల్లాలో లేరు యన్నది అంతేకాక మహాబాలువగలము తిల్లా పేరుల గ్రామములో "కామమారు" ఇంటి పేరుగాగలవారున్నారనియు, అచ్చుకవి తమ పరిచయమైన పుల్ల వారు చెప్పు కొందురనియు తెలియవచ్చుచున్నది, ఈ విషయము ప్రైవేటుమును లెవరయిననున్నది

అచ్చుకవి గొప్ప లక్ష్య లక్షణవేత్త. ప్రాచీనములైన లక్షణ గ్రంథముల నన్నింటిని పరిశీలించి, తత్కారణ భావముగా అచ్చుకవియనుచు రచించెను. అతడు కామ పరిశీలించిన చెన్నప్ప గ్రంథములను పేర్కొనుటయేకాక ప్రథమాశ్వాస ప్రారంభమునందు లక్షణ గ్రంథములు లక్షన లక్షణ గలవనెను. అచ్చుకవి పేర్కొన్న గ్రంథము లన్నియు మనకు లభింపలేదు. వ్యాకరణాంశముల యందును, యతివిస్తృతి యందును నేటి విమర్శకులు కొందరు అచ్చుకవిని పాఠాంశములను విమర్శించియున్నారు. మతభేదములు, విమర్శలు, విరవభేదములు గమక మన కన్నులందోగ్రంథములలో కవికాశ్వాసము చేయు వారికి అచ్చుకవియను కల్పకరువునంటి దనుట నిర్వికారాంశము

IV నిఘంటువులు :- పంచమ్యక కావ్యయందువలెనే తెనుగునందు పూర్వరాక్షాసభలు కొందరు నిఘంటువులను రచించిరి అవియన్నియు పర్యావృత్తములు. కంఠస్థము చేసికొన్నవారికి వాటియవయోగము. అవసరమువచ్చినప్పుడు మామకొముస కాపురికి నిఘంటువులవలె అవి ఉపయోగించవచ్చు.

ఆంధ్రవామ పంగహమ :- ఇది పర్యావృత్తమైన ఆంధ్రుల జీవ్యరంగమున కాండవించువట్టి నిఘంటువు. "తెనుగు పేర్కొనబహు" అని చెప్పుకొనుటలేక గ్రంథకర్తయైన ప్రైడిపాటి లక్ష్మణకవి ఈ గ్రంథమును పోస్తవ్యముగ రచించెనని ఉపాంతములు నిలుస్తవి.

ఆంధ్రవామ శేషము :- అదిరము మారకచి నిఘంటువును రచించెను. ఆంధ్రవామ పంగహమమునది పరిశీలన రూపము. చావీయందు చెప్పుకొని తెనుగుమరుగు శక్తి ములకు కూర్చెదవని గ్రంథకర్తయే చెప్పుకొన్నాడు. మారకచి 18వ శతాబ్దివాడు; లక్ష్యులకవికత్తానయ్యడు.

పాంథ నిఘంటువు :- ఇది కమారంగవచిత రచించిన అదినది ఇతరగ్రంథమును గలవవరపు వేంకటచి ప్రణీతమైన వేంకటేశాంధ్రమును వారి రచించి యుండునని విమర్శకుల యిట్టి ప్రాయము. ఆంధ్రవామ పంగహమ నందువలెనే దీనియందును లేవ, మానవ, పూరక, తిర్యగ్, వాచార్థమధులు కలవు. కాని వేంకటేశాంధ్రమువలె ఇది ప్రాథమికముగా ఆంధ్రవామ పంగహమ, ఆంధ్రవామ శేషము, పాంథనిఘంటువు నను నీ మూడును ఎక్కువ ప్రచారమును పొందిన నిఘంటువులయను. ఇవి మూడును కలిపియే ముద్రితములగుచున్నవి. ప్రైడిపాటి లక్ష్మణకవి ఆంధ్రవామ పంగహమశేకాక "ఆంధ్ర రత్నాకరము" అను మరియొక నిఘంటువును ప్రైడిపాటి రచించినాడు. అదియు పర్యావృత్తమే. గలవవరపు వేంకటచిచే రచించిన అదిన "వేంకటేశాంధ్రము" పాంథనిఘంటువుకన్న విస్తరియము, ప్రాథమ్యము, పరిక్షణమునై యున్నది. ఇతడు "శ్రీశ్రీ యాంధ్ర నిఘంటువు" అను మరియొక నిఘంటువును గూడ రచించెను పూసపాటి వీరవరాహ "ఆంధ్రవరాహ కరము" అను పోక పర్యావృత్త నిఘంటువును రచించెను ప్రైడిపాటి వారి కందము లోకకాలమున నిఘంటువైన మునుకు ఉపయోగించునవియై ప్రచారమునందుండినవి. పోతవచ్చిననులు నయితము తెనుగుపదములు తెలుగు పదమునదియై యొక వాదాంధ్రుల జీవ్యరంగమున కాంశ దించెను మునుకుపాటి వేంకటచి రచించిన "ఆంధ్ర వాచార్థము" ఉత్తమమైన ప్రాచీనాంధ్ర నిఘంటువు. దీనికి అవారాధి క్రమములో పల్లక తయారచేసినదో ఎక్కువగా ఉపయోగపడ గలదు. ఇది అమరకోశ పద్ధతిలో రచించబడినది. మన పూర్వులు పర్యావృత్తములుగా రచించిన నిఘంటువులలో ఇంతవరకు పేర్కొన్నవి మనకు లభించినవి వీటిలో ముద్రితములు, అముద్రితములును గలవు. ఇక మనకు లభించిన ఎన్ని వాల గద్యమున గలిపిపోయెదో తెలియదు. ప్రైడిపాటి

లన్నియును వర్ణాశ్రయమునై. వర్ణాయవనములను మూత్రమే తెలుపుచున్నది

ఈ కాంమున ఆంగ్లవిభుండు వర్తతి తెలుగువండును అనుసరించుటచేత ప్రాచీనాంధ్ర విభుండువులను వరువు గారు లవోన్వృత్త సంఖ్యామలు వచివర్తతి మార్గదర్శక మైన మొట్టమొదటి తెలుగు విభుండువును విరియింపింపి అను వశమ 1807 లో "A Vocabulary of Gentoo and Telugu" అను పేరుతో ప్రకటించెను అకారాది వర్ణక్రమమున వెల్లడిన తెలుగు - ఇంగ్లీషు విభుండువులలో ఇదియే మొదటిది. అకాదు తెలుగులేకములో వ్యవహారమువందయ్యే చెట్టు కర్తములు అనగా తెలుగు గారు పాఠారముగా ఇంటను, బయటను వాడుక చేసెడి పదములేకాక కోర్టుకర్పరిలో వ్యవహారముగా వాడుకొనెడి పదములకూడ ఇందున్నది మరియు ఉప యోగ సరళి ఎక్కువ పుష్టిముగా తెలుగుజేయబడినది ఇందు "అ" "ఁ" లతోగల పదముల కనుబాక కకారముతోగల పదములే యున్నవి ఇ, ఈ, ఎ, ఏ లతో మండవలెన పదములు యి, యీ, యె యే లతోను, ఉ, ఉ, ఓ, ఓ లతో మండవలెన పదములు వు, వూ, వో, వో లతోను, ముకారముతో మండవలెనవి, రుకారముతోను అయీ వ్యవహారమున్నది. ఇది వ్యవహారము వందలి ఉపాధార వర్తతిని అనువరించుచున్నది.

ఈ విరియింపాను విభుండువు చెనుపెంటనే ఎ డి కాంబెర్ రచించిన ఇంగ్లీషు 'తెలుగు-ఇంగ్లీషు' విభుండువు 1810 ప్రాంతమున వెల్లడినది ఇదికూడ అంతగా చెప్పదగిన సమగ్రవిభుండువు కాదు ఇది తెలుగు వర్ణ విందలచిన ఆంగ్ల విధానసంతులకమూత్రము ఉపయోగ పడును ఇంగ్లీషురాని తెలుగువారి కుపయోగపడునట్లుగా 'తెలుగు-తెలుగు' విభుండువును అకారాదిగా మొట్ట మొదట రచించినవారు మామిడి వెంకయ్య. ఇతని 'ఆంధ్రదీపిక' 1848 లో ముద్రితముయినను 1816లోనే రచించినదనుట. శ్రీ మంధూరి రంగనాయకులు శిష్యుల రచించిన 'ఆంధ్రదీపిక' మరియొకటి గలదు. ఇది కాళి వాసవ కళము 1771 లో అనగా క్రీ శ 1849 లో ముద్రితముయినది ఇది రెండును తిన్నము లగునో, కావో తెలియదు.

ఈ విభుండువుల విన్యూట సి. సి. వ్రాసు విభుండువులు ప్రకటితములయినవి (1852-54). ఈవారు పై ఇద్దరు పాశ్చాత్యులకంటె ఎక్కువవిధాగ్రుణ్ణుడు. తెలుగుభాషలో అపారముయిన కృషిచేసిన వండితుడు పెట్టురు వండి తుల పానోయ్యముతో అతడు 'ఇంగ్లీషు-తెలుగు', 'తెలుగు ఇంగ్లీషు' అను రెండు పెద్దవిభుండువులను ప్రకటించెను. అంతేకాని తెలుగుభాషయందు వ్యవహారములోనున్న హిందూస్థానీ, ఆంగ్లము, తమిళము, మరాఠీ మొదలగు భాషలకు చెందిన పదములను కూర్చి, మిగిలిన విభుండు వను పేర ఇంగ్లీషు విభుండువువందరు తెలుగు పదము లను అంగారములేకాక, తెలుగు అర్థములకూడ ఒనగ బడినవి. కళ్యాణములను పుష్టిముచేసెడి లోకోత్తరము పూర్వకమి ప్రయోగ విశేషములను చక్కగా వివరించెను ఇట్లు ఈ విభుండువును రచించి ఏ ఏ వ్రాసు ఆంధ్రభాషకు మహోపకార మొనర్చినాడు. ఈ విభుండు తులే తరువాతి ఆంధ్ర విభుండువుల తెంపే ఉపయోగ పడినదనుటతో అతిశయోక్తి లేదు. అంతేకాక బాగావట్టి చెదలపాలగునయ్య చెట్టు ప్రాచీనాంధ్ర గ్రంథములను ప్రకటించిన భాగితీయును వ్రాసులే దక్కినవి.

దిన్నెయిహరి విభుండువు పై విభుండువులలోని లోపములను తొలగించి పండితారణ పాత్రముయిన సమ గ్రాంధ్ర విభుండువును సమర్థతతో రచించుటకు పరమస్థు దిన్నెయిహరి సమకర్తృుడు. కాని, పదములయొక్క పట్టి కనుకయూరుగేయువరకే దిన్నెయిహరిచేసించియుండెను ప్రతి పదమునకును, ప్రతియర్థమునకును విస్తారకము లయిన ప్రయోగములను మూత్రమే ఇతడు నేకరెండు టుట మొదలు చెప్పెను కల్పవృక్షాన పట్టి యమునముతోదృఢు యతిప్రాహులందు వాడబడిన ప్రయోగములనే మారి గ్రహించెను. ఈ ఉత్తమ విభుండువు పూర్తియైనయ్యుచో ఆంధ్రభాషకు మహోపకారము అరిగియుండెడిది

కర్తృభాగము: శ్రీ నిహానవట్టి నీకారవా చార్యులుగారు దీనిని 1886లో ప్రకటించిరి. దిన్నెయి హరి విభుండువుయొక్క మహోపకారమునుగాంచి అది పరిపూర్తి యగుటకు నిహానవట్టి చిన్నెయియను, పరి పూర్తి అయినను అందు తెలుగుపదములు మూత్రమే

ఆంధ్ర లక్షణగ్రంథము

శిర్షబిందువులను చేతు నిర్వాహ్యము పరచియున్నందున వాని యుపయోగమును చాలావంతతీతిగను, అజ్ఞులందున్నందుగాను ఉండునట్లు తెలుగువలెను అతోగూడ తదంతికితము అయిన సంస్కృత పదములు తీర్చి అకారాదిగా ఈ నిఘంటువును రచించునట్లు చాలా పోషించి ఇంకను పూర్వమందున్న పర్యాయ నిఘంటువులును దీనికి ఉపయోగపడినవి. ప్రామాణికమును, సంపూర్ణమును అయిన ఆంధ్రనిఘంటువు ఇప్పటికి ఇది యొక్కటియే.

వైకృతదీపిక, ఇది కూడ శ్రీ వివేకవల్లభ పితాచార్యుల గృహము. ఇది ౧౮౯౯. 1900 లో మూడవ ముద్రణము పొందినది. ఇందు అకారాది క్రమముతో మన్న 2,400 వికృతపదములను అర్థములును, అర్థ ప్రకృతులగు సంస్కృత పదములును వ్రాయబడినవి. శక్తిరత్నాకరముకూడ సమగ్రముకాదనియు, ఇంకను తెలుగు శక్తిములును, అవసరమైన సంస్కృత శక్తిములును మిగిలియున్నవనియు శ్రీ పితృశింగము పంతులు మున్నగువారు తలచి ఇట్టి తంపుతోనే శక్తిరత్నాకరము తరువాత మరికొన్ని నిఘంటువులు చిత్తుచియును, పెద్దచియును జరుగుచేరినవి.

ఆంధ్రవాదవృక్షము కొన్ని కృష్ణమలకానుకావ్యములు ఈ నిఘంటువును రచించి ప్రకటించిరి. (1883-1940 మధ్య) పర్యాయ పదాత్మక పద్యరూప నిఘంటువులు, వాచాగ్ర నిఘంటువులు, అకారాది కర్తృకములతో రచించబడిన అధునికనిఘంటువులును ప్రత్యేక మొక్కగొనుము కలపగులుచేత అగులములన్నియు గలిపినవృక్షము, విశేషార్థములు, వృక్షములు తెలుసుకట్టును ఇది రచించబడినది. ఇది అధునికవృక్షతో మన్న సమగ్ర నిఘంటువు.

మార్కండేయార్థ నిఘంటువు : 1911 వ సంవత్సర ప్రాంతమున స్థాపితమైన ఆంధ్రపాపాత్మక పరిషత్తు ఆధ్వర్యమునను, శ్రీ పితృశింగుని భాగ్యముతోను ఈ నిఘంటువురచయి ప్రాంతమైనది ఆంధ్రరేశమునందలి అనేక స్వనిర్మితపండితుల ద్వితీయ విశేష పరిశ్రమకు ఫలితముగా 1938.44 మధ్య ఈ నిఘంటు పంపులుముల నాల్గు ప్రకటితములై నవి. 'అ' మొదలు 'ప్రస్థమా' అను పదము పరకును ఇది ముద్రితమైనది. ఇది పూర్తి

యగుటకు ఇంకను మూడు పంపులుముల ప్రకటితములు కావలసియున్నవి.

ఇది చాలా కావ్యములగు పద్యతో నిర్మితమైన నిఘంటువు, చిత్త శంకపరకు సమాధానములగు తమిళము, కన్నడము మొదలగు వాచాపదములుగూడ పోషకపడినవి. అనేక పదమునకుగల విభిన్నములను వివరించుచు ప్రయోగములు ఉపాధ్యాయములై నవి. అయితే చాలావృత్తి పంతులుగాను దీనికి పంపొదకులు, విష్ణులు చాక్రరు గిడుగు పితృశింగురు సంపాదకత్వమును పనిచేరిరి.

వాచ్య నిఘంటువు :- మార్కండేయార్థ నిఘంటువు పెక్కుపంపులుములలో సుందరులచేత అందరకును అందుచాలాలో మందవలెనదే పట్టకముతో వాచ్యనిఘంటువు దీనిని ప్రకటించుటకు పూనుకొనిరి. అదిగో దీనిని రెండు పంపులుములుగా ముద్రించ గలవట్టి, వారి ఇష్టదీక్ష ఇది మూడుపంపులుములుగా ముద్రితమైనది ఇందుకూడ 'అ' మొదలు 'ప్రస్థమా' వరకు మూడవ మొదలుములకు. ఇది ఇంకను రెండు పంపులుములై నవి పట్టును. మార్కండేయార్థ నిఘంటు పద్యమై ఇందును అనువరించబడినది. అందులేని కొన్ని ప్రాతపదములకూడ ఇందుగలవు అకారాది "ఇం" పరకును ఈ నిఘంటువును శ్రీ ప్రాచార్యులచేతకావ్యములు రచించిరి. వారు పరమపరిచయలచేత శ్రీ మలును పేంకలవృద్ధులుగూ దీనిని పూర్తిచేసిరి

లక్ష్మీవారాహతీయము :- దీనిని శ్రీ కొల్లల లక్ష్మీవారాహతీయకావ్యములు రచించిరి (1907 లో ప్రకటితము). ఇది పూర్వార్థపద నిఘంటువు. ఇందు అర్థములగు పదములనుమాత్ర ముగములు వ్రాయబడినవి. అచ్చములగు పదములకన్నము తెలుగుగూడచాలిని, అచ్చములగుపదము లేనియెడల తెలుగుపదమందే చాలిని ఇది యుపయోగించును. ఇదియు అధునికవృక్ష నిఘంటువు.

ఆంధ్రవద పాఠశాలము : ఇది అకారాదిగా ప్రయోగ పదాశ్రమగ వ్రాయబడిన పూర్వార్థపద నిఘంటువు. దీనిని శ్రీ టి.రాజు అగర్వాళకవి; శ్రీ గురువాత శ్రీరామమూర్తిగారలు రచించిరి, వారి మొదలగు పిదుగు ముఖ్యులగునట్లు, మరికొందరుపండితులు దీనిని పరిష్కరించి 1888 లో ప్రకటించిరి.

కొద్దరంబికి ౧. మహాకాళి మహారాజు రచితము (1908 ప్రాంతము). కొద్దరకాళరమునలేని కొన్ని కథలు తీ విధుండునైత గలవు ఇందు చక్కని యర్థము రీతయిడినది. ఇది విద్యార్థులకు మిక్కిలి ఉపయుక్తము.

కొద్దరంబికి ౨. హైదరాబాదు రాష్ట్రవాసినైన కాటిగొండ తిమ్మారెడ్డి తోచుచు నీదిని రచించెను. (ప్ర.శ. 1908 లో ఇది ముద్రితమైనది. ప్రతివరమునకును ముఖ్యమైన తెలుగుగ్రంథము, చాచికోసాటు ఉద్ధవరము నీదియందుండును. తెలుగుపదములకు ఉద్ధవరములను తెలుగునది అంద్రుల ఉపయోగాగ్ర మి విధుండునై రచించెడినది. ఉపాహారమును.

“అంతరాయము - నిష్ఠుము - అంత

అంతక కై - పొందరగ్గవతి - పాదీనా.”

ఇట్టి గ్రంథమునకు అకారాధిక్రమముతో ముద్రి

కంకరకారయిన నిఘంటువు ౧. ఇది ఇంగ్లీషు పదములకు తెలుగుగ్రంథమును తెలుపు నిఘంటువులలో అపొక ప్రచారమును పొందిన ఉత్తమనిఘంటువు. తెలుగు పదములకు అంగ్లాక్షరములను పొందగలిగి నిఘంటువునుకూడ నీరు రచించిరి.

ఉద్ధవరము నిఘంటువు ౨. హైదరాబాదు రాష్ట్రములయిన ప్రాచీన, ఇంగ్లీషులకు కంకరకారయిన నిఘంటువు వలెనే, ఉద్ధవరముల అర్థము తెలుగుగోరిన అంద్రుల నీది మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన నిఘంటువు.

పారిశాసన పదకోశము ౩. ప్రాచీనముల నెంకట రంగాచార్యులుగాని పదములకు సేకరించగా ప్రాచీనాశ్రమ వాగ్గేరరావుగా నీదినుండువును ప్రకటించిరి. అంగ్లమునందలి వివిధ శాస్త్రములకు సంబంధించిన ఇంగ్లీషు పదములకు తెలుగుగ్రంథము రీతయిడినది. దీగవల్లి నెంకట శివరావుగారును ఒక పారిశాసన పదములను ప్రాచీన, ఇందు వ్యవహారకోశము, శాస్త్రపరిభాష అను నెంకటాశ్రమముల కలవు.

విద్యాకర్తృకథి ౪. ప్రాచీనములకు నెంకటాశ్రమ గారు నీదిని రచించిరి (1918 ప్రాంతమును). దీనిని చాలి “అంద్రవాసా విమల సర్వవ్యము” అను నీదిని. ఇది అంతరాయాశ్రమమును

అంతరాయాశ్రమ యిగులుచుకాని పదములకు సహాయకారి కాగలదు. ప్రాచీనాశ్రమ “కృష్ణాక్షరీక” అను మహాకాళి తెలుగు - తెలుగు నిఘంటువును కూర్చిరి (1888). దీనిలో కొద్దరంబికి హైదరాబాద్ రమణులను వివిధార్థములను, పర్యాయ పదములను, ఇయ్యంతకు యోగ్య పరిష్కార వ్యాయములను కూడ విశేషముగా చేర్చినది మంతరినది అర్థవివరములు గావింపజేసెను.

నందరాయ ౫. నెంకటాశ్రమ మహారావుగారు నీదిని రచించిరి. ఒక తెలుగుపదమును గ్రహించి చాలికి పరిమిత కన్నడము, తమిళము, హిందూస్తానీ, ఇంగ్లీషు పదముల చేర్చినది. అందుకాముల ఒకేపాటి చేయకొనుటకు ఉపయోగించునట్టి చిన్న నిఘంటువు. నీది నెంకట వాగ్గమున ఇచ్చివరముగా వాగ్గములనుకై ముఖ్యమైన అంతరాయాశ్రమమున, ఇట్టి “విద్యాపాపముల” యను కంఠము. నీదిని తెలుగుగ్రంథ అంతరాయాశ్రమమున ప్రచురించిరి ప్రాచీనవాసలకు తోచు మహాకాళిపాదములను కూడ ఇందున్నది.

గెరినీ తెలుగు నిఘంటువు ౬. అన్నింటకలకెక్కువ, యువ కోర్కెగలను, మిమనీలు, వ్యాపారములకు మొదలగుచాలి ఉపయోగాగ్ర మిది ప్రా. ౨. గెరినీ అను నివినివర్తింపజేసిరి రచించినది (1888). ఇందు తెలుగు పదములకు అంగ్లాక్షరము రీతయిడినది. తెలుగుపదములకు రోమను లిపిలో వ్రాయబడునట్లు వ్యవహారమునందు లేని పదములను విడిచివేయుటయు అందరి విశేషములు

తెలుగు పాపముల : నీదిని కృష్ణాక్షరీ అనునకరు రచించెను. కృష్ణాక్షరీ తెలుగు పాపములకు అకారాధిగా కూర్చి, చాచి అంగ్లమున వివరించుచున్నాడు. తెలుగు పాపములకు సహాయకరములయిన అందరి, రోమన్ మొదలగు వాచయించునట్టి పాపములకులకు తరచుగా చేర్చిరి. గ్రంథాంతమున కిది పరిష్కార వ్యాయము అను గూడ అంగ్లమున వివరించుచున్నాడు. పరిష్కార వ్యాయములనుకూర్చి వ్యాఖ్య విలువూ చాచయిన రావుగారు ఒకగ్రంథమును, కూర్చిరి సరసపాపాశ్రమ, పుట్టి అక్షరరసపాపాశ్రమ కలిసి ఒక గ్రంథమును ప్రకటించిరారు. తెలుగు పాపములకు తెలుగునదికి వివరించుచు ప్రాచీనవాసల రావుగారు యొక చిన్న

ఆంధ్ర లక్షణగ్రంథములు

గ్రంథమును, శ్రీ వాళం కృష్ణారావు మరియు గ్రంథమును ప్రకటించియున్నారు.

ఆంధ్రవిజ్ఞానవర్ణవృక్షము :- ఇదిమాత నిఘంటువుల సంఘం అయినను విషయాల క్రృత్రికవిజ్ఞాన పీఠని ప్రత్యేక బాటిగా ప్రచురించబడియున్నది పాశ్చాత్యరీతిమణలందలి విజ్ఞానవర్ణవృక్షములు (Encyclopaedias) తుల్య గ్రంథములకు మార్గదర్శకములై వది.

ఆంధ్రవిజ్ఞాన వర్ణవృక్షము :- ఆంధ్రవాఙ్మయములో ఇది మొట్టమొదటి విజ్ఞానవర్ణవృక్షము. శ్రీ కొమఱ్ఱాజు వేంకటకృష్ణారావుగారు, చారిమిత్రులును కలిసి దీనిని రచించిన ప్రయత్నంపైని ప్రకటనంపుటము 1915 లోను, ద్వితీయ, తృతీయ సంపుటములు 1916-17 లోను ప్రకటితములై వది ఈమాట సంపుటములందును 'అ' మంది 'అ'ప్రావర్తకులు ఆచారాధికమణికలోగల వరములకు సంబంధించిన వర్ణవృక్షములకపు, వాగ్భవసంపుటమునుఆంధ్రసంపుటముగ ప్రకటించిన ప్రయత్నము చేయుచుండగా, 1922 లో లక్ష్యరచాపుగారు పనిలోయిరి అంతలో ఈ మహాత్మ్యరచాపు ముగిసియినది దీనిని పునరుద్ధరించవలెను తలంపుతో, ప్రథమ ముద్రణప్రతులు శివురామమణి అంశ్యములగుటచే, శ్రీ కాళివాళుని వాగ్భవరచాపుగారు ఈమాట సంపుటములను తెండుగా కాగింపి మాత్రవాంశముల వలెకేములరేర్చి రెండుసంపుటములుగా 1932, 1933 లలో ప్రకటించిరి విద్యుట వాగ్భవరచాపుగారి మరణముతో ఈ ద్వితీయ ప్రయత్నమును నిలిపివేయవది. విశ్వవిజ్ఞానమును భారతీయ దృక్పథమునుండి సంకల్పించి వివరించుటయే దీనిలక్ష్యము ఇది అనకుగ్రస్తవను ఉన్నంతలో ఆంధ్రులకు కల్పవృక్షము వంటిది.

పురాణానావకంఠిక :- దీనిని రచించినవారు ఎవరందం వేంకటరామయ్యగారు. ఇది ప్రాచీన ఆంధ్రగ్రంథ వినవందు అతినిగల విరాట్టలకును, ఉపాధ్యాయులకును తోడ్పడుటకు ఉద్దేశ్యమైనది ఇందు హిందువుల కేవలము, విద్యపురుషులు, రాజులు, తిరుయ్యారాధనములు, వజ్రర్పణములు మున్నగువాటిని గురించిన విశేషములు వివరించబడినవి పురాణమంలందలి ప్రధాన పురుషుల వంశవృక్షములకు అనుబంధము ఇందు లేర్పడినవి ఇందలి

విషయము వస్తుగ్రము గాటన్నను ప్రాచీన గ్రంథములను పలువులారికి మిక్కిలి ఉపకరించునదిగా మన్నది. కేవలము, ఋషులు, రాజులు, కవులు, కేశములు, పక్షులు ములు, వరులు, గ్రంథములు, మహాభారత వ్యావహారిక వరములు మున్నగువని ఇందు ఆచారాధికముమన కానవగును. పురాణగాతలను వివరించు గ్రంథములలో ఇది మిక్కిలి ప్రాచీనమయినదనవచ్చును (సం. 1917). పూర్వగాతలవారి. దీనిని శ్రీ వెమూరి శ్రీనివాసరావుగారు రచించిరి. దీని రచన 1917 లో ప్రారంభమయినది ఇది 1922 వారికి పూర్తియై ముద్రితమైనది ప్రారంభమునుండి అంతమువరకును అనవర్తనవోములై, వరులెదిమిది పురాణములందును, రామాయణ భారతాది కావ్యేతిహాసములందును గల కథల పారాంశములను వేకరించి ఆచారాధికముతో అయోవాసుములకంద వివరించియున్నారు. ఇది మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన గ్రంథము.

ఆంధ్ర విజ్ఞానము :- 'వేదిక' అనుచానై వీ ప్రపంచ భూపాలుడు దీనిని ఏడు సంపుటములుగా రచించెను. దీనిముద్రణము 1988 లో ప్రారంభమై 1991 లో పూర్తియైవది. విజ్ఞాన వర్ణవృక్షములు పారాధానిముగా మలుపును మేరపులచేరచించిరి. ఒక వ్యక్తి కేవల ద్రోహింవలదును కాని ఇది శ్రీ ప్రపంచభూపాలుని ఒక్క కేవలముగానే అనిమండి అంతమువరకును వ్రాయుట సంపుటికరించబడినది ఇట్లు విశ్లేషముల విజ్ఞానములు మగు గ్రంథ రాజమును ఒకవ్యక్తి రచించి పూర్తియేట అత్యంత విశిష్ట విషయము మనకున్న విజ్ఞాన వర్ణవృక్షములలో ఇప్పటికి సంపూర్ణమైనది ఇది యొక్కదియే.

ఆంధ్రవర్ణవృక్షము :- దీనికి శ్రీ మంగలి కాపిండిగారు సంపాదకులు ఆంధ్రకేవలమునకు, ఆంధ్రులకును సంబంధించిన అన్ని విషయములను అందించుట చేసిన ప్రణమృత్యువృక్షము (1948).

తెలుగు విజ్ఞాన వర్ణవృక్షము :- 'తెలుగుభాషా సమితి' (మద్రాసు) వారి ఆధ్వర్యవమున ఈ తెలుగు విజ్ఞాన వర్ణవృక్షము రచించబడుచున్నది ఇప్పటికి సంపుటములు — (1) చరిత్ర - రాశి 1954; (2) భౌతిక - రసాయనిక శాస్త్రములు (1966) అనవనప్రకటితములై వది.

పాఠాగమముగా విజ్ఞాన పర్యవ్యములు అకారాది క్రమముతో రచించబడును కాని విషయముగ్రహణకము బట్టి విజ్ఞానపర్యవ్య రచన సాగించి, ఒకటితర్వాత ఒకటిగా సంశ్రేయ వంపుటములతో ఎల్ల గ్రంథమును ఇదియే ప్రకటించుటకు నమిలికాదునామోజ్ఞాను. 'ప్రతివంపుట మందును మొదటి రెండు మూడు వందల పుటలతోను ఆ వంపుటమునకు రెండవ విషయమును అమూల్యము సంక్షిప్తముగా తెలియజేయు తక్కిన గ్రంథమును అవిషయ మందలి అంశములను సంప్రదాయ సిద్ధమైన విజ్ఞానపర్యవ్య రచనావిధానమును అనుసరించి, విభుంటువుతోని పద ములవలె అకారాది క్రమమును పొందుపరచి వివరించి వారు. అందుచేత ఒక్కొక్క వంపుటి ఒక్కొక్క పెద్ద విషయమునకు సంబంధించిన విజ్ఞాన పర్యవ్యముగా తయారగు చున్నది ఈ విధానమునకు ఎవరి శ్రేయమునందు అభిరుచియుండునో, వాచా విషయమునకు సంబంధించిన వంపుటమును చదువుకొనుటకు పోకర్త మేర్పడు చున్నది.

ప్రపంచకర్షిని :- దీనినే Andhra Directory and year book అందురు. ప్రపంచకర్షణమును సంపత్కరారికి నూతన ముద్రణము తెలుపజుచున్నది ప్రత్యాక ప్రపంచ విషయములు, మంత్రముగా భారతదేశ విషయములు విషయానుకరములతో వివరింపబడుచుండును ఏ సంపత్కరమున కాసంపత్కరము చూశ్చ విశేషములందు లేర్ప బడుచుండును.

ఆంధ్రకర్షిని :- ఆంధ్ర రాష్ట్రాధికరణానంతరము ఆంధ్రదేశమునుగూర్చిన పలుగ్ర సమాచారమును దీర్చి బాల్మి ఆంధ్రప్రతి అందించు తన కర్తవ్యముగా ఎంచి దీని ప్రచురణమునకు విశాలాంధ్ర ప్రచురణామయము (తెలంగాణ) పూనుకొన్నది. (ఏప్రిల్ 1934.)

జి. ప. కా.

ఆంధ్రదీపి పరిచానము :- 'దీపి' అను పేరము నకు తెనుగున బ్రాహ్మ అని అర్థము. బ్రాయు రామపునకు కృతంతరూపమే 'బ్రాహ్మ' బ్రాయు అమరావతి 'బ్రా' అనునది తొందరము. ఇదివలె అను ద్రవిడభాషువు నుండి స్ఫురినది. కావుననే తొడిభాషలగు తమిళమున 'వలె' అనియు, కన్నడమున 'లె' యనియు, మల

యాళమున 'వలె' అనియు, దీనికి రూపములగువు దీనితో కన్నడమున గల లె అనునది తెలుగున చేరినది వ్యవహారమున మున్నది. 'నీ నీరు బిడ్డ వచ్చినచో' అని ద్రవిడయులు పరిపాటియై యున్నది.

'వలె' అను మాతాద్రవిడభాషువు తెలుగున 'బ్రా' అయినది. దానికి రేయి ప్రకృతులవలె బహువచన ప్రకృతియును 'లు' చేర్చగా బ్రాలు అయినది బ్రాత మూలమున భాషతోమన్న, అక్షరముల వ్యయోపము మనకు గోచరమగును. కాబట్టి బ్రాలు అనగా అక్షరములు అను సంజ్ఞ యేర్పడినది

చేటి తెలుగు భాషలోని అక్షరములన్నియు గుంధ దనము గలిగి అన్నియును హెచ్చుతగ్గులతోక పోలేతిమిగా నుండి బ్రాతలో ముచ్చట గూర్చుచుండును. తెలుగు లిపిని చూచుట తోడనే యొకరకమునకు రెండవ ముత్యము శేఖమాత్రమున తూర్పుదిక్కు మనోహరముగా నుండును. తెలుగు బ్రాతను మన పూర్వలోక కళగా పరిగణించి రాదివి దిట్టకులు వారెంతయో పరిశ్రమ చేసిరి. వారి దృష్టితో మనోహరమునైన ఈపాటను వాచుటకు తెలుగక్షరములు అంగారపు బిర్రెలవంటివి కావుననే గుంధకత్తుగా వాటిని మలచిరి ఈ అక్షర వ్యయోపమునకు తగినట్లే తెలుగుభాషయు మూఢుర్య గుణమున నున్నది తెల్లినది. అక్షరముల దీని, భాష యొక్క తీయదనము అవిభాభావసంబంధము గలిగిన పగులులే తెనుగు తీరు తీయముల గల భాషయైనది "తీరును తీయములగులగు తెట తెమంగను" బ్రాం పూలతో తెలుగు తల్లిని కవులు పూజించి తీయదనము గలిగియుండుటలే వినుటకు విందు. తీరుదనము గలిగి యుండుటలే కమలకు పండుగ. ఇట్లు శ్రోత్రేంద్రియ, శ్రేంద్రియములను ఏకభాషమన భావంబు మొదలించినది తెనుగుభాష.

మనోహరమగు తెలుగులిపినిగూర్చి ప్రాచీనకాలము నుండియు కవులు విశేషముగ ప్రశంసించియున్నారు

ఉ. బ్రా. లిపిగోఁ గమంగిమము
వన్నియమింజ బ్రాం తేమి వా
బ్రాలు మధురహం కవి
రాజుల తెల్ల మనోహరాలు వ

అంధరిన పరిభ్రమ

బ్రాలు వరవల్లికి ముందు
 బాదు బుర్రాగ వరాలు: జూడ: తి
 బ్రాలు మిటచి మోహన క
 బాలు మలిపడ రరంతె యెరిగిన్. పాట.
 ఏ అడవి కైముల రోయగము మించిన బ్రాలు
 వరువతో నిలుగేల బ్రాయనేర్చె
 అక్కన- విక్రమార్క- చరిత్ర
 (విద్యమంత్రులూర్చి చెప్పినది.)
 ఏ. అడవి కైములై యవరంత మువ్వలై
 కనుపట్టు బ్రాం చోక్కపై మెలుంగు
 (మించువల్లి - తెలుగు పోలుచు)
 ఏ వల్లె వట్టువయము.....
 వృద్ధి ద్రియంబును విశదగతియు.
 ఏ గీలు కొన బ్రాయనంబులు బ్రాయ బ్రాయః
 గొంతు కొనరులు శేకప్పు గొనకయింతు
 లలిత ముక్తా భూరాగర విలవమున
 పాదు 172

అది రామకృష్ణుని పేరాద్రుమంత్రి లేఖన పై పుణ్య
 మును ప్రస్తావించిరాదు
 ఇట్టి గుండ్లమైన వ్యూహమును రాల్చిన తెలుగులివి
 చరిత్రను పరిశీలించినచో వది తొలుత చతురప్రముగా
 అవగా లేటి శేవనాగర లివితర నలుచరముగా మండిన
 బ్రాతమండి పరిచామము చెందిన దివి తెలియును కాని
 ఈ పందర్బమున మొదలు 'లివి' 'వర్ణము' 'అవరము'
 అనుబాద రూప నిష్పత్తులను గూర్చి తెలిసికొనుట
 అప్రస్తుతము కాదు

లివి - "లికావర సంస్థానే లివిద్దిలి దుశ్శ్రుయో"
 అని యనువరము (ద్వి కాం. కృతవర్ణము 18) దీని
 తెలుగు పాల్గొల్లలో విట్లున్నది - ఇచ్చట లిఖంత అవర
 సంస్థానం అని విభాగించి ఈ బాలుగుశబ్దములు లివి
 శేషాని కొందరు, లిఖావర విభాగి అనుపాకమువందు,
 లిఖా, లివి, లిఖా - ఈ మూడును బ్రాత శేష్య. లివ్యతేజ
 యావశ్రం లివి: లిలిచ్చ - ఇ. ఏ. లివి, ఉదరేనీ. దీనిచేత
 వట్టము పూయబడుచు గమక లివి, పా. లివీ, లిలి. ఈ. ఏ
 1 2 బ్రాయందిన అవరముల యాచారము లేట్లు
 (బ్రాత)

వర్ణము - వర్ణో ద్విభాదో బుద్ధాదో మ్మతా వర్ణంతు
 బావరే.

(శృ. కా. కా. ప. 49)

వర్ణంతే వర్ణయంతి చ వర్ణం వర్ణమతా, కొనియడ
 నిడువది: 'కొనియడవది గమక వర్ణము.'

"వర్ణపూం విశేషీహ్యన్ బ్రహ్మచర్యే విశేషత: విశే
 పతే బుభాయాంవ" ఇతి శేష:

అవరము - "అవరంతు మోక్షేషి" (శృ. కా.
 కా. ప. 418) మోక్షమునకును, అచిక్కమునకున క కా
 రాచి వర్ణములకును పరిబ్రహ్మమునకును పేరు "వవర
 తిక్కవరం" వర నందవతే చెడిది గమక అవరము.
 "వర్ణే బ్రహ్మద్వారం ప్యాత్" ఇతి శేష:

పైబాటి వివరణమునీ క్రింద పూర్వభరయన్నాను
 ద్వని 'వరము' నశించువది. లివి అవరము స్థిరముగ
 ముండువది ద్వని అవర్ణము, లివి వర్ణము ఇట్లు లివినిర్దేశము,
 లివి వర్ణవతరువాత 'అవర' 'లివి' శబ్దములు కావ
 లోనికే వర్ణివది ఇట్లని మొదలు లివిమాత్రములు తరు
 వాత పాపాచర్యమునకే ద్వనిమాత్రములు కూడవచ్చెను
 మొదట అవర్ణమునగా అచారపువచ్చి (రంగులో బ్రాయ
 ణివ ప్రతిమ) యది యుక్తము, తరువాత నది అచార
 ద్వనివి కూడ మూరింపబడగలను. వర్ణవదము సంస్కృత
 కావయందు 'రంగు' అను వర్ణముగలది అచిక్రముగా
 జాతివాచకము, అవరవాచకము వచ్చెను కొందరు
 ఎర్రగను, కొందరు పల్లగను ఉండగా వానిని పేరుపేరు
 జాతులుగా పేర్కొరచింపదన 'వర్ణ' పదముగను కావ్యర్ణము
 సంప్రాప్తమయ్యెను. అవరములు పల్ల రంగుల బ్రాయము
 వలన వానికే వర్ణనామము వచ్చెను లివివాచకమైన
 వర్ణవదమునకు పేరు వ్యక్తమైతేలేదు. మొదట బ్రాయము
 వాటికి వర్ణములనియు, చెక్కెడువాటికి అవరములనియు
 పేర్లు వేర్పడియుండును క్రమముగా వది నమూనాగృహ
 ములై లివిశోపాటు ద్వనినిగూడ వోదించబడగలను. లివి
 పుట్టుటకు పూర్వము కావయందు ద్వని మాత్రవర్ణము
 లెట్లు వర్ణవర్ణము అగుచుండె ననిన, స్వరములు అచ్చు
 పద ధీయర్థమున వాడబడుచుండె ననుట నచుండునము
 తరువాతికాంమున నీ పదము అచో వర్ణాయమైనది.
 వాని సంశితకావ్యమున స్వరము అను పదము శేవము

మన తెలుగుభాష రాచిరాకృతిభాషావ్యవస్థను పరిపూరించినది కానీ ఈ భాగమునుగూడ తొట్టొక్కరియొక్కా పరిపూరించినది కావనములలో తొలిపది కావనములే ప్రాచీనములు. తర్వాత వెలసిన ఐదుపద్య ప్రాంతములలో కావనములకి లిపిని పరిపూరించినాదాగా, రాచిరాకృతివల్లయు భావ మార్పుల తొలిపది కావనములయే యుపయోగముగను, దీనినే మార్పులని అనియ్యవచ్చును. ఈ పుస్తక పరిభాషామయ ఈ క్రింద చూపబడినది

దాక్షిణాత్య రిపులు

ప్ర. పూ 250

100-200

L. F. 1

రూ. 1000 వర్తింపు కాకుండా ఉంది

1800

దాకి చాళుక్యపులం ఆశోకలియే మూళాధార
మనియు నిది బ్రాహ్మినిమంకి వృక్షదనయు ముందు
చెప్పియుంటి. ప్రాచీన శాస్త్రములలో కొన్ని వదము
లనుబట్టి తెలుగువాలో (క్రి. శ. 350 వాటికి పిద యేర్పడు
దని చెప్పవచ్చును. దీనిని పేరికిపి అని అందును. అవివిధ
క్రి. శ. 800 వాటికి ప్రాచీన చాళుక్యలింగా వర్తిం
ను. మిదివఱకు క్రి. శ. 1000 ప్రారంభమున గల వివిధ
కాలపు లిపి అని యవచ్చును. అ నెకవ (క్రి. శ. 1800

4 02

గువో తిరు

10 5 02

ಪ್ರತಿ

ಕಾಳುಕಟ್ಟೆ ಬೆಳೆ

தேசிய நிதி

— పూర్వచాటుకట్టించి

పురాతన జాతాంతి

సంధికాంక్ష తీసి

హాళకన్నదరిచి

ప్రజాశక్తి తెలుగుదేశం

అప్పుడే శిష్యుడయి

అప్పటి తెలుగులిపి

ప్రాంతమునాటికి ప్రాక తెలుగులిపి యేర్పడినది. అప్పటి నుండి పేటవరకు తెలుగులిపిలో మార్పు కలుగలేదు.

మన బాబ్టయిరక్కెమంట్ల మాచినో రెబాల్
 రోటు కావములు వేగి వీరిలోను, అద్దం, రద్దంరమ
 కావములు పూర్వ బాబ్టయిరక్కెమంట్ల, నమ్మకాంతు
 కావములు వంధి వీరిలోను కావనమ్మకమున్నది. తిక్కన
 కాంమువారు పూర్వవరితివించిన తెలుగువని కావనమ్మ
 కున్నది. తిక్కన కాంము మహాభారత రచనచే బాబ్టయ

అంధ్రుల పరిణామము

పరిణామ దృష్టిలో మహాత్మ్యకమైనది, నిజమర్థిజానుభవమైనది గూడ వినియోగ పర్యవశ్యకము. అందున, అంధ్ర పరమ తెలుగు కన్నడప్రభుల కొరతని యుండెడిది. అనగా వస్తుయశక్తు ఉపయోగించిన ప్రియతమకేకవిశ్రమత చారిరచనలును బ్రాహ్మణీకవేది, తిక్కన కాలమున తెలుగు లిని ప్రత్యేక ప్రయోగముకాల్చి కన్నడమునుండి వేరుపడి పది కొంతకాలము, తెలుగు కన్నడప్రభుల కొరతని యుండిన కారణముననే దేవనాగరి లోని తెలుగు కాళహస్తి ప్రతులు కన్నడలిపిలో, కాళహస్తియన్నది, తిక్కన కాలమునాటి పాతతెలుగులిని శ్రీరామలి కాలమునాటి బ్రాహ్మణ రికరముల కారణమున వర్షాంగ మందరమై ముక్కొలరాలవలె ముచ్చటగూర్చు పొగినది.

తెలుగులిని తొలుత, పలువరకముగ పుంజెడిదనియు, అవెమక గుండ్రదనముతోలికిలిగా పరిణామము రూపిం దనియు, ముందు చెప్పబడినది. దీనికి కారణము మన బ్రాహ్మణీకములే యిది చెప్పవచ్చును. మొదట మన బ్రాహ్మణీకము - ౧౭. తేక రాయ. దీనిపైది చెక్కబడిన బ్రాహ్మణీక "కళాకావనములు" అని వేరు. ఇది కళా యుగము తేకరాతియుగముయొక్క దివ్యము. అపైది రాగిరేఖలు ప్రకారములోనిది వచ్చి బ్రాహ్మణీకముపై వది. ఇది లోహయుగము తేక ఇనుపయుగ దివ్యము అని చెప్ప వచ్చును రాగిరేఖలు ప్రకారములోనున్న కాలముననే కాటియాళు ప్రధానములైన బ్రాహ్మణీకముగా పరిణ మించినది అప్పుడే చతురప్రముగా నుండెను మన లిని గుండ్రదనము కాల్చుచు వచ్చినది.

౧౭౭౭. రాగిరేఖలపైది ఉలితో అక్షరములు చెక్కబడినాయి. చతురప్రముగముందు లిని అట్లు ఉలితో చెక్కుట ముతకము - చతురప్రముగ ముందు లినిలో అక్షర ములకు తలకట్లు అట్లుగీతవలె అనగా "—" దిట్ట యుకారముతో నుండును. కాటియాళు ప్రధానము లోనికి రాగానే రానికి ఉలివలె చివరకాగముననుండి కొంచెము రూయిగుగాముందు మరయొక బ్రాహ్మణీకము కావలెవచ్చెను. రాబిలే గంటము అందరు. గంటముతో కాటియాళుమీద బ్రాహ్మణీకము తలకట్లు గీతవలె బ్రాహ్మణీక కాటియాళు దిగిగీతవును. కావచ్చి యిది

గుండ్రముగా బ్రాహ్మణీకమున యావశ్యక యేర్పడినది. రాబిలేతో అక్షరములను గుండ్రదన మేర్పడినది.

మన తిరచిత్రముల వరికొందరవో శ్రీ ౪. 1000-1050 ప్రాంతము అనగా, కన్నయశక్తుగలిగి కాలమునుండి తి. గుండ్రదనము బ్రాహ్మణీక స్థానం వందమరూపి కావనము తెలుపుచున్నది.

తిక్కన కాలమునాటి మన తెలుగులిని గుండ్రదనము లేక వేగ విశిష్ట నంబొందినది. రాక్షాకాళిపురిలో తెలుగునకుగల యీ విశేషమును, తిక్కన కాలమునాటి కదియగు ముందన వేగ్యురకావలె చరిత్రమున విట్లు వర్ణకములేని యున్నాడు.

తృతీయయగు గుండ్రామాత్యుడు "కాచకత్తము లేక నోచింతులను వర్ణకలిపిలిగా నర్చ్య విధులయందు, భజి తాతియొక దీప్తకలియ" బ్రాయగలిగినవాడు (1-18).

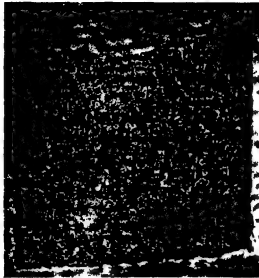
శ్రీరామలి కాల్ముఖానికి తెలుగులిని, యొకకళగా పరిగణకమైనది. ఇదియేదమల రెండు లేకుండాదను బ్రాయగల బ్రాయనకారంబు ఉండెడిదాదు. అక్కడ విక్రమార్క చరిత్రలో

"అపైయి లినియట్లు అవ్వలేకంబుల విధులను అనువంగ విధులందయ్యె" (1-60)

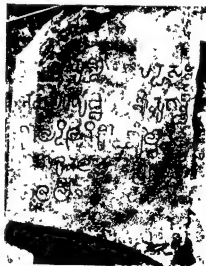
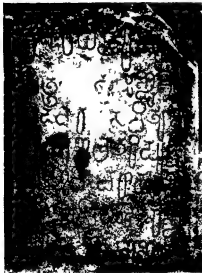
కా. శ్రీ కర్ణులు మహానుభావ్యుల పరాశివా ప్రకాశాత్తమా దీ కవుశ్శులిని క్రయవిధుల పాతి ద్వంద్వ వంటియనా (8-187)

అని లినినిగూర్చి తెలిపినాడు. శ్రీకృష్ణకాయని యుగమున - లిని పరిణి రెండవది. వాంతురంగమానోత్కృష్టమున రామకృష్ణకవి—

"వచ్చెవట్టుదయను పరిచ్చి తలకట్లు గుడిమపై కియ్యయు మడియి ముడియి బై తలకట్లు కేకయను వందలు మందలు గిలుకయు బంతులు విలుపు బొలుపు నయము విచ్చుంటేనాతయు వచ్చె మురుపుడు బ్రచ్చివేసెయట్లు తనదంటయును వత్తెగ్గకల్గియు కాతియొగ్గకయును ప్త్యులియంటును వికరగతియను" గలిగి తెలుగులిని కళావంశ్యుడైనది.

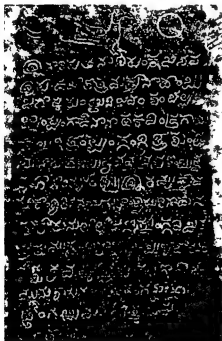
పంథరంగది అద్దంకికావనము శ్రీ. ౪. 848

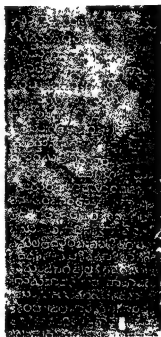
కందుకూరి కావనములు శ్రీ. ౪. 850 ప్రాంతము

రాజకృష్ణారాజ వందింపూర్తి కావ్యము శ. వ. ౧౦౮ ప్ర. ౧ 1053

శ్రీశ్రీ కావ్యములోని భాగము ప్ర. ౧ 1145

శ్రీవామిరామరాజు రచి

మొదటి తెలుగు విషి	మార్పువిషి లేక అక్షరకానవి విషి.	రెండవ చోతులు - మంగిచాతుక్కు విషి	అధ్యంతి తెలుగు దశాపనములు మార్పుచాతుక్కు విషి.	వస్తువునందు పూడి కాప నము - పంధి కాలపు విషి	చిక్కన ప్రాత తెలుగు విషి.
అ	𑖀	𑖁	𑖂	𑖃	𑖄
ఆ	𑖅	𑖆	𑖇	𑖈	𑖉
ఇ	𑖊		𑖋		𑖌
ఈ	𑖍		𑖎	𑖏	𑖐
ఉ	𑖑		𑖒	𑖓	𑖔
ఊ					
ఋ					
ౠ					
ఎ		𑖕	𑖖		
ఏ	𑖗				
ఐ					
ఒ	𑖘				
ఓ	𑖙				
ఔ					

అంధ్రదీపి వర్ణశాస్త్రము

వేటి తెలుగు లిపి	మొదటి లెక్క అక్షర శాసన లిపి	రెండవ చోరులు - వేంగి దాచుక్క లిపి	అధునిక తెలుగు అక్షర శాసనము అక్షర శాసనము లిపి	వర్ణయంత్రము మూడి శాసనము మొ-పంథి కాలపు లిపి	తెలుగు తెలుగు లిపి
క=క	+	శ	శ	ర	ర
ఖ	२	౧	౨	మ	మ
గ	౪	౫	౫	గ	గ
ఘ	౬	౭	౮	ఘ	ఘ
ఙ	౯	౧౦			
చ	౧౧	౧౨	౧౩	చ	చ
ఛ					
ఞ	౧౪	౧౫		ఞ	చ
ట	౧౬	౧౭	౧౮	ట	జ
ఠ					
డ	౧౯				
ణ	౨౦				
త	౨౧	౨౨	౨౩	త	త
థ	౨౪	౨౫	౨౬	థ	ద
ద	౨౭				

తెలుగు లిపి	మొదటి లిపి అక్షరాల లిపి	రెండవ లిపి అక్షరాల లిపి	మూడవ లిపి అక్షరాల లిపి	నల్లయిన లిపి అక్షరాల లిపి	లిక్కవ లిపి అక్షరాల లిపి
ఐ	II	ఐ	ఐ	ఐ	ఐ
ఈ	(ఐ) ఐ	ఈ	ఈ	ఈ	ఈ
ఇ	ఐఐ	ఇ	ఇ	ఇ	ఇ
ఉ	ఐఐ	ఉ	ఉ	ఉ	ఉ
ఊ	ఐఐ	ఊ	ఊ	ఊ	ఊ
ఋ	ఐఐ	ఋ	ఋ	ఋ	ఋ
ౠ	ఐఐ	ౠ	ౠ	ౠ	ౠ
అ	ఐఐ	అ	అ	అ	అ
ఆ	ఐఐ	ఆ	ఆ	ఆ	ఆ
ఇ	ఐఐ	ఇ	ఇ	ఇ	ఇ
ఈ	ఐఐ	ఈ	ఈ	ఈ	ఈ
ఊ	ఐఐ	ఊ	ఊ	ఊ	ఊ
ఋ	ఐఐ	ఋ	ఋ	ఋ	ఋ
ౠ	ఐఐ	ౠ	ౠ	ౠ	ౠ
అ	ఐఐ	అ	అ	అ	అ
ఆ	ఐఐ	ఆ	ఆ	ఆ	ఆ
ఇ	ఐఐ	ఇ	ఇ	ఇ	ఇ
ఈ	ఐఐ	ఈ	ఈ	ఈ	ఈ
ఊ	ఐఐ	ఊ	ఊ	ఊ	ఊ
ఋ	ఐఐ	ఋ	ఋ	ఋ	ఋ
ౠ	ఐఐ	ౠ	ౠ	ౠ	ౠ

బి. ప్రాచీన దీపికో దీపి గుర్తులేదు. ఇది బ్రాహ్మ వనిత వచ్చినపుడు 'అయ్య, అయ్య' అని ప్రకాశించినారు. యుద్ధమల్లని తెలవాడ కొకాళానందములోని 'అయ్యారల' అని యీ యేతర వ్యవహారము గలది అప్పుడది దీపిని చెప్పియున్నాడు.

బి. బా. ౧. ౧. ఇది తెలుగునలేదు. ఇది అచ్యులు గావున ఎల్లప్పుడు హిందూయోగముతో బ్రాహ్మణులు చెప్పెడిది.

మృ. తృ. ౧. ౧. ముఖారమునకు 'మృ' ఇట్టి చిహ్నము ఉండుటచే దీనికి వక్షువనుచి యని పేరువచ్చినది. రెండవ దానికి ప్రచారము లేకపోవుటచే, ప్రత్యేకచిహ్న మేర్పడ లేదు

హిల్లులు

- క. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది.
- ఖ. - తలకట్టు లేదు. దీని చివరవంపు పేరు కొంచెము క్రిందికి బ్రాహ్మణులుచున్నది.
- గ. - తలకట్టులేదు. తరువాత చేర్చబడినది.
- ఘ. - తలకట్టులేదు ఒక్కవరపు గురుకులేదు.
- ఙ. - ఇది గ్రంథాక్షరలీలి. మొదట = ఒకటి గీత. అది పూర్వాక్షరములోని మొదటి వంపు క్రమముగా రెండవ వంపునకు మళ్ళియొక గీత చేర్చబడినది. అప్పుడు 'ఙ' అయినది
- చ. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది.
- ఛ. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది ఒక్కవరపు గురుకు లేదు
- జ. - తలకట్టులేదు
- ఝ. - తలకట్టులేదు.
- ఞ. - మొదటి తలకట్టులేదు.
- ట. - మొదట తలకట్టులేదు.
- ఠ. - మొదట తలకట్టులేదు. తలకట్టు, ఒత్తు తరువాత చేర్చబడినది
- డ. - మొదట తలకట్టులేదు.
- త. - తలకట్టు మొదటినుండి యున్నది.
- థ. - తలకట్టులేదు.
- ద. - తలకట్టు మొదటినుండి యున్నది

ధ. - తలకట్టులేదు.

న. - తలకట్టు మొదటినుండి యున్నది.

న. - తలకట్టు మొదటలేదు.

వ. - తలకట్టు మొదటలేదు. ఒత్తులేదు. తరువాత పేర్చబడినది

రి. - తలకట్టు మొదటినుండిలేదు.

ర. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది

మ. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది

య. - తలకట్టు మొదటలేదు.

ర. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది

ల. - తలకట్టులేదు

వ. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది.

క. - తలకట్టు మొదటలేదు. కన్నడ సంప్రదాయము నుండి వచ్చినది.

వ. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది

న. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది.

హ. - తలకట్టు మొదటినుండి కలది

జ. - తలకట్టులేదు. ఇది మొదట 'జ' అను పదగము వలె సంభవించి. క్రమక్రమముగా మీది రెండు గురుకులును పెద్దదిగామారి చానిమర్మ అర్థగీత గల అచిహ్నము బ్రాహ్మణులచేత ప్రస్తుత రూపము దాల్చినది. మొదటి రెండుగురుకులును బండివక్రములమారినది 'జ' యందుకులచేత దీనికి "కకటలేదము" అను పేరు గలిగినది

పై చానిని బట్టి తలకట్టునకు గల ప్రాధాన్యము గ్రహించవచ్చును. కరీరమునకు తలప్రధానము "పర్యవ్య గాత్రవ్య కరః ప్రధానమ్" అని మాత్రీ అక్షరకరీరమున కును తలకట్టు అట్టిదియు

1. కొన్ని దీపసంప్రదాయములు ౧. ౧౧-అనునొక వింత యేతరము యుద్ధమల్లని తెలవాడ కొకాళానందమున మూడుచోట్ల వున్నది. అది బండివాలో కొమ్మలు కలప కుండ అట్టిగీత రెండింటికి తగులునట్లు చేయడమన్న 'జ' అను చాళాళముతోమన్నది. 'జ' దీని (1 కి వ పంక్తి) అచిహ్న (21 వ పంక్తి) అఅవుట (25 వ పంక్తి) దీనికి దళారముగానే నవము పలుకవలయును. ఈ చాళాన పముననే 25 కి చోట్ల 'ద' కారము వచ్చినది చాని పై

అంధ్రదీప పరిణామము

మూడురోళ్లు మన్న చాచింగుచే నిలవడముగ మన్నది. కాంట్టి యిది 'డ' కారముకన్న చేరనియు నితరప్రాచీన కావలమంది వచ్చినదనియు గ్రహింపదగినను.

కవికమున అతీ ఛాతువునకు బాళనము చేయుట, పాడులేయుట, భృంసముచేయుట అనువర్గములు కలవు తెలుగున చెంపతీ మొదలగువానిలో నీయంతే గొలిచియు యున్నది. కాని ప్రాచీన కాలమున, నీ అంతీ ఛాతువు కన్నడకావలో అళిగా మారినది. చాచి నమవరించి తెలుగున 'అడి' అయినది అందుచేతనే తెలుగులినిలో, పహివర్గమగు 'డ' కారమునకు, ఇతర ఛాచుపరిచాను మూలమున వచ్చిన యీ 'డ' కారమునకు లిపిలేదము కలిగినది లేచాటి తోలకు ప్రాచీనకావనములో తోఅ - తోడ - ఏలు - ఏడు - అని యీ యక్షరమగునపుడు మన్నది వచ్చుచు ఈ యక్షరమును కాచుకలేయలేదు.

అట్లేచిన - తోడిచిన - చెలు - చె, పుడు. అని తెనుగున గల పహి 'డ' కారముతో ప్రాచీనలో ప్రాచీ యున్నాడు. (భార. అది 1. 188)

వన్నయకరచావ కావనములలో నీయక్షరము లేదు. ఈ యక్షరమునకును, ఈ రూపముతో నుండు ఇతరక్షరములకు గల తేడమును ఈక్రింద చూపుచున్నాను.

కేకట్టరేపము	చింతయక్షరము	దక్షారము
ఱ	ఱ	ఱ
”	ఱ	”
ఱ	ఱ	”
ఱ	ఱ	ఱ
ఱ	ఱ	ఱ

2 వలవలిగిలక .. "ప్రాచీనశ్లోకమున బ్రాహ్మణినిలో J అను లిపిగను వంశకంఠము J అను లిపిగను రేప ముంబెడిది. అది ఇతర వర్గముతో కలిపినపుడు, వర్గ ముం మీద విల్లుటలో కాంక్షమున J, S, C అను

లిపిని వలవలింపినది. రేపముమీద కంఠకట్టుపోయిన "C" అను బాకారము గిలకవలె నుండుటచే చాచి గిలక యను చేరువచ్చెను. ఊ. ఊ దమ్ముక (య్యర్థమట్లుని తెలచాడ కావనపు మది వంత్రి.) బాగరనినిలో చేరినది విచ్చే గిలకయున్నది. ఊ అట్టి కంఠమీది గిలక కలమీది యనుబాచికలిపి యనుప్రార్థనావమున వలవలికి దిగినట్లే కాంక్షమునను వర్గము వలవలికి దిగి 'క' అను రూపము లోని పరిచాచుము బెంపినది. ఈనందర్పమున దింకొక విషయము చెప్పవలసియున్నది.

అనుప్రార్థనము ప్రాచీనకాలమున ద్వివిధముగా ప్రాయంబు కెడిదిగాన, వది ద్వివిధముగా వలవలిగిని, చాచలిగిని దిగుట వంశచించెను. గిలకయున్నట్లే వలవలికి దిగినది. అర్క - అక్క.క. అను బాచికాక్షరములకు ఇరులుగా వరాక్షరము కలెత్త ప్రాయంబెడి యనుప్రార్థనము చాచలికి దిగుచు వచ్చెను. (రాముల్లు - రాముడు - రాముండు) తక్కినవర్గములందరి కలమీది యనుప్రార్థనము వలవలికి దిగుచు వచ్చెను. ఊ. భళము - వంశము. రేపము వలవలికి దిగుటచేత చాచి "వలవలిగిలక" యను చేరు వచ్చెను " (పై యాకరణ పాఠశాళము, పుట 377)

ప్రాచీనులగు మన్నయోచి మహేశ్వరులును, వచ్చెరోడ, పాల్కురికి పోతుబాళాచి శివశ్వరులును నీ వలవలిగిలక వంశచారాయమును చక్కగా పాటించి వారు. రేప వంశయుక్తాక్షరము అన్నియు, వలవలిగిలక వంశచారాయముచే తొలుత ద్విత్వాక్షరములుగా ప్రాచీ అరెముక రేఫోచ్చారణ చిహ్నముగు వలవలిగిలక ప్రాయముచు ఉచ్చారణముతో మును రేఫధ్వని వివలమయిన్నవ ప్రాచీలో రేఫకన్నా ద్విత్వాక్షర రచ్చికి ప్రాచీద్యము ధర్మము - అని యుల్లు ప్రాచీన రకారధ్వని మనక వృద్ధముగ తెలియును. కాచి ధమ్మకామ. అని వలవలిగిలక ప్రాచీన మకారమునకే ప్రాచీద్యము.

ఇవల ముఖ్యముగ మనము పరిశీలించవలసినదేమనగా, పై ప్రాతలు, ప్రాచీనవిషయమున పరిశీలనవచ్చుగాని యిది విషయమున పరిశీలన, వలవలిగిలక వంశచారాయము వనవలించిన రేఫకు యితరుల్లు పోవగను?

ఈక్రింది యుభాపారణమువలన పై విషయము వృద్ధ మగును.

శ్రీ వాణింబ్రామరేంద్రాద్వికా (ద్రావిక) . అదే యివరిపోవును. (౧౨...౦) గాని శ్రీ వాణింబ్రామ రేంద్రాద్విక యని వనిపరికిగా పాశవిగ్ధయద్వైత్తో ముద్రించిన యీ యెట్లును పరిపోవను, యాదును, పూర్వపరికిగా వ్రాసిన వై ముద్రిక పాశము, శ్రీ వాణిం బ్రామరేంద్రాద్విక అని వనిపరికిగా వంద్రచాయముతో వ్రాయవనిపరికిగా వ్రాసినవో యీ తప్పియవ్వుది.

తెలుగు భాషలో యీ ప్రాసలును, లిపి పరిజ్ఞానము క్రమమునకును పన్నిపాక వంజంధము కలదిని నిరూ పించుటకు వై వనిపరికిగా వంద్రచాయ మొక్కటియే చాలును. ఈ వియమము తిక్కన కాంమునాటినుండి పడరినది.

3. :- అద్వైతపూర్వము లేక అధము :- ప్రాచీన లిపిలో అధమున్నది. మొదట వర్ణపంచమాక్షరములు, అక్షరము కిందువులును వ్రాయబడుచుండెడిది. వర్ణపంచ మాక్షరములలో కిందుగే తెలుగులో నియతముగా నిలువనిది యాంధ్ర లాక్షణిక వంద్రచాయము. లేవ మొదలగు ప్రాచీన వై యాక్షరములు, పూర్వపిందువులే విశాంజలవనియు, నని యూని వలుకుట, తేలి వలుకుట యను మచ్చురల వంద్రచాయములే రెండువిధములై న దనియు తెలిసిరి. కాశవక్రములమీది వ్రాతయందును ఇది కావరాదు. మొట్టమొదట అచ్చువర్ణ పు ప్రకముల తోను ఇది కావరాదు ప్రాచీన గ్రంథములు వనిపరికిని ముద్రించుకాలమున క్రీ. శ 1840 ప్రాంతమునుండి అరబ్బున వర్ణ పర్యటి క్రీ. శ. 1868 ముండి కాం భ్యాగరణము మూలమున లేటి వ్రాతతో స్థిరత్వము వంపొందించుది. ఇది గ్రాంతికళాపత్రో వియతముగా పాటించబడుచున్నను వ్యావహారిక భాషతో పాటించ వలకులేదు.

4. య, యూ, ర, కా .- ఇది, రి యని యిరుతెరగల వ్రాతలలో నుండెడిది. ప్రాచీన కాంమునుండి లేటి కాంమువరకు కవులు, యతిస్థానమున, 'య' 'రు' తోడను 'రి' తోడను యములు వాడిరి. కొందరు లాక్షణికులు మొదటివాని వంగిరింపజేసిన లేటి వంద్రచాయము ననుసరించి రెండును పరిమొనరియెను. దీనిని గూర్చి

అభ్యుదయ వంశము ముద్రణ పీఠయందును భాషా పరిశోధన ప్రయోగవిశేషములు అను గ్రంథమునను విపులముగా వర్ణించబడియున్నది.

సి. వే. 1608

ఆంధ్ర వాఙ్మయ చరిత్రము . I (క్రీ. శ. 1608 వరకు) :- ఋగ్వేదమునందును రామాయణ కారకము లందును ఆంధ్రజానకం వనవచ్చుచున్నది. మౌర్య కాలం గుర్తుచి కొలువునకు గ్రీకు చాయవారిగా పరిచిన మొగస్త నిమ ఇండికాతో ఆంధ్రుల జిల్లాప్రాకటములగుగూర్చి వ్రాసి యుండును. క్రీస్తు క్రమముకు ముందు వెనుకల సుమారు చాటుగున్నర కళాజ్ఞుల కాంము ఆంధ్ర రాజుల కాశ వాహను అనునీయతో పేర్ల పౌష్యవ్యాధ్యమును పొందించి యుండిరి. ఈ విధముగా అది ప్రాచీన కాంమునుండియు ఆంధ్రకాశి ఉండిట్లు తెలియుచున్నది, ఆంధ్ర కావయిది తరువాత ప్రసిద్ధి వడవిన తెలుగు, మాతృకయైన మూల వ్రానిధమునుండి యెప్పుడు విడిచి ప్రత్యేక రూపమున పరిచాడు మొందుటకు మొదటిదికే చెప్పబడు నిలుగా కన్పడి. కాశవాహను లాంధ్రులై నను తను కావనము లందు ప్రాకృతభాషనే వాడియుండిరి. వారి తరువాత ఆంధ్రరేళమును పొందిన ఇక్ష్వాకులు, బృహత్పలాయములు, అనంద గోత్రములు, కాంరావయములు, విష్ణు కుండిములు, మున్నగువారి కావనములలో మాత్ర ప్రాకృత మో, పంపృత మో వాడబడియుండును. వాని యందలి వేస్తూరు, వినివల, సెయ్యవట్లు, తెప్పలూరు, కాన్తికొత్త, చెప్పిరుపు, కంలుగాళ్ళిరుపు, కళాదురు, మున్నగు గ్రామములు కొన్ని తెలుగుపేర్లుగా కావనపుటలు, కాశవాహన రాజులలో మాత్రమే న పోలుతు పూర్విన గాకా వ ప్రకృతిని గాకలలో ప్రాకృతవరమునందును సక్కు డక్కడ పొట్టు, పిల్ల, అత్త, కరడి, పంది మున్నగు తెలుగు శబ్దములు దొర్చియుండుటయు, అనురావణి మూసమునందలి ఒక రాశివలకై వాగలు అను తెలుగు ప్రత్యయముతో పొడివనూ గోరరించుటయు చూడ క్రీస్తు కళారంభమునుండియు తెలుగుభాష రేళమున వ్యవహారముతో నుండెనని వ్యక్తమగుచున్నది. లాగుకల్ల రాజులకు, ముందుండి తెలుగు భాషావంశినిగూర్చి యింతకంటె నేమియు చెప్పకాము.

రేచాటి చోరులును, తూర్పు చాళుక్యులను పరిపాలనము చెరచుకొనమున మొదటిసారి కావడమును తెలుగు కావడో వ్రాయబడినది. శ్రీ. ౪. 7, 8 కళ్యాణంధరి తూర్పు చాళుక్యుల కావడముతో ప్రాకృత కావడంబడవలయునని కొంత అధికముగా కావడమగు తరువాత క్రమముగా అప్రాకృతవడమున స్థానమును సంపూర్ణ సమావేశము లాగిరించినది. శ్రీ. ౪. 9, 10 తో తూర్పు చాళుక్యులైన గుణగ విజయచక్రవర్తిని పేయించిన అర్థంకి కావడములో ౪౯ తరువాతయు, విష్ణుల కొంత వడమును వ్రాయబడినది కొంతమించుమించుగా అకాలమునకే చెందినది గుంటూరు కర్మవర కావడములో పీఠవర్ణములు కనబడుచున్నవి. తరువాత శ్రీ. ౪. 9, 10 చాటి యుద్ధములపై తెలుగు కావడములో ఇరు మర్యాదలూ వర్ణములు చూపబడుచున్నవి శ్రీ. ౪. 1000 ప్రాంతము చాటినది తలంపెను విరియాలకామిని గూడూరు కావడములో ముందు చంపకమాంబును, రెండుతుల్యమాంబును వ్రాయబడినది వచ్చెచోరుడు మురారినంతవలెను వ్రాసిన మునుముగ్ధ కవిత్వలోను బున తెలుగుగ కేళికవిత్వ పుట్టింది తెలుగును నిర్మి కంప్రదించుట మనఃజన కాళుక్యులూ మొదలగు పలువుర.

అను పద్యమంతకు పూర్వమే తెలుగున కవిత్వముండెనను విషయమును పర్వ క్రమము చేయుచున్నది. ఇదిగు ర్హుగున కేళిమునందు కర్మకము మున్నగు కావడంలో మార్గదర్శకములు వ్రాయబడి ప్రచారము జూరుచుండగా గుణగ విజయచక్రవర్తి, మరేచాళుక్యులతో తెలుగు కేళిమున కేళివిత్వ పుట్టింది, తెలుగును విలసిల్లినది ఈ పద్యమున కర్మము చెప్పవలయును దీని కనుగొనముగా శ్రీ. ౪. 9, 10 కళ్యాణంధరి వ్రాయబడిన కావడములో సంపూర్ణ వృత్తము లేమియులేక కేళివల కేళిపద్యములే గోచరించుచున్నవి. సంపూర్ణకాళిమూలైన పండితుల కేళివిత్వము వంతగావారించి పోతువున తరువాత తెలుగుకేళిమునకు మార్గదర్శకములైన అవలంబించిన అపభ్రంశములనున్నది. కామపాని గూడూరుకావడమునందలి పద్యములు ఇందుకు దృష్టాంతములు. అనింది

ఉపద్యములు రెండుమూలకంబు నిర్మి. వగలేకపోవుల కేళిము, వైకావములందలి పద్యములు పర్వముల దిరా వరావములను, కావములను మాత్రము పర్వమునట్టి నగునకేమున కానియందలి పారవ్యగనుమున క్రితములు కవనకావములేనున్నది. కాని కేళి మార్గములు రెండింటి పర్వములనీ దేవీయక రకమైన కవిత్వమును, తరువాత పద్యముల కారతమున వలంబించిన చంపూవర్ణములు అంతకుముందే ప్రచారమున ముందే నమలు కలిగి పద్యముల ములుగా మున్నవి. అర్థంకి కర్మవరము కావడముల గద్య పద్యములతో ముడియుండునకే చంపూవర్ణముల చెందిన పని చెప్పవచ్చును. పైని పేర్కొనబడిన పద్యములే కాక కేళి మార్గమునకు చెందిన పలుకరములవరములకునూ పద్యములు వ్రాయబడుచుండెనని తెలుగుల కొన్ని అధికములు అనించుచున్నది. పాల్కురికి సోమనాథుడు పండితారాధ్య చరిత్రమున కర్మము, మున్నెవరములు, చెప్పినవలయు, ప్రకాశవరములు మున్నగు పదములు పాదులందలి రచి ప్రాసీయుండెను మరయు వశము కాను రచించిన అవ పురాణమునకు అంతకువలపురావన కర్మకావ్యపద్యములే మూర్త్యులయని తెలియుండెను అతని వాటి కంతకుంక ప్రచారములో నుండిన పదములును, ఆములును తర్వాతములైన యితరవర ఆచారములును అంతకు పూర్వములూ ప్రచారముతో ముడి పడుకొనుటలో విలసిల్లి ఉండదు. శ్రీ. ౪. 11 న కళ్యాణంధరి చెందినది 'యోషిరంగలమ్' అను తదిక చందోగ్రంథమున తత్కర్త కాంచయ్య ప్రాసిన తెలుగు చందమును పేర్కొనెను (కాంచయ్యో వడమునందలెను). అట్టిదే తెలుగున చందోగ్రంథముకలిగి తెలుగెడియుండుట అంతకు పూర్వమే అకావ్యో చందోగ్రంథమైన రచన విరిగి ముందెనది చెప్పకయెంచునది. కాని అకవిత్వము గ్రంథ స్థము కాకపోవులకేము, గ్రంథమైనను మకలై పేర్కొని కారణములకే వచ్చెమెలోవులకేము కాని గుణగములను నిర్ణయించుట విలుకేకపోవుచున్నది.

అట్లు పద్యముల పూర్వమే కొంత కవిత్వముండెనని నిర్ణయముగా తెలియవచ్చుచుండ కావలగు రచించిన కారకమే తెలుగున అకవిత్వమునకు పోతులేమి అను ప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పవలయుచున్నది. అతని

పూర్వముండిన కవిత్వము ప్రధానముగా లేమార్గమునకు చెందినది. కాచాచ్చందో విషయముల నదిలేకపట్టి వనలం దించి సంపన్నత అవతలమున నిరుద్ధమై యుండుటలే వదికారకములు అయితే ప్రాచ్యుత అర్థ క రంజకమై యుండును. అట్లుగాక పరిమితమైన కావితో లేక మార్గములు రెండింటి రెండిన పర్యమలతో మరొక వస్తుకమైన మహాకావ్యమును రచించి వస్తుయ పండిత పాదులించిరినది బ్రీతి కాచారించుకాదు. ఇంకవరకు లభ్యములైన వరకులో వర్ణనవనతోకూడిన ప్రభవకావ్య మొకని కారకమే. అందులేకనే దాని కాంధ్రమున కాచికావ్య మును ప్రసిద్ధి కలిగినది

ఆ యారంభ దినములలో వస్తుయ అంధ్రకావ్య కొన రించిన సేవ యింతింతవరచినది అతడు అవస్థవచారము నందలి పదకాలము నంతను పరిశీలించి, సంస్కరించి, సంపన్నకవనములను తెలుగున కాదువర్ణన దిద్దయించి, భారాకమైన పదకాలం కొన్ని సంపన్నత వృత్తములను గ్రహించి, తనకావితో ఉత్తమకావ్యములతో పోల్చారు యెడిన కన్నదకావ్యయములందీ ప్రక ప్రలక్షణములు సేకరించి తెలుగున నుత్తమమైన కావ్యరచనా మార్గము తీర్చిదిద్దెను. ఇది అవస్థాపాదావస్థమైన అతని ప్రతికా మహాత్వమునకు కారణములు.

వస్తుయ అంధ్రకారకమునందు వకావస్థములను, అరణ్యకవ్యమునందు మూ కార్యములను 142 పద్యములను మోగ్రమే రచించెను. అతడు వ్యాసుని సంపన్నత కారకమునందలి కళ వనునరించినమాట విజయే ద్దేవమ అందు తన వనపద్యములని తోచిన కాగములను తగ్గించి, అవనరములని తోచినవల్ల పెంచి, కొరికల్ల ర్పిష్టతో కొన్ని మార్పు లొనరించి, తన కృతిని పర్య దిద్దముల పోక పుష్కలత్రావస్థమో అనువల్లు పొగించెను. అతని కవిత్వము ప్రపన్న కళా కలికాగ్ధ యుక్తిని, అతర రమ్యతను, కావాలిరీత్యామూర్తి నంజనకును పెండ్లి సేమలించు లేమార్పుయందును. ఉదాహరణకావ్యా వము, కలుతకతోపాశ్యావము, వ లో పాశ్యావము, పొగంధికావారము, దురుప్రమదకరం కళ మున్నగు వృత్తాంతముల రచించుటతో కావము యువనీయ్య అప్రతిమావమైనది. అతని కవిత్వము సంపన్నతవరంజక

మయ్యును క్లిష్టావ్యయములు లేక రాచార్యుని ద్వని గాంధీధ్యమునకును విభావమై చదువరుల కావంతము మార్పుయందును. అంధ్రమున గురువర్ణ పద్యమునలేనే గద్యవిధ్యకును వస్తుయయ అద్వంద్య చెప్పవచ్చును. అతని వనకము ములత వనమలకమై అతిరాచారమై ఒప్పాయుండును. అతడు చంపకోత్సవమారాది వృత్తములనే కాక తరువోజ, మర్యాకర్కర మున్నగు లేవద్యములను గూడ ప్రాసీయించెను. అంధ్రమున కావ్యములను ప్రాసిత తమకాతి కవ్యరెల్లయ కావని గుర్తాయెనుగా కొనించి కొనియోచియుండిరి

రాచరాజ మరణించినప్పట్లు కొన్ని కాలయ మత పొంపుక కారణములలే అంధ్రకారకరవ కొనపాగుట కంతకాయ మేర్పడెను. రాచరాజ కుమారుడైన కులో త్తంగవోడును తండ్రి తరువాత సేవీ పామ్రావ్యమును పాలింపక మాకామహారాజ్యముయన దోకరాజ్యమున కధిపతి అయ్యెను. అది తమక కామ్రావరముగల కేక మగుటలే కాక దప్పటమండి అంధ్రకావము రొందించుట కవకావము లేకపోయెను. బ్రి. క. 12 వ కళాగ్ధి అరం భమున కన్నదరేకమున బువేక్యయ దవరించి, దీర్ఘవ నుతమును స్థాపించెను. ఈ క్రొత్తనుతము వర్ణాగమ వ్యవస్థమగారి, లేదప్రామాణ్యముమగారి అంగీకరింపక తక్కినధానమై యుండిన దీని ప్రధానము కన్నదరేకము నుండి క్రమముగా దక్షిణమునం దంతటమరొకెను. ఇట్లొక వంక పిల్లవము వ్యాప్తిపెందియంద, అంధ్రరేకమున దానిని ప్రతియోగముగా రామానుజ స్థాపితముయన వైష్ణ వముకూడ పెంపొంద కారంభించెను తక్కినధానములైన ఈ మతముల వనలించిరి తక్కినధానములైన యెక్కించు యండిన కవులు వై దికతన ప్రధానమైన కారకమును కొనపొగింప స్థాపించారు లోకలోయిరి.

వస్తుయ తరువాత చెప్పదగిన తెలుగుకవి వన్నె దోడుడు. ఈతడు వస్తుయకు పూర్వదగిన కొందరును, నమకాలికు ధని కొందరును, తిక్కన తరువాతికావని కొందరును, వస్తుయ తిక్కన తరువాతికావని కొందరును చెప్పవచ్చును. ఇం లేది పట్టమో దిగ్గయ ముగా చెప్పుటకు తగిన ఆధారములు లేవు. దాని చివరి కారకమే కొందరును యుక్తియ క్రమముగా కవలయవచ్చుది.

అంధ్ర చాళుఖ్య పరిశ్రమ-1

అనగా అతడు శ్రీ. శ. 12 వ శతాబ్ది అరవమువాడని చెప్పవచ్చును. ఈ కవిరాజు శిఖామణి బ్రాహ్మణ వాస్తవము కుమార సంశయము ఇందు పంజ్రెం భాగ్యవంతులున్నది. విప్రురాణము, కాళిబొగ్గముల కుమార సంశయముల వలన, అందరి పార్శ్వ పరమేశ్వరుల ప్రధాన వ్యక్తాంశమువలన కారకానురవధ యను పీఠ రహస్యభావమైన కళ పంజముగా చేసి యాతడు రహస్యంకార వర్ణన పరిపూర్ణముగా పీ. కావ్యమును విప్పించివాడు, ఇందు కాళిబొగ్గముల శాపము అచ్చటచ్చట గోచరించుచున్నది మొత్తముమీద దివి వ్యక్తంబ్రకావ్యమనియే చెప్పవలెను. ఇందు కన్నడ కవి కా పంజరాయములు పాశ్చాత్యుగా గోచరించును. తిక్కనాదుల రచనలో తరువాత కావనమృత వ్యవస్థాంశములు తెలుగున తొలుతొల్ల బ్రాహ్మణ వాదీ వర్ణించుచున్నది ఇదిగో వ్యవస్థాపక పాశ్చాత్యు. ఇతని వర్ణనలు సహజములును, చేతన వంజరాయానుభూతులులై సుహృదరముగా ముందును, తిక్కన యుక్తవర్ణనల తీసికొని కావ్యము ఖరవన్నయ్య యుక్తవర్ణనమే తెలులంకియై యుండునచ్చును. రతిమన్యుల పంజాపాదము, పాఠ్యత కవలపలుపుల పంజాపాదము అతని పరప పంజాపాద రచనాపామర్శ్యమువలన కార్యులములు. ఈ విధముగా పీఠి కావ్య మార్గముందలి తొట్టతొలి ప్రబంధమని చెప్పదగియున్నది. కేసరీమర్గములు, వస్తుకవికమున్నగు పదముల బాంధ్రచాళుఖ్యమున వాదీవవాదీక దొక్కరే, కాని పీఠం కన్నడ చాళుఖ్యముమండి గ్రహించియుండెను ఇట్టి అతడు తమిళ చాళుఖ్యము మండి గ్రహించి వేతన వంజరాయములును కొన్ని గలవు. ఇత డీ గ్రంథమును తన గురువయిన అంగమ మల్లికార్జునవ కంఠము చేసి, అపారమైన గురుభక్తిని ప్రకటించెను. అతని శైలి సన్నయై శైలికంఠినించుకొన్నవైచి. ఇతడు సంస్కృత వసానములను పాఠ్యమునవంశవరకు తగ్గించి జానుతెను గనుకేయతో చను త్కూడ గట్టితము లయిన తెలుగుపలుకులకు చెక్కు పగా ప్రయోగించెను అతని కావ్యమున వర్ణకాంక్షాంకార ప్రీతియేకా బంధకవిత్వమును, చందో వైవిధ్యమును గూడ కానించుచును. అట్లయిన కాతని పద్యముల వదలలో కంఠాపాపెచ్చులను గోచరించును, ఇతని రచనలో

లావణ్యములు చాళుఖ్యుల విద్యములుగా పరిగణించు కొన్ని ప్రయోగము అచ్చటచ్చట కావలయును. కాని పదకావ సంవత్సరము, రచనా ప్రాసీదము, చాళుఖ్యుని పరిశీలించిన పీఠికిగల కవిరాజు శిఖామణి యను పిఠుర మన్వర్ణ మునుకు సంకేతమున విధించెను.

మల్లికార్జున పండితారాధ్యుడు (1180-1180) కెవతత్వపారము, లింగోద్భవ గద్యము, దుర్రసహితు, గణ సహాప్రమాణ, అనుభవ్యార్థము, పర్యవ వర్ణనము మున్నగు కావ్యములను రచించినట్లు పండితారాధ్యులచరిత్రవన తెలియుచున్నది. అతడు కన్నడ సంస్కృతములందు కూడ పండితుడగుటచే నిందు కొన్ని అశాపలలో రచించబడినవి కూడలై యుండునచ్చును. కెవతత్వ పారము శిఖా అభా వీపురా మహిళా అను పండితవంశముతో కూడిన కందవర్ణములలో రచించబడినవి. ఇందలై వర్ణముల సంఖ్య కొన్ని వందలన్నవ వర్ణన వసుమంత ప్రీతిని కళకమనియే చెప్పవచ్చును, పోకు చాళుఖ్యుని పీఠి కళకమనియే చెప్పొనెను మల్లికార్జున పండితు డిందు కెవతత్వను గూర్చియు, పామరతత్వ పర్యవంశములను గూర్చియు విపులముగా వర్ణించివాడు. ఇందలై వర్ణముల మాయావాద మేకర యుక్తంబింపించినది ఇత డచ్చటచ్చట వేదములనుండి కూడ ప్రమాణములను చూపుచు అందైత పరమమైన వాగ్యములను సైతము లైవరకముగా వర్ణము చెప్పి యెత్తించెను. కెవతత్వపారమునందలి శైలి లంకాదాసుగలవై తెచ్చు విధముల సన్నయై శైలిచే పోయియుండును. పరిణాంకర ప్రాసము, కొన్ని వింతల్యముల ప్రయోగము ఈ గ్రంథమున కలవు. కాని మొత్తముమీద పండితుడు మతమున వేరేలే రచనమునకూడ పంజరాయానురక్తిని యెక్కువగా ప్రకటించెను

కేసరీమర్గమును రచించిన ద్వితీయ కవిత్వమునకే కాక కెవకని వసూరామునకును, పిర్రై వనంక విద్యంశము లకును గురువీక మని చెప్పకగినవాడు పాల్కురికి సోమనాథుడు (శ్రీ. శ. 12 వ శతాబ్ది ఉత్తరార్థము) ఇత డాంధ్ర సంస్కృత కర్ణాట కావల మూడించు గ్రంథములు రచించెను. ఇందు అపవపురాణము, పండితారాధ్యుల చరిత్రము, పోమన వ్రతము, అమృతసహారము,

యెప్పుడును సీదములు, వృషాధిప కళకము, అవసోహాచారములు అనునవి తెలుగు కృతులు. ఏటిలో అవవపురాణ పండితాచార్యుల చరిత్రలను, వృషాధిప కళకమునకును విశేష ప్రశ్నాశ్రితం. అవవపురాణము, ఏటిలో వ మక ప్రతిష్ఠాపనులైన అవవేశ్యుని తీవ్ర చరిత్రము ఇందు ప్రవృత్తానుప్రవృత్తముగా విలుపును కనకవృత్త చరిత్రలు కూడ పరిశ్రమములై నవి. సోమకాళు దీందరి వస్తువును వృద్ధులనుండియు, ప్రాచీనకవృత్తులు అవవేశ్యుని గూర్చి రచించిన గీతముల నుండియు గ్రహించినట్లు తెలియుచున్నది. కనకవృత్త పారమున పంక్తివాముగా రెప్ప అడివ కనకవృత్త చరిత్రములు అవవపురాణ పండితాచార్యుల చరిత్రములందు విలువముగా వర్ణింపబడినవి అవవేశ్యుని దును, ఇతర కవృత్తులును అవవించిన లోకోత్తరములైన వార్యములతోను ఇందు వివరింపబడినవి ఇందలి తెల్ల మహాదీవి కళ, కన్నప్ప కళ, మారపావమ్మ కళ, చిరు తొండవని కళ మిక్కిలి రచనంతములై ఉండును. శ్రీరాళుని పారవిలాపమునందలి పరియాళుని కళ కందలి చిరుతొండవని కళయే మాత్రమే. అంధ్రలోకము ననే కాక కర్ణాట లేకమునకూడ మతగ్రంథముగా అవవ పురాణమున కమితమైన ప్రచారము కలదు ఇది కన్నడ, తమిళములలోని కాక సంస్కృతమునకు కూడ పరిప ర్తనము చేయబడినది దీనికి తెలుగున మూడు పద్యరూపానువాదములు కలవు పండితాచార్యుల చరిత్రమునందు నై పమకమున వారాధ్యుని రెప్పదగిన మర్రి కాష్టన పండితాచార్యుని తీవ్ర చరిత్రము వివరింప బడినది. ఇది సోమకాళుని రచనతోనికెల్ల కడపలైన నమ కవికా పాటనమునం దగ్గగవచ్చునది. పండితులు తెల కాటి తోడుని పళలో నైవ తొప్ప వారాధ్యుని మతముల బండించి ఏటిలో వమును ప్రతిష్ఠించిన వృత్తాంత మిందలి ప్రశాసన విషయము, ఇందు దీక్షా పురాణవచాద మహిమ వర్ణన ప్రకరణములు అను లైదు ప్రకరణము లున్నవి. ద్విపదచ్యందోర్ధ్వమైనను మహాకావ్య లక్షణ నమగ్రక యందును, నవరస పరిపాదమునందును ఈ కావ్యము మిక్కిలి వానికెక్కి యున్నది. ఇందు తెల్లవొట్ట పండి తాచార్యుని కృతులలోని కాగములు యశాశక్తముగా నుద్ధరింపబడి యున్నవి. పంశీతము, కాట్యుము, నై ద్యము,

రవచారము మున్నగు విషయములును, వివిధ శ్రీకా చారములును, ఇందు వివరింపబడినవి దీనిని శ్రీవాళు దాంధ్ర వద్యకావ్యమునకును, గురుకాచవి సంస్కృత కావ్యమునకును పంథించి యుండి వృషాధిప కళకము అవవా! అవవా! వృషాధిపా! అను ముఖముతో రచిత మైన కళకము ఇందు అవవేశ్యురాదులగు కనకవృత్త చరిత్రములు పంక్తివాముగా వర్ణింపబడినవి. ఇందున్న తమిళ, కన్నడ, మహాకాష్ఠి మధ్యప్రకాశ కాచార్యము లికిని అపొకాచా పండిత్యమును తెల్లదీను చున్నది. మునుప జన్మమగుచున్న కళకములలో ముఖుల పద్య సంఖ్యా నియమములతో కూడిన ప్రథమకళక మిదియే. ద్విపదచ్యందమును మహా కావ్యోపయోగిగా శీర్షిదిద్దవ మహాకవి సోమకాళుడు ఇతడును పశ్చిమోదమినతె తాను తెనుగును కాదీవట్ల రెప్పవోని యుచున్నది. పాళ మల కావన కించునై నను దికిరిచ్చిగ తుకను చేరినై నను ది వృత్త తరముగా వర్ణించుచుండును అందును శివితో. అవపునో వర్ణించు పందర్భమున ఇవిని రచన అనేకపురి కమై గిరిదనతె ఉరనడితో ప్రవహించుచుండును. ఇతడు కొన్ని ద్విపదలలో ప్రాసయితిని వాచెను. ద్విపదకు ద్వి పదకు తెగరెప్పనరెప్పను నియమమును పాటించక వాని చేకవారగా నడపించెను. లాఠితిలు తోడిముగా పరిగ ణించు పదములును, సంధులును, నమనములును ఇతని రచనతో నచ్చుటచ్చుట కావనగును అయ్యు, వస్తువ్యందో కాదా విషయముల కవనచ్చు చేరీయకయు, వర్ణకాదుల గోచరించు తన్మయతయు, చాని కొక అపాధారణ సౌందర్యమును చే వూర్పు చున్న ది ద్విపదకు రోకంటి పాటగా కాక అపొకంటలం నై దిద్యముతో నడ పించి అత వాచందమున కబంధమైన ప్రతిష్ఠ సంపా దించెను అందుచేతనే ద్విపద వాక్యకర్తలలో వాణులు చేకవేకాక కవికాప్రతిభతో కూడ నీవిని కగ్రహీతము లుండురెను.

[1. క. 18 వ కళాశ్రితి వాంధ్రలోకమున నైవ నై వృత్త మతములు తెందును వ్యాప్తిరెంచి కలుపు రసయాయులు వాకర్షించెను వాకర్షోన్య దర్శన స్వరస్య కావచాదు లను కూడ సుజ్ఞగించి ఉండారల రేష్టిచిరుకొనుచు సంఘమున కొంత అలంకరిగిరించిరి. అది చూచి అ

అంధ్ర బాహ్యుత్తర చరిత్రము - I

రెండునుకములవారిని పామరవర్ణము కలిగిన ప్రయత్నించినవారితో తిక్కన పోయేటా ప్రశంసగల్గుటకు. (1 శ 1210.1290). ఈవిధ వంశము వంశికలకును, మంత్రి దండవాళులకును తెలిసిన వచ్చెవానిగానిందట్టిది. ఇకవిశాఖ వాక్యరచనాంశము రావించినట్లు ప్రతీతి. కాని ఆ వాక్య మిప్పుడు లభించుటలేదు. తిక్కన శ్రీ. శ. 18 వ శతాబ్ది పూర్వార్థమున జెల్లూరును పరిపాలించిన మమమస్తిధికి మంత్రియను, అధిపతియనునై అంధ్రులైనను. అతడు తన తొలికృత్యమున నిర్వహణ క్షర రామాయణమును ఆ మమమస్తిధికి అంకితము వారింపెను. ఆ వాక్యము వాతడు సంభూ వర్ణకవిగాక నిర్వహణముగా రచించెను. ఇం చారణమున వాతనికి కవిశారవనమునగల వివిధములయిన అలినాయములు తెల్లడించబడినవి. ఇది వాల్మీకి రచిత రామాయణ క్షరవాంఠమున కనుబాదము. ఇందు అపారచార శీతలే రాముడు సీత వధవిని వచ్చెను, సీత కలకలపులను ప్రవహించుట మున్నగు వృత్తాంతములును, రావణాసుర అనన్త కర్మ బాధలును వర్ణించబడినవి అనుబాదవినయమున తిక్కన యందు రాణ వర్ణకంత్రిక వహించెను. ఇందు విస్తృత రాక్షస మణి వర్ణించిన ఘట్టమున విరళవమును, సీతాపరీక్షాగ్రానందరమన కరుణరవమును చక్కగా పోషించబడినవి ఇందలికిని భారతములోనివానివలె వంశ వర్ణమును వాకపోయినను మిక్కిలి రసవంతముగానే యుండును. తిక్కన యందు రామ విర్యాంశక తెందులేకపో తెనిగించక విడిచిపెట్టెను కరుణాక బాధిని అయింతి రామ కట్టను వాక తేజావ్యాసముగా రచించి తేజావ్రాతమున కంకితము వారింపెను తిక్కనరచించిన రెండవగ్రంథము భారతము. ఇం చాతడు విర్యావర్ణము మొదలుకొని వరులై దు వర్ణములు తెనిగించెను. అంధ్రీకరణిచారమున విం చాతడు మన్మథవర్ణనతో అవలంబించెను. పాత్ర రహస్యతో పోషణమున వాత తిందు ప్రదర్శించిన ప్రతిక అపారమైనది. సీతకుని బ్రాహ్మణి వలచిన సంకల్పమున కృంగారరసమును, ఉత్తర గోగ్రహణము వంతును, యుద్ధవర్ణములందును విరళవమును, స్త్రీ వర్ణమునను, అభిమన్యువర ఘట్టమును కరుణరవమును, శాంత్యము వామములందు శాంతరవమును అత డెంతో విపుల

ముగా వర్ణించియుండెను. ఉద్యోగవర్ణమున కృష్ణుని ముఖమున వాతడు ప్రదర్శించిన రాజుని నైపుణ్యము అభివ్యక్తియముగా మంతును పొందపులయు, భృగవర్ణన దుశ్యోధనులయు, కర్ణకమలయు, కిష్క విరుధ ద్రోణాదులయు, మంత్ర బ్రతులయు పాత్రముల వాతడు మువ్వన్ శేఖరితో కీర్తింపెను. అతడు చిత్రించిన కుంతి బ్రాహ్మణిలో కత్రియవాంశోదితమయిన కుంతినిక వింహరి యుండును. సీతకు వాతడు పోకవలెనై వామమునకు వకుళయున బెహుంధుడుగావాల విహార బాధునిగా చిత్రించె యత్నించి కృతకృష్ణుని దయ్యెను. మంత్రియు, యుద్ధసీతి విశారదుడును అగుటచే వాతని యుద్ధవర్ణనములు వహించుటలును, గంధీరములునై విజయముగా యుద్ధమున అనిగుతున్నప్పటి వివిధ పరిస్థితులును వర్ణించు పాత్రాకృతులనై యేయును. తిక్కనకృతి ప్రధానముగా పంచాంగైతి. పాత్రల సంఖ్యాపరిమితముననే అతడు కళను రమ్యముగా నడిపించుచుండును. అంత అంతి జ్యోతివరముల వాతులయండును, రహస్యిక వర వృత్త ప్రయోగమునరదును అతడు మిక్కిలి విపులము, అంధ్రులందరను మోరము పొందనలెనను ఉత్తేజముతో వాతడు దీర్ఘ సమాధములను కన్గించి తేజ మార్గమున వనలంబించెను. ఆ వారములే వనవిరళవ తెలుగుతనమున కునికెక్కుయి వరసమందరమును మున్ను గొల్పుచుండును క్లిష్టములయిన అర్హాశ్రిత విషయములనుటాక వృష్టముగా వర్ణమున చేయగల కత్తి తెనుగు వామ కున్నదని మొట్టమొదట ప్రదర్శించినవా తాతలే. అతడు తన వాదమును పారహరవాక చేప్పని కంఠముగా వినించి, తద్వారమున తనతేజావ శ్రవమును ప్రచారము చేసి ధర్మానైపుణ్యమును స్థాపించె ప్రయత్నించెను.

అభివరందీ నిరదాంశులైన న మూంధులక తేజవ తిక్కనకు వసుకాశితుడు. ఇతడు సంస్కృతమున దండి రచించిన రజకమూర పదమును సంభూ వాక్యముగా ననువదించెను. ఇది భృంగార వర్ణముల వాతాంశుల చక్కని పాపావ కళలతో వింహరి యుండును తేజవ కళాకళన నైపుణ్య మిందు వర్ణనోముఖముగా గోచరించును. ఇదిగాక అతడు విజ్ఞానోదయము ధర్మవాక్త్ర గ్రంథమును, అంధ్రవాహి భూషణ కును బాహ్యరణ

గ్రంథమును గూడ రచించెను. తెలుగు వ్యాకరణమును తెలుగు భాషలో రచించిన మొదటి ఉత్తమ గ్రంథం ఇతడే ఇతడు రచనలలో చరిత్రమును తిక్కన గ్రంథము చేసి యుండానని వంశమును, పూర్వమును చక్కగా వర్ణించెను ఇతనిచే వ్రాసిన అక్షరములు సమస్తములను చేసి ఇతడు సగర్వముగా చెప్పుకొని యుంచెను

మీరవ, తిక్కన వీరయ్యాత కమ్మడు ఇతడు మూర్ఖుడేయి పురాణమును తెలిసింది గోన గవ్వ పెట్టి కంటిముత్యమును, ఇతని వైది అదంతర రహితులైన వరసముగా నుండును తెలుగున తరువాత వెలసినవను చరిత్రము, పాశ్చాత్యుల పాఠ్యాంశము, పునఃపరిశీలన చరిత్రము మున్నగు వ్రాసినవియును ఇతడు వ్రాసినవియును విందులయిన గ్రంథములైనవి.

ఈ యుగమున వెలసిన వందల కన్నా అధికమైనా చావూరి భాగము ఇతడు రచనము వాంఛించినది ప్రతి ఒకటి యిప్పుడు అభివృద్ధి చెందినది దొరగిన కొంత వర్ణములనుండి తిక్కన రచన విరాటదర్శనమునుండి అరంభించి నవీయ, మిక్కిలి ప్రాచీనమైన దనియు తెలియుచున్నది అతని రచనలలో కొంతమందిగా రచించెను ఇతడు త్రిలింగ కల్పానుభవము మును దిన్న వ్యాకరణమునుగూడ రచించెనందురు

క్రి. శ. 1280 ప్రాంతమున అష్టాదశాబ్దము నీతిపాఠము వ్రాసిన అను నీతివర్ణములతో బాధిత గ్రంథమును రచించెను ముప్పదియైన ముప్పదికలమునుగూడ నీతిపాఠ రచించి వర్ణించెను. ఇది ఎంతవరకు పత్యమో తెలియదు ఇతని వర్ణములు సగంతులవరమునై పండిత భాషలో వ్రాసినవిగానూ ముందును తెలుగున వెలసిన మొదటి రామాయణము రంగభాగ రామాయణము. దీనిది రంగభాగమున కవిరాజు బుచ్చారెడ్డిచేత వ్రాసినది వనియు, తండ్రియవరేకములే బుచ్చారెడ్డియే రచించెననియు తిక్కన వ్రాసినది వనియును చెందు వారములున్నది. అష్టాదశాబ్దములందు గోనబుచ్చారెడ్డియే (1200 - 1280) తండ్రియైన విశంభాయుని చేత గ్రంథమును రచించినట్లు వ్రాసినట్లుగా చెప్పబడియుండుటలే అతడుచేసిన పలువురు విమర్శకుల అంగీకరించు

చున్నాడు ఇది బాధ్యత! రామాయణము వసుదంతి తెలుగున వ్రాయబడిన ద్వితీయ కావ్యము. ఇందు కవిజన ప్రతిపది గ్రహించి వ్రాసిన అష్టాదశాబ్దమున గాత్రము కొన్ని గలవు అందు అంబుమారి, కాళిదాస, మలాచన అనువారి వృత్తాంతములు ముఖ్యమునై వని ఇది ఇందలి కథాభాగమున అంతో మెరుగు చేయబడినది రచనతమమునై యున్నది రావణ, విశ్వదేవ, పుంకకర్ణాదుల శిరములును, చిత్తమృతములు ఇందు చక్కగా వర్ణించబడినవి ఇందలి వర్ణనములు మిక్కిలి గంభీరమునై తిక్కన రామాయణమును ఇందలి లోకాంతమును, ప్రపంచమునై ద్వితీయయ్యు చెప్పటము వినుచున్నావుకల రాణి మహావీరముగా నుండును ద్వితీయ కావ్యములలో వైదిపాఠమునైతము, కథా గౌరవమునైతము రంగభాగ రామాయణమునైతము వ్రాసినట్లుగానైతము. ఇందలి ఉత్తరకాండమును బుచ్చారెడ్డి అంతరి అనెను కుమారులైన కావలికలవిభులు రచించి రామాయణమును పూర్తి కావించిరి వీరి రచన తండ్రి రచనయంత ఉత్తమము కాకలేయినను రచనతమముగా నీ ఉండును

తిక్కన తరువాత యుగకర్త అని చెప్పదగినవాడు ఎచ్చారెడ్డిగడ తిక్కన యుగమున వెలసిన కొంతవరము కావ్యర రామాయణము ఇదియును భారతమునైతమై కవికర్తల మగును పంథవించినది పాశ్చాత్య భాష్యులు, అతని కుమారులైన ముత్తారాధ్యక్షులు, కమ్మలైన కుమార భద్రదేవుడు, ముత్తారైన అయ్యలూరుకు దీని కర్తలు. వీరిలో వయస్సాంతమున తిక్కన కావ్యము వ్రాసినది రచనతమమునైతము వ్రాసినది తలంపు అతడు బాధ్యత! రామాయణమును రాణి సంగ్రహముగా రచించినదియు, రాణికో త్తమీందక పాశ్చాత్య భాష్యులందున్నట్లుగానైతము అతని రామాయణమునకును రూపమైనదిగానైతము వారివారము. వారుచెప్పిన హేమపుటాపాద చూడ ఈ వారము కొంత యుక్తియు క్రమముగానే వారవచ్చుచున్నది ముత్తారాధ్యక్షుల రచన సుందరకాండమునైతము గల అన్ని కాండములందు ఎంతో కొంత కలగని వీరిరచన తెలియుచున్నది.

హరిశ్చంద్రా ధాన్యమును దారణ్యకాండమును, యుద్ధకాండమున 1188 పద్యములను రచించెను ఈనది రచన రెండవ ప్రకాశమునది అశ్వమేధ కర్మమునైన పాపాక్షిమారణ (1206-1208) కంఠమున జేయబడినది ఈనాటికి నమానభూయస్థమయియు, మహారాష్ట్ర వస్తువున కవిశయమగుచున్నది. యుద్ధకాండమున నీనది రచనలో తిక్కన అనుకరణములు గోచరించుచున్నవి మల్లికార్జున భట్టు తండ్రి అంకకవి కాకపోయినను ప్రతిభావంతుడు ఇతని రచన కాలకాండమునకంటె కిష్కింధా మందర కాండములలో ప్రేక్షకరముగా మందును చాలిభార్య అయిన కార కంఠము నీతడు కరుణరస విధిరముగా వర్ణించెను. కుమార రుద్రదేవునికి సంగ్రహరచనపై ప్రీతి పెండు ఇతడు రచించిన అయోధ్యాకాండము కావలసిన ప్రకాశమునకు, కాపాపాపాధ్యక్షమునకును వెలెత్తి మహా పాదముగా మందును అయ్యలార్చుడు ధాన్యమును రచింపగా మిగిలినయుద్ధకాండమును పూర్తిచేసెను ఇతడు ప్రాథమికములతో కూడిన శ్రుతియం దభిమానము చూపెను వీరదస్త్రప్రధానమైన యుద్ధకాండమున కాశ్రుతి అనుగుణముగానే వర్ణన మొదటినుండి చుదిరాక ఒక చేతిమీద పాగిమీదే ధాన్యరహితమైనదని తెలిపి దీక్షధారగా మండక మనుచేపముగా గోచరించును.

ఎట్లన రెడ్డిరాజుల ఆస్థానమున నుండిన మహాకవి (క్రీ. శ. 14 వ శతాబ్ది పూర్వకాగము) ఇతడు ప్రతిభా పాండిత్యములందు వస్తుయ తిక్కనల వెన్నెమి కార భార్య వర్ణనముచేతకా పానివశమునుగూడ ననుకూలముగా వర్ణించెను, కవిజయములో స్థానము నెపాదించిన జానెను ఇత భార్యవర్ణన కేవలము వస్తుయ చేయమిగుననే తెలిసింది రావరాజునకే అంకితముచేసెను ఇది అతనికి నపాపమయిన విషయమును, వస్తుయపై గల భక్తిని చాటుచు వున్నది ఈత భార్యవర్ణనకేవలమును వస్తుయపై లోకో భారంబించి, తిక్కనపై లోకో ముగించెను అందుచే ఇతనిరచన వస్తుయ తిక్కనల రచనలు అను మహానమ్మద్రములను కలుపు అలంకరితతె గోచరించును అంధ్ర వర్ణమునందలి భోవయోగ, రామోపాఖ్యానము, పాపిష్ట్యూపాఖ్యానము, యక్షవర్ణము అను ధాన్యములు మిక్కిలి పేరుగాంచినవి. అంధ్రవర్ణనకేవ

మున ఎట్లన వంశస్థులకాంధ్రములను నమనాగములుగా చాచియుండెను. ఎట్లన రామాయణమునుగూడ రచించిన ప్రభువయిన బ్రాహ్మణ వేదాధిపతి అంకితము కాచిన చెను అది ఇప్పుడు అభ్యుదయమున లేదు, హరివంశమున నీనది పైలి పరివర్ణమును వేరించెది. ఇందు శ్రీకృష్ణుని చరిత్రము సంపూర్ణముగా వర్ణించబడినది. గోకులమున వర్ణించువట్లు ఎట్లన భానవర కీచికము గెంతో రమ్యముగా రిత్రించెను. పోర్తమైన అనురాగమున కాలంబమైన పాశ్చిమ కృంగారమును వర్ణించుటలో ఎట్లన మేటి. ఉపానిరుద్ధుల చరిత్రము, దుష్టచరిత్రములు, ఇందు మిక్కిలి రసవంతములుగా మందును అనుచార విషయమున ఎట్లన వస్తుయ, తిక్కన మార్గమున అవలంబించెను ఎట్లన రచించిన మృతకంఠ కావ్యము అక్షిప్తమిహ పురాణము బ్రహ్మాండ పురాణమునందు వస్తువును గ్రహించి ఎడనెడ చక్కని వర్ణనలు చేర్చి, చాని వాక దోక పూర్ణమైన ప్రబంధముగా సంకరించెను ప్రక్షాళనచరిత్ర మందలి ప్రధాన కథ కర్మ వర్ణనములందీ దీక్షన పోతన క్షిపాక పోయినను ప్రక్షాళనచరిత్ర వర్ణించుటకు కావని కీచి రచన ట్లంబి యయ్యెననుటలో నతియోక్తి ఉండదు. ఈనదిపైలి వత్తవట్టి వెలెనై, వత్తవప్రధానమయిన యితని శిలమున కాదర్శముచే గోచరించును. శ్రీవాళుడికిని మాక్తివై రిత్రిచి ప్రకరించెను ఇతనికి ప్రబంధ వర మేళ్యులు దనియు, శంకరాను దనియు వివరచానుములు గలవు

విక్రమ సేనము అను కావ్యమునురచించిన చిత్తపూడి అనుకేశవుడి కాలుముదాడె. నలుపు రాంధ్రకవుల నీనది మహాకవిగా స్మరించెనుండి ఈనది కావ్య విస్తుడు లెంచుటలేదు విస్త్రుటల పైదన కావ్యాంశాల చూచా మచే యను అక్షణ కావ్యమును రచించి రావరాజు సంయుడయిన చాళుక్య విశ్వేశ్వరరాజున కంకితము చేసెను కాపాపాపాధ్యక్షమయియుంబోపాటు రాగకరణ చృందో విషయములకూడ మన్నవి. అక్షణముల విస్తృత పందర్శనమున నీతడు కృతిపరినిగూర్చిరచించిన పద్యములు రసవంతములుగా నున్నవి. ఉత్తర రచనా దుంధురదని శ్రీవాళునిచే ప్రకరించబడిన వేమలరాజు శివకవి ఈ కాలమునందే ఉండెను ఇతడు కవిలభ్యాయమును ఛందో

గ్రంథమును రచించెనని ప్రతిపాది అట్టివలె నరికోరవలయునని వాని కర్తవ్యమును లేవనగోరి అరిచివలెననియును చివరకు దీనిని రామవహందరియను మను ద్వైతాచార్యులమును, వ్యవహారాచారము, శతశతకర రామాయణము హరిహరాయణము మున్నగు అపరాగ్రంథములను రచించెనని చెప్పుదురు. కాని అవి యిప్పుడు లభ్యము లగుటలేదు అతని రాజపుటమూలము కొన్ని లభించుచున్నది వానివలన నీతడు ఉత్తమశ్రీశీలించిన కవియే అనియు, కాపాడుగదా వస్తువు దనియు తెలియుచున్నది ఇతడు గోదావరి మండలమునందలి బ్రాహ్మరామమునకు చెందిన వాడని కొందఱును, తెలంగాణమునందలి కరీంనగర మండలమునకు చెందినవాడని కొందఱును చెప్పుచున్నారు సంస్కృతమున రాష్ట్రీయము రచించిన విద్యపాఠశాలక అను బాలకము ననుసరించి మంచన (1860) శీయారా కాచాచ చరిత్రమును వాస్తవము రచించి నందులగుండయోమాత్యుని కంఠము చేసెను విద్యపాఠశాలక యందలి పెచ్చు పేర్ల నీతడు మార్పులయే కాక ప్రవక్తాను ప్రవక్తముగా వంచనంక్రమమునందలి కథలనుతోనవ కథల నందు రొప్పించెను అతనిది క్షిప్రావ్యయములు, దీర్ఘ నమానములులేని మహాహరమైన కథనశైలి నీతి సంకమలయిన కల్పితకథలవిశిష్ట మహాహరముగా వ్రాసినవారు పూర్వజులో కావరారు

ఆ యుగమునందలి కవి మండలిలో చెట్టువతో పాటి, పోటి నిల్వకాణువాడు వాచన పోదువాడును (1870). అతడు పారివంశమునందలి ఉత్తరభాగమును ఉత్తర పారివంశమునకు రచించి, పారివారవాణుని కంఠము చేసెను అతడు పూర్వపారివంశమును బ్రాహ్మణ శైలి తెలియదు కాని ఉత్తర పారివంశమునందలి యారంభమును అారిన వానివికూడ రచించినట్లే తోచును. ఇతడు వంశం విలాసమును, హరివిలాసమును రచించెనని చెప్పుదురు కాని అవి లభ్యము లగుటలేదు, ఉత్తర పారివంశము అనివాదముల ప్రబంధము మూలమునందలి రసవత్తరములైన భాగములకు మాత్రమే గ్రహించి కొన్ని మార్పు చేర్పు తొనరించి అతని గ్రంథము పోకవ్యశంక గ్రంథముగా వంశంరచెను ఎట్లున విడిచిన నాన విశిష్టపోషాభ్యుదయము నీతడు విపులముగా వర్ణించెను.

రసపోషణమున నీతడు మిక్కిలి వేర్వేరి ఉత్కృష్ట నరకామరుల సంభాషణము ఉపానిదుర్భలకళ యీతని శృంగార రసపోషణానివేళమునకు విరహసములు, రసావేశ పరవశులైన అత డొక్కొక్కయెడ కొంతయు నకు తగగము కలిగించునని చెప్పినను దోషముండదు నరకామర సంహారమున వీరశృంగారముల కీడు ఉచితమైన మేళనముకల్పించెను యుద్ధవర్తనములం నీతడు తిక్కనను తలపించును. వీరశృంగారములే కాక రౌద్రకరుణ పోష్యములను కూడ ఏతడు చక్కగా రోపించెను ఇతనిది వర్ణన, పశలభాషాభూషణ, పాపాశ్చర్యరసపోషణ, సంవిధాన చక్రవర్తి, సవిన గుణపాఠ విరుదములన్నవి కళాకళ్యణమందును, వర్ణనములందును ఇతడు పురాణ వర్ణనల విడిచి ప్రబంధ మాగ్గము ననుసరించెను అతని శైలి కల్పాభూతంకర టూయ్యవమును, దీర్ఘనమాన లంఘనములైన ఉత్సాహమున కాదర్శముగా ముందును ఎడనెడ అతడు వాడు తోకోట్టులు, పామెతులు మిక్కిలి మహాహరములుగా ముందును ఇతని భారాకుర్తి చాల గొప్పది ఇతని వచనములు కొన్నిచోట్ల దీర్ఘకరములై యుచుకాను ప్రాపాదులతో కూడి క్లిష్టముగా ముందును, రసపోషణమున నీతడెట్లువతో నమానుడేమైనను కొంతగ్రహించెనునందును, అచే విగ్రహమునందును, అతని కీడుకాళాలకు

రానిపాటి త్రిపురాంతకుడను కవికూడ రెండవ ప్రభావద్యుని కాణమున ముంచెనని విమర్శకులు తలచుచున్నారు ఇతడు సంస్కృతమున ప్రేమాశిరామమును నీతి బాలకమును, తెలుగున అంకితా కళకము, చంద్రకారావళి, మదనవిజయము, త్రిపురాంతక గోదావరాయణము అను గ్రంథములను రచించెను ప్రేమాభిషిక్తాశిరామము నకు మూల మీతని ప్రేమాశిరామమే. ఇతడు కివత్తి వరాయణుడు అంకితా కళకమున నీతడు కివతార్థముల శృంగారమును కత్తి వర్ణనకళముగా వర్ణించెను మదన విజయము కామకావ్యమునకు సంబంధించి గ్రంథముగా కావనయ్యుచున్నది ఇతని త్రిపురాంతక గోదావరాయణమునకు అనాది వాణ్ణయమునఅంకుర శ్రమ స్థానమున్నది ఇందీతడు సమాపాదలంరము లేని చక్కని శైలిలో కుమారగిరి మందిరులైన శివుని ప్రవృత్తిని యుంచెను.

అంధ్రవాప్యాయమున ఎట్లనె యుగముతో పురాణ పరివర్తము నున్నదిగిల్లినది తరువాతయుగమున కొందరు కవులు సంస్కృత కావ్య పాటానువాదమునకును, కొందరు స్వతంత్ర కావ్యరచనకును ఆరంభించిరి ఈ యుగమునకు కర్తవీ చెప్పదగినవాడు శ్రీరాజ కవిపార్వతాచార్యుడు అంధ్రమున కవిత్వయును తరువాత వారితో నమనలేనైన కీర్తిప్రస్తుతులను సంపాదించిన చాడి మహాకవియే. వారి క్షిప్ర బహుగ్రంథ కర్తృత్వమును, అపామాద్య పాండితి ప్రతిభలను, విదగ్ధ శ్రాద్ధతైలియు కారణములు, ఇతర రచనలలో మరుత్తరాల్యురీతము, విప్రశతి, సుచితకారాద్య చరిత్రము వస్తుములై దోయినవి కృగాద్యైవేదము, శివుభాద కాళింధములు, పార విలాసము, శ్రీరామాయము, కవరాత్రి మహాత్మ్యము, పల్నాటి విరచితము అనునవి లిఖించుచున్నది కృంగార వైవర్ధము సంస్కృతమునందలి శ్రీహస్తవి వైవర్ధ కావ్యమున కనువాదము కొనిత్యము పాటించుచు, అపాదిత్యము పరిపూర్ణము నక డి అనువాదమున దూచిన నెప్పు అనితర పామాద్యవై ఉన్నది. ఈ కావ్య మా మహాకవి శ్రాద్ధతైలిని, పాండిత్య ప్రకర్తకును విగదా లిఖించి చెప్పకగియున్నది ఇందలివస్తువు వలదమయంతుల పరిణయ వృత్తాంతము, శివులందమున గోచావళి మండలమునందలి ప్రాణారామ శీషేశ్వరశ్రేష్ఠ మాహాత్మ్యము వర్ణింపబడినది దీని మూలము హిందూపురాణము శ్రీరామ డిం చాశ్రమము తత్సర్వసేవ ప్రత్యేకములను ఎంతో విగదముగా వర్ణించి తన అంధ్రాచార్యునమును ప్రకటించువాడు వ్యాసుడు కాని విడిచిన వృత్తాంతము, హోలాహల క్షణము పరసముగా వర్ణింపబడినది కాళింధమున నుపనిర్దృత మశ్రేష్ఠమున కాశీశ్రేష్ఠ మహాత్మ్యము వివరింపబడినది. ఇదియు హిందూపురాణము నుండియే గ్రహింపబడినది శ్రీరాముడు పెదకోమలి సేమవిధో కావ్యుత్తర శిగ, అందలి పీర్ణరేవతాదులను విశేషముగా పరిశీలించియుండుటచే నిందలి వర్ణనలకు కూడ సెంతో పరాశక్తి మలనదినది శ్రేష్ఠమాహాత్మ్య రూపమునై పురాణాప్రాయములయిన ఈ రెండు గ్రంథములకును శ్రీరాముడు తన ప్రతిభాపాటనములే మందర మయిన హావ్యత్వము బాపించిపాఠము కాళింధమున

విదగ్ధగర్వావహారము, గుణవిధి చరిత్ర, వ్యాసుడు కాశిని బాసిన కథ, మలాలచరిత్ర పరసముగా వర్ణింపబడినవి ఇం దీతని శ్రుతి శ్రాద్ధకా పరాభాషమే రెండినది పారవిలాసము, శివుని విలాసములను వర్ణించు కావ్యము చిరుతొందనలీకథ, పార్వతి పరిణయము, చారుకా పవనపోతము, హోలాహల క్షణము, కిరాచార్యునియము, ఇందు వర్ణింపబడిన విలాసములు చిరుతొందనలీకథను శ్రీరాముడు పాల్కురికి రోమహానుని ఐవపురాణముమండి గ్రహించి, పెంచి ఎంతో పరసముగా వర్ణించెను పార్వతి పరిణయము కాశీరామని కుమారసంభవమునందలి శి, క, థ వర్ణములందలి భాగములను సంగ్రహపాద్యము మిగిలిన చాతని స్వతంత్ర రచనలే శ్రీరాముని స్వతంత్ర రచనా పామర్థ్యమును, శ్రుతిపాఠ్యమును పారవిలాసమునందే పాముగా కాంచనమను కేవలాత్రి మాహాత్మ్యమున నుభయాయుధి కథ కలదు పల్నాటి విరచిత, పల్నాటి చిరుల కార్వమును వర్ణించు బాచిరు ద్విభద్రకావ్యము బాలచంద్రుని కార్వ మిందు విగదముగా వర్ణింపబడినది శ్రీరాముడు పండిత రంజకయిన ద్రాధరచయందు వలెనే పామరరంజక వైన కేళియరచయందుకుడ మహా విప్రులుదముల కీ కావ్యము విరచనము. శ్రీరామాయము గోవింద మంచనకర్త, బిట్టకపెట్టి అను మిత్రుల సంభాషణ రూపమున చెల్లడిన కృంగారవర్ణనలతో కూడిన కావ్యము ఇందు రావిపాటి శ్రీపురాంధకమని శ్రీమాని రామము వసుధించి అచాటి టుంగంటినగరము చక్కగా వర్ణింపబడినది ఇది మినుకొండ లల్లకరాయ కృతమని అందున్నది కాని ప్రతిదర్శనమునందు శ్రీరాముని ముద్ర వున్నముగా కావనయ్యుటచే నకలే వానిని బ్రావి వల్లకరాయనిసేవ ప్రకటించియుండునని యూహించవచ్చును. శ్రీరాముడు వివిధరేఖములను, వివిధ రూపాంతములను దర్శించినప్పుడు చెప్పిన చాటువు తెన్ను ఉన్నది. అది అతని విశిష్ట పరిశీలనమును, పరిచయ ప్రయత్నమును స్పెర్చావర్ణనమును వర్ణనము చేయుచున్నది. శ్రీరాముని శ్రుతి శ్రాద్ధ గంభీరముననది. ఈకవి వర్ణనముల నడిక మశ్రేణయనమున పెట్టె చరిత్రకావీ చిరులూరించుచుండును. ఈకవి కాపించిన బహుప్రయో

గను లీతని వ్యాకరణాది కాస్త్రములందు గల పాండిత్యమును చెల్లెడించుచున్నది. ఈతని కావ్యములు పేర్లవారుల కొఱవలెనున్న ప్రబంధ విశ్వాసమునకు చారియూహిత మవలంబో పోయెడివైతేదు.

మహాభక్తుడును, కవి శిరోమణియు నైన బిమ్మరహాక రాజు శ్రీహతునికీ పనుకాలికుడేకాక బంధువుమోత నని చెప్పుదురు. (1400.1460) ఇతడు రచించిన గ్రంథములు మూడు. శోగీని రంధకము, వీరభద్ర విజయము. శ్రీమదాంధ్ర మహాభాగవతము వీరభద్రవిజయ కర్తృత్వ విషయమున లిహ్నాశిప్రాయములూ కలపు కాని భాగవతశ్రీ లీలి, అంధరి శ్రీ లీలిని గల సామ్యమునుబట్టి విమర్శించుట అతడు కాణ్యమున రచించిన కవిత్వమై యుండునని భావించుచున్నాడు ఇది దశావధార్యవర్ణనమును వర్ణించు ప్రబంధము. శోగీనిరంధకమునందలి శ్రీ లీలవర్ణనాభావమున దానివలెనే యున్నది ఇందలి వస్తువును బట్టి ఇది అతని యావనమునందలి రచన యని చెప్పువచ్చును ఇంక మూడవదియగు భాగవతము అంధ్ర వాఙ్మయమునకు అంతాంధ్ర ప్రాయమైనది అంధ్రమున మహాభావమునకుమాత్ర దీనివస్తువంత ప్రచారమును, విశ్వజివీ సతయు లేదని చెప్పువచ్చును కాని లీలని మధురమంజూలమైన శ్రీ లీయు, భక్తి రసమయమయిన వస్తువును కారణములు. ఇది సంపన్నతమున వ్యాసుడు రచించిన భాగవత పురాణమున కాలంబ్రీకరణము. అంధ్రీకరణమున హాకరణము కవిత్వయముచారి వర్ణననే అవలంబించెను, కాని ఈతడు సహజముగ భక్తుడగుటచే భక్తులచరిత్రములను వర్ణించుచున్నందును, భక్తి తత్వాధులను వివరించుచున్నందును అనేకపలుకై గ్రంథమును మూలముకంటె దివ్యత తగము గావించియుండెను ఇందు పంజరెండు పృంథములున్నవి. కాని హాకరాజు రచించిన గ్రంథమున కొంతభాగము కిక్కిరిపోవుటచే ఆ కిక్కిరిత భాగముల వివరము పూరించిరి. వీరిలో ఏయూరి సింగవ వృత్త పృంధమును, గంగవ పంచమ పృంధమును, వెలిగందల దారయ పాదక, చాక్షర పృంధములను రచించినట్లు తెలియుచున్నది. వృత్తియ, చతుర్థ, రసమన్నంధోక్షర భాగములందుగూడ వచ్చుపుట బారయ రచనమన్నదని చెప్పుదురు భాగవతమున విష్ణుని పీక వింశత్యవకార

ములు వర్ణించబడినవి ఇం దాచేపుడు భక్తులను రక్షించిన గాథలను, రాక్షసులను పంచరించిన వృత్తాంతములను, వర్ణ ప్రతివర్ణ రాజవంశ మవ్యంశరముల చరిత్రములను విపులముగా వర్ణించబడినవి గతేంద్ర మోక్షము, ద్రుష్టాంత కామవచరిత్రలు, ద్రుపదాబిమల ఉపాఖ్యానములు, రుక్మిణీ కళ్యాణము మున్నగు నిందితభాగము లాంధ్రమున ఆ కాల విధిమునైనవి. ఇందు కర్మభూత మార్గముల ప్రవృత్తిమూల లేకపోయినాని భక్తి మార్గ ప్రవృత్తి సామ్య ఇందలి రసమన్నంధమున శ్రీకృష్ణుని కాల్యక్రియల లెంతో మహావీరముగా వర్ణించబడినవి. హాకర ఇందు గోవింద మధురభక్తిని హృదయరంజకముగా వర్ణించెను ఇందు హాకర అస్మియాంశ మెక్కువగా గోచరించును అందులేతనే ఈ భాగ మధురమైన ఒక గీతి కావ్యము (Lyric) వలె కావచ్చును హాకర వర్ణనలు మిక్కిలి వికరములైన వర్ణనమును పోలెను సాక్షాత్కరింప శేయుచుండును. ఇతనిశ్రీ లీ అతిమధురమైనది తెలుగుకావల వివర్ణమైన పంగీత మూర్ధము లీతని కావ్యమున వర్ణనముఖముగా గోచరించును ఇతని కలంకార ప్రీతిమెండు, వర్ణన వందర్పముల వీత దంకావ్యమప్రాపముల వర్ణకముగా దాడుచుండును. అందుచే వీతని కవిత్వ మృదంగవర్ణనముగతమైన మృదుల పంగీతమువలె వినిపించును పండితులవక, సామూలవక, వృద్ధులవక, కాలులవక స్త్రీలువక, పురుషులవక ఎల్ల అంధ్రుల ప్రీతిని చూరగొన్న మహాకావ్యము కాగవతము. దారయారులు తమ రచనలందు హాకరచే అనుకరింప యత్నించిరికాని అందు కృతకృత్తులగు కాలాంతరాయుని, వీరు ముప్పలెలో సింగవ మిగిలిన యిరువురికంటె పదుట్టు దుగా కావించుచును.

అక్కివ వికమార్కచరిత్ర మను కళా కావ్యమును బ్రాచీ లేవరాయల కడ గలదియగునుండి వర్ణనా మామ్యంశ కంఠిములేమె (1408.1422) తుడు ముంచి పండితుడేకాక అవధాన విద్యహాచారి ప్రఖ్యులమూత కల్గిన వాడు ఈ కావ్యమున కళప్రవర్తనలైన వ వికమార్కవను మహారాజు లేమ అచ్యుతకృత్యములు వర్ణించబడినవి ఇందలి విరాచ్యుత రసమయములైన విచిత్ర కళా వృత్తాంతముల అప్పుడేకాక కట్టి గాళించెగల ముట్టువను

అంధ్ర పాశ్చాత్య దరిత్రము-1

వ్యక్తము చేయుచున్నది ఇందలి శ్రేణి వరకమై దవనంకముగా నుండును ఋతువులను వర్షించుచున్న అక్కవన మాతృవనశీవము ప్రకటించెను ఇందు గల శ్రీశ్రీ లాది పుణ్యక్షేత్రముల వర్ణనము అక్కవన శక్తివత్సరకము వర్ణకము చేయుచున్నది.

అనఁగా మాతృకుడు రహి శరణము, అవంతునిరందము, లోకరాశియము అను ప్రాంతములను బరిచయము ఇందు మొదటి గెండును లక్షణగ్రంథములు. అవంతుడు రహి శరణమును కాళ 1800 లో (శ్రీ శ. 1486) ముగించి వట్లు తెల్పుచున్నాడు ఇతను గురుదేవకాళక్రియమును తన లోకరాశియమును గురువరేశము ననుసరించి అహోరితేపుని కంఠము కాంచియెను ఇందు విక్రమాగృహ చరిత్రమందునవలెనే లోకానిరూపిని కథలు విద్వంసపఠించి ఈ కథనియ్యి నిశ్చితపదములై ఉన్నది అంధ్రదేశమున నుప్రదిష్టమై సత్కర్తృత్వమును నిరూపించు గోచాగ్రము నంచాద ని గ్రంథములోనిదే. ఇందు కరుణనము చక్కగా పోషించబడినది ఇదిగో శ్రీ రాజాపాళమై మిక్కిలి మృదుమధురముగా నుండును ఇతడక్కడక్కడ గృహశీలమును, స్త్రీల సంభాషణాదులను చక్కగా వర్ణించియున్నాడు

గౌరవ (శ్రీ శ. 15 న కళాత్మి పూర్వాగ్రము) తెలుగున పారిశ్రామికపాత్యాన వనవాళిచరిత్రలు అను ద్విపద కావ్యములను, సంస్కృతమున లక్షణానిమిత్త అను ఛందోగ్రంథమును రచించెను ఇతడు పద్యచాయకరాజులు ప్రాచీనిన రాచకొండ కాశ్యమున నివసించెను ఇతడు శ్రీశ్రీలనులై గాఢుడేపుని కథలను ఇతని పారిశ్రామిక పాత్యానమునందలి కథను మూలములు పాపంద, మార్గం దేయ పురాణములు, తెలుగున ఈ కథను స్వతంత్ర ప్రబంధముగా రచించిన మొదటిది ఈతడే. ఇం దితడు వివిధపాత్రలను విస్తృతరేఖతో తీర్చిదిద్దెను ప్రకృతివర్ణనలను పూచవర్ణనలను పొగముగా నిర్వహించుటలో ఇతడు మిక్కిలిదిట్ట వనవాళిచరిత్ర విస్తరించిన శివయోగుల చరిత్ర ఈ వనవాళులలో మీనవాళుడను వాడపార మహామాన్యుడు రాజరాజ కుమారుడని లోకమున ప్రసిద్ధుడైన పారంగదరునికథ ఇందు మాళవదేశమున జరిగినట్లు వర్ణించబడినది. ఖండితాంగుడైన పారంగుని

మీనవాళుడు కాపాడి దివ్యంలో కలుపుకొనినను, గౌరవ శ్రీని మృదులై జాతయోత్సలమును, పామెకలకును అలవాటమై మిక్కిలి వరసముగా నుండును హాస్యరస పోషణమున ఈతడంపేసిన లేలు నవవాళి చరిత్రము నందలి నంచక పురోహతుని కథయు, పారిశ్రామిక పాత్యానమునందలి కలహాళి కాలరాశిల మృతాంతమును ఇందుకు కార్యాగమములు.

మఠి సింగవ పద్యపురాణోత్తరఖండము, కాపిష్ట రామాయణము, కాగవత దశమస్కంధము అనువాదినీ కాళ నకలనీతి సమృత్తమున వంశవన గ్రంథమునుగూడ రచించెను. పద్యపురాణోత్తరఖండము సంస్కృతము నందలి ఆ పురాణాశాగమున కనువాదము ఇందు మూడు పాసిన మాహాత్మ్యమును గురించిన కథలును, శ్రీకృష్ణ చరిత్రమును మహాపారముగా వర్ణించబడినది ఈ కథలను మన్వంతరార్థి దిలిపునకు తెప్పించుటయె. ఈ కావ్యము తెలుగాంఠమునందలి సక్తి మంథమునకు ప్రభుడైన ముప్పయిఘాపాలాని మంత్రి అగు తెలిగండలి కండవ మంత్రికి అంకితము చేయబడినది కాపిష్ట రామాయణము సంస్కృతమునందలి శ్లోచ కాపిష్టమునకు తెలుగు వనిష్ట ముహూర్తికిని, శ్రీరామునికిని జరిగిన ఆచార్యాత్మిక సంవాదము లిందు సరళశ్రీనిలో వర్ణించబడినది. కాగవత దశమ స్కంధము ద్విపద కావ్యము ఇతర స్కంధముల చాతము తెలిగిందెల్లలలేదు ఇతని ద్విపదకవన మిక్కిలి పరసముగా మున్నది నకలనీతి సమృత్తమున వందశతకము, రీతి పాఠము, కామందకము, ఐదైవనీతి, కారకము మున్నగు పూర్వగ్రంథములనుండి చక్కని నీతిపద్యములు సంగ్రహించబడినది నదుమనకును సింగవ పద్యములుగా ప్రాచీన పద్యములుపూడ నిందుగలవు. ఈవనిశ్రీని సరళమై పద్యమున మహాదముగా నుండును.

దర్శనశ్రీ మగయ్య కామ శ్రీరాముని కావనరచి ననియు, తన కామహాళిని నలవనీ కవితకు మలవలె ననియు ప్రాచీనీయున్నాడు. కళోదనవత్స నందును, కాలకామకావనిక పద్యమునందును గల వాదేశముని కథను వస్తువుగాగ్రహించి ఈతడు చక్కని ప్రబంధముగా వంశవనము ఇందు కాంధరసము ప్రదానమై యున్నది. ఇందలి శ్రీని మంథ కాళియ పదములతోడను, పామెకల

భోదనుగూడి చాల రమణీయముగా ఉండును. ఇందలి కళము అది పెళ్లెడితేము నీమలము మిక్కిలి ఉరాత్తములుగా మండును. ఈ యుగమునందలి ప్రళయ రచనలో ఇది ఒకటి.

కొదవి గోపరాజు (క్రి. శ. 16 వ శతాబ్దిపూర్వార్థము) నింపాపన చాన్తకీర్తి అను కళాకావ్యమును రచించెను. భోపరాజు విక్రమార్కుని నింపాపనము వర్ణింపించినవచ్చు నవ్వు దండలి పాఠశాలక కంఠదీని చారించుచు చెప్పిన మువ్వదిరెండు చక్కనికళ లిందు వర్ణించబడినవి ఇందు గోపరాజు యా సందర్భములం చా కాలమునందలి నిర్మల స్వభావమును, అచారములను ప్రదర్శించి తన పరస్పరము చూపువలసినమును వర్ణము చేసివారు ఇందలి శైలి పోహలై కళనమార్గమున నడచుచుండుచు

అగ్రత్సానిగవైన సంద్యుత పంఠకంఠమును దూలగుంట వారాయణకవి అనునదిరి (1670) మారవనర్మ సరియినయన అనవ భూపాలిని కంఠము కానించెను. ఈ కావ్యము ప్రపంచమునందలి ఎల్ల భావలలోని కనువ ద్రింపబడి ఉండుటయే దీని అప్రతిమాన ప్రళయి కావ్యాదుము ఇందు మిత్రశ్రీతము, మహాస్థానము, నంది విగ్రహము, లక్ష్మణము, అవిష్కృతకావ్యము, అను అదు భాగము లున్నవి. ఇందలి పాత్రలు చాలవరకు పశు పక్ష్యాదులే అవి యొనరించు పంథావిధములు నీతి ధర్మములతో నిండారీ అద్భుతములుగా నుండును. నీటి మూలమున కవి మానవుల మానవములను నొప్పికలుగుండ నీతి ధర్మములేకా శీవత రహస్యములను, రాజనీతి విశేషములను బోధించియున్నాడు వారాయణకవి శైలి కళాకళనమున కనుగుణమై, సరళమై, ఎడతెడ పోవ్యరసముతోటూడి మహాపాదముగా మండును

ఈ యుగమునకు చెందిన విద్యకృతులలో విల్లలమల్లి వివేకధ్రు డొకడు (1490) ఇతడు పెక్కు గ్రంథములను రచించినను కృంగారకామంతరి మను కటంకలాసినీ యయియు, శైమిని కారకము అను రెండు కావ్యములు మోత్రమే ఉపలభ్యము లగుచున్నవి. ఇందు కృంగారకామంతరియి, కటంకలా దువ్యంతుల విచారమును వర్ణించు కృంగార ప్రబంధము. వివేకధ్రుడు దిందు కారకమునందలి కళతోకా కారాచువి అతిశయ కామంత

రియనందలి కళనుటూడ అనుసరించెను ఆ కామకము నందలి పెక్కు శ్లోకము లిందు సందర్భానుసారముగా ననుసరింపబడినవి సంస్కృతమునందలి చాటకము ప్రబంధరూపము నొందుట తది రెండవ ఉపాధారము శ్రీవాళుని కృంగారవైషమ్యమునలె కృంగార కామంతరియటూడ తరువాత తెలివైన ప్రబంధరచనకు మార్గదర్శకమయ్యెనని చెప్పవచ్చును శైమినికారకమున కారకము నందలి అశ్వమేధపర్వముతోని కళయే విపులముగా వర్ణించబడినది ఇం దదుత్తములయిన కళ లితికము లున్నవి అశ్వమేధాశ్వముతో చేసిన శ్రీమార్జునులు చాని నరికట్టవచారి నోడిం, దిగ్విజయముకాచించుట యిందలి ప్రచానవృత్తము ప్రమీలకత, అభివాదోమనీక, చంద్రహాస చరిత్ర, ఉద్యాంక మనోని కళ, కులంబోపాభ్యాసము మున్నగునవి విందలి కళలతో ప్రసిద్ధములయినవి వివేకధ్రుని శైలి ఈ కావ్యమున పరివర్తక నందినది తీరిని రచించు పంధర్పముననే అతడు 'చాచి వారాచి' అని చెప్పె నందుడు. ఈ కావ్యము విశిష్టనగరము పాలించిన పాకున నరసింహరాయల కంఠకము చేయబడినది ఈతని రచనలో శ్రీవాళుని రాయలు పెక్కు శ్లోక గోద రించును

నంది మల్లయ, ఘంట సింగవలు తెలుగునందలి మొదటి అంకపులు (క్రి. శ. 15. వ శతాబ్ది ఉత్తరార్థము) ప్రబోధ చంద్రోదయము, వరాహపురాణము అనునవి నీతి రచనలు ఇందు ప్రబోధ చంద్రోదయము సంస్కృతమున కృష్ణమిత్రుడను కవి రచించిన అయెగల వేరాంత డొరకమైన చాటకము నకు ప్రబంధరూపమైన అనుచారము ఇందలి ప్రచానరసము కాంతము కానుక్రొధ భోతమోహ విచేతనలు, క్రొద్దా విష్ణుకృష్ణుని పరిపరారులు ఇందలి పాత్రలు, మానవుని అంతరంగమునమొంద ఉత్తమ ప్రకృతులను, దుష్ట ప్రకృతులను జరుగు గైత్రీ వంగ్రామ మిందు వర్ణించబడినది కామన ప్రకృతుల ఓటమియు, వివేకనిగెలుపును, సరోధ చంద్రుని ఉదయమును చిత్ర వర్ణనా విరుచింపబడినవి. క్లిష్టమైన వేరాంత విషయమునుటూడ నింటిపు రెండు రమణీయముగా పర్యవస మితోదముగా వర్ణించుటతోకను ప్రతికమ ప్రదర్శించారు ఆ ప్రబంధము చాచి

అంధ్ర చాళుక్య చరిత్రము - II

శేఖోపాఖ్యాన కృత్ కర్తవ్యమైన అవకాశమున్నది గంగ యిదే అంతము చేయబడినది. వరాహ పురాణమువందలి విశేషభాగము ప్రతాపాచ మహామంత్రో నిందియుండును. అందుచే మల్లయ నింగన అందలి రవనవంశములైన భాగములను మూక్తమే గ్రహించి వర్ణనాదులను తెలిచి ఈ పురాణమును ప్రబంధమార్గమున రచించిరి ఇందు దుర్జయరాజు వృత్తాంతమున కృంగారరసము చక్కగా దోపిసరిపడినది విరహ మృగయా విచారాలు లిందు ప్రబంధోచితముగా వర్ణింపబడినది ఇందున్న అద్భుతము అనుభూతిగవశకము, గోతమమహర్షి కథయు, గోరీకర్ణాద్ధా వృత్తాంతమును మిక్కిలి మౌర్యములుగా మండును ఈ కావ్యము కృష్ణదేవరాయల తండ్రి అయిన నరస రాయల కంఠము చేయబడినది కవులు కవిత కల్పించు లైనను కై నైహవభావకావ్యప్రభావమైన పురాణమును వర్ణించుట వారి సమబుద్ధికి కాకరాణముగా ఉన్నది ఈ అంశపుల రచనకాగుగాక అవి హేమచంద్రగుప్త తేజ వికాస కర్మకమునకేనే కాబట్టినందును, వీరి కావ్యములలో కళా పరిపక్వమునబట్టి ప్రోధమైన పంపృతకైలియు, పరశమైన యచ్చతెలుగు రచనయు, భూదానవచ్చుచుండును. మంఠ నింగనకు మలయమూతకవి యను బిరుదుగలదు నంది తిమ్మన ఇకని మేనల్లుడు

వెచ్చెలకంటి మారన కిమ్మనరాణము బాంధ్రీకరించి గుడ్డూరున కలిపినదైన వరాహ పురాణము వర్ణింపబడినది (క్రి. శ 16 వ శతాబ్ది పూర్వార్థము) విష్ణు పురాణము పంపృతమున వరాహకృతమని మారన్న తెలియించెను ఇందు పూర్వభాగమున విష్ణుని అవతారకథలును, ఉత్తరభాగమున ప్రథమ కేలాంతకృత్తికావ్యములను పరిపరిచిన విషయములును వర్ణింపబడి యుండును అందుచే మారన రసప్రచార కమలాంజల పూర్వభాగమును మూక్తమే అంధ్రీకరించెను ఇందలి కథలు పెక్కు భాగవతమున దున్నట్లే. ప్రహ్లాదుడు తన విష్ణుభక్తి మహిమచే హిరణ్యకశిపుని గూడ విష్ణుభక్తునిగా మార్చెనని ఇందు వర్ణింపబడినది భాగవతమున వలెనే ఇందును (క్రిశ్వుమని చరిత్రము మిక్కిలి రమణీయముగా నుండును మారన అడకరశోపాఖ్యానము, మారాభావ్య చరిత్రము, కారాభావంకవృత్తాంతము అను

చాని విందు జేయ్యకో వర్ణించెను. కృష్ణరాయలు అను క్రమార్థరయందలి భావకర్మ కే శిర్షికోపా ఖ్యాన ము విందుచేయ గ్రహించెను. మారనకైని పురాణకైని ఇకని రచన దీర్ఘకృంగార వర్ణన తోలిపోక, బానికర్మమును విరువక, పంగ్రహమై పరశముగ నుండును

అంధ్ర చాళుక్యము మొదట పురాణానువాదములతో బాంధ్రీకరించినది. కివడి దైన వచ్చె రోకుకు స్వతంత్ర మార్గము నవలంబించి కుమార వంశవంశన ప్రబంధరీతిములు వెదకబెట్టెను. ఎట్లద పోషనలు పురాణములచే ప్రబంధపాదమునకు పురాణము తీర్చి (శ్రీరాఘవి కావ్యములలో ఆ వర్ణన పరిపుష్టించి స్థిరమైన ఆకృతిని చాల్చినది అతని కాంక్షన వాస్తవభావములని అనుచారములేకా పెక్కు వ్యతంత్ర కావ్యములు కూడ వెలువడినది ఖండితగా రాయకాంక్షనుబాటి స్వతంత్ర ప్రబంధరచనామూలమైన పరిపితి పర్యవసరి

డి. శే. అ.

అంధ్రచాళుక్య చరిత్రము - II (క్రి. శ. 1500-1800):-

క్రి. శ 16 వ శతాబ్దివరకు వెలసిన అంధ్ర చాళుక్యమును ఎకదేక కొన్ని స్వతంత్ర కావ్యములకూడ కనబడుచున్నను వాచాభివృద్ధిమీద ఆపేరిత రచనలు పెక్కు పంపృతమునుండి అనువదించబడినవే తరువాత పెద్దపాదులు పురాణములనుండి ఇతివృత్తమును గ్రహించి, వర్ణనాదులచే రానిది పెంచి దీర్ఘకావ్యరాయకములును, కృంగార రసప్రభావములును, సంచమార్గాన పరిమితములును అవ కావ్యములును, అలంకారికమైన కైలిలో బ్రాములు బాంధ్రీకరించి వీటితో ప్రబంధములని పేరు ఉన్న త్రివిధి హరివంశోద్రావ్యమైన అంధ్రము (కూర్పు) గల ఏకావ్యములైన నను ప్రబంధమున దెప్పవచ్చును తీర్పున కాను రచించిన భారత భాగమును ప్రబంధమందలి యిది పేర్కొనెను ఎట్లద తన వృద్ధిపూర్వకమును ప్రబంధమని వర్ణనవారింజెను. వచ్చె రోకుడు, వాచనమృగ, శ్రీరాఘడు, విపరీతభద్రుడు మున్నగువారి రచనలలో ప్రబంధ లక్షణములు పెక్కు కావనమృగ కాని అట్టి కావ్యములవలంబున ఆ రోజులలో రచింపబడిన ఇతర రచనల వంశాంత పోల్చిచూచినచో మిక్కిలి పల్లవులగుటచేతను, క్రి. శ 1600 తరువాత అట్టి కావ్యములే విరివిగా రచించ

బడుటలేకను, ఈ యుగమునకు (క్రి. శ. 1600-1800) ప్రబంధయుగమును కూర్చివామి మేల్కొనెదది. దీనిని రాయల యుగము, నాయకరాజ యుగము లేక రక్షిచాంధ్ర యుగము అని రెండు కాగములుగా విశేషంపవచ్చును.

అష్టదిగ్గజములని ప్రసిద్ధిపడవిన మహాకవుల బాదరించి, బారిదే రసవత్తరములైన మహాప్రబంధములను రచింప జేసి, ఆంధ్రవాఙ్మయమున తనకాలము సువర్ణయుగమై యలరారు పట్టావర్ణితవాదు పాపాశీ నమరాంగణ పార్వతామును శ్రీకృష్ణదేవరాయలు ఇతడు క్రీ. 1609 మొదలు 1680 వరకును విజయనగర పామ్రాఙ్మయము పాలించెను. సంస్కృతమునకు భోమహరాజులతో ఆంధ్రమునకు మహారాజు అవస్థ పామ్రాఙ్మయమైన అభ్యుదయమును కలిగించుటలే ఇతనికి ఆంధ్రరాజుడను పార్వతామును కలిగినది ఇతడు పలువురు పండితులను కవులను రోపించుటయే కాక, కామలూడ విద్యకృచ్చియైన సంస్కృతాంధ్రములందు సహాగ్రంథములు రచించుట ఇతని కావ్యగీతి ప్రియత్నమునకు కారణము. ఇతడు ప్యరచితమైన తన క్రమాంధ్రయను ఆంధ్రప్రబంధము వనకాశిలో, సురాలన వరిత, పక్కావర్ణాక్షరము, పకలకథా పారసంగ్రహము, శ్లాఢచరితామణి, రవమంజరి మొదలైన సంస్కృత గ్రంథములను రచించిపట్టు చెప్పకొని యున్నాడు కాని అది ఇప్పుడు లభ్యము లగుటలేదు.

రాయలు రచించిన ఆంధ్రప్రబంధము అముక్తమార్గం గోచారేని శ్రీరంగేశ్వరుల ప్రణయ వృత్తాంత మిందలి ప్రభావ పచ్చపు. గోచారేని మొదట ధరించిన పూంపాల్లు తరువాత శ్రీరంగేశ్వరుని కర్పించబడిన పాశుపులే అమెను అముక్తమార్గం అను పేరు కలిగినది. రాయలు పరాజముగా నైష్టవమతమునందు అభిమానము కలిగి కవ్యక ప్రచారమునందు రాసక్తి పనించినవాడగుటలే అముక్తమార్గంయందు ప్రసక్తామప్రసక్తముగా విష్ణుపారమ్యమును ప్రదర్శించు ముఖపాత్రానములు కొన్ని చేర్చియుంచెను. ఖండిక శ్రీకృష్ణ పాత్రావము, యామహారాధ్య వర్ణనము, మాలదాసరి కథ అందు ముఖ్యములై వని. అచాంకర ప్రవేశములైన తుళుకల రేతను, రాయలు వాదించిన దీప్తములైన గ్రీష్మ వర్షాకరవర్ణనకవ్య వర్ణనములరేతను, యామహారాధ్యునిదే

కుమారుని! చెప్పించిన రామలిలిపివారములేతను, దివరి రేండావాసములతో కవ్య మిగిలినవానితో ప్రచార కళకు పంపించించిన వృత్తాంతము మృగ్యమై యుండుటలేకను తుప్రబంధమున వస్త్ర్యకమున కించుక తంగముబాటివైన దని చెప్పవచ్చును ఇందలి కళావర్ణన పరిపాటిని పరిశీలించి వనో ఇదియొక చిన్న పిష్ట పురాణమునకే కలిపించును

ఉపాత్పాత వర్ణనాని వృత్తులరే ప్రచారకళ మరుగు పుచ్చబడినను అముక్తమార్గం ప్రబంధవాఙ్మయమున ఉచ్చిత స్థానము కల్పించు గుణిలేమము లందు పెక్కులున్నవి రాయలు వర్ణించిన గోచారేని విరహము ఇతర ప్రబంధములందలి విరహవర్ణనకంటె విశిష్టమై నై పాకమును, నివములైన మోహమును కాక వర్ణమును, పరివ్రమములైన అమరాగమును ప్రకటించుచున్నది. అందలి ముఖవర్ణనములు మావాఙ్మయము విరహముతో కూడి అయో ముఖపులను పరిశీలన ప్రశ్నకము చేయుచు రాయల ప్రశ్నపరిశీలన పాటవమును ప్రకటించుచు వచ్చును. ముఖపుల నింత విస్తృతముగను, సహజ మహాపారమ్యము వర్ణించిన కవులంద్రవాఙ్మయమునకే కాక సంస్కృతమునకూడ రేరచినవో అతియోకాకాలం రాయల రామలిలిపవర్ణనము లేవల గ్రంథ వశపవర్ణనముకాక అమళపవర్ణ మగుటలే మిక్కిలి సహజమై అలరారుచున్నది.

ఉపాత్పాతములను రచించుటలో రాయలు గొప్ప చేయి ప్రదర్శించెను. ఖండిక శ్రీకృష్ణ పాత్రావమును, మాలదాసరి కథయు కళానిర్వాణ శిల్పమునకును, పాత్ర ద్వికరమునకును, సహాచరి నైపుణ్యమునకును పెంపులే మిక్కిలి హృద్యములుగా మచ్చు. ఖండిక శ్రీకృష్ణ అయి, మాలదాసరియొక్కయు, పాంధ్యరూపకార్థయొక్కయు శిలములు అతి పరిశ్రమములై అదర్శప్రాయములుగ మచ్చు. రాయలు మహారాజయ్య పామ్రాఙ్మయ ప్రబంధ గృహనిధివమును, ముదమణిములను, ప్రకృతి యందలి వివిధపాఠాలు పృథావములను చక్కగా వర్ణించి యుంచెను. అచాలి ప్రవాహినివములను అముక్తమార్గం అదర్శమై కానిట్లుచున్నది.

అముక్తమార్గంలో పలురోళ్ళు రాయలకు వేదవాఙ్మయముతోడను, ఉపనిషత్తులతోడను, శాస్త్రము ప్రకృతి

వాక్యములతోడను, పురాణములతోడను గల గాఢ పరిచయము వ్యక్త మగుచున్నది. బౌద్ధవిమర్శకులు, యామరాచార్యుడును అత్యు మతములను ఖండించుచు విష్ణుమహాత్మ్యమును ప్రదర్శించుచున్నపుడు రాయలు బ్రహ్మ మూత్రములనుండియు, ఉపనిషత్తులనుండియు పెక్కు- చాక్రములను ఉద్ధరించి యుండినట్లు వైష్ణవమత రహస్యముల పెరుగుటై అతడు ప్రహ్లాదత్రయముచేతగాక దివ్య ప్రబంధములను కూడ ముక్తముగా పఠించిపట్టు తోచును అ యా పంథర్థములం చాచుట ప్రవర్తించిన కవి సమయ పురాణకావలెనైన మచ్చెరుపు కలిగించుచుండును

అము కృమాల్లంఠయందలి శైలి మిక్కిలి ప్రాథముగా నుండును రాయలు దీర్ఘ సమాసములను రాదులు యేకాక పలుకుట వాక్యయోజనయందు సంస్కృతభాషా సంప్రదాయములే అనువరించుచుండును. ఎడచేత ప్రాచీన పదములును, మూలమూలపదములును కూడ గోచరించును. అతడు దివ్య సమాసమున గంభీరమైన యర్థము నిమిషింప యత్నించినచోట్లు పెక్కు. కలెత్త అంతుచేతచేత చావ్యము పండితైక వేద్యమై పామాన్యంబు దురవగామగుట సంభవించినది ఇట్టిది రాయలు అము కృమాల్లంఠలో మంజుళాంతియవదములను రమణీయముగా మనయోగించినచోట్లు కొన్ని లేకపోలేదు "కుంపటిలో కామర", "గుమ్మడికాయంత ముత్తము", "ఇంటిలో నేనుముల్ల", అట్లుం తోవంబలు" మొదలగు చక్కని జాతీయములతోడను, వరసవరక పంజాపలములతోడను, నివర్గ వర్ణనలతోడను మోడిన పద్యములు పెక్కు. అతడు రచించియుండిన కావి ము క్తముమీద అము కృమాల్లంఠ యందలి పాకము చాలితేకపాక మనియే చెప్పవలెను. తెలుగునందలి ప్రాక ప్రబంధములలో అము కృమాల్లంఠ ఉత్తమస్థానము చాక్రమించి ప్రత్యేక గౌరవము వాఙ్మించిన దమటతో అమృత యుండజాలదు

రాయల ఆధ్యాపకుల ఆప్యదగ్గతము లను పేరుతో ఎవరునుండిగురు మహాకవులనుండి రని ప్రసిద్ధి వీరభద్రుడు 'తెలుగుకవులే యని నిర్ణయముగా చెప్పుటాము. అప్పటి తెలుగుకవులలో సయ్యుచేతను పాండిత్యముచేతను మొదట పేర్కొనవలసినవాడు అల్లసాని చెడ్డప్ప (క్రి. శ 1476-1586). ఇతడు "స్వారోచిషమమనంతర"మను మును

చరిత్రను, హరికళాసార మను మరెఱుగ గ్రంథమును రచించెను. హరికళాసారమంతవరకు ముద్రితము కాలేదు "చెన్న తన మనుచరిత్రమును రాయలచాలో అంతము కాలించెను. రాయలు చెడ్డనను సహస్రసిందవిధము అనన్వహానూస్యమైనది. అతడనుభవగిరి కోటగ్రామనూ దర్శనీకాగ్రహారములో"నగియు, గండ పైం లే ర ము ను స్యయముగా కాలికి తొడిగియు, ఎరులై నచో తన మరకరిండ్రిమను దిగ్గి నీలూక యొనగి ఎక్కించుకొనియు, పలు విధముల మప్పించుటయేగాక "ఆంధ్రకవికావితామహా" యను వివిధమును ఒదిగి అరచించెను ఆంధ్రకేళమున కారత భాగవతముల తరువాత మనుచరిత్రమునకే ప్రభావరము పొచ్చు. అందుకు చెడ్డన అకావ్యమున ప్రదర్శించిన రచనాకౌశలమును, పాత్రచోషణ విధానమును కారణములు. అతడు మనుచరిత్రమునందలి కళను మార్కం"డేయ పురాణమునుండి గ్రహించి, వర్ణనాదులచేతించి, చక్కని ప్రబంధముగా రూపొందించెను. ఇందు మొదట రెండా కావ్య సములం దును కృంగార రసాభాసముతోకూడిన పయోధిని ప్రవర్తాన్యంల కళయు, తరువాత పయోధిని గంభయిల సంశోగళంగారమును, పిమ్మట వ్యరోచి వృత్తాంతమును వర్ణింపజేయుండుటలే ఈ ప్రబంధమున వ వ్యైకళ్యము కొరవడియున్నదని వివిధమట తలంపని దిగ్గియోకావ్యమున ప్రోత్తియును, తేలింద్రయును లన ప్రవరుని కాంత ప్రవృత్తిని, పేర్వర్ణావరణమైన పయోధిని కాకు ప్రవృత్తిని సంపర్కము చక్కగా వర్ణింపజేసితి. పయోధిని ప్రవరుల పాత్రలను పఠేపమలుగా వర్ణించుటలో చెడ్డన చాలనేర్పు ప్రదర్శించెను తులనశైలి ప్రాధమ్య చారాభిధి తోకతమై, ఎడచేత జాతీయములతోడను, పామెంతలతోడను గూడి అల్లసానిచాని అల్లిక జిగిగి అను ప్రసిద్ధివిగడించినది. పామవర్ణనలమును, వ్యరోచి నేటును, వ్యరోచిని రాక్షసునిని అరిగిన యుద్ధమును వర్ణించుటలో చెడ్డనయొక్క ప్రకృతి పరిణానమును, సహజవర్ణన పాటపమును, భావభాగ్యయు వెల్లడియగును, యుద్ధ వర్ణన సంకర్షమున చెడ్డన రసామగులముగా కళాంకార ప్రీతిని, భంజితై దిగ్ధమును ప్రకటించెను. మారవ వ్యాధయమున అరుగు వివిధభావసంఘర్షములను వర్ణించుటలో ఇతడు దిగ్గి. రాయల ఆధ్యాపకుల గండపేరే

మును గ్రహించుటకు ముందుచేసివేసి తిప్పణిమూలికములన్ని
ఇక భావభారావధిత్వమునకుచే ప్రేరణయని తెలియు
చున్నది

రాయల దేవేరులో బొకతయైన తిరుమలదేవితో
నందితిన్నవ అరణముగా వచ్చెనని చెప్పుదురు. ప్రస్తుతము
ననుచరిత్రలో కనవచ్చు "వాచామనవిశాన భావనల" అను
ముక్కును వర్ణించు వర్ణమును కట్టుమూర్తి ఇతని
మండియే గ్రహించెననియు, అందుచే ఇతనికి ముక్కు
తిన్నవ అను పేరుకలిగినదియు ప్రచారముకలదు. కాని
ఇంకొక వర్ణమున్నచో చెప్పుటలము ఇతడు కలిగిని
ప్రబంధము పారిజాతాదివౌరణము ఇం దవకారితో
మనుచరిత్రలోవలెనే కృత్రిక క్షయైన కృష్ణరాయలయు,
తత్పూర్వలయు గుణగణములను పరాక్రమారులును
విభులముగా వర్ణించెననియు ఈరెండు గ్రంథములలో
కానివందనక రాయల దిగ్విజయములను అట్లే పును
చరిత్రము కంఠ పారిజాతాదివౌరణమే ముందు రచింప
బడియుండునని (గ్ర. క 1515) విమర్శకులు తీసికొను
చున్నారు. పారిజాతావపౌరణమునందలి కథ సంస్కృత

పారివంశమునుండి గ్రహించబడినది తిన్నవ కథలో చేసిన
మార్పులు చాలాతక్కువ. అందు కృష్ణుడు పశ్చిమమును
అనునయించుచు అమెకు పనువ్యరింపగా అమె తన
యెడమకాలితో పశ్చిమతల కన్నులయు, అట్లే పందర్భమున
కుడ కృష్ణుడు కునికుడుకాక రహస్యమై అమెతో
నందర్భమై పరపనశ్చానములోనరించుటయు ముఖ్యము
లై నది రాయల దేవేశ్వరరాయమున తిరుమలదేవిని కోరించి
అమెతోకుటాడుట ముఖ్యమైయుగా అతనికి నియమనలకు
విచారమును ప్రసాదించు కానిచుటకై తిన్నవ అమూలక
మైన ఉప్పులమును కట్టించెనని చెప్పుదురు పారిజాతావ
పౌరణమునందలి ప్రతీకమాత్యవము శృంగారరసపురితమై
మిక్కిలి మనోహరముగా నుండును ఇందు నశ్వశాను
ప్రాకృత్యమును, మానసికత్యమును చక్కగా వర్ణించబడినది.
తక్కిన అభ్యుదయంలో చంద్రోదయ, మహోద్ధయం,
ప్రయాణ, వనదివార, యుద్ధములు ప్రబంధవిశేషములుగా
వర్ణితములై యున్నవి. ప్రకృతివర్ణనమున తిన్నవ చాలా
మెలవనచూపెను. పారిజాతావపౌరణ ప్రబంధమున వివక
పుణ్యకలక వృక్షావము కలుపుట అభావశ్యకమని

కొందరందురు. తిన్నవలైలి వృద్ధుడుమధురమై, సగృహను
కుంటునదక, మకరంద ప్రవాహమునలె సాగిపోవును.
అందుచేతనే "ముక్కుతిన్నవార్యు ముద్దుపలుకు" అను
కామరీ కలిగినది ఈవిధ వర్ణనలు భావగంభీరములును,
కొరిత్య కోళికములులై యెప్పారును కాని ద్విలియ
వ్యక్తియోశ్వాసములందలి వర్ణనలు అతిద్వీర్ణములై కళా
గమనమున కించక అటంకమును కలిగించుచున్నవి.
మృదువులైన శృంగార భావములను రసానుగుణమైన
లైలిలో, మనోహరముగా వర్ణించుటలో తిన్నవ కృత
పాముడు.

మారయగాలి మల్లనకుడ రాయలవారి అభ్యుదయం
దుండిపట్టు రాయలవారకము వలన తెలియుచున్నది.
ఇతడు రాజశేఖర చరిత్రము అను ప్రబంధమును రచించి
తిన్నవరును మంత్రి అయ్యలైన వాడెంద్ర అప్పామామృని
అంతకుమరేపిడు హిమవర్ణమున కుమారులైన రాజశేఖ
రుడు సింధురాజు మామృనిన కాంతిమతిని వివాహా
మాదుకు ఇందలి ఇతివృత్తము ఇందలి కళాకళనలలో
లై ద్విలి అంతగా కావరాదు కాని రాజశేఖరనకును
కాంతిమతిని కాళిదాసిని ఇచ్చిన దిలగి వసదత్త రాయ
కారము రమ్యముగా నుండును సింగళి మారకావర్ణుని
ప్రకాశనీ ప్రవృత్తుమునందలి కుచిముఖ ఈచిగురు
శిష్యురాలని చెప్పవచ్చును రాజశేఖర చరిత్ర పరిచూరణ
మున దివ్యదయ్యును మిక్కిలి రసవంతముగా నుండును
రసవంతముగా కవిత్వము చెప్పుటానిచో అనలుగవిక
చేర్చకయేయుండుట మేలని మల్లన వాక్కుచేసి ఈతని
గ్రంథమున వర్ణనలు వాటిద్వీర్ణములును కొరిత్యపూరిత
ములులై యుండును. శృంగారరసవర్ణనమునకుడ ఇతడు
చాలా దిగ్విజయ ప్రదర్శించెను ఈతనిలైలి ప్రపాదగుణ
భూయిష్టమై ముద్దులొల్లుచుండును. పాశ్చాత్యముగను
సహజముగను భావములను వర్ణించుటలో ఇతడు కడు
నేర్పరి.

"ప్రపంచకయైన అంధ్రకవి భూర్జవలె బుల్బుల శిలకలతో
యతులిక మాదునీసమాను" అని రాయలవారికి ప్రకం
నింపబడిన భూర్జలి మహాకవికి కాళిదాసి మహావ్యాఖ్యము
అను శ్రేష్ఠమహావ్యాఖ్యమును రచించెను. శ్రీ కాళి
దాసివర్ణన కతక మెతడు రచించినా కాదా అని కొందరు

సంకేహించుచున్నాడు. కాని కవికాధోరణివిజ్ఞానమున అది తనకి కృతీయమై యిది తోచుచున్నది. ఈ కథకు ముంద్ర కథక వాఙ్మయమునకు తలమానిక మని చెప్పదగినది. ఇందు కవి పూర్వజీవమున కాదు గదనవ వర్తనమును గూర్చి అనుభావమును వెల్లడించుచు అత్యవసరక కావించు కొని యున్నాడు. మహాభుక్తైవ రాజాయుర్దశితి, వారవనికాన క్తిని, తోగకాగ్యములను ఇం దతడు నిరసించిన నిదమునాడ వయస్సు పరిణత మగుకొంటి అతడు వివరము పరాఙ్ముఖమై నై రాగ్య తత్పరుడగుట తోచుచున్నది. ఇందలి శ్రీ క్రొత్తమై ఎడచెడ వ్యతంత్ర ప్రయోగములతోగూడి అత్యంత రమణీయముగానున్నది. ఇందలి పెక్కువర్ణములు భూద్రుతి కవళ క్తి విశేషమును వెల్లడించుచున్నది కాదు రచించిన శ్రీ కాళహస్తి మాహాత్మ్యమును అందు కన్పిలి తి అర్చించెను అందు రక్షణ శ్రీ లావ మది ప్రసిద్ధిగన్న శ్రీ కాళహస్తి శ్రీత్రమహాత్మ్య మును చెప్పు కథలు వర్ణించబడినవి. సంస్కృతమున పాండవపురాణమున గల శ్రీ కాళహస్తి మాహాత్మ్యమే దీనికి మూలము. ఇందు మానవులే కాక తిర్యగ్ముఖులూడ కవళ క్తిని ప్రదర్శించి ఎట్లు నైవర్ణము వందజాతెదో వర్ణించబడినది. ఇందలి కథలలో క్తినిరవకులై కన్పిని తన రెండుకన్నులను చెరిగియిచ్చిన తిన్నదను పుకారము జనుకునికతయు, మహాకవియై కన్పిడు బ్రాహ్మ వర్ణ ముతో కూడ తవ్యవర్ణన వర్ణింపని కథయు రసపూరిత ములై అతి మహావీరములుగా మందును భూద్రుతి శ్రీ సమానభూయిష్టమయ్యుని ఎడచెడ, అతివదనకోమలమై రసానుగుణ వదప్రయోగముతోకూడి పర్యాయరంజక ముగా నుండును. ఈ కావ్యమువందలి వర్ణనలు మిక్కిలి విహాసములై కవిప్రకృతి పరిణింపచుటమును వెల్లడించు చున్నది. తిన్నదనికతయందలి అటువిశేషిత వర్ణనమును, సత్కీర్తిని కథయందలి ముక్తివర్ణనమును, వర్ణనముతీ ప్రవాహవర్ణనమును ఇందుకు నిదర్శనములు. భూద్రుతి దోహదమునకే కవిత్వముక దివ్యకళానిశేష మనియు, రానిది తోగకాహాసమునకే వినియోగించుట యుక్త మనియు తలచి మహానియుడు.

అయ్యురాళా రామశ్రీకవి రామాశ్వురయ మును కావ్యమును బ్రాని రామరాయల యేనల్లుడైన గొప్పాని

వరపరాశన కంఠకము కాచించెను. ఇతడు రాయలు సంస్కృతమున వెలయుచిన పకలక కాసారవంగ్రహ మును తెలిసింది అతనికే అంతకము చేయదలకే వని చెప్పు దును అగ్రంథ మిప్పుడు అభ్యుదయముగలది, రామశ్రీదురు రామాశ్వురయమున రామాయణకథను ప్రంబరితని రచింపదలచినవా డగుటకే అందుకర్యాగనివేశక పుష్కాన వయ అంకితాదు లగు ప్రబంధోదకము లగు వర్ణనలు ప్రతేకచ్ఛిన్నము. అవి మహావీరముగనే యున్నను కొన్ని చోట్ల కొంచెమురామములుగా నున్నవి విశ్వామిత్రమహాత్మీ పీత బొందర్యమును వర్ణించువట్లను, ఋష్యశృంగుని కథలో శేష్యమాయలను, విశ్రమములను వర్ణించు వట్లను, ఇతడు కొంచెము మేరమిదివట్లు కాచించుచును. ఇతనిరచన క్రొత్తమైన సంస్కృతవహాసములకును అంత కొనులనులై న వెలుగుదలములకును వెలకై మహావీర ముగా మందును ఇతనికి శ్లేష యనుకామప్రాసాది కర్తా లంకారములందును, చిత్రకవిత్వమందును ప్రీతిమొదలు.

వింగళిమారవాద్యమునాడ అప్పటిగ్గములలోని వాడే అని తోకమున చాడుక కాని అతడు శ్రీ. క. 16 క్తి. కళాశ్రీ ఉత్తరాగ్రమున జీవించెమి కొందరును శ్రీ. క. 17 వ కళాశ్రీ మొదటిపాదమువరకునాడ నుండెమి కొందరును చెప్పుచున్నారు. రామవహాసదీయము, కళాభూర్లోదయము, ప్రకాశశ్రీనిర్వృప్తము అను ఇతని మూడురచనలు మాత్రమే ఇప్పుడు ఉపలభ్యము లగు చున్నవి. ఇతడు కాదు బ్రాహ్మి నర చెప్పకొన్న గయర పురాణము వర్ణమైనది సూరన మిక్కిలి ప్రతికాసంకుడు. ఇతని కావ్యములు మూడును క్రొత్తరచముతో విలంబును అతని పాండిత్య ప్రతికాకళాశ్రీకతము చాటుచున్నది. రామవహాసదీయము ద్వర్ణశ్రీకావ్యము. వేముల వాడ భీమకవి ఇట్టి కావ్యముకేటి బ్రాహ్మి వని ప్రతీకలదు గాని అది అత్య ముగులదేను, ఇందు రామాయణభారత కథలు రెండును జోడింపబడినవి. ఇది రచింపువారు పతిక ఎట్టి శ్లేషమును లేకుండకే ఒకపరి రామాయణ కథను ఒకపరి భారతకథను పుష్పముగా గ్రహించ జాలము. సూరన ఇందు వివిధములై న శ్లేషముల వాడి సంస్కృతాంధ్రములందు తనవగల పాండిత్యనిశేషమును ప్రకటించెను. పామనావ్యముగ ద్వర్ణశ్రీకావ్యములందు రచ

భావోద్వేగమును ప్రకటించుటకు అంతగా అవకాశముండదు. కాని మారన ఇండు కానిందిన కొన్ని వర్ణనములందును, ప్రకటించిన భావములందును పామర్యభావ్యములందునవలెనే కవికా చమత్కార మెంతో కావలయున్నది. ఈ భావ్యమును అభయ అనునీటి వర్ణనము రూపము అంతముగా వారిండును.

మారన క్రిందఁగలమునకు మూల వ్రంథముని చెప్పదగినది కళాభూర్జితయము. ఇది కల్పితకళావస్తుకమైన అదృశ్యకళాభావ్యము ఇంతకుపూర్వము ప్రత్యాక్షవస్తుకములైన భావ్యములవేరని అట్లు కల్పితభావ్యములను ప్రాచీన కవులెవ్వరును లేరు. ఇందు కలకాపిత అను నేత్యురాయిక. ఇందలి కళాకల్పరూపార్థము అప్రతిమీకమైనది. కళాకళనమున దిందు కాలక్రమవర్ణననికావలెనంతలోనలే కార్యకారణవర్ణనని మారన అవలంబించి కళానుద్యమవృత్తాంతముతో భావ్యము వారంభించెను. ఇంచాతదు కృంగారవనమునకు నంబలించిన వైదిర్యమును నిదివరకుప్రవృత్తులను వక్రముగా ప్రదర్శించెను. ఈముదించిన ముగ్ధాశ్రీహరిమల కళ అనునన కృంగారమున కాలకాలమై అతిరమణీయముగా నుండును మాయావత్కర రంభానంబులందు కళలో అభయ నూనెనచమత్కారము అదృశ్యభావముగా నుండును మాయావత్కరంభంబు : చాగ్నివారమెంతో వహితమై నవతుల వ్యభావమును వృద్ధము చేయచున్నది ఇచ్చటి సంఘటనము అంధ్రవాళకవిపాఠ్యభావములైన పేర్చియరుయొక్క కామెడి ఆర్ట్ ఎజ్జుయ్యలోని సంఘటనమును పోలియుండు నని విమర్శకుల అభిప్రాయము పాశ్చాత్యవిద్వాంసులమునకు, రసవోపమమునకు ఇందు మారనచూచిన వేర్వరు అవద్యుపామర్యమైనది. అట్లు కల్పితకళాభావ్యమును అదృశ్యముగా ముద్దించియు నతడు చివరి అభావములలో మధురభావం కళాభూర్జిత కృంగారమును వర్ణించునట్లు పాధారణ ప్రలంఠవర్ణనలే అవలంబించెను. ఈ భావ్యము నతడు సంకల్పంబు వృద్ధరూపము అంతము చేసెను.

ప్రభావశ్రీచంద్రమున శ్రీమృష్టిని కుమారుడగు ప్రవృత్తిముని ప్రవ్రాణానునకు రాక్షసరాజుమారులైయుని ప్రభావశ్రీని వలచి పరిణయమొనైన కళ వర్ణించబడినది.

ఇది శ్రవ్యప్రలంఠమే యయ్యును ఇందలి కళ యంతయు పాశ్చల వంశాదరూపమున పొగుటచేత భృగ్యభావ్యము వలె కవినియెను. ప్రభావశ్రీచంద్రమున వరును ప్రణయదేశ్యమును నవనన కుదిముఖ అను రాజపాండు కాన్యాతుర్యమును కార్యపారన వేళంబును వర్ణించుటలో మారన అప్రతిమీకమైన వేర్వరు ప్రదర్శించెను అతడిచక్కని ప్రలంఠమును తన తండ్రిచేర సంకళము కానింది అభావ్యమైన వివృత క్రింది వెల్లడించెను.

మారన మహావంశీకుడు. కళారహితునియముగ ఇతని క్రింది ప్రాత్యక్షము వాంఛించునదను అది పాధారణముగా మృదుమధురమైన వరకగతికి వరదుయండును వాణీయములను, పామెతలను వాడుటలో ఇతడు కరుణేర్పరి. వంశాదణముల వదుపుటయందును, పాశ్చల చిత్తవృత్తుల చిత్రించుటయందును ఈతడు తిక్కన పోమయ్యాతకి పాటి కావాలను క్లేషవరచయం దీతరు అద్వితీయుడు. ప్రతిభావంతులైన అంధ్రమహాకవుల వ్రేతలో మారనకు ఉన్నతమైన స్థానము కలదు.

రామరాజాభూషణుడు నియతవామనుగల కట్టు మూర్తిమూడ అష్టదిగ్గజపులలో నుండెడి తేదో దెప్పరావెను. కృష్ణదేవరాయల అల్లుడయిన అచ్యుతరామరాయల కొలువున నీతడు భూషణమై ఉండుటచే ఇతనికి రామరాజాభూషణుడు కను నియతము కలిగినది. ఇతని మొదటచేరు మూర్తి యందును అట్టులంబునా దగుటచే అట్లుమూర్తియను ప్రభావము కలిగి నవియు చెప్పదురు. ఇతడు గొప్పపండితుడు, అవధానములందును, అనుకవిత్వమునందును అచిత్రీనవాడు ఇతడు మొదట పాను మంతునినీ, తరువాత శ్రీరామచంద్రునినీ కథకుడు, సంకీర్తకా రహస్యనిధి ఇతని రచనలలో ఇతనికిగల అపారాధ్యతాపండిత్యము వర్ణకమగును.

ఇతడు వరసభూపాలియ మను బామారతమగుల కావ్యాలంకారవంశగ్రహమును, హరివంశవలోకాభావమున కన్నకవిభావ్యమును, నమచరిత్రమును మహాప్రలంఠమును రచించెను ఇందు మొదటిది సంకల్పకమున విద్యాభాషుడు రచించిన ప్రభావమధుర యశోభూషణము నమనంది ప్రాయజెడిన అవదాగ్రంథము. ఇందు భావ్యధృని రహితారవంతులు గూర్చియు వాయికావాయుకు

అను గూర్చియు, గుణకోషములను గూర్చియు వివరింపబడినది. ప్రాచీనపుర్ర యశోకూపమున నున్న బాటక ప్రకరణ మిందు లేదు. అందు లక్ష్యముబట్టియు ప్రకాశయ్యర వర్ణనపూర్వకములై యుండ ఇందు అశ్విరాయురాయల పేరుబుద్ధములు, ఓరుదురా కుమారుడు వగు వరస కూపాలుని వర్ణించునట్టిగా మున్నది.

శట్టుమూర్తి రచనలో శ్రేష్ఠమైవలయు అంధ్ర వాఙ్మయమునకు అలంకారమని చెప్పకగడదయు ననుచరిత్రము. ఇది రామరాయల తమ్ముడును, కాకోట యుద్ధమైవనమ్ముట, విజయనగర రాజ్యములేవనచాడును అగు తిరుమలరాయలకు అంకితము చేయబడినది. నమ మహారాజ కుత్రిమతీకలాపాలుల పుత్రికయైన గిరికమ వారి పెండ్లియాడవల వృత్తాంతము ఇందలివస్తువు. శట్టుమూర్తి, కళను మహారాజకముమంది గ్రహించి, ఎడమవర్ణనను, అమరేల్లి ఈ మహాప్రబంధమును నిర్మించెను. ఇందు కళారామరాయలమంతగా కావరాదునాని, కవికాపాండిత్య ప్రకర్షయందును, శాస్త్రోన్నతయందును, రసదీపమునందును, శ్లేషదర్శని కల్పనలందును ఇది అద్వితీయముగా ముందును. ప్రబంధరూపములన్నియు ఇందు కావనమృదు ద్విశ్వియాశ్వాసమున కుత్రిమతీకలాపాలుల వృత్తాంతము వర్ణించునట్లు శట్టుమూర్తిచూపిన కవికాచమత్కారమును, వాయికా రాయకళ్యాణ గోపణమును అద్భుతములుగా ముందును. తృతీయాశ్వాసమునందలి విరహాదివర్ణనలు అపభ్రంశామాన్యములు. లలితావంశక గాత్రమైన వసురాజ కపటముని నేపథ్యరీయగు తన నర్థవలెను నూచన నమనందలి అయిల్చిదునట్లున దృశ్య కావ్యలక్షణములు గోరించును. ఇందలి ప్రశస్తివర్ణనలు మహామందరములై యుండును. శట్టుమూర్తివైరి ప్రారంభయ్యర్థ మృదుమధురమై పంగిశమున కమృతగా గోరించును అలకాపాపాంగేశ్వారి సీవవర్ణముల నదగ అత్తగంజ వృద్ధముగా ముందును. మువర్రక పంపృకమునకు కూడ అనువదించబడుచున్న దీని కొత్తృష్ట్యమునకు బాల్కాణము. అంధ్రప్రబంధ వాఙ్మయ చారిత్రకమున దీని బాధుకమనే యని చెప్పవచ్చును. తరువాతి కవులందరో దీని ననుకరించి యుండుటలేచారి రచనలకు విల్ల మునవర్తక అనుపేరు కలిగినది.

వారిశృంగారలోపాశ్వాసమును దృష్టికివచ్చు మీతని కుచిరచన. ఇందు నల పాశృంగర మహారాజు కళకు చక్కగా తోడింపబడినది. రామాయణ కారకకళకులనె ఈ రెండు కళలకు నన్ని కేళపామ్య మంతగాలేకగోయనల శట్టుమూర్తి తన అపూర్వ పాండిత్య ప్రతిభానిశేషములతో అద్భుతమైన శ్లేష కూర్చి కాని కేళమాత్రమున పండింప జాలెను ఇతని శ్లేషమంఘటన వైరిని పొండితీ లై కళనమును చూచి అచ్చెరువు పొందనికా రుండును, శ్లేష కావ్యమయ్యు ఇందలి వర్ణనలు నవనామందరములును, రసవంతములు వై యొప్పారును. ఈ కావ్య ప్రారంభమున శట్టుమూర్తి కత్తికావము లె మ్మిగా వర్ణకము చేయబడినది.

అప్రదిగ్గణములలోని చామగా ప్రవర్ణించియు రాయల కామమున కుండెనా లేరా అను పండితము కలిగించు చారిలో తెనాలిరామశృష్ణుడొకడు. ఈతని చామపులును, వాద్యోబ్ధులును అంధ్రదేశమున బాల ప్రచారము పొందినది ఇతడు రచించిన గ్రంథములు రెండు. ఉర్బులారాధ్య చరిత్రము, పొందులంగ మాహాశృంగము. ఉర్బులారాధ్య చరిత్రము వై ప్రబంధము, దీనిని రచించిన రామలింగ కవి రామశృష్ణునికంటె కిన్నెడని కొందరందురు కాని ఇతడే మొదట రామలింగ డయ్యుడనాచార్య వైష్ణవమును స్వీకరించి రామశృష్ణుని తయ్యెనని తోచుచున్నది అప్పుడు కూడ వై నమన్న అతని వై ముఖ్యము లేదు.

పొందులంగ మాహాశృంగము శివనదీరమునందలి పుండరీక శైత్రముయొక్క మహాత్మ్యమును వర్ణించు శైత్ర మాహాశృంగము. ఇందలి కళ పూర్ణవర్ణనలను మంది గ్రహించబడినది శైత్రము, శీర్షము, వై నము, అను మూడును ఉచిత్రములై యుండు ప్రదేశమేది యిను ప్రశ్నకు ఉత్తరముగా ఇందలికళ చెప్పబడినది ఇందలి ద్విశ్వియాశ్వాసమునందలి పుండరీకవదు వరసు కళాగ్రే నరుని వృత్తాంత మతిరమదేయముగా ముందును. పొందులంగ శైత్ర మాహాశృంగమును మారించు నికరకళ చెన్నియో ఇందుగలవు. చానిగో నిగమకర్మకళయు, మఱి కళయు ముఖ్యములై నవి విదీయందును, అయిత నియమం కళయందును రామశృష్ణుడు చూపిన కళా కళనవర్ణన మిక్కిలి రమ్యముగా ముందును. పొందులంగ

మానోభ్యర్థము కడుంగడు ప్రాశస్త్యమైన ప్రసంగము. దీర్ఘ సంవృత్త పదావళిముఖాద్యము. అపరిచిత పద ప్రయోగముతోడను కూడి ఇందలి శ్రుతి పతనము కొంత స్పష్టము కలిగియును ఇట్టి రామకృష్ణుడవృత్తము ముచ్చటగాను తెలుగురచన పాఠింపగోరేడు ఈ కావ్యమున దెట్లు. పామితలును కావ్యములును పదకల్పాదముగా రారుగఁజెప్పి గంభీర భావప్రకటన మందును, రసప్రాప్త రోపణమునందును రామకృష్ణుడు మిక్కిలి నేర్పుచి

అపరిచిత కవులలోనిచారు కాకపోయినను రాయల వారి కాఁగమున మండిన మనోభ్యంతరం సంపాద పృథిపాదవి యొకడు ఇతడు కవిత్వ రసాయన మును రామచంద్రముగల మోహభాష్ట్ర చరిత్రమును రచించి శ్రీరంగేశ్వరునితో అంతము చేసెను. ఇతడు కట్ట వరాళముని కమ్మెడు, ఈ పరాళుడు శ్రీ 4 1500 వ సంవత్సరములో మండేననుటకు కావనసాక్ష్యము కలదు. అందుచే పృథిపాదవి శ్రీ. 4 18 వ కళాశ్రి పూర్వార్థ మున మండెనని చెప్పుటకు అవకాశము కలుగుచున్నది

కవిత్వరసాయనము అరాధ్యమము శృంగార ప్రబంధము, ఇందు మోహభాష్ట్రచక్రవర్తి చరిత్రమును, అతడు విమలాంగిని వివాహమాడిన పృథ్వాంతమును చక్కగా వర్ణించెడివి తన కావ్యమునందలి శృంగార రసవర్ణనమును విష్ణుమాత్రమున యతి విలుతు కాకపో దనియు, అందలి వై రాగ్యవర్ణనకర్తవ్యమున విలుతు యతి కావితో దనియు అతడు చెప్పుకొని యుండెను ఇందు కొంత అతిశయోక్తి యున్నను ఈకవి ప్రతిభాశాలి యనుటకు సందేహములేదు అతని వర్ణనలు గంభీర భావశోభములై మిక్కిలి మనోహరములుగా మందును ఇతడు కావ్యరంగమున రాజులు సరళమైనది విరచించి యుండెను. ఈతనిపై చి సంవృత్త పదావళి ఘోషమునకును రాచారమై మిక్కిలి రసవంతముగా నుండును.

తెలుగున కవిత్వముప్రాచీనమగునని సరిచాగవ్యము లో అనుటార్చి మొల్ల మున్నెప్పదగి యున్నది. ఈమె కాఁగమును సరిగా వివరియించుటకు అధారములు లేవు. కాని పూర్వకవిత్వంలో ఈమె శ్రీరాముని కరువాక

మండిన కవిత్వము పెద్దదిని శేర్కానియించుచుండే, ప్రబంధకవుల కాఁగముననే యుండెనని యూహించ వచ్చును చున్నది ఈమె కామ గోపవర్ణన శ్రీకంఠముల్లేచి దయచే కవికాకాఁగము చేర్చుటచే చెప్పకొనియున్నది ఈమె మిక్కిలి వినియముగలది తనకు నిమంతులును, వ్యాకరణాలంకారాని కావ్యములు తెలియననియు, శ్రీరామచంద్రుని శ్రీరఁగములే కా నివాసర సాధన మునై రామాయణమును రచించిననియు, నవతమ ముగ తెల్సియున్నది తెలుగు కవిత్వము దుర్బోధములైన పంచ్యుత పదావళిముఖాద్య మోహభాష్ట్రములకు శీలతెలుగు మాలతో ద్వని ప్రభావమై యుండవలె ననియు, శీల పోషణతోనే వారు తీయవచ్చునని విష్ణుకావ్యే యర్థమై యున్నది మోహభాష్ట్రమున గూర్చి తన అతిప్రాచీన మును చెల్లెడలెను. ఈమె కవిత్వమును గూర్చి తన అతిప్రాచీన మును చెల్లెడలెను. ఈమె కవి కామాయణమును శ్రీరామునితో అంతము కావించెను

మొల్ల తనకంత విరాగ్యసంపన్నుడనెదని చెప్పుకొని యున్నను ఈమె కావ్యమున పాండిత్యమున మెచ్చుటకు కానివలెనది ఈమె వర్ణనలన్నియు ప్రబంధోదితములై మిక్కిలి ప్రాశస్త్యముగా నుండును అందును పాండిత్యగర వర్ణనము స్లేష కల్పాలంకార పూరితమై ఈమె పాండితీ చిహ్నమును వలదిగ్రముల మోచియున్నది అయోధ్యా కాండము మొదట ఈమె కావించిన ప్రశస్తివర్ణనము మిక్కిలి రమణీయముగా నున్నది. ఈమె మందర, యుద్ధ కాండములను కొంచెము చి వృత్తముగ ప్రాచీనము మిగిలిన కాండములను రాం పల్లవించిచిరది ఈమె రామా యణమున కథ మిక్కిలి వేగముగా పాఠింపయినది సీతాన పరజానంతరము రాముడు దొందెను దుఃఖము సీత కరుణన సర్వరముగా వర్ణించెనది. అట్లే మందరకాండ మున సేతుసంతులనతో సీత తన పృథ్వాంతమున చెప్పు కొన్న భుక్తిముఖాద్య మిక్కిలి కాఠిగియొననై మొల్ల శ్రీహృదయమును చెల్లెడి లేయొననై దొరికెదోవలె మున చిమి అందెవేసెననియు. ఈమె శ్రుతి మృదుమధుర పదగుంపితమును, కావంధురమునై వర్ణనలు రంజకముగా నుండును.

అను గూర్చియు, గుండోపమము గూర్చియు వివరింపబడినది ప్రతాపరుద్ర యశోఘోషణమున నున్న చాటక ప్రకరణ విందు లేదు. అందు అశ్వములన్నియు ప్రతాప రుద్ర వర్ణపూర్వకములై యుండ ఇందు అతయరామ బాయల పేరపల్లదును, ఓడయరామ మిమారుడు వగు వరస ఘోషానిని వర్ణించునట్టిదిగా మున్నది.

శట్టుమూర్తి రచనలో శ్రేష్ఠమైవదియు అంధ్ర వాఙ్మయమునకు అంతరముని చెప్పకగదవియు ననునదిశ్రేష్ఠము ఇది రామబాయల తమ్ముడును, కాశీకోట యుద్ధమైనవిట్టుట, విజయనగర రాజ్యము చేసినవాడును అగు తిరుమలరాయలకు అంశకము రేయబడినది. నమ మహారాజు ట్లమ్రుతికోటాపాలకు పుత్రికయైన గిరికమ వారి పెండ్లియాడవచ్చునాడము ఇందలివస్తువు. శట్టు మూర్తి, కళను మహాభారతముమంది గ్రహించి, ఎడమ వర్ణనములనులేర్చి ఈ మహాప్రబంధమును నిర్మించెను ఇందు కళారామరేయకమంతగా కావరాదునాని, కవికా పాండిత్య ప్రకృత్యందును, శాస్తోష్ణ తియందును, రస పోషణమునందును, శ్లేషదృష్టి కల్పనందును ఇది అద్వితీయముగా నుండును. ప్రబంధకావ్యములన్నియు ఇందు కావనపును ద్వితీయాశ్వాసమున ట్లమ్రుతికోటాపాలకు వృత్తాంతము వర్ణించునట్లు శట్టుమూర్తియొద్ద కవికా సమత్వా రమును, బాయికా బాయకత్వా రోపణమును అచ్యుతములుగా నుండును తృతీయాశ్వాసమునందలి విరహాదివర్ణనలు అనన్యపామాన్యములు. అశికాసంహృత గాత్తులై న వసురాజు కపటముని పేషభారీయగు తన నర్జునఖిని మారన నమరచింది అయ్యెనునట్లున దృశ్య కావ్యంకడములు గోచరించును. ఇందలి ప్రకృతివర్ణనలు మహామందరములై యుండును శట్టుమూర్తిశైలి ప్రోధనయ్యున్న మృదుమధురమైన పంగీకమున కమృతగా గోచరించును. అలవాజుపాపాంగేశ్వారి నీనవర్ణముల వదక అత్తరింక వర్ణిరముగా నుండును మమచర్మక పంపృక కమునకు కూడ అనువదించబడుటయే దీని కొత్తపృష్ఠమునకు బాధ్యులు. అంధ్రప్రబంధ వాఙ్మయ చారవోరమున దీని బాయకమది యని చెప్పవచ్చును. తరువాతి కవులందరో దీని ననుకరించి యుండుటలే వారి రచనలకు విల్ల మనుచర్మక అనుటేదు కలిగినది.

హరిశ్చంద్రవతోపాశ్వాసమును ద్వ్యశ్వికావ్య మితిని మితిరచన ఇందు నల హరిశ్చంద్ర మహారాజుల కథలు చక్కగా జోడింపబడినవి. రామాయణ కారకకళలకునలె ఈరెండు కథలకు నన్ని జేకపావ్య మంతకాలేకబోయినను శట్టుమూర్తి తన అపూర్వ పాండిత్య ప్రవేశాని శేషములనే అచ్యుతమైన శ్లేష కూర్చి వాని జేకసూత్రమున సంధింప జాలెను ఇతని శ్లేషసంఘటన లైలరిని పొందితలై కళన మును చూచి అచ్చెరువు పొందనివా రుండును, శ్లేష కావ్యమయ్యు ఇందలి వర్ణనలు నవహమందరము లును, రసవంతములులై యొసార్చును ఈ కావ్య బ్రహ్మరంజనమున శట్టుమూర్తి కల్పితానము లెన్నిగా వర్ణకము చేయబడినది.

అప్రదిగ్గజములతోని వాడుగా ప్రవర్తించియు బాయల కాంమున ఉండెవా లేవా అను సంధిపాము కలిగించు వారితో తెనాలిరామశృంగుతోడును, ఈవది చాటుపులును, హరిశ్చంద్రులును అంధ్రదేశమున చాల ప్రచారము పొందినవి ఇతడు రచించిన గ్రంథములు లెండు. ఉద్భూతారాధ్య చరిత్రము, పాండురంగ మహాశక్త్యము. ఉద్భూతారాధ్య చరిత్రము శ్రీ వ్రహ్మరంజనము. దీనిని రచించిన రామలింగ కవి రామశృంగునికంటె కిమ్మిడని కొందరందురు వాని ఇతడే మొదట రామలింగ తయ్యునితరువాత శ్రీష్టనమును స్వీకరించి రామశృంగు దయ్యెనని తోచుచున్నది అప్పుడు కూడ శ్రీ వ్రహ్మ అతనిని శ్రీ ముఖ్యులు లేదు.

పాండురంగ మహాశక్త్యము నీమనదీరమునందలి పుండరీక శ్రేష్ఠముయొక్క మహాత్మ్యమును వర్ణించు శ్రేష్ఠ మహాశక్త్యము. ఇందలి కళ పాండిత్యరాగాను మంది గ్రహావలంబినది. శ్రేష్ఠము, స్త్రీధము, శ్రీ వ్రహ్మ, అను మూడును ఉచితములై యుండు ప్రదేశమేది యను ప్రశ్నకు ఉత్తరముగా ఇందలికళ చెప్పబడినది ఇందలి ద్వితీయాశ్వాసమునందలి పుండరీకవదన వరస కళాగ్రే వరుని పృథ్వాంత మతిరమణీయముగా నుండును. పాండు రంగ శ్రేష్ఠ మహాశక్త్యమును మారించు నితరకళ తెచ్చియో ఇందుగలవు బానిశో నిగమకర్తృకళయు, మూల కళయు ముఖ్యములై నవి పేరయందును, అయిత నియుతుల కళయందును రామశృంగును చూపిన కళా కళనవర్ణ మిట్టి రమ్యముగా నుండును. పాండురంగ

మాదోత్పన్నము కరుంగడు ప్రాతఃమేఱ ప్రణందము. దీర్ఘ వంపశ్చ కవనానమంతోడను. అపరిచిత వర ప్రయోగముతోడను కూడి ఇందరి శ్రుతి పరికలు కొంత స్వేదము కలిగించెను. ఇట్లని రామకృష్ణుడవచ్చుచుట ముచ్చటగొల్పు తెలుగురచన సాగించుచోలేదు ఈ కావ్యమున తెమ్మ. సామెతలును జాతీయములును సందర్భాధికముగా పొడుగడిచిరి. గంభీర భావప్రకటన ముందును, రసపాత్ర రోషమువందనును రామకృష్ణుడు మిక్కిలి చేర్చిరి.

అట్టిదగఁ జేపులలోనిచాడు కాకదోయినను రాయల చారి కాలుమున మండిన మనోకాపులలో నంతుపాల పట్టినవాడి యొకడు ఇతడు కవికర్త రసాయన మను రామోంతరముగల మాంధాకృత చరిత్రమును రచించి శ్రీరంగేశ్వరునితో అంతము చేసెను. ఇతడు కట్ట వంశాదుని కేవలము ఈ వంశాయుడు శ్రీ. క. 1588 వ సంవత్సరములో మంజెనమటకు కావనపాత్ర్యము కలను అందుచే పట్టించాడని శ్రీ. క. 18 వ కళాశ్రి పూర్వాధ్యక్ష మున మంజెనది చెప్పటకు అవకాశము కలుగుచున్నది

కవికర్తరసాయనము అరాధ్యానముల కృంగార ప్రబంధము, ఇందు మాంధాకృతచక్రవర్తి చరిత్రమును, అతడు వినులాంగిని వివాహమాడిన వృత్తాంతమును చక్కగా వర్ణించితివని తన కావ్యమునందలి కృంగార రసవర్ణనమును విష్ణుమాత్రమున యతి విడుచు కాకదో డనియు, శందరినై రాగ్యవర్తరాగ్యవ్రతమున విడుచు యతి కాకదో డనియు అతడు చెప్పుకొని యుండెను ఇందు కొంత అతికయోగి యున్నను ఈ కవి ప్రతిభాశాలి యమటకు సంకేహములేదు. ఈతని వర్ణనలు గంభీర భావోహితమునై మిక్కిలి మహానరములుగా నుండును ఇతడు కావ్యారంభమున రాజులను నరకృత్తిని నిరసించి యుండెను. ఈతనిశ్రుతి వంపశ్చ కవనాన ఘోషము ముయ్యుడు భారాశ్రమి మిక్కిలి రసవంతముగా నుండును.

తెలుగున కవిత్వముప్రాచీనమగునని నదికారత్నము లో అనుకూరి మొల్లి మున్నెవ్వరగి యున్నది. ఈమె కాలుమున వరిగా నిర్ణయించుటకు అభారములు లేవు. కాని పూర్వకవిత్వంలో ఈమె శ్రీరాముని కరుణాక

మండిన కవిండుల పెండ్లిని పేర్కొనియుండవలె, ప్రబంధకాపుల కాంముననే యుండె వని యూహించ వలెగు నున్నది ఈమె కాను గోపవంశ శ్రీకాంకమలేఖని రయితే కవికావ్యముల పేర్కొనిన పెన్నానియున్నది ఈమె మిక్కిలి వినియముగండి. తనకు నిమంటులు, వ్యాకరణాలంకారాది కావ్యములు తెలియవనియు, శ్రీరామచంద్రుని ప్రేరణమునే కా వివాహర సాధన మునై రామాయణమును రచించితివనియు, పవనము ముగ తెల్పియున్నది తెలుగు కవిత్వము చుర్రోకమునై న వంపశ్చ కవనానమంతో కూడియుండక లేటెలుగు మాలంతో ద్వని ప్రభావమై యుండవలె వనియు, తీసి నిశ్చయంతనే వోరు తీయవగురితిని విష్ణుతోడనే యర్థమై యోచనముండవలెననియు, అట్లుగాక గూర్వకములతో కూర్చిన కావ్యము మూగ చెడితచారి ముచ్చటలే నుండుననియు, ఈమె కవిత్వమును గూర్చి తన అతిప్రాయమును వెల్లడించెను. ఈమె తన రామాయణమును శ్రీరామునితో అంతము వాచించెను

మొల్లి తనకంత విశ్వాసంబుకలదని చెప్పుకొని యున్నను ఈమె కావ్యమున పాండిత్యలోప మెచ్చటను కానివినదను ఈమె వర్ణనలన్నియు ప్రబంధోచితమునై మిక్కిలి ప్రౌఢముగా నుండును అందును సాహిత్యగర వర్ణనము లేన కల్పాలంకార పూరితమై ఈమె పాండితీ విశేషమును నలునిదృశముల మాదియవుచున్నది అయోధ్యా కాండము మొదట ఈమె వాచించిన ప్రకృతివర్ణనము మిక్కిలి రమణీయముగా నున్నది, ఈమె మందర, యుక్త కాండములను కొనినెను వి వృత్తముగ ప్రాసవన మిగిలిన కాండములను కాం సంకల్పించినై దివది ఈమె రామాయణమున కత మిక్కిలి వేగముగా సాగిపోయినది సీతావ హరణానంతరము రాముడు దొండె దుఃఖము నీమ కరుణనన విధ్యరముగా వర్ణించినది. అట్లే మందరకాండ మున హనుమంతునితో సీత తన వృత్తాంతమును చెప్పు కొన్న పుట్టుముటాక మిక్కిలి జాతిగొల్పవలె మొల్లి శ్రీహృదయమును వెల్లడి చేయుచున్నది. పాండిత్యపరామర్శ మున నీమె అందెవేసినరేయి. ఈమెశ్రుతి మృదుమధుర వదగుంధికమును, భావంబురమునై వర్ణనల రంజకముగా నుండును.

తెలుగువ పరిశ్రవము అనఁబడు భక్తిగీయములను బ్రాసితవారీతో మొదటివాడు కాళ్ళపాక అన్నమా చార్యుడు ఈతడు (క్రి. శ. 15 వ శతాబ్ది ఉత్తరార్థమున జీవించియుండెను. ఇతడును, ఇతని పంతులవారును శ్రీశీరుషుడే వేంకటేశ్వరునివారి పన్నిదిని పరిశ్రవ వాచార్యులుగ నుండిరి. ఇతడు భక్తిశృంగారమయములైన పరిశ్రవమున రచించి స్వామిపన్నిదిని పాఠమందెడి వాడట. ఇతని గీయములు కావ్యపూరితములును వృత్తు మధుర పదలంఘనములైన దుష్కీతి పృథ్వీముగా నుండును ఇతడు తన గీయములతో పందెంబోధితముగ నుండునట్టి కావ్యమగునట్ల వాడియుండెను ఇతనికి పద కవిశాసితానుపాదము పాఠ్యమైన నీరుదహమముకలదు.

అన్నమాచార్యుని కుమారుడు పెదతెలియవారాచ్యుడు. ఇతడు భృష్టదేవతాయలకు పనుకానితడు. తెలుగువ పదలైన కవలలు తెలుఁబడివారీతో పింపాగిరి వనవ ములను రచించిన భృష్టమూచార్యులు మొదటివాడు పెంజవరాడు పెదతెలియవారాచ్యుడు ఇతడు రచించిన పదవములకు వేంకటేశ్వర వనవములని పేరు ఇదియును పింపాగిరి వనవములనెవరే కట్టుకుననకుమిది కాదనియ విన్నవములు ఇది ఛందోరహితములైనను కాళరాగ నమస్వీతముగా పాఠులకు అమెలైనవి అశ్వనిదేవన రూపములును, ప్రవత్తిపూరితములైన న ఈ పదవములు భక్తిభావభరితములైన కళకములందలి పద్యములను రోశి యున్నది. ఇందలి రచన అలరియలలి కావ్యములతోగూడి విస్తృతమై దుష్కీతి క్రవచానందకరమై యుండును ఇది కాక ఇతడు శృంగారశీర్షము, శృంగార దండకము, శృంగార వృత్తకళము, వేంకటేశ నిత్యకళము, వేంకటేశోదాహరణము, చక్రవాళమంజరి అను వృత్తు లను కూడ రచించియుండెను. ఇతని కవిక భావాలిష్టి కలిగి బ్రాహ్మణాశమై విరాజిల్లుచుండును.

కాళ్ళపాక శిష్యుకృ (శీరుపలాలం) ముక్తరాకల్యాణ మను ద్విపదకావ్యమును రచించెను ఈమె పెదతెలియవారాచ్యుడకు పవిత్రశిల్పి ఈ ముక్తరాకల్యాణము పరిమాణమున ద్విపదయ్యది రచనంతముగా నుండును. ముద్ర పిద్దుడయిన పేరుకూడ వేంకటాద్రి తన విజయవిలాస మందలి ముక్తరాచరియమున ఈమె కావ్యమును

కెక్కురోట్టి అనువరించిపట్టు కనఁబడుచున్నది. ముక్తరాచ్యుడను చిత్రించుటతో వేంకటాద్రికంపె శిష్యుకృయే ఎక్కువయ్యె మామెనది విమర్శకుల అభిప్రాయము.

కాళ్ళపాక చిన్నప్పి పెదతెలియవారాచ్యుడతనయుడు, ఇతడు అష్టమహాక్షికల్యాణము, పరమమోగినిలాసము, ఉపాధరిణయము, అష్టమూచార్యరచితము అను బాలుగు ద్విపదకావ్యములను రచించెను. “చిన్నప్పి ద్విపదకళగన” నను పద్యమున “చిన్నప్పి నఁజీవ చిన్నప్పి తుళదే మధుర మంతాలములకు పదములతో ద్విపదలనుకూడ వినుపు అనిపనకుండ రచించుటలో ఈకవి బాధ చేర్చుచి. దీక్షము నకు చేయ ద్విపదలు రచింపగల నని తీతడు చెప్పెనాది యున్నాడు అష్టమహాక్షికల్యాణారంభమున తీతడు కామ ద్విపదరచనలో అవలంబించిన అవతములను దిన రింది యున్నాడు

చిన్నప్పి అన్నయైన చినతెలియవారాచ్యులుకూడ కవియే. ఇతడు అధ్యాత్మ శృంగార శీర్షము, అష్టకాదా దండకము, పరిశ్రవ అవతము అను పద్యకావ్యము రచించెను. ఈచరిత్రన అవత మిహి కాకయైన అన్నగూ చార్యులు సంస్కృతమున రచించిన గ్రంథమునకు తెలుగుచేత ఇతడు అష్టకాదాదండకమున తనకు సంస్కృత ప్రాకృతార్థభృష్టకావయములకు పాఠపీఠ్యమును ప్రదర్శించెను ఇతని కుమారులైన తిరువెంగళవృ మయ్యులుని కావ్యప్రకాశకు మహావిశిష్ట అను బ్యాఖ్యాన మును, అనురకోమునకు కాళిదాసోధిక అను తెలుగు టీకను రచించెను. అంబ్రామనకుముకూడ ఇతని రచనయే అని కొందర అభిప్రాయము.

తెలుగువారి తెంగయమాధ్యము (క్రి. శ. 1580) విజయంగళుడను నామాంతరముగల తిలూకుడను కవి సంస్కృతమున రచించిన శ్రీభక్తశక్తిబాహ్యమునందలి మూడుపదలకు శ్లోకములు మూలమునందలి భావములు తెదేకుండ అతి మధురముగ అనువదింది యుండెను.

కాచె పరవృషి పిల్లేశ్వరవల్లికమను చారిత్రికకావ్యము రచించెను. దీనికి ప్రకావచరిత్రము, కాళియరాజ వంశాశక్తి అని నామాంతరములు కలవు. పరవృషికాం మిదమిష్టమని విద్యయించుటకు పిలువెడునాని తీతడు ప్రకావచరిత్రని అధ్యయమునందలి కథలను చేర్చుచును

కుమ్మరి మొల్లమగుడ 'సీ'లోని యందుకులే అమెన
అర్పారీడునై యులెవని తీసింపవచ్చును. దీనినిబట్టి
ఇతడు [క్రీ. శ. 18 వ. శతాబ్ది పూర్వార్థమున మొదటిది
రెప్పవగును. సీవాచమారకుడు రెప్పన కళమ అమన
రిందియు, బాగదాళుని అమనుతి పదవియు వాను అ
రాజవంశావళిని రచించి పని పర్యవ్యయ్యయంతెను.
పారశీపరమేశ్వరులు కైలాసమును వీడి వర్ణాశీవర్ణ్య
రులుగా అవతరించిన వృశాంశముతో ఈగ్రంథము
అరంభమగుచున్నది. దీనినిరేవచామమూరునై వ మారవ
వర్ణ కటకబల్ల పుల వోడించి కా. శ. 280 వత్సరమున
సింహాసనము పధింపించెట్లు ద్వితీయచరిత్ర రెప్పచున్నది
ఈవని సంశయములే భవనై కమల్లము బుంబెను అతని
కుమారుడు త్రిపువనమల్లుడు. ఇతని సుతుడు కాళి
ద్రోలరాజ ఇతడు [క్రీ. శ. 1088 ప్రాంతమున ఉరుగల్లు
పట్టణమును స్థాపించెను. దుద్రచేపుడు, నువోలేపుడు అను
వాడు ద్రోలరాజ కుమారులు ద్వితీయ చరిత్రమిట్టి
గణపతిదేవుడు దుద్రచేపుని కుమారుడేమోయని సంశే
పాము కలుగుచున్నది. చెల్లూరుమండి తిక్కన దీని
యాశనవర్ణి గణపతిదేవుని రచించినట్లును, గణపతిదేవుడు
తేనలను పంచి మనుమనిధ్రుని రాజ్యస్థాపించుని వానించి
పట్టును ఈ గ్రంథము రెప్పచున్నది. దుద్రపట్ట గణపతి
దేవుని భార్యయని ఈ గ్రంథమున చెప్పబడినది. ఇట్టి వే
ఇంకను సెమ్మ. దారకాట్లించి కలవు. ప్రచారదుద్రుని
చరిత్రమిందు విపులముగ వర్ణింపబడినది. ఈవందర్శమున
అన్యథములు పుక్కిటిపురాణములు మొందుగా మున్నవి.
ఇచ్చట ఉరుగల్లు నగరమును పని నరముగా వర్ణితమైనది.
అవగరము నై కవము, అందలి గురులు, గోపురములు,
వివిధవర్ణముల ప్రసలు, ప్రచారదుద్రుని ముఖ్యోత్సాహులు
అప్పుడు ప్రదర్శింపిన కవులు మున్నగు విషయము
లెన్నో ఇందు వివరింపబడినవి. మహావ్యూహియులు ఉరు
పారులు ఉరుగల్లునగరమును ముట్టడించెయ్యి ప్రచార
దుద్రుని ప్రచారమున కాగలేక పారిపోయి రవియు
వర్ణాశీవర్ణి కాళియ వంశమున కొనగిన వేయినిండ్ల
పరిమితి విందిపోవుటచే చివరియుద్ధమున ప్రచారదుద్రుడు
చెరకట్టబడెనయి, తరువాత అతడు విడువబడి గోవావరీ
పడియెనై కర్ణమయ్యెనయి ద్వితీయచరిత్రము నుడుపు

చున్నది. ద్వితీయ చరిత్రమున కొంతభాగము వచన
రూపమునను కొంతభాగము ద్విపద రూపమునను వ్రాయ
బడినది. ద్విపదభాగముకంటె వచనభాగమే పరవముగా
మున్నది. మొత్తముమీద రచన అగ్రాధమును బహుదోష
యాచితమునై యున్నది. ఈ గ్రంథమున విషయ
ప్రాధాన్యమేకాని కవిత్వాప్రాధాన్యముతగా కావరాదు.
అందుగురి వెంకయ్య అను కవి ([క్రీ. శ. 1880)
వరసతి విషయ మను పోక భారత్రక కావ్యమును వ్రాసి
అళియ రామరాయల మునిమనుమనైన వ కొండరామ
రాజులని అంకితమిచ్చెను ఈ గ్రంథమునకు రామరాజయ
మను నామాంతరము కలదు ఆ కావ్యమున విషయనగర
రాజులు వరసతులను పేరులెను అందులేకనే కవి తన
గ్రంథమునకు వరసతి విషయ మని పేరుపెట్టెను. ఇందు
అర్హిటి వంశమువారి విశ్రమనై కవములు వర్ణింపబడినవి.
కాళికోట యుద్ధమున రామరాయలు మరణించిన
వృత్తాంత మిగ్రంథమున చెప్పబడియుండలేదు. రామ
రాయల కమ్మునై వ తిరుమల రాయలయు, అతనికుమారు
నైన చీరవేంకటపతిరాయలయు పరిపాలనను తిందు
వర్ణింపబడినవి ఇందు చెప్పబడిన చారిత్రాంశములు
సెమ్మ. యభ్యర్థములుగానే కావలెనున్నవి. ఇందలి
వస్తువు చరిత్రప్రచారమైనను వెంకయ్య దీనిని కడు
వరసముగ రచింపజాలెను. ఇం కాత దర్శనార్థము గర్వ
కవిత్వముమహాద వ్రాసియుండెను. ఇతనిచేరి మలక
మంకరనై పర్యుజన మతోద్రమగ మున్నది
ఈ కావ్యమున రచింపబడిన మరియొక చారిత్రక
కావ్యము కృష్ణరాయ విషయము. దీనిని రచించినవాడు
వేంకటాద్వైతుడు ఇతనికి కుమారభూటణి అను నామాంత
రము కలదు. శ్రీ కాళహస్తిమానోహర్యము రచించిన
భూటణి తన పితృభావయిని ఈతడు చెప్పకొనెను. ఇతడు
వరసతి విషయ కృతిపతియైన కొండరామరాజు కుమారు
నైన వ అర్హిటి చివ వేంకటరాయని ప్రేరణమనే ఈ గ్రంథ
మును రచించి శ్రీరాముని శంకము వానించెను దీనినిబట్టి
ఈతడు [క్రీ. శ. 1860 సంవత్సరము ప్రాంతమున ఉరిచెడి
రెప్పచున్నను. ఇందు కృష్ణరాయల వర్ణాశ్రమమును
పరిపాలన ప్రమమును విపులముగా వర్ణింపబడియున్నది
రాయలు తిమ్మరుసు పాయమున రాజ్యమునందలి అంతర

వర్ణవర్ణము చక్కఁబెట్టి తరువాత వందయోజనము జయలు చేసెను. మంరాచందు రక్షణమునకేగి ఉప్పువూదు, కప మముద్రములతో గంగరాజు నోడించెను. ఏమట్లు రాయ నూరు, ముదగల్లు కోటలను పార్వతీనము చేసికొని కృష్ణా వడికిరమల మహమ్మదీయుల నెయ్యి క్షణముల వరకా వింపెను. తరువాత అతడు కలకము జయించి కళింగరాజు కూతురైన తమ్మారేచిని పెండ్లియాడెను. ఈవిధముగా ఇందు కృంగారవరమునకుకూడ మంతప్రదేశము లభించుటచే కుమారధర్మార్థ తనవంధ్యమున ప్రబంధరేఖము లయిన వర్ణవల కావించెను. వీరవరసోపనమున ఇతడు మిక్కిలి కేర్పు ప్రదర్శించెను. ఇతనిపై మంతమును వరసమునై యొప్పాడును. కావ్యారంభమున ఇతడు కావించిన విశ్వానగర విశ్వాన పృథ్వాంతమును, అనగర వర్ణనమును మిక్కిలి రమణీయముగా వున్నది. ఇతని గ్రంథమున చారిత్రముగా చూచిన కొన్ని పౌరపాట్లు కావలయున్నవి. కులన వరసచాయకుని తరువాత వీరవరసోపనారాయణక కృష్ణరాయల వీరిసోదనము వర్ణింపబడినది. అతడు ప్రాచీను, ఈ గ్రంథమునందలి అంశములు పెక్కులు రాయపాతమునందలివానితో పోలింపబడుచున్నవి. కృష్ణరాయ విజయమునకు ముందు కుమారధర్మార్థ పాచికి వర్ణితము, ఇందునుకీ వివాహము అను కావ్యములకుడ రచించియుండెను.

కందుకూరి దుర్రకవి క్రీ. శ. 17 వ శతాబ్ది పూర్వార్థమున నుండెనని కొందరును క్రీ. శ. 1550 నుండి 1580 వరకు పాలించిన ఇలహింషానంద చింతలపాలెమును అగ్రవంశముగా వదలిన దుర్రకవి అతని యగుటచే క్రీ. శ. 16 వ శతాబ్ది ఉత్తరార్థమున నుండెనని కొందరును చెప్పుచున్నాడు ఇతడు సుగ్రీవ విజయ మను యక్షగానమును, నిర్మలకోపాశ్వాస మను ప్రబంధమున రచించెను. సుగ్రీవవిజయ మంతవరకు లభించిన యక్షగానములలో మొదటిది వీశాక్షేపణ పరాయణమైన వచ్చిన కామలక్ష్మణులను హనుమంతుడదర్శించుటతో ఇది మొదటిది కావలసినంతవరకు సుగ్రీవుడు పట్టాభిషిక్తుడగుటతో ముగియుచున్నది. కావీమరణములతోయే కాక శ్రీరాముని దూరదీప్తు మందు కరుణలన భరితమై పృథ్వయ ప్రాచీనముగా వున్నది ఇట్లే కావీమగ్రీవుల యుద్ధము,

సప్తకాళభంజనము మున్నగు ఘట్టములందు వీరవరము పోషించబడినది. ఇందు ద్వివిధము, దరువులు, ఆర్థవర్ణి కలు, పీఠలు మున్నగు లేకరచనలు కలవు. నిరంకుశోపాశ్వాసము కందుకూరు గ్రామమున వెలసిన రోమేశ్వరున కంఠమున చేయబడినది. ఈ ప్రబంధమున నిరంకుశధను పార్థక కామలేయుడుగ్రాహ్యైలాదుని పాపాపిక ప్రవృత్తి వర్ణింపబడినది. ఈ కథ పెక్కునిరమల తెలిసి రామకృష్ణుని విగమకర్తృకము పోలియుండును. పంజోగ వర్ణనమున తగులొనియు, పాపముకొందరివాడు కలదా యిది ధర్మశిలువను రాజు అడుగు చాచికి సమాధానముగా పులస్త్యమహర్షి ఈ కథ తెలిపించెను. వీశ్వమాక యొక్క శ్రావ్యమును, నిరంకుశుడు శీర్షదేవాలయమున కివలింగమును చూచి కపటోజాడమాడరమ్మని బలవంతపెట్టిన పుట్టుమున ఇందు మిక్కిలి రమణీయముగా వర్ణింపబడినది. పురవర్ణకావల సంధ్యమున ఇందు పసుచరిత్రకీమలు మృదుముగా కనిపించును. దుర్రకవి ఈ శతాబ్దారంభమున ప్రకటించిన పరమాద్ధమేమియు లేకపోయినను, సరసమైన పైచిరేఖను, అందందు కావలదు ప్రాళ నవృద్ధికీమలలేకను, కావీయములైన వామకులలేకను, ఈ ప్రబంధమును పశ్చిమజానంద సంధాయకమును కావించకావలెదాదు.

ఈ యుగమున తెలంగాణమునందు కొన్ని ఉత్తమ కావ్యములు వెలువడినవి అందు పెక్కు కావ్యములు సుహమ్మదీయ రాజాలయ వారి పాపములయందు పోషణము పందియుండుట గమనింపదగినది. చరిగింద దర్శింప ద్విశతావధమును ప్రాచీనిత్యాశ్వాసమని మంత్రి యైన ఎమ్మలవల్లి పెద్దామామూర్తికి అంకితము చేసెను. ఓరుగల్లులో దొరకన యొక కావనములపై చిత్తాపుశాసను ఈ ఆంధ్ర వీర శీఖరు డనియు, క్రీ. శ. 1604 నాఁ ప్రాంతమున సుహమ్మదీయులనుండి ఓరుగల్లుకోటను వశపరచుకొని సమర్థవత్ పాలించి పనియు తెలియచున్నది ద్విశతావధమునందలి కథ ప్రవృత్తిధర్మరామము నుండి గ్రహింపబడినది. సేయవల తనవల్లది మిక్కిలి చిత్రముగానుండును ఇందెదవెడ చిత్రకవిశ్వముకూడ కావనగును. కీ. శీ. విలకము క్రి లక్ష్మీవరసోపాం పంతులు గారు రచించిన ప్రధర్మమైన గయోపాశ్వాస కాటకము

నందరి కళల మూలములైన గ్రంథములలో ఇదియు పోకట్టి. ఇందు నిరవసరము మిక్కిలి నిర్దుష్టముగా వర్ణించబడినది.

పారిశ్రామిక అను కవి (క్రి.శ. 1580) వరాహపురాణమును తృప్తిపూర్వముగా, భాగవతమునందలి పుష్కరాంశ చాంద్రకవచనములను, వరసింహ పురాణము అను గ్రంథములను రచించెను. ఇందును తృప్తిపూర్వములు మూత్రమే ముద్రితములైనవి. ఇందు వరాహ వరసింహ పురాణములతోపని మిగిలినవన్నియు శకవచనీకములు చేయబడినవి. వరాహపురాణము విజామురార్జును నందరి ఐహ్యంమెట్లు గ్రామమునకు కరణమైన కొలిపాళ పట్టణమునకువచ్చి కంఠము వారిచేయబడిన పారిశ్రామిక తృప్తిపూర్వమును పూర్తిగా అనువదించి యుండలేదు. అందరి విస్తరణోత్తర భంజమును మూత్ర మైరాజాననములలో రచించెను. ఇందు విస్తరణాభివృద్ధి, తులనీ పరిచితములు మొదలగు కష్టప్రధానములగు కళలు వర్ణించబడినవి. ఈగ్రంథము శ్రీరంగేశ్వరికి అంకితము చేయబడినది. ఎట్లాగనైన నరసింహ పురాణమునందలి పూర్వభాగమును మూత్రము రచించియుండుటచే, పారిశ్రామిక తృప్తిపూర్వమును మూత్రము అనువదించి యుండెను. ఈగ్రంథము వచన కావ్యమని పేర్కొనబడినది. నిజమునది వర్ణనాత్మకమైన చంపూకావ్యమే కాని వచన కావ్యముకాదు. పారిశ్రామిక రచన ననుసంపన్నురాంధ్ర పద భూయశ్చమై మిక్కిలి మధురముగా నుండును.

తెలుగునందరి మొదటి అచ్చ తెలుగు కావ్యము యయ్యా చరిత్ర. దీనిని రచించినవాడు పొన్నికంటి తెలగప్ప (క్రి.శ. 16 వ శతాబ్ది తీర్థభాగము) ఇతర కావ్యములు ఇలహిం తుమ్మలగు సామంతులైన అమీనులను అను మహమ్మదీయ సరకాయన కంఠము చేసెను. ఇట్లు మహమ్మదీయ ప్రభువున కంఠము చేయబడిన మొదటి గ్రంథ మిదియే. ఇందలికథ భారత భాగవతములనుండి గ్రహించబడినది. తెలగప్ప యయ్యాచి చరిత్రము నందలి శృంగారభాగములలో ఎక్కువ ప్రాధాన్యమిచ్చెను అచ్చ తెలుగును చేరువను ఇందు తదవసరములైన పదములను కృత్రిమములైన సమాసములును పెక్కు వానినియును,

తెలుగున అచ్చ తెలుగు కవిత్వము అను ప్రత్యేక సంప్రదాయమునకు చారిత్రాత్మక చాందిని సాధ్యమైనంతవరకు రచిత్రముగా వెలయుచిన తెలగప్పి తంజయ్య ప్రకాశం దియును ఇతని ప్రత్యేకవర్ణనలురచయములును తీరాత్మ భావపూరితములైన మహాపాఠములుగా నుండును.

అద్దంకి గంగాధరకవి తనవివేచనలో పాశ్చాత్యమును శృంగారప్రబంధమును రచించి గోలకొండ నవాబైన ఇలహిం తుమ్మలకు కంఠము చేసెను. ఇందలి కథ భారతమునుండి గ్రహించబడినది. ఈప్రబంధము వచన బంధురములైన కల్పవలతోహాది సమచరిత్రము తలచియుండును.

వై యయ్యాచి నిలాస మనుచేర్చి ద్విజానాయకచరిత్రమును ప్రబంధమును రచించిన పాఠకు శిష్యులు మహమ్మదు తుమ్మలభాగములలో గోలకొండకు కరణముగా నుండెను ఇతడు వైష్ణవమతాభిమాని, తన కావ్యమును శ్రీరామునికి అంకితము చేసెను. ఈప్రబంధము అత్యంత శృంగారమయమై అచ్చుచ్చుట వర్ణనాత్మకమగునాక అతికమించిన స్థలమును అవసర ఇందలికథ రమ్యము భావములు గంభీరములు. రచన మధురము వేదాంతో త్యమువలని కీర్తి ఇందు చక్కగా ప్రదర్శించబడినది.

మల్లాధర్మి అను కవి క్రీ.శ. 16 వ శతాబ్ది అంజమున మొదట నమిలమునందలి తీర్థవనోయ రాజాధిపతి రాజ్యముచేసిన రెడ్డిరాజులవంశమునకు చెందినవాడు. ఇతడు పట్టుకవర్తి చరిత్రము, శివభక్తిోత్తరము, వర్ణ పురాణము అను గ్రంథములను రచించెను. పట్టుకవర్తి చరిత్రమున పారిశ్రామిక చరిత్ర అగు అర్ధము చక్రవర్తంబు కథలు వర్ణించబడినవి ఇందు ప్రబంధసామాన్యములగు వర్ణన లన్నియు గోచరించును. ఇందలి రచన శైవభావంబాధములతోహాది సమచరిత్రరచనను తలచియుండును. శివభక్తిోత్తరము శివ పారమ్యమును తోరించు గ్రంథము ఇందు వై సమచరిత్రమును, వేదాంతము, వైచారములు వర్ణితములై యున్నవి. మల్లాధర్మి శైవసామంత్రి అంజగా యశ్చింతవికతమున అతని వర్ణపురాణమునందలి కవిత్వము మంతమును సహజములైన అలకారుచుండును. ఇందలి భాగవత ఆధారమున రామాయణకథ చెప్పబడినది. చాట్టిరాయాయణము

అంధ్ర బాష్పయ తపిత్రము-II

నందరి కళకును ఇందరి కళకును కొన్ని కేదములు కావ
వచ్చుచున్నవి. మల్లారెడ్డియే అతని కంఠియులును కెన
కట్టవరాయలును. ఈతని పోదరులలో కామిరెడ్డి, ఎల్లారెడ్డి
అనుబారు పాపాశ్వత్థియులై కవులను పోషించి
చారివలన కావ్యము లంశము పొందినట్లు తెలియు
చున్నది. మల్లారెడ్డి కావ్యములం దతని వివరణలమును
ప్రాశస్త్యకీర్త్యుల రక్షణగా తెల్లదిచేయబడినది.

దక్షిణాంధ్రయుగము :- ఈ యుగమున అంధ్రదేశ
ముననేకాక మధుర, శంకాపూరు, పుమకోట, శిరిశి, మైసూరు మున్నగు దక్షిణదేశపు రాజ్యములందు
నూత్ర అంధ్రబాష్పయము వర్ధిల్లిన ఇందు ముఖ్యముగా
పేర్కొనదగినది మధుర, శంకాపూరు వాయవ్య రాజ్య
ములు ఈ రాజ్యముల స్థావరమునుగూర్చి శ్రీ బా.
నెలమూరి వేంకట రమణయ్యగారిష్టు చెప్పుచున్నాడు :-
విజయనగరరాజు లారంభమునుండియు మహమ్మదీయ
రాజులతో పోరాడవలసి వచ్చుచుండెను. అందుచే రాజు
విస్తృతమైన సేవయు, రసమును అవశ్యకము లగు
చుండెను. భూమినుండివచ్చు ఆరాయమును నైవ్య
పోషణమునై వినియోగించు విషయమున రాయలతో
బద్ధత వలంబించెను. లేవలేయ, బ్రహ్మచేయములు కాక
మిగిలిన గ్రామము లన్నిటిని అతడు భండారాద
గ్రామములు, అమర గ్రామములు అని రెండురకము
లుగా విభజించెను. రాజు భవనాయకులకు కొన్ని నింధ
వములమీద ఇచ్చు గ్రామములకు అమర గ్రామము లని
పేరు. యుద్ధము సంభవించునపుడు నిర్జిత పంఖ్యగల
గజాళయలతో వచ్చి పాయముచేయుట, పీఠము
నిర్జితమైన కొంత భవనము కప్పముగా నొనగుట అను
రెండును ఈ అమరభద్రత యందలి ముఖ్య నింధవములు.
రాయలసరకానంతరమును, రాజవంశగతి (తల్లికోట)
యర్ధాంతరమును విజయనగర పామ్రాజ్యమున వర్ధి
ల్లిన ఆరాజుక పరిస్థితుల వనకాళముగా గైకొని ఈ
అమర వాయకులు పరివ్రతములందలి అమరరాజ్యముల
వాక్రమించుకొని నూతన పరిస్థావములకు స్థాపించిరి
ఇట్టి వారిలో మధుర, శంకాపూరు, శిరిశి రాజ్యములు
ముఖ్యమై వర్ధిల్లెను. ఈ రాజ్యములు దక్షిణమునకు నుండు
టలే వివిధ క్రమభయ మంతగా లేకుండెను. అందుచే

పాదవంశమునైన బాష్పయములనుండి వచ్చు యెమును
యలేవముగా అనుభవించుచు నంతటి పాపాశ్వత్థయలతో
కాలక్షేపము చేయుటకు ఆ రాజుల కవకా మేర్పడినది.
రాజున శంకగతి యర్ధాంతరము విజయనగర పామ్రా
జ్యము మహమ్మదీయలకు దుండగములకు నెలవయ్యెను.
ఆ కార వదలేక చలువురు బ్రాహ్మణులు, కవి, గాయక
నర్తకాదులు తమ విభాగములను వీరి దక్షిణమునకు
వలసపోయిరి రెండునైన బాయకరాజులు వారి కాలయ
మిచ్చి పోషించిరి. ఈ విధముగా దక్షిణదేశము అంధ్ర
బాష్పయోభ్యుద్ధి కావ్యదమగుట సంభవించెను.

దక్షిణాంధ్ర పాపాశ్వత్థయము గూర్చి ముఖ్యముగా
మామ అభిప్రాయములు కలవు. అప్పటి కవులు కాపా
విషయమున బాష్పయ వంశప్రచారమును పరిగా వనున
రింప లేదనియు, వారు పశ్చిమా మర్యాద కట్టికొనించి
దున్నితరమును అగుపావకము నగు కృంగార రస
మును హెచ్చుగా వర్ణించిరనియు, ఈ యుగమున ముఖ్య
మైన ప్రతిభ క్షిణించి పోయినైన అనుకరము ప్రతిభ
దనియు ఆ మాధవవాదములు. నిజమునకీ అభిప్రాయము
లన్నిటి పాపాశ్వత్థయవందలి పకడకమును బట్టియు పర్యవ
సత్తించి కాని వర్ధ రాజ్యవశము వేదగతవికాపు మరియు
పాపాశ్వత్థయన రసమునకీ ప్రాకాశ్యముగాని సేవల
కాచకుగాని ఉపదేశమునకుగాని అంత ప్రాకాశ్యము
లేదను విషయము దృష్టియర దిడికొని చూచినచో ఇది
తొలగిపోవును. ఈ కాలమునందలి కవులు వృత్తించిన
వివిధ మాతన కావ్య ప్రక్రియలను పరికించువారికి వారు
ప్రతిభాపాములు కారని వృద్ధము కాకనూనెను. వలంబ
ములేకాక యక్షగానములు, గేయములు, వదనములు
ఈ కాలపు పాపాశ్వత్థయవని నై విధమును పుట్టిని
చేకూర్చినది. మరియు మధుర మంతలమైన కావ,
వంధ్రపాములు కాలబంధులములైన కళాగమమున
కాలంకము కల్పించెడి మందర వర్ధనములు, రమణీయ
కల్పనతో కూడిన కళానిర్మాణము తమృద్య పాపాశ్వ
యతో పోల్చిచూచినచో ఈ కాలపు పాపాశ్వత్థయవకు
నై కల్పయము చేకూర్చుచున్నది. అందుచే దక్షిణాంధ్ర
బాష్పయ ముంధ్రకారితీ కలంకారవీగాని అభిప్రాయము
కాదనుటతో సరిపేచుములేదు.

మధుర బాంబాళామల రాచవ తంగడి యుద్ధా
వంశమును, తంజావూరు బాంబాళామలమునకు వచ్చు
రేండ్లకు పూర్వమును, స్థాపించెడివట్లు ఇటీవలి పరిశోధన
ముల నంద తెలియుచున్నది. మొట్టమొదట ఆంధ్ర
బాష్కరులను దక్షిణదేశమున ప్రవేశింపుట కి బాంబా
ళామల కారణము లని నలుపురు తలంపురు. కాని
అంతమునలే ఆ బాష్కరులు మచ్చట అడుగుపెట్టె
వనుటకు నిదర్శనము లున్నవి. అచ్యుతదేవరాయలు (క్రి.శ.
1522-42) ఆంధ్రకాచాళిమూర్తియై ప్రతి సంవత్సరము
శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామికి సత్కావ్య ప్రబంధ పుష్పమును
సమర్పించెడివాడట. అతని అడుగుజాడల వసువరించి
మంత్రి, బాంబాళా సామంతులును కూడ కవులను పోషించి
చారిణి రసవంశములైన వాళ్ళములను రచనకై కాచా
నేడ కాచింప మొదలెడిరి అట్టిచారిణి బాంబాళాపుర
మండలమునందలి శివస్థి ప్రాంతమును బాంబాళా వంశ
మున పాలించుచుండ గోళ్ళవంశపు బాంబాళులు
ముఖ్యులు కాదు గోళ్ళ బుర్రేండ్లమీ కుమారులు.
చారిణి బాంబాళువై అమవంతు తన అప్పయగు పెద
బాంబాళువే పర్యవేక్షణకు తిరువేంగళ కదిలే తమ
ఇంజేక్షియై చోళ్ళ-బాంబాళు చరిత్రమును ద్వీపక కావ్య
ముగా వేర్పించెను ఈ కారణములే ఆంధ్ర వరప్రభుని
కొలుకొల్ప దక్షిణమున కాకర్షించిన గౌరవ మీ గోళ్ళ
బాంబాళులే రెండవవి ఉన్నది. కాని అమి వచ్చుట
వీరముగా ప్రత్యింది వివిధ కావ్యపుష్పరసములచే
నారాధించినవారు మధుర తంజావూరు బాంబాళులే యమ
టకు పరివహించ వలసినవారేదు

దక్షిణాంధ్రయుగమున బాష్కరులవాసాని వివిధ
దేశాలలో ప్రవహించినది అందు వర్తములు, గేయ
ములు, వచనములు, యక్షగానములు ముఖ్యములై వని.
అప్పటి వర్తకావ్యములు ప్రబలములే. గేయరచన
అప్పుడు విరివిగా పొగుటకు యక్షగానములలో అని
ప్రభావప్నవ మాక్రమించుటయే కారణము. పంకి ర్తనలు,
అల్పావ్యక్తి కర్తనలు, కీర్తనలు, దరువులు, వదములు అందు
ప్రధానములై వని. కొరవంతి, కీర్తి, రోపవంశ, అగ్నిదేవ,
కోగి, గిందు మున్నగు బాష్కరదేశములకు అమగులముగా
ప్రత్యేకములైన గేయములను పొందుచుండెడివారు.

తీత్రయ, విజయరామపురు, రంగామృత, వీరయ్య
మున్నగువారు వర్తరచనందుకు, బాష్కరరాచ పంకి ర్తన
రచనయందును వాని తెలిసిరి

వచనకర్త రచనలు 15 వ శతాబ్ది ముందుకూడ
అందు రెండు దేశములమున వర్తమయ్యెనను అవి
కొల్లలుగా రచించెదలకు దక్షిణాంధ్రయుగమునకే.
ఇప్పటి వచనరచనలు రెండు తెగలు. బాంబాళామలలో
ప్రాయబడినవి, గ్రాంథికములు బాంబాళామలమునటి
చారిణి వచనములలో బాంబాళామల వాడందినవి.
గ్రాంథిక రచనలు చెప్పి పురాణములను ప్రబంధములను
కుమ వచనకర్తలములు, ఇది అప్పటిచారిణి ప్రాచీన
గ్రంథములైన గల అలహవంశమును తేటతెల్ల మొదలించు
చున్నది.

యక్షగాన మొక బాటక విశేషము. విజయ
రామపురు మున్నగువారు తమ యక్షగానములను
బాటకములయ్యే వ్యవహరించిరి. ఇది క్రి.శ. 15 వ
శతాబ్దిముందున్న ప్రభావమున నున్నది అప్పు కవి
పూర్వపు బాటకకు తెప్పయను వానిని పేర్కొని యుండ
లేదు. ప్రాచీన కావాలందలి దృశ్యరచనలు కొరవంత
లనలకు వనియు, కొరవంతు అమి అమికాళిబారు
ముందు వానిని ప్రదర్శించెడివారనియు, విష్ణులు అమి
తేక యతులు అనువారు వానిని పేర్కొంటులే వాని
యక్షగానములను పేర్కొన్నవనియు, కీ. శ్రీ ప్రభావర
కావ్యములుగా తెలియువాడు, కొరవంతి అవగా
పరుకతను మొదట యక్షగానములలో ప్రవేశపెట్టినవారు
తంజావూరువారి అగుటచే కొరవంతులమున యక్ష
గానము లుత్పన్నము అయ్యెననుట యుక్తము
కాదనియు, అది పునఃప్రచారము నిమిత్తమై ప్రచరించి
కొలుక కొయ్యోద్యమ మాలమునను కొలుకొయ్యం
మూలమునను ప్రదర్శించెడి తరువాత నుమాల
ప్రదర్శించిన మూగబాటకములై విష్ణులు గర్వవర్త
గేయములతోకూడి యక్షగానము అయ్యెననియు, తొడ్డ
యుగమునుండియు ఆంధ్రదేశమున అట్టియక్షగానములు
అను జగ తెగవారు వివరించుచుండి రనియు, వారిని
యక్షగానముల యుత్పత్తిని పంబంధమునందునయు
ఇట్టివి సంపృక్మునకుకూడ ముందె వనుట కాధారము

అంధ్ర నాట్యము దర్శితము - II

లుండుటనే నేలం జేరిరవన లని చెప్పటకు నిలు లేదనియు, తెలుగు యక్షగానములను చూచి తమిళులును, కన్నడులును తమతమ భావంతో చానిది రచించి రచియు, తంజావూరు కవులు చానిలో పెన్నిమార్పులు చేరి చానిది వచ్చెడి కలిగించి రచియు, యక్షగానములలో పాత్రధోషముననే కాని కళాకల్పనమున కంత ప్రాచూన్యము లేదనియు, శ్రీ డా. నే వేంకటరమణయ్య గారిత్రాసార్య పడుచున్నారు

తంజావూరు రాయలకళాశాలముమాట దివ్యంతరేవ్యుల వక్రమున వాచువాడు రఘురాజుభాయకుడు, (శ్రీ క. 1814 - 1888). ఇతడు వర్తమానముల రాయలచారి జేయని చెప్పదగినవాడు ఇతడు మహారు వంద గ్రంథములు రచించెను చానిలో రామాయణము, హస్తీ చరిత్రము అను రెండు గ్రంథములు మౌక్తమి లలింపు చున్నది. ఈ రామాయణమైనను సమగ్రముగా లేదు. ఇందు భాగవదోపశంష వాగ్దన అశ్వాసముతో కొంత భాగము మౌక్తమి పాఠముననున్నది కళ తోసలకే వర్ణనతో వారంత్రే పుత్రకామేష్టితో ముగియుచున్నది. ఇందలి కవిత్వము రసవంతములైన వర్ణనలతోడను, మధురమంతామైన పదప్రయోగము తోడనుకూడి మనో హరముగానున్నది. రఘురాజు దిందలి ద్విశియోక్తాననమున ఋక్కర్మగంగుని కథను చాల పౌర్వముగా రచించి యున్నాడు మధురవాణి కాను రఘురాజుని రామాయణము నోకచానిది సంపూర్ణకలింపిష్టు చెప్పకొన్నది అది పరిమాణమున చాల దివ్యరగకురే నై రామాయణ మగునో కాదో అని వంటిచే ముదయించుచున్నది చా ర్థికి చరిత్రము మూడాశ్వాసములతోకూడిన ప్రబంధము ఇం చాదికవియైన చా ర్థికి మహాముని పూర్వ జీవితము వర్ణించెనది ఇందు వచ్చెక్కము కొరవడినట్లు చానిదియను. గ్రంథారంభమునందలి పీఠాదుల వర్ణన ముగిసెద్ర మై కొంత విమరుకలిగించుచున్నది. తప్పి యాశ్వాసమునందలి రంజితోత్తే పరాభవ వృత్తాంతము రమ్యముగా నున్నది. శృంగార పాదాశ్రియము రెండా శ్వాసముల ప్రబంధ మొకటి రఘురాజునిచేర ముద్రిత మైనది అది అతని రసమగునో కాదో చెప్పజాలము యక్ష భారాయణ దీక్షితులు తనసాహిత్య కళాకరమున

రఘురాజుకు యాదుర్వయమున పారికావనపరణ కావ్యమును చెప్పి తండ్రికే కనకాశ్రమము వొంటెసి తెలియున్నాడు. దీనినిబట్టి ఈ కవిరాజు అనుకవిత్వమున కూడ నిపుణుడని తెలియుచున్నది

నై వర్తకావ్యములనే కాక రఘురాజుకు అయ్య కావ్యరచయము, నల వరీత అను రెండు ద్విపద కావ్య ములనుకూడ రచించియుండును ఇందలి వలవరీత అంధ్ర భాదోల్లాసిని అను మానవత్రితయందు ముద్రితమైనది. ఇందెనిమి రాశ్వాసములతో నల భయంతంతుల కళ నంపూర్ణముగా చెప్పబడినది. ఇందు వర్ణన విభావమును, రసపాత్రధోషణ రామర్యమును రఘురాజుని అవనిమాన మైన ప్రతిభను చెప్పక చెప్పదున్నది. నల భయంతంతుల వనసంకారవర్ణనము నశించినదో ఈ విషయము తేటతెల్ల మగును అయ్యకారాయాశ్వురచయము చేయనలగ్ని రఘు రాజుని తండ్రి చరిత్రను వర్ణించు కావ్యమున తెలియు చున్నది. రఘురాజుకు రచించినట్టి భరిణయము అను యక్ష గానమునుకూడ రచించినట్లు యక్ష భారాయణ దీక్షితులు చెప్పియున్నాడు. (శ్రీ రుక్మిణీ కృష్ణవివాహ యక్షగానం ప్రబంధానవినై క తేరావ్) కాని అది ఇంకను ముద్రితము కాలేదు

రఘురాజుని అష్టానమునందలి కవులకే కాక డక్షిణాంధ్రయుగమునందలి కవింబులెల్ల తలమానికమని చెప్పదగినవాడు సేమకూర సేంకటకవి. ఇతడు రచించిన ప్రబంధములు రెండు. సారంగధర చరిత్రము, విజయ విలాసము ఈ రెండు ప్రబంధములును రఘురాజు ఘాటానినే అంతకముచేయించెనది. సారంగధర చరిత్రము మోక్షవరాహు రాజుచేయించుని భార్య చీరాంగి తన పవిత్ర భుమారుడగు సారంగధరుని వలచి వలసిన యత్నించిన కళ. ఇది తేంకటక ది ప్రథమరచన ఇది శృంగార రసాశ్వాసముతోకూడి వస్త్రవస్త్రభావమునలగ్ని కొంత అగువును కలిగించుచున్నది.

విజయవిలాస మ్మాంధ్రనరసింహ కపూర్వమైన అలంకారము. ఇందు పాండవ మర్దములైన న విజయముల, ఉబాది, చీరాంగి, సుశ్రీత అను ముప్పైదు అవ్యసం చెప్పినట్టి చానించిన విలాసములు మూడాశ్వాసములతో వర్ణించబడినవి. భారతమునందలి కళనే గ్రహించి చానిది

రసవదనోపాధములై పర్యవేక్షణకోశము, మధుర గంభీరములై కావములతోడను, పృథుమధురములై పదములతోడను, అద్భుతావహములై నేపథ్యవహుళములతోడను, ఒహో అనినందు యమకామప్రాసార్ధ్యంకారములతోడను కూర్చి ఈ ప్రబంధమున వేంకటకవి వాచించిన పుష్పి అవస్థ ప్రామాన్యమై అలరారుచుండును. రసప్రాప్తి పోషణమునకు, పాల్పిప్రాయ పదప్రయోగమునకు అతని కళకేసారి. "ప్రతి పద్యమునందు చమత్కృతి కలుగగ చెప్పలేదు" పని రఘువాళుడే అనెనో అతడే బ్రాహ్మ "నెనో" కాని అం దిమమంతయు పరిశయోక్తి కావరారు కల్పాల్లంకారము లమితముగా వాడుచునే రసభావముల సర్వతీయముగా పోషించిన మహాకవులొందరావచ్చునుననున విధురే ఒకడు కట్టుమూర్తి, రెండవవాడు వేంకటకవి. వేంకటకవి తెలుగుపదముల విరుపులలో కట్టుమూర్తికన్నను మిన్న అనించుచు అతని పదప్రయోగ రామకర్మ సుపూర్వమైనది. "ఉతిలో" ఏమాగ్గ మెవలెనో రాద్రవకు పక్షము ఇంతటి మహాకవి కావుననే రచిత శ్రేణులైన రఘువాళు భూపాలు రావలి వారందరి మేదురములైనపహుళ్యారము లొకరించివాడు.

రఘువాళుని జ్ఞానమున విద్యక్ష్మవియై ఒహు గ్రంథమలు రచించి వాని నన్నిటిని అతనికే అంకితము చేసినవాడు కృష్ణారవి రఘువాళు భూపాలీయము, నైషధ పారిజాతావతారక, కల్్యాణ కాముడీ కందర్ప చాటము, శృంగార సంకేపని, కాళ చింతామణి, నైషధ పారిజాతీయము అను అరు గ్రంథములను రచించితివని అతడే చెప్పుకొని యున్నాడు వీటిలో రఘువాళు భూపాలీయ నైషధ పారిజాతీయముల రెండే కావచ్చుచున్నవి ఇందు రఘువాళు భూపాలీయము ప్రకాశ దుద్రియమునకై కావ్య ప్రవహన రసవ్యంశంకారారులను తెల్పు లక్షణ గ్రంథము, ఇందు లక్ష్యములైన పద్యములం దన్నిట రఘువాళుకే వర్ణించబడియున్నాడు. నైషధ పారిజాతీయము ద్వ్యర్థికావ్యము, ఇందు వలచర్థిశయ పారిజాతావతారం కళయ తోడినవడినది. నన్నిహిత సంబంధములేని ఈ రెండు కళకావ్య సమాఖాంతరముగా పాగించుటలో ఈ రవి యాసిన చేర్చుచు పారిజాత్యమును అవస్థ ప్రామాన్యములై యున్నది. ద్వ్యర్థికావ్య విరచా

నైపుణ్యమున నీకడు మారక కట్టుమూర్తులను కూడ మించివాడని విచార్యతల అభిప్రాయము, ఇతడు బ్రాహ్మణ అకర రచనలు తెలుగు గ్రంథములో సంస్కృత గ్రంథములో తెలియరాదు శృంగార సంకేపని అమరుకావం కావహారయని. అతడు తెలియన్నాడు కల్్యాణ కాముడీ కందర్ప చాటము విహార యక్షగానమై యుండవచ్చును. కాళ సంకేపని సంకీర్త కాన్యమునని సంబంధించిన గ్రంథముగా తోచుచున్నది.

కాళయ్యుని బ్రాహ్మణ రాజగోపాల విలాసమును నై రా కాన్యముల కావ్య మిటివలెనే ముద్రితమైనది. ఇది మహ్మాయుగి క్షేత్రపహాత్యమును తెల్పు శృంగారరస ప్రధానమైన ప్రబంధము, ఇందు మొదట బాలుగా కాన్యములలో శ్రీకృష్ణునికే అతని అప్రమహిమలతోడి కూటమియు, పంచమాకాన్యమున మహ్మాయుగి క్షేత్ర పహాత్యమును పర్వించితివని. కాళయ్య అప్రమహిమలను అప్రదిగశృంగార వాయికలుగా పర్వించియున్నాడు రుక్మిణి స్వయం, పక్ష్యాభిమన్యక, కాళిందీ ప్రాసిత కర్తృక, లక్షణ జాగరీ, జాంబవతి విప్రలక్ష్మి ఇతని రచనలో సంస్కృత పదములు పొచ్చు ఈతని పమానములు కొన్ని యెడల శ్రీవాళుని సమానములను తలచించుచుండును ఈతని చారాశక్తి మిక్కిలి మెచ్చదగి యున్నది మధుర కంఠాపూరు రామకవలంబు రెలిసిన శృంగార ప్రబంధముల కొక విధముగా ఈ రాజగోపాల విలాసము మార్గరథ్యమని చెప్పవచ్చును.

రఘువాళుని భిమోదయైన విజయరామపుడుకూడ కవియే, ఇతడు ప్రహ్లాద చరిత్ర కీర్తయించు కావ్య పది కృతులను రచించినట్లు చెప్పుకొనియున్నాడు అందు పెక్కు యక్షగానములు పాడుకావచ్చునను, రఘు వాళాశ్వులయము అనునది ద్విపద కావ్యములు, మోహిని విలాసము అను ద్విపదకావ్యములూడ ఇతని రచనయే యని కొందరి కలెత్తు. అత డా ద్విపదకృతిని యక్షగానముగా సంకరించినమాట పక్ష్యము. కాని లక్ష్మి యతడే రచించినదో ఇతరులు రచించినదో తెలియదు ఈ ద్విపద కావ్యములలో రఘువాళాశ్వులయ మొక్కటి ముద్రితమైనది. ఇందు విజయరామపుడు కవ కండ్రి యగు రఘువాళుని రాజ్యనిశ్చయమున, కంఠా

పురమును, రాజ్యసామంతుల విశ్వశీలిక విభావమును వియోముగా వర్ణించియున్నాడు. రఘునాథుడు రాజ్యశీల కరుణానుదగగా చిత్రలేఖ యను చారిత్రావళి యొక్కతె అపవిత్రత కనబడక తిరుమల విలసతే నరమాన పంపుటయందు, రఘునాథుడు వారాహి అమె యంత కరిగి శివబల్లులయు వందలి ఇతివృత్తము. రవ దృష్టి కి కావ్యమంత ఉత్తమముగా కనబడకపోయినను చారిత్రకదృష్టితో చూచినచో మిక్కిలి ఉత్కృష్టముగా గోచరించును అచటి రాజులయ పాంథుల విచయములును, చాచగరి మర్యాదలును, వంగిల బాల్మ విద్యా విశోరములును ఇందు చక్కగా వర్ణితములై యుండుటచే చారిత్రకయుగ చరిత్ర విద్యాలమున కి గ్రంథ మెన్నియో విధముల తృప్తిదాణము

ఈ పై ద్విపద కావ్యములే కాక విజయరాఘవుడు రచించినది మెప్పుకొన్న ఘనకావ్యములలో గోచరాక్రమర గీతముల తెలిసింపుము, పాల్నాదోత్పద గోపాల దండకములును, వీరశృంగార పాంగత్యమును, పంచంగి మహాబలి పాంగత్యమును ముఖ్యములై వని. పైగీతములు సర్వరూపమున తెలిసింపబడినచో, ద్విపద రూపమున తెలిసింపబడినచో తెలియదు. పాల్నాదోత్పదము రగరతో చ్రాయబడినది. చివరి రెండు పాంగత్యములును కర్నాటక పాంగత్య వృందమున రచింపబడినది అంధ్రమున ఈ చందములలో రచన వల్లినవా డీక రొక్కరే.

విజయరాఘవుని ప్రతిభ అతడు రచించిన యీత గావములలో ఎన్నియెగా గోచరించును. చాచి సంఖ్య మహారు ఇరువది వరకుండును. అది అన్నియు చాటకము లనియే తేల్చుచుండినది చాచిలో రఘునాథాఖ్యురయే విచిత్రాచారయల చరిత్రలుమాత్రము ముద్రితములై వని మిగిలినది కొన్ని అమూల్యములు, కొన్ని వస్తుములు. విజయరాఘవుడు వైష్ణవ మతాభిమాని వైష్ణవచారలర మాత్రమే గిట్టును. అందుచేతనే కాబోలు వైష్ణవకళలో చోళరాజు విచిత్రాచారయలని శిక్షింప బాల్సాచించెనని యుండగా అతడు విచిత్రాచారయలని కళ తన రాజ్య మందలి మహారు గుడియంతే అరిగివట్టును, కాను వైష్ణవచారలములే విచిత్రాచారయలని శిక్షించుకొట్టిరి పంచేహించుచుండగా చ్ర రాజగోపాలపాపమి ప్రత్యక్షమై

వత్సమెరిగించి, విచిత్రాచారయలని గోరచించి తన్ను మెచ్చుకొనె ననియు వ్రాయించెను. ఇట్లే ఈ చాటక మున అత డీతర వంద ర్పములందు పైక మధిక పాల్నాతంత్రము ప్రదర్శించినాడు.

విజయరాఘవుడు సంవృత్తాంధ్ర కావలందు మేటి పండితుడు. అతడు సంవృత్త చాటకములు కాగుగా చదివి అందలి రచనా పద్ధతులను చక్కగా అవగాహనము చేసికొన్నవాడు. అచారములే అతడు అవగాహి యత గావములందున్న కొన్ని పద్ధతులను మార్చి మాతన పద్ధతులను ప్రత్యేకపెట్టి రాచిగింతో వత్స రేఖార్పాడు యితగావముల అరంభమున కనియే గుప్తపీఠి ప్రస్తుతించి, పవ్యంతములు చెప్పి, కళాక్రమమును వివరించెట్లు చెప్పి యియుండును. ఈ పద్ధతి ప్రబంధోచితమైనచే కాచి చాట కోచితమైనచే కాచిది గుర్తించి విజయ రాఘవుడు తన యితగావములందు చేతగా పోత్రాంతరము మేక గాండ్రచే వైచారము చెప్పించి, చారి మూలముననే కళాక్రమమును ప్రకటింపజేసినాడు ఇది కొంచె మించు మించుగా సంవృత్త చాటకములందలి వాండి ప్రస్తావన లను పోలియుండును. ఇట్టి విజయ రాఘవుడు తన చాటకములలో కొన్నింటి చివర కరకచాక్రమును ప్రత్యేక పెట్టివాడు.

విజయ రాఘవుడు తన యితగావములలో త్రిపుటాచి కావములను గేయములతోపూడ వ్రాయించినను, రగడలను విడిచి చాచి స్థానమునరయపు నెదము ముప్పగు మాతన రచనలను ప్రత్యేకపెట్టివాడు. అతడు ప్రత్యేకపెట్టిన మరియొక ముఖ్యమైన మార్పు పంఖావల పద్ధతి. అంతముండున్న యితగావములలో మధ్యగుర్భం ఈ పాత్ర ఈ పాట పాడుచున్నదను కవి వచనములు కాన జడుచుండును. ఇదియును ప్రబంధ పద్ధతియే. విజయ రాఘవు డీ పద్ధతిని విడిచి సంవృత్త చాటకములందువలె పాత్రోచితమైన ఖావలో అ యీ పాత్రముల నొందొంటితో పంఖావిన పేరువాడు. తరువాతివారు చలువురు ముఖ్యముగా రంగామృతము యితగావములలో ఈ విధానము నవలంబించివారు.

విజయ రాఘవుని కొలుపు వలంకొనిన చిరుమీ మయలలో రంగామృత అగ్రగణ్య. అమె అష్టకాచా

కవిరా నర్థమకమ మనీషా విశేష కారక. రాజనీతి విచార్య విచారక, విజయరాఘవ మహాపాల రచిత కవకాశిశేఖ, ఉమె వంగ్రహా కారకము, వంగ్రహా భాగవతము, వంగ్రహా రామాయణము, ఉపా పరిణయము, మహర్షురచన విలాసము అను ప్రబంధములు, మహర్షురచన విలాస యక్షగానము అను అరు గ్రంథములు రచించెను ఇవిగాక ఆతని రచించిన పాటలు పదములు పెక్కులు గలవు మహర్షురచన విలాస యక్షగాన మొక్కటి ఇటీవల ముద్రణ ముందవది. మహర్షురచన విలాస ప్రబంధమున బాయటకు విజయ రాఘవుడు, అశని! మహర్షురచన కవ నాచూంకరము కలదు. ఉపా పరిణయమందలి కళ హరివంశముమందీ గ్రహంపఱచినది కళా విచార్యమందును, కవిరా వనీమయందును ఇందు కవయిత్రి చాల చేర్పు ప్రదర్శించినది.

రంగాజయ్య మహర్షురచన విలాస ప్రబంధమునందలి కళనే గ్రహించి అశనితోడనే యొక యక్షగానముమూడ రచించినది రాజగోపాలస్వామి బ్రహ్మోత్సవములందర్భమున కాంచీమఠి యను కర్ణాట విజయరాఘవుని కాంచి కామింది అశనిని పెండ్లియాడినకర్ణాటరచి నప్రభు. ఇందలి కళ విజయరాఘవుడు రచించిన రఘురాజాఖ్యాయమునందలి కళ కిందుమించుగా ప్రతిబింబము కళా చనుక్కార మంతగా లేకపోయినను, ఈ కాలమున వెలువడిన యక్షగానములలోదిల్ల ఇది మిక్కిలి ప్రకృతి గాంచినది. ఇందు పాటలు, పదములు, కరువులు ముఖ్యగువానితో పాటు పద్యములకుడ హెచ్చుగా కనిపించును రంగాజయ్య తన మహర్షురచన విలాస ప్రబంధమునందలి పద్యములతో సంగ్రహపరముగా నిందు తోడ్పించి యుండునని పండితుల అభిప్రాయము ఉమె వంగ్రహణములు హాస్యరస చనుక్కారముల తోడను, పాశ్చాత్య భాషతోడను గూడి మిక్కిలి సహజముగా ముందును.

కోనేటి తీక్షణుడను శ్రీ వైష్ణవ మండితుడు విజయరాఘవుని కొలువునందుండి అశని! రామాయణమునలేకొంది వివిధములైన పక్కా రమణము పొందెను. విజయరాఘవుడు మదనమంబరి వివాహమాడిన వృత్తాంతమును శ్రీ కొంది విజయరాఘవ కర్ణాటము అను యక్షగానము రచించెను

విజయరాఘవుని పట్టువు కవియగు కామరమ సేకటవతి పోషయూజి విజయరాఘవ చంద్రికాచిలాన మను యక్షగానమును రచించెను విజయరాఘవుని చంద్రికా విహారము అందు మహాపరముగా వర్ణన లభింపది.

పురోహిత్వమహిమితు కవమయొక కవి భుక్తమరల్ అను నాచూంకరముగల తంతాపురావృత నుహాపాటకమును బ్రాసెను ఇది శృంగార హాస్యరసాన్విత కవ ప్రభావమని శ్రీ చారమును జల్లి తెలియుచున్నది

విజయరాఘవుని కుమారుడైన మహర్షురచేపుడు విజయ రాఘవాఖ్యాయము, హేమాద్ధరాయణ పరిణయము అను రెండు గ్రంథములు రచించెను. ఇందు విజయరాఘవాఖ్యాయము ప్రబంధమో, యక్షగానమో తెలియదు. రెండవది యక్షగానమే ఓరనముప్రమున పుట్టిన అమృతమును మరలకొనేగి పముద్రుని భూతురగు రత్నాయనరామెను మహర్షురచేపుడు వివాహమాడిన వృత్తాంత మందలి విజయము

విజయరాఘవుని తరువాత తంతాపురు రాఘవు మొదట మధుర నాయకులకును, విష్ణుకు మహారాష్ట్రులకును వశమైరది ఉ మహారాష్ట్ర రాజులు పెక్కు పత్యమించి ఆ భాషను మాటాడుటయొక అందు కావ్యములు పాటకములు రచించిరి. నలుపు రాంధ్రపులమ, పండితులను, గాయన గాయనీసులులను ఆరంభిం పోడించి రీతి కాణమున పెక్కు ద్వివిధ కావ్యములును, యక్షగానములును రచించినవని.

తంతాపురు పంపిణమునకు చెందినవాడు కాకపోయినను విజయరాఘవునకు నమకాశికుడును తంతరాజు కుటుంబమునకు చెందినవాడును అగు ఒక మహాకవిని గూర్చి ఇచ్చట చెప్పవలసియున్నది అతడు పద్యము చిన నారాయణరాజు (క్రీ. శ 1800-50) ఇతడు రచించిన కావ్యము 'మహాయోగ్య చరిత్రము' ఇందలి కళ మార్కంధేయ పురాణముమందీ గ్రహించబడిన చిన నారాయణరాజు ఆ కళయందు పెక్కు మార్పులు కాచించెను ఋతుధ్వజావళరాజు మరణనయను గంగర్వ రాజవర్ధను వివాహమాడిన వృత్తాంత మందలి ప్రభావ కళ. కాళితీకునకు రాక్షసుడు ఋతుధ్వజుని పంపించి మహానసు కొనిపోయిన కళ, అశ్వమేరుడు శ్రీరామను

తన సంగీతమైన పుణ్యమును ప్రదర్శించిన కళ, తారా అయినతం కళ, ఇందు అంగములుగా వర్ణించబడినవి ఏంకగి మారన కళాపూర్ణోదయముతరువాత ఇంత కళా రాజునీయకము గల ప్రపంచము మరొకటి లేదని విమర్శించు అభిప్రాయము కళా కల్పనమునందును, సహజ వర్ణనములందును, కొంతకంటే పోషణమందును, సహజ సంభాషణ విరూపణ మై పుణ్యమునందును చినవారాయణ రాజు అర్చించియుండు. ప్రతిభాభివ్యయమునను, కల్పనా సామర్థ్యమునను కీ రియపురుషు (సూరన, చినవారాయణ రాజులు) సమానులే ఐనవి చినవారాయణరాజు కవిత్వ మందలి కల్పనవిభాగమును, ప్రవర్ణనము, విగ్రహ మారవాద్యులందు కావరావని శ్రీ శేలటూరి శేంకట రమణయ్యగారి అభిప్రాయము ఇతడు మారనవలె సవర్ణనమునందు గొప్ప పరిణతులే అయ్యెను దీర్ఘసమానములతోగి రోక, తంతాపూరు కవులకు సాధారణమైన తియ్యగి శేలటూరుపూటల ప్రయోగించుటయందు ఎక్కువ శేర్మ ప్రదర్శించెను ఈక దీ పాద్యమును తన పెంపుడు కలగియైన వారాయణరాజునకు అంకితము కాచిరిమి

తంతాపూరు వాయక రాజ్యమునందలి పారవ్యత మునుగూర్చి చెప్పవచ్చుడు శ్రేష్ఠయ్య, కాగ్గయ్య, అను కవులు రచించిన పదములను, గేయములను కూడ పేర్కొన వలయును శ్రేష్ఠయ్య కృష్ణామండలమునందలి మొవ్వగ్రామ వివాది అగ్రామమునందలి గోపాలదేవుల రాజుని ఇలవేలుపు అరేపునిగూర్చి అతడు రచించిన పదములు కల్గి కృంగారములకు విరానములు ఇందలి భావ మిక్కిలి కాశీయమై తెలుగు తియ్యరము పొల్పా బోయచుండును, శ్రేష్ఠయ్య వల శ్రేష్ఠములను దర్శించి అయ్యా పొల్ల గల దేవతలమగూర్చి కల్గి భరితములైన పదములు రచించెను, ఈ సందర్భముననే అతడు విజయ రాజువుని గూడ దర్శించి అతనిపై కొన్ని పదములు కల్పించెను ఈతని పదములు భావగంభీరములై అభి నయమునకు మిక్కిలి అనువుగా నుండును

కాగ్గరాజు మహాకవుడు కల్గి సంగీతము లాతని సొమ్ములు అతడు తంతాపూరు వాయకులు గణించిన పిమ్మట ఆరాజ్యము వాక్రమించిన మహారాష్ట్రుల

వాయమున నుండెను. అతని కృతులందలి సహజ సూర్యరశ్మి మొక్క అంధ్రులనే కాక రాజరాజ్యమునందలి అతనిని చదివిన అతని కీర్తనలతో అపూర్వమైన సంగీత సాంకేతికతను కాక సాహిత్య సందర్భము గోచరించుచుండును అతని భావ మార్గవ మధువర్ణములను చెప్పవలసి

కాగ్గరాజు కల్గి భరితములైన తెచ్చు కీర్తనలనే కాక ప్రహార కల్పనయము, సోపానియము అను రెండు యంత్రగానములను కూడ రచించెను, మొదటి రాసిలో కళనరేయ్యలైన ప్రహరణి అపూర్వ కల్పన, రెండవ రాసిలో శ్రీకృష్ణుడు గోపాంగనతో యువనా వనిపై విహరించుటయు వర్ణించబడినది, ఇందలి కళను కూర్పుటలో కాగ్గరాజు మిక్కిలి పాక్షాత్కర్యము చూపించెను భాగవతమునందలి కళలనును, వీరికిని గల వారతమ్యమే ఇందుకు కృష్ణాంశము

తంతాపూరురాజ్య మంకిరించిన పిమ్మట మధుర పురుకొట్టల సంతానములు కన్నా కాగ్గయ్యులయ్యెను. మధుర వాయకులలో మొదట వాంగ్రకపుల వారచించి నక్కరించినవాడు ముక్కగిరి (శ్రీ క, 17 వ కళాగ్ని యుక్తర కాగము) ఇతనిచేత అంకితము చేయబడిన కృతులు మూడు కానబడుచున్నవి అందు మొదటిది పెద్దగిరి విజయము, ఇది తంతాపూరు కోటయొక్క వాలుగు గోడలపై చెక్కబడిన వీరి పాదములు గల ఉప్పుల మాలిక ఇందు అకగిరి మహారాష్ట్రులైన పకోతి నోడించి పొందిన విజయము వర్ణించబడినది

అకగిరికి అంకితమైన రెండవ గ్రంథము తిరువాను కవి అని వామాంతరముగల లింగవతుల కామేశ్వరకవి రచించిన పశ్యభామా సాంకేత్యము, ఇందలి కళ పరకా సుర సందోకము కృష్ణుడు పదువారుచేల స్త్రీలను పెండ్లి యాడిన పిమ్మట పశ్యభామ కోపించగా అతనిని నోచార్చుటతో కావ్యము ముగియుచున్నది, కామేశ్వర కవి ఉతయభాషా సాంకేతికము కలగానే యయ్యు తన కావ్యమున తెచ్చు చార్మకరణ స్థాతికృతులను కానొచగి వాడు. మరియు అతడు అనకృ కృంగారముతో కూడిన పద్యము లనేకములు రచించి అందలి యాంకిత్యమునకు భంగము కలిగించివాడు. అతడు వాల్మీకి దుర్యోధను వలది తిమ్మన పారిజాతావహరణమునందలి పద్యముల వనుక

రింప యిట్లొచ్చెను. కాని అందువంపుకొద్దముగా కృతార్థము కాకపోయెను.

కావ్యగ్రంథకవి లేమనా మావోక్త్యము, అధార్య విశయము అను రెండు వచనవాచ్యములనుబట్టి రచించెను ఇందు మొదటిగ్రంథ మొక్కచో కవలను చున్నది "దీనిలు పాశ్చాత్య లోక వికర కల్పక గ్రంథ గంధ ధురంధర మాత్రియై కృతమనది మెచ్చ వాపుల మహాత్మ్యమునన్నిటి" వని అతడే చెప్పుకొనియున్నాడు.

ముద్రకగిరి కృతించిన మూడవకృతి విర్యావశీ దంతకము దీనిని రచించినవాడు గణపదరపు వేంకట కవి (17 వ శతాబ్ది మధ్యభాగము). ఇతడు జనని గ్రంథకర్త అధారమైన పాండిత్యము, అర్చితమైన వాఙ్మనిష్యావళి, అవంతమైన శామభవముగ్ని ఈతడు కట్టాట మండీర వోక పాద్య మందల ప్రముఖాంల మండలాంశులవలె సత్కృతము లందయుండెను ఇతడు బ్రాహ్మణ గ్రంథములలో అతడు గ్రంథము తెప్పిన, కాం రామాదాయల ద్వీపద, కాంబవతి విలాస చిత్రవాచ్యము, వరమభాగవత చరిత్ర, పురాణపారము, కృష్ణమల్ల కథ అను పేర్లుగల ఈతని వాచ్యము లిప్పుడు అనియటలేదు లక్ష్యగుననుష్ఠాపాదితో ప్రబంధరాజ వేంకటేశ్వర విజయ విలాసము మహాత్మ్యమైనది ఇదియు "అమూల్యమైన అతడు గ్రంథమేనాని తవ్యాలమున వచన కవికాళక్తి కొంపకలకు కనుగొనవగు"వని శ్రీ దా. వేంకటాచి వేంకటరమణయ్యగారు తెల్పుచున్నారు గర్భచిత్ర కవిత్య రచనయందును, పదముల బొమ్మబొందును ఇతడు ప్రదర్శించిన కేర్లు అపూర్వమైనది ప్రబంధరాజ వేంకటేశ్వర విజయ విలాసమువందలి రిరికి వ సీవదర్శములు అరువదికి పైగా పృథాకులగర్భములై యున్నవనియు, అట్టి పద్యమును తెలుగు కల్పములలో పెద్యముల రచించి యుండలేదనియు కీ. కీ. పూండ్ల రామకృష్ణయ్యగారు ప్రకాశించియున్నారు లింగామకావవల, తెనుగు ప్రకాశదుద్రియము, రసమంతరి, వేంకటేశ్వర ప్రవచన అభినవాంధ్ర నిఘంటువు, అంధ్రకాముది, గయత్తిప్రవ సీమాలిక, రేధ అభార నిర్ణయ పెద్దది, పట్టకృత్య ప్రస్తావనదీ, అంబార సావము, అంధ్ర ప్రయోగ రత్నాకరము, ఇర్విరాదు ఛందముల వచనము, అంధ్ర

ద్విరూప కోశము, అంధ్రప్రక్షియో కాముది, అనువది ఇతడు రచించిన అతడు గ్రంథములు వర్తమాంధ్ర కేసువలె అను గొప్ప అతడు గ్రంథమును మాత ఇతడు రచించినట్లు తెలియుచున్నది. ఇది పది ఉల్లాసములకు తక్కువగాని వివిధ అతడు లక్షితమైన అమూల్య అతడు వాచ్యము, విజయవతు దీనిని అతడు రత్నాకర మని చెప్పిననను మైన పేర్కొనవలసిన అతడు గ్రంథములలో పెక్కులు ఇందలి ఉల్లాసములే. వేంకటేశ్వరమండలి ద్వితీయోల్లాసము, అంధ్ర కాముది తృతీయోల్లాసము, అంధ్ర ద్వీరూప కోశము రథ మోల్లాసము, ఈ మహాకవి కవికా విశేషముల చెరుగుటకు ఈ గ్రంథములకా ఉపయోగ వరక రోయినను అతని పాండితీ పాటవమున కీటి కాండా గారమని చెప్పుటకు పంజేహంప వక్కరలేదు ఈ గ్రంథము పదుగ్రముగా అనివచనోప్పుట విచారకరము. ఇది వేంకటేశ్వరున కవికము

విజయరంగ వోక్తృవాక్యము కవించినది పోషణ మొనరించుటయేకా కాను స్వయముగా మామ మావోక్త్యము, శ్రీరంగ మావోక్త్యము అను వచన గ్రంథములను రచించెను ఇతని సంస్థానమునందలి కవులలో మొదట పేర్కొనదగినవాడు సముఖము వేంకట కృష్ణప్ప వాయుడు. ఇతడు అపూర్వ సంగంధ నము, రాధికా పాంత్వము అను పద్యవాచ్యములను, తైమిని భారత మను వచన వాచ్యమును రచించెను రాధికా పాంత్వము ఏకావ్య ప్రబంధము ఇందు అవశ్యములైన శృంగారపద్యము తెన్నియో కలవు ఇందలి పద్యములన్నియు ముద్దుకవీ రాధికా పాంత్వ నమంచుడు భూత సమృద్ధ అమె వానికి మరీగొప్పి పద్యములు లేర్పి వాలుగావ్యసములగా విభజించి యున్నదట ఇతే పత్యమైనచో ముద్దుకవీ వేంకటకృష్ణ వాయుని పద్యములను పొందినదని చెప్పవలసి వచ్చును. ఈ పద్యము లెవరు రచించిననై నను ఇందలి కవిత్యము మృదుమధురమై తేటతెలుగు లియ్యరచనమున కాం వాలములై యలరారుచున్న వనుటకు పంజేహంప వక్కర లేదు కీటి వాచ్యములైన పోప్ప శృంగార పద్యములను పద్యనామ తొలగించినచో అట్టి ముఖూర వాచ్యము మరీగొప్పి లేదని చెప్పవచ్చును.

అహార్య సంకరము ఇంద్రాహార్య కృంగార పృథ్వీమము పక్షియ ప్రాంతము. వేంకట కృష్ణ హయభుతు పురాణ మందలి కథను కొంతమార్చి కృంగార రసమవలన ఎకదిన హరిశ్చంద్రమును పూజ తోడించి ఈ ప్రాంతమును నిర్మించిరాడు. ఇందలి కృంగారము రాధికా సాంత్వనమునందలి రావివలె పోవట్ల మర్యాద పక్షిగిరివలె మిక్కిలి పక్ష్యముగా ఉన్నది. ఇందలి కవిత్వము మృదువైన సంకలనమే అయ్యి, అచ్చటచ్చట కర్ణాంకారములతోపూడి కడు రసవంత ముగా మున్నది. వేంకటకృష్ణ పృథ్వీ హయభుతు రచించిన తై మిని కారకము, పారంగధర చరిత్ర అను వచన కావ్యములు రెండింటిలో రెండవదిగల ముద్రకము కాలేదు. తై మిని కారకము కాకదు పిల్లలమట్టి పివీర కృష్ణుని పర్యాకావ్యము వసువలించియు వ్రాసెను. అందలి పదములు, సమాసములు పెక్కు యశాశ్రయముగ ఇందమవలించినవి ఈ కావ్యము వియరంగ చోక్క-రాజున కంఠములేయబడినవి. ఇంద్రాహార్యపాద్యములందు పద్యములు కూర్చబడినవి. పారంగధర చరిత్రము శ్రీరంగరాజున కంఠములేయబడినవి ఇందు మూడా కావ్యములు లున్నవి ఇవి వేంకటకవి కృత పారంగధర చరిత్ర వసువలించి వచనీకరించబడియుండునవి విమర్శకుల తలంపు ఇతరులగ్రంథములందలి పదములెక్కువగా గ్రహించ యెక్కించుటలే కాదు ఈతని వచన కావ్యములలో పర్యాకావ్యములందున్న సౌమ్యమార్గము కావరాదు.

శేషము వేంకటపతి కారా కాలముల ప్రణయకావ్యములందాహార్యముల ప్రణయముగా రచించి వియరంగ చోక్క-రాజుని మంత్రియగు వంగల పీయూషామృతి అంకితములేసెను. ఈ పీయూషామృతికవి కవియేయయ్యు రామానుజ చరిత్రను, మహర్షి రంగాంశ కవియమున రచించియుండెననియు వేంకటపతి చెప్పియున్నాడు. రాక్షసాహార్యంధ్ర కవులలో చేసుకూరకవి తరువాత రెవ్వరగనరాదు శేషము వేంకటపతి అతను కారా కాలం వియమున కృంగారమును స్వేచ్ఛగా వర్ణించుట చేతను, పరాంగకా ప్రణయమును వసువలించి పద్యములు కొన్ని రచించుటచేతను, అధునిక విమర్శకు లికవిని

కావ్య ర్మిత్వేనది తెగడుచుండురు. ఆకాంక్ష పరిపీఠ లను ర్మిత్వో నుంచుకొని హరివంశ ఆ కావ్యము వందలి కృంగారవర్ణనమంత వినిపింలేదనియు కోమలు, మరియు గ్రంథస్థ పాత్రల పోటెప్పించిన కావసము లన్నింటిని గ్రంథకర్త కంటగట్టుటయు వంశయుక్తము కాదు. ఇందలి కథ కొంత పీఠికావ్యా నునుమాట పక్ష్యమేమైనను కవిత్వము మాత్రము మృదుమధురమై, లలితరసమభివ్యక్తి గలది కావశ్యమై పహ్లాదయ పృథ్వీహార్యంద సంచాయకముగా నుండు నమటలు ఆంధ్రరేణమున ఆ గ్రంథమునకు గల ఐహళ ప్రభావమే కార్యము

తెగవూడి కృష్ణయ్యి నూలె మారనము, గోకా కావ్యము, కామపరివ్రాజయము అను పర్యాకావ్యములను, చతుర్విధ కంద కళకమును, వేదాంతపూర్వ సంగ్రహము అను వచనకావ్యమును రచించెను. ఇందు కామపరివ్రాజయ మొక్కటి లలింతుచున్నది. కామముకుడును విప్ర యువకుడును ఉత్తయిన రామకూచిని వివాహమాడిన పృథ్వీక మిందలి వస్తువు ఇంద్రాహార్యములు కలవు. ఇందలి లరస ఆహార్యమున యోగకావ్యము వివరింప బడినది. ఇది తై వసున ప్రతిపాదకమైన గ్రంథము ఆ సుత ప్రాధాన్యము లేకనే కాదు ఇది తమిళ కావ్య లోనిది కూడ అనుచువలించినది. ఇందలి కవిత్వము ప్రాశముగా నుండును బ్రౌన్లొర ఈ కావ్యమును ప్రకరించి యుండెను.

వియరంగ చోక్క-రాజుని అధ్యక్షమున కళాకుచి పని చెప్పకొన్న పుండుర్తి వేంకటాచలపతి మిత్రవించా పరిణయము, కారత కాగవత వచన కావ్యములు, పెక్కు-కాళములు, రామ కృష్ణులు చెప్పియుండెనది తెలియు చున్నది. ఇందు మిత్రవించా పరిణయ మొక్కటి లలింతు చున్నది. ఇది అరాహ్యవసుల ప్రణయము. శ్రీకృష్ణ తప్త మసామలతో బోగేమైన మిత్రవందను పరిణయమాటలు ఇందలి విషయము. ఇందు ప్రణయ లక్షణము లన్నియు కానినొందును. ప్రణయోదీతములైన పర్య వర్ణనలను చొప్పించుట అనువుగా కవి కళను కల్పించెను. అందుచే కళయ కవిత్వమును కూడ తనకళను దూర్చి కృత్రి మములుగా కనిపించును.

సంస్కృతాంధ్రములందు గొప్ప పండితుడు, ఇతని విష్ణు పురాణము సంస్కృత గ్రంథమును చక్కగా అనువదించుచున్నది ఇందలి రచన సంస్కృత వనాన ఖలుప్రముమ, ప్రాధమ్యమునై సిద్ధప్రముగా నున్నది రాక్షసాశ్వ గ్రాంథికాంధ్ర రచయితలలో ఇత డగ్రగణ్యుడు.

మధుర సంస్కృతాశ్రమము కాకపోయినను, విజయరంగ దొడ్డివాఁడని కామమహాదేయుండిన శ్యామరాయకవి, వేంకటసుబ్బకవి అనువారు నవనమున రామాయణములను రచించిరి. రామభద్రకవి అను నతఁడు పోలాపల్లి మాచేశ్వరమును నవనకావ్యముగా వ్రాసియుండెను.

పుదుచ్చోటను పరిపాలించిన రాజులు అంధ్రవాయుతులు కాకపోయినను, అంధ్రభాషనై అతిమాన మూని అందు కవులను పండితులను పోషించుటయే కాక వ్యయముగా గ్రంథరచనకూడ కావించిరి (క్రి. శ. 1882 నుండి 1780 వరకు పరిపాలించిన రఘునాథునిపై అంధ్ర కవులు రచించిన రాయపుట పెక్కు కావ్యములున్నవి. అతని కవులని కుమారుల వైన రామస్వామిపుష్పపాలుని వాయుకు పోనర్పి ఉద్ధవ దివ్యశక్తివిద్యున శేషయార్జును శృంగారచారాదేవదత్తము రచించెను అతని పుత్రులైన న తిరుమలవాయుకును, మమమైన న రాజగోపాల వాయు కుడును పలువు రాంధ్రకవులను పోషించిరి విజయ రఘునాథుడు (క్రి. శ. 1780 - 89) మదురుపాటి కవుల వాడనరిచి వెంకట రచించిన అంధ్రకావ్యార్థమును వినుటువును శ్రుతింపెను.

మదురుపాటి వెంకట సైవిధుంటువునే కాక రాజవంశ ప్రకృతి, మల్ల పురాణము, రఘునాథీయము అను గ్రంథములకుడ రచించెను. ఇందలి కుడిగేండు గ్రంథములను అమృత్రకములు ఇతఁడు విద్యకృచి ఇతని శంక్రి మహోద్ధవకవి అని ప్రకృతింపించిన పీఠారామర్యుడు ఇతని రచన తేదియు తిలకింతులేను

రఘునాథుని పుత్రుడగు రాయ రఘునాథుడు (క్రి. శ. 1789 - 89) డేద పేరాంతముల తోడను రాజ్యాయులవారి శాస్త్రములతోడను పరిచయముగల రాఁడును వింకలప్రతిభా శాయుడునై పాఠశ్రుతి పరిచయ మను ప్రణయమును రచించెను, ఇతడు ఉద్ధవకవి, పీఠారామర్యుని శిష్యుడు. వెంకటకు పోవుదుడు. ఇతని

పాఠశ్రుతి పరిచయము నూతనమునైన కల్పనతోడను, మధురమంతానమునైన నవనములతోడను, తోడోత్తరమునైన నవ్వనములతోడను కూడి మిక్కిలి పరనముగా నుండును. ఇందేదేదేద కాళిరాసుని కుమారవంశన ద్లోకములను అనువాదములు కావనచ్చును. అచ్చటచ్చట చ్యాకరణ మర్యాద పత్తిగమించి ప్రయోగములకూడ నున్నవి, ఈ కావ్యము మదురుపాటి వెంకటయే రచించి రాయ రఘునాథుని వేర ప్రకటించెను అతిపూర్వ మొక్కటి కందు కాని చానిని నమస్కరింతుడు తగిన అభిరమముల తేవు

రాయ రఘునాథుని తరువాత పుదుచ్చోట సింహాసనము నధిష్ఠించిన విజయరఘునాథుడుకూడ కవనండిత పోషకుడైన వెంకట కుమారుడగు పాంకవి ఈతని సమకాలికుడు రఘునాథుని గురువును, మహాపండితుడు నగు గౌడనూరి వారాయణయ్యంగారు శామమృకుని రస మంతరి యను శృంగార శాస్త్రగ్రంథమును తెలిపించెను. ఇందలి కవిత్యము ప్రౌఢమై మిక్కిలి పరనముగా నుండును

విజయ రఘునాథుని తమ్ముడైన రఘునాథుడును (క్రి. శ. 1886-89) కవులను పోషించి చారి ప్రశంసలను పొందుకొన్నాడు. ఇతనిది "Kite Bazaar" అను నిరుదము కందు ఇతని కుమారుడగు రామచంద్రుడు వెంకట మమమైన చిరంతలకవిని పోషించెను. ఇతడు రామచంద్రునివేర చంద్రావతార దంధమును రచించెను

విజయనగర రాజ్యముతరించిన పెక్కును స్వతంత్రమునైన పామంతరాజ్యములలో మైసూరు రాజ్యముకంటి ఇచ్చటకూడ కొందరు కవులు పద్యగద్య కావ్యములను రచించి అంధ్రభాషి పంకరించిరి. ఇచ్చటి పద్యకావ్యములలో ప్రధానమైనది కుకన ప్రతి డీనిని రచించినవాడు పాలవేళ కవిరెపతి (క్రి. శ. 1880) ఇతని పూర్వులు కొలారు ప్రాంతమున పామంతరాజులుగా నుండిరి. కుకన ప్రతి చక్కని కళాకావ్యము, లిలక చెప్పిన కళ అగుటచే డీని కల్పించి ప్రతి అవగా చెప్పిన కాని ఇందు పూర్తిగా చెప్పిన కళలు లేవు. స్త్రీల మనశ్శాం చల్లమును ప్రదర్శించుటనై రామకీర్తనలు లిలకచే రచ్యరాజకుట చెప్పించెను. ఇందు కొన్ని కళలకి శృంగార

మునై నీతివాద్యములుగ మన్నచి పూర్వకావ్యములందలి కళలుకూడ తొన్ని ఇందు కావచ్చును నీలావతి అను రాజకుమారి కళ గౌరవ వనవాళ చరిత్ర నుండి గ్రహించబడినది. చలయము దినయనతి కళకును కళా పూర్వోదయమునందలి మూలశ్రీ శాసనం కళకును తొలిక ఉన్నది. వసుమంతుడను పదహవ కళ నీతిమయమైన రమ్యముగా మన్నుచి. కలిరీతి కళాకళనమున మిక్కిలి శేర్వచి (క్రి. శ. 18 వ శతాబ్దిలో కొంది గోపరాజు వ్రాసిన సింహాసన చక్రాతింక యందలి కళలకంటె తుది కళలు సహజరములుగ ఉన్నది మంత్రమైన శ్రీ లిలో సహజ వర్ణన ములు శాసించుట యందును, స్త్రీ పురుషుల చిత్ర వృత్తులు వర్ణించుటయందును ఇతర రాం పదుర్దును తుది గ్రంథము వలన తక్కువ ప్రవృత్తులను తొక ద్విభావమును చక్కగా తెలియచున్నది.

మైసూరు రాజ్యమున వర్ణ గ్రంథములకన్న గద్య గ్రంథము తెలుపుచగా తెలిపచి నీనిది రచించిన కళున వంశపు దండవాళులు సేర్వించ దగినవారు. అందు కళున వీరరాజు భారతమును వచనముగా వ్రాసెను. ఇతని తండ్రి దొడ్డరాజు చిక్కదేవరాయలకడ దళ బాయిగా నుండెను. (క్రి. శ. 1872-1704) వీరరాజు కన్నడమునను, సంస్కృతమునను కూడ గ్రంథరచన కాచినెను ఇతని వచన భారతమునందలి పదా భివ్యవర్ణములు మాత్రమే ఇప్పుడు లభించుచున్నది. తుళువి రచన సంస్కృత భారతమునకు పరిమైన అనుచారము ఇందలి కావ్యములు కొండెము దీర్ఘ తరములుగా మన్నును ఇతనిశ్రీ సరళమై మహాపారముగా నుండును ప్రథమా చిత్రయందలి మువ్వకమును పిందుపూర్వకలు వర్ణముగా వ్రాయుట తులసికి అలవాటు భారత వచన రచనమున వీరరాజుపట్ల విస్తృతపురాణ వచన కర్త యగు తుపాకుల అనంత భూపాలుడు తొద్యుడియించెను వచన భారతము మైసూరు రాజ్యమునందలి కళున గ్రామ మందలి గోపాల శృంగుని కంఠము నేయబడినది.

వీరరాజుకుమారులైన వంశరాజుకూడ ఆంధ్ర కర్పూల కావలలో కావ్యములు వ్రాసెను. ఇతడును తండ్రివలెనే మైసూరు రాజ్యమున విందవాళుడుగా ఉండెను (క్రి. శ. 1724). ఇతని కన్నడ వచన భారతమును, తెలుగు

వీలావ్య మహాకవ్యమును లభించుచున్నది. వీలావ్య మహాకవ్యము నైన గ్రంథము, దక్షిణ మధురాపురి మహాను వర్ణించబడినది. ఇందలి రచన మంత్రమై పంజరముగా నుండును

ఇంత వరకును దక్షిణాంధ్ర యుగమున దక్షిణ దేశమున రచించబడిన ఆంధ్రవాఙ్మయమును గూర్చి దెప్పబడినది ఈ కాలమున తెలంగాణమునను, ఆంధ్రదేశమునను కూడ పలువురు కవులు పలురకములైన కావ్యములను రచించి యుండిరి

రామెర్ల సేంగళవామికుడు (క్రి. శ. 17 వ శతాబ్ది వరకు) కృష్ణ చరిత్రము, విహళాకృష్ణ చరిత్రము అను గ్రంథములను రచించెను. ఇందు విహళాకృష్ణ చరిత్రము ప్రౌఢమైన ప్రబంధము. ఇందలి కళకడు వ్యూహము శ్రీకృష్ణుడు తన శత్రుడైన విహళాకృష్ణుని అంటికి వింధార గింప తోపుట ఇందలి శిశివృత్తము. కృష్ణుని పరోక్షమున చాక్షుడక యందలి గోపికలు పొందిన విరహమును కవి విపులముగ వర్ణించెను ప్రబంధోపములైన వర్ణన లన్నియు ఇందు కనబించును. విహళాకృష్ణుడు చేసిన విందును వర్ణించు వందర్శమున ఆ కాలమునందలి రాజకుటుంబములలోని తోజన మరాధులకు వివరించబడినది. వంశమూలకమునందలి కళానిధి అను నై క్య యువకుని కళలో దేశ్యాలోలతవలన యవర్ణములు వర్ణములైన పని కళానిధి వలపుకర్తయైన మణిమంజరి వృత్తి నైపుణ్యమును వర్ణించుచు కవికి కల పాట్యులకా పరిచయము వెల్లడి యగుచున్నది. కవి రామకృష్ణుడగుచే కావ్యమున వెల్లడి ప్రవృత్తి కల్పించి రామకృష్ణిని వర్ణించెను. ఈ కావ్యము శ్రీరామునకే అంకితము నేయబడినది సేంగళ వామికుడు సంస్కృతాంధ్రములందు నుండి పండితుడు, కవిత్వమున కాళిదాసులకు తప్ప ఇతరులు తన కిడు కాదని తుళుకు వ్రాసికొనెను క్షేప కర్ణాలంకార ఘటనమున తుళుకి ప్రీతి మెండు

ఈ కాలపు కవులలో విహళ గ్రంథములు రచించి కవి కి కర్పూముడని ప్రకృతిగూర్చినవాడు కూచిపూడి తిమ్మకవి (క్రి. శ. 1700-1760). దుష్పక్ష సరిలయము, రాజశేఖర నిలావము, వీలానుందరి పరిలయము, అచ్చ తెలుగు రామాయణము, రుక్మిణి మహాభారతము,

పాగరవంగ మాహాత్మ్యము, వర్ణపుర మాహాత్మ్యముః శివలిలా విలాసము, వర్ణరత్నావళి వంగ్రహము, పాగరగర వర్ణము, కుమ్మర శివగళి కళకము మున్నగు వని ఈవిధి కృతులు. ఇందు వర్ణపుర మాహాత్మ్యము వర్ణవరమునందలి శావనారాయణపార్వతిని, మిగిలిన పితృపురమునందలి కుమ్మర శివగళి పార్వతిని, అంతము చేయబడినది. ఈ కవి అమృత పోతవనక తన కావ్యము లను వరులకు వృత్తియవల కంగీకరింపక తగవంతునికే ఓసంగెను. ఇతడు తనకై కత్తురుదయ్యును వరరైతకము లనుచేర్చినంతక అరై క్క కావముతో ముంగెను

ఇతని రాజశేఖర విలాసమునకే తల్లారాజా చరిత్ర మని నామాంతరము. అంగము అడిగిన చేరియైన నిమిషమి గురువుచేడు ప్రతిష్ఠ చేసి యుండుటచే, తల్లారాజా మాయలంగము చేపమున వర్ణింపబడు తన పట్టుమీసాచి యైన చల్లమాలె నర్జునులయను, శివురామై తేలిలో శివురామారి అ కంఠంబు వసుగ్రహించుటయు ఇందలి విషయములు రచితము మహాశిరామము కృంగార రస ప్రకాశమైన ప్రబంధము ఇందు స్త్రీవర్ణనము విభిన్నముగా చేయబడినది. వసుచరిత్ర బాదర్శముగా గ్రహించి కవి ఈ ప్రబంధము రచించెడు. ముఖవర్ణనాదము రాజామహ్యము అను గంధర్వకవ్యము మోహించి పరిణయమాడుటయు, చాణ్డి అప్పించిన కుమార్తె గౌతమి మహర్షిని పెండ్లి యాడుటయు, ఇందలి ప్రశాన కళాంగములు ఈ కావ్య సమస్త ప్రబృథ పురాణమునందలి గోరావరీ అంధమునుండి గ్రహించబడినదని తిమ్మకవి తెలిపియున్నాడు. తిమ్మకవి వర్ణన స్రవ్యుడే అయ్యెను, కొంతయు నెచ్చటను అతిక్ర మించి యుండలేదు

నిలానుందరి పరిణయము, అచ్చతెనుగు రామాయ ణము అనునది అచ్చతెనుగున వ్రాయబడిన కావ్యములు. నందుని కావ అగు కుంతకుని గోష్ఠమునందుండి వృషభ ములు కొన్ని మడించి తెలిగేగి గ్రామస్థులను కాశించ దొడగెను, కానిది విగ్రహించుకాణ్డి తనబ్రాతు నిర్మలదనని కుంతకుని ప్రకటించెను. కృష్ణుడు కానిది సంచరించి పిలువ పెండ్లియారెను అచ్చతెనుగున రచింపబడినదయ్యు ఈ కావ్యము వరసమై మహాకవియముగా నుండును, ఇందు మూదాశ్వాసములన్నవి అచ్చతెనుగు రామాయణము

మాత ఇల్లీ వహామైన వర్ణనలకును, వరసమైన వర ప్రయోగమునకును తెన్నై వృద్ధముగామందును, ఈ అచ్చతెనుగు కావ్యములు రచించుటచే ఇతనికి అభినవ కాగమకావనమకు నిరుదము కలిగినది చెప్పవచ్చు.

యట్లే పరిణయము తిమ్మకవి ప్రబంధరచన, ఇందలి క్రింది సంస్కృతవహాన కూయిష్టమై ప్రాథముగామందును. శివలిలావిలాసము ఇతని మరలరచన లక్షణ పారవంగ్ర హము మూదాశ్వాసముల అక్షరగ్రంథము పూర్వలక్షణ గ్రంథములలో లేని ప్రోత్సవయములు కొన్ని కానిందు చేర్చబడినవి కవి చెప్పియున్నాడు తిమ్మకవి గ్రంథములందు ప్రబంధయుగ చర్యయలే సామ్యుగా గోరరించును. ప్రోత్సవమేదియు కావరాదు. ఇతని కవిత్వము మిక్కిలి చారాశ్రమైతి. పాండిత్య ప్రకర్షణ ఈత దర్శనర్పకు శ్లేషయమకాదులకు గర్భకవిత్వము ము ప్రదర్శించి యుండెను. ఈవిధి కవిరచనలో స్త్రీలారక అతర వంతులు మున్నగు కొన్ని రోపములు కప్పించినను తరువాతి రచనలు మిక్కిలి నిర్దుష్టములుగానే యుండును. అవారావ్యరచనా భుగంధురదయ్యు ఈ మహాకవి రాజాశ్రయము వానింపక తగవంతుని వచ్చి వ్యక్తంబ్ర తీవితము పొగించెను.

కూదిమంచి తిమ్మకవి పార్యతోముది తెండవ తమ్ముడు అగ్గకవి (క్రి. శ 1700-1780). కావక పరిణయము, ద్విదర చారాశ్వాస చరిత్రము, మత్తరా పరిణయము, చంద్రలేఖా విలాసము, హామరేత రాణియము మున్నగు గ్రంథములు రచించెను మత్తరా పరిణయమున అర్జు నుడు మత్తరము పెండ్లియొడిన వృత్తాంతము చక్కగా వర్ణింపబడినది ఇం చారాశ్వాసము లున్నవి చంద్రలేఖా విలాసము దూపణకావ్యము, పూసపాణి విలయరాసు రాజాగారి కావమరది అగు చింతలపాణి నిర్మాదిరాజ వశ్యాధరము లేనద నని కావ్యము వ్రాయించుకొని పిమ్మట తిరప్పారము చూపుటచే, కొనించి అతనిని దూపించుచు అగ్గకవి ఈ బామకావ్యమును రచించెను. తిమ్మ కవిత్వమున వికలిగి గల అవమానపాండిత్య మిందు గోచరించుచు హామరేతరాణియము కా పెనర్వన్ననిర్మలకర్త చరిత్రము ననుసరించి వ్రాయబడినది. ఇది రాకృతిరకావ రుద్రునివంశమును వర్ణించు మూదాశ్వాసములగ్రంథము.

తిమ్మకవికి పదునాల్గవదో శతాబ్ద తరువాతివాడో అని చెప్పగలిగి వీరిని అక్షయకవి అనెడి గ్రంథములు రచించి ప్రసిద్ధి తెచ్చి, రామేశ్వర మాహాత్మ్యము, మహావిక్ర రహస్యకథ, వివాహమిత్ర చరిత్రము, రామ విలాసము, గంగా మాహాత్మ్యము, గీర్వాణ మాత్య శతకము, విశ్వేశ్వరరాజారణము, వృంధింప దండకము, మున్నగునవి ఈయన కృతులు. ఇతఁడు, ఇతని పూర్వులను పెద్దాపుర సంస్థానము వాక్రయించి ఆ రాజాజల నిధికి నామమునందు గ్రహించితి ఇతడు తిమ్మ అగపతి గారి నామమునందు వారి తండ్రియైన వాయ అగపతి రాజాగారి నామమునందు నివసించెను. రామేశ్వర మాహాత్మ్యమున క్రైరామయి నేమిపుత్రుడై రామేశ్వర లింగమును స్థాపించుచుండు, కర్ణాట మాహాత్మ్యమును వర్ణించునదిని ఇందలి కథ స్పృంశ పురాణగత రామేశ్వర అందమునుండి గ్రహించునది. కవి నీనిని గురువాన వర్ణించునది మత్స్యధర లేవునీ అంతము చేయునదియు ఈ కవి రచించిన కవలలి గ్రంథము రామవిలాసము. నీది నికను తిమ్మకవికి రాజాగారి పద్మిహాజ అంబునై నవవృత్తాదు గోపరాజునకు (1769-1797) అంతము చేసెను. ఇతను రచించిన గ్రంథములలోని తెల్ల మిక్కిలి ప్రసిద్ధి పొందినది మహావిక్ర రహస్యకథ. ఇది సంస్కృతమున కర్మపురి యోగింద్రుడు రచించిన మహావిక్ర త్రిశతక అనువాదము. ఇందు విశిష్టతము, కృంగార శతకము, నై రాగ్య శతకము అను మూడుశతకములున్నవి. ఒక్కొక్క శతకము పదనీ పద్యములుగా విభజింపబడినది ఇది తెల్లకవుల నియునైన పోతులకవి పాపమితి అంతము చేయునది ఇది అనువాద మయ్యుచు చక్కని భావాశక్తియు, వాన పానమును గల్గి ఆంధ్రలేకమున మిక్కిలి ప్రభావము వహించి. అప్పుడువానివృత్తము వాని లేక ఇందలి రచన ప్రాజ్ఞాపాత్రై అభిరామమిచ్చుచి. అనువాదాంతరములున్నను లేకనువ అభిరామమిచ్చుచి గాంచుచున్నది నీది ప్రశస్తికి వార్హ్యము.

మహావిక్ర త్రిశతి వాంధ్రరచిత ఇతరకవులు ఎవరని వాణివరవృత్తయు, పుష్పగిరి తిమ్మరయ. తిమ్మన (క్రి. శ. 1780-1790) రచనలో ఒక్క విశిష్టతమే అనిచు

చున్నది. ఇతడును తన గ్రంథమును కేసరికమే రాచిం చేసి, ఇతనిపేర్లతోకములను చంద్రాశ్వములందే తెలిసిం చేసి నుట్టి నియమము పెట్టకొన్న వాడగుట చేతనే ఇతడు చిన్న క్లోకములను అనువదించునట్లు స్పష్టమునకు పరిచింపున స్టందలి కావములను పెంపుచేయునలెననెను, అయ్యును, ఇతనిరచన మిక్కిలివరసమును వానియనునై యున్నయన్నది. ఇది కాక ఇతను పదీకవనమార విజయము అను పదావ్యాసముల ప్రబంధమును కూడ రచించెను.

వాణివరవృత్తి తన అనువాదమునందలి పద్యములను 'మరళిమల్లా నితరాచమృతి' అను మకుటముతో రచించెను ఈ మరళిమల్ల కూడతి అట్లద్రోలు పండ్లవాణికుడని విమర్శముల చెప్పుచున్నారు వాణివరవృత్తి కవిత్వము ప్రాతమై పొందె మర్మతేజము కల్గించును పన్నయి కవిత్వమని ప్రసిద్ధమైన ఆంధ్రకవి చింతామణి ఇతడు కీక రచించెను. ఇది కాక చంద్రికాపరిణయమును ప్రబంధమును కూడ ఇతడు వ్రాసెనని చెప్పుదురు. వాగిరాజు మామరై న చంద్రికను నిమిషం వివాహమాడును ఇందలి కథ ఈ గ్రంథము మరళి మార్గవరాయల చంద్రికాపరిణయము కంటె భిన్నమైనది.

అదీతము మారకవి విజయవరగర సంస్థానమున పూస పాటి (రెంజన) విజయరామరాజుగారి నామమున (క్రి. శ. 1780-80) ఉండివచ్చు తెలియుచున్నది. కవి జన రంజనము, రామలింగేశ శతకము, కవి సంకయ విశ్లేషము, ఆంధ్ర చంద్రాశోకము, ఆంధ్ర వామశేషము అనున విశిష్ట కృతులు ఇవిగాక ఇతను రచించిన చాటుపులును, మామల పద్యములును, పెద్దిళ్ళ గంపు, కవి సంకయ విశ్లేషము మూలవాక్యములతో కూడిన చిన్న అక్షర గ్రంథము. ఆంధ్ర వామశేషము అచ్చ తెలుగు విషయపు. నైదిపాటి అవ్వలకవి రచించిన ఆంధ్ర వామ సంకయమున కిది శేషగ్రంథము. ఆంధ్ర చంద్రాశోకము అయితే చక్కమైన సంస్కృత చంద్రాశోకమున వాంఠికరణము, రామలింగేశ శతకము "రామ లింగేశ రామచంద్ర పురవాస" అను మకుటము గల పదపద్య శతకము. ఈ శతకమున ఆ వామర వాణి దుశ్శర్య అన్నియు పద్ధింపబడినది. ఇందలి మామమునకు

అంధ్ర వాఙ్మయ చరిత్రము - II

గురియైనవాడు పూవపాటి పీతారావు చంద్రరాజు అను విజయనగర పండ్లపవంత్రి యని చెప్పుదురు. ఈతని గ్రంథములలోనిదిగైతె ఉత్తమమైనది కవిజన రంజనము. చంద్రమణి పరిణయ మిందలి కళ, ఇందరి పద్యములు పెక్కు సమచరిత్రము వందలి పద్యములును శలవించుచుండుచే దీనికి విల్లపమచరిత్ర మను పేరు కట్టినది. ఇందు మూదాశ్వాసము లున్నది. ఈ కవి తన కృతుల నన్నిటని రామచంద్రపురము వందలి రామలింగేశ్వరయ కంఠము నేను మారకని శ్రుతి లాక్షణికమును, సమాస భూయిష్టమునై రమ్యముగా నుండును. ఈతని శిష్యు కవిత్వము "మారకని శిష్యు కంఠాలి ను శ్రుతి" అని ప్రసిద్ధి తెల్పినది

(క్రి. ౧8 వ శతాబ్ది యందలి అంధ్ర కవులలో మిక్కిలి ప్రఖ్యాతి పొందినవాడు కమధర్మి అబ్బయ నామకడు. ఇతడు మారకనిక సమకాలికుడు (1780). మంగళగిరి పాపకాలరాయని కుమారుడు. ఇతడు అనియ్య చరిత్రము, కవితా మనోరంజనము అను రెండు ప్రబంధములు రచించెను ఇందు మొదటివాని కంటె రెండవది మిక్కిలి ప్రఖ్యాతి విల్లపమచరిత్ర మని ప్రసిద్ధి గాంచినది. పురుషవశ్యక్రవర్తి చరిత్ర మిందలి విషయము "నను చరిత్రమునకు తరువాత దీనికి కవిరాజు మనోరంజనముతో పరిమాణగతిన ప్రబంధము లోకానికి రెంటి కంటె పెక్కువగాలేవని క్రి. ౧8 వ శతాబ్దికి పంతులుగారు దీనిని గూర్చి చెప్పుచున్నారు. ఈ కవి శక్తిముగ్ధుడైతే సాహిత్యమునందే కాక పరిశ్రమనందు కూడ మిక్కిలి ప్రవీణుడై నట్లు తెలియుచున్నది.

ఈ కాలమున మిక్కిలి ప్రసిద్ధి తెల్పిన మరొక కవి కంఠపటి పాపరాజు ఇతడు పెల్లూరు మండలము వందలి ప్రజయ కాశీరీపట్టణమున అమీనుగా తొమ్మిదివారముండుండినవాడు (క్రి. ౧750.1800). తిక్కన పోతు యాక విద్యవనముగా రచించిన ఉత్తరరామాయణమునే ఇతడు ప్రబంధ రీతిని చంపూకావ్యముగా వ్రాసినట్లును, అచ్చటచ్చట కొన్ని లాక్షణిక దోషములున్నను ఇది మిక్కిలి రసవంతమై పవ్యరయ న్నాదయరంజకముగా ఉండును. దీనికి మూలము రామాయణము వందలి ఉత్తర కాండము. తిక్కన మూలమును పాఠ్యమైతంతవరకు

పంగ్రహించుటకు యత్నించగా పాపరాజు దానిని దివ్యక మొనరించినట్లు కావనగును. ఇందలి పద్యములు ప్రబంధో చితములై మిక్కిలి ప్రోత్సముగా నున్నవి. రావణ మంశ క్షామల పూర్వ పరిత్రయను, శ్రీరాముడు జలావతార కాలమున పీతను పరీక్షించుచుండు ఇందు చక్కగా వర్ణించబడినది. పీతా పరీక్షాగమము, రాముని అశ్వమేధా చరణము, మిశ్రపూరిత రామాయణ గాథము, దిండుపేటలో పీత తూగర్చుము తొమ్మిది మున్నగు పుట్టుములు వర్ణించుటకు పాపరాజు మిక్కిలి బేరు ప్రదర్శించెను. గ్రంథారంభమున ఇతడు కల్పాంతకారములను చెప్పున ముట్టున చూచినను, పోషు పోషు రసరసేనమనన శివ్యున ప్రాధాన్య మొనగియుండెను. ఈ కావ్యమున వృత్తముల సంఖ్య పెచ్చు. రచన సంస్కృత కన్యాస భూయిష్టమై మిక్కిలి భారాకముగా నుండును. ఈ కావ్యమును రచించుటలో తనకు పుష్కరికి తమ్ము పాయ మొనరించెని పాపరాజు చెప్పుకొనియుండుటచే కొందరి గ్రంథమంతయుకూడ అతడే రచించి, పాపరాజు పేర ప్రకటించెనని యభిప్రాయపడుచున్నారు. ఈ కావ్య మును రచించుటకు నుండు పాపరాజు విష్ణు మాయా విలాసము అను యక్షగానమునుగూడ రచించియుండెను ఈ రెండు గ్రంథములును అతని ఇష్టతై వమగు నుదక గోపాపావ్యమి కంఠము చేయబడినది.

దిక్కుచి వారాయణకవి రంగారాయ చరిత్రము మూదాశ్వాసముల కారిత్రక ప్రబంధమును రచించి (1790) వెల్లెంకొండ దుర్గాధిపతియను, పద్మకాయక వంశజుడను అగు మల్లాళ రామారాయనింగారి కంఠము వాచించెను. ఇది పీఠరసప్రభావమైన ప్రబంధము. తొమ్మిది సంస్థాపాదినతయైన రావు రంగారావుగారి పేనలకును, బుట్టి అధిపత్యమునందలి ప్రాంతీకవంశోగూడిన పూరపాటి విజయరామరాజుగారి పేనలకును (క్రి. ౧787 న సంవత్సరమున తొమ్మిదికొల దగ్గర జరిగిన యుద్ధ మిందు వర్ణించబడినది, ఈ యుద్ధమున తొమ్మిదివారే పదిహేయవారము కాలము ప్రదర్శించిన తొమ్మిది రోజులు వివరమూపములు. వానిని వారాయణకవి మహాశ్వాస మున వర్ణించెను అణలదోషము లేద లేద గోచరించు చున్నను ఈ కావ్యము పృథ్వమైన రచనకంటేకూడ మిగుల

రసవంతముగా ఉన్నది. ఇందు సందర్భానుసారముగా వా వాణమున చాతుశతో ఉన్న ఉరుదు పదములు పెక్కు ప్రయోగించబడినవి.

మంగళగిరి అనంతరవి (1760 ప్రాంతము) వ్రాహ్మణుల యందును శ్రీ ప్రభ మత మనలించిరి, వేదాంతరసాయన మగు గ్రంథము రచించి, తనవలెనే శ్రీ ప్రభమత మనలించిన విడిమామిళ్ళ చాపామూర్తుని కంఠము చేసెను. ఈ గ్రంథమున శ్రీ ప్రభ మతపాఠమునై కవిమిత్ర ప్రీతి చరిత్రము వర్ణించబడినది ఇందలి శ్రీ శిష్యులైన మిక్కిలి ప్రాథమికముగా మునుము. వర్ణనలు ప్రబంధకవుల వర్ణనల సమవర్తింపచుండును పింగళి ఎల్లభార్యుడను కవిమిత్ర ఇట్లే శ్రీ ప్రభమత పంజరియగు పర్యేకర మాతాశ్వులము అను తాత్య చరిత్రమును మృదుమధుర పాఠమున రచించి చేరు గావెను.

మహాకవి అను పేరు గడింతకపోయినను వేలకొలది పద్యములు రచించి పర్యాంగద్రవణల పౌరయములందు స్థిరనివాస చేర్చుకొన్నవాడు వేమనయ్యోగి. ఇతడు శ్రీ. క. 18 వ శతాబ్ది పూర్వభాగమున నివసించెనని శ్రీ రాఘవప్ప అంతకన్నుల కల్పగారు నిర్ణయించి యున్నాడు. ఇతడు వ్రాసిన పద్యములతో పెక్కు అను వెలులులు, కొన్ని కందములును, వృత్తములునుగూడ ఉన్నవి. అను వెలులుల రివర "విశ్వరాశిరాను విమలవేమ" అను ముద్రమును గోచరించుచు. ఈతడు రచించిన పద్యములు కళకసంఖ్యా నియమమునకు లోబడక పోయినను శకావస్థ చేమియలు లేకుండుట, ముగిసుము గోచరించుట అను హేతువులతో కళక పద్యములుగాగనీ పరిగణించబడుచున్నది. ఈ విషయమున ఈతని పద్యములను కెక త్త్య పారమువందలి పద్యములతో పోల్చినచున్న ఈతడేదో గ్రంథమును వ్రాయవలెనను తలంపుతో పద్యములను వ్రాసినవాడుగాడు. కేకను సందలి నిదిగ్రాంతములందు స్థిరపుగా తిరుగుచు ఉడిగవారాలెల్ల అనువుగా అయ్యాయి విషయములగున్నది అది యాచరియలతో సమూహములు చెప్పియుండెను. వాటిని కిష్కలు వ్రాసినాని ప్రచారముచేసి యుండిరి. వేమన మిక్కిలి వ్యతంబ్రుడు. సంఘములందును, వర్గములందును తనకు గోచరించిన దోషములెల్ల అతడు విశేషముగా విమర్శించి యుండెను.

అలావు వ్రాహ్మణుల లోపరీతిని దురచారముల నతడు కీద్రముగా ఖండించెను. మనముగేర అయిన అశ్వాధారములు చూచి అత దనపాల్గుచుకొనెను. అది పద్యములలో నీమలు కొన్నిలుగా గోచరించును అ నీమల కావని అనువదనే మూలము. వేదాంత త త్త్వమును తోడించు పెక్కు పద్యములుగూడ అతడు చెప్పియుండెను. అందు కొన్ని గూడ శావనగిర్వికమునై యుండుటచే దురవగాహములుగా ఉండును. వేమన పోష్యునియందు, ఇతని విమర్శ పమునకు గురియగువాడుగూడ విచారము పొందక విక విక పౌరయములతో చేసెను కీదని పద్యములందుండు మృదుల నిర్వలైన పోష్యమే కారణము. కావముల కీద్రత, నీతి విర్వరత, భావాశ్చి, నిశితమిర్వరము ఈతని పద్యములందలి గుణవిశేషములు. ఈతడెచ్చటను పాండిత్య ప్రదర్శనమునై పాటుపడి యుండలేదు. పద్యమునూర్ధములు, తాళిమములు, పరకపంజరములు లన విధములతో ఈతడు వాడియుండెను. పామరులునై కవిని పద్యములయొక ప్రతికర్తని యుండుట కి వాళ్ళయే ముఖ్యకారణము. ఇతడు కీద్రము నందునకే కవిత్వమునకుడ అంతర్వ్యమున కిచ్చినంత ప్రాధాన్యము వాహ్య విషయముల కిచ్చి యుండలేదు. అందుచే ఇతని రచనలో వ్యాకరణాది దోషము అచ్చులచ్చు గోచరించును. పండితు లెవ్వరును ఈతని మహాకవియని మన్నించక పోవుట కీదయే కారణము. వాని పండితులవక, పామరులవక, స్త్రీలవక, పురుషులవక, వృద్ధులవక, బాలురవక అందఱు లెల్లరును అపార్థయముతో పండితు పద్యములు వేమన పద్యములతో అని చెప్పినచో అత్యంత ఉండరేదు.

నిండిద్రోసు అత్యుదగి రావణదమ్మియము అను వామాంకరము కల లంకాగీతి అను పును దృష్టికావ్యమును రచించెను ఇందు రెండు అశ్వాసము లున్నవి. రాపు ధర్మారాయ దను వెంతులంబి కీదని లంకావేల కొంత అవసారింపగా ఇతడొగ్రహమున వనవిని రావణుని తోడను క్షేత్రావహారం వృత్తావమును రామాయణ కళకతోడను పోల్చి ఈ దృష్టికావ్యమును రచించెను. త్రిపురవిజయం దీతకు దిట్ట భీమగిరి, శ్రీరాఘవులు మున్నగువారుగూడ తనవలె త్రిపురావరిని ఈతడు చెప్పకొని యుండెను. ఈతని కావ్యము రాఘవపాండవీయములంత ప్రాథ

మొదలిడును. ఇందు అర్ధశతాబ్దము వలననే కానిమించును. అందందు వ్యాధిగ్రస్తానందీకరములుకూడ ఉన్నవి. ఇతడు చెప్పు చూచువర్గములు చెప్పినట్లు తెలియుచున్నది.

అక్షయకవికి వసుదానాథుని కవిత్వమున కిట్లు కృష్ణ మూర్తిని వర్ణింపఁగాఁగ్రములందు మహాసంఘమునై పెద్దగ్రంథములురచించెను. పంగికాశ్రమవకుల ఇతని కపారమైన పాండిత్యము కలదు పురాణప్రవచనము నందును, అనుకవిత్వమునందును ఇతఁడారితని యుండెను. ఇతడు తన శీవకాలమున పలువురకవికారులను, పూర్వములను రఘుచరి, చారిత్రగోపనకారములు పొందెను వర్ణనామరాసరియము, వేంకటాచల మాహాత్మ్యము, విజయలక్ష్మి మాహాత్మ్యము, పంచతంత్రము, స్త్రీవీతి కాశ్రమము, మమచరిత్ర వ్యాఖ్యానము మున్నగునవి వీరి తెలుగు రచనలు. పంపకమునకుకూడ ఇతడు రచించిన గ్రంథము అనేకములు యిప్పుడె అందు పాఠశాలకలను వ్యాకరణగ్రంథము పేర్కొనదగియున్నది. చిన్నయమారి కాంధ్యకరణమునకును కీచివీరి లాం లోక యున్నది. చిన్నయమారి కాంధ్యకరణమునకును గల ప్రసిద్ధి చూచి చాని వనశీర్షికలు చేయుటకై కృష్ణమూర్తి కవియే ఈ కాళికలను రచించి పాఠశాలకలను కలక కలిగించుటకై పాఠశాలకలను చేరుచున్న వని విమర్శకులు అభిప్రాయపడుచున్నారు.

మండపాళ పార్వతీశ్వర కవి (1888-1897) కిట్లు కృష్ణమూర్తి కవి వలెనే గొప్ప విద్వాంసుడు. ఇతడు లోక్తిక సంస్థానమున అష్టావధియైఉండెను. రాధాకృష్ణ సంపాదము, కాంచీపుర మహాత్మ్యము, అమరుణ కావ్యము, శ్రీకృష్ణాశ్రయము మున్నగు కావ్యములే గాక తెలుగు శాసనములు, చరితములు, పంచరత్నములు రచించెను. ఇతడు మహాకవియై గ్రంథములు రచించెనని చెప్పుదురు. ఇతని గ్రంథములలో చిత్తల రాధాకృష్ణ సంపాదము ముఖ్యమైనది.

గోపీనాథము వేంకటాచరి వేంకటాచరి సంస్థానమున అష్టావధిగాఉండి తెలుగు గ్రంథములు రచించెను. అందు నాస్తిక రామాయణమున కాంధ్యకరణమైన గోపీనాథ రామాయణము, కృష్ణాశ్రయము, శివుపావనాంధ్రీ కరణము ముఖ్యములై వని కృష్ణాశ్రయమున బ్రహ్మ

వైవర్త పురాణమునందలి కాగము. కావ్యరచనాయు బాచులు యథామూలముగా లేవని వేంకటాచరి చానిది మూలానుగుణముగా తెలిపించెను ఇతని రచన మంతమును వరకమునై మహాపాఠముగా ఉండును.

ఈ యుగమున అంధ్రదేశమున వర్తిల్లిన కవయిత్రులలో తరిగొండ వేంకటాంబ (1840) పేర్కొనదగినది. ఈమె వేంకటాచల మాహాత్మ్యము, భాగవతాశ్రయ యణము, రామయోగ పాఠము అను గ్రంథములను రచించి, తరిగొండ వృద్ధిపాఠాన్ని కంఠము కాచించెను, భాగవతాశ్రయము ద్వితరకావ్యము. తరణోపాయముగా కా దీగ్రంథము రచించినట్లు కవయిత్రు చెప్పుకొన్నది నై రాగ్య ప్రభావమును, అభ్యాసాశ్రయ విశేషమును తెలుపు కథ లిందేశములున్నవి. గూడ వేదాంత విషయములను గూడ వేంకటాంబ మృదుమధురముగను, వృష్టముగను వివరించినయిప్పుడి. మరీకి పింగళ అనుకవి ఈ గ్రంథము పంతుల భార్యమే వర్ణనావ్యయముగా రచించియుండెను. రామయోగ పాఠము కూడ ద్వితరకావ్యమే. ఇందు రామయోగ విశేషములు చక్కగా వివరింపబడియున్నది వేంకటాంబ రచించిన గ్రంథములలో ప్రసిద్ధమైనది వేంకటాచల మాహాత్మ్యము. ఇది వేంకటాచరి శ్రేష్ఠ మాహాత్మ్యమును వర్ణించు కావ్యము పరాపాళనావ్యాఖ్య వర్ణన పురాణములందలి వేంకటాచల మాహాత్మ్యము లీ కావ్యమునకు మూలములు శ్రేష్ఠ మాహాత్మ్యమును చెల్లించుటకై ఇందు చెప్పబడిన మూలపురము ప్రాచీనమున కథ మిగిలి వృద్ధముగా ముగా మున్నది ఇట్లు ఇందలి పరావర్తిత శ్రీనివాసుని వివాహ వృత్తాంతము కూడ రమణీయమై యున్నది. శ్రీనివాసుని చెప్పకపోయిన పుణ్యక్షేత్రములను చొప్పుటయు, అతనిని అక్షిరేంద్రుని, అనిగింపవారమును మిగిలి వసానముగా వర్ణించినది. తన కర్త ద్వితీయ వివాహము చేసికావలొనవలెను అట్లు అనుకవించిన వేదము వేంకటాంబ విధులతో వర్ణించి శ్రీ వ్యాధయమును గ్రుమ్ముచిందది. ఈమె వైది వేదాంత విషయ వివరణ వందర్శములందు కూడ అంత మధురమైన వృద్ధ పాఠమునకు వర్ణనావ్యయముగా ఉండును. ఈమె రచనలో అచ్చుటచుట వ్యాకరణ స్థానికముగా గోచరించును.

ఈమె గొప్ప విద్యావంతురాలయ్యెను వివరమునకి. కృంగార రచనమును వర్ణించుట యందు నీమె వై ముఖ్యము ప్రదర్శించెను. ఈమె రచనలు అత్యున్నతమునకును వాంఛితమునకును అనువర్తించును.

ఈ యుగమున తెలంగాణమున వెలసిన కొందరు కవి పుంగవులను గూర్చి చెప్పవలసియున్నది. అటుప్రకారము వంధ్యావాదినవలెయైన మరలి హిరణ్యరామయలు చంద్రికావరణయ మను ప్రబంధము రచించెను. ఈతడు పర్వత నిగమనీని పంకమునకు చెందినవాడని ప్రతీతి ఈ చంద్రికావరణయము పిల్లనమరకక అని చెప్పదగినవలెనది ఇందు చంద్రికా మచంద్రిక ప్రణయము వర్ణించబడినది. కట్టు మూర్తి వలెనీ ఈ కవియు స్నేహ యుతుకాదు అందును. ఇతర కళాంధారములందును ప్రతీ ప్రదర్శించెను ఈకవి స్నేహల కనువరకక స్నేహంత క్షానప్రసాదములును, మందరములును కాకపోయినను ఈతడు ప్రదర్శించిన పాండిత్య పాటవము అమోఘమున చెప్పుటకు సంభవించినది.

పరకురామ సంకతు లింగమూర్తి కవి ఉరుగల్లులో జన్మించెను. ఇతడు యౌవనమున రత్నమయ్యక విభావమునది కృంగార ప్రబంధమును రచించినను క్రమముగా భక్తి వై రాగ్య కావములకు విలయమై పీఠారామాలయేయ సంపాద మను వేదాంత గ్రంథమును రచించెను. ఇందు తీర్థప్రస్తావన పీఠాంతము నిరూపించ బడినది. ఇందలి మూలాభాసములతో పరమకాళారక యోగము, సాంఖ్య యోగము, అనువస్థ యోగము అను మూడు యోగములు వివరింపబడినవి. గూడవైన వేదాంతమును మూడ రచనలమైన కావ్యముగా చెప్పబడుట ఈ కవి యందలి విశేషము. సందర్భోచితములును, అనుభవ సిద్ధములు వైన ఉపదేశములనుగూర్చి ఈ కవి వేదాంతమును మూడ పర్వ భాగములోఁగముగా వివరించెను. తెలుగున వెలసిన వేదాంత కావ్యములలో నీదిని పాటవమృతని వేదోక్తి లేదు. ఈ కవి కుమారుడైన రామమూర్తికవి కుక చరిత్రమును వేదాంతగ్రంథమును రచించెను. నీదినిబట్టి వేదాంత విచార మీ వంశమువారి కమృతమని తెలియుచున్నది.

చేతకలాంత ప్రాంతముతో ముడిపడిన మరింగంటి పంకమున పలువురు పండితకవులు బాగుయించిరి. వీరు వైష్ణవులు. విశిష్టాచార్యులారాదులుగా చిరకాలమునుండి ప్రసిద్ధి

పొందినవారు. వీరిలో మరింగంటి సింగరాధార్యులు అను కవి దళరథరాజువందన పర్వత మను పేర విశిష్టమైన రామాయణమును రచించెను. ఈయనకు కళమంజుస భావి అను బిరుదు కలదు. ఈయన కవిత పరిశుభమైన పలువురు పండితులయొద్ద, నిమగ్నములయొద్ద ప్రశస్త్యలొందినది మరింగంటి వేంకట పరసినహార్యుడు గను కవి శ్రీకృష్ణ కళాసంగీతయము, చిలువపడిగెదేరి వేరణము అను రెండు కావ్యములు రచించెను. ఇందు మొదటి దానియందలి కక్కి కాగవనము నుండి గ్రహించబడినది ఈ కవి కళా పూర్ణోదయమును చూచి కాలోమ ఇందోక విచిత్రమైన కల్పవ కావించెను. కృష్ణుడు మాయాబ్రహ్మమై సరస్వతి కడనుండ పత్మవస్త్రాయుటకని అతనితో చాచించుట ఈ కల్పవయందలి ముఖ్యాంశము. రెండవది అన్న శేషుగు రావ్యము. ఇందు బాగవతమునైన దుర్గోదను ని విరాహము వర్ణించబడినది. మరింగంటి వంశమునకు చెందిన మరెయొక కవి పరసినహార్యులు. ఇతడు చాలాంక నందినీ పరిణయమును ప్రకరించు ముగా రచించెను. మేవరికపు విరాహముల పరిస్థితి ఇందు చక్కగా వర్ణించబడినది.

పురాణ యుగమువందలి అంగ్రకవివత్సమున కళ్యాణము అను సమప్రాధాన్యము కలిపించును ప్రబంధయుగము చాటికి అర్థకావములైన కంఠ కర్తములైన కవులకు ముఖ్యమైన పరిగినది దక్షిణాంధ్ర యుగమున అది మరింత యభివృద్ధియైనది. చివరకు శ్రీశ. 19వ కళాధిపాటికి అంగ్రకవిక రచనావంశములను కొరవడి కళ్యాణాంధార ప్రధానమై విరాహాత్మకమును కీలోచ్ఛవుల సంకలించినది కవులు పలువురు పితృకంఠ ప్రతియిలకు పూసక పెద్దన, రామరాజునారాయణ ప్రబంధములను అనుకరించుటయే పరిపాటియైనది. ఈ కారణమునకే అంగ్రపరవృత్తి యనుక శ్లేషామప్రాధాన్యంధార కృంభణతో కగుర్చిన పరమ స్వచ్ఛంద పంచారమునకు రూరము కావలసినదనిది. శ్రీ వీరేశలింగం సంకలుగాదు రచించిన పరవస్తతి బారద సంపాదమును ఇందకావ్యములతో అప్పటి కవిగా పరిస్థితి చక్కగా వర్ణించబడినది. పాఠాభ్యుదయమున వైన పర్వము లోనించి అనుకరణమే అధిపత్యము పోషించుచూచి అంగ్లకాచా విష్ణుమంజు సంకలులను, యువకులను

ఆంధ్ర వాణిజ్య మండలి

మాతన మార్గముల వర్ణనలను అనుసరించే యిష్టించిరి. సంత్రాచారు సిద్ధమైన కవికాకావ్యాది పదో యొక విధముగా ప్రవరించుచునే యున్నను వారి అశ్వముల ప్రయత్నములకు ఫలముగా మాతన కవికా ప్రకారము తేల్చి పోతే లేకము పలుములం బాల్చిందినది. కాని పరిణామ వికాసముల వివరణను అనువికాంధ్ర వాణ్ణయ వర్ణనమున ప్రధానస్థాన ముక్రమించును.

డి. వేం. ఆ.

ఆంధ్ర వాణిజ్య మండలి :- ౧౪ లేక ము యొక్క అధిక బేరీజముతో వాణిజ్యమునకుగల ప్రాము ల్యమును ప్రత్యేకముగా వాణ్ణిచ్చే వనవరములేదు. అంగ్లేజీ వర్ణన వదిలిన వార్తలకిది వాణిజ్య మొక వాణిని ఎంతటిమహత్తర పీఠిక తేగదో మున్నప్పటి ౧౪ అంగ్లేయ రచయిత చెప్పినట్లు అంగ్లేయరు బ్రాగు ప్రతి కన్న తేలికతోను వరు దివ్యములలో ౧౪కు దివి కన్న తక్కినవనియు విలేజ్ములలో వండించబడి అంగ్లేయరు వాణిజ్య లైపులు మూలమున పంపించినవివరే అవాదగా ప్రాచీనకాలమునుండియు మన లేలేయులు వాణిజ్య నిపులులై విలేజ్ములతో మాతన వర్తకము పొందించి అనేక విలేజ్ ప్రభుత్వము మనలేజ్మునుపొందించు కాలమున మన వర్తక వాణిజ్యములు పెంపొందినవి.

జేను వర్తక వాణిజ్యముల విషయములలో అనేక మాతన పనులకు బుద్ధినిందినది. ప్రభుత్వము అధిక పున ర్నిచ్చిచ్చు వార్తలకునుమాత్రో విమగ్నమగుటచే ప్రభుత్వ మునకు వాణిజ్యమునకు గల సంబంధము పన్నిపాత మైనది. వర్తకము లేకముల వ్యక్తులనుపారాదామార్గము అను కాపము రోలు అది వాణినివరము పెంపొందించు పారదముగా పరిగణించబడుచున్నది. దీనికి తోడు పన్నుల విధింపు వాణ్ణిజ్యమునకు మొదలగునది మాతన ప్రాము ల్యమును పరచించినది. అట్టి పరిస్థితిలో వాణిజ్యములలో విమగ్నమై వారాదు ౧౪ సంవత్సర కేరకులవలన వారికిని, వారిలో సంప్రదించుటకు ప్రభుత్వమునకును పొకర్య కరము అ యుక్తముతోనే కేరరేషన్ అఫ్ ఇండియన్ రేంజుస్ అఫ్ కామర్స్ (కారక వాణిజ్య మండలం బులు) అను సంస్థ లేవనెత్తుటకును కలిసి వ్యవహారించుచున్నది.

అయితే కారకలేవము మిగుల పెద్దలేవము. ప్రతి ప్రాంతమునకును ప్రత్యేక అవవరములు, ప్రత్యేక అవ కాళములు, ప్రత్యేక పనులకు గలవు. ఉదాహరణము నకు అంగ్లేజీమున పుగితులనుకువలంబించిన ప్రత్యేక పనులకున్నది. ఆంధ్ర ప్రాంతములో ముడిపరకునకు కొనుపలేకున్నను పెట్టుబడిఅవ కాళములు పరిమితములు, కావున స్థానికావవరములై స్థానిక వాణిజ్య మండలులు ప్రతి ప్రాంతమునందును ఉండుట అవవరము.

ఈ అవవరము 1938 వ సం. వరకే గు రించబడి ఆంధ్ర వాణిజ్యమండలి స్థాపించబడెను ఈ సంస్థ ప్రథమఅధ్యక్షులు డి. శ్రీ. కొమ్మిరెడ్డి మార్కెట్టాచార్యులు మూర్తి గారు, అచ్యుతు వరుణగా డి. శ్రీ వాచార్యులచాన్, గిరీధరచాన్ (1930, 1935-43), డి. శ్రీ శ్రీ. పి. టి. కుమారస్వామి రెడ్డి (1931-34), శ్రీ. పి. శ్రీహరిం, (1944-46) శ్రీయక్. రామారావు, (1947), శ్రీగుంటూరు నర సింహారావు (1948-50), శ్రీ. టి. వి యశ్వరాజు రెడ్డి (1951), శ్రీ. పి. మార్కెట్టాచార్యులు (1952-53) శ్రీ. వి. వి. సోమయాజులు (1954) గాల్గు అధ్యక్షులైరి, 1958 వ సంవత్సరములో ఈ వాణిజ్యమండలి రజతోత్స వము జరుపబడెను. వాణ్ణిజ్య పర్యవేక్షణి రాకావ్యవస్థగారు ఈయనకు వముల క్రాంతవాదినలుగానుండి. ఈవందర్ప మున డి. శ్రీ. వాణ్ణిజ్య వి వి వాచార్యులస్వామి వాయుకుగారి అధ్యక్షత వో అధిక మహాసభయ జరుపబడెను ఈ సంస్థ ఆంధ్ర వాణిజ్యమండలి యను లేదున పిలువబడినప్పటికి ఇందు మేదరాన్, హైదరాబాద్, బీహార్, తిరువాన్కూరు, కొచ్చిన్, పశ్చిమబెంగాలు, తొంబాలు శివస్వామిలులైనది పశ్చిమ మాతన గలదు. 1954 వ సంవత్సరపు వార్షికవహానీ అధ్యక్ష ప్రవంగమున చెప్పబడినట్లు ప్రాంతీయ పనులను అభివృద్ధికార్త వ్యక్తులముతోనిచ్చి రింపవలెనని అవశ్యకతను ఈ మండలి ఎన్నుకునివిస్తూరించి యుండలేదు. చెప్పేపురిలో మండియే వ్యవహారములు మూలమున ఇదివరకటివలెనే ఆంధ్ర, మేదరామరాష్ట్ర ములందును పంధావక ర్తయై, యావత్తర ఉపకారకలేజ్ శ్రీయన్నునకు ముడియంగవనివి సంస్థ అలించుచున్నది. 1954 వ సంవత్సర ప్రారంభము వాణిజ్య మండలి పశ్చిమబెంగాలకిది, అందు 4 గురు గా. పశ్చిమ, 40 మంది

యోజనన పట్టులు 188 మంది అమలంద పట్టులు, 278 మంది స్థిరవిభాగ పట్టులు, 308 మంది స్థిరవిభాగీకర పట్టులు, 1866 వ సంవత్సరము నుండి మండలి పట్టుల సంఖ్య 767 వరకు తొడిగింది. అనగా 12 వివిధకాలముల వారివారి పట్టుల సంఖ్య పదహారు 4, 40, 24, 815, 874 గా మారివది. మండలి యొక్క కార్యవర్గముల చెప్పినది యింతే గాక కర్నూలు, తిరుపతి మొదలగు ప్రదేశములలో కూడ అదనము, అయ్యారాంక కామలకు మండలి కార్యక్రమమును ఉత్సాహము కల్పించబడినది.

ఆంధ్ర చారిత్ర మండలిమండలి పట్టులకు లభించు ప్రయోజనములను దేర్చువనలె యున్నది. చారిత్రమునకు అవసరమగు విషయములతో ముఖ్యమైనది విషయ విశ్లేషము ఏ వస్తువు చెప్పబడలేదును? విశేష వ్యత్యేక చారిత్రమునకు సంబంధించిన వివరణ తెట్టిది? పరిశ్రమలు, జనసంఖ్య, ఎగుమతి దిగుమతులు మొదలగు విషయములకు సంబంధించిన వివరము తెట్టిది? ఇచ్చాది విషయములపై అవసరమైన అంశములను పట్టులకు అందజేయుచున్నది. వర్తకపు ఉన్నదముల మున్నగు వానితో ఇతర వీరగర చారిత్ర మండలం సహకారముతో పట్టులకు లేయాక నివృత్తున్నది వివరాలు వచ్చినపుడు విశేషము, ముగ్ధుడైన దిక్కుములేని చాటి పరిపాకరమునై తోడ్పడుచున్నది. ప్రతి భాగము వివరముల సత్రికను వెలువరించుచున్నది. జాతీయ, అంతర్జాతీయ, ఆర్థిక చారిత్ర పరిస్థితులకు గూర్చియు, క్రమవిక్రయావకాశములకు గూర్చియు విషయపాముగ్ని పట్టుల కందజేయుచున్నది చారిత్రసంబంధమైన పాఠకాధికములకు ప్రభుత్వపు దృష్టికి తెచ్చుచున్నది.

అంతేగాక ప్రాంతీయ వైస్రము, రాష్ట్రీక సమస్యలు, అమృతపుష్పము, పరిశ్రమలు, రవాణా మున్నగు విషయములతో ఆంధ్రప్రభుత్వములే తెలియబడిన సలహాదంపుములతోను, వస్తుశాస్త్ర వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయమునకు పోయియున్నది, ఆంధ్ర పరిశ్రమల తోడ్పడంబును ఈ మండలికి ప్రాతినిధ్య మునగజెను. దీక్షతో కాళిబాదులు, రక్షితులై కృష్ణబాదులు, మదరాస్ దీక్షితులై పుచ్చబాదులు పర్యాటకదేవ - సలహా సంఘములతో కూడ చారిత్ర మండలికి స్థాన మివ్వబడినది. అందులో మండలి

ప్రతినిధులున్నారు. విశాఖపట్టణము చేతుమండి ప్రభుత్వపు తెక్కలో దిగుమతియగు అవసరకార్యములను వర్తకమునకు పనికి ఈ చారిత్రమండలిని కారకప్రభుత్వముచారు నియమించిరి. వర్తకము యున్న త్రిసంబంధమును ప్రవర్తకముల నిచ్చు కార్యక్రమము వింకము విస్తృతము చేయవలెనని మండలి యుద్దేశించుచున్నది

అంతేగాక వివిధ పాశ్చాత్య ప్రభుత్వములయొక్క చారిత్ర ప్రతినిధులు, ఇంగ్లండు, అమెరికా మొదలగు విశేషములకు తెక్కమున్న కారకప్రభుత్వ చారిత్ర ప్రతినిధులు ఆంధ్ర చారిత్ర మండలిచారితో సంప్రదింపులు అరిపియుండిరి ప్రభుత్వము నియమించిన పెట్టు. విచారణ సంచుముల ముందు మండలి ప్రతినిధులు చాగ్రానమునకు, లిఖితపాతమునకు పాక్ష మొనగిరి అమరశీలి పొట్టి శ్రీరాములుగారి పూర్వకవిస్తా విద్యాలయమునై చారిత్ర మండలి 1116 రూప్యముల విచారము ప్రకటించి యున్నాడు

ఇట్లు ఆంధ్ర చారిత్ర మండలి పెట్టుదీక్షలకు ఆంధ్ర రోజుములోని వర్తక చారిత్రములకు తోడ్పడుచున్నది. మండలియొక్క కర్నూలు కార్యాలయ చార్జీకోశపు నముతో ప్రవంగించుచు నాటి ఆంధ్రరాష్ట్ర ముఖ్యమంత్రి శ్రీ టంగుటూరి ప్రకాశం పంతులుగారు చెప్పి పట్టు చారిత్రాభివృద్ధికి ఒక మండలి స్థాపనయే కీర్తిమేయ కార్యముగాగా రానిది ప్రజాసంరక్షకముగా ఉత్తమ పాఠకచాయానుగుణ్యముగా నిర్వహించుట మరింత దుర్లభమైన కార్యము. ముఖ్యముగా ఆంధ్రరోజు పాత్రికాధికముగా చెప్పబడిన ప్రాంతము, ఇది ఇటీవలే విస్తృతమైన రాష్ట్రము ప్రాంతముతో పాత్రికాధికాధ్యక్షుడయ్యెను పెంబొందింపుట, ప్రతిభ శీఘ్రప్రమాదముల చెప్పుటకు దోహదము చేయుట, ద్వితీయ సంవత్సర ప్రచారక ఇయ్యద్రముగా అమలు పరుగులకు తోడ్పడుట యను వివిధ కార్యములతోకూడ ఆంధ్ర చారిత్ర మండలి ఉత్సాహకా విస్తరించుచునది అంతరేకముగాక.

అ. ఎ. ఎ.

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము :- కాలక పాక్షం క్రొత్తములమునకు పూర్వము మద్రాసు రాష్ట్రం

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము

మూడో వస్తు ఆంగ్లభాష విభాగాధికములు మూడు. ఇవి వారి కాదా సంస్కృతి విభాగముల కొరకొక విశ్వవిద్యాలయము, ఆంధ్ర జాతీయ సైనికదళము (Andhra Regimental corps), వారి కాదుప్రాంతములతో కూడిన ఆంధ్రరాజ్యము. ఈ మూడింటిలో మొదటి వాంఛనీ పరిస్థితి 1928 వాడవరకు కలుగజేలేదు.

పూర్వ రంగము: ఆధునాతన కాలము విద్యావర్ధకముతో మొట్టమొదటి విశ్వవిద్యాలయములు మూడు మద్రాసు, బొంబాయి, కలకత్తా. వీటిని 1867 లో స్థాపించి ఆర్థికాన్ని అభివృద్ధి చేసే విశ్వవిద్యాలయములు కేవల పరిశోధనా సంస్థలుగా మార్చబడినవి. వీటిని 1867 లో ప్రాచీనము ప్రసంగించెద. అది కాలముగా 1919 లో పరమేశ్వర కాలగర్ (Sir Mithalal Khandekar) అధ్యక్షుడు కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయ వర్ధిల్లేక సంఘము వీయ వింపజేసినది. వారి మానవ ప్రాతిపదికను ఒక్కొక్క, కలకత్తా, ఢిల్లీ, అలహాబాద్ విశ్వవిద్యాలయములు తెలిసినవి మద్రాసు ప్రభుత్వము వారు కూడ తమ రాష్ట్రములోని ప్రతి కాదా ప్రాంతమునకు ఒక్కొక్క విశ్వవిద్యాలయముండవలయుననియు, ముఖ్యముగా తెలుగు కాదా ప్రాంతమునకు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము అభ్యవసరమనియు నిర్ణయించి (శ్రీ) ఎల్. డి. గోవిందరావు వయ్యర్ గారి అధ్యక్షతన 1920 మంది పట్టణ గల ఒక సంఘమును నియమించిరి. అతే పనుయమున ప్రాచ్య పాశ్చాత్య జాతములందరి విశ్వవిద్యాలయముల నన్నిటిని పరిశీలించి వచ్చి వ్యతేక రాజీయములను అనుగిడవ (శ్రీ) కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారిని కూడ ఒక పట్టణిగా వునరాలోచనా ఫలముగ వియమించిరి ఆ సంఘపు విశేషము రచించి వాద్యక పర్యము వారిపైనే జేసినది. గోవింద రామవయ్యర్ సంఘమువారు తమ విశేషము ప్రభుత్వమున కందజేసిరి.

కాగ్డర్ వివేక పనుపించి మద్రాసు విశ్వవిద్యాలయ పట్టమును పరిపించి గాని ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ విద్యాల వియమును గూర్చి ప్రభుత్వమువారు తీరానీవక పనించిరి. 1928 పంచవ్యరమున (శ్రీ) (శుభాకర పర్) ఆర్. యం. స్థానమారు తమ వివేకము ప్రయోచించు

ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ విద్యాల అవకాశము, ఏకమృదాని వృద్ధి చేయు మార్గములను స్పష్టముగా వివరించిరి. ఇప్పుటి విశ్వవిద్యాలయ పరివృత్తి స్థాపన విద్యాలమైనది. వాని వారి వ్యవహార విధ్యయమును గూర్చి ఎన్నియో తగవులు వచ్చినవి ఇది ఏకైక తోడనా సంస్థగా మండవలయునా లేక కేవల పరిశోధనా సంస్థగా మండవలయునా లేక తగవు వాద్యకము విశ్వవిద్యాలయమునా యెచ్చి ఇద మిశ్రమని విధ్యయముగాలేదు. చివరకు అవచ్చి యమ్ డి. యమ్ యమ్. సి. మొదలగుపట్టములకు వలయు శిక్షణము కేంద్రమునకు మార్చబడి యొనరిగి తీసి వరకు శిక్షణ వానగు కళాశాలలు ఎల్లవల తెలియబడునవి నిర్ణయించిరి. అనకు కేంద్రమును గూర్చి తెచ్చు. తగవులకుటలే విశాఖపట్టణము, రామకేంద్రవరము, అనంతపురము పట్టణములు మూడు కేంద్రములుగను, విశ్వవిద్యాలయ కార్యస్థానము తెలంగాణలో మంచుకుటను నిర్ణయించిరి అంతవరకు వచ్చిన కరుణాక రామకర్ణం వియముతో "ఆంధ్ర" కట్టమునకు అదులు "తెలుగు" మనయొగింప వలె నను వాడము తెలిసెను. ఈ పరిశ్రమతో ప్రపంచ గించుచు (శ్రీ) రామలింగారెడ్డిగారు ఇట్లు మడిచిరి "ఆంధ్ర మనకాకతక రణ వాద్యమందియు ఆంధ్రకట్టము తెలుగు మార్గమువారిని గూర్చియే ఉపయోగించవలసినది. ఇది పర్యవహారికము పనుపించి (రామలింగారామమును పురస్కరించుకొని కావ, సంస్కృతి ప్రాతిపదికగా గల పంతులికార్యములు లేకయుండుటయే మేలు" అనిరి. చాచితే తెలుగువారి విశ్వవిద్యాలయమునకు "ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము" అని పేరు స్థిరపడినది.

ప్రథమ పట్టము: ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ పట్టము 1928 వ సం. ఏప్రిలు 28 వ తేదీ గంబూ, విశాఖ పట్టణము, పల్నాడు గోదావరి, మార్పు గోదావరి, కృష్ణా, గుంటూరు, తెల్లూరు, అలహాబాద్, అనంతపురము, కడప, కర్నూలు, విజ్ఞాన కల్పాంత ఆమరావతిని పరిపరిచి మొదటి భాషలలో మద్రాసు గవర్నర్లైన జార్జ్ గోపాల్; మొదటి ద్రోణాపుర (శ్రీ) తీర్థి రాజావారు, విశ్వవిద్యాలయ విద్యవాలకు గౌరవ ఉపాధ్యక్షులు కాక పర్యవేక్షణము పనుపించిన ఒక వైకే భాషలలో మిశ్ర గిగా వియమించుకు అవధిపని గుర్తించి ప్రభుత్వము

పాదు మేపాల్గొని, అమెకన్వలయ అగు శ్రీ కృష్ణమంది
 రామలింగాశ్రమానికి ఆవరణ నియమించిరి. శ్రీ వి.వి.
 యి.వి. రెడ్డిగారు మొదటి శ్రీకృష్ణమంది, 1938 వం. ఆగష్టు
 20 న పరిశీలనా మూల్యంయొక్క బాటోల రేషన్,
 అకాదమిక్ గ్రాంటులు మొదలగు కార్యవర్గములను
 ప్రారంభింపునమొందిరి. సంవత్సరాంత్ర కాపిపోషణయ
 నకుగారు శ్రీ బొద్దిశ్రీ మహారాజాగారు కలసి రూపా
 నయ ఖరీదలకామొనరిరి. చాలికి విశ్వవిద్యాలయంబు
 కారము శ్రీరథ రామచంద్రవరమూరికి వీరధ్యు
 డ్రయవెనగు కారేత, విశాఖపట్టణములోని మొదట్
 కారేత కాక 12 కంటి తమిళన కళాశాలలు మూకమై
 ఉన్నవి మొదటి సంవత్సరములోని కొన్ని గ్రాత్ర కళా
 శాలయ ను స్థాపించుటకు, ప్రాత కళాశాలయ ఉత్తర
 కర్ణాటకా పీఠానికి కర్వుటకును యేనా కార్యనిర్వాహక
 వర్గములు చేసిన విద్యుత్తులయ విద్యుత్తులయ అధి
 కారులు పాపభూతతో పరిశీలించిరి. ముద్రతర్ర అంత
 చిత్రకావయగు శ్రీ గౌర రామమోహన కృష్ణగారు
 శ్రీ శ్రీకృష్ణగారి మానవం ప్రకారము విద్యుత్తులయ
 ముద్రతకు చిత్రించిరి తమవల అంతర్జాతీయ విద్యుత్తు
 ముద్రము, ఆగయములయ ప్రముఖ మొదలించుచున్నది.
 రికీ కోలములయగల రక్తమున్నది. చాలి కిది శిశువు
 శిశువు వర్తరామయ అన్నది లోపల విద్యుత్తు, "తేజస్వి
 కావతీకమున్న"అను మానవ శిశుగు పిల్లతోను ఉన్నది రక్త
 వర్ణమునకువలయ వలయము, న ప్రవేశమునకు ఉదయ
 కారుము, వర్తమున కయ తుల్యవర్ణము కడుగున రేఖా
 మూకముగా కావలెనని యుచున్నది. కావలెననినకు
 పిల్లనకు, చారుకామయ కోకలయ వైవలయ రోమో
 తేజగు పిల్లతో "అంత విద్యుత్తుకా పరిశీలన" అని విశేష
 పరిశీలించున్నది. తమవల అంతర్జాతీయ మందలయ ప్రతిభా
 నమగియును అయ కర్వుటయన్నది.

వికాశకారకమగు స్థానికమహాకవి అయ్యు, నై మ్మ, లోభకాశ్యవనమ(Technology), నై వ్యముమొదలగుకావ్య మూత్రమే గలవు. గణితము, శాస్త్రీక శాస్త్రము, పదార్థ విజ్ఞాన శాస్త్రము, వ్యక్త శాస్త్రము, జంతు శాస్త్రము, భూగర్భ శాస్త్రము, మానవజీవ శాస్త్రము మొదలగు కావ్యలో వియద్వి. ఇలాగి లెక్కయొకట పయము

[illegible]

శ్రీ విశ్వవిద్యాలయ కార్యస్థాన మేకూడ అను
విషయముపై ఎడతెగని తర్రులు అనినవి తుదకు ఈ
కార్యస్థానమును విశాంపట్టణములో పెండ్లిబుట్టకు
విస్తామనిచిరి. కైకభక్తకాలం యందుకులవలకు, హర్మకరి
విద్యాలయము హిసానగరము విశాంపట్టణమునకు
రావడమి అభివృద్ధిమును గురించి కా తేదీరు కొండలై
అదర్ప విద్యాల వంట్టి విద్యాలమును తీసి కాకావరణ
ముందుకు గమనించి 1980 వ సంవత్సరము
నెలైందు 5వ తేదీన "హాల్ థియేటర్" శివనమును
అర్పితి కైకరి విశ్వకా వేదమునకాని శివనమును
కా తేదీరు గురించి. ప్రస్తుతముకాని శివనమును
కలితి అనితి నీటిల వర్తనము మొనగుట అంగీక
రించుటయే కాక భవన విద్యాలమునకుగాను 7½ అక్షం
యొప్పుమున వసంగిరి. 1988-89 వాటి విశ్వవిద్యాల
యపు ప్రకాశనాధికారముగూడ ఆ విషయముకొరకు
దగిన పూరి వచ్చితి. కానిఅవధికి శ్రీ శ్రీ శివకారా
యమునకులకు 5600 ముద్రాకరి ప్రకాశనాధికారము

అంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము

రము మరికొంత పెరిగినది. రచనాశయములే ఇంతకంటె
విస్తృతివెండవది.

దీక్షితుల పట్టము : తెలంగాణమున బాల్మీక వల
మారుటతోనే విశ్వవిద్యాలయ భావముననే కొంత
మార్పు కలిగించినది. రామచంద్ర కళాశాల అంధ్ర
విశ్వవిద్యాలయము నుండి విడిపోయి మద్రాసులో
లేచింది. "సోలీట్ సెంటర్" చుట్టుప్రక్కల వచ్చి విశ్వ
విశ్వములను ప్రభుత్వమువారు చేరగించి, 1896
నై నిర్ణయ రూపకములను కొని విశ్వవిద్యాలయమున
కొనగించారు. ఇది వసుధయందు గాంధీమహాత్ముని దండి
విశ్వాగ్రహము ప్రారంభమయినది. స్వాతంత్ర్యోద్యమము
నడచుటకు ప్రభుత్వమువారు వసుధవలె విభజనము వట్ల
విరవనము తెలుపుచు శ్రీ రామలింగాశ్వమిని తమ
వదలి వ్యాగము చేసెదరు. విశ్వవిద్యాలయపు పెట్టు
రాయి శ్రీ వత్సవల్లి రాధాకృష్ణయ్యగారిని శ్రీ శ్యామ
స్థానీ ఎమ్మెల్యే శ్రీ వత్సవల్లి రాధాకృష్ణవంశీకులు
వదలి స్వీకార మందిగా తమ కార్యకరణ దక్షతను,
దూరదృష్టిని, దృఢ సంకల్పమును కార్యరూప మొంది
చిరి. విశ్వవిద్యాలయములో తెలుగునందు, చరిత్రయందు
అయ్యే దీక్షితులను స్థాపించిరి. 1929 సంవత్సరము అక్టో
బరులో 5 గురు అధ్యాపకులతో విశ్వవిద్యాలయము మహా
రాష్ట్ర పేరుతోని బొమ్మిలిపోయింది. అంధ్ర విశ్వకళా పరిషత్
కళాశాల యవకరించినది. కళా విజ్ఞాన కళాశాలలో
పాటు ఇటు అయ్యేకళాశాలలో వేదాంత కళా, గణిత
కళా గూడ తెలిపివేసినది. 1923వారికి ఉపాధ్యాయు
వర్గము 17 వరకు పెరిగినది. 1924లో "బ్రిటిషయూ
నిటీస్" అందరికీ అకే "సెంటర్" వారు విశ్వవిద్యాలయ భవన
నిర్మాణమును ప్రారంభించిరి. నమస్తకమైన వాల్మీకి
కొండపై ఇరుపార్శ్వముల అంకశాఖాశయము, ఎదుట
యిదికొండ, బాలిఫిన్స్ వంటి వర్తకములు కన్పింతు
నవచ్చి విశాల ప్రదేశముతో భవన నిర్మాణము ప్రారంభ
మైనది. ఇది వర్తకములో అయ్యే రాధీకృష్ణయ్యగారు
శ్రీ శ్రీ విక్రమచేత వర్తకగారు 50 వేల రూపకముల
భార విరాళ మొనగించి, మరునటి సంవత్సరము
రానిది 75 వేలకు పెంచిరి. భవనభవనము పట్టు ఒకంత
రూపకముల వానగంటును అనుమతించిరి. వారి అవంశ

భవనము వారి వారసులు పట్టు ఒక ఒకగాని దానికి భవ
నముగా పట్టు 15 ఒకల రూపకముల వానగంటు
గాని పర్యావరణములను విశ్వవిద్యాలయ
రాజకీయముగాని దానివారి దాతృత్వమునకు గాని అంధ్ర
దేశములో పాటిలేదు. అప్పటినుండియు వారిచేత వైస్
కళాశాల 'అయ్యే' విశ్వమతేన కాలేజ్ అఫ్ వైస్
అందు పట్టు అయ్యే విశ్వవిద్యాలయము, ఈ మందర
భవనమునకు వైస్ ముందు భాగమున 50 వేల రూపక
ములు వర్తకమునకు విశ్వవిద్యాలయ గణితరత్న
మునకు శ్రీ విక్రమచేత వర్తకగారు 50 శత్రు విశ్వ
ములను ప్రకటించుటకు గాను అ కళాశాలావరణలో
క్రియాశీలమైనవిశ్వమును ప్రకటించుటమొనగిరి. కళాశాల
పుస్తక కళాశాలగూడ, వర్తకశాలయములు వాన
టి అభివృద్ధి చెందినవి. కళాశాల వైస్ వర్తకమునకు
కళాశాలను విశ్వవిద్యాలయంగా ప్రకటించిరి (వర్తక). పి.
కొయ్యలే అను విశ్వకళా అధ్యక్షుడు వైస్ విశ్వవిద్యాలయము
దాతల యొక్క పుట్టు అనుచు వైస్ కళాశాల
దయవల్ల 1928 వారికి శ్రీ మారు భవనముగాను
ఉభయ కళాశాలను విశ్వవిద్యాలయము అయ్యెను. అప్పటి
కప్పుడే విశ్వవిద్యాలయము అనుముల వ్యాప్తిని కొంది
చేయిప్రతిష్ఠల వందనది చెప్పకొనగిన వర్తకభవనము కళాశాల
విశ్వవిద్యాలయము పాటినది అంతేగాక శ్రీ రవింద్రులు
"మావచ్చు" అను క్లిష్ట కైవము, శ్రీ పి. వై. రింకా
మరిగారు "విశ్వవిద్యాలయమునందు భారత
రాజకీయములు" అను క్లిష్ట కైవము మనమగు ఉపాధ్యాయ
వముల వానగారి, ఈ ఉపాధ్యాయుల శ్రీ అజ్ఞానీ కృష్ణ
పాపయ్యగారు భూమిరాళ భవనముగ వర్తకమునకు
మైనది. విశ్వవిద్యాలయ ప్రయత్నకళాశాలను ఎన్నియో
ఉన్నతములను ప్రయత్నించెదరు. ఈ కరయంతో శ్రీ
రామలింగాశ్వమిని, అలార్య మునిషిప్రాచీన విశ్వ
రంగయ్యగారు, బ్రహ్మశ్రీ వత్సవల రిచివీశాచార్యులను
కామ్యునిగారు, దాతల 2. అర్. మునిషిప్రాచీనగారు
మున్ముగారు ఎందరెందరో విశ్వవిద్యాలయమును శ్రీ
రాధాకృష్ణయ్యగారు వదలిరామునకు పరిశ్రమైన అంధ్ర
విశ్వవిద్యాలయము మందర వర్తకమును దాని వద
విశాసముతో ప్రత్యేకముగడించి విశ్వకళా వైస్ యొనగిరి.

[illegible][illegible]

ఆంధ్రవిప్లవ

రాష్ట్రాధికారము లేకనుకటితోపాటు విశ్వకళాధిపతి నకు అత్యంత తుల్యధర్మము లై నది. సంస్కృత కాలము చెలకొలుపుటకు మున్నెదిగిరి (శ్రీ) కువ్వం రాజాగారిని నియమించిరి ఎన్నిటికంటెను ప్రత్యేకమైన విషయము వరమానుశాస్త్ర పరిశోధనలయే స్థాపనప్రయత్నము. మున్నెదిగిరి శాస్త్రజ్ఞ యగు (శ్రీ) పొమ్మి శ్వాచానందుల వారిని ఈ కారము నుంచిరి. (శ్రీ) రామలింగారెడ్డిగారి అవంతకమువిశ్వవిద్యాలయముతో నిరకాలమునుండినది లేది వకలానుశవనములను పొంది ఎల్లరిమన్నవలకు పొక్కు లై న దాక్టర్ బి యర్. శృష్టాగారు ఉపాధ్యక్షులై రి. అన్నే అత్యంత ప్రజ్ఞావంతులు అవంతకముల అగు దాక్టర్ రంగ రామరావుగారు కళాశాలాధ్యక్షులై రి నిరువురి శృష్టి వలనను తిరుపతి విశ్వవిద్యాలయము బూటొందినది తుదకు (1955 దీక్షలందు బాటి) ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయమువలను 8 వృత్తి కళాశాలలు, 18 డిగ్రీ కళాశాలలు, 7 ఇంటర్మీడియేట్ కళాశాలలు, 10 పాఠ్య విద్యా కళాశాలలు గలవు. ప్రాచ్యవిద్యా కళాశాలలో గాక మిగిలిన కళాశాలలలో మొత్తము 21,500 విద్యార్థులున్నారు. అందు 1200 స్త్రీలు

వర్గ ది వి. రామకాదు కౌత్తికాస్త్రమందు అవరణి ప్రాప్తవయస్సు నుండి ఆంధ్రుల యొక తమకు గల అతిపూజమును చాటెయ్యన్నారు. దాక్టరు లక్ష్మీరాజ మశ్వారావు గారు సెమీటె పట్టాలుగాను, అవరణి లింగ్ అత్యయిలగు గాను విశ్వవిద్యాలయ విద్యరహితులను గలనీయమగు కృషి వలనది దాక్టరు లక్ష్మీరాజ మశ్వారావుగారు, దాక్టరు బి. యర్. తిరుమూర్తిగారు, (శ్రీ) లింగవంత్రి పుల్లారెడ్డిగారు, కాశ్యా.తిక్కాపాఠ్యకులుగా నుండి విశ్వ విద్యాలయ ప్రతిభకు దోహదము కలిగించిరారు.

ఉపవంతకము నుండి వంశకర్మముల పూర్వము నుండి ఆంధ్రులు కాంచిన కలలు వారి కృషి ఫలితముగ 1959బాటి ఫిబ్రవరిగారిచిది. 1951బాటి 25వంతు నిందగనే విశ్వవిద్యాలయము 52 డిగ్రీలతో అమితోత్సాహముతో రాజకీయ మెవరించుకోవలసి. విశ్వ విద్యాలయ చరిత్రలో 25వంతు కాలము వాల తక్కువై నను ఎన్నియో అర్థంఅను, రజాకావమును, నిరుత్సాహకములగు పరిస్థితులను ఎదుర్కొని నేటికీ విశ్వ

విద్యాలయము జీవంముల శాస్త్రవేదాది, అమితమగు కిద్ది వంపారించి, ఆంధ్రజాతి గర్వకారణమై, భారత లేకములకు తన ధర్మమును కృత్య, ప్రాకవముతో, గౌరవముతో నిర్వహించుచున్నది.

బి. యర్. యర్. కర్మ.

ఆంధ్రవిప్లవ :- ఆంధ్రులందరి పురాణములందు కిద్దివంటి, పక్కపుల ముప్పవలందుకొని. (శ్రీ) కామగారి బాటలై, ఆంధ్రుల ఆరాధ్యలై నమై, ఆంధ్రలోనిది అమృతమొల్లద రావర్గవలను ద్రోశాహమెగిరి, కామల పురుషోత్తమగిరి నింపామృతులకు పొప్పడిన ఆంధ్రునిలే ఆంధ్రవిప్లవమై. ఇతర ప్రప్రశవమున ఆంధ్ర పామ్రాజ్యమును స్థాపించిన మహనీయులు. వరాక్షమ వంశముగిరి. ఆంధ్రులచరిత్రలో వ్యర్థాకరమంతో తిలంప దగిన కిద్ది యాంధ్రరాజ్యస్థాపనోదంతము ఆంధ్రవిప్లవమై చరిత్రకు దీనికి అవిరాళావనంబరము కలదు.

పాదారణముగ కాకనానాన పామ్రాజ్యము మొదటి ఆంధ్ర పామ్రాజ్యమని. చరిత్రకారులు 'చెల్ల'మరుచ్చారు. పురాణములందు ఈ రాజవంశజై వర్ణించబడియున్నది. అనను విరికిముందేఆంధ్రపామ్రాజ్య సంస్థాపనము అరిగిన దని ది రంగీకరించుచునే యున్నారు. చంద్రగుప్తవకు పూర్వమే ఆంధ్రులు పామ్రాజ్యమును నిర్మించుకొని రనియు, వా రధికతాపూర్వై చతురంగలంపముపేక్కులై క్రతురుభృత్యములగు ముప్పది మగముల కధిపతులై యుండిరనియు మెగ వైమర్రాకలంపన వ్యర్థమగుచున్నది. క్రీ. శ 4 వ కళాక్షిముందే ఆంధ్రపామ్రాజ్యమునుండినదని వేదము చెప్పువవరములేదు. ఒక్క ఆంధ్రవిప్లవపుకప్పు తదితరులూర్పు విశేషాంశముల అత్యధములు కాకపోగా చారిత్రికాంశములతో సమవర్తించునన నగు వంశపుటల లై కము దొరకవచ్చురు, అటులాపించుటలో శాస్త్రధర్మ మేమియు లేదు ఇది ఇటులున్నను వాస్తవములందును, తదితరగ్రంథము లందును గల యిది వృత్తములం దన్నటచ్చట ఆంధ్రవిప్లవపుకప్పు, రాజ్యాధిపత్యోదంతమువలను, అందులకు సంబంధించిన విషయములు బురాపారించింబున బూదని గ్రహించి ప్రశంసచారిత్రిక సంఘటన గూర్పు వివరించుటకు చరిత్రకారులు ప్రయత్నించుచు నే యున్నారు. ప్రథమాంధ్ర రాజ్యాధిపత్యోదంతముమూర్పు

బ్రహ్మాండపురాణమునందు సుందరునిగాక యొకటి గలదు.

“అంధరాతో మహావిష్ణు భ్రుంకుడనాచనః
పురా స్వామ్యంభుమహిః కాశీ కలియుగే హరిః
కామితే రామవర్ణపుష్ప సుందర మృతమాళవః
అశవశ్చర్యదేవేభ్య వేష్టితో లోకనూతనః.”

శ్రీమైంధిమకాశీ మహేంద్రగిరి సంయుతం
ప్రాకారంకు మహాకృపావ్రాణిదావ్యరాణిరాణికో
త్రిలోచనో మహేశ పృథ్విశ్రుంజయః కరే వహ్నిః
శ్రీలింగదూత వ్యవసక్త శ్రీరామోమ గజైర్భృతః
అంధవిష్ణు మృగయుతో జమజేవ నికుంభవా
యుధ్యాత్రకయోధకయుగాన్ పాశ్చాతం

రామదోత్రమం

అవన త్త్రక ఋషిర్యక్షతో గోదావరితతే
తక్వాంబ్రకృతిశ్చేత్ర శ్రీలింగ మితీ విభుతం.

పై గాళప్రకారము సుంద్రునిమహిమను అంధ
విష్ణువు నికుంభుడను రాక్షసునియించి, కామలమునందు
రాజ్యమును స్థాపించి, తన రాజ్యమునందలి శ్రీమైంధిమ,
భీమేశ్వరము, శివేశ్వరము అను మూడు శేత్రములను
చ్యూరములుగ నెంచి పరిపాలన పొందినదనియు, అప్పుటి
సంకీర్తన అంతేకాదు శ్రీలింగశేత్ర మయ్యెడనియు
తెలియుచున్నది. అంధవిష్ణువు అను పేరును నికుంభుడు
అను నాగాంధ్రుని యించి కామళమున రాజ్యమును
స్థాపించెనని చరిత్రకారులు వసువ్యయవరచి యున్నారు.
తరువాతాదుల పామ్రాజ్యస్థాపకులగు అంధవిష్ణువును
పై వసూరముగ భావించి స్థాపించుచుండిరి మన దేశ
మున వీరపూజ పాపారణముగ అరుగుచుండెననుట
! వృత్తాంతము ప్రణతారాజ్యాధిపతిగ మన్నది.

ఈ కామళమే శ్రీకామళముగ నూహించి, కృష్ణాక్షిర
మునగల దివ్యశేత్ర వింది. కామకాంధ్రవాళుడే అంధ
విష్ణువు.

బ్రహ్మాండపురాణమునగాక అంధవిష్ణువునుగూర్చి తది
తర గ్రంథములు లురాహణియ గాతల పై వందర్శమున
నవమయ్యవరచుట నమంబనము. చారిత్రాంశముల
సమగ్రయ్యకావ్యములు మన కామతో కొద్దిగా మన్నుచి.
ఉన్న కావ్యములు పాపాచారవర్జిత రచించబడియుండును

తన చరిత్రకారునికి విషయ వసువ్యయమునకే పెక్కు
చిహ్నము ఏర్పడుచున్నది. వేదాధారములు లేనప్పుడు
వాటివే యాధారముగ గ్రహించవలెవచ్చును. అంధవిష్ణువు
చరిత్రముగూర్చి ఇట్టిచరిత్ర యేర్పడుచున్నది. తన అంధ
విష్ణువునుగూర్చి ప్రత్యేకముగా ఒక్క-కావ్యమే యున్నది.
చాదిమండియే చరిత్రను మార్చవలె యున్నది

1 విష్ణుమూర్తి యవశ్యమేంద్ర మ్రవ్య గంగాశిరము
మండి కృష్ణాక్షిరమునకు విశేష కన్యబంధువుగా వాప్య
చున్న చరిత్రములకు ముగ్ధుడై, అపారదూరములధరించి,
యచటకే తనయెవర్చి, ఆ ప్రాంతమునకు కామలముని
దేరితి కద్రకోట విమానమున శ్రీలిలి ప్రవేశించెను.
కొన్నాళ్ళకు దివాల అను పేరుగల నగరము నేల మనుతి
యను నరపాలుడు శ్రీకామళశేత్ర పందర్శనాభిలాషియై
చతురంగంల పరిచారవమేకులై యేతెంచ అచట నమ్మ
నికర్మలుల ఆ రాజ్యుని యుద్ధరీతి నక్కరించి, యచట
గల యొక విగ్రహమునుజూపి, అయగోపురాదుల
నిర్మించ ప్రభువును కోరిరి. ఆ విగ్రహము అంధవిష్ణువు
విగ్రహమని మనుతి యానందర్శమున వెల్లడించెను.

“అరేవుండు మరీయపక్షులందఱు నీయందికారాముడే
దేవీవ్యంబగు వాంధ్రవాళుడు.....”

అని మనువులయేగాక కామ అంధరాధికారి కామదమి
తెచ్చెను. అప్పుటినుండియే “కామకాశిపి శ్రీరామకు
కాంధ్రనాకాశిధానంబు యభార్యంబయ్యె”. నుమతి కళా
దేయ జావ్యంబింది దేవకాగారి ప్రాకారవిర్యాంబు
లోనరించెనెను. దివ్యంబు జలవమ్మదేవి రాజ్యుని
చింతాకులస్వాంతులై యుండ పారి ప్రత్యక్షమై మదర్శన
చక్రమున “తూతలమతి రయింబున దేరించి గంగాప్రవా
హంబు మహావీరమునం గొందరిని పరోవరణోపద్యె.

అది కారణంబుగా నెత్తరపాలంబు చక్రశిరం పీఠంబగె”.

నుమతి ఈ విధముగా పర్యాట్లు జరిగినంతే తన నగర
మునకు దేవరీపోయెను. అప్పుటినుండి యారేవుని “అంధ
వాళుడు”, “అంధవజ్రము”, “తెలుగువజ్రము” అను
పేర్లె అచ్చటివాలు వూరించుచుండిరి. పైత్రత్రత్ర రగమి
నుండి బోగ్గమివరకు అప్పుల మహాత్మ్యములు అరుగు
చుండును. ఆ దివ్య శైవ్యశేత్రమును పందర్శించుటకు
మారుదరములనుండి ఎందరో వచ్చుచుండును.

అంధ్రవిప్లవు

2. కటకపురిరాజు అనంగభీము తన గజపతి ఒకబాడు పేటపై దండెత్తి అరణ్యప్రాంతమున కాగరాజవంశగణితను మరచితులై యున్న యొక కాలువీ గాంచెను రాజును బారి ఆ పాము అర్చకత్వముద్యోగము. అనంగభీము బా గితువును తేరదీసి, అనంతపాలుడని పాముకరణ మొనంగి, అజవిపాదమున గట్టుబడిన కాళప్రతమువలన ప్రాతవలన అతని కుట్రగోత్రములను గ్రహించి పోషించెను. అనంత పాలుడు తెలిగివెళ్ళరాకై విర్యాబుధులు వేర్వేరుగి అనంగభీమునకు విశ్వావహాశ్రుతుడయ్యెను. అత పంకరృ మున అనంతపాలుడు రాజావాతని కందినై రాచి తెరణ వలె వచ్చెను. మాగ్ధవద్యమున శ్రీకాకుళమును సంద ర్శించుచు అనంతకుపాలుడు తనకశ్శైరంధ్రుల తాత నుత్పన్నుడై యెవరికి ఖూమరులను రావధర్మము లొనగు టకు సంకల్పించి కద్యృతాంతమును జాత్యు. క్రాస్తా యలు రావమును పరిగహించుటపై వచ్చి తన కుల గోత్రములను ద్యోహించిరి, అనంతపాలుడు కాల్వమున తనపాదమునకు గట్టుబడియుండిన కాళప్రతమునం దుక్లే ఖంపబడిన కుట్రగోత్రముల మదహరించువానివిశవంధిగా తెరింగి, అతనిని విలపృతాంతం తెరింగించి మాతా వితరు లను మహాపంకమును గూర్చెను. అచ్చటనే ప్రాతవలన చామవశర్మ యింటితో కాళపాముకొండ అంధ్రవల్లభుని విగ్రహ మున్నటుల విని, రాచిని మహాప్రతవముతో ప్రత్యక్ష చేయించెను

3. కలింగరేఖుడు యక్షగర్భ తనయుడు పోమ గర్భ యనువాడు యావనగర్భమున కలపేంద్రియులై విశ్వవిరోధంబుగా పటించుచు, కనివి వహావాసమున తరి దండ్రుల నిరంతర విపాదాకులెత్తులం తేయుచు, విశ్వా వ్యయ పంజాకుండయ్యై వైదికగర్భం విడచి స్వేచ్ఛా విహారయై విహదవృత్తి తలించుచు ఒక్కచాడు వనమున పంకరించుచు, అధిక కుశిపిపాపాలులై యుంక, యెవరి మును తాకనిది గని, కాకుళ్యగర్భవసమిళ పాద మొనగి, శ్రీకాకుళక్షేత్రమహాత్మ్యం తెరింగించిరి. పోమ గర్భ యక్షగర్భం ప్రసాదంబున దివ్యక్షేత్రమును తేరి లోక పవిత్రంబగువట్టి కృష్ణావస్థాంబులు గ్రుంచి పరా వ్యాయ విరోధ తీర్థంబు లోగుచు తేజవేత్త పంక ర్శించి, విరివిగ మనస్కుండై కొన్ని వర్షంబు లుత్పన్నం

బుగా వింది తేహావహాన నమయంబున యంధ్రాదుల కందని విరంతర సంతకృతంబగువట్టి శ్రీ విష్ణువాయుబ్ధు ముం బ్రాసించె.

అంధ్ర విప్లవునకు సంబంధించినంతవరకు వక్షాశక్తు దయమున వక్షితములయిన వైముడు గాళంబరి తారిత్రాకాంక్షముల నమవ్యయవరచుచు తక్కువృద్ధి వీరిలో శ్రీ కోరావ రామకృష్ణయ్యగారు కొన్ని విశేషముల నిర్వారించిరి. అంధ్రవిప్లవు గంగాశీరమునందుండి శ్రీకాకుళక్షేత్రమునకు వచ్చెను. అత దచ్చట వైవరమా నముగా వెంకట ప్రతిష్ఠించబడి పూజంపబడెను. మర్త్య మర్త్య అక్షేత్రము కృష్ణ తెల్లవలకు కాళవైవరీప ప్రభువు లుద్ధరించిరి. తేహంబు ప్రాంతమున నున్న ప్రభు వులు, అంధ్రకాయక రామలు ఈ క్షేత్రమును పంక ర్శించి అవవరమగువచ్చు క్షైర సుందర్యునిది వశలోపచా రంబులకు పంపింద్రులై యుండిరి

అంధ్రుల చరిత్రయందలి యంశముల కిది ఏమాత్రము విరుద్ధములుగా లేవు అంధ్రులు గంగాశీరమునుండి (అహచ్ఛత్రపురమునుండి) కృష్ణాశీరమునకు వచ్చుట— తిరిగి వెళ్ళుట— మరల రాజ్యమును స్థాపించుట— అను విషయము లన్నియు లోకాశుల గాళుల దూపమున వక్షాశక్తుడయ కావ్యము నిరూపించుచున్నదని శ్రీ కోరావజారు సుష్టవరచియున్నారు.

వాటినుండి తేజవరకు అంధ్రవిప్లవును పేవించి ధన్యు లయిన మహానాథు లెందరో కలరు. విలయవగర పాల్వశాముడు శ్రీకృష్ణదేవరాయలు కలింగరేఖవీరిగిడా మనిపేక్ష దండ్రి తిరిగి యి యెయివాటిం గొన్న రావ రంబు యిది శ్రీకాకుళవిశేషమం దగు మధుమధము పేదినవలోప న్యున్నమున అంధ్రకల్యాణుడు సతీపమే తుడై చిరువచ్చుకోడ ప్రత్యక్షమై "నేను తెలుగురాయ తడు, కాకు ప్రియముగా కృతీసిర్పింపు" మని యావ తిచ్చెను.

కృష్ణరాయలకు పూర్వము అచ్చటచ్చట ఈ క్షేత్ర ప్రశంస కావనచ్చుచున్నది. కాళతీయుల కావము లందును, అనంతామూర్తిని లోకారాణ్యమునందును, శ్రీకాకుళ శ్రీహరికళామనందును, కామల పురుషోత్త ముని అంధ్రకాయక కళామనందును, అంధ్రవిప్లవు

కి క్రిందవేయవచ్చును. ప్రాచీనమున ప్రాచీనము నందు అనుగు నియమాల్ని ప్రకటన కందు. పురుషోత్తమ కవి అంధ్రవాయుకాలమున పూర్వపురస్కార కుమార్తెయై హిందవశయం చున్నప్పుడు దగు చేపున కట్టి నివేశింపితి తేమ దుటగుగి నివేశింపితివను నెయిందికొనక తేగనినాని వలె మారకుండు ప్రతిష్ఠ కాదనియు, పూర్వపురి క్రి నిలుపు కొమ్మనియు నింపామటలతో అంధ్రవాయుక కళకము కరించెను. చల్లవల్లి (చేరకలోట) ప్రభువు అంకిడుగాను అయి పునర్నిర్మాణము గాంచిరి. ఈ క్షేత్ర మెన్ని మార్లు పునర్నిర్మాణకలంపమకరించినదో! అంధ్రవిష్ణువు మాత్రము నేటికిని పూజించుచున్నాడు ఈ క్షేత్ర మానవ్యుల మట్టిది. (ప్రాచీనము కళకలోక నింపా మది, ముగ్ధకాలము, మనోక్షేత్రావశంపలు ")

కె. గో.

అంధ్ర పారవ్యక పరివక్ష:- అంధ్ర పారవ్యక సంస్కృతుల అభివృద్ధి, అకరామ్యతా వ్యాప్తి అను అధర్మాణితో అంధ్ర పారవ్యక పరివక్ష పైరకావారు వగరమున 1948 సంవత్సరము మే 20 ని 26 వ తేది వాడు శ్రీ లోకనంద కంకరవారాయణరావుగారి అధ్యక్షతన స్థాపితమైనది. ఈ సంస్థ తన అధర్మాప్రకారము పరివక్షయును కొరకు ఈ క్రింది ఆశయములను నిర్ణయించుకొన్నది

1. పతలు, పశ్చిమములు, సమాజములు.
2. దేశమందలి పారవ్యకమును తత్సంబంధమైన విశేషములను గ్రహించి ప్రకటించుట.
3. పాఠశాలిక మాండలిక లోకములను నిర్వహరము
4. రాష్ట్రమందలి ఇతర పారవ్యక సంస్థలను అత పరమకారి పారవ్యక కృషి గాగించుట.
5. పారవ్యక పరివక్షలు తెలుగులో జరుపుట.
6. రచయితలను ప్రోత్సహించుట.
7. సంబంధ కాళిలను స్థాపించుట.

1948 న సం. పోలిమ వర్గము పూర్వము ప్రాచీన వారు రాష్ట్రములో అంధ్ర పారవ్యక సంస్కృత్యలై వృద్ధి కెమ్మని ప్రతిబంధకము లుండెడిది. ప్రతిబంధ పరిస్థితులలో 1948 వరకు ఈ పరివక్ష పరిచేయకలి

వచ్చినది. ఈ సంస్థయొక్క వాస్తవోత్సవాలు ఇప్పటి వరకు పైరకావారు, ఓమగల్లు, వల్లగోండ్, మహబూబు నగరం, తూర్పురాజ్, మంచిర్యాల, అంధ్రపరమలో నీడు వర్ణాయములు అగిగినది. అంధ్రపరమ వాస్తవోత్సవమునకు తారక ఉపరాష్ట్రపతి రాజ్ కర్ పర్యవర్తి రాచాశ్వత్థ విద్యుత్తుడి ప్రారంభోత్సవము చేసి పరివక్షను అభివృద్ధించిరి. ఇదిగో పరివక్ష శిల్ప వళలుకూడ నెలు ప్రాంతాలలో అగిగినది ఇప్పటివరకు ఈ సంస్థకు శ్రీ లోకనంద కంకరవారాయణరావు, కీ. శ్రీ. మరవరము ప్రకాశరెడ్డి, శ్రీ బుద్ధా వేంకటమూర్తయ్య, శ్రీ ఇల్లిందల రామచంద్రరావు, శ్రీ వర్ణా లోకేశ్వర రావు, శ్రీ రేణువల్లి రామామలరావుగార్లు అధ్యక్షులుగా పనిచేసిరి. ఈ సంస్థకు ఇప్పటివరకు కార్యక్రమముగా పని చేసినవారు శ్రీ బుద్ధుల రంగరాజరావు, శ్రీ విమల వేంకటేశ్వరయ్య, శ్రీ మాకల వర్మోత్తమరెడ్డి, శ్రీ పులి కాం సామంతరావుగార్లు.

పరివక్ష కార్యక్రమములో పరివక్ష విద్యపాఠము అతి ముఖ్యమైనది. పోలిమ వర్గ తరువాత యీ పరివక్ష లు చేరి సంఖ్యాపరంగా అత్యధిక వస్తువులైనారు. ప్రాకమిక, మార్గమిక, ప్రవేశ, వికారత అను పరివక్షలు సంవత్సరానికి రెండువర్ణాయములు అనుగును ఇందులో ప్రవేశ పరివక్ష యందు ఉత్తరగంధివారు ప్రాకమిక పాకళాలలో ఉపాధ్యాయ పదవికి అక్రమించుటకు అర్హులుగను, వికారత పరివక్షయందు ఉత్తరగంధివారు గోంధరీపాకళాలలో తెలుగును బోధించుటకు అర్హులు గను పైరకావారు ప్రభుత్వమువారు అమోదియించిరి. ఇప్పటి వరకు ఈ పరివక్షలో నలుదివేల వరకు అత్యధిక పాఠ్యనియమము ఈ పరివక్షలు ప్రతిసారి 40 మంది 100 శేంరాలో అదుగుతుండును. ఇందులో అధిక సంఖ్యాపరమ అత్యధిక పశ్చిమలోని పరివక్షయవారు, పాకళాలలో చదువుకొను అవకాశములేని వయోజనులు, తెలంగాణ శిల్పాలలోని ప్రతి పశ్చిమారి ఈ పరివక్షలు మనరించుములు. ఇప్పటివరకు తెలంగాణములోని కొన్ని మార్గ పశ్చిమార్గలో ఈ పరివక్షలు విద్యపాఠపరివక్ష అందుచేత శ్రీ బుద్ధుల రామకృష్ణరావు గారి కౌగమున పరివక్ష కృషిని సూక్ష్మ మార్గమున మార్గమి తెలుసు

ఆంధ్ర పాఠశ్రవక పరిషత్తు

వత పరిషత్తు మన రాష్ట్రము వందలి ప్రతిపక్షము విశ్వావ ముడి ప్రకాశవంశముగావించుచున్నదని తెలిసిరి. ఆంధ్ర పితామహుని మూలపాత్ర వామమంశరావుగారు తమ ఆంగ్లోదర్శము చరిత్రతో పరిషత్తు కృషి ఒక మహోద్యమము వత తెలంగాణమున వ్యాపించుచున్నదని ప్రాచీనము. పరిశంకతోపాటు అకరాష్ట్రకా వ్యాప్తి పరిషత్తు కృషి చేయుచున్నది. రోజుమరత్యులకువాత ఇప్పటివరకు పరిషత్తు 116 రాష్ట్రపాఠశాలలను తిజ్జాలోని వల్లెటూరు యందును, కొత్తగూడెము వంటి రాష్ట్రక శ్రీలంకాయందును నిర్వహించినది ఈ పాఠశాలలో మహారుషిమిది వేలమంది నిరక్షరాస్యులు అకరాష్ట్రులు గానింపెడిది. వయోజనము అకరాష్ట్రులు గానించుకొరకు ఉపాధ్యాయ శిక్షణ తీర మొకటి పరిషత్తు 1950 వ సంవత్సరమున నిర్వహించింది 1951వ సంవత్సరమున ఫిబ్రవరి 17 న తేది మండి 31 వ తేది వరకు పరిషత్తు తెలంగాణమున వయోజన విద్యా పాఠమును అయివరముగా నిర్వహించినది 1950 లో అలబూరులో అగిన వయోజన విద్యా ప్రచార గోష్ఠిలో పరిషత్తు ప్రతినిధులు పాల్గొని యావచ్చాగతమున అరుగు వయోజన విద్యా ప్రచార పద్ధతిని ఆశంపు చేసికొనిరి. తరువాత 1950 వ సంవత్సరమున అలసావాడులో నిర్వహించబడిన వయోజన శిక్షణాయమునకు పరిషత్తు ఒక కార్యకర్తను పంపి శిక్షణము వీర్చించినది కారణ ప్రభుత్వమువారు మొదటి సంవత్సర ప్రకాశక క్రింద నిరుద్యోగిలకు ఉద్యోగము కల్పించు ఉద్దేశముతో ఏర్పాటుచేసిన పాంఘిక విద్యా ప్రకాశక క్రింద ప్రభుత్వ సహకారముతో పరిషత్తు హైదరాబాదు నగరమున 11 పాంఘిక విద్యా శ్రీలంకాయలను రెండు సంవత్సరాలముండి ఆంగ్ల పాఠశ్రవముతో నిర్వహించుచున్నది

పరిషత్తు ఇప్పటివరకు చాలామే వలుబడి గ్రంథాలను ప్రకటించినది. ఇందులో వండిత పాఠశ్రవకము, కాం పాఠశ్రవకము, కావదర పాఠశ్రవకము చేరియున్నవి. పరిషత్తు ప్రచురణములలో 16 పుస్తకాలు కాంబాషాయమునకు చేరినవి కలవు. ఈ పుస్తకాలలో శ్రీ పద్మరా సము మూర్త్యురాయణకావ్యముగారి వరసభూపాలయ వివరణము ఆంధ్రపాఠశ్రవక విద్యార్థులకు పాఠ్యగ్రంథ

ముగా విశేషకాళముగానున్నది పరిషత్తు ప్రచురణము లో మృగీయ శ్రీ మరవరము ప్రకాశరత్నముగారి ఆంధ్రుల పాంఘిక చరిత్ర ముదకు పాఠశ్రవకమున వచ్చినప్పటినుండి ఇప్పటివరకు విశాఖాంధ్రమున ఆంధ్రకాండలో ప్రకటితమైన గ్రంథాలలో ఉత్తమమైనదిగా ధిల్లీలోని పాపాశ్రవ అకాడమి వారిచే నిర్ణయించబడి, శ్రీలంకా ప్రభుత్వమునుండి అయిదువేల రూపాయల అవసమతి పడవినది. ఇదిగాక కావదర వాష్టయమునకు వంబుండిన శ్రీలంకా రామాయణపు పాటలు, పత్తవరాలు అను పేరు పుటలు గల రెండు ఉద్గ్రంథములను పరిషత్తు ప్రకటించినది. తెలుగు సుహృత్తాళకముపై ప్రామాణిక పండితులు ప్రాచీన విమర్శ రాష్ట్రక వ్యాపానను సంపుటికరించి పరిషత్తు ప్రకటించినది.

గ్రంథాలయోద్యమ వ్యాప్తి పరిషత్తు అలబూరు చేయుకవిచ్చినది 1953 వ సంవత్సరములో హైదరాబాదు నగరమున అగిన అలసావాడు గ్రంథాలయ మహోద్యమ నిర్వహించుచు ఈ పరిషత్తు యొక్క అధ్యక్ష, ఉపాధ్యక్ష, కార్యదర్శులు అధ్యక్షసంఘ కార్యదర్శులుగ చేరినది. మాజీ విద్యాశాఖ మై రత్నయ శ్రీ శేతు మూలపరావుగారు నిర్వహించిన గ్రంథాలయోద్యమ సంవత్సరమున ఈ పరిషత్తు రెండు లక్షల తెలుగు పుస్తకాలను, విద్యాశాఖ క్రిందపెట్టిన పాఠశాలలో చేర్చుటకు పూర్తిగా సహకరించినది.

పాపాశ్రవముతో పాటు ఇతర కళలను ప్రచారము గావించుటకు పరిషత్తు కృషి గావించినది 1953 ఆక్టోబరు నెలలో పుత్తంగున కళాపాపాశ్రవములనుగురించి హైదరాబాదాంధ్రులకు చక్కని పరిచయము కలుగజేయుట కొరకై శ్రీ వటురాజు రామకృష్ణమూర్తిని ఆహ్వానించి నగరముందు పలురోజులు బాట్లకొన ప్రదర్శనలను ఏర్పాటుచేసినది 1955 వ సంవత్సరమున పెన్నెలను తెలై తెలంగాణచిత్రకళామండలై న శ్రీ కొండపల్లి శేషాద్రి రావు చిత్రించిన చిత్రముల ప్రదర్శనమును హైదరాబాదు నగరమున ఏర్పాటుగావించినది. ఈ ప్రదర్శనమునకు అప్పటి హైదరాబాదు ముఖ్యమంత్రి డాక్టర్ మొగ్గల రాఘవకృష్ణరావుగారు ప్రారంభోత్సవము గావించిరి.

మన రాష్ట్రమువందలి వివిధ జిల్లాలలో కార్యక్రమాలలో పరిషత్తు సహకరించుచున్నది. 1950 వ సంవత్సరము

పోతో మహాగోష్ఠి, కర్ణాటక సాహితీ సంస్థల వేసాకార
 ముద్రో శ్రీరారాధాను వగలమున పరివత్తు పంపిస్తో
 పగలమోక్షమును పిర్వహించినది. 1961 వ మార్చి
 వెలలో ఢిల్లీలో జరిగిన అంతర్జాతీయ సంస్కృతి పరిగ
 పరివత్తును పరివత్తు పోల్గొనెను. శ్రీరారాధాను
 మండలి పరివత్తుకా యావచ్చువచ్చునది పరివత్తు
 రము జరుగు అంప్రార్థనయొక్కతాను పరివత్తు
 యోజనో సహాయ మహావేదము నిర్మియమనెను.
 అప్పుడాయ పరివత్తు మండలి కార్యకలాపాను పరి
 వత్తు పునర్జీవించి పేదరిక తెలంగాణ రచయితల సంఘ
 సమక్షము ఇది దేశరచయితలది తెలంగాణకార్యయ
 ను పరివత్తుయమనగది పరివత్తుచేసెను.

[illegible]

చోటిమండల కరుణాక ఉపాధ్యక్షుల విశ్వవిద్యాలయము వందలి శిక్షాప్రణాళికలో ప్రజల మాతృకాపాదన నిర్వహణ పరిధినియములముగా కేయించుటకు పరిమళ గణి కృషి గానింది కొంతవరకు వియము పొంది

పది. పరివేషము పరిశీలన ప్రశస్తియునుగల ఆమోదించినయే
 టకు ప్రావర్ధ్యదశయందు పశ్యములు పొందిన పరిశీల
 నకు నిర్విరాధములు పశ్యములతో మహావేషమును
 వినియోగము, హైద్రాబాద్ శరణుగతులకు మౌఖ్య
 కాపరక్షణమును నిర్వాహకము చేయుచుండునను,
 పోలీసువర్గము అధిన పోలీసు పరివేషము కృషిగావించి య
 త పొందినను, అందుగర్హిత అధ్యక్షుడు శ్రీ శత్రుగఢ
 కృషియుగళి వాయువ్యమున శ్రీ యిం. వాయువ్యరాష్ట్ర
 వాయువు, 'అంధక పశ్చిమము' శ్రీ మధ్యపాటి పాను
 మంశాష్ట్ర పరిశీలన, శ్రీ యక్ష పోక్షమునకు, శ్రీ
 దేవులపల్లి రామానుజరామగృహకే వాదిన రాయవారి
 పక్షమున ఉద్ధరించును, నిర్విరాధములు ఉపాధ్యక్షులు,
 నిర్వాహకములైన శ్రీ కలిదాసి నివేషమును పరివేషించి,
 ప్రశంసించియున్న కృషిగావించినది. 1961 వ సంవ
 త్సరము రాష్ట్రపతి రాజేంద్రప్రసాద్ హైదరాబాదు
 పరివేషమును పరివేషించు ప్రతినిధులు వారిని పరివేషించి
 పరివేషము కృషిని విడిచివేసి

వరివత్తుకు ప్రారంభముగా ప్రత్యేకముగా వారు వగర
మందు బొగ్గులనుంటూ 1800 చ గాలి వంతెన
భూమిని ఉపయోగముగా నిర్మించి, ఆ భూమిలో వరివత్తు
కార్యాలయములో తమ నింజనమును కట్టుబాటుచేసి
వరివత్తుకు నాలుగు వరివత్తులాలిని ప్రారంభించి
ప్రతివత్తుకు ఆర్థిక పరిమయములనుచున్నది. ఈనాడు
వరివత్తు తెలుగుదేశములో మృగరైతుయన్ను సంస్థలో
తెచ్చి స్వీకరించినది అతివృద్ధినించుచున్నది.

٩٤

[illegible]

ఆంధ్ర పాపాత్మ పరివత్తు

గారు, మొక్కపాటి మహారాయుడు గారు, శివబ్రాహ్మణుల గారు ముఖ్యముగా మొదలగు పెద్దలతో బాటోడించి 1911 వం మే నెంబి 13 న తేదిన చెన్నపురమున వాక పో వేర్చుట చేసిరి. అనంతరం మహారాజాచార్యులక వహించిరి ఆ పక్షలో ఉపరివత్తు పొందినవలెయెను. వంగియ పాపాత్మ పరివత్తు మునుమునకు ఉపసభ్యులను "ఆంధ్ర పాపాత్మ పరివత్తు" అని బాసుకరణము గానింపబడినది "జోకాచెందుల తెనుగు లెచ్చ" అను బాక్యము పరివ దుత్తేక నూరక వంగరాజాచార్యము (Mondoo) గను, వరవత్తి చిగ్గరాము పరివత్తులవనము (Cross) గను, గ్రహంపాదెను

బాటినుండి వేరవరకు పరివత్తు తన యోగ్యములను నిర్వహించుట నిరంతరకర్మని నమ్ముచున్నది.

పరివత్తులయములలో ప్రధానమైనవి

1 తెలుగుభాషకు వర్తమానమును వాక విభుంబువును రచించి ప్రకటించుట.

2. పాపాచార్యులక భాషతో గల పాపాత్మము నిరూ పించుచు వాక బాక్యరణము రచించుట

3. పారిశ్రామికపరివత్తును నిర్వహించి వివరించు కర్మ లోకమును సంకరించుట

4. తెలుగుజోకను యొక్కయు, ప్రజలయొక్కయు చరిత్రమును రచించుట.

5. తెలుగుభాషకును, బాబ్బయమునకును సంబంధించిన వివరములనుచర్చించు వాకపత్రికను ప్రకటించుట.

6. ముద్రికాముద్రిక గ్రంథములతో వాక పుస్తక బాంధాగారమును నెలకొల్పుట.

7 తెలుగు పాపాత్మమున పరివత్తు గానించి పారిశ్రామిక బాదు లోనగుట.

8 ఆంధ్రభాషా బాబ్బయముల అభివృద్ధికి ఉపకరించు వర్ణనములు లేయుట.

పరివత్తులకును బాబ్బకమహాపాక 1913 న సంవత్సరము ఏప్రిల్ 1, 2 న తేదీలలో చెన్నపురియందు అరిగెను బాటినుండి ప్రతి సంవత్సరము బాబ్బకమహా పక్షం అచ్చటచ్చట అరుగుచున్నది

పరివత్తు ప్రకటించు మార్గరాయాంధ్ర విభుంబు నిర్వాణమునకగు వర్ణయమంతయు పరివత్తునకు యాక

బాబ్బకులగు శ్రీ వివారము మహారాజాబాదు తరించి నిధుంబునిర్వాణమును పూర్తి గానించిరి. ప్రస్తుతము 4 సంవత్సరములు బాబ్బము ముద్రితములయినవి.

తక్కిన సంవత్సరములు ముద్రితమునందున్నవి. "ఆంధ్ర పాపాత్మ పరివత్తు శ్రీక" అనుపేర ని పరి వత్తునకు అనుబంధముగ ఆంధ్రభాషా - బాబ్బయ, చరి త్రములను చర్చించు పత్రిక యొకటి నెలవకుచున్నది. ఈ పత్రిక రెండుమాసముల కొకమాస నెలవకు చున్నది. ఆంధ్రభాషా జోదిరులందరు దీనికి బాబ్బముల సంబంధించుచు.

ఈ పరివత్తున కొక గొప్ప పుస్తక బాంధాగారము గలదు. ఇందు ముద్రితములైన గ్రంథములు పరివత్తునవి. ఈ బాంధాగారమునందలి విధిమేనువివ. అముద్రితము లయిన బాకపత్రికగ్రంథములు, బాకపుట్రులు బాబ్బపు అనునెలు గలవు. ఆంధ్రలోక మెదుగని అపారగ్రంథములైన యొ బాబ్బ ఇందు గలవు ఆంధ్రబాబ్బయ పరివత్తులకి బాంధాగారము పెద్దదియని చెప్పవచ్చును. దిక్పరిచాణ్ణయములనుండి ఆంధ్రభాషా పరివత్తులగు విచార్యులకివటి పరివత్తులను వివిధాంగులకొనుచున్నాడు. ఇ యర్థముప్రక పుస్తకబాంధాగారమునుండి పరివత్తు తన పత్రికా ముఖమున తెల్పిది అపారగ్రంథముల బాంధాగారమున కందిచ్చినది.

- 1 కవిబాగ్యము - వేములబాక శివగిరి
- 2 కవిబాగ్యము - శ్రీరాజు మహాగిరి.
- 3 కవిత్వపాఠము - వండిబాబ్బయ్య.
- 4 వివరరాయల చరిత్రము - వెలకాక మల్లన.
- 5 బాంధాగారము - బాంధాగారము.
6. కవిబాగ్య వివరము. దిక్పరిచాణ్ణయము (మొదలగునవి)

ప్రాచీన బాంధాగారములు కిరి వివర్యున పూర్వ కముగా పరివత్తు శ్రీకయందు ప్రకటించబడినవి ఇందు బాంధాగారములనుకూడ గలవు. ఇది ఆంధ్రజోక పత్రిక మున తెలియమునుకూడనుచున్నది. వివిధపాక శ్రీకములతో శ్రీ బాకపాత్రి మాహాత్మ్యము, పారిశ్రామికపాదెను, ప్రభావరాయము, శివేశ్వరపురాణము మొదలగు గ్రంథములు ముద్రితమునకు వివరముగానున్నవి.

ఇంకను వరిపత్త లేదువలననే కాబోసేవయెంతయు
గలదు. పంటయేరే కాబోసో పాఠ్యశాలమును నిరూ
పించు బోక బాల్కరణమును కరిచియు, పారిశ్రామిక
నిపుంటుకదవము మొదలగు వరిపత్తయొనవములు
పాఠశాలము నొందవలసి యున్నది.

ఉ. ప. వ.

ఆంధ్ర నీచిమా పరిశ్రమ:-పరిశ్రమలో వివిధ పరిశ్రమ ఏకపక్షి. ప్రపంచములో చిక్కిపోయినట్లు చేయి చేయిలో హిందూదేవులు మూడవ స్థానమును పొందించుకొన్నది. మొన్న మొన్నటి వరకును ఆమెకాకు కరుణాశిధిగానే ఉండెడిది, కాని ఆ రెండవ స్థానమును ఆచార్య పంచాంగముకొనుటవల్ల మూడవ స్థానమువలె మారుపడినట్లవివరించింది.

మూగచిత్రాల విస్తారతక 1908 వ సంవత్సరమున "క్లీప్ కేరెమ్" అను చలనచిత్రము మొదటిసారిగా హిందూజీయేలు చూపివారు అప్పటినుండి 1910 వరకు ఇతర కేరెప్ చిత్రములు చూచుచు వచ్చివారు. 1911 నాటి "రాజరత్నం" అను చిత్రమును, తొలిగా హిందూజీయేలు నిర్మించివారు. 1918 తో ద్వితీయ యుగం ప్రారంభమై, అనుబంధ "సోనియల్" చలనచిత్రము నిర్మించివారు.

మూలము" రహస్యం వెలయుటగాను "గెలుపు" టాను మొట్టమొదట కట్టించారు. ఇదే తెలుగువారి మొదటిసారిగా పాట. అంతటా అయితే గ్రామ(ఇప్పటి రాజ్). క్రామ శిల్పము కట్టించారు. అది సమీప పాఠశాల వద్ద మంచి పాఠశాల రాసాగింది అయినవలన అయిన కుమారులైన మార్గశ్రావణానామ (అ.య. ప్రా.) వీరిగా పాఠశాల విద్యను చేయడానికి రమ్మని పాఠశాలకు పంపారు. ప్రా. పాఠశాలలో వీరికి పి. సి. సి. పిల్లల దగ్గర శిక్షణమును పడారు. వీరిని పి. సి. పిల్లల దగ్గర పాఠశాలకు పాఠశాలకు గ్రహించారు. "మెట్ట"లోని "మొదటి" లోను "పి. సి. పిల్లల" గాన పాఠశాల.

శ్రీ ప్రభాత్ వ్యవేశమునకు వచ్చినవరువాత 1988లో "ఫిష్ట" అనేది చిత్రమును నిర్మించివాడు. అది రెండు సంవత్సరాలు అడిచి, ఇకను "ఫోర్ థ్ యాక్స్ ఫిల్మ్స్"

కాబట్టి అను పుత్రుడు ఒక శిల్పగ్రామము (స్టూడియో)ను 1936లో నిర్మించివాడు ఇదిపోర్ టోగోగ్రామముగా పేరుపొందినది అర్థ వారాయన తేలిక వాడు, "అతనిలో నిగ్గులు వాగ్ధ్యమే" అనెను నవ్వెను స్థానికులు, నీటియందు నిర్మలులు వీరు డాక్టర్ వారాయన. అర్థ యేం, ప్రజాకా 'గతేంద్రమోక్షము', 'నందనాదు', అను చిత్రాలను తీసివాడు 1927 వాటికి వారాయన ఇతర తేజమునువెక్కి, పరిశ్రమను గూర్చి తెలిసికొని తిరిగి వచ్చివాడు. వచ్చిన వెంటనే అతడు బ్రాహ్మీ వచ్చిందా పోరావెను. 'కవిక వర' తీసివాడు

1989లో బిహారు కా పుస్తకయోగ శ్రీ మోత
కారాయలరావు గారు "గౌరవంలేనిదిమ్మ" అనే పుస్తకం
సంస్కృత పూరించి, ఆర్. యన్. ప్రకాశ్ కు దర్శనమి
నియమించుకొని, "శకంబా వరమేకం" అనే పుస్తకం
మును దీబాదా, ఆనంద్ విశ్వం కార్యోగివేదతో శ్రీ
పై. వి. బాబు శ్రీనివాస, దర్శనమిగా, సమయముగా
సంకర, దీర్ఘ రాధ్యానాసామయము (కెమెరా మేన్)
పరిశీలన పరిశీలన.

మద్రాసులో నిష్ఠుండగా, శ్రీ హెచ్. యం. రెడ్డిగారు
 బొంబాయి, కొత్తపూరులో మూగ చిక్షాబల శీత
 సాగిరి, ప్రభాత్ గారు వర్ణరమణ్ణు ధోటోగ్రాఫరు రంగయ్య
 తోచాబటులో శ్రీ సి. పుల్లయ్యగారు "మార్కండేయ"
 శివబారు. దీనిలో పుల్లయ్యగారే యమని పాత్ర వహిం
 చినారు.

అలాగే చిత్ర సమీక్షను, చిత్ర విమర్శాముఖం గూర్చి తలచుకొనినవారే వస్తున్నా మనకును. ఆ రోజులలో చిత్ర విమర్శాశాఖలు పెద్ద పనులను అవలంబించులో నుండు చుండును. ఉదాహరణలో వరే చెప్పుచేసేదాదు బాదు. కానాలో వరే తెలుసు ఉపయోగించేదాదు. వారు నామకము అంగ్లీయండువును ముండు. చెప్పు ముండు ఎప్పుడోచెబుదాదు. ఆ చిత్రమునకు విమర్శా వ్యయము కడుచెరుచు ముండు ఇవనవేల వరకు ఉండుచుండును. ఆచిత్ర చిత్రమునకు మూడు మూడు ప్రకటన (ప్రింట్) ముద్రము కుండుచారు. అవి మూడుచెబుండు ఉపయోగించునానే వరేయెగలగూరు అవుండును. ముండుచారు (ప్రింట్)ముద్రము ఉపయోగించు రోజులలో లేనేలేదు.

అంధ్ర వివిధ కవిత్వము

నిర్మాణ తప చిత్రమును అడియన్ గావించిన వయ్యయించెను.

1927 వ సంవత్సరము నాటి హిందూత్వపు మొత్తమునకు 156 వివిధా ప్రదర్శనకాలము మాత్రమే యుండెను అయితే ముద్రాపనగర్వముతో మాత్రము 9 వివిధాకాలముండెను. ఈ వివిధాకాలములో ఇకరచేత చిత్రములే ఎక్కువగా ఆదెనుచారు. ఆ చిత్రములలో పాపావము, చెప్పరాకులు ఉన్న చిత్రములు వయ్యయము, ప్రజలు జడవించుచుండు జనుగలొచ్చెను. అందులే మనచాలు పురాణ కథలతోపాటు రాజపుత్రుల చరిత్రలు, పాపావము చెప్పరాకులు కల చిత్రాలు నీయవచ్చిరి.

చిత్రాలు మూగని యగుటచే, భావ తేజస్వీవుటచే చిత్రముతోపాటు ఒక వ్యాఖ్యానము సంపాదించారు. అతడు తన వాగ్మతమును, హాస్యకోరణి ఉపయోగించి కళ చెప్పి, ప్రేక్షకులను తన్మయమును చేసెనుచు కొవ్వొత్తు గడిచిన తరువాత వాద్య గోష్ఠిని గూడ చిత్రముతో పాటు సంపాదించివేసెడి అంకియే గాక, ప్రేక్షకులను ఆకర్షించుటకు జపానీయులు, బ్రిటిష్ సంఖ్యకు ఇచ్చుచుండెనుచు విల్లియం బొమ్మలు పండి చెట్టునుంచుచు వారు ఒక్కొక్క వస్తువునుతో రెండు వివిధా ప్రదర్శనకాలము ఉంచుచుండెను. అక్కడ రోటి తన్నని సరిగా పర్యాయించెను ఆ రోటిలో బిట్టెలు భరి కాని వరకు కూడ తగ్గించెనుచారు.

1928 మండి 1931 వరకు లాకములు తగ్గుముఖము కావచ్చెను పాటకు సంఘము బుండుటచే పాటకాల ప్రాముఖ్యము తగ్గి పయివడి. ఆ పాటకాలముందు ఈ మూగ చలన చిత్రములు తక్కువోలేక పోయినవి అందుచే నిర్మాతలు మరియొక ప్రాత అకర్షణమునుచిత్రముతో పాటు సమకాల్యరసవంతపెచ్చినవి. అందుచే వారు నిజానతి పంపి అవాలి వివిధారంగపు పాట్యకత్తెలను గూడ చిత్రముతో పాటు సంపాదించారు. చిత్రముతో పాటు వీరి పాట్యము తెండవవలయుముగా ఉంచుచుండెడిది. చాచికో మళ్ళీ ప్రేక్షకుల సంఖ్య పెరుగ మొదలు పెట్టెదని

పార్వత్రముం దక (1931-1933) : భావనచూచారు అగ్నేపీఠ ఇరాని యనుచుచూపుంపిరియన్ కంపెనీ అను

శేరుతో ఒక సంస్థను బొంబాయిలో స్థాపించెను. "అంబు బాగా" అను చిత్రమును 14-3-1931 వ నాటికి హిందీలో వెలువరించెను. ఆ సంవత్సరములోనే (1931) "కాన్. యం రెడ్డిగారి దర్శకత్వమున "ప్రస్థాద" అను పార్వత్రమును తెలుగులో బొంబాయిలో విజయవాడలో మొదటి తెలుగు పార్వత్రము

1933 లో 2, 1933 లో 3 పార్వత్రములు తయారయినవి మొట్టమొదటి కలకులతో యదవల్లి మార్క చిత్రయంత్రగాను, మరళి కమలాకాయుగారు ముఖ్యముగా డెక్కానాదకారు

ఇంతవరకు తెలుగు చెట్టుండిబాదులు లేరు అందరును బొంబాయి, కలకత్తాంచానే నటీనటులు మాత్రము తెలుగువారు, చిత్రము లన్నియు పురాణకథలకు సంబంధించినవే హిందూస్థానీ సంస్థలు తెలుగువారి మేకా కన్ట్రీ ఉపయోగించుకొని లాభములు సంపాదించుకొనుచుండిరి

ఇప్పటికి, తెలుగువారు వివిధాంధ్ర మోహపథిచారు. కానీ, వీరు హిందీక, పార్వతీక మధ్యములు కనిపిస్తానని మాత్రము ముందుకు రానేలేదు. ఈ కాలములో చిత్రనిర్మాణ వ్యయము ముప్పదిశేలు మొదలు నలుబదిశేల రూపాయలవరకు ఉంచుచుండెను. తటీనటులను ప్రయోజ వ్యయములు, ఇకర వ్యయములు మాత్రమే గట్టుచుండెను వీరందరిని సమకాలికులు ప్రతి విధులకు కనుపను దబ్బలు గట్టుచుండెడిది. కవిగలో కూడ తేనెలము పాటకాలను వీరించి చిత్రీకరించుటయే జరుగుచుండెను. కవులలోగూడ హిందీక విఖ్యాతము లేకపోవుటచే పాటకాలవర్ధిల్లితేనే మాటలు వ్రాయుచుండిరి కల్లగపాదముతో మాటలు పరిగా వివరణచేసే అని అవసాముగా, మెల్లది విడిచిదిగా పరిగెడుచారు.

ఇంతవరకు తెలుగుచేతముమండి నిర్మాణకా ఎవరును ముందుకు రాలేదు. ఉన్న దర్శకులులనును ప్రశస్తిపరతెక్క, చెట్టుగిరినంతమునే! తెలుగువారిలో హిందీక శిక్షణము పొందవలయుననుకోరికగలవారు తగ్గువనుచే ఉండిరి. ప్రదర్శనకాలం విషయము చూచినచో అర్థంబు తెచ్చిన వివిధా పరికరా లగునవలె లాకాలు అంతంత మాత్రముగా ముందుంచెడిది సంవత్సరం ఒక్కొక్కసమ

తెలుగువారికి లేదు. ఇది వాస్తవ నిర్మాణమునందలి తొలి దశ.

1934-1935: ఈ కాలము తొలిదశలో రెండవశాగము చరిత్రలో ప్రాచారాయుగము, శ్రాత్తరాతియుగము అప్పట్లు ఇది ఒక శాగముగా వచ్చింది.

1934 వ సంవత్సరమువరకు అందరులోని చిత్రప్రదర్శనకాల అధిపతియైన శ్రీ సి వి రామ, శ్రీ చల్లపల్లి రాజారావు, మద్రాసులోని జి. డి పార్వతి, ఎం. టి రాజ్, జి సి పార్వతరాజ్ గారితో, "వేటపిళ్ళయ్య" అను చిత్రనిర్మాణకాలను నిర్మించివారు, దీనివలన ఈ కాల యొక్క నిర్మాణము మంచిలాగాలు వచ్చినది తెలుగువారు చిత్ర నిర్మాణములో శాగవ్యూహులు. చిత్రాల పేర్లు !? వేల నుండి 18 వేల అడుగులవరకు ముడెడిది. రక్షణ శాసనమున "వేట పిళ్ళయ్య" చిత్ర కాలలో ముడతలచిగా నిర్మించిన తెలుగుచిత్రము పితా భాగ్యము.

మానవముగా నీయడైన చిత్రములలో పాట తెల్పుచగా ముడెడిది. ఈనాటి పాటకాలలో "ఇన్ని వందల పద్యాలు పడినదేద" అప్పట్లు, అరోజులో "ఇన్ని పాటలున్నవి" అని ప్రచారము చేయుచుండువారు అరు అచ్చుప్రతులు తయారుచేయుచుండిరి. ప్రెస్ రోలు ఇచ్చేవారు, రానిచ్చి భోజనాదులతోపాటే పెద్ద వివాహపు తంతువలె పడినెడువారు, చిత్రనిర్మాణ వ్యయము 10 వేల మొదలు 75 వేల వరకు పెరిగిపోయినది. చిత్రాలు నారాల కరణి అడి, చిత్రప్రదర్శకులకు మంచిలాగాలు తెచ్చిపెట్టినాడని, ప్రదర్శనకాల నిర్మాణము ఎక్కువయినది ప్రతి శ్రాత్తరాతియుగము తన ప్రదర్శనకాలలో తెప్పించుకొనవలయునను కోరికతో చిత్రనిర్మాణము దట్టు ముందుగానే యివ్వబడినది ఇంతలోనే మంగ రాజుగారు "క్యూబిటిస్మియ్య" అను పేరుతో 1935 వం. తోనే ఒక సంవత్సర వంశము వికాస పట్టణము లో స్థాపించివారు.

ఈ సంవత్సరమువనే "మద్రాస్ ఫిలిం లీగ్" అను సంఘమును స్థాపించి వారితోను నడవ పొగించివారు. తెరమీద ముద్దులు పలికిరావనే విషయమును తీర్చిలో కానవశకవారు చచ్చించివారు.

అనాటి కృష్ణాపత్రికను 'వడ్డమవూరి కుటుంబరావు' పేరిటగా ముడెడు. అతడు కృష్ణాపత్రికలో చిత్రాలను గూర్చి విమర్శలు వ్రాయ మొదలుపెట్టెనాడు. చాచితో తెలుగు ప్రముఖ పత్రికలోను సినిమాపై ఒక పుట కేటాయించిరి అందు సినిమాలను గూర్చిన రచనలు తెలువకును వచ్చినవి

1936—1940 1936లో రక్షణదేశమున చిత్ర నిర్మాణకాల యువ్వును, చిత్రనిర్మాణము చాలవరకు ఉత్తర హిందూస్తానములోనే అరిగినది. చిప్పిల్లెలై బ్రువ, అనూయ అను చిత్రములను సి పుల్లయ్యగారు నిర్మించిరి వీరన "చేమనామయ" మను మొదటి సాంఘిక చిత్రము తెలువదనది తెలవాడలోని వ్యాపారమల సంఘమువారు ఒక నిర్మాణసంస్థను. వంశపు సంస్థను పరవశ్చిటాన్ అనుచేర సెలకొన్నవారు చాచి సావేరి శివయ్య ముఖ్యులు.

సర్కారులనుండి పెట్టుబడిదారులు ముందుకు రాసాగి వారు ఇటు సెల్లూరునుండి కొందరు పెట్టుబడిదారులు, నిర్మాణము వచ్చివారు చాచితో బోటి ప్రారంభమైనది తెలుగు పెట్టుబడిదారులు చిత్రనిర్మాణ కాలయొక్క ఉపయోగమును గుర్తించివారు చాచి ప్రతిఫలముగానే నిడమర్తి గోదరుల దుగ్గాచిపిటాను రాజుమండ్రిలో నిర్మాణముయినది. ఆ దుగ్గాచిపిటానునే సి. పుల్లయ్యగారు "వెలుగు కిసికొని" "అంధ్రాటాని" అను పేర్లపై చిత్ర నిర్మాణము పొగించివారు. వాళిటి పిళ్ళయ్య అనువది పూర్ణా పిళ్ళయ్య అనుచేర తెలవాడకు మార్చబడినది

ఈ కాలము సినిమా చరిత్రకును ఉచ్ఛరక యది చెప్ప వచ్చును సాంఘిక చిత్రములను, అందులోను ననుసాగ చిత్రములకు మంచిలాగమున్నదని "మాంపిల్ల" చిత్రము నుండి నిర్మాణము గ్రహించివారు. వాళియాళ్ళయ్యయ ననేక చిత్రాలు తెలువదన కాలము అది.

మద్రాసులో "అయో ఫిలిమ్సు" అనెడు ఆంగ్లం చిత్రనిర్మాణకాల యొక్క నిర్మాణము అరిగినది వికాళ పట్టణములో "అంధ్రాచిపిటాన్" అనెడు మరొక స్థానికయో నిర్మాణము అరిగినది. తమిళ చిత్రములో నటించిన ఆంగ్లదేశగు వై. వి. రావును ఫిలిం వారితో గౌరవించినది. మద్యులూ నిర్మాణమునకు దోహద

ఆంధ్ర పీఠీక వర్తమా

మిచ్చెడు గృహాంతి యను పాంథిక చిత్రమును, మొదటి భాగవత చిత్రమునకు గురితావలయు నిర్మితములయినవి చాటువలెగా భావము పురాచిత్రముతో ఉపయోగించి పి. పుణ్యయ్యగారు "మోసానికాపాప" అను చిత్రమును నిర్వహించారు.

కారణా చాయలను స్టూడియో నిర్మాణము అరిగి, పులిలోనే పరిగొట్టినట్లుగా వచ్చింది. 1-8-1989 నుండి పిమ్మట టెక్నీక్స్ ప్రభుత్వము విజ్ఞాపన పన్ను విధించింది. పాంథిక చిత్రాలు ఎక్కువగా వచ్చినవి. కారణ గిరాకీ కారణముగా చిత్ర నిర్మాణ వ్యయము లెవ యాచార్యుల వరకు పెరిగింది 1989 లో పెట్టుబడి రాజవంశ తేలి సంస్థల పర్యటి పెట్టు. అగ్రాధ్యక్షులయినవి కొన్ని సంస్థలు కాలగర్భములో తిగిమొదలయినవి పిమ్మట ఒక చాటువలెము కాదు. అందులో మోస మొట్టవలెము అయిన భావము ప్రజలలో ప్రతిపది చాటితో పెట్టుబడి చాయలు పెట్టకు తగ్గివారు.

1940లో "కాదన్న పాపకీకం" అను ప్రభావక వనలను అనుసరించి, సంపూర్ణ వాస్తవచిత్ర నిర్మాణము అరిగింది. "చందీక", "కాలచక్రము" అను రెండు చారిత్రిక చిత్రాలు వెలువడినవి.

యుద్ధము పిమ్మట పరిశ్రమపై దెబ్బతీయపాగింది ముడిపెట్టు కొరత ఏర్పడింది. యుద్ధనిధులకయి చిత్రాలు అవసరించినవి. యుద్ధప్రచార చిత్రములను తీయుచు ప్రభుత్వము నిర్మాణము కోరినది. కర్మకాళా వ్యయ పిమ్మటాను వర్తించుచున్నది. అవలెట్లగు అనుమతి చిత్రము (వై పేర్లు) ఉండవలెనది. అది పరిశీలించి యిచ్చెదలనది ప్రభుత్వము కాపించినది.

చిత్రాలనుగూడ తాళాలు పరిగా రాలేదు. స్టేజీలు వర్తన వచ్చినది. ఇది చిత్రమునకు ఎంతో మేలుపెడిది. ఇంతవరకు పాటు చిత్రీకరించుటగూడ మోలెను కల్గ గ్రహణము లేనట్లు లేనెడివారు. పెట్టుబడితో కార్య గోష్ఠీకుడ ఉండెడిది. అయితే కార్యగోష్ఠీకి ఒకమైకు, పటులకు మరొక మైకు పెట్టి కల్గగూడును పయోగ వరచెడువారు. అయితే, వరుగెత్తుచు, పాటుకు పిలువెడివారు. అంతగాక, పటుతో పాడవలెనవచ్చు చుండెను. అందరు పటులను పాడగలవారుగా నుండరు

కరా! ఉత్తము పరిశ్రమమీద దృష్టి యుంచినపుడు పటులకు, పటులకు దృష్టి యుంచినపుడు పాటులకు లోకము అనుగుచుండెడిది. ఈ యుద్ధయంత్రము ఈ 1940 నుండి తీరియోనది

ఈ కాలము చాటి "వెలుగులో పిమ్మట వలెకేయి లేదు. (1) ఇంటూరి వేంగిశర్మగారా "చిత్రకళ" అను పేరుతో ఒక మాస పత్రికను అరంగిరెను అతే మన వెలుగు పిమ్మట వలెకేయి మొదటిది.

1941-1942 1941 లో వెలువడిన చిత్రములలో "మహాకాళిగాంధీ" అనునది మొదటి చాటువలెచిట్టి చిత్రము ఈ సంవత్సరమున చిత్రపరిశ్రమ యుద్ధము వలన పెద్దదెబ్బ తిప్పింది. పెట్రోలు కొరతకు కష్ట మైనది ముడి పిలుము అనించుట కూడ కష్టమయ్యెను. పిమ్మట పరిశ్రమలకు విషయములతో ప్రభుత్వము ఎక్కువ అంక్షలు పెట్టినది. ప్రతి వస్తువు యొక్క ధర పెరిగి రోయినది జాత్య, మలయా రాష్ట్రములను జపాను వట్టు కొనుటలే, అక్కడికి మన చిత్రాలను పంపి పిలువకుండ నైనది. పలు మత కలహం వలన పిమ్మట చాటువలె వలె వంశ్య వస్తుగిల్లిరొయినది. వరదలు, గాలివానలు ఎక్కువైనవి.

ముడి పిలుములకు కోటా నిష్ఠము వచ్చినది అంతకు ముందు సంవత్సరాలలో చిత్రాలు తీయుచున్నవారికి చిత్రనిర్మాణమునకు ప్రభుత్వమునుండి అనుమతి అనించు చుండెను. అందువలన ప్రాతరూపు పరిశ్రమలోనికి చాలాక రోయివారు.

పి చారాచక్రవర్తి పిమ్మటాను నైపుణ్య సంపాదించు కొనవలయుననెడు మన వత్తము నిర్మాణము ఏర్పడినది. అందువలన మరల ఈ రెండు సంవత్సరాలను పురాచ చిత్రాల యుగమయిపోయినది. అయితే, యుద్ధమువలన ప్రజల లేకుండా కాలగు నైనను ఉండుటలేక సంవత్సరాలకుమకు పిమ్మటా ప్రేమకళాకము ఎక్కువైనది.

విజయనాగ చారిత్రిక చిత్రమునది 1942 లో వచ్చినది. అదియే "పత్తి". మొదటిపాగా కదిలించుము ప్రతిపా దించు "దోకన" కూడ ఈ సంవత్సరమే వచ్చినది. చిత్రము విడిది 11 వేలకు మించి యుండరాదని మరల మేలుక అంత వచ్చినది. చానీకాపాటు మైక్రియ్య గాని, ప్రచార

ప్రజలు గానీ తీసుకుందని అనేక ముందేమ, 7.5-43 నాటి నేడు కంప్రూలు వచ్చింది. 22-11.43 వాటి మద్రాసులో ఎంతోమీటి కంప్రూలు మాత్రం ఉన్నాయి. ఇవి ఇప్పుడు అనేక పరిశ్రమ ముందుకు త్వరగా పోయినవి.

ఇంతవరకు దేశానికి సమీక లేదు చూడము. ఇంత వరకు తెలువదన ఏకాక్షర 105, అంతలో 75 ఏకాక్షర రూపాక్షరములు; ఒకరార్థక ఏకాక్షరము, రార్థకముల నేమి ఏకాక్షరముల పెంచును, 20 పాంచుక ఏకాక్షరముల 5 పాంచుకముల ఏకాక్షరములు, ఏకైకములై ఏకాక్షరము 5 ఇంతవరకు తెలుగురార్థములు ఏకాక్షర 75 అంతల వచ్చిన చాటి 50 అంతల దేశా 25 అంత రూపాయల వచ్చును, కారణం ఏమియుంకలె ప్రేమల తోక కాదు అనిమును. ఈ కాలమునాటి నీమిషములను ఏకాక్షర వదల తెలుగురార్థములు క్రింది కాలములలో దేయి వది, సంవత్సరము, ప్రధానము (సమీకముల), నిర్మాణము మున్నగు ఏకాక్షరాలతో కూడా వది 25 సంవది తెలుగు వారు ప్రాంతములన్నాదు, స్వదేశములను తెలుగు తెలుగు వారికి దేశానికి వంద వచ్చునువచ్చునది ఏకాక్షరములు వారికి తెలుగు, సంవత్సర కచ్చియులునువి. వందచూడము గూడ తెలుగుములలో రంగము నుండి నిర్మాణములదేవారు, నిర్మాణముల కచ్చి గ్రామములుగాని, కాదుగ్రామములుగాని తెలుగువారు చాటివంద నుండి వేయివది అంతలను తెలుగుల ప్రాంతముల వచ్చునది ఇంతవరకు నీమిషా వచ్చును చాటివంద అను భవ హామములను, వందచిటి కావములను వీమివదేని వారు అయిన వచ్చును వేయివది అంతలయిది

[illegible]

మొత్తము మీద ఈ సూచన వంతుకరములు ఎక్కువగా చిక్కుములు రాకుండుటకు కారణము ప్రభుత్వపు కంట్రోల్ వలన కారణమే కంట్రోల్స్ వున్నవి 1948-1949 కు రద్దుచేసినను వచ్చేముందు చక్కబడకపోవుటవలన ప్రయోజనము లేకపోయినది, ముద్రాపత్ర ప్రభుత్వము దివ్యసాగర్ గాక జేలంకొన్ని రాబిల్ యొక పానిక్లను పోకాక ఇవ్వవలె

1948-1950 : ఈ అయిదు సంవత్సరముల కాలము
కావడం యిటువంటి ఔపువస్తువు. పరిశ్రమ కొనెడు
కాగితంపై చాలాలో పదము, కార్మిల తగ్గలేదు. ప్రస్తు
కావడముపైకొకముం రోకోక్త నిర్మాణము తం
కొత్తయి, రెండవ ప్రపంచ పోరాట వ్యవహారములలో
రేవులు ముగిసిపోయినవలన కొత్త ఏకైక దృక్పథము
నిర్మాణము కాలేదు. మొదటిసారిగా అటుక ఏకైకము
"వసరాధా" వెలువడసరికి, 1.10.1948 కాలానికి ఏకైకము
నిలిపివైతే గల అంశము ప్రస్తుతము కొనసాగింది. "అం
నది సుఖియంగా ఆవిర్భవించు" అనెడు సంక్షిప్త నియమ
"చింత" వెల్లొచ్చింది. ఇది నిమిషా ఉద్యోగము
పైకొత్త యుగమునకు

[illegible]

1948లో ప్రచ్యాకావములేకను ముడిపిల్లు పరివడు
నంక లేకపోవుట లేకను పరిశ్రమ ప్రగతిహావలేకపోయినది.
తెలుగువారు "చంద్రా అష్టష్టాదీయో" నిష్కంఠివారు
గాని అది వెంటనే పరిష్కరియ్యవలె

1949 లో తెలంగాణ "ఆప్టేషన్లు" ఫిలిములు అందవలసి వచ్చినది. A. (పెద్దలకు మాత్రమే) V (అందరకు) అనేది యోగ్యతా పత్రములు సాఫ్టువేర్ లో ఉన్నాయి. ఇప్పుడు సాఫ్టువేర్ లో ఉన్న పత్రములు అంతలో పాగ. కాగితం ద్వారా దేవుడు నిండుకు

అంధ్ర పీఠము పరిశ్రమ

యీ వంశవృక్షము పరిశ్రమ, ప్రభుత్వము మంచి చిత్రములను బహుమతులు తీర్చుకొనెను. ప్రభుత్వము చారియ్యాజ్ఞ ప్రకారము విద్యార్థిరస చిత్రములు విద్యాలయములలో చూపుటకు అనుమతి ప్రకటనయి (తె. సెమ్మ) పొంది కొందర. చార్యపాఠము చేయపాగిరి

1961 లో తానవర చిత్రము అనవ ముఖము మొత్తినది ఇంతలో "సంపాదం" అను చిత్రము వెలువడినది చానిమూలమున చేపానవ లాభమునుబట్టి అ చిత్రములో వనిచేనవ చారందరి సంపాదములును కాగునవెను చానితో విద్యాలయకు "సాంఘిక చిత్రములు" లాభదాయకము అయి తానవ మేర్పడినది తెలుగు సంస్థయిన శ్రీ రామ రాజ్యశ్రీ ఫిలిం కంపెనీవారి "నవనీవ" అను తమిళ చిత్రమును ప్రభుత్వమువారు ఉత్తమ చిత్రముగా పరిగణించి చానికి ప్రోత్సాహ ప్రకటించిరి తెలుగులో మొదటి దర్శింపబడినది "అపారిత".

1961.1966: 1961 లో ముడిపెట్టినది చానా ముగా రోరకపాడినది ఎక్కువమంది చిత్రనిర్మాణ రంగములోనికి మోకారు తానవర చిత్రములు వెచ్చిపెట్టి చిత్రాభివృద్ధి ప్రతిపాదన ప్రతిపాదన కొనవలయునని ప్రభుత్వము వారు ఆదేశించినను, కొన్ని పాఠాలునుబట్టి తమిళ కొనుగడకు ఒక లక్షలపాదాలవరకు ప్రదర్శనలకు పట్టము వచ్చినది

1952 పిమ్మట ప్రభుత్వము మంచి ఉత్పాదక. 1951 లో తీసిన చిత్రాలవలన నిర్మాణము కనకవర్ణము మరిపినది. అ దమ్మ చూడగానే పిమ్మట చేయవలయునా అన్న స్థితి వారు వచ్చినారు ప్రోత్త విద్యాలయ ఎందరో రంగము లోనిది దిగినారు మెయిలువారి చెయ్యకట్టు తెగకట్టు కొన్నట్లు పాఠవిద్యాలయ విశేష ప్రవృత్తియును వ్యయించి చిత్రనిర్మాణములు కట్ట పాగించినారు అట్లు వచ్చిన తెలుగు చిత్ర నిర్మాణములు 1 కరణ, 2 వయస్సు, 3 ప్రవాళ, 4 రోహిణి లు అంతవరకు సహాయములుగా నున్న వారి ఉన్నతినది కట్టించి ప్రోత్త విద్యాలయంలో వానిని విధులునుబట్టి చేపానవారు ఎన్నో చిత్ర నిర్మాణములు బయలుపెట్టుతో ప్రోత్త రచయితలు, నటీమణులు, సాంకేతిక విధులును రంగములోని ప్రవేశించినారు వంశవృక్షము వరిశ్రమలో పాదుకొన్నవారి

దమ్మ పెట్టుమండరి. అందువలన, తక్కువ ధనముతో చిత్ర నిర్మాణరంగములోనికి దిగివిద్యాలయకు రకరకము చేత చిత్ర నిర్మాణములలో పని లేకపోయినది. ముఖాంధ్రము తీరము ప్రయోగముచే చిత్రనిర్మాణములలోపకులు అయ్యినవని వచ్చినది. పెరుగుట నిరుగులకొరకే అన్న విద్యాలయము విజయమునది సాంఘికములకి కొంత ధన లాభము వచ్చినది. వాని మొత్తముమీద తన సంవత్సరము చిత్రములు అంత విజయవంతములు వానిరు

ప్రొత్త దర్శకత్వముతో దక్షిణ హిందూస్థానము నందు బయలుపెట్ట చిత్రము "చండిరా". చానికి దర్శకత్వము వహించినది శ్రీమతి సి. కామమతి అందులోను ఒకపాటి మూడు కావలలో నిర్మాణము పొందినది ఎక్కువగా దర్శింప చిత్రాలు బయలుపెట్టవచ్చినది. తెలుగువారు చాల మంది సాంకేతిక విధులులుగా తయారయినారు

ఉపసంహారము మొత్తముమీద పగిలిన సంవత్సరమునకు 35 చిత్రములు వచ్చినది. 37.8.1955 వాటికి "అంధ్రా పిమ్మట తెగకట్టించి యాజ్ఞ" ప్రయోగించినారు. 1955 వాటికి తెలుగువారికి ముద్రామలో అరు మూడియో బుద్ధుని కరణ, రోహిణి, వయస్సు, ప్రవాళ, వీసే, చానివి అనునవి చానికేర్పడ్డ చానిలో మూత్రమే తేలితేలి ప్రోత్తమెందుకు ఉన్నది. జయ తేలితేలి అనునదొకటి కరణ, అంధ్రులకు వంశ కృతి సంపూర్ణ 57 వరకు ఉన్నది అందులో రెండు మూడు సంపూర్ణ పాశ్చాత్య చిత్రముల వంశవృక్షము చేయుచున్నది. ఒకటి 18 మి. మి. చిత్రముల వంశవృక్షము చేయుచున్నది. విజయవాడ, గుంతకల్లు వంశవృక్ష తేంద్రా లుగా ముప్పది

అంధ్రులకు (1) అంధ్రుని ఎంపూయును అనిపి యేవను, (2) అంధ్రా ఫిలిం ఫేరియి అనిపి, (3) పిల్లల చిత్రాలదర్శిని అనుసంపూర్ణ ఉన్నది

తెలుగులో పాఠికవిద్యుగా పరిశ్రమ పిమ్మట విజయములకు ప్రాముఖ్యమునిచ్చుచున్నది. 1955 నుండి చిత్రపరిశ్రమ మంచియొగము పెట్టెట్లున్నది.

ఇప్పుడంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యముగా మూడువందల యిరువది మైగ ప్రదర్శనములున్నది. మూడు వరకు వంశవృక్ష చిత్రప్రదర్శనములు ఉన్నది. 1918 కి పూర్వము తాన

అయోధ్యను చేర వందరిండు చిత్రప్రదర్శనకాలము పరిపెడివారు. అతోహలతో ఉన్నదినలె చేరా లుండెడిది కాదు. చుట్టును గుడ్డతెరమాత్రముండుచుండెను తెరదగ్గర మాత్రము చిన్న వందరి ఉండెడిది. ప్రాశస్త్యంతో అయ్యలొచ్చువలె అదులు కాలెప్పుడులు ఉపయోగించెను వారు ప్రాశస్త్యము యంత్రము లేకతో త్రిప్పెనువారు తెండు గొంగువైట్లు తెరదగ్గర కట్టెట్టెడివారు అటు అరంభించుట ముందు ఆ తెండు వైట్లు పిహలలోనికి తెంచెనువారు.

1919 లో రఘుపతి తెంగయ్యగారు - ఇంజను వైసె మోతోటూడె నంబార చిత్రమును అంత్రలేకములో ప్రశంస పరార్థయము ప్రదర్శించివారు.

నంబారచిత్రములకు ప్రభుత్వము అనుమతి పత్రములు, నిలంధనము పెట్టుటతో కొంతవరకు ప్రదర్శన కాలాధిపత్యము చెప్పుచి చిక్కినది

ఈ ప్రదర్శన కాలాధిపత్యముల కొందరకు అంత్రలో పర్యవ్యక్తులు ఉన్నది. అది :

1. ప్రెహ్లాన్ బ్రదర్సుపర్యవ్యక్తులు నిలికివికాశపట్నము, విజయవాడ, మచిలీపట్నము, గుంటూరులోనోలులుకలెపు.

2. కాశ తెంగట్రాయయ్య పర్యవ్యక్తులు నిలికి విజయనగరము, వీలూరు, గుడివాడ, రాజమండ్రిలో ప్రదర్శనకాలము గలెపు.

3. సెల్వెస్టె పిక్చర్ పర్యవ్యక్తులు : ఈ కంపెనీవారికి విజయనగరము, వికాశ పట్నము, విజయవాడ, బందరు లలో ప్రదర్శనకాలము ఉన్నది

4. విదమర్తి పర్యవ్యక్తులు. నిలికి విజయనగరము, వికాశ పట్నము, రాజమండ్రిలో ప్రదర్శన కాలము ఉన్నది.

ప్రస్తుతము అంత్రతో త్రై పరిమార్త (Theatre Management) చిత్రాల ప్రదర్శనమునకు గాని, సినిమాటామ గాని పరిపెడెడు సినిమాటో తెర, కటకములు, పరికరాలు గల ప్రదర్శనకాల విజయవాడలో గల విలాసుహాలే అది ప్రెహ్లాన్ పర్యవ్యక్తులు వారిది

చిత్రవికాశము వారాపు 40 మందికి వై గానున్నారు. తెలుగు చిత్రాలు విశ్వంరెండు అంత్రలేకవండ్లలు వారాపు 15 వరకు నున్నది.

సి. యన్. అర్. బి. వి. యన్. ఎ.

అంధ్రులు - చిత్రకళ :- కారణములందరిలో అంధ్రులకు విశ్వాధికారంతో చిక్కినవైతే స్థావరమున్నది మహోన్నతమైన కళానాటకమునకు అంత్రలేకము నిలయము కారణలేకమున కంపకును వచ్చె తెచ్చిన అంబా, ఎల్లోరా, అమరావతి, వాగార్జునకొండ, నీపాడి మొదలైన కళాక్షేత్రములు అంధ్రుల పురా పరమపాత్యమైన పంతు మారామములు

ప్రారంభయ్యగము మొదటి అంత్రకాలవైసె కాశ వాహనమతామములో ఇప్పటికి 2100 వందవర్షముల వాడు అర్ధ కాలార్థం లనే కౌర్వనవార్షి అంబా పంపూ రామమును స్థాపించెను పెనుకటి వికాశమురాల్గియున్నది (ఇప్పటి లొంకాలు రాష్ట్రములోని) కొందరగానూ తీర్మాన ఉత్తర పరిపార్వత అంబా కొండలో ఈ పంపూ రామము ఉన్నది అది ఒక మహోహర దృశ్యము. ఒక పచ్చని కొండలోయలో వాల్మీకీవనీశాపాతము పడుచుండును అర్ధవంత్రకాలముగా ఉన్నవైన నోవ కొండలతో గుహలు తొలువలది వైశ్వములు, నిహారములు నిర్మించెడివని ఇది ప్రారంభించెడివది మొదలు 900 వందవర్షములవరకు మొత్తము 25 గుహలవరకు తొలువలదివని అవి కాశవాహనులు మొదలు రామస్థల వరకు అయోరాళాల పాలనలో అంత్రచిత్రకళకావ్యిని కొలువుతూటమువై చిలనీర్చిన ఇప్పుడు చిత్రలేఖనము 1, 2, 18, 17 దినకాలంలోను, 9, 10 వైశ్వంలోను ఉన్నది ఈ గుహలలోని చిత్రములు నిలించినప్పుడు చూపవలె ముగ్ధులగుట నిశ్కము. చిత్రకళాయల అంబా క్షేత్రము కావలెనది !

అంబా, అంత్రచిత్రకళకు ప్రారంభమునుకొనినను అది చిత్రకళారచనలో ప్రశంస ప్రయత్నము ఎంత మౌనము వారు అంబా చిత్రములలో చిత్రకళ పరా కాష్ట నందుకొన్నది

ఈ చిత్రములలో అయ్యవైన నిర్మాణ కౌశలము అంతకు ప్రదర్శితమై ఉన్నది ప్రాచీన విష్ణుతో, రంగుల మాయతో రేఖల విగుప్తుతో అంబా చిత్రములు అద్భుతీయములు.

అంబా చిత్రములలో ఇంకొక విశేషమున్నది. అ చిత్రకళాయల పనులై తీరకాలముయొక్క పర్యవ్యాయలు

ఆంధ్రులు - చిత్రకళ

ఆ గుహాకుబ్జులైన ఆపురుషులైన కళాసంపత్తితో, రసమృద్ధితో చిత్రించివేసిరి. తరువాత వచ్చిన మహాయాన దౌర్జన్యముతో అఱుకా చిత్రకారుని రెక్కలు విఱుముగా విడదడి అనంతవధవిహారముచేసెను. అంతవరకు హిందూవంశములో కళాభూలవరకు తూర్పున భావమును పరచియియ్యు చిత్రకారుడు ఒక్కసారి తనచుట్టునున్న మందర ప్రపంచము వంతకు అతలోకిందెను. రమణీయ పరిపరస్థ ప్రకృతివంతయు తన కళాలోకములో దివ్య కాంతిని మిరిమిరిలాడించినారు వర్ణపూయ దృశ్యములు, మహానగరములు, పల్లెలు - లోటలు, కమలా కరములు - వీటిని ఒక మహాకావ్యముగా వృద్ధిచేసి వారు లేళ్ళు, గుఱులు, ఏనుగులు, పాంపలు, కోతులు, పతులు, మున్నగున వన్నియు తనకళలూరుచు చిత్రకారుని ప్రతిభకే దృశ్యమాలయ్యెను పూలకారుగా విరివిన జట్టి చిత్రవంశస్థుడమును తెలిపించితి వనోచితియన రోతేనోనై ప్రాచీనచిత్ర బౌద్ధరత్నములోనుండియు అతిలోకమైన ఆంధ్రకళావృక్ష వర్ణనావర్ణమును చూపించ గలిగెను భారతీయ చిత్రకారులకై అఱుకా గుహాలో సందర్శించగలిగినా వని అబ్బాదు

ప్రీతిరుష కలీరసయవాలలో మిరిమిరిలాడి కారు ద్విము, వర్ణమృగాలలో తూగడే పేపు, బలుపు, పూపు లలో వతులలో పెద్దిరివిన పాచిత్రము, లావణ్యము అఱుకా చిత్రకారులు అతిలోకముగా చిత్రించినారు రంగుల రాగ్యతో తయారుచేసికొన్న కొందిపాటి రంగులతో, కాము కట్టుకొనిన తూరికంతో అంత లోకాద్భుతమైన చిత్రసంపదయును సంకలించగలిగినా రన్నచో ఆ చిత్రకారులు మహావమర్థులని చెప్పవలెను బుద్ధుని తీర్థము, కాక కళలేకాక సమస్త చరాచర ప్రకృతిని ప్రతిబింబించు అలంకార, భావ, కళాచిత్రప్రపంచము, లోలోక్షరముగా, అఱుకాగుహాలో విస్తరించబడి ఉన్నది

చిత్రలేఖనము వర్ణపులకాములలో వరసంపావర్ణ కట్టించిన గుళ్ళనిండ ఉంచుచుండెను అయితే అంతయు బాలగర్వమున మునిగిపోయినది. కాని వర్ణ చిత్రలేఖనము చేసినది "పితృవ చావలు" అను గుహాలయందు చూడ గలము ఆ గుహలు పురుగులకు సంస్థానములో ఉన్నది అందరి చిత్రలేఖనము అఱుకాను అనుగుణిస్తే ఈ చిత్ర

ములు కొన్ని మాత్రమే లాభిత్వమునుబాధ పుడి పుచ్చు కొన్నవి.

పురుగులదగ్గరనున్న పితృవ చావలు అను గుహలు వర్ణలరావైన మొదటి మహేంద్రవర్ణ (బి.సి. 300) కాలము వాటిని. గుహాలయము పై కప్పన నిలిపిఉన్న "వర్ణపరోవరము" అవ్యుత్తమ చిత్రము. అందు పర్యాల మర్ణ లేపలు, పాంపలు, మహాపతులు, ఏనుగులు, ముగ్గురు వర్ణపూలులైన గంధర్వులు చిత్రించబడినారు. వ్రంశాలమీద అచ్చరలేపల చిత్రాలు ఉన్నవి. ఒక లేపరాని చిత్రము, అర్ధవార్యర చిత్రము గలపు

ఎల్లోరా పైలావనాక లేపాలయము అంతయు చిత్రలేఖనముతో నిండి ఉండినది. రానిక చేసిన పెద్దలీలర అది మరుగునబడి ఉన్నది ఈమర్ణ పైకాము ప్రభవత్వము కృషి. ఫలితముగా పెద్దలీలర అంగిఉన్న ఈ చిత్రములు బయటపడవని కాళక్రమముగా వచ్చిన లావణ్యము ఈ రవనలో గోచరించును.

ఎల్లోరాలో పైలావనాక లేపాలయము పైకప్ప మిదనే చిత్రాలున్నవి. వీనిని రాష్ట్రబ్రాహ్మణులైన సందన కృష్ణుడు 767-788 సంవత్సరాలమర్ణ నిర్మించినట్లు చరిత్రకారులు యిట్టిపాటును - ఈ కృష్ణరావకు కున్ద రోగమునచ్చి ఎల్లోరావర్ణమును ఒక మాత్రాని వీటిని సేవించగా వ్యాధి నయమయిన దట. ఆ సందర్భముగా శివభక్తులైన ఆరావ పైలావ లేపాలయమును నిర్మించు టకు పూనుకొన్నాడట |

ఈ నిర్మాణమునకు అఱుకా, మహానిపుర కిల్లుల సంఘర్షలైన ఆంధ్ర కిల్లులను రానిచి పైలావ వర్ణక బౌద్ధరాష్ట్రని ఏమార్తము పీటుచోని ఒక కిల్లు పైలావ మును కృష్ణరావ నిర్మించివెళ్ళు ఎల్లోరా అంధ్రకిల్లులు, అఱుకా కిల్లులను చిత్రలేఖన ప్రాచీన్యమున ఎంతమాత్రము పీడిపోవనారు కాదు అని డి. జి. ఆదవి కాచిబాబు గారు వరించె

మర్ణ యోగము - దౌర్జన్యవారములు, లేపాలయములలోనే కాక జవహరవర్ణమునకు చిత్రావమును, విరోధమును నమమాల్పకుటు రామంచిరాలోను, నగర మర్ణ మందును మేలురకముచిత్రములు సేకరించబడి ప్రదర్శించ బడుచుండెడిది కాగరకులలోని పెద్దలు, పామంటలు,

ధనికులు నిలువై న చిత్రములతో గృహములను అలంకరించుకొనుచుండిరి. చాచిని చిత్రాగారము అనుచుండిరి రాణిచానమునందు శయనాగారములందు చిత్రములుండెడివి స్నాన గృహములందు, మాతృకా గృహములందును, కళాఖండములను అలంకారములుగా నుంచుకొనుచుండిరి. గృహములలో భృంగార, హస్త్య, శాంకరన సూరకములుయిన చిత్రపుటలుండెడివి వగయలలో, రాజప్రాసాదములలో, కేటకు, యుద్ధమునకు, రావశిఖకు, పానగోష్ఠికి సంబంధించిన చిత్రములు వలురకములని ఉండెడివి అచాటి చాగరక శివనము, రసికక, చిత్రకళ, బ్రహ్మిరానుము మొదలైన గ్రంథములలో కనిపించుచున్నది.

ప్రకాశపురుషి అట్లన నరక్షియైన మాచల్లేది చిత్రకాలో కెపుని చారుచానన విహారము, చాచి చతుర్ముఖులు, గోపికావృక్షములు, అపారాధపురందరులు, కాచాచంద్రులు, చాళకాగృహరాజులు, మేనచాచిశ్యామిప్రతులు మొదలైన చిత్రములుండెను.

ఉ "శియ్యది వింటికోరు రతి

కేది చమంగనవో త్తిగిల్లి యె

యొక్కయైన వంక చక్కయెడ

వోయెడు అందితె పువ్వుకాణముతో

నుయొక్కర బ్రాహ్మ శత్రువు

మాగితి మాగితి, చిత్రకారుడా!

దయ్యముగాక, నీది వన

రానము టిట్టిక! నీదికేల రగుల్!"

అది రతిమధ్యులను రచించిన చిత్రకారుని నుంచవకల్గూ అనుచాడు ప్రకాశచంద్రుని బ్రహ్మిరానుములలో వర్ణకమైనది. తక్కువరకు శ్రీరాముడు 15వ కళాబ్రహ్మకైవసు, బ్రహ్మిరానుమునకు మాతృకకమైన బ్రహ్మిరానుమును బ్రాసన సంస్కృత కవి, టింగల్లు ప్రాశవమును కమ్మలార మాదియున్నవాడుగనుక, బ్రహ్మిరానుములలో అనివర్ణితమైన విషయములు యా కర్ణములు గ తిసికొని గ్రహించవచ్చును.

అచాడు బాల్మీకీయలను మహావారమైన చిత్రపుటలు అమర్చుట ఉండెడివి. రాయల రాజధాని యగు విజయనగరమున బాల్మీకీయలను వర్ణించుచు అబ్దుల్ రహ్మాన్ ఈ

విషయములు పేర్కొని యున్నాడు. రాజకుమారులయు, రాజాధిపతులయు వర్ణించు చిత్రకారులు చిత్రించుచుండిరి. దీనివల్ల విభావములు మార్పుకు అదుగునుండెను.

వింగళి మారన రచించిన ప్రకాశచంద్ర ప్రబుద్ధములలో కథకు శివమైన ఒక చక్కని వర్ణిచేకము కలదు రాజవరాచైన ప్రకాశాభుని కుమార్తె కలలో, పార్వతిచిత్రకమైన వంకలమూత తక్షణ వర్ణిచాచివలగు చిత్రఫలకంబునందు మౌక్య పురుషు ప్రాయంబువాని బ్రాహ్మ, "ఇతం నీ వల్లభుండు", అని చెప్పి యాచిత్రఫలక మీచ్చి అంత భావ ముండెను, అంత చా ప్రకాశచంద్ర తేలికత్తియతో చా వృత్తాంతము చెప్పి చిత్రఫలకము చూపును. అబ్దుల్ హాసద యెరింగించెను—

"కలకల వర్ణివట్టి, తేలికత్తిల విక్రమచూచివట్టితో బలకఁ గడంగివట్టి, కడు భావగలిగిత బిచ్చివట్టి, పెంబయఁదనవ్వి శివకళ యుట్టివడక కెవ్రాచివట్టి యా తెలుపున కాశిమల్లము కలంపఁ కలంబెను రాను

లోటియున్,

హాసన భాగవతమున ఉపావరణయమున చిత్రకరచా విభావముకూడ వర్ణించబడినది "రథరథ మెటుంగులు దులుంగలిగె"ను పటంబు వాచటంబునెది వజ్రంబున మేడించి, పంచవర్ణియల పేరుపేరు వనక రజక పాత్రంబులించి, "తేల దూతిక ధరించి..." చిత్రకల రచన ముక్తమించును. ఈ విభావము వర్ణించుచు బాల్మీకీయరాజు హామేశ్వరుడు రచించిన అభిమతార్థ చింతామణిలో రంగులు, పుంజెలు, చాటి ఉపయోగ వర్ణములు వర్ణితములయినవి. గోడలమీద, వలకలమీద, పటములమీద చిత్రరచనలు చేసేవారని చెప్పబడినది.

వర్ణిగతమైన ఒకరచనకామూర్తిని అరాధించుట యనునది మౌనక ననాశమైన ప్రవృత్తి. అది హిందూ మతములోనేకాక జైన్, వైశ్ణవమతములలోకూడ కలదు. తొదములో మౌర్య, వంగ, భూభాగ్యంధ్ర యుగములలో గొప్పమార్పులు వచ్చినవి. హిందూమతములో బుద్ధుడు మహా పంబుకొన్న విర్యానుములెంచిన ఒకవర్ణి - లంత! శరవాళవచ్చిన మహా యానములో బుద్ధుడు ఒక రచ్చానిది అరచ్చమూర్తియై అవతరించి మౌనపుంబు ఎంతగా

ఆంధ్రులు - చిత్రక

ఆచార్యులు ప్రవాహి కరుణాక చిత్రాలో అంతాలో
యాదవచ్చును.

బుద్ధుని పూర్వజన్మములకు సంబంధించిన ధ్యాని బుద్ధు
లును, వారి సంతతికి చెందిన తోలిపట్టులును, వారాదేవి
మొదలైన వ స్త్రీ లేవ తలుపు ఉపాస్థములును వై వారు.
వీరుగాక హిందువుల బ్రాహ్మ, ఇందుకు - యతులు,
వారులు, కౌర్వములో లేర్పడినారు. వీరందరు విశ్వ
మైన రూపాలలో ఉపాసించబడుచు వచ్చిరారు.

కౌర్వము కరుణాక కైవము, వైష్ణవము ప్రాముఖ్యము
వహించినది. కైవ, వైష్ణవ పామరనృముకోపము
వృద్ధిచేరినది వారివారలైవుడుకూర్చి చిత్రాలో ముతించ
బడినాడు.

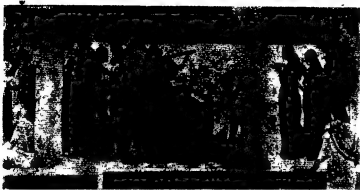
అంతపురం తల్లలో, హిందూభూతు 7 మైళ్ళ
దూరములో లేచిరి అను గ్రామమున ఒక పెద్ద వీర
తల్లారాయము ఉన్నది. ఆ వీర వైకచ్చుమీర, గోద
మీర చక్కని చిత్రములు ఉన్నది. అవి యెయినగర చిత్ర
కళకు చక్కని కాగ్ధానములు కైవ, వైష్ణవ గాకలు
చక్కని లేలయమున పక్షిలో చిత్రమై ఉన్నది. విజయ
నగర రాజుల వైకవము ఈ చిత్రములలో చూడగలము
పూవులు, లతలు అల్లిన రకరకములగు వీరలు, అశరణ
ములు, శేఖరదములు రాయలవాటి తెలుగువారి వాగర
కత యావత్తు కన్నులకు కట్టెట్లు ఈ చిత్రములలో
చూడగలము.

లేపాక్షిలో వారివారమూర్తి చిత్రము ద్రుద్ధము
అందు గల కిరాకాద్ధునియము సందలి కొన్ని ముట్టుములను
అద్భుతముగా చిత్రించిరారు. వాటిలో కిరాకవేషములో
వరకుకెత్తుడు ఎరుకలలో వేసుకువచ్చు చిత్రము రాం
చక్కనిది తోయవాతికి చెంద వస్త్రీ పురుష చిత్రములు,
లేర్పి, అదవి పందులు-అవి ప్రాంతికితో పరుగుచున్న
ఉటవిక వీరవరములు చక్కగా చిత్రించిరారు. తన విద్య
వాగుమారుని రకచిత్రములైన వలగిపోగా రాజగరితో
మొరపెట్టుకోవ రోవుచున్న గోమాక చిత్రము కరుణ
రసాత్మకమునవది గోమాక రాజప్రాసాదము తం
వాటు గంట మ్రోగించుట మొదలు కెత్తుకు ప్రత్యేకమై
వరము తొవగునవరకు గల గాళ్ళను ఎంతో చక్కగా
చిత్రించిరారు.

కవపార్వతుల ప్రణయ చిత్రము మరియొక గొప్ప
చిత్రము. కెత్తుని ప్రక్కన పార్వతి శిశువసన వారివలె
వర్ణాత్మకరణ భూతివలె కల్పయై వానివలెనది. చంద
నమును, కాంబాలమును పార్వతి వరమేకవ్రుతుకు వరి
వారికు అందించుచుందురు. విజామరులు విసరుచు
ఇద్దరు వేరవారికి లువ్వురు. వారి వస్త్రధారణము, అం
కరణము అగర్వకములుగా ఉన్నది వారి కొద్దులు,
వీరలు, అశరణములు, చక్కని రేఖలలో, రంగులలో
వివ్వించబడినవి. ఇవిగాక మునివాటికలో కెత్తుని శిశు
టన చిత్రము కాంబై రవపార్వతి చిత్రము, లేవనీ రత్న
గల వరమీరువయన వారివారవాకుని చిత్రము అత్తగం
మతోపరములు లేకాలయ విర్యాతలని వివరవై వీరక
రుల రూపచిత్రములు అవాటి రూపరచకు చక్కని ఉపా
సారణములు. మార్కెడ్వడ్ల వద్దకముమీర నున్న రక
రకుని పుత్రకామేష్ఠి యాగము మొదలగు వానికి సంబం
ధించిన చిత్రములు కలవు లేర్పి, పెనుట్టు మొదలయన
అంతవార చిత్రములు కలవు ఇచ్చు గుటికి, వానకు
రూపరొవుచున్న ఈ చిత్రములలోని రంగులు ధోయయు
న్నను చిత్రవారులు వివిధ ప్లాములలో తోవల రచించిన
శేఖరములమున అతని ప్రక్క దొంగ మగుచున్నది. ఆ
వెరగిపోవుచున్న రేఖలలో మార్కెడ్వడ్ల నున్న వీరకళాం
యము పై కన్నవకుర అవాటి చిత్రములుకలవు.

అర్జునన యుగము - మొగలు సంప్రదాయము
రకరారణమునకు వచ్చిన కొత్తరకాలలో కొందరి,
తంజావూరు, యదురలోని అంధ్ర చిత్రవారులు ఆ వద్ద
తీలో వాటియ రచనా విధానమును కలిపి ఒక కొత్త
సంప్రదాయమును వృద్ధించిరి. ఆ రకము చిత్రములు
మద్రాసు మ్యూజియములోను, ఇందరు అంధ్రవాటియ
కళాశాలలోను కలవు మొలను, తిరుమల, యువపురము
ధ్యావల్లికముల వార్ధావముగా గై కొని రచించబడిన
వాటి అధిలేవలము వూర్తులను ప్రతిపాదించు తంజావూరు
చిత్రములు ముద్రవిద్ధములు. వాయలకళాంబాలములో
నడుగు లేకాలయముతో పెనుక చిత్రాలు ఈ వాటికి
కలవు.

జవరాలో, పట్టణాలో, రామాయంలో, రచ్చ
పాచిక్కలో స్థానికముగా ముప్పైమీది చిత్రరచన చేసిరి

వేంపిఛాణ - బామిల్ల రామారావు

దిట్టకాంత్ - వీమలాల నీలాదేవి

దొంగవెన్నెయిలు - పి. విభూషణ్ రావు

యోగినియ్యం శాసనం

గణేశ్వరాలంకరణ-పి. విజయలక్ష్మి

గర్భ హిమవంత-మొక్కపాటి వృద్ధమాన్య

ముచ్చిలు, తీగిగడ్డి చక్కని చిత్రాలు కారక కాగవక రామాయణాలోని గాథలు చిత్రించుచునుదురు నేటికి వేర్యాలలోను, (వనగాను కాలవా) నేమలవాడలోను కావడగలవాండ్ల చదులు, కాకుమరాజు కళకు సంబంధించినదొప్పులు, పెద్దవల్లవాండ్లదొప్పులుదేని చాటినై రంగువేయు సంప్రదాయ చిత్రకారులు గలరు నేటిని కలదొప్పులు చిత్రించుచారు గలరు.

ఇందిరు కలంకారీలు, కొండపల్లివకాపీలు, వేరాల యువు తిరమిర చిత్రించిన కైవ, కైవ్వేవ గాథలు పౌర్వ ములుగా ఉండును వేళముక్కలనై రకావకారముల దొప్పులు కూడ చాల ప్రసిద్ధములు నిర్మర (అదిరాకాదు తల్లి) లో దక్కను చిత్రకళా సంప్రదాయము నేటికిని తీరించుచున్నది కాని అంగ నెరింపవలె ఈ కళలకు ప్రోత్సాహము, గౌరవము పోయి ఆ వృత్తుల వశించి రోయినది

వక్తయుగము - మరల ఈ కళాకారంభములో లేక పరిపాత్రముగా వచ్చిన లేకయోద్యమము ఫలితముగ నేటియైన కళలు తేరుకొన్నవి పూర్వ సంప్రదాయములు పునరుద్ధరింపవలె చిత్రకళ కొక క్రొత్తవికాసము కలిగినది వేంగాలులో అవనిండుచి కృతముగ తీసికొని రావడవ ఈ కళానై వక్తయుగము మొట్టమొదట అంధ్రలేక మువ విరియించిన గౌరవము ఇందరు అంధ్రకాతీయ కళాకారుల దక్కవది శ్రీ ప్రమోదకుమార్ నటోపాధ్యాయుల అంతే హానిత్యమున కొందరు యువచిత్రకారులు కవిత్వము కైకొనిరి అదివి కాచిరాజు, కవుశా అవంర మోహనకృష్ణు, రామమోహనకృష్ణు, గుజ్జం మల్లయ్య మొదలైనవారు అక్కడ తయారయినచారే శ్రీ ముమ్మూరి కృష్ణారావుగారు తమ పమిజాన్యాయముల ద్వారా ఉత్తమ కళాకరీయ కళారంభములు వివరించి, ఈ ఉద్యమమునకు మూలపురుషులుచారు. అంతా సంప్రదాయంబితమైన లేకావిద్యావములతో, అంతార యుక్తమై, కొవ్వప్రధానమైన చిత్రములు ఇచ్చట తయారయినవి కాచిరాజుగారి లేకా చిత్రములు, కవుశా వీరదయల పెరిపిలు, ఎప్పింగ్ రూపచిత్రములు ప్రసిద్ధములు.

ఆరోజులోనే గొతమి తీరవ రామంధ్రీ ప్రభుత్వ కళాశాలలో ఓటాల్లు కూర్చో దొర ప్రెమిపాలుగా

ఉండెదవాడు. అయితే అంధ్ర సంప్రదాయములన్నవి, అంధ్ర సంస్కృతి అన్నవి పరమ పరిశ్రమంగా ఎన్నుకొనెడు కళావక్త అయిన తన కాలేకే విద్యార్థుల లేక వ్యూరయంలో బాటించునైన ఈ కావములు చాలిరి. అయిన కవి, చిత్రకారుడు, కళా రచయిత ఈమూడు ప్రక్రియలతో అతను తన శిష్యులను ప్రోత్సహించిచాడు.

చిత్రకారుడుగ అయిన భుజమిశ్చంద్రి. కీ శ్రీ రామిగ్ల రామారావుగారు, అతను లొంకాయ చిత్రకళాశాలలో ప్రకంభియుదుగా ఉత్తీర్ణుడయి, కారకలేకము వందరి విదిత కళాక్షేత్రములు పందలిండుకొని, కలంకారలో వంగియ చిత్రకళా పక్కికలు కూడ అవగాహన చేసికొని 1922 లో రామంధ్రీ చేరుకొన్నాడు. కళావిధానాలలో ఉన్న కాగోసలు చక్కగా అతింపు చేసికొన్నవాడు గనుక తన వర్ణ శక్తియు, అనుభూతి, అంధ్రశక్తిను పెల్లి విరియు విధముగా ఒక క్రొత్త పంపామ అతడు పిర్చుచు టను ప్రయత్నము చేసెను. 1928 లోనే "అంధ్ర చిత్ర కళాశాల"ను స్థాపించి పలువురు యువకులను చిత్రకళా తీక్షణులను చేసెను చారి కళాశాసిన లేకములోను, అంతాంతరములలోను ధ్యాతి కాధించుకొనెడు రోజులలో 1928 లోనే అయినవ ఆకాశమృతి వంశవిందకిది, అయినవ అచ్చును 27 వంశశ్రవముల వయస్సు, రామారావుగారు ప్రాశస్త్యము సంప్రదాయములను సమస్త యముచేసి ఒక సంప్రదాయమును సృష్టించుటకు ప్రయత్నముచేసి ఆ మూడు వంశశ్రవముల పూర్తి వ్యవధిలో చాలవరకు కృతకృత్యులంబిరి

విశ్వశీలితము, చక్రకలు, పురాణములు - వీటిమంచి రామారావుగారు విషయము తీసికొని నితరంగులతోను, సూరెంగులతోను విస్తృతముగా చిత్రకరవ చేసిచారు. ఒక గురువు తీర్చిన కాకులోగాని అనుభవమైన ఒక సంప్రదాయముతోగొని గొప్ప చిత్రములు చిత్రించుట అంత విశేషముగాదు. కానుగా ఒక వ్యవధి పుష్టిండు కొని వెలుతుకు అదర్శప్రాయమైన ఆ సంప్రదాయము వల మొదగా నిలువగలుగుట ప్రతికా విశేషము - రామారావుగారు విశ్వమైన ఒక అంధ్ర చిత్రకళా సంప్రదాయము వల మూలపురుషుడు రామారావుగారి శిష్యులలో వరగా వెంకటరత్నము, చేమకూర వల్ల

కొడెల్ - విలా అప్పారావినామూర్తి

గురుత్వము -
సయ్యద్ తిన్ మహమ్మద్

మరికగాదిము - రామిద్ ఎత్తరాజ్

ఎకాది - కొంతిద్ది క్షగిరిరావు

జలవిహారిము - కె. రామయ్య

గాజాలత్త - పి. శ్రీనివాసులు

గొడుగులు - జి. సైకిరాజ్

చారాయణ, శ్రీరథి, దిగుమర్తి బద్దికృష్ణమూర్తి, చక్కచాణి మొదలైనవారు అతని సంప్రదాయము కొనసాగించివారు. వరదా వెంకటరత్నంగారు రామరాయ చిత్రకళాశాల అనుకూలించి స్థాపించి నడుపుచున్నారని శ్రీరథిగారు వివరింపఁగఁజేసిరి. దిద్దుదిద్దు చిత్రములు రచించుటలో సిద్ధహస్తంయిరి.

దీని వసుదానాథులుగా భీమవరములో అంకార వేంకట ముక్కారావుగారు, చెమగొండలో పి. యశ్, వెంకట్రావుగారు, వి. లక్ష్మి, చిత్రాగారు చేర్చవశనవారు. వి. లక్ష్మి చిత్రాగారు టిటికర పరిక్రమంలో ప్రత్యేకముగా కృషిచేసిరి. వీరును, శేషమూర్తిల తేవరావుగారును, కాంశినితేవరములో చిత్రకళాశాలవను చేసిరి. తేవరావుగారి బారుచిత్రములు (బందలబిలి) ముద్రసిద్ధములు.

ఇంతలో మద్రాసు చిత్రకళాశాలలో శ్రీ శేరి ప్రసాదరాయ నౌకరిగారు ప్రసిద్ధులుగా వచ్చిరి. రాయనౌకరిగారు ప్రాకృత్తును కళా సంప్రదాయములను ప్రవచించి అయిన శన కిష్టంబులు అత్యున్నత కళాకరములలో చక్కని కళానిదీతేవరము కలిగించి స్వేచ్ఛనిచ్చిరి. అక్కడ తయారయినవారి చిత్రములలో బాణియైన మౌన, గాఢమైన కళా సంపత్తి, నవ్వు నైవిధ్యము, స్వేచ్ఛ ప్రణయముగా నువ్వురి. అయినయొక్క నయ్యరు అపొన్నరు, పంపంబియ్యరాయి, మారవచ్చిరి శిలలె, వారాయణరావు, మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తి, వీరకా నరసింహమూర్తి, శ్రీనివాసులు, ఎ. పైతరరాజు, రామగోపాలు మొదలైనవారు చిత్రవిద్య వశ్యునించిరి.

శ్రీనివాసుల చిత్రములు భావపరిశీలనలో ఒక సౌందర్యమును గడించెడివి. వీరకా నరసింహమూర్తి చిత్రములలో భావపరచారయలవును అని బోధాచీకముం నైపుణి మొగ్గును. మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తి చిత్రములు బోధాచీకమైన పరిశీలనలో వివిధ విశిష్టతవర్ణనయలు ప్రవీణించుచుండును. తయిన బోధియ్యలు విమలవీర వీరాచేరి, వీరకా విజయలక్ష్మి, కవుకా వ్యసానలక్ష్మి అనబడునవకృషిచేసి, చిత్రకళా లక్ష్మి, క్రొత్త యయ్యారములు కూర్చిరి. వీరుగాక శ్రీచిత్రకానియంతో రఘుం కనుకాకాయ, మంగం లక్ష్మిచేరి, యమ్, బాగేశ్వరికాయ గణ పియలు న్యయంబృషిచిల్లె నవకలముగ చిత్రకళ

వశ్యునించి, అనంట బావకామ్, కూచి కాగేశ్వరకర్క చక్కని చిత్రములు రచించిరి.

తెలంగాణములో తువాకు అరుగుయ్య చిత్రకళా కృషి ప్రత్యేకముగా ఎన్నకనది. హైదరాబాదు వట్టు ఇము అటు ఉత్తరాది-ఇటు రక్షిచాది బాగరకళలకు అటు వట్టు అందువలన అ రెండు బాగరకళల నమోదయము వలన ఏర్పడు చక్కని సంస్కారము అక్కడి చిత్రకారుల కృషిలో నమోదయము రెంరిశివ్చిరి.

తెలంగాణములో కొండలు, దుగ్గములు, శిథిలములైన పురావైశన దివ్యముల తిరుగుతుగునవ కమలించును. రాష్ట్రకాపు, అని రత్నము లెదరు. కొండలు చేరుకొనుచుకొని రాటి వ్యాదయ మ్మందములు గుండెలలో ముదురుకొనుచున్న కొండ గట్టు, కన్నము ఎరుగిరి ప్రియ పారాలో బొప్పలెరు లంగరు పిల్లలయ యాచికొని యాపుంతో, తలపుంతో, అంతమృత్యు వీర వింశమాపు తెల్లనివివచుచును. అ పరివరాంతో విశ్వము మెంపెరు కలగిరి. అ ర్చకృష్ణములు ఎంక ఉత్తే అమె నిచ్చి, చిత్ర విర్యాంబమునకు ఉమ్మలుని చేయవో ఉపాంపలేము అక్కడ ప్రముఖ చిత్రకారులైన కొండపల్లి శేషగిరిరావుగారి 'రాయగిరి కొండలు' అన్న చిత్రము యాచినవో అ ప్రలేకాంతో తిరుగుచున్నట్లే అనిపించును. శేషగిరిరావుగారు హైదరాబాదు చిత్రకళాశాలలో చిత్రవిద్య తేరుకొని, ఒక పంచవ్యసము కాంశినితేవరములో కూడ ఉండి వచ్చిరి. వారి చిత్రములలో అ రాయలు కనిపించును. తరువాత వీరావధంతో అయిన రాం చిత్రములు రచించిరి కొండకోమ్మున కూర్చున్న 'కోమలు', వారి 'కామలు' అంతును చక్కని ఉదాహరణములు వీరితో పాటు అ కళాకారులతో తయారయవచ్చుచు వీరు ముద్రాపకరావు, కె. రాజయ్య, నయ్యర్ బిర్ మహమ్మదు ముల్లులు. రాజయ్యగారి చిత్రములలో భావపరత్వ లెరితో, 'గృహిణి' మొదలైనవి చక్కని ఉదాహరణములు. మధుసూదనరావుగారి 'దోరె' పత్తేతీవసుమకు రెండవ చక్కని చిత్రము. నయ్యర్ బిర్ మహమ్మదుగారు బాపరకళలో సిద్ధపచ్చులు.

వీరుగాక తొంకాయ చిత్రకళాశాలలో విర్యాకృష్ణము చేరువచ్చిన పి. తిరుమలరెడ్డి, దీపనయోగరాయులు

మొదలయినవారు చాల గణ్యువారు. తిరుమల రెడ్డి ఆ కళాశాలలో చార్జెస్సు తలార్పు (General) డివిజన్లుగా ఉన్న వ్యయ వారిచేత కళ నుపాసించిరి. అయిన ప్రయోజనం 'చిత్రవృత్తము' (Art) చూపినప్పుడు ఆ కళాశాలలో ఇయ్యలైన ఉత్తమ శిక్షణము తోడవచ్చును. గురు శిష్యులకు ఎక్కి వెంటాడము ఉండెడివో తలార్పుగాని ప్రాచీన తాళివలకుతో తెలియుచున్నది. రెడ్డి, పాశ్చాత్య ఇంప్రెసివ్లను పర్వవిభాగమును అవసరమైనప్పుడు తొలకాయతో ఇప్పుడు ప్రసిద్ధులైన హాస్పెట్, అలా మొదలయిన చిత్రకారుల కృషినిచాలా వీరి చిత్రాలలో కలవు. వీరి పీత్ లైట్ చిత్రములు చాల పౌరధయంగు ముగా ఉన్నవి. దీనివలన గుమాడు 70 వంశవృత్తం వయస్కుడు ఇవన యువకునివలె వేటివీ చిత్రకల్పన చేయుచునే ఉండును. అయిన చారుమూర్తిలను వృత్తిని చిత్ర అంశమైన చేయ.

అమృతమున కళకు ను కలమునకు చెందిన చిత్ర కార కుటుంబమువారు వెంకటరామయ్య, కామయ్య అనువారు, వీరు విశామలీలాక్షి దర్బారులో ప్రత్యాతి గాంచిన వెంకటాచలం అను చిత్రకారుని వంశమునకు చెందినవారు. వారి చిత్రములు అచ్చముగా పూర్వపు చిత్రములను పోలి ఉండును. పాలార్ అంగి మూర్తియ ముతోను, విదేశీయుల వంశవంశములోను ఆ చిత్రములు గలవు.

ప్రస్తుతము ఢిల్లీలో ఉన్న కుమారిలహిమి తెంగాణ మువకుల చెందిన చిత్రకారులే. తేజము స్వతంత్రమై చిత్ర కళ ఒక ప్రాత్యక్షము వెలుండుచున్న యీ సమయ ములో హైదరాబాదు వంగము ఆంధ్రరేఖమున తొలక దక్షిణానగమున కంఠతీరి కళాకేంద్రము కాగల అవ కాళము లెన్న కలవు.

మొ. వృ

ఆంధ్రులు - వృత్తకళ (వర్ణిత) :- వృత్తకళ ప్రారంభకాలంలో రెండు విధములుగా ముండెను.

1. అరాధన వృత్తములు :- ఇవి అలయములలో అరుగును.
2. విశేష వృత్తములు :- ఇవి అలయముల వెలుపల అరుగును.

రెండవదశలో వృత్తకళ బాగా విధమయ్యెను.

1. అరాధన వృత్తకళ - ఇందు దేవదాసీల వృత్తములు, గంగల వృత్తము, వేద, కొలుపు, వీర వాక్యము - మొదలయినవి చేరియుండును.

2. ప్రభావ వృత్తకళ :- ఇందు కూచిపూడి భాగవతము, గొల్లభాగవతము, అమృతభాగవతము, లహరిపులు, యాదాది భాగవతము, మోరావయలు మున్నగువారి వృత్తరీతులు, కళాపద్యాలు మేళములు, తొలకాయల, తొమ్మలాట, వగలేవేదములు చేరును.

3. కచ్చేరి వాక్యములు :- ఇందు భోగము మేళము, మేళవాదీ, భరతవాక్యములు చేరును.

4. భావన వృత్తకళ - ఇందు గొప్ప, కోటాము, కచ్చేరిగుండు, చిరుతల కళన, బుట్టలమ్మలు, మాయ గుట్టములు, తోగాలు, అశోకమ్మలాట మొదలైనవి చేరును.

ప్రాచీనాంధ్రరేఖములో వృత్తకళ రెండు విధములుగా ప్రభావములో ముడిచి

1. అలయములలో దేవదాసీల చేయబడిన అరాధన వృత్తములు.

2. అలయ అవగమముచాటి, అరాధన వచ్చిన యాత్రికులను కంఠతీరి, ప్రభావవృత్తముల చేయబడిన 'వీరవంశ' అటవిక వృత్తములు

దేవదాసీలు - వీరు విష్ణుదాసీలు, శివదాసీలు రెండు విధములుగా ముండెడివారు అట్లే వారి వృత్తకళ - విష్ణుదాసీలకళ 'కావ్య' (అనియ) ప్రారాధనమై, శివదాసీల కళ కాండవ (వృత్త) ప్రారాధనమై యుండెడిది

వృత్తకళను ప్రభావవృత్తముతో ఒక భాగముగా మన పూర్వము వేరిగణించిరి. ప్రభావ వసుయమున పామిలి మేల్కొలుపు మొదలుకొని రాత్రి వనశంకు వేవనకు అరిగెడు వివిధ పూజలందు, ఉపచారములందు, అయోధయములకు తగినట్లు దాసీలు వృత్తగీతాలతో భగవంతు బారాధించెదవారు. పుష్పాలంకరి, మేళప్రాప్తి, వేడిది, కామ్యము, వనవంశి, సమపాద, భుజంగ, కుళ వీరి మొదలైనవి వారిచే ప్రదర్శించబడు ప్రత్యేక వృత్తములు. ఈ వృత్తములన్నియును భరతవాక్యమున వసువ రించి, కాత్రియవృత్తితో రెంపొందిన అడవి. ఇందు 'తోకరవృత్తి' క కావులేదు. వివిధ అలయములలో ఆ

దేశములోని మూర్తి నమస్కరించి, పూర్వముః ప్రీతిని కలిగించుచున్న కరచాంగదారములతో కూర్చబడిన వృత్తములు మాత్రమే ప్రదర్శించబడినది అంతియగాక ప్రాతఃకాలమున కొన్ని వృత్తగీతులు, ప్రదోపకాలమున కొన్ని వృత్తగీతులు యిచ్చెడివి. అట్లేనే శిబిరాయములలో ప్రదర్శించెడు పంచార్చావృత్తము - ఖంబుగ్రాన అలయవృత్తము లన్నియు, వృత్తప్రాధాన్యమైనట్టి ఇందు లేవకములు, కరణములు, అంగహారములు, మండలములు, కాస్త్రీయ క్రమము ననుసరించి ప్రదర్శించుటయేగాక, ఈ వృత్తములలో సుపయోగించిన కాళములుగూడ - గణపతి, ఇంద్ర, విష్ణు, బుద్ధ మొదలయిన అపూర్వ కాళములు, వృత్తము అయిన కాళముల క్రియల ననుసరించి కూర్చబడినవి.

అందుము తెలుపల విశారదము ప్రదర్శించబడిన వృత్తగీతులకు ఖరనంతి, యక్షగానములు, ఈ వృత్తము లకు కాస్త్రముతో పంపిరము లేదు. 'బాట్లగర్భి' కన్న 'లోకగర్భి' యే యిందు విశేషముగా ప్రాముఖ్యము నటించును అది తేలియ విద్య. అలయ వృత్తములను 'మాగ్' వృత్తగీతులుగా, ఖరనంతి వృత్తములను 'దేశి' వృత్తగీతులుగా చేర్చినవచ్చును. అయిప్రాధాన్యమైన అంగవలయము ఈ వృత్తములలోని విశేషము. ఒక పురాణ గాథ ననుసరించి వీరు వృత్తమునవర్ణింపఁడు. కథను పాడుచు సుధ్యమధ్యన ఉత్పాదముగా నుండుటకుగాను, అగ్రము యొక్క అయిదు తగివట్లు అనుగులు కేయుదురు పాస్త్ర విభాగము (ముద్రాధీయము) వీరికి తెలియదు, ఈ వృత్తగీతిలో కాళముకంటెను, అయి తెల్పిన ప్రాధాన్యము ఉండెడిది ఖరనంతి - అనగా 'ఖరనలు' మొదలైన ఆటవికుల 'అంతి' వృత్తివిశేషము నీదిన 'దిందు' అనెనుగాని విలయట కర్మ, అట్లే యక్షగానము-యక్షుల (అట్టుల) గానవర్తకమై యున్నది.

ఖరనంతి, యక్షగానములందు అదితో ఒక్కలే వృత్త సూతులు కళరెచ్చెడునాదు (నేటికాలపు వారికళం వలె) అయిపై సింగి, సింగు అమ పాత్రలు వృష్టింపబడినవి విద్యార్థుడు కళలోని వివిధపాత్రలుగా మారి వృత్త ముద్రెయినాడు. తరువాత కొంతకాలమునకు కళను నడుపుటకుగాను కోయగి (రోడిగాడు) అమపాత్ర ప్రవేశ

పెట్టబడినది, ఈ మూడుపాత్రలే కళనంతయు నడపెను నాదు వృత్తముందు వీరు పాడెను పరిశీలనవలె - క్రిష్టులు, అర్ధపంజ్రికలు, అంతలు, రవళములు, కోళనములు, ద్వివరలు, కందము మొదలైనవి, అయి ప్రాధాన్యము కలపై, వృత్తమునకు మాత్రము అమలైనట్టి రవనలు, గరుడావల యక్షగానము (తెంచులక్ష్మీబాలము) శ్రీగిరిఖరనంతి, ముగ్ధిన విలయము ఈ కరగతి తెలిసిన ప్రాచీన యక్షగానములు.

వృత్తముందు పూర్వకథ నమస్కరించి అనేక పాత్రము లను ప్రవేశపెట్టి, అపాత్రములనే మార్పాడించు విభావము తరువాతవచ్చిన విశిష్టాటకములందు గావనగును

కాళక్రమణ చాపీల వృత్తము అలయముచాళి అలయి ప్రాంగణము ప్రవేశించినది. ఉత్పన్నమైనా ద్రి ఉలేగించి కళ్యాణముంటున్నది అధిష్టించుట, అపాత్రమి తెనుగుగా వృత్తము నలుపబడెడిది అ వృత్తము అభివయ ప్రాధాన్యమై, ఆకాశన ప్రాధాన్యముకన్న అచ్చుల చేసిన ప్రేక్షకుల విశోధమునకు లేయలెడు ప్రదర్శనముగా తయారై నది. అలయములో మాత్రము, మూలవిభాగమున తెనుగుగా చాపీలు కాస్త్రీయ వృత్తములనే ప్రదర్శించెడు నాదు. విష్ణులు కొంతకాలమునకు చాపీల వృత్తకళ, గణకలద్యాకార, రాజాంతకపురము ప్రవేశించినది. దర్బారు విద్య కాస్త్రీయ కళయైనను, అర్చాశ్రీకళావలయం కంతగా విలువ నివ్వక. రాజవళలోని పండిత, రసక అనులకు విజ్ఞానముతోగూడిన విశోధము నిచ్చెడిది. పామర అన రంతముగానుండి, ప్రకృతిని ఆధారముచేయుచిన 'రేళిళ' యగు ఖరనంతి, యక్షగానములకు గూడ కాస్త్రముల నెరిగిన పండితుల ఆదరము లభించినది రాజవళలో ఈ విద్యకు ఆదరము లభించినంతే కరకవిద్య యందు పాండిత్యముగల అధ్యాత్మలు యక్షగానములను రచించమొదలిడిరి ఈ యక్షగానములను రాజుపండిర ములతోను, పట్టణపట్టణములందును కరకమును, అభివయమును తెలిసిన వేళ్లలు ప్రదర్శించెడునాదు కాని ప్రత్యేక ఫల రంతింప కేయుటయే వీరి ప్రత్యేక కర్తవ్యముగనులే, వీరియొక్క కళయందు కాస్త్రభాగము నాచార్యి క్షీణంతోద్భవది ఆ విద్యతోపాటు, వేళ్లం కీచక విభావము గూడ ఈ కళకు కళంకము తెచ్చినది.

అట్టి కోవిదులపట్టికిలో మన వృత్తకళ పూర్తిగ నరిగిపోయిందంటే కావించుటకు, 'పాట్యమేళములు' మన జీవములో ఉద్భవించినవి. కాస్త్రము తెలిసిన ప్రాచ్యులు నండితులు, ఈ మేళములను వృద్ధిచేరి వీనియందు స్త్రీలను ప్రావములను నరిగించి, స్త్రీలు వృత్తమారులు యీ మేళములచారు పూర్తిగా అపొవ్వరించిరి. వీరి వాటకములందు స్త్రీ పాత్రమును గూడ పురుషులే దరించెదరు. వీరు అట్లులుగా కయారము, జీవములోని మారుమూల పల్లెలుగూడ నంబారముచేసి, ప్రదర్శనము చేసి, వృత్తకళములందాచూ మన పురాతనజీవములలోని రసవంశమైన పట్టుములను అణియించి, పాట్య మాది సామాన్య ప్రజావీణముతో మతప్రచారము చేయి చారు. కనుక వీరికి ప్రచార నర్తకులని చేయవచ్చునది అదిలో వీరు కనపడంబడమైన కళలనే వృత్తయూచు చుండిరి కృష్ణకర్త జీవములో ప్రజలైన తరువాత కృష్ణవర్ణులైన భాగవత కళల వాయుకు మొదలెడి వాటి నుండి వీరికి భాగవతములయి, వీరు ప్రదర్శించు పాట్యమేళ ములను భాగవతము లనియు పిలుచుట అచారమైనది. ఈ శాంతుమునండియే చాలిల వృత్తకళను వట్టున మేళము లనియు, పాట్య మేళములచాచిని భాగవతములనియు, పిలుచుట ప్రారంభమయినది. ఈ భాగవతములలో కూచి పూడిచారు ముఖ్యులు. వీరు ప్రాచ్యులు. సంగీతము, కళకము, మంత్రకాస్త్రముల తెలిసిన జీవాధ్యయన చరులు. కూచిపూడి భాగవతముల కరవదర్శి జ్యోతిషులారు యోగి వీక్షేంద్రులచారు వీరు 'పారిజాతానందము' అను పాట్యమును రచించి కూచిపూడిచాటి చేర్చిరి. చాటి కూచిపూడిచారు, చాటి కవచాక కరములచారు కూడ వృత్తము వారాధించుటకుగూడు, గోల్కొండ జేరిన చాటిచా యొద్దనుండి కూచిపూడి అగ్రవరమును చాచ ముగా అదవిరి. అంతయుగూడ కూచిపూడిలో పుట్టిన ప్రతి ప్రాచ్యులచారులు యుక్తవయస్కునర్తకులనే వృత్తగర్వికల నక్కరించి, తన తీరికములో వొక్కసారి నైవేది గృహకర్త, అలంకులలో పొందు తెలుసుగా, కామకలాన మాతవలె నవి నానించిరి. ఆ వంశచారమును జేరితిని కూచిపూడి చా రమనరించుచున్నాడు. కళాశములతో ప్రారంభమైన వీరి విద్వత్తాచారమే, వీరి వాటకములలో చరాచార

నందుకొన్నది. కళనమనరించి అనేక పాత్రములు ప్రజేక చెట్టులది, అ పాత్రములచే ముట్టాడించు విధానము వీరి వాటకములందు గాననగును. అట్లు ప్రజేకలను పాత్రముల నంబాడుములు 'దరువుల' బాసములలోను, ద్విగత, వీరపాదము, వీరము, కంఠాధము, కంఠము మొదలైన జేరియ చంపమృలందును, చంపకమాల, ఉత్పలమాల, నంపలమాల, వాయులము మొదలైన వృత్తము లందును రచించెదనవి. ఈ రచనలచూచుచా రాగములను ప్రాముఖ్యము పొందినది. మరియు వృత్త ప్రాచ్యులము తగ్గి, వృత్తము తెలిపించెదనది

తై విధముగా భాగవత మేళములచారు కళా నంబు, రోహిణి, ద్విగమమును అరంభించి, కళ యొక్క కాస్త్రయశను, వర్ణితము కావించుటకు పాటునకుంచక రాజ రచయలలోని వృత్తకళగూడ చెట్టు, మార్పులను తెలిపెదనది రాజనర్తకులు యక్షగానములలో. కాస్త్రయ వృత్త వృత్త అనియెడివిలను ప్రజేకచెట్టులను చారు వృత్త వాటకముల ప్రదర్శనములతో నంబుచి తెలపజేరు యక్షగాన నర్తకులలో ప్రదర్శించెదనది వాటకములలోని వృత్త వృత్తములు కళ నమనరించి చేయించుటలే అ క్రమనర్తకులలోమండ పిలువేరు. వాటకము నమనరించి అందలి పాత్ర రోపచారము, దరువు జేర్చుచునది యుండుటలే నర్తక కొన్ని విలంభనములను కట్టులది యుండవలెగావున వృత్త వృత్తములందు విజృంభించి తన ప్రతీక చెల్లించు అవకాశములేరు. ఈ లోటులను తీర్చుటకై రాచాచారములలోని సంగీత విచారములు వాటక కళతో నంబంధము లేకుండ, సంగీత ప్రాచ్యులమై, వృత్తవృత్తములందు పూర్తిగా నర్తకులు తమ పాడికృత మును ప్రదర్శించుటకు అనునైన రచనలు చేసి అవియ న్నగరపల్లెపులు, వాణిజ్యగములు, కృష్ణపల్లెపులు, కృష్ణములు, జీవలు, నదజీవలు, చౌదనజీవలు, దురువనజీవలు మొదలైనవి. నర్తకపల్లెపులు, కృష్ణపల్లెపులు, వాణిజ్యగములు వృత్తమున కనునైన పల్లె రచనలు. ఇందు నర్తక వర్ణని వారాధనముగా జేసికొని, వివిధరీతుల రాగమును సంచా రము చేసి, వివిధ వాటకలలో అదవులు ప్రదర్శించెడిది. చాటిమండే వృత్త 'అదవుల' కూర్చు ప్రారంభమైనది. తమూర్తిమును వృత్తముందు అదుగురీ గారి అదవులు

అంధ్రులు - వృత్తకళ (చరిత్ర)

ప్రదర్శించి పరిచరచాయము చేయి. 'అదపు' అనగా ఒక వృత్తచాక్రమును, దానికొకగుండుముగా పాదవిభాగమును చేర్చి, వివిధగతుల ప్రభావముచే ముగించుట. అయిన అది ఇట్టి క్రమము చేయి. మృతంగగతిని గాని, అతిగాని అనుకరించి, అయి పూర్వావ్యముగా పాదవనం నమునేది ముగించుట అయిన. కర్ణములు, పదకేళిలు, దరువులు వృత్తమున కమృత రచనలు ఈ పద్ధతావ్యక్త రచనలను అంగీకరించుచు (మంద్రాభివయము) ప్రదర్శించుచుండెనుకాదు,

పై కరకరి రచన అభివృద్ధియందును వృత్త వృత్తములకు అవకాశమున్నను, భారతీయవృత్తకళకు తలసూచికమైన పాశ్చిమాభివయమునకు ఈ రచనలు పుట్టెడివి. కావున న గ్రుతులు వృత్త వృత్తములలో వృత్తినివనలని పచ్చివది. ఆ తొలుతు గూడ తీర్చి, మన వృత్తకళకు సంపూర్ణతముచేయటము కేకాశీలు తేజయ్యి పదరచన చేసెను, ఈ పదములు విలంబిత అయిన గతిని, శృంగార రస ప్రాధాన్యమై, వాయువాయువులకు సంబంధించి యుండుచే లేవరావలె పరాభివయముద్వార పాశ్చిమాభివయమును ప్రదర్శించి తమ కళకు సంపూర్ణతము చేయటముకాదు. వాటివలన దరువుల తీర్చిన అగ్ర స్థానము ఇప్పుడు పదములకు లభించినది. కాగవత మేళములచాదు గూడ తమ వాక్యములలో రసవత్త్వముల సంభవించవలెనపుడు, దరువులతోపాటు పదరచనలను గూడ అభివయించుట ప్రారంభించిరి. ఈ రీతిని అయి ములలో అకాశవళగా ప్రారంభమైన దానిల వృత్త ప్రచానమగు కళ, క్రమముగా రాజరాజ్యములలో వృత్త వృత్త అభివయములలో విరాచముకొంది. పరిపూర్ణత వొంది, సంపూర్ణతకగా విరాజిల్లినది. పురపంతి రూపములో మండిత కేళియళ, కాగవతమేళ పండితులచే సంస్కరించబడి వీధి వాక్యములుగా ప్రశ్నాత్మకంగానినది. బ్రాహ్మణమేళములచాదు అనేకవిధములైన వాస్త్రీయ విభావములను యజ్ఞకావములందు ప్రవేశపెట్టినను, అన్యూలచారి విద్య మాత్రము ఇంకను ప్రాచీనకేళి సంప్రదాయము ననుసరించియే ప్రదర్శించబడుచున్నది. వీరి కళ నడుపువిధముగాని, దరువులట్లుగాని అతి ప్రాచీనముగా నుండును. వీధి వాక్యముల పూర్వపు 'లేక'

వ్యయమును దువము తెలంగాణములోని 'అపయోధుల' కళయందును, అంధ్రప్రాంతములోని అర్ధిల, యాదాది, దాచరి కాగవతుల వాక్యములందును చూడగలము

ఇవి గాక తోలుతోమ్మలూ, తొమ్మలూగూడ మన దేశములోని ప్రచార వృత్తకళలలో ప్రాముఖ్యము నహించిన విద్యలు తోలుతోమ్మలూ అతి ప్రాచీనమైన విద్య క్రిస్తు పూర్వము కాశీరామశివ వాంఛమునుండియు తోలుతోమ్మలూ తెలుగుదేశములో ప్రచారములో మున్నట్లు చరిత్రకు చాటుచున్నది. అంధ్రదేశమునుండియే యీ విద్య, మన వృత్తకళతోపాటు అతి, వాచా దీప్తములకు ప్రాసేద. హరికళ, బుర్రకళ, వంలకళ మొదలైన వివిధములుగూడ పూరాతన యజ్ఞకావ విద్యనుండి లీలి, ప్రత్యేక కళలుగా పీర్చిన విద్యలు.

ఈ వృత్తరీతిగా వాయువాయుభివయములనుండి రచించబడిన 'వృద్ధరీతి' తరంగిణిలోని తరంగముల వృత్తములు ప్రత్యేక న గ్రుతులుగూడ అంధ్రదేశములో నుండిరి. తరంగముల వృత్త మొక ప్రత్యేక కళ. తరంగ న గ్రుతులకు కాళ అయిలు పాల్గొనవలెనుమన్నట్లు మరొకరి యందు గావము, కాళమును విభాగము చేయుచు వృత్తములేయుట చూచినప్పుడు, చారు 'అయితో' అడు కొనుచున్నారా! అభివయము

కోగములారి కన్నేరి నిద్ర మూడు విధములుగా విడిపోయినది. మేళములు, మేళాచారీ, దిశచాక్రవృత్తము. తోగము మేళములందు మూడు పరిశ్రేయములకు (స్త్రీలుందురు. చారిలో వాస్త్రము నెరిగిన న గ్రతి పెద్దగా (వాయువుచాలాగా) నుండును మేళములందు వృత్త, వృత్తములుమాత్రమే ప్రదర్శించబడును. పాదారలముగా ఈ వృత్తరీతి తీరగింపులకు ఎట్లుచగా మనమోగించును. మేళాచారీయందు ప్రతి న గ్రతి తనయొక్క విద్యను ప్రదర్శించుటకు అవకాశముండును. పదములు, పద్యములు, స్లోకములు మొదలైన ప్రసిద్ధ రచనలు ముఖ్యముగా అభివయించెదరు. అభివయమే ప్రత్యేకముగా మేళాచారీలో చూడవలెన విశేషము. అలంకార వాస్త్రము, తరకవాస్త్రము నెరిగి, వాస్త్రపురాణేతి నోనములందు పాండిత్యముగల్గిన వాయువులూ పాదారలముగా మేళాచారీలో 'పదము' వలెనయించును.

పదములోని బాధాకమ పాశ్చిక సంఘాతులతో కలసివ
రేయియ, బాహ్యముల చెరిగిన విద్యాయుని ప్రశ్నలకు
సమాధానము చెప్పగలిగెడు పాదుర్లముగల వర్త
మాత్రమే పతక గణ్యగర్హ పదము నట్లు కర్తృరాలు.

ఉపాక్ర వృత్త్యము— ఇదే వేదకాలములో కరక
బాగ్ని మను చెప్పిన ప్రసిద్ధిగాంచినది. ఈ వృత్త్యరీతి
సంస్థానము బుద్ధి వ్రతేశములలో పెంపొంది ప్రచారము
లోనికి వచ్చినది. కంఠాపూరు, కాళహస్తి, కాశ్యప వగ
లము, వేంకటగిరి, విశాఖరము, పెద్దాపురము, కొల్లా
పురము, విజయనగరము మొదలయిన సంస్థానములలో
ఆ రాజుల రోషములతో వృద్ధిచెందినది ఇందును క్షత్రియ
సంస్థానములలో (విజయనగరము, పెద్దాపురము మొద
లయినవి) దిగ్విజయ, తెలుగురాజు రాజ్యములలోని
(కంఠాపూరు, వేంకటగిరి, విశాఖరము, కొల్లిపేట మొద
లయినవి) దిగ్విజయ రాజు లేద మున్నది ఈ వర్తక వృత్త్య
మందు ఒకే వర్తక పాశ్చికమును, బాహ్యరాయ బాహ్య
బాధించును. వృత్త్యము 'మేళప్రాప్తి' లేక 'అలంపు'
అను వృత్త్యముతో ప్రారంభమై 'కావళి' లేక 'శిక్షాక'తో
ముగియును. ఈ వృత్త్య సంప్రదాయము వృత్త్యముతో
ప్రారంభించబడి, వృత్త్యము ప్రదర్శించిన తరువాత అభివ
యముతో ముగియుచున్నది. కారకరేఖములోని వృత్త్య
రీతికి అన్నింటిలోను ఈ వృత్త్య సంప్రదాయమందు
మూలము, వృత్త వృత్త్య అభివయములు బాహ్యయ
ర్వృత్త్యముతో, చక్కగా సమపాశ్చికతో పోషించబడు
చున్నది.

సంస్థానములందు 'వర్తకగర్హ' వాద్యవృత్త్యముని
మరొక వృత్తరీతి ప్రచారముతో ముడిపడి. ఈ వృత్త్య
రీతియందు మహాను పరిశ్రమనుండి బోలు (శృంగిలేది)
బాధుర్లములు, వజ్రము పాటగాండ్రు ఇరువర్తకం
ఎదురెదురుగా నిలబడి బాధుర్లముల బాధించును.
కారీమర్ద విడిది లేక అరువదమిది శ్రేణులందరూ చాలియ
లయిన వేదపాటలు కారులుగిరి నిలవబడి యుండురు,
వజ్రము బాధగొల్పింది అది విడిచివేయబడి 'వేద'
వర్తములను బాధించెదరు. శృంగిలేది బాధుర్లముల ఆ
వర్తముయొక్క, యెదురు చెల్లుచు, కాక వైకాళము
లలో ప్రచారము చేయుచు నిలిగి బాధించు అనుము

కట్టి బాధించి శివ్యానించెదరారు. వర్తకములందరును
దీక కాళమును ఆ పాటయొక్క, యెదురు చెల్లుచు
వలె వట్టి, వైకాళముని శివ్యానించెదరారు. ఇది యె
ప్రధానమైన వృద్ధివృత్త విశేషము

వృత్త్యంక, ఈ విధముగా వినిపింప, వృత్తి విధంగా
కయారము ప్రత్యేక కరకములకు చెందినవారే దీనిని ఆరా
ధించుటలే, సంఘములోని యికరకములవారు—స్త్రీ
పురుషులు తమయొక్క విశేషము, వర్తకము
లందు అందరును ఒక రోలు గూడి సంకీర్ణముగా
కాలము గడుపుటకు కొన్ని వృత్త్యముల చేర్చరనుకొనిరి
అనియే కావడం వృత్త్యములు. ఈ వృత్త్యములకు బాహ్య
ముతో ఎక్కువ సంబంధములేదు. ప్రత్యేక శిక్షణ, పాఠశ
లవనములేనట్లయి, అందరినీ అందుకొనుట మంచి
దిగ్విజయ ఈ కావడం వృత్త్యములు. అట్లే వేద వ్రతేశము
స్త్రీలు ప్రదర్శించెదరుగొన్ని, కోలామను, ప్రతులమృతాల
మొదలై వది తెలంగాణములోని మారుమూల ప్రాంతము
లలో కొన్ని తెగలకు చెందిన పురుషులు ప్రదర్శించెడు
కోలామ వృత్త్యమందు కొంత పాండిత్యము గావనవచ్చును
అట్లే విశాఖ శిల్పాలలోని 'కప్పెగు' గుండు వృత్త్యము, కృష్ణ
గుంటూరు శిల్పాలలోని 'గుట్టము అం' గుట్టము అం ఒక
చిక్క వృత్త్య రీతిగా చేర్చినవచ్చును గుట్టమునకు,
మృదంగ బాధుర్లము వేషసరించి కాళ యెలలో
కాశీగర్హముగా వృత్త్యమాయుటకు శిక్షణ ఇవలెదురు. ఉత్ప
వములందు, ఈ రీతింపులందు ఇరువర్తముగా శిక్షణపొందిన
గుట్టము బాధుర్ల గర్హలు కట్టి, పాటను పాడే సీతము,
కాళ యెల సమసరించి మృదంగములకు గుట్టములే
వృత్త్యమొడిచెదరు. ఇదిగాక మారుగుట్టములు, బుట్ట
బొమ్మలు మొదలై నదాదితో మనుష్యులు లోపల ఉండి
కాని బాధించురు

తెలంగాణములో కోసరాజుల చెందినవారు ప్రదర్శిం
చెడు 'కోగాట' ముఖ్యముగా చేర్చినవర్తక వృత్త్యము ఈ
వృత్త్యము వర్తక బాధుర్లముల ఆకారముతో చేయ
బడును. 'కోగాట' మూలమొడిగింపబడుచున్నారో ఎవరై న
చదివోయినవచ్చును కవనము శృంగారమునకు గొలిచింపు
నపుడు ముఖ్యముగా అందుచు. వీరి వృత్త్యరీతి అన్నింటి
లోను 'చింతోత్పత్తి' క్రమమును వర్తించు వృత్త్యము

ఆంధ్రులు - వాణిజ్యము

ముఖ్యముగా చూడగలిగి. ఈ వృత్త్యము కాగుగా తిలకించిన పంజీర కాళ్ళ కరములలోని పారంగదేవుని పింజోత్పత్తి వృత్త్యక్రమమును బట్టి తెచ్చును.

అయిదుములు అందు లేవ రాబీలు వృత్త్యపూజ యందు పాల్గొనినను వీరిపై వము మన లేకముతో బ్రణలముగా నున్నప్పుడు వైవ పమ వేళముతో పురుషులు గూడ ఆచారవ వృత్త్యములు చేసేవారు ఆ వృత్త్యములతో 'వీరబాల్య ము'ని చేరు చేత అవ్వము, బాలు రరించి అగ్గము లయెదు రనవలెను గావములేయరు, గంభీరముగా వీరంగము నలుకుచుండగా వీరాదేశముతో వీరముష్టి న ర్రకులు బాల్కుచూడెడువారు. ఈ వృత్త్యము కాంచన పద్ధతికి చెందినట్టిది. ఇట్టి వే అమ్మవారు పూజించు ప్రదర్శించుట గదగల వృత్త్యములు, పింజోవల పాపము స్రవ్యవ్యవసాయ లదు సేవ, పల్లవలీమతో వీరుల కొలుపులందు ప్రదర్శించుటలూపు వృత్త్యములు

ఈ వృత్త్యరీతులుగా ఆంధ్ర లేకములోని ఆరణ్య ములలో నివసించెడు అటవీకులు (కోయలు, చెంచులు, గోండులు, ముగాలి, వనరలు మొదలైన వారు) వృత్త్యము లనేకములున్నది ఇందు ప్రకృతి ఆచారవ వృత్త్యములు, బుతువుల వృత్త్యములు ముఖ్యము ఇవన్నియును బృంద వృత్త్యములు, వర్ణవర్ణములందు కొన్ని వందలమంది స్త్రీలు పురుషులు ఒకటిగూడె యీ వృత్త్యములందు పాల్గొందురు, వీరి వృత్త్యము లయి ప్రధానమయి, పాఠా రణముగా త్రిశ్రమలోనుండును

ఇంతవరకు కాట్రులందు దీపాల తెలుగులో ప్రదర్శించెడు వృత్త్యకళనుగూర్చి మాత్ర ముచూరినదివరది. అట్లు గాక దీపమంటే చిరితలేవములు భరించి ప్రణమలు రంజింప చేసెడు పగటివేషములవారు గూడ మనలేకములో నువ్వారు ఈ పగటివేషములవారు అతిపురాతన కాలము నుండి మనలేకములో నుండిరి. కళింగ గంగరాజు పగటి వేషములవారిలోని కళమతులను అందివట్టు ఒకకళ ప్రచారములో నున్నది. కాగవమేళములవారెవరే వీరిగూడ తమ విద్యను లేకకళలమునకు ఉపయోగించిరి.

ఆంధ్రుల వృత్త్యకళను శంకులదీపవ వాయుకళలము కావము వర్ణయగముగా చేర్చి వనవ్యుడు ఆ కాలము

నంచే యుగవము ప్రభువుల ఆరణ్యములో కాస్త్రీయ వృత్త్య పరిప్రకాయముగా వృద్ధిపొందినది. వాయుకళలు కళాదోషకులేగాక, వ్యయముగా అనేక యుగవము లను రచించిరి ఆకాలములో పొడవరీత, నురువరీత, కేళి, వడలేళి, నవవడము, అట్టచి, కొరము, సేదీర, కేళి, మదనలయ్యాకము, శంకుక్షిత, గుర్తి, రంక లావ్య, కోపు, చిందు, బాల్చిది, చిల్లెము, గుంబాళిరీతి, లుకలీల, కొరవంతి... అను 18 రకముల వృత్త్యరీతులు రాజరచ్చారులోని వర్ణములు ప్రదర్శించెడువారు. ఆ కాలముచే కచ్చేరి బాల్కుము క్రమవర్ణనది ప్రదర్శించు విధానము వీర్వరులదివరది. తరువాత వర్చిన మనోరాగ్ని రాజులుగూడ అనేక యుగవముల రచననుజేసి వృత్త్య కళను పోషించిరి. వాయుకళలములో రాణిచానము వారు వృత్త్యకళ వారాధించినట్లు చరిత్రకాలన తెలియు యున్నను, వాటి వృత్త్యరీతుల వ్యవధానము మాత్రము తెలియనవచ్చులేదు. కాకతీయ ప్రభువుల కాలములో ఆచారవ వృత్త్యకళ ప్రసిద్ధిగాంచినది. కాకతీయుల వాటి అలయములను తిలకించిన గర్భగుడి తెలుదుగా, నందికి వెనుకనే లేవరాబీలు వృత్త్యమూకుటను ముహూర్త వినిపి దదుగుల వ్యాసముగల్గిన వలయాచారపు చరులైన రాతి ననుర్చెడువారు నర్తకి ఆచారపై వృత్త్యము చేసెడిది. ఇట్టి చిర్రాటు హిందూ లేకములోని మరీ ఆలయము నందును గావరారు, కాకతీయులు విర్చించిన అలయము లందు మాత్రమే యిట్టి వృత్త్య చేడి కల యేర్పా ట్టున్నది.

ఆచారమంది చేసవరకు ఆంధ్రలేకములో వృత్త్యకళ పింజోవిన విధమునుగూర్చి యిందు మాత్రప్రాయముగ చర్చించబడినది. ఇచ్చట చేర్చిన వృత్త్యరీతులను గూర్చియు అయావర్ణములను గూర్చియు విధిలముగా విచ్చట వివరించుట కవకాశములేదు.

స. రా.

ఆంధ్రులు - వాణిజ్యము :- ప్రస్తుత పూర్వకాల మున ఆంధ్రలేకము ఆరణ్యములలో నిండియుండి, చిరుక పులులు, పెద్దపులులు, నీమగులు, పొములు మొదలగు వాటి ఆకరమై అక్కడక్కడ వివాసము లేర్పరచు కొన్న వామంలో జనవరములలో నిండి యున్నట్లు

వర్ధిల్లబడింది. వారి ప్రథమంగా ఐదవంబు అభివృద్ధిచెంది పల్లెలు, పట్టణములు ఏర్పడి, పరిపాలనా విధానము విద్విధముయి, అంధ్ర రాజధానిన రాజుల కాలములో ఉద్భవమైన రాగరికతను అంధ్రరేణము అనుకవించినది రాగరికతతోపాటు వర్తక వ్యాపారములు అభివృద్ధిచెంది పృథ్వీములోనే కాక విదేశాలలోపూడ అభిమానింపబడిన వస్తువులను ఉత్పత్తిచేసి ఓడలలో చాటిని ఇతర దేశాలకు అంధ్రరేణము నంపిపట్టు తెలియుచున్నది రక్షిచానకము నకు కూర్చున, కల్పిచమున, ముఖ్యముయిన రేవుపట్టణాలు అభివృద్ధి చెందినది. అంధ్ర సముద్ర తీరాల్లో ఓడలను కట్టుట, చాటిని మరపుట చేయుట, ప్రోక్ష ఓడలలో సముద్రయానము పొలిచుట మున్నగు పనులు విరివిగా జరిగినది. రాజధానిన రాజధాని కృష్ణానైలా లోని శ్రీరామేశ్వరము. రాజధానిన రాజుల రాజములైన ఓడల చ్చిలిచుటవలన విదేశయానము, వ్యాపారము విశేషముగ అభివృద్ధిగాంచినట్లు మనముజూచుచున్నాము. రాజధానిన రాజములైన వర్తక వ్యాపారములను అప్పడమైన రేవు పట్టణములు ఇప్పుడు శిథిలావస్థలో కనుపించుచున్నాము అలాగు వైశవానరమునైన వర్తక శిలారాజుగా ఉండిపట్టు చరిత్రకారుల రచనలనుబట్టి తెలియుచున్నది శ్రీ శ. 176208 వరకు పరిపాలించిన గౌతమీపుత్ర యక్షప్ర రాజుకొని విదేశ వ్యాపారమును విరివిగా ప్రోత్సహించినాడు. ఘంటసాల రేవు, గూడూరు రేవు ప్రసిద్ధిగాంచినది. పెరిప్లస్ అను గ్రంథములోను, టాలెమీ అనురక్షకు రచించిన అబాటి భూగోళ గ్రంథము లోను ఈ రేవులు పేర్కొనబడినవి. ఘంటసాల 'కొంకు కొల' అనియు, గూడూరును 'కొడూరు' అనియు వారు పేర్కొనిరి. కృష్ణానది ముఖ్యార్ధమును మచేలియా అనియు, నులివిపట్టణము రేవును 'మెలిపల్' అనియు పృథవహరించినాడు. అంధ్రరేణములో కొరకన రోమను చక్రవర్తుల వెంగారు వాడెములు ఘంటసాల రేవుపట్టణమున జరిగిన వ్యాపారములో వచ్చినవే. పెరిప్లస్ అను గ్రంథములో పల్లవమున 'భృగు కచ్చ'ము అను చేటి త్రోవ రేవుపట్టణమును 'రాదిగా' అని పేర్కొని రక్షిచానక వ్యాపారమును ఇక్కడినుండిపూడ విరివిగా జరిగినట్లు తెలిసిరి. ఈ రేణమును 'అరియం' అనిరి.

అందులో లంగోదరు డను రాజధానినరాజు దీని పరిపాలించినట్లు చెప్పబడి ఉన్నది రోము నగరము తోడనేగాక ఈశాన్యలో గూడ సన్నిహిత వర్తకము జరిగినది. ఈశాన్య రేణములోని వర్తక వ్యాపారాలలోసము 'మల్బయ' అను భారతీయుడు వచ్చివాడని ఈశాన్య రాజధానిన లో 'పేర్కొనబడి ఉన్నది రక్షిచమున కాచేరి పట్టణ మనకు 'కమరా' రేవు విదేశ వ్యాపారములో ఘనత తెల్పినది ఇదిగాక శ్రీమృ పూర్వమునుండి వైన వార్తలను గ్రహారమునైన విదేశాలకు యాత్రించుట చేరవేసిన కళింగపట్టణము రేవు పూడ ప్రాచీనమైనదే ఈరేవులో ఓడలను ఎక్కి విజయనగర కళింగరాజు 700 మంది వార్త భిక్షవులలో వింపగోము చేరాడని వార్త గ్రంథములు తెలుపుచున్నది. కాళివాడకు పరిమైళ్ళమారములో కోరంగి అను ప్రాచీన రేవుపట్టణము స్థితి కాంచునాడు ప్రసిద్ధి తెల్పినది ఇక్కడ వాకా విర్యాగాము విరివిగా జరిగినది. రాజధానిన రాజములో ఒక రాగమైన చేటి పల్లవ గౌరవని ఉద్ధార గౌరవని ముఖ్యార్ధములో ప్రాచూరు అను రేవుపట్టణమునెను. దీనిని టాలెమీ తన భూగోళములో పేర్కొనెను రాజధానిన రాజములో వైరా, లెక్కా, మలయా, రోము, ఈశాన్య మొదలగు దేశాలలో అంధ్రరేణము విరివిగా విదేశవ్యాపారము జరిగించినట్లు స్పష్టముగా తెలియుచున్నది. వ్యాపార వస్తువులలో అంధ్రరేణమునుండి పక్షములు, అద్భుత వస్తువులు, రక్కా, మట్టిమలనంది పప్పులట్టులు, వియ్యము, ఎగుమతి అగునూరెను తిగు ముఖలలో లంగారము, వెండి ముఖ్యముగా చెప్పదగినవి వస్తువులు వ్యాపారముతోకాదు. అంధ్రరేణమునుండి లెక్కా, మలయా, పయో దేశాలకు కోడూరు రేవునుండి వెడలిచి యాత్రీక వౌకల వ్యాపారమున వార్తలను వ్యాపించినవి.

రాజధానిన రాజులు తమరాజ అంధ్రులను పామ్రాజ్య స్థానవకు తయారుచేసి అంధ్ర పామ్రాజ్యమును మనూరు మూడువందల దండ్లు పరిపాలించినవారు రాజకీయము, విరి రాజ్యకాలములో గలపరిరేవు డను రాజు విదేశ వ్యాపారమును ప్రోత్సహించినట్లు మోటుపల్లి రావడము వలన తెలియుచున్నది. కాళియ నందిలో శ్రీ రాజ్య

అది మధ్యరాష్ట్రుగాని "గణపతిదేవుని కాణమున, తూర్పు తీరము అయినవెండికోడలి విలేజ్ములతో వర్తకము నిలిచిగా పాగవారంబెను గుంటూరుజిల్లాలోని మోటు వల్లి గొప్ప రేవు వర్తకమై వరదెను తూర్పునందు అర్వా, నైరా, తూర్పు దీవులు, సింహళము మున్నగునాటి తోడను, పశ్చిమమునందు అరేబియా, పాకిస్తాను, ఈజిప్టు మొదలగు దేశములతోడను, వర్తకము పాగుచుండెను గణపతిదేవుని మోటువల్లి కావనమునుజుట్టి విలేజ్ వర్తకమును వృద్ధిచేయుటనై అతడు 'కుపు' కుంజము తప్ప తక్కిన పన్నుల నన్నిటిని రద్దుచేసెట్లును, వర్తకులను, వారి యౌతలను రక్షించిపట్టును తెలియచెప్పెను. అతడు ఓడదొంగలను శిక్షించెను, అయో వస్తువులపై మంకముల విధించెను ఆ కాలమున (శ్రీ) గంధము, కర్పూరము, ముత్యాలు, దంతము, తోపాము, మాలు అల్లెలు, కంఠి, మంగురద్రవ్యములు, మిరియాలు, రత్నములు ఎగుమతి చేయబడుచుండెను. పట్టు పామానులు, గాజు, చీరాలకర్పూరము, పంచదార, గుఱ్ఱములు, దిగుమతి యగుచుండెను ఇట్లే మచిలీపట్టణముగూడ ఆ కాలమున గొప్ప ఓడరేవుగాను, వర్తక స్థలముగాను ఉండెను"

కాకతీయుల కాలమునాటి పరిస్థితులను మార్కొ పోలో అను విలేజ్ యాత్రికుని వర్ణనల వలన తెలిసికొనవచ్చును. మోటువల్లి రేవునుండి పోలియ రారమువలె పన్నుముగా ఉండెను గుంటూరు వత్తిచారముతో చేసిన ముల్లుచెల్లాలు ఎగుమతి అగుచుండెనట మోటువల్లివద్ద ప్రశాం గులుండెనని 'నికోలో' కొంటి అను ఇంగ్లీషు యాత్రికుడు వ్రాసినాడు. ఈ జిల్లాలో దొరకన రోముకు అంగారము విలేజ్ వర్తకముతో ఆంధ్రులు వెంపా దించుకొన్న వని మనకు తెలియుచున్నది కాకతీయులు వ్యయముగా వాడెమునకు ముద్రించి వ్యవహారముతో ఉంచెట్లు వ్రాయబడి ఉన్నది. అదాను దేశముతో వర్తకపు వస్తువులమీద పన్నులను కాకతీయులు విధించెట్లు తెలియచున్నది. దీనినే ఇప్పుడు మనము "వాణిచార మంకములు" (Commercial Taxes) అని అనుచున్నాము పరంగజ్జులోటకు పోవు మార్గములో, భాన్ పామోములోట వర్తకమునై కావనమునై, దేశ వర్తకమునై అదాను విధింప

అదిగ వర్తకులు ఈ శ్రీనిధివర్తకముగా వర్ధింపబడెనని - నీతి - మాడకు రెండుపాపాలు, పోకలు లెడు పాతిక, మారగయలు అంటికి పాతిక, మామిడి, కొబ్బరి మొదలయినవి - అంటికి పాతిక, మామిడు, గోరమలు, పెరులు, పప్పు, జొన్నలు - అంటికి మారెడు, ఉప్పు - అంటికి పది రెండుకల మామెడు - అదాను మొదలగు కొలతలయలు - మాడకు పాతిక, తగరము, పీచము, రాగి, తులము 1 కి 1/2 వలము, చందనము తులము 1 కి 1 వలము; కర్పూరము పిల్లెలు 2 చిల్లాలు, అదాని మాడ(కు) వరక, కమూరి-100 చిల్లాలు 2 చిల్లాలు. పట్టు మాలు - తులం 1 కి చిన్నము, ఇదిగాక మంతి వ్రము, ముత్యము, దురాక్ష, గామపూచ మున్నగు నాటి యందును, కుప్ప, ఉట్టి, కాశా, కండ, పెండలము మొదలగు దుంపడిమలయందును వర్తకముఅగుచుండెడిది

కాకతీయుల పామ్రాజ్యానంతరము ఆంధ్రదేశములో స్థాపించబడినది విజయనగర పామ్రాజ్యము. ఆ కాలములోనే మద్రాస్, ఆంధ్ర, ప్రాంతాంధ్ర ప్రాంతములలో రెడ్డి రాజులు అప్పుమైన దుర్గములను విధ్వంసించిని రాజ్యము చేసిరి వినుకోండ, కొండవీడు, ఉదయగిరి, చెల్లూరు, కొండవల్లి, విడదవోలు మున్నగు దుర్గములు అతిపడులయిన రాజుల రాజ్యములు అవిధిన్నములుగా పోగినవి వర్తక వ్యాపారాలు విజృంభించినవి. అతిపక్షముల కొన పోగినవి, చిన్న చిన్న పరిశ్రమలు అనేకములు అభివృద్ధి చెందినవి

పరిశ్రమలు : గ్రామముల పరిశ్రమలకు మూలాధారముగా ఉండెడిది. విశ్వకర్మ ప్తుతులగు కంపాళి, కమ్మడి, వడ్రంగి, కుమ్మరి, పాతె, గృహ విద్యుదాకర్త అనువాదులయలులేరులేరు. శివలింగ విద్యుదాకారము, వేదాలయ విద్యుదాకారము ఎక్కువ ప్రతిష్ఠ వర్తకదుగుచుండెడిది. సామ్యులు చేయుట యొక ప్రత్యేక కళగా వర్ధిల్లును. పెద్దరాజుల వైశవమునకు తగినట్లుగా సామ్యులు చేయుచు దీనివే ప్రతిభావంతమైన పరిశ్రమగా తయారయినది. విజయనగర పామ్రాజ్యమునందలి సింహాసనమును గురించి అబ్దుల్ రజాన్ అనువాకడు "రాజు పెద్దదిగా అంగార్యు" చేయబడిన ఉ సింహాసనము ముఖ్యతో దొడగెడి, ప్రపంచములో ఎక్కువకు లేని పవిత్రముతో కూడినది" అని

బ్రాహ్మణులు. ఇటువంటి సింహాసనములు ఆరాదు నిలిచిగా జయాలై వని రాగి, ఇత్తడి, కంఠము మున్నగు లోహ పరిశ్రమలు కాగుగా అభివృద్ధిగాంచినవి. అవధి కా రెడ్డి బ్రాహ్మణులు శివేశ్వరుడు పెద్దగంట సమీపమునకు, కొయ్యల పెళ్ళుకాలం, దండవర ప్రభులు, ఇనుముపోత, వజ్ర పరిశ్రమ ఎంతో అభివృద్ధిగాంచినట్లు మార్కోలోలో వర్ణించి వాడు విమలించి, పల్నాడు కాలాకాలలో జట్టల పరిశ్రమ శ్రేష్ఠీకృతమయినది. రంగుల అర్జునము చిహ్నకముగా జరిగినది. మారవరము, కామవరము జట్టలు అతి ప్రసిద్ధిగాంచినవి. పెట్టు, కళాం రట్టుగుడ్డలు వాడు కలో మంచెము, తెలివట్టు, నీలివట్టు, నోంజట్టు, రేత పట్టు, పేజుపట్టు అను రకాలు రంగురంగుల పట్టు జట్టలను తెలుపుచున్నది చెదగంజాము, చివగంజాము, ఉప్పగుండువూరు, ఉప్పరాళ్లు మొదలైన గ్రామాలలో ఉప్ప కయ్యరయినది

వ్యాపార మార్గాలు విజయనగరము, కందుకూరు, అద్దంకి, కొండవీడు, కొండవల్లి, నిడదవోలు మొదలైన వని వ్యాపార కేంద్రాలుగా ఉండెడివి. నరులను "పుట్టి" అనే చిన్న చిన్న నదలలో చాచుచు వారు కనుకనే వంశారములో ఎవరి పరిస్థితి అయినను కాగుగ మందచిరి "వాచి పుట్టి మునిగినది" అందురు. వ్యాపారములో చెరుకలు అను గోవిందాచలం వాడెనుచు, ఇది అటు, ఇటు రెండు పెద్ద పంచులుగ మండి మర్కటాగమున మూతలి కలిగి, గాడిదమీద చేయుటకు వీలుగా ఉండును ఈ చెరుకల వ్యాపారముచేయుచు వారు ఆ చెరుకల ఉత్తరముగా వ్యవహరించుచున్నారు. వీరు జలికతో పన్నిహాముగా ఉండుచుండును. శ్రీశైలము, శ్రీరామేశ్వరము వీరుగా ఆంధ్రార్ధము ఏకమార్గము ఉప్పునది! కాకవాహనుల కాలము నుండి అంధ్రలోకములో వృద్ధిపంపూలు ఉప్పుట్లు కావనాల మూలమున తెలియచున్నది. శ్రీమలు, పయయములు అవి ఈ పంపూలను పేర్చు. ఇవి అష్టాదశవంశ్యా కముగా ఉప్పునది! తెలంగాణ ప్రత్యేక పంపూలు కాక వాహనుల వాచి నుండి తెలియవలయుచున్నది ఉండెడివి. వేంగి పరిపాలకుల కాలములో నేయుటుంజాల తెలంగాణ ప్రసిద్ధులైవారు. "విరళంబు" నమయి" మనునది వ్యాపారముల వంశ. చాచిని గురించి కొంత చింతపల్లి కావన

ములో ఉదహరించబడినది వ్యాపారపులు గుంపులు గుంపులుగా వర్తకమునకు అయిలుకొనెదగు ఉత్తర హిందూస్థానములో ఉన్న తేరారునకు అంధ్రలోకము నుండి అయిలుకొనెదగు వర్తకస్తులము నేయి ఎద్దులమీద పామాను నేటికాని అయిలుకొనెదగు పెరిష్టా బ్రాహ్మణులు మంజూలు కట్టుకొనుచు వెళ్ళుచువారు మంజూల రెక్కలు తేల్చుచారని మంజూలు కరణా లందురు. వ్యాపార పనులయొకటి సంబంధించిన పమావేళాలు, తిరువులు, కేవాలయ ముఖమంతాలో అందుచుండెడు వారు.

విరళ వ్యాపారము కాకవాహనులవాడే అంధ్రులు వాహనమునకు ప్రవేశించెడివారు. రాగుకట్టరానైన మొదటి కట్టవర్గ వాడెములు లెక్కాలోను, నయ్యంలోను దొరిగినవగుచే, అంధ్రులు వ్యాపారలోకా అదేకాలం నిలిచిగా వెళ్ళుచున్నట్లు తెలుసున్నది. కాకతీయుల అనంతరము విరళవ్యాపారమునకు ఉత్తర ఇచ్చినది ద్రావిడుల నేమా రెడ్డి. అనంతరారెడ్డి మోటుపల్లి రేవును కాగుకొనించి విరళ యాత్రీకులను ఆహ్వానించివాడు దొంగలమండి కాపాడు పర్యాటకముచేయించి మంజూలు విజయములో ఎన్నవదుపాయాలు ప్రకటించివారు. మిగత మంజూలు ఉత్తర విరళముగా కవికళానలో బ్రాయించివాడు.

దక్షిణలోకమునుండి వచ్చు పామానులు 100 కట్టలకు - 3 కట్టలు, 100 వస్త్రాలకు - 3 వాడెములు ఉత్తరమునుండి వచ్చెడు వస్త్రపులు 100 కట్టలకు - 5 కట్టలు, 100 వస్త్రాలకు - 3 వాడెములు, విరళకాలం వెళ్ళు వస్త్రపులు - 100 గుడ్డలమీద 3 వాడెములు. 100 ముక్కలమీద 7½ వాడెములు" అ కామంలో మోటుపల్లి ప్రధానమైన రేవుగా మండెడిది.

నదనలు వాటుగు రకాలు - కప్పతి ఇది పాపాకట్ట వాకలకొని చెద్రెడిగా ఉండి అదు తెరకారల కలిగి ఉండెడిదను.

కొంగు ఇది చీనా, కారకకేళాల వాడెముల కోవను విద్ధింపబడిన ప్రత్యేక వాక ఇట్టి నదనలు చీనాలో కయ్యురేయలమయండెడివి

పల్లి వాల్లిక - చిట్టెగిరించిన చినరాలు తెలియవు

ఆంధ్రులు - హరిజ్ఞము

దిగుమతులు - ఎగుమతులు : శ్రీరాఘవుడు హరవిలాసములో అబాటి చ్యాపారమును ఈ క్రింది విధముగా వర్ణించినాడు

రేణుమేద	విగ్రహములకు వస్తువు
నివా	... పట్టు గుడ్డలు
సింహాళము	... ఏనుగులు, రక్కాసులు
పంజాళ (మహాకా)	... కర్పూరము
అలవోగి (మలయా)	... బంగారు మొలక
పొరుమంతి (వర్షియాలోని)	
పొరుమంతి పట్నము)	... గుర్రములు
గోవా	... పంతుడుద్రవము -

(అబాటి)

యంబ (హాపా)	... ముక్కాదులు
లోటా (కుటుక్)	.. కస్తూరి
కరుణాచిరి	... చందనము
కాచాయి	... అగరు
గోవా	... కర్పూరము
రమణ	... హిమాలయపు (Rose water)
	... పంతుడు రుణము
ఇందులో కరుణాచిరి	... Tenasserim Coast of Malaya
కాచాయి	.. Tavoy - in Martaban Peninsula
రమణ	... Ramanna down in Pegu భాగవతములోని రమణక ద్వీపము

“దీని సింహాళకాయలు పొరుమంతి తోలంగి, ప్రభృతి బాహుద్వివ వగరాలకలగు భవనకవస్తు, హావన, మాణ్య గాదకర్ణులులు దెప్పించి” అని హరవిలాసములో దెప్పబడక చాచినిబట్టి వివేకచ్యాపారము విశేషముగ ఎదుగుచుండెడిదని గమనింపవచ్చును. దిగుమతులను గురించి ఇచ్చి వివరాలు తెలిపిన శ్రీరాఘవుడు ఎగుమతులనుగూర్చి ఎక్కువగా దెప్పలేదు. వస్తువులు ఎక్కువగా ఎగుమతి అయివట్టు తెలియవచ్చుచి, తమోద్భవంలో కవులు తయారుచేయుటకు వీలైన ఇనుము వత్తాదు కాలుకానుచి అవరోపించబడినదట !

అరుదిక యోగము :- ఈ విధముగా అభివృద్ధిగాంచిన వివేకచ్యాపారము యాభివృద్ధి మహమ్మదీయ ద్రవిడ యాత్రల మూలమున విచ్చిన్నమై అరుదిక కాంతుతో మాత్రవ రూపాలు చాల్చినది. దోర్నీమహారు, ధైంది వారు, అంగ్లేయులు అందరేకముతో తమ వ ద్రాక్షేంద్రములు నిర్మించుకొని చ్యాపారము పొందినారు. కాంక్షమున వా కాయాగ ప్రాంతులను పాశ్చాత్యుల సాస్త్రగత మయినది. చారీ ఓడలు అంద్ర పముద్ర తీరములో నిలిచి చ్యాపారము పొందినవి. అంద్ర పముద్రతీరము రోతుగువను కోటలు నిర్మించుకొని అంగ్లేయులు వ ద్రకము పొందినారు.

దీనువివర్ణము :- ఇక్కడ 1828 లో దర్శించుట కోటను, ఛాన్సెలరీని నిర్మించినారు. బట్టలు ఉత్పత్తి మూడు లాక్షరేఖలు నిర్మించినారు 1834 లో ఈ పట్టణము ఇంగ్లీషువారి వశము అయినది గోపే పంచులు, మచ్చెరులు, రేణుమేద ఎగుమతి అగుచుండెడి దీను యూరోపియన్ కంపెనీ లుండెడిది

విశాలవర్ణము :- 1863 అక్టోబరులో ఉమ్మడించు కంపెనీవారు ఈ రేవును కాలకు తీసికొని భోజావారు పర్యాటకులతో చ్యాపారము పొందినారు 1865 లో ఛాన్సెలరీ నిర్మాణము అరిగినది 1887 లో పలాంక్ బంగ వద్దనుండి ఇంగ్లీషువారు ఆక్రమించినారు 1892 లో కాశ్యప నిర్ణయము అరిగినది పాలంబ ఎస్టేటును ఆక్రమించి అర్బుకనాటు కంపెనీని కాల తీర్చినారు. ఈ కంపెనీ, రిట్టెపంబలో ఛాన్సెలరీ నిర్మించినది ఇది 1897లో గోపే పంచుల ఛాన్సెలరీ మారినది ఏడాదికి 30 లక్షల పంచులు ఉత్పత్తి అయ్యెడిది,

కోరంగి :- ప్రాకారాలతో కోరంగి రేవు ప్రాముఖ్యము తగ్గిన తరువాత 1789 లో టూరింగ్ అను మదరాసు ప్రభుత్వపు టూగోళకాన్రెక్షన్లు కామ కోరంగి వచ్చి వచ్చును అక్కడికి ధైంది, దర్శి, దోర్నీమ, ఇంగ్లీషు నావలు వచ్చిది వనియు, దొంగలకావ నిధిశముగా ఉండెడిదియు వ్రాసినారు. 1759 లో మెట్టాచల్ అనే ఇంగ్లీషువ ద్రుడు కోరంగి రేవును మరల కట్టించినాడు 1877-78 లో 8,22,000 రూపాయల చ్యాపారము ఈ రేవునుండ అరిగినది.

కాళ్ళలేళ్ళ : దొకల మరమ్మను కొంతకాలము అరిగిన తరువాత 1808 లో ఇరెంజర్ రోజ్ అను ఇంగ్లీషు వర్తకుడు ఇక్కడ బ్రైవాక్ నిర్మించివారు అల్పాట్రావ అను దొకల ఇక్కడ కారుచేసారు.

ఇంజరం :- ఇది కాకినాడకు 15 మైళ్ళ దూరములో ఉన్నది 1708 లో తూర్పుఇండియాసంఘమువారు స్థాపించి నిర్మించివారు. 1722 లో ఈ స్థాపకరిలో ఇండియాలోకల్ల క్రేష్టమైన కాంగ్ గార్డ్ ఉత్పత్తి అయ్యెడిది దీని కెస్టర్ వోమిల్లర్ ప్రాపించాడు.

యాదాం - ఇక్కడ ప్రెంచివారు 1750 లో స్థాపకరిని నిర్మించిరి.

నిలవల్లి :- ప్రెంచివారు 1751 లో బట్టలమిల్లు స్థాపించివారు. 1854 లో ప్రెంచి ఇంజనీరు వియ్యట్టు మిల్లు పెట్టివారు దీనినుంచి స్థాపకరిగా ఇది కొన్నాళ్ళు పనిచేసెదది.

మాధవాణిపాలెం :- 1828 లో వరపాపురములో దర్శివారు ఇనుపకాట్టావా పెట్టుకొన్నారు. ఇక్కడ

1877 లో స్థాపకరిని నిర్మించివారు. పెద్దపెద్ద ఉదలు ఇక్కడ మరమ్మను అగుచుండెడిది.

బందరు :- 1811 లో తూర్పు ఇండియా సంఘము వారు స్థాపకరిని నిర్మించివారు. ఇక్కడినుండి మట్లలు ఎగుమతి అగుచుండెడిది. 1814 లో దర్శివారును, 1889 లో ప్రెంచివారును వ్యాపారమును ప్రారంభించి వారు

కృష్ణానదిపై 18 వ కళాబ్రము వాటినుండి "కొల్లి తురై" అను పేరుతో ఇక్కడ గొప్ప రేవుస్థలము ఉండెడిది. 18 విశేషాలనుండి వచ్చిన 500 నుండి వ వర్తకులు ఇక్కడ చేరివారిని ఒక కావనము చెప్పుచున్నది.

అంధ్రరాష్ట్రము - వాణిజ్యము - అంధ్ర రాష్ట్రము ప్రధానముగా వ్యాపకారిక లేకము అందువలన వ్యవసాయమువలన వచ్చు వంటల వివరాలనుబట్టి వ్యవసాయ ఉత్పత్తిని గ్రహించవచ్చుము మొత్తముమీద 250 కోట్ల రూపాయల వంట వీందుచున్నది.

వంట	నిర్మితము, వేల ఎకరములు	ఉత్పత్తి, లక్షల పిచ్చలు	మొత్తపు వంట విలువ, లక్షల రూపాయలు
ధాన్యము	42,84.00	28.00	81.84
గోధుమ		0.01	5
బోళ్ళు	25,78.00	5.20	11.87
వజ్రలు	8,94.00	2.00	4.45
కొన్న	5,27.00	0.10	2.9
రాగి	5,98.00	2.80	4.88
కొబ్బరి	1,22.00	1.80	2.48
వరిగలు	2,82.00	0.50	80
ఇతరములు	5,50.00	0.90	1.70
పెసగలు	1,05.00	0.20	74
పెసలు	2,58.00	0.80	1.79
కందులు	1,85.00	0.20	88
మినుములు	1,50.00	0.20	98
ఉంపలు	8,27.00	0.68	2.47
ఇతరములు	58.00	0.08	14
వేరుపెసగలు	22,85.00	9.60	50.88
కొబ్బరికాయలు	88.00		8.22

అంశము - వాణిజ్యము

పంఖ	విక్రయము, నేల ఎకరములు	ఉత్పత్తి, ఇతర విషయములు	మొత్తము వంటి, లక్షల రూపాయలు
మత్స్యములు	3,45.00	0.40	3.91
అమలము	1,84.00	0.10	89
పెత్తి	1,37.00	3.50	20,14
ప్రత్తి	5,88.00	0.70	2,72
కాఫీ	0.20		1
చిగ్గము	3,35.00	1.10	20,71
శమలములు	0.40		7
మిశ్రమములు	2,69.00	1.10	22,87
ఉత్పత్తి	29.00	1.20	1,38
అంగుళిమము	0.01		1
పంఖ	2,75.00		7,45
అరణ్యము			11,44
			<u>2,40,10</u>

ఈ రాష్ట్రములో 480 లక్షల ఎకరములలో 210 లక్షల ఎకరములందు ఏదో ఒక పైరు చేయబడిఉన్నది. అంధ్రరాష్ట్రములో వ్యవసాయపరివర్తన, పరివర్తన, అరణ్యపరివర్తన, ముత్యపరివర్తన విరివిగా ఉత్పత్తియైంది అది ఇంకను పరివర్తన దిశగా పరివర్తన అందుచేత పరివర్తనలో కూడ విస్తారము చేస్తున్నదనిగతంత అభివృద్ధి చేయ. అంధ్రరాష్ట్రములోని పారిశ్రామికాభివృద్ధి సుమారు 85 కోట్ల రూపాయల విలువగల వస్తువులను ఉత్పత్తి చేయగలిగినదని ఈ క్రింది వివరములు తెలుపుచున్నవి.

పంచరార విధములు	లక్షల రూపాయలు
పంచరార విధములు	29
చివరము	1,40
చివరము	11
చివరము	41
గుడ్డము	81
పారిశ్రామిక	5
ఇంజనీరింగు	1,28
గోధుమార పంచరార	2,57
లోహపు పంచరార	78
కాగితము - అట్టి	8

విద్యుత్తు మరలు	10,27
పంఖ	8
పంచరార	2,48
కోట్లు	1,98
మొత్తము	<u>11,66</u>
	24,78

పైద ఉదహరించిన విద్యుత్తు మరలు కాగితములను పరివర్తన చేయుట మొదలైనవి ఉత్పత్తి చేయబడుచున్నది. 85 కోట్ల రూపాయల విలువగల వస్తువులను ఉత్పత్తి చేయగలిగినదని ఈ క్రింది వివరములు తెలుపుచున్నవి.

లక్షల రూపాయలు	
అంధ్రరాష్ట్రము	0.20
కాగితము	8.00
ఉత్పత్తి	1.20
ఇనుము పైరా	1.00
మొత్తము	<u>4.20</u>

మొదల	172-60
దీర్ఘము	0 27
వల	0.16
ఇతర వివరాలు	11-27
	<hr/>
	200-00
	<hr/>

వ్యాపారము: రాష్ట్రములో అరుగు వ్యాపారము సుమారు 225 కోట్ల రూపాయల విలువగలవలయు, రాష్ట్రము లయకు అరుగు వ్యాపారము 129 కోట్ల రూపాయల విలువగలవలయు తెక్క చేసినారు, ఇందులో 69 కోట్ల రూపాయల విలువగల వస్తువులు దిగుమతిలో ఉన్నవి. రాష్ట్ర రాష్ట్రీకర వ్యాపారమును గురించి పరిశ్రమ తెక్కలు లేవు. కానీ ఉత్పాదకంగా అంధ్ర రాష్ట్రము ఇతర రాష్ట్రాలతో చేయు ఎగుమతి దిగుమతులను ఈ క్రిందివిధముగా చూపవచ్చును

వినియోగము	విలువ రూ.
వస్తువులు	81,900
గొట్టెలు, మేకల (సంఖ్య)	1,02,088
ఇతర వస్తువులు (సంఖ్య)	87,38,600
ఎముకలు	1,24,611
తోక్కు (పచ్చిది)	12,42,486
మేకతోక్కు (పచ్చిది)	12,48,800
తోక్కు - ఉపనివర్తి	89,178
వియ్యము	85,58,185
ఇతర రకాలు	6,75,820
పట్టులు	57,70,872
వస్తువులు	27,81,408
మామెలు, మామెగింజలు	8,40,87,924
పిమెంటు	18,85,182
జవవార	1,18,58,855
గోమెంచి - గుడ్డ	1,48,85,282
మాంగనీసు	50,88,100
ఉప్పు	18,59,559
తెల్లము	1,02,91,827
వంచరార	18,55,978

అంధ్రుల - వాణిజ్యము

చాగాకు	2,47,04,180
పెయ్యి	84,07,199
మేకు, కలవ	1,82,88,464
రంగులు, వస్త్రాలు	78,880
వస్తువు (ఎండివది)	8,45,52,444
వార	5,08,282
లక్క	27,440

27,59,97,911

వినియోగము	విలువ రూ.
పిమెంటు	9,17,887
చాగా	85,42,786
ఇసుము, ఉప్పు	2,77,88,408
లక్క	1,42,400
మాంగనీసు	2,46,72,285
కిరసవాయిలు	86,25,878
మేకు, కలవ	4,78,88,094
కాఫీ	46,86,128
టీ	86,70,860
ప్రత్తి - మామెలు	1,26,78,180
గుడ్డలు	2,89,14,048
వార	4,08,899
ఇసుము	88,19,280
పూలు	7,05,078
గోమెచ్చ	78,87,040
వస్తువు (ఎండివది)	1,10,76,216
పెయ్యి	1,09,100
పట్టులు	44,24,584
వస్తువినియోగములు	4,12,09,780
ఇతరములు	15,55,940
గడ్డి	1,16,85,488
మామెలు, మామెగింజలు	85,80,090
వంచరార	1,77,27,022
	<hr/>
	27,59,88,874

ఆంధ్రేశహన పరిశోధక మండలి

దీనినిల్ల పార్శ్వమునాభివృద్ధి తొరకవద్ద రాష్ట్రాల్లో దిగుమతులు ఎక్కువగా ఉండును. ఒక్క మదరాసు రాష్ట్రముమీదయే ఆంధ్రరాష్ట్రము పాతీవా పరిశోధన రూపాయల వస్తువులను అదనముగా దిగుమతి చేసికొనుచున్నది.

విశేష వ్యాపారము :- ఆంధ్ర రాష్ట్రముయొక్క విశేష వ్యాపారము ముఖ్యముగా విశాఖపట్టణము, కాకినాడ, మదరాసు రేవులవ్యాసా అరుగుచున్నది.

విశాఖపట్టణము :- ఇక్కడినుండి 20 కోట్ల రూపాయల వరుసు ఎగుమతి అగుచున్నది. మంగనీసు, పొగాకు మిరపకాయలు, పేరుపెడగనూరి, ఇసుమరాయి, తెల్లము, తోళ్ళు, కాయలు, అముదము, పిరిటియ, పిపెంటురాయి, కొమ్ములు, ఎముకలు, పసుపు, దీనిదీని చెక్క, తివాచీలు, గ్రూనైట్ మొదలైనవి ఉన్నవి.

కాకినాడ :- ఇక్కడినుండి మూడుకోట్ల రూపాయల విలువగల వస్తువుల ఎగుమతి ఉన్నది పొగాకు, శీతపవ్వు, కాటకార, మాచెలు, తోళ్ళు, తోళ్ళు కుత్రవరకెడు దినుసులు, ప్రత్తి, వసుపు మొదలైనవి ఇందు కలవు.

మదరాసు :- ఈ రేవుగుండ మొత్తము 50 కోట్ల రూపాయల విలువగల వస్తువులు ఎగుమతులుగా వెళ్ళుచున్నవి. అందులో ఆంధ్ర రాష్ట్రానికి పంపింపబడిన వస్తువుల విలువలు : మైదాను, 188 లక్షలు, మాచెలు, గింజలు రు. 598 లక్షలు, పొగాకు రు. 298 లక్షలు, మంగనీసు రాయి రూ. 61 లక్షలు ; చందనము, మాచె రూ. 20 లక్షలు, ఇసుమరాయి రూ. 20 లక్షలు, మైలైట్, ప్రియైట్ రూ. 6 లక్షలు. మొత్తము 12 కోట్ల 29 లక్షల రూపాయల వస్తువులుగా ఎగుమతియగుచున్నది. ఆంధ్ర రేకము మొత్తము ఎగుమతులు 40 కోట్ల రూపాయలవి అంతరవా వేయబడినది. ఎగుమతులు ఎక్కువ కాకముందు మైలైట్ కింగ్డం, అమెరికా, జపాను, బర్మీషి, మదా మొదలైన రేకాణుల వెళ్ళుచున్నవి.

దిగుమతులు : పళ్ళులు, క్రొవ్వుల కత్తులు, తొగ్గు, మైళ్ళు, ఇల్లారము, ముదులు, దివ్యపుక్కిరామాను, ఇనుప పామాను, మాచె, క్రెడ్లీలు, మాటాయు మాచెలు, యంత్ర పాముగ్రి, తోహాణు, మోటార్లు, రాపాయువికపు మాచెలు, రంగులు, వాన్నిము, గుడ్డలు, మాలు మొదలైనవి ఎక్కువ.

తనవి ఎక్కువ ఉన్నవి. విశాఖపట్టణము, కాకినాడ రేవులలో దిగుమతి అగుచున్నవి. విశాఖపట్టణములో ముఖ్యముగా యంత్రపాముగ్రి, కింగ్డిగింజలు దిగుమతి అగుచున్నవి కాకినాడలో కింగ్డిగింజలే ముఖ్యమైన దిగుమతి మిగతావి మదరాసు రేవువలే వస్తుచున్నవి. రేవు పట్టుకాల అభివృద్ధికి కూడ ఆంధ్రరాష్ట్రము ఎంతో పాటు పడవలసి యున్నది.

ఆంధ్రరాష్ట్రపు వ్యాపారము ఈ క్రింది విధముగా అరుగుచున్నది.

	ఎగుమతులు లక్షల రూ.	దిగుమతులు లక్షల రూ.
మైలుమార్గం గుండా	27,59	27,52
మదరాసు రేవు	22,00	85,00
ఆంధ్ర రేవులు	18,00	
	67,59	62,52

మైల మార్గక నమవెరించి ఆంధ్రరాష్ట్రము 5,07 లక్షల రూపాయల అదనముగా వ్యాపారములు కలిగిఉన్నవి మదరాసు రాష్ట్రపు వ్యాపారము కూడ తెక్క. చూచి కొనిన మొత్తము మీద 10 కోట్ల రూపాయలు కరుగు ఉండునది అంతరవా వేయవచ్చును ఆంధ్రరాష్ట్రములో కొన్ని పరిశ్రమలు స్థాపించినవే తప్ప ఈ పరిస్థితి చక్క అవుటకు అవకాశములేదు.

డి. వి. కె.

ఆంధ్రేశహన పరిశోధక మండలి :- "ఆంధ్రేశ హన పరిశోధక మండలి" అనునది రాజమహేంద్రవరములో స్థాపితమయిన చరిత్ర పరిశోధక సంస్థ. ఆంధ్ర రేకములో చరిత్ర విజ్ఞానాభివృద్ధికి, ముఖ్యముగా ఆంధ్ర చరిత్రక మూలశోధనమునకు కృషిచేయు సంస్థలు లేవని చెప్పి, అందుచే, క్రితమేలు-చరిత్ర చతురముల విలువల వికళిరకరావు, ఇంజనీర్ విలువల వికారాయణరావు, శ్రీ మల్లంపల్లి సోమశేఖరగృహ శ్రీ వాచరాజు వేంకట కృష్ణారావుగారు నమూనోయముచేసి "ఆంధ్రేశహన పరిశోధకమండలి" సంస్థాపనమునకు ఉద్ద్యమించిరి. 56 వార్షియ పరిశోధకముగా ఈ సంస్థ రాజమహేంద్రవరములో

అంధ్రేశికవంశ చరిత్రక మండలి

1982 నెలలోని నెలలో పొందినదయ్యెను. 1980 సంవత్సరము 21 చట్టము ప్రకారము ఇది వయోధుల అందరినీ.

మండలి ఉద్దేశములు: (1) కామ, శిలాశాసనములు, చాళియులు, పురావస్తుసామగ్రి (ఇటుకలు, బొమ్మలు, పూసలు మొదలగునవి) కాళవృక్ష గ్రంథములు సంపాదించుట, (2) ఈ చరిత్ర సామగ్రిని పరిశోధించి, పండిత పక్షయందు వారి విషయము చర్చించుట, (3) చారిత్రక కోశ్యవస్తువులను అయిపుట, (4) చారిత్రక వస్తువైద్యకములను పర్యవేక్షించుట, (5) అంగమున క్రైమానిక పత్రికను ప్రకటించుట, (6) అంధ్ర రాజవంశముల చరిత్రకము ప్రకటించుట, (7) ఉచిత పక్షకాలయమును, పుస్తక భాండాగారమును నెలకొల్పుట

మండలి కార్యకలాపములు 1984 మండి సక్రమముగా, మునుపటి అయిగూడును. శ్రీ రాళ్ళుండి మత్తా రావుగారు కార్యకర్తగా మండి మండలి యుద్ధేక సావల్యమును అధికారము పరిచిరి. శ్రీ నాగవతి కామేశ్వరరావు, శ్రీ రాజా కాంత్రినం ద్రివాస అగర్వాళరావు, శ్రీ డా రిలుమారి వారాయణరావు, శ్రీ శావరాజు వెంకట కృష్ణారావుగారు భవనసాయము చేసిరి. చారిత్రక వస్తుసామగ్రిని ఇచ్చిరి ఇతర విధముల అనిమానించి తోడ్చిరి. విజయనగరానికి వ శ్రీ విజయరామ గుప్తావతిరాజుగారు మండలి భవనవిజ్ఞానమునై పరమూరు చేరి దూరాయల విరాళము పొందగిరి. ఇట్లే నెక్కు మండి వరాహుల సహాయమున గౌరవీకరమున మండలి స్వంతభవనము నిర్మించునయ్యెను.

మండలి కార్యకలాపములలో సంఘమునకు కీర్తిని, భవనము, ప్రకారంకార్యమును తెచ్చిపెట్టినది అంగమున ప్రకటికమగుచున్న క్రైమానికపత్రిక. ఈ పత్రికాప్రచురణ కార్య విభాగమున కిది పంపిణీ ప్రకటించబడినది. వివిధ పరిశ్రమకై నెక్కు పత్రికలు, గ్రంథములు, మండలి వస్తువులను, వివిధవల విరాళకాలయమును, గ్రంథ భాంధారమును పరిరక్షించుచు, ప్రయోజనకార్యముగ ఉపయోగించుచున్నది.

ప్రస్తుతము మండలికి 140 వ్యక్తి వస్తులును, 80 సంఖ్య పంచారాలును, 80 పరిశ్రమ పంఖలు గలవు.

శీంధ్ర, అంధ్రప్రభుత్వములు మండలి సేవను గురించి భవనసాయము చేసినది గ్రంథ భాంధారమున,

1 చరిత్ర, కాలవస్తువులములు	8000
2. మానవత్రికలు	1000
3. కామ్రపు రేఖలు	24
4. బంగారు, వెండి, లాగి, నీవము వాచి ములు అన్ని అంధ్ర రాజవంశములకు సంబంధించినవి	800
5 కామ్రకాసములు	4
6 శిలాశాసనములు	40
7 అమూల్యము, అపూర్వములు అయిన ప్రాక ప్రతులు	88
8. కాళవృక్ష గ్రంథ ప్రతులు	1000

కలపు చారిత్రకకోశ్యవస్తువులు, అయింకొక్కవస్తువులను అయింది వది రామకృష్ణ (1982), కళింగ (1927), కాళియ (1982), రెడ్డి (1987), విజయనగర (1946), నేగి (1947) రాజ్యములనుగూర్చి అయిరాజ్యముల ప్రధాన నగరములందు మహాకోశ్యవస్తువులు అయివలెనవి ఉత్సవ దినములలో పరిశోధక విషయధర్మలు, ప్రసంగములు, చారిత్రక వస్తువైద్యకములు అయివలెనవి. అంతియేగాక మండలి దళాల్లి అయింకొక్కవస్తువు, రంజితవస్తువు ఘనముగ అయివలెనవి పురాతన పరిశోధనయందు ప్రాకం శమలయిన శ్రీ అయింకొ రామయ్యపంతులుగారి అతి సంధన అయింకొక్కవస్తువునుగూర్చి అయివలెనవి. ఈ వస్తువుల వస్తువుల చరిత్ర పక్షకాసమున, చరిత్ర విజ్ఞానప్రసారమున కును దోహదమొనర్చి, మండలి కార్యక్రమమునకు శోక తెచ్చినది. ఈ యుద్ధకముల వ్యాపకార్యము అమూల్యము నై ప్రత్యేక పండితుల పర్యవేక్షణముగ ప్రకటికము లయినవి. ఈ పండితులయందు, అయిరాజ్యముల కును, విషయములను సంబంధించిన వ్యాసములు, కావనములు మున్నగునవి కలవు

మండలి యుద్ధకములు చాలవరకు శోధనాగివలెనవియై చెప్పువలయును. ఇప్పుడు మండలివారు మూడు పంపుట ములలో అంధ్రలోక చరిత్రను రచించుటకు సంకల్పించి వారు, వస్తువైద్యకకాల కోశ భవనమును, పత్రికావకన

అండ్రోద్రమము

రాం కొక భవమును నిర్మించదలచి యున్నాడు. ఈ అభయములు చెబువేర్చుటకు తన ప్రోత్సాహము లభించునని మండలిరాజునియచున్నాడు

రా. మ

అండ్రోద్రమము (తెలంగాణములో) :- తెలమూర్తి పాతీక సంవత్సరము అనౌపాచి నరిపాచి ఫలితముగ హైదరాబాదు రాష్ట్రములో అంధ్రులు తొరకాంధ్రులైనారు అతనికి అరస్తి, పానీకాచి అతరాశ్వాసము కాచించుచున్నతలిగిరి ఉద్ధాశాప రాజాశాప, యగ్గులయ్యగళ ప్రాశమికదశమంది విశ్వవిద్యాలయ దశవరకు తొరకాశాపబాదా అయినందున అంధ్రశాపకు కొన్ని కళాశాల అశ్వాశాపము ప్రాప్తించింది. ఈశాపమున అంధ్రులు అన్ని రంగములందు వెనుకబడినారు, నరిపాచి రాంకమున అతనికి తనకన్న పుత్రము లభించలేదు వరరా, వరకులము మొదలై పాంపికదురాచారములు ప్రబలియించెను. తెలుగులై పుత్ర వస్తులకాగముతో ప్రంగి దరిత్రైత పాదాశ్రింధ పరిగిరియేను చదువుకొన్న వారివంతు మాత్రీ మూడింటివరకు దిగకాచెను తెలంగాణమున పాకాంబు, కళాంబు రాజాశ్రింగిగా నుండి ఇట్టి పరిస్థితిలో ప్రారంభమైంది అండ్రోద్రమము.

హైదరాబాదు నగరమున 1-9-1901 వ సంవత్సరమున స్వర్గీయ శ్రీ కొమర్రాజు వేంకటకృష్ణరావు ప్రోత్సాహముతో శ్రీకృష్ణచేతరాయాంధ్రశాపా విలయము స్థాపితమైనది. ఈ ప్రయత్నమున అప్పలరావు గారి సహాయముగా నిండి పనిచేసినవారు శ్రీ మువగాం రాజాగారును, స్వర్గీయ శ్రీ రాదియెట్టు రంగారావు గారును. కృష్ణచేతరాయాంధ్రశాపా విలయమును తెలంగాణమండలికాగ నకలాంధ్రమందును మొట్టమొదటి గ్రంథాలయముగా చేర్పించవచ్చును. తెలంగాణమున పామకాండ మొదలై న చక్రవారీ 1901 నుండి 1910 వరకు మరికొన్ని గ్రంథాలయములు అప్పలరావు గారు సహాయచేత స్థాపితమైనది. ఈశాపముననే విశ్వానరంధ్రకా గ్రంథమండలి కూడ హైదరాబాదులో స్థాపితమైనది. దీక్షాన రంధ్రకా గ్రంథమండలిని అంధ్ర తెలంగాణ మధ్యవర్తిమైన పాంధ్యతీకలందరముగా ఏర్పాటుగాచి

దిన అప్పలరావుగారి విశాఖాంధ్ర ఉద్ధమము కూడ పునాదులు చేసిరి చెప్పవచ్చును. హైదరాబాదులో అండ్రోద్రమము తీవ్రముగా ఈ కళాక్షి ప్రారంభమున వైఖారికోద్రమముగా ప్రారంభమయి క్రమక్రమముగ రాజకీయోద్ధమమున పరిణమించింది. అచాకు గ్రంథాలయోద్ధమముచాగ తెలంగాణము ప్రజోపించిన చారిత్రా లీ. శే. అదితాది సోమకాళరావు, లీ. శే. మైలవరపు వరహంపాశాస్త్రి గారలను ప్రత్యేకముగ స్మరించవలసి యున్నది. శేషాదిగమం కవుల "విశాఖాశ్రి" ప్రకారం అను అంధకాద్రమము కూడ ప్రత్యేకముగ సేర్పించవలసియున్నది

ఇరువది సంవత్సరాల గ్రంథాలయోద్ధమము తెలంగాణమును కొంత చేర్చుకొనింది ఇట్టి సంవత్సరములో 1921 వ సంవత్సరమున హైదరాబాదు నగరమున నుప్రదీర్త మహారాష్ట్రీ విద్యాలయమైన ధోంకు శేకనాశ్రి పండితుని అధ్యక్షతన జరిగిన సంఘ సంస్కరణ సభలో అప్పలరావు హైదరాబాదులో వ్యాయాపదులుగా నుండిన అంబెల్లి వేంకటరామారావుగారు తమ ఉపవ్యాసమును తెలుగులో ప్రారంభించగా మహారాష్ట్రీవర్తకులు చప్పట్లతో సోకన గాచించిన సంఘటనయు చరిత్రవర్తకులు మునకు కారణభూతమైనది ఈ సంఘటనమును అచనూనముగ శాచించిన అంధ్రులు అచాచి రాక్షి లీ. శే. శ్రీమూల రంగారావు, హైకోర్టు పతిగాని ఇంటిలో సమావేశమై అంధ్రజనసంఘమును స్థాపించిరి. ఇది అండ్రోద్రమ చరిత్రలో మహా త్తరమైన సంఘటనయు అంధ్రజనసంఘము స్థాపన గాచించిన సమావేశమున శ్రీ బాద్లం రావు కృష్ణారావు పంతులుగారు, మోపాటి హనుమంతరావు పంతులుగారు, అచిరాక వీరభద్రరావుగారు మొదలైన వైద్యులు పాల్గొనియుండిరి ఈ అంధ్రజన సంఘము తక్షణమే తనపనిని ప్రారంభించి, మాదుగురు వర్తకులను తీర్చింది 4-4-1922 వారు తెలంగాణ బాయటలై న శ్రీ కొండా వేంకటరంగారెడ్డిగారి అధ్యక్షతన సమావేశమును ఏర్పాటుకాచింది చివ్వినియూనాశి నామోచింది కాద్యులిరావుసోకనమును ఎన్నుకొనుట జరిగింది. అచాచి కాద్యులిరావుసోకన వర్తమునకు లీ. శే. వాల్మీకి రాజగోపాల రెడ్డిగారు అధ్యక్షులుగను, అంధ్రవిశాఖాచి

(ఇప్పుడు రెడ్డుటూటూ) మాదపాటి హనుమంతరావు పంతులుగారు కార్యకర్తగను పిమ్మటోపలించిరి.

ఆంధ్రజన సంఘముయొక్క ఆదర్శములు..

1 ఈ సంఘమునకు విశాం రాష్ట్రాగ్రంథన సంఘముని పేరు

2, విశాం రాష్ట్రమునందలి ఆంధ్రులయందు పరమృత సామూహిని కలిగించి, వారి అభివృద్ధిని ప్రయత్నించుట ఈ సంఘముయొక్క ఉద్దేశము.

3, ఈ రాజ్యములోని ఆంధ్రులకొరకు సంఘములను సంఘము స్థాపించుట, ఉన్న వారికి సహాయము చేయుట, ఉపకారప సఖ్యము పరమావేశకరచుట మున్నగు కార్యముల వలన పై ఉద్దేశములు పెరగవచ్చును.

4, ఈ రాజ్యములోని ప్రతి ఆంధ్రవృత్తియు, పడు తెలిమిది పశ్చిమంబున మించిన పయిప్పు కలిగి, నడువను, ప్రాయము చేర్చినచో ఈ సంఘమున పరా సదుడు కావచ్చును

ఈ ఆంధ్రజన శీఘ్రసంఘము స్థాపితమైన పంచవర్షమునకు అనగా 1928వ పంచవర్షమునకు ఒక ఉపనియమా పో నిర్ణయము చేయబడి అందులో తల్లాలలోను, శీఘ్రము పంచును ఆంధ్రజనసంఘము పెరగవచ్చునని విధులు ఈ నిర్ణయముగా నిర్ణయించబడినది

(అ) గ్రంథాలయములను స్థాపించుట, పతన మందిరములను పాఠశాలలను స్థాపించుట.

(ఆ) విద్యార్థులను సహాయముచేసి ప్రోత్సహించుట.

(ఇ) విద్యార్థులను సామాజిక నమస్కరణగూర్చి ప్రత్యేకము వారిని తీర్చిదిద్దుటచేయుట, పాఠశాల స్థాపనను గూర్చిననమస్కరణను చేర్చుట, ప్రభుత్వ కార్యక్రమమును నిర్వహించుట ప్రభుత్వములకు గవర్నమెంటును మధిరలోను, మార్కెట్లోను ఈ శీఘ్రసంఘ సమావేశాలలో పాలు రెండు గ్రంథాలయ పతనములకు అంగీకరించి, వారితో గ్రంథాలయములను గూర్చి తనసంఘము ప్రత్యేక క్రమము పనించి ఒక ఆంధ్ర పరిశోధక సంఘమును ఏర్పాటుచేసి, ఇదియే ఇప్పుడు "అభ్యుదయ పరిశోధక మండలి" ఈ మండలివారు, విశేషించి మండలియొక్క, కార్యకర్త శ్రీ శ్రీ అచారా నిరర్థకతగూర్చిగా తెలంగాణమందలి

ఈ ఆదర్శములను, సాధనములను గమనించినపుడు ఈ సంఘ విశాం రాష్ట్రావాసులైన శ్రీ పురుషులకు మాత్రమే పరిమితమైయున్న పురుషులనున్నది తరువాత వగర ఆంధ్రజనసంఘ కార్యక్రమ పర్యటన, ప్రచార, ప్రచార ఫలితముగ తల్లాలలో ఆంధ్రజనసంఘములు స్థాపితమైనవి. ఈవిధముగ స్థాపితమైన (1) ప్రభుత్వరాజు, (2) నికింద్రాజు, (3) పరగల్లు, (4) ఇమ్మము, (5) పాపారాజు ప్రతినిధులు హనుమంతరావు 1.4.1928 వాడు పరమావేశమై ఆంధ్రజన శీఘ్రసంఘ నియమావళి సంగీకరించి ఈ విధముగ నిర్వహించిన శీఘ్ర సంఘముయొక్క మొదటి పరమావేశము 27.7.1928 వాడు ప్రభుత్వరాజులో అంగీకరించిన శీఘ్ర సంఘములు చేయవలసిన కార్యములను నిర్ణయించినది. ఈ కార్యములను పరిశీలించినపుడు ఆంధ్రజన సంఘముల కార్యక్రమము విద్యా, ప్రాథమిక, పర్యటన, వ్యాపార ముది పనులపై మాత్రమే పరిమితమైయుండి రాజీయాలకు దూరముగా మండిట్లు మృత్యుము కాగలదు తరువాత శీఘ్రసంఘ సమావేశాలు పల్లెగొండ, మధిర, మార్కెట్లోను, తోగిలీ, రేవరగొండ, ఇమ్మము, నిరీళ్ళ అనుకోలు మొత్తము ఎరిమిది సమావేశాలు అంగీకరించి ఈ కాలమున ఆంధ్రజన శీఘ్ర సంఘముయొక్క కార్యక్రమమును పరిశీలించినపుడు విద్యార్థులను ప్రోత్సహించుట, గ్రంథాలయములను స్థాపించుట, గ్రంథాలయ పతనములను, పర్యటనములను స్థాపించుట, పర్యటనములను గూర్చిన ఇప్పుడు ప్రకటించుట, తెల్లరాతి మొదలగు సామాజిక నమస్కరణగూర్చి ప్రత్యేకము వారిని తీర్చిదిద్దుటచేయుట, పాఠశాల స్థాపనను గూర్చిననమస్కరణను చేర్చుట, ప్రభుత్వ కార్యక్రమమును నిర్వహించుట ప్రభుత్వములకు గవర్నమెంటును మధిరలోను, మార్కెట్లోను ఈ శీఘ్రసంఘ సమావేశాలలో పాలు రెండు గ్రంథాలయ పతనములకు అంగీకరించి, వారితో గ్రంథాలయములను గూర్చి తనసంఘము ప్రత్యేక క్రమము పనించి ఒక ఆంధ్ర పరిశోధక సంఘమును ఏర్పాటుచేసి, ఇదియే ఇప్పుడు "అభ్యుదయ పరిశోధక మండలి" ఈ మండలివారు, విశేషించి మండలియొక్క, కార్యకర్త శ్రీ శ్రీ అచారా నిరర్థకతగూర్చిగా తెలంగాణమందలి

పది మహిళావ్యవస్థాపకురాలు అధికవది. ఈ మహిళలు అయిదు కొడుకులు ప్రభుత్వమువారి అనుమతి కింద కొలుకులై కనీ రోజు ప్రయత్నాలు అచివ వరకు వారు కష్టించుచున్నది. అంధ్రోద్యమము పశ్చిమయిన ప్రాంత ఉద్యమముగ అభివృద్ధి చెంది, మహారాష్ట్ర, కర్ణాటక ఉద్యమాలకు మార్గదర్శకమై 1948 తరువాత స్టేట్ కాంగ్రెస్ ఉద్యమములో లీనమైంది.

అంధ్రోద్యమము యొక్క క్రమక్రమపూర్వ ప్రభుత్వము వలె అనుమానాలు అధికము కావించబడ్డాయి. ఈ ఉద్యమము యొక్క పరిణామము అంధ్ర తెలంగాణాల పీఠికలకు ముగి రూపొందగలిగేవారు యిది 1948 వ సంవత్సరము లోనే హైదరాబాదు ప్రభుత్వమువలె అనుమానము కలిగి వట్లు అప్పటి వరకు పెట్టకపోతే అత్యంతవ్యంగ్యంగాను ప్రపంచ వశమున వాగ్దాన అంధ్రమహావశ అధ్యక్షులైన మహావశ పాపములకారావు గారి తెలిపినట్లు అంధ్రోద్యమ చరిత్రలో గ్రంథస్థము కావించబడినది. (91 వ పేజీ "తెలంగాణ అంధ్రోద్యమము" రెండవ భాగము) అలాగే ప్రభుత్వము యొక్క అనుమానము తుదకు ఈ వారు పశ్చిమదేశము చాటుకు గమనించగలిగిన విశేషము.

మొట్టమొదటి అయిదు అంధ్రమహావశాలు రాజీయాలలో లీనమై. అంధ్రమహావశాల వమో వేళాలో కాంగ్రెసు ప్రదర్శనాలు, కాటక ప్రదర్శనాలు, ప్రజా రాజ్యకమగు పర్యవశము మొదలగు పాంప్టుతీకార్యకలాపములు ప్రత్యేక స్థానము వహించుచున్నాయి. ఇట్టి పరిస్థితులలో 1947 వ సంవత్సరమున విశాఖా వారులో అరెస్టు అంధ్ర మహావశాల వమో వేళమునకు వారి క్రాంత్యకమగు రాజీయ ప్రాధాన్యము కలదు ఇందులో వారణాసుల రెండు, (1) అంధ్రమహావశాల తెలుగు మార్కెట్కావనివారులూ పోల్కనుకు అరుగు చుండును, ఇప్పటివరకు "మహావశా" కార్యక్రమము, చర్యలు, కవిత అంధ్రకావ్యములే అరుగవలెనని యిది మును ఒకటియందు. వారి విశాఖావారు వశలో కొందరు ఉద్ధాహారం మాట్లాడుకు, దానిని కొందరు అత్యంతములు తెలుగుకు, ఈ అత్యంతములు తెలుగు వారములు అగి అంధ్రప్రాంతమున నివసించువారందరు వారి మార్కెట్కావ యేమయినప్పటికీ అంధ్రులేయవారు,

అంధ్రకావ మార్కెట్కావారు వశానీరకనుండి ఇతర కావలతో మార్కెట్కావనయ్యవనియు అధివసాధ్యక ప్రతి నిధులు విస్తరించినది. మొదటివందయు అంధ్రోద్యమ పార్టీ పీఠ, మత, వర్గవివక్షలములకు అతీతముగా అరుగుచుండును అందునకే మహారాష్ట్రలు, కర్ణాటకలు, ముస్లింలు ఈ వశలో పాల్గొని ప్రసంగించు అరుగుచుండును. కావున కావని యియ్యై వట్టురల వహించుకు వమోవమును, రాజీయాల కాటకం చెను. కుల, మత, వర్గ, కావని వివక్షలములకు పాటించక విశాఖరాష్ట్రాంధ్ర ప్రాంతమున నివసించు వారందరి యొక్క అభివృద్ధి పాపవశము యను అంధ్రోద్యమము యొక్క విశాఖ దృక్పథమును అవం దిగముగా వృద్ధిచేయుచు యీ వందర్శమున అరెస్టుతీకవ్యునికముగ (92) మరవరం ప్రకావర్యేగారి వాయకవ్య వశమున అవంత్వపురైన కార్యకర్తలు "అభివృద్ధి వశము" వశకావని వ్యవసారి వారి వశము చురుగా పరిచేపట్లు అగవశము. క్రమక్రమముగ అంధ్ర మహావశాల రాజీయములు ప్రాధాన్యము వహించి, కావకు ప్రాధాన్యము కర్ణాటకల కావనిమావకు కొంత మనస్తావము, వివృత కావనినది. తరువాత మొట్టమొత్తము అంధ్ర కావనివృద్ధి ప్రత్యేకవశ్య కావని వమో కావము అరుగించి, పార్టీచేరింది, అవెది 1948 లో హైదరాబాదు వగరమున అంధ్ర మహావశాల వందర్శమున అంధ్ర పారవశ్య వందర్శముల అభివృద్ధి పారకముగ అంధ్ర పారవశ్య వందర్శ పూవ అరెస్టుతీక ప్రత్యేకవశ్య అంధ్రపారవశ్య వందర్శము యొక్క అయోల మీద విశ్వాస చంద్రికా గ్రంథములదియొక్కయు అంధ్ర అవసాధము యొక్కయు ప్రకావము వృద్ధిముగా కవ్యుడు యన్నదవి యీ వందర్శమున గమనించవలెన వశ్యము (93) ఈ కారణము మొదటిరావీశు ముఖ్యమైనది అంధ్ర మహావశ కార్యకర్తలలో పెట్టుచుంది కాంగ్రెసు కావాల, కావని కావాల కలిగియుండి కావ మొట్ట మొదటిపాటి అంధ్రమహావశా వేదికనుండి ఈ విశాఖా వారు వమోవేళములోనే కార్యకాయక ప్రభుత్వము విశాఖరాష్ట్రాంధ్రం అదర్శమని అధ్యము నిచ్చి తీర్మానము అమోదించబడినది. ఈ దిగమున అంధ్రోద్యమానికి

ఆంధ్రోద్యమము (తెలంగాణములో)

రాజీయంతో సంబంధము లేదను నరిష్టితీ తొలగిపోయినది క్రమక్రమముగ కార్యకర్తలయొక్క ప్రభుత్వస్వభావము ఆంధ్రమహాసభ ఉద్దేశమనునది స్థిరపడిపోయినది. ఆంధ్ర మహాసభలో మిగతా కార్యకర్తల పలుకుబడి తగ్గిపోగినది. ఈ సమావేశము తరువాత కార్యకర్తలయొక్క ప్రభుత్వ స్వభావకారకు ఆవృత్తి స్థాయి కాంగ్రెసు పత్యాగ్రహము నడిపినది. ఈ పత్యాగ్రహముతో ఆంధ్రమహాసభకు ప్రత్యేక సంబంధము లేకపోయినప్పటికిని ఆంధ్రమహాసభ కార్యకర్తలు వ్యక్తిగతముగ ఈ పత్యాగ్రహములో పాల్గొనిరి. ఆవృత్తి ఆంధ్ర కార్యకర్తలయొక్క ప్రముఖులుగా మండిన శ్రీ రాధి వారాయణరెడ్డి, శ్రీ మందుముల రామచంద్రరావు, శ్రీ మహాబాపురము శేకవరాపుగార్లు పత్యాగ్రహము వారిని పై యింటిలో యిరి. తరువాత 1940 లో జరిగిన మల్కాపురం ఆంధ్రమహాసభకుడ రాజీయముగా ముఖ్యమైనది. ఆవృత్తి వైదరావారు ప్రభుత్వము ప్రతేక పెట్టిన రాజ్యాంగ వంస్థకరములను వివాదీనించినచే నను శిర్యానము ఈ మహాసభలో జరిపారులై న శ్రీ రాధి వారాయణరెడ్డిగారు ప్రతేక పెట్టినది. దీనిని మిగతాదులైన శ్రీ మందుముల వరంగరావు, శ్రీ మాధవరావు సాను మంతరావు, శ్రీ కొండా వేంకట రంగారెడ్డిగార్లు ప్రతిఘటించిరి అయినప్పటికి శిర్యానము పెట్టినది. ఈ సందర్భమున "ఏదన ఆంధ్రమహాసభ వాటికి యువశాలకత్వము జలపడినది" అని ఆంధ్రోద్యమ చరిత్రకారులు గ్రంథస్థము వారినియున్నాడు (తెలంగాణ ఆంధ్రోద్యమము సందేశకాగమ పుట 142)

1942 లో జరిగిన సమీపమున ధర్మవరము గ్రామ మందు జరిగిన ఆంధ్ర మహాసభకుడ రాజీయముగ కాల ముఖ్యమైనది ఇందులో శ్రీ రాధి వారాయణరెడ్డిగారు ప్రతేక అధ్యక్షులయిరి ప్రేరేపితులై ముందుకు వచ్చినది "ఆంధ్రోద్యమ చరిత్ర" కారులు వ్రాసిన యున్నాడు క్రమక్రమముగ ఆంధ్ర మహాసభలో శ్రీ వారాయణరెడ్డిగారోక సూతన వ్యవస్థను కార్యకత్వము వహించిరి. తత్ఫలితముగా తరువాత జరిగిన సభలలో రాజీయ పక్షమియు, కమ్యూనిస్టు పక్షమియు రెండు ప్రముఖమైన వర్గాలు ఏర్పడినవి. భువనగిరిలో జరిగిన పదునోకొండవ ఆంధ్రమహాసభలో రాధి వారాయణరెడ్డిగారి పక్షము ప్రాబల్యము వహించినది. మిగతా వారులు ఇందు పాల్గొనలేదు. భువనగిరి మహాసభ తరువాత ఆంధ్ర మహాసభ రెండు మహాసభల చరిత్రగా చితిపోయినది. జరిగిన రాజీయంతో ఆంధ్ర మహాసభ, భువనగిరి మహాసభలు వివాదీనించిన మదికొండలో శ్రీ మందుముల వరంగరావుగారి ఆధ్యక్షతన వంజెందన మహాసభ వారినిరి. ఈ మహాసభకు శ్రీ కొండా వేంకట రంగారెడ్డిగారు పెట్టినకోటయై యుండిరి ఆంధ్రవీరావరావు మాధవరావు సానుమంతరావు వంతులుగారి అధ్యక్షులు ఈ సభకు లిందినది శ్రీ మాధవరావు రావుగారి వంతులుగారి సానుమంతరావు ఈ మహాసభకు లిందినది. శ్రీ శ్రీ. జమలాపురం శేకవరావుగారు కూడ ఈ మహాసభలో జలపడిరి శ్రీ రాధి వారాయణరెడ్డి వ్యవస్థాపకులు వంజెందన ఆంధ్ర మహాసభకు ఈ సందర్భము లిప్పుడు పట్టణములో జరిగినది. ఈ విధముగ ఆంధ్ర మహాసభ రెండుగా చితిపోయినది. తరువాత 1946 లో శ్రీ శ్రీ జమలాపురం శేకవరావుగారి ఆధ్యక్షతన కరుమూడన మహాసభ మొదటి జిల్లాయందలి కండ్లగూడమున జరిగినది ఇదియే ముఖ్యమైన ఆంధ్ర మహాసభ వైఖ్యాధిగత్యముగ ప్రారంభమైన ఆంధ్రోద్యమము కార్యకర్తలయొక్క ప్రభుత్వమే తన జీవనముగా నిర్ణయించుకొన్న ఉద్యమముగ వర్ణనవించినది.

కండిమహాసభ తరువాత ఆంధ్రమహాసభ స్థాయి కాంగ్రెసులో విలీనమయి, స్థాయి కాంగ్రెస్ ఆంధ్రప్రదేశ్కు సభకు ముగి దూరమిందనది, ఈ స్థాయి కాంగ్రెస్ ఆంధ్రప్రదేశ్కు సంఘము యొక్క మొదటి సమావేశము 1947 లో జులైలో జరిగినది. వైదరావారు రోజువారీ జరిగిన తర్వాత స్థాయి కాంగ్రెసు వైదరావారు ప్రతేక కాంగ్రెసుగా మారించినతరువాత ప్రత్యేకముగ వైదరావారు ఆంధ్రప్రదేశ్కు ముఖ్యమంత్రి కాంగ్రెసుగారి అవకాశము లేక పోయినది.

చదువారు సంవత్సరాల వయస్సుకలిగిన ఆంధ్రోద్యమ చరిత్రలో మొత్తము కరుమూడన ఆంధ్ర మహాసభలు జరిగినవి. దీని కర్మక్షతనహించిన చెట్టలు (1) శ్రీ శ్రీ.

మరవరం ప్రకాశరెడ్డిగారు, (8) శ్రీ బూర్గుల రామకృష్ణారావుగారు, (8) శ్రీ పులిహం వెంకట రంగారావుగారు, (4) శ్రీ మాచిపాటి హనుమంతరావు గారు, (5) శ్రీ కొండా వెంకటరంగారెడ్డిగారు, (6) శ్రీ మందుముల వరసింగరావుగారు, (7) శ్రీ మందుముల రామచంద్రరావుగారు, (8) శ్రీ రావి వారాయణరెడ్డి గారు, (8) శ్రీ మాదిరాజు రామకృష్ణరెడ్డిగారు, (10) శ్రీ కొండా వెంకటరంగారెడ్డిగారు, (11) శ్రీ రావి వారాయణరెడ్డిగారు, (12) (అ) శ్రీ మందుముల వరసింగరావుగారు, (అ) శ్రీ బద్దం ఎల్లారెడ్డిగారు, (12) బి. శ్రీ. జమనాపురం శేకవరావుగారు. వీరితో పాటు అరిగిన పది మహిళావళతుల శ్రమలు పడినట్టి మందరమ్మ, టి వరలక్ష్మమ్మ, ఎల్లాప్రగడ సీతామహారీ, మాచిపాటి మాణిక్యమ్మ, బూర్గుల అనంతకృష్ణదేవి, వందరి ఇందిరాదేవి, యోగ్గిలిలాదేవి, రంగమ్మ, టులారెడ్డిగారుల ఆధ్వర్యం వహించి

పోలీసువర్గ కరుణాక అంబ్రోద్వయముతో మరొక అధ్యాయము ప్రారంభమైనది. అనాడు 1958 లో అప్పటి హైదరాబాదు హోం షేకటరీ అంబ్రోద్వయము అంధ్ర - తెలంగాణా పీఠికరణ ఉద్యమముగా రూపొంద గలదని తెల్లడించిన అరుమానము పోలీసువర్గ కరుణాక సభ్యుడైనది. పోలీసువర్గ కరుణాక సువర్ణరంజిత అరిగిన హైదరాబాదు అంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ పంపు సమా రోహముతో అంధ్ర-తెలంగాణా పీఠికరణము అరుగవలెనని తీర్మానించబడినది. ఈ తీర్మానమును గోంజింద మొదలైన తెలుగు పత్రికలు అమోదించి పొడ్డించినవి నిజామాజాదువండు అరిగిన హైదరాబాదు ప్రచేత కాంగ్రెస్ సమారోహముల హైదరాబాదు విభజనము అరిగి అంధ్ర - తెలంగాణా పీఠికరణము అరుగవలెనని ఆశ్చర్యము చిచ్చు తీర్చాననుభవించినది. ఈ తీర్మానము నే 21-8-1958 నాడు హైదరాబాదు ప్రచేత కాంగ్రెస్ సువర్ణరంజితరెడ్డి. ఈ దిగముగ పోలీసువర్గ కరుణాక మంది 1954 వరకు హైదరాబాదు ప్రచేత కాంగ్రెస్, కమ్యూనిస్టుపార్టీ, సోషలిస్టుపార్టీ, ఇతరాల జీయవలూ వికాలాంధ్ర స్థానము అలవరించినది. ప్రత్యేక ముగివికాలాంధ్రోద్యమము ప్రారంభమైనది. వికాలాంధ్ర

మహాసభ అవతరించి అంధ్ర-తెలంగాణా పీఠికరణము కొరకు కృషి పాగించినది. 1954 లో హైదరాబాదు ప్రచేత కాంగ్రెస్ తో ఒకవర్గము ప్రత్యేక తెలంగాణా స్వయం కావలెనను చారమును తేవడినది కత్తిరిముగ హైదరాబాదు అంధ్ర రాజీయరంగమున వికాలాంధ్ర వర్గము, తెలంగాణా వర్గము అను రెండు వలూల జయలురేదినది ఉభయవలూలవారనములు కారకప్రభుత్వమునకు అంద తేయబడినది హైదరాబాదు కావనవళలో అరిగినంభాగులు వికాలాంధ్రమును అలవరించినది. అలలకారక కాంగ్రెస్ కార్యవర్గము అంధ్ర-తెలంగాణా పీఠికరణము అరుగవలెనని సలహానిచ్చినది. అందుచేత హైదరాబాదు రాజధానిగ అంధ్ర-తెలంగాణా పీఠికరణ అతిశక్తిగ అరిగి సమగ్ర అంధ్రరాష్ట్రము 1958 అక్టోబరు వాడి అవతరించగల అవకాశాలు సంతృప్తముగ అనునించెను. పిట్టియో రాజ్యవళలో ప్రవహించుచు, శాంధ్రప్రభుత్వ తేలియ వ్యవహారం మంత్రి అందరి అమోదముతో వికాలాంధ్రము పీర్వకగలది ప్రకటించినది (28-2-1958) కారక చాయకాగ్రహణ అశిష్టులతో 1958 నవంబరు 1 న కారీలున దీపావళి వర్ణదినమున అంధ్ర-తెలంగాణా పీఠికరణాన్నిముగ, "అంధ్రప్రచేత" చామముతో పిర్చాటురేయించినది. "అంధ్రప్రచేత" కు హైదరాబాదు వగరము రాజధాని యైనది ఇందువలన సూటయేరి పంపకృతాల క్రింద ఇంగ్లీషు రాజ్యనిర్వహణ ఫలితముగా నిడియిన మూడుకోట్ల అంధ్రులు తిరిగి పగవరినాన క్రిందికి వచ్చి కృష్ణాగోదావరీనదుల అలాలతోపాటు, తెలుగునీవుతోని ప్రకృతివంపకను తెలుగుప్రజల అభ్యుదయము కొరకు వినియోగించి "అంధ్రావళి హైదరాబాదు" కలుగునటుల సకలాంధ్రము యొక్క సర్వశాముకాశి పృథ్వికొరకు ప్రయత్నించు అవకాశాలు లభ్యమైనవి. "అంధ్రప్రచేత" కారకరేకమున పెట్టిరిగోలయై అతీకు సమావల భూకాగమున ఒక మందర వందననముగా కోలిల్లగలదని అరిగినవచ్చును

తే. డా.

ఆకృతి రచన - ఆధునిక నిర్మాణ ప్రవృత్తులు - చామకామ్రము ఎచ్చులైనవను, తాగోళ వరిస్థితులు, శిశోక్షములు, భూగర్భ వరిస్థితి, నుక పాంపు రాజీయ

అక్కడి కడవ - అదనక నిర్వాణ ద్రవ్యములు

చాళావరణము మొదలగుచాది ప్రణావమును, ప్రత్యక్షముగా గాని, పరోక్షముగా గాని కలిగియుండును అయి వస్తుటిని కవచవిర్వాణమునకు సుచాయనముగా అభించు నిర్వాణద్రవ్యములే అతిముఖ్యమైన అంశములు. వీరిలను, కవచ విర్వాణ పరిధియైన నై ష్టుకలు, రాక్షు, కలవ, కాంక్షిలు మొదలైన వచారి చార్వరాచే శిర్వి కవచముక్క కలలకు చాస్త్రవిక అక్కడివి అయిగలుగుచున్నాడు

ప్రస్తుత విషయమును గురించిన చర్చకు దిగుటకు ముందు, చాస్త్రకాస్త్రమునందలి వివిధరీతులయొక్క పరిణతితో, నిర్వాణ ద్రవ్యము డెట్టి పాత్రను నిర్వహించి వనో అవగాహము చేసికొనుట కొరకు, పూర్వ పరిస్థితులను అన్వేషించుట మిక్కిలి ప్రయోజనకారి కాగలదు. కలయె మోవపులికి తెలివిన అత్యంత పురాతనమైన నిర్వాణద్రవ్యముగా కవచమవుచుంది. తొట్టలకొలాచాస్త్రపు అస్త్రములోని నైపుటకు రాణ కాలుగొలుగటచే మనశ్శాంతిలో చామయిదు నిర్వాణములు ఉన్నప్పటినుండు కొన్నుది, తొట్టయగమునకు చెందిన (పై త్రిశ్యములు, కమాములు, సూర్యకాళాయనములు, వస్త్రలాకారమైన పై కప్పులు మొదలైనవి) కళాకృతులు, నిర్వాణము లన్నియు అలావు పనిచారి సుపరిచితములును, పర్య సాధారణములును అవ కలవ కట్టరములందలి వివిధ రీతులను రాశిలో వేర్వేరుచేయునంతటి ప్రతిహావములే. అవలకు మొట్టమొదట తెలివిన నిర్వాణ వ్యక్తిని 'మాంశముల కట్టడము' (Tambhaadha bandha) అందురు. దీనిలో నిలుపు ప్రంశములు, గొడుగురాయి (Aashadhi) ప్రధానాంగములు.

ఈ నిర్వాణ విధానము అటువలచాతిచారిచే కూడ అనుసరింపబడినది కాని, చారు దీర్ఘ కాలము మమవట్టి రాశితే నిర్వాణ ద్రవ్యముగా నుపయోగించిరి ఈశ్వర తేజపు శిల్పాలు బ్రహ్మాండమునైన చారి కేవలాయము లను నిర్మించుటకు రాశి ప్రంశములను, రాశి దూలము లను, రాశి వలకలను ఉపయోగించిరి. వస్తువృక్షమైన రాశి ప్రంశములు, గోరుగు రాళ్ళు వ పరిమాణముగలవి లంకామగుడో చానిది లట్టి కట్టకములుండెడివి. కవచరే బ్రహ్మాండమైన చారి కవచములు అనేక ప్రంశములతో గూడియుండి, ప్రంశాల పూర్వచామో అప్పుట్టు తోయము చారు వలె కాశివర్ణము గల గ్రానైటురాశితే కవచ కవచ

ముల కుపయోగించిరి. కవచములయొక్క అధార ప్రంశములను మిక్కిలి దగ్గర దగ్గరగా విలపనలవలెవచ్చెను. ఇంతే కాక, వర్ణరాయి మిక్కిలి కఠినమైనదగుట వలన ప్రంశముల మీద గాని, దూలముల మీద గాని ఎటువంటి చెక్కడములను చేసుటకు అవకాశములేకపోయెను. అందుచేత ఈ కట్టడములు చూపులకు కొనసూపవలెవలె కవచించుచు

గ్రహిణయొక్క కవచములు కూడ ఇదే నిర్మాణము ప్రకారము కట్టబడినవి. కాని అవి ఈశ్వరతేజపు కట్టడముల కంటె చాస్త్రపు వ్యధావములో భిన్నములుగా నుండెడివి. నిర్వాణములకు గ్రహిణు ఉపయోగించిన శ్రేష్టమైననిర్వాణ ద్రవ్యమే ఈ భిన్నత్యమునకు కారణమైయున్నది చారు ఉపయోగించిన తెల్లచలువరాయి చెక్కడమునకు మిక్కిలి అనుకూలమైన దగుటచే గ్రహిణు-చారితో మన్నికమును అతి రమ్యమును అవ శిల్పకళను అభివృద్ధిపరచగలిగి. చలువరాయియే తేకపోయినచో గ్రహి శిల్పము మరొక విధముగా నుండియుండెడిది.

ఏ ప్రదేశములలో రాయి అత్యంతయొగడిచిరాలో, అచ్చట పూర్తిగా భిన్నమైనటువంటి నిర్వాణ విధానము అవలంబింపబడెడిది పాధారణముగా వరులు వివేచముగా నుండు అంధ్రుమట్టి భూములలో రాయి అరుదుగా దొరకును. అప్పరియ, కాశితోనియావంటి పచ్చిపానియో కేశములతోను, యూరప్రట్ల, మైగ్రీన్ వర్ణిరముల యందు వివేచించు పూర్వములకు రాయి తొత్తిగా దొరకక పోవుటచే, చారు కవచ కవచ నిర్వాణమునకు ఇటుకల మధయోగించిరి. కవచముల పై కప్పువలకును, గోడలమీదు ఇటుకలు మాత్రమే ఉపయోగించ వలసినవచ్చెను ఇంతి పై కప్పులు విలువంపుగా కట్టవలసరింటిగాను, గోపురాకారముగాను ఉండెడివి. చార్వరణరంశములపై నుండు అట్లు రాయిస్థానములో కమాములు (Aashadhi) ఉపయోగించ బడియుండెను. ఈ విధానము కమాను నిర్వాణ విధానము అయ్యున్నయేలెడ (Aashadhi) అని విలపనలనుచున్నది. రాయి దొరకకపోవుటచే మధ్యయుగమునందలి వంగ తేజపు చాస్త్రపు మిగిలిన భారతదేశ చాస్త్రపు కంటె పూర్తిగా భిన్నముగా వున్నది. మొగలాయీగా కాలములో తొలరొల్ల ముందిన చాస్త్రపువలకు, చారి ఉత్తరొత్తర

చాస్తువునకు మిక్కిలి భేదమున్నది. ఇది ప్రభావముగ చాతుర్యముగలదిని నిర్మాణప్రవృత్తులమైన బాధారణమిది. ప్రథమ రకయందు అనగా తెంగాలు వందలి మొగలు చాస్తువునకు ఇటుకలు, ఎట్టు ఇరుకరాయి వాడిరి. చారిత్రకరక శిల్పమునకు చలువరానిది వాడిరి

కాంగ్రీసు కనిపెట్టబడుటచే, రోమము చాస్తువు విస్తృతముగ మారింది. వారు దిలవంపుగానుండు పైకప్పులను, గోపురములను కాలియెత్తున తయారుచేసి వారు మాత్రవచాస్తు విభావములను అనరణలోనికి తెచ్చిరి. చలువరాయి తోటూపు కలిగిన మిశ్రమత్వములు, సంక్లిష్ట వస్తు రూపము (Mosaic) మొదలైనవి ఈ కరగతికి చెందినవి

మధ్యయుగమున యూరపులో ఒక విమాతనమైన చాస్తువిభావము వృద్ధిపొందినది ఉపయోగించబడిన నిర్మాణ ప్రవృత్తులు, ఇటుక, రాయి, కట్ట అయినప్పటికిని గోళ (రౌండ్) చాస్తువులో నిర్మాణమునందు మాత్రవ విభావములు పొడవైనవి పునరుద్ధీకరణముగ (Renascence) ప్రారంభమునుండి, చాస్తుకృత్తము అభివృద్ధిచెందుట అగోచరియినది. సంప్రదాయ పితృమైన కళలను పునరుద్ధరించుటయు, వీలవలె పాంప్రచారముక అశ్వతులనే అనుకరించుటయు పరిపాటి అయిపోయెను. కాని గతకళాకాండమునుండియు, చాస్తుకళ, పెద్దపెద్ద అంగలతో పురోగమన మొనర్చుట మొదలుపెట్టినది పునరుద్ధీకరణమునందలి శిల్పమున ప్రంభములు మొదలు. కాలకవ్య పరిపూర్ణమును గురించియు, నిర్మాణమునకు సంబంధించిన వివిధ ప్రశ్నోత్తరములను గురించియు, మిక్కిలికీర్తన పొందబడినవి. భవనములకు ఉపయోగించువారి అనుభూతలగుగాని, ప్రయోజనాత్మకమైన ప్రభావకలగుగాని కలిగిన ప్రాముఖ్యము ఈయనకే లేదు ఈవిధముగా శిల్పముమొదలుక, అశ్వతి రచనకు సంబంధించిన ముఖ్యమూలములై అభివృద్ధిపడెడు చుండును. ప్రతి ఒకవిధములలో గొప్పమార్పులు కలిగినను, కావాలగుననుకూలమైన అవసరములను అనుసరించుచుండును. పారిశ్రామిక విస్తృతభవనముగా కలిగిన వివిధమైన, పాంపుక, రాజీయ, విన వృత్తములు ఈయుగము వందలి శిల్పములకు మాత్రవ కళాకృష్టిని అవోహించుచువిధా

ఉన్నవి. మాత్రవ యుగమునందలి భవనావనములు ఒకవంతులు అయినవి పూర్వకాలము కల్పాగారములు, గడ్డంగులు, వరకులతోట్లు పౌరాణికముగా ముడిపడినావు. అనవారావశ్యము గల వగరములలో అనేక అంతస్తులుగల భవనములు అవశ్యకములైనవి ఈ ప్రాకారకమైన భవనములకు, అవారు చాతుర్యమున చాస్తు విభావము తొత్తిగా అనుభూతముగా ముడిపడి అందువలన భవన నిర్మాణము, ప్రాకారవృత్తులను విడిచి కాలానుగుణమైన భవనములు తయారుచేయుటకై అలోచనలు పాగించిరి ఈ విధముగా నిర్మించబడిన భవనములు పురాతనమును, సంకుచితమును, కావాలగుననుకూలమైనవి అయి శిల్పవిభావముయొక్క సంకలనమునుండి విముక్తిచెందినవి. భౌతికకృత్త రంగమున కలిగిన యభివృద్ధి ఇట్టి మాత్రవ నిర్మాణము, వారు చేయు ప్రయోగకార్యములలో మిక్కిలి తోడ్పడినది మాత్రవ భవన నిర్మాణ రీతులు, మాత్రవ నిర్మాణ ప్రవృత్తులు, క్రమక్రమముగా శిల్పములు కావచ్చెను. ఈ విధముగా మాత్రవ యుగమున కనుగుణమైన చాస్తురీతి, విశేషవశము అయిన మాత్రవ శిల్పవిభావము అవతరించింది.

మూలాధారమైన నిర్మాణ ప్రవృత్తులు, ఎట్టిమార్పును చెందక అవిధముగనే నిలిచిపోయినవి కాస్తామగులమైన మాత్రవ విభావములు వృద్ధిపడెడి, ప్రాకార నిర్మాణ ప్రవృత్తులు రంగములోనికి వచ్చినవి, లేదు అశ్వతి రచన చేయుటలోను, చాస్తువులను అనుభూతముగా మునుపటి భవనములను నిర్మించుటలోను, శిల్పముల ఎత్తున పేర్చును కలిగియున్నాయి. ననుకూలమైన శిల్పకృత్తమునకు ఈ అనుచిత నిర్మాణ ప్రవృత్తులు మిక్కిలి తోడ్పడినది. వీనిలో అతిముఖ్యమైన నిర్మాణ ప్రవృత్తులు దృశ్యకమైన కాంగ్రీసు, (Reinforced concrete construction) ఉప్పు. భవన నిర్మాణము ఉప్పును, కాంగ్రీసును చాలాకాలమునుండి ఉపయోగించుచుండి, వాని ఉపకారములను గల 'దృశ్యక' (Reinforced) మరియు 'నిర్మాణకృత్త' (Reinforced) అను విశేషములవలన, ఇప్పుడును యోగించబడు కాంగ్రీసు, ఉప్పు, ఇదివరలో ఉపయోగించబడినవారితో, నిష్పత్తిమైనవను

అక్కరి రచన-అచటిని నిర్మాణ ద్రవ్యములు

విషయమును తెలుపుచున్నది. దీనిని నిర్మాణ ద్రవ్యము క్రమైత ఉట్టు. దృశ్యకృతమైన కాంక్షితు అంటారు. ఇదియే అర్. ఏ. ఏ అనబడును. ఏమెటు-కాంక్షితునందు నిర్దిష్టమైన కారముగల మెత్తని ఉట్టు. ఈవల నిర్దిష్ట సంఖ్యలో చేర్చుచే రాతిని ప్రముఖము కల్పించబడును. దృశ్యకృతమైన ఏమెటు-కాంక్షితు ప్రశంసములు, దూరములు మొదలగు నిర్మాణాంగములకు ఉపయోగపడుచున్నది ఉట్టును కయోగునీయు యొమర్ నిధానము 1866 లో కనిపెట్టబడినది దోకరానైన ఉట్టునుచున్నది కయోగునీయునది, అధార ప్రశంసములగు, దూరములగు, చ్యాతలంధములైన తొడుగు రాట్టుగను ఉపయోగపడుచున్నది. ఉట్టు అధార ప్రశంసముల యొక్కయు, దూరముల యొక్కయు వహాయముతో పెట్టు అంతస్తుల గల శవనములు కట్టబడుచున్నది. ఇది మిట్టలు, గోడలు, ఇంజనీరీకర్పణల మొదలైనవిచాని కారమును మొయు అధార వంశములుగా నున్నవి. ఇట్టి కట్టడములు అధారవంశని నిర్మాణములు (Firmness-నిర్మాణము) అని విలువబడుచున్నది. అని నిర్మాణద్రవ్యము క్రమైత ఉట్టుతోగాని, దృశ్యకృతమైన కాంక్షితుతోగాని నిర్మించబడును. ఈ ప్రాకృతి నిర్మాణ ద్రవ్యముల యొక్క సంభావ్యతను గురించిన, ప్రవృత్తను ప్రయోగములు ప్రాముఖ్యమున పారీశో 1878-79 సంవత్సరము లలోనినైన వస్తుప్రవృత్తములను, విమానములొరకై 1916 లో నిర్మించబడిన హంగరు (Hanger) లోను చేయబడినది చ్యాతలంధని తెల్పు, ప్రశంసముల మధ్య దూరము, రాతితోను, కట్టతోను చేయబడిన దూరముల యొక్కయు, గోడుగురాళ్ళ యొక్కయు, దిడివిని బట్టియు, ఇటుకతో గాని, రాతితో గాని కట్టబడిన కమానుల మధ్యదూరమును బట్టియు, ఎత్తపుడు పరిచేయబడుచుండుకు మనము మూచియేయబాడుము. చ్యాతలంధని పరిచేయబడును. అధార ప్రశంసముల దూరమును, విగ్గయించుటలో ఈ దృశ్యకృతమైన కాంక్షితు నిర్మాణ ద్రవ్యము క్రమైత ఉట్టు, కిల్లులకు గొప్ప క్షేత్రము కలిగించినది ఇదియే వాస్తవ్యాస్త్ర ప్రపంచములో గొప్ప మార్పును తెచ్చినది నిర్మాణములగు చ్యాతలంధని, టిటిలు పాద్యమగునవని నిర్మాణాంగముల యొక్క అక్కరి

రచన అభివృద్ధిచెంది, విస్తరించుటకు అవకాశము కలిగినది చ్యాతలంధని, టిటిలు జానుకు మనకతలపులు ఉపయోగించుటవలన, భూరిగా గోడ అంతయు తెరచి యుంచుటకు వీలగుచున్నది దృష్టినిదోరకములు గాని ఉట్టు. మనకతలని నిర్మించబడినవలననే, ఈ టిటిలు చక్కగా చూచుటకు అవకాశము కల్పించుచున్నది. గాఢపర్వతము శవననిర్మాణముల అర్థక ఉపయోగములయిన వస్తువులను ప్రసాదించినది. గోడలకు గాఢపర్వతలు, చవటాచీన వత్తప్రత్యేకములకు వీరములు, మున్నగునందు చాలావర నిర్మాణద్రవ్యము క్రమైత గాఢపర్వతలు వీరిలో కొన్నియని చెప్పవచ్చును. మిక్కిలి దృఢముగా చేయబడిన గాఢపర్వతలకు టిటిలపులుగాను, చ్యాతలంధని ములుగును, ఇప్పుడు యోగపడుచున్నది. తెరచియున్న పుడు చూచుటకు చక్కని అవకాశమును కలిగించుచు, మూచియిచ్చునపుడు కమ్మిచేయచు కాంతిమంది, అభివృద్ధి రచనలచిచ్చు పల్లని అమృతమియం తెరలు చేరు తయారగుచున్నది. ఎటువంటి కట్ట ప్రాకృతి గట్టితనమునకు వీరివీరినై, మన్నికల తేలి 'మిట్ట' ఇల్లులు చేరు అక్కరములగుచున్నది. ఇది చట్టములకు నెమర అస్తవ్యవంశముగా మార ఉపయోగపడును. ఇతేరితముగా తయారయిన దిమ్మవంశల వేగముగా మూచి తెరచుటకు తలపులనై మనయోగకరముగా నుండును. అర్థగర్భవరములు, మునుగునీటికాలువల ఏర్పాటు, మలవాచా విధానము, పరిశుక్తమైన దీపని పట్టణములో పరచరాచేయు పోకర్పములు మొదలైనవి శవననిర్మాణవిధానమునందు మార్పులు కలిగించి అతిముఖ్యమైన అభివృద్ధిని గొని తెచ్చినది. కట్టడములు ప్రవరించయును వనకాళములు పాద్యమగునవలన, శవనములు అక్కరిరచన చేయుటలో, కిల్లులకు మూల్యకరమైన క్షేత్రయు, అవకాశములు లభించినది. దూరములు, కర్మాగారములు, పాకాళాలు, అనుప్రతులు, అర్థగర్భ

స్థానములు మొదలగువానికి, మునుపటికంటె ఉత్తమమైన అక్బరికరకర చేయుటకును, మునుపటికంటె అలోగ్యవంశముగాను, ప్రయోజనవంశముగాను వాటిని ఉంచుటకును చేసి విలసిల్లుచున్నది.

నూతన భవననిర్మాణవిధానమును, నిర్మాణద్రవ్యములును, పూర్వకాలపు కాస్తుపద్రవ్యముల పూర్తిగా మార్చివేసినది, చట్టనిర్మాణములు పూర్వకాలపు నిర్మాణ విధానముకంటె పూర్తిగా నిర్మమమై యున్నవి. కాస్తుకాస్తు పద్రవ్యమునుగూర్చిన పూర్వకాలములు లేకుమార్చు వారవలె వచ్చినవి. ప్రైమరీ చూడబంత మూత్రమున మోటులండి ఎట్లు పరుగెత్తునో, విమానములెట్లు ఎగురునో నిర్ణయించుట అపార్యమైనట్లే, శీతలము కండ్లతో భవనములు చూడబంతమూత్రమున, ఆ భవనములకు ఉపయోగించబడిన నిర్మాణద్రవ్యములయొక్క విశిష్టతను నిర్ణయించలేము. ఉపాధారముల దృఢీకృతమైన కాంక్రీటు తీసికొనడము, దీనిలో కత్తి మంచమైన అంశములు వానిలో వేసినై కచ్చులను గమించుచు భవనమునందలి అవకాశ కాగములు దుర్బలముగా నున్నట్లు గమనించినప్పుడేమి ఆ కాగము ఏ ఉత్తేజముతో నిర్మించబడినదో అట్టి ఉత్తేజమునకే తగిన బలమును కలిగియుండవచ్చును. అందుచే నాంచుగోడలు రంగమునుండి పూర్తిగా అంతర్భావము చేసివేసినది. ఇప్పుడు భవనములందలి అందుచే నంతటిని దృఢీకృతమైన కాంక్రీటుతో చేయబడిన అక్బరి పరిశరములుగాని, ఉప్పు, ప్రంభములు, చూసములుగాని భరించుచున్నది. ప్రళయముల అవరణము కల్పించుటకును, శక్తిమునుండియు, గాలినుండియు వాటిని దూరముగా నుంచుటకొరకు మూత్రమే ఇప్పుడు గోడలు కట్టబడుచున్నది. ఇప్పుడి భవనములు, తమప్రేరియంతో దీని, తోట, చిన్న దిట్టప్రభావము మొదలై వని పోవుచున్నను స్థిరముగా వాటికాళ్ళపై అవి నిలుచుటకు పార్యమగుచున్నది. ఒక గోడపై అవలంబి మరయొకగోడ ఉండవలసిన అగత్యమేదనియు చేసి లేదు. ఎక్కడకు వాడలసిన అక్కడకు అందుకోమటకు నిలయున తెరగోడలవలనను, అట్లగుగోడలవలనను భవననిర్మాణము చేయుట చేసి మిక్కిలి సుఖకముగా నున్నది. అది యిప్పుడు నిర్వాహకమునకును మాత్రమే అవకాశము వకును.

మిక్కిలి పద్ధినికముగా నున్నది. ప్రతయెప్పుడు ప్రస్తుతపు వనతి అవకాశము పూర్వములోనై ఎప్పుడును అది నిరక్షముగా మార్పులే ఉండుటలేదు. అందువలన అక్బరి రచనగా విధానము మాత్రమే పూర్తిగా మారవలయున్నది. సెంట్రలు, ఏదులమీదుగా ప్రైవేటు సెంట్రలి విధానములను ఏర్పాటు చేయుటగాని లేక భవనమునందలి ఏ అంశమైనది వను తోటలను వాటుటగాని, ఇప్పుడు అపార్యమైన వనికాదు. ఇల్లు, తోట, ఇప్పుడు మంతముగా అచోట చేర్చబడుచును. ఇండ్లతోమార్పుటకు నిలుకేది నిర్బంధకరమైన పూర్వకాలపు విభాగవిధాన మంతరించినది ఇప్పుడు ఇండ్లతోని అంతర్భాగములను అవసరమునుబట్టి కాళ్ళవముగాని, కాళ్ళాంశములుగాని ఏర్పాటు చేసికొనడగన అవకాశము లందినది. ఇల్లవలపు మిక్కిలు ఇప్పుడు సర్వసాధారణమైనది. ఇట్టి మిక్కిలను ఏర్పరకు విధానములు మంచుగాని, పర్వముగాని విశేషముగా మిరియు లేకములందలి భవననిర్మాణము తెలియలే తెలియదు. ఇల్లవలపు మిక్కిలను నీరు బొరగట్టదిగాను, వాచావరణ వృద్ధికములు గానుంచుచున్నదిగాను చేయవచ్చును. అందుచేతనే, తడి, దాడి, చల్లదనముగల ఏ వాచావరణమునై నను తెక్క చేయక, ఎట్టి ప్రతేజములతోనై నను, ఇల్లవలపు మిక్కిలను ఉపయోగించుకొనవచ్చును. భవనముల అక్బరి భవనయేదు దృఢీకృతమునందలెనను పాత ఉత్తేజముదాయ చానిలములు తేలికదనము నను సాధ్యమను ఉంజవలెనను కావములు వచ్చినవి. పూర్వము భవనములను తరచుగా తెట్లతో పోల్చుచుండి, తిరుతిరయొక్క ఉత్తేజమేమనగా, భవనములు చెట్లవలెనే భూమిలో పాటుకొనిపోయి మట్టికముగా నుంజవలెనది. వాని అధునిక భవనములు శీతలము ఇంచుట నిర్బంధముగా భూమిపై ననుసాధ్యకముగా ముట్టు కడబడును. చట్టములు మార్పుతో కట్టబడి భవననిర్మాణ విధానము అందమగుట్టి ఉపయోగకరమైన అనేక రూపములు ప్రపంచించినది. కాంక్రీటుతో చేయబడు అధునిక నిర్వాహకద్రవ్యములు మిక్కిలిమల మాత్రమే నిర్వాణములను కానొనంగినవి. నిర్వాణద్రవ్యము కట్టిన ఉప్పు, కాంక్రీటులు గడతనంబందమైన సరైనై అంచనాచేయుటకులంద అవకాశమును కల్పించుచున్నది. దీనివలన మిక్కిలి యభాగ్యము

అశ్వతి రచనా మూలములు

లును, ప్రయోజనకరములులైన ఆశ్వతులు సిద్ధించుచున్నది.

దీని ప్రభావము వాస్తవమైనదైన పొందర్యున్నది. దీనిని మాత్రముగా పరిశీలించి, అందువలన అనుభవవాస్తవ వాస్తవముయొక్క ఆశ్వతిరచన, మాత్రమైన విర్యావలన ప్రవృత్తులను, పురోగమించియున్న విర్యావలనమును చక్కగా ఉపయోగించుకొనుచున్నది. ఈవారి కిన్ని వారులు అలాగే కాలకమ్యు రచనములను చక్కగా అకళించుకొని, ఆశ్వతి రచనతో వికృతంగా అత్యవసరమైన విర్యావలనమును పునరుద్ధరించుకొని తగ్గించుచు నేర్చుకొనియున్నాడు.

డి. డి. డి.

అశ్వతి రచనా మూలములు:- పూర్తిగా వ్యత్యతములు కావలసినవి. పునరుద్ధరించు రుక్మకములతో వాస్తవ సంబంధములతో ఆశ్వతి రచనము (Architectural Design) విమర్శించవలసి యందును మొట్టమొదట శీవలను గురించు అర్హతయందును కొని రాని పరిశీలించవలసియుండును; అలాగే వారి ప్రయోజనముతోగాని, విర్యావలనముతోగాని దీనిని మేము అకళించుచు, తేలికగాని పొందర్యు మీహంసా రుక్మతో పరిశీలించుచు, రెండవ రుక్మకము శవనముయొక్క అవసరమునుగలదు ఆశ్వతి రచనము (Physical Design) అలాగే శవనముయొక్క ప్రభావములను, విర్యావలనము మొదలగు వాటిని రుక్మకయందును కొనుగొనుచు, కార్యవిమర్శనాభావమైన ఆశ్వతి రచనయొక్క పరిశీలనమును వాస్తవ సంబంధమైన సృష్టిగా మార్చుచు - ఆశ్వతి రచనయొక్క విలంబముయొక్కయు, ఆశ్వతి రచనయొక్క విర్యావలనమును సంబంధించిన మూలములయొక్కయు విశ్లేషణను తేలిక పొందర్యును.

ఈ మూలములు ఆశ్వతిరచన రేఖాచిత్ర పరియగు మార్గరూపములుగా మూలము పరిచయమును. అంతేగాని, వాటిని 'శయించుకొని యుండునట్లు' పొందర్యుమును వాస్తవకతో కల్పించుట వైచిత్ర్యా రహితముగా నుపయోగించినట్లు విలంబములనుగ అపారము చేసికొనరాదు. శవనములను పరిమళగ్రహము పురిలో నైనను దీర్చివేయును; శీవం విర్యావలనము

లుగా (వలంబం లేని విర్యావలనం) మూలము, వాటిని మించియుండు విద్యయందును. గుణావగణ విద్యయందునది ప్రమాదములు మారుచుండును. కాని విర్యావలనమును మూలము మూలక ౬౩ విధముగా ముందును. పురితవ మనస్సుతోని శావనమును చక్కగా రూపొందించు విషయమున శీవం మును పొందును. విర్యావలన విషయములయందు విషయములయొక్క శ్లావము ఈ విషయమున అవని! వనాయవదును. పురియున్న పుష్టి అకళారచన. అందుపొందర్యు మీహంసాగణములందును. అని శీవం (ఆశ్వతి) రచనయొక్క శ్లావమును, పాండిత్యము ముఖ్యభావమును వ్యక్తికరించు పాఠములమూలములైన యున్నది. అభావము ఎక్కువ ముఖ్యమైనది. అకళనమునుగూర్చి విమర్శించవలెను, మాత్రమే వ్యక్తిగతముగ అదర్శముయొక్క యీ అవివేకరచన విమర్శించవలెను.

వాస్తవిక ముఖ్యముగా అకళ అందుకే ఉత్తమముగా వాస్తవికములు కళారచనకు అవసరములతో ముఖ్యలక్షణముల వ్యక్తిగత విశిష్టతనుగలవి. విద్య రచయితలగు టాల్స్టాయ్, రెస్కిన్ వంటివారు కళయొక్క లక్షణములనుగూర్చి విశేషముగా వ్రాచి యున్నారు. కళారచనకు అవ్యయం ప్రభావ రహితములైన వాస్తవకళలతో అవ్యయంను.

విస్తారమును, వ్యక్తము, కళారచనకు మున్నదంతయు నరములు. వాస్తవికత కళావలనము వ్యక్తికరించు యందు కావ్యములతో వాచియందు ముగిసవలయును. వాస్తవికము నవత్యము వ్యక్తికరించవలయును. అలాగే వాస్తవికత వైచిత్ర్యము చేయరాదు. రసనిరసములకు వాస్తవికతను మూలవిధములైన వైచిత్ర్యము లున్నది:

1. వ్యక్తిగతములను విర్యావలనమును, తేలిక అభావమును మూలించు.

2. పురితములను రంగుమీ, అకళ వస్తువును అవ్యవస్థాపన ప్రవర్తించు.

3. పోత, తేలిక యంత్ర విర్యావలనములను ఉపయోగించు.

కళకు సంబంధించిన పురి రచనను విద్య లక్షణము అనుచు రెండవ ముఖ్యభావము.

మొదటి ముఖ్యలక్షణము కళారచన. అది కళానేత్ర యొక్క ప్రత్యేకతలే ముద్రకమైయుండునట్లును. లేదన ముఖ్యలక్షణము కట్టము యొక్క ఉద్దేశమును పుష్టముగానెఱచియునట్లును. కళానేత్ర సంపూర్ణమైన విహృత్యులము. ప్రయత్నము లేనపుడు వక్రని కళావృత్తి నుట్టును. అట్టి వృత్తి ఎల్లప్పుడు కళానేత్రయొక్క కృత్రిమ్య విశేషమును ప్రతిబింబించుచుండును. అది రచన యొక్క చైతన్యమును, కృత్రిమి పెంపొందించును. కళానేత్ర యేక కళారచనలనుండి ఉత్తమమును పొందినను, లేక చాటిని అనుకరించినను, పాదభామతయ తన కళారచనమును ద్వితీయకృత్రిమ్యముతో మేళవించవలయును. శేషము ఇతరులనుండి ఎరువు తెచ్చుకొనుటగాని, అవ్యక్తి అను అనుకరించుట గాని కళారచనమును చైతన్యవిహీనము గానించును.

తనన నిర్వాణమునవలె చాని ఉద్దేశము వ్యక్తము కావలయునపుడే అన్ని విషయములయందును ఆయుద్దేశము ప్రవృత్తునుగుర్తులు కాగదాకకపోదు, విమర్శపూర్వకముగాను తయారుచేయబడిన ప్రణాళిక వనన రింది ఆ తననమును నిర్మించవలయును

అనుభవమును, అనందిగ్ధత అనుభవ ముఖ్య లక్షణమునకు లేదును. వ్యక్తికరణముతో ఎట్టి సంకయాభ్యుదయము ఉండరాదు; అంతేగాక, వ్యక్తికరణము పుష్టతతో గూడియుండవలెను దొంకతయగుదు.వ్యక్తితో తెల్లదించుటకు ఎట్టి ప్రయత్నమును చేయరాదు.

కానిన ముఖ్యలక్షణము వరకత. చూచుచాటి గాని చదువుచాటి గాని మతముగా అర్థము కాని వివరములు స కళారచనయందును ఉండరాదు. అనవసరములైన వివరములు బుడగరాదు. వివరములను తగ్గించుటవలె వరకత లేకుండును.

టాల్ స్టాయ్ డివయమును చాల రమణీయముగా అట్లు చెప్పియున్నాడు: "ఏ కొందరకు మాత్రమే అందు కాలుతోనుండు కథామతనముయొక్క ప్రత్యేకత ప్రకృత్యముకొక్క అదర్శముకాదు. విశ్రాంతివలెయే చాని లక్షణము పరిమారాధిక్యము, దుర్మార్గము, దూరబలం - ఇది నేటి రకప్రకారము శ్రీకృతార్థమునకు లక్షణములుకావు. అట్లుకాక సంక్షిప్తత, పుష్టత,

వరకవ్యక్తికరణము - ఇది చాటి లక్షణములై యున్నవి." అత్యుత్తమ రచనకు లేర్పడునదేగాని చానిమనీ తొంగింపబడనిదేగాని ఉండకాలి, అనువిషయము ఎల్లప్పుడును భావకముచుకొనవలసివది.

కాగదాకకపోదునవలె అలోచనాపూర్వక ప్రతి కళారచనకు నలవి ఉండవలయు, కదనవిధియునగు అవ్యక్తి కాంక్షము.

కళారచనమును కోకావనముగాకేదీ అలంకారములు, లేక వివరములు ఏదోమొలచుచుండును, చాటిని అలంకరించుటయందును కాగదాక కయ నంపూర్ణతతోనయ కావలయునపుని అలంకారములు చాల విగ్రహముతో నునయోగించవలెనవి. అవి అలంకార్యవస్తువునకు తగియుండవలయును, భూష్య వస్తువునకును, చానిదర్శనమునకును అవి పరితపివిగా నుండరాదు; పాదగని స్థానముతో చాటిని ఉండరాదు.

ఎట్టికళారచనకు అయినను ప్రైలక్షణములు అత్యంతావ్యక్తములై యున్నవి. ఇవికాకచాటికళానేత్ర తనకట్టదముయొక్క ప్రణాళికావ్యక్తిని రచించుటకు పాదునకు కొన్ని ప్రధాన మూత్రములు పరిశీలించవలయున్నాడు.

ఒక కట్టదము పాదారణముగ అనేకములగు కాగములతోగూడి యుండును అని వేర్వేరు పరిమూలములను, అకృతులను, కలిగించవచ్చును. రచన మందరముగా కనబడునట్లును, ఉద్బిజమైన ప్రయోజనమునుపొడ తెరవేర్చునట్లును, కళానేత్ర చాటిని యోగ్యముగా కూర్చు చేయవలయును. రచనలోని అంశము లన్నియు అమెరుపత, వనత కలగి ఉండవలయును. అనేక భిన్న కాగములు క్రమ రహితముగా శేషము గుర్తిగుర్తిచెట్లు కనబడరాదు. రచన మొత్తముమీద పీకృతమయిన నమస్తి వస్తువు అను అభిప్రాయమును కలిగించవలయును. రచనలో ఒక ప్రధాన కావమును పుష్టించుట వలె ఇది పార్వవస్తువు.

ఒక అంశముతోగాని భిన్న పరిమూలములగు అనేక అంశములతోగాని అది పర్వడియించవచ్చును. మొత్తము రచనలో అది కలక స్థానముగా నుండవలెను. ఒకటికంటె ఎక్కువ స్థానములన్నిటి (focal points) ఉన్నచో రచన యొక్క విశ్వమునకు తగముచాటిల్లును. రచనయొక్క

అశ్వతి దళదా మాత్రములు

అశ్వమునకు శంగము కలుగనిదిదముగా రచనలోని అన్ని ముఖ్యాంశములును, విశాగములును వినిచేతములు కావలెను.

అశ్వము (horse) కాగడ వహించి, విమగుప్రస్తుతి విధముగా తన రచనను మహావారముగ చేయవలెను. నేర్పుతో కారకవ్యములను లేక నైవిధ్యములను ప్రలేఖనములతో ఇది పార్యవహము నిర్వహము వందలి యుక్తమగు కారకవ్యములచేయు క్రమమాలములచేయవలెను. చాది అశ్వమువూడ శంగమువోందను, చక్కని ప్రణాళిక గల గ్రామి, రోమను తన తిత్తిశ్యంగముల (Compass) అకారముల నైవిధ్యప్రయోగమునకు చక్కని ఉపాధానములు

తన తిత్తిశ్యంగములతో దగ్గరదగ్గరగా వివిధములైన కార్యాచరణ అశ్వముల ఉపయోగించుటకు, గోడ యొక్క ఉపరితలమున భువనభాగములను, కాశిను ప్రకృతిముగా మనయోగించుట దీనికి మరియొక ఉపాధానము. కాస్త రచనలోని వివిధ అంశముల యొక్క పరిమాణము లందును, రూపములందును నైవిధ్యము (లేక కారకవ్యము) చూపుట చాది అశ్వజీవీయముగా చేయుటకు మిక్కిలి అవసరము. కాస్త పరిణామములైన అంశకారములు కాస్త నిర్మాణములను, పశీవములముగా చేయుట నైవిధ్యములైన వివిధములతో నిండియుండును. మంచి అంశకారములు ఎల్లప్పుడును నిర్మాణాత్మక రూపమును పెంపుచేయుచుగా మండవలెను. అవి శేవము ఇచ్చుచోన్నవ తగిలించుట గాని, తొలించుట గాని విలసత్తులు అనుబంధములుగా మండరాదు. నిర్మాణమునందు అశ్వమును పరిణామరచుటకు నైవిధ్యము విశేష ప్రకటనము అను రెండు విషయములు అవశ్యకములు. శేవము (1) పర్యావృత్తాంశ శేవము, (2) అంశకారపరమయోగము, శేవరీతియను శేవము, (3) రంగి యొక్కయు, రాయ (హోల) యొక్కయు, రొన్నవము శేవము, (4) శేవయొక్క అభిరుచి లేకగాని మానవను లేక ఉపాధాన పుష్టివశేయి మాతృకర నిర్మాణాంశరము లేకగాని అధికర ప్రాముఖ్యమును సంపాదించవచ్చును.

చక్కని పరిమాణములను, మాప్రశీత (మీటి) యొక్క మంచి అశ్వశాస్త్రము కావలెను మరి రెండు అశ్వశాస్త్ర

విషయములు. కొన్ని పరిమాణములు మిక్కిలి వృద్ధికరములుగా ముట్టుకు తమగోచరించు, అందుచే ఈ పరిమాణములను, వివృతములు క్షాంతినికోడను, మొత్తము మీద గణితశాస్త్రము తోడను కొంత పరిణామమును కలిగి యున్నవను విషయములు కొందరు మూలచిరి, కొన్ని ముద్రితములైన కట్టకముల యొక్కయు, అంశకరముల యొక్కయు పరిమాణములను పర్యవేక్షించుట శ్రీమము, చతురస్రము లేక వృత్తముల వంటి కొన్ని శిలాగణిత అశ్వములతో వృద్ధిమైన పరిణామము కలదు చున్నదని రూపిచేయించియున్నది. పరిశీలనలోని పరిశీలన రచన (Horse and horse) యొక్క నిర్మాణమునకును, కాస్తవృత్తమును గొప్ప చితిక కలందని కొందరు భావించుచున్నారు. ఏమనగా, రెండును గూడ పశ్చిమ వసు (Horse) యొక్కయు, విరామముల (Horse) యొక్కయు, అయి (Horse) యొక్కయు మాత్రములతో పరిణామము కలిగియున్నది. పరిశీలనలోని వేగము నకు పరిణామించిన ప్రమాణ ముట్టుకునీ, కాస్తకావే శ్రమక పరిమాణమునకు పరిణామించిన ప్రమాణము మనయోగించును. పరిమాణ పరిణామము (Horse) ఎప్పుడును "కొలక" (Horse) ను పరిణామించుచుండు యందును చక్కని కొలక వివిధ భాగములకును, అంశకారములకును, మొత్తములతోడను పరిమాణ విషయములతో క్రమమైన పరిణామము" అని నిర్వచించబడియున్నది. ఈ నిర్వచనము పరిమాణ పరిణామమునకుగూడ ప్రకటనముగా అవ్వించును, పరిమాణము (Horse) యొక్క ప్రమాణము పరిమితమైన కారాచరణి యుండును. చాది పరిమాణముగా అవి భువన ప్రమాణములే క్రమబద్ధము గానిపరిమితమైనా మందును అలాగా పరావర్తి మాతృమి పరిమాణమును, పరిమాణము విషయములతో చాదికో పరిణామించియున్న వస్తువులును అవి అధము, 'కొలక' ను పరిమితక కట్టకముల ప్రణాళికాత్మక రచన పొందినయెడల కొంతయొక్క అవశ్యకత మేర్పడు గొప్ప ప్రమాణ మొప్పటికి కలదు, అట్లులేదనికో కట్టకములు అవి నిజముగా ఉన్నవానినిగాని పెద్దగానివాని, చిన్నగానివాని కలదును. ఇది కొన్ని ముద్రిత తనముల విషయములతోగూడ తట్టించినది.

రోహిణి నెండుపదియొక్క శత్రుత్వ (Catharsis) దీర్ఘిక ఉపాధారము. చాది నివసరిమాణమును కను గొ నుట చానలిన ఉత్తమముల కొరకవడియున్న విధముగా చాది తోరణిభాగముయొక్క ప్రణాళికాక్షతి రచన గారివపడి యున్నది.

చాస్త్ర రచన చిత్రరచన కంటెను, శిల్పరచన కంటెను భిన్నమైనదిగా నున్నది. చిత్రరచన రేఖల పరిమాణములతో గూడిన మూత్రమే యై యున్నది. శిల్ప, చాస్త్ర రచనలు రేఖలను, మూతు పరిమాణములతో గూడి యున్నవై వను, తొన్నె వివరములలో తిరిగి వరపురము వేరువడుదనిగా నున్నది. చాస్త్ర రచయిత కట్టడమును నిర్మించుటకు పూర్వము ప్రణాళికలు, తరితరములైన పటములును సిద్ధపరువలసియుండును. అట్లే అతడు కట్ట డన్న వివిధ భాగముల యొక్కయు అంతర్నిరర్థకములను పరిశీలించవలసి యుండును. రచన యొక్క ఉ అంశము చాస్త్రకళకు మూత్రమే ప్రత్యేకంకణమైయున్నది. ప్రణాళికా రచనను గూర్చియు, ప్రణాళికకును, ఎత్తుర (Elevation) కు గల సంబంధమును గూర్చియు ఇప్పుడు పరిశీలించుముగా! శీవల ఉపన్యాసపరముల దృష్టి తోడను శార్యనిర్వహణార్థకములైన ప్రకృతజానపరముల దృష్టితోడను, ప్రణాళిక యోచించువలనలెనవలె యుండును. నిజమునకు ప్రణాళిక అన్నది ఒక శానలిన వస్తువును తేజ ములనుపద్య ఒక కట్టడముగలదా తీర్చివలది ఉత్తమ సమాంతరమైన (horizontal) భాగము. ఒకేమూత్రావో ఎత్తు అక్షతిరచనవై వను కన్తించుచున్నను. ఎత్తు, భూతలదృశ్యము, రంగురేయిలు, తేజ శిల్పము... వీనిననువరించి 'ప్రణాళిక' యొక్క అంశగత పృథావము వేరువెరుగుచున్నది. ప్రణాళికవిషయములో చాది చూచు చాదివ్యర్థము వేదలభాపూర్వమునకు చెందినదిగా మూత్రమే యుండదు; 'ప్రణాళిక' అనిగా నిజముగా క్రింది అంశమై యొక్క అక్షతి అని అర్థము; చాస్త్రవై త్త శానవ యొక్క పాపవ్యర్థరేఖలను అది ఎల్లప్పుడును వెల్లడించును; అంతేకాక, మై అంశమైయు అధారముగానుండగల ప్రయోజనాత్మక భాగములనుగూడ పరి వ్యక్తికరించును. చాది ప్రణాళిక ఒక్కటయే చాస్త్రవై త్త శానవమగూర్చి సంపూర్ణావస్థించును విచ్యుటకు వరిచోదు. అవలించిన

వివిధభాగములు ఎట్లు కనబడునో అన్న విషయమును, చూచుచాది వివిధ అంతర్భాగములు ఎత్తు అనిప్రాయమును కలిగించునో అన్న విషయమును చాస్త్రవై త్త మనస్సుతో మంచుకోవలసి యుండును. ప్రణాళిక అనిగా గోడలు, చెక్కగోడలు (Tonnage), పసారాలు మొ; చాదిని శాశికముమీద రచించగా కేర్వడు ఒకానొక మారిని రూపము. ఉపాధారి రూపముగూడ అక్షతుల విషయములో వచ్చేవనమును, నవభ్య భావమును, కలిగియుండవలయును. చాది ప్రణాళికలు పృథక్రత విషయములుచాపు, ఎత్తులతోను, విభాగములతోను (Division and Subdivision) అని అనుబంధికములై యున్నవి. ప్రణాళికావరణలు భూత పాదికమకలిగి యుండవలెను. పాపావ్యర్థములైన అవిద్య భాగములను అది కలిగియుండవలయును అప్రధానములు తేజ పసోయ్యార్థకములు అగు ప్రత్యేకావయవములు చాది ఉండవలెను, తేజవివచ్చును, తేదా, పాపావ్య భాగములు తిరిగి తిరిగి వచ్చుక్రమము, ప్రధానములు మరియు పసోయ్య అనుబంధములు అను క్రమముతో గూడిన పరివ్యక్తత్యమును కల్పింపవలెను (Climax) పృథక్ర చిహ్నములుగా నిర్మించవలెడి కట్టడముల ప్రణాళికలు ఉన్నతస్థాయికితెరిగిన విధముగను, మసో నియమా ఉత్తమముతోగూడిన వై తిరోను, యోచించబడవలెను. కట్టడముయొక్క అవసరములు భాగ రూపకతో పరిశీలించబడవలెను. మరియు అవసరముల యొక్క ప్రధానభావమును కల్పించెడి ముఖ్యభాగముల ప్రణాళికలో ప్రత్యేక ప్రాముఖ్యము వొనగవలెను. తక్కిన భాగములు చాది తోలినవై ప్రధానత గలదిగా వేయబడవలెను. పరియగు పరిమాణ సంబంధమునుపయోగించుట, శీదమును చూపుట, ప్రత్యేక ప్రధానతను చూపుట (Ascendancy) అను ఉత్తమములను ప్రణాళికకు నిర్వహరచుటలో ప్రణాళికా రచయిత గమనించవలెను. ప్రత్యేక భాగముల పాపారణ రూపమును, ప్రణాళికతో పక్షిరణమును, మై నువసరించినవై మూత్రముల పసోయ్యముతో నిర్ణయించగలను.

కట్టడముల యొక్క శాస్త్రాభాగములు అంశగత రూపముల కొక అవసరముమూత్రమే. ప్రణాళికతోని

అక్షిణం భావన

మొత్తంగాగములుఎంతవరకు దృశ్యవృత్తి కరణమువశానికి యింకవరకే ప్రచాళికా రచయిత నిర్ణయింపవలయును. కట్టడమునకు అవసరమైన వ్యక్తి కరణమును ఇట్టియు, మొత్తంగాగముల (బెయిలబడి) కొడిగ్గమును ఇట్టియు, ఈ యింకము నిర్ణయింపవలసిన అట్లు ఉద్దేశ్యము యొక్క, మేల్మైవ వ్యక్తి కరణమును దృశ్యకము లేయు వట్లుగా ప్రచాళికా రచన గానింపవలసినది.

ఈ ఉద్దేశ్యముయొక్క, వ్యక్తి కరణము రూప సాందర్యమును రచించుకొనితే సమ్యేకన గానింపవలసినది. ప్రయోజనము (గణాంబంధ) ప్రధానముగా ప్రచాళిక ఎట్లు రచింపవలసినది నిర్దేశించును.

ఉదాహరణమునకు - ఒకానొక ఎత్తులో కుంటు లేని యొకల చాని అంతర్భాగము, మ్రొవండి తెలుసుకు వచ్చు వట్లు చేయవలసినది, లేదా మానవనిర్మిత పాఠనములకే తెలిసింపవలసినది, అని మనము ముఖముగా సూచించ గలము; అందుకే ఆ కట్టడము ఈ విధమైన వెలుగు అవ సరమైన జాతికి తెలియింపబడని మనము తెలిసికొన వచ్చును

అక్షయమయ్యెడి విశ్వాస ప్రవృత్తియు, వ్యయము యొక్క, పరిమితులను ఇట్టియు, రాస్తూనే ఉ యొక్క, ప్రచాళిక పాఠారణముగా మార్చుకొను చుండును కాని అతని ప్రచాళికల యొక్క, పాఠ్యమును ప్రచాళికావృత్తి రచనకు సంబంధించిన ఈ మూలాధారక మార్గముల నకుసరించుటకై చాలవరకు అధారవడి యుండును

డి.డి.వి.

అక్రిస్టాస్ థామస్ :- ఇతడు ఇంటి రోజును, స్కూలాస్టిసిస్ట్ (సూనింగ్టాచర్) అను ఉత్తరాధ్యక్షులను చెందవారు. అక్రిస్టాస్ మిషనరీ కలిగియున్నారు. సేబియన్ వ్యవస్థను అభ్యసించేను. హిందూస్థానితో, సేబియన్ లలో విద్య నభ్యసించి, బామినిక్ మతసంస్థలో చేరును. అక్రిస్టాస్ మార్గం అను ప్రత్యాక్షాపకమును దీనిని గుర్తు. అక్రిస్టాస్ మతసంస్థకు చెందినవారితో అక్రిస్టాస్ అగ్ర గయ్యలనుగను. బాంబాయి ఇతని గ్రంథముల రెట్టిన ప్రచారము లేకపోయెను. కాని కేరళ కళ్యాణము నుండి వీటి అక్షయమైన ప్రాముఖ్యము అభిందినది.

మధ్యయుగపు ప్రవచనములారాధ్యులతోను, విద్యాం మలతోను అక్రిస్టాస్ అగ్రగయ్యుడు. శీవీకము నందలి

వసు ప్ర వియ్యము లను వసువ్యయించి వ్యక్తిక గ్రంథము, మాన వునిగిని, ప్రకృతిని గల అంతరంగిక సంబంధమును తెలి అనవులు మధ్య యుగపు సంక్షింపల అగ్రయమన వచ్చును. ఈ సమవ్యయమును అక్రిస్టాస్ కన్న

వంశాగ్రముగ తెలి యు సాధించలేనట్లు అక్రిస్టాస్ కారెడు.

ఉత్కృష్టమ సాధించు శీవీకము యొక్క, భర్త మనియు, ప్రతి శీవీయ అవ వ్యవహారముకే ప్రేరేపించబడి ఉత్కృష్టమ సాధించుననియు అక్రిస్టాస్ బోధించెను, వృద్ధి యందలి శీవులతో ప్రేరేపక కన్యయనియు, ప్రేరే పము కన్యయనియు, తెందు కన్యయను విశ్వకరణకేరణిని, శీవులు తమ భర్తములను ఎంతవరకు సాధించగలుగుదురో యావదయే మనకు ప్రమాణము ఈ రీతిగా జూచినచో వ్యక్తి గ్రంథమిది శీవకరణము వరకును గల అంతరంగిక సంబంధమును, వరంపరయును గు నింపవచ్చును. ఈ వృద్ధి పరంపరయందు మానవుని స్థానము ముఖ్యమైనది. ఎందు కన అతని శీవము శౌతీకలకములేగాక అధ్యాత్మిక లక్షణములను కలపు. విశేషము అతని ప్రత్యేకలక్షణము.

ప్రకృతిని, మానవ సంఘమునందు బోధించ గలదు. ప్రకృతియం దెట్లో అట్లే సంఘమునందును అగ్రయము లును, తరముగలములైన పాఠనములను గలపు. అగ్రయ ముల తెచ్చునగ పాఠించగలరా రీతిలను మార్గదర్శకులై వారిని నీలవచ్చును. సంఘము మానవకారణం సంకృతి కొరకు ఏర్పడినదనియు, సంఘమునందు ప్రతి వ్యక్తిని ప్రత్యేక లక్షణములును, సామర్థ్యములును గలవనియును, ప్రతి యొకరును తమ తమ ప్రత్యేక కార్యములను, భర్తములను అగ్రయించును ఇతరులతో పరకరణించినచే

సాంఘిక శ్రేయము చేకూరుచదియు అగ్నివాసు మూర్తిని
రెను. అగ్నివృత్తి శ్రేయమును చేకూర్చుటయే మానవుల
ఆలోచనము, ధర్మము.

ప్రతి ఒక మనుషుని పెంబొందించుట ప్రభుత్వ
కర్తవ్యము. అగ్నివాసమును ప్రభుత్వ ఒక విధిగ భరిగఁజేస
దగును. పరిపాలకు వీరికి ప్రవర్తింపజేసే ప్రతిభను ఇహవర
సులములు పెంబును లభించును. అపాక సులములు
బాధ్యమువలన సంబంధించినది. అంతఃగర్భ మహాత్మ్యము
కల పారలౌకిక ములములు మనవంశస్థుల పెంబు విజయ
ములు. కాని పరిపాలకులు రాజధర్మమును చక్కగ తెర
తెల్లవచో ఇహమునుండి భరము మాత్రం లభించును

బాధ్యములేదని అధికారము వైశిష్టిప్రమాణముల
వసులరించుచుండవలెనని అగ్నివాసు వ్యవహరించెను. చాలి
నిరుద్దముగ ప్రవర్తించు ప్రభుత్వమున తెలుసుకునుట
ప్రాణ పాపము. కాని ప్రభుత్వస్థలంపునము వలన
కాకానికొకప్పుడవసరమౌచును. వశమపొందరాదనుట
ప్రతి ముఖ్యముగ గమనింపవలయును. కాని ఈ
యంశమును గూర్చి అగ్నివాసు విశదముగ వ్రాయలేదు.
బాధ్యమును ప్రతి ఒక మనుషుని మానవుని విశేషము
నుండి విడిచినదనియు, ప్రవాహము తమ ధర్మముగ
పెంచు ప్రభుత్వాలే నిర్వహించవలసినది అగ్నివాసు విశ్వ
రించెను. వృద్ధి యంతయు క్రమబద్ధమైనదనియు, మూలక
విశిష్టమగుటచే, వై వసంకల్పమువలనను అత్యంతమైన
వంశధర్మము కలదనియును, అగ్నివాసు యొక్క
ఆలోచనము.

4. ఎవ. ఎవ.

అగమ శాస్త్రములు :- వారణసియ కర్తవ్యశాస్త్ర
ములలో అగమశాస్త్రములు విక్సిత ప్రధానములై,
వివాహముద్విగ ములంపారకములై యిలఁబారుచున్నవి.

లోకకర్మాణ సంపాదకములగు దేవాలయములయను,
దేవతా విగ్రహములయను నిర్మాణప్రక్రియలను, కాని
ప్రతిభలను, దేవతా పూజార్చనము పెంబొందుటలై లేయ
వలనన పూజా పురస్కారదాని ప్రవాహములను జోధించు
శాస్త్రము - అగమ శాస్త్రము. శగవంతుని అగమమును
గూర్చి తెలుపుచదిగ, వీటివేరు వర్ణియించవచ్చును.
ఈ శాస్త్రమునకు అనుబంధములుగావచ్చు విద్యలుకాని,

కళలుకాని, వీటివే ప్రతిపాదించబడని కర్తవ్యశాస్త్ర - పురు
షార్థములుకాని లేవనల విశిష్ట వర్ణములగు విషయము.
దేవాలయాని శాస్త్రములు - అగ్ని వరమాత్మలయను, ఇకర
అగర్భ్యమృత్యులయను వ్యయపాదులను, పురుషార్థ - కర్మాగ
నాయులను నిశ్చయించుచున్నవి; అగమ శాస్త్రములన్నవో,
అందరికిని స్వామ్యవశగోచరమగుటలనుకానివి ప్రదర్శించు
చున్నవి. మొదటిది - కర్తవ్యశాస్త్రములు, కడవటిది -
కర్మాణాశాస్త్ర సంపాదకములు.

మరియు, అలములందఁకన్పిగూఢమైన విద్యలన్నవి
మృతుముగ వానిర్పించబడి, యింత కంప్రాప్తిని పరి
కరములచే నితల ప్రవాహమువలనను అందుకాములతో
మందుటలుకల వేయుచున్న అనుభవ విద్యలన్నాప్రాప్తిలను
వలె పురావసములగు నియోగము శాస్త్రములును
పెను. వసంకల్పములకు పూర్వము వీర వసుప్రాదుల
యందు తెలిపెయింపుచు పూర్వపు పురుషాపాదులనుండి
దేవతాశక్తినిజగ్గించి, పూర్వభంభమునను, కర్మాగర్భమున
యంత్రములయందును, దేవతా విగ్రహములయందును
ప్రవరించుట, ప్రతిష్ఠించి, పూజా పురస్కారములచే
అగ్నిని దీపదిగ ప్రవర్తమానముగ బోసరించి నితల
ప్రాదులనును, కర్తవ్యశక్తిములను తెలుపునట్టి అమృత
ప్రక్రియలను అనుభవ పురస్కరముగ ప్రపాదించుచున్నవి.
విద్యలన్నవి వైద్యములవలననే దేవతాశక్తి విశేషము
లగు దేవాలయములును

అగమ వశవ్యశక్తి - దేవతల అగమమును
గూర్చి తెలుపుచున్నందున వీరికి అగమశాస్త్రమని ప్రసిద్ధి
కలిగియుండవచ్చును. లేక, వేదమునకువలె "అ - నమ
బ్రాత గమ్యంతే నితలాను అగ్ని ఇతి అగమ" అను
వ్యుత్పత్తిచే శ్లాఘ్యములగు వసువై విషయములను
వసుగ్రముగ తెలుపును. అలాగే గ్రేయపూర్వధరూపము
లగు అశీశ ధర్మములను జోధించుచు విశిష్ట విద్యములగు
మందులచే విద్య వర్ణనాధరము కలిగియుండవచ్చును.

"కావ - రాగ - తాళ" శక్తిముల అధ్యాపక పద్ధతి
వమున "శరణ" శక్తిము వివృతమైనవలె, "అగత -
గత - మత" శక్తిముల అధ్యాపక పద్ధతివనువలన
"అగమ" శక్తిము వివృతమైనదని అయోగగమముల
యందే వివరించబడి యున్నది.

ఆగమ వాక్యములు

ఆగమముల విభాగములు : ఈ యాగముములు ప్రధానముగ రై వములు, రై వ్యవములు, వా శ్రేయములు అని మూడు విధములుగా నున్నవి. వా శ్రేయాగములకు విశేషముగ తంత్రము అని ప్రసిద్ధియొచ్చును. ఇంకను మరి కొన్ని తంత్రములు లున్నవి. వీరిలో రై వ - రై వ్యవాగములు రక్షణార్థమునను, మిగిలినవి తంత్రరక్షణమునను బహుళప్రధానమున నున్నవి.

రై వ రై వ్యవాగముల యందు, శేవలము మంత్రయంత్ర-ఉపాచర్యాగములు మూతమేగాక, రేఖలయ నిర్మాణము, విగ్రహనిర్మాణము-ప్రతిష్ఠాదివిధులును, వాస్తు-శిల్ప - గాన - పాఠాది విశేషములును, సంవత్సర వాహా పురస్కరణములు నిర్వహింపబడియున్నవి. వా శ్రేయ - గానా వ త్య - రై వవాది తంత్రములయందు యంత్ర - తంత్ర - మంత్ర-ఉపాచర్యాది ప్రధానముగ పనిపర్చింప బడినవి.

రై వాగముములు - వారి ప్రవేశములు : రై వాగముములు పర్వోత్సాహము మొదలగు విశ్వయి మైదు ముఖముల నుండి ఇరువది మైదిమిది ఆగమములు ప్రారంభ్యములైనవి ఆగమము లన్నిటిని వ క్త - పాఠాత్మకము కిచ్చుచే . అది రై వైల సంప్రదాయము.

1. పర్వోత్సాహమునుండి - (1) వానికము (2) యోగము (3) వంత్రము (4) వారణము (5) అలకము - అని మైదును,

2. వాసుదేవమునుండి - (1) దీప్తము (2) మాత్యము (3) సహస్రము (4) అంకురము (5) ముప్రళేదము అని మైదును,

3. అహోరమునుండి - (1) నిజయము (2) విశ్వావము (3) స్వామ్యంభవము (4) అనిలము (5) వీరము అని మైదును,

4. తత్పురుషమునుండి - (1) రారవము (2) మకుటము (3) విమలము (4) తలద్రక్షావము (5) లింఘము అని మైదును,

5. ఉపావసమునుండి - (1) ప్రాక్షేపము (2) అలకము (3) విద్యము (4) సంవాహము (5) పర్వోత్సాహము (6) పారమేశ్వరము (7) కరణము (8) వామకము అని ఏదిదిరియును,

ఉ క్తిగ 32 ఆగమములు అవిర్భవించినవి.

వీరిలో, మొదట వది ఆగమములు శివశేవములయందు తరువాతి భనుమెదిమిదియు దుర్వశేవములయందు వ్యవహరింపబడుచున్నవి. ముఖ్యము శివశేవములలో ఒక్కొక్కచాది ప్రవర్తకులు ముగ్గురును, దుర్వశేవములలో ఒక్కొక్కచాది ప్రవర్తకులు ఇద్దరును ప్రసిద్ధులై యున్నారు.

రై వైల సంప్రదాయము : శివస్పష్టి పరమారంభమున శివశక్తి పరమార్థములే నిర్వాక్తివలన భువశక్తిరై యోగమాయలే స్పష్టినిజము చిలువరింపబడుచున్నది. ఇందుండి వాదము, చాన్దికింద శరవ్యాంల తలద్రువివంటి విత్తము అవిర్భవించుచున్నది. చాన్దికింద "అంబిక" అను శక్తి తోచుచున్నది. చాన్దికింద వామశక్తికి అతరూపముగ అయి, నిజయ, అలక, అవరాళిక, నిష్పత్తి, ప్రక్షిప్త, విద్య, వాంఠి, ఇలంబిక, దీపిక, రేదిక, మోదిక, హ్యోమయాన, అవంతక, అచాన్దిక-అను శక్తులు గలిగి వీరిలే తోకమంతయును వ్యాపించిపరిచుల మృగించుచున్నది. వీరినుండి పది అంకరములు గలుగుచున్నవి. వ్యవహారమున శివుడును, వ్యంభావకమున శక్తియును అభిప్రాయమున్నారు. వ్యవ వ్యంభాన పక్ష్యవసములే వ్యవములు, వదములు, వాక్యములు దీర్ఘత అధ్యంత్రాది గలుగుచున్నవి. అది రై వైల సంప్రదాయము.

పాద విభాగము - దీని యందు (1) భూవ (2) క్రియా (3) యోగ (4) వర్ణాపారము అని నాలుగు పాదములున్నవి.

అంబి భూవ పాదమున : పను, పతి, పాశ్చిమ్ - అను మూడు పరార్థముల వ్యవహార లక్షణ ప్రమాణములును, (1) శివుడు (2) శక్తి (3) పరాశివుడు (4) తత్వము (5) తద్వ విద్య (6) మాయ (7) కళ (8) విద్య (9) వాగము (10) వాంఠము (11) నియతి (12) పురుషుడు (13) ప్రశస్తి (14) బుద్ధి (15) అమోఘావము (16) మనస్సు (17) శ్రోత్రము (18) శక్యమి (19) చతుస్సు (20) శివ్యా (21) ప్రాణము (22) వాక్కు (23) పాత (24) పాదము (25) వాయువు (26) ఉపవ్యము (27) శక్యము (28) పురుషము (29) రూపము (30) రసము

(81) గంధము (82) తాళము (83) చాయువు
(84) అగ్ని (85) వణిలము (86) భూమి-అని ముమ్మరి
యారు త త శముల పర్యవేషములు.

(1) కత్తడిరూపము (2) కత్తడి దర్శనము (3) కత్తడి
 ఉద్ధి (4) ఉత్త రూపము (5) ఉత్త దర్శనము (6) ఉత్త
 ఉద్ధి (7) శివరూపము (8) శివ దర్శనము (9) శివ
 యోగము (10) శివభోగము అను పది శాస్త్రములుగాను
 బును విరూపించబడియున్నవి.

ప్రయో పాపమునః సంకల విశాగమునః అయోప్రయో
లని కావలెనన సంకలమునను, ప్రయో విశాగమునను
కలలు, గర్భవాసము, శివానుగ్రహములు, శింక
మూర్త్యు ప్రత్యక్ష, అమృత, విశ్వకర్మకావ్య, కామ్యంశుమ,
మృత్యుశివ, అంకురావ్యములు, శరణావలంబము,
సంకల్పావలంబము, కళాకర్మము, యోగశాల, సంకల్ప
శేకము, ముగ్ధశేకము, మంజుశాలశేకము, ఉత్పన్న
ములు, ప్రాయశ్చిత్తములు, నిర్మలమైతి శ్చిక కామ్య
కామ్యము మొదలగునవి అనన్త రింపవలెనని.

మేరము (1) మూఠాచాగము (2) పాపిష్టికము (3) మోదాపూరము (4) తాపాశము (5) విష్ణు (6) శక్తి
మల ముక్కుమల వర్షావము, బ్రహ్మ రంగము, బ్రహ్మ
గ్రంథి, బుద్ధగ్రంథి, విష్ణుగ్రంథి, మోదాపూరము, మంథరము,
మోదాపూరము వర్షావము, యమమోదాపూరము వర్షావ
ములు, వర్షాగ్రము గర్భాదులు నిరూపించబడియున్నవి.
గర్భాదులమును - పూజలు కావడము తీవ్రరతి
ములు, పాపిష్టికము, తాపాశవ నిర్గుణ, తీవ్రరతిములు
నిరూపించబడి యున్నవి.

కాక్టర్లైవ్ (అర్జెంటైన్) అగమములు - అరివన గుమ్మరు మొదలగు కాక్టర్లైవ్ వంశప్రాయీ ప్రవర్తనలు ప్రకృతివిజ్ఞానరహితము, వృందభర్యము అనుకూలమైనవి. వంశప్రాయములను ప్రవర్తించుచు. ఈ లైవ్ వంశప్రాయాగమములు 8 రికార్డుములుగ ముద్రి.

1. కై రవ (పంజాబీ-తత్వ) తత్వములు -
(1) వ్యవస్థ, (2) కై రవ, (3) చంద, (4) క్రోడ,
(5) ఉత్పత్తి కై రవ, (6) అభివృద్ధి, (7) మహా-యోగ్య
(8) కళా-రీతి.

2. యోమక కంక్షకములు - (1) బహ్మయోమక
(2) విష్ణుయోమక, (3) వ్యుచ్ఛేద యోమక, (4) తురు
యోమక, (5) (6) అశక్త్యణి యోమక, (7) దుద్ర
యోమక, (8) కేశాక యోమక.

3. మక కంప్రమణ - (1) రగ్, (2) అంబు, (3) అక్షిమక, (4) మక, (5) వాహి, (6) సింగ, (7) ఉప్పు, (7) విశ్వాద్య.

4. మంగళ శంక్రమణ - (1) పినుకై రవి, (2) శంక్ర
రై రవి, (3) కళ, (4) బ్రాహ్మికలా (5) విజయ,
(6) శంక్ర, (7) మంగళా, (8) సర్వమంగళా

6. పదార్థముల తంత్రములు :- (1) మృత్యువు (2) వర్షపు
పువ్వు, (3) కృత్రిమ, (4) కలాపు, (5) విందుపు
(6) వాదపు, (7) గుహ్యపు, (8) అపు
7. జనాధిపతి తంత్రములు :- (1) అంధక, (2) దివ్య
శేరి (3) అమ, (4) మూల (5) వర్ణబంధ (6) విదగ
(7) యాత్రాదక (8) జ్యోతిష్.

7. వాగ్గతంత్రములు: (1) శైలి (2) చిత్రా
(3) హంప (4) కదంబికా (5) హృల్లేఖా (6) యద్రలేఖా
(7) విద్యుల్లేఖా (8) విద్యుమత్.

3. స్వస్థానములు : (1) కైరతాబాద్ (2) బీరూ (3) బీరూ
ముని (4) బహ్మూరా (5) బామర (6) అళియా (7) కలహా
(8) కిరీద.

తెన్నదాగమములు - వాని ప్రశోధములు : తెన్నదాగమములు : తెన్నవశేషవల యొక్క అధారభాషికములు : తెలుపుచున్నవి. ఇవి ప్రధానముగ తెనాలిపాగమములు : పాంచలక్రాగమములు వని తెండు విధములుగ నున్నవి.

“కథం త్వమర్చసియోఽసి మూర్తయః కిద్భవాన్తుః |
 తై భావహాకథంబ్రాయుః కథంబాహించరాక్రితాః”
 అని భారతముననినది. “అందు అగమములను పరమావస్థ్యంబు
 ముగ కిరించియున్నారు.

“శ్రీమహావిష్ణుః పరశ్చైవభవమనియు, శారీ యారా
ధవశ్చైవ సౌకాశీశ్చ” ననియు వివరించుచు, ఏ రెండు
అగమములును పరశ్చైవాంతికధర్మముల కోరించుచుండు
టనే “శకవత్సాస్త్రము కాగవరధర్మశాస్త్రము, పరమ
సంహిత” అను బాహుళ్యేయముతో వ్యవహరించెదరుచు

అగమకావ్యములు

సమాన ప్రతివత్సరీ సంపాదించుచున్నది. శ్రీ వైశ్ణవాచార్యులు ఈ రెండింటిని సమానగౌరవము నిచ్చుచున్నారు. శ్రీ వైష్ణవ దివ్యక్షేత్రములలో కొందరు వైశావపాగమములను, మరికొందరు పాంచరాలాగమములను అనుసరించుచున్నారు.

వైశావస గృహ్య మంత్రాద్యమహాగమముగ చత్వారింశత్ సంపూర్ణములను పొందినచారే వైశావస అగుదురుగాని, వైశావసత్వము వంశపరంపరగ రావలసియున్నది. ఏ మంత్రానుపాదులై నను పాంచరాలక్షిక్షను ద్వితీయదివ పాంచరాలాగమములను వరకాగమున్నది మంత్రశాస్త్రాదులయందు కొంత భేదమున్నను, భగవద్రాధనానందుములై రెండును ఉపాదేయములై యున్నవి. పాంచరాలక్ష సంహితలలోనే వైశావససంహిత యొకటి గలదు

వైశావసాగమములు - పరమాత్ముని మానవభృతులను విభజనమహర్షి. గూర్భాగమం ప్రకాశింశేయ్యులై, "విశేషేణ భవతాత్ విభవా" అను పుష్కృత్తివలన "విభవసు" అను పేరు వచ్చియుం బాధ్యమహర్షి నిర్వహించి యున్నాడు. వేదములను ప్రవర్తించి శేయులై, చతుర్ముఖులై పుష్టినిదేయించి, అరాధన ప్రక్రియలను బోధించు కాగమ శాస్త్రముల ప్రవర్తించేయులై విభవ మహర్షిని పరమాత్ముడు తన సంకల్పముచే పుష్టినిదేయి చెప్పబడియున్నది. అవిభవ మహర్షి భగవంతుడే మతద్విత్యములగు భగవద్రాధన ప్రముఖులైన తన శిష్యులగు (1) కళ్యణ (2) అత్రి (3) మరీచి (4) భృగు (5) నవ్య (6) అనిరవ (7) పులస్త్య (8) పుణి (9) క్రతు - అను బోధింపి మండికి మనలేరించి, చారిత్రాధ్యక్షుల సంహితలను ప్రవర్తించునెనిది వరకాగములు చెప్పియున్నాడు.

ప్రస్తుతము అత్రి, మరీచి, భృగు, కళ్యణుల సంహితలు మంత్రము ప్రసిద్ధిలో నున్నవి.

సమూర్ధాచార్యగౌరవము అను అత్రి సంహితయందు భగవంతుని సమూర్ధార్యము పొంగిపొంగముగ నిరూపించబడియున్నది. అర్చనము సమూర్ధము, అమూర్ధము అని రెండువిధముల నున్నది. అమూర్ధార్య మనగా - అమహానియ - అమహార్య - గార్హస్థ్య, అవశస్థ్య -

వశ్యములను పంచగ్నాదులందు అగమోక్త విధానము ననుసరించి హోమాదుల నవస్థించుట, ఇక సమూర్ధార్యమనగా - అయిదుములయందు ప్రతిష్ఠించబడిన సంకేతములగు భగవంతుని లింఛములను (విగ్రహములను) అగమోక్త విధానముగ వర్చించుట కర్హచారి ప్రతిష్ఠించుట, అరాధన - ఉత్సవ క్రమములు, విగ్రహ, గోపుర, ప్రాశాశాది విగ్రహాదివిధులు విభజముగ నిరూపించబడి యున్నవి. కాళ్యణ మరీచి సంహితలు గర్భాత్మకములు కాగా, అత్రిభృగు సంహితలు శ్లోకరూపములుగ నున్నవి. ఈ సంహితల కన్నెటిది వరప్రసర సంపాదమున్నది.

పాంచరాలాగమములు : పాంచరాలాగమములు అవంత్యాగములుగ నున్నవి. అందు 108 సంహితలు ప్రధానములై యున్నవి. ఇప్పటివరకును అనిన పరిశోధనలవలన 260 సంహితలవరకు లభించినవియున్నవి. పాంచరాలక్ష సంహితయందు 832 లేల శ్లోకవిధియుం బయిన పాంచరాలక్షసంహిత లున్నవనియు (1) ప్రశ్న, విష్ణు తిలకములయందు అర్ధశ్లోక శ్లోకవిధియున్నవన సంహితము లున్నవనియు చెప్పబడి యున్నది.

పాంచరాలాగమ నామలేయములు. వాని పుష్కృత్తి - (1) ఏకాయనకా, (2) మహావనవివక్ష, (3) పాత్వ్యకావ్యము, (4) భగవద్రాస్త్రము, (5) కాగవశాగమము, (6) పాంచరాలక్షము - అని వివిధ నామములతో నీ యాగములును క్రిందవలెయున్నవి.

విశేష (శ్రీమహారాయణ) అయిన (అరాధ్య) ఇతి బ్రతి - ఏకాయన బ్రతి - అను పుష్కృత్తిచే "శ్రీమహారాయణ బోధ్య" అనెను. ప్రాచ్యులను, ప్రాచులనును అని యువలేరించు వేదకాగమునకు ఏకాయనబ్రతి యని పేరు. వరహరిహర్యములగు భగవత్కృత్యములను, అత్రిల కళ్యణ - ఏక - పుణిహర్షములను విశిష్ట క్రమమున నిరూపించుచుండులేకను, నామగు వేదములు పాంచరాలాగములు అనియుచేరి ఈ పాంచరాలక్ష సంహితయగుటచే నుహానవివక్షయు నామము అనిర్వరమగుచున్నది. పుష్కృతాచార్యులగు భగవంతుని యొక్కయు పాత్వ్యులగు కాగవశులయొక్కయు వైశావసాధ్య నామం బోధించు చుండుటచే పాత్వ్యకావ్యమును నామలేయము యుక్తమగుచున్నది. అందులేకనే భగవ

వాక్యముతో భాగవతాగమము - అను వాక్యేయములు
గలిగినది. పాంచరాల్యము వాక్యేయము మాత్రము -
అనేక దిగముల విద్యవలనబడియున్నది. అట్లేవలన పంచాళ
యందు, భగవంతుని పంచాయుధాంశ పంభూతులగు
వైదుగులు యోగులగు వైదు దివారాత్రములు ప్రత్యేక
ముగ విశాస్త్రము నుపదేశించియుండుటలే "పాంచరాల్య"
మున వ్యవహారము గలిగినదని చెప్పబడియున్నది. పాచ్చ
పంచాళతో, ఈ వాక్యమునకుముగ్గురు పాంథ్యయోగాది
పంచమహావాక్యములు రాత్రివలె విశ్రేష్టములగుచున్న
వారణమున పాంచరాల్య మను వ్యవహారము దీనికి
గలిగినది అని చెప్పబడియున్నది. విష్ణుపంచాళయందు,
రాత్రివలె అజ్ఞానాంశవార వశ్యములగు కష్ట మ్మర్మ హావ
రస గంధములు వైదు విషయములును, తేజ వృత్తి
వ్యక్తతో వాయుకావములు వైదుమహాభూతములును
అవగా వానివలెగలుగు లంఛము, పరమాత్మను
పంచస్థించివలె తేజ పంచది పోవును అని యుపదేశము
దొసంగుచున్నందున దీనికి పాంచరాల్యమున వ్యవహారము
గలిగినదని చెప్పబడి యున్నది. అపాయ్యర్థ్యపంచాళ
యందు, పర - పూర్వహ - విభవ - అస్తర్యాదు - అర్చా
వ్యర్థానములు అనుభవగతమని పంచానన్తలమగుగ్ని
తెల్పుచున్నందున, పాంచరాల్యమున దీనికి పేరు గలిగిన
దని - నిరూపించబడి యున్నది.

పాంచరాల్యముల యందలి అవాంఛర విభాగము :-
(1) అగమవిద్యాంశము, (2) మంత్రవిద్యాంశము (3) కంఠ
విద్యాంశము (4) కంఠాంతర విద్యాంశము అని వాలుగు
విభాగములున్నవి. మరియు మంత్రం - మంత్రము - ఉత్తము
లేదములకేము, నివృత్తి - అనివృత్తి లేదములకేము అవాం
ఛర విభాగములుగానూ నున్నవి.

ఈ పాంచరాల్య పంచాళం గణన అగ్నిపురాణము
నందును, కవితాంశపంచాళయందును, పాచ్చ పంచాళ
యందును, విష్ణుపంచాళయందును, వాయువీధి పంచాళ
మొదలగు పంచాళయందును కొంచెము కొంచెము
నిన్ను జన్మక్రమములతో నున్నది. డా. ఒట్టో ప్రాక్కడను
మహాళయందు పాంచరాల్యోపదేశమును అంగభాగ్య
మున ఈ అగమములకు గూర్చి విపులముగ చర్చించి
యున్నాడు. డా. ఆల్. జి. శంకారాధి ప్రముఖులు

అభినిగ విమర్శపాఠవమయ గానీ దీని వాం విద్యయందు
అమరూర్చి చర్చించియున్నాడు.

ఈ పంచాళయందును భూవ - క్రియా - యోగ -
చర్యాపాఠములు అను విభాగము లున్నవి. ముఖ్య
విశేషములు, యంత్రతంత్ర విశేషములు, అవహోమాది
ప్రక్రియలు, దీక్షాదిధిమొదలగు విషయములు విశిష్టక్రమ
మున నభివ్యక్తించబడియున్నవి.

వాక్యేయగమములు :- వాక్యేయగమములకు
"తంత్రము" అను వ్యవహారము ప్రసిద్ధమై యున్నది.
తంత్రమనగా - లేవతల యంత్రగ్రామమును పంపించియు
టాస్త్ర పరాధియగు పురుషుడులేయు ప్రయత్నము. మంత్ర
లేవతోపాపభాదలకు "తంత్ర" మను వ్యవహారము రూఢి
అయినది

ఈ తంత్రములయందు మంత్ర యంత్ర లేవతోపాప
వాదులు ముఖ్యముగ నిరూపించబడి యున్నది.

కాత్తల సంప్రదాయము :- నవాశమదగు శివుడు విష్ణు
దాసు, నగలుదనుగా నున్నాడు. విష్ణుడు దనగా ప్రకృతి
కంచు పనును అనగా ప్రకృతి పంచంధములేవిగాను
నగులుదనగా ప్రకృతిపంచంధముగలవాడు. ప్రకృతికి కళ
యని వామాంశరము. పశుకులై పల్లివానంద వ్యయపు
దగు పరమేశ్వరునివలె కత్తియై, అందుచే వారము,
చాచిమండి వందువు కలుగుచున్నది. పరమేశ్వరుని
మననని వందువు, వారము, నీలము అని మూడువిధము
లగుచున్నది. అందు వందువు శివాత్మకము, నీలము
శివాత్మకము, వారము రెండింటి పనువాయుడు. అటు
నివ్వలు వందువునంది రాత్రియొ, వార ము నుం డి
వ్యేభ్యయై, నీలమునుండి వాయువు నను కట్టులు గలుగు
చున్నది. వాయువుండి క్రమముగ ద్విద్ర - క్రియా
ధివులు గలుగుచున్నాడు. వారము ఇర్వాకత్తి, క్రియా
కత్తి, భూవకత్తి వ్యయపు లగుచును, విరత వర్మా-ఇందు.
అర్క వ్యయపులు. కత్తులపాపాచరగు ప్రభవమందువు
మండి అఖండమై వారము జనించుచున్నది. దీనికి కష్ట
ప్రవృత్తుని యందును, పర్యవహాతములయొక్క వైభవ్యమే
కష్టప్రవృత్తు. ఇదియే తేజామధ్యగతమగు కుండవీటి
యానముకొని గద్యవర్ణాది రూపమగు పర్యవహాతముగ
వారిల్లివించుచున్నది. విరాట్కాల్పమందు, వాంఛంపువును,

ఆంధిక వ్యవస్థరీతులు

కళాత్మకుడును అగు శంభువునుండి వర్ణర్యాపియగు పరాశివుడుచ్చించుచు పరాశివునినుండి తీసుకు, అతనినుండి దుగ్రుడు, అతనినుండి విష్ణువు, అతనినుండి బ్రహ్మయు బాదిర్చించుచువచ్చారు. అటుపై, మూలభూతమగు అపర్ణద్రవమనుండి మేహాత్మ ద్రవము, దానినుండి తివిధమగు అపారాకరము కలుగుచున్నది అందు పై కారకమగు పాక్షిక్వాపారాకరమునుండి పది ఇంద్రియములు, కణ్యత్రక్రమ యోగమువలన భూకాదికమగు నవోపకారమునుండి పంచభూతములు కలుగుచున్నది

దేహమున రక్షణభాగము మూర్ధుడు, కామభాగము చంద్రుడు, పది బాదులలో ఇద, మువ్వము, పింగళి - అను మూడు బాదులు ప్రభావములు వాయువులు పదియు, పవన్లులు పదియు నున్నది. ప్రాణమునకు ఋత్యుపాదానము, మనస్సునకు శోకమోహములు, కరికమునకు కరామ్యుమృత్యులు అది మహాబ్యులున్నది పింగళి పక్కపై కీపుడు మూలంచుచును, అట్టికరి పైకపర్వత్యుపాదానయగు పరాశక్తి కుండశీతోక పర్వా కృతిని పహించుచున్నది. కర్ణబ్రహ్మ పృథుపాదానై పంచాకర్షణ్య రూపిణై మంత్రమయమగు అగ్రము పృథ్వియనున్నది తదుపరి ఓం, శ్రీం, హ్రీం మొదలగు హీక్షరములను పఠన మంత్ర యంత్రాదులను పృథ్వియనున్నది, ఇదియే పరా, పశ్యంతి, మర్తమూ, పై అదీ దూతములను కొంది అయో వర్ణాభ్యుకములగు కళలను పృథ్వియనున్నది

ఇట్టి మంత్రములను, మంత్రాధిపేతవలన గురైరి, యంత్రాధిపేత పురమైకముగ ఇద - పోమ - తర్కచాదులర్యాకా పిర్తినిండి అష్టాంగయోగ విష్ణుతో కుండలిని విచ్చాదించుచు, పరాశక్తిరమును వికపింపజేసి, అనుదలిని కత్తిప్రహరమున కిత్తి కర్మమును కొంది బ్రహ్మచందము ననుకరించుటయే పురుషార్థముఅని తుదకు పారాశకము కారచాతీకము మొదలగు తంత్రగ్రంథములయందు దీ క్రమము అత్యాగ్రగర్భకరముగ నిరూపించెడియున్నది పై పులపతి దీర్ఘము పర్యంతములకును కర్త ను పోకృయజే యది చెప్పచువచ్చారు,

గురుశిష్యవర్ణకృత్వా ప్తయజేత పరాశకమ

ప్రశోత్తర పత్ర ర్వాత్త్వో కంతం నమపకారయేక.

అని వ్యవృంద తంత్రమున గీర్ణించెడి యున్నది. ఈ తంత్రములు అచింత్యాగ్రములుగ నున్నవి. "మయా కృపాని తంత్రాది వంశ్యయాస్త్రాత్తరం కళమ్" అని తీకకయిదు చెప్పినటుల మేయంత్రమున గలదు.

శ్రీ అశ్టక ఏకేష్ (సోమ్య) మహాశయిని వర్ణ పేక్షలమున అగమానువంశాన పమితిచే కలకత్తా నగరమున అనేకములగు వాస్త్రీయ తంత్రములు ప్రకటించెడి యున్నది

ఈతంత్రములు చారుములు, రక్షణములు అని రెండు విధములుగ నున్నవి అందు రక్షణతంత్రములు ప్రాప్య చారులకును, కామతంత్రములు పాపదూరణకును అను పరణీయములని "కత్తికల్లాన" అను గ్రంథమున చెప్పబడి యున్నది మేరు తంత్రాదులయందు దీనియను బాగుగ విశదీకరింపబడినది.

డి. వి. డి. యన్. యన్.

ఆరీవిక వ్యవస్థ రీతులు :- ఆంధిక వ్యవస్థములు రెండు విధములుగా మొదలు, 1. ఆరాధన వ్యవస్థము, 2. విశేష వ్యవస్థము. ఆరాధనవ్యవస్థములో ఐదవ్యవస్థము కొలుపు వ్యవస్థము, పైగా వ్యవస్థము అను విభాగములు కలవు. విశేష వ్యవస్థములో ఋతుపుల వ్యవస్థము అనుకరణ వ్యవస్థము, ప్రకృతి వ్యవస్థము, వివాహ వ్యవస్థము, యుద్ధ వ్యవస్థము, పేట వ్యవస్థము అను విభాగములు కలవు.

వాత్సయ . వీరి వ్యవస్థములందు కళతో సంబంధము గల్గినట్టి ప్రకరణములు ఎక్కువగా కనబడెదవు. అచ్చు పచ్చుల రెండుల కోవతోని రెండుచారు, శ్రీశ్రీలమునకు అనుకొనియున్న అరణ్యములలోని అపదికలు ప్రకర్షించు "రెంచులక్షి బాకము", "కేవల్లి" వంటి వృత్త ప్రభావమైన బాకములు తప్ప, మిగిలిన ప్రాంతములలోనిబాదు ప్రకర్షించు బాకములును కావము

వృత్తము . అనుకరణ వ్యవస్థము, ఋతుపుల వ్యవస్థము లందు వ్యవస్థము ప్రాధాన్యము పహించును. ఇది అంగమున ప్రభావమైయుండును, అనుకరణమునందు దీని వెన్నెమి వ్యవస్థము, లేదిప్పిటకాని వ్యవస్థము మొదలయినవి ప్రకర్షించెదరు. అపారగము గూడ అయో పక్షంపతి, అంకులపతి దగింది, అని రేయి అంగవిచ్చానము ననున

రింది ప్రదర్శించెదరు. అరణ్యములలో నివసించు వీర్వి ప్రకృతితోను, అందు నివసించు వనపజాగ్రిది అంకురాలతోను పన్నిపాక వంశంధముండుటచే వీరు ఆ బాట్యములందు ప్రదర్శించు అంగ విభావము పవోజముగా నుండును.

వృక్షము : వృక్షము వీరి కళ యొక్క శివము. వీరి పృథ్వీక యంతయు వృక్షప్రాధాన్యమైనట్టిది, చక్కని యెత్తో గూడవ మందరమైన అంగ విభావము, అటువలె పృథ్వీకళయందు మాత్రమే చూడగలుగుదుము. పర్యవేషములందు పొంగి, కడలియందలి తరంగములవలె 'అయి' వీరి శరీరములో ప్రతి అవయవములో నుండి పొంగి ప్రవహించును. ఈ అయి, అయివిభావము, కాస్త్రీయ పృథ్వీము తెలిగిన ప్రకాశక వర్ణలందును, ఒకానొకపుడు కావనమటు పావనముగాదు. అటువలె పృథ్వీములను ప్రత్యేకకళావములందపు. పాచారణముగా వీరు గలిల వాచారముగా పృథ్వీహోతుదురు, త్రిక (లి అక్షరముల గలి) చక్రకళము (శి అక్షరముల గలి) వాచారముగ వీరు దిరిగి పృథ్వీమాతుదురు. వీరిమృదంగ వాద్యము 'అయి' ను తెల్పుచు శావ ప్రధానముగా నాయించుటకు. అమళగణపృథ్వీములందు, యుక్త పృథ్వీములందు వీరు అవశ్యమును ధరించెదరు. వీరి పృథ్వీములు తెండు విధములు.. స్త్రీలు పురుషులు కలిసి చేసేది పృథ్వీములు. పురుషులు, స్త్రీలు చేరువేరుగా చేయు పృథ్వీములు మరియు వీరి పృథ్వీములన్నియు బృందపృథ్వీములే చేలువుయొక్క. కాగాతానము వీరి పృథ్వీములందు ముఖ్య పంగము. పాతురు బాట్యమాదుట తరుచుగా వీరి పృథ్వీములందు కనిపించదు.

భారతదేశములో—కోరా, ముండా, కైగా, మిరవ, చెంచు, కోయి, మగిలి, అంజానా, గదలి, పవర, గోండు, కట్టి, వాగ, ఓయిను మొదలయిన అంబిక తెగలెన్నియో యున్నవి. వారందరి పృథ్వీశుల గురించి ప్రత్యేకముగా ఈ గ్రంథమున బ్రాయుట అపార్థము. కాన వారందరికిని కలిపి కొన్ని ముఖ్యపృథ్వీముల వివరము లిందు తెల్పబడుచున్నది.

వేద పృథ్వీము (హవా) : హవా అను తెగవారు మధ్యప్రదేశ విభాములు, హవాలు చేలుచు విభావము

కళాత్మకముగానుండును. ఏదేనిమిదమిది కలిసి రాత్రి చిమ్మచీకటిలో చేటును బయలుకేరెదరు. ఒకడు చిమ్మ దీపము తీసికొని ముందు వడచుచుండును. దాని దీడలో దేనుకళాగమన మిగిలినవా రుండురు వారు కళాత్మక గుంకునియాలు (గత్తెంబెలు) ధరించి యూతుదురు. వారు దీపపు దీడలో నిలబడి పృథ్వీముచేయుచు, అయితో అడుగులు వేయుచుండురు అప్పుడు గుంకునియాలు "చుకా చుకా చుకా చుకా" అనియు "చం చం చం చం" అనియు మధురధ్వని చేయుచుండును ఆ మధురధ్వనులచే అకర్షితములై పారలలో నిద్రించుచున్న కుంజేటికావల అటుప్రక్కను పరుగెత్తుకొనివచ్చి, దీపపు వెడకవచ్చు మమమృతము భావక, మినుకొనిమనుమని తెలుగుచున్న దీపకాంతిని బాచి అపండించుచు నిలుచుండును. అది దీపము ముందువకు వచ్చినంతకే దేనుకవచ్చు మమమృతలు చాటి పట్టుకొనెదరు. ఇది చేటుపృథ్వీము.

అర్జునపృథ్వీము : గోండులు మొదలైన వారు పాడి పంటల అభివృద్ధిగాను శేయు ఆచారవ పృథ్వీము లర్జు పృథ్వీము వర్ణలుకు ప్రారంభముతో (భారతవసు) గోండులు చిగిల్చిన 'ఇచ్చ' కొమ్మను తెచ్చి, ఒక క్రొత్త గుడ్డతో చుట్టి యిండ్లలో నుంచెదరు. అచాతు చెక్తవంతుగ చేయుదురు. బింబారగిందిన వివర కలంకీలు మెట్టలు ప్రహరించుచుండ స్త్రీ పురుషులు కలిసి ఆకొమ్మనుట్టు తిరుగుచు ప్రకృతి గీతములతో, ప్రేమగీతములతో పాడుచు బాట్యమాతుదురు. ఇదియే లర్జు పృథ్వీము. ఇది గోండు అంగేక యవర అంబిక బామలబారిటిబారా ముఖ్యమైనట్టిది. ఈ విధముగా పృథ్వీగీతములతో లర్జుపృథ్వీము చారాళించి, (ఒట్టచేప) తగవంతుని, ధర్మ మాతను పంజాబి చెట్లవ వంటలు బాగుగా వందవని వారి దృఢ విశ్వాసము.

ఈ రీతిగా రాక్షసము లేక మార్గళ మాసములలో "కుయ్యో" తెగవారు ఒక లర్జుపృథ్వీము కొమ్మను అదవి నుండి తెచ్చి రాచిది వస్త్రలతోనుంచి దానిముందు లర్జు పృథ్వీము చేయుదురు. ఇట్టి పృథ్వీ గీతములతోగూడవ ఆచారవనల ఇచ్చ, నూమిడి. వనవ మొదలైన వచ్చు చక్కగా తరించునది వారి ముఖ్యము. వీరు, మిర,

అవిధ వ్యవస్థాపన

కులకారములందు నీరు ఈ పూలు లేయదు. ఇట్లు అధారక వ్యవస్థములుగాక యీ తెగవారికి వివిధ వ్యవస్థములుగూడ యెక్కియో యున్నవి.

'గోబర్ పుర': గోండులలో అవివాహిత యువతీ యువకులు పెళ్ళి శిశువులతో కానము గడుపుటకుగాను ప్రతినెలలేయందును, ఒక గృహమేర్పరచబడును. అదియే 'గోబర్ పుర'. కొన్నిచోట్ల స్త్రీ పురుషులు లేరులేరుగా రెండు గృహములు ఉండును. రోజుకు రోజు గోండువస్త్రాలలోని పెండ్లిగాని యువతీయువకులు, చాచిపూట గోబర్ పురలో లేచి వ్యవస్థాపకములతో కానము కడపుచును. ప్రతి చాచి పూటము ముగించుకొని అవివాహితయువకులు ముందుగా వ్యవస్థాగృహము లేరుదురు. అటుపై యువకులు వెళ్ళుదురు. 'కొట్లాదు' గురువు, జాతకం వాచివచ్చింది, యువకులు వాయువీదికి ముందుగా వంద నమస్కారములు అటుపై ఒక్కొక్క యువతీ, యువకు ఇష్టమైన యువకుని పిలిచి, అతని కలెవు తక్కుగా దుర్బి, కాళ్ళుతేలుతు మర్చింది, అతనితో వ్యవస్థము మొదలు పెట్టెను. ఇరువురును అంతరిపువంశవంశ, పాదురు వ్యవస్థములేదే తర్వాత దిక్రాంకి పిలిచిందురు యువకులు ఇష్టమైనచో తమ ఇంట్ల సేరుదురు లేదా తమతో వ్యవస్థములేదేన యువకులు ఇంట్లలోనే చాచుం యందు వదిలించురు. ఈ విధముగా ప్రతి చాచి వ్యవస్థములేయటలే అతే యువతీ యువకులలో వరపు చాచురాగ మేర్పడును. అటుపై వారు వివాహము చేసికొందురు.

గోండు వ్యవస్థాపన: గోండువారికి రెండు విధ పురుషులు తమ మోతేలుతు మోతాళ్ళకు ముతకట్లకు 'హా'లి' అగ్గిలో మంచుచున్న మోడుగ కట్టులతో యువకులు చేసికొందురు. అటుం లేయుటకడ వ్యవస్థమునకు అటుపై వరదముగా వారి అచయవములు కొంగునవేయు కట్టలకడ తమ లేనాములు గూడ తేలికగా తయారగవనియు, మంచుచున్న మంటలయొక్క జ్ఞానాలవలె వారియొక్క లేనాములు కడవవనియు, తొందరగా మంచు మంటలవలె, తమ అంగ ప్రవర్తనగములందు చురుకుడవను వచ్చువనియు వారి వచ్చుకము. మరి కొందరు మంటలే లేదో పిరుకులుచేసి, కాళ్ళు, చాచిలో

మోతేలుతు, మోతాళ్ళపై చురుకులు పెట్టుకొందురు. మంటలే కాళ్ళవలె తమ అంగములు తక్కుగా వంగుననియు, వలకము మంటలేవలె మిక్కిలి చురుకుగా మంచువనియు వారి వచ్చుకము.

కోయివారి వ్యవస్థ వ్యవస్థము (ప్రకృతి అనుకరణ వ్యవస్థము): ఈ వ్యవస్థపు కళా విశేషము చాగుగా మదింపి యావనములో వచ్చు అంతకులు ఒకటికడ 'శి' కొని పోట్లాడుట. ఇది చాచరవ ప్రధానమైనట్టిది. ఈ వర్తకులుగూడ వ్యవస్థమాదవచ్చుతు తమ ముఖములను గవ్వలతో తయారుచేసి అంగరణములతో కట్టి, తలపాట్ల వలెగాయందు రెండు కొమ్ములను ఇరు పైపులమంది తమ కరెవలలతో ఒకరిపొకరు పోరాడుట అనువగు విధమున, పిల్లమగుదురు. వ్యవస్థమాదవచ్చుతు వర్తకులే మృతంగములను వాయుంతురు.

వ్యవస్థ వర్తకు: ముమాను ఇరువదిమంది పురుషులు తమ మెడలందు పొడుగుపొడి పెట్టే పెద్ద మృతంగములను ప్రతాపవేదికొని నిలుచుందురు. తంబెల్లకలను గోపురమువలె ఎగతెట్టి చాచిపై తలపాక, తల కింది పైపుల ఎద్దుకొమ్ములు, అంగరాల ప్రాయముగా ధరించెదరు. కరెరమున కలెకాగమునకుపై ఎద్దు అంగరణములు ఉండవు. మోతాళ్ళవలె వంశెమాత్రము కట్టుకొందురు. పురుషులు మస్త్రాలు వాయుంతురు గుండ్రముగా తిరుగురు వ్యవస్థము లేయదు. స్త్రీలు వారి కొంక దూరముతో నిలచి ఒకరి తేలు పోక వచ్చుకొని వ్యవస్థమాదుచుందురు. ఈ రీతిగా కొంతకడపు వ్యవస్థ మాదవ విధ పురుషులు రెండు కాగములుగా చీలి ఒకరి తేలుదుగా ఒకరు నిలచుదురు. నిడువము పోవుము.

'ధంగ్ - ధంగ్ - ధంగ్ - తేలు ధంగ్ ధంగ్' ఇరువదిమంది వారి మెడలతోమచ్చ మస్త్రాల పట్టుకొని ఒకరిపొడుపొడుతో మెడగట్టవలెవలె పరిగెడుతు. అందరి యెదురు పిడి ఉచ్చాసాము, పిడి ఉచ్చేకము, పిడి అవేకము పట్టును. కరెరములను కదిలించుదు. మృతంగములను మ్రోగించుచు, వ్యవస్థములేయచు లేమకట పెట్టి మిక్కిలి తొందరగా అడుగులులేయచు, రి ప్పి వచ్చునతో ముందుకువచ్చి, కొట్లాడు అంతకులె

శీకామను, తలలను దగ్గరగావేర్చి, కొమ్ములతో చీడుచు కొనవట్టు అవయవము చేయుదురు. ఆ విధముగా ఇద్దరిద్దరు తలలనువేర్చి, కొమ్ములతో చీడుచు కొమ్మట్టి నయించుచు, గిరిగర్ గుండ్రముగా తిరుగుచు, కాశము తప్పక పృథ్వీమాచుదురు.

వరుగు వరుగున వెనుకకు అడుగులు వేయుచు మరల ముందుకు పశ్చిమమున వ్యుదంగముల వాయించుచు వరుగెత్తుకొనివచ్చి 'శీ' కొందురు. ఈవిధముగా పృథ్వీము చేయుచు, అలవిపోయియున్న క్రతులను, ప్రేక్షకులుగా నిలిచియున్న స్త్రీ పురుషులు ఏకకోశముగా "శీ, శీ" అని వేళలు వేయుచు, వట్టుకొట్టుచు ఉత్సాహవరచు చుండుదురు. ఇట్లు కొంతకడకు పృథ్వీమాచివపరత, స్త్రీలు పురుషులుగలిసి ప్రకృతి గోతముల పాటుచు పృథ్వీము వలపుదును. ఈ పృథ్వీము అంధ్ర లేశములలోని అరణ్యములలో నివసించెడు కోయిలారు చేయువట్టిది.

వాగవీరుల యుద్ధ పృథ్వీమః : వాగవాహి ను అట్టము అవపులమును, బాహువరపాద్మ ప్రాంతము లందును నివసించెడు అటవికులు, వీరి పృథ్వీములు శయఃశ, రాద్ర, వీశ్వరవ ప్రధానములై యుండును. పూర్వకాలముందు అడవి తెగలవారు తరుచు ఒక తెగతో ఇంకొక తెగవారు యుద్ధములు చేయుచుండెడివారు. ప్రస్తుతము అట్టి యుద్ధములు లేకపోయినను, ఆ యుద్ధమును తెలుపువట్టి క్రమమే వారి పృథ్వీముందుకాంచ వగును. వీరిపై యొక అరత పృథ్వీములను వేసెను, వీరి, వీర పృథ్వీము, (యుద్ధ పృథ్వీము) మాత్రము ప్రత్యాతి గాంచినట్టిది. ఈ పృథ్వీమాచవచ్చుచు వీరు యుద్ధమువకు బోవు వాగవీరులు ధరించెడు అవోర్యమును ధరింతురు. బాలు, ఈరై రెండు చేసులందును.

వాగ పృథ్వీవర్ణము :

'ద్రంగ - టక్ టక్ టక్
'ద్రంగ - టక్ టక్ టక్
గిలు గిలు గిలు - గిడ గిడ గిడ
గిలు గిలు గిలు - గిడ గిడ గిడ
'ద్రంగ్ తక్ టక్ ద్రంగ్
'ద్రంగ్ - టక్ టక్ టక్

పెద్దపెద్ద కప్పలు, మృదంగములు గంభీరముగా హ్రాస

చుండును. వారికి ప్రక్కగా వాగవీరులు వారులు దీప్తి ఒకరివేరుగా ఒకరు నిలుచుండుదురు. కొందరు నిలమయు ధరింతురు. కొందరు బాలుక వ్రులను వట్టుకొందురు. కిరీర ములను ధగధగ మెరయు పలువిధములగు రంగులతో చిత్రించుకొందురు. మెడలందు గవ్వలు, వత్తగర్జల మాలలు, రంగులతో ముందిన చివ్వు వేండు ముక్కల మాలలు ధరించెదరు.

మాదలో యొక్క కాశగతి వసువరించి, వాడు యుద్ధ మందు వై విలంపలే ఒకరికి వగ్గరగా వొకరు ఒక గోడవలే నిలలి, అడుగులు వేయుచు అతి కాగ్రతగా వదిలివచ్చుదు. ఇట్లు ఇరుప్రక్కల వై విలలు ఒక అడుగు దూరముతో ఒకరి వేడుచుగా వొకరు వచ్చివస్తే,

'క్రాంగ్ - గిడగిడ - క్రాంగ్ - గిలుగిలు
ద్విక్రాంగ్ - గిలుగిలు - గిలుగిలు - రదరద
ద్విక్రాంగ్, క్రాంగ్ - క్రాంగ్ - క్రాంగ్'

ద్రుతంయలో అన్ని వాయుధ్వములు గర్జించును వేంటనే ఆ వీరులు ఒకరిపై వొకరు ఉరుకుదురు. కొంత కడవై వదివ.

'క్రాంగ్ తక్ - క్రాంగ్ తక్ - రదతంగ్'

అన్ని వాయుధ్వములు అగి - మర్దల మాత్రము వలకును రెండు వై వర్ణములు విడిపోయి, వెనుకకు పోయి కొంత వమయము దిక్రాంతి దీపిగొని, మరల కాశలయల వసువరించి, అడుగులను వేయుచు ముందువకు వచ్చును. ఇది వాగవీరుల యుద్ధమాకరణ పృథ్వీము. రెండవవారి యుద్ధములేది వ్యవ్రలములకు బోవువచ్చును, వీరవ్యర్ణము వలంకరించెడు లఘుగరించు తమ బోకర వై విలంప తమ వీపులపై మోకరిగిపోవుదురు.

మరల మూతవారి వై విలంప,

'తద్దంగ్.....అని

సగానా కృణించును. మృదంగములు దిక్రాంతిగనును.

'గ్లక్ - గ్లక్ - గ్లక్ - గ్లక్'

కడక్ - గ్లక్ - గ్లక్ - గ్లక్' అని

కొవ్వరి చివ్వలతో చేయించిన వాద్యములు కృణించును. నిలులు వ్యవ్రలముల శీరి, ప్రకాశముగా నిలంతురు

'లడక్ లడక్ మం - లడక్ లడక్ మం

లడక్ లడక్ మం - లడక్ లడక్ మం'

అంబిక పృథ్వీతలు

అను గతి నమనరించి అవ్య కాశ తొడుగులను ముఖము లని ధరించిన యద్భుత వృక్షము, పృథ్వీమాకును యద్భుత భూమిని ప్రవేశించి ఇదియెటులగు మధ్యన నిలబడుదురు. ఉత్తయ నై వ్యాధిసమీపము, అ పెద్దలను సమీపించును. అ పెద్దలు కొన్ని పండ్లను చేయుగా, ఇవియ నై వ్యాధి సమీపము మోకాళ్ళపై గూర్చుండి, వారి అల్ల శిరసాన హించిపట్టు కావప్రకటనను గూర్చిన తక్షణమే దూరముగా నిలచి అ దృశ్యమును తానుచెప్పు స్త్రీలు— 'హే...హే' అని ఉత్సాహముతో శీతలుచేయుచు అ ప్రతీకమునకు కరుణతోనిన వచ్చెదరు

'దిగ్రతంగ్ - త్రంగ్ త్రంగ్ త్రంగ్
దిగ్రతంగ్ - త్రంగ్ త్రంగ్ త్రంగ్ '

అను రీతికే మృదంగము అనందమును తెలియచును

'రంగ్ - తశిల, తశిల - తశిల
రంగ్ - తశిల, తశిల - తశిల'

అను గతులకే అవ్య కాశలను మధ్య నిలువజెట్టి స్త్రీ పురుషుల అందరును గూడి చుట్టూ తిరుగుచు పృథ్వీ మాకుదురు

'అక్ అక్ అక్ అక్

అక్ అక్ అక్ అక్' అనుచు

కొన్నికాయల వాద్యములు వలుకగా, అవ్య కాశల తొడుగులు ధరించిన వృక్షము తమ తలలను దగ్గరగా తెచ్చుచు, ముందుకు వెనుకకు అదించుచు పృథ్వీము చేయుదురు

మరక మృదంగము రంగ్ తశిల - తశిల తశిల అనుచు ప్రాగులయ తక్షణగా అందరు భూమి దర్శరేణుపట్టు అడుగులు చేయుచు పృథ్వీమాకి ముగించెదరు. ఇదియే రాగవీరుల యద్భుతపృథ్వీము యద్భుతము చేయుట, వంటి సేదీకా'మకు మరల స్త్రీపురుషులు యద్భుతమునుగీతవంతుల అనందముతో పృథ్వీమాకులకు తమవని వీరు ఇందు ప్రదర్శించు కళానిశేషములు

రెండు పృథ్వీతలు : రెండు శోకతోని రెండువారు ప్రదర్శించెదవుపృథ్వీములతో 'రెండిత పాటము' ప్రశ్నాశ్రి గాంచెడి. రెండిత, రెండురాక మహాత్రై వ్యసంహా ప్రియ వారి ఇంటిల్లు రెండులెక్కి వ్యసంహాప్రియిని వివాహమాదుట ఈ కళ ఈ కళ పృథ్వీవృక్షములతో

వీరు ప్రదర్శించును. అదితో ఈ పృథ్వీము, అయప్రభావ మైన వృక్షముతో గూడియుంచినను, కాలక్రమమున ఈ వర్షపుట పట్టములతో నివసించు ప్రాణలతో వరి చయము గల్గెటకే పృథ్వీవృక్షయందు అశీకమైన మార్పులుగల్గెనట్లు తోచుచున్నది. ఈ ప్రదర్శనము పృథ్వీ చాటక పద్ధతీతో మండును. అట్లే 'కురవ' లు ప్రదర్శించెను మరవంతి పృథ్వీము. ఈ పృథ్వీగాక శివచార్యునికి సంబంధించియుండును. దీని 'శివశిల్ప' యనిపూత చేరు, కొన్ని సమయములందు 'శిరాకాన్తునియ' కళనుగూడ పృథ్వీమాకుదురు. ఈ పృథ్వీములు బృందపృథ్వీములు గావు ఇతర అటవిక పృథ్వీములందువలె ఇందు తెగవారందరుతొగ్గముటకు విలంబదుగాన ప్రేక్షకులు, ప్రదర్శకులు చేరుగా మందురు. సెంచులకు, మరవలకు అరాధ్యరేవతలు చేరుగానున్నను వైద్యవ, వైద్యుల ప్రశానముగల్గిన అయములను కాపున వారు నివసించుటకే అయో చేవతలకు సంబంధించిన కళలను చాటకము తాకుటకు అలవాటువడిరి

'వవర' ల పృథ్వీములు : వవరలు ఓరిప్పా అరణ్యములలో నివసించెడు అటవికులు, వీరి పృథ్వీము తెచ్చి, వగా ప్రకృతికారాధనమునకు సంబంధించినట్టివి. ఈ పృథ్వీములు ముఖ్యముగా చతురశ్ర, త్రిశ్ర, ఐందశులతో మండును. ఇవియును అయప్రభావముగ చేయుట బృంద పృథ్వీములు ఋతువుల వసమవేరించి చేయుట పృథ్వీములు వీరి కళయందు ముఖ్యమైనవి. ప్రతి ఋతువునకు వగిన అంగవిభాగవములతో పృథ్వీములు వీరు ప్రదర్శించును. అ పృథ్వీములను చూచినపుడు అయో ఋతువుల యందలి విశిష్టత వారి అంగవిభాగములతో మనకు గోచరించును చార్యములందు గూడ అ కావము సొచ్చెను ద్వములు వలించెదను. ఋతుపృథ్వీములు అయోకావలందు తప్ప ఇతర కావములందు ప్రదర్శించబడవు.

'మగాలి' ల పృథ్వీములు : మగాలిలు, బంకారాలు, లంకాశిలు— వీరందరు ఒకే తెగకు చెందినట్టివారు. పురుషుల పృథ్వీములంత, స్త్రీల పృథ్వీములు కాలచక్రముగమండును. అద్భుతములే మిట్టన రంగరంగుల మచ్చల లంకాను ధరించి, చేతులు రంగవర్ణ గానాటను,

మొలకలను గవ్వల మొలకలు, చెవులను గవ్వల చెవిలను పోలియున్నందున, అంతాకావడం గీతములను పాడుచు వచ్చుట కట్లుచు గుండ్రముగ తిరుగుచు, వీరు చేయు పృథ్వీము— మన కోమలతో శ్రీలు తేయు బుద్ధి, బాకములను, గొప్ప మొదలైన వానర పృథ్వీములను పోలియుండును వీరి పృథ్వీములను పెద్ద పెద్ద దేవులు మాత్రము మెగాలి పురుషులు వాయించుదురు.

'పక్షి' తెగవారి పృథ్వీతల: వీరు మహారాష్ట్ర ప్రాంతములలో అరణ్యములలో నివసించుచున్నారు. వీరి పృథ్వీములన్నింటిలో 'అశ్వయాత్ర' పృథ్వీము ముఖ్యమైనట్టిది. ఇదివారియన మనమధ్యని భూమిలో పొచ్చి పెట్టి ఉపాత్తు వదులను, అరణ్యములను చాలి అలవలలేకుండా క్రయోగము పొందిరి వరమాత్మను తేరుటకు, ఆ వసాని చుట్టు శ్రీపురుషులు తేరి, పృథ్వీగీతములతో పాగనంపుదురు. వారి కంఠములలో విదారము ప్రతిదర్శించుచుండును వారి అంగవలను అతిమధ్యమైన, వింతకలయగలిగి కరుణలన మొలుపుచుండును. ఇట్లు పంచాంగ వసయమువరకు పృథ్వీమునన్ని వారందరినీ లోపుదురు.

'కోమల' పృథ్వీములు: వీరి పృథ్వీము లన్నింటిలోను వరికోమల పృథ్వీము ముఖ్యముగ చూడగలిగినది. వీరు ముఖ్యముగా పోటాచాగపూరునకు సంగమింపి మధ్య భారతమునకు చెందిన అరణ్యములలో నివసించెదరు వీరి పృథ్వీమునకు అత్యంత ప్రీతి. ఈ తెగవారందరు ఒకచోట గూడవచ్చుచుండి, ఒక వల్లెచారెంకొక పల్లెలోని కను అందువలె అందరియనవచ్చుచుగాని పృథ్వీగ్రామములతో కామము గడుపుదురు. వీరి పృథ్వీములు వింతకలముగా, పాపకారికమై అతిమటుపూరముగా ముండును. అయి వాకములందు వీరికి నుంచి ప్రాచీనాగ్రామమున్నది. వీరి వరికోమల పృథ్వీము వర్షదయంతోక మైవరి, వాకగతి కనువరించిన యెగావముతో శ్రీలు వరుసగా వింతకలను. వారొక గీతము వాంఛించుచు అయివాకముల వసువరించి అడుగులు తేయుచు, అందరు ఒకేపాటి పంగి తేలుతో కొన్ని ముద్రలు ద్రవ గుండురు. ఆ ద్రవద్రవము అన్నముగా పొంతులతో వరివారు వాడెట్లుగా మనకండ్లకు తోచును. తరువాత కోయలు, కోవలైన చక్కగట్టుకు, కొట్టి దులిచి మచ్చులు

చేయుట మున్నగునవి వాకలయల వసువరించి, మరువరముగా పాడుచు అభివయించును. భావ్యమును వేర్వేరుచి, తేలుతో వరుగుచు తుగ్గవరచి, మచ్చులుగా కోవ యెగాదిగా వోవచ్చిన ఫలితమును కన్నావారాచి, అందరముతో కలిగిగలిగి, పాట్లమునుదురు. ఇట్లు వారు వర్షముకు ప్రారంభమున పొంతు దుట్టుట మొదలు అవీలి కృషిఫలితమైన క్రాత్రవర్ష దింపారగించు వరకును అరిగెడు రృథ్వీములను, వివిధ పుట్టుములుగా గైకొని పృథ్వీమునుదురు.

కోమల పృథ్వీము: మృదంగముల రణశ్రేణివలె గర్జించుచుండగా పురుషులు చక్కాకారముగా నిలబడెదరు. శ్రీలు, అపురుషుల మధ్యముతోకలయముగా నిలువలెదరు. వారొకరినొకరు అంటిపెట్టుకొని చుట్టు చుట్టుకొని నిద్రించుచున్న పాములవలె నిలబడెదరు. అందరిమధ్యన 'కోక గర్జ' మార్పుచేసి కన కంఠాచార్యమును వాయించుచు, పాడుచు వర్షకులకు ఉత్సాహమును కలిగించును. పురుషులు తమ నిడువైన వెండ్రుకలను ముడిమేసి, అందు అమ్మల మంచులచే వారు పృథ్వీమూడువచ్చుచు వారి పిగలు, అదలు వానితో పాటు అమ్మలు 'అయోమంగలముగా కదలును వారొకరి చేతుల దొకరు పట్టుకొని గుండ్రముగా తిరుగుచు పృథ్వీ మూడుచుండా చుట్టులుగా వరుగొనియున్న పాములు వాకలయకు కదులుచున్నట్లు క్రమముగొల్పుదు.

వీరు 'అర్ధ' పృథ్వీము గ్రహములకువలెతో తేయుదురు. వస్త్రములు తేలికో ఈ పృథ్వీమును వీరు ప్రతిరాత్రి తేయుదురు. 'అర్ధ' ఆరాధనపృథ్వీముగులచే కగవంతుని ప్రీతి గల్గించవచ్చునని వారి యుద్ధేశము

'గవులు' కోవలము తేయుదురు. వీరవారలను తేలుతో పట్టుకొని గీతములను పాడుచు, పృథ్వీమూడుదురు. వీరి పృథ్వీములకు పంచాంగం యొక్కయి, కోమల యొక్కయి పృథ్వీముల తెల్ల పంపందములేరు తెగలు అనుచున్నారు. 'రేచా' అను రెండుకరములైన ద్రవతేగ్గ పృథ్వీములను తేయుదురు. 'రేచా' అను పృథ్వీము తెగ గా పురుషులు తేయువట్టిది. 'రేచా' అనునది తెగ శ్రీలు తేయువట్టిది. శ్రీలు ఒకరికొకరగా ఒకరు నిలచి, తేలులను మూత్రము పట్టుకొనక ముందు

ఆదిత్య నారాయణుడు

వచ్చును. పెనుకను పెట్టెను, పంగును వృత్తమాడుదురు. 'తైలగా' అపవిత్రమునాచారీ పాశురులు.

అపవిత్రం వృత్తగీతం అన్నింటికీ ముఖ్యమైనదైంది 'అరియమం' వృత్త భావరూపం ఇట్టి వృత్తభావరూప మన దేశమునందును, ప్రపంచమునో చురెచ్చటను లేదేమో! కొన్ని వేల మంది ప్రజలు - స్త్రీలు, పురుషులు, వృద్ధులు, యువకులు - అందరూ ఒకటే వేలి వృత్తభావరయందు పాల్గొందురు. ప్రాశమామిడికటలు వీరి భావరస్థలములు తెల్లబారు పనుయిమున వృత్తభావర ప్రారంభమగును. నువ్వు వదిలించి బాలురు మామిడికటలు పోపుతారో? బాలలిన అందాలను అంది, అందముతో పెట్టిగా లేక తిమరు పట్టెలోనికి వరుగెవ్వరు. ఆ చుట్టప్రక్కల నున్న అన్ని గ్రామములవారికి తెలియుటగాను, పట్టె తెంచాలను తెచ్చి వృత్తము అదుగు ప్రదేశమునకు పోపు చారితో బాటుదురు.

భావర వాద్రయ, వృత్తభావర వాద్రయ పట్టెలోకి ప్రాశపోవును. కొన్ని కదముల క్రింద విశ్వముగానున్న పట్టెంపై యును భావర - భావర - భావర అను శబ్దములతో ప్రతిధ్వనించును.

అందు గుంపులు గుంపులుగా అను అన్ని పట్టెల నుండియు భావరఅదుగుటకు చేరెదరు. మహారుమర్గా వ్వాదు రెండు గంటలు వా రంజరించుకొందురు.

'దాయిరే దదా - దారెదదా - దారెదదా - దా' అమరికి మర్తలలు మ్రోగమొదలిడునది కొమ్ము వాద్యములు ధ్వనించును

ఒక్కొక్క పట్టెవారు తిరిగింపుతో వృత్తస్థలమునకు కరలి పచ్చెదరు ముందు యువకులు కత్తులు, బాలులు మువ్వగు అయ్యమలలు, వసు పట్టెలకు వెండి పతాకములను పట్టుకొని వడుతురు. చిన్ని చిన్న బాలురు వింతామరలను, పెద్ద పొడుగువారి కట్టులు పూలమాలలు మువ్వగువానితో అంజరించి, పూర్వము రాజులకు పట్టులు గొడుగులవలె పట్టుకొందురు. ఒక పట్టెనుండి వచ్చినవారో ఒకడు రాజులకి అంజరణముతో కట్ట గుట్టమును పార్చిలేయును. మరికొందరు యువకులు ఆ గుట్టమోకరిస్తే అవనిగొర వ మ ఘములవై మోయుదురు. వారిముందు కొందరు నేటలుకుతులకలి

అంజరించుకొని వడుతురు. వారిపేకు స్త్రీలు, పురుషులు వారులుదీరి వడుతురు. మామిడికటలు వేరి వారందరు కలిసి ముందుకు పంగును పెనుకను పెట్టెను, నమ్రక కరంగములవలె అందరు ఒకటే కాళ్ళపై అదుగులు చేయుచు చక్రాకారముగా తిరుగుచు వృత్తముచే మరల విలంబించురు. (అరియమయిముగా శరీరమును కదిలించుచు కొంతకదపు వృత్తమాడి.) ఇదియే 'అరియా' వృత్తము. మహారు రెండువేల అనుల - స్త్రీలు, పురుషులు, వృద్ధులు వరుసగా విలువనడి అందరు ఒకటివేల మందగు కాళ్ళముల వసువరించి కాళ్ళపై ఘామి పై కొట్టెదరు. తరువాత వృత్తములో వారికి వాద్యములతో పదిలేదు. వేలకొండలును దీక్షంజముతో పాడుచు, కాళ్ళతో కాళ్ళయలను తాపుచు, ఒకరినొకరు అంటుకొని విలువనడి, గుండ్రముగా తిరుగుచు వృత్త మారెదరు. కొంతసేపు వృత్తమాడి అందియింతకలి అందరు 'వారొక'..... అని వివాదము చేయుదురు. రెంటులే అందరు శరమృలు ముందుకువంది, రెండు కాళ్ళమరేర్చి, పై తెలిరి ఘామి దర్శిల్లునట్లు అదుగునే మార్చుదురు ఒక విమిదవాళము దిక్రొంత కలుగగా, ఒక మూలనుండి పురుషశంకము ఉద్భవ ప్రారంభముగా - ఓ...అని పిలిచిపట్టు పాడును ఆ రాగమునందుకొని మరల అందరు వృత్తమున కుప్పగింతురు ఇట్లు వారు అందిపోవువంశవంతు వృత్తమాడి, సంధ్యలేకు అన్ని పట్టెలవారు విడిపోయి వృత్తమాడుచు, తమ ఇండ్లకు పోవుదురు. ఇదియే 'అరియమం' వృత్తభావర.

న. వా.

ఆదిత్య నారాయణుడాయు: అశామభావం విరాళుడు యు, అతిష్టమైన శరీరము, విశాల చేతములు, గొప్ప నీలి కలిగి వారికళ చెప్పి నవనరమున నీలికొల్పి వృత్తము నకు వింతగొలువ అవుచు, పాడుచు, వసుయిమ్మార్చిగా నభావించును కొవియాయుచు, అతీదియచు, రంజిత చేయుచు'వారికభావనావసు'వడుభాగినవహించినవహా విభావములు 1. శ్రీ ఆదిత్య నారాయణానుగాను, శ్రీ నారాయణానుగాను శ్రీరామకృష్ణ తిల్లా వార్యశీవుర వనీపముతో నువ్వరముతో శరీరమునవ్వు అభ్యాయము గ్రామముతో రక్తాక్షి సంవత్సర క్రాసం

అదిభక్తు మారాచయనదామ

బహుళ చతుర్దశి-బుధవారమున (1984) అధిష్టా లేంకల
చయములుగారి వలన వరవహాంబాగారియందు అష్టమ
గర్భమున వంశాతులయి యుండుకువలననే శ్రీ తిరువతి
లేంకలేశ్వర కవులు ఈ రీతిగా వర్ణించిరి.

అతి జాగ్రత్తయి, దీని కృష్ణాదయ గే
యమ్మందు వంతోపముం

గొలిపేంగాది కవిత్వమందుఁ గొలుపన్
కొంటేదియుబోచుకోఁ

దల తోనమ్ముమ దీర్పుకో; దలచి కా
దా యిట్టి రూపమ్ముతో

నిలి వారాయనరావ వామమన వ
శ్రీహరి వాఁతెందే.

కావాయలచామగారు చాచాపు అయిదు వంశశ్రీరము వయస్సున కల్లిగారో? అని పొర్రునీపురము వెళ్లిరి. అక్కడ నొక పుత్రముల రుచామయితో శాగవతమును చూచి కనకము కొలిచెను. మనీ కల్లని నిర్వంధించి కల్లిగారి వద్ద వామ్ము లేకపోవుటను గాన నిచ్చులేకపోయెను. కాచి కావాయలచామగారు చీకాచివడుట మూల బారుదు. చూచి 'అక్కాయీ! నీవు వచ్చెములు చదువ గలవా? అటులయిన మీ తండ్రి శాగవతమును పిలిక ముగా నిచ్చెదను' అని పలికెను. అప్పుడు కావాయల చామగారు 'అయ్యో! నేను వచ్చెములు చదువగలను, మా యమ్మ అడ్డము పెట్టె గలను' అని పలికి వెంటనే అ పుత్రకమును తెరచి రాగ యుక్తముగ వచ్చెములు చదువుటయు కల్లిగారు చక్కగా అడ్డముపెట్టుటయు అనినను, కావాయలచామ గారి కొడుకు శాగవతము అవయవంగా నిలిచెను.

ಕಾರಾಯಣಮಾಗುರಿ ರಿಂದತ ಅನ್ಯಗಾರಯನ ನಿಕಾ
ರಾಯಯಿಗುರು ವಿಯನಗರಮೂಲೆ ಮುಡಿವರು. ಕಾರು
ಕಾರಾಯಣಮಾಗುರಿ ತಿಲಿವಿಲಿಯು ಗ್ರಹಾರಿ ಕಾರಿ
ಕಾರಾಯವಿದ್ಧಿ ಕ್ರಿಯೆ, ಪಿತ್ತ ಕ್ಷೇತ್ರವಿವಿಧವಿವಿಧವಿ
ಅಗ್ರಪ್ರಾಯ ವಿದಿ. ಅಂದಯನ 18 ಸೂತ್ರ ವಯಯ್ಯ
ಕಾರಾಯಣಮಾಗುರು ವಿಯನಗರ ಮನಿಕಾರಾಗುರಿ
ಕಾರಣಿ ಅಂಗ್ರಯ ಕಾಮ ಪ್ರಾರಂಭಿ ಅಂಗ್ರಯ
ಕಾಮಯರು, ವಯಯ್ಯವಯರು, ವಯವಯರು,
ವಿವಿವಯ ಪ್ರಾರಂಭಯು ವಯಯ್ಯವಿ ಕೆಕೆ ನಿಕಾ
ಕಾರಾಗುರಿ.

☪ కారాయణచామగారి: యు క్షానము పుష్క
శానీ కలిగెను. కాదు మెట్రిక్యులేషను క్లాసు చదువు
యందగా రెప్పవల్లముముందీ ఉన్నప్పూని కాయము
గాదు అను పోరాదు విజయనగరమునకు వచ్చి ద్రువ
చరిత్రమును పాఠికా రూపమున రెప్ప క్రోశమును
రంజితచమేరి కారాయణచామగారి ఉన్నప్పూని
కాయముగారి పాఠికము వినుచువలదు. కవలము

చెప్పుకుంటున్నాను, వంటకము
 పాడుకుంటున్నాను. కాబట్టి
 భక్తము చేయుటకునే పాట
 గీతము చెప్పుటయే ముఖ్యము
 యిది ప్రామాణ్యము. గ్రంథమును
 పాడుతూ భక్తగీతమును
 చెప్పుచేదనుకొని గానము
 గానము. గానము విన్నవలయును
 కా ప్రభువు లగు భక్తమును
 కృష్ణయ్యగారు రచించిన
 ప్రభువేదమును అభిమాని
 ముగా పాటించి భాగవతమును
 గానము కొన్ని పద్యములను
 గానము స్వయముగా రచించి
 చివర కొన్ని పద్యములను
 కొన్ని గ్రంథములకు గానము
 గానము నీ వానిని ముఖ్యముగా
 గానము చేయుచున్నాను. ఇందు
 గానము ప్రభువేదమును పాటించి
 గానము చేయుచున్నాను.

అచిత్తజ్ఞ వారాయణరామ

సీతారామయ్యగారు అచిత్త పృథ్వీమను వీడించి తెచ్చుగా మెచ్చి, పాఠశక చెప్పునపుడు గృహిణు కట్టుకొని పృథ్వీమను తెయ్యమని వానిని గ్రోక్కహించిరి. ఈ రీతిగా ప్రవ్రతమ మన తెలుగు లేకముతో శ్రీ వారాయణరామగారు పాఠశకా కాలక్షేపముచేయుట అరేగును వారు మొదలు పరిచాయలగురుయొక్క, పాఠశకా పితామహునినియు ప్రవర్తి పోందిరి.

అచ్చటినుండియు వారాయణరామగారు పాఠశకలు యజ్ఞగ్రామములుగా రచించి పాఠశకా కాలక్షేపములను ప్రారంభించిరి వారాయణరామగారును వారి మరయొక అచ్చుగారగు శేరవల్లిగారును చిన్నబాటమండియు కవలల వలె పెరిగిరి శేరవల్లిగారు పంగీతముతో మంచి ప్రావీణ్యమును, క్రావ్యముగు కంఠవర్ణియు కలవారు. అందుచే వారు పెనుకపాటు పాదును వారాయణరామగారి పాఠశకను వచ్చె తెచ్చిడివారు వారాయణరామగారు మెలరీ వ్యవస్థను పరిశీలన కృత్యాయు ౧౮, ౧ క్లాసుతో చేరి మొదటి సంవత్సరము విజయనగరముతో చదివెరి. ఆ తరువాతముతో వారి పంగీత పాపాశ్చర్యములు విశాఖపట్టణము వాతేతో ప్రవీణులతో దక్షుల రామయ్యగారిని అకర్పించెను. అందుచే ప్రవీణులుగారి కోరికపై రామగారు వారిగొప్పా ముందుది రెండువందవత్సరమునివా అవస్థలముతో చదివెరి.

వారాయణరామగారు అంగరేఖముతో అరేకపట్టణములో పాఠశకా కాలక్షేపములుచేసి ప్రజల అవకాశి మానములకు పాట్లుతెరిచి మైచారు మహారాజాచారి యాశ్వాతముతో పాఠశకలు చేసి పీఠానించి గొప్ప గౌరవమును పొందిరి. మలయల లేకముతో పాఠశకలు చేసి శేరవల్లిపండితుల మన్ననలకు పాట్లుతెరిచిరి కలకత్తాలో సంవత్సరముతోను హిందీతోను పాఠశకా కాలక్షేపము తొనర్చి రవింద్రనాథ్ ఠాగూరు మొదలగు వారితో గొప్పయారణిచిరి. అట్లు ప్రవర్తిగాంచిన వారాయణరామగారినిగూర్చి తెచ్చును కవులు, పండితులు కావించి యున్న ప్రశంసల వచ్చుటిని మార్చనగో నని యొక మహా గ్రంథముగా పరిణమింపగలవు. శ్రీ రాంకట్ల జగదాత్మక కాష్ట్రిగారు వారాయణరామగారిని విట్లు ప్రశంసించిరి.

గో. అచిత్త పాఠశక కర్తయు కృష్ణయ్యంతు వారాయణరామ పితా

అశ్వేను పాఠశక కర్తయుగా

మృత్యు పారాయణరామరాసా.

వారాయణరామగారి పాఠశకా కళవల్ల అచిత్త పాఠశక మైచిరి. అట్లు కర్తవలన వారికక్కరే కలదు పాఠశక కర్తతోపాటు పండిత పాఠశకా కళను అందరు ఆ వారాయణరామగారు తృప్తులవలె చాలే అని పై క్లితములలో కావము.

1919 వ సంవత్సరములో విజయనగరపు మహారాజా వారు పంగీత కళాశాసన స్థాపించి శ్రీ వారాయణరామ గారిని అందు ప్రవీణులుగా నియమించిరి. వారాయణరామగారు ప్రవీణులుగా మండితమున కళాశాలలో ఇతరకాలంతోపాటు పాఠశకా వాకాశాల నిర్వహించి ఎందరో పాఠశకములకు తయారచేసిరి. వారు తెచ్చిడి మూడు సంవత్సరములు పూర్తియయినతోడనే 1919 వ సంవత్సరముకే తమ ప్రవీణులు పదవిమండి విరమించు కొనిరి. రామగారి అపారాధలక్ష్యము గుర్తించి ప్రభుత్వమువారు వారి కంఠకు ముందున్న శీతముచే ఉపకార వేతనముగా కొనగిరి

వారాయణరామగారు పాఠశకముగా గొప్పమేరు పొందియుండిరి. అందుచే వారి పాఠశకాకళవల్ల తెచ్చు అచిత్త వారియందలి యితర ప్రజలను గట్టిపెరిచెను. వారు తమ ఇరువది వార్షికముతో 'బాటపాఠ' యను అంగ్ల కావ్యము వ్రాసినవలెందిరి. పాఠశకాకళలో గొప్ప కృషిచేసిరి; ఉమరీఖయ్యాం రచించిన 'యజ్ఞాయకు' లను సంవత్సరముతోనిచిరి అచ్చ తెనుగుతోనిచిరి అనువదించిరి. శ్రీ వర్మచర్మ రాధాకృష్ణపండితులు నల్లకము ఆ గ్రంథమును రామ మెచ్చుకొనిరి. అంగ్ల మహావిద్యుని యగు షేక్స్పియరు రచించిన బాలకములలోను వాకాశాన మహావిద్రావాన గ్రంథములతోను గల వనరములను ముంచి తీసి వాటిలోని గంభీరకావములను తెలుగులోని మార్చి 'వనరం వనరగిరి' అనువాక మహాగ్రంథమును వారాయణరామగారు రచించిరి. వారు అచ్చ తెలుగులో గొప్ప ప్రావీణ్యము కలవారు. 'మరుగున' అన్న పేరుతో ఉమరీ కళను, 'వెయ్యిమూట' యను కావ్యముతో క గ వ గ్గీ క ము, 'తెచ్చుని' తెలుగుకే విమళిత' యను కావ్యముతో విష్ణువహాప్రకాశములను,

'గౌరవ్యుని' యను బాపముతో పాల్గొనినదియనును అచ్చ తెనుగున రచించిరి, 'కారకము' అను సంస్కృతగ్రంథమును బ్రాహ్మి శబ్దభిక్షవృక్షగు బ్రాహ్మియను గృహితుల అను బాపవి ప్రకంపకు పాఠములయిరి. 'జగ' యను గొప్ప తేజాంశ గ్రంథమును రచించిరి. 'యజుర్ము' వహి' అను బాపముతో తేజాంశగ్రంథమును రచించిరి. చరమదశతో శ్రీ బాపాయణ బాపముగ రచితా వహి బ్రాహ్మి బాపములను అచ్చ తెనుగులోనికి భాషాంతరీకరించిరి ఇంకను బాపి అముద్రితగ్రంథములు పెక్కులు గలవు.

బాపాయణబాపముగారి పితృక పుత్రిక పాద్యత్రమ్మ అమెను శ్రీ ఉపాధ్యాయుల అప్పల నరసయ్యగారు పెంచినదియైరి. బాపాయణబాపముగారు వహిప్రమానశీలియైరి 21-1966 తేదీ వ్యర్థము నలంకరించిరి. క. బ్ర.

అదీమజనుల సంస్కృతలు :- అబ్బిప్రాణులగు అంకువుల వలె మానవులు రక్షమాంపాఘులతో కూడి యుండుటయే గాక, కాటికంటె కొంత యాదీశ్వరును గలిగియున్నారు. మానవులకు "సంస్కృతి" ఉండుటయే అతీశక్తము, అయితే సంస్కృతి అనగా నేమి ! "ఓకా నోక పంతు పంతులు ఎట్టికావములు కలవారో, ఎట్టి విశ్వాసములు కలవారో, ఎట్టి జీవితవిధానము కలవారో, ఎట్టి కొరముక్తులు తయారయ్యెనారో, ఎట్లు కార్యకాళమును ముగించువారో. వీటివన్నిటిని పాపముచాటుకముగ తెలుపు కర్తము "సంస్కృతి" అని తెలుసువుడు యొక్క దిగ్విదనము అతర వంశబ్రాహ్మణముల విధారము, విధానము "సంస్కృతి" అని రేవట్టియ ప్రవచనము అచారములనగా పాపముశుభ శీవత విధానమునకు అనుకూలముగా నిర్దిశముయిత నిలంబనల యొక్కయు, విశ్వాసముల యొక్కయు, ప్రమాణముల యొక్కయు నముచాటుకే. ఈ అచారములు చిత్రకర యందును, అమలు చేయు ఇతర విధ్యాగ్రములందును ప్రతినిలించుచుండును. సంప్రదాయ విధ్దముగ ఈ అచారములు ఒక తరమువారి నుండి మరెయొక తరమువారికి వచ్చుచుండును. దేశీయ మానవసంఘముల స్వభావములను పరిగా తెలుపునదియనియే, వారిసంస్థలు, అచారములు, పాత్రలు అనగా వారి సంస్కృతులు తెగతెగకు శేరించుచుండును.

అర్థిక వ్యవస్థ, అవకాశ పూరక విధానము : నేనాది, పాలము దున్నె, పశువులనాది జీవించు అమలుగను పెక్కు ప్రాంతాలు ఇప్పటికిని ప్రపంచవ్యూహో మున్నవి. జీర్ణి దీర్ణి కట్టిన భవనములు, చక్కని బాపాయనములు, అతీగృహితులు, అతీవేగ గమనముగను రైళ్ళు, వివిధ విహార కార్య కలాపములు— ఇట్టి అధునిక ప్రగతి ఫలితములుగా మనము తెచ్చుదు ఈ లాభములన్నియు ఈ అదీమజనులెరుగు "అచారసంగ్రహము" లనలను కొందరు అమలుపాడుదు. దూరదర్శిత్వము, అర్థిక ప్రచారక అనువది బాటి తిరియి విధానములు, బాధ అచారవచార్యములను మాదరెట్టదు రాశియుగముబాటి నేలవంత్పరములక్షింకటి తమ పూర్వులవలెనే అతర్థక పుట్టులుగా నేమిను జీవితములను పొగించుచు, రైతటి భవనము అతీవనయే తేకుండ ప్రకృతి ప్రపాదించిన బాధనే పరిగ్రహించుచుండుడు. అద వి బాపము, మొక్కలు, దుంపలు ప్రాసరేణి కొందురు కుక్కగొడుగులు, తేనె సంపాదించుటకు వెడతెరు, అప్పిలియాలోని అదీమజనులు, ఫిట్టులుమున్నోని, మయూ దీర్ణక కల్పములోని ప్రాస్తరేహులు (పిట్టలు), రక్షిచారానాలోని బుడ్ (రారల) ప్రజలు, పింపకములోని వెల్లులు, కొచ్చికలోని బాదారులు, హైదరాబాదులోని రెండులు వీరందరిని ఉపాధారణముగా గై కొనవచ్చును అచార వచార్యములను సంప్రహించుటతోపాటు నేమిచేట, చేపలు పట్టుకూడ వీరు చేయుచుండిరి. పిట్ట, ఎక్కి, మో, బుడ్ మేక, కావ్యకాక, మురియోగొండు, అలంబు, బాధయా, పిల్లారు అమలలో పూర్ణపు నేమికాదు ఎవ్వరయిన వహిముగా గర్భరధిమకుత్తి జీవించుచుండెను. అచార యోగ్యములగు మొక్కలుగల బ్రతీకములను, వ్యర్థముగ ముల అవాట్లను, ఇంకను పెక్కు విధయులును తెలిసికొనియుండవలయును, వీరి తేన్నుకొనియున్నా బాటిని పెట్టుకొనుటకు తక్కు బుట్టి వంటి బాధ అట్లుకొందురు. బాధ నేమికోరము, చేపలు పట్టుటకును తోమలు, రిక్కములు, అల్లెములు, భవన్యాలుములు, వలలు మొదలగు పాముగిది నీకరించుకొందురు బాధ మచ్చిక చేసికొని గృహించుచు పెంచిన అంకువుల సంఖ్య అబ్బము. అట్టి అంకువులతో గుట్టుములు, ఎద్దులు, కలబాలు, (రెయిన్

అదమజమం సంస్కృతం

దీప్తి, ఒంటెలు, గొట్టెలు, జిత్తెలు ముఖ్యములయినట్టిది. ల్యాపుకాదు ప్రాంతమునందీ తూర్పు పై టిరియా ప్రాంతమునకును ద్రువమునకు చుట్టుముట్టు మండలము లో వివేచించుట ప్రాచీన ప్రపంచమున అధిక విధానమునకు అంతే ముఖ్యధారములై యుంచెను ఇక అవియో ప్రాంతపు స్పెష్మిమముందీ రక్షితుమనకు గుట్టములును, తూర్పు అఫ్రికాలో పశువులును ఎక్కువగా మంతుమ సహారావిరాళిలోను అరేబియా ఎడారులలోను ఒంటెయు, గుట్టమును ప్రధాన అంశువులై యున్నది. పవనకాచరి తపము చేయు పలువురు అవతలి గొట్టెలును, అట్టి చిన్న అంశువులును ఉండును టిర్మి-ఫ్చానములోని కాజులు, అల్బాయి పర్వతాలలోనుండు కాల్యుమజాతి పా ర్య తేయిలు, తూర్పు అవియోలోనున్న చక్కెరలు, ఉత్తర యూరపులోనుండు ల్యాపులు, నీలగిరిలో నుండు కోరాలు - అనుచు రేకప్రెస్టురులై యున్నాడు.

కట్ట, గుర్రపంజరీ ప్రాచీన పాఠములలో గుంటలు క్రద్ది, విత్తులుకాటి పేద్యముచేయుకామలలో బేటాని టిరి, పేద్యగానిటి మర్త్య అంశపైర్ విశేషము లేకుండున లోలో ఇండియనులుకూడ అల్పారణ్య ప్రాంతములందు క్రస్తులుకు ఉపయోగించెను ఒక మోటుకట్టతో చెట్టు పుట్టులను వదులుచేసి, మిగిలిన వ్యవసాయకార్యములను స్త్రీలు పడతెదరు మర్త్య అఫ్రికాలోనున్న ఇంజూటి తెగవారు "వృక్షమోషపులు" అవదగినవారు. వారు చెట్ల దగ్గర, చెట్లలో, చెట్లమూలమున జీవించెరు. వారు చెట్లపై కెగ్రాఖులలో అతిపాపావసంకులు. వృజాలోపాదమున ఇది రాం ఎత్తైన చెట్లగాని, ఇది అపాయకరమైన చెట్లగాని వారు గమనించరు వారి అపారధాన్యములలో ముఖ్యమైనదిగ శోష (Fingert millet) ధాన్యమును తమవీక్షణములందు విసారపు తేలెందు సంఠింతుకు 12-13 ఏకరాలలో మంచెరు చెట్లగుండు వరకీ, వాటిని ఒకప్పుడు బుప్పుగాచేర్చి, అప్పుడును కార్మి విత్తులు నాలుకుట యోగ్యమగు ఒక ఏకరమునీలమ తయారు చేసెదరు ఈ తీరును ఉత్తర వరకు ఉపయోగించి, ఏటేను ఒకసంకు సంఠించెదరు. అయితే ప్రతి సంవత్సరము కొత్తకోపులను విస్తారముచేసెదరు. పొలములు మార్చుమార్చి పేద్యము చేయుచుండు ఇండియలో

పాఠారణ విషయము ఉత్తరప్రదేశ్ నీవీరులలోని కొరవలు, తెంగాలు, అపార్థములందుండు గుర్రాలు, అపార్థములలోని కాగజాతివారు, మద్రాసు రాష్ట్రములోని కొండులు, కురుంకాలు, హైదరాబాదు రాష్ట్రములోని కోలములు, కోయిలు భూమిని గుర్తించి క్రద్ది మాన్పడి, టిరి, తేక పోదువ్యవసాయమును పొందినరు, ఇట్లొకటి విధానమునీరీచేడియా, మెలగేడియా, మలగేడియాలో కూడ అవలంబించెదరుచున్నది అభివృద్ధిచెందినవ్యవసాయ విధానములందు కై తీతగాండ్ల సహాయము పొందెదరు, పంటలుపండించు విషయములో నీటిపారుదల, పెట్టుగా టిర్మిట(Terraced)ముఖ్యముగాగునవింపదగిన వ్యవధులు.

సంతు వ్యవస్థ ... ఈవాడు కుటుంబమే సంతు వ్యవస్థ యందు మొదటిమెట్టు ఈ విధానము వీరి ఒకవిధమున వంశస్థుల పరిణామమును అర్థి అవస్థలలోను గవతలను చున్నది. కుటుంబగణ విస్తారమును అయోధానులందు మారుచు వచ్చెదరి, తేర్చేరు సంఘములలో రేకకాంతు లనుజ్జ్వలే చేర్చేరు కుటుంబవిధానములు అవలంబించెడి వట్టు తెలియుచున్నది. మగవారు ఒకేభార్యను కలిగి యుండి ఏకపక్షప్రభుత్వము యుండవలెను భావమును రామండి అమోదించరు. మగవాడు ఒక భార్యకంటె ఎక్కువమంది భార్యలను పెండ్లాడవచ్చును. దీనిని ఎవరూ భార్యగృహ్యమందురు. పెట్టుమంది పురుషులకు ఒకేతేయ భార్యగా ఉండి ఉపకరించుట పశ్చిమగా అరుగును దీనినే ఎవరూపశిశ్యము అందురు అపారధాన పరిస్థితులలో పెట్టుమంది పురుషులు ఉన్నది భార్యలను కలిగియుండ వచ్చును. ఈ మిశ్రపంయోగమును 'గణోధ్యాపాము' (Gnathapam) అందురు. ఏకపక్షప్రభుత్వము ప్రాచీనులలో పెట్టుమందియు, వాగరీకకలహారలో పెట్టుమందియు అవలంబించారు. కాంగో, అవియో ప్రాంతాలలోనుండు కుట్టులు (Pygmies), ఫిలిప్పైన్స్ ప్రాంతమునందలి 'అయేటూ'లును (Aeta), నమకా ప్రాంతములందలి 'కులు' (Kulu) జాతివారును, నులయా ప్రాంతపు నుమాంగుజాతివారును విరలంజితోను మగ వాడు ఒక్కభార్యనే గ్రహించగోరును. గొట్టెలోను, కార్మవసాయకులలోను ఎవరూభార్యగృహ్యము అతిపాత్రిత నున్నది. కాని ఇది క్రమక్రమముగా అంతరించుచున్నది.

అపారతీత్య వివాహపద్ధతి భరిమిగమైన వ్యాప్తి కలిగి యున్నది. ఇది తిరిమిరతు, దక్షిణ హిందూస్థానము లోను భరిమియనున్నది. పశ్చిమ వచారు పాఠాధారముగా దోడరులయ్యుండురు. అట్టి వందర్శమున ఉత్పన్నుడిగా వచ్చు కార్యము లేదేదేము (అవికాలోము) విషయమున పెక్కు విధములయిన వివరములు గలవు. పడకటింటి పర్యాటక కార్యము విడిగా వొకగది ప్రత్యేకింపబడి ఉండును. మరెయ్యవగదిలో కర్తవ్య కలిసి భయనించె దరు దోడరులలో వొకడు కార్యగదిలోనికి దోయవపుడు వాడు తన దోడినిగిది. తన చెప్పులముగాని గుమ్మము వొడ్ల వదలిలేయును. ఆ సంతోషము తీసిలేయువరకు మరెయ్యవకు అందు ప్రవేశించకూడదు నీలగిరి కొండలలోని లోకాలలో ఒకానొకవర్గ ఒక పురుషుని వివాహమాడిన దనగా అదేవయమున వారి దోడరులగునా వివాహ మాడిపట్లగ నేరె యుంచెదరు తొలివర్గ జనింపనుండగా దోడరులు తమలోరాము పకాపుప్రాయమునవలెచ్చుదు చెలలు గర్వపతిగా వచ్చుపుడు ప్రత్యేక కర్మకాండ వదిలి ఆ కిలుపునకు తండ్రియెవరో వివ్రయించెదరు, కర్మకాండ జరిపవచాడే ఆ కిలుపునకును, ఆమె గర్వమున తరువాత జనించిన సంతోషమునకును జవకుడుగా భావించబడును వినమాఅనునకును వ్యర్థముయిన గదోదాహా పద్ధతి (Pura form of grantha marriage) లేదు ఉత్తర సైరీ రియాలోని ఛక్రి తెగవారిలో వివిధయ వివాహపద్ధతి (Marriage marriage) అను అచారము కండు. మహారు వంశెండుమందికూడి ఒండరుల కార్యలపై సామాన్యమైన పాట్లను గలిగియుండుటకు అంగీకరింతురు. ఈ పర్యాటకవిధ్యలయినవారు కార్యల విషయములో చెలిదికాండు (Consultation in law) అనబడుదురు ఒక పురుషుడు చెలిదికాండ్ల కార్యలయి వ్యత్యము కలిగియుండును. అతడు రెండవచాని గూడెము (Gang) వకు వెడలివపుడు ఇది వర్తకసామాన్యముగా పాటింపబడును. అనకువయిప్పులను, బ్రహ్మచారులును ఈ "వివిధయ వివాహ పద్ధతి (Marriage marriage)" సంస్థమునకు అభ్యసించెదరు.

వంశపారంపర్య విషయముతో రెండు విధములకు గూర్చి చెప్పవలసియుండును. ఒకటి పితృమృతమును,

రెండవది మాతృమృతమును. తన తండ్రిచారా వంశము విస్తరితయెడల అది పితృమృతము అనబడును కిలుపు తన తల్లి పుట్టింటిపై పు సంతరించెయిచ్చురో, అట్లు విస్తరించిన కుటుంబము మాతృమృతము అనబడును' పితృమృతమునుగల కుటుంబములలో తండ్రిచారా వంశమమును గమనించెదరు. వివాహసంకరము వరుపు తన కర్తతో నివసించుటకువోవును. వారవత్తము పురుష సంతతితోనే యుండును. తండ్రి ఆ గృహ యజమానిగా భారించబడును. మాతృమృతమునుగల కుటుంబములలో తల్లిచారా వంశమమును గమనించెదరు. అట్లే కిలుపులు తమ యింటిపేరును తమ తల్లినుండియే గ్రహించెదరు. వివాహసంకరము మగవాడు పుట్టింటిలోవచ్చు వరుపుతో నివసించుటకువోవును. లేదా సొంతవంశ పరమును పర్యాటకరేఖానును. మాతృమృతమునుగల వంశము అందున్నవాడు తన దోడరియొక్క సంతాపపు క్షేమాధి వృద్ధులకు వాద్యుడయి యుండును ఉత్తర హ్యూయాన్సు, ఛానీ, అపూలోని గాలో ప్రాంతములందరి "ఇరోని మోలు" (Iroquois) ను, మలబారులోని వాయుకులును, కొచ్చిలోని కావారులును, మద్రాసులోని ఇదిలులును, పులయనులును, హోలీయా, మిడిగ, వెస్టాలనులారావంటి వారును దీనికి విస్తృతమైన నిదర్శనములు

ఒక సంపూర్ణ తీరికవక్రమున పుట్టుకు, పెద్దయగుట, పిల్లలను గడుట, మరణించుట అను వాలుగును, ప్రపంచమువందంకంకును ప్రరావమైన క్షిప్తవస్థికులు, కిలు జననమైనప్పుడును, తరువాతను తల్లియి, ఆమె కర్తయి ఎన్నో నిషేధములకు గురియగుదురు. ఆమె ఎక్కుడు వచార్యమును తిగగూడదు. మాల్కోడయ మునకు పురార్థమే ఆమె విధివందీ లేవనలయ్యును. వగలంతయు మేల్కొన్నది యుండునలయును చాలోపు కలిపి పరిశ్చ తెరుక్కునుటకు ఆమె చరిగిళ్ళలో తిరువాద నలయును, వదననలయును, పరుగై త్రవయును. ఈ వాంఛముతో గుట్టుపూర్తిరే చేతి కత్తి పంపాడిన నలయును. "కడ" అనునది రాం నింతయైన పద్ధతి. కిలుపు జనించగానే తల్లి లేచిపోయి గృహవిషయములలో మగ్గురా అగును. ఇక తండ్రియో ఆ కర్తయ్యందు తీరును. జనంక: కిలు ప్రవచాసంకర ఫలితములమంది

అచివలన పంపిణీ

కోలుకొనుట కాలోలం! ఇక తీవ్రచక్రములోని రెండవ క్షిప్రచక్రం ప్రాథమిక ప్రాథమికము, ప్రాథమిక మార్గము నకు సంబంధించి, యీవనమునకు (బిల్లిబిల్లి) ఉప: కాంము, అప్రేమియో మున్నె (విజయవంశం), అంత: శాంత (విజయవంశం) కార్యముల నివయమున రాతి కత్తులతో కాదాకరమున, అపాయకరమున కత్తు చికిత్సలను మోటుగా చేయరు. అప్రేమ మూలలోని పలు ప్రాంతములందు కన్యలై చేయు అశాశ్వత్యకర లైంగిక ప్రయోగములు స్త్రీలుగా వారి పాత్రను (కృత్యము), కార్యముగా వారి అంతరమును అమితము గను, కృత్యమును తెలుపుట అనుబంధించుచున్నది. మచ్చలపడకట్లు చేయుట (విజయవంశం), మందల పంటి అనుకూలత అరగియుట లేక విరగగొట్టుట, అంతరము కొరకును, అంతరమును గుర్తించుట మనకరించుచున్నది. యువకుల తీవ్ర విశాసోద్యమము నందు పదిమలు, రహస్య పంపుములు, యువజన వదన ములు, లేక కయకాగారములు మిక్కిలి ప్రముఖ పాత్రను పోషించుచుండును గ్రామరయకాగారముల (Village dormitory) వ్యవస్థాపక రోటా వాగపూరు పీఠశాలను లండన్ తెగ వా రగు ముంబాయి, బోంబాయి, ఓరోమలు, శారీయాలంటి అచివలన ఎక్కువగా కనిపించుచున్నది. మధ్యప్రదేశములోని గోండులలో, ద్వియాంలో (బిల్లిబిల్లి) పూత ఇది కనబడుచున్నది. అపామలోని వాగకామలో ఎక్కువగాను, మల నేమియా, పోలినేమియాలోని తెక్కు తెగయందును ఈ వ్యవస్థాపక రోటా కనిపించుచున్నది

వ్యక్తి తీవ్రమునందు మరణము చరమావస్థ. మరణము పూర్వకాక కారణములవల్ల సంభవించుచు కొందరును, క్రతులను మంత్రవిద్యా ప్రయోగములవల్ల సంభవించుచు మరొకందరును భావించెదరు. మృతులను సహారణముగా ఖననము చేయుటయో, దహనము చేయుటయో అరుగును కేరేయ పంపుములందు కేరేయ విధములయిన మృతశరీరాలు (అవశరీరాలు) అరుగును. ఉదాహరణముగా - తోటలు, తడికర్న (వచ్చికర్న), పొడి కర్న (పంతుకర్న) చేయుదురు. తడికర్న మావపుల మృతపంతుకర్నగానే చేయుచున్నది.

పొడికర్న మృతపంతుకర్నగానే చేయు. దివములు చేయు వట్టిది. మొదటివారిని దివయములో కడపవనము అరుగును. రెండవవారిని దివయములో మృతుని బాడిదను పెద్ద రాత్రికింద పూర్తిచేయెదరు. గోండులవంటి కొన్ని అచివలన అపూరు అనునది అపూరు అనియున్నది. మధ్యప్రదేశములో కొరకు వారి మొదలగువాని పనిచేయు పూర్వక ప్రంతములను విలెన్యెదరు.

కళావ్యాపారము. సాంకర్యముకొరకు పాటుచుకు ముఖ్యక విశిష్టములును, అందకరములైన మానవ ఉత్తములలో వోకలి, ప్రపంచమునందంతటను మానవుడు తన పరివరములను అంతరభూమిలనుగా మంచుకొనుట కలిపించును. అవశాసనములైన పరివరభారణముగా ప్రయోజనకరమై యుండుట అందలి వాడు. అచి తన వాస్తవ్యావస్థతో వారి వాస్తవములగునక మార్పవలయును. అతడు వాడు వాడుకొనుచున్న తెక్కు, పచ్చపులలు అంతరభూమిలు మార్పును. లేదా వారికి రంగుమీయే, అంతరమును గర్భించియో వారి విశిష్టతను కడంగును. అగోష్టాపు స్త్రీలు తమ మొలకు జాట్లు కొను ముతకంబులను విడిచిదివ కొమ్ములును, వార్యే లేవు పడకుల ముఖ్యభాగములందును. పొగ్గవారిను కామెలన్ గొట్టుదుముక్క. గుంటుమీదను తెక్కునదితములును, మాదాన్ లేవు ముఖ్యులన్ స్త్రీలు వీరును లై (అంతరభూమి) మేకొను పుంకువులు (విజయవంశం) ను, అపామ స్త్రీలును, తోటాస్త్రీలును తెమలమీదను, రొమ్ములమీదను పొడిపించుకొను తీరులను పచ్చపొట్టులును, ఇంటిలేకములో పచ్చిమలకర్న కచ్చులై విడిచిదివ కొమ్ములును - ఇట్టి పచ్చియు మావపుని సాంకర్యవత్త విధర్యములే. మావపుడు తన ద్విజ వాక్యక కావచ్చి. ప్రయత్నించు విశిష్టభూమిను తెక్కు ఉన్నది. చిత్రరస, రాజములు చిత్రములు తెక్కు, తెక్కుగడక రోటాకరములు, దానిచ్చి, శిల, తోటాములు, ఎముకలు మున్నగువారిలో స్థావర్యులారావరస, ఎముకలై, రంతములై, తోటాములై, కుండలై కళా కేళ్యములు మార్పు, వర్ణచిత్రములు గావించుట, తల్లింబులు, ముఖ్యంబులు, కేమరారణక, కేమరారణక - ఇట్టి కళావిధానములు యున్నవి. ఇతరక పం

శము, స్వశక్తియు, శవనము, బాటకము, బాబ్బయము - ఇవన్నియు అతి ప్రాచీనకాలపు సమాజములందును, బాగ రకా దిశేషములో కూడ సమాజములందునుగూడ మరొకటి కారూపములై ఉన్నది.

మానవుడు వృద్ధిబొందుచున్నకొలది మానవాశీశము లగు శౌత్ర అచ్చక వృశ్యములు, దూడములు మొదలగు బాటిశో సంబంధము బొందుచున్నాడు. బాటిని గుర్చి తెలిసికొనుటకు ప్రయత్నించుచున్నాడు. బాటిని తన అశీశముతో (రెస్టరేషన్తో) నుంచుకొనుటకో బాటిని ప్రస్తుము లే ఏ కొ ను ట కో ప్రయత్నించు చున్నాడు. అధిమానవుడు ప్రకృతి సరికాదుములన్నియు దుష్టకృతులే సరిపాటికము లని విశ్వసించి, బాటిని తన రెస్టరేషన్తో నుంచుకొనగోరును. ప్రతి ప్రతి (Male) గంధము (Scent) అనిన పను నిర్మాణమును పురస్కరించుకొని శౌత్ర సంఘటన (Natural phenomena) లపై అధిష్టానము సహించు శక్తియను తన యాజ్ఞానపరమైనదిగా చేసికొనుటకు యత్నించును. ఈ సంబంధమున సంశేత విధానము (Synthesis) ప్రముఖప్రాకృతము సహించుచున్నది. మాద్యమ, వర్షము, మేఘములు, పంటలు, భూపావము (Fertility), ఉత్పత్తి (Growth), మొదలగుబాటి సంశేతకారణములముఖ్యములై నవి. ఇందు వలన, వర్షము కురియుచు ఇంద్రుని (Sky-God), నివృణు బోహదమిచ్చు భూదేవతను, సైరుణును పండించేయే సూర్యదేవతను, దీర్ఘికా దానవదేవతను, ఉత్పత్తిదేవతను అధిమతానుడు పూజించవలసి యుండెననుట స్పష్టము. సైర్యుని అగ్రహారాని "కామా పాటంకుట్టు" బాటివారు (Name Horticulture), అంతా ప్రాంతమందలి "హోపి" బాటివారు (Hopi), హోపిబాగ్మార్ ప్రాంతమందలి "మొదాబో" బాటులవారు వర్షపాత వృశ్యము వనుక రించుటకే వర్షము వనవట్టు చేయుదును. చేయి సమాజముల అధిర్గంఠములయందును కర్మకాండ బాధించి యుండును లేట, కళ, విహారములు ప్రధానముగ కర్మకాండలో పంపింపించియుండును. దివ్యులు బాటవబాటి మండి పంటలకోక ముగియువరకు అధివందర్శములందును మతకర్మముల కలవు. మనుజునియొక్కగాని, సమాజము యొక్కగాని శీతీకరణములందలి ప్రధాన

మట్టములందు మతకర్మప్రకృతమగుచుండును. కొన్ని తెగలలో అబ్బువచ్చినయెడల అది సహజకారణ సంశేతమగు వృశ్యక్రమమని భావించి, మంద్రలేపనా ప్రధాన ఫలితమని భావించెదరు. రక్షణ తెగబాటలోని "కాన్సెప్టు" ఇందియమాలో (Siddhi Bala Indias), ఒకవృత్తిరంగియగుటకు, బానియొక్కగాని, అమెయొక్కగాని అత్యుప రేక పర్యాప (Parasite) మ రాక్షసులు రొంగినించుటయే కారణమని తలంచెదరును. తెరవట్టుడిన అయాత్యమ మరణ సంపాదించుట "సై వ్యుడు - పురోహితుడు" అగు బాని కర్తవ్యమైయున్నది. అతనిధర్మముగా మంద్రాంత్యరియాలో నివసించు "అచాందా" (Achaanda) బాటివారు సహజముగా మృత్యువుకాకంబు శివపాండవాలను, అదంతయు క్రమపుయ్యెను. మంద్రాంత ప్రధానమై యిది కారణ నిరంతర ర్యధేవికావనము మంద్రప్రధానమున మరణ మోపాదిర్చి చేయుటకు బాని బోహద్యములు తెలియును అయితే మంద్రవిద్యను మరణము కర్మించుటకంటె ఇతరప్రయోజనములను కలెను. ఉపాధానముగా రోగములను కుదుర్చుట, భార్యను సంపాదించుట, శిరస్థలము శీలించుట, స్త్రీలను లొంగదీయుట చేర్చువనయును. సర్ కాన్సెప్టు షెయర్ రక్షణాన్త్యరియా అచాందా అనుగుర్చి మూర్ఖులు సందర్భమున "శీవయాత్రయందు తనకు ప్రముఖముగా ఉండు ప్రతి విషయము - అది అసంకాత్యకముగాని, దుఃఖాత్యకముగాని, మందిరిగాని, వెళ్లదికానివిచ్చుంగయిముగ మంద్రవిద్యను సంబంధించినరే. జానుము, వరదలు, బుద్ధిక్రమమున అంతమృత్యు, భూమిలోనుండి చెట్లు అభ్యుక్తముగా మొలచుట, వివరకు తన యొక్క జన, మరణవిషయములు, తనచుట్టునుండు జానానికపు జన మరణ విషయములు- ఇవన్నియు మనము భావించినట్లు సహజకారణ ఫలితములుగాక ధో యొకధానమయిన మంద్రవిద్యా ప్రధానమున అనించినరే యిది అతి సహజ దిగ్విషయము" అని యెప్పు మూట మిట్టిది సత్యము ఈ కార్యాలు ప్రపంచము లోని పెక్కు తెగలను అవ్వయించగలవు

రాక్షసియే పరిపాలనా విధిమతం . రాక్షసియే పరిపాలనా విధానములలో పెక్కు సంబంధములందును, కొన్ని బాగరకా (వర్ష) మంత్రముల యందును కూడ శివ

ఆదిలాబాద్ జిల్లా

కిటులు కలెక్షన్లు, దక్షిణ ఆసియా రాజీయ సంస్థలు "ఇరాను" వందలి కేంద్ర విరామకత్వము మొదలుకొని "ఉదా" యందలి మూలకర్త రాజీయ విరామ కువ్య సంస్థలవలన వివిధములుగా నవ్వది. ఉదాలో వ్యవహార యొక గౌరవము చూపుట, క్రోరణసర్థిగా మండుట, అను ప్రాతిపదికలనే ఆధారముగా కై కొని స్థానిక సమాజ అధికారులుకు సిద్ధాంతర సంప్రచారములను ప్రవర్తింపజేయును. కాంగ్రెస్లోని వర్తమా ప్రాంతముల విగ్ని (స్థానిక ప్రాప్తయలు) తెగవారిలో నుండు అతి సామాన్యపు కట్టుబాటులను, బంధా, పొంగి, బాబా రాష్ట్రములందు వృద్ధముగా అత్యంతవయస్వికమై, వృద్ధతరములు అవ్వచుండు రాజీయ విరామములకును రాజ్యవ్యవస్థము కలిపించును. దీనివేషియలో రాజీయ విరామ పీఠములకు పూర్తి మతమే మూలాధార మని చెప్పవచ్చును ఇచ్చటి అధికారులు (తేక గురువులు) కై కాంగ్రెసుకు అనుకూలములయ్యెను వారి వదలి స్థిరము చుండును మూలకేయో దీర్ఘములందు యభ్యర్థమును, మువ్వప్రములైన వాయకత్వము కవలించుచున్నది. దీనివారు మండలములోని ఎన్నిమోలు, హైదరాబాదు రాష్ట్రము లోని కెంపులు - అమరావతిలో వాయకత్వము వంక పారవర్తకముగ సంక్రమించునది కాదు వారు తమ తెగ అనుబంధమునది వాయకుని ఎన్నుకొనెదరు. అవాయకుడు శక్తి సామర్థ్యములు, వలసలంది, వివేకము గల వాడుగా నుండుట ఎన్నికను ఒక యోగ్యతగానుండును హైదరాబాదు రాష్ట్రములో అధికముల సంలాయకులు వ్యాయ విగ్ధయమునందు రాజ్య ప్రముఖ స్థానమును వహించియున్నది.

రా. ప్ర.

ఆదిలాబాద్ జిల్లా :- ఆదిలాబాద్ జిల్లా అంధ్ర ప్రదేశ్ ములో కలదు. ఇది అక్షాంశం 18°3' నుండి 19°45' వరకును, తూర్పుంశం 77°53' నుండి 80°0' వరకును వ్యాపించియున్నది. క్రీ. శ. 1905 వ సంవత్సరమునకు పూర్వము వివిధపుల్ కాండూరు జిల్లాకు ఆదిలాబాదు నలు జిల్లాగా ఎంచుట చుండెడిది.

ఎద్దెలు :- ఈ జిల్లాకు ఈశాన్య, పూర్వభాగములందు మధ్య ప్రదేశ్ ములోని రాంబా జిల్లాయు, దక్షిణమున

కరీంనగర్ ము, విజాపూరుకు జిల్లాయు, కైర్తూరి దిల్లీనగర్ కాండేకు (కొంకాయ) జిల్లాయు కలవు. వర్షమునుండును, ఉత్తరమునందును, మధ్య ప్రదేశ్ ము నుండియు, ఈశాన్య పూర్వములందు రాబూ ప్రాంత వాడలనుండియు ఈ జిల్లా వేరుచదుచున్నది. ఆదిలాబాదు జిల్లాయొక్క కై కాల్వము 7,858 చ. మైళ్ళు, ఈ జిల్లాలో వదునోకంపు కాలువాలు, 1796 గ్రామములు, 18 పట్టణములు కలవు.

జాబాకాలు :- కై కాల్వము 580 48 చ. మైళ్ళు. అవాకా 1,01,611, పురుషులు 49,709, స్త్రీలు 51,902. అవసాంద్రక ప్రతి చ మైలుకు 176 మంది.

2. ఉమ్మారుడు : కై కాల్వము 728 40 చ. మైళ్ళు. అవాకా 86,404; పురుషులు 17,482; స్త్రీలు 18,942; ఇతల వివేకవ్యవాయ మున్నది. ఈ అలయ కారణముగనే దీని ఉమ్మారు అను పేరు కలిగినది. మొత్తము అవాకాలో ఆదిమవాసులు 11 వ సంవత్సరం, అవసాంద్రక ప్రతి చ. మైలుకు 47 మంది.

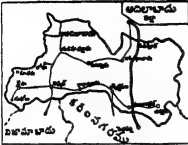
3. జాబాకాలు : కై కాల్వము 812 98 చ. మైళ్ళు. అవాకా 48,886, పురుషులు 22,891 స్త్రీలు 20,975; అవసాంద్రక ప్రతి చ. మైలుకు 189 మంది.

4. వివేక : కై కాల్వము 688 40 చ. మైళ్ళు. అవాకా 1,21,029 పురుషులు 58,806, స్త్రీలు 62,228. అవసాంద్రక ప్రతి చ మైలుకు 214 మంది

5. కోట్. కై కాల్వము 708,48 చ. మైళ్ళు అవాకా 72,872; పురుషులు, 38,882; స్త్రీలు, 38,140, అవసాంద్రక ప్రతి చ మైలుకు 102 మంది. ఈ కాలువాలో మంకం, దోచరా అను అలకలములు కలవు.

6. వివేక : కై కాల్వము 608.64 చ. మైళ్ళు. అవాకా 78,118. పురుషులు 38,588; స్త్రీలు 38,530. అవసాంద్రక ప్రతి చ. మైలుకు 120 మంది.

7. రాంబా : కై కాల్వము 778 82 చ. మైళ్ళు. అవాకా 75,857; పురుషులు 38,026; స్త్రీలు 37,831 అవసాంద్రక ప్రతి చ. మైలుకు 97 మంది.

8. విస్తీర్ణము : జిల్లాస్థలము 855.88 చ. మైళ్ళు, జనాభా 1,04,091, పురుషులు 53,759, స్త్రీలు 51,852, జనసాంద్రత ప్రతి చ. మైలుకు 123 మంది

9. విస్తీర్ణము : జిల్లాస్థలము 888.64 చ. మైళ్ళు, జనాభా 86,117, పురుషులు 43,888, స్త్రీలు 42,451, జనసాంద్రత ప్రతి చ. మైలుకు 126 మంది

10. విస్తీర్ణము : జిల్లాస్థలము 784.08 చ. మైళ్ళు, జనాభా 98,812, పురుషులు 50,150, స్త్రీలు 48,682, జనసాంద్రత ప్రతి చ. మైలుకు 126 మంది

11. అదిలాబాదు : జిల్లాస్థలము 838.92 చ. మైళ్ళు; జనాభా 92,245; పురుషులు 46,599, స్త్రీలు 45,846; జనసాంద్రత ప్రతి చ. మైలుకు 111 మంది

పుణ్యక్షేత్రములు ఈ జిల్లాలోని 88 పుణ్యక్షేత్రములలో 82 హిందువులది, 21 ముస్లిములది, అదిలాబాదు కాటాకాలోని శేవాలయము, పిల్లలు కాటాకాలోని నూనూరు ప్రసిద్ధ పుణ్యక్షేత్రములు.

రాష్ట్ర పునర్వ్యవస్థీకరణ ఫలితముగా కాంచీరు జిల్లా యందలి ముర్దోలు కాటాకాలోని ముర్దోలు, జైల్లు, కుశేర్ పర్వత అదిలాబాదు జిల్లాలో కలిపినది. అదిలాబాదు జిల్లాలోని కోర్ కాటాకా, ఇస్లాపూరు పర్వత, పిల్లలు, రాజారాజాకాటాలు కొంతానూ రాష్ట్రములో చేర్చబడినవి. (1956)

వర్షపాతములు : ఈ జిల్లాలో వర్షాధిక్రము అల్పమైన వర్షపాతము. ఈ వర్షపాతము జిల్లాలో బాగానే మారుచుంది,

అగ్నేయదిశకు 175 మైళ్ళు వ్యాపించియున్నది ఇది గాక చిన్న గుట్టలుకూడ కొన్ని తూర్పు భాగమున కలవు.

వరుణ : ముఖ్యమైన వరుణలో గోరావతి మేల్కొన గలిగినది. ఇది ఈ జిల్లాలో దక్షిణభాగమున ప్రవహించుచున్నది. అదిలాబాదుజిల్లా గోరావతినదివలన దక్షిణమున విశాలాకారముండియు, కలివగరంలోని కొంతభాగము నుండియు వేరగుచున్నది. పెనుగంగానది ఇంకొక ముఖ్యమైనది. ఇది ఈ జిల్లా పశ్చిమ, ఉత్తర పరిపాథులందు ప్రవహించి వాల్తూర్ కలియుచున్నది. వాల్తూ, ప్రాణ హిత వరుణకూడ ఈ జిల్లా ఈశాన్య పూర్వ పరిపాథులపై ప్రవహించుచున్నది. ఇదిగాక, చిల్లవారి, కావన పల్లి, అలమూరు, వంటి చిన్నవరుణలూడ కలవు.

భూకర్తవ్యము : ఇచ్చట భూగర్భ నిర్మాణమున పురాణ యుగమునకు సంబంధించిన పాఠల పాపాణములు, కడప, మల్లవాయి, గోండాపూ జాతులవలెనైన రాళ్ళు ఉన్నవి. గోండాపూ రాళ్ళు కరగితిలో వాల్చేరు, బాగరు, కాంప్లీ, కోటమారేరి, చికియాల కలములు, దక్షిణ అగ్ని కొళ్ళుకములు కూడి యున్నవి.

అరణ్యములు : ఈ జిల్లాలో అధికభాగమున అరణ్యములు వ్యాపించియున్నవి ఈ అరణ్యంలో బిలుగు, పేకు, మామిడి, చింత, తిలకాపాల్, వృక్షములు పెరుగును. ఈ అరణ్యాలలోని కొంత ప్రాంతములందు పులులు, చిరుక పులులు, ఎలుగులంట్లు, సిపంగులు, తోడేళ్ళు అడవి తుక్కలు, చిమినయము అడవుల మైదాన ప్రాంతములందు ఎనుకొతులు, తింకలు తరచు కనబడుచును

ఉష్ణోచ్ఛేదము : అరణ్యము అధికముగా నుండుటవలన జిల్లా వాతావరణము అలోగ్నకరముగా నుండును. ఉష్ణోగ్రత మే జూలైలో 103° F వరకు పెంచును. డిసెంబరు జూలైలో 56° F వరకు తగ్గిపోవును ఇచ్చట సగటు వర్షపాతము వందకురమునకు 41 అంగుళములు

ఉదాహరణ : అలపూరాయి (Tale), మల్లపూరాయి, ఎల్లవోనాయి, చల్ల అదిలాబాదు కాటాకాలో గలవు విస్తీర్ణము కాటాకాలోని రాజాలగుట్ట కొండలలో మల్లరాయి, మల్లము లభించును. రాజారాజాకాటాలోని కాన్తి, పూనా గ్రామములందు జేలొగ్గు కలదు.

అదిలాబాదుశిల్లా

1874.76 సంవత్సరములలో పరిశోధనాత్మక అవసరము కొంత అధిగతము, తరువాత శిల్పము తేలికపెట్టుటచే మరలైన పరిశోధన కలుగలేదు. కాస్త గ్రామమున 3 బొగ్గుగనులున్నది ఇరవ గంభకముమీద అనియును.

అవధా ఈ శిల్లామొత్తం అవధా 1961 సంవత్సరపు తెక్కుల వసవరించి 9,02,532 ఇంచు పురుమలు 4,51,882; ప్రిలు 4,50,640, చింత 7,89,417 మంది గ్రామప్రాంతములందు, 1,18,106 మంది వగర ప్రాంతములందు నివసించుచున్నారు.

కొంతకాట ఇరవ ముఖ్యమైన కొంతకాట ప్రజలు గోండులు శిల్లామధ్యలో పర్యవారణలోను అవధులలోను నిండియున్న ఉమ్మారు, అపిహారు, రాబారా కాలూ కాలయందు ఈ గోండులు అధికపరిమాణములుగానున్నారు. ఈ శిల్లాలో చిరిసంఖ్య 1961 వ అవధా తెక్కుల ప్రకారము 90,591

మృత్తు ఈ శిల్లాలో ముఖ్యమృత్తి వ్యవసాయము. ఈ మృత్తికి 6,40,150 మంది జీవించుచున్నారు. ఇందు 8,08,059 మంది సాంకేతికములను సేద్యముచేసి కొందురు. 1,26,842 మంది యితరుల సాంకేతికముల కాలకు వ్యవసాయము చేయుదురు 1,98,888 గురు వ్యవసాయపాలకులు 9,918 మంది తమ భూములను కాలకు ఇచ్చి ఆ అవధులతో జీవించెదరు.

వ్యవసాయకర వృత్తులైన బ్యాపారము, రవాణా ఉద్యోగాలుమీద ప్రజలకు జీవనాధారములుగా ఉన్నది చిరిలో బ్యాపారముచేసెడివారు 24,195 మందియు, రవాణావృత్తులలో నున్నవారు 11,768 మందియు, ఉద్యోగములలో 92,375 మందియు కలరు

విద్య అదిలాబాదు శిల్లామ విద్యలో నెమకలిదీద రాదిగిగికి తెప్పవరకు ఇచ్చటమొత్తము అవధాలో విద్యావంతులు బారాపు మాటికి 5 గురు మాత్రమే ఈ శిల్లాలోని 9,02,532 మందిలో అవధామధ్యల సంఖ్య 51,182 మాత్రమే ఈ శిల్లాలో 899 పాఠశాలలున్నది ఇందులో 8 మధ్యమిక పాఠశాలలు, 3 ఉన్నత పాఠశాలలు, మిగతవి ప్రాథమిక పాఠశాలలు కలవు ప్రాథమికవిద్య వర్ణించెడి మొత్తము బాలబాలికల సంఖ్య 2,854

వైద్యము ఈ శిల్లాలో మొత్తము వసుబాలుగు వైద్యశాలలు కలవు చిరిలో ఒకటి శిల్లా వైద్యశాల, అది పెద్దది. శేషించిన బాటిలో ఒకటి ప్రాంతేతలకు సంబంధించింది. ఒకటి వైద్యులకు సంబంధించింది. శేషించిన వరి అందరకు ఉపయోగించునది. ఈ వైద్యశాలలలో మొత్తం 24 మంది వైద్యులు పనిచేయుచున్నారు. ఇవి కాక యాబాది వైద్యవర్గ ప్రకారము పనిచేయు వైద్యశాలలు మూడు, అయ్యిర్వేద లిక్చానవర్గ కమన రించెడి వైద్యశాలలు మూడు కలవు. చిరిలో 7 గురు వైద్యులు పనిచేయుచున్నారు

పంటలు : ఈ శిల్లాలో అవధావసులకు పనిచేయు పంటలందు శాస్త్రపంట ముఖ్యమైనది. శిల్లా మొత్తము చిన్నవర్గములో 5,42,782 ఎకరములలో శాస్త్ర పాగు చేయుచున్నది దీని తరువాత పేట్కానవర్గవరకు వరి పంట 70,804 ఎకరములలో వరి సేద్యము అరుగు చున్నది వత్తి, గోధుమ, మొక్కజొన్నలూర పంటలకు కలదు పెసగ, కంది, పెసర భావ్యములు మర ఈ శిల్లా వ్యవసాయాత్మకతలలో నున్నది

బ్యాపారపు పంటలలో ముఖ్యమైనది ప్రత్తి ఈ శిల్లాలో మొత్తము 2,89,958 ఎకరములలో ప్రత్తి పండించుట కలదు 84,119 తెక్కు ప్రత్తి ఉన్నది యగుచున్నది. ఇదిగాక 17,767 ఎకరములందు నేరు పెసగ, 15,479 ఎకరములలో అమరాలు పండు చున్నది. అవాలు, ముఖ్యులు, తెరకు, పొగాకు ఇరవ అప్రధానమైన బ్యాపారపు పంటలు.

గృహపరిశ్రమలు : ఈ శిల్లాలో ప్రత్యేకముగా పేట్కానవర్గ తేలికపరిశ్రమలు తేవు. ఇరవ పాతెబాదు ముతక రోపతులు, చీరలు ప్లానిటల ఉపయోగముల తయారుచేయుదురు. ఇరవ మొత్తము మగ్గముల సంఖ్య 8,257 రంగీతాలు వస్త్రములకు అర్ధకముచేసి చేయుదురు వ్యవసాయ పరికరములను ప్లానిటలై వస్త్రములు చేయుదురు. చిర్యులలో వర్తముతో ఏటికెత్తుల తయారు చేయుదురు. కొయ్యతోను, కట్ట మార్తముతోను చిరి వస్త్రములతో తయారుచేసి అలవస్తులను విద్యల కాల ప్రతిష్ఠపించింది చిర్యలలో ఇనుకకట్ట పరిశ్రమ మర కలదు.

అదిలాబాదుశిల్పాలలో 27 యంకరకాంబువచ్చి, కాల్పుల సంఖ్య 6000. ఇందు వురుసులు 4818 మంది, స్త్రీలు 668 మంది.

ముఖ్య స్థలములు : మహారాజు : ఇది కిన్నెలు కాలా కాదు 30 మైళ్ళ దూరముననున్న చిన్న గ్రామము ఇది భూభక్తులు రక్షించు మహమ్మదీయ రాజులకు ప్రాంతీయ రాజధానిగా మండెను. దీనికి కొంతదూరమున ముహూరు దుర్గము కలదు. ప్రాంతీయ విప్లవములను అణచుటకు వచ్చిన ఫిరోజుషాహా అహమద్ నెల దినములు ఇచ్చట నివసించిష్టు ముస్లిము చరిత్రకారుల కథనము కలదు.

మాక్కురు : ఇది అదిలాబాదు కాలాకాలో మున్నది. ఇచ్చట ఒక పర్వత దుర్గము కలదు ఈ దుర్గమున ప్రాచీనమైన ఒక మసీదును, కొండ దిగునభాగమున పొందోలేఖ అను లేఖాంబుమును ఉన్నది.

విద్యుల : ఇది అదిలాబాదు శిల్పాలలో చారిత్రక ప్రాముఖ్యముగల చరిత్రకములలో అతిముఖ్యమైనది దిర్వల 18వ శతాబ్దపు ఉత్తరాగ్రమున మిహూ ఇక్రూహానేగు అభిరుద్ధలా దీనిని ప్యాడీవరచుకొనవలసినదని తెలుసు కాక అం ప్యాడీవములో నుండెను ఇచ్చట గల కొండల దిగునభాగములందు ప్రాచీన ఇంజనీర్లు నిర్మించిన కోటగోడ లున్నవి.

రవణా : ఈ శిల్పాలలో రవణా సౌకర్యములు చాల కట్టునగా నున్నవి అవిసాహాయముది తెల్లవర్ణిగుండా మంఠిరాలకుబోయెడి రోడ్డు 75 మైళ్ళ దూరపు కలదు. చివర్నూరుమంది భక్తిమముగా 85 మైళ్ళలో నున్న దిర్వలకు రోవుటాలో ఇది కలియుచున్నది. ఈ ప్రదేశ గోరావరీవర్తికి పరిపాలనకముగా ఉన్నది దిర్వలనుండి అదిలాబాదుకు రోవు 60 మైళ్ళ రోడ్డు ఒకటే శిల్ప ముఖ్య పగరముతో కలసితి రవారాది. ఈ శిల్పాలలో మొత్తము రోడ్ల దూరపు 308 మైళ్ళు.

కాశీమీమంది : ఇల్లామీమంది రోవు నైలుమార్గము ఈ శిల్పాగుండా వెడలను. అయోమార్గము తూర్పునైపున పాల్గొనుట ప్రాంతములు, తొగ్గగులు, కాగితపు మిట్టలు కల చరిత్రకముల నమనించి రోవును. శిల్పా పర్యటకముతోని చరిత్ర. తొన్న మొదలగు పలు

అను రవారాదేయులకు మున్ శిల్ప, అదిలాబాదు ఇమల దారి ఈ పర్యటనే నిర్మించబడినది. దీనిదూరపు 101 మైళ్ళు పట్టణములు ఈ శిల్పాలలో (1) దిర్వల, (2) అదిలాబాదు, (3) తెల్లవర్ణి, (4) కొత్తమీ - కాగితగుండు, (5) మంఠిరాల, (6) చివర్నూరు, (7) అవిసాహాదు, (8) కిన్నెలు, (9) తోర, (10) విహూరు, (11) రాజారా, (12) అన్యోధి, (13) భానాపూరు, అమలవి అనాథా లెక్కలవారము "పట్టణములు"గా పేర్కొనింపబడినవి.

జాషు ఈ శిల్పాలలో అధిక సంఖ్యాకులు తెలుగు మాతృకామగా కలతారు. ఇచ్చట మొత్తము 84 కాషలు మాట్లాడిన అమలు ఉన్నాయి. ముఖ్యమైన కాషలు, చానిది మాట్లాడువారి సంఖ్యలు : ఇట్లుండును :

- (1) అంధ్రము 5,08,138. (2) మరాఠీ 1,88,028
- (3) ఉర్దూ 65,449. (4) గోండ్ 90,204. (5) అంబాడి 35,618. (6) కోలామి 8,225 (7) హిందీ 2,986
- (8) కోయ 2,975 (9) మరాఠ్వాడి 1,088. (10) గుజరాతీ 1,032 (11) ఇతర 54 కాషలు 9,897

సం. ఉ.

ఆంధ్ర పాశ్చాత్య చిత్రకళ :- ప్రాచ్య పాశ్చాత్య వాగరకకా పశ్చేకవసువలన అరోహా లేకములో పోక మాతన కళావిర్యావసు ముట్టివన కారణముగా చిత్రకళా అగమ్యం రాకాలందు తెలుగు ప్రాచీనము (Bijayaditya Pichandi) అను పేర వ్యవహరింపబడినది. వాటినుండి లేవనెరగని ఒక్కమాతన కిమలతో పోక తెలుసువలెన ప్రవహించుచున్న యున్నది ఈ తెలుగు యుగమునకు చెందిన కళాకారులు మహమ్మదీయ కళాకిమల నమనించినక, విలక్షణమైన పద్ధతుల నవలంబించియున్నారు. పాఠా రణముగ ఈ యుగ ప్రారంభకాలమునందు గాని, ప్రైవేట్ కలకాలమునందు గాని, చిత్రకారులమది, నేలంబు ప్రైవేట్ కాలం మధ్యముల నలంబించుట యందును, ప్రైవేట్ మతవలంబించుటగాకలను చిత్ర రూపమున చిత్రించుట యందును, మతవలంబించుటగు విషయములకు దూరవికాసములను కల్పించుటయందును శీలప్రకరించబడి యుండెను. ఈవిధముగ ప్రైవేట్ మత వలంబించుట విషయమునే ప్రధాన పద్ధతుగ గ్రహించి

అధునిక పాశ్చాత్య చిత్రకళ

వస్తుబోధి, ఆ చిత్రకారుల అవలంబించిన వ్యక్తిమూలము మొదట హెలియో (Heliocentric) గమ, రాసు రాసు, పాంతిరికముగను కావచాత్మకముగను పరిణమించినది. ఈ యుగమునకు చెందిన కళాకారుడు గుడి (పుల్క)కి సంబంధించిన కొన్ని దియమములకు లొంగవలసి యుండెను. ఈ విలంధనలో, వియమములే కళయందు అపురూపమైన ఒక మాతవ్యవస్థ మేర్పడుటకు కారణమైనవి. ఈ కాలమునాటి కళాకారులు అనవసర విషయములను తొలగించి, ప్రధాన విషయము యొక్క లోతుల నరచి, కళను పునావాత్మకముగను, కావచాత్మకముగను, పృథివీ చుట్టునుండే తమకల్పనను శేంద్రీకరించినది.

18 వ శతాబ్దమునందు రారావు 600 సంవత్సరముల కాలము ఒక గొప్ప ప్రవాహమువలె లోలోపా చిత్రకళా చాస్త్రవికాస, శాస్త్రీయ వ్యవస్థ (Scientific realism) వైపు వంగెత్తెను. ఈ 18 వందల సంవత్సరములలో, గియోట్ (Giotto) మొరల టర్నర్ (Turner) వరకు గల మధ్యకాలమునవచ్చు టిటో (Titian), పైటర్ (Pieter), పెర్సె బ్రూఖౌట్ (Brughel the Elder), రెంబ్రాంట్ (Rembrandt), కార్నె (Caravaggio), రేనాల్డ్స్ (Reynolds), కాన్స్టేబుల్ (Constable) మున్నగు ప్రసిద్ధ కళాకారులందరు అత్యంతవరులైనవచ్చి ఆ ప్రధానచిత్రకళా ప్రవాహమునకు సంపూర్ణవత్సమును చేకూర్చినది. ఈ 18వ శతాబ్దము తరువాత చిత్రము శేవలము దైవమానమున (Two dimensional) మాత్రవహితులందు వ్యక్తి యంతరించినది. ఇప్పుడు చిత్రరచుడు (Painting) వస్తువు యొక్క శేవలవహితుల వరుమితిని (object in space) అకార వ్యవస్థలో కాక అయతనము (volume) ను తెలుపునదిగా మారినది. 18 వ శతాబ్దమునందలి ముప్రసిద్ధ చిత్రకారుడగు గియోట్ (Giotto) వలెనే 16 వ శతాబ్దము వందల రియోనార్డ్స్ డివిన్ (Leonardo da Vinci) అను కళాకారుడు, చిత్రకారుని దృష్టిని శాస్త్రకారుని దృష్టి వ్యవస్థలో మేలింపెనది. ఈ కళాకారులమునందు పృథివీ నందన చిత్రకారులందరిలో టర్నర్ (Turner), కాన్స్టేబుల్ (Constable) అనువారిద్దరు విశేషముగా పురస్కారములు పొంది చిత్రకళాలో ముఖ్య ప్రభావమును తీర్చివేసారు. వారి ప్రభావము ప్రాచ్యుర్యము.

చిత్రకారుల ఛాయావాదము (Impressionism) నకు పునాది యని చెప్పవచ్చును.

19 వ శతాబ్ది అంత్యదశములలో కళాకారుడు శాస్త్రీయ శాస్త్రమును గుర్తించి, తత్వజ్ఞాన అభివృద్ధిని వర్ణించుకొని ఉండలేకపోయెను. రెండవమారు లోలోపా చేరియ చిత్రకళా చిత్రకళ శాస్త్రీయ వ్యవస్థను విస్మరించెను, అయితావహములు, కళాకారుని మువ్వలను తీర్చుటకు కాదుమై నిలిచెను అయితే వాస్తవికతను పృథివీవలయు వస్తువులో పరిశీలనకారకపు వ్యవస్థలను (Laboratory method) వినియోగించవలెన యనవర మేర్పడెను భువనవాదములను (Solid bodies) చెలుకురు మూలమున మానవమృత్యు వ్యవస్థమును గ్రహించి ఛాయావాదము నవలంబించి శాస్త్రీయ విజ్ఞానముల సాహాయ్యమున, వ్యవస్థాపిత సంబంధ విషయమును (optical color) గ్రహించివారు. వారు వ్యక్తమును విచ్ఛిన్న శీరవాంతర్గత శీలముగను, అవలంబించు వ్యక్తము లుగను (tones of spectrum) విశ్లేషించి, పాలెట్ (palette) నుండి భూమిరంగులను అనావృత్తించినది. ఛాయావాదము కాలము వరకు చిత్రకారుడు విశ్రాంతిగ చిత్రకళ (Studio) యందు చిత్రమును చిత్రించుచుండెనువాడు అతని చిత్రీకరణ చిత్రము యొక్క అకారము యొక్క బొంబికరణ ప్రధాన విషయముగ నుండెను అంగీకరించిన అకారమునకు (Form) వ్యక్తమును అంగముగ గ్రహించి, వాని అకారపు బొంబికరణతో తన నరరక భృతలను వినియోగించెడివాడు. తరువాత మోనోక్రొమ (monochrome) ను భూమికరణ (monochrome) గ్రహించి చాచిమీన వ్యవస్థలను చేయుట చిత్రకారుల సంప్రదాయ విధిమైన వ్యక్తిగా నుండెను. ఈ విధమైన వ్యక్తియందు చిత్రకారుడు తన పసిది రెండు కాగములుగా విశ్లేషణ వలెయ్యుండెను. మొదట తన శక్తిని చిత్రము యొక్క బొంబికరణ యందును ఆ యాస్థితుల యొక్క రాగముల మేలు కలయిక (disposition of tones) యందును శ్రద్ధవహించవలసియుండెను. ఈ గొప్ప శక్తిని తప్పిస్తే చిత్రీకరించిన తరువాత అతడు తన వ్యక్తములను చిత్రించుటకు పూర్వమునాడు ఛాయావాదమునకు పూర్వము చేరినట్ల చిత్రకళా ఉండములన్నియు

వివర్ణమై చిత్రీకరణచేసే. కాని భాయోచారులయొక్కము సందర్భ చిత్రకారులు అనుభవము చేసినవైన తెలుగుకు యొక్క. ఫలితములను సహితము కాశ్చాత్యులు ప్రయత్నించిరి. ఈ విధమైన ప్రయత్నము సిద్ధింపవలయునన్నచో చిత్రకారుడు మోనోక్రోము (Monochrome) భూమిక యొక్క అవసరములేకయే వర్ణమును మాత్రంగా ఫలకము (Canvas) వందు ఉపయోగించవలయును ఇది ముఖ్యరీతి కాదు, ఇది కాదు చిత్రించుచునయముయొక్క. పరిపూర్ణ జ్ఞానమునుబోధించి, మనస్సునందు కాచించి, విద్వంసులైన వ చిత్రకారుడు చేయగలిగిన వర్ణం. భాయోచారులు వర్ణములను అశర భూమికల సహాయము లేక చాచుటయే కాక, పాద్యమైనంతవరకు మిశ్రములుకాని (Pure) వర్ణములే కావలసి వచ్చును. నింపవర్ణముల కలయికవలన అనివచ్ఛవర్ణమేర్పడునట్లులే మిశ్రమవర్ణము, రెండు రంగుల ప్రకాశమును (Bifluorescence) ప్రకటము చేయునన్న దను జ్ఞానము కలిగినవా రివర్ణ వనంబించిరి. ఈవిధ మైన విశేషణ వర్ణముల వనంబించుటవలన ఫలితములు విజయవంతములుగా నుండి చిత్రమునకొక యపురూప మైన బొందర్పము నిచ్చినది. ఈ వర్ణవలన చిత్రము లేవల సువనరద్యముయొక్క. వస్తురూపము చిత్రించుట యేగాక ఆ వస్తువు వానరించునన్న భావావరణమును గూడ వర్ణీకరింపగలిగినది ఈ యుగమునకు చెందిన చిత్రకారులలో ప్రసిద్ధివహించినవారు మానెట్ (Manet) రిస్సెయిర్ (Renoir) డిగాస్ (Degas) అనువారలు గణనీయముల నుండి వాస్తవికతను వ్యక్తించుటకు చేసిన చిహ్న. వీరికాదులలో ఫలవంతమైనది.

భాయోచారులము పరిపూర్ణముగా వికసించి, తన గమ్య స్థానమును చేరకపూర్వము కొందరు కళాకారులు మాత్రవ వర్ణముల వననరచించుటకు ప్రయత్నించిరి. ఆ ప్రయత్నమే పోస్టు ఇంప్రెషనిజం (Post impressionism) అను సిద్ధాంతమునకు చెందినది. ఈ విధమైన మాత్రవ సిద్ధాంతమును కళా అగ్రస్తుల ప్రవేశపెట్టుటలో తోడ్పడినది క్యామెరా (Camera) యొక్క. ప్రకాశ ఫలితములై యున్నవి ఈ పోస్టు ఇంప్రెషనిజం అను దానికి పంపించిన చిత్ర ప్రదర్శనము లండన్లో జరిగిన సందర్భమున రోగెన్స్ (Roger Fry) అనువాచకుడు—“It was a new

movement in Art, a movement which was the more disconcerting in that it was no more variation upon accepted themes but implied a reconsideration of the very purpose and aim as well as the method of plastic art. It was not surprising, therefore, that a public which had come to admire above every thing in a picture the skill with which the artist produced illusion should have resented an art in which such skill was completely subordinated to the direct expression of feeling” అని వర్ణవర్ణించిరి. ఈ మాత్రవ సిద్ధాంతమునంగీకరించి పాండిరినవారు బోరల్ (Bouras), పాల్ సె బాక్ (Paul Signac) అనువారలై ఉపార్పించిరి. ఈ రీతిలో చిత్రకారులను అకారము (Form) అంతప్రభావ మైనదిగా కాకుండు చిత్రమునకు పరిపూర్ణము ప్రపాండితులతో వికారే అకారమును విభావముచేయవలసిన యవసర మేర్పడినచో చిత్రకారు డావిధముగనే చేయుచుండును. చాచాపు ఈకాలమునందే భాయోచారు రీతిలందు విరక్తిహించిన ముగ్గురు ఆచార్యు ల్రేములు విష్నూ ర్మకర్మములతో మూడు మాత్రవ విభావములకు దారితీసిరి. వీరు పాల్ గాగ్నీ, వాంగ్గోఫ్, సిజాన్ అనువారు పాధారణముగా ఉద్రిక్త వస్తుకాపులైన వాంగ్గోఫ్ యొక్క. చిత్రములందు వర్ణముల విభిన్నతలను అధికముగా కావనవచ్చును. కాని అత్యుత్కృష్టము నుండివరకు భాయోచారు సిద్ధాంతములనే యనుసరించిరి. ప్రాచీనకాలంకారిత వర్ణం నమన రించిన గాగ్నీ అనువాచివలే సిజాన్ అనువాచకు భాయోచారువర్ణములకు పూర్తిగా తిరోధకములను వదలలేదు. అతడు అవసరమైనచో కాదు ప్రతిపాండితులతో మాత్రవ సిద్ధాంతములయందు భాయోచారులము యొక్క. పాపాయోగము నైతము సిద్ధకరించి తన వర్ణీకృత్యమును కాచుచుకొనినది. చిత్రకళ ఉపాద్యమైన కళయని ఎంచు లేకములన్నింటియందును సిజాన్ అను చిత్రకారుని పేరు కీర్తింపబడుచున్నది. అతడు కాదు పర్యయముగా (Abstract) చిత్రకళకారులను కాకపోయినను చాచోత్త కళములలో వర్ణింప (Abstract) చిత్రకారులకు ఆచార్యు ప్రాయము

అనుబంధ పాఠ్యాంశ చిత్రక

దయచూచు. అతని ప్రయత్నములతోను ఎదుటమన్న దృశ్యమునకు సంపూర్ణమైన కాళ్ళమైన అడుము (Dismalshank) వాహినీలకు యంత్రే అన్నియొకటే. అతడే ఒక పర్యాయము నేను ప్రకృతి యభివృద్ధిని చూచుచున్నాను. అది అతనిది. అతడు తనకు కలిగిన (మూలక) పరిమాణ విషయములను అనుభవించి, చిత్రము యొక్క లోతును, (తీర్పు) చిత్ర ఫలకమునందు వార్షిక దృష్టిని పునర్నిర్మింపజేయుచున్నాను. పాఠాభివృద్ధి కార్య దృష్టికి కాళ్ళమైన పద్మపుల అకార ప్రాతిపదిక అన్నియు, కంకు, మూలము, గోళము, చీలియొక్క అకారముతోనుండున్న పక్షముల వాతకు పునః ప్రతిష్ఠిత మైనప్పుడు అతడు అభివృద్ధి పరిణామములను అన్వేషించుచున్నాను. అతని పనులలో కళాకారులు, విమర్శకులు అందరు, అతనికి విప్లవమైనది కాదనియు, వివాదానికి మైనదనియు విమర్శించి, అయినను అతడు పరిణామక పనులలో కళాపరిణామములను తెలుపి తన పరిణామములకు దూపులేకుండా పోయి పునాత్మకత (rebirth) అని ప్రపంచములో ప్రకటింపబడిన పరిణామ విషయమున గురుచీకము పరిష్కరించెను.

రాయాభివృద్ధిని గుర్తుపెట్టిన (rebirth) అను పరిణామముయొక్క తీవ్రపరిమితి రాజ్యమొనరియే చెప్పవచ్చును. వివాద అనువాదానికి పనులలోని ప్రకృతి గాగన అనునవలయు ప్రతిపాదించిన ప్రాచీనవాదానికి పద్ధతి పనులందరూ కాదు అనితే అనుచిత్రకారుడు. తన కావలములను పన్నీ కలియించుచు తీవ్రము వివిధాంశములను చిత్రకారుడు పాఠాభివృద్ధిని కూర్చు కళయే చిత్రకరణ యని అతడు భావించెను. అతని అనుయాయుల వర్గమునే పాపులు లేక అనుచులు అని పిలిచిరి. ఈ పాపుల సంపదనము కళమునందు ప్రారంభించి కాదాపు 1914 వం. వారి ప్రపంచ ప్రపంచ సంక్రమమునకును పాగెను. ఈనీతియందు ప్రసిద్ధులయిన చిత్రకారులు ప్లామింగ్, దిరాయిట్, రోవాల్టా అనువారలు. ఈపాపుల

పరి పీఠ, రోవాల్టా ఎదుకాపు, విల్లూపు అనువారు చిత్రక విభాగము ననుసరించిన ప్రపంచ విభాగమును చేర్చిరి. వీరిని ఇంటిస్ట్ (Intuitive) అందురు.

తరువాత, చిత్రలేఖనము యొక్క దృశ్యకములకు కూడ రాజ్యము దృశ్యకములతో చేకరించబడిన పరిణామము ప్రయత్నములకు గావించబడినది. అయితేముల ఫలితమే పూర్వరస్తి (Futurist) పరిణామము. 1909 న సంవత్సరము అనువాతకు పూర్వరస్తి పరిణామములను రాజ్యము పరిణామములతో చేకరించెను. మారిస్సు, పెట్రోని, అనువారు తమ చిత్రములతో వాణిజ్యము యంత్రములయొక్క కల్పితకళకరముగ కనబరచుచు యందును, అతి తీవ్రతగనడుములకు మోటును దృశ్యక చేత తీరిక దిద్దుచుండు కలియించుచుండును, విప్లవము చేత ముద్రీకరణములకు ప్రదర్శించుచుండుండును, క్రమపరిణామములకు కావచ్చును. రోవాల్టా రాజ్యములకు ముఖ్యముగా మర్యాదాని కావలములతో కావలముల విభాగములు, అనాది చిత్రకళకు పామగ్నిగా గ్రహించబడిన పట్టు తెలియుచున్నది ఈ విభాగము అనాది ప్రైవేట్ చిత్రలేఖనములై అభివృద్ధిపరము కలిగించెను.

పూర్వరస్తియొక్క ప్రయోగములు పరిణామములకు చిత్రకారుల రచనా విభాగములకు తోడుపడుచున్నగా గ్రహించబడినది. 'వాడిం' అను పదం పరిణామము ప్రాప్తవలెందు అభివృద్ధి పరములకు తలయొత్తినది. రాని ప్రయోగములయొక్క తలయొత్తినది, దుమిదయొక్క అనునది. ఇంతవరకుగల నియమములకు ముఖ్యమందులు, పరివర్తనయిన అడుములను తొంగకపోవు అనునవియే ఈ పరిణామముయొక్క ప్రధానాభివృద్ధి. వేదము చిత్రకళయందేకాక పాపాత్మ్యమునందును, రాజ్యములందును, పురకు తీవ్రములనుబాధ 'నీ నియమములేకను పన్నీ అంతరించబడునదియే కాక కావము. "అన్ని పద్ధతులను తీరవచ్చును, అవసరమైతే అన్ని విలువలను తీరవచ్చును" అనును, పునర్నిర్మించుచుండు చిత్రకారులు (పాపాత్మకత) అనును, పునర్నిర్మించు కళయందు అది (ప్రకృతి) పునర్నిర్మించు కళాపరిణామము" అను పరిణామములకు చిహ్నమొందిరి. ఈ సంవత్సరము 1918 వారి ప్రపంచ యుద్ధ ఫలితములను విభాగ, విప్లవా-

ప్రతీకారవాదం అనుబాదీవలన ప్రకటించిన దని చెప్పవచ్చును.

తరువాత ప్రాధేయ ప్రాంత అనుబాదీ సిద్ధాంతముల నాధారముగ తేలికాది అతివాస్తవికత (Realism) అను మాతన విభావ మొకటి చిత్రకళయందు ప్రవేశ పెట్టబడెను. ఈ సిద్ధాంత మీ భావావ్యక్తత జాగ్రత్తగవ్వవలసి వలెనందించినది కాదు. ఇది మాత్రమే పుష్కలమైనది, స్వల్పరహిత స్థితిని వలెనందించినది. మాత్రమే మనస్సు అకార్యకముగ వర్తించుననిపించినది అది యిట్టిస్థితిలో జాగ్రత్తపెట్టవలసింది కంటే విభావముగను, పశ్యముగను, ప్రస్తుతుముగను కవలమనని వాదించి చిత్రోపేక్షమయిన ప్రకరణము మూలమున (symbolic representation) దీని సిద్ధాంతమును పుష్టికరించి ఈ సిద్ధాంతమునకు సంబంధించిన చిత్రకళాని అనిగ, మార్క్సిజం అను వాదన చిత్రములందు సంభాష్యము అనుభావ్యముగ గవ్వట్లు, కొన్నియూరాలములు (Fifteen) గాలియందు తేలిపోవును మున్నగువాటిని కవికా సౌందర్యముతో అక్షరశీలమయిన వర్ణితో (designed) ను, రచనా దృశ్యముతో (draughtsmanship) ను చిత్రించుట గోచరించును.

ఆధునిక చిత్రకళాని లండన్లోను తలమానికముగా ఎన్నుకొనెదాము. పుణ్యవాక్యమును, పుణ్యప్రతును అయిన ఏకాదశీ అనుబాదీని ప్రత్యేకముగ పేర్కొనక చిత్రకళా పరమర్థము పూర్తి కావాలదు. విభావ్యకృతము కల ఇతని చిత్రకళారంగము చాల విస్తృతము విస్తరింపబడినది. ఈ యుగముతో తలమానిక అధికపరిమళగల ప్రామాణిక (experimental) చిత్రకళా అందములకు వారణమును అందే. అదని పేరు 'Abstract' చిత్రకళతో సంబంధముకలది యున్నప్పటికి, వాని పరిభ్రమ తమ కాలమందలి పురోగమించుచున్న కళ యొక్క ముద్రను. "His history is very much the record of the Forward Art movement in our time" అని దినుర్కములు అభిప్రాయపడిరి. ప్రతిభానుకున్న న ఇకదానికొక అభిప్రాయమైన చిత్రమును ఒక్కొక్క కాలకు చిహ్నముగా వెలయుచి తన ముఖానికి చిత్రకళాయందు, పాఠాధార ప్రణయము అకార్యకృతమయియున్నా మేనాము.

అతని ప్రథమ చిత్రమునందు వామము, 'అవా' ఛే అను చిత్రమునందు పాత్ర చిత్రన విభావమును "పెన్సిల్ పాల్సాన్" అను చిత్రమునందును కొంతవరకు ఛాయా వాదనీకులును కొంతవరకు మనకు గోచరించును. ఇదియే అతని ప్రథమచిత్ర (first period) యొక్క ప్రారంభము. తరువాత పతన స్థితికిని (line period) అందరి పుణ్యత్రాసమును, కళాసౌందర్యమును, కవి వాటి ప్రభావమునకు లోనయ్యెను. 'దితెక్టర్ 2' 'లెట్రాగో' అను చిత్రములందు 'నికా' యొక్క రచనా సంప్రచారమును అనుకరించెను తరువాత ప్రాకరణ (Roses period) ప్రారంభమయ్యెను. ఇందు పర్యవ్ ప్రకరణముల శీర్షికమును, 'పాతెక్టర్' యొక్కయు, ఎక్స్ కా ట్యు యొక్కయు శీర్షికముల నిశ్చితములుగా గొనినాడు. ఇందు ఏకాదశీ 'స్టా సినిమా' నందుకంటే పరిపూర్ణత వొందెను. అతడు పూర్వజీవముమూలములను అవలంబించెను. తిరిగి అతడు తనవృత్తిని ప్రకరణకృత చిత్రకళా సంప్రచారమునుమొనరించుటకు ప్రాచీన సంప్రచారమును అనుసంధరించి మెరుగునగుచున్నాడు. 'పెన్సిల్ ఎక్స్ కా' యొక్క 'దిట్రాగో' అను చిత్రమునందు అతివాస్తవికత (Realism) పునరుద్ధరించినది. అంత మైన మాతన రీతుతో వివిధ రంగములలో విహారికగల అందముని అంతకంతకులకు ఆధునిక కళాకారిలందరు లోపాలు లభించవలెననిచే.

ఆధునికంలో పాల్సాన్, పాల్సాన్, రాబర్టు, క్రిస్టోఫర్ వుక్, డేవిడ్ ల్యూక్, రోడ్రిగో, మెయినిస్కోవ్, మాకోస్కోవ్, వింథాం మున్నగువారందరు ప్రాచీనా చార్యుల పద్ధతుల పనులనుండి తమను దించినది మార్గమును పాటించిరి. ఈ దినుర్కం ఆధునిక చిత్రకళా ప్రభావము విలువకలకే మాత్రమే ముగియవలెనని చిహ్నమును ప్రవహించుచున్నది.

సి. డి. ఆర్

ఆధునిక భారతీయ చిత్రకళాశీలు :- భారతీయ చిత్రకళా పరిభ్రమ అధునికముగను అందుకు పాత్రకృత్యప్రాప్తి తరువాత గడచిన కాలము చాల పాత పంజునైనది పుష్కల ప్రతిభల పరిభ్రమ పరిభ్రమ పును కొనుటనుముందు ఒక పర్యవంశ మొకటియును అవశ్య

అధునిక భారతీయ చిత్రకళాశీతలు

కర్తవ్యమై యున్నది అట్లు లేదువిదో కళాప్రపంచ విభావమును పరిమిత పాంథిక పరిభ్రమతో మనము గ్రహించకలము

అంతా ప్రజలకు కుదర్చి చిత్రములతో రెండుచేరి సంవత్సరముల పూర్వమునుండి వచ్చుచున్న భారతీయ చిత్రకళా సంప్రదాయము హిందూదేశమున 1913 వ కళానియంతమును అవసరంకా దొరికినది

చిత్రకళా సంప్రదాయముయొక్క చరమ విభావము హిందూదేశ ప్రదేశమునందలి చారిత్రకమైన త్రిగర్వమున (మును తోయింతో) ప్రత్యక్షమైనది హిందూయ పాదములందలి మైదానముల కానుకలి రాజపుత్ర వర్ణము తలెక్కినది నందలి త మును చిన్న రాజ్యములలో రాజులకు చిత్రకళా సంప్రదాయాదర్శము వర్ణము చాయునై వ్యవస్థయొక్కయు, కొండ గెలయేను వ్యవస్థయొక్కయు అంశములను వైదికపుస్తకమునకు మరలకు నుండరమై ఉపాదించి, కొంగూ, అహోబిలా, మలేశ, మంజీ, చలం మున్నగు ప్రదేశములందలి చిత్రకళా పాదముల నంబు తగ్గుటకై క్రమముగా వచ్చుగిల్లెను 1905 లో కలిగిన భర్తృభావలోని సుకావసము త మంధలము వందలి కళకు వ్యవస్థాపన భృంపము కాదనియెను.

పాశ్చాత్య వంశచార్య ప్రభావితమును, భూస్వాముల చిత్రీయన సంప్రదాయముతో కూడినవయు అగు ఒక సంకీర్ణచిత్రకళా వర్ణం భారతదేశమునందలి కొన్ని ప్రదేశములలో కొనియెకొనెముగా పాగుయంయెను అహో పాగునందయందును, దక్షిణమున మైసూరునందును దక్షతతోకూడిన చిత్రకళ నిర్వహించబడుచుండునెను కాని వహరి చిత్రకళయందలి రవన శ్రవమును అప్రియంశ భూయస్యమునైన వర్ణంయొక్క బాధమూడ కనిపించుట లేదు

1915 లో కలెక్టర్ వంశ్యుని ప్రభావమున కలెక్టర్ కళాపాఠశాల (College School of Arts) అరంభమాయెను త పాఠశాల క్రిమను అదర్శముగా గ్రహించెను. త యుగమున ద్రివిధపాఠశాల అభివర్ణంక వివరములతో కూడిన భారత వర్ణముననును, నైశ్చర్యమైన పితృవర్ణమును గల భేదమును వివరించుచే మిక్కిలి హిందూదేశ ఉండుటకై అ పరిస్థితి మిక్కిలి విహితకర

ముగా పరిణమించెను. అవనిభారతదేశములు అంగ్లేయ కళను తర్వాత భారతదేశమునందలి కళాశిక్షణమును మరలవికలించుట వంశించెను.

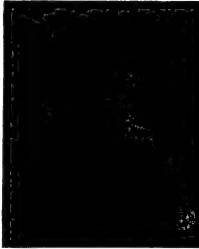
త వర్ణంకొనిన మధ్యకళపు ప్రతిభగల పలువురు వర్ణపులతో పరిమిత రంగమునకే అవను స్థిరమైన నిర్మి హించెనది చెప్పుటకు తగినగా దొక్కదుబ్బాదు, అతడు రవినవర్ణ. తంగదేశమునందలి పునదర్శణ కాలమునకు చెందిన కళాకారులును, తరువాతి యుగమునకు చెందిన అధునికులును సెమిని. కాలములకే అవనిని తానున ముతో వరించుచుండును. కాని రవినవర్ణ చిత్రలేఖనము వందలి గౌరవమును నిర్మితముల మాత్రము యభివర్ణము. అధునిక యువకులం దిది ప్రభావంకలముగా కనిపించెను. అతడు తన చిత్రముల అమృతము దృష్టియందు దినుకొనుటకై వల పండితాదర్శమునకై యభివర్ణ ప్రాధాన్య మిచ్చి యుండలేదు. అతడు పురాణములందలి అవంభాగ కమునైన కళలకే చిత్రరూపము హిందూనకు విశేష. కాని అది లేఖన (చిత్రం) వర్ణనవిషయములందు మిక్కిలి రక్షతతో నిర్వహించబడినది అవని చిత్రములందలి పార వ్యభాగ్యయత్నమునూ యొప్పును అందలి పరిపూర్ణమైన నిష్కమోతము తరువాతి కాలి అదర్శముకాదని యున్నది

భారతదేశమునందలి అంగ్లేయుల అవన శ్రవమున పామ్రాభ్యవర్ణన విభావమునందును నైశ్చర్యాగ్రమణము వలన లేయి సంస్కృతి కలిగిన హాని ఇద్దరు అంగ్లేయులు పరివారము తేమార్చునకు మిక్కిలి అభివర్ణ చార్యముగా ఉండును. వీరు కర్ణము ప్రభువు, ఇ తి హానెత్ అనుబాదు. కర్ణము ప్రభువు త దేశమునందలి హస్తకళాముల గొప్ప సంప్రదాయమునకు అంకి, బాటి రక్షణమునకై చట్టములు కాదనియెను భారతీయ కళా కారులకు అమూల్యమును నై నిర్వహణతో కూడినదియు అగు హిందూ సంప్రదాయము ఉండగా కాదని నైశ్చర్య దర్శమును అనుకరించ ప్రోత్సహించుట వర్ణమును, విహితకరమును అని కలెక్టర్ కళా పాఠశాల కర్ణమునైన హానెత్ గుర్తించెను అందుకే కళావిషయమున హిందూదేశ పాంప్రభావాగ నిర్వహించెనను అవనిన వలెనది అతడు కాదనియెను నిర్దేశములందు భాగ్యు

అనందకుమార్ ప్యామిగారు "పునరుజ్జీవనము" పంథా తాత్త్వికాభిప్రాయములను వివరించి, అంశద్వారితో ప్రతిబింబం అతి దక్షతతో వివరించారు. ఈ పునరుజ్జీవన దృశ్యకళను నట నిలవ కట్టువచ్చును చరిత్రకళను లోతైన చాచి పాంథిక మూలములను విస్తరించారు.

భారతదేశమున భాగ్యులు అపనీంద్రబాళ కామారుగారి నాయకత్వమున యువ కళాకారులు నలుపురు అలంకార కళను మొగతాంబు రాజపుత్ర కళానందములను నిశితముగా పరిశీలించుచున్నట్లు ప్రోఫెసర్ గారి వాదము లను పార్శ్వ మొనరించి చిత్రకళా పునరుజ్జీవనము ఈ విధముగా అరంభించబడెను. సంస్కృతి విజయముగా పరిణమించుచున్న రాజీయ విజయములే ప్రతిపాత్తవ పునరుజ్జీవన యుగమునందలి కళాకారులు భారత చరిత్ర యందలి సుహృద్గముల నుండి అనవర్తనైన అతీతమును గ్రహించి అర్జునుని రనులతో అభ్యర్థించుటేను

పునరుజ్జీవన కాలమునందలి కళాకారులు యథార్థ చిత్రకవిధానము, దూరపార్శ్వ నిర్వహణము మున్నగు పాశ్చాత్యుల విలువలను వివక్షించి కాలానికమును (Fossil) ప్రదోధాత్యకమును (Evolutive) అగు వర్ణనీ అవలంబించి రచనా విధానమునకూడ నాను యూరపునందలి వైలన్స్ చిత్రణమును విడిచి నీటిరంగుల వైపునకు మరలిరి. ఈ తిరుగుబాటు కేవలము పాశ్చాత్యవర్ణనీకాని వర్ణనైతేకేక ప్రకాశములకును గాదు. తిలయన వై కామరూపకములందలి చిత్రకళావిధానములు నిశితముగా పరిశీలించెను. పునరుజ్జీవన యుగమునందలి రేఖా విన్యాస లేఖన విధానము కొంతవరకు వైఖా చిత్ర

అనందకుమార్ ప్యామిగారు
ఆధునిక భారతీయ చిత్రకళాదృశ్యము నిర్మాణ

కళావిధానమునుండి గ్రహించబడినదియు, వర్ణనైతీకమును నమిక్కుత రీతిరంగమును సంపాదించుటై నలు మార్పు జాళనములేయు విధానమున అపాను ప్రకాశము గోచరించుచున్నదనియు తెచ్చవచ్చును

చారి తీవ్ర మనఃప్రవృత్తి చారి చారిత్రిక వస్తువనముతో అంశరీచిహితముగాని ఈ పునరుజ్జీవన విధానము నుండియే భారతదేశమునందలి చరిత్రను కళకు పునరుజ్జీవించేయ్యవలెనని ప్రవరించి యుండెను కళాచారిత్రికపురు కృత్యకతో కవుల కృతిని పండి యున్నది ఈ ఉపలంఠ మందలి కళాపాళకాల అన్నిటిని ఉపార్థాయులను ననుసరించ "పునరుజ్జీవనం"

అనియే. ఆధునిక భారతీయ చిత్రకారులలో ప్రథముడు అననీంద్రబాళ కామారు అతే అతని గొప్పతనమునకు భారణము. అతడు నిర్ణీత సంప్రదాయములతో కుప్పించి పోయిన తీస్తి, పాట్య విధానముల అమితా

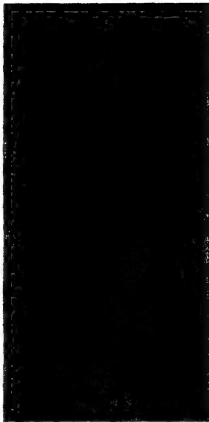
లంకరణవర్ణనీనివించి, వైఖా అపాను విధానములందును, పాశ్చాత్యకళయందునుగల అవధి పరత్వము, అపరిత్యక్త రుప్తి అనువాదినుండి మరణిహితమేను. ఆ అననీంద్రబాళ కామారు ప్రాచీన మధ్యకాలములందలి భారతీయ కళా విధానములందలి వర్ణనీ, విధానములను కొనసాగించే నవల పరిణెనది కాళహితమేను. ఆ ప్రోత్సవవర్ణన విధానమున కనుగొని నిఘానామితకత్వమును కలసింపుట అతడు చేసిన పునరార్థము ఆ విధానము ప్రమాణభూతమై భారతదేశమునందలి యుచిత్రకళా విధానము (మినియేచరు) లోని మార్గవమును, అపానీయుల చిత్రకళా విధానమునకు తెలిసిన సంవత్సరము

ఆధునిక భారతీయ చిత్రకళాశీలము

కళా చైతన్యమును భవతో ఇమిడ్చుకొని పాశ్చాత్య తాత్విక రచనా విధానమునకు తెలివైన వీయనుములచే నమీకరింపబడి యున్నది. అపరిమితకాలమున కళా చార్య వర్ణము. అతడు కళాశాస్త్రములను పుట్టించిన మహావ్యక్తి.

అపరిమితము చలువును కిష్కలము మళిమల మౌన రించెను. చాలాచాల్యుని క్షణక్షణమున కారకరేఖమం దన్ని నైపుణము తెలియజేసిరి. వీరిలో సగ్రేవరుడయిన వందలాల్ లోను కాంతివీరనములోని కళాశ్రవణమున కిడుకుడయ్యెను. అనితకుమార హోల్దార్ లతో కళాపాఠశాలకు అర్హుడుడయ్యెను. నమరేంద్రబాళ్ గుర్తలావోలు కళాపాఠశాల కరిగెను. నేంకటప్ప మైమారుతో బోధకు డయ్యెను. శైలేంద్రబాళ్ లచే అయిపురమునకు వెళ్లెను. పర్షాదు ఉరీ థిల్లిలో తెలుకొనెను. ప్రహేలకుమార చక్రవర్తి మచిలీ పట్టణమునందలి బాలీయకళాశాలలో పని చేసెను. చేపిదపాఠశాలయ నొధిగి మదరాసు కళాపాఠశాలకు వడిచెను. పులివ శేషలి డక్టర్ బాల్యవృత్తయందున్న బొంబాయిలోని కళామందిరమిడిచెను. ముకుళ చంద్రుడే కలకత్తా పాఠశాలకు విరహించెను. ముకుళ చంద్రుని తరువాత కలకత్తా కళాపాఠశాలకు వడచిన రెమేంబ్రాట్ చక్రవర్తి బా. వందలాల్ లోమగారియొద్ద పరిపూర్ణ కేవలము పొందుటకు పూర్వము నా కాకుల గారియొద్ద కళలో ప్రాథమిక కేవలము పొంది ఉండెను. ఈ విధముగా నమకాలిక భారతీయ చిత్రకళ మూలము లందే మళిమితము కానింపజెను. వర్ణమృతయిన అవంతర చిత్రకళాభారవంతి వంగదేశమునందలి క్రొత్త ఉద్యమ మునకు సంబంధించిన సిద్ధాంతములను ప్రోదిచేయి లదివది.

వంగదేశము పూర్వసంప్రదాయమును తీర్చిదిద్దిన వలెన అవశ్యకమును పొత్తి. చెప్పయెడగా విదేశము లలో పంపర్వముకల రేవుపరణమున పాధారణముగా కవలకు విశ్వా శ్చియకాంశములకు (Consanguinity అయియుండు) వంతక స్థానమైన బొంబాయి విశాంతరమైన వర్ణతయి, విధానమును కావలె నని చాచింపెను. బొంబాయి కళా పాఠశాలాధికారులు కళ వృత్తయింబోడక ముగా ఉండకాలందయి, అది ప్రజల బోషణమునై

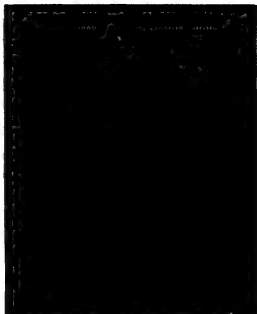

వృత్తము - ఎనాయకమహాశి

అధారవతి ఉండవలెనయి మూచించిరి. పోషకులందరును తమకు కావలెన కళాశాస్త్రములు అట్లయి పునరుద్ధవన వర్ణతచే చిత్రీకరణంవలెనెనెని కాంచినరు. అట్లే చిత్రకళ తేర్చిన అభ్యాసకులు అందరును అాళవ విరాచమునలెప్పుగా చిత్రీకరణయి, అట్లు చిత్రీకరణయిన చారితోటాక చలు పుని అభ్యాసరహితములను అదరించుచుందురు. మొత్తము

గోదావరి
3 శివగిరిరావు

హిందూమతము - ఎస్.ఎం. శివారావు

హిందూమతము - 3. శ్రీనివాసులు

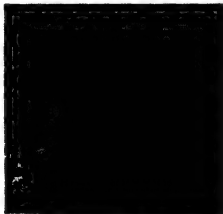

వద్దివద్దలు - విశ్వనాథముఖర్జున్

మీద అభ్యాసములు వలపురు అన్ని వర్తకులను అవలంబించుచున్న ప్రత్యేక వనయములందు కాము గ్రహించు వస్తువులే రచనావిధానమును కూడ నిర్ణయింపవలెనని తలంపురని బొంబాయి పాఠశాల అవతరము వలన తేలివచ్చినది. ఈ విధముగా చారిత్రక కవిత్వ చిత్రమును నిరతిరంగులతోకాని, కైలవర్ణములతోకాని, మిశ్రముగాకాని చిత్రీకరించవచ్చును. తీర్చిదిద్దుమునకి చిత్రమును చిత్రీకరింప అంగీకరించి, చారు పునరుజ్జీవన వర్తకిని విడచాడి, పాశ్చాత్య వర్తకిని అవలంబించ వచ్చును బొంబాయి కళావేదిక అందుచే పాత్య ప్రదేశాల్లో పాశ్చాత్య రచనా విధానము కూడ చేర్చబడుట ఉపయోగకరముగా ఉండునని భావించెను. 19 వ శతాబ్ది చివరి భాగము చాటి కి బొంబాయి కళాపాఠశాల తీవ్రచిత్రకళరంగములూడ ప్రారంభించబడినది

ఈలోపుగా కాలానికి చిత్రకళా విధానము నందు సంప్రచారమున కవసర ప్రాధాన్యము నొసంగుటను, విశ్వవైఖరి పాశ్చాత్యకళనుగూడ విరచించు ఒక ప్రధాన కర్తవ్యము అయిబిడతెను. గగనోద్రవాళకామూరు, రవింద్రవాళకామూరు, తెమినిరాయి, అమృతకె.గిల్ అను వలుపురును

కాలానికివీరి సంప్రచారయమునకు ప్రవర్తకులు. దిశ్యకని కామూరు వృణలు పెక్కు. అతిపాఠ్యముతో తీర్చబడి అన్నియొకావృత్తములై అగాత మైన అతింద్రియ ప్రవంశమునుండి ఉద్భవముయిన అంశరాజ్యముతో నిండియుండును అయిన ప్రాత్యుత్పన్నులైన గగనోద్రవాళ కామూరు క్యూబిజం (Cubism) అను కళా విధానమున కృషిచేసెను అతడు వెలుగునకును చిత్రకళకునుగల సంబంధమునుగూర్చి వెలిచి డామిర్ (Doumaier) వర్తకి వనునరించి పాంఘికా నైవికత్వమే తన రచనల సారమని అంగీకరించెను వంగదేశమునందలి పునరుద్ధారకులు రాజనములైన గత సంప్రచారయములకు విముక్తి కల్పించిరి. వంచవృత్తము, మందరము అగు జానపద సంప్రచారయము మరొకటి ఉండెను. జానపద కళారత్నములలో పాఠ్యము, మనోరంజకములైన రంగులు, ప్రత్యేక కార్యక్రమము అను గుణములు కానివింపును తెమినిరాయి ఈ చారిత్రకత్వమును గ్రహించి చానికి అధునిక వివరణము నొసంగెను. అమృతకె.గిల్ తల్లి పొంగేరి వనిత కంఠి కాలానికియును ఆమె పారిస్ లో విద్య అభ్యసించెను వచీన కాలానికి చిత్రకళా విధానమున ఆమె కళ ప్రావృత్త పాశ్చాత్య సంప్రచారయములకు చక్కని సమవ్యయము కల్పించియున్నది.

రాజా-రాణి - ఎ. ఎ. అశ్వకర్

అపారవంశ వర్ణనముతోకూడి ఉండుటలే అధునిక కళాదర్శికి విలువకట్టుట చాల కష్టము. కాని అది ఒక నిర్ణయముగా మంచి మానవయే. వీటి భారతీయ చిత్రకళ పరిణామ సూత్రము అమోఘమైనదనియును విశ్వసనీయమును, పూర్వము క్రమము లేకుండు చిత్రకళాభివృద్ధియగుట యందు వాతంత్యమును తయి కనబడుచున్నది. ఇటీవల చారిత్రిక చిత్రకళముకూడ "అపారవంశవంశీ" అధునిక కళావిజ్ఞులు గత చారిత్రిక యుగములందలి కళాకృత్యమును తోకగా పరిశీలించి వాతంత్యమును. అర్థమిచ్చుచు కొరాయగల్గు పద్ధతులందలి కళాపాఠ్యాంశములను, తుల్య పద్ధతి చిత్రములందలి ఉత్కృష్టములను అంగీకరించుమును, అత్యంత చిత్రములలోని అప్రకాశయితకృత్యమును, అవిను వాస్తవ కళయందలి నైశిత్యమును, మంగళప్రకృతి పద్ధతిచిత్రములందలి దృష్టి నైశిత్యమును, హిందూ కళలోని రసపరిపూర్ణతయు, బ్రహ్మచందలి దృష్టపట చిత్రములలోని కళాకృత్య పద్ధతియు, దీక్షిత కళయందలి సాంకేతికకృత్యమును - దూర దేశకాలములకు సంబంధించిన "ఇవన్నియు అధునిక భారతీయ కళాచిత్రము ప్రభావమును చూపి ఉన్నది

కొందరు భారతీయ చిత్రకారులు పరమకములకు సంబంధించిన పద్ధతులనుకూడ నమర్చుకొని చిత్రీకరణలుట అధునిక ప్రకృతియందలి విశ్వసనీయతయే భారతము క్రిస్తు అవతరము, మాత (మిత్ర) యాత్ర, నిలువపై మరణము మున్నగు కళాపద్ధతులను గ్రహించి భారతీయ చిత్రకారులు పద్ధతిచిత్రములు రచించియున్నారని ప్రతి కళయు విశ్వసనీయమైన అర్థమునకు నైయత్తికములైన రూపరీతివలనవి తెచ్చెదగును మత సంస్థానముల మున్నగు సుపాదీయాల విశ్వసనీయతతోని నింక యెవరైనా చారి సంకేతము అమోఘమైనది ప్రతీకములం దెల్ల వారు వాతీయముగా పరిగణించ బడుచుండును. శ్రీ ప్రవచన సంబంధములైన కళను భారతీయముగా వివరించుటతో శ్రీ ప్రవ చిత్రకారులు చాల తోడ్పడిరి

వీరు భారతీయాల యెదుట ఉన్న ప్రభావ సమర్థ పాఠ్యకళమును పాటించుటయే లేక పరతే ప్రభావముల వామోదించుటయే అనునది. వాతీ సంకేతములచే యూరపువకు అంత పద్ధిపాతముగా కట్టబడియున్న

అమోఘతో గూడ ఇట్టి సమర్థ ఉన్నదికై నవము దివ్యయ కరముగాఉండును. దిశవమయ్య అవంశవమయ అకస్మిక దేశాభిమానములే అమోఘము దివ్యవలల కొందరు అప్రాచీన భారతము వందలి సంస్కృతిని అవయవమునకు కలుపు యూరపువకు అగిన ప్రాంతో, బుద్ధులతో అమోఘములను నిరసించ మొదలిడిరి, కాని కాగనగా అలోచించిన ఏమిట వమకాళి దివ్యకళ కృత్యము 1884 లో కళాపాఠ్యకళమునకు వర్ణితముగా ప్రాచీన కేమునా వాస్తవ అను వాతీ భావముతో పీఠించుచున్నది. కాస్త్రము, దీతి, భౌతికకాస్త్రము అనువానియందు ఎవ్వరును అట్టి పాఠ్యకళము ఉండునని కలలో కూడ తలంచి ఉండలేదు వాస్తవము మాచించి ఉండెను. "మనము ఇతర భాగకళా విభావములందుకలెనే మన కళయందుకూడ నమర్చుచుమునై యిట్టి ఉపయోగము. అన్ని అభారములమందియు గ్రహించబడినట్టియు, స్థిరములైన మన ఉత్పాదకతే వాతీయమును పరకళమును చేయబడినట్టియు ఉపాధారములు, భావము, భావములు మున్నగు వాతీవలన కళాపదపరమ పొందుట, అందు నమగ్రకళమును సంపాదించుటకు పరియైన పద్ధతి."

భారతీయ పునరుజ్జీవమునకు తెనుగమంది ప్రాకృతిక కళాభావములను ఇంకను వినివక పరతే ప్రభావమును అనుమానించువారు ఈ మాటలనుగూర్చి పర్యాలోచన చేయవలెను. కాని నమూల సంస్కరణము వాంఛించు భారతీయులు ఈ చిత్రకళముయొక్క విభావము తమ ప్రత్యేక పరభావముగా వాచించి వానిని భారతదేశమున అవరణతో "పెట్టచో" వారుకూడ పారదేశీయత అగుదురు. దీనియే యెట్లు. కళావైఖరినంది భారతీయ సంప్రదాయములకును, అమోఘ సంప్రదాయములకును నడుమ అధికమైన పశ్చిమకళము అగుచున్నది భారతీయార్యములు నిరసకము, రీతి, అపామ, ఇందోదైవా, ఇందోమీయా మున్నగుకట్టుకు పయించినవి మరల అమోఘ ప్రభావము మన కిచ్చుమును చిత్రకళను అధికముగా మార్చి రచించిడిరి.

అవతరణము, పూర్వము క్షీణరణము అను వాని భేదమును గుర్తించినచో మనము పరియైన మార్గమును చూచుకొన్నాము.

వి. ము.

ఆధునిక వాస్తువాదములు:- ఆధునిక కౌస్తుభావనము పూర్వమును, నేడును కలిగిన రీతులను అంగీకరించుటకు ముందు, వర్తమానోద్భవము లోపాలో వెళ్లుచావుచిందనకే తెలిసికొనుట అవసరము. ఆధునిక కౌస్తుభావనము పూర్వమును పరిచి వర్తమానమున పాశ్చాత్య శిల్పకవిత్వ విధానము మారిపోయిన పనులు మిడి. ఇట్టి పనులును లోను లోపాశాంతమున కౌస్తుభావన వర్తమానముగా నిలిచినది కౌస్తుభావన నిపుణులు ప్రాచీనములైన, మృత ప్రాయములైన వర్తకుల పునరుద్ధరించుకొనియు ప్రయత్నమున నుండిరి. కౌస్తుభావనమునకు పాశ్చాత్యముగ మరచావనయందు ముందెరిచి ముగించును. వాటి నిర్మాణముల అంగీకరించినకే శివసరళములైన వర్తకులనుగూడ అప్పటి కౌస్తుభావనలు కాలమునకు లోనును, మృత రీతులను మూలము నిర్మాణమునకును కృషిచేసిన రీతులని వారు తలచియుంటిరని దీనిని వారము. వారి కొందరు శిల్పపులు కౌస్తుభావనకు రూపకల్పనయే పనులను గురించి అలోచించ మొదలిడిరి నందుల కౌస్తుభావన (Architectural form) వల ముందుమియు, కై తవ్వకము, ప్రయోజనకము అగు పృథ్వి శీత కై తవ్వకమునుండియు ప్రభవించగలదనియు దీని గుర్తించిరి. ఆధునికోద్భవమును ప్రథమ ప్రవచనసంగ్రహమునకరము సంపూర్ణముగా రూపొందినది. కౌస్తుభావన ప్రాచీనములను మార్చియు యుద్భవము కళలో రేఖమలలో రూపమల వర్తకులను, అర్థకము, పుట నిర్మాణము, కట్టపాశులను తయారుచేసి నిమగ్నమై యుంటిరనిది. విద్యుత్ సెల్యూల్, ఫోన్ లైట్ ఈ యుద్భవములను మార్గదర్శకులు. ఫిబ్ బెచె 1861 వ సంవత్సరమున 'అయిల కవనము' (Ried house) ను నిర్మించెను. దీనిలో అలంకారపులిగు లన్నియు పరిపాలించెడి, ముఖ్యములను మూలము గ్రహించెడి, అవసరములను దగిన పనులు మూలము యువయెగులించుటయందును, వరకములను, యుక్తియుక్తములనుగల వివరముల యువయెగులించుటను అని ప్రత్యేకముగడించినది ఇదివరలో క్రిగడించిన యే రీతులనుండియు వివరముల వివరించుచుయోగించెడి. ఈ విధముగా వాక వానవనము

నిర్మాణ రీతులందు కై తవ్వకములను మూలములను వానగృహకౌస్తుభావన మూల వర్తకులు ప్రవచించుట కారణమైనది ఇందలంబించినది మూలములు మూలాభావములైనవి. మానవత్వ నిర్మాణములైన గొడిదల మానవమూల వర్తకులను దీని యాశయము ఈ యుద్భవము అర్థకాని (Art Nouveau) అని ప్రాచుర్యము నందును అగంధిల్ (Jugendstil) అని అర్థకర్యము నందును వర్తక వాచింపబడినది. వెర్మియం రేఖమున ఈ యుద్భవము రూపొందినది వెర్మియంమూలముల కారణంబునవివేచివచ్చుచున్నది. ఇది ప్రాచుర్యమున అర్థకర్యము, క్రమముగా లోపాశాంతమునకు వర్తకులను, ప్రాచుర్యములలో ప్రాచుర్యమును, కౌస్తుభావనము, పాశ్చాత్యములైన నిర్మాణావర్తకులను, మానవ సంరక్షక నిర్మాణములు, ఆధునికోద్భవము యువల రేఖలను ముఖ్య కారణములు. పూర్వ (Renaissance) రంగములందు అభివృద్ధి ప్రదర్శకమైన నిర్మాణములు, ఉప్పు, గాఢ, పృథ్వికమైన కాంక్రీటు (R. C. C) మొదలగువాని శివయోగ కృషి, చీటి పాశ్చాత్య రూపకల్పకములు మృతరీతుల అందములనుండి కౌస్తుభావన విమర్శ కలిగించి వర్తకులను కౌస్తుభావన వర్తకులను రోపాశాంత మొనగినది. ఈ కాలమున విద్వింపించిన మందరముల వందెలు, మృత ప్రాచారముల (Cryptal palace) వంటి కట్టకములు, మానవ వర్తకుల ముఖ్యముగా రూపకల్పక రూపకర్యము, కౌస్తుభావన తమ భావములను ప్రయోజనకర్యము కారణముగాగని విద్వింప మొదలిడిరి. నిర్మాణ రంగమున మానవ వర్తకుల వందెలించుటవన, రూపకల్పకమును ప్రయోజనక పనులైన కారణకరణ కౌస్తుభావన ఆధునిక కౌస్తుభావన మార్గదర్శకులైనవారిలో అధిక సంఖ్యములు పూర్వ కౌస్తుభావన ప్రత్యేకముగనే పూర్వముగనే ఆధునిక కౌస్తుభావనలను గుర్తిస్తాయు. లిచార్ విలియం, గ్రీసీయర్ మొదలగువాని, విలియం వెర్మియం రేఖల యుద్భవ కిల్లులు, అలోచాగ్న (1844-1918), అలాన్ బాబు (1870-1988) కౌస్తుభావనముల తెలిసిన అగ్రగణ్యులైన, అర్థకర్య రేఖలను పీటర్ హెబర్డు అనువారు ముఖ్యులు. 1918 సం

తరువాత అనుభవ వాస్తవతాన్ని వర్ణింప, సైకాళికులైన వ్యక్తులను విజ్ఞానక, ప్రపంచమంతటను వ్యాపించిన యదృశ్యమునుబట్టి వేరచేసి, దీనికి కారణము వాస్తవవాద్యంతో ముఖ్యమైన వానిని నిరంతర ప్రయత్నములే. బ్రహ్మచర్యమును, వ్యవస్థాపనతో జన్మించినవాడును, అక్షరీ రచనావేత్తయను, కర్తవ్యమును అగు వి.కార్.షిలీయను, అభ్యుదయవాద వాస్తవవాద్యంతో వాస్తవ గ్రహియన్, మైక్ వెండర్ రోహ, ఎల్.మెండల్ రోహర్ట్, డక్ రేలీయడగు డి. డి. డి. డి. అనుచారు ఈ వందర్లమున చేర్చినవరగినవారు. డి. కార్ షిలీయను ఈ ఉద్యమ వాయువుగా మెరుగుచువచ్చాడు. అనుభవ వాస్తవత ప్రాథమిక తరగతులను చిత్రకళా కంగము వందలి వివిధ రుచులతో ప్రకాశితమైనది.

ఈ ఉద్యమము అన్నియు వందర్లన విజ్ఞానమును (Theory of Vision) గూర్చిన వివిధ వాదములపై ఆధారపడియున్నది. దీనికి కారణమైన వాస్తవతను సంతరించినది దీనికి మ్యాగిస్టు, వియోస్టానిసిస్టు, ఎక్స్ ప్రిమెంటు, ఫ్యూజియన్, కన్స్ట్రక్టివిస్టు, ఫ్యూజియన్ అందును. వయవి చేర్చిన వాదములు వాస్తవవాద్యము వాదించి కాళాణము విలువలేదు. ఇది ఒక మాత్రమే సంతోషము వొంది రోహర్ట్ వందర్లకే వందలించిన ఒకవది. అమెరికాదేశమున పరిపక్వ ప్రాంత లాయర్ రైట్ (William Frank Lloyd Wright) అను వారి మాధ్యమకళాత్మకమున అనుభవ వాస్తవత విప్లవకరమనవలించినది. వారి ప్రవృత్తియు ముఖ్యమైన వాస్తవతకే యొక్క చిహ్నమియున్నది. ఉపద్రవ అమెరికా రోహర్ట్ వ్యక్తుల వచ్చుకన రూపముని చెప్పవచ్చును. మువ్వకమనందలి అనుభవ వాస్తవవాద్య వ్యక్తులగుచు పండితముగా అంతర్జాగమున వర్ణించును.

మ్యాగిస్టు: ఇది వస్తువును కేళాగతక వందలందు యొక ఆకాశముతోపాల్చి చిత్రించు వ్యక్తి. వాస్తవవాద్యమును ప్రకాశితము గాంచినది దీనివే వాదముతో మ్యాగిస్టు (Magism) ముఖ్యమయినది. ఈ ప్రకాశముక యదృశ్యము రూపమున కలిగినది. యథావర్తనము (perspective) కనిపెట్టడన తరువాత అది పరిపక్వ (Rationalism) యుగవాస్తవత ప్రకాశము కలిగించి

వది. అనుభవ వాస్తవత మ్యాగిస్టు ప్రకాశముగూడ నిట్లే. యథావర్తనము కనుగొనుటకే వృద్ధి. (Vision) ప్రాథమికముగా మారినది. ఒక దృశ్యమునుండి స్థలాకాశము (Space) తోనుకనుకను, అతరము యొక రేఖపరిమాణములందును గ్రహించబడుచున్నది. నిరంతరము వర్ణమించు ఒక రేఖరమమునకి స్థలాకాశముయొక్క భౌతిక కావనము గ్రహించుటకు మ్యాగిస్టు వాడులు అవసరమొంది. దీనికి ఒక దృశ్యమునుండి చూచుట వలెనొచ్చి, ఒక వస్తువును వివిధ దృశ్యములనుండి ఏకకాలమున పరిశీలింప వర్ణమైనంత వర్ణముగ ముగ చాని ప్రత్యేకకాలమును తెలిసికొనుటకు దీని ప్రయత్నించును. వస్తువుయొక్క వాస్తవరూప వందర్ల వస్తుతోకే తృప్తివందక దీని వస్తువుయొక్క అంతరరూపమునుకూడ ప్రకటించును. యథావర్తనముయొక్క మూడు పరిమాణములతో తోడుగా వాలగవడిగా మెరుగుచు కాలముగూడ దీని చేర్చి, దీనికి పాఠించుట వస్తువును అంగ ప్రత్యంగములుగా విడగొట్టి చాని పాఠానుభవ చిత్రముగా ప్రకటించుటకు మ్యాగిస్టు చిత్రకారులు యత్నించి. ఈ వర్ణ అనుభవ వాస్తవత కాళాణ మాత్రన ఒకవందలందు యందుచేరుటకు కారణమైనది. గమకాగమునను తోవచ్చునవలయును, ఒక చాని వాదక అర్థముగా చాని వివిధకాళములతో చావుకొనినపుడు ఉపరితలములు, స్థలాకాశమువందల ప్రేలాచు నవలయును మొదలగు ఒకవందల విట్టి. చాని ప్రత్యేక పరిమాణములతో చూడబడెనై ఒక పాఠావర్ణమైన గోడయు, ఒక కేళాగతక అర్థయు, విశ్వస్థాయి వందలొని మనకు ప్రత్యేక పాఠాకారవందలను దీని చానియున్నది. ఇట్టిచాని అంతరవందల తలగులు అకాశకళక కాలములే యగుచున్నవి. ఇదివరకు వాస్తవ వాణులు కన వినయముతో వ్యవస్థ వ్యవస్థములను గూర్చి యోచించుచారు. వారి యాధునిక వాస్తవ వాణులు మనవలెవాదమును, "నవలయునై నియమితమైన స్థలాకాశము" వృద్ధియించుచుచున్నాడు.

1925 సంవత్సరమున గ్రహియన్ దీనినివందలనెక్కువగా వాస్తవత, మ్యాగిస్టు వలెనవలయు వి.కార్.షిలీయన్ దీనినివందలనెక్కువగా కనవలయు, మ్యాగిస్టు వాస్తవత

అధునిక వాస్తవదశములు

మారినను రెండు చక్కని నిరర్థకములు. అధునిక వాస్తవపును గుర్తుచేయునైన యీ యిద్దరు వాక్త్రులును యుగ్మానంతరకాలమునకుగూడమునిష్ఠాంతములను వాస్తవపు ప్రతీక చెట్టుకును ప్రోత్సహించిరి. కావుననే లోని ప్రయోగకాల భవపు గోడలు బ్రహ్మాండమైన గాల పరికలతో నిర్మించబడినది. దీనివలన కలిగిన పారదర్శకత వాస్తవంతరములనున్న లేదమును తొలగించినది. ఒకానొకరినొక పోలిగా చేర్చబడిన అంతస్తులన్నియు ఏకకాలమునందే దృష్టికి అనుచు గాలతో నిర్మించబడిన మూలము కనక వాస్తవముయొక్క నిరంతరక్రమమును దృష్టికి నిచ్చెనన మొదట్టుటకు తోడ్పడుచున్నది. ఇది యొక పెద్ద ప్రవృత్తికి యను భావమే కలుగదు. కనక బాంతర నిర్మాణము లన్నియు వాస్తవప్రతీకమునుండి వచ్చినందును, పూర్వకాలమున కేలామనట్లు క్రమశాస్త్ర వివిధ సమకాలములే ఈ కనక నిర్మాణమునందలి మూలాంగములు. సెబాస్ట్ ప్రాచీనమునందుకూడ అనేక పారదర్శకతయు, వాస్తవ్యంతరకాలకాలముల అవ్యవస్థ సంక్రమణమును చూడవచ్చును ఇది పారదర్శకతవలన మోత్రమేకాళ, కనకముయొక్క, వాస్తవప్రతీకమును లోపతీర్చగమునందలి భూభారణము (Cure) లోని గొప్పవస్తువులవలన పొందినవి. ఇట్లము వచ్చినట్లు అనుభుటకు వీలుగావచ్చు గాలగోడలు వాస్తవంతర్వేదమును తొలగించినది. ఈ కట్టకము అన్ని నైపుణ్యముగ ముగియుటకుటకూడ దీని కృత్రిమ్యత క్షణమునకే నిరర్థకము. ఇది వ్రంశములై ఏకాంతముగ ముందుకు చేరును, మొదటి అంతస్తును చాలాపు పూర్తిగా కాళిగా వణలుకుతేను కట్టకపు భువనవిమానదృష్టియే యదృశ్యమగుచున్నది

దియోస్టాటిసిజము ఇది లంకనున్న. మైవము మొదలగు మృదువైన పదార్థములతో అక్కతులను కట్టించు తిల్వములతో మాత్రవరే. ఇదియు, ఇళముందు సేర్పించు భారములతో ఎక్స్ప్రెషివీజము అనువదియు తప్ప, తప్పువచ్చియును కృత్రిమమునుండి బయలుదేరినదియే. కృత్రిమమును వా ప్రతీకముగా మార్చుటయే ఈ భారమును మోపుదీయం (Mendacity) అను చిత్రకారుడు స్థాపించెను, చిత్రముయొక్క సమకాలమునొక దీర్ఘకాల

రప్రములును, వసుదతురప్రములును మృదుకఠిలోమందు నింబంధమునైవలే చిత్రనిర్మాణమునందు అపారవశి యుండునని తుజుబాదము, మరియు మూలవర్గమునై న నీతి, ఎరువు, సచ్చ - రంగుల సమకృష్టకమను, వానికి సలుపుతోను, తెలుపుయొక్క, వివిధ చూయలతోను ఉండదగిన సంబంధము అతిప్రాముఖ్యము నొందునని తుజు బాదము, రంగుల సమకృష్టకములు, సేభాగతత కాస్త్రామపారముగా వచ్చు అక్కతులు ఒకటొకటి పరస్పర నిల్పుటలే అగర్వణ కలుగుచున్నది. మైవ బాంధకోరొకా అను వాస్తవములే నియోస్టాటిక్ వాచియనుటకు అది కార్తక కలిగియున్నాడు. 2, 3, 4, అనికేటూడ ఈ నిర్మాణమును మహించినవాడే దీనిప్రభావము కాన్ సకాపేరెగూడ నున్నది. గ్రీసియన్, మైవ అనుకూల తీవ్రములుగావచ్చు పారదర్శక నిర్మాణమునై గూడ దీని ప్రభావము లేకపోలేదు

ఎక్స్ప్రెషివీజము (Expressiveness) యుగ్మాంతరకాలమున ప్రారంభమైన ఇంప్రెషివీజము (Impressiveness) అనుచానికి ఇది ప్రతిబాణముగా చిత్రకళారంగమున బయలుదేరినది. చిత్రకళయందు వ్యంగ్యతీతి ప్రాధాన్యమిచ్చి వా ప్రతీకతను అంగముగా చేయువర్తతిని ఎక్స్ప్రెషివీజము అందుదు. చిత్రమునందు నిరకరముల యొక్క సమగ్రకృత్తిని కావనను నిలుపుట ఇంప్రెషివీజము అనెందును. వాస్తవ్యవందు ఈ నిర్మాణము వసుకాళికమైన పిడివాడములకు ప్రతివాదముగా వానిర్పించినది. ఎక్స్ప్రెషివీజము అను భావమును సమర్పించిన నిర్మాణ, ప్రయోజనభారమును తీరవ్వరించి, కనకాంగములను పొంతితో చిహ్నముల చాచుటయైన ప్రకటియనుటకు యత్నించును. సేక్రత్వ రహితమున ముదయోగగతు పరికరముల కయారు కర్మాగారము కన్నులపరిచి రెండు సుబోప్రకర్మక చాచుటలతో మారించబడినది. ప్రథమ ప్రపంచ సంక్రామమునుండి 1924 వరకు ఎరిక్ మెంథోవో (Erik Menotho 1904) అనుభావకు గొప్ప వ్యంగ్యతీతి ప్రవక్తగా వాచించబడెను. అతని చిత్రములు, హెన్రీ మ్యాన్ గోపురము, ఈ భావములకు చక్కని నిరర్థకములు. అర్థము వాస్తవకాలంబందు అన్నిముగనో అధికముగనో ఈ యదృశ్యములే ప్రభావమునై సకారే.

Prison - నిష్కళంకతాపదము (నిశ్శుభ్రతాపదము) :
ఇది మూలమునకు నిష్కలిత నిష్కలితమైనది దీనిని
లి. - చార్లీ విలేయరును, ఓ.కె.సాంబు అను చిత్రకారు
డును ప్రవేశపెట్టెరి. 'రేఖాగణిత'కు దూరములును, సహజ
దూరములును గూడ సాందర్భ స్థానములయినవియు
ననుకొని చతురస్రము, గ్రంథ్య, వక్రరేఖ మొదలగు
అక్షరములన్నియు సుందరములయినవియు ఈ చిత్రకారుడు.
వాస్తవపు ఈ చిత్రమును ప్రవేశపెట్టినవాడు లి.చార్లీ -
విలేయర్ అనువాదము.

Constitutionalism - నిర్మాణాత్మకవాదము . నిష్కలిత నిష్కలిత
కాలములందీ చారమునకు నిష్కలిత నిర్మాణములు కల్పించ
బడినవి. కానిమిక్ మానిఫెస్ట్ (Karl Marx Manifesto)
అను రహస్య చిత్రకారుడు 1918 ప్రాంతమున దీనిని
ప్రారంభించెను ఈతడు సహజ వస్తువులన్నిటిని శ్రావ్య
పుద్గు, మెగాల్యూకములును, కావములను తెలియజేయు
నయెను సగం కోసిన చిహ్నములను గ్రహించెను ఇతడు
నిష్కలిత వస్తువులను, వాటి అవ్యవస్థలను గ్రహించెను ఇతడు
గల సంబంధమును గుర్తించునది యిచ్చించెను యుద్ధా
నంతరము రహస్యలో ప్రచురమైన వాస్తవ - ఉద్వేగము
మంతయు నిర్మాణాత్మక చారములలో బరగుచున్నది ఈ
నిర్మాణములన్నియు తనవనుయొక్క. అంతర్భాగమును
వాస్తవిక స్థానావస్థలతో దృఢపరచెయటకు పూను
కొనును. ఈ ఉద్వేగమును విశేషాంధమున అంతగా
అమోఘమున బడయలేదు. ద్రిటిమ చిత్రకారుడు గేబో
దీనిని గ్రహించినను వాస్తవపు నిది ప్రత్యేక కృతులను
ప్రకాశించలేదు.

Futurism - తదిష్కళాపదము : ఇంటి రేకియై న
అందోరియో సాంక్ యానియో అనుభవము (Antonio
Sant Elia) 1914 మొ.లో రేపిన ప్రకటన పత్రం
(Manifesto) తో తదిష్కళాపద మారంభమైనది. కాని
తద్వారోనే ఇది అవరణము కంటి యంతరించినది. తోసీ
యోనియొక్క. తిలకంధములు ఈ ఉద్వేగమునకు
విదర్శనములని చెప్పవచ్చును. వాస్తవపునందు ఈ ఉద్వేగము
ప్రయోగచా చారమును విర్రవదినది. ఇదిగాక నమ్మ
శక్తియు (Believability), తేలికదనము, గమనశీలము
(Mobility), విరంజిత బలకర్తవ్యము అను గుణములు

గూడ ఈచారము సమర్థించినది సాంక్ ఈరియో
యొక్క. చోద్యమైన ఈచాతీవాని అతడు తన సహజము
పట్టి రూపమునువేసగతం దయ్యెను. ఈ ఉద్వేగమును
తనకు వాస్తవిక వ్యవహారముతో సంబంధించినది మూత్రము
గానేపెట్టెను. వాస్తవిక ప్రత్యేకమునందీ పై దీని, గ్రహించిన
కదలుచుండు నిర్మలము నిర్మలము తలములలో మూత్రము
వయించుటకు వీలగు విశాఖమైన విశ్వాసముతోగార్వ
మున ప్రయోగములయే సైలంబులును ఈ చారము
చారి ప్రభావ విషయములు.

అధునిక వాస్తవవాదము, ప్రయోగవాద్యము, వాస్త
వికము, అంతర్భాగీయము, అను విశేషములు బడయో
గించుచున్నవి అంతర్భాగీయముని అమెరికాలో ప్రచార
మగ్గము ప్రయోగవాద్యము, వాస్తవికము అను
విశేషములు ముఖ్యముగా ప్రముఖులైన వగరములకు తనవను
లను సర్వరచిన అవ్యవస్థలను చాచి నిశ్శుభ్రతాపదము
మూత్రములను, పిట్టరే అంతర్భాగమును వాస్త
వాస్తవము విరుద్ధముగా ఉండరాదని నిరూపితము
అవ్వతి రచనలు మోపెను నిశ్శుభ్రతాపదములను
సంబద్ధములై యుండవలెను. అనుల రాకపోకల అనంతరము
అమెరికా దృష్టిలో మంచుగోడవలెను ఒక దృష్టితో వరి
లించిన అధునిక వాస్తవపు ప్రయోగవాద్యమైనమూల
నిశ్శుభ్రతాపదము, ప్రయోగవాద్యము వాస్తవపు మూల
మూత్రము వారాదు. అమెరికావాస్తవపు అంతర్భాగీయముని
చెప్పి వీలయెను. ఇది దీని ప్రాథమికవాద్యలో అంతర్భా
గీయముగా మంతెను. దీనిని వారణములు అరిచుచు
వునర్ధరణము సాంకేతికముగా ప్రాత్యేకముల కను
గొనుట, మూర్ఖులు, సామాజిక సమస్యలపై వాస్త
విక నిర్మాణ ద్రవ్యములు- ఇవన్నీయు అంతర్భాగీయములు
ఇవి యాధునిక వాస్తవపునకు అంతర్భాగీయమునకు
సమమూర్ఖులని విధించిన వాస్తవపు అవ్యవస్థలను
నిద్ర తర్కములను కలిగించుచునవి ఇప్పుడు విజ్ఞాన
దరుల అంగీకరించుచున్నారు. అది అంతర్భాగీయము,
జాతీయము, ప్రాంతీయము, సైనికములూక ఏక
కాలమునందు వాస్తవము.

1923-24 వరకుగల రవాణామున రోకరో అధునిక
వాస్తవపు ప్రోత్సహించిన తీంద్రములు తెలుగునవు.

వాడును ధివ్యులీలముతో అమెరికాలో జరిగినది. ఇరోహా వాస్తుపుయ్యెక్క. ప్రభావము గ్రోవీయిక్, బ్రిజర్, బెస్కో, మాటరా అమెరికా వాస్తుమన అమెరికా యొక్క నిర్మాణ శైలి కన్న వలప్రభావమునై పడినది. అమెరికాలోని శైలి కన్న వాస్తు ప్రభావముగూడ ఇరోహా వాస్తునై అధికముగనై ప్రపంచించినది.

ప్రఖ్యాత అమెరికన్ వాస్తుకారుడగు ఫ్రాంక్ లాయర్ గ్రేట్ (Frank Lloyd Wright) అను వాడుని శైలి కన్న వాస్తు (Organic Architecture) అను పదమువలన గిరిని జేసినది. పెట్టుమంది వాస్తవములు, విస్తృతములు ఈ పదమును నిర్వచించుటకు ప్రయత్నించిరి కాని దీనిని పరిపూర్ణముగా నిర్వచించిన వారెవరును లేరు పర్యవసన్నమైన వాస్తునై అనిర్వచనీయముగా ముందుకు వరానుమో! శైలి కన్న వాస్తుపును అనుష్ఠించు వాస్తు కారుల కళను, వారి దృష్టిని, పరిశీలించుట ఎక్కువ ఉపయోగకరముగ ముందగలదు. తనవాస్తువు వాస్తు నింపకక కత్తమునగాక తీరి వారాధించువారి మన ప్రకృతిమనందును, వారి పాపాత్మక భావమునందును, వారి మానసిక ప్రవృత్తులందును, చక్కని పూర్వమేర్పరచు కొన్నది. అమెరికా, ఇరోహా వాస్తుకారులు వాస్తుపురైత కలిగియుండు మోగిదృష్టినిబట్టి శైలి కన్నవాస్తుపదనమో నిరూపించవచ్చును. ఇరోహా శైలి కన్న ప్రకృతి తన ఇంటిని నిర్మించవలసి వచ్చినపుడు అతడు వానిని భవనముగనో, లేక మరో రేఖాగతక వ్యవహారముగనో భావించును ఈతడు తన యవనరముకన్న పెద్దగా గృహమును నిర్మించును. కొన్ని గదులను తన పంచకము తెరిగి వచ్చును కవిదృష్టితో వాడుకొనుటనై మూనియుంచును. తన ఇంటి పెరుగుదల ఒక నిర్దిష్ట క్రమమున ఒక రేఖా గతక వ్యవహారమును కలిగియుండవలెనని ఈయని యిది ప్రాయము. ఇక పోత అమెరికా వాస్తుమన దీనిని ధివ్య ముగా వర్ణవహించును. ప్రభావమున వాక్యోగ గదిని మాత్రమే నిర్మించి తన యవనరమునుబట్టి కాంతు గడదడకొలది వానిని నిర్మింపించుచు ఒక గదిని మరోగ గదిని చేర్చును, పోవును. ముందు రేఖాగతక నిర్మాణ తత్వము తన నిర్దిష్టవాస్తునై. రెండవది పరిణామ శీలము, పంచా విధానంపరము, శైలి కన్న భవనము (Organic)

అని చెప్పవచ్చును. వాస్తవ్య వ్యవహారములన్నియు అంతరము శైలి ప్రకృతిమన కనుగుణముగా ప్రకటించినవియే.

పెట్టుమంది విస్తృతములు ప్రకృతిని, ప్రాంతాలయ్ శైలి కనవలకును పోలికలను అన్వేషించును. ప్రకృతిని దృష్టిమించుట మంచిది కాని ప్రకృతిని (Art Nature) పవకళాశీల్పంక రహిత అనుభవించువట్లు ఇది అనుభవ రహితముగదు. ఇటులే భవనములనును, మనుష్యులనును పోలికలు చూపుదును. వాని యిది మాత్ర ప్రాయములు మాత్రమే భవనములు వాస్తవ్యరములును, మానసిక స్థితులను, మనోగతిని మార్చించవలెయు వాస్తవము నిర్మాణము ఓణాకానై ప్రదర్శించును. శైలి కన్న వాస్తుపునం దిట్టి అశ్చర్యకర విషయ నిరూపణలను, దీనిలో గతి శీలము, చలనభావము కలవు. ఇది పొందిపడినది మాత్రము. వాని తగిలించు దుర్బలావధుల మాత్రమును రేఖామాత్ర చిత్రాంతరరణలతోనే పొందికముగాను ఈ భవనములందు నిమిషించి, వానిమనయోగించు మనుష్యుని వాస్తవికావనరమును మూలముగా జేసికొన్న చిత్రాంటులనే ఇది పార్శ్వమైనది. “గదిగిరి, ఇంటిగిరి, వనరమునకుగిరి మానవుని వంశోపమును దృష్టియందుంచుకొని ప్రత్యేకపుటిర్మాణము గానించిన యిది తనవాస్తువనరును. ఈ వంశోపము మానవుని శాత్రు, మన ప్రకృతి, అర్వాశ్మిక సంబంధములతో వేరైన కలిగినది వాస్తవ్యము. అందుకే వివిధ అలంకారిక కల్పనలైగాక పాపాత్మక అవనరములై వాచారపడినది. మానవ కరుణాశీలమగుటకు మార్గము, నిర్మాణము మానవ వ్యవహారమును కలిగియున్నపుడే వానిని మనము తన వాస్తు పదగలుగుదుము.” భవనము యొక్క అంతర సన్నివేశము నిుక్తిని ముఖ్యమైనది. ఇది చెప్పవలయు కలిగి పొగవయు, గంభీరకగంభీరయ్య యుండవలెను. అవనరమునుబట్టి మారుటకు నిలకలరై, చిత్రాంతర కావనై ఉచితాంతర్యకమై యుండవలగును, నిలుపు యెడల ఉక్లాన ప్రదమై, నలినీవస్తి దిద్దుకొనుట కశక్యంక మునయు కమై యుండువట్లు ఉండవలగును.

ప్రాంతాలయ్ శైలి కనవ మార్గము లూయూ వర్మిగార్ (1858-1954) అను వాడును వాస్తుపునకు అత్యంతము మైవరియు, ముఖ్యగ్రాహ్య మైనదియు,

అడవికి వాస్తువాదములు

ప్రయోజనాత్మకమైనదయినా ఆ గురూగ్ల మేర్పరచెను. "రూరము ప్రయోజనకరమనరచును" అనునదిని సూత్రము. ఒక కట్టడమునందు ఉపయోగించు బుద్ధి బుజ్జులక, భావనలను, కౌశిక, అభ్యాసము, క్రియాకలాపములను వివరించుచున్నది. ప్రయోజనకరమే అని అనవలసివచ్చును. ఈ అధ్యయనము ప్రాంత లాభములైతే మరలక యిది వృద్ధిచరచెను. మనముగ రూరమును కల్పించువపుడు అశిముఖ్య శీర్షిక సూత్రమైన పరివర్తన సూత్రమును విస్మరించరాదని యాశకు చెప్పవలెను. ఒక పరమాణు లేక అరవది యేకరచువపుడు దది వ్యవసాయముగాను, లేక అరవది యేకరములకు కనుకానించువదిగాను - శీర్షికవిభాగమును ప్రోత్సహించి రోపక మొనగునట్టిగాను ఉండవలెను. ఈవిధ తరువాతి తెలుగు యువక వాస్తుకారు లీతని కృతులనుండి ఆనేక ముఖ్య సూత్రములను గ్రహించి తీర్చించుకొనిరి. తమకు వచ్చిన విషయములను అందుగా కొన్నిటిని క్రొత్తగా కల్పించుకొనిరి.

కీటిలు పరువలలో మనయోగించు పద్ధతిని మొట్టమొదట ప్రవేశపెట్టినవాడు ప్రాంత లాభములైతే వారి సామాన్యముగా దీక్షదళి కాంతిని కాంతించువాడుగాను, తరువాత వచ్చిన యువక వాస్తుకారులు వాచాయనములను అంతమొనగా వాడిరి. అతడు తరచు అంతరంగములను మనయోగించువాడు. యువక వాస్తుకారులు దీనిని సంపూర్ణముగ పరిశోధించిరి. మువ్వు తీర్చిన రాశిగోడలను, సంపూర్ణ హీనమైన యశస్యులుగా తెలిసిన అడవికి ప్రకృతిని అత తగిమిని వించెను. ఇది సంకీర్ణమైన కళాకృతి కానివిశోధ్యమును యొక్క అవశ్యత చిహ్నములు అలోపా వాసులను ప్రకృతినిగల చిహ్నములు వాక రాశినివలెను సంపూర్ణ రహితమైన యీ అడవికి ప్రకృతికి మారుగా తరువాతి యువక వాస్తుకారులు ఉత్పాదనకళాప్రీతిని ప్రవేశపెట్టిరి. ఇందు విలువ దీక్షగా సంకీర్ణమైన అభిప్రాయమును మోచించుట కాలోలు అతడు భవనముల కప్పులు చూచుట సమూహము కొద్దీని పవనముల నిర్మించెను. తరువాతి వాస్తుకారులు ఇట్టి పరిశోధనలను సాధించినను ప్రక్కగాక వేరు విధములైన యేకాంతములను పరిశోధించిరి. ఇది వర్తమానము అవసరములు మొదలగు గృహలోప

కరములను గూర్చి అలోపించినవాడుగాను. అతడు నిర్మించిన భవనములలో వివిధ ప్రసక్తి అక్కర్లు యువక వాస్తుకారులు ప్రయోజనాత్మక గృహలోప కరములపై అధికగ్రహణ ప్రవహించిరి. అత కొన్ని కృష్ణములు అంతరంగ ప్రాయమైన యొక యొక కృత్తిని సాధించుటకు పట్టుబట్టి, ఇతర విషయములను చాదిరి గాఢముగా చేసి, విశేషమునంతటి యత్యవసర విషయమును గూడ విస్మరించువాడు. కానిఅలోపయోగిని సాక్షిచే అను వాడు 'తేజస్సు భవనము' 60°, 120° కోణముల నిర్మాణము, వక్షాలోప (రెజెక్ట్) అవశోపకరణములతోను కూడ ఒత్తి చూపబడినది. యువక వాస్తుకారులు ఇంత దూరము పోకుండగనే, భవనాకృతి రచనలో రోపకము సాధించి వివిధ సాంప్రదాయక విభాగమును తిరస్కరించి యత్యవసరకరములను సూత్రము స్వీకరించిరి. గృహలోపకరణము విభాగముగాను అత్యంత, వక్షా గియులలో సాక్షాత్కరము, భవనము ఉత్పాదనములోని కొన్నియులకు, ప్రకృతిని వాచారములు, తెచ్చినవను గతిని, సహజములు, స్థానికముగా లభ్యములు అగు పరికరములను విస్తారముగా వాడుట ఇది వాచారరచన యంతయును వివిధ పూర్వవిధములైన పద్ధతులతో కృత్తిచరక, ప్రయోగాత్మక పరిశోధనల పనులపట్టు క్రొత్త పరమాధానములు కనుగొనుట అన్నిటికన్న ముఖ్యమైన విధము. ఇది యంతయు అమెరికాలో విభావ మేర్పరచుకొన్న అలోపా వాస్తుకారుల ప్రభావమే. వాస్తు శాస్త్రజ్ఞులు యొక్కయు, విమర్శకులు యొక్కయు విభిన్నాభిప్రాయములు సమకాలిక వాస్తుభవనలో ప్రవృత్తినిప్రాయమును తెలియజేయును. ఇది యొకవిధముగా అమెరికానైత్య వాస్తువులను అలోపావాస్తు అధ్యయనములతో సమవ్యయ పరచుచు యగును.

మూవపునకును, ప్రకృతిని లేక అడవి పరివరములను గల సంబంధమును గూర్చిన భావమే భేదకరమిది. బాల్యార్థమున, ప్రాంత లాభములైతే అనుభావి సంప్రదాయములతో ఉత్తర రణ ద్రవ్యములు చాది సాక్షాత్కరి గుణములను పరివరించి గౌరవించువచ్చుది. ఇక అలోపాలో పన్నుదో ద్రవ్యముల అభావమే కలదు

చున్నది. అమెరికా రాష్ట్రపునందు మానవాభివృద్ధిముం
గొరకును, విద్యాభ్యాసములు ప్రవృత్తి సంబంధములు
అగు భావముల ప్రకటన కొరకును అక్కరి యుక్తేంద్రబలవి
రేంపొందుచున్నది. అలోహ రాష్ట్రపునందలి అతంతల
వివర్ణవ్యక్తియ కలిగినై, అక్కరితోరకే అక్కరి యుక్తేంద్ర
నిల్చుచున్నది. మానవ ప్రయోజనములు దీనితో అలం
కార ప్రాయముగా (ప్రజా విజ్ఞాన) మాత్రమే కనబడుచువి.
ముఖ్యముగా అలోహతో అధునిక రాష్ట్రపు మానవత్వము
యొక్క. సారమని కా యింతిసారము. ఇక విచల
ప్రకృతి శక్తియు, చైతన్యబాహుళ్య ప్రబలమగుచున్నది" అని
దబ్బు, ఎల్. డెక్. లెటర్. బ్రా. సె. హెచ్. హెచ్. హెచ్.
అను భావ దీక్షు మదియెను. "ఈ ప్రతి ఉత్తమములను కా
నిర్మాణములయందు గుర్తించుచును, కవచము ప్రభావ
ముగ నిదర్శు (కావచములనుండి రక్షణము నిచ్చునది).
నెల, గోడ, కప్పులయొక్క. సమతలములందు అది తొక్క
కము కావలెను. అది మానవ పరిమాణముతో సుండును.
కవచము, కానియందు నివసించువారికి సుఖావహమై
గౌరవరాయకముగా మంతవలెను. నివసించువారు
స్వేచ్ఛను ముఖమును పొందునపుడు మాత్రమే కావ
గృహము అయిద్రవమైన నిర్మాణముగా భావించవలెను.
అది తీవ్రభావనములను వెనుక పోగుగా ఉంచవలెను.
నివాసమునకు సమీపమున మందరమైన యుర్వావన
మున్నునకే నివసించువారికి వృత్తియు కట్టమునకు
ఉపయోగమును కలుగును. గృహంతర్భాగము ఉర్వా
వనముతోనికి కొచ్చుగొనియించవలెను కవచము, అందలి
అనుకరణములు, గృహంతర్భాగము - ఇవన్నియు భావ
సమైక్యమును కలిగి యుండువలెను ఈ నిర్మాణము
అరలపై భారాలపడి యున్నది. అయితరు మరొకరానిది
అవంతర్భాగముగ చేయరు పోవచ్చును. ఇది పరివర్తనము
నకు దిక్కుది పిలుగు మార్పు. దీనికి చేయరు మార్పు
అవంతర్భాగములు. దీనికి కాలులు ఇవ్వమునుజ్జ్వలములవలె
మును జ్జ్వలము నిర్వహించుచును. ఎల్. కా. లెట్. అనుభావ
దీక్షునై: "అలోహతో భాగవతి కవచములు భావనకు
ధనవంతలకొరకు నిర్మించబడివి. ఇక అమెరికాలో
భాగవతి కవచములు దృఢభాగము మధ్యతరగతికారి
కొరకు కట్టబడివి. అందుచే అమెరికాలోని యింట్లు

అధికవంతర్భాగముల తీవ్రమునకు సంబంధించినవియై వాటి
యతకు చిహ్నములుగా మున్నవి."

అమెరికా యంత్రీకరకమైనప్పటిది, అధునిక మాన
వునకు బా యీ మంపర్తి శక్తీకరించే అవ్యమును సాధిం
చుటలో పరి పరిచయమైనది. "యంత్రముల పరిగమించు
టలో మన సామర్థ్యము యంత్రములను సాధ్యము
చేసికొని సామర్థ్యమునకు ఖచ్చ పరమకొనుటచై
భారాలపడి యుండును. యంత్రకామ్యములక్క. అక్షర
ములైన విహర్షి అవ్యము, వ్యక్తికావ్యము, కామ్యము.
కామ్యము - అను భర్తములను మనలో శక్తికొనుకొను
వరకును, మనము తీవ్రతవ్యము వంకకు దురంగమింప
లేము. అప్పుచే పర్యవేక్షాగ్ మానవత్వము సాధ్యమగు
చున్నది" అని మంపర్తి భావించెను.

ఇక మనరేఖమందలి పరిధిలను భూ గ్రీగా నిర్మమైనది.
ఇతల రాష్ట్రకామ్య లింక క్రమపరిణామము వంకర
పరకీయ ప్రభుత్వములను దర్శింపజేసి. అలంకములు
వెనుక కలిగివి. కాని యిప్పుడుకే కాగ్నితి కలుగు
చున్నది. యువరాష్ట్రకామ్య అధునిక రాష్ట్రయొక్క
నిక శక్తియు భాగవంతములకు ప్రయత్నించు
చున్నది. సమకాలిక రాష్ట్రకామ్యమును, దట్ట నిర్మా
ణంలోను అగ్రగణ్యముగా భావించబడుచున్నది. - కార్
డియర్ అను రాష్ట్రకామ్యుని దర్శనత్వమున వంకా
రాకానియగు వండిగర్లో అధునిక రాష్ట్రరంగమునకు
పగర నిర్మాణమును గొప్ప ప్రయోగముని చెప్పుడు
చున్న నిర్మాణము పొందుచున్నది. ఇది రాష్ట్రపువంక
మనకుగల మనా కరమైన భావనత్వముగ గర్వింపదగి
పదిగా మున్నది. ఈకాపు మన కవచములలో భారక
ప్రాచీన రాష్ట్రపునందలి అలంకరణ చిత్రములను, అరణ
ములను అభలించుట విధానకమని కొందరు నమ్మక
ముగా చెప్పుచున్నది. కాని ఈ పద్ధతికి మహారము
గానిదొప్పును దీలులేదు. ఎందుకనగా, రాష్ట్రపుయొక్క
సమస్త ముఖ్యముగా కవచము అంతరంగమునకు
సంబంధించినది. కామ్యము ప్రాముఖ్యము దీనికి
కానిది. అధునిక రాష్ట్రపు. ప్రవృత్తిభుక్తియును జ్ఞాన
ముఖపరిమాణమును జ్ఞాన గర్విక పొందుచున్నది. మనవి
మానవముగా, సమతలములకే అవరణ చేయబడిన అవ

ఆధునిక పంగీతము

వాగమని నిర్వహించుటయున్నది. కేవల రీత్యధిపాతమును దాటి చూచినచో, అవధి కల్పించు తమముఖ తక్కువ ప్రాముఖ్యమును, అన్యవ్యయము (అనగా గృహంశ ర్యాగము) వలె ఎక్కువ ప్రాధాన్యమును జూపుచున్నది. మానవుడు తన జీవితమును గడుపు అంశర్యాగముననే ప్రాముఖ్య మీయవలెను. మన చెట్లు పరిశీలించినచో అగ్రప్రాయ మొక్కటియు ఉత్తమమును ఒక్కటియు 'నై తవ్యవంశము' అను కదమును ప్రముఖ వాస్తవాలకు ఉపయోగించిరాదని మనముచెప్పగలమునకును ఈ ఉత్తమము నిర్వహణమును, సమ ప్రజ్ఞములు అధునిక నిర్వాహమున దోరీ గమ్యులమునకును పురోగమించుచున్నది.

డి. డి. డి

ఆధునిక పంగీతము :- అధునిక కామున గాన నిర్వహణముగా నడుచునటులుగా ప్రదర్శించుచున్నది. అగ్రేయమున 1 గానవళ, 2. 'తేదియో, 3. ఉత్తవములు, 4. హుళిలు, 5. చాటములు, 6. పాదభంజనము, 7. కలలు. ప్రణామ చేపకావలు, కావములు, ప్రవర్తనము మున్నగువానియందు గలగు ప్రతిమైన మార్పులనుపరిచి పంగీతము, పాపాత్మ్యము చిత్రరవన మున్నగు అంశ కళతోగూడ గొప్ప మార్పులు కలిగిన వస్తువును, కలుగగలవస్తువును సందర్భము ఉండవలయు.

పంగీతము మార్గములను రేఖ్యమనియు చెందు నిర్వహణము. మార్గ పంగీతము నిర్వాహమునకు లోనై ప్రియ మార్పులొందదు. రేఖ్యపంగీతముగా అమల అనియి వస్తువందలి కామకతో నుండునట్టి పంగీతము. ప్రకాశముద్రుని కామకతో పాదజీవిత కైరవి రాగమునకును, కృష్ణజీవితకాయల కామకతోపై కైరవిని, అర్జును కామకతోపై కైరవిని భేదముచేయును. కైరవి రాగమునకును అంశములు అనగా వర్ణములు, మూర్తి నలు, ప్రయోగములు, ఇది ప్రియములు. ప్రణామ కాగరకక మాయకొంది, ప్రణామయందలిసోపకావములు మాయకొంది, పాదానందించు పంగీతపుకాతో మార్పులు రావచ్చును ఇందున కాగరకము 'దేశీయ' అనానా యుద్ధర్యాగ వ్యధయరకం అని పంగీత కావ్యమునకేకం.

రేఖ్య పంగీతము ప్రధానాచార్యమునకు గలగు రక్షి కావమునై కాగరకమునప్పటి. కమకతో తోడిరాగము నకు హిందూస్తానీతోడి యనలను రూపాంతరము, మరటి రాగమునకు హిందూస్తానీ మరటి అను రూపాంతరము ఇక్కాటలు పర్యవేషిస్తున్నది. ఇటులే కర్ణాటక పంగీతమనియు, హిందూస్తానీ పంగీతమనియు పంగీత కావ్యము చెందు నిర్వహణపై నది. ఇట్టి కాగరకమునకు మన ప్రాచీన పంగీత గ్రంథకర్తలు గ్రహించి రాగములతో కుర్తము, చాయాగము అను భేదములను మార్చిందియున్నారు.

పరిశుద్ధులై, పరిశుద్ధులై, ప్రాచీన ప్రజ్ఞ వాగ్యయకార నిరంతర నిర్వహణ పంగీతము గాననకయందు మెండుగా నివరగును. ఈ పంగీతము 'కావ్యయ పంగీతము'— (Classical Melodic) — అని వ్యవహరించవచ్చునున్నది. కావ్యయ పంగీతమునకు ప్రత్యక్షమున 'మిర్చి' మార్పులు కలిగినవలెను నిరీతము. అగ్ర కర్ణాటమునైన గాయకుల సంఖ్యయు, ప్రకారం సంఖ్యయు ఎక్కువగా నుండినను ప్రయాణ పాకర్తములు నిర్వహణ లేమిదే గాననకలు తరచుగా అయగ అప్పుడప్పుడు అరుగుచుండెడిది. ఈ కారణముచేత పాపాత్మ్యముగా ఒక ప్రజ్ఞ గాననక రమారమి అను గంటలు అరుగుచుండెను. పాదలకు కీర్త కావ్యము మిశ్రముగానుండెడిది. నిర్వాహకులు ఒకొక్క కీర్తనను చాగా విలంబముగను, విక్రంతిగను పాడుచు వర్ణవిభక్తిముతో విశేషకామను పరిచే విధించి గాన మొనర్చుచుండెడిది. వర్ణవిభక్తి కామకతో పాడి పంప్రచాయ ముండెడిది. ఇట్లేన వర్ణవిభక్తి కామక మండి ఇంచుకొని మరల విచ్చేడినట్టి ప్రోత్సహించు చాల్చినది. ప్రస్తుత కామకతో కీర్తనం సంఖ్య ఎక్కువ చేయుటయు, కీర్తనలు, రాగాలములు అత్యంత క్షేగ ముగా పాడుటయు, పుర్వ కల్పనలు కాం క్షేగముగా అనగా విశేషకాగము యుద్ధకామకతో నిర్వహించుటయు, రాగాలమున క్షేగముగా చేయుటయు కాన వగను. దీని కారణము ప్రకాశించి పాటలను అనియి ఇయయున్నట్లు నిరీతము. పూర్వపు విచ్ఛాం నులు పాటలంబ్రముతోను, ప్రతికా పుష్కల్యముతోను గానము చేసెడివారు. నర్తకమున కామక విశేషముగా దీని

వ్యక్తిగతముగా అందుకున్నది. ఒక గాయకుని యాదీ, లేదా గాయనియొక్కయాదీ, మరొక గాయకుని, కాని, గాయనియొక్క కాని కొంత యనుకరించి, కొంత యతి కయించి రచనములతో పాటుకు ప్రయత్నించుట లేదు పరిశీలన. వివేకమైన రాగాలను, వివేకమైన స్వరము, కాళావనగిన క్రొత్త వంగులు, అప్పు వంగి ప్రముఖముల ముక్తమైన కళలు, అలాంటిది అమర్చుకొన్న రాగభాగములు, తెచ్చుకొని యేర్పరచు కొన్న స్వరవేదములను, ముద్రంగుల వయల వదున కించి పల్లించిన ముక్తయిచ్చ స్వరములు, మున్నగునవి ఈ కాలమువందల కొందరి కాన్త్రయ వంగివములకు ప్రత్యేక అభివృద్ధిగా మున్నది. ఇట్లు లేయుటలే వంగి గౌరవమున కెక్కువ శ్రమమొనర్చినవారము. అనేక వర్తకలలో చిది యొకటియనియు, ఇట్టి ఇంకమొక్కలు గలుగుననియు మన మూహించవచ్చును. అహంధిరముల మరొక పాత్ర వందవర్తకములలో పూర్వపు వర్తకలలో ఇట్టి విచారములు అమరించుట కవకాశము కలదు.

నేటి రేడియో కాంతివములకు కొంతముగా మున్నది ఒకటి కాన్త్రయ వంగివము. రేండు లేయ వంగివము (Ligatured Music), అనువంగివము—అనగా గాని పాటలు, పై రేంట్ అక్షరములు అనగా రాగంతయు; అయిచిరావము, కాళివింధనలు పరివృత్తమైనవి, రెండువకాలలో వంగివవిశేషము వంగివముగ రాగ విచారమునకు కెక్కువ యవకాశము లేకుండ, పాపావ్య మునకు ఎక్కువ పాపావ్యము పేర్చుచున్నది విశ్లేషణ కాన్త్రయ, లేయ వంగివముల రెంటియందును అవధము పొందుట అవకాశము కలదు. ఇతరులలో కాన్త్రయవంగివమువది అవధ మునకుచుచున్నది అయిచిరావము. లేయవంగివమునకు అవధకరమే యగుచున్నది. ప్రతిలో వివేక వంగివమునకు రవేక్షణ గలవాడు అప్పుచున్నాడు అనుటలే, లేయ వంగివము వర్ణించుట వేంజుకొని యొక్క, కగా గెప్పుకొన్నది. కాని రేడియోమూలముగా ప్రదర్శించుట వంగివములలో కాన్త్రయ వంగివ కాగములకు ఉత్తమ కార్యక్రమములు (Concerts) ఒక గంట పదిపేగు నిమిషములకు మించవు. కొన్ని కార్యక్రమములు ప్రత్యేకముగా రాగమునకును,

కాళమునకును, వర్ణించి చిదియొకరినొకరి నలులించు నిమిషములకు మించక అనుచున్నది. లేయ వంగివ ములలో ఇవిపల్లెయైన నిమిషములకు మించుట నీలు లేదు. ఈ నియమముల ఫలితముగా మన కిర్తనలు, రాగా లుములు, స్వరకల్పనలు మున్నగు రాగ ప్రక్రియల పై కా ల్యము మిక్కిలి పరిశీలన, వర్ణించుచున్నది ముఖ్యమైన అక్షరములను గాయకుల కవలకుట ఉద్దేశించు చున్నది. మహారు అగంటమే పూర్వకగిన కిర్తన పది నిమిషములలో ముగియుచున్నది. ఇట్టికే వందవర్తకము లుగా అనుగులలే, గాయకులకును, శ్రోతకులకు నిర్మాణము, విలంబముగను పూర్వకగిన కిర్తనయందును, రాగ ములందును రాంప కర్తవ్యమిచ్చును. ఇట్టి క్రొత్త యలవాటు పొన్నవ గాన వకలలో పరివృత్తము, గాయ కులు కిర్తనలకు, రాగములకు, కొన్ని వంగివ ములకు చుచ్చారు. పూర్వమొకప్పుడు కవికర్తకులకు చెందిన వంగివ విచారములకు తోడి పికాకామయ్య యను కాళము తోడిరాగమును ఎదిరిపోతాడు పాపావ్యది ప్రక్రితి గలదు. ఇప్పుడు ఇవిపది నిమిషములు పాపావ్యయే మనముగ కెప్పుడున్నది ఇంచుమించు రేడియో వంగివ అక్షరములు గలదియే గ్రామభాష వంగివము. ఈ రేండువిధము లయిన వంగివ యిర్తములు మన వంగివమును పంకి పై ముగియవది.

రేడియోలోని అధికవంగివమునకు పరివృత్తలే వీరిమూ గానము. ప్రత్యేకమున ప్రతివంగివ మిక్కిలి అగర్వించుచున్నది వీరిమూగను మిది ప్రత్యేకముగ కెప్పుడువరకు లేదు. వివిధాను ప్రాంతముల అధికవిచారమునకు కాళములు ఉండెడివి. కాళగరంగ ప్రముఖులు తెచ్చుకొని వీరి మూలలో లేయుట మనము పాపావ్యముగా రాంచు చుచ్చాము. కాళములలో గానమునకు అందె ప్రాధాన్యము వీరిమూలలో లేనందున వీరిమూల గానభాగము తప్పు పడెనది. తెలుగు వీరిమూలు విశేషభాగము వీరి వీరిమూలు అమరించుటలేదు, వీరిమూలు, కావ్య లుండము (Ornament), వందవంగివము (Biblical-Ornament) మున్నగునవి తొచ్చుట అవధి ముగియలేదు వీరిమూగానున్నట్లు పొందుపాటి వీరిమూ వందవంగివ ముల నువరించి యున్నది. వర్ణించు కర్ణాలకు వంగివ

అధునిక పరిశీలన

మును తెలుగు సినిమాలో కాపు లేదనియు చెప్పుచున్న "కాపుగయ్య" పోతన ఇక్కడ నిష్ఠాలో తప్ప లేనిదిని తెలుగు సినిమాలో గానము చాలా కాగము పొందుస్తోంది వర్తమాన సమయమునై యున్నది. సినిమా ప్రదర్శకులు, విద్యార్థులు, ఇంగ్లండువలె తెలుగు సినిమాలో కాపుయగానము విస్తారము ప్రచోదముట అవకాశము కలదియు, అందుచే సినిమాలోని విలువ (Entertainment Value) తగ్గదనియు చెప్పుచున్న కమిటీలోని కాపుయగానమునకు చాలా ప్రాధాన్యము కలుగు అయినప్పటికి కమిటీ సినిమాను విశదీకరించిన తర్వాత సినిమాలోని పరిశీలకాగము మిక్కిలి క్లిష్టమై తేలికగానము ప్రధాన మగుచున్నది. ఇట్టిపాటులు ప్రేక్షకులు తరచుగా విమర్శించే కాపుయ పరిశీలననుగడ ప్రజలకు అర్థమైన తగ్గిపోవుచున్నది. ఈ కారణముచే సినిమాగానము అధర్వమగుచున్నదనుట (Ideal Mixture) అవకాశము కలుగును.

పాటకరంగమందు కాపుయపరిశీలనను పూర్వము ఎక్కువ ప్రాధాన్యము కలిగింది. కొన్ని పాటక పరీక్షలు ముందు పరిశీలనాధ్యక్షులు లుండేవారు. ఈ పాటక అట్టి వర్తమాన లోనియటచేత పాటకములు కాపుయ పరిశీలనాధ్యక్షుల తోర్పుకడకువచ్చి మరయు పటములు పోవుచున్న ప్రతిమిద అందరును విమర్శించు గొప్ప కంఠముతో పాటకలను యున్నది పటము గానమునకు విశ్రాంతి యొక్కన గనుక ప్రసిద్ధమైనట్టిదియు, విద్యుత్తు మయజ్ఞులయొక్కైన కాపుయ పరిశీలన పాటకరంగ మందు ఉపయోగించుట మిక్కిలి అవకాశము కలుగును.

పరిశీలకా కాలక్షేపములోని పరిశీలన కాపుయ పరిశీలకాలోని వచ్చుచున్నది ప్రస్తుతకాలపు కళలు పెక్కువలె పరిశీలనము మరీక్షించు గానమును, స్వర శ్లాపము కలిగినవారు కానవును, వారు పాడెను కీర్తనలు, రసపులు మున్నగువి మున్నగు పరిశీలన పరిశీలన లో రచించబడినవగుటచేతను, తొలుద్ది అధికారాచారా యలరాముగాను, బంధనములు పంచాంగము కాపుయార్, మైనపాటి వరవింకాపుగాను, రామాయణం పితావతగాను మున్నగు ప్రముఖ పరిశీలన విద్యార్థులను సమకాలినులచేతను, వారియొద్ద కొంత గ్రహించుట

లేకనేమి, కాపుయ పరిశీలనాధ్యక్షులను కొందరి చేతులలో విశేషముగా మారుతున్నది. వారి కెందవరగతి కళలు కొందరు స్వయం రచనలో వలె నిర్వహించుటలో, పరిశీలనలో తమకుగల అభిప్రాయమును తెల్లించుచున్నారు. ఇది కొందరియందు నిరాల పరిశీలన చేసే పురస్కార మార్గిని ఉండెను క్లుప్త పరిశీలన ముతో పరిశీలకా కాలక్షేపముల చేయుట అవసరము.

ఉత్పన్నములు, ఉపగ్రహములు, వివాహాది కార్యములు. ఇక్కడ సమయములో కాపుయగ్రాంథముల పరిశీలన కాపుయ పరిశీలన, వాని, ప్రదితరేఖమందు వాగవ్యవహార (కావ్యకార్య) విద్యార్థులు ఇవలంపాటకు లగుటచేత అప్పుడు కాపుయపరిశీలన మహోన్నత కళలో మున్నది మన యాంధ్రరేఖములో పరిశీలనమును మున్నది వాగవ్యవహార విద్యార్థులను పంపిణీ పోవుచున్నందులకు మనము పరిశీలనపరమము

కలనలు, పరీక్షాములు ఇక్కడ సమయములో కాపుయ పరిశీలనమునకు ఇక్కడ ఉండెను. ఆ రేఖ యున్నను ప్రేక్షకులు క్లిష్టమైన నిమగ్నతలో ప్రవర్తించు అభయమగుటచేతను, దీర్ఘ కాలముగా నిట్టి కరుణములో పరిశీలన విద్యార్థులు పాల్గొనకుండుటచేతను, కాపుయ పరిశీలనాధ్యక్షులకు అవకాశము కలదిలో లేకున్నది. మరయు "పాటకము, పాటకము" ఇక్కడ పాటకములు అనేకవందల వర్తమానములు కాపుయతో ఉన్నందులకు, కరంగములు మున్నగువి విశేషముగా పాడుటయు, ఈ కాలంలో నేర్చుకొనుటచేత కలనలో విద్యార్థులు ముగ్ధులుగా పాల్గొనుటయు, ఇందులకు మరీక్షా విద్యార్థులు కాపుయపరమములో కాపుయ పరిశీలన ప్రదర్శించుట క్లిష్ట యత్నంకరము ఉండెను.

కరణాధ్యక్షుల ప్రదర్శనములో ఈ పాటక తగినంతగా కాపుయ పరిశీలనమున స్థానము లేకున్నది. ఇంతగాక నేడు పాటకపరమమున పటములే గానములేములు కాపుయపరమ పూర్వము ఇట్టి అభిప్రాయములెడిది, ఇక బహుళకలు, పరిశీలనకములు, జానపదగీయములు మున్నగువి రేఖయగానమున వినియోగమగుచున్నవి.

ప్రతిపరిశీలన మంజరిని ప్రభాసించుము నున్నది మైన పరిశీలనమును ప్రజల వర్తమానముల పరిశీలన

సంస్థకు చేయదగిన పేజీ చాలగలదు విద్యావ్యాప్తి, వైద్యము, వ్యవసాయము, పరిశ్రమలు, ప్రజాసౌకర్యములు ఇచ్చాది వర్తవిషయములయందును ప్రభుత్వము వారు మిక్కిలి క్రతవహించి, ఎట్లు నిర్వహించుచున్నారో అట్లు పరిశీలించియుండుదును వారు క్రతవ కలుగజేసి కొనవలసిన అవసరము గలదు, ప్రభుత్వమువారు ప్రతి రాష్ట్రముందును పరిశీలనలు "ఎకాడమీలు" స్థాపన చేయుచుండును ప్రతిపాదన రగివడి, కాని ఇంతమాత్రమున ప్రతిపాదనలో పరిశీలన విద్యావ్యాప్తి కలుగవలయును, ప్రతి వగరముందును, గ్రామముందును, ప్రజలు పరిశీలనమానులు తేర్చుకొని, పరిశీలన విద్యాయందును వారిని పరీక్షించవలెను, ప్రతివర్షము, వివాహాది కుళకార్యములందు ఉత్తమగ్రామముల కావచ్చునది గౌరవించవలెను లేవాలయి వర్తక క్రమ, మహావిషయము, విరివిగా పరిశీలన పరలు అరిపించి పరిశీలనపరలు స్థాపనవలెను, విద్యాలయములలో పరిశీలనవర్తకు ఉచితస్థానము కలుగజేయవలయును ప్రతి గ్రామముందును పరిశీలనవిద్యాలయములు లేకపోవుటవలయును అట్టి మార్గము లింక ఎన్నియో కలవి ఇట్లొకటివలెనో పరిశీలనమునకు పూర్వపు చొప్పుకము లభించును "పరీక్ష పరిశీలన విద్యానం చతుర్వర్ణ పరిశీలన" అనునట్లు పరిశీలనమున కావారమైన వారము మహాశివరాత్రి చతుర్వర్ణములను పరిశీలనముగలదు బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరులు, వారమే వ్యవహారముగా గలవారు గాన వారు వారములేనో యుపాసించుటయవచ్చునది

- (1) శ్రీవర్ణ ఫలకాని పుష్పే కాన యజ్ఞ అపారయః
పరీక్ష పరిశీలన విద్యానం చతుర్వర్ణ పరిశీలనము.
- (2) వారహివాసయో లేవా బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరౌ
భవమృత్యుపాపాహ మానం యస్మాదేతే తదాత్మకాః.

(పరిశీలన రక్షాకరము)

అను గ్లోకవర్ణయమునే వివరముగలదు
 బో. రా.
 శ్రీ ఆవదగగపతి మహారాజు :- పరిశీలన దన కళాశ్రీ ఉత్తరమున పరిశీలన పాపాశ్రాద్ధ విద్యలను పోషించిన వారిలో శ్రీ అవదగగపతి మహారాజును

చేర్చువలెను. వీరి పోషణమున అంద్రకేశమున పాపాశ్రాద్ధమునకు చక్కని ప్రార్థన లభించినది, వీరు 31-12-1860 న జన్మించి 28.5.1897 లో మృత్యువైరి.

శ్రీ అవదగగపతి మహారాజు జన్మించిన రాజవంశము అంద్రకేశమున చివరివరకు అంగ్లేయులలో పోరిన గౌరవమును పొందినది. ఈ వంశమునకు మూలపురుషులైన మూర్ధవవర్ణ శ్రీ క. 591 లో ఉత్తరకేశమునుండి కృష్ణానీరమునకు తరలించి రాజ్యమును స్థాపించెనది లలిహర్మయేకలి కలదు, వీరి పంతులవారు గోల్కొండ వనామకు పహాయతులుగ నుండిరి, వీరిలో కొక రయిన పూనపాటి మూర్ధవవర్ణ 1863 లో విజాపూర్ణ ప్రాంతమున రాజ్యమును స్థాపించెను. ఈతని తరువాత ప్రఖ్యాతి వచ్చినవారు 1767 లో బొమ్మిలి యుద్ధము చేసిన పై విజయవారు గలవరి.

శ్రీ అవదగగపతి మహారాజు శ్రీ విజయరామ గజపతి 1863 నుండి సంస్థానమును పాలించి దక్షిణ భారతమున అంగ్లే విద్యావ్యాప్తి కృషిచేసిన వారిలో పేర్కొన గలవారు. అంగ్లే సంస్కృత కళాకాలము వీరు విజయ నగరమున స్థాపించిరి. వీరి కృషిచేసి అంగ్లే ప్రభుత్వము వీరికి 'మహారాజా' 'శ్రీ. పి. యస్. ల' అను బిరుదములిచ్చి గౌరవించెను.

వీరి పుత్రులు అవదగగపతి మహారాజుగారు అవదగగపతి కన్య శ్రీ అలక రాజేశ్వరి మహారాజ్య కార్య, యు పూరు రాజ్యమొలిచెను శ్రీ వనమూరి. శ్రీ అవదగగపతి తమకు కొరమెలు తీరుచుంటే, శ్రీ పూనపాటి విజయ రామగజపతి మహారాజులను దత్తపుత్రుని గ్రహించిరి

శ్రీ అవదగగపతి మహారాజుగారు బహుకాపాకోచిరులు, పరిశీలన పాపాశ్రాద్ధ క్రమమునందర విగ్రహాలు, అంగ్లేయుల ఠిఫి (Prince Charming) అని పిలిచిరి, అవదగగపతి యాదవ అభివాద వారణముగా విజయ నగరము పండితులకును, కామ్రునేత్రలకును, పాపాశ్రాద్ధ మలకును శేలప్రయయినది.

శ్రీ అవదగగపతి మహారాజు శ్రీ భాగవతుల పాఠి కామ్రుయొద్దను, ముదులైన వరపింహారాధ్యులయొద్దను, మేజర్ శామల్ కామ్రెట్, లింగం లక్ష్మణ్ పండితులయొద్దను వర్ణవిద్యల వర్ణించిరి. మహారాజు అంగ్లే

శ్రీ అనందగణపతి మహారాజు

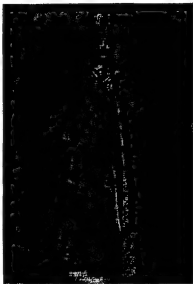
కాదు కోవిదత్వమును మెచ్చుకొని అంగ్లేయులు దీరి చిహ్నకవముననే గౌరవ కార్యము పట్టప్రదానము గావించిరి. దీరి నిరాపరాధవమును అధికమైన కౌశల్యాని మానవులు యిడెడివి. పాఠశాలకాది కాలంలో దీరి పాఠశాలకు అయి, 'అధ్యక్షాంధ్రకవి ప్రవచన విరూపాక్ష' తై న శ్రీ శిరునితీ వేంకట కవులు 'నమ మాదిన రాజులందెల్ల నొక్క విజయనగర మహారాజు వేక్ష' యని దీనిని ప్రశంసించి స్వీయ కవికావగూటిని పనువించిరి. దీని అష్టావ ములో మహావంశీకులు,

కవులు, గాయకులు, శ్రీకావిష్ణులు, వటులు, ఎందరో మహామహాపులు యిడెడివారు, ఆకారాగణ మధ్యస్థులయి ఈ రాజవంశుడు ప్రకాశించుచును.

శ్రీ అనందగణపతి మహారాజునకు రూపకముల వర్ణన యింత తేయుటయిచ్చ మిక్కిలి యిచ్చము. పంస్త్రోత రూపకముల పెద్దిటికోవాని అవరించి అభినయించువారి అభిజ్ఞాన రామంకలము, రక్తావళి మొదలగు చాటకము తిడు గలవు. వటుడుగా, చాటకకర్తగా, విరూపాక్షుడుగా శ్రీ గోమకం శ్రీనివాసారాధ్యులు ఈ రాజుగారి యాశ్రయమున ప్రశ్నాశ్రితపాండిరి. దీని రోమణమున వటులు, వర్తకులు ఎందరో వృద్ధిపొందిరి.

శ్రీ అనందగణపతి మహారాజు పోడించిన పండితులలో కొందరి నామానుజారాధ్యులు, రోతిపెళ్ళ రామమూర్తి పంతులు, గురజాడ అచ్యుతారావు పంతులు మొదలైన ప్రతిభావంతులైన ప్రాజ్ఞులు కలసి హరికళా విశామపాఠులైన అదిత్యుల వారాయణరామగారి ప్రతిభను చూచి మహారాజు ముగ్ధుడగుచుండెడివాడు.

శ్రీ అనందగణపతి మహారాజు హిందూధర్మకు పంప్యరణమునందు గూఢ కృషిచేసెను. హిందువులలో కల్యాణిల్లుమును దురాచారములు వ్యాపించియున్న కాలమది ఈ మహారాజు దురాచారమును దూపుమాపుటకు కల్యాణిల్లుమును గురించిన తేక్కలను తన యాధ్యర్యం నమున నిర్వహించెయింపి తన పాఠశాల తై తవ్యమును ప్రకటించుకొనెను. మహారాజుగారి ఈ కృషి గురజాడ అచ్యుతారావుగారి కల్యాణిల్లు చాటకరచనకు రోచాడ మొనగినది.

అచ్యుతారావుగారి ఈ చాటకమునకు మహారాజు కృతీతర్తగా మంది చాదిని అభిమానించెను 1897 లో మహారాజుయొక్క ఆశాల మృతినవలన చారి నెండు సంవత్సరం కృషి తగినంతగా భరించలేదు అనందగణపతి మహారాజుయొక్క పోషణమున 'తెలుగువోక్త' అను అంధ్ర అంగ్ల పాఠప్రతిక యొకటి అనాడు విజయనగరమునుండి తెలువకు యిడెడిది ఇందు మహారాజుగారి అష్టావ ములు అంధ్రాంగ్ల భాషలో రచనను ప్రకటించుచును

శ్రీ అనందగణపతి మహారాజుని పనుపాల్పరణ మున్న మిక్కిలి ఇష్టము తమ దివ్యకృపలచే, కష్టమైన పనుపల్లంతు పూరించెను. చతుర్జాగరములైన పంస్త్రోత శ్లోకముల వాంఛికిరింపజేయుట, తెలుగు పద్యములను పంస్త్రోతీకరించుట మహారాజుగారి దివ్యభావంగములు. కామునూడ పెద్ది యొక పనుపల్లంతు పూరించిరి. పంస్త్రోత శ్లోకములను, తెలుగు పద్యముల పెద్దింటిలో రచించిరి. దీని యొక రచనలు తొలగియంగుముగా మండును.

పాడు పాదాశ్వాదులలో కృషి అరిగినను, పరిశోధనలు అరిగినను, ఎవరినైనను అనందగణపతింగ్రులు పాప

అనందపర్వనామకము

యీయు లోనియందునెది. మామ్య మున్న నదితకు
కాన్పుడు ముగ్గుడు పదిహా ముద్రమయినకు,
నెమ్మకు కాన్పుడు ముద్రమయినకు, ఎవరగే కాన్
పదిహె గ్రం ముద్రమయినకు, ముమ్మిమయ్యకు
కాన్పుయిదు పాపాలయినకు, "అదానగే వేవర
రాన్" అని తద్దా వివరింపుచి ముద్రమయినకు,
మహారా కాన్పుయనుకు. గురకాన్ (శ్రీ)రామమూర్తి
గాన రచించి "వి వివరము" అని వ్రాసె లోనిది
మహారాయుకు సంతాపి ద్రావణము లోనిది

మహారాజును సంస్కృతాంధ్ర భాషలోఁబాలు బాహు, ఫాగ్గి, ఉర్దూ, బ్రిటిని భాషలోఁబూడ మంచి ప్రజేమ నగడట ఈ మహారాజ వరదరాజ కృతమగు యను కామరసి కొంతవరకు తెలిసియెను నీరి కాంగ్ల రచయితలోఁ బాఠా మ్హనప్రయిత, పొర్చుట్టు స్పెకావే, డ్రాఫ్ మొదలగునాఱాయెరి శ్రీమమునను, వీరాంగ్లమునను రాజ రచనయ యేనాను.

ఇన్ని ప్రతిభలుకల మహావీరునిపై నమస్కారాలు. వారు
 వాడంతామొగిలి, కొద్దకమ్మమొగిలి లేకుండును. వారు
 పండిత పాదురాయం దక్షిణానందస్వామి కలవారు. వారి
 ముగ్గురు వంశవంశ గురజాడ అప్పారావుగారు తమ
 కై లోనే వసుమతికమ్మగ మునిగిరివారు.

అవసరమైనవి మహారాజు తమ తండ్రివలె నైస్రాయి
కాన్స్టిట్యూట్ చేశారును, జి. సి. బి. ఐ. విరుదాంతులునై
యజ్ఞచారిని.

r. b.

అనంతవననాచార్యుడు :- కాంచన - వనాశి
 నీతిని, భారతీయ పాపాశ్రితాశ్రమము కాశీపాఠశాల
 నివసించి, ముప్తయైన పాపాశ్రితాశ్రమమును
 ఆనంతవననాచార్యుడు శివశిష్యుడగువాడు.
 అతడు కాశీర తీర్థమును ౧౯౩౬-౩౭ గ్ర. శ. లో
 కాశీర తీర్థము శివ యంత్రవర్తన పూజాపాదము ని
 దివ్యస్థల యంత్రవర్తన యుండును. అతడు ప్రత్యాశ్రి
 తపదార్థాన్ని కాశీరము కాశీరయ్యి - యుండును.
 ముప్తయైన పర్యామలము ముక్తయైన, శివ
 పాదము, రత్నానందము ముక్తగుణా రావంతవననాచార్యుడు
 పాదము అనంతవననాచార్యుడు పూజించియుండిన పా

శరంగిని చెప్పిచున్నది. మనుకాళి మహాకావ్యంలో
కాయకమలం యవదగ్గి యవదస్త్రములు (గ్ర. వ. 800
ప్రాంతమందున్న ఉర్బుమి నేర్పాడు (గ్ర. వ. 900
ప్రాంతమందున్న రాజశిలయిది కాను ప్రకాశించు
కలెను. కావున నీకుం తోడ్పడి పది శతాబ్దముల నదిను
రాక్షి యుండు ననియు, ఈకుని కాస్త్రరహకాళము
(గ్ర. వ. 840-870 వరకును అయిదుండు వనియు
చారిత్రకులు తెలుచుచున్నారు.

వంశము - అవంతవర్ణనాచార్యునిది. రాజావంశ
వంశము కాశ్మీర వంశిక వంశములలో రాజావంశ వంశము
మిక్కిలి ప్రత్యేకమైనది. నువ్వో విశ్వాంకులు, రవయితులు
మందఱెందరో ఈ వంశమున నుద్భవించిరి. యెల్లక
మమ్ముటాదులగు వారాకాశిక శ్రేష్ఠుల కోవలోనివారే.
వంశమునకు వంశిక వంశి వంశిమంజులై నట్లు దీనివంశము
వలన తెలియుచున్నది.

అవనిచేపవర్ణము కృతము - అ మహాకవి రచించిన గ్రంథములలో రేఖాశక్తము, విమలాశాసనం, అశ్వమేధము, భక్తిశ్రుతి విస్తృతి, భక్తవచనశాసనము ముఖ్యము. విమలాశాసనం, భక్తవచనములు ప్రాశస్త్య కావ్యములు రేఖాశక్తము యందుకావి శృంగారకములతోను, గోమూర్తికావీ చిత్రకంఠములతోను వివిధములు. 'అవనిచేపవర్ణము మహాశయ్యని గర్వయే'నాడు, చిత్రకవి"నాశాసనము" నగునది కవియందు పవర్ణముచేర్చియున్నది. ఇతనిచేపవర్ణము దీనిని కవియందు మహాశయ్యనిచేర్చియున్నది. ఇతనిచేపవర్ణము ప్రాశస్త్య, భక్తిశ్రుతి రచించిన ప్రమాణ విస్తృతియును గ్రంథమునకు వ్యాఖ్య భక్తిశ్రుతి యందును, కావీ అవనిచేపవర్ణము రచించిన వివరమును భక్తిశ్రుతి విస్తృతి.

దేవతాలోకము. ౧. అనందవర్షముని విద్వాన్ యశస్సు
 పతి మూలకారణమయినది యాతని ద్విత్వాలోకము.
 అంతరార్థాత్మమనగ్ని శిరోభూషణమన నావీనది రీ
 గ్రంథకామము. కావ్యేనైవ బేదాంతకావ్యమునకు తాదృ
 మనాదే బ్రహ్మమూర్తయే తిష్ఠే, త్యాగరణమన పతి
 పాదేశ్వరార్థాన్నియన్వార్యాయయ్యేనైవ సాహిత్యం
 మనమును క్రమచాయనామనైవ దేవతాలోకం మనైవ యుని
 విమర్శకును క్రమచాయనామనైవ దేవతాలోకం మనైవ యుని

అనందవర్ణనామము

నిరూపించు దీ ధ్వజాంతమును రచించి యానంద వర్ణనమును వ్రాసెనని పాపకర్తయగు వర్ణనముగా నవ్యుద్భవించినది యిది. ధ్వజాంతమున ప్రతిపాదించినది మూర్ఖమున కిరసానానంద యానందకారణమునను బ్రతిపాదించుచు పాపకర్త యిచ్చుచు పాపకర్త గ్రంథమును వ్రాయించెను.

ధ్వజాంతమున వర్ణనయంతో ముందు, కావ్యంతో ముందు వర్ణనయంతల గలవి ఇవి కావ్యమున ముందు వర్ణన యందు మూలగ్రంథము-చాంద్రీకాంతమును పుష్టియు లేని ధ్వజాంతమునైనది ఇది నామ. గావ్యములగు విశేషించినది దీనిలోని కావ్యము లన్ని ఉద్భవము లని నేడు

కావ్యగ్రంథము అనందవర్ణనమును పుష్టియ కావ్య : ధ్వజాంతముతో కావ్యమును వర్ణనయందు కను వ్రాసెనని. అ కావ్యము అంతో మును పుష్టియ మూలము అనందవర్ణనమును పుష్టియించెననియు కొందరు విమర్శకు లోక వాదమును లేవనీసినది ఈ గ్రంథములో వర్ణనయందు శబ్దము శరయగా వచ్చుటయు, తోచిన వ్యాఖ్యానమును రచించిన యభివ్రాసెననియు దలచుటకు 'కావ్యకావ్యము మత మిది, పుష్టికావ్యము మత మిది'యని నేడుచేసి చెప్పుటయు ఈ వాదమునకు చాలసేదించినది కాని చక్కగా పరిశీలించిన విద్వాంసులు కావ్యపుష్టి యానంద మైన పంపూర్ణ ధ్వజాంతము గ్రంథమునకు గ్రంథానంద వర్ణనమున యిది నిర్ణయించినారు. అంతకావ్య వర్ణనయందున అనందవర్ణనముతో ధ్వజాంతము రచయిత యిది ప్రతిష్ఠి గలను కావ్యమును, పంపూర్ణము, మహామహిమ. ఈ మొదలను, కావ్యవర్ణనము, ప్రతిపాదించు కావ్య మొదలగు పుష్టియ పాపకర్తకావ్యములుకూడ అనంద వర్ణనముతో కావ్యపుష్టియ రచించినది రచయిత మైనట్లు తెలిసియున్నాడు. ధ్వని ప్రకారము (గ్రంథానందము పొందినట్టిది) దీనివల్ల మైనట్లు అనందవర్ణనముతో రచించెను. ఈ గ్రంథమున గలవట్లు వర్ణనయందు శబ్దము కావ్యము గ్రంథమునకు నునుచు కన ప్రతి ప్రమాదములు లేవు కావ్యమున గలవట్లు రచించినది చాంద్రీకర్తము చెప్పుట యుక్తము. అభివ్రాసెనని కావ్యగ్రంథము- పుష్టియ గ్రంథము నేడుచేసి చెప్పుటయును పాపకర్త పాపకర్త

గ్రంథము యిదియు, వర్ణనము అనంద వర్ణనముతో ధ్వజాంతమునకు గ్రంథమునకు యిచ్చుట. ముందు, కావ్యము శరయకావ్యమును వర్ణన యందు అభివ్రాసెనని పరిశీలించినచో తెలియబోదు.

ధ్వజాంతము, పాపకర్త కావ్యము. కావ్యముగా కావ్యమునది. అనందవర్ణనమును కావ్యమును వ్రాసెనని వర్ణనపాపకర్తములగు రచయితల గుఱించినట్లు వర్ణనమును పాపకర్తము కావ్యము, విశేషముగా ధ్వజాంతము ప్రమాదాంతరమునకు తెలియరాని ధ్వని వర్ణనమును నిరూపించుచున్నది చాంద్రీకావ్యమును ముద్రపర్చుచు "అనందవర్ణనకావ్యము ఈ కావ్యము ల్లారే వర్ణనయందు వర్ణనయందును లేకానందాది ధ్వనిసంస్థానిర్మాణమునవలె కావ్యమున ప్రతిష్ఠను పొందుచు గాక" యని ముద్రపరచి యభివ్రాసెనని పాపకర్త ధ్వజాంతము కావ్యమును ముద్రపర్చుచు ముద్రపర్చుచు చెప్పినది చెప్పి.

గ్రంథ ప్రతిపాదనము .. ప్రతిపాదనముతో ప్రతి పాదించినది విషయము లిది. 1 ధ్వని యందు దొడ్డి లేనేలేదను ధ్వనికావ్యముల వాదముల యనువాదము. కాని అందము. 2 వాదాధ్యక్ష వర్ణనగ్రంథములు. రచన ద్వనియే కావ్యము ధ్వని వర్ణనయే వర్ణనము. 3 ధ్వని నిర్వచనము. అతేన పరమాధ్యక్షము లగు పరివారములతో ధ్వని యంతర్భూతము కాదు. ధ్వని బలవత్వము. రచనయే కావ్యము యందు విషయమున అమితవ ప్రమాదము- ఇదివలె ప్రమాదము. 4. ధ్వని లేదములు అవిచ్ఛిన్న కావ్యధ్వని, విచ్ఛిన్న కావ్య పరవాచ్య ధ్వని. 5 కావ్యచారము భక్తిధ్వనిలను జెప్పుములు. కావ్యచార విరచనము లి రచనప్రతిష్ఠి, రచన ప్రతిష్ఠి శబ్దములవలె గలుగదు. రచన పాపకర్తవిష్ణుము. ధ్వని విరచించినచో రచన యుక్తము కాదు.

ద్వి తీయో దృశ్యము .. 1. అవిచ్ఛిన్న కావ్యధ్వని యర్థాంతర పరివర్తనము-అర్థాంతర విరచనకావ్యము నను విరచనము రచన తీయలు, ఉపానందములతో వర్ణన యానందము. . 2. విచ్ఛిన్న కావ్యపరవాచ్యము పరివర్తన ప్రమాదగ్రంథము-అపరివర్తనకావ్యము వర్ణనగ్రంథమున రచించెను. 3. అపరివర్తనకావ్యము వర్ణనగ్రంథము రచనము, రచనకావ్య కావ్యములు, కావ్యము

మొదలగు రూపముల విలసిల్లు విధము 4 రవచరచర్యులంకారముల స్వరూపము 5. గుణములకు అలంకారములకు భేదము 6. కృంగారాది రవముల కమగుణములైన పరస్పర గుణాదులు, 7. పంజక్షణ్యకమ వ్యంగ్యము లోని యుచాంతర భేదములైన కల్పకృత్తి మూలద్యుతి, అర్థకృత్తి మూలద్యుతి, 8. స్నేహము, అర్థకృత్తి మూల ద్యుతినిగల భేదము, 9. అలంకార ద్యుతి కుచాపారణములు.

కృత్తియోగ్యోక్తము - 1. వ్యంగ్యమునుబట్టి యేర్పడు ద్యుతి భేదములు 2. వర్ణవర్ణ భాగ్య సంఘటనా ప్రసంగ దూరభవములైన వ్యంగ్యముల కలన రేర్పడు వివిధ వ్యంగ్యములు కనుచాపారణములు 3. అపహింస, మధ్యమ సమాన, కీర్త్యసమాన రూపమైన సంఘటనా స్వరూపము 4. రసోత్పత్తి, రసవర్ణనము, వీయలంకారము రేరసముల కమగుణములను చర్యు. 5. ఇతి వృత్తమునకు రసమునకుగల సంబంధము, ముద్రిత విశక్తులతోను, కృత్తిక ప్రకృత్యయములతోను, మూపామలతోను అపంజక్షణ్య క్రమభేద విధియందు విధము, రసవిధానము. 6. అకావ్యములో ముఖ్యమైన రస మొకటియే యుండును తక్కినరసము లప్రధానములు చాచార్య గమ్యాద్యముల భేదము. గుణవృత్తి వ్యంగ్యములకుగల భేదము. వ్యంగ్య మనుమాన ప్రసూనముతో గళార్థము కాదు 7. గుణభూత వ్యంగ్యము (ఇదియే మధ్యమ కావ్యము. వ్యంగ్యాగ్రమునకుండు చాచార్యము మందరముగా నున్నట్టి గుణభూత వ్యంగ్యము) గుణభూత వ్యంగ్యమున కుచాపారణములు 8. ప్రకావ్యము (వీరికి తుల్య కావ్యమందురు) కల్ప విశ్రమములు, చావ్య విశ్రమములు, యమకములు - ఉత్పత్తిజారులు. 9. రీతులు. పృథులు.

కతుర్గోర్యోక్తము - 1. ద్యుతి కావ్యములలోను, గుణభూత వ్యంగ్యములలోను కవి ప్రతిభ విశక్తులతో కలంబు తెలుస్తుంది. 2. రసభావ కచాభావ కల్పితము నాది విచిత్రరసములు. 3. కావ్యమున కవి యొక రసమునకే ప్రాధాన్య మిచ్చుటవలన కళాత్మికయము కలుగును. 4. మహాభారతము కాంతరస ప్రధానము, రామాయణము కరుణరస ప్రధానము. 5. భేదకాలాద్యవర్ణన భేదమునకు చాచార్యములు మూడవ వంశములు.

ములు. అవి వర్ణములు. 6. వలపురు కవులచే నలు విధములుగా నమకుత్తమయ్యు కావ్య వర్ణవృత్తి స్థితి పోనిలేదు. 7. కవుల భాగ్యములకు పరస్పర పాశాత్వము గన్పట్టినను విషయభేద ముండుటవలన అది రోపము కాదు. 8. చాచార్య పాశాత్వము వింజ ప్రతిబింబ రూపమునను, నమకుత్త రూపమునను, వ్యక్తి వ్యక్తవ్యంగ్య రూపమునను గలుగును. వీరితో మొదటి రెండును అనుపారేయములు. చర్యు పాశాత్వము రోపము కావేకాదు. 9. వ్యక్తవ్యంగ్య మపకృత్యుల చాచార్యోత్పత్తిము

ద్యుతి ప్రస్తావన - పాశాత్వ కావ్యకర్తలలో ముఖ్యులు కొందరు కావ్యకర్తలమును పరిశీలించి చాచార్యము విధయించిరి అట్టివారిలో భావనోరులు అలంకారమే చాచార్య యెవ్వారు. చామనుకు రీతి చాచార్యయని నిర్ణయించెను. మంతముల వర్ణకృత్తి చాచార్య యగునని వర్ణము కేమేందుకు కొంతవ్యము చాచార్యయని భావించెను, అవంత వర్ణనాచర్యుడు ద్యుతియే చాచార్యయని నిర్ణయించెను. నవోదయ భేదములకు చావంతవర్ణముని హృద్యమగు ని ద్యుతిప్రస్తావనను పాశాత్వోకమునకు శిరోధార్యమైనది. కర్తవ్యమే హృది నిర్వహించిన రసానివృత్తి మాగ్ధమును గేహలము క్రవ్యకావ్య విషయకముగనెగళా వ్యక్త పాశాత్వమునకు నమవ్యయించి యీ విధ్యక్తగ్రహములు రసవర్ణనయే చావ్యోక విశ్రమ ని రోచాపారణముగా నయ్యుత్తముగా నిరూపించినారు మహాకవులగు చాచార్యులకుల కవిత్వోకల ద్యుతియొకము ప్రదర్శించి నాడు

ద్యుతిమాగ్ధము - అవంతవర్ణముని హృదయమే యుండె నమకుతో నుండేదామనెను. కాని ద్యుతి స్వరూపమును వివరించు గ్రంథమెయిదు తొల్లి తెలుపెను చాచారు మూత్రముగానన్న ద్యుతి భావమునకు రూపానిధి కలంబు పరిపాలించి. సామన్యమైన సోపాన, సంపాదములను తాలి, కావ్యవర్ణన పరిపాలనావేదన మనసెయ్యదగును శ్రీమదానంద వర్ణము ద్యుతిప్రస్తావనను దీక్షివర్ణముని రేమ్యుగొడుకు కర్మలై యున్నాడు. 'ద్యుతిద్యుతియని ద్యుతి యేములుయేగాని దిగ్గమి ద్యుతి స్వరూపమెట్టిది!

అవకాశము : వివేక జలాశయ నిర్మాణము

యని యడిగిన ఈ అమరేమి చెప్పగలరు ?" అని పరిపాదించినచో మోములు విల్లవార భ్రష్టిగ్రంథము తెరిచి వది భ్రష్టిప్రస్థావము సిద్ధాంతమై మొదలవడి. ఈ భ్రష్టి కావము తొలుత సై యోగరము దోహదముచే మురింప జేయబడినది. దోహదము మిక్కిలి ప్రాచీనమైనది పాచీన మహర్షి కంఠముంజే యీ కాదమున్నట్లు తెలియుచున్నది. దోహదమును వారాధ్యుని పాచీనియే న్మురించియుండెను. భ్రష్టాలోక గ్రంథరచనమును గురించి చెప్పిన అవదవర్తమును, 'ఈ గ్రంథము భ్రష్టి సిద్ధాంతమును నిరూపించుట మాత్రమే ప్రవృత్తము కాలేదనియు, కదికా ప్రయోగమును వివరించుచు వహ్యదయాస్వాద్యమును కవనింపవలయుననుట మాగ్ధ దర్శకముగా కూడ నిది యుచితకరమనియు మఱియే భ్రష్టాలోకము కదికాతోట దీవగృహము.

ఈ భ్రష్టికావమును వ్యక్తి వివేకము, హృదయ కర్మణము మున్నగు గ్రంథములతో సుసామకట్టు, తట్టు వాయుకుడు మొదలగువారు నిరసించిరి. కాని యాంకారికులతో పలువురికి వాదించిరి. భ్రష్టిప్రస్థావ గౌరవమున కంతమాత్రమున వాచనయు లోపము చాటెను.

భ్రష్టాలోకము - వ్యాఖ్యము :- భ్రష్టాలోకమునకు చంద్రిక యను పేర వ్యాఖ్య పూర్వమున్నట్లు తెలియుచున్నది. అది యిప్పుడు లభ్యము కాదు ప్రసిద్ధమయిన భ్రష్టాలోక వ్యాఖ్య లోపము. దీనిని రచించినది శ్రీమదశివగుప్తారాధ్యులు. దీని మహాపండితులు, విమర్శకులు, కాశ్మీర నై వారాధ్యులు, పాణినీయులు నకు మహాకావ్య మెట్లో, అంకార కావ్యమునకు లోపన వ్యాఖ్య యట్లు లోపనవ్యాఖ్యనవే భ్రష్టాలోకమున కంతటి ప్రచార ప్రసిద్ధులు గలిగిన వకులు యతియోక్తి కావేరకు చంద్రికా వ్యాఖ్యాన శ్రీమదశివ గుప్తారాధ్యుని పూర్వ పంక్తియే యని తెలియుచున్నది. రానిది పదుగ్రముగా అవశోకించియే యభివేషనవులు లోపనమును రచించిరి. అక్కడక్కడ చంద్రికా వ్యాఖ్యను ఖండించుచు 'మా పూర్వ పంక్తియు నితో విక కయ్యము చాటును' అనుచు లోపన గ్రహణము మహాపండితులు చుండుటయే యందుకు పాక్షి.

అంధ భ్రష్టాలోకము :- అంకారక ప్రస్థావని గది వశన పాకములలో మిక్కిలి ప్రచారము నొంది యున్న భ్రష్టాలోకమునకు తెలుగులోను గొన్ని యనువాదములు వెలివేసి భ్రష్టికారిక కనుకార మగు "అంధభ్రష్టి" ముద్రపద్ధి పండితులయిన శ్రీ అవ్వారి ముఖ్యార్థాన్నిగాని రచించిరి. విష్ణులు ప్రకటించబడిన కానితో శ్రీ విద్యాన, పాపాత్మ కిలోమతి కాగవకుల పుటుంబాక్షి (ఎం ప.) గారి "అభివ వాంధ్ర భ్రష్టాలోకము (ప్రథమార్థము మాత్రమే), శ్రీ పంతుల ఉష్ణివారాయణ కామ్రులొగారి "అంధభ్రష్టి, వ్యాస కిలోమతి శ్రీమూర్తే వేదాల తెలుగుకావ్యాధ్యులారి "అంధ భ్రష్టాలోకము" ప్రచురములు

త కల.

అనవకల్పము : వివేక జలాశయ నిర్మాణము :-

1. జలాశయ నిర్మాణమునకు గల మతోద్దేశకము :- అవ్వారియులు ఈ శ్రీంధ వివేకపండిత ఉపయోగముల కొరకై ముఖ్యముగా నిర్మించెదము.

1. వర్తములేని ఋతువులలో, లేక వర్తములు కల్గుచుగా మచ్చ కాంములో వర్తములను అనుమోలముగా నీరు పరవరా జేయుటకు, క్షేపకములతో మోపవులను పడువత్తాదులను శీతవాతారమునై నీరు నకు కూర్చుట.

2. పెద్దవయల వరదలనవల లేకమునకు కలుగు ఉపద్రవములను అరికట్టుటకు,

3. లేకములో పారివ్రామి వానివృత్తి అవనరము గుని వివర్ణవృత్తిని వ్రాగగా ఉత్పత్తి జేయుటకు,

4. పాపాయనమునకు వనకుల కల్పించుటకు.

గొన్ని ప్రలేఖములలో వర్తములు పంచవర్తములతో చాల కాగము విరిదిగా పరియుచుండును. ఇది సామాన్యముగా వహ్యముకూలముగ మందులకు పంతుల మండించుట వర్తముల చావమున కొరకు నీరు పరిపూర్ణముగాని యితర ప్రలేఖములలో పంచవర్తములతో పక్షి కాంమో వర్తములు పరియును. మిగత కాంములలో వర్తము బుండవు. వర్తకాంములలో నైరుతు అవనరమైన రానికంటె అభివముగా నీరు లభించుచుండును. ఇతర కాంములలో నైర్ని పేరుగుటకు రానివలదని కొరక

విశ్రాంతిని ఇచ్చుకొను, అట్టి సందర్భములలో వర్తకాల
ములలో అధికముగా లభించి సమద్రవమునకు వచ్చు
యోగముగా లేరున్న సీతని నిజములేని శైలిని తెలుగు
టకు అనుకూలముగా వీరు అందజేయుటకు విశేష జా
గ్రూతులు (Storages capabilities) నిర్మించడము. ఇట్టి
కారణములవల్లనే కాదు సహజంగా వీరు పౌరములను
అందజేయుచును,

రేణుమూర్తి ప్రవహించెడు పెద్దపెద్ద వదులలో తరచుగా వర్షాకాలమునందు వరదలు వచ్చును పీటవలన అనేక గ్రామములు అనేక నదరంధ్రముల నిర్దిష్టముగల వంటటాములు చెల్లాచెల్లై పోవును. తాళాయల నిర్భాగము వలన ఈ వరదల తీవ్రతమును తగ్గించి, రేణుమనకు కలుగు అపజ్ఞమును దోగ్గొట్ట వచ్చును

కర్పూరాశ్రమమును వదలుటకు వారినవ శక్తిని దొడ్డు, కైలాస, కీలము వంటివి పర్యాయ చేయును. కాని ప్రపంచములోని అవి అంతకును పర్యాయములు దురంశము. కాని, కానిధిశ్రమములు అంత పినపదము శక్తినిచ్చుచున్నవి. ఇందువలన ప్రపంచముగా పారిభ్రామిక నిర్దిష్టములు నీలవరచవును. ఈ క్రింద పరిచ్ఛేదములు జూతాయములు ఉపనిషాద్గ్రంథమును, ఏకాదశ శక్తి ప్రకరణములో దీనిని విధించినవి, వానిని ప్రపంచమును ప్రకరణములను వదలివేటి పర్యాయ జూతాయమును శక్తిని పుట్టించవచ్చును దీనిని ఇంద్రియశ్రుతి అందును దీని ద్వారామన కర్పూరాశ్రమమును వారకరణము దొరకును పరకముల శక్తి ప్రకరణమును శిఖాశక్తి ప్రకరణము లై, అన్నియు, ఎన్నులుండు మొదలైన వానిని దీనికన్న పరచేను, అందేనిద్యారా వలనకన్న పరిచ్ఛేదరచాచా చేయుచున్న జూతాయముల వలనను, వాని ముడి ప్రవహించు వానివలననను రేఖములో నిలవరచాయముల శక్తినిచ్చుచును.

II. అవగాహనపై కట్టవలసినవిధము. నిర్మాణము :- పట్టణములో
 ఒక వర్షమున అంతయు నిర్మాణము కానిందులకు ముందు
 నడవించి ఎంక దీని లోనియును : ఈ దీనివ్యాసం ఎంక
 కూడా సేద్యము కాగలదు : అంతయుమార్చిన అ
 నిర్మాణమును ఉన్న క్షేత్రములకు అంతా ముప్పైగా : అ
 కల నిర్మాణమునకు అవసరముగ కట్టవలసినవి

పుటాది తప్పరా! మొదలగు విషయములను పరిశీలించి
వలసి యుండును. అవకష్ట నిర్భాగమునకు అనువస
రము నిర్దేశించి తరువాత తీరక మైనకష్ట, ఎంత ఎక్కువ
కష్టపడెను అను విషయములను నిర్భాగం లేయవలెను
అంతాదుముల కట్టించు మట్టికేగాని, రాక్షియ్యకే
గాని, విమెంటు కాంక్రీటుకేగాని, నిర్మించవచ్చును.

౧. మధ్య కష్టపడమని... మనకే ముఖ్యమైనది కష్టపడమని
 చేయుట పూర్వకమును మంచి అవకాశం దప్పదు.
 పాపాల, రామమహర్షిగతాశ్రమమును మధ్యకష్టపడమని
 పోవద్దనియే యుగాదు. కష్టపడమని మధ్యకష్టపడమని
 కష్టపడమని రాగా త్యాగం దగ్గర తయారగుచుండును. త
 కష్టపడించుటకు అవకాశమును ముమ్మడి ఎప్పుడైనా మఱ
 ముగా దొరకుండును దీనిని దిష్టింపుచున్న ప్రకృతిని
 కేరళిదానముగ విచిత్తాను అవకాశము కేరళిదానము
 మధ్య కష్టపడ దిగిగా కష్టపడుచుట గానమును
 యున్నది ముఖ్యమైనది అవును అవును దిగి
 అవును మధ్యకష్టపడ కష్టపడ కష్టపడుచు

మనకు పాపాభ్యుముగా అతింపు మట్టి లేకుండు గా
మనముగా ఉన్నది. అది ఇమకమున్ను, రింకవడి బం
గమును. ఇమకమున్నులో మన్ను మట్టి లేకుంపులు పెట్ట
నాము. లేదేదీ, అందు మట్టిలో మన్ను లేకుంపులు మన్ను
మైదీగాను ఉండును. మంబి లేకుంపు పెట్టగాను
ఉన్నప్పుడు అ మట్టిలో ఎక్కువ వ్యిరక్తిముండును. అటు
వంటి లేకుంపులు నుంకముగా నీటిరహితములో కొప్పు
కొంబాక పంక ప్రితకల మనకుపాదయ్యె. కాని లేకు
ంపు మర్కయమున మన్ను అవగమముంకల కొంక నీటి
తై తి వ్రమనాయకులు అవగమమున్నుది.

రెండవరోజు మధ్యలో, మల్లీ గొంతులు మాట్లాడుతూ ఏదో నువ్వులేకే నీరు తీసుకుని వై క్షణం తేలికగా తీసుకువచ్చుమును వరలో కొట్టుకుంటోన్నావు ఎంత తీవ్రమైన బాధనుగారి కెట్లాంటిది. ఈ వరకప్పుడూగూర అవలించి నీరు వెలుగుతో వచ్చింది. వారి అంబులవద్దకు మాట్లాడుతూ రెండ్రములు బహు చిన్నగా నువ్వులేకే నీరు మంచి మాటా కాలిపోయి, ఈ మల్లీ క్షణం మృత్యువాంతుకును కలగడం వరకే వై రెండు రోజులు మునుపటికే ౪౪౮౫ గా యీయించి కట్టలు కట్టుకుని అవసరమైన గుడిమలు

అవకల్పన : నిజత అలాగే నిర్మాతను

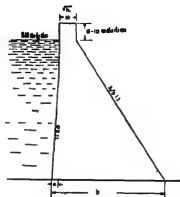
సంపూర్ణముగా లేవు. అందుచేత నిజమే సమతాగములుగా కలిసి కట్టక, కట్ట మిక్కిలి పటిష్ఠముగా మండును. కట్ట యొక్క మధ్యభాగములో వల్లమన్నను, కట్టకు అటు, ఇటు గరవమన్నను జేసికూడ అలెనైన కట్టకము నిర్మించ వచ్చును. మన్ను మహాని ఒక్కొక్క అడుగుమందము పరచి పలుపులతో త్రొక్కించియునను, తేచా యంత్రముతో నడిచెడు రోల్లతోనైనను, గట్టి పరచుచు, కట్టను పెంచుచు పోవలెను.

కట్ట నిర్మాతమునకు అవసరమైన మట్టిని చేకరించిన పిదప కట్ట ఎంత ఎత్తు ఉండవలెను, కాని పెద్దల్లు ఎంత యుండవలెను అను అంశములు నిర్ణయించవలసి యున్నది. కట్ట పాధారణముగా ఒక తోయియొక్క ఒక పార్శ్వము నుండి మరియొక పార్శ్వమునకు అవరించి యుండవలెను. నేర్పడు కాగల ఖామి విస్తీర్ణత యొక్క అంచనా ప్రకారము కట్టయొక్క ఎత్తు నిర్ణయించబడును ఎత్తు నిర్ణయమైన తరువాత కట్టపై కాగముయొక్క పెద్దల్లు ఈ క్రింది పథకము ప్రకారము నిర్ణయమగును

1 అ - 10 అ.	ఎత్తుపరకు కట్టపై పెద్దల్లు 6 అడుగులు
10 అ - 25 అ.	8
25 అ - 50 అ.	15
50 అ పైకి	20

కట్టకు ఒక పార్శ్వమందు నీరు నిల్చి యుండును. కానిని నీటిపార్శ్వము అని అందును. నీటి పార్శ్వమందు 6. చాలు 1 1/2 ఉండవలెను ఈ పార్శ్వముపై రాతిని విరిచిన యెడల కట్టగుండ వీ విధమైన నీటికాలు కలుగ గుండ అరికట్టుటకు పార్శ్వమగును. కట్టయొక్క వెనుక భాగము 2 1/2 టుచాలుతో నిర్మించవలెను. పాధారణ ముగ మట్టికట్టయొక్క పథకము ప్రక్క చూపబడి వట్టయందును.

పక్షాభావముతో ఒక్కొక్క పార్శ్వము ఎక్కువగా కురి యుటచే చెరువులు నిండి చాటి కట్టలమీద నుండి నీరు పొక్కి పోవును. నీటి ప్రవాహమువలన కట్టలమన్న కొట్టు కొవీరియ కట్టలు తెగిపోవును కావున నీటి ప్రవాహము కట్టలపై నుండి పొక్కిపోకుండ చేయుట అవసరము. దీని కొరకు సుత్తడి కట్టవలసియుండును. మట్టికట్టయొక్క మధ్యభాగమందుగాని, ఇరుపార్శ్వములందు గాని యీ

పాదాశంకైత కట్టయొక్క పటము

మిత్తడి రాతితో కట్టయందును ఇదికూడ కట్టయందు ఒక భాగమే. కాని మట్టికట్టకన్న మహాని 6, 8 అడుగుల ఎత్తు తక్కువ యుండును. అందుచేత నిజ ప్రవాహము అరికట్టవచ్చును ఎక్కువైన నీరు మిత్తడి భాగముగుండ ప్రవహించి పోవుటచే మట్టికట్టకు ప్రమాదము కలుగదు. మట్టికట్టకు నిర్మించవచ్చును ఎంత గట్టిగా త్రొక్కించి వను మట్టిరేలుపులమధ్యమన్న మాత్యంధ్రములవ్వారా తటాకమందలి నీరు కట్టగుండ వాయుండును నీటికాలు గుండ మట్టిరేలుపులు గూడ కొట్టుకొనివచ్చును. మట్టి రేలుపులు కట్టలో నుండిపోవుటచే కట్టకమే అలెనైన మగును దీనిని వివారించుటకు పథకట్ట కాలవలు నిర్మించవలసి యుండును కట్టయొగున రేలుపుమునై, ఒక గలము పెద్దల్లు, ఒక గలములోకు కాలవను క్రవ్వి ఇనుక, కంకర, మరియు పెద్దపెద్ద రాళ్ళతో ఈ కాల వను నింపవలెను కట్టనుండి వచ్చు నీటికాలు ఈ కాలవ తోనిగి లేని దిన్న అడ్డకాలువవ్వారా అయిటికి వదిలియే యును. ఈ అడ్డకాలువతో గూడ ఇనుక, కంకర, పెద్ద రాళ్ళకు నింపవలెను.

4. రాతికట్టలు. రాలు, గచ్చుతో కట్టబడిన కట్టలు మట్టికట్టలకంటె ఎక్కువ అలెముగా మండును. అలాగే

మండు నిలువలను నిర్మించుట వీరికి అనుగుణముగా ఉన్న ఎక్కువగా ముప్పులను చూచి, గమ్యతో కట్టమ కట్టవలసి యుండును. అందుచేత, వీరిలోను ఎక్కువగా ఉండవలసి వచ్చును రాతి, గమ్యతోనే కట్టమకట్టుట ఉచితము ఇట్టి కట్టలు 200 అడుగుల లోతుగల వీరిని అవునుగులూ ఉపయోగపడును.

రాతికట్టలను కట్టుటకు కావలసిన ముఖ్యసాధనము గమ్య. దీనిని తయారు చేయుటకు ముప్పుము, ఇటుకపోడి, ఇసుక, సమపాళ్ళలో కలిసి గామలలో త్రవ్వించవలెను. దీనిని 'మర్మి' అనిగూడ అందురు. మర్మిలో గోమంత ఏమెంటు, ఇసుక 1:8 మొదలు 1:4 నిష్పత్తిలో కలిపి గూడ గమ్య తయారు చేయవచ్చును.

రాతికట్టడమునకు ముఖ్యమైన పరికరములు కఠినమైన రాళ్ళు, అగ్నిశిలలు (Granite), మెట్టరాళ్ళు (Flag), ఇసుకరాయి మొదలగునవి. రాతి కట్టడముయొక్క ప్రధానము ఈ క్రింది పటములో చూపబడినది.

రాతి - గమ్యకట్ట

కట్టడముయొక్క నిర్మాణమును నిర్వహించుటకు, లేక కొంతమంది బాలుగాను ఉండును. సేవక కట్టు యొక్క బాలు వీరి నిష్పత్తిలో ఉండును. ఇది నిర్ణయ మైన తరువాత కట్టుయొక్క అడుగులకాదు సెదలు కనుగొనవలసియుండును వీరివలన కలుగు ఒత్తిడి, కట్టు యొక్క బరువు వృద్ధియందుంచుకొని సెదలును నిర్ణయించవలెను.

రాతికట్ట నిర్మించుటకు గట్టి పుచాడి అవసరము దీని కొరతై పూర్వములో కలుపమైనరాయి దొరవరకు ముపుచాడి క్రమేపవలసియుండును గట్టి చరదపురాయి కలపవలసినతాత కానిది గడుతుగా ఉండునట్లు చేయవలెను ఇట్లుచేసిన రాతిమీద గమ్య గట్టిగా పట్టుకొనును కి అంగుళముల మందముగల గమ్యను, పుచాడి రాతిపై పరచి దానిపైన సెద సెద రాళ్ళను తెచ్చి పేర్చవలెను. రాళ్ళమధ్య చిన్న చిన్న రాతిచెక్కలను నింపి, మధ్య నున్న సందులందు గమ్య పూరవలెను. ఒకవరుస కట్టిన తరువాత గమ్య గట్టిపడువంతవెరకు పనిచే అది తిరిగి రెండవ వరుసలో రాళ్ళు నింపవలెను. ఈవిధముగా కట్టను పైచాత తిరిగినిర్మాణవలెను.

6. ఏమెంటు కట్టలు :- రాతికట్టలు 200 అడుగుల ఎత్తువరకే కట్టవచ్చును. ఇంతకన్న ఎత్తైన కట్టడములను ఏమెంటు, కాంక్రీటు అనునవిగా మండును.

ఏమెంటు, కాంక్రీటువలన కట్టడములను ఎంత బలము కావలెనే అంతబలము కలిగించవచ్చును. ఏమెంటు కాంక్రీటు తయారుచేయుటకు తగిన యంత్రములున్నవి ఏమెంటు కాంక్రీటు పని కాన్క్రీటు పద్ధతులున్నవి పరిశోధనాలయములో విద్వయించిన బలము ఏమెంటు కాంక్రీటు కట్టడములో సమ్యక్ముగా కలిగించవచ్చును. దాని రాతికట్టడములోనున్న బలము నిర్ధారణగా చెప్పుటకు సాధ్యముకాదు. ఈ కారణమువలన చాలా ఎత్తైన కట్టడములు కట్టవలెనీ చచ్చినపుడు ఏమెంటు, కాంక్రీటు బాదుటయే మంచిది. ఏమెంటు కాంక్రీటు తయారు చేయుటకు వివిధ రకముల యంత్రములు బంతులవలన రాతి కట్టడముకన్న ఏమెంటు కాంక్రీటు కట్టడమునకు చాలా తక్కువకాలము పట్టును.

ఏమెంటు కాంక్రీటు తయారు చేయుటకు ఈ క్రింది సాధనములు అవసరము. (1) ఏమెంటు, (2) రాతి కంకర, (3) ఇసుక. పై సాధనములు ఏ నిష్పత్తిలో కలిపి కట్టడములో బాదుటయే దానివిధిగా ఏమెంటు కాంక్రీటుయొక్క బలము అకారణకే యుండును. వివిధ నిష్పత్తులలో తయారుచేసిన కాంక్రీటుయొక్క బలము ఈ క్రింది విధముగా ఉండును:-

అనువంశికము

కాంక్షల నిష్పాతము	ఉత్పన్నము నిష్పాతము
1 : 1 2	3450 lbs. 1 sq. inch.
1 : 1 1/2 3	2850 " 1 " "
1 : 2 1/4 4	2250 " 1 " "

ఏమంటే కాంక్షలు కాస్త్రముల ద్వారా పృథ్వివలన
యుద్భవి. దీనిని ప్రతి పరిశీలన అనుబంధముగా తయారు
చేయుటకు వివిధ రకములైన యంత్రములు ఉన్నవి.

కె. సి. యన్.

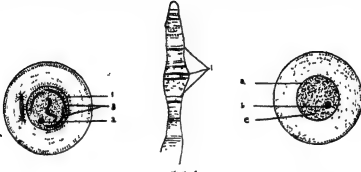
అనువంశికము (Hereditry) :- ప్రదంశముతో
ప్రాచీనోద, జీవికాములలో పలువిధములగు జీవన
కార్యకారములను పలువురునుడును. చాదితో పునరుత్పత్తి
యొకటి, దీనిని కారణము ప్రాచీన దిశకాలము ప్రతి
యందజాలెను. కావున జీవజీవిత పరిమాణము పూర్తి
యగుటకు పూర్వము (పునరుత్పత్తి క్రియవలన) తనను
తోలు సంకలిపివీటి పోయెను. పునరుత్పత్తి క్రియయందు
ఒక మానవుడు మానవుడే పుట్టుచున్నాడు. ఒక పుట్టుకు
మరొకటి పుట్టుచున్నది. ఒక గేరెలు గేరెయే అనియ
చున్నది. ఇవి పర్యవర్తకముల రంగు, రూపు, గుణములందు
తనకు తదితరలను దోచుకొంటున్నది. తల్లిదండ్రులనుండి
జీవకార్యము, మేళాకర్మములగు మందిగుణములతో
పాటు కెక్కగుణములు పలుకము పంపిగమించు చున్నవి.
ఇట్లు తల్లిదండ్రుల గుణములు ఒక పంకతిమిది మరొక
పంకతికి పంపిగమించు అనువంశికము (Hereditry) అన
బడును ఇందులో గుణముల పంపిగములు పలువిధ
ములుగనుండి వారపత్త్యము (Inheritance) పై వారాధ
పడియుండును. కొన్ని గుణములు తల్లిది, మరికొన్ని
తండ్రిది అయి పంకతితో వాడగును. ఒక్కొక్కప్పుడు
కొన్ని గుణములు ఒక పంకతితో వజరక రెండవతరము
పంకతి (Second Generation) లో గోచరించును. ఒకే
పంకతియందలి వివిధ పృథ్వులందు పలువిధములగు
వ్యత్యాసములు ఉండును. ఇట్టి వారపత్త్యమునకు వారణ
ములు ఎంతో కాలమువరకు తెలియుచుండును. 18 వ
శతాబ్దమువరకు దీనిని గురించి తెలివితోమటలు కృషి
నలిపినవారే లేరు. ప్రప్రథమమున 18 వ శతాబ్దపు మర్య
కాలమున కొందరు వృక్షములలో కృత్రిమ పరివర్త్యము
(Artificial pollination) చే పంకతి అభయగతిగిరి. చాది

చాదిని విశ్లేషించిరైరి. అటు తరువాత 19 వ శతాబ్ద
ములో కృషి పొందిరి కొందరు కొంతవరకు పలుకు
చారు. విలిండ్ ముఖ్యులు అగస్టు వైల్సన్ (August
Weismann), గ్రెగర్ మెండెల్ (Gregor Mendel) అను
వారలు.

అనువంశికమునకు తోడుపైన వృత్తి (Physical Basis
of Hereditry) పై వైల్సన్ (Weismann) తన పరిశోధన
ఫలితముగ అనువంశికము (Hereditry) పను టిలరవము
(Germ plasma) వారణమని 1893 వ సంవత్సరమున
తెలియపరచివాడు. దీని వాతకు జీవరస పిష్టాంతము
(Germ Plasma theory) అని పేర్కొన్నాడు జీవ
పర్యావ్రమ (Proto plasma) ను తెండు తరగతులలో
విభజించెను అది (1) పునరుత్పత్తి కణములందుండి
టిలరవము (Germ Plasma) (2) జీవానుయొక్క ఇతర
కణములందుండు పోమాటోప్లాజ్మ అమెని పునరుత్పత్తి
క్రియయందు పునరుత్పత్తి కణములు అనగా ష్పిర్మోక
ములు (Spermat) ను, అండము (Ova) లును పోల్చునును.
ఇతర కణములకు ఇట్టి క్రియతో ఎట్టి ప్రవృత్తిలేదు. కావున
అనువంశికమునకు వారణము పునరుత్పత్తి కణములం
దుండు జీవరకావృత్తి అని వైజానును తెలియిన్నాడు.
తనకుని పరిశోధనలవలన ఫలదీకరణము (Fertilization) న
పునరుత్పత్తి కణములందలి టిలము (Nucleus) ప్రకార
మైనట్లగుచియు, ఇయ్యది తేదివో శీవలము జీవరకావృ
ముతో ఫలదీకరణము అయిగోరెదనియు, అరిగినను పిండాని
పృథ్వి వానరదనియు గ్రువనపడిన ప్రతిటిలము (Nucleus)
లో ఒక పంకతిండును. దీనిని అనివర్తి (Chromatin
net-work) పం అంటును. తనకు కలదికలవకాం
నుండు ముక్కలు ముక్కలుగా విడిపోవును ఈ
ముక్కలు పిత్రమూత్రము (Chromosomes) అనబడును.
వివిధవిధ నిర్దిష్టమై (Definite) జీవులయొక్క వివిధ
జాతులందు వేరువేరుగా నుండును. ఈ పిత్రగ్ర మూత్ర
ములు పరిశీలనగా ఇవి పలువిధములైన ఆ వారణములు
గతిగియుండునవి తెలివనది పిలయందు ఒకేపేటి పలం
రించిన గుణములన్నియు పలువున పర్యవర్తకముండును.
ప్రతి పిత్రమూత్రము (Chromosomes) పందు ఒకచాది
కంటె పుట్టువ గుణములు ఇవిచియుండును. ఒక పిత్రగ్ర

గుండుమలేక ప్లూని (గింజ) ఒకగుత్తు కలిగియుండును ఇట్లు గుండుమలేర్నియిది వివిధ పృథమలూపమున పితృ మూత్రములనై ముందును. కాని ప్రతి గుండుమలేయకక

ఇచ్చట యేదివర్ధించును ప్లూనిని గురించియే వర్ధించ వలసి యుండును. ఈ ప్లూనిని వర్ధించుకాస్త్రము ప్లూన కాస్త్రము (Gonads) అనెదను ఈ కాస్త్రమునకు

మమ 1

B విభజనముగల ప్లూని

1. ప్లూని
2. ప్లూని
3. ప్లూని

C ఒక ప్రామాణిక ప్లూని

1. ప్లూని

A విభజన ప్లూని

- (a) ప్లూని
- (b) ప్లూని
- (c) ప్లూని

ప్లూని కవిధము లెందు పితృ మూత్రములనై ముందును. ఇట్లు గుండుమలేర్ని అవలూగా వేరువేరు పితృ మూత్ర ములనై ముందును ఒకేవిధమగు ప్లూనిలు (గింజ) గల పితృ మూత్రములు ఒకటగా ముందును ఇది ప్రోవనికా అవము (Provisional) నకు ముఖ్య విషయము. పువరుత్పత్తికలములు అభివృద్ధిచెందునపుడు ఒక విభజనము నందు పితృ మూత్రముల సంఖ్య నగమగును ఫలదీకరణ మప్పుడు వగము పితృ మూత్రములు కుక్ర (Progeny) గోళకమునందీ, వగము అంధము (Ovary) మందీ ఒకచో కలియుటచే, పితృ మూత్రముల (Chromosomes) సంఖ్య సమానమగును. ఇట్లుగానిచో ప్రతిభల దీకరణమునందు సంఖ్య ద్విగుణకృతమై పెరుగుచు పోవును మరచి దీని అంతు ఉండదు. ప్లూని (గింజ) మాత్రానికమాత్రమై క్షిప్రతమై వర్ధము. ఇయ్యది ప్లూనియో ప్రోజెక్ట్ ఈ ప్లూనియే వారసత్వమునకును, అమరణకమునకును వారణము కావున

19 వ శతాబ్దములో పువారి వేయించినది 20 వ శతాబ్దంలో అభివృద్ధి గానించుచినది.

నైకోమన్ దీకరణము వారసత్వము (Inheritance) నకు మూలపదార్థమని తెలుపగలిగాము. కాని యిది ఎట్టి విభజనల నమనరించి అయిపో విశదీకరించలేదు అమరణకమునకు వారణము తెలిపినవిధమున దాని సంఖ్య ద్విగుణకృతమునకు గుర్తించుట ప్రయత్నములు అరిచినవారిలో గాల్డన్, (Galton) మెండెల్, (Mendel) అమెరూలు ముఖ్యులు గాల్డన్ కొన్ని వంశములందు గుండుమలే వరిశోధించి సంఖ్యసంబంధమైన వరిశోధన ములచే మొత్తమున ప్రతి ప్లూని నగము గుండుమలే తండ్రిచే పునుంది, వగము తల్లిచే పునుంది సంక్రమించునని తెలియజేసెదను అందుతో ముఖ్యముగా వగము గుండుమలే తల్లిదండ్రులనుండి పొందెదనగాము కాకనందీయు, ఎవిదివన కాగము మూత్రాకమందీయు ఇతర విధముగ క్రమముగా తగ్గుచుండునని తెలిపిన వరచెను. దీనితో

ఆవంశికము

కొంతవరకు విషయము గ్రాహ్యమైనదే కాని ఇట్లు అది గుఱవని భావముగా తెలియలేదు మెండెల్ (Mendel) వానిని పరిశోధనలు వాస్తవ్యములై విషయమును విశదపరచుట కిది గాక ముందు పరిశోధనములకు ఆధారములై నిలిచినవి

మెండెల్ పిద్దాంశము (Mendelism) - అనువంశికమును గుఱించిన మూత్రములను కనుగొన్నవారిలో గ్రెగర్ మెండెల్ (Gregor Mendel 1822-1884) ప్రథమముగా ఇతడు ఆస్ట్రియా దేశీయుడు మొదట ఈదేశ పరిణామ మూత్రములతో గాని, చాటికి సంబంధించిన అధిప్రాయ లేకములతోగాని ఎట్టి సంబంధము లేకుండెను ఈతడు తెలిసికొనవలసిన విషయము ఒక్కటే అదేమనః శివువు అన్ని విధముల తన తల్లిదండ్రులను ఎందుకు పోలియుండవలెను? శివువునందుగల గుణములకు తల్లిదండ్రులగుణములకు గల సంబంధమేమిది? అను అంశములను తెలిసికొనుటకు వ్యవహరించుచున్న తన తోటలోని పొదారణమైన చిక్కుడు చెట్టును పరిశోధన ద్రవ్యముగా గైకొనెను చివరకు పరిణామయ్యెను ఈతడు తన మూత్రములను 1865వ సంవత్సరమున బ్రేట్ (అస్ట్రియా) ప్రకృతి చరిత్ర సంఘ (Natural History Society) సమావేశములో ప్రకటించెను. కాని అప్పు టంతలో ఈతని మూత్రములను అధ్యయనించుకొని ఒప్పుకొనువంత శక్తిగలవా రొకరును లేనందున అతని మూత్రములన్నియు అంతరాలమునకు దుదిపోయెను మెండెల్ మరణానంతరము వేరు ప్రాంతములందును గురు వాస్త్రవేత్తల అనే మూత్రములను రెండవపరిశోధనకొనిరి చాటికినెరిక్ (హోరెండు), కామ్మ్యూ (అర్బర్ని), కాన్స్టాన్సాబుర్గ్ (అస్ట్రియా), ఎన్స్టాడ్ విస్సెంబర్గ్ వలె మెండెల్ మూత్రములను వీరు వెలికి తీసి పునరుద్ధరించినవలెయును గాక ఒప్పుకొని, వానినే ఆధారముగ చేసికొని పరిశోధనములు పొందిరి. ఒకవారు అంతరాల బంధులమైన మూత్రములు చేరు పువన వాస్త్రమునకే కాక అధునిక తన వాస్త్రమునకే పువనములై పరిశోధనములను, అతి తేజోవంతములను వానించినవి. వాని చివరకు తన వాస్త్రము లామోచినవలెను గోరవమును చూచి సంశయించు వాగ్యము మెండెల్లను చిక్క చేయెను.

అనంతరము? చేరు అతని పరిశోధనమునకు తగిన స్థానము లభించినది.

మెండెల్ పరిశోధనములు - మొదట మెండెల్ తన తోటలోని చిక్కుడు తీగలలో ఒక పొదపువ్వాని, ఒక పొట్టపూని తీసికొని పెంచి వానియందు పర పరగా సంపర్కము (Cross Fertilization) గానించిన సంశతి కలిగించెను. ఇందు అన్నియు పొదపువ్వులకు గుణములే ప్రకటించినవి ఒకటియైనను పొట్టపపువ్వు తీగ లేక యుండెను. ఈ సంశతిని మెండెల్ మొదటి పితృమైన సంశతి (1st filial generation) అనెను ఈ సంశతిని పెంచి పెద్దదేమి దీనియందు స్వపరగాములే సంపర్కము (Self fertilization) గానించి, రెండవ సంశతి కలిగించెను ఇది రెండవ పితృమైన సంశతి (2nd filial generation) అనెను ఇందులో మూత్రము కొన్ని పొదపువ్వాని, కొన్ని పొట్టపూని ఉండెను. వీని వివృతి శి. 1 అనగా మూడు పొదపువ్వాని తీగలైన తన తన పొట్టపూని తీగ యుండెను తరువాత సంశతులలో పొట్టపూని నుండి స్వపరగా సంపర్కమున అన పొట్టపూనియందు పరా సంశయించున పద్ధిని పొదపువ్వులతోను మూత్రము ఇట్లుకాక కొన్ని పొదపువ్వాని, కొన్ని పొట్టపూని సంశయించినవి, వీనిని మూత్రముగ పరిశీలించినదో పొదపువ్వుల మూడింటిలో, ఒకటి మూత్రము, లేక మొత్తము పొదపువ్వులలో మూడవభాగము ఎల్లప్పుడు పొదపువ్వులనే ఉద్భవించినవేనను. వాని మిగిలిన పొదపువ్వాని, పొట్టపూని రెండింటిని ఉద్భవించినవేనను ఇట్లు ప్రతి సంశతి యందు వానిగింటిలో ఒకటి పొట్టపూని మిగిలిన మూడింటిలో ఒకటి పొదపువ్వులని కలిగించుచుండెను చేసినది రెండును, పొదపువ్వులను రెండుగుణములకు గల జాతుల మధ్యనించిన మేయించెను. అనగా ప్రతి సంశతియందు 1 పొదపువ్వు, 2 పొదపు (వాస్తవ్య), పొట్ట (అంతర) గుణములకలవాని, 2 పొట్టపూని జనుగుచుండెను. ఈయన ఈ పరిశోధనలను వాదారముగా చేసికొని ఈ క్రింది కాలుగు మూత్రములను తేర్కొన్నాడు.

1 రెండు వ్యక్తికి గుణములు కలవాటియందు సంపర్కము కలుగజేసినపుడు మొదటి సంశతియందు ఒకగుణము వెలువడును దీనిని మెండెల్ (Mendel)

అభియంత్రైవ (dominant) గుణముని అనెను. రెండవది మీదికి కనుపడక చాచియుండి రెండవ వంశతీయందు గోచరించు చాచిని ప్రచ్యవ్యంత్రైవ (Recessive) గుణ మనెను. ఇట్లు గుణముల వర్ణింపబడి అభియంత్రైవని. (Dominant) లేక ప్రచ్యవ్యంత్రైవని (Recessive) అను రెండు తరగతులలో విభజింపవచ్చునని నిర్వచించెను.

తండ్రిరంగు వట్టగాను ఉన్నచో, వంశతీయందు రంగునకు వంశంధించిన పృథమలతకు ఉత్తయగుట యుగ్మకము అగును ఇట్లగు ఒకేరంగు కలిగియున్న పృథమలతకు ఏక గుణయుగ్మక మగును

ఇది ఒకచాచికంపు ఎక్కువ గుణములు దృష్టియందుంచుకొని వంశరక్తము గావించబడిన ప్రతిగుణము,

పంట 1

తల్లిదండ్రులు 1

మొదటి పీతీయంత్రైవ వంశతి

2

రెండవ పీతీయంత్రైవ వంశతి 3

ఇ. తీవులయందు ప్రతి గుణమునకు వంశంధించిన ఒకతక్ పృథమలు (Genes) ఉండును. ఇందులో ఒకటి తండ్రిమీదికి, మరొకటి తల్లిమీదికివచ్చి ఒకతక్గా చేర్చుదు ననెను నిరీయందు రెండును ఒకేలాంటి రెండవవైవతో అతక్ ఏకగుణ పృథమయుగ్మకము (Homozygous) అనియు లేక రెండును పృథ్యాభిము కలిగియున్నచో అతక్ ఉత్తయగుణ పృథమ యుగ్మకము (Heterozygous) అనియు వ్యవహరింపబడును. ఉ. తల్లి రంగు ఎట్టగాను,

వంశతీయందు పూర్వజంత్రియు ఒకటియుండి, తన నివృత్తిని చాచేగలిగియుండును ఒకచాచివలన చేరొక గుణము యొక్క నివృత్తియందు ఎల్ల తీరములందు ఈ గుణము, చాలవత్సరమున, మీద మరచాచరించిన మొదటి పరిశోధన ముల ననుసరించి యుండును.

4. ఉత్తయగుణ పృథమయుగ్మక గుణమునకు వంశంధించిన చాచియందు వంశరక్తము గావించబడినచో మూడు విధములగు వంశతులు అభియందు ఇందులో

అవసరము

వగము మిశ్రమరకము. మిగత వగముతో వగము జరియమైన గుణముగలది, వర్ణము ప్రవృత్తు గుణము గలది ఒక జరియమైన గుణముగలది, రెండు మిశ్రమ గుణములుగలది, మరొకటి ప్రవృత్తుమైన గుణముగలది యుండును. మిశ్రమముగల వాటిని పంజతి జరియమైనవో పంజతిలో తిరిగి మూడు విధములుండును. వాటిని వివృత్తి 1 : 2 : 1 : ఉండును. ఈ విధముగ ప్రతి పంజతియందు కొన్ని వర్ణవృత్తుల జరియ (Pure dominant) గుణములు కలవి, కొన్ని వర్ణవృత్తుల ప్రవృత్తు (Pure recessive) గుణములుగలవి వేరగుచుండును.

మొండొక మొదట తన పరిశోధనములను ఒక గుణము కొరకు జరిపెను దీనిని పీకప్రపంకరణత్వము (Heterozygous) అందురు. అటుపిమ్మట వివిధ గుణములతోగల రెండు పరిశోధనములు పరిపెను. దీనిని ద్విప్రపంకరణ త్వము (Dihybridism) అందురు. గుణముల పెన్ని పెంచి నను వాచుచుండు మారించిన మూత్రముల వసుపరిచియే మొండొక పరిశోధనముల వచ్చెను.

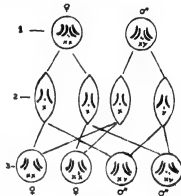
మొండొక తరువాత విలువులు వాస్తవ్యములు ఈ పరి శోధనములు జరిపి వృక్షములందొక అంతువులందు వయతము పై న ఉత్పాదించిన ఫలితములను అభయగతిగి వారు. దీనివలన మొండొక మూత్రములు పతనములను మూల ద్రువమైనది. ఈ పరిశోధనలలో టెస్టు ఇంగ్గారు వందు, మార్గశ్చ ల మెరికా రేకమువందు ఎక్కువ వ్యాతి కాంచివారు దీని పరిశోధనములు మొండొక పరిశోధనము లు మొదలగు పెట్టుటయొక్క ప్రోత్సహించు ముల చెప్పి యో తెలియజేసి. ఇందులో కొన్ని ముఖ్యంగా ములు ఈ క్రింద వివరించబడును.

వారసత్వము లింగభేదము (Inheritance of Sex): మొండొక పిల్లలను ప్రకారము పంజతిలో లింగభేద మును తెల్పింపవచ్చును దీని కొరకు గుణములతో ఒక దీగగుణముగల వృక్షములను ఒక ఉత్తయ శింముగల వృక్షములతో పంజర్ణము గలిగించుటకు ఉపాధానముగ నిలిపివచ్చును. ఈ రెండు లింగ భేద మేమియు ఉండును.

పాదారణముగ స్త్రీలయందు తెలిగి పంజరమైన అతలో రెండు విత్త మూత్రవర్ణములు (క్రోమోసోమ్స్)

ఉండును. అవగా ఈ అత దీగ గుణ వృక్షముగల వాటికి రెండింటి ముందు.

పురుషులందు ఒక (క) పితృమూత్రము వారి వెంటికి ఒక దిన్న (చ) పితృమూత్రము ఉండును. ఇది ఉత్తయ

చిత్రము 1

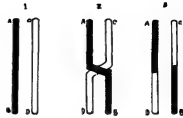
1. తల్లిదండ్రులు
2. పురుషవృత్తి కలములు
3. పంజతి మగ (XY హోమోలైగస్) అత (XX హోమోలైగస్)

గుణ వృక్షముగల వాటికి రెండింటి ఈ రెండు రకముల అతలతో కలుగు పంజతియందు వగము తగ్గింబోలు వృక్షముల అవను వగము తగ్గింది బోలు వృక్షముల అవను కలిగి యుండును అవగా వగము అవని, వగము మగని పంజ రించును పంజరుండును కొన్ని కీటకములందును లింగ భేదమును మార్చించు వృక్షముల అవను వాచారణ అంతువు లతోపలెగాక స్త్రీలయందు ఉత్తయగుట వృక్షముగల వృక్షములయందు దీగగుణ వృక్షముగలవగు ఉండును.

లింగిక (Linkage): జోసెరి (Bioneri) అను వాస్తవ్యము మొండొక యొక్క మూల మూత్రములందు కొంచెము విరుద్ధముగ ఒక విషయమును వగమొక్కాడు. ఒక పితృ మూత్రముతో ఒక్కటి మింగిన గుణము లుండును. ఇదియెన్నియు వారసత్వమున పంజతియందు కలిగి గోచరించును. లేదా ప్రవృత్తు ముగను అవగా అన్నియు వృక్షముగల వృక్షముగావు. అట్లు కలిగి

యందును సంపృక్రము (లింక్. Linkage) అవ
బడును. ఈ కలిసి యందుకును పాశుచ్య వర్తతో
వేరువేయుటకు చిలుగారు. దీనికే బ్రెస్లేట్, బేల్లెవర్
మొదలగువారు అవతరదినారు. వీరి పరిశోధనములందు
'ఫ్రుట్ ఫ్లై' (Fruit fly) అను ఒక విధమగు ఈగను
పరిశోధన ద్రవ్యముగ వ్రోగివ్వాడు. ఇందులో తెల్లని
కండ్లతోకాటు కనుపు కన్నది కేవలముగలవాటిని,
ఎట్లని కండ్లతోకాటు బూడిదవర్ణపు కేవలముగలవాటితో
సంపర్కము గావించినచో అన్నియు ఎట్లని కండ్లు,
బూడిదవర్ణపు కేవలము గలిగియున్న వంతరి లభించెను
అవగా ఈ రెండు గుణములు ఒకే పిత్రమూత్రము
పై ముందులే ఇట్లు వంశవసుగును, అట్లుగానున్న బూడిద
వర్ణమును, కనుపు వర్ణమును వేరువేరుగా సంపర్కము
గావించినచో కనుపువర్ణమే వర్ణక్రమగును కాని ఇతరు
లనుకులంగు కండ్లతో కలిసియున్నందున బూడిదవర్ణము
వర్ణక్రమమే ఇట్లు మానవులయందు అధిక క్రాంతము
(Haemophilia) అను రోగమునకు సంబంధించిన తీవ్ర
ఎల్లప్పుడు పురుషులందు 'x' అను లింగకాశి పిత్ర
మూత్రముతో కలిసియుండును, ఇది బలీయమైతినారు
కావున 'x' పిత్రమూత్రము వెంటి ప్రి వంశశీలము.
అతల అది వర్ణక్రమముగాను, ప్రసృష్టముగా మండిపోవును.
రెండవపాటి ప్రియే రోగముగల 'x' పుట్టినది తన కుగ
సంతతి కిచ్చును. అప్పుడది వర్ణక్రమగును, ఇట్టివానిని
లింగసంపృక్ర పిత్రమూత్రము అందురు.

వరోపగమము (Crossing over) - పరిశీలనము
నకు పూర్వము పురుషృత్తికణములతో పిత్రమూత్ర
సంఖ్య ఎల్లవడికలె పరిగమముగా ముందును. పరిశీలనము
తరువాత సంఖ్య పూర్తి యగును. పురుషృత్తికణముల
అభివృద్ధికాలమునందు ఒక విభజన పిత్రమూత్ర సంఖ్యను
సగమువేయును, ఇది మియోసిస్ (meiosis) అనృమాత్ర
కాలము అనబడును. ఇట్టి విభజన జరుగునప్పుడు
ఒకప్పుడు కేవల పిత్రమూత్రములు (సిటియో క్రోమో
సోమ్స్) అవలగా కేవలకమును. దీనిని సై హ్యాపిడ్
(Spermatids), యుగ్మములందముందురు. ఒక్కొక్కప్పుడు
ఇది మెలివడును (twice), అ మెలివడివర్ణ యందిది చిరిగి
ఒకచాదితో వొక్కొక్కటి అనుకులొనిపోవును.

చిత్రము 4

1 క్రోమోసోమ్ము 2 క్రోమోసోమ్ము 3 క్రోమోసోమ్ము
సై హ్యాపిడ్స్ పూర్వము సై హ్యాపిడ్స్ కేవలక
దీనివలన పిత్రమూత్రము సై మున్న గుణముగ క్రమము
మారును. ఈ విధముగా ముందుగా తల్లి పురుషుడి కలిసిన
పిత్రమూత్రము సై మున్న గుణములు కంప్రెసిడ్ పురుషుడి
కలిసిన పిత్రమూత్రములతో కలిసిపోవును. అట్లే రెండవ
చాదితో మారునపుడు

ఈ విధముగ వరోపగమముతో వంశశీయొక్క గుణ
లక్షణములతో మారులుగలిగి, ఒకచాదితో విరోక
చాది చాల శీఘ్రమేరవును. ఒక చాతి వెండి వెండు
తీపుతో లేక ఒకే కల్లి వంశశీయందు శీఘ్రముండుటకు
ఇవలన కారణమొకటై యున్నది

ఉత్పన్న ద్రవములు (Mixtures): పుష్ప (Gene)
కాత్తము క్రమక్రమముగా ప్రచారమునకు ప్రకృతి
గాంధులయే గాక పరిశోధనములను కేంద్రపై నిలిపినది
పుష్పి (Genes) అనువంశము (Hereditly) వలన వా
కారణము (Physical Basis) అను కాలము ప్రసతర
మైనది, కడలి పుష్పి (Drosophila) ఈగయందు
పిత్రమూత్రము యొక్క, షిరి, అకారమును గూర్చి
పూర్తి పరిశోధనలు జరిగినవి, ఈ పరిశోధనముల మూల
మున అప్పుడప్పుడు ఒక పిత్రమూత్రముతోగల పుష్పముల
యందు అకారముగా మార్పు (reversion) వచ్చు
వని దివెరీ (D'Ver) అను వాడు కనుగొనెను. ఇట్టి
మార్పును ఉత్పన్న ద్రవము (Mixtures) అందురు. ఇట్టి
మార్పులవలన తీరి యొక్క, పుష్పకాలము, షిరి మొదలగు
వాటియందు కొన్ని మార్పులు వంశశీలమును. ఈ
మార్పులు వాచావరణమునకు అనుకూలముగనుండి వాళ

అనువంశికము

చాయకములైనచో పూర్వగత సంశ్లి యంతయు అరివృద్ధి చెందును మార్పు వృద్ధిచాయకమైనచో సంశ్లి ఉదేయ వారంబిండును. ఇట్టి పృథుల ఉత్పత్తినవర్తనములు అవధిమంది శీఘ్రతతోపంశదించుచు వచ్చినవి. కావుననే శీవము బాల్కమే ప్రపంచమునందు అతివృద్ధి చెందుచు పరిణామము పొందినది. ఇట్లు అరుగు ఉత్పత్తినవర్తనములు చాకావరణములొని మార్పులవలన జేమి, అవరోము వలనజేమి ప్రకృతి నిర్వముగ అరుగుయందును కాని తరుచుగా మారపు మార్పు సంశ్లిచిందివపుడు మోత మొగ కొత్తతగలను పృష్ఠింపజేయుచు ముల్లర్, ప్లాంట్ అనుచారలు పరిశోధనములు అరిగి ఉత్పత్తినవర్తనములు ఉ-రణముల (X Rays) మూలమున జేవచ్చునని తెలియజేసినారు ఇట్టి మార్పులు పరిశోధనములమూలమున కలుగజేసి పరిణామ వేగమును ఎక్కువ చేయవచ్చును ఇంజియేగాక అవరోమునందు మార్పుతో పరిణామము ఇట్టి పృథుల మార్పులు సంశ్లిచిందివచ్చునని తెలిసినది ప్రతి పృథుని మించియు గుణము చాచి వలన అరుగు చాచియొక ప్రతినియందు అనుగుణముగ నుండును దీని బాధారముగా జేసికొని ఈ అయందు పృథ్వీమాత్రము (Asteroids) లేక యుండు గుణమును విటమిన్ డి అవరోముగ విచ్చి పృథునియందు పృథ్వీమాత్రమును (Asteroids) చెంచు గుణముగలచాచినిగా మార్చగలిగినారు

లైసెంకో (Lyenko): మెండెల్ నిర్ణాంశములు ప్రపంచమునకు చాచింది పరిశోధించినది రహస్యతో వయతము పృథుల కాస్త్రము ఇతరదేశములతో పరి పరిమానముగ అతివృద్ధి చెందినది ఈ కాస్త్రమునకుండు పలువురు కాస్త్రజ్ఞులు ఈ ప్రాంతమున ప్రత్యాగతిగాంచినారు వీరిలో బానిలోవు (Vavilov) అనుచాచి చేయ మొదలు చేర్చొనవలసి యుండును. కాని చాచాపు 1980 నుండి రహస్యదేశమున మెండెల్ నిర్ణాంశమునకు పృథిలేక మొదలయినది దీనిని ప్రతిపాదించినాడు లైసెంకో. ఈతడు మి మ్యూరిన్ అను విక ఉద్యానవనముని (Horticulturist) అనుభవముల బాధారముగా జేసికొని ఒక కొత్త నిర్ణాంశమును ప్రవేశ పెట్టెను దీనిని మి మ్యూరిన్ నిర్ణాంశము అందురు. ఈ నిర్ణాంశమునకు రహస్య

దేశమున జేర్చినది గొప్పప్రచారము వారణముగా ఇది మెండెల్ నిర్ణాంశము యొక్క స్థానముచాక్రమించినది. మి మ్యూరిన్ అనుచాచి వారణమును గురించిబాహ్య యొక్క అభిప్రాయముల వదునరించినాడు. చాచినే లైసెంకో అనవరతి ప్రచారములొంది తెచ్చెను మి మ్యూరిన్ వ్యవస్థ ప్రపంచరణము - (Vegetative hybridization) నందు ఎక్కువ వయ్యకముండెను ఒకకాశి వ్యవస్థయొక్క కొమ్మను ఇంజింజాశి వ్యవస్థయొక్క కొమ్మతో అంటుపెట్టినచో (Grafting) అంటు నందు రెండవచాచి ప్రకాశము వరును ఈ ప్రకాశము అంటుపెట్టెయొక్క సంశ్లితోమాత్ర వలనకునది తెలిసెను. ప్రకాశ గుణములు మొదట అధికములుగా నుండును. తరువాత గట్టివచ్చును గుణములను మార్పుకై కాకా వరణమునందు గలదని చాచెను మి మ్యూరిన్ నిర్ణాంశముతో అనువంశికము విషయమున ఒక శీవలైసెంకు చాకా వరణ ప్రకాశము కొన్ని తరముల (Generations) వరకు కొనసాగుటచే స్థిరపడిపోవును ఈ ప్రకాశముతో లేక గుణములతో మార్పు ఒక్క పువరుత్పత్తిగలను (Genom) అందు అరుగునవలనగాక దేశాగమములన్నిటి యందును అనగా దేశమునందు అరుగు ఉపయోగవచయ క్రియలన్నిటియందును (Metabolism activities) మార్పు సంశ్లిచించుట వలన సంప్రదానముగ ను వివేచింపినది. చాచ్యములతో వసంతీకరణ (Vernalization) వర్షతలే శీతకాలపు (Winter) కాచిని వసంతకాలపు (Spring) కాచిగా మార్చవచ్చును. ఈ విషయము ఒక సంశ్లికరణ వసంతీకరణ (Vernalization) వర్షతతో మార్పులకల్పించి అనువంశికముగా ఈ కొత్త గుణమునకుండునది జేయవచ్చునని తెలుపబడినది ఇంజింజా ఇతర వర్షతతో గోరు నులకు నివారణ (Rye) గా గూడ మార్చవచ్చునని అనబడెను ఇంతవరకు ఇట్టి పరిశోధనములు రహస్యరణే పరిమితములై యున్నవి. రహస్యము ప్రకటించెట్టి పలు ములను పొందజాలకుండుటచే ఇతర దేశములపై నిర్ణాంశములు కాస్త్రవివిధమగి శివపెర్చించినారు

అధిక ప్రాముఖ్యము (Biological Importance): ఈ కాస్త్ర పరిశోధనముల ఫలితముగ ప్రపంచమునందు గల అనువులయొక్కయు, వ్యవస్థయొక్కయు వంశ

అది మెరుగులేదు. అట్లే కల్పితవృత్తిలో పంచావోత్పత్తి (artificial breeding) గానించి పరిమితములు క్రొత్త విషయములను పరిశోధనలు తెలిసికొన గలిగివారు. ఇట్టి పద్ధతులు వ్యవసాయ పరిశోధన శీలద్రములందు వల అభివృద్ధి శీలద్రములందు నిదిగా ఉపయోగమును దప్పించి మెండెల్ మాత్రముల వసువించి రెండు ఖచ్చి గుణములగు తెగలను తీసికొని వారియందు కావలసిన లాభదాయక గుణము వోకవారికి రెండుండము అ పంజరీనే ఇతరులనుండి తెరుచే, లాభదాయక మైన క్రొత్త జాతిని పంపించినవచ్చును అంతుపులలో ఎక్కువ పాలుఇచ్చు అపుల తెగను తేక ఎక్కువ అలము కలిగి కష్టములేయు కోలం తెగలను ఇలేపద్ధతిలో అభివృద్ధి చేయవచ్చును మానవులలో సయితము వంశపారం పద్ధతముగావచ్చు తెకుగుణములను నిదిలోగములను నిర్మాణపతేములగుచే, లేదా మేధావత్తి, గాయనము, గతేము, చిత్రలేపము మొదలగువాని అభివృద్ధి చేయుటగాని ఈ విధానక మెంటేని సహాయవతును. ఇతర అంతుపులయందువలె మానవులలో కృత్రిమ వృద్ధిలో పంచావము జడయుట పాతర్థముగాని పనియై వల సృష్ట వ్యాప్తమును మానవాత్మ్యంయమునకు వర్తించలేయవచ్చును నీవిదిగించి చర్చించు వ్యాప్తము సృష్టవనిదర్శ (యూజినిక్స్, జెనెటిక్స్) అవలంబును ఈ వ్యాప్త సాహాయ్యమున విద్యమూలమున మానవ తెగలందుగల మంచి గుణములను అభివృద్ధిచేయుటకును, తెకుగుణములను వారించుటకును తగిన పద్ధతులను తీసికొన వచ్చును వివాహములందు ఇట్టి విజయవలు పాలించుటకు ప్రయత్నములు నలువనవచ్చును మీదుమిక్కిలి విలంబనలను చక్కగర్థము చేయవచ్చును మానవులకు మంచి లోజనము, మంచి వాతావరణము మొదలగు సదుపాయములతో సృజనశీలయందు తగిన వ్రణావము ప్రసరింప లేయవచ్చును, అపోరమునకై పరిపంపదు పాలిచ్చు అంతుపులను అభివృద్ధి శీలద్రములందుంచి మంచి మంచి తెగలను సృష్టించుటకు యత్నము జరుగుచున్నది. అపోరధావ్యములలో ఎక్కువ పంపించిచ్చు జాతుల అభివృద్ధి కృషి జరుగుచున్నది. ఈ కృషి మూలముననే పశుచర్మద్రాణాలందు మంచి విత్తవపు కోరెలనుంచి మంచి

పంజరీని జడయుటకు ఉపయోగించుటయు వ్యవసాయ వాంఛనీయ మంచి విత్తవముల ద్రోగుచేసి రైతుల కందించుటయు మనము కాంచుచున్నాము.

పె. ౩

అనెగొండి :- తుంగభద్రానదికి ఉత్తర తీరమున నున్న ఇప్పటి కిశిమగు అనెగొండి ఒకప్పు డొక అంధ్ర సంస్థానమునకు రాజధానిగా మండి అంధ్ర చరిత్రమున ప్రముఖస్తోత్రము వహించి యుండెను. కన్నడభాషలో 'అనె' యనగా నీమగని యర్థము. అనెగొండి యనగా నీమగులకోన. దీనినలన వా ప్రతేక మొకప్పుడు కాలులు దూరని కారదనిగా మనకెని తెలియుచున్నది అనెగొండియే కిష్కింధ యదేను జితిహ్యము కలదు, ముక్కముకము, పంపా పరోవరము, చక్రశిర్షము మున్నగు రామాయణ ద్రవీధి స్థలములు అ పరిసరముల నుండుటచేతను, పీఠాస్థిపడమున, అంకకు పోవుటకు శ్రీరాముడవలంబించిన మార్గ మచే యగుటచేతను అ యైతిహ్యము వమంజయే కాగలదు.

అనెగొండి పూర్వ చరిత్రము అగాధ కాంకర్థమున విగూఢముగ నున్నది. శాస్త్రమకావలంబులగు ఒక యనమశి ప్రాంతము కాగ్నియమకొని పముద్రతీరముల దనుక కాలుగు కళ్యాణముల పరకు పాలించిరను విషయము యశాద్ధమని చెప్పుట కనవరమగు రాక్షతక పంపద యింకను దొరకలేదు శ్రీ క గన వ కళ్యాణము మండి కోంక చరిత్రము కనుపించును.

శ్రీ క 1828 వ సంవత్సరమున ఉయగల్లు పతవా సంవరము అల రాజధానిగా రాధ్యములుగ పనిచేయుచుండి పోరవార, బుక్క, అను నీరదలు అనెగొండి చేలుచున్న అంబుకేళ్యుని కొలువుతో బ్రవేశించిరి తమ ప్రతిభతో వారచిత్రకాలముననే మంత్రి, కోశాధ్యక్ష పదవులను పంపించింకొనిరి

అంబుకేళ్యుడు ముప్పైరేతులు (శ్రీ క. 1297-1284) పద్మనాభనామముగా రాజ్యమేతను అతడు పాపాని, ద్విక్రమోపేతుడు, క్యాగి, కరదాగత రతన బద్ధకంబులు 'కంపితి' వగర మనన రాజధాని కంపితి పదమట రమారమి ఎనిమిది మైళ్ళ దూరమున దుర్గవ పర్వత పంత్రిల పర్వత, శ్రుతుమర్మేధ్యముగ నిర్మించెడి యున్నది

అనెగొండి

అనెగొండి కోట. అవశ్యమయములందు కంటిలి రాజులు అందు ప్రవేశించి అవ్వరక్షణము చేసికొనుచుండిరి.

అనెగొండి ఘట్టాద్రి అమవశకు ధిష్ణి చక్రవర్తియగు మహామృదుడు తుగ్గువతు మేవల్లుడు. అతడు తన మామయై తిరుగుబాటు చేసెను అతనికి ఉత్తర హిందూస్థానమందు తలరాచుకొనుటకు నిలుకలుగలేదు. కనుక అతడు తురగల కంటిమరాఘటాలో చేరి కంటిలి వగరమున వేలించి అంబుకేళ్ళయిది కరణు లొక్కెను. కాని అతనిది తనముచు మహానీవంతో చక్రవర్తియు కంటిలిని బిలిపించెను.

అంబుకేళ్ళయిదు మెరికలవంటి ఇదువేల తోమంతో అనెగొండి దుర్గమున ప్రవేశించెను. అకోటను మొగలులు ముట్టడించిరి కరణాగతుడగు అనెగొండిమను అంబుకేళ్ళయిదు చాడవముద్రయై హోయవల రాజగు విరబ్రహ్మలుని కడకు 'కామూరు' కు పురశ్రితముగ పంపివైచెను చక్రవర్తి యొక్క సామరాజ్యదములు అంబుకేళ్ళయిది ప్రతాభవరచాలకుండెను. అంబుకేళ్ళయిదు తనకు అయిదు దుర్గకమిది తెలిసికొని కోటలో గొప్ప చితి వేర్పాటు చేయించెను అందు అంతపుర స్త్రీలును, ఇతర సార్వీసులులును అపరిశియ్యెరి. అవంత్రాకులగు స్త్రీలు, శిశువులు, మరకలకు చిక్కనుచుటగాను తమ అధ్యములకు కాను అరియైరి కోటలోని వస్తుసామగ్రి కొలది దీపములతో వ్యయమై పోయినది. తన అదురేల నినికులతో అంబుకేళ్ళయిదు యుద్ధరంగమున ప్రవేశించి క్రమచాన మొవర్చుచు వీరవృద్ధి మండెను.

ఆ దిగముగా ౧౬౪౧లో అనెగొండి మువల్వా నులకు వశమయ్యెను కోటలో ప్రవేశించిన చక్రవర్తికి అగ్గరు అధికారులును, పక్షుకొండుగురు రాజులమారులును, వడవముగ చేశక్తిగిరి. చక్రవర్తి యనుచువని అంబుకేళ్ళయిది తొలకరేమామునకు వైశాఖచేతముగ రహాన పంపార్పరము అరిగెను. అవహామధ్యము చేతివని అతని చేపకాంచునగ నెంచి పూతుకుండు. చక్రవర్తి అంబుకేళ్ళయిది కేలమునకు పంపించి, అతని కుమారులును గౌరవ మర్యాదలతో పూచెను. చక్రవర్తి అనెగొండిలో ముగ్ధికాచులును తన ప్రతినిధిగ నిర్మి రాజులమారులను మంత్రి మువ్వగు విశ్వరంజిండును తోడ్కొని ధిష్ణి వగరమునకు తిరిగిపోయెను.

చక్రవర్తి తిరిగిపోయిన తరువాత స్యాతంక్రమి పేట మధులగు అనెగొండి ప్రజలు తిరుగుబాటు చేసిరి. వారి వలచుటకు వాయలునకు సాధ్యము కాలేదు. ధిష్ణి చక్రవర్తి సాయ మొనర్చుకాక పోయెను. తన మంత్రిల హితవేళకేము నమవించి ధిష్ణి చక్రవర్తి తన అంకి యందున్న అనెగొండి మంత్రియగు హరిహరని అనెగొండి రాజాగమ, అతని పోరయడగు బుక్కని మంత్రిగమ నియమించి, వారు తనకు తోండి యందువడ్డోదారచి, తగు అంతుతో వారిని అనెగొండికి పంపించెను ఆ పోరయల అలకాంతి తెలకొనినది.

అంబుకేళ్ళయిది కుమారులు ఇస్లాము మతము నవలంబించుటకు వారు అనెగొండి రాజ్యాధ్యక్షుడు గోల్కొయిరు కుమ్రుద్ద యాతికడగు ఇబ్నలహోకా. మహా తరువైన తు రాజులమారులకు అత్యంత పట్టహాసుడగు పేషాకుడుగ నుండెను. వీరి వర్గమునుఅను గురించియు, చక్రవర్తికి వీరియెడగల గౌరవ సేవలను గురించియు, అతడు తన గ్రంథముతో వర్ణించెనాడు.

౧౬౪౧లో విజయనగరము స్థాపితమైనది. హరిహరయి రాజధాని అనెగొండిమండి విజయనగరము నకు మారినది. అప్పటినుండి ౧౬౪౧లో వ సంవత్సరమునరకు అనెగొండి విజయనగరపు దండవాయుటల సావనమున నుండెను. కాకోట వరాజయము తరువాత లొంతకామునకు మరల నివ్వట బక చిన్న రాజ్య మేర్పడెను. ఆ రాజులు విజయనగర సైన్యాస్తుల కంటకులని తెలియుచున్నది

కాకోటయ్యధ్యము తరువాత మువల్వాను మల్లానులు విజయనగర సామ్రాజ్యాంశర్యాగములు పంపకొన్న వృద్ధుడు తియారెగొండి గోల్కొండ వరాజులకు ఘనమైనప్రసాదమునుచ్చిరి. (౧౬౪౧లో గోల్కొండలో పాటు అనెగొండియు మొగలులకు వశమైనది. ౧౬౪౧లో తిప్పసుల్తాను అనెగొండి తిప్పసుల్తాను సింహాసన ప్రస్తుతిపేష పట్టణమును ద్వందమొనర్చెను ౧౬౪౧లో శ్రీరంగపట్టణపు యుద్ధమందు ఇంగ్లీషువారు శ్రవము పండి అనెగొండి రాజును మరల ప్రతిష్ఠించి, అతనికి 1800 రూప్యముల మానవ్యుతి వేర్పాటు చేసిరి. మైసూరు రాజ్యరాగముల పండి

సందర్భమున అదేగొంది సురల గోల్కొండ సభాసభ
భాగమునకు వచ్చెను. అప్పుటినుండి (లి. క. 1950 వరకు
అది ఆవస్థాపాఠకు పాఠశాలకావ్వముగనుండెను. ఇతర
సంస్థానములవలె, బాగియవలె అదేగొందియు అసంతృప్తి
రము పై ప్రభావాలు రాష్ట్రములో వీరమై పోయినది
అదేగొంది పట్టణము అదేగొంది సంస్థానమునకు రాజ
ధానిగా తనరూపునకుండెను.

కొ. తూ.

ఆవస్థాపిత చట్టవిధియము - Emergency Law -
అపారాధ పరిస్థితులయందు ప్రతిమ, రాజ్యమును
రక్షించవలసిన కార్యకర్త ప్రతివది రాజ్యాంగ ప్రభావిత
యందుకు చేర్చబడియున్నది. అవస్థానందు భూపా
లలో, రాష్ట్రపతియో, ముఖ్యమంత్రియో, సీమా
పతియో సుదీని యితర పరిస్థితిలో రాజ్యమును రక్షించ
వలసిన విధియొప్పుకొనగా! అవస్థ అవస్థనుయినప్పుడు
విద్యయించినది విధానము "అవస్థిత క్యాం" ముందు.
ఈఅధికారము కారక రాజ్యాంగ ప్రభావితో
రాష్ట్రపతియందు నిలువబడినది.

ఈ సందర్భములో 'అవస్థ' అనగా మూడు విధముల
వీక్షయిన అవధి.

1. కేరళానర యుద్ధము, కేరళ కేరళములో విస్తవము.
2. రాజీయ కారణములచే రాజధానులందు రాజ్య
కార్య ప్రంత
3. ద్రవ్యలోపముచే గణగు ప్రమాదము

1. కార్యోత్కంఠక యుద్ధవిస్తవములచే గణగు ప్రమాద
సూచ్యముగాగా రాష్ట్రపతి ప్రకటన యొకటి
(Proclamation) గానించి, యావత్త రాజ్య విభాగిత
ముందు కనీయరాపాదించుకొని, యావత్తావధికార
మును లోకవ్యయందు నిలుపునట్లుగా ప్రకటనచేయును.
అట్లే సమయమొకటి సేంబాధికారమే ప్రమాదముగా
వర్తించగలదు. ఈద్ర ప్రభుత్వోద్ధృగులే విభాగితకారము
ఉను నిర్వహించుచు రాష్ట్రపతిని, లోకవ్యయము కావ్య
లముయందును, అసమయమును లోకవ్యయ కారాధి
కారము నిర్వహింప, నిరీక్షుకై యుండగలదు. ఒకవేళ
లోకవ్య 'సమావేశములో' తేలిక, రాష్ట్రపతి రెండు
మాత్రములవరకు వ్యవస్థాపకముగా అవస్థితపడినది నిర్వ

హించును. కాని 'రెండు' లోకవ్యయ సమావేశవరది
లోకవ్యయొక్క యంగికారమును హించవలయును.

II రాజ్యాంగ వ్యవస్థ. విభాగసంఘాత్య తీర్మాన
ముల నలనము, రాజీయ వ్యవస్థలలో ఒంగియం దై సమ్య
ముల నలనము ఉ రాజధాని యందై నను మంత్రివ్యవస్థము
వీరముగా రోదగకాంత యందై నది యట్టి పరిస్థితిని
'రాజ్య కార్యవ్యవస్థ' యని చెప్పవలయును (Fifteenth
of Constitutional Machinery). అట్టి పరిస్థితి క
యోవత్తగా గ్రహించి రాష్ట్రపతి ప్రకటనగానించి యా
రాష్ట్రము యొక్క విభాగసంఘాత్యకారము తనయందును,
కావధికారము లోకవ్యయందును రెండ్లనలనమును
కాని వ్యాధికారములను మూత్రము అ రాజధాని
యొక్క ఉన్నత వ్యాధికారమును (హోమ్) నుండి
తొలగించరాదు రాష్ట్రపతిచేత ఈ ప్రకటనను
లోకవ్య యంగికరించినది అది మానములవరకు
నిగంపించవచ్చును. ఈ కాలము రాష్ట్రములో మండిన
రాష్ట్ర కావ్యవ్యవస్థ కావధికారములు ఉండ
కాలపు.

III ద్రవ్యావస్థ : ఏ దుష్టకాలములైనను కేరళములో
ద్రవ్యలోపముగలిగి కారకమున కవ్యకేరళములలో పరకతి
(Crash) కనవను రాష్ట్రపతి తదివయముయ 'ప్రకటన'
వొకటి గానించి ప్రతికార్యోద్ధృగులు, వ్యాధికారములను
మున్నగుకారణయొక్క కేరళములను, ఉయలందును
(Million) కనీంచి ద్రవ్యావస్థనుండి కేరళము
రక్షించును. మరియు రాష్ట్రపతి వ్యవస్థ పరిశీలించి పనర
ణలు గానించి, ఉపకరణాలు అంగికారమిచ్చును.

ఈ దైవిధములయిన 'ప్రాథమిక హక్కు'లకు కార
కలిగినది అలోపణలు చేయుచు వ్యాయ స్థానములకు
విస్తవములు చేయరాదు.

అ. సు.

ఆవస్థలము :-

ఏకవేళ క్రమాంతర్య సభాకార్య అవస్థను
వ్యయ వ్యయవ్యవస్థ కేరళ వ్యవస్థానం పర్యమానకా
వ్యవస్థాకార్య మర్యాద కృతవ్యవస్థను సీత
క్రయ్యూపా రక్షితకేరళ ప్రసీదిత పరికర.

(మనవ్యవస్థ)

అవ ప్రంబులు

'ఈ కారకరేఖమన పుట్టిన బ్రాహ్మణుని సమక్షమున భూమియందలి పరస్పరమానవులు తమ తమ అభారములను అభ్యసంపదయును విద్విత్కార్య మభ్యారణ గలరై, అవతత పక్ష్యకమ విధిగలరై, తేదత్రయ రక్షితుగు రధ్యమనచే రక్షించెడు తేజము ఉపద్రవరహితమై కాంతి యుతముగా మవగలను' అని మనువు వచించెను. ఇట్టి మభ్యారణము (వ్యవస్థలను) ప్రతిపాదించిన మహర్షులలో అవ ప్రంబ మహర్షి అగగగర్భుడు.

అవ ప్రంబుని మౌక్తమల విశేషముగా పాఠించువారు అంధ్రులై యున్నారు. అంధ్ర కవులలో పెక్కురు అవ ప్రంబ మౌక్తులు కలరు. కాంట్టి అవ ప్రంబుడు అంధ్ర జాతీయుడని తోచుచున్నది. ఇయ్యింకమును గార్భ్య, ఇష్టార్, పండితులు మున్నగు విమర్శకులును అలవరచిరి ఈ విషయమును మరియొక విధముగా గూడ స్థాపించ వచ్చును. విశ్వామిత్రుని పంశతిపాత్రై అవనిచేతప్రతియన పారలలో అంధ్రులమోడ మహ్మారు మహ్మేపుని కళ అరుగువచ్చటికి విశ్వామిత్రుడు పుష్కరక్షేత్ర పాచివ్య మున తనవచ్చు తేయుచుండినట్లు త్రిమహామాయల గ్రంథమువలన విధితుమగుచున్నది. పుష్కరక్షేత్రమునకు వసివమునచే పాశ్చర్యేశముకలదు అవ ప్రంబుడు నీమంతో వ్యయన విధియందు పాశ్చర్యేశమును, యమునా నదిన, యోగంధరి యను అ రేవుల రాజును గూర్చి గావము చేయ దగు నని ప్రత్యేకముగ చెప్పియుండుటచే అతనిపాశ్చర్యేశమునందును తగ్రత్యంబున అమలయందునుగల ప్రత్యేకాభిమానము తేలుచుచున్నది అంధ్రగణమువారు ఇక్ష్వాకుమున పాశ్చర్యేశ ప్రాంతమున మండుటచే అవ ప్రంబునఅంధ్రకావీయలై వచ్చు ఉపాించుటవలంబుము. అవ ప్రంబుడు ప్రాచీన మహర్షియై యున్నట్లు విరూ పించుటకు పెక్కు సాధనములు కలవు. తోఁచాయన మౌత్త గ్రంథములో అవ ప్రంబుడు గౌత ప్రవ ర్తకులలో వికడంగా చెప్పివలెను. పరాశర యాజ్ఞవల్క్యులు తమ రధ్యకౌత్తములలో అవ ప్రంబుని రధ్యకౌత్త ప్రవ ర్తకునిగా పరిగంధించిరి. పాఠ్యాధ్యాయుడు 'అవప్రబున వ్రతే విరాధిలో' ఒక్క (4.1.104) అను మౌక్తమున విరాధి గణములో అవ ప్రంబ శక్తిమును వచించెను. అందుచే అవ ప్రంబుడు పాచివితే పూర్వరధి విరూపితమగుచున్నది.

అవ ప్రంబుని గృహ్యే మౌక్తములలో పాచివితే బ్యాకళణమునకు విరోధముగల ప్రయోగములు కలవు తదా:- అరోహతి (5.24), అరశం (6.23) పుం పాహ్ (6.4); గృహస్థి: (20.11); అభ్యాసాయక (12.7), త్రిస్తైస్తవం (9.5); బ్రహ్మం (11.2); తుస్తానం (28.7) మున్నగునవి కొన్ని విశిష్టత్యయములుగూడ కనవచ్చు చున్నవి. తదా:- తత్త్వవిహి (23.4); అభ్యాసైస్త్య రక్షితే (1.5); ఇయ్యింకములు కూడ అవ ప్రంబును పాచివితే పూర్వరథము విషయమును అలవరచు చున్నది. అవ ప్రంబుడు విరుక్తకారణయనయమగుచి, తొత్తమిక్త ర్తయగు అగదుని తన భర్తమౌక్తముతో సేర్పనియున్నాడు అందుచే ఇతడు యాద్యులగడకు కనంశరీయర వి ఊహించవచ్చును పాచివితే పూ. 800.900 వం ల కాం మునకు తెందిన కాదనయు, యాద్యుడు త్రి పూ. 800.500 ల కాంమునకు తెందిన కాదనయు నీ వి కావేమున్నగు నండితులు ప్రాచీని. అందుచే అవ ప్రంబుడు కి.పూ 800.800 తుల మధ్యమవృత్త కాతమునవలంబుము. మహర్షులచే ప్రతిపాదితములైన మభ్యారణ విధి - నియమ - విశేష రూపములచే మూడు విధములు. అందు ప్రవృత్తి ప్రయోజనకము విధి విశేష, నియమములు నివృత్తి ప్రయోజనకములు. (1) విధి - 'పంధ్యేభ్యః తా బ్రాహ్మణానానం కాగ్యత్య (1 ప్రకృతి 30) నలం, 6 మ) అను కావ ప్రంబరధ్యమౌక్తములకట్టి పంధ్యేపాననా కాంమున గ్రామమునకు వెలుండు మండుట, పాచ్చియ మును కలిగియుండుట అనువిధి విధులు ఇతరప్రవృత్తి ప్రయోజనము వివక్షితమైనది (2) బ్రాహ్మణలోపర్వాని ఖంశక (1.1.1) అను మౌక్తముచే బ్రాహ్మణులు తోజతము చేయవలయు నని చెప్పటచే అవ్యధిగాని ముఖ్యము నివిధ్యమైనది, ఇది విశేష ప్రయోజనక విధియై యున్నది. (3) 'యాతాభ్యానం ప్రతిగ్రహై తేన బ్రాహ్మణో ద్రవ్య మార్థయేకో' యజ్ఞము చేయుచును, నేదమును కరివించుట, ప్రతిగ్రహాలము - అనుపాతేతతే బ్రాహ్మణులు ద్రవ్యమును పార్థివ పలయును అనువిధి నియమము. ఇట్టి నియమముచే వృత్త్యంతకములచే యత్నేష్యముగా బ్రాహ్మణులకు ద్రవ్యాధ్యనము నివీధ్యమగుచున్నది. ఇట్లు పూర్వోక్తము లయిన

మర్యాదలను, వర్ణాశ్రమ భర్తృమణులను, బోధించు మూత్రములు భర్తృమూత్రము అనబడును. శ్రుతివేదికము లయిన యీశ్వరుని అవనియ వర్ణము బోధించునది త్రోవ మూత్రములు. ప్రత్యక్ష శ్రుతి ప్రామాణ్యము లేనిచో అధారగ్రహ్యములగు విశాసాది విధులను బోధించునది గృహ్య మూత్రములు ఇట్లు భర్తృమణులను, గృహ్యములను, త్రోవ భర్తృమణులను మూత్రయోగమున రచించిన మహర్షులలో అవ ప్రణలి అగ్రగణ్యము. ఈ మహర్షి రచించిన త్రోవ మూత్రము వేదాంగకల్ప మని ప్రసిద్ధి పొందినది. అ త్రోవ మూత్రమునందు 'అశాశో దర్ప పూర్తిమూత్రా వ్యాఖ్యాసాంగుః' అనునది అర్హ మూత్రమై యున్నది దీనిని బ్రహ్మయజ్ఞ ముతో కల్ప పౌరములలో బ్రాహ్మణులు పఠించుచున్నాడు అవ ప్రణలి త్రోవ మూత్రము శ్రింకర దర్శాయాశ్చమము అనియున్నది 21 శిశు అధ్యాయములలో దర్ప పూర్తిమూత్రస్థి మొదలుకొని వహ్నిన పంచభృగవర్ణంశములైన యజ్ఞకర్మలను చెప్పబడినది ఇరువది వాళ్లన ప్రశ్నలో పరిశోధన మూత్రములు, ప్రవరణంధ, వహ్నికమంశములు పఠించబడినది. 25, 26 వ ప్రశ్నలలో గృహ్య కర్మలను ఉపయోగించు మూత్రములును, 27 వ ప్రశ్నలో గృహ్య కర్మల వాచ్యు విరాచమును బోధింపవలెనని 28, 29 ప్రశ్నలు పామయారాధిక భర్తృపతిపాదకములు. 30 వ ప్రశ్న భుక్తి మూత్రము; ఇది లేనిదియైనది ఇది భావయద ప్రమాణములను పఠించుచు ఈ త్రోవ మూత్రము తైత్తిరీయ శాఖల ఉపయోగించునదియై యున్నది. అవ ప్రణ త్రోవ మూత్రములైన వ్యాఖ్యలు పెట్టుల కలవు. ఈ వ్యాఖ్యలు అవగ్రహములై కావవచ్చుచున్నది దుర్లభ క్ష మూత్ర కీలక అను వ్యాఖ్య ఈ త్రోవ మూత్రము పంథలి 15 ప్రశ్నలో అభించునట్లునది అని గాయ త్రి పండితుడు వ్రాసెను. ధూర్జహ్యుని కృతమైన శాప్యము, త్రోవ మూత్రము నందున్న శేవల పరిశోధనా మూత్రములతో లభించునట్లునది కనిపిస్తామి రచించిన శాప్యము అంబ మూత్రాధ్యాయములతో కనబడుచున్నది. గురులేవస్తామి, కరందస్తామి, హంధస్తామి, అహోహస్తామి, మందరరా అను లభిగురు, త్రోవ మూత్ర వ్యాఖ్యానంతో పేర్కొనవలసి వచ్చు. పొంధస్తామిని ప్రయోగ

రత్నమూల త్రోవ మూత్ర మూలమునకు సగ్రమమైన వ్యాఖ్యగా పరిగణించబడుచున్నది.

'అశ కర్మా వ్యాఖ్యానా వ్యాధి గృహ్యంశే' అనునది అవ ప్రణ గృహ్య మూత్రము అనుగ్రంథమునందలి అర్హ మూత్రము అవ ప్రణమను పృథ్వీకములయిన గృహ్య మూత్రములలో శాశకర్మాది సంస్కారములకు ఉపయోగించునట్లు బగ్గూలేంద్ర మంశ్రములను ఒకచో ప్రశ్నార్థమయి రూపమునకూర్చి దీనిని 'శిశుగ్ని కాండము' అని పేరు పెట్టెను ఈ గృహ్య మూత్రములలో మంశ్రప్రతికము (వ్యయారోచారణము) 'ఉత్తరయా, ఉత్తరే, ఉత్తరాళి' అను అంబపదములతో మంశ్రముగా కర్మలను బోధించియున్న అవ ప్రణమని తైత్తిరీయము ఎఱ్ఱరగినది. అంబ - మారు - పాల్గుల మూత్రముల కన్న విశాసామీ అను శేరించిన మూత్రముల ప్రక ప్రణమనిని "సర్వర్తతో విశాసాన్య తై శిశుమూత్రా వర్ణంశుత్తరే కామం" అను అవ ప్రణ గృహ్యమూత్రములే విధితమగుచున్నది. కర్మావసర సమయమున ఈ శాశక పరిశ్చిత వరణంబు వులు, మట్టిముద్దలతో శాశావిధములయిన ఊములను యజ్ఞ లేదికములయిన పాంసపులను, కృషి శీత్రమందలి తోస్త్రములను (మట్టిపెల్లలను) కృశాన భూమి యందలి తోస్త్రములను కపిని, చాచిలో వోరదానిని పుచ్చింపుమని కవ్యవేదముగా, అను ఊములను మొనర్చినచో సంశాసములే సమృద్ధి కలుగుననియు, లేది పాంసపులను శాశవతో యజ్ఞములే సమృద్ధి కలుగుననియు, శీత్ర తోస్త్రములను శాశవతో రసభావములతో సమృద్ధి యొర్పమననియు, కృశాన తోస్త్రములను పుచ్చింపినచో అతిశయ వాటిల్లు ననియు శానిందతనెనది అవ ప్రణమని (11 ప్రశ్న - 8 వ పలుకము, 8, 15, 16, 17, 18) వలన గృహ్యమూత్రములతో విశిష్టకృతమైనది వరణము వధూ విధయమున అనుభూయమును సంపాదించు విధి క్తమై చేయదగినది, సదశ్చి కాదనది, శాశయాశ్చ యను రోగముయొక్క శాంతి తేయదగినది, పిరి, పూరి పథులై చేయదగినది; కర్మగదా గృహ్యమైన వ బాని యొక్క ప్రవేశాంతి తేయదగినది; ఇత్యాదివిధులు అవ ప్రణమని తోకల్పనమును తేటపరచుచున్నది. అవ ప్రణ గృహ్యమూత్రము తైత్తిరీయ శాశము పామల విధి.

ఆవస్తంభాదు

ఉపయోగించును. సింగళక్షిప్తమును, అంధవిగ్ధ, అభావల, కావ్యరసాదీశ అమచి అవస్తంభ గృహ్యమాత్రములైన వెలవ వ్యాఖ్యానములు, సింగళక్షు, అచివగ్ధ పార దత్తుడు, చుక్కరృచానానాదు అనునాదు క్రమముగా నైది శేర్మ్యపరివృత్త వ్యాఖ్యానము ప్రాచీనము. అంగర రేశమున నైత్తిరియులు కరమగ అవస్తంభ ముఖాను పారులుగా మెచ్చారు.

ధర్మ మాత్రములలో అవస్తంభ ధర్మమాత్రము కృష్ణ యజుర్వ్యాకయలకు ముఖ్యమైనది "అచాకసామయో చాచికావ్ ధర్మావ్ వ్యాఖ్యానాదు" (అ. ర. 1) అను పీఠికను మాత్రము ధర్మమాత్ర స్థానమున బ్రహ్మ యజుర్వ్యాఖ్యానంబు ఉపయోగించబడుచుండే ఈ గ్రంథము పరమధర్మ శాస్త్రమని తేలుచుచున్నది అవస్తంభ ధర్మ మాత్రములలో చెప్పి ముఖ్య విషయములు కలవు. ఉపవ్రతను అవస్తంభ వసువు పాదోప పంగహోమము, గురువర్షియియందు అధ్యయనము, శ్రీ జాచరణము, మున్నగు ధర్మములను సగ్రహముగా అచరించినచో, వాతవి ధర్మలు పవలము లగును. తేనిచో అవచి సంభావము బ్రహ్మచర్యపరిహీన మగును. అవచి సంకతిలో ఋతులు పుట్టురు. పుట్టినవ శ్వేతశేనుపురతె పూర్వకర్మ లోగావ్యమై కొలది మంచి జీవన మొందుదురు. కావున బ్రహ్మచర్య మవశ్యావరణీయము అని చెప్పబడినది విక్రయాన్నము తివకుండులు, రవద్రవ్యములు, పద్మిమాంసము, మధు అవశేషములు, పృథుక - క్రష్ణయవ - పక్షు - కాశ మాంస - పిష్ట - కీర వికారములు, ఉపధి - వనవృత్తి - మూలఫలములు మున్నగు వాటిని తినుటయు; అవశ్యా లమున అగ్నిమేవదక్షమతే న్నియించి కృతాన్నమును గ్రహించుటయు గృహస్థధర్మములుగా పరిగణించబడినవి అర్హత పోషకులయన కూడులు పన్నాచాదులకి ఖచ్చితము శ్రుత్యివలగు గృహస్థుల అతిథులు మున్నగు వారి కొరకు పాకము చేయవచ్చును. కూడును నిత్యము ఊరము చేయించుకొని పరితి పన్నవమొప్పకొని పర్యవాయమునందును, అవ్వదివాదును ఊరము చేయించు కొనిగాని, పరకామగా వండితెచ్చిన అన్నమును అగ్నిలో మంచి, నీళ్ళతో ద్రోపించినచో అది రేవచార్పణమునకు అర్హమగునది చెప్పబడినది. అతిథికి గోమధువర్మ, మిచ్చి

వతో పూర్తికృష్ణము చేపూరు వసు విషయమున బ్రాహ్మణము ప్రమాణమగు చున్నదని అవస్తంభుడు వదించెను. అవిధిగా పద్యబంధితము అలోప్యాన్నులలో పరిగణించబడినది. బ్రాహ్మణ్యమున అష్టకోశమునందును (బ్రాహ్మ వ్యంపాదరహిత పూర్వ) "ప్రావృత తీవతి" అను పాద వీయ మాత్రమునందును నిండికపరముగా వ్యాఖ్యాత మైనది. అవస్తంభుడు దీనిని పూర్వపరముగా ప్రయోగించెను ఇయ్యోగయములే సమర్పించుచు ప్రతీసహాయ బ్రత్యోగి తి పీఠికావ్యాఖ్య అను పుస్తకమునని బ్రాహ్మణులు ప్రరసించిరి ధంవతుల నియమములను వివరించుచు వాచ్యాకరణ పీఠియ నియమాదిక్రమము చేసి రే వి శిజాన్తులగుదు రని అవస్తంభుడు చెప్పెను. అతడు విద్యోగ వర్ణనని వివరించెను కాక. తపో విద్యావనతలగు బ్రాహ్మణులకు తపోశేషములో తేవన శ్రేష్ఠము లొనగి వారిని పోషించవలయు నని చెప్పబడినది ఇతర మాత్ర కరణ అన్నవిధ వివాహములను తెప్పించి అవస్తంభుడు అరింటికి శేర్మ్యము. పాగాన్ని కాండము వందలి కొన్ని మంత్రాగ్రములతో యువత వివాహము ప్రతిపాదించి మగు చున్నను, పారదత్త ప్రత్యేక బ్రాహ్మణులకు అన్విషయము వంగిగించి యుండలేదు.

రాజధర్మములలో, రాజ రేచారాధన తప్పదుదగును, రాష్ట్రమండలి ప్రజలలో పిరిపి శివచాకావశ్యాధుల వలన శ్లేశము కలుగుటచే చేయవలయు ననియు, వాల - వృద్ధ - కర్మచార - అంగవికల - శ్రోత్రియలకుండినవన్నును గ్రహించవలెననియు, వగర - గ్రామ - రక్షకులుగా కాయవ్యలను (కరణాలను) నియమించవలసినవనియు; వగర గ్రామములలో దొంగలు అపహరించిన దణ్ణము, వస్త్రవశిత యజమానులకు వగర రక్షకు దొంగవలయు ననియు చెప్పబడినది ఈ ధర్మములు అనుష్ఠించుట కష్ట పాత్యము. ఇవను అవి క్రత్యతో వస్తుండినవారితో అయిచూ రోగ్యములను, చిత్తవృద్ధిని ప్రసాదించ వస్తుగ్రములు పార దత్తసామి "క్షిప్త్యో" అను పమగ్ర వ్యాఖ్యానము అవస్తంభ ధర్మమాత్రములైన రచించెను. ఈ ధర్మమాత్రములలో కొన్ని శేరాంత ప్రతికారకములును కలవు. వాటిని శ్రీ శంకర తగవచామలు వ్యాఖ్య ప్రాచీని.

అం. ప. కా.

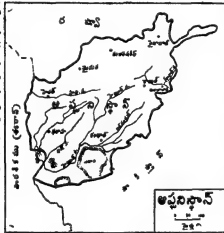
అష్టది స్థానము :- (చరిత్రము) :- అష్టది స్థానము ఇటీవలయను క్రికములో ఈశాన్యదిక్కున ఉన్నది. ఈ దేశపు పరిపాలన - ఉత్తరమున ఆంగ్ల, సుద్య అమరావతియలు, తూర్పున ఉత్తర హిందూస్థానము, పడమట పర్షియాదేశము, దక్షిణమున తెలూచి స్థానపు గురారి. అష్టది స్థానము నును చేరు 18 వ శతాబ్దములో అహ్మద్ షా రాజ్యకాలమునుండి స్థిరపడినది. ఈదేశము పండలి ముఖ్యభామలు - అష్టది స్థానము, వరామలు, మిల్లాయలు, ఓర్మోరుమలు, ఇశ్వామలు

చారిత్రకముగ అష్టది స్థానములో భాగములైన ఖురాసాన్, బాబలు, కాఫ్రియా, గజనీ, కాంబహరు, హిరల్ - అనునవి. గ్రీకుల, అరబ్బుల రాజ్యములలో రాష్ట్రములుగ నుండెను. క్రీ. శ. 1000 ప్రాంతమున గజనీ రాజులు, తర్వాత ఘోరీ రాజులు ఇనట పరిపాలించినందున గ్రేమునై దండయాత్రలు పాగించిరి ఢిల్లీలో ముస్లిము రాజ్యము స్థాపించిన కాదిరరాజు టప్పుట్టి ఐజ్ అష్టది స్థానము కాదే క్రీ. శ. 1528 లో బాబులుముగలు పామ్రాజ్యము స్థాపించు వరకు అష్టది స్థానమునుండి తురకల దండయాత్రలు వరసరగ హిందూదేశమును కాపించుచుండెను. మొగలుకు పరిమైన చేరు చగకాయ. వీరి వ్యర్థకమున పెర్షానా అష్టది స్థానమునకి యుండెను.

అష్టది స్థాన పరిశ్రలో మాత్ర ఆంగ్లరు రాజ్యకాలము (క్రీ. శ. 1555 - 1805) గావించెను. అష్టది స్థానము ఇకది బాబులలో ఢిల్లీ పామ్రాజ్యమున వొక భాగముగ స్థిరపడెను. ఆంగ్లరు రాజ్యత్రై వ్యములు అప్పకు నింగు సై ర్యాధికత్వమున అష్టది స్థానముతోని తిరుగ

కామలను అలగెను. కొరంగులను తర్వాత అష్టది స్థానము పామలములు వ్యవసాయ ప్రకటించిరి క్రీ. శ. 1821 లో పర్షియనులు కాంబహరును అయింది. క్రీ. శ. 1888 ప్రాంతమునుండి కాంబహరును పర్షియనులు కాని, అష్టది స్థానము కాని పాలించుచు నచ్చిరి

కాదిర్ షా అష్టది స్థానమును అయింది హిందూదేశమునై రందెత్తెను. ఇతడు క్రీ. శ. 1747 లో మృతి పొందెను. తర్వాత అహ్మద్ షా అబ్దాలీ స్థిరమైన అష్టది స్థానమును స్థాపించెను. ఇకది రాజ్యము మెసెడ్ (Mesad) నుండి బాహారువరకు వ్యాపించెను క్రీ. శ. 1778 లో అహ్మద్ షా చనిపోయెను. అకది

పుత్రుడు నై మూర్ షా క్రీ. శ. 1798 వరకు పాలించెను నై మూర్ షా తరువాత అకది తమ్ముడు షా అహ్మద్ రాజ్య మేత్తెను. క్రీ. శ. 1808 తరువాత షాహుషా ముగ్లులు అమిష్మముపాహు ముగా పాలించిరి. క్రీ. శ. 1827 నుండి 1868 వరకు రోక్త పహుమ్యును, తర్వాత షేర్ అలీ, తర్వాత అబ్దల్ రహమాను, అకది కొడుకు హిల్మత్, నును మను అమావుల్లా పాలించిరి. తర్వాత కాదిర్

భాను. అకడు క్రీ. శ. 1888 లో చంపబడిగా, బాహుర్ షాను రాజయ్యెను. అంతర్వ్యధములలో అష్టది స్థానము పామలములు కరువుగ వచ్చెనుచునుండి, మొదటి అష్టది స్థానము యుద్ధముతో బొత్తుచుహుమ్యులు బాబులు గెత్తి యెక్కి. హిరల్, కాంబహరును గెల్చెను ఇకది పుత్రుడు గులామ్ మొహరర్ బ్రిటిషుకారిలో పంపి రెండును క్రీ. శ. 1888 లో బొత్తుచుహుమ్యులు చనిపోగా అకది 18 గురు పుత్రులు పింహావమునై రోరాదు

కొవిడి, రెండవ అభిరుచు యుక్త ముతో బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమును నిర్మితముచే అభిరుచు రాజ్యమున ప్రవేశించెను. కాంచనపు యుక్త ఫలితముగ క్రీ. శ. 1880 మంది 80 వంశము అభిరుచు రాజ్యమును ఏర్పరచుచునుండెను. మూడవ అభిరుచు యుక్తముతో మృతమగు ఇందియాన్ కంబెర్లీ యొకమహిమిదిరి. 1919 తో సామిల్లా హోరేయియెను అమరముగా రాజ్యమును, నంది ఫలితముగ అభిరుచుకుమారు దివ్యంశ్ర రాజ్యముయొను.

D. 00.

సరిహద్దు - 1914లో ఇంగ్లండ్ ను ముమ్మడి
ఒకే ఒక ఉరాక్రామమును రాజు ఒక ఉమ్మడి
(Sunderland) 50 మంది వ్యక్తులతో కూడి ఉమ్మడి. ఇదిగో,
171 మంది వ్యక్తులను ఒకేయవ్యక్తి (National Assembly)
సరిహద్దురాజుగల ఒకేయవ్యక్తి. మేమును,
"లోయేర్" మేమును మేమును అనియు అనియు. ఇదిగో,
"లోయేర్" (Lothian) అను మహాభక్తి ఇదిగో
అప్పుడు మేము మేమును అనియును. రాజు ఒకే
అప్పుడు మేమును గల మమ్మడిను తీర్చిదిద్దు నిమ్మ
దీని మహాభక్తి వరకునును దీనిలో ఒకేయవ్యక్తి
దీనిని "పెద్దమేలి" వారునును మేమును మేమును
గదన మహాభక్తి మేము 1941 లో ఒకేయవ్యక్తి.

అర్థిక కరిగితులు :- దేశము యాచక్తు పర్యవశయము. వర్తమానకమైవది. అయివపుటిని చిన్న చిన్న అలా భావాల మూలమున కనవసాయము పొగుచు చేయువ్వుది.

పండ్లు, కూరగాయలు, తిండిగింజలు, పండించబడుచున్నవి. ప్ర.త్తి, ఇంగువరెట్లు ఎక్కువగా పెరుగుచున్నవి. ఊలు, చర్మములు, ముళ్ళముగా కరామిట్ అను గొడ్డె వర్ణములు ఎగుమతి చేయుచున్నారు. రేణుముతో తొట్టి అవిజములకూత ఉన్నది కాగి, ఇసుము, వీసము ఎక్కువగా కొరకునది తెలియుచున్నది. కాబూలు పట్టుదముతో అగ్నిపెట్టెలు, గుండిలు, చర్మము, చెప్పులు, కాళ్ళు, బిగ్గిలు లేయి చిన్న చిన్న కర్మాగారాలు ఉన్నవి. కాండవోరులో ఊలు పొక్కనీ ఉన్నది. ప్ర.త్తి కర్మాగారాలు ఉన్నది అప్పట్ నాతీయశాఖంకు అధ్యక్షుడు క్రింద రేణుముతో అవిచిచ్చుకొత్తి, గుడ్డలు, పంచదార, పిమెంటు, ప్ర.త్తి, కర్మాగారాలు నిర్మించుట కృషి జరుగుచున్నది దిగుమతి వరకులో పెక్కింటి ప్రభుత్వాని గుత్త పాట్లు (Monopoly) ఉన్నది దీని వర్ణరేఖల దినుక్రము రియూఫ్ - ఇ - ఇర్వి, పారాట్ - ఇ - రౌంటి అను పేరుగల ప్రభుత్వ గుత్త పాట్లకు అభివృద్ధి పంపమును స్థాపించి, హెటారు కారులు, పంచదార, పిగరెట్లు మొదలైన వాటిని దిగుమతి చేసికొనుచున్నారు. ఎగుమతుల విషయముతో పరిశీలించుట అనేక కంపెనీలు ప్రత్యేకముగా ఒక్కొక్క వస్తువును సేకరించి ఇతర దేశాలకు పంపుచున్నది మాటికి 80 వంతుల వ్యాపారము పోటీపూగునా రోజునీ ఉండును అన్నను నాతీయ శాఖంకునకు లండనుతో ఒకకాళ ఉన్నది. భారత రేణుముతో వ్యాపార పంపించాలు ఎక్కువగా ఉన్నవి. అప్పటి పూతముతో వైపుకొత్తి. వాణ్యాయకమునకు పరిశీలన చేయుచు లేవు జరుపులు మోయుటకు ఒకలెండు, గుడ్డములను రేణుములు ఇప్పుటికిని ఉపయోగించుచున్నారు. మోటారు రవాణా విభాగము క్రమముగా వృద్ధిచెందుచున్నది. మహిది 8,000 మైళ్ళు రోడ్లు మోటారు రవాణాకు తగినవిగా నున్నవి.

డి. వి. కె.

అర్చివ : - పరిపాక్షిలు :- అధికారాంశము 27% ఉత్తర అంశమునుండి, 33% దక్షిణ అంశమునవరకును, 17% కర్మము రేఖాంశమునుండి, 50% తూర్పు రేఖాంశమునవరకును వ్యాపించియున్నది. దీని వైశాల్యము 1,12,62,000 చ.మై. ఇదికాక 2,89,000 చ.మైళ్ళు

వైశాల్యమునకు ద్వీపము ఒకటి :- శ్రీలంకయందలి వైశాల్యమునందు ఈ అంశము హిందూ - అల్ల సుమారు అరురెట్లున్నది టుంగ్వియాలోని కేవలము నుండి కేవల అగలవ వరకు ఉత్తర, దక్షిణములుగా దీని పొడవు 6000 మైళ్ళు. అనేదిగముగా వడవరమున్న కేవల ముండి తూర్పున నున్న గార్నివర్త వరకు దీని పొడవు 4800 మైళ్ళు. ముఖ్యమైన విషయమేమన, ఈ అంశము భూమధ్యరేఖకు ఉత్తర దక్షిణములందు నమముగా వ్యాపించియుండును. అందువలన ఉత్తర దక్షిణ అధికాల కేవలమునందలందు, నుండి అనేక ఇతర విషయములందును దాని రోజుకాల కావచ్చును. ఈ అంశముయొక్క విశేషభాగము కర్మాటక మతర రేఖల మధ్యమందును గమనించదగినది.

మధ్యరేఖామధ్యర ముత్తరమునను, ఎట్ల వముద్ర మిశావ్యమునను, హిందూమహాసముద్రము తూర్పుదక్షిణములను, అట్లాంటిక్ మహాసముద్రము వడవరకు కలిగియుండుటచే దీ అంశము ద్వీపాంశమునవచ్చును.

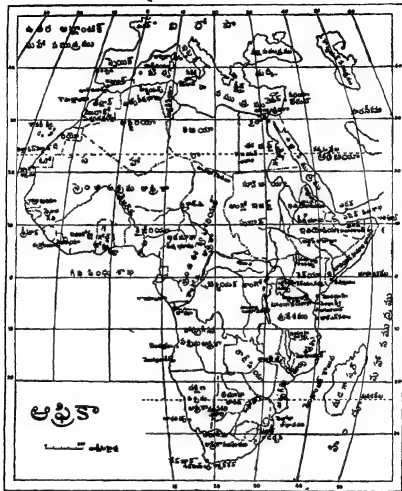
శ్రీలంక భూమధ్యరేఖాంశ అధికాంశటి గినిండు కాళయ, అంగోలా రాష్ట్రమునటి లోనికొ అభాకమును, తెలగోలా అభాకమును ఈ అంశమునందు సేర్కొనదగిన వముద్ర వ్యాపకములు. ఈ అంశపు వముద్రరేఖను వరకమై 19,000 మై పొడవుకలిగియున్నది.

మొదగానూరు ద్వీపము మొహంబిక్ చివ్రుక అం పంధితే భూఅంశమునుండి చేరులేయబడినది హిందూ మహాసముద్రముతోనిది చొప్పుకొనినది కొమ్మురకల కవరకు భాగమును అధికా కృంగము అని అందురు

వై పక్షిగడ్డదావము :- అధికారాంశము 2000 అ. పరాపరి యెత్తుల పీకభూమి దీనిని రేండు ముఖ్యమైన భాగములుగా విభజింపవచ్చును 1 పీకభూమి 2 తిరపు మైరావము వర్షాశము అని విలువలందున పీకభూమి యొక్క విలువైన అంశులే కాని దీనియందు ముఖ్యమయిన వర్షాశ కొరము లున్నది ఈ పీకభూమి వడమరగా కానీ యున్నది.

మొరాకో, అల్జీరియా, టుంగ్వియా రాష్ట్రములతో 1500 మై. వ్యాపించి పరాపరి 11,000 అ. ఎత్తుగల

ఆఫ్రికా

అట్లాను పర్యవముల ఉత్తరాధికారంలో ముఖ్యమయిన పర్యవములు. ఉత్తరమునుండి రక్షణముగా నీ పర్యవ శ్రేణులు రోడ్ అట్లాను, గ్రేడ్ అట్లాను, మహారణ అట్లాను అనుకొన్న కలెవు. అట్లానులో శీతమునుండి వైలువడినవలె వర్షపు నీళ్లూయి వ్యాపించియున్నది. దీని పర్యవశాగమున బిల్డింగ్ పర్యవ సంప్రదించును.

ఉత్తర నీళ్లూయి పూర్తిగా రక్షణ అధికారంలోకి కలదు. పడమరనుండి తూర్పువలె దీనిపై ప్రభుత్వముగా పెట్టుచున్నది. రోడ్లు, లోపెట్టు అను రెండు పెట్టుగా. ఈ నీళ్లూయి తూర్పు అంచు శీతపు మైదానము వలె దిగుచున్నది. దీనినే 15° కాంటిలో గ్రేడ్ కాదు, కంటి కాదు అని పిలిచెదరు. ఈ నీళ్లూయియొక్క ఎత్తైన అంచులో నీటాలు రాష్ట్రములో బ్రాకెస్టులు అని అందురు.

ముఖ్యమయిన పర్యవ శిఖరములన్నియు అధికారాన్నివేసి యున్నది — మరెవరో (18,800 అ.), కెన్యా (17,040 అ.), విరతకము మంచుతోమందు 80మైళ్లలో (19,821 అ.) వస్తుద్రవీకమున మూత్రమే వర్షపు మైదానము అయ్యింది

వివరాలు :- ఉత్తర అధికారంలో 35,00,000 చ.మై వ్యాపించిన పహారా ఎవారి కలదు. ఇది అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములకప్పుడు కొద్దిగా పెద్దది. తూర్పు పడమరలుగా దీని పొడవు 8,200 మై. ఉత్తర రక్షణము లుగా దీని వెడల్పు 800 మై. మండి 1,400 మై. వరకు కలదు. సామాన్యముగా మంచు వ్యాపించువట్టు పహారా ఎవారి యంతయు పనికిరాని ఇసుకచీడు కాదు. పశ్చిమ పహారాయొక్క సుర్యశాగములో 8,000 అడుగుల ఎత్తుగల శిఖరములలో నుండిన అయర్, హాగర్ పర్యవ ములు గలవు. ఆహార పర్యవశక్తిలో 9,000 అ. ఎత్తు గల ఉడిగి అగ్నిపర్యవములు కలవు. మరయు మిక్కిల వంటి పహార పర్యవలు ఈ పహారలో కలవు. తనవమ్మల చుట్టును వృక్షజాలమును, అంతుజాలమును కావనగను, శలవృక్షములు పెంచుకొనును. కావుననుండి నీటినిపొంది పర్యవాలయములూక చేరుచును.

అధికార వైరుతి శాగమునవస్తు శక్తవలె ఎవారి పహారా అంత పెద్దదికాకపోయినను చీల్చినవకగనది.

వరమైలు :- తూర్పునవస్తు పర్యవ శ్రేణులయందలి రిలికోయ (Riley Valley) అని పిలువబడు వర్షపు ప్రాంతమున గొప్ప పర్యవలు ఉత్తర రక్షణములుగా వ్యాపించియున్నవి. ఈ క్రింద హోర్నోనడివి ముఖ్య మైన పర్యవలు.

(గ) విగ్గోరియా వ్యాంకా :- వై కాల్మము 28,000 చ. మై., పొడవు 250 మై., వెడల్పు 800 మై., లోకు 270 అ.

(అ) టాంగెరీరా పర్యవ :- వై కాల్మము 12,700 చ. మై., పొడవు 450 మై., వెడల్పు 40 మై., లోకు 4,708 అ.

(గ) వ్యాపా పర్యవ :- వై కాల్మము 11,000 చ.మై. పొడవు 850 మై., వెడల్పు 45 మై.

(పు) కిహా పర్యవ :- వై కాల్మము — చ మై., పొడవు 60 మై., వెడల్పు 80 మై.

(చ) టూరా పర్యవ :- ఇది 6,690 అ. ఎత్తున అని పిలిచిన నీళ్లూయియొక్క ఉత్తరశాగమునకలదు వైలు వదిలి ఈ పర్యవ మూలాలనులుగా ముదయోగవలె చున్నది

(చ) రుదాల్యు పర్యవ :- వై కాల్మము 8,475 చ. మై. పొడవు 180 మై. వెడల్పు 87 మై.

(జ) హోక్, లంగ్ వలూ పర్యవలు :- ఇవి మధ్య అధికారయొక్క ఈకాన్య వైరుతి శాగములయందు గలవు. నీటి నీరు ఋతువుల వనువలించి పహార వ్యాకోర ములను పెంచుచుండును.

వడితి అధికార ఖండమునందలి వరులు పెద్దవై నమ అలపాతములవలెను అచ్చటిప్రతి అవగరికవలెనను అంతగా నువయోగము తేలిచిగానున్నది ఈ వరులవలె కొన్ని ప్రాంతములను చావన పోకర్మములు కలుగు చున్నవి. వైలువడికి వాలుగు పెద్ద అలపాతములకలవు. వై గరువడికి మేగమగల బూహ యులు, కాంగో జాంబే వలెను ఎల్లాకా, విగ్గోరియా అలపాతములు కలవు. వీరిలో కొన్ని 420 అ. ఎత్తుమాత్రం కలిగి యున్నవి. ముఖ్యమైనవి 5 వరులు.

1. వైలువడి. (4,000 మైళ్లు) :- ఇది ఉత్తరముగా ప్రవహించి, మధ్యధరాసముద్రములో కలియుచున్నది.

ఇది చాలా ప్రాముఖ్యమైనది. పీరియడ్, ఊరిపైలోగ్లె
ఫైరావన వాగరకక గల ప్రాంతముగుండా ప్రవహించు
చున్నది

3. టైటర్ (2,600 మై) - ఇది బెన్టియమ ఉప
నదితో సహా దక్షిణముగా ప్రవహించి గిరి సింధుఖాళలో
పడుచున్నది.

5. అరెంజ్ (1,800 మై) .. ఇది పడమరగా ప్రవహించి అప్రికా అగ్నీయ భాగమున అట్లాంటిక్ మహాసముద్రములో కలియుచున్నది

కిశోర్వర్ధిని అధికారాలో ఉద్ధోగకా వ్యాపవము
సాధారణ వివయముగా కవలదును, ఋతువుల వసవ
రించి విమోక్షరేఖలు ఉత్తరమువకును, రక్షిణమువకును
మూర్ధునిగతి గ్రహము వసవరించి చరించుచుండును.

జట్టియు ఉచ్చోగ్రత మాయ్యలెందు చుందును. ఈ విధముగా
దక్షిణాఫ్రికాలో చాలదగ్గరలోనే ఉచ్చోగ్రతలందు ఎక్కువ
మాయ్య కనబడుచుందును.

పదపేరులు :- మార్కెటింగు ముఠా పాటు ఉత్తరగిరి
దిక్కులు చరించు భూమిదళిని యందలి అల్పదీప
మండలములయొక్కయు, కర్మకు మకరరేఖల చాటి

శక్తకార్యగణన పేరుతో అభివృద్ధిపనులకు ప్రత్యేకముగా ఉత్తముగానున్న వహారా ఎకాద యంతయు కల్పించెను. ఇప్పుడు శక్తరక్షకుల మారెడు మహాదేశా అభివృద్ధిపనులనుచేయుచున్న ప్రాంతముల వద్ద అప్రెహెన్సు ఎన్ఫోర్స్ మెంటు. అప్రెహెన్సు అధికారుల ప్రాంతములలోగలకు హిందూ మహాదేశము ప్రముఖులకు ముగియించుచున్నాము. ముగియించుచున్నాము. ప్రాంతముల ఎన్ఫోర్స్ మెంటు ముందుకు శక్తి ప్రధాన మహాదేశముల వాడుకను ముందుకు.

2. పటోచా ఎడారియందలి అధికవీడవ మండలము నుండి హర్నూర్ అనంత గౌటులు ధూడార్ మీదుగా పశ్చిమ ఆఫ్రికా కి పుంతు చేయును.

4. **శైర్యం** అయినా అధికపదన మండలముమండి
హిందూస్థానపు ఈశాన్య భాగంలో నవనములు వీచును.

6. మధ్యధరా సముద్రమందు మహా చక్రవారీ విప్లవమగు అల్పచీకడములును, ఉన్నత చీకడములును కలుగుచుండును.

8. దక్షిణ అట్లాంటిక్ సుహానముద్రపు అధిక చీకడ ప్రాంతముల నుండి భూమధ్య రేఖపై అట్లాంటిక్ అగ్నేయ వ్యాపార వనములు వీచును.

7. ఉత్తరార్ధగోళపు వేపెటలో "గర్జించు వల బడులు" (చాయవ్య ప్రతిభావ్యాపార వనములు) అధికారో దక్షిణ భాగములందు వీచును.

8. హిందూ సుహానముద్రమునుండి బయలుదేరు అగ్నేయ వ్యాపార వనములు ఈ భూఖండము యొక్క అగ్నేయ ప్రాంతమున వీచును.

9. ఉత్తర ఖండపు వేపెటలో అట్లాంటిక్ అగ్నేయ వ్యాపార వనములు భూమధ్యరేఖను దాటవలసిన అధికార వనముల వంగి నైరుతి యిటు వనములుగా వీచును

అధికార శోధనలో ముఖ్యముగా గమనించవలసిన విషయములు: 1. భూఖండమునకు మార్పుల తెచ్చుచు తీరల వాయురూపుల రేపు, 2. సుహానముద్ర ప్రవాహముల వలన తీరప్రాంతములందు శోధనలో మార్పులెరికి అధికముగ ప్రభావితమై ఉండును

వర్తమానము: 1. ఈ భూఖండములను మంచి వర్తమానముగల ప్రాంతములు మూడు కలవు 1. అగ్నేయ ప్రాంతము, 2 అట్లాన్ మండలము, 3, తెల్లయంగుళాంగో అనునవి అప్రాంతములు.

హిందూ సుహానముద్రమునుండి బయలుదేరు వనములు చీకటూపుయొక్క అభ్యున్నతమైన అంచునుండి పైకిగలయును. ఉచితముగా భూమధ్యరేఖను దక్షిణపై పువ్వు తూర్పుతీర ప్రాంతమును వర్గ మెక్కువగా నుండును. కాని ఖండాంతర్యమున పొడిగానుండును. మధ్యధరా చక్రవారీములు అట్లాన్ వర్షావృతీ వలన అధికయొడవలగు చాయవ్య ప్రాంతమునకు తీర భాగముతో వర్షమువీచును. అతీవధిముగా "గర్జించు వలబడులు" (చాయవ్య ప్రతిభావ్యాపార వనములు) వలన తీరభాగముతో వేపెటలో వర్షము కలుగును. గిరి సింధుభాగంలోని ప్రవాహం భూమధ్య ప్రతిభముద్ర

ప్రవాహము మంచుతోపాడే తీర వాయువులను సహాయ పడును. తక్కువతముగా తెల్లయంగుళాంగో ప్రాంతముందును, ప్రైండాచారి భూమధ్యరేఖ ప్రాంత మందును, పశ్చిమతీర ప్రాంతముందును వర్గ మెక్కువగా కురియును. దక్షిణముగా ప్రవహించి "దిలాంగో" అభావముతో వరు మొలకలతో ప్రవాహముల వలన వర్షాన్ని, పచ్చని తీరవాయువుల ఉద్భవించును. ఈ వాయువులే భూమధ్యరేఖను దక్షిణముపై పువ్వు తూర్పు తీర ప్రాంతమునకు వర్షము లింపజేయును

ఉత్తరార్ధగోళ పశ్చిమతీరముందలి కేసరీన్ (Cassara) ప్రవాహములు తరచుగా సంభవించు పొగములను తీరవాయువులకు గార రములు. దీనిమూలముగా ఇచ్చు తీరప్రాంతములు పొడిగా నుండును. ఉత్తరముగా ప్రవహించు పెంగులా (Benguela) తీరముల ప్రవాహములవలన అధికార పైర్మతి ప్రాంతములకుగాన ఉచితమైన చావారలకు వర్షింపజేయుండును భూమధ్యరేఖను ఉత్తరముపై నున్న మూర్తుతీరము పొడవునను ఈ వర్షాన్ని పైర్మతి యిటువనములును, నమ్యుద్ర ప్రవాహములును ప్రభావము కలిగినవై యున్నవి. ఇవి అయి యిటువలయుండు చావర ముఖాం ముగా నుండును ఈ వర్షాన్ని యిటువనములు వర్షాన్ని పొడిగాలిది తెచ్చును, ఇక పైర్మతి యిటువనములు తీర వాయువులను కలిగించును. కాబట్టి భూమధ్యరేఖ పైర్మతి పై పువ్వు తూర్పుతీర ప్రాంత మంతయు పొడిగా నుండును

మొత్తముమీద అధికారో వర్తమానము విలక్షణముగ నుండదు. ప్రతి సంవత్సరము శ్రేణియనుచుండును. క్రమ పరిమాణముతో వేర్వేరు విధములగు శోధనలకు తీర్పు దును. అయితే పొడిగానుండు ఉత్తర యావద్భూమల మధ్యభాగము లందును, తడిగానుండు అగ్నేయఅధికార ఉష్ణమండల మధ్యభాగముల యందును ఈ విధేయముల అభ్యుధిగముగ గవనయించును. ఉష్ణావృతమగు శోధన పీఠ కలిగియుండులయే అధికారముక్క. ప్రత్యేక విలక్షణములు.

వేలము: 1. 1 భూమధ్యరేఖ ప్రాంతపు రేఖలు, ఉష్ణమండల ప్రాంతపు రేఖలు, అధికారో భూమధ్యరేఖ

అక్షర

దొడవునను, ఉష్ణమండలములోని తేమప్రాంతములందును కలవు. ఇవటి నేలలు ఎల్లగ నుండును.

2. మధ్యధరా శీతోష్ణస్థితియున్న ప్రాంతమందొ మధ్యధరా ప్రాంతమునకు పర్యావృత నేలలు కనబడును. అగ్ర (ఇథి) ప్రాంతమందును, అట్లాస్ ప్రాంతములోని తేమప్రదేశములందును గోధుమలంగుల నేలలు కనబడును. కాని దక్షిణముగా నీటి వానకొనియున్న ప్రాంతము లందును, మెరాకో మైరానములందును వాడముకాయ రంగుల నేలలు కలవు.

3. నేటాలలోని నేలలు తేమగానుండు పశుశీతోష్ణ మండల పశుప్రదేశ ప్రాంతముల నేలలలో ప్రత్యేకక కలిగినవి.

4. దక్షిణ ట్రాన్సువాలో రాష్ట్రమందు అరెంజి, బ్రీస్టెల్లోని హైల్స్ ప్రాంతమందును గడ్డిమైరానపు నీకభూములకు సంబంధించిన వర్షానికి నేలలు కలవు. షెర్నామ్మ (షెర్నామ్మ) పశుసామంతకు సంబంధించిన తేకవర్షపు నేలలు అప్రికా నీకభూమియందలి ఎత్తైన ప్రాంతములందు కానబడును.

హైల్స్ దానిక వృక్షమేది. అరణ్యములు, ఉష్ణమండల గడ్డిమైరానములు తేక పతనాలు, ఎడారులు అనుమూడు భాగములుగా అప్రికానందపు పర్యావ ఉష్ణభూమియును విభజించవచ్చును. ఇవి పరుగుగా అప్రికా నందములో 1, 2, 3 భాగములు అగ్రమినియున్నవి కాని నెవన్నా లను అప్రికా ఉష్ణభూమియందును ముచ్చగాకానినవచ్చును మిగిలిన విభాగములు ఈ క్రింద వివరించవచ్చును:-

1 భూమధ్యరేఖా ప్రాంతమందలి వర్షపుటదవులు:- ఇవి తెల్లయోకాంగో రాష్ట్రమందును, సైంది, అప్రికా అజరేఖా రాష్ట్రమందును, అప్రికాలో ఎక్కువగా వర్షమునకు పశ్చిమ ప్రాంతమందును కలవు.

2 పశుశీతోష్ణ వర్షపుటదవులు:- ఇథియోపియా నీకభూమి యందును, పర్యవక్షలయొక్క మార్పు మధ్యభాగములందును కలవు.

3 టకో-కోవిల్ల వనములు :- మెరాకో, అక్కిరియా ట్యునిసియా రాష్ట్రములందు కలవు.

4. దానివనములు :- ఉష్ణమండల కాశమానము గల ప్రాంతములందు కలవు.

5 కంటకారణ్యములు :- ఉష్ణమండల కాశమానము గల ప్రాంతములయొక్క పొడివర్షములందు కలవు.

6 పశుశీతోష్ణపు చిట్టదవులు :- అగ్ర (Cape) రాష్ట్రమునందును, ఉత్తరాఫ్రికా మధ్యధరా ప్రాంత మందును కలవు.

7. పశుప్రదేశపుటదవులు :- ఇవి పశుప్రదేశ నీటి పొటదోటులు కలిగిన ప్రాంతములందు ముఖ్యముగా పశుముఖప్రాంతములందు కలవు.

8 ఉష్ణమండల గడ్డిమైరానములు తేక పతనాలు :- ఉష్ణమండల ప్రాంతారణ్యముల పరిపాద్యంబరిగి 30, నుండి 60 అంగుళముల వర్షము పరియున్న యందు కలవు.

9. పర్యవక్ష పర్వతమైరానములు, తేక అక్సెస్ మైరానములు :- మధ్య అఫ్రికాలోని కెర్రా రాష్ట్ర మందలి ఎత్తైన పర్యవక్ష ప్రాంతమందును, ఇథియోపియా నీకభూమియందును కలవు.

10. చిత్తనీలగడ్డిమైరానములు:- మార్పు అప్రికా ప్రాంతములందును, నైలునది ఎగువప్రాంతము లందును కలవు.

11. ఉప-ఎడారులు :- ఇవి నెవన్నా నుండి ఎడారి దూరమునకు మార్పు కేంద్రములో 60 పరిభామధక నెల్లయొక్క మెరక భాగములందు కలవు.

12 ఎడారి :- నిరర్థకమైన ఇసుకతలము, కొండలము, మరకలము కలిగి మృగపక్షి వృక్ష విరహితమైన అచ్చపు ఎడారి ఈ నందమునందు 6 కాశము మెరక అగ్రమినియున్నది.

అవిజమలు :- తెల్లయో కాంగో నుండి ఉత్తర దాక్షి నియోదాక్షి నైర్వతి దిక్కునుండి ఈ కాశ్యముగా క్యానియరు, సుమారు 500 మైళ్ళదూరపు అంతరిక ముగ రాగి ఉత్పత్తిగల ప్రదేశమున్నది ఈ ప్రాంతమందు నేడియం, కోకాల్స, లోహములగుడ ప్రదేశములో న్నె ఎక్కువగా గమలముండి లభించుచున్నది. ప్రపంచ ములో లభించు మాంగనీసులో అరవవంతు గోల్డ్ కోల్డ్ రాష్ట్రములో దొరకును. మెరాకో, అక్కిరియా, టుని సియా రాష్ట్రములలో దొరకును ఇసుక లభించుచున్నది. క్రీపంచములో ముక్కుత్రియగు రాగిలో అరవభాగము

అధికారులకు లభించును. ప్రాక్టీకల్ రాష్ట్రములను, కోపెన్హేగన్ దగ్గరమున్న రాండ్ అను ప్రాంతము లోను 15 రాష్ట్రములవలన 1885 ప్రాంతములను వజ్రపు గనులు నిలిచియున్నవి. డ్రామ్మెన్గ్ యొక్క తూర్పు, పడమర తట్టులయందు లోగు లభించును. ఇవిగాక అధికా లంఛనులను పులికములు, నేడియం పర్యాయము, క్రోమియం, స్టాన్వెస్, కగరము, పుష్కలముగా లభించును కాని యీ లంఛనులను లోగు, టెట్రోల్, సిస్టము, తుప్తబాగమును పరివ్రమంతగా లేవు.

7. జాతా-అధిమహిమ :- అధికారలోని అమల నిరత రాష్ట్రక వలనను, జాతానిరతవలనను ఇందలి జాతా సంఖ్యమగ్నము మదిపెట్టియును కష్టము. కాని 1960లో ఈ లంఛనులను 15 కోట్ల జాతా యింటి యింత వచ్చును జనసాంద్రతలో ప్రత్యేకములను బట్టి రాజకీయాలు కలవు, ఉపరాజకీయములను ఉత్పత్తివలన లోబ్ధి ప్రాంతములందు చరచి పైలునకు 1750 జాతా కలదు. ఎవరూలో లోబ్ధి ప్రాంతములందు ఒక్కయూ లేదు

అధిమహిమ తెగలు యీ క్రింద వీయలడివని

1. ఇథియోపియా, హోమరీలేండ్, మోరాన్, కెన్యా రాష్ట్రములందలి తూర్పుభాగములలోను, పశ్చిమ అధికార యందలి లోబ్ధి ప్రాంతము లందును, సెయిల్డ్ అను అధిమహిమలు కలదు.

2. సెయిల్డ్ అను తెగవారు ఉత్తరాధికార, తూర్పు అధికారలో కలదు.

3. భూమధ్యరేఖ కు క్షరమున పశ్చిమ తీరములందు మోరాన్ రేఖమువరకును గల మధ్యఅధికారలో మోరాన్ భావ ముట్లాడు సీగ్లోజా ప్రజలు కలదు.

4. దక్షిణ అధికార యందలితమ, మెడగాస్కోర్ ద్వీపములందలి పశ్చిమ ప్రాంతములందును బంటూభావ ముట్లాడు సీగ్లోజు కలదు.

5. సైర్లతి అధికారయందు "బున్ బున్" హాల్డ్ టాల్ అను తెగవారు నివసించుచున్నారు.

6. తొయ్ క్ బాంగ్ యొక్క ఈశాన్య ప్రాంత మందు "సిగ్లో" అను తెగవారు అక్కడక్కడ కలదు.

8. అధికార జనం సంస్కృతి :- పరివరములలో ప్రతిదినంను పొంపు కాన్యాకానివృత్తి అవకాశముల విషయమున అధికారలో ప్రత్యేకములంది ప్రత్యేకమునకు ముఖ్యములైన వ్యవస్థలను ములు కనిపించుచున్నది మిక్కిలి వేగముగా పరివృద్ధిరందిన సంస్కృతిక ప్రత్యేకములు కొన్నియు, ఎత్తూర్పులైన స్థిరముగా ఉండి పోయిన ప్రత్యేకములు కొన్నియు గోచరించును.

సైలువది లోయ సీగ్లో ప్రభావమేమియును లేక ప్రత్యేక వాస్తవ్యమును తెందిన సెయిల్డ్ సెయిల్డ్ సంస్కృతివందిన ప్రత్యేకము ఈ సంస్కృతి 8,000 సంవత్సరములనుండి వ్యాపించియున్నది. అధిమహియు పారసిక, గ్రీకు, రోమును, అరబ్బుల దండ్యోక్రం పారాగమును గ్రహించి తెట్టుమార్పులలో దూరంది పది ఉత్పత్తి సంస్కృతి

ఇప్పుడు 'తెర్వరులు'అని పిలువబడు ఉత్తర సైలెస్టు ప్రత్యేకమైన సంస్కృతికి తెర్వర్ వర్ణది అచ్చుల లోనినీయములయు, ఉత్పత్తిరేఖయలయు, అరకీ మహమ్మదీయులయు ప్రభావము కనబడుచున్నది.

పశ్చిమ మధ్య అధికార (పశ్చిమయందలి) అరబ్బు ప్రత్యేకమున మిక్కిలిపరిణతమైన రేఖియసంస్కృతి నిలిగియున్నది వ్యవసాయము, మతము, గారడీ, నిరత పొంపుక అచారములు, ఇతర, ఇనుపద్రులు, అందమైన కుండలు ఈ ప్రత్యేకమునకు ప్రత్యేక ప్రాధాన్యము తూర్పుయర్పుని. పగము ఎవరిగను, పగము అరబ్బునుగను ఉత్త అధికార తూర్పుభాగమున వివరించు మనై, పండితామలకు పశుపాలనకు ప్రభావవృత్తి. ఈ సంస్కృతికి పార్కులాండు సంస్కృతి అనిపేరు.

సై ప్రత్యేకములందలి సంస్కృతికి నిర్మములై ఈ క్రింది ప్రాదీన సంస్కృతులుగూడ గోచరించుచున్నది.

ఎవారికిని, అరబ్బుమునకును పశుమనుష్య బహిరంగ ప్రత్యేకమున పశువులను, మేకలను, గొట్టెలను, గుడ్డుములను కలిగియుండు సంచారశీలులు కనబడుచున్నాయి. ఈసంస్కృతి "గోపాలసంస్కృతి" (Pastoral culture) అని పేరు.

విలియా ఒయోమ్యలలోని టూరెన్, సెయి, అరబ్బు సంస్కృతిని పవోరాలోని ఒలిలెను మేపుచారి సంస్కృతి అని చెప్పవగును దక్షిణ అధికారలోని కంపారి ఎవారిలో

అధికార

గుల్బర్గామం (Belgaum) మృగయా సంస్కృతి (Hunters Club) వ్యాపించిఉన్నది. దీని చింతితోను, వివిధావములతోను చేరుతున్నది.

అధికార పరిశోధకులందు పలువిధములైన పాంథిక వర్తకములను అవలంబించు ద్విగ్రామ వివాహము. వారందరను ఉత్తమ మోక్షగోపముగా భావించియున్నారు. వారు తండ్రిమఱోహుడైన పాదనములను, గాలి పాదనములనుకూడ తయారుచేసి వానిపై పాదగలది అన్ని కర్మకలాపములందును మృదంగమును, వృక్షమును అవసరార్థమునై యుండును. వారి మామగది పరిచానుముతో సమక దేవ్యుని పండితులకుండు కొన్ని రెవయములకు పంపించినది గేయములను పాదకాలుల మిక్కిలి ఎన్నడగిన లభ్యము అచ్చటి తేలియ అమల అవపులతో సమృద్ధిమైన శీదీకమును గడపుదురు. అంతపులలో ఉనుగులు, తేల్పు, బిచ్చానిలు, బిచ్చానిలోపములు వీటి సుజ్ఞములు అర్థమృగములు, పిండాములు, చిరుకపులులు, హయవాలు, పిండాగులు విస్తారముగా ఉండును. అచ్చటి జాతులవారికి ఈ మృగములవలన అధిక ప్రయోజనము కలదు వారి పురాణకావ్యలు, జానపద గేయములు పామెలను మున్నగునవి పఠాముగా వర్ణమృగముల శీదీకముచే ప్రభావితములై ఉన్నవి.

అధికారలోని కాపల పెక్కింటికి విపులులేవు అధికార వాడలకు చిన్నములైన అంకరములను యూరోపియనులు ముఖ్యముగా పండితులును, పరిశోధకులును ప్రవేశిస్తే యింతటి అంతస్తువందును, ఉత్తర అధికారలోని పలుభాగములందును అరబ్బి అధికారమైన కాప, ప్ర. శ. 1800 నుండి అబ్సిర్దియాలో "అమరెంట్" అధికార కాప అంతస్తువందలి పదచిత్రములకు (Words) బాధితక ప్రాచార్య మున్నది. గ్రీకు అంతస్తు అంకరముల కలయికతోకూడిన కాన్స్టెంటిన్లో ప్ర. శ. 200. 400 లకు నడుమ పూర్వన పత గ్రంథములు వ్రాయబడినవి. టిబెటాగు లకువారు అంత ముఖ్యములు కాకపోయినను వ్రాసిన అమలతో ఎన్నడగినవారు వారు పై నీరయలోని ఒకవారి కాపమైన "తమామె" ను 180 అంకరములతో కూడిన పై నీరయలోని "పై" అను ద్విగ్రామ వ్రాయబడినది.

అధికార పరిశోధకుల పంపించిన కొన్ని ముఖ్యమైన వీటి వీ క్రింద అయింతునున్నవి

ప్ర. ధా. 500 వాస్తవ అను కా రక్షణియను కా రక్షి మంది అధికార పక్షమణికిరము యుక్తి తిరిగి విరాళియొక అను ప్రవేశమును అంగెను.

ప్ర. శ. 800 ముద్రితము అరబ్బి వర్తకం పరిశోధించబడెను. దీనిలో శక సేనానులచే వ్రీలవడి ప్రవేశము పరిశోధించబడెను.

ప్ర. శ. 1419 గిది పింఠుకాంతలోని చిన్న ద్వివిములను, మరీరాద్రివములను బోర్చుగీసువారు కనుగొనిరి.

ప్ర. శ. 1457 కాన్స్టాంటిన్లో దయాన్ గుడిపోర్ అగ్రమును యభివర్తెను. వారి ఇండియా చేరలేకపోయెను

ప్ర. శ. 1497 వాస్కో డిగామా గుడిపోర్ అగ్రమును ముఖ్యపర్తి ఇండియాను చేరగొగెను. ప్ర. శ. 1498 యుగోవది దయాన్ కామే చే పరిశోధించబడెను.

ప్ర. శ. 1628 పోర్తగీసు, లోకా అబ్సిర్దియాలో చాలకాగము పర్యటనము వారింపెను.

ప్ర. శ. 1828 మేలను అభిగ్రాందరు గార్డును వైంగ్ ఉత్తరము నుండి టెంజున వరకు సహారా రావెను. ప్ర. శ. 1770 తేమ్మబ్రాము ద్విగ్రామ వదిలి పరిశోధించెను ప్ర. శ. 1848 జాన్ యెట్ బ్రాన్ టెంకాపా నుండి 80 మంజారో తేమ్మ పర్యటనం వరకు గల ప్రవేశమును పరిశోధించెను.

9. అధికార యిందలి రాజకీయ రాజితక వాతావరణము: అగప్యోర్థములైన పిరమిడి. అలో కూడిన అంతస్తును, అంకరాలియోవయ్య కమైన మాయకానులయను, అధికార అంకర్య భాగమును, మిక్కిలి వరిత్ర ప్రదీప్తివారి వై ప్రవేశములు. మర్త్యకరా పములైన ప్రాంతమందును, మర్త్య అవియో యందును గల అమలు ప్రాదీకరామునకే వారిందిన పంథయోక్రల అంతస్తుకను అది చిన్నతమైన చరిత్రను, మిక్కిలి పురాతనమైన వాగదేశమును ఒంగగినది. ప్ర. శ. పక్షమణికిరమున 1800 నుండి 1880 వరకు పోర్చుగీసువారు పరిశోధనము, వానివన క్రమమును పొందిన గిది పింఠుకాం అధునిక కాలమున ప్రాచార్యమును పంపించినది. అంతస్తు యొక్క 6000 సంక్షిప్త చరిత్ర రెవ్యులు ప్రత్యేక చరిత్ర పాత్రమున్నది. ప్ర. ధా. 9వ శతాబ్దంలో

కా రుదీనియను సంస్కృతి వర్ధిల్లవలెనుండియు తిథి వర్ధిల్లవలెనుండియు వారి అధికారో యూరోపియనును ప్రవేశించివచ్చులె మండియు, క్రీ. శ. 15 వ శతాబ్దిలో పోర్చుగీసువారు పరిశోధించి, ఆఫ్రికనుండి పిర నివాస మేర్పరుచుకొన్నప్పటినుండియు అధికారానికి యూర్పిక విద్యాలము పూర్తిగా మార్పుచెందినది

క్రీ. శ. 1600 కును, 1888 కును మధ్యకాలమును అధ్యవదయునామంది చెప్పవచ్చును యూరోపియనులు అధికారాలో పిరవములయే ఇందుకు కారణము అని నామమునందలి వసుద్ర వర్ణింపవచ్చును, అంతర ప్రవేశమును, అంతరమునందలి పోర్చుగీసుల నందము వెలుగునకు తెచ్చెను. ఇది వర్తక సంఘ స్థాపన మొనకును, మిషనరీల (మత ప్రచారకుల) అగమనమునకును దారి చూపెను క్రైస్తవ సంఘములు క్రీస్తు వందవ శతాబ్దిలో ప్రభుత్వమును పరస్పర వ్యర్థనహించి ఒంటింటిలో యుద్ధముచేయి కారణమిచ్చెను. దీనికి ఫలితముగా క్రీ. శ. 1880 1888 సంవత్సరముల వదును అధికారాంతము పోర్చుగీసు, ఫ్రాంచి, దర్మి, ఇంగ్లీషు, అర్మను ప్రభుత్వముల వదును దిక్ క్రమముల సంభవించెను. ఈతప్పు, ఎలియోనియా, కై లీలియా అనువనిమాత్రమే యూరోపియనుల చేతకొనునంద వ్యతంక్రమముగా ఉండిపోయెను.

ఈ శతాబ్దిలో అధికారములకును యూరోపియనులకును వదును ఎక్కువ రాజకీయ, పౌరులవ్యయను పిరవయలు, అధికార ప్రణాళి కొంతవరకు వ్యయంప్రభుత్వము పరిణమించుచును సంభవించెను ఈ కాలమునందంతయు 4 మిలియనుల సంఖ్యగల యూరపుచేతములవారు కను చేతములయియుగతిన భూమి కాలములకుండు కై ప్లేనిక విధించెను ప్రతేకమున వివరించు 148 మిలియనుల సంఖ్యగల అధికారము ప్రణాళియ కవిత్వమును, క్రక్వతి సంవదకు విద్యయించుచుండినది చెప్పవచ్చును. దానివల్ల అధికారమును వదాయించుకు వారికి ప్రక్వతి సంవదక్రమం ప్రాకవతే కారణము ఉత్తర రోషియోలో, రాగి, పీసము, తుప్పుకాగము, మోంగినియ మువ్వగునదయు, తెల్లయు అధికారమునకుండిన వుర్ధ

కాంగోలో కోవాన్సు, రాగి, జంగారము, యూరేనియము, మువ్వగునదయు ముగిసినది వాణిజ్య పంటలును, క్రైస్తవ చారి అధీనములోని అధీనియోలో ఇనుము, పీసము, పోషేషు, తుప్పుకాగము, కైలములు, నుర్దము, ఉలు, కోకో, క్రైస్తవ, క్రైస్తవ మొదలగునదయు కైల చెప్పి ఇదవ ప్రక్వతి సంవదలలో ముఖ్యము కైల వది, దక్షిణాధికార యందలి వర్ధవ్యతకారణ వదువ్యయించును, అధికార యందలి ఇటీవలి తిరుగుకాటునందును, దక్షిణాధికార యందలి పెక్కు చేతములలోని రాజీయ సంక్షోభము లందును (చూ, చూ) మూయక కాలవను తుట్ట వాతీయకరణ విషయమున వదమటి యూరపుచేతముల పొందిన కలవరమునందును తుట్టెలోనియూరపిరము వలన రాజీయ ప్రక్వతియలు ప్రవర్ధించుచున్నది.

అధికారయందలి రాజకారము ద్విమ, ప్రామ్య, తెల్లయము, పోర్చుగలు అను వాలుగు చేతముల అధీన మందున్నది. సంయుక్త రాష్ట్రముల యూరపుచేతము (Brazilians) క్రింద ముగిసినది యితర శాకములున్నది. అధికారాంత మంతటిని మూతే వ్యతంక్రమములన్నది. అందు ఈతప్పు వురావన కాలమునుండియు వ్యతంక్రమై యుంచెను అమెరికానుండి విముక్తత ప్లేనిగో కారినల కొరకు కై లీలియా ప్రణాళివ్యయము పిరవయలవెను, ఎలియోనియా (అమెరికా) క్రీ. శ. 1941 లో ఇటలీ మండి పోర్తంక్రమమును పంచించెను

గుడ్ హోప్ అగ్రము, ప్రామ్యవాలు, అరేబిక్ ప్లేటు, బేటాల్ అనువానితోనూడిన సంయుక్త దక్షిణ అధికార వ్యయంపాలితమైన ప్రతేకము. అంగ్లేయులకును, దర్మికానికి వదునుగల వ్యర్ధతేకము, అమోములకు కైల క్రీస్తు సంవ్యయలవెను, ప్రామ్యకైల వ కారణి యలు వలనవచ్చుచు బేటాల్లో పిరవిన స్థానిక రాజీయ సంక్షోభములవెను అవర్ధి రాజీయ పరిస్థితి మరంత క్షిప్రతమగును సంభవించెను. పర్మిమాన్సికా ప్రతేకములలో బ్రిటిషువారు క్రీస్తుయనాయకులవ్యకార వ రోగ కైల వ పౌరులవర్ధుడి అధిపత్యవానించి వర్మి మాన్సికాలో యూరోపియనుల వర్మి పిరవకుల అంత ముఖ్యమైన వదువ్యయనాని మూర్తి అధికారాని బ్రిటిషుప్రాంతమున, ముఖ్యముగా కాలాలో వలన

అప్రికా ఖండపు భాషలు

నర్తన తెల్ల వారు భూమి బాకమింనుకొనుట మిక్కిలి ప్రియమైన పనులయ్యగా వరించుచుంటుంది. (ప్రియ) ఉగండా అప్రికా యొక్క పరిపాలన వివరమును ముందరినై చెప్పింది. అచ్చట రోయి బ్యాలయస్ట్రోనులకు ఎన్నడగి వంక బ్యాలయస్ట్రోకరము (Kwena) కంట, టంగ సికాలో ప్రధమబాధి ఒకావసమబాధిగా రోయి ప్రజా సమూహమునకు తగినంత అర్థిక, రాజకీయ ప్యాకంట్లమును పొందగలదు. 400 రోజులకు ఒకసారి అయిదేండ్లము (ముఖ్యముగా కారణములు) వచ్చి స్థిరపడుట టంగ సికాలోని పొంపుక పరిస్థితిని కొంతవరకు క్లిష్టము కాచింది. ఉత్తర ప్రదేశములలో రోయివచ్చే ఉత్తర రోడిషియాలో తెల్ల వారి సంఖ్య చాల తక్కువే. వారు గని పరిశ్రమలందు పుగ్గులై యుండుదు. రోడిషియాలో తెల్ల వారి సంఖ్యగల రోడిషియా సంఖ్య 300 తెల్లవారు. అమోలోలాంకు, కెనూబాలోను, ప్యాంటిలాంకు అను ప్రదేశములలో రోయివచ్చే ఒక్కొక్కరిని పరమవర కలదు. అతడు రకరకాధికా ప్రాకారమునకు బాధ్యుడై ప్రతివారూ ప్రతివారూ ప్రతివారూ వారధి వహించి యుండును.

మధ్య కాంగో ప్రదేశమున తెల్లయనుకు నివృతమైన భూభాగము కలదు. అందు ఖనిజ లభింపవలసిన విస్తారముగా కలదు. అచ్చట పామ్ మృత్తి, కాఫీ, కోకో, వంశ చార, రబ్బరు, కోపలి మున్నగు పదార్థములకు అత్యంతముగా ఉత్తర అప్రికా యందలి ప్రాంత రక్షిత స్థలములు మిక్కిలి సంపన్నములైనవి అట్టియొక్కటి ఖనిజ వృక్ష సంపదలు ముఖ్యముగా ప్రాంతమున కేగును. రోయివచ్చే చుట్టటి ప్రతి సంపద్యమును రెండుమిలియనులకు మించు అనున యింక ప్రాంతమునకు ఎగుమతి కావలయును. అట్టి యొక ప్రాంతమునకు గల గొప్ప ఆకర్షణలు కావడము అప్రికాలో రోయిగినువారికి మూడు ప్రదేశములు కలవు. అవి దూర వర్తిమాప్రికాలోని రోయిగినువారియొక్క బాధ్యత భాగమునందలి అంగోలా, మామ్య అప్రికా యందలి మెకాంగో అంగోలాలో యూరోపియనుల స్థిరనివాసమునకు తగిన కీర్తిస్థితిగల ఉన్నత ప్రదేశము కలదు.

జ. న.

అప్రికా ఖండపు భాషలు :- ప్రధాన భాషలు . వర్తి కరణము : ఇటీవలి కాలుమున వలసవచ్చిన ఐరోపావారిని వదలిపెట్టినచో అప్రికా ఖండములోని ప్రజలను బాగుగ ప్రభావ బాగులుగా విశతంపవచ్చును.

1. సిస్టో - బుమ్మట్ 2. సిగ్లో 3. రోమిట్ 4. రెమిట్, సిగ్లో సంబంధించి అప్రికా ఖండపు భాషలకు కూడ బాగుగ వర్తములుగా విశతంపవగును. కాని యందలి సిగ్లో వర్తము 1. మాచాన్ 2. ఇంటు అని తెలిగి రెండు అంతర్విభాగములుగా తరువాత విడిపడినది. ఇట్లు అప్రికా ఖండ భాషలు ఐది వర్తములుగా విశతంపవచ్చును :- 1 బుమ్మట్ 2 మాచాన్ 3. ఇంటు 4. రోమిట్ 5 రెమిట్.

స్ట్రోక్ (Struck) యొక్క వివరణననుసరించి, అప్రికా భాషలు సంఖ్య ఈ విధముగా ముప్పది -

- (1) బుమ్మట్ వర్తము : 11 భాషలు (2) మాచాన్ వర్తము : 300 భాషలు (3) ఇంటువర్తము : 180 భాషలు (4) రోమిట్ వర్తము : 47 భాషలు (5) రెమిట్ వర్తము : 10 భాషలు

పెక్కు భాషలు కొంతైనై కాల్పముగల ప్రదేశములలో మాత్రమే మాట్లాడబడుచున్నవి. సుమారు 12 భాషలు మాత్రము 10 లక్షల కంటె ఎక్కువ మందిచే మాట్లాడబడుచున్నవి

ప్రత్యక్షోపయోగము ననుసరించి, ఈ క్రింది అప్రికా భాషలు తక్కినవారి కంటె ఎక్కువ ముఖ్యమైనవిగా ఉన్నవి :-

1. రెమిట్ భాషలు : అమోలో, అరెబ్ 2. రోమిట్ భాషలు : హోహా 3. ఇంటు భాషలు : గంబా, తియూ, కాంగో, లుకా-లుబువా, ముంబు (Mubundu), న్జాలా (Nzale), బ్యాలూ, మెటూబాన్జోవె, దిలబా రుక్కు, రోకో-రెడిబాన్జూ, ప్యావెరి, స్వెవా - బాగ్బూ - బా 4. (Baka-Kabanga-Ndaka), అ లూ - క్విరె 4. మాచాన్ భాషలు : అచాన్, డిబాన్ - మాయోరీ, ఎఫో - ఇటిలియా యు - షన్ హోరహో, ఇలో, కమోరీ, క్విక్ - మెంక, మానిక్వి - ఘురా - బెబాబా, హెహీ - బాగోమ్బూ, మాగోమ్బూ, రెంబె (Tembe), హోలోఫ్, యూబా, ఇన్జీ.

వర్ణముల పరిశీలన: పై సూచనాపరిపరచిన అంధ ప్రభావ వర్ణముల వివరములను ఇప్పుడు పరిశీలనముగా పరిశీలించుము:

I బున్మత్ వర్ణము: ఈ భావము తిరిగి మూడు అంశరీత్యాగములుగా చేయవలెను.

(i) రాశి భావము. (ii) మార్గములము, (iii) ఉత్తర చేరియము.

1. దృవివిషయములో ఈ భావము టర్కి, కోళ్ళ 'కలుక్కు' మను దృవము (Clicks లేక Chicks) ఎక్కువగా కలిగియుండును.

2. వ్యర్థతేదము (Isolation): ఈ భావము మరొక అంశము.

ఈ అంశము 'హాబో' (Hob), 'మాదానిక్' అంటు భావంతో కూడ సామాన్యముగా కనిపించుచున్నది ఒక మీరుచుప్పరింపదగిన అక్షర సముదాయము (Syllable)ను, ఒక్కొక్కప్పుడు ఒకే దృవిగల నాణ్యమగునా వ్యర్థతేదమును కలిగియుండును పదమునకు దృవి యొక ముఖ్యమైన భావములను పదమునకు అంశ ముఖ్యమైయుండును దృవములు ఒకేవిధముగానున్న పదము వ్యర్థతేదములు కలిగియుండుట ఒక భావిలో కొకటి పుష్కలము కాంధవ్యము లే మాత్రమును కనిపించునది కొత్త పదములుగా మారుదు

బున్మత్ భావము యొక్క అనేక అంశములు మూడవ భావములకు కూడ సామాన్యములై కనబడుచున్నవి ఇవి: (1) వ్యర్థతేదము (2) ఏకాభావ వర్ణము (Monosyllabic) (3) క్రియకును, భావభావమునకును భావతేదము లేకుండుట (4) పన్నీ విత్త ప్రవృత్తి యము యొక్క స్థానము (5) "బాదు" ఉపయోగించి అపొకవన భావము లేర్పరుండు.

అయినను పుష్కలము నంధములగు కాంధవ్యము లింకపరకును కన్గిన అంధకారపుట బున్మత్, మాదానిక్ భావ లోనే కలుండును. పదము చేరినవని చెప్పుట కంఠమునకు కనిపించు అంధము లింకలేదు.

పిక్విభావమునగు పదము కనెన పరిశ్లాపము లేదు. అందుచే దీనినిగుర్చి చెప్పుటకు మనకు వివరములు లేవు. అన్నిచోట్లను భావ భావమునకున్న పిక్వి భావ ము పిక్విగిరి యున్నాడు.

II మాదానిక్ వర్ణము: అట్లాంటిక్ మహాసముద్ర తీరమున ఉన్న "నెమగిరియా - నెమగిరి" మండి అని పిరియో వడమటి పీఠభూముల వరకును ఈ భావము మోట్లాడబడుచున్నది ఉత్తరమున "మాబా" (Nubia), "నూమా" యను, మార్పు అప్రికాలో గయో, పిసా - కనిరాన్ (Nyrhaka-Kanirand) యను ప్రాంతములో ఈ భావము మోట్లాడబడినావులు.

అంటువర్ణమునకు ఈ వర్ణపు భావము అచ్యోవ్యము, దగ్గరసంబంధము గలవిగాలేవు ఇంకటి కొన్ని భావములు పిక్వి తేదభావమును ప్రదర్శించుచున్నవి

మాదాన్ అర్థమున ప్రాచీనభావము నుండియు ఉత్తరము, మార్పు తిక్కులనుండి కంఠయోత్తరకు గురియై యుండును. అందుచే వేరే భావము పరిశీలించు పదముల యొక్క కదలిక, మార్పులయొక్క పరిశీలన యున్నది. ఈ మార్పులలో పాఠభావ అంశంబిం, కొత్త భావ లేర్పడినవి కొత్తగానచ్చిన భావము పుష్కలమును బట్టి ఈ మార్పులు తరుచు తీవ్రములై అనివంశములు అను ఎక్కువగా మార్పు చేయుచున్నవి కమానీ, అల్ఫ్ (walf) ఇట్టి తీవ్రములగు మార్పులకు గురియైన భావములకు సామాన్యములు

వర్ణసామాన్య అంశములు - 1 దృవి నిర్దేశము 2. విచ్ఛానము. 3. పుష్కలము దివ్యములలో ఈ వర్ణ భావముల సామాన్య అంశములు కనబడుచున్నవి. పిక్వి ప్రతి తిక్కువగాగల కాపులలో ఈ సామ్యము ప్రతి అంశముగా మున్నది

ఈ క్రింది సామాన్య అంశముల పిక్విలలో కనబడుచున్నవి: (1) వ్యర్థతేదములే అర్థతేదము ఈ యు (Biba) భావంతో 'కో' (ఉపవ్యర్థము) = రెచ్చిట, 'కో' (వివర్ణము) = విభావముగా మండుట, 'కో' (వమాన వ్యర్థము) = విచ్ఛిన్నపుట

2 ఏకవర్ణ భావపుట - 'యు' (Biba) భావంతో 'నూ' = భావ, 'నూ' (Nubia) భావంతో. 'నూ' = భావ.

3. క్రియించునది భావభావముల వందోదన (Vocalism) ప్రత్యేకమునకు ప్రత్యేకము. లేక అనిభావ ప్రత్యేకము ముండి చేర్చుటచే ఏర్పడుట - 'మాదానిక్' భావ:

అధికారి అందరినీ శాసనం

‘ర’=కొనుట; ‘ఓర’=కొనువాడు. ‘షిల్లక్’ (Shilluk)
భాష: ‘మగో’=గాలి తిక్కునను ఉత్తుట. ‘ఓ-మగ్’=గాలి
తిక్కుట.

4. ఇహవదన ఇనువారకముల తేక వర్తకానుష్ఠానము చేయించి ఇనువారకముల ఇహవదనము లేర్పడుట :—
'యూ' (Ewe) కాన 'అబి' = పట్టు, 'అబి ఓ' = పట్టు,
'న్యూయర్' (Nuer) కాన 'రాక్' = 'ట్రాక్' అను ద్వయ,
'లెరాక్' = 'ట్రాక్' అను ద్వయము.

6. నామవాచకముల అవసరపడనము 'ఇ' లేక 'అ' చేర్చుటచే ఏర్పడుట : ఇలో (Ib) కావ 'ఓ-య' = మమ మ్మయ 'ఓ-య' = మమమ్మయ, 'ఓ య' = కానిన 'ఇ-య' = కానినయ

॥ నిష్ఠవన్తమమృతేన తవేన మృత్యురణ్ఘ్రితేనః । పశే
 షుః పిషయమౌశో 'ఓ' అను ఉపవర్గ కరుణ చేర్చబడు
 చుండును 'ఓయి' (ఐ) కాదు 'ఓనిహి' = మనుమృగం,
 'నిశ్చిక్తో' కాదు; 'ఓ' అవనది ఇతరల సంకలితారవి
 మూరించును; 'కాయో' = మేనమామ, 'ఓ-కాయో' =
 మేనమామ పిల్ల వ్యాకరణ రీతిగా (ప్ర) పురుష లేదము
 లేదు

7. పక్షి నిత్యైశో ఒక వస్తువును కలిగియున్నదని
కలిగి యుండుననినదానికీ ముందువచ్చును - 'త్యై' (Tay)
కాదు, 'నిత్యై-యః' = ఒక మనుష్యునితోన్నట్లు, 'కుశానా'
కాదు 'ఇలానానా' = ఇలా యొక్క, అలెము

క విత్త శ్రీరమ లేదు - చక్ర శ్రీ విత్త (Dative)
 దూరము శ్రీయ్యకు అనుక్రయిచి వినియ్యకయై యుండును.
 'య' (Ewe) కాదు 'వి' గా వో 'రొ' ర్థం = అడు
 'కంధ్రీకియ్య దనము కోరెను' = అడుగు కంధ్రీకొరకు
 దనము కోరెను

3 తర్వాతనే ప్రతిభా (Post Positions)
అనగా స్థలమును పూరించి తాను పాతకములు విడిచి ప్రత్యేక
యములను బట్టిగా పాతకములు : 'య' (Ewe) కాన,
'అబ్బ' = స్త్రీలకు = తలమీద; 'నూబ' (Nuba) కాన,
'కా' = బంగారుము = బంగారు

19. క్రియాశబ్దయోగములు తరుచుగా వాడబడును: 'యూ' (Ewe) భావ. 'టో' నా నా' = పిరిగొని వచ్చి జుచ్చుట.

11. **క్రీస్తు శాశ్వతదమహాత్మి మారణం.** శాశ్వతులు బాధ్యకరణ ప్రవృత్తియములు చేయుటకీ పీర్వమును. ఈ ప్రవృత్తియములు శాశ్వతరక బాపశాశ్వతములగుగాని, క్రియలుగాని పంపిణియియుండును. 'క్రీస్తు' (తా) కాప. 'శా' ('శుభ' మంది) = వచ్చుట చేయుటకీ పీర్వము; 'కా' (నా) (నీల) కాప. 'క్రీ' = వచ్చుట; చేయుటకీ కలి వచ్చుట పీర్వము

12. ఉచ్ఛ్వకంశ్యములు (Labio-Velar) అగు 'కృ' 'గృ' అచ్చువులు హోహవిక్ భావంలో కరుచి విసవచు) దుండును.

18. పెక్కు పదరాకున్న పదపరమా మంజుషు, విశాఖములు :- భాగోళ స్థితపదపరిచి మూడావిక వర్ణమును మూడు అంశర్య కాగములు చేయవచ్చును 1 కూర్పుకా 2 మర్పుకా 3 పదపటికా
కూర్పుకా :- వివిధ అధికసత్త్వాగములు నిలోటో, మూడావిక కావలగా ఉన్నవి నిర్లక్ష్య, ఉపాధి, నాయర్ (Nuer), మాకా (Neba) మిగిలిన కొన్ని కావదు.

2. మధ్యకాల. 30° మా శీతాశముమీది 10° మా శీతాశము మధ్య ఈ కాలము మాటాడదనుచున్నది డెల్టా (Delta) దీనిని బయి అంతర్జాతీయములుగా పిలుచుచున్నది. (1) బైల్. కాంగోనగ్గము. (2) ఉబంగి (Ubangi) నగ్గము (3) చరి.పత్త నగ్గము. (Shariవాదు) (4) పరిపత్త నగ్గము (Shari) (5) బైగర్ నగ్గము (Niger-Tahad) (6) బైగర్. సెమెనాన్ నగ్గము (Niger-congaroons)

3. కడమల పాదాభిరంజనం దీనిని గూర్చిన విశేషములు మనకు కాంగ్లా తెలియును ఇది ఈ శ్రీశైల శివశాస్త్రిగారి ముద్రాగా చేయబడినది (1) 'కా' (Ka) కామయ, దీనిలో గా పదకామయమునకు పాల్గొనుట, అదే కామయ కల్గియున్నది ఈ కాఆ (KaA) కామయ. 'క' = ఉండుట; 'ప' = మరలించుట పరిశోధన ప్రకారానికి ప్రకృతముమలం (Vocalic) మయము, ఉపకారము మూలగ ప్రకృతముమలం ముందుకేర్పట్టుకొని ఉండుట శ్రీశైలములో కామయ-కామయ తేర, గ్రుమ

2 తెహాక్రాన్ పదీభాషలు :- మాతాదీక్షంకూ పరి
పాఠ్యాలతోనుండి, పీఠికతో కొన్ని ఈ వర్గముల లెండిటి

లోను ఒకచాదిమంది మరొకచాదిలోనికి మార్పును సూచించుచున్నది.

మధ్యలోగో (Middle Tongue) వర్ణము :- ఇది రాం వర్ణము 7-8 అక్షాంశముల మధ్య ఉన్నది. దీనిలో కొన్ని అంశాలిది - యు (Ewe) 'అ-కా' (Aka) కావలెనో దీనిమధ్యనున్నది. ఇది (1), (4) వర్ణముల మధ్యనుండి చాదితో మిశ్రమమయినవి కన్పియున్నవి. 4. గుర-గుర తాదా (Gur-Gur) .. ఇవనికి గోళ్ల కొట్టే, బోగో, రవోలం ఉత్తరభాగము వలెను, హోటివోల్లా (Houdi Volla) వలెనగులయును, ఈ కావలె మూటాడబడుచున్నది. ఇది తిరిగి ఎనిమిది అంశరేఖాగములుగా చేయబడినది.

5. నవమటి అక్షాంశం తాదా - పెనిగాల్ - అట్లా బోలెమర్ల కొంకభాగముతో ఇది మూటాడబడుచున్నది. ఇది తిరిగి (ఏడు) అంశరేఖాగములుగా చేయవలెను.

6. మాన్వో, లేక మిడి తాదా - నవమటి మూటాల్లో మన్న ఈ కావలె 4, 6 వర్ణములమధ్య నున్నది. ఇది తిరిగి రెండు అంశరేఖాగములుగా చేయబడినది.

III విండు తాదా - ఇది అధికాంశపు రక్షితార్థ భాగమున మూటాడబడుచున్నది ఇది నన్నిహిత భాంధవ్యములు పరస్పరమును గల కుటుంబమై మనఃస్థైర్యములను కలిగి యున్నది మొదల చేసినవి ఉపవర్ణంబే (Purification) కాదుకావడముల తాత్పర్య మేర్పరుచుట దీనినిర్వచనముతో ప్రభావంబులముగా ఉన్నది మూటాల్ కావలె తాదాతో ఈ లక్షణము కనబడుచున్నది, విండు కావలెతో ఇది అధికతర విభావనకు పొందియున్నది. ఈ ఉపవర్ణంబుల విభావనములను గూడ పేర్కొనుచును. ఈ పాల్వపల్లి కావ (Pawpalli) లో - 1. మ. 2. హొల్లి 3. మోకా 4. మే పొలియా. (ఒక పదులైన కత్తి పొలియవలె) 'మ' అదగా కత్తి; 'లి' చాదికి వర్ణంబునకు. ఇది - 'మ' తో సంబంధించియున్న ప్రతి పదమునకు ముందుగా వచ్చుచుండును. 'లి' కి సంబంధించిన విభావనతో వర్ణంబు 'లి'. ఇట్లు నెమక కావలెముల విభావనకు రూపముతో ఇట్లుండును. 'లి - మ ది - కా ది - చా ది - మే పొలియా' (= ఎనిమిది పదులైన కత్తులు పొలియవలె). అర్థిలోక 'క'లుకల్ల - మను అంశరేఖములు (Lateral

వెంటిలి) కొన్ని రక్షిత అధికా కావలెతో కనబడుచున్నది. వ్యవర్థేర మంత ముఖ్యముకాదు 'అత్తుడు' (Sitaru) మూటాల్ కావలెతోకలి అనివచ్చు చేయబడినది. రెండు వర్ణములగుల కావలెను దీనివర్ణముగా ఉన్నది. కాగకరణ సంబంధమును లింగములేదు దిగ్గత్తి ప్రత్యయములవలె మార్పులులేవు క్రియకు అనేకములగు వ్యక్తిత్వి రూపములున్నవి ఇందులే ఒక విషయమును తెల్లించుటతో నై దిగ్గమున కవకాశము కలుగుచున్నది.

హోంబర్గర్ (Homburgar) ఈ కావలెను పది వర్ణములుగా విడచిది యుచ్చాదు

(1) రక్షిత లేక గండావర్ణము (2) వి అక్షా (Ruanadi) వర్ణము (3) ఈకావర్ణ లేక తిరిమియా వర్ణము (4) మూర్చుకిరపు ఉత్తరవర్ణము (5) కాగుమింగిడి, యోక్ మొల కావలె (6) అగ్నేయవర్ణము (7) అబావర్ణము (8-9) మధ్యవర్ణము (8-9) వధమటివర్ణము (9) కాంగో వర్ణము (10) హయవర్ణ వర్ణము

IV పెమిటి వర్ణము - రక్షిత అనేనీయామంది వర్ణన వలెప్రభావములే కాలోలు ఈ కావలె అనినీయాలో మూటాడబడుచున్నది. అనినీయా (ప్రాచీనకావయగు సిక్ (Sikar) వలెందినది దీనిమంది పేర్కొన 'నిగ్లి' (Nigle) ఎట్లుననుప్ర రాష్ట్రముతో మూటాడబడుచున్నది 'అమే హోం' సిక్ యొక్క. నేటి కాలమునకు అవశేషముగా మన్న అనినీయాలోని ప్రాచీన లిఖితకావ ఇందుండి పేర్కొన రెండుకావలె గురాగ్ (Guragur), హూర్ (Haur) అలగ్ కావ ఈ వర్ణకావలెతో ముఖ్యమైనది. ఉత్తర అధికా, మూర్చుమూర్తా భాగములందు ఇది ముఖ్యకావ. ఇట్లాంప్రకావములే మూర్చు అధికా, మూర్తాతో ఇది చాల్లయే వ్యక్తికరణ గల కావయై యున్నది.

V పెమిటి వర్ణము - పెమిటి కావలెతో కలిపిన అధికాకావలెలతో ఈ వర్ణకావలె రగ్గర సంబంధమును కలిగియున్నది. అరగ్ కావలెవర్ణములని ఈ పెమిటి, పెమిటి కావలె కాదివలెనున్నది. 'పెమిటి' పెమిటి అని రెండు వర్ణములయొక్కయు మూలకావ చేర్చబడుచున్నది.

అధికాంశపు కావల

ఈ క్రింది కావలల పామిటిక్ విధముతో ముఖ్యమైనవి - పెర్మిట్ (అప్లియం + మెంబరాన్); హౌసా (Housa) (పర్మిట్ అప్లికా), కమాషెక్ (వహరాలోని ఛెరగ్), గల్లా, టీమతి, దవజ్ (Dandak) (ఉత్తర అప్లికా); విలోటిక్, డిగ్రోలు, మాన్యుఅప్లికాలోని పట పాంతులు మాటలు కావలల దివ్యా, పిల్లక్, మాయక్ మొదలైనవి.

ఇది ఈ క్రింద పేర్కొనబడిన మూడు ప్రధాన విభాగములుగా చేయబడినవి :- (1) కూర్పు పామిటిక్ కావలల (కూర్పు అప్లికా) (2) విలోటిక్ పామిటిక్ కావలల, (3) పర్మిట్ పామిటిక్ కావలల.

పామిటిక్ కావలల యీ క్రింది విధముల వర్ణించబడ్డవి - (1) పాల్కరణ తింగము కల్గియుండుట ఈ పిల్ల (Schillib) కావల: 'డిక్-డియా' = మగ కుక్క; 'ఎక్-డియా' = ఆడ కుక్క, కామా (Namas) కావల: 'యా' = కాదు; 'టి' విషయముతో అప్లికా కావలల 'మె' కలియబడ్డవి కావల:

(2) జీవవనన విద్యుదముతో నై విద్యుదు ఈ హౌసా (Housa) కావల: 'కుర్పా' (= 'కెరిగ్'), జీవ వనన రూపములు, 'కుర్పా', 'కుర్పా', 'కుర్పా'.

(3) తోపలి అత్యంత మార్పు పిల్ల (Skillib) కావల: 'ఇలి' (= ముల్లు), 'ఇకా' (= ముల్లు), 'అపులు' (= చారము), 'ఇ-కె-ఎక్' (= చారములు)

(4) అంబునగ్గముతో వలెనే పట్టి విభజించబడు వామనాచరములకు కర్మాత వచ్చును

అంబు మరయు సుదాంత వర్గములకు మిక్కిలి దగ్గర సంబంధము కలదు, వర్గ ప్రవృత్తియనుకూల కా, వ్యవస్థాత్మక, పదభాషపులు మాత్రం కావలలకు సమానములుగా నున్నవి. రూపభేదముల కేరళించి 'ముఖములు' ఈ రెండు వర్గములకు కావలలకు ఒకటిగానే యున్నది. ఒక కావల మూలముమీది ఇది జయలతెరవట్టు కనబడుచున్నది. అంబునగ్గములోని పుల్ పుల్ల (Fullfide) కావలలోను, కొన్ని మరొకటి కావలలోను గల కామనాచర కముల వర్గ విభాగములకు ఇవి ఒక కావల మూలముగా గలవి మారించుచున్నవి

అత్యంత సంభాగములై యుండుటచే ఈ కావలలో కొన్ని ముఖ్యకావలల వర్గము మొల కాటి కొరకు

పామనక కావలలుగా అంగీకరించబడియున్నవి 1. అంబునగ్గముతోను ఉంబుది (Umbundi) దోర్మిగ్గ వర్మిమ అప్లికాలో (అంగోలోలో) ఉపయోగించబడుచున్నది.

2. పిల్లపిలి (Sibabilli) :- కూర్పు అప్లికాలో ఉపయోగించబడుచున్నది అంబు, అరటిక్ కావలల యొకటి ఈ కావల పర్మిట్

3. హౌసా (Housa) :- పర్మిమాప్లికాలో 'పిరారి యోక్' (Serraleone) మండి 'రాడ్' వర్మనవరకు ఉపయోగించబడుచున్నది

ఈవాడు అప్లికాలో విద్యుద్వాహితి ఈ దిగువ పదునగులు పరిష్కరింప బడవలసినవిగా ఉన్నవి - 1. అప్లికాకావల అన్నింటిలోను గల వ్యవసలు ప్రదర్శించిన గల ఒక దృషివేద అధారపడిన తిపిని పుష్టింపును. 2. అధిక సంభాగములుగా మూలకాలెడి కావలలకు అనులుగా కొన్ని ప్రధాన మూలకాలెడి పిల్లకరించును. తిపి :- తిపి విషయముతో అప్లికా కావలల 'మె' కలియబడ్డవి కావల: 'కెక్కింటి' - ముఖ్యముగా డిగ్రోకావలల - తిపిలేదు. వేటి దృవములకల వర్గములు, తిపి, యూరల్ ఇంక వండి కుల పుష్టియై యున్నవి.

ప్రాచీనకాలము నాటిదియును, అరుదైన కాలమునాటిది యును అగు అప్లికా తిపులు ఈ దిగువ విధములుగా నున్నవి - 1. ఉత్పత్తికపు పాయికో స్లిప్స్ తోక పద చిత్రములు 2 నాప్లిక్ (Copies) తిపి. ఇది గ్రీక్, ఉత్పత్తి కావలలోని వర్గముల మిగతమును (శ్రీ. శ. 200-400 నాటి ప్రాచీన మత గ్రంథములలో ఇది ఉపయోగించబడెను. 3 తిపియా కావలల. 4 తిపియా (Tifia) టులెగ్ (Tulag, వహరా)లో మూలకల ఒక హౌసా-కేక్ యొక్క తిపి ఇది (5) అమెనోల్ తిపి: ప్రాచీనపామిటిక్ కావలయగు ఇది మధ్య అతిపియాలో అమెనోరావర్గ రామకావల (శ్రీ శ 1800 ప్రాంతమున కావలలకునిది. (6) అరటిక్ - ఉత్పత్తిక రామ కావలయై ఇది ఉత్తర అప్లికాలో కావలలకు కావలలకు నున్నది. (7) వై (Val) వై పియాలోని ఒక డిగ్రో తిపి యిది. 'డోబుల తి' (Dobul tibi) (మరలము : 1850) తిపిని పుష్టింపెను.

జ్యోయా (Niyaya) అను ఒక దీగ్గో బాయటవీరే
కేమయాక్స్‌తో 5౦౯ 010 పుష్టింపజేసెను.

భావనక బాబ్బయియ్య:- అధికాకావతంతో ఇది వస్తువ్త
ముగా ఉన్నది. కావినక వ్రకముబాబూ ఇది కొంత
అమెరికాలోని దిగుమతిచేయబడెను. చరిత్రలు, వంక
క్రమవర్గములు, బాయటవీరు కుటుంబముతోని, ప్రత్యేకో
ద్యోగులచే పాటలతోని తెల్పినవి. బాద్యకావ బాగుగా
అభివృద్ధిచేయబడెను. అవేశములగు మొత్త బా ర్రమ వంపు
టుకు అమెరికావరిపిడుతో ఇది వస్తువ్త మై యుండును.

సంగీతము, బాబ్బయి:- బాబ్బయి వొరయ గత
వస్తువును మూచించుటచే ఈ దినయము కొందిగా ప్రస్తా
వించుట సముచితమైయున్నది. దీగ్గోలు బాద్యములను
బాయించుటలో విపుణులు శంఖ్రులు, గాళిత్రహ్రగు
పరికరములు, ద్వనిచేయుపాదములు విరివిగా బాద
బడుచున్నది. బాద్యముల మ్రోగించుట, బాట్యము అన్ని
ఉత్పన్నములతోను కవలముల అయోకాల విశేషములను
బట్టి మారుచుండు పాటలను కచించుటలో దీగ్గోలు
విపుణులు. తోలుత ఆధికాభివృద్ధి పరివరములను
సంబంధించిన అంశములు గేయవస్తువులై యుండెడివి.

క. బా. మా.

అష్టాది (Oxyrhynchus). - అష్టాది శింగు, దివి తేని
బాయువు. ఇది గాళిత్రహ్ర కొంది ఎక్కువ కారము
కలిగియుండును. దీని విశేష్ట గుణిత్యము 110523 ఇది
నీటిలో దుశముగా కరుగును. దీని కలిగిన ఈ అష్టాది
జలరకముల క్యావక్రియయందు తోడ్పడుచున్నది దీని
దీర్ఘము 10", పరమాను వంశ్య (xanthus marmoratus) 3,
పరమానుకారము (xanthus marmoratus) 16-0000

అష్టాది అనునాం పరిధిమలలో ఇంచుమించు అన్ని
మూలవర్ణములతో సంయోగము చెందును. కాని
వర్ణములు బూ ద్రిగా పొడి (dry) గా మన్నునపుడు ఈ
రకాయన ద్రయ తరుచు అరుగక రోపుటయు కలదు
అష్టాది ఉదలవీతో సంయోగము చెందువచ్చును రెండు
విధములయిన పశ్చిమముల తయారగును. మొదటిది
నీరు. రెండవది ఉదలవి పరాష్టమిదినము (ప్రాక్రిజ్జె
కెరాక్సిస్). ఈ రెండవ పశ్చిమము తేలియం పరాష్ట
మిదినము (Bion) తో దీర్చగంధకాష్టము వర్ణవచ్చును

పెక్ వర్షేష్ట దివ్యుర్విశేషమువల్లము కూడ దీర్చును.
ఇనుము పాపారణముగా తడిగాలిలో అష్టాదికరణము
చెంది కుప్పవచ్చును.

సంతోహములయిన (వంటల వంటల) అంగరము,
ప్లాటినము తప్ప దిగిలిత తోహము లన్నియు అష్టాదిలో
వేడిచేయబడుచుండు అష్టాదికరణము చెందును. కరగి
యున్న (వంటల) రకము మూత్రము 232 ఘన
ప్రమాణముల ఈ బాయువును రాసాయనిక సంయో
గము చెందకయే తవతో ఇనుముకొనును. ఈ దర్శిగవ
యమును ఒక్కచక్క (వంటల) అందురు. ఈ ఇనుము
కొన్న బాయువు తిరిగి ఈ రకము పల్లారువచ్చును
చెలువడును

అష్టాది విరివిగా దొరక మూలవర్ణము. దిగిలిత
మూలవర్ణము లన్నియు కలిపిన ఈ అష్టాది పరిమాణ
మునకు సరిపోవును గాళితో అయితమున మూటి 211
పాళ్లు అష్టాది యుండును నీటిలో కారమున బాబావు
90 కాశము అష్టాది యుండును భూమిలో అరమైలు
లోకువరకు గల కొలాకారముతో 50 కాశము అష్టాది
యుండును. రెట్టపైయు కర్చునది అష్టాదిరము (కార్బన్ టై
అక్సైడ్) ను పీల్చుకొని బాదిలోని కర్చునమును గ్రహించి
అష్టాదిని వడలిచేయును. క్యావక్రియకు ఈ బాయువు
మూలాకారము.

తయోజనీయ విరావము - ద్వయములు :- పాటానియం
పరిశుము (పాటానియం క్లోరైడు) బాని కారముతో
మూడవ వంతు మంగడ ద్వి అష్టాదిరము (మెంగెన్ టై
అక్సైడ్) ను కలిపి వేడిచేయుట వలన అష్టాది తయో
రగును మంగడ ద్వి అష్టాదిరము వియోగ పాంశ్యమున
భవకరించును. 1898 నుండి 1908 వరకు "బ్రిక్" తోక
తేలియ అష్టాదిర (తేలియం అక్సైడ్) విరావముకావ
అష్టాది పై మై క్రములలో తయోజనీయబడినది.
తేలియ అష్టాదిరమును 1000°F వరకు గాళితో వేడిచేసిన
గాళితోని అష్టాదిని గ్రహించి, ద్వి అష్టాదిరముగా
మారును. దీనిని 1600°F వరకు వేడిచేసిన పై గ్రహించ
బడిన అష్టాది గెలువడి, తేలియ అష్టాదిరము తిరిగి
దీర్చును ఈ విరావము వలన 34% పరిశుక్రక గల అష్టా
దిని తయారు చేయవచ్చును.

అష్టజని

1902వ సంవత్సరములో "లిండ్" అను శైక్షణానిధికు ప్రధానముతో ముక్కు గాలియొక్క పరివరణ విధానము (Respiration of Liquid air) వలన 98-9% పరిశుభ్రత గల అష్టజని కాయురేయిగలిగెను.

దివ్యుద్విశ్లేషణము (Spectroscopy) ద్వారా ఉపజనిని కాయురేయిముతో అష్టజని ఉపవర్ణకముగా (Spectro-chemical) లెనించును. ఇది ఉ పవర్ణక దివ్యుచ్ఛక్తి నిరసనగా కావలయుండుటచే కాయుర ప్రవీరణ పద్ధతి ఎక్కువ ఉపయోగముతోనికి వచ్చినది.

ఈ కాయువును 120-150 కాళావరణపీడనముతో (atmospheric pressure) ఉక్కు పిండివలతో నుంచి పరిశుభ్రాచేయుదురు. 1938 వ సంవత్సరములో ప్రపంచపు అష్టజని ఉత్పత్తి 5000 నుపయోగింపబడును.

పైరోగెల్ (Pyrogeal) యొక్క అధిక ప్రావణ్యము వలన గాని, అమ్యూనియాతో కూడిన అమ్యూనియా కర్మనిక (అమ్యూనియా కార్బోనేటు) ప్రావణ్యముతో కాగము యొక్క తేలిక వలన గాని, భావ్యరపు ఉత్పత్తి వలన గాని, పోడియ ఉపజగంధకము (పోడియం సైట్రో పైక్ట్రు) యొక్క నీరస తాళక ప్రావణ్యము వలన గాని, కాయువులో గల అష్టజని యొక్క కాగము విద్యయింప వచ్చును.

అష్టజని తేలికత ముఖ్యరంగులకల అయస్కాంక ప్రవణముగా ప్రవీరణించును. ఈ ప్రవణము 183.97° వద్ద మరుగును. త్వరగా ఇగిలి చల్లార్పుట వలన అష్టజని తేలిక నీరసరంగులకు భువన పర్యావరణమును పునీకరించును. ఇది 218° వద్ద కరగింపు కాయురాయముతో ముప్పు అష్టజనిని విశ్లేషణ దివ్యుత్ప్రయోగము వలన (electronic discharge) ఉద్భవమైన అష్టజని రూపాంతరమును "డికార్బ" (Dicarb) కాయురంగును.

ఉపయోగములు - కాల పరమ అష్టజనిలో హేమలమ అశిశించుటకు, కరగించుటకు ఉపయోగించవలయును. సాధారణముగా అష్టజని పీటిటికా (అక్సెల్లిజెం) కాయువుల నుండు (Oxy acetylene flame) వహించుచునే లోహములు అలవకలము. ఇంజనమునకు పూర్వము ఈ రెండు కాయువులును పీడిండు గోక్తుములతోనికి పరిపూర చేయవలెనది కాగుగా మిశ్రమము. చేయవలయును.

అష్టజని విస్తారముగా శైల్షర్ల విధానముతోను, మర్మహేనియా, గుంఠెయ్యలు మొదలగు కార్బునులలో కార్బుశ్చేయింపడు, నివకాయువులను పీల్చుటవలన గలుగు దుష్పలములను నిర్మూలించుటకు ఉపయోగించవలయును.

ప్రవహించుచున్నప్పుడు అష్టజని యొక్క పాఠశాల ఉపయోగములు కాల కలెవు, కాయుర కర్మనపు (Gas carbons) ఉత్పత్తి, ఉక చివర ఎట్టగా చేపిచి అష్టజని ప్రవణము ముందినచో ఎక్కువ కాంతితో నుండి అపరిమితమయిన తేలిక ఇచ్చును అపుడు పర్యవేక్షక కర్మనద్వి అష్టజనిరము గడ్డకట్టే శైల్లని భువనపర్యావరణముగా మారును. అష్టజనితో పరిశుభ్ర కర్మనము (Porous carbons), కష్ట తోగ్గు, పీటపుమని, పొగముని, తీగలెండు హృద్ధము (Cork balls), రంపపువడి తేలిక కలెగుళ్ళు ఇతర పర్యవేక్ష మిశ్రమము విద్యుంధక శాంకవము (Blasting gelatin) కంటి రెట్టెంపు ఉత్పత్తి ప్రైలుడు పర్యావరణముగా కాయురంగును. తుపాకిమందు, పక్షజని పశ్చేకవములు మొదలగు ఇతర ప్రైలుడు పర్యావరణములలోపల అష్టజని ఇతర మూలపర్యావరణములో కాపాయనిక వలంబరము పెంక, పేర్చుగా నుండుటచే పై మిశ్రమము అంక ఉత్పత్తింపకుండునది అశిశువుముగా (nonoxidizable) కర్మనము ఉపజని మొదలగు పర్యావరణము అష్టజనికరణము పెంచుటచే ఈ ప్రైలుడు పర్యవేక్షును.

అష్టజని, పయోగిక కాయువును Syngas (ఉపజని కర్మన అష్టజనిరము Carbon monoxide) కాయురచేయుటలో ఉపయోగించవలయును (Metallurgic అష్టజనితో అపరిపూర్ణ పయోగముచేసివచ్చుట ఎసిటిక్ Acetylene పర్యవేక్షును). పక్షికాగ్గుము (పైటిక్ షర్ట్) కాయురచేయు విధానములలో మరల అష్టజని ఉపయోగించవలయును.

కావ్యకముగు పొయ్యంగల (Open hearth) ఉక్కు, కొలిమిలో పయోగమువలన, కార్మనము చేరుచేయుటకు, దివ్యుత్ ఉక్కు, కొలిమిలో కర్మన విస్తారణమునకు (Decarbonization), పాడుకడివ యును పచ్చపులుసు కరగించుటకు, గాలిలోనిమిలో ఉక్కు, కరకపు లిమిమును కరగించుటకు అష్టజనితో పరిశుభ్రకరెండివ కాయువు ఉపయోగించవలయును.

అ. ల.

అయిలర్ (1707 - 1783) :- 18 వ శతాబ్దంలో పట్టణం లో జన్మించి కాటల్ (Basle) వగర విశ్వవిద్యాలయము గణితశాస్త్రంలో సహజ మిగుల ప్రసిద్ధి గాంచినది ఇచ్చటనే లెయోనార్డ్ అయిల్ (Leonard Euler) అను మహాగణిత శాస్త్రవేత్త ఉద్భవించెను అతడు తన తండ్రియగు జేకోబ్ లెయోనార్డ్ (Jacob Bernoulli) వద్దను, జోహ్న్ బెర్నోలీ (Johann Bernoulli) వద్దను గణితశాస్త్రము నవ్వలించెను. 1725 లో తన గురువు గారి కుమారుడగు వికోలాడ్ లెయోనార్డ్ రహస్యలోనున్న పెయింట్ పీటర్స్ బర్గులో పరిచయము చేసివత్తును అతనితో అయిలర్ మిత్ర పవ్వడిగా 1741 వరకు అచటనే యుండెను. 1741 నుండి 1766 వరకు అతడు ఘన దగు సైబెరియా యొక్క కొలంబుకానై కెన్సిన్ విశ్వవిద్యాలయమున పనిచేసెను. తిరిగి 1768 లో అతడు పెయింట్ పీటర్స్ బర్గులో పరిచయము చేసి 1783 వరకు అతగా శివరాం తమువరకును అచటనే పనిచేసెను. ఈ 18 వ శతాబ్దపు విజ్ఞానవేత్త తన శీర్షికలలోనుండి గణితశాస్త్రమునకును, అతను ద్విక గణితశాస్త్రమునకును వినియోగించెను. తనదిగి 1785 లో ఒక శ్లేశమును 1788 లో రెండవ శ్లేశమును రాయెను, అతని అంధత్వము అతని అత్యద్భుత మృతకాత్మక శక్తికి అవంతయు ప్రతిబంధకము కాకాంత రోయెను. అంధుడగు అయిలర్, తన అపారధారణ శ్లావక శక్తిచే, గణితశాస్త్రమున అధికభవించిన విజ్ఞానశాంధారమునంతయు తన మహాశ్లేశమున కేమిట ప్రత్యక్షీకరించుకొని, అంతవరకును అశాస్త్రమున కనిపించుచు గది అతీకానిదనుకొనుటకు తన శిష్యులకు చెప్పి ప్రాయము యుచుండెదవాడు. తనది రచనలు 800. అని అతని శిష్యులమునకే తెలుపబడినది. అతడు పనిలోను వచ్చు పదవిలోను అనేక గ్రంథములను పెయింట్ పీటర్స్ బర్గులో పరిచయము అతని మరణానంతరము ప్రకటించినది. అతని రచన విస్తృత 8000 కేకరించ బడినది. అప్పటినుండి గణితశాస్త్రము యొక్క ప్రతి శాఖ యందును అతని పరిశోధనలున్నవి. ఇంతటి మృతకాత్మకమగు మేధావంతునిగల గణితశాస్త్రజ్ఞుడు ఇంతవరకును మరొకరు వుద్భవలేరేమో. అతడు రెండవయొక్క విశాసా మాది మొత్తము పరమగుగ్గురు పంచానమును అభిసేను.

అయిలర్ తన పరిశోధనలను యుగ వ్యాపనమునకు విస్తృత వ్యాపరదానమునకు ప్రకటించుటకు గాక, అనేక పాఠ్య గ్రంథములను రచించెను. ఈ పాఠ్య గ్రంథములలో అప్పటి వుండిన గణితశాస్త్ర జ్ఞానమునకును ప్రోత్సహించినది తర్కబద్ధమగు శ్రమమున చేర్చబడినది. అనేక కాంతలో అయిలర్ పర్యవసాన పద్ధతియే మది మాటగా విలసిల్లెది. ఉదా: పేజీ కాంపు క్రిశ్చియ మిశిశాస్త్ర పద్ధతి అభివృద్ధిచెందె. అత్యద్భుత ప్రత్యాపి గాంచిన అతని పాఠ్యగ్రంథములు, పీఠగణితము వంతును, కలన గణితము వంతును గల పంక్షములపై అనివర వుండిన శిష్యాశిష్యానియముల నప్పటిని కిచ్చి పివెది. టెగ్నార్, లెస్సాల్, గాథూల్ మొదలగు మహా మేధావులు అతని గ్రంథములను చదివి అతని పద్ధతి ననుసరించినవారే.

1748 లో అతడు రచించిన ఇంజనీరింగ్ యొక్క ఇన్ ఫర్మేట్ ఇన్ ఫినిటోరమ్ (Infortation in Analysis Infinitesimal) అను గ్రంథము పెయిలెవినది ఇది పెంచు పంపులములతో ముద్రిత. దీనిలో అయిలర్ $x, x+1, x+2, x+3, \dots, x+n$ అను రాబిని వినియోగించెను. ఈ గ్రంథమే విస్తృత శిశుగణితమున (Analysis General) మొదటి ప్రామాణిక పాఠ్యగ్రంథమని చెప్పువచ్చును ఈ గ్రంథములో షీటా ప్రయోగము (Series Expansion) పరిచ్ఛిన్నతన కాగమును, రాబిని అభివృద్ధి సంఖ్యాపాదమునకును (Prime Number Theory) గల సంబంధము పరిచ్ఛిన్నతన కాగమును అత్యంత అద్భుతావహములు. 1755 లో అయిలర్ "ఇన్ ఫినిట్యూషల్ కాల్క్యులస్ డిఫెరెన్షియల్" (Infortation Calculus Differential) అను గ్రంథమును 1780, 1774లో "ఇన్ ఫినిట్యూషల్ కాల్క్యులస్ ఇంజిగ్రేల్" (Infortation Calculus Integral) అను గ్రంథమును రచించెను. దీనిలో చలనక గణితము, చలరాశికల గణితము అనువరేగా చలనక మహా గణములు, కేలరు (Taylor) విస్తాంతము, రాబి విహార ప్రత్యానములు, అయిలర్ సంకలన మాత్రమున, (Euler's summation formula) అయిలర్ గామా, షీటా ప్రయోగములు పరిచ్ఛిన్నతనవి.

అయిర్వీద గ్రంథములు

అయిర్వీదే 1786 లో రచింపబడిన "మెకానికా ఏవె మెకానిక్స్ టైప్రీయా ఎవరిటిగ్ ఎక్స్ ప్లానా" (Mechanica sive Morum scientia analytice expolita) అనునది మౌళికముల నిర్ణానముపై విశ్లేషణ పద్ధతులలో బ్రాహ్మణులైన మొదటి యంత్రకాన్త్రగ్రంథము 1770 లో అతడు "వోల్ స్టాన్డిగ్ ఆల్జీట్రా ఆల్ ఆల్జీబ్రా" (Vollständige Anleitung Zur Algebra) అను గ్రంథమును అర్జునుకావడలో రచించి తన సేవకునికే తిరిగివేసే సేపకు గీతగణకముపై తరువాత వచ్చిన పాశ్చాత్యగ్రంథముల కంటెయే వసూరా. 1744 లో అయిర్వీద రచించిన "మెథడస్" ఇన్వెంటయింట్ టై నియర్డ్ కళ్యాన్ మ్యాగ్నిమి మినిమి టై ప్రొప్రయెటీట్ గాంజెంజెన్ (Methodus inveniendi hinc curvas maximae minime proprietate gaudentes) అను గ్రంథము టై శేష కలనమున (calculus of variations) మొదటి గ్రంథము. దీనిలో అయిర్వీద సమీకరణములు, చాది అసౌక ప్రయోజనములు చర్చింపబడినవి.

అయిర్వీద కనుగొనిన అనేక విషయములు అతని చిన్న బాల్యములలో అవర్ణ్యములవలె నిరీక్షింపబడియున్నవి. అట్టి రత్నములలో బోకా అయిర్వీద సంఖ్య అనబడునది $\lim_{n \rightarrow \infty} (1 + \frac{1}{n} + \frac{1}{n^2} + \dots - \log n) = 577216.6$ అంక కాన్త్రమున అతడొవరించిన సరిశోధనలే అతనిని కాళ్యుత కీర్తి సంతరించి పెట్టుటకు చాలును అయిర్వీద తన బుద్ధిని అగోళకాప్రాప్తిపై అధికముగా వినియోగించెను. ముఖ్యముగా లాంబ్రహ్మణము, త్రివస్త్తవమన్య (Pythagoras of the school) అతని బాకర్చించెను 1789 లో అతడు ఒక సంకళకాన్త్ర గ్రంథము రచించెను. చాచిలోని గణకము సంకీర్ణమును, సంకీర్ణము గణకమును బోధనదశ అది పుష్కలమైనది.

అయిర్వీద మేరకాన్త్ర యాతని గ్రంథముల అతిరస ప్రతిచాదిని చదివిన తేయము అవను అతనిలో బాన్తి లోపములు తేదోలేదు. అసరిమిక శ్రేణుల విషయమై అతడు తగు జాగ్రత్త వహించక, చాచిని తన ఇష్టము వచ్చినట్లు నిరసిగా చాడు కొనెను. చాచి సంఖ్యకన్త్ర (Conceptualism) అతని దృష్టి పోలేదు. అసలు అ బాలము

చాచి, గణకకాన్త్రములలోని పరిశుద్ధ, విశిష్ట (divergence) మొదలగు అసరిమిక కల్పములు (infinite processes) సరిమొన పురాదులపై నిర్మింపబడి యుండలేదు. అవని 19 వ. కళ్యాములో జరిగినది. అందుకే 18 వ. కళ్యాలోని గణకల్ప లంఛనము అసరిమిక శ్రేణులు, అసరిమికగుణకార అర్థములు మొదలగుచాచి విషయమున తమ ఇష్టమువచ్చినట్లు ప్రయోగములను గాచించిరి. తదా: అయిర్వీద ఈ శ్రీకి విరముగా చాచించెను.

$$\frac{n}{1-n} = n + n^2 + \dots$$

$$\frac{n}{n-1} = 1 + \frac{1}{n} + \frac{1}{n^2} + \dots$$

కావున

$$\dots + \frac{1}{n^2} + \frac{1}{n} + 1 + n + n^2 + \dots = 0$$

అవను విశిష్ట శ్రేణుల విషయమున అయిర్వీద శీఘ్ర పద్ధియును తప్పని చెప్పరాదు. తేదీకాలపు పరిశుద్ధ కా పరిశుద్ధ మూత్ర మాతకు తేయనినూట నిజమే. అవను అతడు వినిపించిన అనేక విషయములను తేదీకాలపు గణకల్పము మార్గాంతర పద్ధతులకే తోచిందయినాచాచి ఇట్లే కలన గణకవిషయమునను అయిర్వీద ప్రాప్తి వసూరము, అరునికలలు మిగుల సంకల్ప విశిష్టతక దోయనను, అరునిక గణకకాన్త్రమునకు అయిర్వీద మూల వ్రంథ మని చెప్పుటకు ఎవరికిని అతీతము ఉండదు.

తే. వి.

అయిర్వీద గ్రంథములు :- "అయిర్వీదశ్రీ ఒప్పిన్తితి, అయిర్వీదయతితిచా అయిర్వీద" అను పుష్కలశ్రీ అయిర్వీదగూర్చి బోధించు ఉపదేశము అయిర్వీద మని తెలియుచున్నది. అయిర్వీదము టై ద్వి కాన్త్రమునయి పుష్కలపరింపబడును. యా. బాల. గ్రహ. ఉద్భాంగ. కల్ప. విష. రహాయ. బాళరణ విశ్వాతేరములకే ఇయ్యది అష్టాంగ చిత్తయని చెప్పి అచుచున్నది. ఇది ముగ్ధిరమున కుదరేదమని కొందరును, అతర్థం దేశమునకు ఉపదేశమని కొందరును చెప్పుదురు. మొత్తముమీద ఈ విశ్లేషణకాము దేశకలపప్రయము

వంతును కన్నెట్టుచున్నది. ఉదా - అయిదేడమును గూర్చి లోపించు కొన్ని వేదభాగములు.

గర్భమునుగూర్చి తెలియవలసిన యంశములు గలవి పదివత్తువందు వర్ణించబడినవి. ఋగ్వేదములో 10 వ. మండలము, 184. వ. మాత్రముతోను, లఠలేయ క్రావ్యములోను, ఈ విషయము వర్ణించబడియున్నది. శరీరమునకు వంశభూతములు కారణములని ఋగ్వేదము 10 మం. 18 మా. 8-7 ఋక్కులలోను, తైత్తిరీయోపనిషత్తువందు గల బ్రహ్మవల్లియందును, కావనవును.

శరీరమునకు మూలమైన కాళవీర్య శ్లేష్మములను గూర్చి ఋగ్వేదము 1 మం. 83 మా. 8 వ ఋక్కు వందు "క్రిరాకు శర్మ యవ్యతం" అని యున్నది. ఇచ్చట 'క్రిరాకు' శర్మమనకు కాళవీర్య శ్లేష్మములని క్రి విభాగ రహితస్థాయిలు కావ్యమును రచించిరి. శరీరాంగ ప్రకటంగ ములనుగూర్చి ఋగ్వేదములోను, లఠలేయ క్రావ్యము లోను వర్ణనలు కన్పిస్తును. శరీరకాస్త్రమును గూర్చియు ఋగ్వేదము 10 మం. 97 మా. 8 వ ఋక్కులో వ్రాయబడి యున్నది రోగములను గూర్చియు, చాలి చికిత్సలను గూర్చియు ఋగ్వేదము 10 మం. 188 మా. లోను, లఠలేయ క్రావ్యములోను, యజుర్వేద సంపాక. 2 అ. 8 వర్షం 5 అను. వందును గావ వచును

చికిత్సలను ఉపయోగించు ఉపధులను గూర్చి ఋగ్వేదము 9, 10 మండలములలోను, యజుర్వేదమువందు బ్రా. 2 కాం. 4 ప్ర. 4 వ అను. వందును, అధర్వణ వేదమువందును వర్ణించబడినవి.

అధర్వణ వేదమునందలి అయిదేడ విషయ సంగ్రహము - అధర్వణ వేదము 1 వ కాండ. 2 వ మా. వందును, 8 వ కాం. 44 వ మా. వందును ఉపరాయయి, అమో కయోతి రోగకాంతి ముంజగర్భిణీ అంధవసు లేయి వలయు వనియు, శోషబద్ధ, ప్రసృత విరోధములను 1 కాం. 8 మా. లో ఎనిమిదవలి పాఠవము ఉపయోగించవలయు వనియు చెప్పబడినవి. అధిక రక్తప్రాప్త, రక్త ప్రావములను 1 కాం. 17 మా. లో ఐదును లేయవలెనని చెప్పబడినది. 1 కాం. 23 వ మాత్రములో హరిత్రా

అను మూలిక పొందుకోగ విభాగముని చెప్పబడినది. 1 కాం. 28, 29 మా. లలో శ్వేతబుష్పమును, దీపి - హరిత్రా - శృంగరాజు, ఇంద్రజానియలు అను ఉపధులు హరించు వని చెప్పబడియున్నది. 1 కాం. 25 మా. 6 కాం. 4-22 మా. 8 కాం. 20, 25, 8, 102, 118, 19, 89 మా. లలో పీపాహా, చావ్యహా, అశ్వేరుష్పవరేష్యు రుతయమ్యురారి వివిధాధిగతములు, తత్వణ అను ష్మరణలక్షణములు చెప్పి, విభావ అను కావ తత్వణను అప్పుగా రచియు బహు ప్రయాస పాఠ్యమనియు చెప్పి, మైమాత్త మంత శిశువులను వివరించెను. "అశ తై వశ్యాని" అని అరంభించి "లింగో మ్యువం తై వశ్యం" అనగా రోగకారణోమ్మ్యావమే తై వశ్యమనియు, కారణభాగము కారణభాగముకావున కారణభాగవదము లేయును ముఖ్యమనియు నిరూపించుచు 1 కాం. 12 మాత్రములో చిక్కుకు అను అగ్ని 8 రుచీవను, కావ్యురాయను కారణముగా చెప్పుచు కుష్టుము అను ఉపధి వర్ణనార్థకారణోపరముగా తెలియజేయబడినది. 4 కాండలో వస్త్ర విరోధ్యధర్మము వను కపిత్థకమే ఉపధియనియు, 4 కాం. 2 మా. లో కళాకోగ్యమునకు అందులని అను అవను, కల్లకానిచ్చి ప్రియములుగా అశ్వత్థ - వైశ - లలిత - వల్లగ్రామములను వర్ణించెను. 8 కాం. 109 వ మాత్రములో కళాకోగ్య పాఠకముగా పిచ్చికి వర్ణించబడినది. 8 కాం. 19 మాత్రములో అపామాద్యయను ఉపధి వసువై ఉపధులకు రాజుగా వర్ణించబడినది 8 వ కాం. 90 వ మాత్రమున బహు అను వాగ్ధి విభాగములోరకు వనివచయవనియు 8 వ కాం. 25, 127 వ మా. లలో తోచుచు అను ఉపధి వర్ష్యలోగ్ర ప్రళమనము లేయి వసువైవనియు చెప్పబడినది. 8 వ కాం. 186, 187 మా. లలో విశ్మి, శబి అను లఠలు శేవర్షకములుగా చెప్పుచు, శీర్ష శేవములను దృఢవరము, అజాత శేవ వసు, లాక శేవ చైర్ష్య సంపాకవసు, దీప్తికృత శేవములకు కృష్ణ వర్ణకల్పన మున్నగువిధి వర్ణించబడినవి. 19 వ కాం. 81 వ మా. వందును, 2 వ కాం. 4 వ మా. వందును గుణుల మను ఉపధి మధుమేహ విభాగముని చెప్పబడినది. ఇంకను అలోధరము, గండమాళి, వంధ్యాత్వము

అయిదవ గ్రంథములు

మున్నగువానిని నిరూపణము చేయు తెచ్చు. ఉపరంబు చెప్పుటచేను.

గ్రహములను గూర్చి ఋగ్వేదము 10 మం. 118, 145, 181-188 మా క్రమముతోను పక్షతలు కనుపించుచున్నవి. మహావరోగి చిత్తమును గూర్చియు, అలోగ్రమునకు ముమ్మ ముఖ్యకారణమును విషయమునుగూర్చియు గోపభక్త్యాద్యమునకు 1, 80 కావ్యములలో కనిపించుచున్నది. మఱి మంగళావరముల ఉపయోగములను గూర్చి వైశ్ణవసంహిత 4 వ కాం - 2 ప్ర - 8 వ అనుశీత మంత్రములో కందు. కల్పకాశాశ్రమములను గూర్చి ఋగ్వేదము 1 వ మం. 118 వ మా 15 వ ఋక్కులోను ఇంకను అనేక స్థలములలోను పక్షింపబడియున్నది. రహాయత కాశీరణములను గూర్చి ఋగ్వేదము 1 మం. 117 మా. 18 వ ఋక్కులో చెప్పబడియున్నది. ఉల్లూకిగ క్రిష్ణంధాత్యుక్ మేను అష్టాంగాయుర్వేదమును గూర్చి వేదములందు గల పక్షము విశ్వాత్రముగ మూర్చింపబడినది అయిదవ గ్రంథములను మూడు రకములుగ విభజింపవచ్చును. అవి (1) వైదిక గ్రంథములు, (2) ఆగ్రగ్రంథములు, (3) అశాస్త్ర గ్రంథములు.

1. వైదికగ్రంథములు : చతుర్వేదమునకు కల్పాదియందు వేదములను పురిందివట్టుగనే అయిదవగ్రంథమును గూడ పురింది విష్ణును దీనిని ఉత్తరగ్రంథమును సంహితగ చేసినది ఇతిహాసమునకు తెలియుచున్నది. దీనిని బ్రహ్మసంహిత యని కానుకయును. ఇయ్యది వైదిక గ్రంథముని మునుపగును, దీనిని బ్రహ్మ తన పుత్రుడగు పక్షప్రభావతః ఉపదేశించెను. దశమంతు కాను గ్రహించిన యీ విద్యను అశ్విరేవతశంతును, కార్యంద్రువతును తోలిందిరి వైదికగ్రంథములు వై మహావారిచ ప్రహ్లాద సంహితకన్న ముగియ కన్నవచ్చు. అ బ్రహ్మసంహితయు మూలకమున ప్రభావము పడలేదు.

2. ఆగ్రగ్రంథములు : ఇవి ఋషిపుంగవులచే రచింపబడిన తంత్రములు. ఋషులు అతింద్రునిద్రష్టలు కావున వారు తెచ్చిన విషయములలో సంతయములుండుటకు కావులేదు. వాడ అగ్రగ్రంథప్రమామలుగ పితని పితృ రింపదగుడు. ఋషులని వై ద్యశాస్త్రము అభిందిన ద్వయము పరకపరాచారి గ్రంథములందు ఉపవారింపబడెను.

ఈ మహాయుగముయొక్క మొదటి భాగముగు కృతయుగ మున్న పశుయమున అనగా ఇచ్చిది ముహూర్త 22 అక్షర సంవత్సరములకు పూర్వము భూలోకము పంకతి ప్రజలు రోగపీడితులై రహస్యశాస్త్రములను అనుపాదించుటకు అవసరమై ఉండుటకు గది కరకాళాది ఋషివృందలు హిమవత్పర్వత ప్రాంతమునందు సక చేసిరి. అ సభాసమందందును బ్రాహ్మయోగముచే మహావిజయం చేసేంద్రులు మర్యమలోకముల కారణ తొలగించువని తెలిసిగని ఇంద్రునినుండి వైద్యశాస్త్రమును గొనివచ్చుటకు సమర్థుడు కరకాళానందని నిష్క్రయించి అతని వ్యర్థలోకమునకు అంపగా అయదంతము సంతయు బాకర్చించి ఇంద్రుడు కరకాళానంద కాను అశ్విరేవతశంపక్ష పక్షినించి వై ద్యశాస్త్రమును ముగిసిరి. కరకాళాను తన నిర్వహితు పురకర్మదాను చేరుగల అశ్విరేయను మొదలగువారి కుపదేశించి వారు తమ తమ సేవ గ్రంథములను రచించిరి పితృ ఆగ్రగ్రంథములని పశ్యవారియందును. అయిదవగ్రంథమునందని అష్టాంగములనుగూర్చి గ్రంథములను రచించి పిరు లోకమునకు ఉప కారము గానిందిరి ఇందు ప్రభావముగ చేటివరకును పక్షసంహితములతో మన్న (1) పరకమును గూర్చియు, (2) మృత్యుతమును గూర్చియు, (3) అగ్రము కాకపోయిన పక్ష తత్త్వములగుండు అష్టాంగ వృత్త యమును గూర్చియు ప్రథమమున పక్షింపబడుచున్నది.

1. అగ్నివేదతంత్రము : ఇది పరకమునాగ్నిచే సంస్కరింపబడి పరకసంహితయని ప్రకృతము పశ్యవారింపబడుచున్నది. కరకాళానికే యేమిదగ్గ అగ్నియందు కాయ దిశ్చా ప్రభావమైన వై ద్యశాస్త్రమును అగ్నివేద, శేల, కామాకర్మ, సకాళ, హరిక - అరహాది యను శాస్త్రులు కేమియు కుపదేశించెను కారందందు తమకును సేవ తోగ్గగ్రంథమును రచించితి. ఇది అగ్ని వైద్యగ్రంథములలో మొదటిది. ఇందు అగ్నివేదతంత్రమును మిగిలి ప్రభావమైనది. "మర్త్య నిర్వేద ప్రభావిన - అగ్నివేద" అని పరకమునందు పక్షిత్వమై యున్నది. మిగిలిన తంత్రములు భావవరకు లుప్తయాయములే. బాగ్యముని కానుమనచే పితృ పక్షపక్షములు చేసిన శిష్యాద్వారిం 2 వ పక్షిత్వే" అను కావ్యముచే తెలియుచున్నది.

అగ్ని శ్రేణికలము కాంక్షమునకవశపాతాది ప్రచారమును జూచుచుండ నిర్వహింప ముందు 7000 సంవత్సరములకు పూర్వము అమిరియ వశంబునున్న దీనిని సంస్కరించుచున్నాడు. వశంబునకి చరకుడని శోకము వ్యవహరించుచున్నది. కనుకనే ఈ తంత్రమునకు చరకమని పేరు వచ్చినది. మరొకత కాంక్షమునకు వందల సంవత్సరపు వ్యవహారమునకు ఈ చరకమునందలి శాస్త్రములు (చికిత్సాస్త్రమునందలి 17 వ అధ్యాయము మొ. సిద్ధిపాఠశాలము) పూర్తి చేసినది ఈ గ్రంథాంతము నందలి "అగ్ని శ్రేణిక తంత్ర చరక ప్రశ్న సంప్రది - దృఢతలపూరిత" అనువాకమునవలన తెలియుచున్నది ఈ గ్రంథము కాయచికిత్సను ప్రచారము చేశారని అభిప్రాయమును బోధించుచున్నది. ఈ తంత్రమునందు (1) మాత్రాస్తావము, (2) నిరాస్తావము (3) విమానస్తావము, (4) వారీకస్తావము, (5) ఇంద్రియస్తావము, (6) చికిత్సాస్తావము, (7) కల్పాస్తావము, (8) సిద్ధిస్తావము అని ఎనిమిది స్థావములు కలవు.

మాత్రాస్తావమునందు 80, నిరాస్తావమునందు 8, విమాన స్థావమునందు 8, వారీక స్థావమునందు 8, ఇంద్రియ స్థావమునందు 12, చికిత్సా స్థావమునందు 80, కల్పాస్తావమున 12, సిద్ధిస్తావమున 12, అధ్యాయముల సంఖ్య మొత్తము 120 అధ్యాయములు కలవు. ఇది చాల ప్రమాదగ్రంథముగ బోధియొక అడుచున్నది. 'చరకస్య చికిత్స' అని దీనిని కీర్తించుచున్నాడు.

3. ముత్రకసంహిత :- శల్క కాళాశ్మ విషయములను పరిచిగూడ ప్రచారముగ బోధించుచు, అష్టాంగ వైద్య శోధకమగు ముత్రక సంహితకూడ చరకమువలెగి ప్రమాద గ్రంథముగా గ్రహించబడుచున్నది.

శల్కశంకలమునకు మూలముగా శక్రవైద్యుడని చెప్పునట్లును దీనిని వస్త్రరీయని పాశ్చాత్యులతో వ్యవహరించుచు, దీనిని ప్రవర్తింపజేసినది భవ్యంకరి. ఇతనికి 5వ-6వ శతాబ్దములు కామధేయము కలదు ఇతడు కాశీ వట్టలమునకు పరిపాలకుడు. అమరేశునినకు పాశ్చాత్యుగ వస్తుక ప్రచారయగు భవ్యంకరి యవతారమేయని "అపాంహ భవ్యం వై రాజకేవ" అనబడుచున్నట్లు పాశ్చాత్య మరణాంశ" అను ముత్రకమునందలి కాశ్యము

వలన తెలియుచున్నది. భరత్యూకాది ఋషులు ఇంద్రుని వద్ద కాయచికిత్సా ప్రచారమైన తంత్రమును గ్రహించి వట్టుగజే. భవ్యంకరిగూడ ఇంద్రునివలన శల్కప్రచారమైన చికిత్సాశాస్త్రమును ఉపదేశము వారి యీ శోకమున విశ్వామిత్ర మనుడైన ముత్రకుడు మొదలగు వార్యుల కీ విద్యను బోధించెను.

భవ్యంకరి మూర్ఖునివలన వైద్యశాస్త్రమును గ్రహించి మియు వర్ణవలు గావచ్చుచున్నది. దీని విషయము శల్కశంక ప్రచారమైన యీ శాస్త్రము భవ్యంకరివలెగి కాన్తి పొందిన దనుట నిర్వివాదము. భవ్యంకరి యను పేరుకూడ "భవం ప్రచారవ్య శల్కశంకప్రశ్న పారం ఇయ కి గవ్యశిరి భవ్యంకరి" అను వ్యుత్పత్తిచే శల్క శాస్త్ర పారగుడను వర్ణమును బోధించుచున్నది

భవ్యంకరివద్ద శిష్యులుగ వై ముత్రక బావడవ - కొరక - పాశ్చాత్యుల - కరవర్ణ - గౌరవ రక్షకులను వాగ్ధులను ఈ విద్యను గ్రహించి అందు ముత్రకుడు కడుంగడు బుద్ధిమంతుడు ఇతడు వ్యక్తిగతావేశములను గ్రంథయోధముగ రచించెను ఈ విషయము "యశోవాళ శగవాన్ భవ్యంకరి ముత్రకాయ" యను వాక్యముచే దృఢమగుచున్నది. దిగిరియ యైదుగురుకూడ తమ పేరిట తంత్రములను రచించిరి. ముత్రక తంత్రమునకక్క. దిగిరియ తంత్రములు చక్కపాడి - 2వయ రక్షకాది వ్యాధ్యా శల కాంక్షమునాటి రోగులనుంచెడి వని అందు ఉపశయ మారములగు తంత్ర వనములచే తెలియుచున్నది. ప్రస్తుతము ముత్రకగ్రంథము మాత్రము వశవ పాతవ ములతో నున్నది

మహాదు 2000 సంవత్సరములకు పూర్వముండిన సిద్ధి వాగ్ధులను కను తెచ్చి రవివర్ణము ముత్రకమును ప్రతిపాదించెనెడి "వాగ్ధున ప్రతి సంవత్సర" యను వాక్యమువలన తెలియుచున్నది

ముత్రకుని శరీరకాలముమార్పు చెప్పు తర్వాత వితర్కములు కలవు అంగసంధికుడు మాగ్నెటిక్ అను వశకు 11.4. 4వ శతాబ్దపువాని చెప్పెను, శోక్న-నాథ్ అనువాడు 11.4. 12 వ శతాబ్దపు వాడని చెప్పెను. వారి ఇది విషముగా వస్తువులు, ఉపశోధిత అనవశకు ముత్రకునకు తంత్రకర్త శరీరశక్తియను, ఉన్నయెడల

అయిదవ గ్రంథము

సోమియో అమరావతికించి శివుడు కావనియు, సాహసముగ బ్రాయశ్చిత్తుడు. ఇది చాల అగృహ్యతవము. మహాను 2000 సంవత్సరములు పూర్వమున శాస్త్ర బాగాధ్యయము వనలే రవివశవిత 'ఉపాయ వ్యాధయము' అను గ్రంథములో ముఖకారాధ్యులను వ్యవరించి యుండుటలే ఇతరతవము ప్రాచీనుడని తెలియుచున్నది కానిపోత్ర సంహితలో వివరించుచున్న ముఖకుడును, ఇతడును ఒకరుకాదని నిరూపించుచున్నారు. కనిమృని పోమిటోక ముఖకు యుండెను. తంత్ర క్రయగు ముఖకు తతలేయని కొందరందురు. కాని కనిమృనిని సమకాలిని డగు బాగాధ్యయనిలే వ్యవరించలే యంతయున్నే తంత్రమును రచించిన ముఖకుడు బాగాధ్యయనకు విమృశించియు ముఖకుడు డగలు యెట్లు పాపగుడు? కనుక నిడుకయులను శివుని ప్రవచనవలె యున్నది వృద్ధ ముఖకుడును వ్యవహారమున్నదికాని అతని పుట్టుక మొదలగు వివరములు ఎవ్వరైనా కావరాదోపేక్షించిత అతనిని సముఖకుని నీలులేదని చెప్పుచున్నారు. ఇది అలోచనియై యింకము

ముఖకపరిపాతము సంపూరించినది బాగాధ్యయనము విషయము దక్కయిండు బ్రాహ్మణుడు, సంశయించవలసిన విషయముగ మన్ననని శ్రీ పాపరాశర్యుగాదు కాము కాశ్యవ సంహితకు బ్రాహ్మ యుగోద్భావములో చెల్లించుచున్నాడు. ముఖకపరిపాత కళాగ్రంథమునకు పూర్వము 1000 సం శాలమునందు రచించబడినట్లు శ్రీ శంకర బాలకృష్ణ రీక్షితులు తమ కారితీయ శ్లోతిశ్చాస్త్రీతి పామునందు వివరించిరి. దీనియందు మాత్ర, నిరావ, కాశిక రిశిశ్చ, కల్ప-ఉత్తరము లను బాదు స్థానములు కలవు. మాత్రస్థానమున 48, నిరావస్థానమున 18, కాశిక స్థానమున 10, రిశిశ్చ స్థానమున 40, కల్పస్థానమున 8, ఉత్తరస్థానమున 88, అధ్యాయములకొన్నవై మొత్తము 188 అధ్యాయములు కలవు

అష్టాంగ వ్యాధయము:- బాలక్రమమున మమతల యల్ప మేకాగ్రులకు గమనించి అపాతంత్ర పరిశ్రమ చేయకాల రకు అనుంపలే అతి మేధానియగును, వర్ష తంత్ర పాదగులును అగు బాగ్యుని పండితవర్ణియులు అనుమర్త్య గ్రంథములను రచించి శోకోపకారము

కానించెరి. ఇది అపార్థములయ్యు మా శ్రీ కలికము లగుటలే నిర్వృత్తిపోపాదేయమునై సంప్రదాయానినిగన్న ముగ వశవ పాతవ ప్రకారము వందురు. దేవోశ్చ భూమింపెంచుచున్నది. ఇట్టి గ్రంథములలో అగ్రస్థానము పరించునది అష్టాంగ పంగ్రహము. దానికంటె పాత తతోవ్యయముగ బ్రాయశ్చిత్త అష్టాంగ వ్యాధయము గూడ పంగ్రహముకంటె గెప్పుత పండితకాశ్యకము వండుచున్నది. ఈ రెండును సింధురేఖమునకు అన్నించిన వివేకగర్భితము నై ద్వంద్వి కుమారు డగు బాగ్యునినిలే రచించబడినట్లు తెలియుచున్నది కాని కొందరు అష్టాంగ పంగ్రహమును వ్యాధయక క్రయగు బాగ్యునిని విశా మహానగు బాగ్యుడుకు రచించి వని చెప్పుచున్నారు. ఈ ఉత్తయమకములను పండితవర్ణియుల యింతకలదు. శ్రీ కవిరాజ గణపాశ్చరీమూగు నిరుతయులు బోకరే యిదియు గ్రంథకవైతి పరిపూర్ణమైనదనియును నిర్ణయించియున్నారు.

బాగ్యుని అష్టాంకమునగున్న మతలేదములు కలవు. ఇతడు వరాహమిహిరనిశి పూర్వకానితని కొందరు (శ్రీ. క. 806 సం వరాహమిహిరని కాంము) అంతకు పూర్వము ఒక కళాగ్రమునకాని, పార్థ కళాగ్రమునకాని బాగ్యుడుకుండెనని చెప్పుదురు. గణపాశ్చరీ శ్రీ. క. 8 వ కళాగ్రముకాదని నిరూపించుచున్నాడు. యాదవశ్రీకంఠి అచార్యుగాదు శ్రీ. క. 8 వ కళాగ్రము లోని దానిని యూహించుచున్నారు. ఇతడు నైశికారా విరతుడని చెప్పుటకును, శాస్త్రుడని చెప్పుటకును, గూడ ఈ గ్రంథములో చారిత్రములు కలవు. ఇతాశ్య మకానున గియెయ్య రూపావన శీతలే ప్రవృన్న శ్లోధుడుగా మెండె పని కొందరందురు.

ఇతని తంత్రమగు అష్టాంగ వ్యాధయమునందును, పంగ్రహమునందును గూడ మాత్ర, కాశిక, నిరావ, రిశిశ్చ, కల్ప, ఉత్తర స్థానము లని యాదుస్థానములు కలవు.

అష్టాంగ వ్యాధయమునందు మాత్రస్థానమున 80, కాశిక స్థానమున 8, నిరావ స్థానమున 18, రిశిశ్చ స్థానమున 22, కల్పస్థానమున 8, ఉత్తరస్థానమున 40, అధ్యాయములు కొన్నవై మొత్తము 120 అధ్యాయము

ములు కలవు. ఈ గ్రంథమును పరిచితవో చరణ-మృత
కముల యావశ్యకత యుండదని ఇతను ప్రాయోగముచేయు
అనుభవముతో గూడ ఈ విషయము చూపగలచున్నది.

అంతఃపరిచయము :- ఇదియును అన్నిచో కృతమనియే
తెలియుచున్నది స్థావరములకు నున్నది చాక్షురము
యొక్క పరిశ్రమ, కామరేయములను తెలియజేయును.
ఈ గ్రంథము లెక్కుమగుచున్నది

తేజవంహిత :- ఇది తేజమును ప్రతీకము ప్రస్తుత
మిది తంజావూరు ప్రభుత్వ పుస్తక కాండగారమున
అంతఃప్రాచీనముగ నున్నది దీనిని ఇటీవల ముద్రించి
నట్లు తెలియజేయుచున్నది. ఈ గ్రంథములూత ప్రమాణముగ
గ్రహింపదగినయొక్కది చక్రపాత చాక్షురముతో దీని
యొద్దగములు కనిపించును. కొందరితంత్రముగే కాలుగ
తంత్రమని అనుచున్నారు. కాని అది పరికారు, రెండును
విన్న తంత్రములుగనే యున్నది.

అంతఃకర్తవంహిత :- ఇదియును ప్రమాణగ్రంథమే
చక్రపాత పెట్టు. స్థలములలో విషయ నిర్ధారణ
దీనిమంది చాక్షురముల నుదహరించినట్లుగాదు. ఇది
కేవలమునకు చాక్షురముల కాంక్షమునకు లెక్కమగునంటే
నది అతని చాక్షురములను యించిది యుదహరింపబడు
టచే తెలియుచున్నది.

పరాకరవంహిత :- ఇదిపాత వంహిత :- ఇదిపాత
కేవలముని చాక్షుర లెక్కమగుచు విషయ దొరుకులేదు
పారీతవంహిత :- ఇదియును చక్రపాత, విజయ
రక్షిత, శ్రీరంజ, కేవలపాత చాక్షురముల కాంక్షముతో
దొరకుచు విషయలు మున్నచాయైనవి. ప్రస్తుతము పారీత
వంహితయని అప్పుడిది ప్రచారమునందున్న ప్రతి
యొక్కాన్నైన పారీత వంహితకారు. దీనియందు చాల
దోషములు కానవచ్చుచున్నవి.

అరచాతవంహిత :- దీనిని అరుచత్త. చక్రపాత,
విజయ రక్షితకారులు. ప్రచారమునకు గ్రహించియుండుటచే
ఇది ప్రమాణగ్రంథమని తెలియుచున్నది. ఇప్పుడిది
దుర్లభము.

విశ్వామిత్రవంహిత :- ఇది చాల ప్రాచీనతంత్రము.
చరణ ముద్రత చాక్షురములతో చక్రపాత దీనిని
స్మరించెను. ఇప్పుడిది దుర్లభము.

అగస్త్యవంహిత :- ఇది అగస్త్యునిచే రచింపబడినది
ఈ పేరుగల ఒక ఋషి ధన్యులకి కిచ్చుట కలదని
దక్షిణావశమన వోక ప్రచారము కలదు అగస్త్యుని
యీ గ్రంథమును పురస్కరించుకొని ఒక పరిప్రచారమును
అరచమునందు అగస్త్యుని చిత్తమునుచేత వృద్ధిపొంది
యొచ్చుది ఇది రవతంత్రావధములను గూర్చి వివర
కముగ బోధించినను కాదుచిత్తా ప్రధానముగ
మందుటచే దీని నుదహరించబడెను ఈ తంత్ర ప్రవర్త
కులు కిరి మంది అని కొందరు, కిరి మంది అని కొందరు,
44 మంది అని కొందరు చెప్పుచున్నారు. చాక్షుర
వోకడగు పంగనీచారార్థము ఈ తంత్రమును సంస్క
రించి తవచేత "పంగనీ" యని ప్రసిద్ధిపొందిన యొక
గ్రంథమును ప్రకటించెను ఇది ముఖ్యముగ గ్రహింప
బడుచున్నది. హేమచంద్ర తన కాగ్నిక చాక్షురముతో
దీనిని ఎట్లు చూచ గ్రహించియున్నాడు.

అత్రివంహిత :- ఇది మిట్టని ప్రాచీన గ్రంథమని
కొందరును, అభువికమని కొందరును, మధువుచున్నారు.
దీనియందలి పంచమములు ఏ చాక్షురములతోను
కన్పిస్తక వోపుటచే, దీని యాగ్యము సంకయింపబడు
చున్నది ఇది లెక్కమగుచున్నది. పంచవేదముందు ఇంత
కన్న పెద్దదియగు వోకగ్రంథము ఈ పేరుతో ప్రచారము
నందున్నదని తెలియుచున్నదిగాని ఆ గ్రంథము పాస్త
గతము కాలేదని మహా మహోపాధ్యాయ గణాపత
సేన్ కారు ప్రాయోగముచేయును. కాదుచిత్తా గ్రంథము
లలో అర్థము అవదగినది యుండుమింది ప్రచారము
నందు తేమి చెప్పవచ్చును.

కల్పతంత్ర గ్రంథములు :- కల్పతంత్రమునకు గళరము
నందు చేరి కానించెడి కల్పములు మధ్యరించి చిక్కిలేయు
విచారము. కల్పములు కావ్యాములగు కాండములు
మొదలగువిధిగా మండవచ్చును. తేరా ప్రచారము
యందలి పూయము మొదలగు కల్పతంత్రములకు మండ
వచ్చును. కనుక కల్పములచే రేయిలను ప్రచారము
చిక్కియును, కావ్యాముగ కళరమునందు చేరిన నులు
మలు మొదలగువానిని యొక్కాదులచే చాక్షురించి
చిక్కించుటయు మూడ కల్పతంత్ర మనబడును. దీనిని
బోధించు తంత్రములు కల్పతంత్రములు, ఈ తంత్ర

అనురేక్షక గ్రంథములు

ప్రవర్తకుడు వర్ణవర్ణి. ఇతని వివరమునుగూర్చి లోగడ వర్ణించబడియున్నది.

పౌత్రకంక్షము :- దీనికి వృద్ధమృత పంపిక అని పేరు. ఇది మనకు ఉపవర్ణముననుగు మృతక పంపికకు మూలమని తెలియుచున్నది. ఇది ప్రస్తుతము రోగకట లేదు.

మృతకపంపిక :- దీనినిగూర్చి లోగడ వర్ణించబడి యున్నది.

వివేచనకంక్షము :- వివేచనకంక్షము :- ఇది రెండును కాదుమాత్రానకస్థిములు. మృతక వ్యాధ్యాయగు దర్శించుచు తన వ్యాధ్యనముతో వివేచన రెండుచోట్ల దీనిని వ్యవహరించెను.

విష్మయకంక్షము :- చక్రరాణి యనువాతకు కామమతి యును తన మృతక వ్యాధ్యతో దీని మనసా రించియున్నాడు. ఇది దుర్లభము.

వైకరణకంక్షము :- ప్రాచీన వ్యాధ్యతో దీని యుద్ధారములు కానవచ్చుచున్నది. కాని యిది దుర్లభము.

భోజకంక్షము :- దీనినే భోజ పంపిక యందురు. ఈ పంపికాకారముగ భోజము, మృతమనిషి పనుకానికు దగు బునియని దర్శించుచు తన వ్యాధ్యతో ప్రాని యున్నాడు. దీనికి వృద్ధతోడని గూడ వ్యవహారము కలదు. ఇది చాల ప్రమాదగ్రంథము. దీని ప్రమాదము వలన వ్యాధ్యాయకుల ఉత్తేజించిరి.

కరదీర్ఘకంక్షము :- దీనిని వ్యాధ్యక అందుగ కాడి యున్నారు. వారి కాంమువశేయిని లభ్యము కాలేదని తోచుచున్నది.

గోషేరకకంక్షము :- ఇదియు కామమృతావ శేషముగనే యున్నది.

కాంతకంక్షము :- ఇదియును వ్యాధ్యాయకులకి అరు దుగ వ్యవహరించుచున్నది. విషయ రహితము ఈకంక్షము నుండి ఇతరప్రకరణముతో కొన్ని భోజములను ఉపాసా రించియున్నాడు ఇది దుర్లభము.

కవలకంక్షము; గోషేరకంక్షము :- ఈ రెండుగూడ దుర్లభములే. దీనియందలి వచనముల అచ్చుచ్చుల వ్యాధ్యాయములతో కానవచ్చుచున్నది.

కాలకృతకంక్షము :- ఉద్భావగ రిక్షమును తోలించు కంక్షమునకు కాలకృతకంక్షమనిపేరు. కాలకంక్ష దీని నిర్వృత్తిపై బడుమీగున కాలకృతమని పేరుకట్టెదది. దీనికి వివిధాంప్రదాయ మున్నెదరు. ఈ నైర్వృత్తులు కాలాను అని పేరు. ఈ కంక్ష ప్రవర్తకులు కాంకాయన, గాగ్గ్య, గాగ్గన ప్రకృతులు.

వివేచకంక్షము :- ఇదియును మృతకము వలననే వర్ణంగములతో కూడిన గొప్ప కంక్షము. ఇందు రేకము, శ్రోతము మొ. ఉద్భావంగ అనిక రోగ రిక్ష ములముగా మచ్చుది. ఇదియును ప్రస్తుతము దుర్లభము. వ్యాధ్యాయకులకి చాల ప్రమాదగ్రంథముగా గౌరవించ బడు చుండెను.

వివిధకంక్షము :- ఇది మరయుక కాలకృతకంక్షము ఇదియును దుర్లభము

కాంకాయనకంక్షము :- ఈ కంక్షకాయను కాన్యాక రేకస్థుడని మాత్రము తెలియుచున్నది ఇదియును రోగ ములేదు.

గాగ్గకంక్షము; గాగ్గనకంక్షము :- దర్శించు వ్యాధ్యతో ఈ కంక్షముల కామములు మాత్రము వ్యవహరించదని వారి లభ్యముగను లేదు

పాతకకంక్షము :- ఇది అరుదుగా వ్యాధ్యాయకులకి వ్యవహరించబడినది దుర్లభము.

కొవకకంక్షము :- దీని పాతములు దర్శించు, చక్రరాణి, కమలలే అపొప్రదేశములందు గ్రహించబడినది వర్ణంగ పూర్ణమైన గొప్పగ్రంథము. ప్రస్తుతము లభ్యముకాదు.

మేత్రకంక్షము :- ఇది కాలకృతకంక్ష కాగము మాత్రము గలిగియున్నది. దీనిని మనకానక కంక్ష మనియు వ్యవహరింతురు. దుర్లభము.

కలకంక్షము :- ఇది కలకకట్టులే రచించబడినది. ఇది అర్థము కాకపోయినను అతిప్రాచీన మగుటచే నిలు మరవారించబడినది ఇదియును దుర్లభము.

కటివ్యకంక్షము :- దీనిని పశుపేద్య కంక్షమనియు అందురు.

కృష్ణాశ్రేణికంక్షము :- కృష్ణాశ్రేణియనప్పుడు, పువ ర్థముకాశ్రేణియనప్పుడు ఒక వృత్తియే యని కొందరు, విష్ణులని కొందరును చెప్పుచున్నారు. ఇదియు దుర్లభము.

కొమరవృక్షకలంకములు :- ఇటువలె సంగతమును బోధించు కలంకములను కొమరవృక్షకలంకము అని పేరు.

జీవకలంకము : పాదకలంకము : అంశకలంకము :- ఈ మూడు కలంకములు పూర్వకాలమున ప్రసిద్ధిగ నుండెడి దృశ్యముల మృతుక పంపాక ఉత్తర స్థానములో నుదహరించి యుండును. కాని యిది ఇప్పుడు కాదుమృతావస్థములు.

కుమారకలంకము :- చక్రపాణి కౌముది యను మృతుక చాణక్యంలో దీని పాకములు ఉద్ధరించబడినవి. కాని దీని కర్త యెవరో తెలియదు. ఇది ప్రస్తుతము దుర్లభము.

విశాఖాక్షకలంకము :- మాధవనివాస చాణక్యంలో శ్రీకళంకు దీనిపాకము వర్ణించెను. దీనిని కొందరు కుమారకలంకము అందురు. దుర్లభము.

గ్రహచిహ్నము :- తూర్వవిద్యా కలంకములు ప్రస్తుతకాలమున లుప్తపర్యాయముగ నున్నవి. వరకుని కాలమున విజ్ఞుని ఉపాధ్యాయుని మానసికగముల చిహ్నములో కొద్దిగ వర్ణించి యున్నాడు. ఈ కలంకములు ప్రస్తుతము దొరకుట లేదు.

అగడకలంకములు :- పూవర, అంగమ, కృత్రిమ విషముల స్వరూప, లక్షణ, చిహ్నములను బోధించునది అగడకలంకము అని చెప్పుటకును, కాళ్యాణములు దీని ప్రవర్తకులు.

కాళ్యవనపంపాక :- దర్శన, చక్రపాణి, శ్రీకంఠాది చాణక్యకలంక వీ కలంకవనపంపాక ప్రమాణముగా నుద్ధరించబడినవి.

అంబావనపంపాక :- మాధవనివాస జీకలో విహారికారమున శ్రీకళంకు దీని యుద్ధారము నుదహరించెను. దుర్లభము.

ఉపవృక్షకలంకము :- దీని రచయిత కుశాచార్యుని వృద్ధతై దుర్బలము చెప్పుదురు. కుశాచార్య మహామయాయురుగ నుండెను. తన యర్థశాస్త్రమున కంటక లోక వాణిజ్యమున విహారి ప్రతికారోపదేశము, అపమృతక పరిశోధనయనాదిని చూపుటకే ఈ పంపాక యున్నట్లు తర్కింపవలయున్నది.

పవనపంపాక :- దీనికే కానక పంపాక యని పేరు కూర కలదు. ఇది మిక్కిలి ప్రాచీనమైనది. ఇది అరవ్వి కావడోనికి తర్జునా లేయబడినది. ఈ కావచాంతర్యుక గ్రంథములోనున్న విషయములు చరక, మృదుకాది గ్రంథములలోనున్న విహారికారమువలెనది యలకము అను పరిపాక్షమన్నట్లు ప్రస్తుతకలంకరచయీగాలు తమ కారణియ రహితముకా స్త్రీవిహితమున ప్రాచీనులైనారు. దీని అరవ్వి కావచాపరాధము అభ్యము.

లాభ్యాయనపంపాక :- మృతుకలన్ని పాదములో దర్శనము దీని పాకములను ఉద్ధరించెను. దుర్లభము. రహితమహాకలంకలంకములు :- రహితయన కాశీ కరణ కలంకములలో రహితకలంక మనునది కశీరము పంపు గ్రీష్మమగు వస్త్రధారకు పమరాయము వర్ణిస్తున్న పండితు మరాయములను బోధించునది యిదియను, చాణక్యులను వర్ణించెడియు మరాయములను బోధించునది యిదియును వర్ణనపొందుచున్నాడు. వరకాయలు రహితయన శీతావధారమును, మూలకావధారమైన రహితయన తౌషధ యోగములను, ఉపదేశించియున్నాడు. ఈ రహితయన కలంకమునకే రసకలంకమనికూడ వర్ణనపొరదు. ఈ వైద్యులకు రాసాయనికు అని పేరు. దీని ప్రవర్తకులు మహేశ్వర, కాగ్యూధారులు, కాశీకరణకలంక మనునది కుశ్రోషములను బోగొట్టి సత్సంకాతముగల్గు మరాయములను బోధించును. ఈ వైద్యులకు కాశీకరణకు అని పేరు. దీని ప్రవర్తకులు కాశీకరణ, కురుమూర, కాగ్యూయ చారులు.

రహితకలంకములు : పాకంజలకలంకము :- కివరాపాది చాణక్యకలంక దీని పాకములు ఉద్ధృతములై నవి. ఇది దుర్లభము.

వ్యాధికలంకము : పాపిష్ఠకలంకము : హంకలంకము :- ఇవి మూడును మిక్కిలి ప్రాచీనములై నవి. ఇప్పుడు దుర్లభములు.

జాగ్రత్తకలంకము :- ఈ గ్రంథకర్త మహర్షి యని కొందరు, తొద్దవంటివని కొందరు చెప్పుచున్నారు. కొందరి జాగ్రత్తకలంకమనగా జాగ్రత్తన ప్రవేశమగు రసరకాళకరమునున్నాడు. ఇది దుర్లభము. ఈ జాగ్రత్తనుకే కక్షపుటకలంకము, అలోగ్యములని యను మరె

అయిదవ గ్రంథములు

రెండు గ్రంథములు రచించెడి రెవ్వరు. ఇవి లక్ష్యములు. ఇవితే రచించెడి రచిత్రమంగళ మును గ్రంథమునందు ఎదిమిది అర్థాయములు కలవు. కాని ప్రస్తుతము 3 అర్థాయములు మూత్రమే దొరకుచున్నది. దీనిది అంధకావలోదీరి వదిలైన మొదటిది.

రవహృదయకలత్రము :- దీనిది కంకరారాధ్యులగుదునగు నీదింద కనకరాయులు రచించి ఇది లక్ష్యము.

రహస్యకలత్రము :- ఇది అశ్వమేధితే పాఠ్యమునకు వేరేకంపడినది. ఎవర ప్రాచీనమైనది ఇది లక్ష్యము.

వాణిశకలత్రములు, నీతివాణిశకలత్రము :- ప్రాచీనమైన కలత్రము. లక్ష్యముకాదు.

నందికలత్రము :- వదిలిన అమరాచితే ప్రథమమున రేయి అర్థాయములలో 5 నానాక క్రాయలెడి వదిలిన తెలియుచున్నది.

శ్వేతకేతుకలత్రము :- ఉత్పాదన పుటకుడు శ్వేతకేతువితే నందినానాక ప్రతి సంవత్సరమునది 6 వందల అర్థాయములలో 20 నానా ప్రము గావించెడి శ్వేతకేతుకలత్రమిది వ్యవహారమునకు కలత్రము.

పాండాకలత్రము :- బ్రాహ్మమారుదగు పాండానుదితే శ్వేతకేతు సంవత్సరమునకు నందినానాక ప్రతి సంవత్సరమునది, మరెకాక సంవత్సరము కావించెడి 7 కాగములలో రచించెడిది

కావ్యాయమిది కావ్యమూలములు :- కావ్యాయమిది కృతము కావ్యాయమిదిగూర్చి శిష్యాశిష్యాప్రాయములు కలవు. కొందరు బుద్ధియునియు, కొందరు వేదగ్రంథుని ముంద్రమును రావలెననియు అందురు

తే తాదృ వైద్యగ్రంథములు; అష్టాంగ వంగ్రహము :- ఇదియును మూత్ర, కారీర, విరాజ, చికిత్సా, కల్ప, ఉత్తరస్థానములు అయి స్థానములను కల్గియున్నది. అందు మూత్రస్థానమున 40, కారీరస్థానమున 12, విరాజస్థానమున 16, చికిత్సా స్థానమున 24, కల్ప స్థానమున 8, ఉత్తరస్థానమున 60 అర్థాయములు వ్రాసిన మొత్తము 160 అర్థాయములు కలవు. ఈ గ్రంథమును వృద్ధవాగ్ధులకు మది వ్యవహారమునకు వృద్ధవాగ్ధులకు మది వదమురే కొందరు వదిలెను కాగ్ధులు తిరుపురుండెడి

కారని విరూపించుచున్నాడు. దీనిదిగూర్చి శోగద వివరింపబడి యున్నది.

అష్టాంగమూలము :- ఈ గ్రంథ ప్రాచార్యమును బట్టి ఇది మొదటనే వివరింపబడినది. మారవనివామము :- ఇది రోగవిద్యయమునకు బుద్ధిగా గించు ప్రమాణగ్రంథము. మహారాష్ట్ర రేఖామతును, ఇందుకనుది పుటకుడు వగు మారవనమిది రచించెడిది ఇదిమూత్ర అయి వకన పాతన ప్రభావముతో మున్నది. ఈ గ్రంథకర్త ప్రి. క. 7, 8 కళ్యాణములలో జన్మించెను ఈ గ్రంథకర్త వేదవాగ్ధాగ్రంథమును మారవాగ్ధాగ్రంథమిది కొందరు వ్రాసిరి. కాని అది విరాభాగము, మారవాగ్ధాగ్రంథ ప్రణేతమును గ్రంథము వేరొందు కలకే మోకాచి అది ప్రస్తుతము మలముగ కలకలములేదు. ఈ మారవని విరావము నమవరించి పెక్కుగ్రంథములు బుద్ధునించెనది యోగకర్తాకరము :- ఇందును మారవని విరావమునకు యముగ్రంథము, శ్లోకములు గాల్గించుచు ఈ గ్రంథకర్త వాచులేదుము అనిదికము. కాంముమూత్ర తెలియుదు.

కార్తవీరసంహిత :- ఇదిమూత్ర కారీర విరావ చికిత్సా విషయములలో విశిష్టమైన వైద్యుల యారగమును పొందుచున్నది ఇందు మూలీకృతములు, రసావళములు మూత్ర కలవు. వందకర్మల వర్ణించెడివి. ఇందు మూడు భాగములు కలవు. అవి పూర్వ, మధ్య, ఉత్తర భాగము అనునవి. దీనిది కార్తవీరారాధ్యులు రచించెను.

తాపప్రకాశము :- ఇదియు. అష్టాంగములను బోధించుచు బుద్ధివంధుని ఇది ద్రవ్యగూఢ విజ్ఞానమును ప్రభావముగ గల్గించుచు విరావ చికిత్సమున పరిపూర్ణముగ వివరించు గ్రంథము. ఇది కావ్యులకలత్రము. ఉత్తరరేఖము నందు దీనికి విస్తృతమును ప్రభావము కలదు. ఇందు ఫిరంగరోగమును గూర్చి వర్ణించియున్నాడు. ఫిరంగి రేఖ, మొదలగు వస్తువులను గూడ వర్ణించెను. ఇతడు ప్రి. క. 16వ కళ్యాణ పూర్వకాగమున జన్మించెనని విద్యయింపబడెను.

విష్ణుట గదాగ్రహము, విద్యమోగము మొదలగు గ్రంథములు రచించబడినవి. శ్రీ మహర్షి రేచానక, అయిదవ వైద్య విజ్ఞానము ఇందు తర్వాతములగు ప్రకృత

అయోధ్యక దర్శములు

కారీరము మొదలగు గ్రంథము లాదివ్యసించబడినది అంద్రకేశముతో ముఖముగా నశ్యంబించునని "తైర్వ తింకాయాది" "జవనకాయము" అను రెండు పెద్ద గ్రంథములు కలవు. ఇది వ్యక్తంబ్రములుకావు. పూర్వ గ్రంథములతోమంచి యుద్ధరంపణికి నిత్యములతో విడిచియున్నది. కాశీకావము మొదలగు అష్టశ్లోక పరిశీలన గర్వవిశాళము, శ్లోకపాశ్చిరాయము మొదలగు విశేషములు వివిధో వర్ణించబడినవి.

ఇంకను చిశ్వాగర్థమును కాలగళు స్త్రీలకు కలుగు రోగముల చిశ్శ్రుతిను బోధించు గ్రంథమును, చిశ్వా పార మను గోపాకాచామలే రచించబడిన గ్రంథమును కలవు.

రవళంబ్రమునందును అభాగ్య గ్రంథములు కలవు. కానిలో రవళంబ్ర నమోదయము (కాగళు విరచితము), రవేంద్ర పాదామలీ (హిమలేత విరచితము), రవపారము (గోవింద లిక్వి విరచితము) రవ రత్నాకరము (విశ్వనాథ విరచితము) అనునవి ముఖ్యమయినవి. ఇంకను అయోధ్యక ప్రకాశము, రవేంద్రపార పంక్తరహము, రవ చంకేక కలిక, రవకాముది, లోహమంతి, మొదలగు అరంబ గ్రంథములు కలవు.

పో. కా. కా.

అయోధ్యక దర్శములు :- దర్శములు కాళ్యుతములు. అనగా లేక కాల వయః ప్రశ్నల భేదముల ననుసరించి ఎవ్వరికప్పుడు మార్పు చెందించుటకు వీలుకానివి. జగత్కార్యమగు దర్శనదశమునకు ప్రతివ్యక్తియు వియమితమగు విశ్వ దర్శనరహమన నర్పించుట తెలియజేయునది యీది యర్థము. దర్శములు మాత్రమే జీవిత సంప్రదేశా భావకములు, విచారయరాలోగ్య సంపన్నములు. దర్శముల బద్ధింబడియందుకు అయోపాశయము ముఖ్యమగుటను, జీవితకాలమును తెలియజెప్పి యుక్తాచరణమున దర్శార్థ మఖశాధక మగు అయోపాశయము తెలియుచుండు శీర్షికనమును బోధించుటే ఈ దర్శములు అయోధ్యక దర్శము అని శీర్షిస్తవలెనని.

అయోధ్యక దర్శములు శేషం పామాజికములుగా గాని, వర్ణ, వర్గభరణములుగాని రూపొందినవికాదు. ఇది వర్ణమాత్రమే పామాజికమున

మును. ప్రాణిమార్గ జీవసోక్తివనములు కాళ్యుతములు. "కరీర మాద్యం అల దర్శపాదనం" దర్శపాదనము కరీరము మొదటిదిగా చెప్పబడినది. "కరీర రవనోదర్శ" కరీరమును రవించుటయే దర్శమని చెప్పబడినది.

"దర్శపాదనంబు తమపు, దర్శము పరిజ్ఞానరాయ, యజ్ఞులకు తమపు నోమవలయు మ ద్విద్యదేమిట మేర, కాళ్యుతముగోరి యవసరంబు"

(మహాభారతము-కాంకి.)

కరీరమనగా నశించుచిరియది యర్థము. "కీర్తత రోగానికా ఇతి కరీరః క్యా హించాయో" అని సిద్ధవనము. కరీరమునందు అయెడి అవయవములు కలవు. ఇం రే యొక్కటి కొడువయైనను లేక పనితెయికలాయె నను హించర్థ విహీనమై కరీరమయొక్క ఉపియే కష్టముగ తోచును. కరీరమునం కాళ్యు ముద్దికముగా మందపలయును. అత్యు విచియించువలంబనకను కరీరము నందన్ని అవయవములు మవమాహితములై నవిచియు మందపలయును.

కరీరము - మనస్సు - అత్యు ఇది ఒకాదినొకటి యెకకాయక కలవియుండునట్లు క్రియార్థ్యకమగు అవస్థావిశిష్టమునకు "అయపు" అని పేరు. అయోధ్యక దర్శనముచ్చయమునందు మొదటి అధ్యాయము వర్ణ్యుక్తోపదేశము. (చ మా. 1-48.47). అయోధ్యకమున చెప్పబడిన అ వర్ణ్యుక్తము వారించుటవలన అలోగ్యము, ఇంద్రియ విచయము అను రెండుతలములు ఒకేపారి పొందగలను. అట్టి వర్ణ్యుక్త విశేషములను వసుగ్రముగా నిండు పొందువరచుచుకాము

1. "దేవ గో బ్రాహ్మణ గురు వృద్ధ పిఠాచార్యా నర్మయేత్." దేవతలను, గోవులను, బ్రాహ్మణులను, తపోయోగ పిఠులను, విద్యా మంజులతోచకలను, పూజించవలయును.

2. "అగ్ని మునరకేత్." నోమాది పుష్పియా కలావములవలన అగ్ని బారాదించవలయును.

3. "ఉపధి ప్రకాశా చారయేత్." అలోగ్యరాయకములు, అయోధ్యకర్తములు, వదిక్రములు వగు ఉపధిలను భరించవలయును.

అయోధ్య వర్ణనలు

4. "రౌ కాలా పునర్ముఖే." దినమును ఉదయ పాయకాములయందు లేచు నేళంబు పూర్వము చేయవలయును.

5. "మూయి కేవల్యంబు పాదయో శ్చ తై ముఖ్య మారధ్యాత్." చంకలు, గడ్డలు, మున్నగు సంభలయం భుజు, పాదములయందును మణియు (మురికి) లేర నీయక కుశ్రముగా మంచుకొనవలయును.

6. "క్రిష్ణవర్ణ కే శ్చ కృతు శోమ నళాన్ సంవోర యోన్" అదు దినముల కొకపాటి కలము చేయించు కొనవలయును.

7. "నిత్య -మమభివృద్ధి కాసా మృదువా మృగంధి ప్యాన్." ప్రతిదినము ఉదినలబ్ధము, మగంధ ద్రవ్యము లను భరించి ప్రవర్త్యాత్ములై యుండవలెను.

8. "పాప సేవ." నిత్యము తెలియజేయు ఉడుపులను భరించవలెను. "వస్త్రేణ వస్త్రేణ వారా" యున్నట్లు తన మంచి వడవడకను తెలుపునట్టి అలంకారము కర్మయంద వలెనది కావలెను.

9. "ప్రహరీకేళ." తల కుశ్రముగా దుప్పుకొని యుండవలయును. చింతింకగా పెండ్లుకలు చిక్కుచరచు కొని యుండరాదు.

10. "మూర్ఖ క్రోధ ప్రూణ పాద తై లినిక్యో" ప్రతి దినము తలకు మూర్ఖ రాచుకొనవలయును. చెవులలోను ముక్కులలోను తైలము నెరికినవలెను. అరికాళ్ళకు తైలము రాచుకొనవలయును.

11. "పూర్వార్థికాన్." పూర్వార్థుల పెద్దలను (వశం అనుచు) చూచివుడు కామగానే ముందు నలుకరించ వలయును.

12. "మమం." పర్యచాప్రవర్తనవలెనై యుండ వలయును.

13. "దుగ్ధే వ్యవృద్ధవత్." అవధలో చిక్కినవృదు మమయోచిత ప్రజ్ఞలే చిక్కులను తప్పించుకొనునట్టి దైర్ఘ్యము గలిగి యుండవలయును.

14. "నరోకా." హరిహరులతో అన్నిది అరారించ వలయును.

15. "యస్మా." రోగములకరము లగు యక్షముల నివర్తనంబును.

16. "రాకా." కలకొని రావధర్మములను చేయ వలయును.

17. "చతుష్టకాలం నమస్కర్తా." కాల గు క్రోధలు కలియు ప్రతేకములందు, పాపరాసులై నకు ప్యాదము చేయవలయును.

18. "అపిహ ముపహర్తా." అపి మగంధ పూజాదులతో లేవకల కాచారించవలయును.

19. "అతిశయాం పూజక." అతిశయ సర్వించవలయును.

20. "నిత్యచాం పిష్టదశ." నితరులకు ఇష్టమృష్టా న్నము తోవగ నలయును.

21. "కాలే హి త మిత మధురార్థకాన్." నమయము నమనదించి హితముగను, మితముగను, వంశోపకరము గను ముట్టాడవలయును.

22. "ధూమక." మగంధ ద్రవ్యములతో ధూమ నిధి ప్రకారము దొంగిల్లువలయును.

23. "వర్త్యాత్మా." వశకృత చిత్తులై యుండవలయును.

24. "చర్యాత్మా." దినత కర్మాచరణము కలిగి యుండ వలయును.

25. "హి కా విద్యు." కార్యపాధన (హేతువు) యందు చట్టుదల కలిగియుండవలయును.

26. "ఫలే నేర్తు." అనిధి కలిగిన ఫలమందు అమాయ వడరారు.

27. "నిర్మితం నిర్మితం." పుష్టమదు విచారము చేయకుడను, తేక సంకయనహితమైన అత్య కలిగియుండ వలయును.

28. "నిర్మితం." భయభావాత్మై యుండవలయును.

29. "ధీమాన్." విశేషవంతమగు బుద్ధి కలిగి యుండ వలెను.

30. "ప్రామాన్." నదిచాని లెక్కనముల చేయుటతో అజ్ఞులై యుండవలెను. (చేయకు)

31. "మహోక్యాపా." మంచివనముల చేయుటతో ముందంజేయువానై యుండవలయును.

32. "నవం." క్రియా నిర్వహణ పనులై యుండ వలయును.

33. "నమూనాన్." టిమి కలరానై యుండ వలయును.

84. "చాక్షుః" వత్సాద్యములను మాత్రమే లేయు
వాడుగా మండవలయును.

85. "అద్వికః" దేవదేవత విష్ణులయందు వస్తుకము
కలవాడై యుండవలయును.

86. "వివయ బుద్ధి నిర్వాణిజవ పయోవృద్ధ విద్యా
దాద్యాదు ముపాపితా" వివయము, విదేవము, నిర్వాణ
వైశవము, కుటికత, వయః పరిణతి, అవృద్ధిగతవాసిని,
కాస్త్రమంత్రోపదేశము లగు ఆరాధ్యులను ఆరాధించు
వాడుగా మండవలయును.

87. "పృశ్తి" గూడుగు,

88. "దండి" కడ్డ,

89. "హృశి" శలగుడ్డ, (హృది)

90. "హిహవత్కం" పాదరక్షలు కలవాడై

41. "యుగమాత్రవృద్ధివర్జితః" రెండు వారల
దూరము (4 గజములు) ముందుమాపు కలిగి పంచరెండు
మండవలయును.

42. "మంగళారాధితః" పరిశ్రమగు వడవడికయు,
స్వత్వమును కలిగియుండవలెను.

43. "కురేర్వా కంటకామర్ద్య తేజ కురేత్కర శస్త్ర
కపాలపాన భూమిజాం పరిహర్తా" చింపిటికలు, ఎము
కలు, ముండ్లు, మలమూత్రములు, తెండ్రుకలు, పరిహర్షులు,
బూడిద, కుండరెండుకులుగల ప్రతేజములను పానము
మేవనీయ ప్రవహించుప్రతేజములందును పంచరెంచరాదు.

44. "ప్రాక్రమాత్కాయాయామవస్థి ప్యాత్" ఇదతిక
కలుగు పరకుమ కాయాయామము లేయరాదు.

45. "పర్యపాదము జంధుభూత ప్యాత్" పదుర్ద
ప్రాణులయందును జంధుభూత కలిగి యుండవలయును.

46. "ప్రదావా మనురేవా" రోదము పెండికవాసిని
మందిమాటతో అవతయించవలయును.

47. "లికావా మాకావమువా" శయనవీధివాసిని
ఊరదించువాడుగా మండవలయును.

48. "దివావా మన్యవచవా" దీమలు (చెడివట్టి
గలవాడు) అనివాసిని ఉద్ధరించి స్వప్నలగువట్లు లేయు
వాడుగా మండవలయును.

49. "సత్కంఠభక్" చెయ్యిమూటను నిలబెట్టుకొను
డిక్షగలవాడై యుండవలయును.

50. "హిమప్రభావః" మంచివడముగ గలవాడుగా
మండవలయును.

51. "పరపురుషవచన పరీష్టః" ఇతరుల దుడుకు
మాటలను ఓర్పుతో పహించవలెను.

52. "అమర్షఘ్నః" అపహత గుణము పోగొట్టు
వలయును

53. "ప్రశమగుణ దర్శి" కాంతి కమదమార్ది గుణ
ములు కలిగి యుండవలయును.

54. "రాగర్షేష రోమాభాం హస్తా" ఇర్వార్షేష
ములను కలుగజేయు కారణములను విడచి లేయ
వలయును.

55. "వాప్యశం బ్రాయాత్" అండ్లము చెప్పరాదు

56. "వాప్యస్య మాదదీశ" ఇతరుల ద్రవ్యమును అవ
హరించరాదు

57. "వాప్యస్త్రియ మఖిచేత్" పరస్త్రికను
కోరరాదు.

58. "వాప్యస్త్రియం" ఇతరుల పంచద కోరకగదు.

59. "స తైరం రోదయేత్" ఇతరులతో ధ్వేషము
పలికించరాదు.

60. "స కుర్యా కాపం" చెడుపనులు లేయ
రాదు.

61. "స పాశేఽపి పాపి ప్యాత్" అపకృతి చేసవారి
యందై వను కలిగి అవకాశము లేయు శంఖించ
రాదు.

62. "వాప్యరోహితీ బ్రాయాత్" ఇతరుల శస్త్రు
లను బయలుపెట్టరాదు.

63. "వాప్యరహిత్య మాగమయేత్" ఇతరుల రహి
త్యములను వెల్లడిలేయరాదు.

64. "వాప్యస్త్రియై ద్దు కరేంద్రద్విత్యై భువోపిశ" దుష్ట
ప్రవర్తన గలవారితోను, రాజద్రోహంతోను కలసి
యుండరాదు.

65. "హాప్యైః పతితైః పత్రావహ స్పృహివత్కైః
వదున్తైః" పిచ్చివారు, కులకృష్టులు, గర్భపాతకులు,
నీరులు, చెడ్డవర్తనగలవారితో కూడియుండరాదు.

66. "స దుష్టయావా వ్యాలోపేత్" రాగదుష్ట
వాహనములపై ఎక్కరాదు.

అయిదవ భర్తృమూల

87. "వశానువచనం కఠిన మోషవ మధ్యాపీత." మోషాదరెన్నై కఠిని కఠినముగా మన్నెట్టి అవనములై కూర్చుండరారు.

88. "నా వాక్తిర్ల మమనహిత మనిశాం మవనం చా శయనం వనవర్ణిత." పరిమృతమై పట్టు వరువక, లింపుకట్టక, వెడలుపులేక, మెత్తవనములేకయున్నట్టి మనమునై పడుకోవరారు.

89. "న గిరి నివసు ముక్తకే వృతుచలేత్." చర్మక శిఖరములందును, ఎగురుచిగురులుగా మెండు గట్లు మొదలగునట్లు వంపరించరారు.

90. "న ద్రుమ మిశోహీత్." చెట్లై చెక్కరారు.

91. "న తోగ్రవేగ మవగా హీత్" ఎక్కువ వేగముగా ప్రవహించు అలములందు పానము లేదు రారు.

92. "న కలయాయా ముపాతేత్." ఇకరల మైదిదలో నిలువరారు.

93. "వాగ్మ్యుత్పాత మభిశక్తేత్" చెల్లెలి మందు యన్న అగ్ని కర్షణగా పోరారు.

94. "వోర్వైర్వైరేత్" అట్టహాసము (దిగ్గర) గా వర్షరారు.

95. "న కర్ణవంశం మారుతం ముంలేత్" పచ్చదగునట్లు (అపావ) వాయువును నిడువరారు.

96. "వావావృతముతో బృహస్పం వరదం పోర్వం చా ప్రవర్తయేత్." వోరు తెరచుకొని అవులించుట, ముమ్ముట వచ్చుట చదివరారు.

97. "న వానిశాం మస్థియాత్." శర్మమగునట్లు ముమ్ముచెగ పిల్లరారు.

98. "న కంఠాత్ విఘ్నయేత్." వండ్లు కొరకరారు.

99. "న వశాత్ చాదయేత్." గోళ్ళతో గోళ్ళను వాయించరారు.

100. "వాక్తి వర్ణివహ్యాత్." ఎముకలతో ఎముకలను కొట్టరారు.

101. "న భూమిం నిర్దిశేత్." శకుంతో భూమిని రాయరారు.

102. "న ఏంబ్యా క్తృణం." గోళ్ళతో గడ్డిని క్రుంపరారు.

88. "నతోర్జం మృగ్నియాత్." శకుంతో మన్నునవవరారు.

89. "న విగుణ మస్తై శ్చేష్టేత్." కాట్టు శేతులు వడుము మున్నగు అవయవములతో వికృతరేషులు లేదు రారు.

90. "తోర్జం వర్ణిస్తై మువేర్ణ మవస్తం వాని పిశేత్." శేతుగుణం వస్తువులను, ఇవ్వములేని వానిని, అవస్థాములు చదివరానివి యగు ద్రవ్యములను చూడరారు. (మలమూత్రములను, శవమును చూడరానిది కావము)

91. "న హంబుర్యా వృవం." శవమును బాచి హంకరించరారు.

92. "నైర్వత్థ్య ధృణ గుని పూర్వాశ్చైస్త చాయా మూత్రమేత్." శేవాలయము, ధృణ స్తంభము, గురువులు, పూర్వము మున్నగువారి నిదలయందును, కుష్మాచి తీర్థ తోగుల నిదలయందును నిలువరారు.

93. "న కపాను అమరవదం నైర్వత్థ్యచర్ణవ తతున్నతోవవవ శృణా వాహాశవా వ్యాపేతేత్." శేవాలయములు యజ్ఞశాలలు, ముంగిళ్ళు, శాలుగు శ్రోవలు కలపివోటులు, వగవహావ్యోచ్యవములు, శృణవములు, వర్ణప్రవములు మొదలగు వోటులందు రాత్రులు వసించరారు.

94. "నైక తూవ్యగృహం వ చాటపి మమప్రపిశేత్." పాతువడివ యిండ్లయందును, అడవియందును అంటరిగా ప్రవేశించరారు.

95. "న పావవృత్తాత్ స్త్రీ మిత్రకృత్యాత్ శతేత్" చెడు వదవకగల స్త్రీలను, మిత్రులను, కృపిల్లలను అడరించరారు.

96. "నోత్తమై ర్విదుర్భేత్." మొగులగు వారిలో విరోధము పెట్టుకోవరారు.

97. "నావరా మపానీత్." హి మలగు వారిలో స్నేహము లేదురారు.

98. "న తిహ్మం రోచయేత్." క పట వర్త మల మవహించరారు.

99. "నావావృ మూత్రయేత్." దుష్టుల వాగ్రయింపరారు.

95. "న శయ ముత్పాదయేత్." వట్టి ఉల్లసములు బట్టింది అనుట శయస్మిరాయు.

96. "న సాపా పాతివ్యవృత్తి ప్రకాగర ప్నాన పాపా కరా వ్యాపకే." తన శక్తి మించిన వనితి చేయ బానుట, అతికముగా దిరియుట, మేల్కొనుట, ప్నానము చేయుట, నిష్కృత్రాగుట, ఖండితుల యవనితి చేయ రాదు.

97. "వోర్ణకాపాచి శ్చిరం తిష్ఠేత్." ఎత్తువకాలము గొంతు కూర్చుండరాదు. (మునిగాళ్ళు మూర్ఖుల రాదము)

98 "న క్యాగ మవశ్యేత్" పాములను, కోరలు
99 "న వస్త్రీయే" గల ద్రువంతువు
100. "న విహింసే" అను, విడిచియు కాచి యునై న కొమ్ములుగల అంతువులెరి తేరరాదు.

101. "పురోహతాన పాపకార్యాంతప్రకాశాత్ అవశ్యేత్" ఎదురు గానిలోను, ఎదురెండయందును, మంచి మంచియును, మెదదగు ఎదురుగానియందును పోరాదు
102 "శంకారే" అవసరముగా ఇతరులతో తగవులాడరాదు.

103. "చానునికృతోగ్ని ముపానీత." }
104. "నోర్విష్ణో వాదకృత్యా ప్రకాశయేత్." } అజాగ్రత్తగా అగ్ని చారాధించరాదు. అగ్నిని నోటితో నూచి రగుల్చొల్లరాదు. వ్యంశిలము లేక వట్టిచోట అగ్నిని ప్రతిబింబించ చేయరాదు.

105. "చాదిగతక్రమం వావాన్యవదనః వనగ్న ఉపవృత్తే." అదరికరెందియు, ముఖము కడుగుకొన కయు, దిగంబడయ్యును ప్నానము చేయరాదు

106 "న ప్నానకార్యా పృథక్ కు క్రమాంగమ్" ప్నానముచేసిన లక్షణో తల కుదురుకోరాదు.

107. "న కేకాగ్రా ఇర్ణిహివాక్" తల వెండ్రు కలను జూచింపరాదు.

108. "నోవృత్త్యక్త తపన కామీ విశ్వయాత్" కట్టి విడచిన లక్షణము తిరిగి కట్టురాదు.

109. "వాప్యస్తాన రక్షాన్త ధ్యాన్త మం గళ ముకురోధిహస్తా" మిశ్రం ఇంటమంది అయలుచేయవచ్చు రక్షములు, నేలు, గొట్టె, ధ్యాన్తములు, మంగళకర

ములు నగు ఇతర ద్రవ్యములు, పుచ్చెలు ఎదురైనచో చాచి తేతులతో కాకి వెళ్ళవలయును.

110. "కపూర్ణ మంగళా వ్యవవర్ణం గర్భేత్" పూర్ణములగు గోవులు మంగళకరములగు ఇతర ద్రవ్య ములు ఎదురైనపుడు కాకికి ప్రదక్షిణముగా వెళ్ళ వలయును. (గౌరవనీయులగు చారికందరికి ప్రదక్షిణ కృతముగా ఎడమనై పుగా వెళ్ళవలయును.)

111. "వేతరా ఇన్యమదక్షిణం" అమంగళములగు ద్ర వ్య ములు, శవము, ముష్కగునవి ఎదురైనపుడు కాకికి అప్రదక్షిణముగా వెళ్ళవలెను. (కుడికాగమున వెళ్ళవలయును.)

112. (1) "కారక్ష సాణి" లేక రక్షాంగుళియ కములను ధరించకయు.

(2) "కాపాక్ష" ప్నానము చేయకయు.

(3) "నోవనాతకాపా" తీవ్రమ లక్షణు కట్టుకొన కయు

(4) "వానిహస్తా" వంద్యాది తీపానన చేయకయు

(5) చాపకృత్య లేవకాక్షణి" లేవకలను అపొకులు చేయకయు

(6) "వానినూద్య విశ్వకర్ణ" మూతా వివరలకు వెళ్ళకయు

(7) "వారకృత్య గురుకర్ణ" పూర్ణాంబు ముందు ఖండింప చేయకయు

(8) "వాతికర్ణ" అతిఖంబ కరయు

(9) "నోహిశ్చేకర్ణ" అనువరించుకొనియున్న చాచి ఖండింప చేయకయు

(10) "వాన్యిర్ణగర్హ" మంగళ ద్రవ్యముల వలందు కొనకయు

(11) "వామాశి" పుష్పచారణ చేయకయు

(12) "వాప్రజాత పాదపాద వదన" తేతులు, కాళ్ళు, ముఖము కడుగుకొనకయు

(13) "వాన్యర్ణముఖ" చక్కగా పు క్కి. తిం చి యుమియకయు

(14) "నోవజ్జూత" ఉత్తరాభిముఖముగా కూర్చుం డియు

(15) "నవిమహా" మన ప్రియకము లేకయుండియు

- అతిపగనోమి, ఈకావ్యములు అమృతములు, ఉపనిషత్తులు, ఉపనిషత్తులు, ఉపనిషత్తులు.
128. (1) "వ స్త్రీయ మపహరిత." అతివమి అపహరితవారు.
- (2) "వాచిప్రశంభయే." అతి వసువునాపరాదు.
- (3) "క గుహ్య ముపాకాపయే." కావకగివ కపావ్యములు స్త్రీలు దివిసించారు.
- (4) "వాచిప్రశంభయే." అమృత వాచిప్రశంభయే ఉపగరారు
- (5) "క రహస్యతాం" రహస్యతాంయ్యయ్య
- (6) "వాచిప్రశంభయే." వాచిప్రశంభయేయ్యయ్య
- (7) "వాచిప్రశంభయే." అతిప్రశంభయేయ్యయ్య
- (8) "వాచిప్రశంభయే." యోగ్యతాం వాచిప్రశంభయే
- (9) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (10) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (11) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (12) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (13) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (14) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (15) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (16) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (17) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (18) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (19) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (20) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య

- (20) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (21) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (22) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (23) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (24) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (25) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (26) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (27) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (28) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (29) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (30) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (31) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (32) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (33) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (34) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (35) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (36) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (37) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (38) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (39) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య
- (40) "వాచిప్రశంభయే." అపహరితయ్యయ్య

అరణ్యకములు

ఇది యిష్టుంబి యింకను తెలియజేయ నలవ దర్శనముల సంఖ్య 1180 మిగిలి యున్నవి. అవి యివి :

- 1 వృక్షవృక్షములందు (అలోగ్యపంతులు నిత్య శివసమయంబు) రాత్రిపదిమూలయందనున రింపవలెనది దర్శనములు 40
 2. వృక్షపులెందును అనునరించనలవది నిత్య దర్శనములు 24
 3. వేగచారము, త్రివర్గపాదము, ముమ్మగా ర్మదపత్త్య భంజ్యమగు శరీరముతో దీర్ఘ శిథిలమును ములయముగా గదవి, వేదోపిత మగు మనుష్యావందమును సంపూర్ణముగ ననుభవించగల సమర్థతను ఇహలోక పాదవ ముగా లోపించు దర్శనములు 950
 4. వృక్షముల పాదవ దర్శనములు 24
 5. అపవృక్షములతో పాటువులగు దర్శనములు 58
 6. కాళ్యణ అకారములందర వందోహ దివ్య తమత్య సంపాదక దర్శనములు 78
మొత్తము	1180
పూర్వీకములు	381
	<u>1511</u>

ఇట్లు నడుచునందల నడుకొనకు అయ్యున్నద దర్శనములు కలవు. ఇవన్నియు చరకము ప్రమాణముగా గలవి. ఈ దర్శనములను చరక సంహిత యందలి మూత్ర విమాన, కారీర, ఇంద్రియ స్థానములందును, చికిత్సా స్థానమునగల మొదటి యధ్యాయమునందును చూడవగును. చరక సంహితయందులేని అలోగ్య దర్శనములు మరెచ్చటను లేవు. పురాణములు మొదలగు ఇతరములందు గల అయ్యదర్శనములు ఈ మూత్రముల నమన దించెడివి ననుకూర్చుకొనవలెను.

“చికిత్సా వహ్ని వేగవృక్ష వృక్షాభరణాకంప్రతి”
 యందలి వృక్ష వర్ణనల యిట్లేవఁ ద్రి వర్ణనలైచిన్”
 (చ. ప. 10, 98)

వృక్ష, అమర, హితముగోరి అగ్ని నేటనిరే రచించినది ఈ సంహితయందు వది చెప్పబడినదో అది అన్నింటను చెప్పబడి యుండును ఇందు చెప్పబడినది విషయము మరెచ్చటను లభించదు, అవి యిట్లు ప్రతిష్ఠాపైతి శ్రీ అగ్ని

నేటని చరక సంహితను ముగించెను. అగ్ని నేటనిరే ననుకూర్చుకొని యీ సంహితయే, చరక సంస్కృతమై చరకసంహిత యనబడుచున్నది. చరకసంహిత యన అయ్యున్నద దర్శన వర్ణనము.

సంహిత వనూతోపకమునకును, విశేష దిగ్భావ నములార్జనమునకును, ప్రజ్ఞాద్విజ్ఞులగు శిష్యులుపులు హాన రామతై అమూల్యగ్ర మొక పర్యాయము చరకసంహితను పఠించి ఉపయోగోక్త భంజిద్దు లగుదురుగాక.
 “అయ్యున్నదో అమూల్యకావ్యామ్”

3. 3. హే. పా. పా.

అరణ్యకములు :- వేదము మంత్రప్రావృణాకము. అ బ్రాహ్మణముల యనుకంధముల బారణ్యకములు. అరణ్యకప్రావృణమునకు దివ్య తక్కిన మూడు బ్రాహ్మణములను బారణ్యగ్రంథము కనబడుచున్నది. పామబ్రాహ్మణమునకు చాది చివరవచ్చి కుత్రియ కాండమే అరణ్యక మనబడుచున్నది. అట్లే కుక్ యశా బ్రాహ్మణ కవచబ్రాహ్మణ అంతిమకాండమే అరణ్యకము. కకమైత్రాయణియోది కాళాని అరణ్యకమునైన కాపికబారణ్యక మున్న సేరుమూత్ర మున్నదిగాని, అ గ్రంథము మృగ్యము. ఇంక శ్రీ శ్రీ రియారణ్యకము, ఇత రియారణ్యకము ననెడి రెండరి విషయము. శ్రీ శ్రీ రియారణ్యకము తక్కిన అన్నిటి కంటెను ప్రాచీనము “అరణ్యక లిఖియారన్” అను నిందలి హాశ్యమును బట్టి ఇది అరణ్యముతో అర్ధయనము నేయనగదగది తెలియుచున్నది. కాది, ఇందలి - పాదిత్ర - కాదిత్ర - రామద్విత్ర - వైశ్యవృక్ష - కాగములకు ఈ నియమములేని పూర్వ బార్యణిమతము. ఇందలి పది ప్రపాకములతో కవచపది బారాయణోపనిషత్తు. మొదటి తొమ్మిదియు ప్రాచీనములు. ఈ అరణ్యకము యొక్కవయోగిగా కవచచ్చినద, శివేశ్వర తత్త్వబోధకములైన ఉపనిషత్తులును, వివిధ విజ్ఞానరాయకములైన ఇతర విషయములు నిందు కల ననుట విజము.

ఇందలి మొదటి ప్రపాకము “అయ్యున్నదో అమూల్యకము” అనబడును. దీనినే, అయ్యునుందురు. అలోగ్యకాములగువారు ఇందలి మంత్రములు పఠించుచు మూర్ధనమనుస్మారములతోవచ్చెడి యధారము నేటికినీ చరకాంధమంతము

అర్హత - పాఠకులు

గిడుడు. ఈ ప్రసాదకమునకుడు పురకావార్య సంస్కృతి
గోచరించుననుటకు ఇందలి మేధాగత మూర్ఖత్వమే
ప్రమాదము. ఉత్తరప్రదేశ్ గోచరముని మూర్ఖత్వమయిన
విశ్వమము అర్థభరంపరా ప్రాప్తమై ఇందు తెలియ
కన్యును. ఇందు మేధాగత కల్పితమాయుడు, వస్త
మాయుడు. మూర్ఖ మహాత్తమును, సంపత్కర్మమహాదము
మేధాగని ఇహవిదమయములు వర్ణితములు. వసంతాది
మునుపులు అతి మహావరముగా కర్తవ్యమునది.

వ్యభాషిస్తోమైన ఇందలి మునువర్ణనము, వంశపుర
జరిన రునమును, చాలి పొంపుకేశనమును ప్రకృతియు
గూర్చియును, తరువాత ఇయిలు పెడతన మునువర్ణనము
మూరకర్కమైన దనవయును.

దీనివల్ల ప్రభావకము పాపర్యాయం క్రాపూల మన
జనులు, ఇది మొదలుగా వైది ప్రభావములు వైది
కర్మ సకములు. అనవది ఏమిటే మనమను. 7.8.9
ప్రభావకములే కింకావల్లి, అనవసల్లి, కృపవల్లి అనవలెది
ఉపదివత్తులు. ఈ మూడింటిని వేదాంతము అను భాష
కలది అల్లికకర్మ ద్విధానమునకు అధికములైన యా
ఉపనిషత్తులు లేకముంతు లేదును వాని ఏమియున్నది

బృహదారణ్యకమునందలి 7.3 అర్ఘ్యాదుమునవలె
ఇందలి 4వము ప్రాశంశము అపవిత్రమయిను. శరీర్వహించు
ప్రవ్రాశంశములలో పెక్కుగా మిగిలిన వారిని వాని స్త్రీగా
తెలిసి ప్రవ్రాశంశమున గ్రంథము 'శాల' మనవలయును
అట్టి 4 వదము ప్రాశంశము వారాయదోమనవెను.
పూర్వకమున వర్ణితమునవలె కుర్చుముగా ప్రవ్రా
శంశంశము వాడు. దీని యోగ్యులవలె తుది ప్రవ్రా
శంశంశం వాడుగా, "వారాయంశం మహా"యం వినా
కాదున వారాయంశం ఇత్యధి మంత్రముల వలె అగ
తమునవలె వర్ణితమయింపం అట్టి దీనిని వారాయంశం
వలె తమ చేయ వాడును.

• ఎకాదశీ వ్రాత్యంమునకు అనుబంధమైన ఏకాదశ్య కాండమున దైవ భాగములు కలవు. అందు ప్రథమ ద్వితీయార్థ్యైక భాగములీరు బలితీ అర్ఘ్యాయములును, తృతీయమున పెండును, చతుర్థమున నొకటియు, పంచమమున మూడును, అర్ఘ్యాయములు గలవు.

ఇందు ప్రేమాచార్యుల కార్యమునందు ప్రత్యాయాగము, సుపాత్రశము మొదలయినవి వర్ణితులు. ద్వితీయ వృత్తియార్యుల కార్యములు శ్వానోదకములు. దీనికి సంకల్పియైనదివలె ప్రేమ, కాంచనపదార్థాల్ మహాప్రేమ మంతయును వికరింపబడినవి. అందుకే దీని అయ్యది కాలమనవి తెలియుచున్నది ఈ అయ్యదిప్రాయము శాస్త్రీ కర్తవ్యము సాయినాథార్యులు తెలివెట్లు "సంవరార్యుల మృతిపూర్వం మూత్రము, ప్రేమాచార్యుల కంటిమీదనుండి ప్రవాహింప" అను శాపమునన్నియు దీనివలె

ప్రతివేదమునకును చారికి వంశంబిందే ప్రాప్తిం
మందే, అత్యంతమువందే కొంతెముగాదే, గొప్పగాదే,
ఉచితవర్ణముగానా లేయియునుట వర్తము
అట్లు లేదే ఉచితవర్ణములు కర్మప్రకారకములు
గాకలేయినా, కర్మము జ్ఞానార్థము కావడే కర్మవిధులగు
కాలంబే, జ్ఞానార్థము ఉపరేంచుట అత్యంతము
తలంబే, కావచ్చును మునుపటి వాని నెందు చేర్చి
యిచ్చును. అది నమిచియు కదా!

మ. మ. పా. ౪.
అర్చివేదిను (క్రి.పూ. 287-212) :- ప్రస్తుత
రాష్ట్రము మాధవరాజుగారియొద్ద నుండి రేణుముపకు
రాజుగారియొద్ద నుండి రావడము అనుపదనమున ప్రారంభము
రావడము వరకునున్నది. అర్చివేదిను ప్రారంభము
రాజుపదనము వరకునున్నది. అతడు శత్రువులైన కుటుంబ
ములలో జీవించెను, అతని శత్రువులగు పిండి (Pindis)
భాగవతశాస్త్రము, అతడు ప్రారంభమున ఎన్నిక వరకు
అతడును గలగియున్నాడు.

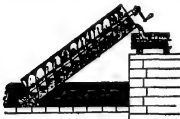
అత్యాధిక్రియా వగరమున యుక్తికు (Excess) అను
గణకాస్త్రోపాధ్యాయుడు ఉండెను. అతనిదిగ్గర ఇంగ్లీ
షులేను విద్యార్థులమున జేయుకాంమున ఉత్పత్తి

అర్కి-పెడేడు

మందు నిలిపాడుకలది గల అవశ్యకతను నిర్వహించు

ఇదియే అర్కి-పెడేడులో పర్మియంక్రము (Archimedes screw) ను కనిపెట్టుటకు కావలయున్నది.

హెరోరాలోగల కయారు చేయబడిన పెద్ద నౌక మంది నిలిపించుటకుగాను ఇకను నిలిపే ప్రయత్నం ఈ పరికరమును కనుగొనెను మరియు ప్రతికీ కలదు. అర్కి-పెడేడులో పర్మియంక్రము మిక్కిలి స్థూం యముతో ఒక తోరముతో చేయబడిన గొట్టము అది ఒక గట్టి మోరము చుట్టు పర్మియంక్రముతో పంచబడి ఉండును. కట్టి మోరముతో పంచబడిన మొత్తము పరికరమును చాలి ఇనుముచుట్టును త్రిపుటకు నిలుగా క్రమం తోకముల అమర్చబడియుండును. పెడేడు తిరిగిన గొట్టపు క్రింది చివర పైకెత్తబడవలెనది నిటిలో మంచి మోరముగల గొట్టమును దిద్దువలెననియెను (Hortmann) ఏట నాలుగొ మంది, ఆ పరికరమును త్రిపుటయెడల క్రమముగా నిలిపి వర్మియంక్రము (Screw) మంది మరెవరికీ పర్మియంక్రముతోని ఎక్కుము. ఇదే మోరము చేయ గోతులు ముప్పైని రావలయుం

కుండుముతో చాలిని పైకి చేరవేయు యంత్రములతో ఉపయోగించ ఉపయోగపడి.

అర్కి-పెడేడులో కనుగొనబడిన అనేక యంత్రములలో అర్కి-పెడేడులో పర్మియంక్రము ఒకటియై యున్నది. అందు ఖలారంధ్రము (Leaves) యొక్క మోరమును కనుగొనెను కెప్లెసు (Kepler), ఖలారంధ్రములను ఉపయోగించి రోమన్ రంధ్రయంత్రములకు కయారును కలిగించుటకు అతిశయముతో మందు పెద్ద పెద్ద నౌకలకు గలవలె పైకెత్తగలిగెనది చెప్పబడుచున్నది. "ఒక ఖలారంధ్రమును చాలిని నిలుపజేయుట కొంత స్థలమును ఇచ్చినతో, చేయ యంత్రప్రపంచమును కలిపింతును" అని అర్కి-పెడేడు చేసిన ముప్పైవర్షముని ప్రత్యక్షతతో ఈ మోరమునుగూర్చి అతిదీగల మృష్టాశ్చర్యము తెలుపరు చున్నది. 1906యేడా కాలమువరకు తిరిగి ఇకని పిద్ధానములను అందుతోవగల ప్రయోగ కార్యక్రమ వేరే పోకడు అయింపలేదు.

అర్కి-పెడేడు తనచేరుతో వర్షపాదించుటకు ఈ దిగువ మోరముతో మిక్కిలి ప్రత్యాంశిగాంచెను :

ఒక పరాశ్రము ద్రవముతో మునిగిపడుట అది పట్టదోశుకారము కానితే తొలగించబడిన ద్రవకారము వసు పరాశ్రము "అర్కి-పెడేడు కనుగొనినమోరములతో నిలి మిక్కిలి ప్రయోగముని మోరము. ఈ మోరమును కనుగొనుటకు వీర్యుడైన పర్మియంక్రము వివరించే ఒక రకపుది గాక కలదు. హెరోరాలో తన రోమన్ ఒక కలహిని పై యిచ్చిన 100 గాలు తిరిగియుండుటకు. పారిశుధ్యమును నిర్మయించవలెనదిగ విశ్వాస పనువలెనందు అన కుదగు అర్కి-పెడేడును అద్దాంచెను. అర్కి-పెడేడు ఆ కార్యక్రమ పనువలెనందు నినున్నునై యుండెడి ఇట్లుండ ఒక చేపనితో ఒకనాటి పాయంకాయలతో అర్కి-పెడేడు రోర పాపాకాయలమునకు పాపము చేయబడునెను. అట్లే పనుయమున అందరి ఆ పనుపాపాకాయలము మునిగించెను, తనకడుపు అకను పగరదినాలెంతా దివ్యునినై "యమికా", "యమికా" (చేయ కనుగొనెను, చేయ కనుగొనెను) అని అరచుచు పడుకొన్నెను. అర్కి-పెడేడు పునిగించె ఆ పనుపాపాకాయలము పై మోరమున పనువరించి ఇట్లుండ యుండునప్పుడు. ఆ పనుముతో

సహాయముగా భారముకల వ్యవస్థను అంగీకరము చేసికో నుంచుచున్నవారిని భారమును వ్యవస్థాపక కార్యములకు దీనితో ముంచుచున్నవారు అంతేభారమును వ్యవస్థాపకము. ఇట్లు అనేక కార్యములలోని అంగీకరము పరిమితమగుచున్నది గ్రహించుచున్నది. కాని అవి వ్యవస్థాపక భారములలో ఎట్టి వ్యవస్థాపకములైనవి అని కల్పననుగల అంగీకరముగా గ్రహించుచున్నది.

గమనశీల (Control of Gravity) మలకాంతము, (Leaves), ఉత్పన్నము (Biology), అను మూడు విషయములతో దీనికొకటిన్నది పరిశోధనలు విజ్ఞానశాస్త్రానికి వ్యక్తిగతముగా తోడ్పడినవి లేకాగతకావ్యములందు మన వివిధవిషయములకు గుర్తి అవలసినవివరించెను. అందు ఈ ప్రతి విషయములపై గ్రంథములు గ్రాహ్యము.

1. 'గో'ము, స్వరము—ఇందు గో కములు, కంఠము, ఘన పనుచున్నవియు, స్వరములు—అను వాటియొక్క కొంత భుగ్గోగతక విధానమును వివరించి యాచరించినది. ఈ గ్రంథములందు భాగములుగా నున్నవి.

2. వృత్తములొక్క. కొంత. 3. ఘనకంఠము, ఘనగోకములు ఇందు 22 అక్షరాల విజ్ఞానములు ప్రతిపాదించుచున్నవి.

4. పర్వతములు ఇందు 22 ప్రతిపాదనలు కలవు.

5. సమకాలములొక్క. గమనశీలకములు ఇది రెండు భాగములుగా నున్నవి తోగడ అభిప్రాయాలే వివరించుచున్న విషయములు పాఠికముగా అనుమానాస్పదములుగాను అభిప్రాయములుగాను ఉండెను. అందుచే అల్పి-మెడికను ఇందు వివరించిన విషయములు విజ్ఞానక ప్రావీణ్యములపై యంత్రిక కావ్యములకు పునాదులుగా భావించెదలవచ్చును. ఈ గ్రంథమువలననే మొదటి భాగముతో పదునైదు ప్రతిపాదనలును, పది విజ్ఞానములును (Pondus) కలవు. రెండవ భాగమున పది ప్రతిపాదనలు కలవు. (1) రెండు భారములు, (2) సమానాంతర చతుర్భుజము, (3) త్రిభుజము, (4) సమలంబ చతుర్భుజము, అని వాటియొక్క గమన శాస్త్రవిగూర్చి వేరు వాడుకతోనన్న వివరములతో ఇతర వివరములను సమానముగా నున్నవి.

6. పరవలయ (Parabola) పై కాల్పము. ఇందు ఇరువదికొన్ని ప్రతిపాదనములు కలవు "పరవలయము యొక్క, ఇంద పై కాల్పము, అ ఇందమునకు సమానమైన కొంతతో కూడిన అక్షరము, అంబుగల త్రిభుజము యొక్క. పై కాల్పముతో కీ పను ఉండును" అనుటకు రెండు వివరములు ఇయ్యబడినవి.

7. తేలికపదార్థములు ఇది రెండు వంతులమొత్తగ్రంథము. 8. పొమ్మెరు (Pneumonia) ఇందుకు తెల్లించు పాదము (Pneumonia), ఇది పంజాబ్ పరిభాషతో కూడిన గ్రంథము.

9. విధానము (Methode) : ఇది 1906 లో కనుగొనబడిన ఇది ఒక ముఖ్యమైన గ్రంథము. ఇందు అల్పి-మెడికను యంత్రిక పద్ధతులను వివరించెను. దీనిచే అవలసిన అనేక విశ్లేషణములు చేయగలిగెను.

10. సమకాల లేకాగతక కావ్యమువలననే ప్రతి పాదనములు

అల్పి-మెడికను పైన పేర్కొనబడిన విషయములేకా గ్రామ, కప్పలు, అగోళకావ్యము, రాంతియొక్క, పత్రికపము మొదలగు విషయములతోకూడ వృద్ధి పట్టినట్లు తెలియుచున్నది.

పూర్వకావ్య యంత్రిక భాగకథన అల్పి-మెడికను పూర్వకమై యున్నది, పై రహస్య కథన సంస్థను అందు ప్రకటనలవలన అవనిర్మిత పట్టెను. కాని వివరించుచున్నది ఇది యంత్రికపాదనములపై ప్రణామైన అక్షరములు ఉండెడివి. కావున వాటియొక అవనిగల లేవనములు—అవల వాటిని ఎక్కడను ప్రాచీనత్వమునకలొప్పును. విశిష్టమగుచున్నది. ఇట్టి యంత్రికపరిశోధనలు కేవల కావ్యమే కీ ప్రతిపాదనల తోసము వాసించిన నది అవల కలగలెను.

రోముకు లేకానాయకుడు మార్క్యుసు పై రోముకు సగరమును అయిదువారల అల్పి-మెడికను కథ అవలసిన విషయమందును, విషయమునందైన రోముకునాయకులను అల్పి-మెడికను పై గాభాగమునకు ఉండెను, అవల అల్పి-మెడికనును పేరికాని రావలసినదిగా అభిప్రాయించెను. మార్క్యుసు అల్పి-మెడికనును అవలసినవికలతోనే అవని వివరించెను. కాని మార్క్యుసు అభిప్రాయము విధాన

మనసు గ్రహించాలాంటి రోజును పై నిమగ్నమున, అప్పుడు మేటిమనసు కనిపించి అతనిని తనవలెను రావలసియేగా అప్పుడంటేను వాని మహామహాశక్తి అప్పుడు మేటిమనసునుమమముపై కొనకడవుంటును. ప్రస్తుతము పై నిమగ్నము అంటే కూర్చున్నప్పుడుకను అప్పుడు మేటికొరలేదు. అతడు రాచి అప్పుడు మేటికొరకునుగా వానిని రెంటిలో అతనిని క్రమలో కూర్చి వంతును. నిరంతరము అప్పుడు మేటిమనసుకొర దుర్బలమునకై అ రోజును - నేనావలకును మిక్కిలి ముఖమును. ముగిసివున్నప్పుడు అ రాత్రిలో అతని మనసును గౌరవార్థముగాగా కూర్చివుంటును. అంటే నేనామిక్కిలి ఒక రోజు పూర్వం అంటే, అతనిని కూర్చి వున్నప్పుడు ప్రాచుర్యము. అంటే ఒక ముగియును, వానిలో కూర్చియును నిలబడుతును. ఎందుకంటేనగా అప్పుడు మేటిమనసు మేటిమనసుకొరయు వానిని అతనిని అప్పుడు ముగియును ముగియును మనసును కూర్చివుంటును గల నిలబడుతుంటే వాను నిలబడుతుంటే నిలబడును అప్పుడు నిలబడును ముగియును ముగియునుగావుంటును.

అక్షర కృతిమయము :- ఉత్పాదకము :- నామై
 రోహిణి ఉపనిషత్సంబంధమున మమైపునమి మామైపునా బాహిగా
 మవయోగినినిమంకి రమి దియియి మైపునా నిధిమై.
 మైపుమెలకు కామి మమైపునా శ్రీ గృహ్యంబు, కర్తవ్య
 మైపునా సామగ్రి కర్తవ్యనియమము, మయమి కర్తవ్య
 రెమమకరాయ (మీక, చూక, అయ), మమైపునాయ,
 మలనరాయ, మక నిదీరాయ (మూక) మైపున
 వామిని మైపునమమమ, అవయవరాయ (అవయవ)
 మమైపునామి (మీక అవయవ) మైపున మమైపునామి
 మమై, శ్రీమై మమైపున మయము మవకనిధిని.
 కరవని కలకకమయన మమమై మంకల, మెంకల
 మయినినిని, కర్తవ్యకమయన కరయమమ, అయ,
 రాయ, మైపునా శ్రీ మమమ మక కమయనిని
 అయమ మమమ.

వివిధరీత్య ప్రజలలో బాగరక ప్రజలయి వచ్చిన కొందరి అంతకంతకు భవిష్యములు అత్యధికముగా ఉపయోగించబడుచు వచ్చినవి భవిష్యముల ఉపయోగము

తెలుగు, తెలంగాణ, కాశ్మీరి, వెడత. భూమిమంది ప్రవృత్తినిబట్టినట్లు గూత క్రమముగా పరివృత్తి, పెంపొందినది. అధిమములు గురించిన పనువులు, కాత పొరపనులు ద్వారా కాశ్మీరులో కొక కాశ్మీరుగా పరిణమించినది. అధిమ అధిక అధిమములు పరిణమించిన భూగర్భ కాశ్మీరు (Economic Geology).

భూగర్భావస్థితకాళ్ళ కూడి మైకాగను మహుద
 40 మైళ్ళ లోకవరకు, రామయిలై యున్నది.
 నీలిగో రాళ్ళకాగము ఉతరావ పరివర్తమున క్రమము
 క్రిందగ్రహము (metamorph) పునీధిగ్రహము వలన కేర్పడిన
 రాళ్ళు (igneous rocks), ఇదిగాక యనుక, ఉపయోగము
 మొదలైన వర్గాములు నీటి ప్రవాహములవల్లగర్భ
 వముగ్రహముల కేర్పడినవిగా నెప్పుడు రాళ్ళ
 కావము వలనకాక గడ్డిన కలెముగామో, యుగాంతము
 వలన వచ్చు భూపరివర్తములకే నీటి మైకాగమువలన
 వచ్చిన రాళ్ళుగూడ ఉన్నవి (Sedimentary rocks).
 నీటి రెండువలనను రాళ్ళు కేర్పడి వర్తమానువలనవలసి
 నీడవలన (metamorph) లేమ మూర్ధమైనది వలనకాక
 అని ఇతరకలెముగూడ కేర్పడినవి (metamorphic rocks).

అట్లు భూమిపై మట్టి శిలల్నిటిని ముల్లముగా మూడు రకములుగా విభజింపవచ్చును. ఈ శిలల్నియు చాచవలె నవనిరమములగు అనిశముచాయమనె. ఈ అనిశములలో పొర్రీక్రామిముగ మనయొగనవచ్చునదిగా తన్మన. పొర్రీక్రామి నవలగనములగు శిలలగునని యేకకన్య మున్నును ప్రయితో కొన్నికొన్ని రోళ్లు అవి ప్రోక్షిగింపవలె యున్నది. అట్లు ప్రోక్షిగింపవలె లాభచాయకముగా నువయొగనలె బెదగనిగనవచ్చు చాచిది 'స్థితి అనిశము' నెదగనును. ప్రయమము తెలిసి యున్న మహాయ 1400 అనిశములలో 200 మాత్రము అగ్ర అనిశములుగా వినిగనింబులున్నవి.

(1) రాకు ఖనిజములు (metallic ores), (2) అలోహ ఖనిజములు (non-metallic minerals), (3) అorganik ఖనిజములు (minerals of organic origin), రాకు ఖనిజములు

ములు పర్యటాభారముగా వానిలోనుండు పలుకరము లగు రామపురిని నివర్తనములతో నువ్వయోగించు నిమిత్తము భూమిమంది క్రమింపి తీయబడుచున్నది. అట్టి అనిశము తెచ్చి యోగంబు, ఉపాచారముల ప్లాటినము (platinum), అంగారము, వెండి, రాసి, ఇనుము, తగరము, తుప్పరాగము (మెరి) మొదలగు లోహము లకు సంబంధించిన అనిశములను తేల్చినవచ్చును.

అలోహ అనిశములగుండ పసంతాగములుగ గలవు. ముఖ్యముగా నితీతల నువ్వయోగించి అడుచు వచ్చిన యలోహ అనిశముల సంఖ్య పెరుగుచున్నది. వీటిలో కొన్ని రామపురిగుండ రాసాయనికశాస్త్ర పరిమితమై, యున్నను ఈ అనిశములు రాంబరకు, అయో రామపురి కొరకు గాక భూమిమంది క్రమింపి తీయబడిన హావము లోనే వాడుకై చేకరించబడును. అట్టి అనిశముల ముఖాచారముగా వీ క్రింది వానిని తేల్చినవచ్చును - వజ్రములు (Diamonds), అగ్రకము (Mica), రాంబర (Asbestos), హెరకరము (Gypsum), గంధకము (Sulphur), మెరుగుమట్టి (Graphite), నీలపున్నెము (కైరైటు Kyantite), మెరుగిందము (Corundum), రాతియప్పు (Rock salt) మున్నగునవి. అట్టి అనిశము లలో రహిత పంపుట్టవలె క్రమింపి ప్రాముఖ్యత లేరన్న విషయమును విశదీకరించుటకు ఉపాచారముగా మెరుగుమట్టి, వజ్రములను తేల్చినవచ్చును. ఈ రెండును రాసాయనికముగా కర్బనము (Carbon) తో తేర్చడతే గానీ, వాటి ఉపయోగములలోను, విలువలలోను, భౌతిక గుణములలోను వారి వారతవ్యము గలదు.

కొండకు కైరైటులకు రాసాయనిక దృష్ట్యా అనిశము లవడకపోయినప్పటికినీ, పలుకరముల కట్టదపురాళ్లు (Silindring stones), కైరైటు (Cryolite), ఇనుక (Siderite) అండ్లెము (Gypsum water) మున్నగునవిగుండ పలోహ అనిశములుగా అంగణించబడుచున్నవి. అంగారక అనిశ ములను గూడ అలోహ అనిశములతో వేరే భాగముగా వాచించవచ్చును గానీ, వాని ఉత్పత్తివిధానముల ననుసరించి సాధారణముగ వాటితోకే వేరు తరగతికి చెందిన అనిశములుగా చూపుచుకట్ట. వేలొగ్గు (రామిక్లొగ్గు) కైరైటియము మొదలగునవి ఈ తరగతికి చెందినవి.

అర్థిక అనిశములు - వాటి వైజమయ - అర్థిక అనిశ ములు సాధారణముగా ప్రకృతిలో పరిశుక్రమైన స్థితిలో దొరకవు. వీటిలోకాను అతీతరకములైన యితర విరువ యోగ అనిశములు కలియించును. వీటిని 'గాంగుల' (Gangues) లేక 'అభాగ్నిక అనిశము' అందురు. ఒక యార్థిక అనిశాధిలో రాంబోట్టు వాతీకరమైన యభాగ్నిక అనిశములు కలియించును. సాధారణముగా వీటిలో మన్న అర్థిక అనిశమును మాత్రము విడదీసి ఉపయోగించుచు మిగతా అనిశములన్నింటిని వారతీయుచుండును. వాని యొక్కొక్కప్పుడు ఈ యభాగ్నిక అనిశములలోగుండ కొన్ని యువయు క్రమగుంచును అప్పుడు వానితో గలియించును అర్థిక అనిశము తక్కువగామన్నను, లేక తక్కువ విలువగలయెప్పుడు దీనిని లాభాచారముగనే క్రమింపి తీసి ఉపయోగించవచ్చును. అట్టి యభాగ్నిక అనిశములకు ఉపాచారముగ వీ క్రింది వానిని తేల్చినవచ్చును. హార్డము (కాల్సైటు Calcite), మన్నపురాయి (lime stone), మన్నము (olarye), ముడికపురాయి (quartz), భూమికిరము (పెల్సాపుర feldspar), మాక్షకము (పైరైటు pyrite) మొదలైనవి, వీటిలో కొన్ని, లోడ్లు పరి కట్టకములకు వాపనిక కంకరగాను, మన్నపురాయి మొదలగునవి క్రవచాయలుగాను (lime) మాక్షకము గంధకొత్పత్తికి ఉపయోగపడగలవు.

రాంబోట్టు అర్థిక అనిశములు విరివిగా నువ్వయోగించి అడుచున్నను, అట్టి అనిశములు దొరకు అన్నిచోట్లలోనూ, అవి అన్ని నమయములందును, లాభాచారముగా పరిగణించడక దొరవచ్చును. అవి యార్థిక అనిశములుగా నువ్వయోగించబడరా లేదా యను నవస్థకు ఎన్నియో విషయములపై వారారవి యుండును, మొదట, అట్టి అనిశములు ప్రకృతిలో తగునీతిని కేంద్రీకరించిన యుండవలెను. విలువనక తక్కువ అర్థుతో వానిని భూమిలో మండి క్రమింపి వానితోగలబ యున్న యితర అభాగ్నిక అనిశములమంది మహాయానముగా విడదీసి వాని నుపయోగించు స్థితిలోనికే తెచ్చుకట్టవలెనని అట్టి అర్థిక అనిశముల యొక్కగానీ, వానిమంది తయారుచేసి వాడ అడు నష్టపును. యొక్కగానీ క్రయవిక్రయముల దరలు

అధిక అవసరాలు

తగ్గరికి సుందరమైన అట్టి అవసరాలు నిర్మలు దొరకు చోట్లు రాకపోకల కనుగుణ్యముగా మందు ఉత్పాదకశక్తి కము.

అట్టి విషయములన్నియు దొక సమయమునుండి మరి యొక సమయమువరకు, ఒక రోజునుండి వేరొక రోజున మారుచు సుందరమైన గాత అధిక అవసరములుగా మన యొగింపబడు అవసరము లన్నిచోట్లను, అన్ని వేళల యందును లాభకరముగా మనయొగింపబడజాలక పోవచ్చును అల్యామినియం మాటికి 20-25% పొచ్చు రాసాయనికముగా కలియున్న మత్తులు (mats) పొర్రా రణముగా ప్రతిరోజును ఉండుముగాని కానిమండి యా రాకున్నను వేరొక గాని విడిడియు నిర్ధాత మింకవరకు కనుగొనబడవలదు వని యొక్క అవసరములు గావేరవు. మాటికి 20% వంతులు రోసాము (iron) గల అవసరములు ఉపయోగపడక పోవచ్చుముగాని మాటికి కొక్కవంతు రాకున్నున్న తగ్గరకు అవసరములు లాభకరముగా ప్రకృతి నీయవచ్చును అట్లే అంగారము, ప్లాటినము, రేడియం, మొదలైన విలువగల రాకున్నులు, నిధులలో కొన్ని లక్షలలో దొక వంతు ఉన్నను, అవి లాభకరాయక ముగ పరిగణింపబడును

ఇదిగాక, ప్రస్తుత మొందుట పనికిరావనుకొన్న కొన్ని అవసరములు కొంతకాలము తరువాత వెంటనే యువ యుక్తము కావచ్చును ఉపాహారమువలకు సుందరమైన అత్యంత గమలలో దొరకు వెంట (berry) అను అవసరము, బాలకాలమువరకు పనికిరానిదిగా పారవేయ బడు చుండెడి కాని గత యుగకాలములలో రానిది ప్రాముఖ్యము పర్చివందున, ఇదివరలో ప్రచిరితమైన రానివచ్చునందుకి పొడ పరిమియులు అరిగిపడి.

అధిక అవసరాలు - చాచి వై సెమెంట్ - ప్లాస్టర్ - అధిక అవసరాలు ప్రకృతిలో పెక్కునిర్మములుగా వేర్వడి యున్నవిగాని కానివి ముఖ్యముగా రెండుతరాలుగా విశేషించవచ్చును. (1) వెయిట్ నిధులు (Vest deposits) (2) పారల నిధులు (bedded deposits), వీటిలో మొదటిది భూమిలోపలి భాగమునుండి సగల్భద్యారక పైకి ప్రవహించుచున్నవి కొంతవరకు (magmas) మూలమున గాని, చాల వేడిది, వీడవములతోగూడి అట్లు ప్రవ

హించుచు వచ్చిన ప్రావణముల (volcanoes) మూలమున గాని యేర్పడినవి. కొంతవరకు సునిశ్చించినప్పుడు తమకను విశిష్ట గుణవర్ణములమన వేర్వేరు నిధులుగా వేర్వడిన అవసరములలో మాగ్నెటైటు (magnetite) క్రోమైటు (chromite), ఇర్మెటైటు (ilmenite) మొదలైనవి

కొంతవరకు అంతే గూడ వేరే నిధులు అయిన భాకు వులు (ores) ఇతర మూలకములు (elements) కాయు రూపమున (sulfates) గాని, ద్రవరూపమున (liquid states) గాని యునికియుండి భూమిలోపలనుండి కొంత పైకి రోయ్యుకొని వచ్చుచు రక్షణకును నిధులుగా వేర్వేరును ఇట్టి నిధులలో తగ్గరము, టంగ్స్టన్ (Tungsten), రాసి, పీసము, వెండి, అంగారము మొదలగు భాకులవసరములను చేర్చవచ్చును. వీటిలో గణనీయుండు అభాగిక అవసరము లనేకము గలవుగాని వీటిలో గొన్ని మృదకము (Quartz) మాగ్నెటైటు (క్రోమైటు - Chromite) భూమృతకము (ఫెల్స్పాటర్ - Felspar) హాఫ్నెటైటు (హేర్నైటు Hearnite) మున్నగునవి ఇవే తెగకు వంతులించిన అంతే అవసరములలో అగ్రకము, మెరుగుపట్టి మొదలగునవి యున్నవి. ఇట్టి వెయిట్ నిధులు పాదారణముగా భూమిలోకి చాల యువకాలుగా మందును

భూతలమువలకు సమీపమునందు అంతర్వలము కొంతవరకు అప్రయోజనకరమై యుండుట వలనను, మరి యితర కారణముల వలనను, అదివరలో వేర్వడిన భాకు అవసరములను కరగించుకొని తిరిగి భూమిలోమందు పగుళ్లు మొదలగువానిలో వేరురూపమున అవి నిధులుగా వేర్వేరుచు అరుగుచుండును. ఇట్లు వేండ్రికరించబడిన నిధులు మొదటివానికంటే విలువగలవై యుండును. ఇట్లు రెండవతరాల అవిలువైన తేర్పడుట (Secondary enrichment) అనబడును. ఉపాహారలకు రాసి, వెండి, గంధకములను చెప్పవచ్చును. మరికొన్నిచోట్ల మెర్కరీ రాని (Lime stone) మొదలైన భాగము కరగిని చాటిపూచే వేర్వేరు అవి నిధులమగునట్లే వేర్వేరు అరుగుచుండును భూమిలోనుండి పైకివచ్చు వీటిలో, ఇతర ప్రావణములతోను ఈ నిధులవేర్వేరుపడుచుండును. ఇట్లు అవసరము తేర్పడుట (Metasomatism) అనబడును.

కొన్ని కామపులు, అవిశములు సాధారణ రాసాయనిక నిధానములే నియోగము (Dioxydation) పెంపందుట వలనను, ఇనుక మొదలగు ఇతర వస్తువులకంటె పెక్కువ దిక్కు గురుత్వము గలిగియుండుటచేతను నీటిలో కొట్టుకొనిపోయి, కొన్నికొన్ని చోట్ల కేంద్రీకరించుచును ఇవి రాచవర్ణ విధులవలన రెండిన (Disintegrates) కాళ్ళనుండి బయిరివడి, అట్టి అవిశ నిధులను పడినిధులు (Pinner or silicates) అందురు. అంగారము, శకరపు అవిశమైన క్రస్తుకారములను (కాసిలైటు Cassiterite) ఇవి కామ్యాని, అంధ్రశీతముల దొరకు మోడలైటు (Mondalite) మొదలగునవి వాటికి కొంతవరకు చెందినవి.

నీటియందుగల కేర్రుడిక కాళ్ళ (రేడియేట్యరాయి) తో గూడిన అవిశములుగూడ రాచ గలవు. ఇవి సాధారణముగా కరకములైన కాశిరారలో (రేడియేట్యరాయి rocks) నిధులుగా కేర్రుడియుండును వెయిక్ నిధులవలె నీటి మెక్కువ చేయుటలుగా మండవు. కొన్ని నిధులు (మన్ను, ఇనుక అవిశములు) నీటిలో కొట్టుకొని పచ్చి యేర్పడినవి. మరికొన్ని నీటిలో రాసాయనిక అవక్షేపము (Precipitation) వలన గలిగినవి. (ఉదా: కొన్ని మన్నపుకాళ్ళు, లోహావిశములు మొదలైనవి.) మరికొన్ని వసుద్రవలముల ఎండచేడిమితే ఇగిరిపోయి వందన అలములో ఇమిడియున్న అవశములు దొరలు దొరలుగా కేర్రుడిక నిధులు. అట్టి అవశనిధులుగూడ వనేకములున్నవి. సాధారణముగా కాశియపు నిధులు ఎక్కువగా మన్నుమ, ఒక్కోటి అనేక అవశములు దొరలు దొరలుగా మందులగలదు. అక్కోటి ప్లాగ్ ఫెల్డు (SiO₂ + Al₂O₃) అమలొనుండు అవశ నిధులు రాచ ప్రవర్తి.

అంగారక అవిశములుగూడ నీటియందుగల కేర్రుడిక కలంతోనే గలిసియుండునుగాని వాని పుట్టుకతో కొంత వ్యత్యాసమున్నది పై చెప్పిన అవిశములన్నియు రాచ వరకు అతివరక భూమియందుండికాళ్ళు సాక్షాత్తుము అగుటవలన పిర్వపడినవి. వాని తొగ్గు మొదలగు అవిశములు కొట్ట వనవ్యర్థముల క్రికము పుట్టిపెరిగిన చెట్లు చేతులు నీళ్ళతో కొట్టుకొనిపోయి, పెద్దపెద్ద వనస్సులలో పడి యినుక, మన్నుదొరలతో కలపబడుటవలన బయిరి

పడి. అట్టి చెట్లుచేతులు చేరుకోవలసింది కొట్టుకొనిపచ్చి యిప్పుడు తొగ్గుపచ్చిచోట పూర్వముండినవియు, అచ్చుననే పుట్టి పెరిగి పూర్వముండినవియు లేండు లేదానిచేయి ములు గలవు. ఒక్కొక్కచోట ఇనుకరాశి దొరలవరకు రాచ తొగ్గుదొర అందును. ఈ దొరలతో కాళ్ళకముగా మంయోగించునది బి-2 నుండి 100 అతుగుల వరకు మందము గలిగియుండును.

పెట్రోలియం నిధులు అంగారక వత్సాములనుండి యుర్పించినవనియు, అట్టి వస్తువులలో చెట్లుచేయి తేగాక అంతు వంతులైనవిగూడ గలవనియు తెలియుచున్నది. ఇదిగూక పెట్రోలియం అవంగారక వస్తువులనుండి భూమియందే రాసాయనికముగా మర్పించినవనిమాత్రం కొందరి యభిప్రాయము. వాని పేరు పెక్కువ అపారములులేవు తొగ్గువలెనే పెట్రోలియం మాత్రం నీటియందు బయిరిన కలంతోనే కలిసియుండును వాని పేరుకోగూడన రాశిదొరలు, వంద్రములు (Pore) గాను, కొన్ని విధములుగా మతకలుపడి (Folds) వంగియుండునవలెను. ఇది నీటికంటె తేలికయగుటచే, భూమిలోపలనే నీటిపై తేలుచుండును. పెట్రోలియం నిధుల పై కాగమున పెట్రోలియం వాయువు (Petroleum gas or natural gas) గూడ కొన్నిచోట్ల కేర్రుడియుండును.

అధిక వివరముల వరిలన - వానిని క్రమిస్తే తియి విధానములు :- అధిక అవిశములను లోకవాయుకముగా క్రమిస్తే తియుట మొదల అయిపోవలెను వలరకము అగు లోకము, వాటి గుణములను భూగర్భకృత్త్రుడికాల్గు పరిశీలించి, పలుములు (masses) కయారు చేయుదురు. అధిక అవిశములు బున్నవి తెలివినను, లేక దొరకవచ్చునవి యూహించినను తగు పులములును, చిన్నగోమలు (pools) కందకములు, (travertines) క్రమిగిని తేలి క్రమింగ (drilling) మూలమునగాని వాటి ఉపయోగముపై కొల్లమును పరిశీలించి, అవిశముల నిధులు, వాని నిలువ మొదలగు వివరములును మమారుగా అలరవాడే వాటిని క్రమిస్తే తియుట గమకేర్పరుచుదురు. అట్టి గమలు, నీరు, పైలుమార్గము లేక యికకరకాలు మొదలగాగల వస్తువులన్నియు పరిశోధించిన వెనుకే, మొదలుపెట్టుదును.

అర్థిక అనిశమలు

అర్థిక అనిశమలములు మొత్తముగా రెండురకములుగా మున్నవి. మొదటిది భూమిపైనుండియే లోతుగా గోతులు త్రవ్వకీయవని, దీనిని క్వారీలు (Quarries) అందురు. రెండవది, భూమిలో పొరంగములుగా త్రవ్వకీయవని వీరిలో మొదటిరకపుగనులు, అనిశములు భూమిపైనే తొరకుతోట్టుగాని, తేక అనిశము తెచ్చున విలువలేనివై చాల కట్కున అయితో త్రవ్వకీయవలగల తోట్లను, ఇంకా యిట్టి యితర సంకర్షణములతోను తీయుదురు ఇవి సాధారణముగా 100 అడుగులకంటె ఎక్కువలోకు ఉండవు. కాని, ఒక్కొక్కప్పుడు 400-500 అడుగులవరకు కూడ లోతు ఉండుట గలదు కొన్ని కొద్దగనులు, పలకరాళ్లు, కట్టదప్పురాళ్లు మొదలైన అనిశముల గను లోకగను తెంపివని ఇట్టి గనులందు భూమియందుండి వచ్చు ఊటలేగాక వర్షపునీరునూడ లేరునుండుటకే అదరు వైకి తోడుటకు వ్యయముధికముగా వగుచుండును

పొరంగపుగనులు, భూమిలో లోతుగావచ్చు అనిశ నిధులను త్రవ్వకీయవలకును, తేక భూమి పైతాగము నుండి క్వారీలద్వారా త్రవ్వకుటకు సాధ్యముగాని, విరులను త్రవ్వకుటకు ఉపయోగింతురు. భూమి పైతాగము నుండి తావులు, తేక యొటాలుగావచ్చు పొరంగముల ద్వారా అనిశములు బుప్పలోట ప్రవేశించి కాచిని త్రవ్వకీయదురు అనిఅనిధి తేరివవిదన చానియంతే కగురితని వేర్వేరు పొరంగములను త్రవ్వక అనిశమును భూమిపైకి తీయుదురు. ఈ పొరంగములు పట్టాణమీద వడయ తోట్ల బండ్లతో అనిశమును వైకి తీసికొని పోవుటకును, పది చారు వడుచుటకును, వైసుండి పరిశుక్రమైనగాలి సాచుటకును తగినట్లు వెకట్లు, ఎత్తు గలిగియుండును. ఇట్టి గనులలో ఒక్కొక్క అనిశమువలకు సంబంధించిన వస్తువలలు అసంఖ్యాకములుగా నుండును. సాధారణముగా నన్ని గనులలోను వీరూరుచుండును. అ వీటిని వైకి తోడుటకు పంపుట నీ చార్వుల తీయుచుండవలెను అనిశములను, కాచి సంబీయిచ్చు శిలలను వగులగొట్టుటవై కాచు శ్రేలుకునుండు నుపయోగించుటకే అనియ విషయాలువులను, వదితర విషయాలువులను వైకి పంపుటవై పరిశుక్రమైన గాలి గనులలోని వచ్చున స్థైర్యాట్లుతీయవలెను.

కొద్దగనులు మహాను 2000 అడుగులకంటె ఎక్కువ లోతుగా నుండవు. కాచి కొన్ని చాచు అనిశములగనులు 10,000 అడుగులకంటెచూడ ఎక్కువ లోతుగా నుండును. అట్టి గనులలో భూమిలోనికి రోయవలెనది వేడియ యెక్కువగుచుండుటకేకే వైసుండి పంతుకు పరిశుక్రచాయువును వర్షవరని సంవలని వచ్చుచుండును ప్రపంచములో చాలాచోట్ల అంగారపు గనులు 10 కేల అడుగులపైగా లోతుగా మున్నవి కొలాలలో నున్న అంగారపు గనులునూడ పట్టిచానియందు తేరివనే. ఇట్టి లోతుగల గనులలో, వైసున్న శిలలవడవనునంత ఒక్కొక్కప్పుడు చాచ్చు కనుకలకామై ప్రేలుచుండి (Roach blast) ప్రమాదములు సంభవించుచుండును. అట్టి కొన్ని కొద్దగనులలో కొన్ని చాయువులు అగ్ని పోకగానే ప్రేలుటగాని, మండుటగాని సంభవించి ప్రమాదములు కలుగుచుండును. అనిశములు త్రవ్వకీయగానే వైసున్న చాచ్చు విరిగి పడకుండ కర్ర, తేక యనునవి యాములు, స్తంభములు, బోల్తెపట్టి యొలుట గనులలో సామాన్య విషయమే కొన్ని కొద్దగనులలో కొద్ద తీయగానే, తాళియైన స్తంభములు ఇరుకలోగాని మరి యితరచాచ్చు ముక్కలతోగాని నింపుచుండురు, ఇట్లు తీయుటకే గనులలోని పైతాగపుచాయ విరిగి పడకుండ నుండును ఇట్లుగోత వింపుట వేంట్ ష్రోయింగ్ (Vent shafting) అవలదును ఇంకను ఇట్టి వస్తువలలవలననే ఒక్కొక్కప్పుడు, అనిశ నిధులు తాగుగా మున్నను, కాచి పీకరణ తాళచాయకముగా నుండెను. పెట్రోలియం గనులు వైకెప్పిన గనులవలెగాక, మొదల తోరింగుల వల్ల నీ అనిశమువచ్చునది తెలివడవోట, వైసుండిను పంపుట వేర్వేరుదీ గొప్పముల చార్వర దీనిని వైకితీయదురు. దీనిని మానెచావు (Oil wells) అందురు.

మడిఅనిశములను శుక్రవరణం .. మడిఅనిశములను గనులనుండి త్రవ్వకీవన వెనుకచాచిలో వివిధ పరికరములను పనికివచ్చు అనిశములను వేరువేరు శుక్రవరణుచుదురు. ఇట్లు శుక్రవరణము ట్ ప్రయోగం (Gas chugging) అంపురు. వైకెప్పినట్లు అలోహఅనిశములను చాలవరకు అ రూపములలోనే పరిశ్రమలో చాచుచును. అందుచే దీనిని శుక్రవరణము అనగా చాచిలో కలసియున్న

అధిక అనిశములు, రాళ్ళు ముచ్చగుచాటిరి తీసివేయుటయు, అట్టి అనిశములను, రాళ్ళను, లేతులతో చేరివేయుట, అనిశములను పిటియందు కడుగుట, మొదలగు విభావములచే చేరువేయఁబడుచున్నవి, భాతు అనిశములను కుట్రపరచివే తరువాత, చాటిని కరగిరిగాని లేక ఇతర రాచాయదిక విభావములచే గాని, చాటితోమందు భాతువులను వేరువేయదురు. ఇంగారు ముచ్చగు కొన్ని భాతువులు అబాధముతోనే రాళ్లయందు మిక్కిమై దొరకుచుండును, అట్టి భాతువులను సేకరించుట నుంజ సాధ్యము. ఆ భాతువులందు కలెందు మెత్తగా పొడి గొట్టి నీటియందు కగుడితది కడుగుటచే భాతువుల చాళవరకు విడిపోవును. చివరకు మిగిలిపోయిన కొలెము భాగమును రాచాయదిక విభావములచే సేకరింతురు.

అనిశములతోని భాతువులను సేకరించుటకు ముందు ఒక్కొక్కప్పుడు చేర్చేయ విభావములచే చాటిని పంపిరిక్షి కరింపజేయుదురు. ఇట్టి విభావము లనేకములు గలవు. ఉచాపారణమునకు అయిబొంకములచే విడదీయుట (Mingalingu mingalingu), నురుగుచే విడదీయుట (Fingru fingru) సేకొన్న కవచ్చును అయిబొంకముచే చాళదీపవలకు అనిశములు మిఠాయావముగా చేరులేయి జవచ్చును. మరుగుచే వేరుచేయందు విభావము ఇటీవల కనిపెట్టుటచే, ఇది యెక్కువగా గంధకిర (పల్లెపుడు) అనిశముల కుపకరించును. అనిశములను మెత్తగా పొడిచేసి, కొన్ని రాచాయదిక వస్తువులతో చాటు నీటిలో కలిపి చాళచేయి యంత్రవనాయమున చీలివేయ అట్లు చేసినప్పుడు గాలివడగల వలన పీర్చవిన మరుగుతోచాటు అనిశకములు వేరయి, యితర అధిక అనిశములు నీటి యందుభాగమున వేరును. ఇటీవల ఈ విభావము అలోపా అనిశములు పంపిరిక్షి కరింపెందుటకు గూడ కొలెగా మనయోగింపఁబడుచున్నది. ఉత్తర ప్రదేశముతోమన్న తిరిగి గవలతో ఇదివరకు వనిచారవగుకొన్న ముచ్చువురాయి వీరిధమున చాగుచచ్చరి. యచ్చుడు వీరెంటు తయారుచేయుచున్నారు.

ఇనుము మొదలగు లోహా, అనిశములనుండి భాతువులను వేరుచేయుటకు చాటిని తొగ్గు, మరీకొట్టె ద్రవ

కరణ వస్తువులతో (Fingru) తేప్ప కొలుములతో కరగించురు. ఈ విభావములందు తొగ్గు వేడిని జింపజేయుటయేగాక రాచాయదికముగా గూడ పనిచేయును, అలూపుమిదియందు మొదలగు భాతువులను అనిశములనుండి విడదీయుటకు విచ్చుచ్చుచ్చి వివిధగా వనవరము ఈ విధముగా వాగ్ధిక అనిశములు లాకచాయకములుగా మండగలుగుట చాటియందున్న భాతువులను విడదీయు పద్ధతులైన గూడ వాచారపడియుండును.

అధిక అనిశములు, చాటిపెండి యొక్క త్రియగు వర్షాదుము ఉపయోగములు - అధిక అనిశముల యొక్కయు, చాటిమండి తీయు భాతువుల, ఇతర వస్తువుల యొక్కయు ఉపయోగములను అవంతాగకములుగా గలవు. మనము ప్రతిదినము చాడుకొను పెక్కు వస్తువులందు అనిశము లేదోయొక రూపము పనించియుండును ఉచాపారణము వాగిశవలెందు ముద్రముచ్చి (China clay) పూత యుండును. పెక్కు ములుకులు మెరుగుమట్టితో తయారుచేయుదురు. ప్రతి దిన్న మేకుగూడ ఇనుము అనిశములనుండి తయారుగాడిత యనుముతో చేసినదే

కొన్ని అనిశములు చాల అరుదుగను, వర్షాదురహితములతోను దొరకవను, చాటి ప్రాముఖ్యము చాల ఎక్కువగానున్నది తేజాకువు (రేడియం) కరచాకువు (యరేడియం), మొదలగు భాతువుల అనిశము లందుకు చాచ్యాణము, ఇదిగాక పెక్కు భాతువులు, వివిధములైన భాతుమిక్రణములను (rays) తయారుచేయుట యందుపకరించుచున్నవి కొన్ని మిక్రణముల యందు ఒక్కొక్క లోహము మిగుల కొలెగా ముచ్చువులచేసి చాటి కలయికవలన మార్పు జాల యెక్కువగానుండును. మాటికి ఒక పాటు కంటె తక్కువగా లోహాకువు (వెనాడియం) అనుభాతువు లేదువలన తక్కువంతయోజనము లేకుండును. అట్లే వంజాకువు (బంగ్స్ట్రోమ్) అను భాతువు గట్టితనము ఎక్కువగల యితర మిక్రణములతో సుపయోగింతురు. భూగర్భకావ్యజ్ఞులను మోకనే తెలిసి పరిశ్రమలతో పెండుకు పనిచావనుకొని, కవచవి యెంతో మనయుక్తములైన కొన్ని అనిశము లిటీవల వనేకము గమనించుచున్నది. కృమిరూపిణి (వర్మిక్యులైటు (Vermiculite), పిల్లినులైటు (Sillimanite)

మొదటగా భవిష్యము తీసువంటిది. ఇట్టి భవిష్యముల వంశ్యు
చాని ఉపయోగములు వావాటి కన్న వగలుమనే యున్నవి.

[illegible]

మన ప్రేమమంది యొగునుయొగుముఖ్యునిమమము
అభక్తము, మాంగవము, లోపానిమమము, లోగు మేద
లైవని, వెల్లూరు, హాకారాగో శ్లాంకో కోరకు అభక్త
కము చాలా ప్రెద్దికోరి ఇప్పటి కాలపును అభక్తముమ
మలచటి పోరులుగా నీవు, కత్తిరించుకో వసామాయ్య
మగు నిపుణక గాంచిరి. అభక్తము ఎప్పుడూ నిద్రు
దలంక నిరాశమునం దువయోగించవచ్చు యుదుట

తేజమ త పరిష్కమ యాతా మనశోమమం దశస్థి
 రెండువందము తో శరణిః కా రావనశరీ ఎగుమతి చేయ
 తుచుచున్నది. నేటిది రకమున రెండు మాంసము,
 అంబుమిముము ముత్యముం దహవశము నున్నది.
 ఇప్పుడు మనశోమం రింతవరకు మనకు కావలసి
 యునుము, ఉన్న శయ్యలగుల లేదు. ఇటీవల మనస్
 ప్రతీకమునందు శిఖావ్యవస్థ, అసహనీ బాహ్య
 శోకావస్థము, శింకాలో దుర్బాహుల దృష్ట ముత్త్యే
 యునుము, ఉన్న శ్యామలముల శివ్యరహితము ప్రయ
 త్నములు పాగుచున్నది కి, రి, సంవత్సరములలో మనకు
 కావలసిన యునుము, ఉన్న ఇప్పుడే తయారు
 కావలసిన యంతరాల నేయిదికిది. మన తోములం ది
 విగా దొంగ కాత్తము (కెయివెయి) పంకి అలాగ
 మినియం తయారుచేయుటకు, మోవత్తము మొదలగు
 ఇవిములమంది వలవిధముల నువయోగించుట అలు
 కత్తిరి తయారు గాచియునుమునాన సర్వాలు జనిన
 చున్నది మనకు కావలసినంత పెట్టెయిం మనశోమం
 దింతవరకు దోరవనందు తు తియియింత్త క్రింద పో
 దవల మునుచున్నది అదిగా యింతవరకుమునుకు
 ముగి పెట్టెయిం పెట్టెయిం మనశోమం పొంబాన,
 విశాఖ్యములవద్ద, బాచియిం పెట్టెయిం, పోలింగ్
 మొదలగు మొదల, కలితవస్తువుల తయారుకేసు
 పెట్టెయిం మొదలగాములు పెట్టెయింమున్నది.

ఈ క్రింద కొన్ని ముఖ్యవిషయముల పేర్లు, అవి యెక్కువగా మత్స్యశ్రీయగు రోజుమూలపేర్లు ఇవ్వబడినవి వాటి క్రింద మన రోజుమధురయ 1964 వ సంవత్సరమున ఉత్పత్తియయిన కొన్ని ముఖ్యవిషయములు, వాటి విలువలు ఇవ్వబడినవి.

తొగ్గి :- అమెరికా, ఆస్ట్రేలియా, ఇంగ్లండు, రష్యా
పెట్రోలియం :- అమెరికా, రష్యా, వెనుజులా, రుమే
నియా, ఇరాక్. (ఆస్ట్రేలియా, ఇటలీ, ఫ్రాన్సు, ఇంగ్లండు,
జపానుదేశములలో పెట్రోలియం కాలకట్టున.)

ఇమము :- అమెరికా, రష్యా, ఇండియా, ప్రాన్సు, ఇంగ్లండు, జర్మనీ, బెల్జిం.

అచ్యుతాచార్యులు :- ప్రభువు. అమెరికా, హంగరీ,
ఇటలీ, ఇండియా.

అర్థిక భూగోళశాస్త్రము

కగరము :- మలయా, తొలిదియా, దర్మి యాష్ట్ర యిండిస్, (అమెరికా, రష్యా, ప్రాచ్యు, ఇటలీ, జపాను దేశములలో నీటి చాలా తక్కువ.)

తుక్తురాగము (Zibo) :- అమెరికా, పెరూ, ఆస్ట్రేలియా, (ప్రాచ్యులో తక్కువ)

వర్షభారేయము (క్రొమైటు Chroomite) రష్యా, టర్కీ, దక్షిణరోషియా.

హంగరము (Manganese) :- రష్యా, ఇండియా, మహా (గోల్కొమ్మ), దక్షిణ ఆఫ్రికా, (ప్రాచ్యు, అర్జెంటిన్, ఇటలీ, జపానులలో తక్కువ.)

రంగురతు (బంగ్లదేశ Tungstun) :- చైనా, అర్జు, మలయా, అమెరికా (రష్యా, అర్జెంటిన్, ఇటలీలలో తక్కువ.)

అంగరము :- దక్షిణ ఆఫ్రికా, రష్యా, పెరూ, ఆస్ట్రేలియా, దక్షిణ రొషియా (ఇండియాలో తక్కువ)

సిండి :- మెక్సికో, అమెరికా, పెరూ, ఆస్ట్రేలియా, పెరూ, (ఇండియాలో తక్కువ, ఇటీవల తుక్తురాగము, సిప్రు గనులలో కొందీరా రొరకునున్నది)

పాదరము (Molybdenum) :- స్పెయిను, అమెరికా, ఆఫ్రికము :- ఇండియా, అమెరికా, రష్యా.

హెపటైటు (Mongonite) :- ఇండియా, బ్రెజిల్, వజ్రములు (Diamonds) :- గోల్కొమ్మ (మహా),

బెర్లియం కాంగ్, దక్షిణ ఆఫ్రికా, బ్రెజిల్, రిఫిము (గ్రాఫైట్ Graphite) - కొరియా, ఆస్ట్రేలియా, అర్జెంటిన్, సింగ్.

కిరణాతుప్త (యూరేనియం) - బెర్లియం కాంగ్, పెరూ (రాంజ్ ఆస్ట్రేలియా, అమెరికా గూడ.)

1954 వ సంవత్సరమున ఇండియాలో హెక్కు తియిన కొన్ని ముఖ్య అవశములు, మహాదీగా అంచనా వేయబడిన వాటి వివరము :-

ముక్తము ఐవిముల విలువ (పెట్రోలియంగాక) 1953 లో దా. 1,12,78,21,111. 1954 లో దా. 1,02,51,97,852 (ఇంకా కొన్ని ఐవిము ట్రేడింగ్ వట్టికలో నివ్వబడలేదు.)

అవిము ముక్తము విలువ దా. 58,59,51 అప్పులు 51,59,52,585

అవిము	ముక్తము	విలువ దా.
హంగరము	1,42,347 ..	19,54,17,482
ఆఫ్రికము	199,381 హం.సి.	1,56,31,554
అంగరము	229,199 రష్యులు	5,02,94,514
ఇము (అవిము)	4,896,575 అప్పులు	2,59,51,595
రాగి (అవిము)	345,759 ..	1,57,52,529
అమెరికా-అవిము (ఇర్మైలు)	346,519 ..	79,59,519
క్రొమైటు	44,547 ..	12,59,597
దర్మం	912,159 ..	41,59,599
తుక్తురాగము (వంగోలీ కృతములు)	2,974 .	19,59,599
పెంకి	195,195 రష్యులు	9,57,599
కొల్లైటు	74,747 అప్పులు	9,57,745
వజ్రములు	1,995 రష్యులు	4,74,599
వర్షులు (emeralds)	599,199 ..	9,79,599
బెర్లియం	19,792 అప్పులు	2,91,579
సింగ్ (రంగురతు)	75,599 ..	9,57,599

పి. పే.

ఆర్థికభూగోళశాస్త్రము :- పరివరములకు సంబంధించి, మానవుని ఆర్థికచర్యలను గురించి తెలుపు శాస్త్రమును ఆర్థిక భూగోళశాస్త్రమని నిర్వచించవచ్చును ప్రతి భౌగోళిక ప్రాంతమునందును పరివర ప్రకృతి అనువగుష్టు మానవుని ప్రవృత్తి మారుచుండును. అనగా ప్రకృతిరమములన్ని మానవుని ఆహారము, దుస్తులు, వృత్తి మొదలగునవి ప్రకృతి కల్పించు అవకాశములను అన్ని మారుచుండును

ఆహారములు, ముడివర్షాశ్రములు, ఆర్థిక అవిములు అవిరికవస్తువులు, శారీరవర్షములు, వాటి పరపరా, ముడివర్షాశ్రములయొక్కయు యింకాములకీ తయారైన వర్షాశ్రములయొక్కయు పరస్పర వినియోగము అంతర్జాతీయ. విదేశీయ వర్షకా వ్యాపారములు, ముఖ్య గు అంతములయొక్క పరిశీలనపై ఆర్థిక భూగోళ శాస్త్రమందలి ముఖ్యమైన విషయము.

పై విషయములను ఇంకను మాత్రముగా తెలుపుటకై కొందీరదముగా అంతర్జాతీయము చేయవచ్చును.

TIN

అర్హత వ్యవస్థాపన ప్రకాశిక (ఇండియా)

ప్రత్యక్ష శక్తివల్ల వ్యర్థం అయినందున మనము పరిగణించిన
వనాలయముగది, ఉత్పాదకశాఖలను సెలవించియు
ఒకటియు, ఉత్పత్తి అధికముకేయించియు వ్యర్థమును
ప్రత్యాకాశము కేయించుచున్నాము మన అంతయును
కావలయున్నది. మనకుంక టెక్నికల్ అంశములను
అభివృద్ధిపరచుము అను నిశ్చయము కావడమే. నిత్య
కార్యములను మార్చిముఖ్యార్థక సేవలించియునుగూడ
సగునుకలను ఎదుగుతేయించిరి వ్యవసాయ ఉత్పత్తిని
సెలవించియున్నది మనము ప్రయత్నించవలయును.
మొదటి సంవత్సర ప్రత్యాకాశమువలన మనము ఉత్పత్తి
ని సెలవించియున్నది పాప్యతావక్త వ్యర్థము నిర్మాణ
మార్గమును మార్చుము చేసిమిది, కావలయు ప్రత్యాకా
శకత నిర్మాణము 35 కిట్లమంది ప్రతి శనివ్యర్థము
కలగాకా నింకవలదు అధికరములను తనిద్రముగా
సంపాదించి మనకావలసినది నియమును, ప్రత్యాకా
నిర్మాణములో ఒకే దృక్పథమును ఒకేమార్గిని పట్టుకలను
అనుసరించుట అవశ్యకము. మనము అనుసరించెద
ప్రత్యాకా ప్రతి పురోగమనమునకు తోడ్పడుచు
యున్నది. అపురోగమనము నిరంతరమునది. అందుకుం
కెట్లు ప్రత్యాకాశ అవశ్యకమును, పాంశిక నియ
ములలో చెప్పుకొనవలసిన అభివృద్ధిని పొందించుకొను
వనము ఈ 30వ క్యాక్టోరీ మన గమ్యస్థానములకే
రాదు. మనకు నిష్పన్నైన అయినములు నిష్పన్నమైన
నిర్మాణములకు ఉన్నది. పాంశిక నియములలో
అభివృద్ధిని పురోగమనము కలిగినది. కావలసినమనము
ప్రత్యాకా శకమన గురించి తెలియించుచున్నాము. మన
పాంశికనిష్పత్తిని గూర్చి తెలియించవలయున్నది.
ప్రథమ సంవత్సర ప్రత్యాకాశ ఎన్నో పట్టికలను
సమకాల్యవది. మన కాశీకారయములు యి. 10,800
పట్టిక. ద్వితీయ సంవత్సర ప్రత్యాకాశమును మూడు
వర్షములు యి. 12,480 పట్టిక కాగలవది అంతకును
యున్నది. కావలసిన పగలువక్త వ్యక్తిగత అభివృద్ధి 381
హాపాయలందు 381 హాపాయలను హెచ్చవలసి
యున్నది. తృతీయ సంవత్సర ప్రత్యాకాశవక్త యిది
యి. 398 మన, చతుర్థ సంవత్సర ప్రత్యాకాశ వక్త
యి. 438 మన హెచ్చవలసి యున్నది. పంచమ

ప్రచారిణయందు అవగా 1978 నాటికి రూ 548 కాగదు.

మనము తిరువార్యయే ప్రభాకరయందు మార్పు
అని నిలబడలేదు. మనము తిరువార్య ప్రభాకరములో
మార్గము అభివృద్ధి కలుగజేయుటకు, వ్యవసాయయే మన
ప్రధాన ముఖ్యవృత్తి కావన వ్యవసాయ ప్రభాకర
యందు మనమార్గమే అవరోధము ప్రసాదమునై
ప్రభాకర తయారుచేయుటయే కాగలదు. అవరోధమునై
మనము మార్గము 30 నుండి 40 సంవత్సరము దాని
చేటు అవరోధము, ప్రభాకర కామమోక్షో మన జన్మ
వంశస్థులు పేరునుంచుము రాష్ట్రము 30 సంవత్సరము
ములో మనకేపు అవరోధము మూడు 60 క్షో
కాగలదు. అవరోధము అభివృద్ధి సంపదమునై తన
అభివృద్ధిములో స్వేచ్ఛమునై దీనివంటిది కాగలదు
అ స్వేచ్ఛమునై అభివృద్ధి యావంతము అభివృద్ధి
ప్రక్రియలు అని వివరములపై మన అభివృద్ధి
అభివృద్ధిము. ఎంత వివృద్ధిలో స్వేచ్ఛము స్వేచ్ఛమునై
అవంతది రామ ముఖ్యవివరము, అభివృద్ధిము నిలబడి
అభివృద్ధిములో అభివృద్ధి వ్యవస్థము నుండ
వ్యవస్థ. వ్యవస్థగతునై మన స్వేచ్ఛవివరములపై
సవరించే కామము. అభివృద్ధిము తమకడయున్న కే
మీలో ప్రభాకరమునందు అవరోధము. కేవలము
మనకు అభివృద్ధిము అవరోధము వారసయ్యును
మార్గము మన వ్యవస్థయొక్కవృద్ధి కారణమునై
అవరోధము అగునట్లే చేరు, మనము కామమునై
వారసయ్యును దిగునుకొని చేరుకొనుట గూడ వ్యవ
సాయవృద్ధి అవరోధము. విదేశ మార్గ ప్రవృత్తి
మనకేవలము అవరోధము. వృద్ధిము అగునట్లే
చేయు కృషిచేయును మన అభివృద్ధి వరము అభివృద్ధి
కాగలదు. మన వ్యవస్థయొక్క వ్యవస్థయను స్వేచ్ఛమునై
యెందు మన అభివృద్ధి వ్యవస్థ ను స్థిరము కావన
కావన వ్యవసాయవృద్ధి అవరోధము. కావన రాష్ట్రము
మూడు 30.60 పార్శ్వమునై దానివంటిది. చేరు
వ్యవస్థమునై వ్యవసాయ తత్వము వినుగు తత్వమునై
ప్రవృద్ధి. మన తన అభివృద్ధిమునై వ్యవస్థయొక్క
కామమునై వృద్ధి కామమునై వారసయ్యును అభివృద్ధి

అర్థిక వ్యవహార ప్రణాళిక (ఇండియా)

మనకు అపార్థము కావాలను నేడు మన జనసంఖ్య 80 కోట్లు అనవంత్వ పెరిగినదనియు మనకు అవశ్యకము కాగల ఉత్పత్తి ప్రమాదము తగ్గిగువను సూచించబడినది.

సంవత్సరము	అవసరము లక్షలలో	కాపాడిన వ్యవ సాయోత్పత్తి లక్షలలో	అభివృద్ధి అగ్రయ ప్రమాదము లక్షలలెక్కువలో
1961	4100	850	150
1971	4800	980	280
1981	5300	1180	380

ప్రతి అవసరమును తీర్చుట మనము ఉత్పత్తిని 1981 మార్చి 80-40 వంతులు పెంచినవలెయ్యవచ్చు. మన జలాధార ప్రణాళిక లెక్కియు పూర్తియైనపుడు మన వ్యవసాయోత్పత్తి 80 లక్షల టన్నులు మాత్రమే పెరుగగలదు. ఈవాటికంటే తక్కువ 150 లక్షల టన్నులు కావలసి యుండును. పెరుగుదలలోనున్న మన జనాభానుగల అవసర వనతులు మిగుల తక్కువలో నున్నది. ఉత్పత్తికి ప్రాచుర్యములు తక్కువయగుటచే చారు జాతీయారాధోవృత్తి చేరేడు ఇయ్యగల వయస్కులోనే అకాలమరణమునకు గురియగుచున్నాడు. వ్యవసాయోత్పత్తి ప్రణాళిక ప్రాచుర్యకాద వ్యవస్థాను గుర్తించు కాపాడియున్నదను విషయము యే భాగము వహించినదలం భూ వినియోగమును గూర్చి పరియగు నీటిని ప్రణాళికలు నేర్పించ వలయునని నీని అర్థము. వ్యవసాయము అందరకు పని కల్పించజాలదు. అర్థికముగ ఉత్పత్తిలోనున్న రేణుములలోగూడ అదనపు జనాభాను చేతివనలలోను, చిన్నపర్శికులలోను వియోగించు చున్నాడు దిష్టియే సంపన్న ప్రణాళికయందు యెప్పుడో పరిశ్రమలకు, టీరీరపర్శికులకు ప్రాముఖ్యము ఇచ్చుటకు ఇదియే కారణము ఉత్పత్తి పెరుగుదల, జాతీయారాధోయము వాపుట, ప్రతి శీత ప్రమాదాధివృద్ధి యందు మూలమున పొడిపెండ్లగలవు అనవంత్వము పరిమితము చేయవలెనని ఈరేణు అభివృద్ధి పొందజాలదు.

అధికమైన మన అర్థిక సాంఘిక వ్యవస్థలై అనవంత్వ పెరుగుదల ఫలితములు అనునవి ముమ్మందు మన పెరుగుదలలోను ముఖ్య పనువ్యలలో పోకటి.

ప్రణాళికామంధరమైన విద్యుత్ విధానముతో ఉపవ్యవస్థ అనుబంధించవలెను. ఇందులో గల పార్శ్వ కారకములు మున్నెములే కాని మనదేశపు కవిషష్టమగున్న రైల్వే ముగ ప్రణాళికలు చేయవలెను. వ్యవసాయ రేణుక యవర వృక్షలగుగూడ వృద్ధిచేయవలెనని మనము ప్రతి అవసరములను తీర్చుట మిగుల కష్టము కాగలదు. భూ వనతులను అందోపఅందములుగ విభజించుట, ముక్కలెక్కలు చేయుట, భూ యాజమాన్యము, గృహపరిశ్రమల అభివృద్ధి మనము పరిష్కరించవలెనని అవసరము వ్యవస్థ, అందోపఅందములుగను, ముక్కలెక్కలుగను, భూ విభజనము, భూ యాజమాన్యము విషయములలో శీవములగు భూ సంస్కరణము తిరివరలో హైదరాబాదు మున్నగు వివిధ రాష్ట్రములందు ప్రదేశ పెట్టబడినవి. రైతుకు వయలపైనున్న ప్రభుత్వము లభించునీటిని భూ వనతుల పరిమాణమును నిర్ణయించవలసి యున్నది. నేటి మన ప్రత్యేక పరిస్థితులను దృష్టియందుంచుకొని భూ వనతుల గరిష్ఠ ప్రమాదము (Maximum Holding) ను నిర్ణయించవలెను. కాని తమ్యాలమున వ్యవసాయోత్పత్తి పెట్టి అలంకము కలుగకుండునట్లు చూడవలెయ్యవచ్చు. ఆ ప్రమాదము అత్యధికము గాని, అత్యల్పము గాని కారాదు రైతుకు భూమిని దుమ్ముకొనుటకు రక్షణ యివ్వవలెను. వ్యవసాయ పనికార సంస్థల విర్యాదము మన అంకితు అగ్రయము కావలెను అపారీవ్యక్తిని పరిసాగుచేయుటవంటి మాత్రవ ఉత్పత్తి విధానములను అనుసరించవలెను భారత వ్యవసాయము టుమనవనములతో జానమానుటవంటిది కావున రైతులకు ఉపవ్యవస్థల కల్పించుట గృహపరిశ్రమలను ద్రోహించవలెను.

పెనుకండియన్న అర్థిక వ్యవస్థలో టీరీర పర్శిభూ ప్రణాళికలు.. దిష్టియే సంపన్న ప్రణాళిక వంతు ఉత్పత్తి మించుచున్న మనయొక్క టుమలైగల కారణం అపారమైనది అది ప్రకల్పించియున్న. సంక్షేమమును పరిగణించవలసి యుండును మన అర్థిక వ్యవస్థ అభివృద్ధి చేసినది అభివృద్ధి, సంపదల, సున్నవృద్ధి మనకు అపారముగా గలదు. అయితే అది అంకితరకు స్వరకు ముగా వినియోగించుకోవలెనని, శీవప్రమాదము

పొచ్చుచేయుటకు ప్రయత్నించుట అవసరము. వీరు తెల్లది అధికావృత్తలకు కార్యక్రమముతో ప్రముఖపాత్ర వహించకాలెను అధిక వ్యవసాయాధారమునకు మనము ప్రయత్నించవలెను. పశ్చిమ బెంగాలు అరాయము, ప్రాము అధికముగా వ్యవసాయాధారమైన అధికవ్యవస్థ. అధిక ముగా పెరిగిపోయెను అవసరంబు, అధికమైన రానుసా అవసరమరచాలు, కారీపరిశ్రమలవీరు - ఇది పెనుకలది యున్న అధిక వ్యవస్థయొక్క కొన్ని లక్షణములు. అవ సంత్య పెరుగుదలను అపురేపెనువర్తలు, సంపదలను నిదియొగించుటకు పాంశీక కై పద్ధతియు అత్యవసర విషయములు, అలవిద్యుచ్ఛక్తి యంత్రముల స్థాపనకు, అలాదాకముల నిర్మాణమునకు, వ్యవసాయములో యంత్ర విధానములు ప్రచేదపెట్టుటకు అభివృద్ధిచెందిన రేగములు పెనుకలదిన రేగములకు తోడ్పాలు నియ్య వలెను. చురవృద్ధివగమున పాద్యవర్తలు రేగ పెరిగి పోయెను అవసరంబు అధికాభివృద్ధికి ఒకపెద్ద అడ్డంకి యైనది. అపొముఖాభివృద్ధిని సాధించుటకు కాలవ్యవధి, పాపాత్య రేగములవారి తోడ్పాలు అవసరము కావున వ్యర్థకాలములోనే పశ్చిమతముల నీయకాలెను ఉపాయ ములను మనము అక్షేపించవలెనియున్నది. మానవుల అనుచిన శీతలమును మత్తావ్రయముచేయుట యనే మహా ప్రయత్నముతో మనము విమగ్నులమై యున్నాము. విరుద్ధోగముగన్నను దానింతక వనిరేగపోవుట కారక రేగమును, అనియాయదండి ఇకరేగకాలను నీడించుచున్న గర్భదాత్తరి, శీవప్రమాదాలు అపొకటకు, పగా నుండుట కిదియే హేతువు అవసరంబు పెరిగిపోవుటవలన వ్యవ సాయములో విమగ్నయినవారివంశ్య పానలోమన్న భూమి స్త్రీవ్యవస్థలతో ఉండవలెనదానికంటెను అధికముగా మన్నది దుష్టములయిన హాయామోహవ్య విధానములు, పామర్త్యరహితములైన వ్యవసాయపద్ధతులు, మిగుల చిన్నవైన పద్ధతీగక భూవనములు శీవీకముపట్ల అపాది సిద్ధమైన అవకాశకవ్యవస్థకము... ఈ విషయము మిగుల స్పష్టతము చేయుచున్నది. అవసరంబు వత్తిడిని తగ్గించుట అవసరము. వ్యవసాయ కూలీలవంశ్య ఉద్యోగావకాశ ములను మింది పెరిగిపోవుచున్నది. మన వ్యవసాయము లుటువవవములతో అదము కావున దానింతకవనిరే

కుండుట మన అధికవ్యవస్థకు వంటబట్టిన రోగమై పోయి వది. పరిశ్రమలు పెరిగివచ్చుచున్న ప్రజలను గ్రామనీమల మంది పట్టణములకు మార్చుచేయగలము. కాని పెట్టుబడి నిర్మాణము శీఘ్రముగ వృద్ధిపొందకుండుటలే, అందుకు అత్యవసరములైన న అధిక వనములను పనుకూరకున్నది, కాలకరేగమునందు ఇంతవరకు అంగవ్యవసాయవిస్తవము నంటి విస్తవముయొక్క, ధాయలైనను పొడచూపుట లేదు. నేటి రేవమలలోను, చిన్నపరిశ్రమలలోను వనిన వ్యవకులను ప్రచేదపెట్టెను, కానిది తవ్వారా వృద్ధిచేసి శీవప్రమాదమును పెంచవచ్చును అది గ్రామనీమలంలే కలవు కావున కానివారై రైతులయొక్క, పెట్టు అవసరములకు తీర్చవచ్చును. అది నేటికని పెట్టునుండి శీవపాదాకములగు మన్నది కాలకరేగమునందు విగిల్లి మంది చిన్నపరిశ్రమలలో, ఖరీదపరిశ్రమలలో వనిరేయు చున్నాదు కావున కానిది వృద్ధిచేయుట పనుకూరమైన విషయము లేనేక పరిశ్రమదాత్తర రేగమున తయారగు లట్టిలో చాగిన వంతు ఉత్పత్తి యగుచున్నది. సింహాళ ములో ఇట్టి పరిశ్రమలు (చిన్నపరిశ్రమలు, ఖరీద పరిశ్ర మలు) మొత్తము అవసరంబులో వదన వంతుకు వది కలిపించుచున్నవి. దీనినిజేసి అవసరంబులో పెట్టునుండి వనికలిపించి, వ్యవసాయమునై పాదావసరక అమల శీవన ప్రమాదముయొక్క, పెంపుదలకు రోగార మివ్వ కాలవను విషయము వున్నవైనది కారీపరిశ్రమల పోటీ వలన వనవమునకు గురియైన ఈ పరిశ్రమలలో వనిన వ్యవకులను ప్రచేదపెట్టి, వాటికి మాతన కత్తి నిర్వృతము లను చేపొర్చవలెను.

గృహపరిశ్రమలు, చిన్నపరిశ్రమలు అవకళికములా! యిది తవ్వకర్తలను చేయవలెనకాలము గలిచింది. కాని మన అధికవ్యవస్థలో అధిక ప్రాధాన్యమున్నది కానివలన తయారగు వస్త్రవందయము పొచ్చుకాలెను. పెట్టుబడి పెట్టుటకు మనకుగల కత్తి వ్యర్థమైనది. కాని మనకు అపార మమవ్యక్తికి వంద గలదు కారీ పరిశ్ర మలు వృద్ధిపొందకాదని ఎవరి అభిప్రాయమును కాదు. కాని నేటి పరిస్థితులలో గృహపరిశ్రమలు, చిన్నపరిశ్రమలు మార్కెటు ఉత్పత్తిని పెంచుటలోను, ప్రజావసరములకు తీర్చుటలోను వ్యర్థకాల పశ్చిమతముల నియ్యగలవు.

అధిక వ్యవహార ప్రణాళిక (ఇండియా)

కర్మాచారుల ఉన్నతి వర్గమును అభివృద్ధిచేసేయడం చారు లేయు వస్తూన్నతి యొకతయో అధికము కాగలదు. ఇంకటి శీతక మువ్వకొత్తి విలవ మనే ఓంచుట, వస్తువులను, వంపరలను వ్యక్తములేయుట మాత్రమే కాగలదు. చిన్నపరిశ్రమలవారూను, బుటీర పరిశ్రమలవారూను ఉన్నతీయేచాది అభివృద్ధిలేయుట అచాంపదీయమైన వర్గం కాగలదు. ఈ పరిశ్రమలలో నిమగ్నమైన అధికవంశ్యులలో మన్న అమలను అందుండి తొలగించడాము. వ్యవహారచారులను ఉపవృత్తి యొక్క అవశ్యకతయు అంకటి ప్రాధాన్యముగల విషయమే. గృహ పరిశ్రమలు, చిన్న పరిశ్రమలు విధ్వంసముచేసే వేలము కారీపరిశ్రమలను మాత్రమే ప్రోత్సహించు విధానమువలన అప్రధానవంశ్య గల ఒక వర్గముచారి శీవప్రమాణము పెరుగుట రోపారము కలుగుటయు, వ్యవహారముపై చాచారవడిన తీవ్రత చాది చారివర్గముపాలించేయటయు కాగలదు. అవ వంశ్యులలో మాదిరి 70 మంది గ్రామపీఠములందు నివసించు చున్నాది. గ్రామపీఠములందలి అవపు కళాకారుల శీవ వోపాధి చూపించవలెను. అవవంశ్యులలోని ఉన్నవర్గములను పనిచూపించుటయే కారక లేకాభివృద్ధియైన వమవ్య యొక్క కలము. మవలేకములోని అమలలో అధిక వంశ్యులను గ్రామపీఠములగుట, చారి ప్రధాన శీవవో పాధి వ్యవహారమే యగుట, చాదికి చాశివంకపని లేటంచుట చా వ్రవ విషయములు. ఈ పరిస్థితులనుండియే బుటీర పరిశ్రమల అవశ్యకత ఉద్భవించుచున్నది. ఈ పరిస్థితులనుండి వంశవింద దుగ్ధుకనే ఈ పరిశ్రమల దివ్య బావడములు.

బుటీర పరిశ్రమలు పెట్టుమందికి పని కల్పించి, వంపరను పుష్టించుటతోపాటు అది విస్తృతముగా విభజించుగుట రోపార మివ్వగలవు. అవమధ్యగరు కార్మికుని పుష్టి వ్యర్థమే కావచ్చును. చాది కరీర పొన్న వమ కలచారందరికి పనికల్గించుట యమవడి మవములందు గల వమవ్య. ప్రలంబ వ్యగృహములందే పని కల్గించుట చిన్న పరిశ్రమలందరికి విస్తృతమైన పొకర్గము. చిన్న పరిశ్రమలలోను బుటీర పరిశ్రమలందు బొడ పొంతికి విధానములను వృద్ధిచేసి, గ్రామపీఠము కలకలాలకువల్లు

లేయవచ్చును. గేడు అవవంశ్యులలో పోల్చిన పెట్టులది అవకాశములు తక్కువగా మున్నవను విషయమును మవము నిర్బంధించుచుముగాక. పెట్టులది అవకాశము లును మిగుల మందముగా వృద్ధియగుచున్నది. కాత్తిక చర్యలవలన ఈ వమవ్యలను పరిష్కారము కావు. పెట్టు లది తొడువక మున్నవగుట ముది వరకులను వంపరలను వమంజుమగురిచి వివిధగోలందుట నిలకాదు. ఒక యొత్తమును చిన్న పరిశ్రమలను గృహపరిశ్రమలను పెట్టులదిగా వివిధగోలించుటయే అందుములమువ ఎక్కువ పరిశ్రమా నిశ్చిన్నత్యము, పరిశ్రమానిశ్చిత్తి కరణము, మరలను తొందరలో వకపరిశ్రమలు ప్రాప్తింపగలవు.

మన అధిక వమవ్యను గ్రహించినచాదికి అవవంశ్యు వమవ్యను గూర్చియు, వంశావ నిశ్చయమును, వర్గముల గూర్చియు కాత్తిక చర్యలవలన విధి పరిష్కరింపబడరను విషయము మున్నవే. తేకము అపారవంశ్యులలోగల ప్రలంబ పని కల్గించవలెనను చా వ్రవిధవృద్ధిలో ప్రణాళికలు కయారు లేయుటయే యందులను పరిష్కార మార్గము. దివ్యతయ వంపర వ్రణాళిలో చిన్న పరిశ్రమలను, గృహపరిశ్రమలను ప్రాముఖ్యము ఇవ్వ అడిన కారణమిదియే అపాను, వ్యిష్టధ్యండు లేకములందీ పరిశ్రమలు అధ్యుకముగ వృద్ధియగుటకు కారణము చాచిత్తి బాగదూకతో ప్రణాళికచేసి, క్రద్ధతో కరను గుర్తిముగ వృద్ధిలేయుటయే కారకలేకమున గూడ చాచివల్లే వృద్ధిచేసి కర్మాచారులకు పరిస్థితిలో చూపు కల్గించుట అపార్యమగు విషయముగాదు.

చిన్న పరిశ్రమలను గృహపరిశ్రమలను గురించి ప్రణాళికలు లేయను ఇటీవలి విషయము మన అధిక నేత్రంలో పెట్టు. మందికి నిదిలో ఇటీవలి వరకు వమ్యము లేదు.

గత 5 వంపరములలో బుటీరపరిశ్రమాభివృద్ధికి హైదరాబాదు ప్రభుత్వము మిగుల విస్తృతమైన చర్యలను తీసికొనివది. పారిశ్రామిక పరిశ్రమలవంశ్యులను మూల్య విధి ఉన్నతీకి రవవహాయము, విగ్రహ వరులాయములు కల్గించుచున్నది. ప్రభుత్వ చారివ్య పరిశ్రమలలో ఉన్నతీ విధానముల వృద్ధిచూపించుటకు శీతక తేంద్రముల

సేర్పాటుచేయుటయేగాక పాఠశాల ప్రవీణ వ్యక్తులతో నిరుద్యోగ నిరూపణలపై పరిశోధనలపై శీలప్రముఖ పాఠశాలవర్గములందును, గ్రామీణములలో పరిశ్రమల పెం కొల్పు ప్రచారకతో గ్రామీణ కర్మకారణ సహకారము పొందుటపై విద్యుచ్ఛక్తితో పనులయే యంత్రముల నిర్మియ్యగలదు గ్రామీణ కర్మకారణకు తగినది ఇచ్చు చున్నది. అతడు అప్రచారకల మూలమున వివిధప్రాంత ములకు విద్యుచ్ఛక్తి పర్యవహారమున విద్యుచ్ఛక్తి శక్తి, గృహపరిశ్రమలను పరివహించుటకు అవలంబించునట్లు చేయుట తీసికొనవలయును.

వ్యవసాయాధివృద్ధికి ప్రచారకచేయుటలో అనువరణ పరిణామ ప్రభావములను మేల మార్చివేయవలెను. పర స్పర సమన్వయము, అర్చకగణ ప్రచారక మనకు కావలసి యున్నది. ముమ్మందు పెట్టు. సంవత్సరముల వరకు వ్యవసాయము ముప్రతిం ప్రచార శీలపాఠశాలయే అందుకు తగినది. అదిగాక అది లాభపాఠశాలని పరి శ్రమ. అట్లుగాక అది నైపుణ్య నిపుణులుగా మారుతుంటే చర్చలు తీసికొనవలెను. వ్యవసాయమునుగూడ మన మొక పరిశ్రమగానే పరిగణించినచో అది సాధ్యమగును.

అర్. డి. రా.

అర్చకములు :- కారణము క్లిష్టతలనుగూడ అర్చకములకు కరుణాకాళియై నిర్మాణ గ్రంథములకు కరిచింపబడిన అర్చకములు మొదటివాడుగ చెప్పబడుచున్నాడు ఇతడు (జి. 478) లో అన్నింటి పట్ల తన గ్రంథములతో ఈ క్లిష్టములను తెలియ గలడు.

అర్. పట్టణాకాం పట్టి రక్షా
పట్టికా శ్రుయే శ్చ యుగపాదాః
ప్రతిరీకా పింశి రక్షా ప్ర
చేపా మమ అన్యథో ఒశికాః

(కాలప్రయాసారము 10)

అనగా ఈ నైవేద్య ముద్రాంతములతో మూడు యుగ పాదములగు కృత్, శ్రేకా, రామరములను, బాలుగన పాదమగు కలితో 80x80 (అ=800) సంవత్సరముల తన గ్రంథారంభము చాటి గతదినదినయు, అవ్యతిరేకమి ఇదివరకమును సంవత్సరములు నిండినదినయు

అర్చము, దీనినిబట్టి అతడు కా. 4. 898 (జి. 4. 478) లో అన్నింటి కా. 4. 481 (జి. 4. 489) లో తన గ్రంథమును రచించెనని వ్యక్తము. గణితపాదములని ప్రథమ మూలమునందలి "మమమృతే" అను పదమును బట్టి తనకు పాటపితృతనమునకు సంబంధించిన కాదని నిరీతము.

ఇతడు రచించిన గ్రంథము "అర్చకటీయ" నుని వ్యవహరించబడుచున్నది. ఇది కారణకేళమందలి మొట్ట మొదటి అధ్యాయమగు క్లిష్టతలనుగూడ గ్రంథమునకు మూలభూతమైన ప్రాచీన పరిజ్ఞానమును గూర్చి అర్చకములట్లు చెప్పెను.

అర్. పరవత్ భూన నమ్రురా
శ్చముద్భవం చేపా ప్రపాదేన,
పత్ భూనో భ్రమ రత్నం
మయా నిమగ్నం వ్యవసాహితా.

ఈ క్లిష్టములనుబట్టి అర్చకములకు తనకంటే కాదుకంటే మున్న విహంక క్లిష్టతలను సంప్రదాయములను తన బుద్ధి విశేషముచే పరిశీలించి వాటియందలి దోషములను పరిహరించుచు యథార్థమగు అర్చక నిర్మాణములను రచించెనని తెలియుచున్నది క్లిష్టతలనుగూడ విద్యయములను ప్రయోగ పూర్వక పరిశోధనములతోనే సాధ్యమనవలె యగుటచే అతనికి పరిశోధనాపరిణామ కృత్రియము అగు నిర్మాణ పరిణామముల పొందగలిగెనని నిరీతమగు చున్నది. అతడు తన గ్రంథములలో పరిశోధన పరిణామములను మూలప్రాయముగా చెప్పియున్నాడు అందుకు ప్రధాన అంగమగు గణితమును ప్రవేశించి చెప్పెను. అదివయ మునకు వ్యత్యక్త పరిశోధనముల ప్రాముఖ్యమును తెల్లపించును. పాఠశాలగోపాధిపతి, లాట కేళి, విశ్వామిత్రుడు, మొదలైన కావ్య, చిత్ర మొదలుగాగల శిష్యులు పెట్టుచు ఇతనియొద్ద పరిశోధనాత్మకకృత్యముల వశ్యపించినట్లు ప్రతీతిగలదు. ఈ గ్రంథములలో చెప్పబడిన అర్చక నిర్మాణములకు ముఖ్యకారక పరిశీలనమును బట్టి అర్చకటీయము వ్యత్యక్తగ్రంథము అని వ్యక్తమగుచున్నది మరియు కారణము క్లిష్టతలనుగూడ గ్రామీణ సంప్రదాయము యొక్క అనుభవమును పూర్వార్థ విద్యుచ్ఛక్తి వాడము అని ప్రస్తుతమిచ్చును. అర్చకములకు తన పరి

అర్హతలు

కోడవ ఫలితములతో, పుస్తకాది విశేషములన్ని ప్రాచీన విర్ణాంశములను పరిష్కరించుచు పుస్తకంక్ష గ్రంథమునే రచించెడి పండితకోడ విద్యావంతు.

అర్హతలేయముతో గణితపాఠము, కాళక్రియా పాఠము, గోళపాఠము అను మూడుభాగములుగలవు. దీనిలో తరువగా 88, 25, 60 మాత్రములును, గ్రంథాదియందు 18 శీఘ్రమాత్రములును మొత్తము 121 మాత్రములు అర్హావృత్తములతో గలవు. ఈ గ్రంథమునకు మార్గదర్శకయజ్ఞ (1294), పరమేశ్వ రాచార్య (1480), వీలంకవిమనుజ్య (1550) అను వారలు సంప్రదాయవిస్తవలగు ప్రామాణిక బాధ్యతలను రచించిరి కొందరు అధునిక బాధ్యతలు కూడ కలె. వారితో కొటికలపూడి కోడండ రామ విస్వాంశి (1870) మరొకరంగ వసు బాధ్యతలను తెలుగులో రచించెను ఇది అమూల్యకము. పాశ్చాత్యుల అంగ్లము వాదములు కూడ కొన్నికలవు.

విషయవివరింపదు శీఘ్రమాత్రములు -- ఇది గ్రంథాది యందు ఉద్ఘాటనకరమన తొలికావ్యమునకు ఉప యుక్తములగు కొన్ని స్థిరాంశములను వివరించుచున్నది. దీనిలో వోటి పెద్దపంఖ్యలను తెలుపుచిరమును గూర్చిన పరిభాష. అది ఇట్లంబును వర్ణకముములలోని కళారాది మరార పర్వంతము గల 25 పర్వాక్షరములు, ఒకట్లు, పందలు, పదితెలు, పదిఒకలు మొదలగు జేసి స్థావముల లోని పంఖ్యలను, యకారాది హారపర్వంతము గల అపర్వాక్షరములు పదులు, తెలు, ఒకలు మున్నగు పరి స్థావములలోని పంఖ్యలను తెలుపును. 'య' హారము ప్రత్యేకముగా 'తొయ' అని ముప్పుడికి పదుముగా (5+మ=5+25=30) విశ్లేషింపబడెను. కాని ఒక స్థావముతో రెండుస్థావములు గల ముప్పుడికి ఇమడుపుల అర్హవిశేషము గనుక 'య' హారము పరి స్థావములతో 81కి పదుము అట్లే ర=4, ం=5, వ=6, క=7, ప=8, ష=9. ఈ పర్గ, అపర్గ అక్షరములను అనుబద్ధ ములై యుండు అ, ఖ, ఙ, ట, ము, రి మున్నగు అచ్చులు, అ పొల్లు ఎన్నవ జేసి తేక పరి స్థావములతోనే పంఖ్యలై వాడబడెనో తెలుపును. ఉదా: ఖ్యమ్ము=4,82,00,00 (కో=2, య=8). ఇది మూడవ అచ్చు అగు ఉపాద

ముతో ముప్పది గమక ఇది మూడవ జేసి పరిస్థావములలోని పంఖ్యలగును. అనుక్రములు కూర్చున్నములు, పు=4 పేపిస్తావ ములతో ఇది బాహుగవ అచ్చు అగు 'బు'తో కలిసియున్నది. కమక ఈ జేసి స్థావములలోని విలువకలయిగును అట్లే త యె గ్ని మ తు గ్లము = 57,75,88,88

$$5 \times 11 \times 11 \times 11 = 15,812,22,75,00$$

(శీఘ్ర మా. 2)

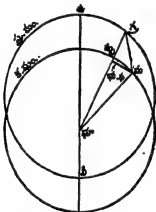
అంకాబాం బానుతో గతిః అను పదపమును ఈ గణపయందు గమనింపవలెను

ఇట్లే గణపము తరువాతీవారగు భావ్యురాయలచే వాడబడలేదు గమక ఇది అర్హతలువిధాతీ పర్వతి యని ఊహించవగును ఈ మాత్రములందు చెప్పబడిన యుగ భగవదులు, అశాశ గ్రహ వక్షత కబ్బా యోజన పరి మితులు, విషవత్తునుండి గ్రహములయొక్క అక్షిగమల పరిమాణములు, పాత (పతవ) భాగలు, మండోచ్చ భాగలు మున్నగువానిని స్థిరాంశములు అందును. ఇవి పంచాంగ కర్తలచే చేపడిని గ్రహించబడుచున్నవి.

గణితపాఠము -- తొలిపదిగ్రంథములలో గణిత విభాగ మును ప్రత్యేకించి చెప్పినవారితో అర్హతలుకు మొదటి కాదు. పంఖ్యలయొక్క స్థావకమును "స్థావాక్ స్థానం రక్షగుణం హ్యుక్" (గ పా. 2) అను రక్షగుణ విభావము ననుసరించి ఒకట్ల నుండి పది కొట్లవరకు చెప్పబడెను. అంకగణితమునకు రెండవ పామాన్య పరికర్యలతో ముఖ్యములగు పరీక్షరణము, పర్గ పరివర్తనములు, సుపమూళావయవము, త్రైరాశికము, త్విష్టకము అను విశేషములు పోదాపారణముగా వివరింపబడెను. మరియు కొన్ని శీఘ్రగణిత పనువల్లలుకూడ చెప్పబడెను. పృత్య నై బాధ్యము, గోళ సుపరపరిమాణము, త్రిభాజ (దక్షిణ) పరిమితి మున్నగు విషయములు పోదాపారణ ముగ తెలుపబడెను. "అన్ని విధముల శీఘ్రములనును ఇట్లే పొడవు వెడల్పులను విస్తయించి కాటిని గుడించె శీఘ్ర ఫలములు పచ్చును (పర్యేషాం శీఘ్రాబాం ప్రపార్య పార్శ్వే కదభ్యాం -- గణితపాఠము 9) అని చెప్పబడి అర్హతలుని శీఘ్రగణిత విషయక పరిజ్ఞానము అభివృద్ధి చెప్పుకొనవచ్చు కాని ఇతరు తన గ్రంథములో అవసరము గలముగా మాత్రమే చెప్పెను.

అర్థశబ్దము

భూమికి దూరముగనుండు ప్రతి మంతకస్థానము 'ఉచ్ఛ' అనియు, సన్నిహితముగనుండు ప్రతి మంతక స్థానము 'నిచ' అనియు నిలువబడును. ఉచ్ఛస్థానమునకు మందగతి ఫలపాదనము చేసవచ్చును 'మంతోచ్ఛ' అనియు, శీఘ్రగతి ఫలపాదనము చేసవచ్చును 'ఉచ్ఛోచ్ఛ' అనియు చెప్పుబడును. ఉచ్ఛస్థానమునుండి భూమివరకు పొందిన ద్రవ సంపూర్ణమును లేక బుడల సంపూర్ణమును చేసినచో 'ప్రతిమంతక' వృత్తమునందు తిరుగు గ్రహము కణ్డ్రామంతకల నుండి స్పృశ్యగ్రహమై కనబడును. ఇట్లే సంపూర్ణములను పలయు కొన్ని స్థిరాంశములను అర్థశబ్దముడు ప్రయోగపూర్వకముగా నిర్ణయించెను. అది లేటిని అట్లే కాకలదుచున్నది. (గ్రహశాస్త్రము - మధ్యపాఠికాశ్రమ)

స్పృశ్యగ్రహ పాదనమున ప్రతిమంతకము.

- భూ = భూమి
- గ్ర = భృగ్మహావ్యగ్రహము
- మ = మరల్లగ్రహము
- మృ = మృగశిరము
- తి. క = తిలకవంతు
- ఉ = ఉచ్ఛ
- ని = నిచ
- క. మం = కన్యమంతకము
- క్ర. మం = క్రమితుంతకము.

గోపాదము - ఇందు ప్రయోగనిష్ఠిత్వ అగోళ కల్పనానికముండు భూతక్ర యంత్ర విరచనములు చెప్పుబడెను. ఈ విశ్వాక్షమంతక ప్రయోగములను పరిచి రాశిలక్షణ ప్రమాణములు, ఉదయాస్తమయ కాలములు, రాశిలక్షణ వృద్ధిశక్తుములు, అయో లేదములందు మేషుని రామలయోక్త ఉదయకాల ప్రమాణములు, ఇష్టకాల నిర్ణయము, దృక్పర్వ విభావము, గ్రహరావ్రహము మున్నగు విషయము లన్నియు చెప్పుబడెను. ఈ విషయములు గోళ త్రికోణమితికి రెండింటి కాస్త్రీయ విధులనులకు తగిలుచున్నది.

గ్రంథమందలి విషయము లన్నియు పాఠశాల భూయష్టము లగుటచేతను, సరికొద్దముగా మూళ్లకలాయములై యుండుటచేతను సంప్రదాయవిధ్యములుగా రచింపబడిన క్షాత్రాక్షరములవనరము అనిచార్వకమైయుండును. తరువాతివారగు బ్రహ్మసూత్రము, శ్రీమదారణ్యము, శాన్కరాచార్యుడు మున్నగువారి ప్రతిభకు మాత్రం అర్థశబ్దమే మూలమని చెప్పకవచ్చును. వారందరు కొన్ని మార్పులతో అర్థశబ్దముని విధ్యయవిభావములచే బహుళముగా స్వీకరించియుండిరి. ఇట్లు వైవశ్వి మూర్ఖవ్యధగు అర్థశబ్దమును త్యోతికాస్త్ర ప్రవర్తకులతో విశ్వస్థానమును పరిపించును అగ్రగణ్యులై వరచెను.

అర్థశబ్దముని గూర్చి విమర్శించి దృష్టిపడి ఆశ్చర్యించు పరిధియొక విషయము భూగ్రహల విభాగతము. అతడు ఇరువత్తములకాశికి అనువగు రెండు వాదములను చెప్పును. 'నతపమీద రోవువారు ఒడ్డుమీద స్థిరముగా నుండు వృజాదులను తమకు వ్యతిరేకతతో రోవుచున్నట్లు గమనించుదురు. అట్లే తిరుగుచున్న భూమిమీద నున్నవారు గ్రహ నక్షత్రాదులు తిరుగుచున్నట్లు భావించుదురు. కాని అది స్థిరముగనే యున్నది' (గో. పా. 9) అని భూగ్రహల విభాగతమున కనుగుణముగ చెప్పును. అట్లే 'మాత్రాధి గ్రహములను ఉదయాస్తమయములకు కల్పించుచున్న నక్షత్ర సంభవము ప్రవాహానయమైచే ఎల్లప్పుడును ప్రేరేపించుచుండు లంకాస్థానమున నుండు వారి తిరోభాగమున నడువల్పముమూ కరలను తిరుగుచున్నది' (గో. పా. 10) అని నక్షత్ర గ్రహములను ప్రత్యేకించి చెప్పుటచే భూగ్రహల విభాగతము నిరసితము.

నిజమే. మనము ఆర్థికమునీ, పౌక్రమమునీ అభివృద్ధి
యొచ్చునో ఇతర గ్రామములవలెనే పొందినాడో మధ్య
మ్యుకుతుండు. కాటికి సామర్థ్యము లగు మందోచ్చ
హిందోచ్చ మున్నగు విధములైనా అతడు వివాహం
పూర్వకముగ చేయుచుండెడివాడు. అట్లు చెప్పుచుండక
దోషములే ఆర్థికమున పౌక్రమము విధానమునందు
విశిష్టములే ఉనికి గానంచుటకు వచ్చుచున్నది.

భ. ప. క.

ఆర్యసమాజము :- ఇది యొక చాక్కిరసంస్థ.
మతసంస్థ కాదు. సాంప్రదాయకము కాదు. సైక
విజ్ఞానవిభాగము దిగ్విజయ నలుగురల చాక్కిరింప చేయు
పద్ధతి యీ ఆర్యసంస్థ స్థాపించినది. అగస్త్యుని శ్రీమ
హర్మికానంద సమర్థులచేత యీ సమాజసంస్థాపకులు
ఇప్పుడు చిక్చివకలము 1988 క్రైశ్చియన్ మంచు
(క్రీ.పి. 1875 ఏప్రిల్ 10
తేది) నాడు జోంబాయి నగర
మున |సాంఘికసంబంధి.

ప్రజయవశవనవస్తుశివీయమ్
 ౧౯18వ సం వం నా గ్రామము
 మున బియ్యంబిరి. పిరి పూర్వము
 శ్రమవారుము మూలశంకరం
 శంకరయ్యుని కుడవైతే వై మనవంబిరి
 వీయ, శివశక్తియ మూలశంకర
 మును తన చివ్వివనవంబిరి వేదా
 శక్తియంబిరి మనవంబిరి జీవనవంబిరి
 శ్రీమంశం కూడిన యీ వంశాది
 రమనమంది ముక్తివారమున వస్త్రీ
 పించుమి. ఇది మనది వస్త్రీ
 పించుమి. ఇది మనది వస్త్రీ
 రయ్యవంబిరివస్త్రీ యిది వస్త్రీ
 పించుమి. ఇది మనది వస్త్రీ

రెంపలముందుండెను. దయానంద వరప్రతి బైరిక వత్స
వందేజమును దిక్కుమంతటను చాచినివేయ నుమకట్టి
అర్ధవమాన మును చేరవొక వంట్లను స్థాపించెను. ఈ
వంట్లను దయానంద కృష్ణములగు యజ్ఞశ్రీధర శాస్త్రిము,

ఋగ్వేదములోని నీడు మంత్రముల శాస్త్రము, పశ్చాత్త
ప్రశాశము మున్నగునవి ప్రమాణ గ్రంథములు.

అధ్యక్షమహానుభావరి మొదటి రోజున నియమముల ప్రకటించుచును, తనది గూఢములను వెల్లడిచి, మరలక నియమము లేకను పర్యవ్యాసముల వెల్లడ గ్రంథ మును, దాని విధిని వలెచేదగవలసియు తెలుపును. తేదాధ్యక్షుడనుమత స్త్రీ పురుష శ్రేణమునారి, మానవుని రంగులేతమునారి, కాశీరేణమునారి పాటించి జనదాసనియిని ఇయ్యరికి తెలుపును. బాలుగనెరుచునును నియమము విడిచి వర్తమానుని గ్రహించు ప్రతిభావని శ్రద్ధవస్తుమను, జనక నియమము ఎల్లని తెలుగునకరి మంది గ్రహించియొనమును. అయి, ఏడు, తొమ్మిది నియమములు మానవశక్తిని వర్తమానుడ క్రీయిస్తున్న నియమములు తన వనరులను అభ్యసము బా మంచి కొన వలెనని తోధించును ఎదిరకవెనియమము అందరి

యేర్పాటుము బోనాదీ క్షాతము
కర్ణించుచును యత్నింప బోధిం
చును. పరియవనియమును పృక్తి
తనకు మూత్రము సంబంధించి
కార్యము లో పక్షంకుప్తయై
యితర కార్యములందు సమాజ
హితము కొరకు ప్రయత్నింప
బోధించును.

అర్హసమా మంతవ్యమహః
అర్హసమాఽము శేదమూఽఽము
అను సావ్యకౌమ రభ్యములను
బ్రహ్మింప చేర్పడిననన్త కాంక్ష
యిది అత్తిక సంఘమని చేయగ
చెప్పవలసినవనియుండదు. ఋగ్వే
దము, యజుర్వేదము, సామ
వేదము, అథర్వవేదము వనెడి
దానిగు సంపాదనము ఈ సమయ

దృష్టితో ఈశ్వరీయములు. అందువలన అది పృథక్; ప్రమాణములు మిగిలిన గ్రంథకాల మంతయు చరతః. ప్రమాణము - నేడముల కమఘాణముగ మన్నంతవలె యిది ప్రామాణికములు.

❶ దయోపదేశ పరవ్యతి వ్యాఖ్య

అర్చనమామ

I ఈ వ్యక్తిమాల ప్రవర్తమునకు మూలకారణములు మూడని యీ సంఘవిధానము (1) ఈశ్వరుడు, (2) శీవులు, (3) ప్రకృతి ఇందు మొదటి రెండు విచార్యములు లేకనములు. మూడవదైన ప్రకృతి జడము

ఈశ్వరుడు - పర్యవారణ వ్యూహపును విశ్వకుర్చ బుద్ధము కర్మకాపుడు పృష్ఠి, స్థితి, అయిములకు కారణభూతుడు. అర్హంతములు తేజ నిర్మితములై, విరంతరము పర్యాంతకర్మామియై, శీవులకు కర్మఫలముల వొసంగుచుండును ఈతే విశ్వమున కధిపాతక శివుడు, విష్ణువు, మహేశ్వరుడు, బ్రహ్మము, పరమాత్మ, ఇంద్రుడు, అగ్ని, వాయువు మున్నగు అనేక గామములచే వేరకావ్రములందు తేజోవలన యున్నాడు

“వికం సకే విహి ఐహారా వరన్తి
అగ్నిం మిశ్రం నదం మహాపరశో
దివ్యః ప మనర్తకః”

ఓంకార మహానీ ముఖ్యామము ఓంకారమే ప్రధానమనియు చెప్పబడును పృష్ఠిప్రాంతముమంది ఋతుల నామముతోనే యీశ్వరుని స్మరించిరి

“కన్య వాచకః స్రవణః” - యోగశాస్త్రము.

ఈశ్వరుడొక్కడే అతని పరమానుడు కానీ, అర్చకుడు కానీ మరెయొకడు లేడు.

“అహో రణియాన్ మహతో మహియాన్” అమన దీక్షనియు దన్వర్థము

ఈశ్వరుడు విచారారుడు, కావున నతడు శరీరధారి కాదు రాముడు, కృష్ణుడు, క్రిష్ణ, బుద్ధుడు మున్నగు వారు మహాపురుషులేకానీ ఈశ్వరుని యవకార పురుషులు కాదు పీఠిర్లు శివకోటిలోనివారే ఇట్టి ఈశ్వరు మహానంది శీవులు పరమపరమ సందగలందు శీవులు ముద్దు లగుటకు శీవేశ్వరులకు మర్త్య అవకార పురుషులనుకానీ, పంకేశవాయులను కానీ, తేవుని ప్రియ పుత్రులను కానీ అంగీకరింపవలసిన యనవరములేదని అర్చనమామ రాల్చి తెచ్చెను

ఈశ్వరుడు పృష్ఠి ప్రాంతమునంతే మానవులను సంయుక్తము, మహాయుధ పరికారంతకారణములందు ప్రకాశించివేసెయిన్నాడు అట్లు మే వేదములనుకొనుచు ఈశ్వరుడు పరవర్తనకుడు, విచారారుడు కావున

నకవికాళ ప్రతికృతి (కొమ్ము) కానీ, ప్రతిమ (విగ్రహము) కానీ యేర్పరుచుకొనును. అందువలన విగ్రహోపార్జనము ఈశ్వరారాధనము కాదనియు, నది యెదై దిఃమగుటచే కార్యజ్ఞామనియు కార్యనమామము తోలిండును.

అర్చనమామము పగుల నిర్గుణోపాసనముల వంగిగించును ‘తగవంతుడాయగు’ అములు (అవంతాములు) కలవాదనితాదింపుట పగులలోపాదనము, అయోగులములు (రాగర్షిపారులు) లేనివాదని కారుంపుట నిర్గుణోపాసనమని ఈ నమామము చెప్పును ఈశ్వరుడు పగులుడ ముగ్ధ పాకారుడుకాదు అందువలన పాకారోపాసన తుక్కురోపాసనము కాకాలదని నమామ ముక్తిప్రాయవచుచున్నది.

(2) శీవులు - రెండవ లేక తత్త్వము శీవులనందును, సుఖము, దుఃఖము, ఇచ్చి, రాగము, ద్వేషము, జ్ఞానము, ప్రయత్నము మున్నగు గుణములు శీవుని లక్షణము. శీవతత్త్వము, ఈశ్వర తత్త్వమునలే పరర్థ వ్యాపకము కాక, అనువర్తిమాణము కలదియై యుండును కాని యిదియు పుట్టుక, వాళము లేలేదై యుండును పరర్థము కాక యల్పజ్ఞము, పరర్థకృతిమంతము కాక యల్పకృతిమంతమై యుండును ఇట్టిశీవులు ప్రతి శరీరమున కొక్కటి చొప్పున నవంతాగ్రములని యార్థ నమామ మంగీకరించును ఇదియే శాస్త్ర వస్తుకము

శీవులు కర్మచేయుటలో వ్యతంత్రములుగా నుండుచు ఫలము నవశించుటలో వారికి పారతంత్ర్యము తప్పదు అందువలన నిష్ఠమునదీనట్లు కుశాకుళ కర్మల వొసరించి వారికి తగిన ఫలముల నీశ్వరుడొసంగగా తప్పనిదనిగా వారవశించుట అయీ కర్మల ఫలముల నవశించుటకు శీవులొక శరీరమును విడిచి మరెయొక శరీరమును తొందుచుండుచు అందువలన క్రిమిహీని బ్రహ్మ పర్యంతము గల శరీరములు శీవులు కర్మానుగుల ఫలముల నవశించిన వనునగు యోగులు శీవులను శరీరముతో సంబంధము కలుగుటకు జూచుచుండు, శరీరముతో సంబంధము విడిచిపుటకు మరల మనియు నందుచు, శీవునకు వ్యర్థావేశః అనన మరణములు లేవు

“న వాన్యతో వాన్యమాతే శరీరే”
“శీవులు జన్మించుచుకాని, వారికి వాళములేదు”
అను నిర్ధానము బుద్ధి నిర్దుత్తమని యార్థనమామ

మందును, శీవులు దేవదీపిక భర్తములను కర్తవ్య బుద్ధితో వాచరించి నిష్కంకులై వదాడు అవ్యవరణ పరిం పరమంది ముత్తలగుందు. మత్తులైవదారు వ్రక్కతి పులభర్తములేని పరమాత్ముని నిరపధిభావం భ వ్యధావ మన యశేష్యమగ నిహించుచు ముక్తిమథము నమశించుతు పరాంతికామము పరమ ముక్తిమథము నమశించి శీవులు మరల అవ్యవస్థ లగుదురు. శీవుల పాపధిక ప్రయత్న ఫలమును ముక్తి నిరపధికము కాకాలపి యార్చనమామ మంతవర్ణము.

(3) ప్రకృతి - ర్యకృమాన ద్రవంచమున స్థూలముగ గవలకు అదృక్కముల కప్పిటి సుపారాన కారణము వ్రక్కతి యవలమను ఇది యశేషమును, అంతక మాత్మమును, పరమాణు రూపమును, పరిచ్ఛిన్నమైనై యున్నది పరమాణు రూపమగు నీ ప్రకృతి యుత్పత్తి విచారములు లేక వరా మునిగలగలై గుండును ఈ పరమాణువులు ఈశ్వరసంయోగముచేక్రియావంతములై పరస్పర సంయుక్తములై స్థూలము లొందును క్రమ ముగా వృద్ధిపొంది పంచకాంతములు నిర్మితమగుదు

ఈ ప్రకృతి కత్తరజస్త్రమౌగరాత్మికమై యుందైయి గోచరముకాక యదృక్తము, అలింగము అవలడును చ్యావక పరమాత్మునిం దిది యొక శేషముననుండి చ్యావ్య మనలడును

పరమాణువుల సంయోగముచే స్థూలము లొందుకు నృప్తియునిలడును అది వియోగమునలన మాత్మకము లొందుకు ప్రళయమనడును ప్రకృతిలోనిట్లు సంయోగ వియోగాత్మిక పరిణామము కలిగించువాడు పరమేశ్వ రుడు ఈశ్వరుడు తన సామర్థ్యముచే కారణరూపమున మన్న ప్రకృతిని కారణరూపిగక వికృతిగా మార్చును ఇదే మన్న అట్లే ఈశ్వరుడు కారణరూపమునమన్న వికృతిని కారణరూపమున మార్చును. దీనిని ప్రళయ మందురు.

అర్చనమామిట్లు ద్యకృమాన అద శేష వాత్మిక ప్రపంచమవల మూలకారము ముద్విగమలుగా మంగీకరించును. అ మూడు కారణములు సంతి మైముగా శీవేశ్వర ప్రకృతు లాశుమ పరమణుం దిశ్లే వర్ణింప లదిది

“ద్యా మవస్తా నయమా వజాయో”

సమానం వృక్షం పరిమవ్వజాతే.

తయో రవ్యో విప్రులం పార్వత్యై

అవ్యో మ్నవ్యో లభికాకతి

అందువలన అర్చనమామము కంకర, రామానుజాది సంప్రదాయములం బోలి అస్త్రైకమో, విశ్వాస్త్రైక మో, త్రైకమో, త్రైకైకమో, త్రైకైకమో బోలింపక తైరిక విద్యాంకమగు త్రైకమును బోలించును చార్వాకీయ, చార్వాకీయ, మార్కుస మున్నగువారు చెప్పినట్లు శేవల శౌతీక వాదమును కాని, త్రైప్రప సుపాద్మిరీయాది మత భగవత్ లంగీకరించునట్లు శేవల శేవన వాదమును కాని యార్చనమామము ప్రబోధిం పది. కారణీయ వేదాంతముల బోలించునట్లు ఈ ప్రపంచము మిథ్య, మాయ, మిశ్రలేనిది యని యార్చనమామ మంగీకరించు గీతయందుచెప్పినట్లు ‘వాసవో విద్యతే భావః, భావావో విద్యతే పతః’ అనవుడు భావముకాని పత్తుర కభావముకాని యుంతవనట్లు బుద్ధింకనము, యదార్థము నగును ఇకల మతవాదులు “మతమునందు విశ్వాసముంచవలసివరే కాని హేతువాద మను నకు, తర్కమునకు కావులేదు” అని చెప్పుదురు అర్చనమామము “యస్త్రేష్టానామసంరక్తే న రిశ్మీ శేవరః” తర్క సిద్ధము రిద్ధమగును. మతాంతరాల దృష్టిలో మతము, విశ్వాసము (Religion ఓ Science) పరస్పర నిర్విరుదులు. అర్చనమామ దృష్టిలో చార్వాక విద్వాంశములు విజ్ఞాన నిర్విరుదులు కావు ఇయ్యది అర్చనమామ మంగీకరించు తత్త్వనిర్ణయములకు పంజరించిన సామీప్యవ్యవహారము

II అర్చనమామమునైరిక కర్మప్రధానము వంగీకరించు మతానుభూ మహాబాహు యమల చార్మమన లేదు లేవల కర్మ అనలడును అందు కులకర్మలకు మతరూపమునకు, అలకర్మలకు దుఃఖమౌనమునకు మోనవులకు ఫలములేకొచ్చుచుండును. శీవులు కామము లేయు కర్మలకు ఫలము నమగించియే తీరవలెనును మ్యూరూపమునలే శీవులు ముఖముల రూప కర్మఫలముల నమగించుదురు. అందువలనలే “లోగాయకంపం కరిశమ్” అని చెప్పబడినది. అరులేన కర్మలకు ఫలము మరెముకలిగి చెందదు. కర్మయే కర్మ

అర్హవమానము

ఫలముల నమనంబునవలెను. శీవులకు చారు లేయు కర్మలకు తగిన ఫలముల దీర్ఘము జొనగను. అతడు పాపములను వడిమించును. శీవులలో నుండు కర్మలను ఉద్దిష్టఫలము తెలుపనే లభించునను దియ్యములు లేదు. కావున కొన్ని కర్మల ఫలము శీవులకు జవాబుకరమున నమనంబునవలె నచ్చును. పూర్వవృత్తుక కర్మలలో నెయ్యది ప్రస్తుత కరిగమున నమనంబునవలెనో యది ప్రారబ్ధములనియు, నేమిందిన కర్మలు సంవికములనియు, రాతోపు జన్మములలో నమనంబున నమచ్చుగ ప్రస్తుత జన్మమున నేయు కర్మలు అమరకర్మలనియు చేర్చునలయును మనవర్ణి జన్మముందు శీవుల కర్మల వాచరింప సామ్యతృప్త్యముగఁగి యుండును అర్హవ్యలు భోగజన్మలు. నకువజ్ఞానవి జన్మలందు శీవుల కర్మల భావరించుటలో వ్యత్యంతులు కాదు కావున వర్ణిల పాప విశేషము మూసపులకేకాని అవ్యప్రాదులకుండును. అందువలన భర్తాధర్మ ప్రవృత్తి వివృత్తులను కోరించి కానెంచు కొన్నములు మానవుల కొరకే దిద్దులంబునవి అది విషయమును గుర్తించి భరా సేవతో కుశలకర్మల వాచరించి యంతఃకరణమును పరిపూక మొనర్చుకొని ముక్తిముఖమును అదయకారు, జన్మమరణ బంధనము పరాంతకాలమునరమక తప్పించు కొనుచారు భవ్యులు

III యజ్ఞమతః - అర్హవమానము చేరవిహితములై న అగ్నిహోత్రము మొదలు అర్హమేధవిర్భుంధముగఁ యజ్ఞములు మానవులకు అన్యేష్యయములుగ నెంచును. బ్రహ్మ యజ్ఞము (సంధ్యోపాసనములు), వై నయజ్ఞము (అగ్నిహోత్రము), విశ్వయజ్ఞము (మాతాపితరుల సేవ), సుమిత్త యజ్ఞము (అతిథి సత్కారము), బివై శ్య లేవము (అక్రిష్టప్రాదుల కాపహారుల వీసంగులు) అను పంచమహోయజ్ఞములు ఎల్లరకు కర్తవ్యములు.

చేరోక్తయజ్ఞములు హింసారహితములు, యజ్ఞములందు పశు విగ్రహములను అర్హవమాన మంగీకరింపదు. ఉప్యులు, పాయలు, సుహారయాలచే రదియలంబున చేర కావ్యములు యజ్ఞములందు పశు హింసారులను అంగీకరించును, అందువలన ఆ కావ్యము లాగ్రములు కావు కాంత్రుల అరాచములచే ప్రకాశించుతై కావ్యకారులు చేరముల పట్టు వ్యాఖ్యానించిరి యీనమాన మొంచును.

యజ్ఞకర్తము భావ్యమును పురస్కరించుకొని చేర పూజమును, సంగతికరణమును, రాగమును జోరించును. అట్లే మేధకర్తము పదిత్ర కాపమేకాని హింసారాచకముకాదు. అర్హకము హింసారాచకముకాకపోగా హింసను విడిచిపెంచునవ్విది (వర్ణరతిః హింసకర్షు నర్హరతి త్యర్హరః) భగ్వరముగా హింస అదిలేది అర్హకము. అవగా అహింసాత్మకమని భావము

చేరములందు సర్వత్ర సర్వభూతకాపమే కర్తవ్యముగా జోరించబడినది (మా హాగీంః సర్వభూతాని) ఏ భూతమును హింసించకుము. "అహ్మ్యా గావః" గోవులు హింసించననిది కాను. "అను ద్విదేవిభులు తెక్కకు చిక్కిలిగా చేరములందు ఉపన్యాసించుచుండు యజ్ఞకర్తమున పశువిగ్రహాది హింసలు చేరములచేర జయ్యుట బుద్ధివంగముకాదు (వైది హింసా హింసా న శవతి) 'వైదికహింస హింసకాదు' అను ద్విధి వాక్యములు చేరవిధర్మములగుటచే అగ్రహారములు, కాపున గోమేధమునకు ఇంద్రియములను పరిత్రమ చేసికొనుట, అర్హమేధమునకు రాష్ట్రమును పదిత్రములేయుట మున్నగు నర్థములు గ్రహించుట యుక్తము గావః - ఇంద్రియములు అశక్య - రాష్ట్రము. ఇట్టి కర్తావ్యములు ప్రాహ్లాదగ్రంథములందు బాధనగును

IV వర్తాకృతు వ్యవస్థ - విశ్వమునగల మానవులెల్లరును ఒకేజాతికి చెందినవారు. మానవులలో వివిధజాతులు లేవు. కాని మానవసంఘము పర్యాంగీకారవిధికి వొందుటకు తగినట్లు చతుర్వర్ణములుగ వ్యవహరింపబడుటకు అర్హవమాన మంగీకరించును అవగా చేరమూలక వర్తాకృతు వ్యవస్థను సమాన మంగీకరించును. ప్రాహ్లాద, ఉక్రియ, వైశ్య, కూద్ర వ్యవహారము మానవసంఘమున జన్మనయముక్తముకా గుణకర్మప్రయముక్తముగా నంగీకరించును. అందువలన ప్రాహ్లాదకార్యులు బాంకులుకావు. ప్రాహ్లాద, ఉక్రియార్థి కర్మములు నర్తకోధకములు. జాతి వాచకములుకావు.

ప్రస్తుతము కారకలేకము వ్యవహారమునన్న జాతి లేదములు అవిద్యాకర్మములు. అందువలన వది చేరవిహితములంబున. మానవులందరు పరమేశ్వరునిదేవులు. భర్త ప్రాదులు పరమేశ్వరుని ప్రతి. పరమేశ్వరుడు ప్రకాశతి.

మానవజీవితము మొలయముగానిదే వసువగుట్టు జీవితకాలము బ్రహ్మచర్యము, గార్హస్థ్యము, వాస ప్రస్థము, వర్ణాశ్రమము అనెడు అగ్రమములుగా వాలుగు కాగములు జేయబడినవి. అరేంద్ర తరువాత వాలుగు ఇరువేదియై పరిష్కరణము, వాటిని పదునారు యేడవరకు గురుకులములందుండి బ్రహ్మచర్యము నలుపురు విద్య వశ్యనిరవశము.

అటుని కాశ్యపిహిత గృహస్థ ధర్మములను విద్యార్థిని అదియేంద్రుడు నిజవశయనీ కాశ్యపస్థులగుట మానవుల కుదిరము తదుపరి సాంసారిక జీవితమును గడువరారు. వాసప్రస్థులు గ్రామమునకు వెలువలెనుండి పంపునకు కువకరించు కర్తవ్యముల వారలించుచు వ్యాభ్యాయములను జేయుచుండునెను.

క్రమముగా సాంసారిక లోగములందుండి విరక్తులై వస్తున్నదింది బ్రహ్మవిష్ణులై జీవితమును పరమమైనపు కొనుకొన వర్ణాశ్రమ నిధి

V. వంశీకరమహా :- మానవజీవితమును పరిష్కరించుటకుగాను విశేషాది శృణువాంశ దోషభరిత పంపూరములను అయా కాలమున జరుపుట శ్రీయస్కరమనియును సమాజ మంగీకరించును

VI తత్త్వ . మత పరివర్తనము :- ఏమతమునకు చెందిన వారైనను వైదికధర్మమార్గము నవలంబించు మందు లేని యుక్తివారి వార్యసమాజము వైదికమార్గమున దీక్షితుల నొప్పదు. వేదధర్మములను నవలంబించుటకు పర్యవసానముల పరికారమున్నది అందు వాటిభేదము కానీ, వర్ణభేదము కానీ, లేకభేదము కానీ సాటింపబడిన వేదముల సార్వకాలిక సార్వభౌమ ధర్మ ప్రతిపాదకములు. అవి ఈశ్వరులుములు కాట్టి ఒకరినొకరుగా వాదించునవ. విశ్వమునంతటిని అర్థమొనర్చుటకు అర్హమహా మను దీక్షను ప్రయత్నించుచున్నది శృంగారో విశ్వమార్గము ఇది వాదించినవలె అందునవలె నేడు ప్రైవేట్ మహమ్మదీయ వాదులులే వర్ణసహించునవలెనాదు వేదధర్మ పరులు వానినెట్లీని అర్థమహామువారికి సహా స్యావక మిచ్చి వేదమార్గమును ప్రదర్శించును.

అర్హమహాము మానవజీవితమునకు సంబంధించిన ఎల్లదినయములను ప్రైవేట్ మార్గానుకూలముగ

పరిష్కరించ యత్నించును. అది విశ్వాసములకును మూఢాచారములకును వాదించును. అది పర్యతోముల మగు మానవాత్మ్యవర్ణనకా పర్యప్రాణిలోటి హితము వాకాంకింది తనమహావారధమునకు గడంగును.

అర్హమహా నిర్వాహమే :- సమాజ నిర్వాహము ప్రజా శంక్ర పథముల నవలంబించి జేయబడినది పదునెదిది పంచశృంగములు చాటిన ప్రతి వ్యక్తియు నీ సమాజమున పరమ్యులు కాదగును. కనీసము పదిమంది పథ్యులతో నొక సమాజము స్థాపించవగును. సమాజమున పరమ్యులు కాదనినవ్యక్తి తన యారాయమునందు కళాంశము నకు శక్తువచ్చని ద్రవ్యమును శరణారాధనమున సమాజమున కొనగవలసియుండును. అతడు సమాజములే సూరింపబడిన సరాలార వియమములను సాటింపవలసి యుండును

ప్రతి సమాజమును వియమానుకూలముగ పరమ్యులకు తగిట్టు సమాజ పరమ్యులు తమలో కొందరిని కార్య కర్తలముగా నెన్నుకొందురు. వారిలో అర్హములు, కార్య ధర్మ, కోకార్యములు, పుస్తకార్యములు ముఖ్యము. వీరితోకాలు మరిముగ్గురినిచేర్చి ప్రతి సమాజమునకు నొక కార్యనిర్వాహకవర్గము (అంతరంగవళ) ఏర్పడునవలెను పరమ్యులు మిక్కిలిగానున్నచో అధికారిలు (కార్యకర్తల) పంఖ్య యతోచనముగ వెలుకొనవచ్చును.

ఇట్టి సమాజము లొక ప్రాంతమున పడినదింది యేర్పడిన తదుపరి యా సమాజ పరమ్యులచాత్రమున ఎన్నుకొనబడిన ప్రతివిధులతో నొక ప్రాంతీయ అర్హ ప్రతినిధిపత్ర యేర్పడును. సమాజములు ప్రతి యిరువది మంది పరమ్యుల కొక ప్రతినిధి నెన్నుకొని ప్రాంతీయపత్ర నేర్పరచుకొనును. సమాజమున మున్నట్లు ప్రతినిధిపత్ర యందును అధికారుల నెన్నుకొనబడుదురు. ప్రతి అర్హ సమాజము తన యారాయమునందు పరివర్తనముల ద్రవ్యము ప్రతినిధిపత్రము జేయును.

ఇట్టి ప్రాంతీయ అర్హప్రతినిధిపత్రములందు యెన్ను కొనబడిన ప్రతివిధుల మూలమున సార్వభౌమ అర్హప్రతినిధి పత్ర యొకటి నిర్మించబడును. అవకాశార్థములను విద్య హించుటకు ప్రాంతీయ ప్రతినిధిపత్రము తమ యారాయమున పంచమాంశము శరణారాధనమున విచ్చును.

‘శిర్కావణి’ వలెనని కాటివిజ్ఞి 1 మొదలు 10 వరకు, 10 నుండి 100 వరకు తరువాత వసాన, అయిత, నియుత, ప్రయుత, అన్యుత, వ్యన్యుత, వసుప్ర, మధ్య అస్త, పర్యాపర్యంతము కలిపించును. అవిగా 10¹ మొదలు 10¹⁰ వరకుగల సంఖ్యలు కాదనెదని అత్యుచేదములో (XIX 22 కి, 28 21) శూన్ర = 0 గను, ఋచ్చ అచ్చచ్చచ్చములు వరుసగా ధవ, ఋల సంఖ్యాచారకములుగా ముప్పది లిలాపతియందు అత్యు (10¹⁰), మహాపచ్చ (10¹¹), విల (10¹²), అంధి (10¹³) మొదలగునవి మరికొన్ని తేర్చబడి కరార్థమ అనునది 10¹⁴ గా చెప్పబడెను. ఏక, ద్వి...దశ, శత, వసాన మొదలగు కాటికి నిలుకొనులో (III 10) వ్యూత్కర్తృములు చెప్పబడెను అసంఖ్యలు లేటిదశాంశ వర్తతి కవిగుణమగు ప్లావకముమీ కలిగియున్నది మహాభారతమందు (184 16) ‘వసనై యోగో గణితే శక్యో’ అని సంఖ్యలగుర్తుల తొమ్మిదేని చెప్పబడెను ‘చెర్ల మొత్తములను చెప్పవచ్చు శత, వసాన పరిమాణ ములను కాదునుండెడివారు ఏప్టిమ్ నినాసాచి, చ్చావన ప్రతిస్ససాగ్రాచి (72 000) (ఋ IV 16 18) మొ సాధారణముగా ‘అంకావాం కామతో గణా’ అను బాధ్యునిమునుబట్టి ‘పద్ధితతి’ (96), ‘రఘు స్సప్తకర్తిక చకు శ్చుకాని’ (47, 400) వంటి ప్రయోగములతో అధిక ముగా మచ్చను చేదములతో కొన్నిచోట్ల ‘పస్త కళాని దింశతి’ (720) (ఋ 1 184 11); ‘పప్టిమ్ వసాన వసతిమ్ వస’ (80099) (ఋ. 1 క్తి 9) వంటి ప్రయో గములుకాద కనిపించును వైదిక ఋషులను అంకగణిత ములోని సంకలన వర్గంకలది ప్రధాన పరికర్మలు (fundamental operations) తెలియునది ముందుచెప్ప లోవు బ్రాహ్మణాదులలోని వినియములనుబట్టి తెలియ గలదు

లిప్తిములతోకూడిన సంఖ్యలు అనేకచోట్ల కనుపించును త్రిపాద (4) (ఋ 8 904), కలా (గణ) (మైత్రా సం 11 7 7), పంచరశ్మాగ (గణ) (అ కు X 8)

వసాదా (24) అర్థవృత్తియ (24) (అ కు III 20), వస్త్రకాగ (4), వసమిశగా (4) ఇత్యాది ప్రయోగము లనేకములు కనుపించును అట్టి వర్గము, వర్గమూలము లతో గూడిన ప్రయోగములు కూడ కలవు కుల్పమాత్ర ములందును చాటికి మూలములగు బ్రాహ్మణము లందును వర్గములతో కూడిన నిర్మాణము లనేకములు ఉప్పది చాటించుదు వర్గమూలములను ద్వికరణ (√2) త్రికరణ (√3), అనిము (అ కు V) దశకరణ (√10), ధత్వానింశక్త్యరణ (√40) అనిము (కా కు 11.8.8) చాటిరి, కమక కరణశక్తిమునకు వర్గమూలమని యర్థము? శ్రేణీమాపనములోనుండి సంఖ్యలు తెత్తిరియ వంటిో యంద రేకములు కనుపించును ద్విచాద్ధాయములో చెందు కలవు

(i) 1, 3, 5 28

(ii) 4, 8, 12 48

పంచవింశ బ్రాహ్మణములో (XVIII 3) యజ్ఞ పరిక ములు భూమితి శ్రేణిలో (Geometrical Progression) చెప్పబడెను 24, 48, 96, 48168, 99204, 198408, 396816

తెత్తిరియూపనిషత్తులో (ద్వి ప్ర) బ్రహ్మణ్యావానిః 1 లగు అనంతము 100, 100², 100³, 100¹⁰⁰

అమ శ్రేణీమాపనములో చెప్పబడెను

శతపథ బ్రాహ్మణములో (X 5 4 7) 48 అంక గణితశ్రేణి మొత్తములేని చెప్పబడినది అశ్రేణియొక్క మొదటిపదము 24, రేదము 4, పదముల సంఖ్య 7 అద మొత్తమునకు మూడున్నట్లు 768 అగునది యున్నది.

కాలమానము, తెర్వమునకు బ్రాహ్మణములలో చెప్పబడినది శత బ్రా. 28 8, 2. లో కాలమాన మిదిగల విధముగా కలదు.

పాణి- 15 ప్రాణలు=1 శ్వా 15 ఇంద్రులు=1 శ్వా 15 ఇంద్రులు=1 శ్వా 15 శ్వా=1 ముహూర్తము 30 ర ముహూర్తములు=1 దినము (ము=48 నిమిష ములు) (15 ము=1 గంట)

† కణితశక్తిమునకు లెఖాగణితమని యిలెను వర్గముకొర కలదు.

‡ ప్రాణ=స్వ: పంతు (మహాభ)

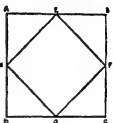
అర్థగణితము

కుర్చుకారులు బ్రాహ్మణములనుండి వంగుచుండిన పైర్చుమాన దుస్తులను :- 14 అయ్యలు = 1 తిల, 84 తిలలు = 1 అంగుళము; 12 అం. = 1 ప్రాణము; 12 అం. = 1 నికపి; 16 అం. = 1 పరము; 24 అం. = 1 అశప్పి; 32 అం. = 1 కామపు; 32 అం. = 1 కమ్మ; 86 అం. = 1 యుగము, 120 అం. = 1 పురుషము; 400 అం. = 1 అశ్రము.

గేఠాగణితము (Geometry) :- దీనిని అర్థవర్ణనా యమున రక్షాచరియ, కుల్పమణియు పేర్కొనుచుండెడి చారు రక్షాచరణా బ్రాహ్మణి బోధి రేయు గణితమనియు, కుల్పమణగా పరిచయించుట తగిన పేరుల నిర్వాణమును దెచ్చ గణితమనియు అర్థములు. యజ్ఞపాథ్యము బొరకు బాష్ట్రయం దుపయోక్తము లగు పేర్లయొక్క నిర్వాణములు పరియగు కొంతలో కొంతలైనను బాధించెను. చాటిలో బోధాయన, అపస్తంబ, కాశ్యాయన కుల్పసూత్రములు అయి బుద్ధిప్రోక్తము లగు ప్రోత సూత్రముల కనుబండములుగా బొరకు యన్నది అర్థ గేఠాగణితమున కిదియే అధారములు పీఠిలోని బొద్ది నిర్వాణము లివన ఉదహరించబడునదివలన కాదా తరిత్రకారుల వనవనించి బోధాయముకు ప్ర పూ 1200, అపస్తంబముకు ప్ర. పూ 800, కాశ్యాయముకు ప్ర పూ 600 ల వాటి వారని గ్రహించవలెను.

1. కర్ణసూత్రము. "దీర్ఘపాత్తయో ర్జా పార్శ్వసూ నికర్త్యా దీతయోః పృథగ్రూతే కరుత ప్రవళయం కరోతి" (అ. కు. 1.8) (బౌద్ధివేదములో. అ. కు. 1.48, కా కు. 11.11) అనగా "దీర్ఘచతురస్రము యొక్క కర్ణము (రేయు చతురస్రము) పొడవు వెడల్పులు విడిగాలేము చాటి (చతురస్రముల) యొక్క మునకు పరమావస్థు" పీఠివే అయిదొక సైకాగరన్ (340 బి. సి.) విద్వాంశముగా చెప్పుదుము. దీని లోనుము సూత్ర టాపమున లేకున్నను ఉపయోగములు కనుపించును. కతపత్ర బ్రాహ్మణములో (XIII కి 1) సైక్రమనేది నిర్వాణము దిక్కులందు లంబకోణము లేర్పడవలెనని యన్నది చానిది కాశ్యాయమును (11.6) "దిక్కులపై పు ఖుములుగల చతురస్రమును నిర్మించి చాని ఖుముల

నుర్వ దిందువులను కలువగా లేర్పడు చతురస్రము దిక్కులపై పు లంబకోణములు కలదిగను పర్వ చతురస్ర ములో పగమునై కా ల్పము కలదిగను ఉండు"వని చెప్పెను. EFGH చతురస్రము దిక్కులపై పు లంబ కోణములు కలిగి ABCD చతురస్ర సై కాల్పముతో పగ ముందును.

పటము 1.

ఈ కర్ణసూత్ర మును చతురస్రమునకు కుపయోగించి అపస్తంబుకు $\frac{\sqrt{2}}{2}$ యొక్క నిలవను కనిపెట్టెను. (అ. కు. 1.10; కా కు. 11.13) అది 'కుల్పసూత్రమునకు చారు సూత్రవేదమును, దీని వాడుకనవనకును కలిసి యీ వాడుకనవనకులో 84 వ నకు పీఠివేయవలెను' అనగా

$$\sqrt{2} = 1 + \frac{1}{3} + \frac{1}{34} = 1.4142156 \dots$$

అయిదొక పద్ధతిలో కనిపెట్టెనది దీనినిలవన 1.414218. అపస్తంబ కుల్పసూత్ర బాష్ట్రాధ్యక్షయగు కనిపెట్టెను, దీనిని పీఠికాచార్యుడు ఇట్లు నిరూపించెనని చెప్పెను.

$$2. 17^2 = 289 = 289 - 1 = 17^2 - 1$$

$$12\sqrt{2} = \sqrt{17^2 - 1} = \sqrt{(17-0)(17+0)} = \sqrt{(17-\frac{1}{217})(17+\frac{1}{217})}$$

$$\text{మూలము} = 17 - \frac{1}{217}$$

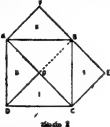
$$= 12 + 4 + 1 - \frac{1}{217}$$

$$\therefore \sqrt{2} = 1 + \frac{1}{3} + \frac{1}{34} = \frac{1}{34.34} \text{ మూలము}$$

ఇట్లు కర్ణసూత్రము వనవనించి నిర్వాణము లంబములు కుల్పకారులవే చెప్పుదుము.

ఒక క్షేత్రమునకు పమాన సై కాల్పముగల పురోక క్షేత్రముగా మార్చుట :- 11. చతురస్రమున దీర్ఘచతురస్ర ముగా మార్చుట. (కా. కు. 11.4) 'చతురస్రము యొక్క

ఒక కర్ణమునే భాగించుచు వగమునకు రెండవ కర్ణమునే రెండవ వగముతో చేర్చుచు దిభాగములకు కలువ వలెను. ABCD చతురస్రములో ABC భాగమునకు ADO ను GDO ను AE, BC భుజముల మీదచేర్చగా ACEF అనుచీర్ణచతురస్రము ఏర్పడును. అది AB CD అను చతురస్ర

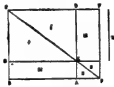

చిత్రము 1

ముతో సమానమై కాల్యమును కలిగియుండును. (చటము 2)

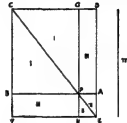
దీనినే దత్తభుజముగల దీర్ఘచతురస్రముగా మార్చవలెనన్న (అ. ఖ. ఖి 1) విశ్వాంశ మిట్లుండును. దత్త భుజము (m) తో చతురస్ర (ABCD) భుజము (DA) ను అందించి ఆ విందువు (E) నుండి (CE) అను కర్ణమును మరొక భుజము (BA) ను పొడిగించగా P వద్ద అందించు వరకు పొడిగించవలెను. (చటము 3)

ఈ రెండు అంచన విందువులనుండి చతురస్ర రెండు భుజములకు సమాంతర రేఖలు గీయవలెను (నుండర కాశీయ వ్యాఖ్య). దత్త భుజము చతురస్ర భుజముకన్న పెద్దదగుచో చతురస్రము యొక్క రెండు విందువు భుజముల (DA, CB) ను చాచి (m) కి సమానముగా పొడిగించి, ఒకచాచి విందు (C) నుండి కర్ణమును గీయగా అది చతురస్రము యొక్క అర్ధభుజము (BA) ను అందించు విందువు (P) వద్ద దీర్ఘచతురస్రపు దత్త వరి మాత్ర భుజము (GH) గీయవలెను (చటము 4) ABCD చతురస్రములను m భుజము గల దీర్ఘ చతురస్రములుగా చేయగా GHFC అు కోణ దీర్ఘచతురస్రము అగును. ఉపవత్తి ను అక్షము. దీర్ఘచతురస్రమును చతురస్రముగా మార్చుట ముందు చెప్పబడును.

చిత్రము 2

(ఖి) చతురస్రమును వృత్తముగా మార్చుట (అ. ఖ. ఖి. 2; కా. ఖ. ఖి. 13, 14) - 'చతురస్ర' పద్య

చిత్రము 3

విందువునుండి కోణమునకు గల దూరముతో, భుజము యొక్క సగమునుండి చేయగా మిగిలినదానితో సూరవ వంతును అనగ భుజమునకు కలుపగా వచ్చిన పొడవు వ్యాసార్థముగా వృత్తమును గీయవలెను. ఇది స్థూలముగా చతురస్రమై కాల్యమును కలిగియుండును. ఉదా చతురస్ర భుజము 16 అనుకొనుము.

చాచి కర్ణము = $16\sqrt{2} = 22.6272$

$\frac{1}{2}$ కర్ణము - $\frac{1}{2}$ భుజము = $11.3136 - 8 = 3.3136$

వ్యాసార్థము = $\frac{1}{2}$ భుజము + $\frac{1}{2}$ (3.3136) = $8 + 1.6568 = 9.6568$

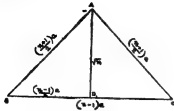
(దీనిని బట్టి $\pi = 3.088$. .)

వృత్తమును చతురస్రముగా మార్చవలెనన్న చాచి వ్యాసమును 16 భాగములు చేసి చాటిలో 16 భాగముల భుజముతో చతురస్రమును నిర్మించవలెను. (కా. ఖ. ఖి. 14 చాచి)

(దీనిని బట్టి $\pi = 3.160$. . వచ్చును)

(iv) కొన్ని సమాచములగు చతురస్రములను ఒకే పెద్ద చతురస్రముగా మార్చుట (కా. ఖ. వి. 7) :-

'దత్త చతురస్రములను ఒకటి కట్టుచగా పంక్తిలో చేర్చిన అవధారణ భూమి యగును. ఒక పొక్కుచగా చేర్చిన వచ్చు పొడవును రెండుపనుభుజములుగా అనుర్విచ చాచి యెత్తుకోణ చతురస్ర భుజముగను.' ఇతర దత్త చతురస్రముల భుజము 2 సరిమాణములు మరియు చాటి పంక్తి 3 అయిన నిర్మించవలెనన ప్రతిభుజము యొక్క

చిత్రము ౩.

భూమి $(n-1)$ పరిమాణములు. ఈ భూమి చివరలకు $(n+1)$ పరిమాణములు గల బ్రాహ్మణ శక్తి చాచి మధ్య కర్ణ భాగము వచ్చుచున్న లాగవలెను. దీని యొక్క AD బ్రాహ్మణ దిక్పంచనలవలన చతురస్ర భుజమగును. దీని విలువ $\frac{1}{2}(n+1)$ పరిమాణములలో శక్త్యమాత్రము (చైత్యగణిత సిద్ధాంతము) లో వివరించబడుచును. (చుముఖి).

$$n^2 = \left(\frac{n+1}{2}\right)^2 + \left(\frac{n-1}{2}\right)^2$$

ఇట్లు త్రిభుజములను చతురస్రములుగను, చతురస్రములను త్రిభుజములుగను మార్చుట, పెద్ద చతురస్రమునుండి కావలసిన చిన్న చతురస్రమును తొలగించుట, కొన్ని అనవసర చతురస్రములను కలుపుట యొక్కలగు పద్ధతుల లక్ష్యములు చెప్పబడెను. ఆ యా రేఖల విచ్ఛేదములను కావలసిన ఇటుకల అకారములు, సంఖ్యలు మొదల చెప్పబడెను.

శ్లోకంలోని కావలసిన ఇటుకల అకారములు, సంఖ్యలు, 4 అవర్ణకరములందు మనుకావిన పమీకరణములలో గాని సాధించబడనిదిగా నుండును. ఇట్టిది లో. ఖ. III, 24 లోను, అ. ఖ. వే లోను చెప్పబడినది చాలిది ఈ పరిమిత మగు బాధ్యతనుండి వివరించుటకు నీలుకాదు.

దీనిగణితము (Algebra) - చైత్య గ్రంథములందు రేఖాగణితము ప్రత్యేకముగా తుల్యమను పేరుతో కావ్యించి పట్టు దీనిగణితము దీనికి కనిపించదు. కాని బ్రాహ్మణములందును, తుల్యములందును త్రిభుజములను సాధించు వల్లదీని దీనిగణిత సిద్ధాంతములు కొన్ని బాడబడెను, అ యంతము విచిత్ర ఉపాహారించబడును.

1 చతురస్రమును దీర్ఘ చతురస్రముగా మార్చుచున్నది యెవరైనా చెప్పబడిన పద్ధతి వలనవచ్చి $2x-1$ (2-చతురస్ర భుజ పరిమాణము) వంటి పమీకరణము దీర్చును.

II శతపథ బ్రాహ్మణము (x 2-3-7-10) లో మహా రేఖని గుర్తి చెప్పబడెను. దీని విచ్ఛేదము అన న్నంబులే వివరించబడెను. (అ. ఖ. వ. 1.) అది ఒక మహద్విశాసన పరిణామ చతురస్రము (Isosceles Trapezium). దాని భూమి 80 అడుగులు, లెంక వ మూలకర్ణ భుజము (ముఖము) 24 అ., ఎత్తు 36 అ.లు ఉండును. దీని చైత్య బాధ్యము 972 చ. అడుగులు.

చైత్య బాధ్యము కొన్ని చరచతురస్ర పరిమాణములు ఎత్తువకావలెనన్న యొకటి చైత్య పరిమాణము లన్నియు ఎత్తువ కావలెను. అట్లున్న చైత్య బ్రాహ్మణ పరిమాణము (యి) x అయిన

$$36x \left(\frac{24x+30x}{2} \right) = 972 + mx \quad (m \text{ చ.ప. లు చైత్య బాధ్యములో వున్న})$$

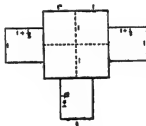
$$972x = 972 + mx$$

$$7x = \sqrt{1 + m}$$

$$7x = \sqrt{1 + m}$$

ఇట్టి విలువ $\sqrt{101}$ అయినప్పుడు విచ్ఛేదనక్రమమును బాధ్యాయనుడు వివరించెను. (అ. ఖ. వ. 2)

III శ్లోకంలోని యొక్క వృద్ధి చెప్పిన ఒకపద్ధతి

చిత్రము 4

1 ఇది దీని గణితములో లంకా త్రిభుజములందును తుల్యచతురస్రములందును చెప్పబడినది.

సంపూర్ణవర్గ సమీకరణమునకు తెలియుచున్నది. చాచి అకారము కొంతలు పుడును ప్రమాణముతో రీత పటముతో చూపినదిగదాగా నుండును. చాచి నైకాల్పము $7\frac{1}{2}$ చతురపు సరిమాణములు, $2\frac{1}{2}$ చతురపు సరిమాణములు నైకాల్పముతో వృద్ధియైనచో క్రొత్త వైద్యుని సరిమాణము 5 అగు సమీకరణము,

(Indeterminate unit of measure) అయిన,

$$2x + 2 + 2(x + \frac{1}{2}) + (x + \frac{1}{2})x = 7\frac{1}{2} + 2x.$$

$$7x + \frac{1}{2}x = 7\frac{1}{2} + 2x, \text{ ఈ సమీకరణములో } x \text{ యొక్క}$$

చెట్ల ఘాతముల నిలువల నుచేసిందిన

$$x^2 = 1 + \frac{m}{n}, \text{ (చారాపు) అగును.}$$

కాకాల్పమునది నిలువతోనే చేసి వృద్ధిని తెచ్చెను. (కా. ఉ. వి. 4).

iv. కుల్పకాయల లంఘనం (త్రిభుజములను పొందినదిగదా) గల క్రొత్త సమీకరణము వసువరించి యుండును.

$$x^2 + y^2 = z^2 \dots \dots \dots (1)$$

కాకాల్పమునకు దీర్ఘ చతురస్రమునకు చతురస్రము (Square) గా మార్చువపుడుమాత్రం ఇతరకమగు సమీకరణమును పొందగలిగెను. చాచి విశ్వాణ మిట్లుండును: (కా. ఉ. III 2.) "దీర్ఘ చతురస్రపు పొడవును వెడల్పుతో అందించి మిగిలిన భాగమును అన్నే రీతికందనచేసి ఒక విభాగమును దక్షిణవైపునకు, రెండవ చాచిని మార్పు వైపునకు చేర్చగా చేర్చుచుచాచి కొంత కలిసి (చతురస్రమును)

పటము 1

రస్రమును) పూర్తిచేసి తగ్గించవలెను." దీనినిట్లు వివరించవచ్చును. $2x$ సరిమాణములు పొడవు, 2 సరిమాణములు వెడల్పుగల చతురస్ర చతురస్రముతో $7\frac{1}{2}$ ను అందించగా మిగిలిన $(2x - 2)$ పొడవును రెండు సమాభాగములుచేసి కొమ్ముతో చూపిన విధముగా చేర్చవలెను. గీతలన్న మూలను పూరించగా చొక్క చతురస్ర మేర్పడును. చాచిని కొంత చతురస్రమునకు సమానముగా మరొక విధమున తగ్గించవలెను. ఈ విశ్వాణము వసువరించి,

$$mn = \left\{ m - \frac{m-1}{2} \right\}^2 - \left\{ \frac{m-1}{2} \right\}^2$$

$$\sqrt{(mn)} = \left\{ \frac{m+1}{2} \right\}^2 - \left\{ \frac{m-1}{2} \right\}^2; m = p^2, n = q^2 \text{ గా}$$

ప్రతీక్షించినది $p^2 - q^2 = \left(\frac{p^2 - q^2}{2} \right)^2 = \left(\frac{p^2 + q^2}{2} \right)$ అగును

ఇది చైన ప్రాచీన (1) ని పోలియున్నది. ఇట్టి సమీకరణము మీద కాకాల్పవరు కొన్ని లంఘనం (త్రిభుజములను అవస్థలను పొందించెను. (కా. ఉ. V 3-7) అని

$$(1) 3^2 + 4^2 = 5^2 \text{ దీని వసువరించి}$$

$$(3+3\frac{1}{2})^2 + (4+4\frac{1}{2})^2 = (5+5\frac{1}{2})^2$$

$$(3+3\frac{1}{2})^2 + (4+4\frac{1}{2})^2 = (5+5\frac{1}{2})^2$$

$$ఇదిమాత్రం లంఘనం (త్రిభుజము అగును.$$

$$(2) 5^2 + 12^2 = 13^2 \text{ దీని వసువరించి}$$

$$(5+5\frac{1}{2})^2 + (12+12\frac{1}{2})^2 = (13+13\frac{1}{2})^2$$

$$ఇదిమాత్రం లంఘనం (త్రిభుజ మగును.$$

ఈ విధముగా తెలిసిన లంఘనం (త్రిభుజమునుండి భుజ సరిమాణములను మార్చుచు ఇతర లంఘనం (త్రిభుజములను పొందించెను. సెమక చెప్పినదిగదా సమాన చతురస్రముల సేకములను ఒకటిగాచేయు కాకాల్పమునది పద్ధతిమాత్రం ఇట్టి సమీకరణములే యున్నవి. దీనినే బ్రహ్మగుప్తరు బ్రహ్మస్మృతి పీఠాంతము (XII. 33) లో $m^2 - n^2$, $2mn$, $m^2 + n^2$ వంటి రూపముతో లంఘనం (త్రిభుజముయొక్క భుజముల సంబంధమును చెప్పెను. కుల్పకాయములో దీని వసువరించి చెప్పినదిగదా

* The science of Sulba by Bhaburi Bhishan Datta—Calcutta. P. 167.

† $(\sqrt{mn})^2 = \left(\frac{m+n}{2} \right)^2 - \left(\frac{m-n}{2} \right)^2$ దీనిని తులనల సంబంధముతో $2pq$, $p^2 + q^2$, $p^2 - q^2$

గా ప్రాచీన లంఘనం (త్రిభుజమునకు సమానమగును.

అర్ధభాగోళము

అంబోక ప్రతిజములు పై మరాహారిచేత రెండు రకములే వాల్చించును తరువాత బ్రహ్మగుప్తకు, మహావిరుడు, భాస్కర-చార్యుడు మొదలగువారు మరికొన్ని అంబోక ప్రతిజములను చెప్పిరి.

ఋగ్వేద గ్రంథ రేఖాగణకము, ఋగ్వేదకము తెలివినవారు వాటిని దోషపక్షముగా మూలగ్రహణంపఱచిరి. వారు అచయోగించిన విశ్వాధములను మనము వచితగణకముతో ఉపపత్తి కరించుకొనవలసి వచ్చెను. ఉపపత్తి దుష్కరించు విశ్వాంశములను వారేమియు చెప్పలేదనవచ్చును. దానితోడు ౪ వంటి పాంశితక సంఖ్యలను కూడ వారు వాడలేదు అందుచే వారి మూలములు గణకమున కంతగా తోర్పుదకపోయెను.

జ్యోతిషము (Astronomy). - సవ్యకవిద్య ప్రత్యేక విద్యగా చెప్పబడెను గ్రహములపరిణామ, గమనము, సవ్యక్రములు, రాశిచిత్రాగము, అయనములు, ఋతువులు మొదలగు ప్రాకము కివయములే గాక గ్రహణములు, అభిమానములు మొదలగువాని వివరములుకూడ 'సేదములలో' కలవు ఋ సం. V 40. 5-9 ఋతువులలో అగ్రమహామునిశి మార్గగ్రహణమును గూర్చిన వివరములు పూర్తిగా తెలియునవియు, వారి సంకతికూడ పూర్తిగా తెలియునవియు ఉన్నది. అధికమానమునుగూర్చి ఋ. సం. I 25. 3 లో కలదు. 'తేరాంగ జ్యోతిషమునుబట్టి 1880 దినములలో మార్గము ఆకాశవీధిని 6 చుట్టును, చంద్రుడు ౮7 చుట్టును తిరుగుచును. 6 సంవత్సరములు గల ౬౪ యగములలో ఈ ౮7 చుట్టు వాక్రమాదము అనబడును. ఇట్టి మానమునకు 27½ దినములు. కాని పావనమాదిములు 6 సంవత్సరములలో ౮2 మూత్రమే ఉండును. పావనమానమునకు దినములు 29½. ప్రతి 6 సం. లకు రెండు అధికమానములు వచ్చును. అట్లే ప్రతి ౮2 దినములకు ౬౪ తిథి లోనించును. ఉదాహరణగా 6 సంవత్సరముల కాలములో మార్గచంద్రుల గమనమునుగూర్చిన వివరములు 'తేరాంగ జ్యోతిషము'ందు చెప్పబడెను అగోళమునకు సంబంధించిన మూషగణక మేమియు దానియందు లేదనవచ్చును. పై చెప్పిన విషయములుకూడ పూరిముగనే యుండునవియు, అవి అన్ని 'కాలములకు తగినట్టి పద్ధతులలో' లేవనియు లోకమాన్య

బాలగంగాధరతొలి తన బ్యాబ్లానములో వ్రాసెను. అగ్రంశము లేదీ విశ్వాంశములమేమియు ఉపయోగముగా లేదు. 'తేవలము యజ్ఞయోగాదుల కాలవిధ్యయమున'కి ఉపయోగించును.

భూమి గుండ్రముగా, మండునవియు అది గాతీలో విరాధారముగా మార్గవికర్తలే నున్నదనియు (ఋ. iv 53 3; 1. 33. 8) కొందరి బ్యాబ్లానము సమ్యక్ము మార్గము దుడయించుట కాని అగ్రమించుట కాని లేక కొంతభాగమునకు రాత్రి, కొంతభాగమునకు పగలు ఏర్పరచుచు తిరుగుచుండును అని లోకరేయి వ్రాసాడనియు (II. 44) ను బట్టి తెలియును

సంఖ్యావివరణము

పై సం—పై తిరుగునంత

ఋ సం—ఋగ్వేదసంహిత

ఆ ఋ—ఆన స్తంభ ఋగ్వేద మూత్రములు.

కా. ఋ—కాశ్యాయేన ఋగ్వేద మూత్రములు.

కత. వ్రా—కతపత్ర వ్రాసాడనియు.

తో. ఋ—తోదాయనకుల్ల మూత్రములు.

శ్లో. ప. కా.

అర్ధభాగోళము :- భాగోళస్వరూపము. భూమి మార్గచంద్రులవలె ఆకాశములో నున్నది భూమి మిగుల పెద్దదగుటవలన ఇల్లవరపుగా గనబడును. మరియు దీని మీది జనులందరను, కాము పై నున్నటులును, కొందరు క్రిందనున్నటులును తలంపురు. ఆకాశమునకు మధ్యనున్న గోళమునకు క్రిందుమీదులేవి? (భూమి విశాలము. జనులలో అత్యుపాయము) అది ఎటువారుచేసిన చదునుగనే కనిపించును మరియు ఆకాశము భూమివంటిట్లు కనబడును. కాని యిది తెలగనందుచే గోళాకారము. ఈ గోళమునకును మీరున్న దంబాకారముగ దక్షిణోత్తరముల తెలియజేసినది. దీని ఉత్తరాగ్రము 'మేరు'మేరువు. దక్షిణాగ్రము 'మేరు'మేరువు. ఉత్తరమేరువునకు పైగా ఆకాశమునందు ఉత్తర ద్రువకారయు, దక్షిణ మేరువునకు పైగా ఆకాశమునందు దక్షిణ ద్రువకారయు, గలవై.

యామ్యగోళము - విశ్వగోళము. ఉత్తరాగ్రము దక్షిణాగ్రము వారంశములందు మార్గము; మారిగా

భూమధ్యరేఖనుండి భూగోళముపై ఉత్తరమున నున్న భాగమునకు బొమ్మగోళమని పేరు. దక్షిణమున నున్న భాగమునకు యాన్యగోళమని పేరు బొమ్మగోళ మంతయు అంటూ దీర్చవచ్చు.

భూమధ్య వలయరేఖకు విమవర్షణవలయమని పేరు. ఈ రేఖమీద లంక కలదు. ఇది రేటి పింపాళము కాదు, పర్యాదో లవణ వముద్రముతో మునిగిపోయినది లంక. ఉత్తరమున నుండి ఒక లంకరేఖ గిరివర్ అని నిరత రేఖ వంటియున్న యీ లంకకాకవచ్చు. ఈ రేఖమీదనే లంకకు తూర్పున యవ(వ)కోటియను పక్షవము గలదు. లంక కును యకు (వ) కోటిని 1285 యోజనముల దూరము (వృ ప, సిద్ధాంతము). ఇది భూమి యర్ధ భాగమున వంతు యవ (వ) కోటికి తూర్పుగా 1285 యోజనములదూరమున ఆ రేఖమీదనే సిద్ధపురి యున్నది. అటునుండి ఆరేఖ మీదనే రోమకము అను పక్షవము గలదు. ఈ బాలుగు

పక్షవములకును మమేరు కుమేరువులు 1285 యోజనములదూరముననే యున్నవి. నిరత రేఖముననుండు బారికి రెండు మేరువులును, రెండు ద్రువములును ఉత్తరమున కవిధించును.

యాన్యగోళము :- భూగోళమధ్య వలయమునకు దక్షిణమున లవణ వముద్ర మున్నది. అటునుండి యొకరాని కోళద రక్షిణముగా (1) తీర (2) రధి (3) పుష్క (4) ఇమరవ (5) మధ్య (6) బొమ్మగోళ వముద్రములు గలవు. ఈ లవణ వముద్రమున కోళరాని కోళద రక్షిణముగా (1) కాళ (2) కాల్పా (3) కుళ (4) క్రొంచ

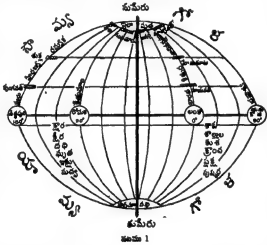
(5) గోమేద (6) పుష్కరము అను అవి దీర్చవచ్చులు గలవు ఈ యారు దీర్చవచ్చులును, లవణ వముద్రమునకు ఉత్తరముగా నున్న అంటూ దీర్చవచ్చును గలవి యేమి దీర్చవచ్చులు కావుననే 'వృత్త దీర్చి' వసుంధరా' అను మాక్తి వరియగుచున్నది.

కొన్ని పురాణములలో స్తవ, కాల్పా, కుళ, క్రొంచ, కాళ, పుష్కర దీర్చవచ్చు లోకరాని కోళద రక్షిణముగా నున్నవని కలదు మరికొన్ని పురాణములలో వివిధ కోణ వర్ణములుగా నున్నవి యొకగూత్ర కాన్యములో క్రొచ్చాములు కాళ, కుళ, క్రొంచ, కాల్పా, కుగద

(గోమేద), పుష్కర దీర్చవచ్చులునుయెప్పిరి యాన్య గోళమునం దిపుడు మనకు అచ్చిరియాయును, అచ్చికాలో కోణక భాగమును, అమెరికాలో సగభాగమును కానిపించుచున్నది. మలయా మొదలగునవి భరత వర్షమున అనుదీర్చవచ్చు లవి పురాణములలో గలదు. ఈ యాన్య గోళము నందు ఈ దీర్చ

వచ్చుము లోని కోణక భూమి మునిగిపోయియుండును అట్లే అంటూ దీర్చవచ్చునందును కోణక భూమి మునిగి యిరకు సముద్రము లేర్పడి యుండును.

ఈల వర్ణకమాణ :- భారత వర్షములో మహేంద్ర, మలయ, సహ్యా, శక్తిమత, బుక్ష, సింధ్య, పారియోగము అను ఏడు కలవర్ణకములు లున్నవి నాయు పురాణము పేర్కొన్నది (67 అధ్యాయము). ఉత్తరమున గంగ పుష్కర వోటినుండి దక్షిణమున కన్యాకుమారి వరకును వేయి యోజనములు వ్యాపించియున్న భూమిపై భారత వర్షము లేక భరత భండము అనిరి.

అక్షరాల గోళము

అవధినిపించుచు 'హిమవాత్ నివర్తే' నిండ్లో మూల్యధారా పోయినాడతఁ గంధమాదన ముగ్ధుడ హేమ మూల్యధారా వగూ- అని అంటున్నవములొది కొన్ని పద్యకములను చెప్పెదము.

1. హిమవంశము :- ఇది కింభుజవర్ణమునకు దక్షిణ మందు సేదయై యుండునది

2. నివర్తము :- ఇది హరివర్ణమునెదు వర్ణమునకు ఉత్తరమున కాంబూర్వప్రకాశమై యుండును.

3. నివర్తము :- ఇది కారకవర్ణ మందుండు మల పద్యకము.

4. మాల్వవంశము :- ఇదియే క్రొంచపద్యకము. ఇది మేరు పద్యకమునకు పడమట గంధమాదన పనుద్రమా దయై యుండును.

5. పోరియాక్రమము :- ఇది కారకవర్ణమున యున్నది.

6. గంధమాదనము :- ఇది మేరు పద్యక మునకు మూర్ధన మున్నది.

7. హేమశూభము :- ఇది కింభుజ వర్ణమునకు ఉత్తరమునమున్నది. (ఇది లింగాశక్తులైన నివరణము) అంటున్నవములొ ఒక్కొక్క వర్ణములొక్కొక్క నిరత లేఖక్రింది అరు దీవులలోను దీనికి ఏదో మలపద్యకము లున్నవని కాయపురాణము చెప్పినది.

మలపద్యకము అనగా ప్రధానపద్యకమునది భావము. పద్యకమునకు పడమరకు పర్యంత ఉండునది, సంధులుగలది యందుయే ప్యక్తియైయున్నది పద్యములు లేకపోయినచో గిరియగును. అది పద్యకము కాదు. 'తెండు పద్యకముల పడుమకున్న లేల లోయ లేక కనుమ. సంస్కృతములొ ఇదియే' గోచరి. గిరి పగిలినచో అగులలును దరి యందును

కారక వర్ణములొ మున్న మహేంద్ర మలయాది మల పద్యకములకు తెచ్చి పెట్టలేనట్టి కాణమున్నది. ఇది కాళా పద్యకములు. మందరము, వై పోరము, దుర్బరము, కోలాహలము, మందరము, మైతాళము, వై ద్యుతము, పాశంధము, పాంతురము, గంధవర్ణము, గంధవర్ణము, గోధనము, భువనగిరి, క్రై అయితము, వై పతకము, గావపు, మూలకము మున్నవని కాళా పద్యకములు. ఈ కొందరిలో అర్ధస్థైర్య జగదరము లున్నవని కాయ పురాణము తెలుపుచున్నది.

మలపద్యకముల పుత్తిగణ :- క్రిహను, మునిమల్లు, ఇమల, క్రివన, లాంగూలిని, పంకధార అను పదము మహేంద్రమును మలపద్యకము గన్న మామలందు. పంక ధార మన మెఱిగినది. నిండి కొన్ని పదము లేదు లేవు కొన్ని పదములు క్షామయజమాలు లేకుండ పోవుట కందు క్రివనగా ప్రసిద్ధి చెందినవానిలో పరస్పతి లేదు లేదు. పదులేదు ! అది పుట్టిన పద్యకములే యొక్కొక్క యొక ముమాయనై పోయినవి. ఉత్తర పశ్చిమములొ కొన్ని కొండలు మునిగిపోయినవని కాయ పురాణము చాళామయన్నది.

కృతమాల, కామవర్ణి, భువనకాశి, ఉత్పాతశి అను వని మలయపద్యకమునుండి ప్రదిందియమృత కాహ మలు, నిధిలో కామవర్ణి మనరితము. ప్రసిద్ధమైన ఉదకమందలమే మలయపద్యకముని కొందరమనుచున్నది. పర్యాటకుల పర్యంత పుత్తికలై న గోచావని, నిమగ్తి, కృష్ణనేది, పంజల, మంగళక్ర, ముద్రయోగ, కాలేయలు దక్షిణ కారకము కావంద నిలయము గానించినది.

మునిక, మునుమారి, మందగ, మావనలాదిని యను

చాహములు కుత్తిమక్కుల పద్యక పంకావము.

ముఖముల పద్యకము గన్న గారావ నిర్దలు కోణ, సర్పద, మంచాక్షిని, దకార్థ, చిత్రకూట, కమన, నిర్మల, క్రోణి, కరకోయ, వై కాచిక. నిరోత్పల, నిపాళ, అంబుల, కుత్తిమతి, ముద్రిత, క్రివన అనునవి.

నింధ్యమలపద్యకము కాని, పయోన్య, నిర్వింధ్య, మంద, నివర, వేల్పు, వై కరణి, శిశివాహు, కుమర్యుతి, తోయ, మహాగిరి, దుగ్ధ, అంకశీల అను అంకవర్ణము గన్నది

పోరియాక్ర మలపద్యకమునుండి వేదవృత్తి, వేదపతి, వృత్తము, నింధు, వర్ణుడ, చందన, పిలిర, మహాశి, పద, చర్మవృత్తి, నిధిక, వేతపతి, శివ, అపంతి, అను ప్రపంతి పంకావములన్నియున్నవి.

ఇట్టి పదములన్నియు పుట్టించి వైద యానుబోపద్యకముల పయన్నెంత ! ఇది యెచ్చునది ! నిధికి కావై పథాదు పయన్ను తెండునందల కొట్టయెండ్లని భావ కృష్ణవేత్తలు మడుపుచున్నారు. మన పురాణములు వై పద్యకముపు 300 కొట్ల యెండ్లపెనుకటరాదని చెప్పినది. ఈ వై పద్యక

మనువును మునిముసుమే కేసువద్ద కరమము. తనది
శేరికే మనలూరు కారకవర్గమున కిచ్చివేయెడి. తనకును
మమమే. కావున ఈ ఖామి అంత పయమ్యగణియని
తెలుచున్నది. పర్యవములకుడ కిట్లయెండ్లకడ నేర్పడి
నవే. కొన్ని కొండలు సుమారు 130 కోట్ల రైలులను
సిండ్లకడ పుట్టినది భూగోళకావ్యజ్ఞాలు నిరూ
పించిరి.

కారకవర్గము 1. పురాణములన్నింటిలోను గతుంగడు
ప్రాచీనమునై వది కాదు, నిన్ను, బ్రహ్మాండ పురాణ
ములు. ఇది కారకవర్గమును గుఱించి యేమి చెప్పినది?
అగోళము పదిచెప్పిరి! పరిశీలించుము.

మేరుకర్మకము 2. మేరువు బ్రహ్మాండములో అశ్వర
నూయి. ఇదియే కేవలకేము. మేరువు కార్యకాచి.
ఈమే కాగ్నివేదము కూతురు. ఈమేకు మందర అను
పుత్రులేకాక మరీ ముగ్గురు కూతులుగలరు. ఇది
పూయంకువ మహాంతరములోనిమచ్చులు (పా. 30-35).

కెనుకటిలోఅలలో మేరు కిలరము కగగనగాదును
ముల్లోకములకు కవలయందెడిది. కాని! పామిక్రమని
మేరు. కాని 16 వ్రక్క. పామకుతుని కూతురు నివసించెడిది. (పా. 30-81.)

మేరువు ఇతావ్యకవర్గము వనును మున్నది. మేరు
పువకు బాబుగునై పులను క్రాకళ్య, కారక, కేవలము
ఉత్తర ఖరులేకము లున్నది. ఇందు దీని, నివర, క్షేత,
కామకూట, పామనక, కృంగనక, పర్యవములును,
పామనవ్యర్వములు బాగ్రయించి కరకవర్గమును, పామ
కూటము బాగ్రయించి కింపురుషవర్గమును, నివర
కామకూట పర్యవముల బాగ్రయించి పారివర్గమును,
దీంతైలము బాగ్రయించి రమ్యకవర్గమును, క్షేతవర్గ
కము బాగ్రయించి హిరణ్యయే కర్మమును, కృంగన
వ్యర్వకము బాగ్రయించి ఖరువర్గమును గలెను. ఇతా
వ్యకవర్గములో నిది మొత్తము పది వర్గములు.

అంబాద్వివము 3. పూయంకువుని కొడుకు ద్రియ
వ్రతుడు అంబాద్వివమును తన పెద్దకొడుకుగన అగ్ని
యనిలేచ్చెను. అగ్నిద్రుతు తన పెద్దకుమారునైన బాని
యను బాని అంబాద్వివములో రక్షణమునవచ్చు పామ
వర్గము నిచ్చెను. (పా. 33-37-45.) అంబాద్వివము

వందు పిదకారణ గండర్వము నివసించు కొండలు గల
తొమ్మిది భువములున్నది. అతని సముద్రము కానిది
యట్లుకొనియున్నది అంబాద్వివములో కారకవర్గమునకు
రక్షణమున అంగ, యను, మలయ, కంఠ, లవ, పరాచా,
బద్వి, ఇము లను అనుదీపము లున్నది. అంగ
ద్వివములో శ్లేష్యగణములున్నది. యనుద్వివము అంగార
మునకు పుట్టినిల్లు. మలయద్వివములో శ్లేష్యులున్నారు.
ఇక్కడ చందవస్యకాలెత్తువ. ఇదికూడ అంగారమునకు,
ముక్కములకు నిలయము. ఈ ద్వీపములో మందర పర్వత
మున్నది. కానిమీద మరాఠురపూతకుడు శ్రీ అగ్ర్య
మహర్షి యుండును. ఇందు త్రికూట పర్వత మున్నది.
కానిమీద 8000 యోజనాలు అంబాద్వివమున్నది. అది
రావన నివాసము. దీనికి మాధుర్య గోగర్వ క్షేత్రమున్నది.
కంఠ ద్వీపము మాదు యోజనాలవరకు. ఇది శ్లేష్య నివా
సము లును రమ్య ద్వీపములో మహావేష్ణవి గోరణియగును
వను, మహాద్వివములో అదివరాహాస్థామిని పూశించును.

ఇట్లు భూమి! వనును ఇతని సముద్రము మేలంతకే
మున్నది. అసముద్రములో అనుద్వివమున్నది.
బాటిలో పుష్కల మిపాలబాదు, మోకాటి అంటిబాదు,
వ్రేళ్ళు వెల్లంతులు, కాయలు గడుపు తినుబాదు, బాని
వరువలు లేనిబాదు, 80 సింహు బ్రతుకుబాదు గలరట!

దీని ఉపాంగ్ కూడ వంగ మూలపురుషులేమో!
ఇందలి మలయము కేలి మలయాదీబా! అద్వి, అద్వివము
కేలి తోల్పియో కావచ్చునా!

మేరువునకు రక్షణముగా పామనవ్యర్వమును, కాని!
రక్షణముగా సముద్రము వరకు కారక వర్గము, దీనికి
ఉత్తరమున అనగా పామలయమున కేనిన కింపురుష
వర్గము, కాని! ఉత్తరముగా పారివర్గము కలెను.

కొండలు సవ్యపరికోరపు విట్లందు:- అంబా ద్వీవ
ములో రక్షణయైన కారక ద్వీవము. కావున దీని అంబా
కారక ద్వీవము, దీని రక్షణయైన కారక వర్గము. అది
పాత అంబా ద్వీవమే. తత్సౌచకముగా కేలిని కాగ్ని
రములో అమ్మా అని కొంక బ్రతేక మున్నది. అంబా
వర్గమునకు తర్వకమే అమ్మా అనవచ్చి.

బ్రహ్మాండ పురాణములోని అంబాద్వివము కేయీగా
మున్నది. కానిలోను వనంజనములున్నది. కానికేష్ణ!

అర్థభాగోళము

(1) రై వర్ణాంధము (2) గళ వర్ణాంధము (3) పురుషాంధము (4) కరళాంధము (5) కరళాంధము (6) గంధర్వాంధము (7) బాహుభాంధము (8) శేనుభాంధము (9) ఇంద్రభాంధము ఈ తొమ్మిది భాంధములలోను పరుషగా (1) రైవ (2) భూక (3) శింశురువ (4) మానవ (5) సిద్ధ (6) గంధర్వ (7) రాక్షస (8) యక్ష (9) మన్ని నుండును.

తక్కిన వర్ణములలో యుగములు లేవు. కాని కారక వర్ణములో బాలుగు యుగములున్నవి కరళునిపూర్వము దీనికి హిమవర్ణము తోక హైమవర్ణము అని పేరుండెను. బాళి అమబాదు దీనిని పరిచించెను. దీనికి బాళివర్ణమని కూడ పేరువచ్చుట గదలించుచున్నది. (పెన్నెలగంటి మారక తెలుగు విష్ణుపురాణము) బాళిగొడుగు ఋషభుడు. ఋషభుని కుమారుడు కరళుడు. బానిసలవలె హిమవర్ణమునకు కారకవర్ణమని పేరువచ్చినది. అజాకమనియు దీనికి వర్ణవహరముండెను (కాగవత 5 పృం.)

నగరని కుమారులు అంబుద్వీపమును క్రవ్యశియుట వలన (1) పుష్కరపద్మము (2) రంధ్రభుక్తము (3) అపర్ణము (4) రవణము (5) మంజీవోరుణము (6) పాంచజన్యము (7) పింజాకము (8) లంక అను ఎనిమిది ఉప ద్వీపము లేర్పడినట్లు కాగవత పురాణము తెలుపుచున్నది.

అర్ధగ్రామము తన పితౄణం కిరోమడిలో 'లవణ వముద్రమునకు ఉత్తరముగానున్న భూమిలో' నగము అంబుద్వీపము ఇక మిగిలిన నగములో అయిదేవులును, ఏడు సముద్రములును ఉన్నవి' అని చెప్పెను.

లవణ సముద్రము 2701 యోజనాలు, నిరక్షరేణ మీద లవణ సముద్రములో లంక యున్నది నిరక్షరేణ మీద లంక, రోమకము, సిద్ధపురి, యమ(వ)కోటి అను పట్టణములున్నవి ఈ బాలుగు పట్టణములకు పరవర్త దూరము భూవృత్తములో బాలుగవ వంతు. అట్లా తొంబది యోజన లంకలో మార్యోరయమైవచ్చుడు యమ(వ)కోటిలో మట్ట, మరాఠ్వాన్నము, సిద్ధపురిలో ప్రవయము, రోమకములో నడికేయి.

దీని తెలిపితి యది 1. ఎనిమిది యనునవివర్ణము గల యొక గుడ్డగొడుగును తెలిపి నిలుపుగా లేలో నిలుచు

చిత్రము 3

పట్లు పట్టుదము గొడుగునకును అభారముగానున్న కట్టు మేనుపుయొక్క భూతు అని యనుకొందము. గొడుగు మీదికి ఉపైవైగా వచ్చిన కట్టుకొన మేనుపు. చాచియుట్టు నున్న దిన్న గుండ్రని గుడ్డముకొక ఇలావుతము. ఇరువ చువ్వల చివళ్ళయ్యట్టును గుండ్రముగా ఒక వారమును కట్టుకము. అదియే నిరక్షరేణ అ వారముతో కలిసి నున తెరుచుగానున్న ఒక యనునచువ్వకు ఒక ముత్యమును కట్టి చాచిని లంక యందము చాచికి సమదూరములో నురిమూతు ముత్యములు కట్టి చాచిని తక్కిన రోమక, సిద్ధపురి, యమ(వ)కోటి యను పట్టణము అని యందము. చారము క్రిందనున్న అజాకము లవణసముద్రము. గొడుగుకట్టు నలుదెసల మన్న గుడ్డయే అంబుద్వీపము. మన తెలుగుగానున్న యనునచువ్వకు ఈవలి యావలి తెంతుచువ్వల నడుమనుండి ఎరువకట్టు కొనవరకును గల ప్రదేశము కారకద్వీపము. దీనిని మూడుగా దిగ్భంధి క్రింది కాగమును, లంకను అక్షయినియున్న చాచిని, కారక వర్ణమని గుర్తించెను.

ఈ రీతిగా పురాణములలో చెప్పబడిన అంబుద్వీపము, కారక వర్ణము - అర్ధగ్రామము చెప్పిన అంబుద్వీపము, కారకవర్ణము నడిగా పరిచివుచున్నది.

డా. కె. కా.

అనుబంధములు

అంశగణితము 1.	అదోవా 221	అవ్యయార్థము 465
అంగీరుడు 168	అమల్ చంద్ర హాసరా 405	అవ్యయరాతి 88
అంగోలా 8	అత్తివర్మ 452	అవ్యయరాతి 421
అంజన నివాసము 758	అత్తి గుప్తుడు 245	అష్టాద్యము (వర్ణశబ్దము) 278
అంబూరికి 9	అశ్వరథాధార్యులు 584, 589	అశ్వశిఖాము 475
అంజనమాన్ 22	అశ్వము 188	అపహాసనశబ్ద 217
అంజనాశీయ ద్రవ్యవిధి 25, 57, 58	అద్వంశ 179	అహినియ 218
అంజనహాసములు 88	అద్వంశి గంగాధరకవి 587	అమ అకా అశినిధి 805
అంజనార్థి 88, 245	అద్వంశికానందము (నందరంగు) 465	అమరులాభ 805
అంజనరా 804	అద్వైతానంద తీర్థులు 180	అమరీచాన్ అశి హించానీ 808
అంజనా 9	అనంత కందకవి 402	అమరకర్ణ శబ్దము దురాయదు 802
అంజన్ 85, 228	అనంతగిరి 224	అమల్ అకాహయా 802
అంజనోపమ్య 179	అనంతపురము 178	అమల్ ఫలత్ 78, 221
అంజనము 204	అనంతామూర్త్యుడు 574	అమల్ హాసన్ తారాచూ 88, 71, 224
అంజను 71, 221, 224, 729	అనంతాచార్యుడు 177	అమరకర్ 224
అగదకంఠములు 755	.. II 478	అమల్ రణా 228, 627
అగస్త్యన్ పెర్రెటి 898	అనంతాపురము 180	అమల్ అశిఖా శబ్దము 224
అగస్త్యుడు 444, 799	అనంతారెడ్డి 179, 182, 476	అమల్ అశిఖా శిఖాగిమ 207
అగ్ని శిఖా కంఠము 750	అనంతారెడ్డి 182, 477	అమల్ మారీ 408
అమృతశరీరములు 418, 488	అపాగిమాండము 78	అమల్ రహమానుల్లా 729
అమరా 89, 449, 458, 828	అపాగిన్ పర్వతీ 882	అమల్లా కుమారుడు 224
అశ్వి ముఖి 808	అపిత్త 188, 478	అమల్లాశాన్ హానీ 227
అశ్వయోగ్ 807	అపిత్తకాయపురవి 402	అశ్వానీన్ శానీ 889
అటరామా ఎగారి 228	అపిత్తకాయములు 788	అశ్వానీదు 802
అటరా 55	అనుమకొండ 188	అశ్వానీన్ శిఖా 229, 227
అట్లాంటిక్ ద్వీపము 57	అన్నంశబ్దము 197	అశ్వానీన్ ద్వీప 198
అదయమల 215	అన్న శివహామి 182, 478, 477	అశ్విన్ గుప్తుడు 245, 255, 712
అదవి బానిసా 117, 830	అన్నసూర్యులు. శాశ్వతా 208	అశ్వరథుడు 210
అదియము మారకవి 589, 548, 801	అన్నెటి 57	అమరవించారు 72
అదీ అకా 220	అన్నకవి. శాశ్వతా 410, 585, 547	అమరావతి 91, 98, 228, 448
	అన్నయ దీక్షితులు 214, 247, 541	అమరరాజు I, 458

అమృతా II, 291, 456

అమామల 729

అమరు ఖమ్మ 205

అమరావతి వారు 408

అమృత పీఠిక 288, 694

అమోగము యిందియములు 287

అమోకా 58

అమోకా సంయుక్త రాష్ట్రములు
229, 285

అమోగో వెమ్మన 274

అమోగువర్ణము 188, 455

అయినవోలు 178

అయినవో ముక్క 224

అయ్యవరేది 454

అయ్యలరాజు రామశ్రీధరుడు, 580

అయ్యలదొంగు 589

అరబ్బులు 828

అరవరెడ్డి 814

అరవిందయోగి 480, 611

అరెస్టాటో 124, 187, 315,
228, 231, 284

అరేయి 218

అరేయి - చరిత్ర 828

అర్జునరా 827

అర్జునుడు 2

అర్జునాశ్రమ ప్రేమయము 828

అర్జునాశ్రమ నిర్మాణములచరిత్ర 881

అర్జునియన్ 825

అరేపరథానీ 305

అరేయనానీ 307

అరేవారానీ 305

అరేమా అరి 302

అరేమానీ 307

అరేమాన్ పాలాటి 307

అరేమరా వచ్చి 302

అరేమరాకరారు 302

అరేమరా 468

అంపురము 558

అలాహ్, 276, 362

అలీ అలిక్ షా II 69

అలెగ్జాండరు 315, 364

అలెగ్జాండరు సేమిల్స్ 271

అలెగ్జాండ్రయా 364

అలీహాబాద్ములు 788

అల్ఫుయానీ 1, 389

అల్ఫునియా 372

అల్ఫునము (ద్వీ) 888

అల్ఫున్ నేపిన్సు 274

అల్ఫునానీ పెర్జె 375, 578

అల్ఫున రెడ్డి 478

అల్ఫునయ్యిన్ 484

అల్ఫునయ్యిన్ అహమదుషా 488

అల్ఫు 366, 480

అల్ఫునీ సీతారామరాజు 378

అల్ఫునీ 366

అవంతిపర్వ 368

అవంతి పర్వయ్య పెట్టి 478

అవంతి రేవయ్య పెట్టి 478

అవధానం చంద్రశేఖరశర్మ 641

అవంతివాళ కామారు 362, 691

అవిసెనా 888

అవుట్ 366, 698

అబ్దుల్ ముజిబ్బుల్లాహ్ 540, 712

అబ్దుల్ 282, 388, 445

అబ్దుల్ 92

అబ్దుల్ముమ్మ 889

అబ్దుల్ముమ్మ (సుల్తానాబాద్) 88

అమర్ నగరము 407

అమర్ నగర్ పాత్ 408

అమర్ నగర్ పాత్ 408

అమర్ నగర్ పాత్ 748

అమర్ నగర్ పాత్ 752

అమర్ నగర్ పాత్ 888, 692

అమర్ నగర్ 407

అహమద్ ముమ్మారు 307

అహమదుషా 467

అహమదుషా అబ్దుల్ 729

అహమదుషా చంద్రమదు 409, 584

అహమదుషా 414

అహమదుషా 204, 414

అహమదుషా 117, 417

అ

అంగారీకములు 788, 771

అంగారీకములు 699

అంగారీకము 281

అంగారీకము పెనెలియన్ 429

అంగారీకము కాళం, 429

అంగారీకము 518

అంగారీకము పాపాశ్రమ సంఘము
618

అంగారీకము విశానము (పటములు) 557

అంగారీకము చంద్రమదు 808

అంగారీకము విశానములు 807

అంగారీకము చంద్రమదు 445, 612

అంగారీకము పాపాశ్రమ 615, 651

అంగారీకము పాపాశ్రమ 650, 617

అంగారీకము పాపాశ్రమ అహమదుషా
624

అంగారీకము పాపాశ్రమ అహమదుషా
624

అంగారీకము 528

అంగారీకము పాపాశ్రమ 848

అంగారీకము (అంగారీకము) 848

అంగారీకము 278

అంగారీకము కామన్ 682

అంగారీకము కామన్ 682

అంగారీకము కామన్ 718

అంగారీకము 888

అంగారీకము 799

అంగారీకము 71, 221

అంగారీకము 279

అంగారీకము 898

అంగారీకము పెనెలియన్ 87

అంగారీకము 698

అడవి స్పెల్ 61, 62, 828, 882	అగ్నిపియట్ కాపులు 42	ఇశేర్ 148
అదిభట్ల కారాయణకాసు 694, 674	అగ్నేము, 588	ఇబ్నూ బాల్కూన్ 806
అదిమచామలు (అప్రికా) 737	అగ్గరు స్త్రీనింగరు 274	ఇబ్నూ జిబ్రి 808
అదిల్ దా 418	అగ్గిక బనిజములు 788	ఇబ్నూ ఛార్లెట్ 805
అదిలాబాదు తిల్లా 682	అగ్గిక భూగోళశాస్త్రము 775	ఇబ్నూ బహూకా 806
అందర గజవతి 494, 707	అగ్గిక వ్యవసాయ ప్రచారిక (ఇండియా) 778	ఇబ్నూ అది షిర్ 805
అందగోస్రులు 452	అగ్నిత్యాగయిల్ 272	ఇబ్నూ అబ్దురహ్మీ 808
అందరవరణ అగర్వాళా 408	అగ్నిప్రాంగు కమిటీ 521	ఇబ్నూ అల్ హైరాం 805
అందరచామ పుకమ 404	అగ్నిచేపుడు 449	ఇబ్నూ మాసం 807
అందరవర్ణచా రార్యులు 847, 709	అగ్నితేపుడు 449	ఇబ్నూ మేటరు 805
అందరవర్ణి 785	అగ్నితేపుడు 781, 800	ఇబ్నూ యూసుఫు 805
అనిలిగెంటు 482	అగ్నితేపుడు (అగ్నివశము) 184	ఇబ్నూ అల్ ఫహారి 805
అనిగొండి 729	అగ్ని వమానము 785	ఇబ్నూ అదిల్ మా 420
అని ప్రంబుడు 725	అగ్ని ప్రెట్ 424	ఇబ్నూ హిం ముఖత్ మా 416
అని పునిస్తానము 729	అగ్ని ప్రెట్ మార్గలు 829	ఇమర్సును 429
అప్రికా 781	అగ్ని - బహుమతి 802	ఇమ్మడి వరసింహారాయలు 487
అబు అలి ఇబ్నీ సిహా 804	అలియా 808	ఇమామ్మయల్ III 874
అబు నవాస్ 802	అలివర్త్ చెంచెత్ హోమ్ము 271	ఇరాక్ 825
అబు యూసుఫ్ యూసుఫు	అలూఫ్ కామ 485	ఇరాక్ 288
అల్ కిండి 804	అల్ కియత్ 288	ఇర్వింగు కామిటు 274
అబుల్ అకాహాయ 802	అల్ కియత్ 180	ఇరావ్యక్ వర్ణము 799
అలీదులు 450	అల్ కియత్ మూగ్గున్ 682	ఇలియట్ టి యన్. 280, 429
అల్లూబి 745	అల్ మిమిస్తర్ 431	ఇలియనామన్ 280
అల్లూబి - ఎలిటర్డ్ నాయుపుల	అవర్ మా 481, 488	ఇస్మెల్ అదిల్ మా 408
మంట 746	అవర్ మా 429	ఈ
అమిలు 65	అవర్ మా అద్దుఅలి 802	ఈక్విదారు 284
అయలూ 47	ఇ	ఈగిల్లు 834
అయిలర్ 747	ఇంజన 648	ఈలియట్ ము 78
అయిల్వేదము - అర్థ	ఇంజనెక్టుయో ఇన్ ఎవలిటర్	ఈశ్వరరత్నము 450
గ్రంథములు 750	ఇన్ ఫిటర్ 747	ఈశ్వరరత్నము 187
అయిల్వేద భర్తములు 757	ఇందూరు 180	ఈశ్వరగిమము 450
అయిల్వేదము - వైదిక	ఇంజనెక్టుయో ఇన్ 454	ఈశ్వరుడు 785
గ్రంథములు 750	ఇంజనెక్టు ఇన్ కామారు 405	ఈశ్వరునిపేర్లు 278
అరణ్యకములు 764	ఇబ్నూబులు 450	ఈ
అరా 828	ఇబ్నూబుల్ - ఎస్ - మహా 804	ఈ
అరుణ శేఖము 764	ఇబ్నూబుల్ 825	ఈందర్లు 858
అరెండివర్ 784	ఇశోపియా 218	ఈ శ్రీర అమెరికా 274
అరెన్. మిడిమ 765	ఇస్లాం పుట్టి. సి. 78	ఈశ్వరుడు 286

కెప్టెన్ కార్ 551
 కెప్టెన్ 188
 కేశవ-మూలమటిక 480, 585, 588
 కేశవన్ అని చోదరు 278
 కేశవ చంద్రవేమ 74, 77
 కేశవ ముఖుడు 247
 కైర్ పై కె. అ. 52
 కైలాసగోప 180
 కైపు 488
 కొండడు 188
 కొండనే 91
 కొండమ్మ 421
 కొండరాజు 421
 కొండవీడు 180, 198
 కొండపురం 449
 కొండిపర్తి 188
 కొంగిలి 454
 కొగ్గూర 448
 కొడిదెన 459
 కొడిదెన శంకరేశ్వరుడు, 459
 కొరవి గోపరాజు 575
 కొంబంబు 287, 274
 కొంబియానది 278
 కొల్లూరు 180
 కోటోపార్తి 88
 కోడిపాడిపట్టు 181
 కోదాశ్వుము 814
 కోవవీడు 182
 కోవిగ్ 180
 కోవర్తి 187
 కోట్రాడ్ 286
 కోట్రెడ్, 428
 కోపాలకు 298
 కావరు 427
 కార్ నట్ 288
 కాలూరి అంజనేయశివ 548
 క్షేత్రయ్య 488, 594, 686
 క్షిముడు 248

క్షిమేంద్రుడు 247
 క్ష
 క్షందరేవుడు 216
 క్షణశిక్యన 481
 క్షిపా అశ్వమూర్తు 805
 క్షిపా అని 802
 క్షిపాశే 802
 క్షిపా-హయాన్-అశ్వ-చరచిరు 804
 క్షపాశిక్య 805
 క్షాండము, 72
 క్షాన్దహయాన్ అగ్నేహిత్ క్షరాచీ 820
 క్షార వేలుడు 447
 క్షాప్రాశి 805
 క్షాప్తి 805
 క్షుచీరాంబోడు 481
 క్షురామ 299
 క్షుప్తాశ్విఖా 804
 క్షుప్తా 78
 క్షుప్తము కారహ్- 801
 గ
 గంగగోపాలకుడు 481
 గంగయ 578
 గంగారథ మంత్రి 186
 గంగారథుడు 484
 గండర్ 221
 గగనోద్రవాళ కాళూరు 882, 884
 గణపతిరేవుడు, కాశీ 179, 480, 689
 గణపవరపు వేంకటపతి
 గద 585, 540, 545, 595
 గణేశచంద్ర గోగోయ 405
 గయోజ్యోతి 480
 గయోర్వాహ్ బ్రాహ్మణ వేదపితృ 74
 గణిశపాదు 198
 గాంధీ మహాత్ముడు 500
 గాగ్ 287
 గాజులంబు 449
 గామమూలా 279
 గాము గంబందీ 279

గాము మల్లదొర 279
 గాండ్ 489
 గాండ్ 198, 717
 గాహ్ 191, 196
 గ్లాన్వల్లి హిస్స 274
 గ్లాన్ వల్లి 489
 గ్లాన్వల్లి ప్రిన్స్ 489
 గ్లామ్ 487
 గియాట్ 688
 గిరిధరహ్ 808
 గిరింద్రవాళ కాళూరు 882
 గిల్ హ్య 888
 గిల్బర్ట్ రా 298
 గింకశల్లు 177
 గుడివాడ 180, 448
 గుణచంద్రుడు 210
 గుణాద్రి 447
 గుణేంద్రవాళ కాళూరు 882
 గుత్తి 178, 177, 418
 గుమ్మడి దుల్లు 448
 గురజాడ శ్రీరామమూర్తి 550, 709
 గురురామ్ పెన్సీ 480
 గుర్రం మల్లయ్య 488, 680
 గులాం అలిఖామ, 227
 గులాం రమాల్ థాన్ 485
 గుల్బర్గా 89
 గుల్బర్గా 247
 గూలివల్లె అహమ్మద్ 117, 494,
 708
 గూడెము 880
 గుంట 815 47
 గుంటియూ 187
 గురటి, 5 551
 గ్రాగ్ మెండెల్ 718
 గ్రే 49, 428
 గ్రేము శేరు 277
 గ్రేము శేపు 277
 గ్రే రొమియా 228

గోదావరి 68, 179, 224

గోద బుద్ధాచ్యుత 589

గోపాలకృష్ణ గోఖలే 480

గోపాలవరణ ద్వితీయ 402

గోపీనాథపాళవ 402

గోపీనాథము చేకటకవి 604

గోమతం శ్రీవీరాపారాధ్యులు 708

గోలి 448

గోల్లన్న 427

గోవిందభగవద్గ్యాయులు 152

గోవిందమిత్రుడు 402

గోవిందవర్మ 468

గోళి మతములు 179

గోళ్ళవంశపుచాయులు 599

గ్రోవియన్ 896

గ్రోషియన్ 47

గౌడపాదారాధ్యులు 154

గౌడమి 182

గౌడమిత్ర కాళకర్ణి 282, 447, 629

గౌడమి కాళ శ్రీ 447

గౌరవ 540, 547, 574

గౌరు 5

గ్రామరాండు 274

ఘ

ఘంటసాల 448

ఘంట సింగయ 575

ఘంటాపీఠ 828

ఘాతీ మగ్గులు 485

చ

చంద వర్మ 452

చండుడు 210

చంద్రమూర అగర్ చాలా 404

చంద్రగుప్తుడు 887

చంద్రవర కాదురా 405

చంద్రశ్రీ 448

చక్రకుడు 248

చరకుడు 11, 14, 750

చరిగొండ భర్తన్న 588

చాయపీఠ 72

చాయారడు 445

చాయచేది 451

చార్లెస్ I 874

చార్లెస్ ఎల్ పామరు 868

చార్లెస్ బ్రాక్లమ్ క్రోమ 271

చార్లెస్ మార్టిన్ హాల్ 868

చార్లెస్ సారాయా 79

చాళుక్యశిముడు 455

చిక్కప్ప ఒడయరు 177

చిత్రకవి పెద్దనాధ్యుడు 545

చిత్రపేద అభరియో 408

చిత్రాపురామ 588

చిత్రావతి 175

చిన కాళయ్య, అమ్మారి 84

చిన తిమ్మరాజు 215

చిన తిమ్మరాండు 489

చిన తిరుమలయ్య 202

చిన తొమ్మచాయుడు 215

చిన రంగారావు 482

చిన్నన్న 208

చిన్నయమారి 490, 536, 549

చిన్నాచేది 418

చిన్నపూడి అమరేశ్వరుడు 570

చిరిగి 889

చిలి 288

చుటువంశపు రాజులు 450

చెంతెర్ల 178

చెన్నేశ్వర గుప్త 174

చెన్నకట 428

చెట్టేపిల్ల 428

చేమమూర చేకటకవి 590

చోక్కరామామూర్తుడు 876

చోడవలి 468

చార్లిగ్ 122

చార్లెస్ లియ 274

చార్లెస్ మేయరు 278

చావరు 422

■

అంబేశ్వరుడు 728

అంబా ద్వీపము 799, 800

అంపేదూ 420

అశోలి 212

అశ్వమ 578

అగస్త్య వంతుడు 215, 247

అగ్గయ్యపేట 91, 450

అగ్గరాయలు 470

అటాచోడ శిముడు 458

అటావర్మ మండర పాండ్య 481

అవీరా 48

అవోక్రియ 215

అమిత్తమూమరు 301

అమరా 280

అమ్మూ 800

అయిదేవుడు 447, 298, 589

అయమంగళి 176

అయప్రభ 449

అయినెంపాడు 458

అర్జునీ 58

అలాలక్రీమ అజ్జ 228

అద్దినయ్య 874

అందెలి 9, 734

అజ్జ లండను 278

అజ్జగ్రీమ్ 424

అక్కిన్ మిల్లరు 272

అన్ అస్టిన్, సర్ 49

అన్ కోపింగ్ 80

అన్ గోల్ల పెచర్ 278

అన్ రామ్ పాపమ 272

అన్ దూర్గయా 272

అన్ ఫిప్పి 274

అన్ అజ్జోమ 272

అన్ తిల్లింగ్య 278

అన్ మిల్ 185

అన్ మూర్తుడు 272

అన్ లాక్స్ మాన్ 271

బాన్ బాగు 79
 బాన్ విక్ బ్రాన్ 271
 బాన్ వన్ 428
 బాన్ పెంట్ 424
 బాన్ ప్యాపిన్ ఇంజన 74
 బాన్ స్టీక్ ఛేక్ 278
 బాన్ స్టూడెంట్ మిల్ 185, 228
 బాన్ స్ట్రీక్ 271
 బాన్ అతె 278
 బాన్ ఇలియట్ 428
 బాన్ డబ్లియం శేమర్ 272
 బాన్ బాన్ కాపు 271
 బాన్ యర్. 274
 బాన్ బాసింగ్టన్ 271, 288
 బాన్ సంతాయనా 272
 బాబార్ పానా 729
 బిట్ డెస్టీ 619
 బిలింగ్రామిడు వరా 405
 బిలిట్ డెన్ 220
 బీవర్ బాట్ 408
 బిట్ 219
 బిలియంట్ 802
 బిలిన్ 270
 బెర్న్ సా డెవిట్ 220
 బెర్న్ అల్టర్ 228
 బెమిలిరాయి 894
 బెరెమి శేల్ 428
 బేక అస్టిక 428
 బేర్ ఇన్సై అస్టా 205
 బేర్ ఇన్సై పాల్కా 205
 బేమ్మ బాటా 209
 బేమ్మ బిట్ 9
 బేమ్మ దూర్వ 278
 బేమ్మ ఫెసిమోడు కూచు 271
 బేమ్మ లోయన్ 278
 బేమ్మ బ్రూన్ 219
 బేమ్మ మస్త్రి 287
 బేమ్మ రెవెన్ లోవర్ 271

బేమ్మ బేక ఎస్టేట్ 272
 బేమ్మ బాట్ 140
 బేమ్మ బెర్నా బామ్మ 278
 బేమ్మ బోర్నోదిస్కా 274
 బేమ్మ డబ్లియం యన్ 224
 బోగోరామ 406
 బోయర్ రాండ్ 272
 బోయిందు 211
 బోయా 428
 బోషియా రోయన్ 272
 బోహో పాట్టు 88
 బోక్ 47
 బంగుటూరు 204
 బర్గెట్ 882
 బర్నర్ 888
 బామె 205, 889
 బ్రెగ్గోవిలావిట్ 408
 బ్రెయిన్ 888
 బ్రెహోరా 87
 బ్రెమ్మ మల్లూరు 177, 435
 బ్రెస్ట్ లోయ 221
 బ్రెహూరు 278, 280
 బ్రెస్ట్ 428
 బ్రెస్ట్ విలియంసు 274
 బ్రెగ్గన్ వది 407
 బోమెన్ 270
 బ్రెమన్ హోరు 279
 బ్రెమన్ 428
 బ్రెహోరా 419
 బ్రెమన్ 201
 బ్రెయిన్ 884
 బ్రెగ్గ 198
 బ్రెన్ బాన్ డెయిట్ 227
 బ్రెగ్గ 198
 బ్రెగ్గోర వియోగ్ 405
 బ్రెగ్గోర రాన్ 428
 బ్రెగ్గోర 428

దిగాన్ 887
 దిమోగ్ 191
 దిమోయర్ 191
 దిరాన్ 888
 దిలన్ 8
 దిలెన్ బోర్న్ 8
 దిలెన్ 718
 దిఫో 428
 దూన్ 481
 దూన్ 125
 దూన్ 217
 దేవిట్ రాన్ 272
 దేవిట్ రిక్ 288
 దేవిట్ హూర్ 51
 దేవిట్ హూర్ 272
 దేవిట్ 272
 దోబాల్ క్రామ స్ట్రీట్ 272
 దోబో పార్కు 272
 ద్రోక్ హూరు 428
 ద్రోక్ వది 272
 ద్రెవెన్ రంపకులు 208
 ద
 దక్కన్ 888
 దక్కన్ 888
 దక్కన్ 175
 దమాన్ బామ్ (వి) 788, 744
 దమ్మ బ్రెహోరా 178
 దమ్మ విట్ 480
 దరిగోన్ రేగ్ మూన్ 804
 దరిగోరామ్ రేగ్ 408
 దర్లాన్ గడ మల్లూరా 428
 ద్వింద్రోలు 481
 దావిత్రి 178
 దాన్ పేమ్ 78
 దాన్ బోయిన్ 417, 724
 దాన్ బోయిన్ 584
 దాన్ బోయిన్ 584
 దాన్ బోయిన్ 584

కాళ్లపాళ తిమ్మక్క 584
 కాళ్లపాళ పెరితిరుమలా
 చార్యులు 208, 584
 కాళ్లశేవు 648
 తిక్క II 482
 తిక్కన పోమయ్య 18, 480, 588
 తిక్కభూపతి 480
 తిమ్మరుసు 488
 నిమ్మారాయడు 674
 తిరువతి శేంకళేశ్వర శపులు 486
 తిరుమలభట్టు 197
 తిరుమలమ్మ (తిమ్మక్క) 204
 తిరుమలరాజు 418
 తిరుమలరాయలు 489
 తిరుమలాంబ 417
 తిరుమలాచార్యులు, మేలిగిరి 197
 తిరువేంగళవాళుడు 422
 తిరువేంగళప్ప 208
 తిలక్ 160, 798
 తుపాకుల అవంతభూపాలుడు 599
 తుపాకుల కృష్ణప్ప 597
 తుకువ తుక్కరరాయలు 487
 తూము నృసింహారావు 488
 తూర్పు రాజువల్లు 454
 తెనాలి రామకృష్ణుడు 592
 తెలుగుబోలుడు, నెల్లూరు 459
 తెలుగుబోలుడు, నెల్లూరు 459
 తెలుగు బిడ్డకు 480
 తెలుగు భాషాపరిచి 552
 తె మూర్తి పూ 729
 తెలవరేవుడు 292, 488
 తెలొక్కరాజ గోపాళు 408
 తెలొక్కమల్లుడు 188
 తోటరాంబ 214
 తోడరమల్లు 72
 తోపురయ్యర్లుము 479
 తూపాల్ అల్ పాశం 807
 కాగ్గరాజు 482, 594

త్రిలింగోండ్ 217
 త్రిపువనమ్మల్లుడు 188, 459
 త్రిలింగరాచార్యుడు 188
 త్రిలింగముడు 210
 త్రిపుర్ 217
 త
 కాళర్ 428
 కామేశ్వర్ 194
 కామన్ ఇన్ ఫర్మన్ 271
 కామన్ సెల్ఫ్ 272
 కామన్ టైన్ 271
 కామన్ మూర్ 272
 కామన్ లింగ్ 272
 కామన్ ఫుల్ 272
 కామన్ పార్టీ 428
 కారన్ లింగ్ టైల్ 274
 కియోబాక్ డ్రీమ్ 272
 కియోబాక్ పార్టీ 271
 కియోబాక్ రూల్ టెల్లు 274
 కియోబాక్ II 219
 కూపర్ 888
 కేల్పు 78
 క
 కండి 210, 847
 కండిపాళ కవికా 405
 కండి అమెరికా 281
 కన్సల్టి దుగ్గ 574
 కయోకండవరమ్మ 785
 కారభూపతి 178
 కారాగృహము 291, 458
 కారెగ్ల రామారావు 880
 కారెగ్ల శేంగళభూపాలుడు 488
 కారెగ్ల శేంగళభూపాలుడు 599
 కారెగ్ల రామారావు 402
 కారెగ్ల రామారావు 452
 కారెగ్ల 480
 కిట్టకవి వారాయణకవి 802
 కిట్-ఇ.ఇ.రామ 72

వివర్ణనాన నమాము 59
 వివి 180, 212
 దీపకర్తి 445
 దీపాంబిప్ప 286
 దులిరాముడు 408
 దుర్బిరాజు గోవింద పార్టీ 619
 దుర్వేపురామ్ 407
 దూరగుంట్ల వారాయణకవి 802
 దేవ తోడరమ్మ 449
 దేవరామ్ 188
 దేవరాయలు II, 229
 దేవరమ్మ 452
 దేవీప్రసాద్ వారాయణ
 వారణ 882, 892
 దేవీప్రసాద్ వారణ 888
 దేవీప్రసాద్ వారణ 77
 దేవీప్రసాద్ 814
 దేవీప్రసాద్ భూపాలుడు 408
 దేవీప్రసాద్ కామారావు 405
 దొడ్డారామ్ 184
 దొడ్డారామ్ 182
 దొడ్డారామ్ 488
 దొడ్డారామ్ 275
 దొడ్డారామ్ మహమ్మదు 729
 ద
 దనంబయ్య 209, 847
 దనంబకరి 751
 దనంబకరి 282
 దనంబకరి 178
 దానంబకరిము 445
 దానంబకరిపురము 180
 దానంబకరి 209
 దూర్బి 579
 దేవీప్రసాద్ 180
 దేవీప్రసాద్ 840
 ద
 నందరామ్ పోము 882, 892
 నందికండ్ల పోలరామ్ 477

సంధిశీర్షకుడు 280
 సంది తిమ్మన 275, 579
 సంది దుర్గము 174
 సంది మల్లయ్య 575
 సందివర్మ (శిరోచన వల్లపుడు) 451
 .. II, 452
 సందుడు 188
 సమలచంద్ర తూయాన్ 405
 సగరాన్ 282
 సగేంద్ర వారాయణ హృది 408
 సకుపూరు 182
 సన్మయశక్తు 467, 580, 584, 585
 సన్మచోరుడు 468, 584, 585
 సరసమోహలుడు 589
 సరసింహ (సోయినల) 482
 సరసింహ గుప్త 245
 సరసింహారాయలు,
 (పాటున) 204, 487
 సరిసి వాలాజేది 405
 సర్వ మాళయరెడ్డి 180
 సర్వ సిద్ధి 480
 సవకాంతబాదువా 408
 సహస్రముడు 447
 సా
 వాగవాళుడు 179
 వాగసముద్రముగుట్టు 175
 వాగావాయుడు 178
 వాగాష్టవశౌండ 98
 వాగాష్టవాచార్యుడు 285, 449
 వాగాష్టముడు (సిద్ధ) 751, 752
 వాగేశ్వరీశేరి, యమ్. 682
 వానవోముడు 571
 వాఱరు 80గు 481
 వాడిమండలము 41
 వారికోళాను 729
 వారిహ్లా 481
 వావాహానీ పమితి 47, 80, 220
 వాల్మీకీపాంశు లింకన్ 229

వాల్ దొర 280
 వాయుని వాడేది 448
 వారాయణ తిల్లలు 682
 వారాయణశక్తు 457
 వారాయణమ్మ 278
 వారాయణమూరి 208
 వావిన్ 105, 448
 వావిరుద్దిన్ 308
 విజాం శిల్ ముమ్మ, అసఫ్ బా 401
 విజాం పా 430
 విజామలీథాన్ 488
 విజామలీన్ 308
 విష్ణు ప్రభాకరాను 488
 విశ్వభావసిద్ధుడు 382
 విశ్వమాన్ 315
 విశ్వరవోలు 182
 విశ్వమందు 781
 వీగో 740
 వీరమధురకన్ 405
 వీరకంక దీక్షితులు 215
 వీరవర్మ 274
 వీరపల్లి 688
 మదురుపాటి చిదంబరవి 598
 మదురుపాటి వెంకట 598
 మదురుపాటి వెంకటవి 548
 మదురుపాటి పాంబరవి 598
 మారీ 227
 మ్యాము 188
 మ్యా మెక్కిగో 280
 మెగ్రియన్ అగ్రము 22
 మెగ్రియన్ బోగారన్ 271
 మెరియన్ 80, 280
 మెల్లూరు 175
 మె అయదే 784
 మెలునది 788
 మై పశుము తిమ్మకవి 548
 మ
 మంచవర్మ ప్రభాకర్ I, II, 777, 778

మంకాగ్నల అవినాసాయణ
 వాస్త్రు 540
 మండకంగడు (పాండురంగడు) 455
 మన్మథురవై తిరువేంగళవి 589
 మంజుల 208, 751
 మన్మథాన్ గోపానానా 405
 మన్మథర చితిహా 405
 మన్మథాయులు 182
 మన్మథశి 458
 మరకురామపంతుల లింగ
 మూర్తి 489 805
 మరాకురవాను 488
 మర్రియా 217
 మర్రిపులు 461
 మరవర్మ 177
 మ్రతావర్మర గణపతి 488
 మ్రతావర్మద్రుడు 178, 184, 415, 482
 మ్రతావనింహుడు 72
 మ్రతావనింహాన్
 పుట్టి 121, 888, 892
 మ్రతావనింహాన్
 పుట్టిపాఠ్యాయ 880
 మ్రయిరీ 278
 మ్రవరశేతుడు 458
 మ్రవరుడు 278
 మ్రవర్మలాన్ హృది 405
 మ్రవర తూపాలుడు 558
 పాంబూరు 452
 పాంబురంగపామ్మి 781
 పాల్వో 500
 పావారుపీమ 182
 పావర్మనది 175
 పామరు 9
 పాల్వరంగ 821
 పాల్ 689
 పాల్ ఎల్లార్ మారు 274
 పాల్ గాగి 827
 పాల్ బాన్ 899

హాల్ లావస్సు దశావారు 278

హాల్ సిమర్ట్ ఫోర్టు 278

హాల్ సైబాక్ 697

హాల్ జేకెం కదిసిపతి 588

హాల్కురుకి దోమహాళుడు 262, 482
484, 584, 588 పెద విజయరామరాజు 482

హార్ట్ లోక్ 266

హింగళి సూరభార్యుడు 580

హిందీప్రోలు లక్ష్మణకవి 608

హిస్సీ-బుక్ మహా 740

హిథియూ 315

హిహో 689

హిల్లే పీటలు దన్నె 278

హియర్ 7, 104

హియర్చుల్ స్పెక్టు 424

హిల్లలమట్టి వివచిత్రద్రుడు 575

హితాంబురుడు 400

హిటర్ తెహరక్స్ 696

హిరె 688

పురందరరావహ్యుడు 205

పురుహో క్షముడు 209, 264

పురుహో క్షమ గణపతి 467

పురుహో క్షమ దీక్షితుడు 598

పుంజే II, 458

.. I, 454

పులివ లేహరు దత్తు 692

పులోమాని 448

పుష్పగిరి తిమ్మన 601

పుష్పరంజనుడు 212

పూజాదార్యు 47

పూపహిటి వీరరాజు 548

పూటూర్పు. 428

పుక్కిరింగ్ 882

పురురామద్విజయి 402

పంటూ ఎరిబాన్ 280

పంజెమేరు 175

పెటగోవియా యెవారి 281

పెట్రోలియం వి. వన్న 278

పెదకోమటి-వేమారెడ్డి 477, 572

పెదగడ్డపాలెము 264

పెదజిమ్మరాజు 421

పెద తిరుమలరాయలు 470

పెదవలస 280

పెద విజయరామరాజు 482

పెదవేగి 454

పెద్దగొందిపెద్దలు 298

పెద్ద బ్రూఫెల్డ్ 686

పెద్దాపురపుకోట 65

పెహమా 278

పెహ్నా వది 174, 175

పెమగొండ 178, 177 205

పెమ్మపాని తిమ్మనరాయకుడు 418

పెరల్ హార్బరు 288

పెరాగ్యే వది 281

పెరిస్టె 689

పెయా 288

పెల్లావగడము 815

పేజి 272

పేటో 76, 815, 816, 881

పేవియోతి 4

పైటలు 696

పైకము 448

పైడిపాటి లక్ష్మణకవి 548

పైథాగరస్ 76

పొట్టి శ్రీరాములు 601

పొత్తపి లేకటరమణకవి 545

పొమ్మిగంటి తెంగన్న 587

ప్రాద్దులూరు 197

హా 271

హోతారెడ్డి 179

హోతులూరి వీరబ్రహ్మం 489

హోప్స్ కైయర్ 28, 25

హోర్లోరికో 280

హ్రోక్సహా 215

హ్రోలయ వేమారెడ్డి 179, 182.

184, 455, 478, 570

హ్రోలరాజు I - కాశీ 186

హ్రోలరాజు II, 186, 458, 488

హ్రోధరేవరాయలు 487

ఫ

ఫజలి కవిమమ 502

ఫడగిరి 449

ఫయిజ్ 221

ఫర్మా 191

ఫరుక్ మయ్యుక్ 480

ఫాక్ లాండు 11

ఫాయీజ్ 227

ఫాన్సర్ 191

ఫిం య. పీకల్ ఉద్యమము 282

ఫిరోజ్ షా బహమనీ 486

ఫిలిప్ బదాద్రి 85

ఫిలిప్ ప్రెమ్యూ 271

ఫిలిప్ హారి 274

ఫిలిప్ వెల్ 696

ఫిలిప్స్ 264

ఫిలిప్స్ మ దీపులు 280

ఫిలిప్స్ ఫియా 286

ఫివర్ 192, 194

ఫెడరేషన్ ఆఫ్ ఇండియన్ ఫేంబయ్స్
ఆఫ్ కామర్సు 608

ఫెరిహా 480

ఫెర్రిమ 815

ఫ్రాంకోలానుక్ లైట్ 701

ఫ్రాంకు వారిస్ 272

ఫ్రాము 170

ఫ్రాన్సిస్ హార్వీ-మెట్ 271

ఫ్రీమన్ ఇ 272

ఫ్రెండు ప్రా 689

ఫ్రెడరిక్ 747

ఫ్రెడరిక్ జాన్ వన్ టర్నరు 274

ఫ్రెయి వది 276

ఫ్లారిడా 280

బ

బంటు కావలు 740, 748

22

కట్టిద్రోలు 91. 448
 కట్టిదేవి 451
 కట్టెందురాలా 248
 కట్టోలే దీక్షితుడు 218
 క్రైతానంధును 61
 కనానంద మిత్రుడు 408
 కరక మహర్షి 209, 247
 కరచ్యాపము 750
 కరక చృపము 448
 కవిరాలా 92
 కాగనక మిత్రుడు 402
 కామరత్నము 247
 కామరేవుడు IV 478
 కామహరుడు 247
 కార్పూర్ 100
 కాన విలేమడు 449
 కార్పూరవర్ష 400
 కార్పూరచార్యుడు 3, 4
 కార్పూరుడు (మొదటి) 781
 కిజానతి 820
 కిమరును, చాళుక్యు 188
 కిమవిమర్శి 842
 కిషేశ్వర శైలము 447
 కువనగిరి 178
 కువరేశ్వర నానమ్మతి మిత్రుడు 402
 కూతిరాజకనయము 248
 కూతిరాలా 248
 కూయాన్ దాస్ 408
 కృగుమహర్షి 182
 కైరవాదివిష్ణు 178
 కోకరామ 489
 కోకాడు 209, 247
 కోలానాథరామ 404
 కు
 మంగళుడు 400
 మంగళగిరి అనందకవి 608
 మంగిరాలా 454
 మంగోలియను జాతి 268

మంచన, 571
 మండ లక్ష్మీ వరసింహారావి 588
 మంత్రి కావ్యుడు 589
 మక్కా, 299, 324
 మదకళ 172
 మదిరి సింగన 574
 మద్ది 108
 మదీరామతికాక-జారులా 408
 మదరాసు 848
 మద్రాసు ఫిలింబిగు 821
 మద్దిలేరు 175
 మదిరా 200, 224
 మధురాంకజేవి 457
 మధురాంకక పొత్తపిరోమను 480
 మహ్మదురేవుడు 588
 మహిళా జర్నలిస్ట్ 408
 మమమద్ది 480
 మనోరథుడు 248
 మన్నెరాలా 474
 మన్మథుండ గోపాలుడు 482
 మన్రో 177
 మన్మథుడు 210, 247
 మయూరకర్మ 458
 మరింగంటి వరసింహారావులు 805
 మరింగంటి సింగరాచార్యులు 805
 మర్రింపైట్ సిద్ధాంతము 282
 మర్త్య దా 424
 మరకప్పనాయుడు 177
 మల్లరేవుడు 459
 మల్లప్పకొండ గుట్ట 174
 మలాంతే 9
 మలాషిరా 282
 మల్లాలా 410
 మల్లాంబ 184
 మల్లారెడ్డి 179, 587
 మలియంపూడి 2992
 మల్లికార్జున పండితారావులు 588
 మల్లికార్జునశిష్యు 589

మల్లికార్జునరాయలు 487
 మల్లికార్జునుడు 486
 మల్లియరేనన 544
 మల్లు శిష్యు 197
 మహాన్ మల్లాలా 871
 మమరూపాను 224
 మహామక్ మేనూ 278
 మహామృదు III 487
 మహామృదు శివ్ అబ్దుల్ వహాబ్ 224
 మహామృదు ఇబ్దు ఇహాబ్ 205
 మహామృదు కుతుబ్ షా 224
 మహామృదు కుతుబ్ షా 224
 మహామృదు ప్రతాప్ 200, 224
 మహామృదు సియారు 408
 మహామృదుషా 179, 478
 మహాయానము 98
 మహామహ చంద్రవరా 408
 మహేశ్వరంద్ర గోపామి 407
 మహేశ్వర వియోగ్ 408
 మాంటిపూర్ 187
 మార్కో క్లిస్టో కాకాటను 278
 మార్క్విన్ 195
 మార్క్విన్ లో యాండర్ సను 274
 మాక్సు షిప్ మహా 274
 మార్గ్ లాడు 219
 మాన్యూ అర్యుల్లు 428
 మాకరిలేవి 450
 మాకరిల్లుక్రిస్టిరేవురుమదకర్ముడు 450
 మాకోప్పికా 689
 మాదన 485
 మాదన్న 85, 228
 మాదయగారి మల్లన 275, 598
 మారాహాయుడు I. 478
 మారాహాయుడు 180
 మాధవరేవకవి 401
 మాధవరాయుడు 178
 మాధవరాయ బి. సర్. 490
 మాధవవర్మ 452, III, 458

మానవశత్రు 188
 మారబాయపాతం 648
 మారాసింహుడు 71
 మారదీరుడు 488
 మారెట్ 827
 మారినది వెంకయ్య 549
 మారినశివర్తి 197
 మార్పు తిరుక 278
 మారద 876, 589
 మారద 488
 మారయరెడ్డి II, 182
 మార్కెట్ 2 వ 278
 మార్గరెట్ మిరెల్ 371
 మారిమోర్ 188
 మార్క్సిస్ట్ 180, 840
 మార్కెట్, ఆర్ 388
 మార్కెట్ 488
 మార్కెట్ మహమ్మదు 488
 మార్క్సిడు 89
 మార్క్సిస్ట్ కాలే 274
 మార్క్సిస్ట్ 889
 మారిస్కా యెన్. 274
 మారిస్కెట్ 888
 మార్పు 328
 మార్క్సిడు 274
 మార్క్ 485
 మార్కెట్ ఇంటిం 420
 మహాం 328
 మార్క్సిస్టు 288
 మిర్జా 227
 మిర్జా 428, 428
 మిర్జా సిబిల్, డి. 819
 మిసిసిపి నది 274
 మిస్సోరి 277
 మిడుడు 409
 మిర్జామల్లిక్ 480
 మిర్జా అబ్దుల్ అజీజ్ 228
 మిర్జామహమ్మదునయ్యాదుమిర్జామహమ్మదు

మిర్జా హామీ 72
 మిర్జాపూర్ 86
 మిహాడు 71
 ముఖంబరాయలు 418
 ముఖంబరాయలు 892
 ముఖంబరాయలు 180
 (ముఖంబరాయలు)
 ముఖంబరాయలు 481
 ముద్దప 488
 ముద్దగారి 584
 ముసీరు తల్ ముల్క్ 485
 ముఖంబరాయలు 847
 ముఖంబరాయలు 482
 ముఖంబరాయలు 488
 ముఖంబరాయలు 182
 ముఖంబరాయలు 177
 ముఖంబరాయలు 178
 ముఖంబరాయలు 418
 ముఖంబరాయలు 805
 ముఖంబరాయలు 274
 ముఖంబరాయలు 278
 ముఖంబరాయలు 279
 ముఖంబరాయలు 445, 588
 ముఖంబరాయలు 721
 ముఖంబరాయలు 180
 ముఖంబరాయలు 219
 ముఖంబరాయలు 218
 ముఖంబరాయలు 85
 ముఖంబరాయలు 418
 ముఖంబరాయలు 38
 ముఖంబరాయలు 38
 ముఖంబరాయలు 428
 ముఖంబరాయలు 278
 ముఖంబరాయలు 270
 ముఖంబరాయలు 278
 ముఖంబరాయలు 278
 ముఖంబరాయలు 280

ముఖంబరాయలు 271
 ముఖంబరాయలు 178
 ముఖంబరాయలు 488
 ముఖంబరాయలు 404
 ముఖంబరాయలు 898
 ముఖంబరాయలు 86
 ముఖంబరాయలు 180
 ముఖంబరాయలు 879
 ముఖంబరాయలు 889
 ముఖంబరాయలు 805
 ముఖంబరాయలు 75
 ముఖంబరాయలు 878
 ముఖంబరాయలు 180
 ముఖంబరాయలు 86
 ముఖంబరాయలు 448
 ముఖంబరాయలు 218
 ముఖంబరాయలు 14
 ముఖంబరాయలు 245
 ముఖంబరాయలు 404
 ముఖంబరాయలు 805
 ముఖంబరాయలు 485
 ముఖంబరాయలు 470
 ముఖంబరాయలు 848
 ముఖంబరాయలు 186
 ముఖంబరాయలు 428
 ముఖంబరాయలు 468
 ముఖంబరాయలు II 292
 ముఖంబరాయలు 282, 400,
 452, 454
 ముఖంబరాయలు 888
 ముఖంబరాయలు 785
 ముఖంబరాయలు 825
 ముఖంబరాయలు 188
 ముఖంబరాయలు 488
 ముఖంబరాయలు 214
 ముఖంబరాయలు 485, 592

లక్ష్మీవాళ పుకమ 405
 లక్ష్మీవాళ వారుచా 404
 ల్యాండ్ 828
 లోన్ 237
 లలిత విస్తరము 2
 లలితాదిత్యుడు 245
 లాంగ్ ఫోర్ 271, 428
 లాంగ్ స్టమ్ వర్గాయ 278
 లాంజాన్ 134
 లాంబు - చార్లెసు 428
 లాకు 428
 లా-1 185
 లాటరేపుడు 781
 లాడోను 280
 లాస్టాన్ 191
 లాఫోరి 44
 లాయెట్ మార్గన్ 268
 లారెన్సు లిక్ యెట్ 888
 లాన్సెట్ 884
 లింగమనేడు 474
 లింగమల కామేశ్వరశర్మ 594
 లిలాట్ లిటియన్ 898
 లిట్ యాట్ 219
 లిట్టమ 429
 లిమెనిట్ రానిమ్మ 829
 లియోబాగ్లో దానిస్ 888
 లిలావతిగణితము 8
 లుంగ్ 9
 లుడ్ విగ్ ఫుల్సు 810
 లూమిన్ 185
 లూయీ మమేవర్మ 274
 లూయీ వల్లివాన్ 701
 లెండబూరు (లెండబూరు) 452
 లెగ్రాంట్ 188
 లెమూయన్ 79
 లెనేఫెర్ 882
 లేదా-1 177, 628
 లేలిన్ 22

లైడ్యు - ట్రా 91
 లైట్ బుక్ 125
 లైసెయిం 815
 లై సెంకో 722
 లోహముద్ర 444
 లోకెట్ 429
 ల్యూసా యం అల్ఫాటో మేరి 272
 ల్యూసా-రెటు 278
 వ 5
 వక్రకరూరు 177
 వడ్డాది 188
 వడ్డగుల్మము 92
 వవచాని (వై అయిం) 450
 వరదాంధిక 418
 వరాహగు పుకమ 245
 వరాహాచేపుడు 92
 వశి అమల్ నానక్ 224
 వశిష్ఠుడు 82, 84
 వవాశి శిర్ద్యమము 224
 వాంగోమ్ 887
 వాంటు వోన్ 888
 వాకాటకులు 92, 458
 వాగ్మటుడు 210, 847
 వాహురా నది 99
 వాచల్ లింబే 578
 వాక్యాయమము 210
 వాన్ విక్ బ్రాక్సు 274
 వాష్ క్ మార్కు 718
 వామవాళుడు 248
 వామమము 247
 వాజ్ శ్రీ మేమ్మ 278
 వాట్ లిట్టము 271
 వాక్య రుపిమ 428
 వాల్డో ప్రాంతు 274
 వాల్లికొలను ముఖ్యరావు 917
 వావిళ్ల వంశ 550
 వావింగ్ టన్ ఇర్వింగు 271
 వావిళ్ల 182

వావిళ్ల పుక్ కలహాది 91
 వావిళ్ల పుక్ కావాలి
 వాంశమూర్తుడు 451
 వావిళ్ల పుక్ శ్రీ పుటనాది 447
 వావిళ్ల పుక్ శ్రీరాంక
 మూలము 450
 వింధ్యశ్రీ 458
 విక్రమయానుహారాణి 489
 విక్రమకోతుడు 458
 విక్రమేంద్రవర్మ 458
 విక్లౌట్ 428
 విక్లావచంద్ర కాగ్రంథమాల 497, 848
 విజయవగరము 224
 విజయవగర వంశవృక్షము 471
 విజయపురి 450
 విజయరంగ చౌక్ గాథుడు 596
 విజయరామవరాయకుడు 486, 591
 విజయరామ గణపతిరాజు 847, 707
 విజయరాయలు I 457
 విజయవాళి 298
 విజయశ్రీ 448
 విజయాదిత్యుడు 451, 455
 విజయాదిత్యుడు II 454
 విజయాదిత్యుడు VII 457
 విజయేంద్రవాసిడు 422
 విట్టర్ 271
 విట్టియన్ 429
 విశంరాజు 419
 విశంరాయలు 489
 విశ్వమంత్రి 187
 విర్యాచంద్ర శక్టాచార్యుడు 402
 విర్యాధరుడు 247
 విర్యావగరము 488
 విర్యావాళుడు 188, 247, 486
 విర్యావర్మము 181, 182, 185, 488
 విష్ణుకోట పెద్ద 588
 విమలశర్ 245

విమలాదిత్యుడు 468
 దిరించి కుమార్ జారువా 408
 దియాపాక్షరాయలు 467
 దిలియం ఎల్లెరి 278
 దిలియం కల్లెట్ 271
 దిలియం గిల్ మోర్ ఏమ్మ 271
 దిలియం చర్చ్ 88
 దిలియం థేమ్స్ 272
 దిలియం టింజెలు 425
 దిలియం డెన్ హోల్డెస్ 272
 దిలియం డేవియట్ స్ట్రీటు 278
 దిలియం ఫాల్ పర్ 272
 దిలియం బ్రాడ్ పర్ 271
 దిలియం మార్ట్ 428, 896
 దిలియం పర్స్ వర్ 427
 దిలియం హోలోయర్ 278
 దిలియం హిక్స్ బ్రెక్ కాల్ 271
 దిలియం హిల్ బ్రెక్ 271
 దిల్లు 9
 దిల్లాలిజర్ 278
 దిల్లార్లు 888
 దిల్స్ 5, 288
 దిల్పింటు మిల్లే 278
 దివేళానందస్వామి 74, 405
 దివాణపట్నము 842
 దిశ్వబాళుకు 88, 847
 దిశ్వమిత్రుడు 444
 దిశ్వేశ్వరకవి 179
 దిశ్వేశ్వరుడు 408
 దిష్టకుండిమలు 452
 దిష్టగోపుడు 451
 దిష్టశక్తి రోమయాల్ 451
 దిష్టవర్ణము 292, 455
 దిక్ మైలేట్ యర్ 278
 దీనారేది 408
 దీనాబాయి 408
 దీనబాయి 460
 దీరగండ గోపాలుడు 482

దీరదోడ 468
 దీరశ్రావణి, అల్లాడ 184
 దీరసేమడు 460
 దీరహాస్యరాయుడు 417
 దీరాన్నరీతి 180
 దీరాన్ను కేవుడు 188
 ధుక్ వర్, బ్రా 254
 ధుక్రీవిల్స్ 274
 డెనుబలా 288
 డెన్నుమరాయుడు 178, 472
 డెన్బెలకంటి మారక 576
 డెంగపూడి శ్రీవర్మయ్య 596
 డెంగపూడి వెంగయ్యమామయ్య 584
 డెలమరాజ్యము 472
 డెలిగండల చారయ 578
 డెలగోటి వంశవృక్షము 475
 డెల్టా 429
 డెమనియస్ 88
 డెప్పంతర రాజకుమారుడు 108
 డేంగటపతి I 215, 418
 డేంగటపతిరాయుడు 475
 డేంగటరాయలు I 489
 డేంగటరాయలు III 470
 డేంగటాద్రిరాజు 418
 డేంగటాయ్యుడు 586
 డేంగ 292
 డేటల్ 47
 డేడగిరిరాయుడు 478
 డేడచాళుడు 152
 డేమవ 177, 489, 808
 డేమవరము 182
 డేమహని 182
 డేమాంజి 184
 డేము అగ్రహారము 461
 డేములవాడ జగదేవుడు 488
 డేములవాడ శ్రీమదని 570
 డేలానగరము 180
 డేబారు 215

డై కుంకుడు 408
 డైట్ హాడ్ 128
 డైయట్ 425
 డైటి 744
 డొయట్టూ 872
 డోలానది 217
 డ్లామింటు 888
 డ
 డంకర కేవళది 401
 డంకరారాయలు 152, 728
 డంభూవరాయ 481
 డ శ్రీవర్మ 458
 డశగోపయంతింద్రుడు 198, 875
 డశవృంద గోపామి 408
 డశవర్మ 449
 డాండయ్య దొర 880
 డాంట్రి 450
 డాశబుద్ధుడు 528
 డాశకర్ణి I 448
 డాశకర్ణి II 447
 డాశబాహుమడు 445
 డాశబాపతి 188
 డాక్ట్రాఫిన్ 278
 డాక్టరేవుడు, 895, 415
 డివర్ 458
 డివెంపాడు 402
 డివ్యుండవర్మ (విజయప్పండ
 వర్మ) 451
 డివాటి 89, 480
 డివావంద యోగి 215
 డివ్యోపుడు 444
 డివంకర కవి 404
 డూరవర్ పట్టము 182
 డేమము డేంగటపతి 598
 డేవ డేశ్వర పండితుడు 198
 డేవచలపామి 489
 డేవారాయ్యుడు 882
 డైలరవరాల్ భోవా 405

మార్గమూల భూయాన్ 405
 మార్గభరితై వజ్రము 408
 పెండు లాగెమ్మ 288
 పెన్నా తెర, 408
 పెమెటిక్ కామలు 740, 748
 పెయింటు పాడికిలోయాండా 9
 పెయింట్ ఇష్టెయూజ్ 808
 పెన్సిల్ 79
 పెనెట్ పెన్సిల్లు 1
 పెరటాన్ 787
 పెరెక్టా, 807
 పోరాటా 448
 పోరట్రన్ 816, 819
 పోచారాను పాతునీ 408
 పోమరేవరా 417
 పోమయమంత్రి 181
 పోమూరిలాండు 220
 పోమేశ్వరుడు I 457
 పోలియట్ రహస్య 82
 పోరీ అరేటియా 824
 ప్లండవర్మ 452
 ప్లూటు 428
 ప్లూటో, 872
 ప్లూటరా 885
 ప్లూక్కియంగు 278
 ప్లీఫెట్ డగ్లసు 280
 ప్లెఫ్ట్ ప్రెజ్ 272
 ప్లినోహా 74, 77
 ప్లయర్ ముజ్ 194
 ప్లెస్సరు 78
 ప్లెగ్గముఖ 176
 ప్లా
 పాంథూరాన్ 279
 పాండె పానుమప్ప నాయకుడు 418
 పాంపనాయకు 177
 పాంసీ 228
 పాడమూర్ 8
 పానుమలొండ 186

పానుమప్పనాయకు 177
 పానీ 208
 పానీలుల్లా 729
 పామ్మ పెరిటె 450
 పాంథట్టు 587
 పానాయి 280
 పానిరామరేఖ 408
 పానివర కాళతి 408
 పానివరుడు 400
 పానిశ్వుండ ముఖ్య 489
 పానిహరరాయలు 488, 728
 పానిహరరాయలు II 488
 పానిండ్రబాళ నటోపాధ్యాయ 429
 పానా అన్ నహాని 808
 పా ప్రివర్మ 452
 పాంటి కాళ్ళును 272
 పాశిలి 878
 పాడిక్ 808
 పాశికాయి 228
 పామిల్లును 188, 288
 పానియట్ ముస్ 278
 పాండ్ 272
 పానిశివుత విష్ణుస్కందయు
 కులావంద కాళకర్ణి 450
 పానిశివుత శివస్కందవర్మ 450
 పాన్పుకాను 278
 పాన్పును 180
 పాంకాళవానానుడు 447, 588
 పాల్లాను 888
 పాన్జెట్ ఇ. సి. 890
 పాంధూపురము 174
 పామ్మ 229
 పాన్జెట్ అర్ కాదువా 405
 పాచాపెన్ యుద్ధము 884
 పామవత్సర్యము 800
 పామ్యరిటిక్ 299
 పారాక్లిటును 78
 పారోరా 766, 788

పాలోపెమా 80
 పాస్పానియోరా 280
 పానయనము 98
 పాన్గ్ 22
 పాన్గ్ ఇ. ఎ. 804
 పాన్గ్ 204
 పామయూను 71, 221
 పాన్పెన్గ్ 488
 పాన్గ్ కామ్మయ 570
 పాన్గ్ 78, 426
 పాన్గ్ 74, 127
 పాన్గ్ 224
 పాన్గ్ అడమ్ము 274
 పాన్గ్ ఇరియట్, పన్ 228
 పాన్గ్ శేమ్ము 272
 పాన్గ్ శేమ్ము 271
 పాన్గ్ పిరెట్ కాన్గ్ 274
 పాన్గ్ కామ్ము 740, 748
 పాన్గ్ 888
 పాన్గ్ ప్రెడర్ 272
 పాన్గ్ 278
 పాన్గ్ 278
 పాన్గ్ గోపామి 404
 పాన్గ్ 404, 408
 పాన్గ్ 271
 పాన్గ్ గాన్గ్ 272
 పాన్గ్ 220
 పాన్గ్ 280
 పాన్గ్ 27
 పాన్గ్ 444
 పాన్గ్ 484
 పాన్గ్ 426
 పాన్గ్ 287
 పాన్గ్ 180
 పాన్గ్ గోరాన్ గ్రూటు 47
 పాన్గ్ 128, 185

పాఠశాల పదములు

అంగ వర్తుల్యత సౌష్ఠవము - Radial Symmetry
 కార్బునీయకము - Carboniferous period.
 అంతుము - Antimony
 అండము - Ovary
 అంతర్మధకములు - Coelenterata
 అంతర్విద్యుత్సంక్రమణము - Internal Electrical Installation
 అడవిములు - Walnuts
 అణు సంఘటన - Atomic Structure
 అంతుచక్రము - Coagulation process.
 అతిబాధకము - Ultra basic rocks.
 అతిభౌతికశాస్త్రము - Metaphysics.
 అతి ప్రతిధ్వని శాస్త్రము - Ultrasonics
 అధిక రక్తస్రావము - Haemophilia
 అనావృతమగు దొయ్యి - Open hearth.
 అనిశ్చిత ఫలితములు - Indeterminate equations.
 అనుక్రమము - Sequence.
 అనువాదము - Resonance
 అనుభవ మూలవాదము - Empiricism.
 అనువర్తిత గణితశాస్త్రము - Applied mathematics.
 అనువర్తిత యంత్ర శాస్త్రము - Applied Mechanics
 అసగళేంద్రకము - Eccentric.
 అనంతము - Infinite processes.
 అనుభవశక్తి వర్ణములు - Tunes of Spectrum.
 అభివాసము - Annealing.
 అభివర్ణము - Chromatin.
 అభివర్ణ సంఖ్యాపాదము - Prime Number Theory.
 అక్షరస్థానీయములు - Substitutes for mica.
 అమోనియా ద్వి అణు శాస్త్రము - Ammonium
 dihydrogen phosphate
 అయస్కాంతపు తుపానులు - Magnetic storms

అయస్కాంత వికరణము - Magnetic moment.
 అయస్కాంతశాస్త్రము - Magnetism
 అయస్కాంతావలోకనశాలలు - Magnetic
 observatories.
 అలోహ అనుబంధము - Non-metallic ores,
 అవక్షేపము - Precipitation.
 అవపాతము - Dip or Inclination.
 అవసరమగుదలగు అభివృద్ధి - Functional design
 అనిశ్చితరూపము - Secretionary form.
 అభివృద్ధి (ప్రధాన) సంఖ్యలు - Prime Numbers.
 అ
 అంగారక అనుబంధము - Minerals of organic origin.
 అధిక సంఖ్యముల నిర్మాణము - Framed structure
 అధికము - Base
 అభివృద్ధి వర్ణనిర్మాణము - Emergency Legislation.
 అష్టాక్ష - Oxygen.
 అయతనము - Volume.
 అవర్తనకాలము (దోలనకాలము) - Period of
 oscillation.

అలంకారము - Designer

ఇ

ఇక్రమ అనుబంధము - Matrices.
 ఇసుక గంధకము - Pyrites.
 ఇస్థిశాలలు - Laterites

ఉ

ఉష్ణగ్రహణము - Installigo.
 ఉష్ణరేఖ - Mutation.
 ఉత్పాదకము - Transducer
 ఉష్ణవనము - Buoyancy
 ఉదాహరణ - Hydrogen.

ఉదాహరణ (కా) స్పృశము - Hydrochloric acid.
 ఉపయోగపడేవి క్రియలు - Metabolic activities.
 ఉబిపట్రాక - Robber.
 ఉపయోగపెట్టుటయొక్కము - Heterozygous.
 ఉష్ణకా ఉత్పాదనములు - Thermal generators.
 ఉష్ణోత్పాదకము - Heater.
 ఉష్ణోదకగ్రోహములు - Geysers.
 ఉర్ధ్వ ముక్కుయొగ్గు కొరూప తీవములు - Upper
 Domain Fossils

ఋ

ఋణవిద్యుత్ప్రవాహా ద్విశంక్రితేనము - Two wire
 D C. Supply

ఋణాంకము - Negative Number.

౨

ఋణురంగ - Red ochre.
 ప్రోటోజీవి - Protozoa.
 సకగుణవృజనముగ్గుము - Homozygous.
 సకప్రపంచరణత్యము - Monohybridism.
 సకముఖ వికల్ప విద్యుత్ప్రవాహము - Single phase

A. C.

సకముఖ విద్యుత్ప్రవాహము, Direct current (D C)
 సకముద్రణము - Monotype.
 సకాశీయంజకము - Para magnetic.
 సకాశనయంజనము - Diamagnetic
 సలుచాలు అక్షరములు - Italics.

క

కంకతినములు (క్లెనోఫోరా) - Ctenophora
 కంఠె - Lubricant.
 కంఠెనమ్మేకన ద్రవ్యము - Lubricating compound.
 కఠాన్వంశము - Concentration.
 కట్టకపురాపు - Building Stones.
 కణము - Particle.
 కణమక్షిగము - Drosophila.
 కరణీయాంకము - Irrational number.
 కరణ్యాంకము - Irrational Quantity
 కర్మన నిహారణము - Decarbonization.
 కర్మకము - Carbon.

కలగణకము - Calculus.
 కాలికలు - Voles.
 కాంతి వక్రీకరణము - Refraction of light.
 కారణాంకము - Factor.
 కరణామృత - Uranium.
 కేకపునము - Focal point.
 కురువిందము - Corundum.
 కురుమూళము - Sea-anemone
 కృత్రిమ సంపర్కము - Artificial Pollination
 కృత్రిమ వజ్రకరములు - Artificial resins.
 కృద్వి రూపము - Vermiculite.
 కేంద్రము - Main.
 కేశల నిర్మాణ విశేషములు - Pieces of abstract
 Composition.

కొలిదు - Fumace.

కొలిమిమట్ట - Fire clay

కోటిపూరక సంఖ్య - Complement Number

క్రమసూచన సంఖ్యలు - Ordinal Number.

క్రమస్థాపనము - Grading.

క్రమము - Cromium.

క్లి కాలువులు - Neutrons

క్ష - కిరణములు - X-rays

జార జలవృక్ష ప్రాంతములు - Mangrove swamps.

జల కృత్రిమము - Crystalite.

క్షేత్రవ్యాప్తతము - Extension of field

ఛ

ఛందీకరణము - Strobilation.

ఛలక కర్మనికము - Calcium Carbonate.

ఛలకము - Calcium

ఛటియుగము - Cretaceous period

ఛనిజరంగులు - Ochrea.

ఛని సంబంధము - Inorganic.

ఛ

గంధక మిశ్రమ ద్రవ్యములు - Sulphur Compounds.

గంధ రవ్వంజనము - Volcanizing.

గణన సంఖ్యలు - Cardinal Numbers

గదోచ్ఛానము - Group Marriage

గరుము చాళి - Centre of Gravity.

గరిష్ఠ సామాన్య కారకము - Greatest Common

Factor.

గాఢత - Intensity.

గుండ్లబండ - Conglomerate.

గుత్తచుట్టు - Monopoly

గురుగురాయి - Lintel.

గోతిక బాంపు - Gothic Architecture.

గోపాల సంస్కృతి - Pastoral Culture

గోళ త్రికోణమితి - Spherical Trigonometry

మ

ఘనగోళము - Solid Sphere.

ఘనవర్తకములు - Solid bodies.

ఘనము - Cube.

ఘనమూలము - Cube root.

ఘనాత్మకత - Cubism

త

తండామపు - Tungsten

తడున్న రాక.పు - Pinstomum.

తడు పైలెక్ట్ చేయము - 4 wire supply

తలవ తలవ గణితము - Differential Calculus

తలవ తలవ పరికరములు - Differential Equations

తలవ రేఖా గణితశాస్త్రము - Kinematics.

తరిటి ఉప్పు - Earth Salt

తరిటి సోదా - Saline Efflorescence

తాయ - Tone.

టిటరము - Titania.

టిట్టము - Hank

టిట్టకోటాడెడ్ కాండ్యుట్ - Silt Conduit

మాగ్గము - Calate

పై తవ్వకము - Organic.

పై కామిద్ - Kaolin

ద

చక్రికలు - Medusoids

చక్రికవర్గము - Scyphozoa.

ఛాయావాదము - Impressionism.

ఛేదన విస్తృతి - Cross Sectional Area.

ఁ

అంశు లేక పృథ్విక సంబంధము - Organac.

అదభూరికము - Insert Pijet

జనకము - Generator.

జలయకము - Hydra.

జీవసూక్ష్మము - Proto Plasm.

క

కింకరక - Larva

కిలవ వలయము - Oscillating circuit

కిలవ వలయము - Oscillatory circuit.

క

కంఠము - Cables.

కంఠిల్యాన్యకము - Tartaric acid.

కీలెంకో చేప కానాకములు - Stranded Conductors

కులాదంధము - Lever.

తెల్లమగ్గ - White Clay

తెలూపు - Radium

త్రపుకా రేయిలము - Cassiterite.

త్రికోణమితి - Trigonometry

త్రికోణ - Radian

త్రికోణియము - 3 wire supply

త్రిముఖ (దూ) వికల్ప విస్తృతకాపము - Three

Phase A. C.

త్రి సరిమాణకములు - Three Dimensional.

త్వరణము - Acceleration.

క

కంశ ముటములు - Candidoblasts

కళ - Phase.

కళాంశ విభజనములు - Decimal Fractions.

కిక్కుకము - Declination.

కిక్కుది - Compass.

కిక్కుదలము - Horizon

కులముల శక్తికము - Trabected mode.

కుక్కు రేఖాభలము - Optical grating.

కుక్కుభాగము - Optical Methods.

కుక్కుకమున పి మెంటు కాంక్రీటు - Reinforced

Concrete cement (R. C. C.)

కుక్కు వలయము - Drunal Variation.

కుక్కులు - Fluxes.

ద్రవ్య సేగము - Momentum.

ధ

ధవర్తన మార్గము - Anode.

ధర్మాంకము - Positive Number.

ధాతునిష్ఠములు - Metallic Ores.

ధాతునిష్కారము - Extraction.

ధాతుమండలము - Tissue.

ధాతుమిశ్రమములు - Alloys.

ణ

నత్రజీవి - Nitrogen.

నమృత్వము - Elasticity.

నావికా దిక్సూచి - Mariner's Compass.

నాళవిధానము - Conduit system

నాళము - Solenoid.

నాళికావాతము - Pipe line enamel

నిబంధన - Condition.

నిరోధకశక్తి - Incompressibility

నిక్షేపతాళయములు - Storage Reservoirs.

నిర్మాణాత్మకము - Structure.

నిశబ్ద విద్యుత్ప్రయోగము - Silent electric discharge.

నికరగంధకాస్లము - Dilute Sulphuric acid.

స

సంక్షిప్తముద్రము - Linotype.

సంపాదకసెట్ (ఫలకము) - Distributing board.

పచ్చనిరేగ - Yellow Ochre.

ఫిల్ములు - Films.

పరవలయము - Parabola.

పరామ్లజనితము - Peroxide.

చక్ర చక్రములు - Cycles.

వలుగురాయి - Vein Quartz.

పారదర్శకత - Transparency.

పాతద్యుతికక్షేత్రము - Dielectric field.

పార్శ్వము - Lateral Part.

పితృ సంకల్ప - Filial generation.

పితృ మాత్రము - Chromosome.

పీడనశీల విద్యుత్ప్రయోగము - Piezo electric

generator.

పీడనము - Pressure.

పునరుద్ధిష్ఠి - Regeneration

పునరత్మజకణము - Germ cell.

పునరుద్ధతాత్వము - Philosophy of values

పురస్కరములు - Polyposis.

పుష్పజీవములు - Anthozoa.

పూర్ణాంక గుణము - Integral multiple

పైర్ పాయింట్ - Master point.

పోటాషియం డై హైడ్రజన్ ఫాస్ఫేట్ - Potassium
dihydrogen phosphate.

ఫైబ్రలు - Fibres.

ఫోమ్ - Moulding.

ప్రతిమండలము - Eccentric.

ప్రతిరోధకములు - Resistors.

ప్రతిస్పృటిక పరిశోధనము - Colloid Research.

ప్రధాన తండ్రిము - Main leads

ప్రధాన పరికరములు - Fundamental operations.

ప్రమాణవాతము - Quantum Theory

ప్రమృత్తు - Kaolin.

ప్రయోగము - Function.

ప్రయోగవిధానములు - Operations.

ప్రాక్షేపకాత్మకము - Ballistics.

ప్రోటాన్లు - Protons.

ప్రేమణ అగ్రములు - Supply ends.

ప్రేమణ యంత్రము - Transmitter.

ఫ

ఫలదీకరణము - Fertilization.

ఫలమూలకము - Fruit fly

ఫ్యూజ్ వైర్లు - Fuse wires.

బ

బలశక్తి - Blastula.

బహుమూలక - Polymorphism

నిమగ్నములు - Nodes

నిష్పూర్ణాంకములు - Algebraic Integers.

కణము - Nucleus.

కణ రసము - Germ Plasm.

కణ సంఖ్య - Algebraic number

కణ సంఖ్యక్షేత్రము - Algebraic number field.

బీటికలు - *Flavours*.
 బేరియం గంధకము - *Barium Sulphate*.

భ

భార స్వరము - *Barium*
 బాష్పర త్రిగంధకము - *Sesani - Sulphide of Phosphorus*.

భిత్తి క్షంగములు - *Cornices*
 భూ పీడనము - *Earth potential*.
 భూమి కొలత ద్రాయంగు - *Survey*
 భూ పుటికము - *Felspar*
 భేద్యత - *Permeability*
 భ్రమణ తిలములు - *Rotating Pivots*.
 భ్రమణ ముద్రాయంతము - *Washing Mangle*
 భ్రాశాశ్రము (క్లోగోనైట్) - *Magnesium mica*.
 భ్రాశాస్ఫటియములు - *Spinelis*.

మ

మగ్నము - *Magnesium*.
 మగ్నస్ఫటము - *Magnahrom*.
 మచ్చలు చేయుట - *Cicatrization*,
 మధుశీర్షద్రవములు - *Yeast cells*
 మధుపాకము - *Alcohol*
 మధ్యోక్తికములు - *Mesophytes*.
 మ.తా.శ్రకములయొక్క - *Magnesium iron mica*
 మాంగనము - *Manganese*.
 మాఝము - *Pyrites*.

మిశ్రమ సంఖ్య - *Composite number*
 మిశ్రకాపము - *Alloy*
 మీటలబల్ల - *Key-board*
 ముగ్గురాయి - *Barytes*.
 ముష (పి) లకము - *Piston*.
 మూలము - *Radix*
 మూసకట్టు - *Mould*
 మెట్టరాళ్లు - *Trap rock*,
 మెట్టగా తిప్పము - *Terracing*.
 మెరుగుడు ధవళములు - *Abrasives*.
 మైకాలెక్టు - *Micalex*.

య

యంత్రశాస్త్రము - *Mechanics*.

యభాదర్శనము - *Perspective*.
 యజ్ఞ గంధకము - *Zinc blends*.

ర

రజనములు - *Resins*.
 రసాయనిక చిద్రయ - *Chemical reaction*.
 రసాయనిక వియోగము - *Chemical decomposition*
 రాచిప్పరాయి - *Sleistite*.
 రాతిగుండ్లు - *Float ore*.
 రాతిపాక - *Asbestos*.
 రేఖాళికపు కిరణ పృథక్కరణము - *Grating Spectroscopy*.
 రేఖాళికపు కిరణవృత్తకరణమానము - *Grating Spectro-*
 రేడియోవాళములు - *Radio tubes* [metry
 రోహిషపు - *Venadium*.

ల

లంబరూప లైంగ్యము - *Vertical length*
 లిథియశ్రకము - *లిథిగోనైట్* - *Lithium mica*
 లయ - *Rhythm*.
 లాభాంశము - *Royalty*
 లిఖనము - *Graphite*.
 లోహపువాళములు - *Metallic conduits*

వ

వక్రీకరణసూత్రాంశ(క)ము - *Refractive Index*.
 వర్గపారస్పర్య వర్తమాంశము - *Quadratic Reciprocity Law*

వర్గమూలము - *Square root*
 వర్గావశేషములు - *Quadratic Residues*.
 వర్గావశేషశేషములు - *Quadratic non-residues*.
 వర్ణకాశేయము - *Chromite*
 వర్ష పాకము - *Meteoro-water*.
 వలయచిత్ర వలములు - *Wiring Diagrams*
 వశికరణ యంత్రపాదము - *Control gear*
 వసంతీకరణము - *Verualization*.
 వస్తుస్వరూప నియమనము - *Statistical quality*.
 వస్తుస్థితిశాస్త్రము - *Statics*.
 వాయుదవళశాస్త్రము - *Aero-Dynamics*.
 వాయుళిఫలు (గాతివేళ్లు) - *Mangroves*.
 వాస్తురూపము - *Architectural form*.

రాసాగ్రహము - Conductance.
 వి ల్ అర్, తంతులు - Vulcanised rubber wires.
 నిగర్హణము - Rational quality.
 వికల్ప తత్వద్విధానము - Alternate system of generation.
 నిర్ణయ విద్యుత్ప్రవాహము - Alternating Current.
 నిగర్హణము - Radiometers.
 నిగర్హణము - Radiation.
 విడుదలము - Dismutation
 విరూపము - Opposite Polarity
 వికల్పము - Factorial.
 విద్యుత్విశ్లేషణము - Electrolysis.
 విద్యుత్ గ్రాహకము - Electrical detectors.
 విద్యుత్ ప్రతిఘటనము - Electricians.
 విద్యుత్ స్రవము - Source of Electricity
 విద్యుత్ ప్రేరణము (ర) - Electric Induction
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Electrolytic.
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Electrolytic cell
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Electric Strain
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Electric diathermy
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Insulation.
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Insulation resistance
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Electrical Circuit.
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Electrical conductors
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Electrolysis
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Blasting gelatin
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Exchange.
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Composite numbers.
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Aeroplane motor
 spark plugs
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Converse method.
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Divergence
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Divergent series
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Purism.
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Analytic Geometry
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Insulating.
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Amplitude.
 విద్యుత్ విశ్లేషణము - Sparks.

వృక్ష వృక్ష ప్రసంగరణము Vegetative hybridisation.
 వేరు వేరు గాడిలు - Separate grooves.
 వైశిష్ట్యము - Calculus of Variation.
 వ్యవస్థాపకము - Commutator Segments.
 వ్యవస్థాపకము - Lava, Magma.
 వ్యవస్థాపకము - Lithographing
 వ్యవస్థాపకము - Sperma.
 వ్యవస్థాపకము - In series.
 వ్యవస్థాపకము - Absorption.
 వ్యవస్థాపకము - Tuning fork.
 వ్యవస్థాపకము - Hexagonal fractions
 వ్యవస్థాపకము - Summation formula
 వ్యవస్థాపకము - Mosaic.
 వ్యవస్థాపకము - System of notation.
 వ్యవస్థాపకము - Theory of vision
 వ్యవస్థాపకము - Compressions & rare factions.
 వ్యవస్థాపకము - Transparent.
 వ్యవస్థాపకము - Linkage.
 వ్యవస్థాపకము - Convergence.
 వ్యవస్థాపకము - Synthetic gas.
 వ్యవస్థాపకము - Sythema
 వ్యవస్థాపకము - Porous carbon.
 వ్యవస్థాపకము - Dilution
 వ్యవస్థాపకము - Ontology
 వ్యవస్థాపకము - Rectangle
 వ్యవస్థాపకము - Plane geometry,
 వ్యవస్థాపకము - Isosceles Trapezium.
 వ్యవస్థాపకము - Isogonic lines.
 వ్యవస్థాపకము - Sea-walnuts
 వ్యవస్థాపకము - Isotherms.
 వ్యవస్థాపకము - Simple Electric Circuit.
 వ్యవస్థాపకము - Spiral.
 వ్యవస్థాపకము - Congruence.

సహజసంఖ్య - Natural number.
 సహజీవనము - Symbiosis.
 సహాయకద్రవ్యము - Mordant.
 శుద్ధరాయి - Shale.
 హద్దుగుర్తిరాయి - Calcarine Tufa.
 సూర్యదండములు - Endoblasts.
 వ్యవసరద్రవ్య - Eagnica
 వృక్షజాత్రము - Genetics.
 వృక్షజీ - Gene.
 సైలికము - Silican.
 సొరంగమార్గము - Caverua.
 సోడియం-కార్బోనేట్ - Sodium-Carbonate.
 సోడియం హాలైడ్ - Sodium Chlorate.
 లీకేజు - Leakage.
 ప్రావీణ్యము - Engineering.
 స్థితిశీల్యము - Statocyst.
 ద్విదశ్చక్రము - Duralamin.

స్థిరాంకములు - Constants.
 స్థూపముద్రణము - Cylinder printing.
 స్థైతిక విద్యుచ్ఛక్తి - Electrostatic energy.
 స్వప్రము - Aluminium.
 స్వర్ణమౌక్రము - Antenna.
 స్ఫటికమయ విశ్లేషణశిలలు - Crystalline Rocks
 and Schists.
 స్వప్రక్షుభితము - Aluminium oxide.
 స్ఫటికములు - Crystals.
 సామ్యము - Alumite or Alumstone.
 సోడినము - Bauxite.
 గ్రా
 హగళిశము - Gypsum.
 హరిరాష్ట్రపు అగ్నిపుల్లలు - Eximuriated matches.
 హరికుర్చుము - Barytes.
 సామ్యసాధానములు - Rationalists.
 ప్రోపగెండము - Reduction division.

ACKNOWLEDGEMENTS

We desire to gratefully record our thanks to the following institutions that have helped us in various ways in the compilation of this volume .—

1. The foreign service of the United states of America, Madras for supplying us with a book "Layman's guide to modern art and 5 Photos Viz. 1. Experimental detonation under water, 2. The USS MUTILUS, 3. Abraham Lincoln, 4, 5 American Indians."
2. The Library of Congress, Processing Department, Washington, 25 D. C. Exchange and Gift Division for supplying three books, (a) Information please, 1954, Almanac; (b) Introduction to Asia, (c) The New International 1955 Year Book.
3. The Archaeological Department, Govt. of Andhra Pradesh, Hyderabad for the supply of colour and half-tone blocks for the article on Ajanta.
4. The Director of Information and public relations, Govt Andhra Pradesh, Hyderabad for supplying needed information.
5. The Telugu Bhasha Samiti, Madras for supplying six blocks.
6. Principal Biswanath Mukharjee, College of Fine Arts, Hyderabad for supplying 5 blocks for the section of painting.
7. The Ajanta Printers, Secunderabad for supplying some needed blocks for use in this volume.

అనుబంధము ౪.

శుద్ధ పత్రము

సం	పద్య	పద్య	సం	పద్య	పద్య
20	మైస్కోరాజ్	మైస్కోరాజ్	152	ఛంబోబద్ధములై ప	ఛంబోబద్ధములై ప
20	మైస్కోరాజ్	మైస్కోరాజ్	..	చార్వాంతిక ములతో	చార్వాంతిక ములతో
21	కాని	కాని	..	125	152 (పుట సంఖ్య)
21	Meningitis	Meningitis	156	అమ	(పై పంక్తి మొదట తిండ
21	Cerebro Spinal	Cerebro Spinal			పలెను)
21	రింఫోసైటిక్	రింఫోసైటిక్	157	హిమగు పముల	హిమగు పముల
21	రింఫోసైటిక్	రింఫోసైటిక్	..	శీవాత్మైక్	శీవాత్మైక్
21	Encephalitis	Encephalitis	158	మహాకావ్యము	మహాకావ్యము
26	Coelenterata	Coelenterata	159	"సికోఫుటా"	"సికోఫుటా"
41	Symbiosis	Symbiosis	160	విద్యారంజ	విద్యారంజ
46	ప పెం.	పి వి యెన్	177	(రచయిత పేరులేదు)	అ పి
76	అయోనియను	అయోనియను	178	పశాపర్యుద్ధ	ప్రశాపర్యుద్ధ
78	అవదు	(లేదు)	197	సంఖ్యాశాస్త్ర	సంఖ్యాశాస్త్ర
78	స్వార్థాధ్యయము	స్వార్థాధ్యయము	199	ఎమైస్	ఎమైస్
79	వేచాంతమని	వేచాంతమని	199	యిన్ పిక్చర్	యిన్ పిక్చర్
92	గలది	గలది	199	(మగర్)	(స్టూడెంట్)
94	Facade	Facade	199	బూచిన్	బూచిన్
105	శకాన్తి	శకాన్తి	200	10 మి గ్రా. కాశము	ంథిక్
107	పన్నాన	పన్నాన	200	2%	2 మి గ్రా %
107	ప్రదర్శింపబడి	ప్రదర్శింపబడి	201	గెటోక్	గెటోక్
108	మందరముగా	మందరముగా	201	(రెటెటివ్)	(రెటెటివ్)
112	మొదలగు	మొదలగు	201	Omit	ముఖ్యములతోను
112	గోళము	గోళము	202	గెటోప్	గెటోప్
120	కాగుపరిచు	కాగుపరచు	218	—అల్లె	—అల్లె
124	మోటాఫితిక్కు	మోటాఫితిక్కు	222	అరారగ్రంథ	అరారగ్రంథ
125	లై వీడ్డు	లై వీడ్డు	222	'సి' షో	'సి' షో
128	మరిపములు	మరిపములు	224	అర్ధపశాక	అర్ధపశాక
142	అవపరమో	అవపరమో	228	పొత్తమును	పొత్తపర్వితార్థమును
144	స్థాపము	స్థాపము	229	పొత్తు	పొత్తు
146	పూత్యరూప	పూత్యరూప	242	అందలి	అందలి
146	అక్ తెం. ప్యా.	ది పి.	245	నర్వర్ణము	నర్వర్ణము
152	పశిష్టుపకు	పనిష్టుపకు	..	పరాయణము	పరాయణము
..	పశిష్టుపకు	పనిష్టుపకు	252	తె తి ఎన్	తె తి ఎన్

సంఖ్య	తెలుగు	ఆంగ్లం	సంఖ్య	తెలుగు	ఆంగ్లం
262	Pavilion	Pavilion	475	చవిటియెరు	చవిటియెరు
263	పాదుకపై న	పాదపై న	458	గుంటూరు	గుంటూరు
267	యోగ్యమయిన	యోగ్యమయిన	462	వల్లన	వల్లన
268	పరిశుద్ధులొను	పరిశుద్ధులొను	465	రాక్షసియ	రాక్షసియ
269	ఉద్బుద్ధులము	ఉద్బుద్ధులము	467	శ్రీ ప.	శ్రీ ప
245	కట్టుకొనిపట్టే	కట్టుకొనిపట్టే	467	విజయనగర	విజయనగర
248	మాతామృతవ	మాతామృతవ	467	విజయ	విజయ
250	అశ్వాయుక	అశ్వాయుక	468	బాహ్యము	బాహ్యము
259	తైలోక్యమల్ల	తైలోక్యమల్ల	468	తేవికొనెను	తేవికొనెను
276	ప్రవరుల	ప్రవరుల	477	తేనెను	తేనెను
278	వినియోగ	వినియోగ	478	శోద్ధుడెను	శోద్ధుడెను
285	అపనిద్రవాక	అపనిద్రవాక	480	పెరువెరుదు	పెరువెరుదు
289	గ్రహించి	గ్రహించి	481	పరిణమింపంగు	పరిణమింపంగు
414	భారతీయందు	భారతీయందు	497	తీవ్రము	తీవ్రము
422	పౌరసత్వము	పౌరసత్వము	497	కొనుజ్ఞాన	కొనుజ్ఞాన
424	sperech	sperech	498	అగ్రంశమాల	అగ్రంశమాల
428	కాలముండువది	కాలముండువది	499	పిష్టికలు	పిష్టికలు
429	సవరింప	సవరింప	502	రాష్ట్రీకము	రాష్ట్రీకము
481	మరితీపట్నముతో	వాక్యము యెడట చదువుము 08 (మరితీపట్నము)	504	మారు	మారు
			504	అక్రమోత్పత్తి	అక్రమోత్పత్తి
485	తైటకారుల	తైటకారుల	504	జల్లా	జల్లా
485	కృత్ప్రీతి	కృత్ప్రీతి	507	మిట్ట	మిట్ట
441	సమ్యుపాసంత	సమ్యుపాసంత	507	రాచిప్ప	రాచిప్ప
442	విశ్చితిలో	విశ్చితిలో	507	రకపు	రకపు
448	వినురురాయి	వినురురాయి	507	మిర్చిక	మిర్చిక
444	పాలులు	పాలులు	526	1920	1920
444	కవికా రతులు	కవికా రతులు	528	మూత్రములలో	మూత్రములలో
445	అవోరము	అవోరము	543	జల్లారి	జల్లారి
447	సప్తగోపావరి	సప్తగోపావరి	545	విశేష	విశేష
449	రచించెను	రచించెను	574	శోణరాశీయము	శోణరాశీయము
450	ప్రవర్తకు	ప్రవర్తకు	585	పూర్వార్థము	పూర్వార్థము
452	అంశట	అంశట	585	పంది	పంది
454	కళాక్షయ	కళాక్షయ	588	సంస్కృత	సంస్కృత
455	పిసుగ	పిసుగ	589	సమల	సమల
456	తీరులై య్యారు	తీరులై య్యారు	592	పాస్తకంక్రమము	పాస్తకంక్రమము
457	అరిది	అరిది	592	ప్రణంధ	ప్రణంధ
			593	పట్టంపు	పట్టంపు

సంఖ్య	పదము	పదము	సంఖ్య	పదము	పదము
694	తెయ్యదము	తెయ్యదము	695	మూరించి	మూరించి
699	కలువ	కలువ	699	వర్ణాక్షరము	వర్ణాక్షరము
600	కొడగెను	కొడగెను	701	తాయనా	తాయనా
600	మందును	మందును	701	1954	1954
600	తెప్పరులు	తెప్పరులు	707	అని	అని
602	అచ్చటచ్చట	అచ్చటచ్చట	717	మండలు	మందును
602	మందును	మందును	721	ముందులు	మందులు
606	అమృతము	అమృతము	727	ముగ్ధాక్షరము	ముగ్ధాక్షరము
606	పూతము	పూతము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
607	విప్రులము	విప్రులము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
607	కార్యముతో	కార్యముతో	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
612	కుళోదర్శము	కుళోదర్శము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
617	కరుణాకారములు	కరుణాకారములు	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
622	కారము	కారము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
625	కరుణాకారము	కరుణాకారము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
628	మొదలైనది	మొదలైనది	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
634	మంటము	మంటము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
639	కంటకము	కంటకము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
639	కంటకము	కంటకము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
640	అందము	అందము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
640	అందము	అందము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
648	దర్శనము	దర్శనము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
650	దర్శనము	దర్శనము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
658	కాళి	కాళి	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
668	అందుకాముతో	అందుకాముతో	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
664	యోగము	యోగము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
665	విరూపిణి	విరూపిణి	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
677	అమృతము	అమృతము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
679	అమృతము	అమృతము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
679	అమృతము	అమృతము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
687	Direct	Direct	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
689	పరమార్థము	పరమార్థము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
692	తెయ్యదము	తెయ్యదము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
692	తెయ్యదము	తెయ్యదము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
692	తెయ్యదము	తెయ్యదము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము
695	తెయ్యదము	తెయ్యదము	728	ప్రాకృతము	ప్రాకృతము

